

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

VAN ESPEN
OPERA OMNIA,

Duobus Tomis comprehenſa.

263

videlicet ,

Tractatus De Promulgatione Legum Eccleſiaſticarum , ac ſpeciatim Bullarum & Reſcriptorum Curiæ Romanæ , *&c.*

Concordia Immunitatis Eccleſiaſticæ & Juris Regii , adverſus Certamen Immunitatis, &c. à Petro Govarts R. S. M. in Magno ſuo Conſilio Mechliniæ Conſiliario Eccleſiaſtico , & ejuſdem Diœceſis Vicario Generali , inſtitutum , *&c.*

Tractatus Hiſtorico-Canonicus De Cenſuris Eccleſiaſticis , in quo priſtina Diſciplina à recentiore ſecernitur , & quo ſpiritu in Cenſuris infligendis procedendum , *&c.*

Diſſertatio Canonica De priſtinis Altarium & Eccleſiarum Incorporationibus & Donationibus ; nec non varia earum ſpecie & effectu , notanter circa acquiſitionem Decimarum Novalium , *&c.*

Ac nondum in lucem antehac edita

Diſſertatio Canonica De Interceſſione ſive Interventione Epiſcoporum pro Reis apud Principes & Magiſtratus Civiles : Et de confugientibus ad Eccleſias , ſive de Immunitate Locali ſeu Aſylo Templorum.

TOMUS PRIMUS,

Continens Primam ac Secundam Partem

JURIS ECCLESIASTICI UNIVERSI,

hodiernæ Diſciplinæ, præſertim Belgii, Galliæ, Germaniæ, & vicinarum Provinciarum accommodati,

Ex SS. Canonibus, Jure Decretalium, Synodis potiſſimum Belgicis, Principum Edictis, & Magiſtratûs tam Eccleſiaſtici quam Civilis Judicatis deprompti.

Editio noviſſima ab ipſo Authore præ anterioribus auctior facta, & emendata; atque Indicibus neceſſariis paſſim locupletata.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

LOVANII.

ANNO M. DCC. XXI.

Cum Approbationibus, & Permiſſu Superiorum.

Digitized by Google

De Scopo & Materia Operis.

TITULUS huic Operi præfixus *JUS ECCLESIASTICUM UNIVERSUM* nonnullis eam poſſet ideam imprimere, quaſi hoc Opere, omnia quæ ad hoc Jus ſpectant, continerentur, Univerſumque Jus Eccleſiaſticum plenè in eo repræſentaretur; quod ſanè non unum alterumve, ſed plura eaque prolixa Volumina requireret.

Igitur Opus hoc inſcribitur *Jus Eccleſiaſticum Univerſum*, non quod in eo univerſa & ſingula ad Jus iſtud ſpectantia contineantur & explanentur, ſed quod univerſæ, aut ut minùs præcipuæ hujus Juris materiæ eo modo proponantur & exponantur, ut ſperem ex principiis poſitis ad notitiam hujus Juris Eccleſiaſtici perveniri poſſe; atque Dubia & Quæſtiones in eo occurrentia diſſolvi.

Ut autem totius *Juris Eccleſiaſtici*, ſeu *Diſciplinæ Canonicæ* ideam perfectam & plenam Lectori exponerem, Jus priſtinum cum recentiore in ſingulis penè Diſciplinæ ſeu Juris Eccleſiaſtici punctis ita cumulare ſtudui, ut ex Operis hujus lectione innoteſcat, quid priſtina Eccleſiæ Diſciplina ſtatuerit, & quid hodierna circa ſingulos articulos decernat, aut toleret.

Nec tantùm utrumque Jus Eccleſiaſticum, priſtinum & hodiernum, ſimpliciter allegare volui, ſed inſuper indicare, quando, & qua occaſione quibuſque gradibus à priſtina ad hodiernam Diſciplinam deſcenderimus.

Inſuper praxim ſive Diſciplinam hodiernam contra priſtinos Patrum mores & Canonum conſtituta introductam ſic repræſentare ſtudui, ut uſum legitimum ab abuſu ſepararem; oſtendendo qualiter illi nos conformare poſſimus, hunc verò vitare, aut etiam ei nos opponere & contradicere ſubinde debeamus.

Jus *Eccleſiaſticum* ſive *Canonicum* affine eſſe Scientiæ *Theologicæ*, plurimaſque materias utrique eſſe communes, quin & ex iiſdem principiis reſolvendas, nemo, qui utriuſque vel modicam notitiam habet, ignorat.

Hinc jam pridem dicere non dubitavit pius ac doctus Joannes Gerſonius Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius in *Recommendatione Licentiandorum in Decretis*, per quadringentos incluſivè annos & ampliùs, ſic fuiſſe gubernatam Eccleſiam, ut non eſſet diſtinctio Theologorum & Canoniſtarum; additque, quod "*Canones*, ſi benè „ inſpiciamus, non ſint niſi concluſiones elicitæ vel illatæ ex principiis Theologicis, „ id eſt, ex Evangelio & aliis Libris Canonicis per illos, quibus dicit Chriſtus: „ *Qui vos audit, me audit.*

ẽ Ut

Digitized by Google

„ numero in reliquis quæ concernunt Dei cultum, & charitatem erga ipſum & proxi-
„ mum noſtrum." Hæc Gerſonius in citata Recommendatione.

Has igitur materias quaſi Theologicas hoc in Opere omittere non potui; ea nihilominus ſervata moderatione, ut ea quæ ad Diſciplinam pertinere videbantur, à merè Theologicis ſecernere ſtudens, illa ſola examinarem, hæc verè Theologis tractanda & reſolvenda remitterem.

Hinc ſuper materiis aut formis Sacramentorum quæſtiones inter Doctores Scholaſticos diſputatas, vel etiam ſuper Fidei noſtræ dogmatibus aliiſque ejus generis cum Hæreticis controverſias, vel nullo modo, vel admodum leviter, ac Hiſtoricè potiùs, quam Theologicè attigi.

Inſuper nemo vel parum in Jure verſatus ignorat, quam difficulter Jus Civile à Jure Eccleſiaſtico, præſertim recentiori ſeparari queat; & quantopere Legis ſcientia aſſequendæ Juris Canonici ſcientiæ conducat; imò penè neceſſaria ſit. Quapropter nec mirum apparere debet, ſi plura hinc inde ex Jure Civili huic Operi immixta quis videat. Ut tamen, quantum citra detrimentum Juris Eccleſiaſtici licuit, me intra ſcientiam hujus Juris continerem, materias illas, quæ ex Jure Civili & Statutis Politicis unicè penè dependent, omittendas judicavi; uti ſunt materiæ contractuum, Teſtamentorum, Fideicommiſſorum, Legatorum hiſque ſimiles, de quibus vel nihil, vel pauca, quæ ad Eccleſiaſticum Jus propiùs ſpectant (puta de Rebus Eccleſiæ alienandis vel non, de Teſtamentis Clericorum, item de Succeſſione in bona Clericorum inteſtatorum) tractare volui.

E quibus Jus hoc Univerſum potiſſimum hauſerimus, in Operis Titulo indicatur: ſed tamen, quia non omnia ejuſdem ſunt ponderis, & auctoritatis, in hiſce Prolegomenis quæ ſingulis auctoritas tribuenda ſit, paucis exponemus; ſi prius quis Juris Veteris & Novi uſus eſſe debeat, paucis annotaverimus.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

Quis debeat eſſe uſus priſtinæ Diſciplinæ?

Priſtinam Eccleſiæ Diſciplinam in pleriſque præſertim majoris momenti articulis recentiori & hodiernæ Diſciplinæ ita conjungere ſtudui, ut tamen utramque non confunderem; ſed quid illa præſcripſerit, & in quo hæc ab illa receſſerit, diſtinctè exponerem.

Quam utilis, imò penè neceſſaria ſit hæc priſtinæ Diſciplinæ notitia, non difficulter intelligetur, ſi reflectatur ad ea quæ in hoc Opere ſparſim dicuntur.

Apparebit imprimis, quod licet Eccleſia nonnumquam à Diſciplina jam pridem in Conciliis ſanctiſſimè inſtituta, atque per plura ſecula religioſiſſimè ſummo etiam cum rigore obſervata, pro temporum & perſonarum conditione nonnihil recedere co-

Digitized by Google

in decurſu Operis plurima notavi, & Lectori occurrent; ac ſignanter *Parte 2. tit. 2. c. 3.* Adhęc ex ipſa priſtinæ diſciplinæ ſcientia facilis ſolet eſſe acceſſus ad percipiendum verum ſpiritum Eccleſiæ in his, quæ modernam diſciplinam ſpectant. Licet enim Eccleſia nonnumquam *exteriorem* ſuam diſciplinam mutet, vel relaxet, non tamen mutatur Spiritus Eccleſiæ, ſed hic invariabilis & immutabilis perſeverat, uti ſæpiùs in hoc Opere monui, & in materiis occurrentibus ſollicitè annotavi.

Quin & ex Operis hujus lectione innoteſcet, ex ignorantia priſtinæ diſciplinæ, frequenter in craſſos errores circa hodiernam Eccleſiæ diſciplinam prolapſos Interpretes tam Theologos, quam Canoniſtas; eoſque errores notabilibus abuſibus ſubinde occaſionem dediſſe. Quapropter, ut fructuosè ſtudio Juris Eccleſiaſtici incumbatur, & ad ejus perfectam notitiam perveniatur, nequaquam negligendum eſt ſtudium priſtinorum illorum Canonum, qui Patrum diſciplinam repræſentant. Quod & ſeculo præterito rectè advertit priſtinæ diſciplinæ zeloſiſſimus Reſtaurator S. Carolus, de quo vitæ ejus Auctor ſcribit: " Canonum ea ſcientia ipſi perjucunda erat, quæ Pa-
„ trum mores & acta repræſentans Eccleſiæ componendæ atque ordinandæ rationem
„ continet. Dolens autem eos communi conſuetudine tantummodò Canones ad in-
„ terpretandum ſeligi, qui ad lites judiciaque valent; conſtituit ipſe, qui iis decla-
„ randis preeſſet, unde ſacra *Majorum* Inſtituta & ritus, optimumque Eccleſiæ admi-
„ niſtrandæ genus hauriretur.

PARAGRAPHUS TERTIUS.

Attendenda circa recentiorem praxim in Eccleſia receptam.

NOtavimus præcedenti Paragrapho, Eccleſiam ſubinde diſſimulare aut tolerare relaxationem Diſciplinæ, quæ pro formandis moribus, aut vitiis extirpandis olim ſanctiſſimè fuerat inſtituta, & per plura ſecula ſummo cum rigore obſervata.

Porrò ex hac diſſimulatione ſeu tolerantia contingit, ut ſimilis relaxatio quaſi pro praxi & diſciplina ipſius Eccleſiæ interdum invaleſcat, & reputetur: quam tamen reverà Eccleſia tolerat potiùs, quam probet.

Ut ergo votis Eccleſiæ obſequantur Prælati & Paſtores Eccleſiæ, allaborare debent, ut priſtina illa diſciplina ſenſim, ubi collapſa eſt, reſtituatur, aut nondum totaliter collapſa ſuſtineatur; ita tamen ut hac in parte procedatur fortiter & ſuaviter; id

Digitized by Google

Canones invaluit in materia morum & notabilis conſequentiæ.

Attendendum inſuper, num praxis contra Sacros Canones & jam pridem uſitatam diſciplinam, univerſaliter per totam Eccleſiam, aut ſaltem in his Eccleſiis ab omnibus recepta ſit; an verò ita dumtaxat, ut à pleriſque quidem recipiatur, contraria tamen apud melioris inſtituti homines adhuc perſeveret: ac prętereà, num praxis introducta, etiam auctoritate Pręlatorum & Superiorum poſitivè ſit probata, puta Synodorum Decretis, aut Libris Ritualibus inſerta; num verò dumtaxat ſimpliciter diſſimuletur & paſſim toleretur. Neque enim dubitari poteſt, quin faciliùs circa hanc à Fidelibus aut inferioribus Paſtoribus aliquid mutari; aut priſtina diſciplina contraria obſervari, aut urgeri queat, quam circa priorem generaliter receptam, aut Superiorum auctoritate poſitivè probatam.

Similia circa priſtinam & modernam Diſciplinam ſparſim in hoc Opere annotare ſtudui, ut hinc innoteſceret, qualiter Pręlati & Paſtores circa hujus tolerantiam, & illius reſtitutionem ſe gerere debeant; ne dum nimium diſſimulant, nihil ad perfectum adducant, vel dum econtrà pręcipiti & inordinato Zelo omnia ad priſtinam Eccleſię Diſciplinam reformare volunt, omnia turbent: licet hac in parte, frequentior ſoleat eſſe defectus, quàm exceſſus.

PARAGRAPHUS QUARTUS.

De Citationibus Decreti Gratiani.

Mirum forſan nonnullis apparebit, quod Canones, & dicta Sanctorum Patrum referens, ſollicitè annotaverim loca Decreti Gratiani, quibus hi Canones aut Patrum dicta à Gratiano referuntur; quaſi Canonibus aut Patrum Sententiis per relationem in Decretum Gratiani aliquid auctoritatis accederet: cum tamen communi & Canoniſtarum & Theologorum conſenſu receptum ſit, Decretum Gratiani nullam habere auctoritatem Juris; neque Patrum Sententias, aut particularium Synodorum aut Epiſcoporum Decreta accipere auctoritatem Juris Publici & Communis, quia in Decretum Gratiani relata ſunt. Huic ſanè Doctorum opinioni lubens ſubſcribo; eamque in Tractatu meo Hiſtorico-Canonico in Canones pluribus confirmavi; neque loca Gratiani annotavi, ut Canonibus, aut Sententiis Patrum auctoritatem Juris ex relatione in hoc Decretum aſſererem.

Verùm, cùm ſcirem, Decretum Gratiani unà cum aliis partibus Juris Canonici conſtituere hodiernum Corpus Canonicum, cui ipſi Juriſconſulti ab initio aſſueverunt; ſciremque, ipſis Studioſis Juris in Scholis publicis hoc pręlegi, & explicari, exiſtimavi haud ingratum eis futurum, ſi indicarem Canones, Decreta, & Patrum Sententias extare in Decreto, quod ipſi in ſuo Corpore Juris Canonici habent, & quo continuò ut quodam Canonum codice utuntur; imò è quo in controverſiis

&

Digitized by Google

Porrò ſicuti hac intentione à Pontificibus publicatæ ſunt, ita quoque ubique penè Gentium receptę fuêre, ut quidquid iis continetur, pro Jure communi reputatum ſit. Ideoque quidquid iis præſcribitur, pro Jure reputatur, quamdiu generali aut particulari contrario Jure ei derogatum non oſtenditur.

Imò ſi Jus poſterius ſive Scriptum, ſive Conſuetudinarium ſit dubium, ex hiſce Decretalibus aliiſque Libris Corporis Canonici, tamquam ex Jure communi interpretationem accipere ſolet.

Hæc Juris Canonici authoritas ubique in hiſce & vicinis Regnis ita firmiter erat ſtabilita ſeculo præterito, ut licet plures Provinciæ authoritatem Romani Pontificis excuſſerint, nihilominus hoc Jus Canonicum pro Jure communi conſtanter retinuerint, uti teſtatur Arturus Duck *Lib. 1. De Auctoritate Juris Civilis cap. 7.* ubi *num. 17. & 18.* hæc habet: " Illud porrò in Juris Canonici laudibus eximium eſt, quod Principes Proteſtantes Germanici, aliive, poſtquam ab Eccleſia Romana ſeceſſerant, „ Lutheri & Calvini doctrinam amplexi, omnemque Pontificis Romani poteſtatem „ abdicaſſent, Jus tamen Canonicum non excuſſerunt; ſed eo in cauſis ſuis decidendis etiamnum utuntur, eodem planè modo ſicut Principes Europæi, poſtquam renunciaverant Cæſarum poteſtati, leges tamen Cæſareas adhuc obſervant. Et licet „ Martinus Lutherus zelo præpropero & inconſulto ductus Juris Canonici Libros repugnantibus Juriſconſultis, Wittebergæ combuſſerat, Juris tamen Canonici uſum „ ab eo tempore Saxonei, Bruſvicenſei, cæterique Proteſtantes ſemper conſervârunt „ nulla mutatione in eo admiſsâ, ſicut in Auguſtana Confeſſione conſenſerunt, Juſque „ Canonicum Wittebergæ, & in reliquis Proteſtantium Academiis adhuc publicè „ docetur.

Itaque quæ ex Decretalibus Gregorii IX. aut Sexto Decretalium Bonifacii VIII. vel Clementinis, aut Extravagantibus in hoc Opere referuntur, pro Jure communi recipienda ſunt, & pro Jure ſervanda quouſque oſtendatur, Jure ſcripto vel conſuetudinario, ſeu generali ſeu particulari ab hoc Jure communi receſſum; de quo latius in citato Tractatu Hiſtorico-Canonico.

PARAGRAPHUS SEXTUS.

De receptione Concilii Tridentini.

CUm decima Decembris anni 1563. finem accepiſſet Concilium Tridentinum, Pius IV. tunc Pontifex Romanus, univerſa ejus Acta & Decreta confirmavit

i per

Digitized by Google

Philippus II. tunc Hiſpaniarum Rex, & Belgarum Princeps, hac in re intentioni Concilii & Pontificis obſequi volens, curavit quamprimum Decreta hujus Concilii in omnibus ſuis Ditionibus publicari, adjuncto mandato ad omnes Officiarios Seculares, ut dum requiſiti fuerint, auxiliare brachium in eundem effectum ſine ulla tergiverſatione aut dilatione præſtent. Quod quidem mandatum per Hiſpaniæ Regna anno 1564. menſe Julio publicatum eſſe, ex Emanuele Rodrigues refert Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 32. §. 4.

Scripſit quoque Philippus II. ad Margaritam Parmenſem tunc Belgii Gubernatricem, ut Concilium Tridentinum, quoad puncta reformationis per has Belgicas Ditiones publicari & exactè obſervari curaret.

Igitur ſub initium anni 1564. litteras dedit Margarita nomine Regis ad Archiepiſcopum Cameracenſem, ut Decreta Concilii expenderet, & de modo, quo in ſua Diœceſi ſecundum jura, privilegia, conſuetudines hæc Decreta executioni mandari poſſent, ſententiam ſuam exponeret. His litteris reſpondit Archiepiſcopus 23. Julii ejuſdem anni, celebrationem Synodi Provincialis ſuper receptione Concilii, & publicationem Decretorum per ſingulas Eccleſiarum Parochias, eſſe quidem modos Juri conſentaneos, & antehac in re ſimili uſitatos; ſed magnis difficultatibus fore implicitos, niſi Regia auctoritate Decreta Concilii prius probentur & admittantur.

Margarita interea ex tumultibus hîc excitatis prævidens, quot difficultatibus receptio & publicatio Concilii Tridentini auctoritate Regia eſſet obnoxia, uti narrat Famianus Strada De Bello Belgico, prius explorare voluit, non tantum ſententiam & judicium Epiſcoporum, ſed & Conciliorum Regiorum, nec non Magiſtratuum præcipuarum Civitatum, atque etiam Academiæ noſtræ Lovanienſis, ſuper publicatione Concilii Tridentini in his Belgicis Ditionibus quoad Decreta Reformationis.

Litteræ ejuſdem tenoris erant, quarum hæc fere ſumma, ut Decreta Reformationis quantocyùs expenderent, atque deliberarent; qualiter & quibus mediis, hæc Decreta Reformationis poſſent mandari executioni, ut eorum uberior fructus ſperatus habeatur; attendendo ad prærogativas & Jura ſuæ Majeſtatis, Eccleſiarum, & etiam Jura, Privilegia & conſuetudines Provinciarum; atque ſuper ſingulis ſuam reſcriberent ſententiam.

Epiſcopi, uti & Academia noſtra Lovanienſis pauca vel nihil annotârunt; reſcripſeruntque, Concilium Tridentinum ſimpliciter eſſe publicandum.

Concilia Regia autem, uti & Civitatum Magiſtratus, examinatis & reviſis Reformationis Decretis, plura hinc inde annotârunt, quæ Juribus Regiis ſuorumque Vaſallorum, & Privilegiis, atque inveteratis conſuetudinibus harum Provinciarum videbantur contrariari: ideoque & judicabant, publicationem non faciendam, niſi adhibita in his articulis quadam modificatione; ne aliàs ob inveteratos harum Provinciarum mores, & recepta ac uſitata hactenus Jura & Privilegia ſubitò inverſa, turbarentur omnia, omniſque Concilii ſperatus fructus impediretur.

Hanc Regiorum Senatuum, & Civilium Magiſtratuum reſolutiones Margarita

Bel-

Digitized by Google

executione Concilii : " Mentem Regis eſſe, ne propter promulgationem hanc licet „ illimitatè & ſine reſtrictione factam, quidquam immutetur aut innovetur circa Re„ galia, Jura, Privilegia Suæ Majeſtatis, aut ſuorum Vaſallorum, Statuumque ſuo„ rum & ſubjectorum, & ſpeciatim circa Juriſdictionem Laïcalem, Jus Patronatus „ Laïcis indultum, ſeu Jus Nominationum, cognitionem cauſarum & materiæ poſ„ ſeſſoriæ Beneficiorum, Decimarum poſſeſſarum, aut prætenſarum per Laïcos, ſu„ perintendentiam & adminiſtrationem Hoſpitalium aliorumque piorum locorum: „ non, inquit, ad contraveniendum dicto Concilio, ſed ut executio accommodetur „ naturæ cujuſlibet Provinciæ.

Litteræ ad Epiſcopos miſſæ habentur *Parte* 3. Edictorum Flandriæ *Lib.* 6. *Rubrica* 1. & ad Magiſtratus & Concilia Regia *Parte* 2. eorumdem Edictorum *Lib.* 1. *Rubrica* 2. atque prædictam clauſulam eiſdem verbis exprimunt.

Si notæ à Conciliis Regiis & Civitatum Magiſtratibus conferantur cum materiis in hac clauſula expreſſis, patebit ad oculum, clauſulam illam ad illas notas dirigi; atque Regem, earum rationem in executione Concilii haberi voluiſſe.

Unde & Bertrandus Loth in Reſolutionibus Belgicis *Tract.* 2. *Art.* 9. relatis annotationibus Concilii Attheſiæ mox ſubjungit : *Concilium Tridentinum quoad dicta puncta non fuit receptum in Artheſia.*

Similiter Antonius Anſelmo *in ſuo Triboniano Belgico cap.* 32. volens exprimere, quæ per dictam clauſulam Rex voluit reſervata, retulit ſervato ordine Seſſionum & Capitum Concilii Tridentini, quid ad ſingula à Conciliis Belgicis fuerit obſervatum, haud dubitans, quin hæc eſſent, quæ Rex per dictam clauſulam reſervata voluerat : quod & quotidiana praxis confirmat.

Itaque ſi dictas modificationes, jura Regis ejuſque Vaſallorum, & inveterata Provinciarum Privilegia ad regimen ſpectantia excipias, Concilium Tridentinum quoad Decreta reformationis & Diſciplinæ ſimpliciter & abſolutè publicatum fuit; unde & in Synodo Provinciali Cameracenſi anno 1565. communi omnium ſuffragio declaratum fuit, ut *quidquid OEcumenicum Concilium Tridentinum ſtatuerit, id Sacroſanctum omnibus ſit, & inviolabile.*

Et Synodus Provincialis Mechlinienſis anno 1570. primo ſuo Decreto " ordinat „ & præcipit, ut omnes & ſinguli, qui ad hanc Synodum convenerint, ſimpliciter & „ ſine ulla proteſtatione ea omnia & ſingula, quæ à Sancta Synodo Tridentina defi„ nita & ſtatuta ſunt, palàm recipiant " ſecundum tenorem ſcedulæ ſequentis : *Ego N. omnia & ſingula quæ à Sancta Synodo Tridentina ſtatuta & definita ſunt, palàm recipio.*

Conformiter ad hanc generalem publicationem Concilium Privatum Regium anno

Digitized by Google

SYnodi plures tum Provinciales, tum Diœceſanæ in Belgio, Gallia, aliiſque Provinciis pro executione Concilii Tridentini & reſtauranda Eccleſiæ Diſciplina celebratæ fuêre; qua auctoritate ad aſſerendam modernam Diſciplinam ſæpius uſi ſumus in hoc Opere.

Quæ ſit auctoritas & vis harum Synodorum quoad vim Legiſlativam, & quouſque hæc ſe extendat, vel qui earum Decretis obſtringantur, ſufficienter expoſitum eſt *Parte 1. tit. 18. & 20.* præſentis Operis, in quibus ſpeciatim de Synodis Diœceſanis & Provincialibus tractatum eſt.

Sed quia pro Belgio non tantum Belgicas, ſed & exteras ac notanter Mediolanenſes Synodos ſub S. Carolo frequenter adducimus, notandum, quod licet hæ ſimileſque Synodi non exerant vim obligandi, ſive Legiſlativam in Belgicas, aut alias Provincias earum terminis non comprehenſas, nihilominus non uno titulo pro ſtabilienda Diſciplina Belgii & aliarum Provinciarum utiliter eas adduci.

Primò, quia frequenter Decreta Synodorum potius ſunt declarationes quędam & interpretationes Decreti Concilii Tridentini, aut alterius Legis generalis, quàm novæ & poſitivæ ordinationes: quo caſu meritò aſſumuntur pro intellectu & interpretatione hujuſmodi Decreti aut Legis.

Hoc Titulo pro intellectu Concilii Tridentini utiliter admodum aſſumuntur Decreta Synodorum Mediolanenſium ſub S. Carolo, cujus curâ & ſollicitudine Concilium Tridentinum multùm promotum fuit; quique illud executioni mandare magnopere ſtuduit.

Pręterea admodum conducit Synodorum auctoritas, ut Prælati, Paſtores, aliique, quibus *Diſciplinæ Eccleſiaſticæ* conſervatio aut reſtauratio incumbit, ipſam obſervantiam populo facilius perſuadeant; eamque à novitate, aut ſingularitate, vel rigore nimio (quibus frequenter recta morum Diſciplina aſpergitur) vindicent; dum eam non tantum à privato aliquo Auctore, ſed & à Synodis probatam oſtendunt.

Adhæc, ſæpè in aliquibus Synodis nonnulla ad rectum Eccleſiæ regimen, animarum directionem multùm utilia & opportuna occurrunt, quæ in aliis deſiderantur; quidnî liceat Paſtoribus, Prælatis & quibus Eccleſiæ regimen creditum eſt, hæc ab illis Synodis ſuggeſta impendere & mutuare, tametſi Decreta hæc vim Legis in ſuis Eccleſiis non habeant?

Quis enim vituperet Prælatos aut Paſtores, ſi è Sanctis Patribus, aut probatis Auctoribus aſſumant, quæ hi pro regimine Eccleſiæ & animarum directione opportunè ſuggeſſerunt: tametſi vim legum eorum dicta aut ſententiæ nullam habeant?

Nonne jam pridem Eccleſia Romana Synodorum Orientalium, etiam particularium, item Africanarum Decreta pro formanda ſua Diſciplina aſſumpſit; tametſi ſe hiſce Decretis non ligari ſciret? Similiter & notorium eſt, alias Eccleſias paſſim recepiſſe Canones exterarum Eccleſiarum, dum illos Diſciplinæ formandæ aut ſtabiliendæ ſeu aſſerendæ convenientes intelligebant, quod & in Commentario Hiſtorico-Canonico in Canones pluribus oſtendo.

Licet

Digitized by Google

Regis habentur; & ex quorum præſcripto quæſtiones, notanter in poſſeſſorio, deciduntur.

Cum verò ſimilia Edicta concipi & publicari ſoleant ſub nomine Regis Catholici, vel Chriſtianiſſimi, alteriuſve Principis, qui plura inter ſe omnino diſtincta Regna, aut diſtinctas Provincias, ſibi ſubjecta habet, prænotandum hic cenſui, Edicta non ſemper ad omnes Regis aut Principis Ditiones aut Provincias extendi, tametſi nomen Regis aut Principis ſimpliciter præferant.

Exemplum ſit in Edictis Principum noſtrorum. Licet enim Brabantia, Flandria, Hannonia, plureſque aliæ Provinciæ pareant uni eidemque Principi, nimirum Regi Catholico; nihilominus Provinciæ illæ manent inter ſe diviſæ, atque uni Principi parent ſalvo ſingularum Jure; diverſiſque ſępè Legibus & Moribus utuntur: neque Lex à Principe uni data, alias aſtringit, niſi & his ſpecialiter poſita fuerit.

Ne ergo circa auctoritatem & vim obligandi horum Edictorum aberretur, inquirendum, num Edictum, de quo agitur, ſit generale & directum ad omnes Provincias, puta Belgicas Regi Catholico ſubjectas; an verò dumtaxat ſit ſingulare pro una alterave Provincia, aut etiam particulari territorio: nam pro hac diverſitate illius auctoritas magis vel minus latè extenditur.

Ut verò hæc diverſitas innoteſcat, ſciaturque quæ Edicta generalia, quæ Provincialia aut particularia dumtaxat ſint, reflectendum eſt ad inſcriptionem, eoſque quibus Princeps ſalutem dicat, & in epilogo executionem ipſius Edicti mandet.

Si omnibus ſalutem dicit, plerumque Lex generalis eſt: & ad eum finem Conciliis omnium Provinciarum publicatio & executio injungi ſolet. Mandata ſeu Edicta Provincialia Præſidi & Concilio; Statuta & Privilegia iis, quos concernunt, inſcribi ſolent; uti tradit Zypæus in Introductione ad Notitiam Juris Belgici.

" Solent etiam (ait ibidem Zypæus) condendis Legibus Principes noſtri præmit-
„ tere conſultationes cum ſuis Conciliis, juxta *l. 8. C. De Conſtit.* plerumque ſupremis;
„ publicationem autem omnibus Provincialibus, ut dixi, in epilogo injungere:
„ Quæ etiam antequam illa fiat, examinare ſolent, an Juri patrio lex non refragetur;
„ & poſt illud examen, publicationis mandatum primipilari Apparitori, ſeu Oſtia-
„ rio dare.

Addit Zypæus *num. 6.* " Ea hìc publicatio eſt ſemper neceſſaria in ſingulis Pro-
„ vinciis (quod unitæ quidem omnes ſunt, ſalvo ſingularum Jure, adeoque nullæ
„ alteris ſubjectæ) ſingularumque Metropolibus, tametſi plures ſint; ut in Braban-
„ tia, Lovanium, Bruxella, Antverpia, Sylvaducis; in Flandria, Gandavum,
„ Brugæ, Ipræ, aliæ alibi, ante hanc promulgationem Lex non ſolet obligare.

Digitized by Google

SS. Canonibus, aut etiam recentioribus Decretalibus, quæ jus Commune conſtituunt, decretum ſit; ſed inſuper, quid hîc in Belgio, Gallia aliiſque vicinis Provinciis obſervetur: viſum fuit, Magiſtratuum ſeu Eccleſiaſticorum ſeu Civilium Judicata inquirere & annotare, ut ex iis uſus ſive praxis locorum innoteſceret, aut ſaltem firmaretur.

Ut enim de Jure præſertim conſuetudinario, aut de ipſarum Legum obſervantia, aut ſenſu ſtatuatur, maximi ponderis ſemper habitæ fuerunt etiam apud Romanos *receptæ Sententiæ*, hoc eſt, quæ uſu fori & conſenſu Prudentium probantur. Hinc olim dixit Ulpianus Juriſconſultus in *L.* 34. *ff. De Legibus:* "Cùm de conſuetudine Civitatis vel Provinciæ confidere quis videtur, primum quidem illud explorandum arbitror, an etiam *contradicto* aliquando *Judicio* conſuetudo ſit firmata." Non quod ad conſuetudinem introducendam neceſſarii ſint actus *Judiciales;* ſed quod ad probandam conſuetudinem plurimum valeant, uti paſſim obſervant Legum Interpretes.

Eo verò amplioris ponderis erunt, quo plura in eodem vel diverſo Auditorio ſeu Tribunali ſententiæ ſuper eodem articulo emanarint. Imò, quæ incerta erant, ſi agitata deinde fuerint in Auditoriis, & rerum frequenter judicatarum authoritate in unam partem definita, Jus Civile fiunt, inquit Stockmannus in Prooemio ad Deciſiones Curiæ Brabantiæ: Quidnî & Eccleſiaſticum, præſertim in his quæ à praxi & conſuetudine locorum maximè dependent; ut ſunt ſolutiones Decimarum, reparationes Eccleſiarum, Domorum Paſtoralium, aliæve ſimiles?

Ne autem circa auctoritatem ſeu efficaciam rerum Judicatarum aberretur, notandum, ordinariè res inter privatos, etiam in Supremo Principis Senatu judicatas, Jus Generale non facere, etiam in ſimili planè caſu & iiſdem omnino circumſtantiis: atque fas eſſe Magiſtratibus, licet huic Supremo Senatui ſubalternis, à ſententia illa in judicando recedere, juxta illud vulgatum *non exemplis, ſed Legibus judicandum*: niſi tamen Princeps, ſive Senatus Principem repræſentans, declaret ſe velle, ut impoſterum judicatum pro Lege habeatur; & pro Lege promulgari jubeat: quod ſubinde in materia magni momenti, & notabilis conſequentiæ contingit: Atque de hoc caſu intelligenda apparet Conſtitutio Juſtiniani Imperatoris in *L.* 12. *Cod. De Legib.* in verbis: "Si Imperialis Majeſtas cauſam cognitionabiliter examinaverit, partibus cominus conſtitutis ſententiam dixerit: omnes omnino Judices, qui ſub noſtro Imperio ſunt, ſciant hanc eſſe Legem non ſolùm illi cauſæ, pro qua producta eſt, ſed & omnibus ſimilibus.

Hoc inſuper notandum, quod ſicuti non omnium Tribunalium par eſt auctoritas, ita nec rerum Judicatarum parem eſſe vim & efficaciam: majoriſque indubiè auctoritatis eſſe Supremorum Senatuum Arreſta, quàm inferiorum Judicata.

Ulterius notandum, Arreſta & res Judicatas præcipuè valere, ut adſtruatur conſuetudo, aut ſenſus alicujus Legis illis in locis, quæ ſubjecta ſunt Parlamentis, aut Magiſtratibus, à quibus hæc Arreſta, aut hæ ſententiæ emanârunt: quia Parlamenta & Magiſtratus præſumuntur judicare juxta conſuetudinem, aut interpretationem

nem

Digitized by Google

in propoſito occurrentem.

Si enim in quæſtione ſive lite particulares fuerint circumſtantiæ, ob quas in hoc particulari caſu, hoc illove modo Legem aut Conſuetudinem interpretari oportuerit: appareatque eas circumſtantias veriſimiliter ipſum Judicem ad ſic judicandum permoviſſe, ſententia ita prolata inaniter applicabitur, niſi caſus cum iiſdem circumſtanciis occurrat: quemadmodum circa declarationes S. Congregationis ſuper interpretatione Concilii Tridentini notavi *Parte* 1. *tit.* 22. *cap.* 5. hujus Operis.

Ut ergo auctoritate rerum Judicatarum ſecuriùs utamur, examinandus caſus cum circumſtantiis ſuper quo ſententia prolata eſt: inveſtigandumque, num appareat, Judicem in concipienda ſententia aliqua ſpeciali circumſtantia in hoc caſu occurrente permotum eſſe; ita ut ſententia non niſi caſui cum ſimili circumſtantia applicari queat: an verò dubium aliquod ſuper ſenſu Canonis, Legis, vel Edicti aut Conſuetudinis in abſtracto, ſive independenter ab omni ſpeciali circumſtantia deciſum ſit.

Ad hanc porrò notitiam aſſequendam multum facilitabit, ſi peritiores Juriſconſulti adhibeantur, qui Sententiarum brevicula ritè concipiant; quemadmodum notavit Stockmannus in Epiſtola Curiæ Brabantiæ inſcripta, & Deciſionibus illius Curiæ præfixâ: qui & ibidem deplorat, Curiæ hujus res judicatas, non ejus auctoritatis & roboris viſas fuiſſe, qua eſſe debuerunt; quod hinc eveniſſe credit, " quod ex infimo grege Leguleiorum ad id munus paſſim delecti, qui monſtra Sen- ,, tentiarum, loco rationum Juris deinde nobis efformaverunt.

Hinc quoque patet, non parum attendendum eſſe, à quo ipſa Arreſta allegentur, ut de eorum auctoritate ſtatuatur: utrum ea referentes, eorum prolationi & cauſarum diſcuſſioni interfuerint; vel actorum omnium inſpectionem habuerint; eaque ita diſcuſſerint, ut intelligere potuerint, ſuper quo Arreſta prolata ſint.

Quin & illud circa Arreſta & Magiſtratuum judicata obſervandum, non mox iis adhibendam fidem, ubi hæc apud Auctorem aliquem relata vel aſſerta repeeriuntur, quemadmodum de Declarationibus S. Congregationis ſuper interpretatione Concilii Tridentini declaravit *Urbanus VIII.* ſed ipſorum referentium auctoritas ponderanda; quin & ad ipſa Curiæ Regeſta ſubinde recurrendum, ut certior de prolatione allegatæ ſententiæ fides, & ejuſdem verus ſenſus haberi queat.

AP.

Digitized by Google

ARNOLDUS ETBEN Cath. Antverp.
Canonicus Theol. Librorum Cenſor.

APPROBATIO.

U*Niverſum* hoc *Jus Eccleſiaſticum* magnis laboribus & multilegâ lectione collectum magno prodit univerſalis Eccleſiæ bono : cum enim ignorantia cunctorum ſit cauſa malorum, iniquitatis radicem hanc exſcindit, cordatum modò Lectorem inveniat, Juris enim de quo veritas, hîc aptis Sacræ Scripturæ Textibus illuſtratur ; inconcuſſis Summorum Pontificum Decretis munitur, Sacris Conciliorum Canonibus firmatur, Sanctorum Eccleſiæ Doctorum Aſſertionibus fulcitur, Sanctis Patrum Documentis ſuſtinetur, & ſparſis hinc inde Gnomis ceu Gemmis ornatur & ſplendet, Judicum Sententiis & Deciſionibus ad poſteros tranſmittitur, unde fiet miſerante Deo, ut ſi Juris hujus Rectitudini mores hominum collineentur, in obtinendis Dignitatibus confuſa recedet cordis ambitio, in diſtribuendis Beneficiis & Officiis pelletur injuſta Perſonarum acceptio, nec effrons apparebit Simoniæ facies à non paucis vocata penſio. Volve vel ſaltem percurre cordate Lector, & dices nos ſtillam ex fonte propinare, radium lucis pro die vibrare, ex immenſis quibus, obolum proferre : non ambigo quin Opus hoc univerſum, ſanæ Doctrinæ Theologis futurum ſit gratiſſimum, Juriſtis optatiſſimum, nocturna diurnaque manu verſari digniſſimum à Paſtoribus, à Canonicis, ab omnibus Clericis. Stylus claritate placet, ordo memoriam juvat, ſelectarum quarumdam Sententiarum unctio voluntatem perlinit, veritatis ſplendor paſſim emicans intellectum inaurat, publica ergo luce longè digniſſimum cenſeo, hac 12. Novembris 1699.

JOAN. LE BEAU S. Adalberti Leodii
Curio-Decanus Exam. Synod.

INDEX

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM.

De Clericis primæ Tonſuræ. fol. 1
II. *De Clericis minorum Ordinum.* 2
III. *De Subdiaconis, Diaconis & Preſbyteris.* 3
IV. *Clerici certæ Eccleſiæ adſcribendi.* 6

TITULUS II.
De vita & honeſtate Clericorum.

CAPUT PRIMUM.

Singularis in Clericis morum honeſtas requiritur. ibid.
II. *Honeſtas & modeſtia in habitu Clericorum.* 7
III. *Incontinentia & familiarior cum mulieribus converſatio Clericis cavenda.* ibid.
IV. *Ebrietas, commeſſatio, popinarum frequentatio Clericis ſpecialiter interdicta.* 9
V. *Luſus alearum, ſeu à fortuna dependens Clericis vetitus; & quæ in ludis licitis cavenda?* 10
VI. *Clerici negotiis ſecularibus ſe non miſceant.* 12

TITULUS III.
De Paſtoribus & Vice-Paſtoribus.

CAPUT PRIMUM.

Singulis Parochiis ſinguli Parochi totius Parochiæ curam ſuſtinentes præficiendi. 13
II. *De Vice-Paſtoribus; à quo aſſumendi, & quid iis incumbat?* 14
III. *Parochi, aliique curam animarum ſuſtinentes jure divino tenentur reſidere.* 15
IV. *Parochi animarum curatores tenentur* per ſe *inſtructioni populi, aliiſque functionibus Paſtoralibus incumbere.* 16
V. *Reſpondetur ad* cap. 68. *De Regulis Juris in* 6. *& unà afferuntur rationes, ob quas ordinariè contingat, instructionem Paſtoris eſſe populo utiliorem, quam extranei.* 17
VI. *Epiſcopi cogere debent Parochos, ut* per ſe *populum inſtruant.* 18
VII. *Fratres Mendicantes inſtituti ſunt ut meri Parochorum ſubſidiarii.* ibid.
VIII. *Regularium Stationes quantumvis diuturnæ & continuatæ, Parochum per ſe concionari aut cathechizare volentem impedire nequeunt.* 19
IX. *Quæ obſervanda à Parocho circa Stationarios?* 25
X. *Sicuti Parochorum eſt populum inſtruere; ita Parochianorum eſt eos audire.* 26
XI. *Quæ in Belgio fuerint ſtatuta ad promovendum frequentationem Parochiæ ad audiendum Verbum Dei?* 27

TITULUS IV.
De Cuſtodibus Eccleſiarum Parochialium.

CAPUT PRIMUM.

De Officio Cuſtodum. 29
II. *Qui ad Officium Cuſtodum admittendi, & qui rejiciendi?* ibid.
III. *A quo Cuſtos conſtituendus; & quæ ejus Jura?* 30

TITULUS V.
De Æditiuis Eccleſiarum Parochialium, & Magiſtris Pauperum ſeu Menſarum Sancti Spiritûs.

CAPUT PRIMUM.

Qui, & à quibus conſtituendi? Et quod ab electis præſtandum juramentum? 31
II. *Quænam præcipuè ab Æditiuis & Magiſtris Pauperum in adminiſtratione bonorum obſervanda?* 32
III. *Quomodo bona Fabricæ & Menſæ Sancti Spiritûs diſpenſanda, & à quibus?* 34
IV. *Qui computibus intervenire debeant?* 35
V. *Quæ circa redditionem computûs obſervanda?* 36
VI. *Proponuntur Regulæ generales in hac materia obſervandæ.* 37

TITULUS VI.
De Decanis Chriſtianitatis ſeu Ruralibus.

CAPUT PRIMUM.

Archipresbyteri, alii Urbani & alii Rurales: Hi à quo eligendi? 38
II. *Decani Rurales Paſtoribus & Eccleſiaſticis ſui Diſtrictûs intendere debent.* ibid.

Digitized by Google

IV. *Ipſa Canonicorum inſtitutio ſeu profeſſio ſemper manſit invariata.* 43
V. *De Congregationibus Capitularibus.* 44
VI. *Canonici Divinum Officium diurnum pariter ac nocturnum publicè perſolvere tenentur.* 47
VII. *De Diſtributionibus quotidianis.* 48
VIII. *Diſtributiones non ſunt inſtitutæ, ut propter eas Divinum Officium frequentetur.* 49
IX. *De Reſidentia Canonicorum.* 50
X. *De cauſis excuſantibus à Reſidentia.* 51
XI. *De cauſis legitimis recipiendi diſtributiones in abſentia.* 53

TITULUS VIII.
De Capitulo Cathedrali.

CAPUT PRIMUM.

C*Apitulum Cathedrale Eccleſiæ Senatum repræſentat, & unum cum Epiſcopo corpus conſtituit.* 54
II. *Capitulum Cathedrale quantumvis exemptum debet Epiſcopo tamquam* Capiti *reverentiam & honorem exhibere; & in quibus hæc conſiſtant?* 55
III. *Quomodo Epiſcopus Capitulis etiam exemptis interveniat?* 56
IV. *In quibus Epiſcopus teneatur conſilium vel conſenſum Capituli petere?* 57

TITULUS IX.
De Capitulo Sede vacante.

CAPUT PRIMUM.

C*Apitulum Sede vacante in ordinariam Juriſdictionem Epiſcopi ſuccedit.* 58
II. *In qua Capitulum Sede vacante Epiſcopo non ſuccedat.* 59
III. *Qualis Vicarius Sede vacante hodie conſtitui ſoleat?* 60
IV. *A quo & qualem Juriſdictionem accipiat Vicarius?* 61

TITULUS X.
De Canonicis Graduatis.

CAPUT PRIMUM.

Q*Ua ratione & quomodo Canonici Graduati, præſertim in Belgio inſtituti?* 62
II. *De Graduatis Theologis & Canoniſtis.* 63
III. *De Graduatis Nobilibus.* 64

V. *De Vicario Epiſcopi.* 78

TITULUS XIII.
De Electione & Nominatione Epiſcoporum.

CAPUT PRIMUM.

Q*Uas partes olim populus habuerit in hac Electione?* 79
II. *Quomodo Electio Epiſcoporum ad Capitula Cathedralia ſit devoluta, & unà de Concordatis Germaniæ.* 81
III. *De Regia Epiſcoporum Nominatione.* 83
IV. *Quæ conditiones in Nominatione Regia ſint ſervandæ?* 86
V. *Quædam circa electionem & Nominationem Epiſcoporum invariata manſerunt.* 87

TITULUS XIV.
De Confirmatione Epiſcoporum.

CAPUT PRIMUM.

A*D quem ſpectet Epiſcoporum confirmatio?* 89
II. *Confirmatio dari debet prævia cauſæ cognitione.* 90
III. *Per quos, & qua forma hodie informatio de Nominatis ad Epiſcopatus ſumatur?* 91
IV. *Quo ritu expediatur confirmatio?* 94
V. *De effectu confirmationis, & quæ hodie requirantur, ut plenum effectum ſortiatur?* 95

TITULUS XV.
De Conſecratione Epiſcoporum.

CAPUT PRIMUM.

A *Quibus; intra quod tempus; & quo loco Conſecratio fieri debeat?* 98
II. *De Juramento ab Epiſcopis ante Conſecrationem Romano Pontifici præſtando.* 100
III. *De moderno ritu Conſecrationis.* 104
IV. *De effectu Conſecrationis, ac præcipuè de Vinculo quo Eccleſiæ alligatur Epiſcopus, & unà de prohibita tranſlatione Epiſcoporum.* 107

TITULUS XVI.
De Cura Epiſcopali.

CAPUT PRIMUM.

Q*Uomodo Epiſcopi ſucceſſerint in locum Apoſtolorum?* 110
II. *Epiſcopi vocantur ad nudum Eccleſiæ miniſterium & ſervitutem.* 111

III.

Digitized by Google

neantur? 130
III. *Quæ loca ab Epiſcopis viſitari debeant, & poſſint?* 132
IV. *Quomodo in Viſitatione procedendum; & quem effectum Decreta in Viſitatione habeant?* 134

TITULUS XVIII.
De Synodis Diœceſanis ſeu Epiſcopalibus.

Caput primum.

Q*Uoties hæ Synodi celebrandæ, & qui interveniant?* 136
II. *Quæ in Synodo Diœceſana tractanda?* 137
III. *De Teſtibus Synodalibus.* 139
IV. *Qui his Synodis ſubdantur, & quæ earum auctoritas?* 140

TITULUS XIX.
De Metropolitanis.

Caput primum.

Q*Uando & à quibus Metropolitani inſtituti?* 142
II. *Quam obedientiam Epiſcopi Suffraganei debeant ſuis Metropolitanis?* 143
III. *In quibus cauſis Metropolitanus ſit Judex ordinarius Epiſcoporum?* 144
IV. *Quam auctoritatem Metropolitani hodie habeant in Diœceſi ſuorum Suffraganeorum?* 146
V. *De Pallio & Cruce Archiepiſcopali.* 149

TITULUS XX.
De Synodis Provincialibus.

Caput primum.

Q*Uoties Synodus Provincialis celebranda, & qui illi interveniant?* 150
II. *Quæ in Concilio Provinciali tractanda?* 152
III. *Qui Decretis Synodorum Provincialium ſint ſubjecti? & de confirmatione Sedis Apoſtolicæ ſuper his Synodis.* 154
IV. *Quæ Principum circa Synodos Epiſcopales auctoritas?* 156

& Regularium. 181
VII. *De Sacra Congregatione Rituum.* 182

TITULUS XXIII.
De Officialibus Curiæ Romanæ.

Caput primum.

D*E Vice-Cancellario, & Cancellaria Romana.* 185
II. *De Datario & Dataria.* 186
III. *De Pœnitentiario & Pœnitentiaria.* 189
IV. *De Secretario Brevium, & de differentia inter Brevia & Bullas.* 191

TITULUS XXIV.
De Inſtituto Regularium & eorum Admiſſione.

Caput primum.

D*E primævo Monachorum Inſtituto, eorum Regulis & Conſtitutionibus.* 193
II. *Multis ſeculis Ordinum Monaſticorum ignota diverſitas, quomodo poſtmodum inducta, & quomodo reſtricta novorum Inſtitutio?* 195
III. *De nova conſtructione Monaſteriorum.* 196

TITULUS XXV.
De Admiſſione ad Religionem; & Novitiatu.

Caput primum.

Q*Ualiter probandus admittendus ad Religionem?* 200
II. *De Novitiatu.* 201
III. *De Libertate Novitii deſerendi Religionem ante Profeſſionem, & ad eam ſpectantibus.* 204
IV. *Quomodo Novitii de bonis ſuis diſponere poſſint & debeant?* 206
V. *De examine Puellarum ante habitûs ſuſceptionem, & Profeſſionem.* 208

TI-

Digitized by Google

[illegible] *... hodie obtineat?* 216
II. *De ætate Profitentium.* 217
III. *De Formula Professionis; & quid contineat?* 218
IV. *Professio Religiosa an Professum aſtringat ſtabiliter Monaſterio. Et quid ab exeunte Monacho obſervandum?* 219
V. *An Professio Religiosa permittat tranſitum de una Religione ad aliam?* 221
VI. *Quid obſervandum à Regulari prætendente profeſſionem ſuam fuiſſe invalidam?* 223
VII. *An Monachi contumaces & rebelles poſſint poſt profeſſionem è Monaſterio ejici, & à Religione abſcindi?* 225

TITULUS XXVIII.
De Voto Obedientiæ.

Caput primum.

Qualis debeat eſſe Obedientia? 226
II. *De Obedientia* cæca. 227
III. *An obediendum Superiori aliquid contra vel ſupra Regulam præcipienti?* 229
IV. *An Regularibus à præcepto Superiorum appellare liceat?* 230

TITULUS XXIX.
De Voto Paupertatis.

Caput primum.

Abdicatio omnis *proprietatis eſt* eſſentialis *Statui Religioſo.* 232
II. *Religioſi privati ſunt omni jure ſucceſſionis.* ibid.
III. *Paupertas Religioſa permittit bonorum etiam immobilium poſſeſſionem in communi; hodie neceſſaria* amortizatio. 234
IV. *Qui Ordines* Mendicantes, *& eorum ſpecialis Paupertas, ac quæ Religioſa* Mendicitas? 237
V. *Omnia undecumque Religioſis obvenientia in communes uſus Fratrum ſunt diſpenſanda.* 242
VI. *Peculia Monachorum contrariantur Voto Paupertatis, & vitæ communi.* 244
VII. *Omnibus ex* communi *Monaſterii ſubſtantia neceſſaria ſubminiſtranda; & quæ in horum uſu obſervanda?* 246

TITULUS XXXI.
De Monaſteriorum Superioribus.

Caput primum.

Quid Abbates & Abbatiſſæ, & varia eorum diſtinctio? 260
II. *De Priore Clauſtrali, Obedientiario, & Conventuali, eorumque differentiis.* 261
III. *De Auctoritate Prælatorum regendi & corrigendi Subditos.* 263
IV. *Quandonam Superior debeat petere* conſilium *vel* conſenſum *Capituli, & qui Capitulum conſtituant?* 267
V. *De Cura temporalium Abbatibus incumbente, & Officialibus ab ipſis conſtituendis.* 269
VI. *De Uſu* Pontificalium *Abbatibus indulto.* 271
VII. *De Abbatibus Laicis & Commendatariis, & horum origine & juribus.* 274
VIII. *De Electione & Nominatione Superiorum.* 281
IX. *De Confirmatione & Benedictione Abbatum.* 284
X. *Quis Ordo & ætas in Superioribus Regularibus requiratur?* 286

TITULUS XXXII.
De Regularium Reformatione & Viſitatione.

Caput primum.

Præcipuæ cauſæ collapſæ diſciplinæ Monaſticæ recenſentur. 287
II. *Ad quos reformandi auctoritas pertineat?* 290
III. *De Congregationibus & Capitulis Regularium.* 292
IV. *De Viſitatione Monaſteriorum.* 296
V. *De Scopo & Forma viſitationis & reformationis.* 298

TITULUS XXXIII.
De quaſi Regularibus.

Caput primum.

De Patribus Oratorii. 301
II. *De Canoniſſis.* 306
III. *De Beguinis.* 310

PARS

Digitized by Google

ne exigi poſſit? 318

TITULUS II.

De Baptiſmo.

Caput primum.

De *materia & forma Baptiſmi, & quomodo hæc adhibenda?* 321
II. *De Miniſtro, loco, & tempore adminiſtrandi Baptiſmi.* 324
III. *De Ritibus Baptiſmi.* 327
IV. *De Patrinis & Obſtetricibus.* 333
V. *De Purificatione poſt partum.* 336

TITULUS III.

De Sacramento Confirmationis.

Caput primum.

Q*ui confirmandi, & quomodo inſtruendi, & quo tempore confirmandi?* 338
II. *De Miniſtro Confirmationis, & de Chriſmate.* 340
III. *De Ritibus Confirmationis.* 342

TITULUS IV.

De Sacramento Euchariſtiæ.

Caput primum.

D*e Materia, Forma, & Miniſtro hujus Sacramenti.* 344
II. *Qui ad Communionem admittendi; qui repellendi?* 347
III. *De Communione Paſchali.* 353
IV. *De Communione Infirmorum.* 355
V. *De Circumgeſtatione & Expoſitione Euchariſtiæ.* 358

II. *De Miſſa publica ſive Parochiali.* 365
III. *De Miſſa privata.* 367
IV. *De Oblationibus populi inter Miſſarum ſolemnia.* 371
V. *De honorario Miſſæ, & de quibus ejus occaſione populus inſtruendus.* 373
VI. *Quid Sacerdotes in receptione Honorarii ſervare debeant; & quæ incommoda ex Honorario profluant?* 376
VII. *De Anniverſariorum & Miſſarum Fundationibus, eorumque Reductione.* 378
VIII. *De Oratoriis privatis ſive domeſticis.* 382
IX. *Quædam obſervanda & cavenda pro reverentia Sacrificii.* 384

TITULUS VI.

De Sacramento Pœnitentiæ.

Caput primum.

D*e variis Nominibus, Partibus, Forma & Effectu hujus Sacramenti.* 388
II. *De Publica, ſolemni & privata Pœnitentia.* 390
III. *De Canonibus & Libris Pœnitentialibus.* 393
IV. *De moderna circa Pœnitentias imponendas diſciplina, & quis hodie Canonum Pœnitentialium uſus?* 398
V. *De Ordinario Pœnitentiæ Miniſtro.* 401
VI. *De Approbatione Confeſſariorum, & ejus limitatione ac Revocatione.* 404
VII. *De Reſervatione Caſuum.* 407

TITULUS VII.

De Indulgentiis.

Caput primum.

D*e variis Indulgentiarum Speciebus ſive Formulis.* 411
II. *De Moderato Indulgentiarum uſu.* 414

ɛ 2 III.

Digitized by Google

TITULUS IX.

De Sacramento Ordinis.

CAPUT PRIMUM.

DE Materia & Forma hujus Sacramenti. 432
II. A quo Ordines recipiendi. 433
III. De Litteris Dimiſſorialibus. 439
IV. De Examine Ordinandorum. 442
V. De Ordinum Interſtitiis. 447
VI. De Titulo Ordinationis. 448

TITULUS X.

De Irregularitate ejuſque Speciebus.

CAPUT PRIMUM.

DE Irregularitate in genere. 453
II. De Irregularitate ex Bigamia. 454
III. De Irregularitate ex defectu Natalium. 458
IV. De Irregularitate ex defectu lenitatis. 461
V. De Irregularitate ex defectu corporis. 465
VI. De Irregularitate ex crimine. 467
VII. De Irregularitate ex homicidio. 470

TITULUS XI.

De Seminariis Clericorum.

CAPUT PRIMUM.

ORigo & ſcopus Seminariorum. 473
II. Qui ad Seminaria admittendi? 475
III. Media temporalia Seminariis fundandis impendenda. 477
IV. De Collegiis Academicis. 479
V. De Scholis puerorum. 482

TITULUS XII.

De Sponſalibus & Matrimonio.

CAPUT PRIMUM.

QUomodo Sponſalia contrahenda; & quod circa illa Parochorum officium? 484
II. De vinculo Sponſalium eorumque diſſolutione. 486
III. De Proclamationibus ſeu Bannis Matrimonialibus. 488
VI. De Impedimento Cognationis Legalis & Spiritualis, nec non publicæ honeſtatis. 514
VII. De Impedimento Criminis. 517
VIII. De Impedimento ex Cultûs diſparitate. 518
IX. De Metu. 519
X. De Impedimento Raptûs. 520

TITULUS XIV.

De Diſpenſationibus Matrimonialibus.

CAPUT PRIMUM.

DE Uſu Diſpenſationum Matrimonialium; & cui auctoritas diſpenſandi competat? 521
II. Sub qua forma hodie Diſpenſationes Matrimoniales in Curia Romana expediri, & cui committi ſoleant? 523
III. De formula Litterarum Diſpenſationum; & quomodo ſe Delegatus informare debeat de impedimento allegato? 524
IV. De Cauſis Diſpenſationis, & Informatione ſuper veritate earum. 526
V. De Diſpenſatione ſuper Matrimonio cum impedimento dirimente contracto. 528
VI. De Diſpenſatione in forma Pauperum. 529
VII. De Diſpenſatione pro foro conſcientiæ expediendo per Pœnitentiariam. 530
VIII. Quæ circa Diſpenſationes à Parocho populo exponenda? 531

TITULUS XV.

De Divortiis & ſecundis Nuptiis.

CAPUT PRIMUM.

DE Divortio quoad vinculum; & converſione Conjugatorum. 532
II. De ſeparatione Matrimonii quoad Thorum & cohabitationem. 534
III. De ſecundis Nuptiis. 536

TITULUS XVI.

De ædificandis, conſecrandis & reparandis Eccleſiis.

CAPUT PRIMUM.

DE Scopo Templorum & eorum Ornatu. 538
II. De ædificandis Eccleſiis, & quæ intervenire debeant? 543

III.

Digitized by Google

Origo, Definitio, & Diviſio Beneficiorum.

CAPUT PRIMUM.

ORigo & definitio Beneficiorum. 573
II. De Dignitatibus & Perſonatibus. 575
III. De Beneficiis Regularibus & Secularibus. 578
IV. De Beneficiis Curatis & ſimplicibus; ac præcipuè de Capellaniis. 581

TITULUS XIX.

De Ætate & Qualitate Beneficiandorum.

CAPUT PRIMUM.

DE ætate ad Beneficia requiſita. 584
II. De Ordine Beneficiis annexo. 586
III. Intra quod tempus Ordo Beneficio annexus ſuſcipiendus; & quæ pœna non ſuſcepti? 589
IV. De Scientia aliiſque Qualitatibus ad Beneficia requiſitis. 591

TITULUS XX.

De Pluralitate Beneficiorum.

CAPUT PRIMUM.

SEmper vetita Beneficiorum pluralitas, & rationes prohibitionis. 594
II. Quomodo pluralitas Beneficiorum ſenſim invaluerit; & quibus potiſſimum prætextibus? 595
III. Quid contra pluralitatem Beneficiorum actum & ſtatutum in Concilio Tridentino? 599
IV. De varia Beneficiorum incompatibilium ſpecie. 601
V. De Diſpenſatione ſuper pluralitate Beneficiorum. 603

TITULUS XXI.

De ordinaria Beneficiorum proviſione.

CAPUT PRIMUM.

QUi Beneficiorum Collatores Ordinarii; ac præcipuè de jure Epiſcopi? 605

TITULUS XXIII.

De Mandatis & Reſervationibus Apoſtolicis.

CAPUT PRIMUM.

ORigo & progreſſus Mandatorum de providendo, & Reſervationum. 626
II. Quid circa Expectativas & Reſervationes actum in Concilio Tridentino? 629
III. De Reſervatione Beneficiorum vacantium apud Sedem Apoſtolicam. 631
IV. De Reſervationibus contentis in Extravagantibus Execrabilis & Ad regimen, & duabus primis Regulis Cancellariæ. 632
V. De Reſervatione octo menſium. 634
VI. De Alternativa. 636
VII. De Jure Præventionis, & Regula Cancellariæ de Veriſimili Notitia. 639

TITULUS XXIV.

De Proviſione Apoſtolica.

CAPUT PRIMUM.

DE Proviſione in forma dignum, & in forma gratioſa. 642
II. Forma novæ Proviſionis; item perinde valere; nec non perinde ETIAM valere; & Rationi congruit. 644
III. Proviſio Apoſtolica expedita ad petitionem partis; & de Signatura, & ejus Effectu. 645
IV. De exprimendis in prima & ſecunda parte Signaturæ. 647
V. De Clauſulis tertiæ partis Signaturæ. 649
VI. De Placeto Regio ſuper Proviſionibus Apoſtolicis. 652

TITULUS XXV.

De Jure Patronatûs.

CAPUT PRIMUM.

DE Origine Juris Patronatûs, & de Advocatiis Eccleſiarum. 654

II.

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM.

De Inſtitutione. 687
II. De Poſſeſſione, & forma eam accipiendi. 690
III. De Regula Cancellariæ de Annali Poſſeſſore. 693
IV. De Regula Cancellariæ de Triennali Poſſeſſore. 695

TITULUS XXVII.

De Reſignatione & Permutatione Beneficiorum.

CAPUT PRIMUM.

De Reſignatione purâ & ſimplici, & Reſignatione in favorem & ex cauſa permutationis; harumque origine. 698
II. De quorum conſenſu Reſignationes admittendæ: & quæ cauſa requiratur? 701
III. De Procuratorio ad reſignandum. 705
IV. Quinam Beneficia ſua reſignare poſſint? 708
V. De Regula Cancellariæ De Infirmis Reſignantibus. 709
VI. De Regula Cancellariæ De Publicandis Reſignationibus. 714
VII. Quando Reſignans à Reſignatione reſilire; vel ad Beneficium reſignatum regredi poſſit? 716

TITULUS XXVIII.

De Penſionibus Eccleſiaſticis.

CAPUT PRIMUM.

Quæ natura Penſionum, & quid de iis in Synodo Tridentina actum? 719
II. Quæ uſum Penſionum reddant odioſum? 722
III. Diſcutiuntur cauſæ, ex quibus hodie Penſiones imponi ſolent. 723
IV. Quæ ex parte Penſionariorum ſint attendenda, ut ſecuri ſint in accipiendis Penſionibus? 726
V. Cujus auctoritate hodie imponatur Penſio; & quæ differentia inter Penſionem impoſitam à Papa, & creatam ab Epiſcopo? 728
VI. Quæ Beneficia Penſione gravari queant; & qualiter? 730
VII. Quæ portio proventuum in Penſionem aſſi-

IV. De Diſſolutione Unionis. 746

TITULUS XXX.

De Simonia circa Beneficia.

CAPUT PRIMUM.

Unde deſumenda enormitas hujus vitii; & quare olim magis contra Simoniacas Ordinationes, quàm ſimiles Beneficiorum Proviſiones actum; hodie verò ſecùs. 747
II. De triplici munere, à manu, à lingua, & ab Obſequio. 749
III. Quàm commune aliquando hoc vitium fuerit: & quomodo technis occultatum: & quid ad technas detegendas adhibitum? 751
IV. Palliatur Simonia ſeparando temporale à ſpirituali; vel dando per modum Motivi. 752
V. De Palliis ſub ſpecie pietatis; item, redemptionis vexæ; & gratuitæ remunerationis. 754
VI. De pœna depoſitionis Simoniacorum, & nullitate proviſionis Simoniacæ. 756
VII. De Diſpenſatione cum Simoniacis. 759

TITULUS XXXI.

De Acceptione perſonarum vitanda in Beneficiorum proviſione.

CAPUT PRIMUM.

Quid acceptio perſonarum, & quando hæc in Collatione Beneficiorum committatur? 763
II. Beneficia conferenda ſunt Dignioribus. 765
III. Unde deſumenda major capacitas, & quomodo de ea inquirendum? 767
IV. Quàm grave delictum ſit accipere perſonam in Collatione Beneficiorum, & unde hæc gravitas deſumenda? 769

TITULUS XXXII.

De Peculio Clericorum.

CAPUT PRIMUM.

Quid peculium Clericorum, & quid nomine Peculii veniat, & quod jus Clericis competat? 770
II.

Digitized by Google

D *tur?* 794
II. *De quibus Decima hodie ſint ſolvendæ.* 797
III. *De Jure Parochorum ad Decimas, & cui Parochiæ debeantur.* 801
IV. *De Decimis Laïcalibus ſive infeudatis.* 803
V. *De Decimis ad Monaſteria & Capitula devolutis.* 807
VI. *De Decimis novalibus & minutis.* 811
VII. *Qui decimas ſolvere teneantur, & qui ab iis exempti?* 813
VIII. *Quomodo Decimæ ſolvendæ?* 817
IX. *Quomodo, & coram quo Decimæ exigendæ?* 819
X. *De Oblationibus.* 822

TITULUS XXXIV.

De Portione Congrua Parochorum.

Caput primum.

D*E Origine Paſtorum Primitivorum, Vicariorum perpetuorum, & Portionis congruæ.* 824
II. *Quæ in taxatione Portionis congruæ attendenda?* 828
III. *Unde Portio congrua deſumenda?* 830
IV. *Quo ordine Decimatores ſint Portioni congruæ ſubjecti; & quouſque?* 832
V. *Portio congrua tamquam cauſa alimentorum judicanda & aſſignanda.* 834
VI. *Quæ in Portionem congruam imputanda?* 837
VII. *Per quos, & coram quibus Portio congrua petenda?* 840
VIII. *De Domo Paſtorali; an ſub Portione congrua comprehendatur; & cui onus eam exſtruendi & reparandi incumbat?* 842
continetur? 867
IV. *De Cauſa & ſolemnitate in alienatione rerum Eccleſiæ requiſitis.* 870

TITULUS XXXVII.

De Hoſpitalibus, & aliis Piis Locis.

Caput primum.

D*E vario Hoſpitalium genere.* 874
II. *De Superintendentibus Hoſpitalium & Piorum Locorum.* 876
III. *Qui ſint præficiendi curandis infirmis & Pauperibus, ſive corporaliter ſive ſpiritualiter?* 881
IV. *Quæ in Adminiſtratione & Diſpenſatione rerum Hoſpitalium obſervanda?* 886
V. *Qui ad Hoſpitalia recipiendi; & quid circa Mendicos habeant Principum Edicta, & quomodo regenda?* 889
VI. *De Confraternitatibus.* 894

TITULUS XXXVIII.

De Sepulturis.

Caput primum.

D*E Ritibus Sepulturæ, & Exequiis.* 898
II. *De loco Sepulturæ.* 904
III. *De Sepultura Parochiali, Majorum, & electa ſive per electionem.* 909
IV. *De vetita exactione pro Sepulturis; & de Juribus Funeralibus.* 912
V. *De Juribus Eccleſiæ Parochialis ad Exequias & Oblationes, dum alibi Sepultura eſt electa.* 917
VI. *Quibus neganda ſit Sepultura.* 922

FINIS.

Digitized by Google

ut.

[redacted] ne ad poſſeſſionem non inſtituatur examen *judiciale*, non videtur quoſque neceſſaria probatio Tonſuræ Clericalis per litteras: ſed ſufficiens apparet, ut de Tonſurâ, quemadmodum de aliis qualitatibus admittendi ad poſſeſſionem, per quamcumque ſpeciem probationis conſtet: Videturque ſufficiens Tonſuræ probatio hodie haberi ex litteris Superiorum & ſacrorum Ordinum, ſepoſitis ſpecialibus circumſtantiis, uti latius deducit Nicolaus Garcias *parte* 7. *cap.* 2. De Beneficiis.

Ad tit. 3. cap. 6. num. 4.

Intellectus Clement. *Dudum* De Sepulturis.

HIs quæ ex Zypæo *Reſp.* 4. *De Parochiis* notata ſunt, addendum: Non ſine fundamento, à Zypæo in eodem reſponſo *num.* 7. dictum eſſe; *Et illud, cui Parochus diſſentiat, cauſæ cognitionem exigere.* Cum enim jure Beneficii Parochialis Parocho totius Parochiæ cura animarum incumbat, eamque *jure proprio* ſuſtineat, & functiones ad eam curam ſpectantes obire poſſit & debeat, conſequens eſt, quod ipſi tamquam negligenti aut inſufficienti alius ad has functiones in ſua Parochiâ obeundas ſubſtitui nequeat, niſi probata ſit ejus negligentia vel inſufficientia; ſive quod injuſtè & irrationabiliter conſenſum ſuum deneget.

Ulterius, quia Parochus titulo ſui Beneficii functiones exercet, nec, niſi ſervato juris ordine, in hâc curâ vel functionibus ad eam pertinentibus, quovis modo turbari vel impediri poteſt, conſequens eſt, & in hac cauſæ cognitione ordinem juris eſſe ſervandum.

Unde ſi poſt cognitionem cauſæ Parochus prætendat, Epiſcopum irrationabiliter judicaſſe, operam Fratrum Mendicantium in obeundis functionibus Paſtoralibus eſſe neceſſariam, ſeque à functionibus illis obeundis irrationabiliter impediri; quidni Parochus ab ea Epiſcopi ſententia ſeu declaratione poſſet per appellationem vel querelam ad Superiorem ſibi providere; quin & implorando Regiam protectionem viâ manutenentiæ, ſi neglecto juris ordine ſeu *viâ facti* proceſſum ſit. Et ſic non ita pridem in functione concionandi *manutenentiam* obtinuit in Concilio Brabantiæ Paſtor Aſcanus contra quemdam Religioſum ex Ordine S. Dominici prætendentem, Paſtore invito, concionari vigore ſpecialis mandati Archiepiſcopi Mechlinienſis.

Ad tit. 8. cap. 1. num. 2.

De Clero per Epiſcopum conſulendo.

LIcet ſecundum modernam & receptam diſciplinam Capitulum Cathedrale reputetur Senatus Eccleſiæ; atque Clerum Diœceſis repræſentare dicatur; eaque ab Epiſcopo cum conſilio vel conſenſu Capituli eſſe peragenda, quæ primitùs cum conſilio vel conſenſu totius Cleri erant tractanda; nihilominus omnino conveniens, imò quandoque neceſſarium eſt, ut Epiſcopus non tantum Capitulum ſuum Cathedrale ſive Canonicos Cathedrales, ſed & reliquos in Diœceſis curâ ſpirituali cooperatores, puta Parochos & Archipresbyteros in conſilium adſciſceret, notanter dum agendum eſt de his quæ curam animarum & regimen ſpirituale populi concernunt, & in quibus frequenter hi præ Canonicis Cathedralibus ſolent eſſe verſati, & de abuſibus reformandis propius inſtructi, utpote Epiſcopis in hâc curâ & regimine cooperatores.

Unde optarunt Synodi, ut Epiſcopi, ut minus annuatim convocent Archipresbyteros, ut cum iis deliberent ac ſtatuant, quæ ad extirpandos abuſus, & procurandam animarum ſalutem intellexerint opportuniora, uti ſupra *tit.* 6. *cap.* 4. *n.* 5. dictum eſt.

Ad tit. 25. cap. 2. n. 12.

Novitiorum educatio.

NOvitiorum in rectè inſtituto Monaſterio educatio & probatio, de quâ in Decreto Innocentii XII. in textu relato, uti & Novitiorum à reliquis Religioſis profeſſis ſeparatio de quâ *num.* 3. indubiè rectæ educationi & inſtitutioni Novitiorum congruit: ſed hoc habere poteſt inconveniens, quod ex hac ſeparatione Novitiorum à reliquis Religioſis profeſſis natum ſit contingere, ut Novitiis nimium occultentur, tum Monaſticæ diſciplinæ collapſio, tum multorum Religioſorum à regulæ obſervantiâ deflexio; quæ ſi Novitiis

Digitized by Google

taxat vetari in Commendam dari Monaſteria quæ ſunt Ordinum capita ; quoad reliqua vero Monaſteria nequaquam poſitivè vetitum eſſe ea in Commendam Clericis ſæcularibus concedi : ſed id conſcientiæ & judicio Romani Pontificis committi , uti refert Proſper Fagnanus in textu citatus.

Verum ſi textus Concilii Tridentini rite expendatur, non obſcurum apparebit per hoc Decretum Concilii Tridentini abſolutè vetitum eſſe , vacatura Monaſteria quæcumque ulterius in Commendam Clericis ſæcularibus dari.

Inprimis in hoc Decreto deplorat Concilium , quod pleraque Monaſteria etiam Abbatiæ , Prioratus , & Præpoſituræ , ex eorum , quibus commiſſa fuerunt adminiſtratione non levia paſſa fuerint , tam in ſpiritualibus quam in temporalibus detrimenta.

Declarat Concilium , cupere ſe " ut hæc Monaſteria ad congruam vitæ Monaſticæ diſ„ciplinam revocarentur.

Porro adverterunt Patres , uti in ipſo Decreto ſignificant , " quod adeo dura difficiliſ„que eſſet ejus temporis conditio , ut nec ſtatim omnibus nec commune ubique , quod „optaret remedium poſſit adhiberi.

Cum igitur Patres attenderent hanc duram ac difficilem temporis conditionem , ut nec omnibus , nec ubique remedium , quod optarent , afferri poſſet , ut nimirum Monaſteria tum temporis Clericis ſæcularibus Commendata poſſent *ſtatim* & *ubique* Commendatariis illis eripi , & Regularibus in *titulum* conformiter ad ſacros Canones & Patrum Regulas aſſignari ; curam illius Romano Pontifici committendam cenſuit Synodus , confidens quod ipſe pro ſuâ pietate & prudentiâ curaturus ſit , quantum hæc tempora ferre poſſe viderit, ut iis, quæ nunc Commendata reperiuntur , & quæ ſuos Conventus habent, Regulares perſonæ ejuſdem Ordinis, expreſsè profeſſæ , & quæ gregi præire & præeſſe poſſint , præficiantur.

Ex his evidens eſt , Synodum Tridentinam in hâc priori parte Decreti dumtaxat loqui de Monaſteriis, quæ *tunc* in Commendam à Clericis ſæcularibus poſſidebantur , & quæ ſic poſſeſſa non videbantur ob duram difficilemque temporis conditionem , ſtatim omnibus & ubique Commendatariis illis auferri poſſe, & ad Regulares perſonas Ordinem expreſsè profeſſas transferri , unde ſatius duxit Synodus curam providendi his ita Commendatis Monaſteriis, Romano Pontifici committere , ut ipſe pro ſuâ pietate & prudentiâ provideret.

Hæc autem difficultas cum non occurreret quoad Monaſteria etiam hactenus Commendata , quæ per ceſſum vel deceſſum Commendatariorum vacare contingeret , Synodus quoad ſimilia vacatura ſeu vacantia Monaſteria decrevit in verbis : " quæ vero inpoſterum „ vacabunt , non niſi Regularibus ſpectatæ virtutis & ſanctitatis conferantur.

Planum eſt ex textu Decreti , Synodum in priori parte loqui de ſolis Monaſteriis quæ tunc in Commendam poſſidebantur, atque iis providendi curam confidiſſe Romano Pontifici , & verbum *confidit* non niſi ad ſimilia Commendata Monaſteria referri poſſe.

In altera verò periodo quæ incipit : *quæ vero* , evidenter Synodus loquitur de Monaſteriis inpoſterum vacaturis ; atque ibidem modum præſcribens quo iis provideri deſiderat , evidenter præceptivè , non autem conſultivè loquitur in verbis : *Regularibus ſpectatæ virtutis & ſanctitatis conferantur.*

Præterea nequaquam obſcurum eſt , periodum , quâ præcribitur forma providendi Monaſteriis inpoſterum vacaturis , omnino ſenſum perfectum habere , neque verbum illud

con-

[illegible] Domini de Rota, dum declararunt, hanc periodum: [illegible] *laribus ſpectata virtutis & ſanctitatis conferantur*, habere ſenſum perfectum, ne de cætero alicui non Regulari conferantur. Uti refert Fagnanus ad *Cap.* Cum ad noſtram De Elect. *n.* 10.

Ex his pateſcit praxim Belgii, quæ ſimiles Commendas non agnoſcit neque admittit, eſſe ſat conformem Decreto Concilii Tridentini.

AD PARTEM SECUNDAM.

Ad tit. 5. cap. 7. n. 17.

De Beneficio ſimplici cum onere Miſſarum.

IN textu dictum eſt, poſſeſſorem ſimplicis Beneficii ſub onere Miſſarum poſſe ſibi partem proventuum retinere, ſolvendo Sacerdoti Miſſas celebranti conſuetum honorarium pro numero Miſſarum, atque ita Congregationem Cardinalium declaraſſe. Id quidem ſpeciem juſtitiæ præfert, ſi præter onus Miſſarum aliud Officium ſive onus ipſi Beneficiato in fundatione ſit injunctum, ratione cujus proventus Beneficii percipiat.

Si vero huic Beneficio nullum onus præter celebrationem Miſſarum annexum eſt, ipſe Fundator proventus hos reliquiſſe cenſetur in honorarium Miſſarum; adeoque hujus Beneficii proventus vicem honorarii in ſingulas Miſſas ex mente fundatoris habere videntur; atque propterea circa proventus ſimilis Beneficii idem apparet ſtatuendum, quod circa honoraria Miſſarum, quæ pro ſingulis Miſſis, à fidelibus offerri conſueverunt Presbyteris.

Igitur non apparet quo titulo hic Beneficiatus, retinendo ſibi partem proventuum hujus Beneficii, committendo alteri Sacerdoti celebrationem Miſſarum, ab injuſtitia magis eximeretur, quam Sacerdos qui partem honorarii ſibi pro Miſsâ celebrandâ oblati retinet, & partem dumtaxat illius, alteri Sacerdoti Miſſam celebranti, daret.

Cum enim fundator Beneficii non requiſierit, niſi certarum Miſſarum celebrationem; ſat innuit, intentionem ſuam fuiſſe, ut proventus fundationis cederent Miſſas illas celebranti, non ſecus ac alius, qui offert honorarium Sacerdoti Miſſam celebraturo.

Ad tit. 10. cap. 1. n. 7.

De dubio contractæ irregularitatis.

QUod in textu ex communi Canoniſtarum opinione notatum fuit, irregularitatem non cenſeri inductam, niſi in caſibus *in jure expreſſis*, intelligi debet, quod ſcilicet delictum vel defectus, juxta modernam diſciplinam non habeat annexam irregularitatem, niſi jure poſitivo huic delicto vel defectui doceatur annexa irregularitas. Si autem conſtet alicui delicto vel defectui annexam eſſe irregularitatem, ſed dubium ſit num quis ſimile delictum admiſerit, eo caſu propter dubium contractæ irregularitatis tenetur ſe pro irregulari gerere, atque ab Ordinum ſuſceptione, vel eorum functione ſtante hoc dubio abſtinere: atque de hoc caſu intelligi debere reſponſum Pontificis in *Cap.* 12. *De homicidio*, & in *Cap.* 5. De Cler. excomm. Miniſt. aſſerit Franciſcus De Roye in Inſtit. Juris Canonici *lib.* 3. *cap.* 16. Porro rationem ſuæ Deciſionis allegat Pontifex: Quia in dubio oportet ſequi partem tutiorem.

Aliam inſuper rationem conciliandi prædictos textus ex Fagnano adduxi infra *cap.* 7. *num.* 22. & 23. ibidemque ex eodem authore notatum eſt, quam turpiter à Regula in citatis Decretalibus aſſumpta & probata Innocentii III. receſſerint quidam Caſuiſtæ, ut ſuam de probabiliſmo opinionem tuerentur contra evidentem à Pontificibus expreſſam Regulam, quod *in dubiis ſemita ſit tutior eligenda.*

Pro intellectu hujus Regulæ, videri quoque poſſent, quæ conformiter ad reflexiones Proſperi Fagnani notavi, & expoſui in Diſſertatione ad hanc Regulam: *In dubiis ſemita tutior eſt eligenda*, quæ integra habetur inter Opuſcula.

MONITUM *ad ſequens Addendum.*

In Editione Lovanienſi uti & ſequentibus hujus Operis, omiſſa fuerunt per oſcitantiam Typographi, quæ reſpondere debent numeris xxix. xxx. & xxxi. quæ in hoc Addendo ſupplentur, atque inter-

Digitized by Google

cat verſio Græcorum hujus Canonis (cui & congruit verſio Gentiani Herveti) quæ habet: *quicumque virginitatem profitentes, Profeſſionem ſuam irritam reddunt, ii Bigamorum definitionem impleant.* Quibus verbis non aliud ſignificari videtur, quam quod ſimiles votifragi teneantur definitionem ſive tempus Pœnitentiæ definitum & Bigamis præfixum, adimplere.

Ad tit. 10. cap. 6. n. 14.

Senſus cap. 1. ſeſſ. 14. Conc. Trid. de Reform.

QUod ex Fagnano in textu relatum eſt, per S. Congregationem Cardinalium declaratum fuiſſe, Epiſcopum poſſe in vim Decreti Concilii Tridentini *Seſſ. 14. Cap. 1. De Reformat.* ſuſpendere Clericum ab Ordinibus ſuſceptis, aut dignitatibus adeptis eorumve functionibus ob crimen occultum ſoli Prælato notum, idque etiam extrajudicialiter, nec Decreto Concilii, nec SS. Canonibus conforme eſt.

Inprimis evidens eſt ex contextu *Cap. 1. Seſſ. 14.* Concilii Trident. quod Concilium non intenderit determinare, quâ formâ eſſet procedendum in ſuſpenſione ab Ordinibus ſuſceptis, aut à functionibus, Beneficiis aut dignitatibus annexis: ſed dumtaxat declarare, quod dum alicui aſcenſus ad *Sacros Ordines à ſuo Prælato fuit interdictus*, aut à ſuis Ordinibus, ſeu gradibus vel dignitatibus Eccleſiaſticis fuit ſuſpenſus, nulla contra ipſius Prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus & dignitates, ſive honoris reſtitutio ſuffragetur. Supponens hac in causâ Prælatum juxta Canones proceſſiſſe.

Cum itaque admiſſio ad Sacros Ordines frequenter ſit *gratioſa* ſive dependeat à mero beneplacito ipſius Prælati, non mirum, quod Concilium in priori parte dicat, diſpoſitionem ſui Decreti etiam habere locum, dum aſcenſus ad Sacros Ordines, *quacumque ex causâ, etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extrajudicialiter*, alicui interdictus fuit, nimirum eo caſu, quo ei aſcenſus, ſeu admiſſio ad Sacros Ordines, nullo titulo debetur.

In ſecundâ vero parte, ubi Concilium loquitur de ſuſpenſione ab Ordinibus *ſuſceptis*, aut dignitatibus adeptis, vel earum functionibus, ex profeſſo videtur Concilium omiſiſſe prædictas clauſulas, *etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extrajudicialiter*; eo quod ſuſpendere aliquem ab Ordinibus jam ſuſceptis, aut dignitatibus adeptis, vel functionibus hiſce annexis, requirat Ordinem judiciarium.

Ad tit. 11. cap. 5. n. 19.

De licentiâ aſſiſtendi Matrimonio à Parocho alteri Sacerdoti datâ.

IN textu notatum fuit, Parochum poſſe ſive voce, ſive ſcripto dare licentiam alteri Sacerdoti Matrimonio aſſiſtendi: at ſubinde dubium oriri poteſt, utrum hæc licentia ſufficienter fuerit expreſſa; & quidem monet Zypæus Conſultatione 11. *num. 11. De Officio Ordinarii*, à nonnullis in dubium vocari, utrum ſufficienter data ſit licentia Sacerdoti aſſiſtendi Matrimonio, ſi Parochus illi dederit facultatem adminiſtrandi omnia Sacramenta; ut proinde, ad tollendam omnem ambiguitatem, conveniat, ut Parochus eam licentiam concedere intendens, ſpecialem licentiam aſſiſtendi Matrimonio concedat: vel ſi eam concedere non intendat, etiam ad ipſum exprimat, dum alteri Sacerdoti curam ſuæ Parochiæ committit; ut ita tollantur dubia de validitate Matrimonii, quæ ex ambigua delegatione, ſive commiſſione alteri Sacerdoti à Parocho factâ, oriri poſſent.

Ad tit. 19. cap. 1. n. 19.

De Clericis primæ Tonſuræ Beneficiis applicandis.

CIrca id quod ex Thomaſſino notatum eſt, etiam juxta veterem Eccleſiæ diſciplinam, pueros per Tonſuram vel Minores Ordines quodammodo Beneficiis fuiſſe applicatos, obſervandum, hanc inter priſtinam & modernam diſciplinam interceſſiſſe differentiam, quod dum Minores Clerici per Ordinum illorum Collationem Eccleſiis applicabantur, demum de proventibus Eccleſiaſticis participarent, ubi functionibus Ordinum reipsâ occu-

Digitized by Google

induat, & per illos, quibus fructus abſentium cedunt, onera Beneficiis annexa ſuppleantur.

Ad tit. 23. cap. 11. n. 14.

Reſervatio Beneficiorum.

QUantumvis Beneficiorum proviſio ad ſolam externam Eccleſiæ diſciplinam mutationi obnoxiam ſpectare dicatur, uti in textu notatur, nihilominus illud indubitatum, quod ſingulis Epiſcopis pro Eccleſiarum ſuarum regimine, jure quodammodo proprio competat electio Miniſtrorum, præſertim eorum, quibus cura animarum incumbit.

Illud præterea ſat conſtat per decem circiter ſæcula non legi, Romanos Pontifices electionem aut Ordinationem Clericorum ſeu Miniſtrorum Eccleſiæ, extra ſuam Diœceſim Romanam ſibi attraxiſſe: ut propterea nec per illa tempora quidquam de reſervationibus, aut proviſionibus Apoſtolicis legatur.

Neque & illud negari poteſt, exactiorem & certiorem notitiam de capacitate, ac moribus Ordinandorum & ad miniſteria Eccleſiaſtica aſſumendorum, habere poſſe ſingulos Epiſcopos & Ordinarios in ſuis reſpectivè Diœceſibus, quam R. Pontificem de promovendis per diſſitas Provincias: ut & ob id invaluerit ſtylus Curiæ Romanæ, de non expediendâ Beneficii alicujus proviſione in formâ *Gratioſa*, niſi promovendus munitus ſit teſtimonio ſui Ordinarii, aliàs proviſio expediri ſolet in formâ *Dignum*, ſive commiſſoria, ut proviſio fiat in partibus auctoritate Apoſtolicâ, modò præviè conſtiterit de capacitate providendi.

Ad tit. 25. cap. 3. n. 33.

De Jure Patronatûs ex Privilegio R. Pontificis.

QUod hic dicitur ex Privilegio ſummi Pontificis, Jus Patronatûs acquiri poſſe, de Jure certum eſſe, intelligi debet de Jure Pontificio recentiore, ſive Decretalium, quo Jure R. Pontifex declaratur *Ordinarius Ordinariorum*, & omnium Beneficiorum liberam diſpoſitionem ipſi competere aſſeritur: quo jure recepto & admiſſo rectè concluſere ejus Commentatores Romano Pontifici fas eſſe, concedere Jus Patronatûs ſive Jus præſentandi ad Beneficia, liberæ ejus diſpoſitioni (ut ſupponitur) ſubjecta.

Verùm hoc Jus in Pontifice, quantumvis in Decretalibus expreſſum, non ubique Catholici recognoſcunt, nec admittendum arbitrantur Privilegium, quo R. Pontifex Beneficia liberæ Collationis pro ſuo arbitrio Juris Patronatûs obnoxia redderet, atque ita quoad iſta Beneficia tolleret aut enervaret liberam Proviſionem Ordinariorum, & quidem in Galliâ non admitti colligitur ex verbis Pinſonii in textu relatis; neque in Belgio admitteretur, præſertim dum id fundationi Beneficiorum adverſaretur.

Ad tit. 25. cap. 7. n. 30.

Jura honorifica Patronis Eccleſiaſticis quomodo delata.

QUod hoc numero dicitur Jura honorifica non ſolis Patronis *Laïcis*, ſed & *Eccleſiaſticis* competere, & iis jam pridem delata fuiſſe, accipi debet de Eccleſiaſticis, qui ſunt veri Patroni ex fundatione vel dotatione; puta ſi Epiſcopus aut Prælatus, ex proventibus Eccleſiaſticis aut etiam propriis fundaverit aut dotaverit Eccleſiam, atque Jus Patronatûs titulo fundationis, vel dotationis ſibi delatum annexuerit Dignitati Epiſcopali, aut Prælaturæ: vel ſi ex proventibus alicujus Eccleſiæ Matricis erecta fuerit alia Eccleſia Parochialis, aut Capella, Prior hæc Eccleſia Matrix, tamquam fundatrix merito reputatur, eoque nomine Rectori hujus Eccleſiæ quædam Jura honorifica, ſive honoris deferuntur, quemadmodum in *Capit.* 3. ✠ *De ædific. & reparand. Eccleſiis*, reſpondet Alexander III. & ut in textu notatum fuit.

Igitur Jura honorifica Eccleſiaſticis non ſecus ac Laïcis deferuntur in recognitionem munificentiæ, & liberalitatis, quam in fundatione aut dotatione Eccleſiis exhibuerunt.

Cum igitur Capitula, & Monaſteria, quæ ſolo titulo incorporationis habent Jus præſentandi ſive nominandi ad Eccleſias illas Parochiales, quas vigore incorporationis ſibi habent incorporatas; has Eccleſias neque dotarint aut fundarint, ſed econtrario Decimas aliaſque reditus earum Eccleſiarum, titulo incorporationis, in ſuos uſus ſive *ad menſam applicent*, nequaquam ut veri Patroni reputandi ſunt, neque Jura honorifica veris Patronis titulo fundationis vel dotationis competere ſolita, prætendere poſſunt: ſed ſi quæ Jura honorifica in his Eccleſiis incorporatis vindicare velint, ea ſpeciali titulo ſibi competere probare debent.

Quod

Digitized by Google

ad hanc Regulam *num.* 12. probatque *num.* 13. eos, qui eo modo Regulam interpretati ſunt, ſenſum apertum, propriamque verborum ſignificationem hujus Regulæ, ridiculâ Sophiſticatione pervertere, ac tandem rejectâ hac tortuoſâ interpretatione, per quam ipſa Regula inutilis redderetur, obvium & verum ac genuinum hujus Regulæ ſenſum expreſſit, nimirum ſufficere ut hæc Regula obtineat, & vi hujus Regulæ Beneficium cenſeatur vacare *per obitum*, quod publicatio Reſignationis ritè facta non fuerit intra tempus præfixum, & Reſignans poſt illud tempus in poſſeſſione Beneficii mortuus fuerit.

Et ſanè cum unicus ſcopus hujus Regulæ ſit, occurrere, & modum ponere fraudulentis & ſimulatis Beneficiorum Reſignationibus, etiam indubiè intendit, ut Reſignans reipsâ, ſe verè ac ſincerè, & non ſimulate, Beneficium reſignatum dimiſiſſe per realem dimiſſionem poſſeſſionis ejuſdem Beneficii palam oſtendat, ut proinde ambigi non poſſit, quin hic ſit verus ac genuinus Regulæ ſenſus.

NOtandum, quod dum Pius IV. ſignificavit retinendum uſum Penſionum, ut per eas tamquam *eleemoſynas* quaſdam pauperibus Clericis Pontifex ſubvenire poſſit, uti in textu relatum eſt, id intellexerit de Penſionibus, quas Romani Pontifices prætendunt, poſſe *motu proprio*, & pro ſuo beneplacito imponere quibuſcumque Beneficiis aut Dignitatibus, vel etiam Monaſteriis in favorem, ſive in ſubventionem quarumcumque perſonarum, quæ nec Beneficia illa umquam poſſederunt, nec ullum ad Beneficia illa jus prætendunt, quin nec Beneficiorum illorum capaces ſunt: qualibus Penſionibus paſſim gravatos videmus, etiam ipſos Epiſcopatus, & Abbatias Italiæ in favorem Cardinalium, & aliorum Prælatorum Curiæ Rom. At in Galliâ & Belgio ſimiles Penſiones non admittuntur, uti *Cap.* 3. hujus tituli obſervatum eſt.

Ad tit. 18. cap. 1. n. 15.

Penſiones in modum eleemoſynæ impoſitæ.

QUod in textu ex Zypæo notatum eſt, Concilium hiſce in locis Regiâ auctoritate receptum, & ſervari juſſum *conſtanter & ſine hujuſmodi immutationibus*, nequaquam reſpicit limitationes, quæ in receptione Concilii Trident. per Regios Magiſtratus appoſitæ fuerunt pro conſervatione Privilegiorum, & receptarum conſuetudinum Provinciarum & Jurium Regionum, ſed de immutationibus & derogationibus Decretorum hujus Concilii, quas ex plenitudine poteſtatis ſubinde Pontifices facere prætendunt, de quâ ſpecie immutationis loquitur Zypæus.

Ad tit. 19. cap. 3. n. 22.

Unio Beneficiorum in formâ gratioſâ.

De his autem limitationibus in litteris Regiis pro executione Concilii Tridentini ad Epiſcopos & Regios Magiſtratus expreſſis, ſparſim in hoc Opere plura annotavimus, ac ſpeciatim in Prolegomenis huic Operi præfixis §. 6.

Conformiter ad has limitationes dixi hoc Capite *num.* 4. nec hic in Belgio admitti unionem Pontificiam *in formâ gratioſâ*, non obſtante Decreto Concilii Tridentini *Seſſ.* 7. *Cap.* 6. *De Reform.* quo ſimiles uniones declarantur invalidæ & ſine effectu, cum hac tamen clauſulâ: *niſi aliter à Sede Apoſtolicâ declaratum fuerit.* Quâ clauſulâ videtur inſinuari, unionem factam *in formâ gratioſâ* eſſe validam, & ſuum debere effectum ſortiri, ſi ita Sedes Apoſtolica declaraverit. Cum autem unio Beneficiorum ſine aliquali cognitione Judiciali fieri nequeat, ſi unio Beneficiorum Belgicorum per Pontificem poſſet fieri *in formâ gratioſâ*, aliqualis cognitio Judicialis Romæ inſtitui deberet, quod directè contrariatur inveteratis moribus & Privilegiis harum Provinciarum, quæ nullatenus patiuntur Belgas in primâ inſtantiâ extra ſuas Provincias evocari, aut cognitionem Judicialem ſuper Beneficiis in hiſce Provinciis ſitis inſtitui: ut proinde dubium non ſit, ſub prædictis reſtrictionibus & hanc clauſulam contineri.

Mo-

Digitized by Google

coffres ou autrement, avec des marques qui ſe raportent à elles en particulier ; Ainſi Nous entendons que tout ſoit dans la maſſe commune, ſans que rien ſoit affecté à aucune plus qu'aux autres. Nous chargeons particulierement la Prieure de tenir la main à l'execution de nôtre preſente Ordonnance, ſous peine d'en répondre au redoutable Jugement de Dieu, qui demandera compte aux Superieurs du ſalut des ames qui ſont commiſes à leur conduite : Et Nous enjoignons auſſi aux Confeſſeurs ordinaires & extraordinaires de faire connoître à toutes celles qui ſe confeſſeront à eux, l'obligation de conſcience qu'elles ont d'obeïr à nôtre preſente Ordonnance, ou plûtôt à celle de Dieu & de l'Egliſe, ſans quoy elles ne pourroient être à l'avenir aucunement excuſées de peché contre leur Vœu exprès & ſolemnel, ni en état de recevoir l'abſolution. Et néanmoins Nous ordonnons très-expreſſément à la Prieure, de pourvoir abondamment, autant que le revenu de la Maiſon le pourra permettre, à toutes les Sœurs de ce dont elles auront beſoin, ſelon l'état, les forces, & les offices & fonctions de chacune d'icelles ; laquelle Prieure rendra compte tous les ans de ſon adminiſtration, pardevant Nous ou nos Deleguez. Ordonnons de ſurplus, que tout ſe faſſe avec tant d'amour & de charité, que chacune n'ayant rien en particulier, toutes néanmoins poſſedent tout, ſelon les termes de S. Paul ; & que conformément à la Régle de S. Auguſtin, qui eſt celle des Apôtres, vous n'ayez toutes qu'un cœur & qu'une ame. Donnons charge expreſſe à nôtre Promoteur de tenir la main à l'execution des Preſentes, de vous les notifier, & de tout nous en rendre un fidèle compte.

Locus ✝ Sigilli.

Donné à Tournay le 18. Juillet 1676. *Et étoit ſigné,*

GILBERT Evêque de Tournays

Et plus bas, par mondit Seigneur ;

DESCHAMPS Secr.

Errata Partis I. Juris Eccleſiaſtici Univerſi.

Tit. 1. *cap.* 1. *n.* 6. *fol.* 2. His præfuerat, *lege* præiverat,
Eodem n. & *fol.* quod anno 24. *lege* anno 1624.
Tit. 3. *cap.* 1. *n.* 2. *fol.* 13. Choepiſcopus, *lege* Chorepiſcopus,
Cap. 6. *n.* 5. *fol.* 17. ad effectum, *lege* ad affectum.
Cap. 8. *n.* 3. *fol.* 19. de inſtituto, *lege* ſe inſtituros.
Cap. 9. *n.* 4. *fol.* 26. maximè illi, *lege* maximè illic.
Eodem, *n.* 4. quæ illi, *lege* quæ illic.
Tit. 4. *cap.* 2. *n.* 2. *fol.* 30. Driutio, *lege* Druitio.
Cap. 3. *n.* 2. aut legitima longa, *lege* aut longa.
Tit. 5. *cap.* 1. *n.* 3. *fol.* 31. Hiſpaniæ, *lege* Hasbaniæ.
Tit. 9. *cap.* 1. *n.* 3. *fol.* 58. unde facilitas, *lege* unde facultas.
Tit. 10. *cap.* 1. *n.* 6. *fol.* 62. Ex his, *lege* VII. Ex his.
Eodem n. fol. 63. vacantes Sedem, *lege* vacantes apud Sedem.
Tit. 12. *c.* 1. *n.* 7. *fol.* 72. Innocentius III. *lege* Innocentius IV.
Tit. 14. *c.* 2. *n.* 6. *fol.* 71. collatores, *lege* Collectores.
Cap. 4. *n.* 8. *fol.* 95. apud, *lege* quid.
Tit. 15. *c.* 2. *n.* 2. *fol.* 100. impetraretur, *lege* impeteretur.
Tit. 16. *cap.* 4. *n.* 2. *fol.* 114. Juſtinianæ, *lege* Juſtinianeæ.
Eodem n. & *fol.* diſtincti, *lege* diſtricti.
Cap. 6. *n.* 15. *fol.* 119. modeſtiam, *lege* moleſtiam.
Cap. 7. *n.* 2. *fol. eod.* Non officium, *lege* Nam officium.
Cap. 1. *n.* 17. *fol.* 123. Marcello Epiſcopo Feluſano merè, *lege* Martello Epiſcopo Feluſano mirè.
Eodem, *n.* 23. *fol.* 124. ſpirituali, *lege* ſpirituale.
Cap. 9. *n.* 7. *fol.* 125. dependet, *lege* dependet, tractatur.
Tit. 17. *c.* 2. *n.* 14. *fol.* 132. non abſolvendi, *lege* non ſolvendi.
Cap. 3. *n.* 4. *fol. eod.* maximè, *lege* minimè.
Tit. 19. *cap.* 1. *fol.* 142. *in ſummario*, *n.* 14. *Archiepiſcopus Camaracenſis*, lege *Archiepiſcopus Remenſis.*
Eodem, *n.* 13. *fol.* 143. Hiſpaniarum, *lege* Hiſpaniarum Regis.
Cap. 3. *n.* 9. *fol.* 145. Tridentini, *lege* Tridentini Decreta.
Tit. 20. *c.* 1. *n.* 7. *fol.* 151. Gregorius XI. *lege* Gregorius IX.
Tit. 21. *c.* 3. *n.* 12. *fol.* 165. Ambroſii, *lege* Amboſii.
Tit. 22. *c.* 1. *n.* 3. *fol.* 167. *Can.* 3. lege *Can.* 4.
Cap. 4. *n.* 10. *fol.* 177. Caſſidenſis, *lege* Caſſinenſis.
Eodem, *n.* 19. *fol.* 178. dum, *lege* dum dicitur.
Eodem, *n.* 21. *fol.* 178. nullam, *lege* nullam de.
Cap. 5. *n.* 15. *fol.* 181. examinaverit, *lege* emanaverit.
Tit. 27. *c.* 5. *n.* 13. *fol.* 222. ex inobedientia, *lege* ex inobſervantia.
Tit. 28. *c.* 4. *n.* 3. *fol.* 231. à vita, *lege* avitâ.
Tit. 29. *c.* 2. *n.* 3. *fol.* 233. leges concludit, *lege* leges condidit.
Cap. 4. *n.* 43. *fol.* 242. nullam, *lege* ullam.
Tit. 30. *cap.* 2. *n.* 12. *fol.* 254. more, *lege* in more.
Eodem, *n.* 27. *fol.* 259. utriuſque, *lege* utriuſque ſexus.
Eodem n. & *fol.* Lirenenſis, *lege* Lirani.
Tit. 31. *c.* 2. *n.* 18. *fol.* 263. Præfecti, *lege* præſertim.
Cap. 3. *n.* 32. *fol.* 267. Regularium, *lege* Regulis.
Cap. 7. *n.* 3. *fol.* 275. *Commentarius*, lege *Commendatarius.*
Cap. 8. *n.* 7. *fol.* 282. poſſeſſiones, *lege* poſſeſſores.
Eodem cap. n. 19. *fol.* 284. conſervationis, *lege* converſationis.
Cap. 9. *n.* 11. *fol.* 285. qui Abbas, *lege* quâ Abbas.
Eodem, *n.* 17. *fol.* 285. concidit, *lege* coincidit.
Tit. 32. *cap.* 3. *n.* 16. *fol.* 294. Innocentio II. *lege* Innocentio III.
Eodem, *fol.* 298. CAPUT IV. *lege* CAPUT V.
Cap. 5. *n.* 8. *fol.* 299. temporalia Monaſteria, *lege* temporalia Monaſteriorum.

Errata Partis II. Juris Eccleſiaſtici, &c.

Tit. 5. *cap.* 7. *n.* 9. *fol.* 379. numerus, *lege* nummus.
Tit. 6. *c.* 5. *fol.* 401. *in ſummario, Sæculo VIII.* lege *ſæculo XIII.*
Tit. 9. *cap.* 6. *n.* 2. *fol.* 449. annum 144. *lege* annum 744.
Tit. 12. *cap.* 4. *n.* 27. *fol.* 494. famuliæ pax, *lege* familiæ diſcordia.
Cap. 5. *n.* 10. *fol.* 496. *Reſp.* 7. lege *Conſ.* 7.
Eodem, *n.* 16. *de officio Ordinarii*, lege *De officio Ordinarii n.* 1.
Ibidem, *n.* 16. lege *n.* 19.
Tit. 16. *c.* 4. *n.* 5. *fol.* 550. crucibus ſignanter, *lege* crucibus ſignantur.
Tit. 18. *c.* 1. *n.* 9. *fol.* 594. à Principe poſſidebantur, *lege* à Principe data poſſidebantur.
Cap. 2. *n.* 2. *fol.* 576. prærogativa ex, *lege* prærogativa &.
Cap. 3. *n.* 21. *fol.* 580. *reſervrunt*, lege *inſerviunt.*
Cap. 4. *n.* 7. *fol.* 582. ſuſpendi, *lege* ſuſpendi poſſit.
Tit. 19. *c.* 3. *n.* 11. *fol.* 590. ſit validum, *lege* ſit validum, reſpondit eſſe validum.
Tit. 21. *cap.* 1. *n.* 24. *fol.* 607. Ordinationem Beneficiorum, *lege* Ordinationem Collatio Beneficiorum.
Cap. 3. *n.* 4. *fol.* 610. ſed Canonici, *lege* ſed quam Canonici.
Cap. 5. *n.* 5. *fol.* 613. Quod debeant eſſe, *lege* Quot debeant eſſe.
Tit. 23. *cap.* 5. *n.* 9. *fol.* 635. poſt æc, *lege* poſt hæc.
Tit. 24. *cap.* 3. *n.* 11. *fol.* 646. coram notarius ſignarunt, *lege* coram notario protocollum ſignarunt.
Cap. 6. *n.* 2. *fol.* 652. immotos ſervat, *lege* immotum ſervat.
Eodem, *n.* 7. *fol. eod.* litteris *Pareatis*, *lege* ſine letteris *Pareatis.*
Tit. 27. *cap.* 1. *n.* 29. *fol.* 701. qui præeat in illo, *lege* qui pereat in illo.
Cap. 3. *n.* 5. *fol.* 751. Hoſtianum, *lege* oſtiariatum.
Tit. 34. *cap.* 8. *n.* 19. *fol.* 843. dictum eſſe, *lege* dictum ſit.
Tit. 35. *cap.* 3. *n.* 8. *fol.* 854. tantam, ſufficit, *lege* tantam, non ſufficit.
Tit. 37. *cap.* 1. *n.* 17. *fol.* 875. Clericis committetur, *lege* Clericis committeretur.
Cap. 5. *n.* 33. *fol.* 885. iiſque intendi, *lege* iiſque intendendi.
Tit. 38. *cap.* 5. *n.* 4. *fol.* 918. notorius eſt, *lege* notius eſt, vel magis notum.

JURIS

Digitized by Google

PARS PRIMA.

DE PERSONIS.

TITULUS PRIMUS.

DE CLERICIS.

CAPUT PRIMUM.

De Clericis primæ Tonſuræ.

1. *Olim Tonſura ab Ordinibus non fuit ſeparata.*
2. *Separationis occaſio.*
3. *Hodie ſemper ſejuncta.*
4. *A multis perversè appetitur.*
5. *Perverſa intentio à Synodis, quomodo reprobata.*
6. *Sollicitudo Epiſcoporum circa Tonſurandos.*
7. *Commoda ex illa ſollicitudine ſperanda.*
8. *Quomodo hodie probanda Tonſura ſuſcepta.*

I. PRIMIS quinque ut minus Eccleſiæ ſæculis, nullos fuiſſe Clericos primæ dumtaxat Tonſuræ, nullo minore, aut majore Ordine inſignitos, ſolidè oſtendit Morinus de Ordinationibus *parte* 3. *exercitat*. 15. cap. 3. ibidem oſtendens; Tonſuram ſæculis illis numquam ſeparatim ab omni Ordine datam fuiſſe, ſed ſimul cum primo Ordine, velut ritum illius collationi annexum.

II. Qua autem occaſione, tandem circa annum ſeptingenteſimum Tonſura ab omni Ordine ſeparari cœperit, his verbis enarrat Morinus: „Parentes filios ſuos „impuberes, imo fere infantes Eccleſiaſticis officiis „conſecrabant, & Epiſcopis inſtituendos offerebant. „Eos Epiſcopi in eadem domo educandos, & inſtruen„dos curabant, ut eſſent Cleri reparandi velut ſemi„narium. Eorum inſtitutioni ſenex aliquis è Clero præ„ficiebatur, atque ut plurimum Archidiaconus. Cùm „autem propter ætatis infirmitatem, Oſtiariorum, aut „Lectorum officiis in Eccleſia fungi non poſſent, Or„dines illos illis non conferebant; ſed ſolam Tonſu„ram cum veſte Clericali. Tonſuram ideo ab Ordi„ne ſeparantes, ne pueri iſti Eccleſiæ miniſteriis pa„rentum pietate devoti, ut prorſus ſeculares & profa„ni, hominum oculis comparerent. Longo poſt tem„pore, quod in pueris fiebat propter ætatis infirmita„tem, in ætate valentibus uſurpatum eſt. Tonſura„que Clericalis, ut Ordo quidam ab aliis ſeparatus, „quibuſcumque ſeparatim collata eſt.

III. Quod labentibus ſeculis invaluiſſe ſcribit Morinus, id non in Belgio dumtaxat, ſed per totam Eccleſiam Latinam receptum eſt; ut nimirum Tonſura Clericalis, tamquam Ordo quidam ab aliis ſeparatus, quibuſcumque ſeparatim conferatur.

Neque inſigniti Tonſura Clericali ab ea *Clerici* dumtaxat nuncupantur, ſed etiam de *foro* Eccleſiæ conſtituuntur; & privilegia Clericalia adipiſcuntur: uti Epiſcopus ordinans ex Pontificali denuntiat: *Filii Chariſſimi*, ait ad Tonſuratos, *animadvertere debetis quod hodie de FORO ECCLESIÆ facti*

Digitized by Google

sequentia, ut quis proventibus, aut aliqua eorum parte gaudere poſſit, etiam in minori ætate conſtitutus: plurimi, vel proprio, vel parentum inſtinctu, ad Tonſuram Clericalem hoc unico motivo impelluntur, ut Beneficii obtinendi fiant capaces; nihil de vocatione ad Statum Eccleſiaſticum; aut propenſione & animo, Deo & Eccleſiæ ſerviendi ſolliciti.

V. Carnalem hanc ac terrenam intentionem, non ſecus ac priorem excluſit Synodus Tridentina, declarando, primâ Tonſura ſolùm initiandos, de quibus probabilis conjectura ſit; *eos hoc vita genus elegiſſe, ut Deo fidelem cultum præſtent.* Seſſ. 23. *cap.* 4. *de reform.*

VI. Hinc è Concilio Tridentino redux Franciſcus Richardotus Epiſcopus Atrebatenſis voluit, ut ad Tonſuram non admittantur, " niſi qui fidem faciant, ſe eo „ animo hunc gradum optare, ut Deo & Eccleſiæ ſerviant." Syn. Atrebatenſis 1570. *tit. de Sacram. Ordinis cap.* 7. Conſonant & aliæ Synodi Belgicæ; vel generaliter, aut etiam ſpecialiter jam citatum Synodi Tridentinæ Decretum probantes. Quibus noviſſimè ſuffragatus eſt nominatiſſimus ille Mechlinienſium Archi-Præſul Jacobus Boonen, in Decreto ſuo de Sacris Ordinationibus 19. Octob. 1654. publicato, in quo à Tonſurando inter cætera requirit, " ut à Parocho & „ Ludimagiſtro, covè quem in quovis Studiorum ge„ nere audit, aut ſi alicui Seminario, vel Collegio ad„ ſcriptus eſt, ab illius Rectore loco Parochi, clauſas „ & obſignatas litteras afferat; quibus teſtatum faciat, „ bonis probiſque moribus ſemper ſe vixiſſe, itemque „ in Eccleſia frequentiùs, religioſiuſque verſatum eſſe, „ ac ſacram Communionem ſæpius in anno ſumpſiſſe;" *Nec non probabilem de ſe ſpem præbere, quòd in Clericalis Ordinis diſciplina ſit permanſurus, quòd potiſſimum, ut Deo fidelem cultum præſtaret, ad hoc vita genus fuerit inductus.*

His præfuerat zeloſiſſimus Mediolanenſis Antiſtes S. Carolus, qui à Tonſurandis inquiri voluit: " Quam „ ob cauſam ſe Clericos fieri velint? An tales ſint, qui „ ſpem præbeant, Eccleſiæ Miniſtros utiles ſe fore? A „ quo Sacerdote, ſanctioris vitæ Magiſtro instituti ſint „ vitæ Clericalis modum? An vitæ Chriſtianæ præce„ pta, inſtitutavè ſciant? „ Concil. Mediol. 5. *part.* 3. *cap.* 2.

Sanè ſi unquam in danda Tonſura vigilare & ſollicitos eſſe oportuit Epiſcopos Belgii, indubiè hoc tempore oportet. Ad oculum quippe patet, in Belgio locum habere quod anno 24. præſentis ſeculi deplorabant Patres Concilii Burdigalenſis *Cap.* 6. §. 2. " In nulla re magis „ laborare homines hujus ſeculi, quàm ut filii, præ„ cipuè deformes & ad negotia ſæcularia inepti, in ſor„ tem Domini aſſumantur: ad Beneficia certè, non ad „ officia Eccleſiaſtica, quacumque ratione, cùm eos „ non vocet Dominus, promovendi.

VII. Si eam circa Tonſurandos curam impenderent *moveri.*

VIII. Illud circa Tonſuram, & Ordines hic in Belgio ſpeciale occurrit, quod edictum perpetuum Alberti & Iſabellæ *art.* 21. pro eorum probatione requirat litteras; nec teſtes admittat, niſi in caſum deperditorum Regiſtrorum: quam perditionem, qui allegat, probare debet; uti notat Antonius Anſelmo ad citatum articulum §. 17.

CAPUT II.

De Clericis Minorum Ordinum.

1. *Ordines Minores Ordinibus Sacris olim non ſemper præmiſſi.*
2. *Aliquando plures, aliquando pauciores præmittebantur.*
3. *Nemini uno eodemque tempore plures conferebantur.*
4. *Interſtitia etiam inter hos Ordines ſervata.*
5. *Hodie omnes Sacris Ordinibus præmitti debent.*
6. *Votum Eccleſiæ ut functiones illorum Ordinum reſtituantur.*
7. *Ut per interſtitia conferantur.*
8. *Diſciplina circa hos Ordines multùm collapſa.*
9. *Quæ prolapſionis origo.*
10. *Zelus S. Caroli in hac diſciplina reſtituenda.*

I. QUatuor Ordines, quos hodie Minores dicimus, Oſtiariatum, Lectoratum, Acolytatum, & Exorciſtatum, primis Eccleſiæ ſeculis non fuiſſe ſemper præmiſſos Sacris Ordinibus; neque exiſtimatum tunc fuiſſe, ut hodie creditur, illum *per ſaltum* aut minùs Canonicè Ordinatum, qui uno aut pluribus, vel ſubinde etiam omnibus Ordinibus Minoribus omiſſis, ad Diaconatum altioremque Ordinem fuiſſet promotus, tam ex Canonibus, quam exemplis Sanctorum ita Ordinatorum, fusè ac ſolidè oſtendit Morinus *de SS. Ordinat. part.* 3. *exercitat.* 11. *cap.* 2. Notatque ibidem: Minores illos Ordines cum præcipuè in finem Majoribus fuiſſe præmiſſos, ut in horum exercitiis, ad altiores Eccleſiæ functiones aſſumendi prius probarentur & exercerentur.

II. Hinc ulterius fiebat, ut nunc plures, nunc pauciores Sacris Ordinibus præmitterentur; prout nimirum Epiſcopi judicabant ipſum Ordinandum plus minuſve eſſe probandum & exercitandum.

Neque enim ullus, etiam Minoribus Ordinibus inſigniebatur, niſi unà alicui Eccleſiæ adſcriberetur, ubi Ordinis ſuſcepti functiones obiret.

III. Cùmque ſingulorum Ordinum variæ diverſæque eſſent functiones, nemini uno eodemque tempore plures Ordines dabantur; ſed prout his, illiſve amplius convenire judicabantur, eos Epiſcopus conferebat

Digitized by Google

circa Ordines minores diſciplinam Eccleſiæ cum priſtina penè per omnia convenire.

VI. Optat ſiquidem Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 17. *de reformat.* " Ut Sanctorum Ordinum à Diaconatu ad Oſtiariatum functiones, ab Apoſtolorum temporibus in Eccleſia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermiſſæ, in uſum juxta Sacros Canones revocentur" : Hortaturque in Domino Eccleſiarum Prælatos, iiſque præcipit, ut quantum fieri poteſt, provideant, ut functiones hujuſmodi in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis frequentioribus, per conſtitutos in dictis Ordinibus dumtaxat exerceantur. Et ſanè, ni hic eſſet Eccleſiæ ſenſus, quamobrem Ordinum illorum ſingulas functiones tam ſollicitè in Pontificali Eccleſia exprimeret, Ordinatiſque inculcaret; atque ut in iis exercendis eſſent diligentes moneret, Deumque per Antiſtitem deprecari vellet?

VII. Adhæc etiamnum hodie Eccleſiæ mentem eſſe, ut Ordines Minores per temporum intervalla conferantur; utque in illorum exercitiis Clerici probentur, priuſquam ad ulteriores promoveantur, evidenter probat Synodus Tridentina deſiderans, ut Minores Ordines per temporum interſtitia, niſi Epiſcopo aliud expedire magis videretur, conferantur; *ut eo accuratiùs, quantum ſit hujus diſciplinæ pondus poſſint edoceri; ac in UNOQUOQUE MUNERE, juxta præſcriptum Epiſcopi ſe* exerceant, idque in ea, *cui* adſcripti erunt, Eccleſia; niſi fortè ex cauſa ſtudiorum abſint, *atque ita de gradu in gradum aſcendant, ut in eis cum ætate, vitæ meritum & doctrina major accreſcat.*

Quid evidentius, quàm Synodum Trid. conformiter ad Patrum diſciplinam, velle, non ſolum ut Minorum Ordinum functiones in uſum revocentur; ſed etiam ut ſinguli per temporum intervalla conferantur: ut ita in eorum exercitiis, tanquam in quodam Tyrocinio, ad majores Ordines promovendi exerceantur, & probentur.

Hanc diſciplinam probarunt & Synodi Belgicæ; vel generatim probando quæ circa Ordines ſtatuit Synodus Tridentina, vel eandem diſciplinam ſuis Decretis ſpecialiter proponentes, & inculcantes.

" Nullus, ait Synodus Namurcenſis ſub Franciſco Bullèret an. 16[illegible]4. *tit.* 7. *cap.* 2. ſe præſentet ad plures Ordines Minores ſimul ſuſcipiendos, niſi Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas hoc poſtulaverit: *Cum extra hunc caſum, Sacrum Concilium Tridentinum in Minoribus non minus, quam Majoribus Ordinibus in-*

Van Eſpen Jus Eccleſ. P. I.

tero unquam confertur.

Quin nec Ordines Minores inter & Subdiaconatum pluſquam unius diei ſpatium intercedere ſolet: Hoc eſt, feria ſexta quis ad Minores, & Sabbatho ſequenti ad Subdiaconatum promovetur.

Ita omnis Canonica per Synodum Tridentinam, & Synodos Belgicas renovata inculcataque diſciplina, jam tandem non tantum collapſa, ſed penitus quodammodo extincta eſt.

IX. Et unde hæc prolapſio? Non aliunde, quam ex faciliori primùm ab Epiſcopis facta diſpenſatione. Cum enim injunctum eſſet Epiſcopis Ordinum Minorum ſervare interſtitia, addita hac moderatione: *Niſi neceſſitas aut utilitas Eccleſiæ, judicio Epiſcopi, aliud expoſcat*, contigit, ut cœperint primùm cum aliquibus diſpenſare; credentes, neceſſitatem, aut Eccleſiæ utilitatem eam requirere; qua deinde à nonnullis Epiſcopis nonnihil facilitata, tandem porta aperta eſt huic, quam videmus, prodigioſæ diſciplinæ relaxationi: Adeo ut hîc verificetur illud Veterum: *Diſpenſatio omnis bonæ diſciplinæ noverca.*

X. Expendere poterunt Epiſcopi, num tantus Canonum neglectus ſit tolerandus: Diſciplinaque illis præſcripta ita negligi poſſit, ut nulla illius vel retinendæ vel reſtaurandæ cura ſit habenda. Aliud ſanè oculatiſſimo Mediolanenſium Antiſtiti, S. Carolo viſum fuiſſe, ſat probant, quæ pro reſtituendis Ordinum illorum functionibus, diſciplinaque in eorum collatione reſtituenda, in ſuis Conciliis decrevit. Interim illud indubitatum: Non minus hodie, quam olim; ad Sacros Ordines aſſumendos, debere Epiſcopis & quoad mores, & quoad doctrinam eſſe probatos. Quam probationem ſi hodie non accipiant ex hoc, quod Sacris initiandi prius per certa tempora ſe in Minorum Ordinum functionibus laudabiliter exercuerint, & dignos majoribus functionibus probarint, eam indubiè aliunde accipere debent.

CAPUT III.

De Subdiaconis, Diaconis & Preſbyteris.

1. *Multis ſæculis Subdiaconatus minoribus Ordinibus annumeratus fuit.*
2. *Etiam poſtquàm continentiæ lex ei fuit annexa.*
3. *Hodie Sacris Ordinibus adjunctus.*

A 2 4. De

nem ſuſcipiunt.

I. INdubitatum eſt, Subdiaconatum multis ſæculis etiam in Eccleſia Latina, Minoribus Ordinibus annumeratum fuiſſe : & extra Miſſarum ſolemnia & extra altare collatum : Soloſque Ordines Diaconatus & Preſbyteratus Majores & Sacros Ordines, qui inter Miſſarum ſolemnia, & ad ipſum altare, ſeu Sanctuarium, Sabbatho quatuor Temporum conferrentur, reputatos fuiſſe. Qui mos etiam hodie apud Græcos retinetur ; & apud Latinos uſque ad ſæculum IX. generaliter, & in quibuſdam Eccleſiis ad ſæculum XII. conſervatus fuit : uti multis oſtendit Morinus de SS. Ordinat. *part.* 3. *exercit.* 12.

II. Sacris autem Ordinibus hunc Ordinem annumeratum credunt communiter Canoniſtæ, *ad Cap. 9. ii de ætate & qualit. Ordinandorum*, dum ei perpetuæ continentiæ lex adjuncta fuit. Sed error videtur. Conſtat enim, quod lex continentiæ Subdiaconis ſæculo quinto imponi cœperit, ex Epiſtola 12. Leonis I. ult. edit. & ſæculo ſexto tandem generaliter omnibus ad Subdiaconatum promovendis a S. Gregorio poſita : Ita enim ſcribit *Lib.* 1. *epiſt.* 42. “Ante triennium Subdiaconi omnium Eccleſiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Rom. Eccleſiæ nullatenus ſuis uxoribus miſcerentur : Quod mihi durum, atque incompetens videtur, ut qui uſum ejuſdem continentiæ non invenit, neque caſtitatem ante promiſit, compellatur à ſua uxore ſeparari : atque per hoc, quod abſit, deterius cadat. Unde videtur mihi, *ut à præſenti die Epiſcopis omnibus dicatur, ut nullum Subdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit.*”

Poſt hoc Decretum, uti obſervat Morinus, vix deprehenditur, fieri mentio Subdiaconorum conjugatorum : Adeo ut ab eo tempore, id eſt, ſæculo ſexto, Subdiaconis lex continentiæ indicta fuerit. At demum tribus poſt ſæculis cœpit in aliquibus Eccleſiis Sacris Ordinibus annumerari, & junctim cum his inter Miſſarum ſolemnia & ante Altare conferri : Qui mos tandem, cùm pleraſque Eccleſias occupaſſet, ſenſim in legem tranſivit ; & ſæculo decimo-tertio ab Innoc. III. *in Cap. 9. ii de ætate & qualit. Ordin.* probatus.

III. Moderna ergo, non ſolum Belgica ſed univerſalis Eccleſiæ Latinæ diſciplina, etiam Subdiaconos perpetuæ caſtitatis legi obſtringit, Subdiaconatum Ordinibus Majoribus & Sacris annumerat ; ac junctim cum his confert : Hac tamen veteri ex diſciplina manente differentiâ ; quod Diaconi & Preſbyteri ab Archidiacono Epiſcopo ante altare ordinandi præſententur ; nequaquam verò Subdiaconi ; uti nec ſuper horum Ordinatione, ſed tantum Diaconorum & Preſbyterorum populus conſulitur.

IV. De lege perpetuæ continentiæ ex præſcripto

V. Officia Subdiaconorum exprimit, & enumerat Pontificale : *Subdiaconum*, ait, *oportet, aquam ad miniſterium Altaris præparare ; Diacono miniſtrare ; pallas altaris, & corporalia abluere ; calicem & patenam in uſum ſacrificii eidem offerre.*

Denique, poſtquam præſcriptis verbis à Pontifice ordinante, amictum, manipulum, & tunicam acceperunt, datur eis liber epiſtolarum, hac verborum formula : *Accipite librum epiſtolarum, & habete poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei, tam pro vivis quam defunctis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

VI. Verum cùm hæc omnia hodie plerumque, etiam per Laicos, aut inferiores Clericos, vel in Miſſis privatis per ipſum Sacerdotem agantur, omne penè Subdiaconorum officium, ex moderna diſciplina reducitur ad miniſterium Altaris in Miſſis ſolemnibus, præcipuumque creditur, ſolemnis Epiſtolæ decantatio : quæ tamen inter officia Subdiaconi antiquitas in Eccleſia Latina non recenſebatur ; nec hodie apud Græcos recenſetur ; uti probat Morinus de *SS. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 11. *cap.* 1. Ibidem quoque ex vetuſtis Ritualibus, & authoribus aſtruens, recens eſſe, Subdiacono in ſua Ordinatione librum epiſtolarum tradi : Similiter contactum Sacrorum vaſorum, non tantum Subdiaconis, ſed & Acolytis olim licitum fuiſſe.

VII. Porro cùm hodie paucos, aut nullos fere in Ordine Subdiaconatus perſeverare videamus, illumque ordinariè aſſumi tanquam gradum, quo ad Preſbyteratum aſcendatur ; officiaque Subdiaconatus, non ut olim per ſolos Subdiaconos, ſed paſſim per Preſbyteros etiam in officio ſolemni agantur ; non judicavi operoſius inquirere, & diſcutere, quæ hodie ſint ſpecialia Subdiaconorum officia, aut olim fuerint. Hoc unum notaſſe ſufficiat, quod cum olim univerſus Clerus Divino officio recitando aut peragendo adſtringeretur, labentibus ſæculis obligatio illa ad ſolos Beneficiatos, ac Clericos Sacris Ordinibus initiatos tranſierit : inter quos cum Subdiaconi tunc computarentur, obligatio Horas Canonicas ut minus privatim recitandi apud ipſos quoque remanſit. Unde ex hodierna diſciplina Subdiaconi, vi ſolius Ordinis ſuſcepti, ad quotidianum Horarum Canonicarum penſum tenentur. De quo latius infra, titulo de Divino Officio.

VIII. Quemadmodum Subdiaconus quaſi ſubminiſter Diaconi ; ita Diaconus græcè latinè Miniſter dicitur ; eò quod Epiſcopis & Preſbyteris miniſtret. Et quidem adeò neceſſarius olim Sacerdoti credebatur, ut dicere audeat S. Iſidorus : *Sine ipſis* (Diaconis) *Sacerdos nomen habet, officium non habet. Lib.* 2. *cap.* 8. *de Divin. Offic.* Et auctor Conſtitutionum Apoſtolorum, poſt relata plurima Diaconorum officia, ait : *Cæterum ſit Diaconus Epiſcopi auris, & oculus ; & item os,*

Digitized by Google

„ menſam Domini, Levitæ operiunt Arcam Teſta-
„ menti.

His addit Alcuinus. " Ponit linteum in Altare, po-
„ nit panem & Calicem, quæ nec mittendi, nec au-
„ ferendi poteſtatem habet Preſbyter, ſi Diaconus ad-
„ fuerit. Sicut Preſbytero officium conſecrandi com-
„ petit, ita Diacono miniſtrandi.

„ Varia inſuper & multiplicia erant Diaconorum
„ officia, ait Morinus loco citato §. 7. in SS. Ordina-
„ tionibus, in Baptiſmis ſolemnibus Antiquorum, in
„ conſecratione Chriſmatis, atque ut ita dicam, in om-
„ nibus prorſus officiis Eccleſiaſticis.

Adhæc, præter hoc Sacrum Miniſterium in Altari, & Officiis Eccleſiaſticis, omnia propè Eccleſiaſtica negotia Epiſcopi per Diaconos agebant: ut pluribus refert & probat Morinus dicto loco: ut proinde mirum non ſit, ſi Diaconi antonomaſticè *Miniſtri* Epiſcoporum dicti ſint; ac tandem in eam aſcenderint auctoritatem, ut etiam ſe Preſbyteris præferre non erubuerint: de qua Diaconorum inſolentia, vide notas noſtras ad *Can.* 1. *Nicenum.*

X. Verùm ex moderna Eccleſiæ diſciplina, Diaconorum officia & functiones multùm reſtricta eſſe notiſſimum eſt.

Pontificale Romanum eorum officia his ferè verbis complectitur: *Diaconum oportet miniſtrare ad Altare; baptiZare, & prædicare.* Præter hæc tribuitur ei poteſtas legendi Evangelium ſub hac formula verborum: *Accipe poteſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei, tam pro vivis quàm defunctis, in nomine Domini.*

XI. Hæc ex Eccleſiæ præſcripto hodie Diaconis proponuntur: monenturque, ut tamquam Comminiſtri, & Cooperatores Corporis & Sanguinis Domini, ſint ab omni illecebra carnis alieni. " Curate, ait ad ipſos Pon-
„ tifex Ordinans, ut quibus Evangelium ore annuntia-
„ tis, vivis operibus exponatis; ut de vobis dicatur:
„ Beati pedes evangelizantium pacem, evangelizan-
„ tium bona.

XII. Si ergo ad mentem Eccleſiæ in Pontificali expreſſam & conſervatam reflectamus; Diaconi non tantum ad Altaris Miniſterium; ſed etiam ad functiones Hierarchicas ordinantur: At hodie etiam quoad Diaconos, adeo prolapſa eſt moderna diſciplina, ut nullum penè præter Miniſterium Altaris Diaconis relictum ſit officium: Imo nec illud niſi in ſolemni Miſſa Diaconis relinquitur. Quin & hic frequenter, præcipuè

derna Eccleſiæ diſciplina primaria, & omnibus indifferenter vi ſuæ Ordinationis competens, Preſbyterorum functio reputatur: De qua latiùs parte 2. agetur.

XV. Secunda functio exprimitur per verbum *Benedicere:* quæ ex hodierna diſciplina exercetur per Preſbyteros, dum præſcriptis precibus, rebus quibuſdam *benedictionem* publicam impertiuntur: v. g. Aquæ, Novis fructibus, &c. Sed tamen & in his ſervandus Eccleſiarum ritus, & uſus qui quaſdam *benedictiones* vel Epiſcopis, vel ſolis Parochis, aut aliis ab Epiſcopis delegatis Preſbyteris, reſervat.

XVI. Tertia, quæ verbo *Præeſſe* indicatur, ſignificat Preſbyterorum in conventu publico præſidentiam: quam hodie agere videntur, dum nomine totius populi publicas preces fundunt: dum in ſupplicationibus aliiſvè ſimilibus functionibus primum locum occupant, &c.

XVII. Quarta indicata verbo *Prædicare,* indubiè inſtructionem populi exprimit. Uti & quinta per verbum *BaptiZare* expreſſa, Sacramentorum adminiſtrationem indicare videtur. Unde & Synodus Tridentina, *Seſſ.* 23. *cap.* 14. *de reform.* vult, ut in Preſbyteros ordinandi, ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac adminiſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.

XVIII. Verumtamen circa has poſtremas Preſbyterorum functiones, uti & eam, quæ ſignificatur per illa verba: *Accipe Spiritum Sanctum,* &c. notandum: quòd licèt functionum illarum exercitium Preſbyteris in ſua Ordinatione ſimpliciter, & ſine reſtrictione indulgeatur, nihilominus per Canones, & conſuetudinem Eccleſiarum eas multis modis eſſe reſtrictas: neque omnibus indifferenter earum exercitium ex hodierna diſciplina competere; uti infrà ubi de Sacramentis, & prædicatione Verbi Divini tractabitur, oſtendemus.

XIX. Interim illud ſat conſtat, Preſbyteros eum in finem ordinari, ut unà cum Epiſcopis, quiſque pro ſuo talento, & ut Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas poſtulaverit, laborent, & Eccleſiam ædificent.

Hinc nomine Eccleſiæ Antiſtes ordinans ordinandos Preſbyteros his verbis affatur: " Filii dilectiſſimi,
„ quos ad noſtrum adjutorium Fratrum noſtrorum ar-
„ bitrium conſecrandos elegit, ſervate in moribus
„ veſtris caſtæ & ſanctæ vitæ integritatem. Agnoſcite
„ quod agitis, imitamini quod tractatis; quatenùs mor-
„ tis

Digitized by Google

CAPUT IV.

Clerici certæ Eccleſiæ adſcribendi.

1. *Clericorum vita otioſa admodum ſcandaloſa.*
2. *Ut illi occurratur, certa Eccleſia adſcribi debent.*
3. *Excipiuntur ſtudentes in Univerſitate.*
4. *Quomodo Eccleſia deſignata inſervire debeant Clerici.*

I. Nihil adeo vocationi Clericali oppoſitum; nihil Eccleſiæ magis probroſum & Laicis ſcandaloſum eſſe, quam otioſam ac inertem Clericorum vitam, ratione, & experientia compertum eſt.

Hinc jam pridem ſollicita fuit Eccleſia, ne quis in Clerum aſſumeretur, niſi certo loco adſcriberetur, ubi functionibus Ordini ſuo convenientibus occuparetur; & vitam Clerico dignam inſtitueret.

II. Diſciplinam hanc Canone ſexto Concilii Cal- ſitate & Seminariis ſe exerceant, & occupent; uti infra ſub titulo de Seminariis oſtendetur.

IV. Sive ergo priſtinam, ſive hodiernam Eccleſiæ diſciplinam ſpectemus, nullus ordinari debet; niſi unà Eccleſiæ pro ſua conditione, & talento ſerviat. Neque ex mente Eccleſiæ ſufficit, ſi forſan aliquoties in Eccleſia, cui adſcriptus eſt, tamquam Subdiaconus, aut Diaconus miniſtret; vel Preſbyter Miſſam celebret, & de reliquo nullum Eccleſiæ ſervitium exhibeat; ſed ita ſe exhibere debet, ut verè dici queat, quod Eccleſiæ illi ſerviat; ejuſque ſervitio ſe impendat, & occupet: v. g. peragendo Divino Officio, vel Parocho in catechizandis parvulis, viſitandis ægrotis, aliiſvè functionibus aſſiſtendo: ni ipſum major Eccleſiæ utilitas, aut neceſſitas aliis functionibus impendat.

Hoc indubiè motivo inducta Synod. Camerac. P. II. *tit.* 21. *cap.* 6. præcipit omnibus Sacerdotibus, & Clericis, qui intrà Parochiæ fines degunt, ut Parochum in inſtruenda juventute pro ſua quiſque virili adjuvent.

TITULUS II.

De Vita & Honeſtate Clericorum.

CAPUT I.

Singularis in Clericis morum honeſtas requiritur.

1. *Probatur ratione adducta per Tridentinum.*
2. *Probatur ex Officio Clericorum.*
3. *Ex Scriptura Sacra.*
4. *Hæ rationes omnes Clericos ſpectant.*
5. *Vita Clericorum eruditio ſit aliorum.*
6. *Nonnulla Clericis ſpecialiter cavenda.*

I. "Nihil eſt, inquit Synodus Trid. *Seſſ.* 22. „*cap.* 1. *de reform.* quod alios magis ad „pietatem & Dei cultum aſſiduè inſtruat, „quàm eorum vita & exemplum, qui ſe Divino Mi„niſterio dedicarunt. Cùm enim à rebus ſæculi in al„tiorem ſublati locum conſpiciantur, in eos tamquam „in ſpeculum reliqui oculos conjiciunt, ex iiſque ſu„munt quod imitentur. Quapropter ſic decet omni„no Clericos in ſortem Domini vocatos, vitam mo„reſque ſuos omnes componere; ut habitu, geſtu, „inceſſu, ſermone aliiſque omnibus rebus nil niſi gra„ve, moderatum ac religione plenum præ ſe ferant: „levia etiam dicta, quæ in ipſis maxima eſſent, ef„fugiant; ut eorum actiones cunctis afferant vene„rationem.

II. Præterea, cùm Clerici Laicorum conſtituti ſint Magiſtri & Doctores; eà morum vitæque integritate eos vivere oportet; ut quæ verbo alios docent, operibus non negent. Hinc Synodus voluit, " per Epiſcopos „ſæpius monendos Clericos, in *quocunque Ordine* fue„rint, ut converſatione, ſermone & ſcientiâ commiſ„ſo ſibi populo præeant; memores ejus, quod ſcri„ptum eſt: *Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum:* & juxta Apoſtolum: *Nemini dent ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium eorum, ſed in omnibus exhibeant ſe ſicut miniſtros Dei*: Ne illud Prophetæ dictum impleatur in eis: *Sacerdotes Dei contaminant ſancta, & reprobant legem. Seſſ.* 14. in proœmio.

III. Hæc omnia conformia ſunt dicto Chriſti ad Apoſtolos, & in ipſis ad univerſum Clerum: *Vos eſtis lux mundi; ſic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Matt. 5. ỷ. 14. Cui congruit illud Apoſtoli ad Titum c. 2. ỷ. 7. & 8. *In omnibus præbe teipſum exemplum bonorum operum... Verbum ſanum, & irreprehenſibile: ut is qui ex adverſo eſt vereatur,*

Digitized by Google

Honeſtas & modeſtia in habitu Clericorum.

1. *Veſtis Secularis cur Clericis indecens.*
2. *Per externum habitum morum honeſtas oſtenditur.*
3. *Clericus veſtes Clericales abjiciens profeſſioni ſuæ renuntiare videtur.*
4. *Quomodo puniendus ex Decreto Concilii Trid. veſtes Clericales non deferens.*
5. *Quæ ſit dicenda veſtis Clericalis.*
6. *Non deferentes veſtes Clericales Beneficiis privari poſſunt.*
7. *Amittunt Privilegium fori.*
8. *Quæ requirantur ut Clericus dictas pœnas incurrat.*
9. *Quis judicare debeat, num veſtis ſit Clericalis.*

I. CLerici cùm vi profeſſionis ſint à mundo ſeparati, & in militiam Chriſti adſcripti, ab eorum profeſſione alienum eſt, ſi exteriori habitu mundanam militiam, aut vitam Laicalem potiùs quàm Clericalem profiteri velint.

II. Quapropter, licèt Eccleſia noverit, *habitum non facere Monachum*, nec vitæ ſanctitatem in veſte exteriori poſitam eſſe; nihilominus admodum ſemper ſolicita fuit, ut Clerici veſtes proprio congruentes Ordini deferrent: *Ut per decentiam habitus extrinſeci*, ait Syn. Trid. *Seſſ. 14. cap. 6. de ref. morum honeſtatem intrinſecam oſtendant.*

III. Imo, qui abjectis veſtibus Ordini ſuo congruentibus, Laicales aſſumere malunt, nomine & profeſſione ac privilegiis Clericalibus indignos; functionibuſque Ordinum & Beneficiorum, eorumque proventibus privandos cenſuit: Utpote qui veſtium Clericalium abjectione, & Laicalium aſſumptione profeſſionem ſuam ſe vilipendere, imo erubeſcere, eique quodammodo renuntiare oſtendunt.

IV. Et quidem Syn. Trid. loco citato, loquens de Clericis veſtes Laicales publicè deferentibus, decernit: „ Ut ſi poſtquam per edictum publicum moniti fuerint, honeſtum habitum Clericalem, illorum Ordini & dignitati congruentem, & juxta ipſius Epiſcopi ordinationem & mandatum non detulerint, per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac officio & beneficio, ac fructibus, & reditibus, & proventibus ipſorum Beneficiorum, necnon, ſi ſemel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum hujuſmodi coërceri poſſint & debeant. Conſtitutionem Clementis V. in Concilio

„ beneficiorum coërceantur.

VII. Similiter Concordato Epiſcopum Leodinenſem inter, & Carolum V. *cap. 6.* Clerici primæ Tonſuræ privilegio fori privantur, ſi veſtes Ordini Clericali minus convenientes, quæ ibidem deſcribuntur, geſtent: Quod & Synodus Trident. comprobavit, declarans, Clericos primæ Tonſuræ, etiam in Minoribus Ordinibus conſtitutos, non gaudere *privilegio fori*, licèt alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi ſint adſcripti, niſi Clericalem habitum & Tonſuram deferant.

VIII. Attamen, ut Clericus privilegio fori dicatur privatus, aliiſque Canonicis pœnis mulctetur, non ſufficit, quod ex levitate faſtum aut pompam ſecularem nonnihil affectet, aut unâ alterave vice veſtes Clericales, etiam ſine juſta cauſa demiſerit; ſed requiritur ut ita continuet, ac paſſim veſtibus Laicalibus utatur, ut dici queat, *abjeciſſe veſtes Clericales; eaſque*, ut loquitur Tridentinum, *parvipendere* videatur, uti obſervat Antonius Faber ad Codicem *tit. de Epiſ. & Cler. definit. 36. Notâ 2.* & latiùs Stephanus Weymſius ad Conſtitutiones 24. in Tridentino innovatas, *Conſtit. 8. num. 14.* Quin tamen unicum etiam actum abjectionis veſtium Clericalium, aut faſtum mundanum in veſte Clericali, Epiſcopus pro ratione ſcandali & exceſſus punire queat, non dubium: & rectè monet Zypæus *Conſult. 1. tit. De vita & honeſt. Cleric. Num. 7.*

IX. Si autem dubitetur, num hic habitus ſit Clericalis an Laicalis, moribus Belgii ferè receptum eſt, de hac quæſtione tamquam *meri facti*, Regios Magiſtratus judicare. Ita teſtatur judicatum eſſe & ſervari in Burgundia Grivellius *Deciſ. 30.* " Eamque ſententiam etiam hic, ac paſſim in ſupremis Curiis Franciæ ſervatam, ſecutamque memini, inquit Chriſtinæus *Volum. 1. Deciſ. 56.* " Similiter refert judicatum in Curia Gratianopolitana Guido Papæ *Deciſ. 138.* qui ibidem *num. 1.* notat, Habitum Clericalem dici quoad privilegium fori, " quando ipſum habitum deferens ex inſpectione Clericus præſumitur.

CAPUT III.

Incontinentia & familiarior cum mulieribus converſatio Clericis cavenda.

1. *Clericos ſummopere dedecet vitium incontinentiæ.*
2. *Ut hoc caveatur, familiarior cum mulieribus converſatio Clericis vitanda.*

3. *Refertur*

,, teneatur.

Ut igitur non tantùm à vitii hujus reatu, ſed omni ejus ſpecie ac ſuſpicione alieni eſſent Clerici, valde ſolicita ſemper fuit Eccleſia.

II. Hinc omnem non neceſſariam, & familiariorem cum mulieribus converſationem, tamquam incontinentiæ ſuſpicionem & periculum ingerentem, Clericis interdixit. Utque veteres de hac re Conciliorum Canones, & Patrum ſententias omittamus, ſola temporibus & Provinciis noſtris magis accommodata Synodorum Decreta referre lubet.

III. Synodus Cameracenſis P. I. *tit. 9. cap. 3.* ita loquitur: " Conſortium mulierum Sacerdoti non convenit, quem caſtitas & continentia ornare perpetuò debent: Et ut caſtitas ſervari queat in muliebri conſortio, rarò tamen bonum nomen retineri poteſt. Quare præcipit S. Synodus, ne qui Sacros Ordines ſuſceperit, in familia ſecum habeat mulierem extraneam de qua ſuſpicio facilè ſiniſtra concipi poſſit; quam ſuſpicionem vitare nequeunt, qui juvenes, comptas, procaces, otioſas, impudentes, mali nominis ac famæ, aut quas anteactæ vitæ macula contaminet, vel ſecum alunt vel frequenter adeunt, aut admittunt. Si quis hac parte peccaverit, monitus caſtigatuſque niſi animum & vitam mutaverit, graviter Ordinarii arbitrio puniatur.

IV. Idem compendio expreſſit Mechl. P. I. præcipiens; " Ut Clerici à ſuſpecta cum mulieribus converſatione, & cohabitatione omnino abſtineant." Ulteriùs progreſſa Synod. Mechl. P. II. *tit. 18. cap. 8.* ait: " Quoad Clericos concubinarios (ſi qui ſint, quod Deus avertat) vel ſuſpectam cum mulieribus conſuetudinem habentes, juxta Decreta Canonum & Concilii Tridentini rigoroſè puniantur, & hujuſmodi mulieres, ſi monitæ ab Ordinario ſe ab eorum conſuetudine non ſejunxerint, extra oppidum vel Diœceſim, invocato etiam, ſi opus fuerit, brachio ſeculari, ejiciantur.

V. Provincialibus conſonant Diœceſanæ, inhibentes Clericis, " Ne cum ſuis ancillis, quantumcumque honeſtis, nimiam contrahant familiaritatem, aut cum eis ad convivia, quantumvis honeſta, etiam vocati accedant; multòque minùs ad tabernas, aut ad choreas." Vide Iprenſem an. 1577. *tit. 3. cap. 3.* Mechl. an. 1609. *tit. 17. cap. 6.* Gandenſ. an. 1613. *tit. 17. cap. 5.*

VI. Quæ duæ poſtremæ addunt: " Si quis ancillam habeat, vel cum alia muliere ſic converſetur, ut obloquium inde, vel ſcandalum oriatur, ad monitionem Epiſcopi vel etiam Capituli, ſub quo degit, hanc ancillam abdicare, ſeu ab hujus mulieris familiaritate ſe ſubtrahere mox teneatur.

Antverpienſis an. 1610. *tit. 17. cap. 6.* ait: " Teneatur unuſquiſque ſuam ancillam ſine ſtrepitu di-

Tit. 18. cap. 1.

IX. Hæc Synodorum Decreta oſtendunt, quòd hodierna Belgica diſciplina abſolutè non inhibeat cohabitationem Clericorum cum muliere extranea, nullatenus tamen permittat aliquam cum mulieribus converſationem, quæ vel minimam ſiniſtram ſuſpicionem dare poſſet: ſolicitèque caveant, ne cum ancillis ſuis familiaritatem nimiam contrahant, aut quidquam in illis patiantur, quod vel ſpeciem aliquam mali ingerere poſſet.

Unde juxta Synodorum mentem attendere debent Eccleſiaſtici, ne eorum ancillæ ſuo agendi, aut loquendi liberiori modo, videantur ſibi potiùs Magiſtrarum, quàm ancillarum authoritatem arrogare: hinc enim ſiniſtra facilè oritur ſuſpicio, & nimius erga ancillas arguitur affectus.

Inſuper evincunt citata Synodalia Decreta, Eccleſiaſticos omnes illas dimittere, idque ſine ſtrepitu Judicii, debere ancillas, quas Epiſcopus aliuſve eorum Superior ob cauſam dimittendas judicaverit: & ab earum converſatione abſtinere, quam Superior ſuſpectam, aut populo in offendiculum cedere duxerit. Laudanda ſanè & penè neceſſaria diſciplina. Quis enim neſcit, quàm frequenter circa ſimilia in propria cauſa cœcutiant Eccleſiaſtici; aut non advertant, quantopere offendatur populus ex modo agendi alicujus ancillæ; aut quadam cum muliere nimia aut familiariore converſatione.

Imò Eccleſiaſtici, qui ad monitionem Superioris ancillas ſuas dimittere, aut converſationi renuntiare renuunt, ordinariè vel hoc ipſo reniſu non obſcurè oſtendunt, nimium erga has ancillas aut mulieres humanum, ne dicam carnalem affectum.

Denique, tametſi Belgica diſciplina non planè omnem ancillam, etiam extraneam, modò honeſtam, Clericis interdicat; ſat tamen in allegatis Synodorum Decretis innuitur; Synodorum illarum votum fuiſſe, ut quantum temporum ac locorum circumſtantiæ patiuntur, loco mulierum viri in famulatum aſſumantur: præſertim à Paſtoribus aliiſque perſonis Eccleſiaſticis, qui ſoli familiam inſtituunt.

Et quis hæc non optet, imò penè neceſſarium autumet, qui pericula, quæ continua illa unius cum una converſatio ſecum trahit, expenderit?

X. Denique, ut omnem incontinentiæ vel ſpeciem vitent Clerici, non tantùm à mulierum familiariore, aut ſuſpecta converſatione iis cavendum eſt, ſed inſuper ne quid vel in verbis, vel in factis, aut tota ſua familiâ quidquam obſcœni, aut minùs caſti occurrat.

XI. Quapropter, licèt omnibus lex naturalis & Divina inhibeat obſcœnas minùſque honeſtas imagines, vel ſtatuas expoſitas habere, ſpecialiter tamen Clericis id cavendum eſſe inculcant Belgica Concilia.

" Nemo,

Digitized by Google

I. CLericos vi ſuæ profeſſionis ſpecialiter continentiæ ſtudere, omnemque incontinentiæ ſuſpicionem & periculum ſtudiosè declinare debere, præcedenti §. oſtenſum fuit.

Ex quo haud difficulter infertur, ebrietatem quoque, & comeſſationes, omnemque in cibo & potu exceſſum eiſdem cavendum eſſe.

Quis enim ignorat illud Apoſtoli ad Epheſ. 5. v. 18. *Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria.* Et illud Sapientis Prov. 20. v. 1. *Luxurioſa res eſt vinum, & tumultuoſa ebrietas.* Hinc illud Hieronymi lib. 2. contra Jovinianum: *Eſus carnium, & potus vini, ventriſque ſaturitas, ſeminarium libidinis eſt.*

II. Meritò proinde jam pridem Synodus Agathenſis *Can.* 4. apud Gratianum *Diſt.* 35. *Can.* 9. dixit: " Ante omnia à Clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes ac nutrix eſt: itaque eum quem ebrium fuiſſe conſtiterit (ut ordo patitur) aut 30. dierum ſpatio communione ſtatuimus ſubmovendum, aut corporali ſubdendum ſupplicio.

Et ſub titulo Decretalium, De vita & honeſtate Clericorum, ex Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. tamquam honeſtati Clericorum ſummè neceſſarium, refertur: *A crapula & ebrietate omnes Clerici abſtineant diligenter. Unde vinum ſibi temperent, & ſe vino. Nec ad bibendum quiſpiam incitetur: Cùm ebrietas & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. Unde illum abuſum penitus decernimus abolendum, quo in quibuſdam partibus ad potus æquales ſuo modo obligant potatores: & ille judicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Si quis autem ſuper his culpabilem ſe exhibuerit: niſi à Superiore commonitus ſatisfecerit, ab officio vel beneficio ſuſpendatur.*

Et quid pluribus hæc probare contendimus? Quandoquidem, ut rectè monent Patres Synodi Cameracenſis P. I. *tit.* 8. *cap.* 1. " Quantum probri & incommodi ebrietas afferat, cùm omnibus Ordinibus Reipublicæ, tum Clero maximè, res ipſa docet. Atque eam ob rem ebrioſum hominem navigio jactato ſine ullo gubernaculo Salomon comparat. Nec enim ullum poteſt virtutis aut mentis conſtans officium præſtare, qui temulentiam & ebrietatem ſectatur. Propterea lege veteri Sacerdoti mandabatur, vino ut abſtineret, quo tempore munus Sacerdotii eſſet obiturus. Quare præcipit S. Synodus, ut quicumque in Clero, id eſt, in ſorte Domini fuerit annu-

tur quodammodo deſignatus: in illis præcipuè Collegiis, quæ juventuti ad vitam & honeſtatem Clericalem formandæ ſunt inſtituta.

Adhæc cùm in popinis, ſeu ut hodie loquimur, tabernis ebrietatis comeſſationumque vitia præcipuè ſoleant regnare, eaſque frequentantes de illis eſſe ſuſpecti; jam pridem harum frequentatio, tamquam vitæ & honeſtati Clericorum adverſa, Clericis per Canones inhibita fuit.

Utque Canonem 24. Laodicœnum, item 27. Concilii Carthag. III. alioſque priſtinos Canones, quos videre eſt apud Gratianum *Diſt.* 44. prætercam; in Decretalibus ſub titulo De vita & honeſtate Clericorum *Cap.* 15. ex Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. legitur: *Clerici tabernas prorſus evitent, niſi fortè neceſſitatis cauſâ in itinere conſtituti.*

Conſonant & Belgica noſtra Concilia. " Clerici, ait Concil. Cameracenſe P. I. *tit.* 8. *cap.* 6. ne tabernas potatorias adeant, neque diverſoria frequentent, niſi ſint viatores, nec omnino ſe miſceant Laicis compotantibus; vileſcit enim plurimum ex ea turpi & indecora conſuetudine Eccleſiaſtici miniſterii dignitas.

IV. Mechlinienſe P. II. *tit.* 17. *cap.* 6. " Sub pœna arbitraria interdicit omnibus Clericis, ut neque edendi, vel bibendi causâ tabernas ingrediantur, niſi peregrinationis, vel alia neceſſitate compulſi.

Similia & aliæ Synodi pariformiter inculcant: renovatque Antverpienſis ſub Miræo *tit.* 17. *cap.* 4. Statutum Domini Sonnii, " Ut quicumque Eccleſiaſticus (niſi peregrinationis aut alia neceſſitatis causâ compulſus) tabernam bibendi causâ viſitaverit, incurrat pœnam trium florenorum primâ vice, ſecundâ dupli, tertiâ quadrupli: quam pœnam inexcuſabiliter incurrere decernimus, ait, omnes, & ſingulos qui id fecerint.

Ulteriùs progreſſa Synodus Namurcenſis ſub Buiſſeret an. 1604. *tit.* 8. *cap.* 5. tabernas malorum omnium fontes, non ſolùm Clericis prohibet, ſed etiam ſeriò injungit Promotoribus, ut ſi quos reſciverint frequentantes, excepta ſola itineris neceſſarii causâ, eos coram Officialibus mox evocari curent: Hiſque injungitur, " ut eos primùm pœnis pecuniariis, deinde etiam, ſi abſtinere noluerint, carceribus ad meliora compellant.

Synodus Gandenſ. ann. 1613. *tit.* 17. *cap.* 3. & Decreta Synodalia ejuſdem Diœceſis ſub Trieſt. *tit.* 18. *cap.* 4. declarant, " Nec Clericis licitum eſſe tabernas ingredi

„ Diœceſium Clericis ruſticanis neceſſitatis cauſa con-
„ venire liceat: nec in eo hoſpitio improbis, aut ne-
„ quam hominibus locus ſit, neve fœminis ullo modo;
„ ſed tantùm Clerici & Religioſi viri, ſi fieri poſſit, in
„ eo recipiantur.

Interim dum ſimiles in civitatibus domus non habentur, Clericique ad communia diverſoria divertere coguntur, meritò, quantum poſſunt, à communi ſecularium, ac præſertim mulierum convictu & conſortio ſe ſeparant; ut ita multarum difficultatum & peccatorum occaſionem, quæ in ſimili occaſione occurrunt, faciliùs evitent.

VI. Quin & Principes noſtri attendentes multiplicia mala, quæ ex potitationibus & comeſſationibus in tabernis naſcuntur, multa pro earum moderatione & uſu edixerunt; quæ ſi exactè ſervarentur, multis incommodis ex earum uſu & frequentatione naſcentibus obviaretur.

Inprimis ſanxerunt, ne quis tabernam exerceat locis infrequentibus; ſed tantùm in loco publico cujuſque pagi aut vici, vel ſecus viam publicam; & ad eum numerum dumtaxat admittantur, qui conveniat numero incolarum, aut itinerantium, utque & in civitatibus earum multitudo minuatur: neque aliæ intra milliare à quacumque civitate murata permittantur, niſi neceſſariæ ſint vel incolis, vel itinerantibus, ut ſupra. Edict. Philippi II. 22. Junii 1589. & Alberti & Iſabellæ 1. Julii 1616. Hinc clarum eſt, Principum intentioni contrarias eſſe tabernas, quæ paſſim in civitatum ſuburbiis viſuntur; & penè nonniſi potitationibus & comeſſationibus civium inſerviunt.

Ulterius Edicto 18. Novembris 1585. ſancitum eſt, ut nullus in Brabantia extra civitatem, tabernas exercere queat, niſi cum conſenſu Officialis & Magiſtratus vicinioris civitatis, circa quam eas exercere intendit. Neque ipſe Officialis aut Magiſtratus ullos ad hoc exercitium admittat ſub pœna privationis officii, niſi quos prævia informatione, probos, honeſtos, Catholicos, & integræ famæ, & boni nominis eſſe cognoverint.

Denique ordinatum eſt, ut diverſoria ſive tabernæ ſæpiùs à locorum Officialibus viſitentur; præſertim veſpertino tempore. Edicto 1. Junii 1609.

Hæc aliaque Principum Edicta, quæ plura citantur ab Antonio Anſelmo in Codice Belgico Verb. *Herbergen*. ſi attentiùs expendantur, non obſcurum erit, Principum noſtrorum votum eſſe, ut tabernæ nonniſi neceſſariis civium & incolarum uſibus; & vel maximè itinerantium commoditati & uſui ſubſerviant.

VII. Et quidem hanc Principum noſtrorum piam intentionem jam pridem expreſſerat Sanctiſſimus Gallorum Rex Ludovicus IX. inter cujus Statuta relecta & probata in generali Concilio Prælatorum, Baronum & Militum terræ Regis Galliæ apud Biterum. an. 1255. hóc habetur *cap.* 25. " Nullus præterea recipiatur ad
„ moram in tabernis faciendam, niſi ſit tranſiens vel

altrix.

2. *Singulariter Clericis vetitus.*
3. *Sub luſu alearum etiam comprehenditur luſus chartarum, & generatim omnis à fortuna dependens.*
4. *Conſuetudo Canones in totum abrogare non poteſt.*
5. *Non contrariatur S. Thomas.*
6. *Circa reſtitutionem lucri ex ludo vetito, quid in Belgio obtineat.*
7. *Hodie victori actio non conceditur ad lucrum petendum.*
8. *Quæ à Clericis in ludis licitis obſervanda.*
9. *Qua ratione Clerici in ludis moderationem facilè ſervare poſſint.*

I. Alearum luſus, tamquam diſcordiæ & rixarum ſeminarium jam pridem legibus improbatus fuit; adeò quidem, ut pecuniæ, quam victus colluſori ſolverit, repetitionem dederint, etiam poſt 30. annorum lapſum, *L.* 1. *Cod. de Aleatoribus.* Ipſo autem vel hæredibus ejus repetere negligentibus, poterit à quocumque repeti: potiſſimùm à Magiſtratu vel Epiſcopo loci, ut in civitatis opera expendatur, dicta *lege* 1.

Hic juris Romani rigor, licèt conſuetudinis vi, *etſi injuſta*, ut loquitur Tuldenus ad *tit. Cod. de Aleatoribus*, abrogatus, oſtendit nihilominus, quàm ſolicitè Reipublicæ Moderatores etiam Laicos ab hoc luſu avocare ſtuduerint: Ut proinde mirum non ſit, ſi inter illa, quæ à Clericis ſpeciatim cavenda ſunt, luſum Alearum Eccleſia repoſuerit.

II. Utque nihil dicamus de Juſtiniani Imperatoris Conſtitutionibus in Auth. *Decernimus Cod. de Epiſcopis & Clericis*, deſumpta ex Novella 123. *cap.* 10. Item Synodi Quinti-Sextæ aliiſque antiquis Decretis, quibus omnis Alearum uſus Clericis interdicitur; Concilium Lateranenſe in *Cap.* 15. ꝫ. *De vita & honeſt. Cleric.* ait: *Clerici ad aleas & taxillos non ludant, nec hujuſmodi ludis interſint.*

Quod Decretum conformiter ad Synodum Tridentinam, pari conſenſu Belgii noſtri Antiſtites in ſuis reſpectivè Synodis renovarunt, & inculcarunt. Vide Synodum Mechl. P. II. *tit.* 18. *cap.* 9. Antverp. ſub Miræo *tit.* 17. *cap.* 9. Buſcoducenſem ſub Maſio *tit.* 14. *cap.* 4. Tornacenſem an. 1577. *tit.* 12. *cap.* 4. aliaſque.

III. Sed, inquiet aliquis, ſive antiquos, ſive recentiores Conciliorum ſanctiones conſulamus, nullibi luſum chartarum ſive pagellarum Clericis interdictum reperiemus: Adeoque nec hic inter luſus vetitos reponendus videtur. Reſpondeo, verum eſſe, Canones paſſim & plerumque ludi Alearum dumtaxat meminiſſe, omnemque Alearum luſum ſimpliciter Clericis interdicere: At ſicuti *Alea* per tranſlationem ponitur pro quavis fortuna, ſive periculo, aut periculi dubitatione; diciturque, *aleam* omnem jacere, qui ſe periculo fortunæque committit: Et *alea* emptio Juriſconſultis dicitur, cùm incertus eventus, v. g. captus piſcium

Digitized by Google

tia ſi quis attenderit, facilè quoque intelliget, quod conſuetudo contraria multorum Clericorum (non paucis tamen eam improbantibus) Canonum illorum auctoritatem non poſſit ita enervare, ut luſum illum Clericis licitum reddat. Si enim hæc mala ob quæ Canones ludum hunc vetuerunt, expendantur, reperietur, illos non juri merè poſitivo, quod conſuetudine tolli poteſt ſed etiam naturali inniti; cui oppoſita conſuetudo non legis, ſed corruptelæ nomen meretur.

Unde Innocentius III. *in Cap.* 11. *De exceſſ. Prælat.* Clericum alearum luſui vacantem, & obtentu *conſuetudinis Clericorum Gallicanorum, qua ferè univerſi Clerici frequenter ſic ludunt*, ſe à culpa eximere volentem, refellit his verbis: "Nos qui ex officii noſtri debito peſtes hujuſmodi extirpare proponimus, „ atque ludos voluptuoſos (occaſione quorum ſub quadam curialitatis imagine ad diſſolutionis materiam „ venitur) penitus improbamus, excuſationem prædictam, quæ per pravam conſuetudinem (quæ corruptela dicenda eſt) palliatur, frivolam reputantes, „ cùm in illis magis plectibilis ſit offenſa, per quos „ ad excuſandas excuſationes in culpis, delinquendi „ auctoritas uſurpatur.

Et ita hanc conſuetudinem tanquam rationi naturali contrariam pro abuſu, non tantùm Theologi, ſed & Juriſconſulti reputant. Panormitanus ad *Cap.* 15. *De vita & honeſt. Cleric.* Fachinæus *Lib.* 11. *Controverſ. cap.* 52. aliique ab iis citati.

V. Neque in ſpeciem his contrariatur S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 7. *ad* 2. qui ibidem ait, quod victor in ludo aleæ teneatur ad reſtitutionem eorum, quæ accepit juxta leges civiles, niſi contraria conſuetudine in loco illo abrogatæ ſint. Evidens enim eſt, Sanctum Thomam non agere illic de Canonibus aut legibus ſimpliciter luſum alearum interdicentibus; ſed de lege civili obligante victorem ad reſtitutionem, & concedente ipſi victo repetitionem: quam legem contraria conſuetudine tolli poſſe non diffitemur.

VI. Et quidem in Belgio viciniſque Provinciis generali conſuetudine receptum eſſe, victo dati ſeu perditi repetitionem non dari, teſtantur Chriſtinæus *vol.* 2. *Deciſ.* 200. Tuldenus, Zypæus aliique relati à D. Chriſtinæo in notis ad *cap.* 230. *lib.* 2. *Bugnyonii De legib. abrog.* quod tamen limitant: „ Si quando alter dolo ma„ lo vicit: Quando non pecunia, ſed veſtis aut pallium „ in ſolutum data ſunt; aut quis ingentem pecuniæ ſum„ mam in magnum familiæ diſpendium in aleæ luſum „ alias circumſtantias debitè ordinetur, ut ſcilicet ſit „ & tempore & homine dignus.

Si ergo Eccleſiaſtici ad animi corporiſve relaxationem honeſti alicujus ludi exercitium ſibi utile aut neceſſarium credant, illud ita attemperare debent, ut perſonæ, loco, & tempori conveniat.

Et primò quidem, cùm vix contingere poſſit, ut Clerici publicè & coram ſecularibus hujuſmodi exercitiis occupentur, quin aliquam levitatis notam incurrant; quin & aliquid de exiſtimatione & reverentia Ordini Clericali debitis detrahatur, nullatenus convenit, ut in loco publico & ſecularibus quibuſque patenti ludant.

Quod perpendens Sanctus Carolus, poſtquam omnem ludum alearum Clericis interdictum eſſe declaravit: ſubjungit: "Si autem valetudinis interdum „ cauſa parva pila aut alio non indecoro ejuſmodi „ exercitationis genere uti contigerit, ne id publicè fa„ ciant.

Similiter Synodi Belgicæ dicunt, "Scandaloſum eſ„ ſe, Paſtores alioſque Sacerdotes ad pſittacum jacula„ ri, aut in locis publicis ludere pila palmaria. Ideo„ que etiam quilibet ab eo abſtinebit ſub pœna arbitra„ ria." Ita Syn. Gand. an. 1613. *tit.* 17. *cap.* 10. quod renovatum eſt in Decretis Synodalibus ſub Trieſt *tit.* 17. *cap.* 7. Et Syn. Cameracenſis D. an 1617. *cap.* 6. Item Ordinationes Synod. Antverp. ſub Nemio *tit.* 17. *num.* 3.

Illud quoque ſummopere cavendum, ne nimio affectu alicui ludo quantumvis honeſto afficiantur. „ Quantumcumque enim honeſta ſit recreatio (ait „ S. Saleſius in Introd. ad vitam devot. *part.* 3. *cap.* 31.) „ vitio certè non caret, animum ei & affectum ap„ plicare.

Cavendum denique Eccleſiaſticis, ne lucri cupiditate ad ludum principaliter accedant: cui periculo occurrere volens S. Carolus decrevit: "Ut ſi vale„ tudinis interdum cauſa, parva pila aut alio non „ indecoro exercitationis genere uti contigerit, ne „ publicè id faciant, *nec pecunia intercedat in lu„ do: nec quidquam quod facilè pecuniâ æſtimari po„ teſt.*

IX. Hanc in ludicris & aliis oblectamentis tum corporis, tum animi moderationem, non difficiliter obſervabunt Eccleſiaſtici, qui meminerint, univerſos Eccleſiaſticæ militiæ adſcriptos ad pietatis religioniſque exercitationes vocatos eſſe; ut monet Synodus D. Mechlin. *tit.* 17. *cap.* 1. ſubditque: "Sciat propterea „ id

Digitized by Google

1. *Negotia ſecularia profeſſioni Clericali contraria.*
2. *Mercatura illis ſingulariter interdicta.*
3. *Decimarum conductio Parochis non convenit.*
4. *Famulatus perſonarum ſecularium Clericos non decet, uti nec familiarum adminiſtratio.*
5. *Quomodo ſe gerere debeant Principum Capellani.*
6. *Clericis data immunitas à tutela & ſimilibus publicis officiis; & quare?*
7. *An Clericis conveniat ſtudium Legum civilium?*
8. *Qua ratione Pontifices Clericis indulgeant ſtudium Legum?*
9. *Privilegium Academicum indulgens Clericis ſtudium Legum & Medicinæ, eſt ſpecies diſpenſationis.*
10. *Hodie Clerici non incurrunt Cenſuras ſtudentes Legibus aut Medicinæ.*

I. „ DUo ſunt genera Chriſtianorum, (ait S. Hie„ronymus apud Gratianum *Cauſ.* 12. *q.* 1. *can.* „ 7.) Eſt autem unum genus quod mancipatum divi„no officio, & deditum contemplationi, & orationi, „ ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare convenit, ut „ ſunt *Clerici* & Deo devoti, videlicet converſi. Cle„rus enim Græcè Latinè ſors: Inde hujuſmodi homi„nes vocantur Clerici, id eſt ſorte electi. Omnes „ enim Deus in ſuos elegit.

Cùm ergo Clerici & Monachi ſpecialiter vi ſuæ vocationis Dei & Eccleſiæ ſervitio ſint addicti; & ea ratione Eccleſiaſticæ militiæ adſcripti, unanimi Patrum conſenſu illis applicatur illud Apoſtoli: *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus: ut ei placeat, cui ſe probavit.* 2. ad Timoth. 2. ℣. 4. Id eſt, Clericus adinſtar Militis adſcriptus Chriſti militiæ, ut placeat ei à quo delectus eſt, omnia negotia aliena ab officio illo militari procul à ſe abjiciat; illud unum agens & cogitans, quomodo ritè Deo & Eccleſiæ militari poſſit.

II. Itaque ex ipſa Clericali profeſſione probant Canones, non convenire Clericis mercaturam; quia per illam plurimùm abſtrahuntur à militia ſua Eccleſiaſtica, & ſecularibus implicantur.

Antiquos in hanc rem Canones, & Patrum ſententias recitat Gratianus *Diſt.* 88. Quos ſequutus Alexander III. Londinenſi Epiſcopo reſcribit in *Cap.* 6. *Ne Clerici vel Monachi*, &c. " Secundùm inſtituta Præ„deceſſorum noſtrorum ſub interminatione anathema„tis prohibemus, ne Monachi vel Clerici cauſa lu„cri *negotientur*: & ne Monachi à Clericis vel Laicis „ ſuo nomine firmas habeant: neque Laici Eccleſias „ ad firmam teneant.

Quibus conformia ſunt Synodorum noſtrarum Decreta, mercaturam Clericis etiam ſub pœnarum commutatione interdicentia. Synod. Camerac. P. II. *tit.* 16. *cap.* 1. Mechlin. P. II. *tit.* 17. *cap.* 5.

Perſonarum ſecularium, aut alicujus familiæ adminiſtrationi, ſive procurationi addicant: " Quomodo enim „ (ait Synodus Buſcod. ſub Maſio *tit.* 14. *cap.* 5.) „ Procuratores & Diſpenſatores domorum alienarum „ atque villarum eſſe poterunt Clerici, qui proprias „ jubentur contemnere facultates." Et Synodus Namurcenſis an. 1604. *tit.* 8. *cap.* 7. " Non ſolùm con„tra Apoſtolicum præceptum faciunt Clerici, qui ne„gotiationibus operam dant, & quæſtum captant, ſed „ etiam qui alienos agros aut decimas conducunt, & „ illis colendis, his verò colligendis maximam ſui tem„poris partem, quam orationi & ſacris ſtudiis impen„dere deberent, inutiliter impendunt; nec non ii qui „ dominorum temporalium obſequiis ſe tradunt, & in „ eorum negotiis curandis toti occupantur.

V. Synodus quoque Oecumenica VII. *Can.* 10. vult, ut Clericus, qui de conſenſu Epiſcopi " Prin„cipum Capellanus conſtituitur, non liceat ei mun„danas & ſeculares curas ſuſcipere; præſertim cùm hoc „ agere prohibeatur à Sacris Canonibus: potius autem „ maneat ad magiſterium tam puerorum, quam famu„lorum, relegens eis Divinas Scripturas: ad hoc enim „ Sacerdotium conſecutus eſt.

Hîc obiter nota, jam pridem à Synodo Generali laudatos, qui pueris, quos inſtituendos ſuſcipiunt, Sacras Scripturas prælegunt, & commendant.

VI. Annumerant pariter Sacri Canones negotiis ſecularibus, à Clericis haud facilè ſuſcipiendis, tutelas, curatelas, ſimileſque curas, quæ Clericos multis difficultatibus natæ ſunt implicare, & à divinis functionibus multùm impedire, animumque diſtrahere.

Notum eſt illud Concilii Africani à S. Cypriano laudatum. " Ne quis de Clericis & Dei Miniſtris, tu„torem vel curatorem teſtamento ſuo conſtituat: quan„do ſinguli divino officio honorati, & in Clerico mi„niſterio conſtituti non niſi Altari & Sacrificiis de„ſervire, & precibus atque orationibus vacare de„beant.

Hanc Clericale officium inter & ſimiles functiones incompatibilitatem intelligens Juſtinianus Imperator Epiſcopis, Preſbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, & Monachis omnibus immunitatem ab omni cujuſcunque generis tutela & curatela conceſſit: Una tamen declarans; eos tantùm Clericos & Monachos hujuſmodi habere beneficium, qui apud Sacroſanctas Eccleſias, vel Monaſteria permanent: *Cum propter hoc*, ait, *ipſum beneficium eis indulgeamus, ut, aliis omnibus derelictis, Dei omnipotentis miniſteriis inhæreant. L.* 15. *C. de Epiſc. & Cler.*

Hîc per tranſennam obſerva veram ac præcipuam cauſam immunitatum, & privilegiorum Clericalium.

Privilegium Juſtiniani moribus Belgii receptum eſſe quoad immunitatem Clericorum ab onere tutelæ & curatelæ,

Digitized by Google

„ providentia fraudet, ſuſpendat à ſpiritualibus, à di-
„ vinis avellat.

VII. Hinc tamen nemo inferat, Legum humanarum ſtudium Clericis & Monachis planè eſſe interdictum: quandoquidem certum ſit, Theologicæ ſcientiæ, præſertim ubi de Jure & juſtitia tractat, legum civilium notitiam non parùm conducere. Canonicam quoque ſcientiam plurimùm ex notitia legum adjumenti accipere, nimis evidens eſt. Unde teſte Pontifice in *cap.* 1. ❡ *De novi operis nunciat.* " Sicut Le-
„ ges non dedignantur SS. Canones imitari, ita & SS.
„ Statuta Canonum Principum Conſtitutionibus adju-
„ vantur.

Nullatenus proinde ſtatui aut vocationi Clerico- ... ut Clerici illis ſcientiis vacare poſſint, quatenus non negligant Canonum & Theologiæ ſcientiam ſtatui ſuo & vocationi convenientem; neque occaſione ſtudii Legum aut Medicinæ mundanis actionibus nimis involvantur, & à contemplatione & guſtu rerum divinarum nimiùm abſtrahantur.

X. Quia verò hujuſmodi moderatio generaliter determinari nequit, ac propterea cujuſque conſcientiæ relinquatur, hinc uſu & moribus Belgii obtinuit, ut Clerici quicumque liberè Leges & Medicinam ſine ullo excommunicationis metu audiant: neque ullus credat, ſibi ſpecialem diſpenſationem Pontificiam eſſe neceſſariam, ut tutus ſit à pœnis Canonicis.

TITULUS III.

De Paſtoribus & Vice-Paſtoribus.

CAPUT I.

Singulis Parochiis ſinguli Parochi totius Parochiæ curam ſuſtinentes, præficiendi.

1. *Inſtitutio & diviſio Parochiarum malè Dionyſio Papæ tribuitur.*
2. *Eſt tamen antiqua.*
3. *Totius Parochiæ cura incumbit Parocho.*
4. *Fines Parochiarum debent eſſe certi & diſtincti.*
5. *Parochus eſt principalis & proprius Sacramentorum miniſter in ſua Parochia.*
6. *Sæpe Paſtores recogitent ſibi totius Parochiæ curam incumbere.*

I. PAROCHIAS jam tum ſeculo 3. fuiſſe inſtitutas & diviſas, probant communiter Canoniſtæ auctoritate Epiſtolæ, quæ ſub nomine Dionyſii Papæ (qui vixit circa annum 266.) refertur à Gratiano *Cauſ.* 13. *q.* 1. *Can.* 1. in qua Dionyſius Severo Epiſcopo ſcribit: „ Eccleſias ſingulas ſingulis Presbyte-
„ ris dedimus: Parochias & cœmeteria eis diviſimus,
„ & unicuique jus proprium habere ſtatuimus: ita vi-
„ delicet, ut nullus alterius Parochiæ terminos, aut
„ jus invadat, ſed unuſquiſque ſuis terminis conten-
„ tus & taliter Eccleſiam & plebem ſibi commiſſam
„ cuſtodiat, ut ante tribunal æterni Judicis de omni-
„ bus ſibi commiſſis rationem reddat, & non judi-
„ cium, ſed gloriam pro ſuis actibus accipiat.

Verùm cùm hodie eruditis omnibus compertum ſit, hanc Epiſtolam Sancto Dionyſio falsò adſcriptam, eamque putridis Iſidori Mercatoris mercibus annumerandam eſſe; ut fuſiùs in Obſervationibus ad collectionem Iſidori Mercatoris oſtendimus, parùm ſolidum, pro earum inſtitutione & diviſione aſtruenda, hinc argumentum ſumitur.

II. Quin tamen antiqua ſit earum inſtitutio & diviſio, haud dubitari poteſt. Scribit enim Sanctus Athanaſius, *Apolog.* 2. " Mareotes ager eſt Alexandriæ,
„ quo in loco numquam Epiſcopus fuit, imò nec Cho-
„ piſcopus quidem, ſed univerſæ ejus loci Eccleſiæ
„ Epiſcopo Alexandrino ſubjacent, ita tamen, *ut ſin-*
„ *guli pagi ſuos Preſbyteros habeant.*

Quod in Epiſcopatu Alexandrino erat tempore Sancti Athanaſii, hoc ſenſim, populo Chriſtiano creſcente, per totam Eccleſiam factum fuit: id eſt, diſtrictus Epiſcopales, quos hodie Diœceſes vocamus, in plures diviſi fuère portiones; atque cuique portioni ſua attributa Eccleſia, & populus Eccleſiæ illi vici-

nus

„ proprio Presbytero ibi velit Miſſam audire : quem ſi „ invenerint, ſtatim ab Eccleſia abjiciant.

Quin & anno 1310. ſtatuit Synodus Colonienſis, " Ut „ nullus Parochianus ab alio, quàm à ſuo vero Ple- „ bano communionem recipiat : niſi de hoc privilegiis „ authenticis ſit munitus. Contrarium facientes à per- „ ceptione Corporis Chriſti abſtineant, quouſque ipſi „ Plebano ſatisfecerint de contemptu.

IV. Hinc Synodus Tridentina collapſam diſciplinam reſtaurare deſiderans, mandat Epiſcopis, " In iis quo- „ que civitatibus, ac locis, ubi parochiales Eccleſiæ „ certos non habent fines, nec earum Rectores pro- „ prium populum, quem regant, ſed promiſcuè peten- „ tibus Sacramenta adminiſtrant; pro tutiori anima- „ rum eis commiſſarum ſalute, ut diſtincto populo in „ certas propriaſque Parochias, unicuique ſuum *per- „ petuum, peculiaremque* Parochum aſſignent, qui eas co- „ gnoſcere valeat, *& à quo ſolo licitè* Sacramenta ſuſ- „ cipiant, aut alio utiliori modo, prout loci qualitas „ exegerit, provideant. Idemque in iis civitatibus, ac „ locis, ubi nullæ ſunt Parochiales, quamprimum fieri „ curent : non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, & „ conſuetudinibus, etiam immemorabilibus. " *Seſſ.* 24. *de reform. cap.* 13.

Qui mentem ac intentionem Concilii jam relatis verbis expreſſam attenderit, haud difficulter intelliget, ſatisfactum eſſe Decreto Concilii, ſi Parochiæ quidem certos & determinatos fines non habeant, ſed certum populum certaſque familias; uſque adeò ut Sacramenta promiſcuè non adminiſtrentur, ſed Parochi ſuos noſ- cant, & eum ſui : & ita reſpondiſſe S. Congregatio- nem teſtatur Barboſa de *Officio Parochi part.* 1. *cap.* 1.

Ulteriùs evincit citatum decretum Synodi, unicui- que Parochiæ ſuum debere eſſe Preſbyterum, qui ſit Caput Eccleſiaſtici iſtius Conventus; & cui totius Paro- chiæ cura ſpiritualis principaliter & immediatè incum- bat; quemque Parochiæ iſtius populus, ut ordinarium, & proprium Sacramentorum Miniſtrum agnoſcat.

V. Proinde meritò dicendum cum pio Gerſonio Pa- riſienſi Cancellario : " Domini Curati ſunt in Eccleſia „ Minores Prælati & Hierarchæ ex primaria inſtitutione „ Chriſti : quibus competit ex ſtatu jus prædicandi, jus „ Confeſſiones audiendi, jus Sacramenta Eccleſiaſtica „ ſecundùm exigentiam ſui ſtatus & Parochianorum „ miniſtrandi, jus ſepulturas dandi, jus inſuper decimas „ & alia jura parochialia recipiendi. " *De poteſtate Ec- cleſiaſtica Conſ.* 12.

VI. „ Sæpe ergo recogitent Paſtores (verba ſunt „ Synodi Gandenſis anni 1613. *tit.* 16. *cap.* 9. renovata „ in Decretis Synodalibus ſub D. Trieſt. *tit.* 16. *cap.* „ 14.) ſe ad ovium ſuarum ſalutem omnes ſuas actio- „ nes & functiones paſtorales dirigere debere, & ſibi „ aliquando pro animabus earum reddendam rationem „ in ſtrictiſſimo Dei judicio : ideo etiam earumdem ſa-

De Vicepaſtoribus : à quo aſſumendi, & quid iis incumbat ?

1. *Parochi cogendi ut neceſſarios Miniſtros ſibi adjun- gant.*
2. *Vice-Paſtorum aſſumptio pertinet ad Paſtorem; niſi ſpeciali titulo aliud obtineat.*
3. *Synodus Trident. Seſſ. 21. cap. 4. de reform. agit de Vice-Paſtoribus, non de Fratribus Mendicantibus.*
4. *Vice-Paſtoribus etiam propriè cura Parochiæ incumbit.*

I. „ EPiſcopi, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ de- „ legati (ait Synodus Tridentina *Seſſ.* 21. *cap.* 4. „ *De reformat.*) in omnibus Eccleſiis parochialibus, vel „ baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus ſit, „ ut unus Rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sa- „ cramentis miniſtrandis, & cultui Divino peragendo; „ cogant Rectores vel alios ad quos pertinet, ſibi „ tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſuffi- „ ciant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum „ celebrandum.

II. Cùm ergo Synodus velit, Rectores Eccleſiarum per Epiſcopos eſſe cogendos, ut ſibi adjungant tot Sacerdotes, quot adminiſtrandis Sacramentis, & cultui Divino celebrando ſunt neceſſarii, luculenter ſupponit: Sacerdotum electionem non ad ipſos Epiſcopos, ſed ad ipſos potiùs Rectores Eccleſiarum parochialium, qui illos in ſuum adjutorium adjungere coguntur, ſpectare.

Et quidem moribus Belgii etiam obtinuit, ut Paro- chi ſuos Vice-Paſtores aſſumant, niſi forſan ſpeciali ti- tulo electio vel præſentatio Vice-Paſtoris, aut alterius Sacerdotis ſubſidiarii alteri ſit delata: Qui titulus ple- nè probandus eſt, ut Parochus excludatur.

Et ſanè cùm Vice-Paſtores in ſubſidium Parocho- rum deſtinentur, eorumque vices ſuppleant, & ipſo- rum conſequenter Vicarii ſint; non minùs ipſis defe- renda eorum electio, quàm Epiſcopo aliiſque Prælatis ſuorum reſpectivè Vicariorum.

III. Adhæc jam citatum Concilii Tridentini De- cretum, Rectoribus injungens, tot ſibi Sacerdotes ad munus paſtorale adjungere, quot ſufficiant ad Sacra- menta exhibenda, & cultum divinum celebrandum, intelligi de Sacerdotibus, qui in Parochia reſidentes, unà cum Parocho Sacramenta adminiſtrent, & cultum divinum celebrent, ipſe tenor Decreti ſat manifeſtè declarat.

Quapropter huic Decreto ſatisfactum cupiens Syno- dus P. II. Cameracenſis *tit.* 5. *cap.* 4. expendenſque in plurimis hujus Provinciæ Eccleſiis parochialibus unum eſſe cum ſuo Cuſtode ſeu Clerico Sacerdotem; " Æquiſ- „ ſimum judicavit, ut qui in iiſdem Capellanias obti- „ nent ad Paſtori in prædictis cooperandum, ideoque „ ad perſonalem reſidentiam, juxta veriſimilem Fun- „ datorum

Digitized by Google

… ipſi autem Vice-Paſtores ordinariè tanquam meri Parochorum Vicarii & ſubſidiarii ſint amovibiles, & ipſi Parocho in his, quæ Animarum curam concernunt, ſubjecti.

IV. Quemadmodum ergo Parocho propriè totius Parochiæ cura incumbere, veruſque *Curatus* & proprius Sacerdos dicitur, licèt ipſi Epiſcopo primario & principaliter eadem cura incumbat, eique in concernentibus curam Animarum ſubjiciatur; ita quoque Vice-Paſtores propriè curam Animarum habere; verique Curati ſive Paſtores dicuntur, tametſi cura Parocho primariò incumbat, eique in hac cura ſubjiciantur. Ideoque quæ de Parochorum reſidentia, ac obligatione munus paſtorale *per ſe* obeundi (de quibus infra) decreta ſunt, etiam in Vice-Paſtoribus locum habent; utpote quibus non ſecus ac ipſis Parochis cura Animarum incumbit.

CAPUT III.

Parochi aliique curam Animarum ſuſtinentes jure divino tenentur reſidere.

1. *Quod reſidentia ſit juris divini, probatur ex Concilio Tridentino.*
2. *Nullus antiquorum id negavit.*
3. *Edicta Regia circa reſidentiam Paſtorum quid ſtatuant?*
4. *Quid Synodi Belgicæ?*
5. *Rigor Synodorum moribus nonnihil mitigatus.*

I. "PRæcepto divino mandatum eſſe omnibus, quibus Animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia paſtoralia incumbere, declarat Synodus Tridentina" *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *De reformat.*

Porrò eodem jure, quo mandatum eſt iis, quibus cura Animarum commiſſa eſt, in hæc incumbere, eos ad perſonalem reſidentiam teneri, nemo negarit, qui cum eadem Synodo fatetur hæc omnia ab iis *nequaquam præſtari poſſe, qui gregi ſuo non invigilant & aſſiſtunt.*

II. Nemo ergo miretur quod ex Cajetano refert Fagnanus ad Cap. Ex parte, *De Clericis non reſi-*

IV. Synodi noſtræ Belgicæ conformiter ad Synodum Tridentinam, vix temporariam ac quantumvis brevem à Parochia ſine expreſſa licentia abſentiam concedunt. "Paſtores, ait Synodus Buſcod. loco citato, nec ab ovibus ſuis ſine licentia Decani ruralis, ac niſi alteri approbato ab Ordinario curâ commiſsâ ultra octiduum abſit." Idem declarat Syn. Antverp. ſub Miræo *tit.* 16. *cap.* 15. additque: "Habitetque (Paſtor) non ſolùm intra limites ſuæ Parochiæ, ſed etiam non procul ab Eccleſia, nullo autem modo in diverſorio quopiam ſeu taberna, aut in domo quapiam malæ famæ.

Ulteriùs progreſſus vigilantiſſimus Gandenſium Antiſtes Antonius Trieſt in Decretis Synodalibus *titul.* 16. *cap.* 15. declaravit: "Nulli Paſtorum licere, ultra quatuor dies (incluſis nempe diebus exitus & reditus) abeſſe, niſi de licentia ſuorum reſpectivè Decanorum in ſcriptis obtenta. Quòd ſi verò ad octiduum vel diutius abeſſe cogantur, noſtrum erit hujuſmodi facultatem concedere; nec tum demum licebit eis diſcedere, niſi præviè Decano, deinde populo ſignificaverit, cuinam vices ſuas durante abſentia delegaverit. Contravenientes verò mulctari volumus toties quoties, librâ groſſorum, aut aliâ graviori pro modo culpæ & arbitrariâ.

Quæ Synodalia Decreta planè conſona ſunt Decreto Concilii Tridentini *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *De reform.* utpote nullam ſine Epiſcopi licentia Parochis abſentiam quantumvis temporariam annuenti; ut ex ipſis verbis Decreti patet; & pluribus oſtendit Fagnanus ad *Cap.* Relatum, 2. *De Clericis non reſidentibus.*

V. Et licèt horum Decretorum rigorem quoad licentiam Epiſcopi, aut Decani Ruralis pro abſentia exigui temporis, modò alteri idoneo interim cura Animarum committatur, uſus in pleriſque locis nonnihil temperaverit; ipſaque abſentiæ paucorum dierum cauſa conſcientiæ Paſtorum videatur relicta; tamen prællegata Decreta ſatis oſtendunt, quàm ſoliciti eſſe debeant Parochi, ne umquam oves ſuas paſtorali præſentiâ priventur; ſed illis continuò adſint: idque non tantùm præſentiâ corporali, ſed paſtorali; id eſt, continuâ vigilantiâ & ſolicitudine. Unde Synodus P. I. Cameracenſis *tit. De Paſtorum reſidentia cap.* 2. ait: "Paſtores non modò præſentia, ſed officio & miniſterio reſideant in ſuis Eccleſiis.

CAPUT

„ Quo iis mandatum eſt, oves ſuas agnoſcere, pro
„ his Sacrificium offerre, Verbique Divini prædica-
„ tione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum
„ omnium operum exemplo paſcere, " pro indubita-
to ſupponere debuit, Paſtores aliosque curam Anima-
rum habentes, eodem Divino præcepto teneri ea *per ſe* facere.

Si enim huic præcepto ſatisfacerent, modò ea *per alios* facerent: hoc eſt, alios delegando, qui oves agnoſcerent, Sacrificium pro iis offerrent, Verbi Divini prædicatione paſcerent, &c. qua ſpecie ex allegato præcepto Paſtorum perſonalem reſidentiam concludere potuiſſet Synodus? Aut quomodo dixiſſe potuiſſet Synodus, " Ea omnia nequaquam ab iis præſtari & impleri
„ poſſe, qui gregi ſuo non invigilant neque aſſiſtunt,
„ ſed mercenariorum more deſerunt. " Quandoquidem hæc omnia etiam ab abſentibus, & iis qui mercenariorum more gregem ſuum deſerunt, facilè præſtari poſſent, ſi ea *per alios* præſtare poſſent.

Nihil ergo evidentius, quam ex mente Synodi, Parochos aliosque quibus cura Animarum commiſſa eſt, debere munia paſtoralia *per ſe* præſtare, & implere. Et ſanè quid à ratione magis alienum, quàm habere Officium, & non facere quæ Officii ſui ſunt? Habere curam, & nolle curare? Eſſe Paſtorem, & non paſcere?

II. Porrò, cùm inter cætera quæ ſpectant ad curam Animarum, teſte Concilio Lateranenſi in *Cap.* 15. *§. de Officio Ordinarii*, *pabulum Verbi Dei per maximè noſcatur neceſſarium*, hi quibus cura hæc incumbit præcipuè ſoliciti eſſe debent, ut illud ovibus porrigatur: exemplo Apoſtolorum, qui, ut eorum Acta referunt, dixerunt: " Non eſt æquum nos relinquere
„ Verbum Dei, & miniſtrare menſis. Conſiderate er-
„ go Fratres, inquiebant, viros ex vobis boni teſtimo-
„ nii plenos Spiritu Sancto & Sapientia, quos conſti-
„ tuamus ſuper hoc opus, nos verò orationi, & *Verbi*
„ *Dei Miniſterio* inſtantes erimus.

Hinc illud Apoſtoli: *Væ mihi ſi non Evangelizavero.* Hæc quoque oſtendunt, Apoſtolos haud dubitaſſe, quin ipſi, & conſequenter qui ipſis in curam Animarum, & Eccleſiæ regimen ſuccederent, id muneris *per ſe* implere deberent.

III. Proinde Synodus Tridentina non novam aliquam obligationem Paſtoribus impoſuit, ſed jure naturali & divino impoſitam urſit, dum *Seſſ.* 5. *cap.* 2. *De reform.* præcipit, ut " Quicumque Parochiales vel
„ alias curam animarum habentes Eccleſias quocum-
„ que modo obtinent, *per ſe*, vel alios idoneos, ſi legi-
„ timè impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis &
„ Feſtis ſolemnibus, plebes ſibi commiſſas pro ſua &
„ earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis; docen-
„ do quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem,
„ annuntiandoque eis cum brevitate ſermonis vitia
„ quæ eos declinare, & virtutes quas ſectari oporteat,

„ fabricæ Eccleſiæ applicandam incurrat, quoties hoc
„ neglexerit.

Deinde *cap.* 6. ſubjungit: " Ut autem etiam ipſi
„ Parocho ſuccurratur, omnibus Sacerdotibus & Cle-
„ ricis, qui intra fines Parochiæ degunt, præcipit hæc
„ Synodus, ut eum in hoc ſancto docendi munere pro
„ ſua quiſque virili adjuvent.

Sanè, ſi omnes paſſim Sacerdotes tam ſancto & neceſſario operi, ubi per alias graviores & magis neceſſarias occupationes licet, applicarentur; & populus foret inſtructior, & Sacerdotes ab otio, multorum malorum & ſcandalorum occaſione, retraherentur.

Synodo Provinciali conſonans Diœceſana Cameracenſis anno 1604. præcipit, " Ut ſaluberrimam Cate-
„ chiſmi doctrinam *numquam* intermittant Parochi,
„ etiamſi *pauciſſimi* forent Auditores; ſed ſingulis die-
„ bus Dominicis ante vel poſt Veſperas diligenter eo
„ munere fungantur, magnam à Domino mercedem
„ tam pii operis conſecuturi. " *Tit.* 3. *cap.* 5.

Non minori zelo & efficacia hoc catechizandi opus reliquæ Synodi inculcant: obſecratque Synodus Gandenſis, " Omnes & ſingulos Paſtores per viſcera miſe-
„ ricordiæ Dei, & ſub obteſtatione Divini judicii man-
„ dat, ut huic officio ſeriò, diligenter & *ſine inter-*
„ *miſſione* incumbant, tum in ſuis Parochiis, tum in
„ Scholis, aut ſi fieri poſſit, in particularibus Congre-
„ gationibus per hebdomadam aliquando indicendis in
„ vicis à Parochia ſua remotioribus. " *Tit.* 4. *cap.* 3.

V. Et quia, ut jam dictum eſt, non ſolùm pueris, ſed & adultis neceſſaria eſſe ſolet hæc inſtruendi ratio; utpote frequenter in præcipuis, & maximè neceſſariis Religionis Articulis parùm inſtructis, meritò Synodus Leodienſis anno 1618. *tit.* 4. *cap.* 3. mandat, " Soli-
„ citi ſint Parochi, ut diebus Feſtis & Dominicis unam
„ horam in inſtruendis Parochiæ ſuæ pueris, aliiſque
„ etiam *adultis* rudioribus catechizandis, impendant.
„ Memores quòd pro eorum animabus ſint Deo ratio-
„ nem reddituri.

Et Synodus Buſcoducenſis ſub Maſio *tit.* 11. *cap.* 8. vult, " Ut finita Miſſa matutinali, tam in hyeme
„ quàm æſtate ſoliciti ſint Paſtores, ut pauperes men-
„ dici, famuli, ancillæ, atque alii mechanici catechi-
„ zentur, & erudiantur in his, quæ ſine ſalutis ſuæ pe-
„ riculo ignorare non poſſunt.

Quam neceſſaria ſit hodie hujus Decreti executio, negare non poteſt, niſi qui ignorat, quanta in hoc hominum genere ſoleat eſſe circa præcipua Religionis noſtræ Myſteria ignorantia. Neque eſt, quòd de fructu hujus exercitationis ambigant Paſtores; cùm hic manifeſtus ſit in iis Parochiis, in quibus Paſtores zeloſiores eam inſtituerunt.

Quin & Synodus Namurcenſis 1639. conſiderans hujus inſtructionis neceſſitatem, " Hortatur omnes Ver-
„ bi Dei præcones, ut conciones ſuas ita diſponant,
„ etiam diebus ſolemnioribus, ut potiùs Catechiſmum,
„ quàm

Digitized by Google

claret ex ejus Decreto *tit.* 16. *cap.* 2. quo monet Parochos, " Ut tempore meſſis, & etiam illis diebus qui-
„ bus opiliones, vel bubulci, vel ſubulci in agris ſunt,
„ illos viſitent ibidem & doceant: imitaturi ea in parte
„ veſtigia Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, qui per vicos
„ & plateas tranſibat evangelizare Regnum Dei.

CAPUT V.

Reſpondetur ad cap. 68. de Regulis Juris in VI. Et unà afferuntur rationes, ob quas ordinariè contingat, inſtructionem Paſtoris eſſe populo utiliorem, quam extranei.

1. *Quid Regula Juris.*
2. *Quid inquirendum pro intellectu Regularum Juris.*
3. *Negotia in quibus eligitur induſtria perſona, alteri mandari non poſſunt.*
4. *Oſtenditur quòd citata Regula hìc malè applicetur.*
5. *Inſtructio populi cæteris paribus utiliùs fit per Parochum quàm per alium.*

I. Regula Juris 68. in VI. ita habet: *Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum.*

Ut hujus Regulæ ſenſus habeatur, prænotandum: intentionem eorum, qui Regulas Juris compoſuêre, fuiſſe, ex multis particularium factorum deciſionibus communia quædam capita, quæ Juriſconſulti *Regulas*, Medici Aphoriſmos vocant, conſtituere; ad quæ veluti ad quaſdam ſtationes, in tanta cauſarum varietate & multitudine recurri poſſet, ut notat Peckius in proœmio ad Regulas Juris.

Unde *L.* 1. *ff. de R. J.* ait: " Regula eſt, quæ rem,
„ quæ eſt, breviter enarrat. Non ut ex Regula jus ſu-
„ matur, ſed ex jure, quod eſt, Regula fiat.

II. Pro genuino ergo Regulæ ſenſu aſſequendo inquirendum, quæ juris deciſiones particulares huic Regulæ conſtituendæ occaſionem dederint.

Certum eſt, multa eſſe negotia, præſertim civilia, quæ nullam perſonæ induſtriam, aut perſonalem qualitatem requirunt: & in quibus ipſa perſonæ induſtria non inſpicitur aut ſpectatur. Alia verò ſunt, quæ à perſonarum induſtria & peritia potiſſimùm dependent, & ſuam utilitatem potiſſimùm ab ea mutuant; & in quibus perſonarum ſingulares qualitates ſpecialiter attenduntur.

Priora, utpote à perſonarum qualitate ac induſtria

negotia, quæ perſonæ induſtriam requirunt: ſive in quibus perſonæ induſtria eligitur ſeu ſpectatur: utpote quæ ex juris deciſione aliis committi nequeunt. Et ita unanimi Canoniſtarum calculo receptum eſt, ad ſimilia negotia hanc Regulam non extendi.

Quis verò ambigat, quin Eccleſia eligens Paſtores, alioſque animarum Curatores, perſonæ qualitates & induſtriam conſideret & ſpectet? Ut quid enim tanta circa mores, doctrinam, cæteraſque perſonales qualitates & dotes inquiſitio, tamque exactum examen (de quibus infra parte 2.) niſi ut de his omnibus ſufficienter conſtet, & eorum ratio habeatur?

V. Illud accedit, quòd non tantùm in Paſtoribus eligatur & attendatur induſtria & qualitas perſonæ, ſed quod inſuper munia paſtoralia, præſertim populi inſtructio, multis titulis cum majori fructu per proprium Parochum, quàm per extraneum, licèt æquè induſtrium & capacem, ordinariè fiat.

Primò, cùm Paſtori id muneris à Deo & Eccleſia ſpecialiter ſit impoſitum; illiuſque populi proprius inſtructor ſive Doctor deſignatus, meritò confidendum, fore ut Deus populo ſingulariter per ejus verba benedicat.

Secundò, dum populus videt Paſtorem per ſe prædicationi & inſtructioni incumbentem & laborantem, magis excitatur ad effectum & amorem ſui Paſtoris; quo fit, ut non ſolùm diligentiùs & libentiùs, ſed & cum majori fructu illum audiat.

Tertiò, cùm Paſtor exactiorem ſuorum notitiam habeat, etiam meliùs novit quæ vitia magis regnent, quæ virtutes minùs frequententur, quæque conſequenter frequentiùs & utiliùs pro hoc populo ſint dicenda: quibus affectibus & mediis ſint movendi & trahendi.

Denique cùm Paſtor proventus & ſubſidia temporalia ſibi habeat aſſignata; neque à populi liberalitate & benevolentia illa debeat exſpectare, quemadmodum frequenter extranei, & vices Paſtorum ſupplentes illa tenentur ſperare, contingit, ut Parochus etiam liberiùs, majorique auctoritate vitia & defectus in populo carpere & corripere audeat: Cùm è contra hi à populo temporalia ſperantes, non rarò dicere coguntur ea, quibus favorem populi concilient; ea verò tacere, quæ populum offendunt.

Hæc aliaque, quæ evincunt, Parochi inſtructiones ordinariè populo eſſe utiliores, quàm extraneorum; ac præterea Parochum ſpecialiter à Deo & Eccleſia eſſe delectum, ut populum Verbo Dei paſcat; eique pro-

Digitized by Google

CAPUT VI.

Epiſcopi cogere debent Parochos, ut *per ſe* populum inſtruant.

1. *Probatur ex Tridentino.*
2. *Parochis contrarius uſus ſuffragari non poteſt.*
3. *Epiſcopus Regulares Parochis ſubſtituere non poteſt.*
4. *Exponitur* Clementina 2. *De Sepulturis.*

I. SYnodus Tridentina loco citato poſtquam declaravit, Parochos alioſque, qui curam Animarum habentes Eccleſias obtinent, teneri *per ſe*, ſi legitimè impediti non fuerint, diebus ſaltem Dominicis & Feſtis ſolemnibus, plebes ſibi commiſſas paſcere ſalutaribus verbis, ſubjungit: " Id verò ſi quis eorum præſtare negligat, etiamſi ab Epiſcopi juriſdictione quavis ratione exemptum ſe eſſe prætenderet; etiamſi Eccleſiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui Monaſterio, etiam extra Diœceſim exiſtenti, forſan annexæ vel unitæ, modò reipſa in Diœceſi ſint, provida paſtoralis Epiſcoporum ſolicitudo non deſit, ne illud impleatur: Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Itaque ubi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per Cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu alias, ad ipſius Epiſcopi arbitrium cogantur; ita ut etiam, ſi ei ſic expedire viſum fuerit, ex Beneficiorum fructibus alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſolvatur; donec principalis ipſe reſipiſcens officium ſuum impleat.

Manifeſtum ergo eſt ex mente Concilii Tridentini, muneris Epiſcopalis eſſe, adigere Parochos ut *per ſe* populum inſtruant, ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus, nì legitimè *ſe impeditos probent.* Neque Epiſcopum permittere poſſe, ut Parochi haud legitimè impediti extraneis inſtructionem committant.

II. Nec Parochis hac in parte contrarius uſus, quantumvis longævus, ſuffragari poteſt; quandoquidem, eadem declarante Synodo, præcepto *Divino* mandatum ſit omnibus, quibus Animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas Verbi Divini prædicatione paſcere. *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* Cui præcepto contrarius uſus pro abuſu reputandus eſt.

Quapropter nuper declaravit Innocentius XI. Parochos Bruxellenſes per Archiepiſcopum Mechlinienſem cogendos, ut *per ſe* catechizent; tametſi annis 90. continuis per Patres Societatis id feciſſent: Verba Decreti infra referentur.

III. Procul proinde abeſt à mente Synodi Tridentinæ, ut Epiſcopi Parochis haud impeditis, imò & *per ſe* munus prædicationis obire volentibus, mittere poſſent Regulares, aut eos in ſuis Stationibus, ut vocant, Parochis invitis, & *per ſe* concionari volentibus, firma-

...iam Animarum ſuſtinent, inſtructioni populi inſufficiens eſt, & tamen adjutorium irrationabiliter recuſat: quo indubiè caſu Epiſcopus, cui primariò Animarum cura incumbit; quique defectum Parochi in his, quæ eam curam concernunt, ſupplere debet, invito Parocho Fratres mittere poteſt: Qui non quidem Parochum in functionibus paſtoralibus impediant, ſed juvent: Ita quoque hunc textum intellexit Zypæus *Reſp.* 4. *de Parochiis.*

CAPUT VII.

Fratres Mendicantes inſtituti ſunt ut meri Parochorum ſubſidiarii.

1. *Probatur auctoritate S. Bonaventuræ.*
2. *Auctoritate S. Thomæ.*
3. *Ex admiſſione Patrum. S. J. in Belgio.*

I. SAnctus Bonaventura de Religionibus Fratrum Mendicantium diſſerens, ait, illas præfiguratas per Joannem & Socios ejus, qui Petro & Andreæ in mari laborantibus, & præ multitudine piſcium rete ad terram trahere non valentibus, ex alia navi, ſcilicet ex vita contemplativa in adjutorium vocati ſunt. Ac deinde ſubdit: " Nos ſumus illi pauperes, qui remanentes manipulos ſegetum, & ſpicas decidentes poſt meliores, & racemos relictos in vinea colligere debemus, id eſt, illas reliquias quas Plebani, qui habent officium in plebe ſua docendi & colligendi, relinquunt, ut eas ex area Eccleſiæ ad horreum cœleſtis patriæ referamus. " Ac tandem concludens, ait: " Temperatiſſimè ſic diſpoſuit Divina Sapientia, & inſtituit Sedes Apoſtolica, ut per Ordines prænotatos in prædicatione & Confeſſione defectus Cleri ſuppleantur, & animæ ſalventur; & nec in temporalibus nec ſpiritualibus Jus Clericorum aliquatenus violetur. " In Tract. *Quare Fratres Minores prædicent.*

Hauſerat hæc indubiè hic S. Doctor è piiſſimi Patris ſui Teſtamento, quo inter alia filiis hoc monitum dedit: " Etſi haberem tantam ſapientiam, quantam Salomon habuit, & invenirem pauperculos Sacerdotes hujus ſeculi in Parochiis, in quibus morantur, nolo contra eorum voluntatem prædicare.

II. Similiter S. Thomas ſub idem tempus inquirens, utrum aliqua Religio poſſit inſtitui ad prædicandum, vel Confeſſiones audiendum, more ſuo hoc, inter alia pro parte negativa, format argumentum: " Id ad quod Religio inſtituitur, videtur eſſe maximè proprium Religioni; ſed prædicti actus non ſunt proprii Religioſorum, ſed potiùs Prælatorum: non ergo ad hujuſmodi actus poteſt aliqua Religio inſtitui: " Tum reſolvens pro affirmativa reſpondet propoſito argumento: " Sicuti Religiones inſtituuntur ad

" prædicandum

Digitized by Google

ctam voluit: *Quod Socii illius Societatis ſe non poterunt ingerere exercitio ullius rei ſpectantis ad munus Paſtorale, ſine ſcitu, conſenſu, & beneplacito, tam Curatorum locorum, quàm Epiſcoporum, & aliorum Ordinariorum, quibus auctoritas competit.*

Quibus conſonant, quæ de admiſſione Societatis in Belgium reſpondet *imago primi ſeculi lib. 6. cap. 1.* „ Sed neque nos adhuc uſos privilegiis, neque porrò „ uſuros cum Paſtorum offenſione, quibus non æmuli „ veniamus, ſed adjutores & adminiſtri.

Scribit quoque Orlandinus *lib. 14. Hiſtor. Societatis ad an. 1544. num. 49.* Patrem Bernardum Oliverium reſpondiſſe D. Roberto de Croy Epiſcopo Cameracenſi, *quòd Ignatii monitu Patres caviſſent, ne Parochorum uſquam injuſſu quidquam aggrederentur.*

CAPUT VIII.

Regularium Stationes quantumvis diuturnæ & continuatæ, Parochum per ſe concionari aut catechizare volentem impedire nequeunt.

1. *Inſtituto Fratrum Mendicantium contrarium eſt velle Parochis invitis concionari.*
2. *Fratres Mendicantes Parochis per ſe concionari volentibus cedere debent.*
3. *Quæ ſit origo & natura* Stationum *Fratrum Mendicantium.*
4. *Stationes nullum jus concionandi invito Parocho tribuunt.*
5. *Ita declaravit Innocentius XI.*
6. *Dicta declaratio comprehendit omnes Regulares.*
7. *Jus Parochorum per ſententiam* Concilii *Privati confirmatum.*
8. *Et Senatus Brabantiæ.*
9. *Parocho non obeſt quod Jus nominandi Stationarium ſit penes Paſtorem primitivum aut Æditues.*

I. CUm capite IV. oſtenſum ſit, Parochis, aliiſque curam animarum habentibus præcepto divino mandatum eſſe, *per ſe*, ſi legitimè impediti non ſint, oves ſuas Verbi Divini prædicatione paſcere; ac deinde capite præcedenti, Fratres Mendicantes in ſubſidium Parochorum eſſe primitùs inſtitutos, & ab Eccleſia admiſſos: ex his nemo non videt, quàm ſit inordinatum, ipſorumque Fratrum inſtituto adverſum, velle Parochos, quorum ſubſidiarios ſe profitentur, in functionibus ex præcepto Divino ipſis impoſitis impedire.

„ re." *Tit. 11. cap. 7.* Conformes ſunt Synodus Mechl. D. an. 1609. *tit. 10. cap. 4.* Gandenſis *tit. 10. cap. 2.* aliæque.

Neque hac in parte Fratribus Mendicantibus ſuffragari poſſe Stationes, ut vocant, quantumvis etiam ſeculis aliquot continuatas, facilè intelliget, qui harum Stationum conditionem & originem paulisper expendere voluerit.

Et quidem Stationes hæ, ſaltem pleræque, vel ante Concilium Tridentinum, vel circa tempora abſoluti Concilii ortum ſuum habuère.

III. Cùm enim ante Concilium Tridentinum; imò & tempore Concilii magna ubique eſſet Sacerdotum Parochialium raritas, magna ignorantia; atque non reſidentium & mercenariorum more greges ſuos deſerentium ingens copia; ut ex hiſtoriis, ipſiſque Concilii Trident. & aliorum Conciliorum, etiam Belgicorum circa id tempus celebratorum, Decretis poteſt conſtare; contigit, ut vel Epiſcopi, vel etiam populus; aut Capitula, tanquam primitivi Paſtores, vel interdum ipſi Parochi Presbyteris ſubſidiariis ſufficientibus deſtituti, rogaverint hujus illiuſve Ordinis Fratres, ut ipſi, qui ad defectum Cleri ſupplendum, Parochiſque opitulandum de inſtituto profitebantur, quibuſdam determinatis diebus ad populum conciones haberent.

Hi verò rogantibus obſequentes diebus ſibi aſſignatis conciones ad populum per aliquem ex Ordine ſuo habuère; ex quarum continuatione Stationes factæ ſunt.

Hic enim Ordo habere dicitur Stationem, qui ex rogatu Parochi alteriuſvè jus vocandi habentis, his illiſvè per annum diebus conciones habere conſuevit; ita ut neceſſe non ſit de novo vocari, ſed vi primæ vocationis ex Ordine illo ſemper mittatur, qui illis diebus conciones habeat, Parochoque in hoc munere ſubſidio ſit.

IV. Cùm igitur Regulares, qui vigore harum Stationum concionantur, vocati fuerint tanquam ſubſidiarii, qui defectum aut inſufficientiam Parochorum ſupplerent, ipſiſque ſubſidio eſſent; manifeſtum eſt, nullum jus titulo harum Stationum contra Parochos poſſe prætendi: Quandoquidem non obſtante quocunque temporis decurſu verum maneat, ipſos non niſi ut Parochorum Subſidiarios eſſe vocatos: Adeoque nec aliter quàm tales eſſe habendos.

Porrò qui hodie indiget ſubſidio, cras non indigere poteſt: & qui hodie eo uti vult, cras nolle poteſt.

Adhæc quid a natura Subſidiariorum magis alienum, quàm eſſe ſubſidio ei, qui ſubſidio nec indiget, nec

pediri aut præoccupari. Quæſtione delata ad Sacram Congregationem, hæc die 8. Maii 1681. cenſuit. " Nul-
„ lum jus competere Patribus Societatis Jeſu docendi
„ doctrinam Chriſtianam in Eccleſiis invito Parocho,
„ nec in aliis invito Titulari: Et facta de præmiſſis re-
„ latione Sanctiſſimo, Sanctitas Sua ſententiam S. Con-
„ gregationis approbavit, addens præterea non modò
„ ad Parochos hoc ſpectare, verùm teneri per ſeipſos
„ docere, atque ad eorum partes explendas ab Archie-
„ piſcopo juris mediis cogendos eſſe.

Originale hujus reſolutionis aſſervatur in archivis Archi-Epiſcopatus Mechlinienſis; & juxta copiam, ut aiunt, authenticam integra exhibetur in Libello D. Obſtraet cui titulus, *Paſtor Bonus p. 2. cap. 1. §. 5.*

VI. Sat perſpicuum eſt, reſolutionem S. Congregationis, ipſamque Pontificis approbationem & extenſionem unicè inniti juri & obligationi Parochorum inſtruendi populum ſibi ſubjectum: quam obligationem Patres Societatis, qui ut Parochorum Subſidiarii id muneris aliquamdiu ſubierant, Parochis eximere non poterant, adeoque nec Parochis eſſe obſtaculo, quominùs obligationi ſuæ ſatisfacerent.

Ex quo ulterius conſectarium eſt, quòd licet Declaratio ſolos Patres Societatis, de quibus erat quæſtio, exprimat, reliquos tamen Fratres Mendicantes eodem & non fortiori, quo Patres Societatis in tradenda Chriſtiana doctrina in Eccleſiis Parochialibus jure nitentes comprehendi. De quo non dubitans Archiepiſcopus Mechlinienſis in Decreto ſuo 2. Aprilis anni ſequentis ad hoc Sedis Apoſtolicæ Decretum alludens, poſtquam Parochis omnibus injunxit, " Ut ſinguli *per ſe* inſtruen-
„ dæ juventuti, ſeu catechizandis rudibus ſedulò incum-
„ bant, " addit: " Eo etiam attento quòd Sanctiſſimus
„ Dominus noſter anno proximè elapſo octavâ Maii,
„ juxta ſenſum memorati Concilii Generalis, (Triden-
„ tini) declararit, Catecheſim non modò ad Parochos
„ ſpectare, nec *alios* poſſe in Eccleſiis Parochialibus iis
„ invitis docere, verùm teneri per ſeipſos docere, atque
„ ad eorum partes explendas juris mediis cogendos eſſe.

VII. Nec ſolus Eccleſiaſticus Magiſtratus Parochorum jus in functionibus Paſtoralibus obeundis contra quaſcumque etiam inveteratas & continuatas Regularium Stationes declaravit & firmavit: ſed & Civilis ſeu Regius, dum ad ejus Tribunal quæſtio delata fuit, Parochos in hoc ſuo jure manutenuit & confirmavit. Aliquot hujus rei teſtimonia eaque illuſtriora proferam.

Primum occurrit occaſione Patrum Dominicanorum urbis Inſulenſis. Cùm enim in ea civitate ex antiquo uſu Fratres Mendicantes Stationes concionandi in Adventu & Quadrageſima haberent, contigit, ut anno 1639. ad Patres Dominicanos Statio concionandi in Eccleſia Parochiali S. Salvatoris ſpectaret; at licentiam concionandi his Patribus Epiſcopus Diœceſanus Tornacenſis denegavit; allegans pro cauſa recuſationis, quòd hi Patres in quadam cauſa funeralium ſuum tribunal declinaſſent, & ad Regium confugiſſent. Patres

ſufficiens; imò eorum auctoritati & juriſdictioni videbatur contraria) tandem 3. Decembris ejuſdem anni nomine Principis Cardinalis tunc temporis Belgii Gubernatoris ſcriptum fuit Epiſcopo, quòd pertinax illa approbationis recuſatio magis ac magis oſtendat, hanc recuſationem unicè procedere ex diſplicentia obtentæ victoriæ per prædictos Religioſos contra Parochos civitatis Inſulenſis in materia funeralium coram Tribunali Laico: ideoque Sua Celſitudo mandet, ut caſu quo Religioſi præſtent ea, quæ in litteris Concilii fuere expreſſa, eos indilatè ad continuandum ſuas Stationes admittat, ſub pœna apprehenſionis temporalium ſui Epiſcopatus: Si tamen, inquit, *Parochus intendat per ſe concionari in ſua Eccleſia per Adventum & Quadrageſimam, ſua Celſitudo eum impedire non intendit.*

In vim hujus clauſulæ Parochus per ſe conciones habuit; & Dominicani manſere excluſi. Hæc ex Regiſtro M. S. Archi-Epiſcopatus Mechlinienſis.

Licèt ergo inveteratas, & longa annorum ſerie continuatas Religioſorum Stationes, ſine cauſa impediri non poſſe judicarent Miniſtri Regii, eas tamen utpotè merè precarias & ſubſidiarias, nullatenus poſſe juri Parochorum derogare; aut Parochum ſuas functiones *per ſe* obire volentem impedire, haud dubitarunt.

Alterum argumentum ſuppeditat famoſa controverſia, quæ occaſione inſtructionis parvulorum ſive Catechiſmi anno 1643. in civitate Gandenſi exorta eſt.

Patres Societatis admiſſi fuerant in civitate Gandenſi anno 1586. atque ab eo tempore uſque ad annum 1643. tam in Eccleſiis Parochialibus, quam Sacellis Eccleſiis Parochialibus ſubjectis, catechizationes parvulorum diebus Dominicis & feriis quintis habuerant. At hoc anno ſeptem Parochi civitatis Gandenſis expoſuerunt Epiſcopo, præcipuum munus Paſtorum eſſe, ritè inſtruere parvulos eiſque Verbi Divini pabulum ſubminiſtrare, & panem frangere; ideoque ſe intendere, muneri illi *per ſe* conformiter ad jus naturale, & Eccleſiaſticas ſanctiones ſedulò incumbere; cumque in finem gratias agere Patribus Societatis pro labore, quem in hoc pio opere ſpatio circiter 60. annorum ſubierant.

Epiſcopus audito ſuo Vicariatu reſpondit, liberum eſſe Paſtoribus gratias agere Patribus Societatis pro labore hactenus impenſo in catechizatione diebus Dominicis horâ primâ pomeridianâ, & feriis quintis per hebdomadam in Eccleſiis Parochialibus & Sacellis; ac poſſe poſt hac *per ſe* vel *ſuos Vice-Paſtores* in ſuis reſpectivè Eccleſiis Parochialibus, & Sacellis quæ ipſis ſunt ſubjecta, has inſtructiones facere; quò poſſint melius agnos ſuos agnoſcere, & ipſi ab illis agnoſci.

Verùm contra tum Epiſcopi, tum Parochorum reſolutionem cauſam Patrum Societatis ſuſcepere Scholaſticus Eccleſiæ Cathedralis & Magiſtratus, obtuleruntque reſpectivè libellum ſupplicem Concilio Sanctiori, exponentes, Patres Societatis ea conditione ad civitatem Gandenſem fuiſſe admiſſos, ut catechizationes parvulorum haberent; eaſque tanquam eorum inſtituto

ſtituto

Digitized by Google

giis, & inſtituto Societatis, quàm ex jure Scholaſtici & Magiſtratus petitis argumentis repoſuit Epiſcopus: idque eo ſucceſſu, ut 18. Martii 1644. Concilium Sanctius pro Epiſcopo judicaverit; tranſlationemque Stationum à Patribus Societatis ad Parochos probaverit. Cujus ſententiæ meminit quoque Zypæus *Reſponſo* 4. *de Parochiis.*

VIII. Tertium Argumentum ſuppeditat ſententia Senatus Brabantiæ pro Præpoſito, Paſtore & Ædituis Eccleſiæ Parochialis frigidi Montis in civitate Bruxellenſi contra Patres Dominicanos.

Patres Dominicani continuaverant Stationes concionandi omnibus diebus Feſtis collectamque per aliquem è ſuis tempore concionis per duo integra ſecula in dicta parochiali Eccleſia. At anno 1674. Æditui unà cum Paſtore expendentes Eccleſiæ ſuæ egeſtatem, intimaverunt Patribus Dominicanis, ſe non poſſe ultra permittere dictam collectam in commodum Conventus nari volenti cedere debere non ſemel judicatum fuit. Et quidem cùm Capitulum S. Petri Lovanii jure primitivi Paſtoris nominaſſet in concionatorem Adventus & Quadrageſimæ unum è Societate, voluit ejuſdem Eccleſiæ Plebanus *per ſe* diebus Dominicis Adventus & Quadrageſimæ concionari, quod hactenus per Stationarium à Capitulo fieri conſueverat; cumque nonnulli Canonici cauſam Stationarii ſuſtinere vellent, quæſtione ad ſupremum Brabantiæ Senatum delata, jus concionandi excluſo Stationario adjudicatum fuit Plebano anno 1648.

Refert quoque de Sercy in libro Gallico cui titulus: *Définitions du Droit Canon*, &c. *tit. de Ædituis n.* 19. Æditüos interdum habere jus ex conſuetudine immemoriali nominandi concionatorem Adventus, aut Quadrageſimæ, ſed tamen Parochum poſſe hujuſmodi concionatorem recuſare, ſi ipſe velit *per ſe* conciones habere: *Et ita*, ait, *ſemper fuit judicatum.*

ADDITAMENTA
AD NUM. V. & VIII.

Sententia Congregationis Eminentiſſimorum DD. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, quâ aſſeritur jus & obligatio Parochorum per ſe *tradendi doctrinam Chriſtianam.*

EXortâ Controverſiâ inter Parochos & Patres Societatis Jeſu ſuper jure docendi doctrinam Chriſtianam in Eccleſiis Parochialibus; allegantibus his conſuetudinem nonagenariam; illis verò competentiam ex proprio munere, ſupplicatur S. Congregationi pro declaratione.

Die 8. Martii 1681. S. Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum cenſuit, nullum jus competere Patribus Societatis Jeſu docendi doctrinam Chriſtianam in Eccleſiis invito Parocho, nec in aliis invito Titulari. Et facta de præmiſſis relatione Sanctiſſimo, Sanctitas ſua ſententiam S. Congregationis approbavit, addens prætereà non modò ad Parochos hoc ſpectare, verùm teneri per ſe ipſos docere, atque ad eorum partes explendas ab Archi-Epiſcopo juris mediis cogendos eſſe. Si verò aliorum opera uti debeant, mens eſt Sanctitatis ſuæ quòd Parochi, potius quàm alios, adhibeant Patres Societatis Jeſu.

Erat ſignatum F. Cardinalis Columna Præfectus, & contrà ſignatum S. Archi-Epiſcopus Brancaccius Epiſcopus Viterbienſis.

Et erat munitum ſigillo dicti Eminentiſſimi Domini Cardinalis Præfecti.

Concordantiam cum ſuo originali aſſervato in Archivis Archi-Epiſcopalibus Bruxellis atteſtor. Et erat ſignatum J. de Martyere Secretarius Illuſt. & Rev. Domini Archi-Epiſcopi Mechlinienſis.

Concordantiam atteſtor.

J. van Laethem Nots.

Sententia Conſilii Brabantiæ pro jure Parochorum per ſe *concionandi non obſtante Stationariorum immemoriali poſſeſſione.*

CUm in Conſilio clementiſſimi Domini Noſtri Regis Caroli ejus nominis ſecundi, Regis Caſtiliæ, Legionis, Arragoniæ, utriuſque Siciliæ, Jeroſolymæ, Luſitaniæ, Navarræ, &c. Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgii, Lucemburgii, &c. Comitis Habſpurgenſis, Flandriæ, Arteſiæ, &c. Conſtituto in hac ſua Provincia & Ducatu Brabantiæ, quæſtio & lis mota fuerit inter Patrem Priorem & Conventuales Patrum Prædicatorum hujus civitatis Bruxellenſis, Impetrantes ab una, & Dominum Præpoſitum, Paſtorem, Ædituos & Magiſtros Pauperum Eccleſiæ Parochialis de Caudenbergh ejuſdem civitatis reos citatos

facerque cum maxima ignominia & contemptu ſui Conventus; quin imo quod amplius eſt, quod idem Æditus publicè ſcutellam clauſiſſet, tali modo Impetrantium pacificam & immemorialem poſſeſſionem impediens; quod plenè conſtaret ex teſtimoniis præparatoriis & depoſitionibus Joan. Beckers & Joan. van Eſſche, qui concioni iiſdem die & hora interfuerant; poſſe vero idem amplius plurimorum teſtimonio roborari & manifeſtari, cauſa eò directa, quòd talia & via facti & attentata directè repugnarent ſæpius memoratæ priſcæ & immemoriali poſſeſſioni Impetrantium; itidemque eſſent contraria Diplomatibus quibuſvis & Edictis Supremorum hujus Belgii Principum, quodque inſuper quo providerent, juriſque ſui æquitatem conſervarent, Impetrantibus conſultum fuiſſet ad prædictum Conſilium recurrere, quòd idem conſecutivè humillimè imploraſſent & requiſiſſent; idcirco ut eidem placuiſſet in finem præſcriptum ipſis concedere litteras patentes manutenentiæ in forma, quòd conformiter ad prædictas ipſorum preces eædem ipſis litteræ indilatè conceſſæ fuerint & expeditæ à die 7. Maii 1674. quod eaſdem in promptis etiam executioni mandari curaſſent, ad diem undecimam ejuſdem menſis Maii 1674. per primarium præfati Conſilii Apparitorem, prout ex ejuſdem relatione pateret; quod idem primarius Apparitor, cùm ei debitè innotuiſſet de poſſeſſione Impetrantium, & turbatione via facti Citatorum, eoſdem Impetrantes nomine Suæ Majeſtatis ut Ducis Brabantiæ manutenuiſſe in poſſeſſione circumeundi cum ſcutella per Religioſos ſuos tempore concionis ſtationum ſuarum in dicta Eccleſia, pariterque emolumentorum inde provenientium, & eorum quæ inde dependerent, quòd idem primus Apparitor tum inſuper juſſione expreſſa mandaſſet Æditu Pepermans, omnibuſque ad quos ſpectare poſſet, ne Impetrantes in pacifica & tranquilla ſua poſſeſſione ejus quod ſupra memoratum eſt turbarent, aut quovis modo impedirent; ulterius ut ipſi Citati impedimenta quæcumque, & turbationes dictæ pacificæ & tranquillæ poſſeſſioni contrarias indilatè & ſine ulla mora abſque ſumptu & damno amoliri tenerentur & reparare. Quòd dicti Citati videlicet tam Æditui quàm Magiſtri Pauperum prout & Paſtor primario Apparitori exequenti in promptis reſpondiſſent, Impetrantes deinceps in Templo ſuo non concionaturos, aut ad Templum ſuum venturos (quod maxime notandum foret) ut in concionibus ſuis quæ ſingulis diebus anni Feſtis haberentur circuirent cum ſcutella; quòd ipſi Citati Impetrantibus expreſsè admodum inhiberent ne cathedram ſuam in prædicta Eccleſia ſua aſcenderent, quòdque talis eſſet prætenſim intentio Paſtoris ejuſdem Eccleſiæ; quod ipſi Citati non obſtantibus præmemoratis rigoroſis mandatis & Edictis hujus Supremi Conſilii & in contemptum authoritatis ejuſdem eò uſque fuiſſent temerarii, idque in præjudicium prædictæ manutenentiæ executioni mandatæ, ut die ſecunda Pentecoſtes anni elapſi 1674. mero attentato & via facti impediviſſent Patrem Godefridum Goddry Religioſum Ordinis Impetrantium, quominus cathedram aſcenderet, & juxta antiquam & immemorialem ſuam poſſeſſionem in prædicta Citatorum Eccleſia concionaretur horâ octava matutina; quod ipſi Citati in eum finem & effectum videlicet dictus Pepermans cum ſuis, introrſum ad januam dictæ cathedræ novam juſſiſſent affigi ſeram, nec clavim tradere voluiſſent qua aperiretur; quòd ipſi Citati è contrario iſtorum ſpeciatim dictus Pepermans cum magno ſcandalo & ignominia Ordinis Impetrantium, vice Patris Godefridi Goddry Patrem quemdam Capucinum dictam cathedram juſſerint aſcendere, ut ibidem vice ipſius concionaretur, quæ omnia plene conſtarent ex præparatoriis & juratis atteſtationibus Huberti Gooſſens Profeſſione ſua Typographi in hac civitate, & Adriani van der Vlot profeſſione Oenopolæ, qui in memorata Eccleſia tum præſentes interfuère; quòd dictus Pepermans contra primum Impetrantium injurioſa & ſcandaloſa quædam verba protuliſſet, quòd ſuper eo & ſuper memorata via facti in promptis nomine Impetrantium tamquam ſuper mero attentato facta fuerit proteſtatio ſimulque fuerint requiſitæ deſuper litteræ patentes attentati in talibus cauſis ſervientes, cum ulteriori interdicto ne ſimile quid in poſteram attentaretur, ſub pœna ſexaginta realium aureorum qui cederent emolumento ſuæ Majeſtatis, quodque exemplar illarum traderetur in manu Officii Fiſcalis, ut ad onus prævaricantium ſui muneris debitum exequeretur; quòd viſo libello, & conſulto Officio Fiſcali, idem libellus remiſſus eſſet ad rotulam, ut ibidem fierent ſupplicationes in eo expreſſæ, inhibitione facta Citatis ne quid attentarent uſque ad diem primam ſervientem, quòd dictus libellus in præfata rotula fuerit exhibitus, dataque illius inſpectione Citatis, iidem eo uſque fuiſſent paſſione abrepti ut noluerint eidem acquieſcere aut obedire; quòd è contrario dicti Citati continuè turbaſſent Impetrantes qui hactenus in tranquilla & pacifica fuerant poſſeſſione (ut ſupra dictum eſt;) quòd eum in finem numquam permiſiſſent Impetrantibus, ut præfatæ litteræ patentes manutenentiæ effectum ſuum ſortirentur, non obſtantibus rigoroſis mandatis, juſſionibus & interdictionibus hujus Conſilii, quòd idcircò, uſque in hanc horam numquam voluiſſent admittere Impetrantes, aut Religioſos ab eis miſſos ut concionarentur, aut cum ſcutella pro eleemoſyna circuirent ſed eoſdem ſemper dimiſiſſent cum ignominia totius ſui Ordinis, & contemptu auctoritatis hujus ſæpe memorati Conſilii; adeoque; ut ſupra dictum eſt, nolentibus Citatis acquieſcere & obedire expreſſis mandatis quæ in præfatis litteris manutenentiæ urgebantur & continebantur, ex parte Impetrantium fuerint citati ad opponendum per eumdem primarium Apparitorem ad rotulam 30. Maii tum proximè elapſi poſt Vacantias; quòd Van den Branden ibidem comparens pro Impetrantibus proponendo expoſuiſſet contenta litterarum ſuarum patentium manutenentiæ, & concluſiſſet pro authoritate mandatorum in iis expreſſorum, & alias prout in mandato

&

Digitized by Google

gotium ad id diſpoſitum & ordinatum fuerit, quod ipſi Impetrantes principaliter & unicè ex authoritate prædicti Concilii ſe manuteneri curaviſſent in poſſeſſione circumeundi cum ſcutella pro eleëmoſyna ſui Conventus, toties quoties in Eccleſia Citatorum concionarentur, quod illud præcisè demonſtraret exacta relatio primarii Apparitoris qui eas litteras executioni mandavit, pariterque ipſum manutenentiæ Diploma ad quod brevitatis causâ remitteretur, quod talis poſſeſſio & turbatio tanquam verſans in negotio purè temporali ſpectaret ad notitiam Tribunalium Civilium, quod ipſi Citati, & ſpecialiter Pepermans ejuſque conſortes authores & perturbatores fuiſſent pacificæ & tranquillæ poſſeſſionis Impetrantium, quod illud ſuperabundè declararetur & præſcriptis, cum præparatoriis atteſtationibus ex parte ſæpius memoratorum Impetrantium traditis; præteriretur quod omnes Canonicæ leges, omnes Synodi & Sacroſancta Concilia, permulta inſuper Decreta ſanctæque Sedis expreſſa mandata, quæ ab immemoriali tempore uſque ad prædictarum memoriarum exhibitionem emanarunt, nihil aliud clament, niſi quod Religioſis ex Ordine Impetrantium, ubivis, in quibuſcumque Eccleſiis, ſacellis & locis abſolutè permiſſum eſſet concionari, Verbumque Dei populis annunciare; prout id inſtructive ulterius deduceretur; quod non foret in poteſtate ullius alterius Eccleſiaſticæ ſuperioritatis talia revocare aut irrita facere, attento quod hoc ab eo fieri deberet, qui talia Privilegia & poteſtatem ipſis Ordinique ipſorum in perpetuum conceſſiſſet, quod id ſolummodo ſpectaret ad poteſtatem ſuæ Sanctitatis quæ propter rationes eam moventes ſola hoc poſſet revocare: verùm cum nullæ hactenus fuiſſent rationes, ut tales revocationes fierent; ſed è contrario ut hæc Privilegia magis & amplius augerentur ob beneficia & utilitates quas populus inde quotidie perciperet, hinc ne minima ratio quidem aut fundamentum ſubeſſet, cur talis ipſorum immemorialis poſſeſſio Impetrantibus denegaretur; ultra ea quæ ſuperius ſufficienter eſſent declarata, quæque itidem ſuo tempore demonſtrarentur (ſi opus foret) ultra confeſſionem ab ipſa parte ſuperius factam, quod hæc turbatio unicè & ſpecialiter oriretur à dictis Æedituis & Magiſtris pauperum præfatæ Eccleſiæ S. Jacobi de Caudenbergh, ut conſtat ex actis per eos ipſos in lite productis, nec poſſent iidem Citati ex quadam atteſtatione Philippi Verdelet data 16. Maii tum proximè elapſi, & ab iis ſimiliter in lite exhibita commodum ferre, attento quod per illam ſe iidem jugularent, cùm idem Deponens teſtabatur quod ad requiſitionem Citatorum miſſus fuiſſet ad Monaſterium Impetrantium, ut ad diem 1. Maii Concionatorem haberent; at ea conditione quod in eadem Eccleſia pro eleëmoſyna ſui Conventus non circuirent, quid adhuc egerent teſtibus, & quid manifeſtius ad condemnationem Citatorum, quandoquidem per id ipſum poſſeſſionem Impetrantium quoad conciones de novo continuaſſent, turbationemque etiam tum ſolummodo moviſſent quoad temporale, ſive concernens circuitum cum ſcutella pro Conventus ſui eleëmoſyna, & quandoquidem in materia poſſeſſoria & ad obtinendum in materia manutenentiæ nihil aliud ſecundùm jura requireretur præter probationem poſſeſſionis & turbationem ex adverſo motam, & conſequenter, an Impetrantes quoties in Eccleſia Citatorum concionarentur, impediri aut turbari licuiſſet in circuitu cum ſcutella pro eleëmoſyna ſui Conventus, prout effectu contigiſſet, uti eſſet in confeſſo vel ipſius partis; hinc firmum eſſet ac ſtabile quod Impetrantium litteræ patentes in hoc caſu deberent confirmari cum expenſis, damnis & intereſſe, cum poſſeſſio hic ſuperius clarè eſſet demonſtrata; quin ipſi parti eſſet in confeſſo, quodque turbatio adverſus hæc mota, etiam reſultaret ex factis hîc ante deſcriptis ab ipſa parte paſſim admiſſi, & ab Impetrantibus præparatoriè plenè probatis cum præſentatione eadem facta ulterius ad ſuperabundantiam probandi, ſi opus foret, quibus omnibus attentis, &c. hîc conjungendo, &c. perſiſterent etiam nunc Impetrantes expreſſè admodum prout alias, cum expenſis, aut alias ſalutariter omni meliori modo, prædicti verò Citati in ſcripturis ſuis memorialibus dixiſſent ſequentia in ſubſtantia, quod quandoquidem inter Citatos ſtatutum eſſet ob graves admodum rationes, accedente etiam prævio mandato Superintendentium eleëmoſynis Impetrantem cum gratiarum actione amovere, & indicare quod inutile foret ut deinceps Religioſos ſuos ad ipſorum Eccleſiam mitteret ad concionandum Feſtis diebus, quo ſibi ad excluſionem ejuſdem Eccleſiæ & Pauperum propria facerent emolumenta circuitus tempore concionis, prædicti Æditui & Magiſtri Pauperum in corpore Impetrantem de eadem reſolutione certiorem ante feciſſent in Quadrageſima 1674. exponentes ipſi magnum gravamen, neceſſitatem & paupertatem tam Eccleſiæ quam pauperum, ſuper quibus cum Impetrans deliberaſſet cum Patribus diſcretis ſui Conventus, reſpondiſſet perſonis præfatis, ſe nolle ut deinceps quiſpiam Religio-

ſorum

ponentem primò in materia manutenentiæ juſſiſſet enarrari contenta litterarum ſuarum patentium, & concluſiſſet pro confirmatione mandatorum in iis expreſſorum, aut alias prout in mandato, & in caſum litis ad recredentiam, facta Procuratori Du Prenne occupanti pro Citatis earum litterarum viſione cum tribus annexis præter relationem, & proponens eodem in materia attentati repetiiſſet ſimiliter contenta libelli, concludens prout in eodem cum expenſis, ac ſuſtinens quod conceſſa interdictio effectum ſuum continuaret ſortiri; contra quæ ſimul & ſemel reſpondentes Citati in rotula 27. Junii ſubſequentis, concluſiſſent in finem ut litteræ patentes manutenentiæ in hoc Conſilio impetratæ declararentur ſub & obreptitiæ, quodque Impetrantes, eo quod vi earum taliter, & prout fecerant, concluſiſſent pariterque in materia attentati declararentur, equidem in modo & forma non receptibiles cum expenſis, aut alias, &c. cùm rationibus extra mandatum peremptorie allegantes, quod prætenſis circuitus cum ſcutella tempore concionis ſuper quo D. Impetrans ſe voluiſſet manuteneri, in omnem eventum, ut acceſſorius ſolummodo conſiderari poſſet ad jus concionandi, quod autem Domini Archiepiſcopi Mechlinienſes in hac Diœceſi authoritatem non concederent concionandi niſi ea conditione, ut in hoc ipſo pariter conſentirent Paſtores, prout id Impetranti probè notum erat, & alias ex patentibus Religioſorum poſſet videri, præter quæ, verum eſſet quod Paſtor in hac Citatus ipſi prohibuiſſet in Parochiali ſua Eccleſia concionari; cui inhibitioni effectivè etiam Impetrans acquiviviſſet, quin effective renuntiaſſet prætenſæ ſuæ ſtationi juxta certificationes cum reſponſione præfata exhibitas, quod ſimiles ſtationes precariæ tantum reputarentur & dependentes pro omni tempore à voluntate Paſtorum & alterius Eccleſiaſticæ Superioritatis qui eaſdem poſſent revocare, prout ſimile quid patuiſſet in ſtatione quam Patres Minoritę Mechlinię vi contractus & à multis annis habuiſſent in Metropolitana Mechlinienſi; cum enim in ea cauſa à prædictis Patribus requiſitæ eſſent litteræ manutenentiæ, iidem per ſententiam deſuper ſecutam in magno Suæ Majeſtatis Conſilio 12. Novembris 1665. declarati fuiſſent infundati & non receptibiles, quibus attentis dici non poſſet turbationem ullam motam eſſe contra Impetrantem per occluſionem Cathedræ concionatoriæ, multo minus turbationem talem quæ redoleret attentatum aut viam facti; contra quæ replicando Impetrans, eaſdem allegationes licet admodum peremptorias nudè & ſimpliciter impugnaſſet per impertinentiam & negationem, nec quidquam ex ſua parte novi in contrarium allegaſſet, cum autem Citati ſimpliciter loco duplicæ perſtitiſſent, partes in rotula ſeptimæ Septembris tum proxime elapſi regulatæ fuiſſent reſcribere per memorias, cui Citati ſatisfaciendo ex ſua parte produxiſſent allegationes & deductiones hic ſupra factas, quatenus inde poſſet conjici Impetrantes non eſſe fundatos, his addendo quod concionare & Verbum Dei populo annuntiare præcipua Epiſcoporum eſſet functio juxta Apoſtolicam doctrinam & Concilii Tridentini teſtimonium ſeſſ. 24. cap. de reform. *Imo Epiſcopis ſolis prædicandi munus de jure competeret, cæteris nonniſi ex ipſius conceſſione*, aiebat idem Concilium ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. poſt S. Gregorium Nazianzenum & Philoſorum de ſacra Epiſcoporum authoritate cap. 13. §. 1. hæc concionandi authoritas reputaretur ab Epiſcopis proprie & ad excluſionem quorumvis aliorum communicata Paſtoribus cuilibet in ſua Parochia tanquam eorum Vicariis ibidem & Coadjutoribus, & juxta doctrinam Barboſæ in Collectaneis ad idem Concilium Tridentinum ſeſſ..... cap. 4. §. 4. unicum Impetrantium munus foret aliorumque Religioſorum ſubvenire Epiſcopis in prædicationis miniſterio cum rogati aut vocati forent, propter quas rationes etiam hìc non liceret ullis Religioſis concionari in Parochiali Eccleſia, niſi cum venia Illuſtriſſimi, quæ venia etiam non aliter concederetur, niſi ea conditione quod in eo conſentire deberent Paſtores, juxta notorias patentes Impetrantium & quorumvis aliorum Religioſorum, adeo ut cum Impetrantes de jure forent impotentes ad concionandum in præfata Eccleſia Parochiali de Caudenbergh, niſi cum venia Illuſtriſſimi & pariter Paſtorum ibidem, prætenſa eorum poſſeſſio non poſſet idcirco aliter admitti quam ut precaria aut gratioſa, quandoquidem notorium foret quod quidquid neceſſario deberet ex alicujus permiſſione fieri, revocari etiam poſſet ad nutum permittentis cap. ſi cui. de Præbendis in 6. & Bartol. in l. jubemus §. ſane ſi hæc Cod. de Sac. Eccl. Commentarios faciens ad verbum PERMITTERE, *dum à legiſlatore uſurpatur, denotat perpetuitatem propterea quod lex perpetua ſit, contrarium tamen obtinet in aliis rebus præſertim geſtis à particularibus, in quibus iſtiuſmodi verbum ſignificat actum temporaneum, qui à permittente poſt unum actum deinceps impediri poſſit utpote precariò conceſſus.* Adeo ut omnimode infundatum eſſet quod ex ſpeculatione quorumdam actuum conſecutive factorum ex neceſſitate & ex prævia permiſſione, deducere quis vellet poſſeſſionem ut manuteneretur juridicè invito & renuente permittente, prout hic contingeret, non ſolùm contra voluntatem priorum Citatorum, verùm etiam ipſius Illuſtriſſimi Archiepiſcopi, cum tamen munus prædicandi in Eccleſia Parochiali adeo ſit functioni Paſtorali annexum, ut nemini, ne quidem pro tempore concedi poſſit niſi cum venia & interventione Paſtorum; procul abſit ut Religioſi ad ſimiles Cathedras jus perpetuum poſſent prætendere ratione alicujus poſſeſſionis, quæ non alia foret niſi precaria aut gratuita, non ſolùm contra bonum inſtitutum & ordinem qui in Hierarchia aut Eccleſia foret, verum etiam in præjudicium Parochianorum qui per talia à Paſtoribus ſuis abſtraherentur, privarenturque cibo aut nutrimento Verbi Dei ipſis per eoſdem Paſtores ſubminiſtrando, tam de jure divino

quam

Digitized by Google

… concionis ad diem festum, acquievissent, ut pateret ex documentis in lite per Citatos exhibitis, ad quæ omnia conſecutivè plureſque alias rationes perſiſterent Citati in & ſuper omnibus prout alias cum expenſis, aut alias ſalutariter, &c. Poſtmodum autem die videlicet 6. Februarii ultimò elapſi oblatus fuiſſet libellus à prædictis Citatis in quo exponebatur in ſubſtantia, quòd in materia manutenentiæ litem ſuſtinerentur Citati contra prædictos Impetrantes ratione cujuſdam ſtationis Feſtorum dierum, in qua iidem Impetrantes nitebantur per Curiam manuteneri licet malè & infundatè, prout à Citatis in lite ex variis capitibus fuiſſet demonſtratum, quibus iidem pro ulteriori confirmatione æquitatis ſui Juris lubenter adjunxiſſent, ſententiam ibidem annexam pronuntiatam in magno Mechlinienſi Suæ Majeſtatis Conſilio in materia ſimili manutenentiæ, inter Reverendum Patrem Provincialem Guardianum & Conventuales Minoritarum ibidem ab una, & Dominum Archiepiſcopum, junctis Dominis Præpoſito Decano & Canonicis Metropolitanæ Eccleſiæ ab altera partibus, ex qua conſtaret prædictos Patres Minoritas declaratos eſſe non receptibiles, eò quod voluiſſent manuteneri in ſtatione quam prætendebant vi contractus & ex antiquo ſe obtinere, ut in eadem Metropolitana concionaretur, ulterius ad prædictum finem lubenter etiam adjunxiſſent Supplicantes, quod contra manutenentiam per Impetrantes requiſitam ſeſe oppoſuiſſent ex prævio conſenſu, mandato & juſſione Illuſtriſſimi Archiepiſcopi, qui etiam ulteriùs declaraſſet ſuam eſſe intentionem, ut deinceps in præfata Eccleſia Parochiali, quoad punctum concionandi, aſſumerentur tales Concionatores ſeu Seculares ſeu Regulares quales prædicti Paſtores judicarent expedire: At vero cùm ſtatus negotii obſtaret quominus Citati eadem exhiberent, recurrerent ad prædictum Conſilium, humillimè ſupplicantes quatenus prædicta facta & allegata inſuper ad litem aſſumerentur, idemque libellus ad dictum effectum ratus haberetur pro Civili, quo viſo libello cum ſtatutum fuiſſet ut ſupplicantes petitionem ſuam exponerent in rotula, debitè vocata aut citata parte aut ejus Procuratore factaque illius in rotula expoſitione, dicti Impetrantes contrà exhibuiſſent rationes impertinentiæ. Quibus omnibus bene & maturè expenſis clementiſſimus Dominus noſter Rex Dux Brabantiæ, &c. admittens ad litem præfatum libellum Civilem & rationes impertinentiæ, declarat præfatas litteras patentes manutenentiæ ſub & obreptitias, Impetranteſque eo quod vi earum taliter & prout fecerunt, concluſerint, pariterque in materia attentati infundatos & non receptibiles, condemnans eoſdem Impetrantes in expenſas hac de cauſa factas, juxta debitam taxam & moderationem præfati Conſilii. Actum & pronuntiatum Bruxellis 3. Octobris 1675. extenſumque ad requiſitionem & ſumptus Citatorum.

A. V. Gindertalen.

CAPUT IX.

Quæ obſervanda à Parocho circa Stationarios.

1. *Primò, ut quempiam ad concionandum, admittat niſi de licentia Epiſcopi docuerit.*
2. *Secundò, ut curet convenientiorem ſibi mitti.*
3. *Convenit ut Parochus per ſe vel per alium concioni interſit.*
4. *Conveniens eſt ut cum ſtationario collationem inſtituat.*
5. *Stationario in temporalibus ſubſidio ſit.*

OStendimus quidem Capite præcedenti, Fratres Mendicantes vi ſuarum Stationum quantumvis multorum annorum ſerie continuatarum, Parochis per ſe munus prædicandi aut catechizandi obire volentibus haud poſſe obſiſtere vel impedimento eſſe; at quia nonnumquam contingit, ut Parochi legitimè impediti, vel certis diebus ad magnum populi concurſum quibuſdam locis, præſertim in civitatibus hactenus inſufficientes ſint ut in Quadrageſima & Adventu quotidie, aut Dominicis Feſtiſque diebus non unam dumtaxat, ſed plures conciones habeant; ideoque neceſſe ſit, ut vel Fratres Mendicantes Stationes ſuas continuare hactenus permittant, vel aliquos in auxilium advocent, expendenda ſunt, quæ potiſſimùm circa hujuſmodi Subſidiarios Parochis agenda incumbant.

Et quidem cùm ex Decreto Synodi Tridentinæ Regulares ad prædicandum in Eccleſiis quæ ſuorum Ordinum non ſunt, ultra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur; ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint, *Seſſ. 5. cap. 2. de reformat.* Parochus attendere debet.

I. Primò, ne ullum in ſua Eccleſia prædicare permittat, niſi de hac Epiſcopi licentia præviè in ſcriptis doceat; Quod & Synodi, & Epiſcoporum De-

Digitized by Google

„ concioni interſit, diligenterque audiat, an porrigatur
„ Chriſti ovibus quale convenit pabulum, an dicatur
„ aliquid quod Fidei Catholicæ, aut bonis moribus non
„ ſit conſonum, vel quod pias aures poſſit offendere:
„ Quod ſi quid hujuſmodi obſervet, moneat Concio-
„ natorem; ut apud populum id revocet, aut nobis
„ per ſe vel per Decanum ſuum id ſignificet: denun-
„ tientque Concionatores eos omnes (id quod etiam
„ rogamus omnes utriuſque ſexus fideles pro eo quo te-
„ nentur zelo tuendæ gloriæ Dei) qui opere, ſermo-
„ ne, aut converſatione ſcandaloſi, vel criminum ſuſ-
„ pecti, maleque famati, plus exemplo ſuo deſtruunt,
„ quam verbo ædificant.

IV. Tertiò, quia Parochus exactiorem Parochiæ ſuæ notitiam habere ſolet, quam Stationarii ſeu Terminarii qui dumtaxat quaſi tranſeundo, & ſtando, à quo Stationes dicuntur, in Parochiis verſantur, multùm conveniens, ac penè neceſſarium eſt, ut conferant quandoque cum Terminariis, cæteriſque Regularibus ipſorum nomine concionantibus, uti monet dicta Synod. *eodem tit. c.* 2. " iis de rebus, quas expediat
„ maximè in concione ad populum ipſorum tractari,
„ ex. gr. ut in vitia quæ maximè illi regnant, maximè
„ invehantur, ut virtutes quæ illi frigent, cumprimis
„ commendent, & alia pro populi conditione ſibi ſu-
„ mant tractanda, quæ non ita poſſunt noviſſè foris ad-
„ venientes Religioſi, ut Paſtores domeſtici; & ut no-
„ verint, maximè tamen utilis ſit hujuſmodi collatio,
„ quo & Paſtor & qui ejus loco eſt Concionator, con-
„ cordes uno ore loquantur, & ſententiam animi ſui
„ per ſe unus, per alterum alter dicat.

V. Denique ſi videat Parochus Stationarios ſive Terminarios alioſve Regulares ſe veros Parochorum ſubſidiarios exhibere; ſibique in Officio Paſtorali ſeduló, & cum fructu ſubſervire, dignum & juſtum erit, ut illos cum omni benignitate ac benevolentia recipiat; " eoſ-
„ que, ut monet Synodus Cameracenſis P. I. *tit.* 6.
„ *cap.* 6. apud populum habeat commendatos tamquam
„ operarios mercede ſua dignos. " Ubique enim, præcipuè tamen in Parochiis ruralibus, Stationarii, aut aliqui ex eorum Ordine ſolent certis diebus eleemoſynam à Parochianis, quaſi in mercedem ſuorum laborum petere.

Quin & uſus obtinuit, ut Stationarii, qui certis deſignatiſque diebus concionantur, ſumptibus communitatis excipiantur, uti teſtatur de Sercy loco ſupra citato: Hi verò qui ab ipſo Parocho ob impedimentum repentinum ſubinde vocantur, ejus ſumptibus excipiendos eſſe monet: quod & moribus Belgii congruit. Conveniens tamen eſt, ut potius apud Paſtorem, quam Laicos hoſpitentur; ipſaque communitas potius Paſtori, quam alteri ſumptus ſuppeditet, atque refundat.

I. Sicuti boni Paſtoris eſt teſte ipſo Summo Paſtore Chriſto *Joan.* 10. Oves proprias noſcere, eas præire, ac nominatim vocare, & ad ſalubria paſcua educere, ita eodem teſtificante, ovium eſt vocem Paſtoris audire, & vocantem ſequi.

Si ergo Parochi tamquam boni Paſtoris ſit oves paſcere & inſtituere, etiam reciprocè Parochianorum tamquam ovium eſt, à Paſtore Divini Verbi pabulo velle paſci, ejuſque vocem audire.

II. Hanc Parochianorum obligationem ſupponens Synodus Tridentina loco citato Epiſcopis mandat,
„ ut moneant populum diligenter, *teneri* unumquem-
„ que Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commodè id fieri
„ poteſt, ad audiendum Verbum Dei.

III. Huic Synodali Decreto parere volens S. Carolus litteras monitoriales, quibus populus de hac obligatione moneretur, in Concilio ſuo Provinciali VI. edidit; quas in idioma vulgare verſas populo prælegi & explicari per omnes ſuæ Provinciæ Diœceſes voluit.

In his primò oſtendit, quanti olim apud antiquos Patres fuerit frequens ad Eccleſiam propriam parochialem fidelium conventus, ac deinde ſubdit: " Cujus veteris
„ diſciplinæ reſtituendæ in uſumque revocandæ deſide-
„ rio flagrans olim Summus Pontifex Urbanus VI. eo
„ de genere Apoſtolica Sanctione diligentiſſimè cavit, &
„ nuper Sacra Tridentina Synodus Oecumenica ab Epiſ-
„ copis fideles non ſolùm hoc moneri voluit, ut frequen-
„ ter ad *proprias Parochiales Eccleſias* ſaltem Dominicis
„ diebus, feſtiſque majoribus accedant, ſed illud etiam
„ diligenter oſtendit, *unumquemque teneri*, ubi commo-
„ dè fieri poteſt, Parochiæ ſuæ intereſſe ad audiendum
„ Verbum Dei.

Hæc Viri Sanctiſſimi (cui Concilii Tridentini directio præcipuè incumbebat dum allegatum Decretum editum fuit) verba utinam expenderent illi, quos non pudet dicere, Decreto Concilii Tridentini non præceptum, ſed conſilium contineri.

IV. Proſequitur deinde S. Carolus: " His igitur
„ ejuſdem Tridentinæ Synodi Decretis, & veteri ſalu-
„ tarique exemplo adducti, cùm populum urbis, Diœ-
„ ceſis, Provinciæque Mediolanenſis noſtræ rebus ad
„ ſalutem neceſſariis inſtructum, per bona opera ad
„ præmium ſempiternum perducere ſummopere in Do-
„ mino cupiamus, hac noſtra monitione eos univerſos
„ & ſingulos cohortamur, ac per viſcera Miſericordiæ
„ Jeſu Chriſti obſecramus, atque obteſtamur, ut quam-
„ vis in ſua vicinia, oppidis, & ſuburbiis, Oratoria,
„ Capellas, aliaſque Eccleſias habeant, ubi ſanctiſſimo
„ Miſſæ Sacrificio intereſſe poſſint, frequenter tamen
„ Dominicis ſaltem aliiſque ſolemnibus feſtiſque diebus
„ ad ſuam quique Parochialem Eccleſiam conveniant:
„ ubi à Parocho, cui cura commiſſa eſt, Verbo Dei paſ-
„ cantur, fidei Chriſtianæ rudimentis, aliiſque anima-
„ rum ſaluti neceſſariis præceptis erudiantur; ad San-
„ ctiſſima Sacramenta religioſiùs percipienda inſtruan-

Digitized by

„ quiſque Fidelis poteſt illic Sacra audire: " Si, inquam, Litteras S. Caroli unà cum ipſa Tridentini lege attendiſſet, intellexiſſet ſuæ Gloſſæ ineptitudinem. Cùm enim edicat Synodus unumquemque teneri *ſua Parochia*; vel ut S. Carolus, *Parochiali propria Eccleſia intereſſe*, nonnè evidentiſſimè etiam contra Ordinum Mendicantium Eccleſias firmavit jus Eccleſiæ Parochialis? Num forſan dicet, Fideles *ſua Parochia*, vel Parochiali propriæ Eccleſiæ intereſſe, quando Eccleſiis Mendicantium interſunt? Hoc qui dicere audet; etiam dicat, Eccleſias Mendicantium eſſe Fidelium *Parochias*, aut *Parochiales proprias Eccleſias*: ipſoſque Fratres Mendicantes Fidelium *proprios Parochos*, coram quibus & Matrimonium contrahi poſſe affirment.

Quod verò Auctor addit; Eccleſias Mendicantium eſſe Vicarias, ac appendices Romanæ Eccleſiæ, haud capio: Hoc ſcio, Fratres Mendicantes, eorumque Eccleſias à Sede Apoſtolica eſſe probatos, & admiſſos, ut Prælatorum & Parochorum adminiſtros & ſubſidiarios: Ideoque rectè dici, eorum Eccleſias ex intentione Pontificum & Fundatorum eſſe vicarias, & appendices ſubſidiarias ſeu ſuccurſales Eccleſiarum Parochialium. Sed miſsâ hac gloſsâ ad litteras S. Caroli revertamur.

VI. Propoſitis fructibus ex diligenti Parochiæ frequentatione ſperandis, ex adverſo nunc incommoda ex ejus neglectu obvenientia enumerat, & ob oculos ponit: " Hinc, ait, in pleriſque ſæpe Articulorum, & „ Dei Sanctæque Matris Eccleſiæ præceptorum, quæ „ ad ſalutem conſequendam Chriſtianum hominem „ noſſe oportet, imperitia, feſtorum dierum cultus ne- „ glectus, debita Chriſtianæ pietatis opera non excul- „ ta, non cognita Chriſtiana familiarum inſtitutio, „ langueſcens Sacerdotum Parochorum omne officium, „ eorum aliquis contemptus; Sanctiſſimorum Inſtitu- „ torum & Sacrorum Canonum violatus uſus; hinc „ denique Eccleſiis Parochialibus, quæ à majoribus „ tanto pietatis ſtudio exædificatæ ſunt, inſtaurandis, „ ornandis, ſartis tectiſque habendis cura multis ex „ partibus neglecta, in illiſque nulla aut penè exigua „ Eccleſiaſtica ad Divina Officia obeunda neceſſaria „ ſuppellex.

„ His tot tantiſque malis, atque incommodis unuſ- „ quiſque ocurrere ſtudeat, id diligenter exequendo, „ quod Sanctorum Patrum ſuadet authoritas, quod „ Tridentina Synodus moneri jubet, quod ex illius „ juſſu nos de uniuſcujuſque veſtrûm ſalute ſoliciti, „ paternis vocibus cohortamur & monemus in Do- „ mino.

VII. Denique præoccupat quæ in excuſationem neglectus aſſumenda prævidebat; motivaque pietatis ad ſedulam Parochiæ frequentationem incitantia adducit: " Nec vero quemquam aliquod quod vel ex plu-

mento ſenſerit Sanctiſſimus hic Præſul; tum quia litteras has etiam Epiſcopi Belgii, ut mandato Concilii Tridentini ſatisfacerent, non ſemel probarunt & in ſuis Diœceſibus promulgari mandarunt.

Et quidem Andreas Creuſen Archiepiſcopus Mechlinienſis cum comperiſſet, ſubditos ſuos in craſſa Myſteriorum fidei ignorantia verſari; eamque pro magna parte oriri ex eo, quod non haberetur diligentia conveniens, & affectus frequentandi Parochiam ad audiendum Verbum Dei, ut ipſe loquitur in ſuo Decreto 26. Octob. 1667. evulgato, voluit has S. Caroli Litteras in idioma Flandricum & Gallicum verſas ſuo Decreto annecti, & populo proponi.

Quod idem modernus Antverpienſium Antiſtes Joannes Ferdinandus Van Beugem evulgato Decreto die 21. Martii 1687. fieri mandavit; " Ut quiſque, ait, tum „ auctoritate tanti viri, tum concludentibus ejus ra- „ tionibus, ad Parochiæ frequentationem impenſius in- „ citetur.

IX. Porrò Epiſcopi Belgii, ut juxta legem ſibi à Synodo Tridentina poſitam; populus ſæpius de hac obligatione moneatur, præter iterata à ſe edita Decreta, inſuper omnibus Verbi Dei Præconibus, tam Regularibus, quàm Secularibus hæc duo injungunt: primum, ut " moneant populum, ut frequenter ad „ ſuas Parochias, ſaltem diebus Dominicis & Feſtis „ majoribus accedant. " Alterum: " Diligenter item mo- „ neant, unumquemque teneri Parochiæ ſuæ intereſſe, „ ubi commodè id fieri poteſt, ad audiendum Ver- „ bum Dei: " Inſtructiones pro concionat. *Art 9. & 10.*

Hæc continua Epiſcoporum mandata, & ſæpius iteratæ Paſtorales exhortationes, ſat probant, quantopere hujus legis cuſtodia ipſis cordi ſit; quod & amplius patebit, ſi expenderimus, quæ in hoc noſtro Belgio ad promovendum Parochialium Officiorum frequentationem decreta ſint.

CAPUT XI.

Quæ in Belgio fuerint ſtatuta ad promovendum frequentationem Parochiæ ad audiendum Verbum Dei.

1. *Tempore inſtructionis Parochialis Miſſa celebrari non poteſt.*
2. *Nemo tempore concionis Parochialis concionari poteſt.*
3. *Edicta Regia circa hanc rem.*
4. *Varia ad promovendam frequentationem Catechiſmi præſertim circa pauperes.*
5. *Magiſtratuum cura in promovendo Catechiſmo.*

6. Quid

Digitized by Google

„ Et ſimiliter nemo in eadem Eccleſia ſub concione „ Miſſam, etiam privatam, celebret.

Similiter Buſcoducenſis ſub Maſio *tit.* 11. *cap.* 3. " Ne „ Parochiani, qui diebus Dominicis & feſtivis juxta „ Concilii Tridentini declarationem, Parochiæ ſuæ in- „ tereſſe ad audiendum Verbum Dei tenentur, ab illo „ avocentur, præcipit, ne quis Sacerdos eo tempo- „ re in Eccleſia Parochiali, aut extra eam in Capellis „ Sacrum facere aut concionari præſumat; ſub pœna „ noſtro arbitrio infligenda." Et altera ſub Maſio, poſtquam ſtatuit in Parochia, Miſſa matutinali finita, Catechiſmum eſſe inſtituendum, adjungit: " Caveant „ Sacerdotes, ne tempore concionis hujus matutinæ, „ ſive etiam Paſtoralis, audeant Miſſam legere, ne oc- „ caſione hac Auditores à catechizatione avocentur.

„ Capellani (ait Synodus Namurcenſis anno 1639. „ *tit.* 3. *cap.* 16.) ſive intra ſive extra Eccleſiam Paro- „ chialem tali tempore Miſſas dicant, ut populus hac „ occaſione à Miſſa Parochiali, Concione, aut Cate- „ chiſmo non avertatur.

II. Synodus autem Antverpienſis ſub Miræo *tit.* 11. *cap.* 8. eamdem frequentandi Parochiam ad audiendum Verbum Dei obligationem ex Concilio Tridentino præmittens, ait: " Nemo in civitate noſtra, & op- „ pidis, Dominicis & feſtis diebus ante meridiem ex- „ tra Eccleſiam Parochialem lingua vernacula concio- „ netur; nequidem ſub prætextu Indulgentiarum, aut „ Confraternitatum, lingua verò externa non fiat con- „ cio ante horam decimam.

Quod hæc Synodus ſtatuit, generaliter in Belgio receptum eſt; ut nimirum nemo in civitate aut oppidis concionari queat eo tempore, quo concio Parochialis habetur; ne populus hac occaſione avocetur à Parochia, cui ad audiendum Verbum Dei intereſſe tenetur.

III. Neque Epiſcopis dumtaxat, ſed & ipſis Principibus curæ fuit, ne quid populum ab officio Parochiali retraheret: Hinc Philippus II. edicto anni 1587. ad Synodum Cameracenſem *art.* 5. cavit, " Ne quis „ diebus Dominicis aut Feſtis tempore Concionis, Sum- „ mi Sacri, & Veſperarum, audeat ambulare in foro, „ aut locis publicis, aut propè Eccleſiam, neque in- „ trare popinas, aut publicè quocumque ludo ſe oc- „ cupare, vel choreas ducere, vel piſcari; aut ſcholas „ gladiatorias vel hortos Sagittariorum frequentare, ſub „ pœna arbitraria." Et Carolus V. Edicto anni 1531. *art.* 31. ne quis eo tempore ad tabernas recipiatur.

IV. Porrò cum non tantùm inſtructio Parochi, quæ fit per modum concionis neceſſaria ſit, ſed vel maximè, illa, quæ ad parvulorum & rudiorum captum inſtituitur, quæ Catechiſmus dicitur, varia quoque quibus tum pueri, tum rudiores adulti ad hujus frequentationem incitarentur & urgerentur ordinata ſunt.

Et inprimis Synodus Antverpienſis ſub Miræo *tit.* 1. *cap.* 4. ſtatuit, " ut Paſtor inducat Rectores Fabricæ & „ Menſæ S. Spiritus alioſque viros probos & honeſtas „ litas parentibus, qui ſuas proles non mittunt ad Ca- „ techiſmum, ſuſpendant. Si verò animadvertatur „ quod catechizatio fieri commodè non poſſit hora pri- „ ma, fiat aut manè poſt Miſſam matutinam aut ſum- „ mam Miſſam: ita tamen ut ſemper ſit certa hora, „ & quantumcumque pauci conveniant, non ideo omit- „ tatur.

„ Utque etiam pauperiores, ait *cap.* 8. ea quæ ſa- „ lutis ſunt diſcere poſſint, emantur ſumptibus menſa- „ rum pauperum vel communitatum libelli Catechiſ- „ mi & præmia ad pueros excitandos.

V. Quia verò, aiunt Statuta Synodalia Gandenſia ſub Antonio Trieſt, " Plurimi arte mechanica & ex „ eleëmoſynis victitantes, quò rudiores exiſtunt, eò „ tardiores reperiuntur in frequentando Catechiſmo, „ eos ſingulariter curæ Parochorum & Catechiſtarum in „ Domino commendantes, quantum opus eſt manda- „ mus, ut importunè opportunè inſtent apud Domi- „ nos temporales & Magiſtratus, quatenus omnem „ operam in promotionem profectus ſpiritualis hujuſ- „ modi ignorantium impendant; ac ipſis exponant De- „ cretum Principis deſuper emanatum litteris ad Con- „ cilium Flandriæ directis, nec non alias litteras ejuſ- „ dem Concilii datas ad ſingulos Diœceſis noſtræ Ma- „ giſtratus, quarum copias ad finem horum Decreto- „ rum adjiciemus.

VI. Litteræ Regiæ datæ ad poſtulationem Epiſcopi Gandenſis, quarum hæc Decreta meminere, injungunt omnibus Magiſtratibus Diœceſis Gandenſis, ut adigant Ludimagiſtros, & Magiſtras ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, adducere pueros Scholas ſuas frequentantes ad locum Catechiſmo habendo per Epiſcopum aut Decanum ruralem aſſignatum aut aſſignandum.

Ex his ſat intelligitur, Belgii noſtri Moderatores ſeu Eccleſiaſticos ſeu Politicos nihil prætermiſiſſe, quo tum Prædicationis tum Catechiſmi Parochialis adeò pium & neceſſarium opus promoverent; & populus in iis quæ ſalutem animæ ſpectant, debitè inſtrueretur: illud dumtaxat dolendum, tam ſancta ac neceſſaria Decreta adeò negligi, atque ob eum neglectum Fideles præcipuè pauperiores in tanta Myſteriorum fidei & Religionis noſtræ ignorantia verſari.

Cæterùm de qualitate & ætate in Paſtoribus cæteriſque curam Animarum gerentibus requiſitis, tractabitur in Parte Secunda, ubi de qualitate & ætate ad Beneficia requiſitis agetur. Similiter de examine & concurſu ad Paſtoratus inſtituendis; item de officio & jure Paſtorum in adminiſtratione Sacramentorum, celebratione Exequiarum, & Funeralium ſuorum Parochianorum; jure ad decimas, oblationes, atque competentiam Paſtoralem; aliiſque ad munia Parochorum atque jura Eccleſiarum Parochialium pertinentibus, in Secunda Parte ſub ſuis reſpectivè titulis agetur.

TITULUS

Digitized by Google

ea quæ Eccleſiæ competunt, cuſtodire; in Canonicis horis ſigna tintinnabulorum pulſanda, ipſo Archidiacono jubente pulſare; pallia vel linteamina altaris, ſeu cuncta utenſilia Eccleſiæ indeſinenter cuſtodire; lampades & laternas in accendendo, ſeu extinguendo, pervigilem exiſtere, *Cap.* 1. ; *De Off. Cuſtodis.*

Adhæc ſolicitus eſſe debet de omni ornamento Eccleſiæ, & luminarius ſive incenſo; nec non panem & vinum omni tempore præparatum ad Miſſam habere debet. Præterea omnes oblationes ſeu decimas cum conſenſu tamen Archidiaconi abſente Epiſcopo, inter Fratres dividat, *Cap.* 2. ; *eod. tit.*

II. Hîc non de Cuſtodibus Eccleſiarum Parochialium, quales hodie in pleriſque ſunt, tractari, ſed potius de Cuſtode Cathedralis, aut Collegiatæ Eccleſiæ, quem Theſaurarium dicimus, & plerumque Canonicos dignitate præcedit, tum officia jam deſcripta, tum illa ab Archidiacono dependentia ſat innuunt; præſertim cum in dicto Capitulo 2. referatur ex Concilio Toletano, eam eſſe Cuſtodis eminentiam, ut in his tribus, nimirum, Archidiacono, Archipreſbytero & *Cuſtode*, tanquam in tribus *Eccleſiæ Columnis* conſiſtere debeat *alma Mater Eccleſia*: Quæ nullatenus congruere Cuſtodibus ſive Matricularüs Parochialium Eccleſiarum nemo non videt. Quapropter cum de his duntaxat hoc titulo agere decreverim, functiones non tam ex jure communi, quàm Synodis Belgicis, quæ de his Cuſtodibus ex profeſſo agunt, petendæ ſunt.

Illud cumprimis ex Synodis conſtat, Cuſtodes eſſe Parochorum eorumve vices gerentium, in adminiſtratione Sacramentorum divinorumque Officiorum perſolutione miniſtros, & adminiſtros.

III. " Paſtori, vel ejus vices gerenti, ait Syno-
„ dus Gandenſis, diebus Dominicis & Feſtis Veſpe-
„ ras & Laudes veſpertinas ſolemniter decantanti,
„ Cuſtos in habitu decenti & ſuperpelliceo indutus de-
„ bite aſſiſtet, prout & Miſſam ſolemnem vel priva-
„ tam quocumque anni die celebranti, ac paratus erit
„ quacumque hora illi à Paſtore ſignificanda ſaltem
„ quoad Miſſas, ut Paſtori inſerviat in muneribus Pa-
„ ſtoralibus ipſius auxilium requirentibus; cavebit igi-
„ tur, ne ſine Paſtoris licentia ſeſe abſentet; imo ſi
„ interdum ob negotia privata domo ſua abeſſe coga-
„ tur, mandamus, ut alteri idoneo & Paſtori grato vi-
„ ces ſuas committat, vel de abſentia ſua domeſticos
„ aut vicinos ſuos vel ipſum Paſtorem certiorem red-
„ dat, quonam pergat, quatenus neceſſitate vel occa-
„ ſione urgente facilè valeat reperiri & advocari." *Tit.* 16. *cap.* 19.

Huic conformes ſunt pleræque Belgicæ Synodi;
„ dotibus ad Sacrificium panem mucidum aut macu-
„ loſum, vinum acidum, impurum, evanidum, aut
„ quod pridie profana menſa reſpuerit. Denique in
„ omnibus diligenter & fideliter quæ officii ſui ſunt
„ præſtent, magnis à Deo præmiis remunerandi.

Quæ hæc Synodus fuſius, paucis comprehenderat Synodus I. P. Cameracenſis: " Veſtes, ornamenta, ſup-
„ pellectilem diligenter conſervent, exponantque, &
„ reponant honeſtè ut dignum eſt;" *Tit. De miniſteriis Eccleſ. cap.* 10.

Verùm non ubique curæ Cuſtodum eadem concredi; ſed alibi pauciora, ſat indicat Synodus Namurcenſis anni 1604. ſtatuens, " Ut ſis in locis, ubi Ma-
„ tricularüs cura & cuſtodia ornamentorum & aliorum
„ mobilium bonorum Eccleſiæ committuntur, non ad-
„ mittatur ad hoc munus, niſi ſufficientem judicio Pa-
„ ſtoris & præcipuorum Parochianorum, de iis fideli-
„ ter conſervandis & reſtituendis præbuerint cautio-
„ nem." *Tit.* 9. *cap.* 11.

IV. Quoad hanc cautionem à Cuſtodibus præſtandam, Synodus D. Mechl. 1609. vult, ut requiſiti dent cautionem pro his, quæ illorum curæ committuntur. Similem cautionem aliæ Synodi quoque exigunt; eamque nonnullæ ſufficientem judicio Paſtoris & Notabilium; in qua re uniuſcujuſque Eccleſiæ conſuetudo & ſtatuta attendenda ſunt.

V. Denique præcipit jam citata Synodus Namurcenſis *cap.* 12. " Ut moneantur diligenter & frequen-
„ ter à Paſtoribus, ut nullas in altaribus aut in parie-
„ tibus, nec in ipſo templi pavimento, imo nec in
„ cœmeteriis notabiles ſordes patiantur, ſed reipſa om-
„ nibus teſtentur, ſe diligere decorem Domus Dei,
„ cujus miniſterio ſunt mancipati.

CAPUT II.

Qui ad Officium Cuſtodum admittendi, & qui rejiciendi.

1. *Cuſtodes Miniſtris Eccleſiæ annumerandi.*
2. *Horum qualitates habere debent.*
3. *Secularibus Officiis implicati aſſumi non poſſunt.*
4. *Debent ſe exhibere ut Miniſtros Eccleſiæ.*
5. *Simoniam ſapit vendere Officium Cuſtodis.*
6. *Tangitur abuſus circa Miniſtrum Miſſæ.*

I. QUi functiones & munia Cuſtodum, præcedenti capite breviter exhibita expenderit, haud difficulter fatebitur, Cuſtodes Miniſtris Eccleſiæ, eorumque Officia Eccleſiaſticis Miniſteriis eſſe annumeranda; Adeoque

Digitized by Google

„ monium ſcripto exhibeat.

III. Simile eſt Decretum iiſdem penè verbis conceptum Synodi Iprenſis ſub Rithovio anno 1577. *tit.* 25. *cap. unico*, ſoloſque *Tonſuratos* ad hoc miniſterium aſſumi permittens, " & de quorum probitate, „ religione, peritiâ, & laudabili converſatione, fide „ digno teſtimonio (ſicuti decet *Miniſtros Eccleſiæ*) „ conſtet. " Idem requirit Synodus Audomarenſis anno 1583. *tit.* 20. *cap.* 3. Synodus quoque Antverpienſis ſub Miræo *tit.* 16. *cap.* 23. ad officium Cuſtodis non admittendos cenſet, " qui Ballivi, Prætoris, Procura„ toris, aut ſimili officio funguntur, aut cauponam ape„ riunt; cùm hujuſmodi officiis diſtracti, inquit, de„ bitè officium Cuſtodis facere non ſoleant. " Et *cap.* 19. edixerat, ut Cuſtos aſſumatur, *qui boni ſit nominis & famæ, & honeſtæ converſationis, peritus cantûs.*

Quin Synodus Gandenſis anno 1613. *tit.* 16. *cap.* 12. & Decreta Synodalia ſub Trieſt *tit.* 16. *cap.* 20. nec ad *deſervituram* cuſtodiæ admitti volunt, " qui Col„ lectoris vectigalium, cauponis, tabernarii, vel aliud „ vile & ſordidum officium exercet; nec bigamum, „ ſine legitima diſpenſatione.

Denique Synodus I. P. Cameracenſis *tit. De miniſteriis Eccleſiaſticis cap.* 10. paucis multa comprehendens, ait: " Matricularii, & Cuſtodes Eccleſiarum „ munera ſordida, & planè laica non obeant: Ne ſint „ publicani, ſylvarum Cuſtodes, villici locatitii, nec „ veſtitu præ ſe ferant aliud, quàm caſtum & mode„ ſtum *Eccleſiæ miniſterium*, cui ſunt attributi.

IV. Nullatenus ergo ambigi poteſt quin Synodi Belgicæ uno conſenſu Cuſtodes Miniſtris Eccleſiæ annumeraverint. Hinc Synodus Audomarenſis loco jam citato, ait: " Aſſumpti autem qui fuerint, abſtineant „ omni tabernarum ingreſſu & converſatione indecen„ ti, vitam ducant Dei Miniſtris dignam, nec prodeant, „ ſaltem in Eccleſiam aut ad obeundum quod ſui eſt „ muneris, niſi in tonſura & habitu decenti.

Et Synodus Mechl. P. II. *tit.* 17. *cap.* 15 vult, ut in ſua aſſumptione promittant, " ſe in officio Divi„ no & adminiſtratione Sacramentorum ſuperpelliceo „ uſuros, alioquin officio privandos. Et ſi Cuſtodes „ non reſideant, teneantur providere Eccleſię de ido„ neo aliquo ſubſtituto, cum ſtipendio Ordinarii arbi„ trio illi conſtituendo.

V. Ex his pateſcit, Synodos noſtras conformiter ad jus commune non dubitaſſe, quin officium Cuſtodis ſeu Matricularii ſit officium Eccleſiaſticum; ipſique Miniſtris Eccleſiæ ſint annumerandi; ideoque tanquam indubitatum ſuppoſuerint, veram eſſe Simoniam mediante temporali hujuſmodi officium vel impetrare, ut in caſu occurrente etiam reſpondit Wamelius *Conſ.* 562.

VI. Adhæc ſi quis attendat morum ac vitæ honeſtatem aliaſque conditiones in Matricularis requiſi-

5. *Cuſtos partem ſuam habet in oblationibus.*
6. *Circa hoc jus Cuſtodis obſervanda Conſuetudo.*

I. CUm Cuſtodes ſint miniſtri Paſtoris ut ipſi ſerviant in iis omnibus quæ muneris ejus ſunt, uti loquitur Synodus Audomarenſis *tit.* 20. *cap.* 2. naturale eſt ut Parocho competat jus conſtituendi Cuſtodem tanquam miniſtrum ſuum; ideoque, nî contraria conſuetudo aut alius legitimus titulus probetur quo Parochus excludatur, non apparet qua ratione ab electione excludi queat.

II. Quia tamen Matricularii quoque ornamenta aliaque Eccleſiæ utenſilia curare eſt, quorum cura & ad Æditŭos Eccleſiarum ſolet ſpectare; hinc conſuetudo multarum Eccleſiarum in conſtituendo ſeu eligendo Matriculario ipſos Æditŭos unà cum Parocho admittit.

Quin tamen ex ſingulari titulo, aut legitima longa conſuetudine ad alios jus illud transferri poſſit, dubium non eſt. Unde primò & ante omnia de titulo & conſuetudine inquirendum; ſi verò de his non conſtet, aut non ſatis probentur, eo caſu juxta jam dicta Parochus & Æditui ad conſtituendum Matricularium præ cæteris fundati videntur.

III. Jam pridem decretum fuit in Concilio Nannetenſi relatum *in cap.* 3. *ꝗ De vita & honeſtate Cleric.* " Ut quiſque Preſbyter, qui plebem regit, Cle„ ricum habeat, qui ſecum cantet, & Epiſtolam & „ Lectionem legat, & qui poſſit tenere ſcholas, & ad„ monere ſuos Parochianos, ut filios ſuos ad fidem „ diſcendam mittant ad Eccleſiam; quos ipſe cum omni „ caſtitate erudiat.

Clericum, de quo in citato Decreto, eumdem eſſe, quem hodie *Cuſtodem* vocamus, inter Canoniſtas convenit; & monet Boëtius Epo in commentario ad dictum Capitulum.

IV. Ulteriùs ad citatum Capitulum notat Gloſſa, quod Eccleſia dedicari non debeat, niſi dos pro duobus ad minus ſufficiat Clericis.

Proinde non Parochus dumtaxat, ſed & Cuſtos jus habet; ut ſibi tanquam Eccleſiæ Miniſtro dos competens ad ſuſtentationem aſſignetur ex proventibus Eccleſiæ. Ideoque cum decimæ ſint inſtitutæ, & ab Eccleſia ordinatæ, ut Miniſtri Eccleſiæ intertineantur, ſi hæ ad Monaſteria aut Capitula tranſierint, tenebuntur eam dare ex illis portionem, ut non tantum Parochus, ſed & ejus Miniſter, qui illi in functionibus ſuis aſſiſtere debet, decenter vivere queat.

Hinc Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *De reformat.* tantum ex primitiis, decimis, aut aliunde redigi vult, quod pro *Rectoris aut Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat.*

Cum ergo ambigendum non ſit, quin Matricularius Parochiæ neceſſarius ſit, nec ambigendum videtur, quin & aſſignanda è decimis competentia illius quoque neceſſitati reſpondere debeat.

Hæc

Digitized by Google

communibus Laicis.
2. *Interdum poſſunt eſſe Eccleſiaſtici.*
3. *Illorum electio pendet à conſuetudine.*
4. *Juſtum eſt ut interveniat Parochus.*
5. *Poteſt tamen ſubinde excludi.*
6. *Quid Parocho incumbat dum electioni intervenire nequit.*
7. *Juramentum noviter electi.*
8. *A quo recipi debeat.*

I. QUod piorum locorum Rectores, locorum ipſorum cura poſtpoſita, bona, res & jura ipſorum interdum ex occupatorum & uſurpatorum manibus excutere negligerent; quinimo ea collabi & deperdi, domus & ædificia ruinis deformari permitterent; quin & proventus eorum in uſus ſuos damnabiliter converterent, videns Synodus Viennenſis, ſtatuit: " Ut nullus ex locis ipſis ſecularibus, Clericis in beneficium conferatur; etiamſi de conſuetudine (quam, ait, reprobamus) hoc fuerit obſervatum: niſi in illorum fundatione ſecus fuerit conſtitutum, ſeu per electionem ſit de Rectore locis hujuſmodi providendum; ſed eorum gubernatio Viris providis, idoneis & boni teſtimonii committatur, qui ſciant, & valeant bona eorum ac jura utiliter regere, & eorum proventus & reditus in perſonarum miſerabilium uſum fideliter diſpenſare; & quos in uſus alios bona prædicta convertere præſumptio veriſimilis non ſit." *Clem.* QUIA CONTINGIT, *De relig. domib.*

Conformiter ad hanc Concilii Viennenſis Conſtitutionem iterato à Concilio Tridentino innovatam, moribus obtinuit, ut Æditui Eccleſiarum, itemque Magiſtri Menſarum S. Spiritus eligantur communes Laici, boni Patresfamilias ex cujuſque Parochiæ incolis; adeò ut nec Eccleſiaſtici, imo nec Laici nobiles aut Officiales, ſed mercatores, opifices, aliique ſimplices cives, aut pagorum incolæ ſint eligendi; uti tradit Autumnus ad *leg. 33. Cod. de Epiſc. & Cler.*

II. Hoc tamen cum ea limitatione intelligendum, niſi ex fundatione, aut inveterata conſuetudine ſecus obtineat. Eccleſiaſticos enim eſſe ſubinde Eccleſiarum Ædituos, ſeu Magiſtros Fabricæ non tantùm ipſa multarum Eccleſiarum, præſertim quibus Canonicorum Capitula intendunt, conſuetudo oſtendit; ſed etiam ipſa Synodus Tridentina ſupponit, volens; " ut Adminiſtratores tam *Eccleſiaſtici* quam Laici, Fabricæ cujuſvis Eccleſiæ ſingulis annis rationem adminiſtrationis reddere teneantur Ordinario, " *Seſſ. 22. cap. 9. De reform.* Idem ſupponunt Concordata inter Caro-

Chriſtiano, quàm ut eo modo agat quo agere viderit Eccleſiam ad quam fortè devenerit. " Cum tamen hi Fabricæ & pauperum Magiſtri in hac bonorum adminiſtratione in locum ac vices Diaconorum, qui viduarum & pauperum menſis præpoſiti fuère, ſucceſſiſſe videantur; primitivæ ac puriori Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſat videtur conforme ſtatutum Archidiaconatus Hiſpaniæ in Eccleſia Leodienſi, cujus territorium etiam vicina nobis loca complectitur, quo edicitur, nominationem Mamburnorum ſive Magiſtrorum " præcipuè ad Parochos ſpectare, niſi ex contraria & legitimè præſcripta conſuetudine, aut in largitionum fundatione ſecus fuiſſe inſtitutum appareat evidenter. Quibus rurſum caſibus nihilominus Paſtores nominationi ſeu electioni nedum intereſſe, ſed ut ritè omnia procedant, advigilare volumus.... Qua in re ut major cautio adhibeatur, fient deinceps ejuſmodi Mamburnorum electiones, populo imprimis Dominico aut Feſto die immediatè diem electionis præcedente inter Miſſarum ſolemnia præcertiorato, & in termino per campanæ pulſum ſpecialiter convocato, ut is diſpiciat cum Paſtore de magis idoneis eligendis.

IV. Quod de Parocho hic dicitur, de conſuetudine ubique penè obtinet; ut nimirum Parochi interventu Magiſtri Fabricæ & pauperum nominentur; ipſaque Synodalia Decreta probant.

Synodus Ipreniſis ſub Rithovio *tit. 28. cap. 1.* " Fabricis Eccleſiarum cujuſque loci ex communi deliberatione *Paſtoris* & Notabilium Parochianorum præficiantur Magiſtri ſeu Gubernatores, omni exceptione majores, bonæ converſationis & induſtriæ, atque ad bona Fabricarum conſervandum, recipiendum, & utiliter diſpenſandi idonei & ſufficientes, & nullo modo de hæreſi ſuſpecti. " Idem de Magiſtris Menſæ S. Spiritus decernitur capite ſequenti.

V. Hæc iiſdem verbis repetit, ſuiſque Decretis inſeruit Synodus Audomarenſis anno 1583. *tit. 21. cap. 1. & 2.*

Subinde tamen, vel ex fundatione, vel ex vetuſta & numquam interrupta conſuetudine etiam contingere poteſt, ut ad ſolos Laicos pertineat: quæ licet nonnihil dura videatur utpote excludens Parochum, cui primariò cura Eccleſiæ & pauperum commendata cenſetur, tamen toleranda eſt; eamque ſupponunt Concordata inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem in verbis: *Quod ſi Magiſtri Fabricæ, Menſæ S. Spiritus, aut Adminiſtratores Hoſpitalium Laici fuerint*, & à Laicis inſtituantur, &c.

VI. Veruntamen ubi conſuetudo ad Laicos privativè

Digitized by Google

re queant, medio juramento promittere debent in hujuſmodi officio fidelitatem; quodque bona Fabricarum & pauperum conſervabunt; & deperdita, quantum poterunt recuperabunt; ac utiliter juxta Fundatorum intentionem & neceſſitatem obvenientem diſpenſabunt: quodque pro eorumdem bonorum conſervatione & fideli diſpenſatione non minorem, ſed, ſi fieri poteſt, majorem impendent operam & diligentiam, quam circa res proprias. Hæc eſt formula juramenti expreſſa in Synodo Iprenſi ſub Rithovio *tit.* 28. *cap.* 1. & 2. & Audomarenſi 1583. *tit.* 21. *cap.* 1. & 2. cui quoad ſubſtantiam pleriſque in locis conſueta formula juramenti conſonat; niſi quod alibi addatur aliquid de annua redditione computus: uti videre eſt in Regulamento Concilii Flandriæ anni 1651. quod extat ad calcem Statutorum Synodalium ſub D. Trieſt.

VIII. A quo juramentum illud recipi debeat, non eadem eſt omnium Eccleſiarum conſuetudo. Alibi enim à Paſtore, tanquam primario Eccleſiæ & pauperum intendente, & locum Epiſcopi tenente, recipitur: Hæcque conſuetudo probatur à Synodo Buſcoducenſi tam ſub Metſio, quam ſub Maſio. Prima quidem mandat, ut Magiſtri Fabricæ & Menſæ S. Spiritus juramentum in præſentia Parochi infra menſem a ſuſcepta adminiſtratione præſtent *tit.* 24. *cap.* 7. Altera verò ut antequam ſe adminiſtrationi immiſceant, teneantur juramentum fidelitatis, inſtar tutorum & curatorum coram Parocho præſtare, *Tit.* 12. *cap.* 1.

Alibi verò conſuetudo habet, ut juramentum illud recipiatur à Magiſtratu, vel primario Officiali. Et quidem citatum regulamentum Concilii Flandriæ *art.* 2. injungit Magiſtris Fabricæ & Menſæ S. Spiritus, præſtare juramentum fidelitatis coram Ballivo, Scautlero, Droſſardo, aut alio primario Officiali ad quem pertinet.

Et cum Officialis Noviodunenſis cujuſdam Parochiæ Magiſtros Fabricæ evocaſſet ad præſtandum juramentum; injecta appellatione tamquam ab abuſu, juxta uſum Regni Franciæ, ad Parlamentum Pariſienſe, caſſatum, nullumque declaratum fuit Decretum Officialis; dictumque eſt, juramentum hujuſmodi Magiſtrorum, utpote qui Laici ſunt, & ſolis rebus temporalibus præfixi, coram Superioribus Laicis eſſe præſtandum. Papon *liv.* 4. *cap.* 12. *Arreſt* 14.

In his ergo cujuſque Eccleſiæ antiqua conſuetudo tenenda eſt: unde Synodus Iprenſis 1609. *tit.* 20. *cap.* 22. ſimpliciter dicit, "Ut qui admittuntur ad admi-„ niſtrationem bonorum Fabricæ aut Menſæ pauperum, „ præſtent *Superioribus* juramentum," non deſignando vel Eccleſiaſticos vel ſeculares.

I. Imprimis ex ipſa lege juſtitiæ, & religione ſui juramenti omni fidelitate res Eccleſiæ & pauperum tamquam res proprias adminiſtrare debent; omnem impendentes curam & ſtudium, ut nihil vel eorum negligentiâ pereat, aut deterioretur.

II. Pro ſecuriori autem bonorum conſervatione Principes noſtri in Edicto ad Synodum P. II. Mechlinienſem *art.* 28. conformiter ad jus commune interdixerunt omnem eorum alienationem, permutationem, oppignorationem ſive hypothecationem; & in caſum notabilis neceſſitatis, aut utilitatis, ratione cujus oporteret hujuſmodi alienationi conſentire, intentionis ſuæ eſſe declarant, ut omnia præviè examinentur, & ſedulò diſcutiantur per Epiſcopum, alioſque ad quos hactenus recurri ſolitum fuit, & ut à ſingulis reſpectivè obtineatur eorum conſenſus in ſcriptis.

Similiter Philippus II. Edicto ad Synodum P. II. Cameracenſem vult, ut Judices Regii aliique habeant tamquam nullas & invalidas omnes alienationes rerum Eccleſiaſticarum, "quæ factæ ſunt ſine conſenſu „ Superiorum, & convenienti cauſæ cognitione; id-„ que non obſtante quacumque contraria conſuetudi-„ ne quoad alienationes poſt Edictum factas. Inſuper „ pro invalidis reputari vult venditiones granorum, „ quorum termini nondum effluxerunt, factas viliori „ pretio ob anticipatam ſolutionem.

III. Cùm verò Edicta non exprimant, quinam præter Epiſcopum huic alienationi conſentire debeant, ſed ad hactenus obſervatam conſuetudinem remittant, ea omnino attendenda & examinanda eſt; ut tamen Parochi, & Notabilium Parochianorum, qui de neceſſitate Eccleſiæ, aut Parochiæ, aliiſve juſtis alienationis cauſis, præ cæteris meliùs ſolent eſſe inſtructi, judicium ſaltem expetatur, æquum juſtumque eſt. Unde & Synodus Iprenſis ſub Rithovio *tit.* 28. *cap.* 4. vult, "ut in majoribus negotiis, & maximè ubi de „ præjudicio Fabricarum ſeu pauperum agitur, nihil „ adminiſtratores, niſi de unanimi Paſtoris & Notabi-„ lium conſenſu attentare præſumant.

Adhæc ne in ipſa bonorum elocatione carnalis affectus ſe immiſceat, ea viliori pretio amicitiæ aliove humano intuitu elocando, cautum eſt Edicto Philippi II. ſupra citato *art.* 25. ne hujuſmodi bona elocentur, niſi præviis tribus proclamationibus aut chartularum affixionibus in locis conſuetis; vel ſaltem non elocentur minori pretio quàm bona vicina ejuſdem naturæ & qualitatis elocari conſueverunt; ita ut nec accipi queat poculum vini in diminutionem mercedis elocationis, niſi de conſenſu Superioris; ſub pœna nullitatis talium contractuum.

Similiter Edicto Concilii Flandriæ ſupra allegato *art.* 5. cautum eſt, ne Magiſtri Fabricæ aut Menſæ pauperum, aut Receptores quidquam elocent, niſi *publicè*, prævia chartularum affixione, & proclamatione; pluſque offerens præferatur.

IV. Idem pleræque Synodi Belgicæ inculcant; adduntque,

Digitized by Google

„ Rectores Fabricarum aut Menſarum S. Spiritus „ nullas lites aſſumant (ait Synodus Antverp. ſub Mi- „ ræo *tit.* 21. *cap.* 25.) niſi cauſâ priùs à nobis noſtro- „ ve Vicariatu examinatâ, ne alicui inconſulta teme- „ ritate per injuriam moleſti ſint, atque non neceſſa- „ riis ſumptibus, ſalariis, vacationibuſque Fabricas aut „ Menſas pauperum gravent. Quod ſi etiam cauſa „ gravioris momenti ſit, committetur alicui ex Vica- „ riatu aut Decano Chriſtianitatis, ut antequam lites „ inſtituantur, cum adverſariis ſeria ratione agant; ut „ ſi fieri poſſit, res ſine ſtrepitu Judicii terminetur, „ aſſumptis potiùs, ſi dubium fuerit, utrimque Juriſ- „ conſultis, quibus deciſio negotii committatur: ſi quis „ ſecus fecerit, nullo modo expenſas in Fabricæ aut „ Menſæ S. Spiritus rationes referat, nec auditores ra- „ tionum inſerri patiantur in quas fortè condemnatus „ erit, aut quas ab adverſario recuperare nequiverit, „ ſed eas ipſe in pœnam temeritatis ſuæ luat.

Huic juſtiſſimo Decreto paſſim conſentiunt reliquæ Synodi, requirentes in aſſumptione litis prævium Paſtoris, vel etiam Epiſcopi, & Magiſtratus conſenſum. Synodus Namurc. anno 1659. *tit.* 18. *cap.* 7. Buſcoduc. anno 1612. *tit.* 21. *cap.* 4. Iprenſ. 1577. *tit.* 28. *cap.* 4.

bus diſtinctis clavibus clauſuram Synodi noſtræ conſentiunt; ſed pro monumentis Fabricæ & pauperum conſervandis, unicum ſupponere videntur; cùm paſſim clavium cuſtodiam ita diſtribuant, ut unam quidem Paſtori, reliquas verò primario Mamburno ſeu Magiſtro Fabricæ, & primario Magiſtro Menſæ S. Spiritus reſpectivè committant. Etenim quoad hanc clavium cuſtodiam, ſi reperiatur Eccleſiarum varia conſuetudo, aut ordinatio, cuique Eccleſiæ ſua ſervanda erit.

VIII. Additque citatum Edictum Concilii Flandriæ, & communiter Synodi noſtræ, ut ſi quando neceſſe fuerit aliquod monumentum ex ipſo archivo extrahi, loco illius in archivo ponatur ſcripta notitia cum expreſſione nominis & cognominis, & reſidentiæ illius, qui hoc monumentum accepit; unà cum ſignatura ipſius, quâ fatetur ſe illud accepiſſe.

Quod de clauſura archivi ſeu ſcrinii pro conſervatione monumentorum cautum, idem Edicto Caroli V. anni 1531. *art.* 16. & Synodalibus Decretis ſancitum eſt circa gazophylacia ſive truncos recipiendis Fidelium oblationibus expoſita; ut nimirum tribus diſtinctis ſeris firmentur, utque clavium una ſit penès Paſtorem,

ADDITAMENTA
AD CAPUT II.

Decretum Epiſcopi Principis Leodienſis pro fideli & recta adminiſtratione bonorum Fabricæ Eccleſiæ & Menſæ S. Spiritus.

Maximilien-Henri par la grace de Dieu Archevêque de Cologne, Prince Electeur du Saint Empire Romain, Archichancellier par l'Italie, & du Saint Siége Apoſtolique Légat né, Evêque & Prince de Liége, Hildesheym, élû Evêque de Munſter, Adminiſtrateur de Bergteſgarde, & Duc des deux Bavieres, du Haut Palatinat, VVeſtphalie, Engeren & Boüillon, Comte Palatin du Rhin, Landgrave de Leuchtenberg, Marquis de Franchimont, Comte de Looz, Herne, &c.

SUr rapport Nous fait, que dans nos Villes, Bourgades & Villages de nôtre Païs & Diœcéſe de Liége, il ſe gliſſeroit un abus très-conſidérable au ſujet des Comptes, tant des Biens apartenans aux Egliſes, Fabriques & Luminaires, que Membres des Pauvres, les uns des Auditeurs d'iceux ſe faiſant mettre à dîner, les autres ſe faiſant païer en argent, au lieu de ſervir gratuitement l'Egliſe & les Pauvres d'icelles; les Mambours deſquels feroient des éfractions de muids à petit prix, comme auſſi la diſtribution des pains ainſi que bon leur ſemble, les donnant aux Riches auſſi-bien qu'aux Pauvres: Voulant à ce remédier, avons ordonné, comme Nous ordonnons par les Preſentes, à tous Mambours & Auditeurs deſdits Comptes, d'y vâquer gratuitement pour Dieu & pour les Pauvres, ſans prétendre choſe que ce ſoit, pour dépenſe de bouche ou autrement: Comme auſſi Nous ordonnons à tous Mambours deſdites Egliſes & Pauvres, de ſuivre au futur les éfractions du Clergé de Liége pour les muids qui leur ſont dûs, & de ne faire diſtribution deſdits biens, ſoit en argent, ſoit en pains, à autres qu'à ceux qui ſont vraiment Pauvres, & connus pour tels par les Paſteurs, pardevant leſquels & les deux plus vieux Echevins ou Principaux du lieu, tous les Comptes ſuſdits de l'Egliſe & Pauvres, ſeront rendus & examinez gratuitement. Ordonnant à tous Paſteurs & Deſſerviteurs deſdites Egliſes, de publier certui nôtre Mandement, un jour de Dimanche, pendant la Meſſe

Digitized by Google

gne, & autrement Nous compete, & aions droit de ſuſdites Prelatures & dignitez, quand elles vaquent, nommer perſonnes ſuffiſantes, idoines, & à Nous agréables. Et il ſoit par le trépas de Dame N. vôtre derniére Abbeſſe, ladite Abbaïe preſentement vacante, Nous aions fait informer de l'idoineté & capacité des Religieuſes d'icelle, entre leſquelles Nous ſeroit être preſentée Dame N. Religieuſe de la même Abbaïe: Savoir vous faiſons, que le bon raport que fait Nous a été de ladite Dame N. & de ſes ſens, expérience, bonne religieuſe vie & converſation, Nous l'avons par la délibération de nôtre trés-cher & féal Couſin Don Franciſco Antonio de Agurto, Marquis de Castañaga, Chevalier de l'Ordre d'Alcantara, Lieutenant, Gouverneur, Capitaine Général de nos Païs Bas, &c. a dénommé & dénommons par ces Preſentes à ladite Abbaïe N. vous conſentans & requirans, que procédant a l'élection de vôtre nouvelle & future Abbeſſe, vous éliſiez & acceptiez à icelle Dignité, ladite Dame N. comme perſonne à ce capable, & à Nous agréable, à laquelle conſentons & permettons de pouvoir ſur ce obtenir de Nôtre Saint Pere le Pape, de l'Evêque Diocesain, ou autre Superieur, telles Bulles Apoſtoliques & Proviſions de Confirmation qu'il apartiendra, & icelles à dûë exécution, au ſurplus prendre & aprehender la vraïe, réelle & actuelle poſſeſſion de ladite Abbaïe, enſemble des droits, fruits, profits & émolumens d'icelle, pour d'orénavant la tenir, régir & adminiſtrer, tant au ſpirituel qu'au temporel, en a gardées & obſervées les ſolemnitez en tel cas requiſes & acoûtumées. Si donnons en mandement a nos trés-chers & féaux les Chef Preſident & Gens de nos Privé & Grand Conſeil, Chancellier de gens de nôtre Conſeil ordonné en Brabant, & à tous autres nos Juſticiers, Oficiers & Sujets, à qui ce regarder, à qu'à vous en ce que dit eſt, ils aſſiſtent ſi beſoin en avez, & en outre faſſent, ſoûfrent & laiſſent ladite Dame N. de cette nôtre preſente nomination, acord & conſentement, pleinement & paiſiblement joüir & uſer, ceſſant tous contredits & empéchemens au contraire; Car ainſi Nous plaît-il. Donné en nôtre Ville de Bruxelles, &c. *Chriſt. Vt.* Inferius erat ſignatum: Par le Roi, Galvan.

CAPUT III.

Quomodo bona Fabricæ & Menſæ S. Spiritus diſpenſanda, & a quibus.

1. *Bona Fabricæ & Menſa S. Spiritûs fideliter diſpenſanda.*
2. *Bona Pauperum ex humano affectu non diſpenſentur.*
3. *Non tantùm inopia, ſed & morum ratio in hac diſpenſatione habenda, & qui hoc nomine ab eleëmoſyna arcendi;*
4. *Quomodo Parochus in horum diſtributione intervenire debeat.*
5. *Qui eleëmoſynis gaudent à Parocho examinandi.*

I. Bona Fabricæ ſive Eccleſiæ in uſus Eccleſiæ eſſe fideliter expendenda, ipſa nominis etymologia evincit. Neque enim alia ratione dicuntur bona Fabricæ ſive Eccleſiæ, niſi quod uſibus Eccleſiæ ſint deſtinata. Quapropter attendendum Æditui aliiſve bonorum illorum Adminiſtratoribus, ut fideliter in utilitatem Eccleſiæ proventus illorum expendantur; & ſi in alios uſus ex aliquo humano affectu impenderint, reſtitutioni ſe reddi obnoxios. Similiter bona Menſæ S. Spiritus ſeu pauperum eſſe deſtinata in uſus pauperum, ipſum nomen manifeſtat; adeòque & illa in pauperum uſum fore impendenda.

II. Verùm quia pauperum magna ſolet eſſe copia eorumque multiplex conditio; neque facilè generaliter determinari queat, qui ſint habendi ut pauperes, quibus hæc bona rectè impendantur; idque ferè arbitrio & prudentiæ credi debeat eorum, qui bonorum illorum diſpenſationi præſunt, ideo in hac diſpenſatione facilè ex humano amicitiæ, aut proprii emolumenti affectu a juſtitiæ tramite deflectitur, aut in vitium acceptionis perſonarum inciditur. Quod vitium haud evadunt, qui in diſtributione hujuſmodi eleëmoſynarum ex privato aliquo affectu minùs merentes magis merentibus præferunt: cùm dubitari nequeat, offerentium hujuſmodi eleëmoſynas intentionem eſſe, ut dum omnibus pauperibus provideri nequit, magis merentes primò de illis participent.

Hinc Synodi noſtræ paſſim ſolicitè inculcant, " ut „ eleëmoſynæ Menſarum pauperum ſine humano affe- „ ctu & acceptione perſonarum, iis tantùm diſtribuan- „ tur, qui verè pauperes ſunt. " Ita Synodus Mechl. ann. 1609. *tit.* 21. *cap.* 11. Idem & reliquæ Synodi communiter monent; additque Franciſcus Sonnius Antverpienſium Antiſtes in Decretis Synodalibus *tit. de bonis Fabricæ & S. Spiritûs cap.* 6. ut " in ſingulis Parochiis Mamburni S. Spiritus habeant Menſam conve- „ nienti loco poſitam ad diſtribuendas ex ea pauperum „ portiones, ut videat populus, neque indignos admit- „ ti, neque dignos repelli, fierique hanc diſtributio- „ nem ſine perſonarum acceptione.

III. Monet præterea citata Synodus Mechlinienſis, ut in eleëmoſynarum diſtributione " non inopiæ & ege- „ ſtatis tantùm, ſed morum etiam, ac vitæ probitatis „ ratio habeatur.

Atque imprimis hoc nomine ab his eleëmoſynis arcendi ſunt validi mendicantes; qui hujuſmodi eleëmoſynis victitantes, in otio, & deſidia, ac quæ exinde ſequuntur multis ſceleribus vitam ducunt: quos & Principes

Digitized by Google

„ 5. Ut diebus Dominicis & feſtivis poſt ſummum „ Sacrum & Concionem (quibus omnes intereſſe debent ſub privatione eleemoſynæ) ſine humano affectu diſtribuantur. " Deinde proſequitur : " Notabiliter ante Feſtum Nativitatis Jeſu Chriſti & Paſchæ „ Magiſtri S. Spiritus dabunt nomina Paſtoribus gaudentium ſubſidio S. Spiritus, ut fidem eorum & Religionem cognoſcant : non enim eleemoſynis gaudere „ poterunt, niſi de Confeſſione & Communione in Paſchate docuerint.

Hæc aliaque ſaluberrima Decreta & conditioni horum bonorum & legibus juſtitiæ diſtributivæ planè conformia, ſi exactè ſervarentur, non tantùm corporalibus, ſed & ſpiritualibus neceſſitatibus pauperum quàm optimè provideretur. Adde Decretum Synodi Antv. ſupra citatum.

CAPUT IV.

Qui computibus intervenire debeant.

1. *Quis ex Decreto Concilii Tridentini hic intervenire debeat.*
2. *Synodus Tridentina cum limitatione hic recepta.*
3. *Qui interveniant ſecundùm Concordatum inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem.*
4. *Qui ex Edicto Philippi II.*
5. *Qui ex Edicto Alberti & Iſabellæ.*
6. *Interdum cum Parocho intervenire debet Commiſſarius Epiſcopi.*

I. „ ADminiſtratores, tam Eccleſiaſtici, quàm Laici, *Fabricæ* cujuſvis Eccleſiæ, etiam Cathedralis, Hoſpitalis, Confraternitatis, eleemoſynæ Montis Pietatis, & quorumcumque piorum locorum, ſingulis annis teneantur, ait Synodus Tridentina *Seſſ. 22. cap. 9. De reform.* reddere rationem adminiſtrationis „ Ordinario : conſuetudinibus & privilegiis quibuſcumque in contrarium ſublatis : niſi ſecus fortè in inſtitutione & ordinatione talis Eccleſiæ ſeu Fabricæ expreſsè „ cautum eſſet. Quòd ſi ex conſuetudine aut privilegio aut conſtitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis „ ratio reddenda eſſet, tunc cum iis adhibeatur etiam „ Ordinarius : & aliter factæ liberationes dictis Adminiſtratoribus minimè ſuffragentur.

Ex mente ergo Synodi Tridentinæ in redditione rationum ſemper intervenire debet Ordinarius loci ; niſi in fundatione contrarium expreſsè cautum ſit.

„ guntur coram Superioribus ſuis, vocato ad hoc Curato, ſi reſideat, vel eo abſente Viceeurato, vel Vicario perpetuo reſidente, ut ſi voluerit interſit, abſque eo quòd Decanus foraneus, aut alius Epiſcopi „ Commiſſarius neceſſario vocari aut intereſſe debeat. " „ Sequenti §. dicti Concordati cautum eſt, " Ut inſtitutio, deſtitutio vel correctio talium Adminiſtratorum Laicorum & à Laicis inſtitutorum ad eoſdem „ Superiores Laicos pertinebit, & in caſum negligentiæ ipſorum poſt monitionem per Epiſcopum eis legitimè factam, eorum negligentiam poterit Epiſcopus ſupplere, rationes adminiſtrationum exigendo, „ puniendo, vel deſtituendo delinquentes pro illa vice. „ Si Adminiſtratores omnes vel major pars Eccleſiaſtici fuerint, tunc omnis cura Adminiſtratorum quoad „ computum, inſtitutionem, &c. ad Epiſcopum ſpectabit.

Igitur vi Concordatorum illorum, ſi Fabricæ aut Menſæ S. Spiritus Adminiſtratores Laici fuerint & à Laicis inſtituti, rationes reddi debent coram eorum Superioribus & Curato, aut ejus Viceeurato vel Vicario perpetuo reſidente : Epiſcopus verò aut ejus Deputatus nequaquam vocari aut intereſſe debet. In caſum tamen negligentiæ poterit Epiſcopus rationes exigere.

IV. Edictum Philippi II. ad Synodum Cameracenſem *art.* 13. cavet, " Ut quo proventus Fabricarum & „ aliorum piorum locorum, meliùs impendantur, & „ fundationes, prout oportet, conſerventur, *redditioni computûs* proventuum Fabricarum, præſens ſit & „ vocetur Curatus loci, vel Epiſcopus mittat unum „ alium ſuum Deputatum, quando ex cauſa id judicaverit expedire, idque ſine ſumptu dictæ Fabricæ, & „ ſine præjudicio juris vel authoritatis Regiæ, aut particularium Toparchorum ipſorum locorum.

V. In Edicto Alberti & Iſabellæ ad Synodum Mechlinienſem per octo articulos de adminiſtratione piarum fundationum & locorum tractatur ; & quidem *artic.* 23. quaſi præfando aiunt Principes, " Conſervationem piorum locorum, eorumque proventuum ſpecialiter ſibi „ eſſe commendatam ; utpote cujus pars notabilis à „ Principibus ſuis Prædeceſſoribus, aut eorum Vaſſallis „ provenit. " Deinde ſubdunt : " Nos confidentes, nec „ dubitantes de bono affectu Archiepiſcopi & Epiſcoporum hac in parte nobis aſſiſtendi, & ſatisfaciendi „ obligationi, quæ juxta Sacros Canones ipſorum officio & dignitati annexa eſt, ſtatuimus, &c.

Agnoſcunt ergo Principes, Epiſcopis vi ſui officii curam Fabricæ piarumque fundationum ſpecialiter incumbere ;

Digitized by Google

Et quidem cum ex Concordato inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem expreſsè Parochus eſſet vocatus, & ex Edicto Alberti & Iſabellæ præter illos qui conſueverant intervenire, vocetur Epiſcopus ejuſve Commiſſarius, non obſcurum eſt, cur in iſtis Parochiis, quæ aliquando fuerunt ſub Diœceſi Leodienſi, unà cum Parocho interveniat Archipreſbyter.

Nequaquam ergo Principum intentio fuit, per limitationem publicationi Concilii Tridentini adjectam, Parochum aut Epiſcopum omnino excludere.

Imò cùm Sacri Canones, ipſorumque Principum Edicta jus interveniendi ejuſmodi rationum exhibitioni adeò enixè, & evidenter Parocho & Epiſcopo aſſerant, conſequens eſt, quod non niſi evidenter & juridicè contrario titulo probato Parochus vel Epiſcopus excludi queat.

CAPUT V.

Quæ circa redditionem computus obſervanda?

1. *Singulis annis computus reddendus.*
2. *Certus dies præfigendus; & à quo?*
3. *Concluſiones computuum purgandæ.*
4. *Expenſæ inutiles vitandæ.*
5. *Bona Pauperum in uſum Communitatis non convertenda.*
6. *Defectus & abuſus circa computus per quos corrigendi.*
7. *Qui cognoſcere debeant de quæſtionibus in hac materia exurgentibus.*

I. „ RAtiones Fabricarum, & Menſarum pauperum aliarumque piarum fundationum, ait „ Synodus Mechl. P. II. ſingulis annis ubique reddantur, vel ſaltem, ubi tenuiores ſunt earum proventus, ſingulis bienniis." *Tit.* 21. *cap.* 8.

Hanc annuam rationum exhibitionem non tantùm Synodi, ſed & Principum Edicta urgent; quin & juramento in ſæpe citato Regulamento Concilii Flandriæ præſcripto, annua illa computus exhibitio exprimitur, & exigitur.

II. Præterea Edicto Principum ad Synodum Mechlinienſem *art.* 23. ſtatuitur: "Ut Epiſcopi per ſe, vel „ per Commiſſarios cum interventione patronorum „ fundationum, vel aliorum qui hactenus curam ha„ buêre, alioquin primarii Officialis, certum perpe„ tuumque diem præfigant, quo quotannis Adminiſtra„ tores rationem ſeu computum reddant.

Regulamentum Concilii Flandriæ ſimiliter certum diem ſingulis annis redditioni computus deſignari optat; vultque ut dies ille publicetur ante fores Eccleſiæ 14. aut minus 10. vel 8. diebus ante; ut unuſquiſque ſe juxta hoc gerere queat.

tum, ſive ſit Graphiarius Parochiæ, ſive quis alius, „ Non ampliùs poſſint accipere in ſingula folia ex utra„ que parte conſcripta quàm quatuor aſſes, etiam cum „ duplicato; modò unaquæque pagina contineat 17. „ aut 18. lineas, & ſingulæ lineæ ſex verba, ſic ut Ar„ ticuli inutiliter non extendantur, ſub pœna quòd „ horum reſpectu in taxando ſalario nulla habeatur ra„ tio ab Auditoribus computus.

Et Articulo 10. decernitur, ut " Auditoribus ſive „ pro auditione ſive concluſione computus loco ſalarii „ ſingulis unus duntaxat florenus detur; Graphiario „ autem pro lectione ac ſignatura tam originalis quàm „ duplicati duo floreni; neque aliquid præterea eorum „ intuitu in computum induci poſſit; ac ſignanter ne „ aliquæ convivationes fiant ad onus Fabricæ aut pau„ perum.

Denique ut omnes ſuperfluæ expenſæ vitentur; nec quocumque colore bona Eccleſiæ vel pauperum in proprium ſuum commodum Graphiarii aliique Officiales divertant, cautum eſt, ne expenſis Fabricæ vel pauperum ampliùs quàm duo exemplaria computus conficiantur: unum reponendum in archivis Eccleſiæ, & alterum ut maneat apud eum qui computum exhibuit.

Mandant quoque ſingulariter Synodi noſtræ, ut à comeſſationibus & conviviis, quibus Fabricæ paupereſque gravantur in redditione computus & elocatione bonorum, abſtineatur.

Et ſanè qui inutilibus, ſuperfluis, imò profanis expenſis res pauperum & Eccleſiæ conſumunt, aut in proprium uſum quocumque prætextu convertunt, nequaquam ab injuſtitia & reſtitutione excuſari poſſunt: qua de re à Parochis interdum monendi ſunt.

V. Quin nec id juſtum eſt, ut bona in eleëmoſynas pauperum diſtribuenda convertantur in honoraria aut ſalaria eorum, qui Communitati ſerviunt; tametſi pauperes ſint: cùm ejuſmodi ſalaria non ut eleëmoſynæ debeantur. *Non detur*, ait Synodus Namurcenſis an. 1639. tit. 18. cap. 23. *ſubulcis vel Communitati ſervientibus aliquid ſtipendii è Menſa pauperum.*

Deinde *cap.* 27. monet: " Ut Paſtores bona pau„ perum & Fabricarum, pro Sacris Hebdomadariis, „ Defunctorum, Venerabilis Sacramenti, Supplicatio„ num pompâ, Citharœdis, ad libitum non expen„ dant." Ne ea occaſione Paſtores res Eccleſiæ aut pauperum vel in alienos, vel etiam indirectè in proprios uſus divertant.

VI. Si autem contingat, " Epiſcopos eorumve Com„ miſſarios vel in viſitatione, vel in ipſa computuum „ auditione deprehendere notabiles defectus, volunt „ Principes in Edicto ad Synodum Mechl. *art.* 30. de „ iis informari Fiſcales Regios; ut hi ex officio hu„ juſmodi defectibus & abuſibus obvient, & remedium „ adhibeant.

Huic conforme eſt Decretum Synodi Namurc. anni

Digitized by Google

nitur, " Ut ſi occaſione reſolutionis captæ per Epiſ-
„ copum ejuſve Commiſſarium & alios Superintenden-
„ tes auditioni computus, quiſpiam prætendat ſe læ-
„ ſum, is poſſit querelam deponere coram Superio-
„ re *ſeculari* Judice loci ipſius fundationis, de cujus Ad-
„ miniſtratione agitur; cujus ſumptibus tunc ſuſtinebi-
„ tur, quod per Auditores decretum fuerit.

Eodem Carolo Fevret referente, Judices Eccleſiaſtici nequaquam judicare poſſunt de deſtitutione, aut inſtitutione Æditorum & Magiſtrorum: quod & conforme eſt Concordatis inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem, ſi Æditui ac Magiſtri pauperum Laici ſint, & à Laicis inſtituantur; uti his in Provinciis plerumque contigit: unde & quæſtiones in hac materia occurrentes vix alibi quàm coram Regiis Tribunalibus agitari videmus.

CAPUT VI.

Proponuntur Regulæ generales in hac materia obſervandæ.

1. *In hac materia alia ſunt Juris naturalis, alia ſunt merè diſciplinæ.*
2. *In his primò inſpicienda cujuſque loci conſuetudo.*
3. *Deficiente conſuetudine, localium Synodorum Decreta, aut Principum Edicta.*
4. *Quædam circa Edicta Regia notanda.*
5. *Deficientibus Synodorum Decretis & Principum Edictis, attendenda Synodus Tridentina.*
6. *Poſt hæc recurrendum ad Jus commune.*
7. *Præ omnibus tamen attendenda fundatio.*

I. INter illa, quæ hactenus dicta ſunt de Adminiſtratione Fabricarum & Menſarum S. Spiritus ſive pauperum, aliqua ſunt, quæ lex naturalis ſervanda præcipit; quæque conſequenter nec per locorum ſpatia, nec temporum decurſum mutari, aut variari poſſunt: v. g. quod bona ad Fabricam aut pauperum Menſam ſpectantia fideliter & in utilitatem Eccleſiæ ac pauperum adminiſtrentur & diſpenſentur; nullæ ſuperfluæ ac inutiles expenſæ in eorum elocatione vel redditione computuum fiant; lites aliave negotia majoris momenti per quæ notabile damnum bonis illis inferri poſſet, non niſi prævio maturo examine ſuſcipiantur; proventus pauperum ita diſtribuantur, ut non tantùm corporalibus, ſed quantum poſſibile eſt, etiam teria evulgata: ut ſi caſus in illis decidatur, aut dubium illuſtretur, illis ſit inhærendum: præſertim tamen Principum Edictis.

IV. Illud verò hîc obſervandum, licèt Edicta nomine Principis, cui totum Belgium erat ſubjectum, emanaverint; inde tamen conſequens non eſſe, hæc Belgium integrum ſive omnes ejus Provincias concernere: quia ſubinde contingit ut Princeps non niſi unam Provinciam ſuo Edicto obligare velit: interdum duas, & aliquando omnes. Hoc ut dignoſcatur, videndum qua qualitate Legiſlator loquatur, & quibus. Si omnibus ſalutem dicit, plerumque generalis Lex eſt; eoque caſu ad calcem publicatio & executio Conciliis aut Parlamentis omnium Provinciarum injungi ſolet. Mandata verò & Decreta ſolùm Provincialia ſolis dumtaxat qui ſunt de illa Provincia inſcribuntur: & in fine publicatio & executio Præſidi & Concilio illius Provinciæ demandatur. Vide Zypæum in Proœmio Notitiæ Juris Belgici.

V. Si nec ex ipſis Synodorum Decretis, nec Principum Edictis deciſio caſus haberi queat, inquirendum erit, num ipſa Conſilii Tridentini Decreta elucidationem ſubminiſtrare queant. Nam ut in prologomenis notatum fuit, & in terminis expreſſis Senatui Friſiæ 6. Junii anno 1569. reſpondit Conſilium Secretum Regium; Synodus Tridentina in his Provinciis ſimpliciter publicata fuit, intimatâ ſolummodo Archiepiſcopo Cameracenſi ac Magiſtratibus Civilibus Regis voluntate de conſervandis Provinciarum conſuetudinibus & Juribus Regiis ac Vaſſallorum in hac materia: conſequenter ubi vetuſta conſuetudo, aut Jus Regium aut Vaſſallorum non oſtenditur, Tridentina Decreta ſubintrare debent.

VI. His quoque deficientibus, aut non ſatis apertè caſum exprimentibus, ex Juris communis diſpoſitione reſolutio quæſtionis petenda erit. Commune enim & receptum Juriſconſultorum principium eſt: Deficiente conſuetudine & jure patrio, juri communi ſtandum eſſe; illaque ſi dubia ſint, eorum interpretationem ex jure communi deſumendam eſſe.

VII. Porrò hæc omnia intelligi oportet, niſi quidquam quoad adminiſtrationem ipſius fundationis à Fundatore præſcriptum ſit: quia leges fundationis in hac materia primum locum obtinere ſolent. Denique efficaciſſimum ſopiendis quæſtionibus remedium erit, ſi ſincero pietatis zelo, in hoc pietatis & religionis opere omnes procedant: oſtendantque ſe non quærere quæ ſunt ſua, ſed quæ Dei & pauperum.

TITULUS

Digitized by Google

copum ſpectat.
4. *Archipreſbyteratus hodie nulli Beneficio aut determinata Parochia ſolet eſſe annexus.*
5. *Functiones Archipreſbyterales unice penè dependent ab arbitrio Epiſcopi.*

I. ANTIQUUM eſſe Archipreſbyterorum uſum & inſtitutionem teſtis eſt Sanctus Hieronymus, qui in Epiſtola ad Ruſticum ait: "Singuli Eccleſiarum Epiſcopi, *ſinguli Archipreſbyteri*, Archidiaconi; & omnis Ordo Eccleſiaſticis ſuis Rectoribus nititur.

Supponit quidem S. Hieronymus, unicum fuiſſe in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus Archipreſbyterum, ſicuti unicus erat Epiſcopus. Nec mirum; eo quippe tempore, prior Ordinatione inter Preſbyteros Archipreſbyter, ſeu *primus* Preſbyterorum erat; iſque toti Collegio Preſbyterorum præſidebat: quemadmodum & hodie unicus eſſe ſolet Archipreſbyter in Cathedrali Eccleſia, qui omnibus Preſbyteris & Clericis civitatis Epiſcopalis præeſſe conſuevit; & Archipreſbyter Cathedralis vocatur; atque inter dignitates numerari ſolet, de quo hic non agitur, ſed de ſolis Ruralibus, id eſt, qui extra civitatem Epiſcopalem curam agunt.

II. Jam enim à multis ſeculis populo multiplicato, plures in una Diœceſi Archipreſbyteri conſtitui cœperunt; qui extra civitatem Preſbyteris & Clericis intenderent, & præeſſent; dicti propterea *Rurales.*

Et quidem ſeculo nono inter Conſtitutiones Riculfi Epiſcopi Sueſſionienſis *cap.* 20. legitur: "Rationi quoque proximum eſt, ut unoquoque menſe ſtatuta die, id eſt, kalendis uniuſcujuſque menſis per ſingulas *Decanias* Preſbyteri ſimul conveniant, & de his quæ in eorum Parochiis accidunt, ſermonem habeant.

Erant ergo jam tum Diœceſes in certas *Decanias* diſtinctæ; ſive deſignati diſtrictus, quibus ſinguli Decani præeſſent; quæ diſciplina ad hæc noſtra tempora pervenit: hoc unum cavendum, *ne pluribus præficiantur Eccleſiis* (ut loquitur Synodus Mechl. P. I. *tit. De Decanis cap.* 3.) *quàm poſſint commodè regere.*

III. Si jus commune ſive Decretalium ſpectetur, electio, uti & deſtitutio Decanorum Ruralium communiter ad Epiſcopum & Archidiaconum ſpectat; "Quia, cum ab omnibus, quod omnes tangit (ait Pontifex in *cap.* 7. ✠ *De offic. Archid.*) approbari debeat, & commune eorum Decanus officium exerceat, communiter eſt eligendus, vel etiam amovendus.

At quia in Belgio omnis penè Archidiaconorum poteſtas & juriſdictio ad Epiſcopos revoluta eſt, ut infra dicetur, etiam in pleriſque Belgii partibus obtinet conformiter ad Decretum Synodi Mechl. P. I. *cap.* 3. "Ut Archipreſbyteri Rurales in ſingulis Diœceſibus pro caniam ſive diſtrictum Archipreſbyteratus in plures dividere; aut plures in unum conflare.

V. Functiones quoque & poteſtas Decanorum à commiſſione ſeu inſtructione, quam ab Epiſcopis accipiunt, unicè dependent: unde in Litteris, quibus Archipreſbyter ruralis conſtituitur, inſeri conſuevit hæc clauſula: *Archipreſbyterum diſtrictûs N. te nominamus & deputamus cum facultatibus hujuſmodi Archipreſbyteris concedi ſolitis ac conſuetis juxta inſtructiones datas.*

Ut ergo de officiis juribuſque Decanorum Ruralium conformiter ad jus Belgii judicemus, Decreta Synodalia, ipſorumque Epiſcoporum inſtructiones, quibus facultates, & functiones Archipreſbyterorum continentur, potiùs quàm Juris communis præſcripta examinanda ſunt.

CAPUT II.

Decani Rurales Paſtoribus & Eccleſiaſticis ſui diſtrictus intendere debent.

1. *Decani Rurales ſunt Paſtores Paſtorum.*
2. *Tenentur ad reſidentiam.*
3. *Paſtoribus invigilare, & de vita & moribus ſoliciti eſſe debent.*
4. *Qui in Decanos eligendi.*

I. ARchipreſbyteros ſeu Decanos Rurales eſſe Paſtores Paſtorum, ſive curam Paſtorum ſui diſtrictus agere, imò & omnium Eccleſiaſticorum, niſi conſuetudo aliuſve legitimus titulus curam aliquorum ad alium detulerit, tum commiſſio Archipreſbyteris dari ſolita, tum Synodalia Decreta manifeſtè ſupponunt.

II. Unde Synodus Mechl. P. I. *tit. de Decanis cap.* 2. cùm priùs de reſidentia perſonali Paſtorum dixerat, ſubjungit: "Cùm eadem ſit ratio de Paſtoribus & Archipreſbyteris ſeu Decanis ruralibus qui & ipſi Paſtores Paſtorum ſunt, & eorum officium in obſervatione morum tam Paſtorum quàm Laicorum ſui diſtrictus conſiſtit; ſtatuit hæc Synodus, ut ſicuti ſinguli Paſtores in ſuis Parochialibus, ita omnes Archipreſbyteri ſeu Chriſtianitatum Decani in ſuorum Decanatuum limitibus ad perſonalem reſidentiam compellantur.

III. Et *cap.* 4. deinde infert, ut Archipreſbyteri rurales in ſingulis Diœceſibus pro diſcretione Epiſcoporum aſſumantur, *qui poſſint*, inquit, *Paſtoribus vitâ, conſilio & exemplo prodeſſe.*

Synodus quoque Cameracenſis P. II. *tit.* 19. *cap.* 12. ſupponens Archipreſbyteris curam Paſtorum & Eccleſiaſticorum incumbere, ait: "Decani autem rurales Parochorum, adeòque omnium, etiam Sacerdotum & Clericorum, quin & laicorum ſuorum diſtrictuum mores diligenter obſervent, potiſſimùm autem, ut

„ Paſtores

Digitized by Google

„ officium erga illos, ſanos & ægrotos, vivos & mor-
„ tuos, exercere.

Addit Namurcenſis anni 1639. *tit.* 21. *cap.* 6. ut eos hortentur, ut " quotidie aliquid temporis oratio-
„ ni & lectioni ſpirituali tribuant.

Ut verò Parochiarum & Parochorum notitiam exactiorem habeant, rectè monet dicta Synodus Namurcenſis *tit.* 20. *cap.* 35. ut " Decani habeant aliquot
„ probos & ſibi fidos Paſtores, à quibus exceſſus vici-
„ narum Eccleſiarum addiſcant.

Duo hîc notanda. Primum, omnia hæc à Synodis Decreta unicè ac quaſi per neceſſariam conſequentiam profluere ex cura paſtorali, quam Archipreſbyteri Paſtoribus & Eccleſiaſticis ſibi ſubjectis impendere debent.

Ex quo ulterius conſequens eſt, quod ſuppoſitâ curâ animarum ab Archipreſbyteris, omnia quæ Synodi ac Epiſcoporum inſtructiones tamquam neceſſaria aut admodum convenientia pro debito illius curæ exercitio præſcripſerunt, eatenus ſemper & ubique eſſe obſervanda, in quantum cura paſtoralis, quam Paſtoribus aliiſque Eccleſiaſticis debent, requirere videtur.

IV. Alterum notandum, quàm ſoliciti meritò ſint Epiſcopi, ut doctiores, zeloſiores, in cura animarum exercitatiores, ac pietate morumque integritate eminentiores ad hoc officium eligantur; utpote, qui non Laicis tantùm, ſed & ipſis Laicorum directoribus & conductoribus, vita, conſilio & exemplo prodeſſe, & præire debent.

CAPUT III.

De Viſitatione Archipreſbyterorum.

1. *Viſitatio Decanorum neceſſaria.*
2. *Singulis annis inſtituenda.*
3. *Primò de vita & moribus inquirendum.*
4. *Inducere ſtudeant Paſtores ad Officia Spiritualia.*
5. *Satagere debent ut plenam notitiam Parochiarum ſui diſtrictûs accipiant.*
6. *Præter annuam viſitationem Parochias ſuas frequenter inviſent.*
7. *Quæ potiſſimum Decanis attendenda, ut Officium ſuum recognoſcant.*

I. CUm Archipreſbyteri omnibus Paſtoribus & Eccleſiaſticis ſui diſtrictus ſuperintendere, &

„ cant, eos actionibus Eccleſiaſtico homine dignis in-
„ cumbere, & per bona opera certam ſuam vocatio-
„ nem facere procurent.

„ Cui fini inducent omnes & ſingulos (pergit ca-
„ pite ſequenti) ut quotidie ad mediam horam lectio-
„ ni Scripturæ Sacræ aut alicujus pii libri, & aliam
„ mediam horam divinorum myſteriorum, & maximè
„ Paſſionis Chriſti meditationi inſumant.

IV. " Inducent etiam illos, ut quotannis opportunò
„ tempore ſe recolligant faciantque exercitia ſpiritua-
„ lia apud eos qui in iſta arte verſati ſunt, quibus ſic
„ abſentibus providebitur populo de Sacerdote, qui
„ tam in concionando, celebrando, quàm confeſſio-
„ nes audiendo, eorum vices ſuppleat.

Eadem & cæteræ Synodi Archipreſbyteris inculcant; ut nimirum " ſedulò inquirant in ſuis viſitatio-
„ nibus de vita, doctrina & moribus Curatorum &
„ aliorum Preſbyterorum, " uti loquitur Synodus Brugenſis ſub Druitio; quæ & addit: " Ac Præcepto-
„ rum ſeu Magiſtrorum; & cujus ſint qualitatis, fidei,
„ & nominis ac famæ.

V. Quibus conſonant noviſſimæ inſtructiones datæ Archipreſbyteris Diœceſis Mechlinienſis, quibus ante omnia injungitur; " Curent viſitationem, ut potiſſi-
„ mam officii ſui partem, ſedulò, accuratè & cum
„ timore Dei perficere, ac præcipuè invigilare, ut Al-
„ taria, ac Sacramentalia, ipſaque Templa nitida ſer-
„ ventur, *Paſtoreſque ipſi, quoad obligationes & fun-*
„ *ctiones ſuas Paſtorales exacti ſint & diligentes, an*
„ *quo ſtudio, quove exercitio otium pellant. Quare non*
„ *plures uno die viſitabunt Eccleſias, quàm commodè*
„ *poſſint.*

Varia alia, tum ſtatum interiorem, tum exteriorem Parochiarum ſpectantia, ſuper quibus Archipreſbyteri viſitando ſe informare debent, Synodi & inſtructiones Epiſcopales præſcribunt; quo poſſint integrum Parochiæ ſtatum plenè cognoſcere, eumque Epiſcopo referre; ut ipſe Diœceſis ſuæ notitiâ habitâ, poſſit intelligere quæ pro bono cujuſque Parochiæ ordinanda, aut facienda occurrant.

VI. Porrò cùm unica annua viſitatione vix aſſequi poſſint totius Parochiæ perfectam notitiam, rectè monent Synodi, ut præter viſitationem ordinariam, data occaſione, ſæpiùs Parochias ſibi commiſſas inviſant. Synodus Antverp. *tit.* 16. *cap.* 1. Namurcenſ. anno 1639. *titul.* 21. *cap.* 5. Hinc & in *cap.* 4. §. *De Offic. Archipreſbyt.* præcipitur, " ut ſingulæ Plebes Ar-
„ chipreſbyterum habeant propter aſſiduam erga po-
„ pulum

Digitized by Google

non eſſe aſſumendos, niſi qui zelo & pietate Paſtoribus præcant, ac ea doctrina ſint & eruditione, qui & Paſtoribus conſilia, & ſalutaria monita dare poſſint; & exactè ac prudenter defectus Parochiarum obſervare, & ad Epiſcopum referre.

Cæterum plura, quæ Archipreſbyteri circa ſcholas, domos paſtorales, ornamenta Eccleſiarum; imò circa Monaſteria Monialium ſibi ſubjecta aliaque ſimilia inquirere & facere tenentur, notabimus, ubi Parte ſecunda ſpecialiter de illis rebus tractabitur.

CAPUT IV.

De Congregationibus Paſtorum & Archipreſbyterorum.

1. *Decanus dum expedire judicaverit Parochos ſui diſtrictûs convocare poteſt.*
2. *Quomodo Capitula Paſtorum inſtituenda.*
3. *Quid in illis tractandum; & quis eorum ſcopus.*
4. *Etiam Parochi ſine Decano Capitula habere poſſunt utiliter.*
5. *Decani annuatim cum Epiſcopo convenire debent.*

I. „ UT Decani, quæ ipſis ratione Decanatus incumbunt officia faciliùs exequantur, ait Synodus Iprenſis ſub Rithovio *tit.* 7. *cap.* 3. liceat iis, „ quoties expedire videbitur, omnes Paſtores ſui Decanatus ad aliquam parochialem Eccleſiam convocare, atque cum illis communiter & diviſim conſilia de paſtorali officio, & pro uniformi executione & obſervatione Statutorum tractare.„

Præter has extraordinarias ex cauſa inſtituendas Congregationes, volunt inſuper Synodi noſtræ, ut Capitula Paſtorum ſinguli Archipreſbyteri quotannis celebrent, præcisè illo die quem Ordinarius illis ſtatuit. Synodus Mechl. P. II. *tit.* 17. *cap.* 14.

II. „ Porrò hæc ipſa Capitula ſic celebrentur, ut „ ea non ad compotandum, ſed ad tractandum de rebus ſeriis indicta eſſe omnibus innoteſcat. Proinde „ in illis initium rerum agendarum ſumatur ab invocatione Spiritus Sancti, quo dirigente de rebus Eccleſiæ conferatur. Prandium vero non fiat niſi frugale & moderatum, ut nemo ſumptibus vel potu „ gravetur, nec umquam illud in taberna vel diverſorio inſtituatur. Extranei quoque per quos tractatio de rebus Eccleſiæ poſſit impediri, ab eo excludantur." Ita Synodus Mechl. D. *tit.* 16. *cap.* 9. cui & aliæ Synodi conſonant.

III. In his autem Congregationibus de morum correctione, abuſuum reformatione tractetur, ait Synodus Cameracenſis P. II. *tit.* 19. *cap.* 16. & à ſingulis Paſtoribus in ſcriptis referatur ſtatus ſuarum Eccleſiarum; item quidquid in eis defectûs animadverſum fuerit: vel ut loquitur Synodus Antverpienſis *tit.* pus informetur, & ejus auctoritate quod expedire judicabitur, ſtatuatur.

IV. Præter hæc communia omnium Paſtorum cum ſuo reſpectivè Decano Capitula, hodie ſunt non minùs utiles Paſtorum inter ſe Congregationes, quarum meminit, & quas inſtitui vult Synodus Namurcenſis anni 1659. *tit.* 16. *cap.* 16. " Ubicumque, ait, hactenus Paſtores non ſunt reducti in claſſes, qui ſingulis menſibus, & certo ſtatuendo die, vel horis conveniant, ibique tractent de promovenda pietate in „ Deum, zelo animarum, & de ſcientia Paſtoribus „ neceſſaria, fiat quantocius, ubi per temporum difficultates, & armorum ſtrepitus licebit. Præſcribentur quoque libri tam pii, quàm Theologici, quos „ ante proximum conventum legere tenebuntur, & „ in quibus examinandum, vel è quibus diſputandum, „ & cum Confratribus conferendum erit.

Dum hæ Paſtorum Congregationes modeſtè, piè ac vero paſtorali zelo inſtituuntur, nemo de earum fructu & utilitate dubitare poterit; ſummum tamen erit adjumentum, ſi inter eos ſint aliqui ſcientiâ, pietate & zelo eminentiores, qui juniores aut rudiores, vel tepidiores erudire, vel excitare queant; ſuâque authoritate & eruditione Congregationem dirigere.

V. Adhæc, ut ipſi Epiſcopi exactiùs & opportuniùs, quæ & generaliter ſuæ Diœceſi, aut aliquibus particularibus Parochiis conveniunt, ſtatuere queant, nonnullæ Synodi ordinarunt, ut quotannis certo deſignatoque die omnes Archipreſbyteri Epiſcopum accedant, atque cum illo de ſtatu ſuorum reſpectivè diſtrictuum conferant, exponantque quid ſinguli, tum in viſitatione, tum Congregationibus Paſtorum, aut aliunde obſervarint; quidque pro bono Parochiarum ſtatuendum judicarint; ac deinde poſt mutuam collationem, maturamque deliberationem audiant, quæ pro ſalute, ac utilitate Animarum Epiſcopus ſtatuenda & ordinanda duxerit.

Hîc rurſus intelligitur, quàm meritò Epiſcopi ſint ſoliciti, ut conſtituantur Archipreſbyteri eruditione, zelo animarum, & rerum agendarum peritiâ eminentes, qui unà cum ipſis queant de ſtatu & regimine Diœceſis conferre & deliberare.

Tales ſanè ſi eſſent Archipreſbyteri, eaque annuatim Capitula ad morum & diſciplinæ reformationem celebrarentur, ſpes eſſet, quod illa aliquatenus ſupplerent vicem Synodorum Diœceſanarum, quas quotannis celebrandas præcipit Concilium Tridentinum *Seſſ.* 24. *cap.* 2. *de reformat.* & hodie proh dolor! unà cum totius diſciplinæ collapſione, negligi penitùs videmus.

CAPUT

Digitized by Google

titiam habere queant.

II. Adhæc cùm Decani Rurales ſint Paſtorum & Eccleſiaſticorum ſuorum diſtrictuum Paſtores, etiam juſtum eſt, ut Paſtores & Eccleſiaſtici ipſos ut Superiores ſuos agnoſcant, revereantur & ament; uti Synodi noſtræ præcipiunt.

III. Porrò quia Paſtorum eſt, ſubditis ſuis Sacramenta adminiſtrare, etiam Decanorum eſt, Paſtoribus aliiſque Eccleſiaſticis ſibi ſubjectis Sacramenta porrigere. Hinc paſſim Synodi monent Archipreſbyteros, "Ut ubi intelligent aliquem è ſui diſtrictus Paſtoribus aut Sacerdotibus periculosè laborare, ſtatim „ ad eum excurrant, moneantque ut ſaluti ſuæ conſulat, eique, ſi opus eſt, Sacramenta adminiſtrent. Ita Synodus Antverpienſis *tit.* 16. *cap.* 4. cui paſſim reliquæ Synodi ac Epiſcoporum inſtructiones conſonant.

IV. Ulteriùs cùm Paſtorum ſit ſubditis ſuis è vita decedentibus juſta perſolvere, etiam Archipreſbyteris jus eſt, "Omnibus Eccleſiaſticis tam ſecularibus, quàm „ regularibus, (verba ſunt Synodi Antverpienſis *cap.* „ 5.) extra Monaſterium degentibus, in ſuo diſtrictu „ morientibus, Sacramenta adminiſtrare, & *officium* „ *funebre* facere. Urgente tamen neceſſitate Paſtor loci aut vicinus vices ſuppleat.

Addit inſuper Synodus Namurcenſis an. 1639. *titul.* 21. *cap.* 9. officia per Decanos ſive Archipreſbyteris in ſingulis Diœceſibus dari conſueverunt, dependere, & variari; adeò ut ex conſuetudine aut Decreto unius Diœceſis, quoad ſimilia ad alias Diœceſes ordinariè non liceat inferre.

Denique recogitare debent Archipresbyteri, in tuendis aut exigendis juribus, præſertim temporalibus, ſe admodum moderatos eſſe debere. Cùm enim ipſi ſint Paſtores Paſtorum; etiam officii eorum eſt, Paſtoribus oſtendere, & ſuo agendi modo vivaciter imprimere, quod prima cura & ſolicitudo eſſe debeat ſalus animarum; Jura verò præcipuè temporalia parùm eſſe curanda; maximè ubi eorum rigoroſa exactio nata eſſet profectum animarum & progreſſum Evangelii impedire.

Uno verbo, Archipresbyteri ita ſuorum jurium curam agant, ut tamen numquam excidat, quòd cùm ſint Parochorum & Sacerdotum ſui diſtrictus Paſtores, ante omnia ſoliciti ſint de eorum ſalute & profectu ſpirituali, & ſingularem habeant inſpectionem & curam de ipſorum vita & moribus, ac diligentia zeloque circa functiones Paſtorales; ſeque reſpectu Paſtorum gerant non ut dominantes in Clero, ſed tamquam Patres & forma gregis facti ex animo. Paſtoribus zeloſis, & in officio Paſtorali obeundo intrepidis & ferventibus conſilio, auxilio, & ſolatio contra obmurmuratores & refractarios ſua authoritate aſſiſtant & opitulentur.

TITULUS VII.

De Canonicis Collegiatarum & Cathedralium Eccleſiarum, & officiis juribuſque utriuſque communibus.

CAPUT I.

Unde Canonici Collegiatarum & Cathedralium Eccleſiarum hodie dicantur SECULARES?

1. *Synodi etiam Generales, Canonicos quoſdam* ſeculares *vocant.*
2. *Vocabulum* ſeculare *nonnumquam in malam partem accipitur.*
3. Seculares *interdum dicuntur, qui civilibus negotiis præcipuè occupantur.*
4. *Vox* ſecularis *prout applicatur Canonicis, in malam partem non ſumitur.*
5. *Qua ratione* Canonicè *viventes, rectè dicantur* ſeculares.

CANONICOS Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum non tantùm à vulgo & imperitis, aut malevolis hominibus hodie dici *ſeculares*; eoque vocabulo diſtingui à Canonicis Regularibus in Monaſteriis ſub trium votorum profeſſione viventibus, ex ipſis Conciliis manifeſtum eſt.

I. Synodus Lateranenſis ſub Innocentio III. non obſcurè diſtinguit Eccleſias Canonicorum *ſeculares à Regularibus*: ſed manifeſtiùs ipſa Synodus Tridentina *Seſſ.* 7. *c.* 14. *De reformat. Seculares* Clericos à *Regularibus* diſtinguens; & alibi ſæpiùs Regularium Canonicorum

Digitized by Google

implicat ſe negotiis ſecularibus, alii ad eorum diſcretionem homines *ſeculares* dicti ſunt: ac frequenter in Canonibus Clerici hujuſmodi ſecularibus opponuntur.

IV. Neque ergo etiam hac ratione Canonici aut alii quicumque Eccleſiaſtici, ſi conformiter ſuæ vivant vocationi, *ſeculares* dici poſſunt; neque hac ſignificatione à Conciliis Canonici vocantur *ſeculares*; ſed quatenus opponuntur iis, qui recedentes à ſeculo ad clauſtra & ſolitudines ſe retrahunt; & exteriori profeſſione per trium votorum emiſſionem omnibus ſecularibus & mundanis renuntiantes, ſeculo & mundo nuntium mittere; imò quodammodo mori dicuntur.

V. Horum ergo reſpectu Canonici, poſtquam rejectâ communi vita, ſingularem vitam inter ſeculares vivere cœperunt, *ſeculares* dicti ſunt; non ea quidem ratione, qua Laici actionibus civilibus & ſecularibus impliciti *ſeculares* vocantur; ſed eatenus, quòd jam in ſeculo, hoc eſt, inter ſeculares homines converſentur & habitent, qui antea in clauſtris ab omni mundi ſtrepitu & hominum ſecularium converſatione ſegregati plane è ſeculo exiiſſe videbantur.

Hinc Adamus Canonicus Præmonſtratenſis apud Molanum *lib.* 2. *cap.* 25. *De Canonicis*, cùm ſibi objeciſſet: "Si Canonici, quomodo ſeculares? Ut cignos nigros, ſic audio dici Canonicos *ſeculares*: (*ſubdit*) ſed eſto, nec ipſum culpemus modum loquendi. Sit quòd ſic appellentur, non quia criminibus ſeculi ipſi ſeculo conformati implicantur, ſed pro eo quòd tam arctum vivendi propoſitum non amplectantur, quàm arctum illi tenere videntur, qui Regulares appellantur.

CAPUT II.

Canonici qui hodie dicuntur *ſeculares*, vitam communem & clauſtralem egerunt. Et quando ab ea receſſerint?

1. *Canonici ſeculares olim in communi vixerunt.*
2. *Probantur pluribus exemplis.*
3. *Quando deſierit vita communis.*
4. *Quæ deſertionis cauſa.*

I. SI antiqua Canonicorum monumenta & temporum hiſtoriæ revolvantur, nihil certius quàm pleraque, quæ hodie dicuntur Capitula Canonicorum ſecularium, vitam communem vixiſſe; eodem pene modo, quo hodie Canonici, qui dicuntur *Regulares*; licet vota ſolemnia, præcipue paupertatis non emitterent.

II. Et quidem in Eccleſia Leodienſi ſeculo 12. vitam communem inter Canonicos adhuc ſuperſtitem fuiſſe ſcribit Bartholomæus Fiſen *lib.* 10. *cap.* 10. *Hiſt. Leodienſis*, ubi loquens de Alberone Principe, ait: Ipſo Principe Canonicorum omnis diſciplina corruit, quam neque Præſides curàrunt, neque Epiſcopus ipannum 975.

Et quid plura, nonne vitam illam communem clamant etiamnum "hodie *dormitoria*, *refectoria*, & alia id genus loca publica, quibus noſtri Ordinis Canonici, ait Aubertus Miræus *in notis ad Regulam Canonicorum*, olim uſi fuerunt, hodieque extant, & cum admiratione monſtrantur Coloniæ Agrippinæ, Tornaci, Leodii, Brugis, Inſulis, & alibi.

III. Hæc vitæ communis inſtitutio in aliquibus citiùs, in aliis ſeriùs deſiit. Circa ſeculum 10. nonnullos ad vitam ſingularem abjecta communi convolaſſe tradit Trithemius loco citato: "Sub Theodorico Archiepiſcopo Trevirenſi, Canonici majoris Eccleſiæ ibidem abjecta vita regulari, quam hucuſque in eadem Eccleſia Majores eorum continuaverant, deſierunt eſſe Regulares, & facti ſunt nomine & converſatione ſeculares. Quorum exemplo malo Canonici quoque S. Paulini Trevirenſes, Sancti Caſtris in Confluentia, Moguntinenſes, Wormatienſes, Spirenſes, & complurium aliarum Eccleſiarum, diverſis quidem temporibus, ſed uno impietatis ſpiritu, Regularis vitæ communitatem abjecerunt.

IV. Hos ſucceſſivis temporibus alios ſecutos fuiſſe, Scriptores ſeculi 11. & 12. abunde teſtantur, & alte deplorant; eamque mutationem non authoritati Eccleſiæ, ſed defectui, & refrigeſcenti charitati adſcribunt.

S. Ivonem Epiſcopum Carnotenſem audiamus. Quòd communis vita, inquit, in omnibus Eccleſiis pene defecit tam civilibus quàm Diœceſanis, non authoritati, ſed deſuetudini, & defectui adſcribendum eſt, refrigeſcente charitate, quæ omnia vult habere communia, & regnante cupiditate, quæ non quærit ea, quæ Dei ſunt & proximi, ſed tantùm quæ ſunt propria." *Epiſt.* 60.

Similiter ſub idem tempus de hoc Canonicorum tranſitu à vita communi ad ſingularem loquens Stephanus Tornacenſis, dicit, Canonicos tranſitum illum feciſſe, *Quia diſpenſationis levamen libentiùs admittebant, quàm authoritatis vigorem.* Quapropter urget Decanum Remenſem, ne patiatur hanc Eccleſiaſticam & diu ſervatam diſciplinam oboleri, neque tam facile *juventuti ſingulariter, ne dicam*, ait, SECULARITER *vivere volenti obediat. Epiſtola* 160.

CAPUT III.

Ex deſertione vitæ communis quaſi naturaliter ſequuta eſt vitæ Canonicalis diſſolutio.

1. *Deſertio vitæ communis ſecum traxit ſolutionem diſciplinæ Canonicalis.*
2. *Primum medium conſervandæ diſciplinæ Canonicalis, quod ſuppeditabat vita communis, & cum vita ſingulari deſiit.*
3. *Promitur medium ſecundum.*

4. *Tertium.*

Digitized by Google

condicebantur. Unde de Canonicis Remenſibus adhuc in communi viventibus, quaſi exultans ſcribit Stephanus Tornacenſis: "procedentibus unanimiter de „ Miſſa ad Miſſam, de ſpirituali refectione ad corpo„ ralem, præmiſſa invocatione Dominica, & ſigno „ benedictionis ſuper cibum extenſo, reficiebant con„ vivæ Domini minùs ventrem, quam mentem, ſo„ nante eis per miniſterium lectoris *divino eloquio.*" Epiſt. 160.

At arrepta vita ſingulari, tum non ſecundùm moderationem & diſcretionem Superiorum cibus potuſque ſubminiſtrabatur, ſed ſuo quiſque arbitrio menſam ſuam inſtruere potuit, deliciiſque, quantum placuerit, affluere, genioque & concupiſcentiis indulgere. Pro lectione ſacra diſcurſus non tantùm otioſos & ſeculares, ſed & pejores liberum fuit permittere.

III. Vita communis de bonis & proventibus Eccleſiaſticis ſingulis pro neceſſitate ſuppeditabat; quibus uſibus datum impenderetur, Prælati invigilabant & rationem exigebant; at in vita ſingulari ſingulis ſuæ præbendæ ſive proventuum portio ita concreditur, ut de ea nulli rationem, niſi ſoli Deo, reddere teneantur: atque hinc libertima cuique ex bonis Eccleſiaſticis conſanguineos familiareſque ditandi relicta poteſtas: hinc de patrimonio Chriſti luxuriandi, nullo fræno reſtricta libertas.

In vita communi nulla niſi de licentia Prælati dabatur egrediendi è clauſtro Canonicorum facultas; atque hinc rara erat cum hominibus ſecularibus Canonicorum converſatio; cum mulieribus autem rariſſima. At per vitam ſingularem reſerato, ſeu potiùs deſerto clauſtro, libera ac familiaris cum ſecularibus, non viris modò, ſed & mulieribus converſatio facta eſt.

IV. Durante vita communi tempora ſingula, quibus impendi deberent, ex præſcripto Regulæ & Superiorum erant determinata; atque ita otio pro magna parte occaſio ſubtrahebatur. Aderant & Superiores, qui quid ſinguli ſuo tempore facerent, intenderent; minùſque rectè agentem aut otio diffluentem monerent & corriperent.

At nihil horum in vita ſingulari Canonicorum: quidquid lubet, quiſque pro ſuo agit arbitrio; ſi otiari, ſi variis, imò & parùm Clericum docentibus occupationibus vacare lubet, quis eſt qui vigilet, qui moneat, aut qui corripiat?

V. Florente vita communi, domo ſive clauſtro omnibus communi, & ſupellectili vulgari pro diſcretione Superiorum contenti eſſe debebant; dum autem vivunt ſingulariter, quiſque domicilia exſtruit aut com-

Inde felices æſtimati, etiam maximè ſecundùm mundum, qui Canonicatus aſſequuntur; ſed eo feliciores, quo *pinguiores*, ut vocant, aut honorabiliores ſunt præbendæ.

Ex quo ulteriùs parentum cura & ſtudium, ut ſuos quacumque viâ ad Canonicatus promoveant; tametſi nec minima in illis appareant vitæ Clericalis ſpecimina.

Quin & parvulis nondum penè natis provida parentum ſolicitudo Canonicatus parare cœpit: "Hunc „ nos (inquiunt apud S. Bernardum in *Declamat.* §. 5.) „ illi vel illi tradamus Epiſcopo, apud quem habemus „ gratiam aut cui fortè ſervimus, ut ditetur de bonis Do„ mini, nec in tot liberos noſtra dividatur hæreditas.

VII. Quid igitur mirum, ſi poſtquam ea de vita Canonicali fuit impreſſa idea, poſtquam ad illam ambitio, avaritia, ipſe mundi ſpiritus, homines carnales & mundanos ſolicitavit & induxit, imò & plerumque intruſit, unà ſecuta ſit totius diſciplinæ relaxatio? Imò ſane mirandum, quòd adhuc illius vel veſtigia ſupereſſe reperiantur?

„ Si enim (teſte Bellarmino de Gemitu Columbæ „ *lib.* 2. *cap.* 8.) multitudo Monachorum ex monte „ perfectionis exciderit ad vallem profundam nimiæ re„ laxationis, quia non duxit eos ſtella ad præſepium „ Chriſti, id eſt, non traxit eos Divina vocatio ad hu„ militatem Chriſti ſectandam; ſed carnalis ſenſus qui „ mentem excæcat, duxit illos vel ad vitam commo„ diorem cùm eſſent pauperes, vel ad honores ambien„ dos in Religione, cùm in ſeculo non invenirent quâ „ via poſſent aſcendere: vel alio aliquo humano con„ ſilio veſtem ſanctam induerunt. Et quid mirum, ſi „ multi veſtem Religioſam induant, cùm non ſpiri„ tus Domini, ſed carnalis ſenſus eos ad Religionem „ duxerit.

Si, inquam, hæc de Religioſis non recta intentione Monaſteria intrantibus verè dixerit Bellarminus, quid dicendum erit de iis, qui vitam commodiorem & honores non in Monaſterio, ubi adhuc vita quædam communis & auſteritas ſervatur, ſed in ſeculo, ubi ambitio & diſſolutio dominatur, cum ſtudio quærunt & ſæpe inveniunt?

CAPUT IV.

Ipſa Canonicorum inſtitutio, ſeu profeſſio ſemper manſit invariata.

1. *Perverſa de vita Canonicali idea.*

 2. *Diſciplina*

pervaſit, eam tandem pleriſque impreſſit ideam, quaſi vita Canonicalis eſſet vita commoda & honorifica, maximeque ſecundum ſeculum optanda; ſine ulla pene obligatione divitias, honores aliaque ſecundùm mundum appetibilia affluenter ſuppeditans.

Verùm nihil à mente Eccleſiæ magis alienum, quàm hæc de vita Canonicali ſecularis & perverſa idea.

II. Licèt enim diſciplinæ exterioris mutationem tandem toleraverit Eccleſia, nunquam tamen de ſanctitate vitæ, & vivendi ſecundùm Canones ſeu Eccleſiaſticas Regulas obligatione quidquam remiſit: imò immobilem ſemper ſuppoſuit ipſam Canonicalem inſtitutionem, & profeſſionem, ſi ipſas eſſentiales & interiores ſtatus Canonicalis obligationes ſpectemus.

Hinc ſeculo XV. non de Canonicis in communi viventibus, ſed ſingularem jam vitam agentibus dicebat Dionyſius Carthuſianus: "Clerici vocantur Canonici, quoniam regularem & rectam tenentur ducere vitam, vitiorumque obliquitates vitando, ſinceriter gradari juxta præfixa eis à SS. Patribus ſtatuta." *Tractat. de vita Canon.*

Utque propiùs ad noſtram ætatem deſcendamus, præcedenti ſeculo Synodus Colonienſis: "Ut de Canonicis dicamus paucis, inquit, reſpondeat eorum vita titulo, reſpondeat *nomini*: ſint reipſa, ut ſunt nomine *Canonici*, id eſt *Regulares.*" An. 1536. *Part.* 3. *cap.* 4.

Quin & ſub finem ejus ſeculi Clerus Gallicanus, ut Canonicos ad vitæ rectitudinem, morum integritatem, Canonumque ſedulam obſervantiam efficaciùs reduceret, ut nominis ſui memores eſſent, admonuit: "Canonicos ſemper ſuæ denominationis memores eſſe oportet, inquit, ne quis eorum Canones & Regulas, vitæ aut morum pravitate umquam tranſgrediatur, ſed è contra qui exleges ſunt, aut in futurum eſſe poſſent, eorum exemplo ad pietatis & probitatis totius formam & regulam revocentur.

III. Et quid plura, an minorem hodie in Canonicis in cibo potuque aut menſarum apparatu frugalitatem requirit Eccleſia, quàm olim, cùm communi refectorio utentes, cibi potuſque menſuram ſuorum Prælatorum arbitrio accipiebant? An minùs ſe à ſpiritu mundi, & ſecularibus negotiis ſeparare debent Canonici, qui hodie vitam ſingularem agunt, quàm olim in communi viventes? An minùs caſtè vivere; aut mulierum ſuſpecta & periculoſa conſortia vitare, quam dum ſimul in uno clauſtro habitantes, à ſecularium ac mulierum converſatione manebant ſeparati? An hodie ex proventibus Eccleſiaſticis liberaliùs, & extra neceſſitatem conſanguineos aut familiares ditare poſſunt; aut in luxum, uſus ſuperfluos vel profanos erogare, quàm dum eos ex communi maſſa diſpenſante Prælato pro ſua quiſque neceſſitate accipiebat? An minor hodie Canonicorum orandi, divinumque officium devotè ac diligenter perſolvendi obligatio, quam dum in

plere nequeant.

V. Quidni enim inter Canonicos *ſingulariter*, hoc eſt, extra congregationem viventes, reperiantur, qui ejus ſint virtutis & perfectionis, ut eam in cibo & potu totiuſque menſæ apparatu ſibi præſcribant, & ſervent moderationem, quam etiam in ordinatiſſima Cnogregatione Superiores juxta Canones præſcriberent? Qui reditus Eccleſiaſticos, quantumvis ſuæ diſpenſationi pro arbitrio concreditos, ſummo cum timore ac tremore, tamquam patrimonium pauperum diſpenſent? Qui curam temporalium ſine curis agant? Qui divitias poſſideant quaſi nihil habentes? Inque particulari familia ita vitam inſtituant, ut munia omnia Canonicorum ad præſcriptum Sacrorum Canonum non minus perfecte & abſolute adimpleant, quam ſi juxta priſtinam vivendi diſciplinam vitam agerent communem.

VI. Ex his quiſque facile intelliget, aliam plane de vita Canonicali eſſe concipiendam ideam, quàm vulgo concipitur; vitamque Canonicalem ex mente Eccleſiæ non eſſe inſtitutam aut ordinatam, ut quis commode, laute, ac honorifice ſecundum ſeculum vivat, ſed ut à mundo abſtractus, omnibuſque ejus prætenſionibus renuntians, unice Deo & Eccleſiæ ſive orando, ſive laborando ſerviat; vitamque Clericalem juxta Sacros Canones tanto exactiùs & ferventiùs inſtituat, quanto reliquis Clericis & nomine & dignitate præcellit.

Ex his quoque non difficulter intelligitur, quàm procul à mente Eccleſiæ, & à vera idea, quam de Canonicatibus habere deberent, recedant, qui ad eos tanquam ad res ſecundùm mundum maximè optabiles & commodas, aſpirant; feliceſque ſe autumant, dum ad eos pervenerint; nihil aut parum de obligatione, quam ratione Canonicatûs contrahunt, ſoliciti.

CAPUT V.

De Congregationibus Capitularibus.

1. *Collegia Canonicorum olim dicta* Monaſteria; *hodie* Capitula.
2. *Congregationes Canonicorum quando dici cœperint* Capitula.
3. *Soli Canonici Capitulum conſtituunt.*
4. *In dignitate conſtituti ſi non ſint Canonici, non ſunt de Capitulo.*
5. *Fallit in Decano.*
6. *Canonicatum & dignitatem obtinens non gaudet duplici ſuffragio.*
7. *Canonici Sacris non initiati Capitulo non interveniunt.*
8. *Canonici non ordinati an* turnum *ſuum habeant in Collatione Beneficiorum?*
9. *Olim Canonici quotidie Collationem inſtituebant.*

10. *In*

Digitized by Google

„ eo viguiſſe, putent, non alia ratione moti, quam „ quod videant Monaſterii nomen illi quandoque tributum eſſe.

At poſtquam Canonici abjectâ vitâ communi ad vitam ſingularem tranſierunt, externâque vivendi diſciplina ſe planè à Monachis & Regularibus in communi viventibus diſcreverunt, ſenſim quoque vocabula communem illam vitam præferentia reſpuerunt; atque ita eorum Eccleſię ſive Collegia priùs *Monaſteria* nuncupata, dici cœperunt *Capitula*: hocque nomine hodie Canonicorum ſecularium Eccleſiæ à Monachorum & Canonicorum Regularium Conventibus diſtinguuntur.

II. Ulteriùs ſingularitate ſemel inducta; ſuas etiam Congregationes, quæ durante vita communi dicebantur *Conventus*, *Collatio* aliove ſimili nomine, quo communitas aliquo modo indicabatur, *Capitula* dixerunt; hodieque Congregationes ſeu Conventus Canonicorum vulgari nomine *Capitula* vocantur, eaque quæ in illis Congregationibus acta ſunt, *Acta Capitularia*, *Capitulariter* acta dicuntur.

III. Ad hanc Congregationem, quæ communiter *Capitulum* nuncupatur, jus habent ſoli *Canonici*: id eſt, qui in ea Eccleſia verè ſunt Canonici, omniaque jura Canonicorum habent.

Unde Beneficiati qui Canonici non ſunt, licet etiam haberent jus præbendæ, ſive cum Canonicis proventus dividerent aut participarent; imò & de adminiſtratione bonorum cum Canonicis in communi deliberandi jus haberent, ſi tamen Canonici non ſint, de Capitulo eſſe non cenſentur; neque in electionibus, aliiſque actibus Capitularibus ipſam bonorum adminiſtrationem haud concernentibus, interveniendi jus habent; niſi aliud de conſuetudine aliove particulari titulo obtineat: uti latè Fagnanus ad *cap.* 1. ii *De elect. num.* 33. *& ſeq.*

IV. Quinimò, ſi in eadem Eccleſia ſint dignitates, quarum poſſeſſores ſimul non ſunt Canonici, de jure communi vocem aut Sedem in Capitulo non habent; niſi ex earum fundatione ſeu erectione expreſsè, aut ex antiqua conſuetudine ſecus obtineat. Unde Gloſſa ad Sanctionem Pragmaticam *cap. ſicut*, *§. quanta*, poſt Innocentium aliosque Canoniſtas, ait: " Archidiaconus, alii Prælati inferiores & alii Beneficiati in Eccleſia Cathedrali, niſi habeant Canonicatum, „ non ſunt de Capitulo, nec debent habere vocem in „ Capitulo.

Et generaliter Rebuffus Tractatus de Nominat. *quæſt.* 8. *num.* 32. aſſerit: " Habentes dignitatem in „ Eccleſia de jure non ſunt de Capitulo, niſi alias ſint „ Canonici, ſoli enim Canonici faciunt Capitulum & Ut 11. *De ætate & qualit. & ordine præfic.* innovata per Synodum Tridentinam *Seſſ.* 22. *cap.* 4. *de reformat.* ut nimirum hoc pacto, " Qui divinis in Ca„ thedralibus vel Collegiatis, Secularibus vel Re„ gularibus Eccleſiis ſunt mancipati officiis, ad ſuſci„ piendos Sacros Ordines propenſius inducantur," ait dicta Clementina.

Ita quippe comparatum eſt proh dolor! ut Canonici, qui nihil ex Sacerdotio lucri temporalis expectant; nihilque mundani honoris accedere ſibi autumant; ſed libertatem ſibi per ſuſceptionem S. Ordinis potiùs adimi, ad Sacrorum Ordinum ſuſceptionem quodammodo cogi debeant: Capellani verò, & viliores Clerici ad Sacerdotium tamquam artem de pane lucrando currant & feſtinent: quod jam pridem altè deploravit & graphicè expreſſit Philippus Abbas Bonæ Spei S. Bernardo coævus, *De dign. Cler. cap.* 15. *&* 16.

Procedit autem hæc juris diſpoſitio non tantùm in voce deciſiva, ſed etiam conſultiva; adeo ut neque aſſiſtentiam, neque ſedem in Capitulo habere poſſit Canonicus, qui Ordine ſaltem Subdiaconatus non eſt initiatus; quemadmodum declaraſſe S. Congregationem refert Garcias *De Benef. p.* 3. *cap.* 4. *n.* 25.

VIII. Hæc tamen non procedunt in his, quæ à Canonicis fiunt non capitulariter; ſive extra Capitulum. Ita in Eccleſiis, ubi collatio ſpectat ad Canonicum hebdomadarium ſive turnarium, Canonicum in Sacris non conſtitutum ſuam habere hebdomadam ſæpius judicatum fuiſſe reffert Garcias loco citato *n.* 29.

Verùm ſi bene attendatur, dum Canonico *Turnario* Sacro Ordine non inſignito datur jus præſentandi, atque ad ejus præſentationem Capitulum præſentatum inſtituere debet, in effectu datur ſimili Canonico jus concurrendi ad unum è præcipuis actibus Capitularibus, qui eſt nominatio ad Beneficia; atque hac de cauſa Advocatus Regius concluſit, non eſſe dandum jus *Turnarii* cuidam Canonico Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienſis Sacris non initiato, non obſtante Statuto & Conſuetudine trium ſeculorum ejuſdem Eccleſiæ: ſuſtinens Statutum illud ac Conſuetudinem eſſe merum abuſum tendentem in fraudem juris excludentis ſimiles Canonicos ab actibus Capitularibus. Et ita judicavit Senatus Rothomagenſis, atque inſtante Procuratore Regio unà inhibuit omnibus Capitulis ſui Diſtrictûs conferre quodcumque Beneficium ad præſentationem Canonicorum Sacris Ordinibus non initiatorum, eamque ſuam Ordinationem per modum Regulamenti publicari præcipit. Vide *Journal du Palais*, *tom.* 3.

IX. In his Capitularibus Conventibus tractandum de iis omnibus quæ Statum & Adminiſtrationem Eccleſiæ;

Digitized by Google

„ inquit, disciplinæ quæ vocant, multo majori dili-
„ gentia obſerventur atque hactenus. Id ita fiet, ſi
„ non tam profanæ quam res ſacræ in his tractentur:
„ ſi de moribus inquiratur, ſi vita expendatur ſingu-
„ lorum, & quod olim ſancti Patres feciſſe dignoſcun-
„ tur, ex temporali oratione interdum commoneantur
„ Fratres, & inprimis ad Sacras Litteras capeſcen-
„ das inſtigentur, atque ut in his optimas horas col-
„ locent, incitentur; quòd hîc reperiatur fons vitæ
„ ſcaturiens, ex quo qui haurit non ſitit in æternum;
„ hîc theſaurus Evangelicus, propter quem oportet
„ vendere univerſa, reconditus ſit, ex quo prudens
„ ille Pater-familias profert nova & vetera.

Indubiè admodùm eſſet optandum, ut in omnibus Canonicorum Eccleſiis hæc ſpecialia diſciplinæ Capitula frequenter ac ſeriò inſtituerentur; vel ſi hæc ſpecialia Capitula non habeantur, ipſæ ordinariæ Capitulares Congregationes ita inſtituantur, ut non planè temporalibus negotiis occupentur, adeò ut nihil morum ac diſciplinæ, Divini Officii rectæ inſtitutioni, aut reformationi impendatur; neque cura tantùm habeatur de minimis, neglectis majoribus.

Aliud ſanè ipſum Canonicorum officium exigit, & Decreta Synodorum clamant.

XI. " Canonici (inquit Synodus Bituricenſis an.
„ 1564. *tit.* 34. *can.* 9.) convenientes ad Capitula, pri-
„ mùm tractent de celebratione Divini Officii, & quoſ-
„ cumque defectus delinquentium corrigant, tum de
„ temporalibus negotiis ſtatuant.

Et Synodus Toloſana an. 1590. *p.* 1. *c.* 2. §. 7. ait:
„ In comitiis ſodalitiis & Capitulo de iis primùm quæ
„ ad Divinum cultum ſpectabunt, tum de juſta morum
„ reformatione, delictorum debita animadverſione,
„ demum de privatis rebus temporalibuſque negotiis
„ agant.

Conſonat & Concilium Avenionenſe anno 1594. *tit.* 33. ita decernens: " In Capitulo clamoſas & con-
„ tentioſas confabulationes evitabunt, & de iis quæ
„ ad Eccleſiæ cultum, & ad pietatem promovendam
„ ſpectant, de bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtra-
„ tione tractabunt.

Volunt ergo Concilia, ut ea, quæ mores, divinum Officium, ac Eccleſiæ cultum ſpectant, præcipuum ac primum locum in Capitulis obtineant. Et meritò, cum nihil juſtius ac rationabilius ſit, quàm negotia majoris ponderis & momenti præferri negotiis minoris momenti. Ac ſanè timendum ne Canonici qui adeo ſoliciti ſunt de rebus temporalibus, ut nihil in eorum Conventibus penè niſi de illis audiatur aut tractetur, ſint non tantùm nomine, ſed reipſa Canonici *Seculares*; vereque dici queat de ipſis, quod de quibuſdam Prælatis ſui temporis dixit Bernardus: *Lib.* 4. *De conſid. ad Eugen. Papam cap.* 6. " Optimi videlicet æſti-
„ matores rerum, qui magnam de minimis, parvam
„ aut nullam de maximis curam gerunt.

XII. Negotia in Capitulis propoſita ſolent ordi-

partis 3. *cap.* 19. " Habent, inquiunt, ferè quotquot
„ ſunt Cathedrales aut Collegiales Eccleſiæ ſuum vo-
„ lumen peculiarium Statutorum, quæ interdum pro
„ affectu privato cujuſlibet augentur aut creſcunt. ***In-***
„ ***ter hæc reperias quamplura quæ quæſtum magis quàm***
„ ***pietatem reſipiant***, & ad inæqualitatem magis quam
„ æqualitatem faciant: unde diſcordia inter fratres (ut
„ fieri ſolet) frequenter alitur, concordia verò ſcin-
„ ditur laceraturque. ***Et quantumvis pleraque inter***
„ ***hæc iniqua reperias, adiguntur tamen omnes qui re-***
„ ***cens admittuntur, ut ad ejuſmodi ſtatutorum obſerva-***
„ ***tionem*** (etiam penitus ignari quid contineant illa)
„ ***citra ullum delectum jurejurando ſe alligent***, cùm ta-
„ men juramentum non debeat eſſe iniquitatis vincu-
„ lum, nec ad ignorata extendi. Operæ pretium ita-
„ que nobis videtur, hujuſmodi ſtatutorum volumina
„ inter viſitandum excutere, & quæ Evangelicæ puri-
„ tati atque fraternæ charitati, denique diſciplinæ Ec-
„ cleſiaſticæ minùs conſentanea reperta fuerint, reſe-
„ care, cavereque ne poſthac ulla nova ſtatuta in ejuſ-
„ modi Eccleſiis (niſi tamen noſter acceſſerit calcu-
„ lus) edantur.

Idem ſupponit Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 14. *De reformat.* deplorans, quòd in pluribus Eccleſiis tam Cathedralibus quàm Collegiatis & Parochialibus, ex earum *Conſtitutionibus*, aut ex prava conſuetudine, in electione, præſentatione...... ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus Beneficii, vel Canonicatuum certæ conditiones ſeu deductiones ex fructibus, compenſationeſque illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur turnorum lucra, interponantur. Quæ omnia deteſtans S. Synodus, mandat Epiſcopis, " ut quæcumque hujuſmodi in uſus pios
„ non convertuntur, atque ingreſſus eos, qui *Simo-*
„ *niacæ labis*, aut *ſordidæ avaritiæ* ſuſpicionem habent,
„ fieri non permittant, ipſique diligenter de eorum *Con-*
„ *ſtitutionibus* ſive conſuetudinibus ſuper prædictis co-
„ gnoſcant, & illis tantùm, quas ut laudabiles pro-
„ baverint, exceptis, reliquas ut *pravas* ac *ſcandaloſas*
„ *rejiciant & aboleant.* " Et eos, qui adverſus prædi-
cta quavis ratione commiſerint, pœnis Simoniacorum ſubjacere decernit, " non obſtantibus (inquit Syno-
„ dus) quibuſcumque *ſtatutis*, *conſtitutionibus*, con-
„ ſuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam *Apo-*
„ *ſtolica authoritate confirmatis:* de quarum ſubreptio-
„ ne, obreptione & intentionis defectu Epiſcopus tan-
„ quam Apoſtolicæ Sedis Delegatus, cognoſcere poſ-
„ ſit.

Ex his quis non videat, per Synodum Tridentinam ſupponi, in Statutis & Conſtitutionibus, etiam Cathedralium Eccleſiarum (tametſi per Sedem Apoſtolicam confirmatis) poſſe reperiri aliqua, quæ Synodus tamquam de Simoniaca pravitate ſuſpecta deteſtatur.

Hinc quiſque diſcat non cæco modo in Statuta & Ordinationes Capitulorum eſſe jurandum, ſed ea priùs meritò examinari & expendi debere: eoſque multum hallucinari,

Digitized by Google

petenti fiant, nec ſummæ Miſſæ tempore uno modo habeantur, niſi neceſſaria aliqua cauſa ſuperveniat, quæ differri non poſſit, quo caſu ut minimùm mittantur aliqui Canonici in chorum." Et Mechl. l. II. *tit.* 12. *cap.* 11.

XVI. Idem reſponſum à Sacra Congregatione refert Garcias *De Beneficiis parte* 3. *cap.* 2. *n.* 559. qui ipſe, cum eſſet Canonicus Abulenſis, atque in ea Eccleſia "ſæpè fierent *Capitula*, & haberentur congregationes *Capitulares* tempore divinorum Officiorum, & dum Horæ, etiam Miſſa major celebrarentur, juxta ſtatuta & antiquam conſuetudinem in Hiſpania hactenus obſervatam; ac eſſet in hac Eccleſia ordinatio Capitularis, quòd Canonicus qui fuerit in Eccleſia, & non intraverit Capitulum mulctetur certâ pœnâ, etiamſi ſit in choro in divinis Officiis:" his, inquam, ſic ſe habentibus petiit ipſe Garcias "declarari, an nihilominus Canonicus ſeu capitularis poſſit licitè à Capitulis abeſſe, ſtando in choro nec propterea poſſit muctari? Secundò, an poſſit, etiamſi velit, intereſſe Capitulis, quæ fiunt tempore divinorum Officiorum, ſuppoſito quod fiunt, & ſatisfaciat ſuæ obligationi, & faciat fructus ſuos, qui in illa Hora lucrifiunt..... Congregatio Concilii ad primum reſpondit: congregationes hujuſmodi capitulares habendas non eſſe eo tempore, quo divina Officia celebrantur, niſi cauſa aliqua urgens eas ad aliud tempus non pateretur differri; quod ſi hæ congregationes abſque cauſa prædicta tempore celebrationis divinorum habitæ fuerint, Canonicum jure ab his, ut choro interſit, poſſe abeſſe, nec propterea eſſe mulctandum. Ad ſecundum non poſſe, juxta reſponſum ad primum. Quam declarationem, ait Garcias, authenticam habeo.

XVII. Infertur autem ex dictis, uti notat ibidem Garcias, "non licere etiam fieri congregationes particulares Commiſſariorum Capituli, nec occupari Beneficiatos in negotiis & rebus Eccleſiæ, (quæ aliàs commodè fieri poſſunt,) dum divina Officia celebrantur, quamvis oporteret aliàs eis conſtituere aliquod ſtipendium ſeu ſalarium.

Infertur etiam non licere facere rationes & computus bonorum, & redituum Menſæ, vel Fabricæ, dum divina fiunt; & ita reſpondit S. Congregatio apud Garciam loco citato num. 568. his verbis: "Congregatio Concilii cenſuit, neque Epiſcopum neque Capitulum debere exigere rationum redditionem tempore quo recitantur Horæ Canonicæ, & divina celebrantur.

nodire, & in his divinum Officium humiliter ac devote perſolvere. Mox enim, ait Synodus, ut auditum fuerit ſignum, feſtinatò omnes ad Eccleſiam conveniant, quam non pomparicè, aut inhoneſto, vel incompoſite ſed cum reverentia & Dei timore ingrediantur.

Hinc in Conciliis, etiam poſt commutatam vitam communem Canonicorum in ſingularem, nihil tantopere Canonicis inculcatum, quàm *Ut in Choro ad pſallendum inſtituto, hymnis & canticis Dei nomen reverenter* (verba ſunt Synodi Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De ref.*) *diſtinctè, devoteque laudent.* Ideoque non immeritò ſeculo 11. ad quemdam Canonicum ſcripſit S. Ivo Carnotenſis: "Ad hoc inſtituta eſt Clericalis militia, ut pſalmodiæ & hymnodiæ quotidianum offerat Deo ſacrificium.

II. Unde hæc Canonicorum obligatio profluat, ſat indicat ipſa Canonicorum Regula, monens Canonicos, "Ut laudes Deo in communi perſolventes, pro ſuis populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Deum exorent.

Quibus non obſcure innuit, ideo Canonicis factas oblationes fundataſque eorum Eccleſias, ut ipſi pro populo ac Fundatoribus Deum inceſſanter orarent & laudarent: "Nam, inquit Juſtinianus Imperator, qui conſtituerunt vel fundarunt ſanctiſſimas Eccleſias prò ſua ſalute & communis Reipublicæ, reliquerunt illis ſubſtantias, ut per eos debeant ſacræ Liturgiæ fieri, & ut illis à miniſtrantibus piis Clericis Deus colatur.

Quàm hæc vera ſint, propiùs intelligent Canonici, ſi fundationum dotationumque ſuarum monumenta, non tantùm ad conſervationem temporalium, uti fieri ſolet, ſed ad intelligendam ſuam obligationem, ſedulò ac diligenter pervolvant.

III. Porrò cùm Officium Divinum juxta normam à multis ſeculis receptam conſtet ſeptem partibus, nimirum Matutino, ſub quo & *Laudes* comprehenduntur, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperis & Completorio; illæque ſimul ſumptæ integrum Officium Divinum diurnum ac nocturnum conſtituant, conſequens eſt, Canonicos non tantùm uni alterivè aut etiam majoribus Horis debere intereſſe, ſed omnibus: quia obligatio Canonicorum eſt non partem dumtaxat Divini Officii perſolvere, ſed integrum; unde de Canonicis aliiſque Clericis choro adſtrictis pronuntiat Concilium Generale Lateranenſe ſub Innocentio III. quòd teneantur *Divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, ſtudiosè celebrare.*

IV.

Digitized by Google

„ impediti juſtis de cauſis fuerint.

Et Synodus Mechl. P. II. *tit.* 12. *cap.* 2. " Meminerint, ait, omnes tam in dignitate conſtituti, quàm „ Canonici, Capellani, Vicarii, Beneficiati, & reliqui habituati, Mandati Concilii Trid. ut omnes Divina *per ſe*, & non per ſubſtitutos compellantur „ obire Officia, atque in choro ad pſallendum inſtituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, diſtinctè, devoteque laudare.

V. Infinita propemodum tum veterum, tum recentiorum Synodorum Decreta, tum probatiſſimorum Authorum teſtimonia, hanc Canonicorum obligationem *per ſe* Divina Officia, ceſſante legitimo impedimento, perſolvendi aſſerentia; contrariumque uſum tamquam merum abuſum ex deſidia & ſuperbia Canonicorum ortum reprobantia, allegare poſſem, niſi id fusè & abunde præſtitiſſem in Diſſertatione De Canonicis *parte* 3. *cap.* 1. Illud hic addo, referente Nicolao Garcia de Beneficiis *parte* 3. *cap.* 2. *nn.* 498. reſolutum fuiſſe conformiter ad jam dicta, à Sacra Congregatione, " ſi factum ſit aliquod ſtatutum, quod Canonici poſſint inſervire per Subſtitutum, vel alternatim unus pro alio, non habeatur ejus ratio, quia „ eſt contra Concilium Tridentinum.

„ Procedit etiam dicta declaratio, ait Garcias, licet ante Concilium eſſet ſtatutum, vel conſuetudo „ etiam immemorialis in contrarium, ut colligitur ex „ ipſo Concilio.

VI. Quia tamen nonnumquam contingit, præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, ut Canonici aliis negotiis Eccleſiæ diſtracti, Officia *per ſe* congruenter perſolvere nequeant; nullatenus improbandum, ut aliquos vicarios aſſumant, qui Canonicorum legitima ex cauſa abſentium vices ſuppleant, & in perſolvendis Divinis laudibus Canonicis adjutores accedant.

VII. Hunc eſſe Vicariorum finem indicat Synodus Colonienſis anno 1536. *parte* 3. *cap.* 6. monens Vicarios: " Ut attendant quod Canonicis adjutores accedant: horum nimirum vice qui vel adverſa valetudine detenti vel negotiis neceſſariis avocati, intereſſe „ non poſſunt.

„ Ita Vicarii operâ (inquit Synodus Audomarenſis „ 1583. *tit.* 12. *cap.* 6.) Officium peragatur, ut nihilominus ii ipſi quorum proprium eſt illud agere, qui „ dignitatem, Canonicatum aut quodvis aliud beneficium vel officium in Eccleſia obtinent, niſi legitimè impediantur, per ſeipſos, & non per alios dumtaxat illud faciant.

VIII. Porrò in aſſumendis hiſce Vicariis meritò attendent Canonici, num mores ac vita officio ab iis obeundo reſpondeant; ne alias cantando non Deum laudent, ſed offendant.

Quare Patres Concilii Cameracenſis P. I. *tit.* 1. *cap.* 14. monent: " Ut in Eccleſiis ſive Cathedralibus „ ſive Collegiatis non conſtituantur Vicarii, qui Canonicas, quas vocant, Horas in choro canant, niſi

I. Diſtributiones propriè dicuntur *quotidianæ*, ait Stephanus Weymſius ad Conſtit. 11. per Concilium Tridentinum innovatam *num.* 7. " Quando ſingulis diebus, vel etiam ſingulis horis diſtribuuntur, „ in pecunia, victu, potu vel alia ſpecie, his tantùm qui perſonaliter præſentes ſunt in Officiis divinis; quod moribus hodiernis paſſim fit per plombeum vel teſſerum.

II. Quis ſit harum diſtributionum ſcopus, jam pridem ad Paſchalem Papam ſcribens S. Ivo Carnotenſis expreſſit: " Cùm in pluribus Canonicorum Carnotenſium deſuevisſet diſciplinæ regularis obſervantia, „ ut de negligentibus facerem diligentes, de ſomnolentis vigilantes, de tardis aſſiduos ad frequentandas „ Horas Canonicas, deliberavi apud me, ut darem „ iis dimidiam Præpoſituram, ut inde fieret *quotidianus panis* quem acciperent aſſidui, amitterent tardi; „ ut ad quas eos panis interni dulcedo non movebat, „ panis corporei refectio provocaret, quamvis eorum „ annua præbenda eis ad hoc ſufficiens eſſe deberet.

Unde & Synodus Colonienſis anno 1536. *p.* 3. *cap.* 10. animadvertens Canonicorum in frequentandis divinis Officiis neglectum, " Facilè, ait, caſtigabitur hic „ lapſus, ſi negligentes ſubtractione proventuum ſeu „ diſtributionum mulctentur.

Et ipſa Synodus Tridentina Diſtributiones probans, eaſque, ubi deſierant, reduci deſiderans, ac ob id præcipiens, " tertiam fructuum, quorumcumque proventuum & obventionum, tam Dignitatum, quàm Canonicatuum, Perſonatuum, portionum, & officiorum, ſeparari debere, & in *diſtributiones quotidianas* „ converti; " hanc ſuæ præceptionis rationem præmiſerat: " cùm beneficia ad divinum cultum, atque „ Eccleſiaſtica *munia obeunda ſint conſtituta, ne qua in parte diminuatur divinus cultus, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur: ſtatuit, &c.*

III. Si ergo quotidianæ Diſtributiones eo fine inſtitutæ, & ab Eccleſia probatæ ſint, ut Canonicorum aliorumque Clericorum in frequentandis Horis Canonicis negligentia puniatur, & mulctetur; & ne *qua in parte*, ut loquitur Synodus Tridentina, *diminuatur divinus cultus, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur*, quis hinc conſequi non videt, eas non aliquibus dumtaxat, ſed omnibus Horis, id eſt, integro Officio Divino eſſe aſſignandas: ut hoc pacto fiat, ne *qua in parte* cultus divinus diminuatur ſeu negligatur; nec Canonici ſuæ impunè deſint obligationi.

De hac Synodi Tridentinæ ſententia non dubitans S. Carolus in Synodo Mediolanenſi IV. *parte* 2. *cap.* 13. ſtatuit; " Ut etiam in Eccleſiis vel Cathedralibus vel Collegiatis, quamvis reliquis Divinis Officiis congruus quotidianarum diſtributionum cenſus „ aſſignatus ſit, *aliquibus* tamen *Canonicis Horis* aut cæteris Officiis, etiam extraordinariis, quavis auctoritate inſtitutis, nullæ quotidianæ diſtributiones adſcriptæ

Digitized by Google

„ iis nemo diſtributionibus gaudeat ; niſi qui in Mi-
„ noribus quoque Horis debitè interfuerit.

IV. Ulteriùs, ipſe Diſtributionum quotidianarum ſcopus, & inſtitutionis ratio ſat oſtendunt, eas non deberi niſi illi, qui actualiter, integrè & completè Horis Canonicis aſſiſtit. Unde Synodus Baſilienſis declaravit *Seſſ. 21. cap. 4.* " Ut qui in Matutinis ante finem Pſalmi, *Venite exultemus* : in aliis Horis ante finem *primi Pſalmi*, in Miſſa ante ultimum *Kyrie-eleiſon* uſque in finem Divino Officio non interfuerit, niſi fortè neceſſitate cogente, ac petita ac obtenta à Præſidente Chori licentia diſcedere oporteat, pro illa Hora abſens cenſeatur : ſalvis, ait, Eccleſiarum conſuetudinibus, ſi quæ fortè circa hoc exactiores exiſtunt.

Et Patres Concilii Moguntini anno 1549. *cap.* 72. " Animarum periculo obviare, & Eccleſiarum neceſſitati conſulere volentes, decreverunt & ordinarunt, ne quotidianæ diſtributiones ad breviſſima quædam momenta, puta ad lectionem Epiſtolæ, ſeu unius Pſalmi aut Reſponſorii ; ſed *integris ac totis Officiis & Horis aſſignentur*, & iis modò tribuantur, qui Officiis Divinis de quibus hæc emolumenta dantur, *ab initio ad finem* interfuerint..... Quibuſcumque irrationabilibus, aut pravis conſuetudinibus (quæ potius corruptelæ cenſendæ ſunt) non obſtantibus.

Eumdem abuſum Synodi noſtræ Belgicæ pariter damnant, & quidem Mechlinienſis P. II. *tit.* 12. *cap.* 4. ait : " Careant diſtributionibus, qui ante *Gloria Patri* primi Pſalmi cujuſque Officii *uſque ad finem* eidem Officio *actualiter* non interſunt.

Synodus verò Diœceſana anno 1609. *tit.* 11. *cap.* 10. hoc Concilii Provincialis Decretum renovans addit : " Iis diſtributionibus quoque privari volumus, qui in Miſſis votivis & anniverſariorum, quæ ex fundatione ſine commendationibus canuntur, ante primam Collectam ; in vigiliis verò ante finem ſecundi Pſalmi Veſperarum, & in commendationibus ante initium Pſalmi, *In exitu*, uſque ad finem non interſunt.

Uno verbo Diſtributiones ex mente Eccleſiæ ita ordinandæ ac diſpenſandæ ſunt, *ne qua in parte* cultus divinus minuatur ; ſed divinum Officium in omnibus, ſuis partibus, tam majoribus quàm minoribus integrè & ordinatè ab omnibus perſolvatur.

aut ad illud frequentandum moverentur, ut diſtributionum illarum lucro gaudere poſſent.

II. Scit enim Eccleſia *voluntarie* ſacrificium laudis Deo eſſe offerendum, juxta illud Pſalmiſtæ à Canonicis quotidiè pronuntiandum, *Voluntarie ſacrificabo tibi.*

At " ſi propter aliud laudas Deum, ait S. Auguſtinus in *Pſ.* 53. *ex neceſſitate laudas.* Si adeſſet tibi quod amas, non laudares Deum. Vide quid dicam? Laudas Deum, v. g. ut tibi det amplam pecuniam, (ut diſtributiones accipias) ſi aliunde haberes amplam pecuniam non à Deo, numquid laudares Deum? Si ergo propter pecuniam laudas Deum, non *voluntariè* ſacrificas Deo, ſed *ex neceſſitate* ſacrificas, quia præter illum neſcio quid aliud amas.

Qui ergo Divinas Laudes Deo perſolvit, Horaſque Canonicas frequentat, ut diſtributiones lucretur, non frequentaturus ſi earum lucrum non ſpectaret, aut aliunde habere poſſet, convincitur non *voluntariè*, ſed *ex neceſſitate* Deum laudare, ſive divinum Officium perſolvere.

III. Ulterius, novit Eccleſia illud jam pridem ab eodem Doctore pronuntiatum, " Quæcumque res propter aliud aliquod quæritur, ſine dubio inferior eſt (nimirum appretiatione quærentis) quam id propter quod quæritur : Et ideò illud primum eſt propter quod rem iſtam quæris, non iſta res, quam propter iſtud quæris. Quapropter ſi Evangelium & Regnum Dei propter cibum quærimus, priorem facimus cibum, & poſterius Regnum Dei.

Qui ergo Officium divinum quærit ſeu frequentat propter materiales has Diſtributiones, convincitur pluris æſtimare Diſtributiones, quàm ipſum divinum Officium ; & priores facere Diſtributiones, quam Officium divinum.

IV. Quinimo, qui eo animo Horas Canonicas frequentat, ſpiritualibus terrena mercari convincitur : nam, ut ait S. Bernardus, " qui Officium Eccleſiaſticum quærit, aut eo tenet animo, eoque intuitu, ut huic vitæ habeat neceſſaria, *perverſo nimis ordine cæleſtibus terrena mercatur.*

V. Cum igitur ratio Simoniæ in hoc præcipuè conſiſtat, quod morali agendi modo, res ſpirituales temporalibus æquiparentur, aut poſtponantur ; ipſaque ſpiritualia ut medium ad obtinendum temporalia ordinentur, non dubitant Canoniſtæ poſt Gloſſam in *cap. unic. De Clericis non reſid. in VI.* condemnare *Simonia mentalis Canonicum, qui intereſt Officio divino principaliter pro denario.*

Quid de eo ſenſerint Patres Synodi Colonienſis an-

Digitized by Google

„ corde, reſpondente ſingulis verbis mente decante-
„ tur; & cum eodem Pſalte ex animo dicatur; volun-
„ tariè *ſacrificabo tibi & confitebor nomini tuo Domine*
„ *quoniam bonum eſt.* Non adimit Chriſtus, ſed decer-
„ nit operanti ſuam mercedem: *dignus eſt enim ope-*
„ *rarius mercede ſua, & qui altario deſervit de altario*
„ *& vivet.* Sed interim cogitare debet Clericus, *ſe*
„ *vivere non ut edat, ſed edere ut Chriſto vivat*, ha-
„ bereque ſemper reconditum Chriſti verbum, *pri-*
„ *mum quærite regnum Dei & juſtitiam ejus, & hæc*
„ *omnia adjicientur vobis.*

Similiter Stephanus Epiſcopus Pariſienſis dubitaſſe non videtur, Simoniam mentalem committi à Clericis qui Divinum Officium ob ſolam ſpem materialium diſtributionum frequentant. " Prohibemus vobis om-
„ nibus, (inquit in ſua Synodo) *ne committatis Si-*
„ *moniam etiam mentalem, adeundo ad Divinum Offi-*
„ *cium ſub ſpe materialium diſtributionum.*

VI. Quis verò cenſeri debeat *principaliter* Horis Canonicis propter diſtributionem intereſſe, licet id ab interiori animi affectu dependere videatur; frequenter tamen non obſcura occurrunt externa indicia, hanc animi conſtitutionem prodentia.

Si v. g. Canonicus Horas illas ſolicitè frequentet quibus diſtributiones majores ſunt annexæ, illas verò quibus nullæ aut exiguæ conſtitutæ ſunt, ſine juſta cauſa paſſim negligat: nullamque illas frequentandi ſibi curam eſſe oſtendat; indicium erit non obſcurum, quòd Horas non amore Religionis, ſed amore pecuniæ frequentet; eaſque tamquam medium ad diſtributiones ordinet. Canonicus quoque, qui mox ut Officium, cui diſtributionum lucrum annectitur, eſt abſolutum, è choro diſcedere ſolet, neglecto Officio quod diſtributiones non pendit, tametſi etiam immediate ſequatur, difficulter ſe à ſuſpicione Simoniaca liberabit.

Quapropter Pius Pariſienſium Cantor Simoniæ arguit Clericos, qui nolebant Feſtum S. Stephani, poſtulante quodam Prælato, ritu duplici cantari, " Niſi
„ unà paſtum & refectionem annuam Clericis promit-
„ teret, inſuper nummos matutinales illius noctis du-
„ plicandos; ut ſic celebrarent potiùs Feſtum nummi
„ duplicati, quàm Feſtum S. Stephani..... Quibus
„ ſunt ſimiles, pergit Petrus Cantor, quidam in Eccle-
„ ſia pſallentes & pro pretio cantantes; quibus pecu-
„ nia diſciplina eſt, nummus Decanus, ac etiam Deus;
„ qui idololatræ ſunt, nummum potiùs adorantes,
„ quàm Deum: *non aliàs Deo cantaturi, niſi propter*
„ *nummum.*

Subdit deinde prædictus Auctor: " Quid vilius,
„ quàm duas horas in Eccleſia quadam (quia ad illas
„ decantandas non eſt conſtituta certa pecunia) à Lai-
„ cis dici *horas Domini, cæteras denarii*, imò diaboli;
„ imò ad has horas decantandas & horas Beatæ Vir-
„ ginis non adſunt Clerici, ſed præſentes in aliis, ab
„ his fugiunt, ut nullum opus ſibi *vendicet in Eccle-*

CAPUT IX.

De Reſidentia Canonicorum.

1. *Omnia Beneficia de Jure communi reſidentiam requirunt.*
2. *Ex Decreto Concilii Trident. Canonici ad reſidentiam tenentur.*
3. *Quid ſit reſidere.*
4. *Canonici integro Divino Officio aſſiſtere debent.*
5. *Sine cauſa nequidem ad tres menſes abeſſe poſſunt.*

I. CUm beneficium detur propter officium *cap. fin. De reſcriptis in VI.* nullum ad beneficium eſſe aſſumendum, ni unà in eo loco reſideat, ubi officium obire poſſit, jure cautum eſt: ideoque ut rectè poſt alios Canoniſtas notat Fagnanus ad *Capit. Conquerente* ⁊ *De Clericis non reſid.* " Beneficium quantum-
„ cumque minimum, puta viginti ſolidorum, ex quo
„ habetur pro titulo, de jure communi *perſonalem* re-
„ ſidentiam requirit, adeo ut non reſidens beneficio
„ privari debeat. " Hæc Fagnanus, qui addit: " Iſte
„ textus (ſcilicet citatum Capit. *Conquerente*) optime
„ probat beneficium quantumvis tenue, de jure com-
„ muni obligare ad *perſonalem* reſidentiam.

II. Igitur juxta diſciplinam juris communis, Canonicos ad *perſonalem* reſidentiam aſtringi dubitari nequit. Quam æquiſſimam, atque intentioni fundatorum planè conformem diſciplinam tempore Synodi Trident. multum prolapſam, reſtaurare deſiderans eadem Synodus, ſtatuit *Seſſ. 24. cap. 12. De reformat.* " Quod obtinen-
„ tibus in Cathedralibus aut Collegiatis Eccleſiis digni-
„ tates, Canonicatus, præbendas aut portiones, non
„ liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis ul-
„ tra tres menſes ab iiſdem Eccleſiis quolibet anno
„ abeſſe: ſalvis nihilominus earum Eccleſiarum con-
„ ſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt.

Cum Synodus hanc novem menſium reſidentiam requirat, non obſtante quocumque ſtatuto, aut quacumque conſuetudine contraria, rectè reſpondit S. Congregatio, referente Fagnano *ad cap. LICET* ⁊ *De præb. Num. 32.* " Eo Decreto ſublatam eſſe conſuetu-
„ dinem *immemorialem* vacandi ultra tres menſes a ſer-
„ vitio chori.

III. *Reſidere* autem juxta mentem Canonum, & Synodi Tridentinæ, " Eſt cum effectu Eccleſiæ in di-
„ vinis deſervire; nam reſidentia, ait Fagnanus *loco*
„ *citato num.* 24. debet eſſe laborioſa, non deſidioſa;
„ cum beneficia ad divinum cultum & Eccleſiaſtica mu-
„ nia obeunda ſint conſtituta. " Quid enim prodeſt præſentia in loco, inquit Gloſſa *ad cap. unic De Clerico non reſid. in VI.* ex quo divinis non adſunt.

IV. Ut ergo Canonici dicantur reſidere ad mentem Sacrorum Canonum, tenentur Divino Officio non tantùm pro parte, ſed integro aſſiſtere; alias enim pro

parte

Digitized by Google

„ lud Prophetæ Joelis c. 2. *Inter veſtibulum & altare* „ *plorabunt Sacerdotes miniſtri Domini, & dicent,* „ *parce Domine, parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, ut dominentur eis nationes:* quo nomine liberalem paſſim ex bonis Eccleſiæ „ obtinent ſuſtentationem. Unde ex officio ſuo & ex „ ſeria Eccleſiæ voluntate obligantur iſta ſedulò curare „ & præſtare.

„ Dixi, inquit Wiggerius, qui habent præbendas „ liberas, quia in his qui habent alio onere gravatas, „ Eccleſia quaſi commutavit officium chori in aliud „ munus ſibi & populo magis neceſſarium aut magis „ utile: quare hi meritò ab officio chori ſunt excuſati.

V. Denique notandum, conceſſionem ſive permiſſionem abſentiæ ad tres menſes, cujus meminit Synodus Trident. non ſic eſſe accipiendam, quaſi Canonici liberè & licitè abeſſe poſſint à choro tanto tempore pro mero libitu; ſed hoc ſenſu, quod tanto tempore abeſſe poſſint ex honeſtis cauſis abſque ſpeciali licentia Superioris; ſive quod illius abſentiæ cauſa legitima permittatur conſcientiæ Canonicorum. Imò Synodus propriè nullum tempus abſentiæ dedit aut conſtituit, ſed tantum prohibuit, ne longiori, quàm trium menſium ſpatio abeſſent; ſive, ut ait Fagnanus, non proceſſit *concedendo*, ſed *prohibendo*.

CAPUT X.

De cauſis excuſantibus à reſidentia.

1. *Faciliùs à reſidentia excuſantur Canonici quàm Paſtores.*
2. *Canonici in ſervitio Epiſcopi occupati à reſidentia excuſantur.*
3. *Non requiritur licentia Capituli.*
4. *Tantum duo & quidem ſimplices Canonici cum hoc privilegio aſſumi poſſunt.*
5. *Abſentia ſtudiorum cauſa à reſidentia excuſatur.*
6. *De Jure communi requiritur licentia Epiſcopi, ſecus de conſuetudine.*
7. *Debent abſentes incumbere ſtudio S. Theologiæ aut ſacrorum Canonum.*
8. *Debent tranſmittere litteras teſtimoniales de progreſſu in ſtudiis, & quid hæ continere debeant.*
9. *Litteræ teſtimoniales non temerè concedendæ.*
10. *Privilegia hæc reſtringuntur ad beneficia ſpeciali titulo perſonale ſervitium non requirentia.*
11. *Clerici ſtudiorum cauſa abſentes obſervare debent ſtatuta de vita & honeſtate Clericorum.*

„ vitium eſt neceſſarium vel utile Eccleſiæ, & reſpicit „ Epiſcopum, quatenus Epiſcopum, Juris cenſurâ, ait „ Fagnanus ad dictum *cap. 7. num. 12.* reputantur præ„ ſentes & cenſentur inſervire Eccleſiæ.... Et ſervi„ tium Epiſcopi quatenus Epiſcopus eſt, cenſetur quaſi „ ſervitium Eccleſiæ cui præſidet; cùm Eccleſia ſit in „ Epiſcopo.

III. Et quidem Canonicos in ſervitio Epiſcopi, etiam ſine conſenſu Capituli, fructus in abſentia lucrari, neque Epiſcopum teneri Capitulo probare utilitatem Eccleſiæ, communiter notant Canoniſtæ: id tamen ad *duos* uno conſenſu limitant, auctoritate reſponſi Honorii III. in *Cap. 15. Clericis non reſid.* Quamvis ergo ſuprà citatum *Cap. 7.* loquatur ſimpliciter de Canonicis ſine ulla numeri prædefinitione, tamen declarari & reſtringi debet, inquit Fagnanus, per dictum *Cap. 15. quod ſpecialiter loquitur de* Duobus, *idque Eccleſiarum uſus approbavit.*

IV. Ulteriùs ſi Canonicus in ſervitio exiſtens Epiſcopi præter Canonicatum in eadem Eccleſia Dignitatem obtineret, ratione cujus ad ſpeciale aliquod & perſonale ſervitium obligaretur, non poſſet occaſione hujus ſervitii fructus illius Dignitatis abſens percipere, nec à reſidentia eximi; ut judicatum refert Carolus Fevret, Tract. *De Abuſu lib. 3. cap. 1. n. 13.* ibidem notans, Epiſcopos tantùm poſſe aſſumere in ſuum ſervitium duos ſimplices Canonicos ſuæ Eccleſiæ, qui hoc privilegio gaudeant.

V. Secunda eaque hodie uſitatiſſima abſentiæ cauſa, eſt ſtudium in Univerſitate publica & probata. „ Studentes in Theologiæ Facultate, ait Honorius III. „ in *cap. fin.* ꝟ *De Magiſtris*, integrè per annos quin„ que percipiant de licentia Sedis Apoſtolicæ pro„ ventus præbendarum & beneficiorum ſuorum, „ non obſtante aliquâ contrariâ conſuetudine." Quin & Innocentius III. prædeceſſor Honorii, Canonicis eſſe indultum gratiâ ſtudiorum, ut in abſentia percipiant fructus ſuarum præbendarum, reſpondit in *Cap. 12.* ꝟ *De Clericis non reſid.* Voluitque & ipſa Synodus Tridentina *Seſſ. 5. cap. 1. De reformat.* " Ut Scholares, qui in ipſis Scholis ſtudent, privilegiis omnibus „ de perceptione fructuum, præbendarum, & benefi„ ciorum, in abſentia à jure communi conceſſis, plenè „ gaudeant, & fruantur.

VI. Si jus commune ſpectemus, ut quis ſtudiorum cauſa abſens fructus percipiat, requiri expreſſam licentiam Epiſcopi communiter docent Canoniſtæ; & fusè probat Fagnanus *ad Cap. Cum ad hoc* ꝟ *De Cler. non reſid.* " Ideo autem eſt neceſſaria Epiſcopi licentia, „ quia cum tranſmittendi ad ſtudia litterarum debeant

diol. 1. *p.* 2. *cap.* 27. recipientibus fructus in abſentia cauſa ſtudiorum impoſuit hanc legem, " ut verè „ in publico celebrique Gymnaſio, *Theologiæ vel* „ *SS. Canonibus* ſtudeant.

Huic conſonat praxis Curiæ Romanæ, quæ concedens licentiam abſentiæ ſtudiorum cauſa apponit hanc clauſulam: " Orator operam in aliqua approbata Univerſitate ſtudii generalis, ſeu Gymnaſio publico, „ ſtudio *Theologiæ* aut *Decretorum*, actu navare teneatur, Pyrrus Conradus De Diſpenſ. *lib.* 5. *cap.* 6.

VIII. Altera eaque notanda conditio eſt, quod teneantur reſidentes in Univerſitate ſingulis ſemeſtribus, aut ad minus ſingulis annis, Epiſcopo, aut Capitulo litteras teſtimoniales ſui Regentis ſeu Profeſſoris de progreſſu in ſtudiis exhibere.

Et quidem S. Carolus in Concilio Mediol. 1. *parte* 2. *cap.* 27. ſtatuit, ut ii qui ſtudiorum cauſa abſunt, " ſingulis ſex menſibus Epiſcopo ſcriptum ſui „ Doctoris exhibeant, quo is ipſos in eo ſtudii genere „ proficere teſtetur, quod etiam Epiſcopus ſecretò ab „ aliis cognoſcere ſtudeat.

Similiter Patres Concilii Toloſani an. 1590. *p.* 1. *cap.* 2. §. 5. volunt, " ut ſtudentes Canonici temporis „ fideliter exacti ſtudiorumque progreſſus Capitulum „ ſingulo anno admoneant. Cujus rei ſtatim a Capitulo Epiſcopus certior fiet.

Synodus quoque Colonienſis anno 1549. *parte* 1. *cap.* 5. loquens de Canonicis ad Univerſitates ſtudiorum cauſa mittendis, adjicit hanc cautionem, " dum „ tamen certis teſtimoniis ſingulis annis ad Collegia mittendis conſtet, nec perverſis moribus eos deditos, „ nec ſtudia vana, quæ ad Eccleſiæ ædificationem non „ conducant, ſectari: committendum enim non eſt, „ ut divino cultui dicata ſtipendia, in hujuſmodi Canonicos dyſcolos erogentur.

Eodem collimant litteræ teſtimoniales, quas ſigillo Univerſitatis munitas à Canonicis aliiſque Clericis ſtudentibus, ſingulis annis exhiberi vult Synodus Mechl. P. I. *tit. De Vita & Honeſt. Cleric. cap.* 4. quæ & præcipit, ut litteræ illæ quoque teſtentur, utrum Clerici ſtudentes utantur veſtitu Ordini ſuo & vocationi congruo.

Ex his evidens eſt, hoc Studentium privilegium eo unicè collimare, ut Eccleſia aliquando egregios, & eruditos Miniſtros, & operarios habere queat; ut proinde nullatenus improbandum ſit, quod judicatum in Parlamento Toloſano refert Tornet *Lit. C. cap. VIII.* ut ſi Canonicus ſtudens in Univerſitate poſtmodum tranſeat ad ſtatum matrimonialem, aut nolit eſſe profeſſione Eccleſiaſticus, Capitulum poſſet repetere fructus perceptos.

IX. Ex his facilè intelligitur, litteras teſtimoniales Clericis ſtudentibus, à Doctoribus aut Univerſitate non eſſe annuendas, niſi prævio examine conſtet de eorum in ſtudiis diligentia & progreſſu: ne alias per hujuſmodi honeſtate Clericorum Canonibus decreta ſunt; nullumque ſtudiis impedimentum ingerunt.

Quapropter voluêre Patres Synodi Mechl. P. I. loco citato, " ut Clerici qui in Academiis aut Scholis „ majoribus vel minoribus vivunt, & in alio quàm in „ ſui beneficii loco reſident, intra menſem à die publicati hujus Concilii Provincialis, corona, pileo, caligis, & veſtitu Ordini ſuo & vocationi congruo „ utantur; " cujus rei etiam in litteris teſtimonialibus ſingulis annis tranſmittendis mentionem fieri mandat.

XII. Plures alias, tum ex jure communi, tum ex privilegiis particularibus cauſas abſentiæ recenſent Doctores; & quidem Gloſſographus ad Sanctionem Pragmaticam titulo *Qualiter Horæ ſint dicendæ* Verbo, *Teneantur*, dicit: Ex " privilegio Pii II. Mantuæ conceſſo, Capellani, Clerici familiares & Domeſtici „ Regis & Reginæ, in eorum ſervitio, percipiunt groſſos fructus ſuorum beneficiorum, tamquam ſi in iis „ reſiderent, non obſtante quod non fecerint primam „ reſidentiam ex ſtatuto.

XIII. Verùm hoc privilegium probans Parlamentum Pariſienſe in favorem Capellanorum Capellæ Regiæ, illud limitavit, inquit Fevret Tract. *De abuſu lib.* 3. *cap.* 11. ad fructus groſſos, & tempus ſervitii. Et Litteræ Regiæ quibus Capellanis Oratorii Regii conceditur jus percipiendi fructus in abſentia, nominatim excipiunt diſtributiones quotidianas. Plurima judicata occaſione hujus privilegii videre licet apud Brodeau in notis ad Louetium *Litt. C. cap.* 32. qui & *cap.* 24. eodem privilegio gaudere aſſerit, Conſiliarios Eccleſiaſticos ſupremorum Parlamentorum tamquam Domeſticos Regios; quique Regi in adminiſtranda juſtitia continuò aſſiſtant; atque hoc titulo anno 1641. Conſilium privatum adjudicavit Euſtachio l'Eſcuier Canonico Tornacenſi & Conſiliario Eccleſiaſtico in Senatu Montenſi fructus ſuæ præbendæ in abſentia, ut refertur in Regiſtro M. S. Archiepiſcopatus Mechlinienſis *Centuria* 2. *art.* 35. Hoc tamen privilegium ut & præcedens non habere locum in beneficiis curam animarum habentibus; aut ex fundatione particulare & perſonale officium requirentibus, ſæpius judicatum teſtatur Choppin in Monaſtico *Lib.* 2. *cap.* 3. & De polit. Eccleſ. *Lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 20.

Idem privilegium Principum noſtrorum Domeſticis & Capellæ Burgundiæ Capellanis conceſſum eſſe noſtrates aſſerunt, & praxis comprobat; de quibus vide Zypæum in jure novo *tit. De Clericis non reſid. n.* 19.

XIV. Porrò circa hæc aliaque privilegia Canonicos aliòſque Eccleſiaſticos à reſidentia eximentia obſervandum, illa eſſe ſpecies quaſdam diſpenſationis; ideoque iis utentes expendere debent, num ſit ſufficiens cauſa iis utendi, id eſt, ea Eccleſiæ utilitas aut neceſſitas, quæ compenſet incommodum ex non reſidentia proveniens: nimirum quod fructus deſtinatos hujus particularis Eccleſiæ miniſtro percipiat; cum nullum interim huic

Digitized by Google

ſdem ut legitimæ probantur, ob quas Canonici aliique ſimiles Beneficiati à reſidentia excuſentur, fructuſque Beneficiorum etiam abſentes percipiant; ſed pene in omnibus cum reſtrictione ad ſolos fructus *groſſos*, ſive præbendæ, ut vocant, excluſis diſtributionibus quotidianis, quæ *victualia*, *vel manualia* dicuntur; eo quod in manum præſentem quaſi tradantur; quæ de jure communi vix ulli abſenti concedi reperies; adeo ut etiamſi quis reſcriptum ſive privilegium à Sede Apoſtolica obtinuerit de percipiendis fructibus cum clauſula, *ac ſi præſens eſſet*, " Nihilominus, ait Fagnanus „ ad *Cap.* LICET *De Præb. n.* 101. diſtributiones non „ deberentur. Nam harum diſtributionum ea eſt na„ tura propria, ut debeantur his tantùm, qui *verè* in„ terſunt Officiis divinis, non autem his, qui fictè reſi„ dent, aut juris interpretatione.

Similiter Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reformat.* ſtatuit, " ut diſtributiones, qui ſtatis Horis „ interfuerint; recipiant reliqui, quavis colluſione aut „ remiſſione excluſa, his careant, juxta Bonifacii VIII. „ Decretum, quod incipit, *Conſuetudinem*, quod S. Sy„ nodus in uſum revocat, non obſtantibus quibuſcum„ que ſtatutis & conſuetudinibus.

II. Nulli ergo niſi *actualiter* Horis Canonicis interfuerit, ex mente Concilii Trident. diſtributiones concedendæ ſunt; idque juxta Decretum Bonifacii VIII. à Synodo innovatum: quod Decretum relatum in *Cap. unico De Clericis non Reſid. in VI.* reprobat tamquam corruptelam omnem conſuetudinem concedentem diſtributiones quotidianas aliis, quam qui *actualiter* & *verè* Horis Canonicis interfuerint, *exceptis illis*, ait, *quos infirmitas, ſeu juſta & corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret.*

Hac exceptione nequaquam intendit Pontifex, diſtributiones concedendas iis omnibus, qui ex evidenti Eccleſiæ utilitate abſunt; aut quorum abſentiam utilitas Eccleſiæ aliundè compenſat, & excuſat; ſed ſolum vult, non eſſe improbandam conſuetudinem, aut ordinationem Eccleſiæ, diſtributiones abſentibus annuentem, ſi modò vel infirmitas corporalis, aut evidens Eccleſiæ utilitas concurrat.

Quis enim dubitet, in Eccleſiæ utilitatem cedere, ut Canonici in regimine Diœceſis Epiſcopo aſſiſtant, & inſerviant? & tamen ſi jus commune ſpectemus, *diſtributiones* eis abſentibus non debentur. Similiter negari nequit, quin abſentia Canonicorum ſtudiorum cauſa cedere poſſit in Eccleſiæ utilitatem, & tamen diſtributiones quotidianas nemo eis aſſignat.

Ut ergo de recipiendis in abſentia diſtributionibus „ ſuam impendunt, quos, ait, pro eo tempore (frau„ de & dolo ſecluſis) decernit pro præſentibus repu„ tari, & omnibus emolumentis gaudere debere, ſicut „ ſi *perſonaliter* divinis intereſſent. " *Tit. de Officio Divino cap.* 5.

IV. Idem declarans Synodus Camerac. P. II. *tit.* 18. *cap.* 5. & *cap.* 6. ait " Similiter eos, qui vel ce„ lebrant, vel audiunt confeſſiones, ipſâ horâ qua hæc „ faciunt, pro præſentibus habendos eſſe, modò ta„ men ad principales Horas juxta Eccleſiæ ſuæ conſue„ tudinem ingreſſum fecerint, & Miſſâ ſuâ aut con„ feſſionibus finitis, ſi nondum ſit peractum Officium „ chori, in ipſum redeant. " Idem quoad celebrantes habet dicta Synodus Mechlinienſis *cap.* 6. Et ita quoad celebrantes & audientes confeſſiones tempore divini Officii in Belgio obtinet; tametſi jus commune quoad eos, quibus ex munere non incumbit onus excipiendi confeſſiones, vel obligatio illis Horis celebrandi, non omnino conſonet; uti videre eſt apud Fagnanum ad *Cap.* LICET *De Præb. n.* 118.

Illud quoque notandum, quod conſuetudo *celebrantes* tempore divini Officii non excuſet, nî cum conſuetudine concurrat juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII. *utilitas Eccleſiæ*. Undè Canonici, qui aliis majoribus negotiis non diſtrahuntur, tempuſque ſufficiens habent, ut extra tempus divini Officii celebrent; neque aliquid notabile occurrit quod celebrationem eo tempore exigit, neſcio an vi hujus conſuetudinis ſatis ſint ſecuri; dum ita paſſim divina Officia negligunt & chorum deſerunt celebrationis cauſa.

V. Adhæc citata Synodus Cameracenſis *cap.* 7. " Fa„ vore ſtudiorum eos, qui ad docendum in ipſis Eccle„ ſiis Cathedralibus aut Collegiatis, vel in Univerſita„ tibus (quoad beneficia quæ in ipſis Univerſitatibus „ poſſident) obligantur, iis diebus, quibus actu doce„ bunt, aut publicis diſputationibus intererunt, pro „ præſentibus habendos eſſe ſtatuit, modò duabus de „ Majoribus in die interſint.

Evidens eſt juxta hujus Synodi Decretum, quòd Profeſſores Academici, qui vi ſuarum lectionum ſunt Canonici, deberent haberi pro *præſentibus*, in iis ſaltem Horis, quibus actu in lectionibus & diſputationibus publicis occupantur: contrarium tamen de conſuetudine obtinere manifeſtiſſimum aſſerit Zypæus *De Clericis non reſid. num.* 40. qui ibidem quoque multis probat, maximè dependere à conſuetudine & ordinatione Eccleſiarum, quæ ſit dicenda *Eccleſiæ utilitas* aut *neceſſitas*, ut diſtributiones abſentibus dari poſſint.

Qui ergo ſine probata cauſa, ſecundùm jam dicta,

„ *perſonaliter*

Digitized by Google

ſit aſſignata, ſed una omnibus, quæ inter præſentes ſit diſtribuenda, tunc portio abſentium manet apud præſentes; augeturque propter abſentiam aliorum; idque non tam jure accreſcendi, quàm non decreſcendi, ut loquuntur Juriſconſulti.

„ cæ, quæ inter reſidentes pro ſuis præbendis dividi-
„ tur, ut communiter eſt in Eccleſiis Hiſpaniæ, tunc
„ portio abſentium, ſeu aliàs amiſſa in menſa Capitu-
„ lari remaneat cum reliquis ejuſdem fructibus inter
„ reſidentes dividenda.

TITULUS VIII.

De Capitulo Cathedrali.

CAPUT I.

Capitulum Cathedrale Eccleſiæ Senatum repræſentat, & unum cum Epiſcopo corpus conſtituit.

1. *Primis Seculis Preſbyteri & Diaconi unum cum Epiſcopo Eccleſiæ Senatum componebant.*
2. *In eorum locum ſucceſſit Capitulum Cathedrale.*
3. *Capitulum Cathedrale eſſe Senatum Eccleſiæ probatur.*
4. *Capitulum Cathedrale tanquam Senatus Eccleſiæ præcedit cætera corpora Eccleſiaſtica.*
5. *Etiam Magiſtratum Civilem.*
6. *Singuli Canonici Cathedrales præcedant omnium inferiorum Eccleſiarum Canonicos.*
7. *Canonici Cathedrales ut ſinguli in dignitate non ſunt conſtituti, ad eam tamen accedunt.*

I. PRIMIS naſcentis Eccleſiæ ſeculis Preſbyteri & Diaconi in civitate Epiſcopali curam Animarum gerentes, unum cum Epiſcopo corpus quaſi conſtituebant, Senatumque formabant, quos idcircò Vir Apoſtolicus B. Ignatius Martyr ſcribens ad Magnetianos, ait eſſe loco *Senatus Apoſtolici.* Et in Epiſtola ad Trallianos vocat *Conſiſtorium Sacrum*, *Conſiliarios & Aſſeſſores Epiſcopi.* De quibus & Hieronymus in Caput 3. Iſaiæ. *Et nos habemus*, inquit, *in Eccleſia Senatum noſtrum, Cœtum Preſbyterorum.*

II. Subſequentibus ſeculis paulatim Preſbyterorum Clericorumque numero creſcente, cœperunt Epiſcopi è Clero quoſdam eligere ſibique propiùs aſſignare, quorum conſilio & opera Diœceſim ſuam regerent; quos poſterior ætas *Canonicos Cathedrales* tamquam *Cathedræ* Epiſcopali propiùs adhærentes, & eorum Cœtum *Capitulum Cathedrale* vocavit.

III. Porrò quemadmodùm antiquitus Preſbyteri & Diaconi civitatis Epiſcopalis *Senatum* Epiſcopi, atque unum cum Epiſcopo corpus formabant, ſic Capitulum Cathedrale, quod huic Preſbyterorum & Diaconorum Cœtui ſucceſſit, *Senatum* Eccleſiæ, & unum cum Epiſcopo corpus conſtituere dicitur.

Unde monet Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De reform.* Canonicos Cathedrales, " ut veſtitu decen-
„ ti tam in Eccleſia quam extra aſſiduè utantur; ab
„ illicitiſque venationibus, aucupiis, choreis, taber-
„ nis, luſibuſque abſtineant; atque eâ morum inte-
„ gritate polleant, ut meritò Eccleſiæ *Senatus* dici
„ poſſit.

Et Synodus Burdigalenſis anno 24. currentis ſeculi *cap.* 9. §. 8. " Decet Metropolitanam Eccleſiam &
„ alias Cathedrales Eccleſias eas perſonas ita probita-
„ te & ſcientia commendatas ad Canonicatus eligere
„ & aſſumere, ut ex iis corpus Capituli coaleſcens
„ *Senatus* Epiſcoporum, unde conſilium accerſant, me-
„ ritò dici poſſit.

IV. Porrò quia Capitulum Cathedrale ipſum quodammodò totius Diœceſis Clerum repræſentat, atque unum cum Epiſcopo Senatum ac Corpus conſtituit, etiam prærogativa præcipua gaudet, cæteraque omnia Corpora Eccleſiaſtica præcedit.

Hinc concludit Chaſſanæus in Catalogo gloriæ mundi *part.* 4. *conſid.* 31. Quod " Abbates debeant ſuper-
„ ſedere Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, nec debent
„ eos præcedere, maximè quando proceſſionaliter pro-
„ cedunt, & ita quaſi univerſaliter ſervatur, maximè
„ in Regno Franciæ, ubi ſemper Eccleſiæ Cathedra-
„ les præferuntur in quibuſcumque Proceſſionibus &
„ aliis actibus Eccleſiaſticis.

V. Cumque quæſtio incidiſſet inter Capitula Cathedralia & Magiſtratus Civiles ſuper *præcedentia*, hæc non ſemel in contradictorio judicio Capitulo Cathedrali utpote *Senatum* Eccleſiæ repræſentanti adjudicata fuit; atque generaliter Rex Galliæ declaravit 8. Februarii 1657. Canonicos Cathedrales eſſe manutenendos in præcedentia in omnibus Conventibus publicis & privatis ante Officiarios & Magiſtratus, etiam Senatus Regios Præſidiales ut vocant, ſive Curiarum ſubalternarum, ita ut Corpus Canonicorum præcedat Corpus Officiariorum; & ſinguli Canonici ſingulos Officiarios. Vide Acta Cleri Gallicani *tom.* 1. *tit.* 1. *cap.* 8. *n.* 18. *& ſeq.*

VI.

Digitized by Google

CAPUT II.

Capitulum Cathedrale quantumvis exemptum debet Epiſcopo tamquam *Capiti* reverentiam & honorem exhibere; & in quibus hæc conſiſtant?

1. *Epiſcopus ſemper habitus Caput ſui Cleri.*
2. *Capitulum Cathedrale eum pro tali agnoſcere debet.*
3. *Capitula Cathedralia deſerta vitâ communi à juriſdictione Epiſcoporum ſe eximere cœperunt.*
4. *Synodus Trid. voluit præcipuum honorem adhiberi Epiſcopo, non obſtante exemptione.*
5. *Nulla exemptio excuſare poteſt Capitula ab exhibendis iis quæ ſunt honoris & reverentiæ.*
6. *Capitula etiam exempta impedire nequeunt ut Epiſcopus ſolemniter ad ſuam Cathedram deducatur; eique benedictionem danti ſe inclinare debent.*
7. *Epiſcopo in Eccleſia Cathedrali etiam exempta prima & honorabilior Sedes ſæpius adjudicata.*
8. *Non obſtante exemptione Canonici opera & conſilio Epiſcopo aſſiſtere debent; & ad poſtulationem Epiſcopi congregationem indicere.*

I. Totius Cleri Epiſcopum Caput eſſe; eique præcipuam agendorum in ſua Diœceſi curam incumbere indubitatum eſt.

Hinc illud Concilii Carthaginenſis IV. *Can.* 35. apud Gratianum *Diſt.* 95. *Can.* 10. " Ut Epiſcopus in „ Eccleſia & conceſſu Presbyterorum *ſublimior* ſedeat; Et illud Viri Apoſtolici S. Ignatii in Epiſtola ad Smyrnenſes: " Omnes Epiſcopum ſequimini, ut Chriſtus „ Patrem, & Presbyterorum Collegium ut Apoſtolos. „ Et Diaconos revereamini ut ex Dei præcepto mini- „ ſtrantes. Sine Epiſcopo *nemo* quidquam faciat eorum, „ quæ ad Eccleſiam ſpectant.

II. Cum verò Capitulum Cathedrale præcipuam Cleri partem conſtituat, atque totius Diœceſis quodammodo Clerum repræſentet, *Senatumque* componat; Hierarchicus Ordo atque Epiſcopalis dignitas exigunt, ut Capituli Cathedralis Caput ac Præſes ſit Epiſcopus; ipſumque ut talem Canonici revereantur, atque ſuſpiciant, uti reſpondit Alexander III. in *Cap.* Novit ii *De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli.*

III. Vita communi Canonicorum durante; quando Canonici, quos hodie *Cathedrales* dicimus, cum Epiſcopo, atque ſub ejus directione in communi vivebant, perfectiſſima erat capitis & membrorum connaturali; uti rectè obſervat Carolus Fevretius Tract. *De abuſu lib.* 3. *cap.* 1. *cum nuſquam exempti liberi eſſe cenſeantur*, inquit, *ab obſequio reverentiali.*

VI. Hac de cauſa Capitula quantumvis exempta impedire nequeunt, quominus Epiſcopus in pontificalibus incedens per Apparitores, & Accenſos ſuos, cum ſuis reſpectivè ſceptris & virgis ad Cathedram ſuam deducatur; dictique Miniſtri ſua loca prope Epiſcopum, quo præſto eſſe queant in ejus ſervitio, obtineant; quemadmodum ibidem notat Fevretius, qui & ibidem notat, quam injuſtè ac parum Chriſtianè quidam Canonici prætenderent vi ſuæ exemptionis ſe eximere à genuflexione, aut corporis inclinatione cum reliquo populo, dum Epiſcopus ſolemniter Benedictionem impertitur; atque ab hac ſua prætenſa denegatione deſtitiſſe, cum præviderent ſe à Senatu Regio, cujus protectionem Epiſcopus imploraverat, certò condemnandos.

VII. Ulterius, ex Decreto Synodi Tridentinæ, Epiſcopis " in omnibus actibus publicis, & in choro „ debetur prima ſedes & locus quem ipſe elegerit, idque rurſus non obſtante quacumque Capituli exemptione à juriſdictione Epiſcopi; eo quod hæc juribus & obſequiis honorificis atque reverentialibus, ratione characteris Epiſcopalis debitis, minimè deroget.

Quapropter Epiſcopus in ſua Eccleſia Cathedrali, tametſi exempta poteſt habere ſedem ſeu thronum elevatum, uti judicatum in Parlamento Regio pro Epiſcopo Catalaunenſi contra ſuum Capitulum 15. Feb. 1664. ex Renato Choppino refert Fevretius *Liv.* 3. *cap.* 3. Similiter cum nonnulli Canonici Eccleſiæ Cathedralis Æduenſis vellent impedire Epiſcopum ne Cathedræ ſuæ imponeret umbellam, quæſtione ad Parlamentum Regium delata, declaratum fuit, 14. Martii 1657. referente ibidem Fevretio, Epiſcopo liberum eſſe habere umbellam in Cathedra ſua elevata ad tres gradus; ad quam poſſit accedere ſive in habitu Pontificali, ſive Canonicali, quotieſcumque ei libuerit.

VIII. Adhæc, quia Epiſcopis ſemper intacta ac integra manet cura totius Diœceſis, atque præcipua omnium rerum gerendarum auctoritas; nec non ipſa Capitula Cathedralia obligentur, quacumque exemptione non refragante, conſilio ac opera ei aſſiſtere; cum eum in finem fundata ſint & inſtituta, conſequens eſt, Canonicos negare juſtè non poſſe congregationem Capituli, cum eam Epiſcopus neceſſariam pro negotiis Eccleſiæ ſuæ judicaverit. Atque hinc à Senatu Pariſienſi 15. Feb. 1564. judicatum fuit, Epiſcopum Cabilonenſem imperare poſſe, ut cogatur Capitulum, quotieſcumque deliberandum erit pro negotiis Eccleſiæ,

Digitized by Google

ut Prælatus.
6. *Quem locum obtineat, dum intervenit ut Canonicus.*
7. *Non præſidet dum intervenit ut Canonicus, niſi privilegio aut conſuetudine contrarium obtineat.*
8. *Quod ſuffragium Epiſcopus in Capitulo habeat.*
9. *Exemptio Capitulorum quomodo limitanda.*

I. SYnodus Tridentina auctoritatem atque juriſdictionem in Capitula ſua Cathedralia, quantum temporum conditio patiebatur, Epiſcopis reſtituere volens, præter ea, de quibus capite præcedenti, ſtatuit, ut " ſi Epiſcopi aliquid Canonicis ad deliberandum pro„ ponant, nec de re ad ſuum vel ſuorum commodum „ ſpectante agatur, Epiſcopi ipſi Capitulum convocent, „ vota exquirant, & juxta ea concludant." *Seſſ. 25. cap. 6. De reformat.*

Itaque ex mente Patrum Synodi Tridentinæ, Epiſcopi ſunt ipſorum Capitulorum Moderatores; atque Præſidentium munia & functiones exercent: idque non tantum quoad Capitula juriſdictioni ſuæ ſubjecta; ſed etiam *exempta*; utpote de quibus unicè in ſuo Decreto agit Synodus.

Et ſanè quid juſtius ac ipſi Ordini Hierarchico conformius, quam ut is in conſeſſu ſui Cleri præſideat, ac negotia propoſita Præſidentis inſtar moderetur, qui præcipuum in Hierarchia locum obtinet; atque eminenter omnem Eccleſiaſticam auctoritatem, quæ in Clero inferiori reperitur, continet; imo à quo tanquam è fonte in reliquum Clerum defluere debet? ut propterea Epiſcopatus plenitudinem Sacerdotii; reliqui vero Ordines aut dignitates Clericales portionem aliquam dumtaxat habere dicantur.

II. Quapropter, uti ex hiſtoria Concilii Tridentini intelligitur, votum Patrum erat, eas exemptiones planè abolere; atque Capitula Cathedralia ad plenam Epiſcopi ſubjectionem reducere; at temporum ac rerum conditio, aliquam in his moderationem à Concilio extorſit; & nihilominus tamen, uti queruntur Patres Concilii Rothomagenſis an. 1581. "Exem„ ptiones Capitulorum, propter quas eorum non po„ teſt reſtitui Eccleſiaſtica diſciplina, nec emendari abu„ ſus Eccleſiarum Cathedralium, nequeunt ad hanc „ moderationem Concilii Tridentini reduci propter Ca„ pitulorum reſiſtentium multitudinem, eorumque po„ tentiam.

III. Hinc eidem "Epiſcopi Rothomagenſis Pro„ vinciæ conſenſerunt ſalvas manere exemptiones, ne, „ inquiunt, propter eas Concilio Provinciali ponere„ tur obſtaculum." Deinde ſubdunt, atque Pontifici exponunt: "Sed ſalvis illis, viderunt jam ſibi viam pa„ ratam à D. Metropolitano ad ingrediendum Capitu„ la, & eis præſidendum, in ipſiſque reformandum om„ nia. Nam antea Archiepiſcopi noſtri impetrarunt à „ Sede Apoſtolica Bullas ad uniendum Canonicatum „ & præbendam Archi-Epiſcopatui, ut ita Archiepiſ-

noc. III. collationem non devolvi ad Epiſcopum, ſed ſecundùm Statuta Lateranenſis Concilii devolvi ad Superiorem: *niſi fortè*, inquit, *non ut Prælatus, ſed ut Canonicus vobiſcum jus habeat conferendi*; quo reſponſo ſupponitur, Epiſcopum interdum *ut Prælatum*, interdum verò *ut Canonicum* Capitulo intervenire & cum Canonicis deliberare; quod & ad citatum Capitulum uno conſenſu notarunt Canoniſtæ.

Hac ſimiliter diſtinctione utitur Pontifex in *Cap.* A collatione *De appellationibus in VI.* reſpondens à collatione Beneficii, quæ communiter à Capitulo & Epiſcopo fit, appellari oportere non ad Epiſcopum, ſed ad ejus Superiorem, ſi ut *Prælatus* interveniat; alias ſi *ut Canonicus*, ad ipſum Epiſcopum eſſe appellandum.

V. Si verò quæratur qua qualitate Epiſcopus Capitulo intervenire cenſeatur; an *tamquam Prælatus* & Caput, an *tamquam Canonicus* ſive membrum Capituli, cenſent Canoniſtæ, quòd ſi in Eccleſia ſit ſtatutum, aut vetuſta conſuetudo, determinans qua qualitate Capitulo Epiſcopus interveniat, illi ſtandum eſſe: his verò deficientibus, aut dubiis, tunc decidendum eſſe ex conjecturis. Quia ſi Epiſcopus non tenet primum locum & honorabiliorem, cenſetur intereſſe *ut Canonicus*: ſi autem præſideat & teneat honorabiliorem locum, cenſetur eſſe in Capitulo *ut Prælatus.*

VI. Nam ut poſt Abbatem in *Cap.* POSTULASTI *De conceſſ. præb. n.* 8. paſſim tradunt Canoniſtæ, „ ubicumque Prælatus intereſt in aliquo Collegio, non „ *ut Prælatus* illius Collegii, ſed *ut ſingularis* illius „ Collegii, non debet tenere Caput illius Collegii; „ licet perſona ſua ſeu dignitas ſit in ſe honorabilior, „ quàm dignitas Præſidentis in illo Collegio: quia non „ ſtat ibi tamquam conſtitutus in ſua dignitate; ſed „ *tamquam ſingularis* de Collegio." Hæc Abbas & poſt ipſum communiter Canoniſtæ, & inter alios Fagnanus ad citatum Capitulum *Poſtulaſti*; qui & addit: quod Epiſcopus qui eſt Canonicus in ſua Eccleſia, & *ut talis* Capitulo intervenit, debeat ſedere immediatè poſt eum qui præeſt Capitulo: ſi autem in aliena Eccleſia habeat Canonicatum, debeat ſedere in loco Canonicatus. " Sic in præſens, ait, in Baſilica S. Petri „ Patriarcha Hieroſolymitanus, qui eſt etiam Cano„ nicus, ſedet in choro poſt Canonicos ante ipſum re„ ceptos.

VII. Quòd igitur Archiepiſcopus Rothomagenſis aſſiſtens Capitulo ratione Canonicatus ſuo Archiepiſcopatui annexi, dicatur in Capitulo *præſidere*, conſuetudini aut privilegio tribuendum eſt: quod ſanè & dignitati Epiſcopali, & diſciplinæ primitivæ & puriori admodum conſentaneum eſt. In erectione quoque novorum Epiſcopatuum Belgii, annexus ſive incorporatus fuit Canonicatus ſeu præbenda menſæ Epiſcopali, ratione cujus *Epiſcopus perſona Capitularis ſit, vocemque & auctoritatem etiam in Capitulo ſuper Decanum & Canonicos habeat.*

VIII.

Digitized by Google

1. *Olim Epiſcopi Preſbyterorum & Diaconorum conſilio utebantur.*
2. *In decidendis cauſis Epiſcopo aſſiſtebant.*
3. *In locum Diaconorum & Preſbyterorum ſucceſſit Capitulum Cathedrale.*
4. *Canonici Cathedrales in regimine Eccleſiæ opera & conſilio Epiſcopo aſſiſtere debent.*
5. *Epiſcopus conſilium petere, non tamen ſequi, ordinariè tenetur.*
6. *In collatione Beneficiorum interdum conſenſum Capituli habere debet.*
7. *Conſenſus Capituli requiritur in alienatione bonorum.*
8. *Item in unione Beneficiorum.*
9. *Moribus Belgii loco Capituli interdum ſuccedit Vicariatus.*

I. QUamquam penès Epiſcopos præcipua ſemper fuerit in Eccleſiæ regimine auctoritas; ac tamquam ſummi Sacerdotes, ipſamque plenitudinem Sacerdotii obtinentes, fuerint conſiderati, nihilominus ab ipſis Eccleſiæ primordiis, fuit & Preſbyterorum, Diaconorumque Ordo & cœtus, quorum conſilio & opera Epiſcopi in Eccleſiæ regimine uterentur.

Hinc illud Cypriani ad Preſbyteros & Diaconos ſuos *Epiſt.* 5. " Quamquam cauſa compelleret, ut ipſe „ ad vos properare & venire deberem: primò cupiditate & deſiderio veſtri, quæ res in votis meis ſumma eſt, tum deinde ut ea quæ circa Eccleſiæ gubernaculum utilitas communis expoſcit, tractare ſimul „ & plurimorum conſilio limare poſſemus, " &c. Et infra: " Ad id verò quod ſcripſerunt mihi Compreſbyteri noſtri Donatus & Fortunatus, Novatus & „ Gordius, ſolus reſcribere nihil potui: quando à primordio Epiſcopatus mei ſtatuerim, nihil ſine conſilio veſtro, & ſine conſenſu plebis, mea privatim „ ſententiâ gerere.

Cui conſonat illud S. Ignatii: *Revereantur omnes Epiſcopum, ut Jeſum Chriſtum exiſtentem Filium Patris; Preſbyteros autem ut conſilium Dei & conjunctionem Apoſtolorum. Epiſt.* ad Tarſenſes.

II. Hac de cauſa videmus paſſim Sacros Canones in judiciis cauſarumque deciſionibus Preſbyteros Diaconoſque Epiſcopis jungere: imò ex Concilio Carthagin. IV. Can. 23. refert Gratianus 15. *q.* 7. *Can.* 6. „ Ut Epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentia ſuorum Clericorum: alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi, niſi Clericorum præſentiâ confirmetur.

bit, " Quia non decet prudentiam tuam in negotiis tibi commiſſæ Eccleſiæ *conſilium* Fratrum tuorum poſtponere, cum quibus unum corpus exiſtere comprobaris, Fraternitati tuæ mandamus, quatenus in conceſſionibus & confirmationibus, & aliis Eccleſiæ tuæ negotiis Fratres tuos requiras, & cum eorum conſilio vel ſanioris partis eadem peragas & pertractes, & quæ ſtatuenda ſunt ſtatuas, & errata corrigas, & evellenda diſſipes & evellas.

IV. Juxta modernam proinde Eccleſiæ diſciplinam Epiſcopus Canonicos Cathedrales ut ſuum Senatum, cujus conſilio Eccleſiam ſuam adminiſtret, ſuſpicere tenetur: ipſique Canonici ſedulò expendere, " Canonicatuum ac Præbendarum inſtituendi rationem & cauſam hanc fuiſſe, ut bene monuit Cardinalis Polus in *Decreto De reformat. Cleri Anglicani*, ut qui ad eas aſſumuntur, Epiſcopo aſſiſtant, eumque in muneris ſui functione *conſilio* & opera adjuvent, in Divinis celebrandis Eccleſiæ inſerviant.

Hac de cauſa Canonicos Cathedrales monuit magnus ille Gandenſium Antiſtes Guilielmus Lindanus, „ Ut nulla ratione putarent ſe apud Deum excuſari, ſi ſolùm Officio recitando occupentur: inprimis verò, ait, per Germaniam, qui ad docendum Epiſcopoque ſuo ſerviendum præcipuè ſunt à Carolo Magno inſtituti; quemadmodum tabulę fundationum ſonant. " *Par. Apologiæ.*

V. Verùm tametſi Eccleſiæ mens ſit, ut Epiſcopi in Eccleſiarum adminiſtratione arduiſque negotiis *conſilio* Fratrum ſuorum ſive Canonicorum utantur, præcipuam tamen auctoritatem arbitriumque penès Epiſcopum eſſe vult; ut ipſe audito & maturè expenſo Canonicorum conſilio id decernat, quod Eccleſiæ hic & nunc magis expedire judicaverit.

Qui enim aliquos ut *Conſiliarios* ſive per modum conſilii audire debet, rationes quidem ipſorum expendat juſtum eſt; at eorum *conſilium* ſequi non tenetur; neque conſenſum Capituli expectare; nì id ſpeciali jure expreſſum ſit, communiter tradunt Canoniſtæ ad Titulum Decretalium *De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli*, quod S. Carolus in ſua Synodo Provinciali V. *par.* 3. *cap.* 11. his verbis expreſſit: " Quibus in actionibus aut deliberationibus Oecumenica Synodo Tridentina, aut Provincialibus Conciliis conſtitutum eſt de Capituli Clerive conſilio aliquid agendum eſſe, non propterea tamen illud ſequendi neceſſitatem ſibi impoſitam eſſe Epiſcopus exiſtimet, niſi in iis tantùm, de quibus id ſpecia-

„ tim

VIII. Hoc ex capite in Eccleſiarum & beneficiorum unione conſenſum Capituli intervenire debere, non obſcurè innuitur in *Clem. fin. De rebus Eccleſiæ* inſtituitur; omniaque negotia *capitulariter* peraguntur; & ab Epiſcopis conſulitur Capitulum.

TITULUS IX.

De Capitulo Sede vacante.

CAPUT I.

Capitulum Sede vacante in ordinariam Juriſdictionem Epiſcopi ſuccedit.

1. *Clerus olim Sede vacante Eccleſiam adminiſtrabat.*
2. *Capitulum Cathedrale Clerum repræſentans, nunc vices Epiſcopi ſupplet.*
3. *Illud procedit etiam quoad ea quæ Epiſcopo ſpeciali jure competunt.*
4. *Et generaliter tam quoad juriſdictionem contentioſam quàm voluntariam.*
5. *Licèt excludantur inferiores Prælati, non tamen Capitulum.*

I. CUM ob tyrannorum perſecutiones S. Cyprianus Eccleſiam ſuam deſerere debuiſſet, ad Clerum Romanum Sede vacante per mortem Fabiani Pontificis ſcripſit Clerus Carthaginenſis, cui reſpondens Clerus Romanus inter alia dicit: „ Et cùm incumbat nobis, qui videmur *Præpoſiti* eſ„ ſe, & vice *Paſtoris* cuſtodire gregem, ſi negligentes „ inveniamur, dicetur nobis quod & Anteceſſoribus „ noſtris dictum eſt, qui tam negligentes Præpoſiti „ erant: quoniam perditum non requiſivimus, & er„ rantem non correximus, & claudum non colligavi„ mus, & lac eorum edebamus, & lanis eorum ope„ riebamur...... Nolumus ergo, Fratres dilectiſſimi, „ & vos Mercenarios invenire, ſed bonos Paſtores, „ cùm ſciatis non minimum periculum imminere, ſi „ non hortati fueritis Fratres noſtros ſtare in fide im„ mobiles; ne præceps iens ad idololatriam funditus „ eradicetur fraternitas." Hactenus Clerus Romanus *Epiſt.* 2. inter Epiſtolas Cypriani editionis Rigaltii: quæ evidenter oſtendunt, curam regimenque Eccleſiarum Romanæ & Carthaginenſis Paſtore viduatarum, Cleró illarum reſpectivè Eccleſiarum incubuiſſe.

II. Proinde à Patrum deſcendit traditione, quòd in Capitulum Cathedrale, Clerum Eccleſiæ repræſentans, Diœceſeos regimen, ipſaque Epiſcopalis auctoritas Sede vacante devolvatur. *Cap.* 11. *&* 14. *De majorit. & obed. Cap. unico, Ne Sede vacante in VI. Cap. penult. de ſuppl. neglig. Prælatorum in VI.* & aliis multis, è quibus Canoniſtæ hanc formant Regulam: Capitulum Sede vacante fungitur vice Epiſcopi, & ſuccedit in omnibus quæ ſunt juriſdictionis ordinariæ, exceptis caſibus in jure expreſſis; licèt etiam non competerent Epiſcopo jure communi, ſed ſolùm ex conſuetudine, vel ſtatuto ſive indulto ſpeciali: modò tamen competant tanquam Epiſcopo & Ordinario.

III. Unde facilitas conceſſa Epiſcopis à Concilio Tridentino *Seſſ.* 24. *cap.* 6. *De reformat.* diſpenſandi ſuper irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, etiam competit Capitulo Sede vacante: "Nam „ licet illa facultas (ait Garcias *De Beneficiis part.* 3. „ *cap.* 7. *num.* 40.) Epiſcopo competat jure ſpeciali „ dicti Decreti, tamen competit ei jure communi, & „ ex *juriſdictione ordinaria* ei attributa per dictum De„ cretum." Quandocumque ergo vel à conſuetudine, vel aliunde v. g. à Synodo Tridentina datur Epiſcopis aliqua facultas, extendendo, aut prorogando eorum juriſdictionem ordinariam; aut in aliquibus caſibus tollendo Monaſteriorum aut Capitulorum exemptionem, quæ juriſdictioni ordinariæ obſtaculum objiciebat, Capitulum Sede vacante ſuccedit, uti rectè monet Garcias dicto loco *num.* 48.

IV. Procedit autem tam in juriſdictione contentioſa & neceſſaria, quàm voluntaria & gratioſa. Vide Gloſſam Pragmat. *Tit. de concubinariis*, verbo *Superiores.*

V. Quin licèt *Cap.* 20. *Seſſ.* 24. *De reformat.* cauſæ matrimoniales & criminales ſolius Epiſcopi cognitioni reſerventur, excluſis omnibus inferioribus Judicibus, tamen non intelligi excluſum Capitulum Sede vacante, ex Quaranta monet Zypæus, quia *non eſt inferior Prælatus, ſed fungitur ipſa juriſdictione Epiſcopi.*

CAPUT

Digitized by Google

Diœceſeos, ſed in alia qualitate *ſpeciali* & *quaſi extraneа* attribuuntur, in his Capitulum Epiſcopum non repræſentat, nec ejus vices ſupplet.

II. Unde infertur, quod poteſtas attributa à Concilio Tridentino Epiſcopis *tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis*, defuncto Epiſcopo in Capitulum non tranſeat, uti in terminis poſt alios tradit Fagnanus ad *Cap.* HIS QUÆ 11. *De majorit. & obedientia num.* 55. unà monens, hoc non procedere, ſi facultas illa Epiſcopis competat *utroque jure*, ſcilicet *ordinario* & *delegato*; veluti ſi Concilium det illis facultatem procedendi *etiam* auctoritate Apoſtolica.

Et quidem ſi Concilium tribuat Epiſcopis auctoritatem procedendi auctoritate Apoſtolica iis in caſibus, quibus ante Concilium poterant procedere auctoritate *ordinaria*, eo caſu Concilium non cenſebitur derogaſſe auctoritati ordinariæ; ſed eidem adjunxiſſe auctoritatem Apoſtolicam.

Id perſpectum habens S. Carolus declaravit, quod „ Si Epiſcopus tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus „ ſententiam in iis cauſis tulerit, in quibus ante Con„ cilium Tridentinum *Ordinarius* eadem juriſdictione „ poteſtateve uti poterat, *non ad Sedem Apoſtolicam*, „ ſed *ad Archiepiſcopum* ab illa ſententia devolvatur „ appellatio. " *In Concil. Mediol. V. part.* 3. *cap.* 11.

Itaque Capitulum Cathedrale ad exemplum priſtini Preſbyterii ſive Cleri, Sede vacante fungitur vice *Paſtoris*, eique incumbit, curam Diœceſis gerendo, ea omnia facere, quæ Epiſcopus vi ſui officii Epiſcopalis agere deberet; niſi quædam ſpeciali jure futuro Epiſcopo ſint reſervata.

III. Cùm autem à Miniſtrorum electione maximè dependeat bonum Eccleſiæ regimen, voluit Eccleſia, ut ſi ea conformiter ad jus commune & primævam ac Apoſtolicam diſciplinam Epiſcopis ſolis competat, futuro Epiſcopo illa reſervetur.

Hinc inter caſus ſpecialiter exceptos, in quibus Capitulum Sede vacante non ſuccedit, præcipuum eſſe tradunt Canoniſtæ collationem Beneficiorum; idque ſive competat jure collationis ſtrictè dictæ, ſive jure præſentationis; ſive jure proprio, ſive jure devoluto: modò tamen collatio ſive præſentatio ſit libera, neque conjunctim cum Capitulo, ſed ſoli Epiſcopo competat.

Si enim collatio vel confirmatio aut inſtitutio tantùm competat Epiſcopo ad præſentationem Patroni Laici vel Eccleſiaſtici; vel collatio ſit quidem libera, ſed ſpectet *conjunctim* ad Epiſcopum & Capitulum, his caſibus Capitulum Sede vacante Epiſcopo ſuccedit; & collationem, confirmationem vel inſtitutionem dare po-

junctim ad Epiſcopum & Canonicos Graduatos; ut infra dicetur.

IV. Adhæc Eccleſia ſuo deſtituta Patre & Paſtore, viduæ ac pupillo comparatur. Quare ſicuti alienatio bonorum pupilli interdicta eſt Tutoribus & Curatoribus, pariformiter alienatio bonorum Eccleſiæ ſeu Epiſcopatus, ſive ad menſam Epiſcopalem ſpectantium, Capitulo Sede vacante interdicta eſt; Fagnanus loco citato *num.* 58. & alii ibidem citati.

V. Ulteriùs, quia ea quæ Ordinis ſunt Epiſcopalis dependent à charactere Epiſcopali; qui nec Capitulo nec ſingulis de Capitulo communicatur, etiam in Capitulum non tranſeunt quæ ab Ordine Epiſcopali dependent.

VI. Verùm, quia non tam Ordinis, quàm juriſdictionis eſt, licentiam impertiri ſubditis, ut ab alio quàm Diœceſano Ordines ſuſcipiant; aut ut Epiſcopus in aliena Diœceſi quæ Ordinis ſunt exerceat, hinc eſt, quòd Capitulum Sede vacante nequeat quidem ea quæ Ordinis ſunt, per ſe ſive Vicarium ſuum exercere; poſſit tamen vi juriſdictionis Ordinariæ per vacationem Sedis ad ſe devolutæ concedere, ut ſubditi ſui ab alio Ordines ſuſcipiant, *Cap.* 3. *De temporib. Ordinat. in* 6. vel alteri Epiſcopo licentiam impertiri, etiam in Diœceſi viduata quæ Ordinis ſunt exercendi.

VII. Hanc tamen Capituli poteſtatem limitavit Synodus Tridentina *Seſſ.* 7. *cap.* 10. *De reformat.* ut „ non liceat Capitulis Eccleſiarum Sede vacante, in„ fra annum à die vacationis, ordinandi licentiam, aut „ Litteras Dimiſſorias, ſeu reverendas, ut aliqui vo„ cant, tam ex juris communis diſpoſitione, quàm „ etiam cujuſvis privilegii, aut conſuetudinis vigore, „ alicui, qui Beneficii Eccleſiaſtici recepti, ſive reci„ piendi occaſione arctatus non fuerit, concedere.

Hoc Decreto etiam comprehendi Dimiſſorias pro prima Tonſura notat Garcias *De Beneficiis part.* 5. *cap.* 7. *n.* 93. non obſtante declaratione S. Congregationis Cardinalium ad calcem hujus Decreti relata his verbis: *Congregatio cenſuit, textum hunc non comprehendere primam Tonſuram*; quia, ut monet Garcias, intelligenda eſt, non quoad prohibitionem, ſed quoad pœnas in Decreto adjectas: hancque explanationem communis praxis comprobat: notatque Fevretius, Capitula, Sede vacante non poſſe infra annum Dimiſſoriales concedere, tametſi conſuetudine immemoriali eſſent muniti.

Reſtringit tamen Synodus Tridentina ſuum Decretum ad eos, qui Beneficii Eccleſiaſtici recepti, ſive recipiendi occaſione arctati fuerint: his enim Dimiſſorias etiam à die vacationis Capitulum dare poteſt. *Ar-*

Digitized by Google

rationem illam non videri receptam, uti monet Zypæus in jure novo *Tit.* Ne Sede vacante *num.* 2.

IX. Vacare autem Sedes cenſetur, ſaltem de conſuetudine Belgii, donec Litteras confirmationis à Pontifice obtentas Regi ſive Conſilio Regio Epiſcopus confirmatus oſtenderit, illæque placetatæ Capitulo exhibitæ ſint; atque in vim illarum per ſe vel alium poſſeſſionem acceperit: quod & in Hiſpania aliiſque Regnis ſervari teſtatur Garcias *De Benef. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 258.

CAPUT III.

Qualis Vicarius Sede vacante hodie conſtitui ſoleat.

1. *Olim Clerus in communi Sede vacante Eccleſiam miniſtrabat.*
2. *Hodie ex Decreto Concilii Tridentini conſtituendus Vicarius.*
3. *Synodus Tridentina Officialem & Vicarium pro uno eodemque accipit, ſecus obtinet in Belgio.*
4. *Moribus Belgii Capitulum Officialem diſtinguit à Vicario.*
5. *Officiales à Capitulo eligi non ſolent, ſed conſtituti ab Epiſcopo continuari.*
6. *Decretum Concilii Tridentini moribus Belgii ſolùm habet locum in Vicario obtinente juriſdictionem voluntariam.*
7. *Intra octo dies à vacatione conſtitui debet, vel ab Epiſcopo conſtitutus continuari.*
8. *Non debet eſſe graduatus in Jure.*
9. *Moribus hodiernis conſtituendus eſt Vicarius diſtinctus ab Officiali.*
10. *Poſſunt plures conſtitui Vicarii.*
11. *Præter Vicarium poteſt conſtitui Vicariatus.*

I. DE jure communi juriſdictionem Epiſcopi devolvi ad Capitulum Sede vacante ſupra oſtendimus; illamque per ſe in communi olim exercere poterat; atque ita Clerum Romanum vacante Sede eam exercuiſſe ex ſupra relatis ejus ad Clerum Carthaginenſem litteris ſat manifeſtum eſt.

II. At cùm compertum eſſet, etiam hîc non rarò locum habere illud tritum: *Segnius expediunt commiſſa negotia plures*, declaravit Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 16. *De reform.* quod " Capitulum Sede va-
„ cante Officialem ſeu Vicarium infra octo dies poſt
„ mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confir-
„ mare omnino teneatur, qui ſaltem in jure Canonico
„ ſit Doctor, vel Licentiatus, vel aliàs quantum fieri
„ poterit, idoneus: ſi ſecus factum fuerit, ad Metro-
„ politanum deputatio hujuſmodi devolvatur.

Pro intellectu hujus Decreti prænotanda ſunt ſequentia.

moderna praxis in Regno Galliæ obtinet, ſæpiùs in contradictorio judicio firmata, Capitulum Sede vacante Officiales ab Epiſcopo inſtitutos deſtituere non poſſe, niſi Capitulum probet ſe eſſe in antiqua poſſeſſione contraria, uti latè refert Brodeau in *Notis ad Louet. Litt. O. art.* 2.

VI. Decretum proinde Concilii Tridentini, in quantum injungit Capitulo poſt mortem Epiſcopi conſtituere Officialem ſeu Vicarium infra octo dies, moribus noſtris attentis ferè unicè locum habet in Vicario generali *voluntariam* juriſdictionem, & curam ſpiritualem obtinente.

VII. Et quidem ſi ſimilem Vicarium infra octo dies non conſtituerit, vel exiſtentem non confirmarit, ad Metropolitanum deputatio hujuſmodi devolvitur: poterit tamen lapſo octiduo moram purgare, & Vicarium eligere, quamdiu Metropolitanus manum non appoſuit: uti & in his partibus, etiam Collatores & Patroni Beneficia conferunt, & ad ea præſentant, quamdiu Superior nihil præſtitit. Zypæus in jure novo *Tit. Ne Sede vacante.*

Hunc Vicarium vel de novo conſtituere, vel ab Epiſcopo conſtitutum confirmare in arbitrio eſt Capituli.

VIII. Cum verò in ſimilem Vicarium generalem tranſire non ſoleat juriſdictio contentioſa; ſed ea apud eum, qui *Officialis* dicitur, reſideat, etiam non requiritur, ut hic Vicarius ſit Doctor aut Licentiatus in Jure Canonico; quam qualitatem requirit dumtaxat Synodus Tridentina in Vicario cui exercitium juriſdictionis contentioſæ committitur; quem & propterea cum Officiali confundit.

Hinc, uti bene notat Zypæus in jure novo *tit. Ne Sede vacante*, videmus hîc tam ab Epiſcopis, quàm Capitulis Sede vacante in *Theologia graduatos* Vicarios paſſim conſtitui ad exercendam voluntariam juriſdictionem.

IX. Ulterius, quia Synodus Tridentina Vicarium confundit cum Officiali, videtur attentis verbis Decreti, unum dumtaxat poſſe conſtitui à Capitulo Vicarium, qui & contentioſam & voluntariam juriſdictionem exerceat. Verùm cùm notorium ſit, in hiſce aliiſque multis Provinciis Officialem à Vicario diſtingui, etiam notorium eſt, Sede vacante præter Officialem inſuper Vicarium eligi. Unde quando Synodus D. Mechlinienſis voluit ut Capitulum Metropolitanum Sede vacante infra octo dies non plures Vicarios, ſed unum tantùm Vicarium conſtituat, vel exiſtentem confirmet juxta præſcriptum Concilii Tridentini, indubiè intelligi debet de illo, qui attento harum Provinciarum uſu, Vicarius dicitur; & ab Officiali diſtinguitur.

V. Inſuper notandum, quod in pluribus, etiam Belgicis Eccleſiis conſuetudine immemoriali obtineat, ut plures Vicarii Sede vacante cum eadem auctoritate

&

Digitized by Google

6. … pro bono & arbitrio Capituli poſſit revocari.

7. *Quid circa hoc moribus Belgii obtineat.*

8. *Meritò ſoliciti ſunt Canonici ut bonus conſtituatur Vicarius.*

9. *Ultra Vicarium, à Capitulo conſtituendus Oeconomus, qui rebus temporalibus Epiſcopatus intendat.*

10. *Fallit in Epiſcopatibus qui ſubjacent Juri Regaliæ.*

11. *Oeconomi à Capitulo deputati ſuccedenti Epiſcopo rationem adminiſtrationis reddere debent.*

I. SIcuti Vicarius Epiſcopi omnem ſuam auctoritatem & juriſdictionem ab Epiſcopo recipit; eamque juxta limites & formam ſibi ab Epiſcopo præſcriptos exercere debet; ita quoque Vicarius à Capitulo Sede vacante nominatus omnem ſuam juriſdictionem & auctoritatem à Capitulo mutuat.

II. Licèt enim Synodus Tridentina voluerit à Capitulo conſtitui Vicarium, nihil tamen circa juriſdictionis immediatam devolutionem mutavit: ſed eam in terminis juris communis reliquit: ut quemadmodum de jure communi tota ad Capitulum devolvebatur, ita & nunc devolvatur, maneatque ipſa juriſdictio radicaliter, etiam conſtituto Vicario, apud ipſum Capitulum; exercitium verò apud Vicarium; quod fieri mandavit Tridentinum: quia penè impoſſibile eſſet, ut, ſi Capitulum *per ſe* adminiſtraret, ſingulis Eccleſiæ neceſſitatibus, præſertim repentinis, & moram non ferentibus, pro debito poſſet ſatisfieri: Vide Zypæum *reſp.* 1. Ne Sede vacante.

III. Hinc ulteriùs conſequens eſt, uti ibidem notat Zypæus, Capitulo poſt nominationem Vicarii adhuc incumbere ſolicitudinem Epiſcopalem in quam ſucceſſit; neque ab ea conſtituto Vicario plenè exonerari; quod etiam evidenter ſupponit Epiſtola Clementis VIII. ad Capitulum Neapolitanum, quam ex Quaranta ibidem refert Zypæus.

IV. Eodem ex fonte, ſi Vicarius ſit in aliqua cauſa ſuſpectus, providet Capitulum: atque vi juriſdictionis apud ipſum remanentis de cauſis ſuſpectationis cognoſcit, ut tradit Fagnanus ad *Cap.* His quæ *x. de major. & obed. Num.* 75.

V. Quin eodem ex capite, ſi Capitulum det Vicario limitatam juriſdictionem & auctoritatem reſervando ſibi aliqua, ea Vicarius exercere non poteſt. Garcias *De Beneficiis part.* 5. *cap.* 7. *Num.* 30. cui & Eccleſiarum multarum praxis conſentit.

VI. Quandoquidem de ratione Vicarii eſſe videatur dependere à voluntate & arbitrio conſtituentis, ſive cum ea amotio vix ſine aliqua infamiæ nota hodie fieri poſſet.

Ita quippe conſuetudine paſſim obtinuit, ut licèt officia ſeu ſecularia ſeu Eccleſiaſtica ſint de natura ſua, aut etiam ſpeciali ſtatuto revocabilia; imò teneantur poſſeſſores eorum ſingulis annis ea ad manus conſtituentium reſignare, nequeant tamen iis privari, niſi ex cauſa vera, & probata; ſi talia ſint, quæ revocari, & mutari non ſolent; ſed ad vitam continuari; ac ut talia vulgò reputari; adeo ut mutatio, vel revocatio ſine nota infamiæ fieri non poſſet. Vide Wameſium Conſilio Canonico 301. & Dominum Chriſtinæum in Notis ad Bugnyonium *De legibus abrogat. libr.* 1. *Satyra* 1.

Interim tamen cùm ex juſta & rationabili cauſa Capitulum poſſit Vicarium electum vel confirmatum removere, argumentum eſt nequaquam obſcurum, juriſdictionem penès Capitulum etiam conſtituto Vicario manere: licèt exercitium illius juxta terminos à Capitulo præfixos, ſit apud Vicarium, & non apud Capitulum.

VIII. Ex his facilè quiſque judicare poterit, quanta debeat eſſe Canonicorum cura & ſolicitudo, ut prudens, peritus ac zeloſus Vicarius eligatur; quandoquidem bonum vel malum regimen totius Diœceſis unicè penè dependeat à bono vel malo Vicario.

IX. Ultra Vicarium, cui regimen Eccleſiæ committitur, vult Synodus Tridentina, ut Capitulum Sede vacante Oeconomum unum vel plures fideles ac diligentes decernat, qui rerum Eccleſiaſticarum & proventuum curam gerant.

X. Hanc tamen diſpoſitionem Concilium limitat ad caſum, ubi fructuum percipiendorum cura Capitulo Sede vacante incumbit.

Unde ſi Epiſcopatus Juri Regaliæ ſint ſubjecti, Sede vacante rerum temporalium adminiſtratio, non ad Oeconomos à Capitulo deputandos, ſed ad Officiarios Regios ſpectare conſuevit.

XI. Oeconomi à Capitulo deputati ſolam cuſtodiam & curam rerum ad Epiſcopatum ſpectantium habent: unde inſtar Curatorum nihil de fundis aut rebus Epiſcopatus alienare poſſunt: tenenturque hi Oeconomi Epiſcopo ad vacantem Eccleſiam promoto rationem ſuæ adminiſtrationis, ſi exigat, reddere; tametſi ex ipſo Capitulo fuerint aſſumpti; poteſtque eos Epiſcopus punire, ſi in officio adminiſtrationis deliquerint: etiamſi prædicti Officiales, ait Tridentinum, redditis rationibus, à Capitulo, vel deputatis ab eodem, abſolutionem, aut liberationem obtinuerint.

TITULUS

bus annexuit.

3. *Eumdem in finem in erectione novorum Epiſcopatuum Belgii inſtituti ſunt Canonici* Graduati.
4. *Hi tenentur ſpecialiter operâ & conſilio Epiſcopo aſſiſtere.*
5. *Ex iiſdem eligendi Archidiaconus, Archipreſbyter & Pœnitentiarius.*
6. *Eligendi per Epiſcopum & Graduatos, & quare.*
7. *Hæ præbendæ ſub nullis reſervationibus, &c. comprehenduntur.*
8. *Tres ex iis Canonicis examinant admittendos ad Sacros Ordines & curam animarum.*

I. CANONICOS Cathedrales ſucceſſiſſe priſtino Preſbyterio, quod Epiſcopo pro Senatu eſſe in Eccleſiæ ſuæ adminiſtratione ſolebat, ſupra vidimus; ipſoſque ex ſua inſtitutione ac mente Eccleſiæ debere operâ ac conſilio Epiſcopis aſſiſtere; ac unà cum ipſis Epiſcopis Senatum Eccleſiæ conſtituere, oſtendimus.

Quapropter ſolicita admodum fuit Eccleſia, ut ad hos præſertim Canonicatus aſſumerentur viri eruditione ac moribus ita conſpicui, ut meritò ſperari queat, quod ex iis Corpus tale coaleſcat, à quo Epiſcopi in Eccleſiæ regimine operam & ſanum conſilium habere queant. " Decet namque (ait Synodus Burdigalenſis „ anno 1624. *cap. 9.*) Metropolitanam aliaſque Ca„ thedrales Eccleſias, eas perſonas ita probitate ac „ ſcientia commendatas ad Canonicatus aſſumere & „ eligere, ut ex iis Corpus Capituli coaleſcens, *Sena„ tus* Epiſcoporum, unde *conſilium* accerſant, meritò „ dici poſſit.

II. Hoc ut faciliùs & efficaciùs conſequerentur, Patres Concilii Baſileenſis *Seſſ.* 31. voluerunt, " Ut in „ qualibet Cathedrali & Collegiata Eccleſia ultra Præ„ bendam Theologo aſſignandam, tertia pars Præben„ darum conferatur *Graduatis.* " Hoc Decretum non tantùm in Sanctionem Pragmaticam juſſu Caroli VII. Galliarum Regis relatum eſt; ſed etiam Concordato inter Leonem X. & Franciſcum I. conſervatum & de novo confirmatum.

Quin & Synodus Tridentina expendens, quantopere Eccleſiæ interſit, ut ad Canonicatus promoveantur Viri doctrina & probitate inſignes & probati, hortatur ut " in Provinciis, ubi id commodè fieri poteſt, Di„ gnitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonica„ tuum in Cathedralibus Eccleſiis & Collegiatis inſi„ gnibus conferantur tantùm Magiſtris vel Doctoribus, „ aut etiam Licentiatis in Theologia vel Jure Canoni„ co. " *Seſſ.* 24. *c.* 12. *De reformat.*

III. Eumdem in finem in erectione novorum Epiſcopatuum Belgii facta ad inſtantiam Philippi II. per Paulum IV. ſtatutum fuit, " Ut decem Canonicatus „ ſive Præbendæ primo vacantes ſic maneant affecti, „ quod ipſe Epiſcopus unum vel unam omnium primò „ turæ in famoſa quapiam Univerſitate Studii genera„ lis, ſecundùm tenorem prædictarum litterarum pro„ motis, ordine in dicta deſignatione expreſſo, in per„ petuum concedi & aſſignari debeant.

IV. „ Quodque ad ſex priores, tam Nobiles quàm „ alii non Nobiles, ut præfertur, tamen qualificati, ad „ reliquos verò tres Canonicatus & tres Præbendas ex „ reliquis novem Canonicatibus & Præbendis hujuſmo„ di, nulli niſi Nobiles & Graduati, ut præfertur, aſ„ ſumi poſſunt; ac omnes & ſinguli ratione ſuarum hu„ juſmodi Præbendarum conſilium & operam in nego„ tio Eccleſiæ & Religionis, cæteriſque difficultatibus „ pro tempore emergentibus, quoties ab Epiſcopo ſuo „ requiſiti fuerint, tam conjunctim quàm diviſim præ„ ſtare teneantur.

V. „ Ac unus Archidiaconus ad Archidiaconatum, „ & alius Archipreſbyter ad Archipreſbyteratum, nec „ non reliquus ex dictis Graduatis, Pœnitentiarius ad „ Pœnitentiariam hujuſmodi, ad nominationem Epiſ„ copi aſſumi, & omnium primi poſt Epiſcopum va„ caturos Canonicatus & Præbendas prædictos ſimili or„ dine conſequi debeant.

Hæc ſat patenter evincunt, hanc Graduatorum inſtitutionem unicè factam, ut in Cathedralibus Eccleſiis aliqui ut minùs inter Canonicos eſſent, qui ſcientia ac eruditione in Sacra Theologia & Sacris Canonibus excellerent; qui Epiſcopis conſilio & opera in regimine ſuæ Eccleſiæ aſſiſtere poſſint.

VI. „ Ut autem, proſequitur Bulla erectionis, de „ viris ſpectatæ doctrinæ & probitatis, ad ædificatio„ nem Eccleſiæ Dei, accuratiùs proſpiciatur, quod ipſi „ novem Canonicatus & novem Præbendæ hac prima „ vice per Epiſcopum dumtaxat, & deinde quoties illi „ futuris temporibus vacaverint, ut præfertur, ad ele„ ctionem Epiſcopi & aliorum Graduatorum præfato„ rum ſuperſtitum per eos conferantur, & in hujuſ„ modi electione ſuffragium Epiſcopi non plus juris „ ſive momenti, quàm cujuſvis Graduatorum habeat, „ niſi vocum paritate occurrente, tuncque iteratum ad „ hoc Epiſcopi ſuffragium paritatem dirimat.

Ex his erectionis verbis intelligant Canonici Graduati electionem loci vacantis ſibi eſſe delatam; ut nimirum, *De Viris ſpectata doctrina & probitatis, ad ædificationem Eccleſiæ Dei accuratius proſpiciatur.* Proinde hinc intelligant, quàm ſoliciti eſſe debeant, ut omni humano reſpectu ſepoſito, hujuſmodi Viros eligant.

Hac de Epiſcopis & Canonicis Graduatis ſpe concepta, pro ſtabiliendo eorum in hac electione libertate, declaratur & ſtatuitur in ipſa erectionis Bulla, „ Quod ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ „ ſub nullis ſpecialibus vel generalibus etiam menta„ libus reſervationibus, affectionibus, etiam in Cor„ pore Juris clauſis, nec non expectativis, coadjutoriis, „ mandatis, facultatibus, indultis de providendo, com„ mendando,

„ in Jure Canonico Graduati unà cum Archidiacono
„ curam habeant examinandi promovendos ad Sacros
„ Ordines, & admittendos ad curam animarum, qua-
„ cumque illi auctoritate proviſi fuerint.

CAPUT II.

De Graduatis Theologis & Canoniſtis.

1. *Solent graduati in Theologia & Jure Canonico æqui-parari.*
2. *Objectio contra hanc paritatem.*
3. *Solvitur objectio.*
4. *Canoniſta Canonibus SS. ut oportet inſtructus, etiam aliquo modo Theologus eſt.*
5. *Pluribus ſeculis Canoniſtarum & Theologorum diſtinctio fuit ignota.*
6. *Utiliter Canoniſtæ ſtudium Theologiæ & Theologus ſtudium Canonum jungunt.*
7. *Quæ cauſa quod Graduati in Jure Canonico SS. Canonibus ut opportet non ſint inſtructi.*
8. *Conveniens eſſet ut gradus in Jure Civilis non ſemper jungeretur gradui in Jure Canonico.*
9. *Ex præmiſſis oſtenditur, Canoniſtam poſſe Theologo comparari.*

I. SYnodus Tridentina ſive in promovendis ad Canonicatus & Præbendas, ſive in promovendis ad primarias dignitates Eccleſiaſticas, etiam Epiſcopatum, requirens gradum Academicum, ubique gradum in Jure Canonico jungit gradui in Sacra Theologia; ita ut velit promovendum eſſe Graduatum in Theologia aut Jure Canonico. Similiter Bulla erectionis novorum Epiſcopatuum in Belgio numerum æqualem Graduatorum in Jure Canonico, & Graduatorum in Theologia inſtituit; neque in electione ad Dignitates, Theologos Canoniſtis præfert; ſed Epiſcopo liberum relinquit, vel ex his, vel ex illis aſſumere.

II. Verùm, cùm Canonici Cathedrales, ac præcipuè ipſi Graduati inſtituti ſint, ut Epiſcopo in regimine Eccleſiæ conſilio & opera aſſiſtant; illudque regimen unicè ferè ſpiritualem animarum profectum atque directionem reſpiciat, qua ratione Canoniſtæ cum Theologis in hoc munere concurrere, aut his æquari poſſunt?

Canoniſtarum quippe ſcientia, non tam regimini ſpirituali ſubſervire poſſe videtur, quàm litibus ac controverſiis forenſibus terminandis; quæ minima ac infi- gendæ Eccleſiæ eſſe moneri?

Imò ſi hiſce Canonibus ſeſe occuparent, qui Juri Canonico operam navant; atque ad Eccleſiæ ſerviendum ſe ſtudio illi impendunt, etiam in Theologicis ſcientiis non eſſent ignari.

V. Si enim Canones ſint *Concluſiones ex principiis Theologicis elicitæ vel illatæ*, qui illorum plenam notitiam ac genuinum ſenſum aſſequi deſiderat, etiam principiorum, è quibus deducuntur, plane ignarus eſſe non poteſt.

Hinc Gerſonius aſſerere non veretur, " per quadringentos & ampliùs annos ita gubernatam fuiſſe Ec-
„ cleſiam, ut non eſſet diſtinctio Theologorum & Ca-
„ noniſtarum: licet Canones Sacri multi eſſent ultra
„ tenorem expreſsè traditum in Evangeliis & cæteris
„ Libris Canonicis.

VI. Deinde monet, " Dominum non ita diſtin-
„ xiſſe Theologiam à Sacris Canonibus, & è contra,
„ quin utiliter & ſalubriter poſſint ab eodem homine,
„ quantum ſibi conceditur, inveſtigari. Si enim re-
„ perti ſunt, qui ultra Canones Sacros Legibus huma-
„ nis dederunt ſtudium ſuum, & è contra, & profe-
„ cerunt in utriſque, ſi ultra Philoſophiam & Meta-
„ phyſicam multi quotidie in Theologia ſe vehemen-
„ ter exercent. Hoc convenientius habet fieri quòd
„ Theologus deſcendat ad inſpiciendum Canones tam-
„ quam concluſiones elicitas ex ſuis principiis Theo-
„ logicis deducere. Sic erit talis ambidexter Theolo-
„ gus Canoniſta & Canoniſta Theologizans: Et quis
„ eſt iſte & laudabimus eum? Quid autem facilius eſt
„ ex ambobus aut per Theologiam S. cognoſcere Ca-
„ nonicam ſcientiam, vel è contra. Exiſtimo, quòd
„ primum, ſicut faciliùs eſt & ordinatiùs deducere ex
„ principiis concluſiones, quàm ex concluſionibus ad
„ principiorum notitiam devenire.

Si hoc Gerſonii conſilium attenderent tam Theologi quàm Canoniſtæ; illi nimirum Sacris Canonibus, utpote concluſionibus practicis ex principiis Theologicis elicitis; hi verò Libris Canonicis & Sanctis Patribus incumbendo, non dubium, quin & illi & hi majori cum fructu Eccleſiæ regendæ, & Epiſcopis conſilio & opera aſſiſtendi forent capaciores.

Ejuſdem cum Gerſonio ſententiæ fuiſſe S. Carolum, refert in ejus vita Carolus à Baſilica S. Petri.
„ Ea, inquit, Canonum ſcientia ipſi perjucunda erat,
„ quæ Patrum mores & acta repræſentans, Eccleſiæ
„ componendæ atque ordinandæ rationem continet. Do-
„ lens autem eos communi conſuetudine tantummodo
„ Canones ad interpretandum ſeligi, qui ad lites ju-
„ diciaque

Cum enim Legum ſtudium ad forenſes controverſias, judiciaque terminanda pene unice ſpectet, facile contingit, ut etiam ſtudium Canonum eo conferant.

VIII. Ut ergo verum, ac Eccleſiæ utile Canonum ſtudium amplius floreret, optandum eſſet, ut non tantùm Licentiati, ſed & Doctores crearentur, qui unice ſe Canonum ſtudio occuparent; verumque ſenſum è ſuis fontibus eruerent; quemadmodum in ipſis Univerſitatis noſtræ florentibus exordiis frequens fuiſſe ipſi Faſti Academici abunde teſtantur, in quibus referuntur plurimi ſolius Juris Canonici ſeu Decretorum Doctores.

IX. Hæc ſat oſtendunt, qua ratione Graduatus in Jure Canonico, ſi ſcientiâ Sacrorum Canonum qui veram Eccleſiæ diſciplinam, quin & *Patrum mores actaque repræſentant*, ſit debitè inſtructus, quemadmodum publicum Academicum teſtimonium ſive Gradus præfert, poſſit unà cum Graduato Theologo Epiſcopis in adminiſtratione Eccleſiæ eſſe admodum idoneus.

Adhæc, quis ultra mirabitur, ſi ad præcipuas Eccleſiæ Dignitates ac munia vocentur indifferenter Graduati in Jure Canonico & Theologia, qui attenderit, Sacros Canones eſſe concluſiones è Libris Canonicis & Sanctis Patribus elicitas; ac per conſequens peritum SS. Canonum etiam Sacrarum Litterarum ac Patrum non poſſe eſſe ignarum; è quorum lectione etiam Theologus ſuam haurire debet ſcientiam.

Sicuti enim Canoniſtæ nomen non meretur, ſaltem ut ad Eccleſiaſtica munia aſſumatur, iis Canonibus tantùm inſtructus, qui ad forenſes quæſtiones, judiciaque terminanda conducunt; ita nec Theologi nomine dignus eſt, qui ſcientiam ſuam è Sacris Litteris & Patribus non hauſit.

CAPUT III.

De Graduatis Nobilibus.

1. *An probanda conſuetudo Capitulorum nullos admittendi niſi Nobiles?*
2. *In electione ad munia Eccleſiaſtica magis attendenda virtutum quàm generis nobilitas.*
3. *Poteſt tamen quandoque generis nobilitas attendi.*
4. *Hæc debet attendi cum reſpectu ad bonum Eccleſiæ.*
5. *Nobilitas poteſt conferre ut quis magis proſit Eccleſiæ.*
6. *Quid Nobilibus Canonicis præ reliquis incumbat.*
7. *Nobiles etiam gradu Academico inſigniti eſſe debent.*
8. *Gradus Academici magna cautione concedendi.*

I. NOnnulla ſunt Canonicorum Collegia, in quibus invaluit conſuetudo, quam etiam nonnumquam ex ipſa fundatione originem habere aſſerunt,
„ tias, Deo gratum faciant & idoneum ſervitorem,
„ ad cujus regimen non multos ſecundùm carnem no-
„ biles & potentes elegit, ſed ignobiles ac pauperes:
„ eò quòd non eſt acceptio perſonarum apud ipſum,
„ & vix ad culmina dignitatum (nedum ad Præben-
„ das) viri eminentis ſcientiæ valeant reperiri, exce-
„ ptiones hujuſmodi non duximus admittendas.

II. Profectò, quin in electione & vocatione ad Eccleſiaſtica Miniſteria vitæ merita, ac eruditio potiùs ſint attendenda, quàm familiæ proſapia & nobilitas, nemo ambigere poteſt: ut propterea meritò dicat Molanus loco citato, quod " reprehendenda & reforman-
„ da ſunt Collegia, in quibus poſtpoſito de pietate
„ & eruditione examine, hoc ſolùm diligentiſſimè diſ-
„ cutitur; an nominatus ſit ſatis nobilis, qui admitta-
„ tur, an ſtemma ejus nuſquam deficiat, an tot recen-
„ ſere poſſit proximos ſuos parentes aut Barones, aut
„ Comites; an habeat omnia ſua quarteria, ut lo-
„ quuntur, integra, & ſimilia, quæ nec recenſere va-
„ leo, nec commemorari neceſſe eſt.

III. At verò ubi pietas ac eruditio non deſunt, quin & ipſa generis nobilitas ſubinde conſiderari expendique queat, inficiari nullus poteſt. Certum enim atque experientiâ notorium eſt, quod nonnumquam Nobiles atque Illuſtres Viri, dum de cætero pietate & eruditione ſunt inſignes, multa ſuâ auctoritate in bonum Eccleſiæ præſtare poſſint, quæ alii pari aut majori pietate ac eruditione conſpicui præſtare non poſſent.

IV. Tametſi ergo in electione ad munia Eccleſiaſtica generis nobilitas vel familiæ proſapia nequaquam per ſe ac ſimpliciter ſit attendenda; nihilominus cum reſpectu ad bonum Eccleſiæ, ſive in quantum ea conferre poteſt, ut Nobilis majori auctoritate Eccleſiæ ſerviat, meritò attenditur; poteritque interdum Nobilis ignobili, licet nonnihil doctiori & capaciori, ſine perſonarum acceptione præferri.

Hæc præ oculis habuiſſe creditur Pontifex, dum ad inſtantiam Philippi II. inter novem Graduatos in ſingulis Cathedralibus Eccleſiis noviter erectis tres Nobiles Graduatos eſſe voluit; non quoſvis; ſed Nobiles ipſius Diœceſis.

V. " Quòd enim, ait Molanus, ad Miniſterium
„ Eccleſiæ vocentur, & invitentur, hoc fit, ut non ſo-
„ lùm per eruditionem & pietatem, ſed per *nobilita-*
„ *tem* quoque ſuam Eccleſiam Dei juvent. Cùm enim
„ *Nobiles* ſeculares gladium portent, & per ſuam po-
„ tentiam poſſint Eccleſiæ Dei, & viris Eccleſiaſticis
„ multùm prodeſſe, valde expedit ex eorum familiis
„ in Clero aliquos eſſe, ut eorum favor, obſequium
„ & reverentia erga Eccleſiam & Eccleſiaſticos magis
„ foveatur & conſervetur. Imò dum in Clero ſunt
„ Nobiles, libenter Nobiles Viri & Illuſtres Princi-
„ pes eò filios ſuos deſtinant, ut nobilitati ſtemmatis
„ nobilitatem addant morum, animum liberalibus &
„ honeſtis

Digitized by Google

CAPUT I.

De Præpoſito.

1. *Quales durante communi Canonicorum vita eſſent Præpoſiti.*
2. *Hodierni Præpoſiti ab antiquis in multis diſtincti.*
3. *Non omnium Præpoſitorum eadem jura & officia.*
4. *In his attendenda conſuetudo, Statuta & fundatio.*

I. IN pleriſque Eccleſiis Cathedralibus prima poſt Epiſcopalem dignitas, & in Collegiatis abſolutè prima eſt Præpoſiti.

Officium Præpoſitorum in Eccleſiis Canonicorum, cùm inter Canonicos adhuc vigeret vita communis, deſcribit Synodus Aquiſgranenſis anno 816. *cap.* 139. „Quamvis, ait, omnes qui præſunt, Præpoſiti rite „dicantur, uſus tamen obtinuit, eos vocari Præpoſi„tos, qui quandam Prioratus curam ſub aliis Præla„tis gerunt. Hi tamen, qui juxta hunc morem Præ„poſiti vocantur, tales & tam ſtrenui ſunt conſtituendi, „qui & vitæ probabilis ſint, & ea quæ ſibi injuncta „ſunt, fideliter, humiliterque expleant; & pro eo „quod aliis prælati ſunt, nequaquam parvipendeant „Canonica inſtituta; ſed quanto plus implicantur in „fratrum curis, tantò magis ſtudeant cœleſtibus obtem„perare monitis. Debent igitur cunctæ congregatio„ni eſſe utiles, & de miniſterio commiſſo fideliter „prodeſſe. Ea verò quæ fratribus dare debent, cum „charitate tempore opportuno incunctanter præbeant, „quatenus à Domino de fideli adminiſtratione gradum „bonum acquirant. Erga hujuſcemodi verò delinquen„tes, & obedientiam ſibi commiſſam bene admini„ſtrantes, modus ſuperiùs comprehenſus tenendus eſt.

II. Si quis attendat, quæ hic Præpoſitis injunguntur, & incumbunt, facile apparebit, quantùm moderni Præpoſiti, quos in Belgio habemus, ab illis, quos deſcribit Synodus, diſcrepent.

Tunc Præpoſitura erat officium, nunc non ſolùm eſt beneficium, ſed primaria dignitas. Tunc cura & regimen Canonicorum & Clericorum in communi viventium Præpoſito incumbebat; nunc pauci ſunt, quibus cura animarum, aut aliquod ſpirituale regimen incumbit. Tunc Præpoſiti in congregatione & pervigili cura fratrum aſſidui erant: hodie verò plures credunt ſe ab omni reſidentia perſonali exemptos: Indè in Diœceſi Leodienſi omnes opulentiores Collegiatarum Eccleſiarum Præpoſituræ poſſidentur à Canonicis Sancti Lamberti. Uno verbo, uti rectè notat Molanus *lib.* 1. *De Canonicis cap.* 4. "Si noſtros Præpoſitos ad „priſcos illos conferamus, nihil fere aliud videmur „reſervaſſe, quàm umbram quandam Præpoſituræ, „quæ adhuc relucet in prima ceſſione, in opimis fru„ctibus, qui tamen in nonnullis locis juſti Dei judi„cio propter intermiſſam reſidentiam multùm atte„nuati ſunt: rurſus in collatione Beneficiorum, & „nonnullis aliis." Hæc Molanus; quæ tamen commode intelligenda ſunt.

III. Conſtat enim, & in Belgio noſtro eſſe quaſdam Præpoſituras, quibus Canonicorum & Cleri cura ſpiritualis eſt annexa, Præpoſituſque eſt Canonicorum Paſtor; quique conſequenter etiam de jure naturali ac divino ad reſidentiam tenetur: Alii ſunt quibus alia Officia etiamnum hodie incumbunt.

Et quidem Eccleſiæ Colonienſis Præpoſitos vi ſui juramenti adſtringi ad defenſionem jurium, Privilegiorum & Statutorum Eccleſiæ, aperte ſupponit Synodus Colonienſis, an. 1549. *Remedio* 3. *cap.* 5.

Et inter Statuta Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis titulo De Officio Præpoſiti legitur: "Abſente „vel impedito Archiepiſcopo, ejus vices in divinis „ſupplebit Præpoſitus, cùm huic Eccleſiæ aliquis da„tus erit, celebrabitque Sacrum ſecundùm præſcri„ptum Tabulæ capitularis, & in deciſionibus capitu„laribus habebit primum ſuffragium poſt Reverendiſſ. „& Illuſtriſſ. D. Archiepiſcopum: Poſt quem etiam ha„bebit primum locum in conceſſibus & actibus publicis; „ſuberit tamen Capitulo, Decano autem ut Paſtori.

IV. Itaque quoad jura, dignitatem & munia Præpoſitorum, cujuſque Eccleſiæ fundationes, ſtatuta & conſuetudines attendenda ſunt; ut ex illis, quid Præpoſitis competat aut incumbat, judicari poſſit: Illud autem meritò monet Molanus loco citato, ut Præpoſitus, qui à cura animarum eſt liber, " meminerit ſaltem, ut purus ſit in conferendis Beneficiis, ne, ſi „aliter faciat, graviſſimum reportet Dei judicium: Et „quia numquam Clericis bonæ voluntatis deſunt offi„cia & exercitia Eccleſiaſtica, quibus ſe & Deo & „hominibus commendent, meminerit eum qui cæte„ris antiſtat honore etiam meritò & labore antiſtare „debere, ſeque tantò magis Eccleſiæ Dei debitorem „eſſe,

Digitized by Google

no, etiam in Capitulo non exempto.

9. *Etiam Capitulum hanc aliquando exercet in Decanum.*

10. *Poteſt Decanus & Capitulum Canonicos ob indecentiam in veſtibus, aut irreverentiam in Eccleſia ſuſpendere ab introitu Chori & Capituli.*

11. *Officialis Epiſcopi non poteſt ſuſpendere reſolutiones Capitulares in materia diſciplinæ.*

12. *Quàm grave ſit Decanorum officium.*

I. NOtiſſimum eſt ex hiſtoriis & Regulis Patrum, olim fuiſſe in pleriſque Monachorum Congregationibus, præter Abbatem & Præpoſitum, varios Decanos; qui ſinguli ſub ſua cura habebant decem Monachos. " Si major fuerit Congregatio, ait S. Benedi„ctus *in Regula cap.* 21. eligantur de ipſis Fratres bo„ni teſtimonii, & ſanctæ converſationis, & conſti„tuantur *Decani*, qui ſolicitudinem gerant ſuper *De„canias* ſuas.

Cum verò Canonici in communi viventes diſciplinam Monaſticam in plurimis æmularentur, etiam ad imitationem Monachorum Decanos conſtituerunt; quare & in pleriſque Hiſpaniarum Eccleſiis Cathedralibus Decani olim vocabantur *Priores*, teſte Innocentio III. *Lib.* 1. *Epiſt.* 77. " Qua Altoricenſis Eccle„ſia dignitatem Decanatus à longis retro temporibus „noſcitur habuiſſe, licèt qui eo fungebatur honore „promoveretur aliquando & deſtitueretur pro Epiſ„copi & Capituli voluntate, nec Decani, ſed *Prio„ris* nomine vocaretur, ſecundùm conſuetudinem fe„re *omnium* Eccleſiarum Hiſpaniæ, quæ tunc tempo„ris ibi vigebat, &c.

II. Cum verò Præpoſiti ob curam temporalium, curam ſpiritualem negligerent; ſæpiuſque a Congregatione ob eam temporalium curam abeſſe deberent, tandem interior cura ad Decanos tranſlata fuit: ipſique Decani in pleriſque Eccleſiis capita Congregationis, ſaltem quoad diſciplinæ directionem conſtituti fuère.

Et quidem in pleriſque tam Cathedralibus quàm Collegiatis Eccleſiis Decani ſolent totius Capituli & Cleri Capitulo ſubjecti curam ſpiritualem habere; uſuque receptum eſt, ut quantumcumque numeroſum ſit Canonicorum Collegium, unicum habeat Decanum, qui tam Canonicorum, quàm inferioris Eccleſiæ ſuæ Cleri curam habeat.

Unde Synodus Colonienſis anno 1260. firmiter præcipiendo Decanis injungit, " Totâ eos ad id niti „ſolertiâ, quod in Eccleſiis diſciplinalis obſervantia „vigeat honeſtatis: & ſicubi enervata extiterit, ip„ſam ſtudeant reformare, commiſſam ſibi exceſſuum „correptionis poteſtatem & regimen ſui Officii taliter „exequendo, ut boni diſpenſatores in Domo Domi„ni ſuper ejus familiam digna poſſint commendatio„ne cenſeri. Et hoc quidem ſe facere arbitrentur, „rit, & qui ſcientia & moribus exiſtat commendan„dus.

IV. Nec tantùm Paſtor eſt, ſeu curam animarum ſuſtinet totius Cleri, ſed & in pleriſque Eccleſiis caput eſt totius Collegii; ipſeque in Congregatione Capitulari præſidere, proponere & ex reſolutione Canonicorum concludere ſolet; tametſi etiam in Choro & publicis conſeſſibus Præpoſitus ipſum Decanum præcedat.

V. Quoad juriſdictionem Decani in Canonicos aliosque Eccleſiæ ſuæ Clericos plus ex conſuetudine & privilegio, quàm ex jure dependet; uti monet Gloſſographus ad Sanctionem Pragmaticam *Tit. Quomodo divinum Officium ſit celebrandum* Verbo *Decanus*, ibidem tamen monens, " Ubi Decanus eſſet Prælatus Ec„cleſiæ Collegiatæ, de jure haberet juriſdictionem or„dinariam in illos de Collegio." Additque, " quod „quaſi in omnibus Eccleſiis Regni Galliæ hæc obti„net conſuetudo, quod Decani juriſdictionem habent „in Capitulum, & in aliquam partem Cleri.

VI. Hoc Gloſſographi dictum commode intelligendum eſt, etiam quoad Eccleſias Regni Galliæ; cùm certum ſit, non tantùm in Belgio, ſed & in Gallia plures eſſe Eccleſias, in quibus de conſuetudine juriſdictio eſt non apud ſolum Decanum, tametſi caput Capituli, ſed vel apud ſolum Capitulum, vel apud Capitulum & Decanum conjunctim.

Et quidem immediatè poſt allegata Gloſſographi verba, obſervandum ſubjicit ejus notator Philippus Probus, quod " Decanus Pariſienſis juriſdictionem non ha„bet in Capitulum, nec in Clerum, ſed ipſe & Ca„pitulum eam ſimul in ſingulos Eccleſiæ Miniſtros, „etiam Canonicos Præbendatos, etiam Dignitates in „ea obtinentes habent, quam per Officialem capitu„lariter inſtitutum exercent.

Inter ſtatuta quoque Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis *Tit. De Officio Decani*, legitur, quòd Decano quidem onus curæ animarum in omnes Capitulares & Capitulo ſubditos incumbat, ſed tamen quod „propria auctoritate graviores pœnas nemini infliget, „ſed monitum & non reſipiſcentem Capitulo deferet, „porrò puniendum.

VII. Verùm ſive Capitulo, ſive Decano, ſive utriuſque conjunctim juriſdictio competat, ea tamen de jure communi non *contentioſa*, ſed *correctoria*, ſeu *correctionalis*, ut loquuntur Canoniſtæ, eſſe intelligitur: unde cùm diceretur in *Cap.* 6. de ſententia excommunicationis in VI. quòd Decanus uſus fuerit gladio ſpirituali excommunicationis, idque probaretur ab Innocentio IV. obſervat Gloſſa, " Quod Decanus ille „de *conſuetudine* vel *privilegio* haberet juriſdictionem „ordinariam, vel ſaltem poteſtatem fulminandi cen„ſuram.

Itaque niſi conſuetudo, aut alius ſpecialis titulus Decano aut Capitulo juriſdictionem contentioſam tribuerit,

punitionem tendere videtur ; argumento *Cap.* 13. *De Offic. Ordin.* ubi notat Panormitanus, quòd " quilibet Prælatus habens ſubditos poſſit & debeat procedere ad correctionem exceſſuum & reformationem morum.

IX. Conformiter ad hanc deciſionem, Capitulum Carnotenſe privaverat Decanum ſuum diſtributionibus ſuis per octiduum, eò quòd in pleno Capitulo unum è Canonicis contumelioſè tractâſſet ; cùmque ab hac Capituli reſolutione Decanus tamquam ab abuſu appellaſſet ad Parlamentum Pariſienſe, reſolutio Capituli confirmata fuit. *Fevret. Tract. De abuſu lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 3.

X. Similiter quidam Canonici Eccleſiæ Collegiatæ Divæ Virginis Baunenſis, ob indecentiam in capillis & veſtitu, necnon irreverentiam commiſſam erga Decanum, per deliberationem Capitularem condemnati fuére petere veniam à Decano & Capitulo, & abſtinere ab introitu Chori per quindenam, & ab introitu Capituli per menſem : A qua deliberatione appellantes dicti Canonici ad Officialem Auguſtodunenſem, obtinuerunt ab eodem Officiali interdictum contra Capitulum procedendi ad executionem iſtius deliberationis : Quod cum Syndico Capituli eſſet intimatum, mox à dicto Decreto Officialis interjecit appellationem *tamquam ab abuſu* : Atque per Sententiam Parlamenti Regii 31. Maii 1633. declaratum fuit, nulliter & abuſivè per Officialem fuiſſe decretum ; annullavitque omne quod in vim illius Interdicti actum erat, condemnatis Canonicis in expenſas, & mulctam 20. librarum : ac jus dicendo ſuper principali, dixit, deliberationem eſſe exequendam in omnibus ſuis punctis.

Per hanc ſententiam, ait Fevret. loco citato, Senatus Regius duo puncta decidit. Primum, quod Capitulum potuerit uti hac moderata & levi correctione pro conſervatione diſciplinæ, juxta id quod dicitur in *L. unica Cod. De emendat. propinq. lib.* 9." Jure patrio auctoritas corrigat propinqui juvenis erratum, & privata animadverſione compeſcat. Quod ſi atrocitas facti jus domeſticæ emendationis excedat, placet enormis delicti reos dedi Judicum notioni.

XI. Alterum, quod Officialis non potuerit dare Decretum ſuſpenſivum in materia correctionis & diſciplinæ. Plures ſimiles ſententias, quibus declaratum fuit, Capitulis & Decanis pro varietate Eccleſiarum competere juriſdictionem *correctionalem* in materia diſciplinæ, vide apud Tornet *Litt. C. cap.* 49. 53. *&* 54.

XII. Cæterùm non tantùm quoad juriſdictionem ; ſed etiam quoad alia jura Decanorum potiſſimùm inſ-

De Cantore.

1. *Cantor olim dictus* Primicerius.
2. *Officium Cantoris.*
3. *Cantor dictus Chori Epiſcopus.*
4. *Cantor irreverentes & defectuoſos in Divino Officio punire poteſt.*
5. *Cur baculum in præcipuis Feſtivitatibus ferat.*
6. *Cantor in pleriſque Eccleſiis inter Dignitates computatur.*
7. *Obligationes Cantoris meritò expenduntur.*

I. INter omnes penè Canoniſtas convenit, *Primicerium*, de quo eſt titulus Decretalium, eſſe eumdem quem hodie in pleriſque Eccleſiis Canonicorum dicimus *Cantorem :* dictumque credunt *Primicerium* ; eò quòd in Eccleſiis ſit Canonicis & aliis Clericis præfectus, atque Cantoribus inſtituendis & docendis ad cantum in Choro deſtinatus ; atque ita velut *primus* in Choro, & *primus* in cantu. Primicerius enim dictus eſt, " *quaſi primus* in ordine ceræ ſeu ſcripturæ (ait Vallenſis ad Titulum *De officio Primicerii*) in omnibus ordinibus dignior : ſic enim ſæpius legimus in Novella 8. *Notariorum Primicerium*, id eſt, primum, ſeu in Matricula Notariorum primò ſcriptum : & in Codice *Lib.* 12. *Primicerium menſorum*.... Et Auguſtinus vocat Stephanum, *Primicerium Martyrum.* Is verò qui Primicerium in quocumque ſequebatur, Secundicerius & ſic deinceps dicebatur. " Hæc ille.

II. Cantoris autem, qui & interdum dicitur *Præcentor*, officium eſt, Choro præeſſe, ut ibidem Canonicos reliquoſque Clericos & Miniſtros ad divina dirigat Officia canendi ; quod divinæ laudis in communi Choro decantandum eſt, per eum præordinetur, & ſollicitè pſallendi ordinem, ac orandi modum committat, ſilentiumque indicat, riſus cohibeat & colloquia ; ac curet, ne quis in pſallendo nimiùm feſtinet, vel tardet ; nec verſus alter ante alterius finem incipiatur. Uno verbo, Cantoris oneri incumbit, ut divina Officia graviter & ordinatè Altiſſimo perſolvantur ; ut juxta Apoſtolum omnia ſecundùm ordinem fiant in Eccleſia : Ita poſt Barboſam *De Canonicis cap.* 9. alioſque Canoniſtas tradit Farmoſinus in commentario ad *Titulum De Offic. Primicerii quæſt.* 1. *num.* 19.

III. Mirum ergo videri non debet, quòd in Synodis Colonienſibus anni 1260. & anni 1536. Cantores dicantur *Chori Epiſcopi*, ſive latinè Chori *inſpectores.*

lem vocant; cujus uſus præſcribitur in ritibus Eccleſiæ Lugdunenſis, quos cum obſervationibus nuper evulgavit Antonius Bellot Lugdunenſis Decanus; qui ibidem *pag.* 739. ex Honorio Auguſtodunenſi myſticam illius baculi ſignificationem refert.

V I. Imò in hac noſtra Eccleſia Collegiata S. Petri Lovanii, licèt Cantoria non ſit Dignitas, locumque poſt omnes Canonicos primæ fundationis in Choro habeat, tamen *perſonaliter* in ſolemnioribus Officiis aſſiſtens, Canonicos omnes, qui per ordinem ei aſſiſtunt, præcedit, quaſi in Dignitate conſtitutus.

V I I. Utinam hæc onera, quæ ſibi ex officio incumbunt, expenderent Eccleſiarum Cantores; facilè intelligerent, ſe in Clero digniorem locum habere, proventuſque Eccleſiaſticos percipere, non ut inde ſuperbiant, aut otientur & commodè vivant, ſed majori auctoritate munera ſibi incumbentia exſolvere queant, recogitentque ſeriò, defectus & irreverentias Divini Officii, ſi muneri ſuo deſint, aliquando in diſtricto Dei judicio ſibi imputandos.

CAPUT IV.

De Scholaſtico.

1. *In Collegiis Canonicorum olim fuerunt Scholæ puerorum.*
2. *Eccleſiæ Cathedrales & Collegiatæ ſuas Scholas retinuerunt.*
3. *Scholaſteria olim ſimplex beneficium ſenſim in Dignitatem degeneravit.*
4. *Decretum Concilii Tridentini circa Scholaſterias.*
5. *Scholaſtici per ſe formandæ juventuti intendere debent.*
6. *Eorum cura in conſtituendis Scholarum Magiſtris.*
7. *Sæpiùs Scholas frequentare & curare debent.*
8. *Primaria cura ſemper manet apud Scholaſticos.*

I. JAmpridem in Canonicorum Collegiis, vigente adhuc vita communi fuiſſe adoleſcentum & puerorum Scholas, in quibus à pueritia paulatim ad vitam Clericalem formarentur, notiſſimum eſt.

Ut verò Scholæ illæ non ſolùm eſſent Scholæ litterarum, ſed & virtutum, unus ex probatiſſimis Senioribus, qui pueros & adoleſcentes in bonis moribus & vitæ ſanctitate erudiret, ſolicitè deputabatur. " Frater (ait Regula Canonicorum *cap.* 135. cui) hæc cura „ committitur, ſi eorum curam parvipenderit, & aliud „ quàm oportet, aut eis in aliquo læſionis maculam ingeſſerit, ſeveriſſimè correptus ab officio amoveatur: „ & Fratri alii id committatur, qui eos & *innocentis* „ vitæ exemplis informet, & ad *opus bonum* peragen- „ dum excitet.

I I. Vità communi Canonicorum in ſingularem commutata, licèt pueri & adoleſcentes Canonicis ſen-

nullum officium eſt, niſi collectas pauperum Scholarium in uſus menſæ ſuæ vertere.

I V. Huic abuſui obviare volens Synodus Tridentina ſtatuit *Seſſ.* 23. *cap.* 18. *De reformat.* Ut " de cæ„ tero officia vel Dignitates illæ, quæ Scholaſteriæ di„ cuntur, non niſi Doctoribus, vel Magiſtris aut Li„ centiatis in Sacra Pagina aut in Jure Canonico, & „ aliis perſonis idoneis, & qui per ſeipſos id munus „ explere poſſint, conferantur; & aliter facta proviſio „ nulla ſit & invalida, non obſtantibus quibuſvis pri„ vilegiis & conſuetudinibus etiam immemorabilibus.

V. Hoc Decreto apertiſſimè declarat Synodus, Scholaſticos tales eſſe conſtituendos, qui *per ſe* munus ſuum expleant: id eſt, curam Scholarum habeant, & formandæ inſtituendæque juventuti intendant.

V I. Inprimis igitur Scholaſtici eſt curare, ut ſi ad ipſum ſpectet conſtituere magiſtros ſive magiſtras Scholarum, nullum aut nullam admittat, niſi priùs de illius capacitate & bona converſatione ac piis moribus apprimè ſit inſtructus, de quo meritò ſperare queat, quod tenellæ juventuti continua virtutum exempla ob oculos ponet; & cui nihil magis curæ ſit, quam puerorum malas inclinationes refrænare ac mortificare, & virtutum ſemina inſerere.

Si enim Magiſtri aut Magiſtræ non undequaque à vitiis ſint immunes, facilè aliquam vitiorum illorum maculam juventuti communicabunt. Notum quippe eſt, quàm facilè pueri velut novæ & adhuc recentes teſtæ odorem aliquem, quem diu reſervent, recipiant.

V I I. Neque hìc ſiſtere poteſt Scholaſticus, quaſi ſufficeret, quod Magiſtrum aut Magiſtram Scholis deſignaverit & inſtituerit, ſed ipſe meminiſſe debet, ſe ſemper manere Scholarum Præfectum, ideoque jugem Scholarum curam ſibi incumbere; ſeque invigilare debere, num juventus tam in litteris, quàm moribus ritè inſtituatur & proficiat: eumque in finem frequenter *per ſe* viſitet, examen inſtituat, eaque omnia faciat, quæ oſtendant, eum juventuti ſedulò invigilare, atque de eorum profectu in litteris ac morum pietate multùm eſſe ſolicitum, verumque eſſe Scholarchum ſive Scholarum Præfectum. Et quidem tanto vigilantior eſſe debet Scholaſticus, puerorum Magiſter ab Eccleſia deſignatus, quantò tenella juventus facilius vel perverſâ doctrinâ, vel perverſis moribus inficitur; eòque periculoſior ſit vel minima puerorum infectio, quod ea quæ primùm cum lacte quaſi imbibunt, etiamſi peſſima ſint, plerumque uſque ad ſenectam, imò ad mortem uſque retinere ſoleant.

V I I I. Tametſi ergo hodie à Scholaſticis aliiſve, quibus id ex conſuetudine aliove titulo competit, præficiantur inſtituendæ & formandæ juventuti Magiſtri vel Magiſtræ, tamen præcipua ac primaria cura manet apud Scholaſticos: quæ ſanè non exiguam prudentiam, eruditionem ac zelum requirere ſolus inficiabitur, qui neſcit, quanta peritia, quantuſque labor

Digitized by Google

officia metiri debeat?

7. *Theſaurario ordinariè plura incumbunt, quàm apprehenditur.*

8. *Monitum Molani ad Theſaurarios notandum.*

I. IN pleriſque Canonicorum Eccleſiis ſolet eſſe unus *Theſaurarius*, a theſauris Eccleſiæ, qui ejus cuſtodiæ committuntur, nomen habens, inquit Molanus *lib. 2. De Canon. cap. 13.*

II. Eſt autem Theſauraria apud quoſdam, ut exempli gratia in Eccleſia Collegiata S. Petri Lovanii, ſimplex officium, à quo, ſi inidoneus appareat, amoveri poteſt. In pleriſque verò Eccleſiis eſt vel Beneficium vel dignitas, etiam interdum ex primariis. Et quidem tempore Innocentii III. Theſaurariam Nivernenſem fuiſſe pro dignitate reputatam, inde apparet, quod Theſaurario Nivernenſi cauſæ cognitio delegata reperiatur in *Cap. 32.* ✠ *De Offic: Judicis Delegati.* Notat autem Molanus, " quod prius, (ſcilicet eſſe ſimplex Officium,) ſimplicitati vetuſtatis magis competat; tunc enim omnia Officia in Clero erant obedientiæ, ut alicubi Clerus Colonienſis loquitur. Poſterius verò ex divitiis enatum eſt, quæ in Cathedralibus aliiſque Capitularibus Eccleſiis varia Officia, non modo in Beneficia, ſed etiam in Dignitates everunt. Quo fit, ut aliquando is fiat Theſaurarius, qui ſeipſum cuſtodire ac gerere neſciat, quique ineptus ſit ad cujuſcumque parvæ domus cuſtodiam.

III. Officium Theſaurarii deſcribit conformiter ad ea, quæ dicuntur ſub titulis Decretalium *De Officio Sacriſtæ, & De officio Cuſtodis*, Rodericus Zamocenſis Epiſcopus, his verbis: " Theſaurarius ſive cuſtos præcipua quadam prærogativâ, ac honoris præeminentia in Sacroſancta Eccleſia fulget: illorum enim Dignitati & Officio Baſilicarum primò incumbit cuſtodia & tuitio, Oſtiariorum inſtitutio, luminarium incenſio, & præparatio, cura denique baptiſterii, Vaſorum quoque Sanctorum ac Sacerdotalium veſtium: nec non Sacrarum Reliquiarum, ac tandem totius Eccleſiæ Theſauri ad eum principaliùs pertinet cuſtodia. Sed & inter Eccleſiæ Miniſtros, pro modo obſequii, & perſonarum differentiis, reditus & oblationes dividit. Meritò igitur S. Synodus idipſum dignitatis officium, ut unam Eccleſiæ columnam, ſummo ſtudio eligendum, honorique habendum decrevit, ut nullus in ea niſi ſanctior & melior ordinetur.

Hæc ille, ſupponens cum pluribus aliis Canoniſtis ea quæ in Decretalibus De officio Sacriſtæ & Cuſtodis Theſaurario alterive Dignitatem aut Beneficium in Eccleſia obtinenti examinare, quid eorum Prædeceſſores aliqui egerint; aut quid ſimilem Dignitatem in aliis Eccleſiis obtinentes paſſim agant. Cùm nihil ſit frequentius, quam inter hujuſmodi generis homines reperiri, qui nihil penè eorum quæ Officium requirit, adimplent; rati ſufficere, ſi dignitate & proventibus potiantur; ſed horum negligentia non pro legitima conſuetudine, ſed pro enormi & deplorando abuſu reputanda eſt.

VII. Ut ergo de ſua obligatione ſtatuat Theſaurarius, aliuſve Dignitatem aut Beneficium obtinens, conſulere debet Sacros Canones, litteras fundationis ſive erectionis, ſtatuta ſuæ Eccleſiæ aliaque ſimilia monumenta; ut ex illis, quid ſui Officii ſit intelligat; nec dubitandum, ſi hæc ſeriò revolvantur, quin conſtabit, nullum eſſe Beneficium aut Dignitatem, cui non ſit ex mente Eccleſiæ & Fundatorum onus notabile annexum: atque omne Beneficium dari propter Officium; veriſſimeque dictum eſſe à Molano; *etſi Theſaurarii nomen perdulce ſit, difficile tamen eſt Officium ſi rectè geratur.*

VIII. Unum hîc præterea monendum cenſuit Molanus, quod & præſenti temporum calamitati admodum congruit, nimirùm, " multos eſſe nedum Theſaurarios, ſed & corpora ſive Collegia Canonicorum, qui neſciant, quid ſit cuſtodire Theſauros Eccleſiæ. Putant enim tunc demum eos cuſtodiri, ſi ad ornatum templi Dei cuſtodiantur. Si quis verò vel propter publicam famem, vel propter redemptionem captivorum, eos alienare velit, quam multi clamabunt non cuſtodiri ſed diſtrahi & diſſipari vaſa Dei? Quaſi verò quod in viva Dei templa ex neceſſitate impenditur, hoc malitioſè materiali Dei templo detrahatur. Sic carnales homines ſapiunt, ſed longè aliud eſt Sanctorum Dei judicium.

CAPUT VI.

De Canonico Theologo.

1. *Decretum Concilii Lateran. de inſtitutione Theologi.*
2. *Decretum Concilii Baſilienſis.*
3. *Decretum Concilii Tridentini.*
4. *Conſectaria ex Decreto Concilii Tridentini.*
5. *Præbenda non intelligitur affecta Theologo niſi per actualem deputationem.*
6. *Quoties & quo tempore Theologus prælegere debeat, Synodus*

Digitized by Google

„ Canonicatum & Præbendam, quamprimùm facultas ſe obtulerit & inveniri potuerit, uni Magiſtro „ Licentiato, vel in Theologia Baccalaureo formato „ conferre, qui per decennium in Univerſitate privilegiata ſtuduerit, & onus reſidentiæ & lecturæ & „ prædicationis ſubire voluerit, quique bis aut ſemel „ ad minus per ſingulas hebdomadas, ceſſante legitimo impedimento, legere debeat; & quoties ipſum „ in hujuſmodi lectura deficere contigerit, ad arbitrium Capituli in ſubſtractione diſtributionum totius „ hebdomadæ puniri poſſit. Et ſi reſidentiam deſeruerit, de alio provideatur. Verumtamen ut liberiùs ſtudio vacare poſſit, nihil perdat, cùm abſens „ fuerit à Divinis.

Decretum illud ad verbum Sanctioni Pragmaticæ, nec non Concordato inter Franciſcum I. Regem Galliæ & Leonem X. inſertum eſt.

III. Intelligens autem Synodus Tridentina hæc ſaluberrima Decreta non ubique ſuum hactenus obtinuiſſe optatum effectum, edixit *Seſſ.* 5. *cap.* 1. *De reform.* Ut " in Eccleſiis Metropolitanis vel Cathedralibus, ſi civitas inſignis, vel populoſa, ac etiam in „ Collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido, „ etiam nullius Diœceſis, ſi ibi Clerus numeroſus fuerit, ubi nulla Præbenda aut præſtimonium ſeu ſtipendium hujuſmodi deputatum reperitur, Præbenda quomodocumque, præterquam ex cauſa reſignationis, „ primò vacatura, cui aliud onus incompatibile injunctum non ſit, ad eum uſum ipſo facto perpetuò conſtituta & deputata intelligatur. Et quatenus in ipſis „ Eccleſiis nulla vel non ſufficiens Præbenda foret, Metropolitanus vel Epiſcopus ipſe per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis Beneficii, ejuſdem tamen debitis ſupportatis oneribus, vel per contributionem „ Beneficiatorum ſuæ civitatis & Diœceſis, vel aliàs, „ prout commodiùs fieri poterit, de Capituli conſilio „ ita provideat, ut ipſa ſacræ Scripturæ lectio habeatur: ita tamen, ut quæcumque aliæ lectiones, vel „ conſuetudine, vel quavis alia ratione inſtitutæ, propter id minimè intermittantur. Eccleſiæ verò, quarum annui proventus tenues fuerint, & ubi tam exigua eſt Cleri & populi multitudo, ut Theologiæ lectio in eis commodè haberi non poſſit, ſaltem Magiſtrum habeant ab Epiſcopo cum conſilio Capituli „ eligendum, qui Clericos alioſque Scholares pauperes „ Grammaticam gratis doceat, ut deinceps ad ipſa Sacræ Scripturæ ſtudia annuente Deo, tranſire poſſint; „ ideoque illi Magiſtro Grammatices vel alicujus ſimplicis Beneficii fructus, quos tamdiu percipiat, quamdiu in docendo perſtiterit, aſſignentur; dum tamen „ Beneficium ipſum ſuo debito non fraudetur obſequio: „ vel ex Capitulari vel Epiſcopali menſa condigna aliqua merces perſolvatur: vel aliàs Epiſcopus ipſe aliquam rationem ineat ſuæ Eccleſiæ & Diœceſi accommodam; ne pia hæc, utilis, atque fructuoſa provi-

gnanus ad *Cap.* 4. ✠ *De Magiſtris.* Vide Zypæum *Conſult.* 2. *tit. De Magiſtris.*

VI. Quoties verò per hebdomadam, & quo tempore ſive docere debeat, Synodus non expreſſit; cenſuitque S. Congregatio teſte Garcia *De Beneficiis parte* 3. *cap.* 7. *num.* 155. quod de tempore & hora & materia Scripturæ, Theologiæ, quæ in S. Scriptura continetur, ſuper qua legendum ſit, relinquitur arbitrio Ordinarii. Et ita Synodi pro executione Synodi Tridentinæ celebratæ quoque intellexerunt. Synodus P. I. Cameracenſis poſtquam nonnulla de lectionibus Theologicis in Capitulis & Monaſteriis habendis ſtatuiſſet, in fine adjungit: *Relinquatur autem Epiſcoporum, Capitulorum & Abbatum judicio, qua hora, quibuſvè diebus ſit prælegendum.*

VII. Concilium Mediolanenſe V. ſub S. Carolo ſtatuit, Ut " quicumque Præbendam Theologalem vel „ Tridentino Decreto, vel aliâ authoritate rationevè „ inſtitutam, in Cathedrali Collegiatiſque Eccleſiis obtinet, is & quæ ſacrarum lectionum genera, & quibus diebus Epiſcopus præſcripſerit, ut interpretationis ſuæ munere fungatur, accuratè ad illius præſcriptum præſtet; ita ut etiam, ſi expedire cenſuerit, „ & in Seminario & in aliis Clericalibus Sacerdotalibuſque Collegiis doceat: in Baſilica verò Cathedrali, „ ſaltem die feſto, ſemper Sacram Scripturam publicè „ interpretetur & exponat, niſi aliquando aliud juſſerit „ Epiſcopus.

Et in Synodo ſua Diœceſana XI. declarat S. Carolus, ut ſi ſingulis feriis prælegere non poſſit, *ter* ſaltem per ſingulas hebdomadas id præſtet: additque, „ Clericos porro inferiorum ordinum aut Catechiſmi „ Romani doctrina, aut alia lectione etiam ſeparatim „ à reliquo Clero ſæpius in hebdomada erudiat, atque „ inſtituat, ex præſcripto regularum noſtrarum.

VIII. Alia Concilia preſſiùs inhærendo determinationi Concilii Baſilienſis inſertæ Concordato Leonem X inter & Franciſcum I. Regem Galliæ, & probatæ in Concilio Lateranenſi ſub eodem Leone, decernunt, ut Theologalem Præbendam obtinentes teneantur *bis*, aut ad *minus ſemel* in hebdomada prælegere, & diebus Dominicis & Feſtis ſolemnibus concionem publicam habere. Synodus Turonenſis an. 1583. *cap.* 13. Bituricenſis 1584. *tit.* 34. *Can.* 7. Aquenſis *tit De Canonicis*: quæ ultima vult, ut *ſaltem bis* in hebdomada doceat.

IX. Porrò cùm fruſtranea eſſet Theologiæ prælectio, niſi ſint qui eum prælegentem audiant; curare debent Epiſcopi, Capitula, aliique Superiores, ut Clerici inſtructione indigentes diligenter prælectioni interſint.

" Curent autem Epiſcopi (inquit Synodus P. I. „ Cameracenſis) cum Capitulis & Monaſteriis, quacumque ratione commodius fieri queat, propoſita „ ſive pœna, ſive præmio, ut frequens ſit auditorium, „ qua

Digitized by Google

Scripturam prælegere; ejuſque prælectioni Clerus Eccleſiæ intereſſe.

Hinc cum Canonicus Theologalis Eccleſiæ Sangienſis eſſet monitus à Capitulo, ut conformiter ad Conciliorum Sanctiones concionaretur & prælegeret, ſub pœna amiſſionis fructuum ſuæ Præbendæ; iſque replicaſſet, prælectionem ſuam futuram inutilem: eo ſulenſis in tractatu De Canonicatu Theologali *queſtione VII.* Gregorium XIII. ex certa ſcientia & de conſilio Cardinalium ſanctione irrefragabili ordinaſſe, ut Theologus ſolitus legere, abſens à ſervitio Chori, percipiat integros fructus præbendæ, exceptis diſtributionibus quotidianis proprie dictis: quas & percipiet diebus lecturæ.

TITULUS XII.

De Dignitatibus Eccleſiarum Cathedralium.

CAPUT I.

De Archidiacono.

1. *Primus Epiſcopi Miniſter eſt Archidiaconus.*
2. *Ampliſſima olim erat Archidiaconi authoritas.*
3. *Archidiaconus erat generalis Epiſcopi Vicarius.*
4. *Ejus authoritas etiam ad Preſbyteros extendebatur.*
5. *Archidiaconi authoritas primum tantum fuit vicaria ſive delegata.*
6. *Quomodo ſenſim facta ſit ordinaria?*
7. *Seculo XIII. erat ordinaria.*
8. *Archidiaconi interdum habuerant juriſdictionem Fori contentioſi.*
9. *Non omnium Archidiaconorum eadem fuit auctoritas & juriſdictio.*
10. *Archidiaconorum poteſtas multum diminuta.*
11. *Juriſdictio Archidiaconorum per Concilium Trid. reſtricta.*
12. *In pleriſque Eccleſiis hodie nulla eſt Archidiaconorum juriſdictio contentioſa, ſed ſola cura extrajudicialis.*
13. *Diſtinguenda quæ facit Archidiaconus jure proprio ab iis, quæ agit tamquam Officialis Epiſcopi.*
14. *Archidiaconorum eſt Ordinandos præſentare Epiſcopo.*
15. *Archidiaconi examini ad Ordines & Beneficia jure ſuo interveniunt.*
16. *Jure communi Archidiaconi jus habent viſitandi Diœceſim.*
17. *An ſine conſenſu Epiſcopi poſt Concilium Trid. Archidiaconi viſitare poſſint?*
18. *Conſenſum ſuum Epiſcopus facilè negare non debet.*
19. *Decani Rurales jure communi ab Archidiacono & Epiſcopo olim dependebant, ſecus hodie.*
20. *De jure communi inſtitutio corporalis Beneficiatorum ad Archidiaconum ſpectat.*
21. *De conſuetudine inſtitutio* tituli collativa *etiam ſpectat ad Archidiaconum.*
22. *In nonnullis Eccleſiis adhuc hodie ampliſſima eſt Archidiaconorum juriſdictio.*
23. *Exemplum ſuppeditat Eccleſia Leodienſis.*
24. *Aliud exemplum eſt in Eccleſia S. Jacobi Lovanii.*
25. *Quidquid Archidiacono competit, jure ordinario.*
26. *Qua ratione Archidiaconus hodie adhuc dicatur Vicarius Epiſcopi?*
27. *An Archidiaconus Ordinandos præſentare poſſit, quos indignos novit, ſi eos Epiſcopus dignos judicet?*
28. *Archidiaconi debent eſſe ad minus Licentiati in Theologia aut Jure Canonico; & in Belgio ex Canonicis Graduatis aſſumi.*

DIACONOS olim fuiſſe præcipuos Epiſcoporum, tum in ſacris, tum temporalibus miniſtros ſuprà *tit. 1. cap. 3.* oſtendimus.

I. Porro inter Diaconos eminebant Archidiaconi tamquam primi Diaconorum, ſive primi miniſtrorum.

Archidiaconus itaque quaſi *præcipuus* Epiſcopi miniſter, negotiis Eccleſiaſticis præficiebatur.

Unde S. Leo conqueritur de Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano, quod eum Archidiaconum conſtituiſſet, qui Eutychianæ hæreſeos ſe prodiderat defenſorem: " quem quia, inquit, *nunc Eccleſiaſticis*

„ veſtiendi Altaris a Levitis, cura incenſi & ſacrificii ne- „ ceſſaria ſolicitudo; quis Levitarum Epiſtolam & Evan- „ gelium legat, quis preces dicat, ſeu reſponſoria in „ Dominicis diebus aut ſolemnitatibus decantet; ſoli- „ citudo quoque Parochiarum & ordinatio, & jurgia „ ad ejus pertinent curam: pro reparandis Diœceſanis „ Baſilicis ipſe ſuggerit Sacerdoti: ipſe inquirit Paro- „ chias cum juſſione Epiſcopi, & ornamenta, vel res „ Baſilicarum Parochiarum; geſta libertatum Eccleſia- „ ſticarum Epiſcopo idem refert; collectam pecuniam „ de Communione ipſe accipit & Epiſcopo defert, & „ Clericis proprias partes idem diſtribuit. Ab Archi- „ diacono nuntiantur Epiſcopo exceſſus Diaconorum: „ ipſe denuntiat Sacerdoti in ſacrario jejuniorum dies „ atque Solemnitatum, & ab ipſo publicè in Eccleſia „ prædicatur.

III. Hæc Iſidori expreſſio oſtendit, Archidiacono integram Epiſcopalem juriſdictionem tam in ſpiritualibus quam in temporalibus fuiſſe concreditam, eique viſitationem Parochiarum & Eccleſiarum demandatam fuiſſe. Uno verbo, Archidiaconus erat Epiſcopi generalis & univerſalis Vicarius; ut meritò Vincentius Fortunatus ſcribens ad Archidiaconum Meldenſem, cum *Magnum* Miniſtrum dixerit, hocque Poëma cecinerit:

Det tibi larga Deus, qui curam mente fideli
De grege Pontificis, MAGNE *Miniſter habes.*

IV. Adhæc non tantùm in Laicos, aut inferiores Clericos, vel etiam Diaconos, ſed & in ipſos Preſbyteros auctoritatem & poteſtatem exercebant Archidiaconi; uti ex relatis Iſidori verbis colligi poteſt; qui id ipſum eodem loco evidentioribus & expreſſioribus terminis declarat dicens: "Archipreſbyter verò ſe eſſe „ ſub Archidiacono, ejuſque præceptis, ſicut Epiſcopi „ ſui, ſciat obedire.

V. Verùm quia Archidiaconorum auctoritas ſolummodo erat *vicaria* ſive delegata, totaque ab Epiſcoporum delegatione dependens; ea pro diverſitate locorum & temporum, nunc extenſior, nunc reſtrictior fuiſſe legitur.

VI. Cum verò Epiſcopi vices ſuas Archidiaconis generaliter & penè ſemper committere ſolerent; & ipſi auctoritatem ſuam, etiam abſentibus Epiſcopis vi ſuæ *generalis* & *ſolita* commiſſionis *per ſe* exercere: paulatim auctoritas illa Archidiaconorum, origine ſua *vicaria* & *delegata*, in *ordinariam* mutari cœpit; ipſique Archidiaconi ea agere jure *proprio* cœperunt, quæ prius jure dumtaxat *delegato* ſeu *vicario* exercuerant. Cumque prius Archidiaconorum miniſterium tantùm eſſet *merum officium* ab arbitrio Epiſcopi committentis *dependens*, tandem in *beneficium* & *dignitatem* mutatum fuit; ipſique Archidiaconi qui hactenus Epiſcoporum dumtaxat fuerunt *vicarii*, ſenſim Prælatis *ordinariis* annumerati.

Et quidem jure Decretalium, nec non hodierno ac ſignanter Belgii omnis Archidiaconorum auctoritas

„ tum Officialibus ad *Suffraganeos* ipſos debet, & non „ ad *eandem Curiam* (omiſſis dictis Suffraganeis) ap- „ pellari." *Cap. 3. de appellat. in 6.*

Suppoſuit igitur Innocentius, Tribunal Archidiaconi non eſſe *vicarium*, uti erat & nunc eſſe ſolet Officialium.

VIII. Inſuper ex hac Decretali aliiſque quamplurimis conſtat, Archidiaconos tunc temporis habuiſſe juriſdictionem fori *contentioſi*, eamque ordinariam & a delegatione Epiſcopi *independentem*: quin & ex *Cap. 54.* ꝟ. *De elect.* intelligitur, quòd Archidiaconus Ambianenſis de conſuetudine ſuſpenderet, excommunicaret & abſolveret Preſbyteros & Priores; & Parochiales Eccleſias interdiceret; nec non viſitaret & inquireret, quæ viderentur inquirenda, & procurationes ratione viſitationis reciperet, ex quibus concludit Pontifex, *evidenter* apparere, quod hic Archidiaconus curam Animarum haberet; ideoque alium Beneficium curatum cum Archidiaconatu habere non poſſet.

IX. Non omnium tamen Archidiaconorum nec olim fuit, nec hodie eſt eadem auctoritas & juriſdictio; ſed ea ferè tota a conſuetudine dependet. Unde reſpondit Honorius III. in *Cap. 10.* ꝟ. *De Off. Archid.* Archidiacono Senonenſi nihil amplius licere juriſdictionis vel auctoritatis in Monaſteria exercere, quam conſtiterit Prædeceſſores ejus *de pacifica ſic obtenta conſuetudine* exercuiſſe.

X. Et quidem poſtquam Archidiaconorum poteſtas in *ordinariam*, & ab Epiſcopi arbitrio quaſi *independentem* mutata fuit, multùm per Epiſcopos & Synodos, ac iis faventem conſuetudinem reſtricta fuit; paucique hodie ſunt Archidiaconi, qui priſtinæ auctoritatis & juriſdictionis inſignia, imo veſtigia retinuerunt.

XI. Quod enim juriſdictionem *contentioſam* ſive fori externi attinet, imprimis receptum eſt hîc in Belgio Decretum Concilii Tridentini *Seſſ. 24. cap. 20. De reformat.* quo cavetur, ut "cauſæ matrimoniales & cri- „ minales non Decani, *Archidiaconi* aut aliorum infe- „ riorum judicio, etiam viſitando; ſed Epiſcopi tan- „ tùm examini & juriſdictioni relinquantur." Receptum ſimiliter Decretum *Seſſ. 25. cap. 14. De reformat.* quo Clericorum concubinariorum, aut de hujuſmodi crimine ſuſpectorum, cauſa ſive cognitio *Archidiaconis* adimitur, & Epiſcopis reſervatur.

XII. Quin & in pleriſque Belgicis Eccleſiis conſuetudo omnem plane juriſdictionem *contentioſam* Archidiaconis ademit, & ad Epiſcopos ejuſve Officiales tranſtulit: ſalvâ tamen Archidiaconis curâ & ſolicitudine tam in Clerum, quam in populum; ut nimirum, tamquam *oculi* Epiſcoporum omnia luſtrent, & omnibus intendant; & leviora quæ emendatione indigent tamquam *vices* gerentes ſui Epiſcopi corrigant & emendent, idque ſine ſtrepitu judicii; majora verò & ardua ad Epiſcopum referant: uti notat Zypæus *Conſult.*

De

Digitized by Google

tamquam *Vicarius* aut *Officialis* Epiſcopi: hæ quippe duæ qualitates diſparatæ in eumdem concurrere ſubinde poſſunt.

Tamquam Archidiaconus enim regulariter & ex Juris Canonici præſcripto levem ſolùm ac volatilem habet juriſdictionem. Cùm enim Officialis Epiſcopi ſit gravium controverſiarum Judex, earumque omnium, quæ cauſæ cognitionem poſtulant, & ab Eccleſiaſtica juriſdictione pendent, iniquum profectò videretur duos Judices diverſos duoque diverſa Tribunalia in una eademque Diœceſi reperiri. Idcircò Archidiaconorum juriſdictio ad levia tantùm negotia revocatur, quæ obiter in tranſitu in curſu viſitationis expediri poſſunt: & dum hujus levioris correctionis & momentaneæ cognitionis terminos tranſgredi, ſine ſpeciali aliquo titulo præſcriptionis aut immemorialis conſuetudinis, voluerunt, omne quod egerunt, tamquam abuſivum & Sacris Canonibus contrarium caſſatum fuit, ait idem Auctor, idipſum prolatis nonnullis Parlamentorum Arreſtis confirmans.

XIV. De jure communi, quod & hodie adhuc obtinet, Archidiaconorum eſt, Ordinandos præſentare Epiſcopo *Cap. 9. ẍ De Offic. Archid.* Cui conſonat præſcriptum Pontificalis Romani, jubens Ordinandos Diaconos & Preſbyteros per Archidiaconum Epiſcopis præſentari.

Cum ergò ex præſcripto Pontificalis Archidiaconi de capacitate teſtimonium ferre debeant; nemo non videt, quàm juſtum & æquum ſit, ut Archidiaconi Ordinandorum examini interveniant, ut Ordinandorum capacitas iis perſpecta eſſe queat.

XV. Nec tantùm Ordinandorum, ſed & promovendorum ad Beneficia examini jus interveniendi Archidiaconis, jure communi & hodierno competit. Et licet Concilium Tridentinum, aut Synodi Locales, vel Epiſcoporum Decreta aliquos ſpeciales examinatores nominent, nullatenus ipſe Archidiaconus cenſetur excluſus, ſed hi Archidiacono cenſebuntur adjuncti; uti rectè advertit Zypæus in dicta conſultatione. Unde Bulla erectionis novorum Epiſcopatuum Belgii volens, ut duo ſeniores ex Canonicis Theologis graduatis, & unus in Jure Canonico graduatus curam habeant examinandi promovendos ad Ordines & curam Animarum, expreſsè dicit, examen illud inſtituendum *unà cum Archidiacono*; ſat inſinuans, Archidiaconum in hoc examine præcipuam perſonam ſuſtinere.

XVI. Hunc in finem jure communi Archidiaconis viſitandi Diœceſim jus eſt. *Cap. 1. & 6. ẍ De Off. Archid.*

Epiſcopi, & perſonaliter obeant.

Non deſunt tamen, qui credant, mentem Patrum Tridentinorum fuiſſe, ut Archidiaconi aliique inferiores, quibus jus viſitandi quacumque ex cauſa competit, illud ſine conſenſu Epiſcopi poſthac obire nequeant: quæ interpretatio magis congruere videtur cum verbis ſequentibus ipſius Decreti, quæ volunt, ut "Viſitatores à Capitulo deputandi, ubi Capitulum „ jus viſitandi habet, *prius ab Epiſcopo approbentur.*

XVIII. Si juxta hunc ſenſum Concilium accipiatur, rectè monet Zypæus in citata conſultatione; id tamen accipiendum eſſe moraliter; ita ut Epiſcopus non ſemper & præfractè diſſentire poſſit, ne Archidiaconus viſitet, ſed arbitrio boni viri. Non enim intendit Concilium, ſolicitudinem Archidiaconorum extinguere; ſed ut omnia ordinatè fiant & concorditer: Nam unus ædificans, & unus deſtruens, quid prodeſſet illis niſi labor *Eccleſiaſt.* 35. Unde & decernit Concilium in *d. cap.* 3. ne "inferiorum viſitatio Epiſcopi „ viſitationem impediat; & ut illi huic peractæ viſita„ tionis rationem reddant." Hæc Zypæus, qui ibidem iis ex cauſis dubitat, num Concordatum olim inter Epiſcopum, & Archidiaconos Cameraci initum, ne ſcilicet inpoſterum hi viſitarent, ſed nomine utriuſque Epiſcopi & Archidiaconi viſitaret Decanus Chriſtianitatis, juraque reciperet, undique fuerit rationabile; & an non rationi magis congrueret, ut ſicuti Archiepiſcopi Cameracenſes nunc *per ſe* viſitant, ita quoque Archidiaconi *per ſe* viſitarent, quàm quod Decanus loco utriuſque non viſitantis, jura reciperet?

Illud inſuper obſervandum, uti bene monet Franciſcus Richardotus Epiſcopus Atrebatenſis loco citato "ut viſitatio Archidiaconorum diligenter fiat, non „ autem perfunctoriè, neque ut tantùm cognoſcatur „ de Bonis Eccleſiaſticis, quomodo inſumantur; aut „ de Eccleſiarum rebus, cujuſmodi ſunt ornamenta, li„ bri, altaria, aut de Sacroſanctæ Euchariſtiæ honeſta „ conſervatione, aut baptiſteriis, & hujuſmodi aliis: „ ſed de Sacerdotum, Clericorum & Laicorum fide, „ vita & moribus.

XIX. Ex hoc interim concordato, tametſi undique rationabile non eſſet, ſat apparet, Decanos ſive Archipreſbyteros ad Epiſcopum & Archidiaconum habuiſſe communem aliquem reſpectum juxta *Cap. 7. §. fin. ẍ De Off. Archid.* ubi dicitur, "quod cum De„ canus *communis* eorum (Epiſcopi & Archidiaconi) „ officium exerceat, communiter eſt eligendus, vel „ etiam amovendus.

At hiſce in locis hujuſmodi Decani à ſolis Epiſco-

Digitized by Google

His enim in locis, inſtitutionem *corporalem* conſue-tudo ferè ad Epiſcopos, qui eam Archipreſbyteris committere ſolent, tranſtulit: Inſtitutio verò *authorizabilis* ſeu tituli attributiva, etiam in Beneficiis Curatis Archidiaconis competere conſuevit: ita tamen ut curam Animarum ab Epiſcopo obtinere debeant: ideoque conſuetudo Belgii inſtitutionem authorizabilem à datione curæ Animarum diſtinguit.

Et quidem adeo propria eſt Archidiaconis Beneficiatorum inſtitutio, ut Collegia Canonicorum, dum Collegas ſuos ipſi inſtituunt (uti pleriſque in locis conſuetudine obtinuit) id *jure Archidiaconali* ſe facere dicant; ſatis inſinuantes, actum illum propriè eſſe Archidiaconorum; eumque peragendo ſe de juribus Archidiaconalibus aliquid participare; & in hoc actu jus Archidiaconale obtinere.

XXII. Ex his ſat manifeſtum eſt, jura Archidiaconorum magis ex conſuetudine, quam è jure communi eſſe metienda; quæ conſuetudo in nonnullis Diœceſibus præſertim latis & diffuſis, & ubi Epiſcopi ſimul ſunt Principes ſeculares, ampliſſimam juriſdictionem & auctoritatem iis attribuit, ſeu potius conſervavit.

XXIII. Exemplum ſuppeditat Belgii noſtri Eccleſia Leodienſis quæ octo habet Archidiaconos anno 799. à Leone III. Pontifice inſtitutos.

Scribit enim Bartholomæus Fiſen *Lib. 5. hiſt. Eccleſia Leodienſis* §. 28. quod " cum Diœceſim admodum vaſtam Epiſcopus luſtrare pro munere ſuo unus „ ipſe non poſſet, magnis potiſſimum Reipublicæ ne„gotiis alio ſæpe avocantibus, imò accerſentibus è vi„cino plerumque Regibus ad graviora Regni negotia, „ id muneris partitus eſt Pontifex in Archidiaconos „ octo. Primùm juſſit eſſe ipſum S. Lamberti Præ„poſitum, attribuitque Provinciam, civitatem Leo„dienſem. Reliquam omnem Diœceſim in 7. alias „ portiones diſtribuit, Ardennam, Brabantiam, Cam„piniam Condruſos, Famennam, Hannoniam, & „ Haſbaniam. Singulas ſingulis Archidiaconis ſubje„cit, quorum ea eſt dignitas in Eccleſia Leodienſi, ut „ Abbates etiam in conſeſſibus antecellant." Hæc ille.

De his Archidiaconis etiamnum hodie verè dici poteſt, quod in omnibus ſint *vicarii & oculi* Epiſcoporum; omnem curam & ſolicitudinem in Clero & Eccleſiis impendendo; jurgia ſingulorum audiendo; cauſaſque eorum decidendo; idque non jure *merè Vicario*, uti olim, ſed *jure quaſi ordinario*; id eſt jure dignitatis.

Hinc Synodus Leodienſis anni 1618. monet Archidiaconos, ut " viſitent Eccleſias ſuas diligenter; & in „ viſitatione facienda contenti ſint moderatis & fruga„libus expenſis. In proceſſibus contra Paſtores & alias „ perſonas Eccleſiaſticas, gerant ſe Archidiaconi, & „ eorum Officiales, maturè & circumſpectè; ne quid „ in contemptum ſtatus illorum temerè committatur.

Item vult ut Archidiaconi Synodos conſuetas, juxta laudabilem Diœceſis Leodienſis conſuetudinem ce-

diernum Archidiaconis dedunt, aut conſervavit, illud non jure *delegationis* ſive vicario, ſed *jure ordinario* ſive jure ſuæ dignitatis exercere cenſentur; ideoque nec illud proprie *vice* Epiſcopi, at *jure proprio* agere dicuntur.

XXVI. Veriſſimum proinde eſt, ſaltem inſpecto jure hodierno Belgii, quod poſt Innocentium alioſque Canoniſtas aſſerit Fagnanus ad *Cap.* Ad Hæc *ii De Off. Archid. n.* 31. Archidiaconos ideo dici Vicarios Epiſcopi, quia exercent ea quæ etiam ad Epiſcopos pertinent; illos tamen non eſſe *tantum Vicarios*, ſed *certa Dignitate* potiri, adeò ut propterea removeri non poſſint *ad libitum* Epiſcopi, nec ipſe pro ſuo velle illorum officia exercere, multò minùs Archidiacono adimere, & alteri committere.

Quare cùm Ordinandorum præſentatio de jure & conſuetudine ad Archidiaconum pertineat, eam excluſo Archidiacono Epiſcopus alteri committere nequit.

XXVII. Sed quid, ſi Epiſcopus ordinare velit eos, quos Archidiaconus *dignos* non novit, imò *indignos* eſſe novit, num eos Epiſcopo præſentare debebit aut poterit? Nequaquam. Quomodo enim juxta Formulam Pontificalis dicet, *Scio & teſtificor eos dignos eſſe quantum humana fragilitas noſſe ſinit*, ſi neſciat dignos, aut quod amplius, indignos eſſe ſciat?

Verbo, cùm Archidiaconi *oculi* ſint Epiſcopi, ut loquitur Conventus generalis Cleri Gallicani an. 1579. *tit. De Eccleſ. viſitat.* " Juxta antiquos & recenter „ editos Canones Conſtitutioneſque ita ſuum officium „ ac munus obeant, ut fidelem hac in re tam ſancta „ tamque neceſſaria, cum Eccleſiæ, tum Epiſcopo ope„ram ſuam comprobent.

XXVIII. Ut verò ea eruditione cæteriſque dotibus ad id muneris obeundum neceſſariis inſtructi aſſumantur, decrevit Concilium Trid. *Seſſ.* 24. *c.* 12. *De reformat.* ut Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epiſcopi, ſint in omnibus Eccleſiis, ubi fieri poterit, Magiſtri in Theologia, ſeu Doctores aut Licentiati in Jure Canonico.

Hîc in Belgio in Eccleſiis Cathedralibus noviter erectis non tantùm debet eſſe Licentiatus in Theologia aut Jure Canonico, ſed aſſumendus eſt ex novem Canonicis Graduatis.

Hîc rurſus advertitur, cujus debeant eſſe eruditionis, quibus Gradus illi Academici conceduntur; & quanta debeat eſſe Doctorum cura nè inidonei ad Gradus illos admittantur, ac ita per illos Gradus ad primarias Eccleſiæ Dignitates inidonei promoveantur.

CAPUT II.

De Archipreſbytero Cathedrali.

1. *De hoc Archipreſbytero agitur in Decretalibus Titulo* De Officio Archipreſbyteri.

2. *Dignitas*

ſcripto metienda ſunt.

III. Solent autem Archipreſbyteri Cathedrales ſimilem curam & auctoritatem eaque jura obtinere in Clerum & perſonas Eccleſiaſticas *urbis Epiſcopalis*, quam Decani Rurales in ſuis reſpectivè diſtrictibus. Hac tamen differentia, quod Decani ſive Archipreſbyteri Rurales nullam de conſuetudine Belgii dignitatem; ſed merum officium habere cenſeantur; ac in omnibus ſuis functionibus ab inſtructionibus Epiſcoporum dependeant; Archipreſbyteratus verò Cathedralis vera ſit dignitas; muniaque de jure vel conſuetudine annexa, *jure* dignitatis, id eſt, jure *ordinario* ſicuti Archidiaconi habeant; ideoque nec pro arbitrio Epiſcoporum tolli aut diminui poſſint.

IV. De jure communi Archipreſbyter in Epiſcopi ſui abſentia, ad vicem ejus Miſſarum ſolemnia celebrat, collectam dicit, aut is cui ipſe injunxerit *Cap.* 1. ✠ *De Off. Archipreſbyt.* itaque hinc concludunt Canoniſtæ, Archipreſbyterum *in divinis*, non *foris* Archidiaconum præcedere; ſed hanc Archipreſbyterorum præcedentiam nulla Belgica Eccleſia novit, ſed ubique locorum, etiam in Choro Archidiaconus ſolet præcedere Archipreſbyterum.

V. Quod celebrationem Officiorum in abſentia Epiſcopi attinet, ſingularum Eccleſiarum conſuetudines & conſtitutiones attendendæ ſunt; quæ ſubinde eam curam ad Præpoſitum, Decanum, Archidiaconum aliumve in Dignitate conſtitutum tranſtulerunt, quemadmodum & cura Paſtoralis ipſorum Canonicorum & Cleri Cathedralis ad Decanum aliumvè plerumque ſpectat; ita ut Archipreſbyteri ſolum inferiorem Clerum civitatis ſibi ſubjectum habeant.

VI. Porrò quid Archipreſbytero reſpectu Cleri & Monaſteriorum ſibi ſubjectorum incumbat; & quomodo curam & ſolicitudinem Paſtoralem eis impendere debeat; colligi poteſt ex iis quæ de Decanis Ruralibus dicta ſunt: cùm non minor ſit Archipreſbyteri Cathedralis obligatio reſpectu Cleri ſui diſtrictus, quam Decanorum Ruralium intuitu ſuorum ſubditorum.

Unde indubie hæc Dignitas annumeranda eſt Dignitatibus, quibus cura Animarum ſubeſt; & ad quam conſequenter ex Decreto Concilii Tridentini *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De reform.* nemo promoveri poſſit, niſi qui ſaltem 25. ſuæ ætatis annum attigerit.

VII. Et quamvis vi Tridentini Concilii neceſſariò conferenda non ſit hæc Dignitas Graduatis in Theologia aut Jure Canonico; in Belgicis tamen Eccleſiis noviter erectis, uni è novem Graduatis Canonicis hæc Dignitas conferri debet.

10. *Magna requiritur eruditio & prudentia in Pœnitentiario.*
11. *Ex Decreto Concilii Trident. in omnibus Eccleſiis Cathedralibus conſtituendus Pœnitentiarius, & qualis.*
12. *In Belgio aſſumi debet ex Canonicis Graduatis.*
13. *De conſuetudine Belgii Pœnitentiariatus eſt Dignitas.*
14. *Vi ſui officii eſt Confeſſarius ordinarius totius Diœceſis, & quilibet ei etiam in Paſchate confiteri poteſt.*
15. *Tenetur confeſſiones excipere, & ad id ab Epiſcopo cogi poteſt.*
16. *Pœnitentiarii eximia ſcientia eſſe debent.*
17. *Quid in illis requiſiverit S. Carolus.*

I. Inter Coadjutores & Vicarios Epiſcoporum jam olim fuere Preſbyteri, qui excipiendis confeſſionibus & imponendis pœnitentiis vices Epiſcopi ſupplebant.

Hinc illud Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. in *Cap.* 15. ✠ *De Offic. Ordinarii*: "Præcipimus „tam in Cathedralibus, quàm aliis Conventualibus „Eccleſiis Viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint coadjutores & cooperatores habere, non ſolùm „in prædicationis Officio, verùm etiam in *confeſſionibus audiendis & pœnitentiis* injungendis.

II. Vicariorum ſive cooperatorum horum poteſtatem & juriſdictionem Epiſcopi ad quaſdam perſonas, & certa crimina reſtringere ſolebant: ut nimirum pro diverſa perſonarum conditione varios aſſignarent Confeſſarios; graviora quoque crimina ſibi nonnunquam reſervantes.

Alii quippe Confeſſarii Laicis, alii Clericis, alii Monialibus, & alii ſubinde ſublimioribus perſonis deputabantur: quibus ſolis & non aliis tales confiteri poſſent.

„Volumus (inquit Synodus Wigornienſis an. 1240. „*can.* 17.) ut ad audiendas *Clericorum* confeſſiones „*certi* deputentur in ſingulis Decanatibus Confeſſores, „quos in præſenti Synodo per ipſos electos volumus „nominari.

Et Synodus Ciceſtrenſis an. 1289. *can.* 11. ait: "In „ſingulis autem Decanatibus per Capitulum eligantur „duo Preſbyteri, qui moribus & ſcientia præditi confeſſiones audiant *Sacerdotum*.

III. Neque enim hactenus invaluerat conſuetudo hodierna approbandi paſſim Confeſſarios, quorum poteſtas ſe per totam Diœceſim generaliter extendat; qui omnium ſcilicet *indifferenter* confeſſiones excipere

nominabant : quem ſimiliter inferiores Confeſſarii, & Pœnitentiarii in caſibus dubiis conſulere poſſent; & ad quem tanquam Epiſcopum graviorum criminum abſolutio & pœnitentiæ impoſitio referrentur. Synodus Oxonienſis an. 1287. *can.* 5. poſtquam ſtatuit, " ut
„ Archidiaconi, qui de Sacerdotum moribus & pru-
„ dentia pleniorem habent notitiam, de quolibet De-
„ canatu unum vel duos eligant Confeſſores, quos
„ ad hæc (ad audiendas confeſſiones) ſcientia & me-
„ ritis crediderint magis idoneos; qui vice Epiſcopo-
„ rum, Decanorum Ruralium, Rectorum, Vicario-
„ rum & Parochialium Sacerdotum audiant confeſſio-
„ nes, " ſubjungit ſequentia: " *Pœnitentiarii* noſtri *ge-*
„ *neralis* auctoritate in omnibus ſalva, ad cujus *arbi-*
„ *trium* in *dubiis* & *gravioribus* recurratur, niſi fortè
„ talis emergat articulus, qui nobis inconſultis ne-
„ queat expediri.

VII. Et infra: " Majora & notoria crimina *Pœ-*
„ *nitentiario* noſtro *reſervet* (Sacerdos) & pœniten-
„ tem ſibi tranſmittat cum litteris cauſam delicti, &
„ circumſtantias ipſius continentibus. Pœnitentes ite-
„ rùm cum litteris Pœnitentiarii, abſolutionis & pœ-
„ nitentiæ modum continentibus, ad ſuum redeant Sa-
„ cerdotem, revertenti aliter non credatur. Hæc ne-
„ dum in foro pœnitentiali, ſed judiciali præcipimus
„ firmiter obſervari.

VIII. Synodus quoque Ciceſtrenſis anno 1289. *can.* 12. enormia delicta Epiſcopo vel ejus Pœnitentiario ad hoc ſpecialiter deputato, præterquam in articulo mortis, reſervat. " Litteras autem, ait, Archidia-
„ coni, Decani vel Officiariorum ad Pœnitentiarium
„ *gratis* concedi pœnitenti volumus & præcipimus. Et
„ ut liqueat, *qualis* fuerit *pœnitentia*, & pro *quo* crimine
„ ſpecialiter injuncta, pœnitens litteras *Pœnitentiarii*
„ referat ad mittentem.

IX. Itaque Pœnitentiarius erat quaſi Vicarius *generalis* Epiſcopi in injungendis pœnitentiis, & arduis cauſis in illo tribunali occurrentibus decidendis & reſolvendis.

" Ad illum, inquiebat anno 1218. Epiſcopus Ambia-
„ nenſis loquens de Pœnitentiario à ſe recenter inſti-
„ tuto, *tanquam* ad illum quem poſt *nos* in hoc Offi-
„ cio (audiendi confeſſiones) *proximum* elevolumus,
„ *dubitationes* ſi quæ emergunt in foro pœnitentiali,
„ jubemus *reportari*. " Hab. *tom.* 12. Spicil. Dacheriani.

Et Synodus Bituricenſis anno 1584. *tit.* 21. §. 21. *can.* 15. ait, " confeſſionibus audiendis præpoſiti du-
„ bitantes de caſuum gravitate aut differentia, conſu-
„ lant Epiſcopos aut eorum *Pœnitentiarios aut viros in*
„ *ea re verſatos*, non expreſſis pœnitentium nomini-
„ bus.

X. Si quis porrò expendat, quam graves difficileſque caſus & dubitationes in hoc tribunali occurrant, facile intelliget, quanta eruditio, experientia ac prudentia in Pœnitentiario requiratur; quamque optan-

Pœnitentiarium ab Epiſcopo aſſumi è novem Graduatis Canonicis; adeòque licet vi Concilii Tridentini Pœnitentiarius etiam non Graduatus aſſumi interdùm poſſet; id recentiorum illarum Eccleſiarum erectio non permittit.

XIII. Ulteriùs, conſuetudine Belgii vicinarumque Eccleſiarum obtinet, ut Pœnitentiariatus non ſit merum Officium, & Pœnitentiarius ſimplex Epiſcopi *Vicarius*; ſed ut Pœnitentiariatus Beneficium ſit, imò & Dignitas, ipſeque Pœnitentiarius reliquos Canonicos tametſi ſeniores præcedat; ita tamen ut noviſſimum inter Dignitates locum obtineat: nî alia ſit particularis Eccleſiæ conſuetudo, quæ ſervanda erit.

XIV. Quapropter veriſſimum eſt, in Belgio præſertim, quod communiter tradunt Canoniſtæ, Pœnitentiarium, inſtitutum eo ipſo habere *à jure* facultatem audiendi confeſſiones Pœnitentium illius Diœceſis; & juriſdictionem ad abſolvendum à peccatis, & eſſe veluti *Parochum* totius Diœceſis, nec requiri novam licentiam Ordinarii: cum ſit ordinarius Confeſſor Diœceſis; ejuſque juriſdictio ordinaria. Vide Fagnanum ad *Cap.* Grave ※ *De præb. num.* 12. & Garciam *De benef. parte* 5. *cap.* 4. *num.* 112. qui & *num.* 113. infert: " Unde quilibet poterit ei confiteri
„ peccata & ſatisfacere præcepto *Capituli* Omnis
„ utriusque sexûs *De pœnit. & remiſ.* ut cen-
„ ſuit S. Congregatio 16. Febr. 1593. his verbis: An
„ ſi quis confeſſus fuerit ſua peccata ſemel in Paſcha-
„ te Pœnitentiario deputato in vim Decreti Concilii
„ Tridentini *Seſſ.* 24. *cap.* 8. dicatur ſatisfeciſſe præ-
„ cepto contento in dicto *Cap.* Omnis utriusque
„ sexûs, Congregatio cenſuit ſatisfeciſſe.

XV. Cùm itaque vi ſui Officii & Dignitatis Pœnitentiarius ſit quaſi Vicarius *natus* Epiſcopi in audiendis confeſſionibus, etiam tenetur munus illud tempore & loco arbitratu Epiſcopi deſignandis obire; & in caſum negligentiæ ab Epiſcopo puniri, imò & Dignitate privari poteſt; ut cenſuiſſe S. Congregationem teſtatur Garcias loco citato *num.* 117. *& ſeqq.*

XVI. Qui igitur Pœnitentiarii " munere fungun-
„ tur, *eximiæ* ſcientiæ eſſe debent (inquit Synodus
„ Turonenſis anno 1583. *cap.* 13.) ut vitium à vitio diſ-
„ cernere, & animas, quæ peccaverunt, modò leniter
„ blandiſque verbis conſolari mœſtaſque reficere, mo-
„ dò acerbè & graviter increpare, atque etiam inſtrue-
„ re valeant.

XVII. Hujus Dignitatis & Officii gravitatem expendens S. Carolus in Synodo Mediol. V. *parte* 3. §. 5. decrevit: " Ut ubi primùm Præbenda pœnitentialis va-
„ caverit, edictum de more proponatur, quo ad con-
„ curſum evocentur quicumque ſint, qui illius mune-
„ ris cauſa examen ſubire velint, alioſque nominare
„ qui ſubeant..... Epiſcopus adhibitis ſibi pro arbitrio
„ ſuo aliis peritis probiſque Viris, tum etiam de illo-
„ rum vita & moribus, ætate, Gradu, Ordine, cæ-
„ teriſque conditionibus ad tale munus neceſſariis ac-
„ curate

Digitized by Google

pro eodem ſumuntur.

2. *Secus moribus Belgii.*

3. *Officialis dicitur qui foro contentioſo præeſt, olim dictus* Miſſus.

4. *De jure communi Epiſcopus poteſt creare plures Officiales.*

5. *Quis Officialis principalis, & quis foraneus?*

6. *Moribus hodiernis Epiſcopi tenentur interdum plures Officiales conſtituere.*

7. *Officialis principalis jure communi aliquam dignitatem habere videtur.*

8. *Quæ tamen non eſt propriè Beneficium, nec cum alia dignitate incompatibilis.*

9. *Officialis etiam principalis juriſdictio de jure communi tantum eſt vicaria & ad nutum revocabilis, ſecus moribus noſtris.*

10. *An Epiſcopi poſſint pro libitu alios Judices conſtituere?*

11. *Utrum Epiſcopi poſſint per ſe jus dicere.*

12. *An Officialis principalis juriſdictio morte Epiſcopi extinguatur.*

13. *Tribunal Officialis non eſt diſtinctum à tribunali Epiſcopi.*

14. *Qualis conſtituendus Officialis?*

15. *De hoc Officiali intelligitur Concilium Trid. Seſſione 24. Cap. 16. De reform.*

16. *Religioſi nequidem de conſenſu Superiorum poſſunt eſſe Officiales.*

I. SI jus commune ſpectemus, Vicarius & Officialis Epiſcopi ſæpius coincidunt; ipſeque Officialis, Vicarius Epiſcopi dicitur. Et quidem toto titulo Sexti Decretalium, qui inſcribitur ſimpliciter, *De Officio Vicarii*, vix de alio quàm *Officiali* Epiſcopi tractatur; ipſaque hodierna Italiæ praxis eſt, ut Vicarius Epiſcopi ſit & Officialis; quam ſecuta Synodus Tridentina *Seſſ. 24. cap. 16. De reformat.* Officialem cum Vicario Epiſcopi confundit; uti ſuprà notavimus.

II. At moribus Belgii vicinarumque Eccleſiarum Officialis à Vicario Epiſcopi ſimpliciter dicto, omninò diverſus eſt.

III. Officialis enim is dicitur, qui juriſdictioni contentioſæ præeſt; atque in forenſibus vices gerit Epiſcopi, ejuſque tribunali præſidet; qui olim *Miſſus* Epiſcopi dictus fuit *Cap. 2.* ꝟ *De Regularib.* & *Cap. 1.* ꝟ *De frigidis & maleſic.* notatque Gloſſa ad *Cap. 2. Verb.* OFFICIALEM *De off. Vicarii in 6.*

IV. De jure communi Epiſcopum poſſe plures creare Officiales expeditum eſt. *Clem. 2. De Reſcriptis*; „ civitatis plures Epiſcopi, ut nec plures Vicarii aut „ Officiales." Sed id moribus Belgii receptum non eſt. Plures enim in una eademque Provincia v. g. Brabantia, ob ejus extenſionem, ejuſdem Epiſcopi Officiales creari videmus.

VII. Principalis Officialis, qui in ipſa civitate Epiſcopali conſtituitur, etiam jure communi aliquam dignitatem habere videtur: quandoquidem ei per reſcriptum Apoſtolicum cauſæ committi poſſint, *Clem. 2. De reſcriptis*: quæ non niſi Canonicis Cathedralibus, aut aliis in Dignitate conſtitutis committi queunt *Cap.* STATUTUM *De reſcriptis in 6.* ſecus verò de Officiali foraneo; cui nec ſimiles cauſas committi poſſe in eadem Clementina deciditur.

VIII. Hæc tamen Dignitas nec ut beneficium, nec proprie in titulum poſſidetur; ut Archidiaconatus, Decanatus & ſimiles; quare nec cum alia Dignitate incompatibilis eſt, quemadmodum obſervat Rebuffus in praxi *De Vicariis Epiſcoporum n. 4. & 7.*

IX. Quin ſi jus commune ſpectemus, Officialis tametſi principalis, ſive Cathedralis, juriſdictionem habet duntaxat *vicariam* ad arbitrium Epiſcopi *revocabilem*; quod hodie ſecus obtinere contendit Carolus Fevret; prætenditque, Officialem ſemel inſtitutum non poſſe à conſtituente, aut ejus ſucceſſore pro arbitrio removeri.

Cùm enim Epiſcopi non amplius ſoleant *per ſe* quæ ſunt contentioſæ juriſdictionis exercere, videntur, inquit Fevret, Officiales hodie eſſe veri & *ordinarii* Miniſtri juriſdictionis Epiſcopalis: adeo ut ea de cauſa non dicantur Officiales *Epiſcopi*; ſed *Epiſcopatus*: ipſaque reſcripta Romana inſcribantur non Officiali *Epiſcopi* Mechlinienſis, ſed ſimpliciter, *Officiali Mechlinienſi.*

X. Similiter cenſet idem Author cum Mornacio ad *L. 1. §. 1. ff. De Off. ejus cui mandata eſt juriſdictio*: "Epiſcopos non poſſe pro animi ſui libidine permutare judices, novoſque ad ſingulas lites in hanc „ vel illam partem ſufficere: perpetuum enim debere „ eſſe eum, quem ſemel elegerint, ut vice ſua jus „ dicet; niſi incidat delegandi alterius cauſa ex mor„ bo, recuſatione aut abſentiâ, quæ impedimento ſit „ quominus ipſe cognoſcat de Epiſcopalis juridicinæ „ negotio:" additque Mornacius, in cauſa appellationis tamquam ab abuſu interjectæ occaſione hujuſmodi particularis delegationis, & deſignationis judicis ad unam cauſam, à Senatu Regio judicatum, Epiſcopum abuſum fuiſſe ſua juriſdictione, & in expenſas condemnatum. Simile judicatum Senatus Pariſienſis anni 1602. refert Peleus *Lib. 1. cap. 37. action. forenſ.*

Plura

auctoritatem cauſarum deciſionem ſibi reſervandi hactenus conſervaſſe videtur.

XII. Jure communi Officialiatus etiam principalis, tanquam Officium mere *vicarium*, morte ipſius concedentis extinguitur; quod Eccleſiarum Belgicarum conſuetudinem necdum abrogaſſe manifeſtum eſt; quandoquidem praxis notoria, ſaltem quarumdam Eccleſiarum habeat, quod Capitulum Sede vacante Officialem, etiam Cathedralem vel de novo eligat, vel conſtitutum confirmet; tametſi Fevretius moribus Galliæ ſecus obtinere aſſerat.

XIII. Quocunque demum jure ſive titulo Officialis hodie ſua juriſdictione utatur, certum eſt, illam eſſe Epiſcopalem; nec tribunal Officialis diſtinctum eſſe à tribunali Epiſcopi: adeoque & certiſſimum eſt etiam moribus hodiernis, ab Officiali ſive principali ſive foraneo non appellari ad Epiſcopum, ſed provocandum eſſe ad eum, ad quem eſſet appellandum, ſi Epiſcopus per ſe ſententiam dixiſſet.

XIV. Cum igitur Officialis juriſdictioni contentioſæ, cauſarumque forenſium deciſioni præſit, meritò monentur Epiſcopi, ut perſonas providas, & ab omni avaritia vacuas, & in Jure Canonico atque diſciplina Eccleſiaſtica multùm exercitatas, Officiales conſtituant.

XV. De hoc quoque Vicario ſive Officiali intelligitur Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *c.* 16. *De reformat.* requirens, " ut Capitulum Sede vacante teneatur in-
„ fra 8. dies poſt mortem Epiſcopi *Officialem* ſeu Vi-
„ carium conſtituere, vel exiſtentem confirmare, qui
„ ſaltem in Jure Canonico ſit Doctor vel Licentiatus,
„ vel alias quantum fieri poteſt idoneus.

Neque Capitulum poſſe vi finalis clauſulæ eligere non *Graduatum*, ſi in Capitulo adſint Doctores aut Licentiati in Jure Canonico huic Officio idonei, cenſuit S. Congregatio apud Garciam *De beneficiis parte* 5. *cap.* 7. *n.* 12.

XVI. Quàm parum Monaſticæ profeſſioni congruat munus Officialatûs, quod totum in ſtrepitu forenſi pene verſatur, nemo non videt; unde notat Mornacius ad *L.* PLACET *Cod. De Epiſcopis & Clericis*, moribus hodiernis, ne quidem de conſenſu Superiorum ad hujuſmodi Officium eos aſſumi poſſe; ideo ait Mornacius, *abuſivum id eſſet, contrariumque Monaſticæ Profeſſioni, ſi Epiſcoporum vel Archidiaconorum fierent Officiales Religioſi.*

Cæterum plura de obſervandis ab Officialibus in exercitio ſuæ juriſdictionis, & abuſibus qui irrepſerunt, dicentur Parte 3. ubi de juriſdictione Eccleſiaſtica agetur.

8. *Epiſcopo mortuo vel aliàs ſua juriſdictione deſtituto, extinguitur etiam juriſdictio Vicarii.*

9. *Quæ forma revocationis Vicarii?*

I. TAmetſi in jure Vicarius Epiſcopi & Officialis ejus frequenter confundantur & pro ſynonimis accipiantur, ut ſuprà notatum eſt, moribus tamen noſtris quoad functiones & juriſdictionis exercitium omninò diſtinguuntur.

II. Officialis enim, de quo capite præcedenti, ea quæ contentioſæ juriſdictionis ſunt exercet; at qui hodie Vicarius Epiſcopi dicitur, nihil juriſdictionis contentioſæ habet; ſed omnis ejus auctoritas verſatur circa ea, quæ voluntariæ juriſdictionis ſunt; adeò ut Vicarius limites ſuæ juriſdictionis excederet; *ſi judicialiter* partes coram ſe citari juberet, aut judiciales informationes ſuper commiſſo crimine caperet.

III. Hoc ex capite, cùm quidam Vicarius certam Confraternitatis erectionem examinaſſet & diſcuſſiſſet *judiciabiliter* ſive in forma judiciali, per Senatum Regium judicatum fuit, abuſivè Vicarium proceſſiſſe: eo quod nullam juriſdictionem *contentioſam* vi ſui Vicariatus haberet, ſed ea in ſolidum penes Officialem reſideat: ita refert Germanus Forget in ſuo Tractatu *De perſonis & rebus Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 42. *nu.* 10. Vide etiam Fevret *lib.* 3. *cap.* 5. ibidem notantem quòd ſi cauſa aliàs ad Officium Vicarii ſpectans more judiciali inſtituatur & examinetur; agitari debeat coram Officiali, non coram Vicario; & ſi ſecus fiat, abuſivum eſſe; atque ita aliquando judicatum fuiſſe.

IV. Poteſt Epiſcopus unum vel plures, uti ſibi viſum fuerit, Vicarios conſtituere. Et quidem in quibuſdam Eccleſiis Epiſcopi plures nominant Vicarios, qui ſimul corpus unum, quod Vicariatus dicitur, componunt; à quo pleraque, quæ juriſdictionis voluntariæ ſunt, expediuntur.

Et ſi Zypæo credimus *Conſult.* 17. *n.* 38. *De Regularib.* his in regionibus paſſim Epiſcopalia negotia, & ſingulatim uniones, per Epiſcopos expediuntur non interveniente Capitulo, ſed conſilio Vicariatus.

V. Porrò authoritas & poteſtas horum Vicariorum tam de jure quàm conſuetudine merè vicaria eſt, & à beneplacito Epiſcopi dependet; adeò ut eam extendere & reſtringere liberè queat: quare de Vicariorum authoritate ex ipſa commiſſione judicandum eſt.

VI. Unde ne fraus aut error in his contingat, Vicarius non debet Officium ſuum exercere, niſi habeat ſcripturam ſuæ poteſtatis, inquit Rebuffus in praxi benef. *tit. De Vicariis Epiſc. n.* 9. qui & *n.* 13. monet,
„ in conſtitutione Vicariatus intervenire debere teſtes;
„ alioquin, ait, inſtrumentum cum ſigno ſui Secretarii
„ tantum eſſet ſcriptura privata quæ non probaret. Et
„ bonum eſt, ait *num.* 14. quod nullus reciperetur Vi-
„ carius, niſi inſtrumentum Vicariatus eſſet regiſtra-
„ tum in actis, & ita fuit in Senatu ſtatutum requiren-
„ te Dionyſio Riaut Advocato tunc egregio Univerſi-
„ tatis

Digitized by Google

TITULUS XIII.

De Electione & Nominatione Epiſcoporum.

CAPUT I.

Quas partes olim populus habuerit in hac Electione.

1. *Populus Electioni olim interveniebat; idque ex Apoſt. traditione deſcendit.*
2. *Probatur hac diſciplina ex antiquo Teſtamento.*
3. *Eadem diſciplina ſeculo 5. erat tam in Eccleſia Græca quàm in Latina.*
4. *Serius in Eccleſia Latina quàm in Græca.*
5. *Seculo 9. ſuperſtes fuit etiam in his partibus.*
6. *Rationes hujus diſciplinæ.*
7. *In hac Electione tamen præcipuas partes habebant Epiſcopi.*
8. *Poterant Epiſcopi Electum à populo interdum rejicere.*
9. *Poterant etiam ſine prævia plebis Electione ordinare Epiſcopum.*
10. *Electio populi nullum jus tribuebat Electo.*
11. *Epiſcopo defuncto, mittebatur Viſitator ut populum circa Electionem inſtrueret.*
12. *Electio examinanda mitti debebat ad Metropolitanum.*
13. *Metropolitanus cum ſua Provincia Epiſcopis Electionem & perſonam Electam examinabant.*

I. DISCIPLINAM, quam in Electione Epiſcopi ex traditione Apoſtolica primis ſeculis univerſalis ſervabat Eccleſia, deſcribit S. Cyprianus *Epiſt.* 68. editionis Rigaltii: " Propter „ quod (nimirum nè indignus promoveatur) diligen„ter de traditione Divina & *Apoſtolica obſervatione* „ obſervandum eſt & tenendum, quod apud nos quo„que, & ferè per *provincias univerſas* tenetur, ut ad „ Ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem cui „ Præpoſitus ordinatur, Epiſcopi ejuſdem Provinciæ „ proximi quique conveniant, & Epiſcopus eligatur „ *plebe præſente*, quæ ſingulorum vitam *pleniſſimè* no„vit, & uniuſcujuſque actum de ejus *converſatione* „ perſpexit. Quod & apud vos factum videmus in Sa„bini Collegæ noſtri Ordinatione, ut de *univerſæ Fra„ternitatis ſuffragio*, & de Epiſcoporum qui in præ„ſentia convenerant, quique de eo ad vos litteras fe„cerant, judicio, Epiſcopatus ei deferretur, & ma„nus ei in locum Baſilidis imponeretur.

II. Et paulò ante; " Quod & ipſum videmus de „ divina auctoritate deſcendere, ut Sacerdos *plebe* præ„ſente ſub *omnium* oculis deligatur, & dignus atque „ idoneus publico judicio ac teſtimonio comprobetur, „ ſicut in Numeris Dominus Moyſi præcepit dicens: „ *Apprehende Aaron fratrem tuum, & Eleazarum* „ *filium ejus, & impones eos in montem coram* OMNI „ *Synagoga, & exue Aaron ſtolam ejus, & indue* „ *Eleazarum filium ejus, & Aaron appoſitus moria„tur illic.* Coram *omni* Synagoga jubet Deus conſti„tui Sacerdotem, id eſt, inſtruit & oſtendit, Ordi„nationes Sacerdotales non niſi ſub populi aſſiſtentis „ conſcientia fieri oportere, ut plebe præſente vel de„tegantur malorum crimina, vel bonorum merita „ prædicentur, & ſit Ordinatio juſta & legitima, quæ „ omnium judicio & ſuffragio fuerit, examinata.

Conformiter ad hanc diſciplinam, Cornelium Romæ Clericorum *plebiſque* ſuffragio Epiſcopum ordinatum teſtis eſt idem Cyprianus *Epiſt.* 41. & 42. atque de ipſo Cypriano teſtatur Pontius Diaconus in ejus vita, " quod judicio Dei & *plebis* favore ad Officium „ Sacerdotii, & Epiſcopatus gradum adhuc Neophy„tus, & ut putabatur, novellus, electus eſt.

III. Quin & eam diſciplinam, etiam quoad ſuffragia *plebis*, non tantum in Eccleſia Latina, ſed & Græca, integram ac illibatam fuiſſe poſt Synodum Laodicænam ſub initio ſeculi quarti celebratam conſtat. Nam in Synodo Calchedonenſi actione II. Stephanus Epiſcopus Epheſinus volens oſtendere ſe canonicè electum ait: " Me quadraginta Epiſcopi Aſiani, ſuffra„gio Clariſſimorum & Primatum, & totius Reveren„diſſimi Cleri, & omnis civitatis ordinaverunt.

Quin & novellæ Juſtiniani expreſsè volunt in electione Epiſcopi unà cum Clero *Primates* Civitatis, cui Epiſcopus ordinandus eſt, intervenire. *Novellâ* 123. *cap.* 1.

IV. Hoc equidem conſtat, apud Græcos citius quam

,, ... ſungatur in electione Epiſcopi Cameracenſis, quâ cum his verbis hortatur : " Ad eamdem Eccleſiam quantocius ſtudeas properare, ac aſſiduis hortationibus Clerum, *plebemque* Eccleſiæ publicè admonere feſtines, ut remoto privato ſtudio, uno eodemque conſenſu talem ſibi præficiendum expetant ac eligant Sacerdotem, qui & tanto miniſterio dignus valeat reperiri, & à venerandis Canonibus nullatenus reſpuatur.... Quæ electio non tantùm à civitatis Clericis erit agenda, verùm & de omnibus Monaſteriis ipſius Parochiæ, & de ruſticanarum Parochiarum Preſbyteris occurrant Vicarii, commorantium ſecum concordia vota ferentes ; ſed & Laici nobiles ac cives adeſſe debebunt : quoniam ab omnibus debet eligi, cui debet ab omnibus obediri. Habetur hæc epiſtola tomo 8. Conciliorum generalium collectionis Labeanæ *col.* 1867. ibi & columnâ ſequenti extat ejuſdem Hincmari epiſtola ad Clerum & *plebem* Cameracenſem, ut Canonicam electionem faciant cum Viſitatore ſibi deſignato.

Non dubium ergo in Cameracenſi, uti & aliis vicinis Eccleſiis, quod formulæ ibidem relatæ oſtendunt, ſeculo 9. non Clerum dumtaxat, ſed & *plebem* ad Epiſcopi electionem concurriſſe.

V I. Rationem hujus diſciplinæ ex Cypriano ſupra audivimus ; nimirum, ut *plebe præſente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur.*

Alteram dat S. Leo *Ep. ad Epiſcopos* Provinciæ Viennenſis. Quæ eſt 10. in editione Quenelliana. Cùm enim dixiſſet, " per pacem & quietem Sacerdotes qui futuri ſunt, poſtulentur, " addit : " Teneatur ſubſcriptio Clericorum, honoratorum teſtimonium, Ordinis conſenſus & *plebis. Qui præfuturus eſt omnibus ab omnibus eligatur.* " Vel ut loquitur Cæleſtinus I. " Nullus *invitis* detur Epiſcopus : Cleri, Plebis & Ordinis conſenſus & deſiderium requiratur " *Ep.* 2. *c.* 5. apud Gratianum *Diſt.* 61. *Can.* 13. Aut ſicuti exprimitur in citata Epiſtola Hincmari Remenſis : *Quoniam ab omnibus debet eligi, cui ab omnibus debet obediri.*

V I I. Dum vero his rationibus permota Eccleſia, plebem ac Clerum totum in ſui Paſtoris Electione intervenire, atque audiri voluit, præcipuas tamen in hac momentoſa Electione partes eſſe voluit Metropolitani ac Comprovincialium Epiſcoporum ; atque ab his propriè eligi ac præfici Epiſcopum ; populumque ne in hac nominatione aut poſtulatione Paſtoris errare contingat docere ; errantemque in viam rectam reducere.

Hinc Synodus Nicæna *Can.* 4. ſtatuit : " Epiſcopum convenit ab omnibus qui ſunt in Provincia conſtitui. Si autem ſit hoc difficile, vel propter urgentem neceſſitatem, vel viæ longitudinem ; tres omnino eumdem in locum congregatos, abſentibus quoque ſuffragium ferentibus, ſcriptiſque aſſentientibus, tunc Electionem fieri.

Canonem non tantùm de conſecratione, ſed etiam ,, ... & Provincia.

Liquet ergo, Synodum Epiſcoporum tunc habitam fuiſſe ad celebrandam Epiſcopi ordinationem, & populum prævië ſuum teſtimonium de eligendo tuliſſe ; ac juxta populi poſtulationem ab Epiſcopis Electum ac ordinatum fuiſſe Athanaſium.

V I I I. At ſi populus tumultuosè, aut paſſione aliquâ præventus, vel ignorantiâ ſeductus inidoneum, aut minùs convenientem poſtulaſſet, eum Epiſcopi rejicere poterant & debebant ; atque de hoc caſu ſcribit Cæleſtinus I. ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ : " Docendus eſt populus non ſequendus. Noſque (ſi neſciunt) eos, quid liceat quidve non liceat, commonere, non his conſenſum præbere debemus. " *Epiſt.* 3. *cap.* 3. Et apud Gratianum *Diſt.* 62. *Can.* 2.

I X. Quinimo interdum, ubi perſona aliqua Divino indicio ad regimen Eccleſiæ videbatur vocata, etiam ſine plebis conſenſu Metropolitanus cum Epiſcopis ſuffraganeis Epiſcopum ordinabant : ait enim Cyprianus ad Clerum & plebem ſuam ſcribens : " In ordinandis Clericis, fratres chariſſimi, ſolemus vos ante conſulere, & mores ac merita ſingulorum communi conſilio ponderare ; ſed exſpectanda non ſunt teſtimonia humana, cum præcedunt divina ſuffragia.

X. Neque etiam eo tempore electio illa plebis jus aliquod *ad rem* dabat ipſi Electo, ſed potius erat ſimplex poſtulatio ipſius Plebis & Cleri de perſona ſibi grata ordinanda in ſuum Paſtorem.

Quia tamen voluntati deſiderioque populi non conſentire difficile erat : atque invitis ac reluctantibus Paſtorem dare infauſtos non raro pariebat effectus, hinc multum ſoliciti erant Epiſcopi, ut ritè populus inſtrueretur, atque ad poſtulandum idoneum induceretur.

X I. Quapropter durante hac diſciplina, Metropolitanus mox ut aliquam in ſua Provincia Eccleſiam ſuo viduatam Epiſcopo intellexerat, Epiſcopum Viſitatorem ad viduatam Eccleſiam deſtinabat, qui populi Clerique animos ad concordem ac Canonicam digni Præſulis Electionem faciendam diſponeret ; cujus Viſitatoris frequens mentio occurrit in Epiſtolis S. Gregorii, ac ſignanter *lib.* 2. *epiſt.* 19. ad Benenatum Viſitatorem Eccleſiæ Cumanæ ; ubi quæ ejus ſint munia latè deſcribit ; quæ omnia allegata tum in Epiſtola Hincmari ad Hedenulphum Laudanenſem, tum in ejuſdem ad Clerum & plebem Bellovacenſem ; atque in allocutione Viſitatoris Epiſcopi ad Clerum & plebem Electionis cauſa congregatum etiam exprimuntur ; atque eam diſciplinam ſeculo 9. & in hiſce partibus conſervatam evincunt. Habentur in dicto tomo 8. Conciliorum *col.* 1867. & *ſeqq.*

X I I. Illud notandum, quod in epiſtola Hincmari Archiepiſcopi Remenſis ad Clerum & plebem Bellovacenſem, poſtquam de pluribus in electione ſervandis eos inſtruxit ; qualitateſque eligendi expoſuit ; ſubdit :

ordinari poſtulabant. Plures hujuſmodi *Decreti* formulæ extant *Tomo* 8. *Conciliorum*.

XIII. Hoc decreto accepto, Metropolitanus convocatis ſuæ Provinciæ Epiſcopis tum Electionis formam, tum qualitates Electi examinabat; quæ ſi examine inſtituto Canonica reperiebantur, Electum cum conſenſu Epiſcoporum ſuæ Provinciæ in Epiſcopum conſecrabat: atque cum Canonicis litteris, quibus novus Epiſcopus de ſuo officio inſtruebatur, ad Eccleſiam ſibi commiſſam mittebat. Exemplar tam dicti examinis, quam Litterarum Canonicarum extat in allegato tomo 8. Conciliorum; atque in illis plura occurrunt, quæ ad notitiam diſciplinæ illius temporis conducere poſſunt.

CAPUT II.

Quomodo Electio Epiſcoporum ad Capitula Cathedralia ſit devoluta, & una de Concordatis Germaniæ.

1. *Seculo* 11. *Electio adhuc erat penes populum & Clerum.*
2. *Seculo* 12. *cœpit transſire ad Capitula Cathedralia.*
3. *Seculo* 13. *penes Capitula Cathedralia erat Electio Epiſcopi excluſis etiam Suffraganeis.*
4. *Per Reſervationes Pontificias jus illud Capitulis fuit ademptum.*
5. *Reſervationes illæ non ubique fuerant receptæ.*
6. *In Concilio Conſtantienſi contra dictas Reſervationes tractari cœpit.*
7. *Decretum Concilii Baſilienſis contra dictas Reſervationes Sanctione Pragmatica Regis Galliæ probatum.*
8. *Urgentibus Pontificibus Romanis Pragmatica Sanctio abolita fuit.*
9. *Pro reſtituendis Electionibus inita ſunt Concordata inter Romanum Pontificem & Principes Germaniæ.*
10. *Quid in his Concordatis contineatur quoad Electiones?*
11. *Concordata hæc concernunt dumtaxat illos qui ſunt ſub Imperio.*
12. *Non extendunt ſe in Brabantiam exceptis paucis civitatibus.*
13. *Hæc Concordata tantùm obligant illos qui ea acceptârunt.*
14. *Beneficia extra fines Imperii ſita non ſubjacent Concordatis, licet Collatores ſint ſub Imperio.*

quæ Decretalibus Gregorii IX. ſunt inſerta; adeo quidem ut cum Canonici Strigonienſis Eccleſiæ Colocenſem Archiepiſcopum ſibi dari in Epiſcopum ab Innocentio III. poſtulaſſent; ac Suffraganei Epiſcopi prætenderent, eam poſtulationem non debuiſſe fieri niſi ipſis conſultis, ut qui ſolerent electioni Strigonienſis Archiepiſcopi intereſſe cum Capitulo; reſpondit Innocentius Præpoſito & Capitulo Strigonienſi: " Vobis dedimus in „ mandatis, ut ad promovendum vobis Paſtorem idoneum per electionem Canonicam vel poſtulationem „ concordem (requiſito Suffraganeorum aſſenſu, ſi eſſet de antiqua & approbata conſuetudine requirendus) procedere curaretis, alioquin nos ipſi provideremus Eccleſiæ viduatæ. " *Cap.* 4. *Ut De poſtulat. Prælat.*

Itaque jus electionis tempore Innocentii III. ita *privative* ſpectabat ad Canonicos Cathedrales; ut ne ipſi quidem Suffraganei Epiſcopi ad electionem ſui Metropolitani cum Capitulo concurrerent; imo nec ipſorum aſſenſus requirendus, niſi eſſet aſſenſus *de antiqua & approbata conſuetudine* requirendus.

IV. " Duravit (ait Barboſa *Lib.* 1. *Juris Eccleſ. cap.* 8.) hujuſmodi poteſtas eligendi Epiſcopum in Capitulis & Canonicis uſque ad tempora Bonifacii VIII. & Clementis V. ut conſtat ex titulis De Electione in Sexto & Clementinis:

„ Primùm Cathedrales Eccleſias, quæ apud Romanam tantùm Curiam vacare contigiſſent, ſuæ diſpoſitioni (inquit Barboſa dicto loco) reſervare cœpit Clemens V. in *Extrav.* ETSI IN TEMPORALIUM *De prabendis in Comm.* Deinde verò idem Clemens V. earum quoque Eccleſiarum proviſionem, quæ Clero & populo Chriſtiano carerent, Romani Pontificis diſpoſitioni reſervavit, *in Clem.* IN PLERISQUE *De Elect.* Poſtea Benedictus IX. *in Extravag.* SANCTA ROMANA *De Elect. inter Comm.* ſtatuit, quatuor Patriarchalibus Eccleſiis vacantibus, illis non poſſe provideri Romano Pontifice inconſulto. Hinc Joannes XXII. *in Extravag.* EX DEBITO *eodem Tit. De Elect. inter Comm.* proviſioni ſuæ reſervavit Epiſcopales, & earum ſuperiores Sedes, quæ apud Sedem illo vivente vacare contigerint. At Benedictus XII. *in Extravag.* AD REGIMEN *De prebendis inter Comm.* diſpoſitioni Apoſtolicæ reſervavit omnes Parochiales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſias, &c. tunc apud Sedem Apoſtolicam quomodocumque vacantes, & impoſterum vacaturas. Denique per ſequentes Romanos Pontifices reſervatio facta fuit ſimpliciter & generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopa-

turam eligeretur; quod è contra manente apud Pontifices proviſione, ſe metuere per promotionem extraneorum dicebant.

VI. Et quidem in Concilio Conſtantienſi, Prælati, præſertim Regni Galliæ inſtanter petierunt, ut *jus Electionis* per reſervationes quodammodo extinctum reſtitueretur iis, quibus de jure communi competit. Sed Concilium hoc unicè penè occupatum & intentum extinguendo ſchiſmati, quod per plures annos Eccleſiam ſciderat, & afflixerat, hunc articulum *De reſervationibus Sedis Apoſtolicæ*; item *De collationibus Beneficiorum & gratiis expectativis*; item *De confirmationibus Electionum*, futuro Romano Pontifici per Concilium eligendo commiſit; ut ſuper illo una cum Concilio aut Deputatis ex qualibet Natione, ſecundùm æquitatem ac bonum Eccleſiæ regimen ante diſſolutionem Concilii provideret.

VII. Cùm verò Martinus V. à Concilio Conſtantienſi electus nihil ſuper his articulis ſtatuiſſet, rurſus in Concilio Baſilienſi inſtiterunt Patres ac præcipuè Eccleſiæ Gallicanæ pro abrogatione reſervationum, atque reſtitutione Canonicarum Electionum; ac tandem *Seſſ.* 23. hoc editum fuit Decretum, quod & in Conventu Bituricenſi Cleri ac Procerum Regni Gallicani probatum, ac auctoritate Caroli VII. Galliarum Regis cum aliis pluribus articulis partim ad verbum, partim cum aliqua moderatione ex Synodo Baſilienſi deſumptis, probatum & emulgatum eſt ſub nomine ac titulo *Pragmaticæ Sanctionis*. " Sancta Synodus in Spi-
,, ritu Sancto congregata ſtatuit & definivit, genera-
,, lem reſervationem omnium Eccleſiarum Metropoli-
,, tanarum, Cathedralium, Collegiatarum, & Mona-
,, ſteriorum, ac Dignitatum electivarum, per Roma-
,, num Pontificem de cætero fieri, aut factis uti non
,, debere, reſervationibus in corpore juris clauſis, &
,, his quas in terris Romanæ Eccleſiæ ratione directi
,, ſeu utilis dominii mediatè vel immediatè ſubjectis
,, fieri contigerit, ſemper exceptis: ſed quod per ele-
,, ctiones & confirmationes Canonicas, ſecundùm ju-
,, ris communis diſpoſitionem, prædictis Metropolita-
,, nis, Cathedralibus, Monaſteriis, & Collegiatis Ec-
,, cleſiis, ac Dignitatibus electivis vacantibus, debitè
,, provideatur: non derogando propterea ſtatutis, pri-
,, vilegiis & conſuetudinibus rationabilibus, quibuſ-
,, cumque poſtulationibus in diſpoſitione juris commu-
,, nis remanentibus. Decernitque hæc Sancta Syno-
,, dus rationi fore conſentaneum & Reipublicæ accom-
,, modum, ut contra hoc ſalutare Decretum Romanus
,, Pontifex nihil attentet, niſi ex magna rationabili ac
,, evidenti cauſa, in litteris Apoſtolicis nominatim ex-
,, primenda. Et ut eò firmius hoc ſalubre Decretum
,, cuſtodiatur, vult eadem Sancta Synodus, ut inter
,, alia, quæ Romanus Pontifex in ſua aſſumptione profi-
,, tebitur, juret Decretum hoc inviolabiliter obſerva-
,, re. Et quoniam tales (ut prædictum eſt) oportet
,, eſſe Prælatos, hi, ad quos jus pertinet eligendi, om-

ptus, aliique ejus Succeſſores apud Reges Galliæ vehementer pro ejus abrogatione inſtiterunt; ſed quia Prælati, Parlamenta Regia, atque Pariſienſis Univerſitas ejus obſervantiam ac neceſſitatem ex adverſo vehementer urgerent, contigit, ut per quinquaginta & ampliùs annos ſuper hac re certatum ſit, (uti in hiſtoria Pragmaticæ & Concordatorum videri poteſt) donec tandem anno 1516. initis Concordatis inter Leonem X. & Franciſcum I. res tota ſopita fuit, atque iterum electiones abrogatæ, Nominatione Epiſcoporum ipſi Regi, confirmatione verò Pontifici delatâ, ut capite ſequenti latiùs exponetur.

IX. Neque Galli dumtaxat de ſublatis per Reſervationes juribus Ordinariorum, Capitulorum, Patronorum atque Collatorum conqueſti fuére; ſed eadem quoque Germanorum fuit querela; quos inter & Sedem Apoſtolicam pro ipſius tranquillitate inita atque concluſa eſt *concordia*, quæ vulgò dicitur, *Concordata Germaniæ*; & à Nicolao V. ſpeciali Bulla, quæ incipit, *Ad ſacram*, probata.

X. In his Concordatis quoad electiones Epiſcoporum hæc habentur: " Placet nobis, quòd in Me-
,, tropolitanis & Cathedralibus, etiam immediatè non
,, ſubjectis, Eccleſiis & Monaſteriis immediatè ſubje-
,, ctis Sedi Apoſtolicæ, *fiant Electiones Canonicæ*, quæ
,, ad dictam Sedem deferantur. Quas etiam ad tem-
,, pus Conſtitutionis felicis record. Nicolai Papæ III.
,, quæ incipit: *Cupientes*, expectabimus, & elapſo
,, dicto termino, ſi non præſentatæ, vel ſi præſentatæ
,, minùs Canonicæ fuerint, providebimus, & ſi Ca-
,, nonicæ fuerint, eas confirmabimus; niſi ex *rationa-*
,, *bili & evidenti* cauſa, ac de dictorum Fratrum Car-
,, dinalium conſilio de digniori & utiliori perſona du-
,, xerimus providendum, proviſo quòd confirmati præ-
,, dicti, & per Nos proviſi Metropolitanis ſuis & aliis
,, præſtent debita juramenta, & alia ad quæ de jure
,, tenentur.

Itaque vi horum Concordatorum, Capitulis Cathedralibus competit jus eligendi ſuos reſpectivè Epiſcopos, prout jure communi præſcribitur; " exceptis ta-
,, men Cathedralibus & Metropolitanis, quas apud *Se-*
,, *dem Apoſtolicam* quocumque modo vacare contige-
,, rit; nec non quæ per mortem Cardinalium aut Offi-
,, cialium quorumcumque dictæ Sedis, quamdiu ipſa
,, Officia *actualiter* tenebunt, & etiam quorumcumque
,, Legatorum ſeu Collectorum, ac in terris Romanæ
,, Eccleſiæ Rectorum & Theſaurariorum deputatorum
,, ſeu miſſorum vacabunt, ubicumque dictos Legatos,
,, vel Collectores ſeu Rectores & Theſaurarios, ante-
,, quam ad Romanam Curiam redierint ſeu venerint,
,, rebus eximi contigerit ab humanis; quæ omnes Se-
,, di Apoſtolicæ reſervantur; uti & quorumlibet pro
,, quibuſcumque negotiis ad Romanam Curiam ve-
,, nientium, ſeu etiam recedentium ab eadem, ſi in
,, locis a dicta Curia ultra duas dietas legales non di-
,, ſtantibus ab hac luce tranſire contigerit. " Conſtitu-

tio

Digitized by Google

„ porrò fuit à Philippo II. Imperatore, Henrico Du-
„ ci beneficiario jure conceſſum, & à Frederico II. &
„ Henrico ejus filio confirmatum, & à Leodienſibus
„ variè controverſum, ut refert Divæus in Brabantia
„ *lib.* 1. *cap.* 11. & Kinſchot *tractat.* 1. *cap.* 2. ut quam-
„ vis à Carolo V. demum Brabantiæ ſit annexum, non
„ deſierunt tamen Leodienſes indiviſa ibi jura poſſide-
„ re. Unde nec erectis novis Belgii Epiſcopatibus in-
„ de eſt abſciſſum, ut mirum non ſit, ſi illa Eccleſia
„ Cathedræ ſuæ mores ſit imitata, cui in ſpiritualibus &
„ temporalibus non deſierat ſubeſſe, adeoque Concor-
„ data Germanica acceptaverit.

XIII. Ulteriùs quia Concordata illa inita non fue-
runt per totam Nationem Germanicam, ſed tantùm
per Imperatorem & aliquos Principes *inclytæ Nationis
Germanicæ*, illa nequaquam omnes omnino Imperii
Principes comprehenderunt, aut obligarunt, ſed eos
dumtaxat, qui illa acceptanda duxerunt, quemadmo-
dum latè probat Zypæus; " Multi ſiquidem, ait *num.*
„ 6. per Germaniam eadem Concordata non acceptâ-
„ runt, ut Herbipolenſes, Bambergenſes aliique, qui
„ ampliora Privilegia, vel ſibi fortè convenientiora ob-
„ tinuerant."

XIV. Ad hæc notandum, quòd tametſi Colla-
tores hæc Concordata acceptaverint, atque ſub illis
comprehendantur; ſi tamen Beneficia ad eorum colla-
tionem ſpectantia ſita ſint extra fines Imperii, in ho-
rum collatione Concordatis locum non eſſe.

Unde nec litteræ Maximiliani Imperatoris ſcriptæ
11. Januarii 1518. ad Leodienſes; & Caroli V. ad Ca-
meracenſes 9. Februarii 1554. quibus ſub graviſſimis
pœnis injungitur, ne quem ad Beneficium quodcumque
admittant vigore litterarum Apoſtolicarum, niſi juxta
terminos Concordatorum, concernunt Beneficia in Bra-
bantia ſita. Et quamvis tam Maximilianus, quàm Ca-
rolus eſſent Duces Brabantiæ, non tamen in hac qua-
litate *Ducis*, ſed *Imperatoris* litteras ſcriptas probat
Zypæus; & ipſe litterarum contextus oſtendit.

XV. Eccleſiæ ergo Nationis Germanicæ, quæ hæc
Concordata acceptârunt, etiamnum hodie, eæque pe-
nè ſolæ, jus Electionis conſervârunt: quæ in ſua Ele-
ctione formam jure communi præſcriptam ſervare de-
bent; niſi ex ſpeciali privilegio, conſuetudine, aut fun-
datione aliquid ſecus obtinere probetur: cùm Concor-
data nullum ſpecialem Electionis ritum aut formam
præſcribant. Quæ verò forma in Electionibus ſit ſer-
vanda, infra Parte 2. dicemus.

ciſcum I.

11. *Jus nominandi abrogatis Electionibus Regi Galliæ de-
latum eſt per dicta Concordata.*

12. *Hæc Concordata non ſine contradictione recepta fuêre.*

13. *Excepta fuêre Eccleſiæ, quæ ſpecialibus Apoſtolicis
privilegiis jus eligendi ſe habere poterant docere.*

14. *Hæc exceptio hodie locum non habet.*

15. *Regi Catholico Indulta nominandi Epiſcopos à va-
riis Pontificibus conceſſa fuerunt.*

16. *Jus illud Regibus Hiſpaniæ etiam competere dicitur
titulo Juriſpatronatus.*

17. *In erectione novorum Epiſcopatuum Belgii jus nomi-
nandi Principibus reſervatur.*

18. *Idem jus paſſim aliis etiam Principibus Catholicis
conceſſum.*

19. *Rex Catholicus non tantùm Indulti Apoſtolici, ſed
etiam* Regaliæ *in litteris Nominationis meminit.*

I. UBi fides Christiana primùm prædicari cœpit, ut
occulta hæc primùm fuit propter metum Prin-
cipum Ethnicorum, ita inconſultis Principibus Sacer-
dotales Dignitates ab Epiſcopis aſſentiente *Clero, popu-
loque*, uti ſupra expoſitum fuit, conferebantur. Sed
ſimul ac fidem Christianam ſuſceperunt Principes, &
Reges, continuò & ipſi cœperunt curam, & authori-
tatem adhibere; non quidem ut ad ſe plenum jus con-
ferendi, aut nominandi avocarent (nam illud etiam
aliquot ſeculis poſt Conſtantini ad fidem Christia-
nam converſionem penès Epiſcopos, Clerum, popu-
lumque manſit) ſed quo providerent, ut Sacerdotia
ritè ac canonicè conferrentur; nec quiſquam indignus,
aut qui Eccleſiæ aut Reipublicæ Statum ac pacem tur-
baret, intruderetur; ideoque & ſine ſuo aſſenſu con-
ſecrari aut confirmari Electos Epiſcopos ægre ſinebant.

Unde rectè notat Christianus Lupus in diſſertatio-
ne *De Regia Nominatione* tomo 3. Scholiorum præfixâ,
cap. 6. Regium conſenſum electioni dandum, eſſe an-
tiquum, & à Romana etiam Eccleſia probatum, aut
certe toleratum. " Etenim, pergit Lupus, Euſebianæ
„ factionis Antiochena Synodus, dum ejuſdem Civi-
„ tatis Patriarcham S. Euſtachium dejecit, electum à
„ ſe Euſebium Cæſarienſem Conſtantino Auguſto ob-
„ tulit, & petiit confirmari, factamque de illo Ele-
„ ctionem, quòd Canon Apoſtolicus & Nicæna Sy-
„ nodus vetarent tranſlationes, Princeps caſſavit. Ita
„ in hujus vita ſcribit ipſe Euſebius, & Hermias Zo-
„ zomenus." Hæc ille; qui ibidem plura refert, qui-
bus oſtenditur jam ſeculo quarto Principes Electio-
ni Epiſcoporum ſe immiſcuiſſe.

Digitized by Google

„ *Serenitas dignetur concedere*, ut a noſtro Præſulatu „ conſecratus, Deo Omnipotenti, Veſtroque Imperio „ grates peragere valeat.

Similis eſt Epiſtola Stephani IV. ad Guidonem Comitem quam ibidem *Can.* 18. retulit Gratianus; ad quas reſpexiſſe videtur S. Ivo Carnotenſis in Epiſtola ad Hugonem Lugdunenſium Primatem, in qua ſcribit: „ Poſt Canonicam Electionem Reges Apoſtolica auctoritate à conceſſione Epiſcopatuum prohibitos minime videmus. Legimus enim ſanctæ recordationis „ ſummos Pontifices aliquando apud Reges pro Electis „ Eccleſiarum, ut eis ab *ipſis Regibus* concederentur „ Epiſcopatus, ad quos Electi erant, interceſſiſſe; aliquorum, quia *conceſſiones Regum* nondum conſecuti „ fuerant, conſecrationes diſtuliſſe.

IV. Etiam ſeculo 7. Regum Hiſpaniæ conſenſum in Electione Epiſcoporum deſideratum fuiſſe; quin nec quemquam niſi ab eo prius deſignatum conſecrari potuiſſe manifeſtum eſt ex *Canone* 6. Concilii Toletani XII. qui & à Gratiano *Diſt.* 63. *Can.* 25. refertur in probationem hujus aſſertionis: *In Electione Epiſcoporum Principis deſideratur aſſenſus.*

Idem ad citatum Canonem ſextum notat Garcias Loaiſas, qui ibidem relatis Litteris Iſidori Hiſpalenſis, nec non Decreto Concilii Toletani XVI. concludit: „ Unde conſtat *ad Regiam curam pertinere nominare* „ *Epiſcopos:* quod, ait, fiebat hoc pacto. Rex de ea „ re nominationem referebat ad Concilium, Concilium autem inquirebat, an nominatus dignus eſſet eo „ munere ut ad Epiſcopatum eveheretur, quod ſi inventus eſſet moribus & doctrina ornatus, ſtatim à „ Concilio confirmabatur.

V. Nec tantùm in Hiſpania, ſed & in Gallia ſub primis Regibus nominationem Epiſcoporum fuiſſe penes Reges, notat Jacobus Sirmondus in præfatione de antiquo more promovendi Epiſcopos; quæ extat tom. 8. Conciliorum generalium editionis Labeanæ; ubi unà ex eodem Sirmondo referuntur formulæ antiquæ de *Epiſcopatu*, quarum uſus fuit ſub primis Regibus; ſub his titulis: Primò, *Cleri plebiſque viduatæ civitatis preces ad Regem pro Epiſcopo inſtituendo.* Secundò: *Præceptum Regis de Epiſcopatu, ad Epiſcopum deſignatum.* Tertiò: *Indiculus Regis ad Metropolitanum, ut deſignatum Epiſcopum ordinet cum ſuis Comprovincialibus.* Quartò: *Indiculus alter ad Epiſcopum, pro eadem deſignati Epiſcopi ordinatione.*

Hæ formulæ oſtendunt, plenam nominationem eo tempore penès Reges fuiſſe; ac perſonam ad Epiſcopatum nominatam Metropolitano ejuſque Comprovincialibus à Rege fuiſſe præſentatam, ut ab ipſis in Epiſcopum ordinaretur.

Legitur quidem ſeculo nono & ſequenti apud Clerum & populum Electionem fuiſſe; ſed quaſi beneficio Principis aut Regis: nam ad Electionem procedere fas non erat, niſi prævià Principis licentià.

Extat etiamnum hodie in appendice ad tomum 8. ctio edita fuit, Decanus & Capitulum Morinenſe ad S. Ludovicum deſtinarunt ſuum Archidiaconum & Scholaſticum "ad petendum, inquiunt, nomine no- „ ſtro à ſupereminenti & magnifica Regia Dominatio- „ ne & munificentia *licentiam eligendi*, & providen- „ di nobis, & noſtræ Eccleſiæ de Paſtore.

Eandem licentiam anno ſequenti ab eodem Sancto Rege poſtularunt Decanus & Capitulum Cenomanenſis Eccleſiæ; uti patet ex ſupplica, quæ unà cum prædicta ſupplica Morinenſis Capituli, nec non Pragmatica Sanctione S. Ludovici extat inter probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ editas per Pithœum tom. 1. *cap.* 15. qui & ibidem plurimas ſimiles ſupplicas, Regibus ſubſequentibus exhibitas producit. Voluerunt ergo Reges, ut Eccleſiis Cathedralibus libera electio eſſet ſuorum Prælatorum; ſed prævià eorum licentià; quo innuerent. Capitula eam eligendi libertatem debere liberalitati Regum acceptam referre. "Quia, ait „ Chriſtianus Lupus, Reges etiam *nominationis* ſibi jus „ arrogabant, Canonicam electionem cenſuerunt eſſe „ *ſuum ſingulare beneficium*; ideoque per ſingulares pre- „ ces ſingulis vicibus implorandum.

VII. Sive autem electioni faciendæ conſenſum Principis exſpectare deberent Capitula, ſive electionis factæ approbationem; ſemper tamen natum erat contingere, ut non alius eligeretur, aut admitteretur niſi quem Princeps cupiebat.

Non mirum proinde quod Principes Capitulis ſibi ſubjectis annuerent Canonicam electionem, quam vel ipſi pro ſuo arbitrio fieri permittebant, aut probabant vel improbabant. Quin & facile eis erat ſua auctoritate, aut precibus interpoſitis à Capitulis impetrare, ut illum in Epiſcopum eligerent, quem Principes deſiderabant.

VIII. Porrò cùm viderent per reſervationes Pontificias Prælatorum nominationes ad Curiam Romanam devolutas, non perinde ampliùs à ſuo dependere arbitrio Eccleſiarum Cathedralium proviſiones; imò frequenter perſonas extraneas ſibi haud gratas, quin & nonnunquam ſuſpectas ad Prælaturas ſuorum Regnorum nominari, omni conatu ſtudioque illis reſervationibus ſeſe oppoſuerunt; atque Canonicas electiones reſtitui voluerunt; ſuamque quam in iis jam pridem habuerunt, auctoritatem reduci.

IX. E contra Pontifices attendentes, quòd reſtitutis Canonicis electionibus reipſà quodammodo ad Reges & Principes devolveretur Prælatorum Nominatio; ipſi verò Pontifices in totum ab eis excluderentur; in tantum ut nec Prælatorum confirmatio quæ de jure communi Metropolitano competit, ad ipſos inpoſterum ſpectaret; convenientiùs crediderunt, ſi Regibus concederent privilegium ſeu indultum nominandi, ſive præſentandi *ipſi Pontifici* perſonas ad Epiſcopatus promovendas; & ità Reges jus nominandi Epiſcopos ex privilegio aut indulto Sedis Apoſtolicæ habere viderentur; ac uni Sedi Apoſtolicæ Epiſcoporum promotio

Digitized by Google

... itaque poſt multas diſcuſſiones ac deliberationes,
Concordata inter Leonem X. & Franciſcum I. Regem
Galliarum concluſa & recepta fuêre anno 1516. quorum
primus articulus hic eſt : " Quod de cætero Cathedra-
„ libus & Metropolitanis Eccleſiis in Regno Galliæ,
„ Delphinatu & Comitatu Dienſi ac Valentinenſi nunc
„ & pro tempore etiam per ceſſionem in manibus no-
„ ſtris (Pontificis) & Succeſſorum noſtrorum Romano-
„ rum Pontificum Canonice intrantium ſponte factam
„ vacantibus, illarum Capitula & Canonici ad electio-
„ nem ſeu poſtulationem, inibi futuri Prælati proce-
„ dere non poſſint : ſed illarum occurrente hujuſmodi
„ vacatione, Rex Franciæ pro tempore exiſtens, unum
„ gravem Magiſtrum ſeu Licentiatum in Theologia,
„ aut in utroque ſeu altero Jurium Doctorem aut Li-
„ centiatum in Univerſitate famoſa & cum rigore exa-
„ minis & in vigeſimo ſeptimo ſuæ ætatis anno ad mi-
„ nus conſtitutum, & aliàs idoneum infrà ſex menſes à
„ die vacationis Eccleſiarum earumdem computandos,
„ *nobis* & Succeſſoribus noſtris Romanis Pontificibus ſeu
„ Sedi prædictæ *nominare*, & de perſona per Regem
„ hujuſmodi nominata per nos & Succeſſores noſtros,
„ ſeu Sedem prædictam *provideri debeat* : & ſi contin-
„ geret præfatum Regem perſonam taliter non qualifi-
„ catam ad dictas Eccleſias ſic vacantes nominare, per
„ nos & Succeſſores ſeu Sedem hujuſmodi de perſo-
„ na ſic nominata eiſdem Eccleſiis minimè provideri
„ debeat, " &c.

XII. Hæc Concordata tandem poſt multas tam
ex parte Curiæ Regiæ, quàm Prælatorum atque Uni-
verſitatis Pariſienſis oppoſitiones, auctoritate Regia
publicata & executioni mandata fuêre ; atque hodie
in vim illorum Rex ad Epiſcopatus & Archiepiſcopa-
tus nominat.

XIII. Declarat tamen Pontifex, ſe non intende-
re per præmiſſa in aliquo præjudicare Capitulis Ec-
cleſiarum *Privilegia à Sede Apoſtolica* proprium eli-
gendi Prælatum *obtinentibus*, *quominùs* ad electionem
liberè procedere poſſint, juxta formam in eorum pri-
vilegiis contentam : " Et ſi in eorum privilegiis forma
„ aliqua expreſſa non fuerit, tum formam Concilii
„ generalis, Capituli Quia propter tantùm ſer-
„ vare teneantur : dummodo de privilegiis ſibi con-
„ ceſſis hujuſmodi, per litteras Apoſtolicas, ſeu alias
„ authenticas ſcripturas docuerint, omni aliâ ſpecie
„ probationis eis in hoc adempta.

XIV. Verùm, primùm ipſe Leo X. ac deinde
Clemens VII. per ſpeciale indultum conceſſerunt ipſi
Franciſco I. ſuſpenſionem privilegiorum, ſi quæ Se-
des Apoſtolica quibuſdam Eccleſiis annuiſſet ; permit-
„ Regibus Caſtellæ, quod in Epiſcopatibus eligeren-
„ tur per eos nominati & petiti." Quin & teſte Ma-
riana *lib.* 25. *cap.* 5. uti ibidem etiam retulit Garcias,
„ Papa Adrianus VI. conceſſit Carolo Imperatori Re-
„ gi Hiſpaniarum & ejus Succeſſoribus jus præſentar-
„ di Epiſcopos Hiſpaniæ, qui ante providebantur ad
„ ſupplicationem Regum.

XVI. De hoc jure Regum Hiſpaniæ latiùs tra-
ctat Covarruvias ad *Cap. Poſſeſſor part.* 2. §. 10. *num.* 5.
ibique obſervat, quod non tantùm ex privilegio, ſed
vi juriſpatronatus competat Regibus Catholicis jus præ-
ſentandi : " Siquidem, ait, Hiſpaniarum Reges Pa-
„ tronatus jus obtinent in Eccleſiis Cathedralibus, cùm
„ eas erexerint, conſtruxerint, & amplis patrimoniis
„ dotaverint.

Uno verbo, uti rectè monet Covarruvias, " abſ-
„ que ulla controverſia Hiſpaniarum Reges jus, &
„ quaſi poſſeſſionem habent ab eo tempore, cu-
„ jus initium memoriam hominum excedit, eligendi
„ & nominandi eos, qui à Romanis Pontificibus ſunt
„ præficiendi, ita quidem, ut niſi à Rege nominatus
„ nemo poſſit his dignitatibus inſigniri.

XVII. Et in Bulla erectionis novorum Epiſcopa-
tuum Belgii, Paulus IV. Philippo Regi ejuſque ſuc-
ceſſoribus, qui pro tempore ejuſdem Regionis (ſci-
licet ejus partis inferioris Germaniæ quæ Philippo Re-
gi Catholico hæreditario jure ſubjecta erat) in tem-
poralibus Domini eſſent, jus nominandi Romano Pon-
tifici pro tempore exiſtenti perſonas idoneas ad dictas
Eccleſias, quotieſcumque illas vacare contingeret, per
eumdem Pontificem in Archiepiſcopos & Epiſcopos ad
Nominationem hujuſmodi ordinandos, in perpetuum
reſervavit.

XVIII. Pari jure omnes penè Principes & Re-
ges Catholicos ſuarum reſpectivè Ditionum Epiſco-
pos nominare aſſerit Martha Tractatu de Juriſdictione
part. 2. *cap.* 4. & latiùs Michaël Rouſſel in Hiſtoria
Pontificiæ Juriſdictionis *lib.* 2. *cap.* 7.

XIX. Porrò " Principes noſtri (uti poſt Boëtium
„ Eponem, advertit Zypæus in Jure novo tit. de ele-
„ ctione *num.* 3.) cùm ad Epiſcopatum aliquem no-
„ minant, præfantur, ſe id facere vigore *Regalia*, *In-
„ dulti Apoſtolici*, ſeu *quovis* alio jure ſibi competen-
„ te. Pontifex verò in litteris confirmationis provi-
„ det nominato in vim *Indulti Apoſtolici*, omiſſa *Re-
„ galia* mentione, utpote quaſi rejectæ, ſi non agni-
„ tæ.

CAPUT

Digitized by Google

7. *Si Rex perſonam non qualificatam nominaverit, tenetur intra tres menſes à die recuſationis aliam nominare.*
8. *Quomodo recuſatio intimanda, & cui?*
9. *Prædicta limitationi temporis non aſtringitur Rex Catholicus nec alii Principes.*
10. *Pontifex vigore prædictorum Concordatorum liberè providere poteſt de Eccleſiis apud Sedem Apoſtolicam vacantibus: & quid ſit ibidem vacare?*
11. *Interdum Rex Galliæ proviſioni Pontificis ſe opponere poſſet.*
12. *Regia Nominatio Pontifici præſentanda.*
13. *Speciales conditiones in Concordatis ſeu Indultis in Nominatione Regia ſunt ſervandæ.*

I. PLures conditiones in Concordatis inter Leonem X. & Franciſcum I. in Nominatione Regia ſervandæ præſcribuntur. Et quidem quod perſonam à Rege nominandam attinet, decernitur, Nominandum à Rege eſſe debere "Virum gravem, Ma„giſtrum ſeu Licentiatum in Theologia, aut in utroque „Jure ſeu in altero Jurium Doctorem, aut Licentia„tum in Univerſitate famoſa, & cum rigore exa„minis, & in 27. ſuæ ætatis anno ad minus conſti„tutum.

II. Notat autem Michaël Rouſſel in Hiſtoria Juriſdictionis Pontificiæ *lib. 2. cap. 6. num.* 19. quod Henricus II. ſtatuerit in Comitiis Bleſenſibus, neminem ſe nominaturum, niſi qualitates haberet; ac inſuper voluerit ut nominatus examinaretur ab Epiſcopo vel Archiepiſcopo & duobus Theologis: "Sed tutius eſſet, „ait Rouſſellius, neminem nominari, nec nominatum „admitti, niſi qui *Theologiæ Doctoratum optimo marte* „*meruiſſet*: ſic enim dignitas Eccleſiæ, quæ maximè „viget in doctis & benè moratis Præſulibus (à do„ctrina autem præclari mores plerumque naſcuntur, „ut ab ignorantia pravi) facilè reſtitueretur: idque „abſolute addi Concordato debuerat; ſiquidem ne„mo neſcit, quàm facile gradus Jurium obtineantur, „ut ex illis doctus & capax præſumi non debeat.

Videant qui hodie annuendis Gradibus Academicis præſunt, an hoc Rouſſellii dictum hodie non verificetur.

III. Porrò conditioni de Gradu Academico in nominando requirendo, hæc moderatio ſubjicitur: „Exceptis conſanguineis Regis, ac perſonis ſublimi„bus ex cauſa rationabili & legitima, in Nominatio„ne & Apoſtolicis litteris exprimenda, nec non Reli„gioſis Mendicantibus *Reformatis*, *eminentis* ſcientiæ, „& *excellentis* doctrinæ, qui juxta Ordinis Regula„ria Inſtituta ad Gradus hujuſmodi aſſumi non poſ„ſunt.

IV. Rex Catholicus aliique Principes, licet legibus horum Concordatorum non adſtricti, nihilominus eaſdem pene circa Nominandas perſonas quoad hunc articulum leges ſervare tenentur vi Concilii Tridenti-

quibus admiſſio ad hujuſmodi Gradus incumbit, ne publica illa eruditionis ac capacitatis teſtimonia annuantur iis, qui ſcientiâ atque capacitate, quam Gradus præfert, debite non ſunt inſtructi: ne alias leviùs illa concedentes, Eccleſiæ ac Fundatoribus, qui Gradus illos tamquam eruditionis teſtimonia requiſierunt, in re ſummi momenti imponatur.

Unde inter rationes, quibus pius ille Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius ad renuntiandum Officio Cancellarii movebatur, hæc una erat: "Cogor „ad deliberationem aliorum, vel pro conſuetudine „temporis, *ignaros* ſcientiâ & *pernicioſis* moribus pro„movere." Ad quæ reflectens Joannes Sinnichius ait: "Cenſuit nimirum, indignorum ad Gradus Aca„demicos promotionem, *gravem* eſſe *iniquitatem*; ideo „utique, quia *immanem* Reipublicæ tam Eccleſiaſti„cæ quàm Politicæ infert perniciem." Saul Exrex *lib.* 1. *cap.* 122. §. 465.

VI. Aliæ ſunt conditiones in præfatis Concordatis, quæ reſpiciunt tempus, intra quod Nominatio à Rege fieri debet; nimirum intra *ſex menſes* à die vacationis Eccleſiarum computandos.

VII. Deinde additur: "Et ſi contigerit, Regem „perſonam taliter *non qualificatam* ad dictas Eccleſias „ſic vacantes nominare, nos (Leo X.) & ſucceſſores „ſeu Sedes hujuſmodi de perſona ſic Nominata iiſ„dem Eccleſiis minime providere debeat: Sed te„neatur idem Rex infra *tres alios menſes à die recu*„*ſationis* perſonæ nominatæ non qualificatę, ſolicita„tori Nominationem non qualificatam proſequenti, „*conſiſtorialiter* factæ intimandæ computandos, alium „ſupra dicto modo nominare.

Prima ergo nominatio per Regem fieri debet *infra ſex menſes à die vacationis*; ſi autem nominata ſit perſona, non qualificata juxta preſcripta in Concordato, eamque Pontifex confirmare recuſaverit, alium nominare Rex poterit; ſed intra *tres menſes*; ſi verò prima Nominatio Regia non fuerit plenè ſortita effectum; utpote quia nominatus conſentire recuſavit, vel poſt conſenſum juri ſuo renuntiat, aut forte diem clauſit extremum, ſeu propter occultum ejus vitium nominatio irritatur, tunc inquit Rebuffus, Rex habebit alios *ſex menſes*, ac ſi vacatio nova eſſet.

VIII. Prædicti verò *tres menſes* computandi ſunt à die *recuſationis intimatæ proſequenti* Nominationem.

Hinc infert Rebuffus in Commentario ad Concordata titulo De Regia Nominatione, verbo *proſequenti*, quod *ſolicitator* Regis debeat proſequi Nominationem factam per Regem; "Atque per hoc infertur, ait Re„buffus, quod Rex tenetur habere Romæ *ſolicitato*„*rem*, qui Nominationem hanc proſequatur. Quod „ſi *ſolicitator* mortuus ſit, tunc putarem, ait idem, „recuſationem poſſe intimari *Procuratori Nominati* vel „illi cui directæ ſunt litteræ, forte etiam poſſet eo „caſu recuſatio intimari *Protectori* Galliarum, vel al„teri

Digitized by Google

„ in bello, quam in pace, non poſſint intra illud tem-
„ pus præſentare. Et ita *ſemper practicari videmus*,
„ cum Rege enim non curatur de tempore & termi-
„ no ad præſentandum, tam in Epiſcopatibus, quàm
„ in aliis præſentationibus.

X. Præſcribitur præterea in ſæpe dicto Concordato, quòd de Eccleſiis per *obitum* apud *Sedem* Apoſtolicam vacantibus, ſemper, etiam nullâ Regis præcedente Nominatione, *libere* per *Pontificem* provideri poſſit.

" Tunc dicitur *apud Sedem* vacare, (ait Rebuffus in
„ verbo, *Apud Sedem*) etiamſi in locis vicinis per *duas*
„ *dietas* moriatur, ſive ibi occaſione *Curiæ* moraretur,
„ ſive *aliâ causâ* apud *Sedem prædict am* eſſet.

Reſtringitur autem vacatio hæc ad vacationem *per obitum*: ideoque ſi per reſignationem aliove modo apud Sedem vacare contigerit, Pontifex providere non poterit, niſi prævià Nominatione, aut ſaltem prævio Regis conſenſu, uti notat Rebuffus verbo, *Per obitum*; & latiùs proſequitur Fevretius *lib. 2. De abuſu cap. 7. n. 11.*

XI. " Poſſet etiam Rex Franciæ (inquit Rebuf-
„ fus ibidem verbo, *Provideri poſſit*) in hoc caſu
„ quando vacat per obitum in Curia, contra provi-
„ ſum per Papam ſe opponere & excipere, ſi timeret
„ *de conjuratione*, ſeu *proditione patriæ*, ſeu revelatio-
„ ne *ſecretorum* ſuorum ratione patriæ, unde proviſus
„ eſt oriundus, vel propter parentes ſuos, qui ſem-
„ per Regi fuerunt infeſti, & tunc eſſet audiendus,
„ quia ſatis proſequitur intereſſe proprium.

XII. Denique vi Concordatorum, Regia Nominatio ad Romanum Pontificem deferenda eſt; à quo ſolo proviſoria ſeu confirmatoria diplomata concedi poſſunt; quod hodie etiam in aliorum quorumcumque Regum ac Principum Nominatione; quin & in Electione quæ vi Concordatorum Germaniæ fit, ubique obtinet; idque contra priſtinam, ac etiam jure Decretalium ſtabilitam Eccleſiæ diſciplinam, quæ Epiſcoporum confirmationem, vel Conciliis Provincialibus, vel Metropolitanis deferebat, uti latius titulo ſequenti exponetur.

XIII. Si quæ præterea ſpeciales conditiones in Concordatis, aut Indultis vel privilegiis, quibus Regibus & Principibus jus nominandi conceſſum eſt, fuerint expreſſæ & acceptatæ, hæ indubie juxta tenorem expreſſum ſervandæ ſunt, præter illa, quæ ipſa ratio & divina lex omnibus, quibus jus nominandi aut eligendi Miniſtros Eccleſiæ competit, ſervanda præſcribit.

10. *Qui in Nominatione ad Epiſcopatus non multum ſunt ſoliciti de qualitatibus promovendorum, convincuntur non ſatis æſtimare pretium animarum.*
11. *Ab Epiſcopatu repellendi ambientes.*
12. *Praviè ad Nominationem diligens inſtituenda inquiſitio.*
13. *Pro obtinendo bono Paſtore, tum publicæ, tum privatæ preces inſtituendæ.*
14. *Quomodo ad has populus excitandus?*

VAriam fuiſſe circa perſonas eligentes aut ad electionem concurrentes diſciplinam, & electionis formam, ex Hiſtoriis & ſacris Canonibus, aliiſque Eccleſiaſticis monumentis in præcedentibus ſufficienter eſt oſtenſum.

I. Verùm quæcumque in his potuerit pro ratione temporum aut locorum intervenire mutatio, illud ſemper manſit, & manebit immutabile, ac invariabile, quod quicumque ſive Clerici ſive Laici; ſeu Reges, ſeu populus ad Electionem vel Nominationem concurrant, teneantur in Electione ſive Nominatione bonum Eccleſiæ, cui Paſtor præficiendus eſt, præ oculis habere.

II. Indubitatum quippe eſt, quod etiam Reges aliique Patroni laici vigore juris patronatus, aut indulti vel alterius tituli ad Epiſcopatus cæteraque Eccleſiaſtica Beneficia nominantes aut præſentantes, vi illius Eccleſiæ Miniſtros deſignent; atque Eccleſiaſtica munia diſtribuant.

III. Certum autem eſt, in diſtributione Beneficiorum ſeu Officiorum Eccleſiæ eam qualitatem perſonæ attendendam eſſe, quæ perſonam magis idoneam aut utilem ad miniſtrandum & ſerviendum Eccleſiæ oſtendit; id eſt, attendendam eſſe qualitatem, quæ ad bonum Eccleſiæ facit.

Hinc ulteriùs conſequitur, quòd quicumque ad Beneficia nominant, vitium acceptionis incurrant, ipſamque juſtitiam diſtributivam lædant, ſi ex humano aliquo reſpectu, & intuitu qualitatis perſonæ aut motivi, quæ nullatenus Eccleſiæ utilitatem reſpiciunt, nec perſonam Miniſterio, ad quod eligitur, digniorem reddit, ad nominandum aliquem minùs dignum, relicto digniore, moveantur.

IV. " Si poteſt haberi aliquis magis idoneus (ait
„ Sanctus Thomas 2. 2. *quæſt. 63. art. 2. ad 3.*) erga ali-
„ quam dignitatem, & alius præferatur, oportet quod
„ hoc ſit propter aliquam cauſam: quæ quidem ſi *per-*
„ *tineat ad negotium*, quantum ad hoc erit ille, qui
„ eligitur, magis idoneus: ſi verò non pertineat ad ne-
„ gotium, id quod conſideratur ut cauſa, erit *manifeſtè*
„ *acceptio perſonarum.*

V." Nec

Digitized by Google

„ pite.

Ac deinde tamquam ex prædictis conſequens ſub-
jungit : " Omnes verò & ſingulos, qui ad promotio-
„ nem præficiendorum quodcumque jus quacumque
„ ratione à Sede Apoſtolica habent, aut alioquin operam
„ ſuam præſtant ; nihil in iis pro præſenti temporum ra-
„ tione innovando, hortatur & monet, ut imprimis
„ meminerint, nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum
„ ſalutem utilius poſſe facere, quam ſi bonos Paſto-
„ res, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promovere ſtu-
„ deant, eoſque alienis peccatis communicantes *mor-*
„ *taliter* peccare, niſi quos *digniores* & Eccleſiæ *magis*
„ *utiles* ipſi judicaverint ; non quidem *precibus*, vel
„ *humano affectu*, aut *ambientium ſuggeſtionibus*, ſed
„ eorum exigentibus meritis, præfici diligenter cura-
„ verint ; & quos ex legitimo matrimonio natos, &
„ vitâ, ætate, doctrinâ, atque aliis omnibus qualita-
„ tibus præditos ſciant, quæ juxta Sacros Canones, &
„ Tridentinæ hujus Synodi Decreta requiruntur.

V I. Hoc periculum in Electione ſeu Nominatione ad Eccleſiæ Miniſteria, præſertim Epiſcopatûs, expendens Valentinianus Imperator, ad Eligendum Mediolanenſem Epiſcopum Synodum Epiſcoporum quidem convenire juſſit ; eoſque exhortatus eſt, ut talem eligerent Epiſcopum, qui *non ſolo verbo, ſed etiam converſatione gubernet ſubjectos, & totius ſemetipſum imitationem virtutis oſtendat, teſtemque doctrinæ converſationem bonam habeat* ; at cum Synodus petiiſſet, ut *magis ipſe decerneret* eligendum *ſapiens & pius*, mox reſpondit : *Supra nos eſt talis Electio. Vos enim gratiâ divinâ potiti, & ſplendore fulgentes, meliùs poteritis eligere.* Apud Gratianum *Diſt.* 63. *Can.* 3.

V I I. De Ludovico V I. Galliarum Rege refer-
tur : " Reverſus de Hieroſolymitana contra Saracenos
„ expeditione, cum quidam Clericus Româ Papale
„ quoddam privilegium attuliſſet, quo in omni Eccle-
„ ſia Cathedrali ſui regni jus conferendi cui vellet pri-
„ mam vacaturam cum cunctis fructibus medio tem-
„ pore provenientibus, conſequebatur, confeſtim com-
„ buſſit litteras, dicens : " *Malo illas hîc comburere, quam ſi propter illas in inferno comburerer.* Thomas Walſingam in hypodigm. Neuſtriæ.

V I I I. Scribit Broymarus Cancellarius S. Ludo-
vici Galliarum Regis in ejus vita ; " cum ei inſtituendi
„ Paſtores à Pontifice poteſtas facta eſſet, ad idque
„ diploma Legatus Româ rediens attuliſſet : quod mea,
„ inquit, Romæ negotia ſtrenuè obieris, laudo : quod
„ mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo.
„ Intelligo enim *quanto cum periculo animæ meæ* & re-
„ gni id ſuſciperem, ac protinus diploma in ignem
„ projecit.

I X. Quàm verò ipſe ſolicitus eſſet, ut optimè in Eccleſiæ bonum de Beneficiis ad ſuam Nominationem ſpectantibus, provideretur, exponit Nangius in ejus vita *pag.* 369. " Sane in Beneficiis conferendis, quæ
„ ad patronatum, ſive donationem ipſius pertinebant,

ceſis Epiſcopus, cui tot Animarum æterna ſalus committitur : non rarò hîc vix aliud conſiderantes, quam quis pluribus commendationibus, ne dicam muneribus & obſequiis ſit inſtructus.

Utinam hi expenderent illud numquam ſatis expendendum Imperatorum in *L.* 31. *Cod. De Epiſcopis & Clericis :* " Tantum ab ambitu debet eſſe ſe-
„ poſitus (ordinandus Epiſcopus) ut *quæratur cogen-*
„ *dus*, rogatus *recedat*, invitatus effugiat, ſola ei ſuf-
„ fragetur *neceſſitas* excuſandi. Profectò *indignus* eſt
„ Sacerdotio, niſi fuerit ordinatus *invitus*.

X I I. Laudandum ergo fuit Decretum Regis Galliæ in Comitiis Bleſenſibus promulgatum, ne Nominatio Regia ad Epiſcopatus fieret ante menſem à vacatione, ut maturius de perſona Nominanda deliberari ac inquiri poſſet.

Quàm hæc inquiſitio neceſſaria ſit ; & quómodo nullatenus excuſentur prætextu ignorantiæ, ſi omiſsâ ſedulâ ac ſtudiosâ inquiſitione, Eccleſiæ zeloſum ac fidelem Miniſtrum non dederint, quibus jus Eligendi aut Nominandi competit, multis oſtendit S. Chryſoſtomus *Lib.* 1. *De Sacerd. cap.* 2.

Ulteriùs, quamvis moderna Eccleſiæ diſciplina nec populum, nec Clerum ſaltem inferiorem ad Electionem Epiſcoporum admittat, tamen illud ſemper verum manebit, tam populi quam Cleri plurimum intereſſe, ut talis Paſtor Eccleſiæ detur, qui Boni Paſtoris qualitatibus ſit inſtructus.

X I I I. Et quia ſcimus, cor Regis eſſe in manu Dei, & quod à Summo Animarum Paſtore dependeat, mittere operarios in meſſem ſuam, illud ſaltem populo & Clero incumbit, ut precibus ad Deum fuſis Bonum Paſtorem inſtanter ac humiliter petant.

Quapropter durante diſciplinâ, quæ Electionem
Clero populoque deferebat, Viſitator Electioni inten-
dens univerſos monebat. " Magnopere ſtudendum eſt,
„ dilectiſſimi fratres, *Deum ſuppliciter deprecari*, ut
„ talem inter vos, ad ſuum ſervitium aptum, & vo-
„ bis profectuoſum per ſuam magnam clementiam ma-
„ nifeſtare dignetur. Ideoque admonemus, ut *tri-*
„ *duana jejunia* ab omnibus in iſta Parochia commo-
„ rantibus fieri jubeantur, & ut *eleëmoſyna*, quantum-
„ cumque dare potuerit in ſuo maneat arbitrio. Si-
„ mulque omnes unâ voce unâque mente omnipoten-
„ tem Deum deprecemur, ut talis Dei famulus, Deo-
„ que dignus, & bonis hominibus acceptus, ad illam
„ Venerabilem Sedem Pontifex eligatur, qui poſtmo-
„ dum nullo vitio, nullâ reprehenſione arguatur : ſed
„ ſit bonis moribus ornatus, & ſancta converſatione
„ ſuffultus, Sacriſque Litteris imbutus, & idoneus Mi-
„ niſter eſſe poſſit ad perficiendum ea quæ ei commiſſa
„ fuerint.

Eâdem ratione, ſtante modernâ diſciplinâ, Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 1. *De reformat.* ſta-
tuit, " Ut cùm primùm Eccleſia vacaverit, ſuppli-
„ cationes ac *preces publicè privatimque* habeantur,
„ atque

Digitized by Google

mandi.

4. *Per 13. ſecula apud Metropolitanum permanſit.*
5. *Per Reſervationes Pontificias ſeculo 14. ad Sedem Apoſtolicam jus confirmandi devolvi cœpit.*
6. *Etiam poſt ſublatas Reſervationes manſit jus confirmandi penès Pontificem.*
7. *Concordata Germaniæ illud Sedi Apoſtolicæ deferunt.*
8. *Item Concordata Galliæ.*
9. *Similiter Indulta & Privilegia nominandi Epiſcopos Regi Catholico aliiſque Principibus conceſſa.*

I. ELECTIONEM Epiſcoporum multis ſeculis, præſertim in Eccleſia Latina ſuffragio Cleri ac populi factam fuiſſe, ſupra oſtendimus; unà quoque ibidem notavimus, non eam fuiſſe hujus electionis vim, ſive authoritatem, ut neceſſariò is eſſet Ordinandus, quem populus Ordinandum expetiiſſet; ſed penes Metropolitanum cum Epiſcopis ſuffraganeis jus fuiſſe, electionem, electamque perſonam examinandi; utrùm nimirum & illa Canonica eſſet; & hæc ad Eccleſiam regendam, & onus Epiſcopale ſuſtinendum ſufficiens: atque ulteriùs in poteſtate Metropolitani & Epiſcoporum fuiſſe, electionem probare, vel improbare; prout eam vel Canonicam, aut minùs Canonicam judicarent. Hoc inſuper notandum, quod nec per ejuſmodi electionem, uti hodie, jus aliquod *ad rem* ipſi Electo acquireretur, antequam per Metropolitanum, ac Epiſcopos Comprovinciales electio ſeu nominatio populi eſſet probata & admiſſa; ipſeque electus Ordinatus & in Cathedra collocatus.

II. Itaque Confirmatio & approbatio electionis ſive nominationis primæ Eccleſiæ ſeculis omnimoda erat penès Epiſcopos Ordinatores, id eſt, Metropolitanum cum Suffraganeis juxta Canonem IV. Nicænum, quo decernitur: " Epiſcopum oportet maximè „ quidem ab *omnibus* qui ſunt in Provincia *conſtitui*, „ ſi autem ſit hoc difficile, vel propter urgentem ne„ ceſſitatem, vel viæ longitudinem, tres omnino eun„ dem in locum congregatos, abſentibus quoque ſuf„ fragium ferentibus, ſcriptiſque aſſentientibus, tunc „ electionem fieri, eorum autem quæ fiunt, Confir„ mationem in unaquaque Provincia *à Metropolitano* „ fieri.

Hoc Canone non de ſola ordinatione ſive conſecratione agi, ſat innuit ipſe conſenſus abſentium in ſcriptis requiſitus; qui ad Confirmationem ſive approbationem electionis, nequaquam ad ipſam formalem

[...] dem quo Nicæna celebrata ſeculo, *conſtitutionem* ſive *provectionem* Epiſcoporum; idque indubiè ob approbationem & confirmationem electionis, quæ ab ipſis, ſecundùm temporis illius diſciplinam dependebat.

Quoniam tamen inter Epiſcopos Ordinatores, primus & præſes eſſet Metropolitanus; neque ſemper omnibus Comprovincialibus Epiſcopis commodum eſſet, ad ſingulas Epiſcoporum ordinationes convenire, ſenſim ex quodam ut minùs tacito Eccleſiæ conſenſu ad Metropolitanum integrum penè devolutum eſt jus electiones diſcutiendi, eaſque vel ut Canonicas probandi, vel ut minùs Canonicas reprobandi.

Et quidem Nicæna Synodus hanc Metropolitani auctoritatem in Epiſcoporum ordinatione in relato Canone non obſcurè expreſſit his verbis: " Poteſtas ſa„ ne vel *confirmatio* pertinebit per ſingulas Provin„ cias, ad Metropolitanum Epiſcopum. " Gratianus *Diſt.* 64. *Can.* 1.

Et Canone 6. ait: " Illud generaliter clarum eſt: „ quod ſi quis præter *ſententiam Metropolitani* fuerit „ factus Epiſcopus, hunc magna Synodus definivit, „ Epiſcopum eſſe non oportere. " *Diſt.* 64. *Can.* 8.

Hinc illud Innocentii I. " Extra *conſcientiam Metropolitani* Epiſcopi, nullus audeat ordinare Epiſ„ copum. " *Diſt.* 64. *Can.* 5.

Quin & ſi inter Electores circa perſonam eligendam ſit diſſenſio, Metropolitani eſt, eum ordinare, qui majoribus meritis juvatur: Ita enim ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem ſcribit S. Leo: " Cùm ergo de ſum„ mi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus „ proponatur, quem Cleri, plebiſque conſenſus, *con„ corditer* poſtulavit; ita ut ſi in aliam forte perſonam „ partium ſe vota *diviſerint*, *Metropolitani judicio*, is „ alteri præferatur, qui majoribus & ſtudiis juvatur & „ meritis.

Synodus VII. *Can.* 2. Metropolitani munus eſſe declarat, futurum Epiſcopum examinare, probareque, an ſacrâ ſcientiâ ſit ſatis inſtructus.

IV. Hæc diſciplina Metropolitano Confirmationem ſuorum Suffraganeorum attribuens per tredecim facile ſecula inconcuſſa permanſit; eamque & jus commune Decretalium Gregorii IX. apertiſſime ſupponit, & confirmat: unde uno conſenſu tradunt Caniniſtæ, Epiſcopum de jure communi confirmandum eſſe à ſuo Metropolitano.

Unde Joannes Eckius, ille famoſus Lutheri Antigoniſta *lib.* 3. *De primatu Petri cap.* 40. ait, ab antiquo conſtitutum, Epiſcopum quemlibet à ſuo Metropolitano confirmandum, & Metropolitanum à Prima-

modo abolitæ; pariter jus confirmandi Epiſcopos Metropolitanis ademptum & Sedi Apoſtolicæ fuerit reſervatum. Indignum quippe credebatur, ut à Romano Pontifice ad Epiſcopatum deſignatus, à Metropolitano Confirmationem petere & accipere juberetur. Quid enim id aliud, quàm nominationem Pontificiam, Metropolitani judicio probandam vel improbandam ſubjicere?

VI. Licet verò hæ Pontificiæ reſervationes quoad Epiſcopatus & Prælaturas, ſive per Concordata ſive per indulta ac privilegia Regibus conceſſa, quoad nominationes & electiones ad Cathedrales Eccleſias fuerint in multis reſtrictæ; ſcilicet reſervando ipſis Capitulis Canonicas electiones, uti contigit per Concordata Germaniæ; vel jus nominandi Regibus ac Principibus indulgendo: tamen Confirmationes Romano Pontifici hactenus reſervatæ manſerunt; nec quidquam juris Metropolitanis reſtitutum eſt.

VII. Et quidem Concordata Germaniæ volunt, „ quod in Metropolitanis & Cathedralibus Eccleſiis „ immediatè non ſubjectis Sedi Apoſtolicæ, fiant electio- „ nes Canonicæ, quæ ad dictam Sedem deferantur; „ quas etiam, ait Pontifex Nicolaus V. ad tempus con- „ ſtitutionis felicis recordationis Nicolai Papæ III. quæ „ incipit *Cupientes*, exſpectabimus, & elapſo dicto ter- „ mino ſi non præſentatæ, vel ſi præſentatæ minùs Ca- „ nonicæ fuerint, providebimus, & ſi Canonicæ fue- „ rint, eas *confirmabimus*, niſi ex rationabili & eviden- „ ti cauſa, ac de dictorum Fratrum conſilio de dignio- „ ri & utiliori perſona duxerimus providendum, pro- „ viſo quòd Confirmati prædicti, & per nos proviſi, „ Metropolitanis ſuis & aliis præſtent debita juramen- „ ta, & alia, ad quæ de jure tenentur.

VIII. Concordata ſimiliter inter Leonem X. & Franciſcum I. Regem Franciæ habent, ut Rex Virum gravem qualitatibus ibidem expreſſis inſtructum, & aliàs idoneum infra ſex menſes à die vacationis Eccleſiarum, Romanis Pontificibus ſeu *Sedi Apoſtolicæ nominabit*, & de perſona per Regem hujuſmodi nominata per *Romanos Pontifices*, ſeu *Sedem* prædictam *providebitur*.

Itaque etiam vi horum Concordatorum requiritur Papæ proviſio; " Alioquin ſi à Rege nominatus (in- „ quit Rebuffus *De Regia ad Prælaturas nominatione*, „ verbo *Provideri*) receperit fructus Epiſcopatus *ante* „ *Papæ proviſionem*, amittit jus nominationis & dici- „ tur *intruſus*.

IX. Indulta quoque ac privilegia, quibus Romani Pontifices Regibus Hiſpaniæ & Principibus noſtris jus nominandi ad Cathedrales Eccleſias indulſerunt, Confirmationem ſive Proviſionem Romanis Pontificibus ſeu Sedi Apoſtolicæ reſervarunt; nec alteri, quàm Sedi Apoſtolicæ perſonam à Rege præſentari volunt.

Provinciis, oſtenditur.

I. CUm is qui confirmat electum vel nominatum, eumdem inſtituat, ac proprie Eccleſiæ Paſtorem provideat & conſtituat; meritò Innocentius III. in *Cap.* 19. ꝗ *De Elect.* confirmanti applicat illud Apoſtoli ad Timotheum: *Manus* CITO *nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis.* 1. *ad Timoth.* 5. 22.

II. „ Quid verò eſt (ait S. Leo *Epiſt.* 1. *cap.* 2.) „ CITO *manus imponere*, niſi ante ætatem maturita- „ tis, ante tempus *examinis*, ante meritum laboris, an- „ te experientiam diſciplinæ, Sacerdotalem honorem „ tribuere *non probatis*. " Gratianus *Diſt.* 78. *Can.* 5.

III. Meritò ergo jam pridem Sacris Canonibus cautum fuit, ne Metropolitani aliique Prælati, quibus jus confirmandi ſeu probandi electiones aut nominationes ad Miniſteria Eccleſiaſtica præſertim Epiſcopatûs competit, præcipitanter ſine prævio, maturo ac diligenti examine & informatione ad Confirmationem proſiliant. Hos renovans Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III." irrefragabili Conſtitutione ſancivit, qua- „ tenus cùm quiſquam ad regimen animarum fuerit ele- „ ctus, is ad quem pertinet ipſius confirmatio, diligenter „ *examinet* & *electionis proceſſum*, & *perſonam electi*: „ ut cùm omnia rite concurrerint, munus ei Confir- „ mationis impendat: quia ſi ſecus fuerit incaute præ- „ ſumptum, non ſolùm dejiciendus eſt indigne pro- „ motus, verùm etiam *indignè promovens puniendus*. „ Ipſum quoque decernimus hac animadverſione pu- „ niri: ut cùm de ipſius conſtiterit negligentia, ma- „ ximè ſi hominem inſufficientis ſcientiæ, vel inho- „ neſtæ vitæ, vel ætatis illegitimæ approbaverit: non „ ſolùm confirmandi primum ſucceſſorem illius careat „ poteſtate, verùm etiam (ne aliquo caſu pœnam ef- „ fugiat) à perceptione proprii Beneficii ſuſpendatur, „ quouſque (ſi æquum fuerit) indulgentiam valeat „ promereri. Si verò convictus fuerit in hoc per ma- „ litiam exceſſiſſe, graviori ſubjaceat ultioni. " *Cap.* 44. ꝗ *De Elect.*

IV. Si electus coëlectum aut ſpecialem ſuæ electionis adverſarium habeat, is ante Confirmationem *nominatim* vocandus erit; alias ubi *concors* fuit electio, aut nullus *nominatim* ſe electioni opponit, generale ac peremptorium edictum proponendum eſt in Eccleſia, in qua electio facta eſt: ut ſi qui ſint, qui ſe volunt opponere, conſtituto termino veniant. *Cap. fin. de elect. in VI.* ubi & Confirmationes hiſce non obſervatis factæ, declarantur viribus omnino carere, irritæ & inanes.

V. Examen, ſeu informationem eſſe faciendam, non tantùm circa electionis proceſſum, ſed etiam *perſonam electi*, declarat citatum Lateranenſis Concilii ſub Innocentio III. Decretum. Et quidem quòd tria præcipue inquirenda ſint in perſona electi, videlicet, ætas legitima, morum honeſtas, & litteratura ſufficiens,

Digitized by Google

„ ... poſtpoſita, cum omni ad nos ſtudeat
„ feſtinatione tranſmittere: quatenus petentium deſi-
„ deria cum Chriſti auxilio, ſi nihil eſt quod eum im-
„ pediat, impleantur. Cujus vita vel actus, quia me-
„ liùs poſſunt illic ubi diu eſt converſatus, agnoſci, cu-
„ ræ tuæ ſit cum fratre & Epiſcopo noſtro Fortunato
„ de eo *diligenter inquirere*. Et ſi nulla ſunt quæ ad
„ Sacrum Ordinem obſiſtere valent, ad nos debet om-
„ ni poſtpoſita tarditate tranſmitti.

Quam exactum examen ſuper electionis proceſſu, & perſona electi per Metropolitanum ſæculo nono, etiam hiſce in partibus inſtitueretur, abunde probat examinatio Willeberti Catalaunenſis ordinandi Epiſcopi per Hincmarum Remenſem Metropolitanum, aſſidentibus Provinciæ Remenſis, & aliarum Provinciarum Epiſcopis: quæ extat integra in appendice *Tomi* 8. Conciliorum generalium editionis Labeanæ *col.* 1878.

Firmum itaque & conſtans ſemper fuit, Confirmationem Epiſcoporum non eſſe *leviter* annuendam; ſed ſerium tam ſuper qualitatibus electi, quàm forma electionis examen eſſe præmittendum; quamviſ ritus hujus examinis, & Confirmationis pro temporum & locorum diverſitate varius fuerit; quemadmodum in ſequentibus oſtendetur.

CAPUT III.

Per quos, & qua forma hodie informatio de Nominatis ad Epiſcopatus ſumatur?

1. *Synodus Tridentina non determinavit per quem aut qua forma facienda ſit informatio.*
2. *Vult dicta Synodus, ut in Synodo Provinciali forma præſcribatur.*
3. *Forma examinis in Synodo Provinciali Cameracenſi anno* 1565. *præſcripta.*
4. *Eadem in Synodo ejuſdem Provinciæ anno* 1586. *& in Mechlinienſi anno* 1570. *probatur.*
5. *Patres harum Synodorum non crediderunt, per Synodum Tridentinam ſolis* Nuntiis *Apoſtolicis informationem demandatam fuiſſe.*
6. *Neque id in Gallia creditum: & quid in Comitiis Bleſenſibus ſuper forma examinis decretum?*
7. *Gregorius XIV. & Urbanus VIII. declarârunt, informationem non eſſe ſumendam per Ordinarios, niſi* deficientibus *Legatis Sedis Apoſtolicæ.*
8. *Synodus Provincialis Mechlinienſis an.* 1607. *recepit Bullam Gregorii XIV.*

... *de Epiſcopatu.*
20. *Conſanguinei & familiares; item æmuli & inimici in teſtes non recipiendi.*
21. *Non ſufficit aliquem gradu Academico eſſe inſignitum, ſed major de ejus doctrina habenda notitia.*

I. Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 2. *De reform.* expreſſis qualitatibus in aſſumendo ad Eccleſiam Cathedralem requiſitis, ſubjungit: " Quarum re-
„ rum inſtructio, ſi ejus notitia nulla aut recens in Cu-
„ ria fuerit, à Sedis Apoſtolicæ Legatis ſeu Nuntiis
„ Provinciarum, aut ejus Ordinario, eoque deficiente,
„ à vicinioribus Ordinariis ſumatur.

Decretum hoc nequaquam determinat, per quem aut qua forma in ſingulis Provinciis informatio ſive inſtructio de qualitatibus aſſumendi ad Eccleſiam Cathedralem ſumenda ſit; ſed eam vel à Legatis ſeu Nuntiis Apoſtolicis, aut Ordinario ejus qui aſſumendus eſt, accipi poſſe tantummodo dicit: quod & non obſcure inſinuat *Seſſ.* 24. *cap.* 1. *De reformat.* ubi expreſsè fatetur, in accipienda hac informatione, *non uniformem* rationem ubique ex nationum, populorum, ac morum varietate poſſe adhiberi.

II. Quapropter mandat, " ut in Provinciali Sy-
„ nodo per Metropolitanum habenda, præſcribatur,
„ quibuſque locis, & Provinciis *propria examinis*, ſeu
„ inquiſitionis, aut inſtructionis faciendæ *forma*, San-
„ ctiſſimi Romani Pontificis *arbitrio* approbanda, quæ
„ magis eiſdem locis *utilis*, atque *opportuna* eſſe vi-
„ debitur.

III. Conformiter huic Tridentino Decreto, Synodus Cameracenſis Provincialis anno 1565. titulo *De examine Epiſcoporum*, formam inquiſitionis ſive informationis de nominato ad Cathedralem Eccleſiam his verbis expreſſit: " Ubi autem vel electio, vel poſtu-
„ latio, aut nominatio facta fuerit; per eos eumve
„ quorum aut cujus intererit, auctoritate Metropolita-
„ ni, aut ſi defuerit, vicinioris Epiſcopi Provinciæ, aſſi-
„ xis ſcedulis denuntiatoriis ad valvas vacantis Eccle-
„ ſiæ, denuntietur patere aditum omnibus, qui ſciant
„ aut impedimentum aut vitium eſſe aliquod, quam-
„ obrem electus, vel poſtulatus, aut nominatus mini-
„ me promoveri debeat; ut libere, ac tutò eidem Epiſ-
„ copo aut Archiepiſcopo denuntianti intra tempus
„ definitum ſignificent: idemque aſſumptis ſecum duo-
„ bus vacantis Eccleſiæ Canonicis teſtes productos au-
„ diat, & examinet: quæraturque de natalium inte-
„ gritate, de ætate, an ſit annorum triginta; de vita,
„ moribus, & exercitiis, de gradu, ſtatu, facultate,

Digitized by Google

ea petenda & accipienda eſſet, nihilominus inſtructio ſeu informatio ſuper qualitatibus promovendorum per Metropolitanum, aut eo abſente, ſeniorem Suffraganeum fieret; adeoque nec crederent Synodorum harum Patres, vi Decreti Concilii Tridentini ſolis Legatis, ſeu Nuntiis Sedis Apoſtolicæ jus ſumendi informationes competere.

VI. In Gallia quoque non obſtante prædicto Concilii Tridentini Decreto, informationes nequaquam per Nuntios Apoſtolicos, ſed per Ordinarios pluribus annis factæ ſunt.

Nam in Comitiis Bleſenſibus anno 1576. inter alia decretum fuit, ut priuſquam litteræ Nominationis Regiæ ad Pontificem mitti ſolitæ expediantur, nomina eorum qui per Regem Nominati ſunt, mittantur ad *Epiſcopum Diœceſanum* loci ubi Nominati *ultimis annis* reſederint, & domicilium habuerint; ac etiam ad Capitula Cathedralium Eccleſiarum vacantium, qui reſpectivè inquirent de vita, moribus, bona diſciplina, & converſatione Catholica dictorum Nominatorum; & de omnibus conficient legitimos proceſſus verbales, quos clauſos & obſignatos quantocyus tranſmittent.

Inſuper ſtatutum eſt, ut ante expeditionem litterarum nominationis, dicti Nominati examinentur ſuper eorum in Sacris Litteris eruditione, per unum Archiepiſcopum aut Epiſcopum per Regem deſignandum, adſcitis duobus Doctoribus Theologiæ, qui de Nominatorum ſufficientia aut inſufficientia teſtimonium ad Regem mittent.

Poſt hæc ſupervenit Bulla Gregorii XIV. quæ incipit, *Onus Apoſtolicæ*, edita 1. Maii 1591. qua prædictum Decretum Concilii Tridentini renovatur, ac multa inſuper circa formam faciendæ informationis adduntur & explicantur.

VII. Ac inprimis præcipit, "ut cùm extra Romanam Curiam examen, inſtructio ſive inquiſitio facienda erit, nemo omnino cujuſcumque ſtatus, gradus, conditioniſve fuerit, inquiſitionem ſibi arrogare præſumat, ſed integrum hoc negotium iis, qui à prædicto Tridentino Concilio deſignantur, Apoſtolicæ videlicet Sedis Legatis, ſeu Nuntiis Provinciarum, aut ejus de quo inquiſitio fit Ordinario, *eoque deficiente* Ordinariis vicinioribus relinquatur; niſi juſtis de cauſis nobis aut pro tempore exiſtenti Romano Pontifici, per ſpeciale mandatum alicui alteri hoc munus quandoque committendum viſum fuerit.

Deinde addit: "Quod ſi forte aliquis prædictorum conſanguinitate aut affinitate uſque ad tertium gradum incluſive promovendum contigerit, ut omnis ſuſpicio carnalis affectus à tam ſancto negotio repellatur, ille quidem eo caſu cenſeatur excluſus, atque ad eum, qui *proxime* ſequitur, hoc eſt, *ſi Legatus excludendus* erit, *ad Nuntium*; ſi *Nuntius*, ad *Ordinarium*; ſi Ordinarius, ad viciniorem Ordinarium regimen Cathedralium, aut aliatum Superiorum Eccleſiarum.

"Si proceſſus inquiſitionis, ait, conficiendus ſit extra Romanam Curiam, hoc munus ſpectet ad Legatos Sedis Apoſtolicæ, vel ad Nuntios Provinciarum in locis, in quibus commorantur: *Si non adſint* Legati, neque Nuntii, ſpectat ad Ordinarios perſonarum promovendarum, & ipſis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, *qui ordo ſervandus eſt*, neque quiſquam debet ſibi hoc munus arrogare præter ordinem ſupradictum, niſi Romano Pontifici per *ſpeciale mandatum* alicui alteri illud demandare placuerit. Quo caſu apparere debet de mandato ſpeciali in principio proceſſus.

VIII. Synodus Provincialis Mechlinienſis anno ſeptimo labentis ſeculi juxta præcitatam Gregorii XIV. Bullam, proceſſum ſuper qualitatibus promovendi ad Epiſcopatum fieri mandat. "Facta novi Epiſcopi nominatione, (inquit *tit.* 16. *cap.* 8.) proceſſus ſuper ejus natalibus, vitâ, ætate, doctrinâ & moribus, Romam tranſmittendus, fiat juxta diſpoſitionem Bullæ Gregorii XIV. quæ incipit, *Onus Apoſtolicæ*.

IX. Porrò, quia hæc Bulla, uti jam notatum eſt, informationem non permittit fieri per Ordinarios, niſi *deficientibus* Legatis aut Nuntiis Apoſtolicis; in Belgio tandem receptum fuit, ut dicta informatio ac proceſſus fiant per Nuntium ſive Internuntium Apoſtolicum in hiſce Provinciis reſidentem; neque Ordinarii ullas in proceſſu illo formando partes habeant.

X. Galli verò ægrè in hanc provinciam Nuntiis Apoſtolicis permittere volunt; ſed ad Ordinarios, & alios à Rege committendos ſpectare contendunt.

Et quidem in reconciliatione Henrici IV. propoſitus à Pontifice hic articulus, quod *omnes informationes de vita & moribus & religione, quæ poſthac fient ratione proviſionis Beneficiorum conſiſtorialium in Gallia, fient per Nuntios & alios Miniſtros Sedis Apoſtolicæ*, tamquam moribus Regni contrarius à Rege rejectus fuit.

XI. Rurſus anno 1596. Notabiles ſive Primores Regni congregati Rothomagi ſuggeſſerunt Regi, quod iis in locis, in quibus non videtur hactenus Regiæ ſuæ Majeſtati conveniens reſtituere electiones, dignetur interea in Nominationibus ſuis jubere obſervari articulum 2. Comitiorum Bleſenſium anni 1576. atque eundem ampliando præcipere, ut informationes ſuper religione, vita, moribus & doctrinâ promovendorum ad Archiepiſcopatus, fiant per Epiſcopum Provincialem ſeniorem in ordine Epiſcopali & reſidente: Et promovendorum ad Epiſcopatus per Archiepiſcopum in Provincia reſidentem: & in hujus abſentia per ſeniorem Epiſcopum Provinciæ ſimiliter reſidentem, adſcitis tribus Canonicis Eccleſiarum vacantium, à Capitulis ad hunc effectum deputatis.

Et ad obviandum abuſibus qui committuntur in faciendis informationibus ad Curiam Romanam mittendis

Digitized by Google

quibus informatio Parisiis fieri non poterit; Procurator Regius habitâ eorum notitiâ, Parlamento Regio expoſuit, quod juxta primum articulum Comitiorum Bleſenſium, informationes ſuper vita, moribus ac doctrina Nominatorum à Rege ad Prælaturas, fieri debent per Epiſcopos Diœceſanos Galliæ; quod tamen eo non obſtante, Nuntii Apoſtolici eas ſibi euſque attribuerint, ut Bullæ aliæque proviſiones Romæ non expediantur, niſi informationes per Nuntium ſint factæ. Quandoquidem verò, aiebat Procurator Regius, dictæ informationes unicè fiant, ut ſecurius ac maturius in Nominationibus, quæ ad Regem pertinent, procedatur; neque Romam mittantur, niſi ut Pontifici oſtendatur, Nominatum eſſe inſtructum qualitatibus à Sacris Canonibus & in Concordato requiſitis; & per conſequens Nominatum recuſari non poſſe: juſtum apparet, ut Decreta & Ordinationes Regiæ per ſolos Regios Commiſſarios executioni mandentur. Addebat inſuper Procurator Regius, quod per jura ac Libertates Eccleſiæ Gallicanæ, Nuntii Apoſtolici in Gallia reſidentes nullam juriſdictionem exercere poſſint. Hiſce aliiſque per Regium Procuratorem expoſitis, Parlamentum Regium edixit, ut informationes ſuper ætate, vita, moribus & converſatione Catholica Nominatorum à Rege ad Epiſcopatus aliaſque Prælaturas & Beneficia, poſthac fiant per Epiſcopos Diœceſanos illius loci in quo Nominatus ultimis quinque annis reſederit, conformiter ad articulum primum Comitiorum Bleſenſium. Inhibitione inſuper facta Nominatis, utendi aliis informationibus quàm per prædictos Epiſcopos factis, ſub pœna excidendi jure per nominationem acquiſito. Præterea inhibitum fuit omnibus Regnicolis, depoſitiones facere, aut teſtimonia reddere in ordine ad has informationes, quàm coram prædictis Epiſcopis; atque omnibus Banquariis & Expeditionariis alias informationes Romam mittere, ſub pœna privationis ſuorum officiorum, quódque punientur tanquam pacis publicæ perturbatores. Mandatumque fuit, ut præſens Decretum ubique publicaretur. Vide Carolum Fevretium *Lib. 5. cap. 4. num. 11.* & latiùs Tractatum Gallicum *De informatione Nominatorum ad Epiſcopatus.*

XIII. Unde praxis hodierna Galliæ habet, uti aſſerit D. Fleury in Inſtitutionibus Juris Canonici *part. 1. cap. 10.* quod Nominatus curet informationem de vita & moribus ſuis fieri per Epiſcopum ſuæ ultimæ reſidentiæ.

XIV. Quin Reges aliique, quibus aut nominatio aut electio Epiſcoporum incumbit, meritò per ſe vel Miniſtros ſuos alioſve quos ad id convenientiores „ per ſuos Vicarios, Auditores vel alios Miniſtros, ſed „ per *ſeipſos* inquirendi munus, ait Gregorius XIV. „ exercere debent; quamvis ab hujuſmodi perſonis, „ aliiſque viris peritis juvari poſſint." Rationem hujus præmiſerat: "Quia Sacrum Concilium Tridentinum non ſine *magna* ratione eminentes perſonas, & „ quæ negotii *magnitudinem probè* intelligerent, ad hoc „ officium nominavit.

XVII. "Ad hoc autem, ut mens ejuſdem Sacri „ Concilii (pergit Gregorius XIV.) rectè ac fideliter „ debitæ executioni mandetur, & tale ſit examen, quale requiritur in negotio tanti ponderis, declaramus „ ac ſtatuimus, non eſſe in vita ac doctrina Promovendi inveſtiganda, eam rationem adhibendam, ut ab „ ipſo Promovendo articuli offerantur, ac teſtes producantur; ſed oportet ut Prælatus, qui munus inquirendi ſuſcepit, articulos conſcribat, atque ipſe „ ex officio ſuo illos teſtes vocet atque examinet, „ quos de rebus inquirendis ſincerum ac fidele teſtimonium daturos eſſe exiſtimet. Verùm, ut inquiſitio prædicta facilius ac pleniùs perfici atque expediri queat, utile erit ſi Prælatus, qui inquiſitionem „ facturus eſt, vel à Promovendo, vel ab aliquo alio „ confici curet ſcedulam, in qua ſint ordine deſcripta, „ nomen Promovendi, cognomen, patria, parentes, „ ætas, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is „ forte exercuit, loca in quibus aut Theologiæ vel „ Juri Canonico operam dederit, aut longo tempore „ verſatus fuerit, denique amici ac familiares, qui „ tam ipſum quàm parentes ejus intimè nôrint. Quòd „ ſi Promovendus documentum aliquod exhibere voluerit, unde ipſius ætas, gradus, dignitas, ſacri Ordines, functio, officia, muneraque, aut aliquid ejuſmodi comprobetur, admittendum, ac proceſſui inſerendum erit, modò documentum publicum ſeu authenticum fuerit.

Eadem habet inſtructio Urbani VIII. quæ inſuper addit: "Ipſe (Prælatus inquirens) ex officio ſuo „ *ſecretò* vocari mandet, & *ſecretò* examinet, *ipſemet* „ recipiat in manibus ſuis ſingulorum teſtium juramentum.

XVIII. Nec quoſcumque in teſtes adhibendos eſſe voluère Pontifices, ſed "Teſtes ſint Viri *graves*, „ *pii*, *prudentes*, *docti*, & qui de qualitatibus Promovendorum rectum judicium ferre valeant, *ſincerumque* ac *fidele* teſtimonium veriſimiliter ſint daturi; præſertim verò hujuſmodi qualitates eſſe debent in teſtibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine Promovendi ad regendam Eccleſiam.

XIX.

Digitized by Google

„ tendo, vel omittendo, rei erunt qui promovebun-
„ tur, ſi vel falſa narrando, vel retinendo vera cau-
„ ſa erunt, ut homines indigni vel minùs idonei Eccle-
„ ſiis præficiantur.

XXI. Hæc ad verbum deſumpta ſunt ex *Inſtructione* juſſu Urbani VIII. emanata, quæ præter hæc exhibet quoque interrogatoria, quæ neceſſaria ſunt ad inquirendum in omnes qualitates in Promovendis requiſitas, quæ pleraque circa vitam, mores, fidem Catholicam & doctrinam ipſius Promovendi verſantur; ſed præ reliquis notandus hic articulus: " An ſciat eum aliquo „ gradu in Jure Canonico, vel in Sacra Theologia inſi- „ gnitum eſſe, quibus in locis, quanto tempore, & „ quo fructu ipſi Theologiæ, vel Juri Canonico operam dederit, & an *verè ea doctrinâ polleat*, quæ in „ Epiſcopo requiritur, ad hoc, ut poſſit alios docere, „ & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

Ex hoc articulo non obſcurè colligitur, Pontificem haud crediditſſe, eos omnes ſufficienti doctrina pro Epiſcopatu eſſe inſtructos, qui gradu Doctoratus aut Licentiæ in Theologia vel Jure Canonico ſunt inſigniti; quod apertius expreſſit Gregorius XIV. Cum enim renovavit Decretum Concilii Tridentini, in Promovendis ad Eccleſias Cathedrales dictum gradum Academicum, aut certè publicum alicujus Academiæ teſtimonium requirens, ſubjungit: " Tamen quia circa „ doctrinam plures fraudes committi ſolent, & ſæpe „ contingit ut nonnulli ſcientia vacui, de ſolo Docto- „ ris titulo, aut privilegio glorientur, volumus, ut de „ eorum etiam doctrina diligenter inquiratur, qui vel „ Doctoratus vel Licentiæ titulis, & privilegiis gau- „ dent, vel etiam à publicis Academiis teſtimonium „ habuerunt; quod idonei eſſent ad alios docendos; „ niſi forte aliquorum inſignis doctrina ex publica ip- „ ſorum functione notoria eſſet.

Quam hæc cautio etiam hodie omnino ſit neceſſaria, nemo non agnoſcet, qui expenderit, quam leviter & quanta facilitate hi gradus nonnunquam concedantur.

Ex his breviter ac in compendio relatis non difficulter quoque judicare quiſque poterit, quàm exacta notitia Promovendorum ad Prælaturas ſperari poſſet, ſi ſeriò & exactè juxta mentem Concilii Tridentini & Pontificum, qui has inquirendi formulas præſcripsère, informatio & inquiſitio fieret. Bulla Gregorii XIV. extat in Bullario Romano tomo 2. *pag.* 705. edit. anni 1635. Instructio Urbani VIII. habetur apud Barboſam *Lib.* 1. *Juris Eccleſ. cap.* 8.

CAPUT IV.

Quo ritu expediatur Confirmatio.

1. *Olim Confirmatio à conſecratione vix ſeparata fuit.*
2. *Ex ſtylo Decretalium Electus ante conſecrationem,*

dinales?

11. *In primo Conſiſtorio fit nuda propoſitio, vocaturque* præconizatio; *in ſecundo fit totalis relatio; atque ex ſuffragiis Cardinalium Nominatum Pontifex ſub certa forma Epiſcoporum pronuntiat.*

I. PRiſtina diſciplina, quæ facile per decem ſecula inconcuſſa permanſit, Confirmationem Epiſcoporum ab eorum conſecratione vix ſejunxit; ſed Epiſcopus Electus à Metropolitano & Comprovincialibus examinatus, uno eodemque quaſi actu & tempore conſecrabatur, & confirmabatur; ſive potius ordinando confirmabant; neque ante ordinationem Prælatus aut Epiſcopus dicebatur, niſi ad ſummum cum addito, *Electus*.

II. Quin ex ſtylo Decretalium, uti obſervat cum aliis Fagnanus ad *Cap.* EAM TE ✠ *De Reſcriptis*; ante conſecrationem non dicitur, Epiſcopus ſimpliciter, ſed *Electus*. " Et meritò, ait, quia electio & „ conſecratio *unum* faciunt Epiſcopum.... Quod lo- „ cum habet non modò in Canonice Electis & Confir- „ matis, ſed etiam in illis, quos *Papa* pronuntiavit „ *Epiſcopos*; quia ante conſecrationem vocantur *Ele-* „ *cti*.... Nec Electus in Papam ante benedictionem, „ coronationem & *conſecrationem* ex ſtylo intitulatur „ *Pontifex*, nec ſcribit *Pontificatum* in *data*.

Hæc ſunt, inquit Ludovicus Thomaſinus *De Diſciplina Eccleſiæ parte* 4. *lib.* 2. *c.* 50. *n.* 8. reſtantes reliquiæ priſtinæ diſciplinæ, quæ Confirmationem à conſecratione non diſtinguebat; imo vix apud Veteres ante decimum aut undecimum ſeculum *confirmationis* Epiſcoporum, ſed electionis, conſecrationis, & ordinationis dumtaxat mentio fit.

Juxta diſciplinam ergo priſtinam, quæ per decem & amplius ſecula duravit, Confirmatio hac fere formâ peragebatur.

III. Quamprimum electio à Clero populoque facta erat, Decretum electionis, Eligentium ſubſcriptionibus roboratum ad Metropolitanum & Epiſcopos Comprovinciales mittebatur, ut Electus in Epiſcopum ab ipſis ordinaretur.

Extat in Appendice tomi 8. Conciliorum generalium Decretum Cleri & Plebis Eccleſiæ Laudunenſis de electione Hedenulfi Epiſcopi ad Hincmarum Metropolitanum Remenſem & Epiſcopos Provinciæ, ut illum in Epiſcopum ordinent.

Hic poſtquam præfati ſunt, æquum eſſe, ut ab omnibus eligatur, cui debet ab omnibus obediri, Metropolitanum interpellantes, dicunt: " Quapropter cum „ *Decreto noſtræ electionis* manibus ſingulorum noſtro- „ rum roborato ad Paternitatem veſtram accedentes, „ Hedenulfum Eccleſiæ noſtræ filium, & in Eccleſia „ noſtra, ſuffragantibus ſtipendiorum meritis, ad onus „ uſque Sacerdotale promotum, vitâ & moribus ac „ ſancta converſatione idoneum approbatum, quem „ per licentiam veſtram, favente Chriſtianiſſimo Im-

„ peratore

Digitized by Google

notatum fuit; & probat forma præſentandi, quæ in ſæpius citata Appendice *ad tom.* 8. Conciliorum generalium exhibetur ſub hoc titulo: *Indiculus Regis ad Metropolitanum, ut deſignatum Epiſcopum ordinet cum ſuis Comprovincialibus.*

Verum quidem eſt, in dictis formulis ac Decretis unice peti à Metropolitano, ut unà cum Comprovincialibus, Epiſcopum electum *Ordinet* & *conſecret*: quia, ut jam monuimus, diſciplina illius temporis Confirmationem à conſecratione ſeu ordinatione non diſtinguebat; ſed Metropolitanus conſecrando probabat & admittebat electionem, & Electum Eccleſiæ Paſtorem dabat.

V. Et licèt poſtmodum Confirmatio à conſecratione diſtingui cœperit, atque ob raritatem Conciliorum Provincialium ad ſolum Metropolitanum Confirmatio fuerit devoluta, tamen illa fere juxta priſtinam formam petebatur, atque cum cauſæ cognitione à Metropolitano expediebatur. " Nam Capitulum (ait „ Barboſa *Lib.* 1. *Juris Eccleſiaſtici cap.* 9. *n.* 5.) cui „ jus eligendi ſuum Epiſcopum de Jure communi ſpe„ ctat, eidem Metropolitano ſeu alteri Superiori mit„ tebat litteras ſigillo ſuo & ſingulorum munitas, ac „ per Canonicos ſubſcriptas, quæ appellabantur De„ cretum, in quibus Electio facta ſeriatim narrabatur, „ & Confirmatio petebatur.

Hodie verò omnium Epiſcoporum confirmatio ad Romanum Pontificem ſpectat; eaque hac fere formâ expediri ſolet.

VI. Cum inquiſitio de perſona promovenda (forma capite præcedenti expreſſâ) " perfecta fuerit, ea „ in inſtrumentum publicum redacta (inquit Synodus „ Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 1. *De reformat.*) cum toto „ teſtimonio ac profeſſione fidei ab eo (Nominato aut „ Electo ad Epiſcopatum) factâ, quamprimum ad „ Sanctiſſimum Romanum Pontificem omnino tranſ„ mittatur, ut ipſe ſummus Pontifex plena totius ne„ gotii ac perſonarum notitia habita, pro gregis Do„ minici commodo de illis, ſi idonei per examen ſeu „ per inquiſitionem factam reperti fuerint, Eccleſiis poſ„ ſit utilius providere.

VII. Quod hic dicitur de tranſmiſſione proceſſus ſive inquiſitionis ad Romanum Pontificem, intelligi debet juxta ſtylum hodiernum, ſi Eccleſiæ non ſint ad nominationem vel præſentationem Imperatoris vel Regis alicujus; quia ſi ſit de hujuſmodi nominatione vel præſentatione, Prælatus qui proceſſum confecit, eum tranſmittet ad Cardinalem illius regni vel provinciæ protectorem, in qua eſt Eccleſia providenda Paſtore.

VIII. " Ipſe quoque Prælatus qui proceſſum exa-

Eccleſia ſpectante ad nominationem Regis agatur, eſt Cardinalis *Protector* illius regni. Tres alii Cardinales ſunt primus Cardinalis Epiſcopus, primus Cardinalis Preſbyter, & primus Cardinalis Diaconus.

XI. In primo Conſiſtorio fit nuda propoſitio Nominati ad Eccleſiam vacantem per Cardinalem Proponentem; diciturque *Præconizatio*; reſolutione tamen dilatâ in alterum Conſiſtorium; ut intereà Pontifex & Cardinales de perſona *Promovenda* melius ſe informare queant. In ſecundo Conſiſtorio idem Cardinalis rurſus præſentat Promovendum; ac de omnibus, quæ ſtatum Eccleſiæ, ac qualitates Promovendi ſpectant, Pontificem & Cardinales informat; vocaturque hæc præſentatio *Propoſitio*. Omnibus abſolutis Pontifex colligit ſuffragia Cardinalium, & ſi dicant, Nominatum eſſe confirmandum, Pontifex pronuntiat ipſum Epiſcopum, per hæc verba: " Auctoritate Dei Om„ nipotentis Patris & Filii, & Spiritus Sancti, & Bea„ torum Apoſtolorum Petri & Pauli, ac noſtra, Eccle„ ſiam N. de perſona N. providemus, ipſumque illi in „ Epiſcopum præficimus & Paſtorem, curam & ad„ miniſtrationem ipſius eidem in ſpiritualibus & tem„ poralibus plenarie committendo.

Si hæc tam ſeriò atque exacte obſervarentur in facienda informatione ſuper moribus atque converſatione Nominati aut Electi ad Cathedrales Eccleſias, quam à Conciliis & Romanis Pontificibus ordinata ſunt, indubie ſpes eſſet, quod ſat exacta etiam haberetur de Promovendis notitia.

CAPUT V.

De effectu Confirmationis; & quæ hodie requirantur, ut plenum effectum ſortiatur.

1. *Ante Confirmationem Epiſcopus electus aut nominatus adminiſtrationi ſe ingerere nequit.*
2. *Epiſcopi immediatè Romano Pontifici ſubjecti debent, antequam plenitudinem officii accipiant, ſe eidem præſentare ex Decreto Concilii Lateranenſis.*
3. *Ne quidem ſub titulo Oeconomi aut Procuratoris poſſunt adminiſtrationem ante Confirmationem ſuſcipere.*
4. *Hæc non tantùm in Electo, ſed quocumque Nominato locum habent.*
5. *Fallit in Electis* concorditer, *in partibus à Curia Romana* remotis.
6. *Sub remotis etiam Angli, Franci, & Alemanni comprehenduntur.*

7. *Per*

Digitized by Google

tum Fidelitatis Regi.
15. *Quæ inſuper* ad clauſuram *requirantur?*
16. *Quædam notanda pro intellectu* Regaliæ.
17. *Quæ Eccleſiæ in Gallia huic juri ſint ſubjectæ?*
18. *Quid in Germania & Belgio obtineat?*

I. QUemadmodum olim Electus à Clero & populo, aut à Rege nominatus, nullatenus Paſtor aut Epiſcopus cenſebatur Eccleſiæ vacantis, priuſquam à Metropolitano & Epiſcopis provincialibus confirmatus, atque in Eccleſiæ Paſtorem & Epiſcopum ordinatus eſſet; ita nec de jure communi & hodierno, Electi à Capitulis Cathedralibus, aut Nominati à Regibus, ſe adminiſtrationi Eccleſiæ ſive in temporalibus ſive ſpiritualibus quocumque prætextu immiſcere poſſunt ante confirmationem expeditam *Cap.* 17. ꝟ *De Elect.* quia, ut ait ibidem Pontifex, *nemo debet ſibi honorem aſſumere: ſed qui vocatur à Deo tamquam Aaron.*

II. Et Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. vult, " ut qui ad Romanum pertinent immediate Pontificem, ad percipiendam ſui Confirmationem officii, „ ejus ſe conſpectui (ſi commode fieri poteſt) *perſonaliter* repræſentent, aut perſonas tranſmittant idoneas, per quas diligens inquiſitio ſuper electionibus & electis haberi poſſit: ut *ſic demum* per ipſius circumſpectionem conſilii, ſui *plenitudinem* officii aſſequantur, cum eis nihil obſtiterit de Canonicis inſtitutis. *Cap.* 44. ꝟ *De elect.*

III. Cùm verò nonnulli hanc Concilii ſanctionem illudere volentes, ſub titulo Oeconomi aut procuratoris ſe adminiſtrationi Eccleſiarum ante Confirmationem ingererent, Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. his fraudibus obviare volens, generali Conſtitutione ſancivit, " ut nullus de cætero adminiſtrationem „ dignitatis, (ad quam electus eſt) priuſquam celebrata de ipſo electio Confirmetur: ſub œconomatus vel procurationis nomine: aut alio de novo quæſito colore: in ſpiritualibus vel temporalibus, per ſe vel per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis ſe immiſcere præſumat. Omnes illos, qui ſecus fecerint, jure (ſi quod eis per electionem quæſitum fuerit) decernentes eo ipſo privatos." *Cap.* 5. *De elect. in* VI.

IV. Nec tantum in electione obtinet hæc Juris deciſio, ſed & in præſentatione ſive nominatione, uti poſt alios Canoniſtas tradit Fermoſinus *ad Cap.* 15. ꝟ *De elect. quæſt.* 2. *num.* 11." Nam ſi perſona præſentati, ait, ſe ingerat ante Confirmationem, revera dicitur *intruſus*, & ſubjectus *pœnis* dicti *Cap.* „ *Avaritiæ.*

V. Nullo ergo titulo, Electi aut Nominati ſe adminiſtrationi Eccleſiæ viduatæ ingerere poſſunt ante Confirmationem; eamque juxta ſtylum hodiernum in Curia Romana expediendam; niſi tamen " *valde remoti* ſint, videlicet ultra Italiam conſtituti: hi ſi electi fuerint *in concordia* (inquit Concilium Latera-

ſtorem aut Epiſcopum non eſſe; ſed nec adminiſtrationi Eccleſiæ ullatenus ſe poſſe regulariter ingerere; at obtentâ Confirmatione, tamquam verus Paſtor & Epiſcopus Eccleſiæ vacantis reputatur.

Quod non tantum olim, dum Confirmatio à conſecratione vix ſejuncta erat; verum & hodie, ſi jus commune Decretalium ſpectemus, obtinet; ipſaque formula proviſionis ſive Confirmationis Pontificiæ maniſeſte exprimit. Dicit enim: " Eccleſiam N. de perſona N. providemus, ipſumque illi in *Epiſcopum* præficimus, & *Paſtorem*, curam & adminiſtrationem „ eidem in ſpiritualibus & temporalibus *plenariè* committendo.

Verus igitur Paſtor & Epiſcopus per Confirmationem ſive proviſionem Pontificiam conſtituitur; omniſque cura Paſtoralis & Epiſcopalis *plenarie* ei competit; eamque tamquam Epiſcopus & Ordinarius Eccleſiæ Paſtor adminiſtrare poteſt, uti uno conſenſu tradunt Canoniſtæ.

VIII. Verum quidem eſt, illum ante *conſecrationem* juxta ſtylum hodiernum non dici ſimpliciter *Epiſcopum*, ſed cum addito, *Electum*: ſed id aliunde non fit, quam quod ante conſecrationem, *characterem* ſeu Ordinem ipſum Epiſcopalem needum acceperit; ideoque nec plenitudinem Sacerdotii habeat; quæ requiritur ut quis ſimpliciter & abſolute *Epiſcopus* aut *Summus Sacerdos* dicatur.

IX. Hinc concludunt Canoniſtæ, & communis praxis probat, Epiſcopum *confirmatum*, *non conſecratum*, poſſe plenarie juriſdictionem ſuam exercere; eaque omnia quæ ad curam Paſtoralem & Epiſcopalem pertinent, agere, exceptis his dumtaxat, quæ Ordinis ſeu characteris ſunt Epiſcopalis; qualia ſunt Ordines Sacros *per ſe* conferre; Chriſma conficere, Sacramentum Confirmationis dare, &c.

X. Et quidem ſi citata proviſionis verba, & jus commune Decretalibus Gregorii IX. comprehenſum ſpectemus, ſola Confirmatio prædictos effectus parit; poſſetque Electus aut Nominatus mox ab accepta confirmationis notitiâ, adminiſtrationem & curam Eccleſiæ ſibi commiſſæ ſuſcipere; at Conſtitutione Bonifacii VIII. quæ refertur in *Extravagante* INJUNCTÆ *De Elect. in Communibus*, & cui praxis hodierna conformis eſt, ſancitum eſt, " ut Epiſcopi aliique Prælati „ ſuperiores quocumque nomine cenſeantur, qui apud „ Sedem Apoſtolicam promoventur, aut *Confirmationis*, conſecrationis vel benedictionis munus recipiunt, ad commiſſas eis Eccleſias abſque dictæ Sedis *Litteris*, hujuſmodi eorum promotionem, *Confirmationem*, conſecrationem ſeu benedictionem continentibus accedere, vel bonorum Eccleſiaſticorum „ adminiſtrationem accipere non præſumant; nullique „ eos abſque dictarum Litterarum oſtenſione recipiant, „ aut eis pareant vel intendant. Quod ſi forſan contra præſumptum fuerit, quod per Epiſcopos, Prælatos, Abbates, Priores, & alios Monaſteriorum regimina-

Digitized by Google

ſonat, quod de Hiſpania, ex Garcia ac aliis teſtatur Fermoſinus loco citato *quæſt.* 4. *n.* 23. "quòd Epiſco-„ pus etiam Confirmatus, litteras Confirmationis te-„ neatur mittere Regi & ejus Regio Conſilio; & quod „ antequam ibidem expediantur, non capitur poſſeſ-„ ſio." Quid enim notius, quàm hiſce in Provinciis vigore litterarum Curiæ Romanæ non poſſe accipi poſ-ſeſſionem cujuſcumque Beneficii, niſi prius Litteræ Regi in ſuo Conſilio exhibitæ, & ibidem *placitatæ* fuerint?

XIII. Proviſi de Eccleſiis Cathedralibus quæ Juri *Regaliæ* ſubjectæ ſunt, ut poſt obtentam proviſionem Pontificiam, plenam temporalium ſui Epiſcopatûs adminiſtrationem, ac Beneficiorum collationem obtineant, debent *manus Regiæ levationem* obtinuiſſe; ſive ut loquuntur, *Regalia* debet eſſe *clauſa*.

XIV. Ut verò *clauſura* fiat, requiritur primò, ut Proviſi juramentum fidelitatis Regi præſtiterint, quòd nimirum "Regi erunt *legales*, & *fideles* in ſuo „ Epiſcopali ſtatu, & populum earum Civitatum & „ Epiſcopatuum, in quantum poterunt, in obedien-„ tia & recognitione ſupremæ poteſtatis erga Regem „ & ſuam ſucceſſionis ſanguinis poſteritatem tenebunt. Ita refert Philippus Probus in Supplemento ad Tractatum *Juris Regaliæ* per Arnulphum Ruzæum, *quæſt.* 2. *num.* 6. qui *n.* 7. aſſerit, ob hoc juramentum, omnes Epiſcopos Regni Franciæ *fideles Conſiliarios Regis* appellari.

XV. Nequaquam tamen ſufficit hoc fidelitatis juramentum præſtitum eſſe, ſed inſuper requiritur, quòd "Litteræ Regiæ atteſtantes dictum juramentum ſic „ fuiſſe præſtitum (inquit Philippus Probus loco cita-„ to *q.* 3. *num.* 2.) præſentatæ, regiſtratæ & expeditæ „ fuerint in Camera computorum: & quòd Receptor „ ſeu Commiſſus ad receptam ipſius Regaliæ recepe-„ rit mandatum à prædicta Camera emanatum, per „ quod mandetur quòd levet manum Regis, & per-„ mittat dictum Epiſcopum uti & gaudere, ponendo „ ipſam temporalitatem ad plenam deliberantiam: nec „ ante receptionem hujuſmodi mandati à dicto Rece-„ ptore ſeu Commiſſo, reputatur dicta Regalia clau-„ ſa." ... defertur.

XVII. Porrò de hoc Jure *Regaliæ* plura dicemus parte ſecundâ, ubi de collatione Beneficiorum tractandum erit; illud equidem ſciendum, neque in Regno Galliæ jam pridem omnes Epiſcopatus huic juri fuiſſe ſubjectos, uti paſſim Authores de illo Jure tractantes teſtantur; atque inter cæteros Philippus Probus qui loco ſuprà allegato *quæſt.* 60. enumerat Archiepiſcopatus & Epiſcopatus qui huic fuerint ſubjecti, & qui ab eo exempti: manſeruntque plures Eccleſiæ ab hoc jure liberæ; atque per Arreſta Regia in ea libertate conſervatæ fuerunt uſque ad annum 1673. quando in conformitatem Arreſti Parlamenti Pariſienſis Rex declaravit, jus *Regaliæ* eſſe inalienabile & impreſcriptibile; illudque ſibi *generaliter* in *omnibus* Archiepiſcopatibus & Epiſcopatibus ſui Regni, ac ditionum ſuæ Obedientiæ competere, iis ſolis exceptis, qui titulo *oneroſo* ſunt exempti.

Conformiter ad hanc Declarationem Regiam, & alteram de 2. Aprilis 1675. prioris confirmativam & explanativam, jus *Regaliæ*, Rege urgente, ac tandem etiam Clero conſentiente, licet nonnullis Epiſcopis fortiter reſiſtentibus, ad omnes Eccleſias Metropolitanas & Cathedrales extenſum eſt.

XVIII. In Imperio quoad *Regaliam* moderatius agitur, ut notat Zypæus in Jure novo *De electione num.* 3. "ut Epiſcopi qui & Principes ſint (ut ſunt ple-„ rique) ſtatim per ſe vel alios juramenta debita præ-„ ſtent quidem, & Regalia ac feuda ſua relevent; non „ tamen vacante Sede temporalitas ad manus Impe-„ ratoris ponitur, ſed Capitulum adminiſtrat pro Suc-„ ceſſore: ſed id forte, quia Pontifices Germanos Im-„ peratores Fredericum, Henricum, &c. ſuperarunt: „ Bonifacius VIII. Philippum Pulchrum aut Succeſ-„ ſores non item.

Belgii Epiſcopatus, ſi Tornacenſem excipiamus, juri *Regaliæ* ſubjecti non ſunt; unde temporalia per Capitulum aut Oeconomum à Capitulo deputandum Sede vacante adminiſtrantur pro ſucceſſore; atque ipſa Beneficiorum collatio novo Epiſcopo reſervatur; juxta ea quæ titulo 9. *cap.* 2. dicta ſunt.

… *religioſi fuerunt Romani Pontifices.*

3. *Suffraganeorum in Conſecratione olim requiſita fuit præſentia, aut ut minus aſſenſus.*
4. *Tres ut minus Epiſcopi debent eſſe præſentes.*
5. *Hæc diſciplina tam in Græca quam Latina Eccleſia etiam hodie obtinet.*
6. *Ratio hujus diſciplinæ.*
7. *Præſentia plurium Epiſcoporum ſpectat dumtaxat ad diſciplinam.*
8. *Neceſſitate cogente poteſt interdum ab hac diſciplina recedi; & à duobus Conſecratio peragi.*
9. *Ita Ordinatus Pelagius I. Papa.*
10. *Etiam ab uno Epiſcopo fieri poteſt Conſecratio, nec apud Veteres deſunt exempla.*
11. *Probatur auctoritate S. Gregorii.*
12. *Conformis eſt moderna praxis Curiæ Romanæ.*
13. *Quoad Conſecratorem Epiſcoporum hodierna diſciplina difformis eſt à priſtina.*
14. *Conſecratio tam ex veteri, quam moderna diſciplina debet fieri intra tres menſes.*
15. *Eſt tamen differentia in tempore à quo tres menſes computari debent.*
16. *Quo in loco fieri debeat?*

I. PRÆCIPUAM in confirmatione Epiſcoporum authoritatem per duodecim & amplius ſecula fuiſſe penes Metropolitanos, titulo præcedenti abunde probatum fuit. Cùm verò confirmatio ab ipſa Conſecratione vix ſejungeretur, ſed Metropolitanus unà cum Epiſcopis Comprovincialibus, examine ſupra electionis forma ac perſona electa facto, ad Ordinationem ſeu Conſecrationem procederet; ſi electionem canonicam & perſonam electam idoneam reperiſſet; mirum non eſt, ſi primas quoque in Conſecratione Epiſcoporum partes duodecim ſeculis facile Metropolitano delatas eſſe videamus.

Et quidem Canone 6. Nicæno dicitur: "Illud generaliter eſt clarum, quod ſi quis *præter ſententiam Metropolitani* fuerit *factus* Epiſcopus, hunc magna Synodus diffinivit Epiſcopum eſſe *non oportere.*" Apud Gratianum *Diſt. 64. can. 8.*

Hinc illud Innocentii I. ad Victricium Epiſcopum: "Extra conſcientiam *Metropolitani* Epiſcopi, nullus audeat *ordinare* Epiſcopum..... Hoc enim & Synodus Nicæna conſtituit atque definivit." Gratianus ibidem *can. 5.*

II. Eam Metropolitani in conſecrandis Epiſcopis ſuis Suffraganeis prærogativam pluribus inculcat Gelaſius I. apud Gratianum loco citato *can. 6.* atque in illa conſervanda adeò erant religioſi Pontifices, ut Stephanus VI. ne hanc perturbaret, Lingonenſem à populo & Clero rite electum, & Romam pro Conſecratione cum Decreto electionis miſſum (recuſante nimirum Lugdunenſi Metropolitano eum conſecrare) illum conſecrare bis renuerit, ac repulerit, ad Lugdunenſem ſcribens & reſcribens, ut ipſe ſuo munere in hu…cano & Suffraganeis ita ſcribit: "Eccleſiam enim (Carnotenſem) Canonicam electionem in aliquam idoneam perſonam facere admonuimus; admonemus & vos, ut eidem electioni, eam quam oportet aut per vos, aut idoneos nuntios veſtros diligentiam adhibentes, quem electum Canonice cognoveritis, & *manus imponere*, & in Epiſcopum *Conſecrare*, nullâ occaſione recuſetis." *Lib. 4. Epiſt. 15.*

III. Porrò licet præcipua fuerit in Epiſcoporum confirmatione & Conſecratione penes Metropolitanum auctoritas, aliorum tamen Suffraganeorum ſeu Comprovincialium nequaquam negligendus erat conſenſus, & auctoritas.

Confirmationem enim Epiſcoporum Metropolitano & Epiſcopis Suffraganeis per Canones Nicænos alioſque ſubſequentes per continuam decem ſeculorum ſeriem delatam fuiſſe, ſupra oſtendimus. Cumque ordinatio ſive Conſecratio à confirmatione necdum eſſet ſejuncta, etiam Conſecrationem Epiſcoporum, Metropolitano cum Epiſcopis Comprovincialibus delatam fuiſſe cognoſcimus; idque uno conſenſu Theologi & Canoniſtę fatentur; eamque diſciplinam etiam Jure communi ſeu Decretalium conſervatam tradunt ad *Cap. 7.* ꝉ *De Temporib. Ordinat.*

IV. Verùm quia difficile erat ad omnem Epiſcopi ordinationem omnes Provinciæ Epiſcopos *perſonaliter* convenire & aſſiſtere, Canone 4. Nicæno cautum fuit, "ut ſi hoc difficile fuerit vel aliqua urgente neceſſitate, vel itineris longitudine, certè tres Epiſcopi debeant in unum congregari; ita ut etiam cæterorum, qui abſentes ſunt, conſenſum in litteris teneant, & ita faciant ordinationem." Gratianus *Diſt. 64. can. 1.*

V. Et licet tum præſens Canon, tum plerique alii eandem diſciplinam præſcribentes, videantur non tantùm de Conſecratione, ſed vel præcipuè de electione & confirmatione Epiſcopi agere; nihilominus ex hiſce Canonibus ſtabilita ac conſervata fuit in Græca pariter ac Latina Eccleſia hactenus diſciplina, ut ad Conſecrationem Epiſcopi convenire, eique *perſonaliter* aſſiſtere debeant, præter Metropolitanum aliumve Epiſcopum ordinantem, duo alii Epiſcopi.

"Adſint (ait modernum Pontificale Romanum *Titulo De Conſecratione Electi in Epiſcopum*) *duo ad minus Epiſcopi aſſiſtentes.*" Et Rituale Græcorum ordinem in Conſecratione Epiſcopi ſervandum præſcribens, ait: "*Tres* verò Pontifices ſive etiam plures, Pontificium omnem ornatum induti, in ſellis ſuis ſedent ante ſacras ſancti altaris fores.

VI. Rationem hujus diſciplinæ jam pridem aſſignavit Innocentius I. in Epiſtola ad Victricium apud Gratianum *Diſt. 64. can. 4.* "Ne unus Epiſcopus ordinare præſumat Epiſcopum, ne, ait, *furtivum Beneficium* præſtitum videatur. Hoc enim & in Nicæna Synodo conſtitutum eſt, atque definitum.

Quaſi diceret: noluit Synodus, ut Epiſcopus *furtivè*

Digitized by Google

ta, merito religioſe obſervetur, nihilominus, ſicut in aliis diſciplinæ articulis contingit, neceſſitate cogente, ex Superiorum judicio, ab ea nonnihil recedi poſſe, & ratio & authoritas probant.

Et quidem in Conſtitutionibus Eccleſiæ Alexandrinæ ſub nomine Apoſtolorum præcipitur, *Ut ordinetur Epiſcopus à tribus Epiſcopis; neceſſitate verò cogente à* Duobus. Apud Gulielmum Beveregium in notis ad Canonem 1. Apoſtolorum.

Et in Conſtitutionibus vulgò Apoſtolorum *lib.* 3. *cap.* 20. " Jubemus autem ut *à tribus* Epiſcopis Epiſcopus ordinetur, & *ut minimum à duobus*: ita ut ab „ uno conſtitui non poſſit; teſtimonium enim duorum „ & trium firmius eſt & certum.

IX. Sic Ordinatus eſt Pelagius I. Epiſcopus Romanus à duobus Epiſcopis & uno Preſbytero, ſcilicet, " Dum non eſſent Epiſcopi qui eum ordinarent, in„ venti ſunt *duo* Epiſcopi, Joannes de Peruſio, & Bo„ nus de Ferentino, & Andræas *Preſbyter* de Oſtia, & „ eum ordinaverunt Pontificem; tunc enim non erant „ in Clero qui poterant eum promovere. " Anaſtaſius Bibliothecarius in ejus vita.

X. Quin & eadem neceſſitate urgente quidni ab *uno* Epiſcopo Epiſcopus ordinari poſſet? cum ſicuti *trium*, ita quoque *duorum* præſentia ad diſciplinam, non ad ſubſtantiam ſeu eſſentiam Conſecrationis ſpectare videatur: nec deſunt apud veteres hujuſmodi ordinationis exempla.

Syneſius Siderium Palæbiſcæ Epiſcopum à Philone Cyrenenſi ſolo ordinatum fuiſſe refert; additque: *Verum in temporibus formidoloſis, ſummum jus prætermitti neceſſe eſt. Epiſt.* 67.

XI. Sed in hanc rem digniſſima notatu eſt S. Gregorii ad Auguſtinum Anglorum Apoſtolum reſponſio. Interrogaverat eum Auguſtinus, " Si longinquitas iti„ neris magna interjaceat, ut Epiſcopi non facilè va„ leant convenire, an debeat *ſine aliorum* Epiſcoporum „ præſentia Epiſcopus ordinari? Reſpondit Gregorius: „ Et quidem in Anglorum Eccleſia, in qua adhuc *ſolus* „ Epiſcopus inveniris, ordinare Epiſcopum *non aliter* „ *niſi ſine Epiſcopis* potes. " Ita Beda in Hiſt. Angl. *lib.* 1. *cap.* 27. à quo primùm hanc epiſtolam accepimus; uti notat Vir eruditus Petrus Guſſanvillæus in notis ad hanc epiſtolam, quæ eſt 31. lib. 12. obſervatque tam ex antiquis quàm recentioribus editionibus, codicibus manuſcriptis, & auctoribus Eccleſiaſticis, hanc eſſe genuinam epiſtolæ lectionem; vitioſam verò quorumdam exemplarium quæ habet: *Ordinare Epiſcopum non aliter niſi cum Epiſcopis potes.* Idem notat

Et ex præſcripto ejuſdem Pontificalis, Ordinator priuſquam Conſecrationem inchoet, petit ab Epiſcopis Aſſiſtentibus, & Electum Conſecratori ut eum ad onus Epiſcopatus ſublevet, præſentantibus; *Habetis mandatum Apoſtolicum*? quo lecto demum ad Conſecrationem procedit.

XIV. Jampridem in Concilio Calchedonenſi decretum fuit, " ut intra *tres menſes* Epiſcoporum ordi„ nationes fiant, niſi inexorabilis utique neceſſitas effe„ cerit, ut dilationis tempus prorogetur. " Gratianus *Diſt.* 75. *Can.* 2.

Synodus Tridentina advertens plures Epiſcopos electos, munus conſecrationis negligere; rati ſibi ſufficere accepta confirmatione, ea quæ juriſdictionem & temporalium adminiſtrationem & uſum ſpectant, pleno jure obtinuiſſe, edixit: " Eccleſiis Cathedralibus, „ ſeu ſuperioribus quocumque nomine ac titulo præfe„ cti, etiam ſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales „ ſint, ſi munus Conſecrationis intra *tres menſes* non „ ſuſceperint, ad fructuum perceptorum reſtitutionem „ teneantur: ſi intra totidem menſes poſtea id facere „ neglexerint, Eccleſiis ipſo jure ſint privati. " *Seſſ.* 23. *cap.* 2. *De reform.*

XV. Sive ergo priſtinam ſive modernam ſpectemus diſciplinam, Conſecrationi peragendæ trium menſium tempus eſt præfixum; hac tamen differentia, quod Canon Calchedonenſis (uti rectè monet Lupus) " *à* „ *cœpta vacatione*, Tridentinum verò Decretum à *data* „ per D. Papam *confirmatione*, velit tres menſes com„ putari.

Dum enim Metropolitano & Epiſcopis Comprovincialibus præcipuæ partes eſſent in eligendo, confirmando & conſecrando Epiſcopo, omnia facilè intra tres menſes à die vacationis expediri poterant: ſed devoluto jure confirmandi & providendi ad Sedem Apoſtolicam, vix poſſibile eſt, ut omnia intra tres menſes à die vacationis expediantur; ideoque à die obtentæ proviſionis Apoſtolicæ tempus trium menſium conſecrationi præfixum computari cœpit.

XVI. „ Conſecratio verò (ait Synodus Triden„ tina loco citato) ſi extra Curiam Romanam fiat, in „ Eccleſia, ad quam promoti fuerint, aut in Provincia, „ ſi commodè fieri poterit, celebretur.

7. *Eodem ſeculo exigi cœpit per Romanos Pontifices ab Epiſcopis eorum ordinationi* immediatè *ſubjectis: & per Metropolitanos à ſuis Suffraganeis.*

8. *Hodie ab omnibus Epiſcopis præſtatur Romano Pontifici juxta formam in Pontificali expreſſam.*

9. *Tres priores articuli in formula juramenti expreſſi, conformes ſunt Juramento fidelitatis à vaſſallo præſtando Domino directo.*

10. *Refertur quartus articulus juramenti; & quæ ſit ejus genuina lectio, oſtenditur.*

11. *Quid per* Regalia Sancti Petri *intelligatur.*

12. *Quintus articulus.*

13. *Sextus articulus.*

14. *Septimus articulus.*

15. *Tres poſteriores articuli cum quadam moderatione intelligendi.*

16. *Viſitationis Liminum Apoſtolorum, de qua in articulo ſeptimo, meminit Synodus Romana anno 743.*

17. *Viſitare Limina Apoſtolorum primitus idem fuit quod ad Synodos convenire; & ſolos Epiſcopos ad Metropolim Romanam pertinentes obligabat.*

18. *Quare citius Metropolitanis quam reliquis Epiſcopis hæc obligatio fuerit impoſita?*

19. *Hodie omnibus generaliter Epiſcopis vi Juramenti imponitur, & quare?*

20. *Quoties Epiſcopi Belgii Limina Apoſtolorum viſitare debeant?*

21. *Quid per Limina Apoſtolorum in formula juramenti intelligatur?*

22. *Quis præcipuus ſcopus viſitationis.*

23. *Juxta formulam Juramenti Epiſcopi non niſi legitimo impedimento detenti per ſpecialem nuntium huic obligationi ſatisfacere poſſunt: & qualis debeat eſſe ille Nuntius?*

24. *De praxi & conſuetudine Belgii Epiſcopi viſitationem hanc abſolvunt per Nuntium.*

25. *Refertur articulus octavus Juramenti; & oſtenditur quomodo hic & alii articuli cum quadam moderatione ſint intelligendi.*

26. *Proponitur articulus nonus Juramenti.*

27. *Sæculo etiam XIV. ſimile juramentum fidelitatis & obedientiæ ab Epiſcopis præſtabatur Metropolitanis.*

28. *Formulæ hodiernæ multa addita ſunt poſt tempora Gregorii VII.*

I. PRiſtina Patrum ætas attendens, quam enixè ac ſeverè Chriſtus inculcaſſet, & Apoſtolus Jacobus monuiſſet, *non jurare omnino; ſit autem ſermo veſter, eſt, eſt, non, non, quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.* Matth. 5. admodum ſolicita fuit, ne citra neceſſitatem inevitabilem juramentum, præſertim à Miniſtris Eccleſiæ exigeretur.

Hinc illud etiam ſeculo 9. Concilii II. Cabilonenſis: ... nuunt illa ipſa Regum Francorum Capitularia; in quibus *lib.* 7. *cap.* 466. legitur: " Quando Preſbyteri „ aut Diaconi per Parochias conſtituuntur, oportet eos „ *profeſſionem* Epiſcopo ſuo facere. " Quid hæc profeſſio contineret, titulus ipſius Capitularis oſtendit: „ Ut Preſbyteri & Diaconi quando per Parochias con„ ſtituuntur, *ſtabilitatis & obedientiæ ſuæ* atque *ſtatuta* „ *ſervare* promiſſionem ſuo faciant Epiſcopo.

Similem profeſſionem ſuis Metropolitanis in ſua ordinatione faciebant Epiſcopi. Extat in Appendice tomi 8. Conciliorum generalium *col.* 1881. profeſſio Adalberti futuri Epiſcopi Morinenſis, Hincmaro Rhemorum Archiepiſcopo oblata, in qua præter profeſſionem fidei habetur: " Privilegio etiam Metropolis Rhe„ morum Eccleſiæ ac ejus *Præſulis*, ſecundum Sacro„ ſanctos Conciliorum Canones, & Decreta Sedis „ Apoſtolicæ ex Sacris Canonibus & legibus promul„ gata, pro ſcire & poſſe, abſque dolo & ſimulatio„ ne, vel indebita & pertinaci contradictione, me „ *obediturum* profiteor.

Eamdem profeſſionem eidem Remorum Archiepiſcopo feciſſe Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum ejus nepotem, ſcribit Amoinus, aut ejus Continuator ad annum 870. eamque in Concilio apud Attiniacum Epiſcoporum decem Provinciarum, cùm de multis, atque inter alia de inobedientia erga ſuum Archiepiſcopum impetraretur, propriâ manu ſubſcriptam porrexit.

Porrò in hac profeſſione nullius Juramenti mentio occurrit; nec aliud quam Canonicam obedientiam Metropolitano debitam exprimit. Unde Hincmarus Remenſis de Laudunenſi loquens ait: " Non debuerat „ oblivíſci *profeſſionis* & ſubſcriptionis ſuæ, ante Or„ dinationem Epiſcopalem: qui coram Altari Sanctæ „ Mariæ, & cunctis qui adfuerunt, non ſolùm de Re„ menſi Eccleſia, & de Laudunenſi Parochia, verùm „ & de Rhemorum Provincia Epiſcopis, & aliis di„ verſi ordinis Viris, ſecundùm morem Rhemenſis Ec„ cleſiæ, ſicut *ſoliti erant Epiſcopi Ordinandi ſubſcri*„ *bere*: poſt Catholicæ fidei profeſſionem, de *obedien*„ *tia* ſua ſecundùm ſacras regulas erga *Rhemorum Me*„ *tropolim* propriâ manu ſubſcripſit.

III. Tametſi circa ſeculum undecimum profeſſioni Juramentum ſubinde adjungi cœperit, nihilominus illa profeſſio ſolam adhuc *Canonicam obedientiam* reſpiciebat; quod ex profeſſione Thomæ Eboracenſis factâ S. Lanfranco Archi-Epiſcopo Cantuarienſi manifeſtum eſt.

Poſtquam enim anno 1072. multùm diſputatum fuiſſet de ſubjectione, quam Eccleſia Eboracenſis debebat Eccleſiæ Cantuarienſi, tandem " Lanfrancus Dorober„ nenſis Archi-Epiſcopus ex antiqua Anteceſſorum con„ ſuetudine oſtendit, Archi-Epiſcopum Eboracen„ ſem profeſſionem Archi-Epiſcopo Cantuarienſi face„ re etiam cum *Sacramento* debere (inquiunt Acta „ Concilii

Digitized by Google

Domino directo : *Non ero in conſilio , neque in facto , ut vitam , aut membra , aut Papatum perdant , aut capti ſint malâ captione.*

V. Novam fuiſſe hanc juramenti formulam ſufficienter quoque probat epiſtola Paſchalis II. ſub finem ſeculi 11. aut initium ſeculi 12. ſcripta ad Archiepiſcopum Panormitanum, cujus fragmentum extat in *Cap.* 4. ꝟ *De elect.* & integra refertur in prima Decretalium collectione Antonii Auguſtini eodem titulo *cap.* 21. & tomo 10. Conciliorum inter epiſtolas Paſchalis II. ubi tamen inſcriptio alia eſt ; *nec mirum*, inquit Vir eruditus Franciſcus Florens ad titulum *De electione pag.* 119. edit. anni 1679. *eodem enim exemplo, ad plures Metropolitanos miſſam fuiſſe, varietas inſcriptionis indicat.*

Ita Litteras orditur Paſchalis. " Significaſti Reges ,, & Regni Majores admiratione permotos, quod Pallium tibi ab Apocriſariis noſtris tali conditione oblatum fuerit, ſi Sacramentum, quod à nobis ſcriptum ,, detulerant *exhiberes*, " vel ut alia lectio habet, *jurares.*

Hæc quid aliud, quam rem hactenus inuſitatam, quæ ſuâ novitate admirationem ingerere ſolet, indicant ? Quod & totus epiſtolæ contextus oſtendit ; qui unicè in hoc collimat, ut evincat, Pontifici liberum eſſe in conceſſione Pallii exigere juramentum, quod pro conſervanda Eccleſiæ unitate, & obedientia in Sedem Apoſtolicam judicat neceſſarium ; unàque obloquentium argumentis occurrere conatur ; atque ipſius juramenti æquitatem & neceſſitatem adſtruere.

Mirum ergo videri non debet, ſi nec in Ordine Romano veteri, nec apud Alcuinum, Amalarium, Rabanum Maurum, atque his recentiorem Rupertum Abbatem, ulla hujuſmodi juramenti mentio occurrat ; quamvis omnes ex profeſſo de *Pallio* ſcripſerint ; cumque omnes vel Galli, vel Germani, aut Scoti fuerint, non obſcurè innuitur, illis in partibus juramentum hoc, etiam in receptione Pallii, ſerius notum fuiſſe.

VI. At ſeculo decimo tertio in conceſſione Pallii, Romanos Pontifices à nonnullis ſaltem Metropolitanis hujuſmodi juramentum exegiſſe, evincunt acta Innocentii III. edita à Franciſco Boſqueto ; in quibus paginâ 64. extat Formula dandi Pallium cum adjuncto fidelitatis juramento ſimili Gregoriano.

VII. Quin & eodem labente ſeculo invaluiſſe, ut idem juramentum exigeretur etiam ab Epiſcopis ad ordinationem Pontificis Romani immediatè ſpectantibus ; ſive, *à ſuis Coëpiſcopis ſibi immediatè ſubjectis*, teſtatur Gregorius IX. *in Cap.* 13. ꝟ *De Majoritate fidelis ero Sancto Petro, Sanctaque Romanæ Eccleſiæ, Dominoque meo Papæ C. ejuſque ſucceſſoribus Canonicè intrantibus. Non ero in conſilio* (Pontificale addit : *aut conſenſu*) *neque in facto, ut vitam perdat aut membrum, vel capiatur mala captione* (addit Pontificale : *aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur ; vel injuria aliqua inferantur, quovis quæſito colore.*) *Conſilium quod mihi aut per ſe, aut per litteras, aut nuntium manifeſtabit, ad ejus damnum* (Pontificale addit : *me ſciente*) *nulli pandam.*

Hi articuli ſat oſtendunt, hoc Juramentum Fidelitatis præcipuè concernere Epiſcopos qui Sedi Apoſtolicæ non in ſpiritualibus dumtaxat, ſed & in temporalibus ſubjecti ſunt.

X. Quartus articulus in *Cap.* 4. ꝟ *De jurejurando*, exprimitur hac formâ : *Papatum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ & regulas Sanctorum Patrum* (pro his finalibus verbis legitur in Pontificali : *Et regalia Sancti Petri*) *adjutor ero ad defendendum & retinendum, ſalvo ordine meo, contra omnes homines.*

Pontificali Romano conſonat formula Gregorii VII. prout refertur in Concilio Romano VI. anno 1079. quæ extat tomo 10. Conciliorum generalium edit. Labeanæ *col.* 379. Ibi enim legitur : *Papatum Romanum &* REGALIA *Sancti Petri adjutor ero ad retinendum & defendendum ſalvo ordine meo.*

Hanc lectionem ſibi *valde placere* dixit Antonius Auguſtinus ad *Cap.* 20. *De elect.* in prima collectione ; atque unà dicit : " Erratum eſſe videtur ex litterarum compendio. In alia formula Sacramenti ,, Roberti Ducis Apuliæ, Calabriæ, & Siciliæ eſt : ,, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, tibique adjutor ero ad ,, tenendum, adquirendum & defendendum *regalia* ,, *Sancti Petri*, ejuſque poſſeſſiones pro meo poſſe contra omnes homines. " Hæc ille ; notatque & vir eruditus Franciſcus Florens, hanc eſſe veram & antiquam lectionem.

XI. *Regalia S. Petri* hìc accipiuntur pro *Patrimonio* Sancti Petri ; quod apertè confirmat Formula Innocentii III. extans in ejus geſtis pag. 64. in qua ita explicantur Regalia. *Honores, dignitates & rationes Apoſtolicæ Sedis defendam pro poſſe, ſalvo ordine meo :* & pluribus probat D. Du Cange in ſuo *Gloſſario*, verbo *Regalia :* ideoque dici poteſt, quod ſub nomine *Regalium* eorumque defenſionis in Formula Gregorii VII. omnia eſſent comprehenſa, quæ latius in Pontificali Romano ex præſcripto Clementis VIII. his verbis ſunt expreſſa : " Jura, honores, *privilegia & auctoritatem* ,, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Domini noſtri Papæ & ſuc- ,, ceſſorum

la, *quem certum*, &c. in Pontificali omittitur) *in eundo & redeundo honorifice tractabo, & in ſuis neceſſitatibus adjuvabo.*

XIV. Septimus eſt: *Limina Apoſtolorum ſingulis annis* (Pontificale: *Singulis trienniis*) *per me aut per certum nuntium* (Pontificale: *Perſonaliter per meipſum*) *viſitabo: niſi eorum abſolvar licentiâ.* Hæc ultima clauſula non habetur in Pontificali, ſed adduntur ſequentia: *Et Domino noſtro ac ſucceſſoribus præfatis, rationem reddam de toto meo Paſtorali officio, ac de rebus omnibus ad meæ Eccleſiæ ſtatum, ad Cleri & populi diſciplinam, Animarum denique, quæ meæ fidei traditæ ſunt, ſalutem, quovis modo pertinentibus*; & cætera quæ inferiùs referentur.

Totus hic Articulus de viſitatione Liminum Apoſtolorum deeſt in formula Gregorii VII. ſuprà citatâ; ſed vice illius habentur hæc, quæ nec in Decretalibus, nec in Pontificali occurrunt: *His quos nominatim excommunicaverint ſcienter non communicabo: Romanam Eccleſiam per* SÆCULAREM MILITIAM *fideliter juvabo, cùm invitatus fuero.*

Hîc rurſus non obſcurè innuitur, juramentum hoc primitus conceptum fuiſſe pro ſolis Epiſcopis, qui etiam in temporalibus Sedi Apoſtolicæ aliquo vinculo obſtricti eſſent.

XV. Cæterum circa tres poſteriores articulos notandum, tria ibidem præſcripta, ita commodè & rectè ab Epiſcopis præſtari poſſe, dummodo conſenſus Regis & Principum interveniat, præſertim in Gallia & hiſce Provinciis, in quibus abſque conſenſu Regis, nec Legatum Pontificis ut talem agnoſcere, adire, excipere & comitari; nec Regni finibus excedere, vel ad Synodum vel ad Pontificem licet proficiſci. De quibus videri poteſt Franciſcus Florens ad titulum *De conceſſione Pallii pag.* 231. & ab eo citati: & quæ infra titulo de Nuntiis & Internuntiis Apoſtolicis notata ſunt.

XVI. De *liminum Apoſtolorum* viſitatione mentio fit in Synodo Romana ſub Zacharia Papa anno 743. *can.* 4. ex qua deſumptus eſt *Canon* 4. *diſt.* 93. apud Gratianum, uti rectè notarunt Correctores Romani.

In hoc Canone ſtatuitur: " Ut juxta Sanctorum „ Patrum & Canonum ſtatuta, omnes Epiſcopi, qui „ hujus *Apoſtolicæ Sedis ordinationi ſubjacebunt*, qui „ *propinqui* ſunt, *annuè* Idibus menſis Maii San- „ ctorum Principum Apoſtolorum Petri & Pauli *liminibus* præſententur, omni occaſione ſepoſita: qui ve- „ rò de *longinquo*, juxta *chirographum* ſuum impleant. „ Nam qui hujus Conſtitutionis contemptor extiterit, „ præter ſi ægritudine valida fuerit detentus, ſciat ſe „ *Canonibus* ſubjacere.

XVII. Duo nobis hic Canon aperit. Alterum, quod Epiſcopi Liminibus Apoſtolorum ſe præſentare deberent, ut Synodo annuè juxta Canones celebrandæ intereſſent; atque *Liminibus Apoſtolorum ſe præſenta-*

„ Octobr. *Romam* fraterno *Concilio ſociandi*, indiſſi- „ mulanter occurrant.

Hic ergo manifeſtum eſt, obligationem veniendi Romam, a Sancto Leone elici ex obligatione accedendi Synodos Provinciales.

Cùm verò juxta priſtinam Eccleſiæ diſciplinam, Epiſcopi ad ejus ſpectarent Synodum à quo ordinationem acciperent, facile intelligitur, cur Epiſcopi ordinationi Sedis Apoſtolicæ immediate ſubjecti ad Limina Apoſtolorum accedere ſpecialiter adſtricti eſſent.

XVIII. Hinc ulterius intelligimus, quare hæc obligatio citius Metropolitanis, quam Epiſcopis cæteris impoſita ſit; uti colligitur ex Epiſtola 6. Paſchalis II. quia ſcilicet, Metropolitanorum ordinatio citius, quam Epiſcoporum ad Sedem Apoſtolicam tranſlata eſt; atque Metropolitani ab eadem Sede *Pallium*, & cum eo *plenitudinem* Sacerdotii accipere conſueverant.

Quod intelligens antiquus Juris Canonici Gloſſographus ad *Cap.* 4. ✠ *De Jurejurando*, verbo, *ſingulis annis*, notavit obligationem viſitandi Limina Apoſtolorum, de qua in citato Capitulo, intelligendam de *Archiepiſcopis & Epiſcopis qui ſubſunt Domino Papæ* NULLO MEDIO. Additur in margine ex Joanne Andræa: *Idem ſervatur in aliis, ſi confirmationem, Conſecrationem vel Pallium à Papa recipiunt.*

XIX. Tranſlatâ ergo non tantum Metropolitanorum, ſed & Epiſcoporum confirmatione & Conſecratione ad Sedem Apoſtolicam, una ipſâ obligatio viſitandi Limina Apoſtolorum, ſive accedendi ad Sedem Apoſtolicam, cujus jam ordinationi omnes immediate cenſentur ſubjici, generaliter ad Epiſcopos, unà cum juramento extenſa fuit.

XX. Cumque jam inter Epiſcopos huic obligationi ſubjectos eſſent nonnulli in Provinciis remotis, quibus ſingulis trienniis Limina Apoſtolorum viſitare, eſſet non parum incommodum, Xiſtus V. varia temporum intervalla, pro varietate Provinciarum & Regnorum præfixit; quæ in Pontificali Romano expreſſa ſunt; atque inter alia ait: " Ad tempus ſingulorum „ quadrienniorum tenentur Germani, Galli, Hiſpani, „ Belgæ, Boëmi, Hungari, Angli, Scoti, Iberni, & „ cæteri omnes qui in Europa ſunt citra mare Germanicum & Balticum, atque omnium Inſularum maris „ Mediterranei.

XXI. Per *Limina Apoſtolorum* in Formula juramenti relatâ in citato *Cap.* 4. non intelligi Eccleſias SS. Petri & Pauli, nec mortua eorum corpora, vel ſepulchra, ſed Papam, vel Sedem Apoſtolicam, aperte colligitur ex verbis quæ ſubjiciuntur: *Niſi eorum abſolvar licentiâ:* quæ neceſſariò ita debent exponi, niſi abſolvar per Papam, qui illis *Liminibus* præeſt, & illorum Apoſtolorum vice fungitur; uti poſt alios Canoniſtas notat Fagnanus adcitatum *Capitulum* 4. Unde obligatio Epiſcoporum

Digitized by Google

„ relationem; in ſequentibus autem viſitationibus ſu-
„ per hoc ſtatu materiali ſimpliciter ſe referat ad rela-
„ tionem primò exhibitam, & tantum adjiciat, ſi quid
„ additum, imminutum, immutatum fuerit, quod
„ S. Congregationem ſcire expediat." Hæc Fagnanus ad dictum *Cap.* 4. *n.* 73.

Status ſpiritualis, ſive formalis, ut eum vocat Fagnanus, in quo præcipue eniti debent; verſatur circa Paſtorale officium atque omnia, quæ ad ipſarum, quibus præſunt, Eccleſiarum regimen & Animarum ſalutem pertinent, de quibus S. Congregatio juxta præſcriptum Xiſti V. edoceri vult, ſcilicet, " quæ in Ec-
„ cleſiis eorum curæ ac fidei commiſſis, Cleri, popu-
„ lique morum diſciplina ſit, quæ Concilii Tridenti-
„ ni, cum in omnibus, tum præcipue in reſidentiæ
„ munere executio, quæ item piæ conſuetudines, &
„ qui omnium denique in via Domini ſint progreſſus.
Sive ut in ſuo juramento ad præſcriptum Pontificalis exprimit Epiſcopus: "Rationem reddam de toto meo
„ Paſtorali officio, de rebus omnibus ad meæ Eccleſiæ
„ ſtatum, ad Cleri & populi diſciplinam, Animarum
„ denique, quæ meæ fidei traditæ ſunt, ſalutem quo-
„ vis modo pertinentibus; & viciſſim mandata Apoſto-
„ lica humiliter recipiam, & quam diligentiſſime exe-
„ quar.

Et hæc quidem generalia ſunt, ſuper quibus S. Congregatio informari debet; quæ pro accuratiore informatione ad ſpecialia deſcendere ſolet; quemadmodum monet Fagnanus, qui & articulos illos ibidem annotat: De quibus ſi ſincere ac pro rei veritate Congregatio informetur, non dubium, quin frequenter perſpectum eſſe debeat Sedi Apoſtolicæ, quantus ſit in pluribus Eccleſiis ſuper hiſce defectus; cui per Sedem Apoſtolicam opportunis remediis meritò occurratur.

XXIII. Formula Juramenti expreſſa in *Cap.* 4. ℣ *De jureſjurando*, tantum obſtringit jurantem, ut *per ſe* VEL *per certum nuntium* Limina Apoſtolorum viſitet; at formula in Pontificali expreſſa, obligat, *perſonaliter* per *ſeipſum* viſitare; nec niſi *legitimo impedimento* detentum, per alium; atque hoc caſu, uti habent verba juramenti; " per *certum* nuntium ad hoc
„ *ſpeciale mandatum* habentem, de *gremio* mei Capi-
„ tuli, aut alium in *dignitate* Eccleſiaſtica conſtitutum,
„ ſeu alias *perſonatum* habentem; aut, his mihi defi-
„ cientibus, per Diœceſanum Sacerdotem; & Clero
„ deficiente omnino, per aliquem alium Preſbyterum
„ ſecularem vel regularem ſpectatæ probitatis & re-
„ ligionis, de ſupradictis omnibus plene inſtructum. De
„ hujuſmodi autem *impedimento* docebo per *legitimas*

eſt illa, quam novum Archiepiſcopum Pariſienſem eidem Pontifici præſtitiſſe teſtatur Florens; extatque apud Andræam Du Sauſſai, libro *De myſticis Galliæ ſcriptoribus*.

Quod de Gallia aſſerit Florens, id quoque de Belgio affirmari poſſe non dubium. Nihil enim certius, quam proviſiones, reſervationes ac mandata Apoſtolica non generaliter & indiſtincte, ſed cum certis limitationibus juxta jura ac receptas Provinciarum atque Eccleſiarum conſuetudines hîc admitti; credendumque nec eorum obſervantiam aliter jurari velle Pontifices; videturque uſus ac communis intellectus, in hunc ſenſum juramentum expoſuiſſe, non tantum quoad hunc articulum, ſed etiam reliquos; ut ſcilicet contenta in illis articulis intelligantur, prout Provinciarum jura ac conſuetudines illa obſervari permittunt.

XXVI. Denique additur in formula Pontificalis: " Poſſeſſiones verò ad menſam meam pertinentes non
„ vendam, nec donabo, neque impignorabo; nec de
„ novo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam
„ cum conſenſu Capituli Eccleſiæ meæ, inconſulto
„ Romano Pontifice. Et ſi ad aliquam alienationem de-
„ venero; pœnas in quadam ſuper hoc edita Conſtitu-
„ tione contentas, eo ipſo incurrere volo.

XXVII. Juramenti ab Epiſcopis præſtandi de non alienandis rebus ad ſuam menſam ſpectantibus fit mentio in *Cap.* 8. ℣ *De Rebus Eccleſiæ non alienandis*; illudque vel Pontifici, vel Metropolitano præſtandum erat. " Nam (ut ait Gloſſa ibidem verbo, *Sacramen-*
„ *to*) quilibet Epiſcopus qui *immediatè* Domino Papæ
„ ſubeſt, jurat ei fidelitatem, quod non alienabit bona
„ Eccleſiæ, nec infeudabit, & idem juramentum præ-
„ ſtant alii Epiſcopi *ſuis Metropolitanis*.

Hîc nota, tempore Gloſſographi hujus, id eſt, ſeculo 14. nondum omnes Epiſcopos præſtitiſſe hoc juramentum fidelitatis Romano Pontifici; ſed tantum immediatè Pontifici ſubjectos; reliquos verò illud idem præſtitiſſe ſuis Metropolitanis; ſive Epiſcopos, uti ante diximus, juramentum præſtitiſſe illi à quo ordinationem ſive confirmationem accipiebant. Et etiamnum hodie extat in Pontificali Romano ordo Conſecrationis, quo à Metropolitano electus ordinari ſolebat; ubi idem pene per omnia juramentum, quod hodie Pontifici præſtatur, præſtandum præſcribitur Metropolitano. Habetur in Pontificali ſub titulo, *De ſcrutinio quo Antiqui utebantur antequam* ELECTUS *in* EPISCOPUM *conſecraretur*. Plura de hoc Juramento dicentur infrà Titulo De Metropolitanis.

XXVIII.

Innocentii III. in uſu fuit.

3. *Olim ſolebat fieri præſentatio electi pridiè ante Conſecrationem per Archipreſbyterum vel Archidiaconum Eccleſiæ vacantis.*

4. *Hodie Conſecrator tantum petit à præſentantibus electum, an habeant* mandatum Apoſtolicum; *& quæ hujus ratio?*

5. *De examine electi faciendo ante Conſecrationem.*

6. *In quo hæc examinandi ratio differat à priſtina Patribus uſitata?*

7. *Conſecrator electo exponit, quid Epiſcopum facere oporteat.*

8. *Liber Evangeliorum cervicibus & ſcapulis electi imponitur; & Conſecrator cum Epiſcopis aſſiſtentibus manus Capiti conſecrandi imponit.*

9. *Manuum impoſitio ritus eſt antiquiſſimus, ſemper in Eccleſia tam Latina quam Græca obſervatus.*

10. *Impoſitio libri Evangeliorum etiam eſt antiquiſſima, non tamen univerſaliter ubique eodem tempore recepta.*

11. *Hæc verba* Accipe Spiritum Sanctum *recitari in ipſa manuum impoſitione recens eſt cæremonia; non tamen fruſtrà dicuntur.*

12. *Oratio Conſecratoris pro Conſecrato.*

13. *De unctione capitis & manuum Conſecrati.*

14. *Benedictio & traditio* Baculi *Paſtoralis, & hujus cæremoniæ antiquitas.*

15. *Cur in ordinatione Romani Pontificis, hæc cæremonia omittatur; & an olim non fuerit adhibita?*

16. *Impoſitio* annuli, *& ejus antiquitas.*

17. *Traditio libri Evangeliorum ipſi Conſecrato eſt recens cæremonia.*

18. *Conſecratus offert panem & vinum, quod antiquitus etiam à populo fiebat.*

19. *Conſecratus cum Conſecratore ſtando Miſſam peragit, & de eadem Hoſtia, & eodem Calice communicant.*

20. *Hic ritus olim in Eccleſia Latina, & hodie etiam in Eccleſia Græca eſt uſitatus & ordinarius.*

21. *Impoſitio* Mitræ, *& quando ejus uſus incœperit?*

22. *De* Chirothecis *Pontificalibus.*

I. Ritu hodierno, Electus ſive Nominatus medius inter duos Epiſcopos ducitur ad Metropolitanum ſive Conſecratorem; & ſenior aſſiſtentium eum Conſecratori præſentat conſecrandum ſub hac formula verborum: *Reverendiſſime Pater, poſtulat Sancta Mater Eccleſia Catholica, ut hunc præſentem Preſbyterum ad onus Epiſcopatus ſublevetis.*

II. Tempore electionis petebat Metropolitanus: *Scitis illum eſſe dignum:* Reſpondebat Epiſcopus: *Quantum humana fragilitas noſſe ſinit, & ſcimus & credimus illum dignum eſſe.*

Hancque formulam in uſu fuiſſe tempore Innocentii III. patet ex ejus reſponſo relato in *Cap. unico De ſcrutinio in Ordine faciendo;* ubi interrogatus, pro ejuſdignitate, eo quod per alios eſt præſentatus *ut bonus*, ad hoc eſt electus *ut bonus* & confirmatus: ſicut in illo qui petit conſecrari; & tunc præſumitur accidentalis bonitas. Hæc quidem vera ſunt, quando ipſi teſtanti conſtat, in electione aut confirmatione Conſecrandi ita fuiſſe inquiſitum in idoneitatem Conſecrandi, ut reverà notitiam illius habere cenſeatur; ideoque de illa teſtari poſſit: alioquin, uti rectè monet Joannes Andreas, *Quomodò teſtificabitur de eo quod non novit?*

III. Solebat inſuper die præcedente ipſam Conſecrationem fieri alia præſentatio ipſius Electi per Archipreſbyterum vel Archidiaconum Eccleſiæ cui Electus erat præficiendus; qui Electum medium inter duos Canonicos ejuſdem Eccleſiæ Metropolitano præſentabat; qui Metropolitano interroganti: *Fili mi, quid petis?* reſpondebat: *Ut Deus & Dominus Noſter concedat nobis Paſtorem:* Rurſus eum interrogabat Metropolitanus: *Quod vobis complacuit in illo?* Reſpondebat præſentans: *Modeſtia, humilitas, patientia, & cæteræ virtutes.* Ulterius Metropolitanus: *Habetis Decretum?* Reſpondebat: HABEMUS. Tum legebatur Decretum, quo declarabatur, Canonicos præſentem Preſbyterum in ſuum Epiſcopum elegiſſe; eumque in Pontificem ordinari poſtulare: quæ latius referuntur in Pontificali Romano ſub titulo *De Scrutinio Serotino.*

IV. Hodie omnibus hiſce interrogationibus & reſponſionibus omiſſis, Conſecrator poſtulationi Epiſcopi offerentis hoc unum reponit: *Habetis mandatum Apoſtolicum?*

Reſpondente Epiſcopo aſſiſtente, *habemus:* jubetur legi mandatum, quo auctoritate Sedis Apoſtolicæ conſecrandi poteſtas committitur.

Cùm ergo *Conſecratio* fiat auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſive ex ejus delegatione, mirum non eſt, ſi Conſecrator ex præſcripto Pontificalis Romani, non interroget Epiſcopos aſſiſtentes & Electum conſecrari poſtulantes, *num ſciant eum eſſe dignum;* quia, uti refertur in citato reſponſo Innocentii III. Pontifex non in ordinatione Pontificis, ſed in ordinatione Diaconi vel Preſbyteri id interrogare etiam in eo tempore ſolebat.

V. Lecto mandato Apoſtolico, nec non præſtito per Electum juramento, de quo capite præcedenti, incipit Conſecrator Electum examinare; quod antiquam Patrum inſtitutionem docere aſſerit; tum obſervetur illud Apoſtoli: *Manus nemini citò impoſueris:* tum, ut etiam is, qui ordinandus eſt, erudiatur, qualiter ſub hoc regimine conſtitutum oporteat converſari in Eccleſia Dei.

Extat formula examinis modernæ planè ſimilis in antiquo Ordine Romano; in qua tamen poſt articulum de obedientia ac ſubjectione Romano Pontifici exhibendâ, ſubjicitur articulus, quo ſimilis fides & ſubjectio Metropolitano, ejuſque Succeſſoribus promittebatur à Conſecrando.

VI.

Digitized by Google

uſque liber ipſe eidem Electo in manus tradendus ſit, continue ſuſtinet. Deinde Conſecrator & Aſſiſtentes Epiſcopi, ambabus manibus caput Conſecrandi tangunt, dicentes: *Accipe Spiritum Sanctum.*

IX. Ritum hunc, in quantum *manuum impoſitionem* continet, à Judæis ac Synagoga in Eccleſiam traductum atque ab Apoſtolis obſervatum, & per eorum Succeſſores ad nos tranſmiſſum fuiſſe, oſtendit Guilelmus Beveregius *ad Canonem primum Apoſtolorum*; notatque Morinus de Sacris Ordinationibus *parte* 2. *exercit.* 1. *cap.* 1. tam Græcos, quam Latinos libros Rituales veteres & recentiores in Conſecratione Epiſcopi præſcribere *manuum Epiſcoporum impoſitionem*; imo SS. Patres, cum Epiſcopatus cauſam allegant, ad manuum impoſitionem confugere; ſemperque dicere, per manuum impoſitionem aliquem Epiſcopatus gratiam conſecutum, vel ordinatum, vel factum Epiſcopum.

X. Nec tantum ritus hic, quoad manuum impoſitionem eſt antiquiſſimus, ſed etiam quoad ipſam *Evangelii impoſitionem* Patribus uſitatus fuit; " eamque *omnes* Rituales antiqui & recentes Latini, Græci, Syri „ commemorant: quam S. Clemens, S. Dionyſius, „ Concilium Carthaginenſe IV. referunt & explicant, „ quam denique laudat S. Chryſoſtomus in oratione „ quâ probat, unum eſſe Novi & Veteris Teſtamenti „ Legiſlatorem," inquit Morinus loco citato *num.* 3. qui tamen ibidem *num.* 5 obſervat, quod antiquiſſima hæc ceremonia non fuerit univerſaliter ab omnibus Eccleſiis accepta; quod ibi latius proſequitur; aſſeritque, plures Eccleſias in Gallia & Germania hanc ceremoniam olim non obſervaſſe; imo, nec forſan primis temporibus Romanam Eccleſiam.

XI. Quoad illa verba, *Accipe Spiritum Sanctum*, quæ Conſecrator & Epiſcopi Aſſiſtentes in ipſa manuum impoſitione pronuntiant, recens eſt ceremonia, ſoliſque Latinis, (ſi Morino credimus) nota. " Nulli „ enim, ait, Rituales Latini antiqui hæc habent verba; nuſquam comparent; etiam in recentioribus „ multis nulla eorum mentio. Antiqui Scholaſtici, „ Hugo de S. Victore, Alexander Alenſis, Guilelmus „ Altiſiodor. S. Bonaventura, S. Thomas, licet quæ ad „ Ordines ſpectant *diligenter* & *minutè* perſequantur, „ eorum non meminerunt. Apud Latinos cœpta ſunt „ uſurpari vix ab annis *quadringentis*. Apud Græcos „ autem & Syros, nec eſt, nec umquam fuit illorum „ uſus. Itaque nulla ratione dici poſſunt ad Ordinis „ ſubſtantiam pertinere. " Qui deinde oſtendit, quod nihilominus recte pronuntiaverit Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *can.* 4. *De Ordine.* " Si quis dixerit,

nedictione, in Ordine Pontificali.

Unctionem hanc apud Latinos antiquiſſimam eſſe contendit Morinus de SS. Ordinat. *parte* 3. *exercit.* 6. *cap.* 2. in aliquibus tamen Eccleſiis citius, in aliis ſerius adhibitam fuiſſe probat; ipſamque Epiſcopalem Unctionem in Eccleſia Romana antiquiorem eſſe Preſbyterali.

Expletâ unctione, Conſecrator reſumit præfationem, precaturque ut Deus virtutum & gratiarum abundantiam, per hanc materialem unctionem deſignatam, Electo infundere dignetur: *Hoc Domine*, ait, *copioſè in caput ejus influat; hoc in oris ſubjecta decurrat; hoc in totius corporis extrema deſcendat, ut tui Spiritus virtus, & interiora ejus repleat, & exteriora circumtegat.*

Finitâ præfatione Chorus canit Pſalmum 132. qui loquitur de unctione Aaron; atque interea Conſecrator ungit chriſmate manus Electi; precaturque, ut ipſe Deus eum *Chriſmate & myſticæ delibutionis liquore perfundat, & ſpiritualis benedictionis ubertate fæcundet: Quidquid benedixerit, benedicatur; & quidquid ſanctificaverit, Sanctificetur; & conſecratæ manus iſtius, vel pollicis impoſitio cunctis proficiat ad ſalutem.*

XIV. Poſt hæc benedicit Baculum Paſtoralem, eumque tradit Conſecrato, dicens: *Accipe Baculum Paſtoralis Officii; ut ſis in corrigendis vitiis piè ſæviens, judicium ſine ira tenens, in fovendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate ſeveritatis cenſuram non deſerens.*

Baculi hujus Paſtoralis, qui communiter dicitur *Pedum*, meminit quoque antiquus Ordo Romanus; quin Concilium Toletanum IV. anno 633. *can.* 28. inter ornamenta Epiſcopalia *Baculum* numerat.

Apud Græcos, quemadmodum obſervat Jacobus Goar in notis ad Rituale Græcorum *pag.* 313. edit. Pariſienſis anni 1647. " à cunctis, tum Pontificibus, tum „ Monaſteriorum Præfectis, manibus fertur; illoque „ utpote breviori & minus pretioſâ materiâ conſpicuo, „ (rarò namque argenteus eſt, ſæpius autem ebore & „ ebeno ſolum variegatur) per viam gradientes ſe ſuſtentant: Illoque ut poteſtatis in inferiores exercendæ „ ſymbolo, ab Imperatoribus quondam donari ſolitos „ Patriarchas, & alios præcipuos animarum præfectos, „ ſcribit Codinus *cap.* 20. Patriarcham quidem his verbis: *Patriarcha deinde in ſuggeſtum conſcendens, è* „ *manu Imperatoris pedum Paſtorale accipit.*

Non immerito ergo notavit Morinus citatâ exercitatione 2. *cap.* 2. *n.* 5. hanc ceremoniam eſſe *admodum antiquam.*

Digitized by Google

quæ tamquam ab Aureliano ejus immediato Succeſſore ſcripta circumferuntur, non obſcura præferre ſuppoſitionis & falſitatis indicia. Et quidem per craſſam inſcitiam auctor dicit, Veſpaſianum ſucceſſiſſe *immediate* Neroni. Aſſerit inſuper, Martialem parem cum Apoſtolis à Chriſto poſt reſurrectionem accepiſſe poteſtatem; cum numquam eſuriiſſe vel ſitiviſſe aut aliquo dolore laboraſſe, & alia plura narrantur; quæ non minus fabuloſa ſunt, quam quæ in Synodo Limovacenſi anno 1031. celebrata pro aſſerendo S. Martialis Apoſtolatu, narrantur. Cujus conſequenter auctoritatis reputanda ſit hiſtoria, quę unice innititur fidei hujuſmodi actorum, intelligi poteſt.

Myſticas rationes plures allegant Gloſſa, Joannes Andreas aliique relati ad citatum Cap. *Unicum*, Verbo: *Myſticam rationem*: quæ, an ſat ſint convenientes, meritò Lector expendet: illud interim conſtat, Romanos Pontifices olim etiam uſos fuiſſe virga Paſtorali.

Luitprandus enim loquens de exauctoratione Benedicti V. Pontificis in quodam Romano Conciliabulo factâ anno 964. inter alia dicit: "Poſt hæc Pallium „ ſibi abſtulit (Benedictus) quod ſimul cum *Pontifi- „ cali ferula*, quam manu geſtabat, Domino Papæ „ Leoni reddidit, quam *Ferulam* idem Papa fregit, „ & fractam populo oſtendit." Habetur tomo 9. Conciliorum Generalium *Col.* 659. Eadem habet author Appendicis ad Reginonem anno 964. Et Cencius Camerarius in Ceremoniali, de inauguratione Celeſtini III. Papę: "Idem Electus ſedet ad dexteram in ſe- „ de Porphyretica, ubi Prior Baſilicæ S. Laurentii „ dat ei *Ferulam*, quæ eſt ſignum *Regiminis* & *corre- „ ctionis*.

XVI. Poſt traditum Baculum Paſtoralem, Conſecrator benedicit *annulum*; cumque in digitum annularem dexteræ manus Conſecrati immittit, dicens: *Accipe annulum, fidei ſcilicet ſignaculum; quatenus Sponſam Dei, Sanctam videlicet Eccleſiam, intemerata fide ornatus, illibatè cuſtodias.*

Meminit quoque *annuli* tamquam ornamenti Pontificalis vetus Ordo Romanus, ubi & tres verborum formulæ, per quas annulus tradi poſſit, referuntur; quarum ſola tertia hodiernæ formulæ conformis eſt.

Et ante annos mille jam citatum Concilium Toletanum IV. *Can.* 28. ornamentis Epiſcopalibus annumeravit *annulum*: ut proinde etiam hanc cęremoniam jure merito *admodum antiquam* dicat Morinus loco ſuprà citato. Attamen quia apud Alcuinum, Amalarium, & Rabanum de *annulo* ſummum eſt ſilentium, argumentum eſt ſat plauſibile, ſerius in Gallia & Germania fuiſſe notam; quemadmodum *Græcos Epiſcopos* ANNULI *uſum ignorare*, teſtatur Jacobus Goar loco citato.

XVII. Impoſito *annulo*, Conſecrator accipit Librum Evangeliorum de ſcapulis Conſecrati; & adju- Pontificalis, ante hanc traditionem, cum habeat pro *Conſecrato*; adeoque & traditiones illas ut meras cæremonias Conſecrato Epiſcopo accedentes.

XVIII. His peractis, Conſecrator pergit in Miſſa uſque ad Offertorium incluſive. Dicto Offertorio, ſiſtit ſe Conſecratus medius inter Epiſcopos Aſſiſtentes coram Conſecratore; eique offert duo intorticia accenſa, duos panes, & duo barilia vino plena; idque juxta antiquam Eccleſiæ diſciplinam, cujus hîc memoria conſervatur. Ipſe enim Ordo Romanus circa ſeculum 9. aut 10. compoſitus, ritum offerendi deſcribens, ait: "Populus dat oblationes, id eſt *panem & „ vinum*, & offerunt cum fanonibus candidis primò „ maſculi, deinde fœminæ." Sed de his plura infrà parte 2. Titulo De Oblationibus.

XIX. Poſt hæc Conſecratus ad poſterius cornu Epiſtolæ altaris accedit, & ibi ſtans medius inter duos Epiſcopos Aſſiſtentes, ante ſe habens Miſſale ſuum, ſimul cum Conſecratore dicit & facit omnia prout in Miſſali. Deinde cùm ad Communionem ventum eſt; Corporis Chriſti Communionem accipit à Conſecratore reverenter inclinatus, non genuflexus. Unam autem hoſtiam ambo, id eſt, Conſecrator & Conſecratus conſecrant, & de ea participant. Similiter Conſecrans poſtquam Sacri Sanguinis partem cum hoſtiæ particula intincta ſumpſit, reliquum Sanguinis Conſecrato tradit.

XX. Hæc rurſus ſi cum moderno Eccleſiæ Latinæ ritu conferantur, planè extraordinaria apparebunt; at ſi comparentur cum ritu, qui ante quingentos aut ſexcentos annos viguit in Eccleſia Latina; & adhuc hodie viget in Eccleſia Græca, apparebit nihil hîc extraordinarii fuiſſe ſtatutum, ſed hic conſervatum eſſe veteris ritus monumentum.

Nihil enim olim tum in Eccleſia Latina, ac etiamnum hodie in Eccleſia Græca uſitatius ac frequentius, quam plurium Preſbyterorum aut Epiſcoporum cum uno principaliter celebrante concelebratio; idque eodem pene per omnia ritu qui hodie in Epiſcopi Conſecratione ſupereſt; quemadmodum late probat & deſcribit Morinus *De SS. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 8. *cap.* 1. cumque tempore Innocentii III. id eſt, ſub initium ſeculi 13. nondum abolitum fuiſſe advertit, licet tunc aboleſcere cœperit; ejuſque abolitioni multùm ſubſerviiſſe Theologiam Scholaſticam, quæ ſub id tempus præcipue emerſit; eò quòd mos ille ſive ritus fuerit Doctoribus Scholaſticis innumerarum difficultatum ſeges ampliſſima.

XXI. Finitâ Miſsâ Conſecrator benedicit *Mitram*; eamque adjuvantibus ipſum Aſſiſtentibus Epiſcopis capiti Conſecrati imponit, dicens: *Imponimus, Domine, capiti hujus Antiſtitis & agoniſtæ tui, galeam munitionis & ſalutis; quatenus, decorata facie, & armato capite, cornibus utriuſque Teſtamenti terribilis appareat adverſariis veritatis, &, te ei largiente gratiam, im-*

pugnator

Digitized by Google

... ; qui ... ut quemadmodum Jacob dilectus tuus, pelliculis hædorum opertis manibus, paternam benedictionem, oblato Patri cibo potuque gratiſſimo, impetravit; ſic & iſte oblata per manus ſuas hoſtiâ ſalutari, gratiæ tuæ benedictionem impetrare mereatur.

Chirothecarum uſum Apoſtolicæ traditionis eſſe aſſerit Honorius Auguſtodunenſis in Gemma animæ *Lib. 1. cap. 215.* ubi ait: *Chirothecarum uſus ab Apoſtolis eſt traditus.* Sed (ait Cardinalis Bona *Lib. 1. rerum Liturg. cap. 24 § 12.*) "hoc credibile non eſt, cùm „ per aliquot ſecula, nullum earum reperiatur monu„ mentum, nec illis umquam uſa ſit Eccleſia Orien„ talis.

Meminit interim chirothecarum ſive *Manicarum* in Ordinatione Epiſcopi ſub certa verborum formula Conſecrati manibus imponendarum, vetus Ordo Romanus: earumdem quoque inter ornamenta Pontificalia meminit vetus Liber Sacramentarius, juſſu Rotaldi Abbatis Corbeienſis ante annum milleſimum ſcriptus, uti in præfatione ad Sacramentarium S. Gregorii monet Menardus, qui primus illum publicavit.

In Miſſa quoque quam Illyricus ſub nomine Miſſæ veteris Gallicanæ præcedenti ſeculo edidit; & quam Cardinalis Bona in appendice ad libros ſuos rerum liturgicarum ſub titulo *Miſſæ Romanæ variis orationibus interpolatæ*, evulgavit, extat quoque oratio ad *induendas manus:* "Creator totius creaturæ, dignare me in„ dignum famulum indumentis juſtitiæ & lætitiæ indue„ re, ut puris mentibus ante conſpectum tuum aſſiſte„ re merear mundus.

Hinc apparet hunc uſum non adeò eſſe in Eccleſia recentem.

Hactenus dicta ſat oſtendunt, ritus ac ornamenta Pontificalia in Ordinatione Epiſcoporum, unice ex mente Eccleſiæ ad hoc adhiberi, ut ipſis Epiſcopis in memoriam reducatur, quas virtutes miniſterium Epiſcopale in ipſis exigat; & qualiter ſuo Officio eos incumbere oporteat. Hinc videant Epiſcopi, quantoperè à ſpiritu Eccleſiæ aberrent, qui illa Pontificalia ornamenta ſibi quaſi ad pompam ac faſtum mundanum impoſita & data credunt.

9. *Patres Sardicenſes diſſe occurrere volentes, graviori pœnâ tranſmigrationes Epiſcoporum prohibent.*
10. *Communione laicâ etiam in fine vitæ privant Epiſcopos ſine cauſa ad alias Eccleſias tranſmigrantes; & quæ hujus diſciplinæ ratio?*
11. *Senſum Canonis intervertit Raymundus Decretalium compilator.*
12. *Hæc diſciplina rigorosè obſervata in Eccleſia Romana.*
13. *Canon Sardicenſis etiam ſeculo X. renovatus.*
14. *Sub his Canonibus non comprehenduntur tranſlationes Epiſcoporum facta neceſſitate aut utilitate Eccleſiæ cogente.*
15. *Tranſlationes olim fiebant auctoritate Synodi Provincialis.*
16. *Auctoritas illa Synodi Provincialis manſit inconcuſſa ſeculo IX.*
17. *Seculo duodecimo Sedi Apoſtolicæ videtur fuiſſe reſervata.*
18. *Innocentius III. dicit*, Inſtitutione Divina *tranſlationem Epiſcoporum eſſe reſervatam.*
19. *Quomodo illud dictum Innocentii intelligendum?*
20. *Hodie ſola auctoritate Romani Pontificis Epiſcopus à ſua Eccleſia abſolvi poteſt.*
21. *Tranſlatio Epiſcopi hodie fieri nequit ſine conſenſu Regis, ejuſque nominatione.*
22. *Etiam hodie tranſlationes fieri nequeunt ſine neceſſitate, aut majori utilitate Eccleſiæ.*

I. Multis ſeculis Conſecrationem Epiſcoporum haud fuiſſe à Confirmatione ſejunctam, non ſemel in præcedentibus notavimus; ac inſuper obſervavimus, olim per electionem Cleri & Plebis nullum proprie jus Electo fuiſſe acquiſitum, multiſque ſeculis ignotum fuiſſe per electionem acquiri Electo *jus ad rem;* per Confirmationem verò *jus in re:* hæc enim Patrum ætas ignoravit.

II. Hac ergo diſciplinâ durante, Electus nullum jus habebat in adminiſtratione Eccleſiæ; neque Eccleſiæ Paſtor aut Prælatus habebatur ante Conſecrationem; ſed demum per Conſecrationem ſive ordinationem Epiſcopus conſtituebatur. Unde Patribus idem erat, Ordinare aut Conſecrare Epiſcopum, & conſtituere Epiſcopum, aut Eccleſiæ de Epiſcopo providere: neque inter illa decem primis Eccleſiæ ſeculis in Sacris Canonibus ullum diſcrimen reperitur.

Itaque ſi priſtinam illorum temporum diſciplinam ſpectemus, per Conſecrationem demum, omnem accipiebant Epiſcopi auctoritatem & poteſtatem; tam

Digitized by Google

pleniſſimam Epiſcopalis Miniſterii exercendi auctoritatem, etiam quoad ea quæ *Ordinis* ſunt; cùmque priùs, licet confirmatus adhuc eſſet in Ordine Preſbyterali, per Conſecrationem in Superiorem, ſcilicet Epiſcopalem ſublimatus eſt: atque arctiori quodammodo vinculo Eccleſiæ alligatus ſeu Conſecratus.

Hinc illud Innocentii III. ſpectata recentiori diſciplinâ: "Spirituale fœdus conjugii, quod eſt inter Epiſ„copum & Eccleſiam, in electione *initiatum*, in con„firmatione *ratum*, & in Conſecratione intelligitur „*conſummatum*." *Cap.* 4. ※ *De Tranſlat. Epiſc.*

V. Porrò ſeu diſciplinam veterem, ſive recentiorem attendamus, Epiſcopus ſemel certę Eccleſiæ datus & ordinatus, illi tanquam perpetuus illius Miniſter ac Paſtor alligatus eſt; eamque quodammodo ſibi ſponſam & uxorem deſponſat; ideoque eam facile deſerere, aut aliam deſponſare, adulterii cujuſdam ſpiritualis ſpecies Patribus viſum fuit; præterquam quòd tranſcurſiones de una ad aliam Eccleſiam, ipſis Eccleſiis perniciosas,& populo ſcandaloſas exiſtimarent; nec aliunde quàm ex avaritia vel ambitione procedere.

Et quidem à tempore, quo Eccleſia pleniori pace ſub Conſtantino Magno frui cœpit; atque temporalibus magis abundare, neceſſe fuit huic avaritiæ ac ambitioni frænum per Sacros Canones injicere.

VI. "Propter multum tumultum (ait Canon 15. „Nicænus) & ſeditiones quę fiunt, omnino viſum eſt, „ut conſuetudo, quæ præter Canonem in nonnullis „partibus invenitur, tollatur: ut à Civitate in Civita„tem nec *Epiſcopus*, nec Preſbyter, nec Diaconus „*tranſeat*. Si quis autem poſt ſanctæ & magnæ Sy„nodi definitionem tale quippiam aggreſſus fuerit, vel „ſe rei ejuſmodi dederit, quod factum erit, omnino „reformabitur, & Eccleſiæ reſtituetur, cui Epiſcopus, „vel Preſbyter ordinatus fuerit.

VII. Hunc Canonem, ejuſque rationem perpendens Euſebius Cæſarienſis, qui Concilio Nicæno interfuerat, recuſavit relicta Eccleſia Cæſarienſi ad Antiochenam tranſire: cujus factum laudans Conſtantinus in litteris ad Euſebium datis, dixit: "Rectiſſime fecit „Prudentia tua, quæ & mandata *Dei*, & *Apoſtolicam* „atque *Eccleſiaſticam* Regulam cuſtodire ſtatuit, Epiſ„copatum Antiochenſis Eccleſiæ repudians, & in eo „potiùs permanere deſiderans, quem *Dei mandatu* „ab initio ſuſcepiſſet." Apud Euſebium *Lib.* 3. *De vita Conſtantini cap.* 61. editionis Valeſianæ.

Quaſi diceret; rectiſſime fecit, quòd Eccleſiam, cui *Dei mandatu* ab initio fuiſti mancipatus, non deſerueris; ſive repudiaveris aliâ deſponſatâ.

VIII. Non obſtante æquiſſima hac Apoſtolica & canonica Regulâ à Synodo Nicæna expoſita & probata, Epiſcopi plures præſertim Ariani, crebris mutationibus & tranſlationibus, eo tempore, omnes Orientales Eccleſias perturbabant; idque tum ambitione, tum avaritia ducti; tum etiam ut hæreſim ſuam latiùs ſpargerent: exemplum ſecuti Ducis ſui Euſebii, qui pri„qua hoc facere tentant: cùm nullus in hac re in„ventus ſit Epiſcopus, qui de majori ad minorem „tranſiret. Unde *apparet avaritia ardore* eos inflam„mari, & *ambitioni* ſervire, & ut dominationem agant. „Si omnibus placeat, hujuſmodi pernicies ſæviùs & „auſtriùs vindicetur, ut nec laicam communionem „habeat, qui talis eſt. Reſponderunt univerſi: *Placet.*

Canon II. ita habet: "Oſius Epiſcopus dixit: „Etiamſi talis aliquis extiterit temerarius, ut fortaſ„ſis excuſationem afferens, aſſereret, quòd populi „litteras acceperit, cùm manifeſtum ſit, potuiſſe pau„cos præmio & mercede corrumpi eos qui ſinceram „fidem non habent, ut clamarent in Eccleſia, & ip„ſum petere viderentur Epiſcopum; omnino has frau„des damnandas eſſe arbitror, ita ut nec laicam in „fine communionem talis accipiat. Si vobis omnibus „placet ſtatuite. Synodus reſpondit: *Placet.*

X. Communione ergo Laica, nec in fine vitæ donandos Epiſcopos, contra Canonicas Sanctiones de una ad aliam migrantes Eccleſiam, decernit Canon: ad quem rigorem reflectens Ariſtenus, ait: "Hoc enim „inauditum & horrendum eſt, ut neque in diſceſſu „communione dignus cenſeatur, quod alibi in Ca„nonum ullo non invenies cuilibet impoſitum & in„flictum peccato.

A vero forſan non aberravit Ariſtenus Auctor Græcus, ſi ad Orientales reflexerit Eccleſias: nam ipſe Morinus *lib.* 9. *cap.* 19. *de pœnit.* fatetur, in Orientalibus nulli unquam crimini hanc pœnam impoſitam fuiſſe: in aliquibus tamen Eccleſiis, primis ſeculis, tria crimina, nimirum idololatriam, homicidium, & mœchiam hac pœna fuiſſe vindicata: id eſt, illi, qui horum aliquod admiſiſſet, etiam in fine vitæ reconciliationem denegatam fuiſſe, *diffiteri, ut opinor*, ait Morinus, *nemo poterit, qui antiquorum teſtimonia de hac re tantiſper animo verſaverit.*

Cùm ergo mœchiæ carnali olim in aliquibus Eccleſiis impoſita legeretur hæc pœna; eamdem hîc imponi non abs re cenſuit Synodus Sardicenſis, uti notavit Chriſtianus Lupus ſcribens: "Epiſcopi enim ſine „competenti cauſa tranſlatio eſt *Spirituale adulterium*, „nequaquam minus carnali, cui eamdem pœnam an„tiqua Eccleſiæ diſciplina inflixit." In Scholiis ad *Dictatum Gregorii* VII. *Can.* 13.

Si ergo ex rigore & atrocitate pœnæ liceat arguere de enormitate delicti, expendant Epiſcopi, qui tam facilè paupere & humili Eccleſia deſertâ ad ditiorem ac honorabiliorem tranſeunt, quanti peccati periculo ſe exponant.

XI. Canonis 1. fragmentum refertur in *Cap.* 1. ※ *De Clericis non reſidentibus.* Canon vero 2. relatus eſt in *Cap.* 2. ※ *De Elect.* Sed Raymundus Decretalium Gregorii IX. Compilator reflectens ad pœnam hoc Canone inflictam, ſcilicet, privationem communionis *Laicæ*, etiam in *fine vitæ*, eamque diſciplinæ ſui temporis diſſonam videns, addidit hanc parentheſim,

Digitized by Google

„ neceſſitatis cauſa de Portuenſi Eccleſia Formoſus pro „ vitæ merito ad Apoſtolicam Sedem provectus eſt, ſta„ tuimus & omninò decernimus, ut id in exemplum „ nullus aſſumat; præſertim cùm Sacri Canones hoc „ interdicant, & præſumentes tanta feriant ultione, „ ut etiam *in fine Laicam eis prohibeant* communio„ nem: quippe quod neceſſitate aliquoties inductum „ eſt, neceſſitate ceſſante in auctoritatem ſumi non „ eſt permiſſum.

XIV. Hic Canon dum oſtendit, quantopere Sacri Canones tranſmigrationes Epiſcoporum, quarum avaritia vel ambitio cauſa eſt, averſentur, unà quoque oſtendit, tranſlationem Epiſcopi, quam neceſſitas aut utilitas Eccleſiæ exigit, hac prohibitione non comprehendi. Tunc enim non tam dicuntur Epiſcopi ſuam Eccleſiam deſerere, repudiare, aut ad aliam migrare, aut invadere; quàm cogente neceſſitate aut utilitate Eccleſiæ ab Eccleſia avelli, & ad aliam protrudi ſive transferri.

Hanc diſtinctionem manifeſte ſupponit antiquus Canon 14. Apoſtolorum: " Epiſcopo non liceat ſuâ „ relicta Parochia ad aliam tranſire, etiamſi à pluribus „ cogatur, niſi ſit aliqua cauſa rationi conſentanea, „ quæ eum *cogat* hoc facere, utpote ad majus lu„ crum, cum poſſit ipſe iis, qui illic habitant, pie„ tatis verbo conferre, idque non *ex ſe*, ſed ex *mul*„ *torum Epiſcoporum judicio* & *maxima* exhortatione.

Et apud Gratianum legitur ex epiſtola Anteri Papæ: " Non enim tranſit de civitate ad civitatem, nec „ transfertur de minore ad majorem, qui hoc non am„ bitu nec propria voluntate facit, ſed aut vi à pro„ pria ſede pulſus, aut neceſſitate coactus, aut utili„ tate loci, aut populi, non ſuperbè, ſed humiliter „ ab aliis tranſlatus, & inthronizatus eſt. " 7. *q.* 1. „ *can.* 34.

Plura in hanc rem ibidem recitat Gratianus, atque inter alia ex Synodo Carthaginenſi IV. *Can.* 17. " Epiſcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitio„ nem non tranſeat, nec quiſquam inferioris Ordinis „ Clericus. Sane, ſi *utilitas* Eccleſiæ fiendum popoſce„ rit, *Decreto* pro eo *Clericorum* & laicorum *Epiſco*„ *pis porrecto*, in *præſentia Synodi* transferatur, nihi„ lominus alio in locum ejus Epiſcopo ſurrogato.

Etiam antiquum in hanc rem Canonem; atque plura antiquorum & Sanctorum Epiſcoporum exempla profert Socrates *lib.* 7. *hiſt. Eccleſ. cap.* 35.

XV. Inſuper ex citatis Canonibus & aliis innumeris veteris diſciplinæ monumentis & hiſtoriis compertum eſt, ad Metropolitani & Epiſcoporum Comprovincialium cognitionem olim ſpectaſſe, an ex tranſ-

Additur quidem apud Gratianum: *Non tamen ſine Sacroſancta Romanæ Sedis auctoritate & licentia*; ſed uti recte notarunt Correctores Romani, hæc verba non leguntur in epiſtola Anteri, neque in Panormia, neque apud Burchardum & Ivonem.

Non obſcurum ſane argumentum, tempore Pſeudo-Iſidori, id eſt circa ſeculum IX. adhuc conſtantem fuiſſe diſciplinam; quæ Synodis Provincialibus tranſlationes Epiſcoporum tribuit.

XVII. Seculo verò XII. quo Gratianus Decretum ſuum compilavit, eas Sedi Apoſtolicæ fuiſſe delatas: ac propterea dictam clauſulam epiſtolæ Anteri fuiſſe adjectam.

XVIII. Igitur cum magna moderatione intelligi oportet, quod ſcripſit Innocentius III. Decano & Capitulo Andegavenſi, & refertur in *Cap.* 2. ᷉ *De tranſlat. Epiſc.* " Non enim humana, ſed potiùs *divina pote*„ *ſtate* conjugium ſpirituale diſſolvitur, cùm per tranſ„ lationem, depoſitionem, aut ceſſionem auctoritate „ Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu „ Chriſti, Epiſcopus ab Eccleſia removetur; & ideo „ tria hæc, quæ præmiſimus, non tam *Conſtitutione* „ *Canonica*, quàm *inſtitutione divina* ſoli ſunt Roma„ no Pontifici reſervata.

Et rurſus in *Cap.* 3. *eodem titulo* dicit: " Poteſta„ tem transferendi Pontifices, ita ſibi retinuit Domi„ nus & Magiſter, quod ſoli Beato Petro Vicario ſuo, „ & per ipſum Succeſſoribus ſuis, ſpeciali privilegio „ tribuit & conceſſit, ſicut teſtatur antiquitas, cui „ Decreta Patrum ſanxerunt exhibendam reverentiam. „ Et evidenter aſſerunt Sacrorum Canonum ſanctio„ nes. Non enim homo ſed Deus ſeparat, quos Ro„ manus Pontifex (qui non puri hominis, ſed veri „ Dei vicem gerit in terris) Eccleſiarum neceſſitate „ vel utilitate penſata, non humana, ſed *divina* po„ tiùs auctoritate diſſolvit.

Hæc, inquam, non ſevere ad rigorem expreſſionis ſunt accipienda, ſed benigna interpretatione molienda. Neque enim quidquam evidentius, quàm vinculum conjugii ſpiritualis inter Epiſcopum & Eccleſiam ſola auctoritate humana inductum, eâdem quoque diſſolvi; illudque multis ſeculis non ſolius Romani Pontificis, ſed & Synodorum Provincialium auctoritate fuiſſe diſſolutum; atque ceſſiones ac tranſlationes Epiſcoporum earum auctoritate fuiſſe factas.

XIX. Quid igitur voluit Pontifex, dum aſſerit, *non tam Conſtitutione Canonica, quàm inſtitutione Divina ſoli ſunt Romano Pontifici reſervata*; ſcilicet, Tranſlatio, depoſitio, & ceſſio Epiſcoporum? Ludovicus Thomaſinus aliique nonnulli credunt, Pontificem voluiſſe,

viens legitur in *Cap. 1.* ✠ *De tranſlat. Epiſcopi.*

XX. Quidquid ſit, illud certum eſt, juxta ſtabilitam jure communi Decretalium, & hodie per totam Eccleſiam receptam diſciplinam, tranſlationes Epiſcoporum, uti & ceſſiones ſoli Romano Pontifici eſſe reſervatas; nec poſſe ſine ejus expreſſa licentia Epiſcopum à vinculo quo ſuæ Eccleſiæ eſt alligatus, abſolvi; ne quidem auctoritate *Legati à Latere*, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ indulto *Cap. 3.* ✠ *De Officio Legati.*

XXI. Ulteriùs cùm tranſlatio fieri nequeat, niſi Eccleſia à qua fit tranſlatio vacet, & alteri de novo provideatur, hinc uſu notorio receptum eſt, quòd ubi Reges ad Epiſcopatus jus nominandi habent, nequaquam ſine conſenſu Regis tranſlatio fieri poſſit.

" Neceſſe eſt (inquit Rebuffus in praxi titulo *de*

Canone 13. dicitur: *Quod Papæ liceat de Sede ad Sedem*, NECESSITATE COGENTE, *Epiſcopos tranſmutare.*

Et inter monita Cardinalis Bellarmini ad Clementem VIII. hoc unum erat: " Tranſlatio Epiſcopo„ rum ſecundùm Canones & uſum veteris Eccleſiæ, „ non debet fieri, niſi ob *Eccleſiæ neceſſitatem*, vel „ *majorem utilitatem.* Nec enim inſtitutæ ſunt Eccle„ ſiæ propter Epiſcopos, ſed Epiſcopi propter Eccle„ ſias. Nunc autem quotidie fieri tranſlationes vide„ mus, ea ſolùm de cauſa, ut Epiſcopi honore vel opi„ bus augeantur.

De hac veritate non minùs perſuaſus ipſe Pontifex, quam ipſe Bellarminus, reſpondit: *Nos cum difficultate transferimus, & non deſiimus monere Principes per nos & per Nuntios noſtros.*

TITULUS XVI.

De Cura Epiſcopali.

CAPUT I.

Quomodo Epiſcopi ſucceſſerint in locum Apoſtolorum?

1. *Chriſtus in opere ſibi injuncto ſocios habere voluit.*
2. *Ad hoc elegit ſpecialiter duodecim Apoſtolos.*
3. *Hos miſit ſicut ipſe miſſus erat à Patre.*
4. *Dedit Apoſtolis etiam poteſtatem alios mittendi.*
5. *Apoſtoli in ſuos ſucceſſores tranſmiſerunt quæ pro regimine Eccleſiæ eſſent neceſſaria.*
6. *Probatur Epiſcopos eſſe Apoſtolorum ſucceſſores.*
7. *Quæ Apoſtolis ut* Epiſcopis *commiſſa fuerunt, in Epiſcopos tranſmiſſa ſunt.*
8. *Nequaquam quæ Apoſtolis ut* Apoſtolis *erant propria; & quæ illa ſint?*
9. *Epiſcopatus plenitudinem Sacerdotii continet; & in quo hæc plenitudo conſiſtat?*

I. REDEMPTOR humani generis Chriſtus Homo Deus, miſſus à Patre ut perficeret opus ejus; nimirum converſionem hominum ad fidem per prædicationem Evangelii, ſocios habere voluit & miniſtros; quorum opera ad ejuſdem Evangelii prædicationem uteretur; & quibus idem opus committeret.

II. Ad hoc igitur ex numeroſa Diſcipulorum turba duodecim elegit, *quos & Apoſtolos nominavit*; quos familiaritate continua, verbis & factis optime inſtructos, deinde ad prædicationem Evangelii mitteret, tamquam teſtes oculatos vitæ, doctrinæ, & reſurrectionis ſuæ: *Et vos*, ait illis, *teſtimonium perhibetis, quia ab initio mecum eſtis.*

III. Hos igitur miſit prædicare, & Evangelizare; atque poſt reſurrectionem totum illud officium, quod ipſe acceperat à Patre, perficiendum generali mandato commiſit, dicens: *Sicut miſit me vivens Pater, & ego mitto vos.* Joan. 20. Ad idem nimirum opus perficiendum: quod quidem ipſe Chriſtus à Patre miſſus, tamquam præcipuus, propria auctoritate, propriaque doctrina hic exiſtens in terris viſibiliter exercuit, *circumeundo civitates & caſtella*; ipſi verò tamquam ejus miniſtri, auctoritate *delegata*, & doctrina eis tradita ac infuſa & experimentali continuarent; & quod ipſe cœperat, ipſi proſequerentur.

IV. Verùm Chriſtus, qui eſt ipſamet increata Sapientia, Eccleſiæ ſuæ, quam tamquam aciem caſtrorum ordinatam, Ducibus, Tribunis & Centurionibus bene inſtructam eſſe voluit, haud ſat proſpexiſſet, ſi ſolis eam Apoſtolis ita commendaſſet, ut illis extinctis, utpote mortalibus, nulli alii ſuccederent in eodem gubernandi munere.

Verum quidem eſt, quod Chriſtus tametſi non amplius viſibiliter cum hominibus converſetur, tamen Eccleſiam ſponſam ſuam non omnino deſerat, ſed Spiritu ſuo perpetuò præſens, eam ipſemet regat adhuc & gubernet, tamquam Caput & Dominus; cui promiſit ſe adfuturum uſque ad conſummationem ſeculi; nihilominus uti voluit miniſtris & operariis, qui ipſius nomine ea exhibeant miniſteria, quæ opere peraguntur corporali, & viſibili.

Hi primi fuêre Apoſtoli ab ipſomet Chriſto, ut dixi,

Digitized by Google

„ tam, quia non vides Petrum, quia non vides Paulum, quia non vides illos per quos nata es, de prole tuâ tibi crevit paternitas, *pro Patribus tuis nati ſunt tibi filii.*" In Pſalm. 44.

Sanctus Cyprianus ad Cornelium Papam ſcribit: "Hoc vel maxime, Frater, laboramus, & laborare debemus, ut unitatem à Domino, & per Apoſtolos nobis *Succeſſoribus* traditam, quantum poſſumus, obtinere curemus." *Epiſt.* 42. Item, "Chriſtus dicit ad Apoſtolos, ac per hos ad omnes Præpoſitos qui *Apoſtolis vicariâ ordinatione ſuccedunt: Qui vos audit, me audit.*" Epiſt. 69.

Apud nos Apoſtolorum locum, ait Hieronymus, *Epiſcopi tenent.*

Et S. Gregorius: "*Horum* profectò (Apoſtolorum) nunc in Eccleſia *Epiſcopi* locum tenent, ligandi atque ſolvendi authoritatem ſuſcipiunt, qui *gradum regiminis* ſortiuntur." *Homil.* 26. *in Evang.*

His aliiſque Patribus inhærens Synodus Tridentina declarat, *Epiſcopos*, qui in *Apoſtolorum locum ſucceſſerunt*, ad Ordinem Hierarchicum præcipue pertinere. *Seſſ.* 23. *De Ordine cap.* 4.

VII. In ipſam ergo Apoſtolicam auctoritatem ſuccedunt Epiſcopi, ita nimirum, ut quidquid poteſtatis Epiſcopalis, id eſt, ad regimen Eccleſiæ ſpectantis, Apoſtoli habuerunt, id ab ipſis in Epiſcopos, tamquam eorum in Eccleſiæ adminiſtratione & regimine Succeſſores transfuſum ſit.

VIII. Ea verò, quæ Apoſtolis non ut Epiſcopis, ſed ut Apoſtolis ſunt propria; neque debito Eccleſiæ regimini & adminiſtrationi ſunt neceſſaria, nî forte ad tempus, in Epiſcopos non tranſierunt; neque in his Apoſtolis ſucceſſerunt: ut propterea, non *Apoſtoli*, ſed ſimpliciter *Epiſcopi* dicantur.

Verbo, ſuccedunt Apoſtolis in *regiminis* Eccleſiaſtici *miniſteriali* poteſtate, nequaquam verò in hoc, ut ſint teſtes vitæ, doctrinæ, & Reſurrectionis JESU CHRISTI Domini noſtri, & ſane teſtes *oculati*; neque in eo, quòd à Chriſto *immediatè* eligantur, & ad evangelizandum mittantur: neque in multis gratiis & prærogativis; ut in *copia* Spiritus Sancti, in *doctrinæ infallibilitate*, in *plenitudine ſcientiæ*, in *dono linguarum & miraculorum*, &c. In his enim Apoſtolorum proprietatibus nulla datur ſucceſſio *ordinaria* in Eccleſia: fuerunt enim dona & privilegia *Apoſtolatûs propriè dicti*; in quem Epiſcopi non ſucceſſerunt: Quidquid verò reliquæ poteſtatis ac officii habuêre Apoſtoli, id totum fuit Epiſcopale, & in Epiſcopos tamquam eorum Succeſſores pro regimine ſuâ

& laborem eſſe vocatos.

5. *Monitum Synodi Tridentinæ ad Epiſcopos.*

6. *Dictum Doctoris Clictovii contra illos qui onus Epiſcopale in Vicarios conjiciunt.*

I. SI eas Apoſtolorum prærogativas, quæ dona fuêre temporis, potiùs quàm perſonarum, ut loquitur Auguſtinus, exceperis, unicè ad Eccleſiæ miniſterium ac populi inſtructionem, & ipſius Eccleſiæ ſpiritualem ædificationem miniſterialem vocati fuère; ut propterea Apoſtoli, ſeipſos tamquam ſimplices Miniſtros & Operarios ad laborandum in vinea Domini, eamque excolendam reputaverint; atque eumdem in finem ad idem miniſterium ſibi Succeſſores ordinaverint.

Ita Paulus vocat ſe *Miniſtrum Evangelii* & Eccleſiæ: *Cujus ego* Eccleſiæ, inquit, *factus ſum Miniſter ſecundum diſpenſationem Dei quæ data eſt mihi in vos, ut impleam verbum Dei.* Ad Coloſſ. 1. Et alibi plantandi & rigandi officium ſibi applicat; quod eſt, eſſe merè operarios in Vinea Domini: *Dei enim Adjutores*, inquit, *ſumus*, *Dei Agricultura eſtis*; *omnia enim veſtra ſunt*: id eſt, in veſtri gratiam; quaſi diceret, omnia quæ agimus tamquam Dei Adjutores & Operarios, in veſtri gratiam & profectum ſpiritalem facimus.

Unde & ipſe Chriſtus *dedit quoſdam quidem Apoſtolos quoſdam autem Prophetas, alios autem Evangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum* IN OPUS MINISTERII, IN ÆDIFICATIONEM *Corporis Chriſti.* En opus Miniſterii ad quod Apoſtoli & Paſtores vocantur; nimirum ad ædificationem Corporis Chriſti, quod eſt Eccleſia.

II. Rectè ergo Os vere aureum Sanctus Chryſoſtomus recenſens munera Apoſtolorum, non niſi laborioſa, obſequioſa, miniſterialia, protulit: "*Columnæ* quidem, quoniam virtute ſua Eccleſiæ robur ſunt..... *Gubernatores*, quoniam orbem terrarum viam rectam docuerunt; *Paſtores*, quoniam lupos abegerunt, & Oves conſervaverunt; *Aratores*, quoniam ſpinas eradicaverunt; *Vinitores*, quoniam labruſcas eradicaverunt; & ſemina pietatis plantaverunt." *Serm. De Pentecoſte.*

Vocati ergo fuêre Apoſtoli eorumque Succeſſores ad miniſterium; id eſt, ut Vineam Domini excolant; ejus Gregem cuſtodiant & paſcant, atque ad æternæ vitæ paſcua perducant.

III. Hæc expendens S. Gregorius, in perſona Joannis

charitate eſſe ſuſcipiendum. Verba ejus ſunt : " *Qui*
„ *Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat.* Ex-
„ ponere voluit, quid ſit Epiſcopatus : quia nomen
„ eſt *operis*, non honoris. Græcum eſt enim, atque
„ inde ductum vocabulum, quòd ille, qui præficitur,
„ eis, quibus præficitur, ſuperintendit, curam eorum
„ ſcilicet gerens : ἐπὶ quippe, ſuper; σκοπὸς verò, in-
„ tentio eſt. Ergo Epiſcopos, ſi velimus, Latinè ſu-
„ perintendentes poſſumus dicere : ut intelligat non ſe
„ eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe.
„ Itaque à ſtudio cognoſcendæ veritatis nemo prohi-
„ betur, quòd ad laudabile pertinet otium. Locus
„ verò ſuperior, ſine quo regi populus non poteſt,
„ etſi ita teneatur, atque adminiſtretur, ut decet, ta-
„ men non decenter appetitur. Quamobrem otium
„ ſanctum quærit charitas veritatis : negotium juſtum
„ ſuſcipit *neceſſitas charitatis* : quam ſarcinam ſi nullus
„ imponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum eſt
„ veritati : ſi autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter
„ charitatis neceſſitatem : ſed nec ſic omnimodo veri-
„ tatis delectatio deſerenda eſt, ne ſubtrahatur illa ſua-
„ vitas, & opprimat iſta neceſſitas.

V. Itaque optandum eſſet, (verbis loquor Synodi Tridentinæ *Seſſ.* 25. *cap.* 1. *De Reform.*) " ut ii
„ qui Epiſcopale Miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ ſint
„ partes agnoſcant; ac ſe non ad propria commoda,
„ non ad divitias aut luxum, ſed ad *labores & ſolicitudinem* pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant.

VI. Videant ergo hi qui ſe Apoſtolorum Succeſſores eſſe gloriantur, ne dum rejecto in alios pondere diei & æſtus, reſervatis ſibi honoribus & divitiis, in ipſis verificetur quod dictum refertur de ſimilibus à Judoco Clictovio Doctore Sorbonico : *Adibunt hujuſmodi per* VICARIOS *paradiſum*, IN PERSONA *inferos.* Apud Eſpencæum *lib.* 3. *digreſſ. cap.* 2.

CAPUT III.

Quiſque Epiſcopus hodie habet diſtinctam Diœceſim, extra quam juriſdictionem aut Pontificalia exercere nequit.

1. *Chriſtus Apoſtolos non miſit ad certam Eccleſiam, ſed in univerſum mundum.*
2. *Ipſi certas orbis partes ſinguli delegerunt.*
3. *Apoſtoli certas Eccleſias fundabant, & his proprios Epiſcopos aſſignabant; idque cum poteſtate rurſus alios ordinandi.*
4. *Tempore Apoſtolorum erant Epiſcopi quidam certæ Eccleſiæ alligati, quidam nulli, inter quos tamen nullum erat eſſentiale diſcrimen.*
5. *Poſt tempora Apoſtolorum ſingulis Epiſcopis ſua fuit aſſignata Eccleſia.*

ſunt.

I. CHriſtus Dominus aſcenſurus ad Patrem, & Eccleſiam ſuam viſibiliter derelicturus, dixit Apoſtolis : *Euntes in mundum* UNIVERSUM *prædicate Evangelium* OMNI *creaturæ.* Deinde ſubdit Sacer Textus : *Illi autem profecti, prædicaverunt* UBIQUE, *Domino cooperante & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis.* Marci 16.

II. Nequaquam ergo Chriſtus Apoſtolos ſuos ad *certam* ac limitatam orbis *partem* miſit; ſed in mundum *univerſum*, ut docerent *omnes* gentes; & prædicarent *ubique.*

Verùm cùm ſinguli non poſſent *ubique* prædicare Evangelium, & actualiter operi Apoſtolico incumbere, ſed tantùm in ea orbis parte, in qua præſentes erant, initio quidem, ex communi mutuoque conſenſu, non tamen ſine interna Spiritus Sancti inſpiratione, quia pauci erant, ut tamquam teſtes *oculati* vitæ & doctrinæ Chriſti ejuſque Reſurrectionis, Evangelium per *univerſum* mundum diſſeminarent, admodum latas & diffuſas orbis partes, ſeu, ut hodie loquimur, Diœceſes ſinguli ſortiti ſunt : adeò ut etiam integra ac latiſſima Regna pro ſua quiſque Diœceſi haberet; in qua *actu* quiſque operaretur.

III. Adhæc quocumque Apoſtoli perveniebant, non ſolùm evangelizabant atque populos docebant, & Eccleſias fundabant, ſed etiam proprios Epiſcopos creabant, quibus Eccleſias noviter fundatas commendabant : ac inſuper quò ipſi pertingere non poterant, Diſcipulos in doctrina Chriſti rite inſtructos & ordinatos ablegabant; idque rurſus ad amplas Diœceſes, & cum poteſtate alios conſtituendi & ordinandi.

Exemplum habemus in Apoſtolo Paulo, qui Titum reliquit Cretæ, *ut ea*, ait, *quæ deſunt corrigas, &* CONSTITUAS *per civitates* PRÆSBYTEROS, *ſicut & ego diſpoſui tibi.* Ad Titum 1. cujus priùs operâ confirmaverat alias quoque Eccleſias, Dalmaticam & Corinthiacam.

IV. Ut proinde dubitari nequeat, tempore quoque Apoſtolorum fuiſſe Epiſcopos, qui non ſecus quàm Apoſtoli, indiſcriminatim per Orbem & varias Regiones diſcurrentes, ſemina Evangelii mitterent; alios verò particularibus partibus orbis ſeu Eccleſiis adſtrictos & deſtinatos; quod tamen nullum inter illos eſſentiale diſcrimen conſtituebat.

V. Poſt mortem verò Apoſtolorum, cernens Eccleſia ex indiviſo illo regimine non rarò oriri confuſionem & perturbationem in Eccleſiæ regimine, *ſingulis Paſtoribus* (uti loquitur S. Cyprianus) *portio gregis fuit adſcripta, quam regat unuſquiſque & gubernet.*

VI. Hæcque diſciplina confuſioni tollendæ adeò neceſſaria viſa fuit, ut eam Eccleſia in hodiernam uſque diem conſervaverit, variiſque Canonibus frequenter ſtabilierit; interdixeritque ſe verè Epiſcopis, in aliena

Digitized by Google

vel ex privilegio, aut jure communi obtinens.

Unde Capitulum Sede vacante, aut ejus Vicarius exercitium Pontificalium Epiſcopo extraneo concedere poteſt.

Eodem ex capite eandem Licentiam impartiuntur Abbates aliique Prælati non *ſimpliciter* exempti; ſed *nullius* Diœceſis; qui Epiſcopalem juriſdictionem ex privilegio, aut inveteratâ conſuetudine exercent. Adeo quidem, ut nec vicinior Epiſcopus, aut is qui ad viſitanda ſimilia loca in Concilio Provinciali, juxta Decretum Concilii Trident. *Seſſ. 24. cap. 9. De Reformat.* electus eſt, Pontificalia ſine hujuſmodi Abbatis, aut Prælati Licentia exercere queat; uti notat Zypæus *Reſp. 1. De Exceſſ. Præl.*

IX. In loco autem *ſimpliciter exempto*; quique manet illius Diœceſis, intra cujus fines ſitus eſt; nullus Epiſcopus ſine licentia Ordinarii iſtius Diœceſis Pontificalia exercere poteſt: ipſe verò Epiſcopus Diœceſanus in ſimili loco exempto, abſque conſenſu Superioris illius loci, *Pontificalia* agere poteſt: idque ob reliquias juriſdictionis, quas Epiſcopus in loca quantumvis exempta ſuæ Diœceſis retinet. Quare dici non poteſt, hoc caſu, Epiſcopum in aliena Diœceſi Pontificalia exercere. Et ita judicatum fuit a Conſilio Privato Regio pro Epiſcopo Audomarenſi contra Abbatem & Conventum S. Bertini in civitate Audomarenſi 21. Auguſti 1593. & rurſus 25. Septembris ejuſdem anni; uti refertur in Regiſtro MS. Archi-Epiſcopatûs Mechlinienſis Centuriâ 2. *art.* 88.

X. Aliud eſt de Archiepiſcopo quoad Diœceſes ſuorum Suffraganeorum. Cùm enim in his juriſdictionem ordinariam non obtineat, citra conſenſum Ordinarii in his exercere Pontificalia nequit; ſi caſum viſitationis excipias. Vide Zerolam in praxi V. *Archiepiſcopus*: & Zypæum in jure novo *titul. De exceſſ. Prælat. Num.* 1. item Cardinalem De Luca *ad Concil. Trid. Diſc. 6.*

XI. Sub exercitio Pontificalium à Synodo Tridentina comprehenditur, non tantum Ordinum collatio, quamvis præcipue ad eam reſpiciant verba Decreti, ſed & alia, quæ aliquam juriſdictionem aut Epiſcopalem ſive Pontificalem auctoritatem requirunt, & præ ſe ferunt.

XII. Unde nec Miſſam quidem in Pontificalibus citra licentiam Ordinarii celebrare poſſe plures docent; atque noviſſime Cardinalis De Luca in annotationibus ad Concilium Tridentinum *diſc. 6.* qui addit, nec Mozzettam deferre, nec benedictionem impertire poſſe; quod ille Pontificalium ornamentorum publicus ſolemnis uſus aliquam juriſdictionis ſpeciem re- cialium, vel delegationes cauſarum cum ſimilibus, hæ in aliena Diœceſi expediri poſſunt; uti notat De Luca loco citato: qui addit, quod propterea prima Tonſura ab Epiſcopo proprio Subdito in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarii conferri poſſit: quia etiam in camera ſine Pontificalibus dari poteſt; & quia proprie Ordo non eſt, ſed introductio ad Ordines.

CAPUT IV.

Cura & regimen totius Diœceſis primariò & principaliter incumbit ipſi Epiſcopo.

1. *Epiſcopus eſt primarius Paſtor totius Diœceſis, eique cura omnis populi incumbit.*
2. *Ob hanc curam Epiſcopatus habitus ſemper fuit pro formidabili onere.*
3. *Miniſtri inferiores à cura ſua Diœceſis eum non eximunt.*
4. *Presbyteri omnes ſunt in adjutorium Epiſcoporum.*
5. *Nec Presbyteri, nec quicumque Beneficiati quidquam agere poſſunt in cura Animarum niſi cum ſubjectione ad Epiſcopum.*
6. *Nulla exemptio quantumvis generalis eximere poteſt ab obedientia Epiſcopi, in his quæ concernunt curam animarum.*
7. *Quia Epiſcopo incumbit cura totius Diœceſis, ideo ad eum de jure communi ſpectat collatio omnium Beneficiorum in ſua Diœceſi.*
8. *Nullus poteſt dare curam animarum, niſi Epiſcopus.*
9. *Illud etiam conforme eſt moribus Belgii.*

I. Spectatâ diſciplinâ Eccleſiæ à primis ſeculis acceptâ, & hactenus conſervatâ, Epiſcopi in ipſa Ordinatione deputantur ſinguli ad ſuam reſpective ſingularem Eccleſiam ſive Diœceſim, in qua actu quiſque laboret, & miniſterium ſuum impleat, juxta illud vulgare Sancti Cypriani: " Singulis Paſtoribus portio gregis eſt adſcripta, quam regat unuſquiſque, & gubernet.

Hujus igitur gregis cura Epiſcopo tamquam primario & principali Paſtori incumbit; propterea Epiſcopos verbis Apoſtoli monendos duxit Synodus Tridentina *Seſſ. 6. cap. 1. De reform.* " Ut attendentes ſibi & *univerſo gregi*, in quo Spiritus Sanctus poſuit eos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo, vigilent, in omnibus laborent, & miniſterium ſuum impleant.

P Hinc

Digitized by Google

„ facere feſtinate : nomen vos Paſtoris non ad quietem, ſed ad laborem ſuſcepiſſe cognoſcite. " *Lib.* 4. *epiſt.* 8.

III. Verum quidem eſt, ſpectatâ Diœceſium latitudine & extenſione, quæ ſæpe etiam centena hominum millia complectitur, ſolum Epiſcopum haud poſſe omnem totius Diœceſis populum actu & continuate paſcere ac dirigere; eaque omnia facere, quæ ad ſpiritualem totius populi curam & Diœceſis regimen requiruntur : ideoque neceſſarium fuiſſe, ut & plures ſint inferiores Sacerdotes & miniſtri, qui unà cum Epiſcopo populi curam atque Eccleſiæ regimen ſuſcipiant. At hæc inferiorum miniſtrorum cura ac ſolicitudo nequaquam Epiſcopum à totius Diœceſis cura eximit. Ipſe namque eſt & manet totius Diœceſis Caput & principalis miniſter, cui omnes inferiores adjutores & adminiſtri accedunt, cum quadam ad ipſum Epiſcopum, in his quæ Eccleſiæ regimen, & functiones hierarchicas ſpectant, dependentia & ſubjectione.

IV. Unde Ordinandos Presbyteros, ex preſcripto Pontificalis Romani ita alloquitur Epiſcopus ordinans : " Tales eſſe ſtudeatis, ut in *adjutorium* Moyſi „ & duodecim Apoſtolorum, *Epiſcoporum* videlicet „ *Catholicorum*, qui per Moyſen & Apoſtolos figurantur, digne per gratiam Dei, eligi valeatis.... Itaque Filii dilectiſſimi, quos ad noſtrum *adjutorium* „ Fratrum noſtrorum arbitrium conſecrandos elegit, „ ſervate in moribus veſtris caſtæ & ſanctæ vitæ integritatem.

Poſt hæc orat Deum his verbis : " Quapropter *infirmitati* quoque noſtræ quæſumus, hæc *adjumenta* „ largire; qui quantò fragiliores ſumus, tantò his pluribus indigemus.

Itaque conſtat, Sacerdotes in ſolum *adjutorium* Epiſcoporum ordinari; non quò Epiſcopi à cura eximantur, ſed in cura ſuſtinenda adjuventur.

V. Quin & omnia Eccleſiæ miniſteria, & Eccleſiaſtica Officia, ſive dignitates, ſive Beneficia, juxta modernum loquendi uſum, & Eccleſiæ diſciplinam dixeris, in adjutorium Epiſcoporum inſtituta ſunt; atque ipſum Epiſcopum, in iis quæ regimen Eccleſiæ, & curam populi concernunt, tamquam ſuperiorem, & cui primariò cura incumbat; & à quo tanquam è fonte omnis Eccleſiaſtica poteſtas in inferiores Miniſtros derivatur, ſuſpicere tenentur.

Hinc illud Viri Apoſtolici S. Ignatii Martyris : " *Sine Epiſcopo* nemo *quidquam* faciat eorum, quæ „ *ad Eccleſiam* ſpectant; & honora Deum, ut omnium auctorem & Dominum; Epiſcopum verò, ut „ *Principem Sacerdotum*; imaginem Dei referentem : „ Dei, inquam, propter *Principatum*, Chriſti verò „ propter *Sacerdotium*. " *Epiſt. ad Tralleſ.*

Item illud Canonis 38. Apoſtolici : " Presbyteri & „ Diaconi ſine *licentia Epiſcopi nihil* perficiant : ipſe „ enim eſt, ait, cujus fidei populus eſt creditus, &

ſed de hoc latius in ſecunda Parte hujus operis ubi de collatione Beneficiorum agetur.

VIII. Similiter, quia Epiſcopatus *plenitudinem* Sacerdotii habet; atque ex ejus plenitudine in inferiores miniſtros defluit, nemo ea quæ *Curam animarum* reſpiciunt in ejus Diœceſi exercere poteſt, niſi auctoritate & facultate ab Epiſcopo accepta.

Quare Archidiaconum Elienſem reprehendit Alexander III. in *Cap.* 4. *De offic. Archidiac.* quod obtentu *conſuetudinis* ſine licentia & mandato Epiſcopi *Curam animarum* committere præſumat : " Cùm ſatis „ ſit abſurdum, ait, & à *Sanctorum Patrum* inſtitutionibus alienum, ut Archidiaconus auctoritate *propria* „ debeat cuilibet *Eccleſiarum Curam* committere.

IX. Quod & moribus Belgii conſonum eſt. Licet enim Archidiaconi quidam, aliique nonnulli ex privilegio vel antiqua conſuetudine prætendant non tantùm quorumdam Beneficiorum collationem, ſed etiam eorum inſtitutionem *authoriſabilem*, ſive *tituli collativam*, *Curam* tamen *animarum* ab Epiſcopo habendam eſſe concedunt; & licet vi collationis aut inſtitutionis acceptæ poſſeſſionem corporalem ipſius Beneficii accipere poſſet Beneficiatus, nequaquam tamen his, quæ *animarum Curam* ſpectant, ſe poſſe ſine licentia Epiſcopi immiſcere concedunt; & uſu notorio comprobatur.

CAPUT V.

Epiſcopi jure Divino tenentur ad reſidentiam; & qualis debeat eſſe illa reſidentia.

1. *Ex Cura Paſtorali ſequitur obligatio reſidendi.*
2. *Conſequentiam hanc probat Synodus Tridentina.*
3. *Eodem jure, quo Epiſcopo incumbit Cura animarum, etiam incumbit neceſſitas reſidendi.*
4. *Nullus Antiquorum negavit Epiſcopos jure Divino ad reſidentiam teneri, idque Synodus Tridentina ſat patenter declaravit.*
5. *Sancti Patres non ex poſitivis Decretis, ſed ex Sacris Litteris neceſſitatem reſidendi adſtruxerunt.*
6. *Epiſcopi non eximuntur à reſidentia ſubſtituendo Vicarios.*
7. *Nulla inveterata conſuetudo Epiſcopos à reſidentia excuſare poteſt.*
8. *Synodus Tridentina veteres Canones circa reſidentiam tamquam numquam abrogatos innovat.*
9. *Nulla eminentia perſonæ Epiſcopum à reſidentia eximit.*
10. *Reſidentia merè corporalis non ſufficit, ſed debet eſſe laborioſa.*
11. *Ipſum verbum* RESIDERE *id etiam importat.*
12. *Canones loquuntur non de reſidentia otioſa, ſed laborioſa.*
13. *Etiam Paſtores* mercenarii *corporaliter reſidens, &* *de*

Digitized by Google

„ ta commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſa-
„ crificium offerre; verbique Divini prædicatione, Sa-
„ cramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium
„ operum exemplo paſcere, pauperum aliarumque
„ miſerabilium perſonarum curam paternam gerere,
„ & in cætera munia Paſtoralia incumbere; quæ om-
„ nia nequaquam ab iis præſtari & impleri poſſunt,
„ qui gregi ſuo *non invigilant nec aſſiſtunt*, ſed mer-
„ cenariorum more deſerunt: Sacroſancta Synodus eos
„ admonet & adhortatur, ut Divinorum Præceptorum
„ memores, factique forma gregis, in judicio & ve-
„ ritate paſcant & regant." *Seſſ. 23. cap. 1.*

III. Itaque eodem titulo, eodemque jure obligari Epiſcopos ad reſidendum credit Synodus, quo eis injunctum eſt, iis incumbere, quibus ſine perſonali apud gregem reſidentia ſatisfacere nequeunt.

IV. Nemo proinde miretur, uti ex Cajetano refert Fagnanus ad *Cap.* Ex parte *De Cleric. non reſid. num.* 21. quod "nullus Antiquorum contradice-
„ bat, quin Paſtores animarum tenerentur *præcepto*
„ *Divino* ad perſonaliter reſidendum." Quam Veterum ſententiam contra quoſdam Neotericos ſolidiſſimis ac convincentibus rationibus aſtruit ibidem Fagnanus: unà advertens & oſtendens, quod licet Synodus Tridentina eam ſententiam verbis formalibus & in terminis expreſſis, ut aiunt, non definiverit, nihilominus ſufficienter eam in allegatis verbis inſinuaverit, & virtualiter declaraverit: declarando nimirum, quod illa omnia, quæ *præcepto Divino* Epiſcopis aliiſque curam animarum habentibus incumbunt, nequaquam ab iis præſtari & impleri poſſint qui gregi ſuo non invigilant neque aſſiſtunt; ſed mercenariorum more deſerunt.

V. Et ſane reſidendi neceſſitatem non ex Eccleſiæ poſitivis Decretis, ſed ipſis Sacris Litteris, & ipſo Paſtorali officio Patres aſtruxerunt.

" Noſti (inquiebat S. Athanaſius ad Conſtantium
„ Imperatorem) ex *lectione Scripturarum*, quanti ſce-
„ leris ſit Epiſcopum Eccleſiam ſuam deſerere, & ne-
„ gligere gregem Dei. Paſtorum enim abſentia lupis
„ invadendi gregis occaſionem præſtat. Si fugiſſem,
„ quam excuſationem apud veros Epiſcopos, vel po-
„ tiùs apud eum, qui mihi hunc gregem credidit,
„ habuiſſem." *Apol. ad Conſtantium.*

VI. Nec obſtat ſi dicatur, Epiſcopi poſſunt hæc munia exercere per Vicarios & alios Epiſcopos pauperes: quoniam, ut verbis utar Cajetani relatis à Fagnano loco citato, *num.* 44. " *Abuſionis* eſt *deteſtabilis*,
„ ut pauper Epiſcopus relictà ſuà Eccleſià alteri deſer-
„ viat: cùm ſinguli Epiſcopi teneantur ad hæc omnia

carium inſervit, per Vicarium remunerabitur.

VII. Quemadmodum ergo nulla, quantumvis inveterata conſuetudo ſeu potiùs corruptela efficere poteſt, quin Epiſcopi debeant *attendere ſibi & univerſo gregi, in quo eos Spiritus Sanctus poſuit regere Eccleſiam Dei*; nec non, implere, quod ipſis in perſona Timothei dixit Apoſtolus: *Tu verò vigila, in omnibus labora, opus fac Evangeliſtæ, miniſterium tuum imple*, ita nec conſuetudo ſufficiens eſt, ut à reſidentia, ſine qua illa præſtari nequeunt, excuſet.

VIII. Unde Synodus Tridentina ſciens Canones reſidentiam Epiſcopis præſcribentes, jus Divinum potiùs, quàm poſitivum continere; ideoque hac in parte conſuetudine quidem conculcari, ſed aboleri haud poſſe, non dubitavit, antiquos Canones, qui *temporum* atque " hominum *injuriâ* pene *in deſuetudinem*
„ abierant, adversùs non reſidentes promulgatos in-
„ novare; quemadmodum, ait, virtute præſentis De-
„ creti innovat." *Seſſ. 6. cap. 1. De reform.*

IX. Uti temporis lapſus, ita nec perſonæ eminens qualitas à gregis ſui cuſtodia & Paſtorali ſolicitudine, ac conſequenter neque à reſidentia, eximere Epiſcopos ſufficit.

Quod probans Synodus Tridentina declarat, " om-
„ nes Patriarchalibus, Metropolitanis ac Cathedrali-
„ bus Eccleſiis quibuſcumque, quocumque nomine &
„ titulo Præfectos, etiamſi Sanctæ *Romanæ Eccleſiæ*
„ *Cardinales ſint*, obligari ad perſonalem in ſua Ec-
„ cleſia vel Diœceſi reſidentiam, ubi injuncto ſibi of-
„ ficio defungi teneantur." *Seſſ. 23. cap. 1. De reform.*

X. Verùm, quia ipſa Epiſcoporum reſidentia corporalis, parùm prodeſſet, niſi etiam reſidentes ſe Paſtores & Rectores gregis ſibi commiſſi oſtenderent; atque ea obirent, ob quæ ipſa perſonalis reſidentia præcipue exigitur, meritò Synodus Tridentina neceſſitatem reſidendi inculcans; Canoneſque adversùs non reſidentes innovans; aliaque pro eorum meliore executione adjungens, omnes Patriarchalibus, Metropolitanis, & Cathedralibus quibuſcumque, quocumque nomine ac titulo præfectos monet ac monitos eſſe voluit, (*Seſſ. 6. cap. 1. De reformat.*) " ut *attendentes ſibi &*
„ *univerſo gregi, in quo Spiritus S. poſuit eos regere*
„ *Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo, vigi-*
„ *lent ſicut Apoſtolus præcipit, in omnibus laborent, &*
„ *miniſterium ſuum impleant*: implere autem ſe nequa-
„ quam poſſe ſciant, ſi greges ſibi commiſſos, mer-
„ cenariorum more deſerant, atque ovium ſuarum,
„ quarum ſanguis de eorum eſt manibus a ſupremo ju-
„ dice requirendus, *cuſtodiæ minimè incumbant*; cùm
„ certiſſimum ſit, non admitti Paſtoris excuſationem,

uniciens, accipiendum eſt cum effectu, id eſt, Ec-
„ cleſiæ in divinis Officiis deſervire: Nam reſidentia
„ debet eſſe *laborioſa*, non *deſidioſa*, cum Beneficia
„ ad divinum cultum & Eccleſiaſtica munia obeunda
„ ſint conſtituta." *Ad Cap.* LICET ꝟ *De prebend. Num.* 23.

XII. Quapropter ſi expendantur Canonum atque SS. Patrum de neceſſaria Paſtorum, ac præſertim Epiſcoporum reſidentia, dicta & Decreta univerſa, apparebit, non merè *localem* ac *otioſam* apud gregem præſentiam, ſed *laborioſam* & *invigilantem* urgeri & deſiderari.

Unde nec Eccleſia in Ordinatione, ſeu conſecratione Epiſcopi tantùm ad reſidentiam, ſed laborem Epiſcopos mittit, dum Ordinando dicit: *Vade & predica populo tibi commiſſo*: Quaſi diceret, non tantum ad populum *vade*, ſive accede ut præſens ei ſis, ſed *predica*, id eſt, labora, uti infra latius exponetur.

Et quid magnum eſſet, nudam ac ſterilem reſidentiam ſeu præſentiam Epiſcoporum obtinere, cum hæc in illis, quos Chriſtus odioſo nomine *Mercenariorum* exagitat, etiam reperiatur. Ni enim gregi ſuo adeſſent, non dicerentur fugere dum vident lupum venientem; quemadmodum piè & doctè advertit Bartholomæus De Martyribus Archiepiſcopus Bracarenſis, *Vir* (fatente Palavicino *lib.* 15. *hiſt. Conc. Trid. cap.* 11.) *ſanctitate doctrinâque ſpectabilis*, dum in ipſo Concilio Tridentino ſuper formando Decreto de reſidentia Epiſcoporum ſuum ſuffragium depromeret. Diſcurſum dignum judico qui in gratiam Lectoris integer hîc referatur.

" Ex Prælatis plures qui ante me locuti ſunt, plus
„ ſatis & magno numero exhibuerunt loca Concilio-
„ rum & SS. Patrum, ſpeciatimque S. Thomæ, è
„ quibus videre eſt, reſidentiam Paſtorum & indiſpen-
„ ſabilem, & *juris Divini* eſſe. Sed ſi quod in ani-
„ mo eſt, mihi licet verbis enuntiare; infelices pro-
„ fectò videmur, quòd ſuper hoc negotio ſententiam
„ proferre debeamus. Quò enim, eheu! Eccleſia re-
„ dacta eſt, ſi illi ipſi, quos Deus protectores & cu-
„ ſtodes ejus conſtituit, incumbatnè ipſis obligatio cum
„ ipſa fideliter remanendi, in dubium revocent? Into-
„ lerabile nobis foret, ſi quiſpiam vel dubitaret ſo-
„ lùm, teneaturnè fidelis famulus parvulis ſuæ curæ
„ commiſſis, Paſtor gregi ſuo, vel mater filio quem
„ lactat, fideliter adhærere; & dubitamus, an Deus,
„ qui curam commiſit nobis filiorum ſuorum; quo-
„ rum, teſte Paulo, ſimul & Paſtores & patres &
„ matres ſumus, indiſpenſabili vinculo ipſis adhæren-
„ di nos adſtrinxerit? Paſtores vocat S. Ambroſius Vi-
„ carios amoris Chriſti, *vicarii amoris Chriſti*; vultque,
„ quemadmodùm Chriſtus ipſos hæredes effecit Sacer-
„ dotii ſui, ita fiant & imitatores perfectæ ejus cha-
„ ritatis. Propterea à ſancto Petro, & in Petri per-
„ ſona ab omnibus Paſtoribus, antequam Paſtorem
„ agnorum ſuorum eum conſtituat, triplicem amorem
„ Medicus, quod ægro ſuo fideliter aſſiſtat. His qui-
„ dem omnibus neceſſaria eſt præſentia ut officio ſuo
„ fungantur, ſed ſola non ſufficit, aliæ inſuper condi-
„ tiones deſiderantur, quas aſſidua illa, & exterior
„ præſentia ſupplere non poteſt. Dum ergo optamus
„ ut reſidentia ſtabiliatur tamquam indiſpenſabiliter
„ trahens ſecum obligationem, non requirimus, ut
„ Ordo Epiſcopalis primævæ & antiquæ ſuæ perfectio-
„ ni reſtituatur, quemadmodum dicunt quidam nos
„ velle, ſed ſolummodo, ut ab eo maxima & maxime
„ omnium pudenda exulet inordinatio: maximè, inquam,
„ omnium pudenda: cùm Paſtores infra *ipſammet merce-*
„ *nariorum conditionem*, quæ tamen & coram Deo &
„ coram hominibus adeò contemptibilis eſt, *deprimat*,
„ deturbetque. Propterea gemens & ſuſpirans, ait
„ quidam Eccleſiæ Pater, *damnat Salvator Paſtores*
„ *mercenarios*, ſed utinam Eccleſia hodie vel *merce-*
„ *narios* haberet qui eam regerent. Mercenarius enim,
„ ſaltem prout eum nobis exhibet Evangelium, *apud*
„ *gregem ſuum manet*, cùm fugiat dum videt lupum
„ venientem, qui certe non fugeret, niſi ovibus adeſ-
„ ſet. Sed hodie Paſtores ut gregem ſuum deſerant
„ non expectant donec veniat lupus, quaſi ad eos ni-
„ hil de ovibus pertineat, propria ſponte dimittunt,
„ nihil ſoliciti, an hoſtis ille animarum eas diſpergat,
„ capiat, dilaniet, nec ne. Præveniunt illi inhuma-
„ nitate & negligentia ſua, quod mercenarii non ni-
„ ſi timentes & periculo tam propinqui exequuntur.
„ Inſuper mercenarius, ut loquitur Auguſtinus, etiam
„ dum fugit apud gregem manet: fugit enim à facie
„ Dei, non à loco in quo eſt, dum innocentiam &
„ veritatem deſerit, dum timiditas, qua poſſidetur,
„ linguam alligat, impeditque ne & agat & loquatur
„ ut eas defendat. *Fugiſti, quia tacuiſti*, inquit iſte
„ Sanctus, *tacuiſti, quia timuiſti*. Amoveamus igitur
„ ab Eccleſia tam ignominioſum opprobrium. Ne ſi-
„ namus ut Epiſcopi qui eam regunt infra mercena-
„ rios ipſos deprimantur; dicamus ſincere, reſiden-
„ tiam & juris Divini eſſe & indiſpenſabilem. Lachry-
„ mas abſtergamus Eccleſiæ matris noſtræ, quæ unde-
„ quaque filios ſuos à patribus derelictos circumſpicit.
„ Siſtamus tandem tam horrendam inordinationem &
„ diſſolutionem, quæ tam multarum aliarum fons eſt
„ & origo, ne, ſi adhuc diſſimulemus, dum Deus
„ eam in ira ſua conſiderat, dum eam probi omnes
„ cum gemitu deplorant; dum eam irrident hæreti-
„ ci; de Eccleſia dicatur, quod plaga ejus incurabilis
„ facta ſit & deſperata; cùm nec mala ſua, nec re-
„ media perferre valeat." Extat in ejus vita Gallicè conſcripta *lib.* 2. *cap.* 11.

XIV. Concludamus ergo cum Patribus Concilii Aquileienſis anni 1596. Tit. *De reſid. Epiſcoporum*.
" Quod de reſidentia Epiſcoporum à Sacro Tridenti-
„ no Concilio & ſummorum Pontificum Conſtitutio-
„ nibus cautum eſt, hoc non eſt intelligendum, ut
„ præſentià aſſideant, nihil præterea agant: cùm ex
„ Sacris

4. *Quinam ex Decreto Concilii Tridentini de cauſa abſentiæ cognoſcere debeant?*

5. *Indulgentia abſentiæ eſt quædam ſpecies diſpenſationis.*

6. *Regulæ obſervandæ in diſpenſatione, etiam hic ſervari debent.*

7. *Notandum hac de re Concilium Toletanum anni 1566.*

8. *Bonum Eccleſiæ univerſalis non eſt legitima abſentiæ cauſa, ſi illud per alium procurari poſſit.*

9. *Reſidentes in Curia Romana & Curiis Principum non ſemper à reſidentia excuſantur.*

10. *Synodus Tridentina permittit Epiſcopis duorum vel trium menſium per annum abſentiam.*

11. *Ut licitè hac licentia Epiſcopus utatur, debet ſubeſſe juſta cauſa; quæ an ſubſit ejus conſcientiæ relinquitur.*

12. *Cavendum, ne in ſolemnioribus Feſtis ab Eccleſia ſua abſit.*

13. *Quando corporaliter abeſſe coguntur, curam tamen gregis ſui negligere non poſſunt.*

14. *Quandonam ob imminentem perſecutionem Epiſcopi Eccleſiam ſuam deſerere poſſint?*

15. *Quinam ſpiritualiter fugere cenſeantur, licèt corporaliter ſuo gregi aſſiſtant?*

16. *Quomodo hodie plures fugiant & deſerant ſpiritualiter gregem ſuum, & lupis exponant?*

I. Epiſcopos alioſque curam animarum habentes, teneri *jure divino* ad reſidendum in ſuis Eccleſiis, ſive Diœceſibus vel Parochiis, ubi injuncto ſibi officio defungi queant, in præcedentibus oſtendimus; unà quoque probavimus ex mente Eccleſiæ reſidentiam requiri non merè corporalem & otioſam, ſed *laborioſam*, id eſt, in Eccleſiæ & gregis ſibi commiſſi utilitatem ac profectum.

Si ergo Epiſcopus, aut Paſtor ſuâ abſentiâ interdum queat plus Ovibus ſuis prodeſſe, quàm *corporali* ſua præſentiâ; indubie intentioni Eccleſiæ requirentis reſidentiam contrairet, ſi tali caſu localem præſentiam abſentiæ corporali præferret.

II. Adhæc, cùm bonum univerſalis Eccleſiæ nonnunquam præferri debeat commodo particularis Eccleſiæ, contingere quoque poteſt, ut particularis Eccleſia debeat corporali ſui Paſtoris præſentia, etiamſi cum aliquo forſan ſuo incommodo, carere, ſi id bonum notabile univerſalis Eccleſiæ exigat.

III. Hinc Synodus Tridentina poſtquam omnes quacumque dignitate etiam Cardinalitia fulgentes, Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis ac Cathedralibus Eccleſiis Præfectos ad reſidentiam obſtrictos bit; ideo qui cauſis abſentiæ examinandis præſunt, quique iis uti volunt, regulas in materia diſpenſationum à Patribus & Sacris Canonibus præſcriptas & traditas attendere & obſervare debent.

VI. Debent itaque ante omnia expendere, num bonum quod ex abſentia proventurum ſperatur, prævaleat incommodis; quæ Paſtoris abſentia ſecum trahere nata eſt: quam regulam in diſpenſationibus ſequendam poſt Patres & SS. Canones tradit doctiſſimus ac ſanctiſſimus Canonum Collector S. Ivo Carnotenſis in ſua erudita Prologo Decreto præfixa: " In his, ait, „ quæ propter rigorem diſciplinæ vel muniendam ſalutem Poſteriorum ſanxit diligentia; ſi *honeſta* vel „ *utilis* ſequatur *compenſatio*, poteſt præcedere auctoritate Præſidentium diligenter deliberata diſpenſatio." Id eſt, ſi incommodum quod ſecum trahit Canonum infractio, compenſetur per bonum quod ex diſpenſatione proventurum ſperatur, honeſta ac utilis ſequatur diſpenſatio.

VII. Sapientiſſimè proinde Patres Concilii Toletani anni 1566. *act.* 2. *Decreto* 1. declarant conformiter ad Synodum Tridentinam, " quod non *quævis* „ cauſa, quæ vel ad Chriſtianam charitatem, urgentem neceſſitatem, debitam obedientiam, evidentem „ Eccleſiæ vel Reipublicæ utilitatem cuiquam pertinere videbitur, à reſidentia excuſare debeat: ſed ea „ tantum, quæ Superioribus *diligentiſſimo examine*, „ *maturo judicio*, *exactaque* cenſura ſic probata fuerit, „ ut *verè* ſecluſâ omni indulgentiâ, aliqua ex prædictis ratione dubio procul, juſta ſit *omnino* cenſenda: „ atque ei utilitati, quæ ipſius Paſtoris præſentiam exigit, & quæ non poteſt non eſſe *publica*, ſit *nihilominus præferenda*.

VIII. Adhæc expendendum, non illud bonum, quod abſens Epiſcopus Eccleſiæ, aut Reipublicæ præſtat, per alium curæ Animarum non incumbentem, haberi nequeat.

Si enim bonum Eccleſiæ aut Reipublicæ, quod ex abſentia Epiſcopi ſperatur, aliunde haberi non minùs queat, cauſa ſufficiens non erit legitimæ abſentiæ: quandoquidem non requiratur abſentia Epiſcopi eo caſu, ut bonum illud Eccleſiæ procuretur; cùm ſupponatur ſine ejus abſentia illud haberi per alium poſſe.

Huic principio inſiſtens Cardinalis Cajetanus, quem refert & ſequitur Fagnanus *ad Cap.* Ex parte ii *De Clericis non reſid. Num.* 85. docet, diſtinctione opus eſſe, ut reſolvatur, an negotium utile Eccleſiæ aut Reipublicæ ſit legitima cauſa non reſidentiæ Epiſcopalis; utrùm nimirum, " negotium univerſalis Ec„ cleſiæ ſit *neceſſariò* exigens *Epiſcopum*, vel non: „ nam

Digitized by Google

„ in Eccleſia communi, qualis eſt Romana, cenſentur „ ubique reſidere: Reſpondetur, quòd ſi hoc eſt verum *fictione juris poſitivi* quod Juriſtis relinquo, „ non tamen eſt verum *quoad Deum*.

IX. Hæc poſt Cajetanum Fagnanus; qui ad *Cap.* QUALITER *& eod. num.* 13. refert expoſtulationem Cardinalis de Turrecremata contra Epiſcopos in Aulis Principum, & Curia Romana perpetuò reſidentes.

" Turpe eſt, ait, ut Epiſcopi ſe inſerant ad ſervitia Imperatoris, vel alterius Principis ſecularis, & „ deſerant cauſam ſubditorum, & officia devotionis. „ Hoc non facerent, ſi mortem ſpiritualem timerent, „ & intelligerent ſe reddituros rationem de ovibus „ ſuis Deo ſummo Judici. Utinam etiam de Curia „ Romana hoc in parte obſervaretur, in qua plures „ Epiſcopi conveniunt non devotionis gratia, ſed ambitionis ſpiritu propulſati, ut altiora quærant, aut „ Beneficia addant beneficiis, aut honores honoribus, „ utque officia & legationes quærant, quæ curæ animarum ſibi commiſſarum afferunt plurimum impedimenti. Utinam ſummi Pontifices conſiderarent, „ quanta negligentia circa animas committitur ex abſentia Prælatorum ab Eccleſiis ſuis!

Eumdem de Epiſcopis à ſua Diœceſi abſentibus, & in Curia Romana honoribus & Beneficiis aucupandis intentis, abuſum exagitavit ſeculo præterito Gentianus Hervetus, epiſtola ad Salmeronem S. I. in qua introducit Epiſcopum alloquentem Pontificem in hæc verba: „ Quam verò hoc eſt miſerandum & plane deplorandum, quòd cùm in Italia tot ſint Diœceſes, vix tamen vigeſimus quiſque Epiſcopus in ſua Eccleſia reſideat, & populum paſcat! Neque verò hoc te fugere poteſt, Beatiſſime Pater, cùm omnes fere, qui „ Romæ in Aula tua Magiſtratus gerunt, & munera „ obeunt, ex eorum ſint numero, & diebus feſtis in „ tuo Sacello tantam eorum videre poſſis multitudinem, ut fere ex ea juſtus conſcribi poſſit exercitus.

Cardinalis Bellarminus proponens Clementi VIII. quædam in Eccleſia reformanda, inter cætera reſidentiam Epiſcoporum quoque urgebat; præcipue eorum, qui ad longum tempus à Diœceſibus ſuis abſunt ob Nuntiaturas eis à Pontifice demandatas; vel ob negotia & munia politica, quibus ſunt implicati; aut denique, ob officia & miniſteria in Curia Romana, quæ per alios quàm Epiſcopos exerceri poſſunt. Quin tamen ad tempus aliquod ex juſta cauſa Pontifex Epiſcopos à reſidentia eximere queat, non dubitabat Bellarminus: " Fateor quidem, ait, aliquos Epiſcopos à „ reſidentia per obedientiam excuſari: neque illud inficior ſummum Pontificem certis de cauſis, atque ad „ tempus Epiſcopos aliquos à reſidentia eximere. Sed „ neſcio, an Deo placeat, ut tantus numerus Epiſcoporum tam longo tempore cum tanto animarum detrimento, à propriis Eccleſiis abſit: quos certe ſuo „ muneri ſatisfacere non poſſe perſpicuum eſt.

Illud præterea indubitatum eſt, cauſam abſentiæ hac duorum aut trium menſium abſentia juſtam cauſam requirit Synodus; ita tamen ut ipſorummet Epiſcoporum conſcientiæ relinquat, num juſta ac ſufficiens ſubſit cauſa temporis illius abſentiam poſtulans; ipſique ſecum expendant, num eam coram ſummo Paſtore, cui de cura ſuarum Ovium exactam rationem reddere tenebuntur, ſufficientem probare poterunt.

XII. Interim ipſos admonet, & in Domino hortatur, " ne per illius temporis ſpatium *Dominici* „ *Adventus*, *Quadrageſimæ*, *Nativitatis*, *Reſurrectionis Domini*, *Pentecoſtes*, item & *Corporis Chriſti* „ diebus, quibus refici maxime & in Domino gaudere Paſtoris præſentiâ Oves debeant, ipſi ab Eccleſia ſua *Cathedrali* ullo pacto abſint; niſi Epiſcopalia munia in ſua Diœceſi eos aliò vocent.

XIII. Illud etiam cogitent Epiſcopi à grege ſuo juſta de cauſa abſentes, ut ſi corpore adeſſe nequeant, affectu tamen, & cura, quantum fieri poteſt, ſemper adſint; ad exemplum S. Auguſtini, qui de ſua abſentia ita ad Clerum & populum Hipponenſem ſcribit: " Peto charitatem veſtram, & per Chriſtum „ obſecro, ne vos mea contriſtet abſentia *corporalis*. „ Nam *Spiritu* & *cordis affectu* puto vos non dubitare „ nullo modo me *à vobis* poſſe diſcedere: quamvis „ me ampliùs contriſtet, quàm forte vos ipſos, quod „ infirmitas mea ſufficere non poteſt omnibus curis, „ quas de me exigunt membra Chriſti, quibus me „ & timor ejus, & charitas ſervire compellit.

XIV. Hæc Auguſtinus *Epiſt.* 122. qui *epiſtolâ* 228. ad Honoratum fusè inquirit, & doctè ac piè reſolvit, quando Epiſcopis, aliiſque Paſtoribus ob imminentem perſecutionem fugere liceat; atque inprimis hanc aſſignat regulam: " Fugiant omnino de civitate in civitatem, quando eorum quiſquam *ſpecialiter* à perſecutoribus quæritur, ut ab aliis, qui non „ ita requiruntur, non deſeratur Eccleſia, ſed præbeant cibaria conſervis ſuis, quos aliter vivere non „ poſſe noverunt. Cùm autem *omnium*, id eſt Epiſcoporum, Clericorum, & Laicorum eſt commune periculum, ſi qui aliis indigent, *non deſerantur ab his* „ *quibus indigent*. Aut igitur ad loca munita omnes „ tranſeant, aut qui habent remanendi neceſſitatem, „ non relinquantur ab eis, per quos illorum eſt Eccleſiaſtica ſupplenda neceſſitas, ut aut pariter vivant, „ aut pariter ſufferant, quod eos Paterfamilias volet „ perpeti.

Poſt hæc ſermonem vertit ad eos, " Qui ſibi putant *indifferenter* obtemperandum eſſe præcepto, ubi „ legunt; *de civitate in civitatem eſſe fugiendum*; & „ mercenarium non exhorrent, qui videt lupum venientem & fugit, quoniam non eſt ei cura de ovibus. Cur, inquit, non iſtas duas Dominicas veraſque ſententias, unam ſcilicet, ubi fuga ſinitur aut „ jubetur, alteram, ubi arguitur atque culpatur, ſic „ intelligere ſtudent, ut inter ſe reperiantur non eſſe „ contrariæ, ſicut non ſunt? Et hoc quomodo reperitur,

Digitized by Google

blicos peccatores, & in grege graſſantes arguere timet; ne ſcilicet *perdat* quod *ſectatur, humanæ amicitiæ commoditatem*, & *inimicitiarum humanarum incurrat moleſtiam*, tacet, non corripit. Ecce Lupus cui guttur apprehendit: diabolus fideli adulterium perſuaſit, *tu taces*, non increpas: ô mercenarie, Lupum venientem vidiſti & fugiſti. Reſpondet forte & dicit, *Ecce hic ſum, non fugi. Fugiſti* quia *tacuiſti: tacuiſti*, quia *timuiſti*. Fuga animi timor eſt. Corpore ſtetiſti, ſpiritu fugiſti." *Tract.* 46. *in Joan. num.* 8.

XVI. Hanc ſpiritualem fugam, frequenter non minus pernicioſam quàm corporalem, ſi ſeriò expenderimus; facile deprehendemus plurimos hodie mercenarios eſſe, qui videntes Lupum venientem, imo & in grege ſuo crudeliter graſſantem, fugiunt, id eſt *tacent*; idque hoc prætextu, quod Lupis ſe opponendo, vitia arguendo, peccantes pro merito increpando & puniendo, Magnatum vel Principum indignationem incurrant; atque ita inidoneos ſe reddant, ut *proſint* gregi ſuo.

CAPUT VII.

Præcipuum munus Epiſcoporum eſt Prædicatio verbi Dei.

1. *Apoſtoli arbitrati ſunt præcipuum munus ſuum eſſe prædicare verbum Dei.*
2. *Quare Apoſtoli* per ſe *officium prædicandi*, & *per alios officium baptizandi obirent?*
3. *Synodus Tridentina iteratò declarat Epiſcopos* per ſeipſos *teneri ad prædicandum verbum Dei.*
4. *Idem fortiter inculcat S. Carolus.*
5. *Eandem obligationem urgent Synodi Belgicæ.*
6. *Nulla conſuetudo Epiſcopos ab hac obligatione eximere poteſt.*
7. *Non ſufficit ad ſatisfaciendum huic obligationi aliquoties per annum publicè concionari.*
8. *Epiſcopi præcipuè intendere debent, ut populus ritè ſit inſtructus.*
9. *Inſtructioni Cleri & populi ſervire poſſunt Inſtructiones & Epiſtolæ Paſtorales.*
10. *Hoc egregiè præſtitit S. Carolus.*
11. *Expenditur Epiſtola ejus Paſtoralis pro orationis in communi agenda inſtituto, in ſingulis familiis tempore veſpertino inſtituenda.*
12. *Notanda ejus Epiſtola pro tempore Adventus & Quadrageſimæ.*

„ aliter tamen & aliter. Non officium docendi commiſit eis Chriſtus, ut ipſi illud *per ſe* exercerent tamquam *principaliſſimum*.... Officium autem *baptizandi* commiſit Apoſtolis, ut *per alios* exercendum.... Et hoc ideo, quia in baptizando nihil operatur meritum & ſapientia miniſtri, ſicut in docendo." 3. *parte q.* 67. *art.* 2. *ad* 1.

III. Utque infinita propè Patrum & Canonum dicta & Decreta, quæ hanc Epiſcoporum obligationem vehementiſſime urgent, ſileam, Synodus Tridentina duobus locis iteratò inculcatum voluit, "Prædicationem Evangelii, ſive prædicationis *munus* eſſe Epiſcoporum *præcipuum*; eoſque teneri *per ſeipſos*, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum ſanctum JESU CHRISTI Evangelium." *Seſſ.* 5. *cap.* 2. & *Seſſ.* 24. *cap.* 4. *De reform.*

IV. Sanctus Carolus fideliſſimus Concilii Tridentini executor in ſua prima Provinciali Synodo *parte* 1. *tit.* 6. ita loquitur: "Apoſtoli, in quorum locum Epiſcopi ſucceſſerunt, ſatis nobis aperuerunt, *verbi Dei prædicationem* eſſe *præcipuum* illorum munus, qui in Epiſcopali Sede collocantur. Quamobrem nos auctoritatem Sacroſancti Trident. Concilii & veterum Patrum ſecuti, in Domino Epiſcopos hortamur, ut *toto pectore* in hanc curam incumbentes, greges ſibi commiſſos *ipſimet*, præſertim in Eccleſia ſua, *verbo Dei paſcant*. Quod ſi *levi* de cauſa, aut quodam *animi languore* impediti non fecerint, ſciant ſibi prætermiſſi neceſſarii officii, Judici Deo præcipue rationem eſſe reddendam. Sin autem ſe interdum *verè* impeditos cognoverint, per viros idoneos, ex præſcripto ejuſdem Concilii deligendos, hoc munus ſtudioſiſſime populo præſtent."

V. Non minus hanc obligationem urgent Patres Synodi P. II. Cameracenſis *tit* 17. *cap.* 2. "Et quia inter munia Epiſcopalia potiſſimas partes ſibi meritò vendicat prædicatio verbi Dei, & ab Apoſtolis memoriæ proditum ſit, non eſſe æquum ipſos relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis, quantum fieri poterit, diligentiam adhibere ſtudebunt Epiſcopi, ut negotiis ſecularibus ſeſe expediant, etiam regiminis Epiſcopalis maximam partem doctis & prudentibus viris committendo, & rerum temporalium adminiſtrationem Oeconomo fideli concredendo, ut prædicationis officio ſibi proprio liberius vacare poſſint. Quod ſi legitime impediti per ſeipſos id præſtare non poſſint, alios viros doctos tum in ſuis Eccleſiis Cathedralibus, tum in aliis ſuæ Diœceſis deputent, qui eorumdem nomine hoc aſſidue præſtent; ſaltem quoad dictas Cathedrales

„ ſolem-

Digitized by Google

„ ma ſpirituali cibo nutritur.

Unde illud S. Ambroſii de ſemetipſo : *Officium docendi nobis impoſuit Sacerdotii neceſſitudo.* Lib. 1. Offic. cap. 1.

Synodus quoque Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *De reformat.* declarat, PRÆCEPTO DIVINO *mandatum eſſe omnibus, quibus animarum Cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere .... verbique Divini* PRÆDICATIONE *paſcere.*

Nequaquam ergo (uti etiam recte advertit Fagnanus ad *Cap.* INTER CÆTERA ⁑ *De officio Ordinarii num.* 12.) in his Epiſcopi poſſunt ſe excuſare in vim contrariæ conſuetudinis ; quia cum ſit contra præceptum Divinum, illa conſuetudo reputari debet pro corruptela & abuſu.

VII. Verùm cùm præcipuus ſcopus hujus Paſtoralis & Epiſcopalis muneris ſit, debita populi inſtructio, id eſt, ut de omnibus, quæ ad ſalutem conſequendam ſcitu ſunt neceſſaria, ſit plene inſtructus, Epiſcopus huic ſuo muneri haud ſatisfaciet, ſi v. g. aliquoties per annum publice ex Cathedra concionetur ; ſed vel præcipue in hoc totis viribus incumbere debet, ut populum ſibi commiſſum *per ſe*, quantum poteſt, alioſque inſtruat.

VIII. Hinc illæ Sanctorum ac zeloſorum Epiſcoporum non tantùm frequentes ad populum & Clerum publicæ conciones & exhortationes, ſed etiam continuæ per vicos & civitates viſitationes, & curſationes, ut de populi & Cleri debitâ inſtructione informarentur, ac mediis opportunis, ubi defectum inveniſſent, providerent.

IX. Hinc quoque ſimilium Epiſcoporum Epiſtolæ Paſtorales pietate doctrinaque refertæ, quibus totam Diœceſim longe lateque diffuſam indeſinenter quodammodò de præcipuis Religionis Myſteriis, & hominis Chriſtiani Officiis inſtruebant.

Huc quoque referri poſſunt Inſtructiones, quas ad Cleri præcipue directionem emittebant & publicabant ; ut hoc modo omnes non uno tantùm tempore certiſque diebus, aut uno loco ; ſed ſemper & ubique, quantum poſſibile erat, inſtruerent, & normam vivendi præberent.

X. Ex hoc Epiſcopali & vere Apoſtolico zelo, quo in ſuorum ſalutem ferebatur S. Carolus, prodierunt tot ejus doctiſſimæ & piiſſimæ Inſtructiones & Epiſtolæ Paſtorales, quas in magna copia exhibent Acta Eccleſiæ Mediolanenſis, dignæ ut ab omnibus, præſertim Eccleſiaſticis, legantur & ruminentur.

XI. Inter has verò valde notanda eſt, quam pro orationis in communi deinceps agendæ inſtituto, quæ in ſingulis familiis ſerotinis horis fieri poterit, emiſit ; atque per omnes ſuæ Diœceſis parochias publicari fecit. Hic verus animarum zelator vivaciter ob oculos ponit orandi neceſſitatem atque una utilitatem præcipuam orationis in communi recitatæ : atque cum in finem mandat : " in civitate Mediolanenſi, media hora ſpatio ...

Poſt hæc ſubjicit materiam circa quam ipſi orantes tempore hujus orationis occupari queant ; atque deinde ſummarium adjungit ; quo modus ritusque habendæ hujus orationis latiùs exponuntur ; ac inter cætera monet, quod " cum opificibus, & officinarum Magiſtris, eorum famulis, & conductitiis operariis difficile ſit, ſe tum domum ſuam recipere, poterunt in ipſis officinis operumque locis ſeſe pro oratione quam ibi habebunt colligere, magiſtrorumque erit ſubditos artifices, tyrones, operarioſque in ſuis ædibus degentes, ut hoc quadrantis ſpatio vacent orationi, præſtare.

Optat quidem ut communis hæc oratio ab omnibus ſimul eodemque tempore ad pulſum campanæ obſervetur ; ſed tamen ſi ob domeſticum impedimentum haberi eo tempore nequeat, nequaquam tamen omittatur : ſed horâ proxime ſequenti inſtituatur, atque ad quadrantem ſaltem duret.

Hoc pium ac ſalutare Caroli inſtitutum multum laudans Gregorius XIII. atque deſiderans ut illud etiam extra Diœceſim Mediolanenſem longe lateque diffunderetur, plures indulgentias huic orationis exercitio incumbentibus elargitus eſt ; quæ Bulla Indulgentiarum unà cum prædicta Epiſtola Paſtorali refertur in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *parte* 7. *pag.* 906. & ſequentibus, edit. Lugdunenſis anni 1683.

Deinde ſequuntur *Inſtructiones pro oratione ſine intermiſſione*, non minus piæ ac ſalutares ; ubi inter calamitates quarum causâ hæc oratio habetur, reponit hanc : " Pro perſecutionibus & damnis, quæ ab hæreticis *Gallia & Belgium* ſuſtinent, cum tot animarum detrimento, ſanctique nominis Dei dedecore.

Quidni ergo jure merito plures civitates, atque præ cæteris hæc Lovanienſis hunc in Patronum aſſumant ; eumque ſpeciali cultu & fiduciâ colant & invocent, qui etiam vivens Belgii nequaquam oblitus eſt ; & cujus precibus forſan debemus, quod in Catholicâ fide conſervati ſimus.

XII. Quia verò tempore Adventus & Quadrageſimæ præcipue populus debet à ſuis Paſtoribus inſtrui & ad pietatis exercitia excitari ; epiſtolas Paſtorales per univerſam ſuam Diœceſim miſit, populoque prælegi juſſit, quibus myſteria hiſce temporibus præcipue recolenda proponit ; variaque Chriſtianæ pietatis opera, quibus tempora illa utiliter traducantur, præſcribit ; quæ lectu digniſſimæ cum aliis multis inſtructionibus & Epiſtolis Paſtoralibus, in citatis Actis referuntur.

XIII. Muneris ergo Epiſcopalis eſt, nihil omittere quominus populus ſibi commiſſus ſciat ea quæ neceſſaria ſunt, ut ſalutem æternam aſſequi, & pœnas æternas evadere queat : poſſitque ipſe conſummatione ſui curſûs inſtante dicere ad gregem ſibi commiſſum ad exemplum Apoſtoli : *Vos ſcitis quomodo nihil ſubtraxerim utilium, quominus annuntiarem vobis, & docerem vos publice & per domus .... nec facio animam*

Digitized by Google

9. *Epiſcopus nequit hodie pro libitu Parochum ſuſpendere à concionibus.*

10. *Parochis legitimè impeditis aut non ſufficientibus, Epiſcopi eſt mittere Concionatores.*

11. *Epiſcopi quoque eſt mittere Concionatores pro Adventu & Quadrageſima, etiamſi eſſet contraria conſuetudo.*

12. *Conſuetudo tamen* immemorialis *poteſt nominationem Concionatorum ad alios, etiam Laicos transferre.*

13. *Quæ de nominatione Concionatorum dicta ſunt, probantur per Arreſta Regia, & notoriam praxim belgii.*

14. *Jus nominandi Concionatorem eſt ſimile juri patronatûs ad Beneficia Eccleſiaſtica.*

15. *Super approbatione Regularium magna fuit inter Patres Concilii Tridentini concertatio.*

16. *Diſtinctio facta eſt inter Regulares concionantes in* Eccleſiis ſuorum Ordinum, *& concionantes in Eccleſiis* non ſuorum Ordinum.

17. *Hæc diſtinctio non placuit Epiſcopo Feluſano; eique in oratione publica multa oppoſuit.*

18. *Juxta Decreta Synodi Tridentinæ nequeunt Regulares etiam in Eccleſiis* ſuorum Ordinum *ſine tacita ſaltem Epiſcopi licentia concionari.*

19. *Praxis S. Caroli circa licentiam concionandi indulgendam Regularibus in Eccleſiis* ſuorum Ordinum.

20. *Synodus Bituricenſis requirit licentiam Epiſcopi, ut Regulares concionari poſſint in* Eccleſiis ſuorum Ordinum.

21. *Facultas concionandi data Secularibus aut Regularibus non habentibus Beneficia Curata, poteſt pro arbitrio Epiſcopi reſtringi ac etiam revocari.*

22. *Parochi Regulares ad concionandum admittere non poſſint, niſi exhibita licentia Ordinarii in ſcriptis.*

23. *Epiſcoporum eſt intendere Concionatoribus, nec Judices Regii impedire eos poſſunt in capienda informatione ſuper doctrina ab illis propoſita.*

24. *Propoſitio, quæ Judicibus Regiis attribuit poteſtatem approbandi Concionatores in defectum Epiſcopi, cenſurata.*

I. NUm primis Eccleſiæ ſæculis ſoli Epiſcopi ſermonem ad populum habuerint, à multis in controverſiam & quæſtionem revocatum fuit. Illud equidem expeditum eſt, prædicandi munus pleno jure exercere, tamquam potiorem Apoſtolici muneris par-

muneris obire non poſſunt.

Unde Synodus Lateranenſis ſub Innocentio III. in *Cap.* 15. ꝟ *De Offic. Ordinarii*; & renovatur à Synodo Tridentinâ *Seſſ.* 5. *cap.* 2. *de Reformat.* advertens " Epiſcopis non ſufficere, *per ſeipſos* miniſtrare populo verbum Dei maximè per amplas Diœceſes & diffuſas, generali Conſtitutione ſancivit, ut Epiſcopi viros idoneos ad Sanctæ *Prædicationis* officium ſalubriter exequendum aſſumant, potentes in opere & ſermone, qui plebes ſibi commiſſas *vice ipſorum* (cum per ſe iidem nequiverint) ſolicitè viſitantes, eas *verbo* ædificent & exemplo.

III. Et Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 4. *De Reformat.* mandat, " ut in Eccleſia ſua ipſi Epiſcopi *per ſe*, aut ſi *legitimè* impediti fuerint, per eos quos ad *Prædicationis munus aſſument*; in aliis autem Eccleſiis per Parochos, ſive iis impeditis, per alios *ab Epiſcopis* impenſis eorum qui eas præſtare vel tenentur, vel ſolent, deputandos in civitate, aut in quacumque parte Diœceſis cenſebunt expedire.

Suppoſuit ergo Synodus Tridentina Epiſcoporum proprium eſſe, verbum Dei populo annuntiare; neque alios id niſi ex auctoritate & miſſione ab Epiſcopis acceptâ, præſtare.

IV. Et quidem in Eccleſia ſua propria Cathedrali, ſi Epiſcopus *legitimè* impeditus *per ſe* prædicationis munere fungi nequeat, ipſius eſt Concionatorem eligere, & deputare; & ita quidem, ut nec Canonici ſive Capitulum, nec alius quiſpiam illius deputationi ſe immiſcere queat; tametſi etiam eſſent in poſſeſſione *immemoriali* deputandi Concionatorem; quam ſuſtuliſſe Synodum Tridentinam non ſemel reſpondit S. Congregatio, uti refert Fagnanus ad *Cap.* Inter cætera ꝟ *De Off. Ordinarii.*

Neque quidquam hac in parte exemptio Capituli juvare poteſt: atque ita pro Epiſcopo Cathalaunenſi contra Capitulum licet exemptum judicavit Senatus Pariſienſis, teſte Renato Choppino *Lib.* 1. *de S. Pol. tit.* 5. *n.* 8.

V. Si tamen Cathedralis ſimul ſit Parochialis; atque in ea ſoleat per Parochum verbum Dei, quemadmodum in aliis Eccleſiis Parochialibus annuntiari, exceptis quibuſdam diebus ſolemnioribus Epiſcopo reſervatis, eo caſu circa deputationem Concionatoris obſervandum, quod Synodus Tridentina circa deputationem Concionatorum in aliis Eccleſiis, quam Cathedralibus, decrevit.

VI. Vult itaque, ut Epiſcopi *legitimè* impediti aut non ſufficientes ut *per ſe* toti ſuæ Diœceſi ver-

Q bum

Digitized by Google

Itaque Parochus cæterique Beneficia curata poſſidentes, accipiunt quidem, etiam ſecundum hodiernam diſciplinam, inſtitutionem Canonicam atque curam Animarum ab Epiſcopo; atque eatenus jus concionandi, quod præcipuè ad curam Animarum pertinet, ab Epiſcopo in ipſos derivatur; at inſtitutione ſeu *curâ Animarum* ſemel acceptâ, jam jure ſui Beneficii, quod eſt jus ***perpetuum***, functiones Beneficio ſuo annexas perſolvunt.

IX. Sicut ergo Epiſcopus non poteſt illum, ſpectatâ modernâ diſciplinâ, pro libitu, nullo juris ordine ſervato, privare Beneficio; ita nec liberum eſt Epiſcopo, pro ſuo arbitrio ſuſpendere aut impedire à functionibus Beneficio ſuo eſſentialiter annexis, qualis eſt, Verbum Dei populo annuntiare.

Quod etiam non obſcurè innuit Synodus Tridentina, dum vult, ut Epiſcopi legitimè impediti, in aliis Eccleſiis à Cathedrali diſtinctis, per *Parochos* Divinam legem annuntient; *his* autem *impeditis per alios ab ipſo deputandos*: ſat indicans, Epiſcopos debere *Parochis* tamquam *Ordinariis*, ſed ſubalternis Verbi Dei præconibus, permittere ejuſdem prædicationem; neque aliis eam poſſe committere, niſi dum ipſi *Parochi* legitimè fuerint impediti.

X. Parochis autem *legitimè* impeditis, Epiſcopi eſt deputare & eligere Concionatores; idque per totam Diœceſim; & quidem impenſis eorum qui eas præſtare tenentur vel ſolent.

Unde etiam hodie ex Decreto Concilii Tridentini, Epiſcopus habet fundatam intentionem deputandi & mittendi Concionatores, qui in civitate, aut in quacumque parte Diœceſis annuntient Verbum Dei *Parochis impeditis* aut *inſufficientibus*, ut illud *per ſe* pro neceſſitate populi annuntient.

XI. " Hinc cum Epiſcopus Miletenſis providere
» voluiſſet, (ait Fagnanus loco citato *num.* 25.) de
» Concionatore in ſuburbio Victorioſæ ſubditis ſuis,
» & Officiales ipſius, conſulto prius magno Magiſtro
» Petro de Monte, reſpondiſſent, electionem dicti
» Concionatoris *non ſpectare ad Epiſcopum*, ſed ad
» *eos qui eleemoſynam Concionatoribus ex bonis uni-*
» *verſitatis miniſtrant*, Epiſcopo ſuper hoc declara-
» tionem poſtulante, S. Congregatio cenſuit: Electio-
» nem Concionatoris *ad Epiſcopum* pertinere ex De-
» creto Concilii *Cap.* 4. *Seſſ.* 24.

Quin etſi populus aut alius ex conſuetudine *non immemoriali* eligeret Concionatorem, qui certis diebus Verbum Dei annuntiet, poſſet nihilominus Epiſcopus non obſtante hac conſuetudine Concionatorem deputare, uti ſæpius reſolvit S. Congregatio apud Fagnanum *num.* 27. & 31.

XII. Sed ſi ex conſuetudine *immemoriali* ad populum, Capitulum, Parochum alioſve hujuſmodi electio ſive deſignatio ſpectet, ea ſervanda erit; nec ad Epiſcopum eo caſu deputatio Concionatoris in Ec-

currit ad Concilium privatum Regium: ubi dictum fuit, ut dictus Magiſtratus & Syndicus Cleri Gallicani conteſtarentur; ac interim per proviſionem conformiter ad Arreſta de 30. Martii 1635. & 26. Auguſti 1639. Concionatores qui mitterentur ad concionandum in dicta civitate conſuetum hoſpitium & victum acciperent. Cumque Epiſcopus ulterius pro definitivâ urgeret; & ipſe Magiſtratus Civitatis aſſirmaret, ſe eſſe in poſſeſſione *immemoriali* præſentandi Concionatores pro Adventu & Quadrageſima ipſi Epiſcopo: die 17. Decembris ejuſdem anni 1655. decretum fuit, ut Magiſtratus & Incolæ illius civitatis probarent *intra tres menſes*, ſe eſſe in poſſeſſione *immemoriali* nominandi & præſentandi dictos Concionatores Epiſcopo; ſalvâ Epiſcopo probatione contrariâ; interim per proviſionem & ſine præjudicio juris alterutrius in principali, declaravit Epiſcopum eſſe manutenendum & defendendum in jure eligendi & mittendi Concionatores, quibus prædicti Incolæ tenebantur hoſpitium & victum præbere; nec non permittere ſolitam quæſtuationem. Quæ ſententia proviſionalis poſtmodum in definitivam tranſivit; uti latiùs in Actis Cleri Gallicani refertur *tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 8.

Hîc duo, quæ ſupra diximus, Regio Arreſto deciſa videmus. Primum, Epiſcopum de jure habere fundatam intentionem eligendi ac mittendi Concionatores per totam ſuam Diœceſim, qui Parochis legitimè impeditis, aut inſufficientibus, Verbum Dei annuntient.

Secundum, quòd conſuetudo ſeu poſſeſſio immemorialis poſſit jus Concionatores eligendi & nominandi transferre non tantum in Capitula, Parochos alioſve Eccleſiaſticos, ſed etiam in Laicos; quod apertè ſupponit ſententia proviſionalis 17. Decembris anno 1655. prolata; atque in terminis pro Æditituis judicatum refert De Freſne in libro cui titulus *Journal des Audiences tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 18. & probat notoria Belgii praxis, quæ electionem & nominationem Concionatoris paſſim ad Parochos, Capitula, Æditituos, alioſvè, pro varia locorum conſuetudine tranſtulit.

XIV. Hæc porro Concionatoris electio ſeu nominatio, eſt inſtar juris Patronatûs ad Beneficia Curata; quod & Laicis competere poteſt. Unde ſicuti præſentatus à Patrono ſive Eccleſiaſtico ſive Laico ſe functionibus Paſtoralibus immiſcere nequit, nî prius ab Epiſcopo Curam Animarum acceperit; ita & nominatus ſeu electus in Concionatorem, debet ab Epiſcopo concionandi licentiam obtinuiſſe: neque in vim hujuſmodi conſuetudinis immemorialis aliud competere poteſt ſive Eccleſiaſticis ſive Laicis, quàm eligere Concionatorem unum ex approbatis ab Epiſcopo; vel ſub illa clauſula, modo licentiam obtineat.

Certum enim eſt, nec quiſquam in dubium vocat, nullum Presbyterum aut Clericum ſecularem, niſi Beneficium curatum habeat, ſine approbatione & expreſſa

Digitized by Google

» cator errores aut ſcandala diſſeminaverit in popu-
» lum, etiamſi in Monaſterio ſui vel alterius Ordinis
» prædicet; Epiſcopus ei prædicationem interdicat.
» Quòd ſi hæreſes prædicaverit; contra eum, ſecun-
» dùm juris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem
» procedat; etiamſi Prædicator ipſe generali vel ſpe-
» ciali privilegio exemptum ſe eſſe prætenderet. Quo
» caſu Epiſcopus auctoritate Apoſtolicâ, & tamquam
» Sedis Apoſtolicæ delegatus procedat.

XVII. Hoc Decretum, in quantum Regularibus permittit prædicare in Eccleſiis *ſuorum Ordinum* ex ſola Superiorum licentia ipſi Epiſcopo *ſimpliciter* præſentanda, & *benedictione* ab ipſis *petitâ*; & inſuper Epiſcopis prædicationem Regularibus interdicendi poteſtatem demum facit, dum Prædicator errores aut ſcandala in populum diſſeminaverit: nonnullis è Patribus Tridentinis, atque præ cæteris Brachio Marcello Epiſcopo Feluſano merè diſplicuit; ajebatque publicè in cœtu Patrum ſuper diſcuſſione hujus Decreti inſtituto 15. Aprilis an. 1546." Acerbè ſe angi,
» quòd liberum eſſet Regularibus, neque *miſſis*, ne-
» que *vocatis*, ſuis in Cœnobiis per Epiſcoporum
» Diœceſes concionari. *Quod*, exclamavit, *quidnam*
» *eſt aliud, ô Patres, niſi permittere, ut lupi non per*
» *oſtium, ſed aliunde ingreſſi ovile perturbent?* Deinde
» eoſdem per Deum ac Superos obſecrare non deſti-
» tit, ne id paterentur: ſi abnuerent, ſe pro ſua vi-
» rili parte cauſam ſuſtentaturum, provocantem ad
» cœleſte Tribunal, apud quod conteſtabatur, ſe in-
» ſontem in eo eſſe, & ſuper illos populorum cri-
» men ac ſanguinem abiturum." Hæc Palavicinus loco citato *n.* 3.

Deinde in generali Congregatione habita 10. Maii rurſus prolixâ oratione coram Patribus, idem vehementiſſimè urgere perrexit, atque ipſos Regulares de privilegiis ſuis contra auctoritatem Epiſcoporum glorantes alloquens, ait: " Nolite nos ita tardo inge-
» nio exiſtimare, ut iſta ſophiſmata ſive paralogiſma-
» ta non intelligamus, putemuſque vos *veſtris in Mo-*
» *naſteriis non populo noſtro*, ſed *Fratribus veſtris tan-*
» *tùm*, aut tectis & parietibus eſſe concionaturos.
» Nolite adeo inhumaniter, ne dicam irreverenter
» cum ſanctiſſimis Epiſcopis agere, ut *noſtras plebes*
» docere *ſine permiſſu* & *conſilio* noſtro cogitetis.

His contendebat Antiſtes ille, nec in Monaſteriis *ſuorum Ordinum* permittendum eſſe Regularibus *ſine licentia Epiſcoporum* concionari: cùm non minus in Eccleſiis ſuorum Ordinum, quam non ſuorum Ordinum, populum Epiſcoporum curæ commiſſum doceant.

XVIII. Et licet Patribus Tridentinis tunc viſum haud fuerit poſtulatis hujus Epiſcopi per omnia conſentire; eamque diſtinctionem inter facultatem concionandi in Eccleſiis *ſuorum Ordinum*, & *non ſuorum Ordinum* omnino tollere; his tamen aut ſimilibus rationibus indubiè effectum eſt, ut *Seſſ.* 24. *cap.* 4. *De reformat.* habita 11. Novemb. 1563. cùm jam numerus Epiſcoporum eſſet frequentior, & temporum conditio convenientior, decretum ſit, ut " Nullus ſecu-
» laris ſive Regularis, etiam in Eccleſiis *ſuorum Ordi-*
» *num*, *contradicente* Epiſcopo, prædicare præſumat.
Quo Decreto, ſi cum Decreto priori combinetur, omne in effectu, quod Feluſanus optabat, haberi poterit.

Cùm enim ex Decreto *Seſſ.* 5. *cap.* 2. *De reformat.* Regulares priuſquam concionari incipiant, etiam in Eccleſiis *ſuorum Ordinum*, ab Epiſcopis benedictionem petere debeant; & vi poſterioris Decreti non poſſint in Eccleſiis ſuorum Ordinum *contradicente* Epiſcopo prædicare, nonne in poteſtate Epiſcoporum eſt, efficere, ut nemo Regularium, etiam in Eccleſiis *ſuorum Ordinum* concionetur, de cujus vita, moribus, doctrina & ſufficientia non ſint plenè inſtructi; & quem ad id muneris ſaltem tacitè non approbaverint?

XIX. Id ſanè obtinebunt Epiſcopi, ſi ad exemplum S. Caroli ſtatuant, " Ne patiatur Parochus, cu-
» juſvis Ordinis Regulares in *Ordinis ſui Eccleſiis*,
» intra fines Parochiæ ſuæ ſitis, concionem habere,
» niſi ex *ſcripto teſtimonio* perſpexerit, eos muneris
» hujuſmodi in illis Eccleſiis obeundi causâ, *ſe ad*
» *Epiſcopum* cum concionandi facultate, quàm à Su-
» perioribus ſuis ipſi obtinuerint, *contuliſſe*, & *bene-*
» *dictionem*, ut Tridentino Concilio cautum eſt, ab
» *eodem petiiſſe*." In Concilio Mediolan. III. *cap.* 3.

Hoc quippe pacto fiet quod nullus Regularis etiam in *Eccleſiis ſuorum Ordinum* concionetur, de quo non conſtet, eum ſe præſentaſſe Epiſcopo, & benedictionem ab eodem petiiſſe; adeoque in Epiſcopi poteſtate fuiſſe, ei quoad conciones habendas contradicere, ſi de ejus moribus & doctrina non ſatis ſit inſtructus; quâ contradictione vi Concilii Tridentini fit, ut nec in *Eccleſiis ſuorum Ordinum* concionari queat; adeoque ſi Epiſcopus benedictionem impertiatur, teſtimoniumque illius annuat, neque contradicat, an non ſat apertè cenſebitur illum Regularem, ſaltem *tacitè*, ad concionandum approbare, & licentiam concedere? præſertim quia ſimplex Epiſcopi contradictio, nullâ expreſsâ contradictionis causâ, tam in ſæcularibus, quàm Regularibus Beneficium

Digitized by Google

gularibus ſeu ſecularibus non habentibus Beneficium Curatum conceſſa, dumtaxat ſit delegata & Vicaria, ea ad libitum revocari, reſtringi & modificari, adinſtar juriſdictionis delegatæ, poteſt.

XXII. Hac de cauſa præcipiunt paſſim Synodi, & frequenter Epiſcoporum Decretis renovatum fuit, ut Paſtores neminem in Eccleſiis ſuis concionari permittant, niſi de *licentia Ordinarii* in *ſcriptis* prædocuerit. Synod. Mechl. P. II. *tit.* 11. *cap.* 1. Gand. *tit.* 10. *cap.* 1. Namurcenſis an. 1659. *tit.* 10. *cap.* 1. &c.

XXIII. Porrò ſicuti etiam ad Epiſcopum ſive Ordinarium ſpectat principaliter munus prædicandi, populumque inſtruendi; atque inferiores quodammodo tantum *vices* ejus ſuppleant, eique adjutores ſint, & ab ipſo miſſionem ac licentiam accipiant; ipſius quoque eſt, invigilare atque intendere, num Officio in nullo deſint; ſed diligenter inſtructioni populi incumbant, eique ſincerum & conveniens ſpirituali Verbi Divini pabulum porrigant; eoſque ſi in eo delinquant, corrigere & punire.

Quapropter cum Senatus Burdigalenſis interdixiſſet Epiſcopo Bagienſi, inquirere in doctrinam inter concionandum propoſitam, cauſa ad Concilium privatum Regium devolutâ, Rex, caſſato dicto Burdigalenſis Senatûs Decreto, inhibuit tam prædicto Senatui Burdigalenſi, quàm aliis Senatibus & Judicibus Laicis, ullo titulo aut prætextu eſſe impedimento Prælatis in capienda informatione ſuper *doctrina* in concionibus ſive à ſecularibus ſive Regularibus propoſita, ipſam religionem concernente.

Similiter inhibitio Regia facta fuit an. 1657. Parlamento Pariſienſi, & cæteris omnibus, cognoſcendi de materia doctrinæ, miſſionibus Concionatorum, approbationibus Confeſſariorum; & aliis materiis merè ſpiritualibus, & per ſententiam Concilii Sanctioris rurſus confirmatum fuit. Referuntur hæc Arreſta & Decreta in Actis Cleri Gall. *tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 20. 22. 23. & 24.

XXIV. Et inter propoſitiones quas anno 1656. 10. Archiepiſcopi cum 73. Epiſcopis plurimiſque Abbatibus aliiſque Prælatis Conventum generalem Cleri Gallicani conſtituentes, tamquam temerarias, ſcandaloſas, falſas, erroneas, in hæreſim & ſchiſma inducentes, Sedi Apoſtolicæ, Conciliis tum Oecumenicis, tum Provincialibus, & præcipuè Sacro Tridentino, & Ordini Epiſcoporum Apoſtolico contrarias & injurioſas, Eccleſiaſticæ Hierarchiæ deſtructivas, reſpectivè damnarunt, erat hæc: " Regulares Mendicantes petere poſſunt licitè à Judicibus ſæcularibus, " ut injungant Epiſcopis, quatenus ipſis mandata concedant, ad prædicandum in Adventu & Quadrageſima: quod ſi renuant facere Epiſcopi, Decretum Judicum ſæcularium *tantumdem valet*, ac *ſi permiſſio dictis Religioſis conceſſa* fuiſſet.

Quin tamen interdum Magiſtratus Regii procedere dum rigorem ordinationum procedant. Quæ omnia aliaque plura latiùs referuntur in probationibus Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 29.

CAPUT IX.

Epiſcoporum eſt pro populo orare; populum ad orationem excitare; preces publicas indicere & dirigere; & abuſus, ſi qui irrepſerint, tollere.

1. *Inſtantiam orationis præcipuum eſſe ſuum officium, crediderunt Apoſtoli: & quare?*
2. *Epiſcopi certam horam orationi deſtinare debent.*
3. *Epiſcopo præcipuè incumbit ſacrificii incruenti oblatio.*
4. *Quandonam ſpecialiter Epiſcopus Miſſæ ſacrificium offerre debeat.*
5. *Epiſcopus populum ad orandum excitare; modumque orandi docere debet.*
6. *Libellos precum examinare Epiſcopo incumbit.*
7. *Orationes publicas ex cauſa publica & communi, Epiſcopi eſt indicere, & dirigere.*
8. *Epiſcopi eſt præſcribere orationem* Quadraginta horarum, *& quomodo hanc inſtituerit Sanctus Carolus?*
9. *Non ſufficit in hac oratione publicè exponi* Venerabile; *ſed præcipuè incitandus populus ad ſolidam devotionem.*
10. *Preces publicas indicere ad Epiſcopum ſpectare ſæpius declararunt Parlamenta Regia.*
11. *Precibus publicis annumerantur ſupplicationes, ſeu Proceſſiones; haſque indicere pertinet ad Epiſcopum.*
12. *Exemptio non impedit hac in parte authoritatem Epiſcopi.*
13. *Epiſcopi eſt præſcribere quomodo Proceſſiones ſint habendæ; & quæ in iis cavenda aut obſervanda.*
14. *An Epiſcopus poſſit præſcribere, ut in Proceſſionibus Venerabile non circumferatur cum Imaginibus aut Reliquiis Sanctorum?*
15. *Epiſcopi eſt componere controverſias de* præcedentia *quæ inter perſonas Eccleſiaſticas in Proceſſionibus oriuntur.*
16. *Hæ controverſiæ* ſummariè *abſolvi debent.*
17. *Interdum ſuper his controverſiis ad Tribunalia Regia recurritur.*
18. *Clerici tam Regulares quam ſeculares ad publicas Proceſſiones vocati accedere debent; & etiam compelli poſſunt.*
19. *Etiam exempti accedere tenentur.*
20. *Conſuetudo nequidem immemorialis eximere poteſt Capitula Cathedralia ab acceſſu ad publicas ſupplicationes.*
21. *Epiſcopus mutare aut etiam abrogare poteſt antiquas ſupplicationes.*

22.

Digitized by Google

Hoc verò incrementum divinum quis ſuis precibus præcipue in populum attrahet, niſi is *qui ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*; id eſt, omnis Pontifex ſive Epiſcopus?

Hinc illud Apoſtoli ad Coloſſenſes 1. v. 9. *Non ceſſamus pro vobis* ORANTES & POSTULANTES *ut impleamini agnitione voluntatis ejus in omni ſapientia & intellectu ſpiritali.*

II. Cum ergo " in Oratione ſanctiſque meditationibus eos (Epiſcopos) frequentes eſſe oporteat, (verba ſunt S. Caroli in Concilio Mediolanenſi IV. *parte* 3. *cap.* 1.) certam ſibi horam quotidie ſumant, quam in contemplationum divinarum ſtudio, exercitationeque attentiſſimis religioſæ mentis cogitationibus ponant. Qua oratione *non ſibi ipſis tantum* Divini luminis illuſtrationem depoſcant, ſed etiam *pro fidelibus* ſuæ curæ commiſſis humiles preces fundant; *eorum peccata deplorando*, pioque gemitu & religioſa ſupplicatione Deum orando, ut disjectis peccatorum nubibus, pluviam & rorem ſuæ divinæ gratiæ ac miſericordiæ effundat in hæreditatem & agrum Eccleſiæ ſuæ.

Et Patres Concilii Tholoſani an. 1590. " Orationibus & meditationibus ſingulo quoque die, certis ſtatiſque horis incumbant, quibus in cœleſtium rerum contemplatione verſantes, divinam ſibi, ſuiſque gregibus gratiam ſummâ & veneratione & contritione deprecabuntur. " *Parte* 1. *tit. De Epiſcopis.*

Idipſum & Concilium Narbonenſe an. 1609. Epiſcopis ardentiſſimè inculcat, " ut quod, ait, in Fidelibus ſibi commiſſis confractum, divinâ bonitate alligetur, quod languidum eſt ſanetur, perditum reparetur, & quod bonum eſt conſervetur.

III. Porrò excellentior & efficacior ſpecies orationis cùm ſit Miſſæ Sacrificium, hujus quoque celebratio præcipuè ad Epiſcopum ſpectat. Nec primis Eccleſiæ ſeculis Presbyteris oblatio hujus Sacrificii concedebatur, niſi abſente aut impedito Epiſcopo; imò tam apparuiſſet inſolitum, quòd Epiſcopus diebus Dominicis feſtiſque conventui Fidelium non præſediſſet, verbum Dei non explanaſſet aut Sacrificium non obtuliſſet, quàm ſi Judex diebus juri dicendo deſignatis pro tribunali non ſediſſet.

Quare S. Gregorius volens exprimere magnitudinem dolorum quos ex podagra patiebatur, ſcribit, " ſe tantis podagræ doloribus affligi, ut vix in diebus Feſtis uſque ad horarum trium ſpatium ſurgere valeat, *Miſſarumque Solemnia* celebrare. " *Lib.* 8. *epiſt.* 35.

re ad univerſos ſuæ Diœceſis Fideles miſſæ oſtendunt, quarum compendium ſuprà *cap.* 7. retulimus.

VI. Quia verò populus ad evitandas diſtractiones, & ad excitanda in ſe pia deſideria & affectum inflammandum uti ſolet certis libellis devotionis aut formulis precationum, Epiſcoporum atque Paſtorum eſt, invigilare in hujuſmodi libellos & precationum formulas, num ad ſolidam devotionem excitandam & fovendam ſint convenientes; utrum nihil ſanæ doctrinæ aut ſolidæ pietati contrarium contineant; utrum nihil ſuperſtitionis, aut ad eam inclinans ſub ſpecie pietatis miſceatur.

" Libri, quibus preces variæ continentur (ait Synodus Cameracenſis P. I. *tit.* 1. *cap.* 3.) plerumque falſis, ſuperſtitioſiſque titulis aſperguntur: ea omnia *purgari* diligenter, & ad *proportionem fidei reduci Epiſcoporum ſedulitate* præcipit Sancta Synodus.

VII. Ad Epiſcopum quoque ſpectat, preces publicas & communes inſtituere, ipſique populo præſcribere, modumque in illis ſervandum conſtituere.

Hujuſmodi preces publicas & communes, non tantùm pro calamitatibus & periculis temporalibus Reipublicæ aut populo imminentibus, ſed vel præcipuè ut ſpiritualia animarum pericula & calamitates avertantur, inſtituere, exemplo Sancti Caroli, Epiſcopis incumbit; vel dum de aliquo negotio, à quo multarum animarum ſalus dependet.

VIII. Et quidem de *Oratione* 40. *horarum*, quæ una eaque hodie vulgatiſſima Orationis *publicæ* ſpecies eſt, dicit Sanctus Carolus in Concilio ſuo Mediol. II. *tit.* 1. *dec.* 16. " Oratio quæ *quadraginta horarum* dicitur, ne ulla in Eccleſia extra ordinem conſtituatur *ſine Epiſcopi conceſſu.* Iſque eam ita ſanctè geri curet, ut pii illius inſtituti ratio exigit.

Ut autem hoc aſſequeretur, plura poſtmodum ſtatuit in ſuo Concilio Mediol. IV. *parte* 2. *tit. Quæ ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pertinent*; atque inter alia; " In iis ſolum Eccleſiis ſive ſecularibus, ſive Regularibus fiat celebreturvè, in quibus Sanctiſſimum Sacramentum aſſervatur: nec verò in iis omnibus, ſed in illis tantummodò, quas *Epiſcopus ſtatuerit.* Fiat autem in conſpectu Sanctiſſimi Sacramenti: quod è tabernaculo expoſitum, in majori, aliovè, *ſi Epiſcopus ita cenſuerit*, altari propalam collocetur.

Poſthæc vult, ut non minùs quàm ſex cerei & tres lampades ante Venerabile luceant; nec plures quàm decem cerei, aut 12. vel 13. lampades; *niſi Epiſcopus*

ex

Digitized by Google

» ad *pia meditationis* ſtudium inflammandum appoſitè » habeatur.

Præterea vult ab Epiſcopo deſignari viros aliquos graves, pietatis ſpiritualiſque vitæ amantes, qui in ſua quique regione orationis hujus curam gerant, quo tempore illa celebratur. Qui inter cætera curabunt, ut oratio hæc per 40. horas *continenter* fiat: quem in finem Parochiam, in cujus finibus oratio habetur, in certas claſſes partientur; ſinguliſque ſuas horas aſſignabunt; ut tamen fœminæ noctu ad Eccleſiam non accedant: Et ſi noctu orantes deeſſent, Venerabile in tabernaculo reponatur.

IX. Hîc inprimis intelligant Epiſcopi & Paſtores, quibus inſtituendi ac dirigendi hujuſmodi publicas preces officium incumbit, non ſatis fuiſſe Sancto Carolo, uti hodie à nonnullis apprehendi videtur, ut Venerabile Sacramentum publicè in Eccleſia exponatur; ſed præcipuè curæ fuiſſe, ut populus ad ſolidam ac ſinceram devotionem excitetur; atque preces illæ vero devotionis affectu agantur.

Inſuper videmus, non dubitaſſe S. Carolum cæteroſque qui ipſi in celebratione Concilii Provincialis aſtiterunt, quin publicæ hujus orationis inſtitutio & directio *ad Epiſcopos* ſpectaret.

Nec mirum, cùm enim ſimiles publicæ orationes populum præcipuè concernant; atque ad populi pietatem & devotionem excitandam inſtituantur, quis naturalior earum director eſſe poteſt, quam Epiſcopus; cui totius populi cura & directio in his, quæ ad pietatem & religionem ſunt, incumbunt.

X. Unde cum Magiſtratus & Intendentes cujuſdam Urbis ſuâ propriâ auctoritate ordinaſſent cantari ſolemniter *Te Deum laudamus*; ipſoſque Eccleſiaſticos ad id coëgiſſent, priuſquam interveniſſet Decretum Epiſcopi Diœceſani, factâ inſuper inhibitione recipiendi Epiſcopale mandatum ſi quod daretur: Re delatâ per Epiſcopum ad Concilium ſanctius, per Arreſtum Concilii 14. Decembris 1638. caſſata fuit dicti Magiſtratus ordinatio; ipſique Eccleſiaſtici exonerati à mulcta per Magiſtratum comminatâ; cum inhibitione factâ Magiſtratui, impoſterum quidquam ſtatuendi quod Eccleſiam concernit; aut turbaret Epiſcopum in functionibus ſuæ curæ. Refertur in Actis Cleri Gallicani *tomo* 1. *tit.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. Et *num.* 7. refertur Arreſtum ejuſdem Concilii Regii, quo 20. Novemb. 1643. declaratum fuit, Capitulum Burdigalenſe non debere recipere mandata pro publica gratiarum actione, aliiſque publicis precibus, quas Rex judicaſſet eſſe faciendas in Eccleſia Burdigalenſi, ab alio, quam *Archiepiſcopo, ejuſque Vicario* generali in ejus abſentia.

XI. Et *num.* 8. aſſeritur, per Senatum Pariſienſem 8. Januarii 1647. declaratum, *Proceſſiones generales*, *Te Deum*, aliaſque *publicas Preces*, quæ fient ad inſtantiam Regis, indicendas eſſe per *Epiſcopum* ejuſvè *Vicarium*, de quo Capitulum *gratiosè* monebitur; Parti-

prima Februarii 1591. fol. 25.

XIII. Nec indicere dumtaxat Proceſſiones ſeu Supplicationes ſolemnes ad Epiſcopum ſpectat, ſed etiam quà viâ & quò ducendæ & dirigendæ; item quo ritu & formâ inſtituendæ; quæque in iis cavenda aut obſervanda ſint.

Hâc ratione mandavit in ſua Synodo D. anno 1567. Archiepiſcopus Cameracenſis Archipresbyteris ſuis, " Ut ſolicitè perſpiciant in Eccleſiarum viſitatione, » num non irrepſerint aliqua ſuperſtitioſa & vana *in* » *Proceſſiones*. Ubi verò hujuſmodi aliquid com- » pertum habuerint, volumus, ait, nobis noſtriſque Vi- » cariis quamprimum denuntiari, ut ab omni irreve- » rentia repurgatis Eccleſiis, in vera pietate Fideles » omnes contineamus.

Eâdem ferè ratione vetuère Epiſcopi Belgii in ſuis reſpectivè Synodis, " Nè in *Proceſſionibus*, quas *de-* » *dicationum* vocant, *Venerabile Sacramentum* circum- » feratur: eò quòd ad hujuſmodi Proceſſiones popu- » lus magis ſpectandi, quàm orandi causâ accedere » ſoleat.

Et Synodus Mechlinienſis P. II. *tit.* 14. *cap.* 1. *&* 5. " Imagines ſacras ſeculariter comptas, nec in Tem- » plis, nec in *Proceſſionibus* tolerent Epiſcopi; & quæ » ad ornatum *Supplicationum* proponuntur, ejuſmodi » ſint, quæ oculos ſpectantium non offendant.... » Numquam etiam Reliquiæ vel Imagines in *Proceſſio-* » *nibus* deferantur, niſi per Clericos ſacris initiatos, » quantum fieri poteſt; neque tam longi itineris cir- » cuitu, ut aut populi devotio langueſcat, aut com- » potationibus aliiſque inſolentiis occaſio præbeatur.

XIV. Similiter licet *per ſe* inordinatum non ſit, Imagines aut Reliquias Sanctorum unà cum Venerabili Sacramento in *Proceſſionibus* circumferre; *ſignificantes*, ut ait Synodus Colonienſis anno 1549. *illos nunc cum ipſo regnare & triomphare in cœlis*, *qui veſtigia ejus hic in terris ſecuti ſunt*; ſi tamen Epiſcopus videat, eam eſſe populi ſui circa aliquas Sanctorum Imagines aut Reliquias inordinatam devotionem, ut ex externo agendi modo ſat appareat, honorem SS. Sacramento debitum ad Sanctorum Imagines potius, quam ad ipſum Venerabile referri; idque etiam non rarò cum ſummo hæreticorum ſcandalo: poterit Epiſcopus præcipere, ne cum ipſo Venerabili Sanctorum Imagines aut Reliquiæ circumferantur.

Quod etiam pridem, ob illud indubiè periculum, ſæpius decretum fuit. " In ſolemni illa Proceſſione, » ait S. Carolus, in qua Sanctiſſ. Domini Corpus per » urbem religioſo cultu defertur, *ne Reliquia ulla*, ſed » *illud ſolum*, ut *veteris* inſtituti, *Eccleſiæque Romanæ* » *Matris conſuetudinis eſt*, pio, religioſoque apparatu, » ſolemnique celebritate feratur. " Concil. Med. IV. *parte* 2. *cap.* 4.

Similiter An. 1659. Synod. Namurc. ſtatuit: " Quan- » do continget Venerabile Sacramentum deferri, nullæ » aliæ Reliquiæ vel Imagines Sanctorum deferantur....

III

Digitized by Google

... merito; in iis enim quæ interdum devotioni congruere, ſubinde verò ob temporum circumſtantias & populi conditionem officere poſſunt, Epiſcoporum eſt invigilare & judicare, quid conveniat; ſubditorum verò obedire, & judicio Epiſcopi ſe ſubmittere; juxta illud Auguſtini in ſimili materia indifferenti: *Epiſcopo tuo in hac re noli reſiſtere, & quod facit ipſe, ſine ullo ſcrupulo vel diſceptatione ſectare.*

XV. Hæc plenam Epiſcoporum auctoritatem in indicendis dirigendiſque *Proceſſionibus*, utpote publicis precibus populum ſpectantibus abundè evincunt; quam & Synodus Tridentina ſuppoſuit, dum *Seſſ.* 25. *cap.* 13. *De regularib.* voluit, ut " controverſias om- » nes de præcedentia, quæ perſæpè maximo cum ſcan- » dalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas, tam Se- » culares, quam Regulares, cum in *Proceſſionibus pu-* » *blicis*, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defuncto- » rum corporibus, & in deferenda umbella & aliis » ſimilibus; Epiſcopus amotâ omni appellatione, & » non obſtantibus quibuſcumque componat.

XVI. Cum præcipuè in hoc Decreto Synodus intendat obviare ſcandalis, quæ ex hiſce controverſiis nata ſunt oriri; nî mox & indilatè ſiſtantur, compoſitio Epiſcopi eò maximè tendere debet, ut brevi manu, ſummariè, ac de plano, ſine ſtrepitu & figura Judicii expediat univerſa, quemadmodum S. Congregationem declaraſſe fertur, quæ ſimiliter declaravit, appellationem hîc amotam dumtaxat quoad effectum ſuſpenſivum; nequaquam verò quoad effectum devolutivum.

XVII. Quia verò interdum Epiſcopalis auctoritas hujuſmodi controverſiis diminuendis ac ſopiendis haud ſat potens & efficax eſt, Regia nonnumquam accedit; quæſtioneſque ſuper hiſce controverſiis ad Concilia Regia, præcipuè ſi de poſſeſſorio agatur, frequenter devolvuntur; quod quotidianâ praxi notius eſt, quàm ut probari debeat. Et plura Regia Arreſta in hac materia refert Renatus Choppinus *lib.* 2. *Monaſt. tit. ult. num.* 23.

XVIII. Addit deinde Synodus Tridentina: " Exem- » pti autem omnes, tam Clerici Seculares, quàm Re- » gulares, quicumque, etiam Monachi, ad *publicas* » Proceſſiones *vocati* accedere compellantur, iis tan- » tùm exceptis, qui in ſtrictiori clauſura vivunt.

Vigore hujus Decreti deciſum eſſe teſtatur Stephanus Gratianus *Decif.* 232. *n.* 15. in Curia Epiſcopali Papiæ, " Monachos poſſe compelli ab Epiſcopo, & » Cenſuris diſtringi aut ſaltem pœnis pecuniariis, ut » vadant ad Proceſſiones publicas.

ſpexerint.

Hoc motivo Patres Synodi Colonienſis anno 1536. Proceſſiones quæ per agros & campos peragebantur, abrogarunt, ſive voluerunt, ut hæ Proceſſiones de cætero intra ſepta Eccleſiarum religioſè fierent, ac ut in templo, loco precationibus peculiariter dedicato, oretur Deus, habeaturque tum pius rei ac tempori conveniens ſermo commonitorius.

Rationem hujus deſideratæ mutationis aſſignant, quod Proceſſionum harum inſtitutio rationem quidem habeat, nempe quod populus oret, *ut ſegetes ac fruges terræ à Domino conſerventur*: " Verùm ut alia » plurima, inquiunt; ita & hic mos hominum malitiâ » depravatus eſt, quod per occaſionem talis deambu- » lationis, quæ Deo placando erat inſtituta, pleraque » ſcelera committantur. Quamobrem nobis ſatius vi- » detur, ut hæ aliæque ſupplicationes ac Proceſſiones, » de cætero intra ſepta Eccleſiarum religioſe fiant; ac » ut in templo, loco precationibus peculiariter dedi- » cato, oretur Deus, habeaturque tum pius rei ac » tempori conveniens ad populum commonitorius » ſermo.

XXII. Quin inter ſpecies orationis publicæ recenſendum ſit Officium Canonicum, ſive Horarum Canonicarum ſolemnis perſolutio, indubitatum eſt; ut proinde etiam hîc cura Epiſcopalis invigilare debeat, num omnia ritè, devotè ac recto ordine peragantur; nihilque ſolidæ devotioni, ac Divini Officii majeſtati contrarium immiſceatur.

XXIII. Quapropter non tantum in priſtinis, ſed etiam recentioribus, ac noſtræ penè ætatis Synodis frequenter inculcatum Epiſcopis legitur, ut Breviaria, Miſſalia, Antiphonalia, alioſque ad Eccleſiaſticum Officium ſpectantes libros diligenter examinent; & ſi quid ſuperfluum aut cultui divino indecens aut minus dignum repererint, tollant.

Concilium Senonenſe ſuperiori ſæculo Lutetiæ Pariſiorum ſub Antonio à Prato S. R. E. Cardinale, nec non Senonenſium Archiepiſcopo, & Galliarum Primate celebratum, ſtatuit, " ut Diœceſani ſtatim poſt » diſſolutum præſens Concilium diligenter viſitent Bre- » viaria, Miſſalia, Antiphonalia, ac Sanctorum Le- » gendas. Et quæ deprehenderint in illis ſuperflua, » aut non ſatis pro Eccleſiæ dignitate convenientia, ipſi » continuo tollent & reſecabunt, & quæ viderint eſſe » neceſſaria, adjicient. " *Cap.* 1.

Similiter ſub idem pene tempus, Patres Concilii Colonienſis attendentes " nonnulla in Divinum Offi- » cium cæco quodam judicio invecta, judicarunt operæ » pretium

» legi, quæ ſolida ſunt, & ad ædificationem faciunt » tam proferentium quam auditorum. Quare Eccle-» ſiarum Rectores & Præfecti diligenter advertant, » an in ſuis Eccleſiis aliqua ſint immixta Officio Ec-» cleſiaſtico *falſa*, *incerta*, vel *non veroſimilia* : quæ » ſi deprehenderint, ad nos deferant, ut eorum lo-» co, *ex ſcriptura*, *vel veteribus ac probatis ſcripto-» ribus ſolida ſubſtituantur.*

Nullatenus proinde dubitarunt Epiſcopi, quin Breviariorum aliorumque librorum ad Divinum Officium ſpectantium viſitatio atque correctio ſibi incumberet.

XXIV. Hac auctoritate uſus Epiſcopus Aurelianenſis anno 1693. novam Breviarii Diœceſis ſuæ editionem & emendationem procuravit.

In hac verò emendatione ſeu correctione inprimis obſervavit, ut " nihil in *Antiphonis*, niſi in *Verſibus* » *& Reſponſoriis* ſit inſertum, quod ex *Scripturis Sa-» cris* non ſit deſcriptum, ita ut (verba ejus ſunt in » præfatione Breviario correcto præfixâ) in his omni-» bus vel Deus ipſe nos alloquatur, vel verba ſup-» peditet quibus ipſum alloquamur. *Amica* enim *& fa-» miliaris* oratio eſt (ait S. Cyprianus Martyr & Epiſ-» copus *lib. De orat. Dom.*) *Deum de ſuo rogare.*

Ulteriùs in dicta præfatione exponit, " Optandum » quidem eſſe, totam utique Scripturam unâ ſerie in » Officiis Divinis ſingulis annis legi potuiſſe : ſed, » ait : cùm plura contineat, quam ut integra hoc tem-» poris ſpatio legatur ; id ſaltem effecimus, ut ex » Scripturæ lectionibus nulla (pauciſſimis exceptis) » umquam omitteretur, & lectiones ipſæ ex iis de-» ſumerentur locis, quæ & ſcitu magis eſſent neceſ-» ſaria, & ad animos rerum cœleſtium amore inflam-» mandos magis efficacia.

" Lectiones ex *genuinis* & *indubitatis* SS. Patrum » operibus, inquit, depromptæ ſunt, quæ Scriptu-» Breviarii edi curavit : ut ſingulis diebus ad *Primam*, » etiam ab iis qui privatum Officium recitant, ali-» quid inde legatur.

Et quidem pro die 29. Aprilis, qua die hæc ſcribo, hoc à Canonicis Clericiſque notandum Synodi Colonienſis Decretum aſſignatur : " Utinam optando, » à Deo Optimo Maximo conſequi poſſimus, ne quiſ-» quam lucri causâ divinis intereſſet, alioquin non » acceſſurus ſacra ; veluti quem nummi magis, quàm » Dei amor in templum trahit, quæſtum pietatem » eſſe putans : qui (non dubium) ex numero eorum » eſt de quibus Iſaias dixit : omnes diligunt munera, » ſequuntur retributiones. " Optandum, ut & Breviarii Romani, quo plerique in Belgio utuntur, aliqua nova correctio fieret ; quâ præſertim apocrypha & dubia tollerentur ; atque certa & indubitata ſubſtituerentur.

XXV. Sed cum pleræque Eccleſiæ Belgicæ, præſertim ſeculares receperint Breviarium & ritum Romanum, attendenda erit circa Librorum Divinorum correctionem Bulla Pii V. quæ Breviario Romano præfici ſolet ; atque ſtylus Curiæ Romanæ, qui omnia pene ad Ritus ſpectantia Congregationi quæ *Rituum* dicitur committit ; ubi de hac Congregatione agetur, latiùs oſtendetur.

XXVI. Denique Synodus Tridentina hanc circa preces publicas Epiſcopalem auctoritatem expendens, ipſis Epiſcopis mandavit, ea omnia quæ à Sacrificii Miſſæ dignitate aliena ſunt, quæque vel avaritia, vel irreverentia, vel ſuperſtitio induxit, è medio tollere ſedulò curent, non obſtantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac conſuetudinibus quibuſcumque ; uti fuſius dicetur, & abuſus è medio tollendi proponentur infra *parte 2. titulo De Celebratione Miſſarum.*

TITULUS XVII.

De Viſitatione Epiſcoporum.

CAPUT I.

De neceſſitate & ſcopo Viſitationis.

1. *Cura animarum neceſſario requirit Epiſcoporum Viſitationem.*
2. *Canones obligationem Viſitandi urgent.*
3. *Synodus Tridentina quotannis Viſitationem inſtitui voluit.*
4. *Epiſcopus non aſtringitur ad* unicam *Viſitationem* annuam.
5. *Synodus conſcientiæ Epiſcoporum permiſit, num plures, quam annuæ Viſitationes ſint neceſſariæ.*
6. *Epiſcopus ceſſante legitimo impedimento* per ſe *viſitare tenetur.*
7. *Quid Epiſcopum agere conveniat, ſi Diœceſim ob ejus latitudinem convenienter* per ſe *viſitare nequeat.*
8. *Scopus Viſitationis à Synodo Tridentina expreſſus.*
9. *Viſitatio præcipuè verſari debet circa interiorem ſtatum Diœceſis.*
10. *Quæ præcipuè inquirenda ex mente Synodorum ?*

11.

Digitized by Google

ſolicitudo interdum flacceſceret ; atque inde ſenſim dormientibus Paſtoribus zizania malæ doctrinæ, aut morum abuſus ſeminarentur & creſcerent ; non defuere Concilia, & Pontifices, qui Epiſcoporum hac in parte obligationem urgerent, & ob oculos ponerent.

" Multorum caſuum (ait Synodus Tarraconenſis
» III. *can.* 8.) experientiâ magiſtrante, reperimus
» nonnullas Diœceſanas Eccleſias eſſe deſtitutas ; ob
» quam rem hac Conſtitutione decrevimus, ut antiquæ
» conſuetudinis ordo ſervetur, & *annuis* vicibus ab
» Epiſcopo Diœceſano *viſitentur* ; & ſi qua fortè baſi-
» lica reperta fuerit deſtituta, ordinatione ipſius repa-
» retur.

Synodus Lugionenſis in Gallæcia & Portugalia Diœceſes multiplicari voluit, " quia in tota Gallæciæ re-
» gione *ſpatioſæ* ſatis Diœceſes ab Epiſcopis tenentur :
» ita ut aliquantæ Eccleſiæ per *ſingulos annos vix*
» poſſint à ſuo Epiſcopo *viſitari*.

III. His aliiſque infinitis propemodum Canonibus, qui viſitationem, tamquam præcipuam ac maximè neceſſariam Epiſcoporum functionem urſerunt, inſiſtens Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 3. *De reform.* decrevit, " ut Patriarchæ, Primates, Metropolitani
» & Epiſcopi propriam Diœceſim per *ſeipſos*, aut ſi le-
» gitimè impediti fuerint, per ſuum generalem Vica-
» rium, aut Viſitatorem, ſi *quotannis* totam, propter
» ejus latitudinem, viſitare non poterunt, ſaltem ma-
» jorem ejus partem ; ita tamen, ut *tota biennio per*
» *ſe*, vel *Viſitatores ſuos* compleatur, viſitare non præ-
» termittant.

IV. Porrò cùm præcepto divino mandatum ſit omnibus, quibus Animarum cura commiſſa eſt, *oves ſuas agnoſcere*, uti loquitur Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *De reform.* nullatenus ex mente Patrum Concilii eſt, quod Epiſcopi unicâ Diœceſeos Viſitatione *annuâ* aut *biennali* obligationi ſuæ ſemper ſatisfaciant : quandoquidem fieri poſſit, frequentiores Viſitationes requiri, ut oves ſuas cognoſcere, & ſtatum ſuæ Diœceſis perſpectum habere queant.

Et uti rectè advertit Cardinalis De Luca Diſcurſu 5. ad Concilium Tridentinum, " terminus *unius* anni, vel
» ſaltem *biennii* (de quo in Decreto Concilii Tri-
» dentini) quamvis ex præcepto ſtatutus videatur, ne
» id negligi valeat ; non tamen adeò *taxativus* eſt,
» ut intra breviorem terminum, quando Epiſcopus ſeu
» Ordinarius opportunum vel ſalubre credat, viſitare
» non poſſit ; cum etiam *bis in eodem* anno, juxta ca-
» ſuum contingentiam, ac rerum opportunitatem, id
» facere valeat ; dummodò tamen ad bonum finem,

dos, viſitatio ita inſtituatur & agatur, ut per ipſos plenam totius Diœceſis, & ovium ſibi commiſſarum notitiam habere queat.

VII. Ita S. Carolus, quantumvis in viſitatione ſuæ Diœceſis indefeſſus & aſſiduus, quemadmodum ejus acta ac vita teſtantur, cùm nimiam ſuæ Diœceſis videret extentionem, ac infinita propemodum reformanda comperiſſet, " ea ab eo inita fuit deliberatio,
» ut quo diligentiùs & viſitatio, & per executionis
» uſum perpetuò ſalutaria Decreta inducantur ; Eccle-
» ſiaſtici aliquot homines, ſpectata morum probitate,
» prudentiâ, doctrinâ, diſciplinæque Eccleſiaſticæ uſu
» periti deligerentur, quibus tum viſitandi, tum om-
» nem executionem procurandi, promovendique mu-
» nus committeretur.

Hæc in præfatione Inſtructionum pro Viſitatoribus ; quæ merito ab Epiſcopis aliiſque, quibus viſitandi obligatio incumbit, legentur in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *part.* 4. *pag.* 549. *& ſeqq. edit.* 1683.

VIII. Synodus Tridentina poſtquam oſtendit, quando Epiſcopi, Archidiaconi, aliique quibus jus viſitandi competere conſuevit, viſitationem inſtituere debeant, ſubjungit : " Viſitationum autem omnium
» iſtarum præcipuus ſit ſcopus, ſanam orthodoxam-
» que doctrinam, expulſis hæreſibus inducere, bonos
» mores tueri, pravos corrigere ; populum cohorta-
» tionibus & admonitionibus ad religionem, pacem,
» innocentiamque accendere ; cætera, prout locus,
» tempus & occaſio feret, ex Viſitantium prudentia
» ad Fidelium fructum conſtituere.

IX. Scopum hunc ut aſſequantur Viſitatores, non ſufficit informari de iis, quæ externum Eccleſiarum ſtatum concernunt ; ſed præcipuè de interiori ſtatu dignoſcendo allaborandum eſt.

Unde in formula viſitationis, quam an. 1579. in generali Conventu propoſuit Clerus Gallicanus, non tantùm quid de exteriori ſtatu Eccleſiarum (circa quem plerique hodie Viſitatores occupantur) ſed præcipuè, quid de interiori inquirendum ſit proponitur ; quemadmodum & in ea, quam S. Carolus in ſua Synodo Provinciali quarta exhibuit.

X. Unde Synodus P. I. Cameracenſis *tit. De viſitatione cap.* 2. vult, ut Epiſcopi in viſitatione " pri-
» mùm cognoſcant de fide, vitæ ſanctimonia ac mo-
» ribus : ſive viſitatio fiat in Monaſteriis, ſive Capi-
» tulis tam Cathedralibus, quàm Collegiatis, vel etiam
» aliis Eccleſiis. Quoniam id *præcipuè* ſpectandum
» eſt, ne doctrinæ ſinceritas ullo errore corrumpatur ;
» nec præterea vitiis vita maculetur. Cognoſcant
» deinde de regula ac ſtatutis ; an ſerventur, an ne-

copi " diligentiam omnem viſitando adhibeant (ver-
» ba ſunt Concilii Mediolanenſis IV. *parte* 3. *titulo* » *De Viſitatione*) non modò in Eccleſiarum cultu & » ornamento tuendo, augendove, ſed maximè in om- » ni & Cleri & populi priſtina Chriſtiana diſciplina » reſtituenda; in utriuſque item moribus cognoſcen- » dis, iiſdemque depravatis corrigendis.

XII. Vetus Formula Inquiſitionis, juxta quam Epiſcopi aliique inferiores Prælati olim Viſitationem ſuam dirigere debebant, idem evincit. Nam Formula hæc prout eam circa ſæculum X. evulgavit Regino Abbas Prumienſis in ſuo Opuſculo de Eccleſiaſticis diſciplinis, in duos libros erat diſtincta; atque in primo continebatur, quid ab Epiſcopis circa Eccleſiaſticos Viros eſſet inquirendum; in ſecundo autem, quid circa Laicos.

Plura de hac Inquiſitionis Formula & Opuſculo Reginonis obſervavi Tractatu Hiſtorico-Canonico in Canones *parte* 5. *cap.* 1. Neque inutiliter Formula inquiſitionis unà cum Opuſculo Reginonis legetur ab iis, quibus viſitandi munus incumbit: plurima quippe & hodie utilia, ac modernis temporibus accommodata diligens lector & peritus ſcrutator reperiet; eamque conſuluiſſe S. Carolum, aut eos, qui inſtructionibus Viſitatorum, quæ in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis parte IV. proſtant, formandis fuère occupati, innuit harum cum prædicta Inquiſitione in multis conſonantia.

Poſt expoſitum ſcopum omnium Viſitationum, Synodus Trident. Viſitatores inſtruere pergit; quæque ad ſcopum illum aſſequendum conducant proponit. " Quæ ut faciliùs feliciuſque, ait, ſuccedant; monen- » tur prædicti omnes & ſinguli, ad quos Viſitatio ſpe- » ctat, ut *paternâ charitate Chriſtianoque Zelo* omnes » amplectantur: ideoque modeſto contenti equitatu » famulatuque, ſtudeant *celerrimè*, debita tamen *cum* » *diligentiâ*, Viſitationem ipſam abſolvere.

XIII. Ut verò Epiſcopus celeriùs, debitâ tamen cum diligentiâ, viſitationem abſolvere queat, jam olim decretum fuiſſe legitur: " Cùm Epiſcopus ſuam » Diœceſim circuit, Archidiaconus, vel Archipresby- » ter eum præire debet uno aut duobus diebus per Pa- » rochias quas viſitaturus eſt; & plebe convocatâ, ad- » nuntiare debet proprii Paſtoris adventum, & ut om- » nes ad ejus Synodum die denominatâ imprætermiſsè » occurrant, omnimodis ex auctoritate ſanctorum Ca- » nonum præcipere, & minaciter denuntiare, quòd » ſi quis abſque gravi neceſſitate defuerit, procul du- » bio à communione Chriſtiana ſit repellendus. Dein- » de aſcitis ſecum Presbyteris, qui illo in loco ſervi- » tium debent, exhibere Epiſcopo, quidquid de mi- » noribus & levioribus cauſis corrigere poteſt, emen- » dare fatagat; ut Pontifex veniens nequaquam in fa- » cilioribus negotiis fatigetur, aut ibi immorari am- » pliùs neceſſe ſit quàm expenſa ſufficiat. " Apud Reginonem *lib.* 2. *cap.* 1.

XIV. Hoc Rothomagenſis Concilii Decretum, tam-

» cramento ritè religioſèque ſuſcipiendo, Epiſcopus » inſtructionum monitionumve nomine ediderit.

Deindè monet, " Ut Parochus Litterarum, edicto- » rumvè Epiſcopalium evulgationem recitationemve » & Sermone, & Concione, & monitionibus, & omni » alio tum publico tum privato cohortationum officio » proſequatur, prout expedire animadverterit: quo » fidelium animos diligentius præparet, atque excitet » ad ſuſcipiendum Epiſcopalis Viſitationis officium.

CAPUT II.

Quæ *procurationes* ab Epiſcopo Viſitante exigi, vel recipi poſſint; & qui ad eas teneantur.

1. *Proponitur Decretum Synodi Tridentinæ circa* procurationes.
2. *Ratione* Viſitationis *nihil etiam* ultrò oblatum *ab Epiſcopis exigi permittit.*
3. *Non prohibet peti quæ alio titulo debentur.*
4. *Ratio cur Synodus nihil voluerit ab Epiſcopis exigi ratione Viſitationis.*
5. *Permiſit Synodus accipi* victualia.
6. *Quid veniat nomine* victualium?
7. *Synodus Tridentina ita* victualia *reſtrinxit, ut omnis luxus excludatur.*
8. *Ex mente Synodi, Epiſcopi deberent eſſe contenti iis quæ ipſis apponuntur: quod ſuo exemplo oſtendit S. Carolus.*
9. *Victualia tantum ſubminiſtranda pro temporis* neceſſitate.
10. *Epiſcopus eodem die viſitans plures Parochias, aut Eccleſias, debet eſſe contentus* unicâ *procuratione.*
11. *Epiſcopo viſitanti Eccleſias Civitatis ſuæ Cathedralis non debetur* procuratio.
12. *Synodus Tridentina intendit ſublevare Viſitandos ab omni gravamine.*
13. *Permiſit arbitrio* Viſitandorum *an conſuetam procurationem in* pecunia *continuare velint; an convertere in ſimplicia* victualia.
14. *Præſervat conventiones, & conſuetudines de non ſolvendis etiam* victualibus.
15. *Obſervanda circa illas conſuetudines.*
16. *Juxta hodiernam Belgii praxim Epiſcopi viſitantes, à* Laicis *procurationes exigere nequeunt.*
17. *Idem ſervatur in Regno Galliæ: ubi & quæſtio de* procurationum *ſolutione in Tribunali Regis agitari debet.*
18. *Mores hodierni non patiuntur, ut Epiſcopus per* cenſuras *cogat ſubditos ad* procurationes *ſolvendas.*
19. *Quas pœnas Synodus Tridentina decernat in Viſitantes majores* procurationes *exigentes?*
20. *Decretum de moderatione procurationum, & pœna* contra

Digitized by Google

tutiones per Concilium Trident. innovatas conſtit. 17. n. 21.

IV. Et meritò Synodus voluit, Epiſcopos in ipſa Viſitatione ab omni vel ſpecie avaritiæ, aut habendi cupiditate eſſe alienos. Si enim (teſte eadem Synodo *Seſſ. 25. cap. 1. De reformat.*) ad reſtituendam diſciplinam præcipuum ſit, quod fideles Præpoſitos ſuos videant non ea quæ mundi ſunt, ſed Animarum ſalutem ac cœleſtem patriam cogitare; idipſum vel maximè in ipſa Viſitatione, quæ tota ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam, vitia eradicanda, virtuteſque plantandas dirigenda eſt, Epiſcopi ſuo agendi modo oſtendere debent; ut dicere confidenter queant cum Apoſtolo: *Non enim quæro quæ veſtra ſunt, ſed vos.*

V. Exemplo tamen Chriſti, qui mittens Diſcipulos ſuos ad prædicandum Regnum, dixit: *In eadem domo manete, edentes & bibentes, quæ apud illos ſunt: dignus eſt enim operarius mercede ſuâ... Et in quamcumque civitatem intraveritis, & ſuſceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis.* Lucæ 10. v. 8. Hoc, inquam, exemplo, Synodus Tridentina generali prohibitioni, quicquam etiam *ultrò oblatum* ratione viſitationis accipiendi, hanc ſubjecit exceptionem: " Exceptis tantùm *Victualibus*, quæ ſibi ac ſuis *frugaliter moderateque* pro temporis tantum neceſſitate, & non ultra, erunt miniſtranda.

Hæc *victualia* ſive præſtationes comprehenduntur ſub nomine *procurationum*, de quibus ſæpius in Jure Canonico meritò occurrit; inde dictæ, quod *procurari* ſive ſubminiſtrari debeant ab iis qui viſitantur.

VI. Cum hæ procurationes ex Decreto Concilii Tridentini ad ſola *victualia*, hoc eſt, eſculenta & poculenta reſtringantur, " traditum eſt, ait Weymſius ex Zerola, ſubditos non teneri ad medicinam Viſitantium, vel alia ſimilia quæ extra communem victum ſunt; propterea quod appellatione expenſarum victualium veniant ea dumtaxat, quæ in victu conſiſtunt, non etiam alia, quæ concernunt alias perſonarum neceſſitates, nè alioquin etiam tandem ad veſtitum cogerentur; neque enim debentur victualia niſi actu viſitantibus, quorum numero haberi vix poſſunt, qui ægrotant.

VII. Dum autem addidit Synodus victualia *moderatè* ac *frugaliter* eſſe miniſtranda, indubiè omnem luxum conviviorum & epularum abundantiam excluſam voluit; ut ſcilicet vel in ipſo actu Viſitationis mores ſuos ita componant Epiſcopi aliive Prælati, ut " reliqui ab eis *frugalitatis*, modeſtiæ, continentiæ, ac, quæ nos tantoperè commendat Deo ſanctæ

chias, " debet eſſe contentus unâ procuratione; etiamſi locus quilibet viſitatus ab illo ſufficeret ad procurationem integram perſolvendam: cùm eidem ſufficere debeat, ut temporalia metat à locis perſonaliter viſitatis, pro *diebus* quibus eis ſpiritualia ſubminiſtrat " *Cap. 3. De cenſibus in* VI. " Quo fit, inquit Weymſius loco citato, ut ſi ſecus faciant Viſitatores, vel exigendo duplices procurationes ab uno vel duobus locis viſitatis eodem die, vel etiam procraſtinando ſuam Viſitationem eo fine, ut duplicatas procurationes lucrentur, malè verſentur, & ad acceptorum reſtitutionem teneantur ipſum Deum habituri ultorem; quia ſic proprium ſuum compendium quæſiverint, non qui Jeſu Chriſti ſunt.

XI. Eodem fundamento, dum Epiſcopus viſitat Eccleſias civitatis Cathedralis, non poteſt prætendere *procurationem*, aut victualia à Viſitatis; " Quia, inquit Fagnanus ad *Cap.* VENERABILI 23. *De cenſibus num. 15.* ceſſat illa *neceſſitas temporis*, quam Concilium ad hoc præcisè requirit: cùm viſitatione expletâ, poſſint domi ſuæ victum ſumere: & hanc ſententiam jam pridem probavit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres: Nam dubitanti Epiſcopo Tarenti, an in Viſitatione poſſet exigere procurationem à Canonicis Cathedralis Eccleſiæ, cenſuit *Cap. 3. Seſſ. 24. De reformat.* dum de victualibus ſubminiſtrandis diſponit, non habere locum in Viſitatione Cathedralis Eccleſiæ, ſed Diœceſis tantùm, ibi, *æquitatis*, ibi, *pro temporis neceſſitate*, &c. Sed & alias cenſuit, nullam deberi procurationem Epiſcopo viſitanti Clerum civitatis, ubi *eſt Cathedra.* Hæc Fagnanus.

XII. Ex his facilè animadverti poteſt, Synodum Tridentinam exemplo Pontificum, quorum Decreta referuntur in Jure Canonico, huic rei potiſſimùm intendiſſe, ut ſubditos, quantum poſſet, à Viſitatorum immoderatis & inſuetis oneribus ſublevaret.

XIII. Quapropter ut Viſitandi etiam procurationes, quæ in ſolis moderatis ac neceſſariis victualibus conſiſtunt, faciliùs ac leviùs ferre poſſent, voluit, " ut ſit in optione eorum, qui viſitantur, ſi malint ſolvere id quod erat ab ipſis antea ſolvi, certâ pecuniâ taxatâ, conſuetum; an verò prædicta victualia ſubminiſtrare: (Deinde inſuper addit) ſalvo item jure conventionum antiquarum cum Monaſteriis, aliiſve piis locis, aut Eccleſiis non Parochialibus inito, quod illæſum permaneat. In iis verò locis ſeu Provinciis, ubi conſuetudo eſt, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud à Viſitatoribus accipiatur,

iſtorum Alberti & Iſabellæ ad Senatum Dolanum recitat, quibus declaratur, fas non eſſe Epiſcopo à Laicis exigere *procurationes.*

XVI. Idem quoad regnum Galliæ teſtatur Carolus Fevret tractatu *De abuſu lib.* 3. *cap.* 4. qui & ibidem notat, quod inſpectis diſpoſitionibus Juris Canonici, quæſtionem de ſolvendis procurationibus agitandam & decidendam eſſe coram Judice Eccleſiaſtico; ſed id hodie in Gallia haud obſervari; futurumque abuſum, ſi Judex Eccleſiaſticus prætendiſſet adjudicare hoc jus pecuniarium procurationis.

XVII. Notat inſuper, quòd ſi Epiſcopus aut Archidiaconus præſumerent excommunicare Parochum, aut Eccleſiam interdicto ſubjicere ob recuſatam procurationem, futurum abuſum; & Senatum Regium ita judicaſſe contra Epiſcopum Bayonenſem refert ex Mornacio *ad l.* 3. *Cod. De Apoſtatis*; " eò quod Ec-» cleſiam Harſanam, ob ſolum Diœceſanæ viſitatio-» nis non refuſum viaticum, interdicto ſubjeciſſet.

XIX. Ut verò Synodus Tridentina ſignificaret, quàm ſibi cordi eſſet, ut præſcriptam in procurationibus moderationem & frugalitatem Epiſcopi ſervarent, decernit: " Quod ſi quiſquam, quod abſit, ali-» quid amplius in ſupradictis omnibus caſibus accipe-» re præſumpſerit; is, præter dupli reſtitutionem in-» tra menſem faciendam, aliis etiam pœnis juxta Con-» ſtitutionem Concilii generalis Lugdunenſis, quæ in-» cipit, *Exigit*; necnon & aliis pœnis in Synodo Pro-» vinciali arbitrio Synodi, abſque ulla ſpe veniæ, » mulctetur.

Conſtitutio Lugdunenſis Concilii à Tridentina Synodo hîc innovata refertur in *Cap.* 2. *De cenſibus* in VI. qua ſtatuitur: " Ut univerſi & ſinguli, qui ob » procurationem ſibi ratione viſitationis debitam exi-» gere pecuniam, vel etiam à volente recipere, vel » alias Conſtitutionem ipſam recipiendo munera, ſive » Viſitationis officio non impenſo procurationem in » victualibus, aut aliquid aliud procurationis occa-» ſione violare præſumpſerint, duplum ejus quod re-» ceperint Eccleſiæ, à qua id receptum fuerit, intra » menſem reddere teneantur. Alioquin ex tunc Pa-» triarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, duplum ipſum » ultra prædictum tempus reſtituere differentes in-» greſſum ſibi Eccleſiæ ſentiant interdictum. Inferio-» res verò ab officio & beneficio noverint ſe ſuſpen-» ſos, quouſque de duplo hujuſmodi gravatis Ec-» cleſiis plenariam ſatisfactionem impendant: nullâ » eis in hoc dantium remiſſione, liberalitate ſeu gra-» tiâ valitura.

XX. Hæc interdicta ipſis Viſitatoribus, etiam eſſe interdicta ipſorum Familiaribus & Miniſtris, ne poſſint causâ Viſitationis quidquam pecuniæ aut muneris, etiam ultrò oblati, accipere; & quod ſi acceperint iiſdem pœnis ſint obnoxii, tam Conſtitutio Innocentii IV. in *Cap.* 1. quàm Conſtitutio Concilii Lugdunenſis

8. *Eccleſia Parochialis nullius Ordinis S. Joannis Jeroſolymitani ſubjecta viſitationi.*
9. *Variis Regiis Arreſtis confirmatum jus* viſitandi, *quoad Beneficia unita Monaſteriis exemptis.*
10. *Nulla exemptio aut conſuetudo dictas Eccleſias à viſitatione eximere poteſt.*
11. *Clerici meritò* viſitationi *Epiſcoporum ſubjecti.*
12. *Illos generaliter iterato Decreto Epiſcoporum* viſitationi *ſubjectos declaravit Synodus Tridentina.*
13. *Capitula Cathedralia etiam* exempta *viſitationi Epiſcopi ſubjecta.*
14. *Poteſt in viſitatione Epiſcopus* ſolus *procedere.*
15. *Quid circa viſitationem* Monaſteriorum *remiſſivè.*
16. *Quod jus competat Epiſcopis hodie* viſitandi *Hoſpitalia & alia pia loca remiſſivè.*

I. Quemadmodum Epiſcopo totius ſuæ Diœceſis cura incumbit; omneſque in ſua Diœceſi conſiſtentes ſunt ejus curæ commiſſi, etiam totius Diœceſis viſitatio Epiſcopo incumbit; quia ſine viſitatione curam ovium habere nequit. Unde communiter tradunt Canoniſtæ, uti notat Fagnanus *ad Cap.* Ex parte 2. *De Clericis non reſidentibus num.* 39. perſonalem viſitationem Prælatorum eſſe de *jure Divino.*

Hinc concluditur, nullâ conſuetudine, nullove privilegio Epiſcopum impediri poſſe a viſitatione, quæ exigitur, ut Animas ſibi commiſſas regere ac dirigere poſſit.

II. Hoc titulo Epiſcopus excludi nequit à Viſitatione Eccleſiarum quibus cura Animarum perſonarum ſecularium, quæ Epiſcoporum curæ ſunt concreditæ, annexa eſt; ſaltem quoad ea quæ curam illam concernunt. Si enim ab hac Viſitatione excluderetur, curam Animarum ſibi commiſſarum debitam habere non poſſet.

III. Unde Synodus Tridentina *Seſſ.* 7. *cap.* 7. *De reformat.* declaravit; " Beneficia Eccleſiaſtica *cu-» rata*, quæ Cathedralibus, Collegiatis, ſeu aliis Ec-» cleſiis, vel Monaſteriis, Beneficiis, ſeu Collegiis, » aut piis locis quibuſcumque perpetuò unita & an-» nexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum annis ſin-» gulis viſitentur.

IV. Et ne Eccleſiarum *exemptio* hanc neceſſariam viſitationem impediret, *cap.* 8. ulterius declaravit: " Locorum Ordinarii Eccleſias quaſcumque, quomo-» dolibet exemptas, auctoritate Apoſtolicâ, ſingulis » annis viſitare teneantur, & opportunis juris remediis » providere, ut, quæ reparatione indigent, reparen-» tur; & cura animarum, ſi qua illis immineat, aliiſ-» que debitis obſequiis maximè defraudentur: appel-» lationibus, privilegiis, conſuetudinibus, etiam ab » immemorabili tempore præſcriptis, Judicum depu-» tationibus, & illorum inhibitionibus penitùs ex-» cluſis.

V. Ulte-

Digitized by Google

tem ſuam clarius expreſſit *Seſſ. 21. cap. 9. De reformat.* " Quæ aliàs ſub fel. rec. Paulo III. & nuper ſub Beatiſſimo Domino noſtro Pio IV. in hoc eodem Concilio de adhibenda ab Ordinariis diligentia in Beneficiorum, etiam exemptorum, viſitatione conſtituta ſunt; eadem etiam in iis Eccleſiis ſæcularibus obſerventur, quæ in *nullius Diœceſi* eſſe dicuntur; ut ab Epiſcopo, cujus Cathedralis Eccleſia eſt proximior, ſi id conſtet, alioquin ab eo qui ſemel in Concilio Provinciali à Prælato loci illius electus fuerit, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, viſitentur, non obſtantibus privilegiis & conſuetudinibus quibuſcumque, etiam immemorabilibus.

VI. Quandoquidem non minus Epiſcopo cura populi incumbat; ejuſque ſaluti ac directioni æquè invigilare debeat, ſive Regulares ſive ſeculares tamquam inferiores Miniſtri ipſi in cura Animarum aſſiſtant, ac curam populi agant, meritò Synodus Tridentina *Seſſ. 25. cap. 11. De Regularib.* edixit: " In Monaſteriis ſeu domibus virorum ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium, præter eas quæ ſunt de illorum Monaſteriorum ſeu locorum familia, perſonæ, tam regulares quàm ſæculares, hujuſmodi curam exercentes, ſubſint immediatè in iis quæ ad dictam curam & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi in cujus Diœceſi ſunt ſita.

VII. Et quidem declaravit Pius V. die 4. Sept. 1570. ab hoc nullas Eccleſias, quibus cura animarum perſonarum ſecularium annexa, excipi; tametſi etiam eſſent ſitæ in Monaſteriis quorum Præpoſiti haberent utramque juriſdictionem temporalem & ſpiritualem; idemque Sacram Congregationem declaraſſe 7. Aprilis 1592. notatur in Declarationibus ad citatum *Caput 11.*

VIII. Conformiter ad citatum Synodi Decretum anno 1629. Edicto Ludovici XIII. Regis Galliarum declaratum fuit, " Beneficia Curata, Eccleſias, Capellas dependentes ab Ordine S. Joannis Jeroſolymitani fore ſubjectas *viſitationi* & correctioni Ordinariorum in his quæ concernunt correctionem abuſuum, qui committuntur in adminiſtratione Sacramentorum tam Matrimonii, quàm aliorum; celebratione Divini Officii & reſidentiæ, ſalvis Ordinis Privilegiis in reliquis.

IX. Hinc Epiſcopus Abrincenſis per Sententiam magni Concilii Pariſienſis fuit manutentus in jure viſitandi Eccleſiam Parochialem Montis S. Michaelis de exercendi omnia quæ curam Animarum ſpectant, ſicut in aliis Beneficiis curatis ſuæ Diœceſis, 17. Aprilis 1668. Et *num.* 22. idem judicatum fertur pro Epiſcopo Ambianenſi 5. Feb. 1664.

Uno verbo, nulla exemptio, nullaque incorporatio, aut vetuſta conſuetudo eximere poteſt loca ſeu Regularia ſeu ſecularia qualiacumque à *viſitatione* aut correctione Epiſcoporum; nî unà Epiſcopalis auctoritas, & Hierarchica ſubordinatio penitus deſtruatur; quemadmodum latius infra titulo *de exemptionibus* oſtendetur.

X. Cum verò nihil ſit, (ut loquitur Synodus Tridentina *Seſſ. 22. c. 1. De reformat.*) " quod alios magis ad pietatem & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm eorum vita & exemplum, qui ſe divino miniſterio dedicarunt; " ſat intelligitur, quantoperè interſit Epiſcopi, ut Clerici ſeu Seculares ſeu Regulares ita vitam ſuam coram populo componant; atque ita in omnibus ſe exhibeant, ut nihil niſi grave, modeſtum, ac religione plenum præ ſe ferant.

XI. Quapropter, ut id Epiſcopi faciliùs aſſequi poſſint, Synodus *Seſſ. 6. cap. 3. De reformat.* declaravit, quòd " nemo ſecularis Clericus, cujuſvis perſonalis, vel Regularis extra Monaſterium degens, etiam ſui Ordinis privilegii prætextu tutus cenſeatur, quominùs, ſi deliquerit, ab Ordinario loci, tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato, ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat.

Hoc Decretum rurſus *Seſſ. 14. cap. 4. De reformat.* generaliter *omnes Clericos* concernere, nulloque prætextu reſtringi poſſe, declaravit. " Omnes Eccleſiarum Prælati, ait, qui ad corrigendos ſubditorum exceſſus diligenter intendere debent, & à quibus nullus Clericus per hujus ſanctæ Synodi ſtatuta, cujuſvis privilegii prætextu, tutus cenſetur, quominùs juxta Canonicas ſanctiones viſitari, puniri & corrigi poſſit; ſi in Eccleſiis ſuis reſederint, quoſcumque ſeculares Clericos, qualitercumque exemptos, qui aliàs ſuæ juriſdictioni ſubeſſent, de eorum exceſſibus, criminibus & delictis, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem, tamquam ad hoc Apoſtolicæ Sedis delegati, corrigendi & caſtigandi facultatem habeant: quibuſcumque exemptionibus, declarationibus, conſuetudinibus, ſententiis, juramentis, concordiis, quæ tantùm ſuos obligent auctores, ipſis Clericis, ac eorum conſanguineis, Cappellanis, familiaribus, procuratoribus, & aliis quibuſlibet, ipſorum exemptorum contempla-

Digitized by Google

quam obſervare debere modum procedendi ibidem præſcriptum; ſed eum dumtaxat obſervandum eſſe, dum *extra Viſitationem* contra Capitula Cathedralia exempta procedit.

XIV. Quapropter refert Fagnanus ad *Cap.* UT JUXTA ꝟ. *De offic. Ordinarii num.* 38. Sacram Congregationem declaraſſe, Epiſcopum poſſe *viſitare* Capitulum Cathedrale per ſeipſum *ſolum*, *nullis* ſibi Capitularibus *adjunctis*: immò poſſe aſſumere aliquos extra Capitulum, omiſſis *Capitularibus ſuis*, juxta dictum *Caput* 4. *Seſſ.* 6. *Concilii Tridentini*, quam reſolutionem ibidem pluribus probat.

XV. Quoad Viſitationem Monaſteriorum tam virorum, quam mulierum circa diſciplinam regularem interiorem & exteriorem, multa ſtatuit Synodus Tridentina; eaque alia circa exempta & non exempta; item diverſa circa illa quæ alicui certæ Congregationi ſubjecta ſuos particulares Viſitatores habent, & illa quæ nulli Congregationi ſunt incorporata, nec ſpeciales Viſitatores hactenus habent; de quibus infra, ubi de Monaſteriis eorumque exemptionibus tractabitur: ibi quoque expendentur caſus, quibus hodie etiam Monaſteria *exempta* viſitationi Epiſcoporum ſubſint: & quæ in viſitatione Monaſteriorum præſertim Monialium inquirenda ſint; & qua formâ viſitatio inſtituenda.

XVI. Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 8. *De reformat.* declarat, quod " Epiſcopi, etiam tamquam » Sedis Apoſtolicæ delegati, in caſibus à jure con» ceſſis, omnium piarum diſpoſitionum, tam in ultima » voluntate, quàm inter vivos, ſint executores; ha» beant jus viſitandi Hoſpitalia, Collegia quæcumque, » ac confraternitates Laicorum, etiam quas Scholas, » ſive quocumque alio nomine vocant, non tamen » quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, ſine » eorum licentia: eleemoſynas Montis Pietatis, ſive » Charitatis, & pia loca omnia, quomodocumque » nuncupentur, etiamſi prædictorum locorum cura ad » Laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptio» nis privilegio ſint munita; ac omnia, quæ ad Dei » cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſu» ſtentandos inſtituta ſunt, ipſi ex officio ſuo juxta ſa» crorum Canonum ſtatuta cognoſcant, & exſequan» tur: non obſtantibus, quacumque conſuetudine, » etiam immemorabili, privilegio, aut ſtatuto.

Verùm cùm certum ſit, hoc Concilii Tridentini Decretum in tota ſua generalitate in Belgio aliiſque vicinis Provinciis non eſſe receptum; atque circa hanc Epiſcopi viſitationem non eſſe idem ſtatuendum quoad omnia Hoſpitalia & loca pia; ſed varium eſſe jus Epiſcoporum pro varietate locorum & ſuperintendentium; idcirco de jure Viſitationis quod Epiſcopis competit in hæc loca, agetur *parte* 2. ſub titulo *De Hoſpitalibus aliiſque piis locis.*

7. *Decreta in Viſitatione circa reformationem morum per appellationem non ſuſpenduntur ex Decreto Synodi Tridentinæ.*
8. *Idem obtinet Jure Decretalium.*
9. *Neque in Gallia per appellationem tamquam ab abuſu.*
10. *Principes noſtri noluerunt Epiſcopum in Viſitatione impedire prætextu Juriſpatronatus.*
11. *Jam pridem pro faciliore executione eorum quæ in Viſitatione ordinata ſunt, Miniſtri Regii Epiſcopis adjuncti fuerunt.*
12. *Hæc Miniſtrorum Regiorum adjunctio non præjudicat Epiſcoporum auctoritati.*
13. *Niſi Regia auctoritas accedat, frequenter Viſitationes redduntur inutiles.*
14. *Interdum ordinata in Viſitatione etiam per appellationem ſuſpenduntur.*

I. SYnodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 10. *De reformat.* volens providere ne Prælatorum Viſitationes ſuo fruſtrarentur effectu; atque unà ut illæ ad mentem Eccleſiæ inſtituerentur, ſtatuit: " Epiſcopi, ut » aptiùs, quem regunt populum poſſint in officio at» que obedientia continere, in omnibus iis quæ ad » viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum » ſuorum ſpectant, jus & poteſtatem habeant, etiam » tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, ea ordinandi, » moderandi, puniendi, & exequendi, juxta Cano» num ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſub» ditorum emendatione, ac Diœceſis ſuæ utilitate ne» ceſſaria videbuntur. Nec in his, ubi de viſitatione » aut morum correctione agitur, exemptio aut ulla » inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad Sedem » Apoſtolicam interpoſita, executionem eorum, quæ » ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quo» quo modo impediat, aut ſuſpendat.

II. Hoc Concilii Tridentini Decretum planè conſonat Decreto Innocentii IV. in *Cap.* 1. §. *Sanè De Cenſibus in VI.* ubi modum quem in viſitatione Prælati obſervare debent, ita deſcribit: " Sanè hujuſmodi » impenſurus officium (viſitationis) propoſito Verbo » Dei quærat de vita & converſatione miniſtrantium » in Eccleſiis & locis aliis Divino cultui deputatis, ac » cæteris, quæ ad officium ſpectant abſque coactione, » & exactione qualibet juramenti, ad ipſorum ſubdi» torum emendationem per ſalubria monita, nunc le» via, nunc aſpera, juxta datam ſibi à Deo pruden» tiam diligenter intendentes. Quod ſi de aliquibus » orta fuerit infamia, contra eos Ordinarius ipſorum, » ut ſuper his ſolemniter inquirant, denuntiet, ſi vi» derit expedire. Notoria verò crimina, quæ exami» natione non egent, liberè corrigat, pœnam debitam » pro illis infligendo.

III. Hinc conficitur, viſitationem ad morum correctionem magis, quam ad judiciarium proceſſum pertinere;

Digitized by Google

» tione pœnas ordinarias, ſed tantum extraordina- » rias, quæ magis ***morum emendationem & correctio- » nem***, quàm ***delicti vindictam*** reſpiciant.

VI. Et teſte Fagnano ad *Cap.* DILECTUS ꝟ *De reſcript. num.* 46. Sacra Congregatio 1. Feb. 1607. præcepit Epiſcopo Tornacenſi, " Ut in viſitatione » Collegiatæ Eccleſiæ exemptæ contineret ſe intra li- » mites notiſſimos viſitationis, ita ut nec ad *ſpecialem* » *inquiſitionem* deſcenderet, nec *proceſſus* conficeret, » nec ſententias ferret; ſed in his, quæ morum cor- » rectionem & emendationem reſpiciunt, ſine *ſtrepitu* » Judicii decerneret.

VII. Dum hos limites viſitationis non excedunt Epiſcopi, ac unicè morum correctionem ac emendationem intendunt, nullâ exemptio, nulla appellatio aut querela executionem eorum, quæ ab ipſis viſitando ordinata ſunt, impedire poteſt ex Decreto Concilii; id eſt, appellatio effectum *ſuſpenſivum* in his nullum habet.

VIII. Quod & jam pridem in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. ſtatutum fuerat, ut ſcilicet, *correctionis & reformationis officium liberè valeant exercere.* Cap. 13. ꝟ *De Offic. Ordin.*

IX. Similiter refert Choppinus *lib.* 2. *De Sacra Polit. tit.* 4. *num.* 28. procurationis ſive appellationis tamquam abuſu interjectu non ſuſpendi Decreta concernentia correctionem morum. " Quod ſupra ſcri- » ptum eſt, ait, provocationis interjectu ab execu- » tione ſententiæ non ſuperſederi in multis cauſarum » generibus, id pertinet etiam ad eas fori controver- » ſias, quibus morum caſtigatio reformatioque agi- » tur, Eccleſiaſticæ diſciplinæ vinculum. Nam hoc » caſu, ait, edixit Princeps noſter, callidum appel- » lationis perfugium rei judicatæ executioni impedi- » mento eſſe non debere. Lege judiciaria Franciſci » I. an. 1539. & Caroli IX. lata 16. Kal. Maias an. » 1571. art. 5. quam Ornatiſſ. Curia ſolemni more » comprobavit 7. Idus Septembres eodem anno ... » Quibus conſonat Curiæ Decretum, ad quam in » emendationis morum negotio fuerat provocatum, » abuſûs nomine, 5. Idus Decembr. an. 1550. ſecun- » dum Cathalaunenſe ſummi templi Collegium. Eo- » dem vergit Allobrogica Sanctio, ne applicationis » obtentu, quæ abuſus ergò interpoſita ſit, Eccleſia- » ſtica morum cenſura correctioque retardetur.

X. Idipſum quoque, uti monet Zypæus loco ci-

gum Francorum *lib.* 5. *cap.* 143.

XII. Nec id ad imminutionem ſeu depreſſionem poteſtatis Eccleſiaſticæ, aut ejuſdem uſurpationem fiebat; ſed ad faciliorem executionem eorum quæ Epiſcopi viſitando pro morum correctione ordinanda cenſebant; proteſtantibus ipſis Regibus, ad hoc à ſe *Miſſos* eſſe conſtitutos, ut Epiſcopi eorum adjutorio munus ſuum & miniſterium faciliùs implerent; *lib.* 2. *Capitular. cap.* 26. *ut ſi quos* (verba ſunt Concilii Arelatenſis an. 813. *cap.* 17.) ***Sacerdotalis admonitio non flecteret ad juſtitiam, Regalis poteſtas ab improbitate reduceret ad pietatem & obedientiam.***

XIII. Si & hodie aliqui ſubinde Regii deputati ſeu Miſſi Epiſcopis viſitantibus eſſent juncti, atque eorum, quæ ad morum correctionem & emendationem Epiſcopi ordinarunt, executionem Regiâ auctoritate urgerent, & firmarent, major indubie eſſet ſæpiùs viſitationum fructus; ordinataque firmiorem ac ſtabiliorem ſortirentur effectum.

Hoc attendens Sebaſtianus Zamet Epiſcopus Lingonenſis conquerebatur fructum ſuarum viſitationum, & effectum ordinatorum contra Clericos incontinentes non haberi; eò quòd frequenter eluderentur per appellationes *tamquam ab abuſu*, aliaſque technas; ideoque reſolvit ad obviandum hujuſmodi impedimentis petere à Parlamento Dienſi, ut dignaretur aſſignare unum è Conſiliariis Parlamenti, qui viſitationibus ſuis aſſiſteret, & exequi juberet ea, quæ contra Clericos incontinentes ipſe in viſitatione decerneret, uti refert Carolus Fevretius tractatu De Abuſu *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 7.

XIV. Quamvis ſummus ſit viſitationis favor, nequaquam tamen generaliter ac indefinitè recipiendum eſt, Decreta in viſitatione per appellationem non ſuſpendi; quoniam (ut rectè advertit Cardinalis De Luca Diſc. 5. ad Concilium Tridentinum) " id per- » curit ſolùm ea, quæ concernunt correctionem mo- » rum, aliaſque proviſiones, quas in forma extraju- » diciali potiùs more prudentis Patrisfamilias prom- » ptè dare oporteat, vel congruat, non autem in iis, » in quibus more judicis, atque in figura ſeu forma » judicii procedi debeat; cùm tunc diſpoſitio Cano- » num ſeu juris communis incorrecta remaneat; ni- » hilque refert ad effectum appellationis, ac Ordinis » judiciarii bene ſervandi, an de tempore viſitatio- » nis, vel extra id fiat.

TITU-

4. *Manſit tamen conſuetudo in aliquibus Eccleſiis annuatim* bis *celebrandi has Synodos.*
5. *Synodus Tridentina annuâ celebratione fuit contenta.*
6. *Decretum Concilii Tridentini hodie non obſervatur.*
7. *Quinam ex Decreto Concilii Tridentini Synodo intervenire debeant?*
8. *Regulares quantumvis exempti Curam Animarum exercentes Synodum accedere debent, & ab Epiſcopo cogi poſſunt.*
9. *Sufficit quòd Beneficium ſitum ſit in Diœceſi, licèt Beneficiatus habitet extra Diœceſim.*
10. *Quinam Synodo intereſſe debeant multùm dependet à conſuetudine.*
11. *Probatur ex Synodis Belgicis.*
12. *Quinam Synodo Diœceſanæ S. Caroli intervenerint?*
13. *Sæpe contentiones oriuntur cum exemptis Regularibus an Synodo intervenire debeant.*

I. PRISTINIS Eccleſiæ ſeculis frequentiſſimos fuiſſe Epiſcoporum cum ſuo reſpectivè Clero, quaſi cum ſuo Senatu, quem *Presbyterium* vocare ſolebant, Conventus, quos hodie Synodos *Diœceſanas* dicimus, ſat conſtat.

Neque primis ſeculis hiſce Conventibus habendis certa tempora deſignata fuiſſe legimus; ſed quandocumque ardua quæque negotia occurrebant, Epiſcopus Senatum ſeu Presbyterium ſuum convocabat; ut ſimul ſuper negotiis deliberarent. Hæc ex Epiſtolis S. Cypriani aliorumque Patrum manifeſta ſunt.

II. Labentibus verò ſeculis harum Synodorum celebratio *bis* in anno haberi cœpit; creditumque fuit duplicem hanc celebrationem ſufficere; eò quod Canones Synodum Provincialem *bis* in anno celebrari juberent.

Deinde cùm paulatim invaluiſſet, ut Synodi Provinciales *ſingulis* annis *ſemel* dumtaxat haberi deberent, unà quoque invaluit, ut Synodi Diœceſanæ *ſemel annuatim* haberentur.

III. Et quidem Synodus Lateranenſis ſub Innocentio III. in *Cap.* 25. ※ *De accuſat.* hanc conſuetudinem ſuppoſuit, & tacitè ſaltem approbaſſe videtur. Nam jubens *ſingulis* annis celebrari Synodum Provincialem, unà præcipit, ut " ea quæ ſtatuerint, » faciant obſervari; publicaturi ea in Epiſcopalibus » Synodis *annuatim* celebrandis.

IV. Poſt hoc Concilii Lateranenſis Decretum videmus in pleriſque Conciliis injunctum fuiſſe, ut conformiter ad hoc Concilii Decretum Synodi Diœceſanæ *annuatim* haberentur; in aliquibus tamen Eccleſiis conſuetudo remanſit, ut juxta priſtinam diſciplinam *bis* annuatim haberentur; quam expreſsè ſupponit & probat Synodus Baſilienſis *Seſſ.* 15. decernens, " Synodum Diœceſanam *ad minus ſemel* in

derarct, nihilominus amplexa moderationem Concilii Lateranenſis, tantùm *annuam* harum Synodorum celebrationem injunxit *Seſſ.* 24. *cap.* 2. *De reformat.*

VI. Verùm nec hoc moderatum Concilii Decretum hodie obſervatur; cùm nullibi *annuam* hanc Synodorum celebrationem fieri videamus; imo in multis Diœceſibus nec ſpatio quinquaginta & ampliùs annorum ullam Synodum celebratam; quæ verò ſint cauſæ quæ ad hanc Synodorum intermiſſionem inducendam contribuere potuerint, in decurſu notabimus.

VII. Qui his Synodis intereſſe debeant, verbis ſubſequentibus indicat Synodus Tridentina: " Ad » quas exempti etiam omnes, qui aliàs, ceſſante » exemptione, intereſſe deberent, nec Capitulis ge» neralibus ſubduntur, accedere teneantur; ratione » tamen Parochialium, aut aliarum ſecularium Eccle» ſiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum » curam gerunt, quicumque illi ſint, Synodo in» tereſſe.

VIII. Vi hujus Decreti Regulares omnes ſive ſint exempti ſive non, qui vel Capitulis generalibus non ſubduntur, vel curam animarum exercent, tenentur & cogi poſſunt ad Synodum accedere, ſub pœna privationis vocis activæ & paſſivæ ipſo facto incurrendi, aliiſque pœnis arbitrio Epiſcoporum etiam excommunicationis: adeò ut jus declarandi, & pœnas imponendi ad Epiſcopos, exemptione non obſtante, pertineat, quemadmodum S. Congregatio apud Fagnanum ad *Cap.* QUOD SUPER ※ *De majorit. & obed. num.* 8. declaravit.

IX. Ut verò quis ratione Beneficii Synodo intereſſe cogatur, attendendum eſt, num Beneficium tale habeat *in Diœceſi* cujus Synodus agitur, tametſi alibi domicilium habeat; & ita in terminis declaravit S. Carolus in Synodo Mediolanenſi V. *parte* 3. *tit. Quæ ad Synodum attinent.*

X. Præter curam Animarum exercentes, qui Synodo aſſiſtere debeant, non ex Canonum ſanctionibus dumtaxat, ſed & varia locorum conſuetudine petendum eſt.

XI. Quare in Synodorum Belgicarum indictione videmus generaliter vocari Capitulum Epiſcopale, Reverendos Dominos Abbates, Abbatiſſas, Præpoſitos, Archipresbyteros Rurales, Priores, Prioriſſas, cæteroſque omnes, qui *de jure* vel *conſuetudine* Synodo Diœceſanæ intereſſe debent.

Hæc ex convocatione Synodi D. Mechlinienſis ſub Hovio. In formula indictionis Synodi Antverpienſis ſub Miræo præter expreſſos in dicta formula Mechlinienſi, exprimuntur, *Capitula Eccleſiarum Collegiatarum, Paſtores, Paſtoratuumque Deſervitores.* In convocatione ultimæ Synodi Namurcenſis an. 1659. formula Mechlinienſis ſervata eſt; eo ſolo excepto, quòd *Capitula Eccleſiarum Collegiatarum* nominatim exprimantur.

Synodus

Digitized by

oriri ſolent, cum Capitulis & Cleris oppidorum, aliorumque locorum Diœceſis, an ſcilicet omnes Presbyteri & Clerici ad Synodum convocari poſſint, ut ab aliquibus Epiſcopis (& utinam non ad induſtriam, & occaſione mulctarum & pœnarum, ſive extorſionum & contributionum) fieri conſuevit; ideoque proviſum eſt, ut ſufficiat interventus Deputatorum Cleri cujuſlibet loci, & Parochorum, ſeu Vicariorum, aut illorum, quibus alias exercitium curæ animarum, & adminiſtrationis Sacramentorum incumberet; licèt enim Capituli Cathedralis interventus requiratur, attamen id incommodum non præbet, ex quo in eadem Cathedrali Synodus celebranda eſt.

" Majores autem ac frequentiores eſſe ſolent controverſiæ cum exemptis, præſertim Regularibus, an ipſi, eorumque Prælati in Synodo intervenire debeant; receptaque diſtinctio eſt (ut in Regularium adnotationibus advertitur,) ut illi intervenire debeant, atque cogi valeant, qui curam animarum habeant, & adminiſtrationem Sacramentorum exerceant; cùm in hac parte ſubditi ſint, atque à primo Paſtore, qualis eſt Epiſcopus, inſtruendi ſint, quomodo in ſibi commiſſarum ovium cura & regimine ſe gerere debeant; quod etiam procedit in aliis ſecularibus exemptis, ſuum inferiorem Prælatum habentibus cum ordinaria quaſi Epiſcopali juriſdictione; potiſſimè ubi de illis agitur, qui hanc juriſdictionem habent in locis intra Diœceſis fines exiſtentibus.

CAPUT II.

Quæ in Synodo Diœceſana tractanda?

1. *Vetus formula habendi Synodum Diœceſanam.*
2. *Juxta hanc formulam ad Synodum conveniunt Presbyteri, Diaconi & aliqui Laici.*
3. *Omnes Presbyteri Synodum cum Epiſcopo conficiunt.*
4. *Presbyteri hic idem ſunt quod Parochi.*
5. *In Synodo omnia non contenſiosè agenda.*
6. *Controverſia Laicos inter & Clericos deciduntur.*
7. *Synodi tunc temporis erant quaſi tribunalia juſtitiæ.*
8. *Lites Clericorum aut Laicorum in Synodis hodie rarò determinantur.*
9. *In Synodis præcipuè de corrigendis exceſſibus & reformandis moribus agitur.*

cupatur; eoque nomine meritò appellari in ſua hiſtoria Moguntina exiſtimat Nicolaus Serarius, eo quod Saleguntadium jam tum Moguntinæ eſſet Diœceſis.

II. Juxta hanc formulam, Synodus in Eccleſia celebranda eſt; atque ſella in media ponenda, & ſuper eam *Sacræ Reliquiæ*.

Deinde dicitur: " Convenientes Presbyteri omnes intrent, & ſecundum ordinationis ſuæ tempus reſideant. Poſt hos ingrediantur Diaconi probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe. Exinde introducantur Laici bonæ converſationis. Tunc ingrediatur Epiſcopus, ſi voluerit, vel ſi neceſſitas exegerit: & ſi non aderit Epiſcopus, ejus Vicarius eadem faciat.

III. Poſt hæc Epiſcopus ſalutat præſentes, ac varias preces una cum præſentibus recitat; quibus expletis jubentur egredi omnes, *exceptis Presbyteris* & cæteris idoneis Clericis.

IV. Hîc nota, omnes indiſtinctè Presbyteros ad Synodum admitti. Nec mirum; quia juxta phraſim illius temporis, nomine Presbyterorum veniebant Parochi; adeo ut *admittere Presbyteros* ad Synodum idem tunc ſignificaret, quod hodie *admittere Parochos*.

V. Presbyteris ergo ſeu Parochis cum cæteris idoneis Clericis conſedentibus, nec non lecto Canone Concilii Toletani modum celebrandi Synodum exprimente, admonitio ab Epiſcopo vel etiam à Diacono legitur.

In hac inter alia monet: " Quod ſi forſitan aliquis noſtrûm, aliter quam dicta fuerint, ſenſerit: ſine aliquo *ſcrupulo contentionis* in noſtrum omnium copulatione ea ipſa de quibus dubitaverit, conferenda reducat, qualiter Deo mediante aut doceri poſſit aut doceat.

VI. Proſequitur poſthæc admonitio: " Deinde vos ſimili obteſtatione conjuro, ut nullus veſtrûm in judicando aut perſonam accipiat, aut quolibet favore aut munere pulſatus à veritate diſcedat. Sed cum tanta pietate quidquid cœtui ſe judicandum intulerit retractare, ut nec diſcordans contentio ad ſubverſionem juſtitiæ inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda æquitate rigor noſtri ordinis vel ſolicitudo tepeſcat.

VII. En manifeſtum argumentum Synodos has Diœceſanas æquè ac Provinciales fuiſſe quaſi quædam Tribunalia juſtitiæ, in quibus ſine ſtrepitu Judicii, aliiſque formalitatibus forenſibus, Clericorum & Laicorum quæſtiones ſummariè deciderentur.

Primùm quidem Clericorum, idque primâ die Synodi;

» oportet, ut ea quæ de divinis Officiis, vel Sacris Or» dinibus, aut etiam de noſtris moribus, & neceſſita» tibus Eccleſiaſticis, a nobis conferenda ſunt, cum » charitate & benignitate unuſquiſque veſtrûm ſuſci» piat, ſummâque reverentiâ, quantum valet, Do» mino adjuvante, percipiat; vel quæ emendatione » digna ſunt, omni devotione unuſquiſque fideliter » ſtudeat emendare.

X. Adhæc Synodi Diœceſanæ celebrantur, ut Univerſalium atque Provincialium Synodorum Decreta faciliùs executioni mandentur; atque interdum in nonnullis articulis Diœceſi particulari accommodentur; habeaturque uniformis totius Diœceſis pro executione reſolutio.

XI. Unde S. Carolus in oratione ad Clerum in Synodo XI. Diœceſana congregatum inter alia, ob quæ Synodus eſſet coacta, hæc proponit: " Hîc prætereà » applicatio fit magis particularis Conciliorum tam » Univerſalium quam Provincialium: mutuò ſeſe Epiſ» copus cognoſcit & Clerus; qui quidem, vel ſolus » aſpectus, maximam excitat charitatem animoſque » conciliat, ad adjuvandum & promovendum unani» miter Dei honorem: Hîc conſultantur ea, quæ ad » hoc ſpirituale regimen pertinent, cum his qui ad» miniſtrationis participes ſunt; hîc uniformitas deli» beratur in executione legum præteritarum; hîc abu» ſus qui vigent in populo diſquiruntur, & oppor» tuna eis adhibenda remedia ſtatuuntur; ac quam » quiſque in hac re diligentiam adhibeat, cognoſci» tur. Hîc demum præterita tempora cum futuris con» ferentes, & utriuſque Decreta ac Conſtitutiones jam » editas applicantes, culpas quidem præteritas defle» mus, emendare verò inpoſterum deliberamus.

XII. Similiter Epiſcopus Audomarenſis in Synodo Diœceſana anno 1583. allegans cauſam indicendarum *annuatim* harum Synodorum, ait: " Quædam ſunt ita » communia mala, ut Diœceſim unam integram obti» neant, ne facilè poſſint, niſi communi conſilio & » auxilio eorum omnium qui in Diœceſi præſunt, ex» ſtirpari. Adhæc congruit, ut *eadem una* Diœceſis, » *eodem uno modo*, & *eiſdem* unis *legibus univerſa* re» gatur. Quare rectè à Patribus, & nominatim à Tri» dentinis ſtatutum eſt, ut præter particulares Eccle» ſiarum viſitationes, quotannis etiam Synodi Diœce» ſanæ celebrentur, in quibus, congregatis totius Diœ» ceſis Capitibus omnibus, ſtatuantur ea quæ pro com» muni totius Diœceſis bono ſtatuenda videri poſſint, » & caveatur, ne quæ bene conſtituta ſunt temerentur.

XIII. Hunc Synodorum Diœceſanarum fructum ut uberiùs aſſequeretur Sanctiſſimus Præſul, quem Paſtoralis ſolicitudo glorioſum reddidit, præter ferventes ac inſtantes preces ad quas populum Clerumque inſtante Synodo excitandum voluit, inſuper præcipit, " ut & in civitate ii quibus id curæ Epiſcopus » dederit, & in Diœceſi Vicarii foranei (qui cum » cauſam Epiſcopus delegerit, exquirant; qui præte» rea Parochorum inprimis zelus in animarum ſalute » procuranda; quæ in Sacramentis miniſtrandis ſedula » diligentia; quam frequens in paſcendis verbo Dei » fidelibus officium; quæ denique in omnibus Paro» chialis muneris partibus vigilantia, quæve aſſidui» tas.

» Deinde ii omnes & ſinguli pro ſui officii munere » inveſtigent, quæ populi in Chriſtianæ charitatis ope» ribus exercitatio, quàm religioſus feſtorum dierum » cultus, quam pia in Eccleſiis converſatio, quæ in » doctrinæ Chriſtianæ ſcholis frequentia: tum de aliis » piis ſodalitatibus diſquirant, tum denique de reli» qua omni ejuſdem populi diſciplina, & in via Do» mini progreſſu.

Hæc aliaque plura pro inſtructione Epiſcopi notari, atque ad Synodum referri voluit, & proponuntur in Concilio V. Provinciali Mediol. *parte* 3. *tit. Quæ ad Synodum, Congregationeſve alias Clericales, & viſitationem attinent*; ubi unà exponens, qualiter ipſa Synodus habenda ſit, & quam ſanctè ſe gerere debeant Sacerdotes eo tempore quo Synodus agitur; ut " cùm eos poſuerit Deus in acquiſitionem ſalutis, at» que in ædificationem, officii ſui memores, *ambu» lent dignè Deo*, ſanctèque, ſicut decet Miniſtros » Myſteriorum Dei, vivant.

XIV. Eadem quoque intelligi poſſunt ex litteris quas immediatè ante Synodum mittebat ad Vicarios foraneos & Parochos, quarum exemplar habetur in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *part.* 8. ubi ſimiliter referuntur Congregationes quas cum Vicariis foraneis & viſitatoribus ſuis Synodali die appropinquante inſtituebat; & quæ in illis inquireret; ac dein fusè deſcribuntur Acta Synodi XI. & ultimæ, quam celebravit ſanctiſſimus hic Archipræſul; in quibus integra forma celebrandæ Synodi Diœceſanæ repræſentatur.

XV. Pervetus illud quoque inſtitutum eſt, ut quæ Sacerdotalem Clericalemque diſciplinam, officia ac partes ejus maximè attingunt; ea certis monitionibus, iiſque brevibus comprehenſa ab Epiſcopo in Synodo Clero proponantur; quò breviùs illa expreſſa, crebriùſque repetita, diligentiùs item non ſolùm animis, mentibuſque imprimantur, ſed etiam omni ſtudio inviolatè ſerventur.

XVI. Extat veteris admonitionis formula ſub nomine inquiſitionis duobus libris diſtincta apud Reginonem Abbatem Prumienſem; de qua egi in Tractatu Hiſtorico-Canonico in Canones *parte* 5. *cap.* 1. ibique oſtendi, quòd pro aſſequenda notitia diſciplinæ Eccleſiaſticæ lectio illius non parùm conducere queat: & §. 2. oſtendi, quomodo in nonnullis articulis hæc formula differat à formula *admonitionis* quæ in hodierno Pontificali Romano proſtat; atque ex illa differentia evincatur, hanc eſſe recentiorem, aut à recentiori manu immutatam.

XVII.

Digitized by Google

Mediolanenſis edidit; & ita auctæ & accommodatæ extant in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *part.* 2. *pag.* 299. edit. anni 1683.

XVIII. Ex præſcripto Concilii Tridentini *Seſſ.* 24. *cap.* 18. *De reform.* ſingulis annis in Synodo Diœceſana ab Epiſcopo vel ejus Vicario ad minùs ſex Examinatores proponendi ſunt; qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur; adveniente que vacatione cujuſlibet Eccleſiæ Parochialis tres ex illis eligat Epiſcopus, qui cum eo examen in concurſu perficiant, indeque ſuccedente aliâ vacatione, aut eoſdem, aut alios tres quos maluerit, ex prædictis illis ſex eligat.

Hi Examinatores quia in Synodo eligendi & probandi ſunt, vulgò *Synodales* etiam hodie dici ſolent; tametſi extra Synodum ab Epiſcopis eligi & probari, ob intermiſſam Synodorum celebrationem conſueverint; de quibus infra *part.* 2. *tit. De concurſu ad Eccleſias Parochiales*, fuſiùs tractabitur.

XIX. Præterea idem Concilium *Seſſ.* 25. *cap.* 10. *De reform.* ſtatuit: " In ſingulis Conciliis Diœceſanis » aliquot perſonas, quæ qualitates habeant juxta Con» ſtitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit *Statutum*, » & alioquin ad id aptas deſignari, ut præter Ordi» narios locorum iis etiam poſt hæc cauſæ Eccleſiaſticæ » ac ſpirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinen» tes, in partibus delegandæ committantur.

Porrò quemadmodum Examinatores Synodales ob intermiſſas Synodos ſolent extra Synodum ab Epiſcopis deſignari; ita quoque conſuetudo invaluit, ut hæ perſonæ, quas Judices Synodales dicimus, ab Epiſcopis ſine Synodo conſtituantur; de quibus latiùs Parte 3. agetur.

CAPUT III.

De Teſtibus Synodalibus.

1. *Synodus Lateranenſis vult deſignari perſonas in Synodis Provincialibus qui in exceſſus & abuſus inquirant.*
2. *A Canoniſtis vocantur Teſtes Synodales.*
3. *Hi jam pridem à Synodis Diœceſanis conſtituti fuerunt; & Epiſcopi vigilantiores iis ſunt uſi.*
4. *Inſtitutum illorum innovavit S. Carolus.*
5. *Quales eligi debeant.*
6. *Teſtes jurare debent, ſe officium ſuum fideliter expleturos.*

» Concilio ſubſequenti, ut ſuper his & aliis (prout uti» litati & honeſtati congruerit) providâ deliberatione » procedant.

II. Hæ perſonæ communiter à Canoniſtis dicuntur *Teſtes Synodales*; eo quod à Synodo ſint conſtitutæ, ut *teſtimonium* ferant.

III. An de his Teſtibus loquatur Canon EPISCOPUS IN SYNODO, *Cauſa* 35. *q.* 6. à Gratiano ſub nomine Eutychiani Papæ relatus, ſat incertum eſt; quemadmodum notat Stephanus Baluzius in notis ad Gratianum: illud certius eſt, jam pridem uſitatum fuiſſe, hujuſmodi Teſtes non tantùm in Synodis Provincialibus, ſed & Diœceſanis fuiſſe nominatos; iiſque vigilantiores Epiſcopos uſos fuiſſe, ut exactiorem totius ſuæ Diœceſis notitiam accipere poſſent, atque abuſus & exceſſus in Synodis reformandos & corrigendos faciliùs & exactiùs cognoſcere.

IV. Id expendens vigilantiſſimus Mediolanenſium Antiſtes S. Carolus, ejuſque Suffraganei, in Concilio Mediolanenſi IV. decreverunt, ut inſtitutum illud nonnullis in locis intermiſſum reſtituatur; atque ut non nomine tantùm, ſed certis officii partibus rectè per eos geratur, quibus in Synodo vel Provinciali vel Diœceſana committetur, plura ordinârunt.

V. Atque imprimis, ut " Viri Eccleſiaſtici ætate » moribuſque graves, prudentes, ac virtutum Chri» ſtianarum ſtudioſi, & ſpiritualis vitæ amantes in » Concilio Provinciali Metropolitano ex unaquaque » Diœceſi duo ſaltem; in Synodo Diœceſana ab Epiſ» copo è Diœceſi ſua *ſeptem*, pluresve, prout expe» dire viderit, *Teſtes Synodales* deligantur.

VI. " Qui à Metropolitano delecti & nominati ſunt » in eodem Provinciali Concilio, qui ab Epiſcopo in » ipſa Diœceſana Synodo jurati, allatis Sanctorum pi» gnoribus, ſanctè ſpondeant, ex formula verborum » infra præſcripta, muneris ſui partes, infra conſtitu» tas, ſe executuros eſſe.

" Si verò à Concilio Provinciali abeſt, qui à Me» tropolitano nominatus eſt, tunc Epiſcopus, pro cu» jus civitate, vel Diœceſi ille electus eſt, unius men» ſis à fine Concilii ſpatio, eum ad ſe litteris acceſſat: » eumdemque ex ipſa præſcripta formula jurejurando » obſtringat, ac jurisjurandi præſtiti teſtimonium, pu» blica auctoritate munitum, intra alium menſem, ad » Metropolitanum omnino mittat.

VII. Poſthæc inſeritur formula juramenti eadem quæ habetur apud Gratianum in citato Canone *Epiſcopus in Synodo*; ut vel hinc appareat, S. Carolum credi-

» civitate & Diœceſi, aut in regione, unicuique eo-
» rum potiſſimùm nominatimque commiſſa.

" An Parochi, Canonici, & alii quicumque Eccle-
» ſiaſtici homines, quos reſidere oportet, præſentes
» in Eccleſiis ſuis adſint; anque rurſus ſi præſentes in
» Parochialibus vel Canonicalibus, Clericalibuſque
» ædibus habitent.

" An Parochi præterea, aliique animarum Cura-
» tores ſolicitè, ut debent, Fidelium ſibi commiſſo-
» rum ſaluti invigilent.

" An in Sacramentis ſanctè miniſtrandis, in Verbi
» Dei prædicatione, in ſalutaribus monitis, in rudium,
» & puerorum ad doctrinam Chriſtianam inſtitutione,
» & in cæteris omnibus curæ Parochialis officiis, di-
» ligentis muneris partes præſtent.

" An reliqui, quicumque ſint, Eccleſiaſtici Ordi-
» nis homines Eccleſiæ, ſi quam obtinent, aut in qua
» Dignitatem vel Canonicatum, vel Capellam, vel
» Eccleſiaſticum aliquod munus habent, aut in qua
» adſcripti ſunt, oneribus ſatisfaciant, & præſcriptas
» ſibi functiones obeant.

" An Eccleſiæ ſartæ tectæ ſint; an ornamentis, &
» ſuppellectili Eccleſiaſticâ neceſſaria & congrua in-
» ſtructæ; an in illis, aut earum cœmeteriis atriiſve
» aliquid incultum ſit, quodque ſordibus obſoleſcat,
» anve aliquid à religioſo cultu & pietate alienum.

" Videant item, an populus in via Domini ambu-
» let, frequenſque adſit Divinis Officiis & ſacris con-
» cionibus, & in Eccleſia piè religioſèque verſetur,
» atque dies feſtos colat.

" An jejunium Quadrageſimæ, quatuor Tempo-
» rum, ſtataque reliqua Eccleſiæ jejunia obſervet.

" An idem decimas, primitias, aliaque debita emo-
» lumenta, adjumentave præſtare, aut ſolvere re-
» cuſet.

" An in populo ſacrilegi, blaſphemi, concubinarii,
» adulteri, inceſtuoſi, virginum raptores, an excom-
» municati, an hæreſis & magiæ, ſuperſtitionumve
» nomine ſuſpecti ſint.

" An denique aliæ in eodem morum corruptelæ,
» quæ correctionem, emendationemve requirant.

" Diſpiciant item, an quæ Romanorum Pontificum
» Conſtitutionibus, Oecumenicis, Provincialibus, Diœ-
» ceſaniſque Synodis, Epiſcoporumque Edictis, quo-
» vis de genere decreta, ſancitave ſunt, ab iis ſer-
» ventur, quorum intereſt, ſive Eccleſiaſtici, ſive Lai-
» ci homines ſint.

X. Ut verò hæc præſtent utiliùs, qui à Synodo Provinciali conſtituti ſunt, omnia quæ reformatione aut emendatione indigere judicaverint in ſcriptum redacta, tribus menſibus antequam dies Concilio Provinciali præſtituta venerit, ad Metropolitanum deferre debebunt: qui verò à Synodo Diœceſana, uno menſe ante habendam Synodum Diœceſanam, ad Epiſ-

plerumque celentur, hinc in Synodo ſua Diœceſana an. 1576. obſervari voluit Canonem *Epiſcopus* 35. *quæſt.* 6. " Mandantes, ait, Decanis noſtris, ut in
» ſingulis Parochiis conſtituant duos viros honeſtos &
» zeloſos Teſtes Synodales, qui concubinarios, adul-
» teros, Clericorum invaſores ac percuſſores, uſura-
» rios, contractuſque illicitos exercentes, & quæcum-
» que crimina ad noſtram correctionem ſpectantia,
» quotannis coram ipſis Decanis aut aliis ad hoc à no-
» bis deputandis exponant, ut habitâ inquiſitione
» poſſit contra eos procedi ad emendationem.

XIII. Hæc ſat oſtendunt, inſtitutum *Teſtium Synodalium* aptiſſimum ſemper judicatum fuiſſe, ut Epiſcopi ad plenam abuſuum & defectuum corrigendorum notitiam pertingant; eorumque intermiſſioni & neglectui non immeritò imputari, quod Epiſcopi nonnumquam in craſſa & multùm noxia Diœceſis ſuæ ignorantia verſentur; neque de vitiorum atque abuſuum graſſantium, quos ignorant, emendatione & correctione anxii ſint.

XIV. Illud tamen haud diffitendum, quòd ſi Epiſcopi in Decanos ſeu Archipreſbyteros Rurales eligerent doctos, zeloſos, atque in cura animarum exercitatos, qui diligenter, prout officium exigit, Parochiarum ſibi ſubditarum ſtatum inquirerent (prout ſupra *Titulo* 6. *cap.* 2. & 3. expoſuimus) magna ex parte per horum vigilantiam & ſolicitudinem ſuppletum iri *Teſtium Synodalium* defectum; quemadmodum annuæ Congregationes Decanorum cum Epiſcopo ſupplere aliquatenus poſſent defectum Synodorum Diœceſanarum, uti *eodem tit. cap.* 3. notatum eſt.

Non parùm quoque conduceret ad ſupplendum defectum *Teſtium Synodalium*, ſi " Decani habeant ali-
» quot probos & ſibi fidos Paſtores, à quibus exceſ-
» ſus vicinarum Eccleſiarum addiſcant: Similiter qui-
» libet Paſtor habeat viros probos & bonos è ſua Pa-
» rochia, qui ſibi defectus Parochiæ referant." Quemadmodum præcipit Synodus Namurcenſis anni 1639. *titulo* 20. *cap.* 35. Idem habet Synodus Tornacenſis anni 1589. *titulo* 23. *capite* 7.

CAPUT IV.

Qui his Synodis ſubdantur, & quæ earum auctoritas?

1. *Synodi Diœceſanæ ſuam auctoritatem mutuant ab Epiſcopo.*
2. *Multis ſæculis omnes Clerici indifferenter Synodis ſubjiciebantur.*
3. *Nulla hac in parte erat differentia inter Clerum Secularem & Regularem.*
4. *Monachi etiam Synodis ſubjiciebantur.*

5. Exem-

Digitized by Google

mandatis ſubjecti ſunt, indubitatum eſt: quandoquidem ambigi nequeat, quin ut minùs tantæ ſint auctoritatis Synodorum Diœceſanarum Sanctiones, quam Epiſcoporum Decreta.

I I. Porrò conſtat per undecim & amplius ſecula univerſum Clerum juriſdictioni & regimini ſui reſpectivè Epiſcopi fuiſſe ſubjectum; nec umquam per ea tempora in quæſtionem veniſſe, num Clerici Decretis Epiſcoporum in his quæ morum atque diſciplinæ reformationem attinebant, eſſent ſubjecti, eiſque obedire deberent: ideoque nec ambigebatur, quin Clerici omnes etiam Synodorum Epiſcopalium ſanctionibus tenerentur; iiſque in omnibus ſe ſubjicere juberentur.

I I I. Neque hac in parte ulla erat Clericos Regulares inter & ſeculares diſtinctio. Hoc ipſo enim quo Monachi ſive Religioſi Clero adſcribebantur, mox in omnibus non ſecus ac alii de Clero ſubjiciebantur ipſi Epiſcopo, tamquam totius Cleri ſuæ Eccleſiæ Capiti & Paſtori.

I V. Quinimo multis ſeculis juxta Canonicas ſanctiones præſertim Concilii Calchedonenſis Canonem quartum, Monachi univerſi Epiſcoporum juriſdictioni ſubjecti fuère; ipſorumque conſequenter Epiſcoporum ac Synodorum Epiſcopalium Ordinationibus & Decretis ſubjecti, uti latiùs infra ubi de exemptionibus Monachorum agetur, probabitur.

V. At poſtquam hiſce poſterioribus Eccleſiæ ſeculis, non tantum Monachi, ſed etiam Clerici præcipuè Canonici exemptionem à juriſdictione Epiſcoporum à Romanis Pontificibus prætenderunt, & ſubindè obtinuerunt, quæſtiones frequentes excitari cœperunt, circa obedientiam quam Capitula Canonicorum & Monachorum Monaſteria deberent Decretis & Ordinationibus Synodorum Epiſcopalium.

V I. Illud imprimis indubitatum manet, Capitula Canonicorum alioſque Clericos ſubjici Synodis Epiſcopalibus, in omnibus quæ ipſos concernunt, quamdiu plenè non conſtat de eorum exemptione. Quamdiu enim dubia eſt exemptio, ſalva manet ordinaria Epiſcoporum auctoritas juri communi innixa; uti latius dicetur loco citato.

V I I. Adhæc certum quoque eſt, Canonicos etiam exemptos ſubjici Ordinationibus Synodorum Epiſcopalium in omnibus quæ concernunt materiam *non exemptam*; id eſt, in his ad quæ exemptio ſe non extendit; de quibus ſimiliter infra tractabitur.

V I I I. Quinimo cum ex Decreto Synodi Triden-

[illegible]; quod infra titulo [illegible]

X. Quin ſi Epiſcoporum juriſdictioni tamquam Sedis Apoſtolicæ *Delegatorum* Regulares ſubdantur, etiam ad Synodum Epiſcopalem accedere tenebuntur, ſi ad eam ab Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ *Delegato* vocentur; ejuſque ordinata obſervare, ut latè probat Fagnanus ad *Cap.* QUANTO ;; *De Officio Ordin.* & per ſpeciale Breve declaravit Alexander VII. quod ibidem à Fagnano refertur *num.* 64.

X I. Quia autem non ſatis convenit Epiſcopos inter & exemptos, quæ ſit materia *exempta*, quæ *non exempta*; & in quibus obedire teneantur, variæ ſolent occaſione iſtarum exemptionum oriri quæſtiones & jurgia Epiſcopos inter & exemptos, præcipuè Regulares.

X I I. Hac de cauſa teſte Cardinali De Luca *Diſc.* 30. *ad Concilium Tridentinum num.* 9. ob iſta jurgia, quæ Synodi Diœceſanæ cum exemptis parere ſolent, " à Sacra Congregatione in Italia injunctum eſt Epiſ» copis, ut jam editas Synodales Conſtitutiones eidem » examinandas, & confirmandas tranſmittere debeant, » *iſtaque*, ait, *eſt praxis*.

X I I I. Ulteriùs, quia in Synodis interdum quædam occurrunt, quæ licet Eccleſiaſtica officia, aut functiones, vel Eccleſiaſticorum aut Eccleſiarum jura concernere videantur, temporalia tamen etiam attingunt, difficulter Laici hiſce Ordinationibus ſe ſubjiciunt, niſi auctoritas Regia accedat.

Neque enim credunt, auctoritatem Epiſcoporum aut Eccleſiaſticorum eo ſe extendere, ut in his quæ temporalia ſunt, Laicis abſque Regio conſenſu legem ponant: ut ſunt v. g. jura ſepulturæ, decimarum, oblationum; item quæ Hoſpitalium aut etiam menſarum S. Spiritûs aut Fabricæ Eccleſiæ adminiſtrationem concernunt; aliaque ſimilia.

Hinc videmus Synodos paſſim confirmationem Regiam poſtulaſſe; atque ultimam Diœceſanam Namurcenſem à Rege tàm in Concilio Privato, quàm Brabantiæ examinatam & probatam videmus.

X I V. Quin & ægrè hîc in Belgio permitteretur ſine prævio Regis conſenſu Synodorum publicatio; ne fortè aliquid contra jus Regis aut Vaſallorum contineretur.

Et quidem cùm anno 1639. Epiſcopus Namurcenſis Synodalia ſua Statuta evulgaſſet ſine conſenſu Regis; Senatus Namurcenſis litteris datis ad Concilium Privatum expoſuit, Epiſcopum hac publicatione præjudicare auctoritati Regiæ. Habitâ deliberatione Concilium Privatum ſcripſit Epiſcopo Namurcenſi, quod exceſſiſſet limites ſuæ poteſtatis, atque præjudicaſſet aucto-

Digitized by Google

CAPUT I.

Quando & à quibus Metropolitani inſtituti ?

1. *Antiqua eſt Metropolitanorum inſtitutio.*
2. *Synodum Nicænam præceſſit.*
3. *Metropolitanorum nomen derivatur à Metropoli Civili.*
4. *Epiſcopus qui Metropoli præeſt dictus eſt Metropolitanus.*
5. *Metropoles Eccleſiaſticæ ad normam Civilium formatæ fuerunt.*
6. *Probatur ex Concilio Niceno.*
7. *Item ex Concilio Taurinenſi.*
8. *Ratio hujus diſciplinæ.*
9. *Diviſâ per Principem Provinciâ duo conſtituebantur Metropolitici.*
10. *Poſterioribus ſeculis Metropolis erectio à Metropoli Civili ſejuncta fuit.*
11. *Devoluta eſt erigendi auctoritas ad Romanum Pontificem.*
12. *Intervenire debuit conſenſus Principis, quod pluribus exemplis probatur.*
13. *Hæc eſt moderna Eccleſiæ diſciplina.*
14. *Archiepiſcopus Cameracenſis proteſtatus eſt contra erectionem Metropolis Cameracenſis, quia conſenſus Regis non intervenerat.*

I. TAMETSI non conſtet, Metropoliticam dignitatem ab Apoſtolis eſſe inſtitutam; vel utrùm Apoſtoli aliquibus Eccleſiis a ſe fundatis, aut earum Epiſcopis quædam jura & privilegia in alias Eccleſias conceſſerint, eam tamen antiquiſſimam eſſe nemo inficiari poteſt.

II. Synodus Nicæna ſub Conſtantino M. multis locis ſupponit, Metropolitanorum inſtitutionem ab antiquo factam. Canone IV. ait : " Eorum autem quæ » fiunt, confirmationem in unaquaque Provincia à Me- » tropolitano fieri " oportet. Item Canone VI. " Illud » autem eſt omnino manifeſtum, quod ſi quis abſque » *Metropolitani* ſententia factus ſit Epiſcopus, eum » magna Synodus definivit non eſſe Epiſcopum. " Imò Canone VII. annuens Epiſcopo, qui eſt in Ælia, ſive Epiſcopo Hieroſolymitano aliquam honoris prærogativam, addit hanc cautionem : *Metropoli propriâ dignitate ſervatâ* : quæ omnia Metropolitanorum inſtitutionem, non à Synodo Nicæna primùm inſtitutam; ſed jam ab antiquo factam ſat patenter ſupponunt.

III. Unde verò Metropolitanorum inſtitutio originem ſuam ſumpſerit, non æquè expeditum. Hoc ſat conſtat, Metropolitanos dici à *Metropoli*. Metropolim verò dici *Urbem matrem* : id eſt, quaſi primam & præcipuam reliquarum veluti *matrem*. Quoniam verò in unaquaque Provincia urbs eſt aliqua, quæ inter cæteras eminet, &c. Epiſcopus qui hujuſmodi urbi præeſt, *Metropolitanus* dictus fuit; qui quibuſdam juribus & prærogativis præ cæteris, & in cæteras Eccleſias donatus fuit.

IV. Illud quoque ſat compertum eſt, jam pridem Metropolitanum dictum fuiſſe Epiſcopum, qui *Metropoli*, ſive civitati, quæ in certa Provincia prærogativis & juribus cæteras antecellebat, præeſſet.

V. Neque illud ambigi poteſt, quin Metropoles Eccleſiaſticæ ad normam Metropoleon Civilium formatæ fuerint; ſive conſuetudine primùm introductum, ac poſtmodum Conciliorum Decretis firmatum fuiſſe, ut *Metropoles* Civiles ſimul eſſent Metropoles Eccleſiaſticæ : ſeu, ut Epiſcopus qui præeſſet civitati, quæ in diviſione Imperii eſſet totius Provinciæ prima ſeu Metropolis, unde aliæ dependerent, etiam in Hierarchia Eccleſiaſtica eſſet Metropolitanus, cæteriſque Epiſcopis ejuſdem Provinciæ præeſſet : imò tota Eccleſiarum diſtributio ad formam Imperii facta eſt; Urbeſque Metropoles etiam Metropoles fuere Eccleſiaſticæ; atque earum Epiſcopus factus Metropolitanus; qui & ſenſim variis juribus & prærogativis in cæteras Eccleſias ejuſdem Provinciæ fuit donatus.

VI. Et quid enim Nicænos Patres impellere potuit, ut potiùs Cæſareæ jus Metropoliticum, quàm Æliæ conferrent ſive conſervarent, niſi quòd illa Provinciæ eſſet Metropolis, non hæc; atque propterea jus Metropoliticum ad illam eſſet tranſlatum : ideoque Patres Nicæni etiam ſimpliciter dicunt : *Metropoli propriâ dignitate ſervatâ* : ſat innuentes, eam *Metropoli* eſſe *propriam*.

VII. In Concilio Taurinenſi ſtatutum eſt, illi totius Provinciæ *Primatum deberi, qui ſuam civitatem demonſtraſſet Metropolim* : quia ſcilicet non aliunde Metropolitana Eccleſia ſtatuitur; quàm ex ipſius urbis Metropolitica Civili dignitate.

VIII. Quod apertiùs expreſſerunt Patres Antiocheni, qui & rationem illius aliquam addunt *Can.* 9. " Epiſcopum, qui Metropoli præeſt, etiam curam ſuſ- » cipere oportet totius Provinciæ : eò quòd in *Me-* » *tropolim undequaquè* concurrant omnes qui habent » negotia. Unde viſum eſt, eum quoque honore præ- » cedere, reliquos autem Epiſcopos nihil magni mo- » menti aggredi ſine ipſo.

Conſtat ergo Metropoles civiles electas fuiſſe ut eſſent Metropoles Eccleſiaſticæ; atque Epiſcopus *Metropolis Metropolitanus*, qui totius Provinciæ curam ageret, eò quòd ad Metropolim civitatem undequaque concurrant omnes, qui habent negotia : ideoque conveniens quoque videbatur, ut ad eam civitatem negotia Eccleſiaſtica potiùs, quàm ad ullam aliam, deferrentur; eòque potiùs, quàm alibi, Epiſcopi, aliique, qui quæſtiones haberent, convenirent.

IX. Hinc ulteriùs contingebat, quemadmodum etiam notat Lupus ad Canonem XII. Calchedonenſem,

Digitized by Google

in quadam Synodo Nationali, obtinuitque pro eo *Pallium*, & ordinaria Metropolitanorum jura à Pontifice, uti narrat Adamus Chronologiſta *lib.* 1. *cap.* 17. his verbis : " Habito Sacerdotum generali Concilio, *Pius* » *Cæſar* votum Parentis impleri cupiens, Amaburg civitatem Tranſalbianorum *Metropolim ſtatuit*, eique » Cathedræ primum Archiepiſcopum ordinare fecit » Anſgarium, &c. Roborante id *Gregorio IV*. Apoſtolica auctoritate, & pallii donatione.

Eodem ſeculo Joannes VIII. Eccleſiam Ovetenſem in Galleeia in Metropolim erexit ad poſtulationem Regis Alphonſi : " Et Eccleſiæ Ovetenſi, ait, quam » veſtro conſenſu & aſſidua petitione Metropolitanam » conſtituimus, omnes vos ſubditos eſſe mandamus. » Et concedimus etiam prædictæ Sedi, ea quæ Reges » ſeu fideles juſtè obtulerunt.... rata, firma & inconcuſſa manere in perpetuum.

De erectione Eccleſiæ Beneventanæ in Metropolim ſcribens ad recenter evectum illius Eccleſiæ Metropolitanum Joannes XIII. ait, ſe illam Eccleſiam in Metropolim erexiſſe *hortatu* Imperatoris, Epiſcoporum & Clericorum Eccleſiæ Romanæ in Synodo Romana, & poſtulante Principe Capuano; uti videri poteſt in Epiſtola ipſius Papæ; quæ extat tom. 9. Concil. generalium *col.* 1238.

XIII. Hæcque eſt moderna Eccleſiæ diſciplina; ut & Epiſcopatuum & Archiepiſcopatuum ſive Metropoleon inſtitutio ſeu erectio, non niſi auctoritate Papæ, interveniente tamen Principis conſenſu; imò ferè non niſi ad ejus poſtulationem fiat.

Ita quoque ad poſtulationem Philippi II. Hiſpaniarum erectos fuiſſe novos in Belgio Epiſcopatus & Metropoles, ſignificat ipſe Pontifex Paulus IV. in Bulla erectionis.

XIV. Quin proteſtatum fuiſſe Archiepiſcopum Rhemenſem in ſuo Concilio Rhemenſi an. 1565. contra erectionem Eccleſiæ Cameracenſis in Metropolim; eò quòd non audito Rege Chriſtianiſſimo ab Archiepiſcopatu Rhemenſi divulſa eſſet ipſa Cameracenſis aliæque, quæ cùm antea eſſent Suffraganeæ Rhemenſis Eccleſiæ, jam eſſent Suffraganeæ Cameracenſis, teſtantur acta Concilii Rhemenſis anni 1564.

creta ampliſſimè aſtruxerunt.

" Epiſcopos (ait Canon 33. Apoſtolorum) uniuſcujuſque gentis noſſe oportet eum, qui in eis eſt *primus*, & exiſtimare ut *Caput*; & nihil facere, quod » ſit arduum aut magni momenti, præter illius ſententiam : illa autem facere unumquemque, quæ ad » ſuam Parochiam pertinent, & pagos qui ei ſubſunt. » Sed nec ille abſque omnium ſententia aliquid agat : (in aliquorum verſione additur : *aliquid in eorum Parochiis.*) " Sic enim erit concordia, & glorificabitur » Deus per D. N. JESUM CHRISTUM.

II. Ad hunc Canonem ſat apertè alludunt, eumque innovant Patres Concilii Antiocheni *Can.* 9. " Epiſcopos qui ſunt in unaquaque Provincia ſcire oportet » Epiſcopum, qui præeſt Metropoli, etiam curam ſuſcipere totius Provinciæ, eò quod in Metropolim » undequaquè concurrunt omnes qui habent negotia. » Unde viſum eſt eum quoque honore præcedere : reliquos autem Epiſcopos nihil magni momenti aggredi ſine ipſo, ut vult, qui ab initio obtinuit, *Patrum* » *Canon.*

III. Quid plura ? " Decreta Nicæna (inquiunt Patres Africani in Epiſtola ad Cœleſtinum Papam) ſive » inferioris gradus Clericos ſive ipſos Epiſcopos ſuis » Metropolitanis apertiſſimè commiſerunt. " Habetur tomo 2. Concil. generalium *col.* 1674.

Hinc compertum eſt, Epiſcopis quidem ſemper liberum fuiſſe Diœceſium ſuarum regimen ſeu directionem : neque Metropolitanis fas fuiſſe in hoc regimine Epiſcopos turbare; nihilominus Epiſcopos debuiſſe agnoſcere Metropolitanum tamquam *Caput*, & Superiorem, qui juxta regulas ſibi ab Eccleſia præſcriptas, vel ſolus, vel una cum cæteris Provinciæ Coëpiſcopis ipſos delinquentes, vel à Canonum præſcripto in ſuæ Diœceſis regimine deflectentes, corrigere & interdum punire poſſet; eoque ſenſu Metropolitanus, jam pridem habitus fuit ordinarius admonitor, corrector, & judex ſuorum Suffraganeorum.

IV. Innocentius III. ad Suffraganeos Arelatenſis Metropolitani ſcribens, ipſum Suffraganeorum *Prælatum* vocat; " quatenus ipſi tamquam *Patri*, inquit, » & *Epiſcopo animarum veſtrarum*, devotè ſtudeatis » & humiliter *obedire* : ad vocationem ipſius, niſi evidens neceſſitas contradicat, ſecundùm traditionem » Canonicam ſine difficultate qualibet accedentes." *Lib.* 1. *Epiſt.* 466. Et ad Suffraganeos Acheruntinæ ſcribit : " Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ad eum (Archiepiſcopum Acheruntinum) ſicut *Patrem* & *Paſto*-

» *rem*

Digitized by Google

retur examen Epiſcopi ejuſque conſecratio à Metropolitano, dum ipſa Epiſcoporum electio eſſet penès Canonicos Cathedrales, & confirmatio & conſecratio fiebat à Metropolitano; atque inter alia refertur juramentum ab Ordinario præſtandum ipſi Metropolitano ſub hac formula : " Ego N. Eccleſiæ N. vocatus » Epiſcopus, promitto in conſpectu omnipotentis Dei, » atque totius Eccleſiæ, quòd ab hac hora in antea » fidelis & obediens ero perpetuo more prædeceſſorum » meorum Beato N. ſanctæque Eccleſiæ N. *nominando » Eccleſiam Metropolitanam*, & vobis Dom. meo N. Dei » gratiâ ejuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopo veſtriſque ſucceſſoribus Canonicè intrantibus, prout eſt à SS. Patribus inſtitutum, & Eccleſiaſtica ac Romanorum Pontificum commendat auctoritas. Non ero in conſilio, » aut conſenſu, vel in facto, ut vitam perdatis, aut » membrum, aut capiamini mala captione. Conſilium, quod mihi per vos, aut per litteras, vel per » nuntium credituri eſtis, ad damnum veſtrum, me » ſciente, nulli pandam. Vocatus ad Synodum veniam, niſi præpeditus fuero Canonica præpeditione. » Vos quoque, & nuntios veſtros, ac Eccleſiæ N. *nominando Eccleſiam Metropolitanam*, quos certos eſſe » cognovero, in eundo, ſtando, & redeundo, honorificè tractabo, & in ſuis neceſſitatibus adjuvabo : » poſſeſſiones verò ad menſam mei Epiſcopatus pertinentes non vendam, neque donabo, neque de novo » infeudabo, vel aliquo modo contra jus vel conſuetudinem Eccleſiæ meæ alienabo, vobis, vel veſtris » ſucceſſoribus inconſultis.

» *Deinde librum Evangeliorum, quem Metropolitanus coram eo apertum ſuper genibus tenebat, Electus » ambabus manibus ſupra ſcripturam tangebat, dicens :*

» Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.

VIII. Hanc formulam ſi quis conferat cum formula juramenti quod Romano Pontifici præſtant Epiſcopi, apparebit, Epiſcopos eandem penè obedientiam juraſſe Metropolitanis, quam hodie promittunt ipſi Romano Pontifici; atque veriſſimum eſſe, quod notavit antiquus Gloſſographus Juris Canonici, juramentum fidelitatis tantùm præſtitum fuiſſe Romano Pontifici ab Epiſcopis immediatè Romano Pontifici ſubjectis; ſive qui ad ejus ordinationem ſpectabant; reliquos verò illud ſuis Metropolitanis tamquam ſuis Ordinatoribus præſtitiſſe; uti ſuprà *Titulo* 15. *cap.* 2. obſervavimus.

IX. Cùm verò circa ſeculum decimum quartum confirmatio & conſecratio Epiſcoporum ad Romanum Pontificem cœpit devolvi, atque Romanus Pontifex excluſis Metropolitanis, ordinarius Epiſcoporum Conſecrator conſtitutus fuit, etiam ipſi ſoli juramentum obedientiæ & fidelitatis præſtitum eſt; atque exinde unà cœpit Metropolitanorum in Epiſcopos Suffraganeos auctoritas nonnihil diminui; eamque hodie non parùm imminutam eſſe rectè notavit Zypæus *in Jure*

rere debent, coram Pontifice celebranda.

7. *Majores cauſæ criminales Epiſcoporum à ſolo Pontifice decidendæ.*
8. *Quando hæ cauſæ Sedi Apoſtolicæ ſint reſervatæ, incertum; fuerunt tamen ante Synodum Tridentinam.*
9. *Quædam circa hæc Decreta Concilii Tridentini à Belgicis Magiſtratibus in publicatione Concilii obſervata.*
10. *Mores Belgii non patiuntur ut Epiſcopi extra ſuas Provincias judicentur.*
11. *Debent dari Judices* in partibus.
12. *Jus illud eſt admodùm antiquum.*
13. *Metropolitani in cauſis civilibus manent judices ſuorum Suffraganeorum.*
14. *Quid hic in Belgio obtineat ?*
15. *Hodie Epiſcopi vix in Civilibus coram Metropolitanis conveniuntur.*

I. IN Concilio Carthaginenſi III. *Can.* 7. & apud Gratianum 4. *q.* 5. *Can.* 1. legitur : " Quiſquis » Epiſcoporum accuſatur, ad *Primatem* Provinciæ ipſius cauſam deferat accuſator, nec à communione » ſuſpendatur, cui crimen intenditur, niſi ad cauſam » ſuam dicendam, die ſtatuta, Primatis Litteris evocatus minimè occurrerit.

Ad intellectum hujus Canonis notandum in Africa *Primates* Provinciarum eoſdem fuiſſe, qui hodie dicuntur *Metropolitani*; adeoque Epiſcopos accuſari apud *Primatem Provinciæ*, eſt accuſari apud *Metropolitanum* Provinciæ.

Indubitatum ergo eſt, apud Africanos, Primates ſeu Metropolitanos actus judiciarios in Epiſcopos exercuiſſe.

Et ex Concilio Toletano III. refertur apud Gratianum 10. *q.* 3. *Can.* 6. " Ut Clerici tam locales, » quàm Diœceſani, qui ſe ab Epiſcopo gravari cognoverint, *querelas* ſuas ad *Metropolitanum* deferre non » differant, & Metropolitanus non moretur ejuſmodi » præſumptiones coercere.

II. Patet hîc non de appellationibus ſermonem eſſe, ſed de exceſſibus Epiſcoporum, quos per modum ſimplicis querelæ læſi deferant contra Epiſcopum lædentem ad Metropolitanum, tamquam Judicem Primarium & Ordinarium Epiſcoporum.

Quod & apertè decidit Concilium Matiſconenſe II. ubi *Can.* 9. habetur : " Si aliquid contentionis adverſus Epiſcopum potentior perſona habuerit, pergat » ad Metropolitanum Epiſcopum, & ei cauſas alleget, » & ipſius ſit poteſtatis honorabiliter Epiſcopum de » quo agitur evocare, ut in ejus præſentia accuſatori » reſpondeat; & oppoſitas ſibi actiones extricet. Quod » ſi talis fuerit immanitas cauſæ, ut eam ſolus Metropolitanus definire non valeat, advocet ſecum » unum, vel duos Coëpiſcopos. Quod ſi & ipſis du-
» bietas

Digitized by Google

tanos poſſe quibuſque cenſuris in Suffraganeos ex juſta cauſa agere, apertiſſimè concedunt. Vide Stephanum Quarantam in ſumma Bullarii, verbo : *Archiepiſcopi auctoritas*; & Panormitanum alioſque veteres Interpretes *ad Cap.* PASTORALIS ꝟ *De Officio Ordin.*

V. Hanc Metropolitanorum in ſuos Suffraganeos judiciariam poteſtatem per Concilium Tridentinum in aliquibus cauſis, præſertim criminalibus imminutam ac immutatam eſſe, rectè advertit Zypæus loco ſupra citato.

VI. Et quidem *Seſſ.* 13. *c.* 8. *De reformat.* decretum eſt : " Cauſæ Epiſcoporum, cum pro criminis objecti » qualitate comparere debeant, *coram Pontifice Ma-* » *ximo* referantur, ac per ipſum terminentur.

VII. Rurſus *Seſſ.* 24. *cap.* 5. *De reformat.* " Cauſæ » criminales graviores contra Epiſcopos, etiam hæ- » reſis, quod abſit, quæ depoſitione aut privatione di- » gnæ ſunt, ab ipſo tantùm ſummo Romano Pontifice » cognoſcantur, & terminentur. Quòd ſi ejuſmodi ſit » cauſa, quæ neceſſariò extra Romanam Curiam ſit » committenda, nemini prorſus ea committatur, niſi » Metropolitanis, aut Epiſcopis, à Beatiſſimo Papa eli- » gendis. Hæc verò commiſſio & ſpecialis ſit, & ma- » nu ipſius Sanctiſſ. Pontificis ſignata, nec umquam plus » his tribuat, quàm ut ſolam facti inſtructionem ſu- » mant, proceſſumque conficiant : quem ſtatim ad Ro- » manum Pontificem tranſmittant; reſervatâ eidem » Sanctiſſimo ſententiâ definitivâ. Cætera aliàs ſub » fel. rec. Julio III. ſuper his decreta; nec non & Con- » ſtitutio ſub Innocentio III. in Concilio generali, » quæ incipit, *Qualiter & quando*; quam ſancta Syno- » dus in præſenti innovat; ab omnibus obſervetur. Mi- » nores verò criminales cauſæ Epiſcoporum in Conci- » lio tantùm Provinciali cognoſcantur, & terminen- » tur, vel à deputandis per Concilium provinciale.

Hoc itaque Decreto cauſæ criminales contra Epiſcopum, quæ *depoſitione* aut *privatione* dignæ ſunt, *ſoli* Romano Pontifici, ſaltem quoad *ſententiam definitivam* reſervantur; adeo ut in his cauſis Metropolitani Judices Ordinarii Epiſcoporum non ſint.

VIII. Quandonam hæ cauſæ Sedi Apoſtolicæ fuerint reſervatæ, incertum eſt; illud ſatis conſtat; Epiſcoporum *depoſitionem* uti & tranſlationem inter *majores cauſas* jam dudum ante Synodum Tridentinam fuiſſe computatas; atque ut tales Sedi Apoſtolicæ reſervatas; uti ſupra de tranſlatione Epiſcoporum ex Innocentio III. oſtendimus, *tit.* 15. *cap.* 4 & in cauſa hæreſis contra Epiſcopum etiam tempore Bonifacii VIII. reſer-

quo uſu ſic loquitur Renatus Choppinus de S. P. *lib.* 2. *tit.* 4. *n.* 8. " In Belgicis Hiſpani Regis ditionibus uſu » receptum eſt abs pacto convento inter Regem & » Pontificem, ne cauſæ Eccleſiaſticæ alibi, quàm in » patriis litigatorum finibus, dirimantur.

De hiſce Belgii moribus ſimiliter teſtatur Guicciardinus in generali deſcriptione Belgii ſub finem, his verbis : " Pontifex nullius omnino prætenſionis vel corre- » ctionis prætextu quemquam hominem, ſive Eccleſia- » ſticus is, ſive Laicus, evocare poteſt extra Provin- » ciam. Unde ſi quid fortè occurrat, oportet ut mit- » tat, vel hic deputet commiſſarios, qui de prætenſa » cauſa cognoſcant.

XI. Profert quoque Antonius Anſelmo Juriſconſultus Antverpienſis in appendice ad ſuum Commentarium in Edictum perpetuum Principum noſtrorum Alberti & Iſabellæ, declarationem Senatus Brabantiæ datam ad inſtantiam Procuratoris Regii confirmativam hujus privilegii, atque annullativam cujuſdam prætenſæ citationis factæ de perſona Archiepiſcopi Mechlinienſis, & Epiſcopi Gandenſis ad Curiam Romanam.

XII. Hæc quidem quoad cauſas criminales : quoad civiles autem nihil à Synodo Tridentina immutatum apparet; adeoque in his juxta jura communia Epiſcopi ſuos reſpectivè Metropolitanos tamquam Judices Ordinarios agnoſcere tenentur; niſi privilegio exemptionis ſuffulti, immediatè Sedi Apoſtolicæ ſint ſubjecti.

XIII. Porro in Concordatis initis inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem an. 1541. *Tit.* 3. *art.* 7. conventum eſt : " Abbates, Abbatiſſæ, & alii de Sta- » tibus Brabantiæ exiſtentes, juri ſtabunt activè & paſſi- » vè coram Judicibus illis, coram quibus, de antiqua » conſuetudine, ſtare juri conſueverunt : " ſcilicet (uti » monet Zypæus in Jure novo *tit. De Foro competen.* » *n.* 2.) coram Duce ſeu ejus Concilio Brabantiæ, qui » in hoc Ducatu eſt ſupremus Senatus : prout paſſim » praxis induxit, ut Prælati ac Collegia Eccleſiaſtica » coram Principum Conciliis conveniantur, & alios eo » trahant. " Hæc Zypæus loco citato.

XIV. Et tametſi ea juriſdictio Regia non ſit privativa & excluſiva juriſdictionis Eccleſiaſticæ, quemadmodum monet Zypæus, rariſſimè tamen videmus Epiſcopos in Belgio coram alio quam Regiis Senatibus in cauſis civilibus juri ſtare : adeo ut Metropolitanorum juriſdictio in his cauſis reſpectu Epiſcoporum Suffraganeorum penè nulla ſit.

8. *Suffraganei ad Eccleſiam Metropolitanam accedere debebant; ſed Synodus Tridentina neceſſitatem illam limitavit.*
9. *Quomodo intelligendum Decretum Concilii Tridentini.*
10. *Metropolitani etiam hodie manent Superiores ſuorum Suffraganeorum.*
11. *Cauſa à Suffraganeis per appellationem devolvuntur ad Metropolitanum tamquam Superiorem.*
12. *Ex ſola negligentia Suffraganeorum etiam ad Metropolitanum tranſeunt.*
13. *Auctoritatem Metropolitanorum in Diœceſes Suffraganeorum rectè explicat Gratianus.*
14. *Auctoritatem Metropolitanorum in ſupplendis defectibus Suffraganeorum agnovit Synodus Tridentina.*
15. *Super defectu in officio Epiſcopali Suffraganeos ſuos monere debent Metropolitani, eoſque corrigere.*

I. Epiſcopis ſingulis ſuam eſſe attributam Diœceſim, ut illam pleno jure regant, ſuprà *tit.* 15. *cap.* 3. oſtendimus: ita ut nullus Prælatus ſine ejus conſenſu actum aliquem vel minimum juriſdictionis, præcipuè in ejus ſubditos exercere, aut Pontificalibus in ejus Diœceſi uti queat. Nam, ut ait Canon IX. Antiochenus, "Unumquemque Epiſcopum oportet habere ſuæ Diœceſis poteſtatem, & adminiſtrare pro unicuique conveniente religione, & totius regionis curam agere, quæ ſuæ urbi ſubeſt.

II. Et licèt Metropolitanus ſeu Archiepiſcopus aliquam in Suffraganeos juriſdictionem & ſuperioritatem habeat, nullam tamen *immediatam* in ſubditos Suffraganeorum ejuſque Diœceſim habere, expeditum eſt.

III. Hinc communiter tradunt Canoniſtæ, quòd Metropolitanus quidem ſit Judex totius Provinciæ tamquam habens juriſdictionem Archiepiſcopalem; non tamen tamquam habens juriſdictionem Epiſcopalem ſeu ordinariam in totam Provinciam, ſeu ſingulas ejus Diœceſes.

Juriſdictio verò Archiepiſcopalis tantummodò ſe extendit ad ipſos Suffraganeos Epiſcopos, nequaquam autem in eorum ſubditos, niſi *mediatè*; quatenus nimirum Suffraganeorum negligentia ſive defectus eſſet ſupplendus, aut eorum procedendi modus corrigendus.

IV. Quapropter Metropolitanorum auctoritas in Diœceſes Suffraganeorum ſe non extendit, niſi ipſi Epiſcopi à Sacris Canonibus deflectant, aut in eorum executione ſint defectuoſi: adeò ut de Metropolitanis dici queat, quod de Sede Apoſtolica dixit S. Gregorius *lib.* 7. *Epiſt.* 64. *ind.* 2. "Si qua culpa in Epiſcopis invenitur, neſcio quis Sedi Apoſtolicæ Epiſcopus ſubjectus non ſit: cùm verò culpa non exigit, omnes ſecundùm rationem humilitatis æquales ſunt.

Itaque Metropolitanus nullam quidem ordinariam

» *gnitâ & probatâ in Concilio Provinciali.*

VII. Cum verò hodie rariſſimè habeantur Concilia Provincialia; ac inſuper illa ex pluribus Epiſcopis Comprovincialibus, (qui viſitationem ſuarum Diœceſium à Metropolitano fieri haud optant) & uno dumtaxat Metropolitano conſtent, etiam Metropolitanorum hæc viſitatio in deſuetudinem abiit; nec facilè ſtante hoc Decreto obtinebitur: neque hodie videmus per Metropolitanos viſitationem Provinciæ fieri.

VIII. Inſuper Metropolitani tamquam Superiores Suffraganeorum poterant ad ſe vocare ſuos Suffraganeos; atque in multis Eccleſiis conſuetudine invaluerat, quod Suffraganei ad ſuos Metropolitanos ſtatutis temporibus accedere tenerentur: at hìc rurſus Synodus Tridentina Epiſcopis ſubvenit, ſtatuens: "Ne Epiſcopi Comprovinciales prætextu cujuſlibet conſuetudinis ad Metropolitanam Eccleſiam impoſterum accedere *inviti* compellantur." *Seſſ.* 24. *cap.* 2. *De reformat.*

IX. Hìc de perſonali dumtaxat acceſſu ſermonem eſſe, aliquando cenſuerat S. Congregatio Concilii Tridentini interpres; at poſtmodum de eadem re maturius deliberans; cenſuit, Concilium liberaſſe Suffraganeos etiam ab onere mittendi procuratorem, non obſtante contrariâ conſuetudine etiam immemoriali. Ita Fagnanus *ad Cap.* Quoniam ii *De conſtitut. n.* 57. qui inſuper *ad Cap.* Si Archiepiſcopus *de temp. ordinat.* credit, Concilium non exemiſſe Epiſcopos Comprovinciales ab obligatione accedendi ad Eccleſiam Metropolitanam, quæ ex jure communi profluit; ſed tantum ab ea quæ ex particularibus conſuetudinibus, quibus Epiſcopi nimiùm gravabantur, profluebat; quas tamquam abuſus & corruptelas Concilium ſuſtuliſſe, ſacram Congregationem declaraſſe teſtatur: adeoque ex ſententia Sacræ Congregationis de ſubjectione Epiſcoporum Comprovincialium reſpectu Metropolitani Synodus Tridentina hoc ſuo Decreto nihil detraxit; quod jure communi erat introductum aut probatum.

Si tamen Palavicino *Lib.* 23. *hiſt. Conc. Trident. cap.* 10. *num.* 2. credimus, ſententia Patrum fuit, ut Epiſcopi Suffraganei ſolverentur ab obligatione adeundi Metropolitanorum Sedes, exceptâ Synodi convocatione.

X. Quidquid ſit de hujus Decreti ſenſu, hoc imprimis conſtat, eam ad Eccleſiam Metropolitanam accedendi conſuetudinem, de qua Synodus, paſſim in deſuetudinem abiiſſe.

Adhæc certum ſimiliter eſt, Metropolitanos etiamnum hodie poſt Synodum Tridentinam eſſe Suffraganeorum ſuorum Superiores; eiſque Suffraganeos eſſe ſubjectos, niſi probent ſe particulari jure aut privilegio eſſe exemptos.

XI. Hoc ex capite per legitimam appellationem etiam-

» licet Metropolitanis præter illorum voluntatem, & » ligandos damnare, & reconciliandos abſolvere. Cùm » verò Epiſcopi zelo divinæ charitatis accenſi, bonos » verbo & exemplo ædificant, & malorum vitia aſperâ » increpatione redarguunt, abſque talium conſilio non » licet Metropolitanis in eorum Parochia aliquid agere, » vel diſponere. Unde in fine capituli *Martini Papa* non » ſimpliciter dictum eſt (*nihil agat*) ſed cum determi- » natione (*nihil præſumptivè aſſumat abſque eorum con-* » *ſilio*) ut vitium præſumptionis videatur improba- » tum, non officium charitatis. Sic & Apoſtolus, » quia Corinthios vidit negligentes circa correctionem » fornicatoris, ſuâ auctoritate illum damnavit. Joan- » nes verò, quia Epiſcopum Epheſiorum vidit paratum » ad corrigenda vitia ſubditorum, ſine ejus auctoritate » illos corrigere noluit; ſed illum tantùm de eorum » correctione admonuit. " *Cauſa 9. q. 3.* in fine.

XIV. Hanc auctoritatem in Metropolitanis agnoſcens Synodus Tridentina voluit, ut " ſi Cathedralium » & aliarum majorum Eccleſiarum Prælati in Seminarii » erectione, ejuſque contributione negligentes fuerint, » ac ſuam portionem ſolvere detrectaverint; *Epiſco-* » *pum Archiepiſcopus*, Archiepiſcopum & Superiores » Synodus Provincialis *acriter corripere*, & ad ſupradicta » *cogere* debeat. " *Seſſ. 23. cap. 18. De reform.*

XV. Manent ergo Metropolitani Suffraganeorum Superiores, atque per totam Provinciam Metropoliticam auctoritatem retinent, ut Suffraganeorum defectus ſuppleant, eoſque officii ſui admoneant, atque etiam ad ea quæ ſui muneris ſunt exequenda cogant. Quare etiamnum hodie ſi Metropolitani videant Suffraganeos negligentes in inſtructione populi, etiam ipſos non tantum monere, ſed cogere poſſunt & debent, juxta illud Concilii Toletani XI. *Can.* 2. " Inſiſten- » dum ergo ſemper erit majoribus, ut quos ſub regi- » minis ſui cura tuentur, fame Verbi Dei perire non » ſinant. Sic Metropolitanis in confinitimos cæteroſ- » que Eccleſiaſticis ordinibus deditos; ſic confinitimis » in commiſſo tibi religioſorum numero vigilandum » eſt, qualiter neſcientia talium divinæ legis traditio- » nibus imbuatur.

CAPUT V.

De Pallio & Cruce Archiepiſcopali.

1. *Inter ornamenta Pontificalia* Pallium *proprium eſt Metropolitanis.*

I. PRæter ornamenta Pontificalia omnibus Epiſcopis communia, eſt unum admodum famoſum ipſis Metropolitanis ſive Archiepiſcopis proprium; nec ullis Epiſcopis, ſaltem in Eccleſia Latina juxta modernam diſciplinam commune, niſi ſpeciali privilegio Sedis Apoſtolicæ eis indultum ſit; dicitur ornamentum illud apud Latinos *Pallium*; de cujus uſu & auctoritate ſpecialis habetur titulus in Decretalibus Gregorii IX.

Quando & quomodo uſus illius ornamenti inceperit, ſat obſcurum eſt, ſive Græcam ſive Latinam Eccleſiam ſpectemus.

II. Si Decretum illud *Donationis* vulgo Conſtantini, cujus fragmentum refertur à Gratiano *Diſt. 96. Can.* 14. fide certâ ſubſiſteret, facile probaretur à Conſtantini dono ornamentum illud initium accepiſſe; at cum eruditis hodie ſufficienter perſuaſum ſit, Decretum illud poſteriori ætate fabricatum eſſe, fruſtra initia illius ex illo aſtruere prætenderemus.

Meminit quoque ornamenti hujus liber Pontificalis, qui ſub nomine Damaſi circumfertur, in quo de *Pallii uſu* vivente adhuc Conſtantino M. ſermo eſt; ita enim de S. Marco Papa loquitur: " Hic conſtituit ut Epiſ- » copus Oſtienſis, qui conſecrat Epiſcopos Urbis, tunc » *Pallio* uteretur, & ab eodem Urbis Epiſcopo conſe- » craretur.

Sed quam parva huic libro fides danda ſit pariter eruditis notum; ut proinde nec hujus teſtimonio certa de vetuſtate Pallii fides haberi queat.

III. Illud equidem certum, tempore S. Gregorii & Juſtiniani Imperatoris, tam in Eccleſia Latina quam Græca uſum Pallii fuiſſe; uti ex illius Epiſtolis (quarum plura fragmenta extant apud Gratianum *Diſt.* 100.) atque hujus novellis Conſtitutionibus eſt manifeſtum.

IV. A quibus verò antiquitùs ſive in Eccleſia Latina ſive Græca tradita fuerint; quibus conceſſa; quæ eorum forma, materia & uſus, multùm obſcurum eſt; eaque pluribus diſcutit Ludovicus Thomaſinus in opere ſuo de Diſciplina Eccleſiaſtica: quem curioſus Lector conſulere poterit: nobis ſufficiet breviter modernam diſciplinam proponere.

V. Formam *Pallii* ita deſcribit Innocentius III. *Lib. 1. Myſter. Miſſæ cap.* 63. " Pallium fit, ait, de » candida lana contextum, habet deſuper circulum » humeros conſtringentem, & duas lineas ſive faſcias » ex eodem panno ab utraque parte dependentes; qua- » tuor autem Cruces purpureas, antè & retrò, à dex- » tris & ſiniſtris: ſed à ſiniſtris Pallium eſt duplex,

Digitized by Google

» Sacramentorum celebrem, ubi adhuc extenduntur.

Porrò juxta modernum uſum, *Pallia* conficiuntur ex lana agnorum priùs in Miſſa ſolemni in Eccleſia Sanctæ Agnetis extra muros Urbis, die ejus cultui dicato, oblatorum.

VII. Quâ autem formâ hi agni offerantur, & eum in finem a Pontifice benedicantur, ac poſtmodùm educentur, deſcribit De Bralion.

Subdiaconi Apoſtolici ſeu Miniſtri Eccleſiaſtici Papæ, qui quidem quinque numero ſunt, procurant ut die Feſto Sanctæ Agnetis, qui eſt 21. Januarii, habeantur duo candidiſſimi agni, qui ponuntur ſupra equum hinc inde in duobus ciſtellis, in ejus Eccleſiam portandi. Conſuetudo autem eſt, ut conductor primùm cum his tranſeat per plateam Sancti Petri ante Palatium Vaticanum Papæ qui è feneſtra, manu eos benedicit. De hinc vero per mediam urbem eos defert ad præfatam Eccleſiam Sanctæ Agnetis, in qua ejus ſanctum corpus religioſè aſſervatur, & colitur, ubi in Miſſâ ſolemni, cum perventum eſt ad *Agnus Dei* offeruntur à Religioſis hujus Eccleſiæ, qui nunc ſunt Canonici Regulares Congregationis Sancti Salvatoris; deinde traduntur duobus Canonicis Baſilicæ Lateranenſis Sancti Joannis, quæ eſt Cathedralis Papæ, à quibus eorum cura committitur dictis Subdiaconis Apoſtolicis, qui primum eos in paſcuis quibuſdam particularibus ad tempus ſervant, deinde eorum lanam à certis monialibus in filum duci curant, ex quo filo adhibito tamen alio ex ordinaria lana, cùm iſta non ſufficiat, vel ipſi, vel illæ moniales faſciolas, eas lanas intertexendo conficiunt, & ex iis Pallia, poſtea benedicenda apud Sanctum Petrum.

Hæc benedictio Palliorum non fit ſingulis annis, ſed rariùs prout neceſſitas mittendorum Palliorum exigit: & fit non in Altari majori Sancti Petri, quod cernitur in medio ſuperioris partis Eccleſiæ, ſed in alio inferioris partis, quod eſt ſub iſto, & ideò ſepulturæ S. Petri viciniori. Factâ demum benedictione, relinquuntur Pallia unâ nocte ſuper Altare ſepulturæ S. Petri; deinde reconduntur in capſula, ſeu arcula parva, quæ ponitur & aſſervatur ſupra Cathedram S. Petri in qua primùm Romæ ſedit.

IX. Hîc intelligitur, cur dicat Paſchalis II. in *Cap.* 4. *ü De elect.* ſcribens Panormitano Archiepiſcopo, & loquens de Pallio: inſignia hæc dignitatis *à Beati Petri tantùm* CORPORE *aſſumi*: quia ſcilicet, "*Pallium* benedicitur & conſecratur à Papa ſuper altare » Beati Petri, & ibi ponitur (uti notat Gloſſa) & ille » qui debet uti *Pallio*, recipit ipſum de altari, ſi eſt » præſens: vel alius pro ipſo, ſi eſt abſens, & ſic aſſu» mitur de *Corpore* Beati Petri.

X. Cum Pallium de *Corpore* B. Petri aſſumi debeat, etiam à ſolo Romano Pontifice dari poteſt.

Scribit Will. Tyrius *libro* 15. *capite* 13. Radulphum Patriarcham Antiochenum, Romanæ Eccleſiæ ſubjacere dedignantem, quòd diceret, utramque *Petri eſſe*

XI. Itaque rectum eſt juxta modernum ritum, illud a ſolo Romano Pontifice proficiſci; illudque peti debet cum *inſtantia* juxta illud S. Gregorii apud Gratianum *Diſt.* 100. *Can.* 2. " Priſca conſuetudo obtinuit, ut honor Pallii, niſi exigentibus meritis & *for» titer poſtulantibus* dari non debeat.

Quapropter Archiepiſcopi Romæ præſentes per ſeipſos, vel etiam procuratores abſentium petunt a Summo Pontifice in Conſiſtorio ſuum *Pallium*, idque juxta formam petitionis *inſtanter*, *inſtantius*, & *inſtantiſſimè*. Papa autem petitioni annuens committit priori Diaconorum Cardinalium ut illud det, quod fit ſequenti modo.

Statutâ die Prælatus Pallium recepturus, ſi eſt præſens, vel ejus Procurator in ejus abſentia, cum ſpeciali mandato venit ad locum deſtinatum, qui ſæpè eſt Capella Palatii ipſius Cardinalis Diaconi: aliquando tamen datur Pallium in ipſa Eccleſia Principis Apoſtolorum Sancti Petri, & ad altare majus. Adeſt ipſe Cardinalis cum ſuis capellanis, ac etiam unus ex Subdiaconis Apoſtolicis, quibus, ut diximus, cura Palliorum committitur, qui Pallium extendit in medio Altaris, & Prælatus indutus Planeta ſuper rochetum, genuflexus ante Cardinalem, qui ſtat in cornu dextro Altaris, ſcilicet à parte in qua legitur Evangelium in Miſſâ, petit ſacrum Pallium hac formulâ.

" Ego N. Electus Eccleſiæ N. inſtanter, inſtantius, » & inſtantiſſimè peto mihi tradi & aſſignari Pallium » de Corpore Beati Petri ſumptum, in quo eſt pleni» tudo Pontificalis Officii.

XII. Quâ autem formâ tradatur, ſive præſenti ſive procuratori abſentis, his verbis deſcribit De Bralion in citata Diſſertatione *Cap.* 12. " Tum Cardinalis, » ait, accipit Pallium de altari, & imponit illud ſu» per humeros Prælati genuflexi, dicens:

" Ad honorem Omnipotentis Dei, & Beatæ Mariæ » ſemper Virginis, atque BB. Apoſtolorum Petri & » Pauli, nec non Eccleſiæ N. tibi commiſſæ, tradimus » tibi Pallium de corpore B. Petri ſumptum, in quo » eſt plenitudo Pontificalis Officii, cum Patriarchalis, » (vel Archiepiſcopalis) nominis appellatione; ut utaris » eo intra Eccleſiam tuam certis diebus qui expri» muntur in privilegiis, ab Apoſtolica Sede conceſſis.

XIII. Olim quidem nonniſi Romam & ad Limina Apoſtolorum venientibus Pallium dari ſolebat; idque auctoritate Pontificum ſuorum Anteceſſorum decretum fuiſſe, ſcribit ad Brunonem Epiſcopum Veronenſem Gregorius VII. " Quam utique dilectionem tuam in » his quæ à nobis expoſtulaſti, id eſt in Pallii con» ceſſione, ad præſens non recompenſamus, quia An» teceſſorum noſtrorum decrevit auctoritas, niſi præ» ſenti perſonæ Pallium non eſſe concedendum. Unde » ſi Fraternitas tua Apoſtolicæ Sedis privilegiis muni» ta ad nos venerit, honorem, quem Romani Pon» tifices Anteceſſoribus tuis contulerunt, nos tibi, Deo » concedente, conferemus.

Circa

Digitized by Google

non mittendi Pallium ad abſentes, valde veriſimile eſt, uti notat Ludovicus Thomaſinus *De Diſciplina Eccleſiæ parte* 4. *lib.* 1. *cap.* 38. ut proinde mirum non ſit, diſciplinam tam infirmo nixam fundamento in deſuetudinem jam pridem abiiſſe; maximè accedente difficultate accedendi perſonaliter ad Limina Apoſtolorum; quare nec in Decretalibus Gregorii IX. ullum reperitur hujus diſciplinæ veſtigium. Hodie per Procuratores peti conſuevit, & ad Provincias mittitur; atque alicui Epiſcopo ſive Pontifici illud Metropolitano imponendi cura mandatur. Hic verò ex præſcripto Pontificalis Romani ſtatuta die cum Electo convenit in Eccleſia ſua, ſi commodè fieri poteſt, vel aliâ Eccleſia ſuæ Diœceſis vel Provinciæ magis commoda, in qua Miſſarum Solemnia peraguntur. Et factâ communione per celebrantem, Pallium reponitur ſupra medium Altaris extenſum, & ſerico in quo involutum portatum fuit, coopertum: deinde peractis Miſſarum ſolemniis, ac per Electum fidelitatis " *Juramento præ-* » *ſtito;* (de quo infra) *Pontifex* (ſive Epiſcopus) *ſur-* » *git cum mitra, & Pallium de Altari accipit, & il-* » *lud ſuper humeros Electi adhuc ante ſe genuflexi im-* » *ponit, dicens:*

" Ad honorem omnipotentis Dei, & Beatæ Mariæ » ſemper Virginis, ac Beatorum Apoſtolorum Petri & » Pauli, Domini noſtri N. Papæ N. & ſanctæ Roma- » næ Eccleſiæ, nec non Eccleſiæ N. tibi commiſſæ, » tradimus tibi Pallium de corpore Beati Petri ſum- » ptum, in quo eſt plenitudo Pontificalis officii, cum » Patriarchalis (*vel* Archiepiſcopalis) nominis appel- » latione; ut utaris eo intra Eccleſiam tuam certis die- » bus, qui exprimuntur in privilegiis ab Apoſtolica » Sede conceſſis. In nomine Patris, & Filii, & Spiri- » tus Sancti. Amen.

XIV. Quod autem dicitur in *Pallio* contineri *plenitudinem Pontificalis Officii cum Archiepiſcopalis nominis appellatione*, reperitur quoque in *Cap.* 3. ẍ *De uſu & auct. Pallii.* Id tamen nequaquam hoc ſenſu accipiendum eſt, quaſi ipſum *Pallium* aliquam reverà Ordinis poteſtatem ipſi Conſecrato tribueret; cum ſit merum externum aliquod ornamentum; ſed quod ante illius receptionem ex jure merè poſitivo, ſeu conſuetudine jam receptâ, Metropolitani nec ſuas functiones obire, nec nomen Archiepiſcopi aſſumere queant: quæ diſciplina quo præciſe tempore invaluerit, incertum eſt; videtur autem tempore Concilii VIII. Oecumenici ſaltem in Oriente fuiſſe nota; & ex Oriente ad Latinam Eccleſiam tranſiiſſe. Quidquid ſit, certum eſt, quod hodie Metropolitani ante receptum Pallium uſum *Pallii* extenſiorem facit, quam Pontificalium: quia ante Concilium Tridentinum, etiam uſus Pontificalium Metropolitano intra quamlibet Eccleſiam Provinciæ ſibi commiſſæ licitus erat. Synodus verò Tridentina uſum Pontificalium in aliena Diœceſi ſine conſenſu Ordinarii inhibens, etiam uſum Pallii inhibuiſſe cenſenda eſt.

Adhæc non tantum quoad loca, ſed & tempora uſus Pallii, juxta jus commune & hodiernum reſtringitur; aſſeritque Innocentius III. in *Cap.* 4. ẍ *De Auctoritate & uſu Pallii*, quod ſolus Romanus Pontifex in Miſſarum ſolemniis Pallio *ſemper* utatur & *ubique*: " Quoniam, ait, aſſumptus eſt in *plenitudinem* Eccle- » ſiaſticæ poteſtatis quæ per Pallium ſignificatur. Alii » autem eo, nec ſemper nec ubique, ſed in Eccleſia » ſua, in quâ juriſdictionem Eccleſiaſticam accepe- » runt, certis debent uti diebus. Quoniam vocati ſunt » in *partem* ſolicitudinis, *non in plenitudinem* pote- » ſtatis.

Qui autem ſint illi dies & tempora quibus aliis Metropolitanis, aut Epiſcopis, quibus ex ſpeciali privilegio uſus Pallii eſt indultus, Pallio uti liceat, annotat Gloſſa ad citatum Capitulum 4. & latiùs exprimit modernum Pontificale Romanum.

Et quidem hanc limitationem ad *certa* tempora etiam apud Græcos ſeculo IX. receptam fuiſſe, colligitur ex Concilio VIII. Oecumenico, ubi Canone 14. ex editione Græca legitur: " Sancimus, ut deſi- » gnati ad *ſuperhumeralia* geſtanda Epiſcopi *certis ſta-* » *tiſque temporibus*, temporibus illis ea & locis ge- » ſtent, nec hujuſmodi cultu per faſtum & ſuperbiam » abutantur, aut *quovis* tempore Divini Sacrificii, & » quacumque Eccleſiaſticâ functione ferant.

Anaſtaſius Bibliothecarius per *ſuperhumeralia* hic *Pallia* intelligi nequaquam dubitavit: ita enim vertit ex Græco: *Quibus conceſſum eſt* PALLIIS *uti.* In hac Anaſtaſii editione hic Canon numeratur 27. atque ex illo Canone præterea elicitur, eo ſaltem tempore non omnibus Epiſcopis uſum Pallii etiam in Eccleſia Græca conceſſum fuiſſe; quamvis hodie omnes illo utantur; uti obſervat Goartius in notis ad Rituale Græcorum *pag.* 312.

XVI. Denique notandum, *Pallium* eſſe ornamentum adeo perſonale, ut Cæleſtinus III. in *Cap.* 3. ẍ *De Auctoritate & uſu Pallii* reſponderit cuidam ipſum interroganti: quod non videatur eſſe conveniens, " ut » Pallium tuum alicui commodes: cùm Pallium *in* » *perſonam non tranſeat*, ſed quiſque debeat cum eo (ſicut » tua novit diſcretio) *ſepeliri.*

Digitized by Google

... Et *cap.* 25. ita de Paulo Alexandrino Patriarcha: *Auferentes Paulo* PALLIUM *depoſuerunt.* Anaſtaſius in vita Sylverii: " Joannes » Subdiaconus tulit *Pallium* de collo ejus, & *exſpo-* » *lians* eum induit veſte monachica. " Item apud Flodoardum *lib.* 4. *cap.* 45. ita loquitur Artaldus Remenſis Epiſcopus: " Qui poſtquam me in poteſtate ſua » conſpiciunt, quærere cœperunt, ut eis *Pallium* à ...

Hanc Clementinam recepit & probavit Clerus Gallicanus an. 1635. nihilominus eam reſtringendam ad terminos Concilii Tridentini *Seſſ.* 6. *cap.* 5. *De reform.* bene advertit Zypæus ad titulum De Officio Ordinarii *n.* 18. & notatum fuit ſupra *tit.* 16. *cap.* 2. ubi quoque *num.* 13. obſervavimus, Archiepiſcopos non poſſe incedere *Cruce elevata* extra limites ſuæ juriſdictionis.

TITULUS XX.

De Synodis Provincialibus.

CAPUT I.

Quoties Synodus Provincialis celebranda; & qui illi interveniant?

1. *Synodos Provinciales indicere eſt Metropolitani.*
2. *Illo impedito, Comprovincialis ſenioris.*
3. *Olim Synodus Provincialis bis ſingulis annis haberi debebat.*
4. *Labente tempore ſemel in anno haberi cœpit.*
5. *Hæc moderatio primum licet ægrè, tamen admiſſa fuit ab Eccleſia Græca.*
6. *Eam etiam toleravit Eccleſia Latina.*
7. *Seculo XIII. ſummus fuit in celebrandis bis Synodis defectus.*
8. *Hic defectus effecit ut tandem ad* Triennium *protracta ſit celebratio Concilii.*
9. *Synodus Tridentina tantum ſingulis trienniis jubet celebrare Synodum.*
10. *Optat Synodus Tridentina frequentiorem Synodorum celebrationem.*
11. *Collapſio diſciplinæ imputanda pro magna parte defectui Synodorum.*
12. *Synodo intereſſe debent omnes Provinciæ Epiſcopi.*
13. *Quid de Epiſcopis nulli Archiepiſcopo ſubjectis?*
14. *Qui præter Epiſcopos Synodo intereſſe debeant, pendet à conſuetudine.*
15. *Qui primæ Synodo Provinciali Cameracenſi interfuerint?*
16. *Soli Epiſcopi ſuffragium habent* deciſivum; *alii tantum* conſultivum.
17. *Quod ſi Epiſcopi diſſentiant à Metropolitano, Epiſcoporum ſuffragia prævalent.*
18. *Metropolitanus ſolus Synodum diſſolvere; aut aliquid in eo faciendum mandare non poteſt.*

CONCILIUM Provinciale dicitur, ad quod unà cum ſuo Metropolitano conveniunt totius Provinciæ Epiſcopi.

I. Concilium à Metropolitano convocandum eſſe adeò verum eſt, ut Epiſcopi Provinciæ convenire ſine ejus conſenſu nequeant; quemadmodum conceptis verbis definivit Concilium Antiochenum *Can.* 20. Poſtquam enim conformiter ad Canonem 5. Nicænum ſtatuit, bis in anno celebrandas eſſe Synodos Provinciales, ſubjungit: " Nullis verò liceat apud ſe Syno- » dos per ſe facere ſine iis, quibus ſunt creditæ *Me-* » *tropoles*: " Nimirum Provinciales, de quibus unicè in hoc & aliis iſtius Synodi Canonibus actum fuit.

Imo illud Concilium *perfectum* dicitur à Patribus Antiochenis, cui Metropolitanus intereſt. " Sit autem, in- » quiunt, illa *perfecta* Synodus, cui unà quoque adeſt » Metropolitanus. " *Can.* 16.

II. Metropolitano verò legitimè impedito Coepiſcopus antiquior ex Decreto Synodi Tridentinæ *Seſſ.* 24. *c.* 2. *De reformat.* Synodum Provincialem convocat. Idemque eſſe, Sede Metropolitanâ vacante, docet poſt alios Fagnanus ad *Cap.* CUM OLIM ✕ *De accuſationibus n.* 17.

III. Synodus hæc ſecundum priſtinas Patrum Regulas *bis* in anno celebranda erat. " Synodi autem fiant » (nimirum Provinciales) *una* quidem, ait Synodus » Nicæna *Can.* 5. ante Quadrageſimam, ut omnibus » animi ſordibus ſublatis, purum munus Deo offera- » tur: *ſecunda* autem autumni tempore.

Hunc Canonem renovantes Patres Concilii Antiocheni an. 341. *Can.* 20. ſtatuerunt, ut " propter uſus » Eccleſiaſticos, & pro componendis controverſiis, Sy- » nodi Epiſcoporum in unaquaque Provincia fiant *bis* » in anno.

Patres Synodi Calchedonenſis intelligentes, quod in Provincia conſtituta Epiſcoporum Concilia minimè celebrarentur, ſtatuêre: " ſecundum *Regulas Patrum* » BIS in anno in unum convenire Epiſcopos, ubi ſin- » gula, quæ emerſerint, corrigantur. " *Can.* 19.

Hos alioſque plures priſtinos Patrum Canones *binas* per annum Synodos præſcribentes, refert Gratianus *Diſt.* 18.

IV. At labente tempore cum difficilè videretur ac incommodum, toties Epiſcopos convenire, paulatim ad

Digitized by Google

» ... Epiſcoporum Synodus à S. Paſchæ feſto & » uſque ad Octobris mentis complementum ſingulis » annis, in loco, quem, ut prædictum eſt, Metro- » politanus Epiſcopus aptiorem judicaverit.

Hic patet, Synodum hanc optaſſe quidem, ut Canon duas quotannis Synodos requirens, fuiſſet ſervatus; nec eum abrogatum exiſtimarit; ſed nonniſi ob neceſſitatem permiſiſſe, ut *ſemel* tantùm in anno congregaretur; quod & Synodus VII. *Can.* 6. ſimiliter permiſit.

VI. Similem Canonum moderationem quoad celebrationem Synodorum Eccleſia Latina ægrè quidem, ſed neceſſitate coacta paulatim admiſit; uti conſtat ex Concilio Toletano III. *Can.* 18. S. Gregorio *lib.* 7. *Epiſt.* *III.* Concilio Pariſienſi VI. *Cap.* 26. quæ tamen unà innuunt, Canones Patrum *binam* in anno Synodum requirentes in ſuo robore manere.

Hæc interim moderatio ob ſolam neceſſitatem admiſſa, adeo tandem invaluit, ſcilicet unam tantum eſſe Synodum annuè celebrandam, ut obliteratâ Patrum diſciplinâ de bina Synodorum annuatim celebratione, hanc moderationem quaſi à Sanctis Patribus promanantem Innocentius III. in Concilio Lateranenſi obſervari voluerit in *Cap.* SICUT OLIM ꝟ *De Accuſationibus*; " Sicut olim, inquit, *à Sanctis Patri-* » *bus* noſcitur inſtitutum, Metropolitani *ſingulis* annis » cum ſuis Suffraganeis Provincialia non omittant Con- » cilia celebrare.

VII. Verùm nec hoc Decretum tantâ moderatione conceptum, potuit vel annuam Synodorum Provincialium congregationem efficaciter perſuadere; adeo ut Gregorius XI. ſcribat ad Archiepiſcopum Narbonenſem an. 1275. " quod celebratio Conciliorum ubi- » que ferè terrarum, quod, inquit, dolenter referi- » mus, longis temporibus eſſet negligenter omiſſa: » propter quod idem Clerus ab honeſtate ſui primæ- » vi ſtatûs non modicum excidit, multipliciter in de- » vium declinavit, &c.

VIII. Hæc negligentia in convocandis Conciliis Provincialibus cum continuò magis magiſque creſceret; ac tandem omnis pene eorum uſus penitùs ceſſaret, cum ſumma in doctrina ac diſciplina deformatione, Patres Baſilienſes attendentes ab una parte neceſſitatem Conciliorum; & ab altera quàm difficulter etiam *annuam* celebrationem reducerent, decreverunt, ut *ad minus ſemel de triennio ad triennium Concilium Provinciale celebretur*; quam moderationem Concilia quædam particularia, nec non Leo X. in Synodo ſua Lateranenſi admiſerunt.

natur, enixam ſuam voluntatem ſufficienter expreſſit) reſpondeant. Hoc ſat conſtat, per hanc Synodorum neglectum, Eccleſiæ diſciplinam ita eſſe collapſam, ut vix veſtigium ſuperſit; vitiaque omnia ubique ita invaluiſſe, & abundare, ut pro nihilo reputentur; & populus iniquitatem quaſi aquam bibere videatur.

XII. Synodo Provinciali intereſſe debere, atque ad eam eſſe vocandos omnes totius Provinciæ Epiſcopos indubitatum eſt; & Canones ſupra citati exprimunt. Imo " ſi quis Epiſcoporum commonitus à Metropoli- » tano, " (verba ſunt Concilii Tarraconenſis *can.* 6.) " ad Synodum, nullâ gravi intercedente neceſſitate, » corporaliter venire contempſerit, (ſicut *Patrum* Sta- » tuta ſanxerunt) uſque ad futurum Concilium cun- » ctorum Epiſcoporum charitatis communione prive- » tur. " *Diſt.* 18. *can.* 14.

XIII. Si verò ſint " Epiſcopi, qui *nulli* Archie- » piſcopo ſubjiciuntur, aliquem *vicinum* Metropolita- » num ſemel eligant; in cujus Synodo Provinciali, » (ait Synodus Tridentina loco citato) cum aliis » intereſſe debeant; & quæ ibi ordinata fuerint, ob- » ſervent ac obſervari faciant.

XIV. Qui verò præter Epiſcopos ad Synodum Provincialem vocandi ſint, non è jure ſcripto dumtaxat; ſed vel maximè à conſuetudine deſumi debet; quod & Synodus Tridentina innuit, dum monet Metropolitanum Synodum in ſua Provincia cogere, " quo » Epiſcopi omnes; & alii, qui de jure vel *de conſue-* » *tudine* intereſſe debent, convenire omnino tenean- » tur.

XV. Synodo Provinciali Cameracenſi anno 1565. præter Epiſcopos Suffraganeos interfuere atque eidem ſubſcripſerunt primo loco Capitulorum Cathedralium Deputati; poſt hos, variorum Ordinum Abbates, alii nomine proprio, alii per procuratores; deinde Abbatiſſæ quoque per ſuos procuratores.

Hos ſequuntur Eccleſiarum Collegiatarum Deputati, quos excipiunt nonnulli Præpoſiti, Priores & una Prioriſſa. Denique ſubſcribunt Archipresbyteri ſeu Decani Chriſtianitatis Diœceſis Cameracenſis, tam ſuis, quam Curatorum ſuorum Decanatuum reſpectivè nominibus.

XVI. Quicumque verò præter Epiſcopos ſive de jure, ſive de conſuetudine Synodo Provinciali interſunt, votum *conſultivum* dumtaxat habere communiter receptum eſt; refertque Fagnanus *ad Cap.* ET SI MEMBRA ꝟ *De his quæ fiunt à Prælato, &c.* *n.* 53. " Abbates Commendatarios & Capitulorum De- » putatos vocem dumtaxat *conſultivam* in Concilio Pro- » vinciali

» lio & aſſenſu cuiquam ſilentium indicere, vel jube» re aliquod ſcriptum aut libellum legi aut non legi, ait Fagnanus loco citato.

CAPUT II.

Quæ in Concilio Provinciali tractanda ?

1. *Synodus Nicæna vult Synodos haberi ut excommunicationes ab Epiſcopis inflictæ examinentur.*
2. *Qui ſe læſos ab Epiſcopis exiſtimant in Synodis audiendi.*
3. *Accuſationes etiam contra Metropolitanum in Synodo diſcutiendæ.*
4. *Cauſæ etiam criminales Epiſcoporum indiſtinctè olim in Synodis terminabantur.*
5. *Hodie diſtinctio adhibenda.*
6. *In Synodis vitia corrigenda, & mores reformandi.*
7. *Quis modus ſervandus in vitiis corrigendis ?*
8. *Quæ ratio ineunda in reformatione morum ?*
9. *Patrum diſciplinam Epiſcopi ſibi ob oculos ponere debent.*
10. *Zelus Matthiæ Hovii Archiepiſcopi Mechlinienſis in reſtituenda integrâ diſciplinâ.*
11. *Ad integram reformationem ſuos animabat Metropolita Cameracenſis.*
12. *Decretum S. Caroli pro aſſequendo fœliciori Synodorum effectu.*
13. *Teſtes Synodales convenientes pro facilitando Synodorum optato exitu.*
14. *Ut perfecta morum ac diſciplinæ reformatio obtineatur, conveniens eſt crebra Synodorum celebratio.*
15. *Id expertus fuit S. Carolus.*
16. *Quare in Synodis Belgicis immediatè poſt Synodum Tridentinam habitis, non ſit expreſſa perfecta morum diſciplina.*

I. SYnodus Nicæna poſtquam declaravit, ut obtineat ſententia ſecundum Canonem, qui pronuntiat eos, qui ab aliis ejecti ſunt, non eſſe ab aliis admittendos, ſubjicit: " Examinetur autem nunquid vel » puſillanimitate, vel contentione, vel aliqua hujuſ» modi Epiſcopi acerbitate, congregatione pulſi ſint. » Ut hoc ergo convenientem *examinationem* accipiat, » rectè habere viſum eſt, ut *ſingulis* annis in unaqua» que Provincia *bis* in anno Synodi fiant. " *Can.* 5.

Hîc manifeſtum eſt Synodum Nicænam indictas voluiſſe Synodos Provinciarum, ut examinetur, num Epiſcopi in excommunicatione ferendâ rectè proceſſerint.

II. " Propter utilitates Eccleſiaſticas, & *abſolutio*» *nes* earum rerum, quæ dubitationem *controverſiam*atque querelæ Eccleſiaſticorum, & Laicorum contra Epiſcopos in Synodis Provincialibus olim terminari ſolerent; imo & accuſationes quaſcumque etiam in cauſis criminalibus, quæ depoſitione mulctandæ erant, in Synodis inſtitui & terminari ſolitas fuiſſe expeditum eſt.

V. Nihilominus quoad cauſas criminales Epiſcoporum hodie diſtinctio eſt adhibenda ex præſcripto Synodi Tridentinæ, ut graviores quidem, quæ *depoſitione* aut *privatione* dignæ ſunt, ab ipſo *tantum ſummo* Pontifice cognoſcantur & terminentur, uti ſupra monui; *minores* verò in Concilio tantùm Provinciali cognoſcantur & terminentur; quæ ſi pleniores probationes & cognitionem poſtulent, quam ut brevi illo tempore, quo Synodus Provincialis eſt congregata, expediri poſſint, Judicibus à Synodo deputatis cognoſcendæ committentur ad præſcriptum Synodi Tridentinæ *Seſſ.* 24. *c.* 5. *De reform.*

VI. Præter controverſiarum ac querelarum deciſionem, Synodis Provincialibus allaborandum eſt, ut vitia, abuſuſque corrigantur, ac mores ad optimam Sacriſque Canonibus conformem diſciplinam revocentur. " Sicut olim à Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum, » ait Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. Me» tropolitani ſingulis annis cum ſuis Suffraganeis Pro» vincialia non omittant celebrare Concilia: in quibus » de corrigendis exceſſibus & moribus reformandis, » præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei » timore tractatum. " *Cap.* 25. *ü De accuſat.*

VII. " In delictis corrigendis " (inquiebat S. Carolus ad Patres in primo Mediolanenſi Provinciali Concilio congregatos) " illa nobis ineunda ratio eſt, ut » pro vi & modo morborum, ægrotorumque natura, » medicinam accommodemus, nunc levibus admoni» tionis & objurgationis remediis errata caſtigantes, » nunc acriori curatione utentes; denique exulceratis » partibus ferrum & ignem admoventes, quemadmo» dum mali ratio, & contagionis periculum poſtula» bit, memores ſemper nos eſſe Patres, non Do» minos.

VIII. " Morum autem diſciplinam (pergit zeloſiſ» ſimus Antiſtes) facilè reſtituemus, ſi qua ratione, » quibuſve factis primùm conſtituta, diuque conſer» vata eſt, eamdem nos in reſtituenda adhibebimus, » illorum veſtigia perſequentes, qui hanc bonorum » amplitudinem nobis, Deo auctore, ſua virtute pe» pererunt. Proponamus nobis quæſo, Patres, illo» rum vitæ ſanctitatem, & in adminiſtratione ſui offi» cii ſapientiam. Erant integri, caſti, ſimplices, mo» deſti, humiles, bene morati, in oratione & lectione » aſſidui, ſui deſpicientes, in alienæ ſalutis cura & co» gitatione defixi, conſilio, & opera benigni, Hoſpi» tales, in domeſtico cultu & victu parci, in alios be» nefici & liberales. Erant vigilantes ſuper gregibus » ſuis, vineam Domini ſummâ diligentiâ & labore co» lentes

Digitized by Google

» vinciali Concilio congregatos) ſed expreſſam illam
» diſciplinæ Chriſtianæ formam, afflante Spiritu ſan-
» cto, Decretis noſtris reſtituere curemus, quam naſ-
» cente Eccleſia inſtituit *vivus ſermo Dei & efficax pe-*
» *netrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſque ad*
» *diviſionem animæ ac ſpiritûs*, compagum quoque ac
» medullarum, & diſcretor cogitationum & intentio-
» num cordis. Nam ſi vitiorum ſemina non funditùs
» tollere ſtudemus, ſed ſatis id eſſe putamus, ut ex-
» terna quædam tantum, quæ oculis offenſionem in
» vulgus præbent, quaſi levi manu emendemus; id
» nobis eveniet quod agricolis, qui dum herbas inuti-
» les radicitùs evellere negligunt, quæque ſolum è ter-
» ra extant amputant, ne agrum quidem à ſtirpibus
» noxiis purgant, ſed etiam quod planè nolunt, id ſanè
» efficiunt, ut uberiores paucis poſt diebus emanent.
» Nec verò eſt cur à muneris noſtri ratione deterrea-
» mur, vel quia his paſtoralibus noſtris ſtudiis actio-
» nibuſque animos eorum exulcerari videamus, qui
» filii ſunt perditionis; vel quia populares illæ, quibus
» quaſi ficus foliis deformes, pravique mores contegi
» ſolent, voces audiantur: Non ferunt hæc tempora
» veterum Canonum ſeveritatem: ſic jamdiu viximus,
» ſic vixerunt; ita egerunt qui ætate anteceſſerunt;
» vitæ inſtitutum nihil eſt quod mutemus. At nos hæc,
» atque adeo alia ejuſmodi contemnamus, propona-
» muſque nobis ob oculos libertatem illam ſpiritus, &
» virtutem, qua armati patres noſtri Apoſtoli, qua mu-
» niti martyres, qua inſtructi noſtri ordinis ſanctiſſimi
» homines, Athanaſius, Chryſoſtomus, Ambroſius,
» hujus Eccleſiæ antiſtes; qua affecti alii religioſi viri,
» Apoſtolico quodam animorum ardore flagrantes, nul-
» lis non minis, non hominum clamoribus, non furo-
» ribus, quaſi tribunitiis fracti, nec debilitati, pro Dei
» gloria, pro gregis commiſſa ſalute, forti conſtan-
» tique animo adhibuerunt illam quaſi cenſoriam vir-
» tutem, acerrimam peccatorum vindicem. Eorum
» fere exemplo adducti nos quoque Apoſtolicâ illa con-
» ſtantia & Evangelica virtute, qua una nihil eſt in
» Eccleſiaſticis Paſtoribus illuſtrius, nihil magis neceſ-
» ſarium, ſine metu, & conſtanter certè agamus, at-
» que adeo perficiamus, quod Evangelium docet,
» quod Chriſtus jubet, quod ratio præcipit, quod
» gregis ſalus, quod Eccleſiæ auctoritas dignitaſque
» poſtulat.

X. Eodem ſpiritu ſuos animabat magnus ille Mech-
linienſis Provinciæ Metropolita Matthias Hovius:
" Evellamus, inquit, quæ in agro Dominico depre-
» henderimus ſuccreviſſe zizania, quæque in atriis

» tempore, quo diem habendæ Synodi inſtare cogno-
» verit, verſari ſtudebit; quò planius ſe ad rerum
» gravium conſultationem & deliberationem vocatum
» eſſe videt.

» Quo autem inſtructior ad Synodalium rerum tra-
» ctationem conveniat; perquirat primo, quæ Tri-
» dentina, & Provincialia Decreta executus ſit, quæ
» non item. Videat præterea, quæ ab aliis, quorum
» intereſt, præſtita non ſint, quæve non ſerventur.

» Hæc vero accuratè inveſtiget inprimis, an qui
» vel jure, vel conſuetudine, vel alia quavis ratione
» reſidere debent, ipſi reſideant, anque reſidentiæ mu-
» nera per eoſdem præſtentur.

» An Regulares exequantur, quæ Tridentinâ Con-
» ſtitutione de eis ſancita, in defectum Capitulorum
» generalium in Provinciali Concilio ſupplenda, pro-
» videndave ſunt, ejuſdem Concilii Tridentini De-
» creto.

» Diligentiſſime quoque indaget, ſi quæ ſuperiorum
» Provincialium Synodorum Decreta ſunt, quæ in ſua
» Diœceſi executionem non habuerint.

» Id denique omni Chriſtianæ diſciplinæ ſtudio per-
» ſpiciat, ſi quæ ſunt, quæ pro corrigendis moribus,
» pro abuſibus tollendis, pro controverſiis componen-
» dis, aut alia pro univerſæ Provinciæ Eccleſiaſticâ &
» Chriſtianâ morum gubernatione ſanctè inſtituenda vel
» reſtituenda, tractari aut decerni in Concilio oportet.

» Quò ſtudioſius autem id omne præſtet, paucis an-
» te diebus, quam Synodi Provincialis ſtata & indicta
» dies venerit, urbis Diœceſiſque ſuæ Sacerdotes ali-
» quot pietatis zelo flagrantes, rerumque Eccleſiaſti-
» carum peritiâ atque uſu præditos, ut expedire vide-
» bitur, convocet; quibuſcum agat de iis ſingulis Con-
» ciliarium rerum tractationibus, ac præſertim, quæ
» ad vitæ Chriſtianæ, & ad Clericalis diſciplinæ inſti-
» tuta intereſſe poſſunt.

XIII. Præterea ad aſſequendum Synodorum præ-
cipuum ſcopum; nimirum vitiorum extirpationem &
morum reformationem, non parum efficax erit exacta
obſervatio Decreti Concilii Lateranenſis ſub Innocen-
tio III. *in Cap.* 25. ✠ *De Accuſat.* ut Epiſcopi " per
» ſingulas Diœceſes ſtatuant perſonas idoneas, provi-
» das videlicet & honeſtas, quæ per totum annum ſim-
» pliciter & de plano abſque ulla juriſdictione ſolicitè
» inveſtigent, quæ correctione vel reformatione ſunt
» digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum
» & Suffraganeos, & alios in Concilio ſubſequenti, ut ſu-
» per his & aliis (prout utilitati & honeſtati congrue-
» rit) providâ deliberatione procedant.

Digitized by Google

» Chriſto Domino magiſtro, qui multa cum haberet,
» quæ Apoſtolis diceret, non omnia tamen uno tem-
» pore eos docuit, propterea quod ad ea portanda tunc
» ſane eſſent minus idonei. Et quemadmodum is lon-
» go temporis progreſſu, tum excitatis Sanctorum Pa-
» trum mentibus, tum Sacroſanctis habitis Conciliis,
» Eccleſiam ſuam doctrinæ ſplendore in dies magis at-
» que magis illuſtrare voluit, cùm vel momento tem-
» poris id ipſum præſtare potuiſſet: ſic nobis, qui Ma-
» trem Eccleſiam colimus, atque obſervamus, illud ab
» ejus benignitate ſperandum eſt, ut & nunc, & in po-
» ſterum, prout temporum ratio requiret, ea patefa-
» ciat, atque aperiat, quæcumque ſuperioris noſtri
» Concilii temporibus non opportuna ipſius Dei Spi-
» ritus non ſuggeſſit, ut illa fidelibus noſtris tunc tra-
» deremus.

XVI. Quid igitur mirum, ſi in Belgicis noſtris Synodis ſub finem præteriti, vel initium præſentis ſæculi celebratis, quo ſumma erat in Clero deformatio & totius pene diſciplinæ conculcatio, ac rerum civilium ſumma perturbatio, integram morum diſciplinam reſtitutam non videamus? Sed illud dolendum, quod qui Eccleſiæ pro Patribus nati ſunt filii, tamquam providi Architecti ſuper fundamento, à Patribus poſito, ſuperædificare non perrexerint, ipſumque opus ad perfectum perducere non ſtuduerint.

Adhæc conſideret quiſque (verba ſunt Matthiæ Hovii in oratione Synodali) nullum agrum, nullum hortum tam bene excultum, qui non ſubinde indigeat expurgatione & raſtro: Nullam quoque tam exacte ædificatam domum, quæ non aliquando reſtaurationem requirat. Quocirca & mirâ providentiâ Spiritus Sanctus Eccleſiam ſuam regens, per Sacrum Concilium Tridentinum mandavit, in omni Provincia Concilium ſingulis trienniis, in omni Diœceſi ſingulis annis cogendum.

CAPUT III.

Qui Decretis Synodorum Provincialium ſint ſubjecti: & de confirmatione Sedis Apoſtolicæ ſuper his Synodis.

1. *Qui Epiſcopis ſubjiciuntur quocumque titulo, etiam his Synodis ſubjiciuntur.*
2. *Exhortatio Archiepiſcopi Mechlinienſis pro obedientia Decretis Synodorum exhibenda.*
3. *Quare poſtremis temporibus pro confirmatione recurſum fuerit ad Sedem Apoſtolicam?*
4. *Synodus Provincialis Mechlinienſis prima petiit confirmationem à Sede Apoſtolica.*
5. *Nonnulli articuli reformationis iſtius Synodi miſſi fuerunt ad Archiepiſcopum Mechlinienſem.*

runt.

I. Quin Exempti in omni materia non exempta; & omnibus iis caſibus, quibus vel ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ, vel Concilii Tridentini Decreto Epiſcopis ſubjiciuntur, etiam ſtatutis ac ordinationibus Conciliorum Provincialium obedire teneantur, dubitari nequit: cum in haſce ordinationes non unius dumtaxat Epiſcopi, ſed omnium Epiſcoporum totius Provinciæ auctoritas concurrat & influat.

Hinc teſte Fagnano ad *Cap.* Et si membra ✠ *De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli num.* 51. *&* 52. declaravit Sacra Congregatio, " ad ob-
» ſervationem Concilii Provincialis omnes eſſe obliga-
» tos, qui *juriſdictioni* Epiſcoporum ſubjiciuntur:
» exemptos etiam in caſibus, in quibus à jure com-
» muni & Concilii Tridentini Decretis *ſpecialiter* Epiſ-
» copis, aut Concilio Provinciali in ipſos poteſtas tri-
» buta eſt, & contra *inobedientes* eſſe *procedendum*.

II. Optandum ſanè eſſet, ut " nemo contra id quod
» verum, juſtum & ſanctum eſt, quod Canonibus ve-
» teribus, quod denique novo juri Sacroſancti Conci-
» lii Tridentini conforme, ſui Capituli, ſui Monaſte-
» rii, ſuæ Eccleſiæ *conſuetudines* alleget, (verba ſunt
» Matthiæ Hovii Archiepiſcopi Mechlinienſis in citata
» oratione) ſed evelli obedienter patiatur, quod per
» inolitam conſuetudinem malè ſuccrevit, ut meliori
» plantæ locus fiat: nemo hîc jus acquiſitum contra
» jus in ſacris Canonibus aut ſancto Concilio Trident.
» ſancitum alleget: nemo privilegia contra intentio-
» nem dantis extendat, aut abrogata obtendat: nemo
» denique ſe à Dei lege, aut Apoſtolicæ Sedis Dele-
» gatis, exemptum putet. Hortor autem vos paucis,
» cum Apoſtolo dicente: *Obedite Præpoſitis veſtris &*
» *ſubjacete eis; ipſi enim pervigilant tamquam rationem*
» *reddituri pro animabus veſtris.* Seriò conſideret quiſ-
» que, nullum agrum, nullum hortum tam benè ex-
» cultum, qui non ſubinde indigeat expurgatione &
» raſtro: nullam quoque tam exactè ædificatam do-
» mum, quæ non aliquando reſtaurationem requirat.
» Quocircà & mirâ providentiâ Spiritus ſanctus Ec-
» cleſiam ſuam regens, per ſacrum Concilium Triden-
» tinum mandavit, in omni Provincia Concilium ſin-
» gulis trienniis, in omni Diœceſi ſingulis annis co-
» gendum. Quod totum indubiè fruſtraneum, & il-
» luſorium erit, niſi adſit, ut antè diximus, vera obe-
» dientia: quæ ubi deeſſe ſolet, & Conciliorum ce-
» lebratio, & ipſa quoque religio tandem perire ſo-
» let.

III. Quia his poſtremis temporibus frequenter ipſi exempti, præſertim Regulares, prætextu ſuarum exemptionum ſe ſubjicere renuebant Decretis Synodorum Provincialium, etiam in materia non exempta; aut quoad Decreta totius Provinciæ regimen concernentia;

Digitized by Google

de hac Sedis Apoſtolicæ roboratione, aut judicio ejuſdem Sedis de Synodalibus hiſce Decretis habent; at in quodam libro, quem Bibliothecæ Collegii Mechlinienſis in Academia Lovanienſi dono dedit Claudius Verrydt Archipresbyter Rothnacenſis, habetur manu ejus propriâ exaratum exemplar articulorum reformationis dicti Concilii Mechlinienſis, quod poſt petitam ejuſdem Concilii à Sede Apoſtolica confirmationem, cum litteris clauſis miſſum fuit à Deputatis ex ordine Interpretum Concilii Tridentini ad Cardinalem Granvellanum Archiepiſcopum Mechlinienſem.

VI. Litteræ erant directæ ad Cardinalem Granvellanum Archiepiſcopum Mechlinienſem, in hæc verba: " Illuſtriſſime & Reverendiſſime Domine noſter colendiſſime: Cùm Ampliſſimorum Patrum ſacri Concilii Tridentini Interpretum Ordo Provincialem Synodum Mechlinienſem nobis ſeorſim tribus inſpiciendam atque diſcutiendam dederit, ea cura, ut ſi quid in ea nobis notatione dignum videretur, id ad Ordinem ipſum referremus: Cumque nos injuncto nobis muneri ſanè & accuratè, quantum in nobis fuit, ſatisfecerimus; nonnullaque notaverimus quæ attentiùs conſideranda atque etiam reformanda duximus: Viſum nobis eſt pro ea, quæ Amplitudini tuæ Illuſtriſſ. à nobis debetur obſervantia, ea prius diligenter præſcripta cum his ad eam litteris mittere, unàque illi rationem, quâ moti ſumus, explicare. Proinde Amplitudinem tuam Illuſtriſſ. rogamus, ut cum primùm per arduas atque immenſas occupationes licuerit, quid & ipſa ſentiat, quidque nobis faciendum judicet, plenè nobis apertèque ſignificet. Nos interim illi omnia fauſta plenè fœlicia cupimus & precamur. Romæ die 27. Maii 1571. ſubſcriptum, Staniſlaus Cardinalis Warmienſis: J. L. Cardinalis Urſinus: Claudius de Aquaviva." Et ſuperſcriptum: " Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Granvellano Domino noſtro obſervantiſſimo.

In eodem libro eadem manu exaratæ ſunt annotationes ad plura ejuſdem Synodi Decreta; de quibus in dictis litteris trium Cardinalium, quibus à Congregatione ſuper interpretatione Concilii Tridentini examen Concilii Provincialis Mechlinienſis demandatum fuerat.

VII. Quid tandem à Granvellano reſponſum ſit, neſcio; id conſtat, Decreta illius Synodi nullam ex dictis annotationibus mutationem accepiſſe; ſed edita eſſe, hodieque extare quemadmodum Romam miſſa fuerant; uti ex collatione Decretorum cum dictis annotationibus, quarum præcipuas hic ex dicto MS. ſubjicio, poterit videri.

» 21. ex hujuſmodi proventibus, indirectè commodum » aliquod proveniat. Et *Cap.* 5. ibid. delendum eſt.

XI. Titulo de *Miniſtris Eccleſiæ*, ad *Cap.* 7. Conſulenda eſt Congregatio, an ſit bonum declarare abſolutionem nullam. Et conſideretur *Cap.* 15. *Seſſ.* 23. *Concilii Trident.* Eodem capite, conſiderandum eſt, an melius ſit omittere, *ſaltem mortalia*, an potius dicere licet: mortalia tantum de neceſſitate confiteri teneantur: quia tamen periculoſum eſt diſcernere venialia à mortalibus, doceantur omnes.

XII. Titulo de *Decanis*, ad *Cap.* 6. " Ante verbum *diſpoſitionem* dicatur: formam traditam à Concilio Tridentino: & inferius poſt verbum *neceſſaria* deleantur illa: *Locorum Epiſcopis auctoritate ejuſdem Concilii committit*; ſed dicatur; ſervatis tamen quæ idem Concilium ſuper hoc ſalubriter ſtatuit. Nam eſt caput 18. *Seſſ.* 24. quod quam Epiſcopis & Provinciali Synodo det facultatem addendi vel minuendi circa formam examinis, non tamen omnia circa examen, eorum voluntati remittit, ut etiam omiſſo examine valeat collatio; quod verba Synodi inferre videntur.

XIII. Titulo de *Seminariis* ad *Cap.* 1. " Deleatur verbum, *Seminaria*, & addatur poſt verbum *cura*, *Seminario*. Conſulenda tamen eſt Congregatio, an quæcumque jam inſtituta Seminaria an verò deſtinata tantùm, credat quod ad alendos pueros Seminario ſint applicanda.

XIV. Titulo de *Unionibus* ad *Cap.* 2. " Ibi: *ad proportionem*, deleantur verba illa, *quatuor* uſque ad finem. Ibidem in fine deleantur verba: *Infra dictam taxam*: & dicatur, ad proportionem aliquam, prout attentis circumſtantiis, judicaverint expedire, reduci poſſe.

Ad *Cap.* 3. ibid. " Deleatur illud, *juxta taxam præſcriptam*: & addatur: non admittantur niſi de competenti eleëmoſyna arbitrio Ordinarii Sacerdotibus proviſum fuerit. Abſonum eſt in lege inveniri quaſi præſcriptum pretium Miſſæ Sacrificio.

XV. Decreta Synodi Mechlinienſis ſub Hovio anno 1607. habitæ, per Dionyſium Chryſtophori Canonicum & Scholaſticum Eccleſiæ Brugenſis de mandato Epiſcoporum Romam fuiſſe delata pro obtinenda confirmatione, conſtat ex Brevi Pauli V. ſuper confirmatione dictæ Synodi, quod ad calcem Synodi extat. Ex quo inſuper conſtat, eadem Decreta recognita fuiſſe à Cardinalibus Interpretibus Sacri Concilii Tridentini; atque *nonnullis mutatis*, auctoritate Apoſtolicâ fuiſſe approbata, " hortaturque atque auctoritate Apoſtolica, quam à Dei benignitate licet immeriti accepimus,

Digitized by Google

» Summo Pontifice per litteras in forma *Brevis*: cùm
» tamen alia Provincialia Concilia non confirmentur,
» ſed tantummodo recognoſcantur & emendentur à
» S. Congregatione Concilii, ad præſcriptum Sixti V.
» ſuper inſtitutione ejuſdem Congregationis." *Ad Cap.* FIRMITER ✠ *De ſummâ Trinitate n.* 48.

CAPUT IV.

Quæ Principum circa Synodos Epiſcopales auctoritas?

1. *Synodi interdum per Principes convocatæ ſunt.*
2. *Probatur ex Actis Synodorum.*
3. *Synodi olim vix ſine licentia Principis fiebant.*
4. *Hodie ægrè permitteretur Synodus congregari ſine Principis licentia.*
5. *Nulla hîc penè Synodus in cujus indictione mentio licentiæ Principis non occurrat.*
6. *Ex Synodo Turonenſi probatur neceſſitas hujus licentiæ.*
7. *Synodus Remenſis de licentia Regis indicta.*
8. *Cameracenſis prima ſimiliter meminit obtentæ licentiæ.*
9. *Archiepiſcopus Mechlinienſis in indictione ſua Synodi mentionem quoque illius fecit.*
10. *Quare Principum licentia requiratur?*
11. *Principes non attribuunt ſibi auctoritatem decidendi in Synodis.*
12. *Pro faciliore executione aderat interdum Miniſter Regius.*
13. *Difficilis eſt Decretorum Synodalium ſine Regia auctoritate executio; ac ideo petitur confirmatio Regia.*
14. *Id olim ſolitum fuiſſe probatur.*
15. *Synodus Cameracenſis II. non fuit publicata niſi obtentâ confirmatione Regiâ.*
16. *Nec Synodus Mechlinienſis ſub Hovio.*
17. *Corollarium ex hactenus dictis.*

I. SYnodos jam pridem nonnunquam juſſione Regum ac Principum convocatas fuiſſe ipſa Acta Synodalia atque temporum hiſtoriæ dubitare non ſinunt.

II. Patres Concilii Aurelianenſis I. anno 511. ſcribunt Chlodoveo Regi in hæc verba: " Domino ſuo
» Catholicæ Eccleſiæ filio Chlothovecho glorioſiſſimo
» Regi, omnes Sacerdotes quos ad *Concilium* venire
» *juſſiſtis*. Quia tanta ad Religionis Catholicæ cul-
» tum glorioſæ fidei cura Vos excitat, ut Sacerdotalis
» mentis affectu Sacerdotes de rebus neceſſariis tracta-
» turos *in unum colligi juſſeritis*, ſecundùm voluntatis
» veſtræ conſultationem, & titulos quos dediſtis, eâ
» quæ nobis viſum eſt definitione reſpondimus, ita ut
» ſi ea quæ nos ſtatuimus etiam veſtro recta eſſe judicio
» rens nova Conſtitutio ſanctionum. Igitur cùm *cle-*
» *mentiſſimus Princeps* triumphorum titulis invictiſſi-
» mus *Dominus Childebertus Rex* pro amore ſacræ fidei
» & ſtatu Religionis in Aurelianenſi urbe *congregaſſet*
» in unum Domini Sacerdotes, cupiens ex ore Patrum
» audire quod ſacrum eſt," &c.

Infinita penè ſunt hanc in rem veterum Synodorum teſtimonia, quæ evincunt Regum ac Principum auctoritate & præcepto Synodos congregatas fuiſſe.

III. Quin ſi Synodorum atque præteritorum temporum monumenta evolvamus, reperiemus, vix ſine licentia Regum ac Principum Epiſcopos & Prælatos in unum Synodaliter conveniſſe.

" Poſcendum (inquiebant Patres Concilii Tullenſis
» apud Saponarias anno 859.) à Chriſtianiſſimis &
» piiſſimis Principibus noſtris, ut *Concilia Epiſcoporum*
» *juxta antiquam Eccleſiæ obſervantiam*, & ſtudium Ca-
» tholicorum Principum, tam Patrum ſuorum, quàm
» etiam eorum qui ante illos extiterunt, *nullatenus*
» *omittantur*: Sed per ſingulas quaſque Provincias ſal-
» tem ſemel per annos ſingulos cum *eorum favore* &
» *pia exoratione celebrentur*. In eorum quoque Pala-
» tiis ſaltem ſemel intra biennium generalis Epiſco-
» porum Conventus agatur.

Hîc non obſcurè Synodi illius Patres innuunt, celebrationem Conciliorum ægrè ſperari poſſe, nî Principum auctoritas, aut ſaltem licentia accedat.

IV. Quinimo, ſicuti in Italia teſte Cardinale De Luca Diſc. 30. ad Concilium Tridentinum prohibita fuit convocatio Synodi Provincialis inconſultâ Sacra Congregatione, ita quoque hiſce in Provinciis ægrè permitteretur Synodorum Congregatio ſine prævia Regis licentia.

V. Hinc nullam penè in hiſce Provinciis convocatam Synodum videmus, nî unà in ipſis litteris convocationis Principis aut Regis licentiæ aut aſſenſus mentio fiat.

VI. Patres Synodi Turonenſis anno 1583. in proœmio Synodi ita loquuntur: " Imprimis Deo optimo
» hæc Synodus gratias referendas cenſuit, prout refert,
» quòd divini ejus ſpiritus afflatu Chriſtianiſſimus Rex
» noſter, Eccleſiæ Dei ſtatum ac ordinem modis om-
» nibus roborare diſponens, Conciliorum Provincia-
» lium in univerſo Galliæ regno celebrationem gratam
» non ſolùm habuerit, ſed eam etiam indici procura-
» verit.

VII. In litteris indictionis Concilii Remenſis an. 1583. hæc leguntur: " Nos igitur divino favore freti,
» Sanctorum Patrum exemplo adducti, graſſantibus
» Eccleſiarum noſtratum morbis pro virili mederi cu-
» pientes, huc etiam accedente Sanctæ Sedis Apoſto-
» licæ auctoritate, nec non Chriſtianiſſimi Regis no-
» ſtri Henrici *conſenſu* ſimul & hortatu, Concilium Pro-
» vinciale in Eccleſia noſtra Remenſi, Dominica 1. poſt
» Feſtum Epiphaniæ celebrare decrevimus & ſtatuimus.

VIII.

ſignificare, ipſam Synodi indictionem & quoad tempus & locum Principi placere. " Synodi Provincialis » convocationem exiſtimavimus, inquit, non diutiùs » differendam; ſed eam proximâ hac æſtate, Deo opi» tulante, celebrandam, *itaque prout etiam Sereniſſimæ » ſuæ Celſitudini viſum eſt;* in civitate Mechlinienſi, » Eccleſiaque noſtra Metropolitana.

X. Ex his cognoſcitur, convocationem atque indictionem Synodorum Provincialium ſemper manſiſſe penès Metropolitanos, ſed tamen hanc convocationem nequaquam fieri ſolitam eſſe, nî Principis, in cujus ditione Synodus convocanda eſt, conſenſus accedat: tum quia Principis intereſt ſcire qui conventus, præcipuè tam illuſtres & numeroſi in ſuis ditionibus cogantur; tum etiam quòd Metropolitanorum auctoritas ordinariè eſſet inſufficiens, ut omnes qui ad Synodum accedere tenentur, in unum convenire cogeret, niſi Regia aut Principalis auctoritas accederet.

XI. Adhæc tametſi videamus frequenter Reges & Principes, tamquam Sacrorum Canonum executores, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ defenſores ac protectores, Epiſcopos ad Synodum celebrandam convocaſſe; atque eorum auctoritate ſe conveniſſe Epiſcopi frequenter profeſſi fuerint, omnis tamen decernendi atque ſtatuendi auctoritas penès Metropolitanum atque Epiſcopos inviolata remanſit; uti ex ſupra allatis Synodorum præfationibus (quibus probatum fuit Regiâ auctoritate Synodos nonnumquam convocatas fuiſſe) patet.

XII. Aderat quidem nonnumquam in ipſa Synodo Miniſter Regius, ſed nequaquam ut decideret, ſed ut ſua auctoritate Synodum tueretur, turbantes coërceret, atque inobedientes ac rebelles in ordinem redigeret; uti rectè notat Archiepiſcopus Turonenſis anno 1583. in Epiſtola ad Henricum III. Regem Galliarum, in qua imprimis advertit, " quòd ad Con» cilia Epiſcoporum olim etiam Imperatores, Reges, » Principes, pro ſua Epiſcoporum virtute, fiducia ac » fide, non ſolùm Clericorum, ſed etiam Laicorum, » potentium, divitum, Judicumque graviores cauſas » referrent judicandas. " Deinde adjungit: " Quin » etiam ut ne quid ex Regia decerperetur auctoritate » & dignitate, aderat ibi Regius Procurator (quem » appellabant *executorem*) qui in exequendis contra » ſeculares Eccleſiæ Decretis operam navaret ſtrenuam » & efficacem.

XIII. Et ſanè quàm difficilis, imò & inefficax ſit futura Synodalium Statutorum executio, niſi executioni ſuffragetur & accedat Regis vel Principis auctoritas, ſemper per experientiam plus quàm notorium fuit.

Habetur tom. 15. Conciliorum general. *col.* 1064.

XV. Patrum ergo exemplo excitati, & executionis difficultatem prævidentes Epiſcopi Belgii, ſuarum reſpectivè Synodorum Decreta Principibus obtulerunt, nec niſi earum obtentâ approbatione promulgare voluerunt.

Et quidem Ludovicus De Berlaymont Archiepiſcopus Cameracenſis, cùm Synodum ſuam Provincialem celebraſſet & concluſiſſet 23. Octobris anno 1586. ejuſdemque publicationem in diem 25. Septembris anni ſequentis diſtuliſſet, rationem hujus dilationis in litteris publicationis his verbis expreſſit: " Ea (De» creta Synodalia) ne in lucem venirent citiùs ex eo » accidit, quòd pro fœliciore eorumdem executione » Regiam Majeſtatem Catholicam multis de cauſis im» plorandam duximus; quæ dum maturo Senatorum » ſuorum conſilio modum expendit, quo minore ne» gotio & majore cum fructu per totam Provinciam hæc » executio decernatur, ſupervenientibus interim unde» quaquè graviſſimis aliis rei bellicæ negotiis tempus » elapſum eſt, ſed ut ſperamus non ſine fructu. Cùm » enim dicta ſua Majeſtas pro ſua in Deum pietate, » in Catholicam religionem zelo, Eccleſiaſticum ſta» tum ſtudio, publico edicto ea, pro quibus maximè » Regia ipſius auctoritas neceſſaria viſa fuerat, à vobis » omnibus juxta mentem Patrum dicti Concilii invio» labiliter obſervari caverit; confidimus Deo bene ju» vante futurum, ut, dum concordes inter ſe, in vos » autem communemque veſtram ſalutem propenſiſ» ſimas intelligetis ſuperiorum veſtrorum tam ſpiritua» lium quàm temporalium voluntates, conjunctis etiam » animis in hoc unum incumbatis, ut piiſſimis eorum » deſideriis & conceptæ de vobis exſpectationi modis » omnibus reſpondeatis.

Manifeſtum ergo eſt, quòd publicationem Decretorum Synodalium ſine prævio Principis conſenſu haud convenire judicaverit Metropolita Cameracenſis; atque ſpem optatæ executionis magna ex parte, in Edicto Regio ſuper executione ipſius Synodi, collocaverit.

XVI. Similiter Matthias Hovius concludens Synodum ſuam Provincialem 20. Julii anno 1607. de his Patres monuit, quod de *pleriſque rebus* in Synodo actis, *ſint conſulendæ Sereniſſimæ Celſitudines, quarum protectione*, ait, *ſperamus faciliorem executionem.*

Poſthæc ipſa Decreta Synodalia, tam ipſius Archiepiſcopi, quàm Epiſcoporum Comprovincialium nomine, Sereniſſimis Celſitudinibus Alberto & Iſabellæ oblata fuerunt; atque ab his tranſmiſſa ad Concilium Privatum Regium & Senatum Brabantiæ examinanda;

quo

Digitized by Google

CAPUT I.

De variis Legatorum ſpeciebus.

1. *Tria Legatorum genera.*
2. *Quid Legati à* latere ?
3. *Quid Legati* Miſſi ?
4. *Legati* Miſſi *interdum mittuntur cum poteſtate Legati à* latere.
5. *Quid Legati* nati ?
6. *Varia Legatorum ſpecies ex illis quæ olim geſta originem ſumpſerunt.*
7. *Frequentes olim fuêre Legationes Pontificiæ ad Imperatores pro particularibus negotiis Eccleſiæ.*
8. *Huic Legatorum generi correſpondent hodierni Legati à* latere.
9. *Jam pridem fuêre* Legati *Pontificum qui in Comitatu Principum moras traherent pro quibuſcumque negotiis emergentibus.*
10. *Ex ſimili delegatione originem ſumpſit conſuetudo mittendi* Reſponſales : *& quod horum officium ?*
11. *Hi dicti fuêre* Apocriſiarii ; *quorum frequens apud Veteres memoria.*
12. *Ex his originem habuêre Legati* Miſſi.
13. *Hi ſubinde vocantur* Nuntii , *interdum* Internuntii.
14. *Olim Pontifices* Legatos *ſuos conſtituebant illuſtrium Eccleſiarum Epiſcopos.*
15. *Hinc profluxêre Legati* nati.

I. INNOCENTIUS IV. in *Cap.* 1. *De Officio Legati in VI.* ſtatuit, " ut Eccleſiæ Romanæ » Legati quantumcumque plenam legationem » obtineant, ſive *à nobis Miſſi* fuerint, ſive ſuarum » *prætextu Eccleſiarum Legationis* ſibi vindicent dignitatem : ex ipſius Legationis munere conferendi Be» neficia nullam habeant poteſtatem, niſi hoc alicui » ſpecialiter duxerimus indulgendum. Quod in *fratri» bus* noſtris *Legatione* fungentibus nolumus obſervari : » quia ſicut honoris prærogativâ lætantur, ſic eos au» ctoritate fungi volumus ampliori.

Ex hac Pontificis deciſione notarunt Canoniſtæ poſt gloſſam ad citatum Capitulum, tria eſſe Legatorum genera ; nimirum Legatos *à latere*, Legatos *Miſſos*, & Legatos *Natos*.

II. Legati *à latere* vocantur Legati *Cardinales* : " & » hoc ideo, ait Gloſſa, quia aſſumuntur *de latere* Pa» pæ. Nam ſicut Imperator & Patricii ſive Conſiliarii » faciunt unum corpus, cujus Imperator eſt caput, & » Conſiliarii qui ſibi aſſiſtunt in ſecretis, dicuntur eſſe » membra, ita ſimiliter Papa & Cardinales faciunt unum » corpus, cujus Papa eſt caput & Cardinales ſunt mem» bra. Ideo quando aliquis aſſumitur de Cardinalibus » ut mittatur Legatus, dicitur ſumptus *de latere* ; & » appellatur *Legatus de latere*.

III. Legati *Miſſi* ſunt, qui mittuntur ad aliquam Provinciam, ſed non ſunt *Cardinales* : & hujus generis eſſe ſolent hodierni *Nuntii & Internuntii*, apud Reges & Principes tamquam Legati Pontificis reſidentes.

IV. Notandum tamen quòd Legatus non Cardinalis, qui *Nuntius* dici conſuevit, mittatur interdum adjectâ in ejus Facultatibus hac clauſulâ, *cum poteſtate Legati à latere*, quæ de ſtylo Curiæ Romanæ conſuevit adjici mandatis Legatorum, qui fimbriam veſtimenti Papæ tetigerunt, ſeu qui ab eo vivæ vocis oraculo mandatum acceperunt ; uti poſt alios monet Barboſa *Lib.* 1. *Juris Eccleſ. cap.* 5.

V. Legati *nati* vocantur, qui dignitati ſuæ Eccleſiaſticæ officium & munus Legati Apoſtolici annexum habent. Qui ideo *nati* dicuntur, quia per ipſam dignitatis adeptionem, ſine nova ulla Sedis Apoſtolicæ vel Pontificis commiſſione Legati Apoſtolici conſtituuntur, ſive *naſcuntur*.

VI. Tametſi hæc Legatorum Sedis Apoſtolicæ diſtinctio, præcipuè ſub his *nominibus* ; & cum ea diſtinctione, quæ juxta modernum Jus Canonicum inter ipſos intercedit, veteribus cognita non fuerit, nihilominus variæ reperiuntur jam pridem Legatorum à Romanis Pontificibus ad Reges & Principes deſtinatæ Legationes, variique miſſi Legati, qui ſi attentè conſiderentur, videbitur has tres Legatorum ſpecies ex uſitato jam olim vario *delegandi* modo ſenſim profluxiſſe.

VII. Præter Legatos enim, quos Pontifices Romani ad Concilia Oecumenica jam olim mittere conſueverant, & quorum in Conciliorum Actis frequens mentio occurrit, non erant infrequentes eorumdem Legationes ad Imperatores Chriſtianos pro negotiis Eccleſiæ procurandis.

Hujus generis Legatos ad Conſtantium Liberius deſtinavit, ut Concilium Aquileiæ cogendum imperaret, ubi de novo adversùs S. Athanaſium objecto crimine majeſtatis, & de veræ fidei reſtitutione tractari poſſet. Miſſi fuêre ad Conſtantium Vincentius Capuenſis Epiſcopus, cum Marcello æquè ex Campania Epiſcopo : qui Arelatem accedentes, Athanaſii damnationi minis Conſtantii inflexi ſubſcripſerunt, uti patet ex fragmento Epiſtolæ Liberii ad Oſium Cordubenſem Epiſcopum, & pluribus narrat Baronius ad *annum* 353. Quare fidem Nicænam in cauſa Athanaſii valde periclitari cernens, ſecundâ legatione Conſtantium adivit, miſſo Lucifero Calaritano Epiſcopo, Pancratio Presbytero, & Hilario Diacono, ut Concilium impetraret: " Ad exorandam igitur manſuetudinem tuam (inquit » in litteris ad Conſtantium) ut benevolo animo alle» gationes noſtras audire digneris, fratrem & Coepiſ» copum meum ſanctum virum Luciferum cum Pan» cratio Compresbytero meo & Hilario Diacono pla» cuit proficiſci : quos credimus de Clementia tua *ad » pacem* omnium *Eccleſiarum* Catholicarum *non diffi-*

» culter

Digitized by Google

riana vel Eutychiana invaleſceret; quæ ſuggerenda Principibus forent, vice Pontificis inſinuaret; de rebus ambiguis Pontificem conſuleret, eumque de ſtatu Eccleſiarum Orientis creberrimis relationibus admoneret. " Studeat ergo Dilectio tua (inquit *Epiſt.* 86. ad » Julianum) piam & neceſſariam curam ſolicitudini » Apoſtolicæ Sedis impendere, quæ tibi apud ſe nutri» to, Catholicam contra Neſtorianos & Eutychianos » hæreticos actionem materno jure commendat, ut » Divino fultus auxilio ſpeculari de Conſtantinopoli» tanæ urbis opportunitate non deſinas: ne prædicto» rum dogmatum impius uſquam turbo conſurgat.

X. Ex hac delegatione, ait Petrus De Marca *libr.* 5. *cap.* 16. *De Concord. Sac. & Imp.* " Occaſio pro» fecta eſt mittendorum ad Urbem Regiam *Reſponſa*» *lium* Apoſtolicæ Sedis; præcipuè poſt Juſtiniani tem» pora, qui fœlicibus armis triumpho de Gothis acto, » Italiam imperio conſolidavit. Tunc enim erant aſſi» dui in Comitatu Diaconi *Reſponſales*, qui & *cauſas* » *proprias Eccleſiæ Romanæ* apud *Principem* proſeque» bantur, & pro *negotiis fidei & diſciplinæ excubabant*; » ſimulque veluti fidei publicæ obſides in Comitatu de» gebant, obſequii Principibus debiti fidei juſſionem » præſtantes.

XI. Legati dicti ſunt *Reſponſales*, ſive *Apocriſarii* ab illius temporis Scriptoribus, quòd reſponſa ſeu mandata exequerentur eorum à quibus miſſi erant.

Ita Agapetus Papa apud Imperatorem Apocriſarium Eccleſiæ ſuæ Pelagium Diaconum ſuum conſtituit, uti refert Liberatus in Breviario *cap.* 22. Et Gregorium M. dum adhuc eſſet Diaconus, nomine Pelagii II. Apocriſarii ſeu Legati munere apud Imperatorem functum fuiſſe teſtatur ipſemet *lib.* 3. *Dial. cap.* 23. his verbis: " Tempore quo exhibendis *reſponſis* ad Princi» pem ipſe tranſmiſſus ſum. " Et *Apocriſariorum* meminit Juſtinianus in *Novella* 6. *cap.* 2. vetans, " ne » Epiſcopi ad Comitatum accedant, ſed negotia ſua » ibidem per *Apocriſarios* agant.

XII. Hinc Legatorum ſeu Apocriſariorum generi reſpondent hodierni Sedis Apoſtolicæ Legati, quos Canoniſtæ *Legatos miſſos* vocant, vulgò verò *Nuntii* vel *Internuntii* dicuntur.

XIII. Qui enim nomine Pontificis aſſiſtunt apud Imperatorem ac Reges, alioſque ſupremos Principes, hodie *Nuntii* Apoſtolici dicuntur. " In iis verò Regnis » & Principatibus, in quibus ipſe Princeps non reſi» det, ſed ejus Vicarius vel alter ſupremus Magiſtra» tus, Papa deputat (inquit Card. De Luca) Officia» les ſub nomine Collectorum, *Internuntiorum* ſeu

ribus Eccleſiis conceſſa tum antiqua, tum recentiora Eccleſiaſtica monumenta plura ſuppeditant: quemadmodum videre eſt apud Interpretes ad titulum Decretalium *De officio Legati*: dicunturque qui hujuſmodi legationis privilegio ſunt inſigniti, *Legati nati*: eò quòd ſtatim, ut Eccleſiis ſuis præficiuntur & Præſules creantur, id muneris & officii Legati Apoſtolici nanciſcantur; uti ſuperiùs notatum eſt.

CAPUT II.

De Auctoritate & Dignitate Legatorum.

1. *Legati in Comitatu Principis pro cuſtodia fidei & diſciplinæ obſervantia excubabant.*
2. *Epiſcopo Theſſalonicenſi à tempore Damaſi Papæ Legatio Sedis Apoſtolicæ facta fuit.*
3. *Cuſtodia Regularum ſeu Canonum per omnes Eccleſias Legationi ſuæ ſubjectas ipſi incumbebat.*
4. *Curam omnium illarum Eccleſiarum habere debebat; & ordinationi Clericorum intendere.*
5. *Ipſo inconſulto Epiſcopi ordinari non poterant; Metropolitanos ipſe ordinare debebat.*
6. *Habebat jus convocandi Synodum.*
7. *Majores cauſæ Pontifici reſervantur.*
8. *Ob non reſervatas majores cauſas Sedi Apoſtolicæ redarguitur Legatus.*
9. *Metropolitanis ſua jura ſervantur.*
10. *Quomodo in habendis Conciliis ſe gerere debeat?*
11. *De ſervanda moderatione in evocandis Epiſcopis ad Concilia.*
12. *Corollarium ex præcedentibus.*
13. *Major primis ſeptem ſeculis fuit auctoritas Legatorum quos hodie dicimus* Natos; *quàm* Miſſorum.
14. *Cur ſequentibus ſeculis illorum diminuta, horum aucta.*
15. *Alexander II. neceſſitatem mittendorum Legatorum deſumit ex cura omnium Eccleſiarum Pontifici incumbente.*
16. *Eamdem multùm urſit & magnificis verbis expreſſit Innocentius III.*
17. *Hoc poſito fundamento omnia penè negotia ad Legatos Miſſos devoluta ſunt.*
18. *Legati reputantur* Ordinarii; *& eorum poteſtas* ordinaria.
19. *Statuta eorum morte non extinguuntur.*
20. *Poterant de cauſis in prima inſtantia cognoſcere.*

21. *Le-*

Digitized by Google

31. *Ex his plura vel pauciora pro arbitrio Pontificum Legatis committuntur.*

32. *Non parùm obſcurum determinare ex Jure quæ Legatis competant : & quare ?*

33. *Prudenter Pontifices in inſtructionibus quas Legatis concedunt, exprimunt ea quæ eorum curæ concredunt.*

I. SAnctus Leo ſcribens ad Pulcheriam Auguſtam, Juliani Coenſis Epiſcopi atque ſui ad Urbem Regiam Legati munus eleganter expreſſit his verbis: " Cùm in *cauſa fidei*, cui gloria veſtra famulatur, *vi*» *cem* ipſi meam aliquatenus *delegaverim*, ut ab ea, » quæ vobis debetur, obſervantia non recedens, pie» tati me veſtræ præſentare non deſinat : exequens *in* » *cuſtodia fidei*, & in *Eccleſiaſticis diſciplinis* per om» nia ſolicitudinem meam, & *opportunis ſuggeſtioni*» *bus*, quod *univerſali* Eccleſiæ proſit, *inſinuans* : ut » in ipſo, nec Catholicis veſtrum præſidium, quibus » volumus ſubveniri, nec meum vobis deſit obſe» quium. " *Epiſt.* 85. *cap.* 2. editionis Quenellii.

II. Quanta autem eſſet eo tempore eorum auctoritas quos hodie Legatos *natos* dicimus, facilè poſſumus cognoſcere ex litteris S. Leonis ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum.

Pro quo notandum, Epiſcopo Theſſalonicenſi jam à temporibus Damaſi Papæ vices Sedis Apoſtolicæ fuiſſe per Illyricum delegatas; uti ſat manifeſtum eſt ex Epiſtola Innocentii I. qui non ita multò poſt Damaſum in Cathedra Petri ſedit. Hic enim ad Anyſium Theſſalonicenſem Epiſcopum ſcribens ait, ſe ipſi eamdem poteſtatem committere, quam à Damaſo, Siricio, & Anaſtaſio antè acceperat. " Cui etiam (id eſt Anyſio) » tanti ac tales viri prædeceſſores mei Epiſcopi, id eſt, » ſanctæ memoriæ *Damaſus*, Siricius, atque ſupra me» moratus vir (id eſt Anaſtaſius) ita detulerunt, ut » omnia quæ in illis partibus gererentur, Sanctitati » tuæ, quæ plena juſtitiæ eſt, traderent cognoſcenda.

Et in Epiſtola ad Ruffum Theſſalonicenſem ſimiliter Epiſcopum Anyſii ſucceſſorem, qua ei vices ſuas per Illyricum delegat; " *non primitus* hæc ita ſtatuentes, » ſed *Prædeceſſores noſtros Apoſtolicos* imitati, qui bea» tiſſimis Acholio & Anyſio injungi pro eorum meritis » iſta voluerunt. " Habentur hæ litteræ Innocentii in Actis Synodi Romanæ ſub Bonifacio II. anno 531. tom. 4. Conc. *col.* 1701.

Succeſſores Innocentii prædeceſſorum veſtigia prementes, vices ſuas Epiſcopo Theſſalonicenſi demandare perrexerunt, quemadmodum fusè deducit Stephanus Baluzius in appendice ad librum V. Petri de Marca *De concordia Sacerdotii & Imperii cap.* 34. & 35.

III. Quæ autem fuerit Epiſcopi illius in qualitate Vicarii ſeu Legati Sedis Apoſtolicæ per Illyricum auctoritas tempore S. Leonis, ex ejus litteris facilè cognoſci poteſt.

infra : " Imitatorem te tam prædeceſſoris tui, quam » deceſſoris, qui pari modo hoc & meruiſſe & egiſſe » cognoſcitur, eſſe volumus : ut de profectu Eccleſia» rum, quas tibi vice noſtra committimus, gaudea» mus. " *Epiſt.* 4. edit. Quenellii.

IV. Poſt narrationem illam, exhortationem ſubjicit : " Credita itaque tibi, Frater cariſſime, *guber*» *nacula* pervigil tene, & mentis tuæ oculos per om» nia, quæ curæ tuæ videas injuncta, circumfer, in » mercedem tuam profutura cuſtodiens, & his qui » diſciplinam Canonum labefactare nituntur obſiſtens; » Divinæ legis ſanctio veneranda, & Canonum ſpecia» liùs Decreta ſerventur. Per commiſſas tibi Provin» cias tales Domino Sacerdotes, quibus ſola vitæ & » Clericalis Ordinis ſuffragentur merita, conſecren» tur. Nihil gratiæ perſonali, nihil ambitioni, nihil » redemptis permittas licere ſuffragiis. Examinentur » diligentiùs, & per *longum vitæ tramitem* diſciplinis » Eccleſiaſticis, qui ordinandi fuerint, imbuantur. Si » tamen illis omnia quæ à SS. Patribus ſunt conſtitu» ta, conveniant, & quæ Beatum Apoſtolum Paulum » de talibus legimus præcepiſſe, cuſtodierint : ut unius » uxoris vir ſit, & hanc virginem, ut auctoritas divi» næ legis cavet, acceperit.

V. Docet deinde bigamum verè eſſe, qui nondum Chriſtianus habuerit uxorem, & eâ mortuâ aliam duxit in uxorem. Poſt hæc pergit in dandis mandatis : " Nullus *te inconſulto*, per illas Eccleſias *ordinetur An*» *tiſtes*; ita enim fiet, ut ſint de eligendis matura ju» dicia, dum tuæ dilectionis examinatio formidetur. » Quiſquis verò à Metropolitanis Epiſcopus contra » noſtram præceptionem præter tuam notitiam fuerit » ordinatus, nullam ſibi apud nos ſtatus ſui eſſe nove» rit firmitatem, eoſque uſurpationis ſuæ rationem, » qui hoc præſumpſerint, reddituros. Singulis autem » Metropolitanis, ſicut poteſtas iſta committitur, ut » in ſuis Provinciis jus habeant ordinandi; ita eos » Metropolitanos à te volumus ordinari, maturo ta» men & decocto judicio. Quamvis enim omnes An» tiſtites probatos & Deo placitos deceat conſecrari, » hos tamen præcellere volumus, quos præfuturos his, » qui ad ſe pertinent, Conſacerdotibus, noverimus. » Quod dilectionem tuam ſolicitiùs agere præmone» mus & cautiùs, ut illud Apoſtolicum cuſtodire, quod » ſcriptum eſt, approberis : *Manus citò nemini impo*» *ſueris*.

Duo hîc Vicario ſuo tribuit Leo. Primum, ut nullus Epiſcopus à ſuo ordinetur Metropolitano, niſi cum notitia ipſius Vicarii. Secundum, quòd Metropolitani non modo conſulto priùs Vicario Apoſtolico, ſed ab ipſo Vicario per omnes Illyrici Provincias ordinentur.

VI. Ulteriùs in dandis mandatis proſequitur : " Ad »Synodum *quiſquis Fratrum* fuerit *evocatus occurrat*, »nec Sanctæ Congregationi ſe deneget : in qua ma» ximè

Digitized by Google

" Si qua vero cauſa *major* evenerit, quæ a tua Fraternitate illic præſidente non potuerit definiri, relatio tua miſſa nos conſulat: ut revelante Domino, cujus miſericordiæ profitemur eſſe quod poſſumus, quod ipſe nobis aſpiraverit, reſcribamus: ut cognitioni noſtræ pro traditione *veteris* inſtituti & *debita* Apoſtolicæ Sedis *reverentia*, noſtro examine vindicemus: ut enim auctoritatem noſtram vice noſtrâ exercere te volumus; ita nobis quæ illic componi non potuerint, vel qui vocem appellationis emiſerit, reſervamus.

Hîc agnoſcimus veſtigia illius diſciplinæ, qua *cauſæ majores* Sedi Apoſtolicæ reſervantur; neque ſub generalibus mandatis ſeu inſtructionibus Legatorum comprehenſæ cenſeantur, uti inferiùs latiùs dicetur.

VIII. Unde olim poſtea Anaſtaſius Theſſalonicenſis Epiſcopus, cui hic ſuas vices & mandata dederat Leo, Atticum veteris Epiri Metropolitanum aſperè nimis tractaſſet, deque ea re idem Atticus querelas ſuas ad Leonem retuliſſet, ipſe ad Anaſtaſium reſcribens de indigniſſimo modo quo Atticum tractaſſet (quemadmodum disertè & latè deſcribit Leo in *Epiſt.* 12. edit. Quenellianæ) in memoriam ei revocat illa mandata, eum redarguens quòd ea non ſervaſſet. " Nam cùm *majora* negotia & *difficiliores* cauſarum exitus liberum tibi eſſet, ſub noſtræ exſpectationis ſententia expendere, nec ratio tibi nec neceſſitas fuit in id, quod menſuram tuam excederet, deviandi.

Et inferiùs eamdem cauſam repetit, pronuntians Anaſtaſium non debuiſſe cauſam Attici, qui Metropolitanus Epiſcopus erat, judicare, donec ad ejus conſulta Leo reſcripſiſſet. " Præſertim, ait, cùm etiamſi tale aliquid mereretur, exſpectandum fuerat quid ad tua conſulta reſcriberem. " Et paucis interjectis: " Sed etiamſi quid *grave intollerandumque* committeret, noſtra erat exſpectanda cenſura, ut nihil priùs ipſe decerneres, quàm quid nobis placeret agnoſceret. Vices enim noſtras ita tuæ credidimus charitati, ut in *partem* ſis vocatus *ſolicitudinis non in plenitudinem* poteſtatis. " *Epiſt.* 12.

Sic caſtigato increpatoque Anaſtaſio ob tranſgreſſos ſuæ auctoritatis limites, nova dat mandata; ſumpta partim ex veteribus, quæ hîc vel explicantur, vel illuſtrantur, partim de novo addita, atque ex his præcipuè notanda ſequentia.

Primùm quod his verbis exprimitur: " Secundùm SS. PP. Canones ſpiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos, Metropolitanos ſingularum Provinciarum Epiſcopos, quibus ex delegatione noſtra fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ ob quam rationabile ac neceſſarium ſit, fraternum advocare conventum: binos de ſingulis Provinciis Epiſcopos, quos Metropolitani crediderint eſſe mittendos, ad fraternitatem tuam venire ſufficiat, ita ut præſtituto tempore non ultra 15. dies qui convenerint, retardentur.

XII. Ex his patet, jam tum tempore S. Leonis non exiguam fuiſſe Vicariorum Sedis Apoſtolicæ auctoritatem; ita tamen moderatam, ut Synodorum Provincialium & Metropolitanorum jura illibata eſſe vellet Leo; nec non graviores ac difficiliores cauſas, quæ ſine multis contentionibus in Provinciis terminari non poterant, ad Sedem Apoſtolicam per Vicarium eſſe referendas.

XIII. Adhæc notandum, eam auctoritatem potiſſimum creditam fuiſſe Epiſcopis ampliſſimarum civitatum; qui, uti ſupra monui, ſucceſſu temporis titulo ſuæ dignitatis *Legatos* Sedis Apoſtolicæ ſe dixerunt; atque inde vocati *Legati nati*.

Hos verò, qui ad Principes aut Reges à Sede Apoſtolica mittebantur, nuſquam legimus primis ſeculis tantâ auctoritate inſtructos; imo plerumque Diaconi dumtaxat erant; *Reſponſales*, ſive *Apocriſarii* dicti, nulla juriſdictione inſtructi, ſolis negotiis Sedis Apoſtolicæ gerendis apud Principes occupati: ideoque primitus auctoritas eorum, qui hodie Legati *nati* vocantur, amplior fuit, quàm eorum qui pro certis negotiis ad Provincias mittebantur, vel apud Principes nomine Pontificis reſidebant: quos hodie *Nuntios* dicimus.

XIV. At cum lapſu temporis jus perpetuæ legationis eſſet quibuſdam Eccleſiis annexum; viderentque Pontifices, perſonarum quæ illis præficiebantur Eccleſiis, delectum nequaquam à libero ſuo pendere arbitrio, cœperunt horum Legatorum auctoritatem imminuere; aliorum verò qui ab ipſorum libera dependebant nominatione augere; quæ auctoritas circa ſæculum undecimum ſummum incrementum accepit.

XV. Legatorum mittendorum neceſſitatem Alexander II. circa annum 1062. ex eo capite acceſſit, quod *cura univerſalis* Eccleſiæ eum cogat mittere ad *vicem* ſuam perſonas, quæ viſitent Eccleſias, cùm id ipſe *per ſe* facere non poſſit; atque hinc ſumit occaſionem mittendi in Gallias Petrum Damiani Cardinalem & Epiſcopum Oſtienſem, qui illic perſonam Pontificis repræſentaret. Epiſtola hæc ſcripta eſt ad Archiepiſcopos Galliæ, & extat tomo 9. Concil. generalium *col.* 1131.

Altius hoc jus repetit Gregorius VII. qui Legatum in Gallias mittens Amatum Epiſcopum Oloromenſem,

nis intellectûs & vitæ ad alias procedat Eccleſias. Pontificem Romanum portare onera gravia cum plenitudine poteſtatis. Verùm quia ipſe cuncta per ſe facere non poteſt, multos ſibi operarios & coadjutores adjungere, ac per eos exequi, quod per ſe non poteſt perſonaliter adimplere, ſic vices ſuas aliis committendo, ut intelligatur ipſemet facere, quod per alios fieri decernit. Cum autem neceſſitas Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ poſtulet illuc mitti Legatum *à latere*, deſtinaſſe ſe in eam rem Pelagium Epiſcopum Albanenſem; " cui nos vices noſtras commiſimus, inquit, » ut juxta verbum Propheticum evellat & deſtruat, » ædificet & plantet, quæ ſecundum Deum evellenda » & deſtruenda, nec non ædificanda cognoverit & » plantanda.

Hæc Epiſtola ſcripta ad Imperatorem Conſtantinopolitanum extat *Lib.* 16. *Epiſt.* 104.

XVII. Hoc poſito fundamento, Legatorum Sedis Apoſtolicæ ita crevit poſterioribus ſeculis auctoritas & dignitas, ut cuncta omnino Provinciarum negotia ad eos deferrentur, ſive de judiciis ageretur, ſive de confirmationibus privilegiorum; tum aliis quibuſcumque negotiis tractaretur, uti ex actis illorum temporum manifeſtum eſt.

Et quidem ſeculo undecimo ad Regem Anglorum ſcribebat Paſchalis II. " Univerſum ſiquidem terra- » rum orbem Dominus & Magiſter ſuis diſcipulis diſ- » pertivit; ſed Europæ fines Petro ſingulariter com- » miſit & Paulo. Nec per eorum tantùm, ſed per » Succeſſorum Diſcipulos ac *Legatos* Europæ univerſi- » tas converſa eſt & confirmata. Unde uſque ad nos » (licèt indignos) eorum Vicarios hæc conſuetudo » pervenit; ut per *noſtræ Sedis Vicarios* graviora Ec- » cleſiarum per Provincias negotia pertractarentur ſeu » retractarentur.

XVIII. Quin & licèt *Legati* vices agerent Pontificis: ac ob id Sedis Apoſtolicæ *Vicarii* dicerentur; atque propterea *delegatam* dumtaxat auctoritatem vi ſuæ legationis viderentur obtinere, nihilominus Clemens IV. cuidem Presbytero Cardinali Apoſtolicæ Sedis Legato ſcribit: " Legatos quibus in certis Provin- » ciis committitur legationis officium, ut ibidem evel- » lant, & diſſipent, ædificent atque plantent: Pro- » vinciarum ſibi commiſſarum adinſtar Proconſulum, » cæterorumque Præſidum, quibus certæ ſunt decretæ » Provinciæ moderandæ, *Ordinarios* reputantes, " &c.

Hoc Clementis reſponſum refertur in *Cap.* 2. De *Officio Legati in VI.* atque ejus auctoritate uno conſenſu tradunt Canoniſtæ, *Legatos* Sedis Apoſtolicæ habere *ordinariam* auctoritatem; atque *Ordinarios* per omnes ſuæ Legationis Provincias reputari.

XIX. Unde ſicuti Ordinariorum eſt, auctoritate *ordinariâ* ſtatuta *perpetuò* duratura edere; ita & Legatorum ſtatuta *perpetua* eſſe declararunt Pontifices: " Nemini dubium eſſe volumus, inquit Gregorius IX.

rii ſumptus ſuppeditarentur. Et quidem Gregorius VII. in formula juramenti quam à Metropolitanis in traditione Pallii exegit; & quæ ſucceſſu temporis ad omnes Epiſcopos extenſa eſt, addidit clauſulam de procurationibus Legatorum quam hoc verborum tenore expreſſit: *Legatum Romanum eundo & redeundo honorificè tractabo, & in* NECESSITATIBUS *ſuis adjuvabo.*

XXIII. Stabilitâ verò ſemel neceſſitate ſuppeditandorum ſumptuum, præſcriptus ab iis eſt ordo ſolutionis, coactique Provinciales immenſas nonnumquam auri argentique moles pendere; quæ adeò publica erant ævo Sancti Bernardi, ut ſcribens ad Eugenium III. eum moneat, ut tales in Cardinales eligat, qui, cùm legatione Sedis Apoſtolicæ ornati fuerint, " *Ec-* » *cleſias non ſpolient, ſed emendent, qui marſupia* » *non exhauriant, ſed corda reficiant & crimina cor-* » *rigant*, qui cum ad Apoſtolicam redierint, *redeant* » *fatigati* quidem, ſed non ſuffarcinati: ſimul & glo- » riantes, non quod curioſa ſeu precioſa quæque ter- » rarum attulerint, ſed quod reliquerint pacem regnis, » legem barbaris, quietem Monaſteriis, Eccleſiis or- » dinem, Clericis diſciplinam, Deo populum accepta- » bilem, ſectatorem bonorum operum.

Hinc frequentes Pontificum atque Conciliorum ſanctiones quæ Legatorum in exigendis *procurationibus* exceſſum non ſemel caſtigarunt, atque intra moderatos *neceſſitatis* limites concluſerunt, ut *nulla Eccleſia, vel Prælatus ſe indebitè prægravari rationabiliter conqueratur, Cap.* 17. & 23. ꝉꝉ *De Cenſibus.*

XXIV. Conſtat ergo, *Legatos* Sedis Apoſtolicæ tamquam *Ordinarios* per omnia reputatos fuiſſe; quin eorum, præcipuè *Legatorum à latere*, ea fuit auctoritas & dignitas, ut inſtar *Proconſulum cæterorumque Præſidum*, ad regendas Provincias mitti dicerentur, *Cap.* 2. De *Officio Legati.*

XXV. Et quidem ſicuti Proconſules Romani, euntes & redeuntes è Provinciis ſibi concreditis utebantur inſigniis ſuæ dignitatis, ita quoque Legati utuntur inſigniis Apoſtolicæ dignitatis, puta, veſtibus rubeis, palafredo albo, freno & calcaribus deauratis, uti poſt Hoſtienſem ad *Cap.* ANTIQUA ꝉꝉ *De Privilegiis* notant communiter Canoniſtæ; idque mox ut ex Urbe receſſerint.

XXVI. Quin ea erat dignitas Legatorum, ut nec Archiepiſcopi, imo nec Patriarchæ poſſent Dominicæ Crucis vexillum ſibi jubere præferri ubicumque præſens eſſet Summi Pontificis Legatus utens inſigniis Apoſtolicæ dignitatis, *Cap.* ANTIQUA ꝉꝉ *De Privilegiis*; quia in præſentia majoris deponitur poteſtas reverentialis minoris, inquit Barboſa *lib.* 1. *juris Eccleſ. cap.* 5. *num.* 21.

Unde, uti ibidem obſervat Barboſa, Epiſcopus in civitate & Diœceſi cui præeſt, non poteſt præſente Legato *de latere* benedicere populum, & deferre veſtes, ſcilicet Mozzetam ſignificantem juriſdictionem illius ordinariam.

XXVII.

Digitized by Google

ribus ſeculis Legatorum, præſertim à latere, auctoritas ac poteſtas, nihilominus tamen plura in ſignum ſuæ ſupremæ poteſtatis Pontifices reſervarunt, quæ eorum Legatis *à latere* non competunt, niſi ſpecialiter & nominatim in eorum facultatibus & mandatis à Pontifice ſint expreſſa; qualia ſunt transferre Epiſcopos aut Archiepiſcopos; unire duos Epiſcopatus, aut alteram Sedem Epiſcopalem alteri ſubjicere; aliaque quædam ſimilia quæ ad *Cap.* 4. *¨* De *Offic. Legati* annotavit Gloſſographus.

XXX. Ex his verò cauſis Pontifici ſpecialiter reſervatis, Pontifices ſolent ſuis Legatis, vel plures vel pauciores committere, quatenus gratiâ vel auctoritate apud Pontificem prævalent; easque exprimere ſolent in mandatis & facultatibus quas Legatis ſuis tradere conſueverunt. Ex varia hac Pontificum delegatione nunc ampliore, nunc reſtrictiore factum eſt, ut veriſſimè annotarit Panormitanus in *Cap.* FIN. *¨* *De Confirmat. utili*, adeo perfuſoriè & generaliter de Officio Legati in Jure Canonico tractari, ut vix conſtitui poſſint ea, quæ jure Legationis propriè ad Legatum pertinent.

XXXI. Hinc & prudenter hodie Pontifices ſolent mandatis ſive facultatibus Legatorum ſeu Nuntiorum inſerere ea omnia, quæ Legatis committenda eſſe cenſent. Unde etiam monet Cardinalis De Luca diſc. 33. ad Concilium Tridentinum *num.* 21. quoad jura Legatorum certam regulam ſtatui non poſſe, *cum totum pendeat à tenore facultatum.* Facultates quas habuit Decius Caraffa Nuntius Apoſtolicus in Belgio ſub Alberto & Iſabella, exhibet Zypæus titulo *De Officio Legati*; notatque eas eſſe, quales plerumque Nuntii habere ſolent.

CAPUT III.

Quid moribus hodiernis, præſertim Galliæ & Belgii circa Legatos & Nuntios Apoſtolicos obtineat?

1. *Legati & Nuntii Ordinarios in ſua juriſdictione turbare non poſſunt.*
2. *Olim multùm ſoliciti fuêre Pontifices, ne per Legatos Ordinariorum juriſdictio & auctoritas impediretur.*
3. *Soliciti quoque erant, ut eſſent grati Principi ad quem mittebantur.*
4. *A multis ſeculis obtinuit, ut ſine prævio Princi-*

nem reſervantur.

I. SYnodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 20. *De reformat.* ſtatuit: " Legati quoque, etiam *de latere*, Nuntii, Gubernatores Eccleſiaſtici, aut alii, » quarumcumque facultatum vigore, non ſolùm Epiſcopos in prædictis cauſis impedire aut aliquo modo » eorum juriſdictionem iis præripere aut turbare non » præſumant: ſed nec etiam contra Clericos, aliaſve » perſonas Eccleſiaſticas, niſi Epiſcopo priùs requiſito, » eoque negligente, procedant: aliàs eorum proceſſus » ordinationesvè nullius momenti ſint: atque ad damni ſatisfactionem partibus illati teneantur.

Hic patet, Synodum Tridentinam in nullo velle auctoritatem & juriſdictionem Ordinariorum per Legatos aut Nuntios perturbari aut impediri: unde etiam notat Zypæus in Jure novo titulo *De Officio Legati*, quod generatim Nuntiis præſcribatur, ut procedant ſine præjudicio Ordinariorum: quod & Rex in litteris *placeti* addere ſolet, ut infra patebit.

II. Quam ſoliciti jam pridem fuerint Pontifices, ne Legati juriſdictioni vel auctoritati Epiſcoporum in aliquo detraherent, liquet ex verbis S. Leonis Legationi Juliani Epiſcopi Coenſis, de quibus capite præcedenti, ſubjunctis. " Conſulenti autem dilectioni tuæ de his, » in quibus putaveris ambigendum; non deerit relationibus tuis meæ reſponſionis inſtructio: ut ſequeſtratâ earum actione cauſarum, quæ in quibuſque » Eccleſiis Præſulum ſuorum debent cognitione firmari, hanc ſpecialem curam vice meâ functus aſſumas, » ne hæreſis vel Neſtoriana vel Eutychiana in aliqua » parte revireſcat, " &c.

III. Neque minus ſoliciti erant, ut Legati, præcipuè qui eum in finem ablegabantur ut in comitatu Principis morarentur, Principi grati eſſent; ejuſque patrocinio foverentur. Unde nec facilè ſuos ad Principes Legatos mittebant, nî unà benevolentiam Principis ſolicitarent, omnemque Legatorum erga Principem obſervantiam ſponderent; quemadmodum in Epiſtolis S. Leonis ad Martianum & Pulcheriam; nec non variis Epiſtolis S. Gregorii videre licet.

IV. Imo à multis ſeculis apud pleraſque gentes invaluit, ut Legati Pontificii ad Provincias, ſine prævio Principis conſenſu non admittantur; quemadmodum nec Principum Legati à Pontifice, niſi de ejus conſenſu recipiuntur.

V. Illud in Regno Galliæ tempore Bonifacii VIII. & Philippi pulchri Galliarum Regis obtinuiſſe, ſat manifeſtum eſt ex articulo, quem inter alios Bonifa-

Digitized by Google

» travit ut omnes conſuetudines, quas Pater ſuus in
» Anglia & in Normannia habuerat, ſibi concederet,
» & maximè ut *neminem Legati* officio in Anglia fun-
» gi permitteret, ſi non ipſe (aliqua præcipua querelâ
» exigente, quæ ab Epiſcopis regni terminari non poſ-
» ſet) *hoc fieri à Papa poſtularet.*

Hæc praxis non admittendi Legatos ſeu Nuntios Apoſtolicos ſine Regio conſenſu uſque ad hæc noſtra tempora, non in Gallia aut Anglia dumtaxat, ſed & in Hiſpania, ac Belgio noſtro conſtantiſſimè ſervatur.

VII. Imo quemadmodum olim Proconſules Romani (quibus Legati Apoſtolici, præſertim *à Latere* comparantur) ſecum ferebant facultatum ſeu mandatorum ſuorum articulos in Provincia ſibi demandatâ exhibendos; ut juxta illos ſuam auctoritatem ac juriſdictionem exercerent; ita quoque moribus obtinuit, ut Legati ſive Nuntii Apoſtolici Facultates ſuas habere debeant, eaſque Regi ejuſve Parlamento exhibere; ut iis viſis & examinatis expendatur, num nihil in illis contineatur juribus Regis, aut Regni, vel ſubditorum contrarium.

VIII. " Legati de Latere (ait Franciſcus Marcus
» *Deciſ. Delphin. parte 2. deciſ.* 14.) apud Gallos nuſ-
» quam funguntur Legationis officio, niſi in eorum
» ingreſſu inſinuaverint ſuæ poteſtatis litteras ſupremæ
» Curiæ Parlamenti. " Et Renatus Choppinus de P. S.
lib. 2. *tit.* 4. " Sacri Legati poteſtas initium ſumit
» apud Gallos, ex quo primum *Curia codicillos Pon-*
» *tificios approbaverit.*

" Patiuntur Romani Pontifices (inquit Mornacius
» ad *l.* 1. *Cod. De ſummâ Trinit.*) Legatos ſuos quos
» mittunt in Galliam, Lugduni ſemper, atque in hunc
» diem gradum ſiſtere, donec *ſingula Legationis capita*
» *temperentur à Senatu Francico*, qui indicit & can-
» cellat liberè, ſi imminutum in aliquo jus in re pro-
» fana ſeu temporali regium viderit.

IX. Quod de Gallia uno conſenſu Practici teſtantur, & notoria praxis evincit, idem de Hiſpania & Belgio refert tamquam indubitatum & Caroli V. edicto firmatum, Didacus Covarruvias *Pract. qq. c.* 35. §. 4.

" Sicuti apud Hiſpanos, ait, poteſtas Legatorum ſeu
» Nuntiorum Apoſtolicæ Sedis examinatur, ut admo-
» neri poſſint à ſummo Regis prætorio, quibus uti
» conveniat diſpenſationibus & commiſſionibus, ne
» quid fiat in Reipublicæ diſpendium: cum plerum-
» que Nuntii Apoſtolici exteri ſint, nec ſatis nove-
» rint, quæ ſint omninò præcavenda, ne falſis preci-
» bus & ſuggeſtionibus decipiantur: ita & idem fieri
» ſolet apud Gallos teſte Carolo Molin. in Reg. Can-
» cellariæ de infirmis reſignantibus *num.* 139. Ita enim,
» inquit, de Regno Franciæ: in quo nec Legatus qui-
» dem Papæ, ſive lateralis ſive miſſus quidquam au-
» ctoritate Papali exequi poteſt in regno, niſi priùs
» permiſſionem expreſſam à Rege obtinuerit homolo-

XI. Jacobus Thuanus *Libr. 3. Hiſtoriæ ſuæ ad annum* 1547. in unum redegit & per ordinem retulit modificationes, quæ in verificatione, ut aiunt, facultatum ſive Bullarum Legatorum *à Latere* per Curiam Regiam diverſis temporibus appoſitæ fuerunt, quemadmodum ex litteris ipſis verificationum relatis *tom.* 2. *Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ cap.* 23. videri poteſt.

Cum verò ex dictis articulis eluceſcat, quæ ſit moderna circa auctoritatem & facultates Legatorum & Nuntiorum diſciplina & praxis, non inutile fore credidi dictos articulos eo ordine, quo à Thuano recitantur, referre.

Ut Legatus " mandatorum vi nullam juriſdictionem
» in Regis ſubditos, ne ipſis quidem conſentientibus,
» exerceat, nec etiam in eos è Sacro Ordine, qui ju-
» riſdictioni ordinariæ exempti ſunt, & directè ad S. S.
» pertinent; quibus ſi opus ſit, judices in partibus de-
» legatos dare tenebitur, qui de appellationibus eorum
» cognoſcant, & finem liti imponant: natalium re-
» ſtitutionis beneficium ſpuriis non impertiatur, niſi
» ut ad Sacros ordines admitti, & Sacerdotia obti-
» nere poſſint, modò ne eo beneficio privilegiis, im-
» munitatibus ac juribus Sacrorum Collegiorum, quæ
» ſpurios nullo caſu admittunt, derogetur; non au-
» tem beneficium ad id porrigatur, ut ſpurii ad ſuc-
» ceſſiones & Magiſtratus civiles ac hujuſmodi publi-
» ca munia admittantur: nullam Sacerdotiorum unio-
» nem ſanciat; tantùm reſcripto Judices deleget juxta
» Synodi Conſtantienſis ſtatutum: iis qui ob gradus
» prærogativam ad Sacerdotia per nominationem jus
» habent, ſtudiorum curriculi gratiam non faciat: nul-
» lâ penſione Sacerdotia, etiam conſentientibus, qui
» ea obtinent, oneret, niſi commodo eorum, qui ea
» ejerabunt, aut litigii componendi causâ; neque pa-
» tiatur, ut qui ea ejerabunt, penſionis loco omnes
» fructus retineant, concedatve, ut qui ea tenent, bo-
» na ſoli ulla de cauſa aut quovis contractu alienare
» poſſint; etiam ſi ea Sacerdotia nulli regni juriſdictio-
» ni ſubjaceant, & nullo medio ad Sanctitatem ſuam
» pertineant: tantùm eo caſu Judices in regno dele-
» get, qui cauſa cognitâ juxta juris præſcriptum aucto-
» ritatem Decreto interponant: Cœnobia Religioſo-
» rum utriuſvis ſexus, nulli, vita durante, aut ad tem-
» pus, cum titulo attribuere, aut commendare queat,
» citra Regis nominationem, juxta pacta cum Leone
» X. inita; neque Sacerdotiorum vacantium gratiam
» ulli faciat in indulti à P. P. Pariſienſis Senatus aſſeſ-
» ſoribus à Rege nominandis conceſſi præjudicium:
» nullam inter Regis ſubditos juriſdictionem exerceat
» de falſo, uſuris, ſeparatione conjugatorum, quod
» ad petitionem dotis, & bonorum per contractus il-
» licitos ablatorum reſtitutionem; de crimine item
» novæ ſectæ, quæ quietem publicam turbet, cùm de
» facto tantùm queretur, non cognoſcat; quippe cùm
» eorum omnium cognitio ad Regem ejuſque judices
» pertineat;

Digitized by Google

» non exhibitis procurationibus, quarum vi ea Sacer-
» dotia ejerata fuerint. In diplomatibus ſuis clauſula,
» *anteferri*, aut ſimili, in præjudicium juris jam alteri
» quæſiti, non utatur. Cauſas Eccleſiaſticas ad ſe evo-
» care, aut de iis cognoſcere contra caput, *de cauſis*,
» aut rei ſequeſtratione uti non poſſit: de criminibus,
» quæ verè Eccleſiaſtica non ſunt, etiam ſi mixta fue-
» rint, contra purè Laicos non cognoſcat, ſed tantùm
» contra Eccleſiaſticos; neque in criminibus purè Ec-
» cleſiaſticis mulctas pecuniarias Laicis irroget; ei ta-
» men contra Eccleſiaſticos hujuſmodi mulctis uti jus
» ſit, ſecundùm ſanctiones Canonicas, dum ne dero-
» getur Sacris Conciliorum Decretis in Cenſura Cano-
» nica comprehenſis: reſtitutiones in integrum, aut
» contractuum inter Laicos factorum reſciſſiones non
» concedat: de actionibus in rem, etiam ſi contrahen-
» tes Sacris addicti fuerint, aut de contractibus inter
» quaſcumque perſonas Laicas aut Eccleſiaſticas factis,
» qui obligationes in perſonam contineant, ſi à Nota-
» riis Regis publica auctoritate confirmati fuerint, non
» cognoſcat: perſonas Laicas infamia notatas famæ &
» dignitati non reſtituat, ſed tantùm Clericos, quod
» ad Sacros Ordines & Sacerdotales dignitates: non
» permittat iis, qui Sacerdotia ejerando penſiones re-
» tinuerint, eas in alium transferre: Sacerdotia Regni,
» quæ conferre ei, quamdiu in regno erit, jus eſt, cùm
» extra regnum erit, conferendi facultatem non ha-
» beat; & cùm è regno diſcedet, in cujuſdam viri ſpe-
» ctatæ fidei manus acta Legationis ſuæ conſignare te-
» neatur: nihil poſtremò faciat, quod deroget, aut
» præjudicet ſacris Decretis, pactis inter Reges & Pon-
» tifices initis, Conciliis Oecumenicis, juribus, immu-
» nitatibus, Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, Acade-
» miis, & publicis regni ſcholis, idque ſcripto manu
» propria idoneè ſubſignato promittat.

XII. Ulteriùs quia in Legatione electa eſt induſtria perſonæ, ideo in verificatione Facultatum ſeu Bullarum injungitur, ut Legationem ſuam exerceat *per ſe*, *non per alios*. Unde Curia Regia anno 1519. admiſit quidem Legationem Cardinalis Ambroſii, ut tamen ipſe nequeat dare in ſua abſentia, aut alio quocumque prætextu aliquem Vicarium aut ſubſtitutum cum pari auctoritate aut facultate: ſed poſſet committere aut delegare dumtaxat aliquem Regentem Cancellariæ ſuæ, & alios Officiarios pro Legationis ſuæ exercitio. Habentur hæ litteræ verificationis *tomo* 1. Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 23. *num.* 27.

XIII. Legatorum præſertim *à latere* poteſtatem jure communi *Ordinariam* reputari ſupra notatum fuit:

num. 39.

XV. Denique notat Choppinus loco citato: " Gal-
» licis autem finibus abſceſſuro Legato injunctum eſt,
» omnia ſuæ Legationis *acta*, & *commentaria* dimittere
» *penès Curiæ Præſidem* aut *Conſiliarium*, quemcum-
» que ei idcirco *Senatus deſignaſſet*. Quorum omnium
» ſyngrapham teſſeramque aſſertoriam Legatus Regi
» præberet, *Curiæ Regeſtis* poſtea *inſcribendam*, ſicuti
» hæc omnia Senatorio Decreto expreſſa ſunt 17. Ka-
» lend. Januar. anno 1551.

In formula juramenti Cardinalis Mauroceni Legati *à latere*, præſtiti Henrico III. Francorum Regi anno 1576. ibidem *num.* 70. habentur ſequentia: " Juro &
» promitto in verbo Cardinalis per Sacros Ordines
» meos manibus ad pectus poſitis Chriſtianiſſimo Re-
» gi, me Legati munere non functurum, nec Facul-
» tatibus mihi à S. Sede conceſſis uſurum, niſi quam-
» diu in Regno ero, & ſuæ Majeſtati Chriſtianiſſimæ
» placuerit, adeò ut certior factus de illius voluntate,
» illi convenienter Legati nomen, & jus continuò ſim
» depoſiturus: ſimulque omnium quæ gerentur à me,
» Legatione finita, codicillos relicturum in manibus
» ejus quem voluerit ſua Chriſtianiſſima Majeſtas: item
» leges & ſtatuta & conſuetudines Regni ſervaturum,
» nec ullo modo auctoritati & juriſdictioni Regiæ, ju-
» ribus, Libertatibus, & Privilegiis Eccleſiæ Gallicæ
» & Univerſitatum derogaturum.

XVI. Prædicti articuli modificationum & reliqua uſum Regni Galliæ exponentia ſi attendantur, & conferantur cum moderna Belgii noſtri praxi, apparebit, in multis mores Belgicos hac in parte Gallorum moribus conſentire.

Et quidem Philippus II. Hiſpaniarum Rex in litteris *Placeti* ſuper Legatione Caroli Caraffæ in has Provincias, datis Bruxellis 18. Decembris 1557. poſtquam declaravit, " quòd dictus Caraffa ſibi expoſuiſſet, ſe
» nolle in hiſce Provinciis uti Facultatibus ſeu Bullis
» ſuæ Legationis ſine notitia & conſenſu Regis, quem
» poſtulari fecit, dicit: ſe conſenſiſſe, atque per præ-
» ſentes conſentire, ut Legatus ſuis *Facultatibus* &
» *Bullis* utatur; ita tamen, quòd non poterit præju-
» dicare Indultis aut Privilegiis Regiis nominandi ad
» Monaſteria, Dignitates ac Beneficia in his Provin-
» ciis; neque etiam ordinationibus aut edictis publicis
» harum Provinciarum: quod non derogabit Juri Pa-
» tronatus Laicorum; neque ulli fundationi quovis
» prætextu; quod non utetur præventione in præjudi-
» cium Ordinariorum Collatorum Beneficiorum; non
» poterit quoque diſpenſare ſuper retentione duorum
» Benefi-

vativè ad Sedem Apoſtolicam ſpectant; prout ſcilicet Sedes Apoſtolica eas per Legationis Bullas ſeu Facultates ipſis Legatis ſeu Nuntiis cenſuerit communicandas.

Tertiò, ipſi Nuntii etiamnum hodie vice Pontificis in Provinciis pro fidei integritate & conſervatione, nec non Canonum cuſtodia excubare debent; atque apud Reges & Principes tamquam Miniſtri Pontificii negotia Pontificis procurare. Solent quoque Pontifices per Nuntios tamquam ſuos Miniſtros apud Principes & Reges in Provinciis agere: omniaque per manus ipſorum tranſire ſolent. Ipſi quoque omnia majoris momenti Romano Pontifici atque Curiæ Romanæ referunt; quæque agenda ſint à Pontifice exſpectant, atque de ſingulis Pontificem ac Curiam Romanam informant. Quare à vero aberrare non videntur, qui hodiernos Nuntios Apoſtolicos, priſtinis Apocriſiariis & Reſponſalibus (de quibus capite præcedenti) comparari poſſe credunt.

XVIII. Indubitatum quoque eſt, non exiguam

» ſed corda reficiant, & crimina corrigant: famæ provideant ſuæ, nec invideant alienæ. Qui orandi ſtudium gerant, & uſum habeant, ac de omni re orationi plus fidant, quàm ſuæ induſtriæ vel labori. Quorum ingreſſus pacificus, non moleſtus exitus ſit. Quorum ſermo ædificatio, quorum vita juſtitia, quorum præſentia grata, quorum memoria in benedictione. Qui ſe amabiles præbeant non verbo, ſed opere: reverendos exhibeant, ſed actu, non faſtu. Qui humiles cum humilibus, & cum innocentibus innocentes, duros durè redarguant, malignantes coërceant, reddant retributionem ſuperbis. Qui non de dote viduæ, & patrimonio crucifixi ſe vel ſuos ditare feſtinent, gratis dantes quod gratis acceperunt, gratis facientes judicium injuriam patientibus, vindictam in nationibus, increpationes in populis. Qui de tuo denique ſpiritu illorum inſtar ſeptuaginta Moyſi accepiſſe cernantur, per quem ſive abſentes, ſive præſentes contendant, placere tibi, placere Deo.

TITULUS XXII.

De Congregationibus Cardinalium.

CAPUT I.

De Origine, & Dignitate, & Officio Cardinalium.

1. *Qui dicti olim fuerint, Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi* Cardinales?
2. *Unde olim dicerentur* Cardinales?
3. *Quomodo Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi* Cardinales *diſtinguerentur à* non Cardinalibus?
4. *Epiſcopum proprium Eccleſiæ S. Gregorius vocat* Cardinalem.
5. *Eodem ſenſu dicis Presbyterum* Cardinalem.
6. *Diaconum* Cardinalem *eodem ſenſu accepit.*
7. *Olim non tantùm in Eccleſia Romana, ſed etiam in aliis erant Presbyteri & Diaconi* Cardinales.
8. *Etiam ſeculo XI. Presbyteri Eccleſiarum Parochialium dicti ſunt* Cardinales.
9. *Quæ primitus fuerint* Diaconiæ *in Urbe Roma?*
10. *Quomodo paulatim tranſierint in titulos* Cardinalium?
11. *Quatuordecim primùm fuêre Diaconorum Cardinalium tituli, quibus quatuor alii additi.*
12. *Primus Leo X. octodecim titulis Diaconorum* Cardinalium *novum addidit.*
13. *Olim fuêre 28. tituli Presbyterorum* Cardinalium; *& quamdiu numerus ille manſerit immutatus?*
14. *Epiſcopi* Cardinales *Romæ multis ſeculis ignoti fuêre; & quomodo initium habuerint?*
15. *Quomodo numerus* Cardinalium *ſubinde diminutus, & ſubinde nimium auctus fuerit?*
16. *Synodus Baſilienſis limitavit ad viginti quatuor.*
17. *Sixtus IV. numerum primus valde ampliavit.*
18. *Hodie ad ſeptuaginta redactus.*
19. *Antiquitùs Cardinales Eccleſiæ Romanæ erant ipſi Clerus illius Eccleſiæ; quem* Presbyterium *dicebant.*
20. *Presbyteri aut Diaconi Cardinales olim ſupra reliquum Clerum non eminebant.*
21. *Multis ſeculis Epiſcopi prælati fuêre* Cardinalibus.
22. *Dignitas Cardinalitia cum dignitate Romani Pontificis ſenſim crevit.*
23. *Circa ſeculum XII. cœperunt* Cardinales Epiſcopi.
24. *Pileus rubeus aliaque inſignia Cardinalibus data.*
25. *Quando Cardinales dicti ſint* Eminentiſſimi?
26. *Cardinales nullo alio titulo quàm* Cardinalitio *uti poſſunt.*
27. *Cardinalitia dignitas omnem aliam ſuo ſplendore abſorbere videtur.*
28. *Cardinales nonnumquam Epiſcopos indignè tractarunt.*

29. *Bar-*

Digitized by Google

Eccleſiæ Epiſcopus.

Similiter Presbyter, aut Diaconus *Cardinalis* vocatus eſt, qui alicui Eccleſiæ aut loco pio tamquam *ordinarius*, & *proprius* Presbyter, aut Diaconus erat intitulatus, ſive *incardinatus*.

II. Hujuſmodi Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi vocabantur *Cardinales*: quia, ficut *cardo* fixus eſt, & immobilis; ac circa illum valvæ volvuntur; ita quoque circa illos Epiſcopos, Presbyteros ac Diaconos; tamquam *fixos* & proprios Eccleſiarum *cardines*, populus eorum curæ commiſſus in Eccleſiaſtico regimine, & animarum cura quodammodo volveretur.

III. Verbo, Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi *Cardinales* in hoc unicè ab aliis *non Cardinalibus* differebant, quod illi tamquam *proprii* & quaſi *fixi* ac *immobiles* Miniſtri, Eccleſiis ſuis eſſent intitulati: hi verò tamquam *adventitii* & *ſubſidiarii* alicui Eccleſiæ eſſent aſſignati; atque ita juxta veterem *Cardinalium* nomenclaturam hodierni Parochi verè dicerentur Presbyteri *Cardinales*; Vice-Paſtores verò *non Cardinales*.

Hoc ſenſu Gelaſius I. in litteris ad Cœleſtinum Epiſcopum apud Gratianum *Diſt*. 24. *Can*. 3. Pontificem *Cardinalem* opponit Pontifici ſeu Epiſcopo *Viſitatori*; qui ſcilicet dumtaxat ad tempus alicui Eccleſiæ tamquam *Viſitator* invigilat.

Meminit quoque hujuſmodi Epiſcoporum, Presbyterorum ac Diaconorum *Cardinalium* non ſemel Sanctus Gregorius.

IV. Et quidem, cùm Iſauriæ Epiſcopus, ob imminentes hoſtes refugium habuiſſet in inſulam Corcyram, atque ad Eccleſiam quamdam iſtius inſulæ ſe cum ſua plebe recepiſſet; velletque in illa non tantùm corpus Sancti Donati, quod ſecum attulerat, collocare & conſecrare; ſed inſuper *Pontificalia* exercere, atque ea de cauſa lis inter Epiſcopum Iſauriæ & Epiſcopum hujus inſulæ orta eſſet, reſcribit huic Sanctus Gregorius *lib*. 12. *Ep*. 2. Sacerdotes vel Clerum Iſauriæ civitatis ab illa Eccleſia non eſſe repellendos, " ſic tamen, inquit, ut Dilectioni tuæ in cujus Parochia » (id eſt Diœceſi) caſtrum ipſum eſt poſitum, emiſſa » procuretur cautione munitio, per quam promittat » Epiſcopus Iſauriæ, *nullam* ſibi in eo *poteſtatem*, nul» lum privilegium fore, nullam *juriſdictionem*, nul» lam tamquam *Cardinalis* Epiſcopus ulteriùs *auctoritatem* defendere: ſed poſt pacem Deo propitio red» ditam ablato venerabili Sancti Donati, ſi maluerint, » corpore, ad propria ſe modis omnibus reverſuros.

Hic Gregorium per Epiſcopum *Cardinalem* intelligere *proprium*, *fixum* & *ordinarium* Epiſcopum, perquàm manifeſtum eſt: quapropter Vir Eruditus Petrus mes in ſuo Caſtro ſuoque ſumptu conſtruere & dotare volebat, vult, Presbyterum ibi conſtitui *Cardinalem*. *Lib*. 10. *indict*. 5. *Epiſt*. 12.

Ratio verò cur hic Presbyterum *Cardinalem* conſtitui præcipiat, & alibi inhibeat, hæc eſt; quod Oratoria, de quibus in prioribus Epiſtolis, ſolummodo conſtruerentur & dedicarentur ad alicujus privatam devotionem; nequaquam verò ad publicas ſynaxes, ſeu publicos populi conventus. Quare & abſque publicis Miſſis conſecrari debebant. Per Miſſas *publicas* enim intelligit Gregorius juxta phraſim illius temporis, Miſſas ad quas unà cum ſuo Paſtore *plebs* convenire debebat.

Oratorium autem de quo in poſtrema citata Epiſtola, non pro privata Comitis devotione deſtinabatur, ſed inſuper, ut ad illud populus convenire poſſet. Sic enim ſcribit Gregorius: " Presbyterum quoque te » illic conſtituere volumus *Cardinalem*, ut quoties præ» fatus Conditor fieri ſibi Miſſas fortaſſe voluerit, *vel* » *Fidelium concurſus exegerit*, nihil ſit, quod ad Miſ» ſarum ſacra exhibenda ſolemnia valeat impedire.

In hoc ergo Presbyterum *Cardinalem*, id eſt, *proprium* & *fixum*, quem hodie *Curatum* ſive *Plebanum* diceremus, conſtitui vult pro populi ibidem convenientis directione; at in illis Presbyterum non *Cardinalem*: ſive, uti hodie diceremus, *Capellanum*, ſive Presbyterum non fixum; ab Epiſcopo tamen poſtulandum, ſi Fundator Oratorii ibi Miſſas celebrari velit; uti expreſsè monet S. Gregorius.

VI. De Gratiano Diacono ad Metropolitanum Epiſcopum ita ſcribit idem Pontifex *lib*. 5. *indict*. 14. *Epiſt*. 11. & refertur à Gratiano *Diſt*. 71. *Can*. 5. " Fraternitatem tuam à nobis petiiſſe recolimus, Eccleſiæ » Benafranæ Diaconum tuæ concederemus Eccleſiæ » *Cardinandum*. Et quoniam nec Epiſcopum, cui ob» ſecundare, nec *propriam* habet Eccleſiam, hoſte ſci» licet prohibente, quo ſuum debeat miniſterium ex» hibere; petitionem tuam non prævidimus differen» dam. Idcirco ſcriptis tibi præſentibus eum neceſſa» riò duximus concedendum, habituro licentiam Dia» conum illum, noſtra interveniente auctoritate, Ec» cleſiæ tuæ, Deo propitio, conſtituere *Cardinalem*.

Itaque ætate S. Gregorii, Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi *Cardinales* propriè erant, Epiſcopi, Presbyteri ac Diaconi qui Eccleſiis erant intitulati ſeu *incardinati*, tamquam *fixi* ac *proprii* illarum Eccleſiarum Paſtores & Miniſtri.

VII. Hinc non tantùm in Eccleſia Romana, ſed in omnibus paſſim Eccleſiis erant Presbyteri ac Diaconi *Cardinales*, præter *Cardinalem*, hoc eſt, *proprium* Epiſcopum. Et quidem uſque ad ſeculum undecimum,

Curiones

dictos, Sacerdotes *Cardinales*.

Itaque *Cardinales* Eccleſiæ Romanæ, quemadmodum aliarum Eccleſiarum, erant Presbyteri & Diaconi qui Eccleſiis & titulis Presbyterorum aut Diaconorum erant intitulati ſeu *incardinati*, tamquam *fixi* ac *proprii* Miniſtri.

IX. Porrò Diaconiæ erant loca, in quibus per Diaconos Regionarios pauperes viduæ, pupilli, ſenes cujuſque Regionis alebantur; habebantque hæc loca, quæ quaſi publicæ domus hoſpitales erant, Oratoria ſeu ſacella adjuncta. Qui igitur hiſce locis tamquam *proprius* Diaconus ad miniſtrandum dictis perſonis, & loca illa regenda præficiebatur, Diaconus *Cardinalis* appellabatur, erantque hujuſmodi *Diaconiæ* ſive domus hoſpitales in ſingulis Urbis Regionibus; atque ideo *Diaconi* illi etiam dicti fuère *Regionarii*.

X. At uſu harum Hoſpitalium domorum paulatim exoleſcente, ipſiſque ædibus dirutis, ſolis ſacellis ac oratoriis nomen *Diaconiæ* adhæſit, à quibus tandem *Diaconi Cardinales Urbis Romæ* dicti fuère.

Porrò hæ Diaconiæ per quatuordecim Regiones Urbis diſtributæ erant; atque hinc primitùs Diaconi hiſce præfecti, dicti ſunt *Cardinales* primæ, ſecundæ, &c. Regionis; ſcilicet à Regione in qua titulus ipſius ſitus erat. At ſucceſſu temporis antiquata hac appellatione, dici cœperunt, ad exemplum Cardinalium Presbyterorum, Diaconus Cardinalis hujus vel illius Diaconiæ v. g. *S. Theodori, S. Adriani*, &c. nimirum à titulo Diaconiæ.

XI. His quatuordecim Diaconiis, ſive titulis *Cardinalium* Diaconorum additi jam pridem fuerunt (ait Onuphrius Panvinius in libro *De Epiſcopatibus, Titulis & Diaconiis Cardinalium pag.* 25.) " quatuor alii » Diaconi Cardinales, quorum munus tantum erat, » Lateranenſi Baſilicæ, vel Pontifici Romano, ibidem » celebranti miniſtrare, quos & Altaris Lateranenſis » miniſtros appellatos fuiſſe legi, ſicque XVIII. nu» merus expletus.

XII. Hæc Onuphrius, qui ibidem *pag.* 27. enumeratis hiſce octodecim Diaconiis ſive Titulis Cardinalium addit: " Porrò autem has Diaconias ſemper fuiſſe » legi, & numquam vel additis novis, vel antiquis ſu» blatis mutatas uſque ad Leonis X. Pontificatum, qui » primus omnium Romanorum Pontificum, Diaconiam » unam novam adjunxit, quæ fuit Diaconia *S. Onu» phrii in Vaticano*, quam Joanni Cardinali Lotharingo » à ſe creato tradidit.

XIII. Titulos *Cardinalium Presbyterorum* viginti octo qui ante milleſimum & centeſimum abhinc annum extiterunt, *pag.* 8. enumerat Onuphrius; quorum aliquos circa tempora Gregorii I. mutatos fuiſſe monet; ita tamen ut numerus viginti octo Presbyterorum Cardinalium integer permanſerit, ut habetur ex Pandulpho Piſano in vita Gregorii II. uſque ad Honorii Papæ II. tempora, annumque Chriſti 1125. quo

» huic Eccleſiæ & Romani Pontificis miniſterio adſcri» pti eſſent, appellari cœperunt.

XV. Hi ſeptem Cardinales Epiſcopi ſi jungantur cum 28. Cardinalibus Presbyteris, & 18. Diaconis, conficiunt 53. Cardinales; qui numerus tamen circa tempora Honorii II. id eſt, circa initium ſeculi XII. minui cœpit; & ad incertum numerum ſenſim delabi. Imò teſte Onuphrio *pag.* 18. ad eam paucitatem redacti ſunt, ut non eſſent niſi ſeptem Cardinales viventes, videlicet tres Presbyteri & quatuor Diaconi, quando creatus fuit Nicolaus III. anno 1277. qui ibidem notat, poſt tempora Nicolai III. rurſus cœpiſſe augeri numerum Cardinalium; qui ut nec graves Eccleſiæ eſſent, nec ſuperfluâ numeroſitate vileſcerent, quod numerum 24. excedere non poſſent, in Concilio Baſil. cautum eſt.

XVI. " Primus Papa Xyſtus IV. nullâ habitâ ra» tione Decreti Concilii Baſilienſis, ſupra omnes Præ» deceſſores ſuos (ſi Onuphrio *pag.* 18. credimus) » Cardinalium numerum maximè ampliavit; cujus » exemplum optimè ſecutus eſt Alexander Papa VI. » Nullus tamen horum Pontificum antiquum 53. nu» merum exceſſit, ut eſſent videlicet plures quàm 53. » quum nec eum numerum attigerint; ſed omnium » Romanorum Pontificum primus fuit Leo X. qui an» tiqui ſtatuti ratione non habitâ, in magna illa 31. » Cardinalium creatione, veterem & antiquum atque » à nullo umquam Romanorum Pontificum exceſſum » numerumque longe ſuperarit. Nam ſub Leone X. » plus minus 65. Cardinales ſimul viventes fuerunt, » quod numquam aliàs contigerat poſt fundatam Ro» manam Eccleſiam. Ejus exemplum ſecuti ſunt Pau» lus III. & qui nunc vivit Paulus IV. Prior enim » ad 63. numerum Cardinales auxit, ſequens ad 70. » quem quoque numerum numquam fuiſſe ſatis con» ſtat. " Hæc ille.

XVII. Hunc numerum tamquam reſpondentem ſeptuaginta viris, quos de Senioribus in ſuum adjutorium ex mandato Domini aſſumpſit Moyſes, & ſeptuaginta Diſcipulis, quos binos ante faciem miſit Chriſtus, retinendum decrevit Xyſtus V. in ſua Conſtitutione quæ incipit, *Poſtquam Verum ille*, decernens " ut » impoſterum connumeratis omnibus cujuſcumque or» dinis Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis *Cardinali» bus*, qui nunc ſunt, quique in futurum creabuntur, » cuncti ſimul numerum *ſeptuaginta* nullo umquam » tempore excedant, ac talis numerus quovis prætex» tu, occaſione vel causâ etiam urgentiſſimâ minimè » augeatur. " Declarans inſuper electionem ac nominationem alicujus ultra dictum numerum *nullam, irritam* ac *inanem*.

Hic eſt ergo modernus Cardinalium numerus; quorum titulos, & à quibus Pontificibus novi erecti fuerint, in citato libro enumerat Onuphrius; hoc unà monens, hodie dumtaxat eſſe ſex Epiſcopos Cardinales;

Digitized by Google

» res Epiſcopi Romam. Quod plane perſpicuum ſit » ex verbis illis Epiſtolæ 55. ad Cornelium : *florentiſſi-* » *mo illic Clero tecum præſidenti.* Erant tamen illis » Epiſcopi tum temporis ſuperiores. " Hæc Pamelius.

XX. Cum ergo *Cardinales* Romanæ Eccleſiæ non eſſent niſi Presbyteri ac Diaconi ſuis reſpectivè Eccleſiis aut Titulis *incardinati* ; ipſum Clerum Eccleſiæ Romanæ eo modo conſtituentes, quo aliarum particularium Eccleſiarum Presbyteri ac Diaconi ſuæ reſpectivè Eccleſiæ Clerum conficiebant, nullâ quoque ſupra reliquos prærogativâ in illa qualitate eminebant ; quemadmodum ſex aut ſeptem illi Epiſcopi Romæ adjacentes, etiam poſtquam Romanæ Eccleſiæ Cardinales creati fuêre, ob eam cauſam (uti monet Onuphrius *pag.* 30.) " neque Patriarchis, neque Metro- » politanis vel Archiepiſcopis, neque etiam Epiſcopis » aliarum Civitatum, licet Cardinales non eſſent, an- » te ſe tamen conſecratis, digniores erant, nec etiam » eos præcedebant : ſed eorum præcedentia erat ratio- » ne temporis, quo Epiſcopi creati fuerant : etenim » Epiſcopus *Cardinalis* Oſtienſis, ſi poſt Epiſcopum » Veronenſem, qui non erat Cardinalis, vel poſt » alium quemque creatus fuiſſet, ſuperiorem eo lo- » cum, neque in conſeſſu neque in procedendo habe- » bat, eos tantum Epiſcopos præcedebat, qui poſt eum » creati fuerant : quæ omnia idcirco dico, *quod nihil* » *dignitatis* aut *præeminentiæ illis dabat antiquitùs, eſſe* » *Cardinales.* " Hæc ille, unà obſervans, quod uſque ad tempora Gregorii VII. & Urbani II. id religioſè obſervatum fuerit.

XXI. Et ſi Zerolæ in praxi Epiſcopali, verbo *Epiſcopus*, aliiſque Canoniſtis credimus, Epiſcopi uſque ad Clementem V. & Joannem XXII. erant in dignitate ſupra Cardinales ; quin imo, uti poſt alios Canoniſtas aſſerit Barboſa *Lib.* 1. *juris Eccleſ. cap.* 3. *n.* 17. " uſque ad tempora Bonifacii VIII. nullus erat » Epiſcopus, qui vellet fieri *Presbyter Cardinalis*, quia » putabant non licere deſcendere *à majore* dignitate » *ad minorem.*

Et Ludovicus Gomeſius in proœmio ad Regulas Cancellariæ: " Epiſcopi uſque ad tempora Clementis » V. & Joannis XXII. in Eccleſia Dei, ita in excelſo » honoris & exiſtimationis faſtigio poſiti fuerunt, ut » dignitate deprimi ac gradu minui arbitrarentur, ſi » ex Epiſcopis ad Cardinalatûs officium aſſumerentur.

XXII. Quo verò tempore creſcere cœperit Cardinalium Romanæ Eccleſiæ dignitas, nequit præcisè determinari ; illud ſat conſtat, ſenſim atque gradatim ad eam, in quo modo conſpiciuntur, eminentiam perveniſſe.

» 1244. " ex relatis Canoniſtis refert Barboſa loco citato *n.* 8. additque. " Quod poſtea vel per conſuetu- » dinem, aut expreſſam conceſſionem *omnibus* Cardi- » nalibus datum eſt.

Paulus II. " publico Decreto mandavit, propoſitâ » pœnâ (teſte Ciaconio in ejus vita) ne quiſquam » *birretam coccineam* præter Cardinales ferret. Quibus » etiam primo Pontificatus ſui anno, *pannum* ejuſdem » coloris dono dedit, quo equos & mulas ſternerent, » dum equitarent.

Hæc Cardinalitia inſignia cùm tantùm Cardinalibus è Clero ſeculari aſſumptis, eſſent data, Gregorius XIV. etiam *Regularibus rubrum pileum* conceſſit, & aliquibus tunc præſentibus propriâ manu impoſuit ; uti videre eſt in ejus Conſtitutione quæ incipit : *Sanctiſſimus*, eſtque nona inter ejus Conſtitutiones in Bullario Romano.

XXV. Poſthæc ſub Urbano VIII. decretum fuit, ut jam non *Illuſtriſſimi* vocarentur, prout hactenus, ſed *Eminentiſſimi*, huncque titulum non eſſe communicandum niſi ſolis Electoribus Eccleſiaſticis Imperii, & vetitum Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis aliiſque Prælatis, ſub pœna anathematis titulum illum aſſumere.

XXVI. Denique Innocentius X. anno 1645. confirmavit Decretum Congregationis Sacrorum Rituum, quo præcipitur omnibus Cardinalibus, etiam quacumque natalium ſeu præcellentium aliarum dignitatum prærogativâ inſignitis, ut *ſolo nomine Cardinalis* contenti, non aliis titulis nuncupentur, nec uti inter eos poſſint, quàm *Eminentiſſimi ac Reverendiſſimi* ; nec non *Eminentia Reverendiſſima.* Inſuper jubentur omnes Cardinales è propriis ſigillis & ſignis quibuſcumque vulgò *armis* nuncupatis, amovere " coronas, ſigna, » ac omnes notas ſeculares, præter eas, quibus intra » ſcutum armorum, eorum familiæ tamquam de eſ- » ſentia, & integritate eorumdem armorum utuntur, » & ut impoſterum ab illorum uſu abſtineant, *ſolo* » *pileo, de pretioſo Chriſti ſanguine rubente inſigniti,* » ac decorati ; ac ulteriùs ſanctiſſimus Dominus noſter » inhibuit ſub excommunicationis latæ ſententiæ, ac » aliis arbitrii ſui pœnis, ſculptoribus, pictoribus, ac » aliis quibuſcumque, ne prædictas notas ſeculares in » ſigillis, & armis, aliiſque inſignibus Sanctæ Roma- » næ Eccleſiæ Cardinalium ſculpere, ac pingere, aut » ſculpi vel pingi mandare audeant.

XXVII. Hæc non obſcurè innuunt, Cardinalitiam dignitatem tunc tanti faſtigii reputatam, ut reliquæ dignitates ſeu ſeculares, ſeu Eccleſiaſticæ illius ſplendore tamquam ad majus lumen, offuſcari videntur

Digitized by Google

que munia uti non vererentur ; quemadmodum refert & reprobat Leo X. in Bulla reformationis Curiæ edita in Concilio Lateranenſi *Seſſ.* 9. ſtatuitque : " Eos, quos » vel nunc habent, vel impoſterum ſunt habituri, *honorificè, ut fratres*, ac juxta eorum ſtatûs condecen» tiam tractent.

XXIX. In hanc quoque Epiſcopalis auctoritatis dejectionem & vilipendium, vehementius in ipſo Concilio Tridentino invectus ſcribitur nominatiſſimus ille Bracarenſium Archiepiſcopus Bartholomæus *De Martyribus*; qui dum durante Concilio unà cum Cardinale Letharingiæ Romam iviſſet; atque ibidem intelligeret, invaluiſſe conſuetudinem, ut in Congregatione aut Conventu coram Pontifice, Cardinales ſederent *tectis* capitibus; Epiſcopi verò & Archiepiſcopi eſſent *erecti detectis* capitibus, tantâ vehementiâ, totque argumentis indignitatem illius conſuetudinis Pontifici expoſuit, ut præter omnium exſpectationem, Pontifex reſolverit, hunc morem tamquam abuſum, Epiſcopali characteri nimiùm derogantem abrogare; uti & reipsâ abrogavit, mandans in Congregatione eodem die habitâ, ut Epiſcopi æquè ac ipſi Cardinales ſederent *tectis* capitibus. Hiſtoriam ac totum ejus coram Pontifice diſcurſum refert ſcriptor Gallicus ipſius vitæ *lib.* 2. *cap.* 22.

XXX. Si officium Cardinalium expendamus; atque hodiernum cum priſtino conferamus, etiam hîc mutationem non modicam interveniſſe videbimus.

Cùm enim priſtini Romanæ Eccleſiæ Cardinales, eſſent Presbyteri ac Diaconi, ſuis reſpectivè Eccleſiis & titulis tamquam *Ordinarii* atque *fixi* miniſtri adſcripti, etiam *præcipuum* officium eorum erat, illarum Eccleſiarum vel titulorum curam gerere; muniaque Presbyteri ſeu Parochi, aut Diaconi obire, iiſque ſe totos impendere : quamvis & ipſi tunc etiam Presbyterium conſtituerent, cujus conſilio & operâ Romanus Epiſcopus uteretur, uti ſuprà notavimus.

XXXI. At ſi diſciplinam à ſex circiter ſeculis ſtabilitam expendamus, videbimus, præcipuum Cardinalium Romanæ Eccleſiæ officium eſſe, Romano Pontifici in negotiis gerendis conſilio & operâ aſſiſtere, atque ex hoc capite Cardinalium eminentiam atque dignitatem præcipuè, ne dicam unicè, fuiſſe deſumptam & conſideratam.

Et quidem Leo IX. ſcribens ad Michaëlem Patriarcham Conſtantinopolitanum, cùm dixiſſet, quòd ſicut cardine totum regitur oſtium, ita in Petro & ejus Succeſſoribus totius Eccleſiæ diſponatur emolumentum, mox ut conſequens infert : " Unde & Clerici ejus *Car» dinales* dicuntur; *Cardini* utique illi, quo cætera mo» ventur; *vicinius* adhærentes.

Itaque jam non ab intitulatione aut incardinatione alicujus Eccleſiæ, *Cardinales* vocantur; ſed à majori adhærentia Pontifici Romano. Hinc & ſub idem tempus *laterales* Pontificis dici cœperunt.

habeant; atque ideo tot quoque eximias dotes in Cardinalibus, tametſi dumtaxat *Diaconis*, poſteriora Concilia & Pontifices deſideraverint; quemadmodùm in Concilio Baſilienſi *Seſſ.* 23. & Tridentino *Seſſ.* 24. *cap.* 1. *De reformat.* Ubi " ea omnia & ſingula, quæ de » Epiſcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina » & cæteris qualitatibus aliàs in eadem Synodo conſti» tuta ſunt, eadem etiam in creatione ſanctæ Romanæ » Eccleſiæ *Cardinalium*, etiamſi *Diaconi* ſint, exigen» da, quos Sanctiſſimus Romanus Pontifex ex omni» bus Chriſtianitatis nationibus, quantum commodè » fieri poterit, prout idoneos repererit, aſſumet.

XXXIV. Porrò hoc Cardinalium munus in dirigendis negotiis maximè hodie elucet ex Congregationibus Cardinalitiis, quæ quidem antiquitùs ignotæ, ſed hodie admodum frequentes ſunt.

Hæ Congregationes ſunt quidam Cœtus ſive Collegia quodammodò Cardinalium per Pontifices inſtituta ad certa aliqua negotia dirigenda, diſcutienda, quin & terminanda; atque de illis etiam judicium ferendum ſpeciem aliquam tribunalis referentia : ideoque & ſuos Officiales & inferiores Miniſtros ſingulæ habere ſolent.

XXXV. Harum Congregationum quædam ſunt jam pridem à Pontificibus erectæ, atque ſtabilem ſtatum habentes; dicunturque *Ordinariæ* : aliæ verò *Extraordinariæ*, quæ ſcilicet extra ordinem per Pontificem particulariter pro aliquibus negotiis ordinari ſolent; ceſſantque negotiis illis abſolutis.

Inter Congregationes autem ordinarias & ſtabiles, quædam ſunt quæ explent ea omnia, quæ Pontificem non ut Caput Eccleſiæ univerſalis, aut regimen Eccleſiæ univerſalis ſpectant; ſed quæ Pontifici tamquam Epiſcopo particulari Urbis ejuſque diſtrictûs incumbunt : qualis v. g. eſt Congregatio *Viſitationis Apoſtolicæ*, uti oſtendit Cardinalis De Luca in relatione Romanæ Curiæ *Diſcurſu* 24.

Aliæ ſunt, quæ concernunt regimen temporale Statûs Eccleſiaſtici; quales ſunt Congregatio *ſuper conſultatione negotiorum Status Eccleſiaſtici*, quæ vulgò *Conſulta* dicitur : item Congregatio *boni regiminis*, aliæque, de quibus Cardinalis De Luca in citata relatione *Diſcurſu* 25. 26. & 27.

Aliæ denique Congregationes, illæque præcipuæ ſunt, quæ verſantur circa regimen univerſalis Eccleſiæ; ſive quæ dirigunt atque expediunt ea negotia, quæ ad Pontificem & Curiam Romanam ex omnibus Provinciis undique deferuntur.

Cumque hîc in Belgio videamus multa Decreta ac Reſolutiones ſub nomine harum Congregationum, & ſignanter Congregationum *Inquiſitionis* ſive *S. Officii*, *Indicis*, *Interpretum Concilii Tridentini*, *Sacrorum Rituum*, & *ſuper negotiis Epiſcoporum & Regularium* circumferri, atque interdum etiam publicari, non inutile judicavi, ſi harum Congregationum notitia haberetur;

Digitized by Google

dralium Conſiſtorialiter *ſit.*

12. *Etiam aliquibus Abbatiis Conſiſtorialiter providetur.*
13. *Alia negotia* Conſiſtorialia *enumerantur.*
14. *Congregatio vulgò* Conſiſtorialis *inſtituta eſt tanquam* Conſiſtorii *conſultrix.*

I. CONſiſtorium generaliter accipiendo, eſt quivis locus ubi *conſiſtitur.* Ita jam pridem Tertullianus de Reſurrectione mortuorum *cap.* 10. terram in qua homines conſiſtimus, *conſiſtorium* dixit. Interdum verò in ſtrictiori appellatione *Conſiſtorium* Veteres dixêre, locum in quo Princeps de rebus publicis conſultat ac deliberat cum ſuis Conſiſtorianis, uti multis probat Gothofredus in notis ad *l.* 3. *Cod. De officio omnium judicum lib.* 1. *tit.* 10.

II. Hinc poſtmodùm invaluit, ut Cardinalium conſeſſus coram Pontifice in ejus palatio per modum Senatûs, dictus ſit *Conſiſtorium*: atque in ea appellatione hodie ſumitur, dum de *Conſiſtorio* Papæ, atque de Beneficiis ac negotiis *Conſiſtorialibus* ſermo incidit.

III. Duplex autem hodie eſt *Conſiſtorium.* Aliud ſcilicet *extraordinarium*, magiſque ſolemne; cui præter Cardinales interſunt alii quoque Prælati, Miniſtri ac Principum Oratores, & Magiſtratus, qui Papæ præſidenti aſſiſtant; quod & *publicum* dicitur.

Alia ſpecies *Conſiſtorii* eſt, quod *ordinarium* vocatur, fitque in forma minus ſolemni cum ſolo interventu Cardinalium, pro negotiis pertractandis; ſoletque *ſecretum* dici.

IV. Tertiò, in hebdomada Conſiſtorium ſolemne haberi tempore Innocentii III. ſolitum fuiſſe probant ejuſdem Pontificis acta, quæ *pag.* 18. ex editione Boſqueti hæc habent: " Ter in hebdomada *ſolemne Conſiſtorium*, quod in *conſuetudinem* jam devenerat, *publicè* celebrat, in quo auditis querimoniis ſingulorum, minores cauſas examinabat per ſe tam ſubtiliter & prudenter, ut omnes ſuper ipſius ſubtilitate & prudentia mirarentur.

V. Hodie verò illud rariùs habetur ad Papæ beneplacitum, prout negotiorum urgentia (inquit Cardinalis De Luca *in relatione Curiæ Romanæ Diſcurſu* 5. *n.* 6.) exigit. Pro frequentiore tamen praxi, bis in menſe; atque ordinaria dies eſt feriæ ſecundæ de mane; quamvis aliquando aliâ etiam die habeatur; quia hoc à Pontificis dependet arbitrio.

VI. Reſolutâ ergo à Pontifice Conſiſtorii in certum diem, horam & locum indictione, & Cardinalibus in Curia præſentibus die præcedente inſinuatâ, " ſinguli Cardinales cum ſolemni comitatu & obſequio ad il-

» modi deciſionibus aliqua pars Canonum regiſtratorum in quinque libris Decretalium, eſt deſumpta.

IX. Negotia verò, quæ hodie in Conſiſtorio explicantur, teſte De Luca, forenſem, & contentioſam formam amplius non habent: Sed ſolum *gratioſam*, vel *politicam*, ut Principis ſupremum Senatum decet.

X. Inter negotia *Conſiſtorialia* hodierna, primaria eſt novorum Cardinalium creatio; atque juxta ſtylum conſuetum (ait De Luca loco citato *n.* 9.) " Papa, vel in Conſiſtorii initio, aut frequentius in fine, dicit Cardinalibus, quod habent Fratres, atque nominando illos quos in Collegium cooptare vult, eos interrogat, quid ipſis videatur; eiſque approbantibus vel laudantibus fit Decretum promotionis, quæ illicò publicatur extra Conſiſtorium per Curiam; quandoque tamen non exprimendo numerum eorum, qui promoveantur, aliquorum nomina publicare non ſolet, ſed ea, ut dicitur, *reſervat in pectore.* Et quamvis illa quandocumque etiam extra actum Conſiſtorii aperire valeat; quinimmo ex integro Cardinalium promotionem ita facere, cùm omnia pendeant à jure, & à formalitate poſitiva, dum, ut præcedenti diſcurſu advertitur, Cardinalium interventus & conſenſus eſt voluntarius, & conſultivus; attamen obſervantia huc uſque dedit, quod tam promotio quam publicatio jam promotorum, non niſi in Conſiſtorio fieri conſuevit.

XI. Altera Conſiſtorialis functio eſt, proviſio Eccleſiarum Patriarchalium, Metropolitanarum, & Cathedralium vacantium. Hæc proviſio quâ formâ expediatur in duplici Conſiſtorio deſcribit De Luca loco citato, & à nobis ſuprà *titulo* 14. *cap.* 4. expoſitum eſt; hoc tamen monet De Luca, optimum quidem nimiumque commendabile eſſe inſtitutum, quod ſcilicet dictæ proviſiones non fiant niſi in Conſiſtorio, & quidem iteratò ex voto Cardinalium: " ſed deſiderandam videri aliquam meliorem ejus praxim; quoniam, ait, ut quandoque fert fama, ſive vera, ſive falſa, citra Papæ rectam intentionem ſequuntur ejuſmodi electiones in perſonis parum dignis, quarum mali mores, vel alii defectus innoteſcant. Et tamen ex quodam uſu, vel ex alia cauſa, nemo loquitur, adeo ut iſtud optimum, nimiumque proficuum inſtitutum quando practicaretur, ad formalitatem redactum videatur.

Quod verò Cardinales in Conſiſtorio teneantur detegere crimina & defectus promovendorum, oſtendit Cardinalis Palæotus De ſacri Conſiſtorii conſultationibus *parte* 4. *quæſt.* 2.

XII. Conſiſtorialiter quoque providetur nonnullis Monaſte-

Cathedralium, & Metropolitanarum Eccleſiarum, quam Monaſteriorum Conſiſtorialium, ſimiliter *Conſiſtorialiter* expediuntur.

Dimiſſio quoque ſive libera, ſive per tranſlationem alicujus Eccleſiæ, vel Monaſterii *Conſiſtorialis* pariter in Conſiſtorio admittenda eſt: prout etiam novæ erectiones Cathedralium aut Metropolitanarum cum diſmembratione territorii, novæ Eccleſiæ aſſignandi; ſive earumdem Eccleſiarum uniones vel diviſiones in Conſiſtorio fiunt; dicunturque cauſæ *Conſiſtoriales*.

XIV. Quia verò in pleriſque illis actibus *Conſiſtorialibus* ſolent fieri oppoſitiones; debeatque conſequenter auditis hinc inde partibus examen inſtitui, quod ſpeciem diſputationis, aut diſcuſſionis contentioſæ habet; quæ, ob majorem Conſiſtorii majeſtatem, uti loquitur De Luca, ab eo exulavit, ideo erecta fuit particularis Congregatio, dictorum negotiorum Conſiſtorialium præparatrix, ſeu Conſiſtorii conſultrix, quæ proinde *Conſiſtorialis* nuncupatur; conſtituta ex aliquo competenti numero Cardinalium, ac etiam peritorum Prælatorum cum proprio Secretario, qui juxta hodiernam obſervantiam non eſt Prælatus, ſed peritus togatus; atque in iſta Congregatione prius formiter examinantur materiæ, partibus opponentibus auditis in formamerè contentioſa, proportionata tamen ſtylo Congregationum Cardinalitiarum circa formalitatem telæ judiciariæ. Hæc de Luca.

Verbo, hæc Congregatio *Conſiſtorialis* eſt ipſius Conſiſtorii pars & quaſi Aſſeſſor; adeo ut non niſi de ejus voto negotia, quæ controverſiam pati poſſunt, expediantur.

CAPUT III.

De Congregatione S. Officii ſive Inquiſitionis; atque unà de origine Inquiſitionis.

1. *Epiſcopi vi Officii ſui jubentur invigilare in hæreſes.*
2. *Per 12. ſecula nulli fuere Fidei Inquiſitores præter Epiſcopos.*
3. *Innocentius III. ſeculo 13. primum aliquos Monachos Fidei Inquiſitores conſtituit.*
4. *Epiſcopi eos averſabantur; ſed Pontifex eos ſuſtinebat.*
5. *Multas difficultates tum ab Epiſcopis, tum à Magiſtratibus illi Monachi patiebantur; contra quas illos animat Pontifex; eiſque auctoritatem magnam impartitur.*
6. *Prædictis Monachis unà cum Epiſcopo Oxomenſi jungitur S. Dominicus.*
7. *Dominicus ſocios aliquot ſibi in adjutorium aſſumit; & Ordinis ſui fundamenta Toloſæ jecit.*
8. *Dominicus ejuſque ſocii tamquam Fidei Inquiſitores in hæreticos inſurgunt.*

majorem partem Cardinalium habenda eſſe pro actis Congregationis.

19. *Pius V. declaravit, geſta per majorem partem Cardinalium* præſentium *eſſe reputanda ac ſi ab omnibus eſſent acta, licet etiam* duo *dumtaxat fuiſſent præſentes.*
20. *Auctoritatem Cardinalium hujus Congregationis latius expoſuit Sixtus V.*
21. *Præter Cardinales plures Officiales ad hanc Congregationem ſpectant.*
22. *Qui ſint* Conſultores?
23. *Conſultores cum aliis Officialibus conveniunt feriâ ſecundâ.*
24. *Quæ in hac Congregatione expediantur?*
25. *Congregatio Cardinalium S. Officii habetur feriâ 4. cujus forma deſcribitur.*
26. *Acta in hac Congregatione per Aſſeſſorem S. Officii Pontifici referuntur.*
27. *Qui ſint* Qualificatores?
28. *Formula Decretorum quæ ab hac Congregatione emanavit.*
29. *Feriâ 5. habetur Congregatio eorumdem Cardinalium coram Pontifice, quæ propriè eſt Congregatio S. Officii ſive Inquiſitionis.*
30. *Quid in hac Congregatione tractetur; & quâ formâ habeatur.*
31. *Decreta hujus Congregationis eduntur ſub nomine Pontificis.*
32. *Hæc Decreta tamen ſunt reverà Decreta Congregationis.*
33. *Decreta Congregationis quibus potiſſimùm adſcribenda?*
34. *De quibus potiſſimùm hæc Congregatio cognoſcat?*
35. *Licentia legendi libros prohibitos ab hac Congregatione poſtulanda.*
36. *An Inquiſitionis auctoritas hîc in Belgio obtineat?*

I. EPiſcopos vi ſui muneris Epiſcopalis obligari, ut populum ſibi commiſſum à periculo aut infectione hæreſis præſervent, atque Eccleſiam ſibi commiſſam ab omni fermento hæreticæ pravitatis immaculatam cuſtodiant, indubitatum eſt; ideoque & Epiſcopos eſſe naturales Inquiſitores Fidei, ſive ipſis jure quodammodo naturali, ex Epiſcopali & Paſtorali cura profluente, competere jus inquirendi in hæreticos, aut de hæreſi ſuſpectos.

II. Quapropter per duodecim circiter ſecula, nullos Eccleſia Fidei Inquiſitores præter Epiſcopos & Paſtores noverat, neque ullum præter Epiſcopale notum erat Inquiſitionis tribunal, aut ſpeciale officium; ſed pari curâ eademque auctoritate Epiſcopi invigilabant & procedebant contra hæreſim, ſicuti contra alia, non minùs ſubinde pernicioſa, vitia; nec non contra hæreticos, atque alios homines ſceleratos.

III. Primus ſub initium ſeculi 13. Innocentius III. contra

Digitized by Google

mat, ac tandem ita concludit: " Devotionem tuam » monemus & exhortamur in Domino per hæc ſcripta » Apoſtolica mandantes, quatenus opportunè, im» portunè inſtans, arguens & obſecrans in operando » in omni patientia, & doctrina, opus Evangeliſtæ, » ac miniſterium tibi commiſſum ſtudeas adimplere: » firmiter ſperans in Domino Jeſu Chriſto, quod ipſe, » qui affectum tibi præſtitit laborandi, ne tuus labor » inutilis habeatur, effectum tribuet & affectum.

V. Hæc aliaque, è quibus intelligitur, quas difficultates & oppoſitiones Legati illi, tum ab Epiſcopis, tum ſecularibus Magiſtratibus paſſi ſint: videri poſſunt apud Bollandum in Actis Sanctorum ad diem 5. Martii in commentario hiſtorico de *vita & geſtis B. Petri De Caſtro-novo*; ubi quoque fit mentio litterarum Innocentii III. ad Archiepiſcopum Narbonenſem quibus ipſum reprehendit ob auxilium dictis Legatis negatum. Item litterarum ejuſdem Pontificis ad Epiſcopum Agathenſem & Abbatem S. Pontii; in quibus inter alia ſcribit Pontifex, quod Biterrenſis Epiſcopus requiſitus à dictis Petro De Caſtro-novo & Radulpho, cum iis ire noluerit ad commovendum ſuper hoc negotio auctoritate Apoſtolicâ Comitem Toloſanum, nimirum Raymundum, qui impensè Albigenſibus hæreticis favebat: deinde, quod idem Epiſcopus rogatus ab ipſis Legatis, ut Conſules civitatis Biterrenſis ad abjurandam hæreſim, atque contra hæreticos Eccleſiam defendendam commoneret, non ſolùm non obedierit, ſed etiam id fieri penitus impedierit; cumque dicti Legati auctoritate Apoſtolicâ convocato Clero injunxiſſent Epiſcopo, ut niſi infra præfixum diem Conſules hæreſim abjurarent, ipſos non differret excommunicationis vinculo innodare, nihil tamen præſtitiſſet; atque ideo Petrus & Radulphus ipſum ab adminiſtratione, nec non & Epiſcopali officio ſuſpenderint, donec ſe Pontificis conſpectui præſentaret: Clero Biterrenſi, ne interim ei obedirent in aliquo, in virtute obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtrictius inhibentes.

Verùm tametſi hæc ſat oſtendant, quanta eſſet Monachorum illorum tamquam Sedis Apoſtolicæ Legatorum auctoritas; nihilque ab Innocentio III. prætermiſſum fuerit, quominus ſuis hiſce Legatis in hoc negotio ſuâ auctoritate aſſiſteret, nihilominus parum aut nihil prædicando contra hæreticos proficiebant; adeo ut præ tædio injunctæ ſibi legationi renuntiare intenderent; eò quod jam biennio prædicationi inſiſtentes, nihil aut parum ſe profeciſſe viderent, uti teſtatur Petrus Monachus Cœnobii Vallum-Gernay

Cruce-Signatorum in hæreticos armarentur, indulgentias promittentes iis, qui arma contra hæreticos ſumerent.

IX. Nihil tamen hactenus ſpeciale conſtitutum erat circa modum contra hæreticos procedendi, nullumque certum Tribunal Inquiſitionis erectum.

Gregorius IX. ſummo contra hæreſim zelo animatus, Romanum Sancti Angeli Diaconum Cardinalem Legatum ſuum ad Provincias illas Albigenſium hæreſi infectas miſit, qui anno 1229. celeberrimum Concilium celebravit Toloſæ, in quo de conſilio Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Prælatorum & Baronum, & Militum edidit 16. Decreta, quibus modus inquirendi ac puniendi hæreticos præſcribitur, quæ legi poſſunt tomo XI. Conciliorum generalium *col.* 427. Hoc unum notandum, quod Concilium illud totam auctoritatem inquirendi & puniendi Epiſcopis, tamquam naturalibus Fidei Inquiſitoribus, attribuat.

X. Verùm idem Gregorius IX. vehementi in hæreticos zelo ſucсenſus, exiſtimans Epiſcopos flaccidius forſan, quam oportet, in hæreticos armari, anno 1231. hoc Inquiſitionis officium ſolis Fratribus Dominicanis, qui ad id officii obeundum præcipuè erant inſtituti, commiſit per litteras ad Priorem Fratrum Ordinis Prædicatorum in Lombardia; quæ exſtant tomo XI. Conciliorum generalium *col.* 335.

XI. Hi ergo quaſi defectum aut negligentiam Epiſcoporum ſuo zelo ſupplere volentes, tanto rigore proceſſerunt contra illos quos hæreſi infectos, aut de ea ſuſpectos, aut hæreticorum fautores exiſtimabant, ut Comes & populus Toloſanus è civitate ſua omnes illos Fidei Inquiſitores, nec non totum Dominicanorum Ordinem unà cum Epiſcopo Toloſano, qui erat ejuſdem Ordinis atque illis enixè favebat, expulerint.

XII. Ipſos quidem poſtmodum auctoritate Apoſtolicâ reſtituit Joannes Viennenſis Archiepiſcopus; & Inquiſitionem exerceri juſſit, adjuncto tamen Collegâ ex Ordine Fratrum Minorum, qui Prædicatorum *rigorem ſuâ manſuetudine temperaret*, inquit Guillelmus De Podio-laurentii in chronico *cap.* 8. De quo vide etiam Spondanum ad annum 1234. *n.* 3.

XIII. Adhæc Fredericus II. Imperator circa annum 1244. Conſtitutiones acerbiſſimas contra hæreticos eorumque fautores evulgavit; ipſoſque Fidei Inquiſitores ſub ſua ac Magiſtratuum protectione eſſe voluit; ac inſuper, ut Magiſtratus illos, quos ipſi Inquiſitores illis oſtendiſſent hæreticos, diligenti cuſtodiâ detinerent; *ut poſt Eccleſiaſtica damnationis judicium*, ait, *pœnam ſubeant, quam merentur*. Hæ Conſtitutiones habentur

temporaliter ſubjectis, Inquiſitiones fuere erectæ; ipſique Inquiſitores præcipuè ex Ordine Prædicatorum deſignati fuere : At in Urbe & Curia Romana (uti notat Cardinalis De Luca in relatione Romanæ Curiæ *diſc.* 14. *num.* 3.) Inquiſitionis Tribunal, per ipſummet Pontificem cum iis Miniſtris & adjutoribus, quos juxta opportunitates aſſumere in tempore videbatur, regebatur.

XVII. Primus anno 1542. Paulus III. ſex Cardinales conſtituit, & deputavit ſuos & Apoſtolicæ Sedis in omnibus & ſingulis Reipublicæ Chriſtianæ civitatibus, oppidis, terris & locis, tam citra, quam ultra Montes ubilibet etiam in Italia conſiſtentibus, ac in Romana Curia ſuper negotio Fidei Commiſſarios & Inquiſitores generales & generaliſſimos; Conſtitutione quæ incipit, *Licet ab initio* 34. in Bull. Rom.

XVIII. Pauli III. veſtigia premens Pius IV. octo Cardinales ad idem negotium deputavit, addens & declarans, ut " quidquid per *majorem* partem ſanctæ Ro» manæ Eccleſiæ Cardinalium, qui in Congregatione » pro dicto officio convenerint, dictum, geſtum, ſta» tutum, decretum, terminatum, ſeu ſententiatum » extiterit, ſit validum & firmum, ita & taliter, quod » nullo modo impugnari poſſit, perinde ac ſi omnes » & ſinguli Cardinales prædicti in dicta Congregatione » conveniſſent, & major pars conſenſiſſet; " Conſtitutione quæ incipit, *Cum Nos* 79. in Bull. Rom.

XIX. Declarationem Pii IV. confirmans & renovans ejus ſucceſſor Pius V. declaravit, geſta per *majorem* partem præſentium eſſe reputanda ac ſi ab omnibus eſſent ordinata, tametſi tantum *duo* fuiſſent præſentes; Conſtitutione quæ incipit, *Cum felicis* 23. in Bull. Rom.

XX. Denique Sixtus V. per Conſtitutionem quæ incipit, *Immenſa æterna Dei* 72. in Bull. Rom. quindecim erigens Cardinalium Congregationes, primo loco Congregationem pro Inquiſitione hæreticæ pravitatis, quæ & *Sancti Officii* dici conſuevit, inſtituit ſive inſtitutam confirmavit his verbis, quibus Cardinalium ad eam Congregationem pertinentium auctoritatem & officium expreſſit. " Nos quoque confirmamus & cor» roboramus, illiuſque omnia inſtituta, omneſque & » ſingulas facultates à Romanis Pontificibus prædeceſ» ſoribus noſtris Cardinalibus ad eam Congregationem » pro tempore delectis conceſſas; omnemque auctori» tatem & poteſtatem eis communicatam, ſcilicet in» quirendi, citandi, procedendi, ſententiandi, & defi» niendi in omnibus cauſis, tam hæreſim manifeſtam » quam ſchiſmata, apoſtaſiam à fide, magiam, ſor» tilegia, divinationes, Sacramentorum abuſus, & » quæcumque alia, quæ etiam præſumptam hæreſim » ſapere videntur, concernentibus; non ſolum in Ur» be, & Statu temporali, nobis & huic Sanctæ Sedi » ſubjecto, ſed etiam in univerſo terrarum Orbe, ubi » Chriſtiana viget Religio, ſuper omnes Patriarchas,

ſpectant Theologi & Canonum periti, qui *Conſultores S. Officii* vocantur, atque ex diverſis Religionibus pro Papæ beneplacito ſoliti aſſumi; quamvis interdum etiam è Clero ſæculari aſſumantur.

Inter Regulares tamen (uti loco citato monet Cardinalis De Luca) fixum locum occupant duo Ordinis S. Dominici Profeſſores, nimirum Magiſter generalis dicti Ordinis, & Magiſter ſacri Palatii; ac etiam alter Profeſſor Ordinis Minorum Conventualium, cui tamquam fixo & invariabili congruit ſingulariter nuncupatio Conſultoris S. Officii, habens hoc munus magis peculiariter, illudque præ cæteris Conſultoribus exercet.

XXIII. Hi Conſultores cum Patre Commiſſario, Aſſeſſore, Fiſcali, & Notario Sancti Officii, conveniunt ſingulis feriis ſecundis in Palatio Sancti Officii prope Baſilicam Vaticanam.

XXIV. In hac Congregatione (quæ à Conſultoribus, qui præcipuam ejus partem conſtituunt, *Conſulta* dicitur) leguntur proceſſus criminales, ac etiam Epiſcoporum atque localium Inquiſitorum litteræ, aut relationes aliaque etiam gravioris momenti negotia, quæ Cardinales Conſultoribus committunt; idque pro majore inſtructione Aſſeſſoris, ait De Luca, qui ea relaturus eſt in alia Congregatione ad quam conveniunt Cardinales.

XXV. Hæc Cardinalium Congregatio habetur ſingulis feriis quartis, in Conventu Patrum Prædicatorum prope Eccleſiam B. Mariæ *ſuper Minervam.* Congregatis Cardinalibus, primùm habetur Congregatio *ſecreta*, in qua ſoli Cardinales cum Commiſſario & Aſſeſſore interveniunt, & deliberatur de negotiis quæ Conſultoribus commiſſa non fuerunt, majuſque ſecretum requirere videntur.

Poſtquam verò ſuper his ſufficiens diſcuſſio facta eſt, advocantur Conſultores, eorumque conſilium ſeu votum expetitur.

XXVI. Eorum verò quæ in hac Cardinalitia Congregatione decreta aut reſoluta ſunt, eodem die poſt meridiem per Aſſeſſorem Sancti Officii fit relatio ad Sanctiſſimum, qui huic Congregationi non intervenit.

Hac de cauſa, hujus Congregationis Decreta prodeunt ſub nomine Cardinalium Sancti Officii, factâ tamen mentione relationis ad Sanctiſſimum, ac etiam votorum Theologorum, ſi ad hoc negotium ſpecialiter deputati fuerint.

XXVII. Notandum enim, quod ſubinde examen Librorum aut propoſitionum committatur quibuſdam Theologis, qui examine facto, referant Congregationi, an aliquam, & qualem cenſuram libri aut propoſitiones mereantur; qui *Qualificatores* à qualificatione cenſuræ dici ſolent; nec unquam Congregationi interſunt, niſi cum relationem negotii ipſis commiſſi ſunt facturi.

XXVIII. Formula ergo Decretorum hujus Congregationis ita concipi ſolet : " Feria IV. Sacra Con» gregatio

Digitized by Google

[illegible] ; quibus reſolutionem Congregatio-nis ſignificat ſua Sanctitas.

XXXI. Tametſi reſolutiones quæ hîc accipiuntur, & Decreta quæ eduntur, reverà ſint reſolutiones & Decreta Congregationis Inquiſitionis ; & ob id à Notario Congregationis ſignentur ; tamen quia ipſi Congregationi Papa præſidet, & concludit, idcirco in Decretis hujus Congregationis, non ipſi Cardinales, ſed ipſe Papa tamquam decernens & revolvens introducitur, hac ferè formulâ : " Feriâ V. die... menſis... » anni.... ; in generali Congregatione S. Romanæ & » univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico » Montis Quirinalis " (vel aliàs, *apud S. Petrum*, ſi ibi Pontifex reſideat) " coram Sanctiſſimo D. N. ac » Eminentiſſimis & Reverendiſſimis Dom. Sanctæ Ro- » manæ Eccleſiæ Cardinalibus, in tota Republica Chri- » ſtiana contra hæreticam pravitatem generalibus In- » quiſitoribus à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputa- » tis : *Sanctiſſimus Pater* prædictus auditis votis eorum- » dem Dominorum Cardinalium " (ſi negotium commiſſum fuerit examini Theologorum additur, *& Theologorum votis*) " *ſtatuit & decrevit*, " &c.

XXXII. Porro notandum, quod licet Decreta hæc, non ſecus ac Congregationis Feriæ IV. ſint reverà Decreta Congregationis Sancti Officii, hæc tamen Pontifici potiori jure adſcribi poſſe videantur, quam Decreta Congregationis Feriæ IV. In illa enim quæ Feria V. ipſo præſente habetur, ipſemet vota Cardinalium & Theologorum, eorumque rationes audit, & expendit ; ubi Decreta Congregationis Feriæ IV. tantum per Aſſeſſorem S. Officii ipſi Pontifici referuntur, ac compendioſè vota Cardinalium & Theologorum exponuntur : inter quæ quantopere interſit, nemo non videt.

XXXIII. Adhæc ex prædictis facilè intelligitur, quod Decreta & reſolutiones tametſi in Congregatione coram Pontifice ſint facta, potiſſimum tamen Cardinalibus ſint adſcribenda : utpotè è quorum votis & ſuffragiis Pontifex concludere conſuevit.

Quinimo in negotiis, quæ Theologorum examini committuntur, præcipuè ipſis Theologis deciſiones & reſolutiones, quæ ſuper illis accipiuntur, adſcribendæ : quia ipſi Cardinales conſuêverunt ſine novo examine ſe votis Theologorum conformare. Si tamen inter Theologos ſuper reſolutione negotii non conveniat, iteratò examen Theologis committitur ; aut ſi res magni momenti ſit, v. g. ſi agatur de proſcriptione alicujus Libri, qui auctorem habet in magna dignitate & auctoritate conſtitutum, ſubinde aliqui Cardinales librum illum per ſe legunt & examinant ; quin & vo-

promulgari ſolent.

CAPUT IV.

De Congregatione Indicis.

1. *Synodus Romana anno 494. Catalogum Librorum confecit, quos legere vel non legere liceret.*
2. *Hic tantum actum fuit de lectione publica.*
3. *Non erat hic Index Librorum prohibitorum, prout hodie accipitur.*
4. *Hic Index tantum ſæculo præterito confici cœpit.*
5. *Facultas Theologica Lovanienſis rogatu Caroli V. Indicem confecit.*
6. *Paulus IV. primus è Romanis Pontificibus Indicem confici juſſit.*
7. *Hic Index Pauli IV. in quatuor claſſes erat diſtinctus.*
8. *Quid in hoc Pauli Indice à quibuſdam reprehenſum ?*
9. *Variæ fuerunt in Synodo Tridentina Patrum ſententiæ circa Indicem formandum.*
10. *Tandem delecti fuere Patres, qui Indicem conficerent.*
11. *Reſolutio Patrum Decretò firmata.*
12. *Synodus complementum confectionis Indicis tandem ad Pontificem remiſit.*
13. *Pius IV. Indicem probat & evulgat.*
14. *Confectio Regularum Indicis à Synodo Patribus Delectis commiſſa non fuit : & quare eas compoſuerint.*
15. *Indicem unà cum Regulis per ſpeciale* Breve *probavit Pius* IV.
16. *Forma ipſius Indicis.*
17. *Hic Index in multis conſentit cum Indice Pauli* IV.
18. *Quot ſint Regulæ Indicis ; & quid præcipuè contineant.*
19. *In prohibitione librorum fit relatio ad pœnas in his regulis præſcriptas.*
20. *Quâ ratione hic Index dici poſſit* Tridentinus.
21. *Regulæ Indicis non poſſunt pari ratione Synodo Tridentinæ adſcribi.*
22. *De Inſtructione poſtmodum Indici & Regulis adjectâ.*
23. *Libri aliqui interdum una in Provincia rectè vetantur, licet non in altera, idque variis titulis.*
24. *Ad Epiſcopos ac Fidei Inquiſitores præcipuè ſpectat librorum examen & cenſura.*
25. *Quâ de cauſa inſtituta Congregatio Indicis ?*

26. *Quæ*

Digitized by Google

I. SUb nomine Concilii Romani habiti tempore Gelaſii I. Papæ anno 494. extat Decretum, quo declaratur, qui libri ab Eccleſia Romana recipiantur, & qui non recipiantur; & qui legi, & qui non legi debeant.

II. Verum ut ex verbis Decreti manifeſtum eſt, hîc dumtaxat agitur de lectione *publica*, ſive de lectione in Eccleſia tempore Divini Officii, ad inſtructionem & ædificationem populi.

Poſtquam enim acta Martyrum multis encomiis Synodus extuliſſet; utpote qui multiplicibus tormentorum cruciatibus & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant; aſſeruitque nec quemquam Catholicorum dubitare, & majora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratiâ Dei & adjutorio univerſa toleraſſe, ſubjicit: " Sed ideo ſecundum antiquam con» ſuetudinem ſingulari cautelâ in Sancta Romana Ec» cleſia non leguntur, quia & eorum, qui conſcripſê» re, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut » ideotis ſuperflua, aut minus apta, quam rei ordo » fuerit, ſcripta eſſe putantur.

Hæc ſatis oſtendunt, hoc unum voluiſſe Synodum, à publica lectione & Divino Officio amovere quidquid vel ſpeciem falſitatis, aut aliquam fabulæ mixturam habere videbatur; quod adhuc manifeſtius circa finem Decreti indicatur his verbis: " Cæterùm qui libri in » *Eccleſiaſticis Officiis* per anni circulum à nonnullis » legantur pro fidelium ædificatione, adnotandum cen» ſuimus.

III. Itaque Catalogus ſive index ille Librorum nequaquam dici poteſt, *Index Librorum prohibitorum*, juxta uſitatam modernam phraſim; nimirum, index exhibens Libros, omnibus, tam *privatim*, quàm publicè legi prohibitos; qualis Librorum *Index* ante proximè elapſum ſeculum extitiſſe non reperitur.

IV. Circa medium verò elapſi ſeculi, cùm invaleſcentibus Lutheranâ & Calvinianâ hæreſi, Libri plurimi mentito nomine auctoris, ac hæretico fermento conſperſi ederentur, qui nec facilè à libris Catholicis diſcerni poſſent; atque hinc multi ſimplices incautâ horum Librorum lectione ſeducerentur, varii cœperunt à Theologis confici Catalogi ſeu indices Librorum, in quibus ipſi notabant Libros, quos vel ab hæreticis confectos, vel hæreſi conſperſos credebant.

V. Et quidem rogatu & mandato Caroli V. Facultas Theologica Lovanienſis Indicem Librorum hæreticorum, & de hæreſi ſuſpectorum, quorum lectionem *pro eo ſaltem tempore*, uti loquitur, *populo haud convenire judicabat*, confecit, qui & auctoritate ejuſdem Cæſaris anno 1546. publicatus fuit.

Cùmque continuo plures hæreticorum libri prodirent, pluresque hæreſi reſperſi notarentur, rurſus alium fuſiorem Librorum illorum Indicem eadem Sacra Facultas concinnavit, quem addito ſpeciali edicto, publicari idem Carolus mandavit anno 1556. Hi Libro-

libri, quos typis ſuis evulgarunt, prohibentur, à quocumque demum auctore, aut idiomate prodiiſſent.

VIII. Similem antehac Librorum prohibitorum Indicem à Rom. Pontificibus evulgatum fuiſſe haud reperitur: unde de hoc Pontifice dicere non dubitat Spondanus, " quod primus extiterit, qui *univerſalem* om» nium pernicioſorum Librorum, cujuſcumque argu» menti, etiamque profani, à quibuſcumque, etiam» que religione *Catholicis* ſcriptorum, vel etiam à ſuſ» pectis Typographis de quacumque arte editorum In» dicem contexere ſtuduerit; cum ad eum uſque diem, » Librorum prohibitiones, tàm à Pontificibus, quàm » Imperatoribus factæ, numquam exceſſiſſent termi» nos *Librorum hæreticorum*; aliivè peſtilentes legi pro» hibiti fuiſſent, *niſi* quorum auctores etiam damnati » extitiſſent. " Hæc ille ad annum 1557. §. 5. ibidem addens. " Illud in hoc Indice Pauli rigidius viſum, quod » pœna legentibus Libros eo Catalogo comprehenſos, » ac prohibitos denuntiata erat excommunicatio latæ » ſententiæ Pontifici reſervata, privatio, ac incapacitas » quorumcumque munerum, ac Sacerdotiorum, per» petua infamia, cum aliis pœnis arbitrariis. Quo fa» ctum eſt, ut Pius IV. Pauli Succeſſor, rigorem hunc » temperans, totum illud Librorum negotium ad Con» cilium Tridentinum retulerit. " Hactenus Spondanus.

IX. Quod ad Concilium Tridentinum attinet, cùm poſt ſuſpenſionem 10. circiter annorum, rurſus ſub Pio IV. omni ſuſpenſione ſublatâ, ejus reſumptio in ſeſſione habita 18. Januarii anno 1562. communi Patrum aſſenſu declarata eſſet, habita fuit Congregatio 26. ejuſdem menſis, in qua à Præſidibus Concilii inter alia propoſitum fuit: " ut Libri à diverſis auctoribus poſt » hæreſes natas editi, unà cum Catholicorum contra » eos cenſuris examinarentur, quo Synodus quid ſuper » illis habeat decernendum ſtatuat.

Super hoc articulo varias fuiſſe Patrum ſententias ex actis Concilii conſtat. Et quidem inter alios Archiepiſcopus Granatenſis " ab ea occupatione Patres dehor» tatus fuit, quippe longiſſimâ, & quæ Synodum ab» ſtraheret ab altioribus negotiis, magiſque indigenti» bus ipſius proximâ curâ. " Bartholomæus de Martyribus Archiepiſcopus Bracarenſis adjecit, *poſſe id committi Academiis*.

Petrus Contarenus Paphenſis Epiſcopus " non me» diocri affectus benevolentiâ " (uti monet Palavicinus *lib. 15. hiſt. Concilii Trident. cap. 19. num. 10.*) " erga Paulum IV. cui familiaris intimus fuerat ante » Pontificatum, & à quo poſtea thiaram acceperat, ſua» debat, ut nulla fieret in Indice Pauli mutatio: eſſe » verius recentium ingeniorum intemperantiam, quam » religionis ſtudium, velle deceſſorum opera reforma» re, non quo illa meliora redderentur, ſed quo ipſi » præſtantiores oſtentarentur. Caverent, ne Sanctio» nes Majorum illi revocantes, poſteros ſtimularent ad » eorum

Digitized by Google

guſtini : " Sed ita ut non ante finem Concilii Index » publicaretur ; " uti refert *Spondanus* ad annum 1562. §. 17.

XI. Hanc Patrum reſolutionem edito Decreto Synodus Tridentina publicavit *Seſſ.* 18. declaravitque, Synodum cenſuiſſe, " ut delecti ad hanc diſquiſitionem Patres de cenſuris, libriſque, quid facto opus » eſſet, diligenter conſiderarent, atque etiam *ad eandem S. Synodum* ſuo tempore referrent ; quo *faciliùs* » ipſa poſſit varias & peregrinas doctrinas tamquam » zizania à Chriſtianæ veritatis tritico ſeparare, deque » his *commodiùs* deliberare, & ſtatuere, quæ ad ſcrupulum ex complurium animis eximendum, & tollendas multarum quærelarum cauſas, magis opportuna » videbuntur.

XII. Poſt hunc Patrum delectum & publicatum hoc Decretum, nihil de hoc Indicis negotio in Concilio ulterius actum legitur, uſque ad illum diem, quo finis Concilio impoſitus fuit ; quando inter alia, etiam Decretum Patribus prælectum & ab ipſis probatum fuit, in quo prius relatis quæ Seſſione XVIII. decreta erant, ſubditur : " audiens nunc (Synodus) huic operi » ab iis) quibus opus conficiendi Indicis fuerat demandatum) extremam manum impoſitam eſſe, nec tamen » ob librorum varietatem, & multitudinem poſſit diſtinctè & commodè à S. Synodo dijudicari, præcipit, » ut quidquid ab illis præſtitum eſt, Sanctiſſimo Romano Pontifici exhibeatur, ut ejus judicio & auctoritate terminetur & evulgetur.

Duo igitur in Tridentina Synodo circa Indicem librorum acta ſunt. Primum, cura illius conficiendi demandata fuit quibuſdam delectis Patribus cum relatione ad Synodum ; quo ipſa tunc commodius deliberare ac ſtatuere poſſet. Secundum, omnium eorum, quæ à delectis illis Patribus acta erant, relatio facta ad Sanctiſſimum, ut ejus judicio opus illud terminaretur & evulgaretur.

XIII. Conformiter ad hoc Decretum Concilii, Index à Patribus delectis confectus, Pio IV. tunc Pontifici oblatus fuit, uti ipſe teſtatur in Brevi quod incipit, *Dominici Gregis* ; additque, quod eum doctiſſimis, probatiſſimiſque Prælatis accuratiſſimè legendum, examinandumque tradiderit ; ipſeque etiam legerit.

XIV. Porrò, licet in Synodo Tridentina ſolummodò actum eſſet de conficiendo Indice librorum hæreticorum, vel de hæreſi ſuſpectorum, aut aliàs pernicioſorum, nec aliud delectis Patribus commiſſum legatur : quo ſcilicet facilius ipſa Synodus *poſſit varias &*

ctores continentur, qui aut hæretici, aut nota hæreſis ſuſpecti fuerunt : " horum enim (ait P. Franciſcus Foretius in citata præfatione) Catalogum fieri oportuit, ut omnes intelligant, eorum ſcripta, non edita » ſolum, ſed edenda etiam, prohibita eſſe.

Illud inſuper monet Foretius, non in omnes hujuſmodi auctores à Patribus inquiſitum fuiſſe, *ſed iis penè contenti fuere*, ait, *qui in Romano Catalogo deſcripti ſunt.*

In ſecunda claſſe referuntur libri " qui propter doctrinam non ſanam, aut ſuſpectam, aut quæ offenſionem etiam in moribus fidelibus afferre poteſt, rejiciuntur ; etiamſi auctores à quibus prodiêre ab Eccleſia numquam deſciverint.

Tertia " eos libros complectitur, qui ſine ſcriptoris nomine exierunt in vulgus, & doctrinam continent, quam Eccleſia Romana tamquam Catholicæ » fidei, aut morum integritati contrariam, refutandam » ac refellendam eſſe decernit. Non enim omnes libros, qui nomen auctoris non præferunt, damnandos putarunt, quandoquidem ſæpe viros doctos ac » ſanctos novimus, ut Reſpublica quidem Chriſtiana » ex eorum vigiliis fructum caperet, ipſi verò inanem » gloriam evitarent, libros optimos ſine nomine edidiſſe. " Hæc ex præfatione Patris Franciſci Foretii Tridentinæ deputationis ad confectionem Indicis Secretarii.

XVII. Hæc ſi conferantur cum his, quæ de Indice Pauli IV. dicta ſunt, facile apparebit, Patres ad Indicem concinnandum delectos, non quidem Indicem Pauli in omnibus probaſſe, ejus tamen in multis normam tenuiſſe.

XVIII. Regulæ à Patribus hiſce concinnatæ, quæque Indici hodie præmitti ; atque vulgo *Regulæ Indicis* vocari ſolent, ſunt decem numero, multaque continent ab Epiſcopis, Inquiſitoribus, Typographis aliiſque circa librorum lectionem, expurgationem, venditionemque obſervanda ; ac tandem edicitur : " Ne » quis audeat contra harum Regularum præſcriptum, » aut hujus Indicis prohibitionem libros aliquos legere, aut habere. Quod ſi quis libros hæreticorum, » vel cujuſvis auctoris ſcripta ob hæreſeos vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit » ſive habuerit, ſtatim in excommunicationis ſententiam incurrat. Qui verò libros alio nomine interdictos legerit aut habuerit, præter peccati mortalis » reatum, quo afficitur, judicio Epiſcoporum ſeverè » puniatur.

XIX. Ad has pœnas in hodierna Romana librorum prohibi-

ejus conficiendi curam demandaverit ; atque ii durante Concilio, huic operi *ultimam manum appoſuiſſent*, aut ſaltem (ut loquitur Clemens VIII. in Bulla quæ incipit *Sacroſanctum*) *in negotio illo non parum eſſent progreſſi* ; aut denique, quia totum illud negotium à Synodo ad Pontificem remiſſum fuit.

XXI. De Regulis verò *Indicis* non idem per omnia dici poteſt. Cum enim, uti ſupra monui, Synodus Patribus ad Indicem delectis, nullam componendis hiſce regulis curam dederit ; atque de ſolo *Indice* librorum pernicioſorum in Synodo actum fuerit, patet, non poſſe has *Regulas* hoc ex capite *Tridentinas* nuncupari ; ſed eas ſolis illis Delectis Patribus, qui illas citra ullum Synodi mandatum, compoſuerunt, eſſe adſcribendas.

Unde S. Carolus in Synodo ſua quinta, Indicem librorum prohibitorum vocat quidem Indicem *juſſu* Tridentini confectum ; at in prima ſua Synodo loquens de his regulis, ait : *Regulas Indicis de libris vetitis* AB IIS *qui illi negotio à Sacroſancta Synodo Tridentina præfecti fuerunt, ex auctoritate Sanctiſſimi D. N. Pii IV. editas*, *&c.* ita eas ſimpliciter dictis Patribus attribuens.

XXII. His Regulis ſubjicitur inſuper *inſtructio eorum, qui libris, tum prohibendis, tum expurgandis, tum etiam imprimendis, diligentem, ac fidelem (ut par eſt) operam ſunt daturi*, non à Delectis Patribus à Synodo Tridentina ad concinnandum Indicem confecta, ſed poſtmodum adjecta.

In hac inſtructione inter cætera ſub titulo *De prohibitione librorum* §. 5. præſcribitur : " Epiſcopi & In» quiſitores, ſeu ab iiſdem ſubdelegati, & deputati, » tam in Italia, quam extra, penes ſe habeant ſingu» larum Nationum Indices, ut librorum, qui apud il» las damnati ac prohibiti ſunt, cognitionem haben» tes, facilius proſpicere poſſint, an etiam à ſuæ juriſ» dictionis terris, eoſdem recognitos arcere, vel reti» nere debeant.

XXIII. Hæc patenter ſupponunt, interdum libros aliquos in certa Provincia aut Natione prohiberi, quæ in aliis Provinciis non ſimiliter prohiberi, aut non eodem rigore debeant ; quod non uno ex capite contingere poteſt.

Certum imprimis eſt, expreſſiones aliquas poſſe eſſe nocivas apud populum minùs in fide Catholica, aut Religione inſtructum, aut hæreticis permixtum, quæ nequaquam offenderent populum melius inſtructum, vel nullam cum hæreticis communionem habentem ; adeoque librum aliquem ob hujuſmodi expreſſiones, eſſe uno in loco prohibendum, & non alio : idem eſto de tempore judicium.

Adhæc contingere ſubinde poteſt, ut liber aliquis in certa Provincia aut Diœceſi à Paſtoribus & animarum Directoribus, tamquam pius & inſtructioni populi conveniens fuerit commendatus, & viciſſim à populo ctorum curæ permittere, ut ſolertiores expreſſiones populo clarius exponant.

Facilè quippe contingeret, ut ob libri hujuſmodi prohibitionem, populus de Paſtorum aut Prædicatorum, qui librum illum commendarunt, ſinceritate vacillare inciperet ; atque ſuſpecta habere, quæ de articulis fidei, aut morum præceptis à Paſtoribus audivit : quod malum multò gravius atque populo nocentius eſſe poſſe, quàm periculum erroris, quod ex lectione illius populo eſſet metuendum, dubitari nequit.

Cæterum tota prædicta inſtructio eo præcipuè tendit, ut oſtendat, qualiter Epiſcopi, Inquiſitores & Univerſitates in prohibendis & corrigendis libris, procedere, quaſque regulas tenere debeant.

XXIV. Ad Epiſcopos quippe atque Fidei Inquiſitores præcipue pertinet invigilare, ne populus ex librorum lectione hæreſi aut aliis pernicioſis in fide aut moribus erroribus inficiatur ; quare & erecta in Urbe Congregatio *Inquiſitionis* ſive *Sancti Officii*, invigilare cœpit prohibitioni & correctioni hujuſmodi librorum.

XXV. Cùm autem hac Congregatione in gravioribus actualibus negotiis fidei magis occupatâ (uti loquitur De Luca in relatione Romanæ Curiæ *diſc.* 19.) iſta materia reviſionis & prohibitionis librorum forſan non adeo diligenter & accuratè ageretur, Sixtus V. hanc Congregationem *Indicis* tamquam dictæ Congregationis Sancti Officii Vicariam & adjutricem erexit, eâdem primævâ poteſtate penes ipſam matrem adhuc remanente.

XXVI. Congregatio autem hæc conſtituitur ex competenti numero Cardinalium pro Papæ beneplacito. Habet præterea Secretarium ex Ordine S. Dominici, qui unà cum Cardinale Præfecto Decreta Congregationis ſignat.

XXVII. Præterea habet perpetuum & fixum Conſultorem, Magiſtrum Sacri Palatii ſimiliter ex Ordine S. Dominici, qui primitùs apparet aſſumptus, ut quaſi Theologus in rebus fidei in privatis occurrentiis (ait Cardinalis De Luca in citata relatione *diſc.* 8.) Papam informaret, antequam ſub Paulo III. erigeretur Congregatio Inquiſitionis ; quin & ante erectionem dictæ Congregationis Inquiſitionis, ac Indicis, ipſi pene ſoli librorum reviſio, expurgatio, ac impreſſio concredita erat.

Hinc etiamnum hodie, impreſſio librorum in Urbe ejuſque diſtrictu ſine ejus licentia inhibita eſt. Retinet quoque facultatem, quam fortè ſolus ante erectionem iſtarum Congregationum exercebat, ait De Luca, revidendi, ſi velit, libros alibi impreſſos, qui in urbe ejuſque diſtrictu vendantur ſeu legantur : ut proinde mirum non ſit, ipſum tamquam perpetuum ac fixum Conſultorem his Congregationibus intereſſe.

XXVIII. Ad hanc inſuper Congregationem pertinet magnus numerus Theologiæ aliarumque litterarum Profeſſorum, qui, inquit De Luca, frequentius omnes

Digitized by Google

XXX. Hic obiter notandum, mentem Pontificis nequaquam fuiſſe, ut libri ſtudioſis alioquin utiles, ob leviores aliquos errores, aut duriora aliqua dicta abſolutè proſcribantur. Et ſane (ut rectè monet De Luca citato *diſc.* 19. *num.* 15) " id apud omnes commen- » dabile reputatur, ut quo magis fieri poteſt, *parcè* » ac *circumſpectè* in hac prohibitione procedatur, ne » facilitas vel *frequentia* vilipendium cauſet, aliaque » producat inconvenientia eo modo, quo in Eccleſia- » ſticis cenſuris, Canones atque Concilia docent, ac » monent.

XXXI. Huic Congregationi Pontifex non aſſiſtit; unde etiam dumtaxat ſub nomine Cardinalium Congregationis Indicis nulla Pontificis factâ mentione, Decreta edi ſolent.

Decreta quidem jam formata, priuſquam imprimantur, per Secretarium Congregationis Pontifici exhiberi & oſtendi conſueverunt; ſed quia Pontifex nec librum legit, nec Conſultorum, qui illum examinarunt & reviderunt, relationem audit, ſed Decreto formato ſimpliciter annuit, nulla ejus in Decreto mentio injicitur, ſed ſub ſolius Congregationis nomine publicatur.

XXXII. Cùm verò hæc Congregatio tantum ſit quaſi Vicaria & adjutrix Congregationis Inquiſitionis, per ejus erectionem auctoritas Congregationis Inquiſitionis proſcribendi libros, nec in minimo diminuta eſt.

XXXIII. Quin & nonnumquam contingit, ut liber aliquis per Decretum hujus Congregationis in Indicem relatus, poſtmodum etiam per ſpeciale Decretum Congregationis Inquiſitionis proſcribatur: quemadmodum contigit circa librum Amadæi Guimenii; qui 5. Aprilis anno 1666. à Congregatione Indicis prohibitus, & in Indicem librorum prohibitorum relatus, rurſus die 12. Septembris anno 1675. à Congregatione Inquiſitionis prohibitus fuit; uti refertur in Brevi Innocentii XI. die 16. Septembris anno 1680. quo eumdem librum iteratò proſcribit: eo quod non obſtante iteratâ illa per Congregationem Indicis & Inquiſitionis prohibitione, *nonnulli propriæ ſalutis immemores eumdem legere & retinere damnabili lectione, uſu, & praxi præſumerent.*

XXXIV. Epiſcopis ac Fidei Inquiſitoribus ſalvam manere in ſuis reſpectivè Diœceſibus & diſtrictibus facultatem libros proſcribendi, expurgandi & corrigendi, quotidianâ praxi manifeſtum eſt: quin imo Inquiſitio Hiſpanica (ſi fides ſit Franciſco Salgado in Supplicatione ad Sanctiſſimum *parte* 2. *cap.* 33. *num.* 145.) nec in Sicilia " permittit expurgationem & pro- » hibitionem emanatam à Congregatione de Indice primam claſſem Indicis Romani, quo indicabatur, omnia ejus ſcripta, non edita ſolum, ſed edenda etiam, prohibita eſſe, nequaquam tamen crediderunt Viri auctoritate Philippi II. atque Albani Ducis Conſilio anno 1571. delecti ad Indicem expurgatorium pro Belgio concinnandum, omnia generatim Molinæi opera hîc in Belgio vi illius relationis in Indicem eſſe proſcripta; ſed ejus opera de novo examinanda cenſuerunt; atque poſt examen inſtitutum quædam illorum, prius factâ aliquali majori vel minori expurgatione, aliqua verò nullâ purgatione aut correctione adhibitâ, legi poſſe judicarunt. Et quidem de ejus ad Conſuetudines Pariſienſes Commentario, hoc teſtimonium reddunt: *In hoc opere nihil eſt quod hæreſim ſapiat, quapropter illud admittitur.* Scripſit idem novum intellectum quinque legum. *Nihil*, inquiunt de illo Expurgatores, *continet quod repurgari debeat, quapropter admittatur.* Idem etiam ſcripſit novum & analyticum intellectum quatuor & aliarum plurium legum, de quo hoc proferunt judicium: *Nihil repurgatione dignum habet, quapropter admittatur.*

CAPUT V.

De Congregatione pro executione & Interpretatione Concilii Tridentini.

1. *Quâ ratione Synodus Tridentina voluerit difficultates occaſione ſuorum Decretorum emergentes, reſolvi.*
2. *Pius IV. generaliter inhibuit omnibus, Decreta Synodi Tridentinæ interpretari.*
3. *Interpretationem Sedi Apoſtolicæ reſervavit.*
4. *Congregationem Cardinalium pro executione Concilii Tridentini inſtituit.*
5. *Huic Congregationi non erat auctoritas interpretandi Decreta Synodi; ſed tantum exequendi.*
6. *Aliquando dubitavit hæc Congregatio, an propter deciſos caſus ad Interpretationem Concilii Tridentini ſpectantes, non incidiſſet in cenſuram?*
7. *Sixtus V. interpretandi poteſtatem huic Congregationi attribuit; & dicitur*, Congregatio pro interpretatione Concilii Tridentini.
8. *Præcipuè verſatur hæc Congregatio circa Interpretationem Synodi Tridentinæ.*
9. *Quæ executionem Concilii Tridentini ſpectant, interdum etiam ad alias Congregationes mittuntur.*
10. *Hæc Congregatio curat, ut Synodi locales juxta præſcriptum Synodi Tridentinæ habeantur; &*

Digitized by Google

» S. Synodus Tridentina Seſſ. 25. in fine *De recipiendis & obſervandis Decretis Concilii*, declaravit: "Quod ſi in his recipiendis aliqua difficultas oriatur; » aut aliqua inciderint, quæ declarationem, quod non » credit, aut definitionem poſtulant, præter alia reme» dia, in hoc Concilio inſtituta, confidit Sancta Sy» nodus, Beatiſſimum Romanum Pontificem curatu» rum, ut vel evocatis ex illis præſertim Provinciis, » unde difficultas orta fuerit, iis, quos eidem negotio » tractando viderit expedire, vel etiam Concilii ge» neralis celebratione, ſi neceſſarium judicaverit, vel » commodiore quacumque ratione ei viſum fuerit; » Provinciarum neceſſitatibus pro Dei gloria, & Ec» cleſiæ tranquillitate conſulatur.

II. Porrò nullum Concilium generale poſthac celebratum eſt, neque evocationes ex Provinciis frequentatæ; ſed Pius IV. in Bulla confirmationis ipſius Concilii quæ incipit, *Benedictus Deus*, " Apoſtolicâ aucto» ritate inhibuit omnibus, tam Eccleſiaſticis perſonis » cujuſcumque ſint ordinis, conditionis, & gradus, » quàm Laicis, quocumque honore ac poteſtate præ» ditis; Prælatis quidem ſub interdicti ingreſsûs Ec» cleſiæ, aliis verò quicumque fuerint, ſub excommu» nicationis latæ ſententiæ pœnis, ne quis ſine aucto» ritate noſtra audeat ullos commentarios, gloſſas, an» notationes, ſcholia, ullumque omninò interpreta» tionis genus ſuper ipſius Concilii Decretis quocum» que modo edere; aut quidquam quocumque nomi» ne, etiam ſub prætextu majoris Decretorum corro» borationis, aut executionis, aliove quæſito colore, » ſtatuere.

III. Deinde ſubjicit: " Si cui verò in eis aliquid » obſcuriùs dictum & ſtatutum fuiſſe, eamque ob cau» ſam interpretatione aut deciſione aliquâ egere viſum » fuerit; adſcendat ad locum, quem Dominus elegit, » ad Sedem videlicet Apoſtolicam, omnium fidelium » magiſtram, cujus auctoritatem etiam ipſa ſancta Sy» nodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficul» tates & controverſias, ſi quæ ex eis Decretis ortæ » fuerint, nobis declarandas & decidendas, quemad» modum ipſa quoque ſancta Synodus decrevit, reſer» vamus, parati, ſicut ea de nobis meritò confiſa eſt, » omnium Provinciarum neceſſitatibus eâ ratione, quæ » commodior nobis viſa fuerit, providere, decernentes » nihilominus irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à » quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter » contigerit attentari.

IV. Menſibus aliquot poſt Concilii Tridentini confirmationem, & hanc interpretandi Decreta Sedi Apoſtolicæ factam reſervationem, erecta fuit ab eodem Pontifice aliquorum Cardinalium (illorum præſertim, qui in Concilio interfuerant; quique de mente Concilii magis credebantur inſtructi) Congregatio per Conſtitutionem quæ incipit, *Alias nonnullas* 18. in Bull. Rom.

V. Hæc Congregatio tametſi non eſſet inſtituta pro » decidendo multos caſus propoſitos ad interpretatio» nem Concilii pertinentes, abſque eo quod ullam re» lationem Sanctiſſimo fecerit. Et cum Congregatio » hac de re conſuluiſſet Pium V. Sanctitas ſua dixit, » ſe non credere Congregationem incidiſſe in hujuſ» modi cenſuras, quoniam opinabatur hanc prohibi» tionem eos tantum comprehendere, qui proprio auſu » interpretari præſumpſiſſent, ut indicant illa verba, » *audeant interpretari*: tamen pro futuro, dixit, ſe » tribuere facultatem Congregationi, ut abſque alia de» legatione poſſet decidere caſus, quos Congregatio » tanquam claros putaret decidendos; quos vero tan» quam dubios putaret referendos Sanctitati ſuæ, re» ferret, prout poſtea fecit, ut diſertis verbis eſt ad» notatum in libris publicis S. Congregationis manu » Cardinalis Caraffæ. " *Ad Cap. 11. De judiciis.*

VII. Poſtmodum Sixtus V. in ſua Conſtitutione quæ incipit, *Immenſa* 74. in Bull. Rom. inter cæteras Congregationes, hujus quoque Congregationis meminit, eique clarius, non tantum exequendi, ſed etiam interpretandi Concilii Tridentini Decreta, ſcilicet *reformationis* (eorum quæ ad fidei dogmata pertinent interpretatione ſibi reſervatâ) facultatem impartitur; ideoque Congregatio, quæ in citata Conſtitutione Pii IV. dicebatur Congregatio *ſuper* EXECUTIONE *&* OBSERVANTIA *Sacri Concilii Tridentini*, in hac Sixtina Conſtitutione vocatur *Congregatio pro executione, &* INTERPRETATIONE *Concilii Tridentini*; quamquam & ante hanc Sixtinam Conſtitutionem, quæ edita eſt anno 1588. Cardinales eidem Congregationi præfecti dici cœperint Concilii Tridentini *Interpretes*; & Congregatio *Interpretum* Concilii Tridentini: uti conſtat ex litteris ſuper confirmatione primæ Synodi Mechlinienſis, de quibus *tit.* 10. *cap.* 3. *num.* 6.

VIII. Et quidem, uti monet De Luca, " hujus » Congregationis principale inſtitutum verſatur in hac » parte *interpretandi*, atque proſtandi oracula in abſtra» cto ſuper dubiis quæ proponuntur; & ſuper hac » parte *interpretativa* aliæ Congregationes ſe non in» tromittunt, unde propterea hæc facultas eſt priva» tiva: " Hoc eſt, privativè ad hanc Congregationem ſpectat.

IX. Quæ verò executionem ejuſdem Concilii attinent, quamvis frequenter etiam ad hanc Congregationem remittantur; atque propterea Congregatio hæc non rarò etiam particulares caſus in forma contentioſa agitandos & decidendos aſſumat, nihilominus ſubinde hujuſmodi caſus, licet circa Decreta Concilii Tridentini verſentur, ad aliam Congregationem, v. g. Regularium & Epiſcoporum, mittuntur ſeu referuntur.

X. Ulterius voluit Sixtus V. in dicta Conſtitutione, ut hæc Congregatio provideat, Synodos Provinciales & Diœceſanas, prout à Synodo Tridentina ordinatum eſt, celebrari: " Provincialium verò, ait, ubivis » terrarum illæ celebrentur, Decreta ad ſe mitti præ» cipiat, eaque ſingula expendet & cognoſcet. " Hinc ſtylus

Digitized by Google

dam, niſi in authentica forma ſolito ſigillo, & ſubſcriptione Cardinalis Præfecti & Secretarii ejuſdem Congregationis, fuerint munitæ.

XIV. Declarationes in hac Congregatione frequenter dari occaſione caſuum particularium, qui ad hanc Congregationem deferuntur, ſupra notatum fuit: " Quapropter erroneum eſt (uti monet Cardinalis De » Luca) in particularibus Declarationibus cum con» ſueta cœcâ fide vim conſtituere; cùm illæ, quæ ſin» gulos, vel particulares concernunt caſus, ex eorum » particulari qualitate & circumſtantiis manare ſoleant; » ideoque alteri diverſas circumſtantias habenti, non » ſemper ſunt applicabiles, cùm diverſimodè ob di» verſam facti qualitatem, ſæpiùs decernere congruat. Hæc ille in *Annotat. Concil. Trident. diſc.* 1. *num.* 11.

XV. Ut ergo declaratio ab hac Congregatione emanata, alicui caſui particulari applicetur, expendendum, ac inquirendum, num forſan hujuſmodi declaratio non examinaverit occaſione alicujus particularis caſus quibuſdam ſingularibus circumſtantiis veſtiti: aut certè non cum iiſdem, quæ caſum occurrentem circumſtant.

XIV. Declarationes ab hac Congregatione emanantes per modum Legis aut Conſtitutionis publicari non conſueverunt, ſed per litteras ſigillo Congregationis, nec non ſubſcriptione Cardinalis Præfecti & Secretarii munitas, conſulentibus intimari; niſi publicationem caſu Pontifex fieri mandet; quemadmodum quoad Decretum circa communionem quotidianam ab hac Congregatione 12. Februarii anno 1679. emanatum, contigit.

XVII. Hinc facilè intelligitur, Declarationes has, non ut Leges generales eſſe habendas; neque pro hujuſmodi Concilii Tridentini interpretatione, à qua recedi numquam liceret; quemadmodum plurimis relatis auctoribus latiùs deducit Berthrandus Loth in Reſolutionibus Belgicis *Tract.* 2. *art.* 10.

XVIII. Et quidem ipſa Congregatio nonnumquam ab interpretatione alicujus Decreti Concilii Tridentini data, poſtmodum re maturiùs diſcuſſa receſſit, uti notat Fagnanus contigiſſe circa intellectum *Cap.* 2. *Seſſ.* 24. *De reformatione.* " Nam cùm antè cenſuiſſet, De» cretum, quo ibidem diſponitur, ne impoſterum Epiſ» copi Comprovinciales ad Metropolitanam Eccleſiam » accedere inviti compellantur, intelligendum eſſe de » *perſonali* acceſſu ipſorum Epiſcoporum, non autem » de *Procuratore mittendo*: poſtea tamen die 17. Julii » 1578. de eadem re maturiùs deliberans cenſuit, Con» cilium liberaſſe Suffraganeos etiam ab onere mit» tendi *Procuratorem*, non obſtante conſuetudine etiam

3. *Unde & quando quæſtiones originem ſumpſerint?*
4. *His controverſiis decidendis erecta eſt hac Congregatio.*
5. *Hodie unica eſt Congregatio ſuper negotiis Epiſcoporum & Regularium.*
6. *Hac Congregatio habet majorem numerum Cardinalium: & quare?*
7. *Ob multitudinem negotiorum dicitur* occupatiſſima.
8. *Eſt merè Cardinalitia; & feriâ V I. habetur.*
9. *Quas cauſas Regularium audiat?*
10. *Quis Congregationis ſtylus dum quæſtio eſt cum Epiſcopis.*
11. *Quis item, dum quæſtio eſt inter ipſos Regulares.*
12. *Pleraque quæſtiones inter Regulares & Epiſcopos aut Parochos, moribus hodiernis deciduntur in* Partibus.

I. PLeraſque quæſtiones, quæ hodie inter ipſos Regulares, vel etiam inter Regulares & Epiſcopos alioſve de Clero agitantur, pluribus ſeculis ignotas fuiſſe, nec niſi ex mutata Monaſtica ac Regulari diſciplina variiſque ſucceſſu temporis impetratis privilegiis originem ſumpſiſſe, manifeſtum eſt.

II. Nam uti rectè advertit Cardinalis De Luca *Diſc.* 1. *De Regularibus:* " Certum eſt, atque apud omnes » Scriptores concorde, quod antiqui, ſive Monachi » ſive Anachoritæ, aliique Regulares, qui (à Mona» chis diſcreti Mendicantes dicuntur) non erant Cle» rici; quinimo Clericari prohibiti erant, ideoque mo» re reliqui populi ſecularis ſub Parocho vivebant, à » quo Sacramenta aliaque divina recipiebant; indeque » prodiit, quod decimas, reliqui populi more, ſolve» bant; ac etiam ejuſdem populi, & Cleri ſecularis » more ſubjacebant loci Ordinario, ſeu Diœceſano ob » adhuc non introductum uſum privilegiorum ſuper » illa exemptione, quam hodie praxis docet.

» Hinc proinde ſequebatur, quod nulla aderat con» troverſiarum occaſio inter Regulares, & Ordina» rios, vel Parochos, alioſque Clericos ſeculares, quo» niam ſi more reliqui populi Ordinario, & Parocho » reſpectivè in omnibus ſubjacebant, atque non ſe in» gerebant in Divinorum & Sacramentorum admini» ſtratione, minuſque in funeribus, & anniverſariis, » utique nulla ſuberat controverſiarum occaſio.

» Prout ferè nulla ſuberat occaſio controverſiarum, » ſive inter diverſarum Religionum Profeſſores, ſuper » præcedentiis, aliiſque præeminentiis, ut hodierna » praxis docet, aut inter ipſoſmet Religioſos ejuſdem » Ordinis, vel Inſtituti; tum quia cùm non interve» nirent in proceſſionibus, aliiſque Eccleſiaſticis fun» ctionibus

III. Poſtquam verò per exemptiones Monaſteria penè omnia præſertim Mendicantium, à juriſdictione & ſubjectione Epiſcoporum ſubtrahi cœperunt; atque Ordinum regimen ad formam Reipublicæ vel univerſitatis redactum eſt; nec non Regularibus conceſſa fuerunt indulta ſe Clericandi, ſacroſque Ordines ſuſcipiendi, ac etiam Sacramenta, aliaque divina miniſtrandi; factum eſt, ut frequentiſſimæ eſſent Regularium quæſtiones & difficultates, vel inter ipſos Religioſos in eadem Religione; vel inter diverſarum Religionum Profeſſores; vel cum locorum Ordinariis; aut cum Parochis, & cum Capitulis Canonicorum aliiſque Clericis ſecularibus.

IV. Porrò cùm etiam ex Juris communis diſpoſitione, Religioſorum cauſæ, non per juris apices, neque cum tela judiciaria, ſed ſummariè, ac potiùs in forma extrajudiciali tractari debeant, Sixtus V. inter plures à ſe erectas Congregationes, hanc quoque erexit, ſuper negotiis Regularium, eam conjungendo cum altera ſuper negotiis Epiſcoporum, " Ita ut (ait De » Luca *dicto diſcurſu num.* 15.) unam eamdemque con» ſtituant; & meritò, ob hujuſmodi negotiorum fre» quentem connexionem, ut ita more Principis, abſque » ſtrepitu & figura judicii, & abſque proceſſu vel tela » judiciaria, *ſummariè*, ſola facti veritate inſpectâ, » & quandoque, imò frequentiùs, etiam per ſolas ex» trajudiciales, ac ſecretas informationes, controver» ſias terminet, prudentiales regulas ſæpiùs adhibendo » potiùs, quàm rigores legales.

V. Unica ergo eſt hodie Congregatio *ſuper negotiis Epiſcoporum & Regularium*; cùm tamen in ipſa Sixti V. Conſtitutione duplex ſit Congregatio: una nimirum quæ dicitur, *pro conſultationibus Regularium*; altera verò, *pro conſultationibus Epiſcoporum & aliorum Prælatorum*.

VI. Cùm ergo duplex hæc Congregatio in unam redacta ſit, rectè monet Cardinalis De Luca *diſcurſu* 16. in Relatione Romanæ Curiæ, quod hæc Congregatio duo peragat negotiorum genera, ſcilicet Epiſcoporum & Regularium; " quæ propterea, ait idem, quoad » negotia Curialia fori Eccleſiaſtici quæ non concernunt » fidem, ſed ad Chriſtianæ Reipublicæ regimen ſpiri» tuale pertineant, videtur *omnium major*, ideoque *ma» jorem* habere ſolet numerum Cardinalium, ob majo» rem negotiorum multiplicitatem.

VII. Quin & eodem Cardinale teſte, " Hæc Con» gregatio dicitur *occupatiſſima*, atque in negotiorum » multitudine omnium major ob faciles recurſus, que» relas, & contentiones Regularium.

VIII. Congregatio merè *Cardinalitia* vocatur; quia nullos præter Cardinales alios inferiores Prælatos habet, niſi unum, qui Secretarii officium exercet, à quo Litteræ & Decreta Congregationis ſcribuntur & ſignantur; unà cum ſubſcriptione unius è Cardinalibus, qui *Cardinalis Præfectus* appellatur.

Hæc Congregatio haberi conſuevit feriâ ſextâ cu... vel alium Superiorem, ut ſuper expoſitis in libello ſupplici Congregationem informet; qua informatione habitâ, ſi Congregatio videat, quod circa facta conveniatur; totaque difficultas ad punctum juris reducatur, tunc negotium in Congregatione diſcutitur & reſolvitur; ipſaque reſolutio rurſus per litteras ut antè ſignatas intimatur.

Si verò informatio accepta ipſi Congregationi non appareat ſufficiens, aut ſuper factis non conveniat cum libello ſupplice, tunc Congregatio interdum per alias litteras libellum ſupplicem pro ulteriori informatione mittit ad Metropolitanum, aut viciniorem Epiſcopum, vel etiam aliam perſonam in dignitate conſtitutam.

XI. Idem eſt Congregationis ſtylus, quando quæſtio ſeu controverſia agitur inter ipſos Regulares; hoc uno excepto, quod hoc caſu litteræ pro informatione inſcribantur Procuratori Ordinis, qui in Curia ſemper aſſiſtit; quandoque tamen & ipſi Generali Ordinis; à quibus accepta informatio (ſi Congregationi inſufficiens, aut minùs ſincera appareat, nec in factis conveniatur) capiuntur aliæ informationes eâ viâ, quæ Congregationi videtur opportunior.

In hac Congregatione, quemadmodum nec in aliis Congregationibus Cardinalitiis, non admittuntur recuſationes ex cauſa ſuſpicionis, ſive ſuſpectationes, uti monet De Luca *diſc.* 16. *num.* 6.

XII. Moribus hodiernis, præſertim Belgicis, controverſiæ inter Regulares & Epiſcopos aut Parochos ferè ſolent in poſſeſſorio tractari coram Tribunalibus Regiis, & in petitorio apud Judices Eccleſiaſticos ordinarios, aut Delegatos in Partibus.

CAPUT VII.

De Sacra Congregatione Rituum.

1. *In quem finem hæc Congregatiò inſtituta?*
2. *Qui huic Congregationi interveniant?*
3. *Præcipuè circa ritus Eccleſiaſticos occupatur.*
4. *Aliæ ſubinde quæſtiones ad illam mittuntur.*
5. *Hæ quæſtiones etiam ad alias Congregationes interdum mittuntur.*
6. *Stylus hujus Congregationis.*
7. *Congregatio ſuper Canonizatione Sanctorum hodie ab hac nonnihil diverſa; & qui hanc conſtituant?*
8. *Deſcribitur compendiosè modernus ritus Canonizationis.*
9. *Canonizatio Sanctorum hodie privativè ad Sedem Apoſtolicam ſpectat.*
10. *Olim ſolâ Epiſcoporum auctoritate aliquis* ut Sanctus *publicè coli poterat.*
11. *Id ſine multis cæremoniis peragebatur.*
12. *Sedes Apoſtolica Canonizare renuebat ſine aſſenſu* plenariæ *Synodi.*

13. *Primus*

» mous Urbis, Orbiſque Eccleſiis, etiam in Capella
» noſtra Pontificia, in Miſſis, divinis Officiis, Sacramentorum adminiſtratione, cæteriſque ad divinum cultum pertinentibus, à quibuſvis perſonis diligenter obſerventur, cæremoniæ ſi exoleverint, reſtituantur, ſi depravatæ fuerint, reformentur, libros de ſacris ritibus, & cæremoniis, inprimis Pontificale, Rituale, Cæremoniale, prout opus fuerit, reforment, & emendent, Officia divina de Sanctis Patronis examinent, & nobis prius conſultis, concedant. Diligentem quoque curam adhibeant circa Sanctorum Canonizationem, feſtorumque dierum celebritatem, ut omnia rite, & recte, & ex Patrum traditione fiant.

II. Ex his colligitur, quod ſi primævam hujus Congregationis erectionem attendamus, ſoli quinque Cardinales eam conſtituant; at hodie præter Cardinales, quorum numerus dependet à beneplacito Papæ, interveniunt huic Congregationi plures Prælati, quorum unus eſt Secretarius (inquit Cardinalis De Luca in Relatione Romanæ Curiæ *diſcurſu* 18.) ac etiam aliqui Religioſi Theologiæ Profeſſores, & præ cæteris Magiſter Sacri Palatii, & Sacriſta Papæ; ac etiam unus aut plures Magiſtri cæremoniarum Papæ.

III. Ulterius ex citatis verbis Conſtitutionis colligitur, quod primarius finis inſtitutæ hujus Congregationis ſit, ut omnia in divinis Officiis, Sacramentorum adminiſtratione atque Dei cultu ritè & religioſè, prout dignitas ac majeſtas tanti operis exigit, peragantur; nihilque in ritibus aut cæremoniis irreligioſum aut indecens occurrat: ac per conſequens, Cardinales, alioſque ad hanc Congregationem ſpectantes, oportere multum eſſe verſatos circa verum ac genuinum Eccleſiæ ſenſum, in ritibus ac cæremoniis præſcribendis; nec non in diſcernendis ritibus quos Eccleſia jam pridem probavit, & ad populi devotionem excitandam, ipſiuſque divini operis majeſtatem imprimendam induxit, ab illis, quos poſterioribus ſeculis vel irreverentia, vel ſuperſtitio, vel avaritia, vel Prælatorum & Paſtorum incuria aut ignorantia invexit.

IV. Præter quæſtiones, quæ ritus cæremoniaſque concernunt, quæque primario ad hanc Congregationem ſpectant, plures aliæ etiam quæſtiones ad ipſam referri ſolent, ut v. g. præcedentiarum, aliarumque præeminentiarum in proceſſionibus aliiſque publicis functionibus; aut etiam ſuper jure funerandi, vel celebrandi Officium funebre aliiſque quæ Divinum Officium turbare poſſent: quæque eo pertinent, ut ritè & recto ordine omnia in Eccleſia peragantur.

dentur. Unus quoque ex Protonotariis participantibus. Adhibentur quoque alii Theologi, qui Conſultores, vel reſpectivè Qualificatores dicuntur. Quin & pro conſilio adhiberi ſolent Medici & Philoſophi aliique Profeſſores, qui judicent, an operationes quæ miraculis adſcribuntur, reverà dici debeant ſupernaturales, an verò provenire nequeant à cauſa aliqua naturali.

VIII. Poſtquam verò probationes maturè in pluribus Congregationibus diſcuſſæ fuerunt, atque negotium Canonizationis jam præparatum eſt, tunc habetur Congregatio magis ſolemnis coram ipſo Pontifice, qui audito voto Congregationis interponit quidem Decretum ſuper Beatificatione aut conceſſione cultus particularis in aliqua Eccleſia aut Ordine; ſed Canonizationem ſeu abſolutam adſcriptionem in Catalogum Sanctorum non decernit.

Sed hoc examine peracto in hac ſolemni Congregatione coram Papa, aliud inſtituitur in pleno Conſiſtorio ſecreto; ac denique habetur Conſiſtorium ſolemnius & publicum, ad quod conveniunt omnes Archiepiſcopi & Epiſcopi, qui in Curia præſentes ſunt, quorum omnium etiam votum exquiritur, per quamdam Concilii (cui pridem Sanctorum Canonizatio deferebatur) imaginem.

In hoc Conſiſtorio præmiſſis precibus aliiſque cæremoniis, quæ in Cæremoniali Romano *lib.* 1. *ſect.* 6. latè deſcribuntur, inſtante Procuratore cauſæ Pontifex alta voce ſedens cum mitra pronuntiat in hunc modum: " Ad honorem Sanctæ Individuæ Trinitatis, & exaltationem fidei Catholicæ, & Chriſtianæ religionis augmentum, auctoritate ejuſdem Dei Omnipotentis, Patris & Filii & Spiritus Sancti, & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli & noſtra, de Fratrum noſtrorum conſilio decernimus & definimus, bonæ memoriæ N. Sanctum eſſe, & Sanctorum Catalogo adſcribendum, ipſumque Catalogo hujuſmodi adſcribimus.

IX. Si modernam Eccleſiæ diſciplinam ſpectemus, hoc Canonizationis negotium privativè ad hanc Congregationem ſpectat. Nullus enim hodie tamquam Sanctus de novo coli & honorari *publicè* poteſt, niſi per Pontificem ritu jam deſcripto in Catalogum Sanctorum relatus; ſeu ut vulgò dicitur Canonizatus fuerit.

X. Multis quidem ſeculis auctoritate Epiſcopali hæc Canonizatio ſive relatio in Sanctorum Catalogum facta fuit; idque ſine ullo exteriori penè ritu ſeu cæremonia.

XI. Cùm enim Epiſcopis de ſanctitate vitæ alicujus defuncti ſufficienter conſtaret, facultas dabatur po-
pulo

Digitized by Google

» gaudio populorum.

XII. Circa ſeculum undecimum hæc Canonizatio à Sede Apoſtolica poſtulari à nonnullis cœpta fuit; ſed eam non niſi comprobante generali Synodo annui conſueviſſe, reſpondebant Pontifices.

Benedicto Rempeſtegienſi Abbati, Guolgoſium Anteceſſorem ſuum Canonizari poſtulanti, facilè concedi non poſſe, reſpondit Urbanus II. hanc addens rationem: " Non enim Sanctorum quiſque debet Canoni-» bus admiſceri, niſi & teſtes adſint, qui ejus miracu-» la viſa ſuis oculis atteſtentur, *& plenaria Synodi* fir-» mentur aſſenſu.

Similiter Ulricus Conſtantienſis in Germania Epiſcopus, Sanctum Contardum Anteceſſorem ſuum Canonizari ſupplicans, ad crebras ſuas litteras hoc immutabilis ſententiæ reſponſum accepit à Romana Eccleſia, vitam ejus in Concilio recitandam & comprobandam fore generali. Hæc ex Chronico Eccleſiæ Conſtantienſis recitat Chriſtianus Lupus *tom. 3. Scholiorum pag. 569.*

XIII. Notat autem ibidem, quod primus fuerit Eugenius III. qui ſine Concilio ſolus in ſuo Conſiſtorio Canonizavit Sanctum Henricum de poteſtatis plenitudine, uſus hoc fundamento, quod *Romanæ Eccleſiæ auctoritas ſit omnium Conciliorum firmamentum*; tametſi unà fateretur, *quod hujuſmodi petitio* Canonizationis, *niſi in generalibus Conciliis admitti non ſoleat.* Extat diploma Canonizationis tom. 1. Bull. Rom. *pag.* 61." Quem (Eugenium) ait Lupus, in Sancto Eduardo » & S. Thoma Cantuarienſi Alexander III. & in aliis » Sanctis Canonizandis alii Pontifices ſunt deinceps » imitati.

XIV. Quin & circa idem tempus, Pontifices ſibi auctoritatem Canonizandi privativè cœperunt reſervare; eaque reſervatio generaliter & ab omnibus tandem Eccleſiis recepta fuit, potiſſimùm auctoritate cujuſdam Decretalis Alexandri III. relatæ in Decretales Gregorii IX. in *Cap. 1.* ij *De Reliquiis & veneratione Sanctorum*, aſſerentis & edicentis: *etiamſi per eum miracula fierent, non liceret vobis ipſum pro Sancto abſque auctoritate Romanæ Eccleſiæ venerari.*

Et de eodem Pontifice Alexandro ſcribitur: " Hic » Papa conſtituit, ut nullus novus Sanctus in venera-» tione haberetur, niſi ex auctoritate Apoſtolica, & » niſi ſit Canonizatus, à Papa tamen. Antè quilibet » Epiſcopus ſuum Sanctum ſolemniter Canonizavit. Hæc Lupus ex incogniti Scriptoris hiſtorica compilatione.

XV. Neque tantùm Canonizatio ſive relatio alicujus in Catalogum Sanctorum, qua tamquam Sanctus toti Eccleſiæ proponitur, permittiturque, ut *publico* cultu ubique & per univerſalem Eccleſiam, ceu San-

cumque defuncti imagines, aut quidquid venerationem aut cultus præ ſe ferat, in Eccleſiis, Oratoriis, locis publicis ſeu privatis, ante Apoſtolicam Beatificationem ſeu Canonizationem ponantur. Vide latiùs Zypæum *Conſult. 2. de Reliq. & Venerat. Sanct.*

Hoc Urbani Decreto ſublatum quoque eſſe prædictum *privatum* cultum olim Sanctis non Canonizatis impendi ſolitum, obſcurum non eſt: quandoquidem dubitari nequeat, per illum aliquam venerationem impendi illi, quem populus, licèt voce ſubmiſſiore, tamquam *Sanctum* invocat: unde nec ulli novo Sancto non Canonizato, aut ut minùs Beatificato, hodie impendi ſimilem cultum videmus vel audimus.

Privativè ergo ad Sedem Apoſtolicam hodie ſpectat Sanctorum Canonizatio & Beatificatio; eamque per hanc Congregationem, juxta ritum jam deſcriptum, expedire ſolet; neque aliæ Congregationes huic materiæ ſe immiſcent.

XVIII. Quoad ritus verò Divinorum Officiorum, de his Epiſcopos in ſua reſpectivè Diœceſi potuiſſe liberè ſtatuere & judicare, etiam uſque proximè elapſum ſeculum incluſivè, conſtat ex Synodis quas ſupra *tit. 16. cap. 9.* allegavimus.

XIX. At Pius V. Breviarium Romanum correctum evulgans, ſtatuit, " Breviarium ipſum nullo umquam » tempore vel totum, vel parte mutandum, vel ei ali-» quid addendum, vel omnino detrahendum.

Hac proinde Conſtitutione factum, ut ſi quid *Breviario Romano* judicaretur addendum vel demendum, aut ex parte mutandum, id à Sede Apoſtolica eſſet poſtulandum: quæ pro hujuſmodi quæſtionibus aut cauſis decidendis, Congregationem Rituum inſtituit.

XX. Quapropter, Eccleſiæ quæ Breviarium Romanum receperunt (uti penè omnes Eccleſiæ ſeculares Belgicæ) nulla nova Officia Breviario addere, vel vetera detrahere, aut lectiones, aliave in Breviario præſcripta mutare, propria auctoritate poſſunt; ſed ea à Congregatione Rituum & Sede Apoſtolica poſtulare & expectare tenentur & ſolent.

XXI. Eccleſiæ verò ſeculares, vel Ordines Regulares, in quibus uſus Breviarii Romani non eſt receptus, etiam auctoritatem priſtinam ſua Breviaria revidendi, corrigendi, & mutandi retinent; eâque pacificè utuntur; & plura tum Epiſcoporum, tum Prælatorum Regularium auctoritate Breviaria correcta, & in aliam planè formam redacta, hoc ſeculo edita & evulgata vidimus.

Neque Eccleſiæ illæ aut Ordines, nova Sanctorum Officia, quæ hodie ſub ritu duplici aut ſemiduplici à Congregatione Rituum frequentiùs prodeunt, paſſim recipiunt; ſed præſcripta Breviariorum ſuorum ſequuntur.

TITU-

Digitized by Google

officium?

9. *Qui ſint Præſidentes de* majore *vel* minore *Parco?*
10. *Præſidentes de* majore Parco *etiam dicuntur Abbreviatores, à conficiendis* abbreviaturis.
11. *Quâ formâ* abbreviaturæ *expediantur.*
12. *Præſidentes de* majore Parco *dubia plura per modum Collegii decidunt.*
13. *Præſidentes de* minore Parco *quid agant?*
14. *Quomodo ex abbreviatura fiat* Bulla?
15. *Plures enumerantur inferiores Cancellariæ Officiales, qui omnes ſua habent emolumenta, quæ dicuntur* taxæ Cancellariæ Apoſtolicæ.
16. *In harum exactione exceſſus repreſſus per Gregorium XV.*
17. *Habet Cancellaria ſuas Regulas; quæ* Regulæ Cancellariæ *dicuntur.*
18. *Hæ Regulæ pro directione Cancellariæ primitus fuêre editæ.*
19. *Hæ Regulæ perpetuæ non ſunt; ſed à ſingulis Pontificibus de novo publicantur.*
20. *Hodie etiam quædam ex his Regulis extra Cancellariam ſe extendunt, & earum uſus quoque in Belgio obtinet.*

I. CANCELLARII olim dicti potiſſimùm fuêre qui ad *cancellos forenſes*, ſeu judicum ſtabant. Papias: *Cancellarius qui in cancellis primus eſt.* Hi ſupplicantes introducebant ad judicem, uti legitur apud Caſſiodorum *lib.* 11. *Epiſt.* 1. ex quo ſatis colligitur, *Cancellarios* dictos, quod ad *cancellos* judicum ſtarent, eorumque juſſa ac mandata exequerentur; patetque non exiguam fuiſſe eorum auctoritatem & dignitatem; uti oſtendit Gothofredus ad *l.* 3. *Cod. Theod. De Aſſeſſoribus.*

II. " Cancellaria, vox barbara, inquit Budæus ad » Pandectas, uſurpata pro loco, ubi publicæ litteræ » à Scribis Principum & Magiſtratuum conficiuntur. » Hinc Cancellarius dicitur, cujus ex primæ ſunt par» tes, videre, ut nulla Principis conſtitutio, nulla ſan» ctio, nullum reſcriptum, nulli codicilli Regii, non » è Republica, atque etiam à dignitate Reipublicæ » principalique exeant." Hæc ille.

III. Legitur quoque in Eccleſiis Cathedralibus jam pridem munus Cancellarii fuiſſe, ſigilla ad cauſas & negotia conferre, litteras Capituli facere & conſignare, uti habetur in Statutis Leicheveldenſis Eccleſiæ, in Monaſtico Anglicano *tom.* 3. *pag.* 24.

IV. Quando verò Cancellarii munus ad eam pervenerit eminentiam & prærogativam, in qua hodie

cellarii. Varii varia commenti ſunt, uti refert Cardinalis De Luca in Relatione Romanæ Curiæ *Diſcurſu* 10. qui veriſimilius credit, Vice-Cancellarium dici cœpiſſe, cùm dignitas Cardinalitia ad tantum faſtigium elevata eſt, ut non videretur huic dignitati Cardinalitiæ congruere, aſſumere officium inferius ſive Prælativum; quod tamen *proviſionaliter*, ſeu jure cujuſdam commendationis per Cardinalem adminiſtrari non ſit incongruum; quemadmodum & in munere *Datarii* praxis docet. Si enim Cardinalis eo munere fungatur, non vocatur *Datarius*, ſed *Prodatarius*. Ergo illud adjectum, *vice*, quod partes *vicarias* denotat, non ſtatum inferiorem, ſed potiùs digniorem hîc ſignificat.

VI. Vice-Cancellarius habet fixum titulum Cardinalitium, eumque admodum conſpicuum & illuſtrem, ſcilicet Eccleſiæ Collegiatæ S. Laurentii in Damaſo: hicque commodam & amplam habitationem in inſigni verèque Regio Palatio, quod *Cancellaria* dicitur: in quo ipſa *Cancellaria* tamquam per ſpeciem magni Tribunalis, ſtatutis diebus tenetur, aliæque functiones publicæ peraguntur.

VII. Primaria & graviora Sedis Apoſtolicæ negotia publica & ſolemnia, qualia ſunt Conſiſtorialia aliaque plurima, per ejus manus tranſeunt; adeò ut cum quadam proportione dicendus ſit *Cancellarius* Papæ, eo modo, quo in ſingulis Diœceſibus quilibet Epiſcopus habet Notarium & Cancellarium majorem, qui acta Synodalia & judicialia, ac etiam Pontificalia conſcribit & authentizat; uti notat Cardinalis De Luca loco citato *num.* 5.

Plures habet Vice-Cancellarius Officiales, quorum aliqui ſunt majores Prælati, Prælaturam annexam habentes.

VIII. Primarius poſt Vice-Cancellarium eſt ille, qui dicitur *Cancellariæ Regens.* Hujus non exigua eſt auctoritas, quæ ad longum deſcribitur in ultima Regula Cancellariæ, quæ inſcribitur: *De poteſtate Reverendiſſ. D. Vice-Cancellarii, & Cancellariam* REGENTIS. Inprimis ipſe revidet Bullas expeditas & promulgatas, & ſi quis error irrepſerit, eum corrigit; ac ad calcem Bullæ reformatæ manu ſua ſcribit: *Correcta prout jacet.*

IX. Præterea inter Officiales Cancellariæ, qui Prælaturam habent, ſunt Præſidentes de *majori* vel *minori Parco*: ita dicti à loco Cancellariæ in quem conveniunt, qui vulgò *Parcus* dicitur.

X. Hi de *majori Parco* nominantur etiam *Abbreviatores*, à conficiendis litterarum Apoſtolicarum *bre-*

 viaturis

ula Conſiſtorialis Cardinalis Proponentis, per quam ſignificat Cardinali Vice-Cancellario Pontificem in Conſiſtorio providiſſe tali perſonæ de Eccleſia Cathedrali; quâ receptâ Vice-Cancellarius conficit aliam ſcedulam, quæ vocatur, *contra-cedula*, in qua ſummariè narrat, qualiter Pontifex in Conſiſtorio providerit Eccleſiæ N. de Epiſcopo & Paſtore; eamque cedulam Secretarii ſui ſubſcriptione, proprii ſigilli impreſſione, & manus ſuæ ſubſcriptione munit.

XII. Ulteriùs Prælati de *majori Parco* quoddam quaſi Tribunal conſtituunt, in quo collegialiter convenientes decidunt dubia, quæ oriri contingit ſuper litterarum formula, vel clauſuris, & Decretis in eis adjiciendis, ac etiam ſuper emolumentorum ſolutionibus aliiſque contingentus.

XIII. Prælati de *minori Parco* (ait Petrus Gaſtelius in ſua praxi Curiæ Romanæ *pag.* 24. edit. 1693.) propriè ſunt *Officiales otioſi*, exiguam habentes juriſdictionem; in id unum intendentes, ut Bullæ ferantur & tradantur Prælatis de *majori Parco*.

XIV. Factâ minutâ per Prælatum ſeu *Abbreviatorem* de *majori Parco*, qui eſt in turno, mittitur deinde ad alium Abbreviatorem ut eam revideat; quæ reviſa traditur Scriptori Bullarum.

Tum " per Apoſtolicos Scriptores, ait De Luca, » juxta eorum formulas efformantur litteræ, quæ *Bulla* dicuntur, ſub plumbo, in ejuſdem Vice-Cancellarii aula ſeu palatio, quod *Cancellaria* nomen ſeu » vocabulum habet; eodem modo quo per ejuſdem » Cancellariæ Scriptores & Officiales aliæ efformantur litteræ ſuper proviſionibus aliorum Beneficiorum, » nec non ſuper Apoſtolicis diſpenſationibus, aliiſque » gratiis & conceſſionibus, quæ fiant extra Conſiſtorium per organum Datarii.

XV. Plures ſunt Cancellariæ Officiales qui Bullis illius revidendis, tranſcribendis, plumbandis, regiſtrandis occupantur; quorum " alii, inquit De Luca, vocantur Summiſtæ, alii Scriptores, alii Secretarii, alii » Plumbatores; alii Equites, alii Cubicularii, & Scutiferi; alii Prothonotarii, alii Subdiaconi, & alii » ſub diverſis vocabulis nuncupantur.

Hi omnes participant vel in annatis, vel in emolumentis quæ pro litterarum expeditionibus ſolvuntur; atque jura hæc communiter dicuntur *taxa Cancellaria Apoſtolica*.

XVI. In harum exactione cùm plures excederent, Gregorius XV. hanc Regulam Cancellariæ propoſuit: " Item, idem D. N. exactionibus, quas Sanctitas ſua » non ſine diſplicentia plerumque fieri intellexit per » Officiales Romanæ Curiæ, qui conſtitutis ſibi emolumentis pro exercitio officiorum, quæ obtinent non » contenti, ultra à proſequentibus negotiorum quorumdam expeditionem in eadem exigere non verentur, obviare volens, diſtrictè præcipiendo inhibuit » omnibus & ſingulis, quævis officia in eadem Curia » obtinentibus, ne de cætero quicquam prætextu offi-

Cancellarius ejuſque Officiales negotia ad Cancellariam ſpectantia, nec non litteras neceſſarias gerere & expedire debent; quæ propterea *Regula Cancellaria* vocantur.

XVIII. Unde Ludovicus Gomeſius in procemio ad Regulas Cancellariæ *quaſt.* 2. notat, quod " Regulæ » Cancellariæ ab initio introductæ fuerint, ut Officiales Cancellariæ per eas in litteris expediendis inſtruerentur, ut patet, ait, ex Regulis Joannis XXII. & » Benedicti ac aliorum. Et licèt a tempore Nicolai » V. aliquid plus ad eas circa judicia additum fuit, illud tamen reſpicit actum in Curia gerendum.

XIX. Hæ Regulæ *perpetua* non ſunt, ſed morte Pontificis extinguuntur, quod in earum procemio indicatur his verbis: *Et ſuo tempore duraturas*. Quare ſinguli Pontifices altero ſuæ aſſumptionis die eas de novo evulgant, atque in Cancellaria per Vice-Cancellarium publicari jubent; idque nonnumquam novis Regulis additis, vel antiquis immutatis, vel etiam ſubinde aliquibus expunctis & omiſſis.

XX. Itaque ſi ipſam harum Regularum originem primumque inſtituendi finem attendamus, dumtaxat regimen ac directionem Cancellariæ Romanæ ſpectare videntur; at hodie inter has Regulas non paucæ repetiuntur, quæ etiam collationes Beneficiorum aliaſque materias concernunt; & quarum uſus ſe extra Cancellariam Romanam quoque extendit; pluresque in Belgio & Provinciis vicinis receptæ ſunt; de quibus in materia Beneficiorum Part. II. hujus Operis ſingillatim tractabitur; oſtendetur, in quibus recentiores Regulæ à veteribus diſcrepent; & quomodo in hiſce Provinciis receptæ ſint.

CAPUT II.

De Datario & Dataria.

1. *Datarii officium olim ignotum.*
2. *Quæ hodie per Datariam expediuntur, olim penè incognita fuerunt.*
3. *Quomodo reſervationes Beneficiorum & Penſionum circa ſeculum* 14. *invaluerint.*
4. *Ex illis aliiſque reſervationibus originem habuit Dataria.*
5. *Quare Cardinalis aſſumptus ad officium Datarii, dicatur* Pro-Datarius?
6. *Quod ſit officium Subdatarii.*
7. *De Officiali Dataria qui dicitur* Conceſſum; *& quâ formâ hic ſignet libellos.*
8. *Subdatarius ſubinde mittit libellos ad aliquam Congregationem Cardinalium; & quâ formâ remittantur?*
9. *De Summario libelli à Subdatario conficiendo: debet eſſe libello conforme.*
10. *Datarius unà cum Subdatario & Officiali qui dicitur*

Digitized by Google

1. Officium *Datarii*, prout hodie accipitur in Curia Romana, antiquum dici haud poſſe probat Cardinalis De Luca in ſæpiùs citata Relatione Romanæ Curiæ *Diſcurſu* 9.

II. " Antiquitus enim (ait De Luca loco citato *n.* » 6.) Papa fortè nihil vel parùm ſe ingerebat in illis » negotiis, circa quæ penè totum Datarii munus hodie » verſatur; ut nempe ſunt collationes Beneficiorum re- » ſervatorum vel affectorum, nec non reſervationes » penſionum ſuper iiſdem, ac diſpenſationes Matrimo- » niales, aliæve diſpenſationes putà ſuper natalibus, » vel ſuper irregularitate, aut ſuper bigamia, vel ſu- » per ætate, & ſimiles; ac etiam ſunt Apoſtolica be- » neplacita ſuper alienationibus bonorum Eccleſiæ, vel » conceſſiones officiorum venalium, & ſimilia, quæ » omnia moderna ſunt, dictis antiquis temporibus in- » congrua.

III. Hæc Cardinalis De Luca; qui deinde ibidem *num.* 12. *&* 13. deducit, qua ratione circa ſeculum 14. introductæ ſint reſervationes Beneficiorum; atque ex his deinde originem ſumpſerint frequentiores penſionum Eccleſiaſticarum reſervationes.

IV. " Cùm itaque (pergit De Luca *num.* 14.) » hujuſmodi proviſiones non publicè in Conſiſtorio, » ſed privatim in Aula, per ſupplices libellos, aut per » ſupplicationes manu Papæ ſignatas fierent, caſus au- » tem præberet, quod idem Papa ex negotiorum mul- » tiplicitate non valens omnia memoriâ retinere, ea- » dem Beneficia pluribus perſonis conferret; unde pro- » pterea continua oriebantur jurgia, ſuper temporis an- » terioritate, quæ etiam in beneficialibus, atque in » gratiarum conceſſionibus attendenda eſt, quod ſcilicet » gratia anterior poſteriori præfertur; *Buratt. & add.* » *dec.* 421. *& paſſim.* Idcirco quemdam privatum po- » tius, ſeu fiduciarium miniſtrum, tanquam per ſpe- » ciem Secretarii, ad id deputare congruum fuit, qui » curam hujuſmodi ſupplicationum, & expeditionum » haberet, atque poſtquam Papa per ejus ſignaturam » gratiam perfecit, ipſe adnotaret tempus ſeu diem, » ut ita dignoſceretur, quænam eſſent gratiæ anterio- » res, & quæ poſteriores; ac etiam (& fortius) ut ita » convinci poſſet, an congruo tempore, gratia petita » & reſpectivè conceſſa eſſet, eo quia abſque veriſi- » mili notitia mortis, Beneficia adhuc non vacantia, » quando recens vacatio ſperabatur, extorqueri ſo- » lebant, ut etiam hodierna praxis quandoque docet.

» Idemque miniſter, vel Officialis qui hanc habebat » curam, adnotandi ſcilicet *datam* temporis, tanquam » rerum beneficialium peritus, gerebat quoque munus » congruat.

VI. Habet Dataria præter Datarium plures Officiales & adjutores ipſius Datarii; ex quibus duo primi ſeu majores, alter *Subdatarius*, & alter *Per obitum* dicitur.

Subdatarius propriè loquendo eſt ſubſtitutus Datarii; nequaquam tamen à Datario dependens; ſed à Papa immediatè conſtituitur, & Prælatis Curiæ annumeratur.

Ipſius eſt revidere omnes libellos ſupplices, qui Papæ offerri poſtulantur, exceptis illis, qui ſunt pro impetrandis Beneficiis vacantibus per mortem in terris *Obedientiæ*, qui revideri debent per Officialem, qui dicitur *Per obitum*. Subdatarius viſis libellis, eos pro varietate materiæ diſtribuit.

VII. Et quidem ſi in libellis agatur de aliqua ex materiis ordinariis, v. g. de reſignatione ſimplici Beneficiorum, quæ à Papa ſignari non debent, remittuntur ad Officialem qui vocatur, *Conceſſum*; qui ſignat libellos ſupplices ſibi à Subdatario tranſmiſſos, cum hac nota ad marginem libelli appoſita, *Ad Ord.*m quæ ſignificat *ad Ordinarium*. Hic Officialis ſignat libellos hac formâ. *Conceſſum ut petitur in præſentia Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ:* & hoc ſi fuerit factum in præſentia Papæ; alioquin ſignat ſimpliciter, *Conceſſum:* deinde apponit nomen ſuum.

VIII. Si Subdatarius videat ex ipſa materia libelli quod Papa petitioni non annuet, niſi prævio judicio Congregationis Cardinalium, ad quam illa materia pertinet, tunc Subdatarius libellum ad illam Congregationem remittit, cum hac apoſtilla: *Ad Congregationem Rituum*, aut aliam. Secretarius autem Congregationis ſolet reſpondere per chartulam quam ipſi libello inferius annectit hac ferè formâ: *Sacra Congregatio Rituum*, vel alia, *cenſuit gratiam hanc concedendam, ſi Sanctiſſimo D. N. placuerit.*

IX. Quod attinet ad libellos ſupplices pro gratiis, quæ à ſolo Papæ arbitrio dependent, illos *Subdatarius* aut aliquis ejus ſubſtitutus examinat, atque ad calcem illorum apponit ſummarium libelli ſupplicis.

Hoc verò ſummarium debet eſſe conforme ipſi libello, quia Pontifex priuſquam gratiam annuat, vel neget, non ſolet integrum libellum ſupplicem, ſed tantùm hoc *ſummarium* legere.

X. Datarius antequam accedat Papam pro ſignatura, vocare ſolet *Subdatarium* & *Per obitum*, ut ſciat quos libellos Papæ offerre debeat. Ipſi verò inter ſe diſcutiunt illos, qui aliquam difficultatem habere videntur, ad informandum Papam. Poſthæc plures ſimul libellos

Digitized by Google

agatur; ſin vero quæſtio ſit de gratia Beneficium non concernente, exprimitur Diœceſis ſupplicantis; v. gr. ***Mechlin. Antverp.*** &c. Ad latus autem dextrum ſupplicæ exprimitur gratia petita, ut *Proviſio*, *Reſignatio ſimplex*, *Diſpenſatio in* 3. *&* 4. *gradu conſanguinitatis*, &c. Deinde ſupplica incipit, *Beatiſſime Pater*, &c. Ac tum ſequitur nomen Oratoris ſive Supplicantis, gratia quæ petitur, ac reliqua neceſſario exprimenda pro impetratione ſimilis gratiæ; diciturque hæc prima pars Signaturæ, eamque vocant Pragmatici Romani, *Corpus Signaturæ.* Tum relinquitur aliquod ſpatium vacuum pro Signatura Papæ, à qua Papæ Signatura hæc charta dicitur *Signatura*, uti obſervat Rebuffus. Poſt hæc Supplica concluditur ſub hac ſolita verborum formula. *Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum dumtaxat*, *&c.* cum omnibus decretis, reſtrictionibus & clauſulis, quibus gratiæ hujuſmodi concedi conſueverunt: unde, uti monet Rebuffus, hæc tertia pars Signaturæ, eſt diſpoſitio & Papæ conceſſio; & quod ipſe ſimpliciter conceſſit, dicendo, *fiat ut petitur*, hic ſingillatim exprimitur.

XIV. Itaque hæc tertia pars apponitur, quia ſupponitur, quod Papa in ſpatio illo vacuo, apponet ordinariam ſignaturam; quam Rebuffus vocat ſecundam partem Signaturæ. In Praxi Benefic. tit. *De Forma Signaturæ ſimplicis proviſionis*; agens de hac ſecunda parte Signaturæ inquirit, quid interſit, num ſignetur per *Fiat*, an verò per *Conceſſum.*

XV. Poſtquam ſupplica fuerit ſignata, Subdatarius eam mittit ad primum *Reviſorem.* Porrò duo ſunt in Dataria *Reviſores*, quibus incumbit revidere omnes ſupplicas ſignatas (exceptis Matrimonialibus pro quibus eſt ſpecialis Reviſor) utrùm nimirum *ſummarium* ad calcem ſupplicæ adjectum, & cui Papa gratiam annuendo ſe conformat, uti ſupra monuimus, ſincerè exprimat totum contentum ſupplicæ.

Si primus *Reviſor* deprehendat aliquid contineri in ſupplica non expreſſum in *ſummario*, ſubinde ipſe illud è ſupplica eradit, ſubinde verò eam ſupprimit: interdum verò Datarium aut Subdatarium adit, atque cum illis ſuper defectu ſupplicæ tractat: Et quidem hi judicant, utrùm non obſtante illo defectu expediri queat: quia primarii hi Officiales cenſendi ſunt *Organum Papæ*: & quia quotidie cum Papa agunt, judicantur ſcire intentionem Papæ. Dum ergo in caſu dubio hi ſignificant primo *Reviſori* ut pergat, hic ſignat ponendo primam litteram ſui nominis ad initium *ſummarii.*

XVI. Hic Reviſor pro ulteriore expeditione mittit Signaturam ad Officialem *parvæ Datæ*, qui in calce ipſius ſummarii ponit *parvam Datam*; quæ propterea dicitur *parva*, quia paucis verbis inſcribitur, ſcilicet, ***S. M. M. Kalendis Martii anno*** 4. eaque poſtmodum per Datarium extenditur; cujus proprium officium eſt, ſupplicas *Datare*: imo ipſa *parva Data* (uti obſervat Pyrrhus Corradus in praxi Diſpenſationum *lib.* 2.

diantur litteræ.

In variis materiis jura non adeò fixa ſunt, quin frequenter ſuper iis cum Officiali *Componenda* & Datario componendum ſit; quod in his materiis ſpiritualibus, quàm malè nonnumquam oleat, nemo non videt.

XIX. Quando Officiali *Componendæ* eſt ſatisfactum, ponit ſuper plicam Signaturæ inferiùs, *Solvit*: atque ab hoc Officiali tranſit ſupplica rurſus ad Subdatarium, qui nomine ſeu vice ipſius Datarii ponit magnam Datam, v. g. *Datum apud S. Mariam Majorem Kalendis Julii anno* 4. *Pontificatûs Innocentii Divinâ Providentiâ Papæ XII.*

XX. Hac *Datâ* expedita tranſit Signatura ad Officialem qui dicitur *Miſſis*; eò quòd *mittat* Signaturas ad regiſtra.

XXI. Unus ex Regiſtratoribus ſupplicam regiſtrat, atque in dorſo Signaturæ notat librum & folium regiſtri, ac deinde cum ipſo regiſtro fert ad unum è quatuor Magiſtris regiſtrorum, ad *auſcultandum*, ut aiunt, *ſupplicam*; hoc eſt, videndum, num ſupplica planè conformis ſit regiſtro. Quo facto, hic Magiſter regiſtri ponit in dorſo ſupplicæ magnum *R.* & in ſuperiore parte iſtius litteræ ponit primam litteram ſui prænominis, & in calce ſuum cognomen integrum. Hæc verò littera *R.* ſignificat, *Regiſtrata.*

" Per hunc regiſtrationis actum, ait De Luca, ſe» qui dicitur omnimoda gratiæ perfectio, adeò ut jus » quæſitum eſſe dicatur Gratiato, non autem priùs.

XXII. Notandum denique, quod ſecuto hoc regiſtrationis actu, ſupplica ſive Signatura dimittatur à Dataria, & conſignatur Expeditoribus, ut per Officiales Cancellariæ expediantur litteræ, quæ pro gratiæ executione neceſſariæ ſunt, & ſine quibus ſupplicationes, quamvis perfectæ & regiſtratæ, non ſuffragantur impetrantibus, ob Regulam Cancellariæ 26. *De non judicando juxta formam ſupplicationum, ſed litterarum expeditarum.*

Obſervat tamen Joannes à Choquier ad Regulam 31. Cancellariæ, dictam Regulam non obſtare nec procedere, quando Supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandum circumſtantias, & qualitates gratiæ, & an illa ſit per *Fiat*, an per *Conceſſum.*

XXIII. Multùm quippe refert, num uno an alio modo ſignatura ſit expedita; quod tamen ex Bulla dignoſci nequit: quia Bulla eodem modo expeditur, ſive uno ſive alio modo ſignatura facta ſit.

Si enim unus habeat ſignaturam per *Fiat*, & alter eodem die habuerit per *Conceſſum*, illa huic præfertur juxta Regulam Cancellariæ quæ eſt 34. Innocentii X. & hoc tenore exprimitur: " Item voluit D. N. » quod concurrentibus eadem die ſuper quocumque » Beneficio per *Fiat* & *Conceſſum*, ſignaturis, ex iis, » per *fiat* etiam *ut petitur*, habens, alteri per *Con-* » *ceſſum*

Digitized by Google

1. *Sicuti Epiſcopi ſuum habuère Pœnitentiarium, ita & Pontifex.*
2. *Pleraque negotia olim tam pro foro externo, quàm interno per Pœnitentiarium expediebantur.*
3. *Quomodo erecta Pœnitentiaria?*
4. *Auctoritatem Pœnitentiarii primus reſtringere cœpit Pius IV.*
5. *Novam planè Pœnitentiariæ formam induxit Pius V.*
6. *Numerum Officialium diminuit.*
7. *Officia Pœnitentiariæ non ſunt venalia.*
8. *Primus Miniſter Pœnitentiariæ eſt* Major Pœnitentiarius.
9. *Sunt inſuper Pœnitentiarii Minores ex diverſis Ordinibus Religionum aſſumpti.*
10. *Hi in communi vivunt ſubjecti Pœnitentiario Majori in his quæ Pœnitentiariam ſpectant.*
11. *Præter hos plures ſunt Pœnitentiariæ Officiales; quorum primus eſt* Regens *Pœnitentiariæ.*
12. *Quod* Regentis *officium?*
13. *De Datario Pœnitentiariæ; & quâ formâ ponat* Datum.
14. *De Procuratoribus Pœnitentiariæ, & quod horum munus?*
15. *Conſultores Pœnitentiariæ.*
16. *De* Sigillatore *Pœnitentiariæ.*
17. *Quis* Corrector *ſive* Reviſor.
18. *De Scriptoribus Pœnitentiariæ.*
19. *Juramentum Officialium Pœnitentiariæ.*
20. *Major Pœnitentiarius quolibet menſe Officiales convocat, ad caſus occurrentes decidendos.*
21. *Interdum Papam conſulit.*
22. *Negotia ad Pœnitentiariam ſpectantia.*
23. *Litteræ expediuntur ſub nomine Pœnitentiarii Majoris, vel Pœnitentiariæ, in forma commiſſoria.*
24. *Quibus hæ Litteræ dirigi ſoleant.*
25. *De qualitate Doctoris ſeu Magiſtri in Commiſſario requiſita.*
26. *De Qualitate Confeſſarii requiſita.*
27. *Quâ formâ concipiatur ſupplicatio, & commiſſio.*
28. *Non niſi ſuper* occultis *impedimentis Matrimonialibus in Pœnitentiaria diſpenſatur.*
29. *Abſolutiones à cenſuris, etiam* non occultis *conceduntur: & quâ formâ expediantur.*
30. *Formula Litterarum, quibus abſolutio à cenſuris committitur.*
31. *Omnia* gratis *in Pœnitentiaria expedienda.*

I. QUemadmodum Epiſcopi jam pridem habuerunt *Pœnitentiarium* generalem, ad quem tamtur, tandem neceſſe fuit, alios Officiales ei adjungere; qui unum quaſi cum ipſo Pœnitentiario tribunal conſtituunt, quod *Pœnitentiaria* dicitur.

IV. Duravit hæc ſumma Pœnitentiarii auctoritas uſque ad tempora Pii IV. qui anno 1562. Bullam reformationis Pœnitentiariæ Apoſtolicæ edidit, quæ incipit: *In ſublimi* 53. in Bull. Rom.

In hac Bulla præfatur Pontifex, quòd ad Pœnitentiariæ Apoſtolicæ officium conſiderationis oculis directis, attenderit, in Pœnitentiariæ officio, in quo *morum cenſura, & animarum ſalus præcipuè vertitur*, plures & diverſos abuſus, propter ſuperiorum temporum licentiam & injuriam irrepſiſſe, ideoque hanc præſentem reformationem decreviſſe, quâ plurimas facultates Pœnitentiario & ejus Officialibus adimit.

V. Ulteriùs progreſſus Pius V. novam planè formam ipſius Pœnitentiariæ, priore in totum renovatâ & abolita, induxit per Bullam quæ incipit *In omnibus* 83. in Bull. Romano: " Qua, ait, ipſum Pœnitentia-
» riæ officium certis quibuſdam facultatibus, quæ aliis
» magis convenerunt, exoneratum atque expeditum,
» dehinc ea quæ *animarum ſalutem* præcipuè concer-
» nunt, *attentiore* ſtudio proſequatur.

VI. Functionibus Pœnitentiarii imminutis, conſequens erat, ut & Officialium & Miniſtrorum quoque numerus diminueretur. Unde in citata Conſtitutione ſuppreſſo & abolito magno numero Officialium & Miniſtrorum, certos ac paucos, qui hoc Tribunal regant, negotiaque ad illud pertinentia expediant, Pontifex deſignavit.

VII. " Illorum autem omnium Officiorum in ipſo
» Pœnitentiariæ officio conſtitutorum (ait Pius V.)
» venditionem, aut quamvis aliam voluntariam, ta-
» citam vel expreſſam ea dimittentium diſpoſitionem
» expreſsè prohibemus; ſed illa omnia probis & pe-
» ritis *gratis omnino*, & ſine aliqua dimittentium, aut
» aliorum quorumcumque acceptione concedantur;
» quod ſi ſecus factum fuerit, quæcumque conceſſio-
» nes de illis pro tempore factæ, nullius ſint roboris
» vel momenti.

Optandum eſſet, ut id ad omnia ubique officia, præſertim quæ circa ſpiritualia verſantur, extenderetur; ut ſcilicet nulla eſſent *venalia*: notum quippe eſt illud vulgare: Qui emit, vendere debet.

VIII. Primus Pœnitentiariæ Miniſter eſt Pœnitentiarius Apoſtolicus, qui *Pœnitentiarius Major* dicitur; iſque juxta Conſtitutionem Pii V. officium ſuum per *ſeipſum* exercere debet; *quare*, ait, *ſit Presbyter Magiſter in Theologia, ſeu Decretorum Doctor.*

IX. Præ-

Digitized by Google

in una, & ſubjecta in alia qualitate.

Ad hos minores Pœnitentiarios à majori Pœnitentiario mitti ſolent abſolvendi, aut à voto vel impedimento relaxandi, qui in Curia præſentes, abſolutionis aut relaxationis gratiam mereri judicantur.

XI. Alia ſpecies Officialium eſt illorum, qui regunt Pœnitentiariam per quamdam ſpeciem tribunalis, audiendo ſcilicet Supplicationes ſuper petitis abſolutionibus & diſpenſationibus, præcipuè abſentium ab Urbe, pro quibus expediendæ ſunt litteræ in forma.

Juxta hodiernum Curiæ ſtylum, & prætactam reformationem Pii V. primus poſt Pœnitentiarium Officialis eſt ille, qui vocatur *Regens Pœnitentiariæ*; teneturque ex Conſtitutione Pii V. eſſe *Magiſter in Theologia, vel Decretorum Doctor, vir eximiâ doctrinâ præſtans, caſuumque conſcientiæ peritus*; uti & alter Officialis, qui *Datarius* vocatur.

XII. Regens vices Majoris Pœnitentiarii gerit, habens etiam facultatem plures abſolutiones & diſpenſationes, quæ nimirum negari non ſolent, non conſulto *Majore Pœnitentiario*, concedendi. Has ipſe quoque ſignat, idque per *Fiat*, quemadmodum ipſe Pœnitentiarius, ſed aliter quàm Papa. Hic enim ſignat hac formâ: *Fiat ut petitur*; Pœnitentiarius verò aut ejus Regens: *Fiat de ſpeciali*; vel: *Fiat de expreſſo*; ſi nimirum, facto priùs verbo cum Sanctiſſimo concedatur gratis; uti obſervat Marcus Leo in praxi Pœnitentiariæ *parte* 1. *capite* 1. *numero* 8.

XIII. Datarius Pœnitentiariæ in calce ſupplicationum ſcribit datam diei, menſis & anni Pontificatûs Papæ viventis in hunc modum: *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub ſigillo Pœnitentiariæ*, ſi Pontifex in Palatio Vaticano reſideat; ſi verò in monte Quirinali, ponitur: *Apud Sanctam Mariam Majorem, quinto Idus Julii Pontificatûs Sanctiſſimi Domini Noſtri Innocentii Papæ Duodecimi anno quarto.*

XIV. Adſunt præterea in hoc tribunali, uti aſſerunt Marcus Leo & De Luca, tres Procuratores (quamvis duo dumtaxat aſſignentur à Pio V.) ſeu Secretarii in hac materia bene periti, qui per turnum, ait De Luca, inter ſe diſtribuunt libellos, qui porriguntur ſine nomine, ſub aliquo ſigno vel cifera, ut dignoſcantur ab iis qui negotia gerunt; ipſique Procuratores deſuper efformant ſupplicationes juxta ſtylum Tribunalis, quas in Congregatione (de qua mox dicetur) proponunt.

XV. Præterea habet Pœnitentiaria duos Conſultores, unum ſcilicet Theologiæ Magiſtrum, qui Theologus Pœnitentiarii vocatur, & alterum Doctorem in Decretis.

XVI. Habet inſuper ſuum *Sigillatorem.* " Hic (ait » Marcus Leo loco cit. *n.* 14.) publicum ſigillum Sacræ » Pœnitentiariæ apud ſe retinet, litteras Majoris Pœ» nitentiarii nomine expediendas, *intus & extra*, Bul» liter exercebunt, ejuſque ratione nihil ab aliquibus » etiam ſponte oblatum, vel donatum accipient, præ» terquam ſalarium ſibi conſtitutum; Secreta Sacræ » Pœnitentiariæ, & occultos caſus, ac perſonas, de » quibus in ea tractabitur, numquam cuiquam extra » officium revelabunt.

XX. " Major Pœnitentiarius (inquit Marcus Leo » *cap.* 2. *num.* 1.) ſemel quolibet menſe, & ſæpiùs ſi » neceſſitas poſcat, ſuos convocat Officiales, unà cum » Procuratoribus, ſeu Secretariis, per Capellanum » ejuſdem Pœnitentiariæ, quæ convocatio appellatur » Signatura Pœnitentiariæ, eò quòd ſpectantibus Ma» jori Pœnitentiario, prædictiſque Officialibus, Me» morialia ſignentur à D. Regente; illorumque interventu graviores caſus à prædictis Procuratoribus de » mandato ipſius Domini Regentis propoſitos diſcutit, » & cum eorum voto gratias concedit, vel negat.

XXI. Interdum tamen, ut monet De Luca, ubi dubitatur de poteſtate diſpenſandi, ipſemet Pœnitentiarius, vel quandoque Regens Papam adit, atque ab eo tam oraculum, quàm auctoritatem recipit.

XXII. Negotia quæ cum Brevibus ſive litteris in forma Brevis expeditis in Pœnitentiaria explicantur, ſunt diſpenſationes ſuper *occultis* irregularitatibus ex cauſa homicidii vel illegitimorum natalium, aut alterius defectus; ac etiam revalidationes Matrimoniorum contractorum cum impedimento dirimenti, ſed planè *occulto*; item revalidationes ſimoniacarum proviſionum, modò ſimonia ſit *occulta.*

Item abſolutiones à cenſuris, præſertim ab excommunicatione ob percuſſionem Clerici; hocque caſu in hoc Tribunali conceditur abſolutio, tametſi negotium ſit publicum, atque excommunicatio judicialiter declarata ſit.

XXIII. Porrò litteræ ab hoc Tribunali emanantes, ſemper prodeunt ſub nomine *Pœnitentiarii Majoris*; aut Sacræ Pœnitentiariæ; idque frequentiùs in forma commiſſoria; id eſt, committendo aliquem in partibus, qui ſuper irregularitate vel impedimento diſpenſet, & à crimine abſolvat.

XXIV. Diriguntur autem alicui Confeſſario ſub hac formula: *Diſcreto Viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario, per latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo, ſalutem in Domino.*

Hæc formula communis omnibus hiſce diſpenſationibus, exprimit qualitates perſonæ, cui earum executio committitur; ſive cui auctoritas diſpenſandi à Pœnitentiario auctoritate Apoſtolica ſpecialiter munito, committitur.

Duplex autem in Delegato qualitas exprimitur & requiritur.

XXV. Primò, ut ſit *Doctor* Decretorum, vel *Magiſter* in Theologia, quod eſt idem (uti bene monet

Digitized by Google

qui has litteras, ſi lator earum non ſit de numero illarum perſonarum.

XXVII. Poſt hæc exprimitur in litteris ipſa Supplicatio Oratoris, quæ pro varietate ejus, quod petitur, varia eſt.

Subſequitur deinde ipſa commiſſio diſpenſandi, quæ pariter diverſimodè nonnihil concipitur pro diverſitate materiæ; adhibita ſemper cautione, *Auditâ prius ejus Sacramentali confeſſione*...... *In foro conſcientia*, & *in ipſo actu Sacramentalis confeſſionis* TANTUM, & *non aliter*, " neque ullo alio modo; ita quòd hujuſmodi » abſolutio & diſpenſatio in foro judiciario nullatenus » ſuffragentur; nullis ſuper his adhibitis teſtibus, aut » litteris datis, ſeu proceſſibus confectis, ſed præſen» tibus laniatis, quas ſub pœna excommunicationis latæ » ſententiæ laniare tenearis, ita ut nullum illarum » exemplum extet, neque eas latori reſtituas; quòd ſi » eas reſtitueris, nihil ipſi præſentes litteræ ſuffra» gentur.

Hæc oſtendunt, quàm ſolicitè caveatur, ne diſpenſationes, præſertim Matrimoniales in hoc Tribunali expeditæ ad forum externum extendantur, ut ita frequentiùs ad Datariam recurſus habeatur.

XXVIII. Additur præterea clauſula, *Dummodo impedimentum ex præmiſſis proveniens ſit* OCCULTUM: eò quod ſuper ſolis *occultis* in Pœnitentiaria, ſuper aliis verò in Dataria diſpenſationes concedantur: ſed de his plura Parte ſecunda, ubi de Diſpenſationibus Matrimonialibus ex profeſſo agetur.

XXIX. Illud hìc obſervandum, quòd licèt diſpenſationes, præcipuè Matrimoniales, non niſi ſuper *occultis* in Pœnitentiaria concedantur, tamen abſolutio à cenſuris, etiam publicis in Pœnitentiaria ſæpiùs expediatur.

Et quidem ſi innodatus cenſurâ ob percuſſionem v. g. Clerici, *perſonaliter* ad Curiam Romanam accedat, ſe primò præſentat Pœnitentiario Majori, vel ejus Regenti, atque ab altero eorum abſolvitur; vel juxta ſtylum conſuetum ab eis petit facultatem, ut ab aliquo ex ejus minoribus Pœnitentiariis poſſit abſolvi; qua facultate obtentâ, Pœnitentiarium minorem adit, à quo abſolvi petit. Abſolutione obtentâ, adire debet unum ex tribus Procuratoribus Pœnitentiariæ, qui conficiat litteras in forma Brevis ad Ordinarium ipſius abſoluti dirigendas, quibus Ordinario intimatur, illum in forma Eccleſiæ conſueta à cenſura eſſe abſolutum; eumque ut talem recipiendum.

XXX. Formulam hanc litterarum, uti & illarum, quibus abſolutio à cenſuris committitur Ordinario, eo

CAPUT IV.

De Secretario Brevium, & de differentia inter Brevia & Bullas.

1. *Olim in Curia Romana nulli erant Secretarii*; & *quare?*
2. *Primus Secretariorum eſt Secretarius* Status.
3. *Quis dicatur Secretarius* Brevium?
4. *Quid ſit* Breve *Apoſtolicum?*
5. *Jam pridem Pontifices in ſignandis litteris* privatis *uſi ſunt annulo Piſcatoris.*
6. *Quid ſit* Bulla *juxta ſtylum Curiæ Romanæ?*
7. *Quando inceperint Pontifices litteras* plumbo *obſignare?*
8. *Prima differentia inter Bullam & Breve, ex diverſitate ſigilli.*
9. *Secunda ex diverſitate membranarum.*
10. *Tertia ex diverſitate characteris.*
11. *Litteræ Pœnitentiariæ, quæ* Brevia *dicuntur, aliam ab his* Brevibus *Pontificiis formam habent.*
12. *Quæ negotia per* Brevia *expediri ſoleant?*
13. *Quæ cautio adhibeatur, ne falſitas circa* Brevia *fieri contingat.*

I. ANtiquo tempore, quemadmodum obſervat Cardinalis De Luca in Relatione Curiæ Romanæ *diſc.* 7. nulli erant in Curia *Secretarii*; quia quæ hodie per Secretarios expediuntur, expediebantur per Vice-Cancellarium, qui erat Secretarius Papæ. At poſtremis hiſce temporibus excreſcentibus negotiis, plures fuère conſtituti Secretarii; iique varii pro diverſitate negotiorum & litterarum per ipſos expediendarum.

II. Primus inter illos eſt, qui vocatur *Secretarius Status*. Hic licet non ſit in Ordine Hierarchico Officialium aut Magiſtratuum Papæ, eſt tamen ſummæ confidentiæ & auctoritatis; " Atque de facto, ait De » Luca, ſecundum locum occupare videtur in iis, quæ » concernunt politicam ac etiam in parte civilem utriuſ» que ſtatus adminiſtrationem, dum graviora negotia » majoris confidentiæ cum Regibus & Principibus, ac » etiam cum Legatis & Nuntiis Apoſtolicis, per hoc » organum junctum cum altero Cardinalis Nepotis » pertractantur, & quandoque etiam in civilibus, & » Eccleſiaſticis negotiis, Ordinariis Locorum, vel Gu» bernatoribus, aliiſque Officialibus & Magiſtratibus » Status Eccleſiaſtici, oracula & mandata Papæ expli» cantur.

III. Secretarius *Brevium* dicitur, per cujus organum

Digitized by Google

VII. Originem hujus moris inveſtigans Polydorus Virgilius *lib.* 8. *De Invent. rerum cap.* 2. ait, ſatis conſtare Agatonem in cera annulo impreſſiſſe ſigilla: " Verùm, ait, poſtea cùm Romanus Pontifex multa irrogaret privilegia, & diplomata diuturniora forent, placuit Stephano III. ac deinde Hadriano I. tabulas Apoſtolicas plumbo obſignari. Fuit is annus ſalutis 772. cùm ipſe Hadrianus factus eſt Pontifex: nam ***antiquius*** non reperitur ſigillum ***plumbeum***: quemadmodum conſtat, ante Carolum M. Imperatorem, litteras auro obſignaſſe Principum Romanorum neminem.

Vetuſtiora tamen diplomata Pontificum *plumbo* obſignata reperiri, aſſerit Dominicus Raynaldus Bibliothecæ Vaticanæ cuſtos, apud D. Du Cange in Gloſſario ſuo Verbo, *Bulla plumbea.* Et quidem Bullam plumbeam Sylveſtri Papæ aſſervari in Archivo Aretino aſſerit; uti & Leonis I. Gregorii Magni, ac Sergii, vetuſtiſſima diplomata in papyro, ex frutice confecta, plumbo obſignata, in Archivo Caſtri S. Angeli.

Obſervat quoque idem Raynaldus, *in plumbo* diplomatum vetuſtiſſimorum Pontificum non impreſſas fuiſſe imagines Petri & Pauli, ſed tantùm illius Pontificis nomen, cujus litteræ obſignabantur. Vetuſtiorem quippe uſque adhuc Bullam cum imaginibus Petri & Pauli non ſe reperiſſe ait, quàm ſub Adriano IV. qui 1153. vixit.

VIII. Quidquid ſit de antiquitate ritûs hodierni obſignandi Litteras Pontificias, quas hodie *Bullas* dicimus, illud conſtat, *Bullas* à litteris in forma *Brevis* in hoc à ſe mutuò differre, quòd Bulla ſigillo *plumbeo* pendente quidem ex *chordis ſericeis*, ſi ſit Bulla *gratioſa*; ſi verò ſit *juſtitiæ*, *ex filo cannabis*; Breve verò ſub Annulo Piſcatoris expediatur.

IX. Circa membranas quoque characteres differentia eſt. Pro Brevibus enim in uſu ſunt membranæ ſubtiles & albæ, pro Bullis autem membranæ magis nigræ & groſſæ.

X. Brevia ſcribuntur in charactere latino, nitido & eleganti ac intelligibili; " in Bullis autem (ait De Luca) retinetur antiquus ſtylus characteris gallici, eo quia in Gallia de tempore, quo Sedes Apoſtolica

da: & hic in caſibus conſcientiæ & in abſolutionibus dari poteſt, & pauperibus ac viduis.

Ulteriùs monet idem Rebuffus, " quod per *Breve* concedi poteſt, ubicumque in *Signatura* eſt expreſſum, ut in forma *Brevis* expediri poſſit. Et hoc ſolet, inquit, à cautis Pragmaticis Curiæ Romanæ in Signatura poni, quod hoc expediatur per *Breve*, vel quod ſola Signatura ſufficiat, & maximè in modicis, ut expenſæ vitentur.

XIII. Porrò quia Brevia aliud non habent ſignum authenticum niſi ſubſcriptionem Secretarii, & impreſſionem *Annuli Piſcatoris* in rubea cera facilè delebili & amovibili, hinc pro certitudine expeditionis, non tantùm regiſtrantur in libris ſeu regeſtis ſub fideli cuſtodia, ſed inſuper minutæ ſeu matrices manu ipſius Papæ ſubſcriptæ, per Secretarium pro ſua indemnitate conſervantur, ac etiam pro verificatione gratiæ conceſſæ in Archivo Apoſtolico diligenter cuſtodiuntur, " illis forſan gratiis vel Brevibus exceptis, quæ conceduntur ſuper rebus *conſuetis*, modicique momenti, adeò ut penè nemini negentur, unde propterea generalis commiſſio, ſeu probata fides Secretarii, ac impreſſio dicti annuli Piſcatoris ſufficientes videntur, ut ex. gr. ſunt Brevia ſuper diſpenſatione Interſtitiorum pro ſuſcipiendis ſacris Ordinibus in tribus diebus feſtivis, aut ſuper diſpenſatione ætatis 13. menſium ad ſuſcipiendum Ordines ſacros, ſive quædam ſpecies Indulgentiarum, quæ ſub certa forma omnibus conceduntur; putà pro Altari Privilegiato in una die hebdomadæ, & in Octava Mortuorum, pro Indulgentia Plenaria in una tantùm ſolemnitate totius anni alicujus Eccleſiæ, cum ſimilibus gratiis, quæ ſub certa & generali formula inalterabili, cuique petenti conceduntur: quoniam cùm fraudis vel falſitatis timor deſuper veriſimiliter non cadat, idcirco ſuperfluæ videntur dictæ majores diligentiæ; potiſſimè ob hujuſmodi expeditionum multiplicitatem, magnamque copiam, unde propterea quando deſideratur aliquid ſpeciale & alterativum formulæ conſuetæ, tum dictæ diligentiæ intrant, pro diverſa negotiorum qualitate, diverſiſque ſtylis, quibus in his materiis deferendum eſt.

TITULUS

Digitized by Google

6. *Superiorum ex tempore data præcepta erant primitùs Monachis pro* Regula.
7. *Probatur ex S. Auguſtino.*
8. *Veteres Patrum Regulæ tantùm fuere privatæ Inſtitutiones Monachis ex tempore datæ.*
9. *Etiam Regula S. Auguſtini non niſi privata inſtructio primitùs fuiſſe videtur.*
10. *Primis ſeculis vix ulla Regula litteris fuêre conſignata.*
11. *Antiquitùs Regularum frequens mutatio; & plures frequenter in eodem Monaſterio receptæ.*
12. *Primus S. Benedictus Regulas mutandi licentiam tantiſper caſtigavit; & quâ occaſione id factum.*
13. *Multis ſeculis nulla aut Epiſcoporum, aut Sedis Apoſtolicæ approbatio Regulæ Monaſticæ neceſſaria fuit.*
14. *Primus approbationem Sedis Apoſtolicæ requiſivit Innocentius III.*
15. *Non dicitur hodie vera* Religio Monaſtica, *quæ non profitetur* Regulam *ex* approbatis.
16. *Olim nota non erant diſcrimina inter* Regulas *Monachorum, & Ordinis* Conſtitutiones.
17. *Primum diſcrimen quod hodie inter* Regulam *& Conſtitutiones intercedere dicitur.*
18. *Secundum diſcrimen.*
19. *Tertium diſcrimen cum quadam reflexione.*

I. VITAM Monaſticam, præcipuè Cœnobitarum ſive in communi viventium, originem ſumpſiſſe è vita primorum fidelium, de quibus in Actibus Apoſtolorum legitur: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una: nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia*, notavit & pluribus expreſſit Caſſianus.

II. Poſtquam enim tria Monachorum genera annotavit *Collat.* 18. *cap.* 4. deinde *cap.* 5. Cœnobitarum originem ita deſcribit: " Cœnobitarum itaque diſci-
» plina, à tempore prædicationis Apoſtolicæ ſumpſit
» exordium. Nam talis extitit in Hieroſolymis omnis
» illa credentium multitudo, quæ in Actibus Apoſto-
» lorum ita ſcribitur: Multitudinis credentium erat
» cor unum & anima una, nec quiſquam eorum quæ
» poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis
» omnia communia. Poſſeſſiones & ſubſtantias vende-
» bant, & dividebant ea omnibus prout cuique opus
» erat." Et iterum: " Neque enim quiſquam egens erat
» inter illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum aut
» domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum
» quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolo-
» rum. Dividebatur autem ſingulis prout cuique opus
» refrigeſceret fervor, non ſolùm hi qui ad fidem Chri-
» ſti confluxerant, verùm etiam illi qui erant Eccleſiæ
» Principes, ab illa diſtrictione laxati ſunt. Nonnulli
» enim exiſtimantes id, quod videbant gentibus pro
» infirmitate conceſſum, ſibi etiam licitum, nihil ſe
» detrimenti perpeti crediderunt, ſi cum ſubſtantiis ac
» facultatibus ſuis fidem Chriſti confeſſionemque ſe-
» querentur. Hi autem quibus adhuc Apoſtolicus ine-
» rat fervor, memores illius priſtinæ perfectionis, diſ-
» cedentes à civitatibus ſuis, illorumque conſortio qui
» ſibi vel Eccleſiæ Dei remiſſioris vitæ negligentiam
» licitam eſſe credebant, in locis ſuburbanis ac ſecre-
» tioribus commanere, & ea quæ ab Apoſtolis per uni-
» verſum corpus Eccleſiæ generaliter meminerant inſti-
» tuta, privatim ac peculiariter exercere cœperunt,
» atque ita coaluit iſta quam diximus diſcipulorum,
» qui ſe ab illorum contagio ſequeſtraverant, diſci-
» plina. Qui paulatim tempore procedente ſegregati
» à credentium turbis, ab eo quòd à conjugiis abſti-
» nerent, & à parentum ſe conſortio mundique iſtius
» converſatione ſecernerent, Monachi ſive Monazon-
» tes ſingularis ac ſolitariæ vitæ diſtrictione nominati
» ſunt. Unde conſequens fuit, ut ex communione
» conſortii Cœnobitæ, cellæque ac diverſoria eorum
» Cœnobia vocarentur.

III. Ex hoc Caſſiani diſcurſu non obſcurum eſt, quòd nonnulli ſalutis ſuæ ſecuriùs faciliùſque agendæ deſiderio ſuccenſi, privatâ ac propriâ electione & inſtinctu ſeceſſerint, & quod hodie vocatur *Monachale* Inſtitutum, aſſumpſerint, eique originem dederint.

IV. Patet inſuper, hanc ſeceſſionem Monaſticam non publicum & commune Eccleſiæ bonum (niſi in quantum privatorum virtutes, & vitæ ſanctitas, totam Eccleſiam exornant & juvant) ſed privatum ipſorum recedentium ſeu eam vivendi normam amplectentium commodum & emolumentum, ſive ſalutem propriam principaliter ſpectaſſe; eumque in finem à primis illis Monachis fuiſſe arreptam: quod & manifeſtum eſt ex iis, quæ paſſim à Patribus de Monachis, & eorum vivendi Inſtituto dicuntur.

V. Baſilius enim, ait: " Monachorum vitæ ratio,
» *unum* ſibi tantummodò propoſitum habet, *animæ ſa-*
» *lutem*; & quidquid prodeſſe ad eum finem poteſt.

Sanctus Hieronymus de ſe & Vincentio Monachis loquens idem aſſerit: " Ob id enim & ego Antio-
» chiam, & ille Conſtantinopolim, Urbes celeberrimas
» reliquimus, non ut te in populo prædicantem (allo-
» quitur Joannem Conſtantinopolitanum) laudaremus;
» ſed ut in agris, & in ſolitudine adoleſcentiæ pecca-
» ta deflentes, Chriſti in nos miſericordiam deflecte-
» remus." Et rurſus libro adversùs Vigilantium, hæc de

quid ad profectum Monachorum videbatur hîc & nunc conveniens, à Superioribus ordinabatur; idque Monachis pro Regula erat.

VII. De Patribus Cœnobitarum ſeu Monachorum in communi viventium ſcribit Auguſtinus, *lib.* 1. *De Moribus Eccleſiæ*, *cap.* 31. " Hi Patres non ſolùm ſanctiſſimi moribus, ſed etiam divinâ doctrinâ excellentiſſimi omnibus rebus excelſi, nullâ ſuperbiâ conſulunt iis, quos filios vocant, *magnâ ſuâ in jubendo auctoritate, magnâ illorum in obtemperando voluntate*. Conveniunt autem diei tempore extremo de ſuis quiſque habitaculis, dum adhuc jejuni ſunt, ad audiendum illum Patrem, & conveniunt ad ſingulos Patres terna, ut minimum, hominum millia: nam etiam multò numeroſiores ſub uno agunt. Audiunt autem incredibili ſtudio, ſummo ſilentio, affectiones animorum ſuorum, prout eos pepulerit diſſerentis oratio, vel gemitu, vel fletu, vel modeſto, & omni clamore vacuo gaudio ſignificantes.

VIII. Si quis ſeu Orientalium ſeu Occidentalium antiquas Monachorum regulas quas Lucas Holſtenius nuper ſub titulo *Codicis Regularum* evulgavit, attentiùs expenderit, non difficulter intelliget, pleraſque earum non eſſe, niſi particulares aliquibus Monachis ex tempore aut datâ occaſione datas vivendi formulas, ſive privatas inſtructiones, ſucceſſu temporis aliis communicatas, & à pluribus tamquam diſciplinæ Monaſticæ utiles & convenientes Regulas receptas; quod etiam ipſe Holſtenius in præfatione ad dictum Codicem, *cap.* 3. notavit.

Loquens quippe de antiquis Regulis in ſuo Codice contentis, ait: " Illæ à ſingulis, ut *præſens uſus poſcebat*, Patribus ſcriptæ, aliorum ſimilia cupientium ſtudiis deſcriptæ in commune proponebantur, ut ex his quique pro locorum & nationum differentia vitam uniformi, quoad præcipua, diſciplina temperarent. Primaria ſanè & quaſi fundamentalis Monachorum regula Evangelium erat: illa, inquam, Chriſti conſilia, quæ caſtrare ſeipſum propter regnum cœlorum, quæ abnegare ſe, & crucem tollere, quæ patrem & matrem, uxorem, agros propter Chriſtum relinquere, quæ vendere patrimonia & dare pauperibus, ſicque nudos Chriſtum ſequi ſuadebant. Regulæ particulares nihil niſi ejus primæ, ac *univerſalis* regulæ *applicationes* aut *declarationes* locis & perſonis *plerumque aptatæ* habebantur.

IX. Quin & S. Auguſtini Regulam nunc toto orbe per tot Religioſorum virorum ac fœminarum cœtus diffuſam, non niſi planè extemporaneam fuiſſe, quamvis in ſe digniſſimam, ſcriptionem, ad unius ſolius Parthenonis uſum in quo ipſa ſancti Doctoris ſoror præpoſita fuerat; obſervat R. P. Papenbrochius ad vitam S. Alberti 8. Aprilis. " Etenim, ait, neque Poſſidius, qui vitam Magiſtri ſui ſcripſit, neque ipſe San-

XI. Hinc antiquitùs mutatæ paſſim Regulæ, & plures etiam in eodem Monaſterio non rarò ſervatæ, uti de Athanenſi teſtatur Gregorius Turonenſis, *lib.* 10. *hiſt. cap.* 29. in quo, ait, ſervatas *fuiſſe Regulas Sancti Baſilii, Caſſiani, & reliquorum Abbatum*, detractis ſcilicet & uſurpatis iis, quæ pro locorum ac temporum conditione intempeſtiva aut opportuna videbantur.

XII. Si viro erudito Joanni Mabillonio credimus, vagam illam Regulas mutandi licentiam primus tantiſper caſtigavit Sanctus Benedictus, cujus diſcipulis ſuſceptam ſemel Regulam abdicare numquam fas fuit. " Id verò inde proceſſit, ait Mabillonius, quod cùm ſanctiſſimus Legiſlator primus aut certè inter primos, ſolemnis profeſſionis formam, modumque præſcripſerit; intra profeſſionis terminos incluſerit Regulæ ſuæ obſervationem, à qua deinceps recedere non liceat." In præfatione ad primam partem ſeculi IV. Benedictinorum, *n.* 53.

Obſervat verò Holſtenius in citata præfatione, quod nec ipſe S. Benedictus, " Regulam univerſalem ſuis ubique omnibus promulgarit; ſed *peculiarem* dumtaxat Caſſinenſi Cœnobio cui præerat: quæ inde *privata* diligentiâ deſcripta, & imitandi ſtudio publicata eſt.

XIII. Quia ergo Monachorum Regulæ à Præpoſitorum voluntate primitùs dependebant, mirum non eſt, ſi in antiquis Patrum Regulis, nec Epiſcoporum, neque Sedis Apoſtolicæ approbatio vel confirmatio appareat.

XIV. Primus Innocentius III. in Concilio Lateranenſi in *Cap. fin.* ii *De Religioſis domibus*, decrevit, ut *qui voluerit religioſam domum de novo fundare*, REGULAM *& inſtitutionem accipiat de* APPROBATIS.

Hoc Decreto vetitum creditur, ſine auctoritate ſeu approbatione Sedis Apoſtolicæ novam Religionis *Regulam* condere: diciturque ipſe Innocentius III. Beato Dominico Ordinis ſui confirmationem petenti reſpondiſſe, ut Regulam aliquam *approbatam* eligeret; quam & elegit, nimirum Regulam S. Auguſtini, quæ tum totius Eccleſiæ conſenſu recepta & probata erat.

XV. Quin ſi quæ mulierum aut virorum hodie congregatio ſit, quæ privatam ſibi vivendi Regulam præſcripſerit, atque illam profeſſi vitam ſolitariam etiam cum emiſſione trium votorum agant, nequaquam dicetur Religio; neque *vota* in illa emiſſa dicentur vota *ſolemnia* Religionis; eo quod Regulæ & Religionis approbatio deſit.

XVI. Adhæc quamdiu Monachis præcepta & ordinationes Superiorum pro Regula fuerunt, quidquid pro bono diſciplinæ & vitæ Monaſticæ obſervantia à Præpoſitis ordinabatur, vice *Regula* erat: neque nota erant diſcrimina inter *Regulam* Monaſticam, & inter

Conſti-

Digitized by Google

tur; Regulam vero mutandi nequaquam.

XIX. Tertium diſcrimen nonnulli conſtituunt inter Regulam & Conſtitutiones; quòd illa arctius & ſub graviori culpa obliget, quam hæ. Et quidem apud Patres Diſcalceatos declaratum eſt (uti ex eorum Statutis refert Haeftenus loco citato *Diſquiſit.* 3.) Regulam, exceptis votis & Officio divino, ad culpam tantùm venialem obligare. Conſtitutiones autem non ad culpam, ſed ad pœnam impoſitam vel à Superiore imponendam, niſi contemptus adſit, aut contrarium ejus quod ſtatuitur, ex natura ſua, aut aliunde culpa ſit.

Quidquid ſit circa hoc Regulam inter & Conſtitutiones diſcrimen, illud indubitatum, neque hoc neque præcedentia diſcrimina inter Regulam & Conſtitutiones antiquitùs nota fuiſſe; nullumque in Canonibus aut Patrum ſcriptis illorum diſcriminum eſſe veſtigium; ſed jam pridem ipſis Monachis omnia Superiorum Statuta in pari fuiſſe veneratione.

CAPUT II.

Multis ſeculis Ordinum Monaſticorum ignota diverſitas; quomodò poſtmodùm inducta; & quomodò reſtricta novorum Inſtitutio?

1. *Varietas circa exteriorem diſciplinam diverſitatem Ordinum primitus non faciebat.*
2. *Una erat Monachorum ſocietas; & facilis de uno Monaſterio ad aliud tranſitus.*
3. *Uniformitatem Monachorum duraſſe uſque ad ſeculum* 11. *obſervarunt Lucas Holſtenius, & Chriſtianus Lupus.*
4. *Primus Benedictinos ab aliorum Ordinum Monachis diſcrevit Trithemius; optandumque ut hodie ſuper hac diſcretione quæſtiones ceſſarent.*
5. *Diverſitas Ordinum à S. Odone incæpiſſe videtur.*
6. *Seculo* 11. *& ſequenti multùm invaluit.*
7. *Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. novum Ordinem inſtitui vetuit; & quare?*
8. *Hoc Decretum non obſervatum.*
9. *Prædictum Decretum renovavit Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X.*
10. *Etiam poſt hoc Concilium nimia Religionum excreſcentia.*
11. *Primi approbationem ſui Ordinis à Sede Apoſtolica petierunt SS. Dominicus & Franciſcus.*
12. *Quare requiratur approbatio Sedis Apoſtolicæ?*
13. *Approbatio novæ Religionis hodie Sedi Apoſtolicæ eſt reſervata.*
14. *Quis hodie hujus approbationis effectus?*

I. QUamquam olim etiam inter Monachos pro temporum & locorum varietate, varia eſſet

» ces; pro Eccleſia etiam ſuſcepti labores, ubi poſtu» labat charitas, aut neceſſitas. Legum latorum om» nium Regulæ eo ſpectabant: & quæ ad id magis con» ducere videbatur, eam ſuſcipiebant Monachi cujuſ» que Monaſterii pro Rectorum arbitrio & voluntate » apud Occidentales ſeu Latinos.

III. Hanc Monachorum uniformitatem uſque ad ſeculum XI. perduraſſe obſervavit quoque Vir eruditus Lucas Holſtenius in præfatione ad Codicem Regularum; aſſeritque, diverſitatis Ordinum, qualis hodie inter varios Ordines præſertim Mendicantium cernitur, ne veſtigia quidem ſibi ante annos ſexcentos apparere: " Qui quocumque intueor, inquit, *uniformem* » ubique Monachatus rationem, & *facilem* ac *promiſ»cuum* invicem tranſitum, mutuumque commeatum, » profeſſionum & Cœnobiorum cerno. Orientales Mo» nachi quando in Occidentem venerant, cum ibi profi» tentibus religioſam vitam ſine diſcrimine cenſeban» tur: viciſſim Occidentales in Oriente; quod cum in» numeris exemplis demonſtrari poſſit, unum tantum » hic afferam Caſſiani & Germani Gallorum Monacho» rum, qui Ægypti Monaſteria peragrarunt inſtituti » Monaſtici cognoſcendi causâ, & animo in patriam » referendi hauſtam inde notitiam diſciplinæ, in ſuum » & popularium ſuorum uſum, undè ſatis apparet exi» ſtimaſſe ipſos unum eſſe in commune omnium ubique » Monachorum modum & uſum Religionis profitendæ.

Nullos fuiſſe *diverſos* Monachorum Ordines tempore Gregorii VII. id eſt, ſub finem ſæculi 11. annotavit quoque Chriſtianus Lupus tomo 5. Schol. *pag.* 279.

IV. Et Mabillonius in citata præfatione *num.* 50. aſſerit, neminem Antiquorum, qui de Monachis ſcripſere, Benedictinos ab aliis uſquam diſcreviſſe ante Trithemii ætatem; id eſt, ante finem ſæculi 15.

Optandum, ut & hodie ceſſarent inutiles illæ altercationes, quæ de Sanctis certo Ordini vindicandis præter modum excitari, ac progredi ſolent: vigeretque charitas veterum Monachorum, quibus unus Ordo erat, ſicque eadem ſocietas; atque omnes invicem æquali charitate complecterentur.

V. Circa ſæculum 10. per Sanctum Odonem Abbatem Cluniacenſem, quem Flodoardus in Chronico ad annum 842. *multorum reſtauratorem Monaſteriorum, ſanctæque Regulæ reparatorem* appellat, erecta fuit Cluniacenſis Congregatio, propriis Ritibus adſtricta Regulæ S. Benedicti. Tunc quæ priſcos ritus retinebant Monaſteria, alterius Ordinis dici cœperunt, tametſi ejuſdem Regulæ unione confœderata: ſed exigua erat hæc diverſitas.

VI. At ſeculo XI. Carthuſienſi, Camaldulenſi, Vallumbroſa, Grandimontenſi, ac Ciſtercienſi familiis exortis, major facta Monachorum diſcretio, ob varias veſtes aut Regulas, varioſque ritus, quibus ſinguli

Digitized by Google

» converti voluerit, unam *de approbatis* aſſumat." Refertur in *Cap. 9. fin.* ※ *De Religioſis Domibus.*

Meminit hujus Decreti Matthæus Pariſienſis ad annum 1246. ſcribens : " In quo Concilio (Lateranenſi) » poſt Ordines *Prædicatorum* & *Minorum* initiatos & » authoriſatos, irrefragabiliter ſancitum & ſtatutum » fuit, aſſenſum Fratribus Cardinalibus, cum tota ſa- » cri Concilii Univerſitate præbentibus, ne ex tunc » amplius *novi* Ordines adinvenirentur, vel adinventi » admitterentur, ne ſcilicet authentici ac jam recepti » Ordines vileſcerent, ſpreti & ſimiliter damnificati.

VIII. Verùm non obſtante hoc Conciliari Decreto, variæ nihilominus ac novæ quotidie Religiones exoriebantur, " admirantibus, imo obſtupentibus (ait » Matthæus Pariſienſis loco citato) viris ſapientibus & » diſcretis, ſuper tot *novis* Ordinibus quotidie exo- » rientibus & emergentibus, quod ſpretis Beatiſſimi » *Benedicti* pleni ſpiritu omnium Sanctorum, & ma- » gnifici Auguſtini diſciplinis, contra Statutum Conci- » lii ſub glorioſæ memoriæ Domino Papa Innocentio » III. celebrati, tot viri litterati ad inauditos ac no- » viter inventos Ordines ſubito convolarunt.

IX. Cùm igitur contra Decretum Concilii Lateranenſis " non ſolum importuna petentium inhiatio Re- » ligionum multiplicationem extorſiſſet (uti loquitur » Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X.) verum » etiam præſumptuoſa temeritas diverſorum Ordinum » præcipuè Mendicantium (quorum nondum approba- » tionis meruere principium) effrænatam quaſi mul- » titudinem adinveniſſet : repetitâ Conſtitutione idem » Concilium diſtrictiùs inhibuit, ne aliquis de cætero » novum Ordinem aut Religionem adinveniat, vel ha- » bitum novæ Religionis aſſumat. Cunctas affatim Re- » ligiones & Ordines Mendicantes poſt dictum Conci- » lium adinventos, qui nullam confirmationem Sedis » Apoſtolicæ meruerunt, perpetuæ prohibitioni, ait, » ſubjicimus, & quatenus proceſſerant, revocamus. Refertur in *Cap. Unico De Religioſis domibus in* VI.

X. Ingentem numerum Religionum Mendicantium per hoc Decretum reduxiſſe Concilium, notat Fagnanus, " cum tamen, ait, ab eo tempore uſque adeo » excreverint, ut à multis viris piis Apoſtolicæ Sedis » proviſio hac in re deſideretur." Ad *Cap.* CUM SIT ARS ※ *De ætate & qualit. Ordinand. num.* 15.

XI. Monet Cardinalis Bellarminus *lib.* 2. *De Monachis cap.* 4. ante Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. Ordinis ſeu Religionis novæ inſtitutionem non indiguiſſe approbatione ſeu confirmatione Sedis Apoſtolicæ; primoſque fuiſſe SS. Dominicum & Franciſcum, qui ſui Ordinis confirmationem petierunt; unà monens, Innocentium III. ad edendum jam dictum Decretum, permotum fuiſſe, ob periculum Eccleſiæ imminens ſuperſtitionum ac rituum à Catholica & ſolida pietate alienorum, ſi cuilibet privato novam Religionem inſtituere liceret.

» quando profitebatur, credebat illam approbatam.

Neque juxta modernam diſciplinam, *Regulares* ſive *Religioſi* dicuntur, tametſi in communi vivant & tria vota Religionis emittant, ſi ea non emittant in Religione *approbata*; uti obſervat Zypæus ad *Tit. De Regularibus.* Elenchum Ordinum approbatorum habemus apud Miræum ad calcem Codicis Regularum.

CAPUT III.

De nova conſtructione Monaſteriorum.

1. *Nova Monaſteria ſine conſenſu Epiſcopi loci exſtrui non poſſunt.*
2. *Hæc diſciplina hodie magis quàm olim neceſſaria.*
3. *Eam innovavit Synodus Tridentina.*
4. *Causâ cognitâ & auditis intereſſe habentibus, conſenſum dare debent Epiſcopi.*
5. *Regulares aliorum Ordinum in eodem loco exiſtentes audiendi.*
6. *Locorum Incolæ audiendi.*
7. *Hæc conformia moribus Belgicis.*
8. *Expendendum num Incolæ ſufficientes ſint novis & antiquis intertinendis.*
9. *Eccleſiarum Parochialium Æditui & Paſtores audiri debent.*
10. *Multiplicatio Monaſteriorum nocere poteſt Eccleſiis Parochialibus : & quo ex capite?*
11. *Jam pridem Principis conſenſus expetitus.*
12. *Hic etiam hodie neceſſarius eſt.*
13. *Moribus noſtris in admiſſione novi Conventus adjici ſolent variæ modificationes.*
14. *Modificatio adjecta admiſſioni PP. Societatis in Galliam & Belgium, de non præjudicandis juribus Ordinariorum & Parochorum.*
15. *Hæc clauſula ſolet in omni paſſim admiſſione addi.*
16. *Variæ modificationes adjectæ admiſſioni PP. Oratorii ad Urbem Rothomagenſem.*
17. *Variæ conditiones adjectæ per Concordata inter Parochum & Regulares in admiſſione Conventus, quoad jura Parochialia, & celebrationem Divini Officii.*
18. *Interdum modus adjicitur facultati quæſtuandi, & numerus admittendorum Fratrum limitatur.*
19. *Reſtringitur facultas recipiendi temporalia eorum qui Monaſterium ingrediuntur.*
20. *In omni paſſim Regularium admiſſione hujuſmodi modificationes & reſtrictiones adjectæ fuerunt.*
21. *Id admiſſione novi Conventûs meritò examinatur, num diſciplina Regularis in Ordine illo vigeat.*
22. *Sacra Congregatio interdum ſuſpendit receptionem Novitiorum ob collapſam diſciplinam.*

23. *Rex*

Digitized by Google

tamquam Epiſcoporum & Paſtorum copiæ auxiliares reputentur. " Ordinariorum quippe eſt (uti bene ad» vertit Zypæus *tit. De Regular. n. 35.*) in ea ſtatione » quemque collocare, quam non admittendorum com» moditas, qui non ſibi, ſed ovibus paſcendis oppor» tuna quæſituri veniunt, ſed ſalus populi ab eo re» quirit.

III. Quapropter Canonicam hanc diſciplinam injuriâ temporum collapſam renovare haud dubitavit Synodus Tridentina *Seſſ. 25. De Regularibus cap. 3.* ſtatuens, " Ne de cætero ulla Monaſteria ſeu virorum » ſeu mulierum erigantur ſine *Epiſcopi*, in cujus Diœ» ceſi erigenda ſunt, licentiâ priùs obtentâ.

IV. Hujus ſaluberrimi Decreti executionem plures Romani Pontifices editis Conſtitutionibus urſerunt; atque inter cæteros Clemens VIII. in Conſtitutione quæ incipit, *Quoniam ad inſtitutum 99.* in Bull. Rom. Atque inſuper addit, " Locorum *Ordinarios* non poſſe » licentiam ad novos Conventus cujuſque Ordinis Men» dicantium, in civitatibus, & locis ordinariæ eorum » juriſdictioni ſubjectis erigendos impertiri, niſi *voca*» *tis* & *auditis* aliorum in iiſdem civitatibus & locis » *exiſtentium Conventuum Prioribus* ſeu Procuratoribus, » & aliis *intereſſe* habentibus; & causâ ſervatis ſervan» dis cognita conſtiterit, in iiſdem civitatibus & locis » *novos* hujuſmodi erigendos Conventus, ſine aliorum » detrimento *commodè* ſuſtentari poſſe.

V. " Ut ita, ait Zypæus, novis admiſſionibus gra» tificatio fieret, ut veteribus penuriam, egeſtatem & » famem non ingereret.

Hanc Clementis Conſtitutionem Paulus V. anno 1618. obſervari injunxit Epiſcopis Belgii, litteris ad eos datis, ait Zypæus *tit. De Regularibus n. 35.* eamque innovans Gregorius XV. per Bullam quæ incipit *Cùm alias 31.* in Bull. Rom. addit: " Ne de cætero ul» lum Monaſterium aut domus cujuſcumque Ordinis » aut Inſtituti de novo erigatur, niſi in eo *duodecim* » ſaltem Fratres, aut Monachi ſeu Religioſi inhabita» re, ac ex reditibus, & conſuetis eleemoſynis ſuſten» tari valeant, ac Priores ſeu Procuratores aliorum Mo» naſteriorum, non ſolum in prædictis, ſed etiam in » aliis per quatuor millia paſſuum circumvicinis locis, » ad id vocati & auditi fuerint, ac tali erectioni con» ſenſerint; vel alias Ordinariis locorum conſtiterit, » Religioſos Monaſterii vel Conventus ſic erigendi, » abſque detrimento Religioſorum in Monaſteriis ſeu » Conventibus anteà in civitatibus ſeu locis hujuſmodi » erectis degentium; ibi in numero duodecim commo» dè & congruè manuteneri & ali poſſe.

VI. " Si verò novi Conventus, Domus, Congre-

» tatem per novam: oportet ſanguinis extractionem » attemperare viribus ægri, efficereque ne pietas in » quandam degeneret inhumanitatem, mendico ſuum » auferendo panem, ut alteri detur.

IX. Præter locorum Magiſtratum & Incolas, qui in *Corpore*, ut aiunt, congregati, novi Conventûs ſeu Domûs exſtructioni conſentire debent, inſuper audiendi omnes intereſſe *habentes*; uti loquitur Clemens VIII. in præcitata Conſtitutione.

His imprimis accerſendi ſunt Parochialium Eccleſiarum Rectores, & Magiſtri.

Eccleſiæ Parochiales ſunt priſtinæ, & primitus conſtructæ Eccleſiæ; ac per conſequens, ait Carolus Fevret, loco citato §. 11. præcipuè earum intereſt; quia populus ineſcatus novitate, facilè abſtrahitur ab ea aſſidua frequentatione, quam Eccleſiæ Parochiali tamquam matri, quæ eos per Baptiſmum genuit, debent. Tantum autem Parochiali Eccleſiæ decreſcit, quantum diminuto concurſu accedit aliis. Quapropter, ceſſante neceſſitatis causâ, non debent novæ Eccleſiæ & Monaſteria in præjudicium Eccleſiarum Parochialium ædificari; uti poſt Gloſſam in *Cap. 1. ꝟ De Novi operis nunt.* tradit Panormitanus ad *Cap. 1. ꝟ De Ædificand. Eccleſ.*

X. Quantum Parochialibus Eccleſiis, quæ olim maximè floruerunt; & in quibus extruendis ac dotandis Fidelium avita pietas eluxit, Fratrum Mendicantium ſimiliumque Religioſorum multiplicatio detraxerit, Parochiæ ubique penè dejectæ ac collapſæ ſat ſuperque teſtantur.

Porrò hanc Parochialium Eccleſiarum collapſionem atque egeſtatem provenire à neglectu frequentationis; atque ex eo quod populus ad alias Eccleſias & Oratoria divertat, jam pridem advertit S. Carolus: qui ut populum ad frequentationem Eccleſiarum Parochialium incitaret, incommoda ex neglectu frequentationis profluentia recenſens, inter alia dicit: " Hinc Ec» cleſiis Parochialibus, quæ à Majoribus tanto pietatis » ſtudio exædificatæ ſunt, inſtaurandis, ornandis, ſartis » tectiſque habendis cura multis ex partibus neglecta, » in illiſque nulla penè aut exigua Eccleſiaſtica ad di» vina Officia obeunda ſuppellex.

XI. Principis quoque conſenſum jam pridem expetitum fuiſſe, probat Epiſtola Pepini Regis Francorum ad S. Bonifacium Archiepiſcopum Moguntinum; in qua loquens de quodam Monaſterio, quod Bonifacius de novo conſtrui juſſerat in *ſolitudine Buconia* juxta flumen Fuldæ, hæc habet: " Sicut ex authoritate ſancti » Petri Principis Apoſtolorum pro quo legatione fun» geris, privilegio Sedis Apoſtolicæ ſublimatum con» ſtat

Digitized by Google

Et Carolus V. in ordinatione die 19. *Octob.* 1520. vetuit, in Brabantia novas Eccleſias aut Capellas ædificari, ſub pœna ædificatori infligenda & demolitionis.

XIII. Illud quoque notoriâ praxi & moribus noſtris receptum eſt, quod Senatus Regii in expeditione litterarum, quibus novas Religiones, aut Conventus admittunt, ſolent adjicere varias conditiones & modificationes, prout, auditis quorum intereſt, & expenſis privilegiis ac legibus Patriæ, Eccleſiæ & Reipublicæ expedire judicaverint.

XIV. Parlamentum Pariſienſe admittens Bullas & Inſtitutiones Patrum Societatis, quæ prius communicatæ fuerant Epiſcopo Pariſienſi, Decano & Facultati Theologicæ, aliiſque quorum intererat, decrevit, ut dictæ Bullæ in libris Parlamenti regiſtrarentur, & Patres Societatis illis uti poſſent, iis exceptis, in quibus Bullæ illæ contrariari aut præjudicare poſſent legibus Regni, Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, Concordatis inter Pontificem & Regem, juribus Epiſcopalibus & Parochialibus, in quorum præjudicium nullis Bullis, Indultis, aut privilegiis uti poſſent. Hæc latius cum modificationibus ac conditionibus admiſſioni adjectis videri poſſunt relata in Actis Cleri Gallicani *Tomo* 1. *tit.* 2. *cap.* 14.

Similiter Philippus II. admittens dictos Patres Societatis in hiſce Belgicis Provinciis, litteris admiſſionis hanc clauſulam adjecit, quod Socii illius Societatis ſe non poterunt ingerere exercitio ullius rei ſpectantis ad Officium Paſtorale, ſine ſcitu, conſenſu & beneplacito tam Curatorum, quàm Epiſcoporum & aliorum Ordinariorum, quibus auctoritas competit.

XV. Quin & monet Carolus Fevretius *lib.* 2. *De Abuſu cap.* 1. *num.* 12. prædictam clauſulam admiſſioni Patrum Societatis adjectam, adjici generaliter omnium Regularium utriuſque ſexus admiſſioni.

XVI. Tomo 2. Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *Cap.* 32. *num.* 8. refertur admiſſio Patrum Oratorii ad Civitatem Rothomagenſem anno 1616. cui per Senatum Regium præter dictam clauſulam generalem, adjectum fuit, quod dicti Patres, nullam publicam functionem facient in ſuo Conventu aut Eccleſia diebus Dominicis & Feſtis ſolemnibus, illis horis quibus Divinum Officium in Eccleſiis Parochialibus celebratur; ne Parochiani à ſolita Officiorum illorum Parochialium frequentatione adſtrahantur. Deinde quod non adminiſtrabunt Sacramenta etiam Pœnitentiæ ulli illorum Parochianorum, niſi de conſenſu Ordinarii, vel licentia Parochorum: neque ulla Parochorum jura occupabunt: Quodque nullus hujus Congregationis poterit diſponere de ſuis bonis mobilibus aut immobilibus in favorem Congregationis, ſive per teſtamentum ſive inter vivos de ampliore portione, quam uni ipſorum hæredi cedere poſſet, idque ſub pœna nullitatis.

XVII. Anno 1664. cùm ageretur de admiſſione Patrum Recollectarum S. Franciſci ad oppidum & ter-

» nari etiam non poterunt in ſua Eccleſia tempore matutino Dominicis & Feſtis, niſi fortè in Feſtis S. Franciſci, Portiunculæ & Patroni. Quandocumque ab » hora octava uſque ad undecimam contigerit per peregrinos aut adventantes Patres celebrari aliquam » Miſſam in Eccleſia PP. Recollectarum, non poterit » ad eandem Miſſam prævie pulſari. Non poterunt » etiam in Eccleſia PP. Recollectarum (omiſsâ Parochiali) celebrari ſolemniter Miſſæ Confraternitatum, » Opificum, & aliæ ordinariè in Parochiali celebrari » conſuetæ.

Item art. 13. " Nullo modo populum directè vel in» directè divertere poterunt à ſupradicta Eccleſia Paro» chiali, ſed hortabuntur ut illam diligenter frequen» ter, Miſſæ ſolemni, aliiſque Officiis & Concionibus » ac Catechiſmo ibidem interſit, proprio Paſtori debi» tum honorem, reverentiam ac obedientiam impen» dat, illique ad minus ſemel in anno, idque circa Fe» ſtum Paſchæ confiteatur; ſi qui tamen Patribus Re» collectis etiam tunc confiteri voluerint, audiri ab il» lis poterunt & abſolvi, dato aliquo ſigno per quod » Paſtori de illorum Confeſſione conſtare poſſit.

Denique art. 17. & 18. " Præterea quia ratione Com» munionis Paſchalis ſæpe oritur contentio inter Paſto» res & Clerum Regularem: Ruſtici etiam alii impe» riti decipiuntur, dum putant ſe præcepto Eccleſiæ » apud Regulares ſatisfacere poſſe, non licebit Patribus » Recollectis intra quindenam Paſchalem Venerabile » publicè in ſua Eccleſia exponere, nec etiam privatim » Sacram Synaxim adminiſtrare, niſi illis, quos conſta» bit prævie in Parochia ſatisfeciſſe. Sicut nec ægro» tis privatim & in occulto, neque publicè, niſi de con» ſenſu Paſtoris, & eo impedito Sacram Synaxim de» ferre poterunt.

Eodem Concordato plura continentur, quibus jura Parochialia tam circa ſepulturas Parochianorum, & Officia & jura funeralia, quàm Proceſſiones conſervantur, de quibus ſuo loco dicetur.

Cumque ſuper obſervantia hujus concordati quæſtio orta eſſet inter Paſtorem dictæ civitatis & Patres Minores Recollectas, per ſententiam Vicariatus Brugenſis vacante Sede Epiſcopali 6. Octob. 1683. mandatum & injunctum fuit dictis Patribus, ut præciſè & punctualiter præfatum ipſorum concordatum, & contractum admiſſionis obſervent: nec non virtute illius inhibitum ipſis, ne Miſſam celebrent diebus Dominicis & Feſtis ab octava uſque ad undecimam, etiamſi in Eccleſia Parochiali *nullum* Officium fiat; niſi caſu peregrini aut adventantes eo venirent, cum ii abſque prævio pulſu tum excipiantur.

XVIII. Frequens quoque modificatio adjicitur, præſertim admiſſioni Ordinum Mendicantium, circa numerum Fratrum recipiendorum, vel etiam modum & limites quæſtuandi; item quantitatem bonorum acquirendorum.

Sic

Digitized by Google

tio an. 1620. & ut in conformitatem earum conſtrueretur Conventus Urſilinarum in dicta civitate ad inſtructionem & eruditionem puellarum, has conditiones adjecit; quod Conventus conſtrui non poſſet in veteri civitatis parte, neque ipſæ Urſilinæ mendicare poſſent; quod prius quam domicilium figerent, oſtenderent ipſi Magiſtratui Civitatis, quod haberent in capitalibus quinque millia librarum Gallicarum. Non poſſent recipere in ſuum Conventum puellas habentes Patrem & Matrem, ſine horum conſenſu; neque puellas parentibus orbatas, ſine conſenſu Tutorum vel Curatorum: Quodque nulla harum puellarum habentium liberam rerum ſuarum diſpoſitionem, ſi habeat 12. millia librarum, poſſit dare Conventui plus quam tria millia, & ſi minus quam 12. millia librarum Gallicarum in bonis habeat, nequeat dare ultra quartam partem; idque dumtaxat quouſque dictus Conventus fuerit conſtructus, & dotatus uſque ad 4. millia florenorum; quo caſu nihil poterunt à puellis accipere præter penſionem aliquam vitalitiam morte earum extinguendam.

Ita refert Carolus Fevretius loco citato; qui teſtatur in particularibus caſibus conformiter ad jam dictum Arreſtum non ſemel judicatum fuiſſe.

XX. Si quis Regularium utriuſque ſexus admiſſiones ſcrutari velit, reperiet, tum in litteris Regiis, tum etiam in Concordatis cum Capitulis, Magiſtratibus, & Parochialium Eccleſiarum Curatis & Magiſtris initis, ſimiles paſſim conditiones & modificationes fuiſſe additas; at illud experientia docet, lapſu temporis, conditiones & modificationes negligi; atque ex illo neglectu incommoda, quibus per illas reſtrictiones occurri poſſe credebatur, plura indies oriri, in grave ſæpe populi atque Eccleſiarum, præſertim Parochialium gravamen & nocumentum; adeo ut non rarò ſatiùs eſſet,

» Fratribus ad certum numerum decedentibus, illorum Conventus traderentur Fratribus *Reformatis* ſeu » *ſtrictioris* obſervantiæ ejuſdem Ordinis, à quibus tantum reciperentur Novitii. " Et in hujuſmodi prohibitione multos annos perduratum eſt. " Et utinam, ait » Fagnanus, paulò diutius perſeveratum fuiſſet: nam » ubi numerus Fratrum reformationis multum excreviſſet, pauci in familia ſuperſtites depoſitâ jam ſpe » veſtiendi Novitios, & majores dignitates aſſequendi, facilè ad reformationem tranſiiſſent. Atque » ita nulla eſſet in Religione diviſio, vel ſciſſura, ſed » tota ad primum inſtitutum, & Regulæ puritatem » redacta fuiſſet. Verùm fratribus reformationem pollicentibus, tandem oportuit illis ad veſtiendos Novitios aditum aperire. Docuerunt enim Ordinariorum atteſtationibus, ſe adimpleviſſe conditiones ſibi » præſcriptas, & legatis annuis in Curiis Epiſcopalibus ſolemniter renuntiaſſe. Et ſic tributa fuit illis » licentia veſtiendi uſque ad certum numerum in ſingulis Provinciis præfinitum. Nobis tamen quantum » per modeſtiam licuit *ſemper reluctantibus*.

" Memini etiam, pergit ibidem Fagnanus, Regem » Chriſtianiſſimum ſuperioribus annis ſupplicaſſe S. D. » N. ut in regno Galliæ de cætero non veſtirentur Novitii, niſi in Religionibus in quibus *verè* ſervatur regularis diſciplina juxta primævum inſtitutum: quod » tamen etſi ſanctiſſimum foret, nihilominus magnopere hæſitatum eſt, ne prohibitio tam generalis magnos motus excitaret, ita ut diu poſtea ſuſtineri non » poſſet, cùm tamen ſatius ſit legem non condere, » quam conditam protinus abrogare. Multo ſecuriùs » & fructuoſius hæc præſtari poſſent in generali Concilio, quemadmodum factum legimus in Concilio » Lugdunenſi ſub Gregorio X. ut patet ex *Cap.* UNICO *De Relig. Domibus lib.* 6.

TITULUS

Digitized by Google

4. *[illegible] Clemens VIII.*
5. *Quanto tempore & circa quæ poſtulans examinari debeat, priuſquam ei ingreſſus annuatur.*
6. *Poſtulans aliquo tempore in* Cella *Hoſpitum probandus.*
7. *Hi probandi modi an ſemper adhibendi?*
8. *Semper diligenter probandus.*

I. QUI collabentis collapſæque Monaſticæ diſciplinæ cauſas propius attenderit, haud difficulter intelliget, unam è præcipuis eſſe, præcipitem ac improvidam ad Religionem admiſſionem.

Hinc quippe contingit, ut inepti, atque Religionis Monaſticæ ſpiritu vacui, imo mundi adhuc ſpiritu turgidi in Monaſteria irrepant, qui tum reliquos inficiant; ſenſimque omnem Monaſticam diſciplinam enervent; quin & evertant.

II. Neque ipſi Ordini duntaxat nocet hæc indiſcreta & præceps ad Religionem receptio, ſed ipſis quoque ita admiſſis periculoſa eſt, & plurimum nociva eſſe ſolet.

Dum enim ſine ſerio examine diſcuſſioneque admittuntur, fit ut ſibi ipſis haud ſat cogniti, neque de vita Religioſa ſatis inſtructi, eam vivendi inſtitutionem amplectantur, ad quam poſteà experiuntur, ſe reverà à Deo vocatos non fuiſſe; neque eas animi corporiſque dotes & qualitates habere, quæ huic vitæ inſtituto ritè obeundo ſunt neceſſariæ, dum interim votorum ſuorum vinculis ad eam vivendi rationem conſtricti, in eo vitæ inſtituto, non raro maximo cum reniſu ac ſalutis periculo continuare tenentur. Quæ inde anxietates, gemitus, & pejora ex illis reſultantia incommoda ſequantur, quotidiana experientia nimium probat.

Mirum ergo videri nequaquam debet, ſi prima Patrum cura ſemper fuerit, ut ſuper vocatione, moribus, animi corporiſque dotibus ad Religionem admitti poſtulantium ſerium examen inſtitueretur.

III. " Noviter veniens quis ad Religionem (ait S. Be» nedictus *cap.* 58. *ſua Regula*) *non ei facilè* tribuatur » ingreſſus, ſed ſicut ait Apoſtolus: *Probate ſpiritum » ſi ex Deo eſt.* " Id eſt, utrum ſpiritus, quo ad vitam religioſam amplectendam ducitur, verè ex Deo ſit: utrum ad Religionem impellatur, ut Deo liberius ſerviat; ſuamque ſalutem ſecurius operetur; an non potius alicujus temporalis commodi adipiſcendi, aut incommodi evitandi motivo impellatur; nihilque humani reſpectûs ſeſe immiſceat.

IV. Sancti Benedicti tot Monachorum Patris veſtigia premens Clemens VIII. in Decretis pro Novitiorum receptione §. 23. mandat, ut " Superiores *dili» genter inquirant*, quo ſpiritu, quâ mente ac volun» tate id Regularis vitæ genus elegerint, quem ſibi » finem propoſuerint, num zelo melioris frugis, ac per» fectioris vitæ, & ut Deo liberiùs famulari poſſint, » an potiùs levitate, vel humano aliquo affectu, aut » in eis [illegible]

De modo & tempore, quo hoc examen inſtitui debeat, non una fuit omnium Patrum & temporum diſciplina.

V. Sanctus Benedictus poſt citata verba modum & tempus probationis ſubjungens, ait: " Ergo ſi veniens » perſeveraverit pulſans, & illatas ſibi *injurias & diffi» cultates* ingreſſus, poſt quatuor aut quinque dies vi» ſus fuerit patienter portare, & perſiſtere petitioni » ſuæ, annuatur ei ingreſſus.

Primum ergo examen inſtitui vult S. Benedictus ſuper vocatione poſtulantis ingreſſum per illius humilitatem; ut ex illa appareat, num aliquouſque in ſpiritu humilitatis profecerit; ac ſe ut reum ſeu pœnitentem & vilem tractari & deſpici ſuſtinere poſſit: quæ diſpoſitio ad ſtatum Monaſticum, qui ſtatus eſt humiliationis & pœnitentiæ, cumprimis neceſſaria eſt. Unde & in omnium Patrum regulis, ſuper hoc ſpiritu humilitatis primum examen inſtitui mandatur.

VI. Poſt hoc examen annuitur quidem ei ex præſcripto Regulæ Benedictinæ *ingreſſus*; at nequaquam ad Cellam *Novitiorum*; ſed, ait Regula, *ſit in cella hoſpitum paucis diebus.*

Hic erat quaſi ſecundum poſtulantium examen. Quid verò facere deberet *noviter* veniens in cella hoſpitum, S. Benedictus non declarat; ſed id ex aliorum Regulis facilè eruitur.

Auctor Regulæ Tarnatenſis habet: " Ubi de Senio» ribus deputatus tam diu jubeatur advenientibus de» ſervire, quouſque devotio ejus fuerit patientiâ teſte » monſtrata. " Et S. Fructuoſus *cap.* 21. " Hoſpitibus, » ſive peregrinis ſtramina comportabit, aquam pedibus » lavandis calefaciens.

Hæc ergo in cella hoſpitum mora inſtituta videtur, ut interim in mores & actiones ipſius noviter venientis adverteretur; atque hinc major de ejus ſpiritu ac vocatione certitudo haberi poſſet. Unde S. Iſidorus *cap.* 4. *Regula*, ait: " *Vitam* enim uniuſcujuſque in » *hoſpitalitatis* ſervitio tribus menſibus *conſiderari* opor» tet: quibus peractis ad cœtum ſanctæ Congregatio» nis accedere. Neque enim ſuſcipi intus quemquam » convenit, niſi prius foris poſitus ejus *humilitas* ſive » patientia probetur.

Verbo, hujus ac præcedentis examinis probationis ſcopus eſt, ut noviter venientium ſpiritus, ac vita aliquouſque ſit perſpecta, priuſquam ad Congregationem, ac intra Monaſterium cum Novitiis admittantur.

VII. Proinde non ſine fundamento jam pridem ſuſtinuit Petrus Venerabilis Abbas Cluniacenſis, S. Benedictum hoc ſuæ Regulæ præſcripto, ſolam præcipitem ac temerariam poſtulantium admiſſionem improbare; neque vetare alicujus ad Religionem, ſine hujus ritûs obſervantia, admiſſionem; ſi modò ſat de ejus vocatione conſtet, & admiſſionem ſaluti ejus conducere ſat appareat. *Lib.* 1. *Epiſt.* 28.

VIII.

3. *[illegible] Religioſorum habitatione ; & quare ?*

4. *Separationem Novitiorum à reliquis Fratribus Profeſſis multùm urget Clemens VIII.*

5. *Novitiis præficiendus aliquis* Senior, *qui hodie dicitur* Magiſter Novitiorum.

6. *Qualis eligendus in Magiſtrum Novitiorum ? Et circa quæ præcipuè debeat eſſe ſolicitus ?*

7. *Quid circa Magiſtrum Novitiorum ſtatuerit Clemens VIII.*

8. *Novitio diligenter exponenda Regula & obligationes Monaſticæ.*

9. *Idipſum enixè commendant Synodi Belgicæ.*

10. *Ex Decreto Clementis VIII. etiam Fratres* Converſi *de omnibus ritè inſtruendi.*

11. *Novitiis perſuadendum, eſſe vivendum ſecundum Regulam, non autem juxta normam vivendi multorum.*

12. *Quid eum in finem ſtatuerit Innocentius XII.*

13. *Tempus Novitiatûs non ubique fuit uniforme.*

14. *Jure Decretalium poterant Abbates tempus Novitiatui præfixum ex cauſa abbreviare.*

15. *Ob exceſſus in hac abbreviatione commiſſos multis Decretis opus fuit ; quibus Fratres Mendicantes illudebant.*

16. *Contra præcipitem Novitiorum Mendicantium admiſſionem plures editæ Decretales ; & efficaciſſimè illi occurrit Synodus Tridentina.*

17. *Synodus Tridentina ſequuta Regulam Benedictinam, tempus Novitiatûs eſſe voluit* annale.

18. *Profeſſionem ante tempus Novitiatûs expletum declaravit abſolutè* nullam ; *ſuſtulitque Deciſionem* Cap. 2. & 3. De Regularibus in VI.

19. *Nec renuntiatio Novitii, nec conſenſus Monaſterii Profeſſionem anticipatam reddere poſſunt validam.*

20. *Annus Novitiatûs debet eſſe* integer.

21. *Requiritur annus* continuus.

22. *Quæ interruptio anni Novitiatûs reddat Profeſſionem nullam, incertum apparet.*

23. *An qui extra Monaſterium aliquâ parte anni manſit de licentia Superioris, poſſit validè profiteri ſine novo Novitiatu ?*

24. *Si ex ſpeciali Statuto Ordinis prolixiùs quàm annale tempus pro Novitiatu requiratur, huic Synodus Tridentina non derogavit ; facta tamen ante tempus ex Statuto præſcriptum Profeſſio eſt invalida.*

25. *Qui anno Novitiatûs expleto Monaſterium deſerit,*

» hic congruum erat ; ut ab omni conſortio ſejuncti, » faciliùs contemplationi & vitiorum extirpationi ſtu» derent.

IV. Hanc Novitiorum à cæteris Fratribus ſeparationem multùm urget & obſervari præcepit Clemens VIII. in citatis Decretis §. 26. " Quod verò ad loci » qualitatem uniuſcujuſque Novitiatûs ſpectat, ait, » locus hujuſmodi propria clauſurâ ab ea parte Con» ventûs & Monaſterii in qua degunt profeſſi, ſegre» gatus ſit, atque diſtinctus ; habeatque tot ad dor» miendum cellulas ſeparatas, quot erunt numero No» vitii, vel dormitorium ita capax, ut pro ſingulis ſin» guli lectuli commodè ſterni poſſint ; in quo etiam » cellula, vel certus ac determinatus locus pro Magi» ſtro, ejuſque ſocio reperiatur. In eo etiam præter » alias communes commoditates, aptus locus adſit ad » ſpirituales collationes ſeu conferentias faciendas, ac » lectiones, inſtructioneſque Magiſtri audiendas, & in » quem hiemis tempore ad calefaciendum ſe igne com» muni recipiant. Oratorium inſuper ſeu Capella, ſi » commodè fieri poterit, ad Novitios in ſpiritualibus, » præſertim in cæremoniis, Eccleſiaſticiſque functio» nibus exercendos. Hortus quoque peculiaris ad ho» neſtam recreationem, benè concluſus atque munitus » adſit ; ſin minùs, hortum cæteris Fratribus commu» nem recreationis tempore ingrediantur. Ipſis verò » Novitiis ibi commorantibus, curabit Magiſter cum » loci Superioris authoritate, (ſi opus fuerit) ne in » eumdem quiſquam alius ingrediatur. Ad hujuſmodi » locum Novitiatûs nemini, ejuſdem vel alterius Or» dinis Regulari, etiam Conventûs & Monaſterii Offi» ciali, ullo unquam tempore ſub quovis prætextu » aditus pateat, præterquam Magiſtro, ejuſque Socio, » ac etiam Monaſterii aut Conventûs Superiori, ſi » quandocumque ingrediendum ſibi neceſſariò exiſti» maverit ; quo tamen caſu aliquem ſemper ex ſenio» ribus Conventûs vel Monaſterii Patribus ſocium aſ» ſumat. Hujus loci clauſuræ clavis apud Magiſtrum » ſemper aſſervetur, illique ſoli liceat ex gravi tantùm » cauſa ingreſſum illuc alicui permittere ; ſi quis au» tem Novitiorum quempiam alloqui voluerit, Ma» giſtro præſente, & non aliter alloquatur.

V. Subjicit deinde S. Benedictus : " Et Senior ei ta» lis deputetur, qui aptus ſit ad lucrandas animas, qui » ſuper eum curioſè omninò intendat, & ſolicitus ſit, » ſi reverà Deum quærit, ſi ſolicitus ſit ad opus Dei, » ad obedientiam, ad opprobria.

Senior, cujus hìc meminit Benedictus, eſt ille, qui hodie appellatur *Magiſter Novitiorum*. An autem ſingulis

Digitized by Google

immiſceat, quæ ipſum ad hoc vitæ genus eligendum impellat. Denique ſolicitè attendat, num ita Novitius in omnibus ſe gerat, ut meritò ac cum fundamento judicari poſſit, ipſum ad Religionem à Deo eſſe vocatum. Quæ ſat oſtendunt, quantâ prudentiâ non carnis, ſed Spiritûs in Magiſtro Novitiorum opus ſit.

Meritò ergo Patres Eremitæ S. Auguſtini decreverunt, " in Magiſtrum Novitiorum eligi Fratrem hone-
» ſtum, ac *probatum*, & ſui Ordinis *præcipuum Zelato-*
» *rem* provectæque ætatis, quantum fieri poterit, à quo
» ad Dei laudem & Ordinis decorem, cum *omni ſancti-*
» *monia* & *bona doctrina* diligenter erudiantur & in-
» ſtruantur.

VII. Clemens VIII. in Conſtitutione ſua de recipiendis Novitiis, hæc de Magiſtro Novitiorum & ejus Socio habet §. 27. " Ipſe Magiſter Sacerdotali Ordine
» ſit initiatus, ac in quinto ſaltem ſupra trigeſimum
» ætatis ſuæ anno conſtitutus, & per decennium à pro-
» feſſione emiſsâ in Religione perſtiterit. Socius verò
» trigeſimum annum excedat; ſintque ambo *doctrinâ*,
» & quantum per Superiorum diligentiam & vires fieri
» poterit, *vitæ* etiam anteactæ exemplo *præſtantes*,
» *orationis* prætereà & *mortificationis operibus addicti*,
» *prudentiâ charitateque referti*, non ſine affabilitate
» graves, *Zelum Dei* cum manſuetudine præ ſe feren-
» tes, ab omni cordis & animi perturbatione, ira præ-
» ſertim & indignatione, quæ in ſe & erga alios cha-
» ritatem impedire conſueverunt, quam longiſſimè
» alieni, & tales demùm qui *in omnibus ſeipſos bono-*
» *rum operum exemplum* præbeant, ut ii qui eorum cu-
» ræ ſubſunt, illos non tam metuant quàm reverean-
» tur, nec illis umquam detrahere quidquam poſſint.

VIII. Proſequitur Regula Benedictina citato *cap.* 58. " Prædicentur ei omnia *dura* & *aſpera*, per quæ
» itur ad Deum. Si promiſerit de ſtabilitatis ſuæ per-
» ſeverantia, poſt duorum menſium circulum legatur
» ei hæc *Regula* per ordinem, & dicatur ei: Ecce lex
» ſub qua militare vis: ſi potes obſervare, ingredere;
» ſi verò non potes, liber diſcede. Si adhuc ſteterit,
» tunc ducatur in ſupradictam cellam Novitiorum &
» iterum *probetur in omni patientia*. Et poſt ſex menſium
» circulum legatur *ei Regula*: ut ſciat ad quod ingre-
» ditur. Et ſi adhuc ſtat, poſt quatuor menſes iterum
» *relegatur* ei eadem Regula. Et ſi habitâ ſecum deli-
» beratione promiſerit omnia cuſtodire, & cuncta ſibi
» imperata ſervare, tunc ſuſcipiatur in Congregatione,
» ſciens ſe jam ſub lege Regulæ conſtitutum, quod ei
» ex illa die non liceat egredi de Monaſterio, nec col-
» lum excutere de ſub jugo Regulæ, quam ſub tam
» moroſa deliberatione licuit, aut excuſare, aut ſuſci-
» pere.

Unicus in his omnibus ſcopus S. Benedicti fuit, ut Novitius exactè de Regula reliquiſque vitæ Monaſticæ exercitiis & obligationibus inſtruatur; nihilque leviter dat Synodus Mechl. *D. tit.* 12. *cap.* 5.

X. Quin præcipit Clemens VIII. in jam ſæpiùs citata Conſtitutione, " ut omnes etiam *Converſi* reci-
» piendi de omnibus prædictis, priuſquam ad habitum
» Regularem admittantur, ab iis quibus munus illud
» incumbit, diligenter inſtruantur.

XI. Verùm fruſtranea erit, quod & paſſim experientia docet, Regulæ, Statutorumque prælectio; atque rigida etiam votorum explanatio, ni unà perſuadeatur Novitiis, vivendum eſſe juxta præſcriptum Regulæ & Statutorum prout ſonant; tametſi forſitan vita multorum non ſit conformis; neque ipſis attendendum eſſe, quid paſſim alicujus Ordinis aut Monaſterii Religioſi faciant, ſed quid Regula Statutaque præſcribant; & ad quid ipſa Religioſa profeſſio Religioſos obliget. Nî enim hæc Novitiis fortiter imprimantur, facile fiet, ut quantumvis aſpera ac difficilia in Regula ac Statutis contineri audiant; illa credant tamen cum commoda ac mundana vita componi poſſe; dum videt Religioſos eandem Regulam ac Statuta profeſſos ſimilem vitam ducere.

XII. Ut verò Novitii ac recenter Profeſſi haberent ob oculos exactæ Regularis diſciplinæ exemplar, quo ipſi efficaciùs ad illam incitarentur, modernus Pontifex Innocentius XII. ex ſententia Congregationis Cardinalium ſpecialiter ſuper reformatione Regularium inſtitutæ, edito Decreto 18. Julii 1695. præcepit ſingulorum Ordinum Regularium Superioribus " ut in una-
» quaque Provincia per Italiam & Inſulas adjacentes,
» quamprimum deputent aliquos Conventus, quos ma-
» gis aptos cenſuerint, vel unum ſaltem, ibique au-
» thoritate Apoſtolica ſtatuant omnimodam obſervan-
» tiam Regulæ, Conſtitutionum uniuſcujuſque Ordi-
» nis, & Decretorum Apoſtolicorum, præcipuè verò
» exactæ Vitæ Communis ad formam eorumdem De-
» cretorum, ab omnibus Religioſis, qui in Conventi-
» bus, ubi recipiendi Novitii, & Profeſſi educandi ſunt,
» morabuntur, omninò ſervandæ.

Quæ omnia, quo faciliùs, efficaciùs & durabiliùs ad praxim deduci valeant, in virtute S. Obedientiæ eiſdem Superioribus præcipitur, " ut in ſupradictis
» Conventibus non collocent, niſi Religioſos graves,
» devotos, exemplares, Regularis obſervantiæ, & pu-
» ritatis Regulæ ſtudioſos, orationi præſertim, ac mor-
» tificationi, ſine quibus non poteſt Religioſa vita conſi-
» ſtere, addictos, quique conſentiant exactè ſervare
» Vitam Communem, atque indè amoveant eos om-
» nes, qui tam Sanctæ Ordinationi contradicere, ſeu
» verbis, aut factis quoquomodo ſeſe opponere au-
» deant.

XIII. Anno integro Novitium probandum eſſe, Regula Benedictina ſupponit. Antiquorum Monachorum, præſertim Ægyptiorum Regulæ ad triennium Novitiatum paſſim produxerunt: quas ſequutus Imperator Juſtinianus

Digitized by Google

ſenſu renunciari poſſe aſſerit; ideoque profeſſionem ante expletum probationis annum factam validam eſſe: *Quia*, ait, *multa fieri prohibentur, quæ ſi facta fuerint, obtinent roboris firmitatem.* Poſt hæc ſubjungit: " Prohibendum eſt autem Abbatibus, ne paſſim ante tempus probationis quoſlibet ad profeſſionem admittant.

XV. Quia tamen in poteſtate Abbatum manebat tempus probationis abbreviare, eam abbreviationem vel importunis precibus victi, aut aliquo humano reſpectu impulſi ſæpius annuebant: atque inde rurſus fiebat, non ſat probatos ad profeſſionem admitti; ut propterea iteratis Decretis ad hunc abuſum coërcendum opus fuerit.

Sed cum " hi Canones ſpectare viderentur ad ſolum S. Benedicti Ordinem (inquit Chriſtianus Lupus *tom.* 3. *Schol. pag.* 627.) novelli tunc Fratres Prædicatores & Minores pergebant ſine *probationis anno* ad profeſſionem admittere. Admittebant etiam *inhabiles* perſonas, atque ita ſuos Eccleſiæ utiliſſimos Ordines *gravabant* ac *vitiabant*.

XVI. Plura quidem tam ab Innocentio IV. quam Bonifacio VIII. contra hanc præcipitem Fratrum Mendicantium ad profeſſionem admiſſionem edita fuêre Decreta, quæ in ſexto Decretalium ſub titulo de Regularibus referuntur; ſed eorum vel non obſervantiam, vel inefficaciam advertentes Patres Tridentini decreverunt *Seſſ.* 25. *cap.* 15. *De Regularib.* " Ne in quacumque Religione tam virorum quam mulierum, qui *minore* tempore, quam *per annum*, poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem admittatur. Profeſſio autem facta ſit *nulla, nullamque* inducat *obligationem* ad alicujus Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcumque effectus.

XVII. Sequuta eſt ergo Synodus Benedictinam Regulam annuam probationem præſcribentem. Quam Regulam S. Benedicti, uti rectè notat Lupus loco citato, *eſſe omnium Regularum Dominam ſemper cenſuit Apoſtolica Sedes.*

XVIII. Omnimodam tamen illam profeſſionis *nullitatem*, ad robur & firmitatem ſui Decreti ſuperaddidit Benedictinæ Regulæ Synodus: quo etiam ſublatam eſſe deciſionem *Cap.* 2. & 3. *De Regularib.* in VI. ex reſolutione S. Congregationis annotavit Fagnanus ad *Cap.* Perlatum *De his quæ vi metuſve cauſâ num.* 29. & 30. quatenus ibi declarabatur, quod profeſſio facta durante anno probationis non obligaret quidem ad individuam religionem quam eſſet profeſſus, ſed tamen profeſſum aſtringeret ad aliquam religionem in genere: ita ut profeſſo integrum non eſſet ad ſæculum reverti. At juxta Decretum Tridentinum, profeſſio ante expletum annum Novitiatûs emiſſa eſt nulla *nullitate abſolutâ*; ut ipſi profeſſo liberum ſit non obſtante illa profeſſione ad ſæculum redire.

XXII. Contrarium tamen innuunt Conſtitutiones PP. Eremitarum S. Auguſtini *pag.* 2. *cap.* 3. ubi ſtatuunt: " Si aliquis Novitius infra aſſignatum ſibi tempus probationis, aſpexerit retro, ſi poſtmodum tranſactâ die eadem ſuæ egreſſionis redire voluerit, non recipiatur, niſi eâ conditione & modo, ut iterum per annum & diem debeat in probatione manere, niſi ejus vita & converſatio talis fuerit, quod videatur diſcretioni Prioris Provincialis *miſericorditer eſſe diſpenſandum.* " Hæc diſpenſandi facultas data Provinciali videtur indicare, non credidiſſe Statuti illius conditores, ex mente Synodi Tridentinæ annum probationis debere ita eſſe continuum, ut vel modica illius interruptio Novitiatum inchoatum omninò reddat invalidum. Suppoſitâ enim illa nullitate per Concilium inductâ, non poſſet Provincialis ſuper novo Novitiatu diſpenſare.

At videntur Patres illi ſuppoſuiſſe, modici temporis interruptionem pro interruptione non eſſe conſiderandam, nec impedire, quominus id obtineatur, ob quod requiratur annus Novitiatus *continuus* ſive *non interruptus*; nimirum, ut Novitius vitæ Monaſticæ auſteritates omnes experiatur; quæ uno anni tempore majores eſſe poſſent, quam alio; & difficilius eſt, vitæ alicujus moleſtias per annum *continuum*, quàm per interrupta intervalla ſuſtinere; quæ ratio tunc dumtaxat obtinere videtur, dum notabilis eſſet interruptio. Unde in prædicto ſtatuto additur: " Non tamen cum eo, qui ultra menſem extra Ordinem permanſerit, ullo modo diſpenſari debet.

Nihilominùs, ſi Fagnano credimus, " Procuratori generali Ordinis Minimorum quærenti, an Novitius, qui à Monaſterio ut aliam Religionem ingrederetur, abierat, ac *duas tantum horas* in alio Conventu moram traxerat, moxque facti pœnitens reverſus fuerat, teneretur incipere novum annum probationis: Reſponſum eſt, teneri ab eo die quo rediit. " Ad *Cap.* Insinuante ※ *Qui Clerici vel Voventes, &c. num.* 26.

Incertum ergo aliquouſque apparet, quæ interruptio Novitiatum vitiet, ipſumque Novitium ad novum Novitiatum peragendum obſtringat, ſub pœna nullitatis Profeſſionis ſecuturæ; uti etiam apparet ex auctoribus in utramque partem adductis per Barboſam in Jure Eccleſiaſtico *Lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 124.

XXIII. Illud certius eſſe videtur, quod ſi aliquam partem Novitiatûs Novitius in Monaſterio peregerit, atque durante Novitiatu de mandato Superioris exiverit, ac ſub illius obedientia & ex rationabili cauſa reſiduo anni tempore extra Monaſterium manſerit; ſi expleto anno profeſſionem ſine alio Novitiatu emiſerit, profeſſionem valere, quemadmodum reſolviſſe S. Congregationem teſtatur Fagnanus loco citato *num.* 38, eamque reſolutionem multis argumentis adſtruens; unâ

ante emiſſam Profeſſionem Monaſterium deſeruerit, reverſus poterit ſine novo Novitiatûs anno ad Profeſſionem admitti: quia verum eſt, annum integrum ac continuum in probatione fuiſſe: & ita reſpondit S. Congregatio apud Fagnanum ad *Cap.* PRESBYTERUM ✠ *De Pœnit. & remiſſ. num.* 116. niſi Religionis aut perſonæ conditio ſit immutata; idque Superiores Religionis diligenter animadvertere debere.

CAPUT III.

De Libertate Novitii deſerendi Religionem ante Profeſſionem; & ad eam ſpectantibus.

1. *Ante emiſſam Profeſſionem manet Novitio integra libertas redeundi ad ſæculum.*
2. *Novitii olim probabantur in veſte* laicali.
3. *Hæc diſciplina ſæculo* 12. *adhuc erat in Ordine Ciſtercienſi.*
4. *Hinc originem ſumpſiſſe videtur* tacita *profeſſio.*
5. *Quomodo hæc diſciplina mutata?*
6. *Quare diſtinctus habitus Novitiorum ab habitu Profeſſorum.*
7. *Non mutabatur habitus Novitii, ut major maneret libertas egrediendi.*
8. *Eundem in finem capilli puellarum ante Profeſſionem non abſcinduntur.*
9. *Pueri à parentibus oblati hac oblatione hodie non aſtringuntur; ſecùs olim.*
10. *Jure communi & ex moderna diſciplina nemo ex oblatione parentum Religioni aſtringitur.*
11. *Æquum eſt, ut meditantes ingreſſum Religionis conſulant parentes; profeſſio tamen facta invitis parentibus eſt valida.*
12. *Interdum auctoritate Regiâ filii-familias jubentur extra Monaſterium collocari, ut parentibus detur ad ipſos liber acceſſus.*
13. *Neque id à jure diſſonum eſt.*
14. *Nulla renuntiatio aut obligatio à Novitio fieri poteſt, niſi ſub certis conditionibus, ut major maneat Novitio libertas.*
15. *Etiam procedit in eo qui meditatur ingreſſum.*
16. *Decretum Concilii Tridentini loquitur de omni renuntiatione, modò appareat factam eſſe animo ingrediendi Religionem.*
17. *Renuntiatio facta à Novitio poſt* 10. *menſes probationis valet; licet profeſſio ultra annum protrahatur.*
18. *Decretum Synodi Tridentinæ vetans donari ex bonis Novitii ipſi Monaſterio.*
19. *Synodus loquitur de* gratuita & ultronea *donatione.*
20. *Synodus non dicit aliquid poſſe exigi pro expenſis Novitiatûs.*

colligitur ex Regula Benedictina *cap.* 58. ubi præcipitur, ut poſt Novitiatum expletum & emiſſam Profeſſionem " ſuſcipiendus Frater in Oratorio exuatur rebus » propriis, quibus *veſtitus* eſt, & *induatur rebus* Mo- » naſterii.

Conformiter ad hanc ejus temporis diſciplinam ſcribit S. Gregorius apud Gratianum *Diſt.* 53. *Can.* LEGEM: milites ad Religionem divertentes, " juxta nor- » mam Regularem debere in *ſuo habitu* per triennium » *probari*, & tunc *Monachicum* habitum Deo auctore » ſuſcipere.

Et in Conventibus Regum Francorum de ſuſcipiendo ad Religionem præcipitur: " Ipſe verò nec *tondea-* » *tur*, nec *priſtina veſtimenta* immutet, *priuſquam* obe- » dientiam promittat.

III. Hanc diſciplinam tempore S. Bernardi apud Ciſtercienſes in uſu fuiſſe ſat apertè innuit S. Bernardus *Epiſt.* 1. ad Robertum, eundem obſecrans ut meminerit, quòd demum anno Novitiatûs tranſacto, poſt annum *ſponte* profeſſus, *tunc primum ſæculari veſte relictâ habitum Religionis ſuſceperit.*

IV. Hinc forſan ſucceſſu temporis originem ſumpſit *tacita* profeſſio per habitûs Monaſtici ſuſceptionem, cujus frequens in Decretalibus Gregorii IX. mentio occurrit. Cùm enim ante profeſſionem *habitus* Monaſticus ſuſcipi non ſoleret, qui eum ſuſcipiebat, *profiteri* cenſebatur.

V. Cùm verò, uti ſuprà notavimus, circa ſæculum 12. aut 13. in pluribus Religionibus annus Novitiatûs negligeretur, etiam mox à receptione *habitum* Monaſticum inducere cœperunt. Hoc autem ritu ſic introducto; quòd ſcilicet habitus Monaſticus mox à receptione ad Religionem traderetur, quia Novitiatus tum prætermittebatur; cùm poſteà Pontifices & Concilia Novitiatum urſerunt, nec ante illum expletum profeſſionem emitti voluerunt, remanſit conſuetudo tradendi habitum Monaſticum in ipſa receptione; atque ita introducta diſciplina ipſum Novitiatum in habitu Monaſtico peragendi, quæ hodie apud omnes Regulares ſervatur; neque Novitiatus ante habitum ſuſceptum inchoatus reputatur.

VI. Porrò quia eo tempore adhuc vigebat tacita profeſſio per ſuſceptionem *habitus Profeſſorum*; ne ex ſuſceptione veſtis Monaſticæ in ipſo Novitiatu dubium oriretur, num profeſſionem emiſiſſet, decrevit Gregorius IX. *Cap. penult.* ✠ *De Regularibus*; " Quòd » cùm in locis Religioſis Novitiorum habitus non di- » ſtinguatur ab habitu Profeſſorum: profeſſionis tem- » pore benedicantur veſtes, quæ profitentibus conce- » duntur, ut Novitiorum habitus à Profeſſorum ha- » bitu diſcernatur.

VII. Quidquid ſit de origine mutatæ hujus diſciplinæ, cauſam Statuti ſui (id eſt, ut Novitiatus in veſte laicali fieret) eam S. Benedictum habuiſſe " crediderim (ait Haeftenius *Diſq. Monaſt. l.* 5. *tract.* 2. *diſq.* 2.) » ut

Digitized by Google

puerorum oblatione ejuſque ritu & effectu latè tractat Haeftenius *Diſq. Monaſt. lib. 5. tract. 1.*

X. At juxta reſponſum Cæleſtini III. datum anno 1191. & relatum in *Cap.* 14. ii *De Regularibus*, mutatâ veteri diſciplinâ, puer in minore ætate à parentibus oblatus, poſtquam ad annos pubertatis ſive diſcretionis pervenit, ſi Monachalem habitum retinere noluerit, non eſt ullatenus compellendus: " quia tunc » liberum ſibi erit eum dimittere, & bona paterna, » quæ ipſi ex ſucceſſione proveniunt, poſtulare.

Cui reſponſo moderna Monaſtica diſciplina eſt conformis; maximè cùm nec ante 16. ætatis annum ullam ſive virorum, ſive mulierum profeſſionem admittat; uti infrà dicetur.

XI. Quamvis juſtum ſit, ac obedientiæ & reverentiæ parentibus debitæ planè conſonum, ut liberi inconſultis ac reluctantibus parentibus ſtatum facilè non aſſumant, nequaquam tamen ipſa profeſſionis validitas à parentum dependet conſenſu; licitumque ſubinde eſſe poteſt, invitis ac reclamantibus parentibus Monaſterium ingredi, & profeſſionem emittere. Unde eſt illud apud Gratianum *Cauſ.* 20. *q.* 2. *Can.* 2. " Si verò » in *fortiori* ætate (id eſt ultra annos pubertatis) ado» leſcentula vel adoleſcens ſervire Deo elegerit, non » eſt *poteſtas parentibus* prohibendi.

XII. Si tamen ex circumſtantiis & conjecturis ſit non infundata ſuſpicio, quòd per fraudes aut minas, vel alia nonnulla humana motiva ad Religionem, inſciis parentibus juvenes aut puellæ fuerint invitati & allecti, nonnunquam officio judicis, petentibus parentibus aut etiam tutoribus, Superiores compelluntur illos parentibus vel curatoribus reddere; aut ſaltem eos in loco aliquo à Monaſterio ſeparato collocare, ut ibidem à parentibus examinentur, atque eorum voluntas, num libera ſit & recta ac firma, diſcutiatur; quemadmodum frequenter auctoritate Senatûs Regii factum fuiſſe refertur *Tom.* 2. *Libert. Eccleſ. Gall. cap.* 33. & nuper à Concilio Sanctiori Bruxellis ordinatum fuit in cauſa Joſephi Vande Walle Novitii apud PP. Societatis.

XIII. Neque id diſſonum eſt à jure communi, quo ſtatuitur, pueros ante annos pubertatis non poſſe invitis parentibus aut tutoribus Religionem ingredi; & ſi contra fecerint, poſſe repelli, & Religioſos officio judicis compelli ad reddendum *Cap.* 8. & 11. ii *De Regularibus.*

XIV. Ad eandem libertatem Monaſterium deſerendi, Novitio conſervandam, Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 16. *De Regularibus*, decrevit: " Nulla renun- ejus, qui Religionem ingreditur, intra annum probationis, *ſi ad id ipſius Novitii acceſſerit conſenſus.*

XV. Inſuper Decretum Concilii Tridentini procedere, quando renuntiatio fit quidem ante ingreſſum Religionis, ſed tamen *intuitu ingreſſionis* in Monaſterium, declaravit S. Congregatio referente Azorio *parte* 1. *lib.* 1. *cap.* 20. *q.* 6. quia aliàs fraus fieret Decreto.

XVI. Inſuper Decretum intelligi de quacumque renuntiatione, aut alienatione facta ante ingreſſum; modò appareat, eam intuitu & animo ingrediendi factam, ſuſtinet poſt Navarrum & alios Zypæus in Jure Novo *Tit. De Regularib. num.* 29. creditque Declarationem Cardinalium, quâ contrarium declaratum dicitur, eſſe accipiendam de caſu, quo renuntiatio facta eſt in ſæculo, abſque intuitu aut intentione ingrediendi; " alio» quin, ait, non id ſatis cum intentione Concilii & in» diſtinctis verbis conveniet; adeoque an Declaratio » authentica eſſet, dubitandum eſſet.

XVII. Porrò renuntiationem ſive obligationem factam à Novitio, qui decem menſibus in Noviciatu fuiſſet, futuram validam, ſi cum conſenſu Epiſcopi ejuſvè Vicarii facta ſit, tametſi Superior ex juſta cauſa profeſſionem ultra annum diſtulerit, notat ibidem Zypæus: eò quòd facta ſit infra duos menſes proximos tempori, quo profeſſio legitimè emitti potuiſſet; atque ita reſolviſſe S. Congregationem.

XVIII. Adhæc pro aſſerenda libertate Novitii deſerendi Religionem, decrevit Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 16. *De Regularib.* " Sed neque ante profeſſio» nem, excepto victu & veſtitu Novitii vel Novitiæ » illius temporis, quo in probatione eſt, quocumque » prætextu, à parentibus, vel propinquis, aut curato» ribus ejus Monaſterio aliquid ex bonis ejuſdem tri» buatur: ne hac occaſione diſcedere nequeat, quod » totam vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſte» rium poſſideat: nec facilè, ſi diſceſſerit, id recupe» rare poſſit.

XIX. Hoc Decreto imprimis decernitur, nihil à parentibus vel propinquis aut curatoribus ex bonis Novitii Monaſterio ante emiſſam profeſſionem quocumque prætextu tribui poſſe, etiam *liberaliter* ſeu *ultroneè*, citra ullum pactum aut conventionem cum Monaſterio; excepto victu & veſtitu illius temporis, quo in probatione eſt.

XX. Nullatenùs ergo ex hoc Decreto elici poteſt, mentem Concilii fuiſſe, Monaſterium poſſe *exigere* atque *paciſci* cum ingrediente ejuſve parentibus ſuper

expenſis

Digitized by Google

præſertim Eccleſiæ accommodatum, ſub initium hujus ſæculi evulgatum auctoritate Epiſcopi Tricaricenſis Sedis Apoſtolicæ per Germaniam inferiorem & Belgarum Provincias Nuntii, & à Facultate Theologica Lovanienſi probatum, relato hoc Concilii Tridentini Decreto, ait: " Quin nec pro ipſo victu aut veſtitu Novitii aliquid *ex pacto* detur. Cùm enim Novitiatus res ſit ſpiritualis cui annexum eſt jus ad victum & veſtitum, à Simonia abeſſe non poteſt, de his paciſci, vel pro jure Novitiatûs acquirendo ad victum & veſtitum contribuere. Si quis autem jure Novitiatus acquiſito ſumptus liberaliter refundere velit, licitè id facere poteſt, modò nullum intercedat pactum, conventio, ſpes, aut mutuus intellectus.

Sententiam hanc ex profeſſo propugnat, & pluribus adſtruere conatur Petrus à S. Audomaro, aliàs Wallon-Capelle, Prior Monaſterii Montis D. Guinoci; cujus verba retuli in diſſertatione de peculiaritate & Simonia circa ingreſſum Religionis *part.* 2. *cap.* 5. §. 3.

XXIII. Quidquid ſit de Simonia, illud indubitatum eſt, improbandum eſſe, Monaſteria aliundè fundata, ab ingredientibus Religionem exigere expenſas pro victu & veſtitu, etiam frequenter non ſine magno ac notabili Parentum incommodo, ac fidelium ſcandalo; quia, uti bene advertit Zypæus in Jure novo *tit. De Regularib. num.* 26. Monaſteriorum fundationes tam pro Novitiis, quàm pro profeſſis inſtitutæ ſunt.

Omnium quippe Fundatorum mens fuit, quam in teſtamento ſuo expreſſit Fundator Cluniacenſis Monaſterii, his verbis: " Ut illis eſſent Monaſteria ad perpetuum refugium, qui pauperes de ſæculo egreſſi, *nihil* ſecum præter bonam voluntatem attulerunt, *ut noſtrum*, ait, *ſupplementum ſit abundantia illorum.*

Latius de hac Fundatorum intentione conſule S. Auguſtinum *conc.* 3. *in Pſal.* 103. Vide citatam Diſſertationem *parte* 2. *cap.* 5. §. 4.

XXIV. Ut rurſus ad Decretum Concilii, à quo nonnihil deflēximus, redeamus, notandum, quod Decretum quidem tantum loquatur verbis expreſſis de bonis Novitii aut Novitiæ; ſed quia bona parentum quodammodo ſunt bona liberorum, & Novitii libertas ad redeundum ad ſæculum non parum læderetur; ſi bona parentum alienata ſciret, nec facilè recuperari poſſe; meritò S. Congregatio reſolvit apud Fagnanum loco citato *num.* 55. Decretum Concilii habere locum etiamſi aliquid tribuatur non ex puellæ propriis bonis, ſed parentum vel conſanguineorum.

XXV. " Et rurſus oborto dubio pergit Fagnanus, an ſi Novitius ſit ſui juris & non habeat parentes; poſſit in Religionis ingreſſu, præter victum aliquid donare Religioni amore Dei, cenſuit non poſſe, ex verbis expreſſis *d. cap.* 16.

XXVI. Denique teſte Fagnano reſolvit eadem Congregatio, Decretum obtinere, etiamſi aliquid ex bonis Novitii aut Novitiæ à Monaſterio recipiatur ſub nomi-

6. *Cavendum Religioſis ne quem intuitu rerum temporalium ad Religionem admittant.*
7. *In receptione rerum temporalium Novitii cautè procedendum, ne ſcandalum detur.*
8. *Malebat S. Thereſia ut pauperes, quam divites ſe offerrent: & quare?*
9. *Quid in diſpoſitione rerum temporalium Novitiorum obſervari voluerit S. Franciſcus?*
10. *Aliqui nihil à Novitiis recipi voluerunt.*
11. *Cavere debent Religioſi ne à Novitiis diſpoſitionem in favorem Monaſterii extorqueant.*
12. *Odioſæ ac ſuſpectæ ſunt donationes factæ à Novitiis ipſis Monaſteriis.*
13. *Quid in Gallia circa illas obtineat?*
14. *Quid in Belgio?*

I. NOvitium ante emiſſam profeſſionem liberè poſſe per teſtamentum de bonis ſuis diſponere jam pridem expreſſit Juſtinianus in *Novella* 5. *cap.* 4. neque id per Concilium Tridentinum *Seſſ.* 25. *cap.* 16. *De Regularibus*, mutatum eſſe, omnes conſentiunt, & quotidiana praxi notorium eſt.

II. Porrò in hac temporalium diſpoſitione, oportet, ut Novitius ſpecialiter meminerit hujus ſententiæ Evangelicæ: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Hæc enim tamquam ſpeciatim dicta ad illos, qui vitam Monaſticam amplecti volunt, Novitiis proponi Monachorum Patres deſiderarunt; ut nimirum ex illis normam diſponendi de rebus ſuis temporalibus aſſumerent.

III. " Si dives eſt, ait Regula Patrum, habens multas divitias & converti voluerit, debet primò Dei voluntatem implere, & conſequi præceptum illius, præcipuè quod Adoleſcenti diviti dicitur: *Vende omnia tua, & da pauperibus, & tolle crucem tuam, & ſequere me.*

Et S. Fructuoſus in Regula *cap.* 4. " Qui ingredi petunt acriùs percunctentur, ſi fecerint illud quod dives quondam adoleſcens: qui omnia, quæ in lege præcepta ſunt, ſe impleſſe jactabat, ad quem Dominus ait: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, ſequere me, & habebis theſaurum in Cælo.*

Auctor Regulæ, qui vulgò *Magiſter* dicitur, quemque non multo poſt tempora Gregorii M. vixiſſe credit Hugo Menardus, qui & de ejus Regula dicere non dubitat: " Hæc Regula magnâ cum ſimplicitate, fervore, & Regularis obſervantiæ curâ procedit. " Hic, inquam, cum oſtendit Religionem ingredienti convenire, ut ante omnia, rebus ſæcularibus ſe privet, mox recipi poſtulantem alloquens, ait: " Ideoque conſtituimus ſalubre conſilium, ut audias vocem Domini tibi dicentem: *Vade, vende omnia, & da pauperibus, & veni, ſequere me.* Quam ergo ſi ſequi vis vocem, vade & vende quæ habes, & omne pretium

Digitized by Google

» derit, pro anima fratris ipſius *propter præceptum ſu-* » *pradictum ſequendi Dominum per eleemoſynam diſtractâ* » *illâ re ſupervacuâ pretium ejus pauperibus tribuat :* » ut quod ille imperitus frater non meruit facere, pro » illo iſte quaſi doctus Magiſter valeat adimplere.

Ad hæc *Magiſtri* verba reflectens Hugo Menardus: " Notanda, inquit, hominis integritas, ſinceritas, ſimul » & charitas. Quàm longè abeſt à quorumdam ava- » ritia, aut curioſitate, qui aut bona Novitiorum in » arca recondunt, aut ea inſanis ſubſtructionum moli- » bus erigendis ſimilibuſque vanitatibus impendunt, » Chriſto in ſuis membris algente & eſuriente.

Nequaquam ergo Patrum Regulæ interdicunt Novitio, aliquid Monaſterio hàc intentione offerre; neque illicitum Religioſis ea recipere, modò tamen caveant.

VI. Primò, ne quem recipiant amore pecuniæ, ita quòd ſi poſſent illam pecuniam habere ſine perſona iſta, non reciperent perſonam, ſed ut habeant pecuniam, perſonam recipiunt: & hoc *penitùs impurum eſt & Simoniacum*, ait S. Bonaventura: " Quia ibi pecunia cau- » ſa eſt receptionis perſonæ, non è converſo. Et hoc » plerique (pergit Doctor Seraphicus) etiam ex mera » inopia faciunt, optantes aliquem venire cum pecu- » nia, quem reciperent, ut eorum inopia repararetur, » vel debita contracta ſolverentur, vel bona concupita » emerentur, vel ædificia conſtruerentur.

VII. Secundò, monet idem Doctor, illicitum quidem non eſſe, perſonam recipere non pro pecunia, ſed cum pecunia, ita ut ſi nihil afferret, tamen reciperetur pro Deo; *ſed*, ait, *cautè agendum coram hominibus, ne detur eis occaſio ſcandali, & ne ſit ibi affectus avaritiæ ex ſpe lucri.*

VIII. Hæc omnia expendens Seraphica Mater Thereſia; intelligenſque quam facilè ac quaſi inſenſibiliter aliquid ex jam dictis interveniat, dum perſona, à qua temporalia, præſertim notabilia, ſperantur, Religioni ſe præſentat, ad Confeſſarium ſuum ſcribit: " Pater » quoties filias nihil ſecum in Conventum adferentes » ex ſolo Dei amore ſuſcipio, inexplicabile mihi gau- » dium eſſe pro certo habeas. " *Epiſt.* 16.

IX. Et S. Franciſcus *cap.* 2. *ſua Regulæ* vult, " In- » greſſuris dicant Miniſtri Provinciales verbum Sancti » Evangelii, quòd *Vadant & vendant omnia ſua, &* » *ea ſtudeant pauperibus erogare.* Quod ſi facere non » potuerint, ſufficit eis bona voluntas. Et caveant Fra- » tres, & eorum Miniſtri, *ne ſoliciti* ſint de rebus tem- » poralibus; ut liberè faciant de rebus ſuis, quidquid » Dominus inſpiraverit eis. Si tamen conſilium requi- » ratur, licentiam habeant Miniſtri mittendi eos ad ali-

» runt, pœnitentiæ Canonicæ, ſive Regulari, ut putà » turpis lucri ſectatores ſubjaceant.

XII. Et licet non ſemper ex parte Religioſorum ſimiles inductiones interveniant, fatendum tamen, rarò donationes & oblationes, quæ fiunt à Novitiis in favorem Monaſterii, procedere à libera omninò ac ſpontanea voluntate; ſed frequenter ex timore ut minus reverentiali, atque zelo non ſatis diſcreto & prudenti; atque hac præcipuâ ratione jam pridem ſuſpectæ admodùm & odioſæ fuère hujuſmodi donationes & oblationes, uti latè oſtendit Ludovicus Servin Advocatus in Parlamento Pariſienſ. *plaidoyé* 11.

XIII. Et quidem in Gallia (uti teſtatur Julianus Brodeau in Notis ad Louëtium *Litt. C. n.* 8.) Regula generalis eſt, quòd Religioſus Novitius neque profeſſione inſtante, neque ante quidquam poſſit directè aut indirectè donare aut legare Monaſterio in quo profeſſionem eſt emiſſurus in præjudicium ſuorum hæredum, ſive ex propriis bonis ſive acquiſitis aut etiam mobilibus, tam quoad proprietatem quàm uſumfructum; atque ita deciſum eſſe Edicti Aurelianenſis, *art.* 19 & expreſſiùs *art.* 28. Edicti Bleſenſis: quemadmodùm, ait, per alias Ordinationes Regias cautum eſt, quòd pupillus nec directè nec indirectè aliquid poſſit dare ſuo tutori, pædagogo, aut alteri ſuo curatori; æger durante ſuo morbo medico, apothecario, chirurgo, aut ſuo cuſtodi; diſcipulus ſuo pædagogo; famulus aut famula ſuo hero aut heræ: eò quòd præſumatur, hujuſmodi donationes numquam procedere à voluntate omni ex parte planè libera, ſed ex aliquo affectu reverentiali ut minùs, cum quadam violentia & metu, vel ex aliquo zelo immoderato, & liberalitate indiſcreta, non conditâ ſale prudentiæ: & uti rectè notat Balſamon in Notis ad Can. 40. Epiſtolæ Canonicæ S. Baſilii: *Eorum qui in poteſtate ſunt, conſenſus infirmi ſunt.*

Senatus Regius, pergit Brodeau, conformiter ad citata Edicta ſæpius judicavit, idque tam quoad donationes inter vivos, quàm teſtamentarias factas in favorem Monaſteriorum; idque tam in patria juris ſcripti, id eſt, quæ jure Civili utitur & regitur, quàm patria conſuetudinariâ, quæ ſcilicet proprio jure conſuetudinario regitur, quicumque prætextus aut favor donationem comitaretur.

Plura Curiæ Regiæ Arreſta ibidem notat & refert Brodæus; atque inter illa occurrunt nonnulla cum ſpecialibus circumſtantiis; quæ oſtendunt, ægrè admodum admitti donationes factas à Novitiis in favorem Monaſteriorum, ad excluſionem conſanguineorum hæredum ab inteſtato.

Ulterius

mentum Monaſterio quantitatem ſuorum bonorum aſcendentem circiter ad 36. millia florenorum, fratribus puellæ ſe opponentibus huic diſpoſitioni, quæſtio coram Judicibus Regiis dudum agitata, tandem 24. Decembris 1681. per ſententiam Parlamenti Mechlinienſis limitata & taxata fuit tam ipſa penſio Novitiatûs, quam ipſa dos dictæ puellæ, & quæ inde dependent, ad ſummam octo millium florenorum; tametſi hi ipſi Fratres puellæ conſenſiſſent, & judicaſſent, quod Rex poſſet illi, non obſtante ſua minorennitate, dare *veniam ætatis*, ad diſponendum *liberè* de ſuis bonis; quam etiam *veniam* à Rege obtinuerat.

Rurſus cum altera ſoror ſuprà nominatæ puellæ ingreſſa eſſet Monaſterium Urſelinarum in civitate Gandenſi; ac ejus mater tam pro expenſis Novitiatûs, quàm dote promiſiſſet quatuor millia florenorum; ac poſtmodum ante profeſſionem matre mortuâ dicta puella Monaſterio donaſſet bona ſua quæ aſcendebant circiter ad 20. millia florenorum, rurſus fratres puellæ hanc donationem impugnarunt coram Concilio Flandriæ, à quo 7. Maii an. 1688. declaratum fuit, quod Moniales Urſelinæ deberent eſſe contentæ dictis quatuor millibus florenorum; omnem ulteriorem donationem & diſpoſitionem in favorem Monaſterii indebitè & nulliter factam. A qua ſententia cum eſſet appellatum ad Parlamentum Mechlinienſe, declaravit 2. Septembris 1690. malè appellatum, & bene fuiſſe à Concilio Flandriæ judicatum.

Hinc apparet, non tantum in Gallia, ſed & Belgio hujuſmodi donationes & diſpoſitiones Novitiorum aut Novitiarum in favorem Monaſterii, præſertim exceſſivas, eſſe odioſas, & multis titulis ſuſpectas, & reſciſſioni ac annullationi obnoxias.

CAPUT V.

De Examine Puellarum ante habitûs ſuſceptionem, & Profeſſionem.

1. *Decretum Synodi Tridentinæ circa hoc examen.*
2. *Decretum Tridentinum quando duplex examen requirat?*
3. *An hodie duplex requiratur?*
4. *Epiſcopus ejuſve Vicarius vocari debet ad examen Puellarum etiam in Monaſteriis* exemptis.
5. *Primò examen inſtitui vult Synodus Tridentina ſuper voluntate & intentione Puellarum; & ideò* ſolæ *examinanda.*
6. *Poteſt etiam examen inſtitui extra ſepta Monaſterii.*
7. *Inquiri debet quo motivo inducatur ad Religionem.*
8. *Inquirendum num ſatis deliberavit priuſquam reſolverit ingredi Religionem.*
9. *Quærendum utrum nullus metus aut violentia interveniat?*

» rem ſuſcipere voluerit, major duodecim annis ſit, » non antè eum ſuſcipiat; nec poſteà ipſa vel alia profeſſionem emittat, quàm exploraverit Epiſcopus, vel » eo abſente vel impedito, ejus Vicarius, aut aliquis » eorum ſumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit, an ſciat » quid agat: & ſi voluntas ejus pia ac libera cognita » fuerit; habueritque conditiones requiſitas juxta Monaſterii illius & Ordinis Regulam, nec non Monaſterium fuerit idoneum; liberè ei profiteri liceat, » cujus profeſſionis tempus ne Epiſcopus ignoret, teneatur Præfecta Monaſterio eum ante menſem certiorem facere: quòd ſi Præfecta certiorem Epiſcopum non fecerit; quamdiu Epiſcopo videbitur, ab » officio ſuſpenſa ſit.

II. Ex verbis Decreti ſat manifeſtum eſt, non tantùm ante profeſſionem, ſed etiam ante habitûs ſuſceptionem, puellam majorem annis duodecim ab Epiſcopo ejuſve Commiſſario examinandam eſſe; & ita ſæpius à S. Congregatione deciſum eſſe refert poſt Piaſecium, Zerolam alioſque Fagnanus ad *Cap.* CUM VIRUM ӝ *De Regularib.* Et ita mandat fieri Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 24. *c.* 7. Unde & duplex extat formula examinis, juxta quam in hac Mechlinienſi Diœceſi Commiſſarius Epiſcopi puellam, tum ante ſuſceptionem habitûs, tum ante profeſſionem interrogare debet.

III. Credit quidem Diana, uti refert Zypæus, " conſuetudine obtentum, ut unicum in profeſſione » ſufficiat, non tamen, ait Zypæus, illa eſt ubique » uniformis: ſed magis reverentes Canonum Sacrorum » utrumque examen obſervant." In Jure Novo *Tit. De Regularibus.*

IV. Utrumque examen etiam requirit Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 20. *cap.* 20. additque: *Etiamſi Monaſterium ſit exemptum:* quod non tantùm S. Congregatio ſæpius declaravit, ſed etiam quotidiana & notoria praxis confirmat, juxta quam Commiſſarius Epiſcopi ſolet vocari ad examinandas puellas profeſſuras in Monaſteriis etiam *exemptis*, & quæ Regularium directioni & juriſdictioni ſubſunt.

Examen circa tria potiſſimùm inſtitui vult Synodus Tridentina.

V. Primùm quidem circa libertatem ac piam voluntatem puellæ habitum ſuſcepturæ, aut profeſſionem emiſſuræ.

Hanc in finem vult Synodus P. II. Mechlinienſis, ut Epiſcopus ejuſve Commiſſarius, non aliter puellas examinet, *quàm eas ſolas eſſe certò cognoſcat:* ut hoc pacto major ſit puellæ, omnia quæ in corde habet, eloquendi libertas.

VI. Quin addit S. Carolus in Synodo P. Mediolanenſi V. " Quòd ſi cauſa ſit, probabiliſvè Epiſcopi ju- » dicio ſuſpicio, quamobrem potius eſſe cenſuerit, ut » etiam

Digitized by Google

…, non habeat interesse, ut personæ Religio-nem ingrediatur; aut ſit ſatis doctus & prudens qui ſanum conſilium det; de quo indubiè per Commiſſarium puella monenda ac inſtruenda eſt.

IX. Diligenter ac ſumma cum ſagacitate exploranda, num nullus metus, ſaltem reverentialis ex parte parentum aut cònſanguineorum, ut minùs indirectè vel oblique interveniat: quod eo diligentiùs inquirendum, quo circumſtantiæ magis aut minùs metum hunc inſinuant: v. g. quod ſit familia quidem illuſtris, aut juxta vulgi exiſtimationem notabilis, ſed multis prolibus gravata, nec ſufficiens, quæ omnibus prolibus honeſtè ſecundùm mundi exiſtimationem in ſtatu Matrimoniali provideat.

X. Ulteriùs interroganda puella, an ſciat quid agat, & ad quæ per Religionis profeſſionem ſit obliganda; an Regulam & ſtatuta ac auſteritates Religionis expenderit. An expenderit, quid ſit vovere perpetuam caſtitatem, paupertatem, obedientiam, clauſuram, &c.

XI. Hæc ſunt præcipua puncta præſcripta in formula examinandi Novitias ante profeſſionem & ſusceptionem habitûs Regularis in hac Provincia Mechlinienſi, quæ tamen parum ad dignoſcendam voluntatem ac vocationem Novitiæ valebunt, niſi ipſe Commiſſarius non tantùm probè ſciat quid contineant, & ad quid obligent tria vota Religionis juxta mentem Patrum & Regulæ; ſed etiam ſciat ea breviter & perſpicuè Novitiæ explicare, atque oſtendere, quod non ſufficiat, vota ac Regulam, quam vovere intendit, obſervare prout in nonnullis relaxatis Monaſteriis obſervatur; ſed … ciplina, ut meritò ſperari queat, quod in illo ipſa puella vota ſua exactè exſolvere, & vitam Religioſam ſine ſalutis diſcrimine agere queat.

XVI. Quid enim ſi Epiſcopus ejuſve Commiſſarius intelligat, omnes aut pleraſque Moniales in illo Monaſterio *peculia* poſſidere, atque vitio proprietatis inficì, aliave vitia & Regularis diſciplinæ relaxationes ibidem inoleviſſe; nonne meritò judicabit, Monaſterium illud eſſe *inidoneum*, in quo ipſa puella ſecurè vota ſua exſolvat, & vitam Religioſam agat? adeoque puellam jure meritò monebit, ut attendat, an inter Moniales & Sorores à Regula ſua recedentes poterit ipſa Regulam inviolatam obſervare.

XVII. Sic legimus apud Fagnanum ad *Cap.* MONACHI ꝟ *De Statu Monach.* quod S. Congregatio Cardinalium in pluribus Monaſteriis Monialium, in quibus ex relatione Epiſcoporum intellexerat non ſervari vitam *communem*, inhibuerit receptionem puellarum ad profeſſionem; *periculoſum* exiſtimans profiteri in Monaſterio, in quo Moniales omnes eſſent proprietariæ.

Quidnî quoque Epiſcopus ejuſve Commiſſarius præſertim in Monaſteriis *exemptis* attendat ad Confeſſarios & Directores ſpirituales ipſius Monaſterii? Quis enim neſcit, quod ab idoneitate aut inidoneitate illorum pro magna parte dependeat bonum vel malum regimen Monialium; quodque graves moleſtias experiantur, ſi malos, aut ſaltem parum idoneos Directores ſortiantur: ut meritò etiam de hoc puncto puella moneatur; ubi ſeriò expendat, num difficultates, quæ hoc ex capite non raró oriuntur, ſuſtinere poterit; ac ſufficienter ponderaverit.

TITULUS XXVI.

De Simonia circa ingreſſum Religionis.

CAPUT I

Eſt Simonia aliquid exigere pro ſuſtentatione Profeſſuri, dum Monaſterium eſt ſufficiens.

1. *Diſciplinam Monaſticam multùm enervat temeraria & præceps ad Religionem admiſſio.*
2. *Ne hoc fiat cavenda eſt omnis temporalis lucri ex admiſſione cupiditas.*
3. *Connexio hujus materiæ cum præcedenti.*
4. *Aliquem admittere ad Religionem* amore pecuniæ *Simoniacum eſt.*
5. *Pro admiſſione ad Religionem pecuniam accipere eſt æquè Simoniacum, ac eam exigere ad Canonicatum.*
6. *Simoniacum eſt exigere pecuniam pro ſuſtentatione Profeſſuri, quando Monaſterium eſt* ſufficiens.
7. *Eâdem ratione quâ illicitum eſt vendere Præbendam annexam Canonicatui, etiam illicitum eſt vendere jus ſuſtentationis, quando Monaſterium eſt ſufficiens.*

I. NIHIL eſſe quod ipſam diſciplinam Monaſticam, ipſamque Religionem ita natum ſit enervare, imò peſſumdare ac totaliter corrumpere, quam indiſcretam ac præcipitem ad Religionem non ſatis probatorum admiſſionem, titulo præcedenti notatum fuit: ac unà oſtenſum, nihil adeo à Monachorum Patribus & Eccleſiæ Prælatis inculcatum, quàm Poſtulantium atque Novitiorum ſedulam probationem, & diligens circa mores & vocationem illorum examen.

II. Ut verò juſtum de vocatione & idoneitate poſtulantium ac Novitiorum formetur judicium, ſummopere cavendum, ne judicium per ſpem aliquam lucri vel commodi temporalis ex admiſſione Poſtulantis aut Novitii conſequendi corrumpatur; atque hinc contingat, ut non tam morum integritas ac vocationis ſigna in ipſo Poſtulante expendantur, quam commodum temporale quod ex ejus admiſſione ſperatur: Nam uti in ſimili notat S. Gregorius, amor pecuniæ facit, ut nulla de actu probatio, nulla ſollicitudo de moribus, nulla de vita diſcuſſio; ſed ſolummodo dignus, qui dare pretium ſuffecerit, æſtimetur. *Lib. 7. Epiſt.* 111.

III. Priuſquam ergo de ipſa Religioſa profeſſione agam, prius de Simonia, ex ipſa pecuniæ cupiditate ſeu avaritia profluente, agendum credidi; quam vel eo titulo ſtudioſè cavendam in admiſſione ad Religionem & Eccleſiæ Canones & Monachorum Regulæ ac Conſtitutiones inculcant, quòd per eam contingat, ineptiores non rarò ad Religionem admitti, & capaciores excludi.

IV. Amore pecuniæ alicui Religionis ingreſſum annuere, cui ille negatus fuiſſet, ſi pecunia ſine illa perſona haberi potuiſſet; ita ut conſequenter perſona ad Religionem admittatur *propter pecuniam*, Simoniacum eſſe cum S. Bonaventura tradunt Theologi & Canoniſtæ.

" Frequenter contingit (ait S. Bonavent. in Libello » *Apol. qu.* 18.) ut perſonam recipiant *amore pecuniæ*, » ita, quod ſi poſſent illam pecuniam habere ſine per- » ſona illa, non reciperent perſonam; ſed ut habeant » pecuniam, perſonam recipiunt, & hoc penitus im- » purum eſt & *Simoniacum*: quia ibi pecunia *cauſa* eſt » *receptionis* perſonæ, & non è converſo. Ubi ergo re- » cipitur perſona *propter pecuniam*, *Simonia eſt*, quia » ibi venditur ſpirituale, id eſt, conſortium ſpiritualis » ſocietatis pro temporali, ſcilicet pro pecunia.

V. Imo ſi pro ingreſſu Religionis, ſeu admiſſione ad conſortium ſpiritualis Societatis, ſive vitæ Monaſticæ pecunia exigatur, æquè expeditum eſt apud omnes, Simoniam committi à Religioſis exigentibus; non ſecus atque à Canonicis exigentibus pecuniam pro admiſſione alicujus ad Canonicatum ſive conſortium ſpiritualis Societatis Canonicalis.

VI. Illud quoque expeditum eſt, quod ſicuti Patro-

liter ex conſtitutione Eccleſiæ & mente Fundatorum annexum: ita ut de ſimilibus ſibi mutuò eo modo annexis, & ſe concomitantibus, rectè dixerit S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 4. *Rebus iſtis venditis, etiam ſpiritualia venditioni ſubjici.* Quia, teſte Paſchali II. in *Can.* 7. *cauſ.* 1. *q.* 3. *Quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.*

VIII. Porrò jus ad ſuſtentationem non minùs annexum eſſe admiſſioni ad Religionem, ſive Profeſſionem Religioſam non minùs tribuere jus ad alimentationem ex proventibus Monaſterii ipſi Profeſſo, quam admiſſio ad Canonicatum tribuit jus ad Præbendam temporalem Canonicatui annexam; ipſa conditio proventuum Monaſticorum, ſive mens Fundatorum, ſive ipſius Eccleſiæ præſcripta attendantur, evincit.

IX. Ea enim eſt, & ſemper fuit Fundatorum ac dotantium Monaſteria intentio, illudque deſiderium, ut ex rebus eorum temporalibus alerentur ii, qui omnibus renuntiantes, tamquam *pauperes* in hoc ſæculo Chriſto unicè vivere volunt, quemadmodùm piè ac doctè exponit S. Auguſtinus in *Pſal.* 103. & ex omnium penè Fundatorum atque dotationum antiquis monumentis eſt manifeſtum; eamque præ cæteris fuſiùs ac luculentiùs in ſuo teſtamento expreſſit piiſſimus Cluniacenſium Fundator Guilelmus Dux Aquitaniæ: qui poſtquam diutiùs ſecum deliberâſſet, quâ ratione per temporales ſibi datas divitias æternas mercari poſſet, dicit: " Hoc nullâ ſpecie vel modo, fieri poſſe vide- » tur, niſi ut juxta Domini præceptum amicos mihi » faciam *pauperes* ejus: utque hujuſmodi actio non » ad tempus, ſed continuè peragatur, *Monaſticâ* pro- » feſſione congregatos ex propriis ſumptibus ſuſtentem. » Eâ ſiquidem fide, eâ ſpe, ut quamvis ipſe cuncta » contemnere nequeam, tamen dum mundi contem- » ptores, quos juſtos credo, ſuſceperim, juſtorum » mercedem accipiam..... Præcipimus ſiquidem, ut » *maximè* illis ſit hæc noſtra donatio ad perpetuum re- » fugium, qui *pauperes* de ſæculo egreſſi, *nihil* ſecum » *præter bonam voluntatem* attulerint, ut *noſtrum ſupplementum* ſit *abundantia* illorum.

E quibus perſpicuum eſt, intentionem pii Fundatoris fuiſſe, ut his bona ſua eſſent in ſuſtentationem & ſupplementum, qui *pauperes* de ſæculo egreſſi non pecuniam, aut aliud quidpiam temporale, ſed *bonam* ſolummodò *voluntatem* ſecum attulerunt.

X. De hac Fundatorum mente perſuaſus S. Gregorius, ſcribit ad Fortunatum Epiſcopum Neapolitanum: " Alicui Monaſterio nec tu, nec Presbyteri tui præter » diligentiam diſciplinæ aliquid moleſtiæ inferatis. Aut » ſi quid illic pro diverſorum devotione acceſſerit, vo- » bis vindicare æſtimetis: *Cùm Monachis ibi ſervienti- » bus debeat proficere quidquid à fidelibus taliter offerri » contigit.* " Refertur in *Cap.* 1. *&* *De Statu Monach.*

Deinde

Digitized by Google

ditavit Gratianus noster : " Sed adhuc objicitur, ait, » quòd qui ingreſſuri Monaſterium pecunias tribuunt, » *non propoſitum* Religionis, ſed *participationem ſtipendiorum* Eccleſiæ emunt. *Temporalia* ergo, non ſpi» ritualia ementes, nequaquam Simoniaci habendi » ſunt. His itaque reſpondetur, non ſolùm qui *ſpiri» tualia*, ſed etiam qui *temporalia eis annexa pretio* » accipiunt vel tribuunt, *Simoniaci* judicantur." Hæc Gratianus *Causâ* 1. *q.* 3. qui in ſuæ dictionis confirmationem, inter cæteras Patrum & Canonum auctoritates, jam allegatum Paſchalis II. dictum adducit.

XIV. " Itaque ſpiritualibus (ſcilicet admiſſione ad » Ordinem & Profeſſionem) primò *gratis* exhibitis » non poſſunt Religioſi (ait Dionyſius Carthuſianus, » *lib.* 2. *De Simonia*, *art.* 4.) à recepto aliquid tem» porale exigere per modum *debiti* perſolvendum aut » exhibendum, nec tamquam pretium Religionis, nec » *tamquam ſuſtentaculum vitæ*, ad quod exhibendum » *jam ſeipſos* obligaverunt.

XV. Sunt nonnulli qui Simoniam committi fatentur, ſi vel pro Religionis ingreſſu, vel pro *ſuſtentatione* ingreſſi poſt Profeſſionem *temporale* quidquam exigatur; ſed ſecus, inquiunt, *ſi ut Monaſterio provideatur de mediis unde ſuſtentare Profeſſum poterit, & liberetur ab incommodis ex alimentatione Profeſſuri ſecuturis.*

XVI. Sed nonne, dum aliquid exigitur à Profeſſuro, ut Monaſterio provideatur de mediis undè ſuſtentare Profeſſurum poterit, reipſa exigitur pro ſuſtentatione vel alimentatione, ipſi Profeſſuro tamquam uni de communitate ex proventibus Monaſterii ſubminiſtrandâ ?

XVII. Num quiſquam credat, Simoniam non in verbis dumtaxat conſiſtere, ſi dicamus, Simoniam committi, dum ab ingrediente aliquid exigitur pro ſuſtentatione, nequaquam verò committi, ſi exigatur *ut Monaſterio provideatur de mediis undè ſuſtentare Profeſſurum poterit* ?

XVIII. Inſuper ſi hoc colore exigere liceat; atque ſimili formatione intentionis, & verborum adornatione & expreſſione, exactiones rerum temporalium à labe Simoniaca eximi poſſint; nonne non inutilia dumtaxat, ſed & ridicula reputanda tot Eccleſiæ Decreta, & Monachorum ſtatuta, quibus cavetur, ne ab iis qui ad Religionem tranſire volunt, aliqua pecunia exigatur ? quibus itidem diſtrictè inhibetur Religioſis univerſis, ne à volentibus ingredi eorum Monaſteria, nec ante nec poſt receptionem, pecunias aut res alias, etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum deputatas vel deputandas, directè vel intentionum reſtrictionibus Sacris Canonibus & Ordinum ſuorum Statutis illudunt, attendant ad illud Apoſtoli : *Deus non irridetur.*

CAPUT II.

An titulus paupertatis *exactiones* dotium juſtificet ?

1. *A multis ſæculis Regulares palliare voluerunt exactiones Simoniacas titulo paupertatis.*
2. *Frequenter prætexitur paupertas Monaſterii, quæ reverà non ſubeſt.*
3. *Plura Monaſteria videntur inſufficientia, quia proventus malè impendant.*
4. *Falsò creditur, quòd ſuppellectilem, menſam, aliaque liceat augere auctis proventibus.*
5. *Unde proveniat, quòd Monaſteria quædam quò ditiora, eò majorem dotem requirant ?*
6. *Exigere aliqua ultra neceſſaria ad ſuſtentationem Profeſſuri in commodum Monaſterii eſt Simoniacum; etiamſi Monaſterium ſit* pauper.
7. *Fœda Simonia eſt exigere pecuniam pro extruendis conviviis in die veſtitionis aut profeſſionis.*
8. *Non excuſantur à Simonia Monaſteria, ſi exigant pecuniam in communes Monaſterii neceſſitates.*
9. *Monaſteria etiam inſufficientia incurrunt Simoniam, quia perſonam recipiunt propter pecuniam.*
10. *Oſtenditur quòd Eccleſia potuerit generaliter inhibere omnem temporalem exactionem.*
11. *Quòd titulum paupertatis excluſerit, probatur ex generalitate Canonum.*
12. *Probatur ex Extravagante* Sanè in vinea.
13. *Hæc Extravagans clariſſimè titulum paupertatis excludit.*
14. *Extravagans illa in plurium Ordinum Conſtitutionibus obſervari præcipitur.*
15. *Plures Pontifices illam innovârunt.*
16. *Probatur quòd Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. titulum paupertatis excluſerit.*
17. *Idem probatur ex Conſtitutionibus Patrum Eremitarum S. Auguſtini.*

I. PLures è Regularibus præſertim mulieribus ſub prætextu *paupertatis* Simoniacas exactiones in receptione ad Religionem jam pridem exercuiſſe teſtatur Synodus Lateranenſis ſub Innocentio III. in *Cap.* 40. *ij De Simonia*, his verbis : " Quoniam Simo» niaca labes adeò *pleraſque* Moniales infecit, ut vix » aliquas *ſine pretio* recipiant in Sorores, *prætextu pau» pertatis* volentes hujuſmodi vitium *palliare*, &c.

Digitized by Google

» pus perſonis exigere, imprimis conducent, quæ, » ut ait Dominus Antiſiodorenſis in Summa ſua, *par-* » *citas* ſeu *tenuitas* victûs atque veſtitûs voto pauper- » tatis indiſpenſabiliter eſt annexa : imo & ſecundum » Philoſophos natura paucis minimiſque contenta eſt. » Et ſicut ad abſtinentiam, prout eſt virtus naturalis » & acquiſita, pertinet non plus de cibo ac potu acci- » pere, quam expedit homini ad uſum rationis expe- » ditum, & convenientem naturæ ſuſtentationem ; ita » ad abſtinentiam (ut eſt virtus infuſa) ſpectat etiam » aliquid neceſſariorum naturæ ſubtrahere, ut pro pec- » catis aliqua recompenſatio fiat, & Paſſioni Chriſti » conformet ſe Chriſtianus per quotidianam quamdam » ſanguinis ſui minorationem, ac ſui-ipſius ſalubrem » mortificationem. Hinc juxta Apoſtolum, *Qui ſunt* » *Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & con-* » *cupiſcentiis.* Certumque eſt iſtud ad Religioſos potiſ- » ſimùm pertinere. Antequam ergo *ſub paupertatis* » *prætextu* aliquid exigere audeant, diligenter ſeipſos » examinent, an ante omnia prætacta jam ritè obſer- » vent, ne ſuperfluitatem judicent neceſſitatem, & ne » ſufficientiam judicent indigentiam : ne delicatioribus, » abundantioribus, pretioſioribus cibis ac potibus, ve- » ſtimentis ac cæteris utenſilibus atque ad corpus per- » tinentibus utantur, quam regula inſtruit, præcipit » ſeu permittit, & ne diſpoſitione utantur nimis laxâ.

III. Indubiè ſi proventus Monaſteriorum juxta Religioſam paupertatem & modeſtiam impenderentur, plurima Monaſteria, quæ indigentiam ac inſufficientiam prætendunt, eoque titulo dotes ab ingredientibus exigunt, convenienti numero Religioſorum intertinendo pluſquam ſufficientia deprehenderentur.

IV. Et unde tot Monaſteria abunde fundata & dotata inſufficientiam & paupertatem hodie prætendunt ? niſi quod perſuaſum videatur multis Monaſteriorum Superioribus, licitum eſſe pro modo & abundantia proventuum Monaſterii, ſuppellectilem, nec non menſam Religioſorum ac hoſpitum augere & ſplendidiùs, lautiuſque inſtruere ; adeò ut in Monaſteriis quibuſdam opulentioribus, quæ vulgo *Abbatia* vocantur, ſuppellex etiam argentea, quin & deaurata conveniens, ac quaſi neceſſaria credatur ; cœnacula Abbatum ac Hoſpitum aulæis tapetibuſque, non ſecus ac Principum aulæ decorata eſſe oportere : Religioſorum ac Hoſpitum menſam pro ratione proventuum, ferculorum varietate inſtructam eſſe debere ſupponant. His denique Abbatum famulitium atque externum apparatum conformem eſſe oportere exiſtiment.

Hoc agendi modo, quis miretur, ſi Monaſteria, etiam abundè fundata & dotata, *paupertatem & inſufficientiam* prætexant ?

Quid enim facilius, quam ita reditus Monaſterii impendendo, debitis aliquibus gravari ; aut aliis, quin & ſibi etiam perſuadere, reditus annuos Monaſterii non eſſe ſufficientes oneribus ferendis, & impenſis quoti-

ipſe Navarrus *Tract. de reditibus Eccleſ.* tanquam indubitatum tradit. " Illud *pro certo* habeant & animad- » vertant, ait, ex pacto aliud accipere *ultra id quod* » *neceſſarium ſuſtentationi Monialis* judicio cordato- » rum cenſeatur, eſſe Simoniacum : nam ex pacto ni- » hil aliud poſſunt accipere præter *illud quod alendæ* » *Moniali ſit neceſſarium*, eo quòd ei Monaſterium » præ inopia non poteſt tribuere. Si ergò aliquid *ul-* » *tra* acceperint, vel ſi dotem exegerint, quando Mo- » naſterium poſſet eam alere, illicitè recipiunt.

VII. Poſt hæc ſubjungit Navarrus. " Quod ſi hæc » vera ſunt, quid, quæſo, dicemus ad prodigas illas ex- » penſas, & profanos apparatus fieri ſolitos ex pacto » tacito, vel expreſſo, dum vel ingrediuntur Monaſte- » rium, vel profeſſionem emittunt ? Quid aliud mode- » ratius, quam ut hæc vehementer interdicantur & cul- » pentur, ac puniantur illæ, quæ talia faciunt ? Et ſi- » mul etiam doceantur, quanto honeſtior appareret » cunctis hæc inſpicientibus, modeſta quædam humiliſ- » que temperantia ſpirituali conjuncta contemplationi, » quam pompoſa intemperantia mundanæ cuidam ad- » mixta voluptati in *funeralibus ejus, quæ per profeſſio-* » *nem moritur mundo, & naſcitur vel excreſcit Deo.*

Hunc abuſum in Cap. 19. ꝟ *De Simonia* ; nec non in *Extrav.* Sane *De Simonia*, aliiſque Conciliorum ac Pontificum Decretis frequenter reprobatum, deplorante Chriſtiano Lupo : *Belgica infirmitas etiamnum hodie* AD SÆVA DISCIPLINÆ DAMNA RETENTAT. Utinam Superiores remedium efficax adhibeant !

VIII. Quin & Monaſteria etiam *verè* inſufficientia ultra neceſſaria ad alimentationem Ingreſſuri exigentia, Simoniam non evadent, ſi Joanni Wiggerio credamus, tametſi per illa quæ exigunt, intendant communibus Monaſterii neceſſitatibus occurrere : " Nam, in- » quit, non magis poteſt Monaſterium quæſtum facere » ex admiſſione aut receptione ad Novitiatum aut Pro- » feſſionem, quam Montes Pietatis poſſunt facere quæ- » ſtum ullum ex mutuo, quantumvis eſſent indigentes » & in poſterioribus : eaque fundantur, pergit idem auc- » tor, *non in prohibitione humana ſed in jure Divino.*

IX. Ulterius prætextu paupertatis in Monaſteriis *verè* inſufficientibus, ac inopiâ laborantibus, committitur Simonia ; quia " frequenter contingit ut perſonam » recipiant (inquit S. Bonaventura loco ſupra citato) » *amore pecuniæ*, ita ut ſi poſſent pecuniam habere *ſine* » *perſona* iſta, non reciperent perſonam ; ſed ut habeant » pecuniam, perſonam recipiunt ; & hoc *penitùs impu-* » *rum* eſt & *Simoniacum*. . . . Et hoc faciunt plerique » etiam ex *mera inopia*, optantes aliquem venire cum » pecunia, quem reciperent, ut eorum inopia repara- » retur, vel debita contracta ſolverentur. De talibus » dicit Eccleſiaſticus : *Propter inopiam multi deliquerunt.*

X. Cum ergo titulus paupertatis non raro falſus ſit & infundatus, merumque pallium ad tegendas Simonia-

cas

Digitized by Google

bari poteſt.

XI. Omnia imprimis Decreta has exactiones proſcribentia generaliter ac indiſtinctè loquuntur; nullâ inter opulenta & non opulenta Monaſteria factâ diſtinctione.

Imprimis Synodus Nicæna II. *Can.* 19. deplorat tantam execrabilem avaritiam Eccleſiarum Præfectos invaſiſſe, ut nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pii ac Religioſi dicuntur, Domini mandati obliti fallantur, & eos qui ad vitam Monaſticam accedunt, pecuniâ admittant; ac deinde indiſtinctè in eos advertens, decernit: " Si quis inventus fuerit hoc facere, ſi quidem ſit Monaſterii Præfectus ex Sacerdotali Ordine deponatur; ſin autem Præfecta, à Monaſterio extrudatur, & alii Monaſterio tradatur ad ſubjectionem.

Concilium Turonenſe anno 1163. ſub Alexandro III. in *Cap.* 8. ;; *De Simonia*, rurſus generaliter ac indefinitè ita loquitur: " Non ſatis utiliter in populo avaritia redarguitur, ſi ab his qui in Clero conſtituti videntur, & *præcipuè* qui *contempto* ſæculo Religioſum nomen profitentur & regulam, modis omnibus non cavetur. Prohibemus igitur, inquit, ne *ab iis* qui ad Religionem tranſire volunt, *aliqua* pecunia *requiratur*.

Et in Concilio Lateranenſi III. ſub eodem Pontifice in *Cap.* 2. ;; *De Statu Monach.* indiſtinctè iterum dicitur: *Monachi non pretio recipiantur in Monaſterio.*

XII. His generalibus Conciliorum Decretis inſiſtens Urbanus V. in *Extravag.* NE IN VINEA *De Simonia in Communib.* Univerſis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpoſitis & Magiſtris, nec non Abbatiſſis & Prioriſſis, aliiſque Prælatis, quovis nomine nuncupatis, & eorum Officialibus quarumcumque etiam Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, Domorum & locorum quorumlibet, Religionum, Ordinum etiam militarium, tam exemptorum quam non exemptorum, quocumque nomine cenſeantur, ac Capitulis & Conventibus & ſingularibus eorum, tenore præſentium auctoritate Apoſtolicâ (*quamvis*, ait, *ſit eis à jure inhibitum*) diſtrictius inhibet, " ne tam a maribus quam à mulieribus volentibus ingredi eorum Religionem, Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, Domos ſeu loca, in earumdem perſonarum receptione, aut ante aut poſt illam quoſcumque paſtus, prandia ſeu cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum alium deputata, vel deputanda, directè vel indirectè petere vel exigere quoquo modo præſumant. Sed eas potiùs cum omnimoda pietate recipiant, ac in victu & veſtitu ſicut alias perſonas ſuarum Eccleſiarum, Monaſterio- abſque exceptione & interpretatione. Ideo datô, inquit, (NOTA BENE) quod *Thomas, Raymundus, Joannes & qui ante Urbanum V. fuerunt*, intenderint dicere, quod aliquid *per modum ſuſtentaculi vitæ exigi poſſit* à perſona recipienda ſeu recepta, & quod hoc *non ſit Simoniacum ex ſua natura*, attamen omnia illorum ſcripta & dicta ceſſant atque ſolvuntur per hoc quod Dominus Apoſtolicus, poſt eos determinavit & juſſit oppoſitum, per cujus diffinitionem & prohibitionem omnis talis exactio, quæ per verba Doctorum jam prædictorum à quibuſdam licita probatur ac reputatur, abſolutè prohibetur, imò & *Simoniaca* eſſe cenſetur, itaque Simoniaca eſt ad minus de *jure poſitivo*, ut puta, *quia prohibita*.

Hanc Conſtitutionem Urbani amplexi Canonici Regulares Capituli Windeſemenſis, ſtatuerunt: " A Novitiis nec veſtis, nec *aliud aliquid exigatur*, ne exigens, quod abſit, illius Extravagantis Domini Urbani quæ incipit, NE IN VINEA, pœnam incurrat." *Parte* 3. *cap.* 1.

Canonici Præmonſtratenſes anno 30. hujus ſæculi decernunt: " Ut ſi ſupplicantes admitti ad Ordinem, examinati & probati, ſui Ordinis convenire putentur, excluſâ omni Simoniâ, & Conſtitutione Urbani Papæ quæ incipit, NE IN VINEA DOMINI, &c. *integrè* obſervatâ admittantur.

Hæc Extravagans tam dilucidè & ſpecificè omnem prætextum aliquid ab Ingredientibus *exigendi* excludit, ut Dionyſius Carthuſianus de ea loquens dicere non vereatur, verba adeò clara & plana eſſe, ut *nullam recipiant evaſionem aut palliationem.* Lib. 1. *De Simonia, art.* 14. Et *lib.* 2. *art.* 10. ait, quòd Urbanus V. tam *evidenter* imò *clariſſimè*, omnifariè & rigoroſè prohibuit omnem hujuſmodi exactionem directè *indirectève* factam ſive ſub ratione pretii, ſive ſub colore *indigentiæ & ſuſtentaculi vitæ*, ut Conſtitutio illa nullam prorſus recipiat inflexionem, retorquentiam, epykizationem ſeu interpretationem ad oppoſitum, quemadmodum *luce clariùs* ex verbis ipſius eſt demonſtratum. Hæc ille, qui deinde ſubjungit: " Quam Conſtitutionem confirmavit ſucceſſor ejus Gregorius abſque exceptione & interpretatione. Ideo datô, inquit, (NOTA BENE) quod *Thomas, Raymundus, Joannes, & qui ante Urbanum V. fuerunt*, intenderint dicere, quod aliquid per *modum ſuſtentaculi vitæ exigi poſſit* à perſona recipienda ſeu recepta, & quod hoc *non ſit Simoniacum ex ſua natura*, attamen omnia illorum ſcripta & dicta ceſſant atque ſolvuntur per hoc, quòd Dominus Apoſtolicus poſt eos determinavit & juſſit oppoſitum, per cujus diffinitionem & prohibitionem omnis talis exactio, quæ per verba Doctorum jam prædictorum » à

Digitized by Google

illis ſe à culpa potuiſſent probare immunes. Quis enim dubitet, etiam eo tempore Monaſteria aliqua fuiſſe æquè ac hodiè indigentia & inſufficientia; & quæ conſequenter exactiones ſuas juſtificare potuiſſent, ſi titulus paupertatis tanquam legitimus agnitus fuiſſet.

Similiter non apparet dubitari poſſe, quin ſub initium currentis ſæculi, in Ordine PP. Eremitarum S. Auguſtini fuerint Conventus non minùs quàm hodie paupertate gravati; & tamen ſine ulla diſtinctione inter opulenta & inſufficientia ſive indigentia, anno 25. hujus ſæculi, generaliter " *omnibus* & ſingulis Prioribus & quibuſcumque Superioribus, ac aliis Fratribus noſtræ Religionis, inquiunt, ſtrictè præcipimus & mandamus, » *ut nullus ex eis fratrem aliquem ad Ordinem recipiat, vel recipi faciat, vel ut recipiatur conſentiat vel permittat*, RE ALIQUA ACCEPTA VEL DETENTA, VEL PACTIONE ALIQUA INTERVENIENTE TACITA VEL EXPRESSA : quòd ſi quis immemor ſuæ ſalutis contra fecerit, ſi officium habuerit cum cura animarum, ipſo facto ſit tali officio privatus, & ad aliquod officium cum prædicta cura in noſtro Ordine nullatenus aſſumatur, niſi ſuper hoc ſecum per Capitulum generale fuerit diſpenſatum, & per quinquennium voce activâ & paſſivâ careat. » Quicumque verò Frater ſubditus inveniatur Simoniam in eodem caſu commiſiſſe, eidem pœnæ ſubjaceat, & pœnam gravioris culpæ per menſem ſuſtinere cogatur.

CAPUT III.

Media convenientia ad extirpandas pactiones Simoniacas.

1. *Convenit ut amputetur prætextus* paupertatis.
2. *Non facilè admittenda Monaſteria non ſufficienter dotata.*
3. *Sententia S. Caroli ſuper hoc articulo.*
4. *Votum Chriſtiani Lupi de eodem articulo.*
5. *Non admittendi plures ad Religionem, quam à Monaſterio ali poſſunt.*
6. *Quid circa hoc decreverit Synodus Tridentina?*
7. *Synodus ſuo Decreto omnia Monaſteria, etiam Mendicantium, complectitur.*
8. *Quid ſint* conſuetæ eleemoſynæ *ex mente Synodi?*
9. *Synodus per ſuum Decretum palam excluſit titulum* inſufficientiæ.
10. *Probatur ex Synodis particularibus poſt Synodum Tridentinam celebratis.*
11. *Pontifices Decretum Synodi Tridentinæ ſæpiùs innovarunt.*
12. *Primum incommodum quod ex his exactionibus provenit.*
13. *Secundum incommodum.*

II. Hunc in finem conveniet, ut Epiſcopi aliique ad quos novi Conventûs admiſſio ſpectat, nullos novos, præſertim Monialium, admittat, niſi conſtet, convenientem Monialium numerum, vel ex redditibus Monaſterii, vel conſuetis eleemoſynis poſſe ſuſtentari.

III. Sanctus Carolus tantoperè hanc in Monaſteriis ſufficientiam judicavit neceſſariam, ut in primo ejus Concilio Provinciali decretum ſit : " Monaſteria in » quibus duodecim non ſunt, quæ profeſſæ velo utantur, quæque eum numerum propriis fructibus, aut conſuetis eleemoſynis alere non poſſunt, transferre, & cum aliis Monaſteriis ejuſdem, aut alterius Ordinis unire ſtudeat Epiſcopus diligenter; vocatis ad id Superioribus Regularibus, ſi modò res agatur ejus Monaſterii, cujus cura ad illos pertineat. » Si verò ejuſmodi unio minimè expedire videatur, eum numerum Monialium tempore interire, & ad nihilum redigi ſinat, adempta omninò illis Monialibus facultate recipiendi Novitias.

IV. Chriſtianus Lupus, quamvis pacta ſuper dote danda cum ingredientibus aut eorum parentibus interdum licita eſſe crederet, titulo *tranſactionis ſuper futura hæreditate* per profeſſionem ingredientis ad Monaſterium devolvendâ (cujus tituli inſufficientiam latè probavi in Diſſertatione Canonica De Simonia circa ingreſſum Religionis,) tamen pro animi ſui candore fatebatur, pacta illa eſſe de fœdo iſto ulcere (Simoniæ) graviter ſuſpecta, frequenterque infecta, eſſe ſemper ſordida, ſtatui Monaſtico dedecoroſa, immò & graviter pernicioſa, ideoque eliminanda. Quid enim, ait, poſſit eſſe fœdius, aut pernicioſius, quam ſtipulatâ pecuniâ ſolos opulentos ad Monaſteria admittere? " Quare ob inopiam patientibus & neceſſarium fratrum & ſororum numerum alere non valentibus Monaſteriis, ſervanda eſt antiqua, quam Regulæ ſuæ S. Benedictus inſeruit Patrum lex, ut ſpontè oblatum accepterur, & nihil penitus exigatur. Quam legem diverſæ generales Synodi innovarunt, & uſque ad paucos abhinc annos Belgium noſtrum obſervavit ſanctiſſimè. » Reducenda omninò eſt illa animi caſtitas, rogandique Epiſcopi noſtri, ut novis & ſuperfluis, à quibus nobis oriuntur tantæ ſordes, præſertim Monialium Monaſteriis, non ſinant ſuas Eccleſias gravari.

Hæc ille in reſponſione ad quæſtionem : *Num licita pacta de dote danda ab Ingredientibus Monaſterium*, cujus reſponſionis ſeu reſolutionis originale ſervatur in Monaſterio Carmelitiſſarum in civitate Aloſtana; ejuſque copiam mihi ſubmiſit D. Papenbrochius Eccleſiæ Collegiatæ B. Martini ibidem Præpoſitus.

V. Alterum remedium eodem collimans ſubminiſtravit Concilium Arelatenſe relatum in *Cap.* 1. *ü De Inſtit.* ut non amplius in Monaſterio Canonicorum atque *Monachorum* ſuſcipiantur, ſeu etiam puellarum, niſi quantum ratio permittit; & in eodem Monaſterio *abſque neceſſariorum penuria* degere poſſunt.

Hæc

Digitized by Google

» Monaſteriis non poſſidentibus bona ſtabilia, fieri po-
» tuit *taxatio ſecundum* CONSUETAS *eleëmoſynas*.

VIII. Ulteriùs contextum Decreti expendenti obſcurum non erit, per *conſuetas eleëmoſynas* ibidem deſignari eleëmoſynas quas Fratres Ordinum Mendicantium a populo petere & accipere conſueverunt; & è quibus penè ſolis vivunt illi, qui bona ſtabilia in communi non poſſident.

Unde Pius V. in Conſtitutione quæ incipit: *Curâ Paſtoralis* 8. in Bull. Rom. dicit, *conſuetas eleëmoſynas*, quarum inſpectâ quantitate, numerus Monialium, juxta præſcriptum Concilii Tridentini, figendus eſt, per Converſas Sorores extra Monaſterii clauſtra commorantes colligendas eſſe, aut ſi eo modo neceſſitatibus Monialium provideri nequeat, Ordinarii locorum, aut earum Superiores provideant de aliis perſonis piis & Deo devotis, quæ *fidelium eleëmoſynas colligant*: E quibus ſatis intelligitur, Pium V. per *conſuetas eleëmoſynas*, de quibus in Decreto Tridentino, intellexiſſe eleëmoſynas, quæ *oſtiatim* à Fidelibus petuntur & colliguntur.

Dicimus ergo cum Joanne Wiggerio de Jure & Juſtitia *tract.* 7. *cap.* 4. *dub.* 10." quod nullam habeat » probabilitatis ſpeciem commentarius ille, quem ali- » qui faciunt ſuper verbis Concilii, quod dum dicitur, » vel *ex conſuetis eleëmoſynis*, ibi ſub *conſuetis eleëmo-* » *ſynis* comprehendi *dotes*, quas vocant, inferendas à » Novitiis.

" Quomodo enim illæ ſunt *eleëmoſynæ*, ut rectè ad- » vertit dictus Author, quæ ad tam certam ſummam » ſolemni ſtipulatione ſeu pactione determinantur, & » quomodo illæ poſſunt dici *conſuetæ eleëmoſynæ*, cùm » per accidens & quaſi extra ordinem accedant.

IX. Cum ergo Synodus Tridentina velit generaliter in omnibus Monaſteriis eum tantùm numerum Religioſorum conſervari, qui ex reditibus Monaſterii vel *conſuetis* eleëmoſynis, hoc eſt, *eleëmoſynis* quæ à Fidelibus colliguntur, commodè poſſit ſuſtentari, conſequens eſt, Synodum omnem paupertatis aut inſufficientiæ prætextum excluſiſſe. Si enim numerus qui ex prædictis commodè ſuſtentari poteſt expletus eſt, jam vetante Concilio plures recipere fas non eſt.

X. De hac Synodi ſententia haud dubitâſſe videntur Patres Synodi Cameracenſis P. I. quorum plures Concilio Tridentino interfuerant eo tempore, quo prædictum Decretum confectum & evulgatum fuit. Cum enim declaraſſent, ſe velle omnem etiam ſpeciem deteſtabilis Simoniæ à Religionis ingreſſu amovere, tum ſeriò præcipiunt ſacros Canones inſecuti, " ne Mona- » chi vel Moniales aliquem vel aliquam ad profeſſio- » nem recipiant, mediante alicujus pecuniæ aut mune-

» *tantùm* numerus conſtituatur, & inpoſterum conſer- » vetur, qui vel ex *reditibus propriis* Monaſteriorum, » vel *conſuetis* eleëmoſynis commodè ſuſtentari poſſit.

Ulteriùs, ut Monaſteria ab his exactionibus pactionibuſque caveant, admodum utile erit expendere incommoda, quæ exactiones pactioneſque illæ parere ſolent.

XII. Imprimis per ſimiles pactiones *decori Eccleſiaſticæ & immaculatæ Religionis detrahitur*, *& in multorum mentibus fidelium ſcandalum generatur. Extravag.* SANE *De Simonia in Commun.*

Notorium enim eſt, quomodo per hujuſmodi pactiones & contractus ſuper dotibus ingredientium paſſim notam avaritiæ, quin & Simoniæ Monaſteria incurrant; atque ſæculares de ipſis Religioſis eam concipiant ideam, quod etiam in ipſa ad Religionem admiſſione lucrum quærant, & augmento rerum temporalium ſtudeant, tametſi verbo paupertatem profiteantur; atque hinc contingit, ut minus illis afficiantur, quin & ipſam Religionem deſpicere incipiant.

XIII. Deinde cùm hominibus ſæcularibus paſſim Monaſteriorum paupertas non innoteſcat; imò in Eccleſiarum, ædificiorum, ſuppellectilis aliorumque exteriorum apparatu ipſa ſæpè Monaſterii paupertas non appareat, imò frequenter illorum apparatus contrarium innuat, etiam nonnumquam ob ſcandalum Fidelium ab exactione dotis eſſet abſtinendum, etiamſi daretur, eo ſepoſito, dotem licitè peti poſſe; quemadmodum latè oſtendit Dionyſius Carthuſianus *Lib.* 1. *De Simonia art.* 6. Locum integrum retuli in Diſſertatione citato *cap.* 4. §. 11.

XIV. Nec tantùm ſæculares, ſed etiam Religioſi, aliorum Monaſteriorum opulentorum offenduntur. Dum enim intelligunt hæc aliave Monaſteria ſine ſcrupulo dotes exigere; facilè ſibi perſuadent, ſe æquè ac illa indigere; atque ita fit, inquit Joannes Wiggerius, " ut » Monaſteria ſatis dotata idem imitentur, etiamſi poſ- » ſint quoque numerum longè majorem quam habeant, » commodè alere. " *De jure & juſtitia, Tract.* 7. *cap.* 4. *dub.* 10. *num.* 57.

XV. Præterea teſte Pontifice in citata Extravagante SANE, per hujuſmodi pactiones & exactiones contingit, ut *quamplures tam execratione hujuſmodi criminis, quam expenſarum onere, à ſacra Religionis propoſito retrahantur.*

" Nec dubium (uti rectè advertit Dionyſius Car- » thuſianus *lib.* 2. *De Simonia art.* 2.) quin exactio, » pactio, ſeu temporalium exhibitio ita gravat & à Re- » ligione impedit pauperes, dum fit pro *ſuſtentaculo* » vitæ ipſorum, ſicut ſi fiat pro ſpiritualium exhibitio-
» ne

Digitized by Google

Burdigalenſis anno 1583. *tit.* 25. " Experientia docet, diſciplinam Religioſam eorum vitio ex parte collapſam eſſe, qui in Religioſas familias intruſi, aut aliâ quâvis ratione humanâ inducti potiùs, quam a Spiritu Sancto vocati fuerunt.

XVI. Qui hæc aliaque incommoda, quæ haſce ſtipulationes contractuſque ſuper dotibus Ingredientium ſequuntur, ſeriò expenderit, haud difficulter percipiet, quam meritò Synodus, ut omnem eorum prætextum præſcinderet, præceperit, " Ut is tantùm numerus conſtituatur ac impoſterùm conſervetur, qui vel ex reditibus propriis Monaſteriorum, vel ex *conſuetis* eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari.

XVII. Nec obſtat, quod ex hac Decreti exacta obſervantia numerus Regularium ſubindè minor ſolito eſſet; nam rectè dixit citata Synodus Burdigalenſis: " Sancta & Religioſa paucorum congregatio, quantumvis magnâ ineptorum hominum multitudine, Deo & hominibus acceptior eſt, & Eccleſiæ utilior.

Quin advertit Cardinalis Bellarminus, quod poſtquam Regulares cœperunt multiplicari ſine numero, multi non à Deo vocati, ad ſtatum perfectionis, ſed aliis rationibus adducti, Monaſteria repleverint: " & impletum eſt, ait, illud Iſaiæ: *Multiplicaſti gentem, non magnificaſti lætitiam.* Indè nata ſunt ſcandala gravia & multiplicia omnibus nota, quæ materiam uberem præbent columbæ gemendi & plangendi relaxationem, ne dicam corruptionem Ordinum Religioſorum. " *Lib.* 2. *De Gemitu columbæ, cap.* 6.

XVIII. Si quis incommoda, quæ exactiones & ſtipulationes dotium, tametſi titulo paupertatis veſtitas, comitantur, expenderit; haud difficulter quoque intelliget, Canones dictas exactiones generaliter vetantes, rationem quamdam *perpetuam* habere; ideòque hiſce meritò applicari illud S. Thomæ: " Si maneat ratio eadem propter quam lex primò utilis erat, non conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit: niſi fortè propter hoc ſolùm inutilis lex videatur, quoniam non eſt poſſibilis ſecundùm conſuetudinem pa-

verbis expreſſum: " Epiſcopus præterea tum impenſas æſtimet, quæ & in Religionis ingreſſu, & tempore profeſſionis fieri ſolent pro veſtitu, aut pro aliis rebus, ad ipſius puellæ, vel Monaſterii uſum commoditatemve pertinentibus; tum pecuniæ etiam ſummam præſcribat, quam puella alimentorum nomine Monaſterio det; niſi cenſus, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, ejuſdem judicio, ad ea alimenta ſatis ſint, Monaſterio attribuantur. Ea autem omnis pecuniæ ſumma, eo nomine ab Epiſcopo decreta, reipſa apud certum hominem, & virum bonum deponatur, qui profeſſione confectâ, illam ſtatim Monaſterio tradat.

Advertendum hîc nullatenus probari, quod Moniales ab Ingreſſuris aliquam dotem exigant; aut de ea cum Ingreſſura ejuſve parentibus ſtipulentur vel contrahant: ſed Epiſcopo dumtaxat injungitur, ut is conſideratis, in *ſingularibus* caſibus, omnibus circumſtantiis tum ex parte Ingreſſuræ, tum ex parte Monaſterii determinet, an æquum aut juſtum ſit aliquid dari Monaſterio.

Quin enim frequenter juſtum eſſe poſſit, ut parentes ſuas proles Monaſterio offerentes, aliquid in earum alimentationem offerant, dubium non eſt; imò nonnumquam contingere poſſet, ut etiam ob avaritiam ac tenacitatem parentum, qui proles ſuas in Monaſteria intrudere volunt, ut alias proles ditare & ſecundùm ſæculum extollere poſſint, à Monaſterio proles repellantur.

Itaque quidquid ex hoc Concilio haberi poteſt, illud eſt, ut Epiſcopus in *ſingulis* caſibus determinet & judicet, quid hîc & nunc Monaſterio ex bonis Ingreſſuræ ſit attribuendum: nequaquam Monialibus, quæ ex proprio intereſſe hîc ſæpiùs procedunt, permittat dotes exigere aut ſtipulari; ſed hæ recipiant Novitias prout Epiſcopus hîc & nunc ſpectatis omnibus circumſtantiis judicaverit, qui indubiè ſpectatis circumſtantiis ſæpius judicare debebit, nihil ab Ingreſſura ejuſve parentibus petendum eſſe.

TITULUS XXVII.

De Profeſſione & ejus effectu.

CAPUT I.

De Profeſſione ſolemni ejuſque ritu; & an *tacita* hodie obtineat?

1. *Quam vim habeat ſolemnis Monachorum benedictio antiquitùs ignota?*
2. *Ritus profeſſionis à S. Benedicto præſcriptus.*
3. *Regula Benedictina requirit, ut Profeſſus petitionem ſuam ſignet; quod moderna diſciplina eſt conforme.*
4. *Ritus externi in Regulis & Conſtitutionibus præſcripti non ſunt de eſſentia profeſſionis.*
5. *Jure Decretalium profeſſiones* tacitæ *admittuntur; neque per Synodum Tridentinam omninò ſunt ſublata.*

6. Mo-

Digitized by Google

vellent ab hoc propoſito recedere, teſtimoniis pluribus convincerentur, & tamquam jurati in Chriſti Sacramenta tyrones ad propoſitum ſuum reverti cogerentur. Quibus liquet, traditiones hujuſmodi nihil eſſe aliud quam quædam Religionis vincula, humanæ inſtabilitati proviſa." *Epiſt.* 41.

Hanc S. Ivonis reflexionem probans Chriſtianus Lupus ad *Canonem* 40. *Trullanum*, rectè conſequenter notat, "Dionyſium illum, qui nobis Monachorum benedictiones producit, non eſſe *Areopagitam* Apoſtoli diſcipulum, ſed Sancto Antonio, ac primis ejus Diſcipulis poſteriorem.

Quo tempore hæ Monachales benedictiones, ac profeſſionis ritus primùm invaluerint, incertum eſt.

II. Extat ritus profeſſionis in Regula S. Benedicti non abſimilis ei, quem omnes paſſim Religiones obſervant; ſi quaſdam orationes ac preces, quas poſterior ætas addidit, excipias.

"Suſcipiendus in Oratorio coram omnibus (ait Regula Benedictina, *cap.* 58.) promittat de ſtabilitate ſua & converſione morum ſuorum, & obedientia, coram Deo & Sanctis ejus: ut ſi aliquando aliter fecerit, ab eo ſe damnandum ſciat, quem irridet. De qua promiſſione ſua faciat petitionem ad nomen Sanctorum, quorum reliquiæ ibi ſunt, & Abbatis præſentis. Quam petitionem manu ſuâ ſcribat, aut certè ſi non ſcit litteras, alter ab eo rogatus ſcribat. Et ille Novitius ſignum faciat, & manu ſua eam ſuper altare ponat. Quàm dum poſuerit, incipiat ipſe Novitius mox hunc verſum: *Suſcipe me Domine ſecundum eloquium tuum, & vivam: & non confundas me ab expectatione mea.* Quem verſum omnis Congregatio tertiò reſpondeat, adjungentes: *Gloria Patri*, &c. Tunc ille frater Novitius proſternatur ſingulorum pedibus, ut orent pro eo, & jam ex illa die in Congregatione reputetur.

III. Quod Regula requirit, ut petitionem ſuam profitens *manu ſuâ ſcribat*, aut certè ab alio ſcriptam *ſigno Crucis* ſignet ad majorem cautelam in caſu, quo profeſſio negaretur, meritò in omnibus paſſim Monachorum Congregationibus receptum eſt: quin & in Conſtitutionibus Fratrum Eremitarum S. Auguſtini legitur," ut quandocumque ſit aliqua profeſſio, præſens ſemper ſit *publicus Notarius*; qui eadem die de omnibus quæ viderit, & audierit, *publicum* conficiat inſtrumentum, in quo *diſtinctè* notetur, profeſſum liberè, & ſponte, & non vi, vel metu ſpopondiſſe; idque verbo protuliſſe.

IV. Verùm hæc ſcriptura, uti & reliqui ritus in Regulis Conſtitutionibuſve Religioſorum quovis modo præſcripti, eſſentiam profeſſionis attingere non ſolent.

V. Ideoque Jure Decretalium, etiam profeſſiones ſi-

probatio admittatur, facilè colligere eſt, non profeſſiones *tacitas*, quæ ex ſolis quibuſdam factis, aut modo agendi colliguntur, & de quibus per nullum authenticum, ſcriptumque inſtrumentum conſtat; ſed ſolas profeſſiones *expreſſas*, de quibus per ſcripturam conſtare poteſt, in judiciis admitti poſſe.

VIII. Unde non ita pridem certam puellam, quæ poſt annum probationis per triginta circiter annos habitum Monialium profeſſarum geſtaverat, & cum aliis Monialibus tamquam profeſſa Capitulo & deliberationibus intervenerat, ad hæreditatem paternam tamquam *non profeſſam* admittendam judicavit Senatus Pariſienſis; eo quod de *expreſſa* profeſſione non conſtaret; uti refert D. De Freſne, *p.* 2. *du Journal des Audiences.*

IX. Refert quoque Wameſius in additione ad *conſilium* 454. ex ſecunda parte novæ collectionis Statutorum Ordinis Carthuſienſis, *cap.* 18. *Profeſſionem tacitam in noſtro Ordine non habemus, neque permittimus, ſed omnes volumus expreſsè & publicè profeſſos.*

CAPUT II.

De Ætate Profitentium.

1. *Sanctus Baſilius ætatem 16. aut 17. annorum requiſivit.*
2. *Hoc tempus Synodus Trullana ad* 10. *annorum ætatem contraxit; & quare.*
3. *Tempore Sancti Ambroſii eadem ætas ad profeſſionem Monaſticam ſufficiebat, quæ ad Matrimonium requirebatur.*
4. *Hæc diſciplina Juri Decretalium videtur conformis.*
5. *Nonnulli Ordines ob diſciplinæ aſperitatem maturiorem ætatem requiſierunt.*
6. *Ne aliquis immaturæ ætatis ad Religionem admitteretur, ætas* 20. *aut* 18. *annorum requiſita.*
7. *A Patribus Tridentinis exaratus Canon requirens ætatem* 18. *annorum; & quare ab eo receſſum.*
8. *Pernicioſa vulgi opinio, quod Profeſſurum oporteat* mundum noviſſe.
9. *Decretum Synodi Tridentinæ requirens annum 16. completum.*
10. *Synodus non improbat ſtatuta majorem ætatem requirentia.*
11. *Profeſſio facta completo anno 16. ætatis; ſed ante ætatem per ſtatuta requiſitam; eſt valida.*

VAria jam pridem fuit diſciplina circa ætatem in recipiendis ad Vitam Monaſticam requiſitam.

I. Sanctus Baſilius in Epiſtola ſua Canonica, *Can.* 18. pro-

Digitized by Google

ad matrimonium ſpirituale per profeſſionem ſufficere debet; adeo ut ætas 12. annorum in puellis, & 14. in adoleſcentibus ſufficiens judicaretur.

IV. Hanc diſciplinam Eccleſia Latina tandem recepiſſe videtur; eamque, ſi jus commune ſeu Decretalium ſpectemus, firmavit; uti colligere eſt ex *cap.* 8. 11. & 12. ;; *De Regularibus*: addita tamen hac exceptione deſumpta ex *Epiſt.* 48. *lib.* 1. Sancti Gregorii: " Quia dura eſt in inſulis Congregatio Monachorum, » etiam pueros in iiſdem Monaſteriis ante 18. annum » ſuſcipi prohibemus. " *Cap.* 6. ;; *eod.*

V. Ex hac conſideratione ex vitæ auſteritate deprompta, aliqui Monachorum Patres & Superiores ætatem nonnihil majorem, quam jure communi ſtatuebatur, requiſierunt.

Et quidem Carthuſiani, ut ipſorum priſtina Ordinis ſtatuta indicant, ante 20. *annum* nullum ad ſuum Ordinem recipiebant; haud idoneum judicantes militiæ adeò laborioſæ ante eam ætatem ſuſtinendæ. " Pueros » ſive adoleſcentes non recipimus, inquiunt, ſed viros, qui juxta præceptum Domini per manum Moyſi, » 20. ad minùs annorum, ad bella ſacra poſſint procedere.

VI. Inter ſtatuta Congregationis Cluniacenſis à Petro Venerabili ſæculo 12. collecta, habetur: " Statutum eſt, ut nullus etiam ex conceſſione futurus Monachus *Regularibus* uſque *ad* 20. *annos* veſtibus induatur.

" Cauſa hujus inſtituti fuit (inquit Petrus Venerabilis) *immatura, nimiſque celer infantium ſuſceptio,* » qui antequam aliquid rationabilis intelligentiæ habere » poſſent, ſacræ Religionis veſtibus induebantur, & » admixti aliis, puerilibus ineptiis omnes perturbabant. *Biblioth. Cluniacenſ. pag.* 1364. *Statuto* 36.

Anno 1238. Otto Sedis Apoſtolicæ in Anglia Legatus convocatis totius Regni Abbatibus Ordinis Sancti Benedicti, quædam Statuta eis propoſuit, quorum primum erat: ut nullus *ante* 20. *annum completum* ad profeſſionem, & ante 19. ad probationem *in Monaſterium* de cætero admittatur. Apud Matthæum Pariſienſ. ad annum 1238.

Synodus Pariſienſis ſub initium ſæculi 13. vetuerat quemquam ante 18. annum in Monaſterium recipi; quod & ſub idem tempus Synodus Oxonienſis decreverat.

VII. Si Cardinali Palavicino credimus, à Patribus Concilii Tridentini paratus fuit Canon, quo ſtatuebatur fas non eſſe regularem profeſſionem emitti ante annum 18. " Sed Archiepiſcopus Pragenſis, (Bartholo» mæus de Martyribus) vir clauſtri peritus, ait Palavi» cinus, prævalidè dehortatus eſt Patres ab eo conſilio, » affirmans, deteriorem fructum reddi plerumque Cœ» nobiis ab iis qui à teneris annis illic ſati non fuerint, » adeoque adhuc illæſi à vitiis laxioris libertatis: ſatius » eſſe, ſancire, ut probationis tempus ad duos annos » produceretur; ita tamen ut fas eſſet, profeſſionem » obligationem ad alicujus regulæ, vel Religionis, vel » Ordinis obſervationem, aut alios quoſcumque effe» ctus. " *Seſſ.* 25. *De Regularibus, cap.* 15.

X. Si quis verba hujus Decreti attendat, facilè intelliget, mentem Patrum quidem fuiſſe, ut *ante* 16. *annum* facta profeſſio eſſet nulla & invalida; adeòque noluerit in minori ætate ad profeſſionem nullum ſeu virum ſeu mulierem admitti poſſe: ſed tamen nequaquam improbaſſe particulares Ordinum quorumdam Conſtitutiones, *majorem* ætatem requirentes; quod & Sacram Congregationem aliquando declaraſſe teſtatur Fagnanus ad *cap.* NULLUS ;; *De Regularibus, num.* 15. " Quippe quod Concilium non ponit, inquit, ut Pro» feſſio fiat anno 16. ſed non poſſit fieri *antè*, ſed poſt. Qui & ibidem, *num.* 13. obſervat, in Religione Fratrum Capucinorum Sancti Franciſci, ex ſtatutis Ordinis Novitios non recipi ad habitum *ante* 17. *annum* completum ſi Clerici ſint, & ante 19. ſi Laïci; & per conſequens, non admitti Clericos ad profeſſionem, niſi *exacto* 18. & Laïcos 20. *anno*. Et in Religione Minorum Conventualium S. Franciſci Novitii Clerici prohibentur ad profeſſionem admitti ante *annum* 19. & Laïci ante 25. *completum*, ex Conſtitutione Pii V. quæ incipit, *Illa nos.* Hæc Fagnanus; qui inſuper, *num.* 16. monet, generaliter à Clemente VIII. in Decretis ſuper receptione & educatione Novitiorum, prohiberi *Converſos* recipi ad habitum Regularem ante annum ætatis 20. & conſequenter ad profeſſionem non ante annum 21.

Quouſque hoc Decretum extendatur, ac receptum ſit, ex uſu & conſuetudine ipſi Superiores Ordinum intelligere poſſunt.

XI. Si tamen anno ætatis 16. *expleto* profeſſio fuerit facta, non exſpectato anno ætatis ulteriore per ſtatuta Ordinis requiſito, non videtur propterea profeſſio futura invalida: eo quod ſtatuta; dum majorem ætatem requirunt, invaliditatem aut nullitatem profeſſionis adjunctam habere non ſoleant: quemadmodum ſuprà de longiori quam annali novitiatûs tempore in aliquibus Ordinibus præſcripto notatum eſt.

CAPUT III.

De Formula Profeſſionis, & quid contineat?

1. *Priſtina profeſſionis formula nullum particulare votum exprimebat.*
2. *Qui vitam Monaſticam profitetur, omnia ejus eſſentialia promittere cenſetur.*
3. *Olim Formula profeſſionis nullam determinatam regulam exprimebat.*
4. *Sanctus Benedictus primus formulæ profeſſionis obſervantiam ſuæ regulæ incluſit.*
5. *Quæ hodiernæ formulæ profeſſionis Benedictinæ expreſſè includantur.*

6. Pau-

Digitized by Google

magis conducere videbatur, judicio Superiorum ſuſcipiebant Monachi; ad eamque ſervandam vi ſuæ profeſſionis ſe adſtrictos credebant.

IV. Hinc mutatæ paſſim regulæ, & plures in uno eodemque Monaſterio ſervatæ, uti monet Vir eruditus Joannes Mabillonius in præfatione ad *Part. 1. Sæculi IV. Sanctorum Benedictinorum*; & addit, quod " Sanctiſſimus Legiſlator Benedictus, primus aut certè » inter primos ſolemnis profeſſionis formam, modum» que præſcripſerit, atque intra profeſſionis terminos » incluſerit Regulæ ſuæ obſervationem, à qua dein» ceps recedere non liceat.

V. Juxta formulam à S. Benedicto præſcriptam; prout hodie extat & à Benedictinis uſurpatur, tria explicitè promittuntur; nimirum *ſtabilitas loci*, *converſio morum*, atque *obedientia* ſecundum Regulam à S. Benedicto conſcriptam. " Quamquam (uti monet Mabil» lonius in citata præfatione, *n. 59.*) in veteri Benedic» tinæ profeſſionis formula apud Theodemarum; & » duabus aliis in appendice noſtra, ait, relatis, atque » in Regulæ Magiſtri *cap. 89.* (quæ Regula non tam » ſpecialis eſt, quam commentatio Benedictinæ) nulla » etiam occurrat mentio *converſionis morum*: nimirum » quia *obedientia ſecundum Regulam* voto ſatis contine» ri videbatur.

VI. Verum ſicuti ipſa *morum converſio*, tametſi in formula profeſſionis non expreſſa, ſatis videbatur comprehenſa eò quòd obſervantia Regulæ promitteretur, ita quoque voluntariæ paupertatis, ac cœlibatus ſeu caſtitatis vota incluſa cenſebantur; quia etiam illa tamquam vitæ Monaſticæ *eſſentialia* Regula percipit, & complectitur.

VII. Quapropter formula Benedictina reipſa quoad tria illa vitæ Monaſticæ ordinaria vota, non differt à recentioribus quorumdam Ordinum formulis, quibus tria illa vota *explicitè* continentur: v. gr. in formula Fratrum Minorum S. Franciſci, quâ promittit profitens, toto tempore vitæ ſuæ ſervare Regulam Fratrum Minorum per Dominum Honorium Papam confirmatam: vivendo in *obedientia, ſine proprio, & in caſtitate.* Sic quod recentiores formulæ explicitè promitti volunt, id Benedictina ac priſtina Monachorum profeſſio virtualiter ſemper continebat, & modò continet; & hanc profitentes eadem quoque vovent, quæ illæ complectuntur.

VIII. Similiter loci *ſtabilitas* quam exprimit profeſſio Benedictina, etiam in recentioribus profeſſionis formulis *virtualiter* continetur, tametſi explicitè de ea mentio non fiat.

IX. Si enim Benedictina Regula ritè expendatur,

Profeſſio Religioſa an Profeſſum aſtringat ſtabilitet Monaſterio? Et quid ab exeunte Monacho obſervandum?

1. *Regula Benedictina Monachis ſolitudinem commendat.*
2. *Eadem paſſim in Regulis & Canonibus commendata.*
3. *Votum ſtabilitatis Monachos ad perpetuam clauſuram non adſtringit.*
4. *Multa circa egredientes Fratres præſcripſit S. Benedictus à moderna diſciplina Monaſtica non diſſona.*
5. *Egreſſuri debent ſe Superioris & Fratrum orationi commendare; hinc hodierna* benedictionis *poſtulatio.*
6. *Benedictina Regula non ſinit Monachum* ſolum *egredi.*
7. *Regula Orientalium non permittebat Monachum* ſolum *cum extraneo colloqui.*
8. *Etiam poſteriores Regularium, præſertim Mendicantium Conſtitutiones præcipiunt, egredienti ſocium adjungi.*
9. *Monachi ad Monaſterium revertentes orationem propter exceſſus petere debent.*
10. *Monachi menſas laicorum declinare debent dum egrediuntur.*
11. *Quid de hoc articulo recentiores Ordinum Conſtitutiones?*
12. *Decretum Synodi Tridentinæ circa Regulares ſine licentia à ſuis Conventibus recedentes.*
13. *Quid circa illos habeant Ordinum Conſtitutiones?*
14. *Non facilè admittenda Regularium evagatio.*

I. PRæcitata Regulæ Benedictinæ verba ſat inſinuant, mentem ſancti Patris eſſe, Regulamque, quam profitentur, exigere, quòd Monachis ſuo arbitrio & propriâ voluntate de Monaſterio exire non liceat. Quod ipſum clariùs expreſſit *cap. 66.* ſuæ Regulæ, ubi ait: " Monaſterium (ſi fieri poteſt) ita con» ſtrui debet, ut omnia neceſſaria, id eſt, aqua, mo» lendinum, hortus, piſtrinum, vel artes diverſæ in» tra Monaſterium exerceantur: *ut non ſit neceſſitas*, » ait, *Monachis vagandi foràs*: Quia omnino non ex» pedit animabus eorum.

II. Neque ſoli Benedicto hic ſolitudinis amor inſedit, ſed omnibus Monachorum Patribus fuit communis, & paſſim in omnibus Regulis ſolitudo inculcata, atque Eccleſiaſticis Decretis præcepta tamquam perfectionis Monaſticæ aſſequendæ & conſervandæ primarium inſtru-

Digitized by Google

Ad idem collimat quod in ſua Regula *cap.* 8. habet S. Fructuoſus : " Nemo Monachus uſpiam ſine *benedictione* ſui Senioris progrediatur.

Ad quæ verba reflectens Hugo Menardus ad *cap.* 61. §. 9. Conc. Reg. ait : " Antiquus & laudabilis in Monaſteriis mos invaluit, ut numquam Monachus *ſine* » *benedictione* vel oratione ſui Rectoris foras progrediatur, ut hàc veluti circumvallatus mundi pericula & » dæmonum tela declinare poſſit.

Hujus porrò diſciplinæ non tantùm in *Can.* 64. Trullano, ſed etiam in hodiernis ac recentioribus Religioſorum Conſtitutionibus mentio paſſim occurrit ; nec praxis diſſonat.

" Fratres (inquiunt Conſtitutiones Fratrum Eremitarum S. Auguſtini *p.* 2. *c.* 17.) antequam domum » exeant, *genu flexo benedictionem petant à Superiore*, di» centes, *Benedicite Pater :* Superior verò det illam tam» quam *deprecans Deum*, quòd in eundo, ſtando, & » redeundo, eos ab omnibus animæ & corporis periculis ſervare dignetur.

VI. Obſervat inſuper Vir eruditus Hugo Menardus, quòd S. Benedictus loquatur in plurali, *Dirigendi Fratres*, " Quia, ait, numquam ſolus Monachus, ſed » duo vel tres in via dirigendi ſunt, ob *mutuam cuſtodiam animi* præſertim.

VII. Quin & ex Regula Orientali notat idem Menardus, " diſciplinam antiquam illorum Patrum non » permiſiſſe Monacho *ſoli* cum *extraneo colloqui*, ſed » dediſſe comitem, & ſermonum teſtem, non quem» vis de trivio, ſed *probatum moribus* ; ne daretur oc» caſio maligno.

VIII. Ab hac provida Patrum diſciplina nec recentiores Monachorum ac Religioſorum Regulæ Conſtitutioneſque receſſerunt.

" Statuimus, ut nullus Frater noſtri Ordinis ſive con» ventualis ſit, ſive hoſpes (verba ſunt Conſtitutionum » Eremitarum S. Auguſtini) cujuſcumque dignitatis » vel gradûs, vadat ad civitatem vel oppidum *abſque* » *ſocio Fratre* Ordinis noſtri Clerico vel laïco ſeu con» verſo à Priore aſſignando, neque aliquem Prior » *ſolum* mittat, niſi ob gravem & urgentem neceſſitatem. . . . . Sed nec ipſe Prior *ſolus* vadat, niſi pro » inevitabili neceſſitate.

Similia in aliorum Ordinum Conſtitutionibus ac Statutis paſſim occurrunt, refertque Petrus Martyr in Compendio Conſtitutionum Ordinis FF. Prædicatorum *parte* 2. *c.* 74. ſtatutum : " Cùm diſcurſus inutilis & va» gus Fratrum turbationem & ſcandalum pariat, & ex » defectu *combinationis* Fratrum, diſſolutiones, & in» ſolentiæ creſcant ; ideo neque ſine licentia, neque » *ſine ſocio* itinera conficiant Fratres, & combinati nul» lo modo ſe ſeparent ab invicem, quin ſe videre poſſint, & valeant mutuò teſtimonium perhibere, in » quocumque ſint loco, vel negotio, & tranſgreſſores » acriùs puniantur.

X. Præterea S. Benedictus *cap.* 51. *Regulæ* habet, " Frater qui pro quovis reſponſo dirigitur, & ea die » ſperatur reverti ad Monaſterium, non præſumat *foris* » *manducare*, etiamſi omninò rogetur à quovis, niſi » fortè ei ab Abbate ſuo præcipiatur.

" Hæc eſt (ait Hugo Menardus ad *Cap.* 58. §. 1. Con» cord. Regul.) antiqua Monachorum diſciplina *nobis* » *ſanè imitanda*, ut *menſas laicorum* præſertim nobi» lium & divitum, quantum in nobis ſitum erit, de» clinemus." Hactenus ille, qui ibidem latiùs exponit pericula Monachis ex hiſce laïcorum conviviis imminentia.

XI. Eodem indubiè collimat, quod in pleriſque, præſertim Fratrum Mendicantium Conſtitutionibus ſeriò inculcatur, ut extra Monaſteria in civitatibus *nec bibant*, *nec manducent*.

Et quidem inter noviſſima Decreta an. 1678. inſtante Patre Chriſtiano Lupo tunc Ordinis Eremitarum S. Auguſtini in Belgio Provinciali, per Cardinalem Protectorem, probante S. Congregatione Cardinalium, edita, decimum quartum eſt : " Omnibus *cujuſcumque* » *conditionis* aut *præminentiæ* Patribus ac Fratribus in » ſalutaris obedientiæ merito præceptum ſit, ne quis » extra Conventum in civitate, vel oppido, aut ſuburbiis intra ejuſdem civitatis aut oppidi muros compre» henſis, audeat *comedere vel bibere*, ſine expreſſa & in » *ſcriptis* habita licentia Patris Provincialis.

XII. Noviſſimè decrevit Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *c.* 4. *De Regul.* " Nec liceat Regularibus à ſuis Conven» tibus recedere, etiam prætextu ad Superiores ſuos » accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. » Qui verò ſine prædicto mandato *in ſcriptis obtento* » repertus fuerit, ab Ordinariis locorum tamquam de» ſertor ſui Inſtituti puniatur.

Hoc Superiorum *mandatum* vulgò dicitur hodie *obedientia.* Unde in Conſtitutionibus PP. Eremitarum S. Auguſtini *parte* 2. *cap.* 17. ubi de licentia exeundi danda à Priore agitur, ad marginem notatur : *Quando* OBEDIENTIA *in ſcriptis debet dari.*

XIII. Et ibidem præcipitur : " Si autem Frater » aliquis extra Provinciam ſine litteris *teſtimonialibus* » ſui Provincialis exiverit, veniens ad Conventum ali» quem noſtri Ordinis ab oſtiario intromittatur, & » poſtquam prædictas litteras non oſtenderit, Prior » eum in carcerem includi faciat, nec inde extrahatur, » donec Provincialis providerit quid de eo ſit agendum. » Idem ſit omninò judicium de Fratribus ejuſdem Pro» vinciæ ſine litteris teſtimonialibus venientibus.

In aliorum Ordinum Conſtitutionibus graves quoque pœnæ intentantur iis, qui ſine hujuſmodi litteris à ſuis Conventibus recedunt.

XIV. Ex hactenus dictis facilè colligi poteſt, quòd licet nec votum ſtabilitatis, nec profeſſio Monaſtica aſtringat profitentem ad perpetuam clauſuram, nihilominus Patres Monachorum judicaverint, evagationem Mona-

1. *Primitus liber erat & frequens Monachorum de uno ad aliud Monaſterium tranſitus.*
2. *Quid circa peregrinos Monachos ſtatuerit S. Benedictus.*
3. *Rarior cœpit eſſe Monachorum tranſitus : & quare ?*
4. *Rationes quæ rariorem tranſitum ſuadent.*
5. *Legitima cauſa tranſitus Monachorum.*
6. *Aliquando Monachus tenetur ad aliud Monaſterium aut Ordinem tranſire.*
7. *Suſpectus aliquando viſus fuit crebrior Monachorum tranſitus : & quis tranſitus hic intelligatur.*
8. *Ex Decreto Tridentino nullus poteſt tranſire ad* laxiorem *Religionem, etiam prætextu privilegii.*
9. *Nulla Regularis ſuperioris licentia ad hoc ſufficit ; & à quo licentia tranſeundi peti debeat.*
10. *Qualiter tranſitus Regularium Mendicantium prohibitus ?*
11. *Qua de cauſa concedatur tranſitus ad* laxiorem *Religionem ?*
12. *Ad* Strictiorem *Religionem qualiter permiſſus tranſitus ?*
13. *Unde judicandum de* rigore *aut* laxitate *Religionis ?*
14. *Non facilè ob relaxationem Diſciplinæ in aliquo Monaſterio tranſeundum ad diverſum planè Ordinem.*
15. *Quid ſi dubitetur, num Religio ſit* arctior ?
16. *Monachus meditans tranſitum tenetur conſulere ſuum Superiorem.*
17. *Quid ſi Superior conſenſum tranſeundi neget ?*
18. *In Italia tranſitus etiam ad* Strictiorem *non ſit, niſi de licentia S. Congregationis.*
19. *Tranſiens ad aliam Religionem, an novum* Novitiatum *abſolvere debeat ?*
20. *Monachus tranſitum poſtulans* exactè *probandus, antequam ad profeſſionem admittatur.*

I. PRimitùs dum *una* quaſi erat omnium Monachorum congregatio, unumque inſtitutum, facilior ac frequentior quam hodie erat Monachorum de uno Monaſterio ad aliud tranſitus.

II. Hinc in Regula S. Benedicti extat caput integrum 61. *De Monachis peregrinis, qualiter ſuſcipiantur ;* vultque Benedictus, ut, " Si quis Monachus peregri-
» nus de longinquis Provinciis ſupervenerit, ſi pro hoſ-
» pite voluerit habitare in Monaſterio, & contentus
» eſt conſuetudine loci, quam invenerit, & non forte

bat. Primo, " propter ſcandalum ipſorum quos deſe-
» rit. Deinde, quia certa pro dubiis relinquere tutum
» non eſt, forſan enim hæc tenere poteſt. Tertiò, ſuſ-
» pectam habeo, ait, levitatem quâ id, quod facilè
» volumus antequam probemus, experti jam nolimus,
» uno propè momento id ipſum & cupientes & reſ-
» puentes tam leviter, quàm & irrationabiliter.

V. Bernardo conſonans S. Anſelmus pluribus idem argumentum proſequitur ; ac tandem concludit : " Qua-
» propter, quicumque Cœnobitarum fortè propoſitum
» aggreditur ; expedit ei, ut in quocumque Monaſte-
» rio profeſſus fuerit, niſi tale fuerit, ut ibi *malum*
» *invitus facere cogatur*, tota mentis intentione amoris
» radicibus ibi radicare ſtudeat ; atque aliorum mores,
» aut loci conſuetudines, ſi contra divina præcepta non
» ſunt, etiamſi inutiles videantur, dijudicare refugiat.
Lib. 1. *Epiſt.* 29.

Legitimam proinde cauſam mutationis aliam agnoſcere non videtur Anſelmus, niſi *peccandi neceſſitatem*, quam quis ſibi imminere videt, ſi in Monaſterio manere cogatur. Quam rationem S. Bernardus his verbis expreſſit : Nam ſi hæc (converſio morum & obe-
» dientia) ibidem pro improbitate nimirum atque ir-
» religioſitate cohabitantium *obtineri* fortè nequierint,
» duce ſpiritu libertatis *indubitanter* ſuadeo *tranſire ad*
» *alium locum*, ubi non impediatur homo reddere Deo
» vota ſua, quæ diſtinxerunt labia ſua." Et rurſus *Epiſt.* 7. *ad Adamum Monachum ;* reddens rationem ob quam in ſuo Monaſterio reciperet Monachos propria Monaſteria deſerentes, ait : " Hac ratione illos ſuſcipimus,
» quoniam non putamus eſſe malum, ſi vota labiorum
» ſuorum quæ in locis ſuis potuerunt quidem promit-
» tere, ſed *nequaquam* perſolvere Deo, qui ubique eſt,
» ubicumque reddere.

VI. Si itaque Religioſus ſeu Monachus videat communitatem ſuam adeò deformatam, ut nulla videat nec in Fratribus, nec Superioribus obſervantiæ Regularis exempla, ſed è contrario continuas tranſgreſſiones, atque ad prævaricandum Regulam, quam vovit, incitamenta ; ita ut ſpectatâ ſuâ fragilitate videat ſibi moraliter impoſſibile eſſe, in tali Communitate poſſe vota labiorum ſuorum Deo dignè perſolvere, vitamque verè Religioſam agere, indubiè duce ſpiritu libertatis poterit, imò debet ſe à tali Communitate, ſi fieri poteſt, ſeparare, tutioremque locum quærere.

VII. Ex dictis ſatis apparet, quòd ſuſpecta ac multis incommodis obnoxia jam pridem viſa fuerit Mona-
chorum

qua conceduntur plerumque ad ſupplicationem Generalis vel Procuratoris Ordinis, & de utriuſque Religionis conſenſu S. Pœnitentiariæ exhibito, ut ſæpiſſimè vidi obſervatum, ait Fagnanus; atque ita ipſimet Superiores Regulares agnoſcunt, ſe non habere poteſtatem ſuper hoc diſpenſandi, cùm pro ea obtinenda recurrant ad Sedem Apoſtolicam. Hæc ille *num.* 28.

X. Ulteriùs cùm experientiâ conſtaret, nonnullos è Religioſis Mendicantibus ad alios Ordines, præſertim Monaſticos convolare, fucatis quidem coloribus, aſſerentes id fieri ob frugem melioris vitæ aut arctioris obſervantiæ, ſed reverà, ut liberiùs degerent, dignitateſque & Beneficia Monaſtica conſequi valerent, & ex certis aliis cauſis honeſtati non conſonis (uti loquitur Pontifex in *Extravagante* 1. *De Regularib. in comm.*) generaliter prohibitus fuit Fratribus Mendicantibus tranſitus ad alium quemcumque Ordinem non Mendicantium, excepto ſolo Ordine Carthuſianorum, ſine licentia Papæ; idque ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ & ſoli Papæ reſervatæ. *Dictâ Extravagante.*

XI. Diſpenſat autem ſacra Pœnitentiaria ſuper tranſitu ab Ordine ſtrictiori ad laxiorem ob ægritudinem aut infirmitatem: quam eſſe ſolam juſtam cauſam diſpenſandi credit Fagnanus, additque: Quinimò bonæ memoriæ Antonius Cardinalis Caraſa olim Signaturæ Sanctiſſimi Præfectus, in ſua *Gloſſa manuſcripta ad Cap.* 19. *Seſſ.* 25. *De Regularib.* teſtatur, ſe numquam vidiſſe in Signatura gratiæ concedi tranſitum ab arctiore ad *laxiorem* Religionem, niſi ob infirmitatem vel debilitatem provenientem ex obſervantia ipſius Regulæ arctioris, cùm non poſſit ipſius ſtatuta ſervare.

Verùm, ut etiam hæc cauſa ſit juſta, videtur expendendum eſſe, num incommoda quæ ſequerentur in Religione, à qua tranſitus petitur, ex relaxatione aliquali Statutorum aut Regulæ in gratiam illius, qui illa in omni rigore ob corporis infirmitatem ſervare non poteſt, tanta ſint, ut præponderent incommodis, quæ ſequi ſolent ex tranſlatione Regularis ad aliam Religionem, præſertim laxiorem.

XII. Si quis autem inſpirante Spiritu Sancto deſideret, non fictè, ſed ſincerè ad frugem melioris vitæ tranſmigrare, cumque in finem Religionem *arctiorem* amplecti, nequaquam prohibendus, etiam ſub prætextu, quòd quibuſdam Monachis & Canonicis, nec non Hoſpitalariis aut Templariis à Sede Apoſtolica ſit indultum, ne poſtquam aliquis fuerit profeſſus apud eos, ad alium locum *ipſis invitis*, arctioris etiam Religionis obtentu tranſire valeat: quia *ubi Spiritus Dei eſt*, ait Pontifex in *Cap.* 18. ⁏ *De Regularib. ibi libertas: & qui Dei Spiritu aguntur, non ſunt ſub lege, quia lex non eſt poſita juſto.*

XIII. Porrò ut hoc ex capite fiat tranſitus, ad ſenſum hujus Decretalis nequaquam eſt attendendum, uti obſervat Fagnanus, an Monaſterium, ubi primò quis ptionem, fieri non poſſe, niſi totus Ordo ſit collapſus, nec ſubſit ſpes reformationis. Unde ſi Monaſterium v. gr. S. Benedicti ſine ſpe reformationis ſit collapſum: nihilominus ſi plura Monaſteria ejuſdem Ordinis, ſaltem in patria vel Provincia reperiantur non collapſa, tunc minimè licebit ad aliam Religionem tranſmigrare. Hæc ille ad *Cap.* Sane ⁏ *De Regularibus*, qui & ad *Cap.* Licet ⁏ *eodem num.* 21. juxta prædicta, ait, quempiam poſſe tranſire de arctiore Religione, in qua remiſſiùs vivitur, ad minorem Religionem meliùs obſervatam; uti docet S. Thomas 2. 2. *q.* 189. *art.* 8. ubi refert in Collationibus Patrum, Abbatem Joannem dicere de ſeipſo, quòd à vita ſolitaria, in qua profeſſus fuerat, tranſiit ad minorem, ſcilicet eorum qui vivunt in ſocietate, propter hoc, quòd vita Eremitica cœperat declinare, & laxiùs obſervari.

XV. Si verò dubitetur, num ſecunda Religio ſit arctior, neceſſarium videtur judicium Superioris, uti poſt alios Canoniſtas notat ibidem Fagnanus.

XVI. Adhæc ne zelo ſanctioris vitæ Monachus decipiatur, atque Angelus ſathanæ ſe transformet in Angelum lucis, tenetur Monachus tranſire volens petere licentiam Superioris, eique cauſam tranſitûs exponere, qui eam ſedulò expendat, perſpiciatque utrum reverà ex zelo ſanctioris vitæ hunc tranſitum meditetur, nihilque ſit quod hîc & nunc eum tranſitum impediat.

XVII. Si Superior licentiam tranſeundi neget, poterit quidem juxta juris communis diſpoſitionem, movente Spiritu Sancto, tranſire; ſed meritò hic prudentum atque expertorum judicium expetet, ne alias ſeipſum Monachus fallat, vel etiam zelo præcipiti magna in Religione ſcandala & contentiones excitet.

XVIII. Quare notat Cardinalis De Luca, " neque à *laxiore* ad *ſtrictiorem* tranſeundi licentiam concedi ſine licentia Sacræ Congregationis Regularium, quæ audito Superiore primæ Religionis, id concedere ſolet certas præſcribendo Religiones, in quibus benevoli receptores inveniantur, pro facti qualitate ac ſingulorum caſuum circumſtantiis. " *Diſc.* 41. *ad Concilium Trid.* Quod an extra Italiam obtineat, dubito. Quod hîc dicitur, Sacram Congregationem hanc licentiam non annuere, niſi *audito Superiore primæ Religionis*, conforme eſt Regulæ Benedictinæ, quæ ait: " Caveat autem Abbas, ne aliquando de alio noto Monaſterio Monachum ad habitandum ſuſcipiat ſine conſenſu Abbatis ejus aut litteris commendatitiis: quia ſcriptum eſt: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Cap.* 61.

XIX. Cùm verò per veram tranſlationem Monachus à Monaſterio ſive Religione, in qua profeſſionem emiſit, abſolvatur, & alteri Monaſterio vel Religioni per profeſſionem incorporetur; vitamque ſuam juxta normam vivendi in hac Religione aut Monaſterio obſervatam inſtituere debeat; ipſaque Religio eum pro ſua facta profeſſione debeat agnoſcere, etiam novum Novi-

Digitized by Google

» tantum, uti loquitur quidam Pontifex, ob bonum » Poſtulantis qui ſe obligat, ſed etiam in ſecuritatem » Congregationis quæ eum recipit. Qui de ſæculo immediatè egreditur, eſt quaſi tabula raſa, cui quidquid » libuerit inſculpitur & imprimitur; eſſetque res inſolita, ut is adeò eſſet præſumptuoſus, ut non reciperet cum ſubmiſſione & docilitate inſtructiones & » præcepta in re cujus hactenus nullam notitiam habet. At non idem dici poteſt de Monachis: hi veniunt ab obſervantiis ſuis Monaſticis pleni principiis, » præventionibus & imaginationibus falſis, habitibus » ibidem contractis ferè in perpetuum addicti, ad ea » contradicenda atque carpenda, quæ nec ſuis judiciis, » nec ideis de Religionis ſtatu præconceptis conformia ſunt, promptiſſimi. Tandem tam multa in eis » priùs ſunt evertenda, quàm fiant capaces eorum, » quibus & mente & corde imbuendi ſunt, ut tempus » Novitiatûs & probationis non tam contrahendum ſit » quàm protrahendum. Equidem ex hujuſmodi tranſlationibus tam rarus eſt profectus, ut antiqua Inſtituta quæ Ordini, Regularitati, ac paci ſtuduerunt, » iis aditum præcluſerint, aut ſaltem eas, niſi quam » maximè præconſultè non admittant.

» Antiquis majorem admittendi facilitatem conferre » potuit integra & non impedita libertas, pacem Congregationis turbantes dimittendi, ſed jam cùm non » adſit ampliùs æqualis poteſtas, & etiam ab invitis » Religioſi morum non integrorum quantumcumque » ſeſe efferat eorum depravatio retineri debeant, nulla cura, nullum ſtudium quo deceptio in ejuſmodi » Inſtitutis evitetur, non eſt ſubeundum. Et dici poteſt, ſanctum Benedictum, ſi noſtris viveret diebus, » perſpexiſſetque quàm rarò in fines exſpectatos mutationes hujuſmodi deveniant, non tantùm tempus probationi Religioſorum extraneorum deſtinatum ad » unam diem diminuturum non fuiſſe, ſed potiùs eorum Novitiatum in annos duos protracturum." Hæc ille ad *Cap. 61. Reg. Bened.*

CAPUT VI.

Quid obſervandum à Regulari prætendenti Profeſſionem ſuam fuiſſe invalidam.

1. *Olim liberum fuit omni tempore allegare & probare nullitatem profeſſionis.*
2. *Decretum Synodi Tridentinæ circa licentiam allegandi dictam nullitatem.*

15. *In Gallia deduci debet coram delegatis per Reſcriptum Apoſtolicum Judicibus* in partibus.
16. *Qui ſponte habitum Religioſum dimiſit, cauſam nullitatis allegans, non auditur antequam habitum reſumpſerit.*
17. *Neque hic attenditur, num juſta cauſa fuerit habitum dimittendi.*
18. *Edictum Caroli V. contra Religioſos abjicientes habitum Religioſum.*

I. Olim, uti notant Canoniſtæ ad *cap. 1.* ꝟ. *De his quæ vi metûſve causâ fiunt*, ſi profeſſus, qui è Monaſterio exiverat, juſtam cauſam timoris, ſeu nullitatis ſuæ profeſſionis prætendebat & allegabat, ad ſuum Monaſterium redire non compellebatur, niſi cauſâ prius deductâ atque deciſâ.

II. At cùm ſimilis à Monaſterio receſſus atque indefinita ac illimitata contra profeſſionem ſemel emiſſam reclamandi licentia, varia ſecum traheret incommoda, Synodus Tridentina hiſce obviare volens, ſtatuit *Seſſ. 25. cap. 19. De Regularibus.* "Quicumque Regularis prætendat ſe per vim & metum ingreſſum » eſſe Religionem: aut etiam dicat, ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile; velitque habitum dimittere quacumque de cauſa, aut etiam » cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non » audiatur, *niſi intra quinquennium tantùm à die Profeſſionis*; & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario. Quod ſi anteà habitum ſponte dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur; ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tamquam apoſtata puniatur; interim verò nullo privilegio ſuæ Religionis juvetur.

III. Tria hîc ſtatuit Synodus. Primò, ut Regularis prætendens profeſſionem ſuam eſſe nullam ob *vim metumvè* illatum, aut *defectum ætatis*, aut *quid ſimile*, debeat cauſas nullitatis allegare, & deducere intra quinquennium à die profeſſionis, aliàs non audiendus.

IV. Cùm verò Synodus nullam cauſam nullitatis excipiat, ſed duabus expreſſis generaliter dicat, aut *quid ſimile*; id eſt, ſimiliter inducens nullitatem profeſſionis, non videtur diſtinctio facta à Synodo, inter impedimenta temporalia, & perpetua; uti bene probat Fagnanus ad *cap. 1.* ꝟ. *De his quæ vi metûſve causâ fiunt*; aſſeritque ſententiam aſſerentem, invaliditatem profeſſionis ex impedimento *perpetuo* etiam lapſo quinquennio poſſe proponi, ſemper à ſancta Congregatione Regularium fuiſſe reprobatam; ac diſcuſſo articulo reſpondiſſe,

Digitized by Google

nium Concilii, propter periculum ſcandali, & peccati.

VII. Quinquennium autem ex verbis Synodi currit à die profeſſionis; ideoque lapſo quinquennio à die profeſſionis viâ ordinariâ, & juxta Decretum Synodi, Regularis cauſas nullitatis deducere volens, non eſt audiendus; tametſi ignorantiam nullitatis, aut impedimenti prætendat, aut fuiſſet aliunde impeditus, quominus ipſam cauſam nullitatis deducere potuerit. Quod & ipſa Synodus non obſcurè innuit, cum dicit: *audiendum non eſſe, niſi intra quinquennium* TANTUM *à die profeſſionis.*

VIII. Huic conforme eſt, quod dicitur Gregorius XIII. ex ſententia Congregationis Concilii declaraſſe, nempè eos, qui per vim & metum ſe Religionem profeſſos prætenderent, niſi intra quinquennium reclamaverint, eo lapſo non eſſe audiendos, tametſi allegarent vim & metum ſemper duraſſe.

IX. Hunc tamen quinquennii lapſum non impedire, quin ex juſta cauſa detur reſtitutio in integrum, plures Canoniſtæ contendunt; eamque opinionem confirmat praxis Curiæ Romanæ; uti notat Cardinalis De Luca, *Diſcurſ.* 41. *De Regularibus*; monens ibidem, " non pertinere ad Judices de hujus reſtitutionis in integrum conceſſione cognoſcere vel judicare; cum id *privativè* pertineat *ad Papam*; qui eamdem reſtitutionem concedere non ſolet, ait, niſi præviâ conſultatione Sacræ Congregationis Concilii, cui frequentiùs commiſſiones ſuper hujuſmodi reſtitutionis petitione dirigi ſolent; licet quandoque, ſed *nimium rarò*, etiam huic Congregationi Regularium directæ fuerint: ac propterea in una, vel altera Congregatione aſſumitur formalis diſputatio, an conſtet necnè de ſufficienti cauſa dictæ reſtitutionis; illâque conſultatione accedente, ſignatur commiſſio directa præfatis Judicibus à Concilio demandatis.

X. Et hæc quidem juxta praxim Romanam; ac in Gallia ubi Decretum Concilii Tridentini quoad hanc quinquennii præfixionem etiam Regio Decreto firmatum eſt, reſtitutio in integrum contra hunc quinquennii lapſum recipi non ſolet; neque executio Reſcripti Pontificii cum clauſula hujuſmodi reſtitutionis admitti; niſi in caſu admodum extraordinario, uti docet Brodeau in notis ad Loüet, *litt. C. n.* 8. ibidem referens plura Parlamentorum Judicata, quibus hujuſmodi reſtitutiones abuſivæ declaratæ fuère; & latiùs proſequitur Carolus Fevret, *Tract. De Abuſu l.* 5. *c.* 3. Et admodum notandum exemplum refertur in libro cui titulus, *Journal du Palais*, *tom.* 7. *p.* 65.

Monet inſuper Fevretius ibidem, *num.* 26. non ſufficere, intra quinquennium fuiſſe reclamatum; ſed conſtare debere de reclamatione per inſtrumentum authenticum in ſcriptis; quemadmodum profeſſio ipſa Religioſa per ſcriptum, non autem per teſtes probari debet; uti ſupra monuimus.

XI. Secundò, juxta Decretum Concilii Tridentini; *De Regularibus*; " Quoniam de jure veteri, ait, Monaſteria ſubjecta erant Epiſcopo Diœceſano, *Can. Monaſteria* 18. *q.* 2. & ad eum ſpectabat cura & ſollicitudo Monachorum: unde ipſe poterat nulliter profeſſos ejicere, ſicut poterat illos ad Religionem admittere." Hæc Fagnanus; ex his ulterius concludens, Concilium Tridentinum dum jubet adhiberi Epiſcopum in judicio nullitatis profeſſionis, eſſe favorabile, & latè interpretandum; cum per illud reditus fiat ad jus commune.

XIV. Quamvis ergo Synodus Tridentina verbis expreſſis dumtaxat loquatur de Regulari *ſubdito* volente nullitatem profeſſionis deducere, nihilominus prætendit Fagnanus, juxta naturam correllativorum, quod ſi Religio ipſa ſeu Conventus contendat nullitatem profeſſionis, eadem quoque deducenda ſit coram Ordinario: quin & ex eadem ratione correllativorum, ac inſuper ex eo quòd ſit profeſſio quidam contractus ultro citroque obligatorius inter Profeſſum & Monaſterium, in quo conſequenter utrimque æqualitas ſervanda eſt, conficit, Monaſterium ſeu Religionem teneri intra *quinquennium* cauſas nullitatis deducere; eoque elapſo non ampliùs audiendum; quod & ſanctam Congregationem cenſuiſſe teſtatur.

XV. Refert autem Fevret loco citato, *num.* 28. in terris Eccleſiæ, & quibuſdam Provinciis, quas *Obedientia* vocant cauſam hanc ad præſcriptum Synodi Trident. peragi; at in Gallia uſu receptum eſſe, ut profeſſionis nullitatem prætendens, recurrere teneatur ad Pontificem, à quo obtineat Reſcriptum, quo cauſa delegetur Judicibus *in partibus*; & ſi aliter fiat, proceſſum tamquam abuſivum reſcindi.

XVI. Tertiò, mandat Synodus, ut, ſi Regularis antequam cauſam nullitatis coram Superiore ſuo & Ordinario deduxerit, habitum ſponte dimiſerit, nullatenus ad allegandam cauſam admittatur, ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tamquam apoſtata puniatur; interim verò nullo privilegio ſuæ Religionis juvetur.

XVII. Porro ut ad Monaſterium redire, habitumque aſſumere cogatur, donec cauſa integrè deducta & finita ſit, non attenditur, num juſta cauſa dimittendi habitum fuerit, vel non; uti monet De Luca citato *Diſc.* 41. *De Regularibus.* Mandat enim Synodus ſimpliciter, ut Regularis, qui ſponte habitum dimiſit, priuſquam cauſa legitimè deducta fuit, reſtituatur, ac ſi numquam habitum dimiſiſſet; ne alias, ait, " Ita Religioſo ſub hoc prætextu concedatur licentia vivendi extra clauſtra durante lite; quæ ita in longum protrahi poſſet, quamvis agnoſceretur, quod litis eventus futurus eſſet malus, dum ita obtineretur intentum vivendi interim in ſæculo.

XVIII. His conſonat, quod Carolus V. Edicto anni 1535. Bruxellis edito, declarat. " Ne quis Apoſtatas Religioſos, aut ſine licentia exeuntes recipiat aut hoſpitetur vel aſſiſtat; ſed denuntiet Officiario loci, qui appre-

6. *Jus Decretalium non admittit ejectionem abſolutam è Monaſterio vel Ordine.*

7. *Jus Decretalium repugnat antiquis Monachorum Regulis.*

8. *Aliquando acriter diſputatum, num jus Decretalium hac in parte eſſet in uſu, & an conveniret in uſum deduci?*

9. *Decretum Urbani VIII. circa ejectionem incorrigibilium, aliquo-uſque veterem diſciplinam renovans.*

10. *Num moribus noſtris hoc Decretum ſit receptum.*

11. *Circa Monachos Apoſtatas hodierna diſciplina à priſtinis Monachorum Regulis recedit.*

12. *Magna cura adhibenda à Superioribus, ut rebelles ad meliorem frugem reducant.*

13. *Veteres Monachorum Patres ſoliciti fuerunt, ne ovis morbida alias inficeret.*

14. *Meritò exactius examen hodie circa recipiendos ad profeſſionem, quàm olim præmittitur.*

I. MOnachos incorrigibiles olim potuiſſe ejici è Monaſterio, ex Monachorum Regulis manifeſtum eſt.

Et quidem S. Benedictus, *cap. 28. Regulæ*, præſcribens modum, quem Superior in correctione Monachi inobedientis ſervare debet, ſi omnibus adhibitis nihil profecerit, vult, ut à Congregatione abſcindatur. " Si » quis Frater frequenter correptus pro qualibet culpa, » inquit, ſi etiam excommunicatus non emendaverit, » acrior ei accedat correptio; id eſt, ut verberum vin» dicta in eum procedat. Quòd ſi nec ita correxerit, aut » fortè, quod abſit, in ſuperbiam elatus, etiam defen» dere voluerit opera ſua, tunc Abbas faciat quod ſa» piens Medicus. Si exhibuit fomenta, ſi unguenta ad» hortationum, ſi medicamina Scripturarum Divina» rum, ſi ad ultimum uſtionem excommunicationis, vel » plagarum virgas, etiam ſi viderit nihil ſuam prævalere » induſtriam, adhibeat etiam, quod majus eſt, ſuam » & omnium Fratrum pro eo orationem; ut Dominus, » qui omnia potens eſt, operetur ſalutem circa infirmum » Fratrem. Quod ſi nec iſto medio ſanatus fuerit, tunc » jam utatur Abbas ferro abſciſſionis, ut ait Apoſtolus: » *Auferte malum ex vobis*: Et iterum: *Infidelis ſi diſ» cedit, diſcedat*: ne una ovis morbida omnem gregem » contaminet.

II. Vult ergo Benedictus, ut quidem nihil à Superiore omittatur, quo Monachus ad obedientiam, & meliorem frugem, ac præcipuè ad humilitatem reducatur; ſed ſi pertinax atque rebellis perſeveret, ne modicum fermentum totam maſſam corrumpat, cum ex Congregatione & Monaſterio ejici præcipit.

» deductus non ejiciatur: *cujus diſpoſitione* & authori» tate *de cætero* vita & converſatio *ejecti*, ne perditus » perpetuò fiat, ſi aliquo modo ſalvari poteſt, ordinari » debet atque decerni.

Quin & ſæculo 13. ſcripſit S. Thomas, *Quodlib. 12. q. fin.* "Quandoquidem Apoſtolus velit, ut auferatur » malum de Communitatibus noſtris, ne modicum fer» mentum totam maſſam corrumpat, juſtum eſt, ut ab» ſcindamus ac ejiciamus Monachum incorrigibilem & » inſolentem.

Nequaquam igitur repugnat profeſſioni Monaſticæ, quominùs Monachi poſt emiſſam profeſſionem propter inobedientiam & rebellionem è Monaſteriis ejiciantur, ne contagio ipſorum reliqui inficiantur.

V. Verùm cùm experientiâ compertum fuerit, quòd nonnulli Prælati ad ejiciendos ſuos Monachos eſſent proniores, atque exinde vagandi occaſionem acciperent Monachi cum evidenti ſalutis ſuæ detrimento, nec non publico Fidelium ſcandalo, hinc diſciplina circa hanc ejectionem mutari cœpit.

Et quidem Gregorius IX. in *cap. fin.* ꝟ *De Regularibus.* " Ut Præſidentes Capitulis celebrandis ſecundum » Statutum Concilii Generalis, ſeu Patres Abbates, ſeu » Priores fugitivos ſuos, & ejectos de Ordine ſuo ſolicitè » requirant annuatim. Qui ſi in Monaſteriis ſuis recipi » poſſint ſecundum Ordinem Regularem, Abbates ſeu » Priores eorum, monitione præviâ per Cenſuram Eccle» ſiaſticam compellantur ad receptionem illorum, ſal» vâ Ordinis diſciplinâ. Quòd ſi hoc Regularis Ordo » non patitur, auctoritate noſtra provideant, ut apud ea» dem Monaſteria in locis competentibus, ſi abſque gravi » ſcandalo fieri poterit, alioquin in aliis Religioſis Do» mibus ejuſdem Ordinis ad agendum ibi pœnitentiam, » talibus vitæ neceſſaria miniſtrentur.

VI. Hæc Decretalis, dum mandat ejectos annuatim perquiri, neceſſariò ſupponit (ut rectè poſt alios Canoniſtas advertit Fagnanus ad dictum *cap. fin. num. 37. & 38.*) "de cætero illos ejici non poſſe, ita ut extra » loca ipſorum vagentur, ſed tantùm ne ſtent cum aliis » Religioſis; alioquin inutilis eſſet circuitus, ut cogendi » eſſent Superiores Regulares ad recipiendos ejectos in» corrigibiles, ſi ſtatim iterum poſſent illos Monaſterio » ejicere....... Præcipit ergo Gregorius, ut expulſi de » cætero ita recipiantur, ut ampliùs ab Ordine expelli » non poſſint, ſed in locis competentibus intra idem » vel aliud Monaſterium detineantur ad agendam pœni» tentiam; quod clariùs probatur communi intelligen» tiâ, ad *cap.* Cum in Ecclesiis ꝟ *De majori» tate & obedientia*, in verbis: *Alioquin de Fratrum con» ſortio penitùs excludatur*; non enim dixit, *incorrigibi» les excludi debere à Monaſterio*, ſed *à conſortio*, ita ut » non ſtent cum aliis, ſed recludantur in locis competen-

...rum deduci; prægnanteſque rationes à Regularibus fuiſſe adductas, quibus ſuadebatur, expulſionem è Monaſterio eſſe permittendam; quas ibidem etiam proponit; ſed nec rationes deerant, quæ hujus Decretalis, & Decreti obſervantiam poſtulare viderentur.

IX. Omnibus perpenſis, S. Congregatio probante Urbano VIII. inter cætera Decreta de Regularibus Apoſtatis & Ejectis ſtatuit ſequentia: " Adhæc, ut imposterum nullus legitimè profeſſus ejici poſſit, niſi *ſit verè incorrigibilis*; verè autem incorrigibilis minimè » cenſeatur, niſi non ſolùm concurrant ea omnia, quæ » ad hoc ex juris diſpoſitione requiruntur, ſublatis in » hac parte Statutis, & Conſtitutionibus cujuſque Religionis & Ordinis, etiam à Sede Apoſtolica approbatis & confirmatis; verùm etiam *unius anni ſpatio in jejunio, & pœnitentia probetur in carceribus*: proindèque Religio privatos habeat carceres in qualibet ſaltem Provincia. Elapſo autem anno ſi nihilominus non » reſipuerit, ſed animo indurato in ſua pervicacia perſeveraverit, *ne contagione peſtiferâ* plurimos perdat, » tamquam pecus morbidum ac membrum putre *tandem ejici poſſit*, ſed ab ipſomet Generali tantùm, ex » conſilio, & aſſenſu ſex Patrum ex gravioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus Generalibus; tumque non niſi inſtructo ſecundùm eorum ſtylum & Conſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis expulſionis ad ſanctorum Canonum » præſcriptum.

X. Juxta hujus Decreti tenorem, revocata aliquatenus videtur priſtina Monachorum circa incorrigibilium & rebellium Monachorum expulſionem diſciplina; ſed multum dubito, num moribus noſtris hæc congruant; hancque etiam cum tanta moderatione expulſionem patiantur.

Priſtina enim diſciplina nonnulli pœnitentes, & emendationem promittentes, qui à Monaſterio propria voluntate ſe ſubtraxerant, readmittebat: atque illos quos in ſua Apoſtaſia obſtinatos videbat, à Monaſterio repellebat.

" Frater (ait Regula Benedictina, *cap. 29.*) qui pro» prio vitio egreditur de Monaſterio, ſi *reverti voluerit*, » ſpondeat priùs omnem emendationem vitii, pro quo » egreſſus eſt; & ſic in ultimo gradu recipiatur, ut ex » hoc ejus humilitas comprobetur. Quod ſi denuò exie» rit, uſque tertio ita recipiatur; jam poſtea *ſciens* om» nem ſibi *reverſionis aditum denegari*.

XII. Interim ex illa Patrum diſciplina quiſque ſat intelligere poteſt, quam curam & ſolicitudinem, ac prudentiam deſideraverint ac requiſierint Patres in Monaſteriorum Præfectis, quo ſubditos ſuos ad obedientiam ac meliorem frugem quacumque viâ reducerent.

XIII. Diſcere quoque poterunt Monaſteriorum Moderatores, ac Monaſticæ diſciplinæ Zelatores, quàm ſoliciti fuerint Monachorum Patres, ut morbidas, atque putridas ac penè deſperatas oves à ſuis gregibus ſepararent, ſcientes quàm facilè vel ab una infecta ove totus grex inficiatur.

XIV. Denique cum moderna diſciplina non permittat, Monachos rebelles, ipſamque Religionem quantumcunque turbantes expellere, & à Congregatione omninò dimittere, major meritò hodie in recipiendis ad Monaſticam profeſſionem cura, diligentiuſque atque exactius examen & probatio adhibenda ſunt, quam olim, dum ſimiles è Monaſterio ejicere licebat, uti rectè advertit & monet zeloſiſſimus Monaſticæ diſciplinæ Abbas Trappenſis in commentario ad *cap. 61.* Regulæ Benedictinæ; cujus verba ſupra *cap. 5.* retulimus.

TITULUS XXVIII.

De Voto Obedientiæ.

CAPUT I.

Qualis debeat eſſe obedientia.

1. *Præcipua virtus Monachorum eſt* Obedientia.
2. *De ea Magiſter Novitios præcipuè inſtruere debet.*
3. *Quâ ratione* Obedientia *dicatur primus gradus humilitatis.*
4. *Obedientia debet eſſe generalis.*
5. *Obedientia requirit plenam à voluntate Superioris dependentiam.*
6. *Debet eſſe ſine mora.*
7. *Requiritur ut ſit* fervens *non tepida.*
8. *Debet exhiberi* hilari *ac* prompto *animo.*
9. *Debet verus* Obediens *renuntiare propriæ voluntati.*
10. *Tenetur etiam renuntiare proprio judicio.*

I. DE Monachis ſui temporis loquens S. Hieronymus *Epiſt.* 22. ad *Euſtochium*, ait: " Pri» ma apud eos confœderatio eſt, *obedire* ma» joribus, & quidquid juſſerint, facere. " Similiter Sulpitius

Digitized by Google

» [illegible] , *obedien-*
» *tia* in ſe collocet fundamentum." Ut verò *Obedien-*
tia Religioſa vera ſit ac perfecta, requiritur.

IV. Primò, *Præceptis Abbatis in omnibus* (uti loquitur S. Benedictus *cap.* 4.) *obedire, etiamſi aliter, quod abſit, agat.* Vel ut *cap.* 7. dicit, " Pro Dei
» amore cum *omni* obedientia ſe ſubdere Majori.

" Nihil itaque recuſandum eſt (inquit S. Colum-
» banus in Regula *cap.* 1.) obedientibus veris Chriſti
» diſcipulis, quamvis *durum* & *arduum* ſit: ſed cum
» *fervore*, cum *lætitia* arripiendum eſt. Quia ſi talis non
» fuerit obedientia, non erit acceptabilis Deo qui ait:
» *Et qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me,*
» *non eſt me dignus.*" Et S. Benedictus *cap.* 68. " Si cui
» Fratri aliqua fortè gravia aut impoſſibilia injungun-
» tur, ſuſcipiat quidem jubentis imperium cum omni
» manſuetudine & obedientia. Quod ſi omninò virium
» ſuarum menſuram viderit pondus excedere, impoſſi-
» bilitatis ſuæ cauſas ei, qui ſibi præeſt, patienter &
» opportunè ſuggerat, non ſuperbiendo, aut reſiſten-
» do, vel contradicendo. Quod ſi poſt ſuggeſtionem
» ſuam in ſua ſententia Prioris imperium perduraverit,
» ſciat junior ita ſibi expedire, & ex charitate confi-
» dens de adjutorio Dei obediat.

V. Secundò, perfecta Monachi obedientia exigit, ut Monachus in omnibus à voluntate Superioris dependeat; nihilque ſine ejus agat conſenſu. Hinc S. Benedictus *cap.* 49. ſuæ Regulæ loquens de operibus ſupererogationis, vult ut " hoc ipſum quod unuſquiſque
» offert prius Abbati ſuo ſuggerat, & cum ejus fiat
» oratione & voluntate: quia quod ſine permiſſione
» Patris ſpiritualis fit, præſumptioni deputabitur & va-
» næ gloriæ, non mercedi. Ergo, ait, cum voluntate
» Abbatis *omnia* agenda ſunt." Et *capite* 67. vindictæ regulari vult ſubjacere eum, " qui præſumpſerit *quid-*
» *piam*, etiam *parvum*, ſine Abbatis juſſione facere.

VI. Tertiò, debet eſſe Obedientia *ſine mora*. Hanc conditionem exponens S. Benedictus *cap.* 5. ait de veris obedientibus. " Mox ut aliquid imperatum à Ma-
» jore fuerit, ac ſi *divinitùs* imperetur, moram pati
» neſciunt in faciendo: de quibus Dominus dicit: *obe-*
» *ditu auris obedient mihi.* Et item dicit Doctoribus:
» *Qui vos audit, me audit.* Ergo hi tales relinquentes
» ſtatim quæ ſua ſunt, & voluntatem propriam deſe-
» rentes mox ex occupatis manibus, & quod agebant
» imperfectum relinquentes vicino obedientiæ pede ju-
» bentis vocem factis inſequuntur; & veluti uno mo-
» mento prædicta magiſtri juſſio, & perfecta diſcipuli
» opera, in velocitate timoris Dei, ambæ res commu-
» niter citius explicantur.

S. Benedictus veros obedientes dicit, *voluntatem propriam deſerentes.* Et inter inſtrumenta bonorum operum reponit, *voluntatem propriam odiſſe.* Et *cap.* 7. ſuæ Regulæ vult, ut *quis propriam non amans voluntatem deſideria ſua non delectetur implere.*

Nec tantùm propriæ voluntati renuntiare, atque Superiorum ſe voluntati ſubjicere tenetur obediens Religioſus; ſed etiam proprio judicio renuntiando alienum ſequi; juxta illud de veris obedientiæ Filiis dictum S. Benedicti, citato *cap.* 5. " Non *ſuo arbitrio* viventes, vel
» deſideriis ſuis & voluptatibus obedientes, ſed ambu-
» lantes *alieno judicio* & imperio in cœnobiis degentes,
» Abbatem ſibi præeſſe deſiderant:" Vel ut ait *cap.*
71. " non quod ſibi utile *judicat* ſequatur, ſed quod
» magis alii." Atque hæc eſt illa priſcis recentioribuſque toties commendata OBEDIENTIA CÆCA; de qua latius capite ſequenti.

CAPUT II.

De Obedientia *cæca*.

1. *Veri obedientes alieno judicio vivunt: & hinc obedientia* cæca.
2. *Obedientia an exigat, ut in omnibus obediatur Superioribus?*
3. *Interdum magnâ in obediendo diſcretione opus eſt.*
4. *Non ſemper Monachum excuſat præceptum aut licentia Prælati.*
5. *Quâ ratione obedientia dicitur* cæca?
6. *In quibus obedientia debeat eſſe cæca?*
7. *In aliquibus cum magna diſcretione & diſcuſſione obediendum eſt.*
8. *Valdè perverſum eſt obedire Superioribus contra legem Dei aliquid præcipientibus.*
9. *Aliquorùm obedientia meritò dicenda inobedientia.*
10. *Quandonam voluntas Prælati ſuſcipienda ut voluntas Dei.*
11. *Obedientia fiduciam conciliat Monacho in agendis, ſi Prælatus ſit talis, qualis eſſe debet.*
12. *Subinde major difficultas eſt, majuſque meritum in refragando, quàm obediendo Prælatis.*

I. SAnctus Benedictus de veris obedientibus ait: *Non ſuo arbitrio viventes, & deſideriis ſuis & voluptatibus obedientes, ſed ambulantes* ALIENO JUDICIO *& imperio.* Cap. 5. Regulæ.

Cui congruit illud S. Gregorii in *I. Regum cap.* 14
" Vera obedientia nec Præpoſiti *interiora diſcutit*, nec
» præ-

Digitized by Google

rum faciant? Nequaquam ſane.

III. " Admonendi ſunt ſubditi (ait S. Gregorius » apud Gratianum 2. *q.* 7. *Can.* 57.) ne plus *quàm* » *expedit* ſint ſubjecti, ne cùm ſtudent plus quàm ne» ceſſe eſt hominibus ſubjici, compellantur vitia eo» rum venerari.

IV. Cui conſonat quod Adamo Monacho, ſe ob præceptum Superioris quod ſequutus fuerat, excuſare volenti reſpondit S. Bernardus.

" Sed quid ad me, inquiebat Monachus, ille vide» rit cui mihi contradicere fas non erat. Non eſt diſ» cipulus ſuper Magiſtrum. Docendus, non docturus, » ejus lateri adhærebam. Sequi debui, non præire præ» ceptorum auditor. " Ad hæc exclamabat Doctor mellifluus : " O Monachum obedientiſſimum, cui ex » quibuſlibet Seniorum verbulis ne unum quidem iota » prætervolet. Non attendit quale ſit quod præcipi» tur, hoc ſolo contentus, quia præcipitur. Et hæc eſt » obedientia ſine mora. Si ita oportet, ſine cauſa le» gitur in Eccleſia : *Omnia probate, quod bonum eſt te» nete.* Si ita oportet, deleamus jam de libro Evange» lii : *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes*, ſufficienter quip» pe quod ſequitur, *Et ſimplices ſicut columbæ.* Nec » dico à ſubditis mandata Præpoſitorum eſſe dijudican» da, ubi nil juberi deprehenditur divinis contrarium » inſtitutis, ſed neceſſariam aſſero & prudentiam, quâ » advertatur, ſi quid adverſatur, & libertatem, qua & » ingenuè contemnatur.

Prudentia ergò Chriſtiana etiam in obediendo neceſſaria eſt Monacho.

Et ſanè quia omnis Superior homo eſt, iſque peccatis & ignorantiis obnoxius, quidnî & in præcipiendo à lege Dei incommutabili recedere poſſit? Quod ſi contigerit, *indubitanter*, uti loquitur Bernardus, *pergendum in Petri ſententiam* : Quia *oportet Deo magis obedire, quam hominibus.*

V. Quâ ratione ergo *cæca* obedientia? Reſpondeo, *cæca* eſt ad ea quæ cupiditas ſeu amor proprius ſuggerit. Vera enim ac perfecta obedientia non ſolet diſcutere, aut inquirere, quæ contra Superiorum mandata amor proprius ſive cupiditas ſuggerit, ut ſe à mandatis eximere poſſit; ut puta, quod naturæ nimium dura & aſpera, imo quodammodò *impoſſibilia* : quod alteri potiùs quam ſibi id injungendum eſſet; quod importuno præcipiatur tempore; quod ultra Regulam; quod indiſcretè; imò malo & averſo animo, aliaque ſimilia : Ad iſta, inquam, *cæca* eſt perfecta obedientia, nihilque eorum ſolicita attendere, aut diſcutere; Prælatorum judicio, tamquam Dei Ordinationi ſe ſubjiciens.

VI. De his intelligi oportet illud Bernardi tractatu De præcepto & diſpenſatione *cap.* 10. " Porro *imper» fecti cordis* & *infirmæ* prorſus *voluntatis* indicium eſt, » ſtatuta Seniorum *ſtudioſius* diſcutere; *hærere ad ſin» gula* quæ injunguntur, *exigere de quibuſque rationem*;

» hominem, ſurdus Deo? Non ſic Apoſtoli. Clamant » quippè dicentes : *Melius eſt obedire Deo, quam ho» minibus.* Igitur facere malum quolibet etiam juben» te, conſtat non eſſe obedientiam, ſed potiùs inobe» dientiam.

IX. Illa ergò obedientia, qua nonnulli ſe in omnibus ſine ulla diſcuſſione Superiorum voluntati ſubjiciunt; præſertim in his quæ corruptæ naturæ & concupiſcentiis magis favent, & ad Regulæ ac diſciplinæ Monaſticæ relaxationem tendunt; idque non rarò ut ſibi Abbatum aut Superiorum gratiam & favorem concilient, ſæpiùs potiùs *inobedientia*, quàm obedientia dicenda erit; atque hîc meritò applicari poteſt, quod Adamo Monacho ſimilem obedientiam obtendenti reſpondit S. Bernardus : " Vaniſſimam præſumptionem, » turpiſſimam levitatem, crudeliſſimam diſſenſionem, » *obedientiæ*, modeſtiæ, manſuetudinis nominibus velas, » & velatis ſordibus ſacra illa vocabula maculas.

X. Itaque dicamus cum S. Baſilio in *Regulis breviter diſputatis quæſt.* 114. " Quod ſi quid nobis imperatum » ſit, quod idem ſit cum mandato Domini, adjuvetve, » illud tamquam voluntas Dei ſtudioſius diligentiuſque » à nobis ſuſcipi debet, idque ſervari convenit, quod » dictum eſt : *ſupportantes invicem in charitate Chriſti.* » Quoties verò aliquid, quod mandato Domini aut re» pugnat, aut aliqua ex parte vitiet contaminetve, fa» cere ab aliquo juſſi fuerimus, tunc commodè illud » uſurpabimus : *Oportet obedire Deo magis, quam ho» minibus.*

XI. Illud equidem indubitatum eſt, per obedientiam Religioſam conciliari fiduciam ac pacem internam, ſi Monachi nacti fuerint Superiorem, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere (uti loquitur S. Baſilius) " ſciat commonſtrare, qui ornatus virtutibus ſit, » cujus univerſæ totius ipſius vitæ actiones teſtimonio » ſint, charitatem in eo erga Deum ineſſe, qui divi» narum litterarum ſcientiam habeat, virum integrum, » nec ulli diſtractioni indulgentem, ab avaritia abhor» rentem, minimè libenter gerendis ſe negotiis admiſ» centem, quietum, amantem Deum, egentium ſtu» dioſum, minimè iracundum, injuriarum immemo» rem, naturâ propenſum ad eos docendos, qui ad ip» ſum accedant, quem gloria inanis non inflet, ſuper» bia non extollat, adulatio non frangat, ſeverum at» que conſtantem, cui denique nihil ſit præſtantius ho» nore Dei. " Tunc Monacho rectè dicetur : " Volun» tatem tuam exuito, ac foras projicito : atque ubi hoc » feceris, dede te illi, ut ſinceriſſimum veluti vas quod» dam exiſtas, qui quæ in te infundantur virtutes, ad » laudem Dei gloriamque ab omni vitio caſtas conſerves.

XII. At è contrario ſi Superior ſcientiâ convenienti appareat deſtitutus, plus habens de mundi quàm Religionis ſpiritu, magis ad relaxationem quam Religioſam obſervantiam inclinatus; tunc indubiè non tantum prudentiâ ac diſcretione magna in obediendo; ſed etiam

Digitized by Google

7. *Vitam communem relaxare Superior non poteſt.*
8. *Superioribus eam auctoritatem ſibi aſſerentibus credendum non eſſe, declaravit Clemens VIII.*
9. *Quædam in Regula præcipiuntur, quæ ad ſubſtantiam Regulæ non ſpectant.*
10. *Quomodo in his Superiores interdum diſpenſare poſſint.*
11. *Obedire Superiori relaxanti aliquid de Regula plus meriti habet, quam exteriori Regulæ obſervantiæ inſiſtere.*
12. *Superiori fas non eſt arctiorem vivendi normam ſuis præſcribere, quam Regulâ continetur.*
13. *Poteſt aliquando Superior aliquid ſubdito imponere, quod Regula non præſcribit.*
14. *Id permittit S. Benedictus.*
15. *His non refragatur S. Bernardus.*
16. *Non facilè recuſanda obedientia, dum aliquid imponitur quod ſupra Regulam videtur.*

I. QUod de Regula S. Benedicti dixit S. Bernardus, id univerſim de omnium Ordinum Regulis dicendum, nimirum quod illa " omni homini proponi» tur, imponitur nulli : prodeſt, ſi devotè ſuſcipitur & » tenetur : non tamen, ſi non ſuſcipitur, obeſt. Quod » autem in voluntate eſt ſuſcipientis, non in poteſtate » proponentis, voluntarium meritò dixerim, non ne» ceſſarium. Attamen hoc ipſum quod dico volunta» rium, ſi quis ex propria voluntate ſemel admiſerit, » & promiſerit deinceps tenendum, profectò in neceſ» ſarium ſibi ipſe convertit ; nec jam liberum habet » dimittere, quod ante tamen non ſuſcipere liberum » habuit. Ideoque quod ex voluntate ſuſcepit, ex ne» ceſſitate jam tenebit : quia omninò neceſſe eſt eum » reddere vota ſua, quæ diſtinxerunt labia ſua, & ex » ore ſuo aut condemnari jam aut juſtificari.

Uno verbo, quæ in Regula continentur, nec tamen à Deo aut Eccleſia præcepta ſunt, non profitentibus quidem libera ſunt, nec eos gravant non obſervata : cùm tamen Profitentibus, ait ibidem Bernardus, *in præcepta prævaricantibus, in crimina fiant.*

II. Quemadmodùm ergo non ſufficit Religioſo velle Superiori obedire, nî unà & Deo obediat ; quia, ut ait Bernardus loco citato *cap.* 14. " ut interior oculus verè » ſimplex ſit, duo illi arbitror eſſe neceſſaria, *chari» tatem* in intentione, & in electione *veritatem*, " ita nec Superiori obediendum, niſi ſecundum Regulam imperet. Regulam enim quam profeſſus eſt, tenetur Religioſus ſervare ; & conſequenter obedientiam ita exhibere Superiori, ut Regulæ votique non inveniatur prævaricator.

III. Quod & in ipſa profeſſionis formula indicatum » juſſerit, liberè recuſabo hujuſmodi obedientiam, quæ » me tranſgreſſorem voti proprii, & pejerare faciat » nomen Dei mei...... Viderit denique Abbas meus » quid ſibi faciendum putet de eo quod ex Regula ad » ipſum ſpecialiter dirigitur, ut *præſentem Regulam in » omnibus conſervet* ; & item quod univerſaliter præci» pitur, & nemo excipitur : ut omnes ſcilicet *per om» nia magiſtram ſequantur Regulam ; nec ab ea temerè » devietur à quoquam.* Ego ſic ipſum ſequi decrevi ſem» per & ubique magiſtrum, ut nequaquam à Regulæ, » quam teſte ipſo juravi & ſtatui cuſtodire, deviem ma» giſterio.

V. Sed numquid Abbas aliuſve Regularis Superior in Regula diſpenſare poteſt, eique diſpenſanti à ſubditis obedientia exhibenda ? Pro hujus quæſtionis elucidatione & reſolutione prænotandum, quædam in Regula eſſe, quæ etiam inviolabili, & immobili lege Dei præcepta ſunt ; ut v. g. quidquid de amore Dei & proximi, de humilitate, manſuetudine cæteriſque virtutibus Regula præſcribit. Alia ſunt, quæ quidem præcepto divino omnibus non ſunt impoſita, ſed tamen talia ſunt, ut ſine illis profeſſio Religioſa, ſeu vota emiſſa nequaquam ſervari queant.

VI. Quoad hæc nulla eſt Superiori diſpenſandi auctoritas ; quia ipſe non deſtructor profeſſionis, ſed vindex profeſſionis conſtituitur : nec Regulam ipſe deſtruere, ſed conſervare jubetur. Unde inter monita, quæ Abbati proponit S. Benedictus illud eſt *præcipuum, ut præſentem Regulam in omnibus conſervet.* " Neque » enim, ait Bernardus, Abbas ſupra Regulam eſt, cui » ſemel & ipſe ſpontaneâ ſe profeſſione ſubmiſit.

VII. Si ergo Abbatis alteriuſve Prælati juſſio ſervari nequeat ſine manifeſta relaxatione vel infractione votorum aut vitæ communis, quæ, ut ait Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *De Regularibus cap.* 1. " ad *ſub» ſtantiam* Regularis vitæ pertinent ; & *baſes* ſunt & » *fundamenta* totius Regularis diſciplinæ, quibus non » exactè conſervatis, totum corruat ædificium neceſſe » eſt, " nequaquam ei obediendum erit ; ſed dicere poterit ſubditus, quod in ſimili dixit Bernardus : " Li» berè recuſabo hujuſmodi obedientiam, quæ me tranſ» greſſorem voti proprii conſtituit, & pejerare faciat » nomen Dei mei.

VIII. Hiſce principiis inſiſtens Clemens VIII. in Conſtitutione quæ incipit, *Nullus omninò*, propoſitâ vitâ communi, ad quam vi ſuæ profeſſionis Regulares obligantur, pœniſque in non obſervantes decretis, monet univerſos, ſe à dictis pœnis nequaquam futuros immunes ob Superiorum quamcumque indultam licentiam : " etiamſi, ait, Superiores aſſeverent » ſe ejuſmodi diſpenſationes, aut licentias dare poſſe : » quibus ea in re fidem minimè adhiberi volumus.

IX.

Digitized by Google

& providere creditum eſt, nonne juſtiſſimum eſſe liquet, ut quæ pro charitate inventa fuerunt, pro charitate quoque, ubi expedire videbitur, vel omittantur, vel intermittantur, vel in aliud fortè commodiùs demutentur ? Hæc Bernardus *Tractatu De Præcepto & Diſpenſatione cap.* 2. qui ibidem *cap.* 4. fusè oſtendit, neque hæc in Abbatis ita voluntate ſita eſſe ut ejus ſerviant voluntati, ſed magis charitati. " Eſto proinde » (pergit Bernardus) ut interdum Regulæ littera ce» dat pro tempore charitati, cùm ratio *neceſſitatis* vel » *charitatis* exegerit, abſit tamen ut hominis cujuſ» piam ſubdatur voluntati...... Arbitror namque ſan» ctas illas obſervantias Prælatorum prudentiæ & fidei » creditas, non ſubditas voluntati.

Licèt ergo Prælati nec in his externis atque corporalibus obſervantiis Regulam abolere aut mutare queant, poſſunt tamen pro temporum ac perſonarum circumſtantiis in illis ex juſta cauſa diſpenſare, ut charitati ſubſerviant. Neque in hoc Regulæ repugnant, ſed obſequuntur; quæ hæc non quidem Prælatorum voluntati, ſed providæ diſpenſationi relinquit.

XI. Proinde obedientia Religioſa, tametſi à Regula recedere non debeat, nec Prælatus Regulæ prævaricationem ſequi, tamen Prælato pro tempore aut perſonis ex rationabili cauſa in hiſce diſpenſanti obſequi tenetur; imò & in hiſce ſubinde locum habere poteſt *cæca* obedientia : ac interdum plus meriti erit in obediendo, quàm in arctiori ipſius Regulæ exteriore & litterali obſervantia.

XII. Porrò ſicuti Prælato fas non eſt, Regulam pro ſuo arbitrio relaxare, ſubditoſque ab ejus obſervantia generaliter & in perpetuum eximere; ita nec illi fas eſt, ejus rigorem augere, atque ſubditos arctiori Regulæ ſubjicere.

" Is qui profitetur, (verbis loquor S. Bernardi) » ſpondet quidem obedientiam, non tamen omnimo» dam, ſed determinatè ſecundùm Regulam, ... ut » oporteat eum, qui præeſt, non fræna ſuæ laxare vo» luntati ſuper ſubditos : ſed præfixam ex Regula ſibi » ſcire menſuram... Ergo Prælati juſſio vel prohibitio » non prætereat terminos profeſſionis. Nec ultra ex» tendi poteſt, nec contrahi citra. Nil me Prælatus » prohibeat horum quæ promiſi, nec plus exigat quam » promiſi. Vota mea nec augeat ſine mea voluntate, » nec minuat ſine certa neceſſitate... Ponant ergo Præ» poſiti metam obedientiæ ſubjectorum ex votis labio» rum ipſorum, non ſuorum deſideriorum : monentes » eos, non cogentes ad celſiora; condeſcendentes eis cùm » neceſsè fuerit ad remiſſiora, non cadentes cum eis. *De Præcept. & diſp. cap.* 4. & 5.

XIII. Verum hinc nullatenus conſequens, Abbatem aliumve Superiorem non poſſe ſubinde in certis circumſtantiis, & juſtis de cauſis, vel in pœnam delinquentis, vel pro exercitio virtutis huic illive Religioſo injungere aliquod opus magis arduum, v. gr. je-junctum : " Perfecta obedientia legem neſcit, termi» nis non arctatur : neque contenta anguſtiis profeſſio» nis, largiore voluntate fertur in latitudinem charita» tis.... Quamquam nec iſtam Regula ipſa tacuerit, » ubi monet, ſi fratri impoſſibilia injunguntur, *ut » confidens de adjutorio Dei, obediat ex charitate.* In » eadem denique Regula tertius humilitatis deſcribi» tur gradus, ut *omni obedientiâ Monachus ſe ſubdat » majori.* Dicens quippe, *omni*, non vult nos in obe» diendo menſurâ eſſe contentos profeſſionis, non at» tendere promiſſi debitum, non de pacto ſumere mo» dum; ſed tranſire alacriter etiam votum, & obedire » in omnibus.

CAPUT IV.

An Regularibus à præcepto Superiorum appellare liceat ?

1. *Quid agendum Religioſo, qui credit ſibi aliquid durius, aut ſuprà vires à Superiore imponi?*
2. *Quomodo dura & quaſi impoſſibilia ſubindè acceptare debeat Religioſus.*
3. *Olim incognita erat à præceptis Superiorum appellatio.*
4. *Alexander III. ſcribit non admittendas appellationes à correctione Regulari : & quare ?*
5. *Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. Decretum contra ſimiles appellationes.*
6. *Appellatio à correctione Prælatorum de Jure communi non datur quoad effectum ſuſpenſivum.*
7. *Facultas appellandi impedit fructum correctionis Monaſticæ.*
8. *Nonnulli Ordines contra has appellationes ſpecialibus Pontificum Bullis ſibi providerunt.*
9. *Ordo Ciſtercienſis ſpeciali privilegio munitus eſt contra appellationes ad Sedem Apoſtolicam.*
10. *Aliquando per Statuta Ordinum prohibita fuit appellatio à correctione ſub pœna excommunicationis.*
11. *Senatus Regius ſimilia Statuta ſubinde in contradictorio Judicio probavit.*
12. *Innocentius IV. conceſſiſſe dicitur Ordini S. Benedicti quòd Superiores appellationi deferre non debeant.*
13. *In aliquibus caſibus particularibus Parlamenta Regia ſolent Regularium appellationes admittere.*
14. *Moribus noſtris à correctione Regulari appellatio ordinariè non admittitur.*

I. Contingit, ut Religioſus credat, ſibi à Prælato aliquid ultra vires, aut extra Regulam impoſitum : quid hic tum agere debeat, docet S. Benedictus *cap.* 68. *Regulæ* : " Quod ſi omninò virium ſua» rum

Digitized by

IV. Et quidem ſæculo 11. Abbati S. Petri ſcribit Alexander III. " Ad noſtram noveris audientiam per- » veniſſe quod ſiquando ſubditos tuos vis pro ſuis ex- » ceſſibus *ſecundum Regulam S. Benedicti*, & inſtitu- » tionem tui Ordinis corrigere & caſtigare, ipſi ut *ma- » litiam ſuam liberius valeant exercere, ad remedium » appellationis confugiunt.* Quia verò remedium ap- » pellationis non ideò eſt inventum, ut alicui à Reli- » gionis & Ordinis obſervantia exorbitanti debeat in » ſua nequitia patrocinium exhibere, mandamus, qua- » tenùs, ſiquando quilibet ſubditorum tuorum ad re- » medium *appellationis* convolaverit; non ideò minus » eum juxta tenorem mandati, quod in prædicta Re- » gula continetur, & inſtitutionem corrigas & caſtiges.

Hoc Alexandri reſponſum relatum in *cap.* 3. ;; *De Appellat.* jus commune conſtituit.

V. Similiter Concilium Lateranenſe ſub eodem Pontifice celebratum advertens, quod nonnulli " dum Su- » perioris ſententiam & diſciplinam Canonicam refor- » midant, ſine ullo gravamine appellationem objiciunt, » & ad defenſionem iniquitatis uſurpant, quod ad » præſidium innocentum dignoſcitur inſtitutum; voluit » obſervari, ne Religioſi, cum pro aliquo exceſſu fue- » rint corrigendi, contra Regularem (ſive ut alii le- » gunt *Regulam*) Prælati ſui & Capituli ſui diſcipli- » nam *appellare* præſumant, ſed humiliter ac devotè » ſuſcipiant, quod pro ſalute ſua fuerit eiſdem injun- » ctum. " *Cap.* 26. ;; *De Appellat.*

VI. Ex his aliiſque juris textibus ſtatuunt Canoniſtæ, à correctione Prælati Regularis non dari appellationem, ſaltem quoad effectum ſuſpenſivum, ſi limites correctionis non excedat, neque tela judiciaria procedat in puniendo; uti latiùs exponit Fagnanus ad citatum *Capitulum* 3.

VII. Et ſanè quis non videat, omnem diſciplinam Regularem peſſumdari, omnemque correctionis fructum impediri, ſi Subditis licitum ſit paſſim à Superiorum correctione appellare, atque per appellationem correctionis executionem ſuſpendere?

VIII. Quapropter nonnulli Ordinum Superiores, ut ſe contra has appellationes firmius & efficacius munirent, etiam ſpecialibus Bullis & declarationibus à Sede Apoſtolica ſibi providerunt; uti videre eſt apud Renatum Choppinum in Monaſtico *lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 16. & Carolum Fevretium in tractatu De abuſu *lib.* 9. *cap.* 2. *num.* 8.

tum fuit: " Statuimus atque præcipimus in virtute obe- » dientiæ, ne quis de cætero in Ordine noſtro vocem » *appellationis* emittat; excommunicamus etiam & ana- » thematizamus omnes tam Conventum, quàm perſo- » nam, quæ contra Ordinis Inſtituta, ſeu contra obe- » dientiam taliter appellaverit, ſciatque ſe ſtatim in Ca- » nonem latæ ſententiæ incidiſſe. Denique quicumque » contra præſentem Conſtitutionem appellare præſum- » ſerit; ſi ſit Abbas, ſciat ſe eſſe depoſitum; ſi Mo- » nachus aut Converſus, pœnam conſpiratorum ſuſti- » neat.

XI. Cùmque hæc admodùm conducant, imò penè neceſſaria ſint diſciplinæ, quietique Monaſticæ conſervandæ, nequaquam facilè eis derogari permittendum.

Undè cùm Generalis hujus Ordinis contra quamdam ſui Ordinis Abbatiſſam mandaſſet inquiri, ac ad pœnam condignam procedi; hæcque ad Sedem Apoſtolicam appellaſſet, & ab ea Reſcriptum ad Judices in Partibus obtinuiſſet, qui de cauſa appellationis ſeu conjunctim, ſeu ſeparatim cognoſcerent & judicarent; à Promotore dicti Ordinis interjectâ appellatione *tamquam ab abuſu*, tam ab executione Reſcripti Apoſtolici, quàm commiſſione uni è Judicibus factâ, Parlamentum Regium Dienſe 4. Februarii 1551. declaravit, benè appellatum, malè & injuſtè impetratum, & fulminatum fuiſſe prædictum Reſcriptum per Abbatiſſam; atque Judicem delegatum vi illius malè proceſſiſſe; uti refert Fevretius *loco cit.*

XII. Scribitur quoque, Innocentium IV. dediſſe Bullam Ordini Benedictinorum anno 1252. in hæc verba: " Quia Monachi refugi diſciplinæ frequenter ob- » ſtaculum interponunt; ſicque hujuſmodi appellatio- » nis obtentu, remanent talium exceſſus impuniti, man- » damus quatenus illarum appellationum obtentu non » obſtante, Superiores officii ſui debitum exequi non » omittant.

XIII. Similiter Parlamentum Pariſienſe advertens, frequentes appellationes Monachorum ad Judices Regios plurimum nocere correctioni morum, atque diſcolorum & indiſciplinatorum audaciam fovere, ſolemni Arreſto 19. Octobris 1543. inhibuit univerſis Regularibus ſub pœna arbitraria recurrere ad Judices Regios *ſubalternos* per viam *appellationis*; ſed ſolùm per viam requiſitionis ac implorationis brachii ſæcularis, idque duntaxat in caſum ſeditionis, tumultùs, aut gravis ſcandali: permittens nihilominùs idem Supremus Senatus

CAPUT I.

Abdicatio *omnis* proprietatis eſt *eſſentialis* Statui Religioſo.

1. *In omni profeſſione Religioſa includitur votum paupertatis.*
2. *Abdicatio* proprii *eſt eſſentialis Monaſticæ profeſſioni.*
3. *Profeſſio Monaſtica includit obſervantiam Conſilii Evangelici de abdicatione rerum temporalium.*
4. *Quam rerum abdicationem Conſilium Evangelicum exigat?*
5. *Monachus omnibus rebus temporalibus ſe* nudare *debet.*
6. *Monachus nihil vel* minimi *ſibi appropriare poteſt.*

I. TAMETSI formula profeſſionis Religioſæ uſitata nullam *paupertatis* aut *proprii* abdicationis expreſſam mentionem faciat, votum tamen *paupertatis* in omni profeſſione Religioſa includi, ipſumque paupertatis votum eſſe unum è tribus ſubſtantialibus votis Religionis, nemò dubitat.

II. Imò ipſa abdicatio *proprietatis* adeò annexa cenſetur Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere, uti reſpondit Innocentius III. in *Cap. 6.* ⁒ *De Statu Monach.* " *Proprii* » carentia (inquit Lupus *tomo* 4. *Schol.* pag. 55.) eſt » Evangelicæ perfectionis ac Monaſticæ profeſſionis » portio *eſſentialis*, ideòque clarum eſt, quod nec Sum» mus Pontifex poſſit in ipſa diſpenſare.

Undè jam pridem ad Monachos dixit S. Baſilius: *Si quis* PROPRIUM *eſſe dicit, abſque dubio alienum ſe facit ab Electis Dei.* In regulis brevioribus *cap.* 27.

III. Nemo enim unquam dubitavit, quin Monachalis profeſſio includeret Evangelicorum conſiliorum obſervantiam; atque illud præſertim quod Chriſtus tamquam aſſequendæ Evangelicæ perfectioni opportuniſſimum expreſſit his verbis: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Matth. 19. ℣. 21.

IV. Quibus verbis Chriſtus eam rerum terrenarum abdicationem ab hujus conſilii Evangelici obſervatore requiſivit, qualis eſt illius, qui ſimpliciter res ſuas omnes venderet, ac earum pretium titulo ſimplicis & abſolutæ donationis in pauperes effunderet, atque ita omnimodò ſe rebus omnibus terrenis plenè exuens nihil ſibi proprium retineret.

V. Hinc illud Caſſiani in Regula *cap.* 27. " Qui con» vertitur, præ omnibus erudiri debet, ut nihil ei pe» culiare liceat poſſidere, ſed ita ſe *nudatum* ex omni » parte cognoſcat, ut præter tunicam, pallium, calcia» rium, vel matulam ſuam nihil ampliùs habeat.

Et S. Benedictus: " Ne quis præſumat aliquid ha» neque tabulas, neque graphium, ſed *nihil omnino.* Cap. 33. Reg.

VI. Itaque vi voti paupertatis Religioſus imprimis nihil ſibi proprii, etiam vel minimi vendicare poteſt, neque rem quamcumque tametſi victui ſuo ſubſervientem ita habere, ut de illa independenter à voluntate Superioris diſponere prætendat. Undè illud S. Iſidori in ſua Regula *cap.* 5. " Monachi neque in ſuis cellulis, » quidpiam quod *ad victum*, vel ad quamlibet rem » aliam pertineat, ſine regulari diſpenſatione habere » vel poſſidere præſumant.

CAPUT II.

Religioſi privati ſunt omni jure ſucceſſionis.

1. *Jure Juſtinianæo Monachi vi ſuæ profeſſionis à ſucceſſione parentum non excluduntur.*
2. *Leges Juſtinianeæ de Monachorum jure ad hæreditatem parentum jam pridem hic abrogatæ.*
3. *De immemoriali conſuetudine Regni Galliæ excludente Monachos à jure ſuccedendi, teſtatur Guilielmus Benedictus.*
4. *Ejuſdem conſuetudinis teſtis eſt Rebuffus.*
5. *De ſimili Belgii conſuetudine teſtantur Petrus Gudelinus & Franciſcus Zypæus.*
6. *Hanc Belgii conſuetudinem ſpeciali Edicto firmavit Carolus V.*
7. *Succedendi incapacitas omnes generaliter veros Religioſos complectitur.*
8. *Non habet locum in obſtrictis voto paupertatis, ſed non Religioſis.*
9. *Quid circa Patres Societatis obtineat?*
10. *Diſpenſatio Papæ an Religioſum reddat ſucceſſionis capacem?*
11. *Ob penuriam Monaſteriorum aliquando parentes tenentur Monacho alimenta ſubminiſtrare.*

I. INſpecto Jure Juſtinianæo, ſi parentes teſtamentum faciant, eandem portionem hæreditatis, ſive legitimam relinquere tenentur ſuo filio Monaſterium ingreſſo & profeſſo, quam illi aſſignare debuiſſent, ſi in ſæculo manſiſſet. Si verò ſine teſtamento parentes deceſſerint, ipſe eo modo parentibus ſuccedit, quo ſucceſſiſſet, ſi Monachus factus non eſſet: *Nullo eis* (ait Juſtinianus in *L. 56. Cod. De Epiſcopis & Clericis*) *impedimento ex ſanctimoniali converſatione generando, ſive ſoli, ſive cum aliis ad ſucceſſionem vocentur.*

II. Hæ Juſtinianeæ Sanctiones an umquam in Gallia aut hiſce in Provinciis receptæ fuerint, non conſtat. Illud certum eſt, jam pridem ſive per contrarias Leges ſive per contrariam conſuetudinem omninò fuiſſe abrogatas, ipſoſque Monachos quoad ſucceſſionem

Digitized by Google

„ tes leges concludit. In quo Regno etiam Monaſteria „ *numquam ſucceſſerunt*, nec ſuccedunt: nec viſum fuit „ *umquam Monaſteria ſuccedere*, nec ſucceſſiones pete- „ re ex perſonis profeſſorum viventium aut mortuo- „ rum, ſaltem quam obtinuerunt: nec etiam jure pro- „ prio tamquam loco filiorum exiſtunt. Cùm etiam „ verè Monaſterium loco filii non ſit, ut clarè decidit „ Panormit. 15. *Conſtit*. Felinus magis plenè 18. *col. in* „ *C. In præſentia* ;; *De probationibus*. Imò notoriè eis „ & quibuſcumque Religioſis partagium ab inteſtato „ petentibus à ſuis fratribus vel aliisParentibus, in Can- „ cellaria Regia litteræ denegantur, obſtante eis gene- „ rali Regni conſuetudine.

IV. De eadem conſuetudine teſtatur Rebuffus di- cens: " Nullus Religioſus profeſſus, quamvis filius vel „ propinquior cognatus ſit, ex conſuetudine Regni Fran- „ ciæ poteſt ſuis ſuccedere Parentibus vel conſangui- „ neis, nec Monaſterium pro eo... Ratio hujus conſue- „ tudinis eſſe poteſt, quia Religioſi pro mortuis haben- „ tur. Ideò non tenetur Pater in hoc Regno de con- „ ſuetudine obſervata filium ſuum Religioſum hæredem „ inſtituere; vel aliquam ei ficto mortuo legitimam re- „ linquere." In proœmio ad *Conſtit. Reg. gloſſâ* 5. *num*. 22. & 24.

Moribus Galliæ in hoc articulo planè conformes eſſe Belgii noſtri mores & conſuetudines, & quotidiana pra- xis oſtendit, & Practici Noſtrates uno conſenſu te- ſtantur.

V. Et quidem Petrus Gudelinus in ſuo tractatu De Jure noviſſimo *Lib*. 6. *cap*. 10. variis propoſitis quæ- ſtionibus pro elucidatione Juris Juſtinianæi, deinde jus conſuetudinarium more ſuo ſubjiciens, ait: " Magna „ pars ſuperiorum quæſtionum ceſſat moribus ſeu legi- „ bus harum Regionum & Regni Franciæ, utpotè qui- „ bus is, qui profeſſus eſt Religionem, adeò pro mor- „ tuo, adeò ex numero hominum civiumque per om- „ nia ſublatus habetur, ut ſit deinceps omnis hæredita- „ tis expers atque incapax, nec legitima portio libero- „ rum ipſi debeatur, omnemque teſtamenti factionem „ etiam inter liberos amittat; ac ſuccedant ei mox pro- „ pinqui ipſius ab inteſtato, non ſecùs quàm ſi è vita „ migraſſet; nihilque prorſus rerum ejus Monaſterio, „ quod intrat, acquiratur, abſque expreſſa dedicatione „ ſeu donatione.

Franciſcus Zypæus in Notitia Juris Belgici *Tit. De Epiſc. & Cler. num*. 10. de hac Belgica conſuetudine teſtatur his verbis: " Profeſſus Religionem adeò *pro* „ *mortuo* eſt apud nos, *ut omnis hæreditatis* ſit *incapax*, „ legitima liberorum ei non debeatur, teſtamenti fa-

IX. In admiſſione PP. Societatis in Regno Galliæ addita fuit clauſula, quod Sodales hujus Societatis, tam hi qui tantùm vota *ſimplicia* emiſerunt, quàm alii, non poterunt acquirere in hoc Regno quæcumque bona immobilia quocumque titulo, ſine Regis licentia: Item quòd non poterunt Sodales ejuſdem Societatis capere ullam ſucceſſionem, ſive directam ſive lateralem, non magis quàm cæteri Religioſi: in caſum tamen quo è Societate dimitterentur, in ſuum jus reintrarent ſicut ante.

Itaque juxta hanc Declarationem, poſt emiſſionem votorum ſimplicium Patres Societatis omnis ſucceſſio- nis ſunt incapaces; eâ tamen limitatione, quæ in alio- rum Ordinum Religioſis non obtinet, quòd ſi poſt emiſ- ſa Religionis vota dimittantur, rurſus ſucceſſionis ca- paces reddantur; & ita aliquo tempore poſt dictam De- clarationem obſervatum fuiſſe refert Carolus Fevretius *lib*. 4. *De Abuſu cap*. 7. *num*. 14. ibidem unà mo- nens, quòd cùm per experientiam conſtaret, multas familias turbari, & in multa graviaque incommoda in- cidere, dum paternorum bonorum factâ diviſione, & bonis nonnumquam diſtractis, ipsâque familiâ juxta ſtatum bonorum inſtitutâ, tandem aliquis de eorum familia per plures annos in Societate profeſſus poſt emiſſionem votorum ſimplicium dimittitur, & cum aliis ad ſucceſſionem admitti prætendit; ac ipſam con- ſequenter hæreditatis diviſionem, & bonorum applica- tionem invertere, tandem, ait Fevretius, hæc mode- ratio adhibita fuit, ut ſi quis è Societate dimittatur ante elapſum quinquennium ab emiſſione votorum ſim- plicium, is admittatur ad petendam ſucceſſionem; ſe- cùs verò ſi dimittatur elapſo quinquennio à die pro- feſſionis: idque, inquit Fevretius, hodie ubique ob- ſervatur; ita ut de eo ampliùs non dubitetur; anno- tatis pluribus Parlamentorum Regiorum Arreſtis, quæ idipſum confirmârunt. Quin & judicatum eſt anno 1631. Jeſuitas dimiſſos è Societate qui abſoluto biennali No- vitiatu emiſerunt vota ſimplicia, non poſſe, exemplo aliorum Religioſorum, ſuccedere; uti refertur apud Le Preſtre *Centur* 1. *c*. 28. in Annotationibus.

X. Tanta eſt Religioſorum moribus noſtris ſucce- dendi incapacitas, ut teſte Maſuero in ſua Praxi *tit*. 32. *num*. 18. per conſuetudinem Regni Franciæ, Papa non poſſit diſpenſare ut Monachus ſuccedat, etiam dato, quòd factus ſit Epiſcopus, & maximè in his, in qui- bus non habet juriſdictionem temporalem. Quapro- pter Reſcripta Apoſtolica Religioſos à voto abſolven- tia cum facultate *ſuccedendi*, in Gallia nequaquam ad- mittuntur. " Quinimo (ait Durant. *quæſt*. 15. licet ab

Digitized by Google

titate bonorum ad hæredes per profeſſionem Monachi devolutâ.

CAPUT III.

Paupertas Religioſa permittit bonorum etiam immobilium poſſeſſionem in communi; hodie neceſſaria *amortizatio.*

1. *Monachi olim in Ægypto ex quotidiano manuali opere victitàrunt.*
2. *Opus manuale ſemper & ubique Monachis commendatum.*
3. *An prætextu orationis Monachus ab opere manuali excuſandus ſententiâ S. Auguſtini.*
4. *S. Benedictus opus* manuum *ſuis diſcipulis commendat.*
5. *Monachus non tantùm ſibi, ſed etiam aliis opere manuum ſuccurrere ſtudeat: neque prætextu lectionis ab eo excuſandus.*
6. *Varia Monachorum opera, quorum præcipuum aliquando fuit deſcribere libros.*
7. *Sæculo 12. S. Albertus in Regula opus* manuum *commendabat, & ſæculo 13. S. Franciſcus.*
8. *Aliqua etiam olim fuêre Monaſteria, in quibus non è ſolo opere manuum Monachi victitabant.*
9. *Sanctus Benedictus ſupponit aliqua eſſe Monaſteria, in quibus è ſolo opere manuum Monachi vivere non deberent.*
10. *Id ipſum indicat S. Auguſtinus.*
11. *Fideles multa offerebant Monaſteriis in ſuſtentationem Monachorum.*
12. *Tanta divitiarum copia ad Monaſteria ſenſim devoluta eſt, ut etiam quadam deberent* militiam *Regibus præſtare.*
13. *Sæculo 12. ſumma fuit Fidelium ad fundanda & dotanda Monaſteria propenſio.*
14. *Collapſionem diſciplinæ in Ordine Ciſtercienſi ex abundantia divitiarum deplorat Alexander III.*
15. *Prohibita rerum immobilium in Monaſteria, & alia corpora vulgò* manus mortuæ, *tranſlatio.*
16. *De prima hujus prohibitionis lege.*
17. *Conſtitutio Philippi Pulchri.*
18. *Edictum Caroli V.*
19. *Abbates ſe huic Edicto oppoſuerunt.*
20. *Edictum alterum Caroli V. quod hodie eſt in uſu.*
21. *Quid Carolum ad hoc edendum moverit?*
22. *Quod hîc ſtatuit Carolus, etiam primis ſæculis ab Imperatoribus decretum fuit.*
23. *Quid intelligatur in Edicto Carolino per* manum mortuam.
24. *Ut aliquid cenſeatur relictum* manui mortuæ, *debet eſſe relictum Corpori* ut *Corpori.*

» buitur, quantâ non ab ipſis qui diſtribuunt comparatum eſt. Nullo modo namque ſatagunt ut hæc ſibi » abundent, ſed omni modo agunt, ut non apud ſe re» maneat quod abundaverit, uſque adeo ut oneratas » etiam naves in ea loca mittant, quæ inopes incolunt.

Et Theodoretus ſcribit: " In Ægypto ferunt quæ» dam eſſe Monaſteria, quæ virorum habeant quinque » millia *opus facientium*, Deumque interea laudantium, » qui *opificio* ſuo non ſolùm victum parant neceſſarium, » ſed peregrinis etiam egentibus ſubveniunt.

Hæc non obſcurè evincunt, Monachos Ægyptios nihil præter quotidianum opus manuum ſuarum unde victitarent habuiſſe; unde & quidam Solitarius apud Socratem *lib.* 4. *hiſt. c.* 23. dixiſſe fertur: *Monachum qui opus non faceret, non ſecus ac alieni cupidum, judicatum iri.*

II. Sanè *opus manuum* univerſis Monachis, tam per Occidentem, quàm Orientem ſummopere commendatum fuiſſe, tum ex ſcriptis & hiſtoriis priſtinis, tum Monachorum Regulis notum eſt.

III. Et quidem " cùm Carthagine cœpiſſent eſſe » Monaſteria (ait Hugo Menardus in Concord. Re» gul. *cap.* 55. §. 1.) ortâ inter Monachos contentio» ne, an è re Monaſtica magis eſſet, aut animum dun» taxat ad orationem & contemplationem appellere, » & piorum Chriſtianorum oblationibus vitam ſuſten» tare, juxta illud Evangelii; *Nolite ſolliciti eſſe quid » manducetis aut bibatis*: aut juxta Apoſtolum: *Qui » non laborat, non manducet*, labore manuum victum » ſibi comparare: Aurelius Carthaginenſis Antiſtes to» tam litem S. Auguſtini arbitrio permiſit, qui obtem» perans librum illum præſtantiſſimum De Opere Mo» nachorum compoſuit, atque ita, qui laborem ma» nuum à Monachorum diſciplina removendum eſſe » contendebant, lite ceciderunt, ut ipſe teſtatur *cap.* 1. » ejuſdem libri & *lib.* 2. *Retractationum cap.* 21.

IV. Utque veterum Orientalium Regulas omittam, S. Benedictus in Regula ſua *cap.* 48. ait: " Otioſitas » inimica eſt animæ. Et ideò certis temporibus occu» pari debent Fratres in *labore manuum*; certis iterum » horis in lectione Divina..... Si autem neceſſitas loci » aut paupertas exegerit, ut ad fruges colligendas per » ſe occupentur, non contriſtentur, quia tunc verè » Monachi ſunt, ſi *labore manuum* vivunt, ſicut & Pa» tres noſtri & Apoſtoli.

V. Sanctus Iſidorus Regulæ ſuæ *c.* 6. " Monachus » ſemper *operetur manibus ſuis*, ut quibuſlibet variis » opificum artibus laboribuſque ſtudium ſuum impen» dat, ſequens loquentem Apoſtolum, qui dicit: *Ne» que panem gratis manducavimus: ſed in labore & » fatigatione nocte & die laborantes.* Et iterum: *Qui » non vult operari, non manducet.* " Deinde adducto exemplo Patriarcharum, Apoſtolorum, aliorumque multorum ſummæ auctoritatis virorum, qui corporale opus fece-

Digitized by Google

» pore, ſeu (quod pejus eſt) mente ægroti ſunt: qui» que, etſi humanis oculis convinci non poſſunt, Deum » tamen non fallunt. Tales igitur ferendi ſunt, ſi ægri» tudo latet; aut diſtringendi, ſi ſanitas pateat. Mo» nachi operantes, meditari aut pſallere debent: ut car» minis verbique Dei delectatione conſolentur ipſum » laborem. Si enim ſæculares opifices inter ipſos labo» res ſuorum operum amatoria turpiaque cantare non » deſinunt, atque ita horam ſuam in cantibus & fabu» lis implicant, ut ab opere manus non ſubſtrahant: » quanto magis ſervus Chriſti ſic manibus operari de» bet, ut ſemper laudem Dei in ore habeat, & lingua » ejus pſalmis atque hymnis inſerviat. Laborandum » eſt ergo corpore, animi fixâ in Deum intentione: ſic» que manus in opere implicanda eſt, ut mens non aver» tatur à Deo. Propriis autem temporibus oportet ope» rari Monachum, & propriis, orationi, lectioni incum» bere.

VI. Aliæ Patrum Occidentalium Regulæ idem paſſim inculcant, diſcernitque S. Ferreolus Epiſcopus Regulæ *c.* 28. Monachum abſque certis ſolemnitatibus, vel manifeſta ægritudine diem ſine operatione tranſigentem à convivio excludendum, jubente beato Apoſtolo: *Qui non laborat, non manducet.* Hic deinde varia Monachorum illius temporis opera recenſet; atque inter cætera ait, *ſcribere eſſe præcipuum opus.* Nec ſanè dubium, antiquum & uſitatiſſimum Monachorum opus fuiſſe, libros ſcribere.

Id abunde teſtantur veteres Bibliothecæ Monaſteriorum multis adhuc codicibus MSS. refertæ, in quibus ſcribendis Monachi deſudantes doctrinam poſteritati conſervaverunt.

VII. Ex hactenus allegatis habemus, Monachis ubique commendatum fuiſſe *opus manuale*, illudque & S. Albertus ſæculo 13. Fratribus Montis Carmeli in Regula multùm commendans exemplo S. Pauli, concludit his verbis: *Hac via ſancta & bona; ambulate in ea.* Et S. Franciſcus idem inculcat, ut capite ſequenti videbimus.

Inſuper nequaquam obſcurum eſt, plurimos Monachos ex opere manuum ſuarum victitaſſe.

VIII. Sed illud quoque conſtat; nonnulla etiam antiquitus fuiſſe Monaſteriorum clauſtra, in quibus non è ſolis Monachorum laboribus quotidianis Monachi ſuſtentarentur, ſed vel ex oblationibus parentum eorum, qui ingrediebantur, vel etiam ex bonis Fidelium in ſuſtentationem Monachorum ipſis Monaſteriis donatis.

IX. Regula enim S. Benedicti, uti ex allegatis verbis pateſcit, Monachos ad colligendas *per ſe* fruges obſtringit ſub hac expreſſa conditione, *Si neceſſitas loci*,

Nec Ingredientes dumtaxat in ſuſtentationem eorum, qui pauperes è ſæculo ad Monaſteria divertebant, de ſuis rebus offerebant; ſed vel præcipuè ipſi Fideles Laici Monaſteria ex bonis ſuis fundantes, vel fundata dotantes.

Sanctus Auguſtinus explicans *Pſalmum* 103. dicit per *Cedros Libani* poſſe intelligi nobiles ſæculi, excelſi genere, opibus & honoribus: per *Paſſeres* verò, minutos & parvos ac humiles hujus ſæculi, " id eſt, ait, » ſunt quidam ſervi Dei audientes in Evangelio, di» mitte omnia tua, vel, vende omnia tua, & da pau» peribus, & habebis theſaurum in cœlis, & veni & » ſequere me.

Quomodo hi pauperes tamquam Paſſeres nidificent in Cedris Libani, ſubjicit: " Etenim & Cedri Libani, » nobiles & divites & excelſi hujus ſæculi, quoniam » cum timore audiunt, *Beatus qui intelligit ſuper ege» num & pauperem*, attendunt res ſuas, villas ſuas, & om» nes ſuperfluas copias, quibus videntur excelſi, & *præ» bent illas ſervis Dei*; dant agros, dant hortos, ædificant » Eccleſias, *Monaſteria*, colligunt Paſſeres, ut in Ce» dris Libani nidificent Paſſeres. Ergò *ſatiantur* Ce» dris Libani, quas plantavit Dominus, & illic Paſſe» res nidificabunt. Attendite totam terram ſi non ita eſt.

XII. Quanta fundorum ac divitiarum copia, tum per oblationes ingredientium, atque effuſam fundatorum, aliorumque fidelium liberalitatem ad Monaſteria ſenſim devoluta fuerit, notius eſt, quàm probari debeat: in tantum, ut ſæculo 9. legamus, Abbatias plures ad eas divitias perveniſſe, ut etiam ipſis Regibus dona annua & *militiam* ſuppeditare deberent; uti videre eſt apud Labbeum *tomo* 7. *Conciliorum generalium col.* 1513. ubi refertur Conſtitutio Ludovici Pii edita circa annum 817. ſeu notitia de Monaſteriis, " quæ » in Regno, vel Imperio ſuo *dona & militiam* facere » poſſunt, quæ ſola dona ſine militia, quæ verò nec » dona nec militiam, ſed ſolas orationes pro ſalute Im» peratoris, vel filiorum ejus, & ſtabilitate Imperii.

XIII. Quæ fuerit ſæculo XI. Laicorum in Monachos liberalitas, & ad fundanda dotandaque Monaſteria propenſio, ex iis ſolis quæ ſub initio Ordinis Ciſtercienſis acta ſunt, colligi poteſt.

Vix enim primum hujus Ordinis Monaſterium, ſcilicet Moliſmenſe, fundatum erat à S. Roberto Ordinis hujus Auctore, quin ex iis, uti narrat hiſtoria, à Principibus in vicinia viris, ad nova in eorum fundis conſtituenda cœnobia, petiti ſint. Quin & adhuc vivente Moliſmi primo Fundatore S. Roberto, ad tantas divitias aſcendit, ut brevì ſancta Moliſmi initia collapſa ſint, & ex nimia temporalium fœlicitate & abundantia

tate principium, totius ſufficientiæ aſſecuti ſunt complementum, Eccleſiæ cari, Epiſcopis & Prælatis accepti, atque in conſpectu Regum ac Principum famâ & merito glorioſi. Nunc autem, quod dolentes dicimus, & ſi non ab omnibus, neque in omnibus, à pleriſque tamen, & in pluribus ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum, in tantum, ut aliqui ex vobis primæ inſtitutionis obliti penitus, vel ignorantes contra Ordinis veſtri Regulam, villas, molendina, Eccleſias, & altaria poſſident, fidelitates, & hominia ſuſcipiunt, juſtitiarios, & tributarios tenent, & omne ſtudium adhibent, ut termini eorum dilatentur in terris, quorum converſatio debet eſſe in cœlis. Læditur hinc Ordo penitus, & vitiatur, (nec eſt mutatio dexteræ excelſi,) quin immo potius de dextera tranſeunt in ſiniſtram; qui cum relicto ſæculo ſub paupertatis habitu Deo militare decreverunt, in negotiis denuo ſæcularibus implicantur. Inde eſt quod vobis ab iis, qui foris ſunt, contentiones, & litigia ſuſcitantur, & Abbatibus in cauſis forenſibus occupatis, plurimum in commiſſis domibus & tepor Ordinis, & diſſolutio naſcitur charitatis, maxime quia charitas in paupertate plus proficit, & cupiditatis dedignata conſortium, niſi illa reſtringatur, hæc tepeſcit. Ideo ſanctum, ac venerabile collegium veſtrum precibus, & monitis, quibus poſſumus, exhortamur; quatenus domus illæ, quæ à prima ſui origine in Ordine ipſo ſunt fundatæ, conſtitutis, & ordinatis terminis ſint contentæ; nec velint inordinatè ad ea manus extendere, quæ ſine laboribus, & periculis multis, & demum ſine criminibus, & magna confuſione non poterunt retinere." *Cap.* 3. ;; *De Statu Monach.*

XV. Cum verò continuò magis ad Monaſteria, aliaque Corpora Eccleſiaſtica, bona devolverentur; idque non ſine gravamine Principum & Laicorum: eo quod bona ſic ad Corpora illa devoluta eximerentur à variis oneribus, quibus Reſpublica ſublevari, & Principis ærarium conflari debet; tandem Principes huic ad Corpora Eccleſiaſtica bonorum devolutioni modum ponere debuerunt.

Et quidem Principes noſtri edixerunt, ne res *immobiles* cujuſcumque naturæ & conditionis in Monaſteria, Capitula, aliaque Corpora, quæ vulgò *manus Mortuæ* dicuntur, quovis titulo transferri poſſent.

XVI. "Primum in Belgio Edictum prohibitorium, ait Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 50. §. 6. (quod ad manus meas pervenit) eſt Guidonis Comitis Flandriæ de anno 1293. Verùm illud promulgatum pro Flandris ſolis, & non pro Brabantis." Hæc ille; qui §. 7. dicit, "primò Religioſis & Monaſteriis bona ſtabilia in Brabantia acquirere vetitum eſt in Tabulis Ducis Joannis de anno 1312. *art.* 12." Extat *Vol.* 1. Edictorum Brabantiæ

qua bona illa ſita ſunt, conſenſu.

XIX. Sed neque hæc Conſtitutio ſtatim ſuum habuit effectum. Nam Abbates ſive Status Eccleſiaſticus Ordinum Brabantiæ, Libello ſupplice expoſuerunt Concilio Brabantiæ, dictam Conſtitutionem à Civitatibus Brabantinis ſubreptitiè, ipſis inauditis, fuiſſe extortam; ſuper quo libello ordinatum fuiſſe, ut partes hinc indè ſummariè coram Commiſſariis audirentur; ac interim executio iſtius Conſtitutionis eſſet in ſuſpenſo, 26. April. 1516. Habentur litteræ in allegato volumine Edictorum *Lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 2.

XX. Verùm cum Abbates & Prælati eorumque Mandatarii cauſam non proſequerentur, tandem ad inſtantiam Fiſcalium ſuſpenſio ſublata fuit, prodiitque Conſtitutio Caroli V. per formam Edicti Perpetui 19. Octobris 1520. relata in citato volumine Edictorum *Lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 4. quâ ſtatuitur, quod nemo quocumque titulo, prætextu, vel colore, neque quacumque de cauſa, ratione, aut occaſione, poterit quamcumque rem immobilem ſitam in Brabantia vendere, aut quocumque modo alienare in uſum aut favorem alicujus Monaſterii, Eccleſiæ, Collegii, Conventûs, Hoſpitalis, vel perſonarum Eccleſiaſticarum ſeu in *Manus mortuas*, ſine expreſſo conſenſu Principis, Vaſallorum, & Magiſtratus civitatis Metropolis ſub cujus diſtrictu bona erunt ſita: quodque nulli Prætores, Viri Feudales, Scabini, Magiſtratus, aut alii Judices & Officiales intervenient, aut patiantur hujuſmodi venditiones, ceſſiones vel permutationes in *Manus mortuas* fieri; neque dicta Corpora Eccleſiaſtica in bona illa inhæredari.

Declarans inſuper omnem hujuſmodi tranſlationem bonorum immobilium in dictas *Manus mortuas*, nullam & ſine effectu.

Denique decernit, ut nulla bona immobilia per particularem & generalem ſucceſſionem, vel teſtamentum, ordinationem, donationem, vel ab inteſtato, devolvantur vel cedant quibuſcumque Monaſteriis, Collegiis, Capitulis vel aliis Manibus mortuis; declarans quidquid in contrarium forſan ſtatueretur à quocumque & quacumque ex cauſa, nullum ac nullius effectûs; utque in perpetuum tamquam nullum reputetur & habeatur.

XXI. In narrativa ipſius Conſtitutionis declarat, ſe ad hanc Conſtitutionem edendum impulſum fuiſſe, quod expendiſſet, tantam jam bonorum tam feudalium, quàm allodialium & aliorum, copiam penes Corpora Eccleſiaſtica poſſideri, ut ex illis ſe honeſte ac ſufficienter intertinere poſſint. Attentâ quoque magna Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, Conventuum, Capellaniarum & fundationum multitudine, per quam ſuos ſubditos & Vaſallos multum gravari aſſerit.

Neque ergo in odium Eccleſiaſticæ immunitatis aut libertatis hæc conſtituit Carolus V. aliique ante ipſum Principes noſtri; ſed ne cives & incolæ ſuis facultatibus exhaurirentur.

XXII.

Digitized by Google

» quius Tractatu De Amortizatione *cap.* 2.) ſive illud » quodcumque Corpus, vel Eccleſiaſticum, vel ſæcu» lare, quod bonorum capax eſt." Ideo verò *manus mortua* hujuſmodi Corpus appellatur, " quod quemadmo» dum, ait Pecquius, morientis hominis manus, id » quod comprehendit, firmiſſimè concluſum tenet, ne» que facilè remittit: ſic etiam, quidquid Eccleſia ſeu » Corpus iſtiuſmodi ſemel adquirit, & in manum, hoc » eſt, poteſtatem ſuam ſemel accipit, non niſi magna » cum difficultate & ſolemnitate in commune homi» num commercium deinde remittit, ſed accumulando » conſervat.

XXIV. Ut ergo aliquid cenſeatur relictum *manui mortua*, debet illud eſſe relictum *Corpori* ut *Corpori*: nam ſi ſingulis de Corpore ſit relictum, non cenſetur relictum *manui mortua*.

Hoc ex capite, ſi quis pauperes certæ urbis vel Parochiæ inſtituit hæredes, vel cognitioni ſuæ annua cibaria reliquerit in ſumptus ſtudiorum, inſtitutâ fundatione in Collegio Academico, defendi probabiliter poteſt (ait Stockmannius *Deciſ. Brabantinâ* 4.) non *manum mortuam*, ſeu Corpus aliquod vel Collegium eſſe vocatum, ſed ſingulas perſonas eſſe vocatas certo ordine, inter quæ multùm intereſſe oſtendit *L.* CUM SENATUS 20. *ff. De rebus dubiis*, in verbis: *Niſi ſingulis legetur, hi enim non quaſi Collegium, ſed quaſi certi homines admittentur ad legatum.* Hæc Stockmannius, qui & addit: " Unde & res immobiles ſic relin» qui poſſe non improbabiliter audivi ſuſtineri in lite » quapiam.

XXV. Amortizatio juxta hodiernum loquendi uſum, nihil aliud eſt, quam indulgentia, diſpenſatio, & conceſſio facta iis, quos *manus mortuas* vocamus, bona immobilia acquirendi & poſſidendi.

XXVI. Hanc hodie in Gallia ſolus Rex indulget, uti teſtatur Paponius in ſuis Arreſtis *Lib.* 1. *tit.* 14. *Arreſto* 1. In his Regionibus Carolus V. in ſua Conſtitutione cavit, Amortizationem non concedendam, niſi de expreſſo, unanimi, & communi aſſenſu ipſius Principis, & Magiſtratûs urbis Metropoliticæ, ſub qua bona Amortizanda ſita ſunt.

XXVII. In Concordatis inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem initis 10. Mart. 1541. *tit.* 3. *num.* 1. dicitur: " Illa bona *tantum* conſeri debent *amortizata*, quæ à juriſdictione ſæculari per Principem ſunt » exempta, litteris deſuper ritè expeditis, vel quæ à » 70. aut 80. annis tamquam amortizata per Eccleſiam » poſſeſſa ſunt.

XXVIII. " Diploma Amortizationis, (ait Anſel» mo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 87. §. 2.) vix » negari ſolet, quando Principi cæteriſque conſtat, Pa» ſtoribus, ſeu Monaſteriis non eſſe proviſum de com» petentia.

CAPUT IV.

Qui Ordines *Mendicantes*: & eorum ſpecialis paupertas; ac quæ Religioſa *Mendicitas*.

1. *Qui Religioſi dicantur* Mendicantes?
2. *Ordines* Mendicantes *olim reditus habere non poterant.*
3. *Aliqui ſunt Mendicantes ex* Regula; *alii ex* Conſtitutionibus.
4. *Soli Franciſcani ſunt Mendicantes ex* Regula.
5. *Meritò S. Franciſcus dicitur primus* Mendicantium *auctor.*
6. *Ordo S. Dominici in prima ſua fundatione reditus in communi poſſedit.*
7. *Similiter Ordo Eremitarum S. Auguſtini.*
8. *Ordo Carmelitarum dici non poteſt Mendicantium ex* Regula.
9. *Tempore editi libri Decretalium non videntur Ordines Eremitarum S. Auguſtini & Carmelitarum fuiſſe Ordines* Mendicantes.
10. *Hi Ordines videntur ſenſim Ordinibus* Mendicantibus *fuiſſe annumerati.*
11. *Circa medium ſeculi* 13. *videtur Ordo Carmelitarum Ordinum Mendicantium inſtitutum cœpiſſe arripere.*
12. *Similiter circa idem tempus Ordo Eremitarum S. Auguſtini eam vitæ normam cœpit imitari.*
13. *Ex Decreto Concilii Lugdunenſis ſub finem ſeculi* 13. *conſtat hos Ordines necdum tamquam Ordines Mendicantes fuiſſe* approbatos.
14. *Decretum Concilii Lugdunenſis mutilatum tempore Bonifacii VIII.*
15. *Ex illa mutilatione colligitur Ordines illos tunc fuiſſe tamquam* Mendicantes *probatos.*
16. *Ordo Minimorum Ordinibus Mendicantibus annumeratus.*
17. *Ordo Societatis Jeſu declaratur eſſe verè de Ordinibus Mendicantibus? & quo titulo?*
18. *Similiter Ordo Diſcalceatorum Ordo Mendicantium declaratur.*
19. *Ordines Mendicantes olim renuntiarunt poſſeſſioni bonorum etiam in* communi.
20. *Creditum fuit hanc paupertatem Ordinibus illis maximè convenire: & quare?*
21. *Experientia poſtmodum docuit, quod multiplicato Religioſorum & Monaſteriorum numero difficile eſſet ſine multis incommodis hanc paupertatem ſervare.*
22. *Imbecilliores & imperfecti difficulter moleſtias ex hac paupertate provenientes ſuſtinere poſſunt.*
23. *Hi ut moleſtias & incommoda evadant, pro vitæ ſubſidiis*

Digitized by Google

tio pro norma Religioſa Mendicitatis accipitur.

32. *S. Franciſcus noluit ut Fratres mendicarent, niſi deficientibus aliunde vitæ ſubſidiis.*
33. *Ut Fratres à ſolicitudine anxia vitæ neceſſariis acquirendis liberaret, voluit ut non erubeſcerent in neceſſitate eleëmoſynas* oſtiatim *petere.*
34. *Petere aut accipere eleëmoſynas extra neceſſitatem & ultra neceſſitatem, ſpeciem* furti *reputavit Franciſcus.*
35. *S. Franciſcus tantum voluit Fratres mendicare, dum ex labore manuum vivere non poſſunt.*
36. *Nicolaus III. declaravit à labore manuum exemptos, qui ſtudiis aut Eccleſiaſticis miniſteriis obeundis vacant.*
37. *S. Thomas docet tribus titulis Religioſos poſſe ex eleëmoſynis vivere.*
38. *Hodie pene ſolo titulo miniſterii populo impenſi Religioſi ad eleëmoſynas petendas admittuntur.*
39. *Sine conſenſu civilis Magiſtratûs agrè hîc admittitur collectio eleëmoſynarum.*
40. *Viventes eleëmoſynis debent tamquam pauperes* paucis *eſſe contenti.*
41. *Non debent Ordines otioſis & non laborantibus gravari.*
41. *Cavere debent in eleëmoſynarum collectione ſpeciem avaritiæ, & turpis quæſtûs.*
43. *Solicitè cavere debent vitia & abuſus* Quæſtorum.

I. " HI dicuntur Mendicantes (ait Gloſſographus » ad *Cap. Un. De Exceſſibus Prælat. in* VI. » in Verbo, *Mendicantes*) quibus victum tribuit in» certa mendicitas : & qui reditus aut poſſeſſiones ex » Regula vel Conſtitutionibus habere non poſſunt. Quæ definitio accepta ex *Cap. Unico* §. CONFIRMATOS *De Religioſis Domibus in* VI. in quo dicitur, Ordines aliquos per Sedem Apoſtolicam confirmatos, & poſt Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. inſtitutos, " quibus ad congruam ſuſtentationem reditus » aut poſſeſſiones habere profeſſio ſive Regula quælibet » interdicunt, ſed per *quæſtum publicum* tribuere vi» ctum ſolet *incerta mendicitas.*

II. Si igitur jus commune inſpiciamus, Religioſi quos *Mendicantes* dicimus, nec *in communi* reditus aut poſſeſſiones ad congruam ſuſtentationem habere poſſunt, victumque tamquam pauperes ex eleëmoſynis etiam, ſi opus fuerit nec ultrò offerantur, *oſtiatim* emendicatis accipere debent.

III. Duo verò, ut ex allegatis intelligitur, ſunt hujuſmodi Ordinum Mendicantium genera. Alii enim ſunt tales ex *Regula*, alii verò ex *Conſtitutionibus* ipſi Regulæ quam profitentur poſtmodum adjectis.

IV. Prioris generis ſunt ſoli Franciſcani; quorum Regula à S. Franciſco dictata, & ab Honorio III. probata in Conſtitutione quæ incipit : *Solet annuere* 5. *in Bull. Roman. cap.* 6. hæc habet : " Fratres *nihil* ſibi

» laboris, ſed propter bonum exemplum, & ad repel» lendam otioſitatem. Et *quando non daretur nobis pre» tium laboris, recurramus ad menſam Domini, peten» do eleëmoſynas* OSTIATIM.

V. Nullæ aliæ Monachorum Regulæ hujus abdicationis redituum ac poſſeſſionum etiam in *communi*, aut *mendicitatis* ullibi meminêre; ut meritò S. Franciſcus primum hujus inſtituti fundamentum poſuiſſe dicatur; atque primus Ordinum Mendicantium Fundator eo titulo jure merito dici queat.

Tametſi enim aliorum Ordinum, qui hodie Mendicantes dicuntur, inſtitutio Ordinem S. Franciſci præceſſiſſe potuerit, nonniſi tamen poſt inſtitutum Ordinem S. Franciſci, atque ab eo exaratam hanc Regulam, hoc vivendi inſtitutum acceperunt : ac propterea Mendicantes non *ex Regula*, ſed ex *Conſtitutionibus* dicuntur.

VI. Et quidem Dominicani Regulam S. Auguſtini à ſuo Fundatore acceperunt; nec aliam hucuſque receperunt, quæ de hac abdicatione redituum aut mendicitate non loquitur.

Unde & Ordinem Dominicanorum in ſuo exordio reditus ac fundos quin & decimas, & Eccleſias cum ſuis proventibus *in communi* poſſediſſe, evidens eſt ex Bulla Honorii III. hujus Ordinis confirmatoriâ, quæ incipit : *Religioſam vitam.* Quin imò nonniſi quadriennio poſt Ordinis confirmationem in generali Conventu Bononiæ coacto, à Beat. Dominico aliiſque Ordinis Fratribus omnium bonorum abdicatio facta eſt; & ne inpoſterum habere liceat, Conſtitutione editâ ſanxerunt; atque tunc ex eleëmoſynis, etiam *Mendicato* acquirendis, vivere cœperunt; idque ad exemplum & imitationem, ut dicitur, S. Franciſci.

VII. Similiter Eremitæ S. Auguſtini eamdem cum Dominicanis Regulam S. Auguſtini profitentes nequaquam Mendicantes *ex Regula* dici poſſe, compertum eſt.

VIII. Nec Ordo Montis Carmeli, ſive Carmelitarum talis dici poteſt. Regula enim S. Baſilii ſive Regula Albertina Regulæ Baſilianæ conformis, quam hi primitus acceperunt & nunc profitentur, redituum & bonorum immobilium *in communi* poſſeſſionem non prohibet : Imo ex ipſa Regula Albertina *cap.* 7. ſat conſtat, Fratres Montis Carmeli primitus bona *in communi* poſſediſſe.

IX. Quo verò tempore hi duo Ordines, nimirum Eremitarum S. Auguſtini & Carmelitarum, fuerint Ordinibus Mendicantibus annumerati, & tanquam tales à Romanis Pontificibus recogniti ac probati, non ſatis conſtat.

Illud ſat conſtare videtur, tempore Gregorii IX. neutrum illorum Ordinum *Mendicantibus* fuiſſe annumeratum : quia uti obſervat Azorius *Inſtitutionum Moralium parte* 1. *Lib.* 12. *c.* 23. in toto libro Decretalium juſſu hujus Pontificis collecto, ſolummodò referuntur duo Ordines Mendicantes, *Prædicatorum* ſcilicet & *Minorum.*

X. Ve-

Digitized by Google

gnus Ordinum, nonnullæ autem Fratris *Joannis Boni*, aliquæ verò *de Fabali*, aliæ verò *de Britinis* cenſebantur, univit in unam Congregationem ſub denominatione *Fratrum Eremitarum S. Auguſtini*, ejuſque Regulâ, ac uniformis habitûs delatione, ibidem §. 6. hæc habet: " Vos univerſos, & ſucceſſores veſtros à baculis & ferulis deportandis, & quod non cogamini ad » *recipiendas poſſeſſiones aliquas*, *vel habendas*, decer» nens perpetuò liberos, & exemptos. " Incipit Bulla, *Licet Eccleſia* 6. in Bull. Rom.

Refert inſuper Azorius Inſtitutionum Moralium *parte* 1. *lib.* 12. *c.* 23. ex S. Antonino, quod Innocentius IV. immediatus Prædeceſſor Alexandri IV. decreviſſet jam dictos Eremitas ſub variis nominibus & Ordinibus viventes in unum corpus redigere, ut more Prædicatorum & Minorum *cibo mendicato* viverent, ad populum conciones haberent, pœnitentium confeſſiones exciperent, & cæteras functiones Eccleſiæ obirent; ſed cùm morte præventus perficere non potuerit, Alexander IV. ejus ſucceſſor perfecit.

Ex his non obſcurum eſt, circa hoc tempus, ſcilicet ſub medium ſæculi 13. hos Ordines incœpiſſe reditus ac poſſeſſiones etiam in *communi* abdicare; atque ad exemplum Fratrum Minorum & Prædicatorum ex *eleëmoſynis* vivere; ac in cæteris quoque *Mendicantium* Inſtitutum arripere.

XIII. Hos tamen Ordines inter Ordines Mendicantes *ſpecialiter* nec eo tempore fuiſſe relatos, neque pro talibus à Sede Apoſtolica recognitos, indicat Gregorius X. in Concilio Lugdunenſi an. 1247. celebrato; ubi Ordinum præcipuè Mendicantium multiplicationem nimiam redarguens; ipſoſque Ordines Mendicantes poſt Concilium Lateranenſe ſubinductos & S. A. approbationem necdum commeritos, cenſens ſupprimendos: atque unà declarans, quod ad *Prædicatorum & Minorum* Ordines (quos evidens ex eis utilitas Eccleſiæ univerſali proveniens perhibet *approbatos*) præſentem non patiatur Conſtitutionem extendi; de Eremitarum S. Auguſtini & Carmelitarum Ordinibus ita loquitur: " Cæ» terùm *Carmelitarum & Eremitarum* Ordines, quorum » inſtitutio dictum Concilium generale præceſſit, in *ſuo* » *ſtatu manere concedimus*. DONEC de ipſis aliter fue» rit ordinatum. Intendimus ſiquidem tam *de illis*, » quam de reliquis, etiam non Mendicantibus Ordini» bus, prout animarum ſaluti, & eorum ſtatui expe» dire viderimus, providere.

Ita habet Decretum à Gregorio X. in Concilio Lugdunenſi editum, extatque tomo 11. Conciliorum generalium *col.* 989. Ex quo non obſcurum eſt, Gregorium ... que ut tales agnitos ac receptos: ideoque & ab eo tempore paſſim quatuor famoſi Ordines Mendicantium recenſiti fuêre; ſcilicet, Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Auguſtini & Carmelitarum; de quibus loquens Synodus Colonienſis anno 1536. *parte* 4. *cap.* 7. ait: " Aliquod retro ſæculis in Eccleſiam recepti ſunt » quatuor Mendicantium Fratrum Ordines, quo Paro» chorum in verbi Miniſterio cooperarii forent.

XVI. His quatuor Ordinibus ſucceſſu temporis plures acceſſerunt, atque inter Ordines Mendicantes recenſiti. Ordinem S. Franciſci De Paula vulgò *Minimorum*, inter Ordines *Mendicantes* comprehendi ſpeciali Bullâ declaravit Pius V. quæ incipit, *Apoſtolicæ Sedis* 49. *in Bull. Rom.*

XVII. Idem Pontifex per Bullam quæ incipit, *Dum indefeſſa* 131. *in Bull. Rom.* Religionem Clericorum Regularium Societatis Jeſu eſſe *verè* de *Ordinibus Mendicantibus* declaravit; " Tum quia, ait, ipſa Societas » MENDICANS exiſtit, quippe quæ ex ejus Inſtituto » & Conſtitutionibus à Sede Apoſtolica confirmatis, » *bona ſtabilia poſſidere nequit*, ſed *incertis* eleëmoſy» nis, fideliumque largitionibus & ſubventionibus vi» vit; tum quia non minus quam cæteri Mendicantes » in *excolenda* vinea Domini aſſiduè laborat.

XVIII. Carmelitarum Diſcalceatorum Ordinem eſſe unum è quatuor Ordinibus Mendicantibus, ſcilicet, Ordinem *Carmelitarum*, cujus Religioſi Regulam ab Alberto Patriarcha Hieroſolymitano habitantibus in Monte Carmelo traditam & ab Innocentio IV. confirmatam, profitentur & obſervant, declaratur in Bulla Clementis VIII. quæ incipit, *Romanum Pontificem* 101. in *Bull. Rom.*

Ex hactenus dictis habemus, Ordines Mendicantes, partim ex Regula, uti S. Franciſci, partim ex Conſtitutionibus & conſuetudine, jam pridem renuntiaſſe reditibus & poſſeſſionibus, non tantum in particulari, ſed etiam *in communi*; ita ut nec ipſa *Communitas* reditus & poſſeſſiones, è quibus ſinguli ſua neceſſaria acciperent, habere poſſet.

XX. Hanc paupertatem Ordinibus ſive Religionibus Mendicantibus, quæ non tantùm ad contemplandum, ſed etiam ad *contemplata* aliis tradendum ordinantur, magis convenire docuit S. Thomas 2. 2. *q.* 187. *art.* 7. " Quia, inquit, illis Religionibus quæ ordinan» tur ad contemplata aliis tradenda, competit vitam » habere maximè ab exterioribus ſolicitudinibus expe» ditam. Quod quidem fit dum *modica*, quæ ſunt *ne*» *ceſſaria* vitæ, *congruo tempore procurata* conſervan» tur.

Non

dicato exſpectare, frequenter non exigua ſecum trahit incommoda ac moleſtias, quibus ferendis penè non ſufficiunt etiam illi, qui ad vitæ Monaſticæ perfectionem jam aliquatenus pervenerunt.

Unde S. Thomas in Opuſculo 15. *cap.* 16. expreſsè fatetur, quòd expediat propter eos qui non ſunt *ſumma* perfectionis capaces, *communes* poſſeſſiones poſſideri.

Hinc plurimæ inordinationes, & ipſa quoque Regularis diſciplinæ collapſio tandem in multis Monaſteriis ſecutæ ſunt.

XXIII. Cùm enim multiplicatis Ordinum Mendicantium Fratribus, cœpiſſent & imbecilliores minùſque perfecti inter ipſos reperiri, qui moleſtias & incommoda, ex ſumma illa & utiliſſima paupertate provenientia, animo Chriſtiano ferre non poſſent; compertum fuit, quòd multi, ut ſe à moleſtiis ac indigentiis eximerent, recurrerent ad media ab Inſtituto ſuo, & mente Patrum aliena; ac ipſius Religionis diſciplinam enervantia, imò quæ ipſi populo ac Clero hos Ordines odioſos redderent.

XXIV. Et quod mirum, eodem ſæculo quo primùm exorti fuerunt Mendicantes, ad Provinciales & cuſtodes ſui Ordinis ſcribit Seraphicus Doctor Bonaventura, tunc Ordinis Minorum Miniſter Generalis electus: " Perquirenti mihi cauſas, cur ſplendor noſtri Or-» dinis quodammodò obſcuratur, Ordo exteriùs infici-» tur, & nitor conſcientiarum interiùs defœdatur; oc-» currit negotiorum multiplicitas, quâ pecunia noſtri » Ordinis paupertati ſuper omnia inimica avidè peti-» tur, incautè recipitur, & incautiùs contrectatur. Oc-» currit quorumdam Fratrum otioſitas quæ ſentina eſt » omnium vitiorum; quâ plurimi conſopiti, monſtro-» ſum quemdam ſtatum inter contemplativam & acti-» vam eligentes, non tam carnaliter quàm crudeliter » ſanguinem comedunt animarum. Occurrit evagatio » plurimorum, qui propter ſolatium ſuorum corporum, » gravando eos per quos tranſeunt, non exempla poſt » ſe relinquunt vitæ, ſed ſcandala potiùs animarum. » Occurrit importuna petitio, quâ omnes tranſeuntes » per terras adeò abhorrent Fratrum occurſum, ut eis » timeant, quaſi prædonibus obviare. Occurrit ædifi-» ciorum conſtructio ſumptuoſa & curioſa; quæ pacem » Fratrum inquietat, amicos gravat, & hominum per-» verſis judiciis multipliciter nos exponit. Occurrit » multiplicatio familiaritatum, quam Regula noſtra » prohibet, ex qua ſuſpiciones, infamationes, & ſcan-» dala plurima oriuntur. Occurrit improvida com-» miſſio officiorum, quâ Fratribus nondum uſquequa-» que probatis, nec carne maceratis, nec ſpiritu robo-» ratis, imponuntur officia vix portanda. Occurrit etiam » ſepulturarum & teſtamentorum avida quædam inva-» ſio, non ſine magna turbatione Cleri, & maximè » Sacerdotum.

eſſet per licentiam Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinis contrarias Conſtitutiones inductum, tandem Synodus Tridentina probavit, " concedendo omnibus Monaſteriis » & Domibus, tam virorum quàm mulierum, & Men-» dicantium, exceptis Domibus Fratrum S. Franciſci » *Capucinorum*, & eorum qui Minorum *de Obſervantia* » vocantur, etiam quibus ex Conſtitutionibus ſuis erat » prohibitum, aut ex privilegio Apoſtolico non erat » conceſſum, ut deinceps bona immobilia poſſidere li-» ceat. " *Seſſ.* 25. *De Regularibus cap.* 3.

XXVII. Utque Synodus efficaciùs occurreret incommodis, quæ ex nimia Monaſteriorum egeſtate, & neceſſariorum ad vitæ ſuſtentationem carentia, nata ſunt oriri, eodem Decreto ſancivit: " In prædictis au-» tem Monaſteriis tam virorum quàm mulierum bona » immobilia poſſidentibus, is tantùm numerus conſti-» tuatur, ac impoſterum conſervetur, qui vel ex redi-» tibus propriis Monaſteriorum, vel ex conſuetis elee-» moſynis commodè poſſit ſuſtentari.

XXVIII. Ab hoc Decreto circa poſſeſſionem bonorum immobilium excipi voluêre *Capucini & Minores de obſervantia*, eo quod non tantum eorum Conſtitutiones, ſed ipſa S. Franciſci *Regula*, quam profitentur, hujuſmodi bonorum poſſeſſionem interdicat, eoſque ad altiſſimam illam paupertatem adſtringat.

XXIX. Circa Decretum Tridentinum bonorum immobilium poſſeſſionem Monaſteriis Ordinum Mendicantium permittens, præviè ad publicationem ipſius Concilii in Belgio, id notarunt Regia Concilia, non aliter admitti poſſe, ut Monaſteria illa bona immobilia deinceps poſſideant, quam ſi ex *conſenſu Principis bona amortizentur*. Brabanti addiderunt, ſi id aliter accipiatur, fore contra articulos inaugurationis, ſeu læti Introitûs ſuæ Provinciæ, quibus cuſtodiendis Regia Majeſtas jurejurando adſtringitur. Ita refert Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 22. §. 45.

XXX. Quantumvis verò Monaſteriis Ordinum Mendicantium, exceptis Capucinis & Minoribus de Obſervantia S. Franciſci, facta ſit licentia poſſidendi bona immobilia *in communi*; atque ea facultate pleraque hodie utantur; nequaquam tamen propterea deſierunt eſſe, & vocari Ordines *Mendicantes*.

Mendicantes quippè præcipuè dicti ſunt à *Mendicitate*, quam etiam hodie cum bonorum immobilium & redituum *in communi* poſſeſſione tamquam partiale medium, quo ſibi vitæ ſubſidium procurare queant, adhuc retinent.

XXXI. Porrò ſicuti nulla Monachorum Regula ante S. Franciſcum vetuit bonorum redituumque in communi poſſeſſionem, ita primus ipſe Franciſcus in ſua Regula, *Mendicitatis* ſeu conquirendi eleemoſynas *oſtiatim* mentionem fecit; occaſionemque nomenclaturæ *Mendicantium Fratrum* dedit.

Quidni

Digitized by Google

Hic enim rurſus non verbis dumtaxat, ſed ſuo exemplo Fratres ad laborandum excitans, dicit : " Et ego » manibus meis *laborabam* & *volo laborare*, & omnes » alii Fratres mei firmiter volo quod laborent de labo» ritio, quod pertinet ad honeſtatem. Et qui neſciunt » diſcant, *non propter cupiditatem* recipiendi pretium » laboris, ſed propter bonum exemplum, & ad repel» lendam otioſitatem.

XXXIII. Ut verò ampliùs Fratres à cupiditate & ſolicitudine lucri ex laboritio ſuo acquirendi avocaret, §. ſequenti ſubdit. " Et quando non daretur nobis pre» tium laboris, recurramus ad menſam Domini, pe» tendo *eleemoſynas oſtiatim*.

Quaſi diceret, laboremus ſtrenuè manibus noſtris; ſed ſine anxietate, & cupiditate lucri. Si enim contingat nobis non dari *pretium laboris*, tunc non erubeſcamus, ut tamquam peregrini & advenæ in hoc ſæculo in paupertate & humilitate Domino famulantes, *vadamus pro eleemoſyna confidenter*, ſive recurramus *ad menſam Domini*, petendo eleëmoſynas oſtiatim.

Quare nequaquam obſcurum eſt, S. Franciſcum noluiſſe, Fratres recurrere ad menſam Domini petendo eleëmoſynas oſtiatim, niſi dum jam omnibus rebus & facultatibus, etiam in communi abdicatis, ipſoque laboris pretio deficiente, neceſſariis vitæ ſubſidiis deſtituuntur.

XXXIV. Hinc illud ejuſdem Patris legitur apophthegma 41. " Fratres quantoties hortabatur ut inanes » diſcurſus, & nimias ſollicitudines in acquirendis vel » colligendis eleëmoſynis vitarent, & omninò quæſtus » ſuperfluos abhorrerent, dicens : Fratres, petite tan» tùm victui & veſtitui neceſſaria. Ego de me fateor, » & gratias ago Deo, quòd numquam fui fur aut latro » eleëmoſynarum ; ſemper enim minus accepi, quam » me contingeret, ne alii pauperes ſuâ ſorte frauda» rentur ; quia contrarium facere ſemper furtum repu» tavi.

Nihil ergo ſuperflui quæſtûs ex eleëmoſynis conquiri voluit S. Franciſcus, ipſius mendicitatis Religioſæ atque altiſſimæ illius paupertatis primus inter Monachorum Patres inſtitutor ; quin & *furtum* eleëmoſynarum aliis pauperibus debitarum eſſe reputavit, ſi quid præter victui & veſtitui neceſſaria acciperetur.

XXXV. Adhæc manifeſtum eſt, S. Franciſcum enixè commendaſſe Fratribus, ut *manibus laborarent* : & caſu quo ex laboritio pretium ſufficiens victui & veſtitui non acciperent, tunc in ſubſidium, tamquam pauperes & advenæ in hoc ſæculo, *ad menſam Domini recurrerent, petendo eleemoſynam oſtiatim*.

XXXVI. Verùm Nicolaus III. in *Cap.* Exiit *De Verborum Significatione in* VI. elucidans nonnulla dubia circa Regulam S. Franciſci, quam ipſe aliquando profeſſus fuerat, & exponens verba illa Regulæ,

» ferant, velint *otioſi* de eleëmoſynis quæ dantur pau» peribus, vivere, hoc eſt iis *illicitum*. Unde S. Au» guſtinus dicit in libro *De Opere Monachorum* : Ple» rumque ad hanc profeſſionem ſervitutis Dei & ex » conditione ſervili aliqui veniunt, & ex vita ruſtica» na, & ex opificum exercitatione & plebeio labore, » de quibus non apparet utrum ex propoſito ſervitutis » Dei venerint, an vitam inopem & laborioſam fu» gientes vacui paſci atque veſtiri voluerint, & inſu» per honorari ab eis à quibus contemni conterique » conſueverant. Tales ergo ſe, quominùs operentur, » de infirmitate corporis excuſare non poſſunt. Præ» teritæ quippe vitæ conſuetudine convincuntur. " Et poſteà ſubdit : " Si nolunt operari, non manducent. » Neque enim propterea ad pietatem divites humilian» tur, ut pauperes ad ſuperbiam extollantur. Nullo » enim modo decet, ut in ea vita ubi Senatores fiunt » laborioſi, ibi fiant opifices otioſi, & quo veniunt re» lictis deliciis ſuis, qui fuerant prædiorum Domini, » ibi ſint ruſtici delicati. " Hactenus S. Thomas 2. 2. *q.* 187. *art.* 4. *in C.* qui ibidem cùm ſibi objeciſſet in argumento 5. quòd " Apoſtolus nolebat vivere de ſum» ptibus Fidelium, ut occaſionem auferret pſeudo-Apo» ſtolis, & ne ſcandalum poneretur infirmis, ergo vi» detur, quòd propter eaſdem cauſas Religioſi de» beant abſtinere, ne de eleëmoſynis vivant. " Reſpondet, " Quòd quando apparet *manifeſta* neceſſitas » & utilitas ; propter quam aliqui Religioſi de eleëmo» ſynis vivant abſque opere manuali, non ſcandali» zantur ex hoc infirmi ; ſed malitioſi, more Pharifæo» rum, quorum ſcandalum contemnendum Dominus » docet *Matth.* 5. Sed ſi non eſſet *evidens* neceſſitas & » utilitas ; poſſet exinde generari ſcandalum infirmis : » quod eſſet vitandum.

Igitur juxta S. Thomam, cui & S. Bonaventura variis in locis conſentit, Religioſi ex eleëmoſynis vivere poſſunt, tametſi *manibus* non laborent, ſi pro Eccleſia ſpiritualiter ac utiliter *laborent* ; atque hoc ferè unico titulo hodie Fratres Mendicantes ad colligendas eleëmoſynas admittuntur.

XXXVIII. Moribus ſiquidem Belgii vicinarumque Provinciarum paſſim obtinuit, ut Religioſi ad civitates cum facultate eleëmoſynas oſtiatim petendi, ſive *quæſtuandi*, ut aiunt, admittantur, modò veniant tamquam Parochialium Eccleſiarum & Ordinariorum Sacerdotum ac Miniſtrorum coadjutores & ſubſidiarii, & cum onere inſerviendi populo in ſpiritualibus, ubi id neceſſitas poſtularit.

Neque extra civitates alii è Religioſis ad quæſtuandum ſive ad eleëmoſynas quærendas admitti ſolent, niſi qui iis in locis ſtationes habentes, certis diebus ibidem Parochis in prædicatione aut Sacramentorum adminiſtratione aſſiſtunt.

XXXIX. Pro hoc notandum, quòd hodie in hiſce

Digitized by Google

dicantium profeſſionem ; atque eo titulo *paucis*, tam in victu quam veſtitu debere eſſe contentos.

Quod evidenter ſupponit S. Thomas 2. 2. *q.* 188. *art. 7. in C.* probans Religionibus inſtitutis ad contemplandum & contemplata aliis tradenda convenire, non habere *poſſeſſiones* in *communi*; quia minorem adfert ſolicitudinem, dum *modica*, inquit, quæ ſunt *neceſſaria* vitæ, congruo tempore procurata conſervantur; non obſcurè ſupponens, quòd Religiones hujuſmodi *modicis* debeant eſſe contentæ.

Ad quæ reflectens S. Thomæ Commentator Cardinalis Cajetanus, ait, unam ex cauſis ob quas experientiâ teſte hodie plus ſolicitudinis adferat, vivere ex eleëmoſynis, quam ex moderatis poſſeſſionibus, eſſe *nimios* Religioſorum *ſumptus.*" Nam, inquit, quod triginta Religioſi hodie exigunt, paulò ante *centum* fortè ſufficiebat.

XLI. Ulteriùs cùm hodie penè ſolo titulo *laboris ſpiritualis* eleëmoſynæ à populo petantur; eaſque eo intuitu populus det, meritò quoque Ordines illi attendunt, ne populus nimium gravetur ſuſtentatione eorum, qui ad ſpiritualem hunc laborem impendendum nullatenus conducunt. Quare, ut ait Cajetanus loco citato, " non deberent omnes ad harum Religionum profeſſionem recipi, ſed ſoli idonei ad officium prædicandi & confeſſiones audiendi, & miniſtri eorum neceſſarii.

Hac de cauſa Magiſtratus locorum in admiſſione Ordinum Mendicantium nonnumquam numerum admittendorum ad hunc Conventum limitant, ne alias exceſſivus eorum numerus adminiſtrandis populo ſpiritualibus haud neceſſarius, nimium oneri ſit; uti ſuprà notavimus.

XLII. Solicitè inſuper adlaborare debent, ut ita in hac eleëmoſynarum collectione ſe exhibeant, ut notam cupiditatis & avaritiæ non incurrant, ipſique populo ſuadeatur, prædicationem cæteraque ſpiritualia officia quæſtûs causâ non inſtitui.

Hac de re laudabile eſt Ordinis PP. Prædicatorum ſtatutum : " Cùm prædicatores ſe tamquam veros Religioſos, & viros Apoſtolicos exhibere debeant, & nulli materiam ſcandali præbere, & ab omni ſpecie mali abſtinere, idcircò nullo modo debent permittere, ut dum actu prædicant, colligantur pecuniæ, ſive pro domo, ſive pro quacumque perſona, ne notam cupiditatis, vel avaritiæ incurrant, & prædicationis officium in vilipendium veniat. Et ob id ſub pœna excommunicationis mandatur omnibus fratribus, ne de cætero prætextu cujuſcumque extranei quæſtus, & indulgentiæ prædicandæ quovis modo diſcurrant, pretium, aut ſalarium, pro hujuſmodi prædicationibus accipiant, vel ad hoc fratrem aliquem inducant. Et nihilominùs tales divini verbi corruptores, qui labe cupiditatis, & quæſtuariâ illuſione ſplendorem noſtræ Religionis offuſcant, offi- cipiant tantum quod ſibi ſponte offertur; nec ſuper iis eleëmoſynis nullam quovis nomine conventionem faciant, etiam in utilitatem ipſorum Monaſteriorum, quemadmodùm Pius V. & Gregorius XIII. ex ſententia S. Congregationis Concilii Tridentini in ſimili quoad collectionem eleëmoſynarum ac intertentionem Hoſpitalium reſponderunt; uti refert Fagnanus ad *Cap.* CUM EX EO ;; *De Pœnit. & remiſſ. num.* 21. 22. & 23.

CAPUT V.

Omnia undecumque Religioſis obvenientia in communes uſus Fratrum ſunt diſpenſanda.

1. *Norma diſpenſandi Monaſteriorum proventus rectè deſumitur è norma primorum Chriſtianorum.*
2. *Inter primos Chriſtianos omnia erant communia.*
3. *Erant communia ut in ſingulorum* uſus *pro cujuſque neceſſitate diſtribuerentur.*
4. *Eandem diſpenſandi normam inculcat Regula S. Auguſtini; eſtque baſis totius vitæ Monaſticæ.*
5. *Auguſtino conſonat S. Benedictus.*
6. *Quidquid à parentibus datur Religioſo, debet dari Prælato ut in communes uſus diſtribuatur.*
7. *S. Benedictus voluit ut res alicui Religioſo à parentibus donata, potiùs uni alteri per Abbatem detur : & quare ?*
8. *Hanc proventuum in communes uſus diſpenſandorum normam probat Synodus Tridentina.*
9. *Mentem Synodi Tridentinæ expoſuit Clemens* VIII.
10. *Hanc Clementis declarationem & Conſtitutionem innovavit Urbanus* VIII. *ac noviſſimè Innocentius* XII.
11. *Synodus* P. I. *Cameracenſis ſequuta mentem Concilii Tridentini, declaravit omnia undecumque Religioſis obvenientia, ut* communia *eſſe diſpenſanda.*

I. BOna ac proventus Religioſorum in *communi viventium*, quos Cœnobitas dicimus, quomodo ſint diſpenſanda, oſtendit ipſa diſpenſationis norma, quam ſervârunt primi Chriſtiani Hieroſolymis *in communi* viventes, qui ipſam Cœnobitarum vivendi rationem prælineârunt. Hanc Sacer Textus his verbis expreſſit : *Multitudinis autem Credentium erat cor unum & anima una : nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis* OMNIA COMMUNIA *Act.* 4. *v.* 32.

II. Aſſerit Sacer Textus, quòd nemo iſtius multitudinis aliquid *ſuum* eſſe diceret; id eſt, nihil ſibi appropriaret, ſed illis *omnia* eſſent *communia*; nimirum ut in *communem* multitudinis *uſum*, non tamquam uni magis quàm alteri propria, ſed tamquam *omnibus* indifferen-

Digitized by Google

tiſſimè inculcarunt.

In Regula, quæ S. Auguſtini dicitur, quamque hodie tum Canonici Præmonſtratenſes, & qui vulgò ſimpliciter *Canonici Regulares* dicuntur, tum Eremitæ S. Auguſtini, item Dominicani pluresque alii utriuſque ſexûs Ordines profitentur, hæc habentur *Cap.* 1. " Primum propter quod in unum congregati eſtis, ut unanimes habitetis in domo, & ſit vobis anima una & cor unum in Deo, & non dicatis aliquid *proprium*, ſed ſint in vobis *omnia communia*, & diſtribuatur unicuique veſtrûm à Præpoſito veſtro victus & tegumentum, non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes, ſed potiùs unicuique ſicut opus fuerit. Sic enim legitur in Actis Apoſtolorum : *Quia erant ipſis omnia communia.*

Ecce Auguſtinus voluit, ut nullus aliquid haberet *proprium*, ſed omnia eſſent *communia*; ita ſcilicet *commune* opponens *proprio.* Sed quare *omnia communia?* Ut diſtribuatur unicuique de Congregatione prout *opus* eſt; ſive ut in *communem omnium uſum* pro cujuſcumque *neceſſitate* omnia *indifferenter* diſpenſarentur.

Audiamus id Auguſtinum clarius *capite* 8. ſuæ Regulæ exponentem : " Etiam cum quis ſuis filiis aut aliquâ neceſſitudine ad ſe pertinentibus in Monaſterio conſtitutis, aliquam contulerit veſtem, ſive quodlibet aliud inter neceſſaria deputandum, non occultè accipiatur, ſed ſit *in poteſtate Præpoſiti, ut in rem communem redactum cui neceſſe fuerit præbeatur.*

Auguſtinus ergo communia eſſe *omnia* voluit, etiam à parentibus aut conſanguineis alicui *particulari* de congregatione oblata, ut *cui neceſſe fuerit præbeantur*; id eſt, indifferenter diſpenſentur, tamquam toti Congregationi ſive *omnibus communia*, nulli autem peculiaria.

V. S. Benedictum etiam audiamus : " Ne quis, inquit, præſumat aliquid habere *proprium*, *nullam omninò rem*, neque codicem, neque tabulas, neque graphium, ſed nihil omninò : quippe quibus nec corpora ſua, nec voluntates ſuas licet habere in propria poteſtate : omnia verò neceſſaria à Patre ſperare Monaſterii : nec quidquam licet habere, quod Abbas non dederit aut permiſerit. *Omniaque omnibus ſint communia* : ut ſicut ſcriptum eſt : *Nec quiſquam ſuum aliquid dicat vel præſumat.*

Nulli aliquid *proprii* eſſe vult Benedictus, ſed omnia *communia*; ut ſcilicet ex illis quiſque omnia neceſſaria à Patre Monaſterii ſperet; ſive accipiat.

VI. Utque hanc communionem amplius perſuaderet, mandat : " Ut ſi à parentibus Religioſo quidquam directum fuerit, non præſumat ſuſcipere illud, niſi prius indicatum fuerit Abbati, quod ſi juſſerit ſuſcipi, in Abbatis ſit poteſtate, cui illud jubeat dari. Et non contriſtetur Frater cui fortè directum fuerit, ut non detur occaſio diabolo. " *Cap.* 54. *Regula.*

Ergo etiam filiis à parentibus directa ſive oblata, ita ponere non dubitavit : mandatque Superioribus, ut omnis cura diligentiaque ab iis adhibeatur, ut ab illa non recedatur : " Cùm compertum ſit, ab eis non poſſe ea, quæ ad *ſubſtantiam* Regularis vitæ pertinent, relaxari : ſi enim illa, quæ *baſes* ſunt & *fundamenta* totius Regularis diſciplinæ exactè non fuerint conſervata, totum corruat ædificium neceſſe eſt. " *Seſſ.* 25. *De Regularib. cap.* 1.

Poſt hæc ſubjicit tamquam ex priori Decreto conſequens : " Nemini ergo Regularium, tam virorum quàm mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuſcumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventûs poſſidere, vel tenere : ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam.

Quaſi diceret, vita Regularis requirit, ut *omnia* ſint *communia*; id eſt, in uſum communem totius Communitatis ſive Fratrum diſpenſentur : igitur nemini Regularium quocumque prætextu licet aliqua bona tamquam propria, aut etiam nomine Conventûs poſſidere & tenere; ſed ea Conventui incorporanda ſunt, tamquam bona ipſius Conventus ſive Congregationis, in uſum Conventus & Congregationis diſpenſanda.

IX. Hunc Synodi Tridentinæ ſenſum clariùs expoſuit Clemens VIII. in Conſtitutione edita pro reformatione Regularium, quæ incipit, *Nullus omninò* 60. in Bull. Rom. ubi §. 2. de hoc Concilii Decreto ita loquitur : " Quo Tridentini Concilii Decreta de paupertatis voto cuſtodiendo fideliùs obſerventur, præcipitur, ut nullus ex Fratribus, etiamſi Superior ſit, bona immobilia, aut pecuniam, proventus, cenſus, eleemoſynas ſive ex concionibus, ſive ex lectionibus, aut pro Miſſis, tam in propria Eccleſia, quàm ubicumque celebrandis, aliovè ipſorum juſto labore & cauſa, & quocumque nomine acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorum largitiones, legata aut donationes fuerint, tamquam propria, aut etiam nomine Conventûs poſſidere poſſit; ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, atque cum cæteris illius bonis, redditibus, pecuniis ac proventibus confundantur, quo communis indè victus & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit.

Manifeſtum eſt ex ſententia Pontificis, *Conventui bona incorporari*, idem eſſe, atque omnia undecumque Religioſis obvenientia cum cæteris Monaſterii ſeu Conventûs bonis, redditibus, pecuniis, ac proventibus confundi, quo *communis inde victus & veſtitus omnibus* ſuppeditari poſſit; ſive ut verbo dicatur : ut omnia inter Regulares ſint communia, & dividatur *ſingulis prout cuique opus erit.*

quin mens Synodi Tridentinæ eſſet, ut res omnes Religioſis undecumque obvenientes, Superiori eſſent tradendæ eum in finem, ut tamquam *res communes* expenderentur.

CAPUT VI.

Peculia Monachorum contrariantur voto paupertatis, & vitæ communi.

1. *Deſcribitur peculium ſervorum, cum quo peculium Monachorum in multis convenit.*
2. *Oſtenditur quomodo hæc duo peculia conveniant.*
3. *Peculium Monachorum eſt ſeparatum à proventibus Monaſterii, ſicuti peculium ſervorum à rationibus Dominorum.*
4. *Ubi habentur peculia, non poſſunt eſſe* omnia *communia.*
5. *Quemadmodum peculium ſervi rectè dicitur* patrimonium *ſervi; ita & peculium Monachi, ejus* patrimonium *bene dicitur.*
6. *Peculium Monachi rectè aſſeritur ſpectare ad Monachum, licet proprietas* civilis *eſſet penes Monaſterium.*
7. *Peculium &* proprium *in Monacho ſunt ſynonyma.*
8. *Monachi peculia habentes reputantur* proprietarii.
9. *Reſervationes redituum vitalitiorum aut cujuſcumque alterius rei in* particulares *uſus voto paupertatis adverſantur.*
10. *Rerum reſervationes in particulares uſus adverſantur vitæ communi, quam Religioſi profitentur.*
11. *Sententia Chriſtiani Lupi de ſimilibus reſervationibus.*
12. *Superiorum diſſimulatio, aut diſpenſatio has reſervationes licitas reddere nequit.*
13. *Reſervationes illæ diametraliter profeſſioni Religioſæ opponuntur.*
14. *Subditi credere non debent Superioribus aſſerentibus ſe poſſe in vita communi diſpenſare.*
15. *Non eximuntur à vitio proprietatis qui peculia tenent* dependenter *à voluntate Superiorum.*
16. *Licentia Superiorum facit ſubinde Religioſos liberiùs peccare.*

I. PEculium Monachorum, cujus frequenter in Regulis Monachorum & Canonibus Conciliorum mentio occurrit, in multis cum peculio ſervorum (de quo in Jure Romano multa dicuntur) convenit: imò ex hoc originem ſumpſiſſe non difficile ex utriuſque deſcriptione apparebit.

Peculium ſervorum ita definiri poteſt: " Patrimo- » nium *puſillum*, quod ſervus Domini permiſſu *ſepa-* » *ratum* à rationibus Dominicis habet. " *L.* 5. *ff. De peculio.*

peculium Monachi à rationibus ſive proventibus Monaſterii verè dicitur ſeparatum; eò quod reſervetur in uſus, non totius Conventûs, quemadmodum reliqui proventus ipſius Conventûs, ſed in *ſingulares hujus Monachi.*

Hinc non difficulter intelligitur, quâ ratione peculia Monachorum vitam communem, quam Religioſa profeſſio requirit, labefactent.

IV. Neque enim poſſibile eſt, inter illos Religioſos *omnia* eſſe communia, ut *dividatur ſingulis prout cuique opus erit;* ſive ut ex illis tamquam ex rebus communibus victus & veſtitus aliaque neceſſaria indifferenter ſubminiſtrentur, ubi aliqua reſervantur ad *uſus particulares* hujus illiuſve Monachi, & conſequenter nec Conventui incorporantur, ſive cum cæteris Monaſterii reditibus ac proventibus confunduntur, ut in omnium uſus *indifferenter*, prout cuique opus erit, diſpenſentur.

Id rectè advertit pius ac eruditus Petrus Walloncapelle Prior Monaſterii S. Winoci, dicens: " Quod *alicui certo* præfixum ſervatur, *commune* dici non poteſt.

V. Ulterius quemadmodùm peculium ſervi rectè vocatur *patrimonium*; imò *proprium patrimonium* ſervi, tametſi proprietas *civilis* (cujus ſervus Jure Romano eſt incapax) ſit penes Dominum, quia tota utilitas & plenus uſus eſt apud ſervum, ita quoque peculium Monachi rectè dicitur puſillum imò & *proprium patrimonium* Monachi, tametſi ipſa civilis & nuda proprietas ſit apud Monaſterium: eò quod peculii ſive reditûs vitalitii aliarumque rerum plenus uſus Monacho ſit reſervatus.

VI. Cum enim rerum temporalium utilitas unicè ferè in earum uſu conſiſtat, quidnî res aliqua dicatur *propria* ſive *appropriata* illi, cui ejus uſus eſt *appropriatus* ſeu reſervatus.

Neque rerum temporalium nuda proprietas vel poſſeſſio multum prodeſt aut nocet, ſed earum uſus. Quod jam pridem in Monachis notandum duxit Dionyſius Carthuſianus, dicens: " Magis nocet Religioſo habere » *uſum peculii* ſine proprietate *civili*, quam habere » *proprietatem ſine uſu.* Proprietas namque in ſe non » eſt peccatum, nec ad peccandum inducit, niſi *per* » *uſum rei....* Imò quantum ad progreſſum de malo » in malum, parum aut nihil refert, an habetur *uſus* » *ſine proprietate, an cum proprietate.*" Tract. De Reformat. Clauſt. *art.* 16.

VII. Meritò ergo *peculium* & *proprium* pro ſynonymis accipiuntur à Gloſſographo qui in nota marginali ad *Cap.* MONACHI ;; *De ſtatu Monachi*, ad verbum *peculium* appoſuit hanc notam, *id eſt* PROPRIUM.

Idipſum præterito ſæculo in Conventu Canonicorum Regularium Congregationis Windeſemenſis, quidam ejuſdem Congregationis Canonicus in ſua contra *proprieta-*

Digitized by Google

» Religioſi, qui in *proprios* ac *particulares* uſus, reditum aliquem ſibi emunt, aut emptum retinent." Directorium hoc Eccleſiaſticæ diſciplinæ Colonienſi præſertim accommodatum, editum eſt à Domino Octavio Frangipano Mirtho Epiſcopo Tricaricenſi, Apoſtolicæ Sedis per inferiorem Germaniam & Belgarum Provincias Nuntio; & à Sacra Facultate Theologica Lovanienſi probatum.

IX. Synodus P. I. Mechlinienſis volens vota Religionis exactè obſervari, inter alia præcipit: "Penſiones » autem vitales, aut reditus perpetuos nulli permittantur recipere, neque liceat eis ratione officiorum, » vel miniſteriorum pecuniam corradere, aut *conſervare*, etiamſi in *pios uſus* convertere velint, ſed omnia in *communem uſum* convertantur." *Tit. De Regularib. cap.* 2.

Nequaquam obſcurum eſt, Synodum hanc ſuppoſuiſſe, voto paupertatis eſſe contrarium, rem quamcumque in uſus particulares reſervare, nec in *communem* uſum convertere.

Similiter Synodus P. I. Cameracenſis, ut "huic peſtifero vitio (proprietatis) obviam eatur, omnibus » omnium Ordinum Superioribus mandat, ut reſcindant & aboleant prorſus univerſa illa emolumenta & » jura quæ antiquo more quibuſdam Monaſteriorum » Officialibus concedi ſolebant. Breviter, pergit Synodus, omnis illa pecunia, vel res quam Monachus » vel Monialis acquirere ſive labore, ſive induſtriâ, » ſive amicorum liberalitate, ſeu denique quâlibet aliâ » occaſione poſſit, Superiori mox tradatur: ita ut ad » nutum ejus, tamquam *res communis*, expendatur. *Tit. De Monaſteriis capite* 10.

Judicavit hæc Synodus, vitio proprietatis haud obviam iri, niſi omnis pecunia Monacho quocumque titulo obveniens Superiori mox tradatur, ut ad ejus nutum tamquam *res communis* expendatur: argumento haud obſcuro, Synodum judicaſſe, reſervationes pecuniarum aliarumque rerum ad uſus *particulares* hujus illiuſve Religioſi, voto paupertatis & vitæ communi eſſe contrarias.

X. Viderunt id quoque Patres Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, qui advertentes, quòd *radix & fomes omnium ferè malorum ſit* PROPRIETAS, injungunt Ordinis Generali, ut *eam omnino eradicare procuret*, "nulloque modo in noſtra Religione, inquiunt, tolerari permittat, ſed quòd juxta SS. Apoſtolorum morem & D. P. N. Auguſtini Regulam *communis omnibus* vita, ac *omnium* rerum temporalium inter ipſos » Fratres ſit beata *communitas*, unde omnia bona profluenter proſperèque ſuccedant." *Part.* 3. *cap.* 4.

Patenter ſupponunt hi Patres, nullatenus vitium *proprietatis* eradicari poſſe, niſi *communis omnibus* vita, & *omnium rerum* temporalium inter Fratres beata » re qualiſcumque profeſſioni adjecta penſionis reſervatio eſt *adverſa* ſubſtantiæ, aut certè *fœda* conditio, » ideòque habenda pro non appoſita. Eam Præfecti » obligantur circumducere & in communem ſubſtantiam evocare. Nulla hîc dotalis eleemoſyna, nec » ſimilis quis humanæ infirmitatis palpo fucus valeat » patrocinari.

XII. Si ergo hujuſmodi peculiorum, vel penſionum reſervationes adverſæ ſint profeſſioni Religioſæ, utpotè voto paupertatis & vitæ communi contrariæ, ſequitur, quod eas nec Superiorum diſpenſatio vel indulgentia licitas reddere queat: "Cum compertum ſit, » ait Synodus Tridentina, ab eis (Superioribus) non » poſſe ea, quæ ad *ſubſtantiam* Regularis vitæ pertinent, relaxari." *Seſſ.* 25. *De Regularib. cap.* 1.

XIII. Undè Synodus Audomarenſis habita præterito ſæculo ſub Joanne Six, in hac Univerſitate quondam Majoris Collegii Theologorum Præſide, deplorans, ex quo in oblivionem abiit exemplum initio naſcentis Eccleſiæ in Ananiam & Saphiram editum, invaliſſe pleraque Monaſteria exitioſam rerum proprietatem, ex diametro Monaſticæ profeſſioni contrariam; præcipit, ut Præfecti & Præfectæ vigilent, ſi ſuæ ſuorumque ſaluti conſultum velint, ut exterminetur hæc peſtis, curentque, ut ablatis ab omnibus, iis omnibus rebus, quas ut proprias poſſident, victus & veſtitus, cæteraque vitæ neceſſaria, æqualiter omnibus, pro indigentiæ uniuſcujuſque neceſſitate & Monaſterii facultate, placidè ac benignè ex *communi* theſauro ac penu ſubminiſtrentur, non pecuniis æſtimata ac compenſata, ſed ipſis rerum ſpeciebus præſentia. Id enim, inquiunt, eis in virtute ſanctæ obedientiæ Dei loco præcipimus, quam id quod Superiores quidem ex officio prorſus curare tenentur, *nulla ipſis relictâ diſpenſandi facultate*; Religioſi verò, ex ea quam Deo fecerunt ſponſione, obſervare. Deindè poſtquam oſtenderunt ex *Cap.* CUM AD MONASTERIUM ;; *De Statu Monach.* quod nec Summus Pontifex poſſit ſuper proprietate habenda cum Monacho diſpenſare, tamquam ex præcedentibus conſequens ſubjiciunt: "Quare aboleatur ea conſuetudo, quâ conſueverunt Superiores » Religioſis ſingulis annuam numerare aut permittere » penſionem, atque ita redimere neceſſaria vitæ eorum: nec alicui pecunia permittatur, niſi pro injunctâ à Prælato adminiſtratione; ſed *prorſus omnia in communem uſum convertantur*; ita ut impleatur à Religioſis, quod ſibi imitandum ſumpſerunt, & ad *quod Religione ſempiternâ ſe obligarunt* (*non poteſt res iſta inculcari ſatis*) illud primitivæ Eccleſiæ: *Multitudinis credentium erat cor & anima una; nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, dividebatur autem ſingulis prout cuique opus erat.*

XIV.

Digitized by Google

Statutum Capituli Generalis Ciſtercienſis contra vitium proprietatis, anni 1683.

CUm ad audientiam Capituli Generalis clamoſa relatione pervenerit peſſimum ac deteſtabile proprietatis vitium, quod ipſamet Religionis fundamenta evertit, in Provincia Vaſconiæ quodammodo impunè regnare in perditionem animarum manifeſtam: hoc malum radicitùs extirpare cupiens Capitulum Generale, injungit ac mandat Reverendo admodum Abbati de Claravalle, ut omni morâ poſtpoſita ad dictam Provinciam Vaſconiæ perſonaliter accedat, eandemque viſitando inter cæteros abuſus dictum proprietatis vitium ſingulariter damnet, inhibeat ac proſcribat ſub pœnis in jure ac Ordinis ſtatutis contentis. Et ut hæc damnatio ipſius inhibitio ac proſcriptio efficaciorem ſortiatur effectum, idem Reverendus admodum Dominus de Claravalle in Capitulis ſingulorum Monaſteriorum reſidens, peculiares omnium perſonarum Regularium pecunias ad ſe deferri jubeat, eaſque in commune confuſas Cellerariis tradat in commune ſervaturas: ſimiliter faciat de blado, vino aliiſque rebus tam mobilibus quam immobilibus. Inſuper ſtrictiſſimè præcipit idem Capitulum Generale Vicario Generali aliiſque Superioribus Monaſteriorum aliorumque locorum Regularium ſupradictæ Provinciæ Vaſconiæ, ut ordinationes à dicto Reverendo admodum Domino Abbate de Claravalle faciendas, manuteneant ac executioni mandent ſub pœna depoſitionis & inhabilitatis ad quæcumque officia conſequenda. Et ut omnibus terror ſalutaris injiciatur præcipit etiam Capitulum Generale, ut ſi quæ perſona Regularis Ordinis noſtri in hoc deteſtabili proprietatis vitio obſordeſcens è vita diſceſſerit, in ſterquilinio unà cum ſuæ libertatis ſubſtantiâ projiciatur. Quas omnes ſupradictas ordinationes, inhibitiones & pœnas præſens Capitulum Generale extendit ad omnes Regulares perſonas Ordinis univerſi. Mandatur etiam Abbatibus, Prioribus & Abbatiſſis ſub pœna ſtandi extra ſtallum & locum præſidentiæ ſuæ, & aliis arbitrio Viſitatoris infligendis, ut Religioſis neceſſaria adminiſtrent, ne occaſio eis detur ad habendam proprietatem.

CAPUT VII.

Omnibus ex *communi* Monaſterii ſubſtantiâ neceſſaria ſubminiſtranda, & quæ in horum uſu obſervanda?

1. *Vitio proprietatis occaſionem dant Superiores vitæ neceſſaria non ſubminiſtrantes.*
2. *Sanctus Benedictus omnibus vult neceſſaria dari, ut vitium proprietatis extirpetur.*
3. *Idem ſolicitè inculcat S. Auguſtinus.*
4. *Palmare fundamentum communitatis Monachalis eſt ſubminiſtratio neceſſariorum.*
5. *Quid Synodi Tridentinæ & Synodorum Belgicarum de hac obligatione Superiorum Decreta?*
6. *Unica via eliminandi vitium proprietatis eſt neceſſariorum placida ſubminiſtratio.*
7. *Ut huic obligationi ſatisfacere queant Superiores, voluit Synodus Tridentina, ut non plures quàm ex obventionibus ali poſſunt, recipiantur.*
8. *Hunc fuiſſe ſcopum Synodi oſtenditur ex Bellarmino.*
9. *Multùm conducit ad obſervantiam Regularem obſervantia dicti Decreti Tridentini.*
10. *Religioſi cavere debent, ne quidquam eorum, quæ ad uſum conceduntur, poſſideant ut proprium.*
11. *Qui eo affectu poſſidet coram Deo eſt proprietarius.*
12. *Ut veteres Monachi ſe ab eo affectu immunes oſtenderent, dicere non poterant tunicam* meam, *tabulas* meas, *&c.*
13. *Quid ad præcavendum hunc affectum in Religioſis fecerit S. Thereſia?*
14. *Quando meritò eodem, quo uſa eſt, remedio utantur Superiores Religioſorum.*
15. *Cavere debet inſuper Religioſus ne conceſſis ad uſum* utatur ut propriis.
16. *Hoc præcipuè cavendum in his qui extra Monaſteria morantur.*
17. *Prudentiſſimum circa hoc Canonicorum Præmonſtratenſium Decretum.*

I. EXperientiâ ſemper compertum fuit, nullo ex capite vitium proprietatis tantum in Monaſteriis ſumere incrementum, quam ex negligentia & duritia Superiorum ſubditis placidè ac benignè vitæ neceſſaria, ex *communi* Monaſterii ſubſtantia non ſubminiſtrantium.

Hinc nihil tantopere in Patrum atque Conciliorum Regulis commendatum Superioribus, quam ut cuique prout opus eſt, ex communi Monaſterii penu placidè ac benignè ſuppeditent; tamquam efficaciſſimum vitio proprietatis arcendo ac extirpando remedium.

II. " Ut hoc vitium *peculiare* radicitùs amputetur (ait S. Benedictus in Regula *cap.* 55.) dentur ab » Abbate omnia, quæ ſunt neceſſaria; id eſt, cuculla, » tunica, pedules caligæ, bracile, cultellus, graphium, » acus, mappula, tabula: *ut omnis auferatur neceſſita-* » *tis excuſatio.*

III. Quam ſolicitè inculcet S. Auguſtinus, ut Prælati omnibus, non quidem æqualiter, ſed pro cujuſque neceſſitate, victus & veſtitus ex communi Monaſterii ſubſtantia ſuppeditent, tota ejus Regula clamat.

IV.

» riorum ſexûs utriuſque Superioribus : quatenùs ſe-
» cundùm Regulam, ac Majorum Inſtituta benignè, nec
» non placidè ſubminiſtrent omnia in univerſum, quæ
» ſuis ſubditis neceſſaria fuerint & convenientia, ne in-
» ferioribus præbeant anſam detrimenti voto pauperta-
» tis valdè gravidi ; in qua quidem re, ſi negligentio-
» res extiterint, admoniti à ſuo Superiore omninò com-
» pellantur.

Eodem motivo Synodus P. I. Mechlinienſis, cum peſtiferum hoc proprietatis vitium penitùs eliminandum cenſuiſſet, tamquam conſequens præcipit, " ut
» victus, veſtitus, cæteraque vitæ ſubſidia ſingulis ex
» *communi* pro neceſſitate indigentiæ, & Monaſterii fa-
» cultatibus ſubminiſtrentur. " *Tit. De Regularibus cap.* 1.

VI. Non ſine fundamento proindè ſuprà nominatus Canonicus Regularis in Oratione coram Congregatione Canonicorum Regularium Windeſemenſi, volens Prælatis oſtendere excellentiorem & breviorem viam ad obviandum vitio *proprietatis*, hanc oſtendit ; " ut facia-
» tis quæ fecit Dominus & diſcipuli ejus. Cum enim
» vidiſſet Jeſus turbas eſurientes, nec haberent quod
» manducarent, noluit ut irent in villas & vicos, &
» procurarent ſibi ; nec etiam voluit eos dimittere je-
» junos in domos proprias, ne deficerent in via ; ſed
» ait Diſcipulis ſuis : vos date illis quod edant. Ita,
» Venerandi Patres, vos date ſubditis veſtris neceſſaria,
» ne opus habeant ab amicis quidquam emendicare. Si
» veſtes, ſi cultellos, ſi devotos libellos, aut ſimile
» quid deſideraverint, vos (ſi tamen ſuperflua non
» quæſierint) in charitate emite illis : ſic occaſionem
» *proprietatis* amputabitis, & ex domibus veſtris eli-
» minabitis.

" Sed reperiuntur, proh dolor ! Prælati parum cu-
» rantes quid ſubditi faciant, aut unde ſibi quæ deſide-
» rant, acquirant : dummodò ipſi ſua marſupia reſolve-
» re non cogantur, pecunias plus diligentes, quam Fra-
» trum animas Chriſti Sanguine redemptas. Hinc eſt
» quod Fratres ſibi ipſis provideant. Hinc proprietas
» incrementum capit. Quæ ubi ingreſſa ſemel fuerit,
» multas ſecum trahit pediſſequas, inobedientiam, in-
» temperantiam, ebrietatem, & id genus peſtes alias.

VII. Ne verò Superioribus detur prætextus negandi ſubditis neceſſaria, eo quod Monaſterii proventus communes omnibus non ſufficiant, meritò conformiter ad anteriores Canones & jus commune in *Cap.* 1.
ǁ *De Inſtitut.* præcepit Synodus Tridentina, " ut in

Quantopere Pontifices allaboraverint, quotque Decreta iteratò edita fuerint, ut hoc Concilii Tridentini Decretum exactè obſervaretur, colligi poteſt ex illis quæ de hac re recitat Fagnanus ad *Cap.* RELATUM ǁ *Ne Clerici vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant.*

X. Sed nè in ipſo *neceſſariorum* uſu vitium proprietatis ſe immiſceat, duo à Religioſo obſervanda ſunt, quæ Clemens VIII. in ſæpius citata Conſtitutione his verbis expreſſit : " Ne eorum quæ ad neceſſitatem
» conceſſa erunt, ullus quidquam poſſideat *ut proprium*,
» neque *ut proprio* utatur.

Primùm igitur in his quæ ad *neceſſitatem* Religioſo conceduntur, cavendum eſt, ne quidquam eorum poſſideat *ut proprium* ; id eſt, eo loco habeat, quaſi in illud *aliquid juris præ aliis* de Conventu prætenderet ; illudque *ad nutum* Superioris ſibi auferri, atque alteri applicari poſſe haud crederet.

XI. Quin Religioſus, qui hoc animo res ſibi ad neceſſitatem conceſſas poſſidet, affectu *proprietarius* ſit, nemo ambigit. Hinc illud S. Auguſtini in ſua Regula *cap.* 8. " Si fieri poteſt, non ad vos pertineat, quod vo-
» bis indumentum pro temporum congruentia profera-
» tur ; utrùm hoc *recipiat* unuſquiſque, *quod depoſue-*
» *rat, an aliud quod alter habuerat :* dum tamen uni-
» cuique, prout cuique opus eſt, non negetur.

XII. Imò ut ab hoc affectu Monachi ſe oſtenderent planè exemptos, jam pridem vitio vertebatur Monachis, ſi vel verbo dixiſſent, *tunicam* MEAM, *tabulas* MEAS, *graphium* MEUM ; uti videre eſt in Concordia Regularum edita per Hugonem Menardum *cap.* 42. qui ibidem ad §. 18. ait : " Non minima hæc hominis
» infirmitas, ut qui in mundo multas opes & pretioſa
» quæque reliquerit, in clauſtro ad neſcio quas gerras
» & quiſquilias *animum* adjungat, quæ ſanè nos à Deo
» ſeparant, cùm illis affectu ſerviamus, non Deo ; no-
» biſque illæ dominentur, non Deus. Quamobrem,
» ait, antiqui illi Patres id unum maximè ſtudebant,
» ut animum diſcipulorum ab ejuſmodi rerum affectu
» averterent : quemadmodum fecit S. Dorotheus, qui
» diſcipulum ſuum Doſitheum elegantis cujuſdam cul-
» telli uſu prohibuit, quod animum ejus erga ejuſmo-
» di reculam propenſum videret. Ut ipſe Dorotheus in
» ejus vita refert.

XIII. Patrum ſpiritu plena S. Thereſia in ſuis Conſtitutionibus *c.* 53. habet, " ut ſi quam Sororum adver-
» terit Prioriſſa cupiam rei, ſive cellæ, ſive cuilibet al-
» teri

ſit peccatum mortale.

XV. Alterum in his, quæ *ad neceſſitatem* conceduntur, à Religioſis ſolicitè cavendum eſt, ne conceſſis utantur ut *propriis*; ſive ne utantur rebus ſuo uſui & ad neceſſitatem concreditis, tamquam *proprietarii.* Quod tunc facere cenſebuntur, ſi rebus illis utantur non tamquam *alienis* & ad *neceſſitatem* ſibi conceſſis, ſed de illis tamquam *Domini* & *proprietarii* liberè diſponant.

XVI. Hoc verò præcipuè metuendum in his, qui extra Monaſterium morantur, quorum conditio non permittit, ut *neceſſaria* ſua *quotidie* a Superiore accipiant, ſed requirit, ut aliqua pecuniæ ſumma eis credatur, quam in conquirendis ſibi neceſſariis ſuo tempore expendant; quâ occaſione contingit, ut illâ pecuniâ non tamquam *pauperes* & *nihil proprii* habentes, ſed tamquam pleni domini & proprietarii in quoſcumque uſus etiam non *neceſſarios*, nec à Superiore intentos, utantur.

XVII. Prudentiſſimè ergo Canonici Præmonſtratenſes in ſuis Conſtitutionibus *Diſtinct.* 2. *cap.* 13. monuerunt " ſui Ordinis Parochos, eorumque Capella» nos, & quoſvis alios foris aliquod Beneficium vel » Officium obtinentes, ut memores ſint ſe Religioſos » eſſe, *& tamquam pauperes nihil poſſidere.* " Cui Decreto tamquam conſequens præcipiendo ſubnectunt, ut nulla notabilia dona ſive Parentibus, ſive quibuſcumque abſque ſuorum Prælatorum conſenſu largiantur: aliaque nonnulla adjungentes, quæ pro *usus* illius *reſtrictione* ſervire poſſunt; quo fiat ut nec ipſi, utpote voto paupertatis obſtricti, rebus ad uſum conceſſis *ut propriis* utantur.

CAPUT VIII.

Quomodo bona Monaſterii à Superioribus diſpenſanda?

1. *Modum diſpenſandi præſcribit norma Apoſtolica in Actibus Apoſtolorum deſcripta.*
2. *Hanc à Superioribus ſervari volunt Regulæ Monaſticæ.*
3. *Superior ſingulorum neceſſitates ſine perſonarum acceptione attendere debet.*
4. *Ægrorum ſolicitam curam habere debent.*
5. *Præcipua radix* peculiorum *eſt neglecta cura infirmorum.*
6. *Providendum infirmis de neceſſariis, etiamſi exinde Monaſterium debita aliqua contrahere deberet.*
7. *Ita diſpenſandæ res Monachis à parentibus aut aliundè obvenientes, ne videantur hi plus juris habere quàm reliqui de Communitate.*
8. *Periculum hujus perſuaſionis erit, ſi Superiores rerum illarum uſum paſſim illis concedant, quibus illæ obveniunt.*

hoc eſt, ſecundùm uniuſcujuſque indigentiam.

II. Hanc diſpenſationis normam ut Prælati & Superiores ſervent, ſolicitè Monachorum Regulæ inculcant. *Eſt ejus*, ait S. Baſilius, *penes quem diſpenſandi munus eſt, illud exequi diligenter:* DISTRIBUEBATUR SINGULIS PROUT CUIQUE OPUS ERAT. *In Regulis brevior. Reſp.* 131.

" Victus & tegumentum (inquit S. Auguſtinus in » Regula *cap.* 8.) *non æqualiter* omnibus diſtribuatur, » quia *non æqualiter valetis omnes*, ſed potiùs unicuique, » ſicut *cuique opus* fuerit: ſic enim legitur in Actibus » Apoſtolorum: *Quia erant eis omnia communia, & di-* » *ſtribuebatur unicuique*, PROUT CUIQUE OPUS » ERAT.

Quibus conſonat illud S. Benedicti in Regula *cap.* 34. " Sicut ſcriptum eſt: *dividebatur ſingulis prout cuique* » *opus erat.* Ubi non dicimus ut perſonarum, quod ab» ſit, acceptio ſit, ſed *infirmitatum* conſideratio. Ubi » qui minùs indiget agat Deo gratias, & non contriſte» tur; qui verò plus indiget, humilietur pro infirmita» te, & non extollatur pro miſericordia; & ita omnia » membra erunt in pace.

III. Igitur Superior ut juſtam rectamque diſpenſandi normam teneat, debet ſingulorum conditiones & infirmitates conſiderare, atque ita ſingulis ſine perſonarum acceptione ex communibus Monaſterii proventibus, ad quos nullus præ alio plus juris habet, diſtribuere, *prout cuique opus fuerit.* " Non ab eo (uti lo» quitur de Abbate S. Benedictus *cap.* 2.) perſona in » Monaſterio diſcernatur, non unus plus ametur, niſi » quem in bonis actibus & obedientia invenerit melio» rem; æqualis ſit ab eo omnibus charitas; una præbea» tur omnibus ſecundùm merita diſciplina.

IV. Illud verò ſolicitè in hac temporalium diſpenſatione attendere debent Superiores, ut ægrorum & infirmorum curam habeant, providentes ut nihil neceſſarii ipſis deſit.

" Infirmorum (ait S. Benedictus *cap.* 36.) cura *ante* » *omnia & ſuper omnia* adhibenda eſt, ut ſicut reverà » Chriſto, ita eis ſerviatur, quia ipſe dicturus eſt: *In-* » *firmus fui, & viſitaſtis me.* Et, *Quod feciſtis uni de* » *his minimis meis, mihi feciſtis.* . . . . . Ergo cura *ma-* » *xima* ſit Abbati, ne aliquam negligentiam patiantur. » Quibus Fratribus infirmis ſit cella ſuper ſe deputata, » & ſervitor timens Deum, & diligens, ac ſolicitus..... » Curam autem *maximam* habeat Abbas, ne à Cella» riis, aut ſervitoribus negligantur infirmi: quia ad ip» ſum reſpicit, quidquid à diſcipulis delinquitur.

De Monachis ſub Regula S. Pachomii viventibus ſcribit in præfatione ejuſdem Regulæ S. Hieronymus: *Ægrotantes miniſtrorum ſuſtentantur obſequiis, & ad omnem copiam præparatis cibis.*

" Ægrotantium cura, ſive poſt ægritudinem reficien» dorum, ſive aliquâ imbecillitate etiam ſine febribus » laborantium, uni alicui debet injungi (ait S. Auguſti» nus

Digitized by Google

abuſuum in ipſos Prælatos refundere non dubitat. " Quorum, ait, immiſericordiâ huic irreligioſæ ſolli» citudini, & nefariis auſibus occaſionem dedit, & ja» nuam aperuit; ut qui famulos Dei, qui omnia pro» pter Chriſtum dereliquerunt, dum ægrotabant ita de» reliquiſſe viſi ſunt, ac ſi eorum cura tum ad eos non » pertineret.

VI. Meritò proindè Patres Eremitæ S. Auguſtini in ſuis Conſtitutionibus *parte 2. cap.* 14. volunt, ut " ſoli» citè intendat Prior ne aliquid deſit *infirmario* quod ne» ceſſitati expediat infirmorum, etiamſi ob remedium » eorum opus eſſet apud creditores *magna debita* con» trahere, vel etiam *bona* Conventûs *diſtrahere* & *ven» dere*; quando aliter *medicari* non poſſent.

VII. Attendere quoque tenentur Superiores; ut res quæ Religioſi vel ſuâ propriâ induſtriâ vel labore, aut Parentum ſive amicorum liberalitate acquirunt, ita in ipſorum Fratrum neceſſitates diſpenſentur, ne ex modo diſpenſandi ipſis Religioſis ingeratur opinio, quaſi plus juris ad harum uſum haberent ipſi, quorum induſtriâ & labore ſunt acquiſitæ, vel in quorum gratiam à Parentibus datæ ſunt, quàm cæteri de Communitate.

VIII. Hujus verò perſuaſionis periculum erit, ſi advertant, Superiores haud difficulter uſum earum rerum concedere his, quorum labore partæ ſunt, aut in quorum gratiam à parentibus oblatæ fuerunt, tametſi aliundè ſciatur, Religioſos illos præ cæteris illarum rerum uſu non indigere; imò eſſe interdum non paucos in communitate, quibus uſus earum rerum magis conveniret, quin & ſubindè eſſet neceſſarius.

IX. Hoc periculum ut præveniant Superiores, admodum eſt conveniens, ut ſæpiùs obſervent, quod in Conſtitutionibus Canonicorum Congregationis Windeſemenſis legitur *parte 2. cap. 7.* " Quod ſi alicui noſ» trûm, veſtis aut cultellus aut aliud quid miſſum fue» rit, ad Priorem deferatur; *& ex bona conſuetudine » non* EI CUI *miſſum eſt, ſed* ALII *potiùs detur.*

X. Ut autem omnium neceſſitatibus provideri poſſit ex *communibus* Monaſterii *proventibus*, multum juvare poterit, ſi *neceſſaria* diſpenſentur ſecundùm quod ipſa profeſſio Religioſæ *paupertatis* requirit.

" Mobilium verò uſum (ait Synodus Tridentina) » ita Superiores permittant, ut eorum ſuppellex ſtatui » *paupertatis*, quam profeſſi ſunt, conveniat; nihilque » ſuperflui in ea ſit." *Seſſ.* 25. *cap.* 2. *De Regularib.*

XI. Si omnibus in Chriſto baptizatis rectè dixerit Auguſtinus: *Quid tibi cum pompis ſæculi, quibus renuntiaſti?* nonnè potiore ratione id Religioſis dicitur, qui præ reliquis Chriſti Fidelibus ſpecialiter paupertatem & mundi contemptum profitentur; ita ut diametraliter eorum profeſſioni videatur opponi, quidquid in eorum ſuppellectile aut Monaſterii divitias aut mundi faſtum

» *feſſionis excellentia vitæ obſervantia non diſcrepat.*

Et ante S. Bonaventuram, dixerat S. Bernardus de Ordine Ciſtercienſi: *Ordo noſter abjectio eſt, humilitas eſt, voluntaria paupertas eſt.* Epiſt. 142.

XII. Utque Patrum ac veterum de hac *paupertate* & moderatione in ſuppellectile ac toto vitæ genere exhibenda omittam, unum hîc è noviſſimis Canonicorum Præmonſtratenſium ſtatutis adducam. Monent ipſi Ordinis ſui Prælatos, " ut memores *ſuæ profeſſionis*, » ac SS. Patrum veſtigiis inhærentes, modeſtâ ſuppel» lectili & menſâ, ac frugali victu ſemper utantur. In » reliquo etiam vitæ genere, ac in tota ſua domo ca» veant, ut quid appareat, quod à ſancto *paupertatis* » inſtituto ſit alienum, vel quod non ſimplicitatem, » Dei zelum ac contemptum vanitatum præ ſe ferat. *Diſt.* 2. *cap.* 4. §. 1. & 2.

XIII. Scio quidem difficilè eſſe Religioſis & Abbatibus in magna illa divitiarum abundantiâ, quæ hodie in pluribus Abbatiis habetur, paupertatem in *omni* vitæ genere conſervare; nihilque vel in ſuppellectili, vel menſa, aut domo, vel comitatu habere, quod non paupertatem & mundanæ gloriæ contemptum præferat: Sed nec illud ignoro, quod in ipſam divitiarum copiam, Religioſæ diſciplinæ & perfectionis caſum & collapſionem plures veri Religioſi refuderint.

XIV. " Poſteaquam cenſus Monachi habere cœ» perunt & reditus (inquit Trithemius *Homil.* 7.) » priſtina mox *humilitatis* ſtudia defecerunt, crevitque » paulatim cum divitiis, rerum temporalium *ſuperbia.* » Quamdiu fuerunt pauperes Monachi Deum in veri» tate coluerunt, poſteà verò quando *divitiis abundaſſe* » cœperunt, *ſimplicitatem* fugavit duplicitas: Integri» tas namque obſervantiæ regularis abundantiam pe» perit rerum temporalium; ſed paulatim *divitiæ* Mo» nachorum *puritatem* Ordinis *funditus* extinxerunt.

Item *Sermone* 1. ad Monachos, cum dixiſſet, Ordinem Benedictinum mirum in modum orbem illuſtraſſe, à ſuoque ſplendore tandem ſenſim decidiſſe, cauſam illius caſus aſſignans, ait: " Contulit Monachis Re» ligio ſancta divitias, donec matrem filia ſuffocavit. » Nam ut Scriptura dicit: *Omnes qui volunt divites fie» ri, incidunt in tentationes diaboli:* incraſſatus eſt dilec» tus, & recalcitravit; impinguatus & dilatatus terre» nis poſſeſſionibus, dereliquit inſtitutionis *prima ſanc» ta ſtudia*: abiit poſt *vanitates* falſas, quem copia re» rum temporalium, divitiis ſpiritualibus inopem & » miſerum fecit.

Sed de his latius infrà ubi de cauſis collapſionis diſciplinæ Monaſticæ agetur.

Digitized by Google

Superioris.

7. *Licentia Superiorum non reddit Monachum immunem à vitio* proprietatis; *nec fidem adhibere debet Superiori aſſerenti ſe talem licentiam dare poſſe.*

8. *Oſtenditur Synodum Tridentinam non permittere, ut concedatur administratio* ſimplici *Monacho, tametſi ad* nutum *Superioris* revocabilis.

9. *Nulla ex cauſa, nec ullo caſu administratio* ſimplici *Monacho dari poteſt.*

10. *Dum conceditur* ſimplici *Monacho, conſtituitur in effectu uſufructuarius.*

11. *Tametſi concedatur tantum* dependenter *à nutu Superioris.*

12. *Administratio conceſſa Officiali illum non facit proprietarium: & quare?*

13. *Officialis poteſt conſtitui* proprietarius, *ſi proventus expendat in uſus* proprios.

14. *Proprietarii erunt, ſi emolumenta ſeu jura recipiant & reſervent in uſus proprios.*

15. *Decretum Synodi Cameracenſis contra jura Officialium.*

16. *Titulus administrationis pallium proprietatis aliquando erit, tametſi administratio committatur Officialibus Monaſterii.*

I. Credunt nonnulli, Monachis permiſſa eſſe peculia titulo adminiſtrationis de conſenſu Abbatis aut Superioris, juxta illud quod ex Concilio Lateranenſi refertur in *Cap.* 2. ꝫ *De Statu Monach.* " Qui » verò peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro » injuncta adminiſtratione permiſſum, à communione » removeatur altaris.

Ergo, inquiunt, Monacho peculium habere licet, ſi ei ab Abbate injuncta fuerit adminiſtratio; atque ipſo peculio utatur de *licentia* Abbatis, & *dependenter* ab ejus voluntate.

II. Verùm, uti rectè notat Gloſſa ad citatum Capitulum, Monachus poteſt habere peculium de licentia Abbatis, ſed *causâ adminiſtrationis*; id eſt (uti advertit Fagnanus ad dictum Capitulum *num.* 42.) proptèr officium adminiſtrandi, quia Officialis eſt Monaſterii. Et Innocentius famoſus & antiquus Canoniſta exemplicat in Officialibus putà *Veſtiariis*, vel *Eleemoſynariis.*

III. Et Hoſtienſis in Commentario ad hunc textum expreſsè dicit, non comprehendi niſi Officiales pro adminiſtratione *temporalium* deputatos. " Puta, ait, quia » eſt Veſtiarius vel Eleemoſynarius, vel Cellarius, vel » alius quicumque certum habens officium, ratione cu- » jus habet recipere & expendere in *uſus Monaſterii* » ſive Monachorum temporalia, ſive ſint pecuniæ vel » quæcumque alia.

Idem aſſerit Joannes Andræas, additque, " Mona- » chum non poſſe etiam *de licentia* Abbatis habere pe- » culium, ſi ejus officium tantùm verſetur *circa ſpiritua*.

adminiſtrationem concedi à Superioribus poſſe declarat Synodus, ſed *ſolis* Officialibus; idque *dependenter* & ad nutum Superiorum; id eſt, quod etiam illam adminiſtrationem poſſint illis Officialibus ſemper auferre.

VI. Unde (ut monet Fagnanus loco citato *num.* 49.) " valdè inepta eſt illorum interpretatio, qui aſſerunt » Concilium hoc loco non prohibere adminiſtrationem, » quam habent Regulares *dependenter à voluntate ſuo- » rum Superiorum.* Siquidem verba Concilii non diri- » guntur in ſubditos, ſed *in Superiores* tantùm, ibi: » (*nec deinceps liceat Superioribus*) unde cùm impro- » betur adminiſtratio illa, quæ conceditur à Superiori- » bus, ſequitur evidenter ut propriè improbetur admi- » niſtratio, quam habent Regulares *dependenter à vo- » luntate* eorumdem Superiorum; nam ſi Superioribus » non licet concedere alicui adminiſtrationem ſtabi- » lium, ergo non pendet ab eorum voluntate efficere » adminiſtrationem licitam, vel illicitam: ſicuti vide- » mus uſum ſuperfluum bonorum non fieri licitum ex » eo, quod Regularis dicat: *Ego teneo immobilia ſu- » perflua dependenter à voluntate meorum Superiorum, » & ad eorum nutum*, quia Superiores non habent ſu- » per hoc diſpenſandi facultatem.

VII. Teſtatur quoque ibidem *num.* 51. quod " con- » ſulta S. Congregatio, an propter talem diſpenſatio- » nem ſeu licentiam Superiorum poſſidentes vel tenen- » tes bona immobilia, vel mobilia ſuperflua, à culpa » vel pœna excuſentur; reſponderit, non excuſari ne- » que à culpa, neque à pœna ipſo facto incurrenda; » ac inſuper, Superioribus aſſeverantibus hujuſmodi ſe » licentias poſſe concedere, fidem non eſſe adhibendam.

VIII. Præterea cùm Concilium Tridentinum primò conſtituat regulam negativam per hæc verba: *Non liceat deinceps Superioribus, &c.* ac deindè ſubjiciat exceptionem à regula, dicens: *Adminiſtratio autem ad* SOLOS *Officiales ad* NUTUM AMOVIBILES *pertineat:* Si Concilium in dicta regula (ait Fagnanus loco citato *num.* 51.) " non prohibuiſſet ſimplici Monacho » adminiſtrationem ad nutum; regula non differret ab » exceptione, quia eodem modo eſſet permiſſa admi- » niſtratio ad nutum ſimplici Monacho, atque Officiali » Monaſterii, quod eſſet abſurdum, quia de natura ex- » ceptionis eſt ut ſit contra regulam, & eam vitiet in » caſibus exceptis.

IX. Ex his aliiſque argumentis ex ipſo Decreto Tridentino deſumptis concludit tandem Fagnanus *num.* 59. " Adminiſtrationem bonorum ſtabilium, ſeu peculium, » ex nulla cauſa & nullo caſu Regularibus eſſe permiſ- » ſam, *ſolis* Officialibus dumtaxat exceptis.

Ratio verò diverſitatis inter ſimplicem Monachum & Officialem quoad adminiſtrationem rerum temporalium nequaquam obſcura eſt.

X. Dum enim *ſimplici* Monacho conceditur adminiſtratio, ea conceditur ut proventus in ſuos particulares uſus convertat; atque ita " *in effectu* poteſt dici » uſu-

Digitized by Google

XIII. " Solicitè etiam obſervabit Procurator (in- » quiunt Conſtitutiones Canonicorum Regularium Ca- » pituli Windeſemenſis *parte* 2.) ut concreditas ſibi

g. adminiſtratio redituum vitalitiorum Officialibus qui- dem Monaſteriorum committitur, non in communem Monaſterii, ſed in privatam illius, in cujus favorem ſunt reſervati, utilitatem.

TITULUS XXX.

De Voto Caſtitatis.

CAPUT I.

Profeſſio Religioſa includit votum Caſtitatis ſaltem implicitè : & ad quid obliget ?

1. *In priſtinis Monachorum formulis profeſſionis nulla occurrit* expreſſa *voti Caſtitatis mentio.*
2. *Etiam plures recentiores illius* expreſſam *mentionem non faciunt.*
3. *Primus illius expreſſam mentionem fieri voluit S. Franciſcus.*
4. *Hodierna Franciſcanorum formula votum Caſtitatis expreſſè continet.*
5. *Exemplo S. Franciſci nonnulli Ordines cœperunt votum Caſtitatis in formula profeſſionis exprimere.*
6. *Formula profeſſionis Eremitarum S. Auguſtini hodie exprimit votum Caſtitatis.*
7. *Similiter formula Carmelitarum, licet Regula id non exprimeret; quare, & quando exprimere cœperit ?*
8. *Etiam Monachi in quorum profeſſionis formula votum Caſtitatis non exprimitur, voto Caſtitatis obſtringuntur; & quomodo ?*
9. *Votum Caſtitatis duo includit.*
10. *Monachi Matrimonium contrahentes olim excommunicabantur.*
11. *An votum Caſtitatis olim dirimeret Matrimonium, incertum; at hodie certum eſt.*
12. *Ut votum Religionis* dirimat *Matrimonium, debet emitti in Religione per Sedem Apoſtolicam* approbatâ.
13. *Solemnitas voti, uti & efficacia ad* dirimendum, *pendet à jure poſitivo.*
14. *Ipſa profeſſio non dat voto illam efficaciam, ſed poſitiva Conſtitutio ei accedens.*
15. *Primum votum, quod emittunt Scholares Societatis* Jesu, *quodam ſenſu rectè dicitur* ſolemne.

I. IN nullis Veterum Monachorum Regulis; quin nec in Benedictina, ulla expreſſa & ſpecialis profeſſio ſive promiſſio ſervandæ Caſtitatis ſive continentiæ occurrit; imo nec in hodierna Benedictinorum profeſſionis formula Caſtitatis ſervandæ ulla mentio habetur.

II. De ſuo ſimiliter Carthuſienſium aliiſque Ordinibus teſtatur Petrus Dorlandus : " Nos Carthuſienſes, » ſed & Cluniacenſes, & Camaldunenſes & Ciſtercien- » ſes & Canonici Regulares, nec paupertatis, nec *Ca-* » *ſtitatis* votum palam emittimus.

Neque in primigenia Carmelitici Ordinis Regula à S. Alberto exaratâ ulla *Caſtitatis* profeſſio continetur; ſed *capite* 1. dicitur dumtaxat, quod Priori *obedientiam promittat quilibet aliorum, & promiſſam ſtudeat operis veritate ſervare.*

III. Primus qui Caſtitatis & paupertatis expreſſam mentionem profeſſionis formulæ adjecit, videtur fuiſſe S. Franciſcus; qui *capite* 1. ſuæ Regulæ habet : " Re- » gula & Vita Fratrum Minorum hæc eſt, ſcilicet Do- » mini Noſtri Jeſu Chriſti ſanctum Evangelium obſer- » vare, *vivendo in obedientia, ſine proprio, & in* » Castitate.

Deinde *capite* 2. ait : " Finito verò anno probatio- » nis, recipiantur ad obedientiam, promittentes vi- » tam iſtam & Regulam iſtam ſemper obſervare.

Ex quibus ſat manifeſtè habetur, quod juxta Regulam S. Franciſci Profeſſuri promittere deberent, idque verbis *expreſſis*, vivere in obedientia, *ſine proprio*, & in Castitate.

IV. His conſonat hodierna formula profeſſionis Fratrum Minorum, quæ hoc tenore exprimitur. " Ego » frater N. voveo & promitto Deo & Beatæ Mariæ » Virgini & Beato Franciſco, ac omnibus Sanctis, & » tibi Pater, toto tempore vitæ meæ ſervare Regulam

nam declarat & mitigat, audita fuere hæc verba: *cum Caſtitate & abdicatione proprietatis.* " Verebantur enim » (ait R. P. Papenbrochius in commentario prævio ad » vitam S. Alberti 8. Aprilis *cap.* 11. *num.* 115.) ne » abſque *explicita* trium Religioſorum votorum pro- » feſſione, negarent aliqui pro verè Religioſis haben- » dos Carmelitas; ex vulgi ſcilicet imperiti ſenſu: Nam » explicita trium votorum profeſſio uſitata non fuit in » Monachatu veteri. " Additque, quod ante *Mendi-* » *cantium* tempora numquam fuit tam clarè expreſſa » trium votorum Religioſorum diſtinctio.

VIII. Num igitur veteres Monachi, atque etiam moderni, qui in ſuæ profeſſionis formula *Caſtitatis* mentionem non faciunt, CASTITATIS voto non obſtringuntur? Omninò. Nam qui ſe Deo per ſuſceptionem vitæ Monachalis dedicat, vovetque, is ſe obſtringit vivere ſecundùm eam vivéndi normam, quam vovet.

Porrò vita Monaſtica includit, ac ſemper incluſit *eſſentialiter* cœlibatum, ſive cuſtodiam continentiæ ſeu obligationem vivendi *in Caſtitate*; ita ut ſi cœlibatum deſtruas, ipſum Monachatum deſtruas.

Qui ergo Regulam ac vitam Monaſticam olim vovebat, quique hodie eam vovet, etiam conſequenter vovet vivere *in Caſtitate*; tametſi formula profeſſionis votum Caſtitatis explicitè non contineat; eo quod Regula & vitæ norma, quam profeſſus eſt, obligationem vivendi in Caſtitate *eſſentialiter* includit; juxta illud Innocentii III. in *Cap.* CUM AD MONASTERIUM *ū De Statu Monach.* " Abdicatio proprietatis » & *cuſtodia Caſtitatis* adeo eſt annexa Regulæ Mona- » chali, ut contra eam nec ſummus Pontifex poſſit » diſpenſare.

IX. Duo verò includit votum *Caſtitatis* in Religione emiſſum. Primùm, vivere in *Caſtitate* extra Matrimonium; ſive omnia peccata ſeu interna ſeu externa contra *Caſtitatem* vitare; idque etiam ex voto: adeò ut, ſi Religioſus peccet contra Caſtitatem, non tantum committat ſimplex peccatum *carnis*; ſed etiam contra votum; & votifragus ſit.

Secundùm, quod includit votum *Caſtitatis*, eſt abſtinere à conjugio, & ab omni actu conjugali.

X. Unde jam pridem in Concilio Calchedonenſi *Can.* 16. Decretum legitur: " Virginem quæ ſe Do- » mino Deo dedicavit, ſimiliter & *Monachos* non li- » cere matrimonio conjungi. Sin autem hoc feciſſe » inventi fuerint, ſint excommunicati. Oſtendendæ » autem in eos humanitatis auctoritatem habere ſta- » tuimus Epiſcopum ejus loci. " Gratianus *cauſ.* 27. *q.* 1. *Can.* 22.

XI. Num profeſſio Monachalis, ipſumque votum Caſtitatis *implicitè* ſaltem in profeſſione Monaſtica contentum, etiam olim matrimonium contractum *dirimeret*, nullumque redderet, non æque expeditum eſt.

Illud expeditum eſt, votum Caſtitatis ſive explicitè ſive implicitè in Religione approbata emiſſum, hodie receptum ſuiſſe, ut nova Monachorum inſtitutio à Sede Apoſtolica approbationem vel confirmationem habere deberet, uti ſuprà *tit.* 24. *cap.* 2. notavimus.

Cum verò hodie hæc efficacia ſolis votis in Religione per Sedem Apoſtolicam approbata emiſſis tribuatur, manifeſtum eſt, hoc totum à jure poſitivo dependere. Unde illud Gloſſæ ad citatum Capitulum unicum: " Non eſt ipſum votum quod matrimonium di- » rimit: ſed eſt ipſa *Conſtitutio* Eccleſiæ.

XIV. Hinc quoque elicitur, non eſſe ipſam externam formam profeſſionis ſeu emiſſionis, quæ faciat votum *ſolemne* ad hunc effectum *dirimendi* matrimonium; ſed ipſa Conſtitutio poſitiva dans hanc efficaciam alicui voto, unà illud reddit *ſolemne* ad hunc effectum; atque ita juxta modernam phraſim, vota dicuntur *ſolemnia*, quibus jus poſitivum ſimilem vim attribuit: & hoc titulo rectè dicitur in allegato Capitulo unico, " quod voti *ſolemnitas* ex *ſola* Conſtitutione Ec- » cleſiæ eſt.

XV. Hinc conſequens, quod propriè loquendo, votum primum in Societate, poſtquam à Gregorio XIII. in Bulla quæ incipit, *Aſcendente Domino*, efficax factum eſt ad dirimendum matrimonium, non incongruè *ſolemne* dici poſſit; quamvis adhuc *ſimplex* vulgò dicatur ideò forſan, quod non *ſtabiliter* ſtatui alicui adſtringat: eo quod poſt emiſſionem hujuſmodi voti, poſſit adhuc è Societate dimitti, & à voto abſolvi.

CAPUT II.

Mulierum ad clauſtra & Oratoria Monachorum ingreſſus quomodo vetitus?

1. *Antiqua Patrum Regula omnem mulierum converſationem Monachis ſeverè interdixit.*
2. *Quarumcumque mulierum ingreſſus in Monaſteria Monachorum vetitus.*
3. *Ægerrimè tulit S. Gregorius mulierum in Monaſteria ingreſſum; & vetuit Monachis habere Commatres.*
4. *Abbas permittens mulierem ingredi Monaſterium feſtivitates videndi causâ, pœnitentiæ ſubjicitur.*
5. *Interdum etiam excommunicandus dicitur.*
6. *Nonnullæ mulieres illuſtriores obtinuerunt licentiam intrandi Monaſteriorum ſepta: at eas revocavit Pius V.*
7. *Gregorius XIII. Conſtitutionem Pii V. renovavit; & declaravit in illa* omnes *generaliter mulieres comprehendi.*
8. *Decretum Eremitarum S. Auguſtini contra ingreſſum mulierum in Monaſteria.*
9. *Olim etiam ad Eccleſias Monachorum mulieribus non patebat acceſſus.*
10. *Ea diſciplina fuit ſeculo VII. in Monaſterio Laubienſi.*

11. *Etiam*

Digitized by Google

» .... (an vetus Pa-
» trum Regula quam Lucas Holſtenius *tertiam* vocat)
» tam parentum quam extranearum pro cuſtodienda
» vita, vel cavendis laqueis diaboli, ab omnibus Mo-
» naſteriis vel culturis Monachorum; ſeu frequenta-
» tionem Monachorum à Monaſteriis puellarum, ſicut
» Regula docet, prohibere cenſemus. Neque ulla mu-
» lier in interius atrium Monaſterii ingredi audeat.
» Quod ſi cum conſilio vel voluntate Abbatis Monaſte-
» rium vel cellulas Monachorum quædam fuerit in-
» greſſa, meritò ipſe Abbas & nomen Abbatis depo-
» nat, & inferiorem ſe omnibus Presbyteris recognoſ-
» cat, quia talis ſancto gregi præponi debet, qui eos
» immaculatos Deo offerre procuret; non per quaſli-
» bet familiaritates diabolo ſociare feſtinet.

II. Regula S. Cæſarii Epiſcopi Arelatenſis *cap.* 11. " Mulieres in Monaſterio numquam ingrediantur." Et fortius alius Arelatenſis Epiſcopus S. Aurelianus in Regula *cap.* 15. " Mulieres verò, nec Religioſæ nec
» ſæculares, nullæ omninò, nec Abbatis, nec cujuſ-
» cumque Monachi mater, aut quælibet propinqua
» aut nota ad ſalutandum, aut ad orationem ingredi
» permittatur.

III. Quàm ægrè tulerit S. Gregorius mulierum in Monachorum domos ingreſſum, colligi poteſt ex Epiſtola ejus ad Valentinum Abbatem *Lib.* 3. *Epiſt.* 40. in qua ſcribit: " Pervenit ad nos, quod in Monaſte-
» rio tuo paſſim mulieres aſcendant, & quod adhuc
» eſt gravius, Monachos tuos ſibi commatres facere,
» & ex hoc incautam cum eis communionem habere.
» Ne ergo hac occaſione humani generis inimicus ſuâ
» eos, quod abſit, calliditate decipiat: ideo hujus te
» præcepti ſeriò commonemus, ut neque mulieres in
» Monaſterio tuo deinceps qualibet occaſione permit-
» tas aſcendere, neque Monachos tuos eas comma-
» tres ſibi facere. Nam ſi hoc denuò ad aures noſtras
» quocumque modo pervenerit, ſic te ſeveriſſimæ no-
» veris ultioni ſubdendum, ut emendationis tuæ qua-
» litate cæteri ſine dubio corrigantur.

IV. Quin & jam pridem Antiſſiodorenſi Concilio decretum fuit: " Si quis Abbas mulierem in ſuo Mo-
» naſterio ingredi permiſerit, aut feſtivitates aliquas
» ibi ſpectare præceperit, tribus menſibus in alio Mo-
» naſterio retrudatur, pane & aquâ contentus." *Can.* 26.

V. Et Concilium Turonenſe II. *Can.* 15. " Ut mu-
» lier intra ſepta Monaſterii *nullatenus* introire per-
» mittatur. Si Abbas in hac parte, aut Præpoſitus
» negligens apparuerit, qui eam viderit, & non ſta-
» tim ejecerit, *excommunicetur.*

Plures in hanc rem Canones refert Grat. *cauſ.* 18. *q.* 12.

VI. Cumque nonnullæ mulieres, præcipuè illu-

» ad illa & alia omnia, & ſuſpenſionis à divinis ipſo
» facto, ſine alia declaratione, incurrendis pœnis, ne
» eas introducere, admittereve præſumant.

VII. Hanc Conſtitutionem rurſus renovavit Gregorius XIII. in Conſtitutione quæ incipit, *Ubi gratia* 28. in Bull. Rom.

Cumque poſtmodum dubitaretur, num hoc Decreto tantum comprehendere voluiſſet mulieres hujuſmodi licentias habentes, reſpondit idem Pontifex, mentem ſuam fuiſſe, comprehendere *omnes & quaſcumque mulieres alias tam in genere, quam in ſpecie.* Habetur hæc declaratio in Bull. Rom. ad calcem citatæ Conſtitutionis.

Diſciplinam hanc Patrum Regulis, atque Conciliorum & Pontificum Decretis expreſſam & firmatam, paſſim Ordinum Conſtitutiones inculcant; ſerioque ac ſollicitè conſervari præcipiunt.

VIII. Et Conſtitutiones Eremitarum S. Auguſtini *parte* 2. *cap.* 13. de hac diſciplina ita loquuntur: " Stri-
» ctè prohibemus, ne aliquis frater Prælatus vel ſub-
» ditus mulierem cujuſcumque ſtatus, gradus, Ordi-
» nis, conditioniſvè ſit, quacumque etiam dignitate
» ac præeminentiâ præditam, etiam Comitiſſam, Mar-
» chioniſſam, aut Duciſſam in Monaſteria Fratrum Or-
» dinis noſtri introducere vel admittere præſumat, *ſub*
» *privationis officiorum, quæ in præſentia obtinuerint &*
» *inhabilitatis inpoſterum ad illa & alia omnia*, *ac*
» *ſuſpenſionis à divinis ipſo facto* ſine alia declaratione,
» pœnis incurrendis, præterquàm in caſibus ſequen-
» tibus. Videlicet; quando fiunt proceſſiones, vel
» mortui ſepeliuntur, ac etiam pro iis ſuffragia fiunt;
» tunc namque ad illa loca, in quibus dicta pia opera
» exercentur, accedere mulieribus licitum eſt; ita ta-
» men quod porta quâ intratur ab Eccleſia in clau-
» ſtrum, non claudatur ullo modo quamdiù mulieres
» intra ſteterint, quæ eo finito propter quod intrave-
» runt, exire compellantur.

IX. Non tantum ingreſſus mulierum in *interiora* ipſorum Monaſteriorum ſepta olim vetitus erat; ſed etiam ab ipſis Eccleſiis ſive Oratoriis Monachorum mulieres paſſim arcebantur; neque ad ea ipſis patebat ingreſſus.

X. Refertur à Fulcuino in libro de geſtis Abbatum Laubienſium *cap.* 1. de S. Urſmaro Abbate Laubienſi, & Epiſcopo in *functoria* tantum prædicatione ſacrato (de quo Epiſcoporum genere vide Mabillonium in præfatione ad partem I. ſæculi 3. Benedictinorum *num.* 33. 34. *&* 35.) quod cum Eccleſiam Monaſterii dedicaſſet anno 697. nolens " pollui cadaveribus mor-
» tuorum, fecerit aliam in honore B. Mariæ in mon-
» tis vertice, cui ſubjacet prædictum Monaſterium;
» ubi cœmiterium eſſet Fidelium, & ad quam conflue-
» ret

Digitized by Google

» niam hoc illa *prima* facere præſumpſerat, quod ante » *Reginarum nulla* concupiſcere vel audebat." Apud Mabillonium loco citato *pag.* 138.

En ſæculo decimo quanta cum difficultate, & Epiſcoporum auctoritate huic Comitiſſæ ad *Altare* S. Bertini datus eſt acceſſus!

XII. Quid plura? cum notorium ſit, plurimis ſæculis more poſitum fuiſſe; imò & vice privilegii interdum in Fundatione cautum, ut Miſſæ *publicæ*, id eſt, ad quas populus conveniret, in Monachorum Eccleſiis non fierent;" ne ſcilicet (ut ait Gregorius » *Lib.* 4. *Epiſt.* 43.) in ſervorum Dei seceſſibus oc» caſio præbeatur popularibus Conventibus, & ſimpli» ciores ex hoc animas plerumque, quod abſit, in ſcan» dalum trahat: frequentior *etiam introitus mulierum* » arceatur.

XIII. Hancque diſciplinam, Miſſas *publicas*: ſive ad quas eſſet publicus populi conventus, in Monaſteriorum Eccleſiis non celebrandi, uſque ad tempora S. Bernardi permanſiſſe, ex Philippo Abbate Bonæ Spei *Lib. De continentia Clericorum cap* 83. obſervat Cardinalis Bona *Lib.* 1. *Rerum Liturg. cap.* 13. *num.* 3. quin & Innocentium III. Veterum veſtigiis inſiſtentem prohibuiſſe, ne Diœceſis Epiſcopus in Monaſterio Cartoſſenſi, cujus privilegia confirmabat, Miſſas *publicas* ageret.

XIV. Scio quidem contrariam Diſciplinam hodie præſertim poſt exortos Ordines Mendicantes invaluiſſe, atque in Eccleſiis ſive Oratoriis Monachorum *publicas* Miſſas, à conventu populi adſtantis & offerentis ita dictas, paſſim celebrari: at & illud ſcio, quod non rarò magis cautum eſſet & populo & Monachis, ſi juxta diſciplinam Patrum ſuorum, à ſuis Eccleſiis præcipuè hi qui ad inſtructionem populi ſpecialiter non ſunt vocati, publicum populi conventum arcerent. Populo quidem ut in matrice ſeu Parochiali Eccleſia à ſuis nutrirentur Paſtoribus; Monachis verò, ne ſæcularium contagione polluerentur, aut in ſua devotione ſaltem diſtraherentur.

XV. Similiter, quamvis horum temporum diſciplina Mulieres ad pleraſque Religioſorum Eccleſias admittat, illud tamen ſolicitè cavendum, ut quantum fieri poteſt, Religioſi à mulieribus ſint ſejuncti; neque pſallentium choris intermiſceantur.

XVI. Qua de re prudenter in ſuis Conſtitutionibus caverunt PP. Prædicatores: " Mulieres Clauſtrum vel » *Oratorium*, vel alias officinas noſtras non ingredian» tur, niſi in die conſecrationis Eccleſiæ, & *tunc* lice» bit eis ingredi *chorum* & Clauſtrum. In Paraſceve » verò *tantùm chorum* intrare poterunt uſque ad offi» cium.

Quin ut chorus à ſæcularium conventu magis eſſet liber, decreverunt ſequentia: " In Eccleſiis noſtris de» bent eſſe *intermedia*, quæ dividunt *chorum à ſæculari» bus*, & debent ubique ita eſſe diſpoſita, ut Fratres » *chorum* ingredientes non poſſint à ſæcularibus videri, » liere maximè ubi conſanguinitate vel affinitate con» juncta loqueretur. In quo caſu ſufficit quòd ſocius » videat, licet non audiat: excipimus tamen viros gra» viores & ætate maturiores. Omnia tamen ſupradicta » quoad omnes Fratres ſerventur, quoties contigerit » aliquem extra Monaſterium egredi, ut cum mulieri» bus loquatur.

» Caveat autem Prior ne nimis frequenter eidem Fra» tri licentiam concedat cum eadem vel eiſdem mulie» ribus colloquendi, vel eas ad proprias domos viſi» tandi, niſi fortè talis perſona eſſet tantæ ſcilicet au» thoritatis & tam claræ famæ, quòd ex ejus collocu» tione potiùs Religioni noſtræ honor quàm dedecus » accederet.

» Fratres verò foras miſſi pro neceſſariis domui pe» tendis, loqui poterunt cum mulieribus etiam alter » ſine altero, ſi tunc neceſſitas ſic loqui exigit, intrare » tamen domum ad ſedendum vel confabulandum non » licebit.

» Procurator & Fratres alii cùm ad procurandum ne» ceſſaria Fratribus vadunt, poterunt præſente ſocio » ſuo & vidente de hujuſmodi cum muliere ſola loqui, » ita tamen quòd cum una eademque muliere frequens » non ſit talis collocutio.

CAPUT III.

De Clauſura Monialium vetante egreſſum Monialium.

1. *Ab initio Eccleſiæ fuerunt nonnullæ mulieres in perpetua caſtitate viventes.*
2. *Pro conſervanda caſtitate convenit ſæcularium perſonarum fuga.*
3. *Egreſſus è Monaſterio Monialibus jam pridem interdictus.*
4. *Quæ cura olim haberetur ut caſtitati Virginum extra Monaſteria habitantium conſuleretur.*
5. *Sæculo 5. Clauſura Monialium nota fuit.*
6. *Fixa & generalis non fuit circa Monialium Clauſuram diſciplina ante ſæculum 13.*
7. *Conſtitutio Bonifacii* VIII. *circa Clauſuram Monialium.*
8. *Decretum Concilii Tridentini eandem Conſtitutionem innovans.*
9. *Pius* V. *declaravit omnes quaſcumque Moniales Decreto Tridentino comprehendi.*
10. *Idem Pontifex egrediendi licentiam nonniſi ex tribus cauſis concedi poſſe, edixit.*
11. *Vigore Concilii Tridentini Epiſcopus habet auctoritatem in omnia generatim Monaſteria Monialium in his quæ Clauſuram concernunt.*
12. *Epiſcopus poteſt viſitare Monaſteria Monialium etiam Regularibus ſubjecta, quoad ea quæ* Clauſuram *ſpectant.*

13. *Pri-*

Digitized by Google

» tiæ ſpiritalis, læta indoles, laudis & honoris opus in-
» tegrum atque incorruptum ; Dei imago reſpondens » ad ſanctimoniam Domini, illuſtrior portio gregis » Chriſti. Gaudet per illas atque in illis largiter floret » Eccleſiæ matris glorioſa fœcunditas : quantoque plus » copioſa virginitas numero ſuo addit, tantò plus gau- » dium matris augeſcit. Ad has loquimur, has adhor- » tamur affectione potiùs quam poteſtate : non quod » extremi & minimi & humilitatis noſtræ admodum » conſcii, aliquid ad cenſuram licentiæ vindicemus ; » ſed quod ad ſollicitudinem magis cauti, plus de dia- » boli infeſtatione timeamus.

II. Inter cætera autem quæ pro cuſtodia Virginitatis Patres ſuggeſſere, fuit hominum ſæcularium, atque præcipuè alterius ſexûs fuga, atque ab omni mundana & externa hominum converſatione ſequeſtratio.

III. Et quidem, dum circa ſæculum IV. formari cœperunt Virginum Monaſteria, cœpit quoque eis egreſſus è Monaſterio, ſi non totaliter, ſaltem extra neceſſitatis caſus, & citra Superioris licentiam interdici.

Sanctus Baſilius De Inſtitutione Monachorum, inter alia præcepta ſeu regulas habet : " Egredi verò *extra » Monaſterium*, præterquam ubi ſtatutis temporibus » *neceſſitas* poſtulaverit, nemini licitum eſto.

Ne verò crederetur quæ ab eo tradita ſunt ad ſolos Monachos ſpectare, monet ea non tantum in Virorum, ſed & Virginum Monaſteriis eſſe ſervanda ; atque in his eò accuratiùs, quanto in his majus eſt periculum. " Verùm, ait, quoniam non Virorum modò Conventus » ſunt, ſed etiam *Virginum*, cætera quidem omnia » quæ hactenus præcepta tradidimus, æquè utriſque » communia ſunto. Unum tamen illud ſcire convenit, » longe accuratiorem, majoremque in fœminarum vi- » ta quàm in virorum, diſciplinam requiri, veluti vo- » luntariæ paupertatis virtutem, quietem atque ſilen- » tium, obedientiam, ſtudium in ſorores, cautionem » *in publicum prodeundi*, diligentem quibuſcum collo- » quium ſit, animadverſionem, parem inter ipſas mu- » tuo benevolentiam, & illud, quod nulla ſeorſim » apud eas conventicula ſint. In his enim omnibus in » virginum vita accurandis, majore quodam multo » opus eſt ſtudio. " Hæc Baſilius *De Inſtit. Monach.*

Hinc lucet, quàm ſolicitè Baſilius Virginibus clauſuram Monaſterii commendaverit.

De Monaſterio Virginum in Thebaide, in quo ſæculo IV. vixit S. Euphraſia, legitur in hujus vita : " Nulla earum *januas exibat*. Erat autem janitrix per » quam reſponſa omnia fiebant matura. " Apud Bollandum ad 13. Martii.

liter omnibus Monialibus perpetuam clauſuram impoſuit. " Periculoſo & deteſtabili quarumdam Monia- » lium ſtatui (quæ honeſtatis laxatis habenis, & Mo- » nachali modeſtiâ, ſexûſque verecundiâ impudenter » abjectis, extra ſua Monaſteria nonnumquam per ha- » bitacula ſæcularium perſonarum diſcurrunt, & fre- » quenter intra eadem Monaſteria perſonas ſuſpectas » admittunt, in illius, cui ſuam integritatem volunta- » te ſpontaneâ devoverunt, gravem offenſam, religio- » nis opprobrium & ſcandalum plurimorum) provide- » re ſalubriter cupientes, præſenti Conſtitutione perpe- » tuò irrefragabiliter valiturâ, ſancimus, univerſas & » ſingulas Moniales præſentes atque futuras, cujuſcum- » que Religionis ſint vel Ordinis, in quibuſlibet mun- » di partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis Monaſte- » riis debere de cætero permanere clauſura : ita quòd » nulli earum Religionem tacitè vel expreſsè profeſſæ, » ſit vel eſſe valeat quacumque ratione vel cauſa (niſi » fortè tanto & tali morbo evidenter earum aliquam » laborare conſtaret, quòd non poſſet cum aliis abſque » gravi periculo ſeu ſcandalo commorari) Monaſteria » ipſa deinceps egrediendi facultas.

VIII. Hanc Bonifacii Conſtitutionem innovavit Synodus Tridentina *Seſſ. 25. De Regularibus cap. 5.* atque " univerſis Epiſcopis, ſub obteſtatione Divini ju- » dicii, & interminatione maledictionis æternæ, præ- » cipit, ut in omnibus Monaſteriis ſibi ſubjectis, ordi- » nariâ, in aliis verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate, clau- » ſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligen- » ter reſtitui ; & ubi inviolata eſt, conſervari maximè » procuret : inobedientes atque contradictores per Cen- » ſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quâcumque ap- » pellatione poſtpoſitâ, compeſcentes, invocato etiam » ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. » Quòd auxilium ut præbeatur, omnes Chriſtianos Prin- » cipes hortatur S. Synodus, & ſub excommunicatio- » nis pœna, ipſo facto incurrendâ, omnibus Magiſtra- » tibus ſæcularibus injungit. Nemini autem Sanctimo- » nialium liceat poſt profeſſionem exire à Monaſterio, » etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, niſi » ex aliqua legitima cauſa, ab Epiſcopo approbandâ : » indultis quibuſcumque & privilegiis non obſtanti- » bus.

IX. Pontifices Romani, ſignanter Pius V. & Gregorius XIII. dictam Bonifacianam Conſtitutionem, nec non hoc Concilii Decretum ſuis reſpectivè Bullis non tantùm particulatim approbârunt, ac denuò innovârunt, ſed aliquatenùs etiam adauxerunt.

Etenim cùm dubitari potuiſſet, num Synodus Tridentina ſuo Decreto comprehenderet Monaſteria Monialium,

» omnibus & per omnia, ac illam diſtricte obſervari » mandamus.

Inſuper cùm Synodus cauſam legitimam egrediendi Monaſterium Epiſcopi judicio permiſiſſet, Pius V. in determinationem ac generalitatem reſtringens, nullâ occaſione, nullovè alio prætextu licentiam indulget, " *niſi ex cauſa magni incendii, vel infirmitatis lepræ,* » *aut epidimiæ*, quæ tamen infirmitas, præter alios Or- » dinum Superiores quibus cura Monaſteriorum incum- » beret, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordina- » rium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum » & Ordinariorum juriſdictione exempta eſſe reperian- » tur, cognita & expreſsè in ſcriptis approbata ſit, à » Monaſteriis præfatis exire, ſed nec in prædictis ca- » ſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare li- » cere.

X. Si ergo Bonifacianam Conſtitutionem, atque Decretum Synodi Tridentinæ, unà cum Bulla Pii V. ſpectemus, in omnibus Monialium Monaſteriis indiſtinctè clauſura erit ſervanda; atque per Epiſcopos partim ordinariâ, partim delegata auctoritate, ubi recepta non fuit, aut violata, introducenda aut reducenda erit, & ubi hactenus inviolata manſit, ſolicitè conſervanda.

XI. " Ex quo manifeſtè fundata dignoſcitur (ait » Stephanus Weyms) Epiſcoporum, & Ordinario- » rum quoad clauſuram hanc aliaque eò ſpectantia, ju- » riſdictio in cujuſvis Ordinis Moniales, etiam eas quæ » à Regularibus reguntur, & aliàs ſunt exemptæ." Hæc ille ad Conſtitutiones 24. per Tridentinum innovatas, *Conſtit.* 15. *n.* 11. quod & clarè expreſſit Pius in citata Bulla *Cura Paſtoralis*; & manifeſtè ſupponit §. 10. ejuſdem Bullæ, qui ita habet: "Per hoc autem in Monaſ- » teriis exemptis, Ordinarii locorum, *quoad alia* nul- » lam credant ſibi juriſdictionem vel poteſtatem ali- » quatenùs attributam.

XII. Unde fertur declaratum à S. Congregatione Concilii 17. Julii 1597. " Epiſcopos poſſe Moniales » *Regularibus ſubjectas*, in iis quæ clauſuram concer- » nunt, toties viſitare, quoties verè cognoverint ex- » pedire.

Et Concilium Aquenſe an. 1585. *Tit. De Viſitatione*, ait: " Monialium Monaſteria *Regularium juri curavè* » ſubjecta, Epiſcopi quoad *clauſuram* attinet, accura- » tè viſitent. Loca ipſa introſpectent, atque è ſuperiori » etiam parte circumluſtrent, & cautè ſolerterque inſpi- » ciant proſpectus omnes, aditus, & cætera denique » omnia, quæ ad clauſuram rectè tuendam ullo quovis » modo pertinent.

Atque ita in contradictorio judicio in Concilio Privato Regio Pariſienſi pro Epiſcopo Podienſi contra Moniales S. Claræ, judicatum fuiſſe 16. Auguſti 1563. refert Claudius Henrys in ſuis Deciſionibus ſive Arreſtis *Tomo* 1. *lib.* 1. *q.* 1.

XIII. Porrò hujus clauſuræ modus & effectus eſt, » idem, intelligitur infirmitas quædam adeo contagio- » ſa, quòd ſi ipſius radix & origo foras non ejiciatur, » (hoc eſt Monialis eo morbo infecta) citò omnes » ejuſdem Monaſterii Sorores inficeret. . . . . . Sub no- » mine denique *epidimiæ*, quantum ad præſens attinet » propoſitum, intelligitur morbus quidam *peſtiferus*, » ſimiliter ac eâdem ratione contagioſus Communitati » præjudicialis." Hæc Barboſa *lib.* 1. *Juris Ecclef. cap.* 44 poſt plures alios ibidem *num.* 73. relatos.

XVII. Et longo tempore ante Pium V. Synodus Moguntina an. 1549. *c.* 79. egreſſum non permittit, niſi fuerint *inevitabili* neceſſitate compulſæ, *aut tali morbo infectæ, unde ex contagione aliis periculum immineat.*

Synodus quoque Cameracenſis D. an. 1550. inter cauſas concedendi egreſſum, reponit *morbum quo cum aliis abſque gravi periculo commorari non poſſet.*

XVIII. Credit nihilominùs idem Barboſa poſt alios ab ipſo citatos, quòd non obſtante reſtrictione Pii V. Moniales poſſint exire è Monaſterio ex aliis cauſis ſimilibus aut urgentioribus in Bulla Pii V. nominatim non expreſſis, v. g. tempore belli, cùm periculum imminet invaſionis à militibus, multaque incommoda ſuſtinendi, niſi ſe in locum tutum recipiant.

Synodus Tridentina cauſam exitûs ab Epiſcopo *approbandam* ſtatuit; Pius V. verò vult, ut " *infirmitas* » ratione cujus egreſſus permittitur, præter alios Or- » dinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum in- » cumberet, etiam per Epiſcopum ſeu alium loci Or- » dinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcopo- » rum & Ordinariorum juriſdictione exempta eſſe re- » periantur, cognita & *expreſſè* in *ſcriptis* approbata ſit. Additque " Sed nec in prædictis caſibus extra illa (Mo- » naſteria) niſi ad *neceſſarium* tempus ſtare liceat.

CAPUT IV.

De Clauſura vetante ingreſſum in Monaſteria; quæ ſit circa Clauſuram Belgica diſciplina?

1. *Per clauſuram Monialium vetitus perſonarum extranearum in Monaſteria ingreſſus.*
2. *Nullus Monaſteria Monialium intrare poteſt ſine licentia in* ſcriptis *obtenta; nec illa dari poteſt niſi in caſibus* neceſſariis.
3. *Quando Epiſcopi aliive Superiores ingredi poſſint; & quid ab illis obſervandum?*
4. *Caſus* neceſſarii *quibus ingreſſus annui poteſt, intelligi debent reſpectu Monaſterii*, non reſpectu Ingredientis.
5. *Synodus Cameracenſis non permittit Epiſcopum ingredi niſi cauſâ viſitationis, aut neceſſitatis.*
6. *Non licet Sacellanis ingredi chorum Monialium, prætextu ibi celebrandi aut concionandi.*

7. *Neque*

Digitized by Google

rigorem clauſuræ non compatitur.

18. *Non dubium per clauſuram multis periculis occurri.*

19. *Allaborare debent Superiores, ut in Monaſteriis exteriori clauſuræ rigori non ſubjectis, finis clauſuræ habeatur.*

20. *Vetitus ſecularium perſonarum in Monaſteria clauſuræ non ſubjecta ingreſſus.*

21. *Omnis periculoſa & ſuſpecta converſatio generaliter Monialibus interdicenda.*

22. *Vetita inſtitutio conviviorum quibus interſint perſonæ extraneæ in Monaſteriis Monialium etiam clauſuræ non ſubjectis.*

23. *Egreſſus è Monaſterio Monialibus quamvis clauſuræ non adſtrictis, concedi debet cum magna moderatione.*

24. *Septa Monaſterii facta ſunt, ut Moniales ſejunctæ à ſæculo vivant.*

25. *Circumſpecti eſſe debent Superiores dum egreſſum permittunt; Decretum Synodi Cameracenſis circa egreſſum Monialium ægris miniſtrantium.*

26. *Simile Decretum Archiepiſcopi Mechlinienſis pro* nigris *Sororibus.*

27. *Olim in pleriſque Xenodochiis erant* utriuſque *ſexus Religioſi ad ſerviendum* utrique *ſexui infirmo.*

28. *Laudabile hoc inſtitutum, modo caveantur incommoda ex ſimultanea cohabitatione timenda.*

29. *Meritò advocantur viri ut ſexui virili miniſtrent.*

30. *Decretum Tridentinum de transferendis Monaſteriis Monialium ad urbes.*

31. *Hoc Decretum hic effectum habere non potuit.*

I. SEcundus effectus clauſuræ Monialium eſt, prohibitus quarumcumque perſonarum extranearum ad Moniales acceſſus, quem hiſce verbis expreſſit Bonifacius VIII. "Nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, » nec etiam honeſtæ (niſi rationabilis & manifeſta cauſa » exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali li» centiâ) ingreſſus vel acceſſus pateat ad eaſdem: ut » ſic à pudicis & mundanis conſpectibus ſeparatæ, om» ninò ſervire Deo valeant liberiùs, & (laſciviendi op» portunitate ſublatâ) eidem corda ſua, & corpora in » omni ſanctimonia diligentiùs cuſtodire.

II. Synodus verò Tridentina vetat, quemquam " in» gredi intra ſepta Monaſterii, cujuſcumque generis, » ſexûs, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi vel Superioris » licentia in ſcriptis obtentâ, ſub excommunicationis » pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantùm Epiſ» copus aut Superior licentiam debet, ait Synodus, » in caſibus *neceſſariis*; neque alius ullo modo poſſit, » etiam vigore cujuſcumque facultatis, vel indulti hac» tenus conceſſi, vel impoſterum concedendi.

» ius illos aliter admittere præſumant.

IV. Caſus *neceſſarii*, quibus Epiſcopis licet ingreſſum perſonarum ſæcularium permittere, intelliguntur *reſpectu Monaſterii*, non autem reſpectu ingredientis; ſive neceſſitas debet ſe tenere ex parte *Monaſterii*; uti ſæpiùs declaraſſe ſanctam Congregationem, teſtatur Fagnanus ad *cap.* Cum virum, ꝟ. *De Regularibus*, *num.* 20.

V. Ad citatam Gregorii XIII. Conſtitutionem reſpexiſſe apparet Synodus P. II. Cameracenſis, an. 1586. *tit. De Regularibus*, *cap.* 14. ubi habet: "Sed nec ipſi » Epiſcopi, aut eorum Vicarii, aut alii Superiores Mo» nialium umquam ingrediantur ſepta clauſuræ, niſi *vi» ſitationis*, aut alia *neceſſaria cauſa*, ſub pœnis contra » ingredientes à jure decretis.

VI. Præcedenti verò capite de Præfecto Monialium ita loquitur: " Præfectus quoque ejuſmodi Monialium, » ſeu ejus Capellanus, aut alius Sacerdos eam Eccleſiæ » partem ubi ipſæ pſallunt, ne quidem prætextu ibidem » celebrandi vel concionandi ingrediatur. Quod ſi quis » ibi celebrare, aut concionari auſus fuerit, ſuſpenſio» nis à divinis; Præfecta quæ eum admiſerit, excom» municationis pœnam ipſo facto incurrant.

VII. Similiter *cap.* 12. vult: ut " ad eas (Moniales) » nullus omnino aut viris aut mulieribus etiam illuſtri» bus, etiam in *veſtitionum* aut *profeſſionum* ſolemnitati» bus pateat acceſſus, ſed per cancellos, cum *neceſſitas* » erit, colloquantur, exceptis tamen perſonis *neceſſa» riis*, utpote Confeſſario, (cum ad ægrotantium Monia» lium, quæ ad confeſſionale accedere non poſſunt, con» feſſiones audiendas, aut ſanctiſſimum Euchariſtiæ vel » Extremæ Unctionis Sacramentum ipſis deferenda, & » ſimilia charitatis officia iiſdem ægrotis impertienda, » erit admittendus) Medico, Chirurgo, bajulo vini aut » cereviſi, fabris, & ſimilibus perſonis, quibus tamen » non niſi in neceſſitate ingreſſus pateat, quos duæ an» tiquiores Sanctimoniales comitentur.

VIII. Quod verò Synodus Cameracenſis citato *c.* 12. nonniſi cum *neceſſitas* habuerit etiam ad cancellos colloquia Monialium cum viris aut mulieribus permittat, omnino ad finem clauſuræ obtinendum conducit.

Quis enim neſciat, ex hujuſmodi colloquiis non tantum quietem atque tranquillitatem Monialium turbari, ſed & corda earum humano & mundano pulvere conſpurcari; quin & nonnumquam caſtitati earum periculum imminere, earumque integritatem violari.

IX. Hinc conſequens eſt, per illa colloquia clauſuram aliquatenus violari; & conſequenter ad Epiſcopum pertinere, hujuſmodi colloqutionibus modum ponere, etiam in Monaſteriis regimini Regularium ſubjectis.

" Ideoque cum Epiſcopus Bellunenſis olim retuliſſet » S. Congregationi Concilii nonnullos abuſus circa fa» cultatem *alloquendi* Moniales Regularibus ſubjectas,

Digitized by Google

» idcirco enim tot prohibitiones ſub gravibus pœnis hac
» in re à Sede Apoſtolica emanarunt; ergo Epiſcopus
» poteſt illos arcere, & contrafacientes punire. Et re-
» verà maximè abſurdum videtur, ut Epiſcopi graviſ-
» ſimo illo Decreto præcipiantur clauſuram inviolatam
» cuſtodire; & tamen nequeant ab illa arcere quos expe-
» dire judicaverint.

Hactenus Fagnanus, qui & ibidem docet, Epiſcopum poſſe prohibere, ne quis ſine ſua, aut Commiſſarii ſui licentia ad Monaſteria Monialium etiam colloquendi causâ accedat, (quemadmodum decrevit Sanctus Carolus in ſua Synodo P. VI. *tit. De Monialibus*) atque eo Decreto Regulares quantumvis exemptos ligari; & contravenientes puniri ab Epiſcopo poſſe.

XII. Epiſcopos Belgii non parum ſolicitos fuiſſe, ut conformiter ad Sacros Canones, nec non Concilii Tridentini Decretum & Apoſtolicas Bullas, clauſura Monialium vel violata reſtitueretur, vel inviolata conſervaretur, ex citatis Synodis & pluribus eorum Decretis manifeſtum eſt; at & illud conſtat, nec paucas nec leves ipſis oppoſitas difficultates, dum Moniales, quæ hactenus clauſuram non erant profeſſæ, neque ex ſua Regula ad illius rigorem aſtringebantur, ad rigoroſam illam clauſuram juxta Decretum Tridentinum & Pontificias Conſtitutiones, conſtringere voluerunt; quod vel ex ipſa Synodo Cameracenſi, quæ multa circa clauſuram Monialium decrevit, manifeſtum eſt.

XIII. Immediatè poſt Decreta de clauſura ſubdit *cap. 16.* " Quia verò *non pauca*, *neque leves* in ple-
» riſque Monaſteriis claudendis difficultates ſuboriun-
» tur, ſupplex totius Synodi nomine libellus conficia-
» tur, qui expreſſis omnibus & ſingulis incommodis
» difficultatibuſque, nec non Monialium clauſuram re-
» cuſantium rationibus & argumentis diligenter expoſi-
» tis, Sanctiſſimo Domino noſtro offeratur, rogeturque
» illius Sanctitas, ut hujus Provinciæ neceſſitatibus &
» incommodis pro ſua paterna charitate peculiari ali-
» qua ratione providere ac ſuccurrere dignetur: ha-
» bito autem ab illius Sanctitate reſponſo, & cum Re-
» verendiſſimis Dominis Epiſcopis per litteras commu-
» nicato, quæcumque ad hanc materiam pertinebunt,
» certiùs explicari poterunt.

XIV. Quæ fuerint rationes & argumenta ex parte Monialium propoſita, atque ex Decreto Synodi per libellum ſupplicem Pontifici exhibita; aut quid ad libellum reſponderit Pontifex, hactenus mihi aſſequi non licuit.

Veriſimile verò eſt, rationes Monialium potiſſimùm fuiſſe, quod in Belgio haud ita militare videantur ea, quæ alibi clauſuræ hujus rigorem exigunt, ut etiam proptereà Moniales *clauſuram* non profeſſæ, neque vi Regulæ ſuæ ad eam obſtrictæ, nihilominus ad eam ſuſcipiendam conſtringi deberent; tamquam medium conſervandæ caſtitati atque virginali integritati promiſſæ penè neceſſarium.

Si enim Belgici climatis conſtitutio, genius populi & mores gentis attendantur, non apparet eum claucatis, caſtè & devotè viventes.

Hæc aliaque videntur Moniales nonnullæ contra introductionem rigoroſæ clauſuræ urſiſſe.

XV. Quidquid ſit, certum & indubitatum eſt, nequaquam in omnibus Monaſteriis Monialium hîc in Belgio clauſuram in omni ſuo rigore, prout in Conſtitutione Bonifacii & Decreto Concilii Tridentini expreſſus eſt, eſſe receptum; multaque Monialium Monaſteria partim ſub regimine Regularium, ut Cittercienſium, partim ſub regimine Epiſcoporum, ſine clauſura tolerari, & vivere.

XVI. Unde Tridentinum quoad clauſuræ rigorem hîc in Belgio univerſaliter receptum negat Zypæus *Conſult. 9. De Regularibus*, multò minùs Conſtitutionem Pii V. notatque quidem in Synodo P. II. Mechlinienſi *Tit. De Regularibus*, *cap. 3.* haberi, quod " Sanctimoniales etiam *exemptæ* ſcire debeant, ſibi non
» licere poſt profeſſionem, etiam ad *breve* tempus, Mo-
» naſterium egredi; niſi ob aliquam ex tribus cauſis
» expreſſis in Conſtitutione ſanctæ memoriæ Pii V. hac
» de re edita; quæ *inviolabiliter eſt obſervanda*; " ſed obſervat quod Synodus cum Principi probanda offerretur, in iis articulis qui Principi fuerunt exhibiti haberet, *ut Epiſcoporum conſcientiæ committeretur obſervantia clauſuræ, qui eam urgerent, prout promptitudo, vel pervicacia Monialium permitteret.* Verùm Romani ſubſtituerunt, *ne Sanctimoniales egrederentur, niſi tribus ex cauſis in Piana expreſſis, eaque* INVIOLABILITER *obſervaretur.* Hæc Zypæus, qui & indè infert non conſtare, Conſtitutionem Pianam hîc eſſe debitè placitatam & publicatam.

XVII. Et reverà ſi Bulla Pii V. hîc eſſet ritè publicata & recepta, etiam clauſuræ obſtringerentur Moniales illæ, quarum fundatio cum clauſura non conſiſtit: nam dicta Bulla abſolutiſſimas habet derogationes etiam *fundationum*, & tamen, uti obſervat Zypæus in Jure Novo *tit. De Regularib. num. 4.* " In inſi-
» nitis per Belgium Xenodochiis mulierum *Griſearum*
» & *Nigrarum*, ut vocant, Sororum Monaſteriis,
» etiam reformatiſſimis, & ſub Epiſcopis Religioſiſ-
» ſimis æquè ut doctiſſimis, videmus clauſuram eam
» non obſervari, quod earum fundatio & inſtitutum
» cum ea incompatibile ſit.

Hæc licet in Belgio ita tolerentur, neque Monialibus, quæ hactenus ſtrictam clauſuram non receperunt, ſcrupulus moveri debeat ex dictis Pontificiis Conſtitutionibus, " fatendum tamen eſt, uti rectè advertit Zy-
» pæus loco citato, pericula multa per clauſuram ſub-
» moveri. Perire ſolet, qui amat periculum. Et quam-
» vis de more gentis majus id minuſve ſit, meritò ta-
» men & ibi vigilatur, ubi non eſt ſummum.

XVIII. Quapropter & in Monaſteriis ſtrictè ac rigoroſæ clauſuræ non ſubjectis, invigilare ſolicitè debent eorum Superiores, ut eatenus clauſura ſervetur, atque ſæcularium converſatio cum Monialibus ita limitetur, ut ipſæ Moniales ſine offenſa, Religionis opprobrio,

Digitized by Google

nem, atque congreſſum.

XXI. Cùm verò non parum periculoſus multiſque incommodis obnoxius ſit congreſſus Monialium cum ſæcularibus in conviviis; meritò Alphonſus Archiepiſcopus Mechlinienſis Decreto ſuo 19. Novembris 1679. inhibuit omnibus Monaſteriis Monialium ſive clauſuræ ſubjectis, ſive *non ſubjectis*, inſtitui convivium in die profeſſionis, vel veſtitionis Monialium, aut occaſione jubilæi aut medii jubilæi alicujus Monialis vel die Regalium, aut Patroni vel Patronæ, cum invitatione aut congreſſu perſonarum extranearum ſive Laicarum ſive Eccleſiaſticarum, tametſi etiam conſanguinitate conjunctæ fuerint.

XXII. Quoad egreſſum, is ſanè etiam in Monaſteriis clauſuræ non ſubjectis, cum magna cautela & moderatione permittendus erit.

Si ad Euſtochium Virginem nullo clauſtro incluſam ſcribat S. Hieronymus: *Rarus* ſit egreſſus in publicum. Martyres tibi quærantur in *cubiculo* tuo. Numquam cauſa deerit procedendi, ſi ſemper quando *neceſſe* eſt proceſſura ſis... Sorores tuæ cuſtitent & quærant quomodo Chriſtum hoſpitem ſuſcipiant. Tu ſemel, ſæculi onere projecto ſede ad pedes Domini, & dic: *Inveni eum, quem quærebat anima mea: tenebo eum nec dimittam*.... Semper te cubiculi tui *ſecreta* cuſtodiant, ſemper tecum Sponſus ludat intrinſecus..... Cave ne domum exeas, & velis videre filias regionis alienæ: quamvis fratres habeas Patriarchas, & Iſrael parentè læteris. *Dina egreſſa corrumpitur*.

Si hæc Hieronymus ad Euſtochium in domo parentum commorantem ſcribat pro cuſtodia caſtitatis, quidni potiori ratione ad Moniales dicta cenſeantur, quæ non tantum voto caſtitatis ſolemni obſtrictæ, ſed etiam vi ſui ſtatus & profeſſionis ſpecialiter à mundana converſatione ſejunctæ ſunt, nec niſi violente quodammodo, & Eccleſia diſſimulante ab omnimoda & abſoluta clauſura eximuntur.

XXIII. " Ad hoc enim ſepta Monaſterii vobis facta » ſunt (ſcribebat ſæculo 11. S. Ivo Carnotenſis ad Sanctimoniales Dunenſes) ne mundi amatores intra clauſtra mundum fugientium recipiatis, ne ad *publicum prodeatis*, ac de corporali mundi viſione tractis introrſum fœdis imaginibus, atque expugnatâ intus virginitate, corpus quoque corruptioni ſubjici permittatis.

XXIV. Valde ergo circumſpecti, & parci eſſe debent Monaſteriorum Directores, ut Monialibus egreſſum concedant, & ſi illum neceſſitate urgente concedant, eam adhibeant cautelam, quæ periculum aut ſcandalum ejuſmodi egreſſui conjunctum præveniat.

XXVII. Quæ pericula augentur in junioribus præcipuè dum etiam alteri ſexui inſervire debent; ut propterea non ſine magno fundamento Majores noſtri Xenodochia ac domos leproſarias fundantes, voluerint eſſe inſtituti religioſi utriuſque, ut utrique ſexui ægroto miniſtrarent. Tales ſunt (ait Zypæus Jure Novo *Tit. De Regularibus num.* 41.) fundationes Xenodochii Antverpienſis, Lirenenſis & aliorum.

Fundatio etiam *Leproſariæ* extra mœnia hujus oppidi Lovanienſis vulgò *Ter Banck*, primitus fuit pro novem mulieribus, & novem viris, qui utrique ſexui leprâ infecto ſervirent; uti patet ex Bulla Honorii III. qua domum illam directioni Abbatis Villarienſis ſubjicit; & inter monumenta hujus domus aſſervatur.

XXVIII. Indubiè laudabile eſſet inſtitutum, ut utrique ſexui infirmo ſui reſpectivè ſexûs perſonæ aſſiſterent; modò tamen ipſi inſervientes mulieres & viri ita eſſent ſeparati & à ſe mutuò ſejuncti, ut ex mutua cohabitatione nullum periculum, nullumque ſcandalum eſſet metuendum.

XXIX. Ex iis interim facile eſt intelligere, laudabiliter ac prudenter nonnullos Collegiorum Academicorum Moderatores advocare potius Viros aliquos Religioſos, quam mulieres, qui infirmis ſtudioſis aſſiſtant.

XXX. " Et quia Monaſteria Sanctimonialium extra mœnia urbis vel oppidi conſtituta, malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus ſine ulla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita; curent Epiſcopi, & alii Superiores, ſi ita videbitur expedire, ut Sanctimoniales ex iis ad nova, vel antiqua Monaſteria inter urbes vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis. Impedientes verò, vel non obedientes, per Cenſuras Eccleſiaſticas parere compellant. " Synod. Trident. *Seſſ.* 25. *De Regularibus, cap.* 5.

XXXI. Verùm cùm de publicatione Concilii Tridentini in Belgio tractaretur, eumque in finem ad Concilia Regia ejus Decreta reformationis examinanda eſſent tranſmiſſa, circa hoc Decretum notatum fuit in litteris reſponſoriis ad Gubernatricem Belgii Margaritam Parmenſem: *Negant Concilia id in Belgio ad effectum perduci poſſe, ob ſumptus ingentes, aliaque incommoda.* Ita refert Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 32. §. 45.

Unde etiam videmus plurima etiamnum hodie Sanctimonialium Monaſteria extra mœnia urbis & oppidi; prudenter tamen invigilant Superiores, ut tempore bellorum tempeſtivè ad urbes transferantur; ut hoc pacto ſaltem ab incommodis & periculis, de quibus Synodus Tridentina, eximantur.

Digitized by Google

3. *Quid propriè ſignificet* Abbas?
4. *Quâ ratione nomen illud congruat Monaſteriorum Præfectis.*
5. Abbas *ſemper meminiſſe debet quid nomen illud ſignificet.*
6. *Idem qui dicitur Abbas, etiam aliquando vocatur* Major.
7. *Etiam olim* Prælatus *dicebatur, uti & hodie, ſed aliâ ratione quàm olim.*
8. *Dictus quoque* Præſul: *& qua de cauſa?*
9. *Quid hodie nomen* Præſulis *indicare ſoleat?*
10. *Olim iidem qui dicebantur & erant* Abbates, *etiam vocabantur* Priores.
11. *Olim omnium Monaſteriorum Præfecti dicti ſunt Abbates.*
12. *Quare recentiores Ordines nomen* Abbatis *rejecerint.*
13. *Præfecta Monialium dicta* Abbatiſſæ.
14. *Sicut nomen* Abbatis *ita &* Abbatiſſæ *in quibuſdam Religionibus rejectum.*
15. *Olim Monaſteriorum Præfecti omnes erant* perpetui.
16. *Aliqui Ordines qui perpetuos habuerant, poſterioribus ſæculis maluerunt* temporales, *uti & Ordines Mendicantes, & quare?*
17. *Abbates alii* perpetui *alii* Triennales.
18. *Olim Abbates & Monachorum Præfecti, uni tantum Monaſterio erant præfecti, neque alteri Superiori Regulari ſubjecti.*
19. *Seculo X. cœperant conſtitui Abbates* generales.
20. *Quid* Pater Abbas, *& quæ ejus auctoritas?*
21. *Recens eſt Abbatum* Commendatariorum *exordium.*

I. COENOBII Præfectum atque Monaſticæ Congregationis Caput veteres Monachi, & ipſe S. Benedictus *Abbatem* nominârunt. Similiter Præfectis Canonicorum, dum in *communi* vivebant; atque Monaſticam diſciplinam aliquatenus tenebant, nomen *Abbatis* tributum legimus. Concilium Turonenſe II. *Can.* 24. " Simili modo & *Abbates* » Monaſteriorum, in quibus *Canonica* vita antiquitùs » fuit, vel nunc videtur eſſe, ſolicitè ſuis provideant » Canonicis." Et Pariſienſe VI. *Can.* 37." Decet imo » neceſſe eſt, ut *Abbates Canonicorum* attendant, ut » quid *Abbates* vocentur.

II. Atque hinc factum, ut etiam poſtquam Canonici ad vitam ſingularem tranſierunt, in aliquibus Eccleſiis adhuc nomen *Abbatis* penes eorum primarium Præfectum manſerit, uti oſtendit Molanus *Lib.* 2. *De Canonicis cap.* 5. obſervatque, non rectè colligi, Eccleſiam Canonicorum olim fuiſſe *Monachalem*, eò quod nomen *Abbatis* Præfecto Canonicorum tribuatur.

III. Porrò Præfectus ſeu Superior Congregationis Monaſticæ ſive Monaſterii dictus fuit *Abbas* ab officio; quod ſingulari ratione inter Monachos debet eſſe *pietatis eſt, & poteſtatis. Pietatis*, quia Superiores inſtar parentum debent ſubditos tamquam filios diligere: *Poteſtatis*, quia eoſdem peccantes corrigere & caſtigare debent.

Hinc S. Benedictus *Abbatem* monet, *ut miſcens terroribus blandimenta; dirum magiſtri, pium Patris oſtendat affectum.* In Reg. *cap.* 2.

V. Hanc nomenclaturam inculcat & urget idem Sanctus Legiſlator, dicens: " Meminiſſe *ſemper* debet *Abbas* quod eſt, meminiſſe *quod dicitur.* " In Reg. *cap.* 2. quod caput ita exorditur: " Abbas qui præeſſe dignus eſt Monaſterio, ſemper meminiſſe debet, quod » dicitur, & nomen Majoris factis implere. Chriſti » enim agere vices creditur in Monaſterio, quando ip» ſius prænomine vocatur, dicente Apoſtolo: *accepiſtis* » *Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus* ABBA » PATER.

VI. Interdum Abbas etiam *Major* dictus fuit, ſumendo nomen illud ſubſtantivè; adeo ut ipſam dignitatem & præeminentiam Abbatis denotet; atque ita accipitur in Regula Benedictina *cap.* 5. " Mox ut aliquid imperatum à *Majore* fuerit, ac ſi divinitus im» peretur, moram pati neſciunt in faciendo.

In Regula Pachomii: " Ægrotantem abſque con» ceſſu *Majoris* nullus audeat viſitare. " Et in Regula Magiſtri: " Nam non ad veniam *Majoris* & ipſe per» tineat, niſi pœnitentiæ ſimilis ſatisfactio ab eis æqua» liter fuerit operata. " In his nomen *Majoris* pro Abbate ſumi ſat apertum eſt; unde etiam hodie apud Camaldulenſes Eremitas, Monaſterii Præfectus dicitur *Major.*

VII. Abbas quoque communiter vocatur *Prælatus*, quod ſubditis ſuis præferatur. Unde de Præpoſito dicit Regula Benedictina; " Quanto *Prælatus* eſt cæteris, » tanto eum oporteat ſolicitiùs obſervare præcepta Re» gulæ. " *Cap.* 65.

Hodie Abbates dicuntur *Prælati*, & Prælatis annumerantur tamquam quamdam præeminentiam & dignitatem obtinentes, uti communiter obſervant Canoniſtæ ad *cap.* 2. ꝫ *De Judiciis*, quos citat Aſcanius Tamburinus De jure Abbatum *tom.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 3.

VIII. Abbates etiam vocati ſunt *Præſules.* " Dici» tur autem *Præſul* (inquit Haeftenus *lib.* 3. *tract.* 5. » *diſq.* 2.) quaſi *præſultor*, qui in ſacris præſiliebat: » nam in omnibus pompis, ludiſque Circenſibus juve» nes ibant in numerum ſaltantes, & ſubſilientes, qui » ludii, & ludiones dicebantur, ut annotat Turnebus. » *Præſul* dicebatur, qui primus erat inter ſalios, id eſt, » Martis Sacerdotes, à ſaliendo dictus. Onomaſticum: » *Præſul* χορηγητής, id eſt, qui chorum inſtituit, & ei » cantu vel ſaltu præit. Unde non ineleganti meta» phorâ *Præſul* vocatur, qui cæteris in officio aut mu» nere, præſertim Eccleſiaſtico, præeſt.

IX. Moribus hodiernis *Præſul* nomen dignitatis ſonat, & Abbatibus tamquam in dignitate conſtitutis tribuitur;

Digitized by Google

litate & pietate imminutâ, cœpiſſent Monaſteriorum Præfecti, *Abbates* dicti, ad non exiguum tum in Eccleſia, tum Republica eminentiæ gradum elevari, nomen quoque *Abbatis* dignitatem & gradum eminentiorem ſonare cœpit; atque ita *Abbates* reputari pro perſonis in dignitate conſtitutis. Itaque recentiorum Ordinum ſanctiſſimi Fundatores, omnem ſuis filiis ſuperbiæ ac faſtûs occaſionem eripere volentes, aliud eis nomen humilius & mundo abjectius inditum voluêre.

XIII. Quemadmodum Monachorum ſummi Præfecti *Abbates* ſeu Patres jam pridem dicti fuêre, eadem ratione Monacharum ſeu Monialium Præfectæ *Abbatiſſæ* dictæ ſunt: eò quod & ipſæ tamquam *Matres* erga ſibi ſubditas ſeſe exhibere debeant. Unde Abbatiſſa in Concilio Pariſienſi VI. *Can.* 39. *Mater ſpiritualis* dicitur.

XIV. Abbatiſſæ autem ad exemplum Abbatum cœperunt quoque ſenſim aliquam ſibi dignitatis & eminentiæ ſæcularis ſpeciem arrogare; adeo ut *Abbatiſſæ* nomen aliquid mundanæ excellentiæ præferre cœperit; atque hinc contigiſſe apparet, ut poſteriores Monialium Ordines, humilitatis causâ nomen *Abbatiſſa* declinaverint, ipſaſque Præfectas potius *Prioriſſas*, Matres aliove ſimili nomine appellandas cenſuerint.

XV. Antiquitùs Monaſteriorum Præfecti ſive Abbates perpetui, ſive ad vitam fuiſſe videntur; neque ullà veteri Monaſtica Regulâ aut Conſtitutione, de Abbatibus aut Abbatiſſis triennalibus mentio fit.

XVI. Verùm poſtremis hiſce temporibus plures Congregationes & Ordines, qui hucuſque perpetuos habuerant, maluerunt habere temporales; & quidem Congregationi Caſſinenſi Eugenius IV. & Alexander VI. conceſſerunt facultatem uniendi ſub eadem Congregatione omnia ejus Monaſteria, & Abbates in eis *ad tempus* creandi juxta determinationem Capituli Generalis & Diffinitorum; quorum Bullæ extant apud Tamburinum in appendice ad Tomum I. De Jure Abbatum; qui ibidem *Diſp.* 1. *quæſt.* 3. notat idcirco hoc factum fuiſſe, quia omnes ferè Abbatiæ & Prælaturæ Regulares excedentes valorem 200. florenorum auri de Camera, Clericis ſecularibus commendabantur; ad quod evitandum Congregationes Regulares niſæ ſunt, illas *manuales* efficere mediante indulto Apoſtolico; quia tunc " Summus Pontifex non ſolet de illis providere; » cum enim collatio debeat eſſe de ſua natura perpe» tua, Papa non ſolet providere de manualibus ad evi» tandum abſurdum, quod proviſus ab illo poſſit ab » inferiori removeri.

Hac aliiſque rationibus moti Mendicantium Ordinum & eorum qui ſub iis comprehenduntur Moderatores, ſuorum Ordinum Prælatos & Superiores ad tempus dumtaxat conſtitui voluerunt, atque plerumque triennales conſtituerunt.

XVII. Itaque juxta hodiernam diſciplinam, Ab» rum ſubditi erant juxta *Can.* ABBATES, & *Can.* » MONASTERIA 18. *q.* 2. atque ita obſervatum » fuiſſe tempore SS. Baſilii, Auguſtini, & Benedicti » ex eorum Regulis arguitur.

XIX. Hæc diſciplina penè intacta manſit uſque ad ſeculum 10. quando primùm per S. Odonem Abbatem Cluniacenſem ejuſque Succeſſores, infinita propemodum Monaſteria ſub unius Abbatis regimine ſe unierunt, & *Principi* Monaſterio Cluniacenſi ſubjecerunt; ex quo originem traxit Congregatio Cluniacenſis; cujus Monaſteriorum Abbates *locales* Abbati Cluniacenſi tamquam Abbati *generali*, ab eo tempore ſubjecti fuerunt.

Hanc Cluniacenſem Congregationem ſeculo 11. & ſequente ſecutæ Camaldulenſis Congregatio auctore S. Romualdo, Vallumbroſana auctore S. Joanne Gualberto, Ciſtercienſis auctore S. Roberto Abbate Moliſmenſi, aliæque quamplures omnes unum Generalem conſtituerunt, cui ſingulorum Monaſteriorum Abbates ſubjicerentur.

Atque ita tandem Abbatum *localium* & *generalium* diſtinctio primitùs ignota invaluit.

XX. Abbatibus Generalibus aliquomodo ſimiles ſuntquos ho die vocamus *Patres Abbates*. Dicitur enim *Pater Abbas*, Domus illius Abbas quæ alteram genuit, ſive Monaſterii à quo aliud Monaſterium ortum habuit; qui *Abbas Majoris Eccleſiæ* dicitur apud Ciſtercienſes in charta vulgò *Charitatis cap.* 5. Qui quidem Abbas jus ſuperioritatis & viſitationis habebat in Monaſteriis quæ genuerat, ut habent Inſtitutiones Capituli generalis ejuſdem Ordinis.

XXI. Recentior eſt Abbatum Titularium & Commendatariorum diſtinctio; atque ipſius diſciplinæ Monaſticæ declinantis ſurculus; uti infra ubi ex profeſſo de Abbatibus Commendatariis, quorum in Galliæ & Italia frequens uſus eſt, ex profeſſo tractabitur.

CAPUT II.

De Priore Clauſtrali, Obedientiario, & Conventuali, eorumque differentiis.

1. *Qui olim dicebatur* Præpoſitus, *hodie dicitur* Prior.
2. *Hodie primus poſt Abbatem ſolet vocari* Prior.
3. *Priores alii hodie* Clauſtrales, *alii* Conventuales.
4. Clauſtralis *quis: & unde dicatur; & quis hodie* Supprior?
5. *Clauſtrali non abſimiles Priores* Obedientiarii: *& hi unde dicti?*
6. *Quæ olim dictæ* Obedientiæ.
7. Cellæ *Obedientiariæ unde originem ſumpſerint?*
8. *Ab his* Cellis *originem habuerunt* Prioratus forenſes.

9. *His*

Digitized by Google

18. *Priores Conventuales etiamſi ſint tantum* triennales, *non poſſunt amoveri, niſi ex cauſa & ſervato juris ordine.*

19. *Minor cauſa requiritur, ut amoveatur Prior Conventualis, quam ut amoveatur Clericus à ſuo Beneficio.*

20. *Prior* Clauſtralis *ſub Abbate* Commendatario *ad hujus* nutum *amoveri non poteſt.*

21. *Provinciales & Generales non ſunt ad* nutum *amovibiles.*

22. *Priores* Conventuales *cenſentur in* dignitate *conſtituti.*

23. *Prior Conventualis poteſt delegari* judex *à Sede Apoſtolica, ſecus* Clauſtralis.

I. QUi olim apud Monachos *Præpoſiti* dicebantur, poſterioribus ſeculis *Priores* dicti fuere.

Præpoſitus enim antiquitùs dicebatur in Regulis Monachorum, qui curam Monaſterii gerebat poſt Abbatem, atque ita accipitur in Regula S. Benedicti *cap.* 65. ubi præcipitur, " Ut Præpoſitus illa agat cum reve» rentia, quæ ab Abbate ſuo ei injuncta fuerunt, nihil » contra Abbatis voluntatem aut ordinationem fa» ciens.

Sicuti ergo qui primam poſt Abbatem curam Monachorum agebat, olim *Præpoſitus* vocatus fuit, ita poſterior ætas eum vocavit Priorem. Hinc illud in Statutis Lanfranci *cap.* 3. " Servatâ Abbati in omnibus re» verentiâ, *Prior*, qui & *Præpoſitus in Regula* nomi» natur, *honorabilior* eſt reliquis Miniſtris Domûs Dei.

II. Hâc notione à tempore Petri Damiani *Priorem* dictum eſſe conſtat ex ejus Opuſculo 13. *cap.* 16. ubi ordine deſcribens officia Monaſterii, immediatè poſt Abbatem ſubjicit *Priorem*, nullâ factâ mentione Præpoſiti; " quod poſtea quoque (ait Haeftenus *lib.* 3. » *tract.* 6. *diſq.* 2.) ſervatum videri poteſt in uſu Ciſter» cienſi, Ceremoniali Burſfeldenſi, Conſtitutionibus » Valliſoletanis. " Quin & generaliter uſus obtinuit, ut in Monaſteriis Abbatialibus prima poſt Abbatem perſona dicatur *Prior.*

III. Cum verò, uti ſuprà notavimus, in quibuſdam Ordinibus & Congregationibus uſus obtinuerit, ut primarius Monaſterii Præfectus non dicatur *Abbas*, ſed *Prior*, hinc etiam tandem invaluit, ut quidam Priores dicti fuerint *Clauſtrales*, quidam *Conventuales.*

IV. Prior *Clauſtralis* dicitur, qui curam Monaſterii & Monachorum gerit ſub Abbate; ita ut ipſe Abbati ſubſit.

Clauſtralis dictus fuit hujuſmodi Prior, tamquam ipſius *Clauſtri* continuam curam agens. " Cum enim » (ait Haeftenus loco citato) in aliqua parte Clauſtri, » ſive periſtylii, aut ambitûs, Monachi communiter » ad lectionem reſiderent, nec ſine licentia *clauſtrum* » egrederentur; conſtitutus eſt, qui ex officio illis in» tenderet, dictuſque *Prior clauſtri* vel *clauſtralis.* vocavit) curam haberent Monachorum extra Monaſterium ſive *foris*, ſub ipſo tamen Abbate principalis Monaſterii.

VI. " *Obedientiæ* dictæ fuerunt *Cellæ*, *Præpoſituræ*, » & *grangiæ* (ait D. Du Cange in Gloſſario mediæ & » infimæ latinitatis, Verbo: *Obedientia*) à Monaſteriis » dependentes, quod Monachi ab Abbate illuc mitte» rentur vi *ejuſdem obedientiæ*, ut earum curam agerent, » aut eas deſervirent.

Cellæ verò dicebantur Monaſteriola, ſeu ut eas olim vocabant, *Abbatiola*, quæ *majoribus* Abbatiis ſuberant.

VII. Cum enim Monachi variis in locis prædia poſſiderent; eò interdum aliquot è ſuis mittebant, qui fruges colligerent, vel reditus reciperent, & ad Monaſterium ſuo tempore deferrent; unde nonnumquam *Grangiæ* dictæ. Subinde verò ad eas deſtinati Monachi ut vitam ſolitariam agerent; vel denique *Cellæ* ſubinde ædificatæ propter nimium Monachorum numerum, ut ex Monaſteriis eò mitterentur Monachi, aliiſque identidem *pulſantibus* locum darent, uti notat Du Cange in citato Gloſſario, Verbo: *Cellæ.*

VIII. Ab iſtis cellis obedientiariis originem duxêre *Prioratus* rurales ſeu forenſes. Cum enim interdum plures ad eamdem *obedientiam* ſive cellam mitti neceſſe eſſet; " Monachi obedientiarii ſubinde capellas & » Eccleſiolas ibi conſtruxêre, quo in iis ſacrum peragerent » Officium, & monaſtica munia obirent, quibus » præerat, qui *Prior* dicebatur. " Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis *cap.* 51. " Fratres qui ad obedientias » commorantur ſingulis locis *tres*, ſi fieri poteſt, aut » *duo* ad minùs eſſe debent. In victu & veſtitu & ton» ſura à communi inſtitutione non recedant: ad men» ſam ſilentium teneant: in Eccleſia non loquantur: » Completorium & in æſtate & in hyeme tempeſtivè » dicant: per vicos non diſcurrant, &c. In quocum» que loco ubi duo vel plures ſimul habitant, *unus* eo» rum, cui *Abbas* hoc injunxerit, inter eos *Prioris* offi» cium agat, & cæteri obediant ei.

IX. Et in Concilio apud Montempeſulanum à Petro Beneventano Legato Sedis Apoſtolicæ, à quinque Archiepiſcopis & 28. Epiſcopis anno 1214. celebrato, ſtatuitur *Can.* 30. " Ut ſi talis fuerit Prioratus in quo *tres* » Fratres valeant commorari, tres ad minus Fratres ibi» dem ponantur, & unus ex iis *Prior* fiat, qui *curam* » omnium habeat.

X. De his obedientiis ſeu Prioratibus loquitur Concilium Lateranenſe in *Cap.* 2. ;; *De Statu Monach.* " Prioratus quoque ſeu *obedientiæ* pretii donatione nul» li tradantur. " Et in *Cap.* 3. ;; *De Capellis Monach.* Litteræ, quibus conceſſum dicebatur à Sede Apoſtolica Monachis quibuſdam, ut in *ſingulis* ipſorum Prioratibus *ſinguli* Monachi commorentur, ſi pluribus non ſuppetunt facultates eorumdem, judicantur ab Apoſtolica Sede non emanaſſe: quia obviant Concilio Lateranenſi,

Digitized by Google

» ea tamquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cùm oportuerit amoveri, ſine *contradictione* revocetur.

XIII. Circa idem tempus Synodus Oxonienſis ait: " Monachus Eccleſiam vel Monaſterium vel quodlibet prædium Eccleſiæ ſuæ non audeat retinere *ad firmam*.

" Firma (ait D. Du Cange in citato Gloſſario, Verbo: *Firma*) eſt prædium ſeu villa alteri elocata ad *certum* tempus, ſub præſtatione annua vel annonaria, vel rerum ad victum neceſſariarum, vel denique pecuniaria. Hinc *datio ad firmam* pro contractu, quo ſub annuo reditu fundi ad aliquot annos poſſidendi dantur.

XIV. " Vacuas *Cellas* ſeu Præpoſituras Abbates elocabant ſuis Monachis atque ita Simoniam committebant (ait Chriſtianus Lupus) fovebantque proprietatem ac inobedientiam. Conductor enim Monachus gerebat ſe, non ut *manualem*, ſed ut *firmum* ac *immobilem*, & tam quoad adminiſtrationem, quàm ejus reſignationem dependere nolebat à voluntate Abbatis. " Hæc Lupus in Scholiis ad *Can.* 6. Concilii Toloſani *tomo* 4. *pag.* 77.

XV. Deinde addit: " Et Monachi & Regulares Clerici, quod *Cellas* aut Præpoſituras à ſuis Abbatibus aut Epiſcopis deinceps conducere, & ad vitæ finem *firmi* retinere non poſſent, firmitatem illam ab Apoſtolica Sede flagitabant, & quandoque impetrabant: Et quidem ſuæ profeſſionis qualitate ſuppreſſâ. Omnes hujuſmodi gratias eſſe ſubreptitias, communis vitæ profeſſioni ac paupertatis voto *ſubſtantialiter* adverſas, ideoque nullas, declarat Pontifex, & ab omnibus exſufflandas, *in Cap.* 5. & 6. ;; *De Confirmatione utili vel inutili.*

XVI. His conſonat Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 2. *De Regularib.* in verbis: " Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad uſumfructum vel uſum, adminiſtrationem aut commendam. Adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum, ſeu Conventuum ad ſolos Officiales eorumdem ad *nutum* Superiorum *amovibiles* pertineat.

XVII. Ex his unanimi conſenſu concludunt Canoniſtæ, Priores *Minores*, quales ſunt Clauſtrales & Obedientiarii, alioſque Monaſteriorum Officiales ad *nutum* & *beneplacitum* Abbatum eſſe amovibiles & revocabiles, quemadmodum videre eſt apud Fagnanum ad *Cap.* CUM AD MONASTERIUM ;; *De Statu Monach. n.* 23. & ſequentibus; ampliatque *n.* 37. concluſionem, ut " locum habeat non obſtante quod Priores manuales *non conſueverint* revocari: quia cùm ſit in facultate Abbatis, ſi non ſit uſus tali facultate, conſuetudo non introducitur, cùm in actibus *merè facultativis* non inducatur conſuetudo.

quoad diſciplinam eſt Caput Monaſterii, neque in his quæ diſciplinam Regularem concernunt ab Abbate Commendatario dependeat, etiam ab Abbate amoveri non poteſt; & ita non ſemel judicatum fuiſſe pro Priore Clauſtrali contra Abbatem Commendatarium, refert Joannes Tornet in ſua Collectione Arreſtorum, *lit. A. cap.* 9.

XXI. Quod de Prioribus *Conventualibus* docuère communiter Canoniſtæ, idem obtinet in *Provincialibus*, qui à Capitulo provinciali; & *Generalibus*, qui à Capitulo generali eliguntur; ut nimirum durante termino ſui regiminis ſine cauſa & ordine judicii amoveri nequeant.

XXII. Cùm Priores *Conventuales* ſint non ſecus ac ipſi Abbates Conventuum ſuorum quaſi Prælati & Capita: quin & vi ſuæ electionis ſeu inſtitutionis *perpetui*, niſi ex ſpeciali ſtatuto aut præſcripto Regulæ ad tempus dumtaxat eligantur, etiam & ipſi in dignitate conſtituti intelliguntur; ſecus verò Priores *Clauſtrales* & *Obedientiarii*.

XXIII. Quapropter cum ex Conſtitutione Bonifacii VIII. in *cap.* STATUTUM *De Reſcriptis in* VI. nullis niſi dignitate præditis, aut Perſonatum obtinentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis, cauſæ auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ, vel legatorum ejuſdem committi poſſent, dictum eſt in *Clementina* 2. *De Reſcriptis*, cauſas à Sede Apoſtolica delegari poſſe Priori *Conventuali*, non autem *Clauſtrali*; idque non alia de cauſa, niſi quod *Conventuales* in dignitate conſtituti intelligantur, ſecùs Clauſtrales, uti ad dictam Clementinam notant Canoniſtæ.

CAPUT III.

De Auctoritate Prælatorum regendi & corrigendi Subditos.

1. *Abbates & Priores Conventuales ſunt Monaſteriorum Paſtores.*
2. *Curam animarum habent.*
3. *In deligendis Prioribus Conventualibus maturè procedendum.*
4. *Abbates & Priores debent Subditos verbo & exemplo inſtruere.*
5. *Debent eâ eſſe doctrinâ inſtructi, ut omnibus prodeſſe poſſint.*
6. *Præcepto Divino illis mandatum eſt, Oves ſuas agnoſcere & eas paſcere.*
7. *Debent habere exactam ſubditorum notitiam; & quare?*
8. *Quomodo ſe diverſimodè ad omnes pro varietate diſpoſitionis ipſorum habere debeant.*

9. De-

Digitized by Google

21. *Paria ſunt pœnæ Monaſticæ.*
22. *Etiam pœnæ corporales inter Monachos uſitatæ.*
23. *Etiam carceris pœna olim nota, ſed hodie uſitatior.*
24. *Excommunicatio uſitata apud Monachos.*
25. *Qui ex Regula Benedictina excommunicationi ſubjecti.*
26. *Effectus excommunicationis Monaſticæ.*
27. *Colloquens aut converſans cum excommunicato, incidit in excommunicationem.*
28. *Quam curam circa excommunicatos habere debeat Abbas.*
29. *Quomodo excommunicati reconciliatio fiat.*
30. *Etiam pro levioribus delictis excommunicatio inflicta.*
31. *Excommunicatio non accipitur hic pro Cenſura Eccleſiaſtica.*
32. *Quid cum Monacho incorrigibili agendum remiſſivè, & quare hodie frequentior incarcerationis uſus?*

I. Abbatibus Regularibus, uti & Prioribus Conventualibus incumbere curam animarum, ſive eos eſſe non tantum Patres, ſed & quaſi Paſtores Religioſorum quibus præſunt, non tantum veteri diſciplinæ, ſed etiam modernæ conforme eſt. Hinc etiam Abbatiæ & Prioratus à Canoniſtis, Beneficiis & dignitatibus *curam animarum* annexam habentibus annumerantur, in *cap.* CUM IN CUNCTIS 7. *De Electione.*

II. "Semper cogitet (Abbas) ait Sanctus Benedi» ctus, quia *animas* ſuſcepit *regendas*, de quibus & ra» tionem redditurus eſt...... Sciatque, quia qui ſuſci» pit *animas regendas*, præparet ſe ad rationem redden» dam. Et quantum ſub *cura ſua* Fratrum ſe habere » ſcierit numerum, agnoſcat pro certo, quia in die ju» dicii ipſarum *omnium animarum* eſt redditurus Domi» no rationem." *Cap. 2. Regulæ.*

III. Ad inſtitutionem Priorum Conventualium maturâ deliberatione procedendum eſſe monent Conſtitutiones PP. Eremitarum Sancti Auguſtini, hac additâ ratione: "Nam licet omnia maturè debeant Pater Præſi» dens & alii Diffinitorii Patres determinare, ſpecialem » nihilominus ac *præcipuam diligentiam* debent adhibe» re in inſtitutione *Priorum*, quibus ex officio incumbit » *cura animarum*, quæ eſt *ars artium & ſcientia ſcien» tiarum*, ſcientes nihil eſſe quod Religioni magis of» ficiat, quam quòd ad curam animarum aſſumantur in» digni: neceſſe eſt enim, ut tales ſint familiæ, quales » earum exiſtunt Priores." *Parte 3. cap. 7.*

IV. Imprimis ergo Abbates & Priores tamquam Paſtores & animarum ſibi creditarum Directores, debent verbo & exemplo ſuos inſtruere, & ad ipſam obſervantiam Regulæ & profeſſionis Monaſticæ incitare & urgere.

V. Unde Sanctus Benedictus poſtquam dixiſſet, Abbatem magnum onus, ſcilicet curam animarum in ſe ſuſcipere, mox tamquam conſequens infert: "Opor» tet ergo eum eſſe *doctum lege divinâ*: ut ſciat, & ſit, » unde proferat nova & vetera." *Cap. 64. Reg.*

mandatum eſt omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, verbi divini prædicatione, ac bonorum omnium *operum* exemplo paſcere.

Ad hoc Decretum reflectentes Canonici Præmonſtratenſes anno hujus ſæculi 30. edixerunt, ut "omnes Præ» lati (prout ſibi *à Domino mandatum* atque commiſſum » eſt) ſubditis ſuis, *tum verbis*, *tum factis* (ſi enim » abſint opera, parùm efficient verba) vera dogmata, » & vitæ perfectæ normam tradant." *Diſt.* 2. *cap.* 2. §. 7. Et rurſus eadem *Diſt. cap.* 3. §. 1. Prælatos monent, " ut ante omnia anxiè caveant, ne vel ſcandaloſa, vel » aliqua ſtatum ſuum minus decentiâ perpetrent, con» ſiderantes quod tot mortibus digni ſint, quot ad ſub» ditos perditionis exempla tranſmittunt; ſed econtra ſic » virtutibus ſtudeant, ut eorum vitam quicumque in» tueantur, omnium virtutum exemplar ante oculos » propoſitum habeant.

VII. Ut Abbates aliique Monaſteriorum Superiores *boni Paſtoris* partes ritè expleant, neceſſe eſt, ut ſubditorum ſuorum exactam notitiam habere ſatagant. Nec enim oves rectè paſci poterunt, niſi Paſtor exactam earum notitiam habeat; alia enim, & alia paſcua & alimenta ſpiritualia conveniunt, aliter & aliter diſpoſitis.

"Non una eademque cunctis exhortatio congruit » (ait Sanctus Gregorius in *Prologo 3. partis De Cura » Paſt.*) quia non cunctos par morum qualitas aſtringit. » Sæpe namque aliis officiunt, quæ aliis proſunt: quia » & plerumque herbæ, quæ hæc alia animalia nutriunt, » alia occidunt: & lenis ſibilus equos mitigat, catulos » inſtigat. Et medicamentum quod hunc morbum im» minuit, alteri vires jungit, & panis qui vitam for» tium roborat, parvulorum necat. Pro qualitate igitur » audientium formari debet ſermo Doctorum, ut & » ad ſua ſingulis congruat, & tamen à communis ædifi» cationis arte numquam recedat.

VIII. Quæ ad Paſtores generaliter, dixit Sanctus Gregorius, jam dixerat ad Abbates Sanctus Benedictus, *cap.* 2.

"Sciat Abbas quam difficilem & arduam rem ſuſce» pit, regere animas, & *multorum ſervire moribus*.... » Et alium quidem blandimentis, alium verò increpa» tionibus, alium ſuaſionibus: & ſecundum uniuſcu» juſque qualitatem vel intelligentiam, *ita ſe omnibus » conformet & aptet*, ut non ſolùm detrimenta gregis » ſibi commiſſi non patiatur, verum in augmentatione » boni gregis gaudeat." Et pauló ſuprà. "Tantumdem » erit liber (Abbas) ut ſi inquieto, vel inobedienti » gregi Paſtoris fuerit omnis diligentia attributa, & » morbidis earum actibus univerſa fuerit cura exhibita.

IX. Porrò hæc omnia nullatenus præſtare Superior poterit, niſi aſſiduè, tamquam vigilans Paſtor, omnibus ſuis attendat, ut per continuam vigilantiam non exteriora tantum, ſed vel præcipuè interiora, id eſt affectus ac animi motus ovium ſuarum exquirat; ſicque oves ſuas agnoſcat, quod præcepto quidem divino, declarante Concilio Tridentino, mandatum eſt omnibus,

Digitized by Google

» aliquod detrimentum patiantur ; ſcientes quod non » ſit admittenda Paſtoris excuſatio, ſi oves lupus comedit, & ipſe earum cuſtodiæ minimè incumbens » neſcit.

» Habeant cum Priore, aliiſque Superioribus, de » ſuorum moribus, profectu atque defectu, frequentes » inquiſitiones & collationes.

» Sæpe Filios ſuos viſitent, vel ad ſe vocent, eoſque » tanquam veri Patres, in ſpiritu lenitatis inſtruant, » moneant, conſolentur ac dum opus eſt, corripiant, » objurgent atque caſtigent.

» Vultum pecoris ſui agnoſcere ſtudeant, & omnia » interiora penetrare nitantur, quo faciliùs, & inte- » riorum vitia extirpare, & virtutes inſerere queant.

Hiſce non contenti ulterius adjiciunt : " pro ſua ac » ſubditorum ſalute, neceſſitatibus, atque profectu » (prout ſunt obligati) ardentes ac nunquam intermiſ- » ſas fundant preces.

XI. Penes Abbates & Priores Conventuales, qui ſunt Monaſteriorum Capita & Paſtores, eſſe auctoritatem ſubditorum exceſſus corrigendi & puniendi indubitatum eſt ; atque omnes Regulæ Monaſticæ illam auctoritatem Abbatibus jam pridem attribuerunt.

XII. Non minima ſanè officii Abbatis aliûſve cujuſcumque Superioris pars eſt, hac auctoritate ritè defungi. Ut enim correptio ſubditorum cum fructu fiat, magnâ opus eſt prudentiâ & dexteritate ; imò & diſcretione & charitate erga ſubditos.

Si enim hæc in Superiore deſint, fortitudo quæ Superiori ineſſe debet, degenerabit in aſperitatem, ſuavitas in remiſſionem, zelus in furorem ; compaſſio vertetur in noxiam conniventiam ; patientia ſine diſcretione audaciam & conſuetudinem gignet peccandi.

XIII. Monet Abbatem S. Benedictus *cap.* 64. *Regulæ : Oderit vitia, diligat fratres. In ipſa autem correptione prudenter agat.*

Prudentia hæc requirit, ut Abbas in correctione hæc quatuor ſeriò expendat & diligenter diſtinguat.

XIV. Primò, perſonarum, quibus correctio impendenda qualitatem & conditionem conſideret. Quam conſiderationem clariſſimè explicat S. Benedictus.

Apoſtolicam enim illam ſententiam 2. *ad Timoth.* 4. *Argue, obſecra, increpa*, tribus hominum generibus ab Abbate vult applicari, *cap.* 2. ſuæ Regulæ.

Indiſciplinatos & inquietos, ait, *debet Abbas* DURIUS *arguere.*

Indiſciplinati propriè dicuntur, qui diſciplinam recipere nolunt, ſive qui nullatenus corrigi volunt.

Inquieti verò dici poſſunt, qui nullo loco quodammodo conſiſtentes, continuò per Monaſterium vagantur & curſitant de uno loco ad alium. Hi quia ſuo exemplo & modo agendi alios provocant ad relaxationem, & ordinem perturbant, durius argui debent : uti latiùs exponit Haeftenus, *lib.* 8. *tract.* 8. *diſq.* 5.

henditur ; an Communitati valde noxium, an relaxationi viam ſternat ; an malo exemplo & contagio alios inficiat ; an ex conſuetudine ſæpius perpetratum, an verò rarius & ex infirmitate.

Culparum diſtinctio in leviores & graviores in Regulis Monaſticis notiſſima eſt ; & quæ leviores, quæ graviores reputandæ ſint paſſim indicatur.

XVIII. Tertiò, conſiderat *prudens* Superior, *quando* corripiendum. Hoc intendit Benedictus cum Abbatem monuit *miſcere temporibus tempora :* Quod explanans S. Bernardus *Sermone* 2. *De Reſurrect.* ait : " Habeat mens noſtra ſpiritum diſcretionis, ut miſcens » aptè *temporibus tempora* opportunè æmulari, & nihi- » lominùs ignoſcere ſciat. Samaritanus ſit cuſtodiens & » obſervans quando vinum miſericordiæ, quando vi- » num fervoris exhibeat.

XIX. Denique prudens Superior in corripiendo & puniendo modum ſervare debet, juxta illud Benedicti *cap.* 64. " In ipſa correptione prudenter agat (Abbas) » & ne quid nimis : Ne dum nimis cupit eradere æru- » ginem, frangatur vas : ſuamque fragilitatem ſemper » ſuſpectus ſit : memineritque *calamum quaſſatum non* » *conterendum.* In quibus non dicimus, ut permittat » nutriri vitia : ſed prudenter & cum charitate ea am- » putet, ut viderit cuique expedire, ſicut jam diximus ; » & ſtudeat plus amari, quam timeri. Non ſit turbu- » lentus & anxius : non ſit nimius & obſtinatus : non » ſit zelotypus, & nimis ſuſpicioſus, quia numquam » requieſcet.

XX. Sed dum timet Superior in correctione excedere, cavendum ne in alterum extremum labatur ; nimiaque remiſſione ſive indulgentiâ delinquat. Quare monet Abbatem S. Benedictus *cap.* 2. " Neque diſſi- » mulet peccata delinquentium, ſed mox ut cœperint » oriri, radicitùs ea, ut prævalet, amputet ; memor » periculi Heli Sacerdotis de Silo.

Hæc omnia evincunt, quam verè dixerit Benedictus : *Sciat* (Abbas) *quam difficilem & arduam rem ſuſcepit, regere animas, & multorum ſervire moribus.*

XXI. Quemadmodum in Regulis Monaſticis defectuum leviorum & graviorum varia diſtinctio occurrit, ita quoque magna pœnarum varietas paſſim legitur.

XXII. Et quidem præter pœnas leviores quæ ad humiliationem ſive confuſionem Monachorum potiſſimum ſpectabant, vel ad aliquam mortificationem & pœnitentiam pertinebant, ut dierum aliquot jejunium, aut abſtinentia à certo potu vel cibo, etiam corporales pœnæ uſitatæ erant. Nihil enim uſitatius in Regulis Monaſticis quam virgarum inflictio.

In Regula Pachomii, *art.* 87. de eo qui fratres ad peccandum ſollicitat, & ſimpliciorum animos pervertit : *Separabunt*, ait, *eum extra Monaſterium, &* VERBERABUNT *eum ante fores triginta novem :* id

tur.

XXIV. Præter has pœnas corporales, frequens & in Regula præſertim Benedictina notiſſima erat *excommunicatio*; de qua multis capitibus ſuæ Regulæ diſſeruit Benedictus.

XXV. "Si quis frater contumax, aut inobediens, » aut ſuperbus, aut murmurans, aut in aliquo contrarius exiſtens ſanctæ Regulæ, & præceptis Seniorum » ſuorum contemptor repertus fuerit (ait Benedictus » *cap.* 23.) hic ſecundùm Domini noſtri præceptum » admoneatur ſemel & ſecundò ſecretè à Senioribus » ſuis. Si non emendaverit, objurgetur publicè coram » omnibus. Si verò neque ſic correxerit, ſi intelligit » qualis pœna ſit, *excommunicationi* ſubjaceat.

XXVI. Deinde *cap.* 25. ait: "Si autem Frater, » qui gravioris culpæ noxâ tenetur, ſuſpendatur à menſa ſimul & ab Oratorio; nullus ei Fratrum in ullo » jungatur conſortio neque in colloquio. Solus ſit ad » opus ſibi injunctum, perſiſtens in pœnitentiæ luctu, » ſciens illam terribilem Apoſtoli ſententiam, dicentis: » Traditum hujuſmodi hominem ſathanæ in interitum » carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini. Cibi autem refectionem ſolus percipiat, menſurâ, vel horâ, » qua præviderit ei Abbas competere. Nec à quoquam benedicatur tranſeunte, nec cibus qui ei datur.

Sanctus Fructuoſus loquens de Monacho excommunicato, *cap.* 14. decernit: "Ut in ſolo pane & aqua in » veſpera poſt cœnam Fratrum medium accipiat paximatium, & non ad ſatietatem aquam, & hoc ab » Abbate *exſufflatum non ſanctificatum.*" Nimirum hoc eſt, quod Benedictus dixit: *Neque benedicatur cibus, qui ei datur.*

Paximatium, cujus hîc fit mentio, videtur fuiſſe panis *bis coctus* & ſiccus; de quo conſule Menardum ad *Concord. Regul. cap.* 31. §. 17.

XXVII. In tantum Fratrum ſeparationem ab excommunicatis urſit S. Benedictus, ut *cap.* 26. decernat: " Si quis Frater præſumpſerit ſine juſſione Abbatis fratri excommunicato quolibet modo ſe jungere, aut » loqui cum eo, vel mandatum ei dirigere, ſimilem » ſortiatur excommunicationis vindictam.

XXVIII. Porrò quia omnis hæc pœna tendit unicè in emendationem ac correctionem excommunicati, declarat S. Benedictus *cap.* 27. quam ſolicitus eſſe debeat Abbas circa excommunicatos, ex quo diſcere poſſunt Superiores, quam curam & affectum erga delinquentes & infirmiores Fratres exhibere debeant. "Omni ſolicitudine curam gerat Abbas, inquit, circa delinquentes fratres; quia *non eſt opus ſanis medicus, ſed malè habentibus.* Et ideò uti debet omni modo, ut ſapiens medicus: immittere ſynpæctas, id eſt Seniores » ſapientes fratres, qui quaſi ſecretè conſolentur fratrem fluctuantem, & provocent ad humilitatis ſatis-

» tratus jaceat, nihil dicens, niſi tantum poſito in terra capite ſtratus pronus omnium de Oratorio exeuntium pedibus ſe projiciat. Et hoc tamdiu faciat, uſque dum Abbas judicaverit ſatisfactum eſſe. Qui dum » juſſus ab Abbate venerit, volvat ſe ipſius Abbatis, » deinde omnium veſtigiis, ut orent pro ipſo. Et tunc » ſi juſſerit Abbas, recipiatur in Choro, vel in ordine, » quo Abbas decreverit, ita ſanè, ut Pſalmum, & lectionem, vel aliud quid non præſumat in Oratorio imponere, niſi iterum Abbas jubeat. Et omnibus horis, » dum completur opus Dei, projiciat ſe in terra in loco, in quo ſtat: & ſic ſatisfaciat, uſque dum ei jubeat iterum Abbas, ut quieſcat jam ab hac ſatisfactione.

Hic notandum, quod excommunicatus paulatim & per partes communioni & officiis reſtituatur; in quantum nimirum viderit Abbas illum ſenſim magis humiliatum & pœnitentem.

XXX. Subjicit deinde S. Benedictus: "Qui verò » pro *levibus* culpis excommunicantur tantum a menſa, » in Oratorio ſatisfaciant uſque ad juſſionem Abbatis: » & tamdiù hoc perficiant, uſque dum benedicat, & » dicat, ſufficit.

XXXI. Porro cùm Benedictus etiam pro levioribus culpis *excommunicationem* infligendam ſupponat, admodum veriſimile eſt, neque apud Benedictum, neque alios priſtinos Monachorum Patres, *excommunicationem* ſumptam eſſe pro Cenſura Eccleſiaſtica, ſive propriè dicta excommunicatione *majori*; qua Monachus ab ipſo *corpore* Eccleſiæ abſciſſus cenſeretur; quam nonniſi pro graviſſimis criminibus infligi poſſe in confeſſo eſt; & infra *parte* 3. *Titulo De Cenſuris latius oſtendetur.*

Accedit quod *cap.* 24. menſuram *excommunicationis* velit extendi juxta *modum culpæ*, quod excommunicationi propriè dictæ applicari nequit; quæ ſimpliciter excommunicatum à corpore Eccleſiæ reſcindit.

Adhæc cum Abbates olim eſſent *laici*, non apparet qua ratione Cenſuras Eccleſiaſticas à poteſtate Clavium dependentes infligere potuiſſent.

Veriſimiliùs proinde eſt, hujuſmodi *excommunicationes* tantùm fuiſſe aliquas pœnas Regulares Monachis inflictas ad propriam & aliorum emendationem & præcautionem.

Nihilominus quia per illas Monachi ſeparabantur à reliquorum conſortio, & oratione, pro magna ſanè habebatur pœna; & qui illâ mulctabantur, ſathanæ tradi videbantur; eò quod jam reliquorum oratione & conſolatione deſtituti, viderentur ſathanæ inſidiis magis expoſiti. Uti latius exponit & oſtendit Joſephus Mege in Commentario ad *caput* 25. Regulæ Benedictinæ.

Quod tamen hodie Abbates aliive Monaſteriorum Prælati excommunicationem *majorem*, quæ ſit Cenſura Eccleſiaſtica, ferre poſſint, oſtendemus, dum de Cenſuris Eccleſiaſticis agemus; ubi una regulas obſervan-

Digitized by Google

Quandonam Superior debeat petere *conſilium* vel *conſenſum* Capituli; & qui Capitulum conſtituant?

1. *Regimen Abbatis ex præſcripto S. Benedicti eſt* Monarchicum.
2. *Abbati opus eſt* conſilio.
3. *Conſiliarios ab Abbate adhiberi vult S. Benedictus.*
4. *In rebus* arduis *totam Congregationem conſuli vult Benedictus.*
5. *Ad Congregationem ſpectant tam laïci, quàm Clerici.*
6. *Ex Regulis Monaſticis tam laïci, quàm Clerici in Capitulis* ſuffragium *habent; quod & nunc in Ordine S. Franciſci obtinet.*
7. *Seculo XIV. admitti cœperunt ad Capitulum* ſoli *qui in Ordine* Subdiaconatûs *ſunt.*
8. *Ratio hujus Decreti.*
9. *Aliquando Regulares ad Ordines ſuſcipiendos cogi debuerunt.*
10. *In quibus Ordinibus id præcipuè contigerit.*
11. *Hodie nimius in Regularibus ad Ordines ſuſcipiendos pruritus; & unde hæc mutatio?*
12. *Hodie in omnibus penè Monaſteriis Fratres laïci, & Clerici ſacro Ordine non inſigniti, ſuffragio etiam* conſultivo *privati ſunt.*
13. *In Monaſteriis Monialium ſolæ Moniales* Choriſtæ *excluſis* Converſis, *Capitulum conſtituere ſolent.*
14. *Sorores* Converſæ *in Ordine S. Franciſci manutentæ in electione Abbatiſſæ: & unde diſtinctio Sororum* Converſarum *&* Choriſtarum?
15. *Quando requiritur conſilium aut conſenſus Capituli, debet* Capitulariter *dari.*
16. *Abbatis eſt, negotium Congregationi proponere: & quomodo proponendum?*
17. *Quomodo conſilium Fratrum Abbas excipere debeat.*
18. *Quid Abbati faciendum audito Fratrum* conſilio.
19. *Abbas cavere debet præformare ſuam opinionem.*
20. *Abbas conſilium audire*, non ſequi *tenetur.*
21. *Tenetur Abbas in omnibus ſequi Regulam.*
22. *In cauſis* levioribus *vult S. Benedictus adhiberi conſilium* Seniorum.
23. *Qui nomine* Seniorum *intelligantur?*
24. *Hodie in pleriſque Ordinibus regimen Superiorum eſt pro parte* ariſtocraticum.
25. *Quæ ſint negotia* graviora, *quæ expediri nequeunt* ſine conſenſu *Capituli ſive Congregationis.*
26. *Abbas etiam hodie non tenetur habere conſenſum* Capituli, *niſi in caſibus ſpecialiter deſignatis.*

Qui agunt omnia cum conſilio, reguntur ſapientiâ.

III. Quapropter S. Benedictus poſtquam Abbati oneris ſibi impoſiti gravitatem & agendorum difficultatem fusè & diſtinctè propoſuit *cap.* 2. ſuæ Regulæ, capite ſequenti ſubjungit de ejus *Conſiliariis*, ſive quos in *conſilium* adhibere debeat; & quæ in expetendo conſilio ab Abbate, & quæ à *Conſiliariis* ſunt obſervanda.

" Quoties aliqua præcipua agenda ſunt in Monaſte» rio, inquit, convocet Abbas omnem Congregatio» nem, & dicat ipſe unde agatur. Et audiens conſilium » Fratrum, tractet apud ſe; & quod utilius judicave» rit, faciat.

IV. Imprimis vult S. Benedictus in rebus præcipuis tractandis per Abbatem convocari *omnem* Congregationem; id eſt, omnes qui ſunt de Congregatione ſive Monaſterio; etiam *juniores, quia*, ait, *ſæpe juniori Dominus revelat quod melius eſt.*

V. Cum ergo omnes tam laïci, quàm Clerici ad Congregationem pertineant; imò tempore S. Benedicti nulli aut pauci eſſent in Monaſterio Clerici, manifeſtum eſt ex præſcripto Regulæ, tam *laïcos*, ſive ut hodie loquuntur, *Fratres converſos*, quàm Clericos, ſeu *ad Chorum* profeſſos, Congregationem ſive Capitulum (quod in cauſis arduis congregari & conſuli debet) conſtituiſſe; atque æquale ſuffragium habuiſſe.

VI. Neque in antiquis Monachorum, neque recentioribus, ut S. Franciſci, ulla hujus diſtinctionis inter Fratres laïcos & Clericos mentio fit.

Unde etiamnum hodie in Ordine Fratrum Minorum Fratres *laïci* concurrunt, & ſuffragium habent cum aliis Clericis in electione *Diſcreti*; modò tamen à *quinque* annis profeſſionem emiſerint; cùm illi qui Ordine Sacro ſunt inſigniti ſuffragio gaudeant, tametſi *duobus* tantum annis ſint profeſſi. *Cap. 7. §. 3. Conſtit.*

VII. Hæc diſciplina quæ omnes indifferenter ad Congregationem ſive Capitulum admittebat, primùm mutari cœpit ſeculo XIV. quando ſub nomine Concilii Viennenſis in *Clementina* Ut 11. *De Ætate & qualit. Ordinand.* decretum fuit: " Ut nullus de cætero in hu» juſmodi Eccleſiis (Cathedralibus vel Collegiatis, ſe» cularibus vel *Regularibus*) vocem in Capitulo habeat, » etiamſi hoc ſibi ab aliis liberè concedatur, niſi ſaltem » in *Subdiaconatûs* Ordine fuerit conſtitutus.

VIII. Ratio Decreti in præfatione exprimitur; " Ut ii, qui Divinis in Cathedralibus vel Collegiatis, » ſecularibus vel *regularibus* ſunt mancipati Officiis, » vel mancipabuntur impoſterum, ad *ſuſcipiendos* Sa» cros Ordines *propenſius inducantur.*

IX. Hîc obiter notandum, eo tempore in quibuſdam Eccleſiis *Regularibus* Religioſos ita fuiſſe moroſos

ſarum apud Mendicantes, vel aliqua Prærogativa haberi cœpit, tantus eſt ad Sacros Ordines pruritus, ut nullus penè niſi ætate deſtitutus ad eos non aſcendat; imò aſcendere ambiat; idque ferè nullâ capacitatis habitâ ratione; ut meritò hodie deſiderarentur Decreta, quibus à Sacris Ordinibus ſuſcipiendis arcerentur; uti infrà *parte* 2. Titulo De Sacramento Ordinis oſtendetur.

XII. Itaque poſt hoc Viennenſis Concilii Decretum, ac præſertim ſequutam ejuſdem innovationem per Synodum Tridentinam *Seſſ.* 22. *Cap.* 4. *De Reformat.* cœperunt in pleriſque Religionibus Fratres *Laici* aliique Sacro Subdiaconatûs Ordine non inſignati, à Congregationibus Capitularibus excludi, & ſuffragio activo etiam *conſultivo* privari.

XIII. Cum verò in Monaſteriis virorum Fratres *Laici* ſeu *Converſi* à Congregationibus Capitularibus eſſent excluſi, ſolique Clerici ſeu *ad chorum*, ut aiunt, *profeſſi*, Congregationem ſive Capitulum conficerent, horum exemplo in Monialium Monaſteriis ſub eiſdem Regulis militantibus, ſenſim etiam primò recepta fuit diſtinctio Sororum *Laicarum* ſeu *Converſarum*, & Sororum *Choriſtarum* ſive ad *chorum* profeſſarum; ac dein Sorores illæ *Laicæ* à Congregationibus Capitularibus excludi cœperunt, prout hodie in pleriſque Monaſteriis excluduntur.

XIV. Quia tamen omnes Moniales ſeu *Laicæ* ſeu *Choriſtæ*, verè ſunt de Congregatione ſeu Conventu, nec ullum Eccleſiæ Decretum ſit hanc excluſionem probans, meritò Senatus Pariſienſis anno 1642. per ſententiam manutenuit Sorores Laicas ſeu Converſas Ordinis S. Claræ ſive Urbaniſtas, in poſſeſſione dandi ſuum ſuffragium in electione Abbatiſſæ, uti refertur in appendice ad Opera *Claudii Le Preſtre pag.* 86. narraturque diſcurſus Advocati Regii in favorem Sororum *Converſarum*; qui inter alia notabat, primitus nullam fuiſſe inter Sorores eandem Regulam profeſſas differentiam, ſed ſucceſſu temporis eam diſtinctionem eſſe inductam potius ex neceſſitate divitiarum, quàm meritorum aut aliâ rationabili conſideratione; ut nimirum ſolæ *pauperes* admittantur tamquam *Converſæ*, *divites* verò *ad chorum*: tametſi ſubinde illæ capaciores ſint præ his ut Divinis Officiis occuparentur, & hæ manualibus operibus exercerentur. Hi qui Monaſteriis intendunt, expendere poterunt, quid in hiſce fieri conveniat.

Ut ad Regulam Benedictinam, à qua nonnihil deflеximus, redeamus, dicit ab Abbate *convocandam Congregationem*.

XV. Pro quo notandum, quod ſi negotium aliquod ſit *Capitulariter* tractandum; ſive ut *conſilium* Capituli audiatur, ſive *conſenſus* obtineatur, tunc debeant omnes *Capitulariter* congregati audiri, & conſilium aut conſenſum ſuum dare; neque ſufficiat, ſi *ſinguli* au- » leſta interruptione, conceſſo loquendi ſpatio & li- » bertate, nec verbo aut ſigno alienorem à quoquam » animo oſtendat," ait Haeftenus.

XVIII. Audito omnium conſilio, *tractet apud ſe*, ait Benedictus, id eſt, ſingulorum ſententias & rationum momenta expendat, examinet & ponderet; nec enim ſemper quod plures ſentiunt, hoc melius. Proinde ubi negotium non dependet à pluralitate ſuffragiorum, quæ numeranda ſunt, Abbas non tam numeret ſententias, quàm æquâ lance appendat. Ac præcipuè attendat illud monitum Tobiæ ad filium ſuum: *Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo ut vias tuas dirigat, & omnia* CONSILIA *tua in ipſo permaneant*. Tobiæ 4.

XIX. Ut verò æquâ lance conſilia Fratrum appendat Abbas, neceſſe eſt, ne uni potius quam alteri opinioni ex humana aliqua ratione adhæreat, quouſque Fratrum conſilia audiverit; quod rectè expreſſit S. Dorotheus *Doct.* 7. his verbis: *Nihil decretum & praefixum in mente, vel ſenſu habeat.* Si enim antequam conſilium petit, aliquam animo agglutinatam opinionem habeat, vix umquam ullo Fratrum conſilio, quamvis ſalubri, ab ea deducetur.

XX. Poſt expenſa Fratrum conſilia, *quod utilius judicaverit*, ait Benedictus, *faciat* Abbas.

Hæc manifeſtè ſupponunt, ex præſcripto Regulæ Benedictinæ non competere Monachis in rebus tractandis, niſi ſolum votum *conſultivum*; ultimam verò deciſionem pendere à *ſolo* Abbate: adeoque regimen Abbatis, ut ſuprà monuimus, à S. Benedicto fuiſſe inſtitutum *monarchicum*.

Quod ulterius in verbis ſequentibus inculcat, dicens: " Sic autem dent Fratres *conſilium* cum omni » humilitatis ſubjectione, ut non præſumant procaci- » ter defendere quod eis viſum fuerit; ſed magis in » Abbatis pendeat *arbitrio*, ut quod ſalubrius *judica-* » *verit*, ei cuncti obediant.

XXI. Ne tamen *Abbas* hac ſua auctoritate abutatur, & ſubditis graviora quàm profeſſio eorum exigit, imponat, addit: " In omnibus igitur *omnes* magiſtram » ſequantur *Regulam*, neque temerè ab ea declinetur à » quoquam.

Et ne quis ambigat, num ſub hac generali expreſſione comprehendatur ipſe Abbas, mox ſubjungit: " Ipſe » tamen *Abbas* cum timore Dei, & obſervatione *Re-* » *gulæ* omnia faciat, ſciens, ſe procul dubio de om- » nibus judiciis ſuis æquiſſimo judici Deo rationem » redditurum.

XXII. Totius Congregationis *conſilium* experiri vult S. Benedictus; ſi *præcipua* agenda ſint in Monaſterio; hoc eſt, in cauſis *gravioribus*: " Si qua verò, ait, *mi-* » *nora* agenda ſunt in Monaſterii utilitatibus, *Senio-* » *rum* tantùm utatur conſilio, ſicut ſcriptum eſt: Om- » nia fac cum conſilio, & poſt factum non pœnitebis.

XXIII.

Digitized by Google

qui regunt, eſſe poſſunt Auguſtini aut Benedicti, nec ſubditi Poſſidii, factum eſſe, ut Religiones loco Monarchiæ abſolutæ, cum ea ſimul Ariſtocratiam amplexatæ ſint : imo fere omnes Religiones tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, regimen Ariſtocraticum elegerunt, relicto Monarchico, ait Tamburinus; qui ibidem relatis variorum Ordinum Conſtitutionibus oſtendit, eorum regimen eſſe Ariſtocraticum.

XXV. Atque inter alia recitat ex Joanne Trithemio aliqua, quæ Abbas non tantum ſine conſilio, ſed nec ſine *conſenſu* Monachorum exequi poteſt : ut ſunt v. g. " Res Monaſterii immobiles, agros, prata, & » alia hujuſmodi vendere. Secundò dicit, quod non » poteſt recipere ad profeſſionem Monachum ſine con» ſenſu Conventus. Tertiò, quod non poteſt Mona» ſterium gravare pignoribus, & aliis cautionibus, ma» gnam ſummam recipiens pecuniarum ſuper bona Mo» naſterii, abſque evidenti neceſſitate, & Fratrum ſuo» rum *conſenſu*. Quartò, quod non licet Abbati dimit» tere Monachum ad aliud Monaſterium ejuſdem Or» dinis, ſine prædicto *conſenſu*. Quintò, non poteſt ali» qua Statuta ipſis imponere, quæ ſe ultra Regulam ex» tendant, niſi *conſentiant* Monachi. Sextò, non po» teſt aliquem ad Confraternitatem ſpiritualem totius » Monaſterii accipere, niſi concurrant Monachi ſub» diti. Septimò, non poteſt præbendarios perpetuos » recipere ad Monaſterium, ſine *voluntate* Conventus. » Deinde ſubdit hæc verba : Sunt & alii caſus, in qui» bus, ſi non eſt ſemper neceſſarium, eſt tamen hone» ſtum, ut ſine Fratrum ſuorum Abbas aſſenſu, eorum » nihil attentet. In diſciplina autem conſervanda po» teſt Abbas, ſine ipſorum conſenſu, vel voluntate, » ſi tamen expedit, limites Regulæ non omittens, age» re, prout ſibi melius viſum fuerit expedire.

Quæ hìc aſſerit Trithemius ſine *conſenſu* Monachorum à ſolo Abbate expediri non poſſe; etiam hodie in pleriſque Religionibus cum *conſenſu* totius Congregationis expediri conſueverunt.

XXVI. Quia tamen ex ſua inſtitutione Abbatum regimen eſt monarchicum, nec niſi *conſilium* etiam in rebus arduis expetere debet ex præſcripto Regulæ, dicendum, quod *conſenſus* Capituli ſive Congregationis ad validitatem actûs non exigatur, niſi in caſibus à Jure vel Conſtitutionibus Ordinis *ſpecialiter* expreſſis; quemadmodum Epiſcopus *conſenſum* ſui Capituli habere non debet, niſi in caſibus à jure deſignatis; uti ſuprà *titulo* 8. *cap.* 4. *num.* 5. notavimus.

XXVII. Illud inſuper notandum, quod dum *conſenſus* Congregationis requiritur, non *omnium* de Congregatione requiratur; ſed ordinariè ſufficiat *major* pars

4. *Monitum Synodi Cameracenſis.*
5. *Quibus debeantur bona Monaſterii quæ neceſſitatibus Religioſorum ſuperſunt.*
6. *Prælati utentes rebus Monaſterii ut propriis, cenſendi ſunt* proprietarii.
7. *Alienatio rerum Monaſterii ſoli Abbati vetita, etiamſi ſint annexa menſæ Abbatiali.*
8. *Superiores tenentur reddere computum ſuæ adminiſtrationis.*
9. *An Epiſcopus interveniat computui?*
10. *Superiores ita circa temporalia verſentur, ut ſpiritualia non negligant.*
11. *Superiores temporalibus curandis deputant Officiales.*
12. *Præcipuus inter hos Cellerarius, ſive Procurator; & qualis eligendus?*
13. *Cavendum ne Procurator ita circa temporalia verſetur, ut exercitia ſpiritualia omittat.*
14. *Periculoſum eſt in Procuratorem conſtitui qui in virtute non eſt multùm exercitatus; & quare?*
15. *Convenit, ut negotia Monaſterii multùm diſtrahentia committantur ſæcularibus.*
16. *Officiales in adminiſtratione temporalium dependent à Superiore Monaſterii.*
17. *Poteſt Abbas eorum auctoritatem reſtringere vel ampliare.*
18. *Cavenda in adminiſtratione temporalium ſpecies avaritiæ.*

I. PRæcipuam rerum temporalium inſpectionem & ſuperintendentiam eſſe penes Abbates alioſque Monaſteriorum primarios Præfectos, eoſque eſſe præcipuos rerum illarum diſpenſatores, tam ex Sacris Canonibus, quam Regulis Monaſticis conſtat.

" Univerſa (ait Gelaſius Papa in *Can.* NULLAM » *cauſ.* 18. *q.* 2.) quæ vel ad Divini cultûs reverentiam, » vel ad *utilitatem* Monaſterii pertinent, *Abbatis ſoli*» *citudo*, ad quem poteſtas *tota* pertinere convenit, » debeat adimplere.

Regula Benedictina pluribus locis, ac ſignanter *cap.* 2. 32. 33. 54. & 57. hanc in diſpenſandis rebus temporalibus auctoritatem in Abbate manifeſtè ſupponit, quam Regula S. Auguſtini non obſcurè expreſſit, ubi ait : " Non dicatis vos aliquid habere proprium, ſed » ſint vobis omnia communia; & diſtribuatur unicui» que veſtrûm *à Præpoſito veſtro.*

Circa hanc Abbatum aliorumque Superiorum diſpenſandi ac regendi res temporales poteſtatem plura obſervanda ſunt.

II. Imprimis Superiores in rebus communibus diſpenſandis tenere debent normam ſibi in Actis Apoſto-

licis

citas Synodus I. I. Cameracenſis, titulo De Monaſte-riis *cap.* 16. " Cæterum monet S. Synodus Abbates, » Abbatiſſas, & alios Monaſteriorum Præfectos, & » Præfectas, ut ſui meminerint officii, ſeque non eſſe » dominos bonorum Monaſterii, imò ne fructuum qui- » dem; ſed tantùm diſpenſatores & adminiſtratores: » neque ſe pro libitu diſpenſare poſſe, ſed ſecundum » intentionem Eccleſiæ & piorum Fundatorum. Pro- » inde valdè reprehenſibile eſſe eorum factum, qui » ex bonis, vel etiam fructibus Monaſterii ſui ditant » propinquos, vel amicos ſuos. Itemque eorum, qui » ſuperfluum & nimis faſtuoſum habent famulitium & » comitatum, nimium equorum numerum, quique » nimiùm ſplendidè & ſumptuosè ædificant, præſertim » ædificia non ſacra.

V. Hoc Decretum innovans ejuſdem Provinciæ Cameracenſis Synodus Diœceſana Audomarenſis ſub Joanne Six anno 1585. addit: " Id quod neceſſariis uſibus » ſuperfluit, debetur Paſtoribus, quibus tenuiùs quam » oportet proviſum eſt, debetur alendis pauperibus, » ædificandis Dei templis, augendæ ornandæque Chri- » ſtianæ Reipublicæ, & ſimilibus finibus.

Deinde monet Prælatos, ut meminerint, *nec ſe à voto paupertatis abſolutos; ſed bonorum communium dumtaxat diſpenſatores eſſe.*

VI. Et reverà ſi Prælati bona Monaſterii non tantum non fideliter diſpenſent, ſed tamquam *propriis* in quoſlibet uſus pro arbitrio ſuo utantur, & de iis diſponant; non tantum *injuſtitiæ*, quemadmodum alii rerum temporalium diſpenſatores, ſed *proprietatis* & voti infractionis rei reputabuntur coram Deo; uti appoſitè jam pridem notavit Petrus à S. Audomaro vulgò Wallon-Capelle *lib.* 2. *Inſtitut. Monaſt. cap.* 9. " Quoad » diſpenſationem rerum temporalium ipſis (Prælatis) » commiſſam, inquit, iis caſibus quibus contingit Diſ- » penſatorem dominorum temporalium *furtum* in ſua » diſpenſatione committere opere vel voluntate, *pec-* » *catum proprietatis* incurrunt..... *Proprietarii* igitur » ſunt, infert dictus Auctor, imò fures & ſacrilegi, » non minus quam Judas loculos Chriſti expilans, quo- » ties facultatibus Chriſti & Eccleſiæ utuntur, vel poſſi- » dent tamquam *proprias*: quod maximè cavebat S. Au- » guſtinus, ipſo teſte: Cùm datur mihi veſtis pretioſa, » ait, vendo eam, ut quia veſtis non poteſt eſſe com- » munis, pretium commune ſit. Maximè verò *pro-* » *prietarii* ſunt, pergit Auctor, quando iis abutuntur » in ſtatuendis ſibi magnificis monumentis, aut celebri- » bus exequiis, vel anniverſariis ſibi præfigendis, ma- » gnis Eccleſiæ ſumptibus, in erigendis ſuperbis ædifi- » ciis, eiſque decorandis tapetibus variiſque picturis, » in luxu, in exquiſitioribus cibis & vinis pretioſis, » menſæ ſuperfluo apparatu, in vaſis argenteis & au- » reis, in ludis, in alenda multitudine famulorum, ca- » num, equorum, &c.

Non immeritò ergo notavit Joannes Heſſelius in » computum faciant.

IX. Inſuper decrevit Gregorius XV. in Conſtitutione quæ incipit, *Inſcrutabili* 18. in Bull. Rom. " Sed » & adminiſtrantes bona ad eadem Monaſteria Sancti- » monialium, ut præfertur, etiam Regularibus ſubje- » ctarum, pertinentia, ſive Regulares extiterint, ſive » ſæculares quomodolibet exempti, Epiſcopo loci, ad- » hibitis etiam Superioribus Regularibus, ſingulis an- » nis rationes adminiſtrationis, gratis tamen exigen- » das, reddere teneantur, ad idque juris remediis co- » gi, & compelli queant.

" Sed (uti monet Zypæus citatâ Conſultatione) ea » Bulla nondum hîc omnino recepta eſt: Et Abbas » S. Vedaſti, ait, contra Epiſcopum Atrebatenſem » Concilii Mechlinienſis judicio obtinuit, ne illam ibi » viâ regiâ poſſit exequi.

Neque hactenus in Belgio uſu obtinere videmus, ut Epiſcopi computibus Monaſteriorum exemptorum interveniant; at illorum, quæ ſub Epiſcopi directione & auctoritate conſiſtunt, Epiſcopus *per ſe*, aut per ſuum Commiſſarium, idque frequentius intervenire ſolet.

X. Abbatibus aliiſque Monaſteriorum Superioribus adminiſtrationem habentibus, ſeriò expendendum illud S. Benedicti monitum *cap.* 2. *Regulæ*: " Ante omnia » ne diſſimulans aut parvipendens ſalutem animarum » ſibi commiſſarum, non plus gerat ſollicitudinem de » rebus tranſitoriis, terrenis atque caducis; ſed ſem- » per cogitet, quia animas ſuſcepit regendas, de qui- » bus rationem redditurus eſt. Et ne cauſetur de mi- » nori fortè ſubſtantia, meminerit ſcriptum: *Primum* » *quærite regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc om-* » *nia adjicientur vobis.* Et iterum: *Nihil deeſt timen-* » *tibus eum.* Sciatque, quia qui ſuſcepit animas regen- » das præparet ſe ad rationem reddendam.

XI. Ne autem Abbates & Superiores, quibus cura ſpiritualis Monaſterii incumbit, nimiùm ſe debeant temporalibus negotiis immergere, paſſim in Regulis, Conſtitutionibus Monaſticis, & Synodorum Decretis cautum fuit, & moribus comprobatum, ut rebus temporalibus adminiſtrandis & curandis aliqui inferiores Officiales à Superioribus deputentur.

XII. Inter hos præcipuus reputatur, qui in Regula Benedictina *cap.* 31. dicitur *Cellerarius*, vel uti alii legunt, *Cellarius*, atque idem eſt, qui hodie in quibuſdam Monaſteriis *Œconomus*, *Proviſor* vel *Procurator* appellatur.

Qualis eſſe debeat Cellarius dicit S. Benedictus: " Eligatur, ait, de Congregatione ſapiens, maturus » moribus, ſobrius, non multum edax, non elatus, non » turbulentus, non injurioſus, non tardus, non prodigus, » ſed timens Deum: qui omni Congregationi ſit ſicut Pa- » ter. Curam gerat de omnibus: ſine juſſione Abbatis » nihil faciat. Quæ jubentur, cuſtodiat; fratres non » contriſtet. Si quis frater ab eo fortè aliqua irratio- » nabi-

Digitized by Google

Canonici quoque Præmonſtratenſes in ultimis ſuis Conſtitutionibus monent Abbates, ne OEconomum ſeu Proviſorem alium conſtituant quam Sacerdotem, niſi gravis premat neceſſitas, adductâ hac ratione: *Quia in ruinam agitur, qui nondum in virtute bene roboratus, ſuæ libertati relinquitur.*

XIV. Ante omnia ergo in electione eorum qui adminiſtrandis temporalibus præficiuntur à Superioribus attendendum, ut præficiendi in omni virtutum genere in tantum ſint exercitati, & in charitate adeo fundati & radicati, ut meritò confidere liceat, quod interiorum curam per exteriorem occupationem non minuent, atque exteriorum providentiam, interiorum ſollicitudine ſedulò curabunt: qui, ut de Gerardo ait S. Bernardus, non petulanti (ut aſſolet) in eo officio detineantur affectu, ſed ſolo intuitu charitatis; qui quantum in ipſis eſt, ſemper optent quietem, ſibi intendere, Deo vacare, nec implicitos tenent, niſi timor Dei, voluntas Fratrum, ac ſtudium obediendi. Niſi enim ſolitudini piiſque Religionis exercitiis, quibus anima paſcitur, & mens à terrenis ad cœleſtia revocatur, multùm afficiantur; magnopere verendum, ne ſenſim, illis neglectis, rerum terrenarum curis implicentur: atque ita paulatim guſtum rerum ſpiritualium amittentes, tandem ſub habitu Religionis cor ſæculare inveniant. Quod vel eò magis in Officialibus metuendum quia ipſis, ob varia quæ in temporalium adminiſtratione occurrere ſolent negotia, major præ reliquis Fratribus concredi debet abſentandi ab ordinariis Religionis exercitiis libertas: per conſequens niſi tantum in Religione profecerint, ut non timore ad ea pietatis exercitia adigendi ſint, ſed ſpiritu charitatis ad illa agantur; non parum timendum, ne libertate illâ abutantur.

XV. Porrò ne Procurator Monaſterii nimium diſtrahatur, ac vagandi nimiam occaſionem habeat, providè decernitur, in Conſtitutionibus Eremitarum S. Auguſtini loco citato: " Poterit etiam in principalioribus » Conventibus Procurator *ſæcularis* conſtitui pro illis » negotiis, quæ per laicum tractari poterunt, ad evi- » tandos nimios diſcurſus Procuratoris Religioſi, & ne » etiam habitus noſtræ ſacræ Religionis in locis inde- » centibus quandoque compareat.

Optandum ſanè, ut id in omnibus Monaſteriis præſertim Abbatialibus, in quibus negotia ſæpius in judiciis, & foris agenda occurrunt, obſervaretur.

XVI. His Officialibus concredita adminiſtratio non impedit, quin penes Abbatem & Superiores remaneat

De uſu *Pontificalium* Abbatibus indulto.

1. *Quo tempore Abbates uti cœperint* Pontificalibus, *incertum.*
2. *Sæculo XII. Abbates Pontificalibus uſi fuerunt.*
3. *Quid de hoc uſu ſenſerint Abbates Ordinis Præmonſtratenſis, & Congregationis Burſfeldenſis remiſſivè.*
4. *Uſus Pontificalium competit Abbatibus jure* privilegiario.
5. *Quæ ſingulis competant ex tenore privilegiorum, judicandum.*
6. *Uſus* Baculi *ante alia Pontificalia Abbatibus competit: & quare?*
7. *Quid* Sudarium *baculo appenſum indicet; & qui illud appenſum habeant?*
8. *Pontificalibus non contenti etiam* Benedictionem ſolemnem *impartiendi auctoritatem impetrarunt.*
9. *Solemniter benedicendi auctoritas olim Pontificalium uſui non erat annexa.*
10. *Inter Pontificalia hodie reponuntur collatio Ordinum, quamvis ea uſui Pontificalium non ſit annexa.*
11. *Poteſtas conferendi Tonſuram & Lectoratum Abbatibus aſſeritur Canone Synodi Nicænæ II.*
12. *Synodus Nicæna nullam mentionem fecit ſpecialis* & ſolemnis *Benedictionis Abbatialis.*
13. *Tempore hujus Synodi nondum nota erat ſolemnis hodierna Abbatum Benedictio, nec diſtinctio inter Abbates & Priores Conventuales.*
14. *Gratianus Canonem referens Benedictionis Abbatialis mentionem addit.*
15. *Canon ex Gratiano in Decretales relatus, pro jure communi receptus eſt.*
16. *Hinc invaluit, Monaſterii Præfectum non poſſe Tonſuram & Ordines conferre, niſi ſit Abbas* ſolemniter *benedictus.*
17. *Error Gratiani mutationi diſciplinæ occaſionem dedit.*
18. *Synodus Nicæna II. non permittebat Monaſteriorum Præfectis Ordinem conferre, niſi* ſolis *Monachis ſibi ſubjectis.*
19. *Abbates poteſtatem ſuam paulatim extenderunt.*
20. *Decretum Synodi Tridentinæ poteſtatem Abbatum reſtringens.*
21. *Juxta hoc Decretum Abbas non poteſt Tonſuram Monachis alterius Monaſterii conferre etiam de conſenſu Abbatis; nec ſæcularibus habentibus* Dimiſſoriales *ſui Epiſcopi.*

22. *Ab.*

Chriſtianus Lupus *tomo* 5. *Scholiorum in Canones pag.* 527. de his loquens, ait: " Joannes decimus octavus, » quem alii vigeſimum dicunt (ſedit hic ſub initium » ſæculi XI.) *primus* incœpit Abbatibus permittere or- » namenta *Pontificalia*: & quanto impetu Epiſcopi in- » terceſſerint, docent plura tragica exempla.

II. Sæculo XII. nonnullos Abbates ex privilegio Sedis Apoſtolicæ more Pontificum uſos fuiſſe *mitra*, *annulo* atque *ſandaliis*; multoſque eo tempore Abbates uſum illorum non ſine labore ſolicitaſſe, teſtis eſt S. Bernardus *Epiſtolâ* 42. ad Archiepiſcopum Senonenſem; ſive tractatu *De Moribus & Offic. Epiſcop. cap.* 9. ubi unà oſtendit, ſibi hunc *Pontificalium* uſum in Abbatibus haud placuiſſe.

III. Quid de illis ſenſerint ſub initium ſæculi 13. Ordinis Præmonſtratenſis primi Abbates, intelligi poteſt ex Innocentio III. *libro* 1. *Epiſtolâ* 197. Abbati Præmonſtratenſi & ejuſdem Ordinis Abbatibus inſcriptâ: & quid ipſi Abbates Congregationis Burſfeldenſis, cognoſci poteſt ex *capite* 28. ſuarum Conſtitutionum, cujus verba refert poſt Choppinum *lib.* 1. *Monaſt. tit.* 2. *num.* 18. Aſcanius Tamburinus *tomo* 1. *De Jure Abbatum Diſt.* 20. *quaſt.* 1. Conſtat autem Pontificalium uſum ſucceſſu temporis, ac præcipuè ſæculo 15. & ſequenti omnium pene Congregationum Abbatibus ſenſim fuiſſe indultum; ut relatis ſingularum Congregationum ſpecialibus privilegiis oſtendit Aſcanius Tamburinus loco citato.

IV. Adhæc certum eſt (uti etiam notat Tamburinus ibidem *diſp.* 21. *quaſt.* 1.) *Pontificalium* inſignium exercitium & uſum Abbatibus ex jure *privilegiario* competere, non autem *ratione dignitatis*. Unde nullus Abbatum uti poteſt Pontificalibus inſignibus, niſi jus *privilegiarium* oſtendat; quod ſat evidenter expreſſit Pontifex in *Cap.* Ut Apostolicæ, *De Privilegiis in* VI. in verbis: " Ut Apoſtolicæ Sedis *benignitas* quæ » nonnullis Abbatibus, aliiſque Prælatis, quibus non » competit ex propria dignitate, conceſſit in Eccleſia- » rum ſuarum gloriam & honorem quod mitrâ & aliis » Pontificalibus uti poſſint, provideat, ne inde, &c.

Ad quæ verba reflectens Tamburinus poſt Panormitanum alioſque Canoniſtas, ait: " Ex quibus planè *ex-* » *preſſè* probatur, Abbatibus non ratione *dignitatis*, » Pontificalium inſignium uſum & exercitium, ſed jure » *privilegiario* competere.

V. " Unde provenit, ait idem Tamburinus, ut non » omnes Abbates eadem habeant inſignia: ſed alii plu- » ra, alii verò pauciora juxta *tenorem* privilegiorum, » & prout à Sede Apoſtolica eis indultum fuerit: ideo » ſi unumquodque privilegium percurramus, quo Pon- » tificalia hæc Monachorum Religionibus conceſſa ſunt, » inveniemus aliquibus ſolius *Baculi* uſum, aliis verò » majora conceſſa fuiſſe, quæ omnia ex privilegiis col- » ligi poſſunt.

tibus competere ſupponebant.

Hinc quoque videmus, Abbatibus, imo & Abbatiſſis, nullam aliorum Pontificalium communicationem habentium, Baculum Paſtoralem competere.

Admodum proinde veriſimile eſt, hoc ornamentum primitus fuiſſe *ſimplex Abbatiale*, ſive Paſtorale ornamentum; at ſucceſſu temporis *Pontificalibus* fuiſſe annumeratum.

VII. Hoc addendum, Abbatiali *Baculo* appendi jam pridem ſolitum fuiſſe *ſudarium*; ad differentiam (ait Gavantus in Rubricis Miſſalis *parte* 1. *tit.* 9.) Baculi Epiſcopalis. Quod etiam in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis exprimitur; ibi enim inter varias de ſupellectile Eccleſiaſtica inſtructiones legitur hæc titulo *De Baculo Paſtorali*: " Orario aut ſudario non orna- » tur, ſi Epiſcopalis eſt: quo *Inſigni Abbatialis* ab » illo *diſtinguitur*. " Pag. 523. edit. anni 1683.

Notat quoque Haeftenus, hoc ſudarium ſeu velamen appendi ſolitum in ſignum *ſubjectionis*; quemadmodum mulieri datur velamen ſupra caput, *ſubjectionis* indicium ſub viro: Quare Abbatiſſæ etiam hodie *Baculo* hujuſmodi *velamen* appenſum habent; at Abbates *exempti*, uti obſervat Haeftenus, hoc *ſudarium* prætermittunt. Additque: " Significat porrò hoc *ſu-* » *darium* multo labore & ſudore Dominicum gregem » paſci.

VIII. Sed nec ornamentis Pontificalibus contenti, ut etiam adinſtar Pontificum *ſolemnem* populo *benedictionem* impendere, & Ordines conferre, aliaque Pontificalia ſive Epiſcopalia exercere poſſent, ſolicitarunt.

IX. Neque enim privilegio utendi ornamentis Pontificalibus primitus annexa erat ipſa *ſolemnis* benedictio, uti ex S. Bernardo manifeſtum eſt. Ipſe enim adverſus infulatos Abbates declamans, ait: *Cur non & ſacros Ordines celebratis, & datis* benedictiones *in populis?* Tamquam abſonum planè ſupponens, quod Abbates darent benedictiones in populis.

X. Inter Pontificalia, quæ Abbatibus competere ſolent, etiam hodie numeratur poteſtas conferendi Tonſuram Clericalem & minores Ordines; quamvis ipſe uſus Pontificalium ornamentorum ſecum non trahat hanc poteſtatem, ut notant Doctores ad *Cap.* Abbates *De Privilegiis in* VI. & declaravit S. Congregatio apud Fagnanum ad *Cap.* Quanto ;; *De conſuet. num.* 30.

XI. Hanc poteſtatem Abbatibus jam pridem competiiſſe compertum eſt ex *Canone* 14. Synodi Nicænæ II. ſive ſeptimæ; in quo dicitur; " Lectoris autem ma- » nuum impoſitionem licet in proprio Monaſterio etiam » *ſoli unicuique Præfecto* facere; ſi ad ejus præfecturam ab » Epiſcopo *manuum impoſitio* fiat ipſi Præfecto, qui » ſcilicet & ipſe eſt Presbyter.

XII. His verbis refertur hic Canon apud Balſamonem & alios Græcos commentatores; è quo non obſcurum

Digitized by Google

... ; quamque frequenter ab ipſo originali Canonum textu recedat. Et quidem ad hunc Canonem monent Correctores Romani, hæc verba, *ſecundum morem præficiendorum Abbatum* non eſſe in Græco Canone.

XV. Innocentius III. ſequutus Gratianum & neglecto textu originali ipſius Canonis, reſcribens Archiepiſcopo Rothomagenſi, ipſum Canonem eiſdem verbis, quibus apud Gratianum extabat, retulit: quod præſcriptum relatum in Decretales Gregorii IX. in *Cap.* CUM CONTINGAT ⁒ *De ætate & qualit. præficiendorum*, partem Juris communis conſtituit.

XVI. Hinc uno conſenſu concluſere Decretalium Interpretes, duo neceſſaria eſſe, ut jure communi Abbas ſit fundatus in collatione Tonſuræ & Minorum Ordinum; Ordinem ſcilicet *Presbyteratûs*, ac inſuper benedictionem *ſolemnem* Abbatialem.

Unde juxta modernam diſciplinam, ſi quis non ſit Abbas *ſolemniter benedictus*, Tonſuram conferre nequit, niſi ſpeciali & expreſſo privilegio Sedis Apoſtolicæ ſit munitus.

Quapropter cum quæreretur à Sacra Congregatione Cardinalium, an Generalis Ordinis Sylveſtrinorum facultatem haberet conferendi Tonſuram & Minores Ordines, reſponſum fuit, teſte Fagnano, de jure ipſi hanc facultatem non competere: " Nam, ait Fagnanus, ex » Juris communis diſpoſitione ad hoc ut Abbas ſuos » ſubditos Ordinibus Minoribus initiare valeat, duo ne» ceſſariò requiruntur, id eſt, ut ſit *ſolemniter benedi*» *ctus*, & ſit Presbyter, ut ſtatutum eſt in *Can.* QUO» NIAM 69. *Diſt.* & *Cap.* CUM CONTINGAT *De* » *ætate & qualit. Præficiend.* " Hæc ille ad *Cap.* QUANTO ⁒ *De conſuetud. num.* 20. & 21.

XVII. Hîc obiter nota, quod error Gratiani mutationi diſciplinæ occaſionem dederit; ut nimirum facultas dandi Tonſuram & Lectoratum cuilibet Monaſterii Præfecto, modò Presbyter eſſet, ex Decreto Synodi ſeptimæ competens, ad ſolos Abbates *ſolemniter* benedictos reſtricta ſit: quod & in nonnullis aliis diſciplinæ punctis contigiſſe, in Commentario ad Canones notatum fuit; ac notanter ad *Can.* 6. Calchedonenſem.

XVIII. Hæc autem facultas juxta dictum Canonem Synodi VII. limitata erat ad Monaſterium cujuſlibet Abbatis; ſive quod cuilibet Abbati in *proprio* Monaſterio tantummodo liceret ea facultate uti.

XIX. At Abbates continuò magis ad Pontificalem auctoritatem dignitatemque aſpirantes, hac limitatâ facultate non contenti, ejus extenſionem à Sede Apoſtolica ſenſim extorſerunt; atque imprimis obtinuerunt, ut non tantum in proprio Monaſterio *ſuis* ſubditis Tonſuram conferre poſſent, ſed *omnibus* in quos Eccleſiaſti-

creti inter Epiſcopum Cathanienſem, & Monachos Ordinis S. Benedicti Congregationis Caſſinenſis, Sacra Congregatio auditis utrimque rationibus, inhærendo anterioribus ejuſdem Congregationis reſolutionibus, reſolvit die 23. Novembris 1641. " Abbates Regulares *Benedictos* » ejuſdem Congregationis Caſſinenſis, ſeu alterius Con» gregationis vel Ordinis aut Inſtituti, habentes etiam » *jura Epiſcopalia*, ſeu quaſi Epiſcopalia, uſumque » Mitræ, baculi, & benedicendi, ac facultatem pri» mam Tonſuram, & Minores Ordines conferendi, » non poſſe dictam primam Tonſuram, nec alios Or» dines Minores, niſi *ſuis* ſubditis *Regularibus* confer» re, non autem Regularibus alterius Congregationis, » Ordinis, vel Inſtituti, etiamſi habeant litteras dimiſ» ſorias ſuorum Superiorum, & conſenſum Ordina» riorum, intra quorum Diœceſum fines ipſi Regula» res ordinandi exiſtant; & multò minus perſonis ſæ» cularibus, etiam habentibus litteras dimiſſorias à ſuis » Ordinariis. Ac propterea inhibuit Archiepiſcopis, » Epiſcopis, & aliis Prælatis inferioribus, ut in futu» rum concedere non audeant ſupradictas litteras di» miſſorias hujuſmodi Abbatibus directas, nec ab iſtis » recipi. Quod ſi ſecus fiat, tam concedentes, quam » ordinantes a collatione Ordinum ſuſpenſi remaneant, » præter alias pœnas arbitrio ejuſdem Congregationis » reſervatas.

XXII. Hactenus Fagnanus ad *Cap.* AQUA ⁒ *De Conſecrat. Eccleſiæ num.* 19. referens idipſum rurſus anno 1658. à Sacra Congregatione reſponſum. Atque ita per Synodum Tridentinam derogatum eſt, citato *Cap. Abbates*, in quantum ibidem conceditur Abbatibus, Tonſurare illos omnes etiam *non Regulares*, in quos juriſdictionem Eccleſiaſticam & *quaſi Epiſcopalem* obtinent, uti etiam advertit Fagnanus ad *Cap.* CUM INTER VOS ⁒ *De ſent. & re judicata num.* 6.

XXIII. Abbates Eccleſiaſticam & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem habentes, ſunt illi, qui diſtinctum habent territorium, ſive quaſi ſeparatam Diœceſim nulli Epiſcopo ſubjectam, neque in *nullius* Epiſcopi Diœceſi conſiſtentem; in qua tamquam Ordinarii omnem Epiſcopalem juriſdictionem exercent; atque Ordinarii in illo territorio reputantur; dicunturque Abbates *nullius Diœceſis*, quorum non ſemel in Synodo Tridentina mentio occurrit; & de quibus latè Fagnanus ad *Cap.* CUM CONTINGAT ⁒ *De foro competenti*, ibidem *num.* 35. monens, quod quotieſcumque Abbates, vel alii inferiores Prælati habent territorium *ſeparatum*, illud dicitur eſſe *nullius Diœceſis*; ita ut nec in Diœceſi, nec de Diœceſi alterius cenſeri poſſit, ſed ſit *proprium* territorium, reſpectu cujus etiam ipſi, *Diœceſani* vocantur.

Digitized by Google

der IV. in *Cap.* 3. *De Privilegiis in* VI. declaravit, quod " Abbates, quos Sedes Apoſtolica in exhibitione » *benedictionis* ſuper populum ſpeciali privilegio inſi» gnivit, in Eccleſiis quæ ad eos pertinent, *pleno jure*, » quando in eis Divina Officia celebrant, poſſint poſt » Miſſarum ſolemnia, & veſpertinas ac matutinas Lau» des benedictionem *ſolemnem* ſuper populum elargiri. » Alibi autem *publicè*, aut per vias, civitates, caſtra » & villas, populis & plebibus *benedictionem* facere vel » impartiri non valeant: niſi hoc eis *expreſſo* Apoſto» lico privilegio ſit conceſſum.

Hinc colligunt Canoniſtæ, Abbates, quibus *ſimpliciter* privilegium impartiendi *ſolemnem* benedictionem datum eſt, quantumcunque etiam generaliter loquatur privilegium, illam non poſſe extra Eccleſias *pleno jure* ſibi ſubjectas impartiri, niſi id in privilegio ſpecialiter ſit expreſſum.

XXVI. Idem à paritate ſeu identitate rationis ſtatuendum cenſent de quocumque uſu Pontificalium: eò quod uſus Pontificalium non ſecus ac ipſa benedictio ſolemnis, juriſdictionem ſeu auctoritatem quamdam in utente demonſtret. Unde ſicut Epiſcopis non licet Pontificalibus extra propriam Diœceſim uti; quemadmodum ſupra *titulo* 16. *cap.* 2. oſtenſum fuit, ita nec Abbatibus extra Eccleſias *pleno* ſibi jure ſubjectas, id eſt, in ſpiritualibus & temporalibus; uti exponit Gloſſa ad citatum *Capitulum* 3. ibidem quoque notans, hoc privilegium Abbatum, " non extendi extra Monaſte» rium ipſius Abbatis, & loca ſibi *pleno* jure ſubjecta, » nam, ait, iſtud privilegium tendit in diminutionem » auctoritatis Epiſcopalis: ideo debet ſtrictè interpre» tari, ut minùs lædat.

XXVII. Adhæc, jure communi privilegium *ſolemniter benedicendi* locum non habet *præſente Epiſcopo*; uti jam pridem notavit Joannes Andræas in additione ad Gloſſam in *Capit.* 3. *De Privilegiis in* VI. Rationem aſſignat Tamburinus De jure Abbatum *tomo.* 1. *Diſput.* 21. *quæſt.* 9. quia minor non debet majorem benedicere; ſubditque: Juri etiam communi conſona ſunt quamplurima privilegia per Sedem Apoſtolicam Abbatibus conceſſa, ut poſſint in Eccleſiis *pleno* jure ſibi ſubjectis populum benedicere, & in his addita eſt clauſula, *Dummodo in benedictionibus hujuſmodi aliquis Antiſtes, vel Sedis Apoſtolicæ Legatus præſens non fuerit.* Vide quoque Choppinum *lib.* 1. *Monaſt. tit.* 2. *num.* 18. ubi referentem privilegium ſimile Pauli III. in favorem Valiſſcholarium, cum eadem clauſula, additâ tamen hac disjunctivâ: *Vel ſi præſens fuerit, ejus ad id expreſſus accedat aſſenſus.*

XXVIII. Ulterius cum Epiſcopi offenderentur, quod in Synodis Abbates mitrati ab Epiſcopis in habitu non diſtinguerentur, Clemens IV. de conſilio ſuorum Fratrum ſtatuit *Cap.* 6. *De Privileg. in* VI. ut " Ab» bates & alii, quibus *mitra* uſus eſt ab eadem Sede » (Apoſtolica) conceſſus, exempti quidem in Provin-

ubi receptus eſt, magna cum [illegible] eſſe aſſumendum.

CAPUT VII.

De Abbatibus Laicis & Commendatariis; & horum origine & Juribus.

1. *Eccleſiam* commendare, *eſt idem quod* cuſtodiendam *dare.*
2. *Commendarum olim uſus probatus quoad Eccleſias Paſtore deſtitutas.*
3. *Commendæ illæ non erant in commodum Commendatarii, ſed Eccleſiæ* Commendatæ.
4. *Exempla hujuſmodi* Commendatum *quoad Eccleſias Cathedrales & Parochiales apud veteres nota.*
5. *Idem primitùs contigit circa Monaſteria.*
6. *Hæ Commendæ ſenſim in* perpetuas, *& in commodum Commendatarii commutata ſunt.*
7. *Monaſteria cœperunt etiam Laicis tradi; & Laici* Abbates *conſtitui.*
8. *Etiam Belgii noſtri Abbatiæ Laicis ſic data fuerunt.*
9. *Nobiles hæc Monaſteria obtinentes, ſe* Abbates *dicebant; atque hinc* Abbi-comites.
10. *Hi Abbates conſtituebant* Decanos, *qui curam ſpiritualem Monaſteriorum haberent.*
11. *Epiſcopi Imperatoribus exponunt quanto cum animarum ſuarum periculo Monaſteria* Laicis *concedant.*
12. *Poſtulant Viros Religioſos Monaſteriis præfici; & ne ob paucorum nequitiam loca ſacra Laicis committantur.*
13. *Diſcrimen ſalutis eorum qui res Eccleſiæ inutiliter diſſipant.*
14. *Quomodo ob neceſſitatem temporis permittantur Canonicorum & Sanctimonialium Monaſteria* Laicis *committi.*
15. *Conſectaria ex hactenus dictis.*
16. *Quâ ratione ſe Reges tuerentur contra Epiſcopos.*
17. *Adhuc ſæculo decimo erant Abbates ſæculares; & qualis eſſet Monaſteriorum ſub illis Abbatibus ſtatus.*
18. *Abbatia à Patre in filium quaſi hæreditario jure tranſibant.*
19. *Abuſus hic duravit uſque ad regnum Hugonis* Capeti.
20. *Epiſcopi cœperunt, præſertim ſæculo undecimo & duodecimo, Monaſteria in* commendam *retinere ſubventionis gratiâ.*
21. *Prætextu reformationis cœperunt Epiſcopi & Cardinales Monaſteria habere in* commendam.
22. *Apparuit reformandi ſtudium merum fuiſſe* prætextum *inſumendi proventus Monaſteriorum in proprios uſus.*
23. *Monaſteria & Eccleſiæ Cathedrales à Pontificibus dabantur*

Digitized by Google

mendarum *manſerit.*

35. *Uſus Commendarum in Gallia etiam hodie perſeverat.*

36. *Ob auctoritatem Concilii Tridentini à Commendis liberæ manent Abbatiæ quæ ſunt* Ordinum Capita.

37. *Commendæ hodiernæ dantur in utilitatem* Commendatarii, *antiquæ verò in utilitatem* Eccleſiæ.

38. *Priſtinæ* Commendæ *erant* ad tempus; *hodiernæ* perpetuæ.

39. *Priſtini Commendatarii non poterant de proventibus Eccleſiæ* Commendatæ *diſponere; ſecus hodierni.*

40. *Hodierni* Commendatarii *cenſentur veri* Titulares.

41. *Solus Papa Beneficium Regulare Clerico ſæculari in Commendam dare poteſt.*

42. *Commendæ hodiernæ cum aliis Beneficiis permutari poſſunt, & per mortem Commendatarii Beneficium vacat.*

43. *Commendatarius factus Religioſus non poteſt ſine nova collatione Beneficium retinere.*

44. *Alibi Commendatarii etiam juriſdictionem in Monachos quoad diſciplinam regularem exercent.*

45. *In Gallia eam non habent* Commendatarii, *niſi ſint Cardinales.*

46. *Nonnulli Ordines ſpeciali privilegio obtinuerunt, quod Commendatarii juriſdictionem exercere nequeant; nec Officiales Clauſtrales deſtituere.*

47. *Quæ cautio in proviſione Commendarum adhibeatur, ut Monachis & Monaſterio de neceſſariis provideatur.*

48. *Quæ cautio adhibita à Leone X. quæ non obſervatur.*

49. *Ut magis cautum eſſet Monaſteriis Commendatis, ordinata eſt ſeparatio menſæ Abbatialis à Conventuali.*

50. *Quem locum inter Abbates titulares, & alios dignitatem habentes, habere debeant* Commendatarii?

51. *Commendatarii tenentur aliquatenus ad normam vitæ* Regularis *ſuam inſtituere.*

52. *Breve Sixti IV. ad Ducem Brabantiæ, quo eum à datione Commendarum dehortatur.*

53. *Abbates Belgii ſe* Commendis *oppoſuerunt: & Principes noſtri promittunt, quod* Commendas *non permittent.*

54. *Quæ media maximè efficacia ad* Commendas *excludendas.*

I. COmmendæ à verbo *commendare*, originem ſuam ducunt. Commendare verò propriè ſignificat *deponere* ſive *cuſtodiæ* alicujus committere, ſive commen-

Gratianum: "Qui plures Eccleſias retinet, unam qui-
„ dem *titulatam*, alteram verò ſub *Commendatione* re-
„ tinere debet." *Can.* 3. *cauſ.* 21. *q.* 1.

V. Quod circa Eccleſias Cathedrales, & Parochiales primitùs contigit, id quoque nonnumquam circa Monaſteria evenit; ut nimirum cura eorum ad tempus alicui commendaretur; qui illis non in ſuam, ſed dumtaxat Monaſteriorum utilitatem, ad tempus intenderet; atque commendata haberet.

VI. Verùm ſicuti lapſu temporis Commendæ Eccleſiarum Cathedralium & Parochialium ſenſim in *perpetuas* commutatæ ſunt; idque non tam in Eccleſiarum utilitatem, quam Commendatariorum emolumentum; atque Clericis pro pallio tegendi pluralitatem Beneficiorum ſubſervierunt, (uti infrà *parte* 2. *tit. De pluralitate Beneficiorum oſtendetur*) ita circa Monaſteriorum commendas contigit; ut ſcilicet injuriâ temporis in *perpetuas* tranſiverint: atque Laicis & Clericis occaſionem dederint, proventus Monaſteriorum *titulo Commendarum* ſibi appropriandi; atque *Abbatum* nomen uſurpandi.

VIII. Circa ſæculum octavum & nonum proventus non tantum Abbatiarum, ſed ipſas Abbatias à Regibus & Imperatoribus datas fuiſſe Laicis, ut etiam nomen Abbatum ſibi arrogarent, ex Hiſtoriis & Conciliis illorum temporum eſt manifeſtum.

Legi poſſunt Epiſtolæ Lupi Ferrarienſis, ſignanter 11. 24. & 42. in quibus deplorat Monaſteriorum proventus à Fundatoribus in Monachorum & pauperum uſus ac eleemoſynas deſtinatos, à Laicis poſſideri ex largitione Regum. Teſtatur Amoinus, *lib.* 5. *De geſtis Francorum, cap.* 24. Carolum Calvum filio ſuo Carolomanno plurimas dediſſe Abbatias; quem propterea vocat Amoinus, *plurimorum Monaſteriorum Abbatem*; quin & de eodem teſtatur, quod, ut quoſdam ſibi conciliaret, iis Abbatiolas, ſicut erant, *integras* dederit; quibuſdam de Abbatia Marciana *quam diviſerat, beneficiola* dederit; refertque ibidem ab eodem Rege Carolo datam fuiſſe Abbatiam Sancti Mauritii Comiti Boſoni. Et *cap.* 36. De Ludovico Caroli filio & hærede hæc refert: "Ludovi-
„ cus autem accepto nuntio in Andriaca villa de morte
„ patris ſui Caroli, quos potuit conciliavit ſibi, dans
„ eis *Abbatias*, & Comitatus ac villas, ſecundum *uniuſ-*
„ *cujuſque poſtulationem.*

VIII. De Iſaaco Comite Cameracenſi ſcribit in ſuo Chronico Baldericus, *lib.* 1. *cap.* 70. "Comes *Abba-*
„ *tiunculam* beati Humberti poſſidebat, ipſamque re-
„ giam, ac locupletem Abbatiam ſanctiſſimi Gaugerici,
„ cum omnibus appendiciis ſibi *beneficiatam* de regio ju-
„ re tenebat.

In Diplomate Caroli Calvi, quo confirmat donatio-

atque Epiſcoporum adverſus illas uſurpationes querelæ.

Illuſtre illius ruinæ teſtimonium reddunt Epiſcopi anno 844. in Synodo apud Theodonis villam congregati, cui Drogo Metenſis Epiſcopus præſedit. Hi Apoſtolico zelo ſuccenſi, Lothario, Ludovico, & Carolo Calvo Imperatoribus intrepidè exponunt, ſe dolere, " Sacrum Monaſticum Ordinem à Deo inſpiratum, » & ab ipſis Apoſtolis fundatum, ſeu à nominatiſſimis » ac ſanctiſſimis Patribus excultum; atque à veſtris, » aiunt, piæ memoriæ prædeceſſoribus propagatum, & » quædam etiam loca ſpecialius venerabilia, contra » omnem auctoritatem ac rationem, ac Patrum veſtro» rum ſeu Regum præcedentium conſuetudinem, *Lai» corum* curæ & poteſtati, in maximo veſtro periculo, & » illorum perditione, & Dei ac Sanctorum non modica » ad iraſcendum provocatione vos commiſiſſe dolemus.

XII. Deinde obſecrant, ut tam magnam offenſam & juſtam reprehenſionem, atque periculoſam ſine exemplo præcedentium præſumptionem ab animabus ſuis, & felicitate ſui regni pellant; poſtulantes, " ut » viris ex Clericali, & *Eccleſiaſtico* vel *Monaſtico* Or» dine Religioſis, ſeu & in ſuo ſexu fœminis Deo di» catis atque devotis, & in Schola Chriſti devotis, loca » venerabilia, atque Ordinem ſacrum ad cuſtodiendum » & providendum committant, qui & quæ Dei ſunt » Deo, & quæ ſunt Cæſaris Cæſari reddant. Qui, in» quiunt, ſi minus perfectè & in divina religione, & in » reipublicæ utilitate profecerint, aut corripiantur, aut » meliores & utiliores in locis eorum ſubſtituantur; & » non propter *pravorum nequitiam* Ordo Religionis, & » loca ſacratiſſima eis, quibus licitum non eſt, com» mittantur.

XIII. Tum vivaciter Principibus ob oculos ponunt diſcrimen ſalutis, quod ipſis ex illa horribili rerum Eccleſiaſticarum diſſipatione ac profanatione imminet; aſſeruntque quod *peccata populi comedant*, " qui contra » auctoritatem divinam res Eccleſiaſticas indebitè per» vadunt, & nec interceſſionis ope, nec prædicationis » conſilio, vel quocumque divino auxilio, pro peccatis » eorum, qui eas dederant, laborant, nec pio operi ad » quod fides fidelium eas tradiderat inſervire permit» tunt.

XIV. Conſiderantes verò eas eſſe temporum ac rerum conditiones, ut nec Principum auctoritate omnia ad rectum ac integrum Ordinem reduci poſſent, dicunt, quædam diſſimulanda, quædam etiam gemenda & uſque ad tempus perferenda. " Et ideo, aiunt, *cap.* 5. » de Canonicorum Monaſteriis & Sanctimonialium, quæ » ſub eadem forma vivere dicuntur, conſideravimus, ſi» cut Apoſtolus Paulus dicit, *ſecundum indulgentiam*, » non ſecundum imperium, ut ſi propter imminentem » Reipublicæ neceſſitatem Laicis interim committuntur, » Epiſcopi providentia, in cujus Parochia conſiſtunt, » adjuncto ſibi aliquo Abbate viro religioſo, ſtudeatur » qualiter reſtauratio locorum, & ſtudium ac cuſtodia

piſcoporum Synodi, quæ omnes in hanc Laicorum ſacrilegam uſurpationem acerrimè inſurrexerunt; nec tamen remedium integrum adferre potuerunt; cum Principes dicerent, res Eccleſiaſticas ſublatas ex integro ſe reſtituere non poſſe, *ut ſua Republica militiam defraudare viderentur*, ut eſt in Epiſtola Nicolai I. ad Odonem Epiſcopum Beluacenſem, in qua hæc præterea habentur: "Non eſt leve ante oculos ſummi Judicis diſ» crimen religioſis locis & Monaſteriis Deo dicatis ſæ» cularem præficere poteſtatem, & ei contradere Paſto» ralis curæ ſollicitudinem, qui quid ſit Paſtor ignorat, » nec quærit lucrum animarum, ſed pecuniæ cenſum; » nec ut in Divinis cultibus ſervitium impendatur, ſed » ut ſuis uſibus ad dominationis votum deſerviatur.

XVII. Neque ſæculo decimo Abbates hoſce ſæculares deſiiſſe palam facit Concilium Troſleianum habitum ab Archiepiſcopo Remenſi ejuſque Suffraganeis, inter quos erat quoque Epiſcopus Cameracenſis, qui & eidem Concilio ſubſcripſit.

Itaque, *Canone* 3. vivis coloribus miſerum, ac planè deflendum Monaſteriorum ſtatum deſcribens hæc Synodus, eum potiſſimum Abbatibus ſæcularibus attribuit. " Reſpectum ſiquidem timoris Dei habentibus, ait, » auditu lugubre, dictu nefas, actu dignoſcitur horri» bile, quando contra omnem paratum, & totius Chriſ» tianæ Religionis auctoritatem & conſuetudinem, in » Monaſteriis regularibus Laici in medio Sacerdotum, » & cæterorum Religioſorum, ut Domini ac Magiſtri » reſidentes, velut Abbates de illorum vita & converſa» tione ac Regula ſibi penitus ignota, perverſo ordine di» judicant. Quæ pro certo abominatio illa eſt, quam » Dominus in Evangelio præſignat, dicens: *Cùm vi» deritis abominationem deſolationis ſtantem in loco ubi » non debet, qui legit, intelligat.*

Deinde adjungunt: " Cenſemus igitur, ut ſtatus » Monaſteriorum inviolatus, juxta antiquam Regulæ » traditionem & Canonum conſtituta, ſervetur: & ut » *Abbates* ſint *Religioſæ* perſonæ, & regularem nove» rint diſciplinam.

XVIII. At nec Conciliorum ſtatuta, nec Epiſcoporum exhortationes, & comminationes, Monaſteria è manibus Comitum & Laicorum liberare potuerunt: Nam Robertus Comes Pariſienſis ſæculo decimo *cupiditate* magis ductus (ait Amoinus, *lib.* 5. *cap.* 41.) " quam de cura animarum ſollicitus, *Abbatiam* Sancti Germani accepit, ſeque *Abbatem* vocitari fecit. Roberto mortuo, Hugo ejus filius *Abbatis* nomen ſumpſit, ait Amoinus ibidem, *cap.* 42. enumerans quoque Decanos qui ſub Hugone Abbate curam Monachorum geſſerunt.

Tranſivit dicta Abbatia quaſi jure hæreditario & ſucceſſionis uſque ad Hugonem Capetum, qui uti refertur, ſpeciali Spiritus Sancti inſtinctu eidem Abbatiæ renuntiavit in favorem Gualonis, qui eamdem ſanctiſſimè rexiſſe fertur.

XIX.

Digitized by Google

[illegible], cum diſciplina Monaſtica in multis tum Monachorum, tum Canonicorum Monaſteriis multum eſſet collapſa; vita communis penè ubique deſiiſſet; bona Monaſteriorum dilapidarentur; Abbates Regulares viverent, non ut Monachi aut Canonici paupertatem profeſſi, ſed ut Comites aut Barones; ſuoſque conſanguineos & familiares ex bonis Monaſterii ditare ſtuderent; jamque bona Monaſterii, & bona Abbatiæ eſſent in pluribus Monaſteriis diviſa, hiſque uterentur Abbates tamquam pleni domini: hinc occaſionem arripuêre Cardinales, aliique Prælati auctoritate apud Pontifices & Reges pollentes, poſtulandi ea Monaſteria ſibi *in commendam* dari, prætextu ea reformandi & reſtaurandi; atque ita Monaſteria è Laicorum manibus erepta, in Cardinalium, Prælatorum, ac Clericorum manus devenerunt prætextu commendæ ſeu adminiſtrationis, ſpecioſiori, ut apparebat, titulo, ſed haud feliciori fortunâ.

XXII. Mox quippe apparuit reformandi atque reſtaurandi ſtudium, non fuiſſe niſi merum *prætextum* degluciendi Monaſteriorum proventus. Monaſteria enim ſic *commendata* non reſtaurabantur aut reformabantur, ſed magis continuò collabebantur, & deformabantur. Hoc enim unicum agebant Abbates illi Commendatarii, ut ampliores proventus haberent; quo fiebat, ut parum aut nihil Monachis intertinendis, Divino Officio celebrando, hoſpitalitati exercendæ, pauperibus ſublevandis, fabricæ Monaſterii ſuſtinendæ aut reparandæ relinquerent.

XXIII. Quam frequens eſſet ſub initium ſæculi 14. *commendarum* uſus, declarat Clemens V. in Conſtitutione edita anno Pontificatus ſui II. id eſt anno 1305.

In hac Conſtitutione imprimis fatetur Pontifex, ſe in primordio ſui Pontificatus, nonnullis Clericis & perſonis Eccleſiaſticis, religioſis & ſæcularibus, diverſorum Ordinum Monaſteria deſtituta ſuis Paſtoribus, ſub *commenda*, vel cuſtodiæ ſeu curæ, vel guardiæ aut adminiſtrationis titulo nomineve duxiſſe perpetuò, ad vitam ſeu ad certi temporis ſpatium committenda.

XXIV. Deinde ſubjungit, quæ ipſum ad concedendas has *commendas* impulerint: " Ex antiqua notitia Regum, Prælatorum, Magnatum & aliarum nobilium perſonarum Eccleſiaſticarum & ſæcularium; » ac ipſorum aliquibus, inquit, tum quia in terris morantes eorum gradum hujuſmodi promotionis habuimus, tum quia ſolitæ ad eos amicitiæ affectibus ducebamur: aliquibus verò ex aſſueta Romanorum Pontificum liberalitate, quam in ſuis exercere ſoliti ſunt novitatibus, volentes honoris & liberalitatis affluentiâ complacere; ad eorum *importunas* tamen & *multiplicatas* precum inſtantias, » re factæ noſcantur, auctoritate Apoſtolica ex nunc ex » certa ſcientia revocamus, caſſamus, & annullamus, » & decernimus de cætero non habere aliquam roboris firmitatem.

XXVII. Hanc ordinationem non habuiſſe optatam executionem, ſat manifeſtum eſt ex libello reformationis à Durando vulgò *Speculatore* Epiſcopo Mimatenſi, Concilio Viennenſi quatuor annis poſt dictam ordinationem exhibito, in quo *part.* 2. *tit.* 21. deplorat, quod Cardinales " Eccleſias etiam Cathedrales & ultramarinas ſub diverſis coloribus faciant commendari. Ex » hac peſte etiam noviter, inquit, introductum eſt » contra jura, quod *Prioratus Conventuales*, & alia » Beneficia Eccleſiaſtica conſueta regi per Monachos & » alios Regulares, Domini Cardinales, ac ſi Beneficia » ſæcularia nequaquam ſufficiant, ſibi & ſuis faciunt » aſſignari, quanquam non efficiantur Monachi, &c. » Ex quibus in dictis Prioratibus & Beneficiis Regularium » periit in totum Regularis obſervantiæ diſciplina: » cùm non ſit inter eos, qui corrigat, non ſit qui doceat, &c. Fraudatur hoſpitalitas in dictis Prioratibus » & Beneficiis conſueta, & jura ac bona Prioratuum » hujuſmodi diſſipantur.

XXVIII. Hunc Commendarum uſum neque auctoritate Concilii Viennenſis abolitum fuiſſe, ſed lapſu temporis præſertim durante ſchiſmate quod incœpit ab Urbano VI. uſque ad Martinum V. majus continuò incrementum & firmiores radices egiſſe, ex actis illorum temporum conſtat.

Referente Cardinali Papienſi *Epiſt.* 93. reſpondit Paulus II. (qui ſedit circa ſæculum 15.) Cardinali Portuenſi exagerante mala ex commendis promanantia, *credere ſe à Pontificatu Calixti* (qui 10. circiter annis ipſum præceſſerat) *in eam diem, amplius quam* QUINGENTA *Monaſteria eſſe jam commendata.*

XXIX. Tantum abeſt, ut poſt hæc, maximè in Italia & Gallia, commendæ minus frequentes fuerint, ut etiam uſus earum jam palàm, ſi non omnino probari, ſaltem ſub quibuſdam conditionibus, ac intuitu quarumdam perſonarum tolerari poſſe videretur.

XXX. Leo X. in Concilio Lateranenſi anno 1514. in Bulla reformationis Curiæ *Seſſ.* 9. publicatâ, primò deplorat, quod " ex commendis Monaſteriorum (ut magiſtra rerum experientia ſæpius docuit) Monaſteria ipſa tam in ſpiritualibus quàm in » temporalibus graviter lædantur, quippe quorum » ædificia, partim Commendatariorum negligentiâ partim avaritiâ & incuriâ collabuntur, & indies Divinus cultus in his magis diminuitur, paſſimque obloquendi materia perſonis præſertim ſæcularibus præbetur, non abſque dignitatis Apoſtolicæ Sedis diminutio-

Digitized by Google

» menſa Conventuali, quartam ſuæ menſæ partem pro » inſtauratione fabricæ, ſeu pro ornamentis, veſtibus, » paramentis emendis ſarciendiſque, aut pauperum » alimonia, aut ſuſtentatione, ut major exiget ac ſuadebit neceſſitas; ſi verò menſa fuerit communis, » tertiam omnium fructuum dicti Monaſterii ſibi commendati partem pro ſupra dictis oneribus ſupportandis, & ſuſtentatione Monachorum, omnibus aliis » deductis oneribus, impartiri teneantur. Ac litteræ, » quæ ſuper Monaſteriorum hujuſmodi commendis expedientur, cum clauſura hoc ipſum ſpecificè exprimente debeant expediri. Alioquin, ſi aliter expediantur, nullius ſint roboris vel momenti.

XXXII. Hîc tandem videmus Commendarum uſum intuitu certarum perſonarum, ac ſub certis quibuſdam modificationibus permitti, aut ſaltem tolerari; earumque conceſſionem judicio Sedis Apoſtolicæ reſervari; unde & poſt hoc Concilium uſus Commendarum per Italiam ſine ulla interruptione uſque modò ſubſiſtit.

XXXIII. At in Concordatis inter illum eundem Pontificem & Franciſcum I. anno 1515. initis, ipſe Commendarum uſus planè ſublatus apparet.

In his enim cavetur, quod Rex vacatione Monaſterii occurrente, Religioſum ejuſdem Ordinis in ætate 23. annorum ad minus conſtitutum, Sedi Apoſtolicæ nominare teneatur; quod ſi Rex nominaret Presbyterum ſæcularem, aut Religioſum alterius Ordinis, tunc Pontifex aliquem nominare poſſit; quod ipſas commendas palam excludit. Nam ſi Pontifex Clericum ſæcularem in Abbatem aut Priorem inſtituere poſſet, qua ſpecie, nominationem Regiam reſpueret eo ſolo titulo, quod *Presbyterum ſæcularem* nominaſſet? Quin ipſum Concordatum expreſsè declarat, quod caſu quo libera collatio ad Pontificem ſpectare continget, proviſi qualitates antè expreſſas habere debeant in verbis: *Prioratus verò perſonis ut refertur qualificatis dumtaxat conferri liberè poſſint.*

Deinde pro majore præmiſſorum robore ſubjicit Pontifex: " Electiones autem nec non proviſiones per nos » & ſucceſſores noſtros *contra præmiſſa* pro tempore » factas, *nullas, irritas & inanes* eſſe decernimus.

XXXIV. Verum quia Concordatum hoc Regem inter & Pontificem ſive Sedem Apoſtolicam dumtaxat initum eſt, etiam utriuſque conſenſu ab eo recedi nihil vetat. Unde etiam poſt hoc Concordatum, uſus Commendarum in Regno Galliæ uſque modò perdurat; atque Rex ad pleraſque Abbatias & Prioratus Clericos ſæculares in *Commendatarios* perpetuos nominat & Papæ præſentat; quibus Papa Commendas annuendo, à Concordato communi conſenſu recedi videtur; & nunc longo temporis uſu quodammodo videtur receſſum.

Et quidem Rebuffus quadraginta circiter annis poſt dictum Concordatum, Commendarum quidem abuſus latè deſcribit, eas tamen in Gallia & Italia communi- datarios Monaſteriorum expreſſa ſit.

XXXVI. Itaque tam in Gallia, quam in Italia *commendarum* uſus uſque modò quoad Abbatias & Prioratus Conventuales, quibus Abbates & Priores perpetui Regulares aliàs præfici ſolebant, perdurat; ſi ea ſola penè exceperis, quæ Ordinum Capita ſunt; idque ob Decretum Concilii Tridentini *Seſſ.* 25. *cap.* 21. *De Reform.* quemadmodum obſervat Fagnanus ad *Cap.* Cum ad nostram ⁝⁝ *De Elect.*

Creditum enim fuit, quod Concilium in priore parte, ubi de Monaſteriis inferioribus agit, non loquatur *præceptivè*, ſed *conſultivè*: eo quod utatur verbo *confidit*: At in poſteriore parte agens de *Capitibus Ordinum*, loquatur *præceptivè*, utendo verbo *teneantur*.

Quidquid ſit de hac Concilii interpretatione, illud certum eſt, quod Romani Pontifices qui pleraque Monaſteria S. Benedicti & Ciſtercienſis Ordinis (uti ibidem refert Fagnanus) dederunt in *commendam* ſæcularibus Clericis, non commendaverint Monaſterium Caſſinenſe, quod eſt *caput* illius Congregationis: nec Monaſterium *Ciſtercii*, quod eſt *caput* Ordinis Ciſtercienſis.

XXXVII. Porrò *commenda* juxta hodiernum ſtylum & praxim multum à *commendis* antiquitus cognitis, & à Sacris Canonibus jam pridem probatis, diſtant.

Commendæ enim antiquæ concedebantur principaliter in favorem Eccleſiarum; ut ſcilicet, Eccleſiæ Paſtore viduatæ interea de Rectore eſſet proviſum: commendæ verò noſtri temporis, ait Fagnanus, fiunt principaliter non in favorem Eccleſiæ, ſed perſonæ, ut ex fructibus ſuſtentari valeat. Quapropter ubi olim in conceſſionis diplomate cauſa his verbis reddebatur: *Ut Eccleſia interea rectè atque ordine adminiſtretur, eam vobis commendamus*; hodie hoc tenore exprimitur " ut » *commodius* ſuſtentari valeas, de alicujus ſubventionis auxilio providere cupientes, tale Monaſterium » auctoritate Apoſtolica concedimus & commendamus, " &c.

XXXVIII. Priſtinæ commendæ tantum erant ad tempus, pro tempore nimirum vacationis, quemadmodum hodie ſolent eſſe *deſervitura* Eccleſiarum Parochialium vacantium: hodiernæ verò perpetuæ ſunt; id eſt, ad vitam Commendatarii juxta clauſulam diplomatis: *Per te quamdiu vixeris tenendum & poſſidendum.*

XXXIX. Commendatarii ad exemplum dictorum Deſervitorum olim non poterant de fructibus Eccleſiæ commendatæ diſponere; nec præter moderata alimenta quidquam percipiebant: at moderni liberè de proventibus Beneficii Commendati adinſtar veri Beneficiati & Titularis diſponunt juxta conſuetam formulam diplomatis Pontificii: " Ita quod durante commendâ » hujuſmodi de fructibus, reditibus & proventibus Monaſterii *diſponere & ordinare* valeas, ſicuti *veri* Abbates aut Priores ipſius Monaſterii qui fuerunt pro » tempore

Digitized by Google

pro titulo reputatur.

XLI. Cùm ergo Clerici ſæculares de jure Beneficium Regulare in *titulum* poſſidere nequeant juxta Regulam, *Regularia Regularibus*; & tamen Commenda perpetua pro *titulo* reputetur; ſolus Papa ſimilem *Commendam diſpenſativè* concedere poteſt; unde juxta Canoniſtas commenda hodierna eſt proviſio Papæ *diſpenſatoria*: & via providendi per commendam dicitur *extraordinaria* & *diſpenſatoria*.

Ut tamen jura aliquatenus ſervari viderentur, Papa Clericis ſæcularibus in *Commendam* dare mavult Beneficia Regularia, quam in *titulum*.

XLII. Hinc ulterius contingit, quod licet olim *Commenda* adinſtar hodiernæ *deſervituræ*, permutari cum alio Beneficio non poſſet, hodie tamen non ſecus ac verum Beneficium cum alio Beneficio permutari poſſit: quia, ait Rebuffus loco citato *num.* 53. " reputamus Commendam *verum titulum*, & ſic *permutari* » poteſt. Unde ſæpius vidi Beneficium commendatum » permutari cum alio in titulum, etiam coram Ordi» nario. " Hæc ille: qui ibidem *num.* 51. quoque obſervat, quod in Francia per mortem Commendatarii impetretur vacans Beneficium, *ſicut ſi tenuiſſet in titulum*.

XLIII. Cum verò juxta Canoniſtas, mutatio tituli ſemel collati non fiat ſine nova collatione, hinc praxis Galliæ habet, quod ſi Commendatarius profiteatur in Monaſterio cujus eſt *Commendatarius*, illud Beneficium quod habebat in *commendam*, ſine nova proviſione non tranſeat in *titulum*; neque illud tamquam *regulare* retinere queat; ſed Beneficium vacare cenſeatur, non ſecus ac ſi ſæcularis Clericus obtinens Beneficium in *titulum*, profeſſionem Regularem emiſiſſet; & tamquam vacans, mox à profeſſione Commendatarii de novo poſſit conferri, uti poſt Louetium tradit Fevretius, *lib.* 1. *De Abuſu*, *cap.* 6. *num.* 25.

XLIV. Ulteriùs, " Commendatarius Monaſterii » perpetuus licet non ſit profeſſus Regulam Ordinis, » cujus eſt Monaſterium, habet tamen (ait Antonius » Faber, *in Cod. lib.* 1. *tit.* 2. *defin.* 34.) in Monachos » *eandem* juriſdictionem, quam haberet ſi ex vero titu» lo Beneficium poſſideret: quia pro *vero Prælato* & » *Titulario* habetur, etiam quod ad hoc, quandoqui» dem Commenda ipſa eſt *titulus diſpenſatorius*: nec » inter Commendatarium & Titularium Eccleſiæ Rec» torem *effectu* ipſo quidquam intereſt, ſed nominis » tantùm *ſono*. " Hæc ille, qui & ibidem aſſerit, Commendatarium poſſe juriſdictionem in Monachos exercere, tametſi in eodem Monaſterio ſit aliquis ex Monachis Prior Clauſtralis; quin & Priorem illum ad *nutum* Commendatarii eſſe *amovibilem*: teſtaturque anno 1591. in Senatu Sabaudiæ pro Abbate Ambronicenſi Commendatario, qui juriſdictione ſuâ in Monachos rem Clauſtralem, non ad Commendatarium ſpectat; neque Priorem illum Commendatarius removere poteſt; *alioquin*, ait Tornet, *Abbas Commendatarius ſemper revocaret Priorem utilem Monaſterio, quod non eſſet ferendum*.

Quinimò ſi Commendatarius obtinuiſſet indultum à Sede Apoſtolica cognoſcendi de diſciplina regulari, eſſet locus appellationi tamquam *ab abuſu* ab executione hujuſmodi Reſcripti, inquit Frevetius loco citato, *num.* 26.

XLVI. Refert inſuper Fagnanus ad *cap.* Edoceri ;; *De Reſcriptis*, Breve Innocentii X. quo ad inſtantiam Generalis Ordinis Ciſtercienſis, ſtatuitur, " non licere » Commendatariis, Priores, Suppriores aut Officiales » Clauſtrales inſtituere ac deſtituere, viſitare Monachos, » eoſdemque corrigere, nec facultates eiſdem in litte» ris Apoſtolicis (ſcilicet proviſionis Commendarum) » conceſſas & expreſſas, ad ea quæ inſtitutum *regulare* » concernunt, ac tenore prælibatorum privilegiorum, » & ſacri Concilii diſpoſitione Monaſtico regimini relin» quuntur, trahi poſſe, ac debere. " Hæc in illo Brevi quod ibidem integrum refertur; additque Fagnanus: " Similes litteræ expeditæ fuerunt pro Monachis Ca» maldulenſibus, ſub die 20. Martii 1657.

XLVII. Ut verò Monaſterium non deſtituatur convenienti numero Monachorum, neque divinum ſervitium intermittatur; hoſpitalitas ac conſuetæ eleemoſynæ non negligantur; nec Monaſterii fabrica collabatur, in litteris Commendarum adjici ſolet hæc clauſula: " Vo» lumus autem quod propter hujuſmodi commendam » divinus cultus, ac ſolitus Monachorum & Miniſtro» rum numerus in dicto Monaſterio N. nullatenus mi» nuatur: ſed illius ac dilectorum filiorum Conventûs » ejuſdem congruè ſupportentur onera conſueta, " &c.

XLVIII. Deinde juxta Decretum Concilii Lateranenſis ſub Leone X. ſuprà relatum, injungitur Commendatariis, etiam *Cardinalibus*, ut ſi menſam habuerint ſeparatam à Conventuali, *quartam* ſuæ menſæ, aliàs *tertiam* partem *omnium* proventuum Monaſterii, impartiri teneantur pro inſtauratione fabricæ, ſeu pro ornamentis, veſtibus & paramentis emendis ſarciendiſque, aut pauperum alimonia, aut ſuſtentatione, ut major exiget aut ſuadebit neceſſitas.

Hæc latius referuntur à Rebuffo loco citato, qui & *num.* 18. ſic concludit: " Ex his conſtat Papam velle, » ut cultus divinus non diminuatur, & onera conſueta » ſolvantur: ut patet in litteris commendæ. " *Sed*, ait, *nihil fit à multis*. Oſtendens, quod ratione iſtarum commendarum, Monaſteria tam in ſpiritualibus, quam temporalibus prorſus collabantur; *quia extranei*, ait, *qui iſtas Abbatias poſſident nil niſi lac & lanam quærunt, id eſt*, *utilitatem*.

XLIX. Porrò Gregorius XIII. in ſua Conſtitutione

Digitized by Google

» ſtrictam eſſe volumus, ut in ea inſtituenda expenſarum » annuarum ad hæc neceſſariarum ratio habeatur, » ſtatuimus, & mandamus, ac ad eamdem menſam ſic » inſtituendam, congruoſque redditus aſſignandos ipſi » Commendatarii omnino teneantur, & ad id etiam » per Cenſuras Eccleſiaſticas, fructuum, redditu um, » & proventuum ſequeſtrationes, & alia opportuna » juris remedia cogi poſſint, & debeant.

L. In Concilio Rothomagenſi anno 1581. orta eſt difficultas, an Abbates Commendatarii in Synodis Provincialibus recipiendi eſſent inter Abbates ad ſedendum & deliberandum: Item, inter Dignitates ac Procuratores Capitulorum Cathedralium, contra Abbates Regulares & Commendatarios, de præeminentia in proceſſione, ſeſſione, & deliberatione. Difficultatibus ad Sedem Apoſtolicam delatis, ab eadem reſponſum eſt. Quoad primam: *Commendatarios inter Abbates recipiendos eſſe.* Ad ſecundam: *Canonicos Cathedralium Eccleſiarum præferendos eſſe, quando capitulariter procedunt: Abbates benedictos, & qui uſum Mitræ habent, præcedere Commendatarios: poſt hos locum obtinere dignitates: & poſt dignitates collocandos eſſe Procuratores.*

LI. Eadem Synodus expendens, Commendatarios quodammodo in locum Regularium ſuccedere, atque proventus Monaſteriorum tamquam beneficiatos & Eccleſiæ miniſtros percipere, eoſdem monet: Ut " quamvis ad regularem obſervantiam non obligentur, ne » tamen ſint ſine jugo atque omni regula, decet eos » medium ſtatum atque ordinem ſequi ac oſtendere in- » ter regulares & ſæculares Clericos in veſtitu, in vic- » tu, & in omni ornatu. Tonſurâ utantur ampliori » quam Sacerdotali, habitu propiùs ad regularem ac- » cedente: nec exiſtiment ſibi commendatum Monaſ- » teriorum regimen ad luxum & prodigalitatem, aut » ad augendum rem ſuam, & conſanguineorum fami- » liam, ſed ad piam & juſtam alienarum rerum diſpen- » ſationem, & quarum non habent proprietatem, Deo- » que de omnibus reddendam eſſe rationem.

LII. Sub finem ſæculi XV. via ſterni videbatur, ut & in Belgio Commendarum uſus introduceretur. Quod advertens Theodoricus Abbas Parcenſis totius Ordinis Præmonſtratenſis in Curia Romana Agens, à Sixto IV. impetravit *Breve* ad Carolum Ducem Burgundiæ & Brabantiæ, in quo relatis variis incommodis, quæ ex Commendarum uſu ipſa Monaſteria tam in ſpiritualibus, quam temporalibus paterentur, dicit: ſe " Com- » mendis hujuſmodi quæ non niſi ob gravem Eccleſia- » rum neceſſitatem, ac in illarum favorem, cum aliàs » inſtaurari nequirent, admittendæ noſcuntur, finem » imponere cupere; atque propoſiti ſui eſſe, quantum » cum adjutorio Dei poſſet, ab hujuſmodi *Commendis* » & conceſſionibus penitùs abſtinere; " ac deinde ad Ducem ſe convertens, ait: " Et ſicuti pleriſque aliis » Principibus Catholicis, quibus pari modo ſcribimus,

Datæ ſunt hæ litteræ 2. Martii 1476. & juxta copiam authenticam ſervatam in archivo Parcenſi editæ ſunt in Chronologia Parcenſi, *cap.* 14.

Poſt hæc eodem capite ſubjicitur Bulla ejuſdem Pontificis, quâ declarat, liberam electionem Abbatum Ordinis Præmonſtratenſis ſpectare ad ſingulos Conventus; neque Abbatias Ordinis illius ſub ullis quantumvis generalibus reſervationibus Apoſtolicis, etiam in Regulis Cancellariæ expreſſis, comprehendi; omneſque *Commendas* illarum Abbatiarum quacumque auctoritate concedendas, *nullas & irritas* declarat.

LIII. Verùm, ut refertur in dicta Chronologia, Lucas Epiſcopus Sibinicenſis, in partibus Belgii Nuntius Apoſtolicus cum poteſtate Legati *à latere*, & Philibertus, titulo *Sanctæ Luciæ in Silice* Presbyter Cardinalis Matiſconenſis, ita ſub & obreptitiè Romæ agere ſciverunt, ut præſcriptis Bullis non obſtantibus, eodem anno 1476. à *Sixto IV.* impetraverit Epiſcopus Sibinicenſis Abbatiam *Sancti Michaëlis*, & Cardinalis Matiſconenſis Abbatiam *Tongerloënſem* ſibi dari in *Commendam*.

Hîc exurgens Ordo Præmonſtratenſis, ac ſignanter Theodoricus Abbas Parcenſis, cauſam Ordinis ſui proſequens, totis viribus ſe oppoſuit, quibus & Ordines Brabantiæ, Duces & Principes patriæ ſe junxerunt; omnique ſtudio & viâ *Commendatarios* à capienda poſſeſſione dictarum commendarum impedire ſtuduerunt; uti fuſius ibidem narratur: refertur que quomodo tandem poſt quatuor annorum concertationem, nec non ſeptem Bullas in favorem dicti Epiſcopi Sibinicenſis ab eodem Pontifice datas, emanaverit Bulla, quâ declaratur, in Bullis datis Epiſcopo Sibinicenſi non fuiſſe ſufficienter derogatum privilegiis Ordinis Præmonſtratenſis; adeoque Epiſcopo Sibinicenſi per reſervatorias, & alias Bullas nullum jus in Monaſterii Sancti Michaëlis adminiſtrationem umquam quæſitum fuiſſe, vel quæri potuiſſe; & eadem *Commenda* prout de facto proceſſit, caſſatur, revocatur, irritatur & annullatur; & Sibinicenſi perpetuum ſilentium imponitur. Integra Bulla ibidem refertur, additque auctor *Chronologiæ*; " Eodem anno » 1480. aliam Bullam emiſit Pontifex, quâ annullavit » *Commendam* Abbatiæ *Tongerloënſis* datam Cardinali » Matiſconenſi.

Sic *Commendarum* memoria in Belgio quievit uſque ad annum circiter 20. præteriti ſæculi, quando (ut narratur in citata Chronologia) Carolus V. Erardo à Marca Epiſcopo Leodienſi addixit primam vacantem Abbatiam dare in *Commendam*; cumque ſors cecidiſſet ſuper Abbatiam Sancti Michaëlis Ordinis Præmonſtratenſis Antverpiæ, Carolus ad eam vacantem nominavit dictum Epiſcopum Leodienſem; cui nominationi fortiter reſtiterunt Conventuales dictæ Abbatiæ, memores eorum quæ ob *Commendam* datam Epiſcopo Sibinicenſi à quadraginta circiter annis facta eſſent; ac inter alia Carolo expoſuerunt, ipſum in ſuo læto introitu Ab-

batibus

Digitized by Google

caſionem *Commendis* ſubminiſtravit. Deinde ut juxta leges Eccleſiæ, intentionem Fundatorum, necnon Regulas profeſſionis Monaſticæ, proventibus Monaſteriorum ita moderatè Abbates utantur, ut in omni ipſorum ſupellectile, aut domo nihil appareat à profeſſione *paupertatis* alienum, vel quod mundi faſtum redoleat: & quod reliquum fuerit in Chriſtianam hoſpitalitatem, & pauperum alimoniam impendant: ut hoc pacto reipsâ oſtendant, bona Monaſteriorum eſſe *patrimonium pauperum*, quod ſine ſacrilegio in uſus profanos impendi non poteſt.

CAPUT VIII.

De Electione & Nominatione Superiorum.

1. *Regula Monaſtica Monachis dant liberam electionem Abbatis.*
2. *His conſonat lex Juſtiniani.*
3. *Canones etiam hanc electionem Monachis deferunt.*
4. *Jure Decretalium electio ſpectat ad Monachos.*
5. *In electione Abbatum ſervanda forma præſcripta in* Cap. QUIA PROPTER ꝟ *De Elect.*
6. *Quæ forma ſervanda in electione Abbatiſſæ?*
7. *Qui Prælati eligendi juxta formam præſcriptam in* Cap. QUIA PROPTER?
8. *Quomodo eligendi Abbates & Abbatiſſæ temporales?*
9. *An Concilium Tridentinum derogaverit formæ præſcriptæ in dicto* Cap. QUIA PROPTER?
10. *Decretum Concilii Tridentini ſuper forma electionis.*
11. *Electio cenſetur* ſecreta, *licet Epiſcopus aliquos deputet ad excipienda vota.*
12. *An publicatio voti, poſt vel ante electionem, reddat electionem nullam ex mente Concilii Tridentini?*
13. *Quibus competat electio vel nominatio Superiorum, petendum etiam eſt ex Regulis & Conſtitutionibus ſingulorum Ordinum.*
14. *In Italia vigore Regulæ Cancellariæ pleræque Abbatiæ ſunt Pontifici reſervatæ.*
15. *Regula Cancellariæ non concernit niſi Beneficia Regularia* perpetua.
16. *In Gallia vi Concordati Rex nominat ad Abbatias virorum.*
17. *Concordatum non comprehendit niſi viros Prælatos, qui habent titulum* perpetuum.
18. *Hoc titulo Abbatiæ* triennales *à nominatione Regia ſunt exemptæ.*
19. *Priores Carthuſianorum etiam exempti.*
20. *Similiter & Celeſtinorum.*
21. *Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis quoque ſunt exempti; & quare?*

I. UT Monachi ſuum eligant Abbatem antiquorum Patrum Regulæ, nec non Eccleſiaſticæ ac Civiles Sanctiones jam pridem præſcripſerunt.

Regula Benedictina *cap.* 64. " In Abbatis ordinatio-
» ne illa ſemper conſideretur ratio, ut hic conſtitua-
» tur, quem ſibi *omnis concors Congregatio* ſecundùm
» timorem Dei, ſive etiam pars, quamvis parva, Con-
» gregationis *ſaniori* conſilio *elegerit*. Vitæ autem me-
» rito & ſapientiæ doctrinâ eligatur, qui ordinandus
» eſt, etiamſi *ultimus* fuerit in *ordine* Congregationis.

Unum circa citatum locum notandum, vocem *parva* ibidem accipi pro voce *minor*; *Helleniſmus* (ait Vir eruditus Hugo Menardus ad Concord. Reg. *cap.* 5. §. 1.) *poſitivus pro comparativo*. Id eſt *minor*, comparatione ad totam Congregationem eligentium, uti rectè notat & explicat Joſephus Mege in Commentario ad *Cap.* 64. Regulæ Benedictinæ.

II. Huic legi Benedictinæ planè conformis eſt ſanctio Juſtiniani Imp. in *L.* 47. *Cod. De Epiſcopis & Clericis:* " Sacris noſtris legibus exiſtimavimus oportere &
» hanc addi; quæ ex virtute non autem ex temporibus
» Religioſas Abbatias ſeu præfecturas tribuit: ita vide-
» licet ut in piis Monaſteriis aut aſceteriis, non omni-
» modo mortuo Abbate, vel Abbatiſſâ, is vel ea, qui
» vel quæ tempore antiquior eſt, aut ſecundus, ſecun-
» dave deinceps eligatur. Conſentimus enim naturæ,
» neque omnes ſimiliter bonos, neque omnes in æquo
» facienti malos; ſed quem utique & vita optima, &
» mores honeſti & circa pium exercitium conſtantia, &
» *commune reliquorum Monachorum* complimentum, aut
» *maxima* eorum pars idoneum ad hoc putaverit, &
» Sacris Evangeliis propoſitis *elegerit*, ad præfecturam
» vocari.

III. Electionem Abbatis ab Eccleſia Monachis deferri ſat manifeſtum eſt ex Canonibus relatis à Gratiano *cauſ.* 18. *q.* 2. ubi notat Gloſſa, quod hæc ſit ſecunda pars quæſtionis à Gratiano per 7. Canones probata, quod de *jure communi ad Monachos tantùm ſpectat electio Abbatum.*

IV. Gloſſam uno conſenſu ſequuti Canoniſtæ docent, de jure communi, etiam *Decretalium*, electionem Abbatum ſpectare ad Monachos illius Monaſterii cui Abbas eſt præficiendus; idem & in Priori Conventuali qui in ſuo Monaſterio eſt quaſi Abbas (uti ſuprà dictum fuit) & Abbatiſſis reſpectu Monialium obtinere aſſerunt.

V. Quin & in electione Abbatum, qui ſcilicet verè intitulati, hoc eſt, *perpetui* ſunt, obſervandam eſſe formam electionis præſcriptam in *Cap.* QUIA PROPTER ꝟ *De Elect* communiter aſſerunt; & latè probat Fagnanus ad dictum Capitulum.

VI. Eamdem formam ſervari quoque volunt in electione Abbatiſſarum, hoc *uno* excepto, quod electio

ctione ad dignitates tractabimus.

VIII. Abbates verò & Abbatiſſæ *temporales* aliique Officiales Monaſteriorum titulum perpetuum non habentes, non reputantur *Sponſi* Eccleſiæ, nec per ipſorum mortem Eccleſia dicitur *viduata*; " ideoque (ait » Fagnanus) in eorum electione non ſunt neceſſariæ » formæ hîc (in Capitulo QUIA PROPTER) præfi» nitæ, ſed ſufficiunt ſingulares conſenſus Capitularium » dummodo præſtentur in communi, & omnibus colle» gialiter congregatis, & electio fiat à majori & ſanio» re parte Capituli. " Hæc ille.

IX. Oſtendit quoque ibidem Fagnanus, Concilium Tridentinum *Seſſ. 25. cap. 6. De Regularibus*, præſcribens formam in electione Regularium obſervandam, non derogare Conſtitutioni Concilii Lateranenſis, de qua in ſæpius citato *Cap.* QUIA PROPTER; ſed hanc etiamnum hodie obſervari debere in electione Abbatum *perpetuorum & intitulatorum*; formam verò à Concilio Tridentino præſcriptam in electione aliorum Superiorum Regularium: quod etiam inſinuaſſe videtur Concilium ad vocem *Abbatum* addendo vocem *temporalium*.

X. Vult ergo Concilium *Seſſ. 25. De Regularib. cap. 6.* " In electione Superiorum quorumcunque, Ab» batum *temporalium* & aliorum Officialium, ac Gene» ralium & Abbatiſſarum, atque aliarum Præpoſita» rum, quo omnia rectè & ſine ulla fraude fiant.... » omnes ſupradictos eligi debere per vota *ſecreta*: ita » ut ſingulorum eligentium nomina *nunquam publicen» tur*. Nec inpoſterum liceat, Provinciales, aut Ab» bates, Priores aut alios quoſcumque titulares ad ef» fectum electionis faciendæ, conſtituere, aut voces » & ſuffragia abſentium ſupplere. Si verò contra hu» jus Decreti Conſtitutionem aliquis electus fuerit, » electio irrita ſit: & is qui ad hunc effectum ſe in » Provincialem, Abbatem aut Priorem creari permi» ſerit, deinceps ad omnia officia in Religione obti» nenda, inhabilis exiſtat: facultateſque ſuper his con» ceſſæ eo ipſo abrogatæ cenſeantur, & ſi inpoſterum » aliæ concedantur, tamquam ſubreptitiæ habeantur.

XI. Reputatur electio *ſecreta* ad mentem Concilii, licet Epiſcopus aut Capitulum deſignaverit aliquos, qui omnium eligentium vota ſecreto exciperent, modo poſtea nomina ſingulorum eligentium non publicentur: atque ita cenſuit Sacra Congregatio, quod in electione Abbatiſſarum, de qua in *cap. 6.* Concilii Tridentini, poſſit Epiſcopus cum ſuo Vicario vel Secretario, vel alio ab ipſo aſſumpto vota ſingularum Monialium *oretenus* expreſſa audire; apud Garciam De Benef. *parte 5. cap. 4. num.* 190. & huic reſolutioni praxis hodierna conformis eſt. Solent enim Epiſcopi Archipresbyteros alioſve Commiſſarios deputare, qui in electione Superiorum excipiant Monialium ſuffragia; eaque in ſcriptum redacta *ſecretò* Epiſcopo mittuntur, qui iis viſis & computatis, electionem publicat & conne Abbatum & Abbatiſſarum ac aliorum Superiorum, procedunt de *jure communi*; à quo per ſpeciales Conſtitutiones & conſuetudines in aliquibus Ordinibus nonnihil receſſum eſt; dum electionem ſeu deſignationem tranſtulerunt ad Generalem Ordinis, vel ad Provincialem cum ſuis Diffinitoribus ſeu aſſiſtentibus, uti videri poteſt ex ſingulorum Ordinum uſu, & particularibus Conſtitutionibus.

XIV. Adhæc in Italia Abbatum & Priorum *perpetuorum & intitulatorum* electio hodie ferè ceſſat, poſtquam per *regulam 2. Cancellariæ* Pontifex ſibi reſervat *omnia Monaſteria virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æſtimatione excedentia, nunc quomodocumque vacantia, & impoſterum vacatura*.

XV. Hanc regulam non comprehendere Monaſteria, quæ ex indulto Apoſtolico ſunt *manualia*, notat Aſcanius Tamburinus De Jure Abbatum *tom. 1. diſput. 5. quæſt. 2.* Neque de illis Pontifex providere ſolet: Unde cum Abbatiſſæ in Italia paſſim ſint *triennales* ex Conſtitutione Gregorii XIII. non conſuevit Pontifex de Monaſteriis Monialium providere.

XVI. In Gallia vigore Concordatorum vacantibus Monaſteriis & Prioratibus *verè electivis*, videlicet in quorum electionibus forma Capituli QUIA PROPTER ſervari, & confirmationes electionum hujuſmodi ſolemniter peti conſueverunt, Conventus ad electionem ſeu poſtulationem Abbatis ſeu Prioris procedere non poſſunt; ſed Rex, illorum occurrente vacatione, Religioſum ejuſdem Ordinis in ætate 23. annorum ad minus conſtitutum infrà ſex menſes à die vacationis Sedi Apoſtolicæ nominat; ut per Sedem Apoſtolicam Monaſterio vacanti de perſona nominata provideatur.

XVII. Cum autem Concordatum tantum loquatur de Monaſteriis *verè electivis*, in quorum electionibus ſervatur forma *Cap.* QUIA PROPTER, & quorum confirmationes ſolemniter peti conſueverunt, deducitur, Concordatum non comprehendere niſi *Abbates & Priores* qui ſunt veri *Prælati*, id eſt, juxta Rebuffum, quorum obitu Eccleſia eſt *viduata* Paſtore, de quibus ſupra. " Unde ſi probetur, ait, quod Prior ha» bet alium ſupra ſe, non dicitur Eccleſia *viduata*: er» go in illo non habebit locum dictum *Cap.* QUIA » PROPTER, nec conſequenter Concordatum.

Adhæc, uti ſuprà notatum eſt, Abbates & Priores non cenſentur *Sponſi* Eccleſiæ, per quorum obitum Eccleſia *viduata* dicitur, niſi in *titulum* eumque *perpetuum* dentur; unde etiam Concordatum intelligendum eſſe, poſt Rebuffum tradit Choppinus *lib. 1. Monaſt. tit. 1. num. 5.* " cum civili moderatione de *perpetuis* » juriſque perpetui Sacerdotiis, non de *temporariis* Ec» cleſiæ dignitatibus, quæ *vivo* abrogari poſſint ali» quando, ex ſtatuta Ordinis regula ac diſciplina.

XVIII. Hoc titulo a Regia nominatione quædam Monaſteria Ordinis Benedictini Congregationis Caſæ Bene-

Digitized by Google

» ... Eccleſiaſtici : nec *privatim* ſuos
» faciunt fructus Monaſticorum prædiorum.

XXI. Ex hiſce non obſcurum eſt, Choppinum haud dubitaſſe, eos ſolos Prioratus, ſive Abbatias Regiæ nominationi ſubjacere, qui inſtar *Beneficii* Eccleſiaſtici poſſidentur; & vi quorum ipſi Priores partem proventuum quaſi ſibi *propriam* adminiſtrant ac diſpenſant. Unde probans Miniſtros Ordinis SS. Trinitatis vulgò *De redemptione captivorum*, eſſe à Regia nominatione exemptos, inter alia adducit dicti Ordinis regulam qua præcipitur: " Omnes res undecumque licitè veniant in
» tres partes dividantur æquales: & in quantum duæ
» partes ſufficiunt, exequantur ex illis opera miſericor-
» diæ, cum ſui ipſorum, & eis neceſſariò famulantium
» moderata ſuſtentatione: tertia verò pars reſervetur
» ad redemptionem captivorum, qui ſunt incarcerati
» pro fide Chriſti à Paganis, vel dato pretio rationa-
» bili pro redemptione ipſorum, vel pro redemptione
» Paganorum captivorum: ut poſtea rationabili com-
» mutatione redimatur Chriſtianus pro Pagano.

Deinde his relatis ſubjicit: " Unde elicias, Cœnobii
» cujuſque Magiſtrum ſeu Miniſtrum potius vulgò di-
» ctum, omnia habere cum Sodalitio communia, nec
» fructuarii inſtar *Beneficiarii* profanos templi reditus
» privatim diſpenſare. " Quaſi diceret, non mirum ſi Miniſtri hi nominationi Regiæ non ſubjacent, cum *non inſtar Beneficiarii* proventus diſpenſent.

XXII. Quare credendum eſt, quod ſeparatio menſæ Abbatialis à Conventuali occaſionem dederit non tantùm introducendis Commendis; ſed etiam *nominationi* Regiæ: dum per hanc diviſionem, Abbates facti ſunt quaſi *Beneficiarii*, & Abbatiæ & Prioratus tranſierunt in Dignitates & Beneficia quibus annexum eſſet jus percipiendi certos proventus: quamquam jam introductâ nominatione, etiam extenſa fuerit ad Abbatias quæ hanc diviſionem non fecerunt: uti & in Commendis contigit.

XXIII. Monialium Monaſteria Concordato non comprehendi poſt Rebuſſum notat Choppinus *num.* 11. Quapropter vi Concordati, Regiæ nominationi nulla Monialium Monaſteria ſubjacent, uti etiam in contradictorio judicio per Senatum Regium aliquando judicatum eſſe refert Choppinus; qui tamen obſervat, ſenſim nominationem Regiam ad Abbatias Monialium eſſe extenſam, Regemque perſonas Monaſterio præficiendas Pontifici nominaſſe, quamvis ipſi Pontifices ægrè ejuſmodi nominationem admittere voluerint. " Ideo vidi (inquit Re-
» buffus ad Concordata *pag.* 559. edit. Pariſ. 1664.)
» quaſdam nominationes per Regem factas, in quibus
» runtur & inſumuntur.

Hîc rurſum videmus, Choppinum exemptionem horum Monaſteriorum à Regia nominatione in hoc refundere, quod nulla in Ordinis iſtius Monaſteriis *menſa Abbatialis* à Conventuali fuit nota *diviſio*.

XXVI. In Belgio, quoad Monaſteria Regiæ nominationi non obnoxia, praxis ac uſus congruit cum uſu Regni Gallicani, non autem per omnia quoad Monaſteria ſeu virorum ſeu mulierum Regiæ nominationi obnoxia.

XXVII. Prælatis enim ſive Abbatibus Brabantiæ multoties à Principibus libera electio juxta ſanctiones Canonicas & Ordinum Conſtitutiones, eorumque privilegia addicta fuit.

XXVIII. Porro circa initium præteriti ſæculi Carolus V. à Leone X. obtinuit indultum, ut in his Ditionibus Belgicis nullus ad Dignitates Abbatiales aut quorumcumque Monaſteriorum, etiam per Priores aut Præpoſitos regi & gubernari ſolitorum, regimina per Pontificem aut Sedem Apoſtolicam, ſeu ejus Legatos & Nuntios præfici; nec illis de quorumcumque perſonis quovis modo provideri poſſit: niſi, ait Pontifex, habitis prius per Nos, aut Sedem Apoſtolicam, intentionem & conſenſum, tuis de perſonis ad hujuſmodi dignitates & regimina promovendi. Ita eſt expreſſum in Bulla prout habetur parte 1. Edictorum Brabantiæ *lib.* 1. *tit.* 7. *cap.* 2. & in citata Chronologia Parcenſi; at credo legi debere: *intentione & conſenſu tuis*; ut ſit ſenſus: *Niſi habitis prius per Nos aut Sedem Apoſtolicam intentione & conſenſu tuis*, de perſonis, &c.

Vigore hujus Bullæ cum inſtinctu quorumdam ſuorum miniſtrorum vellet Carolus, neglectâ Religioſorum liberâ electione nominare perſonas ſibi *gratas* ad dignitates Abbatiales; unanimiter Abbates & Abbatiſſæ, Præpoſiti ac Priores Conventuales ſe oppoſuerunt; allegantes tum vi ſuarum fundationum, tum titulo variorum privilegiorum ac immemorialis conſuetudinis, Religioſis competere liberam electionem ſuorum reſpectivè Abbatum, Abbatiſſarum, Præpoſitorum, & Priorum; neque huic juri electionis per Bullam ullatenus eſſe derogatum; imo Bullam in corroborationem ac præſervationem iſtius juris in favorem Monaſteriorum a Carolo fuiſſe ſolicitatam & impetratam; quemadmodum hæc omnia latius deducuntur in Compromiſſo, quo de conſenſu Caroli & Abbatum & aliorum hæc difficultas quibuſdam arbitris commiſſa fuit 12. Feb. 1521. Habetur *parte* 4. Edictorum Brabantiæ *lib.* 4. *tit.* 1. *cap.* 6.

Verùm cum quæſtio hæc ob varias difficultates per

quitant, ac informationem ſuam Principi cum ſuo *adviſo* (id eſt *judicio*) remittant, ac deinde eum, ait Princeps, quem maximè idoneum inveniemus, ſi quis modò idoneus reperiatur, deſumemus, habitâ ratione tam adviſi eorum Commiſſariorum, quàm vitæ conſervationis & idoneitatis electorum, idque ex depoſitionibus eligentium, ex quibus conſtabit, quis ex electis in ſpiritualibus & temporalibus ſit magis idoneus: " Et caſu » quo (pergit Princeps) aliquod Canonicum ſeu legi» timum obſtiterit impedimentum contra hujuſmodi » electos ſeu, ut præfertur, per Religioſos deſignatos, » curabimus novam informationem capi, tam ſuper » ejuſdem Monaſterii quàm aliorum ejuſdem Ordinis » in Brabantia ſucceſſivè Religioſis, ad finem ut ex » deſignatis deſumamus ſeu approbemus, quem repe» riemus magis idoneum.

XXX. Itaque juxta normam hujus Concordiæ, qua hodie hîc utimur, Religioſi coram Commiſſariis Regiis aliquos in Abbatem eligunt, ſive proponunt idque ordine illo quo eos ad Prælaturam digniores credunt; atque tres ex illis pluralitate ſuffragiorum electos, ſolent Commiſſarii ſuo adjuncto ſuper deſignatorum capacitate & meritis judicio Principi proponere; è quibus Princeps unum deſignat, qui Religioſis Capitulariter congregatis per Epiſcopum vel alium Superiorem auctoritatem confirmandi ſeu inſtallandi habentem, proponitur; atque ab ipſis per quamdam imaginem ſeu ſpeciem electionis in Abbatem recipitur.

XXXI. Eadem forma ſervari ſolet in deſignatione & electione Abbatiſſarum; ſuſtinentque, Principem vi prædictæ Concordiæ non poſſe nominare niſi unam ex electis & propoſitis à Monialibus.

CAPUT IX.

De Confirmatione & Benedictione Abbatum.

1. *Abbates electi vel nominati debent à Superiore confirmari.*
2. *Abbates à ſuo Epiſcopo confirmandi; niſi ſint exempti.*
3. *Interdum Abbates & Superiores electi unà cenſentur confirmati.*
4. *A quo confirmatio poſtulanda juxta Concordata Germaniæ.*
5. *In Gallia Abbates à Rege in vim Concordati nominati, tenentur à Sede Apoſtolica confirmationem habere.*
6. *In Belgio aliquando quæſtio ſuborta fuit circa Abbates à Rege nominatos.*
7. *Uſu obtinuit, ut Abbates in Belgio confirmentur, juxta jus commune & Ordinum particularia privilegia.*
8. *Quomodo Abbatum confirmatio & proviſio expe-*

21. *Abbatiſſæ ſpiritualis & temporalis regimen œconomaſterii committitur.*

I. ABbates alioſque Monaſteriorum Superiores, qui vel per electionem Conventûs, vel per nominationem Regiam conſtituuntur, neceſſariò à Superiore confirmandos eſſe, priuſquam ſe adminiſtrationi immiſceant, uno conſenſu tradunt Canoniſtæ ad *Cap.* QUALITER ꝫ *De Electione.*

II. Jure communi Abbates *non exempti*, poſtquam à ſuo Conventu fuerint electi, ab Epiſcopo Diœceſano, cui *immediatè* ſubjiciuntur, confirmandi ſunt; uti communiter tradunt Canoniſtæ ad *Cap.* STATUIMUS ꝫ *De Suppl. neglig. Prælat.* Exempti verò confirmationem petere debent à Pontifice; quando ſcilicet exempti *immediatè* ſunt Papæ ſubjecti: " Secus autem » (ait Aſcanius Tamburinus De Jure Abbatum *tomo* 1. » *diſput.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 2.) ſi Abbas habet alium » Prælatum *medium* cui ſubſit, prout Abbates & Præ» lati locales habentes Abbatem & Præſidentem *Ge*» *neralem* vel *Provincialem* à quo confirmentur.

III. Deinde Abbates & Prælati locales qui non per electionem *Conventuum* eliguntur, ſed à Generali cum definitorio conſtituuntur, non indigent confirmatione, uti rectè ibidem *num.* 4. monet Tamburinus: " Quia » quando ad eumdem ſpectat electio & confirmatio » eodem jure, tunc eo ipſo, quod eligit, etiam con» firmare cenſetur.

Hinc in Italia Abbates *perpetui*, qui à Pontifice *conſiſtorialiter* deſignantur, nullâ aliâ indigent confirmatione.

IV. Concordata Germaniæ concedunt, quod in Monaſteriis *immediatè* ſubjectis Sedi Apoſtolicæ fiant Canonicæ electiones, quæ ad *dictam Sedem deferantur*, " quas etiam, ait Nicolaus V. ad tempus Conſtitutio» nis, felicis recordationis Nicolai Papæ III. quæ in» cipit *Cupientes*, expectabimus, & elapſo dicto ter» mino, ſi non præſentatæ, vel ſi præſentatæ minus » Canonicæ fuerint, providebimus, & ſi Canonicæ » fuerint, *confirmabimus*.... Et in Monaſteriis dictæ » Sedi *immediatè non ſubjectis* & aliis regularibus Be» neficiis, ſuper quibus pro *confirmatione*, vel provi» ſione ad dictam Sedem non conſuevit haberi recur» ſus, electi, ſeu illi, quibus providendum eſt, pro » *confirmatione* & proviſione hujuſmodi ad Curiam Ro» manam venire non tenebuntur.

V. In Gallia vigore Concordatorum Rex nominat perſonas ad Monaſteria vacantia Sedi Apoſtolicæ; ut ab hac Sede *proviſionem* accipiant; quæ proviſio pro confirmatione reputatur. Quare quoad Abbatias & Prioratus Regiæ nominationi ſubjectos, *confirmationes* ſeu proviſiones à Sede Apoſtolica peti & obtineri debent.

VI. In Belgio aliquando quæſtio fuiſſe legitur, num Abbates per Regem deſignati à Sede Apoſtolica *confirmationem*

Digitized by Google

VIII. Proviſio Abbatiarum excedentium valorem annuum ducentorum florenorum *auri* de Camera expeditur conſiſtorialiter, ſive in Conſiſtorio Cardinalium, idque prævià informatione ac propoſitione quæ in Cathedralium Eccleſiarum proviſione ſervari conſuevit: uti expreſsè declaravit Gregorius XIV. in ſua Conſtitutione, quæ incipit: *Onus Apoſtolicæ*, de qua ſupra *tit.* 14. *cap.* 5. actum fuit; ubi & ritus informationis latius deſcriptus fuit.

IX. Ex taxa autem Abbatiarum & Monaſteriorum, quam exhibet Aſcanius Tamburinus ad calcem tomi primi De Jure Abbatum, *ad exemplar libri Sacri Collegii, & Reverendiſſimæ Cameræ Apoſtolicæ*, patet, Abbatias Belgii omnes futuras *Conſiſtoriales*, ſi earum proviſio Romæ peteretur: taxa enim illarum ibidem notata, multùm excedit valorem annuum *ducentorum* florenorum auri de Camera.

X. Circa Abbatias, quarum proviſio à Sede Apoſtolica habenda eſt, notandum, quod licet Pontifex in Conſiſtorio det proviſionem, nequaquam tamen in vim iſtius proviſionis, poſſeſſionem Abbatiæ aut ejus adminiſtrationem accipere queat proviſus, ante expeditionem Bullarum; & priuſquam placetum Regium hiſce in partibus acceſſerit, quemadmodum in proviſione Cathedralium Eccleſiarum obtinere ſupra *tit.* 14. *cap.* 5. oſtenſum eſt.

XI. De ſolemni quæ hodie in uſu eſt, Abbatum benedictione nihil in Regulis Monaſticis, aut antiquis hiſtoriis, aut Eccleſiaſticis monumentis occurrit.

Meminit quidem Canon 14. Synodi VII. Abbatum, qui ab Epiſcopo *manûs impoſitionem* acceperunt; ſed uti benè notant ad dictum Canonem Balſamon, Zonaras aliique Græci Commentatores, tantum ſermo eſt de impoſitione manûs, qui Abbas in Presbyterum ab Epiſcopo fuit ordinatus. Unde errat Gloſſa dum ad *Can.* 1. *diſt.* 69. apud Gratianum *hanc manûs impoſitionem* pro *benedictione Abbatiali* accipit.

XII. Admodum veriſimile eſt, ſolemnem illam Abbatum benedictionem, quæ ad Epiſcopalem conſecrationem non parum accedit, invaluiſſe, quando Abbates cum ornamentis Pontificalibus ad ipſam quodammodo Pontificalem ſive Epiſcopalem eminentiam, ac dignitatem aſcendere cœperunt.

XIII. Quidquid ſit, illud certum eſt, benedictionem illam *ſolemnem* non conſtituere aut efficere Abbatem; nec ita neceſſariam eſſe hanc benedictionem in Abbate, uti eſt conſecratio in Epiſcopo. Unde ſæculo XI. ſcripſit S. Ivo Carnotenſis; *Promotionem Abbatis non facit Epiſcopalis Benedictio, ſed Fratrum communis electio.*

XIV. Adhæc Alexander III. in *Cap.* 1. ;; *De Suppl. negl. Prælat.* conceſſit Ciſtercienſibus, ut " ſi gregationi Celeſtinorum conceſſiſſe privilegium, ut à quocumque maluerint Antiſtite gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habente, benedictionem accipiant, refert Tamburinus loco citato *quæſtione* 10.

Et teſte Choppino *lib.* 2. *Monaſt. tit.* 1. *num.* 7. per Bullam Innocentii VIII. Ciſtercienſes habent privilegium ſpeciale pro Abbate capite Ordinis, ut poſſit novis Abbatibus & Abbatiſſis ſui Ordinis ſacræ benedictionis munus impendere, *citra Epiſcopi* auctoritatem, editâ Bullâ an. 1484.

Deinde hoc privilegium extendit Clemens VIII. per Bullam 24. Julii 1599. concedendo Abbati Capiti Ordinis Ciſtercienſis conſtituendi ac delegandi Abbates Commiſſarios per Provincias cum poteſtate benedicendi novos Abbates & Abbatiſſas ſui Ordinis: quo privilegio etiamnum hodie utitur in Belgio Ordo Ciſtercienſis.

XVII. Ritus hodiernus benedicendi Abbates, penè per omnia concidit cum ritu conſecrationis Epiſcopalis, referturque in Pontificali Romano, in quo hæc duo notanda occurrunt.

XVIII. Primò, quod inter articulos examinis hic recenſeatur: *Vis res Monaſterii tibi commiſſi fideliter cuſtodire, & in uſus Eccleſiæ, Fratrum, Pauperum & Peregrinorum diſtribuere?* Reſpondet Benedicendus: *Volo.*

XIX. Secundò, ubi Epiſcopo conſecrando traditur liber Evangeliorum, Abbati traditur Regula ſui Ordinis, his verbis: *Accipe Regulam à Sanctis Patribus traditam, ad regendum cuſtodiendumque gregem tibi à Deo creditum, quantum Deus ipſe te confortaverit, & fragilitas humana permiſerit.*

XX. Abbatiſſæ etiam ſolemniter benedici conſueverunt ritu in Pontificali deſcripto, in quo inter cætera hæc notanda ſunt.

Primùm, quod Prælatus benedicens tradat electæ Abbatiſſæ Regulam, dicens: " Accipe Regulam à Sanctis Patribus traditam, ad *regendum cuſtodiendumque* » *gregem* tibi à Deo commiſſum, quantum Deus ipſe » te confortaverit, & fragilitas humana permiſerit. » Accipe gregis Domini *maternam* providentiam, & » *animarum procurationem*; & per divinæ legis incedendo » præcepta, ſis ei Dux ad cæleſtis hæreditatis paſcua.

XXI. Deinde abſolutâ benedictione Prælatus eam intronizat, dicens: " Accipe *plenam & liberam* poteſtatem » regendi hoc Monaſterium, & Congregationem » ejus, & omnia quæ ad illius regimen *interius & exterius*, » ſpiritualiter & temporaliter pertinere noſcuntur.

Ex his videmus, Abbatiſſæ regimen non tantùm exterius & temporale, ſed & interius ac ſpirituale; quin & *procurationem animarum* committi.

CAPUT

9. *Idem eſt de Priore Conventuali.*
10. *Hodie cura Animarum requirit Sacerdotium : & quare ?*
11. *Jure communi requiritur ætas 25. annorum in Abbate & Priore.*
12. *Per Concordatum Gallicanum receſſum eſt ab hoc jure communi.*
13. *Quâ ratione in Gallia Abbates compellantur ad ſuſcipiendum Presbyteratum.*
14. *Quæ ætas jure communi in Abbatiſſa & Prioriſſa requiratur.*
15. *Concilium Tridentinum requirit annum 40. completum.*
16. *Quid Concilium Tridentinum velit dum in Monaſterio non reperitur, qui has qualitates habet.*
17. *Quandonam ex alio Monaſterio eligi poſſit vel debeat.*
18. *In electione Superiorum magis ad merita quam ad ætatem attendendum.*

I. Olim non omnes Abbates Presbyteros fuiſſe ex antiquis Monachorum Regulis & vitis ſat manifeſtum eſt; unde jam pridem ſine ulla hæſitatione Rupertus Abbas *lib. 2. in Regulam Benedictinam cap.* 10. poſtquam loquutus eſſet de diſciplina requirente in Abbate Presbyteratum, ait : *Olim non ita erat, multi Abbates erant, qui ſacros Ordines non habebant.*

Ad quæ aliaque reflectens Hugo Menardus in appendice 3. *ad caput 23. Concordiæ Regularum*, ait : " Quare » quorumdam Recentiorum opinioni ſuffragari non poſ» ſum, qui dicunt Abbatem teneri ad Sacerdotium ex » Regulæ S. Benedicti inſtituto.

Deinde refert plura exempla Abbatum qui nunquam Presbyteri fuerunt; atque inter alia S. Eugendi qui numquam ad hunc Ordinem promoveri voluit : " & » cum de hoc Ordine ſuſcipiendo ſollicitaretur, dixit, » utilius multò eſſe Abbati propter *juniorum ambitio» nem* liberum à Sacerdotio præeſſe fratribus.

II. Hanc priſtinam diſciplinam non obſcurè ſupponit conventus generalis Abbatum anno 817. Aquiſgrani coram Ludovico Pio habitus ad reformationem Monachorum, ubi *cap. 62.* dicitur : " Ut Abbas, Præ» poſitus, vel Decanus, quamvis *Presbyteri non ſint*, » Lectoribus benedictionem tribuant.

III. Neque his refragatur, quod ex Regula S. Benedicti, Abbas animas regendas ſuſcipiat; atque ita *curam animarum* habeat; quæ videtur Sacerdotium ſupponere; ita ut communiter tradant Canoniſtæ, Beneficium curam animarum annexam habens exigere in Beneficiato, ut ſaltem ad Sacerdotium intra tempus à jure definitum promoveatur. Verum *regimen animarum*, de quo S. Benedictus, comprehendebat quidem omnem auctoritatem & juriſdictionem in Monachos, ſtatuendi, præcipiendi, corrigendi, puniendique, quantum ſaluti Monachorum, & diſciplinæ Monaſticæ con- » niſi *Sacerdotum* eſt.

V. Verùm ut notat Haeftenus in *prolegomeno* 18. §. 11. in vitam S. Benedicti, Gratianus hîc à ſenſu ac mente Patrum aberravit, dum credidit *Benedictiones*, de quibus in Regulis Monaſticis, non niſi à *Presbyteris* dari potuiſſe. Nam, uti bene monet Haeftenus, hæ Monaſticæ obſervantiæ, uti & benedictiones Miniſtrorum & lectorum menſæ nullam cum Sacerdotali Ordine habent connexionem, nec ab eo dependent. Paternas potius has dixerim, ait Haeftenus, quibus abeuntes vel redeuntes proſequuntur filios.

Plura ibidem ait Haeftenus, quibus etiam ex ipſa Regula Benedictina evincit, *Benedictiones* hujuſmodi non fuiſſe Presbyterales; multiſque oſtendit, Abbates ex præſcripto Regulæ non debuiſſe eſſe Presbyteros, atque contrariis argumentis occurrit.

VI. Notat inſuper Haeftenus ibidem, Gratianum multùm aberrare, ac ſibi quaſi contradicere, dum eodem loco ait, *Lectionem Evangelii cum ſubſequente oratione dicere, Sacerdotalis eſſe officii* : cùm ipſemet *Diſt.* 25. *Can.* Perlectis ex Iſidoro ſcripſerit, ad *Diaconum* pertinere *Evangelium prædicare. Nam ſicut Lectoribus vetus Teſtamentum, ita Diaconis Novum prædicare præceptum.*

VII. Cæterùm Gratianus benedictiones Monaſticas, atque lectionem Evangelii aſſerens eſſe *officii Sacerdotalis*, forſan ad diſciplinam ſui temporis reflexit; eo quippe tempore Abbates plerique Presbyteri erant. Imo tum in Synodo Pictavienſi ſub finem ſæculi 11. decretum erat *Canone 7.* " Ut *Abbates*, Decani & » Præpoſiti, qui Presbyteri non ſunt, *Presbyteri fiant*, » aut Prælationes amittant.

VIII. Hic Canon poſtmodum relatus in Decretales Gregorii IX. in *Cap.* 1. *De Ætate & qualit. Ordinand.* partem juris communis conſtituit.

Hinc nullus dubitat, quin juxta Juris communis diſpoſitionem atque hodiernam diſciplinam, Abbates Regulares & Titulares debeant eſſe Presbyteri, aut infrà annum ad Presbyteratum, quemadmodum alii Dignitatem aut Beneficium cum cura animarum annexa poſſidentes, promoveri.

IX. Quod de Abbatibus hîc ſtatuitur, idem quoque in *Priore* Conventuali juxta modernam diſciplinam ex eadem ratione obtinere receptum eſt : utpote cui non minus, quàm Abbati cura animarum imminet; atque ita Beneficiis *curatis* annumeratur : quæ Presbyteratum requirere nullus ambigit.

X. Curam enim animarum hodie involvere poteſtatem Clavium aliaque à Sacerdotali charactere dependentia, receptum eſt; nec illi *propriè curam animarum* juxta modernam phraſim habere cenſentur, qui vi ſui muneris non debent Sacramenta & cætera à Clavibus & Sacerdotio dependentia ſuis ſubditis adminiſtrare; quamvis aliàs ſano ſenſu curam animarum habere dici poſſint; ut ſuprà eſt expoſitum.

XI.

Digitized by Google

ſculi *art.* 9. quo cavetur, ut Abbates & Priores Conventuales, qui ætatem legitimam attigerint, teneantur intra annum ad Ordinem Presbyteratûs promoveri à tempore proviſionis computandum: quod ſi infra biennium ſubſequens non fuerint promoti ad illum Ordinem, Beneficia per ipſos obtenta declarabuntur vacantia & impetrabilia; ac inſuper cogentur reſtituere fructus perceptos impendendos in pios uſus. Le Preſtre *Cent.* 2. *cap.* 78. *in Annotationibus.*

Ibidem quoque in corpore notat, pro obtinendo ſimplici Prioratu Regulari ſive in titulum ſive in Commendam, requiri ætatem 14. annorum; tametſi nullus Ordo requiratur, ſed ſimplex Tonſura ſufficiat; & ita ſæpius judicatum fuiſſe aſſerit.

XIV. In Abbatiſſa & Prioriſſa Conventuali jure communi in *Cap.* INDEMNITATIBUS *De Elect. in* VI. requiritur ætas 30. annorum completorum; neque per Concordata Galliæ huic articulo derogatum eſſe

annis ſaltem poſt profeſſionem rectè vixerit. Quod ſi nec talis in proprio Monaſterio reperiatur, nec quadragenaria in alio Monaſterio ejuſdem Ordinis, tunc poterunt ex alio Monaſterio ejuſdem Ordinis eligere, quæ *trigeſimum* ætatis annum expleverit, & ad præſcriptum Decreti Tridentini profeſſa ſit. Nulla tamen, ait, minoris ætatis eligi poterit, ſed poſtulanda à Sede Apoſtolica; idque ob prohibitionem in citato *Cap. Indemnitatibus.*

XVIII. Cæterum in electione Abbatum & Abbatiſſarum præcipuè ad merita & capacitatem attendendum eſt, quemadmodum optimè expreſſit S. Benedictus in Regula, & Juſtinianus in ſua Sanctione; quorum verba capite præcedenti *num.* 2. *&* 3. relata ſunt; neque certa ætas, aut tempus profeſſionis jure poſitivo præſcripta fuerunt, niſi quia credebatur, quod hæc conducerent, ut melius de capaciore provideretur Monaſteriis.

TITULUS XXXII.

De Regularium Reformatione & Viſitatione.

CAPUT I.

Præcipuæ cauſæ collapſæ diſciplinæ Monaſticæ recenſentur.

1. *Omnia humana mutabilitati obnoxia.*
2. *Ordines etiam ſanctiſſimè inſtituti eam ſenſerunt.*
3. *Prima cauſa relaxationis* peculiaritas.
4. *Hæc eradicanda eſt.*
5. *Receſſus à paupertate in victu, veſtitu, ædificiis, & ſupellectile diſciplina Monaſticæ exitialis.*
6. *Hic receſſus trahit ad Monaſteria homines carnales.*
7. *Facit ut in admiſſione ad Religionem humana multa intercurrant.*
8. *Similis ad Religionem introitus & admiſſio relaxationi Religionis occaſionem ſubminiſtrat.*
9. *Secularium hominum ad Monaſteria confluxus Monaſticam diſciplinam labefactat.*
10. *Omiſſio orationis Religionis ſpiritum extinguit.*
11. *Hæcque & alia multa oriri ſolent ex divitiarum affluentia.*
12. *Ex rerum temporalium nimia abundantia collapſam Monaſticam diſciplinam plures deplorarunt.*
13. *Rerum temporalium abundantia non omnino repugnat cum perfectione vitæ Monaſticæ.*
14. *Eſt tamen difficile utramque ſimul componere.*
15. *Quid ad obviandum periculis orituris ex hac abundantia, ſtatuerit Ordo Carthuſianorum?*
16. *Ordines Mendicantes omnem rerum temporalium poſſeſſionem ideo abdicarunt.*
17. *Penuria horum Ordinum ex nimia Fratrum multiplicatione orta, plures relaxationi cauſas dedit.*
18. *Prima eſt negotiorum multiplicitas.*
19. *Secunda, evagatio nimia.*
20. *Tertia, affectata amicitia & familiaritas cum divitibus & Magnatibus ſeculi.*
21. *Quarta, occupatio jurium Parochialium.*
22. *S. Bonaventura reſtrictum voluit numerum Fratrum; uti & primi Capucinorum Patres.*
23. *Penuria facit, ut plures non ſatis probati ad Religionem*

Digitized by Google

Ordines.

Quis neſcit, quàm ſancta fuerint Ordinum illorum initia! quàm bonum per Eccleſiam univerſam ſparſerint odorem! quàm ſanctè Patres illorum, ac etiam horum filii vixerint! Sed nec hoc ignoratur, à perfectione & ſanctitate ſua Ordines illos ſenſim ad magnam ſubinde prolapſos fuiſſe deformitatem; cujus prolapſionis penè tot ſunt teſtimonia, quot de rebus Monaſticis ſunt Scriptores.

Illi conſuli poterunt. Nos hîc eorum teſtimoniis omiſſis, cauſas præcipuas collaptionis & defectionis Monaſticæ diſciplinæ breviter annotabimus; ut qui reformationi Monaſteriorum intendere ac invigilare jubentur, cauſas & radices collapſæ diſciplinæ intelligentes, iis tollendis & eradicandis præcipuè incumbant & allaborent.

III. Harum facilè præcipua jam pridem reputata eſt *peculiaritas*, ſive vitium *proprietatis*.

Et quidem S. Gregorius *lib.* 10. *Epiſt.* 22. mandat Epiſcopo Mariano, ut *peculiaritatem* a 4. aut 5. Monachis, in quibus hactenus corrigi minimè potuit, ſtudioſiſſime compeſcat, & Monaſterium à tali *peſte* mundare feſtinet: "Quia, ait, ſi illic peculiaritas a Mo-» nachis habetur, neque *concordia*, neque *charitas* in » Congregatione eadem poterit permanere.

Si autem *concordia* & *charitas* a Congregatione Monaſtica exulet, ſane quid exurget niſi confuſa Babylon, & vitiorum ſpelunca?

Unde Dionyſius Carthuſianus tractatu *De Reform. Clauſt. art.* 16. dans rationem cur Patres Monachorum proprietatem ſive peculium tam rigoroſè prohibuerint, ait: "Conſideraverunt enim quod ex proprietate ſeu » peculio tamquam ex venenoſa radice multa peccata » proveniunt, ut putà contumacia, ſuperbia, conten-» tio, partialitas, avaritia, vana gloria, invidia, men-» dacium, luxuria, occupatio infructuoſa, cura ſuper-» flua, multiplex diſſolutio, varia mentis diſtractio, » acedia, negligenſque Divini Officii perſolutio, at-» que ſimilia.

IV. Pluribus hæc ibidem proſequitur Dionyſius, uti videri poterit in Diſſertatione mea Canonica *De Peculiaritate parte* 1, *cap.* 3. §. 5. ibi plura eam in rem referuntur.

Qui igitur reformationi intendunt ante omnia allaborare debent, ut vitium hoc radicitùs evellant, occaſioneſque peculiaritatis Monachis adimere ſtudeant; juxta ea, quæ tum in citata Diſſertatione, tum ſupra *titulo* 29. notavimus.

V. Exitialis quoque Monaſticæ diſciplinæ eſt receſſus à paupertate religioſa in victu, veſtitu, ſupellectile, ædificiorum ſtructuris & ornatu, totoque vitæ genere.

Dum enim ſemel à paupertate ac ſimplicitate Monaſtica in his deflectitur, facile ad delicias & exceſſus in cibo & potu, mollitiem in veſtibus, ſeculi pompam » tem Chriſti (verba ſunt Bellarmini *lib.* 2. *cap.* 6. *De » Gemitu columbæ*) ſed carnalis affectus, qui mentem » excæcat duxit illos, vel ad vitam commodiorem, cum » eſſent pauperes, vel ad honores ambiendos in Reli-» gione, cum in ſeculo non invenerunt, quâ viâ poſ-» ſent aſcendere: vel alio humano conſilio veſtem in-» duerunt, ſed mores non mutaverunt.

VII. Quin & ipſa quotidiana experientia docet, quod Monaſteria hujuſmodi ſecundùm ſeculum commoditatibus & apparatibus externis inſtructa reputent pro non exiguo, etiam juxta mundi æſtimationem, beneficio, quod multâ ſolicitatione & amicorum interpellatione interdum obtinendum eſt, alicujus ad Religionem admiſſionem: in tantum, ut non raro hîc humanæ plures conſiderationes interveniant.

VIII. Hujuſmodi autem ad Religionem introitus & admiſſiones, quid aliud quam ipſius Monaſticæ diſciplinæ integram ruinam parere poſſunt.

Senſerant malum illud ſeculo 9. Monachi Fuldenſes, ſupplicantes idcirco Carolo Magno, ut "nullus an-» te probationem ſuſcipiatur, neque corpori Monaſte-» rii ſocietur: ne fortè inquiunt, aliquis propter *com-» moda terrena* potius quam propter *æternæ vitæ* amo-» rem ſe ſociare voluerit; & receptus inhoneſto ſuo » more conturbet fratres.

Adhæc dum ita omnia in Monaſteriis ſplendent & abundant; atque à Monaſtica paupertate, frugalitate & ſimplicitate receditur, quantus ad Monaſteria hominum mundanorum confluxus? qui ipſis Monachis non tantùm quietem adimunt, ſed ſuâ viſitatione, converſatione & colloquiis ſpiritum ſeculi inſpirant, eoſque totos ſeculares efficiunt; ut de Monachis propterea non raro verificari queat illud Prophetæ Regii: *Commixti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum.*

X. Quam facile inſuper in Monaſteriis hiſce orationis ac meditationis ſpiritus extinguatur, probè intelligit, qui novit, quam parum cum abundantia ac deliciis in cibo & potu aliiſque corporis oblectamentis hujuſmodi ſpiritus conſiſtat. Spiritu verò orationis ſemel refrigeſcente etiam ipſa religio refrigeſcat neceſſe eſt; uti bene & fusè oſtendit Joannes De Lezana De Reformatione Regularium *cap.* 3. & 4.

XI. Hæc aliaque, ut ſunt otium, evagandi libertas, rerum temporalium cura, atque de hiſce cum hominibus ſecularibus tractandi; imo & lites ac forenſes contentiones ſuſtinendi & proſequendi neceſſitas, Monaſticæ diſciplinæ adeo exitialia, unde primitus oriri ſolent, niſi ex ipſa divitiarum & rerum temporalium nimia affluentia? è qua & ipſos Abbates Laicos & Commendatarios progenitos eſſe ſupra vidimus.

Hinc jam pridem à multis animadverſum eſt, ipſam divitiarum affluentiam Monaſticam diſciplinam avitamque pietatem in multis Ordinibus extinxiſſe.

XII. Quid hac de re dixerit Trithemius ſupra *Tit.* 29. *cap.* 7. *n.* 14. notatum eſt: Cui adde Arnoldum

Digitized by Google

" Certè multas opes olim poſſedit Ordo S. Benedic» ti in quibuſdam Monaſteriis (uti notat Mabillonius » in præfatione ad primam partem ſæculi IV. Benedic» tinorum *num.* 143.) ſed iis rectè uſi ſunt, ait, Majo» res noſtri. In Cœnobio Cluniacenſi unâ die ſeptem» decim millia pauperum congruâ ſtipe donati ſunt, ut » legitur apud Udalricum *lib.* 3. Conſuetudinum Clunia» cenſium *cap.* 12.

Noſtra quoque ætas conſpicit Monaſteria in magna rerum temporalium copiâ, ſummam auſteritatem & paupertatem, cum ſumma in pauperes effuſione & Chriſtiana hoſpitalitate conjunctam, ſervantia; atque per totam Europam vitæ Monaſticæ perfectionis odorem ſpargentia.

XIV. Negari tamen nequit, quin ſummæ difficultatis, magnæque perfectionis ſit, inter divitias, eam tenere moderationem, ut à paupertate & ſimplicitate Monaſtica non devietur, eaſque omnes ſupra memoratas collapſionis & diſſolutionis cauſas totaliter evitare.

Unde qui reformandæ Monaſticæ diſciplinæ intendunt, nequaquam abundantiam divitiarum deſiderare debent; & ſi adſit, multum ac præcipuè ſatagere, quomodo diſſolutionum rivulos ex hac abundantia divitiarum tamquam ex infecto fonte emanantes, occludere vel exſiccare queant.

XV. Hoc expenderunt primi Ordinis Carthuſienſis Fundatores de quibus refert Robertus Montenſis in ſupplemento Sigeberti ad *ann.* 1133. " Carthuſienſes præ » cæteris continentes, peſti avaritiæ, quâ plurimos » ſub religionis habitu laborare videmus, terminos po» ſuerunt, dum certum numerum hominum, (id eſt, » colonorum ſeu feudatariorum) animalium, poſſeſ» ſionum, quem eis prætergredi nullo modo liceat, » ſtatuerunt. " Et de eiſdem Jacobus à Vitriaco in hiſtoria occidentis *lib.* 2. *cap.* 18. " Habent autem cer» tum animalium numerum & certas metas poſſeſſio» num, quibus *mediocriter auſteram* vitam valeant ſuſ» tentare.

XVI. Similiter S. Franciſcus aliique Ordinum Mendicantium Patres videntes ex ipſa rerum temporalium poſſeſſione, præcipuè Monaſticæ diſciplinæ relaxationem & diſſolutionem promanaſſe, omnem rerum temporalium poſſeſſionem non tantum in particulari, ſed etiam in communi, ſuis interdixerunt, uti ſupra notatum fuit: ut ita occaſiones relaxationis è divitiarum abundantia profluentes in ipſa radice amputarent.

XVII. Verùm ea eſt rerum humanarum inſtabilitas, ut nec hi Ordines in ea paupertate fundati, diu ipjus ſæculi familiaritas nimia; adeo ut vix 30. annis ab ipſo FF. Minorum & Prædicatorum exortu de quibuſdam eorumdem Ordinum ſcribat Matthæus Pariſienſis Monachus Benedictinus, ad ann. 1235. " Erant enim » Magnatum conſiliatores & Nuntii, etiam Domini Pa» pæ Secretarii, nimis in hoc gratiam ſibi ſæcularem » comparantes. " Teſtaturque idem auctor Pontificem iiſdem Fratribus torvo vultu dixiſſe: " Quid eſt » hoc, Fratres? quò prorumpitis? Nonne profeſſi eſtis » paupertatem ſpontaneam, ut diſcalceati & inglo» rii peragrantes vicos & caſtella & loca remotiora, » prout opus Dei exigit, Verbum Dei humiliter ſemi» netur? Præſumitis jam invitis dominis feudorum » manſiones vobis uſurpare? Jam videtur in magna ſui » parte Religio veſtra expirare.

XXI. Ulterius, paupertatis ac neceſſitatis ſublevandæ prætextu in Ordinem paulatim invecta eſt, uti ibidem deplorat Bonaventura, ſepulturarum & teſtamentorum avida quædam invaſio, non ſine magna turbatione Cleri & maximè Sacerdotum. Sic in alia ad eoſdem Provinciales epiſtola ſcribit: Sed & ſepulturarum ac teſtamentorum litigioſa & avida quædam invaſio cum excluſione illorum, ad quos animarum cura ſpectare dignoſcitur, non modicum nos Clero toti fecit exoſos, ſicut experientiâ docente percepimus.

XXII. Has ſimileſque diſſolutionis Ordinum Mendicantium cauſas & occaſiones, quid nî Fratrum nimiæ multiplicationi, & ex ea profluenti neceſſariorum defectui adſcribamus; ut propterea S. Bonaventura in citata epiſtola his abuſibus remedia adhibere volens, inter alia Ordinis ſui Provincialibus præcipit: *Reſtringatis receptionem multitudinis; quia modis omnibus volo, quod conſtitutio de receptione ſtrictè ſervetur.*

Quare in illa reformatione Fratrum Minorum, quæ Ordini Capucinorum originem dedit, in primis illius Conſtitutionibus hæc habentur: " Statuimus ut Con» ventus familiæ *ſeptimum* vel *octavum* Fratrum nume» rum non excedant præterquam in magnis civitatibus, » ubi decem vel duodecim circiter Fratres commodè ha» bitare poterunt. In reliquis urbibus aut oppidis non » amplius quàm ſeptem vel octo Fratres commoren» tur: ob id potiſſimum ut perfectius & ſine impedi» mento, Regula ac *ſancta paupertas* obſerventur. Ea » ſiquidem erat S. Patris Franciſci voluntas, ut in chro» nico Ordinis habetur; ut *pauci* duntaxat Fratres in » locis degerent.

XXIII. Præterea temporalium rerum penuria, nec non Ordinem multiplicandi ſtudium, fecit, ut plures haud ſat probati & exercitati ad Ordinem reciperentur; uti ex multis contra præcipitatam ac indiſcre-

Regulæ non ferentes, eam per ſubtiles interpretationes mitigare ſtudebant.

XXIV. Hiſce interpretationibus, quæ omnes ad rigorem Regulæ mitigandum tendebant, acceſſerunt mitigationes & privilegia ſucceſſu temporis à Sede Apoſtolica importune ſæpius impetrata, quibus à Regulæ ipſius rigore ſenſim recedebatur, uti videre eſt in *Cap.* EXIIT *De V. S. in* VI. Clem. EXIVI; item Extravag. Joannis XXII. *Quorumdam*, & QUIA NONNUMQUAM eodem titulo; in quibus de difficultatibus & mitigationibus Regulæ Franciſcanæ agitur; qualia & ſuper aliorum Ordinum Regulis Romanorum Pontificum Bullæ & Brevia extant in Bullario Romano.

Regulæ ſuæ ac Ordinis collapſionem ex illa gloſſarum & interpretationum inventione prævidens Franciſcus, in ſuo Teſtamento omnibus ſuis Fratribus Clericis & Laïcis præcepit per obedientiam, " ut non mit- » tant *gloſſas* in Regula, neque in iſtis verbis, dicen- » do, ita voluit intelligi: ſed ſicut Dominus dedit mi- » hi ſimpliciter, ait, & purè dicere, & ſcribere Regu- » lam & iſta verba, ita purè & ſimpliciter ſine gloſſa » intelligatis; & cum ſancta operatione obſervetis uſ- » que in finem.

XXV. Allegatis prolapſionis cauſis, non immeritò tamquam non minima accenſenda eſt, ſæcularium utriuſque ſexus confeſſionum exceptio; cui functioni Fratres nonnumquam non ſatis in virtute ac vita religioſa exercitati & ſolidati præfecti, dum ipſi à peccatorum ſordibus alios purgare volunt, nonnumquam contingit, ut plus ipſi inficiantur, quam pœnitentes ipſorum operâ expurgentur. Quare in Ordinum Conſtitutionibus nihil adeo ſolicitè inculcatur, quam ut non niſi admodum probati & ætate jam provecti ad ſæcularium, præſertim mulierum, confeſſiones excipiendas admittantur.

Imo ut hoc à Fratribus periculum averterent, primi Ordinis Capucinorum Patres, à Gregorio XIV. impetrarunt Bullam, quâ omnibus Ordinis Fratribus quacumque dignitate vel auctoritate ſuffultis interdictum fuit ſæcularium quorumcumque etiam Clericorum confeſſiones excipere; prout refertur in Bulla Clementis VIII. quæ incipit, *Alias* 82. in Bullario Romano, qua dictam Gregorii XIV. Conſtitutionem nonnihil mitigat & moderatur, nimirum, " ut Miniſter generalis » ejuſdem Congregationis Capucinorum & diffinitores » in capitulo generali congregati, & in eodem capitu- » lo tantum, quibuſvis ejuſdem Congregationis Religio- » ſis, ad confeſſiones audiendas approbatis, prout ipſis » Miniſtro generali & diffinitoribus videbitur, licen- » tiam audiendi ſæcularium utriuſque ſexus confeſſio- » nes uſque ad novi capituli generalis celebrationem & » non ultra, & ſic de capitulo generali in capitulum ge- » nerale concedere reſpectivè poſſint & valeant.

Singulari ſanè titulo Religioſis congruit illud Auguſtini *lib.* 19. *De Civitate Dei Cap.* 19. " Otium ſanc- » tum quærit caritas veritatis; negotium juſtum ſuſci- » pit neceſſitas charitatis. Quam ſarcinam ſi nullus im- » ponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum eſt ve- » ritati: ſi autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter » caritatis neceſſitatem.

Interim expendant hi quibus reformandi & corrigendi cura & auctoritas credita eſt, qua ratione hiſce relaxationis cauſis & occaſionibus pro tempore & loco occurrere aut mederi poſſint; ipſamque Religionem collapſam ad priſtinam perfectionem reducere (qui eſt unicus reformationis ſcopus, ut infra videbitur) vel integram conſervare, & contra prolapſionis pericula munire queant.

CAPUT II.

Ad quos reformandi auctoritas pertineat?

1. *Olim Epiſcopi & Abbates reformationi Monaſteriorum intendebant.*
2. *Præcipua penes Epiſcopos erat auctoritas.*
3. *Juxta hodiernam diſciplinam prima correctio Monachorum eſt penes Abbates; & his negligentibus penes Epiſcopos.*
4. *Epiſcopus ſolus procedere non poteſt; ſed aſſumptis Religioſis ejuſdem Ordinis.*
5. *Abbates Commendatarii non habent auctoritatem reformandi diſciplinam Regularem.*
6. *Statuta circa diſciplinam Regularem fieri poſſunt ſine interventione Abbatis Commendatarii, ſecus circa temporalia.*
7. *Sæpius ad effectum reformationis neceſſaria eſt Principum auctoritas.*
8. *Auctoritate Ludovici Pii multa pro reformatione Monaſtica diſciplina facta.*
9. *Principes olim mittebant ſuos legatos ad inſpiciendum ſtatum Monaſteriorum.*
10. *Parlamentum Regium aliquando compellit Epiſcopum ut nominet Conſiliarium Regium, qui reformationi præſit.*
11. *Senatus quomodo nominet ſubinde perſonas pro reformandis Monaſteriis.*
12. *A Senatu Regio Superiori Regulari mandatum ut ad reformationem procedat, adjuncto Conſiliario Regio.*
13. *Epiſcopis aliiſque Reformatoribus adjunguntur interdum à Senatu Regio præter Conſiliarios certæ perſonæ Regulares.*
14. *Aliquando injunctum fuit Epiſcopis ut Conſiliariis aut aliis perſonis reformandi curam darent.*
15. *Quando Superior non eſt Regnicola, injungitur ut committat Vicarios.*

16. Non

Digitized by Google

... per inſtitutionem Regulæ reperta ſunt pro obſervantia diſciplinæ Monaſticæ opportuna, Synodi, quæ præcipuè ex Epiſcopis conſtabat, auctoritate decreta fuerunt.

Simili auctoritate uſi fuēre Epiſcopi in Conciliis ſub idem tempus coactis, non dubitantes, quin præcipua reformandi Monaſteria auctoritas ſibi competeret, juxta illud Concilii Arelatenſis apud Gratianum *cauſ.* 18. *q.* 2. *Can.* 17. "Monaſteria vel Monachorum diſciplina » ad eum pertineant Epiſcopum, in cujus ſunt territo- » rio conſtituta.

III. At inſpectâ diſciplinâ in Decretalibus Gregorii IX. expreſsâ, Abbatibus ac Ordinum Regularium Moderatoribus prima reformandi ac corrigendi Monachos cura & auctoritas incumbere videtur; uti colligitur ex *Cap.* Quanto ꝟ. *De Officio Ordinarii*; ubi dicitur, tum demum correctionem Monachorum delinquentium circa diſciplinam & regulam Monaſticam pertinere ad Epiſcopum, ſi ipſi Prælati ſive Abbates poſt factam ab Epiſcopo monitionem neglexerint: quod hic notat Gloſſographus, dicens: "Nota » quod *correctio* Regularium *primò* pertinet ad *Prælatos* » ipſorum, & ſi Prælati ſunt negligentes, tunc Epiſcopi » eos corrigant ſecundum quod hic dicitur.

Sicuti Monachorum correctio Abbatibus aliiſve Prælatis negligentibus, ad Epiſcopum ſpectat, ita & reformatio Regularium ſaltem quoad non exemptos.

IV. "Hoc autem Epiſcopus poteſt, ait Rebuffus, » vocatis aliquibus Abbatibus & Religioſis reforma- » tis: ſed non ſolus, ut fuit dictum in Senatu contra » Epiſcopum Carnotenſem, qui *ſolus* proceſſerat contra » Religioſos S. Patris anno 1526. die 13. menſis Decem- » bris." Hæc ille in Commentario ad Concordata *pag.* 557. Verbo: *Reformatis*, edit. 1664.

Imo in negotio reformationis aſſumendos eſſe Religioſos ejuſdem Ordinis, & eamdem Regulam profeſſos, cujus ſunt Monaſteria reformanda, docet Panormitanus ad *Cap.* Ea quæ ꝟ. *De Statu Monach.* atque ita judicatum fuiſſe 9. Martii anno 1473. refert Fevretius *Lib.* 3. *De Abuſu cap.* 4.

V. Porro ſicuti Abbates Commendatarii in his, quæ diſciplinam Monaſticam ac obſervantias Regulares concernunt, nullam planè habent auctoritatem niſi fuerint Cardinales, uti ſupra *Tit.* 31. *Cap.* 7. notatum eſt; ſed tota illorum directio eſt penes Priores Clauſtrales, ita quoque reformatio Monaſteriorum, quantum ad diſciplinam modumque vivendi, ad ſolos Superiores Regulares pertinet excluſis Commendatariis.

VI. Unde cùm anno 1581. quædam Abbatiæ certa ſtatuta pro ſtabilienda ſuorum Monaſteriorum reformatio-

» ad eorum miniſterium juxta voluntatem Dei exequen- » dum, promptè exhibuimus: ut quidquid in Ordinibus » Eccleſiaſticis, vel in quacumque perſona emendatio- » ne dignum invenirent, paſtorali auctoritate, poſtpo- » ſitâ quâlibet torporis negligentiâ, vel perſonarum ac- » ceptione, incunctanter corrigere, & ad ſtatum rec- » titudinis perducere decertarent. *Tomo* 7. *Concil. Col.* 1674.

VIII. De hoc Ludovico inter alia refert Amoinus de Geſtis Regum Francorum *lib.* 5. *cap.* 9. " Itidemque » conſtituit Deo amabilis Imperator Benedictum Ab- » batem, & cum eo ſtrenuæ Monachos per omnia vitæ, » qui per omnia Monachorum euntes redeunteſque » Monaſteria, uniformem traderent cunctis Monaſte- » riis (tam viris quam Sanctimonialibus fœminis) vi- » vendi ſecundum Regulam S. Benedicti incommutabi- » lem morem.

Eodem pietatis zelo "anno quarto ſui imperii idem » Imperator, Aquiſgrani in Palatio cum pluribus Mo- » nachis Conventum faciens (ait Leo Oſtienſis Mona- » chus Benedictinus in Chronico Caſſinenſi *lib.* 1. *cap.* 16.) » utiliſſima noſtri Ordinis obſervationi ſeptuaginta duo » generalia Capitula conſtituit." Deinde ſubjicit de his Capitulis dictus auctor: " Quæ omnia apud nos per- » inde ferè ac Regula S. Benedicti obſervantur.

Extant hæc Capitula apud Labeum tomo 7. Conciliorum *ad annum* 817. & apud Haeftenum ad calcem Diſquiſitionum Monaſticarum, eruditis notis illuſtrata.

IX. Ulterius, ad promovendam Monaſteriorum reformationem mittebant Imperatores ſuos Legatos, quos *Miſſos* dicebant, qui Monaſteria adirent; quæque eſſet Monachorum vita & converſatio diligenter inſpicerent: quemadmodum in Capitularibus Regum Francorum videmus, atque Capitulare quintum anni 806. *cap.* 4. habet: "Ut prædicti *Miſſi* per ſingulas civitates..... » diligenter inquirant de converſatione ſingulorum, vel » quomodo emendatum habeant, quod juſſimus de eo- » rum lectione, & cantu, cæteriſque diſciplinis & Ec- » cleſiaſticæ Regulæ pertinentibus.

Hæc Principum auctoritas non minor eſt hodie quàm olim fuit; nec minus etiam hodie neceſſaria, ut reformatio executionem ſortiatur.

X. " Parlamentum in hoc Franciæ Regno (ait Re- » buffus loco citato) conceſſit & compellit Epiſcopum, » ut creet Vicarios generales certos *Conſiliarios* Cleri- » cos, qui faciant ſtatuta & alia ad *reformationem* per- » tinentia, ut vidi ſæpius, inquit, ſervari in hoc Se- » natu.

XI. Teſtatur quoque Joannes Tournetius in ſua collectione arreſtorum *Litt.* *A.* *art.* 9. quod incidente

cembris 1520. eidem Provinciali per Curiam Regiam mandatum fuit, ut indilatè ad dicti Monaſterii reformationem realiter procedat, eamque indilatè perficiat, ac de ejus perfectione Curiam informet ante feſtum Purificationis proximum; utque ad executionem ejuſdem reformationis viriliter pergat, ipſaſque Religioſas dicti Prioratûs ad ejuſdem obſervationem modo ac formâ in arreſto Curiæ expreſſis compellat; deputans dicta Curia unum è ſuis Conſiliariis, qui eidem reformationi aſſiſtat, ac manum adjutricem concedat.

XIII. Item eodem anno 1520. injunctum fuit per arreſtum Parlamenti Tholoſani Archiepiſcopo Tholoſano reformare Conventum PP. Auguſtinianorum dictæ Civitatis Tholoſanæ, in eum finem ipſi adjungendo Inquiſitorem Fidei, Guardianum Conventûs Minoritarum extra muros dictæ civitatis, & Priorem Carmelitarum ejuſdem civitatis; deputans idem Parlamentum duos Conſiliarios, qui ipſi Archiepiſcopo ejuſve Officialibus in facienda reformatione aſſiſtant: injungendo Officiariis & Magiſtratui Tholoſanis porrigendi manum adjutricem pro executione reformationis.

Similiter injunctum fuit Priori S. Martini in Campis, ut titulo Vicariatûs ſibi per Abbatem Cluniacenſem dati, procederet ad reformationem Collegii Cluniacenſis in civitate Pariſienſi, advocatis ſibi in conſilium Abbate S. Victoris, Priore Cæleſtinorum, & Vicario S. Germani, conformiter ad arreſta ante hac data, adjuncto uno Conſiliario. Ita per Curiam reſolutum 1529.

XIV. Et anno 1532. cum Epiſcopus Silvanectenſis expoſuiſſet, ſe non eſſe ſufficientem, ut reformationem cujuſdam Conventus Ordinis S. Auguſtini ſibi à Curia injunctam perficiat, dictum fuit, ut aliquos ex Conſiliariis Regiis ſuos pro facienda reformatione Vicarios conſtitueret, qui tum reformationem in ea qualitate præſcriptam, auctoritate Regiâ obſervari juberent. *Art.* 20.

Quin interdum injunctum fuit Epiſcopo, ut aliquibus Religioſis per Curiam deſignatis committat poteſtatem reformandi Monaſterium in capite & in membris. *Art.* 21.

XV. Et anno 1543. Curia Regia informata de diſſolutione cujuſdam Conventus PP. Auguſtinianorum, injunxit Generali Ordinis, ejuſve Commiſſario reſidenti ultra Montes, ut Vicarios ſuos deſignet duos ejuſdem Ordinis notabiles & reformatos Religioſos, qui ſecum adjunctis quatuor aliorum Ordinum Religioſis in Arreſto deſignatis, aut ſaltem duobus ex illis, reliquis impeditis, ad integram illius Monaſterii reformationem procedant; atque ſtatuant & ordinent, quæ eum in finem neceſſaria videbuntur; adjunctis pro faciliore executione duobus Conſiliariis Regiis. Ibidem *art.* 25.

XVI. Plura ſimilia Parlamentorum arreſta, ac Regia mandata ſuper reformatione, ejuſque forma, nec non executione & confirmatione reformationis, referRomæ reſidentes, ad reformationem ſeu viſitationem Monaſteriorum in Gallia procedere nequeant, niſi de conſenſu Regis; neque Vicarios, niſi Regnicolas deputare queant, uti videre eſt *tomo* 2. Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 33. ac ſignanter *art.* 45. & *cap.* 34. *art.* 31. 36. 39. Eadem eſt & Belgii noſtri notoria praxis.

XIX. Notat quoque Tournetius, quod Commiſſarii ſuper reformatione *Reformatores* alios ſubdelegare nequeant; atque ita ex Joanne Gallo *quæſt.* 18. judicatum refert; quod etiam juri communi conforme eſt: eo quod in hac delegatione præſumatur electa induſtria perſonæ; quæ ſane nec mediocris in hoc negotio requiritur.

CAPUT III.

De Congregationibus & Capitulis Regularium.

1. *Multis ſæculis ignota fuit plurium Monaſteriorum in unum corpus adunatio.*
2. *Seculo IX. aliqua illius ſpecies fuit: ſed evanuit.*
3. *Prima Congregatio fuit Cluniacenſis, exorta ſæculo X.*
4. *Quantoperè aucta ſit hæc Congregatio?*
5. *Monaſterio Cluniacenſi hujus Congregationis capiti præeſt tamquam Abbas Commendatarius Cardinalis Bullionius; cujus auctoritate prodiit Breviarium reformatum Cluniacenſe.*
6. *Quædam circa hoc Breviarium obſervata.*
7. *Sæculis ſequentibus ad exemplum hujus Congregationis, plures inſtitutæ ſunt.*
8. *Exordium Congregationis Burſfeldenſis; cui & Monaſteria Belgica nonnulla ſubjecta ſunt.*
9. *Hæc Congregatio à reformatione originem ſumpſit.*
10. *Deſcribitur origo Congregationis Windeſemenſis Canonicorum Regularium.*
11. *Unde nomen acceperit.*
12. *In humilitate & paupertate fundata fuit; & multa Belgica Monaſteria complectitur.*
13. *Ordines Mendicantes quâ ratione dici queant* Congregationes?
14. *Plurium Monaſteriorum in unam Congregationem unio ſervit ad reformationem.*
15. *Ordo Ciſtercienſis inſtituit Capitulum* generale.
16. *Capitula generalia ad reformationem ſunt opportuna; eaque celebrari voluit Concilium Lateranenſe.*
17. *Nomine* Priorum, *qui Capitulis intervenire debent, qui intelligantur?*
18. *Decretum Concilii Lateranenſis ſæpius innovatum.*
19. *Decretum Concilii Tridentini de redigendis Monaſteriis in Congregationes.*
20. *In Ordinibus Mendicantibus duplicis generis ſunt Capitula* communia.

21. Quo-

Digitized by Google

eadem, vel ſub diverſa Regula; nullatenus ſibi mutuo aut uni ſubjecta.

II. Primus ſæculo nono fuit Benedictus Abbas Anianenſis, cui Ludovicus Pius plura Monaſteria ſub Regula S. Benedicti militantia regenda commiſit; quibus omnibus ipſe loco Abbatis Primarii præeſſet: atque hìc prima plurium Monaſteriorum adunationis ſeu unionis vel Congregationis ſpecies enituit; ſed quæ citò evanuit. Mortuo enim Benedicto Aniano: eadem illa Monaſteria, quæ ſub ipſo tamquam *primario* Abbate aliquouſque unita fuerant, rurſus tranſlata ſunt ad proprios Rectores, qui hanc Benedictinæ Congregationis veluti primam idæam violarunt, & ad diverſos ritus iterum redacti ſunt, uti obſervat Mabillonius in præfatione ad ſæculi quarti Benedictinorum *part. 1. n. 16.*

III. At ſæculo decimo fundato per Gulelmum Arveniæ Comitem Monaſterio Cluniacenſi in Burgundia, S. Odo, ſecundus ejuſdem Monaſterii Abbas, reformationem ſtrenuam Ordinis Benedictini aggreſſus, plurima Monaſteria Cluniacenſi Monaſterio adunavit, ut unum corpus conſtituerent; atque ritus & diſciplinam Cluniacenſis Monaſterii ſequerentur; ipſumque Cluniacenſem Abbatem pro ſuo *Primario* Abbate recognoſcerent.

De hoc Odone ſcribit Glaber Rodolfus *lib. 3. hiſt. cap. 5.* " Hic in tantum hujus inſtituti (Benedictini) » propagator extitit, ut à Beneventana Provincia, quæ» que habebantur in Italia, & in Galliis uſque ad Oce» num mare potiora Monaſteria, illius ditioni gratula» rentur eſſe ſubjecta.

Illum à ſtudio reformationis, & Ordinis propagatione mirificè deprædicat Petrus Venerabilis Abbas Cluniacenſis *lib. 6. Epiſt.* 17. unà deſcribens miſerandam Monaſticæ diſciplinæ collapſionem tempore Odonis; adeo ut dicat: *In cunctis penè Europa noſtra finibus, de Monacho, præter Tonſuram & habitum nihil.* " In» ſtitit ille Divino operi ferè tunc ſolus, & Cluniaci » prima jaciens fundamenta, poſt huc illucque Reli» gionis ſemina, quamdiu advixit, ſerere non ceſſavit.

IV. Reformationem atque Monaſteriorum ſub Cluniacenſi adunationem Odonis ſucceſſores continuò promoverunt, ac propagarunt, in tantum, ut infinita penè Monaſteria ſenſim huic Congregationi ſe univerint, & Abbati Cluniacenſi ſubjecerint; quæ omnia recenſentur in Bibliotheca Cluniacenſi ſub hoc titulo: *Catalogus Abbatiarum, Prioratuum & Decanatuum, mediatè & immediatè Abbatiæ ſeu Monaſterio Cluniacenſi ſubjectorum.* In hac quoque Bibliotheca referuntur Pontificia ac Regia diplomata, quibus hæc Congregatio variis

hebdomadibus omnes recitentur: in quo non tantum mens S. Benedicti ſervata, ſed & priſtinus Eccleſiæ mos retentus eſt; ut hac ratione Pſalterium Scripturæ Sacræ quaſi compendium, Clericis & Monachis familiare redderetur; quod ut etiam memoriter ſcirent, jam pridem Synodus Nicæna II. *Can.* 2. deſideravit.

Hoc inſuper obſervatum, ut omnia ferè, tum in Reſponſoriis, Antiphonis, Verſibus, aliiſque ex Scriptura Sacra ſint deſumpta; quod in Eccleſia jam pridem uſitatum fuiſſe ſat conſtat; adeo ut in Concilio Colonienſi I. *Cap. 6.* hæc legantur: " Cum olim à Sanctiſſimis » Patribus inſtitutum fuit, ut *ſola Scriptura Sacra* in » Eccleſia recitarentur, neſcimus quâ incuriâ acciderit, » ut in eorum locum ſucceſſerint alia cum his neuti» quam comparanda, " &c.

Cura quoque fuit, ut per annum tota Scriptura legeretur, & ſi quando Scriptura occurrens in choro legi non poſſet, legeretur in refectorio.

Denique ſtudium ſedulum impenſum fuit, ne quid falſi aut de falſitate ſuſpecti in Sanctorum feſtis adſerretur; quod Eccleſiæ menti conforme eſſe, & Divini Officii majeſtati congruum alibi oſtendimus. Cætera in compilatione hujus Breviarii obſervata breviter in præfatione exponuntur.

VII. Poſt hanc Cluniacenſem Congregationem, plures ſub Regula S. Benedicti exortæ ſunt Congregationes ſive Ordines, quorum Monaſteria in unum corpus adunata uni *ſupremo* Moderatori ſubjiciuntur; ut Camaldulenſis auctore S. Romualdo; Vallis-Umbroſæ auctore S. Joanne Gualberto; Ciſtercienſis à S. Roberto Abbate Moliſmenſi primùm inſtitutus, à Stephano ejus ſucceſſore auctus, ac demum à S. Bernardo Abbate Clarevallenſi mirum in modum propagatus. Poſt has aliæ plurimæ ſequentibus ſæculis exortæ fuère; tam ſub S. Benedicti, quàm Baſilii, Auguſtini & Franciſci Regulis militantes Congregationes, quas poſt Miræum in Originibus Monaſticis recenſet Aſcanius Tamburinus De Jure Abbatum *Tomo 2. quæſt.* 24.

Inter has ſub S. Benedicti ac Auguſtini Regula militantes Congregationes, duæ ſunt admodum famoſæ, & per Germaniam ac Belgium latè diffuſæ; nimirum una Benedictinorum, quæ dicitur *Burſfeldenſis*, Canonicorum Regularium, altera dicta *Windeſemenſis.*

VIII. Burſfeldenſis demum ſæculo XV. initium ſumpſit; nimirum poſt finitam Synodum Conſtantienſem anno circiter 1420. à qua Synodo Joannes Rodius Abbas Cœnobii S. Mathiæ apud Treviros Viſitator generalis per Germaniam conſtitutus, ſeipſum inprimis ac Monaſterium ſuum reformavit, & Decretorum à ſe editorum confirmationem à Romano Pontifice impetra.

» ſeu Capitulum, ut vocant, annuum pro conſervatio-
» ne Reformationis inſtitueret, Præſidis ſeu Præfecti
» domicilium è ſancti Mathiæ Trevirenſis Cœnobio
» Burſfeldiam transferret omniaque Reformationis De-
» creta à Romano Pontifice curaret approbanda.

IX. Deinde *capite* 26. Catalogum Monaſteriorum huic Congregationi variis temporibus unitorum ſubjicit, inter quæ plura è Belgicis ſunt; unà notans annum quo ſingula Congregationi acceſſerunt.

Hîc obſerva, Congregationem hanc à reformatione ſumpſiſſe exordium; ſive Monaſteria reformationem deſiderantia in unam Congregationem coaluiſſe. Unde de hac naſcente Congregatione loquens Trithemius, ait: " Hæc eſt quæ carnem caſtigat, vitia fugat, ab-
» ſtinentiam colit, pauperes pro poſſe largiter ſuſten-
» tat. O Sancta Monachorum unio in qua charitas im-
» perat, humilis ſubjectio obtemperat, obedientia mi-
» litat, caſtitas ſancta triumphat, oratio vigilat, perſe-
» verantia bonorum operum fructificat. " Hæc Trithemius De viris illuſtribus Ord. S. Benedicti *cap.* 12.

X. Sæculo XIV. fuit in Oppido Daventriæ quidam Gerardus vulgò *De Groot*. Hic zelo Religionis excitatus, Conventum Clericorum Daventriæ collegit, inter quos erat Florentius Radivini Daventriæ Epiſcopi Vicarius, cujus ſuaſionibus, " idem Clerici, pro-
» bante Gerardo, vitam communem inter ſe ſtatue-
» runt, quam poſtea ſumma cum laude non modico
» tempore tenuerunt: quin & conſiderantes commu-
» nem vitam eſſe viam ad eam vitæ perfectionem aſ-
» ſequendam, quæ vigebat in primitiva Eccleſia, quæ-
» que ſummopere laudatur in Actis Apoſtolorum, il-
» lud vitæ communis inſtitutum perpetuò tenere ſub
» obedientia ejuſdem Domini Florentii, exceptâ ſo-
» lemni profeſſione Votorum, communi Decreto fir-
» maverunt, victum, veſtitum, & cætera neceſſaria
» labore manuum in communi procurantes.

Hæc ex Joanne Buſchio in Chronico Capituli Windeſemenſis refert Gabriel Pennotus in hiſtoria Canonicorum Regularium *lib.* 2. *cap.* 63. qui ibidem ſubdit: Cùm autem præfatus vir Venerabilis Gerardus animadverteret, illud vitæ genus, quod ſub nullo inſtituto regulari à Sede Apoſtolica probato eſſet fundatum, diu ſubſiſtere non poſſe, maximè quod infenſos ſibi haberet nonnullos ex Ordinibus Mendicantium, morti proximus Fratribus ſuis perſuaſit, ut Ordinem Canonicorum Regularium aſſumerent: " Quia, inquie-
» bat, non multum à veſtra jam devota converſatione
» videtur diſcrepare, niſi quod in illo profeſſi ſervant
» ex profeſſione & voto, vos ſine voto ſervatis charita-
» tem & tria vota ſubſtantialia.

XI. Defuncto Gerardo, Florentius unà cum aliis hujus Congregationis Fratribus conſilium ipſius Gerardi de conſtituendo Monaſterio & aſſumendo Ordine Canonicorum Regularium, ſedulò cogitare ac deliberare Regularium *cap.* 13.

XIII. Ordines Mendicantes aliique poſt illos inſtituti, in unum Corpus ſub uno Capite coadunati ſunt, & tot dici poſſunt Congregationes ſeu Corpora, quot Ordines; licet & ipſi tamen in plures particulares quaſi Congregationes ſeu Capitula ſoleant per Provincias dividi; ita tamen, ut hæ Congregationes ſeu Capitula ſimul in unam generalem Congregationem ſive Capitulum ſub uno generali Miniſtro conveniant.

XIV. Porrò unio illa Monaſteriorum in unum Corpus ſeu Congregationem ad diſciplinam Monaſticam, aut regimen Monaſteriorum ritè ordinandum & conſervandum, vel collapſum reſtaurandum, maximè conveniens & opportunum apparuit; eo præcipuè titulo, quod frequentius in unum convenientes Monaſteriorum Superiores, communi conſilio deliberare, & communi operâ ac ſtudio allaborare in bonum ipſius Religionis melius & efficacius valeant.

XV. Unde Ciſtercienſis Congregatio ſeu Ordo in ſua primigenia Conſtitutione (quæ vulgò dicitur, *Charta charitatis*) probatâ ab Eugenio III. in Conſtitutione quæ incipit: *Sacroſancta Romana* 1. in Bull. Rom. (cui ipſa *charta charitatis* ſubjicitur) ſtatuit, " ut om-
» nes Abbates de Ordine noſtro, ſingulis annis ad ge-
» nerale Capitulum Ciſtercienſe omni poſtpoſitâ occa-
» ſione conveniant; illis ſolis exceptis quos corporis
» infirmitas retinuerit: qui tamen idoneum nuntium
» delegare debebunt, per quem neceſſitas remoratio-
» nis eorum valeat Capitulo nuntiari. Et illis item ex-
» ceptis, qui in remotioribus partibus habitantes eo
» termino venient, qui eis fuerit in Capitulo conſtitu-
» tus. Quod ſi quis, alia quacumque occaſione quan-
» doque remanere à noſtro generali Capitulo præſum-
» pſerit, pro culpa veniam petat, nec ſine gravi ani-
» madverſione tranſeat.

Hujus Capituli generalis meminit S. Bernardus *Epiſt.* 28. ad Petrum Abbatem Cluniacenſem ſcribens: " De-
» cretum eſt mihi ultra non egredi Monaſterio, niſi ad
» *Conventum Abbatum* apud Ciſtercium.

Refert Matthæus Pariſienſis ad annum 1151. " In *Ca-*
» *pitulo* Ciſtercienſi ſtatutum eſt, ne de cætero aliqui
» novam conſtruerent Abbatiam, quia numerus Abba-
» tiarum illius Ordinis uſque ad quingentas excrevit.

Et in *Cap.* NUPER 34 *De Decimis*, fit mentio Conſtitutionis factæ per Abbates Ordinis in *generali Concilio* congregatos, ne de cætero Fratres ipſius Ordinis emant poſſeſſiones; de quibus decimæ Eccleſiis debeantur, &c.

XVI. Cùm verò deprehenderetur, hæc *Capitula* in Ordine Ciſtercienſi inſtituta, & annuatim celebrari ſolita, admodum convenientia eſſe diſciplinæ Monaſticæ ſuſtinendæ, aut collapſæ rurſus reſtaurandæ, Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio II. deſiderans, diſciplinam in multis Monaſteriis & Ordinibus non parum

Digitized by Google

[illegible]; nec alium in eodem Monaſterio Superiorem in regimine immediato Monaſterii agnoſcunt; quales ſunt Priores *Conventuales*: de quibus ſuprà *tit.* 30. *cap.* 3.

XVIII. Hanc Concilii Lateranenſis Conſtitutionem plures Pontifices, ac inter alios Benedictus XII. in Conſtitutionibus pro reformatione Benedictinorum, & Canonicorum Regularium; & Clemens V. in *Clem.* Ne in agro §. *fin. De Statu Monach.* expreſsè innovarunt, & obſervari mandarunt.

XIX. Demum Synodus Tridentina perpendens non obſtante prædictâ Concilii Lateranenſis Ordinatione, ejuſque iteratâ innovatione, multa eſſe Monaſteria admodum deformata, & de quorum reformatione nulla ſpes ſupereſſe videretur, quamdiu ab omni Congregatione ac Capitulo, præſertim ſi etiam ab Epiſcoporum juriſdictione & viſitatione eſſent exempta; voluit, ut "Monaſteria omnia quæ generalibus Capitulis aut Epiſ» copis non ſubſunt, nec ſuos habent Ordinarios regu» lares Viſitatores, ſed ſub *immediata* Sedis Apoſtolicæ » protectione ac *directione* regi conſueverunt, tenean» tur infra annum à fine præſentis Concilii, & deinde » quolibet triennio ſeſe in Congregationes redigere, » juxta formam Conſtitutionis Innocentii III. in Con» cilio generali, quæ incipit, *In ſingulis*: ibique cer» tas Regulares perſonas deputare, quæ de modo & » ordine, de prædictis congregationibus erigendis, ac » ſtatutis in eis exequendis deliberent & ſtatuant: Quod » ſi in his negligentes fuerint; liceat Metropolitano, » in cujus Provincia prædicta Monaſteria ſunt, tam» quam Sedis Apoſtolicæ delegato, eos pro prædictis » cauſis convocare. Quod ſi intra limites unius Pro» vinciæ non ſit ſufficiens talium Monaſteriorum nu» merus ad erigendam Congregationem, poſſint dua» rum vel trium Provinciarum Monaſteria unam facere » Congregationem." *Seſſ.* 25. *cap.* 8. *De Reform.*

XX. Hæc Capitula ſive comitia in Ordinibus Mendicantibus, aliiſque recenter inſtitutis ſub uno Præfecto *generali*, ſolent eſſe duplicis generis: alia nimirum *generalia*, ad quæ omnium Provinciarum Præfecti & Deputati conveniunt, atque univerſum Ordinem repræſentant; & in quibus totius Ordinis *generalis* Præfectus eligi conſuevit.

Alia verò *Provincialia*, ita nuncupata, quia ad illa conveniunt ſoli Monaſteriorum Præfecti & Deputati, unius Provinciæ. Ordinum enim Mendicantium aliorumque ſub eadem forma viventium Monaſteria, dividuntur in varias Provincias; atque unicuique Provinciæ, unus præficitur, dictus *Provincialis*, tamquam totius Provinciæ moderator.

In Ordine autem Benedictinorum & Canonicorum Regularium, quorum Monaſteria ex prima inſtitutione ſunt magis à ſe mutuò diſtincta, tantùm habetur unius generis Capitulum *generale*, nimirum omnium Monaſ;" & tamen, inquit, quis neget frequentem Ca» pitulorum Congregationem prodeſſe ad regularem » diſciplinam vel conſervandam, vel ubi collapſa eſt, » reparandam?" Apud Fagnanum ad *Cap.* In singulis; *De Statu Monach. num.* 11.

XXII. Præter Capitula generalia & Provincialia, jam pridem uſitata fuiſſe tam apud Monachos, quam Canonicos in communi viventes Capitula quotidiana, tum ex Conciliis, tum Monachorum Regulis & Conſtitutionibus notiſſimum eſt, uti ex mox dicendis patebit.

XXIII. Hæc verò Capitula haberi ſolebant poſt Primam abſolutam, priuſquam ad ſua opera Fratres diverterent. Unde in Conſtitutionibus Congregationis ſive Capituli Burſfeldenſis *Diſt.* 1. *cap.* 4. legitur: "*Om» ni* tempore, *Primâ* regulari finitâ, itur ad locum ca» pitularem.

XXIV. In hoc Capitulo primò legi conſueverat Martyrologium. In Synodo Aquiſgranenſi anno 817. *Cap.* 69. *Ut ad Capitulum primitùs Martyrologium legatur*, & Radulphus De Rivo Decanus Tungrenſis enumerans quæ ſuo tempore, id eſt, ſæculo XV. in Capitulo, quod fit poſt Primam, legebantur, dicit: *Primò, memoria Sanctorum in recitatione Martyrologii.* De Canonum obſervantia *propoſ.* 14.

XXV. Sequebatur deinde, eodem Radulpho teſte, Verſus *Pretioſa* cum Capitulo *Sancta Maria.* Quod & citatus Canon Aquiſgranenſis ſignificat, ubi poſt allegata verba ſubjungit: *Et dicatur* Versus.

Poſt-hæc, uti ſcribit Radulphus, & ante ipſum Amalarius Fortunatus, " quia tunc ad labores diurnos præ» parari debemus, adduntur preces congruentes, di» cendo ter, *Deus in adjutorium.* Deinde ter *Kyrie » eleiſon. Pater noſter* cum verſu *Reſpice*, & oratione » *Dirigere.*

XXVI. Tandem ſequebatur lectio Regulæ, uti in dicto Canone Aquiſgranenſi præſcribitur; & ſæculo VIII. Monachi Fuldenſes ſupplicantes Carolo M. ut liceat eis orationum & pſalmodiæ modum tenere, quem Patres eorum habuerunt, inter olim uſitata referunt: *Manè quando in unum convenimus*, Capitulum de Regula *coram fratribus legebatur. Lib.* 3. *antiq. Fuld. cap.* 12.

Hæc quotidiana lectio Regulæ non diſſonat à mente S. Benedicti, qui *cap.* 64. Regulæ, ait: " Hanc au» tem Regulam *ſæpius* volumus *in Congregatione* legi, » ne quis fratrum ſe de ignorantia excuſet.

Ab hac lectione alicujus *Capituli* ex Regula, poſtmodum locus ipſius conſeſsûs, *Capitulum* dictus fuit, ut obſervat Haeftenus *Lib*: 8. *diſquiſ. Monaſt. tract.* 1. *diſq.* 1. unà obſervans, hanc lectionem Regulæ, reſpondere *lectioni Brevi*, quæ hodie juxta ritum Breviarii Romani dicitur in fine *Primæ*. Cumque diceretur olim ſub finem conſeſsûs, ſive poſt preces alias in Capitulo recitatas, facilè intelligitur, antiquæ illius diſciplinæ

Digitized by Google

rum S. Benedicti *cap.* 5.

His conformes ſunt Conſtitutiones Capituli Burſfeldenſis quæ præcipiunt: " Lector finitâ lectione Regulæ, præſentet librum Præſidenti omni tempore. At » ille omnibus expeditis *exponat* lectionem Capituli, ſi » expoſitione indigerent.

XXIX. Ad hanc autem Regulæ lectionem, pium admodum ac utile exercitium tradit Trithemius in *Exercitat. Monaſt. tract.* 3. *conſid.* 2. " Dum lector, ait, » paſſum unum de more ex regula recitat, devotus Cœnobita in corde dicat: Adjuva me, dulciſſime Domine » JESU CHRISTE, ut ſecundum hanc normam ſervi tui *Benedicti* religioſè poſſim vivere, & in tuo » ſanctiſſimo ſervitio fideliter permanere. Deinde cogitet, quoniam, ſicuti regula bonis & devotis ad profectum quotidie legitur, ſic tepidis, malis, ſeu negligentibus, ut ſint inexcuſabiles, ad damnationis cumulum recitatur. Denique noverit ſe ad fidelem conatum obligari omnium quæ regula continet, quemadmodum tenor profeſſionis habet.

XXX. Ultimus iſque præcipuus Capituli actus eſt, culparum ac defectuum Monachorum ultronea confeſſio & agnitio, (de qua latè tractat Haeftenus *lib.* 8. *Diſq. Monaſt. tract.* 2.) atque earum correctio & abuſuum reformatio.

In citata Benedicti XII. Conſtitutione *Capite* 5. poſtquam dictum eſſet, quod per quotidianam & ordinariam factionem Capituli regularis fortificatur & durat nervus Monaſticæ diſciplinæ; ſtatutumque, ut quotidie hujuſmodi Capitulum habeatur, ſubjungitur: " In quo » priuſquam ad quævis alia procedatur, plenè (ſecundum Regulam Monaſticam & Eccleſiarum, Monaſteriorum Conventualium & aliorum locorum præfatorum conſuetudines approbatas) Monachorum ſeu » Fratrum exceſſus, tranſgreſſiones, & negligentiæ corrigantur, ac de diſciplina & reformatione regulari » agatur in illo.

Similiter in ejuſdem Pontificis Conſtitutione totius Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini, poſt ordinatum Regulare Capitulum præcipitur §. 7. " In » quo antequam ad tractanda alia procedatur, Canonicorum exceſſus, tranſgreſſiones & negligentiæ corrigantur, ac de diſciplina & reformatione regulari » tractetur ſalubriter & agatur, nullo ibidem protervè » aut clamosè, ſeu irreverenter ſe habere quomodolibet præſumente.

Similia paſſim in aliorum Ordinum Conſtitutionibus occurrunt, quæ ſi ſedulò obſervarentur, appareret, Capitula hæc ad conſervandam vel reſtaurandam Monaſticam diſciplinam morumque correctionem piè utiliterque eſſe inſtituta.

cas.

9. *Monaſteria quibus cura Animarum perſonarum ſæcularium imminet, Epiſcoporum Viſitationi ſubjacent.*
10. *Conſtitutio Gregorii XV. pro faciliori hujus Decreti executione.*
11. *Beneficia curata Monaſteriis* exemptis *unita ſubjecta Viſitationi Epiſcoporum.*
12. *Confraternitates perſonarum ſæcularium erecta in Eccleſiis Regularium, Epiſcoporum Viſitationi ſubſunt.*
13. *A quibus viſitanda Monaſteria Monialium?*
14. *In Capitulis generalibus deſignandi* Viſitatores *Regulares.*
15. *Hi Viſitatores cumulativè cum Epiſcopo concurrunt.*
16. *Synodus Lateranenſis volens Viſitatores deſignari, etiam de* non exemptis *loquitur.*
17. *Synodus Tridentina non præcipit, omnia Monaſteria in Congregationes redigi, & Viſitatores Regulares accipere.*
18. *Monaſteria Epiſcopis ſubjecta poſſunt in Congregationem redigi, & habere* Viſitatores *Regulares.*
19. *Habere* Viſitatores *Regulares non eſt ſufficiens argumentum exemptionis.*
20. *Generales & Provinciales Ordinis etiam viſitare tenentur.*
21. *Si ſint* extranei *ſolent petere veniam Principis.*
22. *In Regno Galliæ tenentur conſtituere Vicarios Regnicolas.*

I. DUo ſunt præcipui diſciplinæ Monaſticæ axes: Capitulorum exacta & crebra celebratio, in quibus Monachorum culpæ & defectus diſcutiuntur & emendantur, & *viſitatio* frequens Monaſteriorum, *Cap.* IN SINGULIS *De Statu Monach.*

His duobus axibus in ſuis primordiis ſuſtentatus fuit Ordo Ciſtercienſis, ſi Cæſario *lib.* 1. *cap.* 1. *De Initiis Ciſtercienſium* credimus hæc ſcribenti: " Quid eſt *viſitatio*? Diſciplinæ conſervatio. Duo enim Primitivi » Patres inſtituerunt ad vitiorum correctionem & charitatis conſervationem, videlicet generale Capitulum, & *ſingulis annis viſitationem* Monaſteriorum.

II. Primis ſæculis, quibus incognita erat Monaſteriorum vel Monachorum à juriſdictione Epiſcoporum exemptio, Epiſcopis viſitandi Monaſteria ſuæ Diœceſis, tam virorum, quam mulierum, cura incumbebat.

Hinc illud apud Gratianum ex Synodo Aurelianenſi: " Non ſemel, ſed *ſæpius* in anno Epiſcopi *viſitent Monaſteria Monachorum*; & ſi aliquid corrigendum fuerit, corrigatur. " *Can.* 29. *cauſ.* 18. *q.* 2.

Et in Canone præcedenti ex S. Gregorio *lib.* 7. *Epiſt.* 18. refertur: " *Viſitandi* exhortandique gratiâ ad Mo» naſte-

Digitized by Google

pene correctione exemptos pro libitu dominari, ac ipſam Monaſterii ſubſtantiam dilapidare, Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. ſtatuit, ut in Capitulis generalibus, quæ de triennio in triennium celebrari mandat, (de quibus capite præcedenti actum eſt) " ordinentur religioſæ ac circumſpectæ perſonæ, quæ » *ſingulas* Abbatias ejuſdem regni ac Provinciæ, non » ſolùm Monachorum, ſed etiam Monialium, ſecun» dùm formam ſibi præfixam; vice Sedis Apoſtolicæ » ſtudeant *viſitare*, corrigentes & reformantes, quæ » correctionis & reformationis officio viderint indigere.

VI. Quod Decretum probans Synodus Tridentina, decernit: Quod ſi Monaſteria quæ generalibus Capitulis aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent Ordinarios Regulares Viſitatores, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione ac directione regi conſueverunt, ſi nec inſtante Metropolitano in Congregationem ſe redegerint, neque Capitulis generalibus ſubdiderint, *Epiſcopis in quorum Diœceſibus ſita ſunt, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis ſubdantur. Seſſ.* 25. *cap.* 8. *De Regul.*

VII. Ulteriùs Synodus Tridentina conſiderans Epiſcopis primariò ac quaſi naturaliter ipſam Monaſteriorum curam, atque ex ea reſultantem viſitandi auctoritatem incumbere, decernit *Seſſ.* 21. *cap.* 8. *De Reformat.* " Ut ſi quæ ſint Monaſteria commendata, etiam exem» pta, & ſi vigeret in iis regularis diſciplina, provi» deant Epiſcopi paternis admonitionibus, ut eorum » Regularium Superiores juxta eorum regularia inſti» tuta debitam vivendi rationem obſervent, & obſer» vari faciant, & ſibi ſubditos in officio contineant, » ac moderentur. Quod ſi admoniti intra ſex menſes » eos non viſitaverint, vel correxerint; tunc iidem » Epiſcopi, etiam ut Delegati Sedis Apoſtolicæ eos » viſitare poſſint & corrigere, prout ipſi Superiores » poſſent juxta eorum inſtituta: quibuſcumque appel» lationibus, privilegiis, & exemptionibus penitùs re» motis, & non obſtantibus.

VIII. Deinde quia Regularium exemptio ultra regularem diſciplinam, & ea quæ Regulares *ut tales* concernunt, non extenditur; neque ad hierarchica ſine confuſione hierarchiæ divinitùs inſtitutæ extendi poteſt, (uti infra *parte* 3. titulo De Exemptionibus Regularium oſtendetur) etiam Monaſteria quacumque exemptione munita quoad hierarchica Epiſcoporum viſitationem recipere tenentur.

IX. Hinc Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 11. *De Reform.* decrevit: " In Monaſteriis ſeu domibus viro» rum ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura » perſonarum ſecularium, præter eas, quæ ſunt de il» lorum Monaſteriorum ſeu locorum familia, perſo» næ, tam regulares, quam ſeculares, hujuſmodi cu» ram exercentes ſubſint *immediatè* in iis quæ ad di» auctoritate ſe ingerant, in iis, quæ ejuſmodi curam » ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ juriſ» dictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſ» copi, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, *plenè* in » omnibus ſubjiciantur.

XI. Eodem fundamento, Beneficia curata Monaſteriis annexa ſeu unita, ab Ordinario loci viſitanda eſſe, non obſtante ipſorum Monaſteriorum quacumque exemptione, declaravit Synodus Trident. *Seſſ.* 7. *cap.* 7. *De Reformat.*

Plura Regia Edicta, & Parlamentorum Arreſta, quibus Epiſcopis jus viſitandi Eccleſias Parochiales Monaſteriis *exemptis* unitas; aut etiam ipſas *Eccleſias Regulares*, quibus cura perſonarum ſecularium incumbit, aſſeritur, referuntur in actis Cleri Gallicani *tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 12.

XII. Confraternitates perſonarum ſecularium erectas in Eccleſiis Regularium, tametſi *exemptis* Epiſcopus jure Ordinario viſitare poteſt; quin & earum ſacella, & oratoria quantum ad adminiſtrationem Confratrum attinet, uti deciſum à S. Congregatione refert Fagnanus ad *Cap.* Grave ♓ *De Officio Ordinarii num.* 46.

XIII. Quoad Monialium Monaſteria ſtatuitur in *Clem.* Attendentes *De Statu Monach.* " ut ſin» gula Monialium Monaſteria per Ordinarios, *exem» pta*, videlicet, quæ ita Sedi Apoſtolicæ ſubjiciun» tur, quod nulli alii ſubjecta noſcuntur, *Apoſtolicâ*: » *non exempta* verò, *ordinariâ* auctoritate, ac exempta » alia per alios, quibus ſubſunt, annis ſingulis debeant » viſitari.

His conforme eſt Decretum Tridentinum *Seſſ.* 25. *cap.* 9. *De Regularib.* quo decernit, ut " Monaſteria » Sanctimonialium Sedi Apoſtolicæ *immediatè* ſubjecta, » etiam ſub nomine Capitulorum ſancti Petri, vel » ſancti Joannis, vel alias quomodocumque nuncupen» tur; ab Epiſcopis tamquam Sedis Apoſtolicæ Dele» gatis gubernentur, non obſtantibus quibuſcumque. » Quæ verò à Deputatis in Capitulis generalibus, vel » ab aliis Regularibus reguntur, ſub eorum cura & » cuſtodia relinquantur.

Quomodo Epiſcopi vi Concilii Tridentini viſitare poſſint Monaſteria Monialium, quantumvis *exempta*, & à Regularibus *regi* ſolita, circa ea quæ clauſuram ejuſque cuſtodiam concernunt, ſupra *tit.* 39. *cap.* 3. notatum fuit.

XIV. Præter Epiſcopos naturales quodammodo Monaſteriorum in ſuis Diœceſibus conſiſtentium Viſitatores, ſunt inſuper Viſitatores Regulares à Capitulis generalibus ſeu Provincialibus deſignandi; quemadmodum ex verbis Concilii Lateranenſis ſupra relatis conſtat.

XV. Hi Viſitatores nec per Viſitationem Epiſcoporum à ſua viſitatione excluduntur; uti nec ipſi Viſitationem Epiſcopi, quoad Monaſteria illi ſubjecta, aut circa

Digitized by Google

etiam *non exempta & Ordinariorum Viſitationi ſubjecta*, quemadmodum Synodus Lateranenſis voluit, in Congregationes redigi; ſed dumtaxat Monaſteria, quæ Epiſcopis *non ſubſunt*, nec ſuos habent *Ordinarios* Regulares *Viſitatores*; ſed ſub *immediata* Sedis Apoſtolicæ protectione ac *directione* regi conſueverunt.

Quare hodie multa, etiam in Belgio ſunt Monaſteria, præcipuè mulierum, Epiſcopis *immediatè* ſubjecta, *nulli* Congregationi Regularium unita; neque ullos *Regulares Viſitatores* habentia.

XVIII. Nullatenus tamen repugnat juri communi, nec Concilio Tridentino Monaſteria in Congregationem eſſe redacta, & conſequenter Viſitatoribus à Capitulis generalibus deſignatis ſubjecta, & tamen unà Epiſcoporum juriſdictioni ac Viſitationi ſubjici. Nec enim Synodus Tridentina vetuit, uti monet Zypæus, Monaſteria *Epiſcoporum* juriſdictioni ac *Viſitationi* ſubdita, in Congregationem redigi, ipſoſque Regulares Viſitatores ab eadem Congregatione accipere: licet idipſum quoad ſimilia Monaſteria non mandaverit.

XIX. Itaque Monaſteria eſſe in Congregationem redacta, atque *Viſitatoribus Regularibus* ſubjecta, nullum eſt exemptionis argumentum; neque titulus ſufficiens, ut Epiſcopus à viſitatione excludatur; ut infra *parte* 3. *titulo De Exemptionibus*, latius oſtendetur.

XX. Inſuper " Abbates, qui ſunt Ordinum Capi-» ta, ac cæteri prædictorum Ordinum Superiores Epiſ-» copis non ſubjecti, quibus eſt in alia inferiora Mo-» naſteria Prioratuſque legitima juriſdictio, eadem illa » ſibi ſubdita Monaſteria & Prioratus, ſuo quiſque loco » atque ordine, ex officio *viſitent* (ait Tridentinum » *Seſſ.* 25. *cap.* 20. *De Regularib.*) etiamſi *commendata* » exiſtant..... Teneanturque, quicumque prædicto-» rum Ordinum Monaſteriis præſunt, prædictos *Viſi-» tatores* recipere, & illorum ordinationes exequi.

Unde in omnium paſſim Ordinum Mendicantium, iiſque communicantium Conſtitutionibus, injungitur Ordinum illorum Generalibus & Provincialibus, ut Monaſteria ſibi ſubjecta ſolicitè viſitent.

XXI. Sed quia Ordinum iſtorum Generales ferè ſolent eſſe Itali aut ſaltem extranei, ſuam in hiſce partibus viſitationem, utpote juriſdictionis aliquam ſpeciem præferentem, ſine conſenſu Principis facere ægrè permittuntur; videmuſque paſſim, quod priùs quàm ad has Provincias veniant, ipſum Principem aut ejus Miniſtros certiores reddant; ejuſque beneplacitum expetant, cujus plura exempla referuntur *tomo* 2. *Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ cap.* 33. ac ſignanter *art.* 41. 42. & 45.

XXII. Refert inſuper Fevretius *lib.* 3. *De Abuſu cap.* 5. §. 12. quod in Gallia, Generales Ordinum extra regnum reſidentes, debeant conſtituere Vicarium generalem regnicolam, qui Monaſteriis in Gallia ſitis intendat: atque ita non ſemel judicatum fuiſſe teſtatur. Idem teſtatur Brondæus in notis ad Louëtium *Lit. D. num.* 49.

7. *Viſitatorum Apoſtolicorum ex Pontificum diplomate petenda.*
8. *Quomodo fiat hodie Viſitatorum Monialium deputatio per Epiſcopos.*
9. *An acta Viſitatorum Regularium per appellationem ſuſpendantur.*
10. *Reformationis ſcopus eſt Regulæ reſtauratio.*
11. *Monachi ultra Regulam, quam profeſſi ſunt, non ſunt conſtringendi.*
12. *Omnes jam pridem factæ reformationes unicè ad Regulæ reſtaurationem factæ. Oſtenditur exemplo Ciſtercienſium.*
13. *Exemplo Patrum Capucinorum.*
14. *Exemplo item Patrum Diſcalceatorum.*
15. *Nihil aliud intendit in ſua reformatione Synodus Tridentina.*
16. *In reformando diſtinguenda eſſentialia Religionis ab accidentalibus.*
17. *In his moderatius, quam in illis procedendum.*
18. *Interior reformatio præcedere debet exteriorem.*
19. *Monaſteria ſolum* exterius *reformata facilè deformantur.*
20. *Reformatio ſuaviter &* pedetentim *introducenda.*
21. *Reformationes Ordinum ab uno paſſim Monaſterio inchoatæ.*
22. *Ad firmandam reformationem conducit Monaſteriorum in unam Congregationem adunatio.*
23. *Ex reformatione orta ſunt pleraque Congregationes.*
24. *Oſtenditur origo Congregationis quatuor Abbatiarum Belgicarum.*
25. *Ex articulis & actis hujus Congregationis oſtenditur, hanc Congregationem ad ſtabiliendam reformationem inſtitutam eſſe.*
26. *Quâ ratione pro firmanda reformatione Congregationes in diſtinctos Ordines tranſiverint?*
27. *Extenſio & multiplicatio reformationis frequenter reformationi retinendæ nocet, eamque deſtruit.*

I. SCopum viſitationis expreſſit Honorius III. in *Cap. fin.* ☩ *De Statu Monachorum*, his verbis: " Cùm Viſitatores ſecundùm Statutum generalis Con-» cilii ordinati à generali Capitulo Abbatum proceſſerint » ad viſitationis officium exequendum, de ſtatu Mo-» naſteriorum & obſervantiis regularibus diligenter in-» quirant, & tam in ſpiritualibus, quam temporali-» bus corrigant & reforment, quæ corrigenda vide-» rint: ita tamen quod Monachos delinquentes per » Abbatem loci corrigi faciant, eiſque injungi pœni-» tentiam ſalutarem juxta *beati Benedicti Regulam*, & » Apoſtolica Inſtituta, non ſecundùm normam pravæ » conſuetudinis, quæ quaſi pro lege in quibuſdam Ec-» cleſiis inolevit.

II. Et in formula facultatis viſitandi Monaſteria Monialium ex delegatione Apoſtolica apud Barboſam inter formu-

Digitized by Google

gregationis Burſfeldenſis, ut " ſingulorum Monaſterio-
» rum Viſitatores maturiori deliberatione, altiorique
» conſilio tales deputentur, qui diſtrictionem regula-
» ris diſciplinæ promovere & efficaciter conſervare poſ-
» ſe præſumuntur. Ex illorum quippe idoneitate, di-
» ligentia, & fidelitate, inquiunt, directio & obſerva-
» tio totius obſervantiæ non mediocriter dependere cre-
» ditur." Et rurſus de viſitatione loquentes, dicunt:
" Viſitatores eſſe convenit Religionis præcipuos zela-
» tores, moribus maturos & diſcretos; nec non circa
» explendum actum viſitationis ſuæ, multùm ſollicitos
» & circumſpectos." *In Conſtitut. diſt. 1. cap. 2. & 3.*

Unicus ergo Viſitatorum ſcopus eſſe debet, ut vi-
deant, num tam in ſpiritualibus quam temporalibus
Monaſteria juxta Regulam ac laudabiles Conſtitutiones
regantur; & quidquid his contrarium invaluiſſe intel-
ligant, corrigere & reducere ad normam Regulæ &
regularis obſervantiæ ſtudeant.

V. Circa formam & modum in viſitatione ſervan-
dum, Ordinum ſingulorum Conſtitutiones præcipuè at-
tendendæ ſunt, quæ formam modumque viſitationis
latiùs, prout Ordini magis convenire videbatur, ex-
primere ſolent. Illud in omnibus penè ſaltem in ſub-
ſtantia præſcribitur, quod in Conſtitutionibus Burſfel-
denſibus his verbis exprimitur: " Quod quidem Fra-
» tres per Viſitatores moneantur atque in virtute ſan-
» ctæ obedientiæ ipſis præcipiatur, ut de Abbate, de
» Priore, vel de ſeipſis, Fratres invicem, de Converſis
» etiam, ac totius domûs ſtatu, quidquid ſuper iis,
» de quibus interrogati fuerint, accuſatione dignum,
» vel emendatione cognoverint, nullatenus amore vel
» odio, ſeu timore cujuſcumque veritate ſuppreſſâ,
» ſinguli edoceant evidenter. Eadem Abbas loci Fra-
» tribus ſuâ auctoritate præcipiat," additâ tamen hac
clauſulâ: " Aliàs indiſcretè nemo conſtringatur, ut-
» pote per extorſionem juramenti, aut excommunica-
» tionem: niſi forſan quis deprehendatur, malitioſè
» veritatem celans." Clauſula hodie non immeritò no-
tanda: cùm non rarò videamus, ſubditorum conſcien-
tias, etiam in levibus ac modicis materiis exactione
juramentorum, & cenſurarum comminatione nimium
conſtringi & vexari.

VI. Poteſtas ſeu auctoritas Viſitatorum rurſus non
parum à Conſtitutionibus & conſuetudine ſingulorum
Ordinum dependet; quæ nonnumquam limites aut
formam, quos in ſtatuendo aut decernendo obſervent,
præſcribunt.

Sic videmus in Conſtitutionibus Eremitarum S. Aug.
parte 3. cap. 12. ſtatutum: " Cùm autem ad determi-
» nationem viſitationis ventum fuerit, ſi aliquas novas
» ordinationes relinquere voluerint cuſtodiendas, de-
» bent primò ſuper his cum Priore & quatuor Patri-
» bus deputatis, vel duobus in minoribus Conventibus
» conferre, & eorum ſenſui qui noverunt pleniùs
non quidem ut ipſi ſuâ auctoritate aliquid ſtatuant aut
decernant, ſed acta viſitationis fideliter ac ſecretò ad
Epiſcopum mittant; qui iis viſis & examinatis, ſtatuat
ac decernat, prout convenire judicaverit. Quales de-
putati dici conſueverunt *Commiſſarii* potiùs quam *Viſi-
tatores:* cujus generis nonnumquam & à Rege deputa-
ri contingit, præſertim ut circa temporalia Monaſteria
inquirant & referant.

IX. Decreta ac ordinata in viſitatione ejus ſunt auc-
toritatis ac firmitatis, ut nulla appellatio aut ad Supe-
riorem recurſus, eorum ſuſpendat executionem quem-
admodum ſuprà titulo 17. *cap. 4.* circa acta viſitationis
Epiſcoporum oſtenſum eſt; modò tamen nec circa ma-
teriam, nec circa modum limites viſitationis exceſſe-
rint Viſitatores. Nam ſi hos limites excedi contingat,
nonnunquam etiam Regularium appellatio effectum
ſuſpenſivum habebit; quemadmodum notat Zypæus
Conſult. 3. De Majorit. & Obed. & *Reſp. 1. De Ap-
pellat.*

X. Scopus reformationis idem eſſe debet qui viſi-
tationis, idemque Reformatorum ſtudium. Quid enim
eſt reformatio, niſi deperditæ formæ reſtauratio? For-
ma autem ſive norma vivendi Monachorum, eſt ipſa,
quam profeſſi ſunt, *Regula;* adeoque reformatio Mo-
naſtica non aliud ſonat, quàm formæ illius vivendi de-
perditæ reſtaurationem.

Unde, ait Haeftenus in notis ad *Canonem 1. Conven-
tûs Aquiſgranenſis* anni 817. ad calcem Diſquiſitionum
Monaſticarum: " Qui collapſam Monaſticæ vitæ diſci-
» plinam meditantur reſtaurare, primò omnium in ip-
» ſam *Regulam*, ceu *primigeniam formam* oculos con-
» jiciunt, ut ad ejus amuſſim, quidquid vel hominum
» negligentiâ vel temporum malignitate dilapſum fue-
» rit, poſtliminio revocetur.

XI. Et ſanè uti poſt Gloſſographum in *Canone*
INTEGRITAS *cauſ. 33. q. 1.* tradunt Canoniſtæ, Mo-
nachi *inviti* non poſſunt compelli ad diſtrictiorem vi-
tam, quàm Regula præſcribit: quia ea res eſt magis
voti, quam præcepti; magis liberæ voluntatis, quam
coactionis.

XII. Pervolvantur omnium Ordinum reformatio-
nes, & primæ Regulæ reſtaurationem intentam fuiſſe
facilè reperietur.

De S. Roberto ejuſque Sociis, qui Ordinis Benedic-
tini reformationi (unde Ciſtercienſium Ordo exortus
eſt) initium dederunt, ſcribit auctor *Exordii Magni
lib. 1. cap. 24.* " *Regulam* B. Benedicti in loco illo or-
» dinare, & *unanimiter* ſtatuerunt *tenere*, rejicientes
» à ſe *quidquid Regulæ refragabatur.* Sicque *rectitudi-
» nem Regulæ* ſupra cunctum vitæ ſuæ tenorem ducen-
» tes, tam in Eccleſiaſticis, quàm in cæteris obſerva-
» tionibus, Regulæ veſtigiis ſunt adæquati & confor-
» mati." Quare in ipſa ſui Ordinis *charta* fundamen-
tali, quam *charitatis* vocant, articulo primo præſcribi-

Digitized by Google

vam Regulam obſervare : Unde Clemens VIII. hunc Ordinem eximens ab omnimoda dependentia & ſubjectione Patrum Carmelitarum, qui à dicta mitigatione dicuntur *Mitigati*, voluit, ut hujus Generalis impoſterum vocaretur, *Præpoſitus Generalis Diſcalceatorum ſive* PRIMITIVORUM, *videlicet* PRIMITIVAM *Regulam Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo obſervantium*, in Conſtitutione quæ incipit : *Paſtoralis* 23. in Bullario Romano.

XV. Quid plura ? cum ipſa etiam Synodus Tridentina reformationi Regularium intenta hoc unum præ oculis habuerit ; hocque unum Superioribus reformationi invigilantibus præceperit, ut in hoc ſedulò incumbant, ut " omnes regulares, tam viri, quam mulieres, » ad *Regulæ* quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſ» tituant, & componant ; atque inprimis, quæ ad ſuæ » profeſſionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicujus Regulæ, » & Ordinis peculiaria vota & præcepta, ad eorum reſ» pectivè *eſſentiam*, nec non communem vitam, vic» tum, & veſtitum pertinentia, fideliter obſervent.

XVI. Porrò in hoc reformationis negotio, plura notanda & obſervanda ſunt.

Imprimis diſtinguenda ſunt, quæ ad Religioſæ profeſſionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicujus Regulæ & Ordinis particularia vota & præcepta, ad eorum reſpectivè *eſſentiam*, nec non communem vitam, victum & veſtitum conſervanda pertinent, ab his quæ minùs principalia, & quaſi *accidentalia* ſunt : & ſine quibus ipſa Religioſæ profeſſionis perfectio abſolutè, licet forſan difficiliùs, obtineri & conſervari poteſt : uti non obſcurè diſtinguit Synodus Tridentina loco citato.

XVII. Si quid circa priora collapſum ſit, omni modo Superiores ad ejus reformationem intendere tenentur, nihilque omittere, quod huic reformationi conveniens & opportunum judicaverint : quia, ut ait Synodus Tridentina " ſi illa, quæ baſes ſunt & funda» menta totius Regularis diſciplinæ, exactè non fue» rint conſervata : totum corruat ædificium neceſſe » eſt.

Si circa poſteriora verò, id eſt, *accidentalia*, minuſque neceſſaria ad Religioſæ profeſſionis perfectionem aſſequendam, aliquid relaxatum ſit ; atque in his ipſe rigor Regulæ nonnihil mitigatus fuerit, major poteſt eſſe Superiorum moderatio in reductione ipſius Regulæ : præſertim ſi hæc mitigatio longo uſu, aut forſan etiam auctoritate Sedis Apoſtolicæ aliquando probata ſit.

XVIII. Secundò, ut vera reformatio Ordinis alicujus aut Monaſterii ritè fiat, & ſtabiliatur, oportet primùm & ante omnia, Superiores allaborent, ut verbo & exemplo ſubditos doceant & inclinent, ut *voluntariè* & affectuosè mores ſuos ad Regulæ præſcriptum componant ; atque ita prius reformationi interio» rem reformationem captarunt ab iſta tantùm exteriori » obſervantia regulari. Meminiſſe enim potes (ita lo» quitur ad ſuum Ethiconem) eorum qui à viginti » quinque annis tentarunt ſuorum reformationes, ob » idque ſeverè regularem obſervantiam juxta Ordinis » inſtituta ſuis edixerunt, frequentiores congreſſus cum » ſæcularibus, itiones crebras ad amicos & manſiones » diutinas, certam religioſæ puritatis perniciem planiſ» ſimè vetuerunt, cæleſtium rerum meditationem, & » corporis afflictationes deſuetudine omiſſas ad reli» quam Regulæ obſervantiam addiderunt. Diceres nul» lum hoc ſæculo ſpecimen aliud reformationis ſanc» tiùs vel religioſius excogitatum. At quam diuturna » ſtetit hæc pulchra ſpecies reformationis ? Semeſtris » ut maximum, ſenſimque obſervantia revoluta eſt ad » conſuetudinem.

XX. Tertiò, ſi de reformatione alicujus Ordinis agatur, ea non ſimul ad omnes ſed pedetentim introducenda : Neque enim facilè Religioſi alicujus Ordinis omnes & ſimul reformantur, aut à mitigata diſciplina, ſolitaque vivendi norma abducuntur : ſed pedetentìm ab ea monitionibus & ſuaſionibus ſuaviter abducendi ſunt.

Uti enim advertit citatus auctor, " quia potiſſimum » in animo conſiſtit, iſque liber & voluntarius ad re» formationem adferendus eſt, neque omnibus tan» quam cæleſte quoddam beneficium ineſt, aut contra» rio affectu obſiſtente ineſſe poteſt, fit ut univerſus » aliquis Ordo ex tot hominibus ſenſu affectuque di» verſis compoſitus, ſimul ſtatim reſtitui non poſſit, » ſingulorum animis non ferentibus hanc morum recoc» tionem & veluti repaſtinationem.

XXI. Hinc videmus, reformationes Ordinum, paſſim ab uno Monaſterio inchoatas, ſenſim ac pedetentim ad plura Monaſteria propagatas ; imo & unius Monaſterii reformationem ſubinde non ab omnibus, ſed à quibuſdam dumtaxat, ac præſertim junioribus, laxioris diſciplinæ necdum aſſuetis, primò fuiſſe ſuſceptam : ipſoſque Abbates alioſve Superiores etiam ipſam laxiorem diſciplinam in Senioribus diſſimulaſſe & toleraſſe.

XXII. Ulterius, ut firmior eſſet Monaſteriorum reformatio, jam pridem opportunum viſum fuit, ut Monaſteria eodem ſpiritu animata, & ſub eadem ſeveriori diſciplina militare deſiderantia, ſe in unam Congregationem redigant ; ut ita communia inter Capitula Conventuſque celebrantia communi operâ & conſilio reformationem, ipſamque puriorem diſciplinam fovere & integram ſervare poſſent.

XXIII. Hinc ex reformatione Congregationem Ciſtercienſem, Burſfeldenſem, & Windeſemenſem originem habuiſſe capite 2. notavimus ; atque noſtra penè ætate ortum habuit unio ſive Congregatio quatuor Abbatiarum ſub nomine & patrocinio Beatæ Mariæ ; ſcilicet S. Dionyſii juxta Montes in Hannonia, S. Adria-

ni

mationem introductam ſeu inchoatam in Monaſteriis SS. Petri & Pauli Affligemenſis, S. Dionyſii in Borgueroia, & S. Adriani Gerardimonte Ordinis S. Benedicti, Prælati eorumdem ſequentes articulos conceperunt, & exactè in perpetuum obſervare promiſerunt.

Deinde articulo primo ſtatuitur : " Singulis annis Capitulum celebrabitur, in quo convenient præfati Prælati nec non Deputati ſingulorum Conventuum ; ita tamen quod ſoli Prælati ſint habituri vocem deciſivam, alii tantum conſultivam.

Quid verò in hiſce Capitulis præcipuè tractandum ſit, ſequenti articulo declaratur : " Tractabitur autem & ordinabitur in eiſdem Capitulis de iis quæ pertinebunt ad fœlicem ſtatum præfatorum Monaſteriorum, *& exactam obſervantiam dictæ reformationis*, juxta Regulam S. Patris Benedicti & Conſtitutiones ſeu declarationes ſuper ea editas, & cum Regula impreſſas Tulli apud Simonem Belgrand anno 1625. quatenus nimirum concernunt ritus, mores, obſervantiaſque Monaſticas, & exceptis capitibus & articulis Conſtitutionum ſeu declarationum, qui tangunt juriſdictionem, regimen, exemptiones, & alia ejuſmodi textu Regulæ non ſpecificè determinata.

Articulo V. hæc habentur : " Viſitatores in prædictis Capitulis à Prælatis deputandi ſingulis ſaltem annis aut ſæpius, ſi ita viſum fuerit, prædicta Monaſteria viſitabunt, & corrigenda abſque mora *ſecundum Regulam*, & præfatas Conſtitutiones ſeu declarationes ſuprà receptas debitè corrigent.

Articulus decimus habet : " Nihil umquam fiet aut ſtatuetur, quod directè aut indirectè vergat *in detrimentum reformationis*, pro cujus *conſervatione* om- … pati poterunt.

XXVI. Denique, quia admodum difficile, imò penè impoſſibile eſt, ut in una Congregatione ac Conventu laxioris ac ſtrictioris obſervantiæ Monachi concorditer vivant ; aut reformatio ſtabilis maneat in Monaſteriis, ſi illa à Superioribus non reformatis dependeant, idcirco Congregationes Monaſteriorum reformatorum ſe paulatim à dependentia ac ſubjectione non reformatorum eximere ſtuduerunt, atque Superiores ſuæ Congregationis accipere ; quemadmodum & in recentioribus etiam nonnullis, ut Capucinis, Diſcalceatis, aliiſque plurimis viſum eſt ; qui propterea tandem in Ordinem planè è non reformato ſeu *mitigato* diſtinctum tranſierunt, & à Sede Apoſtolica per ſpeciales Bullas ab omni aliorum Superiorum non reformatorum ſubjectione & dependentia ſubtracti ſunt.

XXVII. Sed ſicuti difficile eſt integrum Ordinem collapſum ſimul reformare ; atque ab inveterata vivendi norma ad ſtrictiorem reducere ; ita quoque ſummæ difficultatis eſt, Congregationem aut Ordinem jam multiplicatum in primævo reformationis ſpiritu conſervare. Cùm enim Ordo aut Congregatio eſt Conventibus multiplicata, natum eſt fieri ut ſenſim nonnulli irrepant, qui ſpiritu reformationis deſtituuntur ; quique laxiorem vivendi diſciplinam ſtrictiori præferant ; eamque ſenſim in alios etiam propagent juxta illud Apoſtoli : *Modicum fermentum totam maſſam corrumpit.* Quod maximè verendum in illis Ordinibus & Congregationibus, quorum Monaſteria ita inter ſe uniuntur, ſibique conjunguntur, ut Religioſi paſſim de uno ad aliud migrent : tunc enim contingit, ut ſi aliquot Monaſteria reformationis ſpiritu deſtituantur, etiam alia facilè per communicationem corrumpantur.

TITULUS XXXIII.

De quaſi Regularibus.

CAPUT I.

De Patribus Oratorii.

1. *Sanctus Philippus Nerius ſermones ad populum inſtituens Congregationi Oratorii initium dedit.*
2. *Poſtulatur à Florentinis ut Eccleſia eorum curam ſuſcipiat.*
3. *Philippus poſtulatis annuens Congregationis fundamenta ponit.*
4. *Quam vivendi normam tenuerint primi Congregationis Patres.*
5. *Congregatio hæc ſpecialem ſibi Eccleſiam aſſignari petit, & ſuam Congregationem à Sede Apoſtolica confirmari.*
6. *Erigitur Congregatio auctoritate Sedis Apoſtolicæ; & Eccleſia Parochialis eidem unitur.*
7. *Eidem conceditur facultas condendi ſtatuta.*
8. *Quando prima Congregatio* Oratorii *plenè formata?*
9. *Hæc Congregatio primitus ſpecialia ſtatuta non habuit.*
10. *Sub initium hujus ſæculi ſtatuta collecta ſunt, & à Paulo V. confirmata.*

11. *Inſti-*

Digitized by Google

nuivit.

20. *Hæc Congregatio amplectitur inſtitutum Congregationis Gallicanæ; eſt tamen ab ea* independens.
21. *Nulla alia Congregatio hujus inſtituti eſt à Gallicana independens.*
22. *Domus inſtituti Neriani nullam inter ſe habent communionem; nec Congregationem generalem conſtituunt.*
23. *Congregatio Oratorii nulla vota religionis, aut profeſſionem religioſam in ſuis alumnis agnoſcit.*
24. *Præcipuus ſcopus Congregationis eſt, alumnos ſuos functionibus Sacerdotalibus applicare: & quid Neriana hic præſtet.*
25. *Congregatio Gallicana ſuos vult ad omnia munia Sacerdotalia obeunda eſſe paratos.*
26. *Vult ut hæc munia ſuſcipiantur, & exerceantur ad nutum & arbitrium Epiſcoporum.*
27. *Deſcribitur ſtatus Congregationis Gallicanæ & Belgicæ.*
28. *Regimen Congregationis quoad perſonas & res ipſas ſpectat ad Præpoſitos, & primariò reſidet in Congregatione.*
29. *Quando, & quâ formâ indicenda Congregatio?*
30. *A Congregatione eligitur Præpoſitus, & duo Aſſiſtentes: Quæ horum auctoritas?*
31. *Præpoſiti eſt Superiores domorum conſtituere & mutare.*
32. *Ipſius eſt novos ad Congregationem admittere.*
33. *Præpoſiti eſt domos viſitare; novas erigere non poteſt.*
34. *Cujus ſit ſtatuta condere?*
35. *Singularum domorum ſunt immediati Superiores, iique* triennales.
36. *Quod horum officium?*
37. *Quomodo domus ſibi mutuò in temporalibus ſuccurrere debeant?*
38. *Quid Superiores præcipuè inculcare debeant?*
39. *Ad Superiores ſpectat inferiorum Miniſtrorum deputatio.*
40. *Tempus* inſtitutionis *ſupplet vices* novitiatûs.
41. *Inſtitutionis tempore elapſo probati Congregationi incorporantur; & quis hujus incorporationis effectus?*
42. *De Fratrum laïcorum incorporatione.*
43. *Incorporati pro libitu è Congregatione recedere poſſunt; ſed non facilè* inviti *dimitti.*
44. *Incorporati retinent rerum ſuarum dominium; & liberam de iis diſponendi facultatem.*
45. *An divites de proventibus communibus domûs vivere poſſint?*
46. *Diſciplina vivendi oſtendit, inſtitutum Oratorii meritò dici* quaſi Regulare.

I. SANCTUS Philippus Nerius Presbyter Romanus annis aliquot in Eccleſia Sancti Hieronymi crebros ad populum ſermones, & exhortationes, magno cum fructu & populi concurſu ha- alii duo ſe junxerunt, Philippus ſe ad domum à Florentinis aſſignatam contulit, communem victum inſtituit, atque Congregationem inſtituere aggreſſus eſt. Hæc ex vita ejuſdem Sancti ſcripta per Antonium Gallonium, & deſcripta per Papenbrochium ad 26. Junii.

IV. Deinde *cap.* 8. *num.* 89. vitam occupationeſque dictorum Sacerdotum ita proſequitur: "Qui Patres unanimes in Domino ambulantes, magno cum » animorum fructu in Chriſti vinea excolenda apud Florentinos pro viribus laborare cœperunt: accedentium » confeſſiones audire: Euchariſtiæ Sacramentum, qui » per Sacerdotium poterant, miniſtrare: à prandio ad » Eccleſiam S. Hieronymi ſe recipere, ut ubi de more » ſermones de rebus piis ad multitudinem facerent. » Dominicis diebus, præter Oratorii ſermones quotidianos, modò Baronius, modò Bordinus in æde ſacra » Florentinorum, populo qui aderat cupidiſſimè audiente, è ſuggeſtu concionabatur. Quibus rebus brevi » factum eſt, ut tam Sacerdotum numerus, quam confluentium ad eum locum multitudo mirificè augeretur.

Deinde *num.* 90. ait: "Hoc quidem vivendi genere plures annos uſi ſunt Patres, eâdem domo viventes, ſeque ſuaque Divino obſequio & animarum lucro tradentes. Erat omnium marſupium unum, communis menſa, eaque ſobria ac frugalis: oratio & » meditatio plurima: Sacerdotibus, qui illis initiis quinque erant, rem Divinam facientibus, cæteri aut quotidie, aut alternis diebus cœleſti pane reficiebantur. » Id vitæ inſtitutum ita multis probatum eſt, & plerique ingeniis doctrinaque præſtantes, cùm Sacerdotes tum laici, ultrò ſeſe in Patrum contubernium contulerint: non enim omnes religionis vinculis ſe aſtringere omnino audent. Hæc igitur fuêre noſtris hominibus Congregationis initia.

V. Porrò cum maximus hujus Congregationis fructus continuò magis ſe manifeſtaret, nec tamen hactenus eſſet ei firmitas, nullaque propria Eccleſia, tandem circa annum ſeptuageſimum quintum à Gregorio XIII. petierunt hujus Congregationis Sacerdotes, ut Eccleſiam Beatæ Mariæ *à Valli Cella* huic Congregationi aſſignare, ac in perpetuum unire vellet; atque in ea Congregationem Presbyterorum & Clericorum ſæcularium *de Oratorio* nuncupandam, erigere & inſtituere.

VI. Huic petitioni annuens Gregorius, per Bullam quæ incipit, *Copioſus* 101. in Bull. Rom. in prædicta Eccleſia Congregationem Presbyterorum & Clericorum ſæcularium *de Oratorio* nuncupandam auctoritate Apoſtolicâ perpetuò erexit & inſtituit: illique Congregationi ſic erectæ & inſtitutæ præfatam Eccleſiam cum onere curæ animarum Parochianorum, aliiſque omnibus & ſingulis oneribus & honoribus ac annexis, nec non omnibus bonis & proventibus auctoritate Apoſtolicâ conceſſit & aſſignavit.

VII. Inſuper eidem Congregationi illiuſque Rectori

Digitized by Google

» amore ferventiores videre ſuos & quæ diuturnâ experientia ad probitatem aſſequendam, Deumque promerendum eis placere noverat, & indies prodeſſe, » tamquam à Domini ſpiritu probare & confirmare.

X. Hæc ille, qui circa annum 11. hujus ſæculi, illa quæ ipſe Philippus hac ratione condenda curavit, vel ab ejus inſtitutione inter Congregationis hujus homines conſuetudine recepta, ac deinceps perpetuò ſervata erant, in unum collegit, atque in ſeptemdecim capita diſtinxit: quæ Paulus V. poſt cognitionem aliquam auctoritate Apoſtolicâ etiam approbavit, illiſque omnibus & ſingulis perpetuæ & inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjecit, anno 1612. per Bullam quæ incipit: *Chriſti Fidelium* 92. in Bull. Rom.

Hæc ſunt Congregationis *de Oratorio* vulgò *Neriana* Statuta, quæ prædictæ Bullæ Paulinæ inſeruntur; & referuntur à Miræo inter Regulas & Conſtitutiones Clericorum in Congregatione viventium unà cum præfatione Collectoris, è qua præfatione ſuperiora verba accepta ſunt.

XI. Hæc Congregatio, quæ primum fundamentum Romæ in Eccleſia B. Mariæ *à Vallicella* accepit, longè latèque ſenſim ſuos palmites extendit & protruſit, non tantùm per Italiam, ſed in Belgium uſque.

Hujus enim Congregationis *Oratoria*, id eſt, quæ Statuta normamque ejus vivendi tenent, atque filias Congregationis Nerianæ ſe profitentur, hæc in Belgio enumerat Miræus.

Aſpricollenſe in Brabantia ab Alberto & Iſabella Belgarum Principibus fundatum ac dotatum; cum onere Parochiali Duacenſe in Gallo-Flandria ab Hermano Ortembergio Epiſcopo Attrebatenſi fundatum anno 1626. Cervienſe in Hannonia cum onere Parochiali. Branienſe in Hannonia etiam cum onere Parochiali.

XII. Alia Congregatio ſub nomine *Oratorii* Jesu Christi *Domini Noſtri* ſub initium hujus ſæculi inſtituta, & à Paulo V. per Bullam quæ incipit, *Sacroſancta Romana Eccleſia* 91. in Bull. Rom. approbata eſt.

In hac Bulla ad poſtulationem Mariæ Reginæ Francorum & Henrici Pariſiorum Epiſcopi, Pontifex erigit & inſtituit unam Congregationem ſub nomine *Oratorii* Jesu Christi *Domini Noſtri*, " in honorem, » ait, *orationum* quas in diebus carnis ſuæ fudit, ut ii » qui Congregationem ipſam ingredientur, eundem Jeſum Chriſtum pro nobis in *oratione* poſitum & pernoctantem revereantur, atque etiam inſtituti, ad » quod vocati ſunt, moneantur, & præſertim ſemper » hanc præcipuam omnibus, communem & omni tempore congruentem Officii eorum partem quæ in orationibus pro populo, ac in Dei laudibus celebrandis » verſantur, habeant.

XV. Hæc Congregatio Oratorii Jeſu Chriſti Domini Noſtri planè independens à Romana, quæ à ſuo primo ſancto Inſtitutore dicitur *Neriana*, mox non tantùm per Galliam, ſed hoc etiam Belgium noſtrum propagata fuit. Domos ac familias à Congregatione progenitas recenſet Miræus loco citato, ſub titulo: *Congregatio* Jesu Christi *à Petro Berullo Cardinale inſtituta*, cap. 3.

XVI. Ad Belgium quidem, rogante ac inſtante zeloſiſſimo ac nominatiſſimo Mechlinienſium Archi-Præſule Jacobo Boonen, miſſus fuit à Petro Berullo tunc S. R. E. Cardinale, Pater Franciſcus Bourgoing cum uno alterove Congregationis hujus Patribus, qui ſub auctoritate prædicti Archi-Præſulis prima Lovanii anno 1626. Oratorii fundamenta poſuerunt; quæ poſtmodum Mechliniam anno 1629. deinde Bruxellas, aliaque loca vicina propagata ſunt.

XVII. Ut verò novellæ plantæ incrementum majus acciperent, atque adinſtar Congregationis Gallicanæ dirigerentur, eodemque ſpiritu animatæ cohærerent, dictus Mechlinienſium Archi-Præſul Superioribus Domorum Lovanienſis & Mechlinienſis ſignificavit datis litteris 21. Octobris 1631. quod præfato Patri Bourgoinco (qui à Generali Congregationis Gallicanæ Viſitator generalis conſtitutus fuerat) dederit facultatem & auctoritatem, eaſdem domos tam quoad ſpiritualia, quam temporalia, quoad perſonas & res, viſitandi; ac in viſitatione corrigendi, immutandi, ſtatuendi & ordinandi, prout judicaverit; idque, quantum poterit, conformiter Conſtitutionibus Congregationis generalis in Gallia habitæ; quæ omnia latius continentur in dictis litteris Archi-Epiſcopi Mechlinienſis, quas hîc ex originali, quod aſſervatur in domo Lovanienſi, ſubjiciam.

XVIII. " Jacobus Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ, » Archiepiſcopus Mechlinienſis, omnibus & ſingulis » Presbyteris & Clericis Congregationis Oratorii D. N. » Jesu Christi, Domorum Lovanienſis & Mechlinienſis noſtræ Diœceſis, Gratiam, Benedictionem, » & Pacem in Christo Jesu, qui eſt pax noſtra.

" Cum jam pridem plurimi in hac noſtra Belgica, & » peculiariter in hac noſtra Diœceſi, ad pium aliquod » Sacerdotum in Congregatione viventium Inſtitutum » adſpirare præ ſe ferrent, qui propriæ perfectioni Sacerdotali incumbendo, fervorem antiquæ pietatis in » Clero renovare, ac velut ignem, quem Dominus » miſit in terras, accendere pro viribus ſtuderent; illud autem Inſtitutum à fel. mem. Eminentiſſimo Cardinale Petro de Berulle cœptum, & in Galliis, Burgundia & aliis in locis longè latèque cum bono Chriſti odore jam propagatum, maximè noſtris deſideriis » conveniens eſſe cerneremus; utpote cujus ſit pro-

» prium

» Mechliniæ, & aliis in locis collocata fuerunt, adeo ut felicioris & amplioris indies progreſsûs major ſpes affulgeat. Cùm inſuper à Reverendiſſimo Patre Generali dictæ Congregationis in Gallia factâ poteſtate tamquam primus ejuſdem Aſſiſtens & Viſitator Generalis ad univerſas domos, non ſine fructu & renovatione animorum, idem P. Bourgoing nuper miſſus fuerit, & poſtmodum habita ſint ejuſdem Congregationis generalia Comitia, in quibus multa ad bonum illius regimen & ordinationem conſtituta fuerunt. Ut hæ novellæ plantæ in agro noſtro, divinâ irrigante gratiâ, incrementum, ad Chriſti Domini gloriam, accipiant; & quatenus opportunum ſit, adinſtar ejuſdem Gallicæ Congregationis, dirigantur, eodemque ſpiritu animatæ cohæreant, eidem Reverendo Patri Superiori Domorum Lovanienſis & Mechlinienſis noſtræ dictæ Diœceſis, eaſdem tam quoad ſpiritualia, quam temporalia, quoad perſonas & res noſtrâ Authoritate, viſitandi, & in Viſitatione corrigendi aut immutandi, quæ correctione, aut immutatione indigere judicaverit, nec non ſtatuendi & ordinandi, quantùm fieri poterit, conformiter Conſtitutionibus dictæ Congregationis generalis in Gallia habitæ, aliaque monita & Statuta pia, & patriæ moribus convenientia dandi, omnia à nobis poſtea videnda, ad probanda, & confirmanda facultatem concedimus; ac ſingulos & omneis dicti Oratorii in hac noſtra Diœceſi in Domino plurimùm exhortamur, ut in ejus honorem, qui fuit obediens uſque ad mortem, hanc viſitationem, debita cum animorum ſubmiſſione & devotione ſuſcipiant, & omnia in illa, ut ſuprà, ſtatuta & ordinata humiliter obſervent. Ita Deus & Pater Domini noſtri Jesu Christi benedicat vos in omni benedictione ſpiritali in cœleſtibus in Christo Jesu. Datum Lovanii noſtræ Diœceſis ſub manu & Sigillo noſtris, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo primo, die vigeſimâ primâ Octobris. Rev. P. Franciſcus Bourgoing. Jacobus Archiepiſcopus Mechlinienſis. De Mandato Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Domini Archiepiſcopi, Tim. Hojus Secret. 1631.

XIX. Poſt varias viſitationes, in quibus etiam pia valde ac utilia exercitia & ordinationes pro directione Domorum illarum præſcripſit; nec non poſt habitas multiplices deliberationes, tandem anno trigeſimo quarto currentis ſæculi viſum fuit dicto Patri Bourgoinæo, nec non Mechlinienſium Archi-Epiſcopo, & Antonio Trieſt Gandenſium Antiſtiti (in cujus etiam Diœceſi nonnullæ Congregationis Oratorii Domus erectæ erant) particularem Congregationem ex omnibus Domibus ſeu familiis in Diœceſi Mechlinienſi & Gandavenſi, aut etiam aliis Archi-Epiſcopo Mechlinienſi ſuffraganeis, jam inſtitutis aut poſthac inſtituendis erigere; prout dictus Bourgoineus erexit, probantibus dictis Prælatis; eique Conſtitutiones decem capitibus com-

Congregatio Montenſis; ſed omnes hæ à Congregatione Gallicana dependent, atque Præpoſitum hujus Congregationis pro ſuo Generali agnoſcunt; à quo etiam Præpoſiti ſingularum Congregationum confirmationem accipere debent: ſecùs Præpoſitus Congregationis Provinciæ Mechlinienſis, ut infra dicetur.

XXII. Hæc dependentia & unio minor eſt inter Domos quæ normam vivendi Congregationis Romanæ ſive Nerianæ ſequuntur.

Hæ enim Domus omnes ſeparatim & per ſe independenter planè à ſe mutuò per ſuos reſpective immediatos Superiores reguntur, ſine ulla ab alia dependentia aut mutua unione; ideoque nec ulla harum domorum ſive familiarum nota communia aut generalia comitia; nulluſque generalis Præpoſitus aut Superior qui omnibus familiis intendat.

XXIII. Congregationi Oratorii tam Romanæ, quam Gallicanæ, atque ab his progenitis Congregationibus commune eſt, quod Congregationi adſcripti, nullo Religionis voto, aut religioſâ profeſſione Congregationi obſtringantur; ſed in ſimplici ac primævo ſtatu Sacerdotali ac Clericali vivant, imo nec ulla ſimilia vota Congregatio admittere queat; ſed " ipſa Congregatio in primævo & puro ſtatu Sacerdotii, quale Chriſtus Dominus inſtituit, & in Eccleſia ſua relinquit, nihil addendo, vel detrahendo, perpetuò ſit permanſura, adeo ut quocumque loco & tempore & Congregationis Conventu, nulla in ea *profeſſio* ſive *vota* admittantur: & caſu quo aliqui *profeſſionem* emittere vel admittere vellent, quamvis eſſent plures numero, ipſo tamen facto à corpore Congregationis ſeparati erunt, & bona quælibet & cujuſcumque naturæ ac domos, cæteris qui in primævo Inſtituto ac purè Sacerdotali, licet pauciores numero remanſerint, relinquere tenebuntur." Ita Conſtitutiones Congregationis Belgicæ *cap.* 1. quæ iiſdem pene verbis in Statutis Nerianis exprimuntur *cap.* 4.

XXIV. Presbyterorum verò hæc Congregatio potiſſimùm inſtituta fuit, ut in communi viventes functionibus Sacerdotalibus fructuoſius & cum populi majore ædificatione incumbere poſſent.

Nerianæ ſeu Romanæ Congregationis ſcopus ſive ſpiritus fuiſſe videtur, Parochialis alicujus Eccleſiæ curam agere, eamque dirigere; nequaquam verò omnibus indifferenter Sacerdotalibus functionibus applicari.

Hinc in Congregationis ſtatutis *cap.* 8. legitur; " Cum ſint multi in Eccleſia Dei, qui audiendis Monialium confeſſionibus aut dant operam, aut dare optimè poſſint; propterea ne quis ab inſtituto Congregationis noſtræ proprio poſſit abduci, ſtatutum eſt, ne noſtrorum aliquis ſeſe obliget aut dedat confeſſionibus audiendis, moribus reformandis, rebuſque earum gerendis. Idem dicimus de Seminariis, Collegiis, Congregationibus, Societatibus, aut aliis Univerſitatibus, rebuſque earum quomodolibet tractandis.

Hinc

Digitized by Google

..., catechizandi
» munus, juventutis inſtitutio, Monialium directio, & » hiſce ſimilia) exercere poteſt, & ſeſe ad iſta mini- » ſteria paratam exhibere debet.

XXVI. Has autem functiones nonniſi ad arbitrium & nutum Epiſcoporum exercendas ac ſubeundas eadem Congregatio profitetur, his verbis in citato capite 8. expreſſis : " Ad illas porrò functiones obeundas, nullam » Congregatio facultatem, juriſdictionem aut poteſta- » tem ſibi vindicat, aut propriam habet à ſummo Pon- » tifice, ſed omnimodam accepit à Reverendiſſimis » Dominis Epiſcopis, ita ut ipſi non tantum impedien- » di, prohibendi, interdicendi ; ſed etiam præcipien- » di, injungendi, & in virtute ſanctæ obedientiæ ad » exercenda dicta munia Sacerdotalia & Paſtoralia, ubi » & quæ expedire videbitur, obligandi erga Congre- » gationem, & ſingulos ex ea, authoritate polleant. » Intendit namque Congregatio, quantum in ſe eſt, » normam vitæ Sacerdotalis ad primævam Chriſti Do- » mini inſtitutionem continuâ priorum & puriorum » temporum praxi obſervatam reducere, ac ad origi- » nem ſui revocare principii, & votum ſeu promiſſio- » nem obedientiæ, quam Sacerdotes in conſecratione » emittere ſolent, quaſi renovare, & in praxim om- » nino reducere. Ut ſicut Religioſi poſtmodum in Ec- » cleſia magno ejus bono exorti, ex vi votorum ſuo- » rum, Prælatis ſuis per omnia obediunt, ita ſint in » hac Congregatione è clero ſimul viventes, qui Reve- » rendiſſimis Dominis Epiſcopis in uſu ſui Ordinis om- » nino & immediatè ſubjaceant, eiſque ex amore ejus, » qui Patri ſuo obediens fuit uſque ad mortem, planè » ſubmittere ſe debeant : unde ipſi Reverendiſſimi Do- » mini Epiſcopi plures ad manum ſemper habeant ope- » rarios, quibus ad omnia munia prædicta uti poſſint » ad nutum.

XXVII. Quare in ipſa præfatione harum Conſtitutionum declaratur, quod hujus Congregationis " ſta- » tus firmus & perpetuus alius non eſt, *Quam Inſtitutum » Sacerdotum vel ad Sacerdotium aſpirantium ſimul & » in communi viventium, ſub directione Præpoſitorum ſive » Superiorum*, & ſub plena authoritate & Juriſdictio- » ne Illuſtriſſimorum ſeu Reverendiſſimorum Hierar- » charum : quorum principale & præcipuum inſtitutum » ſit perfectioni Sacerdotali totaliter incumbere, & in » humilitatis ſpiritu ac piæ vitæ ſtudiis Altiſſimo famu- » latum exhibere, ſingulaſque actiones & functiones » Ordini Sacerdotali propriè convenientes, ſibi à Reve- » rendiſſimis præſcriptas & non alias amplecti, nec » non Sacerdotum & aliorum ad Sacros Ordines aſpi- » rantium in uſu præſertim ſcientiæ & in pietatis exer- » citiis inſtitutioni vacare, &c.

timè convocata & congregata ex pluralitate ſuffragiorum, eliguntur duo *Aſſiſtentes*, qui Præpoſito in negotiis dirigendis aſſiſtant.

Hi unà cum Præpoſito in omnibus deliberationibus circa res *temporaneas* jus habent vocis *deciſiva :* " quoad » ſpiritualia verò, directionem, ordinem, politiam & » regulas, & res hujuſmodi, etiam exteriores, *conſul- » tiva* ſolùm.

XXXI. Solius item Præpoſiti eſt, Superiores domorum ab Epiſcopis loci approbandos conſtituere, vel deſtituere, ſeu deponere & mutare, quandocumque judicaverit : idem tamen ex cauſa faciendi jus eſt etiam penes Congregationem convocatam.

XXXII. Item ejuſdem Præpoſiti eſt, quos à Deo vocari viderit, admittere ; & alia omnia circa perſonas, domos, ſpiritualem profectum & bona Congregationis, ex conſilio tamen Aſſiſtentium peragere.

XXXIII. Præterea quamvis Congregatio à viſitatione Epiſcopi non eximatur, nihilominus quoad ea quæ ſunt directionis, jus etiam viſitandi ad Præpoſitum Congregationis ſpectat ; qui à viſitatione domeſtica per ſe, vel alium numquam prohiberi poteſt ; eamque ad minimum uno quoque triennio inſtituere debet.

Novas domos erigere ſolus Præpoſitus non poteſt, ſed id ad Epiſcopos loci Ordinarios ſpectat.

XXXIV. Nova ſtatuta quoque & leges condere ad ſolam Congregationem convocatam ſpectat, poſtmodum ab Epiſcopis confirmanda : poteſt tamen Præpoſitus mandata & ordinationes ad tempus ſeu uſque ad proximam convocationem ſervandas, ad omnes domos, modò his Conſtitutionibus ac Epiſcoporum authoritati nihil detrahant, deſtinare.

XXXV. Præter generalem Congregationis Præpoſitum, penes quem omnium domorum totiuſque Congregationis cura & directio quædam eminens reſidet, ſunt inſuper ſingularum domorum ſive Conventuum immediati Superiores : quorum tempus Superioritatis triennio concludi debet ; & ad ſecundum triennium tantummodo & non ultra prorogari poteſt.

XXXVI. Horum proprium officium eſt " perſo- » nas & domos ſuæ curæ commiſſas tam quoad ſpiri- » tualem ſtatum, quam quoad temporalium adminiſ- » trationem dirigere & conſervare, & quantum in » ſe eſt, promovere. " *Cap. 6.*

Quoad temporalem tamen domorum ſtatum aut exteriorem ejus faciem, nihil innovare aut mutare, vel contractum aliudve negotium notabile res temporales ſpectans concludere, ſine auctoritate Præpoſiti Congregationis poſſunt.

XXXVII. Licet ſingulæ domus ſeu familiæ ſua habe-

XXXIX. Ad domorum Superiores præterea pertinet, inferiores quoſcumque ſingularum ſuarum reſpectivè domorum miniſtros ſive officiales inſtituere, & mutare prout judicaverint; & illis in eorum exercitio ſuperintendere, eoſque dirigere, atque defectus ſupplere.

XL. Quia Congregatio *Oratorii* nulla Religionis vota, nullamque religioſam profeſſionem agnoſcit, idcirco nec propriè *novitiatum* habet; ne tamen haud probati Congregationi incorporentur, probationis tempus præmitti quoque voluit, quod *inſtitutio* dicitur; eò quod illo durante in exercitiis pietatis, aliiſque ad Congregationem ſpectantibus functionibus *inſtitui* debeant, & probari.

Hoc *inſtitutionis* tempus ex præſcripto Congregationis Belgicæ extenditur ad triennium cum trimeſtri, ad honorem ejuſdem ſpatii vitæ converſantis JESU CHRISTI in terris, quo ſuos Apoſtolos formavit atque inſtituit.

XLI. *Inſtitutionis* tempore elapſo, ſi reperti ſint tales, qui Congregationi judicantur convenire, " Sacerdotes vocem activam habebunt, atque omnes cenſebuntur *incorporati*: nec poterunt quacumque occaſione è Congregatione dimitti, niſi ob cauſam valde notabilem, quæ de novo acciderit, & talis à Patre Præpoſito Congregationis, nec non à tribus Patribus domorum, in quibus illi habitarent, judicata ſit, vel ab ipſo ſolo, ſi res communicari non poſſit. " *Cap.* 9.

XLII. Fratres verò *ſervientes* ſive Laïci debent ſcripto declarare, ſe nullâ ſpe mercedis velle ſervire: atque per duos ut minus annos converſari & ſervire debent in habitu ſæculari, & tunc veſtiri poterunt, & poſt duos alios annos cenſebuntur *incorporati*: nec dimitti poterunt niſi ob rem valdè gravem, & modo quo Sacerdotes, aut ad Sacerdotium aſpirantes. Poterit tamen Præpoſitus diſpenſare ut citiùs veſtiantur, vel etiam tempus prorogetur. *Cap.* 10.

XLIII. Porrò quamvis jam *incorporati*, è Congregatione niſi ob gravem cauſam inviti dimitti nequeant, ipſi tamen nullâ aſſignatâ cauſâ ſemper pro libitu à Congregatione recedere poſſunt.

XLIV. Adhæc cum nullum paupertatis votum emittant, per hanc *incorporationem* nihil perdunt aut amittunt de ſuis juribus, gradibus, Beneficiis, aut bonis temporalibus; de quibus etiam liberè, non ſecus ac alii Clerici ſæculares diſponere poſſunt.

XLV. Si qui tamen reditus ſufficientes vel ex Beneficiis, vel ex patrimonio habent, meritò tantum in commune conferent, quantum eorum neceſſitatibus impendi debet, ne aliàs ex proventibus communibus in uſum pauperum deſtinatis viventes, ſuum cenſum cum aliorum detrimento augere velint.

Qua de re in Statutis Congregationis Nerianæ *cap.* 8. hæc leguntur: " Quicumque admittuntur in Congregationem, ſciant cujuſlibet anni reditus expendendos in bonos, quos ipſi judicaverint, uſus, neque quidquam habet: *Cum quo damno animæ ſuæ ne* [illegible], *quo pauperes paſcit, accipiunt illi, qui ſibi de ſuo ſufficiunt.*

Porrò ſicuti Canonici in *communi* viventes, licet non eſſent verè *Regulares*, utpote voto paupertatis non adſtricti, tamen quaſi Regulares reputabantur; atque propterea eorum domus tunc *clauſtra*, *Monaſteria* & *Abbatiæ* dicebantur; & eorum Superiores *Abbates*; quidnî ob earundem vivendi rationem Monaſticæ diſciplinæ multùm ſimilem, Sacerdotes Oratorii dicantur *quaſi Regulares*?

Unde videmus, quod etiam ſubinde quaſi pro Regularibus aliquatenus reputentur; atque in eorum admiſſione ipſi Magiſtratus adjiciant modificationes ſimiles iis, quæ Regularium admiſſioni adjici conſueverunt; cujus exemplum ſuprà *Tit.* 24. *cap.* 3. *num.* 16. relatum eſt.

XLVI. Hactenus tamen dicta ſufficienter oſtendunt, Inſtitutum Oratorii nullatenus dici poſſe inſtitutum *Religioſum*, prout id hodie accipitur; utpote ipſa Religionis ſubſtantialia vota non agnoſcens. Si tamen vivendi diſciplina in ipſis Conſtitutionibus præſcripta, & hucuſque obſervata attendatur, apparebit, eam eſſe plane conformem cum diſciplina Clericorum & Canonicorum in communi viventium, quam Synodus Aquiſgranenſis anno 816. expreſſit; & compendioſè deſcripſi in Diſſertatione Canonica de Inſtituto Canonicorum *parte* 3. *cap.* 6. §. 2.

CAPUT II.

De Canoniſſis.

1. *Canoniſſarum Belgica Collegia.*
2. *Judicium Miræi de Canoniſſarum origine.*
3. *An hodierna Collegia Canonicarum fuerint Monaſteria* duplica *Sanctimonialium & Monachorum?*
4. *An Canoniſſæ hodiernæ ſucceſſerint Sanctimonialibus? & quo tempore primùm audiri cœperit nomen* Canonicarum?
5. *Canoniſſis in Synodo Aquiſgranenſi Sæculo IX. Regula præſcripta; ſed ab his multùm deſciverunt hodiernæ.*
6. *Canonicæ, de quibus Synodus Aquiſgranenſis, votum* perpetuæ *caſtitatis & ſtabilitatis emittebant.*
7. *Diſciplinam planè Regularem & communem vivendi normam obſervabant; neque* ignobiles *excludebantur.*
8. *In Canonicarum Monaſteria virorum introitus ſollicitè cavetur.*
9. *Erant Sanctimonialibus ſimiliores, quàm hodiernis Canoniſſis.*
10. *In quo à veris Monialibus differrent?*
11. *Quamdiu diſciplina hæc inter Canonicas fuerit ſervata?*

12. *Ad*

24. *Qualis data ſit, & hodie competat Collegio Canonicarum Montenſi.*
25. *Malbodienſium Canonicarum juriſdictio.*
26. *Canonicæ ſæculares ex mente Fundatorum debent etiam* Canonicè *vivere.*
27. *Eas reformari ſuperiori ſæculo deſideravit Synodus Colonienſis.*
28. *Quid in illis obſervatum voluerit Synodus Auguſtenſis?*
29. *Collegium Canonicarum abjectâ vitâ ſæculari ad Regularem tranſivit.*
30. *Collegia Canonicarum reputantur corpus* Eccleſiaſticum.
31. *Abbatiſſæ horum Collegiorum ad Synodos vocantur.*
32. *Collegia hæc ſolent eſſe ſub* immediata *Principis protectione; & conſequenter ſine ejus conſenſu viſitari nequeunt.*

I. Habemus hîc in Belgio noſtro nonnulla Canonicarum ſive Canoniſſarum Collegia, quæ unà cum aliis in Germania & Lotharingia fundatis & hodiedum exſtantibus recenſet Miræus ad calcem notarum in Regulam Canonicorum. Et in notis ad *caput* 13. *Cod. Donat.* de Canoniſſis Belgicis, hæc habet: " Canoniſſarum nobili ſtirpe progenitarum, quæque ad » nuptias tranſire poſſunt, Collegia in Hannonia ſunt » duo, Montenſe, & Malbodienſe: totidem in Comitatu Namurcenſi, Andennenſe & Monaſterienſe, & » unum in Brabantia Nivellenſe, omnium apud Belgas » (ut arbitror) antiquiſſimum.

II. De origine Canonicarum hæc ſcribit idem Auctor libro de Collegiis Canonicorum *cap.* 19. " Non ſum » neſcius multos contendere olim Canonicarum iſtarum, ut cæterarum virginum Collegia, ſi non omnia, ſaltem pleraque *voto* ſeſe *caſtitatis perpetuæ* ſolita obſtringere; etſi id ipſæ Canonicæ ægrè forſan » admittant.

III. Vir eruditus Joannes Mabillonius de Canonicarum exordio diſſerens, contendit in pleriſque Canonicarum Collegiis primitùs fuiſſe ordinatas *Sanctimoniales* ſub Regula S. Benedicti; iiſque Monachos Præfectos; atque ita primitus fuiſſe *duplicia* Monaſteria, ſcilicet Sanctimonialium & Monachorum. " Quemad- » modum, ait, in Belgica illa Cœnobia ſucceſſerunt » Collegia *Canonicarum* Monachabus, ita & Monachis » Canonicorum Conventus: ut ſicut primitus Monachi » Monachabus, ita poſtmodum Canonici Canonicabus » Sacramenta adminiſtrarent. Puellas in illis Cœnobiis » degentes (pergit Mabillonius) velo conſecratas & » voto caſtitatis obſtrictas fuiſſe, clarius eſt, quam ut » probatione indigeat.

Collegia, quemadmodum nonnulla Monachorum in Canonicorum Capitula, degenerârunt.

V. Quidquid ſit de hac Mabillonii opinione, id ſatis conſtat, Canonicas quibus in Synodo Aquiſgranenſi anno 817. Regula præſcripta fuit, multùm in vivendi diſciplina ab hodiernis Belgicis Canonicabus fuiſſe diverſas.

VI. Imprimis Canonicæ de quibus Synodus, non ſecùs ac reliquæ Sanctimoniales, *perpetuo* caſtitatis vinculo obſtringebantur; uti conſtat ex *cap.* 8. *Regulæ*: ubi præcipitur, ut non facilis ab Abbatiſſis detur ingreſſus iis, qui Monaſteria expetiverint: " Quia, ait, poſt- » quam ſe Domino in hac militia devinxerint, nequa- » quam ſibi licitum erit propriis uti conſiliis, nec ſæcu- » laribus penitùs implicare poſſe negotiis; nec frequen- » tiam virorum, aut collocutionem familiarem abſque » cauſa inevitabili habere debent. Proinde ſcrutentur » prius arcana cordis ſui, ſimulque ſuper adnotatas » SS. Patrum ſententias aſſiduâ meditatione perlegant, » ne inconſultè & minùs cautè *vinculum continentiæ* & » virginitatis arripientes, redeant poſt ſatan, & ſiant » ſicut canis reverſus ad vomitum.

VII. Debebant in Monaſteriis *jugiter* reſidere. Veſtibus *nigris* utebantur. Omnes *in communi* dormitorio, ſed ſingulæ in ſingulis lectis dormiebant. In refectorio quotidie *pariter* reficiebantur, niſi quam infirmitas, aut ætatis imbecillitas id facere prohibuiſſet. Omnes *ſibi* charitatis officio viciſſim *ſerviebant*. Illis in refectorio comedentibus & ſilentium religiosè tenentibus, continuatim legebatur lectio. Ad collationem quotidie veniebant, & hanc inſtitutionem ſeu Regulam ſive aliarum ſcripturarum lectiones perlegebant, & de animæ ſuæ ſalute pertractabant, ubi etiam delinquentes juxta modum delicti corripiebantur: uti hæc omnia conſtant ex *cap.* 10. Regulæ: ex quo pariter intelligitur, quod non tantùm nobiles, ſed & ignobiles in Canonicarum Cœnobia admitterentur. *Nobiles genere*, ait, *nequaquam ignobilioribus ſe præferant, ſcientes quia perſonarum acceptor non eſt Deus.*

VIII. Sedulò curabatur, ut virorum ad Monaſteria Canonicarum non pateret acceſſus; omniſque virorum familiaritas & converſatio caveretur *capite* 19. 20. & 26. Regulæ. Quin & *capite* 27. decernitur, ut " Preſbyteris, » qui ipſis Miſſarum ſolemnia celebrare debent, extra » Monaſterium ſit locus, & Eccleſia, ubi cum miniſ- » tris ſuis habitent, & Divinæ ſervitutis obſequium ex- » pleant: & non niſi ſtatuto tempore Monaſterium in- » grediantur puellarum, & cum eis Diaconus tantum » & Subdiaconus, qui ſcilicet & vitæ honeſtate clareſ- » cant, & non ſe, ſed Jesum Christum amare » cupiant; nec ſua quærant, ſed quæ Jesu Christi:

paupertatem ſive rerum ſuarum abdicationem non voverent; ſed tamen ante ingreſſum (ſiquidem facultates ſuas nollent offerre Eccleſiæ) ita jubebantur diſponere, ut ad vitam tendentes æternam, nullam earum occaſione patiantur perturbationem: utque remotâ quarumcumque forenſium rerum occupatione, ſuum liberiùs & quietiùs poſſint cuſtodire propoſitum. *Capite 9. Regulæ.*

XI. Quanto tempore hæc vivendi norma apud Canonicas viguerit incertum eſt. Illud notat Aubertus Miræus, Collegium Canonicarum Nivellenſe (quod inter Belgica Canoniſſarum Collegia videtur antiquiſſimum) in communione bonorum, ac poſſeſſionum uſque ad annum 1059. perſtitiſſe: " quo anno, ait, prædia illius » Eccleſiæ in tres portiones, Henrico IV. Imperatore » agente fuerunt diviſa: In Xenodochium, in Beneficium Abbatiſſæ, & in Præbendas 72. Fratrum ac San» ctimonialium. Diviſionem iſtam Lotharius Imp. an» no 1136. approbavit." Hæc Miræus in notis ad calcem Indicis Collegiorum Canonicarum qui habetur in Codice Regularum, qui & utrumque illud diploma tranſcripſit in Notitia Eccleſ. Belgii *cap.* 89. *&* 147.

Hinc habemus, quod circa ſæculum 11. proventus Canonicarum cœperint dividi; atque in *præbendas* degenerari; ac conſequenter paulatim magis magiſque à diſciplina Sanctimonialium ſeu Monialium recedere.

XII. Imò admodum veriſimile apparet, quod ſicuti Canonici circa ſæculum XII. & XIII. desertâ vitâ communi tranſiverunt ad vitam ſingularem, ita quoque Canonicæ circa idem tempus à vita communi tranſire cœperint ad vitam ſingularem.

De Monaſterienſi S. Petri Collegio Canonicorum 10. & Canoniſſarum 15. ſcribit Miræus: " Relictâ vitâ *com» muni* anno 1282. ad *proprietariam* tranſierunt.

XIII. Quemadmodum Canonici vi ſui Canonicatûs non exiſtimarunt ſe voto *perpetui* celibatûs conſtringi, ſolamque Clericalem Tonſuram ſufficere crediderunt; atque dimiſſo Canonicatu poſſe tranſire ad ſtatum Matrimonialem: ita ſenſim quoque invaluit, ut Canonicæ à voto perpetuæ caſtitatis ſe exemerint; liberumque ſibi eſſe exiſtimârint, ſtatum Matrimonialem, relictâ vitâ Canonicali, aſſumere.

XIV. Porrò ſicuti Canonici poſt dimiſſam vitam communem, & arreptam ſingularem, dicti fuêre *Sæculares*, ad diſtinctionem eorum, qui vivunt ſub certa Regula *in communi*; ita Canonicæ poſt tranſitum ad vitam ſingularem dici cœperunt *Canonicæ ſæculares.*

Rectè proinde notaſſe videtur Molanus *lib.* 1. *De Canonicis cap.* 15. talem fuiſſe ſæculo IX. " Canonicarum » proportionem erga Sanctimoniales, ſeu Monachas, » qualis erat Canonicorum erga Monachos, licèt ſicut » Canonici à veteri illa Regulæ diſciplina plurimum re» ceſſerunt, ita & Canonicas hac in parte ſequaces ha» buerunt.

XV. De his Canonicabus *ſæcularibus*, ſeu vitam ſingulari do, ſæculo XIII. tranſiiſſent Canonicæ, narrat illius temporis non contemnendus Hiſtoricus Cardinalis De Vitriaco in Hiſt. Occid. *cap.* 13. " Ad imitationem & » exemplum prædictorum Canonicorum (ſæcularium) » in partibus Hannoniæ & Brabantiæ, & in quibuſdam » Theutonicorum & Alemannorum Provinciis ſunt mu» lieres, quas Canonicas ſæculares ſeu Domicellas ap» pellant. Non enim Moniales nominari volunt, ſicut » Canonici ſæculares Monachi non dicuntur. Hæ ſiqui» dem adeo perſonas accipiunt, quod non niſi filias mi» litum & nobilium in ſuo Collegio volunt recipere; » religioni & morum nobilitati ſæculi nobilitatem præ» ferentes. Purpurâ autem & byſſo, & pellibus gri» ſeis, & aliis jocunditatis ſuæ veſtibus induuntur, cir» cumdatæ varietatibus, cum tortis crinibus & ornatu » pretioſo circumamictæ..... Pellibus autem agninis » quantumcumque ſubtilibus & delicatis utuntur..... » Clericorum autem & puellarum & juvenum ſervo» rum etiam ſibi miniſtrantium cinctæ obſequio in do» mibus propriis honorificè & ſplendidè epulantur, nec » deſunt menſis eorum conſanguinei in primo gradu ſibi » propinqui, quos cognatos ſuos appellant. In dormi» torio autem juxta Eccleſiam ſuam de nocte quieſ» cunt..... Sunt autem in iiſdem Eccleſiis pariter Ca» nonici ſæculares in diebus feſtis & ſolemnibus ex al» tera parte chori cum prædictis domicellis canentes, » & earum modulationibus æquipollenter reſpondere » ſtudentes..... Similiter in Proceſſionibus compoſitæ » & ornatæ Canonici ex una parte & Dominæ ex alia » parte concinentes procedunt. Quædam ex ipſis poſt» quam diebus plurimis de Chriſti patrimonio vixe» runt, relictis Præbendis & Eccleſiis, carioribus ſibi » perſonis matrimonio copulantur.

Quod de ſui temporis Canonicabus ſcribit Vitriacus, hoc penè totum de hodiernis Belgicis Canonicabus verificatur.

XVII. De Nivellenſibus ſcribit in ſua deſcriptione Belgii Guicciardinus: Nec in ſodalitium hoc admittuntur, niſi magnatum & virorum Principum filiæ, quæque quadruplæ minimùm nobilitatis membra paterni ſimul & materni ſtemmatis numerent. Idem de Canonicarum Montenſium & Malbodienſium & aliis Belgicis Collegiis teſtatur, & notoria praxis docet, nullas ſcilicet in harum ſodalitium, niſi nobilitate inſignes admitti.

XVIII. Similiter quod de tranſitu ad ſtatum matrimonialem ſcribit Vitriacus, etiam de noſtris Guicciardinus aſſerit; nimirum iis licere, oblata occaſione, & pro arbitrio nubere; exceptis Abbatiſſâ & Officialibus, quæ perpetuæ caſtitatis *voto* aſtringuuntur; exemplo forſan Canonicorum, inter quos Decanus aliique in dignitate conſtituti, ad Sacros Ordines, iiſque annexum votum caſtitatis, ſuſcipiendos conſtricti eſſe ſolent.

XIX. Veſtes & ornatum noſtratium Canonicarum ita

Digitized by Google

XXI. Illud notat Molanus. " Paſſim hujus ordinis » Canonicæ, ſuos confratres, in Præbendis pares, in » dignitate, propter Sacerdotium, longè ſuperiores, » vix alio loco habere dignantur, quam ut Sacellanos » ſuarum generoſarum Dominationum, quamvis quæ- » dam inter eas ſint nuptiarum expectatrices & ſolici- » tatrices. Quod, ait, ex eo capite fieri arbitror, quia » Abbatiſſæ juriſdictioni ſubſunt. " *Lib.* 1. *De Cano- nicis cap.* 15.

XXII. De juriſdictione Abbatiſſæ in ſuas Canonicas & Clericos habemus Decretalem Honorii III. in *Cap.* DILECTA ¶ *De Majoritate & Obed.* ex qua quoque intelligimus, quod Abbatiſſa Clericos *ſuæ juriſdictioni ſubjectos propter inobedentias & culpas eorum officio beneficioque ſuſpenderet*; mandatque Pontifex Abbati S. Michaelis Abradenſis Diœceſis;" quatenus dictas » Canonicas & Clericos, ut Abbatiſſæ præfatæ ob dien- » tiam & reverentiam debitam impendentes, ejus ſa- » lubria monita & mandata obſervent, monitione præ- » miſsâ per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione remotâ » compellat.

XXIII. Abbatiſſæ Canonicarum Belgicarum ſimiliter Clericos ſuæ juriſdictioni ſubjectos eſſe prætendunt; atque de Abbatiſſa Nivellenſi refert Guicciardinus. " Eſt » autem hæc ipſa Antiſtita, non ſacri tantummodo hu- » jus Collegii caput, verum etiam Domina ſpiritualis » ſimul & temporalis, ut vocant, Nivellæ & territo- » rii ejus, haudquaquam exigui. " *Pag.* 253. *edit.* 1652.

XXIV. Collegio Canonicarum Diva Gualtrudis " præeſſe voluit, ait Guicciardinus, Abbatiſſam, & lu- » culentam profectò ditionem, cum civili pariter at- » que ſacra juriſdictione & ampliſſima poteſtate ex pa- » trimonio ſuo attribuit.... Factum deinde, ut lapſo » temporis Abbatialis, ut ſic dixerim, dignitas, & Im- » peratoris Romani in eam jus hereditate obvenerit » Hannoniæ Comiti Balduino. Ex quo tempore Co- » mites ſucceſſores in hunc uſque diem ſunt Antiſtites » ſæculares, Patroni, Cuſtodes, Judices, Protectores » ac defenſores dictæ ædis divæ Gualtrudis, perſona- » rum in ea degentium, & bonorum Collegio relicto- » rum, quibus & ſine ullo prorſus obſtaculo hactenus » perfruuntur, & Antiſtitæ ſuas regendi vices mandant. » Quæ ex legibus in æternam memoriam tam inſignis » Fundationis tantam habet auctoritatem ac præemi- » nentiam, ut ſuccedente novo Hannoniæ Comite, ip- » ſa eum (ut coram nuper ſpectavimus in perſona » Philippi Regis) magnâ ſolemnitate ſuſcipiat, ac in » Comitatûs & dignitatis Abbatialis, aliorum bonorum » à Collegio dependentium poſſeſſionem immittat : ip- » ſo contra jurejurando ſe obſtringente ad privilegia ſe divino cultui conſecrent. Certum quippe & indubitatum eſt, proventus illos non alium in finem illis Collegiis Canonicarum attributos, quam ut puellæ in illis ſuſceptæ, & ex illis viventes, cultui Divino vacent, & Canonicè & regulariter vivant.

Hodie verò præter Divini Officii, ſive Horarum Canonicarum perſolutionem nihil pene de vita Canonicali & Religioſa in vivendi ratione apud Canoniſſas noſtrates ſupereſt, de reliquo inſtar puellarum nobilium ſæcularium, ſed ex bonis & proventibus Eccleſiaſticis viventes.

Hi ad quos horum Collegiorum cura & regimen pertinent, deſpicere poſſunt, num ſimilis vivendi diſciplina conformis ſit menti ac voluntati Fundatorum, & utrum Eccleſia vitam illarum *ſingularem* tolerans, eam quoque vivendi rationem permittat.

XXVII. Eas reformari ſæculo præterito deſiderabat Synodus Colonienſis, atque in Ordinem ac quamdam Eccleſiaſticam diſciplinam revocari. " Vitam, con- » verſationem ac mores Canoniſſarum, quæ ſæculares » ob id appellantur, quod perpetuæ caſtitatis, ac reli- » qua vota Monaſtica non emittant, reformari omnino » ducimus neceſſarium. Nam vitam agunt plures ni- » miò licentioſam, ac pleriſque ſcandaloſam. Quæ ut » in ordinem & Eccleſiaſticam quandam diſciplinam, » quoad fieri poteſt, revocentur, nobis cùm viſitatio- » nem aggrediemur, curandum eſt.

XXVIII. Circa idem tempus Synodus Auguſtenſis *cap.* 12. voluit, ut " Canoniſſæ continentiæ ſtudium » nulla voti ſolemnitate obſtrictum ſectantes, commu- » ne habeant dormitorium, habitu modeſto, mundo » & caſtitatis indice utantur. Magna quoque inſtituti » ſui commoda (ait Synodus) ex menſæ communio- » ne perciperent : ſi contra inveteratum apud eas mo- » rem adduci ad hoc poſſent : quod ut faciant, eas in » Domino hortamur.

XXIX. Canoniſſarum vitæ laxioris genus cùm iniquius ferrent puellæ Monaſterii Horreenſis apud Treveros, abjecto Canonicarum indumento & vitæ genere, ad S. Benedicti leges ſe revocarunt anno 1494. Eximio ſanè exemplo & hortatu D. Joannæ de Bettſtein Abbatiſſæ (ait Mabillonius loco citato) quæ avitam Ordinis Monaſtici diſciplinam vetuſtate & morum corruptelâ collapſam reduxit.

XXX. Tametſi Canonicæ hodiernæ à vita communi tranſierint ad vitam ſingularem; & è Sanctimonialibus, aut Canonicis quaſi Regularibus factæ ſint *ſæculares*, nihilominus reputantur etiamnum hodie Corpus *Eccleſiaſticum*; nam uti rectè notat Bertrandus Loth in ſuis Reſolutionibus Belgicis *tract.* 9. *q.* 2. *art.* 2. " Præ- » ſens horum Collegiorum ſtatus eſt, ut ſint Eccleſiæ » Collo-

Digitized by Google

» Simon Boſquet Procurator.

XXXII. Hæc Collegia pleraque à Regibus fundata, etiam ſub *immediata* Regis protectione eſſe reputantur: ideoque juxta Decretum Synodi Tridentinæ *Seſſ.* 22. *Cap.* 8. *De Reformat.* ab Epiſcopis ſine Principis licentia viſitari non poſſe. Declarando enim quod Epiſcopi habeant jus viſitandi Hoſpitalia, Collegia quæcumque ac Confraternitates laicorum, etiam quas ſcholas, ſive quocumque alio nomine vocant, ſubjicit hanc exceptionem: *Non tamen quæ ſub Regum* IMMEDIATA *protectione ſunt, ſine eorum licentia.*

CAPUT III.

De Beguinis.

1. *Quo tempore incœperint* Beguinæ *incertum.*
2. *Sæculo XIII. erant mulieres quæ dicebantur* Beguinæ.
3. *Mulieres illæ etiam ſæculo XIV. videntur vixiſſe ſicut hodiernæ* Devotariæ *in domibus privatis.*
4. *Quædam illarum ſimul habitare, & ſub certis legibus vivere cœperunt.*
5. *Eccleſias Parochiales frequentabant & Presbyteris Parochialibus erant ſubjectæ; nec proprium Parochum habebant.*
6. *Habebant Directores & Directrices ſicut hodiernæ Devotariæ.*
7. *Interdum ex ſpeciali privilegio dabatur Capellanus, ſalvo jure Eccleſiæ Parochialis.*
8. *Hodie pleriſque Beghinagiis eſt proprius Parochus.*
9. *Olim Beguinæ à ſuis Directoribus & Directricibus normam vivendi accipiebant.*
10. *Primitùs nullam profeſſionem emittebant: Quæ hodierna profeſſionis formula?*
11. *Vivendi diſciplina in ſingulis penè Congregationibus olim erat diverſa; hodie ſecus.*
12. *Quo tempore Beghinagia pleraque inſtituta; & quis primus Fundator?*
13. *Sæculo XIV. inſtitutum hoc non modicas ſubiit vexationes.*
14. *Varii illis adſcripti errores, & ſtatus earum damnatus; atque hinc & Belgicæ vexatæ fuerunt.*
15. *Joannes XXII. declaravit non omnes* Beguinas *eâ damnatione comprehendi.*
16. *Idem præcepit, ut Belgicas Beguinas à vexatione Epiſcopi tutarentur.*
17. *In Gallia inſtitutum Beguinarum deſiit, & quare?*
18. *In quibus Beguinarum inſtitutum & moderna vitæ diſciplina conveniat cum Regulari.*
19. *Quâ ratione Beguinæ cenſeri poſſint ſtatum aſſumpſiſſe; idque potiore ratione, quàm Filiæ devotæ.*

I. QUo tempore Beguinæ, quarum hodie in Belgio & vicinis aliquibus Provinciis magnus eſt numerus, cœperint, incertum est... » lieres, quæ vulgò *Beghinæ* vocatæ, ſegregatæ, quandoque in parentum, aut ſuis, interdum verò in aliis, » aut conductis ſibi communibus domibus ſimul habi» tantes.

Similiter idem Pontifex in litteris ad Epiſcopum Cameracenſem, quas refert Miræus *lib.* 1. *Diplom. Belg. cap.* 91. teſtatur, quod relatione fide digna didicerit, plurimas eſſe in civitate & Diœceſi Cameracenſi mulieres, *Beghinas* ſimpliciter nuncupatas, " quæ in » ſancta & ſolida ſimplicitate viventes, aliquæ proprias, » aliquæ parentum, aliquæ conductas, vel ſibi com» munes, & cum honeſta familia domos inhabitantes, » aliquæ verò rerum cogente defectu, ſimul in iiſdem » domibus & diverſis Beginagiis, ad majorem caſtitatis » obſervantiam, commorantur.

Ex his aliiſque monumentis rectè colligit Petrus Coens Canonicus Antverpienſis in Diſquiſitione hiſtorica De Origine Beghinarum *ſect.* 3. non tantùm eas, quæ in Congregationibus ſeu Beghinagiis habitabant, ſed omnes Devotarias tunc fuiſſe vocatas communiter *Beghinas.*

IV. Illarum quædam ſucceſſu temporis ſibi fecerunt Congregationes & ordinationes, ac elegerunt Magiſtras, etiam antequam deſignatis locis ſimul in communi habitarent.

Cui conſonat quod ex Petro Herentalio refertur in magno Chronico Belgico ad *annum* 1207." Multæ mu» lieres tam ſenes quam juvenes contempto ſæculo cum » ſuis delectationibus, ſponſo qui in cœlis eſt ſervire » deſiderantes, fecerunt ſibi Congregationes ſimul com» morantes, & vocabantur *Beghinæ.*

V. In citata Extravagante Joannis XXII. uti & in ejuſdem litteris ad Epiſcopum Cameracenſem de his mulieribus *Beghinis* refertur: " Vitas deducunt ho» neſtas, Eccleſias de nocte frequentant, Diœceſanis » locorum & Parochialium Eccleſiarum reverenter obe» diunt.

VI. Hinc conſtat, Beghinas illas ſubjectas Presbyteris *Parochialibus*, nec tunc proprium Parochum habuiſſe. Si Petro Coens credimus in dicta Diſquiſitione *ſect.* 5. *num.* 2." Habitabant mulieres iſtæ & puellæ ſparſim » per civitates, & habebant Directores & directrices, » quæ zelo pietatis eum vivendi modum promove» bant.

Sic ſcribit Thomas Cantipratanus *lib.* 2. *De Apibus cap.* 30. §. 31. Vidi ſanctum virum magiſtrum Guidonem Presbyterum Beghinarum in Nivella. Et *cap.* 54. §. 10. meminit Eliſabeth de Gravio apud Nivellam in Brabantia *magiſtra* 2000. *Beghinarum*; cui tamen, uti obſervat Coenſius, nullum tunc Nivellæ eſſet Beginagium; ſed Beghinæ habitarent ſparſim per civitatem, ut ea de cauſa neceſſe fuerit, ibidem multiplicare Parochias.

VII. Ex archiviis Capituli Antverpienſis profert Coenſius loco citato *num.* 4. fragmentum litterarum Epiſ-

Digitized by Google

Eccleſiam Parochialem, Beghiniagiorum Fundatores, quin & ſenſim ipſæ Beghinæ ab Epiſcopis poſtularunt, & obtinuerunt ſeparationem Beghinagii, ſive Eccleſiæ ſuæ à Parochia; nec non proprios Paſtores Parochiarum Paſtoribus non ſubjectos, neque ab his dependentes, quales hodie pleraque Beghinagia habent.

IX. Quemadmodum hodiernæ mulieres, quas *Devotarias* dicimus, tametſi etiam plures ſimul in una Congregatione vivant, non ſolent ab Epiſcopis, ſed à ſuis Directoribus aut etiam à ſuis Magiſtrabus ſtatuta & normam vivendi accipere; ita & Beghinæ primitùs à ſuis Paſtoribus & Magiſtrabus vitæ normam accipiebant.

In litteris Epiſcopi Cameracenſis, quibus communicatur Bulla Joannis XXII. (de qua ſuprà) conceditur, ut Beghinæ ſub *obedientia Magiſtrarum* in habitu griſeo, humili & honeſto remaneant, nulla ſtatutorum factâ mentione; ut non obſcurum ſit, tunc temporis nulla adhuc fuiſſe Beghinarum ſtatuta ſpecialia, ſed in vivendi norma à directione & voluntate Magiſtrarum & Directorum dependiſſe, ſicuti hodie filiæ illæ, quas *Devotarias* dicimus.

X. Notat Coenſius *ſect.* 2. *num.* 17. quod primitus Beghinæ, quemadmodum hodie noſtræ Devotariæ, nullam ſolerent profeſſionem facere, ſed ſolâ veſtium mutatione, & cum aliis communi habitatione fierent Beghinæ: atque poſterioribus dumtaxat temporibus præſcriptam eſſe hodiernam profeſſionis formulam, quæ his verbis exprimitur: *Ego* N. *promitto tibi D. Parochiano & Magiſtrabus nunc exiſtentibus & futuris obedientiam & caſtitatem, tam diu ac in Curia Beghina habitabo.*

XI. Cùm verò vivendi diſciplina penderet à ſingularum Congregationum Directoribus & Directricibus, varia erat penè ſingularum Congregationum vivendi norma; quam diverſitatem minus convenientem judicans Archiepiſcopus Mechlinienſis Hauchinus ſub finem præcedentis ſæculi, " ex variis ordinationibus ſelegit » puncta utiliora & convenientiora, quibus omnes *unanimiter*, ſalutariter & virtuosè in ejuſmodi Congregatione poſſent converſari & perſeverare, renovans » & annullans omnes præcedentes ordinationes & ſtatuta quæ Beghinagia in communi concernebant, unde & habitum quem modo geſtant, votum quod emittunt, præſcripſit; quæ etiam in aliis quibuſdam Diœceſibus abſque Ordinatione proprii Epiſcopi fuerunt » acceptata vel iis conformia ab Ordinariis, prout ab » Illuſt. D. A. Bergis Antverpiæ, fuêre propoſita, ita » ut Illuſt. D. Hauchinus ſaltem in Brabantia, meritò » dici poſſit Patriarcha Beghinarum, cum Inſtitutum » iſtud eo modo reformavit, & ad majorem perduxit » perfectionem, quam antea ibidem unquam habuit,

» nomine adhuc Beghinæ vocantur, quia primus invenit Ordinem Beghinarum, & eis primùm caſtitatis » normam verbo & exemplo prædicavit.

XIII. Quidquid ſit de Beghinagii Leodienſis antiquitate, aut Beghinarum primo Auctore, aut earum origine, illud certius eſt, quod ſæculo XIV. non modicas aut leves hoc Inſtitutum ſubierit difficultates; eò quod nonnullæ mulieres, præſertim in Alemania dictæ Beguinæ, & viri earum Inſtitutum æmulantes dicti *Begardi* apud Sedem Apoſtolicam fuiſſent infamati, quaſi de Summa Trinitate & Divina eſſentia diſputarent & prædicarent, ac circa Articulos fidei & Eccleſiaſtica Sacramenta opiniones Catholicæ fidei contrarias introducerent, & multorum ſimplicium animas in diverſos errores inducerent.

XIV. Errores illis adſcripti referuntur in *Clementina* AD NOSTRAM *De Hæreticis*, & in *Clementina* CUM DE QUIBUSDAM *De Religioſis Domibus*, ſub nomine Concilii Viennenſis, ubi erroribus Beguinarum relatis, earum ſtatûs damnatio his verbis exprimitur: " Nos tam ex his, quàm ex aliis de ipſarum opinione » ſiniſtra frequenter auditis, eas meritò ſuſpectas ha» bentes, ſtatum earumdem ſacro approbante Concilio » perpetuò duximus proſcribendum, & à Dei Eccleſia » penitùs abolendum: eiſdem & aliis mulieribus qui» buſcumque ſub pœna excommunicationis, quam in » contrarium facientes incurrere volumus ipſo facto, » injungentes expreſsè, ne ſtatum hujuſmodi dudum » fortè ab ipſis aſſumptum quoquo modo ſectentur, » vel ipſum aliquatenus de novo aſſumant.

Ob hanc damnationem Belgicæ Beghinæ etiam à nonnullis in criminis ſuſpicionem vocatæ fuerunt; adeò ut Antverpiæ (referente Zypæo in Jure novo *tit. De Regularibus num.* 9.) omnia earum bona Fiſcales rationatores arripuerint.

XV. Sed cùm habitâ informatione intellexiſſet Joannes XXII. immediatus Clementis V. (ſub quo Concilium Viennenſe celebratum fuerat) ſucceſſor, multas eſſe in variis mundi partibus Beghinas nullatenus de prædictis erroribus ſuſpectas, editis litteris declaravit, haſce ſub *prohibitione aut abolitione prædictis non contineri:* " Locorum Ordinariis nihilominus injungen» tes, ut eas ſub prætextu hujuſmodi nullatenus mo» leſtari permittant. Et ſi quid forſitan ex hoc in bonis » aut juribus, à quibuſcumque contra eas attentatum » eſt hactenus, vel attentari contigerit in futurum: » per illos prædictos Ordinarios auctoritate noſtrâ in » ſtatum reduci debitum volumus: invocato (ſi opus » fuerit) auxilio brachii ſæcularis.

Refertur in *Extrav.* RATIO RECTA *De Religioſis Domib. in Comm.*

XVI.

» bo *Beghinæ*) Beghinarum inſtitutum haberetur con-
» temptui, ſenſim deſiit, & in earum locum ſucceſsêre
» Sorores *tertii Ordinis S. Franciſci*, quibus indidem
» traditæ in urbibus Galliæ earum ædes.

Neque mirum videbitur, eam fuiſſe in Gallia Beghinarum ſortem, qui attenderit, Philippum Pulchrum Galliarum Regem præcipuum fuiſſe Concilii Viennenſis (in quo Beghinarum abolitio decreta erat) promotorem, ejuſque particulare intereſſe poſtulaſſe, ut ejus Decreta executioni mandarentur; ideoque, uti notat Thomaſinus in Diſciplina Eccleſiaſtica *parte 4. lib. 1. cap. 61. §. 11.* fieri facilè potuiſſe, Philippum Pulchrum omnes Beghinarum Congregationes aboleviſſe, ut Clementi V. & Concilio Viennenſi faveret.

XVIII. Norma vivendi Beghinarum, earumque inſtitutum hodiernum in Belgio, mixtum, ac medium quodammodo eſt inter Regulare & ſæculare ſive laicum.

Imprimis ſi veſtes & habitum conſideremus, is planè à laicali eſt diverſus; atque Religioſo veſtitui conformis; ſolentque pleræque veſte nigrâ uti; atque capitis velamento inſtar Monialium.

Secundò, profeſſionem aliquam, votumque caſtitatis & obedientiæ ſaltem temporaneum; ritu etiam quodam ſolemni ſub formula ſuperiùs relatâ, inſtar Monialium emittunt.

Tertiò, leges & ordinationes vivendi ab Ordinariis locorum non ſecùs ac Moniales accipiunt; atque eorum viſitationi æquè ac Moniales ſubjacent. Parochum quoque proprium fere ubique habent, cujus directioni & curæ ſubduntur.

Fatendum nihilominus, etiam modernum Beghinarum vivendi genus in multis à Religioſo Monialium inſtituto diſcrepare.

Primò, nullum votum Religionis *perpetuum* emittunt, ſed tantùm *temporaneum* caſtitatis & obedientiæ, non diutiùs aſtringens, quam Beghinæ manere volunt; ita ut omni horâ liberè exire & ab omni voto ſe eximere, atque matrimonium contrahere poſſint.

Secundò, paupertatis votum nullum, ne quidem temporaneum faciunt; ſed etiam Beghinæ exiſtentes, manent rerum ſuarum proprietariæ, capaceſque acquirendi & retinendi, non ſecùs atque aliæ mulieres laicæ & ſæculares; iiſque liberè utuntur, & tam inter vivos, quam mortis cauſa pro ſuo arbitrio de illis diſponunt.

Tertiò, licet pleræque in Beghinagiis muro & clauſtro nocturno vallatis habitent, proprias tamen ac ſepa-

tibus piè & ab erroribus immunem vitam agentibus dicit: " Cæterùm ſtatum *Beguinarum* hujuſmodi, quas
» eſſe *permittimus*, nullatenus ex præmiſſis intendimus
» *approbare*, " id eſt tanquam novum Ordinem ſeu ſtatum Religioſum.

Neque enim dubium eſt, Beguinarum vivendi rationem haberi ab Eccleſia & à Romanis Pontificibus (qui illis multa jam pridem privilegia ac immunitates conceſſerunt, quæ in earum archivis etiamnum hodie repetiuntur) tamquam laudabilem; & eatenus probatam, ut inſtitutum illud ſequentes ſalutem ſuam ſecurè queant operari.

XIX. Adhæc nec illud negandum, quod licet ſuſceptio habitûs Beguinarum, aut earum profeſſio non efficiat eas verè *Religioſas*; neque dici queant aſſumpſiſſe propterea ſtatum omnino *fixum* & immutabilem, uti eſt ſtatus religioſus, tamen quia per habitûs illius aſſumptionem ſe à ſæculo & mulierum ſæcularium veſtitu & vivendi ratione ac contubernio ſeparant, atque ad aliquod particulare vitæ inſtitutum transferunt; idque ea intentione ut toto vitæ tempore in eo permaneant; tametſi abſolutè poſſint ſine peccato ad ſæculum & communem ſæcularium vivendi rationem reverti, etiam verè dici poteſt, Beguinas eatenus *ſtatum* ſeu vitæ conditionem aſſumpſiſſe; & ita vulgo creditur, filias profeſſione Beguinarum emiſsâ ad *ſtatum* perveniſſe: ac propterea ſi conſuetudo aut teſtator aliquid detulerit Filiabus cum ad ſtatum aliquem pervenerint, id debetur Filiabus factis Beguinis, niſi ex circumſtantiis appareat, quod conſuetudo vel teſtator per *ſtatum*, intellexerit ſtatum *Religioſum*, vel ſtatum *Matrimonialem* ſive omnino *ſtabilem & fixum*: uti latiùs deducit Zypæus *Reſp. 14. De Regularibus.*

Denique certum eſt, Beguinas potiori ratione dici poſſe ad ſtatum etiam Eccleſiaſticum perveniſſe, quam filias, quas hodie *Devotarias* ſive *Spirituales* dicimus; utpote nullam profeſſionem caſtitatis etiam ad tempus, ſaltem publicè ac vi ſui inſtituti emittentes; neque à ſæcularium contubernio, & vivendi communi vulgarium inſtituto æquè ac Beguinæ ſe ſeparantes; neque in Congregationem ſub obedientia Superiorum ſe redigentes, ſed quæ vi ſui inſtituti poſſunt etiam inter ſæculares aut privatim, uti maluerint, vitam vulgarem in celibatu ſine ullo voto agere; idque in veſte à veſte Religioſa planè diſparata, & à vulgari honeſtarum matronarum parùm diverſâ: ubi è contrario veſtis *Beguinarum* ad veſtem Religioſam proximè accedit.

JURIS

Digitized by Google

UNIVERSI

PARS SECUNDA.

DE REBUS.

TITULUS PRIMUS.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT PRIMUM.

De Sacramentorum Eſſentia, Numero, & Diviſione.

1. *Variæ ſignificationes vocis* Sacramenti.
2. *Quid propriè hodie dicatur* Sacramentum; *ejuſque definitio.*
3. *Quid de Sacramentorum inſtitutione eorumque numero habeat hodierna Fidei profeſſio?*
4. *Quid doceat Synodus Tridentina?*
5. *Quoad numerum conveniunt Eccleſiæ Latina & Græca.*
6. *Quando incœperint Sacramenta explicari per formas & materias?*
7. *Unde hæc explicandi methodus initium habuerit?*
8. *Quæſtiones hîc moveri ſolitæ Theologis relinquuntur.*
9. *Diviſio Sacramentorum in* neceſſaria & voluntaria; *& quomodo hîc Canoniſtæ à Theologis diſſentiant?*
10. *Sacramenta alia imprimentia* characterem, *alia non imprimentia.*
11. *Quid ſit* character?
12. *Sacramenta alia reiterabilia, alia non reiterabilia.*
13. *Patres dum dixerunt quædam Sacramenta iterari non poſſe, etiam* characterem *imprimi dixerunt.*
14. *Explanantur Decretales ſub titulo* De Sacramentis non iterandis.
15. *Olim Sacramenta non iterabilia rurſus conferebantur, dum rationabiliter de eorum validitate dubitabatur; idque ſine expreſſione conditionis.*
16. *Quando invaluerit forma conferendi ſub* conditione?
17. *Quandonam Sacramenta characterem imprimentia & præcipuè Baptiſmus, ſint ſub conditione reiteranda?*
18. *An baptizati ab Hæreticis ſint hodie rebaptizandi ſub conditione?*

I. VOCIS *Sacramentum* variæ ſunt tam apud Profanos, quam Eccleſiaſticos Auctores, ſignificationes.

Primò quidem ſignificat juramentum, divino teſtimonio firmatum uti in *Authentica* SACRAMENTA PUBERUM *Cod. Si adverſus vendit.* Secundò, ſumitur pro ſecreto ſive arcano ſacro, prout id accipit Apoſtolus ad Epheſios 1. *Ut notum faceret Sacramentum vo-*

ſtinum iis verbis expreſſa non reperitur; ſed in libro de catechizandis rudibus *cap.* 16. hæc leguntur: " De » Sacramento ſanè quod accepit, cum ei bene com- » mendatum fuerit, ſignacula quidem rerum divinarum » eſſe viſibilia, ſed res ipſas inviſibiles in eis honorari. » In Epiſtola autem 166. hæc: Si autem malus eſt, ope- » ratur per illum Deus viſibilem Sacramenti formam, » ipſe autem donat inviſibilem gratiam. " Hæc Auguſtinus. Ex quibus locis (inquiunt Correctores Romani) videtur colligi potuiſſe vulgata iſta Sacramenti definitio.

Hodie à Theologis ſequutis Catechiſmum Romanum traditur communiter hæc *Sacramenti* definitio: *Inviſibilis gratiæ viſibile ſignum ad noſtram juſtificationem inſtitutum.*

Definitionis illius expoſitionem latè poſt citatum Catechiſmum proſequuntur paſſim Theologi Scholaſtici, præſertim qui ex profeſſo de Sacramentis ſcripſerunt.

III. Fidei profeſſio à Pio IV. præſcripta, & hodie ubique per Eccleſiam Catholicam recepta, de Sacramentorum inſtitutione & numero habet: " Profiteor quo- » que ſeptem eſſe verè & propriè Sacramenta novæ » legis, à Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque » ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis, » neceſſaria, ſcilicet Baptiſmum, Confirmationem, Eu- » chariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, » Ordinem & Matrimonium: illaque gratiam con- » ferre.

IV. Hæc tam quoad Sacramentorum inſtitutionem, eorumque numerum, & gratiæ infuſionem, ſuis Canonibus *Seſſ.* 7. *De Sacramentis*, ita expreſſit Synodus Tridentina: " Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non » fuiſſe omnia à JESU CHRISTO Domino Noſtro » inſtituta; aut eſſe plura, vel pauciora, quàm ſeptem, » videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, » Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & » Matrimonium; aut etiam aliquod horum ſeptem non » eſſe verè & propriè Sacramentum, anathema ſit. *Can.* 1. & *Canone* 6. ait: " Si quis dixerit Sacramenta » novæ legis non continere gratiam quam ſignificant, » aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non con- » ferre, quaſi ſigna tantùm externa ſint acceptæ per » fidem gratiæ vel juſtitiæ, & notæ quædam Chriſtia- » næ profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur » fideles ab infidelibus, anathema ſit. " Rurſus *Canone* 7. " Si quis dixerit, non dari gratiam per hujuſ- » modi Sacramenta ſemper, & omnibus, quantum eſt » ex parte Dei, etiamſi ritè ea ſuſcipiant, ſed aliquan- » do & aliquibus, anathema ſit. " Denique *Canone* 8. " Si » quis dixerit, per ipſa novæ Legis Sacramenta ex ope- » re operato non conferri gratiam, ſed ſolam fidem » Divinæ promiſſionis ad gratiam conſequendam ſuffi- » cere, anathema ſit.

V. Quoad numerum Sacramentorum nobiſcum conſentiunt Græci, tametſi ab Eccleſia Latina ſchiſmate

» ſte Eſaiâ, ſeptem item Eccleſiæ Sacramenta, quæ ab » eodem Spiritu S. vim operandi habent, quæ nimi- » rum ſunt Baptiſma, Chriſma, Communio, Manûs » Impoſitio, Matrimonium, Pœnitentia, & Sanctum » Oleum.

Hæc Arcudius, qui plura ibidem Græcorum teſtimonia producit, uti & Leo Allatius *de Eccleſiæ Occidentalis atque Orientalis perpetua conſenſione lib.* 3. *cap.* 16. qui inſuper aliqua profert ex Synodis quibuſdam Conſtantinopolitanis, & Græcis auctoribus, quibus probat, Græcos nobiſcum in ſeptenario Sacramentorum numero conſentire.

VI. Quoad effectum Sacramentorum, quomodo & quando gratiam producant, multa diſputant Theologi; uti & circa materiam & formam Sacramentorum varias quæſtiones movent; quæ præcipuè circa ſæculum XII. aut XIII. exoriri & mirum in modum excreſcere cœperunt. Nam ſi Morino credimus, nonniſi circa illa tempora Sacramenta per materias & formas explicari cœperunt. " Primus Scholaſticorum, ait, quem le- » gi, qui hanc Sacramenta explicandi methodum am- » plexus eſt, & docuit, Guilelmus eſt Antiſiodorenſis, » qui ſcribebat paulò poſt annum Chriſti 1215. " Hæc Morinus *De SS. Ordinat. parte* 3. *exercit.* 1. *cap.* 3. *num.* 6. additque *num.* 10. ante hæc tempora, Theologos totam hanc Sacramentorum materiam explicaſſe " per verba *Signi & rei ſacræ* ſeu *inviſibilis*, dicentes » Sacramentum conſtare ſigno & re ſacrâ ſeu inviſibi- » li. Per *ſignum* intelligebant, quod poſtea per *mate-* » *riam* ſignificatum eſt; atque etiam quod per *formam*, » quidquid ſcilicet ſenſibus percipitur. Per *rem ſacram* » ſeu *inviſibilem*, effectum Sacramenti, gratiam ſcili- » cet ſanctificantem. Hic eſt apud Antiquos frequen- » tiſſimus explicandi modus; unde illa definitio, Sacra- » mentum *eſt inviſibilis gratiæ viſibilis forma.* Formam » vocant ſpeciem quæ ſenſibus percipitur.

VII. Notat autem ibidem Morinus *num.* 3. iſtam explicandi Sacramenta rationem è Philoſophia Peripatetica natam eſſe; utpote quæ rerum naturas ſub his nominibus formæ & materiæ inquirere & examinare ſolet. Hac ergo Philoſophiâ (quæ circa ſæculum XII. ſcholas intravit) Doctores Theologi imbuti, eamdem philoſophandi rationem in Theologiam, atque potiſſimùm in Sacramentorum doctrinam introduxerunt. " Hinc, ait Morinus, potiſſima eorum cura fuit, defi- » nire quæ fuerint Sacramentorum materiæ, quæ for- » mæ, & ſub horum nominum inſigniis principales de » Sacramentis quæſtiones efformare & protendere.

VIII. De quæſtionibus illis circa Sacramenta in generali, tum ſingula in particulari, ſi quis inſtrui deſideret, conſulere poterit Theologorum Scholaſticorum commentarios in S. Thomam, & particulares eorum de Sacramentis tractatus; neque enim haſce quæſtiones, quæ nec ad externam Sacramenta adminiſtrandi rationem, neque Canonicam diſciplinam ſpectant, movere

Digitized by Google

Quem exponens Panormitanus ad Rubricam tituli Decretalium *De Sacramentis non iterandis*, ait: " Per quæ » patet quod Ordo & Matrimonium ſunt *voluntatis:* » reliqua *neceſſitatis:* quod eſt dicere, nolens ordinari » vel uxorari bene poteſt eſſe in ſtatu ſalutis; ſed reli- » qua quinque contemni non poſſunt.

Theologi verò neceſſitatem *abſolutam* conſiderantes; nullum Sacramentum præter Baptiſmum neceſſarium vocare ſolent; eo quod hoc ſolum ſit, ſine cujus ſuſceptione ſaltem in voto, homo ſalvari nequit.

X. Ulterius Sacramenta à Canoniſtis & Theologis dividuntur in ea, quæ *characterem* imprimunt, & ea quæ illum non imprimunt. Quam diviſionem ſat apertè ſtabilivit Synodus Tridentina *Seſſ.* 7. *De Sacramentis in genere Canone* 9. anathema pronuntians in eum, qui dixerit in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione & Ordine non imprimi characterem.

XI. Quid ſit ille *character*, qui in tribus illis Sacramentis imprimi dicitur, à quatuor circiter ſæculis anxiè & copioſè à Theologis Scholaſticis inquiri cœpit, uti notat Morinus *De SS. Ordinat. parte* 3. *exercitat.* 3. *cap.* 1. unà obſervans, plures ingenuè faſſos, nihil apud Patres aut in antiquis Canonibus de hoc charactere ſolidi occurrere; ſed ad ipſius Eccleſiæ auctoritatem, quæ characterem illum agnoſcit, eſſe recurrendum; atque præcipuè ab antiquis Scholaſticis recurſum fuiſſe ad Decretalem Innocentii III. in *Cap.* Majores 3. *De Baptiſmo*, ubi expreſſis verbis dicitur, in Baptiſmo *characterem* imprimi.

Verùm in quo conſiſtat hujus characteris eſſentia, non determinavit Innocentius III. ipſaque Synodus Tridentina ſimpliciter quoque dixit, imprimi per dicta Sacramenta *Characterem in anima, hoc eſt, ſignum aliquod ſpirituale & indelebile.*

Quid verò ſit *ſignum* illud, inter Theologos & Canoniſtas non convenit. Veriſimilius eſt, aliud dicere noluiſſe Synodum, niſi quòd per hæc Sacramenta imprimatur in anima ens quoddam morale, quale ſolet imprimi dum quis ad dignitatem aut conditionem aliquam *ſtabilem & permanentem* aſſumitur; ut exempli gratiâ, ad dignitatem Regalem, Doctoralem, &c. In horum enim adeptione & collatione accedit ipſi accipienti hujuſmodi dignitatem vel conditionem quoddam ens morale, ratione cujus perpetuò reputetur Rex, Doctor, &c.

Undè non malè Joannes Doujatius in notis ad Inſtitutiones Lancelotti *lib.* 2. *tit.* 2. §. 3. loquens de hoc

» torum negat habere Baptiſmum etiam Apoſtatas, qui- » bus redeuntibus, & per pœnitentiam converſis, dum » non redditur, amitti non potuiſſe judicatur. Sic & illi » qui per ſacrilegium ſchiſmatis ab Eccleſiæ communio- » ne diſcedunt, habent utique Baptiſmum, quem priuſ- » quam diſcederent acceperunt. Nam & ipſi, ſi re- » deant, non eis iterùm datur. Unde oſtenditur il- » lud, quod acceperant in unitate poſiti, non potuiſſe » amittere ab unitate ſeparatos.

Similiter *Profeſſio fidei* nullam *characteris* mentionem facit; ſed ſimpliciter credere jubet, *Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe*: ſupponens, ſatis indicari *characteris* impreſſionem, dum ea reiterari non poſſe definit.

XIV. Porrò in Decretalibus extat titulus *De Sacramentis non iterandis*; vel ut in aliquibus codicibus habetur, *De Sacramentis iterandis vel non.*

Refertur ſub hoc titulo reſponſum Innocentii III. ſuper dubio ipſi ab Epiſcopo Helienſi propoſito: " Utrum » ſcilicet permitti debeat miniſtrare, qui ſine manuum » impoſitione fuerit ad Ordinem Subdiaconatûs aſſum- » ptus. Et ſi Confirmationis Sacramentum in eo debeat » iterari, qui per errorem fuit non chriſmate, ſed oleo » delinitus. " Ad quod breviter reſpondendum duxit Innocentius, *quod in talibus non eſt aliquid iterandum*, ſed cautè *ſupplendum, quod* incautè *fuerat prætermiſſum.*

Conformiter Gregorius IX. in *Cap.* 3. 3. *eod.* ait: " Presbyter & Diaconus cum ordinantur, manûs im- » poſitionem tactu corporali (ritu ab Apoſtolis intro- » ducto) recipiunt: quod ſi omiſſum fuerit, non eſt » aliquatenus iterandum, ſed ſtatuto tempore ad hu- » juſmodi Ordines conferendos *cautè* ſupplendum, » quod per errorem extitit prætermiſſum.

XV. Suppoſuiſſe tam Innocentium III. quàm Gregorium IX. Sacramenta in caſibus ſibi propoſitis nequaquàm *invalidè* fuiſſe collata, vel indè evincitur, quod ea reiteranda non dicant; ſed ſolummodò ſupplendum, quod incautè fuerat omiſſum.

Neque enim unquam dubium fuit, quin Sacramenta, etiam Baptiſmi, Confirmationis & Ordinis iterum eſſent conferenda, ſi rationabiliter de eorum *validitate* dubitabatur; imò ſimili caſu antiquitùs ea ſine ulla expreſſione conditionis reiterata fuiſſe, multa evincunt.

Et quidem ex Concilio Carthaginenſi V. ubi *Can.* 5. legitur apud Gratianum *Can.* 3. *Diſt.* 4. *De Conſecrat.* " Placuit, ait Synodus, de infantibus, quoties non in- » ve-

Digitized by Google

» fuerint, baptizantur his verbis præmiſſis : *Si bapti-*
» *ʒatus es, non te baptizo : ſed ſi nondum baptizatus*
» *es, ego te baptizo*, &c.

Juxta hanc Decretalem tandem à Canoniſtis & Theologis Scholaſticis hæc baptizandi formula recepta fuit; ac Eccleſiarum Ritualibus paſſim præſcripta.

Rituale Romanum ſub titulo De forma Baptiſmi, ita habet : " Cùm Baptiſmum iterare nullo modo liceat, » ſi quis ſub conditione ſit baptizandus, ea conditio » explicanda eſt hoc modo : *Si non es baptiʒatus, ego* » *te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus* » *Sancti.*

XVII. Deinde monet Rituale : " Hac tamen con» ditionali formâ, *Non paſſim* aut *leviter* uti licet; ſed » *prudenter*, & ubi re *diligenter* perveſtigatâ, *proba-* » *bilis* ſubeſt dubitatio, infantem non fuiſſe bapti» zatum.

Eodem penè tenore hanc formulam expreſſit Rituale noſtrum Mechlinienſe, eamdem moderationem in ejus uſu præſcribens; unà tamen deſignans, *probabilem dubitationem* ordinariè eſſe, quando infans ab obſtetrice baptizatus dicitur; facilè enim ab illa vel turbatione, vel ignorantia erratur, & aliquid eſſentiale omittitur.

XVIII. Deinde ulteriùs ſubjungit : " Et quia noſtri » temporis Hæretici pro inſatiabili ſuo in Eccleſiam » odio, Sacramentorum formas plerumque invertunt, » materiam contemnunt, aut legitimam intentionem » non habent, meritò Baptiſmus ab eis collatus, de » nullitate ſuſpectus haberi debet. Proinde ab eis bapti» zati ſub conditione baptizentur, ac omiſſæ ceremoniæ » ſuppleantur.

Nonnulli, qui propiùs Hæreticorum hodiernorum baptizandi modum inveſtigarunt & obſervarunt, non probant eam in rebaptizandis ex illorum hæreſi ad Eccleſiam revertentibus facilitatem. Et quidem Patres Concilii Rothomagenſis anno 1581. fatentur in pleriſque Diœceſium hujus Provinciæ locis, morem fuiſſe, ut baptizati ab Hæreticis, præſertim à Calviniſtis, redeuntes ad Eccleſiam iterum baptizarentur ſub conditione : " Quia dubitabant nonnulli de valore Baptiſmi » ab hujuſmodi Hæreticis collati, eò quod non habe» rent intentionem baptizandi in remiſſionem peccato» rum. Verum quoniam illa formula baptizandi ſub » conditione fuit introducta propter Baptiſmata occul» ta, & de quibus non apparebat, nec uni mulieri ſeu » alteri privatim baptizanti credi debeat. Contrà verò » conſtabat Calviniſtas in cœtu publico baptizare in » forma verborum & materia à Chriſto inſtituta, nec » de hoc facto ambigi poterat : vetamus ablutionem » repeti cum quibuſcumque verbis à Calviniſmo aut » aliis hæreſibus ſimiliter baptizantibus ad noſtras Ec» cleſias tranſeuntibus, ne de anabaptiſmo redargua» mur.

Hactenus Concilium Rothomagenſe titulo *De Sa-*

3. *In adminiſtratione Sacramentorum eorum effectus & uſus exponendus.*
4. *Nec tantùm ſuſcipientium, ſed & adſtantium ratio habenda.*
5. *In quorum Sacramentorum adminiſtratione id præcipuè faciendum.*
6. *Paſtores ad Sacramenta adminiſtranda ſemper debent eſſe parati.*
7. *An teneatur adminiſtrare peſte infectis?*
8. *Quare ceremonia in adminiſtratione Sacramentorum adhibeantur?*
9. *Quid de ceremoniis credendum tradat Synodus Tridentina; & moderna Fidei profeſſio?*
10. *Ceremonia pro arbitrio privatorum immutari nequeunt.*
11. *Illa adhibenda juxta præſcriptum librorum Ritualium, qui illum in finem ſunt conſcripti.*
12. *An liceat à Ritibus præſcriptis recedere prætextu quòd contrarii ſint conformiores primitivæ Eccleſiæ diſciplinæ?*
13. *Epiſcopi ſubinde libros Rituales revidere debent.*
14. *Decreta circa adminiſtrationem Sacramentorum potiſſimùm ad Parochos diriguntur.*
15. *Parochus in ſua Parochia eſt* ordinarius *Sacramentorum miniſter.*
16. *Nullus in aliena Parochia, aut alienis Parochianis Sacramenta adminiſtrare poteſt.*
17. *Parochus quâ ratione dicatur* proprius *Sacerdos*, Paſtor, *aut* Curatus?

I. " CUm in Eccleſia Dei nihil ſanctius, aut utilius, » nihil excellentius, aut magis divinum ha» beatur, quàm Sacramenta ad humani generis ſalutem » à Chriſto Domino inſtituta (ait Rituale Romanum) » Parochus, vel quivis alius Sacerdos, ad quem eorum » adminiſtratio pertinet, meminiſſe imprimis debet, » ſe *ſancta* tractare; atque omni ferè temporis momen» to ad tam *ſancta* adminiſtrationis officium paratum » eſſe oportere. Quamobrem illud perpetuò curabit, » ut integrè, caſtè pièque vitam agat : nam etſi Sacra» menta ab impuris coinquinari non poſſunt, neque à » pravis miniſtris eorum effectus impediri; impurè ta» men & indignè ea miniſtrantes, in æternæ mortis » reatum incurrunt.

Eadem Paſtoribus & Sacerdotibus enixè commendant Synodi noſtræ tum Provinciales, tum Diœceſanæ Belgicæ; *Ne dum aliis cœlum aperiunt, ipſi ſibi viam muniant ad gehennam*, ait Synodus Buſcoducenſis ſub Maſio *titulo 2. cap. 1.*

II. Cenſuit inſuper Cameracenſis D. anno 1567. " monendos Paſtores omnes, ut Sacramenta admini» ſtraturi, ſumma animi devotione Omnipotentis Dei » implorent auxilium, quo in illis planè divinis fun» ctionibus mundam rectamque mentem afferant." Quin & addit Rituale Romanum : " Ipſe verò (Parochus) » ante-

Digitized by Google

Et Synodus Attrebatenſis ſub Franciſco Richardoto titulo de *Sacramentis in genere cap.* 1. " præcipit omni- » bus Paſtoribus, ut in Sacramentorum adminiſtratione » ſemper aliquid adferant ad explicandam inſtitutio- » nem & utilitatem Sacramenti; ex quo *præſentes* ædifi- » cationem aliquam capiant.

V. Quantumvis in omnium Sacramentorum adminiſtratione id faciendum injungatur Paſtoribus, faciliùs tamen ac fructuoſiùs id fieri poſſe videtur in adminiſtratione Baptiſmi, Euchariſtiæ per modum Viatici, & Extremæ Unctionis; tum quod in horum adminiſtratione plures ſoleant adeſſe, tum quòd major appareat, quàm in aliorum adminiſtratione opportunitas.

Cùm enim in ipſo Baptiſmo infans renaſcatur; atque ſpecialiter fiat profeſſio vitæ Chriſtianæ, & abrenuntiatio ſatanæ & pomparum ſæculi, opportuniſſimum videtur, tunc ipſis præſentibus in memoriam revocare, quomodo & ipſi aliquando in Chriſto renati eam profeſſionem emiſerint & renuntiationem ſolemniter fecerint; expendantque num conformiter ad eam ſponſionem hactenus vixerint.

In adminiſtratione Viatici & Extremæ Unctionis ipſa hominis morientis præſentia attentionem majorem in ipſis adſtantibus, præſertim conſanguineis & familiaribus morientis, nata eſt conciliare.

VI. " Paſtores ad adminiſtranda Sacramenta vocati » (ait Synodus P. II. Mechl. *tit.* 2. *cap.* 5.) officio ſuo » fungi non tardent, *graviter* alioqui puniendi; *gra-* » *viſſimè* verò, ſi quem ipſorum negligentia, ſine Ba- » ptiſmo, Confeſſione, Sacro Viatico, aut Extrema » Unctione, ex hac vita migrare contigerit.

Idem omnes paſſim Synodi inculcant, additque Synodus Antverpienſis ſub Miræo, *tit.* 2. *cap.* 3. " Ac ubi » populus eſt numeroſior, bis in die, manè circa horam » ſeptimam, & veſperi ſub Laudibus, in templo (Pa- » ſtor) ſeſe præſentem exhibeat omnibus operâ illius » uti volentibus.

VII. Cùmque Paſtor animam ſuam debeat ponere pro ovibus ſuis, concluditur, Paſtorem neque ob periculum contagionis ſeu infectionis peſtis poſſe ſubditis ſuis negare adminiſtrationem Sacramentorum, ſi alius non adſit, qui ejus vices ſuppleat; quapropter an. 1668. judicatum fuit in Parlamento Pariſienſi, Paſtorem potuiſſe privari ſuo Paſtoratu ob non adminiſtrata Sacramenta tempore peſtis, ut refertur in opere cui tit. *Journal des Audiences p.* 3. *lib.* 4. *cap.* 1.

Hanc eſſe Paſtorum obligationem tamquam notorium ſuppoſuit & expreſſit Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 5. *cap.* 10. " Tamen quia experientiâ cognitum » eſt, ait Synodus, eam eſſe multorum Parochianorum

[illegible] varias ceremonias, in Sacrificio Miſſæ ex Apoſtolica diſciplina & traditione adhiberi, finem earum ſubjicit his verbis: " Quo & majeſtas » tanti Sacrificii commendaretur, & mentes fidelium » per hæc viſibilia Religionis & pietatis ſigna ad rerum » altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contem- » plationem excitarentur.

IX. De his ritibus ſive ceremoniis definit Synodus Tridentina *Seſſ.* 7. *Can.* 13. " Si quis dixerit receptos » & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſolemni Sa- » cramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut » contemni, aut ſine peccato à miniſtris pro libitu omit- » ti, aut in novos alios per quemcumque Eccleſiarum » Paſtorem mutari poſſe, anathema ſit.

Profeſſio fidei hæc habet: " Receptos quoque & ap- » probatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſupradictorum » omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione, re- » cipio & admitto.

X. Ritus hi tametſi ad ipſum Sacramentorum valorem vel ſubſtantiam non pertineant; poſſintque ſalvâ eorum validitate omitti & mutari; imo pro temporum ac locorum diverſitate ritus hi varii fuerint, & etiamnum ſint, tamen ſapienter Eccleſia declaravit, eos non poſſe arbitrio quorumcumque inferiorum Paſtorum vel Miniſtrorum mutari aut de novo introduci: ne aliàs ſub ſpecie Religionis & pietatis, ſuperſtitio, aut avaritia, vel irreverentia in Sacramentorum adminiſtratione ſenſim immiſceantur: quod aliquot ante Synodum Tridentinam ſæculis non infrequens fuit; ipſiſque hæreticis, ritus Eccleſiaſticos explodendi ac generatim rejiciendi prætextum dediſſe videtur.

XI. Quapropter abſolutâ Synodo Tridentina varii ab Epiſcopis pro ſuis reſpectivè Eccleſiis ſeu Diœceſibus compoſiti fuêre libri, quos vulgo *Ritualia* vel *Paſtoralia* aut *Manualia* vocare ſolent.

Horum librorum ſcopum eſſe, præſcribere ritus, quos in adminiſtrandis Sacramentis, & celebrandis Divinis Officiis Parochi aliique Eccleſiæ miniſtri obſervent, non autem quæſtionum Theologicarum aut dogmatum deciſionem facere, indicat ipſa librorum nomenclatura, & in præfatione ad ſuum Rituale expreſſit Paulus V. his verbis: " His ita conſtitutis, reſtabat, ut » uno etiam volumine comprehenſi, ſacri & ſinceri Ec- » cleſiæ Catholicæ *ritus*, qui in Sacramentorum admi- » niſtratione, aliiſque Eccleſiaſticis functionibus ſerva- » ri debent ab iis, qui curam animarum gerunt, Apo- » ſtolicæ Sedis auctoritate prodirent, ad cujus volumi- » nis præſcriptum, in tanta Ritualium multitudine, ſua » illi miniſteria tamquam ad publicam & obſignatam » normam peragerent, unoque ac fideli ductu inoffenſo » pede ambularent cum conſenſu.

XII.

» ſuæ Metropolitanæ, nihil temerè addendo, demendo, » vel immutando." Idipſum cæteræ quoque Synodi Belgicæ mandant; rationemque mandati hanc præmittit Synodus D. Cameracenſis anno 1567. tit. *De Sacramentis capit.* 3." In ſignis externis ac ceremoniis, ne qua » malevolis relinquatur offenſio, utque juxta Apoſtoli » ſententiam, idipſum dicamus omnes, perfecti in eo- » dem ſenſu atque ſententia.

XIII. Cæterùm, ſicuti Synodus Tridentina aliæque eam ſequutæ Synodi ſæpius monuerunt Epiſcopos, ut ſuarum reſpectivè Eccleſiarum Breviaria & Divini Officii libros reviderent & expurgarent ab omni eo, quod cum Divini Officii majeſtate non convenire judicaretur, ita & Epiſcoporum eſt Rituales libros ſuarum Diœceſium ſubinde revidere & diligenter examinare, num nihil in ritus, vel per negligentiam aut ignorantiam intruſum ſit, quod pietatem ac reverentiam Sacramentis debitam minuat, aut ſaltem minùs promoveat, vel etiam ſuperſtitionem aliquam redoleat; vel Fideles facilè in ſuperſtitionem natum ſit inducere. Ac denique expendant, an ritus aliqui hoc tempore induci haud poſſint, qui & uſui ac inſtituto Sacramentorum ſint conformiores, & ad pietatem & reverentiam erga Sacra Myſteria in mentibus Fidelium excitandam convenientiores & efficaciores.

XIV. Ex citatis hactenus Synodorum ac Ritualium Decretis & monitis circa obſervanda & cavenda in adminiſtratione Sacramentorum illud perſpicuum eſt, ea potiſſimum ad Parochos dirigi; hoſque præcipuè circa Sacramentorum adminiſtrationem inſtrui.

XV. Nec mirum, cum enim Parocho totius Parochiæ cura ſpiritualis incumbat, quemadmodum *parte* 1. *titulo* 3. *cap.* 1. oſtenſum fuit, etiam ipſi principaliter & jure ordinario competit Sacramentorum adminiſtratio ad excluſionem omnium aliorum inferiorum Sacerdotum; adeò ut ſi qui in ejus Parochia, aut ejus Parochianis Sacramenta adminiſtrent, id nonniſi ut ejus coadjutores & ſubſidiarii, ac de ipſius tacito vel expreſſo conſenſu facere cenſeantur.

Hoc Parochorum jus non obſcurè expreſſit Synodus Tridentina, monens Epiſcopos *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *De Reformat.* ut pro tutiori animarum eis commiſſarum ſalute, diſtincto populo in certas propriaſque Parochias unicuique *ſuum perpetuum peculiaremque Parochum* aſſignent, qui eas cognoſcere valeat, & *à quo*, ait, SOLO *licitè Sacramenta ſuſcipiant.*

XVI. De hoc Parochorum jure haud dubitans Martinus Rythovius Epiſcopus Iprenſis, qui Tridentinæ Synodo interfuerat, in ſua Synodo anno 1577. *tit.* 11. *cap.* 5. ita loquitur: " Cùm in omnibus rebus, pro pace & » tranquillitate, ſit certus ordo ſervandus, neque con- » veniat quempiam in *alienam* meſſem manum ſuam » mittere; ſed unuſquiſque ſuper grege ſibi credito vi- » gilare debeat: Ordinamus ut nullus Sacerdos (ceſ- » ſante periculo & citra neceſſitatem) extra limites ſuæ » Parochiæ, aut etiam in ſua Parochia alienis Parochia- Euchariſtiæ & Pœnitentiæ, adminiſtratio etiam aliis Sacerdotibus, præſertim Regularibus, ſive vigore privilegiorum, ſive conſuetudinis, communicata fuerit; eaque in Eccleſiis Parochialibus, aut extra eas, ipſis tamen Parochianis exhibere ſine licentia Parochorum liceat, tractando de ſingulis Sacramentis notabimus.

CAPUT III.

An aliquid in Sacramentorum adminiſtratione exigi poſſit?

1. *Populi devotioni officit, Sacerdotum ex Sacramentorum adminiſtratione quaſtus captatio.*
2. *Primi Chriſtiani omnem temporalium exactionem abeſſe volebant, ſed voluntariè offerebant.*
3. *Eamdem diſciplinam Eccleſia ſemper retinuit.*
4. *Neque ſub obtentu conſuetudinis temporalia exigi permiſit.*
5. *Quid circa hoc ſtatuerint Synodi Belgicæ.*
6. *Nec titulo paupertatis hæc exactio permittitur.*
7. *Eccleſia vult retineri oblationum uſum; nec vetat voluntariè oblata accipi.*
8. *Cavenda in oblatorum receptione tacita exactio.*
9. *Sacramenta æquè promptè adminiſtranda pauperibus ac divitibus.*
10. *Cavendum ne voluntariæ Fidelium oblationes tranſeant in coactas.*
11. *Aliquando prohibita etiam ultronea temporalium oblatio in receptione Sacramentorum.*
12. *Quid voluerit obſervari S. Carolus?*
13. *Quomodo omnis turpis quæſtus ejuſve ſpecies in adminiſtratione neceſſario cavendus.*
14. *Difficulter omnis* mali ſpecies *cavetur, dum Miniſtri ex oblatis in adminiſtratione Sacramentorum vivere debent.*
15. *Danda Miniſtris Eccleſiæ ea competentia, ut in adminiſtratione Sacramentorum oneri non ſint Fidelibus.*
16. *Decimatorum dandi eam competentiam obligatio.*
17. *Offerenda in Sacramentorum adminiſtratione aliquando à Superioribus taxata, & quare?*
18. *Sic taxata dici ſolent* jura *Paſtoralia, & in adminiſtratione Matrimonii & ſepulturis potiſſimùm obtinent: & quare?*
19. *Videntur ſucceſſiſſe in locum decimarum perſonalium.*
20. *Jura illa hic ægrè ſine conſenſu Regis imponi poſſunt.*
21. *Laici ab impoſitione onerum per Judicem Eccleſiaſticum, ſubinde ad Senatum Regium appellare poſſunt.*
22. *Vix jura illa ſine offenſione exigi poſſunt; & quid hic à Superioribus faciendum?*
23. *Circumſpectè in horum jurium exactione Miniſtri Eccleſiæ ſe gerere debent.*

I. NIhil eſt quod populi erga ſacra Religionis noſtræ Myſteria reverentiam & exiſtimationem pietatemque

Digitized by Google

gitur, *non de onoraria ſumma*; ſed priori modo legi in vetuſtiſſimo codice obſervat Rigaltius; quaſi diceret: " In » noſtris conventibus congregatur ſumma, quæ non ſit » tamen *dehoneſtamento* religioni, nec ideo venalis aut » redempta dici debet religio noſtra. " Hæc Rigaltius.

Primi ergo Chriſtiani prompto animo offerebant quæ Eccleſiæ Miniſtris pauperibuſque ſuſtentandis ſufficiebant; ſed pecuniæ quamcumque exactionem in Sacramentorum aut aliorum ſacrorum adminiſtratione exhorrebant.

III. Et licet in nonnullis diſciplinæ articulis Eccleſia coacta fuit, aliquando à primitiva Patrum puriore diſciplina nonnihil recedere, in hoc tamen articulo, eam ſemper retinuit diſciplinam, ut omnem in ipſa Sacramentorum exhibitione temporalium exactionem omnemque turpis quæſtûs ſpeciem abeſſe voluerit.

IV. Sæculo XII. Concilium Lateranenſe ſub Innocentio II. *Can.* 2. pecuniam dari aut exigi pro quocumque Sacramento vetat, additque: " Et nec pro paſtu, » nec ſub obtentu *alicujus conſuetudinis* antè vel poſt à » quoquam aliquid exigatur, vel ipſe (qui Sacramenta » ſuſcipit) dare præſumat: quoniam Simoniacum eſt.

Et rurſus eodem ſæculo Concilium Lateranenſe III. ſub Alexandro III. in *Cap* 9. *De Simonia*, *horribile nimis* reputat, quod in quibuſdam Eccleſiis pro Sacramentis aliquid requiratur. " Putant autem, inquit, plu» res ex hoc licere, quia legem mortis de longa con» ſuetudine invaluiſſe arbitrantur, non attendentes, » quod tantò graviora ſunt crimina, quantò diutius in» felicem animam tenuerunt alligatam.

Sub idem tempus Concilium Turonenſe prohibens pro Chriſmatis aut olei receptione aliquam pretii exactionem attentari, ſubjicit: " Nec ſub *obtentu cujuſ-* » *dam conſuetudinis* reatum ſuum quis tueatur: quia » temporis diuturnitas non diminuit peccata, ſed auget. *Cap.* 8. ⁘ *De Simonia.*

V. His Conciliorum Decretis inſiſtentes poſteriores Belgii ac vicinarum Provinciarum Epiſcopi, omnem tum in ſuis Ritualibus libris, tum Synodorum Decretis, temporalium exactionem in Sacramentorum adminiſtratione proſcripſerunt; eaque *gratis*, & ſine ulla quæſtûs ſpecie dari juſſerunt.

" Cùm Sacramenta Eccleſiæ (ait Synodus P. II. Ca» meracenſis *tit.* 5. *cap.* 5.) non ſolum ſine Simoniæ » labe, verum etiam ſine *avaritiæ ſuſpicione* admini» ſtranda ſint, caveant omnes, ne in eorum adminiſtra» tione quidquam exigant directè vel *indirectè*.

Synodus D. Mechlinienſis *titulo* 1. *cap.* 3. ait: " Sa» cramenta omnia liberè conferantur, nihilque *omninò* » directè vel *indirectè* in eorum adminiſtratione exi» gatur.

Hæc hiſque ſimilia paſſim Synodi & libri Rituales inculcant.

VI. Et quia nonnulli paupertatis aut neceſſitatis præ-

tum ubi etiam in ipſa Sacramentorum adminiſtratione retrahere; aut ipſis Miniſtris inhibere à Fidelibus liberali animo oblata accipere.

Quinimo Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio III. in *Cap.* 42. ⁘ *De Simonia*, ſicuti vetat aliquid à Miniſtris in Sacramentorum miniſterio exigi, ita pariter, vult laudabiles conſuetudines aliquid offerendi à laicis obſervari.

Et Rituale Romanum Pauli V. poſtquam omnem exactionem in Sacramentorum adminiſtratione proſcripſit, immediatè ſubjungit: " Si quid verò nomine elee» moſynæ, aut devotionis ſtudio, *peracto* jam Sacra» mento, à fidelibus *ſponte* offeratur, id licitè pro *con-* » *ſuetudine* locorum Miniſter accipere poterit.

Nonnulla verò in hac oblatorum receptione à Parochis aliiſque Sacramentorum Miniſtris obſervanda ſunt.

VIII. Primò, ne in ſimilium oblatorum receptione tacita ſaltem exactio, Simoniæ aut avaritiæ ſuſpicionem ingerens, intercedat.

Tacitæ hujus exactionis frequenter ſunt rei, qui verbo aut facto eos arguunt avaritiæ aut inhumanitatis, qui poſt adminiſtrationem Sacramentorum nihil aut parum offerunt. Quis enim ambigat, quin ſic agendo cogant quodammodo Fideles ad dandum, dum negando, avaritiæ aut inhumanitatis notam ſibi impingendam norunt.

IX. Secundò, ſolicitè cavendum, ne Sacramenta majori promptitudine & hilaritate adminiſtrentur illis, à quibus plura offerenda ſcitur; facilè enim major illa promptitudo & hilaritas, avaritiæ turpiſque quæſtûs ſuſpicionem inſinuabunt.

X. Tertiò, cavendum eſt, ne gratuitæ oblationes ex devotione Fidelium procedentes, facilè in præceptum & neceſſitatem vertantur; adeò ut ſi quis offerre prætermittat, avarus imò injuſtus audiat.

Hinc enim continget, ut Fideles vel paupertate, præſertim occulta, vel expenſarum gravitate territi, Sacramenta aut non ſuſcipiant, aut ſaltem diutius, quam oportet, differant. Quod hodie, proh dolor! non rarò circa ſuſceptionem Viatici & Extremæ Unctionis evenire, nimis quam manifeſtum eſt.

XI. Ob hæc aliaque ex oblatorum receptione pullulantia incommoda, quæ difficulter in totum præcaventur, olim Synodus Eliberitana decrevit: *Hi qui baptizantur, ut fieri ſolebat, nummos in concham non mittant, ne Sacerdos, quod* GRATIS *accepit*, PRETIO *diſtrahere videatur.* Statuti illius rationem expoſuit in Concilio Baſileenſi Julianus Cardinalis: " Apoſtolus præ» cipit ab omni *ſpecie* mali abſtinendum. Nonne *gratis* » offerre, & eleemoſynam dare eſt pium & charitatis » opus? ſed quoniam tempore Baptiſmi nummos pro» jicere in concham prætendebat *ſpeciem* mali, emen» dari & aboleri juſſit Eccleſia.

XII. Quin Sanctus Carolus, noluit, ut Presbyteri quamcumque rem pro adminiſtratione Sacramentorum acci-

Digitized by Google

adigantur ex oblationibus in Sacramentorum adminiſtratione fieri conſuetis, victitare; neque aliunde ad honeſtè vivendum ipſis ſuppetat; hincque contingat, quod ipſâ neceſſitate compellente, ſi non directè, & expresſè temporalia in Sacramentorum adminiſtratione exigantur, *indirectè* tamen & *tacitè* ſatis inſinuetur dandi neceſſitas: adeò ut ipſis Laicis quaſi perſuaſum ſit, oblationes illas non eſſe voluntarias, ſed ſe ad offerendum conſtrictos credant.

XV. Sanè deſpiciendum eſt Epiſcopis aliiſque Superioribus & Magiſtratibus," ut Parochis Evangelii Prædi» catoribus (verba ſunt Synodi Colonienſis anno 1536. » *parte* 8. *capit*. 2.) certa ac competens ſubminiſtratio » victûs & veſtitus fiat, idque ad eum modum, ne in » adminiſtrandis Sacramentis quidpiam exigendo, one» ri ſint Parochianis, aut cibum vicatim diſcurrendo » emendicare cogantur, quo nihil turpius aut ſordi» dius.

XVI. Hoc quoque indubitatum eſt, quod Epiſcopi & alii decimas poſſidentes Prælati, eorumque Capitula & Monaſteria " (uti loquitur Chriſtianus Lupus Diſ» ſert. 2. proœmiali ad tomum 3. Scholiorum in Cano» nes *cap*. 7.) rigidum coram Deo onus portent dandæ » Parochis ſuſtentationis integræ, & *miſeras* plebes li» berandi ab exactionibus variis ſuſpectis & offenſivis, » ad quas iſti à neceſſitate coguntur.

XVII. Interim dum aliunde Parochis & Sacerdotibus Sacramentorum aliorumque ſpiritualium officiorum miniſtris ſufficienter nequit ſuccurri, coguntur que neceſſitate quodammodo ex oblatis vivere, non inconveniens viſum eſt, ut Epiſcopi aliique Superiores & Magiſtratus determinent ſive taxent, quid à fidelibus Parocho aliiſque Miniſtris in adminiſtratione Sacramentorum aliiſque functionibus ſit dandum.

Hoc quippe pacto contingit, ut Paſtoribus aliiſque Sacerdotibus adimatur occaſio, conventiones pactioneſque Simoniam aut ſaltem turpem quæſtum redolentes cum Parochianis ineundi.

Ulterius per hanc Superiorum taxationem fit, ut Parochiani contra Parochum & Sacerdotes conqueri nequeant, quaſi Parochianos injuſtis & exceſſivis juribus & exactionibus gravent, dum id dumtaxat petunt, quod Superiores judicarunt à ſubditis in Parochorum & Miniſtrorum ſuſtentationem ſolvendum.

XVIII. Hæc jura, quæ Paſtoralia dici ſolent, potiſſimum in adminiſtratione Sacramenti Matrimonii, & ſepulturis locum habent: eo quod in his ſine minoribus incommodis, & ſcandalo peti poſſe videantur.

Atque imprimis hîc periculum non eſt, quod ob jura ſolvi conſueta & taxata Matrimonium differetur aut omittetur; neque in ejus dilatione multum incommodi eſſe conſuevit; nec ſepultura ideo omittitur; aut ſi forſan non eâ, qua aliàs pompa fiat, nihil aut parum inde incommodi timendum; quemadmodum (uti antè monuimus) timendum eſt, dum Viaticum aut Extrema » dem (quaſi in rebus ſanctis & ſpiritualibus commu» tatio ulla juſta eſſe queat) vel captent, vel exigant » ſordide; " deindè capite ſequenti ſubjungit: " Sed ta» men ubi ſolidi fructus nulli ſunt, aut exigui Benefi» ciorum Curatorum; & minores quam ſufficiant ali» moniæ Paſtorum: ſi populus ſe durum & avarum præ» beat, nec liberaliter pro ſuo quiſque modulo aliquid » conferat Paſtoribus Sacramenta miniſtrantibus; agi » debebit cum Majeſtate Regia, ut iiſdem Paſtoribus » greges neceſſaria commodè provideant, ſive per de» cimas perſonales, quas certum eſt ceſſiſſe conſuetu» dini laudatæ, quâ populus pro adminiſtratione Sacra» mentorum liberaliter honorarium aliquod impendere » ſolebat; ſive aliâ quavis ratione: alioqui valde eſſet » inhumanum laborem paſtoralis officii requirere ſine » juſta mercede, & ſublata omni ratione parandi victus » & veſtitus.

XX. Præterea in hoc Decreto notandum, quod dicatur, agi debere cum Majeſtate Regia, ut laici ad ſimilia jura ſolvenda cogantur. Sciebant quippe hujus Synodi Patres, ægrè permitti in Belgio viciniſque Provinciis, ut temporalia hujuſmodi onera laicis citra conſenſum & auctoritatem Regis imponantur; neque facilè ad eorum ſolutionem ſe conſtringi patiantur, niſi conſenſum Regis acceſſiſſe conſtiterit.

Hinc teſte Antonio Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico, *cap*. 33. cùm de publicatione Concilii Tridentini hîc tractaretur; cumque in finem ad Concilia Regia reformationis Decreta expendenda miſſa eſſent, *ad cap*. 4. *Seſſ*. 21. *De Reformat.* ubi datur Epiſcopis facultas novas Parochias erigendi, & ſi neceſſe fuerit *compellendi* populum ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiunt ad vitam Sacerdotum ſuſtentandam " *communis* nota fuit, compul» ſionem illam populi, & exactionem fieri non poſſe ſine » *auctoritate Regia*, neque hanc juriſdictionem Eccle» ſiaſticis Judicibus umquam competiiſſe.

XXI. De Sacerdotis honorario ex funerarii Sacrificii opera agendum apud prophanum Judicem, & non apud Eccleſiaſticum, judicatum fuiſſe anno 1532. refert Renatus Choppinus *lib*. 2. *de Sacra Politia tit*. 2. *num*. 2. & pluribus confirmat Carolus Fevretius tractatu *De Abuſu lib*. 4. *cap*. 8. aſſeritque Senatum Regium ſolere improbare & caſſare ſuſpectas ac minus honeſtas exactiones, quæ in ſacrorum adminiſtratione fiunt tametſi longa conſuetudine firmatas; & à ſententia Judicis Eccleſiaſtici ſimiles exactiones adjudicante, *tamquam ab abuſu* ad Senatum Regium laicos appellare poſſe.

Decanus & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Engoliſmenſis tamquam Paſtores Primitivi cujuſdam Eccleſiæ Parochialis condemnaverant Parochianos, ad ſolvendum quid modicum pro vino quoties communicarent, interjectâ per Parochianos appellatione *tamquam ab abuſu*, dictum fuit per Parlamentum Pariſienſe anno 1551. malè & abuſivè judicatum.

XXII. Cæterum, quacumque authoritate jura illa ſint

CAPUT I.

De Materia & forma Baptiſmi ; & quomodo hæc adhibenda ?

1. *Primum & maximè neceſſarium Sacramentum eſt Baptiſmus.*
2. *Dicitur aliorum Sacramentorum* janua.
3. *Innocentius III. dubitavit num Ordo à* non Baptizato *ſuſceptus eſſet invalidus : aliqua Sacramenta ab illo validè recipi poſſe credidit.*
4. *Credidit* tutiùs *Ordines à tali ſuſceptos reiterandos.*
5. *In quo fundata fuerit reſolutio Innocentii.*
6. *Non temerè de ſuſcepto Baptiſmo dubitandum.*
7. *Deſcribitur Baptiſmus* Flaminis.
8. *Per Baptiſmum Flaminis quis ſalvari poteſt.*
9. *Patrum ſententiis acquieſcendum.*
10. *Quid ſit Baptiſmus* Sanguinis ?
11. *Solus Baptiſmus* Fluminis *habet rationem veri Sacramenti.*
12. *Forma Baptiſmi Latinorum.*
13. *Forma Græcorum nonnihil in verbis diverſa ; eamque ut ſufficientem probat Eccleſia Latina.*
14. *Expoſitio* Cap. 1. ;; De Baptiſmo.
15. *Materia Baptiſmi aqua naturalis.*
16. *Quæ cenſenda aqua* naturalis ?
17. *Extra caſum neceſſitatis cum dubio liquore Baptizare non poteſt.*
18. *Ritus adhibendi aquam in Baptiſmo non ubique eſt idem.*
19. *Eccleſia Græca olim uſa fuit* Immerſione ; *& eam hodierna eorum Ritualia præſcribunt.*
20. *Idem ritus etiam apud Latinos aliquando uſitatus fuit.*
21. *Ritus Baptizandi per* immerſionem *multis ſæculis in Eccleſia Latina perſeveravit.*
22. *Baptizare per* immerſionem *non ſpectat ad valorem Baptiſmi, ſed ad diſciplinam.*
23. *An per* infuſionem, *an per* immerſionem *Baptiſmus ſit conferendus, pendet à conſuetudine & præſcripto Eccleſiarum.*
24. *Debet aqua ſic adhiberi ut ſit* ablutio, *non* aſperſio.
25. *Aqua ſic infundenda, ut ipſe Baptizandus cenſeatur verè* ablutus.
26. *Quæ cenſenda pars notabilis ratione cujus Baptizandus dicatur* ablutus.
27. *Quomodo Græci aquam infundant ?*
28. *Trina immerſio multis Canonibus olim præcepta fuit.*
29. *Licet* trina *immerſio videatur ab Apoſtolis deſcendere, non ſpectat tamen ad eſſentiam Baptiſmi.*

quare ?

31. *Regula quæ in hac diſciplinæ diverſitate tenenda eſt.*

I. PRIMUM inter Sacramenta numeratur *Baptiſmus*, de quo in Symbolo fidei Conſtantinopolitano dicitur : *Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum.* Et Synodus Tridentina : *Si quis dixerit, Baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt, non neceſſarium ad ſalutem ; anathema ſit*, Seſſ. 6. *De Baptiſmo Can.* 4.

II. Quin & jam pridem à Theologis dicitur, Baptiſmum eſſe januam aliorum Sacramentorum ; id eſt, alia Sacramenta ad ſui valorem requirere præviè in ſuſcipiente Baptiſmum : quod ſequutus Bonifacius VIII. in *Cap.* 2. *De Cognat. ſpirituali in* VI. vocat Baptiſmum Sacramentorum *fundamentum & januam reliquorum.*

III. Tempore Innocentii III. id eſt, ſæculo XIII. dubium fuiſſe, an non baptizatus, qui tamen crederet ſe baptizatum, non poſſe *validè* ordinari, manifeſtum eſt ex reſponſo ipſius Innocentii in *Cap.* 3. ;; *De Presbytero non baptizato* ; ubi ipſe Pontifex multa adducit, quæ validitatem Ordinis ita ſuſcepti evincere videbantur ; atque inter alia tamquam certum ſupponere apparet, quod " illud non ſit generaliter verum, neque de » novis, neque de veteribus Sacramentis, quòd Baptiſ» mus ſit *fundamentum* illorum, quoniam & Sacramen» tum Conjugii & Euchariſtiæ à non baptizatis recipi » poteſt.

IV. Poſt hæc ſubjungit : " Quia verò in Concilio » apud *Compendium* legitur conſtitutum, ſi quis in Pres» byterum ordinatus deprehenderit ſe non baptizatum, » baptizetur, & iterum ordinetur : nos circa latorem » præſentium in hoc dubitabili caſu quod tutius eſt ſe» quentes, mandamus, quatenus ipſum per ſingulos » Ordines, uſque ad Sacerdotium promovere procu» res, & permittas eum in Sacerdotio miniſtrare, quia » non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe fa» ctum : nec malè de Sacramento ſentitur, cùm illud » non Religionis contemptus, ſed articulus neceſſitatis » excludit.

Ex his haud obſcurum eſt, Innocentium de validitate ſuſcepti Ordinis à non baptizato dubitaſſe ; neque credidiſſe, Baptiſmum eſſe fundamentum omnium Sacramentorum.

V. Adhæc ſat patet, Innocentium dubium ſuum de invaliditate Ordinis, ſuamque reſolutionem de iterando Ordine fundaſſe in quodam Decreto Concilii *apud Compendium* ; quod refertur ſub nomine illius Concilii apud Gratianum *cauſ.* 1. *qu.* 1. *Can.* 60.

Verùm adverterunt Eruditi, hoc Decretum in nullo

» tantum paſſionem pro nomine Chriſti id, quod ex Baptiſmo deerat, poſſe ſupplere, ſed etiam *fidem*, converſionemque cordis, ſi fortè ad celebrandum Myſterium Baptiſmi in anguſtiis temporum ſuccurri non poteſt. Neque enim latro ille pro nomine Chriſti crucifixus eſt, ſed pro meritis facinorum ſuorum: nec quia credidit paſſus eſt, ſed dum patitur credidit. Quantum itaque valeat etiam ſine viſibili Sacramento Baptiſmi, quod ait Apoſtolus: *Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*; in illo latrone declaratum eſt. Sed tunc impletur inviſibiliter, cùm Myſterium Baptiſmi non contemptus Religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit.

VIII. De eodem Flaminis Baptiſmo agit Pontifex in *Cap.* 2. ;; *De Presbytero non baptizato*, reſpondens Cremonenſi Epiſcopo: " Presbyterum, quem ſine unda Baptiſmatis extremum diem clauſiſſe ſignificaſti, quia in S. Matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione perſeveraverit, ab originali peccato ſolutum, & cœleſtis patriæ gaudium eſſe adeptum aſſerimus incunctanter.

Antonius Auguſtinus in notis ad primam collectionem Decretalium, ad hæc verba: *Eſſe adeptum*, ait: " *Potuiſſe adipiſci*, malim. Quid enim ſi alicujus occulti peccati reus mortuus eſt? Quid ſi non ſatisfecit pro aliis etiam confeſſus?

IX. Poſt hæc Epiſcopum remittit ad libros SS. Auguſtini & Ambroſii, addens hanc notandam ſententiam: " Sopitis igitur quæſtionibus Doctorum, *Patrum ſententias teneas*, & in Eccleſia tua juges preces, hoſtiaſque Deo offerri jubeas pro Presbytero memorato.

X. Præter Baptiſmum *Flaminis*, meminit quoque Auguſtinus in citato *Canone* 34. & in *Canone* 37. Baptiſmi qui vulgo vocatur Baptiſmus *Sanguinis*; qui conſiſtit in morte pro Chriſto tolerata; ſive *Martyrio*; in quo proprio ſanguine pro Chriſto fuſo fidelis abluitur, antequam præ anguſtiis temporis aliove impedimento vivificis Baptiſmi undis regeneretur; de quo in dicto *Canone* 37. ſub nomine Auguſtini: " Catechumenum quamvis in bonis operibus defunctum vitam æternam habere non credimus, *excepto Martyrio*, ubi tota Baptiſmi Sacramenta complentur. " Et apertius ipſe Auguſtinus *lib.* 3. *De Civitate Dei cap.* 7. " Quicumque etiam non percepto regenerationis lavacro pro *Chriſti Confeſſione moriuntur*; tantum eis valet ad dimittenda peccata, quàm ſi abluerentur ſacro Fonte Baptiſmatis.

XI. Verùm licet ex his ſufficienter conſtet, Baptiſmum *Flaminis* (qui in perfecta peccatorum deteſtatione ex Dei amore, & deſiderio recipiendi Sacramentum Baptiſmi conſiſtit) & Baptiſmum *Sanguinis* ſupplere vices Sacramenti Baptiſmi, nihilominus certum eſt, neutrum eſſe Sacramentum; neque verum *Baptiſmum* de quo loquitur Chriſtus, dum ait: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire*

XIII. Eccleſia Græca, uti legitur in eorum Rituali apud Jacobum Goar pag. 355. utitur hac forma: *Baptizatur ſervus Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum, Amen.*

Hanc formam tamquam ſufficientem probavit Eugenius IV. in Decreto Unionis Armenorum, quod extat in appendice Concilii Florentini tom. 13. Concil. col. 5291. " Quoniam, ait, cùm principalis cauſa, ex qua Baptiſmus virtutem habet, ſit S. Trinitas, inſtrumentalis autem ſit Miniſter qui tradit exterius Sacramentum, ſi exprimitur actus, qui per ipſum exercetur miniſtrum, S. Trinitatis invocatione perficitur Sacramentum.

Itaque invocationem Sanctæ Trinitatis atque ipſarum Perſonarum diſtinctam expreſſionem in ipſa Baptiſmi collatione juxta Chriſti verba & mandatum Eccleſia obſervavit; eamque ad eſſentiam ac validitatem Baptiſmi neceſſariam ſuppoſuit, minus ſolicita quibus præcisè verbis ipſe actus Miniſtri exprimeretur, de quo nec Patribus cum hæreticis fuiſſe contentionem legimus; modò tamen (uti loquitur Eugenius IV. in citatis verbis) ſufficienter *exprimatur actus qui per ipſum exercetur* Miniſtrum.

XIV. Unde credendum eſt, quod Pontifex *Cap.* 1. ;; *De Baptiſmo*, dicens, " quod ſi quis puerum ter in aqua immerſerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen, & non dixerit, EGO BAPTIZO TE in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, *non eſt* puer baptizatus; " eam invaliditatem non refundat in omiſſionem illorum formalium verborum, *Ego baptizo te*; cum illa verba Græci non adhibeant, ſed in hoc potius, quod actus qui per Miniſtrum exercetur, non cenſeretur ſufficienter expreſſus.

XV. Quemadmodum ex verbis Chriſti *Matth.* 28. ad Apoſtolos dictis, Eccleſia intellexit, invocationem SS. Trinitatis, & trium divinarum Perſonarum diſtinctam expreſſionem eſſe neceſſariam in Baptiſmo; ita ex verbis Chriſti ad Nicodemum *Joan.* 3. *Niſi quis renatus fuerit ex* AQUA *& Spiritu Sancto non poteſt introire in regnum Dei*, intellexit, fideles eſſe regenerandos ſive baptizandos in vera ac naturali *aqua*.

Unde à quodam Epiſcopo interrogatus Innocentius III. " Utrum parvuli ſint pro Chriſtianis habendi, quos in articulo mortis conſtitutos propter *aquæ penuriam*, & abſentiam Sacerdotis, aliquorum ſimplicitas in caput ac pectus ac inter ſcapulas pro Baptiſmo *ſaliva* conſperſione linivit? " Reſpondit Innocentius in *Cap.* 5. ;; *De Baptiſmo*: " Quod cum in Baptiſmo duo ſemper, videlicet verbum & *elementum* neceſſariò requirantur, juxta quod de verbo Veritas ait: *Euntes in mundum univerſum prædicate Evangelium omni creaturæ, & baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.* Eademque dicat de elemento: *Niſi quis renatus fuerit ex* AQUA *& Spiritu S. non intrabit in regnum cœlorum*; dubitare non debes, il-

» los

Digitized by Google

tum, animam ſuam ponendo pro ovibus ſuis, aquam veram ac naturalem comparare; ne alias ſalutem æternam illius infantis periculo exponat: uti rectè advertit, & multis proſequitur Farvacquius *De Baptiſmo cap. 2. q. 2. caſu 4. §. 1. & 2.*

XVIII. Quo ritu aqua adhiberi debeat, an per *immerſionem*, ita ut ipſe baptizandus *aqua* immergatur; an per infuſionem ſive aſperſionem; ut nimirum aqua infundatur ipſi baptizando, non una olim fuit, nec hodie eſt omnium Eccleſiarum diſciplina.

XIX. In Eccleſia Orientali jam pridem *immerſionem* uſitatam fuiſſe, conſtat ex Cyrillo Hieroſolymitano *catecheſi myſtagogicâ* 2. ubi alloquens recenter baptizatos, ait: " Et confeſſi eſtis ſalutarem confeſſionem, & *merſi* » ter in aqua, rurſus *emerſiſtis*: atque ita per hæc ſym» bola triduanam Chriſti ſignificaſtis *ſepulturam*." Meminit quoque Sanctus Chryſoſtomus *Homil. 6. in Epiſtolam ad Coloſſenſes*, IMMERSIONIS in Baptiſmo adhibitæ; quin & hodie eum baptizandi ritum Euchologia ſive Ritualia Græcorum præſcribunt; atque poſt expreſſam formam Baptiſmi monitum hoc ſubnectitur: *Unaquaque prolatione* DEMERGENS & EDUCENS *eum ex aqua*.

Ad hæc verba reflectens Jacobus Goar in notis ad Rituale Græcorum *pag. 365. num. 24.* ait: *Antiquus* IMMERSIONIS *mos hic annotatur.*

XX. Quin & in Eccleſia Latina hunc *immerſionis* ritum multis ſæculis uſitatum fuiſſe diffiteri non poſſumus. Et quidem ſæculo II. ordinarium ſolitumque fuiſſe teſtatur Tertullianus *libro de Corona militis cap. 3.* ubi relatis nonnullis quæ Baptiſmum præcedunt, ait: *Dehinc ter* MERGITAMUR. Imò adeo conſtans erat hic baptizandi ritus, ut quidam dubitaſſe videantur de valore Baptiſmi per *infuſionem* collati; uti colligere eſt ex quæſtione à Magno propoſita S. Cypriano: " Quæſiſti (ait S. Cyprianus *Epiſt. 75.* ad Magnum) » etiam Fili chariſſime, quid mihi de illis videatur, qui » in infirmitate & languore gratiam Dei conſequuntur, » an habendi ſint *legitimi* Chriſtiani, eo quod aqua ſa» lutari non *loti* ſint, ſed *perfuſi*.

XXI. Et quidem ritus ille multis ſæculis etiam in Eccleſia Latina perſeveravit, uti videre eſt apud Authores qui de Divinis Officiis ſcripſerunt; adeo ut S. Thomas etiam ſuo tempore judicaverit, *tutius eſſe baptizare per modum* IMMERSIONIS: *quia*, ait, *hoc habet* COMMUNIS *uſus 3.* parte *q. 66. art. 7.*

Conſtat tamen ex ipſo Sancto Thoma ibidem *art. 8.* quod eodem tempore ritum *infuſionis* ſeu *aſperſionis* nonnulli adhibere inciperent.

XXII. Imo licet ritus *immerſionis* eſſet communis, ac in omnibus paſſim Eccleſiis uſitatus, tamen eum non

varietate mutari & variari poſſunt: quod etiam Rituale Romanum Pauli V. notat, & ſingularum Eccleſiarum conſuetudinem hîc eſſe retinendam mandat. " Baptiſ» mus licet fieri poſſit aut per *infuſionem* aquæ aut per » *immerſionem*, aut per *aſperſionem*; primus tamen vel » ſecundus modus, qui magis ſunt in uſu, pro Eccleſia» rum conſuetudine retineantur.

XXIV. Cæterum circa *infuſionem* obſervandum, eam debere eſſe talem, ut revera moraliter & vulgariter loquendo, Baptizandus cenſeatur *ablutus*; unde Paſtorale Mechlinienſe loquens de aqua in Baptiſmo adhibenda, ait: " Eam vero adhibeat Baptizans in *notabili* » quantitate, ſic ut *ablutio, non aſperſio* meritò cen» ſeatur.

Nullatenus ergo probandum, quod Paſtor tempore peſtis, veritus infici peſte, infantem recenter natum ex matre peſte infecta *aſpergillo* baptizaret; eo ferè modo, quo Sacerdotes in templis populum aſpergunt aqua luſtrali; quam praxim latè improbat Farvacquius *cap. 5. q. 4. caſu 2.*

XXV. Ulterius *infuſio* aquæ ita adhibenda eſt, ut *ipſe* baptizatus dicatur verè *ablutus*; ideoque imprimis monet Paſtorale Mechlinienſe, ut Baptizans ſit *ſolicitus, ut ablutio non tantum fiat in capillis, ſed* IN CUTE. Deinde requiritur, ut abluta ſit pars aliqua notabilis, ratione cujus ipſe baptizandus moraliter dici queat *ablutus*.

XXVI. Quæ verò ſit dicenda notabilis pars, vix aliter quam ex communi Eccleſiæ praxi & piorum fidelium fide determinari poteſt; cenſeturque communi exiſtimatione talis pars ipſum *caput* infantis: neque aliud membrum hodie ſaltem in Eccleſia Latina ablui ſolet; ſed nec alterius ſolius membri ablutionem extra caſum neceſſitatis permittit Rituale Romanum, dicens: " Nemo in utero matris clauſus baptizari debet. » Sed ſi infans *caput* emiſerit, & periculum mortis im» mineat baptizetur in *capite*; nec poſtea ſi vivus eva» ſerit, erit iterum baptizandus. At ſi aliud membrum » emerſerit, quod vitalem indicet motum, in illo, ſi » periculum impendeat, baptizetur, & tunc ſi natus » vixerit, erit ſub conditione baptizandus eo modo quo » ſupra dictum eſt: *Si non es baptizatus ego te baptizo* » *in nomine Patris, &c.* Si verò ita baptizatus deinde » mortuus prodierit ex utero, debet in loco ſacro ſe» peliri.

XXVII. Jacobus Goar ubi teſtatur Græcos hodie interdum per *infuſionem* baptizare, unà monet: " Quoad » enim licuit obſervare puerum ſedentem in vaſe vel » pelvi ad cubitum profundo, ter ſuperinfuſa *non mo*» *dica* quantitatis aqua *calida* purificat. Vel certè ne » aquæ copia obruatur, & fortè nimiam epotet, pro» num poſitum, & ſiniſtra in ventre ſuſtentatum, Sa-

 » cerdos

Digitized by Google

XXIX. Hæc utique à Gratiano relata testimonia ſufficienter evincunt, *trinam* merſionem jam à primis ſæculis fuiſſe uſitatam, atque ex Apoſtolica quodammodo traditione deſcendere; at eam ſpectare ad eſſentiam Baptiſmi nequaquam evincunt: imò non niſi ad diſciplinam (circa quam varia poteſt eſſe Eccleſiaſtica conſuetudo) pertinere ſine ulla dubietate reſpondit S. Leandro Hiſpalenſi Epiſcopo Sanctus Gregorius *lib.* 1. *Epiſt.* 41. refertureque à Gratiano loco citato *Can.* 80. " De *trina* merſione baptiſmatis, nihil reſponderi ve- » rius poteſt, quam quod ipſi ſenſiſtis; quia in una fide » nihil officit S. Eccleſiæ conſuetudo diverſa: Nos au- » tem quod tertiò mergimus triduanæ ſepulturæ Sacra- » menta ſignamus: ut dum tertiò infans ab aquis edu- » citur, reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quod » ſi quis fortè etiam pro Summæ Trinitatis veneratione » exiſtimet fieri, neque iſtud aliquid obſiſtit baptizan- » dos ſemel in aquis mergere, quia dum in tribus Per- » ſonis una ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullate- » nus poteſt, infantem in Baptiſmate vel ter, vel ſe- » mel immergere: quando & in tribus merſionibus Per- » ſonarum Trinitas, & in una poteſt Divinitatis ſingu- » laritas deſignari.

XXX. Circa idem tempus Patres Concilii Toletani IV. intelligentes inter Sacerdotes ſummas eſſe de *trina* vel *ſimpla* merſione contentiones; atque Arianos ex *trina* illa merſione arguere *trinitatem eſſentia* in Perſonis, auctoritate S. Gregorii freti decreverunt *Can.* 6. " Propter vitandum ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici » dogmatis uſum, *ſimplam* teneamus Baptiſmi *merſio-* » *nem*; ne videantur apud nos, qui *tertiò* mergunt, hæ- » reticorum probare aſſertionem, dum ſequuntur & » morem. Et ne fortè ſit dubium hujus *ſimpli* myſte- » rium Sacramenti.... videat in eo unitatem Divinita- » tis, & Trinitatem Perſonarum oſtendi: Unitatem » dum *ſemel* immergimus; *Trinitatem*, dum in nomi- » ne Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizamus.

In antiquo Sacramentario Gallicano, quod ex antiquo Codice manuſcripto Monaſterii Bobienſis edidit vir eruditus Joannes Mabillonius *tomo* 1. *Muſæi Italici* (quem Codicem ſcriptum ante annos mille ex charactere conjicit Mabillonius) extat formula Baptiſmi his verbis expreſſa *paginâ* 324. *Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, UNAM *habentem* SUBSTANTIAM, *ut habeas vitam æternam, partem cum Sanctis.*

Si Sacramentarium illud compoſitum ſit ad uſum Eccleſiæ Gallicanæ ante annos mille; adeoque circa ſæculum VII. quo dictum Toletanum Concilium habitum fuit, mirum non eſt, ſi hæc verba, *unam habentem ſubſtantiam*, ad vitandum Arrianorum errorem addenda cenſuerint, ſicuti Patres Toletani eodem motivo *ſimplam* merſionem adhiberi voluerunt.

Interim hîc notare poſſumus, Eccleſiam interdum ritus aliquos quantumvis antiquitate venerandos muta-

pant

2. *Olim Epiſcopi* per ſe *Baptiſmum conferebant.*
3. *Quomodo Parochi hodie jus Baptizandi ab Epiſcopo accipiant?*
4. *Parochi hodie ſunt* ordinarii *Miniſtri Baptiſmi.*
5. *Baptizare ſolemniter nemo poteſt ſine conſenſu Parochi.*
6. *Presbyteris & Diaconis adminiſtratio Baptiſmi delegari poteſt; non autem inferioribus.*
7. *In caſu neceſſitatis etiam* laici *Baptizare poſſunt.*
8. *An laicus* bigamus, *aut qui Baptiſmum ſuum* integrum *non habet, in neceſſitate Baptizare poſſit?*
9. *Mulier in neceſſitate poteſt Baptizare.*
10. *Hæretici validè baptizant.*
11. *An Baptiſmus collatus à non Chriſtiano ſeu non baptizato ſit validus?*
12. *Quilibet homo in caſu neceſſitatis poteſt baptizare.*
13. *Nemo ſeipſum poteſt baptizare.*
14. *Olim ferè in ſola Eccleſia Cathedrali Baptiſmus ſolemniter dabatur.*
15. *Olim Eccleſiæ Baptiſmales diſtinctæ à Parochialibus.*
16. *Unde factum ut Parochiales factæ ſint pleraque Baptiſmales?*
17. *An in domibus privatis Baptiſmum adminiſtrare liceat?*
18. *Antiquitùs tempus Paſchatis & Pentecoſtes adminiſtrando Baptiſmo præſtitutum erat.*
19. *Conſuetudo extra illud tempus conferendi Baptiſmum aliquando improbata.*
20. *Quare illud tempus adminiſtrationi Baptiſmi ſit conveniens.*
21. *Multis ſæculis hæc diſciplina viguit, ſemper tamen exceptus fuit caſus neceſſitatis.*
22. *Quomodo hæc diſciplina ſenſim abrogata fuerit?*
23. *Baptiſmus infantium nullo prætextu differendus.*
24. *Quid pro conſervanda priſtina diſciplina decreverit S. Carolus?*
25. *Plura hodie adhuc ſuperſunt veteris ritûs veſtigia.*

I. ORdinarius Baptiſmi miniſter imprimis eſt Epiſcopus; tamquam populi ſibi commiſſi primarius & ordinarius Paſtor. " Dandi (Baptiſmi) jus ha- » bet (ait Tertullianus *lib. De Baptiſmo cap.* 16.) ſum- » mus Sacerdos, qui eſt *Epiſcopus*, dehinc Preſbyter » & Diaconi, non tamen *ſine Epiſcopi* authoritate.

Et S. Hieronymus contra Luciferianos: " Sine » Chriſmate, & Epiſcopi *juſſione*, neque Preſbyter, » neque Diaconus jus habent baptizandi.

Quin & ſæculo VIII. Synodus Vernenſis *Can.* 8. decrevit, " ut omnes Presbyteri, qui in Parochia ſunt, » ſub poteſtate Epiſcopi eſſe debeant, & de eorum or- » dine nullus Presbyter præſumat in illa Parochia *ba-* » *ptizare*, vel Miſſas celebrare ſine *juſſione* Epiſcopi.

Hinc evidens ex ſententia Patrum, ſolis Epiſcopis jure proprio & ordinario competere collationem Baptiſmi.

II. Et

Digitized by Google

[illegible] reſpective Parochi *ordinarii* Miniſtri Baptiſmatis ; illudque jure *proprio* & *ordinario* miniſtrant.

Unde ait Pontificale Romanum Pauli V. " *Legitimus* » quidem Baptiſmi Miniſter eſt *Parochus*, vel alius Sa- » cerdos à Parocho vel Ordinario delegatus.

V. Et Paſtorale Mechlinienſe : " Jure datum eſt Sa- » cerdotibus baptizare, ſed id in *aliena* Parochia, aut » alienos Parochianos exequi non licet, niſi de Paro- » chi, aut Ordinarii licentia.

Nulli ergo Presbytero, Diacono, aut Clerico ſive ſæculari ſive regulari licet baptizare cum conſuetis ceremoniis,& extra caſum neceſſitatis in aliqua Parochia, ſine *licentia Parochi* aut *Epiſcopi* ; quam tamen licentiam Epiſcopus in præjudicium Parochi, nec dare ſolet, nec facilè dare debet.

VI. Presbyteris & Diaconis officium baptizandi in ipſa Ordinatione aſſignatur, atque ad baptizandum quodammodo deſtinantur ; Quandoquidem Epiſcopus ordinans ad Sacerdotem dicat : *Sacerdotem oportet offerre, benedicere, præeſſe, prædicare, &* BAPTIZARE. Et in Diaconi Ordinatione : " *Diaconum oportet mi-* » *niſtrare ad altare*, BAPTIZARE, *& prædicare.* Quare his Baptiſmi ſolemnis adminiſtratio delegari poteſt ; ſecus dicendum de inferioribus Clericis aut laicis.

Quin *cap.* 1. ;; *De Clerico non ordinato miniſtrante*, ſub nomine Hormiſdæ Papæ refertur : " Si quis baptiza- » verit, aut aliquod Divinum Officium exercuerit, *non* » *ordinatus*, propter temeritatem abjiciatur de Eccleſia, » & numquam ordinetur.

VII. Sine ceremoniis & in caſum neceſſitatis non tantùm Presbyteris, Diaconis, & Clericis, ſed & laicis jus eſt baptizandi ; illudque jus eis apertè vindicat Tertullianus libro De Baptiſmo *cap.* 17. *Alioquin etiam laicis jus eſt dandi Baptiſmi. Quod enim*, ait, *ex æquo accipitur, ex æquo dari poteſt*..... *Proinde & Baptiſmus, æquè Dei cenſus, ab omnibus exerceri poteſt.*

Et Auguſtinus apud Gratianum *Diſt.* 4. *De Conſecrat. Can.* 21. " In neceſſitate cùm Epiſcopi, aut Presbyteri, » aut quilibet Miniſtrorum non inveniuntur, & urget » periculum ejus qui petit, ne ſine iſto Sacramento hanc » vitam finiat, etiàm *laicos* ſolere dare Sacramentum » quod acceperunt, ſolemus audire.

VIII. Sed hæc non de omnibus laicis intelligi inſinuare videtur vetus *Canon* 38. Elibertanus ; qui à miniſtrando Baptiſmo, etiam in neceſſitate, arcere videtur laicum, qui ſuum Baptiſmum *integrum non habet*, aut *bigamus* eſt. Verba Canonis ſunt : " Peregrè na- » vigantes, aut ſi Eccleſia in proximo non fuerit, poſſe » Fidelem, qui Lavacrum ſuum *integrum* habet, nec » ſit *bigamus*, baptizare in *neceſſitate* infirmitatis poſitum catechumenum.... Ubi Albaſpinæus & alii monentes, " nec illud ita intelligendum, quaſi ab eo » laico Baptiſmus conferri non poſſit, qui ſolus etiam » in neceſſitate occurrat *bigamus*, & *pœnitens* : ſed ut » ex multis laicis ibi præſentibus, ille ſolus baptizare » poſſit, qui adhuc *integrum* Lavacrum habeat, & non » ſit *bigamus*.

Hîc obiter nota, quantam vitæ innocentiam Patres deſideraverint etiam in laico, ut vel neceſſitate quodammodò cogente aliquod *Sacerdotale* munus obire poſſet.

IX. Mulieres à baptizandi officio excludere videtur Canon Concilii Carthaginenſis IV. apud Gratianum *Diſt.* 4. *De Conſecrat. Can.* 20. " Mulier quamvis docta, » & ſancta, viros in Conventu docere, vel aliquos » *baptizare* non præſumat.

Verùm ex ipſo contextu ſatis intelligitur, quod ſicuti ibidem agitur de *publica* inſtructione ; ita quoque agatur de *ſolemni* & *publica* adminiſtratione Baptiſmi, idque extra caſum neceſſitatis. Unde jam pridem ad citatum Canonem hanc clauſulam adjecit Gratianus : *Niſi neceſſitate cogente* : remittens ulterius ad *Can.* SUPER QUIBUS *cauſ.* 30. *qu.* 3. ubi refertur hoc ſub nomine Urbani Vitali Presbytero Brixienſi datum reſponſum : " Hoc videtur nobis ex ſententia reſponden- » dum : ut & Baptiſmus ſit, ſi inſtante neceſſitate *fœ-* » *mina* puerum in nomine Trinitatis baptizaverit.

Hoc reſponſum poſt Eugenium IV. in Decreto pro Armenis amplectitur Eccleſia Catholica ; cenſetque etiam mulierem *validè* baptizare poſſe.

X. Quoad Hæreticos an Baptiſmus ab iis in forma legitima & ſecundùm intentionem Eccleſiæ collatus eſſet validus, tempore S. Cypriani magnas fuiſſe motas difficultates notum eſt ; nimirum Cypriano & Epiſcopis Africanis hujuſmodi Baptiſmum invalidum ſuſtinentibus, de quo eſt *Can.* 70. *cauſ.* 1. *q.* 1. apud Gratianum : Verùm vicit ſententia Stephani, Cornelii Romanorum Pontificum,aliorumque Baptiſmum validum eſſe aſſerentium ; eamque tamquam indubitatam ſuo tempore tradidit S.Auguſtinus, è cujus ſcriptis deſumpti ſunt Canones 28. 29. & 34. *Diſt.* 4. *De Conſecrat.*

XI. De infideli autem vel Judæo qui in Chriſtum numquam credidit, qui nec Baptiſmum accepit, etiam ipſe Auguſtinus dubius hæſit. " Et hæc quidem alia quæ- » ſtio eſt (ait *libro* 2. *contra Epiſt. Parmeniani cap.* 13.) » utrum & ab iis, qui *numquam* fuerunt *Chriſtiani*, » poſſit Baptiſmus dari : nec aliquid temerè inde affir- » mandum eſt ſine auctoritate tanti Concilii, quantum » tantæ rei ſufficit.

Quin & ſæculo IX. Bulgaros de validitate Baptiſmi à *Judæo* vel *Pagano* collati dubitaſſe, ex Epiſtola Nicolai I. ad conſulta Bulgarorum colligitur. In ea enim, ait

Digitized by Google

qui baptizare poſſint, adſint, ordinem inter illos ſervandum præſcribit Rituale Romanum his verbis: " Si » adſit Sacerdos, Diacono præferatur, Diaconus Sub» diacono, Clericus laico, & vir fœminæ; niſi, ait, pu» doris gratiâ deceat fœminam potius quàm virum ba» ptizare infantem non omnino editum, vel niſi melius » fœmina ſciret formam & modum baptizandi." Quod ultimum non rarò contingit in concurſu alicujus vulgaris laici cum *obſtetrice*; quæ ſolet & debet eſſe magis de forma baptizandi inſtructa; ut infrà dicemus.

Ordinem in Rituali Romano præſcriptum iiſdem planè verbis exhibet quoque Paſtorale Mechlinienſe.

XIII. Tametſi à miniſtrando Baptiſmo in caſu neceſſitatis nemo repellatur, nequaquam tamen quemquam poſſe ſeipſum baptizare reſpondit Innocentius III. in *Cap.* 4. *De Baptiſmo*; reſolvitque Judæum, qui in mortis articulo exiſtens, nec alius adeſſet qui ipſum baptizaret, in aquam ſeipſum immerſit, dicendo: *Ego* ME *baptizo in nomine Patris*, &c. denuò ab alio eſſe baptizandum; cùm inter baptizantem & baptizatum debeat eſſe diſcretio.

XIV. Quemadmodum primis ſæculis penè ſoli Epiſcopi Baptiſmum ſolemnem conferebant; atque Baptiſmi ſoli Miniſtri *Ordinarii* reputabantur, ita in ſola Eccleſia Cathedrali ſeu Epiſcopali, vel certe Baptiſterio illi Eccleſiæ juncto, Baptiſmus *ſolemnis* adminiſtrabatur: notatque Chriſtianus Lupus, quod olim ſola principalis Eccleſia habuerit Baptiſterium. *De Africana Eccleſia appellat. cap.* 28.

Illius veſtigium hodie viſitur Florentiæ in Italia. In ea enim civitate (uti obſervat Du Cange in Gloſſario, Verbo: *Baptiſterium*) " è regione maximi templi Ec» cleſia eſt rotunda S. Joanni Baptiſtæ ſacra: Hanc *Ba» ptiſterium* appellant, tota & hæc marmoria, habens » januas, quas æneæ valvæ operis egregii occludunt. » In medio illius Eccleſiæ Baptiſterium è marmore luci» diſſimo viſitur, in quo Florentini omnes Baptiſmi la» vacrum percipiunt, neque alibi quiſquam, præter» quam in hoc Baptiſterio aquis ſalutaribus tingitur. » Quæ quidem adnotare libuit, tamquam veteris mo» ris inſtitutum; cum olim in civitatibus, in Eccleſiis » tantum Cathedralibus, aut iis adjunctis Baptiſteriis » Baptiſmus conferretur, in quibus etiamnum ſuperſunt » ejuſmodi Baptiſteria, tametſi nulli ferè uſui.

XV. Multiplicato poſtmodum Fidelium numero, etiam in una eademque civitate plura *Baptiſteria* conſtrui cœpêre; non tamen niſi in principalioribus Eccleſiis, aut prope eas, quas propterea *Baptiſmales* dixerunt, *Can.* 54. & 55. *cauſ.* 16. *q.* 1. ad diſtinctionem earum Eccleſiarum etiam Parochialium, quæ *Baptiſterio* carebant; quemadmodum etiamnum hodie in aliquibus civitatibus plures cernuntur Eccleſiæ Parochiales *Baptiſterio* deſtitutæ.

Et quidem in civitate Leodienſi, licet ſint triginta circiter Eccleſiæ Parochiales, tamen nonniſi quinque

latum in *Clem. unica de Baptiſmo*; " Ne quis de cætero » in aulis vel cameris, aut aliis privatis domibus; ſed » dumtaxat in Eccleſiis in quibus ſunt ad hoc fontes ſpe» cialiter deputati; aliquos (niſi Regum vel Principum, » quibus valeat in hoc caſu deferri, liberi extiterint, » aut talis neceſſitas emerſerit propter quam nequeat » ad Eccleſiam abſque periculo, propter hoc acceſſus » haberi) audeat baptizare. Qui autem ſecus præſum» pſerit, aut ſuam in hoc præſentiam exhibuerit, tali» ter per Epiſcopum ſuum caſtigetur, quod alii atten» tare ſimilia non præſumant.

Hanc Clementinam inſequens Rituale Romanum addit, quòd dum in Principum domibus Baptiſmus confertur, " id fiat in eorum Capellis, ſeu Oratoriis, & in » aqua Baptiſmali de more benedicta. " Adjungitque Paſtorale Mechlinienſe: " Et præmiſſis exorciſmis & » catechiſmo aliiſque adhibitis ceremoniis in Paſtorali » præſcriptis.

XVIII. Olim ſolemni Baptiſmo duo tempora ſcilicet Paſchatis & Pentecoſtes præſcripta fuiſſe, teſtis eſt Tertullianus *libro de Baptiſmo cap.* 19. ſcribens: *Diem Baptiſmo ſolemnem* PASCHA *præſtat.* Et paulò poſt: *Exinde Pentecoſte ordinandis lavacris latiſſimum ſpatium eſt.*

XIX. Cumque ſæculo IV. apud quaſdam Eccleſias invaluiſſet conſuetudo baptizandi paſſim ac liberè in Natalitiis Chriſti ſeu apparitionis, nec non Apoſtolorum ſeu Martyrum feſtivitatibus, Siricius Papa ſcribens ad Himerium Tarraconenſem *cap.* 2. non dubitat dicere, quod hæc conſuetudo ſit *improbabilis & emendanda confuſio*, " quæ, ait, à noſtris Conſacerdotibus (quod » commoti dicimus) non ratione auctoritatis, ſed ſo» la temeritate præſumitur..... Cùm hoc ſibi privile» gium & apud nos, & apud *omnes* Eccleſias, Domi» nicum ſpecialiter cum *Pentecoſte* ſua *Paſcha* defendat, » quibus ſolis per annum diebus ad fidem confluenti» bus generalia Baptiſmatis tradi convenit Sacramen» ta " Deinde concludens ait: " Hactenus erratum in » hac parte ſufficiat: nunc præfatam regulam omnes » teneant Sacerdotes, qui nolunt ab Apoſtolicæ Petræ, » ſuper quam Chriſtus univerſalem conſtruit Eccleſiam, » ſoliditate divelli. " Fragmentum hujus Epiſtolæ habetur *Diſt.* 4. *De Conſecrat. Can.* 11.

Cumque rurſus ſæculo V. nonnulli Epiſcopi per Siciliam conſtituti in vigilia & die Epiphaniæ Dominicæ Baptiſmum conferre præſumerent, S. Leo in Epiſtola ad univerſos Epiſcopos per Siciliam conſtitutos, non dubitat aſſerere, ipſos ab *Apoſtolicæ inſtitutionis conſuetudine diſcrepare*; ac ſe mirari, ipſos ac prædeceſſores ipſorum *tam irrationabilem novitatem uſurpare potuiſſe.*

XX. Poſt-hæc *cap.* 2. oſtendit, ſervandam eſſe temporum ac myſteriorum diſtinctionem. Deinde *cap.* 3. docet, diem Reſurrectionis Dominicæ ſive Paſchatis convenienter baptizandis fidelibus eſſe deſtinatum: Quia *apparet regenerandis filiis hominum & in Dei filios adoptandis,*

Digitized by Google

XXI. His addi poteſt Epiſtola 4. Gregorii II. qua oſtenditur, diſciplinam duabus dumtaxat his Feſtivitatibus baptizandi adhuc ſæculo VIII. obtinuiſſe. Quin & ſecluſo XI. eandem diſciplinam ſuperſtitem fuiſſe probat Concilium Rothomagenſe anno 1071. *Can.* 24. decernens: " Item juxta ſanctorum Patrum Decreta, » ſcilicet Innocentii Papæ, & Leonis, ſtatuimus, ne » *generale Baptiſma*, niſi *Sabbato Paſcha & Pentecoſtes* » fiat. Hoc quidem ſervato quod parvulis, quocumque » tempore, quocumque die petierint, regenerationis » lavacrum non negligetur. Vigilia vel die Epiphaniæ » ut nullus niſi infirmitatis neceſſitate, baptizetur, om» ninò interdicimus.

Porrò quòd excipiatur caſus neceſſitatis, ad jam pridem in Decretis Siricii ac Leonis cautum fuit, nimirum: " Si qui *neceſſitate* mortis, ægritudinis, obſidio» nis, perſecutionis, & naufragii urgentur, *omni* tem» pore debent baptizari: uti loquitur S. Leo in citata » Epiſtola, & apud Gratianum dicta *Diſt.* 4. *Can.* 16.

Quia autem infantibus ordinariè morale periculum imminet, rectè hoc Concilium decernit, " ut parvulis » quocumque tempore, quocumque die petierint, re» generationis lavacrum non negetur.

XXII. Ulteriùs, quia tandem invaluit ut vix alii quàm infantes ad Baptiſmum veniant, hinc quoque factum eſt, ut priſtina diſciplina totaliter penè abrogata, Baptiſmus etiam *ſolemnis* non tantùm infantibus, ſed etiam adultis conferri quovis tempore cœperit. Dicit tamen Rituale Romanum: " Antiquum ritum (ſci» licet ſolemni ceremoniâ in Sabbato Sancto Paſchæ, & » Sabbato Pentecoſtes baptizandi) quantum fieri com» modè poteſt, in adultis baptizandis, niſi vitæ pericu» lum immineat, retineri decet, aut certè non omninò » prætermitti, præcipuè in Metropolitanis aut Cathe» dralibus Eccleſiis.

Hoc deſiderio retinendi priſtini ritûs Patres Concilii Redingenſis in Anglia anno 1279. cenſuerunt, " decla» randum vel ſtatuendum, ut pueri per *octo* dies *ante* » *Paſcha*, & per dies totidem *ante Pentecoſten* de ma» trum uteris nati, ſi abſque periculo reſervari valeant, » reſerventur uſque illa tempora (Paſchatis & Pente» coſtes) baptizandi.

XXIII. Verùm cum in tam tenera ætate vix ſine periculo aliquo infantes ſine Baptiſmo per tot dies reſervari poſſint, meritò Synodi noſtræ, nec non libri Rituales præſcribunt, ut infantes quamprimum baptizentur; atque ſignanter Paſtorale Mechlinienſe ait: " Hor» tetur Parochus ſubditos ſuos, ut infantes non diffe-

XXIV. Sanctus Carolus veteris diſciplinæ, nec non Apoſtolici inſtituti tenaciſſimus, non ignorans vetus fuiſſe ac religioſum inſtitutum, Baptiſmum in feſtis Paſchalibus in Eccleſia Cathedrali ſolemniter conferre, ut hujus inſtituti memoria, quantum ſine infantium periculo fieri poſſet, conſervaretur, in ſuo Concilio P. IV. *parte* 2. §. 2. ſtatuit: " Si qui infantes intra alicujus ur» banæ Parochialis Eccleſiæ fines Sabbato ſancto, uſque » ad Sabbatum in albis, & à Sabbato item vigiliæ Pen» tecoſtes, uſque ad Sabbatum proximum nati, bapti» zandi ſunt; ad Cathedralem Eccleſiam cui pro obſer» vantiæ officio, proque veteris inſtituti uſu, ſtatis il» lis hebdomadis hoc tribui debet, deferantur: ſi mo» dò cuiquam ob mortis periculum, in Parochiali Ec» cleſia, quæ propius adeſt, Baptiſmum ſtatim admi» niſtrare neceſſe non ſit.

Hæc Carolus, qui ibidem præſcribit quod Fontis Baptiſmalis benedictio in vigilia Paſchatis & Pentecoſtes, frequenti Sacerdotum & Cleri ad Eccleſiam Cathedralem conventu & ſolemni ritu ſit peragenda.

XXV. Hæc Fontis Baptiſmalis illis diebus benedictio, veteris moris conferendi his diebus Baptiſmatis eſt veſtigium; uti & lectio Prophetiarum tunc fieri ſolita; indicans catechiſmum Catechumenorum, qui immediatè ante Baptiſmum prælectione Scripturarum inſtituebatur.

Similiter orationes quæ tempore Paſchali pro Renatis fonte Baptiſmatis ſpecialiter funduntur; ac ſignanter quod per totam octavam Paſchatis & Pentecoſtes in Canone Sacerdos orans dicat: *Pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu ſancto*, manifeſta ſunt priſtinæ diſciplinæ relicta veſtigia.

CAPUT III.

De Ritibus Baptiſmi.

1. *Priſtina Eccleſiæ diſciplina aperit hodiernorum rituum originem.*
2. *Plures olim fuère Catechumenorum ordines.*
3. *In primo ordine Catechumeni catechizabantur.*
4. *Sacra Scriptura ipſis compendioſè exponebatur.*
5. *Explorabatur quo motivo ad fidem Chriſtianam accederent.*
6. *Aliter rudiores, aliter eruditiores inſtruebantur.*
7. *Deſcribitur ſecundus Catechumenorum ordo, qui* Audientes *dicebantur.*
8. *Tertius Cathecumenorum ordo, qui* Orantes *vel* Genuflectentes *dicti ſunt.*

9. In

Digitized by Google

ponebatur.

21. *Etiam hodie hic ritus inter Ceremonias Baptiſmi ſupereſt.*
22. *Catechumeni ante Baptiſmum debebant* reddere Symbolum ; *& quid hæc* redditio Symboli ?
23. *Hæc* redditio *Symboli etiamnum inter ceremonias Baptiſmi ſupereſt.*
24. *Non tantùm circa fidem, ſed vivendi præcepta Catechumeni inſtruebantur & examinabantur.*
25. *Illud examen potiſſimum inſtituebatur, quando Catechumeni erant in quarto gradu.*
26. *Vitæ mutationem æquè ac* fidei *profeſſionem publicè Catechumeni profitebantur.*
27. *Hodie ſimilis quoque fit profeſſio.*
28. *Dies Baptiſmi annuè recolendus.*
29. *Catechumeni exorciſmis, crucis ſignationibus & orationibus exercebantur.*
30. *Exorciſmi & exſufflationes ſuper infantes dicuntur.*
31. *Manûs impoſitio antiquiſſima.*
32. *Ritus illi adhuc in Eccleſia perſeverant.*
33. *Catechumeni utebantur* minutis *Sacramentis; & quare?*
34. *Sacramentum Catechumenorum erat* ſal.
35. *Quid hodie huic ritui reſpondeat?*
36. *Catechumeni demum ad Baptiſmum admittebantur, quando ſufficienter erant probati.*
37. *Idem hodie in adultis obſervandum.*
38. *Recenter baptizati induebantur veſte albâ.*
39. *Veſtis hæc totum corpus tegebat.*
40. *Veſte illa utebantur per ſeptem dies Paſchales.*
41. *Quid hodie de hoc ritu obſervetur?*
42. *Neophytis ſive recenter baptizatis dabantur ardentes cerei.*
43. *Geſtabant hos cereos per ſeptem dies.*
44. *Hodie etiam datur candela accenſa.*
45. *Olim Neophyti poſt ſuſceptum Baptiſmum ſtatim confirmabantur.*
46. *Hodie chriſmantur à Sacerdote in vertice.*
47. *Neophytis etiam antiquitùs dabatur S. Euchariſtia.*
48. *Dabatur quoque Neophytis lac & mel.*
49. *Etiam adultis illud dabatur.*
50. *Quid myſterii hæc mellis & lactis guſtatio denotaret.*
51. *Propter recenter baptizatos voluit Eccleſia dies Paſchales eſſe dies lætitiæ.*
52. *Eò etiam hodierna lætitiæ ſigna tempore Paſchali tendunt.*

I. PLeraque quæ hodie circa baptizandos, aut recenter baptizatos ex præſcripto Eccleſiæ peraguntur, facilius percipientur, ſi attendamus diſciplinam, quam olim in Baptiſmo adultorum, extra caſum neceſſitatis Eccleſia obſervavit.

Hinc quippe facilè intelligemus, quid pleriſque hodiernis ritibus occaſionem dederit, quæ circa illos ſit ac fuerit vera Eccleſiæ intentio ; & qua ratione etiam hodie priſtinam Eccleſiæ diſciplinam, ſi non ſecundùm

» adducuntur, qui fide Chriſtiana *primitùs* imbuendi ſunt.

IV. In hoc tractatu Auguſtinus modum admodum concinnum & utilem inſtruendi ſive Catechizandi rudiores præſcribit, atque imprimis vult, ut Catechizando hiſtoria veteris Teſtamenti breviter exponatur ; ut ex hac ipſa hiſtoria Catechizandus ad Chriſtum ejuſque Eccleſiam ducatur.

" Nequaquam tamen propterea integram ſacram Scri- » pturam debemus memoriter reddere, vel noſtris ver- » bis, ait, omnia quæ his continentur voluminibus » (Sacræ Scripturæ) narrando evolvere & explicare ; » quod nec tempus capit, nec neceſſitas poſtulat : ſed » cuncta *ſummatim generatimque* complecti ; ita ut eli- » gantur quædam mirabiliora quæ ſuaviùs audiuntur.

Quare veteris Teſtamenti expoſitio convertendis ad Chriſtum & Eccleſiam conveniat, ſubjungit : " Neque » enim ob aliud ante adventum Domini ſcripta ſunt » omnia quæ in Sanctis Scripturis legimus, niſi ut il- » lius commendaretur adventus, & futura præſignare- » tur Eccleſia, id eſt, populus Dei per omnes gentes » quod eſt corpus ejus ; adjunctis atque adnumeratis » omnibus Sanctis, qui etiam ante adventum ejus in » hoc ſæculo vixerunt, ita credentes eum venturum » eſſe, ſicut nos veniſſe.

V. Monet deinde *cap.* 5. à Catechiſta diligenter inquirendum, quo motivo Catechizandus moveatur ad fidem Chriſtianam ſuſcipiendam. " Si enim, ait, ali- » quod commodum expectando ab hominibus, quibus » ſe aliter placiturum non putat, aut aliquod ab ho- » minibus incommodum devitando, quorum offenſio- » nem aut inimicitias reformidat, vult fieri Chriſtianus ; » non fieri vult potiùs quàm fingere.

Hæc meritò attendunt, qui hodie convertendis & inſtruendis hæreticis incumbunt ; utpotè qui non rarò ſpe commodi alicujus temporalis conſequendi ad fidem Catholicam amplectendam deſiderium aliquod oſtendunt, vel potius fingunt.

VI. Ulterius, *cap.* 5. oſtendit Auguſtinus, aliter idiotas aliter eruditiores Paganos eſſe Catechizandos ; pluraque alia deinde præſcribit, quæ tractatûs illius utilitatem præſertim pro illis qui Catechizandis populis occupantur, evincunt ; probantque priſtinum Catechizandi modum multò ſublimiorem fuiſſe hodierno.

VII. Poſtquam autem per hanc privatam inſtructionem aliquouſque eſſent de Religione Chriſtiana inſtructi, tum ad publicas inſtructiones, quæ in Eccleſia per Epiſcopum habebantur, accedebant ; atque inde *Audientes* dicebantur ; tumque primum propriè *Catechumeni* vocari poterant ; " Quia (ait Iſidorus *lib.* 8. *De » Origine vocum cap.* 14.) Catechumenus dictus pro » eo quod adhuc doctrinam fidei *audit*, necdum tamen » Baptiſmum percepit." Quare & à Latinis Patribus Catechumenus paſſim *Auditor* vel *Audiens* nuncupatur ; uti notat & probat Hugo Menardus in notis ad Sacramentarium S. Gregorii *pag.* 129.

VIII.

Digitized by Google

» tuntur. Alii autem *ante tempus aliquod* advenerunt, » & *perfectiores* evaſerunt: quare & poſt Evangelium » *preces* pro Catechumenis factas expectant, & dum » dicitur, *Catechumeni capita veſtra Domino flectite*, » GENUFLECTUNT. Perfectiores itaque, ut qui bo- » na Dei verba prægustarunt, ſi lapſi fuerunt, *ſtatione* » ſuâ moventur, & cum *Audientibus* collocantur; ſi » autem & cum *Audientes* ſint, peccant, ab Eccleſia » *perfectè* expellantur.

Hanc Ariſteni expoſitionem eruditiores Canonum Interpretes, tum Græci tum Latini, communi conſenſu amplectuntur; agnoſcuntque ex mente hujus Synodi, Catechumenum in altiori gradu, ſcilicet *Genuflectentium*, conſtitutum & ibi peccantem, rurſus ad inferiorem, quaſi in pœnam retrudi; qui verò in primo gradu Catechumenorum, id eſt, *Audientium* conſtitutus in peccatum labitur, ab Eccleſia *perfectè*, ſive abſolutè pellatur, ſeu non amplius tamquam Catechumenus admittatur.

In eumdem ſenſum accipiendus *Canon* 14. *Nicanus*: " De Catechumenis, & qui *lapſi*, viſum eſt & ſanctæ » magnæ Synodo, ut ii tribus tantum annis *Audientes*, » poſtea *orent* cum Catechumenis.

X. Inſuper hîc obſervant Canonum Commentatores *Catechumenos Audientes*, ſive primi ordinis, tantum potuiſſe lectioni Scripturarum intereſſe, ac eâ finita mox exire debuiſſe, at verò *Genuflectentes* manſiſſe quouſque à Diacono diceretur: *Quicumque Catechumeni diſcedite*.

XI. Catechumeni verò in *Audientium* aut *Genuflectentium* claſſe ſuos interim Magiſtros ſeu Catechiſtas habebant, qui eoſdem in fide & vita Chriſtiana inſtruerent; atque eorum profectui, modoque vivendi invigilarent. " Optatum inter Lectores *Doctorem Audien-* » *tium* conſtituimus, " ait S. Cyprianus *Epiſt.* 24.

XII. Hinc collige, originem hujus Catechiſmi, qui inter ceremonias Baptiſmi hodie reponitur; eumque primitus fuiſſe verum Catechiſmum ſeu inſtructionem Catechumenorum vel baptizandorum.

XIII. Dum convenienti tempore in hiſce gradibus eſſent exercitati, judicarenturque idonei qui Baptiſmum accipere poſſent a ſuis Catechiſtis, ad Epiſcopum ducebantur; atque teſtimonium de Catechumenorum ſcientia & vita reddentes, ac quodammodo ſpondentes (unde *Sponſores*, vel etiam *Fidejuſſores* dicti) illos ad Baptiſmum præſentabant; quando & unà Catechumeni *nomina* ſua dabant; ut nimirum annotarentur inter illos, qui jam proximè ad ſuſcipiendum Baptiſmum erant deſtinati ſeu *electi*.

XIV. De hac *nominum datione* frequens in priſtinis Canonibus & Patribus mentio occurrit: " Baptizandi » *nomen ſuum dent*, ac diu ſub abſtinentia vini & car- » nium ac manus impoſitione crebra examinati, Baptiſ- » mum percipiant, " ait Synodus Carthag. IV. *Can.* 85.

XVI. Quo tempore, & die nomina danda eſſent, varia fuit pro varietate temporum & Eccleſiarum diſciplina.

Initium Quadrageſimæ primitus ad hoc ordinatum fuiſſe, non obſcurè innuit S. Auguſtinus *Sermone* 13. *ad Neophytos*: " Per omnem *Quadrageſimam* vacaverunt » (Competentes) orationibus & jejuniis, in ſacco & ci- » nere dormierunt, futuram vitam peccatorum ſuorum » confeſſione quærentes.

Sub idem tempus ad Epiſcopum Tarraconenſem ſcribit Siricius Papa: " Generalia Baptiſmatis tradi conve- » nit Sacramenta, his dumtaxat electis, qui ante *qua-* » *draginta* dies *nomen dederint*, & exorciſmis, quotidia- » niſque orationibus atque jejuniis fuerint expiati.

In Ordine Romano, qui circa tempora S. Gregorii ſcriptus creditur, hoc tempus ad quartam feriam hebdomadæ quartæ Quadrageſimæ contractum eſt; uti videre eſt ſub titulo *De Denuntiatione ſcrutinii ad Electos*.

De hac varietate conſule Notas ad Sermonem 212. Auguſtini in editione noviſſima Pariſienſi.

XVII. Quidquid ſit de varia in hoc puncto Eccleſiarum diſciplina, id conſtat, Catechumenos in hoc *Competentium* ordine conſtitutos, etiam vocatos fuiſſe *Electos* tamquam jam ad Baptiſmum proximè ſuſcipiendum adſcriptos; imò jam inter *Fideles* computatos; uti docet S. Iſidorus loco citato, ubi ipſos *Audientes* aſſerit eſſe *quaſi hoſpites & vicinos* Fidelium; *de foris*, ait, audiunt Myſteria, audiunt gratiam, ſed *adhuc non* appellantur *Fideles*. " Competentes autem (pergit Iſi- » dorus) jam petunt, jam accipiunt, jam Catechizan- » tur, id eſt, imbuuntur inſtructione Fidei & Sacra- » mentorum. Iſtis enim ſalutare Symbolum traditur, » quaſi commonitorium Fidei, & ſanctæ confeſſionis » indicium, quo inſtructi agnoſcant, quales jam ad gra- » tiam Chriſti exhibere ſe debeant.

XVIII. Ad hanc ultimam claſſem per *crucis* ſignum ac *manus impoſitionem* recipiebantur, quemadmodum teſtatur Auguſtinus *lib. De Peccatorum Meritis & Remiſſ. cap.* 26. " Nam & Catechumenos ſecundum quemdam » modum, per ſignum *crucis* & orationem manûs im- » poſitionis puto ſanctificari.

Et clarius *libro De Catechizandis Rudibus cap.* 26. ubi ex profeſſo dicit, quod poſtquam Catechizatus eſt inſtructus, ac interrogatus, an quæ audivit credat, atque obſervare deſideret, quod ſi reſponderit, ait, *ſolemniter utique* SIGNANDUS *eſt*, *&* Eccleſiæ *more tractandus*.

XIX. Hujus ritus etiam hodie ſupereſt memoria; quia juxta Rituale Romanum, poſt factam exorcizationem & varias preces fuſas ſuper infantem, tandem præviè ante introductionem in Eccleſiam, ſignat Sacerdos infantem in fronte *ſigno crucis*, *& imponit manum ſuper caput infantis*.

XX. His itaque Catechumenis non tantum prima Religionis rudimenta ſive elementa tradebantur, quemadmo-

» oblivio, quod tradidit diligentia, ſit vobis codex ve-
» ſtra memoria. Quod audituri eſtis, hoc credituri, &
» quod credideritis, hoc etiam linguâ reddituri; ait enim
» Apoſtolus, corde creditur ad juſtitiam, ore autem
» confeſſio fit ad ſalutem. Hoc eſt enim ſymbolum,
» quod *recenſuri* eſtis & *reddituri*.

XXI. Huic traditioni Symboli reſpondet quod hodie ad præſcriptum Ritualis Romani cum fuerint ingreſſi Sacerdos, infans & Suſceptores, Sacerdos procedens ad fontem cum Suſceptoribus conjunctim clara voce dicat Symbolum. Si autem adultus fuerit baptizandus, tunc is cum Sacerdote illud recitat.

XXII. Quod hîc & alibi ſæpius de *redditione* Symboli, ſignificat ritum multis ſæculis uſitatum, recitandi publicè ac ſolemniter ipſum *Symbolum* ante Baptiſmi ſuſceptionem per modum cujuſdam profeſſionis fidei.

Totum hunc redditionis ritum, & rationem exponit S. Auguſtinus *lib.* 8. *Confeſſ. cap.* 2. ubi loquitur de Victorino nobili Rhetore Romano, qui cùm primò ſe Chriſtianum eſſe occultè Simpliciano Epiſcopo Mediolanenſi intimaſſet, ſed palam profiteri erubeſcebat, tandem hortatu dicti Epiſcopi depoſito timore, ſubitò dixit Simpliciano: " Eamus in Eccleſiam, Chriſtianus volo fieri. At
» ille non ſe capiens lætitiâ perrexit cum eo. Ubi au-
» tem imbutus eſt primis inſtructionum Sacramentis,
» non multò poſt etiam *nomen dedit*, ut per Baptiſmum
» regeneraretur, mirante Roma, gaudente Eccleſia.

Poſt hæc ſubjicit Auguſtinus: " Denique ut ventum
» eſt ad horam *profitendæ fidei*, quæ verbis certis con-
» ceptis, retentiſque memoriter, de loco eminentiori
» in conſpectu populi fidelis Romæ reddi ſolet ab iis,
» qui acceſſuri ſunt ad gratiam tuam, oblatum eſſe di-
» cebat Victorino à Presbyteris ut ſecretiùs redderet,
» ſicut nonnullis, qui verecundia trepidaturi videban-
» tur, offerri mos erat; illum autem maluiſſe ſalutem
» ſuam in conſpectu ſanctæ multitudinis profiteri.

Hæc ergo Symboli *redditio* erat quædam publica *fidei* profeſſio; de qua etiam loquitur S. Auguſt. *Sermone* 58. & 59. ult. edit.

XXIII. Huic redditioni Symboli ſive profeſſioni fidei, reſpondet illa profeſſio fidei, quam immediatè ante Baptiſmum ad interrogationem Sacerdotis facit baptizandus per ſe ſi ſit adultus, per Suſceptores verò, ſi fuerit infans.

XXIV. Nec tantùm circa fidem cura & ſolicitudo Paſtorum & Epiſcoporum verſabatur, ſed vel maximè circa præcepta ac principia vitæ Chriſtianæ, morumque diſciplinam ſoliciti erant Paſtores; ut & de illis ipſi Catechumeni ante Baptiſmum ritè eſſent inſtructi; ipſiſque conſtaret, Catechumenos ſincerè diabolo ejuſque operibus renunciaſſe, ac Chriſtum induiſſe; caventes vel maximè ne Baptiſmum indignis nec à peccatis ſuis debitè converſis annuendo, darent ſancta canibus.

Hac de re librum integrum *De Fide & Operibus* ſcripſit S. Auguſtinus, in quo ex profeſſo oſtendit, non tan-
» mittitur conjugatus.

Ex hoc Auguſtini diſcurſu inſuper diſcimus, Catechumenos tempore Catechumenatûs, abſtinentiâ, jejuniis, exorciſmiſque exercitatos ac purgatos; & etiam conjugatos actu conjugali abſtinuiſſe.

XXV. Hoc quoque ibidem indicat Auguſtinus, exercitia illa Catechumenorum, ac Paſtorum circa Catechumenos ſolicitudinem, nec non ſcrutinium ſive examen ſuper eorum fide & vitæ mutatione potiſſimùm inſtituta fuiſſe eo tempore, quo in hoc gradu *Competentium* verſabantur, quod inferiùs adhuc apertiùs declarat, dicens: " Quod autem fit per omne tempus, quo
» in Eccleſia ſalubriter conſtitutum eſt, ut ad nomen
» Chriſti accedentes Catechumenorum *gradus* excipiat,
» (hoc eſt, uti notant Operum Reviſores, ipſe *gradus*
» Catechumenorum eos *excipiat* qui ad Chriſti nomen
» accedunt) hoc fit multò diligentiùs & inſtantiùs his
» diebus, quibus *competentes* vocantur, cùm ad perci-
» piendum baptiſmum ſua *nomina* jam dederunt.

In veteri Ordine Romano circa tempora S. Gregorii ſcripto dicitur, " præſcribuntur ſeptem ſcrutinia Cate-
» chumenorum à die quo *nomina* data ſunt, uſque ad
» Vigiliam Paſchatis, qua Baptiſmus conferendus erat.

XXVI. Porrò ſicuti Catechumeni per Symboli recitationem *publicè* ſuam profitebantur fidem; ita quoque vitæ ſuæ mutationem teſtabantur, renuntiando *publicè* diabolo ejuſque operibus ac pompis.

Unde in hæc verba S. Pauli ad Timotheum: *Apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, confeſſus bonam confeſſionem coram multis teſtibus*, ſcribit S. Hieronymus: " Confeſſus es bonam confeſſionem in Bapti-
» mo, *renuntiando ſæculo & pompis ejus* coram *multis*
» teſtibus, coram *Sacerdotibus*, vel *Miniſtris*, virtuti-
» buſque cœleſtibus.

Hunc renuntiandi morem ex traditione ad nos dimanaſſe aſſerit S. Baſilius *libro de Spiritu Sancto cap.* 27.
" Ter immergi hominem unde eſt traditum? Reliqua,
» item quæ fiunt in Baptiſmo, veluti *renuntiare ſatha-*
» *næ*, ex qua ſcriptura habemus? nonne ex privata &
» arcana traditione?

Sanctus Ambroſius *libro de Initiandis cap.* 2. " In-
» greſſus es regenerationis ſacrarium, repete quid in-
» terrogatus ſis, recognoſce quid reſponderis. *Renun-*
» *tiaſti* diabolo & operibus ejus, mundo & luxuriæ ejus
» ac voluptatibus.

XXVII. Huic renuntiationi reſpondet hodierna renuntiatio, quam Catechumenus vel per ſe Suſceptores ad interrogationem Sacerdotis pronuntiat.

XXVIII. Sed quia hæc profeſſio plerumque hodie in infantia fieri ſolet per Suſceptores, monet S. Carolus in ſua Synodo VI. *cap.* 8. ut Parochus & Confeſſarius cohortationis officio in id incumbant, ut Fidelium unuſquiſque annuè recolat diem ſuum Baptiſmatis, atque eo potiſſimùm die, " ſanctè ſeſe excitet ad præcla-
» ram illam ſponſionem & Chriſtianam profeſſionem,
» quam

Digitized by Google

num. 45. ult. edit. " Circumſtipantur enim & Divina-
» rum auctoritate lectionum, & antiquitus tradito &
» retento firmo Eccleſiæ ritu in Baptiſmate parvulorum,
» ubi expertiſſimè demonſtrantur infantes, & cum *exor-*
» *cizantur*, & cùm ei ſe per eos, à quibus geſtantur,
» *renuntiare* reſpondent, à diaboli dominatione libe-
» rari.

Et infrà *num.* 46. " Quid ad hoc reſpondeant, quòd
» *exorcizantur* & *exſufflantur* infantes; hoc enim pro-
» cul dubio fallaciter fit, ſi diabolus eis non dominatur.
» Si autem dominatur, & ideò non fallaciter *exorcizan-*
» *tur & exſufflantur*, per quid dominatur, niſi per pec-
» catum princeps utique peccatorum?

XXXI. Manuum impoſitionis quoque ſuper Cate-
chumenos frequens eſt apud Veteres mentio. " Non
» uniuſmodi eſt ſanctificatio, nam Catechumenos ſe-
» cundùm unum ſuum quemdam modum per *ſignum*
» *Chriſti*, & orationem ſub *manûs impoſitione* puto ſan-
» ctificari: " ait Auguſtinus *lib.* 2. *De Baptiſmo Parvul.*
cap. 37. Plura teſtimonia idipſum probantia notat Du
Cange in ſuo Gloſſario, verbo: *Manus impoſitio.*

Per *ſignum Chriſti* in citatis verbis intelligere Augu-
ſtinum *ſignum Crucis*, perſpicuum eſt; & ipſos Cate-
chumenos Cruce ſignari ſolitos fuiſſe pluribus locis te-
ſtatur. Et quidem *lib.* 1. *Confeſſionum*, ubi ſuæ inter Ca-
techumenos relationis mentionem faciens, ait: *Signa-*
bar jam ſigno Crucis *ejus.*

XXXII. Hinc facilè intelligimus, quam immeritò
Hæretici ritus noſtros Baptiſmi, qui potiſſimum in exor-
ciſmis, exſufflationibus, manuum impoſitionibus, cru-
cis ſignationibus, & orationibus variis conſiſtunt, tam-
quam novos & quaſi ſuperſtitioſos explodant: cùm eos
videamus jam pridem a Patribus fuiſſe adhibitos & no-
bis traditos.

XXXIII. Catechumeni in quarto ordine conſti-
tuti, jamque Baptiſmo proximi, minutis quibuſdam
Sacramentis, ſive Sacramentalibus utebantur: ut ni-
mirum per ea ad vera Eccleſiæ Sacramenta ſuſcipienda
paulatim diſponerentur, quemadmodum exponit Vir
eruditus Gabriel Albaſpinæus *lib.* 2. *Obſervat. cap. fin.*
" Inter cæteros ritus, ait, quibus olim formabantur Ca-
» techumeni, *minutis* quibuſdam Sacramentis uteba-
» tur Eccleſia, non ſolum ut Myſteriorum rudes Eu-
» chariſtiæ paulatim aſſueſcerent, ſed etiam ut vitæ
» Chriſtianæ ſemina, quæ in ipſa auditione animis com-
» biberant, horum Sacramentorum uſu foverent. Nam
» quamvis Corporis Chriſti perfecta illi & omninò for-
» mata membra non erant, utcumque tamen ei adhæ-
» rebant, Chriſtianitatiſque ſpiritum quodammodo du-
» cere incipiebant.

XXXIV. Sacramenti Catechumenorum meminit

» Paſchales dies Sacramentum Catechumenis non de-
» tur, niſi *ſolitum ſal*, quia ſi Fideles per illos dies Sa-
» cramentum non mutant, nec Catechumenis oportet
» mutari.

XXXV. Hìc habemus originem benedictionis *ſa-*
lis, quæ hodie in collatione Baptiſmi fieri debet, at-
que in os infantis immitti ſub hac verborum formula:
N. Accipe salem *ſapientiæ: propitiatio tibi ſit in vi-*
tam æternam.

XXXVI. Catechumeni jam ſufficienter probati &
inſtructi ad Baptiſmum admittebantur: Nam, ut ait
Canon 2. Nicænus, *Catechumeno tempore opus*; ut ſci-
licet ritè diſponatur. " Quid enim agit totum tempus,
» quo Catechumenorum locum & nomen tenent, niſi
» ut audiant, quæ fides, & qualis vita debeat eſſe Chri-
» ſtianis, ut cùm *ſeipſos probaverint*, tunc de Menſa
» Domini manducent, & de Calice bibant, inquit Au-
» guſtinus *lib. De Fide & bonis Operibus cap.* 6.

XXXVII. Nec minus hodie ipſi baptizandi *adulti*
prævię probandi ſunt quam olim; utrum ſcilicet in fide
ſint ſat inſtructi, & vitam anteriorem reverà deteſten-
tur. Hoc probè intelligentes & expendentes duo ze-
loſiſſimi hujus ſæculi Præſules, Franciſcus Epiſcopus He-
liopolitanus & Petrus Epiſcopus Berytenſis, qui in Tun-
chini & Cochinnæ regnis multo cum fructu Evange-
lium annuntiarunt, quaſdam ediderunt Inſtructiones,
quas Cardinalis Bona juſſu Congregationis de propa-
ganda fide recenſens, Apoſtolico ſpiritu ſcriptas fuiſſe
teſtatur; eaſque ejuſdem Congregationis Typographus
Romæ evulgavit.

In his conqueruntur Prælati illi de quibuſdam Miſ-
ſionariis, qui de numero potiùs, quàm de virtute à ſe
baptizatorum gloriantes, *obvios quoſvis, vix explorata*
illorum voluntate, unâ aut altera inſtructione contenti,
ſacro Baptiſmi fonte abluunt.

Poſt hæc declarant ſibi viſum eſſe, " Catechiſmi
» tempus non breviori quàm quadraginta dierum ſpatio
» vulgò definire, nec alios ad Baptiſmum admittendos
» eſſe, niſi qui ante quadraginta dies nomen dederint.
» Cùm enim experientiâ, quæ ſacris Canonibus conſo-
» na eſt, ſatis notus ſit, diuturniorem moram eſſe
» perutilem ad obtinendam in Chriſtiana fide perſeve-
» rantiam. Diutius probari debent rudiores, & obtu-
» ſioris tardioriſque ingenii ſervi, & qui temporalis
» pœnæ vitandæ gratiâ fidem amplecti velle videntur,
» aut ſperant aliquid lucri & commodi ſe conſecuturos
» ex eo quod Chriſtiani fiant: Ii denique, qui levis & in-
» conſtantis animi ſigna aliqua dederunt.

Declarant præterea, Miſſionarios qui paſſim tempus
illud præoccupant fidei Chriſtianæ & animarum ſaluti
plurimum nocere. " Enim verò, inquiunt, comproba-

Tt 2 » tum

Digitized by Google

Denique declarant, nullam eſſe habendam rationem nonnullorum, qui de Baptiſmatis dilatione conqueruntur, quaſi propter inopinatos caſus, Catechumenos morti ac proinde æternæ damnationi exponant.

Hæc omnia latiùs videri poſſunt apud Gaſparem Juenium in Commentario hiſtorico & dogmatico De Sacramentis *Diſſertat.* 2. *quæſt.* 7. *cap.* 2. *art.* 2.

XXXVIII. Baptizati è fonte Baptiſmatis educti veſtibus albis induebantur, de quo ritu teſtatur Cyrillus Hieroſolymitanus *Catecheſi myſt.* 4. ejus ritûs rationem reddens: " Exutis veſtibus antiquis, & iis quæ » ſecundum ſpiritum *alba*, indutis, perpetuò jam in al» bis incedere oportet. Non hoc ideo dicimus, quaſi » alba te ſemper veſtimenta habere neceſſe ſit; ſed quod » his, quæ verè alba, ſplendida, & ſpiritualia ſunt, » veſtiri te oporteat.

Ejuſdem ritûs meminit S. Ambroſius *libro De Initiandis cap.* 7. " Accepiſtis (ait ad recenter baptizatos) » poſt hæc veſtimenta *candida*, ut eſſet indicium, quod » exueris involucrum peccatorum, indueris innocentiæ » caſta velamina." Gratianus *Diſt.* 4. *de Conſecrat. Can.* 92. Et Canone præcedenti idem aſtruitur auctoritate Rabani Mauri; pluresque ejus myſticæ rationes redduntur.

Infinita ſunt penes omnes omnium ſæculorum tam Latinos, quàm Græcos Scriptores, hujus ritûs teſtimonia.

XXXIX. Veſtem hanc totum corpus baptizati tegiſſe, ac propterea baptizatos exteriori habitu totos albos & candidos apparuiſſe, innuunt non obſcurè omnia illa Patrum teſtimonia, quibus teſtantur ſimpliciter & indefinitè, baptizatos accepiſſe *veſtem candidam*; quòd *inducrentur* veſtibus albis; quodque dicerentur *Nivei, Albi, Candidi*: quæ omnia dici non potuiſſent, niſi ipſi baptizati *veſtem* toti corpori congruentem accepiſſent.

Ad recenter baptizatos ſermonem habens S. Auguſtinus in Vigiliis Paſchalibus, ita loquitur: " Infantes iſti, » quos cernitis exterius *dealbatos*, interiuſque munda» tos, qui *candore veſtium* ſplendorem mentium præfi» gurant, &c. " *Serm.* 223. ex edit. Benedictinorum, qui ibidem notant, *infantes* dictos fuiſſe noviſſimè baptizatos etiam ætate majores.

XL. Veſtem hanc in omnibus penè Eccleſiis ſeptem diebus retinebant Neophyti; id eſt, eâ in Sabbatho ſancto egredientes de fonte Baptiſmatis induebantur, & Sabbatho ſequenti deponebant. Hujus diſciplinæ luculentus teſtis eſt S. Auguſtinus *Sermone* 157. de Dominica in Octava Paſchatis: " Paſchalis ſolemnitas, ait, ho» dierna feſtivitate concluditur, & ideo *hodie* Neophy» torum *habitus commutatur*, ita tamen, ut *candor*, qui » de habitu deponitur, ſemper in corde teneatur.

Quare ſeptem hos dies, *albas* vocabant teſte Rabano *libro* 1. *De Inſtit. Cler. cap.* 39. " Alios ſeptem dies in » memoriam ejuſdem Reſurrectionis Dominicæ con-

reponit: & *oratione* 39. de baptizatorum luminibus loquens, ait: " Baptiſmus porrò *luminum* nomine appel» latur; quod purget & illuſtret. Quo etiam fit, ut *fa*» *ces* eo tempore in lætitiæ ſignum accendamus.

Et ſæculo IX. ſcripſit Amalarius Fortunatus *lib.* 1. *De Eccleſ. Officiis cap.* 26. " Clamante voce Sacerdo» tis, ut deſcendat virtus Spiritus Sancti in aquam, » *cerei* Neophytorum deponuntur in aquam. Quare » hoc? Niſi ut demonſtretur modò *cereus* ſignare Spi» ritum Sanctum.

XLIII. Cereo ſeptem diebus, quemadmodum veſte candida Neophytos olim uſos fuiſſe, clarè expreſſit ſæculo VIII. ſcribens Alcuinus *De Divinis Officiis, cap. De Sabbatho in albis*; ubi poſtquam dixiſſet, quod Neophyti ſeptem diebus *veſtibus albis* uterentur; id eſt, à *Sabbatho ſancto* uſque ad *Sabbathum in albis*, ſubjicit: " Ita noſtri baptizati, extinctis peccatis præteritis, » ducuntur quotidie ad Eccleſiam, *columnâ cerei illumi*» *nata* præcedente eos.

XLIV. Hodie Sacerdos dat Neophyto vel Patrino candelam accenſam, dicens: *Accipe lampadem ardentem, & irreprehenſibilis cuſtodi Baptiſmum tuum: ſerva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad nuptias poſſis occurrere ei unà cum omnibus Sanctis in aula cœleſti, habeaſque vitam æternam & vivas in ſæcula ſæculorum.*

XLV. Poſt ſuſceptum Baptiſmum ſtatim baptizati Chriſmate ab Epiſcopo in fronte ungebantur; ſive confirmabantur. " Oportet (ait Canon 48. Laodicenus) » eos qui illuminantur (ſive, ut legit Dionyſius Exi» guus, *qui baptizantur*) poſt Baptiſma inungi ſuper» cœleſti Chriſmate, & eſſe regni cœleſtis participes.

Hujus diſciplinæ apud primæ & mediæ ætatis Scriptores Græcos & Latinos infinita ſunt & obvia teſtimonia, quæ citat Menardus in notis ad Sacrament. Gregorii *pag.* 144. additque: " Nec ungebatur Neophytus in *vertice* » à Presbytero, cum ejuſmodi unctio inſtituta ſit ob » defectum Epiſcopi. " Quinimo, ut rectè advertit Gabriel Albaſpinæus *lib.* 1. *Obſervat. cap.* 25. " Nemo » *Chriſtiani* nomen olim ſortiebatur, nemo *perfectus* » exiſtimabatur *Chriſtianus*, qui dono Spiritus ſancti » *confirmatus* & donatus non eſſet.

Hocque eſt, quod Canone 39. Eliberitano dicitur: " Gentiles ſi in infirmitate deſideraverint ſibi manum » imponi; ſi fuerit eorum ex aliqua parte vita honeſta, » placuit, eis manum imponi, & fieri Chriſtianos.

Idipſum Cyrillus Hieroſolymitanus *Catecheſi* 3. *Myſtag.* evidenter expreſſit, dicens: " Hujus ſancti Chriſ» matis dono accepto, meritò appellamini *Chriſtiani*: » veram efficientes appellationem in ipſa regeneratione; » ante enim quam hæc gratia vobis donata eſſet, non » eratis propriè digni eo nomine, ſed pergentes eo uſ» que progreſſi eſtis, ut efficeremini Chriſtiani.

Plura in hanc rem adducit Chriſtianus Lupus in notis ad librum Tertulliani *De Præſcriptionibus cap.* 41.

XLVI. Hodie Neophytus à Presbytero cum Chriſmate

Digitized by Google

Corona militis, *cap.* 3. ibi referens quid in Baptiſmate ageretur, ait: *ter mergitamur amplius aliquid reſpondentes, quàm Dominus in Evangelio determinavit. Inde* (ex aqua) *ſuſcepti* LACTIS & MELLIS *concordiam prægustamus.* Ejuſdem ritus meminit quoque *lib.* 1. *contra Marcionem*, dicens quod per LACTIS & MELLIS *ſocietatem* Chriſtus *ſuos infantes lactet.*

Hinc illud Canonis 40. in Codice Eccleſiæ Africanæ: " Primitiæ verò, ſeu *lac & mel*, quod uno die ſolemniſſimo in *infantium myſterio*, ſolet offerri, quamvis » in altari offerantur, ſuam tamen habeant propriam » benedictionem, ut à Sacramento Dominici Corporis » & Sanguinis diſtinguantur.

XLIX. Hæc verba ad *myſterium infantium*, non ſignificant, *lac & mel* ſolis *infantibus*, & non adultis recenter baptizatis datum fuiſſe; ſed quod daretur Neophytis ad indicandum myſterium *infantiæ*; hoc eſt, ut per hoc indicaretur recenter baptizatis, quod per Baptiſma omni malitia & dolo depoſitis, debeant ſemper infantium ſimplicitatem conſervare, juxta illud S. Petri ad Neophytos: *Quaſi modo geniti infantes ſine dolo lac concupiſcite.*

L. In antiquo Ordine Romano extat ſpecialis benedictio *lactis & mellis*, his verbis: " Benedic Domine » has creaturas lactis & mellis, & pota famulos tuos » *fonte* perenni, qui eſt ſpiritus veritatis, & *enutri* eos » de hoc lacte & melle. " Deinde ſubjungit: " Tu enim » Domine promiſiſti Patribus noſtris Abraham, Iſaac, » & Jacob, dicens: Introducam vos in terram repromiſſionis, terram fluentem *lac & mel.* " Quibus verbis indicatur alia ratio myſtica, nimirum quod baptizati relicto Ægypto, id eſt, gentilitate, ingrediantur in Eccleſiam, terram fluentem lacte & melle; id eſt, omnibus deliciis ſpiritualibus.

Tandem ſubjicitur oratio quæ indicat, *lac & mel* fuiſſe in unum commixta. " Conjunge Domine famulos » tuos ſpiritu charitatis & pacis, ſicut *conjunctum* eſt » hoc *lac & mel*, in Chriſto Jeſu Domino noſtro.

LI. Propter recens baptizatos Eccleſia in feſtis Paſchalibus ingentia lætitiæ ſigna jam pridem exhibuit; ut propterea objicienti cuidam: " ipſum Dominum *poſt* » *lavacrum* ſtatim tentationes circumſteterunt, quadraginta diebus jejuniis functum: " Ergo & nos, *à lavacro* potius jejunare oportet: reſponderit Tertullianus *libro de Baptiſmo cap.* 20. Et quis enim prohibet, niſi *neceſſitas gaudii* & gratulatio ſalutis. Et auctor Sermonis 163. de tempore inter ſermones Auguſtini; nunc 168. in appendice ad tomum 5. operum Auguſtini, ait: " Hic igitur dies eſt, Dilectiſſimi, quem fecit Dominus, ut audiſtis celſior cunctis, lucidior univerſis, in » quo ſibi *novam* plebem, ut ipſi videtis, *regenerationis* » ſpiritu conquiſivit, in quo ſingulorum mentes *gaudio* » & *exultatione* perfudit.

Neque lætitiæ ſigna in Officio Divino tempore Paſ-

De Patrinis & Obſtetricibus.

1. *Catechiſtæ Catechumenorum olim dicti* Sponſores.
2. *Interdum etiam* Suſceptores *dicti.*
3. *Quando alius in Baptiſmo, alius in Catechiſmo* Suſceptor *adhibitus fuerit, incertum.*
4. *Primitùs ſoli viri in Baptiſmo virorum, & ſolæ mulieres in Baptiſmo mulierum adhibebantur: & quare?*
5. *Quando, & quare hac diſciplina mutata?*
6. *Suſceptorum officium olim fuit Neophytos ad Baptiſmum præſentare.*
7. *Hi ipſos baptizatos egredientes è fonte Baptiſmatis ſuſcipiebant: & quid huic ritui hodie reſpondeat?*
8. *Qui curam Neophytorum ante Baptiſmum habuerant, eam poſt Baptiſmum continuare debebant.*
9. *Hodie Patrinorum officium circa curam baptizatorum ferè unicè verſatur.*
10. *Monitum Concilii Colonienſis de hac obligatione; eamque omnes Synodi Belgicæ inculcant.*
11. *Paſtores attendere debent quos in Patrinos admittant.*
12. *Qui ab hoc munere rejiciendi?*
13. *Eligendi potius, qui animæ prolium, quàm qui inopiæ conſulere poſſunt.*
14. *Patrini non defunguntur ſuo munere dando munuſculum.*
15. *Quid circa muneris dationem Edictis Caroli V. hìc in Belgio decretum fuerit?*
16. *Parochi aliique Eccleſiaſtici & Monachi non facilè officium Patrini aſſumere debent; & quare?*
17. *Parentes olim ſuas proles offerebant ad Baptiſmum.*
18. *Quomodo, & quare id fuerit vetitum?*
19. *Epiſtola ſuppoſititia Papæ* Deuſdedit *mutatæ diſciplinæ occaſionem forſan dedit.*
20. *Obſtetrices ad procurandum Infantibus Baptiſmum concurrunt; & quid de his decreverit Synodus Mechlinienſis?*
21. *Obſtetrices non admittendæ, niſi à Paſtore loci examinatæ & inſtructæ.*
22. *Synodorum Decreta confirmarunt Principes; voluntque in earum admiſſione interveniat Magiſtratus loci.*
23. *Obſtetrices quam curam adhibere debeant circa proles ex illegitimo concubitu, earumque matres.*
24. *Obſtetrices inſtruendæ circa formam & materiam Baptiſmi.*
25. *Quid agendum, ſi mulier gravida antequam pariat moriatur, ut proli Baptiſmus conferri queat?*

I. EX dictis capite præcedenti intelligi poteſt, olim
*. nonnullos fuiſſe inſtructioni & directioni Catechumenorum ſpecialiter intendentes; qui ipſos Catechu ne-

Conſecrat. Can. 100. refert : " In *Catechiſmo & in Baptiſmo* & in Confirmatione unus *Patrinus* fieri poteſt ; » ſi neceſſitas cogit. Non eſt tamen conſuetudo Ro» mana : ſed per ſingulos ſinguli ſuſcipiunt.

Si Decretum hoc Higino Papæ, qui ſedit ſæculo II. adſcribi poſſet, exinde haberemus, etiam antiquitus in Baptiſmo & in *Catechiſmo* diverſos fuiſſe Patrinos, ſive Suſceptores. At cum omnibus vel parum eruditis hodie compertum ſit, Decretum illud Higino Papæ adſcribi non poſſe, nihil pro hujus diſciplinæ antiquitate ex illo elici poteſt. Sed nec apud priſtinos Scriptores, aut in antiquis Canonibus quidquam occurrit, quod vel inſinuet, antiquitus ſolitum fuiſſe, alium in Baptiſmo, alium in Catechiſmo Patrinum adhiberi.

Quin tamen interdum contingeret, ut alius inſtructioni Catechumeni præeſſet, eumque ad Baptiſmum offerret ; ac alius tempore Baptiſmi accederet, qui eum de aquis Baptiſmatis emergentem ſuſciperet vel levaret ; & curam illius poſt Baptiſmum ſuſciperet, dubitari nequit : ſed nulla de eo ſpecialis lex aut diſciplina apud antiquos occurrit.

IV. Cumque frequens eſſet adultorum Baptiſmus ; ac toti penè *nudi* immergerentur aquis Baptiſmatis, etiam plerumque viri viros, & mulieres fœminas de Baptiſmo ſuſcipiebant ; uti colligitur ex antiquo auctore Conſtitutionum Apoſtolicarum *lib.* 3. *cap.* 16. ubi ait : " Deinde aut tu Epiſcope aut *Presbyter* tuus, qui ſub » poteſtate tua eſt, factâ ſuper eos nominatim ſacra in» vocatione Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, bapti» zabis. Ac *virum* quidem ſuſcipiat *Diaconus*, *mulie» rem* verò *Diaconiſſa*, ut *honeſtè* & à quibus decet fiat » ſignum infractum.

Quin & olim mulieres electas fuiſſe, quæ etiam mulierum baptizandarum inſtructioni, ac Catechiſmo præeſſent ; omniaque peragerent circa Neophytas mulieres, quæ Diaconi circa Neophytos viros, multis oſtendit Morinus de SS. Ordinat. *parte* 3. *Exercit.* 10. *cap.* 3.

V. Poſtquam verò Baptiſmus adultorum rarior, & parvulorum frequentior eſſe cœpit, ipſeque Baptiſmus per infuſionem aut immerſionem alicujus dumtaxat partis corporis conferri, etiam mulieres in Matrinas maſculorum, & viri in Patrinos puellarum admiſſi ſunt.

VI. Horum Suſceptorum munus ſive officium multa olim complectebatur.

Primùm, uti ex Patribus notiſſimum eſt, & obſervat Joſephus Vicecomes De antiquis Baptiſmi ritibus *lib.* 1. *cap.* 35. horum munus erat, Neophytos ante Baptiſmum fidei myſteriis imbuere ; vitæque Chriſtianæ normam docere ; atque ſufficienter inſtructos Epiſcopo ad Baptiſmum offerre.

Hinc forſan hodiernus ritus in adminiſtratione Baptiſmi habet, ut juxta præſcriptum Ritualis Mechlinienſis Presbyter baptizaturus interroget Patrinos, *Quid petitis ?* quò non obſcurè innui videtur, *Patrinorum* eſſe, baptizandos ad Baptiſmum offerre.

conſtituerant, illos non mox à ſuſcepto Baptiſmo deſerebant, ſed in ſuam curam recipiebant ; ut hoc pacto ſponſionem ſuam liberarent ; quod vel præcipuè cum infantes baptizarentur, exigebatur.

Sæculo IX. Concilium Pariſienſe VI. *lib.* 1. *cap.* 19. eandem obligationem in Patrinis & parentibus naturalibus agnoſcit : " Ut parentes, ait, filios ſuos, & *pa» trini* eos quos de fonte lavacri ſuſcipiunt, erudire » ſummopere ſtudeant, illos, quia eos genuerunt, & » eis à Domino dati ſunt ; & iſtos, quia pro eis *fide» juſſores* exiſtunt.

IX. Cum verò hodie infantum Baptiſmus hic frequens ſit ; imò ferè ſolus adminiſtretur, etiam officium Suſceptorum ſeu Patrinorum potiſſimum in eo verſatur, ut baptizatis infantibus, cum ad ætatem legitimam & uſum rationis pervenerint, curam omnem impendant ; ut in fide Catholica ritè inſtruantur ; & innocentiam baptiſmalem integram conſervent.

X. " Suſceptores infantis (Patrini qui dicuntur) » meritò admonentur (ait Synodus Colonienſis anno » 1536. *parte* 7. *cap.* 4.) quod ipſi ſint qui Eccleſiæ *no» mine*, & in Eccleſiæ fide Chriſti parvulos *offerant* per » Baptiſmum, ac ſe propemodum pro parvulis *fidejuſ» ſores* conſtituant, nomine parvuli reſpondentes : quem » etiam poſtquam adoleverit, Symbolum ſimul & Ora» tionem Dominicam edocere, atque vitam Chriſto ac » profeſſione in Baptiſmo factâ dignam perpetuò age» re, ſaltem ubi id neceſſitas poſcere videbitur, cohor» tari non omittent.

Similiter Synodus Buſcoducenſis ſub Maſio *tit.* 3. *cap.* 6. vult, ut " moneant Paſtores, ut quicumque viri, » quæcumque feminæ proles de ſacro fonte ſpirituali» ter ſuſceperint, cognoſcant ſe fidejuſſores pro iis apud » Deum extitiſſe, & ideo ſuper eos ſollicitudinem veræ » charitatis impendant, & admoneant, ut caſtitatem » cuſtodiant, virginitatem uſque ad nuptias ſervent, can» tica turpia vel luxurioſa ex ore non proferant, non » ſuperbiant, non invideant, à maledicto & perjurio lin» guam cuſtodiant, &c. quæ fusè perſequitur Auguſt. » *Serm. de Reſurrect.* ad quem Paſtores remittimus.

Sermo, ad quem hæc Synodus remittit, aliquando inter Sermones S. Auguſtini relatus fuit ; ſed in ultima Operum Auguſtini reviſione, tamquam ſuppoſititius in appendicem tomi quinti rejectus eſt ; conſtituitque ibid. Serm. 168. notantque eruditi Reviſores, partem poſteriorem, in qua citata verba continentur, Cæſarii Arelatenſis ſtylum referre.

Quidquid ſit, hanc Patrinorum obligationem omnes paſſim Synodi Belgicæ inculcant ; Patrinoſque de illa a Paſtoribus ſeriò monendos volunt.

XI. " Quia autem Suſceptores ſponſores ſunt pro » iis qui baptizantur, fidei ac vitæ Chriſtianæ quam illi » debent, ac proinde ut rectè inſtruantur, paternam in » ſe curam recipiant, videant Paſtores (verba ſunt Sy» nodi Audomarenſis ann. 1583. *tit.* 3. *cap.* 6.) quibus » tenellas

Digitized by Google

XIII. Monet autem citata Synodus Buſcoducenſis
cap. 7. " Fideles in Baptiſmo filiorum ſuorum eos po-
» tius Patrinos & Matrinas eligant, qui eorum *animæ*
» conſulere, quàm qui *Inopiæ* ſubvenire poſſint.

XIV. Et quia " perſuadent ſibi quidam (ait citata
» Synodus Audomarenſis *cap.* 7.) ſponſioni ſuæ ſe fe-
» ciſſe ſatis, ſi munus aliquod poſt Baptiſmum offerant
» baptizati parentibus, quod quaſi ad educationem in-
» ſtitutionemque prolis ſerviat : idcirco conſultum fo-
» ret abrogare prorſus illam munerum offerendorum
» conſuetudinem, quemadmodum Edicto Cæſareo ali-
» quando cautum fuit, ſi temporum iniquitas patere-
» tur. Interim rectè faciant in Patrinos electi, ſi non
» tam *munera* offerre, quàm promiſſorum meminiſſe
» curent, *muneribus* neutiquam redimendorum : ita fiet,
» ut idonei Patrini & quærantur & inveniantur.

XV. Edictum Cæſareum, cujus meminit Synodus,
editum eſt à Carolo V. 7. Octob. 1531. ubi *art.* 12. præ-
cipitur omnibus cujuſcumque ſtatûs aut conditionis, ne
eligant in Patrinos ſuarum prolium aliquos, ut ab iis
munus aliquod accipiant, imò ſi quid a Patrinis offera-
tur, vetat illud à parentibus prolis baptizatæ accipi ; in-
hibens inſuper Patrinis aliquid dare ſub pœna dupli il-
lius quod datum eſt ; niſi eſſent proles pauperum & mi-
ſerabilium perſonarum. Habetur *libro* 1. Edictorum
Flandriæ *pag.* 751.

Verùm hujus Edicti rigorem idem Carolus edito De-
creto anno 1545. *art.* 3. nonnihil mitigavit, permit-
tens dare munuſculum trium florenorum non excedens.
Habetur eodem libro Edictorum *pag.* 782.

Et licet nec hoc Edictum hodie obſervetur, interim
ex his omnibus apparet ſolicitos fuiſſe & Eccleſiæ &
Reipublicæ Magiſtratus, ut Parentes in electione Patri-
norum potius attenderent, qui ſpiritualiter, quàm qui
temporaliter prolibus prodeſſe poſſent, nec in electione
Patrinorum ſpe munerum excæcarentur.

Addit nihilominus prædicta Synodus : " Porro pro-
» hibere id nolumus, quin ſubveniant tenuioris fortu-
» næ puerperis Patrini ii quibus res lautior eſt, quin-
» imo modis omnibus id probamus & deſideramus.

XVI. Inſtructio ſeu Decreta pro Paſtoribus civita-
tis & Diœceſis Leodienſis per Epiſcopum Vigiliarum
& Nuntium Apoſtolicum in viſitatione Apoſtolica an-
no 1613. evulgata, inter alios ab officio Patrini exclu-
dendos recenſet eos, de quibus conſtat, vel eſt veriſi-
mile, quòd hoc officium *paſſim* præſtare nequeunt, ut
qui, ait, curæ Paſtoralis, vel alia vitæ profeſſione pro-
hibentur, cujuſmodi ſunt " Paſtores, & omnes utriuſ-
» que ſexûs Religioſi, ut in Religioſis diſponit Capitu-
» lum IN BAPTISMATE *De Conſecratione Diſt.* 4.
» quæ ratio militat etiam in aliis Eccleſiaſticis, ut pru-
» denter conſideravit Synodus Mediolanenſis II. *De-*
» *creto* 17. Hoc idem docet Catechiſmus Romanus ;
» nam quantò minùs iſtis involvuntur curis Paſtores,
» rumpi, niſi parvuli ad percipiendam Chriſti gratiam
» *à Parentibus* offerantur. Sic enim ſcribens dicis, ut
» ſicut parentes fuerunt auctores ad eorum pœnam,
» per *fidem* parentum identidem juſtificentur : cum vi-
» deas multos non offerri à parentibus, ſed etiam à
» quibuſlibet extraneis, ſicut à Dominis ſervuli aliquan-
» do offeruntur.

Evidenter hic ſupponitur, ordinariè parentes filios
ſuos ſolitos fuiſſe offerre ad Baptiſmum ; aliàs inepta
fuiſſet Bonifacii hæſitatio, & non ſatis congrua Auguſtini
reſponſio.

Idipſum clarioribus verbis expreſſit S. Cæſarius Are-
latenſis Epiſcopus ſæculo VI. *Homilia* 12. inter editas
à Stephano Baluſio, ubi poſt expreſſam profeſſionem
fidei & renuntiationem diaboli in Baptiſmo fieri con-
ſuetam, ſubjicit : " Quod quia infantes *per ſe* minimè
» profiteri poſſunt, *parentes ipſorum* pro eis *fidejuſſores*
» exiſtunt.

XVIII. Pluribus id probat Joſephus Vicecomes De
antiquis Baptiſmi ritibus *lib.* 1. *cap.* 33. hoc unà ob-
ſervans, quòd nunc conſuetudo illa *penitus* abroga-
ta ſit.

" Cauſam, cur id factum fuerit, ait Joſephus, apud
» Patres non reperio, ſi conjecturis utendum ; exiſtimo
» fuiſſe, vel ut admonerentur Fideles eam *ſpiritualem*
» educationem à *carnali* longè diſtare, vel ut Myſterio-
» rum fidei Chriſtianæ peritioribus illa Provincia de-
» mandaretur : cum parentes in maxima rerum divina-
» rum ignoratione verſari ſæpe contingat.

Veriſimiliùs crediderim, parentibus officium Patrini
in Baptiſmo proprii filii fuiſſe interdictum, poſtquam
cognatio ſpiritualis, atque ex ea reſultans impedimen-
tum Matrimonii inter Patrinum & baptizati matrem
inductum fuit ; cujus cognationis & impedimenti apud
priſtinos Auctores mentio nulla occurrit.

XIX. Meminit quidem illius impedimenti Epiſtola
quæ ſub nomine *Deuſdedit* Papæ, qui ſedit ſub initium
ſæculi VII. extatque apud Gratianum *cauſ.* 30. *q.* 1.
Can. 1. ſed eam Epiſtolam falſam, ac illi Pontifici ſup-
poſitam eruditis omnibus compertum eſt ; & monet
Labbeus in nota marginali ad hanc Epiſtolam *tomo* 5.
Conciliorum *Col.* 1648. Hæc tamen ſuppoſititia Epiſto-
la non obſcurè indicat hujus impedimenti ſaltem ali-
quod initium tunc fuiſſe : unde & poſt ſæculum VII.
videmus in Conciliis hujus impedimenti mentionem
fieri ; ac nominatim in Concilio Moguntino anno 813.
ſtatuitur : " Nullus *proprium filium* aut *filiam* de fonte
» Baptiſmatis ſuſcipiat : nec *Commatrem* ducat uxorem,
» filiolam, nec illam, cujus filium, vel filiam ad Con-
» firmationem duxerit : ubi autem factum fuerit, ſe-
» parentur. " *Can.* 55. Sed de his latiùs infrà, ubi de im-
pedimentis Matrimonii agetur.

XX. Cùm obſtetrices non parum concurrant ad Ba-
ptiſmi adminiſtrationem infantibus procurandam, non
importunum fuerit etiam de illis hîc agere, de quibus
ea

» gant, quod pueros baptizandos, ante diem tertium
» omninò Parochis denuntiabunt.

XXII. Decreta utriuſque Synodi Provincialis illarum Provinciarum Synodi Diœceſanæ recipiunt & renovant; inſuper & ipſi Principes Belgii Synodorum Decreta ſuis reſpectivè Edictis pro confirmatione Synodorum Provincialium Cameracenſis & Mechlinienſis editis, probaverunt: additque prætereà Edictum Principis ad Synodum Mechlinienſem *art.* 8. " Eas ab Officiali & Magiſtratu loci debere admitti ad id muneris; » qui tamen nullas admittant, niſi prævie benè ſint inſtructi de earum capacitate & religione, idque per » atteſtationem ſcriptam Paſtoris, in cujus Parochia morantur.

XXIII. Si aliquando contingat prolem illegitimam adferri ad ædes patris nolentis eam pro ſua agnoſcere, " talis proles, inquiunt Decreta Gandenſia ſub Antonio Trieſt 1650. *cap.* 11. nullo pacto ibidem depoſita » relinquetur, niſi deferens eam curaverit baptizari. » Quare Paſtores frequenter moneant obſtetrices aut » alias mulieres quæ parturientibus vel ex charitate vel » lucri cauſa aſſiſtunt, ut huic noſtro Decreto ſeſe conforment, ac inſuper ne officio ſuo fungi & puerperas » adjuvare differant cauſa eliciendi nomen patris, quando ex illicito concubitu conceperunt.

XXIV. Et quia experientia docet, obſtetrices aliaſque mulieres interdum parvulos in neceſſitate baptizantes errare in forma & ritu, & fortè in materia Baptiſmi, mandat idem vigilantiſſimus Præſul (quod meritò ubique obſervetur) in prædictis Decretis *cap.* 12. Parochis, " ut ſæpius pro concione & in Catechiſmo ſingula ad baptizandum requiſita, clarè & diſtinctè ex» plicent, ita ut facilè omnes intelligant, aquæ naturalis perfuſione ſuper parte nuda & vivente principa» li, & ſimul formæ pronuntiatione à Chriſto Domino » inſtitutæ, hujuſmodi Sacramentum à baptizante & for» mam ita pronuntiante conferri.

XXV. Prætereà, cùm ſummum diſcrimen ſine Baptiſmo diſcedendi immineat proli, ſi mulier gravida priuſquam pariat, moriatur, monuit jam pridem Synodus Colonienſis 1280. *cap.* 4. " Ut ſi certum ſit quòd » mulier prægnans moriatur, teneatur os ejus apertum; » & cum magna cautela uterus ejus aperiatur: & ſi in» fans vivus fuerit, educatur & baptizetur. " Hoc ipſum iiſdem verbis reperitur inter antiqua Decreta Diœceſis Cameracenſis, renovata in Synodo Cameracenſi anno 1550.

Porro cùm non rarò contingat, nullum in Parochia reperiri, aut ſaltem hîc & nunc haberi poſſe, qui peritiam modumque convenientem aperiendi uterum, & exſcindendi infantem habeat, oportet ut ipſimet Paſtores, præcipuè rurales hujus rei aliquam notitiam à perito aliquo Medico accipiant, quâ ſubinde, cogente neceſſitate, uti poſſint.

res Catholicæ atque tempore adjunctæ, & non niſi purificatæ *intrant.*
8. *Purificatio fieri debet in Eccleſia Parochiali; & à proprio Parocho.*
9. *Sententia Sacræ Congregationis Cardinalium ſuper hoc jure Parochorum.*
10. *Sententia hæc de mandato Epiſcopi Antverpienſis publicata, cum inhibitione facta Regularibus mulieres purificandi.*
11. *Decretum Synodi Cameracenſis huic ſententiæ conforme.*
12. *Quo ritu mulieres in templum introducantur?*
13. *Ex ritibus patet purificationem fieri ad exemplum Divæ Virginis.*
14. *Mulieres ſolent Sacerdoti nummum offerre: & quare?*
15. *Mulieres numquam poſſunt extra Eccleſiam aut per ſubſtitutas purificari.*

I. JUxta legem Moſaicam, de qua *cap.* 12. *Levitici*, " Mulier, ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus, juxta dies ſeparationis menſtruæ. Et die octavo circumcidetur infantulus: Ipſa verò triginta tribus diebus manebit in » ſanguine purificationis ſuæ. Omne ſanctum non tanget, nec ingredietur in Sanctuarium, donec impleantur dies purificationis ſuæ. Sin autem fœminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus juxta » ritum fluxus menſtrui, & ſexaginta ſex diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. Cùmque expleti » fuerint dies purificationis ſuæ, pro filio, ſive pro filia, » deferet agnum anniculum in holocauſtum, & pullum » columbæ ſive turturem pro peccato, ad oſtium tabernaculi teſtimonii, & tradet Sacerdoti, qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & ſic mundabitur à profluvio ſanguinis ſui. Iſta eſt lex parientis » maſculum aut fœminam. Quòd ſi non invenerit manus ejus, nec potuerit offerre agnum, ſumet duos » turtures vel duos pullos columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccato, orabitque pro » ea Sacerdos, & ſic mundabitur.

Mulier interea ingredi ſanctuarium ſeu templum non poterat, donec implerentur dies purificationis.

II. Diva Virgo, etſi huic legi non ſubjecta, quia *non ſuſcepto ſemine* pepererat; nihilominus voluntariè & ex humilitate ſe ſubjicere voluit; eamque legem ſubivit: uti legitur *Lucæ* 2. Atque hinc originem ſumpſit feſtum Purificationis B. Mariæ Virginis; quod circa tempora Juſtiniani Imperatoris inſtitutum fuiſſe notat Baronius in notis ad Martyrologium ad diem 2. Februarii.

III. Occaſione hujus feſti conſuetudo ex quadam plebeia ignorantia invaluerat ſæculo VII. ut hoc die homines *placentas* ſive *ſimilam* coquerent, ac ſibi mutuò mitterent, *honoris ſcilicet prætextu* PUERPERII *impollutæ Virginis Matris*, ait *Canon* 79. Synodi VI. ſive

Digitized by Google

» nullatenus obnoxiam fuiſſe Deiparam credimus.

VI. Porrò ſicut Deipara ob rationem jam dictam legi purificationis ſubjecta non fuit; ſimiliter mulieres novi Teſtamenti, tametſi *puerperio* omnibuſque quæ illud conſequuntur, non ſecus ac mulieres veteris Teſtamenti ſubjectæ, hac lege ceremoniali non conſtringuntur: quia, ut ait Innocentius III. *in Cap. unico* ;; *De Purificatione poſt partum.* " Licet ſecundum legem Moſaicam certi dies determinati fuiſſent, quibus mulier » poſt partum à templi ceſſaret ingreſſu, lex per Moy» ſen data eſt, gratia & veritas per JESUM CHRISTUM » facta eſt.

Hinc ulterius infert & reſpondet Archiepiſcopo Armachano, " quod poſtquam umbra legis evanuit & il» luxit veritas Evangelii: ſi mulieres poſt prolem emiſ» ſam acturæ gratias Eccleſiam intrare voluerint, *nullâ* » proinde peccati *mole* gravantur, nec Eccleſiarum eſt eis » aditus *denegandus*, ne pœna illis converti videatur » in culpam.

Et ſub nomine S. Gregorii refertur *Can.* 2. *Diſt.* 5. " Si mulier eadem horâ, qua genuerit, actura gratias » intrat Eccleſiam, nullo pondere peccati gravatur.

VII. Addit nihilominus Innocentius III. in citata Decretali: " Si tamen ex veneratione voluerint aliquam» diu abſtinere, devotionem earum non credimus im» probandam.

Unde & hodie mulieres ſive ex quadam erga Eccleſiam ac Divina myſteria, quæ in ipſa peraguntur, veneratione, ſive exemplo Divæ Virginis, quæ ex humilitate legi ſe ſubdidit, cui non erat ſubjecta, etiam conſueverunt ad tempus aliquod ab ingreſſu Eccleſiæ abſtinere; nec in eam intrare, niſi ſe Sacerdoti præſentaverint, & ipſe precibus aliquibus præmiſſis introduxerit, juxta ritum præſcriptum in modernis Ritualibus ſub titulo: *Ordo introducendi mulierem in Eccleſiam poſt partum.*

VIII. In Synodo P. II. Mechlinienſi *tit.* 3. *cap.* 8. dicitur: " Puerperæ, cum à puerperio domum exeuntes » ſe ad Eccleſiam contulerint, à *proprio* Parocho juxta » probatiſſimam Eccleſiæ conſuetudinem purificentur.

Hæc Synodus patenter ſupponit, ritum hunc purificationis in Eccleſia Parochiali, atque à proprio Parocho eſſe celebrandum; quod & generalis Belgii conſuetudo confirmat; atque Sacra Congregatio Cardinalium nuper probavit.

IX. Cùm enim in civitate Antverpienſi nonnulli Regulares in ſuis Eccleſiis mulieres ad purificationem poſt partum admitterent; ac ea de re Paſtores civitatis illius ad Sacram Congregationem querelas detuliſſent, prodiit Sententia hujus tenoris.

" Conquerebantur Parochi civitatis Antverpienſis » quod non obſtante contrariæ conſuetudine, nec non » Conſtitutione Synodi Provincialis, per Sacram Con-

factis anno 16. Novembris 1665. per Petrum Van den Perre tunc Epiſcopi Officialem; unà vigore authoritatis ſibi commiſſæ, " inhibens præfatis *Regularibus*, ne dein» ceps aliquas mulieres poſt partum *ad purificationem* » admittant: mulieribus autem puerperis injungens, ut » juxta ſententiam præmiſſam ad Eccleſias *ſuas* reſpe» ctivè *Parochiales* pro *purificatione* ſe conferant, ut ibi» dem, juxta probatiſſimam Eccleſiæ conſuetudinem à » *proprio Parocho* benedicantur.

XI. Quod hîc à Sacra Congregatione declaratum fuit, etiam in Synodo P. II. Cameracenſi *tit.* 6. *cap.* 13. decretum fuerat his verbis: " Prima vice quâ mu» lieres à puerperio domum exeunt, juxta antiquam » Eccleſiæ conſuetudinem ad Eccleſiam rectà ſe confe» rant, gratias acturæ Deo pro beneficio puerperii, & » ut à *proprio Paſtore*, ſeu ejus vicem gerente, & *non* » *ab alio* purificentur.

XII. Sicut autem in feſto Purificationis Deiparæ ſolent Fideles cereos accenſos in manibus portare, ita quoque mulier purificationem faciens, candelam accenſam in manibus habet.

Sacerdos introducturus mulierem porrigit ſtolam ex collo dependentem manui mulieris, dicitque: *Ingredere in templum Dei, & adora Filium Beatæ Mariæ Virginis, qui tibi fœcunditatem tribuit prolis.*

XIII. Ex hac formula, uti & ex precibus à Presbytero recitandis haud obſcurum, hanc mulierum purificationem ad exemplum purificationis Divæ Virginis inſtitui: unde Paſtorale Mechlinienſe etiam monet, quòd ſi Miſſa celebretur, *aptiſſimè huic laudis officio congruat Miſſa de Purificatione Beatæ Mariæ, quæ incipiat*, SUSCEPIMUS.

XIV. Omnibus ceremoniis ac precibus abſolutis, Sacerdos præbet mulieri oſculandam Crucem libri Sacramentalis, dicendo: *Dominus det tibi ſuam pacem*; reſpondet Miniſter: *Et vitam æternam.*

Inter oſculandum ſolet mulier nummum aliquem ipſi libro per modum oblationis imponere, qui in uſum Sacerdotis & Miniſtri, pro locorum conſuetudine, cedere conſuevit.

Hac oblatione imitari voluêre piæ mulieres Chriſti parentes, de quibus legitur: *Et poſtquam impleti ſunt dies purgationis ejus, tulerunt illum in Jeruſalem, ut ſiſterent eum Domino, ſicut ſcriptum eſt in lege Domini: quia omne maſculum adaperiens vulvam, ſanctum Domino vocabitur, & ut darent* HOSTIAM *ſecundum quod dictum eſt in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.* Lucæ 2. verſ. 22.

Circa has oblationes meritò expendent & obſervabunt Parochi aliique Sacerdotes ea, quæ circa oblationes in adminiſtratione Sacramentorum fieri conſuetas obſervanda notavimus.

XV. Paſtorale Mechlinienſe deinde monet: " Si conti-

Digitized by Google

Concilii Tridentini Interpretum, contra Regulares Mendicantes hujus urbis, tenorem qui ſequitur ſequentem:

IN ANTVERPIENSI (Epiſcopatu.)

Conquerebantur Parochi civitatis Antverpienſis, quod, non obſtante contraria conſuetudine, nec non Conſtitutione Synodi Provincialis, per Sacram Congregationem recognita, & per Sedem Apoſtolicam approbata, Regulares Mendicantes functionibus Paſtoralibus ſe immiſceant; & præſertim audeant in ſuis Eccleſiis mulieres poſt partum ad purificationem admittere: addebantque, à Domino Epiſcopo Antverpienſi, utpote Regulari, hujuſmodi præjudiciis per Regulares illatis, minimè conſuli. Quare ab Apoſtolicæ Sedis auctoritate ſubſidium ac tutelam ſuppliciter petentes quærebant: An prædictis Regularibus civitatis Antverpienſis liceat in propriis Eccleſiis mulieres poſt partum ad purificationem admittere.

Die 18. *Novembris* 1662. *Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, utraque parte audita cenſuit, prædictis Regularibus civitatis Antverpiæ non licere.* Signatum *I. Epiſcopus Sabinenſis Cardinalis Sacchetti Præſes, & C. de Vecbiis, Ep. Cluſ. S. R. C. Secret.* & à latere impreſſum erat ſigillum præfati Cardinalis Præſidis in rubro pane.

Cùm autem juſta petentibus non ſint deneganda, & Decreta præfatæ Sacræ Congregationis (quantum in nobis eſt) executioni mandare volentes, præfatam ſententiam in tenore ac forma præmiſſis publicandam duximus, & publicamus per præſentes: ac pro ulteriori ejuſdem ſententiæ executione, auctoritate præmiſſa nobis commiſſâ, mandamus omnibus & ſingulis noſtræ Diœceſis ſubditis, & præſertim hujus civitatis Antverpienſis, ſive Eccleſiaſticis, ſive ſæcularibus, cujuſcumque ſtatus ac conditionis exſtiterint, & quorum intereſt, ſeu quomodolibet intereſſe poterit in futurum; ut præfatæ ſententiæ, quantum ipſos concernat, ſeſe plenariè ac totaliter conforment, nec eidem auſu temerario contraire præſumant. Præfatis autem Regularibus inhibemus, ne deinceps aliquas mulieres poſt partum ad purificationem admittant: mulieribus quoque puerperis injungimus, ut juxta ſententiam præmiſſam ad Eccleſias ſuas reſpectivè Parochiales pro purificatione ſe conferant, ut ibidem, juxta probatiſſimam Eccleſiæ conſuetudinem à proprio Parocho benedicantur, ac purificentur. In quorum omnium ac ſingulorum fidem ac robur, præſentes ſigillo noſtro communitas, & manu noſtra ſignatas, per Graphiarium Curiæ noſtræ expediri juſſimus & fecimus: mandantes Primario Curiæ noſtræ præfatæ, ut in ſignum veræ & realis executionis præmiſſorum, has noſtras litteras debitis horis & locis per exemplaria debita inſinuet atque affigat, prout in ſimilibus fieri conſuevit. Datum Antverpiæ, anno Domini 1663. menſis Novembris die vigeſima ſexta.

P. VANDER PERRE, *Offic.*

De mandato admodum Reverendi Domini Officialis & Commiſſarii.

Locus † Sigilli.

P. DE HERTOGHE *Graph.*

TITULUS III.

De Sacramento Confirmationis.

CAPUT I.

Qui confirmandi, & quomodo inſtruendi; & quo tempore confirmandi?

1. *Quæ de hoc Sacramento credenda proponat Synodus Tridentina?*
2. *Hoc Sacramentum variis nominibus olim appellatum fuit.*
3. *Olim non vocabatur* Confirmatio; *unde hoc nomen derivatum ſit?*
4. *Olim recenter baptizatis dabatur Sacramentum Confirmationis.*
5. *Quomodo, & quâ occaſione hæc diſciplina apud Latinos deſierit?*
6. *Quare conveniens Eccleſia judicaverit, parvulos non mox à ſuſcepto Baptiſmo confirmare?*
7. *Baptizati olim non credebantur* perfecti Chriſtiani *ante Confirmationem.*
8. *Quæ eſſet illius ratio: & quare hodie dicantur* Chriſtiani?
9. *Synodi Belgicæ paſſim requirunt in Confirmandis ætatem ut minus 7. annorum.*

10.

9. anathema dicit in eum, qui diceret in hoc Sacramento non imprimi characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, unde illud iterari non poſſit.

Hæc Eccleſiæ dogmata contra modernos & nobis vicinos Hæreticos, ex Patribus & priſtinis Eccleſiæ Canonibus aſtructa videri poſſunt apud Theologos, qui ex profeſſo de hac materia contra Hæreticos ſcribunt.

II. Illud ſingulariter pro intellectu Canonum notandum, hoc Sacramentum multis diverſiſque nominibus olim dictum fuiſſe.

Imprimis apud veteres frequenter vocatur ſimpliciter *manûs impoſitio*; quia licet in omnibus penè ritibus Eccleſiaſticis fieret *manuum impoſitio*; ſpecialiter tamen huic Sacramento tribuebatur, quod in Actibus Apoſtolorum per *manuum impoſitionem* eſſet expreſſum. Hoc nomine appellabatur à S. Auguſtino *lib.* 3. *contra Donatiſtas cap.* 6. Item à S. Iſidoro *lib.* 2. *De Offic. Eccleſ. cap.* 26. Amalario Fortunato *lib.* 1. *De Offic. Eccleſ. c.* 27.

Dicitur etiam nonnumquam *Supercæleſte Chriſma*; ut in *Can.* 48. Laodicæno, ubi dicitur; " Quod oportet » eos qui illuminantur, poſt Baptiſma inungi Supercæ» leſti Chriſmate, & eſſe regni Chriſti participes.

III. Olim hoc Sacramentum frequentiùs *Chriſmatio* à Chriſmate, vel etiam *manuum impoſitio* dicta fuit, quàm *Confirmatio*; quo nomine apud Veteres non occurrit.

Quod indicare videtur Innocentius III. in *Cap. unico* §. 4. ꝟ *De Sacra Unctione*: unà indicans unde *Confirmationis* nomen derivatum ſit. " Per frontis *Chriſma» tionem*, ait, manûs impoſitio deſignatur; quæ alio » nomine dicitur *Confirmatio*: quia per eam Spiritus » Sanctus ad *augmentum* datur & *robur*.

Cui congruit inſtructio ab Eugenio IV. data Armenis, ubi effectum hujus Sacramenti exponens, ait: " Ef» fectus hujus Sacramenti eſt, quod in eo datur Spiritus » Sanctus ad *robur*, ſicut datus eſt Apoſtolis in die Pen» tecoſtes, ut ſcilicet Chriſtianus audacter confiteatur » nomen Chriſti.

IV. Ut verò hic effectus Chriſtianis non deeſſet, fortesque redderentur ad fidem, quam in Baptiſmo profeſſi erant, generosè ac liberè verbo & opere profitendum, olim in more poſitum fuit, ut baptizati mox accepto Baptiſmo confirmarentur; ut titulo præcedente *cap.* 3. monuimus, & clarè citatus Canon Laodicænus indicat.

Et apud Latinos Tertullianus de Baptiſmo *cap.* 7. ait: " Exinde egreſſi de *Lavacro* perungimur *benedictâ Un» ctione* de priſtina diſciplina, quâ ungi oleo de cornu » in Sacerdotium ſolebant..... De hinc *manus imponi» tur*, per benedictionem advocans & invitans Spiritum » Sanctum.

id legitimè præſtare poſſit, ab eo NEOPHYTI *Sacramento Confirmationis initiantur.*

Dum verò Baptiſmus adultorum deſinere cœpit; atque ſolus penè infantium invaluit, ipſum Confirmationis Sacramentum conjungi Baptiſmi dationi paulatim deſiit.

VI. Viſum enim fuit, ſatius eſſe Sacramentum Confirmationis differre in eam ætatem, in qua Baptizati ratione utentes majori cum fructu illud accipere poſſent; maximè quia parvulis uſum rationis non habentibus nondum cum hoſte pugnandum eſt: neque, ſi morte præveniantur, ob ejus defectum ſalutis diſpendium incurrunt: cùm jam per Baptiſmum regenerati à peccato originali generatione carnali contracto, ſint liberati.

VII. Sed dicet quis, obſervat & probat Vir eruditus Gabriel Albaſpinæus Epiſcopus Aurelianenſis *lib.* 1. *Obſerv. cap.* 25. quod nemo *Chriſtiani* nomen olim ſortiebatur, nemo *perfectus* exiſtimabatur *Chriſtianus*, qui dono Spiritus Sancti *confirmatus* & donatus non eſſet.

Quod ipſum inſinuat Canon 39. Elibertanus, dicens: " Gentiles ſi in infirmitate deſideraverint ſibi *manum* im» poni, ſi fuerit eorum ex aliqua parte vita honeſta, » placuit eis *manum imponi*, & fieri *Chriſtianos*.

Hìc per *manum imponi*, intelligi *Confirmari*, multis oſtendit ad hunc Canonem nominatus Epiſcopus Aurelianenſis, citans etiam Cyrillum Hieroſolymitanum *Catecheſi* 3. *Myſtagogicâ*, qui ſimiliter docet per Chriſmationem Neophytos primùm fieri *Chriſtianos*: " Hu» jus Sancti Chriſmatis dono accepto, ait, meritò ap» pellamini *Chriſtiani*: veram efficientes appellatio» nem, in ipſa regeneratione: ante enim quam hæc » gratia vobis donata eſſet, non eratis propriè digni eo » nomine, ſed pergentes eo uſque progreſſi eſtis, ut » efficeremini Chriſtiani.

VIII. Ut verum ſit, olim Neophytos ſeu recenter Baptizatos nequaquam fuiſſe dictos Fideles, aut *perfectos Chriſtianos*: vel etiam ſimpliciter *Chriſtianos*, priuſquam Confirmationis Sacramentum accepiſſent; id non propterea contigit, quod ante Confirmationem non crederentur per Baptiſmum verè in Chriſto regenerati; ſed quia ante Sacramenti Confirmationis ſusceptionem nondum omnibus armis ſpiritualibus instructi videbantur, quibus Jeſu Chriſti milites inſtructos ad prælium oportebat, ideoque ſicuti milites ſæculi non habentur pro perfectis militibus quouſque armis idoneis ſint inſtructi, ita nec Neophyti illi perfecti ac veri milites Chriſti ſeu Chriſtiani reputabantur; quamvis reverà jam eſſent per Baptiſmum regenerati & militiæ Chriſti adſcripti, imo Chriſtum induiſſent, & cum illo ſurrexiſſent.

Idem paſſim inculcant aliæ Synodi; adduntque conformiter ad Pontificale Romanum, ut non admittantur ad hoc Sacramentum, niſi ritè inſtructi & diſpoſiti.

X. Parochis præcipit Synodus Audomarenſis, ut ſubditos ſuos ſedulò moneant, " quò pueros ſuos Confir» mationis Sacramento nondum inſignitos, qui quidem » ſextum ſuperaverint ætatis annum, ad illud reveren» ter ſuſcipiendum præparent, doctos orationem Do» minicam & Symbolum Apoſtolorum, quantum fert » ætas atque capacitas, jejunos ſi permittat valitudo, » confeſſione expiatos ſi doli ſint capaces, corporis ha» bitu & capite imprimis mundos.

Idipſum omnes Synodi uno conſenſu inculcant, monetque S. Carolus in ſuis Inſtructionibus de Confirmatione *pag.* 420. *edit.* 1683. " Illud verò maximè hor» tabitur (Parochus) ut cum hoc Sacramento Spiri» tus Sancti gratiâ uberrimè conferatur, ad eam con» ſequendam ſe jejuniis, eleemoſyna qui per facultates » poſſunt, aliiſque pietatis officiis & operibus parent: » atque imprimis frequentiori & ardentiori religioſæ » orationis ſtudio devotè ſeſe exerceant, exemplo SS. » Apoſtolorum; qui dum exſpectarent Spiritum San» ctum, *perſeverantes erant in oratione & jejunio.*

XI. Ut verò Fideles ſint de hoc Sacramento amplius inſtructi; ac convenientem ideam concipiant, præcipitur Parochis, ut " de dignitate, vi, & effectu hu» jus Sacramenti ſubditos ſuos ſæpe diligenterque in» ſtruant, maximè ſub id temporis, quo illud Epiſco» pus in iis locis adminiſtraturus eſt. " Ita Synodus Mechlinienſis P. II. *tit.* 4. *cap.* 1. idipſum aliæ Synodi ſimiliter inculcant; monetque Synodus Buſcoducenſis ſub Maſio *tit.* 4. *cap.* 9. ut id præſtent præſertim *in feſtis Pentecoſtes*; & quandocumque Epiſcopum ad ipſorum loca venturum eſſe audiunt.

Dum Parochi populum de hiſce inſtruere volent, meritò legent jam citatas Inſtructiones S. Caroli, in quibus piè & fusè ejus effectus & dignitas, aliaque eo pertinentia explicantur.

XII. Ut confirmandorum curam rectè gerere poſſint Parochi, multum conferunt Epiſcopi, qui neminem confirmare volunt, niſi qui teſtimonium à ſuo Parocho attulerit; quemadmodum edito Decreto 6. Febr. 1681. declaravit Alphonſus de Berges Archiepiſcopus Mechlinienſis.

XIII. Quamdiu hoc Sacramentum ipſi Baptiſmo quodammodò conjunctum fuit, etiam nonniſi in Paſchate & Pentecoſte, ſecluſâ neceſſitate, conferebatur; & licet mutata diſciplinâ, Epiſcopo liberum ſit etiam alio tempore hoc Sacramentum conferre, tamen monet meritò S. Carolus in ſuo Concilio IV. *parte* 2. titulo de Sacramento Confirmationis, *ne ſtatâ* PENTECOSTES *ſolemnitate id præſtare prætermittant*; adjungitque in Concilio V. eodem titulo, ut " non ſolum » ſacris ſolemnibus *Pentecoſtes* diebus, ſed etiam (ſi ita que ſolicitos eſſe debere Epiſcopos oſtenderit, ut nemo hoc Sacramento deſtitueretur.

XV. Volunt quoque Synodi, ut Epiſcopus Sacramentum hoc adminiſtraturus, diebus aliquot antè moneat Parochos, ut populum interea pro ejus digna ſuſceptione diſponere, & ſpecialiter inſtruere valeant; voluitque S. Carolus, eum in finem ab Epiſcopo Litteras Paſtorales ad Parochos dandas; è quibus ipſi, quæ potiſſimum iis incumbant, haurire queant; eaſque populo publicè prælegant: ita habetur in Concilio Mediolanenſi IV. *parte* 3. *tit. De Viſitatione*: & in Inſtructionibus præcipit, (meritò ab omnibus Parochis æmulandum:) " Paucis ante miniſtrationem diebus, Pa» rochus, in cujus Parochia hujus Sacramenti miniſ» tratio indicitur, primò orationem publicam inſtituet; » ut ſui divinæ gratiæ dona uberrimè recipiant.

CAPUT II.

De Miniſtro Confirmationis, & de Chriſmate.

1. *Primis ſæculis ſolos Epiſcopos fuiſſe Miniſtros Confirmationis malè aſtruitur ex Epiſtola Euſebii Papæ.*
2. *Probatur teſtimonio Innocentii I.*
3. *Presbyteri apud Græcos etiam hodie hoc Sacramentum adminiſtrant; neque hanc diſciplinam Eccleſia Romana improbat.*
4. *An eam Innocentius III. improbaverit*
5. *Etiam in Eccleſia Latina Presbyteri* diſpenſatoriè *adminiſtrare poſſunt.*
6. *Neque contrarium aſſerit Eugenius IV. aut definivit Synodus Tridentina.*
7. *Sepoſitâ reſervatione poſitivâ poſſet Presbyter confirmare.*
8. *Diſciplina quæ ſolis Epiſcopis dat auctoritatem confirmandi, occaſionem dedit ſejungendi confirmationem à Baptiſmo.*
9. *Epiſcopi curare debent ne quis ex eorum negligentia ſine hoc Sacramento diſcedat.*
10. *Incommoda ex hujus Sacramenti dilatione nata ſequi.*
11. *Chriſmatis benedictio ſoli Epiſcopo competit.*
12. *Primitùs Epiſcopus* omni *tempore Chriſma conficere poterat.*
13. *Quandonam invaluerit ut in Cœna Domini Chriſma eſſet conficiendum?*
14. *Olim Presbyteri à ſuis Epiſcopis Chriſma accipiebant.*
15. *Hodie ſingulis annis; ſecùs olim Chriſma renovandum.*
16. *Quomodo hodie ex præſcripto Synodorum Chriſma accipiatur: & renovari debeat?*
17. *Aliquando Archidiaconi Chriſma diſtribuebant; & in illius diſtributione pecuniam exigebant.*

I. SOlum Epiſcopum hujus Sacramenti miniſtrum eſſe, nec ab aliis quam ab Apoſtolis eorumque ſuc-

Digitized by Google

» ſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolùm » conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verùm & illa » lectio Actuum Apoſtolorum quæ aſſerit Petrum & » Joannem eſſe directos, qui jam baptizatis traderent » Spiritum Sanctum.

Hoc Innocentii teſtimonio utuntur communiter Auctores de Officiis Eccleſiaſticis ſcribentes, ut probent Epiſcopum eſſe hujus Sacramenti miniſtrum.

Nequaquam tamen hinc inferre licet, Epiſcopum ita eſſe à Chriſto deſignatum miniſtrum, ut ea poteſtas nullo caſu inferioribus Presbyteris communicari poſſit.

III. Nam Græci non tantùm olim, ſed etiam hodie eam auctoritatem in Presbyteris agnoſcunt; hique baptizatis Chriſmate in fronte conſignant; eamque praxim Eccleſiam Latinam non improbaſſe, ex iis quæ in Concilio Florentino acta ſunt, non obſcurum eſt.

In hujus quippe Concilii concluſione Eugenius IV. inter alias quæſtiones hanc ordine ſextam Græcis propoſuit: *Quare Pontifices non inungerent ſacro chriſmate, ſed Sacerdotes; cùm hoc Pontificibus ſit datum?* Et ſtatim ſubditur in textu: *Hac à Latinis objecta Mytylinenſis Canonicè omnia, legitimèque diſſolvit.*

Hinc patet, quòd etiam tempore hujus Concilii, Græci Sacerdotes confirmarent. Secundò, quòd ſuper ea praxi diſputatum fuerit. Tertiò, quòd Græci ſuæ diſciplinæ Canonicas rationes dederint; atque Latinorum argumentis ſatisfecerint. Quartò, quòd Eugenius IV. aliique Latini Epiſcopi acquieverint; nec Græcos ad aliter confirmandum adegerint; neque de nullitate Confirmationis ſic collatæ ſcrupulum moverint.

IV. Contrarium prorſus his videtur reſponſum Innocentii III. in *cap.* 4. *De conſuetudine*, ubi eam praxim Græcorum omninò improbare videtur; atque Confirmationem à Presbyteris etiam *Conſtantinopoli* collatam pro invalida habere.

Verùm omnis difficultas evaneſcet, ſi conſulatur ipſa Decretalis Innocentii, prout extat in tertia Decretalium collectione apud Antonium Auguſtinum; è qua eam deſumpſit Raymundus omiſſa particulâ *Latinis* ad vocem *Presbyteris*; quæ oſtendit, Innocentium tantùm reſpondiſſe de Presbyteris *Latinis* Conſtantinopoli agentibus; quibus præcipit, ut conſuetudinem Eccleſiæ Latinæ ſequantur. Hìc obiter notent Canoniſtæ, quàm utile, imò neceſſarium ſit, interdum ad veteres Decretalium collectiones habere recurſum; uti monui & pluribus oſtendi in commentario ad Canones *parte* 8. *cap.* 3. §. 4. & 5.

V. Cæterùm tametſi diſciplina Eccleſiæ Latinæ habeat, ut ſoli Epiſcopi hoc Sacramentum adminiſtrent, ... no in priori Epiſtola, ut procederet juxta conſuetudinem *Eccleſiæ ſuæ*, id eſt, Romanæ; quæ Presbyteris non permittebat, baptizatos ſacro chriſmate in frontibus conſignare.

Sed cùm hinc offenderentur Sardi, in hac Epiſtola (quæ ad priorem refertur) permittit Gregorius, *ubi Epiſcopi deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant.*

VI. Itaque non dubitavit Gregorius, quin Presbyteri etiam ſubinde eſſe poſſent hujus Sacramenti miniſtri; quod & ſuppoſuit Eugenius IV. dum in Inſtructione pro Armeniis dixit: *Legitur tamen aliquando, per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem*, SIMPLICEM SACERDOTEM *Chriſmate per Epiſcopum conſecrato hoc adminiſtraſſe Sacramentum Confirmationis.*

Unde Synodus Tridentina *Can.* 3. De Confirmatione, dicens, Miniſtrum hujus Sacramenti eſſe Epiſcopum, expreſsè ad vocem *miniſtrum* addidit, *ordinarium.*

VII. Plura in eamdem rem vide apud Franciſcum Farvacquium De Sacramento Confirmationis *cap.* 4. *q.* 4. §. 1. 3. & 4. Et *quæſtione* 5. oſtendit, ſepoſita reſervatione, poſſe etiam in Eccleſia Latina Presbyterum ex ſola Epiſcopi commiſſione confirmare juxta illud Synodi Toletanæ I. " Statutum eſt Diaconum non chriſmare, ſed *Presbyterum abſente Epiſcopo*; præſente verò, ſi ab ipſo fuerit præceptum." *Can.* 20.

VIII. Quidquid ſit, certum eſt juxta modernam Eccleſiæ Latinæ diſciplinam, quam & à ſæculo 4. in uſu fuiſſe teſtis eſt Innocentius I. ſolis Epiſcopis fas eſſe hoc Sacramentum conferre; quæ diſciplina veriſimiliter occaſionem dedit ſejungendi Confirmationem à Baptiſmo.

Cum enim invaluiſſet Baptiſmus infantium iſque à Presbyteris plerumque conferretur, contigit, ut hi poteſtate confirmandi deſtituti, Confirmatio differretur quouſque præſentia Epiſcopi haberetur; quæ populo Chriſtiano multiplicato, cum frequenter ad longum tempus expectaretur, tandem conveniens viſum fuit, differri quouſque baptizati uſum rationis attigiſſent.

IX. Quia ergo ad Epiſcopos pertinet hoc Sacramentum adminiſtrare, debent quoque hi omni curâ invigilare, ne quis ex eorum negligentia hoc Sacramento diutius, quàm oportet, deſtituatur; quemadmodum multis oſtendit Farvacquius loco citato in ſua *Charitate*, optatque, " ut Epiſcopi omnes tam vigiles ſint ad mi- » niſtrandum ovibus Confirmationis Sacramentum, » quàm alacres & expediti ſunt ad ſuſcipiendum (uti- » nam non ſolicitandum) ſublimioris Cathedræ faſti- » gium? Certè (pergit Farvacquius) Armachanus Pri- » mas Hiberniæ, *lib.* 9. *cap.* 30. non dubitat aſſeve- » ran-

» conficiat ; tamen quia in aliquibus locis , vel Provin-
» ciis, Preſbyteri dicuntur Chriſma conferre, placuit
» ex hac die nullum alium , niſi Epiſcopum Chriſma fa-
» cere, & per Diœceſim deſtinare.

XII. Quod verò in eodem Canone ſubjicitur : *Epiſcopo ſanè* OMNI TEMPORE *licere Chriſma conficere,* manifeſtè evincit, nequaquam eo tempore adhuc ſtabilitam modernam diſciplinam, quæ vult, ut Chriſma tantum *feria* v. ante Paſcha ſive in *Cœna Domini*, ab Epiſcopo conficiatur.

Hinc quoque oſtenditur, ſuppoſititiam eſſe Epiſtolam, quæ ſub nomine Fabiani Papæ (qui ſedit circa initium ſæculi III.) ad omnes Orientales Epiſcopos extat; & è qua hoc fragmentum refert Gratianus *Diſt.* 3. *De Conſecrat. Can.* 18. " Litteris veſtris inter cætera inſer-
» tum invenimus , quoſdam regionis veſtræ Epiſcopos
» à veſtro noſtroque ordine diſcrepare, & non per ſin-
» gulos annos in *Cœna Domini* Chriſma conficere. Er-
» rant verò qui talia excogitant, & mente veſana po-
» tius, quàm rectâ ſentientes hæc audent. Sicut enim
» ipſius diei ſolemnitas per ſingulos annos eſt celebran-
» da , ita ipſius S. Chriſmatis confectio per *ſingulos*
» *annos* eſt agenda, & de anno in annum revocanda &
» fidelibus tradenda : quia novum Sacramentum eſt per
» ſingulos annos, & jam dicto die innovandum, & ve-
» tus in ſanctis Eccleſiis cremandum. Iſta à ſanctis Apoſ-
» tolis & ſucceſſoribus eorum accepimus & vobis te-
» nenda mandamus.

XIII. Videtur autem ſæculo VII. præſens diſciplina de conficiendo Chriſmate *in Cœna Domini* invaluiſſe; nam illius mentio fit in Sacramentario S. Gregorii , & antiquo Ordine Romano, aliiſque qui circa ea tempora de Divinis Officiis ſcripſerunt.

XIV. Prædictus Canon Toletanus vult, ut de ſingulis Eccleſiis ad Epiſcopum ante *diem Paſchæ* Diaconi deſtinentur , aut Subdiaconi, ut confectum ab Epiſcopo Chriſma poſſint accipere.

Et in Concilio Carthaginenſi IV. *Can.* 36. apud Gratianum *Diſt.* 95. *Can.* 4. " Preſbyteri, qui per diverſas
» Eccleſias regunt , non à quibuſlibet Epiſcopis , ſed
» *à ſuis* ; nec per juniorem Clericum, ſed aut per ſeip-
» ſos, aut per illum, qui Sacrarium tenet, ante Paſchæ
» ſolemnitatem *Chriſma* petant.

XV. Addit Gratianus poſt particulam *ſed*, OMNI ANNO; idque forſan more ſuo inflectendo Canonem ad ſui temporis diſciplinam, quæ Chriſma *ſingulis annis* renovari volebat; quæque etiam hodie obtinet : niſi dicere malimus cum Stephano Baluzio in notis ad hunc Canonem Gratiani , mendum hic eſſe in editionibus Gratiani, & pro *omni anno* legendum *omninò*.

XVI. Hodie non ſinguli Parochialium Eccleſiarum Rectores *per ſe* aut *alium* Chriſma accipiunt ab Epiſcopo ; ſed Archipreſbyteri id pro ſuis reſpectivè Diſtrictibus accipere ſolent ; qui illud Rectoribus Eccleſiarum [...]

Huic conſonat Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 5. *cap.* 8. & 9. atque hodiernam in requirendo ac deferendo ſacro Chriſmate diſciplinam Belgicam hæ Synodi exprimunt.

XVII. Sæculo IX. Parochos ab Archidiaconis aliquando Chriſma accepiſſe teſtis eſt Hincmarus Remenſis in Capitulis anno 877. Archidiaconis datis *cap.* 5. ubi unà vetuit ne à Preſbyteris, *dum pro Chriſma accipiendo veniunt , eulogias exigant.*

Et in Concilio Cabilonenſi II. anno 813. *Can.* 16. apud Gratianum *Cauſ.* 1. *quæſt.* 1. *Can.* 106. ſtatutum , " ut
» ſicut pro dedicandis Baſilicis , & dandis Ordinibus ni-
» hil accipiendum eſt, ita etiam pro balſamo, ſive lu-
» minaribus emendis , nihil Preſbyteri *Chriſma* accepta-
» ri dent.

Idem in Concilio Toletano XI. Bracarenſi II. & Tributienſi decretum fuit ; quorum Canones refert Gratianus loco citato *Can.* 101. 102. & 103. ad quod reflectens Innocentius III. reprobat conſuetudinem quorumdam Epiſcoporum Provinciæ Cantuarienſis, exigendi certam pecuniæ quantitatem pro *Chriſmate* , idque per *anticipatam* ſolutionem ; ne viderentur pro *Chriſmate* accipere. Refertur in *cap.* 36. ꝯ *De Simonia.*

CAPUT IV.

De Ritibus Confirmationis.

1. *Antiquus eſt ritus manus imponendi.*
2. *Manûs impoſitio aliquando ſumpta pro Confirmatione.*
3. *Eccleſia Romana nunquam rejecit manûs impoſitionem.*
4. *Confirmandus* Chriſmate *ungitur in* fronte.
5. *Unde Chriſma conficiatur ?*
6. *Incertum eſt an unctio* Chriſmatis *ſpectet ad eſſentiam Confirmationis.*
7. *Quam convenienter Balſamum adhibeatur, remiſſivè.*
8. *Confirmandus apud Latinos ungitur in* fronte , *apud Græcos in pluribus partibus corporis.*
9. *Unctio fit adhibito ſigno* crucis.
10. *De verbis in unctione proferendis non convenit inter Græcos & Latinos ; nec formula unctionis pertinet ad ſubſtantiam Sacramenti.*
11. *Ob formulam unctionis hodiernam Latinorum invaluit nomen* Confirmationis.
12. *Ritus percuſſionis poſt factam unctionem , quid ſignificet ?*
13. *Epiſcopus confirmato pacem impertitur.*
14. *Hodie etiam aſſumuntur Patrini ; quorum antiquitàs mentio non occurrit.*
15. *Quales in Patrinos adhibendi ; & quis delectus habendus ?*
16. *Quod eorum officium ?*
17. *Cavendum ne per horum Patrinorum adhibitionem nimis*

Digitized by Google

Idem dicere intendit Eugenius IV. in Inſtructione pro Armenis, dicens, quod Apoſtoli *per manus impoſitionem dabant Spiritum Sanctum, & loco illius impoſitionis detur in Eccleſia Confirmatio*, nimirum, Sacramentum quod Apoſtolorum tempore dicebatur *manuum impoſitio*, hodie dicitur *Confirmatio*.

III. Neque Eccleſiam Romanam rejeciſſe *manuum impoſitionem* in adminiſtratione hujus Sacramenti, ſat manifeſtum eſt ex Pontificali Romano, ubi præſcribitur, ut Epiſcopus orationem recitet *extenſis verſus Confirmandos manibus*; ſive ut legitur in Sacramentario S. Gregorii *Levata manu*, quibus idem reipſa indicatur, ac ſi diceretur, IMPOSITIS *ſuper Confirmandos manibus*; iis ſiquidem tribus formulis idem ritus ſignificatur, nempe oratio quam quis fundit ſuper eo quem *manu* indicat. *Quid enim eſt aliud manus impoſitio* (ait Auguſtinus *lib. 3. de Baptiſmo cap. 16.*) *quàm* ORATIO SUPER *hominem*?

IV. Ultra manuum impoſitionem & orationem ſuper confirmandos, ungitur confirmandus Chriſmate in fronte.

De hac unctione frequens eſt apud Antiquos mentio; & plura apud Theologos obvia ſunt teſtimonia; quæ unà quoque oſtendunt, jam pridem orationibus Chriſma fuiſſe benedictum; nec non magnam unctioni efficaciam datam fuiſſe. Unus pro omnibus S. Cyrilli Hieroſolymitani locus ſufficit. " Quemadmodum panis » Euchariſtiæ poſt S. Spiritus invocationem, non am» plius eſt panis communis, ſed eſt *Corpus* Chriſti: ſic » & ſanctum hoc unguentum, non ampliùs eſt *unguen*» *tum nudum*, neque (ſi quis ita appellare malit) *com*» *mune*, poſtquam jam *conſecratum eſt*: ſed eſt *Chriſma* » *Chriſti*, quod adventu Spiritus Sancti per ipſius Di» vinitatem *energiam* habet. Quo *frons* & alii ſenſus cor» poris tui ſymbolicè inunguntur: & corpus quidem iſto » viſibili unguento perungitur, anima verò Sancto vivi» fico Spiritu ſanctificatur.

V. Chriſma hodie conficitur ex oleo olivarum & balſamo, de quo ita loquitur inſtructio pro Armenis. " Secundum Sacramentum eſt Confirmationis, cujus » materia eſt chriſma confectum ex *oleo*, quod ſignifi» cat nitorem conſcientiæ, & *balſamo*, quod ſignificat » odorem bonæ famæ, per Epiſcopum benedicto.

VI. Nequaquam tamen certum eſſe num Chriſmatis unctio ipſi Sacramento ſit eſſentialis, ita ut illâ omiſſa eſſet tamquam nullum *reiterandum* Sacramentum, ſat manifeſtum eſt ex reſponſo Innocentii III. in *cap. 1. de Sacramentis non iterandis*; nam ad quæſtionem, num " Sacramentum Confirmationis in eo debeat iterari, » qui per errorem fuit *non chriſmate* ſed *oleo* delinitus? non reſpondit Innocentius, Sacramentum eſſe *iterandum* tamquam nulliter collatum, *ſed cautè* SUPPLENDUM,

» pletis: de quibus Iſaias dicebat; Et addidit mihi » Dominus aures ad audiendum: Et Dominus in Evan» gelio: Qui habet aures audiendi audiat. Poſteà *na*» *res*: ut divinum recipientes, ait, unguentum dicatis: » Chriſti gratus odor eſt Deo, in his qui ſalvantur. » Tum verò & *pectus* inungitur; ut induti thoracem » juſtitiæ, fortiter adversùs inſultus diaboli conſiſtatis.

Hæc Cyrillus, conformiter ferè ad diſciplinam Græcorum, qui hodie ungunt baptizatum non tantum in fronte, ſed & in oculis, & in naribus, & in utraque aure & pedibus. Ita Rituale editum à Jacobo Goar, *pag. 356*.

IX. Conveniunt Græci & Latini, quòd ſignent ſive ungant adhibito *ſigno crucis*. Hic appoſitè exponet Parochus, ait Sanctus Carolus, " illo *crucis* ſigno, » quo Chriſtus Dominus triumphavit, Chriſtianum » hominem, in cujus *fronte* dum confirmatur, in nu» merum adſcribi *fortiſſimorum* ejus *militum*.

X. Chriſma per modum crucis fronti confirmandi illiniens Epiſcopus, ritu latino dicit: *Signo te ſigno crucis, & confirmo chriſmate ſalutis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*.

Quo tempore hac formulâ Eccleſia Latina uti cœperit, incertum eſt; hoc certum eſt, Græcos hac formulâ nec olim uſos fuiſſe, neque hodie uti; creduntque plures formam hodiernam Græcorum eſſe: *Signaculum doni Spiritus Sancti*: Neque Eccleſiam Latinam Confirmationem ritu Græcorum ita factam improbare, certum quoque eſt, formulam illam Latinorum primis decem ſæculis notam non fuiſſe; neque ullum auctorem ante ſæculum 12. illius meminiſſe: ac conſequenter dici non poſſe *formam eſſentialem* hujus Sacramenti; uti latiùs oſtendit Farvacquius in Opuſculo de hoc Sacramento, *cap. 3. quæſt. 2.* ubi §. 2. monet, quod mens Eugenii IV. in Inſtructione pro Armenis non fuerit *eſſentiales* Sacramentorum formas, ſed ad ſummum aſſignare formas *ordinarias* in Eccleſia Latina uſitatas; ut ita Armeni de ritu Eccleſiæ Romanæ eſſent inſtructi.

XI. Non dubium, quin poſt addita hæc verba: CONFIRMO *te chriſmate ſalutis*, Sacramentum hoc vulgari nomine *Confirmationis* nuncupari cœperit; quo nomine numquam vel rarò apud Veteres nuncupatum legitur; quibus tamen verbis & nomine convenienter præcipuus Sacramenti effectus rectè indicatur; qui eſt ſpiritualis *Confirmatio* ſive roboratio ad reſiſtendum diabolo, & fortiter ſtandum pro Evangelio & Chriſti nomine; quemadmodum loco citato exponit Sanctus Carolus.

XII. Ubi frontis inunctio peracta eſt, Epiſcopus confirmatum leviter in *maxilla cadit*. Non perantiquam eſſe eam ceremoniam, probat ſilentium omnium Auctorum qui de Officiis Eccleſiaſticis ſæculo 9 & 10. ſcripſerunt; illius tamen rationem piam hanc aſſignat Sanctus Carolus: " Ut ſciat homo Chriſtianus, ſe jam mili» tem

tinentum, etiam dirimens matrimonium, contrahitur.

Quod apud Veteres horum Patrinorum mentio non fiat, mirum apparere non debet : quandoquidem, uti ſuprà monuimus, pluribus ſæculis hoc Sacramentum à Sacramento Baptiſmi vix ſepararetur ; ideoque admodùm veriſimile eſt, diſciplinam adhibendi ſpeciales Patrinos ſeu Sponſores, vel ſuſceptores Confirmationis incœpiſſe, poſtquam Confirmatio deſiit unà cum Baptiſmo adminiſtrari. Dum enim conjunctim conferebantur Confirmatio & Baptiſmus, credebantur Patrini ſive Sponſores pro utroque intervenire ; unde contigit, ut facta ſeparatione, etiam ſeparatim adhiberi cœperint Patrini ; ut ita antiquus ritus manere videretur.

XV. Synodus Audomarenſis anno 1583. *titul.* 4. *cap.* 5. ne Patrinorum hæc adhibitio in Confirmatione reddatur inutilis, voluit, " ad id muneris non quoſlibet » abſque diſcrimine adſumi, ſed ejuſmodi omninò, qui » ut ſpirituales parentes & poſſint & velint eorum quos » ad Confirmationem obtulerint, paternam curam ge» rere eoſque inſtruere, quomodò adverſus viſibiles & » inviſibiles ſalutis hoſtes, ſit dimicandum certandum» que viriliter. Habeatur itaque delectus & ratio talis, » qualem Patrinorum in Baptiſmo habendam eſſe præ» ſcripſimus.

XVIII. Dum Sacramentum hoc miniſtratur (ait » Synodus Buſcod. ſub Maſio, *cap.* 7.) non modò qui » illud ſuſcepturi ſunt, quique eos offerunt, ſed quot» quot etiam præſentes ſancto illi miniſterio adſunt, » ſanctè pieque orent, ac ſummâ animi intentione ſpec» tent, quod in illa ſolemni miniſterii celebritate per» agitur : tum verò mente reputent cœleſtia illa Spi» ritus Sancti dona, quæ illius Sacramenti virtute Fi» delibus impenduntur : inprimiſque tacitâ medita» tione videant, quas in illis progreſſiones habeant, & » an vitam agant tantâ cœleſtium donorum ubertate di» gnam.

Hoc laudandum ſuum Decretum, & hodie meritò ſæpiùs inculcandum, deſumpſiſſe videtur Synodus ex Concilio V. Mediolanenſi ſub Sancto Carolo, *cap.* 8. ubi ad verbum exhibetur.

XIX. Addit deinde clauſulam quæ nominis mutationis in hoc Sacramento fieri ſolitæ rationem indicat : " Ut qui hactenus non ad normam Chriſti Domini » vitam inſtituit, jam abjecto nomine ejuſmodi, de» poſitoque veteri homine, & antiqua ſocordiâ, rur» ſuſque novo ac ſancto ſuſcepto nomine, virilem in » ſanctè agendo conſtantiam perpetuò deinde præſ» tet.

TITULUS IV.

De Sacramento Euchariſtiæ.

CAPUT I.

De Materia, Forma & Miniſtro hujus Sacramenti.

1. *Quid de hoc Sacramento habeat moderna profeſſio fidei?*
2. *Quid Synodus Tridentina?*
3. *Contentio inter Patres Tridentinos occaſione tertii Canonis.*
4. *Materia Euchariſtiæ eſt verus panis triticeus ; & vinum de vite.*
5. *Non refert quæ ſit ſpecies vini, modò ſit vinum de vite.*
6. *Græci utuntur pane fermentato ; an eo etiam Latini aliquando uſi fuerint?*
7. *Agnoſcunt Latini utrumque eſſe materiam ſufficientem.*
8. *Quiſque debet ſervare in uſu panis conſuetudinem & præſcriptum ſuæ Eccleſiæ.*
9. *Forma hujus Sacramenti ſunt verba quibus Chriſtus illud confecit.*
10. *Non iiſdem verbis in omnibus Liturgiis exprimitur forma conſecrationis Panis.*
11. *Varietas eſt in forma conſecrationis Calicis.*
12. *Forma hodierna conſecrationis Latinorum præſertim Calicis integra, non eſt de eſſentia Sacramenti.*
13. *Forma hodierna neceſſariò ab omnibus exactè ſervanda.*
14. *Forma conſecrationis Calicis non continetur quoad omnia in Scriptura ; eſt tamen conveniens.*
15. *Solus Sacerdos poteſt hoc Sacramentum conficere.*
16. *Diaconi aliquando hoc Sacramentum populo diſtribuerunt.*
17. *Diaconi id faciebant ut Miniſtri Sacerdotum.*
18. *Diſtributio Calicis magis propria fuit Diaconis, quàm Panis conſecrati.*
19. *Quamdiu hæc diſciplina duraverit ; & quæ hodie illius veſtigia?*
20. *Hodie ſoli Presbyteri diſtribuunt ; & quidem ſoli Paſtores* jure ordinario.
21. *Aliquando Religioſis vetitum fuit Euchariſtiam ſine conſenſu Parochi populo diſtribuere.*
22. *Hodie, exceptâ Communione Paſchali, in omnibus paſſim*

Digitized by Google

» riſtiæ Sacramento contineri verè, realiter & ſub-
» ſtantialiter Corpus & Sanguinem, unà cum anima &
» divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac proinde to-
» tum Chriſtum: ſed dixerit tantummodò eſſe in eo
» ut in ſigno, vel figura, aut virtute: anathema ſit.

Secundus: " Si quis dixerit in ſacroſancto Euchariſ-
» tiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis & vini,
» unà cum Corpore & Sanguine Domini noſtri Jeſu
» Chriſti; negaveritque mirabilem illam & ſingularem
» converſionem totius ſubſtantiæ Panis in Corpus, & to-
» tius ſubſtantiæ vini in Sanguinem, manentibus dumtaxat
» ſpeciebus panis & vini; quam quidem converſionem
» Catholica Eccleſia aptiſſimè tranſubſtantiationem ap-
» pellat: anathema ſit.

Tertius: " Si quis negaverit in venerabili Sacra-
» mento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie, & ſub ſin-
» gulis cujuſque ſpeciei partibus; ſeparatione factâ,
» totum Chriſtum contineri: anathema ſit.

III. Circa tertium Canonem obſervat Palavicinus, *lib. 12. Hiſt. Concilii Trident. cap. 2. num. 15.* " Cum hic
» Canon à Patribus delectis ita fuiſſet conformatus: *Si*
» *quis dixerit, ſub qualibet ſpecie, & ſub qualibet ip-*
» *ſius parte non contineri totum Chriſtum, ſit anathema;*
» Joannem Æmilianum Hiſpanienſem, Tudætanum
» Antiſtitem monuiſſe, ut adjiceretur, *factâ ſeparatio-*
» *ne:* ſiquidem variabant ſententiæ, an Chriſtus eſſet
» ſub qualibet particula hoſtiæ integræ; atque ita ef-
» fectum eſt.

Veritatem horum dogmatum contra noſtri tempo-
ris Hæreticos varii Theologi doctiſſimis tractatibus ex
Scriptura & Traditione ſolidiſſimè aſtruxerunt, atque
præ cæteris eruditus Auctor operis Gallici cui titulus:
Perpetuité de la Foy.

IV. Materia hujus Sacramenti, prout exprimitur in
Decreto Eugenii IV. pro Armenis (quod extat tom. 13.
Concil. General. pag. 529.) *eſt panis triticeus*, & *vinum de vite.*

Quid ſit *panis triticeus*, quid *vinum de vite*; petendum
ex vulgari æſtimatione & judicio. Unde omiſſis Phi-
loſophorum, aut aliorum ſubtilibus de his diſputatio-
nibus, numquam pro materia hujus Sacramenti aliud
adhibendum, extra caſum neceſſitatis, niſi illud, quod
juxta vulgare & commune judicium habetur & dicitur
propriè *panis triticeus*, & *vinum de vite.*

V. Quæ ſit ſpecies vini parum refert; modò revera
ſit *vinum de vite:* & uti advertit Cardinalis Bona *lib. 1. Rerum Liturg. cap. 23. num. 1.* " nulla unquam de *vino*
» inter Catholicos quæſtio fuit; omnes enim *vini* no-

[illegible]
verſum uſum eſſe unum è punctis diſciplinæ, de quibus
rectè dixit S. Anſelmus Cantuarienſis: " Quoniam mul-
» tæ ſunt diverſitates, quæ non in ſubſtantia Sacramen-
» ti, neque in virtute ejus, aut fide diſcordant, neque
» omnes in unam conſuetudinem colligi poſſunt: æſ-
» timo eas potiùs pro pace concorditer tolerandas,
» quàm diſcorditer cum ſcandalo damnandas. Habemus
» enim à ſanctis Patribus, quia ſi unitas ſervatur charita-
» tis in fide Catholica, nihil officit conſuetudo diver-
» ſa." Hæc ille in Reſponſione ad Vauleranni querelas *cap. 1.*

VIII. Illud quoque certum eſt, unumquemque te-
neri hac in re ritum & morem ſuæ Eccleſiæ ſervare;
adeoque juxta modernam diſciplinam, Presbyteros in
Eccleſia Latina non poſſe uti pane *fermentato*; imò eo
utentes *graviter* peccaturos; ita quidem ut qui id
ſcienter perpetraſſet, officio & Beneficio privandum
eſſe, ex *Cap. finali* ;; *De Celebrat. Miſſarum* conclu-
dant Canoniſtæ.

IX. De forma hujus Sacramenti Inſtructio pro Ar-
menis loquitur his verbis: " Forma hujus Sacramenti
» ſunt verba Salvatoris, quibus hoc confecit Sacramen-
» tum. Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens, hoc
» conficit Sacramentum.

Omnes ſive Orientales, ſive Occidentales, tam an-
tiquas, quàm modernas Liturgias in hoc conſpirare no-
tat Vir eruditione celeberrimus Benignus Boſſuet Epiſ-
copus Meldenſis in explicatione quarumdam difficulta-
tum circa preces Sacrificii Miſſæ *n. 45.* quod ipſa Con-
ſecrationis vis ipſis verbis Chriſti à Sacerdote prolatis
adſcribatur: quamvis non eodem modo ubique profe-
rantur.

X. Forma conſecrationis panis in Liturgia Ambro-
ſiana edita à Pamelio eſt: *Hoc eſt enim Corpus meum quod pro multis confringetur.*

Forma conſecrationis panis in Liturgia Græcorum
exprimitur his verbis: *Hoc eſt Corpus meum quod pro vobis frangitur.* Et in Miſſali antiquo Mozarabum, quod
olim erat Hiſpanorum, exprimitur hac formulâ: *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur.*

XI. Forma conſecrationis calicis in Græcorum Li-
turgiis hæc eſt: *Hic eſt Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro vobis & multis effunditur in remiſſionem peccatorum.* Ita Liturgia S. Baſilii, & S. Chryſoſtomi; Litur-
gia S. Jacobi poſt verbum *effunditur*, addit, *& datur.*

Ambroſiani ritus formula conſecrandi calicis in Li-
turgia à Pamelio edita hæc eſt: *Hic eſt enim ſanguis meus,*

In recentioribus quidem Miſſalibus ritus Ambroſiani,

Digitized by Google

formula uſus ſume ; unde S. Thomas non aliam conſe-
crationis formam agnoviſſe videtur, tamquam neceſſariam pro *validitate* Sacramenti, niſi hanc : *Hoc eſt Corpus meum.* Et, *Hic eſt Sanguis meus* ; 3. *parte q.* 78. *art.* 1. *&* 3. concluditque proinde : " Quod ſi Sacerdos *ſola* » prædicta verba proferret cum intentione conficiendi » hoc Sacramentum, perficeretur hoc Sacramentum.

XIII. Nihilominus quia hodierna Eccleſiæ Latinæ formula conſecrationis uſitata, ſcilicet panis : *Hoc eſt enim Corpus meum* ; Et Calicis : *Hic eſt Calix Sanguinis mei, novi & æterni Teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*, extat in omnibus Miſſalibus ; atque à pluribus ſæculis in Eccleſia Latina religiosè obſervata fuit, nemo ab ea vel in minimo recedere poteſt ; atque graviter delinqueret, gravique caſtigatione dignus eſſet Sacerdos, qui vel ſcienter vel negligenter, eam ſive quidquam omittendo, ſive addendo, aut alio quovis modo immutaret, aut mutilaret.

XIV. Prædicta quidem formula Calicis ; " non eſt » in Scriptura ſacra, nec in Liturgiis (ait Menardus » ad Sacrament. Sancti Gregorii *pag.* 19.) extat tamen in » verſione Codini : eſtque optima, quia continet ſen- » ſum aliarum formularum, quæ ſunt apud Evangeliſ- » tas & Sanctum Paulum. " Hæc ille, qui ibidem notat, hæc verba : *Myſterium fidei*, non extare in antiquo Ordine Romano.

Quæſtiones plures, quæ tum inter ipſos Theologos, tum etiam inter Catholicos & Hæreticos circa materiam & formam hujus Sacramenti agitantur, hîc non attingo ; utpote quæ vel diſciplinam Eccleſiaſticam non tangunt, vel minoris momenti ſunt, & ab ipſis Theologis ſufficienter excuſſæ.

XV. Si ipſius Sacramenti confectionem ſeu conſecrationem ſpectemus, ejus Miniſter eſt Sacerdos legitimè ordinatus : ſoliſque Sacerdotibus competere hujus Sacramenti confectionem, non obſcurè indicat *Canon* 18. Nicænus ; dum arguit Diaconos, quòd quibuſdam in locis Euchariſtiam darent Presbyteris : " Quod, ait, nec Canon, nec conſuetudo tradidit, ut » qui *offerendi* poteſtatem *non habent*, iis qui *offerunt*, » dent Corpus Chriſti.

Dicens enim, Diaconos non habere poteſtatem *offerendi*, ſed eam Presbyteris competere ; non obſcurè ſignificat, nec Diaconis conficiendi Euchariſtiam poteſtatem competiiſſe : quia conſecratio Euchariſtiæ nonniſi in ipſa Sacrificii oblatione, etiam antiquitùs fieri ſolebat.

XVI. Si verò Euchariſtiæ jam confectæ adminiſtrationem, ſive diſtributionem ſpectemus ; eam aliquando etiam Diaconis competiiſſe ſat innuit, citatus *Canon* 18. Nicænus. Cum enim prohibeat dumtaxat Diaconis eam *Presbyteris* adminiſtrare ; idque hac ratione : " quòd neque Canon neque conſuetudo tra- » didit, ut qui offerendi poteſtatem non habent, iis

decretum fuit : " Præſente Presbytero Diaconus Eu-
» chariſtiam Corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, » *juſſus* eroget.

XVIII. Nota, hîc agi de datione *Corporis* Chriſti ; qua indicatur datio Euchariſtiæ ſub ſpecie *Panis*. Diſpenſatio enim *Sanguinis* Dominici ſub ſpeciebus *Vini* ſpecialiùs ac frequentiùs in omnibus paſſim Eccleſiis Diaconis competiit ; atque de hac ſola loquitur Sanctus Cyprianus *libro De Lapſis*, dicens : " Ubi vero » ſolemnibus adimpletis *Calicem* Diaconus offerre præ- » ſentibus cœpit, &c." Hinc & illud à Sancto Laurentio Diacono dictum ad Xyſtum Papam : " Experire » utrum idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti » *Dominici ſanguinis* diſpenſationem ; " Apud Sanctum Ambroſium, *lib.* 1. *De Officiis*, *cap.* 41.

XIX. Quamdiu hic diſpenſandi uſus per Diaconos in Eccleſia duraverit, incertum eſt. Admodum veriſimile eſt, eam deſiiſſe, quando Communio laicorum ſub ſpecie *Vini* deſiit ; id eſt, circa ſæculum XII. aut XIII. Veſtigium nihilominus hujus diſciplinæ eſſe videtur, quòd Diaconus in Miſſa ſolemni juxta hodiernum ritum, offerat cum Presbytero celebrante *Calicem*, atque unà cum celebrante verba *oblationis* pronuntiet ; non autem *Panis* ; ideoque & in oblatione Calicis dicitur pluraliter : *Offerimus*, cùm in oblatione Panis dicatur *ſingulariter*, uti notat Cardinalis Bona *lib.* 2. *Rerum Liturg. cap.* 9. *num.* 5.

XX. Cæterum hodie ſoli Presbyteri Euchariſtiam adminiſtrant. Et quidem cum ſoli Epiſcopi ac Parochi vi curæ animarum ſibi jure *ordinario* incumbentis habeant jus adminiſtrandi Sacramenta, ut ſuprà *titulo* 1. obſervavimus, & apertè declarat Synodus Tridentina, *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *De Reformat.* conſequens eſt, non omnibus Presbyteris, ſed ſolis Parochis competere, Euchariſtiam jure *ordinario* ſuis reſpectivè Parochianis adminiſtrare ; eoſque eſſe ſicuti aliorum Sacramentorum, Baptiſmi, Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis, & Matrimonii, ita & hujus Sacramenti *ordinarios* Miniſtros.

XXI. Conformiter ad hoc Parochorum jus decernitur in *Clementina I. De Privilegiis*, quod " Religioſi, » qui Clericis aut laicis Sacramentum *Euchariſtiæ* mi- » niſtrare, non habitâ ſuper his *Parochialis* Presbyte- » ri *licentiâ ſpeciali* præſumpſerint, Excommunicatio- » nis incurrant ſententiam ipſo facto, per Sedem Apoſ- » tolicam dumtaxat abſolvendi : quos etiam locorum » Ordinarii (poſtquam de hoc eis conſtiterit) excom- » municatos faciant publicè nuntiari, donec de abſolu- » tione ipſorum ipſis ſuper hoc fuerit facta fides, nullo » Religioſis ſuper hoc exemptionis, vel alio privile- » gio ſuffragante.

Inſecuta hanc Clementinam declaravit Synodus Moguntina anno 1549. *parte* 1. *Can.* 27. " Nulli Religio- » ſo (etiamſi ad confeſſiones audiendas, ut præmitti- » tur admiſſus fuerit) licere volumus cuiquam laico » Sacro-

Digitized by Google

bera & generalis à quocumque Sacerdote, & ubique accipiendæ Euchariſtiæ libertas, ſecum nata eſt trahere inter alia incommoda, Sacramenti illius multiplicem profanationem; dum ſceleſtis quibuſque & etiam notoriis peccatoribus, via aperta eſt, ſine ullo repulſionis metu ad Sacram Euchariſtiam accedendi. Quid enim facilius eſt, quàm neglecto Parochiali Preſbytero, cui ejus vita nota eſſe poſſet, ad alium aliquem ignotum Preſbyterum recurrere, atque ab eo Euchariſtiam petere & accipere?

Quis non videat, quàm parum efficacia ſint futura durante hac conſuetudine, quæcumque de repellendis publicis & notoriis peccatoribus à Sacra Communione in Synodis toties decreta fuerunt? Epiſcopi aliique Prælati, quibus diſciplinæ Eccleſiaſticæ conſervatio, & reſtauratio (præſertim quæ ad dignam Sacramentorum ſuſceptionem exigitur aut ſaltem multùm conducit) ſpecialiter incumbit, expendere poterunt, quid ſecundùm temporum & locorum conditionem fieri aut ſtatui expediat, ut hiſce incommodis occurri poſſit.

CAPUT II.

Qui ad Communionem admittendi, qui repellendi?

1. *Euchariſtia ſemper conſiderata ut cibus ſpiritualis.*
2. *Recenter baptizatis etiam* infantibus *olim data.*
3. *Hæc diſciplina ſæculo XI. adhuc vigebat in Eccleſia Latina; & hodie viget apud Græcos.*
4. *Synodus Tridentina hanc diſciplinam non improbat; ſed Euchariſtiam infantibus non eſſe* neceſſariam *docet.*
5. *Hodie pueri non admittendi, niſi ad uſum rationis pertigerint, & ritè ſint inſtructi.*
6. *In pueris admittendis ad Communionem non tantùm ſcientiæ, ſed præcipuè probitatis ratio habenda.*
7. *Quæ ratio in præparandis pueris ad primam Communionem ſervanda.*
8. *Quæ cura adhibenda circa pueros qui penè ad ætatem convenientem pervenerunt.*
9. *Conſultum ut pueri pravie aliquoties Parocho fuerint confeſſi.*
10. *Eccleſia ſemper fuit ſolicita ne indignis Euchariſtia detur.*
11. *Olim ante Communionem alta voce dicebatur à Diacono*, Sancta Sanctis.
12. *Hodie Parochus ſæpius monere debet populum, quâ præparatione accedere debeat.*
13. *A Sacra Communione indigni repellendi.*

I. SEmper in Eccleſia conſiderata fuit Euchariſtia tamquam cibus & potus ſpiritualis, quo in Chriſto ſpiritualiter renati, vitam hanc ſpiritualem alere, confortare & conſervare deberent.

II. Hac conſideratione multis ſæculis uſitatum fuit, ut mox poſt collatum Baptiſmum etiam ipſa Sacra Euchariſtia, tamquam ſpirituale alimentum recenter in Chriſto renatis porrigeretur; ut ſupra *titulo* 1. *cap.* 2. monuimus. Idque adeo generaliter obſervabatur, ut & ipſis pueris in tenera & infantili ætate baptizatis Euchariſtia daretur.

Hujus diſciplinæ plurima eaque evidentiſſima teſtimonia extant, præſertim apud Patres ſex aut ſeptem primorum ſæculorum. Imò in ipſo S. Gregorii Sacramentario *titulo De Sabbatho Sancto*, de infantibus baptizatis dicitur: " Qui etiam non prohibentur *lactari* » ante Sacram *Communionem*, ſi neceſſe fuerit.

Quod & præſcribitur in veteri Ordine Romano, qui ipſo Gregorio recentior putatur.

III. Hanc diſciplinam dandi ſacram Communionem *infantibus* adhuc ſæculo XI. viguiſſe in aliquibus Eccleſiis Latinis, innuit non obſcurè Hugo à S. Victore qui eo ſæculo ſcripſit: " Pueris *recens* natis idem Sacramen» tum in ſpecie *Sanguinis* eſt miniſtrandum digito Sa» cerdotis, quia tales naturaliter ſugere poſſunt.

Apud Græcos eadem etiamnum hodie diſciplina ſervatur, uti ex modernis eorum Ritualibus ſive Euchologiis colligitur, teſtaturque Græcorum rituum peritiſſimus Arcudius *lib.* 3. *de Sacram. Euchariſt. cap.* 11.

IV. Eccleſia Latina tametſi nec antiquam Latinorum Patrum diſciplinam, nec modernam Græcorum improbet, nihilominus ob reverentiam tanto Sacramento debitam, contrariam diſciplinam ſæculo XII. & ſequentibus ſenſim inductam, in Synodo Tridentina declaravit meritò eſſe retinendam; ipſoſque *infantes* nulla *neceſſitate* obligari ad Sacram Communionem; ac per conſequens declarat, contrariam Antiquorum praxim, ad diſciplinam dumtaxat pertinuiſſe. Verba Synodi ſunt *Seſſ.* 21. *cap.* 4. *De Communione:* " Denique eadem » ſancta Synodus docet parvulos uſu rationis carentes » nulla neceſſitate obligari ad Sacramentalem Euchariſ» tiæ Communionem: ſiquidem per Baptiſmi lavacrum » regenerati, & Chriſto incorporati, adeptam jam filio» rum Dei gratiam in illa ætate amittere non poſſunt: » neque ideo tamen damnanda eſt antiquitas, ſi eum » morem in quibuſdam locis aliquando ſervavit. Ut » enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cau» ſam pro illius temporis ratione habuerunt: ita certè, » eos nullâ ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſine contro» verſia credendum eſt.

Unde Rituale Romanum in pueris ad ſanctam Communionem admittendis, non tantùm requirit ut habeant *cognitionem* hujus Sacramenti; ſed inſuper *guſtum* exigit; qui ſine probitate ac pietate in ſuſcipiente non habetur: " Iis etiam, ait, qui propter ætatis imbe-
» cillitatem nondum hujus Sacramenti cognitionem &
» *guſtum* habent, adminiſtrari non debet.

VII. Ut autem pueri ritè ad ſacram Communionem diſponantur, ſtatuit ſanctus Carolus in ſua Synodo Diœceſana XI. ut " Parochi ſingulis menſibus ſemel certâ
» conſtituta die, pueros qui annos novem attingunt,
» ad Eccleſiam evocent, ſigillatimque ad rectam confi-
» tendi rationem inſtruant regulis in Sacramentali li-
» bro traditis: illos autem qui decennium attigerint,
» hebdomadæ ſeptuageſimæ initio accerſant, & ſigilla-
» tim inſtruant, atque erudiant ad cognitionem, cul-
» tumque ſanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ: doceant-
» que quàm humiliter & religiosè reverenterque ad
» eam ſumendam accedant, ex regulis item præſcrip-
» tis ejuſdem libri ſacramentalis.

Deinde poſt pauca: " Cum de pueris deliberatur,
» qui ad ſacram Communionem accedunt, Parochus
» quidem perquirat etiam à parentibus, de eorum pie-
» tate, & ingenii præſtantia, uſuque rationis.

VIII. Adhæc in inſtructionibus pro adminiſtranda Euchariſtia monet Parochum, ut cum noverit pueros ad decem annorum ætatem veniſſe, ita ut capaces ſint, qui intra aliquod tempus Communionem excipiant:
" prima potiſſimum quadrageſimæ hebdomadâ, vel ſi
» melius viſum fuerit in Nativitatis feſtis, & hiemis
» tempore maximè in villis, pro eorum commoditate
» qui alio tempore pecoribus invigilant, animarum ſta-
» tum cognoſcendo incumbat, & ut valuerit, eos qui
» ad ſupradictam ætatem pervenerint, aut ſingulos,
» aut multos ſimul cogat, ut ſuprà dictum eſt, inſtruen-
» dos. Qui autem ex iis capaces fuerint, proximo Paſ-
» chate communicaturi ſegregentur; dimiſſis in aliud
» tempus aliis, ut novam circa eos diligentiam adhi-
» hibeat.

IX. Inſuper vult, ut Parochus " moneat ſe neminem
» ad primam Communionem admiſſurum, niſi præter
» ſupradictam inſtructionem, eum ter aut quater audie-
» rit confitentem.

Excipe tamen ab hac prævia trina aut quaterna confeſſione adoleſcentem ſolitum alteri Confeſſario confiteri,
" qui teſtimonium ſuæ capacitatis & ad communican-
» dum ſufficientiæ, peccataque ter aut quater confeſſum
» fuiſſe à Confeſſore; *qui timoratus & pius aliunde ha-*
» *beatur*, attulerit.... Interea tamen, ait, ut ſuo ſa-
» tisfaciat debito, Parochus eum interroget: an ſit ca-
» pax examinet; deficientibuſque in hac parte ſuppleat;
» & ſi capacem invenerit, poterit ei ſanctam Euchariſ-
» tiam impartiri; licet in hoc caſu ter aut quater non au-
» diverit in confeſſione; cui Confeſſoris atteſtatio ſup-
» plebit. " In Actis Mediol. *pag.* 601.

liberatio à peccatis, ſed etiam præſentia Spiritus, & bonorum operum copia. Non ſolùm, inquit, *volo vos à cæno eſſe liberatos, ſed albos eſſe & ſpecioſos.* Hæc ille, *Homil.* 17. *in cap.* 9. Epiſtolæ ad Hæbræos.

XII. Quamvis ritus ille jam à multis ſæculis, ſaltem in Eccleſia Latina in deſuetudinem abierit; nihilominus juxta hodierna Ritualia, ac Synodorum Decreta Parochus tamquam alter *præco* populum ſæpius admonere debet, " qua præparatione, & quanta animi
» religione ac pietate, & humili etiam corporis habitu
» ad tam divinum Sacramentum debeat accedere." Ita poſt Rituale Romanum, Rituale Mechlinienſe.

Quæ animi diſpoſitio requiratur, ut quis fructuosè, & frequenter communicet, Theologorum eſt è Patrum Scriptis examinare & determinare. Illud ad diſciplinam externumque forum aliquatenùs ſpectat, qui per Parochos alioſve Sacerdotes a Sacra Communione, etiam inviti & reluctantes repellendi & excludendi ſint.

XIII. Juxta invariabile Chriſti præceptum in Apoſtolorum perſonis datum omnibus Eccleſiæ Paſtoribus, *Nolite dare ſanctum canibus*, invariata hactenus manſit Eccleſiæ diſciplina, ut Paſtores quantum in ipſis eſt, & ipſa temporum, perſonarum ac locorum conditio patitur, allaborare debeant, ne adminiſtrando hoc Sanctiſſimum Sacramentum contra Domini præceptum *dent ſanctum canibus*.

XIV. Atque hinc imprimis non tantum priſtina ſed etiam moderna diſciplina Eccleſiæ vult, ut à ſacra Communione repellantur publici & notorii peccatores, tametſi etiam publicè eam petant.

XV. Modernum Rituale Romanum de his ita loquitur: " Arcendi ſunt (à ſacra Communione) publicè
» indigni, quales ſunt excommunicati, interdicti, ma-
» nifeſtèque infames; ut meretrices, concubinarii, fœ-
» neratores, magi, ſacrilegi, blaſphemi, & alii ejus
» generis publici peccatores, niſi de eorum pœnitentia
» & emendatione conſtet, & publico ſcandalo priùs ſa-
» tisfecerint.

XVI. Rituale Mechlinienſe iiſdem penè verbis loquitur, niſi quòd addat: *Etiamſi fuerint Sacramentaliter confeſſi.* Idipſum paſſim & Synodi Belgicæ inculcant. Synodus Cameracenſis D. anno 1604. *tit.* 5. *cap.* 3. Ritualium & Synodorum mentem quaſi exponens, ait:
" Publicæ meretrices, uſurarii, & alii QUILIBET pec-
» catores notorii, etiam *ſanctiſſimè* confeſſi, ad publi-
» cam Sacramentorum perceptionem non admittantur,
» niſi publicè pœnitentiam egerint; aut ex ipſorum bo-
» na converſatione, aliove legitimo modo, de vitæ
» emendatione *publicè* conſtet.

Huic conſonat Decretum S. Caroli in Inſtructionibus pro Paſtoribus, pro adminiſtranda in ſuis Eccleſiis Euchariſtia. " Neminem peccatis publicis irretitum ad
» Communionem excipiet (Parochus) niſi prius ſcan-
» dalo publico ſatisfecerit, etiamſi abſolutionis, à Pœ-
» nitentiariis aut Confeſſoribus etiam Regularibus, ac-
» ceptæ

Digitized by Google

[illegible] æſtimatione potiſſimum deſu-mendum eſt, qui pro publico habent, quod quovis modo *publicè* conſtat. Publicum enim uti poſt Bartholum alioſque Canoniſtas notat Fagnanus ad *Cap.* VESTRA ;; *De Cohabitat. Cleric. & mulier, num.* 52. eſt illud quod omnibus patet: item illud quod ponitur in porta Eccleſiæ." Ad hoc tamen, ait Fagnanus, ut aliquid dica-» tur publicum, non requiritur ut ipſius notitia ſingulo-» rum auribus inculcetur, ſed ſatis eſt quod publicè ſit » actum.

XX. Cùm ergo Ritualia atque Synodalia Decreta velint, univerſim *publicos* & notorios peccatores à Communione repelli, manifeſtum eſt, à verbis & mente Eccleſiæ omninò deviare, qui hujuſmodi peccatores non priùs volunt eſſe repellendos, quàm per ſententiam Judicis ſint ut *notorii* peccatores declarati. Quaſi non poſſent per notorietatem *facti* eſſe verè *notorii* & *publici* peccatores, antequam per ſententiam tales eſſent declarati. Num forſan ſcandalum non eſſet; aut *ſanctum* non daretur *canibus*, ſi *notoriis* peccatoribus *notorietate* facti adminiſtraretur publicè Euchariſtia: quamvis necdum per ſententiam Domini Officialis *ut tales* condemnati eſſent?

XXI. Deinde ſi ſententia Judicis ſuper *notorietate* requiratur, priuſquam *notorii* & *publici* peccatores à Communione ſint repellendi, facilè quiſque intelliget, inutilia ac ſine executione futura omnia illa de arcendis *publicis* peccatoribus Decreta, qui expenderit, quàm difficile ſit, quamque ſumptuoſum ac tædioſum, vel unam hujuſmodi ſententiam obtinere; quamque facilè ſit futurum, ut hujuſmodi perditiſſimi homines litem

» pitis damnatus quo die pro viatico ſanctiſſimum Cor-» pus Domini ſumpſit; Chriſto Redemptori, qui pro » illius etiam anima ſanguinem in ara crucis profudit, » à piis Judicibus Magiſtratibuſque illo ipſo ſanguine » tribuatur, ut ne eo die ſupplicio afficiatur, ut multis » locis piæ & laudatæ conſuetudinis eſt.

XXV. Aliam fuiſſe priſtinam diſciplinam, ſat notorium eſt; eamque etiamnum hodie vigere in Gallia & Hiſpania aſſerit Gaſpar Juenin Presbyter Oratorii in ſuo Opere de Sacramentis *Diſſert.* 4. *q.* 6. *cap.* 4. ubi hujus diſciplinæ varias rationes adfert; nec non unde originem habuerit inquirit; atque inter alias ex Dominico Soto hanc allegat: " Et fortaſſis ortus hujuſmodi con-» ſuetudinis fuit, ait, quod cùm damnati ad mortem à » Communione Reipublicæ abſcindantur, in ſignum hu-» jus abſciſſionis negatur eis Sacramentum Commu-» nionis tamquam Reipublicæ hoſtibus.

Quidnî veriſimilius vera illius diſciplinæ cauſa fuerit, quod hujuſmodi publicè de ſcelere perpetrato convicti, & per ſententiam ut tales declarati, non crederentur publicè ſatisfeciſſe, ut ad ſacram Communionem admitterentur.

XXVI. Quoad occultos peccatores Parocho ſic præcipit Rituale Romanum: " Occultos verò peccato-» res, ſi *occultè* petant, & non eos emendatos agnove-» rit, repellat; non autem ſi *publicè* petant, & ſine ſcan-» dalo ipſos præterire nequeat." Idem habet Paſtorale Mechlinienſe. Manuale Cameracenſe ſimiliter decernit, occultum peccatorem, ſi *publicè* petat, quando ſine ſcandalo præteriri nequit, repelli non poſſe; arcendum verò ſi *occultè* petat; additque: *Et monendus ne publicè petat.*

ADDITAMENTA

AD CAP. II. NUM. XIX. *& ſeq.*

Reſolutio Doctorum Lovanienſium circa repulſionem publicorum peccatorum à Sacra Communione.

Rituale Romanum, agens de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, habet hæc ſequentia: Fideles omnes ad Sacram Communionem admittendi ſunt, exceptis iis qui juſta ratione prohibentur. Arcendi autem ſunt publicè indigni, quales ſunt excommunicati, interdicti, manifeſtèque infames, ut meretrices, concubinarii, fœneratores, magi, ſortilegi, blaſphemi, & alii ejus generis publici peccatores, niſi de eorum pœnitentia & emendatione conſtet, & publico ſcandalo priùs ſatisfecerint.

Item Paſtorale Mechlinienſe, agens ſimiliter de eodem Sacramento.

Ad publicam Communionem non admittantur publici peccatores, quales ſunt uſurarii, meretrices, concubinarii, ſortilegi, excommunicati, interdicti, aliique iſtius generis publicè infames, etiamſi fuerint Sacramentaliter confeſſi, niſi de eorum pœnitentia & emendatione conſtet, & publico ſcandalo priùs ſatisfecerint.

QUÆRITUR,

An Paſtor, antequam poſſit ſe practicè conformare locis antè citatis, & alicui perſonæ publicè infami negare Sacramentum Euchariſtiæ (niſi priùs de ejus pœnitentia & emendatione conſtet, & publico ſcandalo priùs ſatis-

Digitized by Google

Officialis ſententiam ut tales non ſint declarati : quandoquidem nihil certius ſit, quam aliquem poſſe eſſe *notoriè* infamem aut *notorium* peccatorem ante judicis ſententiam. Hinc Juriſconſulti poſt gloſſam, notorium diſtinguunt in notorium *Juris & facti.* Notorium Juris dicunt de quo aliquis condemnatur, vel eſt in Jure confeſſus. Quænam verò ſint notoria facti, his verſibus exprimunt :

Quæ vel nemo negat, populo vel teſte probantur ;
Vel ſe ſubjiciunt oculis, notoria dicas.

Secunda ratio aſſertionis petitur ex mente ſeu ſcopo dictorum, qui alius non eſt, quam publicam Sacramentorum, præſertim Euchariſtiæ, profanationem, & publica fidelium ſcandala impedire. Quis verò neſciat, ſcandala publica ſacrilegamque Sacramenti profanationem provenire æquè per admiſſionem publicè peccantium, manifeſteque infamium, ſive ſint publici notorietate facti ſive notorietate juris ? Quapropter nulla diſtinctione facta Canones decernunt : *Manifeſta peccata non ſunt occultâ correctione purganda.* Cap. 1. ✕ *De pœnit. & remiſſ.* Nota, inquit ibidem Gloſſographus, *quod qui publicè peccat, publicè puniendus eſt.* Imò ſubdit, *qui publicè peccant, publicè corripiantur, ut vitetur ſcandalum.*

Nonne quoque manifeſtè notorium notorietate facti, cum notorio notorietate juris eodem loco habent Canones, dum utrumque excommunicatione notatum æquè vitandum eſſe denuntiant ? Extravag. *Ad evitanda* Martini V. in Conc. Conſtant.

Sicuti ergo Canones peccata manifeſta indifferenter publicè punienda dicunt, *ut ſcandalum vitetur*, evidens apparet, quod ſimiliter juxta præallegata Decreta ab Euchariſtia arceri debeant omnes peccatores modò *notorii*, ſeu *publici* ſint, niſi ſcandalo *publico* ſeu notoriè ſatisfecerint. Supponendum enim eſt, Decreta illa conformiter ad Sacros Canones edita fuiſſe.

Juvat naturalem verborum iſtorum ſenſum conſuetudo optima legum interpres : hactenus enim praxis illa apud Paſtores, præſertim magis zeloſos, uſitata fuit, ut publicis & notoriis peccatoribus, quouſque ſcandalo ſatisfecerint, negaverint Euchariſtiam, nulla Domini Officialis exſpectata ſententiâ.

Tertia denique ſuperioris aſſertionis ratio petitur ab abſurdo, quod ex oppoſita opinione ſequeretur. Quis enim inficias eat, niſi qui tergiverſationes & tricas litium ignorat, quin ſi ſententia Domini Officialis requireretur, priuſquam manifeſtè infamis aut publicus peccator ab Euchariſtia removeri poſſet, inutilia prorſus hæc ſanctiſſima Decreta reddenda ſint.

Imprimis quid facilius alicui peccatori publico per hodiernas protelationes, & faciles multiplices appellationes etiam à ſententiis interlocutoriis, quam litem ad annos plurimos, imò ad vitæ finem protrahere ?

Secundò, quis non videat quam difficulter Paſtor quiſpiam his Decretis ſe ſit conformaturus, dum videt ſe non poſſe pertingere ad finem, niſi plerumque duram & odioſam litem ſuſtinere cogatur.

Dum Chriſtus Dominus mandat : *Nolite ſanctum dare canibus*, non requirit ut per ſententiam Judicis in foro externo ſint declarati *canes*. Similiter dum Decretis ſive Pontificis Romani, ſive aliorum Epiſcoporum præcipitur, Sacram Communionem denegare mulieribus, quæ pectus, humeros aut brachia habent denudata, non exprimitur requiri ut interveniat ſententia declaratoria Judicis fori externi, quâ hæc illave determinata perſona judicetur non ſatis eſſe cooperta, ut eo titulo excludatur à Sacra Communione. Sufficit ergo ut Sacra Communio publicè petenti denegetur, quòd ejuſmodi peccata ſint publica eo facto, licet non per ſententiam Judicis.

Hinc S. Thomas in 4. *Diſt.* 9. *art.* 5. *in reſp. ad* 2. *quæſt.* dicit, *ſi ſit ſuſpicio procedens ex fama publica non debet ei dari* (nimirum Euchariſtia peccatori) *neque in occulto neque in manifeſto.* Sufficit ergo S. Thomæ ut peccatori Communio denegetur, quod de ejus vita criminoſa extet publica fama.

Ita reſponſum (ſalvo meliori) Lovanii hac prima Septembris anni 1685. & ſignatum erat,

Franciſcus van Viane S. Th. Doctor & Profeſſ. Regius.
Henricus Scaille S. Th. Doctor & Profeſſor Regius.
Gummarus Huygens S. Th. Doctor.
Nat. Chamart. J. U. Doctor & Exprofeſſor Primarius.
I. Huens J. U. Doctor & Profeſſor Ordinarius.
Zegerus Bernardus van Eſpen J. U. Doctor & SS. Can. Profeſſor.

Reſolutio Theologorum Mechlinienſium conformis.

C A S U S.

Caius à duobus & amplius annis continuò converſatus eſt cum Titia, habitant in mutua vicinia ; Caius diu noctuque frequentavit domum Titiæ manendo ferè continuò ultra medias, imò ferè integras noctes, & econtrà Titia ſæpius quocumque tempore diurno domum Caii, idque utrimque talibus modis ut in vicinia

Ad ſecundum, ſimiliter.
Ad tertium, Negativè, juxta Rituale Romanum in Rubrica de adminiſtratione Sacramenti Euchariſtiæ.
Ad quartum, Negativè.
Ad quintum. Quoad tempus & modum, relinquitur prudentiæ Paſtoris.
Ita reſolutum die 9. Aprilis 1688.

Et erat ſignatum,

I. CUYPERS. I. LACMAN. P. BERTRAD. I. F. RICQUAERT.
G. WILT. I. OPSTRAET. BAERTS.

Decretum Epiſcopi Gandenſis inhibens Regularibus tam publicam, quàm occultam Euchariſtiæ Delationem ad infirmos, extra ſepta ſuorum Monaſteriorum.

Eugenius Albertus, Dei & Apoſtolicæ Sedis Gratiâ Epiſcopus Gandenſis, &c. Omnibus ac ſingulis Decanis, Paſtoribus, Eccleſiaſticis, & Fidelibus noſtræ Diœceſis, ſalutem & benedictionem à Jeſu Chriſto Domino noſtro.

DUm Paterna & Paſtorali ſollicitudine intentè circumſpicimus, quid cauſæ Divinam Juſtitiam provocet, ut plagis uſque adeò acerbis Belgium hoc noſtrum affligat, & porrò graviora minetur; primum ac præcipuum occurrit, impia irreverentia quæ jam paſſim in templis, non ſine gravi ſcandalo & offenſione, perpetratur ſub tremendo Miſſæ Sacrificio, aliiſque Divinis Officiis, patente etiam *Sacroſanctâ Euchariſtiâ*; & exiguus ac penè nullus honor ac cultus qui *Jeſu Chriſto*, Dei Filio ac Redemptori noſtro, ſub illa realiter latente, exhibetur; ſignanter dum ad ædes ægrotantium defertur: eo enim corruptelæ abuſus hic excrevit, ut promiſcuè jam & admodum facilè, *Sacramentum* iſtud requiratur feraturque ſecretò & occultè, abſque ulla exteriore veneratione aut cæremonia, & id ſub levibus fictiſque coloribus, ob privatam aliquam, fucatam ſæpè devotionem, aut reſpectus prorſus humanos; quæ profectò omnia apud veros Chriſtianos nullo loco eſſe deberent. Cumque hæc graviter adverſentur non ſolùm honori qui Perſonæ Divinæ *Jeſu Chriſti* Salvatoris noſtri debetur, verùm etiam antiquis ac generalibus Eccleſiæ Decretis, aliiſque particularibus per Prædeceſſores noſtros ſancitis ac editis.

Hinc, ut debito officii ac conſcientiæ noſtræ ſatisfaciamus, & pro viribus ſtudioſè curemus ac provehamus cultum illum & reverentiam quam fideles cunctos, ſemper & ubique Auguſtiſſimo *Euchariſtiæ Sacramento* oportet exhibere, (dum interim de mediis opportunis ac efficacibus cogitamus, quibus præfatæ ſcandaloſæ inſolentiæ & confabulationes in ſacris ædibus compeſcantur) nec non ut Divinum Numen, ſacrilegiis iſtiuſmodi laceſſitum, propitium reddamus: Decernimus ac præcipimus omnibus & ſingulis hujus Diœceſis, ac præſertim civitatis Gandavenſis Paſtoribus, aliiſque Sacerdotibus, ne unquam, ſive noctu, ſive interdiu *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum* clanculùm & latenter ad infirmos deferant, quacumque tandem de cauſa, niſi à nobis, aut Archipresbytero noſtro priùs examinanda & approbanda: ſed tenebuntur illud manifeſtè ac honorificè portare, ſervatis ritibus ac ceremoniis per Pontifices, Concilia & Prædeceſſores noſtros præſcriptis & ſtatutis; idque ſub pœna arbitraria.

Et quandoquidem ſolis Paſtoribus, aut eorum vices gerentibus ac delegatis, de jure, officio & ex Concilii Tridentini etiam declaratione *Seſſ. 24. cap. 13. de reform.* competat Sacramenta adminiſtrare: Confidimus, & quantùm opus eſt mandamus, ne ullus Regularis, cujuſcumque Ordinis aut Inſtituti, ſibi arroget *Sacroſanctam Euchariſtiam* latenter cuivis infirmo conferre, extra ſepta ſui Monaſterii, ne quidem ut ex devotione communicetur: aut alias cogemur, poteſtate ac mediis à Deo & Eccleſia nobis conceſſis, efficaciùs id impedire.

Atque ut hæc Conſtitutio cunctis innoteſcat, Injungimus omnibus Paſtoribus & Concionatoribus, etiam Regularibus, ut tribus proximè ſequentibus Dominicis diebus, illam pro Concione prælegant, illiuſque obſervantiam Fidelibus ſedulò inculcent: Denuntientque verbis noſtris, eum qui ex negligentia, aut frivolo prætextu, prætermiſerit Viaticum ſalutis publicè, & ut Catholicos decet, recipere, & ita obierit, de Fide ſuſpectum habendum fore, etiamſi *Sacram Euchariſtiam* privatim à Regulari quopiam aut alio Presbytero percepiſſet.

Obteſta-

De mandato Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Epiſcopi præfati.

Et ſignatum erat,

A. Van Werchter Secret.

Judicium Doctorum Lovanienſium de occulta delatione Euchariſtiæ ad infirmos per Regulares.

SPECIES FACTI.

Cum ab aliquot annis Antverpiæ increverit abuſus, quo Religioſi omnium Ordinum infirmis atque impeditis ut ad Eccleſiam venire non poſſint, & maximè Filiabus ſuis ſpiritualibus, ante & poſt publicam adminiſtrationem Viatici, occultè deferant ſacram Communionem per omnes Parochias Civitatis; dicentes id ſibi licere per Privilegia: eorumque exemplo etiam alii Sacerdotes ſæculares, non habentes juriſdictionem, Capellani Eccleſiarum, & Rectores ſacellorum particularium paſſim idem faciant, contra Decreta Canonum, & Ordinationes Synodorum, præſertim Synodi Provincialis Mechlinienſis celebratæ anno 1607. *tit.* 7. *cap.* 3. quæ Synodus non tantùm eſt confirmata Regio diplomate, ſed etiam Romæ à Sancta Congregatione recognita, & approbata per Breve Pauli quinti, in quo *hortatur* Pontifex *& auctoritate Apoſtolicâ jubet, ut ejus Synodi Decreta omnia, quæ ad Sacrorum Canonum præſcriptum, omnes iſtius Provinciæ Epiſcopos, omneſque eorum Diœceſanos obſtringunt, ab omnibus quàm diligentiſſimè & inviolatè ſerventur;* iiſque non obſtantibus pergant dicti Religioſi, aliique, in dicta functione, tametſi ſæpius à Paſtoribus moniti; indeque varii abuſus, & ſcandala orta, & oritura ſint indies graviora, imò & totalis confuſio Eccleſiæ Dei.

Primò enim, cùm Paſtores volentes obedire præceptis & Ordinationibus Eccleſiæ, recuſant occultè Sanctam Communionem deferre, ſed deferunt cum debito honore, paſſim eis dicitur à communitate; adhibimus Religioſos, qui id nobis offerunt: adeoque Paſtores incurrunt indignationem ſuorum, illi autem aucupantur gratiam.

Secundò, cùm illi ante extremum periculum pro ſecuritate & devotione, ut dicunt, occultè Sacram Communionem deferunt, ſæpiùs fit ut poſtea negligatur publica adminiſtratio tam Viatici, quàm Extremæ Unctionis.

Tertiò, aliqui in diuturnioribus morbis occultè recipientes Sacram Communionem à Religioſis, nolunt nequidem in Paſchate eam ad ſe publicè deferri, adeoque aliquot annis non communicant de manu proprii Paſtoris.

Quartò, contingit Religioſos, ſeu alios Sacerdotes ſecum geſtantes in capſula vel corporali Venerabile Sacramentum, aliò divertere, aliaque fieri contra debitam reverentiam. Denique, hoc modo paulatim deſinet omnis publica adminiſtratio, & omnes volunt ad ſe occultè Sacramenta extrema deferri; quod tamen eſt actus publicus, & profeſſio Fidei Chriſtianæ.

Quare Paſtores ſæpe querelas depoſuerunt apud Reverendiſſimum Dominum Epiſcopum, rogantes ut efficaciter id impedire dignaretur, allegantes Decretum præfatæ Synodi Mechlinienſis, & Clementinam *de Privilegiis & exceſſibus Privilegiorum*; in qua expreſsè hoc prohibetur Religioſis ſub pœna excommunicationis: ſed Reverendiſſimus prædictus exiſtimat ibi prohiberi eis ſub tali pœna delationem Viatici dumtaxat, non autem particularis Communionis, id enim eis licere.

QUÆRITUR ERGO,

An dicta Clementina, deſumpta ex Concilio Vienneſi, intelligenda ſit tantùm de adminiſtratione Viatici, an de omni delatione Sacræ Communionis; præſertim occultè abſque licentia ſpeciali parœcialis Presbyteri, ut ſatis clarè in textu dici videtur?

Secundò, utrùm Epiſcopus non poſſit prohibere delationem occultam hujus Sacramenti in urbe Antverpienſi & locis ſuæ Diœceſis, ubi eſt licitum publicum exercitium Chriſtianæ Religionis; Sacerdotibus quidem ſæcularibus ſub pœna ſuſpenſionis à divinis, aut aliâ arbitraria; Regularibus autem ſub pœna excommunicationis incurrendæ ipſo facto, juxta tenorem dictæ Clementinæ, in qua expreſsè additur, *nullo Religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio Privilegio ſuffragante?* Super qua quæſtione videri poteſt Reginaldus *in praxi lib.* 29. *num.* 90. *&* 91. & locis ibi citatis, & Bonacina *Tom.* 3. de excommunicationibus *diſp.* 2. *quæſt.* 5. *pag.* 15.

Tertiò, an Epiſcopus non obligetur in conſcientia hos abuſus efficaciter impedire?

RESOLUTIO.

Viſo, & diligenter examinato Caſu ſuperiùs expreſſo, ad Quæſita eidem ſubnexa reſpondent infraſcripti.

Ad primum; prohibitionem Clementinæ eſſe generalem, adeoque omnibus Religioſis prohiberi Sacram Euchariſtiam, quibuſcumque, tam Clericis, quàm Laicis miniſtrare, ſive id fiat occultè, ſive publicè, abſque licentia ſpeciali Parochialis Presbyteri; neque reſtringi ad adminiſtrationem per modum Viatici, ſalvis tamen exceptionibus ad calcem primi Capituli ejuſdem Clementinæ quæ firmant regulam in contrarium.

Et

Digitized by Google

... quæ retro ſuperius relata : *Prælati autem hujuſmodi mandati graviter punire non differant tranſgreſſores, ſi & ipſi divinam & noſtram voluerint effugere ultionem.* Ita Lovanii reſolutum die 23. Junii anno 1664. & ſubſignatum erat,

GER. VAN WERM S. Theol. Doct. & Profeſ. Reg.
JACOBUS PONTANUS S. Th. Doct. & Profeſſor.
JOAN. SINNICH S. Th. Doct. & Profeſſ. Ordinarius.
ANDREAS LAURENT S. Th. Doct. & Prof. Reg.

CAPUT III.

De Communione Paſchali.

1. *Primis ſæculis Fideles quotidie communicabant.*
2. *Sæculis poſterioribus Communio rarior eſſe cœpit, & ad eam urgeri debuerunt.*
3. *Aliquando præceptum fuit ut* ter *in anno communicarent.*
4. *Sæculo XIII. Synodus Lateranenſis præcepit, ut* ad minus *in Paſchate communicarent.*
5. *Decretum hoc probavit Synodus Tridentina, frequentiorem tamen Communionem deſiderans.*
6. *Quæ regula pro frequentiore Communione ſervanda remiſſive.*
7. *Ex præcepto poſitivo Eccleſiæ ſola Communio Paſchalis neceſſaria, & quod dicatur tempus Paſchale.*
8. *Hæc Communio in Eccleſia Parochiali facienda.*
9. *Non ſatisfit huic præcepto per Communionem in Eccleſiis Regularium quantumvis privilegiatorum: & quid de famulis laicis Monaſteriorum?*
10. *Sanctus Carolus de hac obligatione communicandi in* Parochia *populum monendum cenſuit.*
11. *Aliquando ſtatutum fuit, ut nullus intra tempus Paſchale Communionem, præter Parochum, adminiſtrare poſſet.*
12. *Hic rigor, quomodo remiſſus?*
13. *Hoc præcepto, qui teneantur?*
14. *An ægri teneantur?*
15. *Tempus Paſchale, de conſilio proprii Sacerdotis prorogari poteſt : & quis hodie cenſeatur quoad hoc* proprius *Sacerdos?*
16. *Pœna non communicantis in Paſchate.*
17. *An Parochus propria auctoritate hanc pœnam infligere queat?*

I. IN primordiis Eccleſiæ certum atque exploratum eſt, omnes Fideles, *quorum erat cor unum & anima una*, quotidie perſeveraſſe in *communicatione fractionis panis*, ut Acta Apoſtolorum teſtantur : nec ullus ſacris myſteriis intereſſe permittebatur, niſi qui offerre poterat, & de oblatis participare ; quam conſuetudinem diu perſtitiſſe evidens eſt, ait Cardinalis Bona *lib. 2. Rerum Liturg. cap. 17. n. 2.* " Nam ex Juſtino » *Apol. 2.* ex Conſtitutionibus Apoſtolicis *lib. 8. cap. 10.* » ex Dionyſio *cap. 3. Eccl. Hierarchiæ*, & aliis conſtat, » Pontificem, confectis Myſteriis, ſumpſiſſe Euchariſ- » tiam, & *ſingulis* præſentibus *tradidiſſe*, ſive per Dia- » conos, ſive per ſeipſum.

Quotidianam Communionem ſuo tempore adhuc Romæ viguiſſe, teſtatur Sanctus Hieronymus Epiſt. 5. *ad Pammachium*, his verbis : " Scio Romæ hanc eſſe » conſuetudinem, ut Fideles *ſemper* Chriſti Corpus ac- » cipiant, quod nec reprehendo, nec probo.

Auguſtinus *Epiſt.* 52. ult. edit. hac de re varias fuiſſe in Africa conſuetudines ſcribit.

Ex quibus colligimus, in Eccleſia Latina etiam uſque ad ſæculum quintum, in aliquibus ſaltem Eccleſiis *quotidianam* fuiſſe Euchariſtiæ ſumptionem.

II. At fervore Fidelium poſtea refrigeſcente, rarior eſſe cœpit Euchariſtiæ ſumptio, guſtuſque hujus ſpiritualis alimoniæ deficere, ut qui tanquam famelici ad hunc cibum accurrebant, debuerint tandem tanquam ægri ad medicamenta non tantùm invitari, ſed & urgeri, imò & pœnis quodammodò conſtringi ; idque non ut *quotidie* ; ſed ut ſaltem in præcipuis feſtivitatibus hoc divino alimento reficerentur.

III. In Synodo Agathenſi ſæculo VI. decretum eſt *Can.* 18. " Seculares, qui in *Natali* Domini, *Paſ-* » *cha* & *Penteceſte* non communicaverint, Catholici » non credantur, nec inter Catholicos habeantur." Apud Grat. *Diſt. 2. De Conſec. Can.* 19.

In Concilio Turonenſi III. anno 813. *Can.* 50. legitur. " Et ſi non frequentiùs, vel *ter* laici homines » communicent, niſi fortè quis majoribus quibuſlibet » criminibus impediatur.

Refert hæc Gratianus ſub nomine Fabiani Papæ, *diſt. 2. De Conſecrat. Can.* 16. additis his verbis : *In Paſcha videlicet, & Penteceſte & Natali Domini* ; ſed Decretum hoc Fabiano falsò adſcribi agnoſcunt eruditi ; neque diſciplinam hanc ſapere ætatem Fabiani qui ſub initium ſæculi III. vixit, nimis notorium eſt : quo ex capite rectè quoque notavit Ferdinandus de Mendoza in Commentario ad Concilium Eliberitanum *lib. 1. cap. 6.* Gratianum falsò, *Canonem 21. diſt. 2. De Conſ.* quo referuntur verba Synodi Agathenſis ſuprà relata, adſcri-

» Euchariſtiæ Sacramentum : niſi fortè de proprii Sa» cerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam, ad » tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinen» dum : alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arcea» tur, & moriens Chriſtiana careat ſepulturâ.

V. Hunc Canonem præ oculis habens Synodus Tridentina declarat *Seſſ.* 13. *Can.* 9. *De Euchariſtia* : " Si » quis negaverit, omnes & ſingulos Chriſti Fideles » utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervene» rint, teneri *ſingulis* annis, ſaltem in *Paſchate* ad com» municandum, juxta præceptum ſanctæ Matris Eccle» ſiæ, anathema ſit.

Verùm Synodus probans ac invocans prædictam Concilii Lateranenſis ordinationem, declarat quidem, aſtringi omnes Chriſti Fideles præcepto *poſitivo* Eccleſiæ, ut *minus ſemel* in anno in Paſchate communicare; ſed tamen alio in loco declarat, votum ſuum fuiſſe, ut Chriſti Fideles *frequentiùs* ad Sacram Communionem accedant; imò ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes non ſolùm ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicent. *Seſſ.* 22. *cap.* 6. *De Sacrificio Miſſæ*.

VI. Variæ regulæ, quas Parochi aliique animarum Directores in ſuadenda frequentiore aut rariore Communione ſequi debent, ex ſanctis Patribus à Theologis aſſignari ſolent : & nuper aliquas expreſſit Innocentius XI. in Decreto circa *Communionem quotidianam* edit. 12. Februarii 1679.

VII. Itaque ſpectando ipſum ſolum poſitivum Eccleſiæ præceptum, huic juxta modernam diſciplinam ſatisfit *ſemel ad minus* communicando in Paſchate; ſive tempore Paſchali, quod comprehendere hebdomadam Sanctam & Octavam Paſchatis ex mente Concilii declaravit Eugenius IV. in Bulla quæ incipit : *Fide dignâ* 20. in Bull. Rom. quam declarationem ubiquè nunc ſervat Eccleſia; ita ut quis Eccleſiæ præcepto de Communione *Paſchali* ſatisfeciſſe cenſeatur, modò intra *quindenam* Paſchalem incipientem à Dominica *Palmarum* & finientem in Dominica *in Albis*, communicaverit.

VIII. Hæc Communio Paſchalis in propria Parochia fieri debet; quemadmodum hodierni libri Rituales & Synodorum Decreta uno conſenſu declarant; eamque eſſe mentem Concilii Lateranenſis evidenter ſupponunt : ipſaque moderna Eccleſiæ praxis oſtendit.

" Quilibet annos diſcretionis habens communicare » debet ut minimùm in Paſchate in Eccleſia ſua *Paro» chiali*, " ait Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 7. *cap.* 5.

IX. Synodus Antverpienſis ſub Miræo *tit.* 7. *cap.* 3. inſuper declarat, quòd non ſatisfaciant communicantes in aliis Eccleſiis quorumcumque etiam Ordinum *privilegiatorum*. Addit Synodus Buſcoducenſis ſub Maſio *tit.* 7. *cap.* 17. *Ut declaravit ſacra Congregatio* : Atque poſt hæc tanquam conſequens infert : " Laici proindè » famuli quicumque Regularium Monaſteriis operam na» vant, tametſi in illis habitent, ſtato Paſchatis tempo» re in ſua quiſque Eccleſia Parochiali ſacram communionem

" Curati nulli Parochiano ſuo, cujuſcumque conditio» nis vel ſexus exiſtat in feſto Paſchæ, nec in octo die» bus immediatè præcedentibus & octo ſubſequentibus, » concedant licentiam recipiendi, niſi ex cauſa infirmi» tatis, nec etiam alicui conferendi vel adminiſtrandi » Sacramentum Euchariſtiæ extra Eccleſias ſuas Paro» chiales, vel alias Eccleſias, ubi per ipſos Curatos miniſ» trari extitit conſuetum...... Prælati autem ſic præ» ſens ſtatutum diligenter obſervent, ut alicui, niſi ex » cauſa rationabili, recipiendi Sacramentum prædictum » illo tempore, alibi quàm in Parochiali Eccleſia, licen» tiam non concedant. " Hoc ſtatutum iiſdem verbis recepit, & obſervari præcepit Synodus Biterrenſis celebrata ab Epiſcopis Provinciæ Narbonenſis anno 1351.

XII. Quamvis circa adminiſtrationem Euchariſtiæ tempore Paſchali extra Eccleſiam Parochialem non videatur ille rigor eſſe in uſu, nihilominus ſi ex conditione perſonæ aliiſque circumſtantiis non conſtet, perſonam ſacram communionem poſtulantem, jam ſatisfeciſſe, aut certè ſatisfacturam præcepto de communione Paſchali in Parochiali facienda, meritò Sacerdos ſeu regularis ſeu ſæcularis ante adminiſtrationem communionis eam de hoc præcepto inſtruet, & ut in ſua Parochia communicet, monebit.

XIII. Hoc præcepto tenentur omnes generaliter Chriſti Fideles utriuſque ſexus, ubi ad annos *diſcretionis* pervenerint : quare & pueri, quando ad eos ætatis annos pertigerunt, & ad ſacram communionem ſiut inſtructi & probati ſunt, huic præcepto ſatisfacere debent. Undè in Congregatione Archipreſbyterorum Diœceſis Mechlinienſis aſſiſtente Domino Archiepiſcopo an. 1663. reſolutum fuit, ut " tempore quadrageſimæ Paſtores inſ» truant pueros, qui annos diſcretionis attigerunt, aut » alias tanti Sacramenti ſuſcipiendi capaces viſi fuerunt, » ut in proximo Paſchate, vel in feſto Aſcenſionis Do» mini, aut alio opportuno die *primam* communionem » reverenter & cum debita animi & corporis præpara» tione ſumant *in Parochia*, aut alibi de *conſenſu pro» prii* ipſorum *Paſtoris*.

XIV. De infirmis ita loquitur Paſtorale Mechlinienſe conformiter ad Rituale Romanum : " Ægrotis quoque » que Parochialibus, etiamſi communionem extra præ» ſcriptos Paſchales dies ſumpſerint, in Paſchalibus die» bus (Parochus) illam deferet ac miniſtrabit.

Si tamen appareat paulò poſt èxpletos dies Paſchales infirmum in eo futurum ſtatu, ut ipſe communicaturus ad Eccleſiam accedat, tunc ipſe Parochus tempus Paſchale prorogare poterit.

XV. Porrò Eccleſia omnes Chriſti Fideles ad communionem ita demum aſtringit, " Niſi fortè de conſi» lio *proprii Sacerdotis*, ob aliquam rationabilem cau» ſam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinen» dum.

Si enim Paſtor aliuſve ſpiritualis Medicus judicet, hactenus ſacrum hoc alimentum ægro non convenire; idque potiùs mortem, quàm vitam allaturum, abſit ut pia

Digitized by Google

XVI. Pœna autem non communicantis in Paſchate eſt, ut *vivens ab ingreſſu Eccleſia arceatur, & moriens Eccleſiaſtica careat ſepulturâ.*

Ex tenore verborum quo pœna exprimitur, nequaquam obſcurum eſt, hanc pœnam non eſſe *latæ*, ſed dumtaxat *ferendæ* ſententiæ. Quod & ſat manifeſtè ſignificat Synodus P. II. Mechlinienſis, decernens: " Qui » huic mandato Eccleſiæ non obedierint, vel in Paſcha» te à Parochia abſuerint, & reverſi intra octo dies non » docuerint ſe alibi in Paſchate communicaſſe, mox » Epiſcopo denuntientur, ut ejus judicio, niſi legiti» mam excuſationem attulerint, & vivi ab ingreſſu Ec» cleſiæ arceantur, & mortuis Eccleſiaſtica denegetur » ſepultura.

Idem iiſdem penè verbis decernit Synodus P. II. Cameracenſis *tit. 9. cap. 6.*

XVII. Hæc Synodorum Decreta inſuper non obſcurè ſupponunt, nequaquam penes Parochos eſſe authoritatem, aliquem ob omiſſam Communionem Paſchalem vivum ab Eccleſiæ ingreſſu arcendi, ſed dumtaxat deferendi ad Epiſcopum, qui re maturius examinatâ delatum vel abſolvat vel ad pœnam Canone decretam condemnet.

Neque enim in ſepultura illud eſt timendum ſacrilegium quod verendum ex admiſſione publicorum peccatorum ad ſacram Communionem. Præterea cùm non ita ordinariè ſit notorium; neque tam facilè populo inoteſcere queat, num quis Communionem Paſchalem non fecerit; aut forſan eam haud omiſerit de conſilio alicujus Confeſſarii, aut conſenſu Parochi, etiam eo ex capite minus timendum eſt ſcandalum, ſi quiſpiam ad ſepulturam admittatur, etſi Communionem Paſchalem vivus omiſerit, quàm ſi *notorius* criminoſus, antequam publicè ſatisfecerit, ad ſacram Communionem admittatur.

CAPUT IV.

De Communione infirmorum.

1. *Olim infirmis, & in mortis periculo conſtitutis data fuit Euchariſtia.*
2. *Euchariſtia danda moribundis hodie dicitur* Viaticum.
3. *Vox* Viaticum *olim aliter quàm hodie accepta.*
4. *Multum à ſenſu Canonum aberrant, qui per* Viaticum *credunt ſemper intelligi Euchariſtiam.*
5. *Hodie duplex eſt infirmorum Communio Euchariſtica; una per modum* Viatici; *altera* ex devotione.
6. *Inter utramque notatur differentia quoad jejunium à communicante ſervandum.*
7. *Altera differentia quoad formam diſtribuendi.*

ferendum comitetur.

20. *Multum in hac re poteſt Paſtorum zelus.*
21. *Quid hic ſtatuerit S. Carolus?*
22. *Indulgentia conceſſa iis qui comitantur.*
23. *Confraternitates erigendæ, quarum Sodales Sacramentum aſſocient.*

I. JAm pridem S. Euchariſtiam ægris adminiſtratam fuiſſe probat imprimis Epiſtola Synodica Eccleſiæ Africanæ ad Cornelium Papam, inter Epiſtolas Cypriani eſt ordine 54. quæ eſt de pace lapſis danda *maturius* ob perſecutionem ingruentem; quibus eam ob cauſam Communionis *ſacræ* munimentum concedunt Patres, ut *tuti contra adverſarium* eſſent, licet revera infirmi corpore non eſſent, ita ſcribentes: " Nunc non » infirmis, ſed fortibus pax neceſſaria eſt, nec morien» tibus, ſed viventibus communicatio à nobis danda, ut » quos excitamus & hortamur ad prælium, non iner» mes & nudos relinquamus, ſed protectione Sangui» nis & Corporis Chriſti muniamus: Et cum ad hoc fiat » Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela, quos » tutos eſſe contra adverſarium volumus, munimento » Dominicæ ſaturitatis armemus.

Hîc manifeſtè ſupponitur, morientibus datam fuiſſe Euchariſtiam; quod & Canon 13. Nicænus ſupponit, ubi ait: " In ſumma autem, de quolibet excedente & *Eu*» *chariſtiæ* participationem petente Epiſcopus cum exa» minatione oblationem impertiat.

II. Euchariſtia quæ morituris adminiſtratur hodie *Viaticum* dicitur; imo nomine *Viatici* hodie unicè ipſa communio Euchariſtica morituris adminiſtrata intelligitur; ſecus apud Veteres.

III. Hi enim omnia nomine *Viatici* comprehendebant, quæcumque morientibus prodeſſe poſſent, ut ſecurius, tutiuſque in alteram vitam proficiſcantur.

Unde quidquid pœnitentes aut Catechumenos morti proximos communioni Eccleſiæ reſtituere, atque Deo reconciliare poterat, *Viatici* nomine comprehendebatur. Unde Baptiſmus, Confirmatio, abſolutio, Extrema Unctio, imò & bona opera morituris impertita, nomine *Viatici* veniebant; uti notat & latè probat Vir eruditus Gabriel Albaſpinæus *Lib. 1. obſervat. cap. 1.* unà tamen notans, Euchariſtiam etiam antiquitus, cum daretur pœnitenti ad mortem præcipitanti, veniſſe nomine *Viatici*; imo *tutiſſimum, abſolutiſſimum & potentiſſimum Viaticum* reputatum eſſe: nequaquam tamen *maximè neceſſarium*; ſed hujus nomine veniſſe *abſolutionem* reſpectu Pœnitentium, & Baptiſmum reſpectu Catechumenorum.

IV. Hinc idem auctor credit per *ultimum & neceſſarium Viaticum*, de quo in parte *Canonis 13.* Nicæni, non intelligi Euchariſtiam, ſed reconciliationem: oſtenditque, à ſenſu antiquorum Canonum non minus aber-

cap. 1. §. 7.

V. Hodie nomine *Viatici* venit Euchariſtia non cuivis infirmo adminiſtrata, ſed ea ſola quæ datur, cum probabile eſt, quod eam amplius ſumere non poterit, uti loquitur Rituale Romanum. Præcipit enim, ut " hortetur Parochus infirmum, ut ſacram Communio» nem ſumat, etiamſi *graviter non ægrotet*, aut mortis » periculum immineat; maximè ſi feſti alicujus cele» britas id ſuadeat; neque ipſe illam adminiſtrare re» cuſabit." Deinde ſubjungit: "Pro *Viatico* autem mi» niſtrabit, cum *probabile* eſt, quod eam *amplius* ſume» re *non* poterit. Quod ſi æger ſumpto *Viatico*, dies ali» quot vixerit, vel periculum mortis evaſerit, & com» municare voluerit, ejus pro deſiderio Parochus non » deerit.

His conſonant Rituale Mechlinienſe, aliaque paſſim moderna Ritualia; atque hinc invaluit duplex infirmorum communio, alia *devotionis*, alia per modum *Viatici*.

VI. Inter utramque hæc notatur diverſitas; quod " poſſit quidem *Viaticum* brevi morituris dari non je» junis...... Cæteris autem infirmis qui ex *devotione* » in ægritudine communicant, danda ſit Euchariſtia an» te omnem cibum & potum." Ita Paſtorale Mechlinienſe; & Rituale Romanum, quod poſtremum addit: " Non aliter ac cæteris fidelibus, quibus nec etiam per » modum medicinæ ante aliquid ſumere licet.

Permittit tamen Manuale Cameracenſe: "In periculo mortis conſtitutus communicare poteſt *non jejunus*, » etiam *pluries* in eadem infirmitate, ſi periculum plu» ribus diebus perſeveret, nec poſſit æger permanere » jejunus.

VII. Similiter aliam formam diſtribuendi Euchariſtiam per modum *Viatici*; aliam per modum *devotionis* Ritualia præſcribunt.

Dum enim infirmo datur per modum *Viatici*, dicit Sacerdos: *Accipe Frater (vel Soror)* VIATICUM *Corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui te cuſtodiat ab hoſte maligno & perducat ad vitam æternam.* Si verò non per modum *Viatici* datur, dicit more ordinario: *Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat animam tuam in vitam æternam.* Ita paſſim hodierna Ritualia. Num hæc duplex infirmorum communio etiam Antiquis nota fuerit, neſcio; nullum ſaltem hujus diſtinctionis in antiquis Canonibus veſtigium hactenus reperi.

VIII. Illud utrique communioni infirmorum commune eſt, quod etiam juxta modernam diſciplinam à Parocho ad infirmos Euchariſtia deferenda, atque à ſolo Parocho infirmis diſtribuenda ſit: nulluſque Sacerdos, extra caſum neceſſitatis, ſive ſæcularis, ſive Regularis eam ad domos infirmorum deferre ſine Parochi licentia poſſit.

IX. Quapropter privilegia data Regularibus diſtribuendi Sacram Communionem, etiam quibuſcumque Fidelibus, intelligi de adminiſtratione in propriis ſuis » eleemoſynarum Cleri, quàm ademptionem Statio» num eos cogendos iri ad obſervationem eorum.

Et Archiepiſcopus Mechlinienſis in Decreto evulgato 6. Februarii 1680. *art.* 9. ait: " Cum juxta Decre» tum Concilii Tridentini *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *De reformat.* » ſolis Parochis competat, ratione ſuæ curæ, admini» ſtrare Sacramenta ſuis reſpectivè Parochianis, diſtrictè » inhibemus, ne ullus Sacerdos *ſæcularis* aut *Regularis*, » cujuſcumque Ordinis aut inſtituti ſit, tam ſit temera» rius, aut poteſtatis ſuæ immemor, ut *occultè* ferat » Sacramentum *Euchariſtiæ* aut Extremæ Unctionis ad » aliquem infirmum, aliumve cujuſcumque fuerit con» ditionis, eos admonentes ut meminerint pœnarum & » cenſurarum per Eccleſiam decretarum contra eos qui » contraveniunt Decretis dicti Concilii.

XI. Cenſuræ, quarum in hoc Decreto, & citata Synodo Namurcenſi fit mentio, ſunt excommunicatio quæ in *Clementina I. de Privilegiis*, decernitur in Regulares, qui Clericis aut laicis Sacramentum *Euchariſtiæ* miniſtrare, non habita ſuper hoc Parochialis Presbyteri licentiâ ſpeciali, præſumpſerint. Cum enim privilegia data Regularibus dumtaxat concernant adminiſtrationem Euchariſtiæ in propriis Eccleſiis & Monaſteriis, manet decreta cenſura in illos, qui eam ultra privilegiorum tenorem, adminiſtrant extra proprias Eccleſias & ſepta Monaſterii; atque ita quoque ad interrogationem Paſtorum civitatis Antverpienſis reſponderunt die 23. Junii 1664. quatuor Doctores Theologi Lovanienſes, nimirum *Gerardus Van Werm, Jacobus Pontanus, Joannes Sinnich*, & *Andreas Laurent*; unà addentes poſſe, imò & teneri Epiſcopum, prohibere delationem *occultam* hujus Sacramenti, ſub pœnis in dicta Clementina expreſſis; ſignanter quando leviores pœnæ judicantur non ſufficere ad obviandum efficaciter abuſibus contrariis.

XII. Parochus autem omni tempore paratus eſſe debet adminiſtrare infirmis hoc Sacramentum, tam poſt prandium, quàm ante, tam noctu, quàm interdiu. Monet tamen Rituale Romanum, *noctu hoc Sacramentum deferri non debere, niſi neceſſitas urgeat.* Et Synodus Buſcoducenſis ſub Maſio *tit.* 7. *cap.* 15. arguit abuſum, tunc frequentem, deferendi Euchariſtiam ad ægros *ſub veſperam*; monendumque vult populum, ut, quantum fieri poteſt, nonniſi jejuni hoc Sacramentum ægri percipiant, nec expectent tempus ultimæ neceſſitatis. " Numquam tamen Paſtor (inquit Synodus) » tempore nocturno aut aliàs quantumvis importuno » vocatus, cum id infirmi ſtatus poſtulat, ab officio fa» ciendo ſe excuſet, *graviſſimè puniendus*, cujus culpâ » infirmus non munitus Sacramentis è vita exceſſerit. Idem habet Synodus Antverpienſis ſub Miræo *tit.* 7. *cap.* 7.

XIII. " Cavendum autem imprimis eſſe monet Ri» tuale Romanum, ne ad *indignos* cum aliorum ſcanda» lo deferatur, quales ſunt publici uſurarii, concubina» rii,

Digitized by Google

... operatur ; con-ſolando eum his Auguſtini verbis : *Crede & manducaſti.*

XVI. Quo ritu olim ad ægros Euchariſtia fuerit delata non ſatis eſt expeditum. Illud conſtat ex præſcripto Honorii III. in *Cap.* SANE ;; *De Celebrat. Miſſarum*, mandari Sacerdoti, ut " eam in decenti habitu » ſuperpoſito mundo velamine ferat, & referat *manifeſte* ac *honorifice* ante pectus cum omni reverentia & » timore, ſemper lumine præcedente, cum ſit Candor » lucis æternæ, ut ex hoc apud omnes fides & devotio » augeatur.

Quod publicam ſeu manifeſtam delationem attinet, eam non tantùm moderna Ritualia ſive Manualia, ſed & Synodi uno conſenſu urgent & inculcant; additque noſtrum Paſtorale Mechlinienſe : " Non enim tolerandа eſt eorum licentia & abuſus, qui ſine *gravi neceſſitate* ſub clamide *occultè* ſine lumine & honore illud » deferunt.

XVII. Idque obſervandum eſſe, ſive per modum *Viatici* ſive *devotionis* causâ deferatur, ex ipſorum Decretorum expreſſione & ratione perquam manifeſtum eſt; ideoque Synodus P. II. Mechlinienſis poſtquam decrevit, ut " Paſtores & quicumque alii Sacerdotes » venerabile Corporis Chriſti Sacramentum ad ægrotos, aut alios *numquam* perferant, niſi decenter & » reverenter ornati ſtola & ſuperpelliceo, &c. " addit : " Idque obſervetur, etiamſi infirmus *frequentius* in ægritudine ſua *Viaticum* ſalutis ſibi deferri petat, alioquin pœnâ arbitraria punientur.

Statuta Synodalia Antverpienſia ſub Sonnio anno 1570. publicè deferri volunt Euchariſtiam, *quandocumque extra Eccleſiam* adminiſtranda eſt.

Et in Congregatione Archipresbyterorum Diœceſis Mechlinienſis coram ipſo Epiſcopo anno 1663. *articulo* 15. decretum fuit : " Numquam deferatur Venerabile in » *occulto* ad infirmos, ſed ſemper *palam* cum debita reve» rentia, & accenſis luminaribus : qui ſecus fecerit citra » *neceſſitatem inevitabilem*, correctioni arbitrariæ ſub» jacebit. " Deinde *articulo* 26. " Si autem Religioſi ali» qui *exempti* id præſumpſerint attentare, non tantum » per promptam ſubſtractionem eleemoſynarum & » ſtationum, ſed etiam per alia opportuna juris remedia » procedetur contra eoſdem.

Similiter Epiſcopus Gandenſis edito Decreto 17. Maii 1668. præcepit omnibus ſuæ Diœceſis Paſtoribus aliiſque Sacerdotibus, " ne *umquam* ſive *noctu* ſive *interdiu* ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum *clanculum* » *& latenter* ad infirmum deferant, quacumque tandem » de cauſa; niſi, ait, à Nobis aut Archipresbytero noſtro » prius examinanda & approbanda. " Poſt hæc mandat, » maxime ii qui ſunt Confratres Sodalitatum Corporis » Chriſti, quas optaret S. Synodus ubique per Epiſcopos » erigi atque inſtitui.

Poſt hæc *cap.* 4. " Antequam autem ad ægros defe» ratur, certis campanæ pulſibus ſignum detur, ut fide» les, quibus vacat convenire poſſint.

XX. Inſtructio & Decreta generalia pro Paſtoribus civitatis & Diœceſis Leodienſis facta per Antonium Albergatum Nuntium Apoſtolicum in viſitatione Apoſtolica anno 1613. habent : " Cum defertur ad infirmos, » Paſtor pulſandam curet campanulam; quâ deputati » Scholæ ad Eccleſiam congregentur, ut illud debita » cum reverentia, & honore comitentur, nec umquam » prodeat, niſi aſſociatus ad minus à ſex viris ſi com» modè haberi poterunt, cum luminaribus accenſis, » nec ſuper hoc inexcuſationes eſſent adducendæ, nec » eſt credibile quin populus monitus à Paſtore de gra» vitate negotii, & de mandato ſanctiſſimi, non ſit » plenè pariturus. Si enim debitam adhibere voluerit » diligentiam, certum eſt Paſtores in hoc genere à po» pulo libenter admodum omnia obtenturos eſſe.

Veriſſimè id prædixiſſe horum Decretorum auctorem oſtendit concurſus populi, atque luminis copia in delatione Euchariſtiæ iis in locis, in quibus Paſtorum zelus in excitanda populi pietate ac reverentia erga hoc auguſtiſſimum Sacramentum elucet.

XXI. Sanctus Carolus in Concilio Mediolanenſi VI. *tit.* 9. vult, ut " Parochus hortetur & curet ut unuſ» quiſque Paterfamilias præſertim dato campanæ Paro» chialis ſigno, quo ſacræ Euchariſtiæ ad ægrum defe» rendæ ſignificatio ſit, ſine mora in Eccleſiam Paro» chialem conveniat, vel alium de familia digniorem » mittat, ad illam cerei candelæve lumine proſequen» dam. Si quando autem is, qui Paterfamilias eſt, per » neceſſariam occupationem non poteſt, ſaltem certum » aliquem hominem, vel filium natu majorem, vel de» nique famulum, aliumve mittat, qui id pietatis offi» cium præſtet. Atque eam ob cauſam domi etiam om» nis Paterfamilias perpetuò funale cereum, aut cande» lam unam, pluresque habeat, quæ ad id pietatis opus » officiumque uſui ſint.

Eadem penè habet Synodus Iprenſis ſub Rithovio *tit.* 14. *cap.* 9. Et *cap.* 10. addit : " Quotquot autem » Sacerdotem deferentem hoc venerabile Sacramen» tum concomitantur, omnes, tam eundo, quam re» deundo à fabulis abſtineant; ſed pro ſalute infirman» tis, devota mente, Dominum Deum deprecentur.

XXII. " Atque ut id fiat cum ſumma religione, » populus pro concione moneatur & excitetur, eique » inculcetur, nos omnibus & ſingulis Fidelibus umbel» lam

Digitized by Google

gicis ſub finem præteriti ſæculi, nec non hoc ſæculo ſunt inſtitutæ & à Sede Apoſtolica, aut Ordinariis locorum probatæ, ad normam hujuſmodi Confraternitatis primitus inſtitutæ in Urbe in Eccleſia Domus Beatæ Mariæ ſuper Minervam Ordinis Fratrum Prædicatorum, quam probavit Paulus III. 1. Julii 1630. Bullâ quæ incipit *Dominus noſter* 10. in Bull. Rom. In hac Bulla articulus de aſſociatione Euchariſtiæ deferendæ ad infirmos exprimitur his verbis §. 4. " Ac quod Rector cu» juſlibet ex Eccleſiis prædictis (Parochialibus) ſeu il» lius locum tenens, quotieſcumque eſſet neceſſarium » Sacramentum hujuſmodi alicui infirmo miniſtrari, & » ad illius domum deferri, campanam ſuæ Eccleſiæ cer» tis ictibus pulſari facere teneretur, ad hoc ut Con» fratres vicini Parochiæ illius Eccleſiæ ſe moneri & » convocari ad ſociandum Sacramentum ipſum cognoſ» cerent, & per ſeipſos aſſociare ſi legitimo impedi» mento detenti non forent, alioquin per unum de ſuis » dignioribus familiaribus Sacramentum prædictum ad » domum dicti infirmi, facibus accenſis aſſociari & co» mitari facere tenerentur.

CAPUT V.

De Circumgeſtatione & expoſitione Euchariſtiæ.

1. *Incertum quo tempore incœperint Proceſſiones cum Venerabili.*
2. *Primis decem ſæculis ignota.*
3. *An aliqua apud Græcos nota ſit?*
4. *Non videtur cum ſolemnitate Corporis Chriſti incœpiſſe.*
5. *Videtur ſæculo XIV. ſenſim invaluiſſe.*
6. *In quibuſdam Eccleſiis citiùs, in aliis ſeriùs recepta.*
7. *Sub initium ſæculi XV. erat uſitata.*
8. *Probat hunc Proceſſionis ritum Synodus Tridentina.*
9. *Epiſcoporum eſt has Proceſſiones dirigere.*
10. *Olim extra Miſſam etiam in Eccleſia Latina Venerabile* palam *populo adorandum non proponebatur.*
11. *Incertum an primitus Venerabile* palam *in proceſſione portaretur.*
12. *Non videtur ante recepta* Oſtenſoria *palam delatum fuiſſe.*
13. *Qua ratione ex uſu proceſſionum profluxerit publica Venerabilis expoſitio?*
14. *Ritus hic expoſitionis licet recentior, non eſt tamen improbandus.*
15. *Euchariſtiam poſſe adorandam exponi ſequitur ex reali Chriſti præſentia.*
16. *Penes Epiſcopum eſt auctoritas hanc expoſitionem dirigere.*
17. *Sacra Congregatio declaravit, nec* Exemptos *poſſe ſine licentia Epiſcopi Euchariſtiam* palam *exponere.*

I. QUando in Eccleſia Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum publicè per plateas ſolemni pompa circumferri, ipſæque proceſſiones ſive ſupplicationes cum Venerabili frequentari cœperint, valdè obſcurum & incertum eſt.

II. Hoc expeditum eſt, primis decem ſæculis hujuſmodi proceſſiones ſive circumgeſtationes Euchariſtiæ fuiſſe penitùs ignotas. Nec publicas proceſſiones iſtiuſmodi cohæſiſſe cum diſciplina antiquæ Eccleſiæ, etiam notat Chriſtianus Lupus in Tractatu *De ſacris proceſſionibus cap.* 2. " Iſta namque diſciplina, ait, Sacroſanctam » Euchariſtiam rigidiſſimè abſcondebat, non Judæis dum» taxat ac Gentilibus, ſed etiam Catechumenis ac Pœni» tentibus.

III. Inſuper conſtat has ſolemnes proceſſiones cum Venerabili numquam notas fuiſſe, nec hodie eſſe in Eccleſiis Græcorum: unde hujus ceremoniæ ſeu ritûs nulla in eorum Ritualibus mentio occurrit; hoc uno excepto, quod ſpecies aliqua Proceſſionis apud illos frequentetur, ſimilis illi quæ apud nos fieri ſolet in die Paraſceves, dum Sacra Hoſtia pridiè conſecrata; & in parvo altari ad hoc ſpecialiter adornato repoſita, *proceſſionaliter* præcedentibus luminaribus, & Clero populoque comitantibus defertur ad ſummum altare, ut ibi per Sacerdotem Miſſam Præſanctificatorum celebrantem ſumatur.

Græci enim omnibus diebus Sabbathi & Dominicis quadrageſimæ per Sacerdotes aut Diaconos ferunt in modum *proceſſionis* ipſa *Præſanctificata* ſive hoſtiam præconſecratam ex parvo Altari, quod *Propoſitionis* vocant, ad ſummum Altare: ſed Diaconus vel Presbyter illa geſtat impoſita capiti & longo velo contecta: quemadmodum in Eccleſia Latina in die Paraſceves Hoſtia fertur impoſita calici velo contecta & involuta. Præter hanc proceſſionem nulla apud Græcos legitur in qua Euchariſtia vel *occultè* vel *apertè* circumferatur.

IV. Plures credunt, hodiernas cum Venerabili proceſſiones inſtitutas fuiſſe, & in Eccleſia Latina originem habuiſſe ſub Urbano IV. qui circa initium ſæculi XIII. ſolemnitatem Corporis Chriſti feriâ V. poſt octavam Pentecoſtes celebrandam inſtituit, aut ſaltem jam in Eccleſia S. Martini in civitate Leodienſi inſtitutam per omnes Eccleſias celebrari voluit, edita Bullâ quæ incipit *Tranſiturus*; quæ à Joanne XXII. ſub nomine Clementis V. in Concilio Viennenſi inſerta eſt in *Clementina Unica De Reliquiis & veneratione Sanctorum.*

Verùm in Bulla Urbani, qua prædictam feſtivitatem inſtituit, nulla hujuſmodi proceſſionis mentio occurrit. Deinde Urbanus peculiares indulgentias concedit iis, qui vel uni ex horis Canonicis, quas ſpeciatim recenſet, interfuerint, nullas tamen concedit iis qui proceſſioni aſſiſtunt. Indicium ſanè haud obſcurum, proceſſionem tunc temporis nondum notam fuiſſe.

Deinde S. Thomas, qui dicitur juſſu Urbani IV.

SS. Sa-

Sacramenti (Corporis & Sanguinis Domini) his diebus, cùm quodammodo divina inſpiratione introducta videatur, nihil quoad præſens injungimus, devotioni Cleri & populi relinquentes.

VI. Evidens hinc eſt, eo tempore in Eccleſia Senonenſi notam fuiſſe ſolemnem proceſſionem Venerabilis Sacramenti, eamdemque in Eccleſia Tornacenſi anno 1325. notam fuiſſe, ex actu Capitulari dictæ Eccleſiæ probat Joannes Baptiſta Thiers in Diſſertatione *De expoſitione Venerabilis lib.* 2. *cap.* 1. uti & in Eccleſia Carnotenſi anno 1330. ex quadam charta ejuſdem Eccleſiæ, idipſum ibidem probat.

Quod ergo ſcribit Donatus Boſſius Juriſconſultus Mediolanenſis in Chronico ad annum 1492. " Anno Domini milleſimo quadringenteſimo quarto, vigeſima nona Maii, die Jovis, Corpus Chriſti *ſolemniter*, ut poſtea facilitatum eſt, per Papiam urbem circumferri cœptum, " nequaquam probat tunc in Eccleſia primùm hujuſmodi circumgeſtationem inchoatam (uti colligit Genebrardus) ſed ſolummodo, quod ante illud tempus *Papiæ* inſtituta non fuiſſet.

VII. Quidquid ſit, proceſſionem cum Venerabili ſub initium ſæculi XV. fuiſſe uſitatam ſat innuit Martinus V. in Bulla quæ incipit : *Ineffabile* 12. in Bull. Rom. Poſt duplicatas enim indulgentias, quas Urbanus IV. dederat iis qui Officio Divino in feſto Corporis Chriſti intereſſent, ſubjicit : " Illi præterea qui proceſſiones in quibus ipſum vivificum Sacramentum dicto feſto juxta præfatarum Eccleſiarum ritus deferetur, continuò ſecuti fuerint, centum dies ſingulis annis de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer relaxamus.

VIII. Synodus Tridentina de hoc proceſſionum uſu tum in Eccleſia Latina recepto & ſtabilito *Seſſ.* 13. *cap.* 5. *De Euchariſtia :* " Declarat piè & religiosè admodum in Dei Eccleſiam inductum fuiſſe hunc morem, ut ſingulis annis peculiari quodam & feſto die præcelſum hoc & Venerabile Sacramentum ſingulari veneratione ac ſolemnitate celebraretur, utque in proceſſionibus reverenter & honorificè illud per vias, & loca publica circumferretur.

IX. Cum verò hæ *proceſſiones* præcipuè inſtitutæ ſint ut debitus honor Venerabili Sacramento exhibeatur ; atque populi erga idem Sacramentum devotio magis excitetur, Epiſcoporum ac Paſtorum eſt invigilare, ne per eam frequentiam populi devotio & reverentia deferveſcat ; nil *proceſſionibus* illis admiſceatur, quod debitum cultum hujus Sacramenti imminuat, aut in illius vilipendium tendat, vel oculos Fidelium offendere, vel ab adoratione hujus Sacramenti eorum mentem avocare poſſet, quemadmodum latius *parte* 1. *tit.* 16. *cap.* 9. agendo de auctoritate Epiſcoporum in dirigendis & inducendis precibus publicis, oſtendimus.

agnoſcunt : neque eorum mentio reperitur in aliquo Concilio aut Decreto alicujus Pontificis vel Epiſcopi ante Concilium Colonienſe anno 1452. in quo ſtatuitur, " quod deinceps ipſum Sanctiſſimum Sacramentum, nullatenus *viſibiliter* in quibuſcumque *Monſtrantiis* ponatur aut deferatur, niſi in Sanctiſſimo Feſto Corporis Chriſti cum ſuis octavis ſemel in anno, in qualibet civitate aut oppido, ſeu Parochia, vel ex ſingulari indulto Ordinarii ; aut aliàs pro pace aut alia neceſſitate imminente, ex indiſpoſitione rempublicam prægravante.

Hinc conſtat, ſæculo XV. Oſtenſoriorum ſive Monſtrantiarum uſum, ſaltem in aliquibus Eccleſiis, repertum fuiſſe ; atque ipſum Sacramentum in illis poſitum fuiſſe *viſibiliter* in proceſſionibus delatum ; ſed num eodem tempore etiam extra proceſſiones in altari ad adorandum publicè expoſitum fuerit, non perinde compertum eſt.

XIII. Admodum veriſimile eſt, ut notat Joannes Baptiſta Thiers in citata Diſſertatione *pag.* 215. publicam & viſibilem Sacramenti expoſitionem ex ipſius viſibili in proceſſione circumgeſtatione originem ſumpſiſſe.

Cum enim uſus invaluiſſet, ipſum Sacramentum in plateis & Eccleſiis in proceſſione exponendi ; haud inconveniens viſum fuit, illud quoque in altari aliove eminentiori loco extra tempus proceſſionis ad adorandum *viſibiliter* exponere ; idque primùm durante Officio Divino aut ejus aliqua parte in *Feſto Corporis Chriſti* ; deinde integro illo die ; poſtmodum per ejus octavam ; ac tandem nonnullis aliis diebus & ſolemnitatibus ; atque ita ſenſim ad modernam diſciplinam delapſi ſumus.

XIV. Quamquam ergo agnoſcere debeamus, ritum hunc publicè ac viſibiliter ad adorandum Sacramentum Euchariſtiæ exponendi eſſe recentiorem, illud tamen expeditum eſt, ritum hunc nihil ipſius Euchariſtiæ inſtitutioni, aut fidei Eccleſiæ Catholicæ contrarium continere ; imò ejus legitimum uſum ex ipſa fide Eccleſiæ probari.

XV. Suppoſita enim reali ac ſubſtantiali præſentia Chriſti in hoc Sacramento, conſequens eſt ipſum non minus hîc ſub ſpeciebus *Panis & Vini* jam glorioſum latentem cultu Latriæ adorari poſſe, quam eum Apoſtoli viventem & mortalem adoraverunt.

Hinc Synodus Tridentina *Seſſ.* 13. *De Euchariſtia*, cùm *capite* 4. aſſeruiſſet realem præſentiam Chriſti in Euchariſtia, tamquam conſequens infert *cap.* 5. " Nullus *itaque* dubitandi locus relinquitur, quin omnes Chriſti fideles pro more in Catholica Eccleſia ſemper recepto *Latriæ* cultum, qui verò Deo debetur, huic Sanctiſſimo Sacramento in veneratione exhibeant.

Et Canone 6. ait : " Si quis dixerit in ſacro Euchari-

» ſtiæ

X V I I. Hanc Epiſcoporum auctoritatem non ſemel probavit S. Congregatio Cardinalium ; atque ſignanter, cum anno 1644. ſuper publica hac expoſitione quæſtio incidiſſet inter Archi-Epiſcopum Burdigalenſem & Patres Dominicanos, re delata ad ſacram Congregationem & ritè examinata, miſſum fuit ad Cardinalem Grimaldum Nuntium Apoſtolicum in Gallia, & per eumdem publicatum Decretum tenoris ſequentis : " Congregatio Concilii cenſuit, non licere Regularibus, » etiam in eorum Eccleſiis Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sa» cramentum *publicè* adorandum exponere, niſi ex *cau» ſa publica quæ probata ſit ab Ordinariis.*

X V I I I. Conformiter ad hanc declarationem ; & ipſam auctoritatem Epiſcopalem, quâ intendere jubentur Epiſcopi omnibus quæ ad populi devotionem ab Eccleſia ſunt ordinata, declaravit Clerus Gallicanus anno 1655. *nullos exemptos* ſive *ſæculares* ſive *Regulares* poſſe *exponere palam* SS. Sacramentum, illudve deferre in *publicis proceſſionibus*, niſi in ſolemnitate SS. Sacramenti aut diebus devotionum extraordinariis pro *publicis* cauſis indictis & *per Epiſcopum approbatis, obtentaque ejus permiſſione.*

X I X. Utque plura Synodorum Decreta his conſona omittam, anno 1661. Synodus Cataneënſis, cui præſidebat Michael Angelus *Bona dies* Epiſcopus Cataneënſis quondam totius Ordinis FF. Minorum Generalis, hoc notabile in hac materia Decretum emiſit *Seſſ. 1. cap. 4. num. 72.* " Regulares quid in *propriis Eccle» ſiis* circa *expoſitionem* SS. Euchariſtiæ facere poſſint, » docentur à deciſione S. Congregat. rituum, quam om» ninò obſervari præcipimus ſub *mulcta interdicti Ec» cleſiæ, & Superiorum ſuſpenſionis.* Nimirum ne ſine » ſpeciali Sedis Apoſtolicæ privilegio, quod *nobis* oſten» dere teneantur, illam exponant abſque cauſa, *quam » approbare ad nos ſpectat* ; & quidem illa *publica* eſſe » debet, non verò privata. . . . . Quare Superiores om» nes Regularium jubemus, intra menſem ab hujus Sy» nodi publicatione nobis demonſtrare, quibus tempo» ribus Synaxim in populorum conſpectu dare hacte» nus conſueverunt velintque impoſitum, ut *nos cauſas » recognoſcamus*, & *facultatem litteris obſignatam im» pertiamur*; qui negligentes fuerint, annuam *ſuſpen» ſionem* incurrunt à divinis. Declaramus præterea ne» mini *Regularium* licere extra clauſtra quacumque oc» caſione, nobis *inſciis & non approbantibus* cum Eu» chariſtia proceſſionem inſtituere.

X X. Addit inſuper Clerus Gallicanus, fas non eſſe Eccleſiaſticis ſive Regularibus ſive ſæcularibus, *exemptis* vel non exemptis, ſe obligare per contractum vel conventionem quamcumque publicè & in aperto exponere Venerabile ; aut recipere ullam fundationem cum in finem, niſi ex ordinatione, aut conſenſu Epiſcopi Diœceſani. In Actis Cleri Gall. *tomo 1. tit. 2. cap. 4. art. 22.*

Hanc Cleri declarationem & ordinationem ut juſtam anno 1665. probavit Concilium Privatum Pariſienſe;

» tio 40. horarum in Eccleſiis fiat, ubi Archi-Epiſco» pus ſtatuerit, & quando id conceſſerit. Ne *quavis » cauſa* tamen Euchariſtia *palam* & apertè exponatur, » ſed *publicâ* tantum eaque *gravi* : aliis verò de cauſis » orationem licebit inſtituere, ſed *non Sacramento aper» tè* expoſito.

Plura Synodorum atque Epiſcoporum Decreta, quibus hæc publica Euchariſtiæ expoſitio reſtringitur ad cauſam publicam per Epiſcopum approbandam, adducuntur in ſæpius allegata Diſſertatione Joannis Baptiſtæ Thiers *lib. 2. cap. 5. & ſequentibus.*

Inter cætera allegat hic auctor dicto *cap. 5.* querelam Joannis Gropperi Archiepiſcopi Colonienſis omnibus ob præclara ſua merita notiſſimi, de frequentiori Euchariſtiæ expoſitione. " Venerabile Sacramentum, » ait, in proceſſionibus nimis crebrò circumfertur, & » populo plus nimio & plerumque *palam* ſpectandum » exhibetur. Hæc præterquam quod piis & Deum ti» mentibus non probentur, hæretici & improbi qui» que offendicula inde naſcentia ad ſuas hæreſes & im» probitates ſtabiliendas ac tuendas arripiunt.

Poſt hæc concludit : " Utinam Deus ea corrigat, iiſ» que ut ea corrigant, inſpiret, qui ex ratione functio» nis ſuæ corrigere jure obligantur !

X X I I. Si hodie viveret Gropperus, quid non diceret, dum quotidie etiam ex leviſſimis & privatis cauſis in omnibus paſſim Eccleſiis Venerabile exponi videmus ; imò ad cujuſlibet penè, neſcio quam devotionem, Miſſas votivas cum expoſitione Venerabilis, modò ſat pingue ſtipendium offeratur, celebrari conſpicimus. Ex hac frequentia, quam exigua ſit populi in conſpectu Venerabilis devotio & reverentia, atque exterior religionis cultus, omnibus notum eſt.

X X I I I. Adhæc, ex præcitatis S. Caroli inſtructionibus apparet, nequaquam ex mente hujus zeloſiſſimi Præſulis, Sacram Euchariſtiam *palam* exponendam eſſe in omni 40. horarum oratione ; quod nec pridem uſitatum fuiſſe in ſimili oratione, tametſi ex cauſa *publica* inſtituta, probat Thierſius *lib. 3. cap. 9.*

Hodie verò invaluit, ut nunquam penè in aliqua Eccleſia oratio inſtituatur, quin unà expoſitio Venerabilis adjungatur : quo fit, ut frequenter cum magno ſcandalo, & SS. Sacramenti vilipendio & irreverentia, per majorem diei partem Venerabile uno alterove præſente, quaſi ad oſtentationem, expoſitum maneat : quod haud dubiè ſæpius maledictionem pro benedictione in populum attrahere natum eſt.

X X I V. Præterea, ſi juxta Synodum Tridentinam in Decreto de evitandis & obſervandis in celebratione Miſſarum, Sacerdos Miſſam inchoare nequeat, " niſi prius, » qui interſunt, decenter compoſito corporis habitu, » declaraverint ſe mente etiam, ac devoto cordis affectu » non ſolùm corpore adeſſe, " quidnî & Epiſcopi iis in Eccleſiis, eoque tempore Euchariſtiam palam exponi meritò vetarent, in quibus prævident, & experientia notum

TITULUS V.

De Celebratione Miſſarum.

CAPUT I.

De varia *Miſſæ* ſignificatione; nec non Liturgiarum & Cæremoniarum diverſitate.

1. *Miſſa dicitur à miſſione ſeu dimiſſione populi.*
2. *Miſſa Catechumenorum à dimiſſione Catechumenorum.*
3. *Miſſa Fidelium à dimiſſione populi.*
4. *Miſſa olim in varia ſignificatione etiam accepta.*
5. *Miſſa hodie ſumitur pro integra ſacrificii incruenti celebratione.*
6. *Quid de Miſſa ſic accepta habeat Synodus Tridentina & profeſſio fidei?*
7. *Circa dogmata nulla eſt Eccleſiarum Catholicarum varietas, ſecus circa ritus.*
8. *Chriſtus ſimpliciter Sacrificium illud celebravit, ſicuti in Scriptura eſt expreſſum.*
9. *Dedit poteſtatem Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus ritus ordinandi & immutandi.*
10. *Hâc poteſtate uſa eſt Eccleſia, dum à* jejunis *Euchariſtiam ſumi voluit.*
11. *Quo ritu Apoſtoli Miſſam celebraverint?*
12. *Refertur ritus Miſſæ à Juſtino deſcriptus.*
13. *Ex deſcriptione hujus Liturgiæ convincitur falſitas Liturgiarum quæ ſub nomine Apoſtolorum circumferuntur.*
14. *Pace Eccleſiæ redditâ plures ritus & cæremoniæ addita fuerunt.*
15. *Unde Eccleſiarum in ceremoniis varietas?*
16. *Mediolanenſis Eccleſia ſpeciali Liturgia utitur, eamque retineri voluit S. Carolus.*
17. *Hiſpani ſingulare Officium habuêre, quod* Mozarabicum *dicebatur.*
18. *Quo tempore Hiſpani hoc Officio abrogato receperint Romanum; & quid de antiquo ſuperſit?*
19. *Ordo Gallicanus diverſus fuit à Romano uſque ad tempora Caroli Magni.*
20. *Quis fuerit antiquus ille ritus, inquirit Cardinalis Bona.*
21. *Miſſalia Gallicana evulgavit in ſuo de Liturgia Gallicana opere Mabillonius; & quid in illo contineatur?*
22. *Ipſe ritus Eccleſiæ Romanæ non ſemper fuit idem.*
23. *Varietas rituum non officit unitati Fidei.*
24. *Unuſquiſque ritus ſuæ Eccleſiæ ſervare debet; nec privata authoritate ab iis recedendum.*
25. *Optandum ut periti ceremoniarum Magiſtri conſtituerentur.*
26. *Ex horum ignorantia multa à Patrum antiquitate aliena inducta ſunt.*
27. *Quædam ex Miſſa privata contra ordinem in Miſſam publicam irrepſerunt.*
28. *Multa hodie in ceremoniis habentur pro lege, quæ ex abuſu irrepſerunt.*
29. *Unde plura in Miſſis privatis ſint obſcura.*
30. *Ex mutatione diſciplinæ, & Miſſæ abbreviatione magna in ceremoniis obſcuritas & perturbatio orta eſt.*

I. NOMEN *Miſſæ* eſſe Latinum derivatum à *miſſione* ſive *dimiſſione* populi, multis oſtendit Cardinalis Bona *Lib.* 1. *Rer. Liturg. capit.* 1. §. 6. atque ita accipi in Concilio Carthaginenſi IV. *Can.* 84. ubi dicitur: "Epiſcopus nullum prohibeat uſque ad *Miſſam* Catechumenorum, neque Hæreticum, neque Judæum, neque Gentilem Eccleſiam ingredi & audire Verbum Dei." Hoc eſt uſque ad *miſſionem* Catechumenorum, qui poſt habitum ſermonem ante offertorium clamante Diacono, *Catechumeni recedite*, exibant.

II. Et Auguſtinus ſerm. 49. *cap.* 8. *De Verbis Domini*, dum dicit: "Ecce poſt ſermonem fit *Miſſa* Catechumenorum, manebunt fideles, venietur ad locum orationis," quid aliud ſignificatum voluit, quam poſt ſermonem, *miſſionem* ſeu dimiſſionem fieri Catechumenorum.

Unde S. Iſidorus *lib.* 6. *De orig. vocum cap.* 16. "Miſſa eſt tempore Sacrificii, quando Catechumeni foràs mittuntur clamante Levita: *Si quis Catechumenus remanſit exeat foras*: & inde *Miſſa*, quia Sacramentis Altaris intereſſe non poſſunt, qui nondum regenerati noſcuntur."

III. Porro ſicuti *Miſſa* Catechumenorum dicta fuit à

Digitized by Google

Miſſam pro quovis Eccleſiaſtico Officio quod in ædibus ſacris peragebatur, interdum ſumptam fuiſſe, præſertim in regulis Monachorum, oſtendit Cardinalis Bona *lib.* 1. *Rerum Liturg. cap.* 2. *num.* 3. & latius Du Cange in Gloſſario, verbo *Miſſa*.

Miſſa quoque Catechumenorum olim accepta fuit, & hodie communiter accipitur pro ea parte Liturgiæ, quæ Miſſam fidelium antecedit: id eſt, ab introitu uſque ad lectionem Evangelii ejuſque expoſitionem incluſivè. Similiter *Miſſa* Fidelium ſæpius appellata ea Liturgiæ pars, quæ ſequitur Miſſam Cathecumenorum uſque ad finem.

Adhæc *Miſſa* frequenter ſumitur pro feſto alicujus Sancti, ut oſtendit Du Cange loco citato; notatque veriſimiliter inde à Germanis, *Miſſa* nomen inditum *nundinis* publicis, quæ ad alicujus Sancti feſtum vel Eccleſiam celebrari ſolent. Verbi gratia, *Francofurter-miſſe*, *Straſburger-miſſe*, idem valet ac *Francofordienſes*, & *Argentoratenſes* nundinæ.

V. Denique ſumitur *Miſſa* pro tota Sacrificii divini celebratione, quatenus comprehendit utramque, ſcilicet Cathecumenorum & Fidelium Miſſam: quæ acceptio poſterioribus ſæculis adeo invaluit & hodie communis eſt, ut recentiores, ait Bona, vix aliam agnoſcant hujus nominis ſignificationem. Notatque, hinc Theologum magni nominis errandi occaſionem accepiſſe, dum ſolum noſtri temporis uſum attendens, quoties apud Caſſianum & Benedictum *Miſſa* nomen invenit, illud de Sacrificio Miſſæ intellexit: " ex quo ſequeretur (ait » Bona) pluries in die, imò etiam poſt prandium, Sa» crificia olim à Monachis oblata; quia etiam poſt Veſ» peras & Completorium S. P. Benedictus ſua illa phraſi » utitur: *& Miſſæ ſint, & Miſſæ fiant.* Hoc autem » errore nihil abſurdius.

Interim hoc titulo de Miſſa tractaturi, eam in hodierna vulgari ſignificatione pro ipſa Sacrificii divini integra celebratione accipiemus.

VI. De Miſſa ita ſumpta, id eſt, pro incruento Altaris Sacrificio definivit Synodus Tridentina: " Si quis » dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum & proprium » ſacrificium, aut quod offerri non ſit aliud, quam no» bis Chriſtum ad manducandum dari; anathema ſit.

Item: " Si quis dixerit, illis verbis: Hoc facite in » meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe » Apoſtolos Sacerdotes: aut non ordinaſſe, ut ipſi alii» que Sacerdotes offerrent corpus & ſanguinem ſuum, » anathema ſit.

VII. Circa hæc dogmata; atque ipſam Sacrificii eſſentiam unus ſemper fuit omnium Eccleſiarum tam Orientalium quam Occidentalium conſenſus, uti latè oſtendunt Theologi qui ex profeſſo veritatem horum dogmatum, atque Miſſæ Sacrificium contra hæreticos noſtri temporis adſtruxerunt.

At circa ritus, & modum peragendi ipſius Sacrificii varia fuit, tam pro temporum, quam locorum diverſitate diſciplina.

venero diſponam.

X. Perſuaſum quoque erat Auguſtino, Eccleſiam accepiſſe plenam mutandi hos ritus poteſtatem; eaque uſam eſſe ſine temeritate aut arrogantia aſſerit, quando voluit, Euchariſtiam à *jejunis* accipi; quam a Chriſto Apoſtolis non jejunis, ſed jam ſumpta cœnâ porrectam noverat. " Et ideo (ait) non præcepit quo dein» ceps ordine ſumeretur, ut Apoſtolis, per quos Eccle» ſias diſpoſiturus erat, ſervaret hunc locum. " *Epiſt.* 54. §. 8.

XI. Quænam ipſi Apoſtoli circa modum rituſque peragendi Sacrificii, poſt Chriſtum addiderint aut immutarint, variâ admodum fuit & antiquorum atque recentiorum ſcriptorum opinio ſeu potius conjectura.

De Liturgia ſive ritu celebrandi incruentum Miſſæ Sacrificium tempore Apoſtolorum aut certè eorum, qui ipſis immediatè ſucceſſerant, & ab ipſis inſtructi fuerant, nullum apparet luculentius & certius teſtimonium, quam illa Liturgiæ deſcriptio, quamvis breviter contracta, quâ Chriſtianos crudeliſſimo perſecutionis tempore, id eſt, circa medium ſæculi ſecundi uſos fuiſſe teſtatur, qui eodem tempore vixit, S. Juſtinus Martyr in *apologia* 2. quam ipſe ethnicis Imperatoribus ſub idem tempus obtulit. Neque enim credibile eſt, multas Liturgiæ tempore Juſtini poſt Apoſtolos factas fuiſſe additiones, aut immutationes; cum non longo poſt Apoſtolica tempora intervallo apologiam ſcripſerit. Is enim à proximis deceſſoribus ſuis, ex quibus non pauci Apoſtolos audierant & viderant, accipere potuit, quæ qualiſque fuerit, cui ſæpius interfuerant, eorum Liturgia. Deinde per duriſſima perſecutionum tempora Chriſtianis non licuit in iis quæ ab Apoſtolis acceperant, maximè verò in rebus Liturgicis, plurima addere vel immutare. Adde, his primis perſecutionum Eccleſiæ temporibus Chriſtianos multo ſcrupuloſius iis inhæſiſſe, quæ Apoſtoli ſcriptis ſuis, viva voce, exemplo, ac per manus ipſis tradiderant.

XII. Liturgiam ſui temporis ita delineat Juſtinus: *Die ſolis*, id eſt, die Dominica, *omnes qui in oppidis vel agris morantur, conveniunt in eumdem locum*: qui cum nondum eſſent ædificata Chriſtianorum templa, vel Eccleſiæ, domus quædam privata eſſe debebat. Deinde omnibus coactis, *commentaria Apoſtolorum aut ſcripta Prophetarum, quantum per tempus licet, leguntur.*

Poſt lectiones ac " lectore quieſcente, Præſidens oratio» nem, qua populum inſtruit, & ad eorum quæ pul» chra ſunt, imitationem adhortatur, habet. Tum » ſimul conſurgimus omnes, & precationes fundimus; » & ſicuti jam diximus, finitis precationibus noſtris, pa» nis offertur & vinum & aqua. Conſimiliter Præpoſi» tus ipſe, quantum poteſt, vota & gratiarum actiones » effundit; & populus fauſtè acclamat, dicens: Amen. » Et diſtributio communicatioque fit eorum, ſuper qui» bus gratiæ ſunt actæ, cuique præſenti; abſentibus au» tem per Diaconos mittitur.

XIII.

Digitized by Google

extante de his Chriſti vel Apoſtolorum præcepto, libera poteſtas Epiſcopis relicta erat, id ſentiendi & decernendi, quod unicuique ſalva fide magis expediens videbatur.

Quis neſcit, quanta ſit, & jam pridem fuerit inter Græcos & Latinos in his diverſitas; quamque horum Liturgiæ diverſæ: quanta rurſus inter ipſas Orientales Eccleſias rituum varietas; quemadmodum oſtendit Cardinalis Bona *lib.* 1. *Rerum Liturg. cap.* 9.

Fuiſſe jam pridem etiam in Eccleſia Latina varias Liturgias diverſarum gentium ac regnorum, notorium eſt.

XVI. Quis enim neſcit, aliam fuiſſe & hodie eſſe Liturgiam Ambroſianam, quâ uſa jam pridem fuit, & nunc utitur Eccleſia Mediolanenſis, à Liturgia Eccleſiæ Romanæ?

Liturgiam hanc Ambroſianam edidit Jacobus Pamelius tomo primo Liturgicorum. Ordinem autem Miſſæ Ambroſianæ compendioſè refert Cardinalis Bona loco citato *cap.* 10. Porrò ex ibidem relatis facilè videri poterit, quæ hanc inter & Romanam Liturgiam intercedat varietas. S. Carolus veteris Ambroſiani ritus conſervandi zelo, in Synodo ſua Diœceſana III. *Decreto* 20. ſtatuit: " Ne Sacerdos ullus qui ritu Ambroſiano » Miſſæ ſacrum facere debet, id (Miſſam) per quadra» geſimam *ſextis feriis*, ne in Regularium quidem Ec» cleſiis faciat, etiam vel funeris, vel exequiarum, vel » alterius cujuſvis rei oblata causâ." Et in Synodo XI. hujus antiquæ conſuetudinis hanc reddit rationem; " quod illa dies plena *mœroris* ſit ob *acerbiſſimam* Chri» ſti paſſionem; Sacrificium verò *ſpiritualem* populi præ» ſe ferat *lætitiam*." Tum ſtatuit, " ut illis diebus *Crux* » in Altari ſolemni ritu adoranda exponatur, & concio » de *paſſione* habeatur.

XVII. Hiſpaniam pridem diſtinctum à Romano Officium, ſive ritum Miſſarum habuiſſe, in confeſſo eſt: dictumque fuit Officium illud *Mozarabicum*: quia cum Arabes Hiſpaniam penè omnem occupaſſent, Chriſtiani *Mixtarabes*, & corrupto vocabulo *Mozarabes*, id eſt, mixti cum Arabibus dicti ſunt: atque inde Officium eorum *Mozarabicum*.

XVIII. Quo tempore Officium illud compoſitum ſit, incertum eſt. Nonnulli credunt, S. Iſidorum Hiſpalenſem illius auctorem; alii verò cum Cardinale Bona illud eſſe Iſidoro antiquius exiſtimant. Quidquid ſit illud indubitatum eſt, ritum illum diu in Hiſpania viguiſſe, neque ante tempora Gregorii VII. id eſt ſæculum XI. ritum Romanum abrogato Mozarabico fuiſſe inductum. Extant ea de re variæ Epiſtolæ Gregorii VII. è quibus conſtat, quanta difficultate id tandem hic Pontifex obtinuerit. Et primùm quidem a Sancio Rege Navarræ & Arragonum, quem propterea laudat *libro* 1. *Epiſt.* 63. ac deinde in Regno Caſtellæ, rem illam promovente Conſtantia Alphonſi Caſtellæ Regis uxore, quæ in Gallia enutrita, Romano Officio à tempore Caroli Magni illic recepto aſſueta erat; qua de cau-

& Vir eruditus Joannes Mabillonius in appendice probationum ad Liturgias Gallicanas *pag.* 440.

XIX. Ordinem Miſſæ Gallicanum olim diverſum fuiſſe à Romano, manifeſtum eſt ex ſecunda interrogatione Auguſtini Anglorum Apoſtoli propoſita S. Gregorio: " Cur cùm una ſit fides, ſunt Eccleſiarum con» ſuetudines tam diverſæ: & *altera* conſuetudo Miſſa» rum eſt in *Romana* Eccleſia, atque *altera* in *Galliarum* » Eccleſiis tenetur?

Hanc diverſitatem minimè negans Gregorius, ſcribit: " Mihi placet, ut ſive in Romana, ſive in Gallia» rum, ſive in qualibet Eccleſia aliquid inveniſti, quod » plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſolicitè eligas.... » Non enim pro locis res, ſed pro rebus loca nobis » amanda ſunt.

Hunc ritum conſervaſſe Eccleſias Gallicanas uſque ad tempora Caroli Magni notat Mabillonius in præfatione ad Libros tres de Liturgia Gallicana; ibidem unà inquirens, quæ fuerit hujus mutationis cauſa.

XX. Quis fuerit antiquus Ordo Gallicanus ſolicitè inquirere cœpit Cardinalis Bona; ac multâ tandem inquiſitione facta, notas nonnullas hujus Ordinis ex antiquis Scriptoribus & Canonibus indicavit; atque inſuper duo antiqua Miſſalia, unum Bibliothecæ Vaticanæ, alterum ſereniſſimæ Suecorum Reginæ indicavit; quæ collata cum notis veteris Ordinis Gallicani, pro genuinis antiquis Miſſalibus quibus Eccleſia Gallicana ante receptum Ordinem Romanum uſa fuit, habenda eſſe oſtendit.

XXI. Hæc duo Miſſalia integra anno 1685. protulit in lucem Joſephus Thomaſius Clericorum Regularium in Urbe Preſbyter, tertio Miſſali addito; quod itidem ad priſcum Gallicanæ Eccleſiæ ritum pertinere exiſtimavit.

Deinde Vir rerum ſacrarum ſtudioſiſſimus Joannes Mabillonius libros tres compoſuit & evulgavit anno 1685. *De Liturgia Gallicana*, quorum tertius complectitur prædicta tria Miſſalia Gallicana à Thomaſio jam ante publicata: additis hinc inde eruditis notis. Primum illorum vocat *Gothico-Gallicanum*: eo quod in uſu fuerit apud Gallos *Gothorum* imperio ſubjectos, nempe apud Septimanos vel Novem-populanos. Hoc Miſſale exaratum fuiſſe ante annos nongentos, poſt Cardinalem Bona aſſerit Mabillonius in prologo ad librum tertium *num.* 4.

Secundum Miſſale vocatur, *Francorum*; idque præcipuè ob mentionem *regni Francorum*, quæ in benedictione Regum non ſemel occurrit: tertium Miſſale vocatur, *Gallicanum vetus*.

Multa de antiquitate, ac ordine illorum Miſſalium diſcutit in citato prologo Mabillonius, aſſeritque; in primo ſcilicet *Gothico*, contineri purum Ordinem Gallicanum: in aliis verò Ordini Gallicano aliqua ex Ordine Romano admixta eſſe.

Præter tria hæc Miſſalia exhibet Mabillonius anti-

Digitized by Google

nem aliique priſcis monumentis eruit & illuſtrat. Deinde vetus ſacræ ſupellectilis apud Gallos, Eccleſiarumque forma & apparatus deſcribitur. Denique tam in exordio, quàm fine libri oſtendit ex antiquis Liturgiis Gallicanis, eandem fuiſſe eo tempore Gallorum de Sacra Euchariſtia & Miſſæ Sacrificio fidem & perſuaſionem, quæ hodie eſt.

Evulgavit inſuper ipſe Mabillonius veterem Codicem ſub nomine *Sacramentarii Gallicani* parte 2. tomi 1. Muſæi Italici; quem inveniſſe ſe ſcribit in Bibliotheca percelebris & perantiqui Monaſterii Bobienſis; cumque ſcriptum eſſe aſſerit ante annos mille, & quidem Litteris majuſculis: variiſque argumentis contendit, ibi contineri ritum Gallicanum præter Canonem, qui Romanus eſt: atque inde conjicit, Gallos prius Romanum Canonem, quam integrum Miſſæ ritum Romanum ſuſcepiſſe.

Plurima admodum notanda & utilia circa ritus Eccleſiaſticos reperiet, qui dictos libros viri eruditi pervolvere voluerit: quibus libri duo Cardinalis Bona de Rebus Liturgicis magna quoque eruditione conſcripti, addi meritò poterunt, ut rituum Eccleſiaſticorum plena notitia habeatur.

XXII. Non tantum Eccleſiarum Orientalium; nec non particularium Occidentalium in ritibus & à ſe invicem & à Romana jam pridem fuit diſcrepantia; ſed nec ipſa Romana Eccleſia eumdem ſemper ritum retinuit, ut cuilibet notorium erit, ſi recentiores & hodiernos ritus, cum antiquioribus Miſſæ Ordinibus Eccleſiæ Romanæ contulerit: & nonnullis in exemplum adductis oſtendit Mabillonius in Commentario prævio ad *tomum* 2. *Muſæi Italici*, qui veteres Ordines Eccleſiæ Romanæ, cum aliis nonnullis antiquis monumentis eò pertinentibus complectitur.

XXIII. De hac rituum diverſitate dici poteſt, quod jam pridem de variis Eccleſiarum conſuetudinibus dixit S. Auguſtinus *Epiſt.* 36. ad Caſulanum: " In his rebus, » de quibus nihil certi ſtatuit divina Scriptura, mos po» puli Dei vel inſtituta Majorum pro Lege tenenda ſunt: » de quibus ſi diſputare voluerimus, & ex aliorum con» ſuetudine alios improbare, orietur interminata luc» tatio.

Item, quod Sanctum Ambroſium in ſimili materia ſibi reſpondiſſe refert Auguſtinus *Epiſt.* 54. *num.* 3. " Ad » quam fortè Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva, ſi » cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi.

XXIV. Itaque ſingularium Eccleſiarum ritus, atque ceremonialia ſive Ritualia ſervanda ſunt; neque Preſbyteris aliiſve Eccleſiæ Miniſtris privata auctoritate ritum præſcriptum immutare licet; eo etiam prætextu, quod contrarius ritus priſtinæ Eccleſiæ diſciplinæ eſſet conformior; videreturque magis ad excitandam populi devotionem, nec non explicanda Myſteria aptior & convenientior.

" Novæ ceremoniæ nullæ in Eccleſiis recipiantur ſine » Epiſcopi judicio, " ait Synodus P. I. Cameracenſis

rum rerum notitia excellens Joannes Mabillonius in commentario prævio ad *tom.* 2. Muſæi Italici *cap.* 21. " Qui novos ſacrorum rituum libros noviſſimis tempo» ribus ſcripſerunt, mirum eſt quantum ſibi tribuerint » in pervertenda venerabili antiquitate, cujus inſtitu» tiones nedum inſtitutionum rationes omninò ignora» bant. Cumque quod ſuo tempore fieri cernebant, id » omnibus retrò ſæculis ſemper actitatum fuiſſe autu» marent, probabiles ut ſibi videbantur, receptæ novi» tatis rationes adinvenerunt, quæ penitus veterum » ſententiis non rarò adverſantur.

Nonnulla illius exempla ibidem profert Mabillonius; & plura in ſuo opere De rebus Liturgicis Cardinali Bona; ac ſignanter *lib.* 2. *cap.* 7. §. 3.

XXVII. Inter alia obſervat Bona ibidem quod antiquitùs cum Evangelium in ambone legebatur, erantque in templo diſtincta loca pro viris & mulieribus, Diaconus verteret ſe adverſus meridiem ad partem *virorum*: at nunc ſe vertat ad aquilonem, partem *mulierum*: eamque mutationem ex Miſſis privatis ex quodam abuſu in Miſſas publicas irrepſiſſe notat ex Micrologo de Eccleſ. obſervat. *cap.* 9.

XXVIII. Deinde ſubjicit hoc generale monitum: " Hinc patet quam verum ſit, quod a nobis in hoc trac» tatu ſæpiùs inculcatur, multa hodie pro lege haberi in » his, quæ pertinent ad Eccleſiaſticas obſervationes, quæ » ſenſim ex abuſu irrepſerunt, quorum originem cum » recentiores ignorarent, varias conantur congruentias, » & myſticas rationes invenire, ut ſapienter inſtituta » vulgo perſuadeant. Porrò iſti, ut ſcitè Hieronymus de » Origine dixit, ingenii ſui adinventiones faciunt Ec» cleſiæ Sacramenta.

XXIX. Sicuti nonnulla in Miſſam publicam & ſolemnem è Miſſis privatis ſenſim introducta ſunt, quæ nullatenus illis conveniunt; ita quoque non pauci ritus ſeu ceremoniæ in Miſſis privatis adhiberi ſoliti, difficulter intelliguntur, ac ipſo Sacrificio parum convenientes videntur, eo quod primitùs non pro Miſſis privatis, ſed publicis inſtituti ſint. Uti enim advertit Cardinalis Bona *lib.* 1. *cap.* 13. §. 2. " Ab initio ſic ſacrificium principa» liter inſtitutum fuiſſe, ut publicè ac ſolemniter fie» ret, Clero & populo aſtante, offerente, ac commu» nicante, ipſe tenor Miſſæ, & veteris Eccleſiæ praxis » evincunt.

XXX. Adhæc ritus Miſſæ eo tempore plerique ordinati præſcriptique fuêre, quando adhuc populus oblationes ſuas inter Miſſarum ſolemnia ſolemni ritu offerebat, & quando non tantum ſpiritualiter, ſed etiam Sacramentaliter communicabat: quando item frugum aliorumque benedicendorum benedictiones in ipſa Miſſa peragebantur: quæ dum partim abolita, partim, tepeſcente ſucceſſu temporis populi fervore, ne Miſſa prolixior eſſet, ab ea ſejuncta fuerunt, magna rituum obſcuritas, quin & perturbatio contigit; uti monet Cardinalis Bona *lib.* 2. *cap.* 14. §. 5.

CA-

Digitized by Google

da, ut per eas à Parochiali non abſtrahatur populus.

10. *Officia in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, & Monaſteriis ita ordinanda, ut populus à Parochiali Officio non impediatur.*
11. *Miſſa Parochialis ſtatutâ horâ ſemper celebranda.*
12. *Non differenda aut acceleranda ad nutum Nobilium.*
13. *Ut populus magis ad frequentationem Parochiæ excitetur, decretum, ut Parochialis majores campanas habeat.*
14. *Olim etiam juridicè contra abſentes à Miſſa Parochiali procedebatur.*
15. *Hodie ferè ſolis monitionibus.*
16. *Miſſa Parochialis ſpecialiter pro populo offertur.*
17. *Antiquitùs inſtructio populi pars erat Miſſæ Parochialis.*
18. *Synodus Tridentina vult ut inter Miſſarum ſolemnia fiat Parochorum inſtructio.*
19. *Hodie in Eccleſiis ruralibus id obſervatur; atque obſervari voluit S. Carolus.*
20. *Canones urgentes Miſſæ frequentationem, unà urgent auditionem Verbi Dei in Parochia.*
21. *Potiſſimum ob concionem in Miſſa Parochiali habendam ejus frequentatio urgetur.*

I. Miſſa publica dicta eſt jam pridem non à loco; quia & olim in cryptis, abditiſque locis agebatur; ſed à conventu populi circumſtantis, offerentis, & communicantis, ait Cardinalis Bona *lib.* 1. *Rerum Liturg. cap.* 13. *num.* 3.

De hac Miſſa loquitur Sanctus Gregorius *lib.* 4. *Epiſt.* 43. vetans in Monaſteriis Monachorum, " Miſſas » *publicas* per Epiſcopum fieri; ne in ſervorum Dei » receſſibus occaſio præbeatur *popularibus conventibus*, » & ſimpliciores ex hoc animas plerumque, quod abſit, in ſcandalum trahat; frequentior quoque introitus mulieribus arceatur.

Et *lib.* 4. *Epiſt.* 46. ſcribit Felici Epiſcopo Piſaurenſi, cùm ipſi mandatum eſſet, ut locum ſive Oratorium Monaſterii abſque Miſſis *publicis* dedicaret, ad ſe delatum eſſe, quod nihilominus *Cathedrâ* poſita Sacra illic *publicè* Miſſarum ſolemnia celebrentur. " Quod ſi verum » eſt (ait Gregorius) his vos hortamur affatibus, ut » omni excuſatione ceſſante, Cathedram veſtram exin» de amoveri modis omnibus faciatis, nec denuò illic » Miſſas *publicas* peragatis.

Similiter *lib.* 2. *indict.* 10. *Epiſt.* 9. Item *lib.* 7. *indict.* 2. *Epiſt.* 72. vult Oratorium Monaſterii abſque Miſſis *publicis* ſolemniter conſecrari; ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptiſterium conſtruatur, nec Preſbyter conſtituatur Cardinalis: id eſt, Parochus, ut oſtendimus *parte* 1. *tit.* 22. *cap.* 1.

Et Canone 14. dum dicit, in ſuperiore Concilio conſtitutum fuiſſe, ut ſi quis Laicus in ea, in qua commoratur civitate tres Dominicos dies, id eſt, per tres ſeptimanas non celebraſſet *conventum*, communione privetur; ibidem per *conventum* intelligere conventum populi ad publica Miſſarum ſolemnia, ubi unà cum ſuo Preſbytero ſive Paſtore populus congregatus; quaſi *unam* Eccleſiam conſtituit, communiter tradunt Canoniſtæ, & expreſsè ſupponit S. Carolus in Concilio ſuo VI. Mediolanenſi, ex illo Canone obligationem frequentandi Miſſam Parochialem aſtruens.

Ad hunc quoque Canonem indubiè reflexit Synodus VI. *Can.* 80. decernens, " ut ſi Clericus in Civitate » agens tribus diebus Dominicis in tribus ſeptimanis » unà non conveniat; deponatur, Laicus verò ſegre» getur.

IV. Huic obligationi ut ſatisfieret, jam pridem in Concilio Nannatenſi cautum fuit *Can.* 1. " Ut Domi» nicis & Feſtis diebus Preſbyteri antequam Miſſas ce» lebrent, plebem interrogent, ſi alterius Parochianus » in Miſſa ſit, qui proprio contempto Preſbytero, ibi » Miſſam velit audire. Quem ſi invenerit, ſtatim ab » Eccleſia ejiciant, & ad ſuam Parochiam redire com» pellant.

Refertur hoc Decretum apud Gratianum *cauſ.* 9. *quæſt.* 2. *Can.* 4. ac inde relatum in Decretales Gregorii IX. in *Cap.* 2. ;; *De Parochiis*, partem juris communis conſtituit.

In Concilio Nannatenſi *Can.* 5. additur: " ut nullus » Preſbyter alterius Parochianum, niſi in itinere fue» rit, vel placitum ibi habuerit, ad Miſſam recipiat.

V. Et ſanè hæc obligatio tam perſpicuè Sacris Canonibus expreſſa eſt, ut ante ſæculum XIV. aut XV. vix dubitatum fuiſſe legatur; an de jure tenerentur fideles diebus Dominicis & Feſtis Miſſarum ſolemnibus in propria Parochia intereſſe. At ſæculo XIV. & XV. nonnulli Fratrum Mendicantium cœperunt prætendere juri illi, per privilegia Ordinibus illis a nonnullis Pontificibus indulta, eſſe derogatum.

VI. Ac ſignanter ſuſcitata fuit hæc controverſia ſub finem ſæculi XV. in Germania, ac præſertim in oppido Eſlingenſi Diœceſis Conſtantienſis, inter Parochos & nonnullos Eccleſiarum Prælatos ab una, & nonnullos Prædicatorum, Minorum, & Carmelitarum Ordinum Profeſſores ex altera parte. Controverſiâ delata ad Sixtum IV. qui ex Ordine Minorum ad Pontificatum fuerat aſſumptus, partibus utrimque coram Commiſſariis auditis, atque rationibus utrimque allegatis maturè diſcuſſis, tandem anno 1478. 17. Junii Sixtus IV. quæſtionem decidit edita Conſtitutione quæ incipit, *Vices illius*, relata in Corpore Juris in *Extravag.* 2. *De*

Trenga

eundem populum, ut frequenter ad ſuas Parochias, ſaltem diebus Dominicis & majoribus feſtis accedat.

Synodi Belgicæ paſſim idipſum urgent; monetque Namurcenſis anno 1639. *tit.* 3. *cap.* 27. " Parochiani, etſi vicini alicui Cappellæ ſub finibus Parochialis extructæ, præcipuis anni feſtivitatibus & in Dominicis, Eccleſiam Parochialem frequentare non omittant; qui verò tribus continuis Dominicis ab illa ſe abſentaverint, admoneantur primum à ſuis Paſtoribus, & ſi monitionem contempſerint, ad nos deferantur.

VIII. Et quidem ſub nomine S. Auguſtini legitur apud Gratianum *Diſt.* 1. *De Conſecrat. Can.* 52. " Et hoc attendendum eſt, ut Miſſæ peculiares, quæ per dies ſolemnes à Sacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, ut propter eas populus à *publicis* Miſſarum ſolemnibus, quæ horâ tertia Canonice fiunt, abſtrahatur.

Hæc quidem per errorem tribui Auguſtino; & eſſe deſumpta è Capitulari S. Theodulphi Epiſcopi Aurelianenſis *cap.* 45. quod circa annum 797. editum fuit, notarunt Correctores Romani, at illud interim conſtat, hìc de Miſſa Parochiali agi; atque Miſſas peculiares vetari in publico fieri, ne ab ea populus abſtrahatur.

IX. Concilium Senonenſe anno 1528. *cap.* 15. vult, ut ſi quæ Miſſæ ex tenore fundationis dici debeant die Dominico, ***non dicantur, niſi poſt Miſſam Parochialem.*** " Deinde monet Epiſcopos non facilè admittant fundationes Cappellarum, quibus ordinatur celebratio Miſſæ die Dominica, eâ potiſſimum hora, qua populus univerſus convenire debet ad audiendum divina, præceptaque Dei & Eccleſiæ.

Concilium Rotomagenſe anno 1581. *tit. De Curatorum & Parochorum Officiis, num.* 23. hæc decernit. " Quoniam videmus multos adduci ad præceptorum Eccleſiæ & miniſtrorum ejuſdem contemptum, non facilè admittantur fundationes & erectiones Cappellarum & fraternitatum, in quibus ordinatur ***celebratio Miſſæ*** Dominico die, ***eâ potiſſimum hora***, qua populus univerſus convenire debet ad audiendum divina præcepta Dei & Eccleſiæ. In Miſſis verò charitatum atque aliarum fraternitatum ab antiquo eo die conſtitutarum, nec aqua nec panis benedicantur: & inter illarum Miſſarum ſolemnia moneatur, non eſſe prætermittendas Miſſas Parochiales propter aſſiſtentiam in ea Miſſa, quæ ex devotione & conſilio celebratur. Quiſquis verò Preſbyter in alia Miſſa, quàm parœciali aquam & panem benedixerit, ſit ſuſpenſus à divinis.

X. Quin in Concilio Turonenſi anno 1585. *cap.* 15. cautum eſt " ne prætextu divinorum Officiorum, quæ in aliis Eccleſiis, quàm parœcialibus celebrari ſolent, revocari aut diſtrahi poſſint, majorem Miſſam & Veſperas in Eccleſiis Cathedralibus, Collegiatis & Monaſteriis poſt parœciale Officium peractum, tantum debere inchoari decernimus. Quod ut fiat commodius, Epiſcopi ſeu eorum Officiales, ipſis Rectoribus diebus præſertim Dominicis & feſtis celebrent." In omnibus pagis totius Provinciæ Miſſa *Parochialis* Dominicis & feſtis diebus ***certa & eadem*** horâ ſemper fiat, quacumque ratione in contrarium non obſtante, ſub pœna arbitraria; " ait Synodus P. II. Mechl. *tit.* 12. *cap.* 6.

Hanc horam pro Diœceſi Mechlinienſi determinans Synodus Diœceſana anno 1609. *tit.* 11. *cap.* 6. " Mandat ut à Feſto Paſchæ uſque ad Feſtum S. Remigii, ſeu Kalendas Octobris, Miſſa Parochialis celebretur horâ octava, vel circiter, à Kalendis verò Octobris uſque ad Paſcha hora nona.

Eamdem horam per totam Provinciam ſervari voluit Synodus P. I. Cameracenſis titulo *De cultu, Ceremoniis & Officio Divino, cap.* 15. & innovavit Synodus P. II. *tit.* 3. *cap.* 10. " Eamque uniformiter & exactè per totam Provinciam, quacumque in contrarium allegatione non obſtante mandat obſervari ſub pœna ſuſpenſionis à Divinis ipſis Parochis contravenientibus infligenda, niſi fortè ſuperveniente Concionatore horam ſervare nequeant.

XII. Monet Synodus Turonenſis anno 1583. *cap.* 8. ut Miſſam Parochialem Parochi celebrent hora convenienti; " nec prius aut tardius celebrent hi quibus incumbit, etiam Nobilium, aut aliarum perſonarum favore, aut precibus, minis ſeu comminationibus in contrarium non prævalituris.

Et Synodus Bituricenſis anno 1584. *tit.* 23. *Can.* 8. ait: " Non celebretur Miſſa Parochialis ad nutum Nobilium, aut Laicorum; ſed conſueta & opportuna horâ.

XIII. Eodem motivo, nimirum promovendi Officium ſive Miſſam Parochialem, jam pridem conſtitutum, ut Eccleſia Parochialis plures, eaſque majores campanas habeat, quarum pulſu populum ad Officium convocet: Regularium vero Eccleſiæ, & particularia ſacella ſive oratoria unam tantum campanulam habeant. *Extrav. Un. de Officio cuſtodis in Comm.* quam in Concilio Mediolanenſi IV. parte 1. tit. *De Campanis*, innovat Sanctus Carolus his verbis: " Parochialis Eccleſia, ſi campanas tres grandiorem ſcilicet, mediam, & minimam habere non poſſit, ſaltem duas, ubi fieri poteſt, habeat, eaſque diſtincto ſoni concentu inter ſe rectè conſentientes, pro varia divinorum Officiorum, quæ fiunt, ratione & ſignificatione. Simplex Eccleſia, Oratoriumve, unam tantum campanulam habeat, ut Joannis XXII. Pontificis Conſtitutione ſancitum eſt.

XIV. Ex his pateſcit, quanta fuerit ſolicitudo Paſtorum, ut populus ad Miſſam Parochialem accederet: quin & olim in more fuiſſe, ut qui à Miſſa Parochiali abeſſent, etiam juridicè coram Epiſcoporum Officialibus puniendi convenirentur, conſtat ex variis Synodorum Decretis; & ſignanter ex concordato inito anno 1542. inter Epiſcopum Cameracenſem & Conſiliarios Regios Hannoniæ, quo conventum eſt; quod " qui » Miſ-

Digitized by Google

…, uſque Pa-
rochus ſpecialiter pro populo preces & ſacrificium ad Deum dirigat.

XVII. Præterea ex mente Eccleſiæ, in Miſſa Parochiali non tantum Evangelium legi aut cantari debet, ſed etiam explanari, & à Parocho populus inſtrui; ſive ipſa concio Miſſæ Parochiali jungi debet.

Veteris enim inſtituti eſt, ut mox Evangelio recitato ipſius ſequatur explanatio, quam hodie concionem dicimus. " Hic mos (ait Bona *lib.* 2. *Rerum Liturg.* » *cap.* 7. *n.* 6.) numquam interrupta ſerie ab initio » Eccleſiæ uſque ad noſtra tempora ſervatus eſt, ut » proximè poſt Evangelium ſermo ſive homilia vel » tractatus ad populum haberetur.

XVIII. Hunc morem non obſcurè ſuppoſuit Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 8. *De Sacrificio Miſſæ:* " mandans Paſtoribus & ſingulis curam animarum ge» rentibus, ut frequenter inter Miſſarum celebrationem » vel per ſe, vel per alios ex iis quæ in Miſſa le» guntur aliquid exponant, atque inter cætera Sanctiſ» ſimi hujus Sacrificii myſterium aliquod declarent, die» bus præſertim Dominicis & feſtis.

Atque generaliter *Seſſ.* 24. *cap.* 7. *de Reform.* præcipit, ut Epiſcopi curent, ut Parochi " inter Miſſarum ſolem» nia ac divinorum celebrationem *ſacra eloquia* & ſalu» tis monita vernaculâ linguâ ſingulis diebus feſtis vel » ſolemnibus explanent.

Itaque ſuppoſuit Synodus Tridentina, inter *Miſſarum ſolemnia* à Parochis *ſacra eloquia* populo eſſe explananda; atque ita conciones Parochiales debere fieri in ipſa Miſſa Parochiali; ut ſicuti lectio Evangelii, ita ejuſdem explanatio partem quodammodo Miſſæ conſtituat.

XIX. Ita videmus in omnibus Parochiis ruralibus concionem immediatè poſt Evangelium haberi; idque ut ubique ſervaretur S. Carolus deſiderabat. " Curent » Epiſcopi, quod veteris Eccleſiæ inſtituti eſt, ſermo» nem ſacramve concionem ubique inter Miſſarum ſo» lemnia potiſſimum haberi, ſive ab illo eodem Sacer» dote, qui Miſſam tunc celebrat, canitve; ſive ab alio » habeatur. " Concil. Mediol. IV. parte 1. tit. *De Verbi Dei prædicatione.*

XX. Nequaquam proinde mirum videri debet, in ſacris Canonibus atque Pontificum Decretis frequentius urgeri obligationem frequentandi Miſſam Parochialem, quam obligationem audiendi Verbum Dei in Parochia. Cum enim inſtructio populi ſive explanatio Evangelii juxta Eccleſiæ inſtitutum eſſet pars quædam Miſſæ; urgendo Miſſam Parochialem etiam urgebatur auditio Verbi Dei in Parochia.

XXI. Unde Epiſcopi urgentes Miſſæ Parochialis frequentationem, ejuſque utilitatem, eam potiſſimum ex inſtructione à Parocho fieri ſolita petunt.

Atque ſignanter anno 1594. Archi-Epiſcopus Came» cationem matrimoniorum intelligitis, quæ de impe» dimentis reſpondere poſſitis, & ſimilia multa quæ veſ» træ inſtructioni, & in bonos Chriſtianos educationi » deſerviunt.

CAPUT III.

De Miſſa privata.

1. *Miſſa privata quæ hodie dicatur?*
2. *Quæ dicatur ſolemnis.*
3. *Olim Miſſa* Legitima *dicebatur, cui aderant offerens & communicans præter Sacerdotem.*
4. *Miſſa primitus inſtituta, ut aſſiſtentes etiam communicarent; ſolique communicantes intereſſe ſinebantur.*
5. *Diſciplina communicandi quomodo ad ſolos Altaris Miniſtros redacta?*
6. *Optat Eccleſia ut aſſiſtentes Miſſæ Sacrificio etiam Sacramentaliter communicent.*
7. *Parochi meritò allaborant, ut populus volens communicare, intra Miſſam communicet.*
8. *Oſtendendum populo tempus legitimum communicandi eſſe poſt Communionem Sacerdotis.*
9. *Orationes ſpecialiter recitantur pro communicantibus in Miſſa.*
10. *Communio eſt quaſi pars ipſius Sacrificii.*
11. *Communio in Eccleſiis per* 12. *ſæcula vix extra Miſſarum ſolemnia populo diſtributa.*
12. *Rituale Romanum hanc diſciplinam expreſſit: uti & S. Carolus.*
13. *Retinetur in omnibus communitatibus Eccleſiaſticis.*
14. *Antiquitus præter communicantes requirebatur aſſiſtentia populi, ut Miſſa diceretur* publica.
15. *Sæculo IX. invaluerunt Miſſæ privatæ quæ ſolitariæ dictæ, & in Monaſteriis primum frequentatæ fuerunt.*
16. *Hæ à pluribus Synodis reprobatæ.*
17. *Miſſæ illæ dicebantur à ſolo Sacerdote nemine aſſiſtente aut miniſtrante.*
18. *Videntur Veteres voluiſſe ut plures aſſiſterent Miſſæ; & quare?*
19. *Duo Miniſtri etiam in Miſſis privatis aliquando requiſiti videntur.*
20. *Petrus Damiani* ſolitarias *Miſſas propugnavit.*
21. *Ex argumento Damiani conſequens videtur ſolo* jure poſitivo *Miniſtrum in Miſſa requiri.*
22. *Miſſa ſolitaria hodie prohibita; & privata hodie juſto frequentiores.*
23. *Antiqui Canones volunt adhiberi* Clericum; *quod & functio requirere videtur.*
24. *Synodi Belgicæ idipſum non obſcurè requirunt.*
25. *S. Carolus apertè requiſivit.*

26. *Vo-*

Miſſæ Sacrificio vacam in Catholicis arguit.

38. *In hoc abuſu pateſcit, quid poſſit mala conſuetudo.*

39. *Unde hic abuſus originem habeat; & quomodo etiam pueris mercenariam de Miſſa ideam imprimat.*

40. *Epiſcopi huic abuſui abolendo meritò incumbunt.*

I. Miſſa privata hodie communiter dicitur illa, quæ fit ſine cantu & ſolemni pompa, à ſolo Sacerdote, uno alterove miniſtro Sacerdoti reſpondente & aſſiſtente; ſive in publico ſive privato loco fiat; ſive plures ſive pauci vel etiam nulli interſint, aut etiam communicent.

II. Miſſa verò ſolemnis prout huic privatæ opponitur, hodie vocatur omnis illa, quæ fit cum cantu & aliquali ſaltem ſolemni ceremoniarum apparatu; tametſi etiam pauci aſſiſtant, & nemo præter Sacerdotem celebrantem communicet.

Veteres verò, ut Miſſa diceretur ſolemnis ac publica, huic exteriori pompæ addebant *frequentiam populi offerentis & communicantis*, ait Bona *lib. 1. Rerum Liturg. cap.* 13.

III. Hæcque Miſſa, cui nimirum populus aſſiſtebat, & communicabat, *Legitima* vocabatur. Imò teſte Walafrido Strabone *libro De Rebus Eccleſ. cap.* 22. " Fatendum eſt, illam eſſe *Legitimam*, cui interſunt Sacerdos, reſpondens, offerens, atque communicans; ſicut (ait) ipſa compoſitio precum evidenti ratione demonſtrat.

IV. Quantum ad *communicantes*. Certum eſt, Miſſam primitùs ſic inſtitutam; omneſque orationes ita eſſe ordinatas, ut non tantum Sacerdos, ſed & adſtantes communicare ſupponantur; imò antiquitus ſoli ferè communicantes Sacrificio Miſſæ intereſſe ſinebantur.

" Sciendum eſt (inquit Micrologus *De Eccleſ. obſerv.* » *c.* 51.) juxta antiquos Patres, quod SOLI *communicantes* divinis myſteriis *intereſſe* conſueverunt, unde » & ante oblationem juxta Canones jubebantur exire » Catechumeni, & pœnitentes: videlicet qui nondum » ſe paraverunt ad communicandum. Hoc quoque ipſa » Sacramentorum innuit confectio; In qua Sacerdos *non* » pro *ſola* ſua oblatione & communicatione, ſed & » aliorum rogat, & maximè in oratione poſt communionem pro *ſolis communicantibus* orare videtur. Nec » *propriè communio* dici poteſt, niſi *plures* de eodem » Sacrificio participent.

Idipſum pluribus adſtruit Cardinalis Bona loco citato; additque *lib. 2. cap.* 17. *num.* 2. *Hanc conſuetudinem diu perſtitiſſe evidens eſt.*

V. Senſim verò deferveſcente fidelis populi fervore, communio illa quotidiana ſub ſingulis Miſſis redacta eſt ad ſolos ſacros Miniſtros altari aſſiſtentes; atque hinc etiamnum hodie (notat Bona *l. 2. cap.* 17. *n.* 2.) " In Miſſa ſolemni retenta eſt ab aliquibus Eccleſiis *communio* » *Miniſtrorum, quæ Romæ nunc* permanet in inſignioribus Baſilicis, & ubi deſierat, Apoſtolicæ viſitationis » Decreto *reſtituta* eſt. Sapientiſſimo ſane conſilio, ne » celebrentur.

VII. Ut tamen ad antiquum morem & ab Eccleſia multis ſæculis ſervatum, atque etiam hodie deſideratum, pro temporum & populi conditione rediri poſſit: eatenus ſaltem ut in Miſſis ſolemnibus præſertim Parochialibus, ſemper aliqui è populo communicarent, Parochi in hoc ſaltem meritò incumberent, ut Sacra Communio ſine rationabili cauſa extra Miſſarum ſolemnia in Eccleſia non diſtribueretur; ſed poſtquam Sacerdos communicavit, ipſa quoque Communio populo communicare volenti daretur.

VIII. Neque difficile erit praxim hanc introducere, eamque populo perſuadere, ſi oſtendatur, " tempus » legitimum communicandi eſſe ante ultimam orationem, quæ dicitur *ad complendam*: quia ejus petitio » maximè eſt pro iis qui communicant," uti loquitur Walafridus Strabo loco citato *cap.* 22. Oratio quæ à Walafrido dicitur *ad complendum*, hodie vocari ſolet, *Poſt-Communio*, utpote poſt Communionem dicenda.

IX. Imprimis itaque populo dicendum, quod ex mente Eccleſiæ illa oratio ſpecialiter recitetur pro iis, qui communicaverunt; uti & hæc, quam poſtquam omnes communicaverunt, dicit Sacerdos ſub ſilentio: *Quod ore* Sumpſimus, *pura mente capiamus, & de munere temporali fiat* Nobis *remedium ſempiternum*; quemadmodum monet Rudulphus Decanus Tungrenſis, *De Canonum obſervantia, propoſit.* 23. addens: " Quæ » utique orationes non pro his qui *communicaturi* ſunt, » ſed qui jam *communicaverunt*, juxta proprietatem ſui » nominis agunt: ergo & *ante ipſas* communicare non » negligunt, quicumque earumdem orationum benedictione fovere deſiderant.

X. Ulterius populo exponendum, quod ipſa *Communio* ſive participatio Sacramenti partem quodammodo Sacrificii conſtituat: ideoque ſummopere conveniens eſſe, ut dum unà cum Sacerdote Sacrificium offerunt, etiam unà de Sacrificio *Sacramentaliter* communicando participent.

XI. Hinc indubiè factum, quod duodecim & amplius ſæculis conſtanter ſit obſervatum, ut in Eccleſiis Sacra Communio extra Miſſarum ſolemnia non diſtribueretur.

Et ſi fides Morino *lib.* 8. *De pœnit. cap.* 14. *num.* 2. " Nec in Eccleſia conſervabatur Corpus Chriſti alium » in finem, quam propter infirmos, una ſcilicet ex » pane conſecrato particula. Quocirca ſanis non erat » extra ſacrificii actionem communicandi locus. Conſuetudo moderna Corpus Chriſti propter fidelium » communionem reſervandi *recens* eſt, *à Monachis mendicantibus* primum introducta, deinde ab aliis pleriſque uſurpata, quæ nondum tamen *Romani ritûs rubricas* expungere potuit.

XII. Quod de *rubricis* hìc aſſerit Morinus, veriſſimum eſſe evincit *rubrica* Ritualis Romani Pauli V. quæ *titulo De Sacramento Eucharistiæ* hæc præſcribit: " Com- » mu-

Digitized by Google

… Gregorius, dum vetat in Monaſteriis *publicas* Miſſas eo fine, ne in ſervorum Dei receſſibus occaſio præbeatur popularibus conventibus; ut pluribus oſtenſum capite præcedenti.

Hoc ſenſu, Miſſæ, quæ in Monaſteriis etiam cum cantu & exteriori pompâ, atque circumſtante Monachorum conventu fiebant, *privatæ* dicebantur.

XV. At ſæculo IX. invaluit aliud genus Miſſæ privatæ: quæ à quibuſdam *ſolitariæ* dictæ fuerunt; eo quod Sacerdos ſolus etiam nemine miniſtrante aut præſente *ſolitariè & privatim* eas perageret.

Hæ primum in Monaſteriis à Monachis frequentatæ, ſenſim etiam ad Preſbyteros ſæculares tranſierunt.

XVI. At hæ, ubi primum invaluerunt, à pluribus improbatæ fuerunt, tamquam primario Miſſæ inſtituto, ritibuſque Eccleſiaſticis parum conſonæ. Concilium Moguntinum anno 813. *Canone* 43. " Nullus Preſbyter ut nobis videtur, *ſolus* Miſſam cantare valet rectè. Quomodo enim dicet, *Dominus vobiſcum*, vel, *ſurſum corda* admonebit habere, & alia multa his ſimilia, cum alius nemo cum eo ſit?

Et fortius circa idem tempus Concilium Pariſienſe VI. *lib.* 1. *cap.* 48. Irrepſit in pleriſque locis, partim incuriâ partim avaritia reprehenſibilis uſus, & congrua emendatione dignus, eo quod nonnulli Preſbyterorum ſine Miniſtris Miſſarum ſolemnia frequentent: quod nec verba Domini Salvatoris, quibus myſteria corporis & ſanguinis ſui Diſcipulis celebranda tradidit; nec Apoſtoli Pauli documenta declarant; nec etiam in ipſis Actis Apoſtolorum, ſi enucleatim legantur, ita fieri debere ullo modo invenitur. Unde conveniendus imo interrogandus nobis videtur hujuſmodi Corporis & Sanguinis Domini ſolitarius conſecrator, quibus dicit: *Dominus vobiſcum*, & à quo illi reſpondetur: *Et cum ſpiritu tuo*: vel pro quibus ſupplicando Domino inter cætera: *Memento Domine & omnium circumſtantium*, cum nullus circumſtet, dicit. Quæ conſuetudo quia Apoſtolicæ & Eccleſiaſticæ auctoritati refragatur, & tanto myſterio quamdam dehonorationem irrogare videtur, omnibus nobis in communi viſum eſt, ut deinceps hujuſcemodi uſus inhibeatur; provideatque unuſquiſque Epiſcoporum, ne in ſua Parochia quiſquam Preſbyterorum, Miſſam ſolus celebrare præſumat, & ſi hanc definitionem ſuperbiendo tranſgreſſus fuerit, Canonicæ correctioni ſubjaceat.

Simile Decretum Concilii Nannetenſis refertur apud Ivonem *parte* 3. *cap.* 7. additque: " Quapropter illa periculoſa ſuperſtitio, maximè à Monaſteriis Monachorum exterminanda eſt. Provideant autem Prælati, ut Preſbyteri in cœnobiis & aliis Eccleſiis *cooperatores* habeant in celebratione Miſſarum.

ius reſpondeatur ſalutationi.

Decretum hoc nonnulli Anacleto Papæ adſcribunt; at neutri adſcribi poſſe rectè notavit Bona loco citato: " eo quod nihil magis alienum à praxi & ſpiritu illius ſæculi, quam *ſolitaria* Miſſæ celebratio: nec puto, ait, voluiſſe ſanctos illos edita lege tollere abuſum, qui nonniſi poſt aliquot ſæcula inter Monachos irrepſit.

XIX. Nihilominus ex ſuppoſititio hoc Decreto non obſcurum eſt, aliquos circa tempora illius ſuppoſititii Decreti dubitaſſe num Miſſa uno miniſtro aſſiſtente ritè celebrari poſſet; quod & Bona ibidem annotavit.

Quin obſervat Boetius Epo *ad cap.* 5. ;; *De vita & honeſt. Cleric. num.* 7. " Sanè noſtratibus olim in Sacris etiam quotidianis & inferioribus vel ſecundariis, id eſt, non ſummis, *inſolentiſſimum* fuiſſet viſum, ſi Sacerdos ullus abſque *duobus* inſervientibus & reſpondentibus (altero ad Altaris cornu dextrum, altero ad ſiniſtrum conſtituto) celebraſſet.

XX. Non tamen defuerunt qui *ſolitarias* has Miſſas propugnarent; atque Sacerdotem tametſi *ſolus* eſſet, poſſe omnia etiam *pluraliter* ad circumſtantes dicta veraciter enuntiare. Et præ reliquis B. Petrus Damiani in Opuſculo ad Leonem *incluſum* ſive Eremitam, quod intitulavit *Dominus vobiſcum*, quo pluribus oſtendere conatur, quod Sacerdos in Miſſa poſſit veraciter dicere *Dominus vobiſcum*, aliaque ſimilia; atque ſibi etiam reſpondere, æquè quam Clericus privatim Horas Canonicas recitans poteſt ſimilia pronuntiare, & ſibi ipſi reſpondere.

XXI. Ex quo conſequens eſſet, quod niſi Decreta poſitiva obſtarent, non minus liceret Sacerdoti ſine Miniſtro Miſſam facere, quam privatim Horas Canonicas perſolvere: quam ſequelam ut legitimam non obſcurè quoque agnoſcit Cardinalis Bona.

XXII. Quidquid ſit, hoc certum eſt, Miſſas has *ſolitarias* quæ à ſolo Sacerdote nemine præſente aut miniſtrante dicebantur, priſtinis ſæculis ignotas fuiſſe privatas verò olim rariores quàm hodie; haſque poſterioribus ſæculis nimium eſſe multiplicitas, ut infrà notabitur.

Adhæc conſtat, juxta modernam diſciplinam ob reverentiam Sacrificii vetitum eſſe (ſaltem extra caſum neceſſitatis) ſine Miniſtro ſeu aſſiſtente Miſſam celebrare; atque ad minus unum requiri miniſtrum Sacerdoti celebranti aſſiſtentem.

XXIII. Cùm autem dubitari nequeat, quin hæc functio, nimirum miniſtrandi ac reſpondendi Sacerdoti in Miſſæ Sacrificio, ſapiat aliquo modo conditionem functionis Eccleſiaſticæ; tribuatque jus ad ipſum altare accedendi, jam pridem creditum fuit, eam Clericalem eſſe; ſoliſque Clericis committendam.

Unde antiquus Decreti Gratiani Gloſſographus commen-

Digitized by Google

uti *parte* 1. *tit.* 4. *cap.* 1. & 2. oſtenſum fuit.

XXV. Idipſum apertius declaravit S. Carolus, dum ſtatuit in ſua Synodo Diœceſana IV. *Decreto* 28. " In » Miſſæ etiam ſacro, *non laicus*, ſed *Clericus* qui altari » miniſtret, ſemper adhibeatur.

Deinde ſubjungit: " In omni igitur Parochiali Eccle» ſia illum talem Parochus habeat, ut eſt Provinciali» bus noſtris Conciliis præſcriptum.

Nec tantum in Eccleſiis Parochialibus, ſed etiam Cappellis & Oratoriis, *Clericum* qui Sacerdoti miniſtret conſtitutum eſſe vult; & niſi ſimilis Clericis fuerit, vetat in iis ab ullo Sacerdote celebrari, *niſi*, ait, *hujus rei facultatem* NOMINATIM SCRIPTO *expreſſam* A NOBIS *impetrarit*.

XXVI. Sed quia inter Clericos nonnumquam inveniuntur, qui huic ſacræ functioni obeundæ aut digni, aut convenientes non ſunt, decrevit ipſe Carolus ibidem: " Clericus ne Sacerdoti in altari ante miniſtret, » quam in illius miniſterii functione ritè inſtructus ſit, » & ab eo (Magiſtro cæremoniarum) probatus.

Et paucis interjectis: " Nec verò Eccleſiaſticus ho» mo, Cantoris, Sacriſtæ, Cuſtodis, *Clerici in Miſſa* » *Sacro miniſtrantis* munus, aliamve Eccleſiaſticam fun» ctionem in quavis Eccleſia ſuſcipiat; niſi illius uniuſ» cujuſque muneris in ea Eccleſia gerendi à nobis facul» tatem ſcriptam *quotannis* renovandam, *vitâ etiam ac* » *moribus à nobis probatus*, impetrarit.

XXVII. Neque ipſi Carolo ſuffecit, ut Miniſter eſſet Clericus, atque circa ſuum miniſterium, vitam, moreſque probatus; ſed inſuper voluit, ut veſtitu exteriori ſe tanti miniſterii dignum miniſtrum exhiberet. Unde in Concilio Mediolanenſi IV. *parte* 2. *cap.* 10. voluit, ut " Clericus Sacerdoti miniſtrans ſemper indu» tus ſit ſuperpelliceo puro & mundo eoque non lace» ro neque ulla alia ratione indecenti; ſi contrà fecerit, » tum ipſe, tum Sacriſta, tum Eccleſiæ præfectus, tum » Sacerdos etiam, qui ſibi miniſtrare permiſerit, ple» ctatur arbitratu Epiſcopi.

Similiter Concilium Aquenſe anno 1585. titulo *De celebratione Miſſa*, decernit: " in celebratione Miſſæ Sa» cerdos ne ſe conferat ad altare, niſi *Clericum* in de» centi habitu, & cum ſuperpelliceo mundo cum ma» nicis, ſibi inſervientem habuerit. Quibus verò in » locis propter inopiam Clericus ita commodè haberi » non poterit, caveat, ne celebret abſque hujuſmodi » Clerico, niſi facultatem ab Epiſcopo ſcriptis impe» traverit.

Synodi Belgicæ injungentes Cuſtodibus, ut parati ſint quacumque horâ Parocho celebranti, etiam *privatim* aſſiſtere in habitu decenti & ſuperpelliceo induti, ſat indicant, ſe quoque deſiderare habitum Clericalem & honeſtum in Miniſtro Sacrificii. Decreta Synodorum videri poſſunt dicto *tit.* 14.

XXVIII. Sanctus Carolus addidit in Concilio Mediol. VI. " Clericus qui in Miſſæ Sacrificio miniſtrat, dum » eam functionem obit, ne preces horarias, neque

Epiſt. 10. *cap.* 14.

Synodus Iprenſis ſub Rithovio *tit.* 15. *cap.* 2. expreſsè ſtatuit, ut non permittantur in altari miniſtrare celebrantibus fœminæ, *quantumvis religioſa*.

Antiqua Decreta Cameracenſia in Synodo Diœceſana anno 1550. renovata loco citato " præcipiunt ſub » pœna 20. ſolidorum Pariſienſium, ne quis Presbyter » permittat altari, vel circa altare, mulierem inſiſtere, » dum divina celebrabuntur.

Noviſſimè quoque Synodus Namurcenſis ſub Wachtendonck *tit.* 6. *cap.* 11. " Inhibet omnibus mulieribus » tempore celebrationis Miſſæ vel Laudum quæ cele» brabuntur cum Venerabili Sacramento, ſe inter ſepi» menta vel cancellos altarium illorum ſiſtere propter » reverentiam Sacramenti, ne & Sacerdos celebrans, » aut aliàs Venerabile tenens, earum aſpectu tentetur, » ſub pœna publicæ admonitionis aut alia ſimili.

Plurima ſunt & Synodorum & Epiſcoporum Decreta, quibus inhibetur mulieribus acceſſus ad altaria, præſertim dum ipſa Divina in illis celebrantur; quæ conſequenter oſtendunt, omninò alienum à mente illorum eſſe, ut mulier quæcumque ipſi Sacerdoti celebranti in altari aſſiſtat.

XXX. Oſtendunt prællegata Decreta, quàm indignum ſit, ut actioni functionive tam ſanctæ ac ſublimi in miniſtrum hodie, non laicus modò, ſed neſcio quis viliſſimus ac immorigerus puerulus, ſeu juvenis adhibeatur; quem nec honeſtiores laici, imo opifices ſibi miniſtros adſciſcere vellent.

Imo adeò apud pleroſque viluit Miſſæ Sacrificium, ut vel laicum honeſtiorem quaſi pudeat, ſibique quaſi dedecori vertat, Sacerdoti in Miſſæ celebratione miniſtrare; illudque quodammodo proprium puerorum, aut famulorum credatur.

XXXI. Si ſanctitati ac dignitati alicujus actionis meritò reſpondeat ſanctitas & dignitas Miniſtrorum, non obſcurum erit colligere, quàm alienum ſit à ſanctitate hujus actionis, admittere pueros ſeu juvenes, qui, non dico nullam vitæ morumque ſanctitatem, ſed econtrà magnam deformitatem frequenter præ ſe ferunt.

XXXII. Si ſancta ſanctè ſint tractanda; quid indigniùs, quàm in miniſtrum tam ſancti myſterii admittere pueros, qui nullam hujus functionis idæam habentes, omnia quæ agunt, aut dicunt, ſine ullo pietatis ſenſu, aut cordis affectu tamquam pſittaci nihil intelligentes, aut aliò diſtracti enuntiant, aut intra dentes ſæpe balbutiunt?

XXXIII. Synodus Tridentina non vult à Sacerdote Miſſam celebrari, " niſi priùs, qui interſint de» center compoſito corporis habitu declaraverint ſe » mente, ac devoto cordis affectu, non ſolùm corpore » adeſſe.

Hæc ſi in aſſiſtentibus indifferenter requirat; an minus forſan in miniſtrante, qui propiùs Sacerdoti aſſiſtit; atque tanquam miniſter Sacerdotis magis ad Sacrificii oblationem, totamque actionem concurrit?

XXXIV.

Digitized by Google

..., qui externo corporis habitu declaret, ſe mente, ac devoto cordis affectu adfuturum & miniſtraturum?

XXXVI. Adhæc, Miniſter Sacrificii Sacerdoti reſpondens, vices totius populi ſupplet; & publici Eccleſiæ Miniſtri partes agit.

Porro an quidquam indecentiùs, quam ut nomine Eccleſiæ ſive fidelis populi, in actione adeo ſublimi deputentur viliſſimi quique pueruli, aut juvenes, qui nec quid agatur intelligunt, nec attendunt.

XXXVII. Quis ſane infidelium, aut Hæreticorum non putet eſſe actionem ludicram, aut viliſſimam quamdam tragediam, dum videt Sacerdotem cum neſcio quo immorigero, ac verba vix balbutiente puero, in altari alternatim Pſalmum & orationes recitantem; ipſam confeſſionem facientem, aliaque agentem? Quis umquam infideli aut hæretico perſuadebit, ibi actionem ſublimiſſimam; & qua ipſa Religio Chriſtiana ſanctiorem aut digniorem non habet, peragi?

XXXVIII. Imò nî abuſus hic adeo invaluiſſet; atque Fidelium fides ob multiplicitatem Miſſarum circa hujus actionis dignitatem ac ſublimitatem pene elanguiſſet, etiam ipſis Catholicis indubiè hic abuſus appareret execrandus & intolerabilis; utpote ipſum Sacrificium in ſummam profanationem ac vilipendium adducens.

XXXIX. Sanè ſi ullibi hìc verificatur, quod mala conſuetudo ſive corruptela, niſi citius eradicetur, in privilegium & jus aſſumatur, ac pro lege venerari incipiat. *Can.* 3. *Diſt.* 8.

Neque hic abuſus aliunde quàm ex nimia Miſſarum privatarum multiplicatione; & mercenario multorum Sacerdotum celebrandi modo originem & incrementum habuiſſe certum eſt; atque inde una quaſi invaluit, quod ſæpius nec pueri illi ad miniſtrandum haberi queant; ni & ipſi munuſculo aliquo alliciantur; imò quidam ex ipſa Miſsæ aſſiſtentia, non ſecus ac Sacerdotes ex celebratione quæſtum aucupentur & ſollicitè quærant: atque ita ab infantia quaſi mercenariam idæam de divinis Officiis & functionibus concipiant.

XL. Epiſcopi aliique Eccleſiarum Prælati & Paſtores facilè ex his perſpicere poterunt, quàm meritò totis viribus conentur hunc abuſum, ipſi Miſsæ Sacrificio adeo indignum; & ipſum Sacrificium profanantem & quaſi riſui hæreticorum exponentem, penitus eradicare; attendentes, " ut non niſi graviſſimè, & ut » ſummum quoddam totius Eccleſiæ negotium cele» bretur hoc Sacramentum, neque quilibet etiam nul» lius ſenſus puerulus ad miniſtrandum admittatur: " ut loquitur Petrus de Soto, *De Sacram. Euchar. lect.* 15.

oblato à populo.

13. *Hodie etiam hujus ritûs extat memoria.*
14. *Oblatio panis & vini mutata in denarios.*
15. *Primitus hi in uſum pauperum cedebant; poſtea in uſum Sacerdotis.*
16. *Papiatim uſus oblationum penè defecit: & quæ defectionis ratio?*
17. *Uſum oblationum inſtauratum voluit Sanctus Carolus.*
18. *Quibus motivis populus ad uſum oblationum excitandus, & quo affectu eas facere debeat?*
19. *Notoriè criminoſi oblationes non recipiendæ.*
20. *Prudenter hodie in hoc procedendum.*
21. *Rejiciendi publicè à ſancta Euchariſtia non ſemper repellendi ab offerendo.*

I. UT populus ad ipſius incruenti Sacrificii oblationem ſe concurrere amplius oſtenderet; atque unà cum Sacerdote ſacrificium offerre, vetus in Eccleſia Chriſtianorum mos fuit, ut qui ad Miſsarum ſolemnia conveniebant, ſuam unuſquiſque partem ſacrificii offerret.

Ad hunc ritum non obſcurè alludit Sanctus Cyprianus *libro De Operibus & Eleemoſyna*, dicens: " Locuples & dives es; & Dominicum celebrare te credis, quæ in Dominicum ſine *Sacrificio* venis, quæ partem de *ſacrificio*, quod pauper *obtulit*, ſumis.

Hæc verba Cypriani expendens vir eruditus Nicolaus Rigaltius, ſcribit: " Sacrificia dicit eleemoſynas in » uſus fidelium collatas. Inter eleemoſynas erant *pa» nes* per Euchariſtiam *ſacrandi*. De panibus autem iſ» tis quandoque dives parcus & ſterilis, hoc eſt, qui » nihil contulerat in eleemoſynam; ſumebat Euchariſ» tiam. Quod pudendum eſſe, ait Cyprianus.

II. Plurima ſunt priſtini illius moris apud Antiquos teſtimonia; cumque per plura ſæcula in Eccleſia perduraſſe, evincit antiquus Ordo Romanus poſt tempora Sancti Gregorii conſcriptus; in quo legitur. " Tranſit Sacerdos ad ſuſcipiendas oblationes. Interim » Cantores cantant offertorium cum verſibus, & popu» lus dat oblationes ſuas, id eſt, *panem* & *vinum*, & of» ferunt cum fanonibus candidis, primò maſculi, dein» de fœminæ. " In Ordine Romano II. apud Mabillonium *tomo* 2. *Muſei Italici*, *pag.* 47. notatque *pag.* 554. Fanones hîc accipi pro *panno oblongo* ad offerendas, recipiendaſve oblationes.

III. Quin & hujus ritus tanta fuit apud Majores noſtros religio, ut dum ſub finem ſæculi VI. deprehendiſſent Patres Concilii Matiſconenſis II. Chriſtianos nonnullos ad Miſſarum ſolemnia accedere, *nullam admoventes hoſtiam*, decreverint *Can.* 4. " Ut in omnibus » Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris & » mulie-

» panem tua ſancta & ſpirituali benedictione, ut ſit » omnibus ſalus mentis & corporis, atque contra om» nes morbos & univerſas inimicorum inſidias tutamen» tum. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium » tuum panem vitæ qui de Cœlo deſcendit, & dat » vitam ac ſalutem mundo, & totum vivit & re» gnat, "&c.

VI. Præterea ex hoc Canone patet, Eulogias ſive panem benedictum olim deſumptum eſſe ex panibus oblatis pro conſecratione; quod & apud Græcos ſervatum fuiſſe teſtatur Cabaſilas in expoſitione Liturgiæ *cap. ult.* " Sacrificio peracto, ait, Sacerdos *oblatum* pa» nem, ex quo *ſacrum* panem abſcidit, in *multa* divi» ſum tradit *fidelibus*: ut qui ſanctus ſit, eo quod Tem» plo fuerit dedicatus & oblatus. Illi ante cum reveren» tia ſuſcipiunt, & dextram deoſculantur.

VII. Poſtquam verò hodiernæ illæ graciles & rotundæ hoſtiæ pro conſecratione confici cœperunt, Parochiani aut unus pro omnibus *panem* offerre cœperunt, qui per Parochum benedictus, Parochianis inter Miſſarum ſolemnia diſtribuitur in ſignum communionis; ſive ut teſſeram, quam Chriſtiani à ſuo Parocho accipiunt, in ſignum fraternæ communicationis in fide & charitate.

VIII. Cum autem hæc unio & conteſſeratio ſpecialiter eſſe debeat inter fideles unius Parochiæ; utpote unam quaſi Eccleſiam conſtituentes, etiam hoc unitatis & charitatis ſymbolum in ſolis Eccleſiis Parochialibus, ſub Miſſa Parochiali diſtribuendum eſt. V. Concil. Rothomag. 1581. *tit.* 9. *n.* 23.

IX. Optandum eſſet, ut nobiles aliique, tum in recipiendo, tum offerendo pane benedicto, meminiſſent, panem hunc eſſe *vicarium* ſacroſanctæ Eucharistiæ, ideoque à ſanctis Patribus appellari *ἀντίδωρον*, & ita cum humilitate accipiendum, uti monet Franciſcus le Roy Anteceſſor Aurelianenſis, in tractatu De Juribus honorificis in Eccleſia *lib.* 1. *cap* 12.

X. Hic oſtendit inſuper eodem loco, hujus panis oblationem & acceptionem Juribus honorificis eatenus annumerari; quod nobiles, aliique honoratiores perſonæ in illius præſentatione & receptione aliqua prærogativâ gaudeant: quod & aſſerit Matthias Mareſchal in ſuo tractatu gallico *Des Droits honorifiques*, *titulo De diſtribution du pain benedict*; teſtaturque, " panem benedictum ordinariè præſentari Toparchis, » Nobilibus, Officialibus aliiſque ſecundum gradus & » officii prærogativam; quantumvis rationi magis con» ſonum videretur, eum diſtribui primo occurrenti, » quemadmodum ſacra Euchariſtia diſtribui ſolet, cu» jus hic panis eſt quoddam ſymbolum. " Hæc ille.

XI. Occaſione prærogativæ nonnumquam quæſtiones liteſque oriri notat idem Matthias; ac ſignanter ſub initium hujus ſæculi quæſtionem fuiſſe ſuper præſentatione hujus panis inter uxorem Patroni & Parochianos; illa ſuſtinente ſibi privativè competere vice ſui mariti prærogativam præſentandi panem benedictum;

» illorum famularumque tuarum benignus annue; ut » quod *ſinguli* obtulerunt ad honorem, ſingulis proſi» ciat *ad ſalutem*.

XIV. Quo tempore populus deſierit panem & vinum in Miſſa offerre, incertum eſt. Hoc conſtat, quod tempore Honorii Auguſtodunenſis moris jam eſſet, loco panis ſive farinæ *denarios* offerri; creditque Honorius, mutationis hujus originem rariori Fidelium communioni adſcribendam. " Quia, ait, populo non » communicante, non erat neceſſe, panem tam ma» gnum fieri, ſtatutum eſt, eum in modum *denarii* » formari; & ut populus pro oblatione farinæ *dena» rios* offerret. " In Gemma animæ, *cap.* 58.

XV. Addit deinde Honorius: " Qui tamen denarii » in uſum pauperum qui membra ſunt Chriſti cede» rent, vel in aliquid quod ad hoc ſacrificium perti» net.

Verum, ut advertit Chriſtianus Lupus Diſſertatione 2. proœmiali ad tomum 3. Schol. in Canones *cap.* 11. " Hæc puritas, quod non eſſet Apoſtolicæ legis, & » quod priorum oblationum emolumentis aut non poſ» ſent, aut nollent privari Sacerdotes, non diu per» manſit: uti antea panis & vinum & farina, ita & » hi denarii illis pedetentim appropriati cœperunt. " Et hæc ferè ubique eſt hodierna diſciplina, ut oblati denarii inter Miſſarum ſolemnia ad altare cedant Sacerdoti; niſi alio titulo alteri competere oſtendantur: ſed de hoc jure latius infra, ubi de Decimis aliiſque Eccleſiaſticis proventibus agetur.

XVI. Illud hîc inſuper monet Chriſtianus Lupus, quod poſtquam denarii oblati in uſum Sacerdotum cedere cœperunt, " hinc ob avitam populi, de Cleri ava» ritia & nimiis proventibus calumniam, defecerit » paulatim etiam denariorum oblatio, contracta ferè » ad ſolam Miſſam in exequiis defunctorum. Accedens » (pergit Lupus) Eccleſiarum, Altarium in eadem » etiam Eccleſia, Sacerdotum, plurium quotidie in eo» dem quoque Altari Miſſarum multiplicatio iſtam » contractionem ſtrenuè adjuvit.

XVII. Hunc oblationum morem & inſtitutum ab Apoſtolorum tempore ad nos devolutum; at injuria temporum penè abrogatum, variæ Synodi poſterioribus his temporibus reſtituendum decreverunt: atque præ cæteris Synodus Mediolanenſis IV. ſub Sancto Carolo *parte* 2. *cap.* 15. declarat: " Oblationum inſti» tutum quò gravius his temporibus à fidei doctrina» que Catholicæ hoſtibus exagitatur, & langueſcente » pietatis ſtudio, quò magis à Fidelibus negligitur, » hoc diligentius ſervari, atque ad executionis uſum, » ubi intermiſſum eſt, revocari convenit, cum præſer» tim & ad divinum cultum pertineat, & populis ſa» lutare ſit, ad expiandaque peccata utile.

Poſtea monet Epiſcopos, ut omni modo curent: " ut in ſolemnitatibus Domini, diebuſque Dominicis » ac Feſtis item, quos coli, aut præcepti, aut con» ſuetudinis eſt, omnis Chriſtianus aliquid, prout ſua » quiſque

Digitized by Google

jam pridem Eccleſiam voluiſſe ſpecialem in Miſſa memoriam offerentium fieri; atque plures etiamnum recitari orationes ad offerentes ſpecialiter directas; uti capite ſequenti latiùs oſtendetur.

Præterea monet Concionatores, " ut inculcent eis, » quod Deus non tam ad dona, quàm ad voluntatem » & mentem piorum reſpiciat: quamquam locupletes » & divites convenit eſſe liberaliores, *quo gratitudinis » ſignum de ſe amplioris præbeant, & teſtentur ſe à Deo » ad Dei honorem & cultum habere quidquid habent.*

Meritò hîc præmonuit Synodus, ut hæc populo proponantur & inculcentur à Concionatoribus, *illis præſertim qui de oblationibus populi non participant*, AD CUPIDITATIS SPECIEM TOLLENDAM.

XIX. Denique S. Carolus paternarum traditionum atque Canonicæ diſciplinæ zeloſiſſimus conſervator, & inſtaurator, in citato Concilio IV. decrevit: " Ab iis » oblationes ne recipiantur, ut antiquo Canone vetitum » eſt, qui ſcilicet inter ſe iniquo animo diſſidentes, ini» micitias exercent, qui uſurarii, meretrices, ſacrilegi, » raptores, quive alio nomine publicè notorièque cri» minoſi ſunt.

Canon antiquus, cujus hîc meminit S. Carolus, eſt *Canon* 93. Concilii Carthaginenſis IV. relatus apud Gratianum *Diſt.* 9. *Can.* 2.

XX. Tametſi optandum eſſet, ut juxta mentem Eccleſiæ, potioremque ejus diſciplinam, hujuſmodi notorii & ſcandaloſi peccatores ab altaribus removerentur; nec ad Offertorium admitterentur, nihilominus magna prudentiâ & moderatione opus eſt, ut Parochi præſertim, ac inferiores Presbyteri eam diſciplinam, ubi planè abolita eſt, revocent, meritoque priuſquam quidquam attentent, Epiſcopos alioſque Superiores conſulent: qui & ſacris Canonibus ab una parte; & temporum, perſonarum conditione aliiſque circumſtantiis ab altera parte ritè expenſis, judicent, qualiter expediat, Canonicam hanc diſciplinam eſſe executioni mandandam.

XXI. Neque illud dubium eſt, quin publici ac notorii peccatores nonnumquam ad offerendum oblationes ad altare admittendi ſint; tametſi ad ſacram Euchariſtiam nullatenus eſſent recipiendi, imo publicè etiam rejiciendi, ob evidens periculum ſacrilegii in hac admiſſione, non item in illa concurrens, nec non majus ſcandalum ex admiſſione ad ſacram Euchariſtiam, quam ex admiſſione ad offerendum veriſimiliter oriturum.

9. *Proponitur dubium circa prohibitionem accipiendi plura Honoraria pro uno Sacrificio.*
10. *Hodie non minus, quam olim, Sacrificium infiniti valoris eſt.*
11. *Olim offerentes in Miſſa non petebant* ſpeciales *pro ſingulis Miſſas.*
12. *Offerentes Honoraria hodie volunt celebrari pro ſe* ſpeciales *Miſſas.*
13. *Sacerdotes eâ lege Honoraria accipientes tenentur pro* ſingulis *Miſſas* ſingulas *celebrare.*
14. *Decretum Alexandri VII. in materia Honorarii.*
15. *Reſolutio S. Congregationis in eadem materia.*
16. *Decreta Pontificum & reſolutiones S. Congregationis infidelitatem & avaritiam Sacerdotum dumtaxat feriunt.*
17. *Idipſum ſæculo XIII. oſtendit Archiepiſcopus Cantuarienſis.*
18. *Conciliatur doctrina Walafridi Strabonis cum cenſuris Pontificum.*
19. *Non minus hodie, quam olim Sacrificium pluribus Miſſæ aſſiſtentibus pro ratione devotionis prodeſt.*
20. *Honorarium hodiernum eſt quædam oblationis ſpecies, & ita à populo offerendum.*
21. *Monendus eſt, ne nimium fidat multitudini* Honorariorum.
22. *Ut quis ſit particeps Sacrificii, quid requiratur?*
23. *Sacrificium non applicatur pro ſolo Sacerdotum arbitrio.*
24. *Quæ fuerit occaſio eam opinionem imputandi Eccleſiæ?*
25. *Pauperes æquè ac divites Sacrificii participes eſſe poſſunt.*
26. *Quid operetur ſpecialis Sacerdotis applicatio?*
27. *Plus prodeſt devotè Miſſæ aſſiſtere, quam curare pro ſe* ſpecialiter *celebrari.*
28. *Eccleſia præcepit Miſſæ intereſſe, ſed numquam præcepit curari Miſſas ſpeciales celebrari.*

I. CUm invaluiſſet vice *panis & vini* offerri in Miſſa *denarios*, idque in uſum Sacerdotis celebrantis, tandem viſum eſt, idipſum, quod in Miſſa offerre licebat, quoque ante vel poſt Miſſam offerri poſſe.

Itaque dum jam ſenſim oblatio inter Miſſarum ſolemnia penè ceſſaſſet, atque in Miſſis præcipuè privatis oblatio parum nota eſſet, tunc qui pro ſe *ſpecialiter* tamquam *offerente* Miſſam celebrari, & orari volebat, id oblato *denario* à Sacerdote poſtulabat, atque hinc ille *denarius*, quem hodie *Honorarium*, aut *ſtipendium* Miſſæ vocamus.

II. Quo tempore denarii in Miſſa oblati in uſum Sacerdotum cedere cœperint, & quando ceſſante oblatione in Miſſa, *denarius* extra Miſſam Sacerdoti offerri ab

Digitized by Google

IV. Hinc factum (ait Mabillonius) ut laici ob modicam ſtipem ſingulas quique Miſſas ſibi arrogarent.

Hunc uſum introduci cœptum reprehendere videtur Eugenius Papa II. in Concilio Romano anno 826. *Cap.* 17. " Presbyteri nullius blandiantur aut ſuadeantur ſer» monibus, ut *non omnium* ad ſe concurrentium in *qui*» *buſlibet* ſacris locis oblationes ad Miſſarum ſolemnita» tes recipiant: quia cum mediatores Dei hominumque » exiſtant, in exercendis votis relaxandiſque peccatis » largiſſimam debent orationem peragere. " Idipſum repetit Leo IV. in Synodo Romana.

V. Eodem tempore Walafridus Strabo naſcentem ejuſmodi morem erroris arguit in libro *De rebus Eccleſ. cap.* 22. " Sed & in hoc *error non medicus* videtur, quod » quidam ſe non poſſe aliter *plenam* commemorationem » eorum facere pro quibus offerunt, niſi *ſingulas* obla» tiones pro *ſingulis* offerant, vel pro vivis & defunctis » non ſimul æſtimant immolandum, cum verè ſciamus » unum pro omnibus mortuum, unum panem eſſe & » ſanguinem quem univerſalis Eccleſia offert. Quod ſi » cui placet, pro ſingulis ſingulatim offerre: pro ſolius » devotionis amplitudine, & orationum augendarum » delectatione id faciat, non autem pro *ſtulta* opinatio» ne, qua putet unum Dei Sacramentum, non eſſe ge» nerale medicamentum.

VI. His Walafridi Strabonis verbis relatis, ait Cardinalis Bona *lib.* 1. *Rerum Liturg. cap.* 8. *num.* 7. " Ha» ctenus ille, cujuſque Sacerdotis arbitrio ſeu devotio» ni relinquens, *unum* pro *multis* offerentibus Sacrifi» cium, aut *ſingula* pro *ſingulis* celebrare. Noſtrorum » verò temporum alia conditio eſt, alii mores: nec » ullus ignorat, quid de hac re ab Apoſtolica Sede ſta» tutum ſit.

Finalibus his verbis indicari quæ tum ſub Urbano VIII. tum Alexandro VII. in hac materia decreta fuère, haud obſcurum eſt.

VII. Et quidem ſacra Congregatio Cardinalium ſuper interpretatione Concilii Tridentini, auctoritate Urbani VIII. anno 1625. declaravit: " Ubi pro pluribus » Miſſis, etiam ejuſdem qualitatis celebrandis ſtipendia » quantumcumque incongrua & exigua, ſive ab una ſive » à pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferuntur » in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Colle» giis, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Con» ventibus, Congregationibus, domibus ac locis piis » quibuſcumque tam ſæcularibus quàm Regularibus, » ſacra Congregatio ſub obteſtatione divini judicii man» dat ac præcipit, ut abſolutè tot Miſſæ celebrentur, » quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ » fuerint, ita ut alioquin ii, ad quos pertinet, ſuæ obli» gationi non ſatiſfaciant; quin imò graviter peccent, » & ad reſtitutionem teneantur.

VIII. Quid igitur? probavitne Urbanus VIII. ita pro uno offerri poſſe Miſſæ Sacrificium ut illi ſoli & non aliis pluribus proſit; aut pro uno ſolo reliquis excluſis offerri poſſit, quod *errorem non medicum, & opinionem*

» *omnibus fructibus*, qui ad Corpus Chriſti pertinent, » celebrentur. " *Seſſ.* 22. *De Sacrificio Miſſæ cap.* 7.

IX. Cur ergo Sacerdos à pluribus *honorarium* ſive *ſtipendium* accipiendo non ſatisfacit *unum* pro omnibus Sacrificium offerendo: quemadmodum olim dum oblatio panis & vini in Miſsa fieri ſolebat, uno eodemque Sacrificio pro pluribus offerentibus oblato ſatisfaciebat? Num forſan qui hodie *ſpecialiter* pro ſe petunt, *dato ſtipendio*, Miſsam celebrari, aliquid plus de Sacrificio participant; quàm olim participabant *offerentes* in Miſsa: Vel offerentes plus participabant, ſi pauci quam ſi plures offerrent?

X. Sicuti ipſum Sacrificium Miſsæ ſemper fuit quantum ex parte Chriſti primarii offerentis, & Hoſtiæ oblatæ infiniti valoris; ita ſemper incertum fuit, quantum ex illo infinito cuique offerenti, aut adſtanti applicaretur; quidve ipſa Sacerdotis celebrantis intentio in hac fructus Sacrificii applicatione, ex mero Dei beneplacito dependente, valeret.

XI. Primitùs ergo fideles ſua munera offerentes, non petebant Miſſam *ſpecialiter pro ſe* celebrari; ſed ſufficere credebant, ſi Miſſæ Sacrificio devotè conjungerentur; atque unà cum Sacerdote ipſum Sacrificium offerrent; divinæ Miſericordiæ confidentes, Sacrificii fructum ſibi applicandum pro ratione Sacrificii & diſpoſitionis.

XII. At alia eſt hodierna offerentium *honoraria* ſive *ſtipendia* Miſſarum intentio. Hi enim ea mente & conditione *ſtipendia* hæc offerunt, ut tot Miſſæ quot dantur ſtipendia *ſpecialiter pro ſe* vel *alio* quem nominant, celebrentur & ſpecialiter applicentur.

XIII. Et licet incertum ſit, quid hæc ſpecialis applicatio valeat; imò ſub ſola intentione *generali* ſtando *non minùs ſæpe apud Deum mereatur, quàm particulariùs exigendo*; uti monet Pius Gerſonius *tract. De Solicit. Eccleſ.* nihilominus Sacerdotes *honoraria* ea intentione & lege à Fidelibus oblata accipientes, ipſius quaſi juſtitiæ leges infringerent; ſuamque avaritiam proderent, ſi intentioni Fidelium non ſatisfacerent: hancque ſolam injuſtitiam, atque Sacerdotum avaritiam ſuo Decreto Urbanus VIII. meritò jugulavit; nihil de valore Sacrificii pro pluribus oblato; aut de efficacia applicationis ipſius Sacerdotis definiens.

XIV. Eodem imo majori fundamento hanc, quam quorumdam Sacerdotum ſordida avaritia & cæca cupiditas parturiverat, opinionem damnavit Alexander VII. anno 1665. " Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sa» crificiis ſtipendium accipere & Sacrificium *unum* of» ferre; neque etiam eſt contra *fidelitatem*, etiamſi » promittam, promiſſione etiam juramento firmata, » danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.

XV. Similiter propoſito dubio Sacræ Congregationi: " An cùm Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam con» gruam juxta qualitatem loci, perſonarum ac tempo» rum, Sacerdotes accipientes ſtipendium minus con» gruum, teneantur Miſſas illis ab offerente præſcriptas » cele-

Digitized by Google

» excepto, in quo procurans ſuffragia fieri pro Defun-
» cto, *conſentit expreſſe* Defuncti memoriam alii, vel
» aliis copulari. Nec credat celebrans ſe dicendo Miſ-
» ſam unam poſſe ſatisfacere pro duobus, pro quo utro-
» que *promiſit ſpecialiter* & in ſolidum celebrare.

XVIII. Quòd ergo ſuo tempore dixit Walafridus, *errorem non modicum, & ſtultam opinionem* eſſe illorum, qui prætendebant, non poſſe ſatisfieri *pluribus* Offerentibus, niſi pro *ſingulis ſingula* Miſſæ celebrarentur: ideò dixit, quia tum temporis nondum invaluerat mos hodiernus dandi ſtipendium Sacerdoti *eâ lege* ut pro dante *ſpecialiter* Miſſam celebret; ſed oblatio ſimpliciter fiebat; ea dumtaxat conditione, ut in Sacrificio *ſpecialis* commemoratio fieret in ordine Offerentium.

Cùm ergo ex parte Offerentium nihil eſſet, quod ad *ſingulas* Miſſas pro *ſingulis* Offerentibus celebrandas cogeret; nihil quoque impediebat quominùs *uno* Sacrificio, quod ex parte Sacrificii eſt infiniti valoris, omnibus ſatisfieret. At poſtquam populus incœpit offerre Honorarium, ſive ſtipendium Sacerdoti, ea lege, ut pro ſe *ſpecialem* Miſſam celebret, juſtitiæ leges refragantur, ut uno Sacrificio, contra fidem, ſaltem tacitè datam, pluribus ſatisfiat.

XIX. Manet ergo etiam hodie verum, quòd Miſſæ Sacrificium quantum eſt ex parte Chriſti primarii Sacrificantis, & Hoſtiæ oblatæ ſit infiniti valoris; atque Fidelibus aſſiſtentibus cum proportione devotionis & fidei fructus illius communicetur æqualiter ſive pauci, ſive multi aſſiſtant.

XX. Deinde hoc quoque indubitatum eſt, hodiernum Miſſarum *ſtipendium* eſſe conſiderandum, ut voluntariè cujuſdam oblationis ſpeciem; in locum oblationis in Miſſa primitus fieri ſolitæ, ſurrogatam.

Inſtruendus ergo eſt populus, ne *honorarium* illud habeat tamquam pretium Sacrificii, ſed ut voluntariam oblationem; qua Deum tamquam rerum temporalium auctorem recognoſcens, unà cum Sacerdote Sacrificium offerre, & ipſius Sacrificii, ac ſignanter precum quæ pro offerentibus funduntur, particeps eſſe mereatur.

XXI. Monendus inſuper eſt populus, ne in numero aut magnitudine *honorariorum* nimium confidat; quaſi eorum ſola oblatione virtutem Sacrificii conſequatur: cum non tam ad oblationum magnitudinem, quam offerentis affectum reſpiciat Deus.

Unde poſt alios dicit Petrus De Soto De Sacrificio Miſſæ *Lect.* 7. " intentionem Sacerdotis offerentis &
» applicationem ejus prodeſſe quidem, ſed juxta *diſ-*
» *poſitionem illorum pro quibus* offertur: Non enim
» quantum celebrans aut intendit, aut vult, conſequi-
» tur is prò quo celebrat, ſed quantum *ſua fides &*
» *devotio* digna vel capax eſt.

cleſiæ imputant hæretici, & non pauci è Catholicis, ſi non verbis ſaltem ſuo agendi modo probare videntur: quod " Miſſam ejuſmodi actum externum eſſe ſentia-
» mus, quem Sacerdos ſuo arbitratu quibus velit ſeu vi-
» vis ſeu mortuis accommodare queat, etiamſi is nullâ
» fide, nullaque voluntate prædictus ſit. Qui aliquam
» ex hoc Sacrificio ad ſe utilitatem redire volunt, ejuſ-
» modi ſint oportet, qui ad divinam ſperent miſericor-
» diam, alioqui citra propriam fidem & devotionem
» aliena actio neminem ſalvum & beatum facere poteſt,
» & Eccleſia Dei hac ſua Sacroſancta victimâ homini
» impio nonniſi hactenus conferre aliquid poteſt, quam
» ut precibus illius cauſa id agat apud Deum, ut pro
» ſua clementia hujuſmodi hominum corda convertat.

XXIV. Hæc Michael Epiſcopus Meſburgenſis *concione* 17. *De Sacrificio Miſſæ*, apud Georgium Caſſandrum in conſultatione de articulis religionis ad Imperatores Ferdinandum I. & Maximilianum II. *cap.* 24. ibi pluribus oſtendit, hanc opinionem falsò Catholicis affingi.

XXV. Ex his quoque facilè intelligent pauperes, ſe poſſe non ſecus ac divites eſſe Sacrificii participes; modò ferventi charitate & viva fide Sacrificio jungantur; memores quod Sacerdos ſpecialiter memoriam agens *omnium circumſtantium*, addat: *Quorum tibi fides cognita eſt & nota devotio.* Quibus rurſus evincitur, ut notat Cajetanus, " applicationem hujus Sacrificii non
» *ſola intentione*, ſed *devotione* adjuncta perfici: cujus
» rei ratio ſit, quia in Sacrificiis & oblationibus, *quan-*
» *titas devotionis* magis penſatur quàm *rei oblata*.

XXVI. Quid igitur nihil operatur intentio ſive applicatio Sacerdotis? Reſpondet Petrus De Soto loco citato: " Intentio quidem celebrantis, maximè quando
» ille Deo gratus eſt, multum prodeſt, ſed nihil deter-
» minati tamen haberi poteſt, nec id opus eſt inquiri:
» cum procul dubio magis valeat devotio accedentis. Sa-
» cerdos verò hanc applicationem applicans (uti lo-
» quuntur) iſti aut illi, hoc agit, ut eos Deo com-
» mendans, ipſi æſtimationem valoris relinquat, & hoc
» quidem tam in ipſo Sacrificio, quam in ſuis quas vel
» ex Eccleſiæ ordinatione, vel voluntate propria Deo
» fundit precibus.

XXVII. Inde hanc ſine ulla hæſitatione format concluſionem: " Unde non eſt dubitandum, melius &
» utilius eſſe fidelibus, aſtare Sacrificio Miſſæ, & fide
» & devotione illi conjungi, quàm curare ut pro ſe
» ſæpius celebretur.

Et licet Sacerdos etiam pro abſentibus orare & Sacrificium offerre queat; nihilominus indubitatum eſt; & conſtat ex precibus, quæ tempore Sacrificii dicuntur, Miſſam ſpecialiter pro circumſtantibus, ſive præ-

ſentibus

Digitized by Google

Quid Sacerdotes in receptione Honorarii ſervare debeant; & quæ incommoda ex Honorario profluant?

1. *Honorarium accipi debet à Sacerdote ut* oblatio *voluntaria.*
2. *Honoraria habenda ſunt ut alia bona Eccleſiaſtica.*
3. *Indignum eſt, ut Honoraria habeantur ut rerum profanarum pretia.*
4. *Cavendum Sacerdoti, ne de his Honorariis mercari videatur.*
5. *Nihil pro Miſſis* exigendum.
6. *Synodi Tridentinæ Decretum contra conventiones ſuper Honorariis Miſſarum.*
7. *Decretum Synodi Mechlinienſis contra ſimiles ſtipulationes.*
8. *A Miſſæ celebratione abeſſe debet animus* mercenarius.
9. *Modus agendi aliquorum Sacerdotum indicat Miſſas ad quæſtum celebrari.*
10. *Indicium animi mercenarii in Sacerdotibus.*
11. *Secundum illius indicium.*
12. *Nonnumquam mercenario modo pro ratione ſtipendii major vel minor eſt Miſſæ ſolemnitas.*
13. *Indecens eſt, quòd ex Honorariis Miſſarum Sacerdotes vivere debeant.*
14. *Hinc contingit plures non ſolo pietatis affectu Miſſam celebrare.*
15. *Verendum ne hodie plures ex humano affectu ad Altare accedant.*
16. *Plures hodie videntur ordinari Sacerdotes, ut ex Miſſis victitent.*
17. *Ob Honoraria Sacerdotes ſe facilè Divitum obſequio cum vilipendio Sacerdotii addicunt.*
18. *Quod remedium contra hos abuſus.*
19. *Sanctus Franciſcus veritus Miſſas* quæſtuarias, *tantum unam celebrari voluit.*
20. *Sanctus Ignatius Honoraria accipi noluit.*
21. *Monaſteria omne etiam ſponte oblatum Honorarium reſpuentia meritò laudanda.*

I. HOdiernum Miſſarum *honorarium* ſpeciem quamdam eſſe voluntariæ oblationis; atque in locum oblationum ſucceſſiſſe capite præcedenti oſtendimus; conſequenter, ſicut Laici illud tamquam Deo acceptam oblationem Sacerdoti offerre debent, ita quoque illud Sacerdotes non tamquam pretium Miſſæ, ſed ut *voluntariam* oblationem *grato* animo accipere tenentur: unàque oſtendere, ſe velle Deo *voluntariè* ſacrificare. " Et » ſi quando nihil aut aliquid minus *liberali* animo *ho- » norarii* loco eis donatum fuerit, non in hoc contriſten- » tur, minimeque aliquod indignationis dent indicium; » quin potius ut oſtendant ſe magno liberalique animo » *gratis* dare quod gratis acceperunt; ab omni cogita- » tione & deſiderio muneris ac *honorarii* ſe ſemper con- » tineant; & ſi quando aliquid accipere cogantur, il- » lud quamvis *exiguum* lætiori lubentiorique animo ac-

ſent, atque à proventibus [illegible] Eccleſiaſticis diſtinguunt.

III. Pejorem adhuc de *Honorariis* his idæam formant illi, qui aſſerere non erubeſcunt, quod *ſtipendia* Miſſarum *ad modum pretii rerum habent medium, infimum & ſummum:* conſiderantes ſanè illa non tamquam *voluntarias* fidelium religioſas oblationes; ſed ut quædam profanarum rerum pretia. Quo quid turpius, ne dicam abominabilius cogitari poteſt!

IV. Cavendum autem Sacerdotibus, ne ſuo modo agendi, eam ſe de ſtipendio ſive Honorario Miſſarum idæam habere oſtendant; conventiones directè aut indirectè ſuper hiſce Honorariis ineundo.

De qua infami mercatura quorumdam Sacerdotum ita anno 1324. conqueruntur Patres Synodi Toletanæ *Can. 6.* " Multâ mentis amaritudine concitamur, gra- » viſque doloris aculeus perfodit mentem noſtram, in- » telligentes, quod aliqui Presbyteri deteſtanda & abo- » minabili ambitione cœcati, pro Miſſis per eos cele- » brandis pecuniam exigunt, & ſuper hoc ac ſi vellent » vendere rem profanam, *impudenter mercantur:* quan- » doque etiam publicè qui eas faciunt celebrari, æſti- » mantes, quòd ex eorum facto pernicioſo vendant gra- » tiam Dei quæ in Sacramento Miſſæ confertur, vel » verius ipſum Deum, qui nobis ſub ſpecie dicti Sacra- » menti ſe exhibet, pecuniâ poſſe vendi.

V. Poſt hæc abominandum hunc abuſum ex ſordida Sacerdotum avaritia promanantem extirpare volentes, ſubjungunt: " Verùm cum dictum Sacramentum ſuper » omnia pretioſum, ſit *liberaliter* ſicut cætera Sacra- » menta celebrandum: diſtrictiùs prohibemus, ne ali- » quis Presbyter pro Miſſis celebrandis pecuniam exi- » gat, vel rem aliam temporalem; ſed *gratè* accipiat, » ſi aliquid per facientem Miſſas celebrari oblatum ſibi » *charitativè* fuerit, *abſque pacto & conventione qua- » cumque:* Qui verò contrarium fecerit, à celebratio- » ne Miſſæ per annum noverit ſe ſuſpenſum, & aliàs » pro tam gravi exceſſu ad arbitrium proprii Epiſcopi » puniendum.

VI. Synodus Tridentina advertens, Sacerdotes cupiditate excæcatos nequaquam à profano illo mercimonio ceſſare, injunxit Epiſcopis, ut è medio tollant, quidquid avaritia contra reverentiam Sacrificii Miſſæ induxit; atque imprimis, " cujuſvis mercedum condi- » tiones, pacta, & quidquid pro Miſſis novis celebran- » dis datur; nec non importunas atque illiberales elee- » moſynarum exactiones potius quàm poſtulationes, » aliaque hujuſmodi quæ à Simoniaca labe, vel certè à » turpi quæſtu non longè abſunt, omninò prohibeant. In Decreto *De obſervandis & Evitandis in celebratione Miſſæ.*

VII. Decreto Synodi Tridentinæ ſatisfacere cupiens Synodus P. I. Mechlinienſis *tit. De Decanis cap. 11.*" Paſtoribus & quibuſcumque Sacerdotibus inhibet ſub » pœna ſuſpenſionis, ne per ſe vel alium, *directè* vel *in- » directè ſtipulentur* pro Miſſis votivis, ad piorum poſtu- » lationem celebrandis; ſed quod eis *ſponte* oblatum fue- » rit, accipiant.

VIII.

Digitized by Google

[illegible] Pelagius, *lib. 2. De Planctu Eccleſia*, *art.* 5. quod tot dicantur Miſſæ *queſtuaria*, ut apud populum vel Clerum Corpus Domini jam vileſcat.

Nonne plurimos hodie conſpicimus Sacerdotes ad domos mortuarias curſitare, ubi ſtipendia, præſertim pinguiora ſe accepturos ſperant; non ſecus atque opifices ac mercenarii quique, operum ſuorum pinguiores mercedes venantur?

X. Quam paratos & obvios reperies Sacerdotes plurimos ad Miſſæ Sacrificium quacumque hora, & quocumque loco, tametſi etiam parum opportunis & canonicis, celebrandum, ſi congruentia ad ipſorum placitum offerantur Honoraria! econtrà quàm difficiles & refractarios habebis, ut hora & loco quantumvis populo maximè opportunis, & ſubinde ferè neceſſariis, Miſſam celebrandam ſuſcipere velint, ſi Honoraria congrua deſint! quaſi Sacerdotes ordinati non tam eſſent ad offerendum Sacrificium tamquam Miniſtri Eccleſiæ, ad devotionem & ædificationem fidelium, quam ut ex celebratione Miſſarum ſibi comparent *Honoraria* ſive ſtipendia, atque ex iis vivant. Unde ſimiles Sacerdotes parum attendere ſolent, num celebratio Miſſarum tempore aut loco magis congruis fiat, modò hoc loco aut tempore celebrando majus Honorarium accipere poſſint. Quid hæc niſi mercenarium Sacerdotum illorum animum in Miſſarum celebratione indicant?

XI. Adhæc non paucos conſpicimus, tam è Sæcularibus quàm Regularibus, mercenariorum ſeu opificum more, ſtipendia Miſſarum pro menſura laboris & temporis in earum celebratione impendenda taxantes atque commenſurantes.

Quid hodie familiarius, quam majora taxari ſtipendia, dum in hoc illove Altari celebrantur; eò quod ob quamdam devotionem populi erga certam Imaginum vel Sanctum, plura ad illud Altare petantur fieri Sacra? Quò fit ut pluribus Sacerdotibus concurrentibus ad celebrandum, nonnumquam tempore aliquo ſit expectandum, ob quam expectandi moram, Sacerdotes illi quaſi mercenarii, Miſſæ celebrationem ampliori ſtipendio compenſatam volunt.

Si Eccleſiæ utilitas poſtulet, ut certis deſtinatiſque horis Sacra legantur, nonne videmus quod more mercenariorum majus ſtipendium requiratur, quam ſi libertas hora quacumque celebrandi Sacerdotibus illis relinquatur? Quo quid evidentius, in oblatione Sacrificii non tam inſpici, quid hic & nunc poſtulet utilitas Eccleſiæ, quam quid exigat quantitas ſtipendii.

Si ulteriùs ſimiles Sacerdotes requirantur, ut ad diſſitam aliquam Eccleſiam celebrandi gratia accedant, nonne mox ut quidam bajuli aut nuntii volent ſtipen-

XIII. Dicet forſan nonnemo, quid mirum ſi honoraria, ſtipendiave Miſſarum tam anxie à nonnullis Sacerdotibus quærantur; nec faciles ſe ad celebrandum, niſi hæc adſint, præbeant; cum vel ipſi, vel ipſorum Conventus majore ex parte ex hiſce honorariis ſtipendiiſve vivere cogantur? Haud diffiteor, ita in more poſitum eſse: Sed quis & illud non deploret, imò exhorreſcat, ipſum tremendum diviniſſimumque, atque Religionis noſtræ auguſtiſſimum Myſterium, eo eſse vilitatis redactum, ut ceu quoddam opificium victui quotidiano parando ſubſervire debeat?

Quis ambigat, quin temporalia modo mercenario & ſordido facile ex Miſſarum celebratione ſint quæſituri, qui Miſsæ celebratione tamquam medio ad vitæ neceſſaria paranda uti coguntur?

XIV. Atque hinc contingit, quod Sacerdotes ex Miſſarum honorariis victitantes, ex humano potius affectu, aut conſuetudine, aut ſanè ex neceſſitate vitæ ſubſidia conſequendi, quam devotionis affectu, & Spiritus ſancti impulſu quotidie ad Miſsam celebrandam accedant.

XV. Imò ſi horum Sacerdotum ratio agendi propius attendatur, verendum ne cum Patribus Synodi Colonienſis anno 1536. *parte 2, capit.* 10. dicere etiam hodie debeamus: " Terret nec immeritò, nos ſermo
„ Dominicus, qui vetat nos ſanctum dare canibus,
„ & margaritas noſtras projicere ante porcos, dum
„ quoſdam leviculos Sacerdotes illotis manibus pedi-
„ buſque, ut in Proverbio eſt, audaciùs in hæc ſacra-
„ tiſſima Myſteria, quam in profana irrumpere com-
„ perimus. Quales ſunt, *Qui humano affectu tantùm*
„ *& potiùs ex more, quàm devotionis ardore* ad Al-
„ tare accedunt, quorum polluta eſt mens & conſcien-
„ tia, quos meritò horrendum Evangelii exemplum
„ (quod Joannis decimo tertio legimus in hæc verba:
„ *Et poſtquam accepiſſet buccellam introivit in eum Sa-*
„ *tanas*, & cætera quæ ſequuntur) ad meliorem vitæ
„ frugem, altioremque tanti myſterii contemplationem
„ revocaret.

An non magna cum Sacrificii irreverentia hodie conſpicimus, Sacerdotes vitam otioſam, imò multis defectibus, ne dicam criminibus obnoxiam agentes, neceſſitate victum quærendi ex ſtipendiis Sacrorum quodammodo compulſos, accedere ad *quotidianum* Sacrificium, non ſecùs ferè atque opifices ad opus ſuum manuale lucelli cauſa indies properare ſolent?

Non dubium quin & hodie verum ſit, quod olim dixit Sanctus Auguſtinus, *Omnem conditionem includere bonos & malos eſſeque Clericos perinde falſos ac Monachos. Sunt*, ait, *& Monachi falſi, & nos novimus tales, ſed non periit fraternitas pia propter eos, qui profi-*

requiſitam attigerint, ad Sacerdotium mittere conſueverunt; atque Sacerdotes ordinatos honorarii quotidiani lucrandi cauſa, ad quotidianum Sacrificium quodammodo adigunt. Sed de hoc latius infra *tit. 9.* ubi de *Ordine* agetur.

XVII. Ex hoc quoque Sacerdotum mercenario agendi modo evenit, ut Sacerdotes ſe magnatibus & divitibus quibuſque celebrandi cauſa Capellanos conſtituant; quos hi ut ſervos admittunt, nec honeſtius plerumque tractant, quàm artifices qui ad opera ſua elocanda ſpe mercedis invitantur; glorioſum autumantes, inter famulos ſeu pediſſequos ſuos, non tantum vile aliquod hominum genus; ſed ipſos quoque Sacerdotes numerare. At de hoc abuſu latius capite 8. ubi de Oratoriis domeſticis agitur.

XVIII. Hæc aliaque, quæ ex hodiernis Miſſarum ſtipendiis profluunt; ipſumque Miſſæ ſacrificium horrendum in modum profanant; vileque ac contemptibile Catholicis pariter & Acatholicis reddunt, Eccleſiarum Prælati, ac præcipuè Epiſcopi ex mandato Synodi Tridentinæ omnibus viribus, tamquam abuſum verè magnum & execrandum eradicare tenentur; omniaque remedia adhibere, quæ eum in finem ſubſervire queunt. Inter media autem illud non minimum videtur, ut neminem ad Sacerdotium admittant, quem veriſimiliter intelligunt, eo præcipuè fine Sacerdotio initiandum præſentari, ut vel ſibi, vel Communitati ſuæ ex celebratione Miſſarum victum conquirat; atque ita verendum ſit, ne ex celebratione Miſſarum faciat artem de pane lucrando. De quo latius infra, *titulo De Ordine.*

XIX. Profanationem hanc aliaque incommoda veritus Sanctus Franciſcus, teſte Alvaro Pelagio, "voluit » quod in quocumque loco Fratres contenti eſſent unâ » Miſſa, præſciens, Fratres ſe velle juſtificare per Miſ- » ſas, & *ad quæſtum eas reducere:* ſicut videmus hodie » fieri." Hæc ille loco ſuprà citato.

Similiter Sanctus Ignatius Societatis Fundator, parte *6.* Conſtitutionum cavit: "Omnes qui ſub obedien- » tia ſunt Societatis meminerint, ſe gratis dare debere, » quæ gratis acceperunt, nec poſtulando, *nec admit- » tendo ſtipendium*, vel *eleemoſynas ullas*, *quibus Miſſa*, » vel confeſſiones, vel prædicationes, vel lectiones, » vel viſitationes, vel quodvis aliud officium ex iis quæ » Societas juxta noſtrum Inſtitutum exercere poteſt, » compenſari *videatur:* ut ſic majori cum libertate » poſſit & proximorum ædificatione, in divino ſervi- » tio procedere.

Unde & Chriſtianus Lupus in Diſſertatione 2. proœmiali ad *tomum 3. Schol. cap. 11.* ait: "Reformata quæ- » dam, omnem etiam *ſponte* oblatum denarium refu- » tantia, Monaſteria ſunt plurimum laudanda, & oran- » dus eſt Deus, ut ad omni ſaltem coactioni renuntian- » dum nos promovere, atque ita caſta Patrum corda » in nos reducere dignetur.

cis præſentibus diſtribuendos converſa ſunt.

8. *Anniverſaria olim pro Fundatoribus & Benefactoribus fieri ſolebant; nec quidquam* ſpeciale *pro ejus celebratione aſſignabatur.*

9. *Hodie pro celebrante, Miniſtris & etiam Eccleſiæ fabricâ certa ſumma relinqui ſolet.*

10. *Quâ celebritate anniverſaria celebranda, pendet præcipuè à Fundantium voluntate.*

11. *Anniverſaria nunc valdè multiplicata; & unde?*

12. *Acceſſerunt Miſſarum multarum fundationes.*

13. *Fundationis Miſſæ quotidianæ meminit Alexander III. eamque nonnihil reſtringit.*

14. *Qui Capellaniam cum onere Miſſæ* quotidianæ *habet, an debeat* quotidiè *Miſſam celebrare?*

15. *Obligatus ratione Beneficii ad celebrandum, ſatisfacit dando ſubſtituto conveniens Honorarium.*

16. *Qui accipit Honorarium pro Miſſa, non poteſt alteri eam committere parte Honorarii retentâ.*

17. *Quæ diſparitatis ratio.*

18. *Qui Beneficii etiam ſimplicis fructus percipit, debet ſe ut Eccleſiæ Miniſtrum exhibere.*

19. *Nulla Capellaniarum cum ſolo onere celebrandi Miſſam utilitas eſſe ſolet.*

20. *Debet Fundatorum mens impleri; & quis ſoleat eſſe defectus.*

21. *Anniverſaria & Miſſæ fundata, frequenter admodum negligenter peraguntur.*

22. *Quæ Paſtorum circa hæc cura eſſe debeat?*

23. *Qui animo mercenario his officiis intereſſe cenſeantur? quibus diſtributiones dandæ?*

24. *Unde factum ut omnibus fundationibus Miſſarum ſatisfieri non potuerit.*

25. *Synodus Tridentina dat Epiſcopis facultatem anniverſaria & Miſſas reducendi ad minorem numerum: & quare?*

26. *Sacerdotes privatâ auctoritate ea reducere non poſſunt.*

27. *An Epiſcopi extra Synodum habeant illam facultatem?*

28. *Decretum Sanctæ Congregationis poteſtatem Epiſcoporum reſtringens, in Belgio non receptum.*

29. *Reductiones facienda prævio examine; & auditis quorum intereſt.*

30. *Epiſcopus in reductione non tam utilitatem privatorum, quam augmentum divini cultus attendere debet.*

31. *Non multum urgendi Fideles ad Miſſarum fundationes, præſertim à Presbyteris; & quare?*

32. *Si Fundator voluerit Miſſam certo loco aut tempore fieri, voluntas ſervanda eſt.*

33. *Poteſt Epiſcopus has conditiones interdum tollere aut mutare.*

I. A Primis ſæculis defunctorum extremum diem annua celebritate cultum fuiſſe, teſtis eſt Tertullianus, *De Corona Militis cap. 3. Oblationes pro Defunctis*,

Digitized by Google

» ... Feſtivitates Sanctorum Pa-
» trum, & ibi reperiet hujus Feſtivitatis exemplum.

Ex his non obſcurum eſt, ſimilia Anniverſaria ut minùs ſæculo IX. quo dictus Sanctus vixit, nota fuiſſe.

III. Unde & eodem ſæculo Synodus Piſtenſis multorum Epiſcoporum & Abbatum ratas habuit *refectiones* quas Hilduinus Abbas conſtituit Dionyſianis Monachis in Feſtivitatibus Sanctorum, quorum corpora in eodem loco ſunt humata, atque ANNIVERSARIO *Dagoberti Regis ex Auriaco*. Deinde ſubdit: " Ca-
» ritates etiam in *Anniverſariis* Regum & Abbatum de
» cellario Abbatis juxta ſolitum accommodentur. Item
» *refectiones*, Fratribus de rebus Eccleſiæ at theſauri,
» veluti Hilduinus ordinaverat ſubminiſtrandas, hoc
» eſt Purificatione ſanctæ Mariæ, Aſſumptione ejuſdem,
» Nativitate, Miſſa ſancti Petri Apoſtoli, *Anniverſa-*
» *rio Hludovici Imperatoris*, Feſtivitate omnium Sanc-
» torum, dieque *depoſitionis* ſuæ decernimus." Habentur Tomo 8. Concil. General. col. 756.

Quin & ſub initium ejuſdem ſæculi in Conventu Abbatum Aquiſgranenſi *cap.* 73. decretum eſt, " ut
» pro Abbate defuncto *anniverſarium* fiat Officium.

Scribit quoque circa idem tempus Amalarius *lib.* 3. *De Eccleſ. Officiis*. *cap.* 44. " Anniverſaria dies ideo
» *repetitur* pro Defunctis, quoniam neſcimus quali-
» ter eorum cauſa habeatur in alia vita.

IV. Quo ritu Anniverſaria hæc antiquitus celebrarentur, incertum eſt. Hoc ſatis conſtat, non eodem ritu, nec eadem celebritate ubique fuiſſe peracta.

Ex verbis ſuprà è Vita S. Eigilis relatis patet, quòd Anniverſarium Sturmii Abbatis Fuldenſis, *in celebratione Miſſarum, Pſalmodiis & Oratione celebrare ſanciverit peragi* S. Eigilis Abbas.

Illud quidem Anniverſarium etiam ante Eigilis Decretum fuiſſe à Monachis Fuldenſibus celebratum, ſed minùs ſolemniter, evincit eorum Libellus ſupplex Carolo Magno oblatus, in quo dicunt: *Pro Sturmio quoque Abbate in* ANNIVERSARIA *obitus die, unam Vigiliam, & unum Pſalterium per ſingulos annos* legimus.

V. Apud Ordericum Vitalem *libro* 3. *hiſtoria* refertur, Oſbernum Abbatem Uticenſem conſtituiſſe *generale anniverſarium* ſingulis annis fieri pro patribus & matribus, pro fratribus & ſororibus omnium Monachorum Cœnobii Uticenſis. " Anniverſarium verò de quo
» loquimur (ait Vitalis) ſexto Kalendas Julii ſic agi-
» tur. *Omnia ſigna ſerò & manè* ad Officium defuncto-
» rum *diu pulſantur*, volumen mortuorum ſuper Altare
» diſſolutum palam expanditur: & deprecatio prius pro
» defunctis, poſtea pro vivis parentibus & benefacto-
» ribus cunctis Fidelibus Deo offertur. Miſſa verò ma-
» tutinalis ab Abbate celebriter canitur: ab eleemoſy-
» nario autem tot *pauperes*, quot Monachi ſunt, ipſa
» die in Cœnobio colliguntur.

» verſarius uxoris ejuſdem Ducis Dominæ Idæ, & ma-
» tris ejus Aleidis ſimilis ageretur *lætitia*.

Si quis Capitulorum & Monaſteriorum antiqua monumenta revolvat, plura ejuſmodi anniverſaria reperiet; habenturque in Collegiis Academicis pleraque defunctorum Præſidum & Benefactorum anniverſaria cum refectione Communitati ea die danda; quam vocabulo barbaro *pitantiam* dicere conſueverunt.

VII. In Collegiis Canonicorum poſterior ætas has refectiones in denarios inter Canonicos celebrationi anniverſariorum aſſiſtentes diſtribuendos ubique ferè convertit; quarum diſtributionum mentio fit in *Cap. Unico De Clericis non reſidentibus in VI.* Decernit ibidem Bonifacius VIII. id quod ſtatutum erat de diſtributionibus Horarum Canonicarum, *De diſtributionibus etiam pro defunctorum anniverſariis largiendis obſervandum.*

VIII. Antiquitus anniverſaria illa nonniſi penè pro Fundatoribus, & Benefactoribus agebantur; neque aliqua certa ac determinata ſumma, quæ Celebranti & Miniſtris in honorarium cederet, aſſignari ſolebat.

IX. At poſtquam Miſſarum honoraria invaluerunt, etiam pro celebrandis anniverſariis *honoraria* Sacerdoti celebranti, & Miniſtris aſſiſtentibus aſſignari cœperunt; idque pro ratione celebritatis, quâ celebranda ſunt. Inſuper numerus aliquis ipſi Fabricæ Eccleſiæ pro impenſis in Sacrificium & ornamenta faciendis conſtitui.

X. Porrò celebritas anniverſariorum; nec non relictorum vel in pauperes, vel Miniſtros Eccleſiæ aliave pia opera diſtributio dependent à Fundatorum voluntate & arbitrio; quæ illorum prima lex eſſe ſolet.

XI. Sicuti cuilibet particulari liberum tandem fuit, dato Honorario ſibi *ſpecialem* Miſſam juberi fieri; ita quoque eadem ratione invaluit, ut quiſque potuerit *ſpeciale anniverſarium* fundare; atque hoc pacto poſtremis hiſce ſæculis anniverſaria in immenſum excrevêre.

XII. His acceſſere inſuper crebræ Miſſarum fundationes quæ vel quotidianam, vel plures per menſem, aut hebdomadam vel annum, pro ratione ſtipendiorum, & voluntate fundatorum Miſſas requirunt.

XIII. Fundationis Miſſæ quotidianæ mentio occurrit in *Cap.* 11. ⁒ *De Præbendis:* ubi narratur, quod Præpoſitus & Capitulum Eccleſiæ Collegiatæ Inſulenſis in Flandria, communi voluntate cuidam Sacerdoti Præbendam unam dediſſent in Eccleſia ſua, ita quod *Miſſam de Sancta Maria* (niſi corporis infirmitate gravatus ſit) debeat *quotidie* celebrare, & Eccleſiam non niſi communi tam Præpoſiti, quàm Capituli aſſenſu poſſet deſerere, vel cuiquam Præbendæ illius *anniverſarium* delegare. Pontifex Alexander III. interpellatus hanc conceſſionem hoc tenore firmavit: " Quam ſiquidem
» inſtitutionem eatenus confirmamus, ut prædictus Sa-
» cerdos, niſi infirmitate corporis fuerit impeditus,
» *aſſiduè* debeat obſequium ſuum impendere Eccleſiæ
» me-

» tus, uni Preſbytero eſſe nimis oneroſum attendens, » *divina ſingulis diebus* celebrare, Præbendam ipſam » diviſit in duas.

Verùm pro reſolutione hujus Decretalis notandum, quod Preſbyter, cui hæc Præbenda cum onere Miſſæ *quotidianæ* erat aſſignata, ex vi inſtitutionis eſſet obligatus eam Miſſam quotidie *per ſe* celebrare; uti colligitur ex finali hac clauſula : *Vel cuiquam Præbendæ illius anniverſarium delegare ;* & communiter notant Canoniſtæ : concluduntque ad hunc caſum, reſolutionem ſeu moderationem Pontificis eſſe reſtringendam.

Si enim in fundatione aut inſtitutione *expreſſè* cautum non ſit, Presbyterum fundatione gaudentem debere *per ſe* Miſſam celebrare, poteſt toties, quoties ei videbitur abſtinere, atque *per alium* oneri ſatisfacere; & conſequenter cùm hic ceſſet ratio illa *honeſtatis* à Pontifice pro fundamento reſtrictionis aſſumpta, ceſſat quoque ipſa moderatio.

XV. Quæſitum aliquando fuit à Congregatione ſub Urbano VIII. " An Rector Beneficii, qui poteſt *per* » *alium* celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti, dare » ſtipendium ad rationem redituum Beneficii. Reſpon» dit : Satis eſſe, ut Rector Beneficii, qui poteſt Miſ» ſam per alium celebrare tribuat Sacerdoti celebranti » eleemoſynam congruam ſecundum morem civitatis, » vel Provinciæ, niſi in fundatione ipſius Beneficii aliud » cautum fuit.

XVI. Sin autem Sacerdoti oblata fuerit eleemoſyna major ſolita pro celebratione Miſſæ, ſi per alium jubeat Miſſam celebrari, tenetur eandem *integram* celebranti dare; nec *ullam* illius partem ſibi retinere poteſt, uti eadem Congregatio interrogata reſpondit. Habenturque prædicta dubia cum reſponſis tomo 4. Bull. Rom. *pag.* 90. & 91.

XVII. Ratio hujus diverſæ deciſionis videtur fuiſſe, quod in priori caſu, Fundator non aſſignaverit reditus annexos Capellaniæ *præcisè* pro *ſtipendio* ſive *honorario* Miſſarum; ſed ſimpliciter fundaverit Capellaniam; eique aſſignaverit dotem cum onere aliquot Miſſarum celebrandarum; atque ita videatur titulo Beneficii, exſoluto hoc onere, poſſe fructus excreſcentes retinere. In poſteriori verò caſu; quia eleemoſyna *unicè* offertur Sacerdoti pro celebratione Miſſæ; ſi illam alteri committat, nullus ſupereſt titulus legitimus, quo poſſet ſibi partem eleemoſynæ applicare : unde lucrum tale vocat S. Congregatio *damnabile lucrum.*

XVIII. Quidquid ſit, illud conſtat, quod qui hujuſmodi Capellaniam poſſidet; atque titulo Beneficii fructus ſibi applicat, conſiderare conſequenter debeat, Beneficium omne dari propter officium *Cap. fin. de Reſcriptis in* VI. ac proinde etiam ſe exhibere debere tamquam Miniſtrum Eccleſiæ; *officium* ipſi Eccleſiæ præſtare : neque bona Eccleſiæ, ut ſunt omnium Beneficiorum etiam ſimplicium proventus, otiando conſumere poſſe.

à ſimilibus Sacerdotibus ſint exſolvenda; imò probè noverint, Sacerdotes illos mercenario modo, non ſecus atque opifices ſua opera, ſacra illa miniſteria peracturos. Et hinc fit, ut occaſione hujus fundationis, præter mentem fundatoris, plus interdum maledictionis, quam benedictionis & in Eccleſiam & Fundatores accerſatur.

XXI. Inſuper quia ſacra illa aliaque divina officia ſimilibus Sacerdotibus, qui ex ſtipendiis Miſſarum vivunt; atque de Miſſarum celebratione quaſi artem de pane lucrando faciunt, committuntur, fit ut plerumque planè perfunctoriè & irregulariter peragantur; piaque Fundatorum voluntas, dum exteriùs adimpleri videtur, reverà tamen negligatur. Ipſi enim indubiè, & ut animæ ſuæ conſuleretur, ipſaque Eccleſia ædificaretur, hæc Officia devotè ac reverenter & modeſtè, prout officiorum illorum dignitas requirit, celebrari voluêre.

Unde meritò Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. in Decreto *De Purgatorio*, mandavit Epiſcopis, " Curent ut » fidelium vivorum ſuffragia, Miſſarum ſcilicet ſacrifi» cia, orationes, eleemoſynæ aliaque pietatis opera, » quæ à fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri con» ſueverunt, ſecundùm Eccleſiæ inſtituta *piè & devotè* » fiant, quæ pro illis ex teſtatorum fundationibus, vel » alia ratione debentur : non *perfunctoriè*, ſed à Sacer» dotibus, & Eccleſiæ Miniſtris, & aliis qui hoc præ» ſtare tenentur, *accuratè & diligenter* perſolvantur.

XXII. In Decretis Synodalibus Diœceſis Gandenſis ſub Antonio Trieſt *tit.* 11. *cap.* 11. ſtatuitur : " Pa» ſtores ſedulo advigilabunt, & ſtrenuè adlaborabunt, » ut *vigiliæ & exequiæ* fidelium defunctorum, *ſolemni*» *ter, tractim, & graviter & devotè* decantentur, ſub » gravi mulcta in eos decernenda qui in Officiis hujuſ» modi fuerint defectuoſi.

Si hoc Decretum ubique obſervaretur, ſperari poſſet, quod ſolito majori cum fructu atque fidelium ædificatione hæc divina Officia exſolverentur; ipſeque populus veriorem ac religioſiorem de hiſce Officiis idæam conciperet; nec tantùm ut mundo aliquo uſque ſatisfaceret, & ſe à vexis Sacerdotum eximeret (quemadmodum non rarò hodie fit,) ſed animo voluntario, & pia planè intentione Vigilias, exequias aliaque Officia celebrari poſtularet.

XXIII. Canonici quoque & Clerici ſat oſtendunt, quo animo hiſce divinis Officiis interſint, qui *Offertorio* abſoluto & diſtributionibus acceptis ſeu lucratis mox, quaſi flagellis abacti, Eccleſiam deſerunt : quos ut compeſceret Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 14. *cap.* 7. decrevit, ut illud, quod Clero ob funus, aut exequias defunctorum datur, iis qui *eidem Officio ab initio uſque ad finem adfuerint, diſtribuatur.*

Et Synodus D. Mechlinienſis *tit.* 11. *cap.* 10. privari vult diſtributionibus illos, " qui in Miſſis votivis & » *anniverſariorum*, quæ ex fundatione ſine commenda» tionibus canuntur, *ante primam collectam*, in Vigiliis » verò

Cum vero ſucceſſu temporis fundationum reditus vel eſſent deperditi, vel decreſcente pecuniarum valore, & rerum pretio è contra excreſcente, contingit, ut vix invenirentur Sacerdotes, qui fundationum onera vellent ſuſcipere.

XXV. Duplici hoc titulo contingebat, uti deplorat Synodus Tridentina *Seſſ. 25. cap. 4. De Reformat.* ut deperirent piæ teſtantium voluntates; & eorum conſcientias, ad quos prædicta ſpectant, onerandi occaſio daretur.

Igitur " Sancta Synodus cupiens hæc ad pios uſus re-
» licta, quo plenius & utilius fieri poteſt, impleri, fa-
» cultatem dat Epiſcopis, ut in Synodo Diœceſana,
» itemque Abbatibus & Generalibus Ordinum, ut in
» ſuis Capitulis generalibus, re diligenter perſpecta,
» poſſint pro ſua conſcientia in prædictis Eccleſiis, quas
» hac proviſione indigere cognoverint, ſtatuere circa
» hæc, quidquid magis ad Dei honorem & cultum at-
» que Eccleſiarum utilitatem viderint expedire.

XXVI. Decretum hoc ſat oſtendit, Sacerdotibus non licere privatâ auctoritate onera Beneficiis aut fundationibus impoſita reducere vel immutare; ſed id quoad Eccleſias ſæculares ſpectare ad Epiſcopos.

Quapropter anno 1639. Synodus Namurcenſis *tit. 3. cap. 31.* conformiter ad Decretum Synodi Tridentinæ ſtatuit: " Nullus propria auctoritate reducat Miſſas, an-
» niverſaria, & alia quæcumque onera, ſuis Beneficiis
» incumbentia.

Deinde *cap. 32.* addit: " Et quia intelligimus plures
» pauciora ſacra exonerare, quàm primæva ipſorum Be-
» neficiorum inſtitutio requirit; mandamus, ut de illo-
» rum reductione nos doceant intra trimeſtre.

XXVII. Quin ſi verba Synodi Tridentinæ attendantur, reducendi aut immutandi has pias fundationes poteſtas Epiſcopis, nonniſi in Synodo Diœceſana competere videtur; uti etiam notat Garcias *De Beneficiis parte 7. cap. 1. num. 135.* addit tamen *num. 136.* " ve-
» rum eſſe tamen, quod in aliquibus Epiſcopatibus non
» ſit uſu receptum hoc Decretum Concilii Tridentini:
» Semper enim fiunt (inquit) *ſine Synodo* reductiones,
» non tantùm Miſſarum, Capellaniarum, ſed etiam an-
» niverſariorum & dotationum Eccleſiarum.

Notoria & quotidiana Belgii praxis evincit, Epiſcopos has reductiones abſque Synodis, ſuâ ordinaria auctoritate facere; vel quod credant quoad hanc formam præſcriptam Synodum Tridentinam hìc non fuiſſe uſu receptam; vel quod putent eam ſibi facultatem jure communi competentem, à Synodo Tridentina non fuiſſe ademptam, dum Synodi Diœceſanæ non habentur.

Quidquid ſit, hoc conſtat, quod ſive Synodi Tridentinæ Decretum, ſive juris communis diſpoſitio attendatur, hanc Epiſcoporum poteſtatem generaliter ad Miſſas, anniverſaria aliaque pia opera extendi; tametſi etiam poſt Concilium Tridentinum, & in limine funda-

Sed ut notat Zypæus in citata conſultatione *num. 7.* utitur S. Congregatio vocabulo, *prohibet atque interdicit*; quæ Concilii Tridentini non declarationem, ſed *novi* juris conſtitutionem indicant: " Et ut in Italia,
» ait, facilis eſt ad S. Sedem acceſſus, adeoque Decreti
» non incommoda obſervatio; ita in diſſitis regionibus
» odioſa eſt Concilii conſtrictio; nec hactenus hìc re-
» cepta; niſi forſan apud Regulares, ad quos à ſuis Su-
» perioribus Romà talia mitti ſolent; ut non dirigunt
» Superiores ſæculares ad Epiſcopos regionum diſſita-
» rum.

XXIX. Requirit autem Synodus, ut reductio hæc fiat *re diligenter perſpecta*: id eſt, prævio diligenti examine, num cauſa reductionis aut mutationis ſufficiens ſit.

In hac reductione ſi qui ſunt Patroni fundationum, aut alii intereſſe habentes, neceſſariò audiendi: & ſi quæ opponenda habent examinari. Unde prævie ad publicationem Synodi Tridentinæ in Belgio, ad citatum *cap. 4.* hæc à Conciliis Regiis annotata fuerunt: " Re-
» linquitur arbitrio Epiſcoporum, Abbatum, &c. ut
» ob tenuitatem eleemoſynarum, ſtatuant de numero
» Miſſarum, uti judicaverint expedire. Viſum Conci-
» liis, vocandos & audiendos eſſe Paſtores, Magiſtros
» Fabricæ, alioſque quorum intereſſe ex probabili cauſa
» poterit.

XXX. Permittit autem Synodus, ut *re diligenter perſpecta*; id eſt, præmiſſo diligenti examine, & auditis quorum intereſt, Epiſcopi poſſint " ſtatuere circa
» hæc, quidquid magis ad Dei honorem & cultum, at-
» que Eccleſiarum utilitatem viderint expedire.

Itaque ex mente Synodi, Epiſcopi in hac reductione & diſpoſitione, non tam ipſorum particularium Sacerdotum, qui è ſtipendiis Miſſarum, aut proventibus fundationum emolumentum quærunt, utilitatem, quàm *Dei honorem & cultum, atque Eccleſiarum utilitatem* attendere debent.

Unde ſi Epiſcopus videat, ob multitudinem Miſſarum & anniverſariorum celebrandorum, non eâ qua decet reverentia ac devotione & modeſtia hæc peragi; atque inſuper ob hanc Miſſarum celebrandarum multitudinem, plurimos ineptos & otioſos, mercenarioſque Sacerdotes ordinari, quidni Miſſarum fundationes reducere, aut in alia pia convertere poterit? ſi inde videat Miſſas, licet pauciores, majore cum reverentia, modeſtia ac pietate celebrandas; numerumque Sacerdotum illorum otioſorum diminuendum: cum id ad honorem & cultum Dei, atque utilitatem Eccleſiarum expedire, nemini ambiguum eſſe poſſit.

XXXI. Incommoda quæ ex hac multiplicatione Miſſarum & fundationum naſcuntur, facilè quoque perſuadent, Parochos alioſque quibus incumbit procurare quæ magis ad honorem Dei & Eccleſiarum utilitatem ſpectant, non debere ipſos Fideles multum ad huj

jusmodi

Digitized by Google

» terioſve, cui ille id curæ commiſerit, juſſu, conceſſu, » permiſſione aliquando fecerit.

XXXIII. At ſi Epiſcopus videat Miſſas certis locis, aut horis celebrandas, convenientius ad populi ædificationem, ac Dei cultum alio loco & tempore celebrari, faciliùs in his mutationem aliquam facere poterit, eò quòd ipſa fundatio in ſuo principali hîc ordinariè non alteretur: atque non minus Fundatori, imò magis ordinariè proſint Miſſæ celebratæ in loco & tempore convenientiori, quàm ſi juxta Fundationis tenorem in locis deſignatis, ſed minùs convenientibus populi ædificationi, & cultui divino celebrarentur.

Sic Sanctus Carolus voluit ut in Capellis aut Oratoriis infra limites Parochiæ diebus Feſtis nonniſi *una* Miſſa, eaque in aurora, ante abſolutam Miſſam Parochialem celebretur, additque: "Quòd ſi die Feſto » etiam per illud Miſſæ Sacrificium quod in aurora fit » populus à Parochiali avocetur, tunc Epiſcopus illud » etiam Feſto die poſt Miſſam Parochialem celebrari » jubeat.

CAPUT VIII.

De Oratoriis privatis ſive domeſticis.

1. *Jam pridem quædam loca pro Miſſarum celebratione deſtinata.*
2. *Fideles unum in locum conveniebant.*
3. *Qui ſe è conventu hoc ſeparabat*, unitatem *Eccleſiæ ſcindere cenſebatur.*
4. *Olim vetitum eſt extra publicum conventum ad Miſſam convenire.*
5. *Sanctio Juſtiniani contra privatos conventus.*
6. *Excreſcente turba Sacerdotum Ditiores cœperunt habere Capellanos domeſticos.*
7. *Quàm indignè habiti hi Capellani à ſuis Dominis.*
8. *Nobiles hac occaſione Eccleſias Parochiales deſerebant.*
9. *Hic abuſus labentibus ſæculis multum crevit, & unde?*
10. *Altaria* portatilia, *quæ ſæculo XIII. invaluerunt, abuſum hunc propagarunt.*
11. *Decretum Synodi Tridentinæ contra privata Oratoria.*
12. *Privilegium datum Mendicantibus utendi altari* Viatico *ſublatum.*
13. *An Epiſcopi hodie poſſint concedere licentiam celebrandi in Oratoriis* privatis?
14. *In his concedendis parci debent eſſe Epiſcopi.*
15. *Quæ in iis deſignandis Epiſcopo inquirenda?*
16. *Danda ſine præjudicio Eccleſiæ Parochialis.*
17. *Etiam facultas celebrandi in his Oratoriis, ad certos dies reſtringi ſolet.*

Ejuſdem diſciplinæ teſtis eſt Sanctus Juſtinus Martyr, *Apol.* 2. ubi ritum celebrandi divina Myſteria ſæculo II. deſcribens, ait: "Solis qui dicitur die omnium » qui vel in oppidis, vel ruri degunt, in eundem lo» cum conventus fit, & commentaria Apoſtolorum, » aut ſcripta Prophetarum quoad tempus fert, le» guntur. Deinde lectore quieſcente, Præſidens ora» tionem, quæ populum inſtruit, habet.

II. Ad unum ergò locum Fideles conveniebant, ut in unam quaſi Eccleſiam coadunati, ipſa Unitatis myſteria convenientius agerent; atque orantes faciliùs exaudirentur.

"Corpus ſumus (ait Tertullianus) de conſcientia » religionis & diſciplinæ unitate & ſpei fœdere. Coi» mus ad Deum quaſi manu facta precationibus am» biamus. Hæc vis Deo grata eſt." *In Apolog. cap.* 39.

III. Hinc qui ſe à conventu publico, ac loco huic conventui deputato ſeparabant; atque particulares conventus inſtituebant, unitatem quodammodo Eccleſiæ ſcindere; ſeſeque ab unitate ſeparare putabantur.

IV. Unde Synodus Gangrenſis *Can.* 6. anathemate percellit Euſtachianos, qui publicum Fidelium cœtum contemnentes, extra Eccleſiam *privatim* conveniebant, ac ſacra myſteria celebrabant.

Et ſub idem tempus Synodus Laodicena, *Can.* 58. decrevit. "Quod non oportet in domibus fieri obla» tiones ab Epiſcopis vel Preſbyteris.

V. Multis quoque contra privatos hos conventus egit ſæculo VI. Juſtinianus Imperator in ſuis Conſtitutionibus Novellis, atque ſignanter *Novella* 58. ait, omnibus interdicimus magnæ hujus civitatis (Conſtantinopolis) habitatoribus, magis autem etiam totius noſtræ ditionis, in *domibus* ſuis habere quaſdam quaſi *orationum domos*: & in his *ſacra celebrare myſteria*: " & » hinc fieri quædam Catholicæ & Apoſtolicæ traditioni » extraordinaria. Sed ſiquidem *domos* ita ſimpliciter » aliqui habere putant oportere in ſacris ſuis, *ora» tionis* videlicet *illius* gratia, & *nullo celebrando* peni» tus horum quæ ſacri ſunt myſterii, hoc eis permit» timus.

VI. Verum cùm ſenſim labentibus ſæculis continuò magis excreſceret numerus Sacerdotum; Miſſæque multiplicarentur, potentiores ditioreſque, quibus non libebat certa determinataque horâ, ipſis ſubinde minus commoda ad Eccleſias Parochiales Miſſarum ſolemnia cum reliquo vulgo audituri accedere; illicque per longius temporis ſpatium, in Miſſarum ſolemnibus quæ & concionem comprehendebant, permanere, facile Sacerdotem reperire potuerunt, qui ipſis in aliquo Oratorio aut Sacello domibus ipſorum propinquo, pro eorum nutu & commoditate, tamquam alter quidam famulus mercede conductus, celebraret.

VII. Quam hi Sacellani domeſtici ſeu conductitii frequentes fuerint, quamque indignè habiti à ſuis Dominis

Digitized by Google

... Presbyteros
» rogant nos aut jubent, dicentes : Habeo unum Cle-
» ricionem, quem mihi nutrivi de ſervis meis propriis,
» aut beneficialibus, ſive pagenſibus ; aut obtinui ab
» illo vel illo homine, ſive de illo vel illo pago. Volo
» ut ordines eum mihi Presbyterum. Cumque factum
» fuerit, putant ex hoc quòd majoris ordinis Sacerdo-
» tes non eis ſint neceſſarii, & derelinquunt frequenter
» publica officia & prædicamenta.

VIII. Sub idem tempus Concilium Ticinenſe : " Qui-
» dam Laici & maximè *Potentes* ac *nobiles*, quos ſtudio-
» ſius ad prædicationem venire oportebat, *juxta domos*
» *ſuas Baſilicas* habent, in quibus divinum audientes
» Officium, ad majores Eccleſias rarius venire conſue-
» verunt, & dum ſoli afflicti & pauperes veniunt, quid
» aliud quàm ut mala patienter ferant illis prædican-
» dum eſt ? Si autem divites, qui pauperibus injuriam
» facere ſoliti ſunt, venire non renuerint, admoneri
» utique poſſent, ut eleemoſynis peccata ſua redime-
» rent, ut à fluxu rerum temporalium ſe abſtinerent.
» Admonendi ſunt igitur Potentes, ut ad majores Ec-
» cleſias ubi prædicationem audire poſſint conveniant,
» & quantum dono Omnipotentis Dei vitiis & honori-
» bus cæteros antecedunt, tantò ad audiendum præce-
» pta conditoris ſui alacrius feſtinent.

IX. Porrò hic abuſus ſequentibus ſæculis, jam in-
valeſcente Miſſarum Honorario ; atque cum illo Sacer-
dotum de hoc Honorario penè victitantium multitudo,
incredibile quantum acceperit incrementum, quanta-
que hinc Eccleſiarum Parochialium, atque Verbi Divi-
ni neglectus ; atque Sacrificii, & Sacerdotii contem-
ptus & vilipendium, uti ex hiſtoriis atque Conciliorum
Decretis illorum temporum conſtat.

X. Adhæc cum ſæculo octavo cœpiſſet Altarium
portatilium ſive *Viaticorum* uſus (nec enim ante illud
ſæculum agnitus fuit, ut monet Joannes Thiers in Diſ-
ſertatione De præcipuis Altaribus *cap.* 2.) tandem ſæ-
culo XIII. à Sede Apoſtolica privilegia impetrari cœ-
perunt, utendi hujuſmodi *Altaribus*, atque ubicumque
locorum, etiam locis Deo non dedicatis, celebrandi.

Et quidem Honorium III. Fratribus Prædicatoribus
& Minoribus indulſiſſe, ut ubicumque fuerint, ſine Pa-
rochialis juris præjudicio, cum Altari *Viatico* valeant
celebrare, ipſe Honorius teſtatur in *Cap.* 30. ;; *De
Privilegiis*, declarans eam indulgentiam ſic interpre-
tandam, ut eâ etiam ſine licentia Prælatorum uti queant.

Similia Privilegia & Regulares & ſæculares tum à
Sede Apoſtolica, tum à propriis Epiſcopis impetrantes,
Miſſas paſſim in locis privatis & ſæpius parum digni-
tati ac reverentiæ Sacrificio convenientibus celebra-
bant.

autem in illis eſſent exſtructa Oratoria ad divinum tan-
tum cultum deſtinata ; eamque interpretationem ſæ-
pius ſecuta eſt Sacra Congregatio, inquit *num.* 18. eaſ-
que declarationes refert Azorius Inſtitut. Moralium *lib.*
10. *cap.* 26. quem citat Zypæus titulo *De Celebrat. Miſ-
ſarum num.* 8. qui tamen huic ſententiæ non acquieſ-
cens, ſubjungit : " Certè ſalva Sedis Apoſtolicæ cenſurâ
» locus hic tantum eſt ad abuſus extirpandos eorum,
» qui id ſua auctoritate præſumunt, quos ne patiantur,
» monentur Epiſcopi, ſed ea verba (*non patiantur*) ſi ad
» rigorem examinentur, non inferunt, ut permittere
» non poſſint ; vel derogationem auctoritatis Epiſco-
» pis competentis, ne id queant, ubi juſta ex cauſa
» id permittendum cenſuerint.

Hæc ibidem latiùs proſequitur Zypæus ; cujus in-
terpretationem Belgii vicinarumque Provinciarum Epiſ-
copi notoriè amplectuntur ; concedentes licentiam ce-
lebrandi in Oratoriis privatis quantumvis in *domibus
privatis* exſtructis.

XIV. Hoc equidem conſtat, mentem Synodi Tri-
dentinæ fuiſſe, ipſamque Sacrificii reverentiam, nec
non Eccleſiæ diſciplinam multis titulis requirere, ut
Epiſcopi admodum parcè nec niſi neceſſitate, gravi-
buſque de cauſis & cautelis hanc licentiam indul-
geant.

Intentionis Concilii Tridentini, cui interfuerat,
per quam conſcius Martinus Rithovius ; momentum-
que hujus diſciplinæ expendens in Synodo ſua anno
1577. *tit.* 15. *cap.* 4. relata ordinatione Concilii Tri-
dentini, ſubjicit : " Quæ quidem ordinatio, ut pro rei
» gravitate, fideliorem obſervationem habeat ; man-
» damus omnibus Preſbyteris nobis ſubditis, ne quis
» pretextu antiquorum Statutorum aut conſuetudinis,
» extra Eccleſiam, aut hujuſmodi Oratoria deinceps
» Miſſam celebrare præſumat : Injungentes omnibus
» Paſtoribus, & Preſbyteris, ne deinceps dictæ ordi-
» nationi Concilii Tridentini contraveniant : & etiam
» Laicis quibuſcumque, ne per aliquos Preſbyteros
» etiam exemptos, in ſuis ædibus Sacroſanctum Miſ-
» ſæ Officium, aliqua ratione celebrari patiantur, aut
» petant ; in pœnam arbitrariæ correctionis. Paſtores
» autem ſubditos ſuos, qui morbo detenti, Eccleſiam
» viſitare non poſſunt, doceant ; ut pia devotione,
» ſuas preces jungant cum illis, qui corporali præſen-
» tia divinis Officiis interſunt. Et, ut ad excitandam
» devotionem, obſervent divinorum Officiorum tem-
» pora, vel campanarum pulſum, per quem ſignifica-
» tio Sacrorum, quæ in Templis peraguntur, & ubi
» corpore adeſſe non poſſunt, corde, & piis orationi-
» bus ſe præſentes ſtatuant.

Deinde his notandis verbis concludit : " Quod dum
» Reli-

Digitized by Google

» audierint, ad oſtium aut feneſtram ſtare cogantur, » aut denique ibi ſacris intereſſe, ubi promiſcuè pro» fanum aliquod exerceatur, quod fieri omnino prohi» bemus.

XVI. Ulterius ne populus per hæc Oratoria à frequentatione Parochialis Eccleſiæ nimium diſtrahatur, addi conſuevit de ſtylo curiæ Romanæ, & etiam hodierno Epiſcoporum, quod hæc conceſſio fiat ſine præjudicio Eccleſiæ Parochialis, uti notat Barboſa *De Officio Epiſcopi, parte* 2. *Alleg.* 23. Et in formulario Epiſcopali quod extat ad calcem ejuſdem operis, refertur *num.* 85. formula *facultatis conſtruendi oratorium ſimplex in quo celebretur* cum hac clauſula: *Sine Parochialis Eccleſiæ præjudicio.*

Ut verò hæc clauſula melius ſervaretur, voluit etiam Sanctus Carolus loco citato, ut " cui id permiſ» ſum fuerit is eo rarius utatur; ne diſtracti homines » illa commoditate, Eccleſiam Dei minus frequentent; » quod exemplo etiam noceat aliis.

XVII. Adhæc de ſtylo ordinario in conceſſione Oratoriorum & Capellarum excipi ſolent præcipuæ per annum Feſtivitates; ut nimirum non liceat tunc ibidem celebrare; idque conformiter ad vetus Decretum Synodi Agathenſis apud Gratianum, *Diſt.* 1. *De Conſecrat. Can.* 35. quo decernitur: " Si quis extra Parochias, » in quibus *legitimus eſt ordinariuſque* conventus, Ora» torium in agro habere voluerit, reliquis feſtivitatibus, » ut ibi Miſſas audiat, propter fatigationem familiæ » juſta ordinatione permittimus. Paſcha verò, Natali » Domini, Epiphania Domini, Aſcenſione Domini, » Pentecoſte, & Natali Sancti Joannis Baptiſtæ, & ſi » qui maximi dies in feſtivitatibus habentur, nonni» ſi in Civitatibus, aut in Parochiis audiant. Clerici » verò, ſi qui in feſtivitatibus, quas ſupra diximus » (niſi jubente ſive permittente Epiſcopo) Miſſas cele» brare voluerint, Communione priventur.

Hîc nota, Parochias ſive Parochiales Eccleſias eſſe propriè loca illa, in quibus *legitimus ordinariuſque* conventus habetur.

XVIII. Secundò notandum, mentem Eccleſiæ ſemper fuiſſe, ut ſaltem diebus *ſolemnioribus*, Eccleſia Parochialis non deſeratur; tametſi etiam cum aliqua incommoditate frequentatio fieri deberet: cui & conforme eſt ipſum Decretum Synodi Tridentinæ præcipiens Epiſcopis, ut " moneant populum, ut frequenter ad ſuas Parochias, ſaltem *diebus Dominicis* & *majoribus Feſtis* accedant.

Unde Synodus Namurcenſis an. 1639. *tit.* 3. *cap.* 27. " Parochiani etſi vicini alicui Capellæ ſub finibus Pa» rochialis extructæ, præcipuis anni Feſtivitatibus & » Dominicis, Eccleſiam Parochialem frequentare non » omittant, qui verò tribus continuis Dominicis ab » illa ſe abſentaverint, admoneantur primum à ſuis » Paſtoribus, & ſi monitionem contempſerint, ad Nos » deferantur.

5. *Quid Synodi Belgicæ decreverint circa ignotos Sacerdotes?*
6. *Sanctus Carolus voluit litteras commendatitias non eſſe nimis antiquas: & quare?*
7. *Ex Decreto Sancti Caroli nullus poteſt ad ſua Sacella aut Oratoria admittere Sacerdotem ſine licentia Epiſcopi.*
8. *Decretum de non admittendis Clericis ignotis etiam obtinet in Eccleſiis* Regularium.
9. *Nullus ex aliena Diœceſi admittendus ſine litteris Ordinarii ſui.*
10. *Litteræ hæ non tantum Ordinum ſuſceptorum; ſed & vitæ morumque teſtimonium perhibere debent.*
11. *Parochi admittere non debent quoſcumque Sacerdotes Litteris Epiſcopalibus munitos.*
12. *Sine Parochi licentia nullus in Eccleſia Parochiali celebrare poteſt.*
13. *Jus Parochi per Sententiam Regiam firmatum.*
14. *Notoriè criminoſus ad miniſterium Altaris non admittendus.*
15. *Non admittendus niſi vita emendata maculam eluerit.*
16. *Si pridiè temulentus, aut in notorium crimen lapſus ſe ad celebrandum obtulerit ob ſcandalum caſtigandus.*
17. *Qui pridiè impudicitiam etiam ſecretam commiſit ad celebrandum ſe præſentare non poteſt, tametſi confeſſus.*
18. *Nullus malæ famæ ad Divina celebranda admittendus.*
19. *Sacerdotes ſolum quæſtum ſectantes ad celebrandum non recipiendi.*
20. *Meritò à Divinis repellendi notorii aleatores, & tabernarum frequentatores.*
21. *Sacerdos Miſſam celebrare non poteſt, niſi adſtantes externo habitu ritè diſpoſiti appareant.*
22. *Quid hac in re ſtatuerit ſanctus Carolus?*
23. *Ad excitandam populi devotionem exponenda à Parocho quæ in Miſſa aguntur.*
24. *Scopus hujus inſtructionis eſt, ut populus inſtructus ſe jungat Sacerdoti, & voto id agat, quod Sacerdos* miniſterio.
25. *Menti Eccleſiæ conformiùs eſt attendere iis quæ in Miſſa aguntur, quam ex libro preces recitare.*
26 *Simultanea plurium Miſſarum in eadem Eccleſia celebratio minus conveniens: & quare?*
27. *Vetitum ne inter Miſſarum ſolemnia adhibeatur cantus non ſatis gravis.*
28. *Hodierna Muſica parum gravis; & de hac querela Cardinalis Bona.*
29. *Eccleſiæ quæ hactenus Muſicam non admiſerunt, laudantur.*
30. *Quod Epiſcoporum ac Paſtorum circa hæc Officium?*
31. *Attendendum ne organa quid laſcivi ſonent.*

Et apertius *Canon* 13. Calchedonenſis vetat : " Externos Clericos & ignotos in alia civitate ſine proprii » Epiſcopi commendatitiis litteris nuſquam ullo modo » miniſtrare." Apud Gratianum, *Diſt.* 71. *Can.* 7. Sed per errorem & contra fidem textûs Græci originalis pro *ignoto* legit *Lectori*, uti rectè notat Cujacius ad *cap.* 5. ¶ *De Clericis non reſid.*

III. Poſtremis hiſce ſæculis, poſtquam invaluit titulus *Patrimonii*; quo ſolo plures ordinantur, nullius particularis Eccleſiæ ſervitio *adſtricti*, multo magis hæc diſciplina neceſſaria fuit.

Cum enim hi nulli Eccleſiæ eſſent adſtricti, liberior ipſis de una ad aliam Eccleſiam diſcurrendi videbatur indulta libertas : atque hinc facilè fiebat, ut immorigeri, quin & multis titulis notoriè infames, Eccleſiam, in qua noti erant deſerentes, ad aliam ubi eorum vita ignorabatur, aut ubi ſcirent Paſtores minus eſſe vigilantes, aut diſciplinæ Eccleſiaſticæ obſervantes, convolarent; ibique ſe in Eccleſiaſtica munia intruderent; ipſumque Miſſæ Sacrificium multis modis profanarent.

IV. Hæc advertens Synodus Tridentina ſtatuit, *Seſſ.* 23. *cap.* 16. " Nullus Clericus peregrinus, ſine » commendatitiis ſui *Ordinarii Litteris*, ab ullo Epiſco» po ad *divina celebranda* & Sacramenta adminiſtranda » admittatur.

Adhæc volens Synodus, ut in Sacrificio Miſſæ omnis irreverentia vitetur, mandavit Epiſcopis, ut " ſinguli in ſuis Diœceſibus interdicant : ne cui *vago* » & *ignoto* Sacerdoti Miſſas celebrare liceat." In Decreto, *De obſervandis & evitandis in celebratione Miſſæ.*

V. His Synodi Tridentini Decretis obſequi volentes Epiſcopi, in ſuis reſpectivè Synodis prohibuerunt, Sacerdotem exterum & ignotum ad Miſſam celebrandam admitti, niſi litteris teſtimonialibus Epiſcopi inſtructum.

Synodus P. I. Mechlinienſis, tit. *De Miniſtris Eccleſiæ*, *cap.* 8. " Præcipit etiam Paſtoribus, & Eccle» ſiarum Rectoribus, ne quem vagum & ignotum Sa» cerdotem, ſine licentia Epiſcopi ſui Diœceſani in » ſcriptis obtenta, ad celebrationem Miſſarum, aut Sa» cramentorum adminiſtrationem admittant, ſub pœna » duorum florenorum per Paſtores ſeu Rectores incur» renda, & vagorum Sacerdotum correctione arbitra» ria : Epiſcopi autem prædictam licentiam non con» cedant, niſi viſis litteris Sacerdotii & commendatitiis, » & teſtimonialibus Epiſcopi vel Vicarii loci ultimæ re» ſidentiæ eorum.

Et Synodus P. II. *tit.* 12. *cap.* 16. " Vago ac igno» to Sacerdoti, etiam *Regulari* Miſſam celebrare non

VIII. In Concilio III. Mediolanenſi *tit.* 11. declarat : " Quod primo Concilio Provinciali interdictum » eſt, ne peregrino Sacerdoti ſine dimiſſoriis, teſtimo» nialibuſve litteris Miſſæ Sacrum facere liceat, id ei » vetitum ſit in *Regularium* etiam *cujuſvis* Ordinis Ec» cleſiis.

IX. Synodus Burdigalenſis anno 1583. *tit.* 5. vetat ab Eccleſiarum Rectoribus, quemquam vagum ac ignotum ad celebrandum admitti, *niſi prius diligenter explorata Ordinarii licentia & facultate.* Deinde adjungit : " Nullumque pariter alienæ Diœceſis admittant, niſi » acceptas ab Ordinario ſuo litteras, ſibi conceſſæ fa» cultatis, & *anteacta vitæ*, *morumque* ac religionis » teſtes adhibeat : quæ vetuſtiores non appareant, quam » quæ intra annum ſcriptæ ſunt.

Celebrata anno 9. hujus ſæculi Synodus Narbonenſis *cap.* 20. non vult ab Epiſcopis facultatem celebrandi concedi Clericis alienæ Diœceſis, " niſi viſis litteris » Ordinum Clerici, & atteſtatione proprii Epiſcopi, » ſuper *vita* & *moribus* eo anno conceſſis.

X. Hactenus adducta Decreta manifeſtè evincunt, litteras Epiſcopales, non tantùm requiri, ut teſtes ſuſceptorum Ordinum; ſed vel præcipuè ut teſtes probæ vitæ & bonorum morum : ipſoſque Epiſcopos has litteras haud annuere poſſe, niſi præmiſſa & facta diligenti inquiſitione ſuper vita & moribus Sacerdotum dimittendorum.

Si ea cautione in litteris expediendis procederent Epiſcopi; neque ullus Sacerdotum in Eccleſiis, ſive ſæcularibus ſive regularibus ſine hujuſmodi litteris, conformiter ad ſacros Canones & Synodorum Decreta, ad celebrandum admitterentur, quàm multi ſcandaloſi, otioſi ac vagabundi Sacerdotes ab Altaribus arcerentur; quantæque irreverentiæ per ſimiles Sacerdotes in ſacrificio Miſſæ committi ſolitæ, vitarentur.

XI. Porro quia litteræ hæ teſtimoniales, nonnumquam facilius quàm oportet conceduntur, aut ſub-vel obreptitiè impetrantur, nequaquam Parochi aliique Eccleſiarum Præfecti omnes quoſcumque Sacerdotes hujuſmodi litteris munitos ad celebrandum admittere debent.

Quid enim ſi aliunde vita ſcandaloſa Parocho vel Rectoribus innoteſcat; nulluſque titulus aliunde ſit, qui Sacerdoti huic jus celebrandi in tali Eccleſia tribuat, indubiè poterit, imò & non raro debebit à celebrando repelli.

Adhæc Canones quidem vetant quempiam *extraneum & ignotum* ſine litteris Epiſcopi ad celebrandum admitti, ſed nequaquam Parochis aut Eccleſiarum Rectoribus præcipiunt, ut omnes hujuſmodi litteris inſtructos in ſuis Eccleſiis ad celebrationem admittant.

XII. Imò cùm Parochus ſit quaſi caput Parochiæ, &

» Paſtorem adjuvent in cultu & Officio divino.

Si nulli ad celebrandas fundatas Miſſas & anniverſaria admitterentur, niſi cum onere juvandi Paſtores in officio Paſtorali, quam multi otioſi Sacerdotes ab Eccleſiis removerentur.

XIII. Cùm anno 1672. quidam in ſuo teſtamento ordinaſſet Miſſam pro refrigerio animæ ſuæ ſolemniter celebrari in Eccleſia Parochiali per Patres Carmelitas; diſputatumque eſſet, num vi hujus teſtamentariæ diſpoſitionis Carmelitæ eſſent admittendi ad celebrandam Miſſam illam; judicatum fuit à Parlamento Pariſienſi, id in Eccleſia Parochiali Carmelitas non poſſe ſine Parochi licentia. Uti refertur, *part.* 3. Journal des Audiences, *lib.* 6. *cap.* 29.

XIV. Præterea ut irreverentia vitetur præcipit Synodus Tridentina Epiſcopis, " neminem qui *publicè* & » *notoriè* criminoſus ſit, aut ſancto Altari miniſtrare, » aut Sacris intereſſe permittant.

XV. Decretum hoc quoad primam partem innovans Sanctus Carolus in Concilio I. Mediolanenſi, *tit.* 5. ait: " Sacerdotes qui publicè & notoriè criminoſi fue» rint, à celebratione arceantur, niſi *emendata vitâ* ſce» leris maculam eluerint.

XVI. Synodus P. I. Cameracenſis, *tit.* *De Cultu, Caremoniis & Officio Divino*, *cap.* 2. vult, ut " qui» cumque ad celebrandum ſe obtulerit, ac pridie te» mulentus, inſolenſve fuerit, aut crimen ullum *no*» *tum* admiſerit, à Rectore Eccleſiæ caſtigandus non » modò propter crimen admiſſum, ſed & propter ſcan» dalum, & irreverentiam illatam Sacramento denun» tietur Epiſcopo, aut ejus Vicario, vel Officiali. Rec» tor verò ſi denuntiare neglexerit, tamquam tanti » ſceleris diſſimulator puniatur.

Subjicit deinde notandam hanc rationem: " Eſt » enim valde præpoſterum & indignum, quod ve» lint Sacerdotes omnem à laicis reverentiam huic Sa» cramento exhiberi: nec ipſi tamen moribus & reli» gione ſua exhibendam declarent.

XVII. Addit ejuſdem Provinciæ Synodus Diœceſana Audomarenſis anno 1583. *tit.* 6. *cap.* 2. nec *confeſſione prævia* hujuſmodi Sacerdotes ad celebrandum ſe præſentare præſumant, *qui pridie*, *quamcumque* SECRETAM *impudicitiam admiſerint.*

XVIII. Præcitata Synodus Burdigalenſis, " Sacer» dotes aut quoſcumque alios, *publicè & notoriè cri*» *minoſos*, rem divinam facere, vel ad Altare miniſ» trare prohibendos cenſet, niſi qui ad meliorem fru» gem redierint, & morum vitæque priſtinæ commu» tatione facta, præteritorum ſcelerum veniam meruе» rint, eamque ab Ordinariis ſuis impetraverint.

Namurcenſis Synodus anno 1639. *tit.* 3. *cap.* 4. præcipit: " Nullus *mala fama*, Paſtori in Divinis » Officiis aſſiſtat.

XIX. Quod hìc Synodus Tridentina, aliæque ſubſequentes decrevere, illud Carolus V. in formula reformationis ejus nomine anno 1548. publicata ex-

& executioni mandari volens, in Concilio Mediolanenſi IV. *tit.* 10. præcipit, ut Clericus Miſſæ Sacrificio miniſtraturus aliuſve cui hoc munus incumbit, mox ut Sacerdos ad Altare acceſſerit, " circumſpiciat modeſtè » adſtantes: & ſi quempiam animadvertit marem vel » fœminam incompoſito corporis habitu, aut aliàs con» tra præſcriptas regulas Provincialibus noſtris Conci» liis cum injuria vel irreverentia ſanctiſſimi illius Sa» crificii intereſſe, moneat graviter ut opus erit: ne» que Sacerdos antè Miſſæ initium faciat, quàm om» nes qui adſunt, quemadmodum Tridentino Concilio » curæ Epiſcopi commiſſum eſt, decenter compoſito » corporis habitu declaraverint ſe mente etiam ac de» voto cordis affectu, non ſolum corpore adeſſe. » Miſſa verò jam inchoatâ, ſi quid ejuſmodi fiat, hoc » idem officium admonendi itidem ille Miniſter Cleri» cus præſtet modeſtè & graviter. Si quis verò ab iis » de ejuſmodi monitus non reſipuerit, quamprimum » eorumdem curâ deferatur ad Epiſcopum, ut jure » cum eo efficacius agatur.

XXIII. Ut verò populus majori cum reverentia & attentione ad ea quæ in Miſſa aguntur aſſiſtat, uberioremque Sacrificii fructum percipiat, præcipiunt paſſim Synodi noſtræ, conformiter ad Synodum Tridentinam, *Seſſ.* 26. *De Sacrificio Miſſæ cap.* 8. " Paſtori» bus & ſingulis curam animarum gerentibus, ut fre» quenter inter Miſſarum celebrationem vel per ſe, vel » per alios, ex iis quæ in Miſſa aguntur, aliquid expo» nant; atque inter cætera ſanctiſſimi hujus Sacrificii » myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Do» minicis & Feſtis.

XXIV. Porrò ſcopus Synodorum eſt, ut Fideles Miſſæ aſſiſtentes; eaque, quæ à Sacerdote aguntur, intelligentes, iis ſint intenti, " & voto id agant, quod » Sacerdos agit miniſterio; ut ſcilicet diſcant & ipſi » ſuam totiuſque Chriſtiani orbis ſalutem tam ſalutaris » & gratæ hoſtiæ interventione & Chriſti Jeſu meritis, » Deo Patri commendare: " uti loquitur Concilium Moguntinum anno 1549. *cap.* 58.

Et antiqua Atrebatenſia ſtatuta renovata in Synodo anno 1570. ſub Franciſco Richardoto, qui Tridentino interfuit, volunt de his populum inſtrui, ut *Religioſius &* libentius *quæcumque Sacerdotes in Miſſa agunt, obſervet.*

Idem aliæ quoque Synodi innuunt, deſiderantes populum inſtrui de his quæ in Miſſa aguntur, *ut quæ in illa geruntur debita cum attentione perpendat*, quemadmodum loquitur Synodus Namurcenſis anno 1659. *tit.* 16. *cap.* 1. vel ut *majore reverentia ſacris intendat*, uti expreſſit Synodus Cameracenſis anno 1567. *tit. De Euchariſtia. cap.* 4.

XXV. Neque dubium eſt quin populo utilius ſit, & menti Eccleſiæ conformius; ipſique Sacrificio convenientius, intendere iis quæ in Miſſa aguntur, quam preces alias, quantumvis pias, ſed Sacrificio Miſſæ haud reſpondentes è libro legere.

Qua-

Digitized by Google

venda ſint, quæ populum ab hac ſancta actione aliò diſtrahere poſſent, quis non videt, quam merito Synodus Tridentina arceri præcipiat " ab Eccleſiis muſi» cas eas, ubi ſive organo, ſive cantu *laſcivum* aut » *impurum* aliquid miſcetur.

Synodus P. I. Cameracenſis, *tit. De Cultu & Ceremoniis*, *cap.* 3. de muſica in Miſſa adhibenda agens, ſtatuit, ut quæ in Miſſa ad eruditionem & doctrinam Fidelium leguntur aut canuntur, ut Epiſtola, Evangelium & Symbolum, ita legantur aut canantur, ut præſentes, *diſtinctè* exaudire *ſingula* verba poſſint. " Quare, ait, in » Symbolo canendo placet nec organa nec muſicam ad» hiberi; niſi ſit ſimplex, ac talis ut ſingula verba ſine » repetitione poſſint intelligi. Quæ verò ad laudes per» tinent, ut ſunt Hymni, *Gloria in excelſis*, *Sanctus*: » in his muſica locum habeat: ſed nec laſciva, nec » choreis potius, quàm choro congruens, ſed gravis » & movens pios affectus.

Fortius hunc abuſum proſcripſit Synodus P. I. Mechlinienſis, *tit. De Officio & Cultu divino*, *cap.* 10. " Cohibeant Epiſcopi Cantores, Organiſtas, Campa» narios, & alios quoſcumque à laſciva, militari, & » quavis indecora muſica in cantu, organis & campanis, » ſub pœna decem ſtuferorum, ad pios uſus arbitrio » Epiſcopi applicanda. Et ſi ſemel puniti non abſtinue» rint, pœnâ carceris aut alia arbitraria plectantur.

Synodus P. II. Mechlinienſis, *tit.* 12. *cap.* 7. monet, ut " gravis tantum, & quæ ad *pios* affectus moveat » muſica, Officio divino adhibeatur, non etiam laſci» va vel ſæcularis.

XXVIII. Cardinalis Bona, tractatu *De Divina Pſalmodia*, *cap.* 17. §. 3. advertit, muſicam ſæpius fuiſſe mutatam; at illud ab antiquis obſervatum eſſe, numquam ab aliqua gente mutatam fuiſſe muſicam, quin & ipſa in *deterius* mutata ſit.

Poſt hæc multorum authorum relatis ſententiis teſtantium, Muſicam veterem fuiſſe *virilem*, recentiorem verò *effractam & effœminatam*, tandem concludit his verbis: " Has veterum ſententias eò liben» tius tranſcripſi, quò magis hodiernæ Muſicæ deplo» rabilis ſtatus innoteſcat: faſtidit ætas noſtra concen» tum gravem & ſtabilem, amatque modulos quoſdam, » quibus in fruſta conciſus cantus diſſiliat & enervetur.

XXIX. Muſicæ & Muſicorum paſſim gravem, & ad pietatem haud conducentem ſonum multis deplorat nominatiſſimus Gandenſium Antiſtes Wilhelmus Lindanus in *Panopl. Evang. lib.* 4. *cap.* 78. ac tandem relata hodierna muſicæ confuſione & infractione, dicere non veretur: " Illarum magis conſtantiam admiror Ec» cleſiarum, quæ iſtum prævidentes divini cultûs abu» ſum, ſemel Muſicam illam choro maluerunt exclu-

...tatis ſubjungit: Similiter & organa, & quæcum» que inſtrumenta Muſica, tam in proceſſionibus quàm » in Eccleſiis, modulatione ſua *laſcivas* cantiones non » imitentur.

XXXII. Deinde capite ſequenti: " Tintinnabula » quoque & campanas ad harmoniam quamdam pulſan» tes, ejuſmodi pulſatione turpes, inhoneſtas vel ſcan» daloſas cantiones non exprimant, vel imitentur, ſed » potius hymnorum & canticorum Eccleſiæ modulatio» nes. Et ſic ubi neceſſe fuerit cum Magiſtratu deſuper » agatur.

Idem de tintinnabulis habet Synodus P. I. Cameracenſis loco citato *cap.* 15. addens: " Si quis non parue» rit, puniatur; ut qui multis labendi occaſionem præ» buerit, & in re Sacris dicata, ſpurca & inhoneſta at» tulerit.

XXXIII. Denique Synodus Tridentina omnem irreverentiam à locis ſacris remotam deſiderans, præmiſſis addidit: " Item ſæculares omnes actiones, vana » atque adeò profana colloquia, deambulationes, ſtre» pitus, clamores arceant: ut domus Dei verè domus » orationis eſſe videatur ac dici poſſit.

Multa pro executione hujus Decreti obſervanda propoſuit S. Carolus in Concilio IV. Mediolanenſi *parte* 1. *cap.* 17. cujus hic eſt titulus: *De profano uſu à ſacris locis tollendo.*

XXXIV. Ut autem hæc omnia facilius executioni mandari queant, Synodus Tridentina vult ut Epiſcopi etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati corrigant, ſtatuant, prohibeant, & mandent ea, quæ opportuna videbuntur; atque ad ea inviolatè ſervanda cenſuris Eccleſiaſticis, aliiſque pœnis fidelem populum compellant, non obſtantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus ac conſuetudinibus quibuſcumque.

XXXV. Verendum, ne plures Eccleſiarum Prælati in reſecandis abuſibus, qui hoc titulo notati ſunt, ſegniores reddantur vulgari illo, ſed admodum pernicioſo argumento: Hoc jam diu ita obſervatum fuit; hoc Prædeceſſores noſtri toleraverunt; cur nos illis volumus eſſe ſapientiores aut meliores: ſufficit nobis vivere, ut illi vixerunt.

Pernicioſum ſane argumenti genus, quo deteſtandi, maximique abuſus, cum ſemel invaluerint, juſtificari poterunt.

XXXVI. Nonne hoc ſpecioſo argumento jam pridem nonnulli juſtificare, ac retinere contendent *feſtum fatuorum*; " ubi videbat populus Sacerdotes & Clericos » Divini Officii tempore larvatos, monſtruoſos vulti» bus, aut in veſtibus mulierum, aut lenonum vel hi» ſtrionum choreas ducere, in choro cantilenas inho» neſtas cantare, offas pingues ſupra cornu Altaris juxta » celebrantem Miſſam comedere, ludum taxillorum

Digitized by Google

CAPUT I.

De variis Nominibus, Partibus, Forma & Effectu hujus Sacramenti.

1. *Sacramentum olim dictum Sacramentum reconciliationis.*
2. *Secundò*, Confeſſionis.
3. *Tertiò*, Abſolutionis.
4. *Quartò frequenter*, Manûs impoſitio.
5. *Quintò*, Communio *ſeu* Pax.
6. *Sextò*, Secunda poſt naufragium tabula.
7. *Septimò*, Laborioſus Baptiſmus.
8. *Octavò, olim & hodie frequentiſſimè*, Sacramentum Pœnitentiæ.
9. *Quid ſignificet apud veteres etiam Ethnicos* pœnitere?
10. *Qui facti ſui* pœnitet, *punit in ſe quod fecit.*
11. *Definitio pœnitentiæ à Gratiano & Canoniſtis tradita.*
12. *Quid de hoc Sacramento habeat Decretum Eugenii IV. & quid ejus prima pars, ſive* Contritio?
13. *De Confeſſione ſecunda hujus Sacramenti parte.*
14. *Etiam circumſtantiæ peccatorum exprimendæ: & quare?*
15. *Quare* confeſſio *præcipuè requiratur?*
16. *De ſatisfactione tertia parte hujus Sacramenti.*
17. *Ratio Divinæ Juſtitiæ exigit, ut difficilius dimittantur peccata poſt Baptiſmum, quàm antè commiſſa.*
18. *Juſtitia Divina non permittit, ut ordinariè ſine ulla ſatisfactione peccata remittantur.*
19. *Satisfactiones habent vim ſuam ex meritis Chriſti.*
20. *Forma hujus Sacramenti.*
21. *Effectus ejuſdem.*
22. *Variæ quæſtiones circa præmiſſa, remiſſive.*

I. SACRAMENTUM hoc jam pridem diverſis nominibus appellatum fuit.

Primò quidem dictum fuit Sacramentum *reconciliationis*; nimirum ab effectu; eò quod homo virtute hujus Sacramenti Deo *reconcilietur.*

II. Secundò, Sacramentum *confeſſionis*, à parte conſpicua & ante remiſſionem peccati, ſive reconciliationem neceſſaria; qua peccator ſua peccata Sacerdoti aperire atque *confiteri* debet.

III. Tertiò, Sacramentum *abſolutionis*, ab actu Sacerdotis formam Sacramenti proferentis cum dicit: *Ego te abſolvo*, &c.

IV. Quartò, antiquitus frequenter dictum fuit, *manuum impoſitio*, a cæremonia externa. Sæpius enim in decurſu agendæ pœnitentiæ ipſis Pœnitentibus *manus* imponebantur ab Epiſcopis & Presbyteris; idque vel dum orationes ſuper pœnitentes fundebantur, vel abſolutione donabantur. Ita accipitur in *Can.* 76. Concilii Carthaginenſis IV. " Si continuò credatur moritu-» rus, reconcilietur per *manûs impoſitionem.*

Porrò cum & in aliis Sacramentis manûs impoſitio fieret, atque inde etiam nomine *manus impoſitionis*, præſertim Sacramentum Confirmationis indicaretur, ne ex nominis identitate confuſio oriretur, dicere ſolebant hoc Sacramentum, *manuum impoſitionem reconciliatoriam*, uti videre eſt in Can. 3. Concilii Arauſicani I.

V. Quintò, dictum fuit *Communicatio* ſive *Communio* & *Pax*, eo quod lapſi per pœnitentiæ actionem & abſolutionem Sacerdotis reſtituerentur Communioni, & Euchariſtiæ percipiendæ facultati, atque ad eam dignè ſumendam præpararentur.

VI. Sextò, *Secunda poſt naufragium tabula* ſæpe à Patribus vocatur; eamque nomenclaturam tamquam huic Sacramento convenientem probavit Synodus Tridentina *Seſſ. 6. cap. 14. De Juſtificatione*, his verbis: " Qui verò ab accepta juſtificationis gratia per pecca-» tum exciderunt, rurſus juſtificari poterunt, cùm, ex-» citante Deo per pœnitentiæ Sacramentum, merito » Chriſti amiſſam gratiam recuperare procuraverint. » Hic enim juſtificationis modus eſt lapſi reparatio, » quam *ſecundam* poſt naufragium deperditæ gratiæ *ta-» bulam* SS. Patres aptè nuncuparunt.

VII. Septimò, à Patribus dicitur *laborioſus Baptiſmus*; quam rurſus appellationem huic Sacramento convenire dixit Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. *cap.* 2. *De Pœnitentia*; rationem illius dictionis præmittens; eo quod ad vitæ novitatem & integritatem in Baptiſmo acquiſitam, & per peccatum amiſſam, " per Sacramen-» tum Pœnitentiæ ſine *magnis noſtris fletibus & labori-» bus*, divina id exigente juſtitiâ, pervenire nequaquam » poſſumus. " Quod nuper è Patribus fusè ac ſolidè adſtruxit Vir eruditus Joannes Opſtratius in ſpeciali tractatu *De Laborioſo Baptiſmo.*

VIII. Denique hoc Sacramentum & olim & hodie frequentius & uſitatius, aptiſſimèque dicitur Sacramentum *Pœnitentiæ*, à contritione, quæ primum locum inter actus Pœnitentiæ habens, dicitur animi dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero, uti docet Synodus Tridentina citata *Seſſ.* 14. *cap.* 4.

IX. Pœnitere enim apud Latinos auctores etiam Ethnicos dicimur, *cum quæ ipſi fecimus, aut quæ de noſtra voluntate, noſtroque conſilio facta ſunt, ea nobis poſt incipiunt diſplicere, ſententiamque in his officiis noſtram demutamus:* uti latius proſequitur Morinus de adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ *lib.* 1. *cap.* 1. notatque, hanc eſſe vulgatiſſimam apud probatiſſimos Linguæ Latinæ quoſque auctores ſignificationem; atque inde concludit, etiam juxta Ethnicos auctores, Pœnitentiam duo complecti, conſilii ſive ſententiæ mutationem & animi dolorem propter factum aliquod inde conſequens.

Poſt hæc ſubjungit: Tertium addi debet, quod ex utroque neceſſariò videtur emanare, cautio ſcilicet, ne poſtea idem conſulat, aut exequatur. Vix enim aliquem facti

Digitized by Google

» *nitione Pœnitentia nomen accepit, quaſi Punitentia,* » *dum ipſe homo punis pœnitendo quod malè admiſit.*

XI. Et apud Gratianum *Diſt.* 3. *De Pœnitentia, Can.* 4. auctor libri de vera & falſa Pœnitentia ſub nomine S. Auguſtini : " Continuè dolendum eſt de peccato, » quod declarat ipſa dictionis virtus. Pœnitere enim » eſt pœnam tenere, ut ſemper puniat *in ſe* ulciſcendo » quod commiſit peccando.

Ex his hanc definitionem à Canoniſtis & Theologis communiter probatam, elicit Gratianus : *Pœnitentia itaque eſt vindicta ſemper puniens in ſe quod dolet commiſiſſe.*

Hinc manifeſtum eſt, convenientiſſime hoc Sacramentum à contritione tanquam præcipua ſua parte, *Pœnitentia* nomen mutuaſſe.

XII. De hoc Sacramento habet Decretum Eugenii IV. pro Armenis : " Quartum Sacramentum eſt » Pœnitentia cujus materia ſunt actus Pœnitentis, qui » in tres diſtinguuntur partes. Prima eſt cordis contritio, » ad quam pertinet ut doleat de peccato commiſſo cum » propoſito non peccandi de cætero.

De prima hac parte latius agit Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. *De Pœnitentia cap.* 4. declaratque quod fuerit, " quovis tempore ad impetrandam veniam pecca» torum hic *contritionis* motus neceſſarius ; & in homi» ne poſt Baptiſmum lapſo ita demum præparat ad re» miſſionem peccatorum, ſi cum fiducia divinæ miſeri» cordiæ, & voto præſtandi reliqua conjunctus ſit, quæ » ad ritè ſuſcipiendum hoc Sacramentum requiruntur.

Declarat præterea, hanc contritionem non ſolum ceſſationem à peccato, & vitæ novæ propoſitum & inchoationem, ſed veteris etiam odium continere. Quod ibidem multis Scripturæ teſtimoniis confirmat.

Poſt hæc duplicem contritionem aſſerit. Unam charitate perfectam, Alteram *imperfectam* ; quam & *Attritionem* nuncupat ; atque utriuſque effectum exponit.

XIII. Secunda pars in Decreto Eugenii " eſt *oris* » *Confeſſio* ; ad quam pertinet, ut peccator omnia pec» cata, quorum memoriam habet, ſuo Sacerdoti confi» teatur *integraliter*.

Hanc partem fuſius exponit Synodus Tridentina loco citato *cap.* 5. declarans imprimis hanc integram peccatorum confeſſionem à Chriſto eſſe inſtitutam, & omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam exiſtere.

Cum enim Sacerdotes in hujus Sacramenti adminiſtratione ſuſtineant perſonam judicis, conſtat, judicium hoc incognita cauſa illos exercere non poſſe, nec æquitatem quidem in pœnis injungendis ſervare poſſe, ſi in genere dumtaxat, & non potius in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſis peccata declararentur. Atque hinc concludit Synodus, opportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem, con-

catio, quibus anima curationi diſponatur, & diſpoſita per reconciliationem perfectè ſanetur, uti loquitur Morinus loco citato *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 9. atque per conſequens, omnia in Confeſſione eſſe aperienda, per quæ ipſe Sacerdos tamquam medicus ſpiritualis veniat in convenientem notitiam vulnerum animæ ; poſſitque convenientia medendis vulneribus pharmaca præſcribere & explicare.

XVI. Tertia pars, ait Eugenius in ſuo Decreto, " eſt » *ſatisfactio* pro peccatis ſecundum arbitrium Sacer» dotis ; quæ quidem præcipuè fit per orationem, jeju» nium & eleemoſynam.

De hac parte agit Synodus Tridentina citata ſeſſione *cap.* 8. declaratque imprimis, falſum omninò eſſe, & à verbo Dei alienum, culpam à Domino numquam remitti, quin & univerſa etiam pœna condonetur. Perſpicua enim & illuſtria in ſacris Litteris exempla experiuntur, quibus, præter divinam Traditionem, hic error quàm manifeſtiſſimè revincitur.

XVII. Ulterius dicit, " quod & divinæ juſtitiæ ra» tio exigere videatur, ut aliter ab eo in gratiam reci» piantur, qui ante Baptiſmum per ignorantiam deli» querint ; aliter verò, qui ſemel à peccati & dæmo» nis ſervitute liberati, & accepto Spiritus ſancti dono » ſcientes, templum Dei violare, & Spiritum ſanctum » contriſtare non formidarint.

XVIII. Præterea monet Synodus, " & Divinam » Clementiam decere ne ita nobis abſque ulla ſatisfa» ctione peccata dimittantur, ut occaſione acceptâ pec» cata leviora putantes, velut injurii, & contumelioſi » Spiritui ſancto, in graviora labamur, theſaurizantes » nobis iram in die iræ. Procul dubio enim magnope» re à peccato revocant, & quaſi freno quodam coer» cent hæ ſatisfactoriæ pœnæ, cautioreſque & vigilan» tiores in futurum Pœnitentes efficiunt ; medentur quo» que peccatorum reliquiis ; & vitioſos habitus, malè » vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus » tollunt. Neque verò ſecurior ulla via in Eccleſia Dei » umquam exiſtimata fuit ad amovendam imminentem » à Domino pœnam, quam ut hæc Pœnitentiæ opera » homines cum vero animi dolore frequentent. Acce» dit ad hæc, quod dum ſatisfaciendo patimur pro pec» catis, Chriſto Jeſu, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, » ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt, conformes effi» cimur, certiſſimam quoque inde arrham habentes, » quod ſi compatimur, & conglorificabimur.

XIX. Ne verò videretur effectum illum humanis meritis tribuere, declarat, ſatisfactiones noſtras & opera pœnitentiæ omnem ſuam efficaciam & meritum accipere ex meritis Chriſti. " Neque verò, ait, ita noſtra » eſt ſatisfactio hæc, quam peccatis noſtris exolvimus, » ut non ſit per Chriſtum Jeſum. . . . Facientes fruc» tus dignos Pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab il» lo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.

Ut

Tridentina citato *Cap.* 3. " Sanè verò & *effectus* hujus Sa-
» cramenti ; quantum ad ejus vim & efficaciam pertinet, » reconciliatio eſt cum Deo, quam interdum in viris » piis, & cum devotione hoc Sacramentum percipienti- » bus, conſcientiæ pax, ſerenitas cum vehementi Spiri- » tus conſolatione conſequi ſolet.

XXII. Plurimæ tum circa ſingulas ſupra enumeratas Sacramenti partes, tum circa formam, effectumque quæſtiones à Theologis Scholaſticis agitantur, quas, utpotè à propoſito meo alienas Theologis relinquo ; pluresque à Veteribus ignotas, & à Recentioribus moveri cœptas recitat Morinus *Lib.* 8. *cap.* 2. 3. & 4.

CAPUT II.

De publica, ſolemni & privata Pœnitentia.

1. *Quid Pœnitentia publica ?*
2. *Pluribus ſæculis pro peccatis* occultis *pœnitentiam* publicam *impoſitam fuiſſe credit Morinus ; & primum hujus argumentum.*
3. *Secundum Morini argumentum.*
4. *Tertium ejuſdem argumentum.*
5. *Quartum argumentum.*
6. *Pro peccatis* occultis *pœnitentia tametſi* publica, *non tamen* publicè *imponebatur ; nec Pœnitens publicè reconciliabatur.*
7. *Simplices Preſbyteri poterant inconſulto Epiſcopo peccatores* occultos *reconciliare.*
8. *Utrumque probatur ex Concilio Carthaginenſi III.*
9. *Peccator* occultus *per cenſuras ad agendam* publicam *pœnitentiam cogi non poterat.*
10. *Plures nullius gravioris criminis rei ultrò pœnitentiam* publicam *amplectebantur.*
11. *Magna Veterum de utilitate pœnitentiæ* publicæ *æſtimatio.*
12. *Ex impoſitione pœnitentiæ publicæ pro peccatis occultis non ſequebatur infractio ſigilli.*
13. *Circa ſæculum VIII. diſciplina imponendi pœnitentiam* publicam *pro peccatis* occultis, *cœpit deſinere.*
14. Senſim *hæc diſciplina mutata fuit.*
15. *Poſtquam pro peccatis* occultis *cœpit agi Pœnitentia* occulta, *adhuc magnus erat Pœnitentium numerus ; & quare ?*
16. *Per cenſuras aliaque media* publici *peccatores ad publicam Pœnitentiam cogebantur.*
17. *Multis ſæculis Pœnitentia etſi* occulta *ad Canonum Pœnitentialium præſcriptum imponebatur.*
18. *Uſque ad ſæculum XII. non fuit nota diſtinctio inter* publicam *&* ſolemnem *Pœnitentiam.*
19. *Hujus diſtinctionis origo.*
20. *Quæ hodie dicatur Pœnitentia* ſolemnis : *& quæ* publica, *& quæ* privata ?
21. *Plura olim omni Pœnitentiæ* publicæ *competentia ad* ſolemnem *reſtricta*
22. *Primò, quod à ſolo Epiſcopo imponeretur.*

Hanc primis ſex ſæculis unicè ferè impoſitam fuiſſe notat Morinus *lib.* 4. *De Adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ c.* 20. §. 5. nullumque ante ſæculum ſeptimum uſum fuiſſe, ait, Pœnitentiæ *privatæ Canonicæ* ; cum omnia crimina graviora Pœnitentiâ publica punirentur, minus gravia Sacerdotis arbitrio & conſilio.

II. Publicam hanc Pœnitentiam etiam pro peccatis *occultis* primis ſex Eccleſiæ ſæculis juxta Sacros Canones actam, & à Sacerdote, cui peccatum ſecreto detectum fuerat, impoſitam fuiſſe, contendit Morinus *libro* 5. *capite* 9. idque tribus potiſſimum argumentis ex antiqua diſciplina erutis.

Primò, quia certum eſt, pœnitentias Canonibus illorum temporum expreſſas, & pro ſingulorum criminum gravitate præſcriptas, fuiſſe pœnas *publicas*, eaſque palam & in facie Eccleſiæ peragendas : cumque in Canonibus illis nulla occurrat publicorum ab occultis criminibus diſtinctio ; ſed indifferenter crimina exprimantur, indicium eſt, de utriſque Canones illos indifferenter quoque intelligendos eſſe.

III. Secundum argumentum ex veteri diſciplina erutum ita proponit Morinus : " Sequetur antiquos Patres » de publicis criminibus curam tantum geſſiſſe, de oc- » cultis verò nullam. Si enim Canones illi de peccatis » publicis intelligendi ſunt, de occultis homicidiis, for- » nicationibus, &c. nulli amplius ſuperſunt. Atqui cri- » mina, ejuſmodi ſexcenta perpetrantur occultè, dum » unum aut alterum publicè deprehenditur. Conſeque- » retur igitur graviſſimorum animi morborum ſanatio- » nem antiquos Patres prorſus neglexiſſe ; quod cogita- » re nefas eſt, nedum dicere. Si Pœnitentiæ rationem » tantùm haberent pœnarum, tolerari forſan hoc poſ- » ſet. Verum cùm medicamentorum rationem potiſſi- » mum induant, hancque rationem Patres præ cæteris » ſpectent, dici non poteſt ulcerum tam peſtiferorum » niſi publicè & in propatulo ſerperent, (quod quam » rariſſimè, & vix contingit,) curationem deſeruiſſe, » ſuſque deque habuiſſe, & de levibus tantum veniali- » buſque peccatis ſanandis curioſos fuiſſe & ſolicitos.

IV. Tertium argumentum Morini hoc eſt : " Si cri- » mina quis ſponte enuntiaſſet, minori tempore in Sub- » ſtratione, Auditione, &c. commoraturum, quàm ſi » accuſatus & convictus eſſet. Plerique enim Canones, » & Patrum pleraque dicta hanc legem Reis criminum » dictant, cujus rei teſtimonia multa legere potes *lib.* 2. » *cap.* 6. Si crimina ponas publica pro ſpecie iſtarum le- » gum explananda, quæ ratio fingi poteſt iſtius tempe- » ramenti ? Si crimen publicum eſt, jam convictio per » ſe facta eſt. Ipſa facti, ut ita dicam, notorietas, con- » victioni æquivaluit. Delatus tergiverſari non poteſt. » Imo ne delatore quidem opus habet Epiſcopus, cum » ponatur crimen publicum & notorium ; ſed monitore, » ac ne monitore quidem : cum eo caſu Epiſcopus ſola » muneris peragendi conſcientiâ ſtimulatus publicum » peccatorem, & reſipiſcentem Pœnitentia caſtigare » poſſit.

V. His

Digitized by Google

Dum verò *occulta* erant crimina, neceſſe non erat, *publicè* in medio Eccleſiæ per manus impoſitionem pœnitentiam imponere; aut pœnitentem actâ pœnitentiâ publicè reconciliare: Sed ſicuti peccata illa *ſecretò* Sacerdoti aperiebantur, ita quoque *ſecretò* pœnitentia imponebatur, & reconciliatio fiebat.

VII. Hinc altera conſequebatur differentia; quod *publicè* pœnitens ob crimen *occultum*, actâ pœnitentiâ, *ſecretò* poſſet *inconſulto* Epiſcopo à Preſbytero reconciliari. Secus verò pœnitens ob peccatum *publicum*. Hic enim cùm nonniſi *publicè* reconciliari poſſet, etiam ſine *ſpeciali* Epiſcopi licentia (niſi extrema neceſſitas licentiæ petendæ tempus intercluderet) à Preſbytero reconciliationem obtinere nequibat. Interdictum enim erat Preſbyteris, pœnitentem *publicè* reconciliare.

VIII. Utrumque non obſcurè indicat *Canon* 32. Concilii Carthag. III. qui in duas partes diviſus refertur à Gratiano *cauſ.* 26. *q.* 6. *Can.* 14. Et *q.* 7. *Can.* 5. verba Canonis ſunt: "Ut Pœnitentibus ſecundùm differentiam peccatorum Epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur, & ut Preſbyter *inconſulto* Epiſcopo non reconciliet pœnitentem: niſi abſentiæ Epiſcopi neceſſitate cogente. Cujuſcumque autem Pœnitentis publicum & vulgatiſſimum crimen eſt, quod univerſam Eccleſiam commoverit, ante *abſidem* manus ei imponantur.

IX. Altera differentia eaque notabilis erat. Cum publicum erat peccatum, ad agendam *publicè* pœnitentiam peccatores excommunicatione & omnimoda ab Eccleſia expulſione cogi poterant. At cum peccatum erat occultum, Pœnitentiæ *publica* actio erat *ſpontanea*, hoc eſt, ad eam cogi non poterant ulla excommunicatione, aut Sacramentorum publica denegatione. Peccatori equidem ejuſmodi *ſecretò* confitenti, niſi Pœnitentiam Canonicam agere vellet, reconciliationem *ſecretò* denegabat Sacerdos, ſed quod ultra in eum ageret, nihil habebat.

X. Neque verò ſoli *occulti* gravium criminum rei publicam pœnitentiam ſibi à Sacerdotibus *ſecretò* impoſitam & indictam *ſpontanea* quadam voluntate ſuſcipiebant, & *publicè* cum aliis pœnitentibus, etiam *graviorum* criminum reis peragebant; ſed & leviorum dumtaxat aut nullorum criminum ſibi conſcii, eam ultrò amplectebantur; quemadmodum notat Morinus *lib.* 5. *cap.* 7.

XI. Ex hac praxi deducit ibidem Morinus, quanta fuerit de Pœnitentiæ publicæ utilitate Veterum æſtimatio. Verba ejus ſunt: "Quanta fuerit antiquitus Pœnitentiæ publicæ æſtimatio, quam efficax auxilium ad dolorem de peccatis concipiendum, & de iis remiſſionem obtinendam, afferre judicata ſit, nullo mihi videtur illuſtriore argumento demonſtrari poſſe, quam ea conſuetudine, quæ præſertim in Hiſpania viguit,

... communi atque hodie ab omnibus receptum axioma: *De peccatis publicis publicè; de occultis occultè eſſe pœnitendum.*

XIV. Hoc autem obſervat Morinus, quod mutatio illa facta non ſit phyſico more in momento temporis; aut Concilii generalis alicujus Decreto, ſed paulatim; & tacito quodam Eccleſiarum conſenſu. Atque hinc factum, ut alibi ſerius, alibi citius hæc mutatio recepta fuerit.

XV. Quamvis jam recepta hac diſtinctione inter peccata *publica & occulta*, deſierit pœnitentia *publica* pro peccatis *occultis*, magnus tamen ſæculis aliquot ſequentibus numerus pœnitentium *publicorum*, veſte, loco, victu, luctu, totaque vitæ diæta à Fidelibus diviſus in Eccleſia remanſit, uti oſtendit Morinus loco citato *cap.* 2. Et *cap.* 3. demonſtrat, quam "ſolicitè & diligenter providerent illorum ſæculorum Epiſcopi, non modò ut peccatorum publicorum, quæ per varias Diœceſis parœcias perpetrabantur, cognitio illos non lateret, ſed etiam ut occulta ipſos non effugerent. Ea enim diſciplina & cautione in iis inquirendis utebantur, ut difficile eſſet crimina occulta, nedum publica, eorum ſolertiam & ſolicitudinem effugere. Quamobrem hoc? Non peccantium odio, ſed amore & ſtudio; non ut malum malo medicarentur, ſed ut optimi Medici, ſanitatis ægrotorum deſiderantiſſimi. Omnis enim eorum cura & ſolicitudo eò tendebat, ut vulnera per crimen animæ illata curarentur, ne mors Pœnitentiam præveniens animæ ut corporis interitum afferret.

XVI. Poſt hæc *cap.* 4. & 5. probat, Epiſcopos per cenſuras, ac ſubinde etiam per invocationem brachii ſæcularis peccatores *publicos* ad agendam *publicam* pœnitentiam adegiſſe.

XVII. Qui ritus in impoſitione nec non actione pœnitentiæ publicæ obſervati fuerint, præſertim à ſæculo ſeptimo uſque ad duodecimum, latè exponit *capite* 7. & *ſequentibus*; atque *capite* 21. 22. & 23. probat, multis ſæculis, etiam poſtquam invaluit pœnitentia *occulta*, ſive privata pro peccatis *occultis*, ſemper impoſitas fuiſſe pœnitentias *Canonicas* pro peccatis *occultis*; ſive ſecundum Canones pœnitentiales, non ſecus atque pro peccatis publicis; atque ita Pœnitentiam privatam à pœnitentiæ, publicæ impoſitione & actione per ſolius ſolemnitatis omiſſionem diſcrepaſſe. Confeſſio igitur peccatorum *occultorum* ſecreta erat: omne pœnitentiæ exercitium *ſecretò* & extra faciem Eccleſiæ agebatur, & abſolutio ſecreta: at ipſa opera pœnitentiæ exercitiaque juxta Canonum præſcripta imponebantur. Neque enim minus curandis peccatis occultis, quàm publicis invigilabant Eccleſiæ Paſtores: ideoque remedia utriſque curandis indifferenter ſuis Canonibus præſcribebant.

XVIII. Cùm autem pœnitentia publica ſemper quibuſdam externis ritibus ac ſolemnitatibus veſtita fuerit, mul-

nus ibidem *num.* 14.) fuit Gratiani in diſcernendis Autoribus, eorumque ætate cæcutientia, quæ eruditorum nemini ignota eſt. Hinc ſæpius apud eum præpoſtera diverſorum Canonum concordia, qui temporum diſtinctione nullo negotio verè & piè conciliari poterant. Hunc ſecuti Scholaſtici & Canoniſtæ, Decreta & Canones variorum ſæculorum uni & eidem tempori tribuerunt, & reconciliationem, quæ obviam ſæpe occurrebat, in tranſverſum egerunt.

XX. Quidquid ſit, apud Canoniſtas atque Theologos Scholaſticos receptiſſima hodie eſt, Pœnitentiæ in tres ſpecies diſtinctio; nimirum ſolemnem, publicam & privatam.

De triplici hac pœnitentiæ ſpecie agens Cardinalis Hoſtienſis in Summa, titulo *De Pœnitentiis & Remiſſionibus*, ait: " Propriè dicitur illa ſolemnis quæ fit in capite quadrageſimæ cum illa ſolemnitate de qua habes *Diſt.* 50. *Can.* IN CAPITE. " In hoc citato Canone ſub nomine Synodi Agathenſis deſcribitur ritus impoſitionis publicæ pœnitentiæ, eodem fere modo quo in hodierno Pontificali Romano deſcriptus habetur. Unde & notant Correctores Romani: " Sententia verò hujus capitis magna ex parte habetur in Pontificali & Ordine Romano: " Pœnitentia hoc ritu impoſita, à Canoniſtis hodie communi conſenſu dicitur *ſolemnis*.

" Publica propriè dicitur illa, inquit Hoſtienſis, quæ fit in facie Eccleſiæ, non cum prædicta ſolemnitate, ſed quando injungitur peregrinatio per mundum cum baculo, & pera benedictis.

Verùm pœnitentia publica etiam meritò dicitur, quæ fit in facie Eccleſiæ, tametſi prædictus ritus non adſit. Publica enim propriè appellatur, ab eo quod in publico fiat.

" Privata autem Pœnitentia dicitur illa, quæ quotidie fit à juſtis, & quæ ſaltem ſemel in anno eſt facienda, quando ſcilicet aliquis ſolus & ſecretè Sacerdoti confitetur," ait Hoſtienſis.

XXI. Recepta hac inter ſolemnem & publicam pœnitentiam diſtinctione, plura ex his quæ pœnitentiæ publicæ jam olim tributa erant, Canoniſtæ ad ſolemnem reſtrinxerunt; eique ſoli convenire crediderunt.

XXII. Imprimis cùm priſtinis Canonibus cautum eſſet, pœnitentiam à *ſolo* Epiſcopo; vel à Preſbyteris de Epiſcopi *ſpeciali* conſenſu imponi; id ad pœnitentiam *ſolemnem* reſtrinxerunt Canoniſtæ; hancque à ſolo Epiſcopo imponi poſſe aſſerunt; eaque ſententia etiam hodie recepta eſt: cùm tamen Canones de omni *publica* pœnitentia ſaltem pro peccatis *publicis* imponenda, loquerentur. Vide Fagnanum ad *Cap.* MANIFESTA ẍ *De Pœnit. & Remiſſ. num.* 5.

XXIII. Ulterius cum in nonnullis Canonibus dictum reperirent, Pœnitentiam publicam reiterari non poſſe, illud huic *ſolemni* Pœnitentiæ appropriarunt; cùm tamen pluribus ſæculis ſaltem in Eccleſia Latina omni publicæ Pœnitentiæ commune fuerit, juxta illud S. Auguſtini Epiſtolâ ad Macedonium. " Cautè ſalubriterque

blicè peragitur; ſed ſine ſolemnitate in citato Canone *In Capite*, & Pontificali Romano deſcripta, à Preſbytero etiam ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, pro peccatis publicis imponi poſſe communiter tradunt Canoniſtæ, conformiter ad *Cap.* 1. ẍ *De Pœnit. & Remiſſ.* ubi dicitur: *Manifeſta peccata non ſunt occulta correctione purganda.*

XXVI. Et ſanè pœnitentiam publicam pro peccatis *publicis* non tantum ipſa Eccleſiaſtica diſciplina, ſed ratio naturalis ipſaque Divina juſtitia exigere videtur.

Quid enim rationi juſtitiæque divinæ congruentius, quàm ut pœnitentia ſit peccatis proportionata; adeoque publica pro publicis peccatis.

Adhæc cùm per peccata publica plerumque aliis ſcandalum generetur, dum videntes publicè peccata committi, ad eadem etiam committenda provocantur, niſi pœnitentiæ alicujus timore coërceantur, ratio exigit ut quos publicè peccando ad peccandum incitavit, publicè pœnitendo à peccatis revocet.

Denique dum pro peccatis *publicis* agi pœnitentiam populus non videt, idæa de peccatorum magnitudine adeo paulatim minuitur; ut niſi per manifeſta pœnitentiæ publicæ exempla aliquando magnitudo peccatorum eorum oculis objiciatur, futurum ſit, ut ſine ullo timore peccata committant; atque peccata alioquin gravia, appareant levia aut nulla.

Hinc illud Apoſtoli I. ad Timoth. *Peccantes coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant.*

XXVII. Hoc Apoſtolicum monitum aſſumens Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 8. *De Reformat.* declarat: " Quando igitur ab aliquo publicè, & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, unde alios ſcandalo offenſos commotoſque fuiſſe non ſit dubitandum; huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè injungi oportet; ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam. Epiſcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud ſecretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire.

Ex his verbis evidens eſt, voluiſſe Synodum, pro peccatis *publicis*, & in conſpectu multorum commiſſis pœnitentiam *publicam* à Confeſſariis eſſe imponendam; eatenus ſaltem, ut *publico* ſcandalo ſatisfiat; utque eo pacto peccator, *quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam.*

XXVIII. His conforme eſt quod decernitur in Rituali Romano & Paſtorali Mechlinienſi titulo *De Sacramento Pœnitentiæ*: " Videat autem diligenter Sacerdos.... ne abſolvat eos qui publicum ſcandalum dederunt, niſi *publicè* ſatisfaciant & ſcandalum tollant.

Sanctus Carolus in primo ſuo Concilio Mediolanenſi, titulo *Quæ pertinent ad Sacramentum Pœnitentiæ*, decernit: " Iidem (Confeſſarii) quemadmodum à Sancta Tridentina Synodo juſſum eſt, *publicè* peccantibus

» publi-

Digitized by Google

cant Canoniſtæ, attinet, eam à Patribus utiliter præſcriptam, atque cum fructu non exiguo impoſitam agnoſcit Eccleſia; atque etiamnum hodie ipſis Epiſcopis in Pontificali exhibet, ejuſque ritum exactè deſcribit, ut pro temporum, locorum atque criminum gravitate & perſonarum qualitate eam reducant.

XXXII. Huic Eccleſiæ voto obſequens S. Carolus in Concilio Mediolanenſi III. *titulo De iis quæ ad pœnitentiæ Sacramentum pertinent*, ſtatuit: " Studeat Epiſcopus ad ſacrorum Canonum & Tridentini Concilii » præſcriptum, pro publicorum delictorum gravitatis » ratione, & publicam & *ſolemnem* pœnitentiam in » uſum revocare. Quos verò ita ſolemniter pœnitere » oportet, menſe ante quadrageſimæ initium ad ſe per » Parochos deferri curet, ut primùm ineunte quadrageſima illi pœnitentiâ affici, tum die cœnæ Domini » Eccleſiæ reconciliari poſſint ſtato ſolemni ritu.

Hoc Decretum rurſus renovavit in Concilio Mediolanenſi V. utque utriuſque Concilii Decretum eam executionem habeat, in Synodo ſua Diœceſana II. voluit, " ut ſi qui tale facinus commiſerint ut pœnitentia » *publicâ & ſolemni* ſatisfacere debeant, eorum nomina Parochi menſe ante quadrageſimæ initium ad nos » deferant, ut ineunte quadrageſima ex inſtituto Eccleſiæ ritè ea pœnitentia imponatur.

Solemnem ergo pœnitentiam à ſolis Epiſcopis imponi vult, quando ipſi pro gravitate delicti & ſcandali dati, temporum atque perſonarum conditione, non politicè, ſed juxta Evangelicas & Eccleſiaſticas regulas expenſâ, imponendam judicaverint.

CAPUT III.

De Canonibus & Libris Pœnitentialibus.

1. *Quid propriè Canones* Pœnitentiales?
2. *Eorum uſus antiquiſſimus; & quare?*
3. *In determinandis Pœnitentiis admodum circumſpecti & ſoliciti erant olim Epiſcopi.*
4. *Inſigniores etiam Epiſcopi non audebant* ſoli *aliquid determinare; ſed alios conſulebant.*
5. *Exemplum in Epiſcopis Africanis.*
6. *Alterum in Clero Romano.*
7. *Argumentum hujus diſciplinæ ſuppeditant priſcorum Conciliorum Canones.*
8. *Epiſtola Canonica S. Gregorii Thaumaturgi & Petri Alexandrini non benè argumentum ſubminiſtrant.*
9. *Omnium fœcundiſſima eſt hanc in rem Epiſtola Canonica S. Baſilii.*

25. *Quæ Pœnitentium in hoc gradu exercitia.*
26. *In hoc gradu nulla ſuper Pœnitentes manûs impoſitio aut oratio; nec opera pœnitentialia eis imponebantur.*
27. *Quâ ratione auditio Scripturæ ſacræ huic gradui Pœnitentiali eſſet propria.*
28. *Quid per admiſſionem ad primum & ſecundum gradum conſequeretur peccator?*
29. *Tertii gradus pœnitentialis deſcriptio.*
30. *In hoc gradu crebra ſiebant ſuper Pœnitentes manuum impoſitiones & orationes.*
31. *Quo tempore hæ fierent?*
32. *In hoc gradu imponebantur opera corporis afflictiva.*
33. *Hic gradus* propriè *pœnitentialis; & in illo exiſtentes, propriè Pœnitentes dicti fuêre.*
34. *Quarti gradus deſcriptio.*
35. *In hoc exiſtentes manebant toto tempore Sacrificii.*
36. *Non tamen poterant* offerre; *vel communicare.*
37. *Plura hominum genera ad hunc gradum redigebantur.*
38. *Quanto tempore in unoquoque gradu ſubſiſtendum?*
39. *Epiſcopi tempus abbreviare poterant.*
40. *Poterat Epiſcopus omiſſo inferiori gradu, collocare pœnitentem in altiori gradu.*
41. *Præcipuus ſcopus œconomiæ pœnitentialis erat, ut ſciretur, an peccator verè eſſet converſus.*
42. *Epiſcopi diligenter obſervabant modum agendi Pœnitentium; & monebant Presbyteros ut ſincerum de Pœnitentibus teſtimonium redderent.*
43. *Quomodo citra diſpenſationem Pœnitentes de uno ad alium gradum aſcenderent.*
44. *Quando Canones Pœnitentiales cœperint abrogari?*
45. *Quæ occaſiones abrogationis.*

I. Canon Græcè, Latinè *regula* nuncupatur, ait Iſidorus apud Gratianum *Diſt. 3. Can. 1.* Hinc Canones Eccleſiaſtici proprio & Antiquis uſitato modo loquendi, ſunt regulæ morum Directrices, non unius, ſed plurium Eccleſiæ Præſulum conſenſu præſcriptæ.

Itaque Canones *Pœnitentiales* ſunt *regulæ*, quibus Pontifices, Concilia, atque SS. Patres *pœnitentiæ* peragendæ normam peccatoribus præſcripſerunt; opera pœnoſa & laborioſa cuique crimini proportionata & opportuna decernendo, ac injungendo.

II. Horum uſus antiquiſſimus eſt, & ab ipſis propemodum Eccleſiæ incunabulis exordium ſumpſit.

Cùm enim Patribus eſſet perſuaſum, pœnitentias convenientes peccatis impoſitas plurimùm ad ſanationem peccatoris, & remiſſionem criminum valere, uti variis Patrum teſtimoniis oſtendit Morinus *lib. 3. De Adminiſt. Sacr. Pœn. cap. 12.* magnopere ſoliciti fuêre

 Epiſ-

» Videre eſt aliquos ex doctiſſimis Epiſcopos emer-
» gente aliquo novo crimine hærentes qua pœnitentia » eſſet eluendum, jubenteſque criminis Reos tantiſper » apud ſe flere, orare, jejunare, donec Epiſcopi con- » venientes deliberaſſent quo pœnitentiæ medicamine » eſſent ſublevandi & curandi. Videre eſt alios in ejuſ- » modi caſu ſuſpenſos nihil de pœnitentia ſtatuentes, do- » nec à vicinis Epiſcopis reſponſum tuliſſent.

" Nec iſta (ait Morinus) diligentia tribus tantùm aut » quatuor ſæculis in Eccleſia viguit, ſed undecim in- » tegris ita conſtanter perduravit, ut de ea nihil prorſ- » ſus remiſſum fuerit.

V. Antiqui hujus moris locupletiſſimus teſtis eſt S. Cyprianus in variis ſuis Epiſtolis, ac ſignanter *Epiſtola* 53. ubi ſex Epiſcopi eum conſulunt, an tutò poſt *trien-nii* pœnitentiam iis reconciliatio concedi poſſet, qui fortiſſimè coram Magiſtratu & populo frequente tormenta paſſi fuerant, & vicerant, deinde à Proconſule tenti, & graviſſimis pœnis diutiſſimè excruciati, tandem ceciderant, & gloriam priore certamine partam maculaverant. Neque tantùm de hac re Cyprianum conſulunt, ſed etiam rogant ut cum aliis Epiſcopis quæſtionem illam communicet.

Verba Cypriani ſunt: " Quoniam tamen ſcripſiſtis, » ut cum pluribus Collegis de hoc ipſo pleniſſimè tra- » ctem, & res tanta exigit majus & impenſius de mul- » torum collatione conſilium, & nunc omnes ferè inter » Paſchæ prima ſolemnia apud ſe cum fratribus demo- » rantur, quandò ſolemnitati celebrandæ apud ſuos ſa- » tisfecerint, & ad me venire cœperint, tractabo cum » ſingulis plenius, ut de eo quod conſuluiſtis figatur » apud nos, & reſcribatur vobis firma ſententia, mul- » torum Sacerdotum conſilio ponderata.

VI. Hujuſmodi plurima inter Epiſtolas Cypriani teſtimonia illius diſciplinæ occurrunt; atque inter alia etiam teſtimonium Cleri Romani tempore Cypriani, Sede vacante per mortem Fabiani Papæ, ita ad ipſum Cyprianum de cauſa lapſorum ſcribentis: " Quamquam » *nobis* in tam ingenti negotio placeat, quod tu & ipſe » tractaſti prius, Eccleſiæ pacem ſuſtinendam; deinde » ſic collatione conſiliorum cum Epiſcopis, Presbyte- » ris, Diaconis, Confeſſoribus, pariter ac ſtantibus Lai- » cis facta, Lapſorum tractare rationem.

Hæc Clerus Romanus *Epiſt.* 31. inter Epiſtolas Cypriani.

Et ne horum lapſorum interim cura ac ſalus neglecta prorſus videretur, moderamen quidem aliquod excogitarunt, ſed iterum nonniſi de conſilio plurium Epiſcoporum, uti liquet ex ſubſequentibus: " Cujus tem- » peramenti moderamen hîc tenere quærentes diu, & » quidem multi, & quidem cum quibuſdam Epiſcopis » vicinis nobis & appropinquantibus, & quos ex aliis » provinciis longè poſitis perſecutionis iſtius ardor eje- » cerat, ante Conſtitutionem Epiſcopi nihil innovandum » putavimus, ſed lapſorum curam mediocriter tempe-

præterea Presbyterum à ſe bene inſtructum ad eos ablegat; unà addens, nonnullis peccatis pœnitentiam ſe definire non audere, ſed expectandam Epiſcoporum Synodum, ac interim criminum reos ab Eccleſia pellendos. Sic ſcribit *Can.* 5. " Propterea ergo Fratrem & » conſenem noſtrum Euphroſynum ad vos miſimus, ut » ſecundùm formam, quæ hîc eſt, & ipſe ſimiliter » det, & quomodo accuſationes admittere oporteat, & » quos *à precibus* abdicare. " Et *Can.* 7. de quodam ſpeciali crimine loquens, ait: illius criminis reos, " etiam » ab auditione arcere oportet, donec *de iis, congregatis* » Sanctis, *aliquid commune* viſum fuerit, & ante eos » Sancto Spiritui.

Inſigne quoque iſtius diſciplinæ exemplum eſt Epiſtola Canonica S. Petri Alexandrini conſtans 14. Canonibus, in quibus ſingulæ ſpecies lapſorum examinantur, & ſingulis pœnitentia conveniens aſſignatur; ut eam formam univerſæ Patriarchatus Alexandrini Eccleſiæ teneant.

IX. Sed nihil eſt in hanc rem præclarius aut fœcundius, quàm Epiſtola Canonica S. Baſilii continens 85. Canones, qui, vix uno excepto, nihil aliud ſpectant, quàm pœnitentias ſingulis peccatis injungendas. Id autem fecit S. Amphilochii Iconienſis Epiſcopi interrogatis ſtimulatus, qui à tanto & tam celebri viro edoceri volebat quibus pœnis peccata curari poſſent: Non enim à ſeipſo vir alioquin magnus id audebat ſtatuere.

X. Pontifices quoque ſæpè conſulti ſunt, quæ pœnitentia nonnullis criminibus eſſet imponenda & agenda, ut peccator reconciliationem à Deo, & ab Eccleſia mereretur: " Tanti enim æſtimatum eſt ab Antiquis » (ait Morinus *lib. 6. cap. 35. num. 7.*) dignam & ſce- » leribus æquatam Pœnitentiam agere, ut non modò » Epiſcopi quorum erat Pœnitentiam dictare, ſed etiam » ipſi criminum rei doctiſſimos quoſque & in Canonum » lectione optimè verſatos diligenter conſulerent, ut » eorum conſilio, & ductu Canonicam Pœnitentiam » agere, ejuſque omnes moleſtias perpeti poſſent. Pon- » tificem autem adibant, non ut relaxationem, nedum » immunitatem à pœnitentia Canonibus inſtituta obti- » nerent: Hoc erat ſæculis illis inauditum; ſed ut eam » integrè, & juxta Canonum placita mentemque præ- » ſtarent. Fixum enim erat eorum animis, pœniten- » tiam, ejuſque labores omnes auxilia Dei impetrare, » quibus peccatores adjuti multò faciliùs, ſecuriùs, & » efficaciùs ad gratiam Dei & remiſſionem peccatorum » obtinendam diſponebantur.

Exemplum inſigne illius conſultationis, & Pontificii reſponſi refertur apud Gratianum *Cauſ. 12. quæſt. 2. Can.* 17. & plura à Morino loco citato.

XI. Ex his perquàm manifeſtum eſt, ſummam jam pridem fuiſſe Patrum curam & ſtudium, ut quibuſque criminibus convenientes & dignas pœnitentias, atque peccatorum remedia præſcriberent; eaque certis Canonibus ſeu regulis exprimerent, qui à pœnitentia præſcripta *Pœnitentiales* dicti fuêre.

XII.

Digitized by Google

» ..., quam præceden-
» tium Canonum, & ſententiarum Paternarum collec-
» tiones inter ſe tantùm differentes, quòd & ordinem
» varium ſequuntur, & varias librorum, titulorum, &
» capitum diſtinctiones. Quum enim quæſtioni propoſi-
» tæ reſpondent, nihil de ſuo proferunt, ſed nudos Ca-
» nones, & nuda Patrum verba afferunt. Annis 1160.
» nullus doctor privatus inventus eſt qui aliter de Pœni-
» tentia & remediis, quibus peccata per Sacramenta
» pœnitentiæ puniuntur, & curantur, ſcribere tenta-
» verit.

XIV. Libri hi Pœnitentiales auctoritate Epiſcoporum probati & evulgati, Presbyteris inferioribus tradebantur; ut juxta quod in illis erat præſcriptum, Pœnitentias imponerent, & Pœnitentes dirigerent.

Unde in Ordine ad celebrandam Synodum circa ſæculum X. compoſito, inter cæteras admonitiones Epiſcopi ad Presbyteros una hoc erat: "Feriâ IV. ante Qua-
» drageſimam plebem ad confeſſionem invitate, & ei
» juxta qualitatem delicti Pœnitentiam injungite, ***non***
» ***ex*** CORDE, ſed ſicut in *Pœnitentiali* ſcriptum eſt.

Quod hîc dicitur, ***non ex corde***, idem eſt ac ſi diceretur, ***non ex animi ſui motu***, non ex impetu quodam mentis & voluntate, ſed prout in *Pœnitentiali* ſcriptum eſt; uti rectè exponit Vir eruditus Stephanus Baluſius in notis ad *art.* 57. *lib.* 1. Reginonis, ubi citatus Ordo refertur.

Et formula viſitationis Epiſcopalis *art.* 95. interrogare jubet: "Si habeat Pœnitentiale Romanum, vel à
» Theodoro Epiſcopo, vel a Venerabili Presbytero Be-
» da editum, & ***ſecundum quod ibi ſcriptum eſt***, interro-
» get confitentem, & confeſſo ***pœnitentiam*** impo-
» nat." Apud Reginonem *lib.* 1.

XV. Epiſcopi autem multum ſoliciti erant & invigilabant, ne Sacerdotes aliter quam juxta ***Canonicam auctoritatem*** pœnitentiam imponerent; quemadmodum ex Conciliis ſæculo IX. celebratis videre eſt; atque ſignanter Pariſienſi VI. anno 829. quod *lib.* 1. *cap.* 32 præcipit ut unuſquiſque Epiſcoporum in ſua Parochia inſtruat Presbyteros "qualiter & confitentium peccata audire
» diſcreteque inquirere, eiſque congruum modum pœ-
» nitentiæ ſecundùm ***Canonicam auctoritatem*** noverint
» imponere." Ratio quam reddunt notatu digniſſima eſt:
" Quoniam hactenus eorum incuriâ & ignorantiâ mul-
» torum flagitia manſerunt impunita.

XVI. Pro aſſequenda horum Canonum (quorum tanta per undecim circiter ſæcula in Eccleſia fuit veneratio; atque conſtans, ſaltem in Eccleſia Latina uſus) exactiore notitia nonnulla neceſſariò notanda, atque exponenda ſunt.

Primùm, in hiſce Canonibus frequenter occurrit mentio diverſorum ***graduum*** ſive ***ordinum*** vel ***ſtationum*** per quos pœnitentes gradatim quaſi aſcendebant, priuſquam omnimodæ ac perfectiſſimæ communioni reſtituerentur.

nec ultra progredi fas illis erat.

XX. Quid in hac ***ſtatione*** agerent pœnitentes indicat citatus Canon S. Gregorii Thaumaturgi in his verbis: ***Ubi peccatorem ſtantem oportet Fideles*** ORARE, ***ut pro ſe precentur.*** Et S. Baſilius citatis verbis Canonis 56. ſubnectens: ***Et Fideles ingredientes rogans ut pro eo precentur, ſuam iniquitatem pronuntians.***

Hæc evincunt, in hoc ***gradu*** Pœnitentes duo præcipuè egiſſe: nimirum peccata ſua publicè ac palam confiteri, ſeu iniquitatem ſuam pronuntiare; atque Fidelibus Eccleſias ingredientibus adgeniculari, ut pro ipſis apud Deum, Epiſcopum ac Clerum intercederent, quatenus ad Pœnitentiam recipi poſſent.

XXI. Neque enim ſtantes in hoc gradu adhuc propriè erant pœnitentes; ſed dumtaxat orabant & gemebant, ut poſſent ad pœnitentiam admitti: quare hic gradus potiùs quoddam præambulum erat ad Pœnitentiam, quam verus Pœnitentiæ gradus. Unde nihil ad hos pertinebat Miſſa Catechumenorum: nullæ ſuper eos orationes recitabantur; imò ne ad prædicationem quidem admittebantur; utpotè à templi veſtibulo excluſi.

XXII. Hac de cauſa nonnulli auctores & Canones etiam veteres hunc gradum non annumerant gradibus Pœnitentiæ: quin & monet Morinus, hanc ***ſtationem*** eatenus fuiſſe Græcis propriam, & in Eccleſia Latina ſeptem ut minus ſæculis incognitam, in quantum ſumitur pro certa ſtatione, cui ex Eccleſiæ mandato Pœnitentes ***certo*** tempore adſtringebantur. Ac inſuper monet ipſe Morinus *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 5. quod ante Novatum ***Fletus*** non eſſet Statio Pœnitentialis, in qua certo tempore manere juberentur; licet nonnulli extra fores Eccleſiæ etiam tunc Fidelium preces poſtularent, ut ad Pœnitentiam recipi mererentur; ſed ***voluntariè***, ac ſine determinatione temporis id faciebant.

XXIII. Secundus gradus dicitur ***Auditio***, qui in citato Canone S. Gregorii Thaumaturgi his verbis deſcribitur: "Auditio eſt intra portam in Narthece, ubi opor-
» tet eum qui peccavit, ſtare uſque ad Catechumenos,
» & illinc egredi. Audiens enim Scripturas & doctrinam
» ejiciatur, & precatione indignus cenſeatur.

XXIV. Locus hujus Stationis erat porta Eccleſiæ ſeu porticus magnis Eccleſiæ portis connexa. Notandum autem monet Morinus *lib.* 6. *c.* 3. *n.* 2. "antiquarum Ec-
» cleſiarum portis ædificiolum quoddam conjunctum
» ſemper fuiſſe, quod veſtibulum προπύλαιον πρόδομον
» & πρόναον meritò dici poteſt; quale viſitur in omnibus
» antiquis Romanis Eccleſiis quod ingentibus columnis
» marmoreis innititur, quæ Conſtantinianum opus ma-
» nifeſtiſſimè arguunt, & nonnullæ operâ unius aut vix
» alterius poſt Conſtantinum ſæculi. Huic ædificiolo ſi-
» milia videre eſt in ſingulis ferè Galliæ ruſticorum Ec-
» cleſiis: Sed ea nunc prophanis inſerviunt uſibus, quos
» in Eccleſiis religione ducti exercere non audent.

Quæ de Eccleſiis Galliæ aſſerit, idem de Belgicis quo-

excepta quæ fiebat in ipſa ad hanc Stationem admiſſione, nullaſque orationes expiatorias aut alterius generis ſuper eos ſpecialiter fuſas fuiſſe : uti nec opera pœnalia ac laborioſa ipſis impoſita, quæ erant tertiæ ſtationis ſpecialia exercitia ; ut infrà dicetur. Si quæ verò à pœnitentibus in hac Statione ſuſcipiebantur, ea voluntariè ex Spiritus fervore obibant : ſed in hac, uti & *Flentium* ſtatione *imperata non lego*, ait Morinus *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 4.

" Auditio enim (pergit Morinus) in ſecundum pœnitentiæ gradum conſtituta eſt veluti opprobrii cauſa, ut ad eum relegati pœnitentes fidei rudimenta iterum edocerentur, non ſecus ac infimæ claſſis Catechumeni. Ea enim non didiciſſe cenſebantur, qui regenerationis lavacro abluti graviſſimis ſceleribus iterum ſeſe polluerant ; necdum digni cenſebantur quibus opera laborioſa ad promerendam Dei gratiam & redimenda peccata imperarentur. Fundamenta Dei quæ tam malè & negligenter didicerant, in eorum animis iterum jacere neceſſarium judicabatur.

XXVII. Verum quidem eſt, quod ad audiendam lectionem Scripturæ Sacræ ejuſque expoſitionem præter Pœnitentes in hac Statione admiſſi fuerint etiam Ethnici, Judæi, Hæretici, Catechumeni aliique hujuſmodi generis homines juxta Canonem Carthaginenſem : " Epiſcopus nullum prohibeat ingredi Eccleſiam, & *audire* Verbum Dei ſive Gentilem, ſive Hæreticum, ſive Judæum uſque ad Miſſam Catechumenorum : " ſed in nullis niſi Pœnitentibus, qui *Audientes* dicebantur, *auditio* hæc Scripturarum rationem *Stationis Pœnitentialis* habebat : Nam aliis, ut ibi ſtarent in pœnam aut Pœnitentiam injunctum non erat.

Hi enim voluntariè ac ſine ullo Eccleſiæ mandato ibidem conſiſtebant, & Verbum Dei audire permittebantur. Pœnitentes verò ex mandato Epiſcopi ibi manebant, certo temporis ſpatio iis conſtituto ; tenebanturque huic Stationi adeſſe quoties fiebat Synaxis, & ibidem ſubſiſtere donec voce Diaconi ejicerentur : uti latius proſequitur Morinus *Lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 5.

XXVIII. Porrò, cum per admiſſionem ad hanc Stationem ; uti & ad Stationem *Fletus* reciperentur graviorum criminum rei in numerum Pœnitentium ; atque *Fletus* & *Auditio* in pœnitentiam imponerentur ; etiam in ipſa Stationum aſſignatione eis manus adjunctâ oratione imponebantur : & inſuper in graviſſimis delictis, propter quæ peccator ab Eccleſia pulſus & exciſus fuerat, per hanc Pœnitentiæ impoſitionem *excommunicationis* vinculo ſolvebatur ; & qui ad Eccleſiam non pertinebat, quique cum ea nullo Religioſo commercio devinciebatur, per eam Pœnitentiæ impoſitionem incipiebat ad Eccleſiam pertinere, eique curæ eſſe, juſque ad communionem, etiam perfectiſſimam recipiebat, quæ ab eo tempore ſi periculo mortis urgebatur, illi denegari non debebat. Ita Morinus *Lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. Atque hinc apparet, non fuiſſe gravium criminum reis infructuoſam ad haſce Stationes admiſſionem ; tametſi ipſa Stationum exercitia etiam non Pœnitentes obire poſſent.

tioni ſemper conjunctam fuiſſe orationem ; ideoque quemadmodum crebra erat ſuper Pœnitentes durante hac Statione manuum impoſitio, ſic quoque frequens ſuper iis fundebatur oratio ; ut ſcilicet per eas ad veram cordis contritionem & pœnitudinem excitarentur & promoverentur.

XXXI. Hæc autem manuum impoſitio & oratio ſuper Pœnitentes fiebat poſt lectionem Scripturarum, & ſermonem habitum ad populum. His enim abſolutis voce Diaconi ejiciebantur *Audientes*, aliique qui hiſce intereſſe potuerant ; quibus ejectis, ſub manum Epiſcopi ſuccedebant hujus Stationis Pœnitentes ; atque oratio ipſis propria recitabatur : hiſque peractis etiam ipſi jubente Diacono dimittebantur ; eaque dimiſſione facta Fidelium Miſſa inchoabatur.

XXXII. Nec tantum impoſitio manuum atque frequens oratio ſuper pœnitentem ad curanda expiandaque in hac Statione fiebant ; ſed longè acriora & auſteriora pro uniuſcujuſque vulneris ratione, & pœnitentis conditione medicamenta applicabantur. Imponebantur enim in hac Statione pœnitentibus varia opera laborioſa & corpus ac corporis pravos affectus exterminantia privatim exercenda. Quanti verò eſſent hi pœnitentiæ labores, & quam dura opera pœnitentialia oſtendit Morinus *lib.* 6. *cap.* 11. notatque antiquos Patres *interitum carnis* apud Apoſtolum ubi dicit ſe inceſtuoſum Corinthium *tradiſſe Sathanæ in interitum Carnis*, intellexiſſe, de *interitu* per pœnitentiæ labores.

XXXIII. Quia in hac ſtatione præcipuè peccatores per crebras manuum impoſitiones, orationes, & propria opera Pœnitentiæ purgabantur, hinc hæc ſtatio propriè erat *Pœnitentialis* ; atque ideò (ait Morinus) in Eccleſia numquam non viguit ; cùm aliæ Stationes tantum diſciplinæ cauſa fuerint adjectæ. Ubi verò erat rarus Stationum *Fletus*, & *Auditionis*, ut in Occidente, & ubique ante Novatiani hæreſim tota Pœnitentia in hac Statione peragebatur, teſte Morino *lib.* 6. *cap.* 8. ac proptereà ſoli in hac Statione Conſiſtentes dicebantur propriè *Pœnitentes*.

XXXIV. Quarta Statio dicta fuit *Conſiſtentia*, de qua in Canone Thaumaturgico : " Congregatio ſive Conſiſtentia eſt, ut cum Fidelibus conſiſtat, & cum Catechumenis non egrediatur : Poſtremò eſt participatio Sacramentorum.

Id ipſum clarius expreſſit S. Baſilius *Can.* 75. " Poſtquam pœnitentiæ fructus dignos oſtenderit, decimo anno in Fidelium *orationes* ſuſcipiatur, *ſine oblatione* ; & cùm duobus annis unà cum Fidelibus ad orationem *ſubſtiterit*, ſic deinceps dignus habeatur *boni* communione.

Et Felix III. in citata Epiſtola 7. *De Conſiſtentibus*, ait : " Duobus annis oblationes modis omnibus non ſinantur offerre, ſed tantum ſæcularibus in oratione ſocientur.

XXXV. Hac deſcriptione docemur, Conſiſtentes jus habuiſſe, unà cum Fidelibus orationi aſſiſtendi, id eſt,

Digitized by Google

» pori Chriſti.

XXXVII. Quæ pluribus ibidem adſtruit Morinus; qui *capite* 18. oſtendit, plura horum genera hanc Stationem complexam fuiſſe: illos tamen præcipuè ad hanc Stationem ſpectaſſe, qui tamquam Pœnitentes, inferiores Stationes abſolverant; atque tandem ad hanc aſcenderant: " Imò propter illos (ait) in *pœnitentialem* Sta» tionem inſtituta fuit hæc antiqua Cenſura, ut poſt to» leratas graves moleſtias pœnitentiæ, aliquanto tempo» re experirentur Patres, an iis liberati vitam ducerent » Fideli dignam, atque poſſent illis tutò credere Chriſti » Corpus & Sanguinem.

XXXVIII. Quanto tempore in una Statione ſive Gradu eſſet ſubſiſtendum, ex gravitate criminis Canones plerumque determinabant. Ordinariè tempus *Subſtrationis* prolixius erat, quàm aliarum Stationum; eò quòd in hac præcipuè ipſi Pœnitentes purgarentur; ipſaque eſſet propria ſtatio *pœnitentialis*.

XXXIX. Notandum autem tempora atque exercitia iſtarum ſtationum Canonibus ita fuiſſe præfixa, ut tamen in Epiſcopi eſſet poteſtate, attenta vitâ, converſatione Pœnitentium, eorumque in peragenda pœnitentia fervore, ea contrahere aut mutare, atque humanius agere.

Hanc Epiſcopi auctoritatem his verbis expreſſit *Canon* 5. Ancyranus: " Statuimus autem ut Epiſcopi mo» do converſationis examinato poteſtatem habeant, vel » utendi *clementiâ*, vel plus temporis adjiciendi. Ante » omnia autem, & præcedens vita, & quæ conſecuta eſt, » examinetur, & ſic eis *clementia* impertiatur.

Eandem auctoritatem Canon 12. Nicænus; item Canon ultimus Trullanus aliique plures, quos citat Morinus *lib.* 1. *cap.* 15. attribuunt.

XL. Ex his Canonibus quoque evincitur, in poteſtate Epiſcopi fuiſſe, Pœnitentem ex inferiori Statione, prætermiſſa media ad ſuperiorem transferre; cum videret pœnitentem in ea Statione ita converſatum, & ita ferventer pœnitentiam peregiſſe, ut de ejus converſione dubitare nequiret. Ita ab *Auditione* ad *Conſiſtentiam* tranſire permittit Canon 12. Nicænus, " quicumque & metu » & lacrymis, & tolerantia & bonis operibus, conver» ſionem & opere & habitu oſtendunt." Hæc latius proſequitur Morinus *lib.* 6. *cap.* 19. & breviter expreſſit Auctor *Canonis* 86. *De Pœnit. Diſt.* 1. apud Gratianum: " Ipſa tempora pœnitentiæ pro fide & pro converſatio» ne Pœnitentium abbrevianda præcipiunt, & pro ne» gligentia protelanda.

XLI. Hujus indulgentiæ primum ac originarium fundamentum nos docet paucis verbis S. Gregorius Nyſſenus in Epiſtola ad Letoium, de hujus indulgentiæ cauſis doctiſſimè diſſerens: " Quemadmodum enim (inquit) » porcis margaritas projicere eſt vetitum, ita & pretio» ſa margarita privare eum, qui jam per alienationem à » Pœnitentibus? Pœnitentem.

Quod ibi multis adductis Patrum ac Canonum teſtimoniis confirmat. " Non negabant peccatoris compun» ctionem tam ardentem & inflammatam eſſe poſſe » (ait Morinus ibid. *cap.* 17. *num.* 4.) ut uno momen» to perfectam à Deo peccatorum remiſſionem obtine» ret, omneſque inferorum pœnas extingueret; ſed » hoc & rarum eſſe, & ſibi quando contingeret, inco» gnitum eſſe profitebantur. Ideò ut Pœnitentium con» verſionem explorarent, atque illius inflammationem » Pœnitentes à Deo promererentur, opera varia injun» gebant, quibus diligenter peractis eos purgatos eſſe » & ſanatos, Deo œconomiam Eccleſiaſticam appro» bante, non dubitabant; atque ut verè tales à Deo » habitos reconciliabant, & communione donabant.

XLII. Hinc Epiſcopi pœnitentium converſationem, mores, vitæque inſtitutum, tum per ſe, tum per alios diligenter toto pœnitentiæ curriculo explorabant, ut ex iis de interiore animi converſione judicium formarent.

Solicitè propterea monebant Presbyteros ac Diaconos, quos pœnitentibus dirigendis ac invigilandis præficiebant, ne de pœnitentis in peragenda pœnitentia diligentia, munere aut gratia inducti teſtimonium falſum ferrent. Sæculo IX. Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis in Capitulis datis Presbyteris *art.* 13. " Nemo » Presbyterorum à quocumque Pœnitente aut gratiam, » aut favorem, aut munus ſuſcipere præſumat, ut mi» nus dignè Pœnitentem ad reconciliationem adducat, » & ei teſtimonium reconciliationis ferat, & quocum» que livore alium quamlibet digniùs Pœnitentem à re» conciliatione removeat, quia hoc Simoniacum, & Deo » & hominibus abominabile eſt.

Quin & in viſitationis Epiſcopalis formula hic interrogationis faciendæ eſt *articulus* 38. " Si aliquem minus » dignè pœnitentem favoris aut familiaritatis aut con» ſanguinitatis gratia ad reconciliationem adducat, aut » ei teſtimonium reconciliationis ferat.

Id ipſum vetatur in *Cap.* 14. ☧ *De ſim.* ſub nomine Alexandri III. pronuntiaturque *Simoniacum* eſſe.

XLIII. Si Epiſcopus inſpectis pœnitentis converſione & modo peragendæ pœnitentiæ nihil deprehendiſſet, quod ipſum ad *indulgentiam* inclinaret, pœnitens tempora pœnitentiæ in unaquaque Statione abſolvere debebat; atque tempore unius Stationis abſoluto ad ſuperiorem Stationem quaſi ſuo jure aſcendebat; nec poterat denegari, niſi novi criminis reus fuiſſet peractus: uti fieri etiam nunc videmus in Clericorum ab officio vel Ordinibus ſuſpenſione, ubi elapſo tempore limitato ceſſat ipſo jure ſuſpenſio; nec ulla opus eſt ad peragendam ceſſationem accedat ſolemnitas. Ita Morinus *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 6.

XLIV. Canonum Pœnitentialium uſum & rigorem in Eccleſia Latina integrum perſeveraſſe uſque ad ini-

Digitized by Google

Ex hac verò altera orta eſt, nimirum remiſſio alicujus partis Pœnitentiarum Canonicarum ob collatum denarium in reparationem, aut ædificationem alicujus Eccleſiæ, aliudve opus pium; quin & ad refectionem pontium, itinerum aliaſve res ſæculares hæc remiſſio extenſa fuit. Quomodo autem hæc ex priori orta ſit; & qua ratione ex utraque, præcipuè tamen ex poſteriore Canonum Pœnitentialium relaxatio & abrogatio ſequuta ſit, titulo ſequenti *cap.* 1. paucis oſtendetur.

Tandem hiſce acceſſit, ut notat Morinus *Lib.* 10. *cap.* 25. *num.* 1. redemptionum antiquarum facilitas, quam tum unuſquiſque Sacerdos arbitrio ſuo commutare continuavit; unde factum eſt more hominum ſolito, ut ex facilibus facillimæ redderentur.

" Deinde Confeſſorum ordinariorum univerſalis ſententia eodem ſæculo prævaleſcens, Pœnitentias quaſcumque in foro conſcientiæ Sacerdotum arbitrio eſſe infligendas, ultimam operi (abrogationi Canonum Pœnitentialium) coronidem impoſuit. " Hæc Morinus: qui ibidem ex auctoribus ſæculi XIII. hanc ſuam aſſertionem aſtruit; oſtendens, quod quidem Pœnitentia Canonica eo tempore adhuc Pœnitentibus à Confeſſariis proponeretur; ſed jam inciperent magnâ auctoritate in ea remittenda & relaxanda uti; atque ulterius progrediendo, tandem invaluerit ea opinio, quod Pœnitentiæ imponendæ arbitrio Sacerdotum eſſent relictæ; nec conſequenter ipſos amplius Canonibus eſſe obſtrictos.

CAPUT IV.

De moderna circa Pœnitentias imponendas diſciplina; & quis hodie Canonum pœnitentialium uſus?

1. *Modernam diſciplinam circa imponendas pœnitentias expreſſit Synodus Tridentina: & pœnitentiarum fructum.*
2. *Quales debeant eſſe pœnitentiæ.*
3. *Quid in pœnitentiis imponendis attendendum.*
4. *Pœnitentiarum imponendarum determinatio arbitrio Sacerdotum committitur; & eatenus moderna diſciplina à priſtina differt.*
5. *Hodierna diſciplina conſentit veteri, ſi ſcopus Canonum pœnitentialium attendatur.*
6. *Quomodo Synodus Tridentina geminam Patrum diſciplinam Sacerdotibus propoſuerit.*
7. *Etiam hodie Confeſſarii ſunt ſpirituales animarum medici.*
8. *Ut tamquam medici facilius in morbum inquirere queant, Fideles tempeſtivè ad confeſſionem urgendi.*
9. *Confeſſarius more periti medici conditionem vulnerum, & ægrorum diligenter attendere debet in pœnitentiis imponendis.*
10. *Confeſſarii in pœnitentiis injungendis omnem ſpeciem quæſtus fugere debent.*

acceleranda abſolutio.

21. *Quartò, ut ſint Sacerdotibus regulæ directivæ pro pœnitentiis præſcribendis.*
22. *Quid de horum notitia ſenſerit Corporis Canonici Collector.*
23. *Quam utilem horum ſcientiam judicaverit Sanctus Carolus?*
24. *Canones Pœnitentiales editi à S. Carolo.*

I. Modernam Eccleſiæ diſciplinam, nec non ſincerum pœnitentiarum ſeu ſatisfactionum ſpiritum, quem in ipſis etiam Canonibus Pœnitentialibus ſibi Patres propoſitum habuere, expreſſit Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. *cap.* 8. *De Sacramento Pœnitentiæ.*

Imprimis harum pœnitentiarum ſeu ſatisfactionum multiplices fructus præmittit; atque inter alios, hunc; Quòd " magnoperè à peccato revocent, & quaſi fræno quodam coerceant hæ ſatisfactoriæ pœnæ, cautioreſque & vigilantiores in futurum Pœnitentes efficiant; medeantur quoque peccatorum reliquiis, & vitiorum habitus malè vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollant.

II. Ut verò pœnitentiæ à Sacerdotibus impoſitæ illum ſalutarem in Pœnitentibus effectum operentur, docet, quales debeant à Sacerdotibus pœnitentiæ imponi. " Debent ergo Sacerdotes Domini (inquit) quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro *qualitate criminum & Pœnitentium qualitate* ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere: ne ſi fortè peccatis conniveant, & indulgentiùs cum Pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.

III. Deinde inſtruit Sacerdotes, quid præcipuè in determinandis pœnitentiis attendere debeant. " Habeant autem præ oculis (ait) ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad vitæ novæ cuſtodiam, & infirmitatis medicinam, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem.

IV. Hoc Decretum oſtendit, eatenus ſaltem hodiernam Eccleſiæ diſciplinam à priſtina diſcrepare; quod hæc obſtringeret Sacerdotes, pœnitentias ſeu ſatisfactiones imponere prout hæ in Canonibus & libris pœnitentialibus erant expreſſæ, quemadmodum capite præcedenti oſtenſum fuit: idque ante abſolutionem tam eas quæ neceſſariæ erant ad acquirendam cordis converſionem, eamque Sacerdoti probandam, quam quæ requirebantur ad ſatisfactionem pro culpa & pœna, eradicandos vitioſos habitus, &c.

At moderna diſciplina Sacerdotes ab exacta & exteriori Canonum Pœnitentialium obſervantia eatenus abſolvit, ut non conſtringantur, pœnitentias Canonibus præſcriptas imponere, ſed earum determinatio Sacerdotum prudentiæ & arbitrio committatur, tam quoad eas quæ neceſſariæ ſunt ante abſolutionem pro acquirenda debita diſpoſitione & eam Sacerdoti probandam, quàm quoad eas, quæ neceſſariæ poſt abſolutionem (de quibus

Digitized by Google

genuinam Patrum diſciplinam, quoad pœnitentias poſt abſolutionem injungendas, quam in figendis & exequendis Canonibus Pœnitentialibus intenderunt, expreſſit; atque eatenus hodierna per Synodum Tridentinam ſtabilita diſciplina Patrum diſciplinæ conſona eſt: idemque modernus & priſtinus Eccleſiæ ſpiritus.

Et ſanè non minus hodie, quàm olim Confeſſarii ſunt ſpirituales animarum medici.

VII. Unde ſæculo XIII. poſtquam jam Canonum pœnitentialium exterior rigor & obſervantia magna ſaltem ex parte deſierat, dixit Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. in Capitulo OMNIS UTRIUSQUE SEXUS 21. *De Pœnit. & Remiſſ.* " Sacerdos autem ſit » diſcretus & cautus, ut more periti *medici* ſuper infun» dat vinum & oleum vulneribus ſauciati, diligenter » inquirens & peccatorum circumſtantias & peccati: » quibus prudenter intelligat: quale debeat ei præbere » conſilium, & cujuſmodi remedium adhibere, diverſis » experimentis utendo ad ſalvandum ægrotum.

VIII. Porrò ut Confeſſarius tamquam ſpiritualis medicus faciliùs & animæ vulnera, & qualitatem ac conditionem ægri perſpecta habere, atque cum otio examinare & curare queat, monent Synodi noſtræ, ut qui rarius confiteri ſolent, & tamen in Paſchate ad Sacram Communionem accedere intendunt, ſub initium quadrageſimæ, aut ſaltem ante Dominicam *Lætare* ad Confeſſionem accedant.

" Antiquam conſuetudinem confitendi in initio qua» drageſimæ continuari, vel in uſum revocari perop» tamus, " ait Synodus Gandenſis anno 1650. *Tit.* 5. *capite* 5. innovata per Decreta Synodalia ſub Antonio Trieſt *Titul.* 5. *capite* 9.

Synodus Sylvæducenſis ſub Metſio *Tit. De pœnit. Sacramento capite* 3. præcipit Parochis, ut " adhortentur » & inducant eoſdem (Parochianos ſuos) ut tempore » quadrageſimali ſtatim in *principio*, vel ſaltem ante » Dominicam *Lætare* proprio Sacerdoti, aut ejus vicem » gerenti confiteantur, & nihilominus circa Feſtum Paſ» chæ illud idem reiterent, antequam ad Sacræ Eucha» riſtiæ ſumptionem accedant.

Idipſum in ſua Synodo rurſus renovavit Giſbertus Maſius *Tit. 6. cap.* 5. atque aliæ Synodi Belgicæ paſſim inculcant.

IX. Diligenter ergo adinſtar periti medici Confeſſarius, & animæ vulnera & ægri conditionem ac ſpirituale temperamentum examinare & attendere debet; ut iis ritè expenſis non unam eamdemque omnibus, iiſque planè diſparatis morbis medicinam applicet; ſed ſingulis eam, quæ iis medendis conveniat.

Hinc monet Synodus Audomarenſis *Tit. 7. cap.* 13. ... » tis ſalutem referuntur, non ſolum fugiet ſtudioſe ava» ritiam, ſed etiam *omnem ejus vel minimam ſuſpicionem.*

XI. Deinde pro fugienda omni ſpecie lucri nominatim in Pœnitentiis injungendis, ſubjungit: " Cum » Pœnitenti jubebit ut Miſſæ Sacrificium faciat uſpiam » peragi, *nec directè nec obliquè* ſignificet quaſi velit ip» ſe celebrare, vel in ſua *Eccleſia* aut *Monaſterio* cu» rare celebrari.

" Idem faciat, pergit S. Carolus, in ſatisfactionibus » iis, cum pœnitens vel debita incerta reddere paupe» ribus, vel pro votorum commutatione aliquid ſolve» re debebit.

Tandem ut Confeſſarius omnem vel ſpeciem avaritiæ ſubterfugiat, eum monendum cenſuit, " ut neque » pecunias aliave, quæ à pœnitente reſtituenda ſunt » propriis Dominis in ſe provinciam reddendi aſſumat, » niſi neceſſitas id requirat, ut videlicet hoc modo pœ» nitens non prodatur, quod cum erit ab eo factum, » curet ut is, cui rem reſtituit, chirographum ſuum in » teſtimonium ei tribuat, ut illud pœnitenti conſignet, » ac plane eo modo procedat, ut *omnem ſpeciem ac » ſignum avaritiæ ſubterfugiat.*

XII. Nec tantum Medici ſive medentis officio Confeſſarius in pœnitentiis imponendis fungi debet juxta allegatum, Concilii Tridentini Decretum; ſed etiam Judicis punientis ſive vindicantis & caſtigantis.

Neque enim pœnæ ſatisfactoriæ, declarante Concilio, tantum debent eſſe ad medicinam vulnerum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem; " Nam Claves Sacerdotum non ad ſolven» dum dumtaxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam » antiqui Patres & credunt & docent, " ait eodem loco Concilium.

XIII. Hoc judicis officium ut ritè exerceant, debent imprimis prudenter & circumſpectè gravitatem criminum & Pœnitentium qualitatem diſcutere; iiſque diſcuſſis tamquam integri ac incorrupti judices ſolvere & ligare, majorem vel minorem pœnitentiam injungendo: " ne ſi fortè peccatis conniveant, & indulgen» tiùs cum Pœnitentibus agant, leviſſima quædam ope» ra pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum pec» catorum participes efficiantur, " uti loquitur Synodus Tridentina.

XIV. Ex hoc quoque judicis officio Confeſſariis incumbente, id eſt ſtatuendum, admodum cavendum Confeſſariis, ne à Pœnitentibus occaſione Confeſſionis quidquam temporale accipiant, aut ſperent. Præterquam quod id, ut minus ſpeciem aliquam Simoniæ aut ſaltem turpis quæſtûs præferat, illud etiam conſtat ipſa veritate teſte, *Munera excæcare oculos Sapientum & mutare verba juſtorum.*

Hinc

forſan minus efficacia hodie illa cenſebimus ad oculos Sacerdotum excæcandum, eorumque judicium pervertendum ?

XVI. Meritò proinde monuit in ſuis Ordinationibus Epiſcopus Gandenſis anno 1629. *tit.* 3. *cap.* 2. " Caveant etiam Confeſſarii, ne quæ commoda temporalia, ſibi vel ſuis (occaſione Confeſſionis) à pœnitentibus aucupentur ; neque convenit, ut ipſorum temporalibus bonis adminiſtrandis ſe miſceant.

Idem in ſuis Ordinationibus habet Gaſpar Nemius Epiſcopus Antverpienſis *tit. De Sacramento Pœnitentiæ num.* 11.

Item Synodus Namurcenſis anno 1659. *tit.* 5. *cap.* 16. Verbo : " ad audiendas Confeſſiones, non inani gloria, non lucri cupiditate, non curioſitate, non denique ullo humano affectu ductus ; ſed ſalutis fidelium procurandæ ſtudio inflammatus accedet ; " ut loquitur S. Carolus loco citato.

Plura hanc in rem videri poſſunt in Tractatu meo *De Simonia circa Beneficia & adminiſtrationem Sacramentorum parte* 1. *cap.* 7. ubi unà oſtendi, qui de hac munerum, aut temporalium expectatione meritò habeantur ſuſpecti ; ac dein §. 3. monui, quam periculoſum ſit, multiſque incommodis obnoxium, quod Sacerdotes cogantur vivere ex honorariis a Pœnitentibus oblatis ; quodque pro Pœnitentium numero etiam augeantur temporalia vitæ ſubſidia.

XVII. Si ſecundum modernam Eccleſiæ diſciplinam, atque invariabiles Evangelii regulas, Sacerdotes debeant hodie non ſecus ac olim, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate, ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere, convincitur, quàm meritò ipſi etiam Confeſſarii reflectant ad eam curam & ſolicitudinem, quam jam pridem Patres in diſcernendis ac ſtatuendis Pœnitentiis & peccatorum remediis adhibuerunt, quam capite præcedenti exhibuimus ; eo fine ut Confeſſarii intelligant, quàm moderatè, circumſpectè ipſi in his procedere debeant ; cum nec in ſcientia, nec vitæ ſanctitate Patribus iſtis comparari queant.

XVIII. Hactenus dicta inſuper oſtendunt, quod tametſi Confeſſarii hodie non adſtringantur ad imponendas pœnitentias juxta præſcriptum Canonum Pœnitentialium, horum tamen notitia non uno titulo ſit etiamnum hodie perutilis.

Primò quidem, ut ex horum notitia aliquouſque poſſint de criminum gravitate judicare.

Si enim non tantum in certis caſibus aut ſingularibus circumſtantiis, ſed conſtanter & ubique uni peccato præ alio gravior ac diuturnior pœnitentia impoſita deprehendatur, pro indubitato erit, ex mente Patrum, illud præ hoc gravius eſſe : cum ſemper fixum fuerit & indubitatum, pœnitentias, ſepoſitis particularibus circumſtantiis, ſecundum gravitatem criminum eſſe imponendas.

rius *Differt.* 8. *ad Concil. Tolet. III. num.* 159. " Satisfactiones imponi ſolitæ hoc tempore ante vel poſt abſolutionem pro gravioribus peccatis (etiam ab iis Confeſſariis qui *rigidi* habentur, & *crudelitatis* incuſari ſolent, tamquam *conſcientiarum carnifices*) non æquant ne centeſimam quidem partem ejus pœnitentiæ, quam imponebant Canones illi nec penes durationem, nec ſecundum acerbitatem : ut patebit conſideranti.

XX. Tertiò, hi Canones oſtendent, quomodo de acceleratione vel procraſtinatione reconciliationis, non tam ex verbis, quam operibus pœnitentium ſtatuendum ſit. Ut enim *Canone* 13. Nicæno cavetur Epiſcopus de iis pœnitentibus aliquid humanius ſtatuere, & tempus pœnitentiæ contrahere poterit, qui *lacrymis, tolerantia & bonis* Operibus *converſionem* & Opere & *habitu oſtendunt*. E quibus quoque facilè conſtabit ut loquitur Aguirius, " quam injuſtè & imprudenter ii (delicati peccatores) criminentur Confeſſarios (quamvis doctos, pios, ac notæ prudentiæ) nolentes abſolutionem impendere *ſtatim*, ſed illam differentes donec ea *pœnalia opera* exhibeantur per aliquot hebdomadas, vel dies ſaltem, juxta prudens ipſorum judicium.

XXI. Serviet denique horum Canonum notitia, ut ſint ipſis Sacerdotibus regulæ directivæ, in quibus tamquam in ſpeculo videant quæ Pœnitentiæ ex mente SS. Patrum his illiſve peccatis convenientes judicatæ fuerint ; ac tum ipſi pro conditione temporum ; perſonarum aliarumque circumſtantiarum judicent, qualiter has Pœnitentias moderari aut mutari oporteat.

XXII. Unde nullatenus horum Canonum notitia tamquam inutilis rejicienda.

Et quidem qui ad ſtudioſæ Juventutis inſtructionem Corpus Canonicum compilavit, ad calcem Decreti Gratiani Canones Pœnitentiales exhibet cum hac epigraphe : *Canones Pœnitentiales quorum notitia viris Eccleſiaſticis eſt* VALDE NECESSARIA : *ſunt enim regulæ* DIRECTIVÆ *ad Pœnitentias imponendas.*

XXIII. Notitiam horum Canonum præterito ſæculo non inutilem crediſſe zeloſum ac ſanctorum Canonum ſcrutatorem & inſtauratorem S. Carolum, patet ex ejus Concilio I. *parte* 2. *tit.* 6. ubi ait : *Confeſſores Canones Pœnitentiales benè noverint.* Et in Concilio V. *parte* 3. §. 2. præcipitur, ut Examinandi interrogentur : *An Canones Pœnitentiales ritè teneant.*

Fructus qui ex horum Canonum notitia hauriendi ſunt, non uno loco expoſuit : " Patres docuerunt (ait in præfatione ad Canones pœnitentiales à ſe editos) quàm *neceſſaria admodum* ſit Sacerdotibus Canonum pœnitentialium ſcientia. Etenim ſi omnia quæ ad pœnitendi modum pertinent, non prudentiâ ſolum ac pietate, ſed juſtitia etiam metienda ſunt ; certè norma hæc è Canonibus Pœnitentialibus ſumatur oportet.

Digitized by Google

» [illegible] ; motus ſcilicet ex hodiernæ Eccle-
» ſiæ benignitate, qua antiquioris diſciplinæ rigor mi-
» tigatur.

XXIV. Ut verò facilius horum Canonum notitiam haurire poſſent Confeſſarii, illos ex variis Conciliis & Canonum Collectionibus juxta ordinem Decalogi diſponi curavit; atque unà cum inſtructionibus pro Sacramento Pœnitentiæ evulgavit; & hodie habentur in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *parte* 4. quos Confeſſarii meritò conſulent, & expendent.

CAPUT V.

De Ordinario Pœnitentiæ Miniſtro.

1. *Olim ſoli Epiſcopi Pœnitentes reconciliabant.*
2. *Hæc auctoritas multis ſæculis ipſis competiit quoad peccatores* publicos.
3. *Præcipua cura circa Pœnitentes Epiſcopis incumbebat.*
4. *Hi Diaconos & Presbyteros invigilandis Pœnitentibus delegabant.*
5. *Poſtquam pro peccatis* occultis *cœpta eſt agi pœnitentia* occulta, *pœnitentium reconciliatio ad Presbyteros devolvi magis cœpit.*
6. *Sæculo VIII. & ſequentibus Presbyteri erant frequentiores Pœnitentiæ miniſtri.*
7. *Non omnibus Presbyteris, ſed ferè ſolis Parochis reſpectu ſuorum Parochianorum hæc auctoritas competebat.*
8. *Pluribus ſæculis abſolutio ab alieno Sacerdote ſine licentia* proprii *habita fuit nulla.*
9. *Idem ſupponit Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III.*
10. *Sæculo VIII. cœpit dari facultas excipiendi Confeſſiones Fratribus Mendicantibus; & ſenſim aliis Presbyteris.*
11. *Creditum fuit, Fidelibus liberum eſſe eligere unum ex his Presbyteris in Confeſſarium.*
12. *Quomodo hæc privilegia & facultates conceſſa ſint ſine præjudicio* proprii *Sacerdotis.*
13. *Poſt conceſſa hæc privilegia & facultates manſit obligatio confitendi ſemel in anno* proprio *Sacerdoti.*
14. *Id declaravit Martinus IV.*
15. *Declaratio Concilii Baſilienſis conformis.*
16. *Idipſum in contradictorio judicio deciſum per Xyſtum IV.*
17. *Eamdem obligationem agnovit S. Carolus.*
18. *Synodus Atrebatenſis idipſum declarat.*
19. *Non tantum à Laicis; ſed & Clericis Synodi Belgicæ id exigunt; & quis ſit ſingulorum* proprius *Sacerdos declarant.*

» [illegible] nicare cœpiſſe, & offerre pro illis, & Euchariſtiam
» dare, quando oporteat ad hæc *per ordinem* perveni-
» ri. Nam cum in minoribus delictis, quæ non in Do-
» minum committuntur, pœnitentia agatur juſto tem-
» pore, & exomologeſis fiat, inſpecta vitâ ejus qui agit
» pœnitentiam, nec ad communicationem venire quis
» poſſit, niſi prius illi ab Epiſcopo & Clero manus fue-
» rit impoſita, quanto magis in his graviſſimis & ex-
» tremis delictis cautè omnia & moderatè ſecundum
» diſciplinam Domini obſervari oportet?

Perſpicuum hinc eſt, Cyprianum exiſtimaſſe, reconciliandi præcipuam auctoritatem fuiſſe penes Epiſcopum; Presbyteroſque eam ſine auctoritate Epiſcopi dando, Canonicam diſciplinam infregiſſe: quod etiam Morinus advertit, addens: "Exigebat enim Eccleſiæ
» diſciplina, ut publicæ pœnitentiæ rei *ab Epiſcopo*,
» aut illius *juſſu* reconcilientur." *Lib. 9. Cap. 23. num. 7*

II. Hanc diſciplinam pluribus ſæculis perſeveraſſe, ut *publici* ſaltem criminoſi & pœnitentiæ *publicæ* ſubjecti, nonniſi ab Epiſcopo ejuſve juſſu reconciliarentur, conſtat ex *Can. 3. Concilii Carthaginenſis II.* ubi legitur: "Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Chriſma-
» tis confectio, & puellarum conſecratio, à Presbyte-
» ris non fiant, vel *reconciliare* quemquam in *publica*
» Miſſa Presbyteris non licere; hoc omnibus placet.
Apud Gratianum *cauſ. 26 quæſt. 6 Can. 1.*

III. Hinc priſtinis illis ſæculis ſumma Epiſcoporum vigilantia & cura fuit de pœnitentibus, toto tempore pœnitentiæ; ut intelligerent, an opera pœnitentiæ quemadmodum erant impoſita ipſi Pœnitentes exequerentur; item quo animi affectu, diligentia, perſeverantiâque pœnitentiam peragerent.

Ad hanc vigilantiam excitat Epiſcopos Synodus Nicæna *Can. 12.* "In his omnibus examinare convenit
» conſilium & ſpeciem pœnitentiæ; quicumque enim
» & timore & lacrymis, & tolerantia & bonis operi-
» bus converſionem reapſe non ſpecie tenus demon-
» ſtrant, hi impleto auditionis tempore quod præfini-
» tum eſt, meritò orationum communionem habebunt,
» cùm eo quod etiam liceat *Epiſcopo* humanius aliquid
» de iis ſtatuere.

Pluribus hæc proſequitur Morinus *Lib. 6. cap. 16.* oſtenditque, hanc in Epiſcopis vigilantiam & curam neceſſariam fuiſſe, ut de converſione, & diſpoſitione juſtè judicare poſſent, atque dignoſcere, qui citius, qui tardius ad reconciliationem eſſent recipiendi.

IV. Obſervat præterea, quod cum Epiſcopi non poſſent *per ſe* convenientem de omnibus pœnitentibus curam agere, Diaconos Presbyteroſque delegiſſe qui Pœnitentibus invigilarent; atque opportuno tempore ſtatum vitamque ipſorum ad Epiſcopum referrent.

Digitized by Google

nitentiæ miniſtros reſpicere; cum antiquiores Canones ferè ſolos Epiſcopos inſtruant, atque diſpenſatores pœnitentiarum ſupponant.

VII. Verum hæc auctoritas non omnibus Presbyteris ita competebat, ut omnes indifferenter Presbyteri indiſtinctè quoſlibet Pœnitentes reconciliare poſſent: ſed erat penes ſolos illos Presbyteros, qui ſpecialiter ad curam animarum tamquam *proprii* Sacerdotes erant populo præpoſiti & deputati.

Sicuti enim his ſolis Sacramentorum & Divini verbi diſpenſatio reſpectu populi ſibi concrediti competebat; ita quoque iis ſolis pœnitentiarum impoſitio & Pœnitentium reconciliatio concredita erat.

VIII. Imò pluribus ſæculis obtinuit, ut confeſſio facta alieno Sacerdoti, & abſolutio ab illo ſine licentia proprii Sacerdotis obtenta invalida reputaretur. Neque ulli eo tempore licebat præter proprium Sacerdotem alium Confeſſarium, à quo validè abſolveretur, eligere; niſi ſpeciali privilegio eſſet munitus, quemadmodum in *Cap. fin. De Pœnit. & Remiſſ.* dicitur: " Ne » pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat anima» rum, *permittimus Epiſcopis* & aliis Superioribus, nec » non minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter ſui » Superioris licentiam providum & diſcretum ſibi poſ» ſint eligere Confeſſorem.

Ad hunc textum rectè notat Gloſſographus: " Sic » ergo videtur, quod Epiſcopi vel alii inferiores Prælati » exempti ante iſtam permiſſionem non poterant ſe ſub» jicere alicui Confeſſori ſine licentia Superioris: quia » nullus Clericus ſine licentia ſui Epiſcopi poteſt elige» re judicium non ſui judicis, perſonæ vel rerum; ergo » multò minùs judicium animæ, quod majus.

Hujus Decretalis cum auctor ſcribatur Gregorius IX. apparet, adhuc ſæculo XIII. hanc diſciplinam viguiſſe; ut quiſque ſuo proprio Sacerdoti ſive Superiori confiteri deberet; nec ſine hujus licentia alteri fas eſſet.

IX. Idipſum non obſcurè ſupponit Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. ſub initium illius ſæculi celebratum in *Cap.* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS 12 *De Pœnit. & Remiſſ.* Cum enim ſtatuit, ut omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno proprio Sacerdoti: & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere; nonnullis de perceptione Euchariſtiæ, & hujus Decreti promulgatione interjectis, ſubjicit: " Si quis au» tem *alieno* Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua confi» teri peccata, licentiam prius poſtulet & obtineat à » proprio Sacerdote, *cum aliter ille ipſum non poſſit » ſolvere vel ligare.*

Finalis hæc clauſula ſat patenter ſupponit, ſecundum diſciplinam illius temporis, *alieno* Sacerdoti non fuiſſe poteſtatem ſolvendi vel ligandi ſine licentia proprii Sacerdotis: cum aliàs ineptè à Concilio hæc ratio adduceretur, ad probandum, licentiam proprii Sacerdotis eſſe neceſſariam, ut quis *alieno* Sacerdoti confiteri poſſet. niter ſalvum cenſetur *jus tertii*; ita quoque Pontifices & Epiſcopi hæc privilegia & facultates Regularibus aliiſque Presbyteris conceſſa voluêre ſalvo *jure Parochi* ſive *proprii* Sacerdotis; cui titulo curæ Animarum ſibi concreditæ competit *jure ſuo* ſive *ordinario* Sacramenta populo ſibi ſubjecto adminiſtrare.

Sed quia juxta Ordinationem Concilii Lateranenſis populus non videbatur, ſaltem ex præcepto Eccleſiæ adſtrictus niſi *ſemel in anno* ſua peccata confiteri; non videbatur *juri* proprii Sacerdotis aliquid detractum; ſi permitteretur populo ex devotione *alieno* Sacerdoti confiteri, ſi modò ſemel confiteretur in anno proprio Sacerdoti, ſicut nihil detractum videbatur juri Eccleſiæ Parochialis, licet Fidelibus indulgeretur in Eccleſiis Regularium Sacram Euchariſtiam ſumere, modò *ſemel* in Paſchate in Eccleſia *Parochiali* communicarent.

XIII. Ne ergo juri Parochi ſive *proprii* Sacerdotis videretur per privilegia aut licentias generales Mendicantibus conceſſas derogatum, non ſemel declararunt Pontifices & Epiſcopi, ita liberum eſſe Fidelibus confiteri quoties voluerint Presbyteris Regularibus legitimè approbatis, ut tamen annuè ſemel *proprio* Sacerdoti confiteantur, aut alieno de *hujus licentia*.

XIV. Imprimis Martinus IV. anno 1281. in Bulla quâ Fratribus Minoribus impartitur licentiam excipiendi Fidelium confeſſiones, expreſsè declarat, quod ii qui Fratribus confitebuntur, *ſuis Presbyteris Parochialibus* confiteri, *ſaltem ſemel in anno, prout Concilium generale ſtatuit*, teneantur, quodque iidem Fratres eoſdem diligenter ad hæc & efficaciter ſecundùm datam eis à Domino gratiam exhortentur.

XV. Referente Auguſtino Patricio in Hiſtoria Concilii Baſilienſis, inter cæteras Mendicantium aſſertiones à Concilio damnatas, erat hæc. " Fratres Mendicantes » etiam non præſentatos Ordinariis, omnium Con» feſſiones poſſe audire, illoſque qui apud ipſos ſint » confeſſi, *non obligari* etiam *ſemel* in anno confiteri » *proprio* Sacerdoti, nec petere confitendi veniam. " *Cap.* 137. Extat *tom.* 13. *Concil. col.* 1608.

XVI. Rurſus ſæculo XV. Sixtus IV. in *Extrav.* VICES *De Treuga & pace in Communib.* præcipit, ut " ipſi Mendicantes deſiſtant prædicare, quod Paro» chiani non ſint obligati, ſaltem in Paſchate *proprio* » confiteri Sacerdoti: Quia (ait) *de jure tenetur* Pa» rochianus *ſaltem in Paſchate proprio* confiteri Sacer» doti.

Poſt hæc ſubjungit Pontifex: " Per hoc tamen ipſi » Fratres Mendicantes non cenſeantur excluſi, quomi» nus ſecundùm *juris* communis & *privilegiorum* eis » conceſſorum diſpoſitionem confeſſiones audire & pœ» nitentias injungere valeant.

Ex ſententia igitur Pontificis, ipſa Privilegia Fratrum Mendicantium non intelliguntur, niſi cum hac clauſula, *ſalvo jure Parochi* ad *annuam* confeſſionem ſuorum Parochianorum ſecundùm Ordinationem Concilii Lateranenſis.

Hanc

Digitized by Google

Quid evidentius quàm Synodi hujus Patres ſupponere, Parochianos ſemel in anno teneri confiteri *proprio Paſtori*; aut alteri de Paſtoris ſpeciali licentia.

XIX. Synodus Audomarenſis anno 1583. *tit.* 7. *cap.* 2. mandat diſtrictè obſervari *Canonem* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, ac deinde *cap.* 5. declarat, illum non de ſolis laicis, verum etiam de *Clericis*, & omnibus qui in Ordinibus conſtituti ſunt, ſive ſacris, ſive non ſacris intelligendum eſſe, ac tandem *cap.* 6. quis ſit ſingulorum *proprius* Sacerdos ad mentem dicti Canonis exponit his verbis: " Proprium autem Sacer» dotem illum intelligi declaramus, cujus curæ quiſ» que propriè ſubjectus eſt. Sic Parochus *proprius* Sa» cerdos eſt Parochianorum ſuorum, tam Sacerdotum » ac Clericorum Parochiæ ſubſervientium, aut in Pa» rochia habitantium, nec ad certam Eccleſiam perti» nentium, quam laicorum. Sic Archipresbyterum ſeu » Decanum Chriſtianitatis cujuſque loci, *proprium* Sa» cerdotem eſſe & agnoſci volumus Paſtorum ſui de» canatus, ſic Archipresbyterum civitatenſem, *pro» prium* Sacerdotem, ut Paſtorum ſui decanatus, ita & » cæterorum Archipresbyterorum ſive Decanorum Chri» ſtianitatis. Eorum qui dignitatem, Canonicatum, Be» neficium, vel officium, in Eccleſiis Collegiatis nobis » ſubditis obtinent, *proprius* Sacerdos eſt is, cui ratio» ne dignitatis animarum cura incumbit, aut, ubi hu» juſmodi non eſt, cui nos id muneris crediderimus, » Monachorum, eſt Prælatus. Singuli itaque, juxta » præſcriptum hoc, *proprium* ſuum Sacerdotem agnoſ» cant; aliquoties annis ſingulis, & ut minimùm ſe» mel, ſuo quique confitentes.

Idipſum de Canonicis & Capellanis in Eccleſiis Collegiatis præcipit Synodus Cameracenſis anno 1567. *tit. De Pœnit. cap.* 8. ut nimirum ſaltem ſemel in anno confiteantur ſuis Decanis aut Præpoſitis tamquam *propriis* Paſtoribus, videlicet in Paſchate, aut ſaltem eo tempore alteri confitendi *licentiam* impetrent.

Idem non tantum à Canonicis & Capellanis, ſed & Paſtoribus aliiſque Clericis obſervari vult Synodus Buſcoducenſis ſub Metſio *Tit. De Pœnit. Sacram. cap.* 4. Similiter Synodus Iprenſis ſub Rithovio idipſum inculcat; additâ ab omnibus hac ratione: *Non enim minus Eccleſiaſticos, quam laicos obligat dictum Capitulum* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS.

Similia in aliis Synodis Belgicis ſub idem tempus celebratis leguntur; additque Synodus Tornacenſis anno 1574. *Tit. De Sacram. Pœnit. cap.* 3. " Et ob id » nullus Sacerdos regularis vel ſæcularis, etiam privi» legii Apoſtolici prætextu, tempore quadrageſimæ,

Cameracenſem, quondam Provinciam Rhemenſem unde antè Diœceſis noſtra dependebat.

Declarant præterea, huic præcepto & conſuetudini *per Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam* (Clementem VIII. intelligunt) *vel Prædeceſſores ejus, minimè derogatum fuiſſe.* Quod latius oſtendit Bonaventura Baileau in ſuo Theophilo Parochiali *part.* 4. *art.* 15.

XXI. Quid de hac diſciplina cenſeant Epiſcopi Eccleſiæ Gallicanæ, prætetquam quòd eam in omnibus penè ſuis reſpectivè Synodis ſtabiliant, dignoſcitur ex declarationibus quas non ſemel Clerus Gallicanus edidit; ac ſignanter noviſſimè anno 1665. in generali Congregatione Cleri habita Pariſiis, eam his verbis expreſſit: " Ju» ris obligatio qua Fideles *tenentur confiteri* & commu» nicare ſemel in anno, præſcripta à Concilio Latera» nenſi ſub Innocentio Papa III. confirmata in Conci» lio Trident. & explicata a *S.* Carolo in priore Synodo » Mediol. religioſè obſervari debet. Quamobrem cura» bunt Fideles, ut Paſchatis tempore *confiteantur*, & » communicent in *ſua Parochia*, niſi ab Epiſcopo, ge» nerali illius Vicario vel *Parocho*, extra Eccleſiam confi» teri permiſſi fuerint.

XXII. Conformiter ad has Cleri Gallicani declarationes, nec non Decretum Concilii Provincialis Rhemenſis anni 1583. *tit. De Pœnitentia*, orta ſuper hoc jure Parochorum controverſiâ in civitate Ambianenſi, atque per appellationem cauſa devoluta ad Archiepiſcopum Rhemenſem tamquam Metropolitanum, hic per ſententiam definitivam 22. Martii 1687. declaravit: " Quod hæc obligatio confitendi *proprio* Parocho, aut » ab eo petendi & obtinendi licentiam confitendi alteri » Sacerdoti, intelligenda ſit de confeſſione annua, ad » quam omnes utriuſque ſexus Fideles tenentur infra » quindenam Paſchalem, conformiter ad uſum Eccleſiæ » Gallicanæ; & ſignanter hujus Provinciæ (Rhemenſis) » ad ſatisfaciendum præcepto Eccleſiæ expreſſo in Ca» none *Omnis utriuſque ſexus* Concilii Lateranenſis IV. » Quod Canon Concilii Provincialis Rhemenſis interpre» tatus juxta uſum conſtantem illius Provinciæ, taliter » obliget utriuſque ſexûs Fideles, ut iis licitum non » ſit inſtituendi confeſſionem ſuam *annuam* omni alteri » Sacerdoti ſive ſæculari ſive regulari, etiam legitimè » & indefinitè approbato, ſine *ſpeciali* licentia ſui Paro» chi aut Epiſcopi Diœceſani; qui Epiſcopus eam cum » cognitione cauſæ dare poteſt recuſante Parocho; imò » & concedere in certis caſibus, & ob rationes ipſi no» tas & bonum conſcientiarum, illis qui in his caſibus » non habuerint recurſum ad Parochum, quem ordi» nariè Fideles ſuo Parocho debent, ſed directè ſe Epiſ» copo præſentârunt. Quodque Confeſſarii ſeu ſæcu» lares

Digitized by Google

tempore immemoriali aliquod ſpeciale Decretum ſuper hujus præcepti obſervantia emanavit, apparet, Fideles illarum Diœceſium per tacitum Prælatorum & Paſtorum conſenſum, hactenus ab ea obligatione ſolutos; ſaltem quouſque Epiſcopi & Superiores eam novis Decretis urgebunt.

Inferioribus verò Curatis in hujuſmodi Diœceſibus hanc diſciplinam ſive obligationem privata auctoritate urgere, & introducere non convenit; ne aliàs ſilentibus aut ſecus ſentientibus Epiſcopis, plus deſtruant, quàm ædificent; ipſaſque Parochias ſuæ curæ commiſſas ſine fructu turbent, animoſque Fidelium inquietent.

At ubi Epiſcopi hactenus eam diſciplinam urgent ac tuentur, ſuiſque Decretis ſtabiliunt, & Fideles ei obedire, & inferiores Curati aliique Confeſſarii ſeu ſæculares ſeu regulares ſe illis conformare tenentur.

XXV. Ne verò ſtante hac diſciplinâ conſcientia ſubditorum nimium conſtringatur, præcipiunt paſſim Synodi, ne Parochi poſtulantibus licentiam alteri confitendi eam facilè negent.

De hac licentia in ſua Synodo Diœceſana XI. ita loquitur S. Carolus: " In Diœceſi autem & generatim & » ſigillatim Parochus ſe facilem præbeat in conſentien» do Parochialibus ſuis, de quibus nulla ſit ſuſpicio, » eos medicinæ vitandæ cauſa Parochi judicium ſubter» fugere, ut ad alios Confeſſarios à nobis teſtimonio » ſcripto probatos ſe conferant, qui peccatorum ſuo» rum confeſſionem audiant. Imò verò eam faculta» tem ſpontè ſigillatim offerre debet iis, qui lites, con» troverſias, diſſentioneſve ſecum exercuerint, exer» centve, de iis præſertim rebus, quæ ad munus ſpiri» tuale Parochialis curæ non attinent. Quâ in re ſi Pa» rochus defuerit, tunc is Vicarius foraneus faculta» tem concedat, licet ut alios Confeſſarios adire poſ» ſint. Verùm ne idem Vicarius foraneus & Parochus » generatim conſentiat, eos à quo voluerint Confeſſa» rio audiri, ſed ab eo, quem ipſe, vel Parochus, vel » Vicarius maluerit; vel ab illo quem è pluribus piis » & peritis ab eodem Parocho & Vicario propoſitis, » Pœnitens ipſe ſibi delegerit.

Quin & iſtud conſtat, ipſeque Carolus in prællegatis verbis expreſſit, ſi Parochus in concedenda licentia juſto moroſior fuerit, Epiſcopum ejuſve Vicarium eam licentiam dare, & defectum Parochi ſupplere poſſe; quin & interdum eam licentiam dare iis, qui eam à Parocho non petierunt.

CAPUT VI.

De Approbatione Confeſſariorum, & ejus Limitatione ac Revocatione.

1. *Primis ſæculis Presbyteri non erant* ordinarii *Miniſtri Sacramentorum.*

10. *Etiam in quibuſdam Eccleſiis Parochi unius Diœceſis poſſunt excipere Confeſſiones in alia Diœceſi ſine ſpeciali Epiſcopi approbatione.*
11. *In quo hac conſuetudo fundata; & quare de ea interdum inquirendum?*
12. *Presbyteri non habentes Beneficium Curatum ſine approbatione Epiſcopi Confeſſiones excipere nequeunt.*
13. *Approbatus in una Diœceſi non poteſt in alia Diœceſi vi hujus approbationis Confeſſiones excipere.*
14. *Propoſitio contrarium aſſerens cenſurata.*
15. *Nec ſine hac approbatione Confeſſiones excipere poteſt in Monaſteriis* exemptis.
16. *Presbyter quantumvis doctus & capax non poteſt excipere Confeſſiones niſi* reipſa *approbatus.*
17. *Approbatio Presbyterorum non habentium Beneficium Curatum pro arbitrio Epiſcopi limitari poteſt.*
18. *Contraria aſſertio cenſurata.*
19. *Hac limitatio etiam procedit quoad* perſonas.
20. *Solent excipi in Belgio Moniales.*
21. *Regulares ſine Epiſcopi approbatione nequeunt excipere Confeſſiones Monialium Regularibus ſubditarum, ex Conſtit. Gregorii XV.*
22. *Dubia occaſione hujus Conſtitutionis; & earum reſolutio.*
23. *Poſſunt quæcumque perſonæ à generali approbatione excipi.*
24. *S. Carolus excepit Clericos; & quare?*
25. *Poteſt etiam approbatio limitari ad locum; & quomodo ea auctoritate uſus ſit S. Carolus.*
26. *Quomodo approbatio ſemel data poſſit revocari?*
27. *Auctoritatem Epiſcopalem in limitanda & revocanda approbatione etiam Regularium, ſpeciali Edicto roboravit Rex Galliæ.*
28. *An Vice-Paſtorum approbatio tam facilè revocari queat, quàm aliorum?*

I. PRimis Eccleſiæ ſæculis præcipuam auctoritatem & curam imponendi ac moderandi Pœnitentias; nec non Pœnitentes reconciliandi fuiſſe penes Epiſcopos, oſtendimus capite præcedenti.

Imò hæc auctoritas ita propria erat Epiſcopis, ut non niſi auctoritate & licentiâ ab his acceptâ, Presbyteri inferiores quicumque Pœnitentias injungere, atque Pœnitentes reconciliare poſſent.

Quin pluribus ſæculis, ſicut in aliis Eccleſiaſticis functionibus, ita in hac Presbyteri non niſi *Delegatâ* quaſi ac *Vicaria* auctoritate Epiſcoporum fungebantur.

II. Poſtquam verò labentibus ſæculis Beneficiorum Eccleſiaſticorum tituli erecti fuerunt, cœperunt Presbyteri, qui Beneficia Curata obtinebant, functiones Beneficiis illis annexas jure *ordinario*; ſive *jure* ſuorum Beneficiorum ſeu titulorum obire; atque functionum illarum dici Miniſtri *Ordinarii.*

III. Cùm igitur præcepto divino mandatum ſit om-

nibus,

Digitized by Google

cipere queat.

V. Neque ratio obſcura eſt : Quandoquidem enim hujuſmodi Beneficium obtinendo unà curam animarum annexam obtineat, etiam cum cura animarum auctoritatem adminiſtrandi hoc Sacramentum accepiſſe cenſetur ; idque eodem titulo ſive jure quo ipſam animarum curam accepit, ſcilicet *jure ordinario*.

Et licet Synodus loquatur dumtaxat de habentibus Beneficium *Parochiale*; idem nihilominùs eadem ratione & fundamento obtinet in quocumque Beneficio ſive Dignitate ſæculari & regulari, cui vera & interna cura animarum incumbit : ut hi qui hujuſmodi Beneficia aut dignitates obtinent, & curam animarum iis annexam acceperunt, cenſeantur unà accepiſſe facultatem excipiendi confeſſiones eorum ad quos eorum cura ſe extendit ; atque eatenus *ordinarios* hujus Sacramenti Miniſtros reputari ; neque ſpeciali approbatione ad confeſſiones excipiendas indigere : quod notoria praxis in Decanis Canonicorum nec non Abbatibus, Prioribus Conventualibus aliiſque ſimilibus oſtendit.

VI. Porrò cum hæc auctoritas excipiendi Confeſſiones profluat ex ipſa cura Animarum Beneficio Parochiali aut Curato annexa, ſi curam Animarum per dimiſſionem Beneficii aliove titulo habere deſinat, auctoritatem quoque excipiendi Confeſſionem à cura Animarum unicè dependentem amiſiſſe cenſebitur ; quod in terminis tradit Piaſecius in Praxi Epiſcopali *parte* 2. *cap.* 1. *num.* 10.

VII. Similiter quia cura animarum non ſe extendit ultra limites Parochiæ aut perſonarum in quas vi ſui Beneficii curam accepit, neque auctoritas excipiendi confeſſiones in conſequentiam illius competens ſe ulterius extendere poteſt : etiam nullatenus vi ſui Beneficii Curati dicendus eſt habere facultatem excipiendi Confeſſiones per totam Diœceſim.

Unde interrogata S. Congregatio, " An proviſus de » Parochiali per concurſum, cenſendus ſit approbatus » idoneus miniſter ad audiendas Confeſſiones in illa » Diœceſi in qua illam Parochialem obtinet ? Reſpon» dit : Cenſeri dumtaxat in ea civitate vel oppido ubi » ſita eſt Parochialis, non autem paſſim per totam Diœ» ceſim. " Apud Piaſecium ibidem.

VIII. Sanctus Carolus dans facultatem Parochis, ut tempore Paſchali aliorum Parochorum miniſterio ad audiendas Confeſſiones uti poſſent, declaravit in Synodo ſua Diœceſana XI. " Id de Parochis tantummodo » intelligi, quibus *extra Parochia propria* fines ad au» diendas confeſſiones probatis, in ſcriptis *facultas* da» ta eſt.

Hìc manifeſtè ſupponit S. Carolus, facultatem excipiendi confeſſiones Parocho vi ſuæ Curæ Paſtoralis competentem, extra fines propriæ Parochiæ non extendi ; tametſi etiam alterius Parochi conſenſus accedat.

» aucto arctatam.

Hinc paſſim Parochus unius Parochiæ advocare ſolet vicinos Parochos, ut ſibi in Confeſſionibus audiendis ſubſidio ſint ; iique publicè Confeſſiones in aliorum Parochiis excipiant ; tametſi nullam ſpecialem approbationem habeant : quam praxim non obſcurè probavit Synodus Namurcenſis anno 1659. *Tit.* 5. *cap.* 7. permittens " Paſtoribus qui in aliorum veniunt auxilium, tempore » Indulgentiarum, vel Turni, Confraternitatum, aut » alia juſta cauſa, etiam audire Confeſſiones in illorum » Eccleſia Parochiali.

X. Quin ulterius addit : " Prout etiam Paſtores qui » in alia Diœceſi approbati ſunt ; quod ſimiliter locum » habebit in Eccleſiis Regularium. Videant tamen ut ii » quos in ſubſidium admittent, apti ſint ſcientes conſcien» tiam ſuam deſuper onerari.

Cæterùm cum hæc Parochorum facultas excipiendi Confeſſiones extra fines propriæ Parochiæ & perſonarum ſibi non ſubditarum, non profluat ex ipſa Cura Paſtorali, ſed ex conſuetudine tacito conſenſu Epiſcoporum probata ; ſi de hac conſuetudine & tacito Epiſcoporum conſenſu alibi ſit dubium, meritò Epiſcopi & Archi-Preſbyteri de ea conſulentur ; ne aliàs ipſum Sacramentum vitio nullitatis exponatur.

Hæc tamen inquiſitio præcipuè requiritur de Parochis ex aliena Diœceſi adventantibus. Major enim difficultas eſt ut Parochus alienæ Diœceſis ſine ulla Epiſcopi Diœceſani approbatione admittatur ad excipiendas Confeſſiones de ſola Parochi aut Superioris Regularis licentia ; quemadmodum Synodus Namurcenſis permittere videtur. Neque enim id paſſim receptum videtur, neque pro recepto habendum, niſi de Epiſcoporum conſenſu ſatis conſtet.

XI. Ante Concilium Tridentinum Parochis jus fuit cuicumque Preſbytero nec Parochiale Beneficium habenti, nec per Epiſcopum ſpecialiter ad audiendas Confeſſiones approbato, dandi licentiam excipiendi Confeſſiones ſuorum Subditorum, quemadmodum hodie Parochus poteſt dare licentiam cuilibet Preſbytero aſſiſtendi Matrimonio, adminiſtrandi Viaticum, &c. uti communiter docent Canoniſtæ, & ſatis indicat *Cap.* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, dum præter licentiam *proprii* Sacerdotis nihil requirit, ut Fideles alteri Sacerdoti confiteri queant.

Proinde non ita abſonum apparet, ſi Epiſcopi Parochis permitterent licentiam aſſumendi in ſubſidium ad Confeſſiones audiendas non quemlibet Preſbyterum, ſed Parochum, qui ut ordinarius hujus Sacramenti miniſter admiſſus eſt, ſaltem in ſua Parochia : quia tamen hæc à conſuetudine & Epiſcoporum conſenſu dependent, de his antea inquirendum priuſquam quidquam in praxim deducatur.

XII. Quoad Preſbyteros ſeu ſeculares ſeu regulares Beneficium Parochiale non habentes, decernit Synodus Triden-

ſuæ Diœceſis non extendat, conſequens eſt; nec Epiſcopum per ſuam approbationem eam ultra ſuam Diœceſim extendere poſſe; & conſequenter, quod approbatio Epiſcopi quantumcumque generaliter & illimitatè conceſſa nequeat approbatum idoneum reddere ad confeſſiones excipiendas extra Diœceſim; quandoquidem ad confeſſiones audiendas & abſolutionem impendendam requiratur in Sacerdote juriſdictio ſeu poteſtas Clavium in Pœnitentem, quam extra limites ſuæ Diœceſis, & in non ſuos ſubditos Epiſcopus dare non poteſt.

XIV. Quapropter meritò in generali Cleri Gallicani Conventu conſtante ex 10. Archiepiſcopis, 73. Epiſcopis, pluribuſque Abbatibus, aliiſque Prælatis, damnata fuit hæc quorumdam aſſertio: " Regulares Ordi-» num Mendicantium ſemel approbati ab *uno Epiſcopo* » ad confeſſiones audiendas *in ſua* Diœceſi, habentur » pro approbatis *in aliis* Diœceſibus, *nec nova* indigent » Epiſcoporum approbatione.

Eandem poſtmodum in ſuo ad Henricum Epiſcopum Andegavenſem miſſo Decreto reprobavit Alexander VII. tamquam *falſam*, & *ſaluti animarum pernicioſam*.

XV. Quin eodem nixus fundamento, declaravit S. Carolus: " Ne in Monaſteriis quidem & locis, ubi » Regulares ſpiritualem temporalemque juriſdictionem » habent, quiſquam Sacerdos etiam *regularis & exem-» ptus* confeſſiones audiat; niſi primum ab Epiſcopo, » *intra cujus Diœceſis fines* ea Monaſteria locaque ſunt, » ad id probatus fuerit.

XVI. Ulterius cum regularis Preſbyter æquè ac ſecularis per approbationem accipere debeat juriſdictionem ad excipiendas Confeſſiones neceſſariam, ſequitur, quod nec ille quantumvis doctus & capax ad excipiendas Confeſſiones auctoritatem habere cenſendus ſit, niſi reipſa approbationem obtinuerit; tametſi etiam *injuſtiſſime* ab Epiſcopo eam negari ſupponatur; quod ſat clarè expreſſit Pius V. in Bulla quæ incipit *Romani Pontificis* 133. in Bullario Romano, declarans, nec Lectores Theologiæ poſſe Confeſſiones excipere, niſi *prius* ab Epiſcopo *approbationem obtinuerint*. Et Alexander VII. in Decreto de 24. Septembris 1665. inter varias propoſitiones hanc ordine 13. damnavit: " Satisfacit præcepto an-» nuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari, Epiſcopo » præſentato, ſed ab eo *injuſtè* reprobato.

" Hinc fit ut ſi aliquis Doctor, vel in Sacra Theolo-» gia Profeſſor licentiam petierit, & *injuſtè* ei negetur, » non cenſeatur approbatus; " ita poſt alios citatos reſolvit Barboſa De Officio Epiſcopi *Allegat.* 25. *num.* 15.

XVII. Sicuti Preſbyteri ſeculares Beneficium Parochiale ſeu Curatum non habentes, nullam *ordinariam* ſeu Beneficio annexam juriſdictionem habent, vi cujus Confeſſiones excipere queant; ſed ſolam *Delegatam* ſive *Vicariam*; ſimiliter Preſbyteri Regulares, etiam Mendicantes nulli Beneficio Parochiali præfecti, ſolam juriſdictionem *delegatam* per approbationem Epiſcopi accipiunt.

Regularium ad excipiendas Confeſſiones, & annuntiandum Verbum Dei præſcriptâ: *N. Eccleſiæ N. Epiſcopus, dilecto nobis in Chriſto N. Ordinis vel Societatis N. Preſbytero, ſalutem & benedictionem. Cum multa Jeſu Chriſti meſſis nos cogat, undequaque ad auxilium noſtrum operarios advocemus, teque Chariſſime Frater, pium & doctum examine noverimus, aptumque ut ſub noſtri regiminis magiſterio procurandæ fidelium ſaluti inſervias, Verbo Dei prædicando, adminiſtrandoque Pœnitentiæ Sacramento admovere ſtatuimus* AD (hìc debet exprimi tempus) PRÆSENTIBUS POST ILLUD TEMPUS NON VALITURIS; *ea tamen conditione, ut à caſibus nobis reſervatis non abſolvas.*

XVIII. Cum verò non obſtante hac perſpicuâ juris ratione; atque iteratâ totius Cleri Gallicani declaratione; nec non notoria praxi, etiam Eccleſiæ Romanæ, quidam in Diœceſi Andegavenſi ſuſtinere veriti non eſſent hanc aſſertionem: *Ubi Concilium Tridentinum eſt receptum, non poſſunt Epiſcopi* RESTRINGERE *vel* LIMITARE *approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confeſſiones audiendas*; eam primùm Clerus Gallicanus cenſuravit; ac poſtmodum Alexander VII. in citato Decreto ad Epiſcopum Andegavenſem, *falſam, temerariam, ſcandaloſam, in hæreſim & ſchiſma inducentem, Sacro Concilio Tridentino, & Sedi Apoſtolicæ injurioſam* declaravit.

XIX. Quemadmodum Judex delegans ſuam juriſdictionem, illam ad certas perſonas reſtringere poteſt; ut nimirum Judex delegatus nonniſi inter certas perſonas jus dicere queat; ita quoque Epiſcopi poteſtatem clavium ſeu juriſdictionem Preſbyteris delegando, eam quoad perſonas limitare & reſtringere poſſunt.

XX. Hac auctoritate paſſim utuntur Epiſcopi, dum declarant in ſuis reſpectivè Synodis ac Ritualibus, ſub generali approbatione non comprehendi *Moniales* clauſuram ſervantes; ad quas formulæ generales, & ordinariæ approbationis ad confeſſiones audiendas minimè extenduntur; niſi clarè & expreſſis terminis ad eas extendantur; uti loquuntur Decreta Synodalia Diœceſis Gandenſis ſub Antonio Trieſt *tit.* 5. *cap.* 3.

XXI. " Confeſſarii ſive Regulares, ſive ſeculares » etiam *generaliter* approbati, non immiſceant ſe au-» diendis confeſſionibus Monialium etiam ſibi *ſubditarum*, » niſi ad id habeant *ſpecialem* facultatem, juxta Conſti-» tutionem Gregorii XV. editam anno 1622." Ita Synodus Namurcenſis anno 1659. *tit.* 5. *cap.* 1.

Conſtitutio Gregorii XV. cujus meminit hæc Synodus, incipit *Inſcrutabili* 18. in Bullar. Rom. atque in illa §. 5. decernitur: " Confeſſores verò, ſive ſeculares, ſive » Regulares quomodocumque *exempti*, tam *Ordinarii* » quàm *extraordinarii*, ad confeſſiones Monialium, » etiam *regularibus ſubjectarum*, audiendas nullatenus » deputari valeant, niſi *prius* ab *Epiſcopo Diœceſano* ido-» nei judicentur, & *approbationem*, quæ gratis conce-» datur, obtineant.

XXII.

hunc modum : " Ad IX. Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, nequaquam cenſeri approbatos, ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

" Ad X. Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium unius Monaſterii ab Epiſcopo approbatum, minimè poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius Monaſterii.

" Ad XI. Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro una vice audiendas, haud poſſe plurics in vim approbationis ejuſmodi illarum Confeſſiones audire : ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

XXIII. Sicut Monialium; ita & aliarum perſonarum confeſſio à generali hujuſmodi approbatione excipi poteſt : modo eam Epiſcopi ſufficienter exceptam declarent.

Ita in quibuſdam Diœceſibus ac ſignanter Antverpienſi non tantùm Monialium clauſuram ſervantium, ſed & Begginarum, à generali & ordinaria facultate audiendi Confeſſiones excepta eſt.

XXIV. Conſtat quoque hac eadem auctoritate uſum fuiſſe S. Carolum, deputando certos ac ſpeciales Confeſſarios ad audiendas *Clericorum* Confeſſiones; uti videre eſt in Synodo Diœceſana IV. *Decreto* 24.

Hoc S. Caroli inſtitutum ſi Epiſcopi ſequerentur, deputando ſpeciales Confeſſarios eruditione, prudentiâ ac pietate præcellentes, qui Clericorum Confeſſiones exciperent, non dubium, quin paulatim Clerum ſuarum Diœceſium multò reformatiorem viderent. Nemo quippe ignorat, quam magno auxilio ſint boni Confeſſarii ipſis Pœnitentibus ad vitæ emendationem & progreſſum in virtutibus. Unde monet Synodus Tornacenſis anno 1585. *Tit. De Sacram. Pœnit. cap.* 2. ut Sacerdotes bonum probatumque eligant Confeſſarium, cùm bonus Confeſſarius, ait, magno ſit auxilio ad obtinendam veram contritionem, & ſeriam vitæ emendationem. Neque illud quis inficiabitur, magna prudentia, eruditione opus eſſe, ut quis non tantum bonos Chriſtianos; ſed bonos Clericos, Chriſtianorum futuros magiſtros, formare queat.

XXV. Eâdem auctoritate poſſent Epiſcopi ſæcularium & regularium approbationes limitare quoad loca, ut v. g. non poſſent in domibus privatis *infirmorum* Confeſſiones excipere; aut ſaltem nonniſi habitâ Parochorum licentiâ, vel ut minus eo præmonito; quemadmodum in Inſtitutionibus Confeſſariorum præſcribit S. Carolus. " Regulares ad infirmos audiendos convocati (ait) ſi ex temporis anguſtia aliud non potuerint, hujus infirmi Paſtorem adeant, quæ ſpectant ad ejus ſtatum ſciſcitaturi, ut diligentius illum examinent,

XXVII. Epiſcopalem hanc licentiam tam limitandi, quam revocandi Confeſſariorum juriſdictionem auctoritate Regiâ nuper roboravit, ſtabilivitque Rex Chriſtianiſſimus edito Decreto menſe Aprili anno 1695. & à Parlamento Regio probato, concernente juriſdictionem Eccleſiaſticam, cujus articulus 11. hic eſt : " Presbyteri ſæculares & Regulares, non poterunt adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ, ſine obtenta licentia ab Archiepiſcopis aut Epiſcopis, qui illam poterunt limitare quoad loca, perſonas, tempus & caſus, uti convenire judicaverint; & eam revocare, etiam ante elapſum terminum, ex cauſis quæ ad eorum notitiam poſt datam licentiam pervenerunt, nec eas exprimere debebunt; ita ut dicti ſæculares & Regulares in excipiendis Confeſſionibus continuare non poſſint ſub quocumque prætextu, niſi in caſu extremæ neceſſitatis, quouſque obtinuerint novam licentiam; quin & ſubierint novum examen, ſi prædicti Archiepiſcopi aut Epiſcopi judicent neceſſarium; volens, ut dictæ licentiæ ſine expenſis dentur; atque ordinationes quæ factæ fuerint per Archiepiſcopos vel Epiſcopos ſuper hac materia executionem habeant, non obſtante omni appellatione *ſimplici* vel *tamquam ab abuſu*, tamen ſine ejus præjudicio.

Articulo ſequenti declarat, " ſub articulis præcedentibus non comprehendi *Curatos* ſive ſæculares ſive regulares, qui concionari & Sacramentum Pœnitentiæ in ſuis Parochiis adminiſtrare poterunt.

XXVIII. Vice-Paſtores hîc in Belgio non ſolent quidem habere verum titulum Beneficii, ratione cujus dici poſſent habere curam animarum jure ordinario ſeu *proprio*; attamen cùm revera cura animarum ipſis incumbat ratione Vice-Paſtoratûs; atque ipſe Vice-Paſtoratus ſit ſpecies officii Eccleſiaſtici aliquatenus ad naturam Beneficii accedentis, non videtur ipſa facultas excipiendi Confeſſiones tam facilè & pro nutu Epiſcopi Vice-Paſtoribus adimi poſſe, uti aliis Presbyteris ſeu ſæcularibus ſeu Regularibus, nullum hujuſmodi ſpeciale officium cum cura animarum habentibus; cùm adimendo alicui facultatem excipiendi Confeſſiones, quodammodo privetur ſuo officio ſeu Vice-Paſtoratu, cui ſine hac facultate ſatisfacere nequit.

CAPUT VII.

De Reſervatione Caſuum.

1. *Quid reſervatio caſuum?*
2. *Duplex hodie caſuum reſervatio; & quid Epiſcopalis?*
3. *Quid Papalis?*
4. *Utilitas reſervationis caſuum; & in Eccleſia jam pridem uſitata.*

5. *Hæc*

Digitized by Google

16. *Reſervatio criminum pertinet ad populi Chriſtiani diſciplinam.*
17. *Primò, quia incutit horrorem criminum.*
18. *Secundò, quia minuit facultatem veniæ.*
19. *Tertiò, quia majoribus morbis animæ curandis præficit peritiores Medicos.*
20. *Cavendum ne reſervationes nimium multiplicentur.*
21. *In criminibus reſervandis temporum & locorum conditio attendenda.*
22. *Hanc attendit Sanctus Carolus.*
23. *Quàm moderati fuerint etiam ſeculo XIII. Epiſcopi in danda facultate abſolvendi à caſibus reſervatis.*
24. *Etiam ſæculo XIII. habebant facultatem abſolvendi à caſibus reſervatis, reſtrictam ad eos qui ad Epiſcopos ejuſve Pœnitentiarios accedere non poterant.*
25. *Reſervationes ſuo fruſtrantur effectu, dum facultas abſolvendi à reſervatis facilè communicatur.*
26. *Privilegia Ordinibus, aut Eccleſiis conceſſa, non dant facultatem abſolvendi à caſibus* reſervatis *Epiſcopo.*
27. *Regulares nequeunt abſolvere à caſibus* reſervatis *ſine ſpeciali licentia Epiſcopi; & contraria aſſertio cenſurata.*
28. *Nullâ privilegiorum authoritate id poſſunt.*
29. *Non obtentu cujuſquam Confraternitatis.*
30. *Facultas abſolvendi à reſervatis Papæ non infert facultatem abſolvendi à reſervatis Epiſcopo.*
31. *Epiſcopi poſſunt hanc facultatem reſtringere ad certos caſus.*
32. *Unde haurienda notitia caſuum reſervatorum.*
33. *Moderatè utendum facultate abſolvendi à reſervatis.*

I. Reſervatio caſuum juxta modernam phraſim dicitur ea, quâ nonnulla graviora peccata majoribus Eccleſiæ Prælatis reſervantur, ita ut inferiores ea remittendi poteſtatem non habeant; niſi hæc poteſtas ipſis *ſpecialiter* data fuerit.

II. Reſervatio alia dicitur Epiſcopalis, alia Papalis ſeu Pontificia.

Prior eſt, qua ipſi Epiſcopi quædam peccata ſibi vel generaliter per totam Diœceſim & reſpectu omnium generaliter Confeſſariorum reſervant; ita ut nulli inferiores Confeſſarii quantumvis indefinitè & illimitatè approbati, ab iis Sacramentaliter abſolvere queant ſine ſpeciali facultate; vel ſpecialiter reſpectu hujus illiuſve Confeſſarii, aut pro quadam ſuæ Diœceſis parte reſervant.

Sicuti enim Epiſcopus poteſt Presbyterorum tam ſæcularium, quàm regularium, præſertim Parochiale Beneficium non habentium, approbationem ad tempus limitare; ita eamdem quoad materiam ſive peccata reſtringere poteſt.

III. Reſervatio Papalis ſive Pontificia, eſt illa qua

V. Et Canone II. " Si quis dixerit, Epiſcopos non » habere jus reſervandi ſibi caſus, niſi quoad exter- » nam politiam, atque ideo caſuum reſervationem non » prohibere, quominus Sacerdos à reſervatis verè ab- » ſolvat; anathema ſit.

Igitur Synodus non tantum in Pontifice, ſed & in Epiſcopis hanc auctoritatem agnovit; & ab omnibus agnoſcendam eſſe definivit.

VI. Quod Epiſcopos attinet, jam pridem penè omnia graviora peccata ipſis reſervata fuiſſe non ſine fundamento aſſeritur.

Conſtat enim, pluribus ſæculis penes ſolos Epiſcopos fuiſſe pœnitentium publicorum reconciliationem; neque Presbyteris inferioribus fas fuiſſe Pœnitentes reconciliare, niſi vel Epiſcopo abſente ac neceſſitate urgente; vel ex ſpeciali Epiſcopi delegatione; quemadmodum *capite* 3. oſtenſum eſt.

Cum verò de gravioribus quibuſlibet peccatis multis ſæculis pœnitentia *publica* acta fuerit (uti *cap.* 2. dictum fuit) etiam graviorum criminum abſolutio Epiſcopis reſervata cenſebatur.

VII. Dum autem ſenſim pœnitentia *publica* pro occultis agi deſiit; etiam *occultorum* criminum abſolutio Presbyteris concredita fuit; publicorum verò, pro quibus *publica* pœnitentia erat peragenda, abſolutio Epiſcopis longo tempore reſervata fuit; ut proinde reſervatio quorumdam criminum ſive caſuum hodie ab Epiſcopis fieri ſolita, nonniſi exigua ſit priſtinæ auctoritatis Epiſcopalis particula.

VIII. De reſervatione Papali non idem per omnia dici poteſt. Nam uti notat Ludovicus Thomaſſinus *De diſciplina Eccleſiaſtica parte* 4. *lib.* 1. *cap.* 71. *num.* 1. pluribus ſæculis penes Epiſcopos fuit plena ac omnimoda auctoritas abſolvendi in foro pœnitentiali cujuſcumque quantumvis enormis ſceleris reos; neque iis ſæculis ulla erat reſervatio Papalis in foro illo pœnitentiali nota.

IX. At circa ſæculum XI. cœperunt Epiſcopi ipſi nonnullos graviorum criminum reos ad Sedem Apoſtolicam mittere, idque vel ut à Pontifice reconciliarentur; vel ut à Pontifice Pœnitentia imponeretur; quâ demum peracta ab Epiſcopis abſolverentur.

X. Nec tantum in particulari aliquo caſu Pœnitentes ad Sedem Apoſtolicam mittebant; ſed ſubinde etiam generali Decreto criminis alicujus reos non ab Epiſcopis aut Archiepiſcopis, ſed à ſolo Pontifice abſolvendos decernebant. Hoc verò hac ratione factum videtur; ut hac reſervatione difficilior eſſet obtinendi à crimine commiſſo abſolutionem occaſio, atque hac difficultate à crimine committendo retraherentur.

De Concilio Londinenſi habito anno 1143. à Wilhelmo Wintonienſi Epiſcopo, loquens Matthæus Pariſienſis aſſerit, ſancitum ibi eſſe, & generaliter conſtitutum, " ne aliquis, qui Eccleſiam, cœmeteriumque » violaverit, vel in Clerico, aut viro Religioſo manus » inje-

Digitized by Google

curſu Pœnitentiæ iteratò inſtitiſſet, ut pro ſua adverſus quemdam ſuum inimicum defenſione ſibi liceret arma portare, Ivo tandem eum ad Pontificem Romanum pro indulgentia obtinenda remiſit; " reſervantes itaque » hanc indulgentiam Apoſtolicam moderationi ad Apo» ſtolorum eum limina direximus, quatenus & fatiga» tione itineris hujus peccatum ſuum diluat, & apud » pietatis veſtræ viſcera miſericordiam, quam Deus » vobis inſpiraverit, inveniat.

XIII. Hac quoque de cauſa qui perſonaliter Pontificem adire non poterant, ut v. g. Mulieres, valetudinarii & ſimiles, ab Epiſcopis abſolvi poterant à cenſuris aliàs Pontifici reſervatis, v. g. pro violenta injectione manuum in Clericum. *Cap. 6. & 13. ii De Sent. Excom.*

XIV. Quo tempore Pontifices abſolutionem à caſibus ſibi reſervatis inferioribus Preſbyteris & Confeſſariis delegare cœperint, incertum eſt. Hoc conſtat, quod ſæculo XV. pius ac doctus Gerſonius deſideraverit, ut hæc abſolvendi facultas pluribus fuiſſet communicata; quo intelligitur, eo adhuc tempore parcè datam eſſe. Verba ejus ſunt: " Saltem det facultatem » Papa abſolvendi tranſgreſſores Superioribus Monaſte» riorum & Eccleſiarum, ut quando dederit Dominus » ſpiritum compunctionis, inveniant promptum reme» dium, & non in deſperationis præcipitium ruant, pro » difficultate Papam vel ſuam Curiam adeundi. " Apud Thomaſinum *pag. 4. lib. 1. cap. 70. num. 11.*

Verum ut notavit Thomaſinus fateri oportet, quòd indulgendo quod pio affectu deſideravit Gerſonius, & facilitando abſolutionem illorum enormium criminum Papæ reſervatorum, dirutum fuerit, quod de veteri pœnitentia ſupererat, rupta *fræna*, quæ ſceleſtos refrænabant; atque præcipua ac fundamentalis ratio harum reſervationum deſtructa.

XV. Cæterum de his reſervationibus Papalibus, quomodo ſcilicet poſtremis hiſce ſæculis fuerunt multiplicatæ; Epiſcoporum, atque præſertim quoad crimina occulta, & aliorum inferiorum Confeſſariorum circa illas auctoritate, aliiſque eo pertinentibus latius agetur *parte 3.* ubi de *Cenſuris Papæ reſervatis* tractabitur.

XVI. Docet Synodus Tridentina in citato Decreto, " Magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam perti» nere jam pridem Patribus ſanctiſſimis viſum eſſe, ut » *atrociora quædam & graviora* crimina, non à quibuſ» vis; ſed à *ſummis dumtaxat* Sacerdotibus abſolveren» tur.

XVII. Hic autem reſervationis effectus habetur primò ex eo, quod per criminum quorumdam reſervationem populo criminum horror aliquis major objiciatur; dum ea ob ſui enormitatem *ſummis* Sacerdoti-

qui præ reliquis peritiores in applicandis remediis, & morbis ſpiritualibus curandis creduntur.

XX. Ex his non obſcurum eſt colligere, ad aſſequendum ſcopum & finem reſervationum à Patribus & Eccleſia intentum, requiri imprimis in reſervandis criminibus non modicam diſcretionem: ac imprimis ut non ita reſervationes multiplicentur; ut ex multiplicatione tandem earum auctoritas vileſcat; nec ipſa reſervatio conſequenter ulterius peccatorum reſervatorum enormitatem perſuadeat, aut horrorem peccatorum incutiat.

XXI. Inſuper ut jam notatum eſt, præcipuus reſervationum finis eſt populum à peccatis per difficultatem obtinendæ abſolutionis tamquam quodam fræno cohibere. Cùm ergo populus uno tempore, & uno loco ad certum peccatum ſit proclivior quam altero, ſequitur, quod ſubinde ad populi Chriſtiani diſciplinam magnopere pertinebit, unum idemque peccatum uno tempore, & uno loco reſervari, quod alio tempore aliove loco reſervationem non exigit: eò quod hoc tempore, vel hoc loco non ea ſit ad hoc peccatum populi proclivitas, & peccati hujus frequentia, ut ab eo hoc reſervationis fræno cohiberi debeat aut conveniat.

XXII. Hanc in reſervandis caſibus Epiſcoporum prudentiam ac diſcretionem ut neceſſariam ſuppoſuiſſe S. Carolum oſtendit ejus Decretum Concilio V. Mediolanenſi *cap. 10.* his verbis expreſſum: " Cùm pro » temporum varietate caſuum reſervationem ab Epiſ» copo aliquando mutari expediat, quò planius illos » caſus ei reſervatos Confeſſarii Sacerdotes perpetuò » norint, eos Epiſcopus ſingulis annis, vel in Synodo » Diœceſana, vel ineunte Januario promulget, ita ut » quæ illorum caſuum reſervatio proximè facta eſt, » vim habeat, quoad altera fiet.

XXIII. Adhæc ut hic effectus reſervationum facilius & efficacius obtineretur, jam pridem Epiſcopi raò admodum, & paucis facultatem à reſervatis abſolvendi indulgebant: ſed ſicuti eorum abſolutionem ſibi reſervabant, ita quoque volebant, ut criminum rei à ſe abſolutionem acciperent.

In Concilio Arelatenſi anno 1260. *Can.* 16. legitur, quod propter *imbecillium & impotentium & pauperum occupationes & penuriam*, aliquando per villas & oppida conſueviſſent Epiſcopi *Pœnitentiarios* ſuos in quadrageſima deſtinare, qui eos *à caſibus*, qui *Majoribus reſervabantur* abſolverent: indicium haud obſcurum, inferioribus Confeſſariis per villas & oppida conſtitutis facultatem à reſervatis abſolvendi non fuiſſe communicatam: neque Pœnitentiarios ab Epiſcopis deſtinatos potuiſſe quoſlibet à caſibus reſervatis abſolvere; at dumtaxat illos, qui per impotentiam aut penuriam ad Epiſcopum facilè accedere non poterant; quod ipſa Sy-

teſtate admodum fuerint moderati; ut eam non niſi paucis, iiſque pietate, eruditione atque prudentia præcellentibus communicent, ipſe reſervationum uſus omni ſuo fruſtrabitur effectu; quemadmodum hodie multis in locis nullum penè ejus fructum & effectum videmus.

XXVI. Cùm vero nequaquam præſumendum ſit, privilegia, ſive perſonis Regularibus ſive ſæcularibus, vel confraternitatibus aut Eccleſiis à Sede Apoſtolica indulgeri cum diſciplinæ Eccleſiaſticæ, atque auctoritatis Epiſcopalis deſtructione aut immutatione, nequaquam veriſimile eſt, privilegia à Sede Apoſtolica emanaſſe, quibus poteſtas abſolvendi à caſibus Epiſcopis *reſervatis* ſub generalibus terminis Confeſſariis indulgeretur.

XXVII. Unde inter propoſitiones damnatas ab Alexandro VII. anno 1665. hæc ordine 12. refertur: "Mendicantes poſſunt abſolvere à caſibus Epiſcopo *reſervatis*, non obtenta ad id Epiſcoporum *facultate*.

Et rurſus in Decreto ad Epiſcopum Andegavenſem idem Pontifex hanc propoſitionem: "Regulares habent poteſtatem abſolvendi ſæculares à peccatis Epiſcopo reſervatis, etiamſi ab Epiſcopo auctoritas illa ipſis indulta non fuerit," damnavit, ut *falſam, auctoritati Epiſcoporum & Sedis* Apoſtolicæ *injurioſam*.

Eamdem & Conventus Gallicanus in cauſa Epiſcopi Andegavenſis jam ante reprobaverat.

XXVIII. Quin & S. Carolus Synodo Mediolanenſi III. *tit.* 8. prohibens, "ne Confeſſarii Regulares, eorum peccatorum, quorum *abſolutio* Epiſcopo *reſervata* eſt, vinculis irretitos Pœnitentes abſolvant. Addit: "Quemadmodum *à Sede Apoſtolica* declaratum eſt, id eis non licere, *quavis privilegiorum* ſuorum auctoritate.

Deinde in Concilio Mediolanenſi V. *cap.* 10. ait: "Ab iis verò caſibus (reſervatis) proximè promulgatis, ſi quis Confeſſarius *cujuſvis ordinis* ſine facultate ſcripta, ab Epiſcopo datâ, aliquem abſolvere attentarit, *excommunicationis* pœnam ipſo facto ſubeat.

XXIX. Et infra: "Ne facultatum, privilegiorumque jura quæ cuicumque etiam Roſarii, & cruce ſignatorum Scholæ, confratriæ, collegiove, etiam laicorum, quæve collegis, confratribuſve in eo aſcriptis an-

Pœnit. Sect. 5. *concl.* 11.

XXXI. Porrò ſicuti Epiſcopi poſſunt facultatem abſolvendi reſtringere & modificare; ita quoque licentiam abſolvendi à *reſervatis*, & quoad perſonas & caſus. Quin & declarare, quoddam ſpeciale peccatum ob ſui gravitatem non comprehendi ſub generali licentia abſolvendi à *reſervatis*: quemadmodum in Congregatione Archipreſbyterorum anno 1663. *art.* 65. declaravit Archi-Epiſcopus Mechlinienſis, quod "nullus Confeſſarius (extra mortis articulum) etiamſi alias *habeat poteſtatem* abſolvendi à caſibus *reſervatis*, abſolutè poſſit à peccato quolibet mortali & externo contra caſtitatem (ſi fortè id contingeret, quod Deus avertat) complicem in eodem ſecum peccato abſolvere: Quem proinde caſum Illuſtriſſimus Dominus reſpectu Confeſſarii complicis in caſus reſervatos refert, ſubtrahendo omnem ad id juriſdictionem, imo etiam declarando, neminem ad iſtiuſmodi caſum cenſeri approbatum; & approbationes hactenus generaliter datas ita ſe reſtringere, & pro reſtrictis haberi velle & quatenus opus eſt ad iſtum omninò revocare reſtrictionis modum ſtatim à publicatione hujus Decreti, quam vult quamprimum fieri per Archipreſbyteros in Congregatione Paſtorum, atque ipſe Illuſtriſſimus Dominus Religioſorum etiam Superioribus curabit intimari.

XXXII. Cæterum qui ſint caſus in ſingulis reſpectivè Diœceſibus reſervati, videri poterit ex Synodis, & Paſtoralibus ſeu Ritualibus ſingularum Diœceſium; præcipuè verò ac certius ex litteris approbationis Confeſſariis dari ſolitis, in quibus caſus tunc *reſervati* referuntur. Conveniens autem erit, ut caſuum illorum habitâ notitiâ, etiam ſubinde Parochus populo notificet caſuum illorum reſervationem; ut vel inde gravitatem criminum illorum concipiat; & horrorem aliquem de peccatis illis populo incutiat.

XXXIII. Meritò autem monet Synodus Gandenſis *tit.* 5. *cap.* 6. ut "qui à caſibus reſervatis abſolvendi poteſtatem accepit, non ad deſtructionem, ſed ad ædificationem eâ utatur, exponendo Pœnitentibus gravitatem peccatorum, & convenientes ſatisfactiones, prout ſpiritus ſuggeſſerit prudenter injungendo." Idipſum innovatum eſt in Decretis Synodalibus ſub Antonio Trieſt *tit.* 5. *cap.* 11.

TITU.

Digitized by Google

8. *Etiam ſanis & benè valentibus dabatur.*
9. *Quarta ſpecies Indulgentiæ propter opus laborioſum ſuſceptum : & quæ hujus formula ?*
10. *Inſigne hujus exemplum ſub Urbano II.*
11. *Potius erat Pœnitentiæ commutatio, quàm Indulgentia.*
12. *Quare plurimi mallent hoc opus laborioſum ſuſcipere, quam Canonicam pœnitentiam agere.*
13. *Quomodo hæc Indulgentia occaſionem dederit abrogationi Canonum pœnitentialium ?*
14. *Quinta ſpecies Indulgentiæ ex præcedenti orta.*
15. *Formula hujus Indulgentiæ ; & quomodo hæc Indulgentia ſenſim extenſa ?*
16. *Hæc Indulgentia dicta à ſua origine* relaxatio *pœnitentiarum Canonicarum, & quare ?*
17. *Hujus Indulgentiæ uſus demum ſæculo XI. cœpit.*
18. *Epiſcopi mox admodum liberales fuere in concedenda hac Indulgentia.*
19. *Non extat hujus Indulgentialis formulæ monumentum ante ſæculum XI.*
20. *Quidam credunt ſimilem Indulgentiam conceſſam à S. Gregorio ; ſed erroneè.*
21. *Quæ erroris occaſio ?*
22. *Nonnulli credunt conceſſam à Leone III. auctoritate Epiſtolæ S. Ludgeri.*
23. *Hujus Epiſtolæ fictio oſtenditur.*
24. *Indulgentia falsò adſcripta Sergio II. & quæ falſitatis origo ?*
25. *Indulgentia S. Sylveſtro ſine fundamento adſcripta.*
26. *Nullus Catholicus aſſerit uſum Indulgentiarum primùm ſæculo XI. cœpiſſe ; ſed fatentur verum quod Tridentinum dixit, & profeſſio fidei exprimit.*
27. *Multa circa Indulgentias à Theologis moventur & traduntur ; ſed pauca certitudinem fidei attingunt.*

I. NOMEN *Indulgentiæ* derivatur à verbo *indulgere*, atque idem valet, quod aliquid remittere ſeu relaxare. Unde quod hodie phraſi Eccleſiæ dicitur *Indulgentia*, olim frequentius dicebatur *remiſſio* ; atque inde titulus Decretalium *De Pœnitentiis &* REMISSIONIBUS.

Et in Capit. 4. ※ *De Pœnit. & Remiſſionibus*, ſcribit ad Archi-Epiſcopum Cantuarienſem Alexander III. " Quod autem conſuluiſti, utrum *remiſſiones*, quæ fiunt » in Dedicationibus Eccleſiarum, aut conferentibus ad » ædificationem Pontium, aliis proſint quàm his, qui » remittentibus ſubſunt. Hoc volumus Tuam Fraterni» tatem tenere, quòd cùm à non ſuo judice ligari nullus » valeat, vel abſolvi, remiſſiones prædictas prodeſſe tan» tummodò arbitramur, quibus ut proſint, proprii ju» dices ſpecialiter indulſerunt.

Hîc à Pontifice vocari *remiſſiones*, quæ hodie dicuntur *Indulgentiæ*, evidens eſt ex ipſo contextu.

III. Prima eaque antiquiſſima eſt illa, qua uſus eſt Apoſtolus erga inceſtuoſum Corinthium, his verbis expreſſa : " Sufficit illi, qui ejuſmodi eſt, objurgatio hæc, » quæ fit à pluribus ; ita ut è contrario magis *donetis*, *&* » *conſolemini*, ne fortè *abundantiori triſtitiâ abſorbeatur* » qui ejuſmodi eſt. Propter quod obſecro vos, ut *con-* » *firmetis* in illum *charitatem*...... Cui autem aliquid » donaſtis, & ego : Nam & ego quod donavi, ſi quid » donavi, propter vos in perſona Chriſti, ut non cir» cumveniamur à ſathana : Non enim ignoramus cogi» tationes ejus." 2. *Corinth.* 2.

De quo hîc loquitur Apoſtolus, eſt *inceſtuoſus* ille *Corinthius*, quem ob fornicationem, qualis nec inter gentes audiebatur, commiſſam, tradiderat ſathanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus eſſet in die Domini noſtri Jeſu Chriſti ; quemadmodum in priore ſua Epiſtola ad Corinthios *cap.* 5. ſcripſerat.

Hunc igitur vult à Corinthiis in gratiam ac communionem nunc recipi ; non quod jam *totaliter* ſatisfeciſſet, atque pœnam tanto crimini debitam *integram* perſolviſſet ; ſed ei indulgeri voluit, quod agendum ſupererat, *ne abundantiori triſtitia abſorbeatur* : " Nam quamvis pec» catum confeſſus fuerit, ipſiuſque *pœnituerit* : oſtendit » tamen eum, non tam pœnitentiæ operâ, quàm gratiâ » & beneficio veniam conſequi, " ait S. Chryſoſtomus *Homilia* 4. *in Epiſtolam* 2. ad Corinth. Et ſubdit : " ob » idque, ait, DONETIS *& conſolemini.* " Et quod ſequitur, idem declarat. " Non enim, inquit, quod id pro» mereatur, nec quod eam, quam par ſit, pœnitentiam » præſtiterit : ſed quia *infirmus* eſt, idcirco hoc peto. » Unde etiam ſubjunxit ; *Ne fortè abundantiori triſtitia* » *abſorbeatur, qui eſt ejuſmodi.* Quæ verba ſunt homi» nis magnæ pœnitentiæ teſtimonium ipſi tribuentis, » nec eum in deſperationem ruere ſinentis.

IV. Itaque ob inceſtuoſi hujus infirmitatem ; & ne diuturniori ac acerbiori pœnitentiâ gravatus *abundantiori triſtitia abſorbeatur* ; atque forſan in *deſperationem* adigatur, voluit Apoſtolus ei aliquid donari ſive *indulgeri* ; ut nimirum illum ante *peractam totalem* pœnitentiam in gratiam & communionem recipiant.

V. Secunda ſpecies Indulgentiæ, eſt de qua loquitur Synodus Nicæna *Can.* 11. & Ancyrana *Can.* 4. & 5. aliique veteres Canones decernentes, ut Epiſcopi modo converſationis ipſorum Pœnitentium conſiderato, poteſtatem habeant, vel *clementia* utendi, vel plus temporis adjiciendi : quemadmodum titulo præcedenti *cap.* 3. oſtenſum eſt.

Licuit ergo, uti rectè Suareſius *Diſp.* 49. de Indul. *ſect.* 3. *n.* 1. " Epiſcopis ex Canonicis pœnitentiis publi» cis, quæ pro diverſis criminibus imponi ſolebant, ali» quid Pœnitentibus remittere, ſi eorum vita & laudabi» lis converſatio id mereretur. " Hæc ille, qui ibidem fatetur ex illis Canonibus, pro aſtruendis Indulgentiis

Digitized by Google

per Indulgentiam in favorem Martyrum decretum fuiſſe ſcribit Cyprianus.

VII. Neque id exiguum erat Martyrum privilegium. Juxta Canonicam enim diſciplinam illius ætatis, qui ſanus pœnitentiam neglexerat, eam nec in vitæ periculo conſtitutus accipiebat, ſed ſine reconciliatione è vita migrabat; uti latè probat Morinus *lib.* 9 *cap.* 24. ibidem oſtendens, quod ante hoc œconomicum ac diſpenſatorium Decretum numquam moribundis illis *pax* ſeu *reconciliatio* data fuerit ab Epiſcopis, qui ſani numquam pœnitentiam egerant, aut petierant: at illud primùm in favorem lapſorum & Martyrum à S. Cypriano & Epiſcopis Africanis, ac poſtmodum à Clero Romano inductum fuiſſe.

VIII. Nequaquam tamen hoc ſolum fuit Martyrum privilegium; neque hæc ſola *Indulgentia*, intuitu precum & libellorum Martyrum Pœnitentibus data. Certum enim eſt, etiam ſanis ac bene valentibus pœnitentibus ob preces Martyrum, conceſſam fuiſſe aliquam indulgentiam; uti ex epiſtolis S. Cypriani probat Morinus *lib.* 9. *cap.* 16 & oſtendetur capite ſequenti, ubi exponendum erit, qua cautione & moderatione hæc Indulgentia ab Epiſcopis daretur; & quid à Martyribus obſervatum vellent in datione Libellorum.

IX. Quarta ſpecies Indulgentiæ dici poteſt illa pœnitentiarum ſive pœnarum remiſſio, quæ ſæculo X. fieri cœpit intuitu alicujus operis laborioſi propter evidentem aut apparentem Eccleſiæ utilitatem ſuſcepti.

Indulgentia illa proponi ſolebat hac ferè formulâ: " Qui hoc opus egerit, aut ut peragatur, pro viribus » annixus fuerit, peccatorum omnium remiſſionem » conſequatur.

Magnum illud opus ferè ſemper fuit, arma contra Ethnicos, Hæreticos, aut Schiſmaticos ferre; vel ſi ipſe per ſe ferre non poſſet, ſuis ſumptibus alere qui ferret.

X. Inſigne & memorabile hujus *Indulgentiæ* ſive remiſſionis exemplum fuit expeditio Hieroſolymitana, hortante Urbano II. à Gallis anno 1096. ſuſcepta; & deſcripta à Guillelmo Tyrio De Bello Sacro; qui *libro.* 1. relata exhortatione Urbani II. ad hanc expeditionem ſuſcipiendam, ſubjicit verba quibus ſuam exhortationem finiebat Pontifex: " Nos autem miſericordiâ Dei » & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli authoritate » confiſi, fidelibus Chriſtianis qui contra eos arma ſuſceperint, & onus ſibi hujus peregrinationis aſſumpſerint, » immenſas pro ſuis delictis pœnitentias relaxamus: » Qui autem in vera pœnitentia deceſſerint, & peccatorum indulgentiam, & fructum æternæ mercedis ſe » non dubitent habituros.

Hæc exhortatio habita fertur à Pontifice in Concilio Claromontano, in quo etiam hic Canon conditus eſt: " Quicumque pro *ſola devotione*, non pro honoris vel » pecuniæ adeptione, ad liberandam Eccleſiam Dei Hieruſalem *profectus* fuerit, *iter illud* pro *omni pœnitentia* » ei reputetur.

pendioſas incitet curioſitas; præſertim ſi ſpecie religionis inſuper velari queat; ipſæque peregrinationes etiam ab honeſtioribus ſuſcipiantur, & laudentur, imo tamquam ad opus admodum pium ſuſcipiendum Superiorum exhortatio accedat.

Denique ſi hominum ſecularium genius attendatur, videbitur, quomodo ſeſe militiæ potius, tametſi cum ſummo diſcrimine magniſque incommodis, addicant, quam duriuſculam aliquam pœnitentiam à Sacerdotibus impoſitam acceptare, & ſub Sacerdotum directione peragere velint.

Hæc ſi quis expenderit, non mirabitur adeò ingentem multitudinem hanc expeditionem ſuſcepiſſe, exhortantibus præſertim Pontificibus & Epiſcopis, atque omnium peccatorum & integræ pœnitentiæ remiſſionem addicentibus; ut de hac multitudine ſcribens S. Bernardus *Ep.* 246. dicat: " Vacuantur Urbes & caſtella; & penè jam » non inveniunt quem apprehendant ſeptem mulieres » virum unum, adeò ubique viduæ vivis remanent viris.

XIII. Hinc ulteriùs colligitur, qua ratione hæc indulgentia ſive potius Pœnitentiæ Canonicæ commutatio, occaſio fuerit abrogationis pœnitentiæ Canonicæ, & Canonum Pœnitentialium; dum plerique omiſſâ Canonica Pœnitentiâ expeditionem hanc ſuſcipiebant.

Sed hæc abrogatio majus incrementum adhuc cœpit, quando ea remiſſio etiam facta fuit iis qui cum legitimè impediti *perſonaliter* ad expeditionem non pergebant, ſaltem militem ſuis ſumptibus eo mittebant, & alebant. Quis enim hos ſumptus ferre non maluiſſet, quam multorum annorum laborioſam illam pœnitentiam ad præſcriptum Canonum ſubire?

XIV. Ex hac Indulgentia altera ſequuta eſt remiſſionis ſeu Indulgentiæ ſpecies ſive formula.

Cum enim jam invaluiſſet & perſuaſum eſſet, licere integram pœnitentiam remittere, & omnium peccatorum remiſſionem dare iis, qui pecuniam contuliſſent in expeditionem contra infideles aut Hæreticos, non apparebat, cur non liceret quoque integram aut ſaltem partem pœnitentiæ remittere illi, qui eleemoſynam conferret in aliud pium opus; verbi gratia, ædificationem aut reparationem Eccleſiæ, Monaſterii, hoſpitalis alteriuſve ædificii Eccleſiaſtici.

XV. Formula hujus Indulgentiæ erat: " Qui denarium » in ædificationem aut reparationem hujus Eccleſiæ, » aut Oratorii contulerit, tertiam, vel quartam, &c. » partem pœnitentiarum imponendarum illi in Domino » relaxamus.

Ita refert Morinus *lib.* 10. *cap.* 20. *num.* 2. qui & ibidem monet, quod eodem tempore extenſa fuerit iſta relaxatio ad res ſeculares, Pontium, itinerum, rerumque ſimilium refectionem.

Denique Indulgentia hæc extenſa fuit ad alia pietatis opera; verbi gratiâ, viſitationem alicujus Eccleſiæ cum obligatione ibidem orandi ad intentionem concedentis Indulgentiam, & tenorem Bullæ indulgentialis.

XVI.

Digitized by Google

» maxima commoda in Eccleſiarum fabricas, & Epiſ-
» copos hinc redundent.

XVIII. Advertit inſuper ex verbis Petri Cantoris, " privatos Epiſcopos certatim hanc conſuetudinem ſta- » biliiſſe; ſed cum ſcribebat Cantor, Romanos Pontifi- » ces eam, quantum ille reſcire potuit, nondum vul- » gò uſurpaſſe, & pœnitentiæ actionem huic relaxa- » tioni longè prætuliſſe.

XIX. Circa epocham exortæ hujus Indulgentialis formulæ Eruditi paſſim Morino aſſentiuntur; atque fatentur nullum authenticum illius monumentum ſæculo duodecimo antiquius hactenus repertum eſſe.

XX. Scribit quidem Guilelmus Altiſiodorenſis in ſumma *lib.* 4. *tractat.* 6. *cap.* 9. " Sanctus Gregorius » inſtituit Romæ ejuſmodi relaxationes, (nimirum quæ » dantur viſitantibus Eccleſias Stationum) & ſi aliquis » eſt Romæ per quadrageſimam, habet de relaxatio- » nibus pluſquam quinquaginta annos. " Plures celebres Scholaſtici idipſum poſt Altiſiodorenſem ſcripſerunt; & in probationem hujus indulgentialis formulæ adduxerunt.

Sed uti advertit Morinus apud S. Gregorium iſta numquam occurrunt, nec quid aliud quod aliquatenus id confirmet. Et ſi hujuſmodi Indulgentiarum formula uſitata fuiſſet tempore S. Gregorii, indubiè ob ſuam commoditatem & utilitatem frequentiſſima fuiſſet; cum tamen nec eo tempore, nec multis antè & poſt ſæculis ulla memoria, ullum veſtigium, ulla umbra illius occurrat.

Ad auctoritatem Scholaſticorum qui fidem Altiſiodorenſis ſecuti ſunt, reſpondet: " Quis neſcit qua critice » valerent in antiquis operibus diſcernendis & diſpun- » gendis plerique iſtorum ſæculorum auctores?

XXI. Admodum veriſimile eſt hunc Scholaſticos vulgarem, qui tunc erat, errorem ſequutos fuiſſe.

Cum enim ſæculo XIII. Pontifices ſoliti eſſent dare aliquas *Indulgentias* Eccleſias Stationarias viſitantibus; atque apud Joannem Diaconum legeretur, Sanctum Gregorium *Stationes per Baſilicas vel beatorum Martyrum cœmiteria ordinaſſe*, vulgus ex præſentibus de præteritis judicans, ſuppoſuit, Sanctum Gregorium Stationes ordinando, etiam Indulgentias conceſſiſſe; quemadmodum à poſterioribus Pontificibus factum viderat.

Scholaſtici qui facta non examinabant juxta regulas hiſtoriæ aut critices, ſed ad ſua principia Theologica, facilè recipiebant, quidquid vulgò credebatur, modò principiis ſuis Theologicis haud repugnaret.

XXII. Nonnulli cum Baronio credunt à Leone III. ſub initium ſæculi IX. Indulgentias ſimiles conceſſas; idque ex fide Epiſtolæ S. Ludgeri Epiſcopi Monaſterienſis, quæ extat ad calcem vitæ Sancti Ludgeri ad

aſſidentes, ſed ſemper primo loco Cardinales collocat contra morem illius temporis & ſæculorum ſequentium, ait Morinus *lib.* 10. *cap.* 20. *num.* 11. qui ibidem plura illius Epiſtolæ ſuppoſitionis indicia allegat, atque ex iis ſtatuere non dubitat, " eam eſſe confictam ante » trecentos annos, aut ut maximè quadringentos, no- » mine S. Ludgeri ab aliquo Verdenſi Monacho in ſui » Monaſterii commodum & gloriam.

XXIV. Pro antiquitate harum Indulgentiarum allegat quoque Baronius aliique eum ſequuti quemdam antiquum marmoreum lapidem, qui Romæ in Eccleſia SS. Sylveſtri & Martini extat; in quo lapide inſculptum legitur, à Sergio Papa varia Sanctorum Corpora ibidem fuiſſe recondita; additurque: " Et dictus Pontifex con- » ceſſit ſingulis ad hanc Eccleſiam venientibus, in fe- » ſtivitatibus iſtorum Sanctorum *tres annos & tres qua-* » *dragenas* de vera *Indulgentia.*

Verùm cum in lapide non notetur æra poſitionis aut inſculpationis; quis dicet, hunc lapidem poſitum fuiſſe, aut ſculpturam factam tempore hujus Pontificis? aut ſi lapis aliquis poſitus fuerit, & inſcriptio facta; quis ſcit, an ſucceſſu temporis lapide trito, & litteris exeſis, lapis renovatus & inſcriptio alia inſculpta non fuerit; præſertim, quia Anaſtaſius Bibliothecarius in vita hujus Pontificis referens hunc Pontificem, Eccleſiam in meliorem & pulchriorem ſtatum à fundamentis perfeciſſe; atque in eandem ipſum plura Sanctorum (quorum nomina exprimit) corpora condidiſſe; nullam tamen *Indulgentiarum* faciens mentionem; nec non alia nonnulla ita referens, ut non obſcurum ſit, manu recentiore nonnulla addita fuiſſe ab eo qui lapidem poſuit, & inſcriptionem cudit: quemadmodum pluribus probat R. P. Papenbrochius in Propyleo ad Acta Sanctorum menſis Maii *Diſſert.* 17.

XXV. Indulgentiæ plenariæ quæ à S. Sylveſtro conceſſæ dicuntur viſitantibus Eccleſiam Lateranenſem, nullam apud eruditos fidem merentur.

Quid enim Sylveſter Papa ad ornatum Baſilicarum Romanarum ſuo tempore & ſuaſu ſtructarum contulerit, fuſiſſimè proſequitur Anaſtaſius Bibliothecarius; ſed nec hic nec alius fide dignus Hiſtoricus, antiquus aut novus meminit *Indulgentiæ plenariæ*, quam omnibus ad Lateranenſem Baſilicam venientibus largitus ſit, quemadmodum in magna tabula Baſilicæ iſtius hodie inſcriptum eſt. Argumentum ſanè, tametſi negativum, vel ſolum ſufficiens ad falſitatem illarum *Indulgentiarum* convincendam; licet nec alia poſitiva deſint illius falſitatis argumenta.

Anaſtaſius enim qui omnia donaria à Sylveſtro Baſilicæ iſti collata retulit, poteſt-ne præſumi rationabiliter, fuiſſe ſilentio præteriturus donarium hoc *plenariarum*

Digitized by Google

fuerint ; aut quando primum hæc aliave formula uſitati cœperit, ad diſciplinam hiſtoriamque, nequaquam ad fidem pertinere dicunt.

XXVII. Similiter de cauſa ex parte dantis ; de diſpoſitione ex parte lucrantium aliiſque ſimilibus, jam pridem, uti & hodie multæ, præſertim à Theologis quæſtiones, ſalva fide agitantur & diſcutiuntur ; quæ quia ad dogmata magis, quam ad diſciplinam, aut hiſtoriam ſpectant, eas, ne falcem in meſſem alienam mittam, Theologis relinquo ; intra materiam diſciplinæ & hiſtoriæ me concludens : præſertim quia pauca quæ à Scholaſticis in hac materia Indulgentiarum agitantur aut traduntur, ad certitudinem Fidei & doctrinam Eccleſiæ Catholicæ pertingunt ; uti oſtendit Veronius in *Regula Fidei* à Walleburgicis probata & adoptata ; ac ſufficienter inſinuat Epiſcopus Meldenſis in Expoſitione doctrinæ Eccleſiæ Catholicæ à variis Cardinalibus, Epiſcopis & Prælatis, nec non ſpeciali *Brevi* Innocentii XI. probata ac laudata, in qua de Indulgentiis tamquam doctrinam Eccleſiæ Catholicæ hæc dumtaxat proponit : " Cùm aſpera peccatoribus & laborioſa opera injungit, » iiſque illa ſubmiſſo animo ſubeunt, ea dicitur ſatisfactio : cum autem propter eximiam Pœnitentium » pietatem, aliave bona opera quæ iis ipſa præſcripſe» rit, è debita aliquid ipſis pœna remittit, ea dicitur in» dulgentia. Nihil aliud de Indulgentiis credendum » proponit Tridentina Synodus, quam *poteſtatem eas con» ferendi à Chriſto Eccleſiæ conceſſam eſſe, earumque » uſum eſſe ſalutarem.*" Additque : "*retinendum illum, ad» hibita tamen moderatione, ne nimia facilitate* Eccleſia» ſtica diſciplina *enervetur.*" Unde patet Indulgentiarum diſpenſandarum modum ad diſciplinam pertinere.

CAPUT II.

De Moderato Indulgentiarum uſu.

1. *Apoſtolus magna uſus moderatione in conceſſione Indulgentiæ.*
2. *Hanc ſequuntæ priſtinæ Synodi.*
3. *Ne hîc excederent Epiſcopi Pœnitentibus ſedulò invigilabant.*
4. *Ut moderatio hæc ſervaretur, jubentur Martyres, priuſquam dent libellos ſtatum Pœnitentium expendere.*
5. *Arguuntur Martyres, qui ſine prævio examine libellos tradunt.*
6. *Martyres de diſciplina Eccleſiæ per Diacones inſtruebantur.*
7. *Libelli non dandi niſi iis, qui erant ſatisfactioni* proximi.
8. *Non omnibus libellos Martyrum habentibus Indulgentia dabatur.*
9. *Epiſcopi libellos Martyrum examinabant ; & non-*

plo Pontificum Romanorum.

19. *Oſtenditur Pontifices etiam ſæculo XIII. parcè dediſſe Indulgentias ; ſed ſenſim fuiſſe liberaliores.*
20. *Oſtenditur exemplo Indulgentiarum conceſſarum in canonizatione Sanctorum.*
21. *Sixtus IV. Indulgentias nimias à ſe & à Prædeceſſoribus indultas reſtrinxit ; & quare ?*
22. *Quare ægrè debita moderatio in uſu Indulgentiarum obtineri potuerit ?*
23. *Moderationem juxta veterem uſum ſervari voluit Synodus Tridentina.*
24. *Synodi nolunt adhiberi fidem libellis promittentibus plurimas Indulgentias ex leviſſimis cauſis.*
25. *Meritò Parochi hodie de his populum monent.*
26. *Hallucinantur & nocent peccatoribus, qui tempore Indulgentiarum pro gravibus peccatis imponunt leves pœnitentias.*
27. *Regula Cancellariæ volens exprimi Indulgentias anteriores.*
28. *Quomodo hæc regula mutata ?*
29. *Regula Cancellariæ vetans dari Indulgentias* adinſtar.
30. *Congregatio Indulgentiis concedendis & examinandis præpoſita.*

I. APoſtolum Paulum Corinthio inceſtuoſo Indulgentiam dediſſe oſtendimus capite præcedenti : " at non niſi poſt afflictionem Pœnitentiæ tam gra» vem, ut ex ea deſperationis periculum metueretur, il» li Corinthio reſiduum donat Pœnitentiæ, " ait Eſtius in IV. *Sentent. Diſt.* 20. §. 10. Unde intelligitur, quanta moderatione hæc Apoſtolica Indulgentia conceſſa fuerit.

II. Eam attendentia antiqua Concilia declararunt quidem, Epiſcopis eſſe poteſtatem dandi Pœnitentibus Indulgentiam ſeu remiſſionem : at cum ſumma moderatione & circumſpectione eam concedendam monuerunt.

" Statuimus ut Epiſcopi, modo converſationis exa» minato poteſtatem habeant vel utendi *clementiâ*, vel » plus temporis adjiciendi, " ait Synodus Ancyrana *Can.* 5. additque : " Ante omnia autem & præcedens » vita, & quæ conſecuta eſt examinetur, & ſic eis *cle» mentia* impertiatur.

Idipſum indicat Canon 12. Nicænus, permittens iis Pœnitentibus Indulgentiam concedi, ſive *humanius* cum illis agi, " quicumque & metu & lacrymis & toleran» tia, & bonis operibus, converſionem opere & non » tantum habitu oſtendunt.

Rectè proinde Eſtius poſt ſupra citata verba immediatè ſubjungit : " Et vetera Concilia ſtatuunt circa eos » Pœnitentes *humanius* aliquid cogitandum, qui cum » omni timore & lacrymis perſeverantibus converſio» nem bonam oſtendiſſent.

III. Hinc tanta jam pridem fuit Epiſcoporum vigilantia ac diligentia, ut modum converſandi, peragendique

Digitized by Google

» apud Gentiles quoque ipſos Eccleſia noſtra erubeſcere » incipiat.

V. Cum quidam Lucianus & ipſe *unus de Confeſſoribus fide quidem calidus & virtute robuſtus, minus tamen Dominica lectione fundatus* (ut de ipſo ſcribit Cyprianus *Epiſt.* 23.) his non attentis, promiſcuè ſine examine lapſis pacem dediſſet, graviter à Cypriano reprehenditur; uti & à Clero Romano *Ep.* 30. inter Epiſtolas Cypriani; ubi & iſtam quorumdam Martyrum ſeu Confeſſorum imprudentiam, & lapſorum qui illa abutebantur temeritatem acriter increpat.

VI. Et quia ſub ſæviſſima Deciana perſecutione tempore S. Cypriani, magna eſſet copia Confeſſorum, hoc eſt, qui fidei cauſa in carceribus detinebantur, etiam plures idiotæ, nec litteras callentes, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ planè ignari inter illos inveniebantur; ideoque erant *Diaconi ad carceres commeantes, qui Martyrum deſideria conſiliis ſuis, & Scripturarum præceptis gubernarent*; teſte Cypriano *Epiſt.* 10. ne Martyres temerè nec ſatis moderatè hos *libellos* Indulgentiarum annuerent.

Eandem ob cauſam in libellis *nominatim* deſignari volebant à Martyribus, quibus pacem ſeu Indulgentiam dari rogarent. " Sed & illud (ait eadem Epiſtola 10.) » ad diligentiam veſtram redigere, & emendare debetis, » ut *nominatim* deſignetis eos, quibus pacem dari deſi» deratis: audio enim quibuſdam ſic libellos fieri ut » dicatur: *Communicet ille cum ſuis*. Quod numquam om» ninò à Martyribus factum eſt, ut *incerta & cæca* » petitio invidiam nobis poſtmodum cumulet: *latè* enim » patet quando dicitur: *ille* enim *cum ſuis*; & poſſunt » nobis *viceni*, & *triceni*, & *amplius* offerri, qui pro» pinqui & affines & liberti ac domeſtici eſſe aſſeve» rentur ejus, qui accipit libellum.

VII. Deinde hæc notanda ſubjicit: " Et ideò peto, » ut eos, quos ipſi videris, quos noſtis, quorum *pæni» tentiam ſatisfactioni proximam* conſpicitis, deſignetis » *nominatim* libello, & ſic ad nos fidei ac diſciplinæ » congruentes litteras dirigatis.

En quanta circumſpectione & moderatione hos *Indulgentiarum* libellos à Martyribus dandos eſſe judicaverint Patres.

VIII. Nec tamen omnes qui Martyrum libellos accipiebant, ideò Indulgentiam ſeu pacem conſequebantur.

Martyres enim pacem lapſis non concedebant, ſed Epiſcopis dumtaxat pro lapſis ſupplicabant; ut ad ſuas preces & deſideria indulgentiam lapſis dare vellent.

IX. Porrò Martyrum deſideria & preces Epiſcopi diſcutiebant, examinabantque, num his pro quibus Martyres rogabant, ob honorem & reverentiam Martyrum, eorumque preces & merita aliquid eſſet indul-

» plebe; " uti advertit Lupus in citata Diſſertat. proœmiali *cap.* 7.

X. Ulterius veriſimile eſt, indulgentias has datas non fuiſſe, niſi ſedata perſecutione ſeu pace Eccleſiæ data extra caſum neceſſitatis; nec libellos Martyrum vim habuiſſe ante eorum obitum. Hoc non obſcurè indicat Cyprianus *epiſt.* 10. in qua quorumdam Presbyterorum temeritatem exagerat, quod " contempta Domini Lege » & obſervatione, quam Martyres & Confeſſores te» nendam mandant, ante *extinctum perſecutionis metum* » communicent cum lapſis, & offerant, & Euchariſtiam » tradant.

Metuebant enim ſæviente perſecutione indulgentias dare, ne ſpe indulgentiæ conſequendæ minus generosè & fortiter tormenta Tyrannorum ſuſtinerent; atque facultas veniæ, incentivum eſſet delinquendi.

Ante mortem Martyrum ſimiliter difficulter dabant: eo quod à morte & merito Martyrum vim ſuam libelli & preces Martyrum præcipuè acciperent.

XI. Hæc interim Indulgentiarum ſpecies, uti monet Morinus *lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 8. cum Martyribus defecit: " Ab eo enim tempore ut Ethnicorum perſecutiones » deſierunt, ſic & Indulgentiarum libelli: imo Eccleſiæ » monumenta poſt S. Cyprianum nihil hujuſmodi com» memorant.

XII. Moderationem magnam in dandis indulgentiis ab Epiſcopis ſervatam fuiſſe uſque ad ſeculum XI. ſatis eſt in comperto; nec vix ullæ de Indulgentiarum exceſſu ante illud ſeculum querelæ apud Antiquos extant.

At jam exortâ & invaleſcente circa hoc ſeculum quinta Indulgentiarum ſpecie, capite præcedenti expoſita, vix conveniens moderatio ſervari potuit; idque ob lucrum ex iſtius ſpeciei Indulgentiis proveniens; adeo ut ſenſim ex nimia harum indulgentiarum extenſione ſumma diſciplinæ Eccleſiaſticæ collapſio, & pœnitentialis ſatisfactionis enervatio ſequuta fuerit, uti oſtendit Morinus *lib.* 10. *cap.* 20. quam tamen facilitatem, & effuſiorem Indulgentiarum conceſſionem nec Eccleſia, nec ipſi quoque Romani Pontifices probabant.

XIII. Romani enim Pontifices etiam ſeculo XI. & XII. in elargiendis Indulgentiis moderatos & parcos fuiſſe variis teſtimoniis oſtendit Baronius. Et quidem ad annum 1177. relatis indulgentiis *unius* anni conceſſis ab Alexandro III. in dedicatione majoris Altaris in Eccleſia Ferrarienſi, ſubjicit: " Quibus videas uſum » ejus temporis concedendi per Pontifices Romanos » indulgentias, quæ *unius anni* terminum non excede» rent, præterquam in expeditione terræ ſanctæ, ut » conſtat ex aliorum etiam Pontificum diplomatibus.

XIV. Hæc Baronius, qui deinde quaſi conſequens ſubin-

Digitized by Google

» tractatu de abſolutione Sacramentali, atque in alio » de Indulgentiis, quod iſtæ *portentoſa* indulgentiæ non » emanant a Papa, ſed ſunt *Quæſtorum impoſtura*. Quare » præfatus Doctor eas *irridet*. Et revera tam immodicus » exceſſus non eſt ferendus : nam audies nonnumquam » Indulgentias viginti mille annorum & » ampliores.

Hactenus ille, qui deinde nonnullis interpoſitis quærit : " Quid de Indulgentiis *centum* aut *mille* annorum ? » Dicendum (ait) quod hujuſmodi *portenta* numquam » Papa concedere cogitavit...... Præterquam quod » nullatenus negari poteſt, quin Indulgentiarum Quæ» ſtores, cum ſint homines non nimis ad religionem » attendentes, *deridenda* nonnumquam prædicent, qui » ideo eſſent publica auctoritate cohibendi.

XV. Refert inſuper Baronius ad annum 1118. Epiſtolam Gelaſii Papæ II. ad *Exercitum Chriſtianorum*, qua Indulgentiam concedit omnibus aliquid conferentibus in exercitus hujus ſuſtentationem cum hac clauſula : " Secundum laborum & beneficiorum ſuorum Eccleſiæ » impenſorum quantitatem, ad *Epiſcoporum arbitrium* » in quorum Parochiis degunt, pœnitentiarum ſuarum » remiſſionem, & Indulgentiam conſequantur. " Litteræ Pontificis unà cum litteris Epiſcopi Cæſarauguſtani, quibus has Indulgentias publicavit, habentur *tom.* 10. Concil. General. *col.* 820.

Hæ oſtendunt, Romanos Pontifices etiam ſeculo XII. & *partiales* dumtaxat Indulgentias dediſſe, & inſuper earum determinationem arbitrio Epiſcoporum commiſiſſe. " Non abs re ſanè, cùm paria non ſint omnium » ſcelera & merita, ſanitas & infirmitas, " inquit Morinus *lib.* 10. *cap.* 23. *n.* 7.

XVI. Quin & ſeculo XIII. in concedendis Indulgentiis Pontifices ſpecialem moderationem tenuiſſe ; ſed Epiſcopos nonnullos non parum in iis concedendis juſto liberaliores fuiſſe teſtatur Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio III. in *Cap.* 14. ☩ *De Pœnit. & Remiſſ.* his verbis : " Quia per indiſcretas & ſuperfluas » Indulgentias, quas quidam Eccleſiarum Prælati facere » non verentur, & claves Eccleſiæ contemnuntur, & » pœnitentialis ſatisfactio enervatur : decernimus, ut » cum dedicatur Baſilica, non extendatur Indulgentia » ultra annum, ſive ſub uno ſolo ſive à pluribus Epiſco» pis dedicetur, ac deinde in anniverſario dedicationis » tempore 40. dies de injunctis pœnitentiis indulta re» miſſio non excedat. Hunc quoque dierum numerum » Indulgentiarum litteris præcipimus moderari, quæ pro » quibuſlibet caſibus aliquoties conceduntur, cùm Rom. » Pontifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis, hoc in » talibus moderamen conſueverit obſervare.

Hic videmus, Concilium improbaſſe effuſiorem Epiſcoporum in dandis Indulgentiis liberalitatem ; eò quod per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias *claves Eccleſiæ contemnantur, & pœnitentialis ſatisfactio enervetur*.

XVII. Ut hunc exceſſum Epiſcoporum præpediret Concilium, Epiſcoporum in Indulgentiis dandis aucto-retur, ultra *centum dierum* tamen Indulgentiam horis Canonicis illius feſti intereſſentibus non conceſſit. Has Indulgentias Martinus V. ſæculo XV. duplicavit ; quas rurſus ejus immediatus Succeſſor Eugenius IV. duplicavit per Bullam quæ incipit *Excellentiſſimum* 6. in Bull. Rom.

XX. Sæculo XIII. primùm cœperunt dari indulgentiæ in canonizatione Sanctorum ; at quam parcè ! Primus qui eas conceſſiſſe legitur, fuit Honorius III. qui anno 1225. in canonizatione S. Laurentii Archiepiſcopi Dublinenſis " omnibus verè pœnitentibus & » confeſſis qui ad Eccleſiam ubi corpus ejuſdem ſancti » requieſcit, in *die* ſolemnitatis ejuſdem, vel infra *octa*» *vas* cum devotione acceſſerint ejus orationum ſuffra» gia petituri, *viginti dies* de injunctis ſibi pœnitentiis » miſericorditer relaxavit. " In Bulla quæ incipit *Ineffabilis* 7. in Bull. Rom.

Ejuſdem ſæculi anno 33. Gregorius IX. in canonizatione S. Antonii De Padua, omnibus verè pœnitentibus & confeſſis ſepulchrum hujus Sancti in feſtivitate ipſius uſque ad octavum diem cum reverentia viſitantibus *annum unum* de injuncta eis pœnitentia relaxavit. Bulla quæ incipit, *Cum dicat* 4. in Bull. Rom. ſimilem conceſſit in canonizatione S. Dominici ; at paulò poſt in canonizatione S. Eliſabeth ad *annum* addidit *dies quadraginta*.

Clemens IV. in canonizatione S. Hedwigis Duciſſæ Poloniæ anno 1267. ſepulturam ejus viſitantibus in die feſtivitatis ejuſdem *annum unum & quadraginta dies* ; accedentibus verò ad prædictam ſepulturam infra ejuſdem feſti *octavas*, *centum dies* de injuncta ſibi pœnitentia relaxavit. Bulla quæ incipit *Exultat* 9. in Bull. Rom.

Calixtus III. ſæculo XV. in canonizatione S. Vincentii Ferrerii accedentibus ad ſepulchrum & Eccleſiam hujus Sancti, *ſeptem annos* & totidem quadragenas de injunctis eis pœnitentiis relaxavit : uti habetur in Litteris à Pio II. expeditis quæ conficiunt primam Bullam hujus Papæ in Bullario Romano. His addidit Sixtus IV. eodem ſæculo in canonizatione S. Bonaventuræ, *Dominicis ſingulis per annum dies centum*. In Bulla quæ incipit *Superna* 21. Bull. Rom.

Deinde Leo X. in canonizatione S. Franciſci De Paula anno 1519. in loco ſepulturæ die depoſitionis ſuæ, videlicet 2. Aprilis Officio divino devotè aſſiſtentibus perpetuò duraturam *quadraginta annorum totidemque quadragenarum* Indulgentiam condonavit.

Inſuper dedit Indulgentiam *plenariam* omnibus qui ipſi Officio divino ipſius ſolemnis canonizationis aſtiterant ; qualem nullus ante hunc Pontificem hujuſmodi cauſa dediſſe legitur. Quod autem hic Pontifex conceſſit aſſiſtentibus ſolemni canonizationis Officio, hoc ſubſequentes tandem extenderunt ad viſitantes Eccleſias Sanctorum, uti hodie paſſim obſervari videmus.

Hinc perſpicuum eſt, Pontifices etiam ſæculo XIII. moderatos fuiſſe in concedendis Indulgentiis ; ſed illud manifeſtum eſt, ſenſim eorum in concedendis Indulgentiis

Digitized by Google

ceuum cohibere.

XXIII. Synodus Tridentina non tantum abuſus qui in uſum Indulgentiarum ex quæſtorum avaritia & fraudibus irrepſerant, quorum occaſione inſigne hoc Indulgentiarum nomen ab Hæreticis blaſphemabatur, emendatos & correctos voluit; ſed inſuper, " in his » concedendis *moderationem* juxta veterem & probatam » in Eccleſia conſuetudinem adhiberi cupit; ne nimiâ » facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur. " In Decreto *De Indulgentiis.*

Cum ergo Synodus velit *moderationem* in his concedendis juxta *veterem & probatam* in Eccleſia conſuetudinem adhiberi, nemo non intelliget; quanta in iis dandis moderatio ex mente Synodi etiam hodie ſit ſervanda; nam jam oſtenſum eſt, quam moderati fuerint Veteres in concedendis Indulgentiis.

XXIV. Hinc meritò Synodus P. I. Cameracenſis tit. *De Indulgentiis*, præcipit, ut Parochi populum ſuum " diligenter admoneant, ne circumforaneis quibuſdam, » aut etiam impreſſis libellis temerè fidem adhibeant, » qui ex levibus, vanis, & ſuperſtitioſis cauſis exorbi- » tantes Indulgentias pollicentur: cùm Indulgentiæ non » niſi ex piis, & rationabilibus cauſis concedi debeant.

De eadem re ſuos pios filios monitos voluit Synodus P. I. Mechlinienſis tit. *De Indulgentiis*, additque: " Potiſſimum, ſi promiſſiones contineat certorum effe- » ctuum, periculorum ſcilicet evitationem, à gladiis, » à tormentis, ab aquis, à peſte, aut liberationem cer- » tam à purgatorio. Quemadmodum & Miſſis quibuſ- » dam, & precibus certo numero recitandis affixas, ali- » cubi videre licet.

XXV. Quam conveniens, imò neceſſarium ſit, ut Parochi conformiter ad hæc Synodalia Decreta populum de his ſæpius moneant, haud difficulter agnoſcet, qui vel pauliſper reflectit ad omnes illos Confraternitatum circumforaneos libellos refertos Indulgentiis penè quotidianis, iiſque vel plenariis, vel centenorum aut millium aliquot annorum, tam pro vivis, quàm defunctis; idque leviſſimis ex cauſis, etiam frequenter cum promiſſione certæ liberationis ex purgatorio; vel non diſcedendi ex hac vita ſine confeſſione & pœnitentia, aliiſve ſimilibus privilegiis: per quæ paſſim fideles procliviores ad illicita committenda, aut tardiores redduntur ad faciendos dignos fructus pœnitentiæ.

XXVI. Ulterius cum certum ſit, juxta veterem & probatam conſuetudinem, Indulgentias jam pridem datas fuiſſe prout merita & fervor Pœnitentiam merebatur, Synodus Tridentina declarans Indulgentias juxta *veterem & probatam* conſuetudinem dandas eſſe, ſat inſinuat, Indulgentias eſſe concedendas cum ea moderatione ut opera pœnitentiæ non negligantur; ne aliàs per Indulgentias *Diſciplina Eccleſiaſtica enervetur.* Unde meritò dicit Chriſtianus Lupus in citata Diſſertatione *cap.* 8. " Pœnitentiales Preſbyteri qui tempore In-

concedentis, etiam Triphonius, & poſt eum Joannes Choquier, & alii ab eo citati, litteras Indulgentiæ non eſſe nullas, licet prioris Indulgentiæ jam conceſſæ mentio *ſpecialis* facta non ſit, ob verba Regulæ *per ipſum*, quæ regulam reſtringere videntur ad Pontificem Indulgentiam *ſecundam* concedentem.

XXVIII. At hodie in regula illa prout à moderno Pontifice Innocentio XII. promulgata eſt, prædicta verba *per ipſum* non habentur, uti etiam notavit R. P. Hunoldus Pletenbergius in *Notitia Congregationum, & Tribunalium Curiæ Romanæ pag.* 468. Ideo forſan expuncta ut major in Indulgentiis moderatio ſervetur; nec facilè plures, etiam ſub prætextu quod à diverſis Pontificibus indultæ ſint, in eadem Eccleſia aut Cappella habeantur: atque ita aliquando paulatim perficeretur quod aggreſſus fuerat Clemens VIII. de quo Baronius, relata antiqua Indulgentiarum moderata formâ, ita ſcribit: " Ad quam laudabilem antiquam formam S. D. N. Clemens VIII. non ſine divino in- » ſtinctu effuſas nimis Indulgentiarum conceſſiones re- » ſtringere aggreſſus eſt; ſiunt enim potiùs remiſſiores » vaſta Indulgentiarum laxitate Fideles. " Hæc ille ad annum 847.

XXIX. Altera Regula Cancellariæ 54. habet: " Item » voluit idem D. N. quod litteræ ſuper Indulgentiis » non expediantur *adinſtar*, niſi ſpecificentur.

Adinſtar, nimirum aliarum Indulgentiarum aliis Eccleſiis, locis aut perſonis conceſſarum, ſuper quibus non vult Pontifex expediri litteras, niſi Indulgentiæ antea conceſſæ ſpecificentur; tum ne nimium multiplicentur Indulgentiæ, tum ut præcaveantur fraudes, quæ facilè in hujuſmodi generalitate irrepunt.

XXX. Clemens IX. anno 1669. inſtituit novam Congregationem Cardinalium & aliorum Prælatorum, " cum facultate omnem difficultatem ac dubietatem in » Indulgentiis emergentem, quæ ad fidei dogma non » pertineat (circa graviora & difficiliora Romano Pon- » tifice prius conſulto) expediendi. Abuſus quoque, » qui irrepſiſſe poſſent, judicii tamen formâ planè poſt- » poſita corrigendi & emendandi.... Falſas, apocry- » phas indecretaſque Indulgentias typis imprimi vetan- » di, impreſſas recognoſcendi & examinandi; & ubi » Pontifici retulerit, ejus auctoritate rejiciendi.... Ac » in Indulgentiis concedendis *moderationem* adhiberi, » omniaque piè, ſanctè & incorruptè fieri curandi. " In Conſtit. quæ incipit: *In ipſis* 36. in Bull. Rom.

CAPUT III.

De abuſu Quæſtorum Eleemoſynarum; eorum abolitione; & de quæſtu in uſu Indulgentiarum vitando.

1. *Quæſtores undè dicti; & quo potiſſimum tempore cœperint?*

13. *Omnes Indulgentiæ pro quibus* manus adjutrices *eſſent porrigendæ; aut quæ quæſtuandi dant facultatem, revocatæ.*
14. *Eccleſia voluit arceri omnem quæſtum ab Indulgentiarum uſu.*
15. *Indulgentiæ hodie per Epiſcopum adhibitis duobus de Capitulo publicari & recognoſci debent.*
16. *Id obtinet in omnibus Indulgentiis quibuſcumque locis, etiam* exemptis *conceſſis.*
17. *Eleemoſyna & charitatis oblata ſine ulla* mercede *colligenda; & à quibus?*
18. *Quid S. Carolus ad hunc effectum decreverit?*
19. *Monendus populus non eſſe neceſſariam pecuniæ dationem pro lucranda Indulgentia.*

I. " ELeemoſynaria Indulgentia poſt inſtitutum ab » Urbano II. ſacrum bellum cœpit admodum » frequentari, " (ait Chriſtianus Lupus in Diſſert. *De » Peccatorum & ſatisfactionum Indulgentiis cap. 4.*) » Dari cœpit omnibus, qui ſanctum illum Domini exer- » citum ſuis eleemoſynis adjuvarent. Extendi item » ad ſuſtentanda pauperum hoſpitalia, reparandas Baſi- » licas, aliaſque cauſas ſimiles. Et tam à Romano Pon- » tifice, quam ab aliis Epiſcopis inſtituti ſunt Prædica- » tores, qui per ſingula oppida & pagos adjuvarent In- » dulgentias ſuis concionibus, & pœnitentium oblatio- » nes colligerent. Et hos iſta ætas titulavit *eleemoſy- » narum Quæſtores*, ac Prædicatores *quæſtuarios.*

II. De his loquitur Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio III. in *Cap.* 14. *De Pœnit. & Remiſſ.* expreſſa ibidem formulâ litterarum Apoſtolicarum, quæ hujuſmodi eleemoſynarum Quæſtoribus à Sede Apoſtolica dari conſueverant; erat autem hæc: " Quoniam » (ut ait Apoſtolus) omnes ſtabimus ante tribunal » Chriſti, recepturi prout in corpore geſſimus ſive bo- » num fuerit, ſive malum: oportet nos diem meſſio- » nis extremæ miſericordiæ operibus prævenire, ac æter- » norum intuitu ſeminare in terris, quod reddente Do- » mino cum multiplicato fructu recolligere debeamus » in cœlis, firmam ſpem fiduciamque rectam tenentes: » quoniam *qui parcè ſeminat, parcè & metet: & qui » ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet* » vitam æternam. Cum igitur ad ſuſtentationem fra- » trum & egenorum ad tale confluentium hoſpitale, » propriæ non ſuppetant facultates; univerſitatem ve- » ſtram monemus & exhortamur in Domino, atque in » remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatenus » de bonis vobis à Deo collatis pias eleemoſynas, & » grata eis charitatis ſubſidia erogetis: ut per ſubven- » tionem veſtram ipſorum inopiæ conſulatur, & vos » per hæc bona & alia, quæ Domino inſpirante fece- » ritis, ad æterna poſſitis gaudia pervenire.

III. Forma autem idcirco imprimitur, ut ex illa Epiſcopi litteras falſas à veris diſcernere poſſent. Quidam enim, teſtante Concilio, *ſe alios mentiendo abuſio-* » motu ſuo proprio de facto concedant, ſuper votis diſ- » penſent, a perjuriis, homicidiis, & peccatis aliis ſibi » confitentes abſolvant, malè ablata incerta (data ſibi » aliqua pecuniæ quantitate) remittant, tertiam aut » quartam partem de pœnitentiis injunctis relaxent, » animas tres, vel plures parentum, vel amicorum il- » lorum, qui eleemoſynas eis conferunt, de Purgato- » rio (ut aſſerunt mendaciter) extrahant & ad gaudia » Paradiſi perducant, benefactoribus locorum, quorum » Quæſtores exiſtunt, remiſſionem plenariam peccato- » rum indulgeant, & aliqui ex ipſis eos à pœna & à » culpa (ut eorum verbis utamur) abſolvant.

Hæc autem omnia, quemadmodum monet Concilium; ut *ſimplices decipiant, & aurum ſubtili vel fallaci potius ingenio extorqueant ab eiſdem.*

VII. Hos omnes exceſſus cohibere ſtuduit dictum Concilium, atque inter alia diſtrictè prohibuit, "ne » Quæſtores aliqui (niſi Apoſtolicas vel Diœceſani » Epiſcopi litteras exhibuerint) quomodolibet admit- » tantur, nec permittantur (cum ſolùm ipſis compe- » tat indulgentias ſibi conceſſas inſinuare populo, & » charitativa poſtulare ſubſidia ſuppliciter ab eodem) » ullatenus ipſi populo prædicare, nec aliud exponere, » quam quod in litteris continebitur ſupradictis. Lit- » teras quoque Apoſtolicas Diœceſani Epiſcopi (ne » quid fraudis committi valeat per eaſdem) antequam » admittant Quæſtores ipſos, examinent diligenter.

VIII. At fruſtraneum & ſine effectu fuit hoc Decretum. Hoc enim hominum genus ad quæſtum unicè intentum, ſimili repagulo cohiberi non potuit.

" Nec ſoli quorumdam hinc inde Epiſcoporum, ſed » etiam Romanorum Pontificum Quæſtores commiſe- » runt graviſſimos abuſus, " inquit Chriſtianus Lupus loco allegato.

Et quidem inter articulos contra Joannem XXIII. in Synodo Conſtantienſi allegatos erat hic ordine 23. " Dominus Joannes Papa Nicolao Mercatori in Legatio- » ne exiſtenti conceſſit, indulſit, & commiſit, ut idem » Nicolaus quibuſcumque hominibus utriuſque ſexus ad » ſuæ libitum voluntatis deputare poſſet Confeſſores. Et » quod hujuſmodi Confeſſores deputati abſolvere poſ- » ſent à pœna & à culpa, certis tamen pecuniis taxa- » tis mediantibus. Quas quidem prætenſas indulgentias » idem Mercator publicavit & publicari fecit in certis lo- » cis, Civitatibus & Villis, utpote Trajecti, Mechliniæ, » Antverpiæ, & alibi, de quibus maximas pecuniarum » ſummas exhauſit & extorſit, Chriſti fideles ſeducen- » do, ac ſtatum & vitam totius Eccleſiæ Catholicæ » enormiter ſcandalizando.

IX. Quam horribilis eſſet Quæſtorum illorum exceſſus tempore exortæ hæreſis Lutheranæ, narrat Joachimus Camerarius de Bello Smalcaldico: " Venales pro- » ponebantur defunctorum animæ, quas licebat redi- » mere certo ſoluto pretio, & peccatis ſuis quiſque » qualibuſcumque hanc veniam impetrare poterat nu-

nu-

Digitized by Google

» eos , ſub religionis perſona, nihil non perſuaderi difficile eſt, ut ingenio planè ad pietatem credulo eſt Germania.

XI. Cumque Patribus Tridentinis hi Quæſtorum exceſſus nimis quàm noti eſſent ; atque ab ipſis materiam hæreſi Lutheranæ præbitam eſſe ſcirent ; ipſiſque ſat perſuaſum eſſet, à diverſis Conciliis adverſus horum abuſus adhibita remedia fuiſſe fruſtranea ; eorumque maliciam & fraudem, ita quotidie magno Fidelium omnium ſcandalo & querela excreſcere, ut de eorum emendatione nulla ſpes amplius relicta videretur, unanimi conſenſu decretum eſt, " ut poſt hac in quibuſcumque » Chriſtianæ religionis locis eorum nomen, atque uſus » penitus aboleatur ; nec ad officium hujuſmodi exer» cendum ullatenus admittantur, non obſtantibus pri» vilegiis Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, piis » locis, & quibuſvis, cujuſcumque gradus, ſtatus, » & dignitatis perſonis, conceſſis, aut conſuetudinibus, » etiam immemorabilibus." *Seſſ. 21. cap. 9. De Reformat.*

XII. Cùm non obſtante hoc Concilii Decreto, nonnulli prætextu Indulgentiarum certis Eccleſiis, Hoſpitalibus & Monaſteriis per Romanos Pontifices conceſſarum, lucrum ex illis quærere pergerent, Pius V. " om» nes & ſingulas indulgentias etiam perpetuas, & pec» catorum remiſſiones quibuſcumque Eccleſiis, Hoſpita» libus, Monaſteriis, Confraternitatibus aliiſve piis » locis etiam per ipſum alioſve Romanos Pontifices, » ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum qui» buſvis clauſulis & Decretis, etiam motu proprio & » ex certa ſcientia, ac ex quibuſvis etiam urgentiſſimis » cauſis, etiam cauſa redemptionis captivorum & aliàs » quomodolibet conceſſas ; pro quibus *manus ſunt porri» genda adjutrices*, & quæ *quæſtuandi* facultatem quo» modolibet continent, auctoritate Apoſtolica perpetuo » revocavit, caſſavit, irritavit, & annulavit, ac viri» bus vacuavit." Conſtit. quæ incipit, *Etſi Dominici* 30. in Bull. R. Eſt & alia ejuſdem Pontificis Conſtitutio quæ incipit, *Quam plenum* 99. in Bull. R. qua ſimilem abuſum in quibuſdam Hiſpaniarum Eccleſiis adhuc vigentem reprobat.

XIII. Ex Decreto Concilii, & hiſce Pontificiis Conſtitutionibus non obſcurum eſt præcipuum Eccleſiæ in abrogatione Quæſtorum ſcopum fuiſſe, omnem quæſtum ab Indulgentiarum uſu arcere, " ut tandem cœ» leſtes hos Eccleſiæ theſauros (indulgentiarum) non » ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes verè » intelligant," uti in citato Decreto loquitur Synodus Tridentina.

XIV. Ut autem fideliùs diſpenſentur, mandat, " Indulgentias aut alias ſpirituales gratias deinceps per

Confraternitatum libellis, multiſque Eccleſiis propo» nuntur, reſcinderentur.

XVI. Addit inſuper Synodus Tridentina eodem hoc Decreto : " Quibus (Epiſcopis adjunctis duobus de » Capitulo) etiam eleemoſynas atque oblata ſibi cha» ritatis ſubſidia, nullâ prorſus mercede acceptâ, fi» deliter colligendi facultas datur.

XVII. Hoc Decretum innovavit Sanctus Carolus in Concilio Mediolanenſi V. loco ſupra citato ; ac unà omnem quæſtus faciendi ſpeciem in hac materia remotam cupiens, cavit : " Ne Indulgentiarum litteræ, inſcriptio» neſve earum nomine exaratæ, eo loco, ubi *capſa* ad » *eleemoſynam colligendam* apparata eſt, etiam extra Ec» cleſiam proponantur, affiganturvè, ſed vel in alta» ri majori vel in alio, ubi Indulgentiæ cauſa, ſtatio, » oratiovè conſtituta eſt.

XVIII. Deinde addit : " Ac proinde ſtatis iis die» bus, quibus Epiſcopus Indulgentiam promulgandam » decreverit, cùm fideles ad eleemoſynam Eccleſiæ, lo» covè pio tribuendam, ubi illius Indulgentiæ celebri» tas agitur, Parochus, Concionatorvè excitabit, do» ceat ſimul diligenter, ejus conſequendæ cauſa non » eſſe neceſſariò præſtitutam eleemoſynæ largitionem : » ut cœleſtem eum Eccleſiæ theſaurum, ſpiritualiaque » munera exponi omnes intelligant, non ad quæſtum, » ſed ad peccatorum ſatisfactionem, & ad pietatis » exercitationem. Si verò aliquando Epiſcopi conceſſu » capſa in quam eleemoſyna fidelium conjiciatur, pa» lam ponatur, intus in Eccleſia loco longè ab altari, » ubi Indulgentiæ ſtatio agitur, decorè collocetur.

CAPUT IV.

De Jubilæo.

1. *Primus hujus formulæ Indulgentialis Auctor creditur Bonifatius VIII.*
2. *Formula Indulgentialis ex præſcripto Bonifacii.*
3. *Conditiones pro lucranda Indulgentia à Bonifacio requiſita.*
4. *Qui plus participent? & quid per* pleniſſimam *Indulgentiam intelligatur?*
5. *Bonifacius VIII. non conceſſit Indulgentiam niſi* perſonaliter *Baſilicas Apoſtolorum viſitantibus.*
6. *Annum Jubilæi Clemens VI. contraxit ad annum quinquageſimum.*
7. *Clemens in ſua Bulla Indulgentiæ adſtruit theſaurum Indulgentiarum.*
8. *Cui theſauri hujus diſpenſatio à Christo credita ſit explicat.*

generaliter omnibus Eccleſiis communicabatur.

18. *Primus extenſionem feciſſe legitur ad omnes Eccleſias Paulus II.*

19. *Sub medium ſeculi XV. nondum Confeſſariis facultas abſolvendi à* reſervatis ; *aut commutandi* vota *per Bullam Jubilai data.*

20. *Uſque ad ſeculum XVI. Jubilaum non dabatur aliis Eccleſiis, niſi anno Jubilai Roma abſoluto.*

21. *Sixtus V. primus videtur Jubilaum extra annum ſequentem annum Jubilai Romani dediſſe ; & quomodo ſubſequentes eum ſecuti?*

22. *Conditiones in hodierna Jubilai forma praſcripta.*

23. *Populus à Parocho inſtruendus quomodo ha conditiones implenda.*

24. *Datur libera electio Confeſſarii approbati, idque cum facultate abſolvendi à reſervatis & vota commutandi.*

I. FAmoſa admodum Indulgentiæ ſpecies eſt, quæ *Jubilæum* vocari ſolet ; eaque omnium largiſſima æſtimatur.

Hujus Indulgentialis formulæ monumentum hactenus non reperitur antiquius Conſtitutione Bonifacii VIII. quæ refertur in Extravagante ANTIQUORUM, *De Pœnitentiis & Remiſſ. in Communib.*

Dicit quidem Pontifex in hac Conſtitutione : " Antiquorum habet fida relatio, quod accedentibus ad » venerabilem Baſilicam Principis Apoſtolorum de Urbe conceſſæ ſunt magnæ remiſſiones & Indulgentiæ » peccatorum ; " ſed quia harum Indulgentiarum olim conceſſarum non reperitur authenticum & ſufficiens teſtimonium, hactenus hic Pontifex Bonifacius VIII. habetur primus hujus Indulgentialis formulæ promulgator.

II. In hac Conſtitutione Bonifacius VIII. ait : " Nos de Omnipotentis Dei miſericordia, & eorumdem Apoſtolorum ejus (Petri & Pauli) meritis & » auctoritate confiſi de Fratrum noſtrorum conſilio, & » de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, omnibus in præſenti anno milleſimo trecenteſimo à feſto Nativitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti præterito proximè inchoato, & in quolibet anno centeſimo ſecuturo ad » Baſilicas ipſas accedentibus reverenter, verè pœnitentibus & confeſſis ; vel qui verè pœnitebunt, & » confitebuntur in hujuſmodi præſenti & quolibet centeſimo ſecuturo annis, non ſolum plenam, & largiorem, imò pleniſſimam omnium ſuorum concedemus » & concedimus veniam peccatorum.

III. Poſt hæc, conditiones lucrandæ Indulgentiæ exprimit his verbis : " Statuentes, & qui voluerint » hujuſmodi Indulgentiæ à nobis conceſſæ fieri participes : ſi fuerint Romani, ad minus triginta diebus » continuis ſeu interpolatis, & ſaltem ſemel in die : » Si verò peregrini fuerint aut forenſes, ſimili modo » diebus 15. ad Baſilicas eaſdem accedant. " Romanos conceſſit, qui recurrente *centeſimo* anno *perſonaliter* ipſas Baſilicas Principis Apoſtolorum reverenter & devotè viſitarent, nullâ alterius Baſilicæ, aut *abſentium*, qui ipſum iter ſuſcipere, aut perficere non poſſent, factâ mentione.

VI. Necdum à prima Indulgentia Bonifaciana anni quinquaginta erant elapſi, cum Clemens VI. ad inſtantiam & ſupplicationem Romanorum, qui de hac re ad eum nuntios miſerant, mutaverit magnum Jubilæum de anno quinquageſimo in quinquageſimum, quod Bonifacius VIII. voluerat eſſe de centeſimo in centeſimum ; atque ita Clemens VI. anno 1350. voluit eſſe Jubilæum ; cum juxta Conſtitutionem Bonifacii annus Jubilæus tantum recurriſſet anno 1400. voluitque Clemens VI. ut impoſterum de quinquageſimo in quinquageſimum annus Jubilæus ſemper recurreret.

Extat diploma hujus Jubilæi in *Extrav.* UNIGENITUS *De Pœnit. & Remiſſ. in Communib.*

VII. In hac ante omnia fusè oſtenditur, Eccleſiæ relictum eſſe theſaurum ex meritis Chriſti conſtantem : " Ad cujus quidem *theſauri* cumulum beatæ Dei Genitricis, omnium Electorum à primo Juſto uſque » ultimum adminiculum præſtare noſcuntur.

VIII. Deinde dicit, quòd Chriſtus " hunc theſaurum non in ſudario repoſitum, non in agro abſconditum, ſed per beatum Petrum cœli Clavigerum » ejuſque Succeſſores ſuos in terris Vicarios commiſit » Fidelibus ſalubriter diſpenſandum : & propriis, & » rationabilibus cauſis, nunc pro totali, nunc pro » partiali remiſſione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter quàm ſpecialiter (prout eum » Deo expedire cognoſcerent) verè pœnitentibus & » confeſſis miſericorditer applicandum.

IX. His expoſitis, adducit rationes contracti temporis indicendi *Jubilæi.* Primò, quòd Jubilæum Judaïcum non quovis anno centeſimo dumtaxat, ſed quovis *quinquageſimo* recurreret ; ipſumque fuiſſe imaginem *Jubilæi* Chriſtiani.

Secundò, quòd " numerus *quinquagenarius* in Teſtamento veteri ex Legis datione, in Novo ex viſibili Spiritus Sancti in Diſcipulos miſſione, per » quem datur remiſſio peccatorum, ſingulariter honoratur.

Tertiò, quòd vellet, " quamplurimos ejuſmodi Indulgentiæ fore participes, cùm pauci multorum reſpectu propter vitæ hominum brevitatem valeant ad annum centeſimum pervenire.

X. Præterquam quòd Jubilæum ad annum quinquageſimum reduxerit Clemens VI. addidit inſuper : " ut » ii etiam qui pro ea conſequenda ad eaſdem Baſilicas » & Eccleſiam accedent, at poſt iter arreptum *impediti* » *legitimè*, quominùs ad urbem illo anno valeant pervenire, aut in via, vel prætaxato numero dierum non » completo in urbe deceſſerint, verè pœnitentes & confeſſi, eamdem Indulgentiam conſequantur. " Atque ita

Digitized by Google

» per annum incluſivè. Prout & factum fuit. Sed ipſe » Urbanus illum non vidit : Quia priùs ab hac luce » migravit. Et innumerabiles peregrini toto illo anno, » poſtquam incœpit Jubilæus, præſertim de Allemannia, Hungaria, Polonia, Bohemia, Anglia, & aliis » Regnis ac Provinciis, quæ fuerunt de obedientia Urbani, ad Urbem venerunt : Unde & maxima offertoria Eccleſiis & Baſilicis Urbis per viſitatores data fuerunt, ſed reliduum & major pars ad manus Bonifacii IX. & quorumdam aliorum devenit.

XIII. Idipſum quoque refertur in magno Chronico Belgii, *pag.* 300. additque de Bonifacio IX. Succeſſore Urbani VI. " Anno Pontificatus Bonifacii primo, juxta ordinationem Domini Urbani Papæ VI. & ex hujus approbatione, plurimi qui obedientiam Bonifacio præſtabant, pro Indulgentiis anni Jubilæi conſequendis de » univerſis mundi partibus ad Urbem Romanam confluxerunt. Illi verò, qui de Regno Franciæ erant, & alii » ejus obedientiam repudiantes, hoc anno pro hujuſmodi » Indulgentiis Romam non venerunt, ſed juxta primam » ordinationem Clementis VI. anno Domini milleſimo quadringenteſimo, in maxima multitudine pro » eiſdem Indulgentiis obtinendis Romam venientes Limina Sanctorum viſitabant.

Graſſabatur enim eo tempore ſchiſma; ſedentibus duobus, qui ſe pro Pontifice gererent; altero Romæ ſcilicet Bonifacio IX. altero Avenione in Gallia Petro de Luna qui dicebatur Benedictus XIII. huncque ut ſolum legitimum Pontificem Galli & alii nonnulli agnoſcebant; atque Urbanum & Bonifacium pro intruſis Pontificibus habebant; ideoque alteratum ab ipſis Jubilæum non agnoſcebant.

XIV. " Quin & poſt Concilium Conſtantienſe & » extinctum ſchiſma, etiam Romana Eccleſia abjecit » illam Urbani novitatem, rediitque ad Decretum » Clementis VI. Et ita fuit uſque ad Paulum II. qui » Jubilæi Indulgentias eſſe voluit quovis anno vigeſimo » quinto." Hæc Lupus loco citato.

XV. Reductionem à Paulo II. factam confirmavit Sixtus IV. cujus Conſtitutio refertur in *Extrav.* Quemadmodum, *De Pœnit. & Remiſſ. in Communib.* atque unà omnes quaſcumque Indulgentias etiam plenarias adinſtar Jubilæi quibuſcumque Eccleſiis aut locis extra Urbem, & ſub quacumque forma à Sede Apoſtolica non conceſſas, durante anno Jubilæo ſuſpenſas eſſe voluit, nec interim alicui ſuffragari. Et ita etiamnum hodie vivimus.

XVI. Verùm Bonifacius IX. non tantum probavit reductionem Jubilæi ad annum trigeſimum tertium factam per Urbanum VI. ſed inſuper anno Jubilæi Romæ abſoluto, eaſdem Indulgentias per modum Jubilæi ad

... quæ in ipſo privilegio » conceſſionis exprimebantur. De quibus locis vel Eccleſiis fama vulgaris erat, quod ea vel eas viſitantibus conceſſæ olim eſſent à Sede Apoſtolica Indulgentiæ pleniſſimæ. Prædictæ verò Indulgentiæ non ſolum » concedebantur in locis inſignibus, ſed in villis etiam » non muratis, & in Monaſteriis vel Eccleſiis ſitis in » campis. Et in omnibus privilegiis conceſſionum prædictarum ponebatur clauſula : *Porrigentibus manus adjutrices.* Ita ut hujuſmodi Indulgentias, niſi qui » ipſis locis vel Eccleſiis manum porrigeret adjutricem, » nemo conſequi poſſe videretur.

Subjicit denique auctor : " Unde quidam conceſſiones hujuſmodi non magni faciebant, ut quas lucro magis, quam ex zelo, tum inſtitutas à Papa ſuſpicabantur.

Illud equidem conſtat nullum extare veſtigium extenſionis hujus Indulgentiæ ſive Jubilæi ad alias civitates ante Bonifacium IX. unde & communiter ipſe hujus extenſionis auctor reputatur.

XVII. In citato Belgii Chronico 380. legitur : " Anno 1450. ſedente Nicolao V. fuit annus Jubilæus Romæ, & magnus populus ex omni natione perrexit Romam pro Indulgentiis.

Deinde paucis interjectis proſequitur : " Anno ſequenti Dominus Nicolaus Papa ad inſtantiam illuſtris » Ducis Burgundiæ Philippi, unum annum, ſub anni Jubilæi urbis Romæ Indulgentiarum forma, conceſſit » oppido Mechlinienſi, ita ut venientes Mechliniam, » vel ibidem habitantes, ſi illo anno durante certas Eccleſias ad hoc decretas cum oblationibus ſuis viſitarent, conſequi Indulgentias omnium peccatorum poſſent.

Ex his diſcimus, quod Nicolai V. tempore (id eſt ſub medium ſæculi XV.) " Jubilæa Indulgentia necdum ad omnes civitates, oppida & pagos extenderetur ſequenti anno, ſed duntaxat ad unam Regni aut » Provinciæ civitatem; & quidem ad preces Regias, » ac de ſingulari gratia;" uti rectè reflectit Lupus loco allegato, *pag.* 651.

XVIII. Hanc generalem ad omnes Eccleſias extenſionem primus feciſſe creditur Paulus II. ann. 1464. ad Pontificatum aſſumptus; qui ad Indulgentias & Gratias dandas facillimus eſſe cœpit; adeo ut videns ex nimia ſua facilitate pœnitentialem diſciplinam non parum lædi, ſuam liberalitatem moderari debuerit per Conſtitutionem quæ refertur in *Extrav.* 3. *De Pœnit. & Remiſſ. in Comm.*

XIX. Refert præterea Belgici Chronici Compilator, *pag.* 380. & ſequenti; quod ſub dicto Nicolao V. eodem anno 1451. venerit in Almaniam tamquam Papæ Legatus Nicolaus Cuſanus Cardinalis; atque omnibus qui in terminis ſuæ legationis habitabant, poſtquam ad ipſos perve-

ſpecie locum habere, quod capite præcedenti notavimus, nimirum, in concedendis Indulgentiis poſteriores Pontifices longè fuiſſe liberaliores.

XX. Hactenus tamen nullus Pontificum Jubilæi Indulgentiam ad alias Eccleſias extenderat, niſi tantùm in anno qui ſequebatur immediatè annum Jubilæi Romæ abſolutum: ut qui Romæ Indulgentias lucrati non eſſent, ex ſpeciali gratia eas in ſuis Eccleſiis lucrari poſſent; neque nota erat alia indictio generalis Jubilæi ex quacumque cauſa.

XXI. Primus qui Jubilæum indixit in initio ſuæ aſſumptionis, ad implorandum Dei auxilium pro bono regimine Reipublicæ Chriſtianæ, videtur fuiſſe Sixtus V. qui mox à ſua ad Pontificatum aſſumptione, Bullam Jubilæi publicavit; extatque in Bullario Romano *tomo* 2. *pag.* 490. neque alia anterior hujuſmodi Jubilæi indictio in Bullario occurrit; monetque ſimpliciter Angelus Cherubinus Bullarii Collector: " Similem indictionem omnes ferè Pontifices promulgare ſolent, » eas tamen præterii, hac dumtaxat pro exemplo retenta, & aliâ additâ Pauli V." Quibus haud obſcurè innuit, hanc indictionem à Sixto V. primùm factam, à ſequentibus Pontificibus in exemplum ſumptam eſſe.

Nec tantùm in initio Pontificatus ad implorandum rite inſtruendus eſt; atque eum in finem Parochis conducere poterunt litteræ Paſtorales, quas Sanctus Carolus ſcripſit & emiſit occaſione Jubilæi conceſſi à Gregorio XIII. Eccleſiæ Mediolanenſi anno 1576. poſtquam ſcilicet anno præcedenti qui erat *annus* 25. jam pro tertia vice ſæculo illo recurrens, annus *Jubilæus Romæ* erat abſolutus. Nec enim adhuc hactenus Indulgentiæ Jubilæi alio tempore aliis Eccleſiis fuerant conceſſæ. Extant hæ litteræ in actis Eccleſiæ Mediolanenſis, *pag.* 936.

XXIV. Adhæc ut fideles ad prædicta omnia peragenda magis idonei efficiantur, conceditur omnibus Fidelibus, ut poſſint hac vice, vigore Jubilæi eligere Confeſſarium, ſive ſæcularem, ſive regularem ab Ordinario approbatum, qui audita ejus Confeſſione, poſſit eum à quibuſcumque criminibus, quacumque ratione reſervatis; ac etiam à ſententiis, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis per eum quomodolibet incurſis, injuncta ei pro culpæ modo pœnitentia ſalutari, abſolvere in foro conſcientiæ dumtaxat; ac quæcumque per eum emiſſa vota (præterquam caſtitatis & Religionis) in alia pietatis opera commutare valeat.

Plures occaſione hujus poteſtatis Confeſſariis factæ, quæſtiones præſertim apud Theologos Scholaſticos moventur; quarum deciſio ibidem videri poterit.

TITULUS VIII.

De Sacramento Extremæ-Unctionis.

CAPUT I.

De Materia, Forma & Partibus inungendis.

1. *Extrema-Unctio eſt verum Sacramentum.*
2. *Effectus hujus Sacramenti.*
3. *Materia oleum ab Epiſcopo benedictum.*
4. *Quando oleum benedicatur; & quo ritu à Parochis accipiatur?*
5. *Quomodo oleum benedictum ſit ſervandum; & annis ſingulis renovandum?*
6. *Apud Græcos oleum etiam à Presbyteris benedicitur.*
7. *Quæ hujus diſciplinæ origo?*
8. *Eccleſia Latina hanc diſciplinam Græcorum non improbat.*
9. *Quâ ratione Synodus Tridentina dixerit materiam eſſe oleum ab* Epiſcopo *benedictum.*
10. *Forma hujus Sacramenti ex Decreto Eugenii IV. & Synodi Tridentinæ, & præſcripto Ritualium.*
11. *Hæc forma non eſt neceſſaria ex Inſtitutione Divina.*
12. *Eam numquam adhibuit Eccleſia Græca.*
13. *Eccleſia Latina multis ſæculis eamdem ignoravit, & formâ indicativa fuit uſa.*
14. *Forma Ambroſiana erat* indicativa; *atque uſque ad præteritum ſæculum in quibuſdam Eccleſiis Latinis talis uſitata fuit.*
15. *Uſus antiquus formæ* indicativæ *non repugnat Decreto Concilii Tridentini; neque eam Synodus improbavit.*
16. *Chriſtus nullam ſpecialem formam hujus Sacramenti inſtituit.*
17. *Partes inungendas Apoſtolus Jacobus non expreſſit.*
18. *Non conſtat primis ſæculis* plures *corporis partes fuiſſe innunctas.*
19. *Sæculo VI. moris fuiſſe videtur* pectus *tantùm inungere.*
20. *Sæculo VII. cœperunt* plures *inungi; ſed non eadem ubique.*
21. *Aliquando moris fuit, ut pars magis affecta inungeretur: & quæ hujus ratio, & quare poſtea vetitum?*
22. *Circa ritum inungendi pridem fuit Eccleſiarum varietas.*

23. Sy-

Digitized by Google

» tantùm fuerit gratia curationum ; anathema ſit.

III. Eugenius IV. in Inſtructione pro Armenis materiam hujus Sacramenti dicit eſſe Oleum Olivæ per Epiſcopum benedictum. Idem docet Synodus Tridentina citatâ *Seſſ. cap.* 1. ubi relatis verbis Jacobi Apoſtoli ex Epiſtola Canonica *cap.* 5. *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum,* UNGENTES *eum oleo in nomine Domini : & oratio fidei ſalvabit infirmum ; & alleviabit eum Dominus : &, ſi in peccatis ſit, dimittentur ei* ; Immediatè ſubjicit : " Quibus verbis, ut ex Apoſtolica Traditione per manus accepta, Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium Miniſtrum & effectum hujus ſalutaris » Sacramenti. Intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe » *Oleum ab Epiſcopo benedictum.*

IV. Oleum hoc dictum *Infirmorum* ſemel in anno juxta ritum Eccleſiæ Latinæ benedicitur ab Epiſcopo inter Miſſarum ſolemnia, feria quinta in Cœna Domini.

Illud quoque annis ſingulis, eodem ritu quo ſacrum Chriſma (de quo ſupra *tit.* 3. *cap.* 3.) Parochi ſinguli accipiunt ; nec Sacramentum hoc ſine Oleo ſic benedicto adminiſtrare poſſunt.

V. Unde paſſim Ritualia conformiter ad Rituale Romanum præcipiunt : " Habeat Parochus loco nitido & » decenter ornato in vaſo argenteo ſeu ſtanneo, diligenter cuſtoditum Sacrum Oleum Infirmorum, quod » ſingulis annis feria quinta in Cœna Domini ab Epiſcopo benedictum, veteri combuſto, renovandum eſt. » Id tamen ſi fortè infra annum aliquo modo ita deficiat, ut ſufficere non poſſe videatur, neque aliud » benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto in minori quantitate ſuper infuſo, reparari poterit.

VI. Teſtatur Jacobus Goartius in notis ad Rituale Græcorum, *pag.* 436. *notâ* 22. " Cùm Sacerdotalis ſit » miniſterii ægrotos *Oleo Sacro* linire, uſu conſentiente » factum eſſe, ut non à Græcis Pontificibus, ſed à *Sacerdotibus* conſecratum, & quoties urget neceſſitas » renovatum & recens benedictum huic Sacramento » conferendò proferatur.

VII. Benedicit quidem & ipſe Epiſcopus ritu Græcorum feria quinta in *Cœna Domini*, Sacrum Oleum ; ſed mox poſt factam benedictionem, totum Oleum benedictum conſumitur : nam more Græcorum, " cuncti ac» ceſſuri ad Sacram Sinaxim in peccatorum expiatio» nem ſeſe *ungendos* offerunt ; & Epiſcopus ipſe pri» mus omnium œconomi manu unctionem ſuſcipit ; » quem deinde omnes alii ſequuntur, & ab Epiſcopo » unguntur, " ait ibidem Goartius.

Hac itaque unctione quantumvis tantum *ceremoniali* " cum oleum totum conſumitur, facultatem illud de-

Eamdem aſſignat Synodus Tridentina citato *cap.* 1. eamque omnia Ritualia proponunt, & à Sacerdotibus exactè obſervari præſcribunt : neque aliam hodie agnoſcit Eccleſia Latina.

XI. Cæterum quod circa materiam ſupra notatum eſt, id quoque circa hanc formam notandum ; nimirum, eam non ita huic Sacramento ex Inſtitutione Divina eſſe eſſentialem, ut ſine illa numquam Sacramentum validè conferri poſſet aut potuiſſet.

XII. Imprimis certum eſt, Eccleſiam Græcam nec hodie uti, nec umquam uſam fuiſſe hac formula : & tamen Eccleſia Latina numquam de validitate collati hujus Sacramenti cum forma à Græcis uſitata, ipſis quæſtionem movit.

XIII. Adhæc conſtat, in Eccleſia Latina hanc formam antiquitùs uſitatam non fuiſſe. Et quidem in Sacramentario Sancti Gregorii apud Hugonem Menardum *pag.* 251. legitur ſub hoc titulo, *Oratio ad infirmum ungendum :* " Inungo te de Oleo Sancto, ſicut unxit Sa» muel David in Regem & Prophetam. Operare crea» tura Olei in nomine Patris omnipotentis : ut non la» teat illic ſpiritus immundus, neque in membris illius » neque in medullis, neque in ulla compagine mem» brorum : ſed in te habitet virtus Chriſti altiſſimi, & » Spiritus Sanctus per eundem.

Ad quæ verba reflectens ipſe Menardus in notis, *pag.* 332. ait : " Olim forma hujus Sacramenti fuit *indi» cativa*, ut hîc apparet, (quamvis hic appelletur *Ora» tio*, ſed impropriè, verè etenim Oratio non eſt) & » clarè conſtat ex Codicibus manuſcriptis Ratoldi, & Ti» liano, Monaſterii Sancti Remigii & Manuali excuſo » Eccleſiæ Sueſſionienſis, quæ *indicativam* habent, *de» precatoriam* ignorant. " Hæc ille, qui contextum dic» torum Codicum exhibet *pag.* 336. & ſequentibus ; in » quibus nulla forma *deprecatoria*, qualis eſt noſtra ho» dierna, ſed ſola *indicativa* occurrit.

XIV. Oſtendit inſuper Menardus ibidem, formam Ambroſianam relatam à Sancto Bonaventura eſſe indicativam ; eamque à Bonaventura, aliiſque antiquis Scholaſticis non fuiſſe improbatam ; adeoque crediderint, formam *deprecatoriam* non eſſe de ſubſtantia hujus Sacramenti ex Inſtitutione Divina ; idque ſuppoſuiſſe Facultatem Theologicam Pariſienſem, dum anno 1635. permiſit ſuſtineri publicè hanc poſitionem : *Etiam unica Olei unctione in neceſſitate, verbiſque* INDICATIVE *prolatis perfici poſſe.* Sententiam Menardi probat quoque Morinus *De Adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, lib.* 8. *cap.* 16. & noviſſimè Joannes Lanoius in ſpeciali libro *De Sacramento unctionis infirmorum :* qui ulterius probat, à multis Eccleſiis illuſtrioribus formam indicativam uſque ad proximè elapſum ſæculum retentam fuiſſe ;

inſtituendi libertatem Eccleſiæ ſuæ reliquiſſe. Meminit quidem Jacobus Apoſtolus *Orationis & Unctionis*; ſed quibus verbis Oratio fundenda; & quomodo aut qua verborum formâ perficienda ſit Unctio, non determinat: quare hæc arbitraria eſſe credidit Eccleſia: ideoque unuſquiſque in his Eccleſiæ ſuæ morem ſequi tenetur.

XVII. Hæc Eccleſiarum varietas non tantùm circa verba quibus Orationes & Sacra Unctio exprimi debent, interceſſit; ſed etiam circa partes corporis inungendas magna fuit Eccleſiarum diverſitas: eo quod Jacobus Apoſtolus nullam partem corporis ungendam in particulari deſignaverit.

XVIII. Plurimos tam veteres, quam recentiores libros Rituales & Sacramentarios, hanc diverſitatem manifeſtè oſtendentes, profert Lanoius in citato libro ſub hoc titulo: *Explicata Eccleſiæ traditio circa* PARTES *corporis, quæ unguntur in Sacramento Extremæ-Unctionis cap.* 1. Et *cap.* 2. *Obſervat.* 1. ex allegatis monumentis concludit, nullum apud primorum ſæculorum auctores reperiri teſtimonium, quo probetur, antiquitus *plures* corporis partes inunctas fuiſſe.

XIX. Qui Sancti Eugendi vitam ſcripſit, tantùm *unius* partis, ſcilicet *pectoris*, inunctæ meminit. " Vo» cato, ait, uno ad ſe de Fratribus, cui cum libertate » peculiari olim etiam perungendi infirmos opus injun» xerat, ſecretiſſimè quoque ſibi *pectuſculum* petiit (*ut » moris* eſt) inungi." Ergo tunc *moris* erat, *pectuſculum* tantùm inungere. Quod & in præfatione ad ſæculum Benedictinorum, obſervat Mabillonius *num.* 97. Vixit autem Sanctus Eugendus ſæculo VI.

XX. Deinde *Obſervat.* 2. ex præallegatis libris Ritualibus concludit Lanoius, poſt tempora Sancti Gregorii paulatim invaluiſſe, ut plures corporis partes inungerentur; ſed non eædem in omnibus Eccleſiis; imò in aliquibus quaſdam debuiſſe inungi, quas in aliis inungi vetitum erat.

XXI. Conſtat in pluribus Latinis Eccleſiis viſum fuiſſe, eam eſſe ungendam corporis partem, quæ *majori dolore* cruciaretur. Sic in Codice Tiliano apud Menardum *pag.* 340. legitur: " Et ſic perungant ſinguli » Sacerdotes infirmum de Oleo ſanctificato, cruces fa» ciendo in collo & gutture & pectore, & inter ſcapu» las, ſeu in loco *ubi dolor plus* imminet.

Hæc autem unctio ſuam habet rationem in Jacobi Apoſtoli verbis: *Et alleviabit eum Dominus*; ſed anni jam plures ſunt, cum hæc unctio ubique planè deſiit: ne forſan videretur *Unctio* hæc Sacri Olei ad medicinam corporis magis, quàm animæ adhiberi.

XXII. Circa ritum ungendi infirmum, non eadem quoque fuit ſemper Eccleſiarum diſciplina: nam in quibuſdam ſub *unica* verborum formula omnes *partes* inungebantur; in aliis *ſingula* partes ſub *diverſa* verborum formula. In aliquibus etiam uno Sacerdote ungente, alius formam proferebat; uti notat Menardus *pag.* 332.

præcipua ſenſuum inſtrumenta Rituali Romano conſentiunt noſtra Belgica, ſed nullum præter hæc inungendum membrum præſcribit Manuale Cameracenſe: & indubiè horum unctio ad validitatem Sacramenti ſufficit. Unde Paſtorale Mechlinienſe, tametſi ultra inunctionem horum quinque membrorum, requirat etiam inunctionem pectoris & pedum, diſertè tamen monet: Prioribus partibus inunctis, *Presbyteri animus quieſcat, quod jam infirmus receperit Sacramentum.* Et in morbis contagioſis, & peſte graſſante dicit, *poſſe inungi* TANTUM *organa quinque ſenſuum.*

XXVI. Quoad formam in ipſa partium unctione pronuntiandam vult Rituale Romanum, ut *eandem* & *integram* formam ad *ſingulorum* membrorum unctionem Sacerdos pronuntiet; monetque " dum oculos, » aures & alia corporis membra quæ *paria* ſunt, Sa» cerdos ungit, caveat ne altero eorum inungendo, » Sacramenti formam priùs abſolvat, quàm *ambo* hu» juſmodi *paria* membra inunxerit.

Paſtorale novum Mechlinienſe, tametſi in morbis contagioſis & peſte graſſante permittat *tantum quinque ſenſuum organa* inungi, vult tamen ad ſingulas unctiones dici *integram* formam, ſenſui qui inungitur accommodatam.

XXVII. Cameracenſe Manuale in morbis contagioſis ac peſte graſſante, atque inſuper etiam morte urgente, permittit, ut " ungantur *celeriter* quinque ſen» ſuum organa in capite, dicendo *ſemel*: Per iſtam Un» ctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat » tibi Dominus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, » &c." Quin & addit hoc Manuale: " Quod ſi tantum » ſit contagii vel mortis periculum, ut nec *conſueta* » partes ungi, nec illa forma pronuntiari poſſit; un» gatur organum ſenſus magis ad unctionem expoſitum, » dicendo: *Per iſtam ſanctam Unctionem, &c. quid» quid deliquiſti per quinque ſenſus tuos.*

Ulterius ad vitandum contagium adjicit idem Manuale: " In rabidis ungatur pars ori vicina, ne ſaliva » quæ inficiendi vim habet, tangatur. In peſtiferis utili» cebit virgâ oblonga oleo tincta, quæ deinde combu» ratur, aut ſervanda purgetur.

XXVIII. In variis Diœceſibus moris eſt, ut etiam extra periculum contagii, unctio fiat non pollice, ſed virgula.

Interim ex citato Manuali Cameracenſi colligitur, ab auctoribus illius Manualis creditum non fuiſſe, alicujus determinatæ partis unctionem ad Sacramenti validitatem requiri: At quia hoc certum non eſt, haud facilè Sacerdotes quinque ſenſuum organorum inunctionem ob infectionis periculum, præſertim ſi propinquum non ſit, omittere poſſunt; præcipuè iis in locis ubi Ritualia licentiam omittendi expreſsè non tribuunt.

CAPUT

Digitized by Google

11. *Infirmis ſenſu & ratione deſtitutis quomodò adminiſtrandum?*
12. *Nequaquam differendum quouſque infirmus ſit ſenſibus deſtitutus.*
13. *A Parochis monendi Fideles, ne nimium hoc Sacramentum differant.*
14. *Olim ſtulta fuit perſuaſio, quòd hoc Sacramento ſuſcepto fas non eſſet infirmo condere teſtamentum.*
15. *Evellenda perſuaſio de adempta ſpe convaleſcentiæ poſt ſuſceptum hoc Sacramentum.*
16. *Aliquando perſuaſum fuit, non licere conjugatis poſt ſemel acceptum hoc Sacramentum uti matrimonio.*
17. *Item non licere veſci carnibus.*
18. *Ob vulgarium deliramenta ſenſim hoc Sacramentum dilatum fuit ad extremum mortis articulum; & Viatico poſtpoſitum.*
19. *Deliramenta hæc invaluerunt, eò quòd Extrema-Unctio reputata eſſet pro* ſolemni *pœnitentia.*
20. *Infirmus ungendus cinere & cilicio operiebatur.*
21. *Fuſiùs oſtenditur deliramentorum præfatorum origo.*
22. *Extrema-Unctio tamquam Pœnitentiæ complementum credebatur olim Viatico præmittenda.*
23. *Hic ritus præſcribitur in Sacramentario Sancti Gregorii.*
24. *Ritus uſque ad annum* 1000. *ubique retentus.*
25. *Etiam ſæculo XIII. perduravit, & in Belgio notus.*
26. *Demum hoc ſæculo, aut circa finem præteriti mutatus.*
27. *Inquiritur cauſa mutati ritûs.*
28. *Hodie etiam ex præſcripto Ritualium Viaticum Sacræ Unctioni præmittendum.*
29. *A præſcripto ſuorum Ritualium inferiores Presbyteri facilè recedere non poſſunt.*
30. *Epiſcopis expendendum, num & quouſque priſtina diſciplina revocanda.*

I. EX Epiſtola Apoſtoli Jacobi, ad quam quidquid de vera hujus Sacramenti natura dicitur, tamquam in certam regulam transferendum eſt, nequaquam obſcurum eſt, ſolis *infirmis* corpore hoc Sacramentum eſſe adminiſtrandum: nam de his ſolis loquitur, dicens: SI QUIS INFIRMATUR *in vobis, inducat Presbyteros*, &c.

Quapropter conſtans fuit Eccleſiæ, præſertim Latinæ traditio, non niſi ægris hoc Sacramentum exhibendum eſſe.

Innocentius I. in Epiſtola ad Decentium, *cap.* 8. relatis verbis Apoſtoli Jacobi: *Si quis infirmatur in vobis*, &c. ſubnectit: " Quod non eſt dubium de Fidelibus » *ægrotantibus* accipi, vel intelligi debere, qui ſancto » Oleo Chriſmatis perungi poſſunt: quo ab Epiſcopo » confecto, non ſolùm Sacerdotibus; ſed omnibus uti » Chriſtianis licet in ſua, aut ſuorum *neceſſitate* ungendis.

V. Notat Goartius ad Rituale Græcorum *pag.* 432. apud Græcos moris eſſe, ut ægri plurimi Unctionem Sacram accepturi," aliorum manibus & ope ad Eccleſiam » ſe deferri faciant; ibique plurium nonnumquam dierum ſpatio in Catechumenæis jaceant, pernoctent, » morentur & Sacra tandem Unctione ſibi remedium » expoſcant." Indicium, Græcos non credere, *extremam* planè infirmitatem ad ſuſcipiendum Unctionis Sacramentum eſſe neceſſariam.

VI. Quidquid ſit de priſtino Eccleſiæ uſu, quoad gravitatem infirmitatis in ungendo requiſitam, hodie; ſaltem in Eccleſia Latina, requiritur infirmitas *periculoſa*; & quidem talis, ut ob eam videatur moralè mortis periculum imminere.

D. Rituale Romanum ait: " Debet autem hoc » Sacramentum infirmis præberi, qui cùm ad uſum ra» tionis pervenerint, tam graviter laborant, ut *mor» tis periculum* imminere videatur, & iis qui præ ſenio » deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam ſine » alia infirmitate.

VII. Paſtorale Mechlinienſe præſcribit: "Nemini, » qui *gravi* morbo affectus non ſit, Sacramentum Un» ctionis dare licet, quamvis *periculum mortis* adeat, » vel quia periculoſam navigationem parat, vel quia » prælium initurus ſit, à quo certa mors illi impendeat; » vel etiam capitis damnatus ad ſupplicium rapeӕretur.

Non ergo ſufficit imminens *mortis periculum*; ſed requiritur; ut hoc vi *morbi* immineat: conformiter ad verba Sancti Jacobi: *Si quis infirmatur*, &c.

VIII. Idipſum expreſſit Rituale Romanum, item Sanctus Carolus in ſuis Inſtructionibus Extremæ-Unctionis, additque: *Neque mulieribus in partu laborantibus.* Manuale tamen Cameracenſe vult hoc Sacramentum adminiſtrari *fœminis in partu deficientibus*: adjungitque: " Rabidis; peſte infectis; lethaliter vulnera» tis; ex hauſto veneno periclitantibus; etiam dum ad» huc *robuſti* ſunt, ſi poſteà ſuſcipiendæ Unctionis op» portunitatem non habent.

IX. *Non miniſtretur pueris rationis uſum non habentibus*, ait Rituale Romanum, idem habet Paſtorale Mechlinienſe; unà tamen monens: " Secùs de pueris pe» riculosè ægrotantibus, qui peccati mortalis, ac con» feſſionis capaces ſunt, licet ſint ſolùm octo aut no» vem annorum, & quamvis numquam communicave» rint; ita tamen, ut ſi eos mori contingat, non ſint » eorum parentes urgendi ad exequias more adulto» rum.

X. " Amentes, qui ab ipſo ortu numquam fuerunt » mentis compotes, ungendi non ſunt, " ait Paſtorale Mechlinienſe. " Amentes autem & furioſi (ait idem » Paſtorale) habentes interdum rationis uſum, ſi eo » potiſſimum tempore piam animi ſignificationem dede» runt, aut hoc Sacramentum petierunt, licet poſtea in » furo-

Digitized by Google

eſt ; nec adminiſtratio hujus Sacramenti tam diu diffe-
renda eſt, ut vel nulla omninò ſpes convaleſcentiæ ſu-
perſit ; aut ipſe infirmus ſenſibus & ratione deſtitutus ſit,
uti expreſsè inculcant Synodi noſtræ.

XIII. Parochi ægrotos ſæpè inviſant, hortenturque *ne*
" *ad extremum* Sacramenti hujus ſuſceptionem differant ;
» ac potius *ſenſibus rationiſque uſu adhuc integris*, illud
» ſibi adminiſtrari petant, ut ita uberiorem ejus fru-
» ctum percipiant, " ait Synodus P. II. Mechlinienſis
tit. 8. *cap.* 1.

XIV. Idipſum paſſim omnes Synodi præcipiunt ;
uti & illud quod dicta Synodus Mechlinienſis imme-
diatè ſubjicit *cap.* 2. " Falluntur qui exiſtimant, ſuſ-
» cepto hoc Sacramento vel teſtamentum condi non
» poſſe, vel ſpem convaleſcendi ob id imminui ; ideo-
» que Paſtores contrarium ſubindè populum doceant.
» Etſi fortè alicubi uſu introductum ſit, ut teſtamentum
» à ſuſceptione hujus Sacramenti conditum non ſubſiſ-
» tat, declarat hæc Synodus ejuſmodi conſuetudinem
» pro corruptela habendam eſſe, utpote cauſam, cur
» tam ſalutaris Sacramenti ſuſceptio, ad extremum vi-
» tæ ſpiritum à pleriſque differatur ; iique interim ef-
» fectus Sacramenti non percipiant, & ſæpè etiam ſi-
» ne eo moriantur.

Communis atque vulgaris hæc de adempta facultate
condendi teſtamentum opinio in hoc Belgio fuiſſe vide-
tur ; quandoquidem omnes paſſim Synodi moneant, ut
ſtultam hanc opinionem convellant : hacque forſan
Synodorum monitione effectum, ut hodiè contrarium
ſit perſuaſum, & quotidiè teſtamenta poſt hujus Sacra-
menti ſuſceptionem ab infirmis fieri videamus ; nec ul-
lus eo titulo invaliditatis arguere teſtamenta præſu-
mat.

XV. Utinam æquè è mente Fidelium evulſa eſſet al-
tera de adempta omni ſpe convaleſcentiæ ſtulta opinio,
quâ etiamnum hodie contingit, ut frequenter hoc Sacra-
mentum ad extremum uſque vitæ ſpiritum differatur ; at-
que hinc ulterius fiat, ut ſine ullo devotionis affectu, &
non rarò ſine omni effectu recipiatur.

XVI. Obſervat Joannes Mabillonius in Præfatione
ad primum ſæculum Benedictinorum *num.* 100. quod ſæ-
culo XIII. invaluiſſet, præſertim in Britannia, ſtulta
opinio, quod uxoratis poſt ſuſceptam Sacram Unctio-
nem non liceret reverti ad opus conjugale ; eamque ſu-
perſtitionem ad alia nonnulla erroris capita ſenſim pro-
lapſam.

Richardus Epiſcopus Sariſberienſis in Conſtitutioni-
bus editis anno 1217. *cap.* 68. ait : " Dicant etiam ac
» denuntient confidenter Sacerdotes, quod poſt ſuſcep-
» tum hoc Sacramentum licitum eſt reverti *ad opus con-*
» *jugale.* " Habetur *tom.* 11. *Concil. general. col.* 264.
Idipſum repetitur in Conſtitutionibus cujuſdam Ano-
nymi editis anno 1237. & habetur *eodem tomo col.* 550.

XVII. Synodus Wigornienſis anno 1240. *cap.* 19.
obſervatam diſciplinam Sacræ Unctioni Viaticum præ-
miſſum fuerit.

XIX. Prædicta autem deliramenta hinc ortum ſuum
habuiſſe videntur, quod veteres habuerint Sacram Un-
ctionem pro complemento *Pœnitentiæ* : adeò ut pro-
pterea Græci etiam ſani Sacra Unctione utantur in pœ-
nitentiæ ſignum & peccatorum expiationem, ut mul-
tis docet Goartius in notis ad Rituale Græcorum
pag. 432. quamvis eam non ut Sacramentalem, ſed ut
cæremonialem dumtaxat à *ſanis* adhiberi credat.

XX. Hinc vetus quoque cæremonia pœnitentialis in
exhibitione hujus Sacramenti, in quibuſdam Eccleſiis
adhibita, ſignandi ſcilicet ægrum ſigno crucis *ex cinere* ;
atque imponendi ægro *cilicium*.

In antiquo Codice Rotaldi Abbatis apud Menardum
in notis ad Sacramentarium S. Gregorii *pag.* 337. in ri-
tu Unctionis dicitur : " Tunc Sacerdos facit crucem *ex*
» *cinere* ſuper pectus ejus, & imponit *cilicium* deſuper,
» dicens : Si quis infirmatur, agat *pœnitentiam*, etiam
» ex neceſſitate, quia miſericors eſt.

Idipſum habent alii veteres Sacramentarii libri editi ibi-
dem à Menardo ; quibus Joannes Lanoius addit Librum
Pontificalem MS. Eccleſiæ Cameracenſis, in quo ritus Un-
ctionis deſcribitur ; atque inter alia, Benedictio *cineris*,
Benedictio *cilicii* & nonnullæ Orationes, ac dein dici-
tur : " Tunc Sacerdos facit crucem ex *cinere* cum aqua
» ſuper pectus ejus, & imponit *cilicium* deſuper.

De hoc ritu in pluribus Eccleſiis olim religiosè at non
ubique uniformiter obſervato, ex libris Ritualibus latè
agit citatus Lanoius ſub titulo : *Explicata vetus Eccle-
ſiæ traditio circa uſum* CINERIS *&* CILICII *in
infirmis, & circa lectum ſeu ſtratum cinere reſperſum in
morituris.* Advertitque ex Breviario Romano, S. Caro-
lum ſe huic diſciplinæ ſubmiſiſſe : de ipſo enim legi-
tur : " Mediolanum reverſus, ingraveſcente morbo,
» *cinere* ac *cilicio* coopertus, & oculis in Crucifixi ima-
» ginem defixis migravit in cœlum.

XXI. Cùm ergo Extrema-Unctio jam pridem repu-
tata fuerit pro pœnitentia ; quin & quidam ritus in
ſolemnis pœnitentiæ impoſitione adhiberi ſolitus hîc
quoque adhiberetur ; quidnî hinc ſenſim aliquibus per-
ſuaſum fuiſſe credamus, comeſtionem carnium, actum
conjugalem, & ſimilia vetita eſſe poſt impoſitam hanc
quaſi publicam pœnitentiam ; quandoquidem conſtaret,
ſimilia Pœnitentibus fuiſſe jam pridem interdicta ; uti
multis oſtendit Morinus *lib.* 7. *cap.* 10. & ſequenti-
bus.

Quidquid ſit de horum deliramentorum & falſarum
opinionum origine ſeu fundamento ; duo tamen certa
ſunt.

XXII. Alterum, quòd Extrema Unctio reputata
fuerit ut complementum pœnitentiæ ; atque ad reli-
quias peccatorum abſtergendas efficax, juxta illud
S. Jacobi : *Et ſi in peccatis fuerit remittentur ei.*

Hinc

Digitized by Google

» [illegible] fuerit, ne confeſſione atque ora-
» tione Sacerdotali nec non *Unctione* ſacrificati *Olei* per
» ejus negligentiam careat; denique ſi finem urgen-
» tem perſpexerit, commendet animam Chriſtianam
» Domino Deo ſuo more Sacerdotali cum acceptione
» Sacræ Communionis.

Hic videmus, non tantùm Unctionem datam ante Sacram Communionem; ſed inſuper, datâ jam Unctione, demum Sacram Communionem fuiſſe datam, ſi ulteriùs Sacerdos *finem urgentem perſpexerit*.

XXV. Parte ſecunda ſui tituli refert Lanoius Scriptorum teſtimonia, eandem traditionem adſtruentia ab anno milleſimo ad milleſimum trecenteſimum: ac inter cætera monumenta adfert antiquum Librum Pontificalem MS. Eccleſiæ Cameracenſis, ubi in Ordine ad viſitandum infirmum primò ponuntur orationes a Sacerdote recitandæ, deinde ipſa Unctio infirmi, quâ abſoluta ſequitur oratio: " Domine Sancte Pater omnipotens,
» æterne Deus te fideliter deprecamur, ut accipienti
» fratri noſtro Sacroſanctum Corpus & Sanguinem Do-
» mini noſtri Jeſu Chriſti Filii tui, tam corporis quam
» animæ ſit ſalus. Per eundem Dominum noſtrum," &c.

Hoc hîc referendum credidi, ut appareat, etiam in Belgio noſtro pridem hanc diſciplinam viguiſſe.

XXVI. Tertia parte refertur ex Ritualibus praxis quarumdam Eccleſiarum, probans eandem diſciplinam ab anno milleſimo trecenteſimo ad annum milleſimum ſexcenteſimum; atque ibidem notat, in pleriſque Eccleſiarum Gallicanarum Ritualibus ſive Manualibus, etiam præterito ſeculo excuſis, veterem ordinem adminiſtrandi Sacramentum Unctionis ante Viaticum, fuiſſe ſervatum; at illum mutatum fuiſſe in pleriſque illis Ritualibus præſenti ſeculo recuſis. Unum tamen Manuale Cenomanenſis Eccleſiæ, quod anno octavo præſentis ſæculi recuſum eſt, antiquum ordinem retinuiſſe obſervat.

Ex his conſtat, in multis Eccleſiis etiam uſque præſens ſæculum, aut ſaltem finem præteriti perſeveraſſe praxim dandi Sacram Unctionem ante Viaticum; at eam in aliquibus Eccleſiis mutari cœptam ſæculo XIII. ac tandem ſub finem proximè elapſi aut initium præſentis ſæculi ubique penè in Eccleſia Latina mutatum eſſe ordinem; atque Viaticum Unctioni præmiſſum fuiſſe.

XXVII. Putat autem Lanoius, quod " ad illam
» mutationem plurimum valuit malè percepta *Extremæ*
» Unctionis notio, quæ quorumdam è Schola Theolo-
» gorum animis *Extremum* Sacramentum objecit. At
» profectò ſonat tantum Unctionem quæ in genere Un-
» ctionis *Extrema* eſt, non quæ *Extremum* Fidelium Sacra-
» mentum." Hæc ille *obſerv.* 5. ad citatum titulum; qui dein *obſervat.* 6. oſtendit, apud veteres nullum occur-

Paſtorale Mechlinienſe præſcribit: " Licet Sacramen-
» tum Extremæ-Unctionis *regulariter poſt* Pœnitentiæ
» & *Eucharistiæ* Sacramenta miniſtrari debeat, ei ta-
» men qui ob inſaniam, furorem vel alium morbum,
» hæc Sacramenta recipere non poteſt, conferenda eſt
» Extrema Unctio ſine prævia confeſſione aut commu-
» nione.

Similia aliarum Eccleſiarum Ritualia præſcribunt; atque hodiernum ritum à veteri diverſum ſtabiliunt.

XXIX. Hæc Ritualium præſcripta oportet ut inferiores Preſbyteri ſequantur; nec facilè hîc recedendum quaſi antiqua diſciplina ipſius Sacramenti inſtitutioni videatur conformior; eo quod inſtitutum ſit ad tollendum peccatorum reliquias; & conſequenter ad diſponendum infirmum, ut fructuoſiùs Sacrum Viaticum recipiatur; quia cum hîc de puncto diſciplinæ agatur, non facilè Preſbyteris inferioribus à conſuetudine ſuæ Eccleſiæ, præſertim jam in Ritualibus libris auctoritate Superiorum ſtabilitâ, recedendum eſt. Si tamen infirmus aliquis de veteri Eccleſiæ diſciplina inſtructus, deſideraret ſibi ad abſtergendas peccatorum reliquias, ante Viaticum adminiſtrari hoc Sacramentum, etiam poſſet infirmi deſiderio interdum ſatisfieri; modò non timeretur inde Fidelium ſcandalum aut Superiorum offenſio; quemadmodum non ita pridem duo hujus Academiæ eximii Doctores ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini, Chriſtianus Lupus & Franciſcus Farvacquius optimè de antiqua Eccleſiæ praxi inſtructi, ſibi ante Viaticum dari Extremam-Unctionem poſtularunt, & obtinuerunt.

XXX. Epiſcopi autem aliique Prælati, quibus diſciplinæ conſervatio & reſtauratio præcipuè incumbit, expendere poſſunt, quid pro locorum & temporum conditione retinendum aut mutandum vel reſtaurandum ſit; illud attendentes, per antiquam diſciplinam dandi Sacram Unctionem ante Viaticum, futurum eſſe, non tantùm, quod infirmi à reliquiis peccatorum expurgati, cum majore puritate, majorique fructu Viaticum ſint recepturi; ſed inſuper futurum ſit, quod Extrema-Unctio non differatur uſque ad extremum vitæ ſpiritum, & frequenter negligatur.

CAPUT III.

De Miniſtro, Ritu, & Iteratione hujus Sacramenti.

1. *Miniſtros hujus Sacramenti eſſe Preſbyteros docet S. Jacobus, & traditio Eccleſiæ.*
2. *Idipſum declarat Synodus Tridentina.*
3. *Sanctus Jacobus* plures *Preſbyteros inducit; unde &*

Digitized by Google

17. *In delatione S. Olei* nola *pulſari non poteſt ; & quare ?*
18. *An lumen præferendum ?*
19. *Ante delationem Sacri Olei campana pulſanda ; & quare ?*
20. *Eundo & redeundo à fabulis abſtinendum ; & orationi inſtandum.*
21. *Monendus populus ad orandum, eò quòd effectus hujus Sacramenti ſingulariter orationi adſcribatur.*
22. *Manus Infirmo, Unctione peracta imponitur.*
23. *Infirmo cereus ardens porrigitur.*
24. *Imago Crucifixi datur.*
25. *Quando hi duo ritus veriſimiliter adhiberi cœpti ? Et quid occaſione illorum adſtantibus dicendum ?*
26. *Olim etiam in Eccleſia Latina in eodem morbo hoc Sacramentum reiterabatur.*
27. *Neque redarguendi Græci qui etiam hodie reiterant.*
28. *Antiquorum opinio ſæculo XI. quòd nullatenus etiam in diverſo morbo iterari poſſet ; & quod fundamentum ?*
29. *Contraria ſententia ut probabilior ſuſtinebatur.*
30. *Sententia Magiſtri Sententiarum & Altiſſiodorenſis.*
31. *Sanctus Thomas reiterationem tantum permittit, ſi morbus aut periculum ſit diverſum.*
32. *Eadem ſententia poſteriorum Scholaſticorum.*
33. *Quid Synodus Tridentina ſenſerit ?*
34. *Invaluit ſententia S. Thomæ, & eam paſſim Ritualia præſcribunt.*
35. *Aliquando etiam hodie in eodem morbo reiteratur.*
36. *Damnata praxis non reiterandi hoc Sacramentum* infra annum, *tametſi* ſtatus *morbi fuerit mutatus.*
37. *Quæ circa reiterationem hujus Sacramenti ſtatuta ſunt, ad diſciplinam ſpectant.*
38. *Circa hæc quiſque ſuæ Eccleſiæ præſcriptum ſequi debet.*
39. *Parochus in dubio magis in reiterationem inclinare debet.*

I. HUjus Sacramenti Miniſtros ſat patenter expreſſit Jacobus Apoſtolus, dicens : *Si quis infirmatur in vobis inducat* PRESBYTEROS *Eccleſiæ, & orent ſuper eum ungentes eum Oleo in nomine Domini.*

Unde Innocentius I. reſpondens Decentio Epiſcopo Eugubino *cap.* 8. repetens jam relata verba Apoſtoli, ſubdit : " Cæterum illud ſuperfluum videmus adjectum, » ut de Epiſcopo ambigatur, quod *Presbyteris* licere » non dubium eſt. Nam idcircò *Presbyteris* dictum eſt, » quia Epiſcopi aliis occupationibus impediti, ad om- » nes languidos ire non poſſunt.

Tam conſtans igitur eo tempore erat perſuaſio, *Preſbyteros* eſſe hujus Sacramenti Miniſtros, ut dubitaret Decentius, num Epiſcopus & illud adminiſtrare poſſet.

Porrò evidens eſt Innocentium ibidem de veris & legitimè ordinatis *Preſbyteris* loqui ; ipſumque non dubi-

peragunt ; aut ſi copia tot Preſbyterorum deſit, ad minus *tres* adhiberi debent ; quapropter titulus Officii *Olei* Sancti in eorum Rituali apud Goartium *pag.* 408. his verbis exprimitur : *Officium Sancti* OLEI *decantatum à* SEPTEM *Sacerdotibus congregatis in Eccleſia ; aut in domo.* Deinde relato Officio pro infirmo ante Sacram inunctionem recitando, nec non oratione in ipſa Unctione dicenda, ſubjicitur in Rituali : " Hæc oratio ab *uno- » quoque* Sacerdotum poſtquam dixerit Evangelium & » orationem, cum videlicet infirmum oleo perungit.

IV. Hìc nota, Græcorum ritu, non tantum plures Sacerdotes in hujus Sacramenti adminiſtratione adeſſe, ut ſimul pro infirmo precentur ; ſed ut etiam in eadem infirmitate, nec non ejuſdem *temporis tractu*, plures, id eſt ſeptem eorum Sacerdotes, *eaſdem* infirmi partes, Oleo Sacro, repetitâque debitâ verborum formâ, perungant, quemadmodum idipſum obſervat Goartius *pag.* 438.

V. Neque Græcorum dumtaxat ; ſed & Latinorum praxis jam pridem fuit, ut plures Preſbyteri ad Sacræ Unctionis miniſterium vocarentur ; atque ſimul pro infirmo orarent.

In veteri Codice Sacramentarii S. Gregorii apud Menardum *pag.* 253. dicitur : MULTI *Sacerdotum infirmos perungant inſuper in quinque ſenſus.* Et in Codice Tiliano apud Menardum in notis ad Sacramentarium Gregorii legitur : " Imponunt manus ſuper infirmum *omnes* » Sacerdotes, jubente, vel tantum permittente Epiſco- » po, quia Canonicus ſic ordo docet.

VI. Quin & ſæculo XII. dubitaſſe videtur Epiſcopus Carnotenſis, num Sacerdos uno tantum Clerico præſente infirmum inungere poſſet ; uti colligitur ex Decretali Epiſtola Alexandri III. ad dictum Epiſcopum, apud Antonium Auguſtinum in prima Decretalium Collectione *lib.* 5. *tit.* 27. *cap.* 9. ubi hæc leguntur : " Quæſivit » à nobis tua Fraternitas, utrum Sacerdos *uno* Clerico » *tantum* præſente infirmum debeat inungere... Nos » itaque duximus reſpondendum, Sacerdos uno præſente » Clerico, & etiam *ſolus* infirmum ungere poteſt. " Fragmentum Epiſtolæ continens reſponſum Pontificis refertur in *Cap.* 14. ⁒ *De U. S.*

VII. Ex his duo habemus, unum, jam pridem apud Latinos, & hodie etiam apud Græcos, plures Sacerdotes in adminiſtratione hujus Sacramenti interveniſſe. Alterum, nequaquam tamen plurium Sacerdotum concurſum ita neceſſarium eſſe, quin unus ſolus validè hoc Sacramentum adminiſtrare queat.

Utrumque expreſſit S. Thomas *lib.* 4. *contra Gentiles cap.* 73. " Quia hoc Sacramentum (Unctionis) per- » fectæ curationis effectum habet, & in eo requiritur » copia gratiæ, competit huic Sacramento quod *multi* » Sacerdotes interſint, & quod oratio *totius* Eccleſiæ ad » effectum hujus Sacramenti coadjuvet. Unde Jacobus » dicit : *Inducat Preſbyteros Eccleſiæ, & oratio fidei ſa-*

» *nabit*

Digitized by Google

IX. Sanè cùm juxta Jacobi Apoſtoli verba, non tantùm S. Unctioni; ſed & *orationi fidei* effectus Sacramenti tribuatur; atque propterea ex præſcripto Eccleſiæ, etiam multò plures in hujus, quàm aliorum Sacramentorum adminiſtratione, preces recitandæ ſint, dolendum eſt, unum dumtaxat Sacerdotem cum Clerico ſeu cuſtode adhiberi; eoſque non rarò has preces ſeu formulas quaſdam ſibi præſcriptas ſine intimo pietatis affectu, & fidei ardore recitare; ut meritò dubitetur, num ex parte ipſorum dici queat *oratio fidei*, quam S. Jacobus requirit; & an non meritò adſcribi queat defectui *orationis fidei*, quòd hujus Sacramenti tam exiguus appareat fructus. Licet enim Sacramentum ſuum operetur effectum ex *opere operato*, ut loquuntur, dubitari tamen nequit, quin pietas atque fides miniſtrantium & aſtantium, ac multorum adunata & charitate fideque fervens oratio non parùm conferant, ut uberiorem effectum in ſuſcipiente habeat.

Hîc quoque obiter reflectendum, quam meritò in Synodis ſæpius decretum ſit, ut in cuſtodes Eccleſiarum Parochialium eligantur pietate ac morum probitate inſignes; uti ſuprà *parte* 1. *tit.* 4. *cap.* 2. annotavimus; quandoquidem ipſi ſint, qui unà cum Sacerdote preces in adminiſtratione hujus Sacramenti pro infirmo recitare ſolent.

X. Secundùm modernam diſciplinam non quilibet Presbyter eſt hujus Sacramenti Miniſter, ſed ſoli Parochi; in tantùm ut in *Clem.* 1. *De Privilegiis* decernatur, quod " Religioſi, qui Clericis aut Laicis Sacramen- » tum *Unctionis Extremæ*, non habita ſuper hoc *Paro-* » *chialis* Presbyteri licentia *ſpeciali*, miniſtrare præſumunt, » excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto, » per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſolvendi; quos » etiam locorum Ordinarii (poſtquam de hoc eis conſti- » terit) excommunicatos faciant publicè nuntiari, do- » nec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, nul- » lo Religioſis eiſdem ſuper hoc *exemptionis*, vel alio » privilegio ſuffragante.

XI. Inſuper Synodi, ac Ritualia alium hujus Sacramenti miniſtrum (excepto caſu neceſſitatis) quàm Parochum non agnoſcunt; omniaque Decreta, ac inſtructiones omnes ad Parochos diriguntur.

Sanctus Carolus in Synodo Mediol. V. *parte* 1. *tit.* 11. expreſsè habet: " Ne alius Sacerdos, niſi *Parochus* hoc » Sacramentum miniſtret. Si porrò is impeditus aut alias » in mora eſt, mortiſque periculum inſtat, tunc Sacer- » dos alius miniſtret licet. " Et Catechiſmus Romanus *parte* 2. *De Sacramento Extremæ-Unctionis* §. 21. ait: " Neque tamen ex Eccleſiæ Decreto cuivis Sacerdoti; » ſed *proprio Parocho* qui juriſdictionem habet, ſive al- » teri cui ille hujus muneris fungendi poteſtatem fece- » rit, hoc Sacramentum adminiſtrare licet.

» conſternatus eſt, ut juxta eam ſtans, pro Oleo Sacro » largiſſimo lacrymarum imbre mortuam perfuderit, » totaque nocte gemitibus conſumpta, non prius animo » quietem reſtituerit, quam defuncta ad vitam revoca- » ta gratiâ hujus Sacramenti, qua caruerat, frueretur.

XV. Neque tempore peſtis aut alterius morbi contagioſi hujus Sacramenti adminiſtrationem negligendam eſſe paſſim Ritualia & Synodi indicant, ritum & cautionem deſignantes, quibus morbis hujuſmodi infectis adminiſtrari poſſit.

Imò contrariam opinionem, quæ alicubi invaluerat, quod peſte infecto miniſtrare non deberet, tamquam pernicioſum errorem reprobat Synodus Namurcenſis anno 1639. *tit.* 14. *cap.* 9. dicens. " Saluti ſubditorum no- » ſtrorum conſulere volentes, ordinamus, ut Paſtores » ſuis ſubditis peſtilentia correptis, quamvis Sacramen- » ta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ eis adminiſtraverint, non » omittant etiam Extremam-Unctionem illis dare, ſi id » abſque manifeſto vitæ periculo præſtare poſſint.

Deinde *cap.* 10. " Qui autem peſte afflatus non eſt » confeſſus, nec poteſt confiteri, Paſtor teneatur illi » Extremam-Unctionem, etiam cum periculo vitæ dare.

Ideò indubiè, quod priori caſu, ipſa Confeſſio & abſolutio quodammodò vices Extremæ-Unctionis, ſaltem quoad remiſſionem peccatorum, & Viaticum quoad infuſionem gratiæ ſuppleverint; poſteriore verò caſu, ipſa Extrema-Unctio tamquam ſpecies Pœnitentiæ, defectum Confeſſionis & Sacramenti Pœnitentiæ ſupplere aliquo modo debeat.

XVI. Cum juxta modernam praxim, non niſi poſt Viaticum, & in *gravi* valdè infirmitate Sacra Unctio conferri ſoleat; nec ægri illam in Eccleſia (quemadmodum olim frequenter fiebat) ſed domi ſuæ decumbentes accipere conſueverint; ideòque Sacrum Oleum per Sacerdotes ad ædes decumbentium ſit deferendum, pro reverentia ipſius Sacri Olei & Sacramenti, in pleriſque Synodis & Ritualibus ſtatutum eſt, ut Sacerdos ægrotum uncturus, indutus ſit ſuperpelliceo & ſtola, comitante & præcedente cuſtode, ſimiliter ſuperpelliceo induto.

XVII. Ut tamen populus ſciat, Sacro Oleo non deberi eum cultum adorationis, qui exhibetur Euchariſtiæ, monent Synodi uti & Ritualia, ut dum Sacrum Oleum ſolum defertur, cuſtos Sacerdotem præcedat, ſed ſine *Nola*; cujus ſonitu populus ad adorationem Euchariſtiæ excitari & moneri ſolet.

XVIII. Quin & Synodus Namurcenſis anno 1639. *titul.* 14. *cap.* 1. vult quidem " Parochum Sacrum Oleum » infirmorum ad ægrotos deferentem Matricularius de- » tecto capite comitetur; " ſed addit: " Non tamen » LUMEN, aut *nolam ſonantem* præferat, niſi ſimul » deferatur Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ.

Quod de vetita *luminis* geſtatione ante Sacrum Oleum hic

» gent, & iiſdem maximè juvantur.

XX. Ita Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 12. *cap.* 1. quod & in aliis Synodis ſtatuitur; additurque, ut tam eundo quam redeundo à fabulis omnes abſtineant, devoti in fundendis precibus pro ſalute infirmi, uti loquitur Synodus Iprenſis ſub Rithovio *tit.* 17. *cap.* 2. monetque Paſtorale Mechlinienſe ut inter eundum Parochus recitet Pſalmum *Miſerere*, aut alios ex Pœnitentialibus, vel Pſalmum *Beati immaculati in via.*

XXI. Opportunè hîc monebit Parochus ipſos Fideles, ut meminerint, effectum hujus Sacramenti ſingulariter adſcribi *orationi fidei*, juxta illud Jacobi Apoſtoli: *Et oratio fidei ſalvabit infirmum*; ac propterea ſperandum ſit, quod quo ferventius orationi inſtabunt, tanto uberiorem fructum ex hoc Sacramento infirmus ſit accepturus.

XXII. Ex præſcripto Paſtoralis Mechlinienſis, poſt peractam Unctionem, Sacerdos manum ſuam ſuper caput infirmi ponens, aut, ſi id horror morbi vetat, verſus infirmum elevans, orationem ibidem præſcriptam recitare jubetur.

Hîc in datione Extremæ-Unctionis ritus publicæ Pœnitentiæ apparet. Scitur enim crebras manuum impoſitiones & orationes, tum in ipſa Pœnitentiæ datione, tum in ejus decurſu, atque Pœnitentium reconciliatione interveniſſe.

XXIII. Ex præſcripto ejuſdem Paſtoralis, Unctione peracta, porrigit Sacerdos infirmo *cereum ardentem*, dicens: " Accipe lampadem ardentem, cuſtodi Unctio-
» nem tuam, ut cum Dominus ad judicandum venerit,
» poſſis occurrere ei cum omnibus Sanctis, & vivas in
» ſæcula ſæculorum.

XXIV. Poſt hæc addit; *Adhibere debet infirmo imaginem Crucifixi, ut in eam oculos conjiciat, cum ſalubri confidentia in Paſſionis merita*; adjiciens orationes binas hic recitandas.

XXV. Hi ultimi ritus, qui mortem admodum vicinam deſignant, veriſimiliter adhiberi cœperunt, poſtquam Extrema-Unctio non niſi morti valde vicinis dari cœpit: neque enim in Rituali Romano aut Manualibus aliarum Diœceſium hi ritus occurrunt.

Interim occaſione horum rituum, & aliorum quæ in adminiſtratione hujus Sacramenti interveniunt, occaſio admodum opportuna datur Parocho, piam ac ſalutarem exhortationem, præſertim de morte, extremo judicio, & ratione vitæ præteritæ danda, ad circumſtantes habendi, quemadmodum ſupra *tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. dictum eſt.

XXVI. In Codice ſancti Remigii (quem circa annum milleſimum ſcriptum credidit Hugo Menardus, & ex quo ordinem ad viſitandum infirmum in ſuis notis ad Sacramentarium ſancti Gregorii publicavit) hæc leguntur: " Et *ſeptem* dies vel multò plures, ſi neceſſitas
» fuerit, tam de communione, quam *de alio officio* cir-
» ca infirmum fiat.

aliquorum circa iterationem hujus Sacramenti orta eſt; nimirum, hoc Sacramentum ſemel ſuſceptum nullatenus iterari poſſe; eo quod Extrema-Unctio ſpecies eſſet *ſolemnis* Pœnitentiæ; quæ cùm juxta Canonum antiquorum rigorem repeti non poſſet, nec Unctionem repeti poſſe credebant.

Horum unus fuit Sanctus Ivo Carnotenſium Epiſcopus, qui *Epiſt.* 255. ſcribit: " Unctionem vero, quam
» ſemel accepiſti *non æſtimo repetendam.* Unctio enim in-
» firmorum *publicæ* Pœnitentiæ Sacramentum eſt, quam
» non eſſe repetendam, ſicut nec Baptiſmum, teſtatur
» Auguſtinus, teſtatur Ambroſius.

Sub ibidem tempus Goffridus Abbas Vindocinenſis, *lib.* 11. *Epiſt.* 19. ad ipſum Ivonem ſcribens, conqueritur quod quaſdam conſuetudines ſive inſtitutiones in Monaſteriis quidam Monachi ſibi pro lege vindicent, quas ratio nullatenus admittit, nec Sanctorum quilibet Patrum invenit, ſed inſipientium hominum conſuetudo inſtituit. " Et, ut cætera taceamus, ait, in hoc,
» ut nobis videtur, *non mediocriter errant*, quod *Unctio-*
» *nem infirmorum*, cum à Sancta Catholica & Apoſtolica
» Sede Sacramentum vocetur, & cum nullum Sacra-
» mentum iterari debeat, iterandam putant.

XXIX. Verùm cum certum ſit, nonnulla Sacramenta iterari; atque ipſam etiam *publicam* & *ſolemnem* pœnitentiam iterari poſſe, ſi ipſum rigorem diſciplinæ ſeponas, plures fuêre circa idem tempus Doctores, qui Unctionem infirmorum iterari poſſe, non ſecus atque Sacramentum Pœnitentiæ, ſuſtinebant; tametſi & ipſi faterentur, aliquos dubitare.

Alanus Porretanus De Maximis Theologiæ *num.* 113.
" Sunt qui dicunt de hoc Sacramento, quod iterari non
» poſſit, ſicut nec Baptiſmus; ſed quia Sacramentum
» Pœnitentiæ eſt, & pœnitentia iterari poteſt, proba-
» bile eſt hoc Sacramentum iterari poſſe.

XXX. Magiſter Sententiarum *libr.* 4. *Diſtinct.* 23. fatetur, ſuo tempore quæſitum fuiſſe ab aliquibus, an hoc Sacramentum *iterari* poſſet; eo quod Auguſtinus dicat, Sacramentum non iterandum, & Sacramento non faciendam eſſe injuriam: " Sed, ait Magiſter, hoc
» dicit, ubi agit de Sacramento Baptiſmi, Confirma-
» tionis & Ordinationis, quæ nullatenus ſunt repeten-
» da, quia ſemel tantum & non ſæpius datur Baptiſ-
» mus, Confirmatio & Ordinatio. Sacramentum verò
» Altaris & Pœnitentiæ & Conjugii ſæpe iterari videtur,
» quia ſæpe Sacramentum Corporis percipitur, frequen-
» ter pœnitentia agitur, conjugium ſæpè contrahitur.
» Quare ergo Unctio ſimiliter iterari non poteſt: ſi mor-
» bus non revertitur, medicina non iteretur: ſi verò
» morbus non poteſt cohiberi, quare medicina debet
» prohiberi; ſicut oratio iterari poteſt, ita & Unctio
» iterari poſſe videtur.

Guillelmus Antiſſiodorenſis *lib.* 4. *Summæ tract.* 7. *cap.* 11. concedit, quod quandocumque invaleſcit morbus, iteranda ſit medicina; & quia ſæpe invaleſcit morbus,

Digitized by Google

quaſi conſenſu tradiderunt.

XXXIII. Synodus Tridentina *Seſſ. 14. cap. 3. De Extrema-Unctione*, doctrinam de *iteranda* Unctione amplexa, docet : " Quòd ſi infirmi poſt ſuſceptam hanc Un- » ctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti ſubſi- » dio juvari poterunt, cùm in *aliud* ſimile vitæ diſcrimen » inciderint. " An eodem morbo ; eodemque infirmitatis ſtatu durante iterari poſſit, Synodus non determinat ; cùm id à diſciplina pendere ſciret.

XXXIV. Interim moderna diſciplina in Synodis ac Ritualibus recentioribus præſcripta, S. Thomæ, atque Scholaſticorum qui ipſum ſequuti ſunt opinioni penè per omnia conformis eſt.

Synodus P. II. Cameracenſis *tit. 12. cap. 4.* ait: "Nec » una ægritudine, etiam ad plures menſes durante, ei- » dem ſæpius conferri debet, quamvis in diverſis ægri- » tudinibus liceat.

Paſtorale Mechlinienſe ita habet : " Infirmus pericu- » losè decumbens, in una infirmitate, ſemel tantum » ungendus eſt ; quòd ſi poſt ſuſceptam Unctionem con- » valuerit, quoties poſtea in idem vitæ diſcrimen inci- » derit, toties hujus Sacramenti ſubſidio juvari poterit.

XXXV. Sed quid, ſi infirmus non quidem omninò convaluerit ; ſed morbus ita remiſerit, ut mortis diſcrimen evaſiſſe videatur ; at poſt Unctionem ſuſceptam, adhuc eodem morbo durante, quamvis remiſſo, rurſus in vitæ diſcrimen relabatur, an Sacra Unctio reiterari poterit ? Omninò : quia ſtatus morbi mutatus fuit ; & aliud mortis diſcrimen obvenit.

Hunc caſum claris terminis reſolvit Manuale Cameracenſe editum anno 1562. " Animadvertat Sacerdos » adminiſtraturus infirmis Sacramentum Extremæ-Un- » ctionis, ſæpius iterari poſſe, etiam *in eadem* infirmi- » tate ad diverſos periculorum caſus, poſt intervalla » aliquanti temporis incidentes, quoties videlicet nunc » remittente, nunc rurſus ingraveſcente periculum mor- » tis imminere creditur.

Et Manuale Eccleſiæ Remenſis (cui olim Eccleſia Cameracenſis erat ſuffraganea) quod ex Decreto Con-

que ſæpius in mortis diſcrimen reincidere poſſit infirmus.

XXXVII. Hinc patet, quòd quæ circa reiterationem hujus Sacramenti variis temporibus & in variis Eccleſiis ſtatuta & ſervata ſunt, magis ad diſciplinam, quam ad dogma aut eſſentiam Sacramenti pertinere.

Hoc imprimis ſatis innuebant illi, qui ſacram Unctionem *reiterari* non poſſe contendebant eo titulo, quod eſſet Sacramentum *Pœnitentia publica* ; ac per conſequens, ſicut rigor Canonicus hanc iterari non permittebat, ita nec illam eſſe iterandam.

Adhæc plures Synodi & libri Rituales vetantes reiterationem in eadem infirmitate, hanc reddunt rationem ad diſciplinam, non dogma ſpectantem : *Ne Sacramentum illud vileſcat.* Ita legitur in Statutis Synodalibus Archiepiſcopatûs Senonenſis anno 1524. evulgatis ; & Epiſcopatûs Carnotenſis evulgatis anno 1526. & recitantur à Lanoio, *pag.* 360. & 361.

XXXVIII. In his itaque unuſquiſque Eccleſiæ ſuæ legem & conſuetudinem ſequi debet ; alias ſi diſciplina non obſtaret, abſurdum non eſſet, *pluries* in eadem etiam infirmitate eodemque infirmitatis ſtatu, hoc Sacramentum juxta antiquum Eccleſiæ Latinæ, & hodiernum Græcorum morem conferre ; " quia (uti notat Hu- » go Menardus loco citato) non ceſſante morbo, ho- » mine adhuc exiſtente in peccatis ; ob peccata ſaltem » venialia, quæ nobis quotidie obrepunt, quia *ſepties* » *in die cadit juſtus*, jure poſſet hoc Sacramentum ſæ- » pius in eodem morbo repeti, ipſis cauſis manentibus » ob quas ipſum Sacramentum conferri ſolet.

XXXIX. Ex his diſcat Parochus, ab iteratione hujus Sacramenti ſe non debere *ſcrupuloſè* abſtinere ob periculum nullitatis Sacramenti ; ſed dumtaxat, ne in diſciplinam jam ſtabilitam impingat : adeoque ſi *dubium* ſit, num forſan morbi *ſtatus* ita fuerit mutatus, ut etiam juxta modernam diſciplinam reiterari queat, magis pro *reiteratione* inclinandum ; eo quod hæc reiteratio conformior ſit veteri Eccleſiæ conſuetudini, tum quod per eam novum ipſi infirmo ſubſidium ſpirituale ſperari poſſit.

TITU-

Digitized by Google

non fuerunt.

5. *Non ſunt* immediatè *&* propriè *à Chriſto inſtituti.*
6. *Non habent rationem Sacramenti; nec id Tridentina Synodus definivit.*
7. *Materia Ordinis ex Decreto Eugenii IV.*
8. *Eugenii mens non fuit eſſentiales & planè neceſſarias formas & materias aſſignare.*
9. *Traditio inſtrumentorum in Ordinatione Preſbyteri apud Græcos incognita.*
10. *Neque ſemper à Latinis adhibita.*
11. *Idem dicendum de traditione Evangelii in Ordinatione Diaconi.*
12. *Verba quibus fit traditio inſtrumentorum non poteſt dici* forma *planè neceſſaria.*
13. *Traditio inſtrumentorum primitus poſt Ordinationem facta fuit; & quare?*
14. *In collatione Ordinum minorum traditio inſtrumentorum citius facta, quam in collatione majorum.*
15. *Quæ hodie pro forma & materia præſcribuntur exactè obſervanda.*
16. *Certum non eſt, an Eccleſia non poſſit aliquid requirere ut* eſſentiale, *quod olim eſſentiale non fuit.*
17. *Unctio in Ordinatione eſt tantum cæremonialis; nec ſemper fuit adhibita.*

I. SYNODUS Tridentina *Seſſ.* 23. *Can.* 1. *De Sacramento Ordinis*, ait: " Si quis dixerit, præter Sacerdotium non eſſe in Eccleſia Catholica alios Ordines & Majores & Minores, per quos veluti per gradus quoſdam in Sacerdotium tendatur; anathema ſit.

II. Deinde *Canone* 3. " Si quis dixerit, Ordinem, ſive Sacram Ordinationem, non eſſe verè & propriè Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, vel eſſe figmentum quoddam humanum excogitatum à viris rerum Eccleſiaſticarum imperitis, aut eſſe tantum ritum quemdam eligendi miniſtros Verbi Dei, & Sacramentorum; anathema ſit.

III. Quod hîc Synodus definit, præter Sacerdotium eſſe in Eccleſia alios Ordines & *Majores* & *Minores*, quoad Majores ſemper verificatum fuit in Ordine Diaconatûs, quem Majoribus Ordinibus tam Latina quàm Orientalis Eccleſia ſemper annumeravit; at quoad Ordinem Subdiaconatus, verum quidem erat tempore conditi hujus Canonis, ſaltem in Eccleſia Latina, eo quod hæc & Subdiaconatum Majoribus & Sacris Ordinibus jam à quatuor ut minus ſæculis annumeraſſet; tametſi & Eccleſia Latina primis circiter decem aut undecim ſæculis inter Minores Ordines, quemadmodum hodie Eccleſia Græca, habuiſſet Subdiaconatum; uti oſtenſum eſt ſupra *parte* 1. *tit.* 1. *cap.* 3.

IV. Tempore conditi Canonis præter Sacerdotium & alios Majores Ordines, fuiſſe in Eccleſia Latina quatuor *Ordines Minores*... ſum fuiſſe *Ordinem* Minorem; uti & Foſſariorum (qui mortuorum corpora curabant) Ordinem olim in quibuſdam Eccleſiis celebrem fuiſſe; qui tamen à multis ſæculis deſiit.

V. Ex his concludit Morinus poſt antiquos Scholaſticos, Subdiaconatum atque Minores Ordines non eſſe à Chriſto neque ab Apoſtolis *immediatè* inſtitutos; ſed ab Eccleſia, creſcente Fidelium multitudine pro locorum & temporum neceſſitate & opportunitate eſſe conſtitutos: quamvis tamen non diffiteatur, eos eatenus poſſe dici juris divini, aut inſtitutionis Apoſtolicæ, in quantum illi Minores Ordines eminenter & formaliter in Diaconatu continebantur; atque Eccleſiam poſtmodum creſcente Fidelium & Miniſtrorum numero de Diaconatu eduxiſſe; cumque primitùs Diaconi omnia munia illa obirent, poſtmodum eorum quædam ſpecialibus Miniſtris delegaſſe.

Illud paucis verbis expreſſit Gratianus *Diſt.* 21. " Levitas autem ab Apoſtolis ordinatos legimus, quorum maximus fuit beatus Stephanus, Subdiaconos & Acolythos procedente tempore Eccleſia ſibi conſtituit.

VI. Minores Ordines cum nec à Chriſto, nec ab Apoſtolis primitus fuerint inſtituti, illos quoque nec Sacramenta eſſe nec rationem Sacramenti habere poſſe, concludit Morinus.

Neque id refragatur allegato *Canoni* 3. Synodi Tridentinæ; quia veritas hujus Canonis ſubſiſtit, tametſi etiam ſolus *Preſbyteratus* eſſet Sacramentum & rationem Sacramenti haberet; quia tunc etiam verum eſſet, quod Ordo ſive Sacra Ordinatio eſſet verè & propriè Sacramentum, à Chriſto Domino inſtitutum; & conſequenter, contrarium aſſerentes meritò damnarentur; uti in dicto Canone damnantur.

VII. Quæ verò ſit hujus Sacramenti materia aut forma, Synodus Tridentina non expreſſit; at Eugenius IV. in Decreto pro Armenis de hoc Sacramento loquens, ait: " Cujus materia eſt illud per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem: Diaconatus verò per libri Evangeliorum dationem: Subdiaconatus verò per calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſita traditionem; & ſimiliter de aliis per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Forma Sacerdotii talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro vivis & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; & ſic de aliorum Ordinum formis prout in Pontificali Romano latè continentur.

VIII. Hîc rurſus in memoriam revocandum, quod ſuprà *tit.* 3. *cap.* 4. *num.* 10. ex Franciſco Farvacquio monui, quod Eugenii IV. in hoc Decreto ſeu inſtructione mens non fuerit, *eſſentiales* & à Chriſto inſtitutas materias & formas Sacramentorum aſſignare; ſed ad ſummum, formas & materias ordinarias in Eccleſia Latina tunc

Digitized by Google

[illegible] non poſſe illa materiam *eſſentialem* à Chriſto inſtitutam, ita ut ex Chriſti inſtitutione validitas Sacramenti ab ea dependeret.

X. Alterum argumentum non minus concludens ſuppeditat priſtinus Eccleſiæ Latinæ ſacrarum Ordinationum ritus. Si enim conſulantur Rituales libri Eccleſiæ Latinæ; itemque Authores qui ante ſæculum X. ſcripſerunt, atque ritum Ordinationum apud Latinos tunc uſitatum exactiſſimè deſcripſerunt, videbitur, nullam tunc temporis in Ordinatione Presbyterorum traditionem inſtrumentorum interveniſſe; cùm nullum iſtius traditionis veſtigium occurrat. Argumentum ut apparet, evidens, hanc traditionem, materiam *eſſentialem* hujus Sacramenti tunc reputatam non fuiſſe; cujus nec in Ritualibus, nec in exactioribus rituum deſcriptionibus mentio fit. Alia nonnulla poſitiva argumenta, quibus oſtenditur multis ſæculis, etiam apud Latinos in Ordinatione Presbyterorum, incognitam fuiſſe inſtrumentorum traditionem hodie uſitatam, & ab Eugenio tamquam *materiam* hujus Sacramenti expreſſam, allegat Morinus loco citato.

XI. Quod de traditione inſtrumentorum in Ordinatione Presbyterorum dictum eſt, idem de traditione libri Evangeliorum in Ordinatione Diaconorum (quam ſimiliter pro materia hujus Ordinis aſſignat Eugenius) dicendum eſt.

Obſervat etiam Morinus *Exercitat. 9. cap. 1. num. 4.* quod antiqui omnes Rituales nongentorum annorum ſpatio ſcripti, nec Dalmaticæ, nec *traditionis Evangeliorum* mentionem faciant. " Vix ſexcenti ſunt anni (in» quit) cum in Ordinatione Diaconi *Evangelium* tradi » cœptum eſt.

Adhæc, Eccleſia Græca traditione hac in Ordinatione Diaconi nec olim uſa fuit, nec hodie utitur; & tamen nemo de validitate Ordinis Diaconatus ritu Græcorum à Græcis collati, dubitat; eamque etiam Eccleſia Romana ut validam & legitimam agnoſcit.

XII. Eiſdem argumentis, quibus oſtenditur, traditionem inſtrumentorum neque Presbyteratûs, neque Diaconatus materiam eſſentialem à Chriſto inſtitutam conſtituere poſſe, evincitur quoque, verba, quibus inſtrumenta illa hodie traduntur, non poſſe dici *formam* eſſentialem horum Ordinum; quandoquidem æquè certum ſit, illa verba non fuiſſe adhibita, nec hodie adhiberi in illis Eccleſiis quæ inſtrumentorum traditionem vel olim non agnoverunt, vel etiam nec hodie agnoſcunt: quia verba illa tantummodò ipſi traditioni inſtrumentorum, tamquam quædam formulæ, ſubſerviunt.

XIII. Videtur primitùs hæc inſtrumentorum traditio facta fuiſſe poſt Ordinationem, ut hac traditione indicaretur, quid vi Ordinationis ſuſceptæ ipſis Ordinatis agendum eſſet.

factam eſſe; ſed hos Ordines, non ſecus ac Presbyteratum & Diaconatum, per *impoſitionem manuum* fuiſſe collatos.

XV. Quamvis autem hactenus dicta abundè evincant, traditionem Inſtrumentorum non poſſe dici *formam eſſentialem* Ordinum; ita ut illa *ſemper* fuiſſet neceſſaria, aut nunc ubique ita requireretur, ut defectu illius Ordo *invalidè* cenſeretur collatus; tamen in his omnibus cum omni exactitudine ſervanda ſunt ſingularum Eccleſiarum Ritualia; nec quidquam omittendum, eo prætextu quod illud cæremoniale dumtaxat videatur; præſertim, quod licèt ſatis conſtet, traditionem *Inſtrumentorum*, & verba ei reſpondentia, aliaque recenter in Ordinum collatione adhibita, non poſſe dici *ſemper* fuiſſe materias aut formas eſſentiales à Chriſto inſtitutas; tamen certum non ſit, an poſtquam ab Eccleſia communiter præſcripta ſunt, & recepta cum reliquis quæ antiquitus ſemper adhibita ſunt, non conſtituant *nunc* materiam & formam eſſentialem, à qua validitas Ordinis dependeat.

XVI. " Quamobrem enim (ait Morinus *Exercit.* » *7. cap. 6. num. 2.*) non poterit Eccleſia Sacramento » Ordinis, ut ſæpè fecit Sacramento Matrimonii, no» vas pro materia & forma conditiones apponere, qua» rum prævaricatio Sacramentum reddat irritum & nul» lum: cùm Chriſtus nullam materiam aut formam » hujus Sacramenti, non ſecus ac Matrimonii in ſpecie » definiverit.

XVII. De Unctione in Ordinatione Epiſcoporum & Presbyterorum adhiberi ſolita, ait Synodus Tridentina *Can. 5.* " Si quis dixerit Sanctam Unctionem, quâ » Eccleſia in Sancta Ordinatione utitur, non tantum » non requiri, ſed contemnendam & pernicioſam eſſe » ſimiliter & alias Ordinis cæremonias; anathema » ſit.

Hìc à Synodo, Unctionem inter cæremonias reponi ſatis evidens eſt. Et meritò; nam eam nec in Epiſcoporum nec Presbyterorum Ordinatione unquam adhibuit Eccleſia Græca; & Eccleſia Latina, præſertim in Ordinatione Presbyterorum non ſemper adhibuit, imò plures Eccleſiæ ſatis ſerò eam admiſerunt; uti oſtendit Morinus, *De SS. Ordinat. Exercitat. 6. cap. 1. & 2.*

CAPUT II.

À quo Ordines recipiendi.

1. *Semper Ordinum collatio Epiſcopo delata.*
2. *Jus hoc Epiſcopis Patres uno conſenſu tribuerunt.*
3. *Eugenius IV. & Synodus Tridentina Epiſcopum Ordinationis Miniſtrum dixerunt.*

13. *Epiſcopus* Originis *idem eſt qui* Nativitatis.
14. *Non attenditur origo ſeu nativitas paterna; ſed* propria *Ordinandi.*
15. *Quis Epiſcopus* Domicilii; *& olim hic titulus parum notus.*
16. *Quando quis* Domicilium *habere cenſetur?*
17. *Commoratio longi temporis in aliquo loco non ſufficit.*
18. *Exemplum in Academicis.*
19. *Aliquando quis dicitur habere* Domicilium *ſufficiens ad ſuſcipienda aliqua Sacramenta, & non ad ſuſcipiendos Ordines.*
20. *Ordinariè potior habenda ratio* Originis, *quàm* Domicilii; *& quare?*
21. *Decretum ſancti Caroli ad præveniendam fictam domicilii electionem.*
22. *Ratione Beneficii dicitur* proprius *Epiſcopus in cujus Diœceſi eſt ſitum, licet alius ſit Collator.*
23. *Indifferens eſt, quale ſit Beneficium; modò veri Beneficii rationem habeat.*
24. *Licet non ſufficiat in proventibus pro* titulo *Ordinationis.*
25. *Si plura in diverſis Diœceſibus poſſideat, poterit à diverſis ordinari.*
26. *Beneficium impetratum ad ſubterfugiendum examen* proprii *Epiſcopi non ſufficit.*
27. *Epiſcopi in Gallia optant ſolum Epiſcopum* Originis *pro Ordinatione Ordinarium reputari; & quare?*
28. *An hoc Epiſcoporum votum laudandum?*
29. *Aliquando convenit, Clericum ab Epiſcopo Beneficii ordinari.*
30. *Quocumque titulo quis ſit* proprius *Epiſcopus, poteſt etiam dare Dimiſſoriales.*
31. *Noluit Synodus Tridentina, ut Epiſcopi alienos ſubditos ordinarent; ſed quo titulo conſtituatur* proprius *non definivit.*
32. *Epiſcopi Titulares hoc Decretum violabant; & quomodo occurſum?*
33. *Ex Decreto Synodi Tridentinæ nullus ordinari poteſt; niſi à* proprio *Epiſcopo.*
34. *Id etiam procedit quoad primam Tonſuram.*
35. *Nullus poteſt ordinari vigore reſcripti Apoſtolici, niſi Ordinarii ſui teſtimonio commendatus.*
36. *Etiam Regulares à proprio Epiſcopo ordinandi.*
37. *Bulla Pii V. contrarium inſinuans ad terminos Concilii Tridentini reducta.*
38. *Regularium Superiores debent ſuos mittere pro Ordinibus ſuſcipiendis ad* proprium *Epiſcopum; & qui habendus eorum* proprius?
39. *Quomodo nonnumquam hic fraus committatur.*
40. *Poſſunt ad alium mittere, ſi* proprius *non ordinet; & quæ hic cautio adhibenda?*
41. *Quæ fraudes hìc poſſint intervenire.*
42. *Quæ mala ex hujuſmodi fraudibus timenda.*
43. *Decretum Innocentii XII. circa Ordinationes.*

I. A Primis Eccleſiæ ſæculis, tam apud Latinos, quàm Græcos, ut ordinarium hujus Sacramenti miniſ-

Has prærogativas [illegible] Patres paſſim Epiſcopali Ordini tribuunt; & quidem nonnulli ita loquuntur, quaſi hoc ſolo jure Epiſcopi Presbyteris eminerent: *Sola quippè Ordinatione ſuperiores illi* (Epiſcopi) *ſunt, atque hoc tantum pluſquam Presbyteri habere videntur*, ait Chryſoſtomus, *Homil.* 11. *in Epiſt.* 1. *ad Timoth.* Et Hieronymus, *Epiſt.* 85. *ad Evagrium*: *Quid facit Epiſcopus excepta Ordinatione, quod Presbyter non faciat?*

Quamquam ſciam etiam alias prærogativas Epiſcopis ſupra Presbyteros competere, ac olim competiiſſe; ac citata Patrum dicta commodâ interpretatione molliendа: nihilominus hæc evincunt, Patribus indubitatum fuiſſe, *Ordinationem* Epiſcopis propriam eſſe.

III. Rectè proinde dixit Eugenius IV. in Inſtructione pro Armenis: *Ordinarius Miniſter hujus Sacramenti eſt Epiſcopus.*

Similiter Synodus Tridentina, *Seſſ.* 23. *cap.* 4. *De Ordine*; " Docet Epiſcopos Presbyteris ſuperiores eſſe; » ac Sacramentum Confirmationis conferre; *Miniſtros* » *Eccleſiæ ordinare*; atque alia pleraque peragere ipſos » poſſe: Quarum functionum poteſtatem reliqui infe» rioris Ordinis nullam habent.

IV. De *ordinaria* poteſtate hìc loqui Synodum, non eſt dubitandum: cum optimè noviſſent Patres Tridentini Abbates jure ſaltem *privilegiato*, miniſtros Eccleſiæ inferiores ordinare; Ordines nimirum Minores conferendo; de quo jure *part.* 1. *tit.* 31. *cap.* 6. Notum quoque erat Patribus, multos è Theologis & Canoniſtis ſuſtinere, nec ſine fundamento, Presbyterum poſſe auctoritate *delegata* ordinare Diaconum, quin & Presbyterum, juxta illud Gloſſæ *ad Can.* 4. *Diſt.* 5. *De Conſecr. Ordinatus Ordinem quem habet, confert Papâ delegante.* Quod ex antiquis Canoniſtis & Scholaſticis latiùs proſequitur Morinus, *De SS. Ordinat. part.* 3 *Exercitat.* 4. *cap.* 3.

V. Hoc interim habetur, *Ordinarium* Ordinationis Miniſtrum eſſe Epiſcopum. Sed quia ſingulorum Epiſcoporum auctoritas & poteſtas ab ipſis penè Eccleſiæ exordiis, certis terminis circumſcripta fuit; atque confuſionis evitandæ causâ ſtatutum, ne quis in alienos terminos ſuam extenderet juriſdictionem; ſed ſuis ſinguli eſſent limitibus contenti, uti *part.* 1. *tit.* 16. *cap.* 3. dictum eſt; tamquam conſequens jam pridem decretum fuit, ne quis Epiſcopus alterius Epiſcopi Eccleſiam turbaret, jura Ordinationis ſine ejus licentia in alienos ſubditos exercendo.

Synodus Nicæna *Can.* 16. poſtquam vetuit, Presbyteros aut Diaconos à ſuis Eccleſiis ſine Epiſcopi licentia recedere, ſubjungit: " Si quis autem ad alium » (Epiſcopum) pertinentem audaciter invadere, & in » ſua Eccleſia *ordinare* tentaverit, non conſentiente » Epiſcopo, à quo diſceſſit is qui regulæ mancipa» tur; ordinatio hujuſmodi irrita comprobetur.

Similiter in Synodo Sardicenſi ſuggerente Oſio unanimi ſententiâ Patres dixerunt: " Et hoc Univerſi con» ſtituimus, ut quicumque ex alia Parochia voluerit » alienum

Digitized by Google

Hoc ipſo enim, quo quis in Clericum aut Miniſtrum Eccleſiæ ordinabatur, mox ei Eccleſia vinculo perpetuo, nec ſine voluntate Epiſcopi ſolubili, alligabatur, & in ſubditum Epiſcopi illius Eccleſiæ tranſibat; ut amplius nec originis, nec domicilii ratio haberetur: credebaturque Clericum nec alibi, quam in ſua Eccleſia, cui ſervire tenebatur, domicilium habere.

VII. Imò, uti advertit, & multis exemplis probat Hallierius loco citato §. 4. olim in Ordinatione vix *Domicilii* aut *Originis* ratio habebatur; nec pœnam ullam decretam reperimus in Epiſcopum, qui alienum *Laicum* in *Clericum* ſuum ordinaſſet; adeò ut omnes Canones eo tendere viderentur, ne quis *alienum Clericum* ſeu Miniſtrum ab Eccleſia cui addictus erat, abſtraheret; atque per Ordinationem ſuæ Eccleſiæ adſcriberet.

VIII. Præcipuus ergo titulus, ratione cujus quis *proprius Epiſcopus* quoad Ordinationem, juxta priſtinam Patrum diſciplinam exiſtimabatur, erat alicujus in Clerum adſcriptio: quâ ſemel factâ, licebat huic Epiſcopo Clericum hunc ad ſuperiores Ordines promovere: alius verò nullus, ſine hujus licentia, illum ordinare poterat.

IX. Porrò, quemadmodum olim ipſa Ordinatio Ordinatum certæ Eccleſiæ aſtringebat: ita hodie Beneficii Eccleſiaſtici adeptione Clericus Eccleſiæ, in qua eſt titulus ipſius Beneficii, adſcriptus cenſetur; & Clericus ſeu Miniſter illius Eccleſiæ reputatur.

X. Itaque ſicuti antiquitùs Ordinatio ſubjiciebat Ordinatum Epiſcopo illius Eccleſiæ ad quam ordinatus erat, ita hodie Beneficium ſubjicit Clericum Epiſcopo, ſub cujus Diœceſi ſitum eſt Beneficium; habeturque eatenus *proprius* ipſius Epiſcopus, ut ab illo tamquam proprio Epiſcopo ad Ordines ſuperiores promoveri queat: cum notabili tamen differentia inter modernam & priſtinam diſciplinam.

XI. Priſtina enim diſciplina, non niſi *unicum* ipſius Clerici alicui Eccleſiæ per Ordinationem adſcripti, *proprium* Epiſcopum agnoſcebat; ita ut nullus alius Epiſcopus citra hujus licentiam poſſet jure *ordinario* Clericum ad ſuperiores Ordines promovere; at moderna diſciplina, præter titulum Beneficii agnoſcit inſuper *duos* alios titulos, ſcilicet *Originis & Domicilii*; in tantum ut ratione omnium trium titulorum quis dici queat eodem tempore, & reſpectu ejuſdem Clerici *proprius* Epiſcopus: atque per conſequens queat Clericus Beneficiatus tres habere Epiſcopos *proprios*, ut à quolibet illorum ſine alterius licentia ad Ordines promoveri valeat.

XII. Quo præciſè tempore hæc mutatio diſciplinæ incœperit, incertum eſt; hoc conſtat, nullum reperiri

regeneratus, quam in quo eſſet *carnaliter natus* ſeu *generatus*; tamen hodie ſpectata hac Decretali, ſi contingeret, aliquem uno loco eſſe *natum*, & alio *Baptiſatum*, videretur potior ratio habenda quoad ſuſceptionem Ordinis, Epiſcopi *nativitatis*, quam Baptiſmi.

XIV. Similiter, tametſi leges habere videantur pro loco *originis* filii illum in quo pater ejus natus eſt *l. 6. §. 1. Ad Municipalem.* Tamen verius eſt, juxtà hanc Decretalem, per Epiſcopum *originis* intelligi Epiſcopum loci in quo ipſemet Ordinandus *originem* habuit; ſive *natus* eſt; non autem loci è quo pater ejus oriundus eſt. Unde Nicolaus Garcias, *De Beneficiis, part. 7. cap. 9. num. 25.* poſtquam dixit, de ſtylo Curiæ verbum *oriundus* accipi pro *orto*, tamquam conſequens docet, quod *oriundus* de aliqua civitate eſt, qui *natus* eſt in illa civitate, non in qua pater ejus *natus* fuit: Neque in Gallia, uti monet Hallierius, *part. 2. ſect. 5. cap. 3. art. 3. §. 2. Paterna originis*, quoad Ordines recipiendos ulla ſolet haberi ratio; ideoque monet, tutum non eſſe, quod quis ad Epiſcopum loci nativitatis *paternæ* pro ſuſcipiendis Ordinibus accedat; ſi nullo alio titulo is *proprius* Epiſcopus ſit: quod & in Belgio meritò attenditur; quia nec hìc originis paternæ rationem haberi videmus; maximè quia nec cum Decretali Bonifacii VIII. congruere videtur.

XV. Epiſcopus *Domicilii* cenſetur Epiſcopus ejus loci in quo Ordinandus *Domicilium* habet.

Hic titulus olim parum notus erat; uti notat Hallierius loco citato *art. 4. §. 1.* qui deinde §. 2. oſtendit, qua ratione, neceſſarium fuerit poſterioribus ſæculis magis, quam olim remittere Ordinandos ad Epiſcopum *Domicilii*: atque hinc tandem legem Eccleſiaſticam natam, quæ Epiſcopum *Domicilii* pro *proprio* Epiſcopo Ordinationis agnoſcit.

Ut verò quis hoc titulo Epiſcopum pro Ordinibus ſuſcipiendis accedat, requiritur, ut revera *Domicilium* in ejus Diœceſi fixum habeat.

XVI. Quando verò quis Domicilium alibi fixiſſe cenſeatur, explicant Imperatores in *L. Cives Cod. de Incolis*, dum aiunt: " In eodem loco ſingulos habere Domicilium non ambigi, ubi quis larem, rerumque ac fortunarum ſuarum ſummam conſtituit, unde rurſus non ſit diſceſſurus: ſi nihil avocet: unde cum profectus eſt, peregrinari videtur; quo ſi redit, peregrinari deſtitit.

XVII. Ut verò quis hujuſmodi domicilium fixum firmumque elegiſſe cenſeatur, potius ab animo atque circumſtantiis, quam à temporis ſpatio deſumendum eſt.

Fieri enim poteſt, ut quis pluribus annis in loco aliquo moretur, nec tamen eo in loco domicilium fi-

Digitized by Google

ciens, ut quis dicatur ibidem habere *domicilium* ad ſuſcipienda alia Sacramenta, v. gr. Communionem Paſchalem, quin & Matrimonium contrahendum, ſemper ſufficit pro conſtituendo *domicilio* ſufficiente ad recipiendos Ordines. Firmius enim magiſque fixum domicilium videtur pro recipiendis Ordinibus requiri, uti loco citato notat Hallierius, & quotidiana praxis in juventute Academica evincit.

XX. Cæterum, quia *domicilii* probatio difficilis eſt; nec facilè vera *domicilii* electio à ficta ac ſimulata diſcerni poteſt, meritò laudat Hallierius loco ſuprà indicato §. 9. Epiſcopos Galliæ, quod " ab Ordinatione Clericorum qui alibi nati ſunt, ſibi temperare ſoleant, non » quod ut opinor (ait) id ſibi interdictum putent, ſed » quod originis probatio facilior ſit & expeditior, ad » cujus proinde Epiſcopum remittunt, niſi in extranea » quis patria, vel extra paternum domicilium fortuitò » natus ſit, quo caſu *domicilii*, quod *originis* locum » quodammodò obtinet, rationem habent, & Ordines » eis conferunt, qui apud eos *domicilium* habuerint.

Hæc Hallierius, qui ibidem notat, jus originis multum præponderare juri domicilii: Quod jus originis naturale ſit, jus domicilii tantùm civile; jus originis neceſſarium, jus domicilii voluntarium; hoc variabile & temporarium, illud immutabile.

XXI. Sicuti commoratio plurium etiam annorum non ſufficit, ut quis habere cenſeatur fixum firmumque domicilium; ut ratione illius poſſit ab Epiſcopo aliquo ordinari; ita nec ea ſemper requiritur, ut verum domicilium in aliquo loco figatur. Poteſt enim aliquis ſine mora temporis ad aliquem locum verè migrare; ibique animo ſemper manendi, larem, rerumque ac fortunarum ſummam conſtituere; atque ita firmum fixumque domicilium eligere; ſed quia ſimilis ſubitanea domicilii electio fraudibus & fictionibus obnoxia eſt, niſi temporis mora juvetur, meritò S. Carolus in Concilio IV. Mediolanenſi *parte* 2. *tit.* 8. decrevit, ne quis ratione *domicilii* ab Epiſcopo ordinetur, niſi ut minus decem annis in eodem loco commoratus eſſet; volens, " ut ſuſcepturus Tonſuram vel Ordines probet, ſe vel » origine, vel Beneficio Eccleſiaſtico, quod in Diœceſi » obtinet, vel DECENNALI *domicilio*, vel alia quavis » legitima ratione Diœceſanum eſſe.

XXII. Titulo Beneficii, *proprium* Epiſcopum conſtitui illum in cujus Diœceſi Beneficium ſitum eſt, manifeſtum eſt ex citata Decretali Bonifacii VIII. eumque titulum ex veteri diſciplina originem traxiſſe ſupra notavimus.

Nec refert ſi Beneficii hujus proviſio ſeu collatio ſpectet ad alium Epiſcopum; modò revera titulus Beneficii ſit in Eccleſia huic Epiſcopo ſubjecta; ſive quod Beneficium quoad Epiſcopalia Juriſdictioni Epiſcopi ſubjiciatur; ita Garcias *De Beneficiis parte* 2. *cap.* 4. *num.* 15.

XXIII. Adhæc, attentis verbis ipſius Decretalis, indifferens eſt, quale ſit Beneficium; an ſimplex; an cum cura animarum; an requirens reſidentiam, an eam

Beneficii, non ſemel declaravit S. Congregatio: uti refert Fagnanus his verbis: " Clericus primæ Tonſuræ, » qui Beneficium obtinet in alia Diœceſi, etſi promoveri poſſit ad minores Ordines ab Epiſcopo Beneficii » *quantumvis tenuis*, ad perſcriptum capitis *Cum nullus*, » *tit. De Temporibus Ordinationum in ſexto*, tamen ſi » illud Beneficium ſibi *in fraudem* conferri curavit, *ut* » *eludat examen ac judicium ſui Ordinarii*, cenſetur *malè* » promotus, & remanet ſuſpenſus ab executione Ordinum tamquam ordinatus à non ſuo Epiſcopo juxta » *caput* 8. *Seſſ.* 23. ut Sacra Congregatio declaravit.

XXVII. Epiſcopi Gallicani animadvertentes, ex multiplici titulo quo quis *proprius* Epiſcopus efficitur, occaſionem ſuppeditari Clericis ineptis in Sacros Ordines involandi; & Epiſcoporum, quibus vita illorum nota eſt, & quorum examen ſubire metuunt, ſubterfugiendi, in generali Conventu Cleri Gallicani anno 1657. declaravit: " Vix dignoſci poſſe, quantum annorum ad » domicilium figendum requiratur, & vix poſſe rationem haberi Epiſcopi Beneficii; cùm non ita jam (ut » olim) quique Clerici Eccleſiæ ſuæ affigantur: cùm » Beneficio nuntiare, cum plura poſſidere poſſint in » variis Diœceſibus, quo Clericis evagandi & elevandæ obedientiæ anſa præbetur, Decretum Bonifacii » VIII. de *tribus* Epiſcopis *propriis* vix in Gallia receptum umquam fuiſſe; porrò expeditiſſimum jam eſſe, ut Epiſcopus proprius non eſſet, niſi unus à quo » poſſet ordinari. Denique decretum eſt, monendos » hortandoſque Epiſcopos, ne quos ordinarent, niſi ex » ſuis Diœceſibus oriundos.

Hæc declaratio oſtendit, Epiſcopos Gallicanos præcipuam rationem haberi voluiſſe Epiſcopi *originis*; eò quòd hic titulus non ſit ita mutabilis; neque tot fraudibus ſubjectus, ſicut titulus *Domicilii* aut *Beneficii*.

XXVIII. Hanc Epiſcoporum Galliæ declarationem & conſuetudinem, quæ licentiam ordinandi paſſim ad unum Epiſcopum *Originis* reſtringit, nec licentiam à variis Epiſcopis recipiendi Ordines paſſim indulget, non improbat Hallierius; " tamen exoptat quam » maximè, neminem qui Beneficium reſidentiam re» quirens, præſertim verè curatum habet, abſque ejus » in cujus Diœceſi tale Beneficium obtinet, licentia à » quopiam ordinari: poſſet enim ille, quem fortè ad » Beneficium non admiſit, ab Ordinatione, ſi indignus » eſſet, rejicere; poſſet & eundem ſi poſt obtentum » Beneficium aliquid rejectione dignum feciſſet, vel olim » feciſſe de novo deprehenderetur, ab Ordinatione repellere, qui ſine ejus licentia ordinatus Eccleſiæ ſcandalo & infamiæ futurus eſt.

XXIX. Et ſanè, ſi quis in aliqua Eccleſia Beneficium poſſideat, eique jam notabili tempore deſervierit; atque ex conditione Beneficii aut aliunde ſufficienter pateat, eum perpetuò eidem deſerviturum, omninò rationi ac priſtinæ diſciplinæ conſentaneum eſt, ut is non niſi ab Epiſcopo Beneficii ordinetur. Similis enim Clericus, cum titulo Beneficii perpetuò vinculo quaſi Eccle-

Digitized by Google

[illegible] Decreto nonnulli Epiſcopi merè Titulares fraudem facientes, " Cathedram collocabant » in aliquo loco *nullius* Diœceſis ; atque ibi quoſcum» que ad ſe venientes , etiamſi ſuorum Epiſcoporum » ſeu Prælatorum Litteras commendatitias non habe» rent, Clericali charactere inſignire, & ad Sacros etiam » Preſbyteratûs Ordines promovere præſumebant ; quo » plerumque fiebat (ait Synodus Trident. *Seſſ.* 14. *cap.* 2. » *de Reformat.*) ut minus idonei, & rudes ac ignari, & » qui à ſuo Epiſcopo tamquam inhabiles & indigni re» jecti, fuerunt ordinati, nec divina Officia peragere; » nec Eccleſiaſtica Sacramenta rectè valeant miniſtrare.

Incommoda quæ hîc notat Synodus, hodie etiam difficulter evitantur ob libertatem adeundi plures Epiſcopos pro Ordinibus recipiendis, quemadmodum antè indicavimus.

Interim Synodus ut iis occurrat, decernit : " Nemo » Epiſcoporum, qui Titulares vocantur, etiamſi in lo» co *nullius* Diœceſis, etiam exempto, aut aliquo Mo» naſterio cujuſvis Ordinis reſederint, aut moram traxe» rint, vigore cujuſvis privilegii ſibi de promovendo » quoſcumque ad ſe venientes pro tempore conceſſi, » alterius ſubditum, etiam prætextu familiaritatis con» tinuæ commenſalitatis ſuæ, abſque ſui proprii Prælati » expreſſo conſenſu, aut Litteris dimiſſoriis, ad aliquos » ſacros aut minores Ordines, vel primam Tonſuram » promovere ſeu ordinare valeat.

XXXIII. Cùm autem incommoda ſupra recitata non minus metuenda ſint, ſi unicuique liceat à quocumque *vero* & non Titulari Epiſcopo ordinari, quam ſi à Titulari, Synodus ſuum Decretum extendens, ſtatuit generaliter *Seſſ.* 23. *cap.* 8. *De Reformat.* ut " Unuſquiſ» que à *proprio* Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio » promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujuſvis ge» neralis aut ſpecialis reſcripti vel privilegii prætextu, » etiam ſtatutis temporibus permittatur; niſi ejus pro» bitas ac mores Ordinarii ſui teſtimonio commenden» tur ; ſi ſecùs fiat, Ordinans à collatione Ordinum » per annum , & ordinatus à ſuſceptorum Ordinum » executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur ex» pedire, ſit ſuſpenſus.

XXXIV. Tametſi Synodus hoc Decreto ſpecificè non exprimat *Tonſuram* Clericalem, tamen quia generaliter vult, unumquemque à *proprio* Epiſcopo ordinari, etiam ſub illa generalitate comprehendiſſe videtur ipſam *Tonſuram* : cùm eam ſuſcipiens, etiam, in latiore ſaltem ſignificatione, dicatur *ordinari*. Et ratio quæ vetat quempiam in alienum ſubditum Pontificalia exercere, etiam in collatione Tonſuræ Clericalis militat : quod ſcilicet, exercitium Pontificalium ſit ſpecies juriſdictionis, ſaltem voluntariæ, quæ in non ſubditum exerceri nequit.

XXXV. Adhæc, quia Synodus Tridentina etiam [illegible] *larium*, qui Abbatibus illis non ſubſunt, Ordinationem ad Epiſcopos, *intra quorum Diœceſis terminos exiſtunt*, pertinere; idque ut ſubdit Synodus, *non obſtantibus quibuſvis privilegiis, præſcriptionibus aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus*.

XXXVII. Indulſit quidem Pius V. Conſtitutione ſua quæ incipit : *Etſi Mendicantium* 41. in Bullario Rom. Fratribus Mendicantibus, quod Sacros Ordines à quolibet Antiſtite gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habente, Ordinarii loci licentiâ minimè requiſita, in locis ſeu domibus Fratrum hujuſmodi ſive alibi recipere poſſent, ſed Pii V. immediatus ſucceſſor Gregorius XIII. hanc Conſtitutionem Pii V. reduxit ad terminos Juris communis & Concilii Tridentini, per Bullam quæ incipit : *In tanta* 9. in Bull. Rom. atque omnia ita eſſe voluit, quo futura eſſent, ſi Litteræ illæ Pii V. non emanaſſent ; *ad quam diſpoſitionem & deciſionem, ſuumque integrum ſtatum, ac terminum illa omnia* (ait) *reducimus*.

Itaque attenta hac reductione, ad terminos Juris communis & Concilii Tridentini, hodie Regulares non poſſunt ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus ſine licentia Diœceſanorum, uti rectè advertit Barboſa, *De Officio Epiſcopi, parte* 2. *Allegat.* 4. *num.* 61.

XXXVIII. Poſtmodum emanavit Declaratio quædam Sanctæ Congregationis Concilii Tridentini Interpretis, probata à Clemente VIII. qua declaratum eſt : " Superiores Regulares poſſe ſuo ſubdito itidem Regu» lari, qui præditus qualitatibus requiſitis Ordines ſuſ» cipere voluerit, Litteras dimiſſorias concedere, ad » Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempè illius Mo» naſterii, in cujus familia ab iis ad quos pertinet, is » Regularis poſitus fuerit.

Hîc duo declarantur : Primùm, Regularem pro Ordinibus ſuſcipiendis non poſſe à Superioribus ſuis mitti niſi ad Diœceſanum ſuum.

Secundùm, Diœceſanum Regularium cenſeri, Epiſcopum illius Monaſterii in cujus Diœceſi ſitum eſt Monaſterium in quo Regularis Ordinandus collocatus fuit ab iis ad quos pertinet; ita ſcilicet ut de familia illius Monaſterii cenſeatur ; ſive incorporatus ſit illi Conventui; adeoque verè dicatur jam eſſe de illo Conventu ſeu familia, ac ibi ſecundum diſciplinam Regularium, qui Conventum de voluntate Superiorum mutare ſubinde ſolent, verè dicatur ibi habitare & domicilium habere.

XXXIX. Unde Superiores Regulares qui ſubditos ſuos mittunt ad certos Conventus ea dumtaxat intentione, ut ab Epiſcopis illorum Conventuum ordinari queant; mox eoſdem Ordinatos ad priores Conventus revocaturi, indubiè Concilio Tridentino, & Conſtitutionibus Pontificiis fraudem faciunt ; ac revera ſubditos à non Diœceſano Ordines ſuſcipere permittunt ; quandoquidem evidens ſit, Regulares ſic ad alios Conventus

» habituris Ordinationes, ad quemcumque alium Epiſ-
» copum, dum tamen ab eo Epiſcopo, qui Ordines
» contulerit, examinetur quoad doctrinam; & dum
» ipſi Regulares, non diſtulerint de induſtria conceſſio-
» nem dimiſſoriarum in id tempus quo Diœceſanus, vel
» abfuturus, vel nullas habiturus Ordinationes eſſet. Ve-
» rùm cum à Superioribus Regularibus Epiſcopo Diœ-
» ceſano abſente, vel Ordinationes non habente, Litte-
» ræ dimiſſoriæ dabuntur, in eis utique hujuſmodi cau-
» ſam abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel Ordinationum
» ab eo non habendarum, exprimendam eſſe; quod
» qui non fecerint, officii, & dignitatis ſeu adminiſ-
» trationis, ac vocis activæ, & paſſivæ privationis, ac
» alias arbitrio ejuſdem S. D. N. Papæ reſervatas pœnas,
» incurrent.

Declaratione illa relata ſubdit Hallierius loco citato: " Hanc, ni fallor, moderationem & interpretationem » Tridentinæ Synodi Regularium importunæ flagitatio- » nes extorſerunt, cui tamen ne ſic quidem parere ali- » qui ipſorum volunt.

XLI. Quidquid ſit de hoc Hallierii aſſerto, fraudem apertam illi declarationi faciunt, & menti Pontificis contraveniunt, qui credunt & aſſerunt, Superiores poſſe *ex induſtria* differre dationem dimiſſorialium ſuis ſubditis uſque ad id tempus quo Epiſcopus ſit abſens, vel nullas habiturus ſit Ordinationes. " In quocumque caſu, » in quo Regulari Prælato conſtat, ſubditos ſuos eſſe, » & quantum ad mores, & quantum ad doctrinam ſuf- » ficienter idoneos, & tamen habeat unde probabiliter » timeat fore, ut ab Epiſcopo rejiciantur: quia tunc » rationabiliter movetur, & verè utitur jure ſuo, non » faciet contra Decretum Clementis VIII. ſi exſpectet » tempus, in quo non ſunt habendæ Ordinationes in » Diœceſi, ut ſubditos ſuos extra Diœceſim dimittat Or- » dinandos.

Ita nuperus Auctor Conſultationum Canonicarum, *Conſult. 3. reſolut. 6. n. 809.*

XLII. Quo poſito quid ſequitur, niſi quod quandocumque Superior probabiliter timet fore, ut ab Epiſcopo non ſint admittendi ad Ordines, quos ipſe præſentandos duxerit (hos enim & *quantum ad mores & quantum ad doctrinam ſufficienter idoneos* judicat) tunc non faciet contra Decretum Clementis VIII. ſi exſpectet tempus in quo non ſunt habendæ Ordinationes in Diœceſi, ut ſubditos ſuos extra Diœceſim dimittat Ordinandos: ſive quod ſecundùm modernam praxim loquendo idem eſt, ſi probabiliter timeatur fore, ut ab Epiſcopo non *omnes indifferenter* Regulares, præſertim Mendicantes, ætatem & certum in Religione tempus habentes, admittentur.

Quid enim notius, quam omnes planè Regulares, ſi illos, quos Laicos vocant, excipias, mox ut ætatem attigerint, certoque tempore in Religione vixerint, Ordinibus ſacris, & *quantum ad mores & quantum ad doctrinam ſufficienter idoneos* à Superioribus judicari?

Si hoc non ſit *fraudem* facere Declarationi & Ordinationi Pontificis, neſcio quid tandem erit *fraudem* fa-

» Originis, ſeu Domicilii, juxta modum inferius de-
» clarandum, legitimè contracti, non Subditum ad Cle-
» ricalem Tonſuram promovere, cujuſvis Beneficii Ec-
» cleſiaſtici ei ſtatim ac Tonſurâ hujuſmodi inſignitus
» fuerit, ſeu ad quod is à Patronis jam præſentatus, ſeu
» nominatus fuerit, prætextu, etiamſi Beneficium præ-
» dictum de novo eâ expreſsè adjecta lege fundatum
» fuiſſe conſtiterit, ut quis immediatè poſt Clericalem
» characterem ſuſceptum ad illud inſtituatur; præterea
» Clericum, qui legitimè jam à proprio Epiſcopo ad
» eamdem Clericalem Tonſuram, ſeu etiam ad minores
» Ordines promotus fuerit, non poſſe ab alio Epiſcopo
» ratione, ac titulo cujuſcumque Beneficii in illius Diœ-
» ceſi obtenti, ad ulteriores Ordines promoveri, niſi an-
» te eorumdem ſuſceptionem Teſtimoniales litteras pro-
» prii Epiſcopi tam Originis, quàm Domicilii ſuper ſuis
» Natalibus, ætate, moribus, & vita ſibi concedi obti-
» nuerit, eaſque Epiſcopo ordinanti in actis illius Curiæ
» conſervandas exhibuerit. Licet verò Clericus ratione
» cujuſvis Beneficii in aliena Diœceſi obtenti, ſubjici di-
» catur juriſdictioni illius Epiſcopi, in cujus Diœceſi
» Beneficium hujuſmodi ſitum eſt, eam tamen de cæ-
» tero hac in re inconcuſsè ſervari volumus Regulam,
» ut nemo ejuſmodi ſubjectionem ad effectum ſuſcipien-
» di Ordines acquirere cenſeatur, niſi Beneficium præ-
» dictum ejus ſit reditus, ut ad congruam vitæ ſuſten-
» tationem ſive juxta Taxam Synodalem, ſive, ea defi-
» ciente, juxta morem Regionis pro promovendis ad
» Sacros Ordines, detractis oneribus, per ſe ſufficiat, il-
» ludque ab Ordinando pacificè poſſideatur, ſublatâ qua-
» cumque facultate ſupplendi quod deficeret fructibus
» ejuſdem Beneficii cum adjectione Patrimonii etiam pin-
» guis, quod ipſe Ordinandus in eadem, ſeu alia quavis
» Diœceſi obtineret; ac Epiſcopus ſic Ordinans tam de
» prædictis Teſtimonialibus litteris, quam de reditu Be-
» neficii hujuſmodi expreſſam in conſueta collatorum
» Ordinum atteſtatione mentionem facere debebit. Cæ-
» terùm, Subditus ratione Originis is tantùm ſit, ac eſſe
» intelligatur, qui naturaliter ortus eſt in ea Diœceſi, in
» qua ad Ordines promoveri deſiderat, dummodò ta-
» men ibi natus non fuerit ex accedenti, occaſione ni-
» mirum itineris, Officii, Legationis, Mercaturæ, vel
» cujuſvis alterius temporalis moræ, ſeu permanentiæ
» ejus Patris in illo loco; quo caſu nullatenus ejuſmodi
» fortuita nativitas, ſed vera tantùm, & naturalis Pa-
» tris origo erit attendenda. Quod ſi quis tanto tem-
» poris ſpatio in eo loco, in quo ex accedenti, ſicut
» præmittitur, natus eſt, moram traxerit, ut potuerit
» ibidem Canonico aliquo impedimento irretiri, tunc
» etiam ab Ordinario ejus loci litteras Teſtimoniales,
» ut ſupra, obtinere, illaſque Epiſcopo Ordinanti per
» eum in collatorum Ordinum teſtimonio ſimiliter re-
» cenſendas, præſentare teneatur. At ſi Pater in alieno
» loco, ubi ejus filius natus eſt, tamdiu, ac eo animo
» permanſerit, ut inibi verè Domicilium de jure con-
» traxerit, tunc non origo Patris, ſed Domicilium per
» Patrem legitimè, ut præfertur, contractum pro Or-
dina-

Digitized by Google

De Litteris Dimiſſorialibus.

1. *Quæ eſſent apud Veteres Litteræ Dimiſſoriales?*
2. *Harum Litterarum mentio occurrit in antiquis Canonibus; ſed alio ſenſu, quam hodie accipiuntur.*
3. *Litteræ Dimiſſoriales hodie dantur, ut quis ab* alieno *Epiſcopo ordinetur.*
4. *Dare Litteras Dimiſſoriales propriè ad Epiſcopos pertinet.*
5. *Olim quibuſdam inferioribus Prælatis facultas dandi Dimiſſoriales competiit.*
6. *Synodus Tridentina hanc facultatem ſuſtulit.*
7. *Decretum S. Congregationis conforme.*
8. *Auctoritas dandi Dimiſſoriales competens Capitulo Sede vacante per Synodum Tridentinam reſtricta.*
9. *Pœna in contravenientes decreta.*
10. *Epiſcopus* confirmatus *non conſecratus, poteſt dare Dimiſſoriales: & Archiepiſcopus ante receptionem* Pallii.
11. *Facultas hæc ab Epiſcopis delegari poteſt.*
12. *Synodus Tridentina deſiderat, ut Epiſcopi* per ſe *Ordines conferant.*
13. *Jure communi in litteris Dimiſſorialibus exprimenda cauſa ob quam Epiſcopus non ordinet; ſed hodie non obſervatur.*
14. *Non eſt conveniens, ut Epiſcopus paſſim ſuos aliò mittat.*
15. *Synodus Tridentina non vult dari Dimiſſoriales, niſi* jam probatis.
16. *Synodi poſteriores idem inculcant.*
17. *Juſtitia horum Decretorum.*
18. *Interdum examen aliis delegandum; & quæ cautio à S. Carolo hic adhibita?*
19. *Studentium in Academia examen ſæpè aliis committitur; & quid hic præcipuè attendendum?*
20. *Synodus Tridentina videtur ultra examen Ordinarii etiam requirere examen* alieni *Ordinantis vigore Dimiſſorialium.*
21. *Idque in aliquibus Diœceſibus obſervatur.*
22. *Sacra Congregatio declaravit, id eſſe arbitrarium.*
23. *In Belgio non ſolet ſecundum examen inſtitui.*
24. *Meritò attendunt Epiſcopi à quo Dimiſſoriales conceſſæ ſint.*
25. *Sanctus Carolus noluit ſine neceſſitate Dimiſſoriales dari.*
26. *Noluit eas dari, niſi pro Ordinibus unâ ordinatione recipiendis.*
27. *Voluit in iiſdem præſcribi tempus intra quod Ordines ſint ſuſcipiendi.*
28. *Dimiſſoriales ad tempus vel certos Ordines reſtrictæ, quando exſpirent?*
29. *Litteræ Dimiſſoriales per mortem Epiſcopi non exſpirant.*

bebat, in alterum transferret: atque hæ propriè dicebantur Litteræ *Dimiſſoria*, à verbo Latino *dimittere*.

II. Hoc ſenſu Litteræ *Dimiſſoria* accipiuntur à Concilio Carthaginenſi I. *Can.* 5. litteras has ideo ſolùm requirens, ne alienus Epiſcopus alterius Clericum uſurpet; id eſt, ſuæ Eccleſiæ adſcribat, & alteri eripiat. Et in Synodo Trullana *Can.* 17. decernitur, ut " nullus omninò Clericus in quocumque ſit gradu, poteſtatem » habeat ſine proprii Epiſcopi ſcripta *Dimiſſoria* in alienæ Eccleſiæ *catalogum* referri.

Hîc *Dimiſſoria* requiritur, non ut Clericus ab alio Epiſcopo ſimpliciter ordinetur; ſed ut in alienæ Eccleſiæ catalogum referatur; quod fieri mores illorum temporum non permittebant, niſi ab Eccleſia cui priùs fuerat adſcriptus *dimitteretur*; quod fiebat mediante *Dimiſſoria*.

III. Hodie verò vulgari nomine Litteræ *Dimiſſoria* ſive *Dimiſſoriales* vocantur, quibus Clerici non abſolutè à ſuis Eccleſiis dimittuntur; ſed quibus ad alienum Epiſcopum, Ordinum ſuſcipiendorum causâ dumtaxat *dimittuntur*; ſeu quibus facultas fit alicui à *non ſuo* Epiſcopo Ordines ſuſcipiendi; ita ut Epiſcopus in eum Clericum priſtinum jus & auctoritatem ſibi retineat; nec à ſe *dimittat*, niſi ad hunc ſolum effectum, ut ab *alieno* Epiſcopo, Ordinem in litteris expreſſum ſuſcipiat.

IV. Sicuti autem Epiſcopi ſunt Ordinarii Ordinum Miniſtri; atque ad ipſos *propriè* ſpectat Miniſtrorum Ordinatio & electio, ita quoque ſemper ad Epiſcopos primariò ſpectavit, & hodie ſpectat Dimiſſoriales litteras dare.

" Inferiores Prælati, Religioſi vel alii, niſi eis quòd » ſuos Clericos, aut ſubditos, poſſint à quo voluerint » Epiſcopo facere ordinari, à Sede Apoſtolica *ſpecialiter* ſit indultum, vel Officiales Epiſcopi (cum ad hoc » ſe ipſius officium non extendat) hujuſmodi nequeunt » licentiam impartiri. " *Cap.* 3. *De Temporib. Ordinat. in* VI.

Hîc ſupponit Pontifex, Epiſcopis jure ordinario competere facultatem dandi litteras *Dimiſſoriales*; inferioribus verò nonniſi ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ indulto; quemadmodum etiam indicatur in *Cap.* 8. X. *De Officio Archid.* ubi mandatur Epiſcopo, ut " interdicat Archi» diacono ſuo, ne ſine conſcientia ſua & auctoritate lit» teras ſuas promovendis concedat Clericis.

Ad quæ reflectens Gloſſographus, ait: " Et ita patet: » quod Archidiaconus non poteſt dare commendatitias » ad Ordines ſuſcipiendos, ſed ſolus Epiſcopus.

V. Subjicit tamen Gloſſographus hanc exceptionem: " Si Epiſcopus abſens eſſet extra Parochiam ſuam, & ne» ceſſitas vel utilitas Ordinandorum immineret, tunc » poſſet illos præſentare aliis Epiſcopis per quos ordi» nentur: quia abſente Epiſcopo ſupplet vices; ſic & » Archipresbyteri; & hoc intelligo (ait) ſi Archidia» conus habet hoc *de Conſuetudine*, aliàs non, niſi ha» beret *ſpeciale* mandatum.

Ex

Digitized by Google

» bilibus.

Hoc Decreto auctoritatem dandi Dimiſſoriales competentem Prælatis inferioribus, vel ex privilegio vel conſuetudine vel præſcriptione eſſe revocatam, nequaquam obſcurum eſt.

VII. Unde cùm Capitulum Antverpienſe obtinuiſſet privilegium à Leone X. quo dabatur facultas dandi *Dimiſſoriales* de promovendo etiam extra tempora; eaque auctoritate, non obſtante Decreto Concilii Tridentini uti vellet Capitulum, quæſtione per Epiſcopum Romam delatâ, & S. Congregationi propoſita, reſcriptum eſt ad Epiſcopum, Sacram Congregationem cenſuiſſe; " Facultatem concedendi *Dimiſſorias* litteras Capitulo » ademptam eſſe Decreto *cap.* 10. *Seſſ.* 23. " Litteræ extant apud Zypæum in Jure novo *tit.* *De Officio Ordinarii*, *num.* 20.

VIII. Quia Sede vacante Capitulum ſuccedit in juriſdictionem Epiſcopalem, jam olim obtinuit, ut Capitulum Sede vacante Dimiſſorias ad ſuſcipiendos Sacros Ordines ſtatim à morte Epiſcopi dare poſſet; at Synodus Tridentina per Decretum ſub Paulo III. editum *Seſſ.* 7. *cap.* 10. *De Reformat.* hanc Capituli auctoritatem aliquatenus reſtrinxit, uti ſuprà *parte* 1. *tit.* 9. *cap.* 2. notavi.

IX. Ulterius pœnam interdicti Capitulo, ſi Decreto contraveniat, comminatur: & inſuper ut " Ordinati, ſi » in Minoribus Ordinibus conſtituti fuerint, nullo pri» vilegio Clericali, præſertim in criminalibus, gau» deant: in Majoribus verò, ab executione Ordinum, » ad beneplacitum futuri Prælati, ſint ipſo jure ſuſ» penſi.

Hanc pœnam Synodus *Seſſ.* 23. *cap.* 10. *De Reformat.* " ad illos qui eaſdem litteras non à Capitulo, ſed » ab aliis quibuſvis, in juriſdictione Epiſcopi loco Ca» pituli, Sede vacante ſuccedentibus, obtinerent con» tra Decretum ſub Paulo III. mandat extendi. Con» cedentes autem Dimiſſorias contra formam Decreti, » ab officio & Beneficio per annum ſint ipſo jure ſuſ» penſi.

X. Cæterum, quia conceſſio Dimiſſorialium ad Ordines ſuſcipiendos, non ad ea quæ Ordinis Epiſcopalis ſunt, ſed ad ea quæ juriſdictionis ſunt, pertinet; nemo ambigit, quin Epiſcopus electus & confirmatus, licet nondum conſecratus Dimiſſorias dare queat; eo quod poſt confirmationem, etiam ante conſecrationem Epiſcopus exerceat omnia quæ ſunt juriſdictionis, quemadmodum *parte* 1. *tit.* 14. *cap.* 5. oſtenſum eſt. Idem eſto judicium de Archiepiſcopo ante acceptum *Pallium* Archiepiſcopale, ſine quo Ordines conferre nequit, licet quæ juriſdictionis ſunt exercere valeat; uti ſimiliter *parte* 1. *tit.* 19. *cap.* 5. probatum eſt.

XI. Eâdem ratione facultas dandi *Dimiſſorias* Vicariis ſeu Officialibus Epiſcoporum competere poteſt, modò Epiſcopi eam ſpecialiter ipſis delegaverint. Hanc auctoritatem in Provincia Colonienſi ſæculo præterito competiiſſe Officialibus ſuppoſuit Synodus Colonienſis anno 1536. *parte* 1. *cap.* 29. prohibens, " Ne Officiales

De Reformat. vult, ut " Epiſcopi per *ſemetipſos* Ordi» nes conferant: quod ſi ægritudine fuerint impediti, » ſubditos ſuos non aliter, quam jam probatos, ad alium » Epiſcopum ordinandos dimittant.

Quamvis Synodus non exprimat niſi cauſam *ægritudinis* ob quam ſuos ad alium Epiſcopum mittere queat, nequaquam tamen aliæ graves & neceſſariæ cauſæ excluſæ cenſentur, quibus legitimè præpeditus Epiſcopus, ad alium Epiſcopum Ordinandos dimittat; quemadmodum expreſſit Concilium Mediolanenſe III. ſub S. Carolo tit. *Quæ pertinent ad Sacramentum Ordinis.*

XIII. Et quidem Clemens IV. in *Cap.* 1. *De temporibus Ordinat. in VI.* non vult aliquem Ultramontanum ab Epiſcopo Italo ordinari, niſi in Litteris Dimiſſoriis *cauſa legitima* contineatur, quare illum Epiſcopus *originis* nolit aut nequeat ordinare.

Unde jam pridem creditum fuit, & S. Carolus obſervavit, quod in Litteris *Dimiſſoriis* deberet exprimi cauſa ob quam Epiſcopus *proprius* ordinare nequeat aut nolit; quod tamen nec in Gallia nec in Belgio obſervatur, uti advertit Rebuffus in *Praxi Benef.* titulo *De formula Dimiſſoriarum num.* 28.

XIV. Interim ex Decreto Synodi Tridentinæ ſat intelligitur, mentem Eccleſiæ nequaquam eſſe, ut Epiſcopi paſſim ſuorum ſubditorum Ordinationes aliis committant, quaſi rem ipſis nimis moleſtam, aut nimis vilem; quod planè a priſtinis ac Sanctis Epiſcopis remotiſſimum fuiſſe, multis exemplis probat Hallierius *parte* 2. *ſect.* 3. *cap.* 3. *num.* 11. §. 5.

XV. Si verò juſta fuerit cauſa mittendi ſubditum ad alienum Epiſcopum pro Ordinibus ſuſcipiendis, meritò addit Synodus Trident. *non aliter quàm probatos* mittendos eſſe; id eſt, Dimiſſoriales dandas non eſſe, niſi *jam probatis*, quod & alio loco ſufficienter expreſſit; vetans aliquem ab alieno Epiſcopo ordinari, etiam cujuſvis generalis aut ſpecialis reſcripti aut privilegii prætextu, *niſi ejus probitas ac mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur. Seſſ.* 23. *cap.* 8. *De Reformat.*

XVI. Has Concilii Tridentini Sanctiones explicans S. Carolus in Synodo ſua Mediolanenſi III. titulo *Quæ pertinent ad Ordinis Sacramentum*, ait: " Infirma » valetudine, aliaque juſta cauſa impeditus Epiſcopus, » ſi ſtatos Sacros Ordines habere non poteſt, & aliquem » propterea Clericum ſuum ad alium Epiſcopum mittere » velit, à quo alicui Eccleſiaſtico Ordini adſcribatur; » teſtimonialibus litteris ei datis, hoc adſcribat, & teſta» ta faciat, vitæ imprimis & morum probitatem, doctri» nam, quâ idoneus, examine habito judicatus eſt, Ec» cleſiaſticum Ordinem, quo eſt proximè initiatus, tum » præterea natales, aut diſpenſationem, ſi quam ſuper » illis obtinuerit: ſi verò majori Ordini adſcribendus » eſt, ætatem item, & titulum ſufficientemque cenſum » Beneficii, vel penſionis, vel patrimonii quod ille habet.

Et Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 9. *cap.* 5. " Epiſ» copi ſubditos ſuos non niſi *jam probatos* & examinatos » ad alium Epiſcopum dimittant, juxta Decretum Con» cilii Tridentini.

XVII.

Digitized by Google

idonei judicentur; in quo hæc cautio præcipuè neceſſaria eſt, ut Epiſcopi examen illud non committant, niſi iis, quorum ſufficientia & integritas probè ipſis fuerit nota; & de quibus ſecuri ſint, quod non niſi benè idoneis teſtimonium capacitatis ſint daturi.

XX. Videtur inſuper Synodus Tridentina *Seſſ. 7. cap. 11. De Reformat.* præter examen proprii Epiſcopi ad alienum mittentis; nec non illius de ſufficientia ordinandi teſtimonium, inſuper requirere examen ipſius Epiſcopi Ordinantis; cùm expreſsè ſtatuat, "Facultates de » promovendo à quocumque non ſuffragentur, niſi ha» bentibus legitimam cauſam, ob quam à propriis Epiſ» copis ordinari non poſſint, in litteris exprimendam, » & tunc non ordinentur, niſi *ab Epiſcopo* in ſua Diœ» ceſi reſidente, aut pro eo Pontificalia exercente, & » *diligenti prævio examine*.

XXI. Et conformiter ad hoc Decretum, etiam à propriis Epiſcopis examinatos, iterum examinari ab Epiſcopo ordinaturo, Mediolani & Neapoli, ex Bonacina & Quaranta refert Hallierius loco citato §. 6. dicitque & in Gallia ſe id ab aliquibus vidiſſe obſervari.

XXII. De hac quæſtione conſulta S. Congregatio, "An ſcilicet, Epiſcopus Ordinans alienos ſubditos ſecu» lares cum dimiſſoriis proprii Epiſcopi aſſerentis, eos » examinatos fuiſſe, & idoneos repertos, hujuſmodi at» teſtationi deferre teneatur, vel etiam poſſit eoſdem » Ordinandos examinare; Sacra Congregatio cenſuit, » eſſe arbitrarium, & ideo poſſe, ſed non teneri." Apud Fagnanum ad *Cap.* Cum secundum ii *De Præbendis num.* 56.

XXIII. Conformiter ad hanc reſolutionem, ſolent hîc Epiſcopi dimiſſorialibus & atteſtationi proprii Epiſcopi deferre, atque ſine novo examine ordinare; prædictum Decretum Concilii Tridentini intelligentes de his qui *facultates de promovendo* non à *proprio* Epiſcopo, ſed à Sede Apoſtolica obtinuerunt.

XXIV. Addit tamen meritò Fagnanus ibidem *num.* 57. quod ſi Epiſcopus alienus ſciret, eum qui habet Dimiſſoriales eſſe criminoſum, peccaret ordinando: quia revera *manus imponendo* indigno, etiam Sacramentum indignè adminiſtraret. Quare laudandi Epiſcopi, qui non adeo faciles ſunt, ut admittant dimiſſoriales dum ſciunt, Epiſcopum in concedendis Dimiſſorialibus & Ordinandis admodum facilem eſſe, ac quoſvis paſſim ſe præſentantes ad Sacros Ordines admittere.

XXV. Ne occaſione conceſſarum litterarum Dimiſſorialium fallantur Epiſcopi; eo quod interdum contingat, ut vel hominis mores mutentur, vel quod de illius vita antea minus notum erat atque exploratum, id poſtea pateſiat, quo fiat, ut quem Epiſcopus aliquando Sacro Ordine dignum judicavit, illum ipſum poſtmodum ubi eas vel neceſſarias vel convenientes in eumdem finem judicabunt.

XXVIII. Subjicit deinde S. Carolus: "Quo præſ» tituto tempore tranſacto eas litteras eo nomine à ſe » conceſſas, ei inpoſterum nihil ſuffragari nihilque ro» boris habere iiſdem litteris declaret: Quas etiam Can» cellario Epiſcopali ab illo, cui conceſſæ ſunt, reddi » decernat.

Verum licet hæc declaratio in litteris eſſet omiſſa, nihilominùs, ſi *Dimiſſoriales* reſtrictæ ſint ad certum tempus intra quod ad Ordinem promoveri teneatur, tempore præſtituto elapſo litteræ illæ ſuum amittunt valorem & effectum; quia cum facultas ſeu mandatum non ſit niſi ad tempus, etiam ultra tempus extendi nequit.

XXIX. Si autem litteræ Dimiſſoriæ ſint ſine præfinitione temporis, tunc eatenus perpetuæ ſunt; ut nec per mortem Epiſcopi revocatæ cenſeantur; uti tradit Rebuffus in Praxi Benef. titulo *De Formula Dimiſſoriarum num.* 39. & communiter Canoniſtæ, atque praxis moderna probat.

XXX. Addit præterea Rebuffus *num.* 43. Nec etiam ſi gratia iſta ſuſcipiendi Ordines ab alieno Epiſcopo conceſſa ſit à Capitulo, expirabit finita Capituli poteſtate; quia geſta à Capitulo valida ſunt, & durant ſi rectè facta ſunt. Idipſum plurimis citatis docet Barboſa De officio Epiſcopi *parte* 2. *Allegat.* 7. *n.* 24.

Quod de Dimiſſoriis datis à Capitulo Sede vacante conceſſis dicitur; idem dicendum de conceſſis à Vicario Epiſcopi, eas nimirum durare etiam extincta poteſtate Vicarii; uti expreſsè notat Hallierius loco citato §. 8.

XXXI. Hæc de validitate Dimiſſoriarum ſive ab Epiſcopo, ſive à Capitulo vel Vicario conceſſarum non procedunt, ſi Epiſcopus eas re integra, id eſt, ante Ordinem ſuſceptum revocaverit. Unde Rebuffus poſtquam dixerat, litteras Dimiſſorias nec per mortem Epiſcopi, nec per extinctam poteſtatem Capituli eſſe effectu ſuo evacuatas, immediatè ſubjungit *num.* 44. Poterit tamen Epiſcopus revocare ea quæ nondum ſunt ſortita effectum: quam opinionem Rebuffi probans Barboſa dicto loco *num.* 25. ait: "A novo enim Antiſtite revocari poſ» ſunt per edictum omnes & quæcumque à prædeceſ» ſoribus Præſulibus, vel Capitulo Sede vacante con» ceſſæ.

Digitized by Google

cenſetur excluſus Epiſcopus.

11. *Officiales aliique inferiores Prælati examen aliquando ſibi vindicarunt, & quid hic decreverit Synodus Colonienſis.*
12. *Convenit Epiſcopum in examine eſſe præſentem.*
13. *Epiſcopus examen aliis delegare poteſt.*
14. *Epiſcopus ultra Examinatores ordinarios, poteſt alios aſſumere; & præcipuè è Canonicis Cathedralibus.*
15. *Non aſtringitur Epiſcopus Canonicos Cathedrales aſſumere.*
16. *Examinatores quales eſſe debeant?*
17. *Monita S. Caroli ad Examinatores.*
18. *Examen imprimis inſtituendum circa vitam Ordinandorum.*
19. *Ordinandi menſe ante Ordinationem ſe ſiſtere debent Epiſcopo; & quare?*
20. *Nomina Ordinandorum publicè populo proponenda; idque conforme veteri diſciplinæ.*
21. *Priſtinam diſciplinam exprimit Pontificale.*
22. *Huic priſtinæ publicationi ſucceſſit hodierna per Parochum fieri ſolita.*
23. *Hæc publicatio potiſſimùm fit, ut de vita Ordinandorum exactior notitia habeatur.*
24. *Proclamationes fieri mandant Synodi Belgicæ.*
25. *Volunt iſta fieri inſtar Bannorum Matrimonialium.*
26. *Decretum Synodi Leodienſis praxi hodiernæ conforme.*
27. *Non ſolent hodie Ordinandi menſe ante Ordinationem Epiſcopum adire; quod tamen eſſet conveniens.*
28. *Populus à Parocho monendus de harum Proclamationum ſcopo.*
29. *Excitandus ut pro Ordinandis oret; & quàm hic ſollicitus fuerit S. Carolus.*
30. *Populus monendus ad quid jejunia* Quatuor Temporum *inſtituta.*
31. *Ordinandi aliquo die ab Epiſcopo deſignando examini ſe ſiſtere debent.*
32. *Examen circa mores ipſorum quomodo inſtituendum; & quid de Seminariſtis?*
33. *Quàm difficulter habeatur exacta notitia eorum qui extra Seminarium morantur.*
34. *Non ſemper deferendum teſtimonialibus Directorum.*
35. *Regularium teſtimoniis non ſemper fidendum.*
36. *Quanto ſe periculo exponant, qui paſſim quorumcumque teſtimoniis credunt.*
37. *Qualiter ſuper ſcientia examen inſtituendum?*
38. *Quæ ſigillatim inquiri voluerit S. Carolus?*
39. *Voluit ut Examinatores ſibi certam formulam examinandi proponerent.*
40. *Examen unius horæ an ſufficere queat?*
41. *Exercitia ſpiritualia Ordinationi præmittenda; & quis horum ſcopus?*

I. DIctum eſt ab Apoſtolo omnibus Epiſcopis in perſona Timothei, *Manus citò nemini impoſueris,*

[...] miſſo ſuper ejus doctrina examine, ordinari voluit; uti pluribus capitibus *Seſſ.* 23. *de Reformatione*, expreſſum eſt; ac ſignanter *cap.* 12. ubi poſtquam ætatem ſingulis Sacris Ordinibus præſcriptam expoſuit, ſubjicit: "Sciant tamen Epiſcopi, non ſingulos, in ea ætate conſtitutos debere ad hos Ordines aſſumi: ſed dignos dumtaxat, & quorum *probata* vita ſenectus ſit. *Regulares* quoque nec in minore ætate, nec ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur; *privilegiis* quibuſcumque quoad hoc penitus excluſis.

V. Voluit igitur Synodus generaliter omnes, non tantùm Seculares, ſed & *Regulares*, ante Ordinationem examini Epiſcopi eſſe ſubjectos; ut nimirum Epiſcopus examinare queat, num digni ſint ad Ordines promoveri; ne aliàs contra præceptum Apoſtoli alicui *citò manus imponendo*, peccatis alienis communicet: "Neque enim, ut præcitatis verbis ſubjungit Chryſoſtomus, ea res periculo caret: eorum, quæ ille peccaverit, tu quoque pœnam dabis, qui initium dediſti etiam præcedentium delictorum.

VI. Vita quidem Religioſa ex ſuo inſtituto, atque regulariter acta plurimum valet, ut quis ad Sacros Ordines diſponatur; at notum eſt illud Auguſtini *Epiſt.* 131. "Omnem conditionem includere bonos & malos, eſſeque Clericos proinde falſos ac Monachos. Sunt & Monachi falſi, & nos novimus tales: ſed non periit fraternitas pia per eos qui profitentur quod non ſunt; tam enim ſunt Monachi falſi quam Clerici falſi, & fideles falſi.

VII. Notum quoque eſt, non omnem, quæ Monachis ſufficeret perfectio, ad Sacros Ordines, præſertim Preſbyteratûs ſufficere: *Multò major*, inquit S. Chryſoſtomus, *vitæ integritas huic* (Preſbytero) *quàm illis* (Monachis) *neceſſaria.* Hinc illud Auguſtini, *Aliquando bonus Monachus vix bonum facit Clericum. Lib.* 2. *De Sacerdot. c.* 2.

Quibus conſonat illud Doctoris Angelici: "Ordines Sacri præexigunt ſanctitatem: ſed ſtatus Religionis eſt exercitium quoddam ad ſanctitatem conſequendam: unde pondus Ordinum imponendum eſt parietibus jam per ſanctitatem deſiccatis, ſed pondus Religionis deſiccat parietes, id eſt, homines ab humore vitiorum." 2. 2. *q.* 189. *a.* 1. *ad* 3.

VIII. Quapropter SS. Patres, etiam in primo Religionis Monaſticæ fervore, non omnes paſſim ad Ordines Sacros promovendos judicabant, ſed *quos morum gravitas, & vitæ ac fidei inſtitutio ſancta commendat*, ut loquitur Siricius Papa. *Ep.* 1. *c.* 13. Unde ad Aurelium ſcribit Auguſtinus: *Cum ex his qui in Monaſteriis permanent, non tamen niſi* PROBATIORES *atque* MELIORES *ad Clerum aſſumere ſoleamus.* Et Sanctus Gregorius Candido Epiſcopo ſcribens, ut de Monaſteriis in ſua Diœceſi poſitis cum conſenſu Abbatis aliquos accipiat in Preſbyteros ordinandos, hoc monitum ſub-

Digitized by Google

... Gloſſo-graphus ad *Cap.* Accepimus 32. *De Ætate & qualitate Ord.* verbo: *Examinari.*

XI. Seculo præterito invaluerat in quibuſdam Diœceſibus Provinciæ Coloenienſis, ut in Scholaſticos Cathedralium Eccleſiarum, in aliis verò in Prælatos alios cura examinationis Ordinandorum relegata eſſet; iiſque examinandi jus eſſet quæſitum, & majora quàm cæteris Canonicis ſtipendia ab Eccleſia decreta.

Verum plerique Scholaſtici, & illi penes quos erat examinandi poteſtas jura quidem ſua tuebantur, nec tamen docebant juventutem nec examinabant: Officiumque & curas alias aliis, non multò melioribus examinatoribus interdum delegabant: quo fiebat, ut alio in alium hanc curam transferente, aut nullæ aut perfunctoriæ & admodum frigidæ fierent examinationes Ordinandorum; uti deplorat Synodus Colonienſis anno 1549. titulo *De altero medio ad reformationem neceſſario cap.* 2. cui malo ut mederetur ſubjungit: " Quem defectum » ſupplere cupientes, & examen ad ſua principia, hoc » eſt, ad Epiſcopos revocare, quibus ex lege divina in» cumbit nemini citò manus imponere, matura delibe» ratione præhabita, declaramus, Epiſcopos non debere » ejuſcemodi examinationibus (quando non ignorant » eas perfunctoriè factas) ſtatim acquieſcere, & inqui» ſitionis ſpecie, quam ex reliquiis antiqui moris reti» nent, in altari cum rogant utrum ſint digni, juſti & » ſancti putare ſe ſatisfeciſſe; atque ita inutiles & indi» gnos homines, nonnunquam etiam ſceleratos, ab aliis » fortè (quos ea cura non admodum tangit) dignos ju» dicatos, Sacris illis Ordinibus contra conſcientiam pro» priam inſignire. Eaque de cauſa requirimus Provinciæ » noſtræ Epiſcopos in Domino, ut vel ipſimet huic ſuo » muneri ſatisfaciant, vel curam illam imponant viris » piis, doctis, & de Eccleſiæ profectu ſolicitis, quorum » diligentia ſit eis explorata, niſi certiſſimo experimen» to cognoverint Scholaſticum, vel eum ad quem hoc » pertinet, diligentiam talem, cui meritò fidant, adhi» buiſſe.

XII. Hîc ſupponit Concilium, examen Ordinandorum propriè ac primariò ad Epiſcopum ſpectare; unde S. Carolus in ſua Synodo Mediolanenſi V. *parte 3. titulo De Examinandi ratione*, examinis initium fieri vetat, niſi præſentes adſint Epiſcopus vel Vicarius ipſius. Et in Synodo Mediolanenſi IV. *parte 2. titulo Quæ pertinent ad Sacramentum Ordinis*, præſcribit, ut " id Epiſcopus, » quantum ſibi per occupationes licet, maximè curet, ut » cum experimentum examenve de iis inſtituitur, qui » *Ordinibus* præſertim Majoribus initiandi, quique Ec» cleſiis Parochialibus præficiendi ſunt, ipſe præſens in » eo examine adſit.

XIII. Supponit inſuper Concilium poſſe ſubinde ali-

Diſſ. 24. ita conſentaneum apparet, ut potius Canonici Cathedrales, quam alii in Examinatores (cæteris paribus) aſſumantur.

XV. Non apparet nihilominus Epiſcopo adempta libertas aſſumendi Examinatores Ordinandorum, etiam non Canonicos Cathedrales. Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 7. *De Reformat.* ſimpliciter dixit: " Epiſcopus » autem ſacerdotibus & aliis prudentibus, peritis divinæ » legis, ac in Eccleſiaſticis functionibus exercitatis ſibi » adſcitis, Ordinandorum genus, perſonam, ætatem, in» ſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter in» veſtiget & examinet." Nulla hîc Canonicorum Cathedralium aut aliorum Clericorum aut ſacerdotum ſpecialis prærogativa quoad hoc examen inſinuatur; ſed arbitrio Epiſcoporum Examinatorum electio apparet eſſe concredita; & ita probat praxis hodierna Belgii.

XVI. Dotes Examinatorum à Synodo Tridentina expreſſæ etiam in Concilio Nannatenſi loco citato occurrunt, volente ut Epiſcopus in Examinatores eligat Sacerdotes & alios prudentes viros *gnaros divinæ legis, & exercitatos in Eccleſiaſticis functionibus.*

Et ante hos S. Gregorius ſcribit Adeodato Epiſcopo *lib.* 2. *Epiſt.* 48. " Si quando de his recipiendis (nempe » ad SS. Ordines) tractari neceſſe eſt, *graves expertoſque* viros conſiliis veſtris adhibete participes, & cum » eis communi de hoc deliberatione penſate.

XVII. Monet autem univerſos Examinatores S. Carolus in ſua Synodo Mediolanenſi V. *parte 3. tit.* 2." ut » quicumque ſint, noverint, ſibi munus adeò grave com» mitti, ut ſi negligenter, aut malè ſe ullo modo geſſe» rint, Deo inprimis culpæ in eo munere admiſſæ exa» ctum rationem reddituri ſint.

» Quare non ſpe, non metu, non præmio, non per» ſonarum ratione, non aliquo affectu ducti, muneris » ſibi commiſſi curam gerant.

» Propoſito ſibi inprimis timore Dei, ne quemquam, » quem indignum norint, probent: rurſus, quem ex» perimento, periculove facto, idoneum dignumque » comperiunt, ne rejiciant. Itaque graviter, maturè, » prudenter, rectèque tum de probando, tum de reji» ciendo deliberent.

» Cum in locum convenerint, ubi moris eſt, Cleri» corum experimentum fieri, priuſquam aggrediantur, » à ſtata prece, orationeque congregationum uſui præ» ſcripta, quam de libro pronuntiet, qui examini præſi» det, initium faciant, hoc piè intimèque precantes, » ut Dei ope inprimis illud rectè, prudenter, divinæ» que voluntati congruenter conficiant.

XVIII. Examen hoc imprimis inſtitui debet ſuper vita & moribus ipſorum Ordinandorum, quemadmodum ſtatuit Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 7. *De Reformat.* ut nimirum expendant, an tales ſint Ordinando-

Digitized by Google

& cultum divini Sacrificii redeant.

XIX. Ut verò Epiſcopus de vita ac moribus ipſius Ordinandi facilius inſtruatur, vult Synodus Tridentina citata ſeſſione *cap.* 5. ut " hi qui ad ſingulos Majores » Ordines erunt aſſumendi, per menſem ante Ordina- » tionem Epiſcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, » cui magis expedire videbitur committat, ut nomini- » bus, ac deſiderio eorum, qui volent promoveri, pu- » blicè in Eccleſia propoſitis, de ipſorum Ordinandorum » natalibus, ætate, moribus, & vita à fide dignis dili- » genter inquirat; & litteras teſtimoniales, ipſam in- » quiſitionem factam continentes, ad ipſum Epiſcopum » quamprimùm tranſmittat.

Si juxta tenorem hujus Decreti, Ordinandi menſe uno ante Ordinationem ſe Epiſcopo ſiſterent, indubiè id plurimùm conduceret, ut Epiſcopi ſe præviè ante Ordinationem de moribus, atque capacitate, cæteriſque Ordinandorum qualitatibus informare poſſent.

XX. Quod verò Synodus velit, nomina ac deſideria eorum qui Ordinandi ſunt per Parochum, aut alium cui Epiſcopus commiſerit, publicè in Eccleſia proponi, id priſtinæ diſciplinæ conforme eſt. Jam pridem enim Patribus uſitatum fuit, nomina promovendorum ad Eccleſiaſticum Miniſterium publicè populo proponere; eorumque teſtimonium de Ordinandorum vita ac converſatione exquirere, teſte Cypriano Epiſt. ad Clerum & plebes in Hiſpania; ubi docet, *Ordinationes non niſi ſub populi aſſiſtentis conſcientia fieri oportere, ut plebe præſente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur.*

Hinc illud Concilii Carthaginenſis IV. *Can.* 22. apud Gratianum *Diſt.* 24. *Can.* 6. " Epiſcopus ſine Concilio » Clericorum ſuorum Clericos non ordinet, ita ut ci- » vium conniventiam, & *teſtimonium* quærat.

XXI. Patrum diſciplinam hodiernum Pontificale in Presbyterorum Ordinatione, exprimit his verbis: " Quo- » niam, fratres chariſſimi, rectori navis & navigio de- » ferendis eadem eſt, vel ſecuritatis ratio, vel commu- » nis timoris; par eorum debet eſſe ſententia, quorum » cauſa communis exiſtit. Neque enim fuit fruſtrà à » Patribus inſtitutum, ut de electione illorum, qui ad » regimen altaris adhibendi ſunt, conſulatur etiam po- » pulus: quia de vita, & converſatione præſentandi, » quod nonnumquam ignoratur à pluribus ſcitur à pau- » cis, & neceſſe eſt, ut facilius ei, quis obedientiam » exhibeat ordinato, cui aſſenſum præbuerit ordinando. » Horum ſiquidem Diaconorum, in Presbyteros, auxi- » liante Domino, ordinandorum converſatio (quantum » mihi videtur) probata & Deo placita exiſtit, & di- » gna (ut arbitror) Eccleſiaſtici honoris augmento. Sed » ne unum fortaſſe, vel paucos, aut decipiat aſſenſio, » vel fallat affectio, ſententia eſt expetenda multorum. » Itaque quid de eorum actibus aut moribus noveritis, » quid de merito ſentiatis, libera voce pandatis; & his » teſtimonium Sacerdotii magis pro merito, quam af- fatione, nec non reliquis ad Ordines requiſitis neceſſaria & juſta informatio haberi queat.

Neque illum Eccleſiæ ſcopum obſcurè expreſſit Synodus Tridentina, dum ſatis inſinuat, hanc nominum publicam in Eccleſia propoſitionem fieri, ut ipſe de Ordinandorum natalibus, ætate, moribus ac vita diligenter à fide dignis inquirere valeat.

De hoc Eccleſiæ ſcopo non dubius S. Carolus, voluit, ut hæc nominum publicatio fieret à Parocho, ab eove cui Epiſcopus id negotii dederit, publicè die feſto inter ſolemnia, in Eccleſia Cathedrali & Parochiali propria, & in illa quoque in cujus finibus poſtremò domicilium habuerit, & præterea ubi Epiſcopus cenſuerit.

XXIV. Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 9. *cap.* 3. vult, ut " fiant proclamationes promovendorum ad *ſin- » gulos* Ordines Majores juxta Decretum Concilii Tri- » dentini, & qui de iis non docuerint, rejiciantur.

Synodus P. I. Cameracenſis *tit. de Miniſteriis Eccleſ. cap.* 3. ſimiliter requirit, ut " Dominica die ante, ſive » per menſem ante Ordines futuros, aut prius, Paſtores » Eccleſiarum *nominatim* denuntient populo eos, qui » promoveri velint ad Sacros Ordines, ut liceat oppo- » nere, ſi quid vitii deprehendi poſſit, & hujus procla- » mationis factæ adferant teſtimonium Ordinandi.

XXV. Fuſius ejuſdem Provinciæ Synodus Diœceſana Audomarenſis *tit.* 9. *cap.* 6. " Curent autem, & » ipſi, à Parocho loci domicilii ſui, nomina ſua ac deſi- » derium, tribus diverſis Dominicis aut feſtis diebus pu- » blicè in Eccleſia proponi, ubi ad formam Bannorum » Matrimonialium, omnibus & ſingulis ſub excommu- » nicationis pœna mandetur, ut ſi quod noverint Ca- » nonicum impedimentum, ob quod illi, à ſuſcipiendis » Ordinibus repelli, aut non admitti debeant, ſtatim de- » nuncient, ſive illud malam & Eccleſiæ Miniſtris indi- » gnam converſationem concernat, ſive aliud quidlibet. » Quibus legitimè peractis, curent etiam litteras teſti- » moniales Parochi, hujuſmodi inquiſitionem & banno- » rum proclamationem factam continentes, quampri- » mùm ad nos tranſmitti, cum declaratione an aliquod » impedimentum, ob quod ad ſacros Ordines admitti » non debeant, denunciatum ſit, necne.

Similiter Rithovius Epiſcopus Iprenſis in ſua Synodo *tit.* 18. *cap.* 5. mandat, " nomina ac deſideria Ordinan- » dorum, *tribus diſtinctis* Dominicis, aut Feſtivis diebus » publicè in Eccleſia proponi; " utque Parochus aut alius cui Epiſcopus commiſerit, " omnibus & ſingulis (ad » formam bannorum matrimonialium) ſub pœna ex- » communicationis mandet; ut ſi quod noverint Cano- » nicum impedimentum, ob quod Ordinandi, à ſuſci- » piendis Ordinibus repelli debeant, ſtatim denuntient.

XXVI. Et Synodus Leodienſis anno 1618. *tit.* 8. *cap.* 4. præcipit, ut " Ordinandi teneantur Parochum » ſuum antè adire, curareque, ut populo ſuo ad Miſſa- » rum ſolemnia quodam die Dominico, vel feſtivo con- » gregato, idipſum denuntiet, ut ſi quis ſit, qui contra natalia,

Digitized by Google

XXVII. Dubium tamen non eſt, quin convenientius, & Decreto Concilii Tridentini conformius eſſet, ut Ordinandi uno ante Ordinationem menſe Epiſcopum adirent, & nomina ſua darent, ac tum Epiſcopus nomina ipſorum ad Parochum aliumve quem huic rei aptiorem noviſſet, publicanda mitteret, cum obligatione de vita ac moribus Ordinandorum diligenter inquirendi.

XXVIII. Hoc interim ex Synodis allegatis conſtat, ſcopum harum denuntiationum ſeu proclamationum eſſe, ut etiam populus de vita ac moribus Ordinandorum teſtimonium dare queat. Quare populus ſubinde monendus, ut liberè Parocho aliiſve, quibus magis opportunum videbitur, pandat, ſi quæ vitia Ordinandorum noverit; oſtendendo quantum malum populo & Eccleſiæ ex indignorum Ordinatione immineat; quodque forſan ipſis imputabitur, ſi vitia ex humana aliqua conſideratione vel timore celantes, inidonei aut vitioſi ordinentur.

XXIX. Inſuper occaſione hujus publicationis nominum Ordinandorum, convenit, Parochus excitet populum, ut ſpecialiter oret, quatenus Deus dignos mittat operarios in meſſem ſuam; & Ordinandis miniſterium ſuum adimplendi gratiam infundere dignetur.

Hac de cauſa S. Carolus in ſuo Concilio Provinciali II. *tit.* 1. *Decreto* 21. juſſit, " ut Dominico die qui ſtata quatuor temporum jejunia, quibus Ordinis Sacramentum adminiſtratur, antecedit, Parochi in ſua unuſquiſque eorum Parochiali Eccleſia, ſupplicationes, litaniaſque piè ac religiosè vel intus habeat, vel proſequente fidelium multitudine foris Eccleſiam, ſicut moris, obeat; ut Dei, Sanctorumque ope implorata, tum Epiſcopus in eorum delectu, quibus Ordines conferet, Spiritus Sancti lumine illuſtretur: tum illi quibus conferuntur, in vitæ ſanctitate, doctrina, religioſiſque virtutibus proficiant.

Et rurſus ejuſdem ſupplicationis indicendæ meminit in Concilio Mediolanenſi IV. titulo *Quæ pertinent ad Sacramentum Ordinis*, monetque iterum, populum ad orandum eſſe excitandum, atque preces publicas inſtituendas, " quibus unuſquiſque ſecum mente reputans, *quam pauci operarii in meſſe multa* ſint, hoc Deum toto corde exoret, ut qui *Dominus eſt meſſis, ipſe mittat operarios in meſſem ſuam*.... Quod ut eo nomine Deum populus ſupplex ſæpius oret; id illum ſingulis Dominicis diebus per menſem ante ſacræ Ordinationis tempus, crebra cohortatione Parochi intra Miſſarum ſolemnia præmoneant.

XXX. Adhæc meritò monebunt Parochi in promulgatione jejuniorum *quatuor temporum*, ea potiſſimum inſtituta eſſe ab Eccleſia, ut hac pia corporis caſtigatione, & pœnitentiæ operibus, à Deo digni Eccleſiæ Miniſtri impetrentur; ideoque jam pridem in Eccleſia inſti-

hæc enim extracto ex Regiſtro Baptiſmali facile probari poteſt.

XXXII. Circa inſtitutionem, mores, cæteraſque perſonales qualitates Ordinandorum, major difficultas eſt; hîcque diligentior atque exactior requiritur inveſtigatio atque circumſpectio.

Imprimis eorum qui in Seminariis Epiſcopalibus educantur, ſi Epiſcopus eam quæ neceſſaria eſt, in viſitando ac curando ſuo Seminario curam impendat (de qua infra titulo 11.) poterit aliqualem notitiam habere: multumque indubiè hîc adjutorii habebit Epiſcopus, ſi eruditum, pium atque in diſciplina Eccleſiaſtica excitatum Seminarii ſui Rectorem adeptus ſit; qui convenientem de ſanctitate atque morum integritate in Ordinandis requiſitâ ideam habeat: cujus teſtimonialibus litteris de moribus Ordinandi ſecurè fidem adhibere queat.

XXXIII. At illorum qui vel in Academiis aut parentum domibus hactenus habitarunt; atque antehac Epiſcopo parum noti fuerunt, maxima ſæpius oritur difficultas; ut de moribus vitæque integritate Epiſcopi ſufficienter inſtruantur, ut ſecurè ipſis manus imponere poſſint.

Neque enim ſimiles alia ſolent adferre morum vitæque rectè actæ argumenta, niſi vel Præſidum ſeu Rectorum ſuorum reſpectivè Collegiorum, aut Parochorum teſtimonia; quibus hi teſtantur, Ordinandos eſſe tales quoad mores & vitam, ut eos ad Ordinem ſuſcipiendum capaces judicent.

XXXIV. Verum quid ex his teſtimoniis ſecuritatis ordinariè habere poterunt Epiſcopi, niſi apprimè noverint, Præſides aut Parochos eſſe tales, qui ejus ſint eruditionis, prudentiæ & pietatis, ut meritò confidant, quod nulli hujuſmodi teſtimoniales ſint daturi, niſi iis quos ſciunt qualitates Ordinibus ſacris neceſſarias habere?

Aliàs quis neſcit, quàm fragile ſæpe ſit argumentum, quod hujuſmodi litteris teſtimonialibus innititur?

Quis enim auſit negare, plures hodie juventuti formandæ in Collegiis Academicis præeſſe; itemque Parochos quamplurimos, qui aliam eamque multò inferiorem ac viliorem, imò planè diverſam de morum integritate vitæque ſanctitate in Ordinatis requiſitâ ideam habent ab illa, quam in Sacris Canonibus & Pontificali Eccleſia expreſſit?

Nonne plures videmus hujuſmodi juventutis Magiſtros, omnibus paſſim ad Sacros Ordines litteras teſtimoniales annuere, modò annorum trium aut quatuor ſtudium perfecerint; & ſaltem ab exterioribus gravioribuſque criminibus ſe continuerint; parum attendentes, num ea ſint vitæ morumque integritate, quæ Miniſtrum Eccleſiæ decent?

XXXV. Frequenter nec certius de Ordinandorum

Regu-

Digitized by Google

eſſe conſpicuos ut Sacris initiari queant.

Hoc expendens Hallierius dicere non dubitavit : " Non » adeò Superiorum Regularium fidei credendum eſt, ut » quos illi tamquam dignos obtulerint, abſque ullo alio » examine, atque diſcuſſione ad Sacros Ordines Epiſco- » pi recipiant...... maximè cum notum ſit, inquit, to- » tius Monaſterii intereſſe, ut quamplurimos Ordinibus » Sacris initiatos habeat ; & facilè probi etiam & boni » inſita hominibus omnibus cupiditate Ordinis ſui glo- » riam promovendi (qua Regulares præ cæteris maximè » flagrant, quod Ordinis ſui amplificationem & orna- » mentum ad Dei gloriam & Eccleſiæ utilitatem ſpecta- » re præſertim arbitrentur) facilè, inquam, hac cupidi- » tate ducti abripiantur, ut levius de ſuis cenſeant, quam » par ſit, & in pondere, & pondere judicent ſuorum » induſtriam, ac dotes magnificè ; Sacerdotii, & reli- » quorum Ordinum Eccleſiaſticorum dignitatem tenui- » ter æſtiment. " De SS. Ordinat. *in append. ad ſect.* 1. §. 3.

XXXVI. Hæc ſatis probant, quam leviter procedant Epiſcopi ; quantoque periculo quaſi ultrò ſe exponant, manus citò aliquibus imponendi, & communicandi peccatis alienis, qui nullâ prævia de Ordinandis, eorumque Superioribus & Præfectis inquiſitione, omnes, quantum ad mores vitæque integritatem & caſtitatem, tanquam ſat probatos admittunt, qui qualecumque ſuorum Superiorum & Præfectorum teſtimonium adferunt ; tametſi ſciant, aut facilè ſcire poſſint, quam hi faciles ſint in dandis hujuſmodi teſtimoniis.

XXXVII. Examen verò Ordinandorum, coram Epiſcopo circa ſcientiam, ferè unicè inſtitui ſolet : idque non raro ſat perfunctoriè, propoſitis per Examinatores quæſtionibus nonnullis ſterilibus ac ſpeculativis, v. g. quot ſint filiæ ſuperbiæ ; quot partes potentiales temperantiæ, aliiſque ſimilibus ; quem examinandi modum pro merito exagitat eruditus auctor notarum in *Epiſtolam* 26. *lib.* 13. S. Gregorii *Nota* 4. additque ; " Cenſerem primò quidem inquirendum eſſe de mori- » bus, tum de prudentia, de ſenſu communi, an ſcien- » di modum habeant, an lectioni Scripturarum Sacra- » rum vacent, quodnam ſit eorum Canonum ſtudium, » an ſint & doceri & docere habiles ?

Hic examinandi modus ſi conferatur cum his quæ in Concil. Mediol. V. *parte* 2. *titulo De examinandi ratione*, à S. Carolo traduntur, apparebit, examinandi rationem ibidem præſcriptam, non eſſe à modo examinandi jam deſcripto multùm diverſam ; atque inter alia vult de omni Ordinando inquiri ; an in orationis ſanctæ ſtudio ſit uſque verſatus ? Quibus meditationibus inſtructus Deum tacitus oret ? Qui orationis modus ? Qui illius fructus, quæve utilitates ? Quot quibuſve partibus illa conſtet ? Quæ regulæ præparationis ad orationem.

XXXVIII. Deinde in examine Ordinandorum in Presbyteros inter cætera hæc ſigillatim ſtudioſè perquiri voluit. An piè & fideliter in miniſteriis anteactis ſe geſſerint ? An ſpectata pietate, atque caſtis moribus ? An » omni experimenti, examiniſve ratione, ſacris Bibliis, » Catechiſmo Romano inprimis, Concilio Tridentino, » ſacrorum Canonum Decretis, & aliis Pontificiis Con- » ſtitutionibus, Synodiſque tum Provincialibus, tum » Diœceſanis utantur, unde ſuas interrogationes hau- » riant, quibus, prout eſt illorum ingenii captus, ex- » plorent eorumdem & ſcientiam & Eccleſiaſticarum re- » rum notitiam atque uſum.

Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 7. *De Reformat.* requirens ab Epiſcopo, aſſumendos in Examinatores, Viros *prudentes, peritos divinæ legis, ac in Eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatos*, nonne ſat inſinuat, in hiſce præcipuè examen Ordinandorum inſtituendum ?

XL. Interim ex hactenus dictis non difficulter intelligitur, quàm parum juvare poſſit examen unius mediæ aut etiam integræ horæ, ut plena ac conveniens de Ordinandorum capacitate & idoneitate hauriatur notitia ; quamque temerè ad Ordinationem vi hujuſmodi examinis procedatur, niſi Epiſcopus jam præviè circa Ordinandos ſe informaverit ; aut ſaltem eam habeat ſecuritatem de Præfectis ac Directoribus Ordinandorum, ut meritò horum teſtimoniis deferre queat.

XLI. Ut autem ſe ad Sacros Ordines melius præparent, magnâque diſcretione ſe aſtringant, voluit S. Carolus in Concilio Mediolanenſi IV. *parte* 1. *tit.* 8. " Sub- » diaconatum ſuſcepturus, quo diligentius vitæ perpen- » dat rationem, cui ſe, illum ſuſcipiendo, ſanctè ob- » ſtringit ; ac proindè de re totâ accuratius deliberata, » puriori mente ardentiorique animi voluntate, ad rem » tanti momenti accedat, priuſquam eo Sacro Ordine » initietur, ad aliquem ſemotum locum adeat, ubi ab » omnibus curis & occupationibus liber, cum omnis an- » teactæ vitæ ſuæ diligenti conſcientiæ diſcuſſione pec- » cata ritè confiteatur : tum in ſalutaribus meditationi- » bus, aliiſque ſpiritualibus exercitationibus totus ver- » ſetur, duce & moderatore ſibi adhibito, religioſo viro, » earum uſu perito, quem Epiſcopus inprimis probarit.

» In illis autem, vel menſe, vel longiori, breviorive » tempore perſiſtat, prout de moderatoris conſilio Epiſ- » copus expedire cenſuerit. Quas item exercitationes, » eodem præſcripto, & modo, eo tempore Diaconi, » cum ad Sacerdotii gradum acceſſuri ſunt, piè ineant » ac præſtent.

Hæc ſpiritualia exercitia plures Synodi Belgicæ etiam præſcribunt ; & ſignanter Synodus Namurcenſis anno 1659. *tit.* 8. *cap.* 5. decernit : " Ante quemlibet Or- » dinem Majorem quilibet Ordinandus in loco aliquo » à ſæcularibus remoto, per novem dies continuos exer- » citiis ſpiritualibus ſe fideliter probet, ibique anteactæ » vitæ exomologeſim faciat, & per ſacras meditationes, » & pias orationes Dei voluntatem exquirat, & ad Sa- » crum Ordinem ſuſcipiendum ſe præparet.

Sed quia illa pietatis exercitia multum dependent à pietate & prudentia Directoris, hinc meritò addidit S. Carolus, ut agantur ſub Directore, *quem Epiſcopus inprimis probarit.*

CA-

Digitized by Google

10. *Optat quoque hodie Eccleſia, ut Ordinati incumbant aliquo tempore Minoribus Ordinibus, priuſquam ad Majores promoveantur.*
11. *Inter Sacros Ordines requiritur interſtitium unius anni.*
12. *Annus non intelligitur Civilis, ſed Eccleſiaſticus.*
13. *Epiſcopus, & Capitulum Sede vacante poſſunt diſpenſare.*
14. *Epiſcopus ordinandus vigore Dimiſſorialium non poteſt diſpenſare.*
15. *In hac diſpenſatione præcipuè attendendum, num Ordinandi ſint ſufficienter probati.*
16. *Quomodo in pluribus hodie diſpenſandi ratio obtineat.*
17. *Duo Sacri Ordines nec ex diſpenſatione Epiſcopi uni* eodem die *conferri poſſunt.*
18. *Ordines Sacri extra ſtatuta tempora, nec diſpenſante Epiſcopo, conferendi.*
19. *Corollarium ex præcedentibus.*

I. ANtiqua Eccleſiæ lex eſt, ut uno inferiore Ordine ſuſcepto aliqua temporis mora interponatur, priuſquam ad ulteriorem aſcendatur; neque e Laico mox ad ſupremum Sacerdotii gradum quis ſublimetur, ſed gradatim à minore ad majorem aſcendat.

II. Unde in Concilio Sardicenſi *Can.* 10. Hoſius quoque Epiſcopus dixit: " Hoc quoque neceſſarium exiſti» mo, ut cum omni cura & omni diligentia examine» tur; ut ſi quis dives, vel ex foro Scholaſticus Epiſco» pus fieri dignus habeatur, non priùs conſtituatur, » quam Lectoris & Diaconi & Preſbyteri miniſterium » peregerit: ut in unoquoque gradu, ſi dignus exiſti» matus fuerit, ad Epiſcopatus faſtigium per progreſſio» nem poſſit aſcendere. Habebit autem uniuſcujuſque » Ordinis gradus non minimi ſcilicet temporis longitu» dinem, per quod & fides, & morum probitas, & » conſtantia & moderatio poſſit cognoſci: & ipſe divino » Sacerdotio dignus exiſtimatus maximum honorem aſſe» quetur.

Hæc temporum intervalla quibus in inferioribus Officiis eſt ſiſtendum, antequam ad ſuperiores aſcendatur, poſterior ætas Ordinum *interſtitia* nuncupavit.

III. Circa moram temporis quæ inter hæc temporum intervalla intercedere debet, licet non eadem ſemper & una fuerit omnium Eccleſiarum diſciplina, illam nihilominus quæ ab Eccleſia præſcripta erat, religioſè ſervandam eſſe, tam Pontifices, quam Concilia frequenter ſanxerunt; quorum plura Decreta referuntur apud Gratianum *Diſtinct.* 77.

VII. At recentior ac moderna diſciplina, Ordines inferiores non tantum requirit, ut quis eorum functionibus applicetur & inſiſtat; ſed inſuper ut neceſſariò prærequiſitos ad majorem Ordinem; ita ut Ordini ſuperiori aliquid quaſi deeſſe videretur, niſi omiſſo inferiore eſſet collatus.

VIII. Hinc ſi etiam Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas poſtulet, ut quis ſimplex Clericus repentè ad Sacerdotium promoveatur; ſciaturque, illum numquam inferiorum Ordinum functionibus applicandum, nihilominus omnibus inferioribus Ordinibus erit initiandus, quantumvis eodem die, antequam Sacerdotio initiari queat.

IX. Et quidem ſi vel uno omiſſo promoveretur, *per ſaltum* promotus cenſeretur; atque de hujuſmodi promotis agitur ſub titulo Decretalium *De Clerico per ſaltum promoto*, & in Concilio Tridentino *Seſſ.* 23. *cap.* 14. *De Reformat.* ubi dicitur: " Cùm promotis *per ſaltum* » ſi non miniſtraverint, Epiſcopus ex legitima cauſa » poſſit diſpenſare: " nimirùm ut in Ordine ſuſcepto miniſtret, poſtquam Ordinem omiſſum ſuſceperit; uti colligitur ex *Cap. Unico* ;; *De Clerico per ſaltum promoto.*

X. Verùm tametſi hodierna diſciplina collationem inferiorum Ordinum prærequirat, tamquam partes quodammodo integrales Ordinis ſuperioris, nihilominus etiamnum hodie optat Eccleſia, ut Ordinibus illis inſigniantur qui functionibus Ordinum illorum incumbant, atque certo tempore in illis probentur, priuſquam ad altiores aſſumantur.

Quid Synodus Tridentina, ac Synodi Belgicæ de *interſtitiis* inter Minores Ordines ſervandis dixerint, ſufficienter expoſitum eſt ſuprà *parte* 1. *titulo* 1. *cap.* 2. quare hìc dumtaxat de *interſtitiis* ſervandis inter Sacros Ordines dicendum.

XI. Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 13. *De Reformat.* ait: " Promoti ad Sacrum Subdiaconatûs Ordinem, » ſi per *annum* ſaltem in eo non ſint verſati, ad altio» rem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere » non permittantur.

Et *cap.* 14. agens de aſſumendis ad Ordinem Preſbyteratus, ait: " Et hi ſint qui non modò in Diaconatu » ad minus per annum integrum, niſi ob Eccleſiæ utili» tatem ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videatur, mini» ſtraverint, " &c.

Itaque ex diſpoſitione Concilii Tridentini cui praxis hodierna Eccleſiæ eſt conformis, inter Sacros Ordines requiritur ut minus unius integri anni interſtitium.

XII. Annus hìc non intelligitur civilis conſtans integris

Digitized by Google

terſtitiis, niſi proprius Epiſcopus diſpenſaverit, & in litteris Dimiſſorialibus id expreſſerit. Hic enim Epiſcopus cum tantum poſſit in hunc non ſuum ſubditum poteſtatem exercere vigore litterarum Dimiſſorialium, tenetur ejus tenorem obſervare, nec quidquam ſibi arrogare poteſtatis ultra illam quæ litteris expreſſa eſt.

XV. Porrò quia hæc *interſtitia* jam pridem, uti & hodie præſcripta ſunt, ut Ordinandi in functionibus inferiorum Ordinum probentur, atque ex eorum recta adminiſtratione pateat, num ad altiorem gradum promoveri mereantur, juxta illud Apoſtoli de Diaconis: *Qui enim benè miniſtraverint, gradum bonum ſibi acquirent*, præcipuè hìc attendendum erit Epiſcopis, num promovendi ad Sacros Ordines ſint ſufficienter probati.

XVI. Quid enim ſi per plures annos in Seminariis aut Collegiis Academicis fuerint verſati; ſeſeque idoneos ad Sacros Ordines etiam Presbyteratus multis argumentis probaverint, tametſi vel ob defectum tituli, vel aliam rationabilem cauſam, ſuſcipere Ordines Sacros diſtulerint, cùm his indubiè facilius Epiſcopi diſpenſare poterunt: eo quod finis interſtitiorum jam haberi ſupponatur. Accedit quod cum hodie Subdiaconatûs functiones ad ſolam publicam in Miſſa ſolemni Epiſtolæ decantationem, & Diaconatus ad Evangelii decantationem penè ſint redactæ, nulla aut admodum exigua hodie haberi poteſt probatio capacitatis ſeu idoneitatis pro Ordinibus Superioribus ex functionibus Subdiaconatus vel Diaconatus, quæ non eadem à Clericis aut Theologis in Seminariis Epiſcopalibus vel Collegiis Academicis ſtudentibus, & nondum hiſce Ordinibus inſignitis, haberi queat.

Igitur præcipua cura Epiſcoporum in conferendis Ordinibus, & in diſpenſando ſuper interſtitiis eſſe debet, ut intelligant, an Ordinandi ſatis ſint ipſis quocumque modo probati; ut ſecurè eis manus imponere poſſint.

XVII. Diſpenſatio Epiſcopalis ſuper interſtitiis non eo uſque tamen ſe extendere poteſt, ut nullum inter Ordinem ſacrum jam ſuſceptum & ſuſcipiendum temporis intervallum intercedat, eodemque die plures conferantur: quia Synodus Tridentina citato *capite* 13. expreſsè decernit: " Duo Sacri Ordines *non eodem die*, » etiam Regularibus conferantur, privilegiis ac indultis » quibuſvis conceſſis, non obſtantibus quibuſcumque.

XVIII. Adhæc " ad Subdiaconatum, niſi in qua» tuor temporibus, aut Sabbato ſancto, vel Sabbato an» te Dominicam de Paſſione, nulli Epiſcoporum, præ» terquam Romano, licet aliquem ordinare. " *Cap.* 3. ;; *De Temporibus Ordinat.* Quod de Subdiaconatu dicitur in hac Decretali, id generaliter de ſacris Ordinibus aſſeritur in *Cap.* 3. ;; *eod.*

XIX. Itaque cum Epiſcopus extra ſtatuta hæc tempora Ordines ſacros conferre nequeat; ac inſuper vetitum ſit, eodem die duos Sacros Ordines dare, conſequens eſt, quod non obſtante Epiſcopi diſpenſatione, debeat is qui uno die horum temporum ordinatus eſt,

5. *Titulus Ordinationis olim publicè coram populo denuntiabatur.*
6. *Diſciplina hæc nullum alium* Titulum *agnoſcens duravit uſque ad ſæculum XII.*
7. *Concilium Lateranenſe loquens de* Titulo, *aliquam patrimonii mentionem primùm fecit.*
8. *Concilium Lateranenſe priſtinam diſciplinam labefactare non intendit.*
9. *Occaſio recedendi à priſtina diſciplina ex Decreto Concilii Lateranenſis ſumpta.*
10. *Veriſimile dictum Decretum Titulo patrimoniali initium dediſſe.*
11. *Sæculo XIII. planè diverſa de Titulo Ordinationis idea à priſtina invaluit; quæ & hodie obtinet?*
12. *Decretum Synodi Tridentinæ circa Titulum Ordinationis.*
13. *Synodus Tridentina Titulum patrimonialem dumtaxat ut* extraordinarium *agnovit.*
14. *Synodus Trident. non vult in* Titulo *ſolùm attendi, an ſufficiat ad honeſtam ſuſtentationem.*
15. *Requirendo Titulum beneficialem unà voluit priſtinam diſciplinam reducere.*
16. *Quomodo intentioni Eccleſiæ non ſemper ſatisfaciant Epiſcopi, ad Titulum* beneficialem *ordinantes.*
17. *Quâ ratione aliquando magis ſatisfaciant, ordinantes ad Titulum* patrimonii.
18. *Quid nomine* Beneficii *hic intelligatur?*
19. *Fundatio alicujus Miſſæ quando pro* Titulo *ſervire poſſit?*
20. *Quid veniat nomine* patrimonii?
21. *Quomodo Beneficium cenſeatur verè &* pacificè *poſſideri, ut pro Titulo admittatur?*
22. *Quandonam patrimonium* fictè *poſſideatur?*
23. *Qui* fictè *patrimonium pro Titulo ſupponit, habetur pro Ordinato ſine Titulo.*
24. *Juramentum Ordinandorum de vera Tituli poſſeſſione.*
25. *Quibus ſpeciale perjurii periculum immineat.*
26. *Ad occurrendum fraudibus circa Titulos patrimoniales, quid ſtatuerit S. Carolus?*
27. *Ut quis ordinetur ad Titulum patrimonii, non ſufficit habere patrem divitem.*
28. *Pater cogi poteſt ad aſſignandum filio Titulum.*
29. *Patrimonium aſſignandum ſuper re certa.*
30. *Requiritur Titulus ſufficiens ad ſuſtentationem* Ordinandi.
31. *Quid ſufficiat aut requiratur, relinquitur determinationi Epiſcopi.*
32. *Magna requiritur in hac determinatione circumſpectio.*
33. *Periculoſum aliquid generaliter pro Tituli ſufficientia determinare.*
34. *Nonnulli Epiſcopi juſto rigidiores.*
35. *Quid in Tituli determinatione præcipuè attendendum?*
36. *In Titulum Honoraria Miſſarum non imputanda.*
37. *Titulus alienari vetitus.*
38. *Juramentum Ordinandorum de non alienatione Tituli.*

39. *Edicta*

Digitized by Google

... titulos revertantur.

In Canonibus Iſaaci Epiſcopi Lingonenſis ſæculo IX. legitur *titulo* 10. *cap.* 1. " Ut Preſbyteri qui in *titulis* con- » ſecrantur ſecundum Canones, antequam ordinentur, » promiſſionem *ſtabilitatis* loci illius faciant.

Synodus Remenſis anno 813. *Can.* 20. " Ut Preſbyte- » ro de minore titulo ad majorem non liceat tranſmi- » grare.

Addit ſub idem tempus Synodus Turonenſis III. *cap.* 14. *Sed in eo permaneat ad quem ordinatus eſt.*

Neque alio ſenſu accipiebatur in Synodo Londinenſi anno 1125. ubi ſtatuebatur : " Nullus in Preſbyterum, » nullus in Diaconum niſi ad *certum titulum* ordinetur; » qui verò abſolutè fuerit ordinatus, ſumpta careat di- » gnitate.

III. Jam enim pridem *Canone* 6. Concilii Calchedo- nenſis vetitum erat, aliquem *abſolute* ſive *ſimpliciter* or- dinare ; Canonis verba ſunt : " Placuit nullum *abſolutè* » ordinari, nec Preſbyterum, nec Diaconum, nec om- » ninò aliquem eorum qui ſunt in Ordine Eccleſiaſtico, » niſi ſpecialiter in Eccleſia civitatis, vel pagi, vel mar- » tyrio, vel Monaſterio, is qui ordinatur, deſtinetur. » Eos autem qui abſolutè ordinantur, decrevit S. Syno- » dus irritam ac invalidam habere ejuſmodi manuum im- » poſitionem, & nuſquam exercere ac operari poſſe ad » ejus qui ordinavit injuriam.

Hîc ordinari *abſolutè* opponi Ordinationi ad certam Ec- cleſiam, ſive Oratorium vel Monaſterium cui ipsâ Ordi- natione alligetur, ut ibidem functiones Ordinis ſui obeat, ipſe Canonis contextus ſufficienter probat.

IV. Unde ad *titulum* promoveri olim idem ſonabat, quod alicui Eccleſiæ in ipſa Ordinatione adſcribi, aut ei- dem intitulari.

Antiqua admonitio Synodalis : " Res & facultates quas » poſt diem Ordinationis veſtræ acquiritis, ad Eccleſiam » ad quam *titulati* eſtis, pertinere ſciatis." Et Ratherii Veronenſis Epiſcopi Epiſtola Synodica ad Preſbyteros : " Nullus Eccleſiam ad quam *titulatus* eſt, relinquat, & » ad aliam quæſtûs causâ migret. " Ita quoque habetur in Capitularibus Caroli M. *lib.* 5. *cap.* 5. Adde Concilium Placentinum anno 1095. *cap.* 15.

Itaque antiquitùs ordinari *ad titulum* nihil aliud erat, quàm ordinari ad certam Eccleſiam, ſive alicui Eccleſiæ *intitulari* ſeu adſcribi ad hoc, ut Ordinis ſuſcepti func- tionibus incumberet.

V. Hi autem tituli ſive Eccleſiæ cui quiſque Ordinan- dorum adſcribebatur, in ipſa Ordinatione *publicè* denun- tiabantur : cujus denuntiationis formula in antiquo Or- dine Romano exprimitur his verbis : " Aſcendit lector » ambonem, & elevatâ voce legit *Brevem* in aures popu- » li continentem : Agnoſcat caritas veſtra, quia ille &

» tamdiu ei neceſſaria ſubminiſtret, donec in aliqua Ec- » cleſia ei convenientia ſtipendia militiæ Clericalis aſſi- » gnet... Niſi talis Ordinatus de ſua vel paterna hæredi- » tate, ſubſidium vitæ poſſit habere.

VIII. Sat manifeſtum eſt, Concilium Lateranenſe hoc ſuo Decreto nequaquam voluiſſe, priſtinam & tot Canonibus ſtabilitam diſciplinam de non ordinandis Preſ- byteris aut Diaconis *ſine titulo*, id eſt ſine *adſcriptione certæ Eccleſiæ*, revocare aut immutare ; ſed dumtaxat pœ- nam decernere in Epiſcopos ſine titulo ordinantes ; ni- mirum, quod ipſi tenerentur hujuſmodi Clerico tamdiu neceſſaria ſubminiſtrare, donec in aliqua ei Eccleſia con- venientia ſtipendia militiæ Clericalis aſſignet. Sed quia æquum non videbatur obligare Epiſcopum, ad ſubmi- niſtrandum neceſſaria Clerico ſine titulo ordinato, qui ſufficientia habebat ex patrimonio, addidit Concilium hanc exceptionem : *Niſi fortè talis, qui ordinatur, exti- terit, qui de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere.*

IX. Interim quia Concilium nullam aliam pœnam contra Ordinantes *ſine titulo* decrevit, niſi quod Ordi- nantes Clericis ſic ordinatis *neceſſaria* ſubminiſtrare te- nerentur ; atque ab hac pœna etiam ex Decreto Conci- lii eximerentur, ſi Clericus ſic ordinatus aliunde haberet vitæ ſufficiens ſubſidium, paulatim creditum fuit Ordi- nationes *ſine titulo* licitas eſſe, modò Ordinandis de ſuf- ficienti vitæ ſubſidio foret proviſum.

X. Quare non ſine fundamento creditur, hoc Decre- tum Concilii occaſionem & originem dediſſe titulo *Patri- moniali*, nec non mutationi diſciplinæ per undecim ſæcu- la circa titulum Ordinationis religioſè obſervatæ ; tamet- ſi id præter intentionem Concilii accidiſſe videatur. Vide Ludovicum Thomaſſinum De Diſciplina Eccleſiæ *parte* 4. *lib.* 2. *cap.* 2.

XI. Quidquid ſit, hoc negari nequit, titulum patri- monii à ſæculo XIII. paſſim invaluiſſe, atque *titulum* Ordinationis non amplius acceptum fuiſſe pro *Eccleſia* cui Ordinandus adſcriberetur, eum in finem, ut ibidem ſtabiliter functiones Ordini proprias obiret ; ſed pro proventibus è quibus ipſe Ordinandus honeſtè vivere poſſit : adeo ut dum hodie de titulo tractabatur, hoc unum benè examinetur, an Ordinando ſat proviſum ſit, ut honeſtè vivere queat ; ne aliàs incidat in incommo- da quæ ex penuria & neceſſariorum defectu oriri con- tingit.

XII. De titulo Ordinationis ſic ſumpto agit Synodus Tridentina *Seſſ.* 21. *cap.* 2. *De Reformat.* decernitque : " Cùm non deceat eos, qui Divino miniſterio adſcripti » ſunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum » aliquem quæſtum exercere : compertumque ſit, com- » plures pleriſque in locis ad ſacros Ordines nullo ferè

Digitized by Google

duos titulos Ordinationis, *Beneficialem* ſcilicet & *Patrimonialem*; non eodem tamen modo.

XIII. Nam decernendo, ne quis deinceps Clericus ſæcularis ad ſacros Ordines promoveatur, niſi prius legitimè conſtet, eum *Beneficium Eccleſiaſticum* pacificè poſſidere, ſatis indicat, titulum Beneficii eſſe titulum *ordinarium*; eumque ſolum ut talem agnoſci à Synodo; Patrimonialem verò, tamquam *extraordinarium*; ad quem nullum ordinari permittit, niſi quem Epiſcopus admittendum judicaverit pro *neceſſitate* vel *commoditate* Eccleſiæ ſuæ.

Hinc colligit Fagnanus ad *Cap.* Episcopus ;; *De Prabendis num.* 24. Synodum Tridentinam ſuſtuliſſe diſpoſitionem *Cap. Tuis* ;; *eod.* in quantum ibi concedebatur, *indifferenter* ordinari ad titulum *Patrimonii* vel Beneficii: " Nam, ait, hodie ſolum Beneficium eſt titulus *legitimus* ad Sacros Ordines, patrimonium verò non niſi *diſpenſativè*, quemadmodum alias etiam declaravit S. Congregatio Concilii interpres.

XIV. Inde ulterius concludendum, Synodum Tridentinam non voluiſſe, in titulo Ordinationis ſolum attendi, utrum Ordinandus habeat ſufficiens vitæ ſubſidium. Id enim æque ex patrimonio, quam ex Beneficio haberi poteſt: ſed inſuper, ut Clericus alicui Eccleſiæ vi ſui tituli adſcriptus eſſet, ubi *ſtabiliter* functionibus ſui Ordinis incumberet; quemadmodum Patrum diſciplina religiosè ſervavit; quæ Clericos otioſos & vagantes nulli ſpeciali Eccleſiæ adſcriptos excluſos volebat.

XV. Per Beneficium autem ex moderna diſciplina Clericus conſtituitur miniſter ſpecialis illius Eccleſiæ in qua ipſum Beneficium eſt fundatum; atque ita Synodus decernendo nullum ordinandum, niſi qui Beneficium Eccleſiaſticum poſſidet, unà cenſetur decreviſſe, nullum eſſe ordinandum, niſi certæ Eccleſiæ tamquam illius Miniſter foret inſcriptus: quod poſtmodum *Seſſ.* 23. *cap.* 16. *De Reformat.* apertius declaravit, ubi " inhærendo veſtigiis ſexti Canonis Concilii Calchedonenſis, ſtatuit, ut nullus inpoſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate aut utilitate aſſumitur, non adſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus, nec incertis vagetur ſedibus.

XVI. Porrò cum hodie plura ſint Beneficia, quæ vel non requirunt reſidentiam, aut perſonale ſervitium, aut adeo exiguum, ut Clerici ea obtinentes, penè tota die otioſi eſſe, aut incertis ſedibus vagari queant, nullatenus Epiſcopi mentem Decreti aſſequuntur, qui quoſlibet, etiam Beneficium Eccleſiaſticum habentes ordinant; ſi ulterius non examinent, num Ordinatus vi ſui Beneficii ita cenſebitur Eccleſiæ adſcriptus, quod ibi convenienter ad ſuam vocationem muneribus Eccleſiaſticis fungetur, nec incertis ſedibus vagabitur.

XVII. Econtrario, ſi Epiſcopus Clericum, nullum quidem Beneficium habentem; ſed doctum, pium, & non obſcura vocationis ad ſtatum Eccleſiaſticum ſigna præferentem; quemque paratum videt ad obeundas func-

Unde ad titulum Vicariæ *temporalis*, aut alicujus fundationis Miſſarum, vel alterius officii ad *nutum amovibilis*, neque in titulum dari ſoliti, nemo poteſt promoveri tamquam ad titulum *Beneficii*; imò nequidem pro titulo Ordinationis ſervire poteſt, quamdiu manet in terminis *amovibilitatis ad nutum*: quia per hujuſmodi officium, tametſi opimos proventus haberet annexos, non ſatis conſultum eſſet Ordinato de ſufficienti vitæ ſubſidio: cum illi *ad nutum* alterius poſſet auferri. Neque ipſe Epiſcopus aliquem ordinando ad hujuſmodi Vicariam, fundationem, aut officium, poteſt illud ex temporali ſeu amovibili facere *perpetuum* ſive *inamovibile*, uti rectè advertit Barboſa *De Poteſtate Epiſcopi parte* 2. *Allegat.* 19. *num.* 25.

XIX. Si tamen fundatio Miſſarum alteriuſve officii Eccleſiaſtici ad aliquem pleno jure ſpectaret, ut ſi v. g. ipſemet fundaſſet eâ conditione, ut pro ſuo arbitrio Sacerdotem ei præficeret, non apparet, cur de conſenſu hujuſmodi Fundatoris non poſſet hujuſmodi fundatio in titulum Ordinationis admitti. Hoc ipſo quippe, quo eam in titulum aſſignat, cenſetur eam non ad tempus dumtaxat, ſed *in perpetuum* ipſi Ordinando aſſignare. Et licet per hoc in Beneficium non tranſiret, nec conſequenter in titulum *Beneficialem* aſſumi poſſit, ſaltem ut *titulus Patrimonialis* admitti poterit.

XX. In hac quippe materia, *Patrimonii* vocabulo intelligitur, non ſolum quidquid ex bonis patris filio obvenit, verum etiam omne quod aliunde, & quavis ex cauſa illi delatum eſt; quia ſatisfit intentioni Decreti Concilii Tridentini, undecumque habeat victum, ne mendicet. Barboſa loco allegato *n.* 51.

XXI. Ut quis ad titulum Beneficii ordinetur, requiritur, ut illud *verè* & non *fictè* poſſideat, idque *pacificè*; id eſt, ſine ulla lite, ſive quod nullam patiatur controverſiam ſive juris, ſive facti ſuper ipſo titulo Beneficii, in judicio vel extra judicium; Barboſa loco citato *num.* 16. tametſi eſſet aliqua difficultas aut controverſia ſuper aliqua parte proventuum etiam majore; quia equidem verum manet, ipſum Beneficium *pacificè* poſſideri. Poſſet tamen fieri, quòd tanta pars proventuum eſſet controverſa, ut Beneficium in titulum admitti non deberet; non quia *pacificè* non poſſideatur; ſed quia dubium & controverſum eſt, num *ſufficiens* ſit ad honeſtam Ordinandi ſuſtentationem.

Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 9. *cap.* ait: " Nemo ad Ordines ad titulum Beneficii quantumvis opimi promoveatur, niſi Canonicam inſtitutionem, & *pacificam* poſſeſſionem antea obtinuerit.

XXII. Similiter ut titulo *patrimonii* quis ordinetur, requiritur, ut patrimonium *verè* & non *fictè* poſſideat; ſive quod reverà tamquam *proprium* illud habeat; ut proventus illos liberè ſibi ſuiſque uſibus applicare queat. *Fictè* autem poſſidere cenſetur, qui illud accepit ea conditione tacitè vel expreſsè adjecta, quod illud quidem in titulum Ordinationis ſupponere & affectare queat, ſed quod

Digitized by Google

niali titulo ad Ordines ſunt promovendi, juxta quam Ordinandus inter alia jurat; " Quod in acquiſitione bo„ norum meorum patrimonialium, ad quorum titulum „ ſum promovendus ad Sacros Ordines, nulla fraus aut „ dolus interceſſit, quodque illa verè poſſideo.

XXV. Singulare hîc imminet periculum Clericis tenuioris fortunæ, qui à conſanguineis ſuis interdum emendicant, aut ex quadam compaſſione aut reſpectu aliquo humano accipiunt bona aliqua in titulum, vel à parentibus bona omnia aut majorem partem eorum, etiam conſentientibus aliis prolibus ſat indigentibus, in titulum aſſumunt; facilè enim hîc ſi non expreſſa, ſaltem tacita promiſſio intervenit, de non convertendis proventibus illorum bonorum in proprios uſus; ita ut dumtaxat fictè & ſpecie tenus bona illa in ordinandum transferantur.

XXVI. Sanctus Carolus in ſuo Concilio Mediolanenſi IV. *parte* 2. *cap.* 8. voluit, ut Beneficium vel cenſus in titulum aſſignatus etiam à Parocho publicè in Eccleſia proponeretur ante Ordinationem; idque potiſſimùm in ea Parochiali Eccleſia, intra cujus limites major ejus cenſus ſive Eccleſiaſtici, ſive alterius generis pars poſita eſt.

XXVII. Ulterius quia requiritur ut *patrimonium* in titulum aſſignandum *vere* poſſideatur ab ordinando, non ſufficit, quod ordinandus habeat patrem divitem, amplamque ex ſucceſſione paterna hereditatem exſpectet; ſed requiritur ut aliquam bonorum partem à Patre ſibi in titulum aſſignatam habeat, & *verè* poſſideat; uti poſt alios notat Barboſa loco citato *numero* 60. & latè Fagnanus ad *Cap.* EPISCOPUS *ij* *De Præbendis numero* 26. 27. *&* 28.

XXVIII. Si autem filius Ordines aſſumere intendat; atque ad eos vocatus videatur, pater autem titulum dare recuſet, poterit ad eum aſſignandum cogi, non ſecùs atque ad dandam dotem filiæ nubere volenti; quemadmodùm aliis citatis monet Barboſa ibidem *numero* 63.

XXIX. Patrimonium verò in titulum aſſignandum conſtitui debet ſuper re certa: ſi enim eſſet res incerta, ſciri non poſſet, num annui proventus eſſent ſufficientes honeſtæ ſuſtentationi Ordinandi: unde nullus poteſt promoveri titulo lucri quod ex induſtria acquirere poſſet; putà quòd ſit Muſicus, Magiſter Grammatices, &c. & ita ſæpius deciſum, ait Barboſa ibidem *num.* 57.

XXX. Adhæc non quodcumque Beneficium aut qualecumque patrimonium pro titulo Ordinationis ſufficit; ſed requirit Synodus Tridentina, ut tam illud, quam hoc ſit ſufficiens in proventibus & valore, quod Ordinando ad victum honeſtè ſufficiat; ita ut periculum non ſit, quod defectu neceſſarii vitæ ſubſidii cum Ordinis dedecore ad egeſtatem redigendos, cum ſequela eorum incommodorum, quæ per tituli ſufficientiam averti deſideravit Synodus Tridentina.

Et ſanè quod non videmus hodie Sacerdotes ſeu titulo Beneficii ſeu patrimonii ordinatos, cùm Ordinis dedecore quaſi mendicè vivere, & ſordidum quæſtum exercere; idque non in rebus profanis; ſed maximè ſacris, v. g. Miſſarum celebratione.

XXXIII. Requirant Epiſcopi Beneficium aut patrimonium quod annuè etiam ad trecentos florenos æſtimatur & taxetur, ſi communi æſtimatione ſint contenti, nonne frequenter continget, quod vel proventus injuriâ temporum, vel aliundè decreſcent, vel ſolutio deficiet; atque ita Clerici eo titulo ordinati neceſſariis vitæ ſubſidiis deſtituentur?

Quid ergo remedii, cùm vix amplior titulus requiri poſſe videatur? Sanè ſi Epiſcopi nullum ordinarent, præſertim ad titulum *patrimonii*, niſi quem judicarent pro neceſſitate aut commoditate Eccleſiarum ſuarum aſſumendum; id eſt, quem ſcirent, quod tamquam Miniſter Eccleſiæ poſſet & vellet militare & operari, non tam ſoliciti eſſe deberent de valore tituli; hujuſmodi enim facilè per Epiſcopos ſervitio Eccleſiæ, unde honeſtè vivere poſſent, applicarentur.

XXXIV. Hinc Epiſcopi nonnulli in admittendis & exigendis titulis interdum juſto rigidiores apparent, præſertim reſpectu Clericorum quos vident eruditione, pietate, aliiſque dotibus Clericalibus adeo inſignes; ut nullus fundatus videatur ſubeſſe metus, quod hi defectu neceſſariorum cum Ordinis dedecore mendicare aut ſordidum aliquem quæſtum exercere cogentur; ubi econtrario, per nimis rigoroſam in his titulis exactionem, ſæpius defraudant Eccleſiam optimis & ſtrenuiſſimis operariis.

XXXV. Itaque in titulorum præfixione & exactione primùm & ante omnia ad hoc allaborare debent Epiſcopi, ut præcaveatur omnis vilis & ſordida mendicitas, & qualiſcumque ſordidus quæſtus in Eccleſiæ Miniſtris, quapropter ſolicitè cavere debent, ne quocumque titulo admittant ad ſacros Ordines, quos admodum veriſimile eſt, non alium in finem Ordines expetere, niſi ut de celebratione Miſſarum faciant artem de pane lucrando, qui eſt quæſtus longè ſordidiſſimus.

XXXVI. Quare procul à mente Synodi Tridentinæ aberrant Epiſcopi, qui in ſupplementum tituli computant honoraria, quæ ordinatus in Preſbyterum ex celebratione Miſſarum lucrari poterit; cùm hac computatione ipſe Ordinandus quodammodo adigatur ad ſordidum quæſtum exercendum: dum ſcilicet cogitur ex celebratione Miſſarum ceu quodam opificio vitæ neceſſaria quærere, ſive de *celebratione Miſſarum facere artem de pane lucrando.*

Digitized by Google

dus, quod titulum non reſignabit, vel alienabit, niſi ei de alio titulo ſufficienti ſit proviſum; neque tunc quidem aliter, quàm cum ſcitu & conſenſu ſui Epiſcopi, in litteris ipſius reſignationis exprimendo: item quod titulum illum, qui in locum prioris tituli ſucceſſerit, abſque ſimili conſenſu non reſignabit vel alienabit." Ita Synodus P. II. Mechlinienſis *tit. 9. cap.* 8. Similis formula juramenti præſtandi ab iis, qui ad titulum patrimonii ordinantur, extat in Synodo P. II. Cameracenſi *tit.* 10. *cap.* 4.

Et *capite* 3. deſiderat Synodus Cameracenſis, ut impetretur à Regia Majeſtate ſeu Concilio Regio Edictum, quo fraudibus eorum, qui titulos patrimoniales, contra juramentum à ſe præſtitum ſæpe alienant, occurratur.

XXXIX. Huic Synodi deſiderio ſatisfacere volens Philippus II. in Edicto ad eam Synodum *art.* 10. voluit, "omnes alienationes, obligationes, oppignerationes, donationes, aut diſpoſitiones hujuſmodi bonorum in titulum aſſignatorum eſſe *nullas, nulliuſque valoris*, niſi reſervato uſufructu, & libero uſu horum bonorum durante vitâ naturali eorum qui ad Ordines Sacros titulo patrimonii promoti fuerunt.

Idipſum ſtatuerunt Principes noſtri in Edicto ad Synodum Mechlinienſem *art.* 11. & 12. utque fraudibus obvietur, volunt inſuper, ut in inſtrumento tituli vel Ordinum, bona patrimonialia in titulum aſſignata ſpecificentur.

XL. Porrò hæc alienationis prohibitio ita intelligenda eſt, ut tamen tertio præjudicium non generetur; neque bona in titulum aſſignata naturam vel conditionem ſuam non mutent in præjudicium tertii.

Unde ſi bona in titulum aſſignata ſubjaceant retractui gentilitio; aut certè ante aſſignationem pignori ſeu hypothecæ fuerint ſubjecta, etiam poſtquam in titulum fuerint aſſignata, eiſdem conditionibus manent ſubjecta, poteruntque à proximioribus conſanguineis retrahi; aut à creditoribus evinci, non ſecùs ac ſi non fuiſſent in titulum data.

XLI. Similiter reditus redimibilis in titulum aſſignatus, non fit irredimibilis; ſed liberum ſemper manet debitori eum redimere, ſive capitale refundere; quod & Zypæus advertiſſe videtur, monens: "Cum reditus in titulum aſſumitur, caveri debet, ſi fiat redemptio, ex Epiſcopi judicio diſponatur."

XLII. Si pater bona filio in titulum aſſignaverit, poterit filius patre mortuo ea retinere; neque ea in diviſionem hæreditatis veniunt; imò ſi filius ſe à paterna hæreditate abſtineat, poterit ea ſibi retinere; tametſi multùm portionem hæreditariam fratrum vel ſororum excedant: at ſi ad hæreditatem concurrere velit, illa aut ſaltem eorum æſtimationem conferre debere veriſimilius eſt, exemplo dotis, & donationis propter nuptias, quas conferendas eſſe nemo dubitat.

XLIII. Formula juramenti à Synodo Mechlinienſi præſcripta ſat innuit, patrimonium in titulum Ordinationis aſſignatum, non eſſe liberum, aut liberè alienari dùm ipſe quoque Innocentius III. in *Cap.* 16. X *De Præbendis*, notavit his verbis: "Licet autem Prædeceſſores noſtri Ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promoventur, in injuriam ordinantium *irritas* eſſe voluerint & *inanes*," &c. Hinc nonnulli crediderunt, ex Decreto Concilii Tridentini antiquorum Canonum pœnas innovante, ordinatos ſine certo titulo eſſe à Sacris Ordinibus ſuſpenſos, & ſi miniſtraverint, futuros irregulares.

Verùm quia per citatum *cap.* 16. X *De Præbendis*, pœna ſuſpenſionis per antiquos Canones inflicta abrogata erat; communi penè Canoniſtarum conſenſu receptum fuit Synodum Tridentinam *antiquos* Canones dumtaxat intellexiſſe eas Decretales, quæ Epiſcopum obligant ad ſubminiſtrandum vitæ neceſſaria Ordinato ſine titulo; de qua obligatione agitur in *cap.* 2. 4. & 16. X *De Præbendis*, & in *cap.* 36. *eod. in VI.* Hancque ſententiam, propoſito dubio, ſanctam Congregationem Concilii interpretem amplexam eſſe, teſtatur Fagnanus ad *cap.* Cum SECUNDUM APOSTOLUM X *De Præbendis*, *numero* 63.

XLV. Unde cum quidam ſine titulo ad Ordines promoti miniſtraſſent; quæſitumque fuiſſet, an irregularitatem propterea incurriſſent, reſpondit ſancta Congregatio, Oratores quidem minimè debuiſſe ad Sacros Ordines abſque titulo ſufficienti Beneficii vel patrimonii promoveri, debuiſſeque obſervare, quod providè ſtatuitur Decreto, *cap.* 2. *Seſſ.* 21. Cæterùm Ordinatos ante felicis record. Sixti V. Conſtitutionem hac de re editam, nequaquam propterea eſſe ſuſpenſos neque irregulares, tametſi in ſuſceptis Ordinibus miniſtraverint; uti refert Fagnanus ibidem *num.* 64.

Conſtitutio Sixti V. cujus meminit ſancta Congregatio, incipit, *Sanctum & ſalutare* 40. in Bull. Romano, atque in ea Clerici ſine titulo ſufficientis Beneficii aut patrimonii ad Sacros Ordines promoti, declarantur perpetuò ſuſpenſi ab executione dictorum Ordinum, & ſi in eis miniſtraverint, irregulares. Sed quoad hunc articulum poſtmodum Clemens VIII. hanc Conſtitutionem Sixti V. reduxit ad terminos Concilii Tridentini per Conſtitutionem quæ incipit, *Romanum Pontificem* 30. in Bull. Romano.

Si tamen Clericus fictis inſtrumentis, aliiſve fraudibus decepiſſet Epiſcopum ordinantem, falſum titulum ſupponendo & fingendo, eo caſu juxta antiquos Canones Clericum ſuſpenſum fore ab executione ſuſceptorum Ordinum; eamque pœnam quoad hunc caſum à Synodo Tridentina innovatam eſſe, multis probat Fagnanus loco citato; atque ita aliquando reſpondiſſe ſanctam Congregationem refert *num.* 68.

XLVI. De obligatione Epiſcopi ſubminiſtrandi Clerico ſine ſufficienti titulo ordinato & egenti vitæ neceſſaria; & quando ejus hæredes, aut ſucceſſores etiam teneantur; & quibus titulis ab hac obligatione eximi interdum poſſit, ſatis latè tractat Fagnanus ad dictum *cap.* Cum SECUNDUM APOSTOLUM, qui, caſu incidente, conſuli poterit.

TITU.

Digitized by Google

6. *Quare dicatur impedimentum* Canonicum ?
7. *Hodie non contrahitur Irregularitas, niſi in caſibus in jure expreſſis.*
8. *Non niſi certa & determinata ſunt crimina quibus Irregularitas eſt annexa.*
9. *Irregularitas crimini annexa, non cenſetur contracta niſi crimine conſummato.*
10. *Irregularitas* directè *tantùm concernit ſuſceptionem Ordinum eorumque uſum.*
11. *Antiqui Canones huic diſciplinæ occaſionem dediſſe videntur.*
12. *Irregularitas in quo diſtinguatur à Cenſura.*
13. *Proprium eſt Irregularitatis, quòd per pœnitentiam non tollatur.*
14. *Id conſonum eſt priſtinæ diſciplinæ.*
15. *Irregularitas non ſemper ſupponit culpam.*
16. *Irregularitas ferè per ſolam diſpenſationem tollitur.*
17. *Duplex ſpecies Irregularitatis.*

I. VERBUM illud *Irregularitas* in antiquis Canonibus non occurrit, ait Franciſcus Le Roi Anteceſſor Andegavenſis in Inſtitutionibus Juris Canonici *lib. 3. cap. 16.* ſed cùm regulas præſcripſerint, ex quibus innoteſcat, quinam ordinari poſſint, vel non, hi qui ab iis regulis alieni ſunt, ſive qualitates in regulis præſcriptas non habent, dicebantur à regula *alieni*; uti legitur in *Can. 17. Nicæno*, ubi decernitur, quod ſi quis Clericus inventus fuerit uſuras ex mutuo ſumere, vel turpe lucrum ſectari, *è Clero deponatur, & ſit* ALIENUS à CANONE; uti vertit Hervetus; vel ut legit Dionyſius Exiguus : *Dejiciatur à Clero, & ALIENUS exiſtat à* REGULA.

Quid verò eſt aliud, *alienus à Canone* vel *Regula*, niſi *irregularis*, ſive ſecundùm Regulam non probatus; ſed à Regula devius.

Adhæc eadem Synodus *Can. 9.* loquens de quibuſdam Preſbyteris ſine examine ordinatis, & peccata ante Ordinationem commiſſa confitentibus, ait : *Tales Regula non admittit.* Quid his verbis aliud indicat, quam Preſbyteros illos eſſe *irregulares*; ſive quod Regula eos ad Ordines non admittat; ſive ex Regula ſeu Canone excludantur.

II. Specialiter autem notandum, quod poſt relata verba immediatè ſubjicit dictus *Canon 9. Quia quod* IRREPREHENSIBILE *eſt, Catholica defendit Eccleſia*: quaſi diceret, quod *irreprehenſibile* eſt recipit ac tuetur Eccleſia.

Hinc non obſcurum eſt, Synodum irregularitatem præcipuè fundaſſe in præcepto Apoſtoli volentis ordinandum in Epiſcopum eſſe *irreprehenſibilem & ſine crimine.*

III. Et reverà multis ſæculis irregularitas ſive excluſio à Sacris Ordinibus, eorumve functionibus, unicè

culti, nonnihil fuit relaxata; perſuaſumque tandem fuit, crimine per Pœnitentiam & Sacramentalem abſolutionem remiſſo, ſublatum eſſe impedimentum; atque ipſum reum poſſe liberè ad Sacros Ordines promoveri, aut ad ſuſceptorum functiones reſtitui, coacta fuit tandem Eccleſia, hanc libertatem ex diſciplinæ prolapſione progenitam reſtringere : nonnullaque crimina defectuſque nonnullos notare, quæ per Pœnitentiam quidem eatenus aboleri poſſint, ut quis ad juſtitiam, & cum communibus Fidelibus uſui Sacramentorum reſtituatur, ita tamen ut qui illis ſemel fuerint inquinati à Sacris Ordinibus eorumque functionibus perpetuò maneant excluſi.

Qui itaque ob hujuſmodi crimen aut defectum à Sacris Ordinibus aut eorum functionibus excluduntur, hodie dicuntur *irregulares*; & ſimile impedimentum vocatur *irregularitas.*

V. Unde irregularitas communiter definitur, *Impedimentum canonicum acceptionem Ordinum Eccleſiaſticorum, aut aliquem eorum uſum directè impediens, etiam poſt Pœnitentiam.*

VI. Dicitur impedimentum *canonicum*, id eſt, Jure Canonico ſeu Eccleſiaſtico inductum. Cum enim jam per diſciplinæ collapſionem eò deventum eſſet, ut etiam graviſſimorum criminum rei poſt actam dignam de crimine pœnitentiam, & abſolutionem à Sacerdote obtentam, ad Sacros Ordines promoveri, aut eorum functionibus reſtitui poſſent, nullum amplius ratione criminum aut defectuum videbatur poſt peractam pœnitentiam ſupereſſe impedimentum; viſum itaque fuit, omne hujuſmodi impedimentum adſcribendum eſſe poſitivo Eccleſiæ Decreto; quo ipſa declarat, huic illive crimini aut defectui obnoxios *in perpetuum* à Sacris Ordinibus eorumve functionibus eſſe excluſos.

VII. Hinc ulterius pro regula invaluit, irregularitatem ſive hujuſmodi impedimentum non cenſeri contractum, niſi in caſibus à jure expreſſis; quæ regula ſat apertè probatur à Pontifice in *cap. 18. De Senten. Excommunicat. in VI.* ubi reſpondet Pontifex, quod " is qui in Eccleſia ſanguinis aut ſeminis effuſione polluta, vel qui præſentibus majori excommunicatione nodatis ſcienter celebrare præſumpſit, licet in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen laqueum non incurrit : " Adductâ hac expreſsâ ratione : *Cum id non ſit expreſſum in jure.*

VIII. Quapropter hodie non niſi certa ac determinata ſunt crimina, quæ irregularitatem pariunt; quibus nimirum jus ipſum eam expreſsè annectit : neque ab uno ad alterum ob ejus forſan majorem vel æqualem gravitatem argumentum duci poteſt, quandoquidem juxta modernam diſciplinam, crimen non pariat irregularitatem, niſi id in jure ſit expreſſum.

IX. Hinc ulterius infertur, quod ſi aliqui crimini

v. g.

Digitized by Google

pedimento agitur, tantum Ordinum & eorum uſûs ſit mentio; at notandum quod Beneficia non cenſerentur excluſa juxta diſciplinam illius temporis: Nam rectè advertit Franciſcus Le Roy loco citato, " cum olim » Ordines & Beneficia ſimul omninò conferrentur, ea» dem irregularitas ad utrumque ſimul etiam præclude» bat aditum.

Poſtquam ergo Beneficia ab ipſis Ordinibus ſeparari, atque eorum proviſio ab ipſa Ordinatione ſejungi cœpit; ipſaque diſciplina quæ utramque confundebat jam eſſet oblitterata, cœpit quoque ipſa irregularitas ad ſolos Ordines reſtringi; eo quod Canones de ſolis Ordinibus loquerentur: atque ita tandem receptum eſt contra priſtinam diſciplinam, quod irregulares ſuis Beneficiis non cenſeantur privati; nec ab eorum functionibus ſuſpenſi, modò ab Ordinum functionibus abſtineant.

XII. Deinde quia irregularitas *directè* ac primariò tendit ad impediendum Ordinum ſuſceptionem, aut eorum uſum; ideo ſpecies *cenſuræ* non reputatur. Quia licet Cenſura etiam impediat Ordinum ſuſceptionem & uſum; non tamen *directè* ac *primariò* ad hoc infligitur; nec directus ac primarius eſt hic Cenſurarum effectus, ſed dumtaxat indirectus & per conſequentiam: v. g. Cenſura impedit Ordinum functiones quatenus ſunt communicatio quædam fidelium, ut *excommunicatio*: aut quatenus ſunt officia quædam Eccleſiaſtica; hoc eſt à perſonis Eccleſiaſticis exercenda, ut *ſuſpenſio*: aut quatenus ſunt uſus Sacramentorum, ut *interdictum*: at ſola irregularitas *directè* eas impedit, quatenus ſpecialiter ſpectant ad exercitium Ordinum.

XIII. Denique dicitur in deſcriptione irregularitatis, *etiam poſt pœnitentiam*; quia proprium eſt irregularitati, etiam ex crimine contractæ, quod crimine per pœnitentiam remiſſo, nihilominus maneat irregularitas, impediens Ordinum ſuſceptionem aut eorum uſum.

XIV. Id conforme eſt priſtinæ diſciplinæ. Licet enim crederent Patres, graviora quoque crimina per pœnitentiam deleri; atque poſt remiſſionem peccatores ad juſtitiam redire, & ſine crimine eſſe; nequaquam tamen credebant, eos qui hujuſmodi crimina commiſerant, mox à peracta pœnitentia & obtenta reconciliatione, dici poſſe *irreprehenſibiles* & *ſine crimine* ad ſenſum Apoſtoli requirentis ut Ordinandus in Epiſcopum ſit *irreprehenſibilis & ſine crimine.*

Quod ergo irregularitas maneat, etiam poſtquam crimina ex quibus hæc orta eſt, per pœnitentiam ſunt deleta; atque ipſe reus ratione commiſſorum criminum impediatur ad Sacros Ordines aſcendere, aut in illis miniſtrare, priſtinæ diſciplinæ reliquiæ ſunt; uti infra *cap.* 6. latius oſtendetur.

XV. Neque tantum ob crimina incurritur irregularitas; ſed ob defectus quoſdam tum corporis tum mentis ea contrahitur; licet hi defectus ex nulla culpa contracti ſint, neque ullam in ſubjecto culpam arguant:

De Irregularitate ex Bigamia.

1. *Apoſtolus vult Epiſcopum & Diaconum eſſe* unius uxoris virum.
2. *Quis ſit ſenſus Apoſtoli?*
3. *Quare Apoſtolus voluerit Epiſcopum eſſe* unius *uxoris virum?*
4. *Secundæ nuptiæ nunquam reprobatæ: licet eas contrahentibus ſubinde pœnitentia fuerit impoſita.*
5. *Patres Græci Bigamum non putarunt qui ante Baptiſmum plures habuit uxores: & quare?*
6. *Irregularitatem ex nuptiis cum vidua, unde deſumerent Patres Græci?*
7. *Sanctus Hieronymus Græcis conſentiens.*
8. *Innocentius I. aliam rationem hujus irregularitatis eſſe credidit.*
9. *Auguſtinus Innocentio conſentit; & uterque credidit Bigamiam ex nuptiis ante Baptiſmum contractis oriri; & quare?*
10. *Sanctus Auguſtinus non in ratione morali, ſed myſticâ hanc irregularitatem fundavit; & quæ hæc ratio?*
11. *Eamdem probavit Sanctus Leo.*
12. *Exponitur quomodo in defectu Sacramenti hæc Bigamia ex Sententia Sancti Auguſtini conſiſtat.*
13. *Fundamentum irregularitatis ab Auguſtino aſſignatum ſenſim ubique receptum.*
14. *Sententiam Auguſtini fuſius expreſſit & probavit Innocentius III.*
15. *Bigamus hodie habetur qui duas ſucceſſivè cognovit uxores*, quamvis ante *Baptiſmum.*
16. *An extra hunc caſum* vera *detur Bigamia, incertum eſt.*
17. *Datur Bigamia* interpretativa *æquivalens* veræ *Bigamiæ.*
18. *Talis eſt Bigamia orta ex* iteratis *nuptiis* nulliter *contractis à conſtitutis in Ordine Sacro.*
19. *Similis eſt Bigamia ex nuptiis invalidis cum* vidua.
20. *Similis Bigamia oritur ex matrimonio cum unica, ſed ab alio prius corrupta; at hodie in uſu non eſt.*
21. *Contrahens* validè *cum vidua quoad effectus Juris eſt* verus *Bigamus.*
22. *Olim Bigami tantum à Sacris Ordinibus excludebantur.*
23. *Hodie ab omni Ordine, etiam prima Tonſurâ excluduntur.*
24. *Id quoque obtinet in Bigamo ex nuptiis cum vidua; nec ad ullum Miniſterium Eccleſiaſticum admittuntur Bigami.*
25. *Bigami etiam à Miniſterio quorumcumque Ordinum antè ſuſceptorum ſuſpenduntur.*
26. *Epiſcopus hodie nec cum Bigamo* interpretativo *diſpenſare poteſt.*
27. *Nequidem ad minores Ordines, aut Beneficia ſimplicia.*

28.

Digitized by Google

... *filios habentem ſubditos cum omni caſtitate*, id eſt, ſi filios habeat, ut ſubditi ſint: ita Eſtius in Commentario ad citata verba Epiſtolæ ad Timotheum; eumque ſenſum à pleriſque Patribus traditum eſſe ibidem notat; multiſque oſtendit, hunc ſenſum eſſe menti & textui Apoſtoli conformem; unà advertens, quod propter hanc Apoſtolicam hoc ſenſu intellectam ſententiam, Eccleſia *Bigamos* à Sacris Ordinibus ſemper excluſerit; Bigamos utique intelligens eos, qui priore uxore mortua duxiſſent ſecundam.

III. Si ipſum Apoſtoli contextum, ſive in Epiſtola ad Timotheum, ſive in ea ad Titum propiùs expendamus, apparebit, Apoſtolum hìc præcipuè præ oculis habuiſſe incontinentiam ſeu ejus ſuſpicionem; hancque tamquam fundamentum hujus irregularitatis conſideraſſe. Dum enim ſcribens ad Timotheum, dicit: *Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, UNIUS UXORIS VIRUM, *ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum*, &c. quid aliud intendit, niſi exprimere vitia, à quibus immunem volebat Epiſcopum; & virtutes quibus eum inſtructum oporteret? Idem vult cum de Diaconis loquitur. Deſcribens enim virtutes Diaconis neceſſarias, & vitia à quibus eos immunes eſſe oporteat, inter alia addit: DIACONI UNIUS SINT UXORIS VIRI: *qui filiis ſuis benè præſint, & ſuis domibus*.

Nec id obſcurius expreſſit in Epiſtola ad Titum, ubi exponens quis in Epiſcopum ordinandus ſit, ait: *Si quis ſine crimine eſt*, UNIUS UXORIS VIR, *filios habens fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos*.

Nonne hìc liquet, ſcopum Apoſtoli fuiſſe, omne crimen, & criminis præſertim incontinentiæ ſeu luxuriæ ſuſpicionem ab ordinando Epiſcopo removere? adeo ut & à filiis remotam voluerit luxuriæ accuſationem; ne filiorum luxuria patrem in ſuſpicionem adducat.

Et quia non tantum ab Epiſcopis aut Diaconis incontinentiæ omnis vel levis ſuſpicio abeſſe debebat; ſed & à fœminis, quæ in miniſterium Eccleſiæ eligebantur, ideo & hanc conditionem in Vidua eligenda requirit, *Vidua eligatur non minus ſexaginta annorum, quæ fuerit* UNIUS VIRI UXOR, *in operibus bonis teſtimonium habens*, &c. 1. ad Timoth. 5.

Unde ad verba Apoſtoli reflectens S. Chryſoſtomus *homiliâ* 2. *in Epiſtolam ad Titum*, ait: " Caſtigat hoc » ipſo etiam *impudicos*, dum non eos permittit poſt *ſe-* » *cundas* nuptias ad Eccleſiæ regimen, dignitatemque » Paſtoris aſſumi.

Eadem ferè fuit omnium Græcorum Patrum ſententia; quibus & nonnulli è Latinis conſenſere, ut mox ex verbis eorum citandis apparebit.

IV. Quamvis enim tam Græci, quàm Latini Patres ſecundas nuptias numquam crediderint illicitas, perſuaſum nihilominus iis erat, quod tam viri quam mulieres

Zonaras ad hunc Canonem) " qui fieri poteſt ut *pœ-* » *nam* à Digamo exigere non pudor ſit ei, qui Digami » factum à ſe non improbari, cùm nuptiis ſecundis ip- » ſe interfuerit, ſatis oſtendit.

His Canonibus de veris Bigamis ſeu Digamis agi, uno conſenſu docent Græci Canonum Commentatores; ipſeque Baronius fatetur ad *annum* 313. *num.* 91. agnoſcens Bigamis *pœnitentiam* aliquam impoſitam fuiſſe: " Non quod (ait) ſecundum matrimonium contrahen- » do peccent, ſed quod ſuam ipſius *incontinentiam* ma- » nifeſtent; & Bigamiam, quæ in humanæ infirmitatis » remedium inſtituta eſt, *licentiùs* uſurpent.

V. Græci itaque hanc rationem moralem, nimirum incontinentiam ejuſve ſuſpicionem, tamquam fundamentum hujus irregularitatis ſtatuebant; atque inde tamquam conſequens ulterius inferebant, Matrimonium in ipſa gentilitate, ſive ante ſuſceptum Baptiſmum contractum, non ponere hanc irregularitatem; eumque ad ſenſum Apoſtoli habendum *unius uxoris* virum, qui poſt Baptiſmum *unam dumtaxat* habuit, licet alteram ante Baptiſmum habuiſſet: eo quod per Baptiſmum omnis macula contracta deleatur; atque è veteri novum hominem regeneretur.

Canon 16. Apoſtolorum ita habet: " Qui *poſt Sanc-* » *tum Baptiſmum duobus* conjugiis fuerit implicitus, vel » habuerit concubinam, non poteſt eſſe Epiſcopus, vel » Preſbyter vel Diaconus, vel omninò ex numero Sacer- » dotali.

Duo ex hoc Canone habemus. Primum, quod irregularitatis fundamentum non obſcurè in ipſam incontinentiam ſeu ejus ſuſpicionem reponat; cùm eum qui duobus conjugiis implicitus fuit, confert cum habente concubinam.

Ulteriùs cùm tantùm eum irregularem pronuntiet, qui POST *Sanctum Baptiſmum* duobus conjugiis implicitus fuit, ſat innuit, conjugii *ante* Baptiſmum contracti rationem habendam non eſſe: quod & Balſamon annotavit, dicens: " Eum qui *poſt Sanctum Baptiſmum* » digamus fuerit vel fornicatus ſit, prohibet Canon fieri » Epiſcopum, vel Sacerdotale quidpiam exercere. Quæ » enim *ante Baptiſmum* admiſſa ſunt omnis generis pec- » cata prætermittit, cum factus ſit *novum opus* ſola gratiâ » Sancti Spiritus.

Idem notat Zonaras ſcribens: " Divinum Lavacrum » Sancti Baptiſmatis *omnes* credimus abluere *ſordes* ipſis » Baptizatis illitas ante Baptiſmum, nullumque pecca- » tum quod ante Baptiſmum ab aliquo fuerit patratum, » prohibet ad Sacerdotium promoveri Baptizatum. Quod » ſi poſt Baptiſmum ſcortatus fuerit, aut nuptiis dupli- » cibus adhæſerit, indignus qualicumque Sacerdotio ju- » dicatur.

VI. Græci itaque hujus irregularitatis rationem deſumentes

Digitized by Google

» veritate poſſimus alienos filios corripere, & docere
» quæ recta ſunt, cùm nobis ſtatim poſſit, qui fuerit
» correptus, ingerere, antè doce filios tuos..... Non
» itaque juſtus polluitur ex filiorum vitiis, ſed libertas
» ab Apoſtolo Eccleſiæ Principi reſervatur, quod talis
» fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos
» reprehendere.

Itaque ſicuti Apoſtolus incontinentiam liberorum credidit redundare in Patrem; atque libertatem adimere reprehendendi incontinentes, & docendi quæ recta ſunt, eadem ratione uxoris maculam, ſuſpicionemve incontinentiæ cum eodem effectu redundare in maritum; atque maritum ad Sacerdotium irregularem reddere exiſtimarunt.

Hanc creditam fuiſſe fundamentalem hujus irregularitatis rationem, ſat apertè indicat *Canon* 18. Apoſtolorum: " Qui *viduam* accepit, vel ejectam, vel meretricem,
» vel ſervam, vel mimam ſeu ſcenicam, non poteſt eſ-
» ſe Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel om-
» nino ex numero Sacerdotali.

Hunc Canonem commentatus Balſamon, ait: " Nota
» præſentem Canonem: vult enim non ſolùm eum qui
» eſt ſacratus eſſe modeſtum & continentem, ſed etiam
» ejus conjugem: & ideo mulieres quæ hîc compre-
» henduntur, prohibuit cum ſacratis hominibus matri-
» monio jungi, utpote quod eas continenter vivere non
» credatur, propter earum ſordes & improbitatem.

VII. Sanctus Hieronymus multo tempore apud Græcos verſatus, & eorum principiis inſtructus, in hoc quoque articulo Græcis adhæſit; atque irregularitatem Bigamiæ in hac morali ratione fundatam credidit. Unde in Epiſtolam ad Titum ſcribit: " Quod autem ait, *unius*
» *uxoris vir*, ſic intelligere debemus, ut non omnem
» monogamum digamo putemus eſſe meliorem, ſed quod
» is poſſit ad monogamiam & continentiam cohortari,
» qui ſui exemplum præferat in docendo. " Quaſi diceret, ideo vult Apoſtolus, ut Epiſcopus ſit *unius uxoris vir*, ne aliàs non poſſit ad continentiam cohortari, qui iteratione nuptiarum, ipſe non ſat præferat continentiæ exemplum.

Hinc mox conformiter ad Græcorum ſententiam dicit: " Multi ſuperſtitioſius magis quàm veriùs, etiam
» eos qui cùm *Gentiles* fuerint, & unam uxorem habue-
» rint, quâ amiſsâ, *poſt* Baptiſmum Chriſti alteram du-
» xerint, putat in Sacerdotio non legendos; cùm utique
» ſi hoc obſervandum ſit, illi magis ab Epiſcopatu arceri
» debeant, qui vagam per meretrices antè exercentes
» libidinem, unam regenerati uxorem acceperint, &
» multò deteſtabilius ſit fornicatum eſſe cum pluribus,
» quam digamum reperiri, quia in alio infelicitas matri-
» monii eſt, in alio ad peccandum prona laſcivia.

Idem fuſius aſtruit, & contrarium ſuſtinentes acerrimè perſtringit in *Epiſt.* 83. ad Oceanum, atque inter alia hanc format concluſionem: " Si Baptiſmus novum
» hominem facit, & ex toto novum creat, nihilque in
» eo veteris hominis reſervatur, non poteſt novo im-

deſumendam; atque ei ſuffeciſſe ut quis revera habeatur Bigamus, ſi probetur, ductam ante Baptiſmum fuiſſe veram uxorem.

IX. Eamdem ſententiam amplexus eſt Sanctus Auguſtinus, *libro De bono conjugali cap.* 18. " Propterea Sa-
» cramentum nuptiarum temporis noſtri, ſic ad unum
» maritum (ait) & unam uxorem redactum eſt, ut
» Diſpenſatorem Eccleſiæ non liceat ordinari, niſi *unius*
» *uxoris virum*. Quod acutiùs intellexerunt, qui nec
» eum qui Catechumenus, vel Paganus habuerit alte-
» ram, ordinandum eſſe cenſuerunt: " Rationem addit: " *De Sacramento enim agitur, non de peccato: nam*
» *in Baptiſmo peccata omnia dimittuntur.* Sed qui dixit:
» Si acceperis uxorem non peccaſti, & ſi nupſerit non
» peccavit, & quod vult faciat, non peccat ſi nubat,
» ſatis declaravit, nuptias nullum eſſe peccatum: Pro-
» pter Sacramenti ſanctitatem ſicuti fœmina etiamſi ca-
» techumena fuerit vitiata, non poteſt poſt Baptiſmum
» inter Dei virgines conſecrari; ita non abſurdè viſum
» eum qui exceſſit uxorum numerum ſingularem, non
» peccatum aliquod commiſiſſe; ſed *normam* quamdam
» *Sacramenti* amiſiſſe; non ad vitæ bonæ meritum, ſed
» ad Ordinationis Eccleſiaſticæ ſignaculum neceſſariam.

X. Hîc videmus, Auguſtinum hanc irregularitatem non in aliquam incontinentiæ labem refudiſſe, ſed in quemdam Sacramenti defectum; eò quod contrahens ſecundas nuptias *quamdam Sacramenti normam amiſiſſe* viſus ſit.

Quæ ſit hæc *Sacramenti norma*, dein ſubjicit: " Ac
» per hoc ſicut plures uxores antiquorum Patrum ſignifi-
» caverunt futuras noſtras ex omnibus gentibus Eccle-
» ſias *uni* viro ſubditas Chriſto, ita noſter Antiſtes unius
» uxoris vir ſignificat ex omnibus gentibus *unitatem*
» uni viro ſubditam Chriſto: quæ tunc perficietur, cùm
» revelaverit occulta tenebrarum, & manifeſtaverit co-
» gitationes cordis, ut tunc laus ſit unicuique à Deo.
» Nunc ſunt manifeſtæ, ſunt latentes diſſenſiones,
» etiam ſalva charitate, inter eos qui unum & in uno
» futuri ſunt: quæ tunc utique nullæ erunt. Sicut
» ergo Sacramentum pluralium nuptiarum illius tem-
» poris ſignificavit multitudinem futuram Deo ſubjec-
» tam in terrenis omnibus gentibus: ſic Sacramentum
» nuptiarum ſingularum noſtri temporis ſignificat unita-
» tem omnium noſtrûm ſubjectam Deo futuram in una
» cœleſti civitate.

XI. Myſticam hanc Auguſtini rationem non obſcurè probavit Sanctus Leo *Epiſtolâ* 1. *cap.* 3. editionis Queneliianæ; inter rationes præcepti Apoſtolici, de non ordinando Epiſcopo, niſi fuerit *unius uxoris vir*, adducens hanc: quod ſi in Sacerdotibus etiam in veteri Teſtamento figurabatur *Chriſti & Eccleſiæ* ſpirituale conjugium, illud vel magis ſervandum in novo.

XII. Cùm enim ſecundæ nuptiæ hanc perfectam unitatem Chriſti cum Eccleſia, tamquam unici cum unica immaculata ſponſa repræſentare nequeant; utpotè non
unius

Digitized by Google

...monium cognitam matrimonialiter ſibi copulavit, valeat ad Sacerdotium promoveri? Ita reſpondit: "Quòd cùm
» duo ſint in conjugio, videlicet conſenſus animorum,
» & commixtio corporum, quorum alterum ſignificat
» charitatem, quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum & juſ-
» tam animam ad quod pertinet illud quod dicit Apoſto-
» lus: *Qui adhæret Deo, unus ſpiritus eſt cum eo.* Re-
» liquum verò deſignat conformitatem, quæ conſiſtit in
» carne inter Chriſtum & Eccleſiam, ad quod pertinet
» illud quod Evangeliſta teſtatur: *Verbum caro factum*
» *eſt, & habitavit in nobis*, profectò conjugium illud,
» quod non eſt commixtione corporum conſummatum;
» non pertinet ad illud conjugium deſignandum, quod
» inter Chriſtum & Eccleſiam per Incarnationis myſte-
» rium eſt contractum, juxta quod Paulus exponens il-
» lud quod dixerat Protoplaſtus: *Hoc nunc os ex oſſi-*
» *bus meis, & caro de carne mea: & propter hoc relin-*
» *quet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ,*
» *& erunt duo in carne una:* ſtatim ſubjungit, *hoc au-*
» *tem dico magnum Sacramentum in Chriſto & Eccleſia.*
» Cùm ergo propter Sacramenti defectum inhibitum ſit,
» ne Digamus, aut maritus viduæ præſumat ad Sacros
» Ordines promoveri, quoniam nec illa eſt unica unici,
» nec iſte unus unius: profectò ubi deficit inter hujuſ-
» modi conjuges commixtio corporum, non deeſt hujuſ-
» modi ſignaculum Sacramenti. Unde is, qui mulierem
» ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam duxit uxo-
» rem: quia nec illa, nec ipſe carnem ſuam diviſit in
» plures, propter hoc impediri non debet, quin poſſit
» ad Sacerdotium promoveri.

XV. In hoc itaque hodie Canoniſtæ conveniunt, veram ac propriè dictam Bigamiam eſſe, cùm quis diverſis temporibus ſucceſſivè habuit & cognovit duas legitimas uxores, etiam priùs non corruptas, quamvis utramque vel alteram habuerit ante Baptiſmum; ita Fagnanus ad *cap.* NUPER A NOBIS *De Bigamis non ordinandis num.* 3.

XVI. An extra hunc caſum contrahatur *verè ac propriè* dicta Bigamia, inter Canoniſtas non convenit; eò quòd hoc ſolo caſu verè ac propriè Sacramentum cum prædicto defectu contractum videatur, & ſic contrahens *Bigamus*, id eſt duarum uxorum vir propriè dici queat.

XVII. Quidquid ſit hoc conſtat, aliquos tamquam Bigamos repelli, & pro Bigamis reputari, qui tamen *verè* Bigami non ſunt; ſed dumtaxat juris interpretatione pro talibus habentur; diciturque hæc Bigamia communiter *interpretativa*.

XVIII. Hujuſmodi Bigami *interpretativi* omnium conſenſu reputantur Clerici, qui in Sacris Ordinibus conſtituti, more nuptiali ſecundas in contubernium ſibi mulierculas adjunxerunt; cum quibus an diſpenſare poſſet,
» le contractum: cum eo tamen (ait) contra doctri-
» nam Apoſtoli, tamquam cum marito *viduæ* diſpen-
» ſare non licet, non propter Sacramenti defectum,
» ſed affectum intentionis cum opere ſubſecuto.

Hæc ratio cùm etiam obtineat in nuptiis quibuſcumque cum impedimento *dirimente* initis, deciſio quoque eadem obtinere debet; unde & in his Bigamiam *interpretativam* intervenire communiter tradunt Canoniſtæ; & probat Fagnanus loco citato *num.* 43.

XX. Similis Bigamia contrahitur, ſi quis contrahat & conſummet matrimonium cum *unica*, ſed priùs ab alio licet extra matrimonium, *cognita*. *Can.* 2. *Diſt.* 33. At monet Vir eruditus Janus à Coſta Anteceſſor Aurelianenſis in Summario ad titulum *De Bigamis*, "Quod,
» quamvis meretricem quis dixerit, vix ex novo jure
» definire poſſimus, maritum contrahere irregularitatem.

XXI. Illud à Canoniſtis controvertitur, num contrahens *validè* matrimonium cum *vidua*, cenſendus ſit *verus* Bigamus, an verò dumtaxat *interpretativus*; eò quòd revera non videatur *plurium uxorum* maritus, neque in plures carnem diviſiſſe; nihilominus *verum* eſſe Bigamum, poſt alios citatos pluribus probat Fagnanus loco allegato *num.* 12. & ſequentibus.

Sed an *verus*, an *interpretativus* Bigamus ſit dicendus, parum videtur referre: cùm ſatis conſtet, illum qui matrimonium contraxit cùm vidua, hodie æquè, quoad omnes juris effectus haberi pro Bigamo; ac illum, qui ſucceſſivè duas habuit uxores.

XXII. Olim Bigami etiam *veri*, tantum à *Sacris* Ordinibus excluſi videntur; eò quòd Apoſtolus non niſi de Epiſcopis (ſub quibus & Preſbyteri comprehenduntur) & Diaconis loqueretur.

Et quidem in *Can.* 3. Concilii Toletani I. relato apud Gratianum *Diſt.* 34. *Can.* 18. legitur: "Lector ſi *viduam*
» alterius uxorem acceperit in lectoratu permaneat, aut
» ſi fortè neceſſitas fuerit, Subdiaconus fiat, nihil autem
» ſuprà. Similiter & ſi Bigamus fuerit." Tunc enim temporis Subdiaconatus necdum inter Ordines Sacros numerabatur, uti *parte* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. notatum eſt.

XXIII. Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. edidit Decretum relatum in *cap. Unico De Bigamis in VI.* quo declarat, "Digamos omni privilegio Clericali eſſe
» nudatos, & coercitioni fori ſecularis addictos: Con-
» ſuetudine contraria nonobſtante." Additque: "Ipſis
» quoque ſub anathemate prohibemus deferre Tonſuram
» vel habitum Clericalem.

XXIV. Dicit autem Concilium: *Altercationis antiquæ dubium præſentis declarationis oraculo decidentes.*

Notat verò Gloſſographus *altercationem* Doctorum fuiſſe ſuper *Canone* QUISQUIS *Diſt.* 84. ubi ex Epiſtola Siricii Papæ refertur: "Quiſquis Clericus aut vi-
» duam, aut certè ſecundam uxorem duxerit, omni Ec-

Digitized by Google

ſint etiam conjugati vitæ probatæ, addit hanc cautionem, *dummodo* NON BIGAMI; quo oſtendit, etiam nec ad horum Ordinum exercitia Bigamos eſſe admittendos: quemadmodum & Synodi Belgicæ, tametſi conjugatos in Cuſtodes Eccleſiarum Parochialium admittant, *Bigamos* tamen excludunt; uti ſuprà *parte* 1. *tit.* 4. *cap.* 2. notatum eſt.

XXV. Imò non tantùm juxta modernam diſciplinam Bigami ab Ordinibus excluduntur, ſed & " Ordinatores eorum, poteſtate & officio ordinandi; & » Ordinati ſi ad ſacros Ordines fuerint promoti, eis ideò » ſunt privandi, quia in Digamis contra Apoſtolum diſ» penſare non licet, ut debeant ad Sacros Ordines » promoveri, vel in eis ſi promoti fuerint, remane» re." Ita reſpondit Pontifex in *cap.* 2. ;; *De Bigamis non ordinandis.*

Hinc habemus; Bigamum non tantùm ab Ordinibus ſuſcipiendis repelli; ſed etiam prohiberi in ſuſceptis miniſtrare.

XXVI. Ulterius uno conſenſu hinc concludunt Canoniſtæ Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum Bigamo, nequidem ut in Ordinè Sacro jam ſuſcepto miniſtret; quod & in Bigamia *interpretativa* (ut ſi Subdiaconus nulliter contrahat matrimonium cum vidua) obtinere deciditur in *cap. finali* ;; *eod.*

XXVII. Quin communis eſt Canoniſtarum opinio, quam ſequitur, & pluribus aſtruere conatur Fagnanus ad *cap.* SUPER EO ;; *De Bigamis non ordinandis*, Epiſcopum cum Bigamo nequidem ad minores Ordines, aut ſimplicia Beneficia diſpenſare poſſe; atque ita declaraſſe Sixtum V. refert ibid. *num.* 46. idque præcipuè eo fundamento, quod Epiſcopis contra Apoſtolum diſpenſare non liceat.

XXVIII. Verùm idem Apoſtolus etiam prohibet *criminoſos* in Epiſcopos & Diaconos aſſumi; & tamen Epiſcopis licet cum *criminoſis* diſpenſare, quemadmodum expreſsè reſpondit Innocentius III. in *cap.* 6. ;; *De bigamis non ordinandis*, circa Sacerdotem in fornicationem prolapſum; ideòque pari & fortiori ratione, videtur Epiſcopis concedenda diſpenſandi facultas cum Bigamo: quia minus inordinatum apparet, Bigamum, qui contrahendo ſecundas nuptias non peccavit, quam prolapſum in fornicationem ad Ordines promoveri. Huic argumento cum Gloſſa reſpondet Fagnanus loco citato *num.* 9. & 10. " Criminoſus poſt peractam pœnitentiam » reſtitutus videtur in priſtinum ſtatum, & incipit eſſe » quod non fuit, cap. *Ferrum*, cap. *Ponderet*, & cap. *Domino ſancto*, 50 *diſtin.* & ideò cum talibus diſpenſatur. » Sed Bigamus non prohibetur promoveri propter cri» men, ſed propter Sacramenti defectum, ut in *cap.* DEBITUM; *infra eodem* C. ACUTIUS, 26. *Diſt.* quia » carnem ſuam diviſit in plures ab unitate recedendo, » & hoc Sacramentum amplius reſtitui non poteſt per ali» quam ſatisfactionem, cum non ſit crimen; & ita aliud » conſideravit Apoſtolus, cùm dixit, non Bigamum; & » aliud conſideravit, dum dixit, non criminoſum.

quam illimitudinari Bigami, alii verò ut irregulares & ſuſpenſi; quandoquidem etiam inter omnes conveniat, Epiſcopum ſuper hujuſmodi Bigamia diſpenſare.

CAPUT III.

De Irregularitate ex defectu Natalium.

1. *Hæc irregularitas multis ſæculis incognita.*
2. *Tempore Gratiani nondum nota fuiſſe videtur.*
3. *Non ubique eodem tempore recepta.*
4. *Innocentius originem retulit ad ſæculum XI.*
5. *Circa ſæculum XI. plures Canones & ſtatuta edita ad excluſionem illegitimorum.*
6. *Ob Cleri incontinentiam his Canonibus opus fuit; & quare?*
7. *Jure Decretalium ſtabilita irregularitas.*
8. *Primùm actum fuit de excludendis filiis Presbyterorum.*
9. *Tandem generaliter irregularitas extenſa ad omnes illegitimos.*
10. *Hæc irregularitas etiam hodie excludit à Minoribus Ordinibus & Beneficiis ſimplicibus.*
11. *Prima inducta irregularitatis ratio petita ex dignitate Sacerdotum.*
12. *Secunda ratio ad reprimendam quorumdam incontinentiam.*
13. *Tertia ob periculum incontinentiæ in filiis, & ſucceſſionis hereditariæ.*
14. *Irregularitas hæc tollitur per diſpenſationem; & qualiter Epiſcopus diſpenſet?*
15. *In quibus ſolus Pontifex cum illegitimis diſpenſet.*
16. *Non omnis ſpecies illegitimitatis eſt æquè turpis: & pro obtinenda diſpenſatione ſpecies exprimenda.*
17. *Diſpenſatus ad obtinendum Beneficium*, unicum *tantùm poteſt obtinere.*
18. *Qui ſemel obtinuit diſpenſationem, debet hujus in ſecunda facere mentionem.*
19. *Diſpenſatio reſtringenda; nec comprehendit niſi expreſſa.*
20. *Specialiter inordinatum eſt, ut Filius illegitimus habeat Beneficium in Eccleſia in qua Pater habuit.*
21. *Decretum Concilii Tridentini circa eundem Articulum.*
22. *Synodus Tridentina excludit filium, etiam à ſimplici Beneficio, quod Pater habuit.*
23. *Etiamſi perſona* media *fuerit inter patrem & filium.*
24. *Non poteſt quocumque modo filius illegitimus miniſtrare in Eccleſia in qua Pater unquam Beneficium habuit.*
25. *Nec ad hoc diſpenſatio quantumvis generaliter concepta ſe extendit.*
26. *Diſpenſatio contra hoc Decretum haud facilè annuenda.*

27. *Mo-*

Digitized by Google

[illegible] Gratianus *Diſt.* 56. ubi poſtquam Canoni primo præmiſerat hoc quaſi ſummarium, *Preſbyterorum etiam filii ad ſacra officia non ſunt admittendi*, immediatè poſt recitatum hunc Canonem Concilii Claromontani ſub Urbano II. *Preſbyterorum filios à ſacris Altaris miniſteriis removemus*, ſubjungit : " Sed hoc intelligendum eſt » de illis, qui paternæ *incontinentiæ imitatores* fuerunt. » Verum ſi morum honeſtas eos commendabiles fecerit, » exemplis & auctoritatibus, non ſolum Sacerdotes ſed » ſummi Sacerdotes fieri poſſunt.

II. Videtur ergo Gratianus ſupponere, quod filii illegitimi à ſacris Altaris miniſteriis non eſſent excludendi, ſi paternæ incontinentiæ imitatores non fuerint : & conſequenter, quod ſolus *natalium defectus* neminem ſacris Altaris miniſteriis excluderet, aut irregularem faceret.

III. Quidquid ſit de mente Gratiani & diſciplina eo tempore vigente, hoc ſat conſtat, quod irregularitatem ex ſolo defectu natalium Eccleſia *dudum* ignoraverit, uti rectè etiam notavit Chriſtianus Lupus tomo 3. Schol. *pag.* 79. " Etenim, ait, inter Nichephori Confeſſoris » Canones habemus & hunc. " *Qui ex concubina, ſcorto, Digamis aut Trigamis nati ſunt, ſi virtutibus præditi appareant, & ſint Sacerdotio digni, ordinentur.* Extant Canones tomo 9. Bibliothecæ ſanctæ.

Quando hæc irregularitas primùm inducta ſit, haud conſtat; videtur non ubique eodem tempore, ſed in aliis Eccleſiis citius, in aliis ſerius introducta & recepta.

IV. Innocentius III. primos hujus irregularitatis auctores videtur ſuppoſuiſſe Urbanum II. & Synodum Pictavienſem : Andreæ enim Lundenſi Epiſcopo ac Danorum Metropolitæ, & ſuo per Septemtrionem Legato, interroganti : " Si Preſbyterorum filii ſint indifferenter » ad Sacros Ordines promovendi, " reſpondit : " De » Preſbyterorum filiis, tam ex Decreto *Urbani ſecundi*, » quàm ex Concilio colligitur *Pictavienſi*, quod ad ſa» cros non ſunt Ordines promovendi, niſi aut in Cœno» biis, aut in Canonica Regulari religione fuerint con» verſati. " *Lib.* 4. *Epiſt.* 118.

Tam Canon Urbani II. (relatus à Gratiano *Diſt.* 57. *Can.* 1.) quàm Canon Concilii Pictavienſis (relatus in *Cap.* 1. ẍ *De Filiis Preſbyterorum*) editi ſunt circa finem ſæculi undecimi ; atque ita ad illud tempus hujus irregularitatis initia retuliſſe videtur Innocentius III.

V. Hoc equidem non ambiguum eſt, imprimis circa hæc tempora plures Canones, nec non plurimarum Eccleſiarum ſtatuta ad excluſionem illegitimorum edita eſſe. " Eo namque tempore, (ait Chriſtianus Lupus *pag.* » 79.) Duces & Comites ſuos paſſim ex ancillis baſtar» dos violenter intrudebant in Sacras dignitates, atque » ita ſervili ſimul & adulterino ſanguine fœdabant Ec-

initium ſæculi XIII. condita ſunt ; nec non dubia occaſione hujus irregularitatis Pontificibus propoſita ; atque ipſorum Pontificum ſuper illis reſponſa, ac ſignanter Innocentii III. in *Cap.* 5. *De Electione*, in tertia collectione apud Antonium Auguſtinum, facilè videbit ; quod non videatur hæc irregularitas firmiter & generaliter ſtabilita ante ultimam Decretalium collectionem factam & evulgatam auctoritate Gregorii IX. quæ pro Jure communi Eccleſiaſtico uno conſenſu recepta fuit.

In hac Collectione *Titulus* 17. *libri* ita inſcribitur : *De Filiis Preſbyterorum ordinandis vel non :* At in prima Decretalium apud Antonium Auguſtinum, additur : *Nec in paternis Eccleſiis tolerandis.* In quodam manuſcripto legitur, uti notatur in margine Corporis Canonici editionis Antverpienſis apud Meurſium : *De Filiis Presbyterorum & ALIIS ILLEGITIMÈ NATIS ordinandis vel non.*

VIII. Quidquid ſit de hac tituli varia inſcriptione ; hoc ſatis conſtat, primùm ac præcipuè in Conciliis actum fuiſſe de excludendis filiis Presbyterorum ; ideoque mirum non eſt, ſi horum tituli inſcriptio præcipuè meminerit. Adhæc expeditum eſt, maximè curæ fuiſſe, ne filii Preſbyterorum ſimul cum parentibus in eadem Eccleſia tolerarentur ; ad quod ipſa tituli inſcriptio in antiqua Decretalium collectione reſpexit.

IX. Denique ex Decretis & reſponſis Pontificum ; nec non Canonibus Conciliorum in Decretales Gregorii IX. relatis, pateſcit, non ſolum filios Preſbyterorum & ſpurios ; ſed quoſcumque illegitimos tandem irregulares fuiſſe declaratos. " Ut filii Preſbyterorum & *cæteri ex » fornicatione* nati, ad Sacros Ordines non promoveantur, ait *Cap.* 1. ẍ *De Filiis Presbyterorum ordinandis vel non.*

Et in *Cap. fin.* ẍ *eod.* Archiepiſcopo Turonenſi ſcribit Gregorius IX. " Nimis in tua Provincia Eccleſiæ » deformatur honeſtas, ex eo quod filii Sacerdotum & » *alii non legitimè nati* ad Dignitates & Perſonatus, & » alia Beneficia curam animarum habentia, ſine diſpenſa» tione Sedis Apoſtolicæ promoventur.

Imo etſi procreati eſſent ex legitimo Matrimonio ; ſed tempore illo, quo conjuges ſe mutuo conſenſu voto ſolemni caſtitatis obſtrinxerant, irregulares cenſentur. *Cap.* 14. ẍ *eod.*

X. Nec tantùm ad ſacros Ordines, & majora Beneficia ; ſed & ad primam Tonſuram, Minores Ordines & ſimplicia quæcumque Beneficia, hæc irregularitas paulatim extenſa eſt ; uti expreſſè habetur in *Cap.* 1. *De Filiis Presbyterorum in* 6.

XI. Triplex hujus inductæ irregularitatis cauſa communiter à Canoniſtis poſt Gloſſam in *Cap. fin. De Filiis Presbyterorum in* 6. aſſignari ſolet. Prima petitur ex Sacri Ordinis prærogativa ſeu dignitate : quam etiam tan-

legitimè genitos, qui ut plurimùm parentum vitia & incontinentiam imitari ſolent, &c.

Unde in formula diſpenſationis ſuper hac irregularitate, juxta ſtylum Curiæ Romanæ inſeritur hæc clauſula: *Si ipſe paternæ incontinentiæ imitator non ſit, ſed bonæ converſationis & vitæ.*

Addi meritò poſſet periculum ſucceſſionis quaſi hæreditariæ in Miniſteria Eccleſiaſtica; quam ad excludendos filios Presbyterorum ab omni Eccleſiaſtico Miniſterio non parum conſideratam fuiſſe; imò & primam huic irregularitati originem dediſſe, ſat veriſimile eſt.

XIV. Irregularitas hæc tolli poteſt, primò per diſpenſationem. Unde S. Thomas verbis ſupra allegatis hanc exceptionem immediatè ſubjicit: *Niſi cum eis diſpenſetur; & tantò eſt difficilior diſpenſatio, quantò origo eſt turpior.*

Juxta hodiernam diſciplinam quoad Minores Ordines ac ſimplicia Beneficia Epiſcopus diſpenſare poteſt, *Cap.* 1. *De Filiis Presbyterorum* in VI. ubi dicitur: " Is qui de» fectum patitur natalium, ex *diſpenſatione Epiſcopi* li» citè poteſt (ſi ei aliud Canonicum non obſiſtat) ad » Ordines promoveri Minores, & obtinere Beneficium » cui animarum cura non imminet, dummodò ſit tale, » ſuper quo per ipſum Epiſcopum valeat diſpenſari.

Per finalem clauſulam intendit excipere Beneficia, quibus non imminet quidem *cura animarum*; ſed tamen aliunde excepta ſunt; ut ſunt *Perſonatus*, aliaque Beneficia *majora*, tametſi curam Animarum *propriè* dictam annexam non habeant; ad quæ Epiſcopi diſpenſatio ſe non extendit *Cap. fin.* ẍ *De Filiis Presbyterorum.*

Imò teſte Rebuffo in Praxi Benef. *parte* 1. *titulo De Diſpenſatione ſuper defectu natalium num.* 12. " ſervat » ſtylus Curiæ Romanæ, ut Epiſcopus nullo modo in » Præbendis Eccleſiæ Cathedralis diſpenſet cum illegiti» mo, propter honorem & præeminentiam illius Ec» cleſiæ.

XV. Itaque quoad ſacros Ordines & majora Beneficia nec non curam animarum habentia, ſolus Pontifex hodie diſpenſat *Cap. fin.* ẍ *De Filiis Presbyterorum* & *Cap.* 1. *eod. in* 6. ubi verbis mox citatis ſubjicitur: " Ad » Ordines quoque *Majores* vel Beneficia *curam anima» rum* habentia, ſuper quibus *nequit Epiſcopus* diſpen» ſare, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ promoveri » non poteſt." In margine autem notatur: " In aliquot » antiquis codicibus ita: *Vel Beneficia ſuper quibus ne» quit*, abſque illis verbis: *Curam animarum habentia.* Quæ lectio verior apparet; cùm multa ſint Beneficia, quæ curam animarum annexam non habent, ſuper quibus Epiſcopus diſpenſare nequit, & conſequenter in illis Pontificis diſpenſatio requiritur.

XVI. Suprà ex ſancto Thoma intelleximus, diſpenſatione quidem hanc irregularitatem tolli, audita hac cautione: *Et tantò eſt difficilior diſpenſatio quantò origo eſt turpior.* Putà, ſi adulterini fuerint, vel ex ſtupro, inceſtu, aut ſacrilego actu nati, difficilior erit diſpen» tur, ut non obſtante natalium defectu valeat ad Be» neficium, etiamſi curam animarum habeat, promove» ri: nequeat prætextu hujuſmodi diſpenſationis, niſi » *unicum* Beneficium obtinere.

XVIII. Rurſus in *Cap.* 2. *eod. in* 6. ex eodem fundamento declaratur, quod ſi cum aliquo à Sede Apoſtolica fuerit diſpenſatum, ut non obſtante hac irregularitate poſſit ad *omnes* Ordines promoveri, & Beneficium etiam cum cura animarum obtinere; ſi poſtmodum obtineat aliam diſpenſationem, ut *duo* vel *plura* Beneficia ſimilem curam habentia poſſit recipere, & ea ſimul retinere, niſi rurſus hic defectus fuerit expreſſus, & ſuper eo diſpenſatum, hæc ſecunda diſpenſatio nulla eſt & nullius momenti, vel ut per ſubreptionem obtenta; " cùm » non ſit veriſimile Sedem Apoſtolicam cum illo prædic» tum patiente defectum voluiſſe, ſi hoc fuiſſet expreſ» ſum, eidem in *pluralitate* Beneficiorum hujuſmodi diſ» penſare.

XIX. Ex eodem principio rectè infert Rebuffus loco ſupra allegato *num.* 47. " quod ſi Papa *ſimpliciter* » diſpenſet, ut Ordines ſumere poſſit, intelligatur de » *Minoribus*, non de Majoribus.

Ulteriùs *num.* 48. quod " diſpenſatus ad Ordines etiam » *Sacros*, non cenſeatur diſpenſatus, ut Beneficium ha» beat. Diſpenſatus illegitimus ſimpliciter, ut poſſit ha» bere Beneficium, non poterit habere curatum (ait Re» buffus ibidem *num.* 51.) quia major idoneitas in illis » requiritur: ideo oportet exprimere in diſpenſatione » & Præbendas & Canonicatus in Eccleſia Cathedrali.

Inſuper " eſt exprimendum, quod etiam Dignitates » habere poſſit, aliàs diſpenſatio non extenditur ad eas: » imò etiamſi expreſſum fuerit, quod Dignitates obti» nere poſſit, adhuc non poterit obtinere Dignitates cu» ratas: ideo hoc quoque exprimendum erit in diſpen» ſatione." Rebuffus idem *num.* 52.

XX. Si Beneficium ſit ſitum in eadem Eccleſia in qua Pater miniſtrat, vel miniſtravit, id neceſſariò exprimendum; eo quòd difficiliùs diſpenſetur, ut illegitimus Beneficium habeat in eadem Eccleſia in qua Pater miniſtrat, vel aliquando miniſtravit. Quare & id ob ſpecialem inordinationem in variis Canonibus & Pontificum Decretis vetitum fuit. In *Cap.* 15. ẍ *De Filiis Presbyterorum*, ſcribit cuidam Innocentius III. " Filiis » Canonicorum Præbendas in eiſdem Eccleſiis conferri » non ſinatis, quarum ſunt Canonici patres eorum." Rationem notandam ſubjicit: " Cum indecorum ſit, ut » in Altaris officio illegitimus filius impudico patri mi» niſtret, in quo *Unigenitus Dei Filius* æterno Patri pro » ſalute humani generis *victimatur.*

Et ex Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. refertur in *Cap.* 16. ẍ *eod.* " Ad abolendam peſſimam (quæ » in pluribus inolevit Eccleſiis) corruptelam, firmiter » inhibemus, ne Canonicorum filii, maximè ſpurii, Ca» nonici fiant in ſæcularibus Eccleſiis in quibus inſtituti » ſunt Patres eorum.

XXI.

Digitized by Google

..., ... en,
poſt Patrem tertius aliquis illud Beneficium poſſederit; & ita declaraſſe Sacram Congregationem Concilii Interpretem teſtatur Fagnanus ad *Cap.* AD EXTIRPANDAS ꝟ *De Filiis Presbyterorum num.* 11. idque expreſsè decreverat Clemens VII. in citata Conſtitutione cum derogatione Decretalis Alexandri III. in *Cap.* 7. ꝟ *eod.* ubi filium illegitimum ad Beneficium Patris admittebat, modò Patri defuncto *media interceſſerit perſona*, cui illud Beneficium fuiſſet collatum.

XXIV. Quin ex Decreto Concilii Tridentini non poteſt filius illegitimus quodcumque Beneficium, etiam diſſimile, obtinere in Eccleſia in qua pater non tantùm de præſenti habet, ſed vel *unquam* habuit qualecumque Beneficium: quin nec Vicariam aut aliquod officium etiam *manuale* obtinere; eò quòd vetet non ſolùm, ne filius ullum quodcumque etiam diſſimile Beneficium obtinere queat; ſed addit: *Nec in dictis Eccleſiis quoquo modo miniſtrare.*

XXV. Itaque illegitimus, quantumvis *generaliter* ad quæcumque Beneficia etiam curata & majora diſpenſatus, nullum equidem Beneficium, quod pater quocumque modo poſſidet, imò nec aliud licet diſſimile, & ſimplex in eadem Eccleſia habere vi iſtius diſpenſationis poteſt; ſed ſpecialis hîc diſpenſatio exigitur.

XXVI. Diſpenſationem, ut filius illegitimus & pater in eadem Eccleſia ſimul Beneficia poſſideant, non eſſe annuendam, ſat inſinuat Synodus, dum verbis antè citatis ſubjicit: "Quod ſi in præſenti pater & filius in eadem » Eccleſia Beneficia obtinere reperiantur, *rogatur* filius » ſuum Beneficium reſignare, aut cum alio permutare » extra Eccleſiam intra trium menſium ſpatium; aliàs » ipſo jure eo privatus exiſtat, ſuper iis *quæcumque diſ-* » *penſatio* ſubreptitia cenſeatur.

XXVII. Alium modum purgandi ſeu tollendi hunc defectum natalium, ſaltem quoad Ordines recipiendos, expreſſit jam pridem Canon Synodi Pictavienſis relatus in *cap.* 1. ꝟ *De Filiis Presbyt.* qui poſtquam declaravit, filios Presbyterorum cæteroſque ex fornicatione natos ad ſacros Ordines non promovendos, ſubnectit hanc exceptionem: *Niſi aut Monachi fiant, aut in Congregatione Canonica regulariter viventes:* vel ut alia lectio habet, *vivant.*

Eandem exceptionem fecit in ſuo Decreto Urbanus II. relato apud Gratianum *Diſt.* 56. *Can.* 1. illiuſque meminit S. Ivo in Præfatione ad ſuum Decretum, rationem illius indicans, verbis ſuprà relatis hæc ſubjiciens: "Sed » quia ex iis quaſdam perſonas, non tantùm religioſas, » ſed etiam Eccleſiæ Dei neceſſarias eſſe cognoverunt, » Decretum ſuum temperaverunt: & ita genitos quorum » *converſatio* in Monaſteriis vel religioſis Eccleſiis *probata* » fuerit; non ſolùm ad Presbyteratum, ſed etiam ad

Profeſſum totaliter & per omnia legitimaret; ſed tantum effectum ipſius irregularitatis quoad excluſionem à Sacris Ordinibus ſuſpendit; manente alio irregularitatis effectu in ſuo vigore, in quantum ipſos Profeſſos adhuc excludit à *Prælaturis*, ut dicitur in citato Canone Synodi Pictavienſis relato in *Cap.* 1. ꝟ *eodem* in verbis: *Prælationes verò nullatenus habeant.*

Ex quo eliciunt Canoniſtæ, Profeſſionem non habilitare illegitimum ad *Prælationes* obtinendas: idque indiſtinctè ſive in eiſdem, ſive in aliis Monaſteriis, ſive in Eccleſia ſeculari ſive regulari, uti poſt alios notat Fagnanus loco citato *n.* 19.

XXXI. Monet quoque ibidem Fagnanus *num.* 12. quòd cum illegitimis Regularibus ad Prælaturas & Dignitates ſolus Papa diſpenſet; "& ita Sacra Pœnitentiaria » (ait) diſpenſat in utroque foro cum Regulari ad quaſ- » cumque Dignitates & officia ſuæ Religionis, quamvis » conſueverint apponere clauſulam, *non tamen ad Ge-* » *neralatum.*

XXXII. Efficaciſſimus tandem modus purgandi defectum natalium eſt ſubſequens parentum Matrimonium. De quo in *Cap.* TANTA ꝟ *Qui filii ſint legitimi*, ubi Exonienſi Epiſcopo reſcribit Alexander III. "Tanta eſt » vis Matrimonii, ut qui antea ſunt geniti, poſt con- » tractum Matrimonium legitimi habeantur.

Neque refert, an medium Matrimonium interceſſerit; hoc eſt ſi parens poſt ſuſceptum filium illegitimum inierit Matrimonium cum tertia; qua mortua demum contrahit cum illa è qua ſuſcepit filium illegitimum, hic filius legitimus efficitur: & quidem ita legitimatur, ut ab initio nativitatis legitimus fuiſſe fingatur; ſive juris fictione habeatur, uti uno conſenſu tradunt Canoniſtæ.

Per hanc legitimationem ipſe natalium defectus quaſi in radice tollitur, ideoque legitimatus pro legitimè nato reputatur ob ſubſecutum Matrimonium, habeturque capax non tantùm ad Ordines & Beneficia minora, ſed etiam ad majora & Prælaturas.

XXXIII. Non tamen hæc legitimatio procedit quoad natos ex adulterio aut inceſtu; & generaliter quoad natos ex parentibus inter quos tempore copulæ erat impedimentum dirimens; uti communiter docent Canoniſtæ moti verbis citati Capituli *Tanta*: "Si autem vir viven- » te uxore ſua aliam cognoverit, & ex ea prolem ſuſce- » perit, licet poſt mortem uxoris eandem duxerit, nihi- » lominus ſpurius erit filius.

CAPUT IV.

De Irregularitate ex defectu lenitatis.

1. *Eccleſia vult ſuos Miniſtros à ſanguinis effuſione eſſe alienos: & quare?*

2. *Olim*

Digitized by Google

inſluat, irregularis efficitur.

14. *An Notarii, Graphiarii & ſimiles in cauſa ſanguinis fiunt irregulares?*
15. *Quid de Advocatis & Aſſeſſoribus?*
16. *An teſtes fiant irregulares?*
17. *Quomodo indirectè & remotè ad judicium ſanguinis concurrentes, non fiant irregulares?*
18. *An accuſantes de crimine capitali fiant irregulares, ſi mors ſequatur?*
19. *Quæ requirantur ut Clericus hic evadat irregularitatem; & an ſemper neceſſaria aliqua proteſtatio?*
20. *An exterior proteſtatio ſemper ſufficiat?*
21. *Hodie proteſtatio Epiſcopi eſt tantum cæremonialis.*
22. *Quâ ratione proſequens injuriam propriam in cauſa criminali evadat irregularitatem.*
23. *An accuſans evadat irregularitatem, ſi perſequatur injuriam* alteri *illatam?*
24. *Etiam Laïci hanc irregularitatem incurrunt.*
25. *Irregularitas non incurritur, niſi mors aut mutilatio reipſa ſequuta ſit.*
26. *Teſtes à Judice compulſi hodie in Gallia irregulares non fiunt.*
27. *Neque etiam Graphiarii.*
28. *Super hac irregularitate ſolus Pontifex diſpenſat: & quæ diſpenſationis formula?*

I. SEmper Eccleſia ſuis Miniſtris commendavit animi manſuetudinem ad exemplum Chriſti, qui hanc præ cæteris, ut à ſe diſcerent, Diſcipulis propoſuit, dicens. *Diſcite à me, quia* MITIS *ſum & humilis corde*: Unde inter qualitates quas in Epiſcopis & Diaconis requirit Apoſtolus, hæc una eſt, *Non percuſſorem.*

Cùm autem manſuetudini ſpecialiter ac directè contrarietur ſanguinis humani effuſio; ideo ab hac Sacerdotes omninò alienos eſſe deſideravit Eccleſia, imitans in hoc Magiſtrum ſuum Chriſtum, qui non vult mortem peccatoris, ſed magis ut convertatur & vivat.

II. Hinc olim Epiſcopi unicè ſolliciti erant, ut quos ob ſua ſcelera reos mortis ſcirent, à morte vindicarent; eoſque per pœnitentiæ labores ad Chriſtum reducerent, vitamque non tantùm temporalem, ſed & æternam procurarent, quod evincunt crebræ illæ Epiſcoporum apud ſeculi judices pro reis interceſſiones; de quibus variis locis agit S. Auguſtinus, ac ſignanter *Epiſtolâ* 153. ad Macedonium, ibidem unà oſtendens, Eccleſiam non quærere impunitatem criminis, ſed correctionem criminoſi, " deſiderans hanc vitam temporalem, non ut temporaliter vivat, ſed ut ſpiritualiter per pœnitentiam reſurgat. Morum portò corrigendorum, ait, nullus alius quam in hac vita locus eſt: Nam poſt hanc vitam quiſque id habebit quod in hac conquiſierit. Ideo compellimur humani generis charitate intervenire pro reis, ne iſtam vitam ſic finiant per ſupplicium, ut ea finita non poſſint finire ſupplicium.

III. Quin & ipſi Gentiles ſubinde viderunt, quàm

Principes contra quoſlibet majeſtatis obnoxios Sacerdotibus negotia ſua committunt. Quia verò à Chriſto ad miniſterium ſalutis electi ſunt, ibi conſentiant Regibus fieri judices, ubi jurejurando ſupplicii indulgentia promittitur, non ubi diſcriminis ſententia præparatur. Si quis ergo Sacerdotum contra hoc commune conſultum diſcuſſor in alienis periculis extiterit, reus effuſi Sanguinis apud Chriſtum, & apud Eccleſiam, perdat proprium gradum." Apud Gratianum *cauſ.* 23. *q.* 8. *Can.* 29. & deinde ex Concilio Tolet. XI. refertur Canone ſequenti. " His à quibus Domini Sacramenta tractanda ſunt, judicium ſanguinis agitare non licet. Et ideo magnopere talibus exceſſibus prohibendum eſt: ne indiſcretæ præſumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum eſt, ſententiâ propria judicare præſumant aut truncationes quibuſlibet perſonis inferant per ſe, aut inferendas præcipiant. Quod ſi quiſquam immemor horum præceptorum aut in Eccleſiæ ſuæ familiis, aut in quibuſlibet perſonis tale aliquid fecerit, conceſſi ordinis honore privetur, & loco: ſub perpetuo quoque damnationis teneatur ergaſtulo religatus. Cui tamen communio ex hac vita exeunti non eſt neganda propter Domini miſericordiam; qui non vult peccatoris mortem, ſed ut convertatur, & vivat.

Hujus Canonis meminit Alexander III. in *Cap.* 5. ☧ *Ne Clerici vel Monachi ſecularibus negotiis ſe immiſceant*, ſcribens Archiepiſcopo Cantuarienſi. " Clericis in ſacris Ordinibus conſtitutis, ex Concilio Toletano judicium ſanguinis agitare non licet. Undè prohibemus, ne aut per ſe truncationes membrorum faciant, aut judicent inferendas. Quod ſi quis tale quid fecerit, honore privetur & loco.

Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. in *Cap.* 9. ☧ *eod.* ait: " Sententiam ſanguinis nullus Clericus dictet aut proferat; ſed nec ſanguinis vindictam exerceat, aut ubi exercetur interſit.

Hinc primò ſtatue, quod Clericis vetitum ſit, judices eſſe in cauſa ſanguinis, aut ſanguinis vindictam exercere, quodque ex eo judicio irregulares fiant.

VI. Neque ab irregularitate exemptus erit, ſi judicium hujuſmodi exercuerit in qualitate Delegati Principis, uti colligitur ex *Cap.* 4. ☧ *De Raptoribus*; ubi Archiepiſcopo Panormitano reſpondit Alexander III. quod ſi Rex Siciliæ quoſdam Sarracenos malefactores ipſi aliiſque Epiſcopis puniendos commiſerit, " poſſit eos pecuniaria pœna mulctare & etiam flagellis afficere, eâ, ait, moderatione adhibita, quod flagella in *vindictam* ſanguinis tranſire minimè videantur. Si verò ita gravis fuerit exceſſus, quod mortem vel detruncationem membrorum debeant ſuſtinere, vindictam reſerves Regis poteſtati.

VII. Quapropter in citato *Cap.* 5. vetatur " ſub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos habeat officium Vicecomitis aut Præpoſiti ſecularis.

Synodus Oxonienſis anno 1222. *Can.* 7. renovans Decretum

Digitized by Google

» tunt, metu irregularitatis ceſſante aliis delegare.

Hodie Epiſcopi aliique Prælati non ſolent aliquam in particulari cauſam ſuis Ballivis aut Officiatis delegare, ſed ſimpliciter conſtituunt Ballivos, eoſque perpetuos, qui jure ſui officii juriſdictionem, præſertim *criminalem*, ſine ulla ipſius conſtituentis interventione, exercent: unde hic minor eſt metus incurrendæ irregularitatis.

IX. Major difficultas apparet, quando Epiſcopus Clericum degradatum tradit Curiæ ſeu Brachio ſeculari, quem ſcit ſic traditum morte afficiendum. Videtur enim Epiſcopus hoc in caſu propinquius ac magis directè in ſanguinis effuſionem influere; & ad ſanguinis judicium concurrere.

Innocentius III. in *Cap.* 27. ✠ *De V. S.* ſcribens Epiſcopo Pariſienſi, reſolvit, Clericum convictum de crimine falſi per Epiſcopum poſſe Curiæ ſeculari tradi puniendum, addita hac cautione: " Pro quo tamen debet Ec-» cleſia *efficaciter* intercedere, ut citra mortis periculum » circa eum ſententia moderetur.

X. Hæc interceſſio *efficax* nequaquam erit, niſi reipſa ſic degradatus Clericus, & Curiæ ſeculari traditus, mortis periculum evadat.

Sed quia frequenter ſimilis interceſſio eam efficaciam non habet, ſimilis traditio ab Epiſcopo facienda difficultate carere non videbatur; unde & ipſe Innocentius fatetur, quòd ejus prædeceſſores ſuper hoc conſulti non idem omnes ſenſerint: *Cum quidam Anteceſſorum noſtrorum ſuper hoc conſulti diverſa reſponderint.*

Sanè jam pridem Epiſcopi ipſos criminoſos quadam Chriſtiana violentiâ è manibus judicum & executorum rapiebant, ut eis vitam corporalem, & pœnitendi tempus procurarent; nec umquam eos qui ad Eccleſiam confugerant, aut ejus auctoritati ſuberant, laicæ poteſtati tradebant, niſi facta cautione, quòd eos mortis ſupplicio non afficerent.

Quare & ipſe Innocentius in citata Decretali, poſt relata verba ſubjungit: " Pro illo *falſario* ſcelerato, » quem ad mandatum noſtrum capi feciſti, hoc tibi du-» ximus conſulendum, ut in perpetuum carcerem ad » agendam pœnitentiam ipſum includas.

XI. Hodie Epiſcopi Clericos degradatos pro enormi crimine tradunt Curiæ ſæculari, tametſi mortis ſententiam in eos eſſe prolatam, & mox à facta degradatione eos morte plectendos certò ſciant; idque citra metum irregularitatis, modò exteriùs *intercedant*, quamvis noverint, interceſſionem planè inefficacem futuram; idque auctoritate Decretalis Bonifacii VIII. in *cap.* 2. *De Homicidio in VI.* (de qua infrà) receptum videtur.

Idcirco moderna praxis habet, ut ſi in Parlamentis Regiis cauſa criminalis agitetur, ipſi Conſiliarii Eccleſiaſtici ſe ſubſtrahant; ne forſan ſua præſentiâ in ipſam ſanguinis ſententiam influere videantur.

XIV. Ulterius Concilium Lateranenſe addit: " Nec quiſquam Clericus litteras ſcribat aut dictet, » pro vindicta ſanguinis deſtinandas. Unde in Curiis » Principum hæc ſollicitudo non Clericis, ſed Laïcis » committatur.

Ex his verbis Concilii concludunt Canoniſtæ, Notarios, Graphiarios, Actuarios alioſque ſimiles in cauſa ſanguinis fieri irregulares; eò quòd ad ipſam ſanguinis ſententiam ejuſve executionem concurrant.

XV. Advocatos quoque & Aſſeſſores in cauſa ſanguinis, ſi contra reum poſtulent, vel conſulant, ſimili ratione incurrere irregularitatem communi calculo docent; atque jam pridem declaravit Concilium Londinenſe celebratum à Cardinale Otho Bono Sedis Apoſtolicæ Legato anno 1268. *Can.* 6. declaratque, officium *Advocationis* aut *Aſſeſſoris* in cauſa ſanguinis exercentes, ipſo facto ab officio ſuſpenſos, aliiſque pœnis caſtigandos.

XVI. Porrò quia teſtes ad condemnationem criminoſi proximè videntur concurrere, Clericos in cauſa criminali contra reum teſtimonium ferre citra irregularitatis periculum non poſſe expeditum eſt; imò plures credunt, Clericum non evadere irregularitatem, ſi teſtimonium tulerit in cauſa *directè* tendente ad mortem ſive membrorum mutilationem; tametſi illud non dixerit niſi reluctans, & à Judice compulſus; præceptum enim Judicis, & metus etiam cadens in conſtantem virum, ſunt actus (inquiunt) accidentales & extrinſeci qui non conſiderantur, ſed ipſe concurſus tantùm, qui hîc *directè* & *per ſe* tendit ad deformationem.

XVII. At ſi non directè in cauſa ſanguinis teſtatus, ſed tantùm remotè exinde per occaſionem ad ſententiam ſanguinis deventum ſit; aut aliqua criminis indicia, ſed remota, & non directè ad accuſationem tendentia dederit, non propterea cenſebitur irregularis; tametſi ex illis indiciis crimen detectum fuerit, & ſententia ſanguinis ſequuta; quemadmodum in ſimili caſu reſolvitur in *cap.* TUA NOS §. AD ULTIMUM ✠ *De Homicidio.*

Eodem fundamento reſpondit Innocentius III. cuidam Epiſcopo, quòd contra quoſdam laïcos contumaciter recuſantes ſolvere decimas, implorare poſſit Regiam poteſtatem, " tametſi ad ſolutionem ipſarum vix » abſque *ſanguinis effuſione* valeant coarctari. Quia (in-» quit) ſi te hujuſmodi querimoniam ſimpliciter depo-» nente,

Digitized by Google

» qui de laicis ſuis malefactoribus querelam penes ſæ-
» cularem judicem deponentes, petunt emendam ſibi fie-
» ri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præſu-
» mantur, proteſtando expreſsè quod ad vindictam, ſeu
» pœnam ſanguinis non intendunt, imputari non debet;
» quamvis alias in tali caſu de jure debeat pœna ſangui-
» nis irrogari, ſi judex mortem illis inferat juſtitia exi-
» gente.

Rationem ſubjicit: " Alioquin ſi Prælati aut Clerici
» propter metum hujuſmodi (quia judex ad pœnam
» ſanguinis poſſet procedere de ſuis malefactoribus) ta-
» liter conqueri non auderent, daretur pleriſque materia
» trucidandi eoſdem, & ipſorum bona liberè deprædandi.

XIX. Ut ergo deciſio hujus Decretalis obtineat, atque Clericus qui hujuſmodi querimoniam depoſuit, irregularitatem evadat, requiritur.

Primò, ut ipſe Clericus accuſans *proteſtetur expreſsè, quod ad vindictam ſeu pœnam ſanguinis non intendat.*

Credunt communiter Canoniſtæ, hoc in caſu pro evitanda irregularitate adeò eſſe neceſſariam hanc expreſſam proteſtationem, ut licet revera accuſans habeat animum planè alienum & averſum a morte aut mutilatione accuſati, equidem irregularis, etiam coram Deo conſtituatur, ſi hanc proteſtationem omiſerit, quemadmodum notat Covarruvias ad *Clement.* SI FURIOSUS, *parte* 2. §. 5. *n.* 2.

Sed quid, ſi omnes circumſtantiæ clament, accuſationem unicè ad reparationem damni illati à Clerico inſtitui, an ipſa *proteſtatio* neceſſaria dicetur? Non apparet. Ad quid enim ipſa proteſtatio; niſi ut Clericus oſtendat, ſe à ſanguinis effuſione & vindicta alienum: quod dum ipſæ circumſtantiæ patenter oſtendunt, proteſtatio ſuperflua videtur.

Neque enim fas eſt credere, Pontificem aut Eccleſiam hanc exteriorem & verbalem proteſtationem propoſuiſſe, tamquam formulam quamdam, qua poſita abſtergeretur irregularitas; & *qua omiſſa* incurreretur irregularitas; uti nonnullis perſuaſum fuit.

XX. Ulterius eidem illi concluſerunt, mediante exteriore illa verbali proteſtatione, Clericum evadere irregularitatem; tametſi animum habeat proteſtationi contrarium.

Verum quidem eſt, Clericum exterius ita proteſtantem, in foro exteriori non poſſe pro irregulari haberi ob animum proteſtationi contrarium; eò quod de occultis & in ſolo animo latentibus Eccleſia non judicet: dubitari tamen non poſſe videtur, quin Pontifex *ſinceram* proteſtationem, non autem aliquam dumtaxat fucatam verborum formulam requiſierit.

Quare non malè notavit Cardinalis Hoſtienſis in Summa ad titulum *De Homicidio*, §. 5. " Quod ſi intentio
» noſtra erat, ut ad mortem damnaretur, irregulares eſ-
» ſemus, quibuſcumque verbis fuerit intentio velata:
» licet per Eccleſiam non prohibeamur, niſi conſtet per
» confeſſionem vel probationem, vel quia nihil voleba-
» mus, ſed apertè hoc dicebamus.

reum accuſavit pro furto vel injuria non *ſibi* ſed *alteri* illata: quaſi Conſtitutio prædicti *cap.* 2. tunc locum habeat, cum accuſatio proponitur pro injuria ipſi accuſanti illata, aut ſaltem ſuis & propinquis; ita Felinus ad *cap.* POSTULASTI 25. *De Homicidio*: quem refert & ſequitur Covarruvias loco citato; addens tamen hanc opinionem ita poſſe intelligi, quod " nihilominus Cle-
» ricus proteſtatione facta poſſit abſque metu irregula-
» ritatis delictum aliquod præcogitatum & denique trac-
» tatum in grave reipublicæ diſpendium, aut proximi
» damnum, cautè deferre ac denuntiare in medelam po-
» tius, quam ad punitionem.

XXIV. Nec tantùm Clericos hæc irregularitas ſpectat, ſed etiam laicos; eatenus ſaltem quod ſi in cauſa ſanguinis ſententiam tulerint; aut ad eam concurrerint eo modo quo nunc expoſitum fuit, fiant irregulares ad Ordines, quin & Tonſuram Clericalem ſuſcipiendam citra diſpenſationem.

XXV. Hoc tamen notandum, neque Clericos, neque Laicos irregularitatem incurrere ob concurrentiam in cauſa ſanguinis, niſi reipſa ſententia ſanguinis executioni mandata fuerit; id eſt, mors aut mutilatio ipſius criminoſi fuerit ſequuta: neque refert, quo eventu, aut etiam fraude vel maleficio executio ſententiæ fuerit impedita: uti ex dictis capite primo facilè poteſt intelligi.

XXVI. Ulterius quia hæc irregularitas à jure poſitivo humano dependet, quid mirum ſi non ubique eodem cum rigore obſervetur. Et quidem teſtes à judice compulſi ferre teſtimonium in cauſa criminali, non cenſentur irregulares ſecundùm Juriſprudentiam Gallicanam, moreſque & uſum hujus Regni Gallicani: quia cauſa proxima mortis reorum non habentur, ſed remota dumtaxat, ait R.P. Natalis Alexander in Theologia dogmatica & morali Tractatu *De Sacramento Ordinis cap.* 4. *art.* 9. *n.* 1. additque; " Idem eſto de Notariis judicium;
» ſed aliarum Eccleſiarum diſciplinæ ac moribus (ait)
» Gallicani mores non præjudicant.

XXVII. Refert quoque Julianus Brodeau in notis ad Louetium *litt. B. n.* 1. judicatum in Senatu Regio *conſultis claſſibus* anno 1623. Scribam ſeu Graphiarium criminalem: qui per plures annos ſignaverat, & pronuntiaverat plurimas ſententias ſanguinis; earumque executioni interfuerat, non incurriſſe irregularitatem; ac potuiſſe ſine ulla diſpenſatione Beneficium Eccleſiaſticum obtinere. Rationem ſubdit Brodæus: " Graphia-
» rius non fundit ſanguinem neque effuſionis cauſa eſt;
» nihil confert de ſuo, non eſt niſi ſimplex judicis miniſter.

XXVIII. Solus Pontifex in hac irregularitate diſpenſat; uti notat Pyrrus Corradus in Praxi diſpenſationum *lib.* 5. *cap.* 2. ubi & formulam diſpenſationis refert, in qua nihil ſpeciale occurrit; ſed committitur ſimpliciter Ordinario, ut cum Oratore diſpenſet, ſi preces veritate niti comperierit, " & dummodo Orator reperitur
» idoneus, vitæque ac morum probitas aliaque merita
» ſibi ſuffragentur, nec aliud obſtet Canonicum impe-
» dimentum; & quod de cætero à ſimilibus abſtineat.

CA-

Digitized by Google

10. *Aeſectuoſus ad functiones Altaris admittitur; ſi ſine irreverentia poſſit.*

11. *In ſcandalum & irreverentiam hæc irregularitas refunditur; præcipuè jure Decretalium.*

12. *Quis defectus ſuperveniens impediat executionem Ordinum.*

13. *Quis defectus inducat irregularitatem, Epiſcopi eſt judicare.*

14. *Auctoritas Epiſcopalis in hoc puncto fundatur in antiquo Canone.*

15. *Quæ hîc ab Epiſcopo attendenda?*

16. *Eminentia in doctrina & moribus aliquandò ſupplere poteſt.*

17. *Reſcriptum de diſpenſatione ſuper hoc defectu ſemper ad Epiſcopum dirigitur à Curia Romana.*

18. *Tantùm per* ſeipſum *de defectu judicare poteſt Epiſcopus.*

19. *Specialis clauſula in diſpenſatione ſuper defectu oculi* Canonis.

I. HÆc irregularitas notiſſima fuit in veteri Teſtamento, eò quòd Levitici *cap.* 21. *v.* 18. & 19. dictum eſſet à Domino ad Moyſen: " Loquere ad » Aaron: Homo de ſemine tuo per familias qui habue» rit maculam, non offeret panes Deo ſuo, nec acce» det ad miniſterium ejus: ſi cæcus fuerit, ſi claudus, » ſi parvo vel grandi, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi » manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in » oculo, ſi jugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, » vel hernioſus.

II. Verùm hæc aliaque plura Populo Judaico præſcripta, unà cum veteri lege deſierunt; atque in Sacerdotibus novæ legis, non tam corporis, quam mentis & animæ vitia expendenda lex nova præſcripſit; voluitque Chriſtus non ex una Tribu, ſed ex omni Gente optimos quoſque eligi in Sacerdotes; uti jam pridem rectè notavit Auctor Conſtitutionum vulgò Apoſtolicarum: " Pro una Tribu Sacerdotali (ait) juſſit ex una» quaque Gente optimos quoſque ad Sacerdotium eli» gere, neque *corporum* vitia contemplari, ſed religio» nem & vitam.

III. Narrat Sozomenus *lib.* 6. *hiſt. cap.* 30. de quodam ſancto Anachoreta Ammonio, quòd cùm capiendus eſſet ut Epiſcopus ordinaretur, nec rogando perſuadere potuiſſet iis qui ad ipſum capiendum venerant, ut abirent, abſciſſa ſibi *auriculâ*: " Abite, inquit, poſt» hac enim, ne quidem ſi vellem, Sacerdotalis lex me » ordinari ſinit. *Integri* enim corporis Sacerdotem conſ» titui oportet.

Poſt hæc ſubjicit Sozomenus: " Illi digreſſi, poſt» quam intellexerunt, Judæis quidem hæc obſervanda » eſſe; Eccleſiam verò de *corpore* non curare, dummo» dò Sacerdos *integer* ſit *moribus*, denuò redierunt, cum

Hinc manifeſtum eſt, juxta diſciplinam his Canonibus expreſſam, defectum corporis non ponere impedimentum Ordinis, etiam Epiſcopatûs, ſive irregularitatem; niſi talis ſit defectus, qui defectuoſum incapacem reddit functionibus Ordini annexis obeundis: quod & Balſamon & Zonaras in Commentariis ad hos Canones obſervarunt; unà notantes differentiam inter veterem & novam legem; quòd " illa exigeret conſecratos ipſo» rum Miniſtros, *integros* eſſe *corpore*, notamque nul» lam habentes: ac nemo parte corporis aliqua defor» matus, aut mutilatus admitteretur ad Sacerdotium. » Sed etiam poſt Sacerdotium, ſi cui Sacerdotum mem» bri vel particulæ cujuſquam mutilatio contigerit, Sa» cerdotio mulctabatur. At iis, qui conſecrandi ſunt » apud nos (ait Zonaras) mutilatio corporis impedi» mento non annumeratur. Animam nempè requiritur » habere puram ſine vitio & ſorde. " Vel ut loquitur Balſamon: " Animam puram & integram volunt om» nes habere, non autem corpus.

V. Innocentius I. ad Felicem Nucerianum ſcribens, ait: " Qui partem cujuſlibet digiti ſibi ipſi volens abſci» dit, hunc ad Clerum Canones non admittunt. Cui ve» rò caſu aliquo contigit, dum aut operi ruſtico curam » impendit, aut aliquid faciens ſe non ſponte percuſſit, » hos Canones præcipiunt & Clericos fieri, & ſi in Cle» ro fuerint reperti, non abjici. In illis enim voluntas » eſt judicata, quæ ſibi auſa fuit ferrum injicere: in » iſtis verò caſus veniam meruit.

Patet Innocentium ſæculo IV. irregularitatem non deſumpſiſſe ex mero & ſimplici corporis defectu, ſed ex auſu *temerario*, quo ſibi ferrum inferre, & ſeipſum mutilare auſus fuit.

Itaque nec Eccleſia Latina eo tempore defectum corporis pro irregularitate habebat.

Verùm nonnulla poſteriora Decreta defectuoſos corpore irregularibus annumeraſſe videntur.

VI. Apud Gratianum *Diſt.* 55. *Can.* 3. refertur ex Concilio Romano ſub Hilario Papa ſæculo V. " Pœni» tentes, vel inſcii litterarum, aut aliqua membrorum » damna perpeſſi ad ſacros Ordines aſpirare non audeant. » Quiſquis autem talium Conſecrator extiterit, factum » ſuum ipſe diſſolvet.

Et *Canone* 13. ibidem refertur ex Epiſtola Gelaſii I. " Illi cui erutus eſt oculus, non poſſunt ſecundùm Ca» nones Sacerdotii jura concedi. Neque enim aliquid ei » prodeſt, quod oculum invitus amiſit, cùm nec vo» lens quiſquam oculum amiſiſſe credendus eſt, nec ſa» cratiſſimos Canones aliquem caſum in amiſſione oculi, » qui ad Sacerdotium adipiſcendum non impediret, ſuis » excepiſſe regulis invenimus: ſed hoc tantummodò » ad prohibitionem ſuffeciſſe videmus Patribus, ut qui » careret oculo, Sacerdotii officium adipiſci non poſſit.

Si hæc Decreta ſimpliciter ac generaliter, prout ſo-

Digitized by Google

ista dubia, facile intelligi poterit, Pontifices non exiſtimaſſe defectum corporis conſtituere aliquem irregularem, niſi vel culpa defectum patientis intervenerit; vel defectus hujuſmodi ſit, ut vel abſolutè ipſum defectuoſum ad obeundas functiones Ordinis reddat incapacem; aut ſaltem ratione illius periculum notabile irreverentiæ aut ſcandali ſubſit.

IX. In *cap.* 1. ;; *De corpore vitiatis*, de Preſbytero qui cum notabili ſua culpa partem digiti amiſerat, reſpondet Alexander III. " Quod cum ipſe non perdiderit tantum » de digito, quin *ſine ſcandalo* poſſit ſolemniter celebra» re, ſatis potes poſt peractam pœnitentiam cum eo mi» ſericorditer agere, & permittere ipſum in ſuo Ordine » miniſtrare, licet ejus exceſſus gravis admodum extite» rit.

Manifeſtum eſt, Pontificem pro exceſſu commiſſo convenientem quidem ante Ordinis executionem a Preſbytero peractam voluiſſe pœnitentiam; ſed ea peracta, nullam judicaſſe habendam rationem defectus digiti; eò quod non perdidiſſet tantum de digito, quin *ſine ſcandalo* poſſet *ſolemniter* celebrare.

X. Et Honorius III. de quodam Monacho, ſuper cujus dexteræ pollicem barra quædam fortuitò ceciderat, atque ungulam avulſerat ab eo, reſpondet Epiſcopo Engoliſmenſi, " quatenus ſi ad frangendam Euchariſtiam » ſit in pollice ipſo potens, & aliud Canonicum non » obſiſtat, propter deformitatem hujuſmodi non dimit» tat quin eum ad Ordinem promoveat Sacerdotis." *Cap. fin.* ;; *De Corpore vitiatis.*

Hinc rurſus patet, Pontificem ſuppoſuiſſe omnem irregularitatis rationem eſſe petendam ex deformitate, quæ Ordinis executionem impediret.

XI. Extat ſub nomine Eugenii Papæ Decretalis in *Cap.* 2. ;; *De Clerico ægrotante*, & habetur in appendice ad Concilium Lateranenſe III. ſub Alexandro III. *parte* 16. *cap.* 15. ſub hoc titulo, *Eugenius Papa primus Sarenſi Epiſcopo.* Quidquid ſit de veritate tituli, ac Auctore Decretalis, in ea interim refertur: " Presbyterum, » cujus duos digitos cum medietate palmæ à prædone » abſciſſos ſignificaſti, Miſſam non permittimus celebra» re." Rationem ſubjungit: " Quia nec ſecurè propter » debilitatem, nec ſine ſcandalo propter deformitatem » membri fieri poſſe confidimus.

Non igitur in ipſum ſimpliciter corporis defectum irregularitatem, ſive ſuſpenſionem à celebratione Miſſæ refundit; ſed in *deformitatem* quæ *ſine ſcandalo*, & *debilitatem* quæ *ſine periculo* celebrationem permittere non videntur; unde & addit: " Ipſum autem cæteris officiis » Sacerdotalibus fungi minimè prohibemus. " Cur ita? Quia hæc officia ſecurè ſine periculo non obſtante debilitate manus, & *ſine ſcandalo* non refragante deformitate, obire poterat.

Quiſquis igitur ſenſus ſit Canonum qui ſub nomine Hilarii & Gelaſii à Gratiano referuntur, interim ex his aliiſque Decretalibus concludunt Canoniſtæ, juxta modernam diſciplinam, vitium ſive defectum corporis, qui ſine culpa patientis accidit, non inducere irregularita-

rico ægrotante, verbo, *Deformitatem.*

Judicare autem & determinare in particulari caſu, quæ ſit notabilis aut levis deformitas, & an hic & nunc ob talem deformitatem periculum aut ſcandalum per Ordinis executionem ſit timendum, judicio Epiſcopi determinandum eſſe, uno conſenſu concludunt Canoniſtæ ſequuti Gloſſam in *Cap.* 2. ;; *De Corpore vitiatis*: ita ut non ſufficiat arbitrium Confeſſarii vel alterius Prælati inferioris; uti poſt alios citatos docet Barboſa De poteſtate Epiſcopi *parte* 2. *Allegat.* 42. *num.* 60. qui & ibidem addit: " Reſpectu Regularium ad eundem Epiſcopum » id declarare competit, non autem ad Superiores re» gulares, niſi eiſdem expreſsè à Sede Apoſtolica dele» garetur.

XIV. Auctoritatis Epiſcopalis quoad hanc determinationem argumentum ſuppeditat *Can.* 3. *Diſt.* 33. ubi decernitur, quod hi qui aliquando corporis incommoditatibus in terram eliſi fuerunt, " tamdiu erunt ab offi» cii ſui Ordine & loco ſuſpenſi, quouſque unius anni » ſpatio per *diſcretionem Epiſcopi* inveniantur ab incurſu » dæmonum liberati: " Vel ut verior lectio habere videtur, *alieni.*

Non abſimile hujus auctoritatis argumentum occurrit in *Can.* 2. *cauſ.* 7. *q.* 2.

XV. In hac determinatione tempus, locum & perſonam ejuſque dotes meritò Epiſcopus attendit.

Neque enim dubium eſt, quin uno loco defectus aliquis poſſet eſſe offenſioni, & non alio, ubi hujuſmodi defectus vel eſt frequentior, aut minus attenditur. Idem dicendum de tempore.

Perſona quoque plurimùm attendenda. Poteſt enim contingere, ut defectus corporis in uno impediret debitam executionem Ordinis, & non alio: eo quod is ſit aliorum membrorum vigor, ut debilitatem aut defectum alterius ſupplere queat.

Exempli gratia carens oculo ſiniſtro, ſive *Canonis*, ut vocant, communiter habetur irregularis quoad Ordinem Sacerdotii ſuſcipiendum aut Miſſæ celebrationem poſt Ordinem ſuſceptum; " ſi quis tamen carens viſiva vir» tute in oculo ſiniſtro ſive *Canonis*, & tanta polleat vir» tute in dextro, ut ſine deformi faciei converſione poſſit » legere *Canonem*, non eſt irregularis, " ait poſt alios Barboſa loco citato *num.* 31.

XVI. Similiter indubitatum eſt, quod adeo poſſint eminentes eſſe in aliquo qualitates ſeu quoad mores, ſeu quoad doctrinam & zelum, ut defectus corporis, qui aliàs offenſionem populi pareret, ob haſce eminentes qualitates non cauſaret; aut ſi quæ forſan offenſio timeretur, ea meritò ob bona, quæ ex Ordinatione & promotione hujuſmodi defectuoſi ſperantur, negligi deberet.

XVII. Aliquando ſuper aliquibus defectibus corporis peti hodie diſpenſationes in Curia Romana praxis quotidiana docet, monetque Pyrrus Corradus in praxi diſpenſationum *Lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 19. quod dum conceditur diſpenſatio ſuper hac irregularitate in Dataria Romana, hæc numquam inſcribatur ſeu committatur Vicario ſeu Officiali Epiſcopi, ſed ſemper ipſi Epiſcopo; idque

Digitized by Google

XIX. Cum autem hujuſmodi diſpenſatio petitur ſuper defectu *oculi Canonis*, ne ipſe patiens legendo Canonem vertat ſe ad populum, volens oculum dextrum Canonem dirigere, additur in formula diſpenſationis hæc clauſula: *Et quoties Miſſam celebrabit, tabellam Canonis in medio altaris tenere debeat.*

CAPUT VI.

De Irregularitate ex crimine.

1. *Ordinandi ex ſententia Apoſtoli debent eſſe* ſine crimine.
2. *A quo tempore debuerint eſſe* ſine crimine.
3. *Poſt actam pœnitentiam non admittebantur olim ad Ordines.*
4. *Non pœnitentia, ſed crimen excludebat Pœnitentes ab Ordinibus.*
5. *Crimen olim etiam ab exercitio Ordinis ſuſcepti excludebat.*
6. *Crimen* occultum *etiam olim irregularitatem inducebat.*
7. *Hac diſciplina necdum ſæculo XI. totaliter erat abrogata.*
8. *Pontifices ſæculo XI. eam diſciplinam adhuc probarunt.*
9. *Epiſcopis erat poteſtas diſpenſandi, ſi crimen eſſet* occultum.
10. *Sæculo IX. cœpit invaleſcere diſtinctio inter crimen* publicum *& occultum; & quæ ejus occaſio?*
11. *Hæc diſtinctio à Gratiano propoſita & probata.*
12. *Gratianum ſequuti Canoniſtæ eam diſtinctionem probarunt.*
13. *Publica crimina ob infamiam hodie inducunt ſpeciem irregularitatis.*
14. *Id intelligitur tam de infamia facti, quàm juris.*
15. *Moderna diſciplina prolapſos in crimen* occultum *non admittit ad Ordines, niſi poſt actam pœnitentiam.*
16. *Graviora nonnulla crimina etiam* occulta *irregularitatem inducunt.*
17. *Super irregularitate ex crimine occulto Epiſcopus diſpenſare poteſt.*
18. *Quod hìc dicatur* occultum?
19. *An ſufficiat quod factum ſit materialiter notum?*
20. *An deductum ad forum contentioſum ſemper habendum ſit pro publico?*
21. *Eccleſiæ mens non eſt, quod crimineſi etiam* occulti *à ſacris Ordinibus repelli non poſſint.*
22. *Synodus Tridentina permiſit Epiſcopis, ut* occultè *crimineſos ab Ordinibus repellant.*

rebant *nullum crimen habentes*; id eſt, qui nullo crimine innocentiam Baptiſmalem maculaſſent; quamvis jam per pœnitentiam crimen eluiſſent.

" Non eo tantùm (inquit S. Hieronymus) quo ordi-» nandus eſt tempore, ſine ullo crimine ſit, & præteri-» tas maculas nova converſatione diluerit; ſed ex eo » tempore, quo in Chriſto renatus eſt, nulla peccati » conſcientiâ mordeatur.

III. Ante Hieronymum diſciplinæ hujus teſtis eſt Origenes adverſus Celſum tamquam indubitatum & notorium aſſerens, quod Chriſtiani, lapſos in crimen carnis rurſus reſipiſcentes, haud ſecus quam redivivos recipiant, tandem poſt *longiorem* melioris meriti approbationem, quam cùm primùm ad religionem diſcendam admitterentur. Attendamus nunc cautionem qua ſimiles admitterentur. " Ea tamen conditione (ait) ut *quo-» niam lapſi* ſunt, excludantur *impoſterum* ab omnibus » Dignitatibus & Magiſtratibus Eccleſiaſticis.

Hinc illud Carthaginenſis IV. *Can. 64.* " Ex Pœni-» tentibus quantumvis ſit *bonus*, Clericus non ordinetur.

IV. Circa idem tempus ſcripſit Siricius Papa *Epiſt. 1. cap. 14.* " Illud quoque nos par fuit providere, ut ſicut » pœnitentiam agere cuiquam non conceditur Clerico-» rum, ita & poſt pœnitudinem ac reconciliationem, » nulli unquam Laico liceat honorem Clericatus adipiſ-» ci: *qui quamvis ſint omnium peccatorum contagione » mundati; nulla tamen debent gerendorum Sacramento-» rum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerint vaſa vi-» tiorum.*

Hæc non tantum oſtendunt, Pœnitentes ab Ordinibus fuiſſe excluſos, ſed inſuper, quod non ipſa pœnitentia, at ipſum *crimen* ob quod pœnitentia agebatur, ipſis ad Ordines aditum præcluſerit: quod etiam advertens Morinus dicere non dubitavit: " Criminum reos, » vel pœnitentiam agentes ab Ordinibus Eccleſiaſticis » prohiberi, apud Veteres æquipollebant.

V. Nec tantum quoad Ordinum ſuſceptionem gravium criminum rei olim habebantur irregulares, ita ut nec per pœnitentiam & reconciliationem irregularitas tolleretur; ſed etiam irregulares erant quoad Ordinum jam ſuſceptorum uſum; in tantum, ut qui Ordine ſuſcepto in crimen eſſet prolapſus, in perpetuum ab Ordinis ſuſcepti uſu excluſus haberetur.

Hanc diſciplinam multis adſtruxi & latè expoſui in Diſſertatione De Canonicorum Inſtituto *parte 2. cap. 2.* atque imprimis §. 2. eam pluribus priſtinis Canonibus, & Patrum teſtimoniis præſertim S. Cypriani & Baſilii adſtruxi. Deinde §. 3. eam à S. Gregorio multis locis expreſſam & inculcatam fuiſſe; ac ſignanter *lib. 3. Ep. 26.* ſcribente Januario Epiſcopo Calaritano; ubi unà teſtatur, hanc irregularitatem ſacris Canonibus jam pridem fuiſſe firmatam: " Pervenit etiam ad nos (ait) quoſdam de ſacris » Ordinibus lapſos *vel poſt pœnitentiam*, vel ante, ad Offi-

Digitized by Google

VI. Hanc porro irregularitatem non tantùm *publicè*; ſed & *occultè* in crimen, præſertim carnis prolapſos incurriſſe; neque diſtinctionem inter *publica* & *occulta* crimina priſtinis Patrum ſæculis notam fuiſſe, notatum fuit.

VII. Imò nec ſæculo XI. eam ubique adhuc receptam fuiſſe probavimus §. 7. ex B. Petro Damiani in opuſculo quod *Gomorrhianum* intitulavit, ubi multis agit adverſus illos Eccleſiarum Rectores, qui prolapſos in *occultiſſimum* pollutionis crimen *poſt actam pœnitentiam* ad Ordines promoveri; aut in ſuſceptis miniſtrare poſſe aſſerebant. " Ut nobis videtur (ait *Cap.* 3.) valde præpoſte- » rum eſt, ut conſuetudinaliter hac perulenta contagio- » ne fœdati, vel ad Ordinem provehi, vel in gradu » perſiſtere audeant jam promoti. Quia & rationi con- » trarium & Canonicis Patrum Sanctionibus probatur » adverſum." Deinde adductis nonnullis Veterum ac ſignanter S. Gregorii teſtimoniis, concludit: " Patet pro- » fectò, quia quem dignum morte crimen abjecerat, » quælibet religioſa vita ſubſequens ad ſuſcipiendum Ec- » cleſiaſticum gradûs Ordinem non reformat; nec valet » ad obtinendum honoris culmen aſſurgere, qui in mor- » talis culpæ barathrum non ambigitur ceciditſe.

Poſt hæc *cap.* 4. concluſionem ſuam multis aſtruit argumentis, ac dein *cap.* 5. probat, quod *in reprobum ſenſum lapſi ſint, qui poſt hoc vitium* (pollutionis) *habere ſacrum Ordinem concupiſcunt.*

VIII. Opuſculum ſuum obtulit Petrus Damiani Leoni IX. Papæ; eumque enixè rogavit, ut adſcitis ſpiritualibus ac prudentibus viris opuſculum dignetur examinare, ipſique ſuper his Capitulis ita reſpondere, ut omnem de noſtro pectore (ait) dubietatis ſcrupulum tollat.

Pontifex verò ita reſpondit, ut ſatis appareat, nondum eo tempore diſtinctionem inter peccata publica & occulta fuiſſe generaliter receptam, aut à Pontifice probatam, uti ex ipſo contextu reſponſi videri poteſt, quem in citato §. retuli: unà cum reſponſo Urbani II. in quo hæc ſcribit: " De Preſbyteris, Diaconis & Subdiaconis, » qui poſt acceptum Ordinem in aliquod crimen lapſi » fuerunt, *ſive palam ſive clam*, conſtat quidem Cano- » num ſenſum ab Eccleſiaſticis eos officiis inhiberi; Tuæ » tamen prudentiæ diſcretionique committimus, utrum » eorum aliqui, qui tamen infamiæ notâ non fuerint aſ- » perſi, neceſſitate Eccleſiæ urgente, & ipſorum ſancta » converſatione promerente, in ſuis gradibus recuperari » debeant. Hoc autem ſecundùm indulgentiam dico, » non ſecundùm imperium.

Hic manifeſtè ſupponit Pontifex, juxta Canonum ſenſum, lapſos in crimen ab omni Ordinum uſu in perpetuum, etiam poſt actam pœnitentiam eſſe excluſos, ſive *palam* ſive *clam* crimen commiſſum foret; eamque diſciplinam necdum tunc fuiſſe abrogatam.

IX. Ex hoc interim reſponſo videmus, quod diſpenſandi facultas Epiſcopis attribueretur, ut neceſſitate Eccleſiæ urgente, & ſancta quorumdam converſatione promerente, lapſi in crimen functionibus Ordinis reſtituerentur; modò nulla infamiâ eſſent aſperſi; id eſt, ſi crimen eſſet *occultum*.

XI. Gratianus alios Canonum Collectores ſequutus varios Canones & Patrum ſententias, quæ lapſos indiſtinctè à functionibus Ordinum excludebant, retulit; unà referens quoque fictitias illas Epiſtolas, quas more ſuo ad concordiam revocare volens hanc diſtinctionem aſſumpſit, eamque his verbis expreſſit: " Poſſunt ſic » diſtingui præmiſſæ auctoritates. Quorum enim cri- » mina *manifeſta* ſunt, ante vel poſt Ordinationem, à » SS. Ordinibus dejiciendi ſunt: quorum autem peccata » *occulta* ſunt, & ſatisfactione ſecretâ ſecundùm Sacer- » dotis edictum purgata, in propriis Ordinibus rema- » nere poſſunt." *Diſt.* 50. *poſt. Can.* 23.

XII. Præeunte autem Gratiano hæc diſtinctio paſſim à Canoniſtis recepta & tradita fuit; atque ita ſenſim in Eccleſiæ quodammodo diſciplinam tranſiit.

Itaque juxta modernam diſciplinam, crimina *publica* ſive manifeſta priſtinæ irregularitati obnoxia manent; ut qui ante vel poſt Ordinationem ea commiſerint, à ſanctis Ordinibus dejiciendi ſint; hoc eſt, à functionibus Ordinum ſuſpendendi, neque ad Ordines ſuſcipiendos admittendi. Rationem ſæculo undecimo dedit S. Ivo, qui etiam probans dictam diſtinctionem, atque conformiter ad illam cenſens, Clericum lapſum poſſe reſtitui, addit hanc cautionem: " Si tamen *publicam* non egerit » pœnitentiam. Talibus enim ideo Clericatus denega- » tur, quia ab inſidiatoribus divinis Sacramentis pro hu- » juſmodi derogatur, & ſimplicium animus aut ſcanda- » lizatur, aut infirmatur.

XIII. Ipſa ergo publica & manifeſta crimina ipſum criminoſum irregularem faciunt, eo quod ſine ſcandalo, multorumque offenſione, ob *infamiam* ex crimine contractam ſacris miniſtrare nequeat.

Unde tametſi juxta modernam diſciplinam, non niſi quædam ſpeciatim in jure expreſſa crimina propriè irregularitatem inducant; tamen *publica* ac *manifeſta* crimina ratione infamiæ, qua ipſum reum aſpergunt, ſpeciem irregularitatis cauſant: juxta *Cap.* 87. *De Regulis Juris in* 6. " Infamibus portæ non pateant Dignitatum.

XIV. Hanc regulam non tantum de infamia juris, ſed etiam *facti* intelligendam eſſe notant Canoniſtæ, ſequuti Gloſſam ad dictam Regulam, Verbo, *Dignitatum*, ubi eam de utraque infamia interpretatur: " Cùm dignitati- » bus participare non debeant infames *quacumque* infa- » miâ," citanſque antiquiorem Gloſſam marginalem addit: " Et ut dicit, non ſolum impedit præfici: ſed etiam » facit removeri à Dignitatibus habitis.

Et in *cap. fin.* ;; *De Teſtibus*, dicitur, quod " accu- » ſati de crimine, niſi prius ſe probaverint innocentes, à » ſuſceptione Ordinum repellantur." Quod non eſt, niſi qui à pendente accuſatione ſunt infames infamia facti, inquit Avila *De Cenſuris, parte* 7. *Diſp.* 4. *dub.* 5.

XV. Ulterius quoad prolapſos in crimen *occultum*, tametſi ex moderna diſciplina, propriè non ſint irregulares, tamen nec hodierna diſciplina eos ad Ordines admitti aut Ordinibus reſtitui permittit, niſi *poſt actam* tanto crimine *dignam pœnitentiam*; ſive poſtquam per pœnitentiam crimen eluerint; quemadmodum pluribus oſten-

di

Digitized by Google

[illegible] proſapios poſt actam pœniten-
tiam & abſolutionem obtentam ad Ordines aſcendere,
aut Ordinum functionibus reſtitui; nonnulla tamen cri-
mina ſunt, quæ quantumvis *clam & occultè* ſint commiſ-
ſa, irregularitatem nihilominus inducunt; ipſoſque cri-
minum reos conſtituunt irregulares etiam poſt peractam
pœnitentiam, & obtentam à Sacerdote abſolutionem.

XVII. Hoc evidenter ſupponit Synodus Tridentina,
Seſſ. 24. *cap.* 6. ubi declarat, quod " liceat Epiſcopis in
» irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex *delicto*
» *occulto* provenientibus, excepta eâ, quæ oritur ex ho-
» micidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum
» contentioſum, diſpenſare.

XVIII. Quod dicatur delictum *occultum*, ut ſuper
irregularitate ex illo proveniente Epiſcopus diſpenſare
queat, aliquando dubitatum fuit; nec eadem eſt Docto-
rum opinio; uti videre eſt apud Barboſam *De Officio
Epiſcopi parte* 2. *Allegat.* 39. *n.* 21. Verius apparet, quod
occultum hîc dicatur, quod *probari* non poteſt, ſive quod
planè latet, nec periculum eſt, ne id facilè in publicum
prodeat: atque ita poſt alios reſolvit Garcias *De Beneficiis
parte* 7. *cap.* 11. *n.* 46. aſſeritque *n.* 47. id ſæpius à S. Con-
gregatione reſolutum, atque ſignanter reſponſum eſſe.
" Abſolutus vel diſpenſatus à proprio Epiſcopo in mate-
» ria delicti perpetrati coram duobus vel tribus teſtibus,
» quod tamen *non fuit notorium*, non eſt tutus in conſcien-
» tia; quia Concilium terminô *occulti*, quod propriè
» loquendo dicitur, quod probari non poteſt *Cap.*
» Vestra ꝟ *De Cohabitat. Clericor. & Mulierum*;
» at per duos teſtes probari poteſt, & verba Concilii in-
» telligi debent ſecundum proprietatem.

XIX. Si factum ex quo orta eſt irregularitas *mate-
rialiter* quidem notum ſit; ſed *occultum formaliter*, ſive
in quantum eſt delictum, tunc Epiſcopum vi hujus De-
creti poſſe diſpenſare communi conſenſu tradunt Docto-
res apud Barboſam in Collectaneis ad citatum *cap.* 6.
Concilii Tridentini *n.* 30. & *n.* 33. exemplificat " in irre-
» gularitate proveniente ab excommunicato celebrante,
» quando excommunicatio eſt occulta, licet celebratio
» ſit *manifeſta*. " Plura exempla refert *De Officio Epiſcopi
parte* 2. *Alleg.* 39. *n.* 37. & ſequentib.

XX. Si delictum fuerit deductum ad forum conten-
tioſum, ſed hactenus probari non potuit, atque eatenus
adhuc maneat *occultum*; ſi tamen judicium nondum ſit
abſolutum, neque ſententia abſolutoria pronuntiata, non
poterit Epiſcopus in vim hujus Decreti ſuper irregulari-
tate ex ſimili delicto proveniente diſpenſare, ob clauſu-
lam in Decreto additam; *exceptis aliis deductis ad forum
contentioſum*; & ita à Sacra Congregatione reſponſum
eſſe teſtatur Garcias loco citato *num.* 47.

At verò ſi judicium ſit finitum, & ſententia abſoluto-
ria defectu probationis ſequuta, Epiſcopum poſſe diſpen-
ſare ibidem tradit Garcias *n.* 48. quia manet occultum;
cet: " Cum propriè Epiſcoporum munus ſit, ſubditorum
» omnium vitia redarguere: hoc illis præcipuè cavendum
» erit, ne Clerici præſertim ad animarum curam conſti-
» tuti, criminoſi ſint, neve inhoneſtam vitam, ipſis con-
» niventibus, ducant. Nam ſi eos pravis & corruptis mo-
» ribus eſſe permittant, inquit Synodus, quo pacto lai-
» cos de ipſorum vitiis redarguent, qui uno ab eis ſer-
» mone convinci poſſent, quod Clericos ipſis patiantur eſ-
» ſe deteriores? Qua etiam libertate laicos corripere po-
» terunt Sacerdotes; cum tacitè ſibi ipſi reſpondeant, ea-
» dem ſe admiſiſſe quæ corripiunt?

Ut autem Epiſcopi id facilius exequantur, declarat Sy-
nodus *cap.* 1. " Cum honeſtius ac tutius ſit ſubjecto, de-
» bitam Præpoſitis obedientiam impendendo, in inferiori
» miniſterio deſervire, quàm cum Præpoſitorum ſcanda-
» lo, graduum altiorum appetere dignitatem; ei, cui aſ-
» cenſus ad ſacros Ordines à ſuo Prælato, ex quacumque
» cauſa etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam
» extrajudicialiter, fuerit interdictus: aut qui a ſuis Or-
» dinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus Eccleſiaſticis
» fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius Prælati voluntatem
» conceſſa licentia de ſe promoveri faciendo, aut ad prio-
» res Ordines, gradus, & dignitates, ſive honores reſti-
» tutio ſuffragetur.

XXIII. Vigore hujus Decreti, eſt Epiſcopo attribu-
ta auctoritas prohibendi ſuis ſubditis aſcenſum ad SS. Or-
dines quomodolibet, extrajudicialiter ex quacumque cau-
ſa, etiam ob *occultum* crimen. " Unde ex ſententia ſacræ
» Congregationis corrigitur diſpoſitio *Cap.* Ex tenore
» ꝟ *De Temporib. Ordinat.* in ea parte, in qua decerni-
» tur, criminoſum *occultum* tantummodò commonen-
» dum, ſed non prohibendum aſcendere ad ſuperiorem
» Ordinem. " Ita Fagnanus ad citatum Capitulum *num.* 12.
qui deinde *num.* 16. refert *Cap.* Ad aures ꝟ *eod.*
" Quod permittit Superioribus Regularibus prohibere
» ſubditos *jam promotos*, ne aſcendant altiores gradus,
» ex ſententia S. Congregationis fuiſſe ampliatum à Con-
» cilio ad Clericos ſeculares.

XXIV. Notat quoque Fagnanus ad dictum *Cap.* Ad
aures *num.* 7. " In dicto *Cap.* 1. *Seſſ.* 14. fuiſſe con-
» ceſſam Epiſcopis authoritatem etiam ſuſpendendi cri-
» minoſos occultos ab Ordinibus, ſeu gradibus, vel di-
» gnitatibus: nam etſi verba illa, (Ex quacumque cauſa,
» etiam ob occultum crimen, &c.) non ſint appoſita, niſi
» in priori parte dicti *cap.* 1. ubi agitur de interdictione;
» tamen cenſeri debent repetita etiam in ſequenti, ubi
» agitur de ſuſpenſione.

XXV. Ne autem Epiſcopi aliique Prælati hac aucto-
ritate abutantur, atque ſine juſta cauſa pro ſuo arbitrio,
prætextu *occulti* criminis à Sacris Ordinibus impediant,
aut ſuſpendant, " Sacra Congregatio re ad Grego-
» rium XIII. delatâ edidit deciſionem, quæ poſtea per-
» petuò obtinuit in Dataria, videlicet: Quotieſcumque
» Ordi-

Digitized by Google

» altiorum appetere dignitatem.

CAPUT VIII.

De Irregularitate ex homicidio.

1. *Homicidium reputatur enormiſſimum crimen.*
2. *Homicidium ſemper induxit irregularitatem.*
3. *Notiſſima fuit hæc irregularitas.*
4. *Etiam ex homicidio ex quadam quaſi neceſſitate commiſſo.*
5. *Ob defenſionem vitæ etiam perpetrato.*
6. *Ex Pœnitentiali Romano Presbyter occidens in defenſionem vitæ irregularis efficitur.*
7. *Cœpit diſciplina circa hanc irregularitatem paulatim relaxari; ſed quando incertum.*
8. *Clemens V. excepit homicidium ob neceſſariam vitæ defenſionem.*
9. *Ex deciſione illa Clementis non conficitur, tale homicidium eſſe omnino licitum.*
10. *Deciſio Clementis non comprehendit homicidium ob defenſionem honoris, aut bonorum temporalium.*
11. *Neque commiſſum in defenſionem liberorum aut parentum.*
12. *Quid de homicidio in defenſionem patriæ?*
13. *Omne homicidium cauſat irregularitatem, niſi expreſsè excipiatur.*
14. *Homicidium inducit irregularitatem modò ſit voluntarium, ſaltem* indirectè; *& quandonam ſit tale?*
15. *Ut de hac voluntarietate ſtatuatur, expendendum, num actio ob homicidium fuiſſet omittenda.*
16. *Oſtenditur exemplo Clerici Venatoris & Chirurgi.*
17. *Hæc regula ſtabilitur auctoritate Bonifacii VIII.*
18. *Ex hoc principio plures caſus reſolvi poſſunt.*
19. *Quomodo homicidium actioni connexum eſſe debeat, ut actio ideo eſſet omittenda, generaliter determinari nequit.*
20. *Non requiritur, ut homicidium ſit natum ſæpiùs ſequi, quàm non ſequi.*
21. *Non ſufficit etiam quòd natum ſit frequentiùs ſequi.*
22. *In dubio an homicidium fuerit voluntarium, debet ſe gerere pro irregulari.*
23. *Fundamentum hujus regulæ, & quomodo hoc fundamentum plures non ſat attendant.*
24. *Decreta Synodi Trident. de hac irregularitate.*
25. *Quod dicatur homicidium* voluntarium *ad mentem Synodi.*
26. *Synodus optat, ut cum homicida voluntario non diſpenſetur; nec Epiſcopus diſpenſare poteſt.*
27. *Pontifex in homicidio voluntario ad obtinenda Beneficia aut Ordines difficulter diſpenſat.*
28. *Quomodo expediatur diſpenſatio quoad Beneficia jam obtenta, aut Ordines ſuſceptos.*
29. *Moderna diſpenſationis Stylus videtur primitus reſpexiſſe homicidium* involuntarium.
30. *Quomodo hodie expediatur diſpenſatio ſuper homici-*

» cum fidelibus, ſed non erit oblationis particeps. His au-
» tem expletis, erit Sacramentorum particeps.

Et *Can.* 57. " Qui non voluntariè interfecit, undecim » annis Sacramentis non communicabit. Undecim autem » anni ſic in eo diſpenſabuntur. Duos quidem annos de- » flebit, tres autem annos inter auditores perſeverabit, » in quatuor ſubſtratus, & anno ſolùm conſiſtet, & dein- » ceps ad Sacramenta admittetur.

II. Cùm itaque homicidii crimen adeò enorme, tantique temporis pœnitentia eluendum jam pridem viſum fuerit, etiam in laicis, quis miretur, ſi ob hoc crimen laici à ſacris Ordinibus excluſi, & Clerici ab eorum executione ſuſpenſi, imò & depoſiti fuerint? Idque ad normam præcepti divini olim populo Judaïco inſinuati, Exodi *cap.* 21. *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias: ab altari meo evelles eum*; quæ referuntur & quaſi canonizantur in *Cap.* 1. ✠ *De Homicidio.*

Quin & *Canone* 55. Sancti Baſilii decernitur: " Qui ſe » latronibus adverſos objiciunt, ſi ſint quidem extra Ec- » cleſiam, ab omni communione arceantur: Si ſint autem » Clerici, à gradu deponuntur.

III. Adeò nota atque vulgata fuit irregularitas ex hoc crimine reſultans, ut cuidam Epiſcopo ſcribere non dubitet Joannes VIII. apud Gratianum *Diſt.* 50. *Can.* 4. " Miror minùs doctam ſcientiam tuam Sacerdotem pu- » tare poſt perpetratum homicidium poſſe in Sacerdotio » miniſtrare; immò (quod eſt ineptius) nobis ſuadere » velle, ut ipſi tali præſumptioni præberemus aſſenſum. » Quis enim tam demens, tamque perverſi ſenſus, tale » quid æſtimaret, vel poſt quantamcumque pœnitentiam » concedendum, cùm omninò ſit Canonicæ diſciplinæ » contrarium? Debet ergo Sacerdotio privatus lacry- » marum fonte flagitium tam immane diluere, ut talibus » ſaltem remediis curatus, ſalutis poſſit invenire ſuffra- » gium.

IV. Nec tantùm homicidium per inſidias & induſtriam ſeu animo planè deliberato ac voluntario, doloque malo perpetratum hanc irregularitatem jam pridem induxit; ſed & illud quod ex quadam quaſi neceſſitate & involuntarietate perpetratum erat.

Jam enim vidimus, quod juxta Canones à S. Baſilio editos Clericus, qui ſe latroni objiciens, ſive ſe defendendo occidit, à gradu deponatur.

V. Et ex Nicolao I. apud Gratianum *Diſt.* 50. *Can.* 6. " De his Clericis, pro quibus conſuluiſti, ſcilicet qui ſe » defendendo, paganum occiderunt, ſi poſtea per pœni- » tentiam emendati poſſint ad gradum priſtinum redire, » aut ad altiorem conſcendere; ſcito nos nullam occaſio- » nem dare, nec ullam tribuere eis licentiam quemlibet » hominem quolibet modo occidendi. Verum ſi conti- » gerit, ut Clericus Sacerdotalis Ordinis ſaltem paganum » occiderit, multum ſibi conſulit, ſi ab officio Sacerdo- » tali receſſerit: ſatiuſque eſt illi in hac vita Domino ſub » inferiori habitu irreprehenſibiliter famulari, quam al- » ta indebitè appetendo, damnabiliter in profundum de- » mergi.

Ad hunc Canonem reflectens Joannes Dartis SS. Canonum

Digitized by Google

VII. Quantumvis hic non deponatur Preſbyter, qui ob vitæ ſuæ defenſionem alium occidit; quia tamen vita ſua durante pœnitentiam agere tenetur, apparet quod ab executione Ordinis Sacerdotalis tota ſua vitâ, tamquam pœnitens abſtinere debuerit; atque ita juxta priſtinam diſciplinam ex tali homicidio irregularitatem incurrerit; quamvis ſatis quoque conſtet, aliquid *ſecundùm indulgentiam* jam cœpiſſe circa hanc diſciplinam relaxari.

Quando autem hæc relaxatio cœperit certò ſtatui nequit: quia ut rectè monet Ludovicus Thomaſinus *De diſciplina Eccleſiæ parte* 4. *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 10. hujuſmodi libri pœnitentiales quotidie novas recipiunt pro temporum varietate, & diſciplinæ mutatione additiones; adeoque certò ſciri nequit, quo tempore hic articulus Pœnitentiali Romano fuerit inſertus.

VIII. Deinde ſubjungit Thomaſinus: Itaque dici poteſt, Papam Clementem V. fuiſſe primum, qui claris terminis decidit, hujuſmodi occiſorem non eſſe irregularem, in *Clem. Unica De Homicidio:* " Nullam (ait) » ex hoc irregularitatem incurrit, qui mortem aliter vi» tare non valens, ſuum occidit vel mutilat invaſorem.

IX. Quidquid ſit, hoc ſat conſtat; ex hac declaratione ſeu Conſtitutione Clementis V. nullum præjudicium generari opinioni Theologorum, contendentium, licitum non eſſe privata auctoritate occidere vitæ invaſorem, juxta illud Auguſtini *lib.* 1. *De Civitate Dei cap.* 21. " His exceptis, quos vel lex juſta generaliter, vel ip» ſe fons juſtitiæ Deus ſpecialiter occidi jubet, quiſquis » hominem vel ſeipſum, vel quemlibet occiderit, homi» cidii crimine innectitur." Et *Epiſt.* 47. De occidendis hominibus, " ne ab eis quiſque occidatur, non mihi » placet conſilium; niſi fortè ſit miles, aut publica func» tione teneatur, ut non pro ſe hoc faciat, ſed pro aliis, » vel pro civitate ubi etiam ipſe eſt, accepta legitima po» teſtate, ſi ejus congruit perſonæ.

X. Id quoque expeditum eſt, hanc Clementis deciſionem ultra caſum expreſſum minimè extendendum; ideòque homicidium non pro defenſione *vitæ*, ſed famæ, honoris, aut rerum temporalium hac Conſtitutione non comprehendi; neque homicidam vi hujus Decretalis immunem eſſe ab irregularitate, uti ſatis bene probat Fagnanus: notatque omnes paſſim conſentire, occidentem pro defenſione rerum temporalium non evadere irregularitatem. Ad *Cap.* INTERFECISTI ꝫ *De Homicidio*.

XI. Gloſſographus ad citatam Clementinam ad verbum, *ſuum*, ait: " Hæc littera innuit, ſecus in illo, qui » occiderit volentem occidere patrem, filium, conju» gem, vel perſonam conjunctam, quam aliter juvare » non poterat. Quod verum puto: quaſi caſus ille non » includatur ſub neceſſitate inevitabili, ſed evitabili. Hæc ille. Quæ quidem Gloſſa ferè ab omnibus recipi- cùm hoſtes caſtrum graviter invaſiſſent; & tamen deciditur, Pelagium Preſbyterum eſſe irregularem, ſi eum conſcientia remordeat, quod in conflictu aliquem occiderit. Ita Fagnanus ad citatum Capitulum *num.* 1. ubi latè oſtendit, irregularitatem contrahi ex occiſione in bello etiam juſto, & defenſivo; modò tamen non tanta concurrat inevitabilis neceſſitas, ut concurrat neceſſaria defenſio *propriæ vitæ*, atque ita ſit caſus expreſſus in citata Clementina.

XIII. " Cùm enim regula ſit (ait) quod irregularis efficiatur, qui aliquem interficit " aut mutilat, nec ab » hac regula reperiantur excepti, niſi caſus furioſi, in» fantis ſeu dormientis, & illius qui mortem aliter vi» tare non valens *ſuum* occidit vel mutilat invaſorem, » ut in dicta *Clementina* ſtabimus regulæ, quamdiu non » probatur exceptio.

Hac de cauſa Synodus Budenſis celebrata per Philippum Epiſcopum Firmanum Sedis Apoſtolicæ Legatum de aſſenſu plurimorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum aliorumque Prælatorum anno 1279. decrevit *Can.* 7. " ne » Clerici bellicis actibus ſe involvant vel implicent, niſi » fortè pro Eccleſiarum ſuarum, & patriæ defenſione, » non ad impugnandum vel propulſandum, ſed ad *de» fenſionem tantùm*, ſi neceſſitas eos compellat: & tunc » in propriis perſonis non pugnent.

XIV. Nec tantùm homicidium voluntarium *directè*, id eſt animo deliberato, & animo directo commiſſum inducit irregularitatem; ſed etiam voluntarium indirectè ſive in *cauſa*, ut aiunt, ſive quod non eſt quidem *directè* & ex propoſito intentum ſeu volitum, ſed indirectè ſeu *in cauſa*, ut aiunt, quia poſuit ejus cauſam, quam oportuiſſet omittere, ne homicidium illud ſequeretur.

Ut enim homicidium ſit voluntarium *in cauſa* requiritur, ut cauſam illam hîc & nunc concurrentibus præſentibus circumſtantiis debuiſſet omittere, ne homicidium ſequeretur.

XV. Hinc ulteriùs concluditur, homicidium non ſemper eſſe voluntarium *in cauſa*, quandocumque ſequitur ex cauſa ſive actione *illicita:* neque ſemper eſſe *merè caſuale* aut planè involuntarium, etſi præter intentionem *directam* ſequatur ex actione ex ſe licita.

Poteſt enim contingere, actionem quidem aliquam eſſe de ſe illicitam, adeòque abſolutè fuiſſe omittendam, ſed tamen *non ideo* omitti debuiſſe, ne ex ea ſequeretur homicidium; ipſumque homicidium huic actioni adeò remotè aut infrequenter eſſe connexum, ut nullatenus ob ejus periculum omitti debuerit; homicidiumque ex ea ſequutum *merè* caſuale reſpectu ipſius agentis, ſit reputandum.

XVI. Exemplum obvium eſt in Clerico venatore. Si enim inter venandum cogitans occidere feram, occidat hominem; idque omninò præter intentionem, ac nihil ſimile prævidens, aut prævidere valens, homicidium non cenſetur ei voluntarium *in cauſa*; nec conſequen-

Digitized by Google

» re debuiſſet, ne hoc ſequeretur: *cum hoc evenire poſſe* » *debueris cogitare*, ait Pontifex.

Si tamen in primo caſu tales eſſent circumſtantiæ, ut ſalus proximi, ipſaque Christiana charitas requirerent hîc & nunc Clerici operam, indubiè fieri poſſet, quod Clericus ob periculum illud, operam ſuam nequaquam deberet omittere; ipſaque proinde mors inde præter intentionem ſequuta ipſi ne quidem eſſet voluntaria *in cauſa*, nec per conſequens irregularis eſſet cenſendus.

XVIII. Ex eodem principio judicandum erit de variis caſibus, de quibus à Canoniſtis ac Theologis quæritur, an homicidium ex actione aliqua ſequutum ſit voluntarium *in cauſa*, inducatque irregularitatem. Expendendum enim erit, an actio, ſive ex ſe fuerit licita ſive illicita, in hiſce circumſtantiis fuerit omittenda ob periculum homicidii; adeò ut qui in talibus circumſtantiis actionem illam ob hoc periculum non omittit, cenſeatur indirectè velle ipſum homicidium, quod ex ſua actione ſequuturum prævidebat, aut prævidere debebat.

XIX. Quomodo autem homicidium præcisè debeat eſſe conjunctum alicui actioni; aut quoties ex aliqua actione natum ſequi, ut propterea actio illa debeat omitti; aut ſi ponatur & homicidium ſequatur, hoc cenſeatur eſſe voluntarium *in cauſa*, generaliter & pro omnibus caſibus determinari nequit.

XX. Hoc imprimis certum eſt, nullatenus requiri, ut homicidium ſit voluntarium *in cauſa*, quòd illum natum ſit frequentius ſequi ex illa actione, quam non ſequi. Fieri enim poteſt, quòd actio aliqua deberet omitti ob periculum homicidii, tametſi ex centum & amplius vicibus homicidium illud non ſemel ex illa actione natum eſſet ſequi: eò quòd actio nullam aut exiguam habens utilitatem, atque ſine difficultate omiſſibilis, etiam ob minimum homicidii periculum eſſet omittenda.

Exemplum ſit. Ponatur conclave capax continere ducentos homines; ſciaturque autem de facto unicum dumtaxat ibidem eſſe; ſed quo loco conſiſtat, neſcitur; ſi quis ſciens hîc unum eſſe, ſed neſcius quo loco; atque eo non obſtante ſine cauſa, ſed petulanter projiciat grandem lapidem ex fornice, neſciens quo loco ſit caſurus, ſi incidat in hominem ibi conſiſtentem eumque occidat, erit ipſi hæc occiſio voluntaria *in cauſa*: eo quòd ille jactus lapidis in his circumſtantiis fuiſſet omittendus ob periculum occiſionis.

XXI. Econtrariò fieri poteſt, ut actio aliqua in certis circumſtantiis adeò neceſſaria ſit, tantique momenti, ut licet homicidium frequentius ex ea ſequi ſoleat, quam non ſequi, nihilominus ob periculum illud omitti *non debeat*, imò nec poſſit; ac per conſequens nec homicidium ſequutum cenſeri debeat voluntarium *in cauſa*; quemadmodum rectè obſervat eximius D. Huygens in ſuis Obſervationibus brevibus *De Actibus humanis cap.* 4. ubi doctè ac ſolidè obſervat ea, quæ notari debeant, ut aliquid dicatur voluntarium *in cauſa*; & unde illa voluntarietas potiſſimum deſumenda ſit; quæ ſi ritè expendantur, facilem oſtendent methodum reſolvendi difficultates, quæ in hac materia à Canoniſtis moventur, tutiorem eligere; id eſt, eam dubii partem, quæ periculo peccandi minus eſt obnoxia; quemadmodum exponit Fagnanus ad citatum Capitulum 12. ibid. *num.* 7. deplorans, quod inſignem " hanc ſacrorum Canonum » regulam de electione *tutioris* partis, complures ex re» centioribus Theologis ita extenuent, ut ferè ad nihi» lum redigere videantur. Quidam enim affirmant elec» tionem tutioris partis non eſſe in præcepto, ſed in conſi» lio tantùm: quidam dicunt eam habere locum tantum» modo in dubio facti, vel perſonæ, non autem in du» bio juris: quidam in dubio juris practico non autem » ſpeculativo: alii verò opinantur eam regulam eſſe reſ» tringendam ad limites hujus Decretalis, ita ut non » procedat niſi in materia irregularitatis: alii demum pu» tant eam non habere locum in opinionibus: nam cum » utrimque ſunt opiniones æquè probabiles, aut una pro» babilis, & alia probabilior, contendunt licere unicui» que eligere quamcumque opinionem etiam omiſſa pro» babiliori, & tutiori. Sed has omnes opiniones uti im» probabiles, & minimè conſonas diſpoſitioni ſacrorum » Canonum, latiſſimè confutavimus in tractatu noſtro » De opinione probabili, quem poſuimus in cap. *Ne in*» *nitaris, ſupra de Conſtit. præſertim à num.* 44. " Hæc ille.

Meritò contra pernicioſam hanc Probabiliſtarum doctrinam citatus Fagnani Commentarius conſulitur.

Synodus Tridentina duobus locis hujus irregularitatis meminit, atque enormitatem criminis, & diſpenſationis ſuper irregularitate ex crimine hoc proveniente difficultatem proponit.

XXIV. Primò *Seſſ.* 14. *Cap.* 7. *De Reformat.* ait: " Cum etiam qui per induſtriam occiderit proximum » ſuum, & per inſidias, ab altari avelli debeat; qui ſua » voluntate homicidium perpetraverit, etiamſi crimen » id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione » publicum, ſed occultum fuerit, nullo tempore ad ſa» cros Ordines promoveri poſſit; nec illi aliqua Eccle» ſiaſtica Beneficia, etiamſi curam non habeant anima» rum, conferri liceat: ſed omni Ordine, ac Beneficio » & Officio Eccleſiaſtico perpetuò careat.

Deinde *Seſſ.* 24. *Cap.* 6. *De Reformat.* declarans, licere Epiſcopis diſpenſare in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, addit hanc clauſulam: *Excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario.*

XXV. Juxta prius Decretum, qui *ſua voluntate* homicidium perpetravit, tametſi illud *occultum* fuerit, inhabilis declaratur ad Ordines ſacros ſuſcipiendos, aut Beneficia quæcumque obtinenda; utque omni ordine, ac Beneficio & officio Eccleſiaſtico careat, decernitur.

Homicidium *voluntarium*, de quo hîc loquitur Synodus, plerique intelligunt homicidium per *induſtriam, inſidias & ex propoſito* perpetratum, atque ita deciſum referunt Garcias De Beneficiis *parte* 7. *cap.* 11. *num.* 44. & Barboſa De officio Epiſcopi *parte* 2. *Allegat.* 39. *num.* 49. qui & dicunt, reſolutum à ſacra Congregatione, quod ſi quis mandaverit aliquem verberari cum expreſſo

Digitized by Google

perpetuo careat: "Pontifex " in diſpenſationibus hujuſ» modi concedendis, non parum difficilem ſe reddit: » nimiſque ab eis abhorret; cùm abominabile ſit, quod » effundens ſanguinem humanum, offerat ſanguinem » Chriſti & Hoſtiam immaculatam, vel officium Deo ad » Altaris miniſterium præſtet: " ait Pyrrus Corradus in Praxi diſpenſat. *lib.* 5. *c.* 1. *num.* 3. Et Fagnanus ad *cap.* HENRICUS 12 *De Clericis pugnantibus in duello n.* 41. dicit, ſe non meminiſſe cum promovendis, in homicidio voluntario unquam fuiſſe diſpenſatum.

XXVIII. Si petatur diſpenſatio ſuper homicidio quoad Ordines ſuſceptos, aut Beneficia de facto obtenta, ſolet ſupplica juxta ſtylum Curiæ remitti ad Congregationem ſuper interpretatione Concilii Tridentini; uti notat Pyrrus Corradus loco citato *num.* 13. " Ubi ipſæ ſup» plicationes proponuntur, diſcutiuntur & plenè exami» nantur, ut inde diſcernatur, an gratia ſit concedenda, vel » deneganda: quod ſi videatur concedenda remittitur » ſupplicatio ad *Datariam*, cum his verbis in illius calce » appoſitis, ſcilicet: *videtur concedenda ſi Sanctiſſimo vi» debitur.*

Hæc Pyrrus Corradus, qui & ibidem monet, poſtmodum Papa annuente expediri commiſſionem Ordinario, qua ei poteſtas ſit cum Oratore diſpenſandi; eumque ad Ordines promovendi, vel in ſuſceptis rehabilitandi, juxta tenorem commiſſionis.

In hac delegationis formula ſolet apponi hæc clauſula: Si narrata vera deprehenderit, *Oratorem, impoſitâ ei aliqua pœnitentia ſalutari, & attenta pace, ut prafertur, habita abſolvat, ſecumque, dummodo ad id reperiatur idoneus, vitaque ac morum probitas, ac alia virtutum merita, ſibi aliàs ſuffragentur, nec aliud Canonicum ſibi obſiſtat, ad Beneficia & Ordines*; (vel ſimplicia dumtaxat, vel etiam majora; item minores vel majores Ordines,

juxta *Clementinam unicam de homicidio*; adeoque nulla diſpenſatio requiri videatur: tamen quia de enormi ac ſcandaloſo admodum crimine agitur; & facilè aliqua in his culpa aut exceſſus intercurrit, voluit Synodus, ut etiam hic interveniret ſpecies aliqua diſpenſationis, cujus executio Ordinario delegaretur; qua vel irregularitas, ſi quæ forſan interveniſſet, tolleretur; vel ſaltem omnibus ritè examinatis, declararetur, nullam irregularitatem fuiſſe contractam: quam tamen declarationem ab Epiſcopo fieri non vult Synodus; niſi ex commiſſione Pontificis; atque hoc ſenſu verum eſt, quod nec qui caſu, vel vim vi repellendo homicidium commiſerit, ſine licentia Pontificis ad Ordines promoveri queat; quemadmodum notat Pyrrus Corradus *num.* 13. additque: " Quamvis aliquibus Nuntiis, præcipuè Hiſpaniarum » conſuevit per Summum Pontificem tribui facultas diſ» penſandi ſuper irregularitate contracta ex homicidio ca» ſuali, etiam publico.

XXXI. Et id quidem ſi homicidium publicum fuerit, aut ad forum contentioſum deductum: quia ſi homicidium omninò occultum ſit, tunc Epiſcopus ſine ulla delegatione aut commiſſione ſpeciali Pontificis poterit diſpenſare, modò homicidium non ſit *voluntarium*, juxta Decretum Synodi Tridentinæ, *Seſſ.* 24. *cap.* 6. *De Reformat.* permittens Epiſcopis diſpenſare in irregularitatibus omnibus ex delicto *occulto* provenientibus, ſola illa excepta, quæ oritur ex homicidio *voluntario*. Voluntarium autem non eſſe, quod fit caſu aut vim vi repellendo ob neceſſariam vitæ propriæ defenſionem, expeditum eſt: quin *voluntarium* hic accipi eodem ſenſu quo accipitur, *cap.* 7. *Seſſ.* 14. reſolvit poſt plures alios Zypæus, *Conſult. unica De Homicidio*: ideoque ſi *voluntarium* non fuerit ad ſenſum dicti *cap.* 7. & *occultum* ſit, poſſe Epiſcopum diſpenſare.

TITULUS XI.

De Seminariis Clericorum.

CAPUT I.

Origo & ſcopus Seminariorum.

1. *Antiqua ſunt Clericorum Collegia ſub directione Epiſcopi.*
2. *Decretum Synodi Toletanæ IV. de Inſtitutione horum Collegiorum.*
3. *His Collegiis reſpondent Scholæ à Carolo Magno inſtitutæ.*
4. *Ludovicus Pius ad inſtructionem ſimilium Scholarum urget Epiſcopos.*
5. *Similiter Concilium Pariſienſe.*
6. *Sæculo XI. hæ Scholæ ubique flacceſcere, & totaliter interire cæperunt.*
7. *Inſtaurationem earum petierunt Epiſcopi in Synodo Tridentina.*

Digitized by Google

I. Olim fuiſſe Collegia ſive Monaſteria in quibus ſub Epiſcoporum directione juniores Clerici inſtituebantur, & è quibus tamquam Seminariis Miniſtros Eccleſiæ Epiſcopi aſſumebant, manifeſtum eſt ex Poſſidio in vita ſancti Auguſtini *cap.* 11. ubi ſcribit, Auguſtinum factum Epiſcopum, Monaſterium Clericorum extruiſſe, è quo ceu quodam Seminario ad varias Eccleſias viros doctos & exercitatos mittebat: quodque plures Epiſcopi, excitati exemplo Auguſtini, ſimilia extruxerint.

De hoc ſuo Clericorum Monaſterio pluribus egit ſanctus Auguſtinus ad populum Hipponenſem, *Sermone* 49. & 50. *De Diverſis*; modum & inſtitutum vivendi, quod tenere propoſuerat, exponens; unà declarans, quod ſtatuiſſet, nullum ordinare Clericum, qui non ſecum in hoc Monaſterio ſive Collegio vivere voluiſſet.

II. De ſimilibus Clericorum Collegiis ſive Monaſteriis agit Synodus Toletana IV. *Can.* 23. apud Gratianum, *cauſ.* 12. *q.* 1. *Can.* 1. " *Prona eſt omnis ætas ab adoleſcentia* » *in malum*: Nihil enim incertius quam vita adoleſcen» tium: ob hoc conſtituendum oportuit, ut ſi qui in » Clero puberes aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in uno » conclavi atrii commorentur: ut lubricæ ætatis annos » non in luxuria, ſed in diſciplinis Eccleſiaſticis agant, » deputati probatiſſimo ſeniori, quem magiſtrum doc» trinæ & teſtem vitæ habeant. Quod ſi aliqui ex his pu» pilli exiſtunt, à Sacerdotali tutela foveantur, ut vita » eorum à criminibus intacta ſit, & res ab injuria im» proborum

III. Hiſce Clericorum Collegiis reſpondent Scholæ, quas inſtitui voluere Carolus Magnus, ejuſque Succeſſores, reformandæ Eccleſiaſticæ & Clericalis diſciplinæ intenti. In his adoleſcentes ad Clerum aliquando promovendos ſacris Litteris & Canonicis inſtitutis ſub Epiſcoporum regimine imbui, & ritè inſtitui volebant.

De Carolo Magno ita loquitur Concilium Cabilonenſe II. anno 813. *Can.* 3. " Oportet etiam ut ſicut Domi» nus Imperator Carolus, vir ſingularis manſuetudinis, » fortitudinis, prudentiæ, juſtitiæ & temperantiæ præ» cepit, Scholas conſtituant, in quibus & litteræ, ſoler» tia diſciplinæ & ſacræ Scripturæ documenta diſcantur, » & tales ibi erudiantur, quibus meritò dicatur à Domino » vos eſtis ſal terræ: & qui condimentum plebibus eſſe » valeant, & quorum doctrina non ſolùm diverſis hære» ſibus, verùm etiam Antichriſti monitis, & ipſi Anti» chriſto reſiſtatur, & meritò de illis in laude Eccleſiæ » dicatur: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura » fortium.

IV. Et Capitulare Ludovici Pii anno 823. admonitionem generalem continens ad utriuſque ordinis homines, cum inſtructione Miſſorum Dominicorum quos Imperator in diverſas Provincias deſtinabat, de his ſcholis ad Epiſcopos ita loquitur: " Scholæ ſanè ad filios & miniſ» tros Eccleſiæ inſtruendos, edocendos, ſicut nobis præ» terito tempore ad Attineacum promiſiſtis, & vobis in-

cta Epiſcoporum auctoritate *cap.* 13. §. 2.

VI. Scholæ ſive Collegia Epiſcopalia, in quibus juventus ad ſtatum Eccleſiaſticum ſub cura atque regimine Epiſcoporum formabatur, circa ſæculum XI. multum cœperunt flacceſſere; tum ob varias Academias ſeu ſcholas publicas tunc erigi cœptas, tum injuriam temporum & deſidiam Prælatorum: ita ut difficile eſſet ab anno milleſimo uſque ad Concilium Tridentinum proximè elapſo ſæculo celebratum, præter ſcholas publicas, aut quaſdam privatas in Monachorum vel Canonicorum Regularium Monaſteriis, alias ſcholas Epiſcopales invenire, in quibus juventus ad munia Eccleſiaſtica obeunda diſponeretur, uti notat Ludovicus Thomaſinus De Diſciplina Eccleſiæ *parte* 4. *lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 1.

VII. Hunc defectum Scholarum advertentes zeloſiores Epiſcopi, huicque magna ex parte defectum bonorum Paſtorum imputandum æſtimantes, in Synodo Tridentina inſtaurationem hujuſmodi Scholarum poſtularunt; eorumque votum, ut medium reformationi Cleri opportunum comprobatum eſt; " adeò ut complures affir» marent, ubi nullus alius fructus ex eo Concilio decerptus » fuiſſet, ſolum hunc labores omnes & incommoda com» penſaturum; quippe unicum adjumentum, quod effi» cax ad reparandam collapſam diſciplinam agnoſcebatur: » cùm certa ſit regula, in omni Republica tales haberi ci» ves quales educantur: " Ita refert Pallavicinus in hiſt. Concilii Trident. *lib.* 22. *cap.* 8. *num.* 3.

VIII. Hunc in finem Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 18. " Statuit, ut ſingulæ Cathedrales, Metropolita» næ, atque his majores Eccleſiæ, pro modo facultatum » & Diœceſis amplitudine certum puerorum ipſius civi» tatis & Diœceſis, vel ejus Provinciæ, ſi ibi non repe» riantur, numerum in Collegio ad hoc prope ipſas Ec» cleſias, vel alio in loco convenienti ab Epiſcopo eli» gendo alere ac religiosè educare, & Eccleſiaſticis diſ» ciplinis inſtituere teneantur.

IX. Vult autem Synodus, ut Epiſcopus ex pueris hîc educatis & formatis " partim cum ei opportunum vide» bitur, Eccleſiarum miniſterio addicat, partim in Col» legio erudiendos retineat, alioſque in locum eductorum ſufficiat, ita ut hoc Collegium Dei Miniſtrorum » perpetuum *Seminarium* ſit.

His verbis horum Collegiorum ſcopum expreſſit Synodus, ut nimirum ita in illis pueri nutriantur, & inſtituantur, ut tandem in Eccleſiæ Miniſtros & operarios evadant; & Collegia ſint revera Miniſtrorum Eccleſiæ *Seminaria*; quod nomen ipſis à Synodo Tridentina inditum hactenus retinent.

X. Sanctus Carolus præcipuus Seminariorum inſtaurator, cujus normam & exemplum Epiſcopi, qui Seminaria inſtituerunt, pene in omnibus ſequuti ſunt, in ſuis Inſtitutionibus Seminarii *parte* 3. *cap.* 1. de hoc Seminariorum ſcopo agens, ante omnia præmittit: " Adoleſcen» tes, qui ſingulari Dei Beneficio ſunt delecti, ut in Se» minario inſtituantur, id potiſſimum intelligere debent, » cujus gratiâ Concilii Tridentini Decreto Seminaria inſ» tituta

Digitized by Google

» Quamobrem unuſquiſque ſit ea mente ac voluntate, idque ſibi quotidie proponat, ut omnino velit in bonum Miniſtrum pro hujus Eccleſiæ Mediolanenſis adjumento evadere; ſeque Deo juvante, purum ab omni peccati labe conſervare; ſic enim affectus, multò facilius doctrinæ cognitionem accipiet, majore tum ſuo, tum cæterorum emolumento; Beneficiique magnitudinem agnoſcens, quod illi tam præclara ſit oblata facultas, toto animo ſingulis diebus Deo ſe offerat; rogetque ut ſe ad prædictum finem idoneum efficiat operarium.

Martinus Rithovius Epiſcopus Iprenſis in ſua Synodo anno 1577. *tit.* 23. *cap.* 5. poſtquam normam docendi & inſtituendi juventutem in Seminario propoſuit, ſubjicit: " Omnis autem inſtitutio in hac Schola, eo principaliter dirigatur, ut qui inſtituendi ſuſcipiuntur, in timore Dei foveantur; & in bona voluntate miniſteriis Eccleſiaſticis ſeſe mancipandi confirmentur: ut cum ætate ac literarum ſcientia ad virtutum & gratiarum proficiant incrementa, jactaque in eis ſemina, tandem in agro Domini fructus referant copioſos.

XIII. Imò unicum eſſe Seminariorum ſcopum, ut in eo operarii in meſſem Dominicam mittendi formentur, ita Carolo perſuaſum erat, ut declaret, " quod ſi quis decurſu temporis de ſtatu mutando conſilium caperet, etiamſi de Religione ingredienda cogitaret, de eo Reverendiſſimum Archiepiſcopum, vel Rectorem certiorem faciat. Peccaret enim (ait) ſi in Seminario hoc animo viveret, in alium finem conſumens, quod ad operarios *ſolùm* pro hujus Eccleſiæ auxilio ſuſtentandos eſt conſtitutum.

XIV. Eundem in finem monet *parte* 1. *cap.* 2. quod ſi ſint qui aliqua ratione non oſtendunt, ſe idoneos Sacerdotes ad animarum curam evadere poſſe, è Seminario dimittantur: " Cùm (ait) non ea de cauſa ſit inſtitutum, ut in eo ſimplices Sacerdotes ſibi tantùm utiles futuri educentur.

XV. In nonnullis quoque Diœceſibus, ingrediens Seminarium juramento promittere debet, " ſe numquam ad aliam vitæ rationem diſceſſurum, ſed perpetuò Eccleſiæ Chriſti fideliter inſerviturum in eo gradu & ordine, qui à Reverendiſſimo Domino Epiſcopo ipſi aſſignabitur; " ita Synodus Burdigalenſis anno 1583. De inſtitutione & legibus Seminariorum, quæ extant ad calcem Synodi *tom.* 15. *Concil. generalium pag.* 991. additque, " quod in ipſo ingreſſu tenebitur duos ex propinquis ſuis Epiſcopo ſiſtere, qui pro eo caveant ac fidejubeant, ſe penſionem illius perſoluturos pro tempore, quo in Seminario vixerit, ſi in ordine & ſtatu Eccle-

» tia opimorum Beneficiorum, vel divitiarum deſideria, ſalutaribus monitionibus extinguat, quoſlibet etiam iis de rebus ſermones prohibeat; ſolam denique illis Dei gloriam, & animarum ſalutem procurandam eſſe doceat, & expetendam.

Hæc *parte* 1. *cap.* 4. quod De officio Confeſſarii inſcribitur, atque ante omnia præmittit; " Confeſſarius Seminarii illud ſecum reputet, ex ſe rectaque ſui muneris adminiſtratione pendere eorum, qui in Seminario vivunt, in omni virtute progreſſum.

» Quare turpe ſibi fore, niſi ita vivat, & in omni vitæ parte ita ſe gerat, ut ex ipſius vita moribuſque, omnis virtutis atque officii exempla peti poſſint.

» Pietate, manſuetudine, humilitate, prudentia, charitate, officii ſui dignitatem ſuſtineat, auctoritatem tueatur.

» Familiæ totius pax & concordia ejus curæ ſit: quare animorum offenſiones, ſi quæ ſuboriantur, ſedare confeſtim omni ratione ſtudeat.

» Vitam, & mores uniuſcujuſque, quantum fieri poſſit, exploratos habeat; ut vel ad officium revocare errantes, vel in via Domini incitare ingreſſos poſſit.

Meritò hæc attendunt Seminariorum & Collegiorum intendentes, ut ſolicitè pios, zeloſos atque eruditos ſuis alumnis Confeſſarios procurent; cùm inde magna ex parte Seminariorum & Collegiorum fructus dependeat.

CAPUT II.

Qui ad Seminaria admittendi?

1. *Quales ad Seminarium admittendi ex Decreto Synodi Tridentina.*
2. *In admittendis magis morum probitatem, quam ingenium attendi voluit S. Carolus; rigidumque examen inſtitui.*
3. *Decretum Synodi Cameracenſis circa admittendos.*
4. *Pauperes ſumptibus Seminarii admittendi, divites propriis ſumptibus.*
5. *Qui ſe pauperes eſſe mentiti ſunt, è Seminario expellendi.*
6. *Ad quæ ex Decretis Synodalibus Belgicis Seminariſtæ ſe obſtringere debeant.*
7. *Cura ſpiritualis Seminariorum primariò Epiſcopis eſt commiſſa.*
8. *Epiſcopus in directione Seminarii duos Canonicos in conſilium adhibere debet.*
9. *Scopus viſitationis Seminariorum per Epiſcopum inſtituenda.*

» petenter noverint, & quorum indoles & voluntas ſpem
» afferat, eos Eccleſiaſticis miniſteriis perpetuò inſervi-
» turos.

II. Sanctus Carolus volens è Seminariis fructum am-
plum colligere; ſcienſque quam facilè à malis & dyſco-
lis corrumpantur etiam boni, inter alia monuit *parte* 1.
cap. 9. *Inſtitutionum Seminarii*, quod " maxima cautio
» adhibenda ſit in eo præcipuè, ut idonei Clerici in Se-
» minarium recipiantur: neque ſolum ingenium, & ha-
» bilitas ad ſtudia litterarum, functioneſque Eccleſiaſticas
» exercendas ſpectentur, ſed *multò* magis *morum* ac *diſci-*
» *plinæ* in ſingulis ratio habeatur. Quales enim (ait) ii
» fuerint qui admittentur, tales prorſus è Seminario fruc-
» tus exiſtent.

Normam examinis quam in admittendis ad Semina-
rium teneri voluit, ſubjicit; quam meritò Epiſcopi alii-
que quibus admittendorum ad Seminaria cura incum-
bit, expendent & imbuent.

III. Synodus P. II. Cameracenſis *titulo* 21. *cap.* 10.
de receptione ſtudioſorum, hæc habet: " Studioſi ſint om-
» nes viginti annorum pietate & eruditione commenda-
» biles, & habito delectu ingeniorum & doctrinæ ad Se-
» minarium per concurſum a ſingulis Epiſcopis in ſuis
» Diœceſibus cum dictis Capituli & Clerici deputatis,
» aut eorumdem ſubituris celebrandum aſſumantur, &
» pauperum filii ac commendati à contribuentibus dicto
» Seminario cæteris paribus aliis præferantur, ſintque ex
» legitimo matrimonio nati, non claudi, non in manibus
» aut alia corporis parte notabilem defectum habentes.
» Quod ſi aliqui ſint qui integram burſam contribuant,
» habebunt jus præſentandi idoneum ſine concurſu.

IV. Pergit deinde Synodus Trident. " Pauperum au-
» tem filios præcipuè eligi vult, nec tamen divitum ex-
» cludit, modò ſuo ſumptu alantur, & ſtudium præ ſe
» ferant, Deo & Eccleſiæ inſerviendi.

V. Synodus Remenſis anno 1583. *titulo De Semina-*
riis num. 12. voluit: " Si fraude aliqui divites fuerint in
» Seminarium introducti, & poſt profeſſionem egeſtatis
» tales fuerint reperti, expellantur, tamquam mentiti
» Spiritui Sancto, & egenorum hæreditatem invadere
» non veriti, ſumptus jam factos pro ratione temporis
» Seminario refundere cogantur.

VI. Similia occurrunt in Synodis Belgicis. Synodus
P. II. Cameracenſis *tit.* 21. *cap* 17. ait: " Singuli au-
» tem ſtudioſorum in ſua ad dictum Seminarium aſſum-
» ptione jurent ſe, cum idonei invenientur, id muneris
» in Eccleſia Dei ſubituros, quos ſuus Epiſcopus illis in-
» jungendum exiſtimaverit; alioquin refundent ſumptus
» quos fecerint in Seminario, pro quo dabunt fidejuſſo-
» res, promittentque cum ad pinguiorem fortunam de-
» venerint, ſe memores futuros accepti beneficii, & in
» communem ejuſdem Seminarii utilitatem aliquid libe-
» raliter elargituros.

Diœceſana Mechlinienſis anno 1609. *tit.* 20. *cap.* 4.
" vult quoque, quod ſinguli in ſua ad Seminarium aſ-
» ſumptione declarabunt, ſe habere animum ad ſtatum

Poſtquam enim nonnulla, quæ tum ad inſtructionem
juventutis, tum ad morum diſciplinam ac pietatem for-
mandam conducere poſſunt, præmiſerat, ſubjungit: " Quæ
» omnia, atque alia, ad hanc rem opportuna, & neceſſaria,
» Epiſcopi ſinguli cum conſilio duorum Canonicorum ſe-
» niorum & graviorum, quos ipſi elegerint, prout Spi-
» ritus Sanctus ſuggeſſerit, conſtituent: eaque ut ſemper
» obſerventur, ſæpius viſitando operam dabunt. Dyſcolos,
» & incorrigibiles, ac malorum morum ſeminatores acri-
» ter punient: eos etiam, ſi opus fuerit, expellendo: om-
» niaque impedimenta auferentes, quæcumque ad con-
» ſervandum & regendum tam pium & ſanctum inſtitu-
» tum videbuntur pertinere, diligenter curabunt.

Hinc manifeſtum eſt, Epiſcopi directioni ipſum ſpiri-
tuale Seminarii regimen, atque puerorum educationem
& formationem eſſe præcipuè concredita.

VIII. Vult quidem Synodus ab Epiſcopo eligi duos
Canonicos ſeniores & graviores, de quorum conſilio
in hoc ſpirituali Seminarii regimine procedat; & eorum
conſilium petere & audire tenetur; ſed ſequi non jube-
tur: poteſtque Epiſcopus eorum conſilio adhibito ſta-
tuere, & declarare, quæ providentia ſua magis expedire
judicaverit; quemadmodum declaraſſe S. Congregatio-
nem refertur ad calcem Decreti Concilii Tridentini *De
Seminariis*; extat quoque apud Zerolam in praxi Epiſ-
copali *parte* 1. Verbo, *Seminarium*.

IX. Scopus viſitationis Epiſcopalis eſſe debet, aſſequi
ipſius Seminarii, tam quoad temporalia, quàm ſpiritua-
lia perfectam notitiam; ac præcipuè ipſorum puerorum
ſive alumnorum mores, profectum in ſtudiis & pietate;
quemadmodum in inſtructionibus Seminarii à S. Carolo
præſcriptis deducitur *parte* 1. *cap.* 8. quod *De Viſitatione*
inſcribitur; ubi inter cætera ſtatuitur, ut " hebdomadâ
» Reſurrectionis, ac circiter feſtivitatem Nativitatis B.
» V. Reverendiſſimus Archiepiſcopus adhibitis in conſi-
» lium Deputatis, generalem viſitationem habeat; in
» qua deliberet, quæ ad Clericorum ejuſdem Seminarii
» inſtitutionem, diſciplinam, mores, ſtudiorum pro-
» greſſionem, rerumque temporalium adminiſtrationem
» attinent.

Deinde ut Archiepiſcopus " certior fiat à Rectore de
» diſciplina & moribus cujuſque, ac ſingulos ſeparatim
» alloquatur: quæ ſit eorum mens, quis ſenſus, quàm
» in vocatione ſtabilis, inquirat, ac ſi quid aliud præ-
» terea ſcire voluerit.

X. De ipſo S. Carolo in ejus vita legitur, quod bis
per annum inſtitueret generalem Seminarii ſui viſitatio-
nem; eamque adeo exactam, ut ipſemet annotaret ſin-
gulorum ſtudentium ætatem, parentes, patriam, patri-
monium, qualitates tam corporis, quàm ſpiritus, atque
eorum in ſcientiis progreſſum; ut ipſos pro ratione ſcien-
tiæ faceret de una ad alteram claſſem aſcendere; eoſque
pro cujuſque capacitate miniſteriis ſuæ Diœceſis appli-
caret. Præ cæteris autem ſe informabat, quis eſſet ſtu-
dioſorum progreſſus in pietate, in Oratione mentali,
exercitio virtutum Clericalium; item de ipſorum ten-
tatio-

Digitized by Google

... ſenum detectâ, non tantùm pauperum, ſed & magnatum & divitum proles admitti poſtulaſſe; atque admiſſionem ipſam beneficii loco reputaſſe.

Hinc diſcant Epiſcopi aliique Seminariorum & Collegiorum directores, à recta & pia juventutis inſtitutione diſciplinaque ob hujuſmodi malevolorum rumores, non eſſe deflectendum, aut remittendum.

XII. Verum quia Epiſcopi, variis Eccleſiæ negotiis diſtracti, nequaquam poſſunt per ſe ſemper Seminariſtis intendere, ac Seminariorum curam habere, ſingulis Seminariis neceſſarius viſus eſt Præfectus aliquis, quem S. Carolus in ſuis Inſtitutionibus vocat *Rectorem*, nos verò plerumque *Præſidem* Seminarii vocare ſolemus.

Huic primaria poſt Epiſcopum & ſub Epiſcopo cura & directio Seminarii incumbit, atque ab illo dependere ſolet ipſius Seminarii bona vel mala diſciplina & inſtitutio.

XIII. In ſæpe citatis Inſtitutionibus Sancti Caroli *parte* 2. *cap.* 2. de Rectore ſcribitur: "Illud ſæpius Rector » animo repetat, quam grave ſuis humeris onus incum» bat; cum ab eorum qui in Seminario vivunt recta inſ» titutione, totius Diœceſis reformatio pendeat

» Quapropter, ut qui illius fidei commiſſi ſunt, eos » è Seminario fructus percipiant, quos Eccleſia ſancta, » ac Tridentinum præcipuè Concilium ſibi propoſuit, » quam diligentiſſimè curet, ut in ſeipſo eas ad vivum » virtutes exprimat, quas in Clericis requiret; ita ut qui » illi ſubjecti ſunt, in eo tamquam in ſpeculo expreſſam » videant ejus vitæ imaginem, quæ illis omni ſtudio ſit » effingenda: memineritque, exemplum vivam eſſe doc» trinam; nec ipſi minus cum taceat, quam cum lo» quatur, eſſe alios ad pietatem incitandos.

» Divinæ inprimis gloriæ amplificationem, Clerico» rum in omni virtute perfectionem ſemper ante oculos » habeat, & ad eum finem omnes cogitationes referat, » & curas.

» Studeat, ut quæ ad ſpiritualem progreſſum ſpectant, » rectè atque ordine adminiſtrentur; ut quotidianæ, aut » aliàs ſtatæ exercitationes, niſi neceſſaria de cauſa, non » intermittantur.

» Curam omnium Collegiorum ejuſdem Seminarii pri» mam & præcipuam habeat." Hæc S. Carolus latius ibidem officium Rectoris ſive Præſidis Seminarii deſcribens.

Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 21. *cap.* 9. vult, ut " Seminarium ipſum uni Rectori ſeu Præſidenti commit» tatur.... qui ſit Sacerdos ſacræ Theologiæ aut Decre» torum Doctor aut Licentiatus.

XIV. Præter Rectorem ſive Præſidem, cui primaria ſub Epiſcopo Seminarii cura & directio incumbit, debent inſuper eſſe plures inferiores Officiales & Magiſtri, qui juventuti tum erudiendæ, tum inſtituendæ intendant,

... ſtudiis humanioribus incumbentes, nequaquam tamen hæ ſcientiæ in Seminariis tradi ſolent; ſed paſſim ad lectiones quæ aliis in Scholis habentur exeunt; & humanioribus abſolutis pro ediſcenda Philoſophia ad Academias mittuntur.

XVI. Quin ad Belgica Seminaria ferè ſoli illi admittuntur, qui humanioribus & Philoſophia abſolutis, idonei ſunt, ut ſtudio Theologico ſe addicant; quod & ex mente Synodorum eſſe, haud obſcurum eſt.

Præterquam enim quod de ſola Theologia tradenda in Seminariis ferè mentio fiat, eam in admittendis ad Seminaria ætatem requirunt, ut ſatis appareat deſiderari adoleſcentes qui ſtudia humaniora abſolverint.

Synodus P. II. Cameracenſis requirit, ut Seminarii ſtudioſi ſint omnes *viginti* annorum. Synodus Diœceſana Mechlinienſis *tit.* 20. *cap.* 3. vult, ut in Seminarium ſumptu illius aſſumendi, ſint omnes *octodecim* annorum.

XVII. Hoc notorium & quotidianâ experientiâ comprobatum eſt, à pietate ac zelo Profeſſorum maxima ex parte dependere Seminariorum fructum; ac è Seminariis plerumque haberi Sacerdotes ac Paſtores Profeſſoribus tum in pietate, doctrina & zelo animarum ſimiles: ut propterea curandum ſit Epiſcopis aliiſque qui Seminariis intendunt, ut Profeſſores pietate, eruditione ac zelo animarum præſtantes præficiant, ſi Paſtores iis qualitatibus inſtructos deſiderent.

CAPUT III.

Media temporalia Seminariis fundandis impendenda.

1. *Primum medium à Synodo Tridentina ſugg ſtum.*
2. *Secundum medium ab eadem Synodo probatum.*
3. *Idem in Synodis Belgicis comprobatum.*
4. *Hæc media non videntur habuiſſe ſucceſſum in Belgio.*
5. *Tertium medium in Synodo Tridentina probatum; illudque convenientius, nimirum Beneficiorum ſimplicium incorporatio.*
6. *Quare conveniat Beneficia ſimplicia Seminario uniri?*
7. *Quid de unione Beneficiorum ad collationem Epiſcoporum pleno jure ſpectantium?*
8. *Quid de Beneficiis Patronatûs Laici; præſertim in Belgio?*
9. *Synodus Tridentina vult difficultatem ſuper unione Beneficiorum judicio Epiſcopi terminari.*
10. *An à judicio Epiſcopi aliquando appellari queat?*
11. *In Seminariorum fundatione hodie intervenire ſolet auctoritas Regia; & quare?*
12. *Quatuor Deputati quorum conſilio in adminiſtratione temporali Seminarii Epiſcopus uti debet.*
13. *Hi à Deputatis pro adminiſtratione ſpirituali diſtincti; & qui-*

Digitized by Google

do Diœceſana conſtituendam decernit.

II. Secundum medium à Synodo Tridentina ſuggeſtum conſiſtit in applicatione alicujus portionis ex fructibus integris menſæ Epiſcopalis, & Capituli; & in penſione ſuper fructibus ſeu proventibus Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Præbendarum, Abbatiarum, Prioratuum, etiam Hoſpitalium in titulum conferre ſolitorum; item generaliter ſuper proventibus omnium Congregationum & communitatum Eccleſiaſticarum, ſolis Ordinibus Mendicantibus, & Fratribus S. Joannis Hieroſolymitani exceptis.

III. Synodus P. I. Cameracenſis conformiter ad hoc medium à Concilio Tridentino propoſitum, præcipit, " Ut quamprimum fieri poſſit, modus conſtituatur, factâ » omnium Beneficiorum, atque eorum omnium quo» rum Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. » mentionem facit, æſtimatione quoad hæc Seminaria » ponenda & conſtituenda, ſufficiens contributio fiat.

Et deinde Synodus P. II. Cameracenſis rurſus mandat: " Ut provideatur de ſumptibus ad ſupradicta, nec non » ad ſtudioſorum alimoniam neceſſariis, ſinguli Epiſcopi » cum dictis ſuis Deputatis quamprimum fieri poterit, » portionem aliquam ex omnibus Beneficiis (ubi hacte» nus detracta non eſt) detrahant; quæ in ſolos uſus » Seminarii convertatur. *Tit.* 21. *cap.* 18.

Hujus medii meminit quoque Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 21 *cap.* 1. præcipitque, ut " ſexageſimus dena» rius, aut plus minuſve, prout videbitur Epiſcopo, » cum conſilio eorum qui ex Decreto dicti Concilii Tri» dent. eidem ſunt adjungendi, è bonis Eccleſiaſticis in » qualibet Diœceſi in hunc uſum applicetur.

Et in ſua Synodo Diœceſana anno 1609. Archiepiſcopus Mechlinienſis, " ex omnibus & ſingulis bonis » Eccleſiaſticis quæ ſecundum ſacrum Concilium Tri» dentinum ad contributionem pro Seminario tenentur, » circiter ſexageſimum nummum annuatim contribuen» dum cenſuit, & contribui mandavit; donec alia ra» tione ita Seminario proviſum eſſe conſtiterit, ut præ» tactam portionem in totum, vel ex parte remitten» dam eſſe judicaverit.

IV. Num hæc Synodorum & Epiſcoporum Decreta quoad applicationem hujus medii aliquem habuerint effectum dubito. Hoc ſat conſtat, generalem executionem iſtius medii, prout à Synodo Tridentina fuit propoſitum, non exiguis difficultatibus eſſe obnoxium. Quis enim neſcit, quam difficulter, præſertim hiſce in Provinciis, Capitula, Abbatiæ, Monaſteria, Hoſpitalia aliaque ſimilia corpora permittent, ut ſola Epiſcopali auctoritate, aut etiam Eccleſiaſtica quacumque auctoritate pars proventuum annuatim ipſis auferatur,& Seminario Epiſcopali attribuatur: teſtaturque Zypæus *Conſult.* 3. *De Magiſtris, num.* 5. " hic detractionem per injuriam tem» porum ex proventibus Eccleſiaſticis uſquequaque fieri » non potuiſſe.

V. Tertium medium à Synodo Tridentina propoſitum conſiſtit in unione ſimplicium Beneficiorum: illudque tamquam convenientiſſimum variis modis extendit.

VI. Et ſane cum hæc Beneficia nec reſidentiam, nec aliquod perſonale Officium requirere ſoleant, exigua ex his utilitas aut fructus in Eccleſiam redundare contingit: ut propterea inter articulos nomine Caroli IX. Galliarum Regis in Concilio Tridentino oblatos hic eſſet vigeſimus quartus: " Cumque plura ſint Benefi» cia in quibus contra Beneficiorum inſtitutionem inva» luerit depravata conſuetudo, ut qui ea poſſident nullo » teneantur concionandi, Sacramenta adminiſtrandi, aut » alio onere Eccleſiaſtico, Epiſcopus cum conſilio Capi» tuli his Beneficiis curam aliquam ſpiritualem imponat, » aut ſi utilius videatur, ea Beneficia viciniorlbus Pa» rochialibus Eccleſiis uniat: Beneficium enim ſine of» ficio eſſe neque debet, neque poteſt.

VII. Hæc Beneficiorum unio & incorporatio facilè & ſine oppoſitione fieri poterit, ſi Beneficiorum collatio *pleno* jure ad Epiſcopum pertineat: at ſi ad alium collatio, vel præſentatio ſpectet, difficulter hîc admittetur unio, niſi ipſe Collator aut Patronus, aliique intereſſe habentes legitimè fuerint interpellati & auditi; quemadmodum in unionibus obſervandum eſſe Canones præſcribunt.

VIII. Quin ſi ipſa Beneficia fuerint Patronatus laici, nequaquam admittetur unio; niſi ipſius Patroni conſenſus accedat.

In ipſa Concilii Tridentini in Belgio promulgatione appoſita fuit ad dictum *cap.* 18. hæc nota: " Commit» titur Epiſcopis cura erigendi Seminarii pro inſtitutio» ne adoleſcentum in diſciplinis Eccleſiaſticis, etiam » cum incorporatione & applicatione fructuum Bene» ficiorum juris Patronatus laici, & Hoſpitalium, & de» cimarum ſæcularibus competentium, & deinde quæ» dam præſcribuntur obſervanda in collationibus Bene» ficiorum quæ ſcholaſticæ dicuntur. Monent hîc rur» ſum, tangi jus Patronatus, decimas laicorum, & fun» dationes Regias.

Quâ notâ ſat indicant, *conſenſum laicorum* eſſe neceſſarium; quemadmodum notarant ad *cap.* 5. *Seſſ.* 21. ubi de unionibus agitur, & hæc nota appoſita fuit: " Po» teſtas fit Epiſcopis ex juſtis cauſis, uniones faciendi » Eccleſiarum & Beneficiorum. Sed monent Concilia » Regia, opus eſſe placito Regio, & conſenſu Patrono» rum laicorum.

IX. Ut verò facilior eſſet Decreti executio, voluit Synodus, " ut ſi vel pro unionibus, ſeu proportionum » taxatione, vel aſſignatione, & incorporatione, aut » qualibet alia ratione aliquam difficultatem oriri conti» gerit, ob quam hujus Seminarii inſtitutio vel conſer» vatio impediretur, aut perturbaretur Epiſcopus cum » ſupra deputatis, vel Synodus Provincialis, pro regio» nis more, pro Eccleſiarum & Beneficiorum qualitate, » etiam ſuprà ſcripta, ſi opus fuerit moderando, aut » regendo, augendo, omnia & ſingula, quæ ad felicem » hujus Seminarii profectum neceſſaria & opportuna vi» debuntur, decernere ac providere valeat.

X. Hîc apparet, Epiſcopum circa uniones, aſſignationes, & taxationes cum plenaria & ampliſſima poteſtate

Digitized by Google

vitatis, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad Epiſcopum, alterius verò ad Clerum pertineat.

XIII. Hi quatuor diſtincti ſunt ab illis duobus Canonicis ſenioribus & gravioribus à ſolo Epiſcopo eligendis, quorum conſilio quæ ad diſciplinam Seminarii ſpectant, ab Epiſcopo ordinanda ſunt.

Sex illos Deputatos in Synodo Diœceſana, partim à ſe, partim à Capitulo & Clero electos pronuntiavit Archiepiſcopus Mechlinienſis *tit.* 20. *cap.* 1. & 2. Duos quidem " quorum conſilio in conſtituendis regulis elec-
» tione puerorum ſingulorum introducendorum, diſcipu-
» lorum expulſione, Magiſtris conſtituendis, viſitatione
» ac ſimilibus ſemper utatur.

Quatuor verò aliorum Deputatorum " conſilio in to-
» ta temporali adminiſtratione, Beneficiorum unionibus,
» cæteriſque hujuſmodi utatur.

Similiter Epiſcopus Namurcenſis anno 1659. in ſua Synodo *tit.* 21. *cap.* 8. 9. & 10. ſex Deputatos eumdem in finem electos declaravit.

XIV. Hi omnes Seminarii Deputati habent votum dumtaxat *conſultivum*, non *deciſivum*; & quamvis eorum conſilium Epiſcopus requirere teneatur, non tamen ſequi jubetur; uti deciſum refert Barboſa in Collectaneis ad *cap.* 18. *Seſſ.* 23. Concilii Tridentini.

CAPUT IV.

De Collegiis Academicis.

1. *Olim etiam fuerunt Scholæ publicæ.*
2. *Erigere Scholas publicas pertinet ad ſupremam poteſtatem.*
3. *Synodus Pariſienſis ſæculo IX. erectionem hujuſmodi Scholarum poſtulavit.*
4. *Cur hæ Scholæ dictæ* Univerſitates?
5. *Varia privilegia & prærogativæ his Scholis conceſſa.*
6. *Ad has Scholas plures viri eruditi, & major copia ſtudioſorum ſolent confluere.*
7. *In Univerſitatibus, & ſignanter in hac Lovanienſi varia erecta Collegia, & quare?*
8. *Collegia hæc ſuos ſpeciales habent proventus, diverſimodo impendendos.*
9. *Ad Collegia ſumptibus Collegii alendi ordinariè non niſi pauperes admittendi.*
10. *Præter Præſidem Collegii ſunt & Collegiorum Proviſores, & quod horum officium?*
11. *Diſciplina Collegiorum præcipuè dependet à Præſide.*
12. *Norma vivendi præſcripta Collegiorum non abſimilis diſciplinæ Seminariorum.*
13. *Oſtenditur exemplo Collegii Adriani VI. ſive Pontificii.*
14. *A quo, & quando hoc Collegium fundatum?*
15. *Quis huic præſit? & qui admittendi?*

tuebantur & erudiebantur, jam pridem etiam inſtitutæ fuère Scholæ publicæ; non quidem in ſingulis civitatibus, ſed quibuſdam dumtaxat celebrioribus; idque ſuprema auctoritate.

II. " Regium planè munus eſt (ait Choppinus *lib.* 3.
» *De Domanio Gallico tit.* 27. *num.* 1.) Scholaſticas Uni-
» verſitates inſtituere, non Procerum Galliæ inferiorum.
» Et ſanè in partibus Regaliorum recenſendis, hanc non
» tranſmiſerunt Raphael *Conſil.* 161. Barbatias, Baldus.
» Unde ſi vel Regius frater, cui fiduciæ lege data ſit
» ampliſſima civitas, publici in ea Muſæi reſtitutionem,
» reformationemque mandarit nonnullis, puto Regiæ
» auctoritatis jus imminutum.

III. Unde anno 829. Patres Concilii Pariſienſis ad Ludovicum Pium Imperatorem ſermonem convertunt, eum exhortantes, ut tres Scholas publicas, quas Carolus pater ejus inchoaverat, perficere dignaretur. " Similiter
» etiam (inquiunt) obnixè ac ſuppliciter veſtræ Celſi-
» tudini ſuggerimus, ut morem paternum ſequentes,
» ſaltem in tribus congruentiſſimis imperii veſtri locis
» Scholæ publicæ ex veſtra authoritate fiant, ut labor pa-
» tris veſtri ac veſter per injuriam (forte *incuriam*) quod
» abſit, labefactando non depereat: quoniam ex hoc
» facto & magna utilitas, & honor ſanctæ Dei Eccleſiæ,
» & vobis magnum mercedis emolumentum & memoria
» ſempiterna accreſcet.

Hic agi de Scholis *publicis*, quas hodie *Academias* ſeu *Univerſitates* dicimus, ex ipſo contextu ſat manifeſtum eſt, & multis oſtendit Cæſar Bulæus in hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis ad annum 829.

IV. Hæ Scholæ dictæ fuerunt publicæ, quod paſſim omnes artes & ſcientiæ in illis traderentur; nec tantum Clericis aut ad Clerum aſſumendis, prout Scholæ *Epiſcopales*, ſed omnibus indifferenter adoleſcentibus paterent; atque inde paulatim *Univerſitates*, id eſt, Scholæ *Univerſales* dici cœperunt.

V. His Scholis, eorumque Profeſſoribus & Scholaribus varia tum à Principibus, tum à Romanis Pontificibus privilegia data fuerunt; nec non mercedes ſive honoraria etiam è publico Principis ærario, aut civitatum attributa fuerunt; æqualia huic noſtræ Univerſitati tum Pontificum, tum Principum liberalitate plurima, eaque valde ampla privilegia indulta fuerunt: quæ in Faſtis Academicis ipſius Univerſitatis Lovanienſis refert Valerius Andreas. Hujuſmodi privilegiis & juribus Scholæ Epiſcopales gaudere non ſolent.

VI. Privilegiis hiſce, nec non conſtitutis honorariis, hæ Scholæ ſive Academiæ inſtructæ, facilè doctiores atque capaciores, tam Profeſſores quàm Scholares ad ſe alliciunt; quin & Principibus curæ eſſe ſolet, ut hæ Scholæ in omni ſcientiarum genere floreant, & emineant; ideoque Scholæ *publicæ* in ſcientiis doctrinaque tradendis privatas quaſque Scholas multò antecellere conſueverunt.

Unde

Digitized by Google

rum Facultatum alumnis deſtinata; quæ Seminariis Epiſcopalibus, præcipuè ea quæ Theologicæ Facultatis alumnis deſtinata ſunt, admodum ſimilia ſunt; adeo ut nonnulla quoque illorum *Seminaria* dici conſueverint.

VIII. Imprimis Collegia hæc non ſecus atque Epiſcoporum Seminaria; ſuos habent ſpeciales proventus, quibus & Collegii Rector ſeu Præſes & alumni, quos *Burſarios* vocant, aluntur; eſtque horum conditio, pro Collegiorum conditione & fundatione alia atque alia. "Sunt Collegia, in quibus certa pecuniaria ſumma annua » ex fundatorum diſpoſitione alimentariis præbetur, quæ » ſi alimentis non ſufficit de ſuo addant neceſſe eſt quod » victui deeſt. Sunt alia in quibus ex inſtitutione alimen» ta, focus, lumina, aliave quædam ſimilia accedunt." Ita Andreas Valerius in Faſtis Academicis ſtudii Generalis Lovanienſis, *pag.* 286. edit. 1650.

IX. Porrò quemadmodum ad Seminaria Epiſcopalia ſumptibus Seminarii alendi, ſoli pauperum filii admittendi ſunt, ita omnibus ferè Collegiis ex fundationis, vel dotationis lege commune eſt, ut ſolos *pauperes* ad Burſas admittant, ipſique Collegiorum proventus in pauperum uſus impendi debeant; nec id dumtaxat in Collegiis Theologiæ Studioſis deſtinatis, ſed & pro Juriſperitis aliarumque ſcientiarum Studioſis fundatis, verum eſt.

De Joanne de Winckele Fundatore Collegii Winckeliani Juris alumnis deſtinati, refertur in citatis Faſtis Academicis *pag.* 300. " Studentes ſeu Burſarios Winc» kelius pater aſſumi voluit *pauperes*, quibus in ſtudio » Juris alendis Scholiſque continuandis, parentes com» modè dare aut ſuppeditare annuè non poſſint.

Similiter de Euſtachio Chapuys Collegii Saubaudici, ſtudioſis tam Juris, quam Theologiæ communis, fundatore, in eiſdem Faſtis *pag.* 310. legitur. "Hæredes » inſtituit *pauperes* Burſarios per eum in oppido Lova» nienſi erecto & fundato pro tempore futuros, ipſum» que Collegium pro perpetua ejus fundatione, dotatio» ne, & intertentione, ſive prædicti Collegii Proviſo» res, nomine & ad opus eorumdem *pauperum*, &c.

Si Collegiorum pervolvantur & examinentur fundationes & dotationes, apparebit, paſſim omnium fuiſſe mentem, Burſas non niſi pro *pauperibus*; hoc eſt, qui attentis omnibus commodè à parentibus in ſtudiis ali non poſſent, fundatas eſſe; atque ita Fundatores voluiſſe, bona ſua Chriſti pauperibus in bonum Eccleſiæ & Reipublicæ impendi; ac propterea proventus illos poſſe dici *Patrimonium Chriſti*.

Ut proinde non immeritò Franciſcus Hovius, qui anno 33. præſentis ſæculi XVII. fundans Collegium, voluerit " illud inſtitui cum hac inſcriptione: *Patrimonium* » *Chriſti*; atque intrinſecus ad ingreſſum Collegii ſcribi » aut inſculpi hæc verba: *De ſtercore erigens pauperem.* Faſti Academici *pag.* 328.

X. Præter Præſidem ſive Regentem penes quem ſtudiorum & morum directio & correctio, totiuſque familiæ cura immediatè reſidet, habent ſingula Collegia ſuos particulares Proviſores, vel ab ipſis Fundatoribus deſigna-

plina præcipuè non dependet à legibus, ſed ab exacta rectaque harum executione; ita circa diſciplinam Collegiorum contingit.

Hinc ulterius fit, ut quemadmodum Seminariorum recta inſtitutio maximè habetur à provida Rectoris aliorumque, quibus eorum regimen commiſſum eſt, vigilantia; ita quoque Collegiorum recta inſtitutio unicè ferè à Præſidum vigilantia dependet: ut propterea qui Collegia benè regi ac inſtitui deſiderant, ante omnia ſolliciti eſſe debeant, ut providus, prudens, doctus, piuſque Præſes præficiatur; qui legum ac ſtatutorum executionem verbo & exemplo urgeat & perſuadeat.

XII. Statuta legeſque Collegiorum præſertim Theologiæ ſtudioſis deſtinatorum, ſi attendantur, apparebit, diſciplinam normamque regiminis, ſaltem quoad præcipua puncta, eſſe non abſimilem diſciplinæ, quam Seminariis Epiſcopalibus jam pridem Canones præſcripſere, & S. Carolus in ſuis ſervatam voluit; neque horum Collegiorum diſciplinam minùs aptam & convenientem eſſe formandis Eccleſiæ Miniſtris & Paſtoribus, quàm Seminariorum, ſi modò ritè ſervetur.

XIII. Et ne fuſior ſim, quàm præſens hoc meum inſtitutum permittit in recenſendis omnium Collegiorum ſtatutis & legibus, aut eorum vivendi diſciplina, unius dumtaxat Collegii Pontificii (quod per viginti tres circiter annos continuos pro domicilio habui & habere pergo, cujuſque propterea diſciplina regimenque, atque inſtituendæ juventutis norma perfectius mihi perſpecta eſt) diſciplinam referam.

XIV. Collegium vulgò *Pontificium* dicitur à primò ſuo Fundatore Adriano VI. Pontifice Maximo, qui illud anno vigeſimo tertio proximè elapſi ſeculi erigi juſſit; relictâ eum in finem domo aliiſque nonnullis quæ ante Pontificatum ſibi comparaverat; quemadmodum ſuo teſtamento declaraverat; uti videri poteſt in Faſtis Academicis *pag.* 304. ubi plura ad hanc fundationem ſpectantia, nec non dotationes ſive Burſarum fundationes quæ primæ fundationi acceſſerunt, referuntur.

XV. Collegio huic modò præeſt ab anno circiter 1677. eximius Vir Gummarus Huygens Doctor Theologus, à doctrina, eruditione, morum integritate, & in agendis prudentia, & regendo ſuavitate & moderatione ſingulari atque converſandi affabilitate omnibus notus.

Ad hoc Collegium ſoli admittuntur, qui ſtudio Theologico incumbere, idque animo ſtatum Eccleſiaſticum aſſumendi intendunt.

XVI. In aſſumptione ſerium circa capacitatem, indolem, moreſque admitti poſtulantium examen à Præſidente inſtituitur; præſertim cum de aſſumendis ad Burſas, ſive ſumptibus Collegii alendis tractatur.

Hîc vel maximè ſollicitus eſt Præſes, ut ſine ulla perſonarum acceptione, magis merentibus, & de quibus major ſpes affulget, ut in ſtrenuos Eccleſiæ operarios evadant, diſtribuantur; hoc unum frequenter ingemiſcens, quod nonnulli Burſarum Fundatores nimium carni & ſanguini indulgentes, conſanguineis ſuis, tametſi ſæpè

exiguæ

Digitized by Google

» illarum ſicut aliarum, collationem & diſpoſitionem.

XIX. Admiſſi ad Collegium ſive expenſis Collegii, ſive ſumptibus parentum alendi, per dies aliquot ad locum exercitiis ſpiritualibus deſtinatum ſe retrahunt; ut de vitæ Clericalis ratione, ſtudioque Theologico ritè inſtruendis ſeriò deliberent; & per ſanctas Meditationes ſe præparent, & ſpecialiter inſtruantur.

Quod ipſum ab admittendis ad Seminarium obſervari voluit Sanctus Carolus; eodem modo, ait, quo ex Conſtitutione noſtra conſueverunt, qui ad majores Ordines ſunt promovendi.

Quin Sanctus Carolus vult, ut " tranſacto vacationum » tempore, reverſi in Seminarium exercitationes ſpiri- » tuales, unius ſaltem hebdomadæ ſpatio illi ineant Cle- » rici, quibus à Rectore juſſum fuerit.

Licet circa exercitationes ſpirituales in decurſu Theologico inſtituendas, nulla ſit in hoc Collegio ſpecialis lex; nec ſoleant à Præſide ad eas urgeri priuſquam ſacris Ordinibus ſint initiandi, nihilominus is fere mos invaluit, ut plerique annis ſingulis aut circiter has ſpirituales exercitationes repetant.

XX. Quotidiana tum ſtudiorum, tum pietatis, aliaque communia exercitia hac fere ratione & ordine inſtituuntur.

Mane ad medium quintæ excitatur, & ad horam quintam omnes in Sacellum Collegii conveniunt; ibique per ſemi-horam meditationi ſeu orationi mentali vacant: hanc immediatè ſubſequitur Sacrum, cui omnes aſſiſtunt. Hoc finito, retrahunt ſe ſinguli ad ſua cubicula, ibique ſtudiis incumbunt quouſque tempus lectionum publicarum, aliave exercitia ſcholaſtica aliò vocent.

Diebus tamen Sabbathinis ſolet finito Sacro per Præſidem haberi aliqua brevis exhortatio de iis, quæ præcipuè Theologis & Clericis conveniunt; ac præſertim ut ipſis neceſſitatem, utilitatemque orationis inculcet; nec non ut omnis ex ipſorum animis ſitis & aviditas Beneficiorum tollatur, & oſtendatur quàm inordinatum ac turpe ſit, ut in militia Chriſti lucra ſæculi quærantur.

Ad medium duodecimæ rurſus ad Sacellum convenitur, ibique per quadrantem meditationi ſive orationi mentali vacatur; qua finita ad menſam acceditur, & ſub initium prandii aliquid è Sacra Scriptura prælegitur.

XXI. A ſumpto prandio recreationis tempus datur uſque ad horam ſecundam, quando ad publicas rurſus lectiones aut ſtudia ſe retrahere debent. Medio ſeptimæ iterùm ad Sacellum conveniunt uſque ad horam ſeptimam, meditationi & recollectioni vacantes.

Diebus Sabbathinis cantantur Laudes; atque initium ſemper fit à Litaniis Lauretanis D. Virginis.

Horâ ſeptima ad menſam cœnaturi accedunt, atque

tur.

Quin & diebus Dominicis Feſtiſque, ſemper plures ſub Sacro communicare conſueverunt; adeò ut ſingulis ſaltem duabus tribuſve hebdomadis plerique ad ſacram Communionem accedant; plures etiam ſingulis octiduis.

Inſuper diebus quibus Venerabile aſſervatur, tota nocte duo ſolent per horas ſucceſſivas coram eodem orare, atque per totam octavam Venerabilis diu noctuque duo ut minus ſemper ſunt coram Venerabili ſuperpelliceo induti orantes.

XXIV. Commeſſationes, potationeſque pomeridianæ hìc non permittuntur, nec diſſimulantur; at ſi quis amico honoris aut benevolentiæ cauſa hauſtum cereviſiæ ſubinde propinare velit, hoc ei à Præſide benignè, & cum diſcretione indulgetur.

XXV. Plerique ita ſunt inſtituti, ut nec ad ſacros Ordines, nec Eccleſiaſticas functiones, niſi Præſide præmonente & movente accedant: ſcientes ex crebris monitionibus, quàm periculoſum ſit ſine legitima vocatione in miniſteria Eccleſiæ ſe intrudere.

Hanc Collegiorum Academicorum diſciplinam ſi quis attenderit; atque unà expendat, quanto feliciùs & doctiùs doctrina Theologica in publica Univerſitate, quam particularibus Epiſcoporum Seminariis tradi ſoleat, non mirabitur, ſi doctiores, aptioreſque operarii & Paſtores è Collegiis Academicis, quàm è privatis Seminariis prodire ſoleant.

XXVI. Quare etiam ipſi Epiſcopi majoris capacitatis & ſpei adoleſcentes ad Univerſitates potiùs mittere conſueverunt, quàm in ſuis Seminariis retinere.

Synodus Namurcenſis anno 1604. *tit.* 3. *cap.* 5. ait: " In dicto autem Seminario remanebunt donec ſtudia bo- » narum litterarum abſolverint, poſtea ad *Univerſitatem* » ſtudii generalis ſumptibus ejuſdem Seminarii mittentur » illi, de quibus *ſpes* ſit quod in Philoſophiæ & ſacræ » Theologiæ ſtudiis *inſignem* fructum facient, quò Ec- » cleſiæ Dei *utiliores* eſſe poſſint.

Similiter Erneſtus Epiſcopus & Princeps Leodienſis anno 1603. erigens Seminarium ſeu Collegium in hac Academia, vulgò dictum *Leodienſe*, in ipſa Statutorum præfatione narrat, " neceſſarium eſſe, propter vicinorum ac » paſſim gliſcentium hæreticorum vafras ſubtileſque Re- » ligionis Catholicæ depravationes; tum propter diver- » ſarum Parochialium Eccleſiarum in oppidis præſertim » ac famoſioribus Diœceſis ſuæ locis amplitudinem, præ- » ter *Seminarium* in civitate Leodienſi erectum; aliud » etiam in vicina Lovanienſi Academia inſtituere. In quo » qui *majoris exſpectationis* fuerint, diligentiùs in ſtudio » Theologico inſtituerentur, & hujus ſuæ inſtitutionis, » graduum Scholaſticorum ſuſceptione, publicum teſti- » monium conſequerentur. " Faſti Academici *pag.* 320.

Digitized by Google

les.

5. *Omnes Clerici in Parochia degentes ad juvandum Parochum invitandi.*
6. *Scholæ Dominicales ad quid præcipuè inſtitutæ?*
7. *Etiam in his Scholis rudimenta litterarum tradenda.*
8. *Principum Edicta ſuper inſtitutione harum Scholarum.*
9. *Optandum ut diebus Dominicis & Feſtis pauperes docerentur legere & ſcribere.*
10. *Cura habenda de Magiſtris Scholarum.*
11. *Debent hi emittere profeſſionem fidei; & coram quo?*
12. *Non aſſumendi niſi probatæ vitæ.*
13. *Magiſtri non aſſumendi niſi cum approbatione* Scholaſtici.
14. *Quis habeat jus admittendi aut approbandi Magiſtros in locis ubi deeſt Scholaſticus.*
15. *Quæ attendenda circa jus aſſumendi Magiſtros.*
16. *Primaria cura Scholarum Scholaſticis incumbit; easque viſitare ſæpius debent.*
17. *Quis eſſe debeat hujus viſitationis ſcopus?*
18. *Quomodo Magiſtri ſe circa pueros habere debeant.*
19. *Scholaſtici ſpecialiter invigilare debent, ne pueri à Magiſtris aut Conſodalibus corrumpantur; & maſculi à puellis ſeparentur.*
20. *Cura Scholaſtici circa Scholas Parochi curam non tollit.*

I. TAm Eccleſiaſtico, quàm politico Magiſtratui jam pridem curæ fuit, Scholas erigere in quibus à tenera ætate pueri elementa litterarum & Religionis docerentur.

In Decretalibus Gregorii IX. *cap.* 3. ;; *De vita & honeſtate Clericorum*, refertur ſub nomine Concilii Nannatenſis: " Ut quiſque Preſbyter, qui plebem regit, Cleri» cum habeat, qui ſecum cantet epiſtolam & lectionem » legat, & qui *Scholas* poſſit tenere, & monere ſuos Paro» chianos, ut *filios* ſuos ad fidem diſcendam mittant ad » Eccleſiam, quos ipſe cum omni caſtitate erudiat.

Sub idem ferè tempus ad ſuos Parochos ſcribit Sanctus Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis: " Preſbyteri » per villas & vicos Scholas habeant; & ſi quilibet fide» lium ſuos *parvulos* ad diſcendas litteras eis commenda» re vult, eos ſuſcipere & docere non renuant, ſed cum » ſumma charitate eos doceant.

II. Cùm his poſtremis temporibus ex neglectu harum Scholarum craſſa in populo ignorantia, & morum corruptela ex neglecta teneræ juventutis educatione deprehenderetur, curæ fuit Epiſcopis, & Magiſtratibus etiam Civilibus, ut ubique per civitates & pagos *Scholæ* inſtituerentur ad inſtructionem & efformationem puerorum.

Synodus P. I. Cameracenſis *titul. De Scholis*, *cap.* 1. ait: " Cùm non minore cura parentes proles ſuas inſti» tuere, quam nutrire, ac fovere debeant; æquum eſt » Eccleſiam liberos, quos Chriſto per lavacrum regene» rationis peperit, omni diſciplina, ac ſalutaribus præce» ptis erudire. Docet enim Scriptura: Filii tibi ſunt, illos » erudi; neque enim juſta crementa juventus ad capeſ» ſendam virtutem ſuſcipere facile poteſt, niſi à pueri-

cunque Scholæ adhuc requiruntur, agant Archi-Presby» teri cum Magiſtratibus & Præfectis locorum, ut eæ » mox erigantur, ſimulque rationem ineant, ipſis Ludi» magiſtris de annuis ſtipendiis providendi." *Titul.* 20. *cap.* 1.

Idipſum omnes Synodi uno conſenſu deſiderant, & vehementer urgent: optatque Synodus Namurcenſis anno 1604. *tit.* 2. *cap.* 1. hujuſmodi ſtipendium Ludimagiſtro aſſignari, " quo mediante ſi fieri poteſt, doceantur » *gratis*; ſic enim fier ut à parentibus pueri lubentius ad » Scholas mittantur.

IV. Quia autem " multos inopia prohibet, ne filios " in Scholis litterariis enutriant, quorum tamen ſalutis » habenda eſt ratio, cùm ſint & ipſi in Chriſti corpore & » familia: " ait Synodus P. I. Cameracenſis *cap.* 2. hæc ſubjiciens. " Quamobrem diebus feſtis; & maximè Do» minicis, expleto Veſpertino Officio, jubet ſancta Sy» nodus Ludimagiſtros docere eadem rudimenta fidei & » catechiſmi pro captu, & ingenio juventutis, quæ lit» teras non didicit. Nec non ſubinde per vices interro» gare, ut ſciatur an proficiat, atque huic negotio tam » in pagis, quam oppidis Paſtores incumbant, aut Sacel» lani, aut Clerici, ſeu matricularii. Parentes ſi ſuos mit» tere negligant, moneantur; moniti, niſi pareant, Ma» giſtratui deferantur. Paſtores verò, aut Ludimagiſtri, » ſi id contempſerint, ab Epiſcopo corrigantur: &, quan» tum fieri poſſit, in Scholis puerilibus puellæ ſeparen» tur à pueris.

Similium Scholarum neceſſitatem, earumque inſtitutionem paſſim urgent & præſcribunt Synodi Belgicæ; additque Synodus P. II. Cameracenſis *cap.* 4. " ut in his » locis ubi dictæ Scholæ commodè inſtitui non pote» runt, Parochus ipſe à prandio commodiore ante vel » poſt Veſperas hora, pueros campanæ pulſu convoca» tos, ex parvo Catechiſmo, qui ad hoc pro tota Pro» vincia imprimetur, prima fidei rudimenta doceat, » eumque memoriter ab iis recitari faciat.

V. Deſiderans autem Synodus hoc adeò pium ac neceſſarium inſtructionis exercitium non intermitti, addit *cap.* 6. " Ut autem ipſi etiam Parocho ſuccurratur, om» nibus Sacerdotibus & Clericis, qui intra fines Paro» chiæ degunt, præcipit hæc ſancta Synodus, ut eum in » hoc ſancto munere pro ſua quiſque virili adjuvent.

VI. Hæ Scholæ *Dominicales*, quarum frequens occurrit mentio in Synodis noſtris, reſpondere ferè videntur catechiſationi puerorum, quæ diebus Feſtis & Dominicis in Parochiis rectè inſtitutis, per Parochos eorumve Vice-Paſtores fieri ſolet, de qua latè actum eſt ſuprà *part.* 1. *tit.* 3. *cap.* 4.

Etſi hæ Scholæ (ait Synodus P. I. Mechlinienſis *cap.* 2.) " non propriè inſtituantur ad litteras diſcendas, aut artem » ſcribendi atque legendi, poterit nihilominus juventus » in his doceri, poſtquam in prædictis utcumque inſtituta » fuerit.

VII. Synodus P. II. Mechlinienſis *cap.* 5. præcipit ut Scholas Dominicales frequentantes, non tantum doceantur

ceantur

Digitized by Google

… & Dominicis ; nihilominus fatendum eſt, admodum laudabile eſſe, & harum Scholarum inſtituto conforme, ſi pauperes etiam legere doceantur : cùm indubitatum ſit, quod magno ſubſidio eſſe poſſit ipſis pauperibus piorum librorum lectio, ut circa Religionis noſtræ myſteria ritè inſtruantur, & in pietate foveantur.

X. Ut verò optatus fructus Scholarum ſeu quotidianarum, ſeu Dominicalium habeatur, prima cura habenda circa Magiſtros & Magiſtras ; à quorum pietate & capacitate præcipuè dependet bona juventutis inſtitutio & inſtructio.

XI. Imprimis jubentur Magiſtri & Magiſtræ in ſua admiſſione emittere profeſſionem fidei Catholicæ juxta formam in Synodis expreſſam : idque iis in locis ubi eſt Scholaſticus, in manibus *Scholaſtici* ; alibi verò in manibus Decani Ruralis, uti ſtatuit Philippus II. in Edicto ad Synodum Cameracenſem *art.* 4.

Idipſum expreſſit Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 1. *cap.* 3. At Edictum Principum noſtrorum ad hanc Synodum *art.* 1. jungit Archi-Preſbytero primarium loci Officialem Regium ; ut & hic in receptione Profeſſionis fidei interveniens auctoritatem habere videatur. Interim in ſimilibus locorum conſuetudines præcipuè attendendæ ſunt : quemadmodum de juramento Æditnorum Eccleſiarum, & Magiſtrorum menſæ pauperum, monuimus ſupra *part.* 1. *tit.* 5.

XII. Quantum autem ex aſſumptione Magiſtrorum dependeat, non ignorantes Patres Synodi Cameracenſis anni 1550. " in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub in- » terminatione divini judicii diſtrictè præcipiunt, & inhi- » bent omnibus & ſingulis Prælatis & Capitulis ac aliis, » qui in Diœceſi Cameracenſi Magiſtros & Rectores Scho- » larum recipiunt ſeu aſſumunt, ne quemquam in Magiſ- » trum recipiant ſeu aſſumant, niſi de cujus vita, inte- » gritate, ſcientia, moribus, ac converſatione, plenam » habeant notitiam, & qui perverſorum dogmatum fer- » mento minimè fuerit conſperſus.

Conſentiunt & reliquæ Synodi præcipientes, ut non alii in Præceptores aſſumantur, quam qui probatæ ſunt fidei, vitæ & doctrinæ. Edictum Principum noſtrorum ad Synodum Mechlinienſem *art.* 1. nulli concedendam licentiam docendi juventutem decernit, niſi de cujus bona vita, religione, ſufficientia & doctrina omnimoda ſatisfactio habetur.

XIII. Ut autem in Magiſtrorum admiſſione ſecurius procedatur, decretum eſt tum Synodorum, tum Principum Edictis, ut nullus ad docendum pueros ſive in Scholis quotidianis, ſive Dominicalibus, admittatur iis locis ubi eſt *Scholaſticus*, niſi prævia ejus approbatione. Ita habet Edictum Caroli V. datum Bruxellis die 29. Aprilis anno 1550. & habetur in primo volumine Edictorum Flandriæ *lib.* 1. *Rubricâ* 7.

» magiſter conſtituatur à *Paſtore, Magiſtratu & Primariis* » Parochiæ Incolis (qui curabunt de neceſſario ſtipendio » ei provideri) cum conſenſu Decani Ruralis.

XV. Cæterum circa jus aſſumendi, aut præſentandi Magiſtros aut Magiſtras Scholarum, lex fundationis, & conſuetudo loci plurimum attendenda ſunt ; quemadmodum de nominatione vel electione Ædituorum & Magiſtrorum menſæ pauperum alibi notatum eſt.

XVI. Certum nihilominus eſt, Scholaſtico tamquam Scholarum Magiſtro generali curam & ſuperintendentiam Scholarum civitatis & ſibi ſubjectarum primariò incumbere.

Hinc paſſim Synodi præcipiunt, ut Scholæ ſæpè viſitentur à *Scholaſticis* Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum ; ita Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 2. *cap.* 2. Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 20. *cap.* 4. vult ut " Scholæ Scholaſticis Capitulorum ſubjectæ, ab iiſdem » Scholaſticis, cæteræ omnes ab Archi-Preſbyteris, vel » aliis ab Ordinario deputatis, ſingulis ſaltem *ſemeſtribus* » *ſeriò* viſitentur.

XVII. Scopus hujus viſitationis eſſe debet, ut ſciatur an juventus ritè inſtituatur, quis ſit puerorum in litteraria ſcientia, & ſcriptionis pœnua profectus ; an Magiſtri Magiſtræve inſtruendæ, erudiendæque juventuti ſedulò ſe impendant ; modum convenientem, prudentiamque in regenda juventute teneant ; quos libros pueris prælegant, aut legendos tradant, aut legere permittant ; an nulli prælegantur, qui turpe aut obſcœnum quid contineant, aut bonis moribus, vel fidei Catholicæ adverſum ; curentque ut libri legantur, qui pueris pietatem & morum honeſtatem inſtillent : qua de re frequentes ſunt Synodorum monitiones.

XVIII. Ulterius monet citata Synodus Antverpienſis *cap.* 3. " Habeant autem rationem Ludimagiſtri, ut » tenera ætas in pietate & morum modeſtia inſtituatur ; » ideoque ad catechiſationem diſcipulos ſuos deducant, » eoſque ibi exiſtentes in diſciplina contineant ; & ipſi- » met præceptores pro captu diſcipulorum ſuorum die- » bus Sabbathi poſt meridiem fidei noſtræ rudimenta » explicent. Diebus Dominicis & Feſtis ad Miſſam paro- » chialem, atque ut minimùm quater in anno ſimul ad » Confeſſionem Sacramentalem deducant ; ipſique Ma- » giſtri bono vitæ ſuæ exemplo diſcipulos ad virtutem » provocent, & ab omni tabernarum frequentatione, » aliiſque levitatibus abſtineant. Ubi autem conſuetudo » Laudes Beatæ Mariæ quotidie, vel ſaltem Sabbatho » decantandi à Scholaribus intermiſſa eſt, quamprimum » reſtituatur.

XIX. Et quidem prima Scholaſtici, aliorumque Scholis ſuperintendentium ac viſitantium ſollicitudo & ſtudium eſſe debet, ne tenera ætas in Scholis vel ab ipſis Magiſtris, vel ſociis corrumpatur ; ſed in Baptiſmali innocentia, quantum fieri poteſt, conſervetur.

libri cui titulus *Journal des Audiences*.

» ligioni, nec bonis moribus reſpondeat.

TITULUS XII.

De Sponſalibus & Matrimonio.

CAPUT I.

Quomodo Sponſalia contrahenda; & quod circa illa Parochorum officium?

1. *Sponſalia propriè ſignificant Sponſalia* de futuro.
2. *Horum Definitio.*
3. *Olim Matrimonio præmitti ſolita; & meritò hodie præmittuntur.*
4. *Sponſalia publicè coram Parocho contrahenda.*
5. *Potiùs coram Parocho Sponſæ, quàm Sponſi, & quare?*
6. *Quo loco Sponſalia contrahenda: & qualiter deſponſandi debeant eſſe diſpoſiti?*
7. *De Teſtium & Conſanguineorum præſentia in celebratione Sponſalium requiſita.*
8. *Quæ per Parochum à deſponſandis inquirenda?*
9. *Formula contrahendorum Sponſalium.*
10. *Conſuetudo contrahendi publicè coram Parocho Sponſalia non videtur univerſalis.*
11. *Conſuetudo hæc laudabilis, & meritò conſervanda.*
12. *Sponſalia clandeſtina licet illicita, ſunt tamen valida.*
13. *Sponſalia impuberum de jure valida ſunt.*
14. *A Parochis hîc non admittenda.*
15. *Deſponſati intra breve tempus debent ad Matrimonium procedere: & quare?*
16. *Monendi Deſponſi ne ſimul habitent: aut familiariùs ſimul converſentur.*

I. SPONSALIORUM ſive Sponſalium nomen, tametſi diverſimodè præſertim apud Juriſconſultos ſumatur; atque ſubinde Sponſalia *de præſenti*, etiam veniant nomine Sponſalium; & ante conſummationem Matrimonii, vir & uxor dicantur *Sponſus* & *Sponſa*, nihilominus magis propriè ac frequentiùs in Legibus & Canonibus accipitur pro Sponſalibus *de futuro*; neque hodie alia eſt Sponſalium ſignificatio. Sponſalia enim de præſenti ſunt ipſum Matrimonium ratum non conſummatum; nec hodie nomine Sponſalium ſignificari ſolet; niſi expreſsè addatur, *de præſenti*; cenſeturque quaſi particula *alienans*, quaſi nomen *Sponſalium*, ad alienam ſignificationem transferens.

II. Sponſalia propriè dicta, ſive *de futuro* dicuntur in *Canone 3. cauſ. 30. q. 5. Futurarum nuptiarum promiſſio*, & in *l. 1. ff. De Sponſalibus: Mentio & repromiſſio nuptiarum futurarum*: quæ quidem definitio oſtendit, tantò Sponſalia differre à nuptiis quantò ſpes diſtat à re ipſa, ut notat Cujacius in recitationibus ad titulum Codicis *De Sponſalibus*.

III. Olim apud Romanos ferè ſemper Sponſalia nuptias præcedebant, uti teſtatur Juriſconſultus in *L. 1. ff. De Sponſalibus*: " Sponſalia (ait) dicta ſunt à ſpondendo: » Nam moris fuit Veteribus ſtipulari & ſpondere ſibi » uxores futuras.

Nec tantùm apud Romanos Gentiles, ſed & Chriſtianos & Catholicos hæc fuit olim conſuetudo, ut nuptiis Sponſalia præmitterentur; quare in libris Juris Canonici Sponſalia Matrimonio præmitti ubique videmus; ac ſi ſupponeretur, hæc tamquam præambula ipſum Matrimonium præcedere debere.

Undè & ipſum Paſtorale Mechlinienſe, ubi de Sacramento Matrimonii Parochos inſtruere intendit, antea de Sponſalibus agere voluit, monetque: " Matrimonii Sa» cramentum, juſtas ob cauſas ex *Eccleſiæ conſuetudine*, » præcedere debent Sponſalia.

IV. Sponſalia hæc tamquam præambula, ac quaſi initialia Matrimonii, juxta mentem Eccleſiæ etiam publicè, non clandeſtinè coram Sacerdote ineunda ſunt.

Et quidem juxta Manuale Cameracenſe, " Spon» ſalia à nemine, præterquam à *Parocho* alterutrius Deſ» ponſandorum, vel ejus Vicario ſeu alio de ipſius vel » Ordinarii *licentia*, ſunt celebranda.

Idipſum paſſim omnia Ritualia inſinuant; Parochum ubique legitimum ac ordinarium Sponſalium Miniſtrum coram quo Sponſalia ineunda ſint, ſupponentia.

V. Notat inſuper Rituale Mechlinienſe, quòd dum Deſponſandi ſunt diverſarum Parochiarum coram Paſtore Sponſæ Sponſalia iniri conſueviſſe. Meritò, tum ob honeſtatem quamdam; honeſtius ſiquidem eſt, ut Sponſus videatur Sponſam in ſua Parochia quærere, quàm econtra: tum ad vitandas æmulationes inter Parochos. Quapropter ſive in Sponſalibus ſive Matrimonio hæc conſuetudo mutari non debet: Neque tamen Parochus Sponſæ nimis eſſe difficilis ad alium ob rationes permittendum.

VI. Synodus P. I. Cameracenſis *titulo De Matrimonio*, *cap. 6.* vult, ut " Sponſalia loco ac tempore fiant » commodo, id eſt, non in œnopoliis, aut tabernis potato» riis; ſed in loco ſacro: non poſt diſſolutas compota» tiones,

Digitized by Google

Addit deinde idem Rituale, ut ubi de omnibus jam dictis certior factus eſt, futurum Sponſum interroget: *Veniſti huc tua libera voluntate, à nullo coactus nec ulli alii alligatus, ut promittas te ducturum in legitimam uxorem N. quam hìc manu tenes?* Sub eadem verborum formula dein Sponſam interrogare debet.

Hoc meritò notandum, ut hæ aliæve interrogationes non inſtituantur aut proponantur, modo planè perfunctorio, & tamquam ceremoniales quædam formulæ, ad quas vix attendi ſolet: ſed ita, ut deſponſandi ad omnia attenti reddantur, jubeanturque ſeriò ſingula expendere; præſertim ſi Parocho ſuſpicio aliqua non infundata ſit, quod aliqua ſubſint, quæ ipſa Sponſalia, aut futurum Matrimonium impedire, aut etiam invalidum reddere poſſent.

IX. Ad interrogata affirmativè reſpondentibus deſponſandis, fidem ſibi mutuò faciunt hac formulà idiomate vulgari expreſſa. *Ego in præſentia aſtantium promitto me daturum fidem meam tibi N. quam hìc manu teneo, & te ducturum in legitimam uxorem meam, ſi non obſtiterit aliquod Canonicum impedimentum.*

Simili promiſſione à Sponſa facta ſubjungit Sacerdos: *Et ego tamquam Miniſter Eccleſiæ Dei ejus nomine, hanc veſtram mutuam promiſſionem accepto & approbo.*

X. Hæc ſunt publica ac legitima Sponſalia, quæ Matrimonio ob juſtas cauſas ex conſuetudine Eccleſiæ præmitti debere cenſet Rituale Mechlinienſe; de quibus tamen nihil Rituale Romanum; ut ſat veriſimile ſit, conſuetudinem præmittendi Sponſalia cum his ceremoniis, non eſſe univerſalem.

XI. Interim *juſtæ cauſæ* iſtius conſuetudinis eſſe poſſunt hæ & ſimiles. Ut conjugandi tempore aliquo antequam ſint Matrimonium contracturi, nomen ſuum dent Eccleſiæ ſeu ejus Miniſtris; quò interea de eorum qualitatibus, atque de his quæ in contractu Matrimoniali requiruntur inquiri poſſit: uti olim pro Baptiſmo nomen ſuum dabant Catechumeni; pro abſolutione obtinenda pœnitentes; & pro Ordinibus adhuc hodie vult Eccleſia ut antea nomen ſuum dent Candidati. Deinde ut de eorum conſenſu conſtet, antequam procedatur ad proclamationes. Denique ut obvietur Sponſalibus ſeu promiſſionibus clandeſtinis, unde plurima oriuntur incommoda; quæque propterea multum diſſuaderi debent utriuſque ſexus juventuti.

XII. Porrò quamvis Ritualia Sponſalia publicè celebrari exoptent, atque clandeſtina improbent, nequaquam tamen ea invalida aut non obligatoria exiſtimant. Imò Manuale Cameracenſe poſtquam dixit Sponſalia à nemine præterquam à Parocho alterutrius Deſponſandorum vel ejus Vicario, ſeu alio de ipſius, vel Ordinarii pendet, neque attenditur conſenſus *merè* internus nullo ſigno exteriore expreſſus; ita quoque circa Sponſalium validitatem unicè attendi debet conſenſus externè manifeſtatus, inſuper habito conſenſu *merè* interno ſoli Deo cognito; quique hominibus innoteſcere nequit: ac per conſequens non permittit humana ſocietas, ut ab illo dependeant contractus, qui inter homines ineuntur.

XIII. Si jus commune ſpectemus, impuberum Sponſalia valida ſunt, toto titulo Decretalium *De Deſponſatione impuberum*; atque ad eorum validitatem ſufficit ætas ſeptem annorum; imò & minor, ſi malitia ſuppleat ætatem; id eſt, ſi uſus rationis ætatem illam præveniat, ut multis probat Thomas Sanchez loco citato, *Diſp.* 16.

XIV. Verùm hodie Sponſalia ſaltem publica, quæ coram Parocho ritu præſcripto contrahuntur inter impuberes ſine Superiorum auctoritate, non ſunt admittenda, atque ætatem in Deſponſandis quæ proximè ad Matrimonium ſufficit, ſat apertè requirunt Ritualia & Synodi.

XV. Manuale enim Cameracenſe expreſsè vult moneri Deſponſatos, ut infra *quadraginta* dies ad Matrimonium promiſſum procedant, alioquin deferendi ad Officialem nempè poſtquam adhuc moniti fuerint.

Similiter Synodus Audomarenſis *tit.* 10. *cap.* 4. "Præcipiant Parochi eis, quos ad Sponſalia contrahenda admittunt, ut intra *quadraginta* dies proximos (niſi Canonicum impedimentum obveniat) Matrimonium ipſum contrahant, nec diutiùs illius ſolemniſationem differant, abſque noſtra aut Curiæ noſtræ licentia.

Synodus Diœceſana Mechlinienſis *tit.* 9. *cap.* 5. præcipit, ut "Parochi Sponſalia coram ſe contrahentes admoneant, ut ad periculum incontinentiæ, aliaque inconvenientia evitanda, intra *ſex ſeptimanas* poſt factas proclamationes, ſi Canonicum impedimentum denuntiatum non fuerit, ad Matrimonii ſolemniſationem procedant." Idem habet Synodus Buſcoducenſis ſub Maſio *tit.* 10. *cap.* 6. inſuper addens: "Et ſi præſcripto tempore non proceſſerint, eos Curiæ noſtræ inſinuet.

Hæc manifeſtè indicant, ſupponi Deſponſandos in ea eſſe ætate; ut infra tempus illud ad Matrimonium procedere poſſint: quamvis Sponſalia ab impuberibus inita non irritent, aut abſolutè reprobent; quare nec ea quæ de jure communi circa deſponſationem impuberum decreta ſunt, hodie abrogata ſunt; ſed quia hujuſmodi Sponſalium uſus rarior eſt, ſufficiet, caſu aliquo occurrente, conſulere Commentatores Decretalium ad titulum *De Deſponſatione impuberum.*

XVI. Monendos inſuper volunt Deſponſos conformiter ad Synodum Tridentinam *Seſſ.* 24. *cap. De Reformatione Matrimonii*, "ne ante contractum Matri-

» monium

Digitized by Google

non periculum infauſti Matrimonii, quod ſæpe accidit ob impuritates iſtas præcedentes. Cæterùm notum eſt, has etiam in Belgio, præſertim inter homines tenuiores, eſſe non parum frequentes; quapropter ſeriam admodum oportet eſſe hanc monitionem.

CAPUT II.

De Vinculo Sponſalium, eorumque Diſſolutione.

1. *Sponſalia ſolo conſenſu contracta pariunt obligationem ad contrahendum Matrimonium.*
2. *An Deſponſi* abſolutè *ſint cogendi ad contrahendum Matrimonium?*
3. *An per cenſuram cogi debeant?*
4. *Aliquando ob ſcandala aliaque incommoda deſiſtendum à coactione.*
5. *Quomodo de his Judici conſtare debeat?*
6. *Judex in his prudenter procedere debet.*
7. *In Gallia Judex Eccleſiaſticus cogere non poteſt per cenſuras vel condemnare ad* dotandum.
8. *Nequidem incidenter de dote aut alimentatione cognoſcere poteſt.*
9. *Officialis Epiſcopi non poteſt condemnare alternativè* Duc *vel* dota.
10. *Quid circa hæc in Belgio obtineat?*
11. *Sponſalia ſolo conſenſu inita, mutuo conſenſu diſſolvuntur.*
12. *Fallit regula in Sponſalibus impuberum; & quare?*
13. *Sponſalia ſæpius etiam ſine mutuo conſenſu diſſolvuntur.*
14. *Ad diſſolvendum Sponſalia non ſufficit ſuperveniens cauſa, quæ retraxiſſet à Sponſalibus contrahendis.*
15. *Quid præcipuè attendendum ut ſciatur, an ob ſupervenientem aut detectam circumſtantiam diſſoluta ſint Sponſalia?*
16. *Nonnulla ſunt quæ impediviſſent contrahi Sponſalia, & non diſſolvunt contracta.*
17. *Attendenda conditio perſonarum.*
18. *Attendendus modus ineundi Sponſalium.*
19. *Sponſalia ſubinde diſſolvuntur duntaxat ex parte unius.*
20. *Interdum tantùm effectus ad tempus ſuſpenditur.*
21. *Per abſentiam unius diſſolvuntur ſubinde.*
22. *Quid circa diſſolutionem Sponſalium hodie in Belgio requiratur?*

I. Sicuti ea eſt omnium contractuum, qui ſolo conſenſu perficiuntur natura & conditio, ut mox à præſtito conſenſu obligationem pariant ipſoſque contrahentes ad contractuum adimpletionem adſtringant; ita quoque Sponſalia mox ut vel ſolo conſenſu, ſive verbis ſive nutibus ſive ſignis externis ſufficienter exterius expreſſo, contracta ſunt, obligationem pariunt, ipſoſque contrahentes obligant, ut tempore debito, quod promiſſum eſt, impleant, id eſt, nuptias promiſſas contrahant.

Unde in *Cap.* 2. ;; *De Sponſalibus*, ſcribit Pontifex: "quâ cenſurâ monet compelli debeat, quæ juriſjurandi » religione neglecta nubere renuit, cui ſe nupturam in» terpoſito juramento firmavit;" reſpondit: "Quòd cùm » libera debeant eſſe Matrimonia, *monenda* eſt potius, » quàm *cogenda*, cùm coactiones difficiles ſoleant exi» tus frequenter habere.

III. Verum quidem eſt, Pontificem in *Cap.* 10. ;; *eod.* reſpondiſſe, quod ſi is, qui jurejurando aliquam in uxorem ducere promiſit, *monitis* Epiſcopi non acquieverit, *Eccleſiaſtica cenſura* eum compellat, ut ipſam in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet; ſed tamen addit hanc parentheſim: *Niſi rationabilis cauſa obſtiterit.*

Ad hanc parentheſim reflectens Cujacius in expoſitione hujus Decretalis, ait: "Exempli gratia rationa» bilis cauſa eſt, ſi illo coacto ad peragendas nuptias » proſpiciatur periculum aliquod grande diſcordiæ & odii » acerbioris.

Itaque aliud non videtur hîc velle Pontifex, quàm judicem omni modo anniti debere, ut promiſſionem ſuam, præſertim juramento firmatam, partes adimpleant; idque etiam per cenſuram; niſi perſpiciat, quod hæc coactio difficiles exitus ſit habitura; ut propterea meritò ab illa *abſoluta* coactione abſtineatur, & contraveniens ſuæ promiſſioni in *patientia toleretur*; uti loquitur Pontifex in *Cap.* 2. ;; *eod.*

IV. Hanc interpretationem & conciliationem textuum probat quoque Thomas Sanchez *De Matrimonio lib.* 1. *diſputat.* 29. rationem ulteriorem aſſignans cur eo caſu meritò à coactione judex abſtineat; "quia ju» dicis eſt (ait) compellere ubi fini Matrimonii expe» diret (ex fine enim deſumenda eſt neceſſitas) ſed in eo » caſu non expedit fini Matrimonii cogere, ſed potius » mutuum obſequium, quod ipſius finis eſt, impedie» tur... Item quia tunc judex coactionem denegans, » actori favet; vitat enim ipſius grave damnum, ut ſi » petenti proprium gladium ad ſe necandum judex de» negaret. Tandem, quia expedit, Eccleſiam minus » malum permittere, ut majus vitet; majus autem ma» lum eſt ſcandala & perpetuas inimicitias oriri, quàm » fidem Sponſalium frangere; juſtè igitur Eccleſia hoc » permittet, gratiâ illud vitandi.

V. Hæc ille, qui deinde *num.* 6. notat, neceſſe non eſſe, ut judici conſtet juridicè de ſcandalo ob quod à coactione deſiſtat; ſed ſufficere ut judex ex circumſtantiis, quas præ oculis habet, prudenter arbitretur ea ſcandala ſecutura eſſe: totum enim id negotium arbitrio & prudentiæ judicis videtur eſſe commiſſum.

VI. Inſuper *num.* 7. monet, id eſſe concedendum primæ ſententiæ (id eſt illi, quæ ait non eſſe cogendum, ſed ſi monitis non acquieverit, relinquendum, cujus Auctores citat *num.* 2.) "Judicem prudenter de» bere procedere abſque ſtrictiſſima coactione, ne con» ſenſus requiſitus ad Matrimonium deficiat: quare ſi » ſponſum ita obſtinatum eſſe videat, ut liberè Matri» monio conſentire repugnet, monitione potius, quàm » coactione utatur.

VII.

Digitized by Google

» copi ſuperiore. Aſt moribus noſtris (ait) vinculo » tenus connubiali Præſulum eſt profanis jus reddere, » tamquam de Eccleſiaſtico Sacramento. Eo autem func» tis nullum ſupereſt de dote judicium, nec de nuptia» lis quidem muneris reſtitutione, tametſi conjugalium » pactionum arrhabonis & appendicis cujuſdam.

IX. Unde ſi Officialis Sponſum condemnaret non ſimpliciter ad contrahendum Matrimonium; ſed alternativè *duc* vel *dota*, cenſeretur abuti ſua juriſdictione, atque per appellationem tamquam ab abuſu ſententia caſſaretur, uti tradit Carolus Fevretius tractatu *De Abuſu lib. 5. cap. 1. num.* 16. quia in Gallia nullo modo poteſt judex Eccleſiaſticus, ne quidem *acceſſoriè*, de *dote* cognoſcere; refertque anno 1604. ſolemni Arreſto Parlamenti Dinenſis caſſatam ſententiam Officialis Cabilonenſis, qua condemnatus fuerat ſponſus ad ducendam ſponſam, aut aſſignandam competentem dotem, prout intra octiduum elegiſſet, dictumque fuit per Curiam, Officialem tantùm poſſe cognoſcere de validitate & obſervantia promiſſionis nuptialis; non autem de dote: unde & citationes in cauſa *dotis*, deflorationis, ſuſceptionis partûs, alimentorum, & ſimiles declarantur abuſivæ; uti ibidem notat Fevretius.

X. Juxta Concordata inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem poteſt judex Eccleſiaſticus *incidenter* de dote, vel donatione propter nuptias cognoſcere; cùm aditus ſuper divortio, actor in libello *principaliter* concluſerit ad divortium propter adulterium, & conſecutivè ad lucrandam vel perdendam dotem vel donationem propter nuptias. Similiter & de alimentis, quæ per virum aut mulierem peti contigerit; pendente divortii cauſa, vel de tractamento alterius eorumdem cognoſcere poterit judex Eccleſiaſticus, ſi hæc coram eo incidant, vel judicialiter petantur. Ita prædicta Concordata *tit.* 2. §. 3. & 5. Habentur *parte* 1. Edictorum Brabantiæ *lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 8.

Notat prætérea Zypæus in Jure Novo titulo *De Foro competenti num.* 8. quod licet juxta citata Concordata, cùm ſine prævio contractu agitur de dote conſtituenda inter laicos, ſolus judex ſæcularis cognoſcat, ſeparatim tamen ſuper *emenda* tantùm deflorationis in Brabantia coram Eccleſiaſtico actio inſtitui poſſit; atque ita non ſemel à Senatu Brabantiæ fuiſſe judicatum teſtatur, etſi ſecùs in Gallia juxta Paponium *lib.* 1. *tit.* 5. *art. fin.* Quod ad Sacramentum Matrimonii eatenus ſpectat (ait Zypæus) quatenus alternativè deflorans ducere aut dotare cogitur, & ſemper ferè quæritur quod ex his debeat.

Notat quoque Thomas Sanchez loco ſuprà citato *num.* 10. quod ſi non diſputetur de validitate Sponſalium, ſed Sponſalia certa ſint, atque de iis conſtet, poteſt judex ſæcularis ad ea compellere, quamvis jura-

[...] juramento fuerunt firmata, quemadmodum Januenſi Archiepiſcopo reſpondit Innocentius III. in *Cap.* 25. *de Jurejurando*, ſolvi hujuſmodi Sponſalia, ſi Sponſa fuerit fornicata, " quoniam (ait) in illo juramento » talis debet conditio ſubintelligi, ſi videlicet illa con» tra regulam deſponſationis non venerit. " Idem eſſe ſi mulier poſt contracta Sponſalia fieret non tantum leproſa, ſed etiam paralytica, vel oculos aut naſum amitteret, ſeu quidquam ei turpius eveniret, manifeſtè ſupponit ibidem Pontifex.

XIV. Pro quo tamen notandum, non ſufficere ad diſſolutionem Sponſalium, quod ſuperveniat aut detegatur talis circumſtantia, quæ ſi præſcita fuiſſet, Sponſalia inita non fuiſſent: quia certum eſt, multa poſſe ſufficere, ut contractus nondum initus, iniri non deberet, nec iniri conveniret; quæ nullatenus tamen ſufficiunt, ut contractum diſſolvant: eò quod contractu nondum inito plena ſit libertas non contrahendi: quæ libertas non ſubeſt, poſtquam contractus fuit perfectus.

XV. Itaque ut judicetur, an ob ſupervenientem aut detectam aliquam circumſtantiam, Sponſalia cenſeantur eſſe ſoluta; ipſique Deſponſi aut alteruter eorum ab obligatione ſoluti, expendendum, an tales perſonæ ſecundum prudens judicium talibus verbis, & in talibus circumſtantiis conſenſum antè datum cenſeantur extendiſſe ad caſum quo talia ſuperveniunt. Si cenſeantur extendiſſe ad caſum quo talia ſuperveniunt, Sponſalia non ſolvuntur. Si non cenſeantur extendiſſe ad iſtum caſum, dicendum eſt, quod ſolvantur.

XVI. Hinc non difficile eſt colligere, multa poſſe etiam ſine ulla culpa alterutrius ſupervenire, quæ Sponſalia diſſolvant, ſive ex parte ſponſæ ſive ſponſi: item quædam etiam eſſe, quæ quidem præſcita impediviſſent Sponſalia contrahi, quæ tamen ſupervenientia jam inita Sponſalia non diſſolvant.

XVII. Adhæc, non difficulter intelligitur, quod dum de diſſolutione Sponſalium agitur ob ſupervenientem aut detectam aliquam circumſtantiam, expendendas eſſe conditiones & qualitates perſonarum: quandoquidem dubitari nequeat, quin ex diverſitate perſonarum natum ſit contingere, ut conſenſus in Sponſalia cenſeatur, vel non cenſeatur extenſus ad caſum, quo ſimilia ſuperveniſſent, aut detecta fuiſſent.

XVIII. Illud quoque expendendum, quibus verbis, & quo modo Sponſalia inita ſint. Quò enim verba fortius exprimunt voluntatis firmitatem atque conſtantiam; ut ſi juramentum quoque accedat; quo inſuper magis præmeditatè majorique cum ſolemnitate, eò difficilius ordinariè diſſolvuntur; & conſenſus ad plura poſtea ſupervenientia fuiſſe extenſus meritò præſumitur.

Hæc omnia ſecum expendere, & prudenti judicio expendenda committere debet, ut quis à Sponſalium obligatione ſe in conſcientia coram Deo ſolutum exiſtimet,

Digitized by Google

habere debeat.

Sed licet ipſa ſponſa mox à contracto Matrimonio per ſponſum a Sponſalibus liberetur, poſſitque liberè cum alio contrahere; nequaquam tamen ex parte ſponſi Sponſalia planè ſoluta ſunt; ſed dumtaxat pro tempore durantis hujus Matrimonii effectus ipſorum ſuſpenditur: atque ideo Matrimonio per mortem uxoris ſoluto, rurſus reviviſcunt; & ſi ſponſa velit, ſponſus in vim Sponſalium eam ducere tenetur: uti poſt Baſilium Pontium advertit Zypæus in Jure Novo titulo *De Sponſalibus num.* 8.

Similiter, ſi alteruter Deſponſatorum ingrediatur Religionem, mox ab ingreſſu, etiam ante profeſſionem, ſolvuntur Sponſalia ex parte non ingredientis; ut nimirum liberum ei ſit cum alio contrahere; ſed ex parte ingredientis tantummodo ſuſpenduntur, quamdiu in Religione permanſerit; ſed ſi eam deſeruerit, reviviſcit ex parte ipſius obligatio: ut rectè notavit Andræas Valenſis ad hunc titulum §. 4. *num.* 1.

XXI. Sponſalia quoque ex parte ſolius ſponſæ, ſolvuntur, ſi ſponſus patriam deſerat, & ſe ad alias partes transferat, ita reſpondit Pontifex in *Cap.* 5. ✠ *De Sponſalibus.* Quanti temporis autem abſentia requiratur, ut hoc titulo ſponſa libera cenſeatur à promiſſione ſua, nullibi determinatur; ſed arbitrio judicis relinquitur; niſi certum tempus, intra quod Matrimonium contrahi debeat, Sponſalibus adjectum ſit: eo enim elapſo, certum eſt, Sponſalia ulterius non obligare *Cap.* 22. ✠ *De Sponſalibus.*

XXII. Inſpecto jure communi, ad ſolutionem Sponſalium non requiritur ſententia judicis, aut ſolemnitas aliqua, præter utriuſque Deſponſatorum conſenſum. Ritualia Belgica autem nolunt Sponſalia propriâ Deſponſatorum auctoritate ſolvi.

" Non conſentiant Parochi (ait Rituale Mechlinienſe) ut illi qui in ætate legitima conſtituti Sponſalia » contraxerunt, ſe mutuò ab ejuſmodi promiſſione futurarum nuptiarum propria auctoritate abſolvant; ſed » illos ſpiritualis Curiæ Promotori denuntient: ut cauſa » per Epiſcopum ejuſve Officialem diſcuſsâ, ſi ea ſecundum juris diſpoſitionem legitima ſit, ab ejuſmodi » promiſſione abſolvantur.

Idem habet Manuale Cameracenſe. Et Synodus Cameracenſis anno 1604. *tit.* 11. *cap.* 9. ait, " Sponſalia » contracta non dirimant Parochi, ſed rei cognitionem » ad Officialem noſtrum remittant. " Idipſum habent Synodi Audomarenſis *tit.* 10. *cap.* 8. & Buſcoducenſis ſub Maſio *tit.* 10. *cap.* 18.

Hæc verò intelligi oportet de Sponſalibus publicis & coram Eccleſiæ Miniſtro ritu ſolemni contractis: quibus dum Eccleſia ſemel manum appoſuit, nihil ſe inconſultâ fieri permittit. Impeditur etiam hoc pacto levitas, quæ aliter in re tam gravi, & frequenter non ſine ſcandalo aliiſque incommodis interveniret.

[illegible] chiarum, Decanatuum, aut Epiſcopatuum.

8. *Quod ſervandum, quando Deſponſi domicilium mutarunt, aut plura habent domicilia.*
9. *Quibus diebus fieri debeant?*
10. *Debent fieri quando populus eſt maximè attentus, & voce intelligibili.*
11. *Populus monendus ut impe im nta etiam* occulta *revelet.*
12. *Idque etiamſi* judicialiter *probari nequeant; interdum tamen revelatio omittenda.*
13. *Deſponſi in confeſſione de impedimentis interrogandi; cavenda tamen revelatio confeſſionis.*
14. *Synodus Tridentina non irritavit Matrimonium omiſſis Proclamationibus contractum.*
15. *Neque in Gallia hujuſmodi Matrimonium eſt inva*lidum.
16. *Synodus Tridentina permittit Epiſcopis diſpenſare ſuper Proclamationibus.*
17. *Unicam cauſam diſpenſandi expreſſit Synodus Tridentina.*
18. *Duplicem cautionem addit Synodus; quarum una hic in Belgio non obſervatur.*
19. *Synodus Tridentina deſiderat, ut Epiſcopi in concedenda diſpenſatione ſint admodum moderati.*
20. *Quæ fuerit in his concedendis moderatio S. Caroli.*
21. *An ad evitanda maleficia concedenda diſpenſatio?*
22. *Quid in Gallia circa hanc diſpenſationem habeant Edicta Regia, & quæ ſit praxis?*
23. *Optandum ut rarò diſpenſaretur; idque innuunt Synodi Belgicæ.*
24. *Qua cautione Parochi teſtimonium dare debeant pro obtinenda diſpenſatione.*
25. *Pernicioſus eſt abuſus, diſpenſare indifferenter ſine gravi cauſa ſuper omiſſione Proclamationum.*
26. *Hunc abuſum aboleri poſſe oſtendit praxis plurium Diœceſium; nec non praxis Hæreticorum in Provinciis Unitis.*
27. *Quid circa hæc Parochi facere debeant?*

I. HUjus vocabuli *Bannum*, non una, ſed multiplex apud Scriptores, & in antiquis tabulis eſt notio, ait D. Du Cange in Gloſſario, verbo *Bannum*; ſed potiſſimum *Bannum* trino ſignificatu ut plurimum accipitur. Ac primò quidem pro Edicto publico; rurſum pro mulcta judiciaria; tertiò pro diſtrictu ac juriſdictione. Quas notiones ibidem latiùs expendit, & ex veteribus Scriptoribus & monumentis deducit citatus Auctor.

II. Itaque *Bannum* jam pridem, præſertim in Eccleſia Gallicana, acceptum fuit pro Proclamatione ſeu *Edicto*, quo Matrimonium proclamatur, ſive edicitur, ut ſi quis futuro Matrimonio, quod *publicè* proclamatur, aliquid opponendum ſciat, edicat ſive opponat; quemadmodum manifeſtè inſinuat Innocentius III. in *cap.* 27. ✠ *De Sponſalibus*, reſcribens Epiſcopo Beluacenſi, præſertim

Digitized by Google

» alia *generaliter* prorogando, ſtatuimus, ut cùm Matri-
» monia fuerint contrahenda, in Eccleſia per Preſby-
» teros proponantur competenti termino præfinito, ut
» intra illum qui voluerit, & valuerit, legitimum im-
» pedimentum opponat.

IV. Synodus Tridentina ſimiliter deſiderans occurrere multiplicibus incommodis, quæ ex Matrimoniis clandeſtinis quotidiè oriebantur, dicti ſacri Concilii Lateranenſis veſtigiis inhærendo præcipit, " ut impoſterum ante-
» quàm Matrimonium contrahatur, ter à proprio contra-
» hentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Ec-
» cleſia inter Miſſarum ſolemnia publicè denuntietur,
» inter quos Matrimonium ſit contrahendum.

V. Vult Synodus, Proclamationes fieri *antequam* Matrimonium contrahatur, id eſt, poſtquam Sponſalia jam publicè & coram Parocho contracta ſunt; aut ſi clandeſtinè inita ſint, ſaltem Parocho de conſenſu in Matrimonium ſufficienter conſtet.

" Quando aliter quam coram proprio Parocho Spon-
» ſalia contracta ſunt, Matrimonii denuntiationes non an-
» tè ab eo fiant, quam ipſimet ſponſus & ſponſa id exi-
» gant, aut coram aſſenſum præbeant. Qui quidem aſ-
» ſenſus, ſi non ejuſdem Parochiæ ſint, à proprio cujuſ-
» que Parocho cognoſci, atque alteri ab altero teſtimonii
» litteris ſignificari debet: " Hæc Synodus Diœceſana Mechlinienſis *tit. 9. cap. 9.*

VI. Cùm ſcopus harum Proclamationum ſeu Bannorum ſit, detegere impedimenta Matrimonii contrahendi, meritò requirit Synodus, ut non tantùm illæ fiant ab alterutrius contrahentis Parocho, ſed à *Contrahentium*, id eſt, *utriuſque* proprio Parocho, ſi Deſponſi diverſæ Parochiæ fuerint; quod expreſsè notavit Rituale Romanum, & noſtra Ritualia Belgica nec non Synodi fieri præcipiunt.

VII. Vult Synodus P. II. Mechlinienſis *tit. 10. cap. 3.*
" Quandocumque Matrimonium contrahere volentes
» ſint diverſarum Diœceſium, Decanatuum, vel Paro-
» chiarum, Parochus unius ad Matrimonii ſolemniſatio-
» nem non procedat, niſi & omnes proclamationes in
» Eccleſia ſua fecerit, nullumque intellexerit Canonicum
» impedimentum; & ſimiliter Parochum alterius Deſpon-
» ſorum omnes tres proclamationes feciſſe, & nullum
» Canonicum impedimentum denuntiatum eſſe, ex teſti-
» monio ejuſdem Paſtoris certò cognoverit, vel de diſ-
» penſatione Ordinarii ipſi conſtiterit. Etſi fortè ſignatu-
» ram illius Paſtoris non noverit, & teſtimoniales ſibi ex-
» hibitas de falſo ſuſpectas habeat, exigat teſtimonium
» ſaltem unius perſonæ fide dignæ, quod teſtimoniales
» illæ ſint ſcriptæ vel ſubſignatæ manu ejus, à quo ſcrip-
» tæ vel ſubſignatæ eſſe dicuntur: vel ſi hujuſmodi teſtimo-
» nium haberi non poſſit, exigat juramentum ab altero
» Deſponſorum, quem teſtimoniales illæ concernunt,
» quod eas à Parocho ſuo acceperit, vel ab eo ſcriptas
» eſſe ſciat. Etſi quem hìc perjurum eſſe, aut crimen falſi

pedimenta, pluribus citatis auctoribus reſolvit Barboſa *De officio & poteſtate Epiſcopi, parte 2. Allegat. 32. num 11.*

IX. Denuntiationes ſeu proclamationem Synodus Tridentina fieri vult diebus feſtivis; idque in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia; quando nimirum ſolet eſſe major populi concurſus; ut ita Matrimonium contrahendum magis innoteſcat, & impedimenta facilius detegantur, qui eſt hujus Decreti ſcopus.

Unde eas fieri poſſe alio die, quam feſto, ſi ob aliquam *ſolemnitatem* in Eccleſia celebrandam, quamvis ſine feſto in populo, *magnus* ad Eccleſiam fiat populi concurſus, reſolvit Barboſa aliique ab eo citati dictâ *Alleg. 32. num. 15.* & ſat patenter ſupponit Synodus P. II. Mechlinienſis *tit. 10. cap. 2.* præcipiens, proclamationes fieri Dominicis, vel Feſtivis diebus ſub ſummo Sacro, vel concione, aut *ſub frequenti populi conventu.*

X. Debent ergo ad mentem Synodi fieri ſub concione, aut in Miſſa, quando ipſe populus ſolet eſſe frequentior & attentior; idque voce & idiomate ab omnibus intelligibili: qua de re anno 1663. in Congregatione Archipreſbyterorum Diœceſis Mechlinienſis præſidente Archiepiſcopo, hæc reſoluta ſunt *art. 20.* " Proclamationes
» publicæ, quæ ad Matrimonium contrahendum præ-
» requiruntur, fiant *in initio* concionis aut poſt lectum in
» ea Evangelium, aut alio non minus *commodo* tempore,
» *alta* tamen ſemper & *intelligibili* voce, expreſſo no-
» mine uſitato Deſponſandorum, & caveatur ne illa alte-
» rentur, aut in aliud idioma inflectantur ſub pœna arbi-
» traria.

XI. Cùm hæ proclamationes unicè tendant ad impedimentorum detectionem, Parochi eſt, frequenter monere populum, ut ſi quæ impedimenta, etiam *occulta* ſciat, ipſi Parocho ſaltem revelet; ne alioquin ex ſilentio & occultatione reus reddatur omnium malorum quæ ex Matrimonio cum impedimento, præſertim dirimente contracto, nata ſunt oriri.

XII. Neque excuſatur quis à revelatione eo ſolo titulo, quod illud ſubeſſe in judicio probare non poſſit: quia equidem hujuſmodi manifeſtatio impedimenti Parocho occaſionem dare poteſt ulterius inquirendi; qua inquiſitione forſan ita deteget impedimentum, ut etiam in judicio probari poterit.

Adhæc, licet forſan impedimentum numquam ſic eſſet detegendum, ut *judicialiter* probari poſſet; nihilominùs conducet ejus manifeſtatio, ut Parochus accipiat inde occaſionem ſedulò monendi Deſponſatos, de longa illa peccatorum aliorumque incommodorum catena, cui ſe innectunt, qui cum impedimento dirimente contrahunt: qua monitione forſan fiet, ut ipſi contrahentes, aut alter eorum impedimenti conſcius illud fateatur; atque ita Matrimonium impediatur.

Accedit, quod vel unius etiam teſtimonium de impedimento ſufficere ſoleat ad impediendum Matrimonium, juxta diſpoſitionem juris in *cap. 22. ii De Teſtibus*, &

Digitized by Google

» quidem ipſi eſt abſolutio à peccatis, ſed à Matrimonio, » etiamſi fortè illud verè non ineat, invitus repellendus » non eſt, quando res non niſi ex confeſſione nota eſt.

XIV. Quantumvis autem Synodus Tridentina enixè deſideret, ne Matrimonia ſine præviis hiſce Proclamationibus contrahantur; noluit tamen ab iis validitatem Matrimonii dependere; neque earum omiſſionem impedimentum dirimens eſſe, uti declaravit Sancta Congregatio Concilii Tridentini Interpres: & unanimi conſenſu fatentur Doctores, eſtque conformis ipſa quotidiana praxis; uti noviſſimè oſtendit Gerbeſius Doctor Sorbonicus in ſuo Tractatu Gallico, *De Poteſtate Eccleſiæ & Principum circa impedimenta Matrimonii.*

XV. Oſtendit quoque in Gallia Matrimonia contracta ſine præviis proclamationibus aut legitima diſpenſatione, haberi pro *validis*, non obſtante *articulo* 40. Edicti Bleſenſis, quo ita decernitur: " Ad occurrendum abuſibus & » damnis, quæ ex Matrimoniis clandeſtinis oriuntur, de» crevimus & decernimus, quod ſubditi noſtri, cujuſ» cumque ſtatus, qualitatis & conditionis exiſtant, con» trahere *validè* non poterunt, ſine publicis *Bannorum* » proclamationibus cum competenti temporis interval» lo: " id enim intelligendum eſſe, *valida* non eſſe quoad effectus *civiles*, ex variis Auctoribus Gallicis, nec non Parlamentorum Arreſtis oſtendit *pag.* 500. *& ſequentibus, edit.* 1696.

XVI. Poſt hæc ſubjungit Synodus Tridentina: " Quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, Ma» trimonium malitiosè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint » denuntiationes, tunc vel una tantum fiat, vel ſaltem » Parocho, & duobus vel tribus teſtibus præſentibus Ma» trimonium celebretur. Deinde ante illius conſumma» tionem denuntiationes in Eccleſia fiant, ut, ſi aliqua » ſubſunt impedimenta, facilius detegantur: niſi Ordina» rius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiatio» nes remittantur, quod illius prudentiæ & judicio ſanc» ta Synodus relinquit.

Hoc Decreto permittit Synodus diſpenſationem ſuper denuntiationibus ipſi Ordinario, id eſt, Epiſcopo Diœceſano; quem hoc loco per Ordinarium intelligi, non autem alios inferiores Prælatos, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes; oſtendit Fagnanus ad *cap.* 3. *De clandeſtina Deſponſ.* atque ita à ſacra Congregatione, probante Gregorio XIII. reſponſum fuiſſe teſtatur.

XVII. Unam dumtaxat cauſam diſpenſationis expreſſit Synodus, nimirum cum advertitur periculum, Matrimonium *malitiosè* impediendùm, ſi tanto tempore differendum ſit, quouſque tres denuntiationes præceſſerint.

XVIII. Addit nihilominus duplicem limitationem Synodus. Una, ut tunc ſaltem una denuntiatio præcedat; Altera, ut periculum tale ſit, ut nec tantillo tempore differri queat, permittatur ſine prævia denuntiatione Matrimonium ſolemniſari; ſed ante illius conſummationem denuntiationes in Eccleſia fiant. At poſterior cautio hîc in Belgio non ſolet adhiberi, teſte Zypæo titulo *De* » ſi hæc cauſa non ſubeſt, quamobrem illas remittat, ea » certè ſola quod inſtat ſacri Adventus Quadrageſimæve » tempus, neque neceſſaria eſt, nec verò cum ratione con» ſentiens. " Rationem notandam ſubjiciens: " Cùm » præſertim eo ſacro tempore, qui jam Matrimonio jun» cti ſunt, ab illius uſu abſtinere potius conveniens ſit, ne» dum Sponſos una conjungi.

XXI. Synodus Rothomagenſis, anno 1581. titulo *De Matrimonio,* advertens diſpenſationes ſuper proclamationibus frequentius peti ad cavenda maleficia, quæ in celebratione nuptiarum nonnumquam dicuntur intervenire, eam cauſam ut inſufficientem rejiciens, medium aptius " contra maleficia ſuggerit, & ut dignè hoc Sacramen» tum recipiant, hortatur conjuges, ut antequam con» trahant, vel ſaltem triduo ante conſummationem Ma» trimonii ſua peccata diligenter confiteantur, & ad ſanc» tiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum accedant. Sacerdos » verò ne ullum det maleficiis locum cautiùs & circum» ſpectius ſe gerat.

XXII. In Gallia Edicto Bleſenſi *art.* 40. cautum eſt, " quod Bannorum non poterit obtineri diſpenſatio, niſi » poſt primam promulgationem factam; idque ſolum » propter aliquam urgentem & legitimam cauſam, & ad » requiſitionem præcipuorum & proximiorum parentum » ipſorum contrahentium.

Quamvis hic rigor hodie nonnihil ſit mitigatus; atque ob neceſſariam cauſam nonnumquam in omnibus tribus denuntiationibus Epiſcopi diſpenſent: nihilominus ſi parentes aliique intereſſe habentes prætendant, non fuiſſe legitimam cauſam remittendi omnes Proclamationes, admittitur appellatio *tamquam ab abuſu*, ob contraventionem Edicto Regio; uti poſt Carolum Fevretium *lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 31. notat Gerbeſius in citato tractatu *pag.* 508. unà obſervans, raro admodum ſuper tribus denuntiationibus diſpenſari; tuncque etiam cautè, ut ſi forſan ſuper data diſpenſatione lis intentata fuerit, rationes proferre Ordinarii queant, quibus juſtam fuiſſe diſpenſationem doceant.

XXIII. Optandum eſſet (ait Gerbeſius) ut conformiter ad Edictum Bleſenſe, publicatio Bannorum fieret, & diſpenſatio non concederetur, niſi ad requiſitionem primariorum & proximorum parentum: id eſſet medium aptiſſimum, ad præveniendum Matrimonia clandeſtina filiorum-familias, quæ frequenter adeò turbant familias, atque rixis & litibus intricant.

Synodi Belgicæ tam enixè præcipiunt Parochis has denuntiationes præmitti, ut non ſit obſcurum, quod earum publicationem ſummi momenti eſſe exiſtimarint; & per conſequens, non niſi *gravi* de cauſa in illis eſſe diſpenſandum ſuppoſuerint.

XXIV. Ad calcem Manualis Paſtorum compendiosè complectentis Canones & ritus Eccleſiaſticos pro adminiſtrandis Sacramentis juxta uſum Paſtoralis Mechlinienſis, extat formula ad ſcribendum teſtimonium pro iis qui egent diſpenſatione ſuper proclamationibus antenuptialibus; unà cum quibuſdam reflexionibus ad inſtructionem

Digitized by Google

» *Dicitur præterea* eorumdem parentes conſentire: *de-*
» bet de hoc conſenſu conſtare, parentes perſonaliter au-
» diendo, quando id fieri poteſt, vel eos qui parentum
» loco ſunt. Aut, ſi nupturientes ſint ſui juris, expri-
» matur.

» *Dicitur denique*, & allegant pro cauſa: *Cauſa hæc*
» non debet eſſe facilis, ſed concludens, & debet D. Paſ-
» tor de ejus veritate teſtari, & nupturientes examinare
» num ſint Catholici, confirmati, & num ea ſciant quæ
» ſcitu ſunt neceſſaria ad ſalutem. Si neſciant, debet eos
» deſuper inſtruere, & non dimittere pro petenda diſpen-
» ſatione prædicta, niſi ea calleant.

» Quod ſi nupturientes diverſarum ſint Parochiarum,
» eorumdem reſpectivi Paſtores debent ſe conformare ſupra-
» dictis.

XXV. Si hæc toties iterata Eccleſiæ mandata, nec non mala quæ ex omiſſione proclamationum oriuntur, ſeriò attendantur, apparebit facilem illum, qui in quibuſdam Diœceſibus inolevit, diſpenſationum uſum eſſe ſummum ac perniciosſum abuſum, nulla conſuetudine, quæ potius corruptela dicenda eſt, juſtificandum; ipſiſque Epiſcopis omnino allaborandum eſſe, ut tam nocivus abuſus tollatur, atque regulæ Eccleſiæ toties iteratæ & inculcatæ ſerventur.

XXVI. Neque id adeo difficile eſſe, oſtendit non tantum multarum Diœceſium praxis, numquam, aut raro admodum ſuper denuntiationibus, ſaltem omnibus, diſpenſandi; ſed & exemplum vicinorum Hæreticorum, qui quamvis ſe nec Synodi Tridentinæ, nec aliarum Catholicarum Synodorum Decretis ſubjectos agnoſcunt, nihilominus ad præcavenda incommoda ex Matrimoniis *clandeſtinis* nata oriri, politicâ ordinatione anno 1580. *art.* 3. caverunt, ne aliter conſiſtant nuptiæ, quam ſi tribus publicis Proclamationibus, à Magiſtratu loci, ſingulis diebus Dominicis intercedentibus, poſt cauſæ cognitionem conceſſis in Eccleſiis, è ſuggeſtu in facie Eccleſiæ, aut ſi Reformati non ſint, è Curiæ loco publicationi deſtinato, coram Magiſtratu pactum connubiale certis ſolemniis conſummetur. Ita Simon Van Leeuwen J. C. Batavus, in ſua Cenſura forenſi *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 1. qui dein *num.* 2. addit: " Quarum proclamatio-
» num præcipuus effectus eſt, ut interea quicumque vo-
» luerit, & valuerit legitimum impedimentum expone-
» re, ſe Matrimonio contrahendo opponat. Quod ut
» magis innoteſcat, non ſolum eo in loco, in quo ſpon-
» ſus aut ſponſa degunt: ſed etiam in quo uterque vel
» alteruter natus aut educatus eſt, vel ubi per annum
» & diem proximum fixum habuerint domicilium, pu-
» blicatio illa fieri debet, ne ſi ſponſus vel ſponſa peregrè

menti ſuſceptione Leges Eccleſiaſticas infringere: neque ipſam diſpenſationem ſi cauſâ legitimâ deſtituta ſit, ipſos in totum ſemper excuſare. Denique perſuadendo honeſtioribus, ut ſe huic legi ſubjiciant; ut ita ſuo exemplo alios ad ejus obſervantiam alliciendo, & oſtendendo Legem Eccleſiæ non tantum pauperibus & infimæ plebi eſſe præſcriptam, benedictionem ampliorem à Deo accipere mereantur.

CAPUT IV.

De Matrimonio & Conſenſu Matrimoniali.

1. *Matrimonii definitio.*
2. *Matrimonium* legitimum.
3. *Matrimonium* ratum *tantùm.*
4. *Matrimonium* conſummatum.
5. *Matrimonium ratum inter Fideles verum Sacramentum.*
6. *Definitio Matrimonii in Decreto pro Armenis, quomodo accipienda.*
7. *Quæ ſit cauſa efficiens Matrimonii?*
8. *Conſenſus Matrimonialis per ſigna exprimi poteſt.*
9. *Non facilè admittenda hujuſmodi expreſſio; & quare?*
10. *Etiam inter abſentes poteſt celebrari.*
11. *Requiritur mandatum ſpeciale.*
12. *Mandatarius ad contractum matrimonialem alium ſubſtituere non poteſt.*
13. *Cenſetur revocatus, etiamſi revocatio non ſit intimata.*
14. *Diſſuadenda Matrimonia per Procuratores.*
15. *Matrimonio conditio adjici poteſt, & quid conditio de præſenti, aut de præterito operetur?*
16. *An contractus Matrimonialis ſub conditione de futuro contingenti, ante eventum conditionis ſit Matrimonium?*
17. *An evenient conditione conſenſus ſit renovandus?*
18. *Quem effectum habeant conditiones turpes aut impoſſibiles contractui Matrimoniali adjectæ?*
19. *Ad validitatem Matrimonii non requiritur conſenſus Parentum.*
20. *In Belgio Matrimonium invitis parentibus contractum eſt validum; & quid in Gallia?*
21. *Hujuſmodi Matrimonia Eccleſia deteſtatur.*
22. *Pœna in filios-familias ſine conſenſu parentum decreta in Gallia.*
23. *Qui Edictis pœnalibus non comprehendantur.*
24. *Quomodo puniendi Sacerdotes hujuſmodi Matrimonio aſſiſtentes.*

Digitized by Google

II. Matrimonium generaliter hic ſumptum tripliciter diſtinguitur. Aliud dicitur legitimum, id eſt, ſecundum leges Gentium legitimè contractum, non autem in fide Chriſti, quale eſt Judæorum & Infidelium.

III. Aliud Matrimonium *ratum*, id eſt in Eccleſia approbatum, quod inter Chriſti Fideles legitimè contrahitur: quam diſtinctionem apertè ponit Pontifex in *Cap.* 7. ꝟ *De Divortiis*, dicens: " Nam etſi Matrimonium *verum* inter Infideles exiſtat, non tamen eſt *ratum*: Inter Fideles autem verum & *ratum* exiſtit: quia Sacramentum fidei quod ſemel eſt admiſſum numquam amittitur; ſed *ratum* efficit conjugii Sacramentum, ut ipſum in conjugibus illo durante perduret.

IV. Si poſtquam Matrimonium legitimè contractum eſt, conjunctio carnalis intercesſerit, jam Matrimonium à conſummatione operis Matrimonialis dicitur *conſummatum*.

Quamvis Matrimonium *ratum* etiam ante conſummationem ſit verum Matrimonium, nihilque ipſi deſit ad rationem Matrimonii; nihilominùs per conſummationem accipit quamdam perfectionem, quantum ad ſignificationem; redditurque vinculum Matrimonii magis indiſſolubile, ut infra titulo De Divortiis oſtenditur.

V. Matrimonium *ratum* inter Fideles eſſe verum Sacramentum nemo Catholicorum dubitat, idque tamquam indubitatum expoſuit Eugenius IV. in Decreto pro Armenis, dicens: " Septimum eſt Sacramentum Matrimonii, quod eſt ſignum conjunctionis Chriſti & Eccleſiæ ſecundum Apoſtolum dicentem: *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & Eccleſia.*

Et Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. *Can.* 1. *De Sacram. Matrimonii*, ait: " Si quis dixerit Matrimonium non eſſe verè & propriè unum ex ſeptem legis Evangelicæ Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum; neque gratiam conferre, anathema ſit.

Hæc dogmata contra noſtri temporis Hæreticos, qui negant Matrimonium eſſe verum Sacramentum, aut gratiam conferre, adſtructa, & ex Patribus & Scriptura deducta, videri poſſunt apud Theologos, præſertim illos qui ex profeſſo contra Hæreticos puncta Fidei Catholicæ adſtruxerunt.

VI. Porrò definitio jam data, uti paſſim notant Theologi & Canoniſtæ, non exprimit aut declarat cauſam efficientem Matrimonii, nec ejus ſubſtantiam; ſed tantùm effectum qui ſequitur & promanat à præcedenti cauſa; ſocietatem nimirum perpetuam omnis vitæ, quam Tertullianus *libro ad uxorem*, conjunctum appellat, & individuum uſum, corporum & animorum conjunctionem individuam.

VII. Cauſa igitur efficiens & perficiens Matrimonium eſt mutuus contrahentium conſenſus, ut ſicuti Sponſalia de futuro contrahuntur ſolo conſenſu in nuptias futuras, ita Matrimonium per conſenſum de præſenti in nuptias perficitur, juxta Regulam Juris; *Nuptias non concubitus, ſed conſenſus facit L.* NUPTIAS *ff. De Re-*

ſibi reſpondet Pontifex, ſurdum & mutum poſſe Matrimonium contrahere: *Cùm quod verbis non poteſt,* SIGNIS *valeat declarare.*

IX. Verùm quia *ſigna* frequenter dubia & æquivoca ſunt, nec tam clarè conſenſus per illa, quam per verba exprimi poteſt; hinc non niſi neceſſitate quodammodò cogente, ſigna admittenda aut adhibenda ſunt. Imò ut certius de conſenſu conſtet, claram & nullis ambiguitatibus aut æquivocationibus obnoxiam verborum formulam in contractu Matrimoniali adhibendam paſſim Ritualia præſcribunt; à qua nec Parochi recedere, nec ut alia formâ contrahatur, permittere poſſunt: quantumvis alio modo etiam per *ſola* ſigna expreſſus conſenſus Matrimonium *validum* conſtituat; ſi aliud Canonicum non obſtet impedimentum.

X. Cùm Chriſtus elevando contractum Matrimonialem ad rationem Sacramenti, nihil immutaverit de natura contractus, conſequens eſt, quod ad inſtar aliorum contractuum, qui conſenſu ineuntur, poſſit & hic inter abſentes per litteras, aut per Mandatarios ſive Procuratores perfici; quod ultimum inter Principes non rarò contingit.

XI. Sed quia hìc de re ſummi momenti tractatur, Procurator non aliter cenſetur idoneus ad Matrimonium contrahendum, quàm ſi ad hoc mandatum habet *ſpeciale*, uti declaratur in *Cap. fin. De Procuratoribus in* VI.

XII. " Et quamvis aliàs is, qui conſtituitur ad negotia Procurator, alium dare poſſit, in hoc tamen caſu (propter magnum quod ex facto tam arduo poſſet periculum imminere) non poterit deputare alium, niſi hoc eidem *ſpecialiter* ſit commiſſum. " Ita Pontifex in citato Capitulo finali.

XIII. Quin & ibidem tamquam in hoc contractu omninò ſingulare additur: " Sanè ſi Procurator antequam contraxerit, à Domino fuerit revocatus: contractum poſtmodum Matrimonium ab eodem (licet tam ipſe, quam ea cum qua contraxit, *revocationem* hujuſmodi penitus *ignoraverint*) *nullius* momenti exiſtit, cùm illius conſenſus defecerit, ſine quo firmitatem habere nequivit.

XIV. Ex his ſat apparet, qua ratione Matrimonia per Procuratores, & inter abſentes multis difficultatibus poſſint eſſe obnoxia; ut proinde conſulendum ſit, ut inter præſentes fiant; nec Parochi propria auctoritate hujuſmodi Matrimonia admittere debeant; attento quòd nec inter Theologos omninò conveniat, num hæc Matrimonia veram Sacramenti rationem habeant.

XV. Si ſolam rationem contractus in Matrimonio ſpectemus, etiam conditiones & modos ad inſtar aliorum contractuum adjici patitur.

Conditiones quidem de *præterito* vel *præſenti* ſi adjiciantur, ipſum conſenſum non ſuſpendunt; ſed ſi verum ſit quod exprimitur, conſenſus adeſt; ſi falſum ſit, conſenſus deeſt; & conſequenter Matrimonium non eſt: exempli gratia, ſi ſponſus dicat, accipio te in uxorem ſi nobilis ſis, vel ſi hoc illudve *feciſti* aut *non feciſti*.

XVI.

XVII. Cùm certum ſit, contractum per conditionem appoſitam ſuſpendi, & eatenus ſapere naturam Sponſalium *de futuro*; credunt aliqui quod eveniente conditione, requiratur novus conſenſus; præſertim hodie poſt Concilium Tridentinum, coram Parocho & teſtibus renovandus; quod affirmat poſt plures citatos Gonzales loco citato; quod licet in rigore verum non videatur, tamen non dubium, quin in praxi hoc tutius ſit; præcipuè ſi conditio longo temporis intervallo poſt contractum eveniat; ut meritò dubitari queat, num primus conſenſus adhuc virtualiter perſeveret.

XVIII. Conditiones turpes & impoſſibiles, propter favorem Matrimonii, pro non adjectis habendas eſſe conſtituit Pontifex in *cap. fin.* ⁊ *De Conditionibus appoſitis.*

Porrò hæc Decretalis intelligenda videtur, de conditionibus appoſitis, non propriè conditionaliter, ſed ut modus quidam. Si enim contrahentes abſolutè voluiſſent ſuum conſenſum ab eventu conditionis turpis ſuſpendi, non apparet, qua ratione poſſet ante eventum hujus conditionis dici verum Matrimonium: cùm hoc ſine conſenſu contrahentium haberi nequeat; quemadmodum conſtat ex *cap.* 26. ⁊ *De Sponſalibus.*

Similiter quod in eadem Decretali dicitur de conditionibus *ſubſtantiæ* Matrimonii repugnantibus; has ſcilicet Matrimonium invalidum reddere, etiam de conditionibus modaliter potius, quam conditionaliter expreſſis intelligendum; & juri merè poſitivo, ſaltem quoad aliquas conditiones, adſcribendum videtur.

Cæterum plura de conſenſu conditionato addere non eſt viſum: tum quod rarò Matrimonia ſub conditione ineantur; & meritò ob difficultates & quæſtiones inde orituras diſſuadeantur; neque à Parocho, ut coram ſe ineantur, admittenda.

XIX. Præter conſenſum ipſorum contrahentium aliorum conſenſum, nequidem parentum, etiam reſpectu filiorum-familias, quantumvis *minorennium*, requiri ad validitatem Matrimonii declarat Synodus Tridentina, anathemate damnans eos, " qui falsò affirmant, Matrimonia » à filiis-familias ſine conſenſu parentum contracta ir» rita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe. *Seſſ.* 24. *cap.* 1. *De Reformat. Matrim.*

XX. Quapropter hîc in Belgio Matrimonia filiorum-familias *invitis* aut *non conſultis* parentibus pro *validis* habentur; quamvis in Gallia, ſi Regia Edicta in rigore verborum accipiantur, hujuſmodi Matrimonia *invalida* videantur; ſaltem ſi probari queat, quod *ſeductio*, quæ ſpeciem *raptus* præfert, interceſſerit; quemadmodum deducit Claudius De Blondeau in Bibliotheca Canonica, verbo, *Mariages*, *pag.* 84. ut ita invaliditatem Matrimonii non refundant in defectum conſenſus parentum; vocare omnes & ſingulas donationes liberis ſuis factas. Inſuper liberi ſic juncti Matrimonio, in caſum hujuſmodi exhæredationis declarantur incapaces omnium jurium & emolumentorum, vi matrimonialium contractuum, & teſtamentorum, legumve aut conſuetudinum municipalium beneficio illis aliàs quærendorum.

Inſuper decernit, ut liberi inſciis aut invitis parentibus juncti, & quicùmque operam, aut conſilium hujuſmodi Matrimoniis perficiendis præſtiterint, ſubjiciantur pœnis arbitrariis ſtatuendis pro casûs exigentia per Judices Regios; ad quos horum cognitionem pertinere vult; & quorum conſcientiam onerat.

XXIII. Declarat tamen, quod non intendat hoc ſuo Edicto comprehendi Matrimonia contracta à filiis-familias excedentibus annos triginta; aut filiabus excedentibus annos viginti quinque, modò ſaltem requiſiverint conſilium parentum. Similiter ſi eorum mater tranſierit ad ſecundas nuptias, ſufficiet ejus conſilium expetere.

XXIV. Per Edictum Henrici III. ann. 1579. Bleſis editum *art.* 40. inhibetur Parochis, Vicariis aliiſque qui ſolemniſationi Matrimonii aſſiſtunt, ut ſi conjungendi ſint filii-familias, aut aliorum poteſtati ſubjecti, ad ſolemniſationem procedere, niſi ipſis conſtet de conſenſu parentum, tutorum aut curatorum; aliàs puniendi ut fautores criminis raptûs.

XXV. Eadem penè Edictis Caroli V. 4. Octob. 1540. & Philippi IV. 29. Novemb. 1623. pro Belgicis hiſce Provinciis decreta ſunt; ac præſertim Edicto poſteriore; quo decernitur, " ut filii-familias minores 25. annis, qui » inſciis aut invitis parentibus, & omnes minores qui ſine » conſilio & conſenſu proximorum conſanguineorum, » paterni & materni lateris, & tutorum ſeu curatorum » cujuſcumque ſint qualitatis, contraxerint, incapaces » ſint omnium lucrorum quæ directè, vel indirectè alter » ab altero petere poſſet, per conventiones, donationes » inter vivos aut causâ mortis, teſtamenta, ſucceſſiones, » conſuetudinem, ſeu alium quemcumque modum; de» clarando irritas quaſcumque conventiones & donatio» nes in alterutrius utilitatem pactas; eaque diſpoſitio » vigeat, quamvis poſteà parentum conſenſus ſuper» veniat.

» Poſſint hujuſmodi etiam filii-familias à patre & ma» tre exhæredari, nec recipiatur quærela ſub prætextu le» gitimæ dotis, alimentationis, aut conſuetudinariæ de» volutionis, quoad bona profecta à latere ſuperſtitis, » qui ex eis filio inobedienti jus adimere poterit; non aliis » tamen, quibus ex eadem devolutione jus aliquod de» bitum ſit.

Habetur prius Edictum *parte* 1. *Edictorum Flandriæ lib.* 3. *Rubrica* 1. Poſterius verò *part.* 2. *lib.* 3. *Rubrica* 1.

Non comprehenduntur hoc Edicto filii-familias majores 25. annis, dummodo *conſilium* parentum requiſierint; quod

Digitized by Google

auctore judice ſit.

Sub Magiſtratu ſeu judice, tam Eccleſiaſticum, quàm civilem intelligi vult Zypæus in Notitia juris Belgici *titulo De Sponſalibus num.* 8. quod eò magis (ait) apud nos rationabile eſt, ſi apud Batavos Miniſtri Hæretici hac in parte vicem Magiſtratus obeant, quemadmodum teſtatur Grotius in Iſagoge ad Jus Hollandicum *lib.* 1. *part.* 5.

Quidquid ſit, cùm hîc præcipuè agatur de validatione Matrimonii quoad effectus *mere civiles*, & de obſervantia aut contraventione Regiorum Edictorum, conſultius eſt, & Judicis Regii auctoritatem interponere; quod & Zypæus agnoſcit, verbis ſuprà relatis ſubjungens: ad " vitandas tamen calumnias ſuaſero, ut civilis etiam Ma- " giſtratus judicium interveniat.

XXVII. Ut autem infauſtis his filiorum-familias Matrimoniis occurratur, Parochi ſæpius oſtendere debent, quam grave ſit, atque ipſi divino præcepto de honorandis parentibus directiſſimè oppoſitum, in re tanti momenti negligere parentes, nec eorum deſiderio obſequi.

Adhæc, ut parentes conſulantur, non tantum debitam erga parentes reverentiam exigere, ſed etiam bonum ipſorum filiorum, quos in delectu uxoris non rarò excæcat libido, præcipitantia, & juvenilis incircumſpectio; ac inſuper utriuſque familiæ pax, aliaque innumera, quæ ex Matrimoniis hujuſmodi oriri ſolent mala; & quod, ſicuti Matrimoniorum ſic contractorum peſſimum eſt initium, ita quoque infauſtus eſſe ſoleat progreſſus & finis.

XXVIII. Oſtendendum quoque filiis, non eſſe licitum ſemper invitis parentibus contrahere Matrimonium, quantumvis etiam *irrationabiliter* eſſent inviti: eò quod non rarò mala ſequutura ex hujuſmodi Matrimoniis invitis parentibus contractis, ſint majora, quam bonum ex Matrimoniis illis ſperandum.

XXIX. At dum de his monentur filii, unà quoque parentes inſtruendi ſunt de culpa, quam incurrunt, ſi conſenſum ſuum negando, aut protelando prolium ſuarum Matrimonia ex motivis humanis ſæpius inſufficientibus, ac parum Chriſtianis, cauſa ſint quod proles in peſſima quæque ruant.

XXX. Contracto autem Matrimonio, Parochi erit, pacem inter filium & parentes conciliare; atque filium ad ſatisfactionem, & veniæ poſtulationem, & patrem ad benignitatem & indulgentiam inflectere; atque Sancti Ambroſii modum agendi cum Siſinnio, quo invito filius uxorem duxerat, imitari. Patrem filio jure iratum agnovit Ambroſius, filium ad officium revocavit, & ad veniam rogandum adduxit, patrem filio reconciliavit, ejuſque ac nurûs benevolam ſuſceptionem Siſinnio gratulatus, *Epiſtola* 64. quæ à Parochis meritò in ſimili occaſione legetur.

Prædicta fere brevi Decreto comprehendit Synodus Colonienſis anno 1536. *part.* 7. *cap.* 43. Poſtquam dixit, " optandum eſſe, ut Canon Evariſti Pontificis (apud " Gratianum *cauſ.* 30. *quæſt.* 5. *Can.* 1.) Concilio generali " renovetur, tollanturque illa clandeſtina Matrimonia,

3. *Decretum Concilii Tridentini contra Matrimonia clandeſtina.*
4. *Vi illius Decreti præſentia Parochi aut alterius Sacerdotis de ejus licentia requiritur ad* validitatem *Matrimonii.*
5. *Sufficit Parochus alterutrius contrahentium.*
6. *Parochus proprius, intelligitur Parochus* domicilii.
7. *Unde æſtimandum ſit, an quis certo loco domicilium habeat?*
8. *Poteſt quis duplicem Parochum proprium habere.*
9. *Qui cenſeantur nullum domicilium, neque* proprium *Parochum habere?*
10. *An carentes proprio domicilio debeant contrahere coram Parocho loci in quo tempore contrahendi Matrimonii conſiſtunt.*
11. *Quid ſi alteruter Deſponſorum* proprium *Parochum habitationis habeat, an coram eo contrahendum?*
12. *Decretum Synodi Tridentinæ circa Matrimonia Vagabundorum.*
13. *Quid circa hæc ab Ordinariis & Parochis obſervata velint Synodi Belgicæ.*
14. *Si ex conſuetudine aut ſtatuto ſit aliquis* proprius *Vagabundorum Parochus, coram eo erit contrahendum.*
15. *Milites ubi domicilium habere cenſeantur?*
16. *Quid de Militum Matrimonio hîc in Belgio; & quis pro milite habendus?*
17. *Aſſiſtentia Parochi non eſt actus juriſdictionis propriè dictus; & quæ inde conſectaria?*
18. *Poteſt auctoritatem aſſiſtendi alteri Sacerdoti delegare.*
19. *Quomodo & quando hæc auctoritas dari debeat.*
20. *An Vice-Paſtores, Deſervitores, aut Vicarii amovibiles poſſint alteri licentiam aſſiſtendi dare?*
21. *Ordinarius per totam Diœceſim aſſiſtere, & alteri licentiam aſſiſtendi dare poteſt: & quis habeatur* Ordinarius?
22. *An invito Parocho dare queat alteri licentiam?*
23. *Requiritur præſentia teſtium; eaque ſimultanea cum Parocho.*
24. *Non requiruntur teſtes* omni exceptione *majores; & quare?*
25. *Præſentia Parochi debet eſſe moralis.*
26. *Matrimonium initum coram Parocho reluctante & invito, poteſt eſſe validum.*
27. *Nec ignorantia, nec impoſſibilitas præſentiam Parochi ſupplent.*
28. *Matrimonium contractum in articulo mortis coram Parocho & teſtibus, ſubinde eſt invalidum in Gallia quoad effectus civiles.*
29. *Matrimonia clandeſtina non ſunt* invalida *in locis in quibus Decretum Concilii Tridentini non eſt promulgatum.*
30. *In his viciniſque Provinciis ſufficienter eſt publicatum.*
31. *Defectum Parochi generalis quædam neceſſitas ſupplere poteſt,*

Digitized by Google

… Ignatius Epiſtola ad Po-lycarpum : " Decet verò ut ducentes uxores & nubentes, » cum *Epiſcopi* arbitrio conjungantur, ut nuptiæ juxta Do- » mini præceptum ſint, non autem ad concupiſcentiam.

Legitur quoque in Capitularibus Regum Francorum *lib.* 7. *cap.* 179. " Prius conveniendus eſt Sacerdos in cu- » jus Parochia nuptiæ fieri debent in Eccleſia coram po- » pulo. Et ibi inquirere unà cum populo ipſe Sacerdos » debet, ſi ejus propinqua ſit an non, aut alterius uxor, » vel ſponſa vel adultera. Et ſi licita & honeſta omnia pa- » riter invenerit, tunc per conſilium & benedictionem » Sacerdotis, & conſultu aliorum bonorum hominum » eam ſponſare & legitimè dotare debet.

Idipſum legitur in Canonibus Iſaaci Epiſcopi Lingo-nenſis *tit.* 5. *Can.* 6. & anno 909. in Synodo Troſlea-na ſub Heriveo Archiepiſcopo Remenſi *capite* 8. reno-vatum fuit.

II. Rationem verò cur occultas conjunctiones vetarent eaſque publicè coram Sacerdote fieri vellent, præmit-tunt : " Quia ſæpè in nuptiis *clam* factis gravia peccata » tam in Sponſis aliorum, quam & in propinquis ſive » adulterinis conjugiis, & quod pejus eſt dicere, conſan- » guineis adcreſcunt & adcumulantur.

Ob hæc aliave graviſſima incommoda ex clandeſtinis Matrimoniis oriri ſolita, ſemper Eccleſia ea deteſtata eſt; iteratiſque Decretis, etiam ſub graviſſimis pœnis prohibuit.

III. At Synodus Tridentina animadvertens, prohibi-tiones illas, propter hominum inobedientiam jam non prodeſſe; ac inſuper perpendens gravia peccata & in-commoda, quæ ex hujuſmodi clandeſtinis conjugiis quo-tidiè oriuntur; præſertim verò eorum qui in ſtatu dam-nationis permanent, dum priore uxore, cum qua *clam* contraxerant relictâ, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt; cui malo cùm ab Eccle-ſia, quæ de *occultis* non judicat, ſuccurri non poſſit, effi-catius aliquod remedium adhibendum cenſuit : atque præ-ter publicas denuntiationes, quas juxta modum ſuprà *cap.* 3. deſcriptum, præmitti voluit, inſuper declaravit & ſtatuit : " Qui aliter quam præſente Parocho, vel alio » Sacerdote de ipſius Parochi ſeu Ordinarii licentia, & » duobus vel tribus teſtibus Matrimonium contrahere at- » tentabunt, eos ſancta Synodus ad ſic contrahendum om- » ninò inhabiles reddit : & hujuſmodi contractus irritos » & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti Decreto ir- » ritos facit & annullat.

IV. Quantumvis etiam non obſtante Decreto Con-cilii Tridentini diſputetur inter Theologos, an Parochus ſit verus Miniſter Sacramenti Matrimonii, an verò ipſi contrahentes; atque veriſimilior videatur ſententia affir-

… tur, ut juxta vulgarem & communem modum loquendi, ibi domicilium habere, ſive habitare cenſeretur; quam-vis non ita fixum, nec eo animo, ut eo loco perpetuò manere intenderet.

VII. Imò quis domicilium ſufficienter ad hunc effec-tum habere cenſendus eſt, tametſi eo animo ibidem mo-retur, ut poſt certi temporis lapſum inde ſit recurſurus; quin & ipſa negotia ob quæ ibidem moratur id apertè ſi-gnificent : uti in Scholaribus Academicis manifeſtum eſt. Licet enim hi dumtaxat pro tempore ſtudiorum Academi-cum Domicilium eligant; quia tamen pro eo tempore, juxta communem & vulgarem loquendi modum, in Aca-demia habitare dicuntur, Parochus Parochiæ in qua pro eo tempore morantur, *proprius* ipſorum Parochus in ordine ad contrahendum Matrimonium habetur.

Econtrario, ſi quis tantùm recreationis, aut litis al-teriuſve negotii proſequendi cauſa in aliquo loco, tametſi notabili etiam tempore, ſubſiſtat, non propterea ibi Domicilium elegiſſe cenſebitur : eo quod juxta moralem modum loquendi ibidem habitare non judicetur. Ex vul-gari itaque æſtimatione, & loquendi modo multum de-pendet, ut deliniatur, ubinam quis Domicilium dicen-dus ſit habere, ut coram Parocho loci Matrimonium va-lidè contrahere queat. Et quidem in particularibus caſi-bus ex circumſtantiis concurrentibus faciliùs & ſecuriùs id determinari poteſt, quam per generalem aliquam re-gulam definiri aut deſcribi.

VIII. Hoc conſtat, quod ſubinde quis poſſit in dua-bus Parochiis eodem tempore habere domicilium; ſi ni-mirum juxta moralem loquendi modum in utraque ſic familiam inſtituat, ut utrobique juxta moralem & vulga-rem loquendi modum habitare cenſeatur; licet in uno forſan loco frequentius perſonaliter reſideat, quam in altero.

IX. Cum proprius Parochus dicatur à domicilio habi-tationis, conſequens eſt, quod hi qui tale domicilium non habent, nec *proprium* quoque Parochum habere cenſendi ſint.

Porrò qui hujuſmodi domicilio carent, dicuntur *Vagi* ſeu Vagantes, & incertas ſedes habentes. Unde tales etiam habendi ſunt; qui priſtinum domicilium deſerentes, navi-gant, vel iter faciunt, quærentes ubi ſe collocent : Hi enim domicilio carentes, eatenus Vagantes dicuntur, & incertas ſedes habentes : uti notat Sanchez *lib.* 3. *De Matrimonio*, *diſp.* 23. *num.* 2. qui dein *num.* 3. notat, etiam & illum meritò poſſe *vagum* appellari, qui relicto ſuo domicilio iter facit ad locum in quo domicilium conſtituere deſtina-vit, eò quod hactenus pro eo tempore quo eſt in itinere, nullum domicilium habeat; utpote priore deſerto, & ſecundo nondum occupato.

X.

Digitized by Google

oſtendit : Vagabundos coram Parocho debere contrahere, ubi *Parochis præcipit, ne illorum Matrimoniis interſint*, niſi ſervatis iis quæ ibidem præſcribuntur ; cui & communis praxis conſonat.

XI. Ulterius, ſi ſupponatur Sponſus eſſe vagabundus ſive omni domicilio deſtitutus, Sponſa autem domicilium fixum habeat, & conſequenter *proprium* Parochum habitationis, videtur coram hoc Parocho contrahendum : eò quod ſic Concilio Tridentino ſatisfieri queat, quod requirit præſentiam *proprii* Parochi.

Dum enim vagabundi coram Parocho loci, in quo tempore contrahendi Matrimonii reperiuntur, contrahunt, nequaquam in rigore coram *proprio* Parocho habitationis contrahunt ; & eatenus ob neceſſitatem à Decreto Concilii receditur : qui receſſus admittendus non apparet, dum alteruter contrahentium *proprium* habitationis Parochum habet : eò quod hoc caſu Decreto Concilii Tridentini ſatisfieri queat, contrahendo coram *proprio* Parocho Sponſæ non vagabundæ.

XII. Synodus Tridentina advertens, quòd multi qui " vagantur & incertas habent ſedes, prima uxore relicta, » aliam & plerumque *plures* illa vivente, diverſis in locis ducant, omnes ad quos ſpectat, paternè monet, » ne hoc genus hominum vagantium ad Matrimonium » facilè recipiant, Magiſtratus etiam ſæculares hortatur » ut eos ſeverè coërceant. Parochis autem præcipit, ne » illorum Matrimoniis interſint, niſi prius diligentem » inquiſitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata, » ab eo licentiam id faciendi obtinuerint." Citato *cap.* 7.

XIII. Decreti hujus executionem Synodi Belgicæ uno conſenſu urgent, vultque Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 10. *cap.* 6. ut licentia ab Ordinario obtineatur *in ſcriptis ; neque ea licentia ſine cauſa cognitione & matura deliberatione detur.*

Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 11. *cap.* 5. vult, ut " ignoti, & qui certas ſedes non habent, non admittantur ad contrahendum Matrimonium, niſi præviis » atteſtationibus Paſtoris, ubi noviſſimam fecerint reſidentiam, aut aliorum fide dignorum, quorum ſigilla » vel ſignaturæ ſint Paſtori, coram quo contrahere volent, bene notæ, aut ſufficienti aliorum depoſitione » apud eundem comprobatæ.

Non dubium ergo ſummâ circumſpectione, & non niſi auctoritate Superiorum, à Parochis hujuſmodi Matrimonia eſſe ſolemniſanda. Sed tamen quia in hoc Decreto nulla clauſula irritans appoſita eſt, ſi Parochus neglectis iis quæ à Synodis ſunt præſcripta, Matrimonio aſtiterit, *validum* erit Matrimonium ; quamvis Parochus graviter deliquerit, & à Superiore pro merito caſtigandus ſit ; uti poſt Sanchez notat Zypæus in Jure novo *tit. De Sponſalibus num.* 13.

XIV. Advertit quoque Zypæus *Reſp.* 7. *De Sponſalibus*, quod omnia Concilii in citato *cap.* 7. verba ſint prohibitiva, non permiſſiva libertatis alicujus quoad vagos ; aut conceſſiva juriſdictionis quoad Parochos.

Hinc ulterius concludit : " Si qua in civitate peculiares Cappellanos Caſtrenſes, qui ipſis Sacramenta adminiſtrant juxta datam ipſis facultatem à Vicario Apoſtolico ad Exercitus Regios per Breve Apoſtolicum conſtituto.

Quare nec dubium, quin milites in exercitu actu exiſtentes coram ſuis reſpectivè Cappellanis tamquam propriis Parochis Matrimonium contrahere poſſint.

Inter Concordata Ordinariorum 23. Jan. 1595. inita, & denuo in Septembri anno 1628. inter Archiepiſcopum Mechlinienſem ut Delegatum exercitûs, & Epiſcopos Comprovinciales renovata, relatum eſt, " ut Parochis » liberum ſit adminiſtrare Sacramenta omnibus divertentibus ad ſuas Parochias, & ſepulturas in iis morientibus, ſalvis juribus : Non licebit tamen Parochis aſſiſtere militibus ſeu perſonis de exercitu Matrimonium » contrahere volentibus ; niſi tamquam Præſidiarii in eorumdem Parochorum Parochiis reſideant." Ita Zypæus, *Conſult.* 2. *De Officio Ordinarii* ; qui ibidem Breve Apoſtolicum Delegationis ad Exercitus Regios diſcutit ; & ſub eodem titulo in *Jure novo* plures dictorum Concordatorum articulos refert ; nec non de militum Matrimoniis in Belgio latè tractat, *Conſult.* 14. *De Sponſalibus.* Ibi ſpecialiter examinat, quandonam hodie aliquis pro milite habendus ſit, ut jure militari gaudeat ; atque rectè monet *num.* 16. " Si quis non animo militandi per colluſionem nomen dederit, ut contra interdictum forſan Ordinarii à Caſtrenſi » Sacellano conjungatur Matrimonio, & mox quaſi à militia mittatur, dicendum erit revera quod ſimulata militia verum effectum veri & proprii Parochi ei non potuerit producere, adeoque nec Sacellanus Caſtrenſis » Matrimonio ritè & ratè præeſſe ; nec ille validè conjungi.

XVII. Parochi aſſiſtentia ad validitatem Matrimonii à Synodo Tridentina requiſita, non eſt propriè actus juriſdictionis, ſed ſimpliciter actus Paſtoralis, quemadmodum adminiſtratio aliorum Sacramentorum ; undè & *validum* erit Matrimonium, ſi Parochus aſſiſtat Matrimonio ſui Parochiani in aliena Parochia, etiam renitente ac reclamante Parocho iſtius Parochiæ ; quin & in alieno Epiſcopatu invito Epiſcopo ; uti poſt alios notat Barboſa, *De Officio Epiſcopi parte* 2. *Alleg.* 32. *num.* 95. ibidem quoque notans, Parochum quantumvis excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum poſſe *validè* Matrimonio aſſiſtere ; eò quòd maneat verus Parochus ; nec aſſiſtendo actum juriſdictionis exerceat.

XVIII. Sicuti Parochus alteri Sacerdoti adminiſtrationem Sacramentorum, tamquam eorum *Ordinarius* Miniſter, delegare poteſt ; ita quoque alteri Sacerdoti facultatem aſſiſtendi Matrimonio ſuorum delegare ; uti evidenter ſupponit Synodus Tridentina in verbis, *vel alio Sacerdote de ipſius Parochi licentia.*

Ex contextu Synodi manifeſtum eſt, facultatem hanc non poſſe à Parocho concedi niſi *Sacerdoti* ; undè poſt Navarrum, alioſque reſolvit Barboſa loco citato *num.* 13. Matrimonium de licentia Parochi tempore peſtis coram Acolyto contractum eſſe nullum.

XIX. Sufficit autem quocumque modo, ſive voce, ſive

gandi auctoritas competit : atque ita in praxi ſervatur.

XXI. Quia Epiſcopus per totam ſuam Diœceſim manet una cum Parochis tamquam ſubſidiariis ordinarius Sacramentorum Miniſter; etiam ipſe non tantum Matrimonio aſſiſtere, ſed & alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi dare poteſt; quemadmodum & Synodus Tridentina declarat in verbis : *Vel alio Sacerdote de ipſius Parochi aut* ORDINARII *licentia.*

Nomine *Ordinarii* hîc intelligitur Epiſcopus Diœceſis in qua contrahentes domicilium habent, iique omnes qui in auctoritatem & juriſdictionem ſuccedunt; ut Capitulum Sede vacante, Vicarius generalis Epiſcopi, & etiam Capituli Sede vacante : niſi horum auctoritas ſpecialiter in hoc puncto reſtricta ſit.

XXII. Poteſt quidem Ordinarius hanc licentiam alteri Sacerdoti etiam *invito* Parocho delegare; at id rarò, & non niſi urgente de cauſa faciendum : eò quòd per hanc delegationem Parocho aſſiſtentia matrimonialis jure *ordinario* competens adimatur; ideoque jure ſuo quaſi ſpolietur, dum hæc licentia alteri datur.

XXIII. Præter præſentiam Parochi alteriuſve Sacerdotis de Parochi ſeu Ordinarii licentia, neceſſaria eſt ad validitatem Matrimonii ex præſcripto Synodi Tridentinæ, duorum aut trium teſtium præſentia; quæ *ſimultanea* debet eſſe, nec ſufficit *ſucceſſiva*, quia Tridentinum copulativè exigit præſentiam Parochi & teſtium, per dictionem *&*, quæ copulat; uti poſt plures citatos advertit Barboſa *num.* 137.

Juxta Edictum Bleſenſe *art.* 40. requiruntur in Gallia *quatuor* teſtes; ſed quoad hunc numerum teſtium, articulum illum in nulla Regni Provincia receptum fuiſſe, teſtatur Jeunin *pag.* 989. unde paſſim & ibidem receptum eſt, duos ad validitatem Matrimonii ſufficere.

XXIV. Qualitatem teſtium nullam expreſſit Synodus Tridentina; neque poſteriores Synodi aut Ritualia aliquam requirunt. Unde admittuntur in teſtes quicumque mentis compotes, atque intelligere apti quid agatur; viri & mulieres, etiam proximi conſanguinei contrahentium, ſine exceptione, quæ hîc non habet locum : ſecus in aliis negotiis ubi requiruntur teſtes *omni exceptione majores.*

Ratio autem cur Synodus conſtitutionem non reſtrinxerit ad teſtes omni exceptione majores, fuiſſe poteſt, ne obtentu *exceptionum* multoties Matrimonia irritarentur; aut ſaltem in dubium vocarentur.

XXV. Præſentia Parochi & teſtium requiritur non corporalis dumtaxat, ſed moralis, ita ut ſciant & intelligant quid agatur, ipſiuſque Parochi atque teſtium teſtimonio Matrimonium probari poſſit, eoque pacto occurri incommodis ex Matrimoniis clandeſtinis metuendis.

Quare licet Parochus corporaliter eſſet præſens; ſed non intelligeret aut adverteret quid ageretur, invalidum eſſet Matrimonium defectu præſentiæ Parochi; tametſi mali-

non irritant : ut in his obtineat illud vulgatum, *Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.*

XXVII. Hæc Parochi teſtiumque præſentia adeò neceſſaria eſt pro validitate Matrimonii, ut nec *ignorantia* etiam *invincibilis* ejus defectum ſupplere queat; uti nec *privati* alicujus neceſſitas : ideoque Matrimonium ſine Parochi teſtiumque præſentia contractum in articulo mortis, aut tempore belli, aut peſtis, licet Parochi præſentia haberi nequeat, invalidum eſſe poſt alios reſolvit Barboſa *num.* 147.

XXVIII. Quin & Matrimonia contracta in articulo mortis etiam in præſentia Parochi & teſtium ab iis qui huc uſque in concubinatu vixerunt, & proles illegitimas procrearunt, habentur in Gallia pro *invalidis* ad effectus civiles, per Edictum Ludovici XIII. anni 1639. de quo videri poteſt Carolus Fevretius in Tractatu *De Abuſu lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 41.

XXIX. Quæ hactenus dicta ſunt de neceſſitate præſentiæ Parochi & teſtium, & *invaliditate* Matrimonii ex ejus defectu reſultante, obtinent in locis, in quibus ipſum Tridentinum Concilium quoad hoc punctum publicatum fuit.

Decernit quippe Concilium in fine ſui Decreti, " ut » hujuſmodi Decretum in unaquaque Parochia ſuum ro» bur poſt *triginta* dies habere incipiat, à die *prima pu*» *blicationis* in eadem Parochia factæ, numerandos.

Hîc ſat oſtendit Synodus, ſe noluiſſe Decretum vim ſuam habere ad *irritandum* Matrimonium iis in Parochiis, in quibus publicatum numquam fuit, quacumque tandem ratione publicatio impedita fuerit.

XXX. In hiſce viciniſque Provinciis & Regnis, ſi Angliam & Poloniam exceperis, Concilium Tridentinum ſufficienter quoad hoc Decretum promulgatum eſſe, oſtendit eximius D. Huygens in ſuis Obſervationibus, *De Sacramento Matrimonii, cap.* 36. neque de Gallia quoad nullitatem Matrimonii clandeſtini ex defectu præſentiæ Parochi & teſtium, ulla hodie videtur vel minima dubitandi ratio amplius ſubeſſe.

Cùm ergo in omnibus penè locis hîc circumjacentibus publicatio Concilii Tridentini ſufficienter facta ſit; atque ita nullitas Matrimonii clandeſtini habeatur, admodum rari incidunt caſus contracti Matrimonii in loco, ubi Concilium non eſt publicatum, ab incolis loci in quo illud publicatum fuit, aut econtra : qui ubi occurrerint, conſuli poterit citatus eximius Auctor, qui caſus illos ſolidè ibidem reſolvit; atque inter alia rectè advertit *num.* 13. quòd hoc Concilii Decretum non afficiat perſonas ratione loci ad quem divertunt, vel per quem tranſeunt; ſed ratione loci in quo habitant, ac propterea incolas loci in quo Decretum eſt publicatum, non poſſe validè contrahere clandeſtinè in loco diverſorii, vel tranſitus, ubi non eſt publicatum.

XXXI. Porrò quod ſuprà dictum eſt, nec *neceſſitatem* ſupplere defectum Parochi, id expreſſè reſtrinxi ad neceſ-

Digitized by Google

tratu politico, aut Miniſtro Acatholico contracta etiam in illis locis, ubi Decretum Concilii Tridentini aliquando fuit publicatum, eſſe valida, etſi nec deſit copia Parochi Catholici, neque ſic conjunctos ad Eccleſiam Catholicam redeuntes, eſſe urgendos coram Parocho conſenſum matrimonialem renovare, non tantùm in Gallia & Germania, ſed in Provinciis Confœderatis, ubi Calviniſtæ dominantur, jam à ſexaginta decem & amplius annis communiter receptum fuit; atque toto quaſi orbe ſpectante pro validis reputata fuere, quemadmodum nuper in quadam Diſſertatione ſub titulo Theſeos *De Sponſa duorum*, oſtendit eximius D. Martinus de Swaen in hac Academia Sacræ Theologiæ Doctor; eorumque validitatem ſolidè adſtruit; profertque varias eaſque urgentiſſimas rationes, ob quas meritò Pontificibus & Epiſcopis viſum ſit, Decretum Concilii Tridentini non comprehendere Matrimonia Acatholicorum in Provinciis confœderatis, ſub temporali dominio Hæreticorum conſtitutis.

XXXIII. Prima ratio petitur ab utilitate Eccleſiæ & ſalute animarum. Si enim Matrimonia Acatholicorum coram Magiſtratu Politico, vel Miniſtro Acatholico contracta ſint invalida, ſequetur, " nullum conju-
» gatum Calviniſtam poſſe ad fidem Catholicam con-
» verti & Eccleſiæ Catholicæ reconciliari, niſi aut deſe-
» rat uxorem hæreticam converti nolentem, & niſi agnoſ-
» cat ſe hucuſque in materiali ſaltem fornicatione cum
» putatitia ſua uxore vixiſſe; vel niſi illa conſentiat
» (quod rarò hodie contingere videmus) de novo in-
» ire contractum conjugalem coram Preſbytero. " Hæc ille §. 5.

" Quantum converſioni Acatholicorum hæc ſententia
» ponat impedimentum; & quantum contra Catholicos
» perſecutionem excitare nata ſit, (pergit Swanius) ne-
» mo eſt qui non percipiat. Econtra autem ſi valida cen-
» ſeantur Matrimonia coram Acatholico Magiſtratu vel
» Miniſtro Calviniſtico in fœderato Belgio inita, ceſſant
» incommoda enarrata, & converſioni Acatholicorum
» oſtium aperitur.

Refert deinde eximius Auctor, hanc rationem purpuratis Patribus expoſuiſſe magnum illum ac nominatiſſimum Præſulem Epiſcopum Caſtorienſem per Provincias confœderatas Vicarium Apoſtolicum, cùm anno 1671. Romæ negotia ſuæ miſſionis ageret; eoſque reſpondiſſe, *non convenire ut quæſtio illa à ſancto Officio definiatur, verum ſtatueret ipſe, quod crederet animarum ſibi creditarum ſaluti maximè expedire.* Et eodem anno reſpondit eidem Antiſtiti Pœnitentiaria Romana, ſe ſentire, quod Matrimonia Acatholicorum in Belgio fœderato inita coram Magiſtratu vel Miniſtro Calviniſta, deberent haberi *valida.*

Quanto autem ſtudio & zelo præfatus Præſul poſt ſuum ex Urbe reditum Paſtoribus ſibi ſubditis inculcare conatus ſit, hujuſmodi Matrimonia habenda eſſe pro validis, multis oſtendit Swanius.

XXXIV. Secundam rationem pro validitate hujuſmodi [...] illis incommodis quæ ex urgenda hac obſervantiâ ſequerentur; uti latius videre licet apud Swanium; nec non eximium D. Huygens, qui in ſuis Obſervationibus de Sacramento Matrimonii horum Matrimoniorum validitatem ſimiliter adſtruit, & argumentis in contrarium adduci ſolitis reſpondet; atque ſignanter notat ex Swanio, reſolutionem Cardinalium datam Saſboldo Vicario Apoſtolico, relatam à Zypæo titulo *De Sponſalibus*, *num.* 16. qua dicta Matrimonia declarantur *invalida*, emanaſſe id temporis, quo Rex Catholicus nullum adhuc jus liberæ Reipublicæ Provinciis illis ceſſerat; atque nullius adhuc Religionis pacificum, niſi ſolius Catholicæ, indulgeret exercitium, exturbans ubicumque poterat Miniſtros Acatholicos. Quidnî pro hoc tempore declarare potuit ſancta Congregatio Decretum Concilii Tridentini, etiam Acatholicos obligare; cum nec tunc ſubeſſent, nec timerentur incommoda illa, & obſervantiæ impoſſibilitas, quæ hodie mutato politico regimine, & publico Religionis exercitio, ex neceſſitate obſervantiæ iſtius Decreti orirentur; uti fuſius exponit Swanius §. 6.

XXXVI. Quod de validitate Matrimonii Acatholicorum coram Magiſtratu vel Miniſtro Hæretico dictum eſt; id quoque obtinere tametſi altera pars contrahentium ſit Catholica, multis ſolidiſque argumentis evincit Swanius §. 7.

Si enim Matrimonia ſint *valida* contracta coram Magiſtratu vel Miniſtro Hæretico, dum utraque pars eſt Acatholica, etiam *valida* dicenda videntur, tametſi una pars dumtaxat ſit Acatholica; eodem argumento, quo Matrimonium contractum in loco ubi Decretum Concilii Tridentini non eſt publicatum, eſſet *validum* clandeſtinè initum, licet una tantùm pars in loco iſto domicilium haberet, altera verò in loco in quo Decretum eſt publicatum, & ita deciſum fuiſſe à ſancta Congregatione refert Wameſius *Conſilio*, *Can.* 530.

Plura argumenta pro validitate hujuſmodi Matrimonii adducit ibidem Swanius, dicitque ſe non ita pridem ex ampliſſimo D. Van Heuſſen Provicario Ultrajectino, Viro rerum Provinciarum iſtarum apprimè gnaro, didiciſſe ſequentia. " Primò, quod Preſbyteri de Clero eos,
» qui coram Miniſtro, vel Magiſtratu Acatholico con-
» juncti ſunt, & quorum pars altera eſt Acatholica, paſ-
» ſim non ſoleant de novo conjungere.

» 2. Quod conſtet, plures ex Religioſis, & inter illos
» etiam PP. Societatis eidem ſententiæ, praxique ſe con-
» formare.

» 3. Quod conſtet, ſimilia conjugia ante tempora Il-
» luſt. Caſtorienſis (quamvis non ita univerſaliter) uti
» valida fuiſſe habita.

» 4. Quod præfatus Præſul poſt ſuum ex Urbe redi-
» tum (accidit is an. 1671.) expoſitis S. Congregationi
» ſententiæ ſuæ in hoc motivis, acceptoque ab eadem
» reſponſo, faceret ipſe, *quod magis in his regionibus*
» *congrueret*, praxim jam dictam efficacius frequentiuſ-
» que promoverit.

» 5.

… eque enim unus ne-gat, quin Catholici graviſſimè peccare ſoleant, cum hæreticis Matrimonia ineundo; hæcque Matrimonia ob multiplicia incommoda, ac præſertim præſentaneum periculum perverſionis ad hæreſim & parti Catholicæ, nec non prolibus imminens, eſſe planè deteſtanda; atque Parochos debere meritò ſollicitos eſſe, ut tum in concioni- » ne quis perſonas, quarum altera eſt Acatholica, nobis » inconſultis, & ſine *ſpeciali* noſtro conſenſu, præſumat » conjungere." Deinde addunt: " Sæpe deterreant Paſ- » tores, aliique Miſſionarii plebem Catholicam, ne con- » jugii jugum ducant cum infidelibus, nec cum illis ve- » lint unum corpus fieri, cum quibus non poſſunt fieri » unus ſpiritus.

ADDITAMENTUM

AD NUM. XVI. Decretum Archiepiſcopi, &c.

Decretum Archi-Epiſcopi Mechlinienſis in qualitate Delegati Apoſtolici ad Exercitus Regios, de Adminiſtrandis Sacramentis militibus, & eorum ſepulturis.

Jacobus, Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratiâ Archi-Epiſcopus Mechlinienſis, nec non pro Exercitibus Catholicæ ſuæ Majeſtatis per Belgium & partes inferioris Germaniæ, ejuſdem Sedis Delegatus.

OMnibus & ſingulis in præfatis Exercitibus, ſeu quarumcumque perſonarum militarium curam animarum habentibus quocumque nomine nuncupatis, Salutem in Domino. Ut ea, quæ à Sancta Sede conceſſa ſunt, à Reverendiſſimis Ordinariis concordata, & alias ordinata pro ſalute militarium perſonarum, fiant in vinculo charitatis, inviolabiliter vobis ſub pœnis gravibus arbitrio noſtro ſtatuendis, obſervanda mandamus ſequentia.

Primò, Ut nulli Matrimonio quarumcumque perſonarum militarium aſſiſtatis, niſi exactè ſervatis iis quæ Concilia Generalia Lateranenſe & Tridentinum ſtatuerunt, ſub pœnis ibidem ordinatis. Quod ſi una pars Matrimonium contrahere volentium militaris eſt, altera pagana, ab utriuſque partis Paſtoribus fiant debito modo proclamationes, ac inſuper perſona militaris Paſtorem ſeu Capellanum, qui Matrimonio contrahendo légitimè aſſiſtet, per fide digna teſtimonia ſcripta tam Sacellanorum aut Paſtorum, quam Capitaneorum quibus iſta perſona militaris proximo anno cum dimidio ſuppoſita fuit, certiorem reddet ſe liberam eſſe ad contrahendum, qua certioratione non erit opus, ſi ſuper proclamationibus obtenta fuerit diſpenſatio ab utriuſque contrahentium Prælato ſeu Prælatis.

Secundò, Non licebit Capellanis cujuſcumque Præſidii uti Sacramentalibus Eccleſiarum Parochialium, niſi de licentia & aſſenſu cujuſque Eccleſiæ Paſtoris. Quòd ſi alicubi determinatus locus ad hoc aſſignatus ſit, in eum ſua Sacramentalia deferant Capellani, & in eo fungantur muniis Paſtoralibus erga ſibi ſubditos, ac etiam militares alios ejuſdem Præſidii, ſi fortè aliquæ cohortes, vel turmæ proprium Capellanum non habeant: & ſi interdum contingat (quod tamen rarum eſſe debet) Capellanum alicujus cohortis pro tempore, negotiorum cauſa, à Præſidio abeſſe, tunc militares iſtius cohortis uſque ad reditum Capellani ſui, quoad Sacramentorum adminiſtrationem, ſuberunt Paſtori Parochiæ in qua hoſpitantur.

Tertiò, Tenebuntur omni caſu Capellanis ſuis aſſiſtere quoad Sacramentorum quorumcumque adminiſtrationem, niſi miles, ſeu valens, ſeu infirmus, proprium Parochiæ, in qua hoſpitatur, Sacerdotem Paſtorem ad hoc elegerit.

Quartò, Capellani ſuos ſepelient in Cœmeteriis Parochialibus cum licentia Parochi cujuſque Eccleſiæ, & deſignato ab eo loco. Quòd ſi in Eccleſia Parochiali, aut Regulari cujuſcumque Ordinis privilegiò gaudentis ſepulturæ, electa eſt ſepultura, Capellanus militis tradet ad ingreſſum Eccleſiæ Rectori ejuſdem cadaver, niſi pro bona correſpondentia Capellano ſepelitionem & officium permittat.

Quintò, Capellanus militaris, vel electus ut ſuprà, loci Paſtor, qui ægroto militi Viaticum porrexerit, & Extremam-Unctionem impenderit, ille, ſi velit, funeri aſſiſtet, ſepulturæque ſolemnia peraget.

Sextò, Perſonæ quæcumque militares, quæ (etiamſi ad tempus tantum) negotiorum cauſa ſe ad urbes receperint, aut alia loca extra Præſidium ſuum, ſuberunt pro illo tempore, quoad Sacramentorum adminiſtrationem, Paſtoribus cujuſque Parochiæ in qua diverſantur, qui ſimilibus perſonis petentibus Sacramenta adminiſtrabunt, nullatenus autem Capellani militares iſtius Præſidii, ſi fortè aliquod contingat ibi eſſe.

3. *… trahat : atque cum in finem ritus populo exponendi.*
4. *Laudabilis eſt ritus celebrandi Matrimonium in Eccleſia.*
5. *Hic ritus licet non univerſalis, à Synodo Tridentina non improbatus.*
6. *Ritus Vinculum Matrimoniale deſignans deſcribitur.*
7. *Formula à contrahentibus & Parocho pronuntianda, qua contractus Matrimonialis exprimitur.*
8. *Benedictio & traditio* Annuli *nuptialis.*
9. *Vetus Annuli uſus; & ad quid primùm introductus?*
10. *Myſtica Annuli ſignificatio.*
11. *Benedictio Sacerdotalis ſuper novos Deſponſos.*
12. *Miſſæ celebratio in aliquibus locis eſt vice Benedictionis; & olim non niſi intra Miſſarum ſolemnia fiebat benedictio.*
13. *Oſculum pacis Deſponſis dandum.*
14. *Olim Fideles inter Miſſarum ſolemnia, ſe mutuò oſculabantur; & quomodo hic ritus mutatus?*
15. *Benedictio Deſponſorum poſt Miſſam; & recitatio Evangelii ſuper eoſdem.*
16. *Plerique ritus deſiderantur in Rituali Romano: eos tamen non improbat.*
17. *Parochi ſequi debent ritus in ſuis reſpectivè Ritualibus præſcriptos.*
18. *Monendi novi Conjuges ut exemplo Tobiæ ab uſu Matrimonii ſe aliquo tempore temperent.*
19. *Monendi quoque de licito Matrimonii uſu: ſed parcè & honeſte.*
20. *Annotatio Matrimonii à Parocho facienda.*
21. *Quid circa conſervationem Regiſtrorum Edicto Principum noſtrorum cautum.*
22. *In celebratione nuptiarum indecoræ ſalutationes, & exceſſiva convivia vitanda.*
23. *Quid pro moderandis conviviis nuptialibus per Principes Belgii ſtatutum.*

I. MAtrimonium apud Chriſtianos etiam primis ſæculis quibuſdam ſacris ritibus, precibuſque coram Sacerdote celebrata fuiſſe expeditum eſt; ſed hi ritus preceſque varii fuere pro locorum & temporum varietate; uti & hodie non omnium eſt in his Eccleſiarum uniformitas; quam varietatem agnoſcens Synodus Tridentina vult, ut Sacerdos in conjungendis Sponſis utatur verbis juxta receptum uniuſcujuſque Provinciæ ritum. *Seſſ. 24. cap. 1. De Reformat. Matrimonii.*

II. Hi quidem ritus ac preces ad eſſentiam non ſpectant Matrimonii; nec earum omiſſio validitatem ejus impedit: eas tamen omittere citra neceſſitatem aut legitimam diſpenſationem omninò illicitum eſt.

Ulterius, quia ab Eccleſia inſtituti ſunt, Matrimonio benedictionem accerſere ſolent; & eorum temeraria omiſſio & profanus contemptus maledictionem in ipſos contrahentes; ipſumque Matrimonium non raro accerſere.

III. Monendi proinde Fideles, ne clandeſtinè & præ-

… lebratum fuerit, non perinde conſtat.

Legitur quidem antiquitùs Matrimonia in *facie Eccleſiæ*, aut *coram Eccleſia* fuiſſe contracta; ſed ſciendum, *Eccleſiam* ibi ſumi pro congregatione ſeu cœtu Fidelium; ideòque Matrimonia in *facie Eccleſiæ* celebrari, idem valet, ac *publicè* coram cœtu Fidelium celebrari; hujuſmodique Matrimonia *clandeſtinis* conjunctionibus opponebantur.

Quidquid ſit, non dubium, quin laudabilis ſit Eccleſiarum Belgicarum hæc conſuetudo; eamque retinendam præcipit Synodus D. Mechlinienſis anno 1609. *titul. 9. cap. 6.* " Laudabilis eſt hujus noſtræ Diœceſis conſuetu» do (ait) quòd Matrimonia & in Eccleſia, quæ Sacra» mentorum proprius locus eſt, & inter Miſſarum ſolem» nia contrahantur. Quare cùm ſacrum Concilium Tri» dentinum ejuſmodi conſuetudinem retineri vehemen» ter optet, præcipimus, ne quis abſque ſpeciali noſtra » licentia ei contravenire audeat.

Idipſum decernit Synodus Antverpienſis ſub Miræo, *tit. 10. cap. 9.* additque, *potiſſimum diebus Dominicis & Feſtis.* Ac deinde: " Nullus autem Paſtor ſub gravi » pœna *poſt meridiem* Matrimonium ſolemniſare præſu» mat." Et *cap. 6.* proſcribit juvenum quorumdam inſolentias, quæ etiam in ipſo templo circa novos Deſponſos contingere ſolebant.

Synodus Audomarenſis, *tit. 10. cap. 11.* ait: " Sancta » igitur cùm ſit res (Matrimonium) non contrahatur ni» ſi in Eccleſia, nequaquam in privatis ædibus quantum» vis honeſtis.

V. Advertit Zypæus titulo *De Sponſalibus*, *num. 19.* quòd " Concilium Tridentinum benedictionem qui» dem in templo ſuſcipi mandet, non æquè Matrimo» nium ibi contrahi: adeò ut Sacra Congregatio cenſue» rit, Ordinarium non poſſe prohibere, quin Matrimo» nia domi celebrentur ſervata Concilii formâ, referente » Sanchez, *lib. 3. diſp. 15. num. 20. aliiſque*; ſed id » quidem pro iis regionibus non improbo (ait Zypæus) » ubi virgines rarò in publicum prodeunt, ſed in liberio» ribus gentibus, ut ſunt noſtræ Belgicæ, probare non » poſſum; ubi quidem uſus hactenus obtinuit; ut non » extra templi parietes Matrimonia ſolemniſentur. Hæc ille; qui ibidem oſtendit, hunc uſum in his regionibus eſſe laudabilem; atque referendum inter laudabiles conſuetudines, quas Synodus Tridentina retineri voluit.

VI. Sponſis Eccleſiam ingreſſis, atque utroque per Parochum ſpecialiter & ſingillatim interrogato, utrum venerint huc libera ſua voluntate, & à nullo coacti ad contrahendum inter ſe Matrimonium, & utroque reſpondente *affirmativè*, tunc Sacerdos juxta Rituale Mechlinienſe, conjunctis dextris amborum, & ſtola involutis, cum ſigno crucis, invocata SS. Trinitate dicat: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; inchoatur myſterium.*

Ex Iſidoro refert Gratianus, *cauſ. 30. q. 5. Can. 7.* " quod

moniatem, etiam ſine verbis coram Parocho nulla verba proferente, neque Matrimonium confirmante, imò poſitivè improbante, præſtari, ut validum ſit Matrimonium: tamen nec Parocho licet his omiſſis, aut alia formâ Matrimonium ſolemniſare, aut ei conſenſum præbere, aliàs graviter puniendus; uti & Contrahentes præſcriptos ritus contemnentes.

VIII. Sequitur ex præſcripto Ritualium, benedictio *annuli* ſecundum formam in Rituali cujuſque Diœceſis præſcriptam. Rituale Romanum præſcribit, ut Sponſus *annulum* benedictum de manu Sacerdotis acceptum imponat digito *annulari* ſiniſtræ manus Sponſæ, Sacerdote dicente: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Ex præſcripto Paſtoralis Mechlinienſis, Sacerdos poſtquam annulum aſperſit aqua benedicta, infert illum digito annulari dextræ manus Sponſæ, aut alteri ſecundum morem loci, dicendo: *Accipe annulum fidei Matrimonialis, in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, ut illum portans, ſis armata virtute cœleſtis benedictionis, & proficiat tibi ad ſalutem æternam.*

IX. Antiquiſſimus eſt *annuli* uſus apud Veteres. Et quidem tam apud Romanos, quam Hebræos moris fuiſſe, ut in omni pactione loco arrhæ annulus daretur, ex Plinio & Hiſtoria Sacra *Geneſis* 38. obſervat Baronius ad *annum* 57. atque ex hujuſmodi uſu fluxiſſe videtur (pergit Baronius) ut cum ſpondentur nuptiæ, Sponſus loco arrhæ, Sponſæ det annulum.

Annuli Sponſalitii meminit quoque Tertullianus in Apologetico *cap. 6.* ubi exponens priſtinam mulierum Chriſtianarum modeſtiam; ait: " Cum aurum nulla no» tat præter unico digito, quem Sponſus oppignoraſſet » *pronubo annulo.*

Meminit quoque hujus annuli Clemens Alexandrinus in Pædagogo ſuo Chriſtiano *lib.* 3. *cap.* 11. aſſeritque, quod *daretur uxori non ornatus gratiâ, ſed ut obſignaret quæ domi erant.* In ſignum nimirum curæ rei domeſticæ: in quem quoque finem claves novæ nuptæ tradi ſolitas teſtatur Feſtus. Obſignari enim ſolitas penuarias arcas ne ſurriperentur à ſervis, ex Plinio notat Baronius loco citato: Obſervans inſuper, annulos ſponſalitios olim apud Romanos fuiſſe plerumque ex *ferro*; unde & Tertullianus de habitu mulierum *cap.* 13. generatim dicit: *Nam & annuli ferro fiunt.*

X. Apud antiquos Chriſtianos annulis ſponſalitiis inſculptum fuiſſe ſignum fidei, quod eſt Hieroglyphicum amoris & concordiæ, monet ibidem Baronius.

Hanc annuli ſignificationem non obſcurè inſinuat Nicolaus I. in reſponſis ad Bulgaros apud Gratianum *Cauſ.* 30. *q.* 5. *Can.* 3. " Poſtquam arrhis Sponſam ſibi Sponſus » per digitum fidei annulo inſignitum deſponderit.

Et apertius Iſidorus, apud Gratianum ibidem *Can.* 7. " Quod in primis nuptiis annulus à Sponſo Sponſæ datur, loco citato. Loquens de comis fictitiis mulierum quaſi benedictionem impedientibus, ait: " Cui autem ma» num imponit Preſbyter, cui autem *benedicit?* Non » mulieri, quæ eſt ornata, ſed *alienis* capillis, & per » hoc alii capiti.

Synodus Carthaginenſis IV. *Can.* 13. apud Gratianum *Cauſ.* 30. *q.* 5. *Can.* 5. ait: " Sponſus & Sponſa cùm » *benedicendi* ſunt à Sacerdote, à parentibus ſuis & para» nymphis offerantur.

Plures ibidem Canones, qui hujus benedictionis meminerunt, recitat Gratianus; licet forſan non tam antiqui ſint, quàm ſunt Auctores quorum nomina referunt.

XII. Benedictione abſoluta ex præſcripto Paſtoralis Mechlinienſis, " novi conjuges honeſtiori loco colloca» ti, audiunt Miſſam, orantes Deum pro Matrimonii » jam initi proſpero ſucceſſu.

Rituale Romanum indicat, Miſſam dumtaxat celebrandam, ſi nuptiæ ſint benedicendæ; atque ita ipſam Miſſæ celebrationem eſſe vice benedictionis. Poſt benedictionem enim *annuli* immediatè ſubjicit: " His expletis, *ſi* » *benedicendæ ſint nuptiæ*, Parochus Miſſam pro Sponſo » & Sponſa, ut in Miſſali Romano, celebret, ſervatis » omnibus quæ ibi præſcribuntur. " Neque alterius benedictionis meminit.

Et ſanè pridem benedictio nuptiarum intra Miſſarum ſolemnia, " fiebat poſt *Orationem Dominicam*, & om» nia alia quæ intra Miſſarum ſolemnia olim benedice» bantur, uti clarum eſt ex noſtris Sacramentariis, " inquit Hugo Menardus in notis ad Sacrament. *pag.* 414. qui primus edidit ex Codice Remenſi exarato circa annum milleſimum, *Actionem* ſeu Miſſam propriam *nuptialem*, in qua inter alia dicitur: " Et dicis Orationem » Dominicam, & ſic eam (Sponſam) *benedicis*, his ver» bis: Deus qui mundi creſcentis exordium, &c.

Hujus veteris ritus veſtigium eſt, quod in Paſtorali Mechlinienſi præſcribitur: " Dicto *Pater noſter*, Sacerdos » antequam dicat; *Libera nos quæſumus Domine*, ſtans » in cornu Epiſtolæ verſus Sponſum & Sponſam ante Al» tare genuflexos, dicit ſuper eos ſequentes Orationes: Hæ enim Orationes locum priſtinæ benedictionis ſupplent.

Ad benedictionem Sacerdotalem ſeu potius benedictionem Eccleſiæ miniſterio Sacerdotis impertiendam, nec non ipſum Miſſæ Sacrificium in nuptiarum benedictione celebrari conſuetum, non obſcurè alludit Tertullianus *lib.* 2. *ad Uxorem cap.* 8. dicens. " Unde ſufficiamus ad enar» randam felicitatem ejus Matrimonii, quod Eccleſia » conciliat; & confirmat *oblatio*, & obſignat benedic» tio.

Ad hæc verba, *confirmat oblatio*, reflectens Vir eruditus Nicolaus Rigaltius, ait: " Cum ab Eccleſiæ Præ» poſitis conjugium, ut Septimius dixit, conciliatum ſo» lemni die Eccleſiæ ſiſtitur, communibus fidelium votis in-

» ſimplicitate in inaniam degenerante, ſubtractum pau-
» latim eſt oſculum, & ejus vice mos introductus porri-
» gendi tabellam cum Crucis vel Chriſti imagine, quam
» ſuperioris ſæculi Scriptores *oſcularium* vocant, de quo
» vocabulo agit Spelmannus in Gloſſario.

XV. Abſolutâ Miſſa poſtquam novis Conjugibus, ac toti populo communis fuerit impenſa Miſſæ benedictio, priuſquam Sacerdos incipiat Evangelium Sancti Joannis, adducendi ſunt novi Conjuges ad Altare ex præſcripto Paſtoralis Mechlinienſis, ad quos converſus Sacerdos di-
» cit: " Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob ſit
» vobiſcum: & ipſe impleat benedictionem ſuam in vo-
» bis, ut videatis filios filiorum veſtrorum uſque ad ter-
» tiam & quartam generationem; & poſtea vitam æter-
» nam habeatis ſine fine, &c.

Ex ejuſdem Paſtoralis præſcripto Sacerdos legere debet Evangelium S. Joannis *In Principio erat Verbum*, ſuper novos conjuges; atque lectum Evangelium Crucis impreſſione ſignatum exhibere utrique oſculandum.

XVI. Pleræque hæ ſacræ cæremoniæ, & iteratæ Benedictiones deſiderantur in Rituali Romano; ubi brevis admodum formula ſolemnizandi Matrimonium habetur, ſubjiciens propterea hanc cautionem Synodi Tridentinæ:
" Cæterum, ſi quæ provinciæ aliis, ultra prædictas, lau-
» dabilibus conſuetudinibus & cæremoniis in celebrando
» Matrimonio utuntur, eas Sancta Tridentina Synodus
» optat retineri.

XVII. Parochi igitur in hiſce præſcripta Ritualium ſuorum ſequi debent; ac frequenter oſtendere populo ſalutarem uſum harum cæremoniarum; ac ſignanter efficaciam precum & Benedictionum, quæ nomine Eccleſiæ ſuper novos conjuges funduntur; quodque merito timeant, qui iis contemptis contra Eccleſiæ præſcriptum Matrimonia ineunt, ne maledictionem pro benedictione in ſe & proles ſuas accerſant.

Deinde hîc notandum, Benedictiones in Ritualibus præſcriptas dumtaxat primas nuptias concernere, uti infra ubi de ſecundis nuptiis agetur, latius dicetur; ratioque illius diverſitatis aſſignabitur.

XVIII. Matrimonii ſolemnizatione abſoluta monet Paſtorale Mechlinienſe Parochum, ut novos conjuges
" egregiè etiam coram populo hortetur, ut ad exemplum
» Tobiæ, & ſacrorum Canonum *conſilium*, propter re-
» verentiam Sacramenti & Benedictionis biduo vel tri-
» duo orationibus vacent, & caſtitatem ſervent, ut ſic
» tamquam filii Sanctorum conjugium Chriſtianum cum
» Dei timore conſummantes, ſciant uterque vas ſuum
» poſſidere in ſanctificatione & honore, non autem in
» paſſione deſiderii, ſicut gentes quæ ignorant Deum.

Ex Concilio Carthaginenſi IV. *Can.* 13. refert Gratianus *cauſ.* 30. *q.* 5. *Can.* 5. " Qui (ſponſus & ſponſa)
» cum acceperint Benedictionem, eadem nocte pro re-
» verentia ipſius benedictionis in virginitate perma-
» neant.

Gloſſographus reflectens ad hæc verba: PRO REVERENTIA, ait, *Ergo non erit peccatum ſi aliter fiat:*

cap. 55. ubi pie et caſte exponit, quomodo conjuges ſe circa actum conjugalem gerere debeant.

XX. Ut contracti Matrimonii certa ſemper fides haberi queat, mandat Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 1. *De Reformat.* ut " habeat Parochus librum, in quo con-
» jugum & teſtium nomina, diemque & locum contracti
» Matrimonii deſcribat; quem apud ſe diligenter cuſ-
» todiat.

Hoc Decretum renovans Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 10. *cap.* 7. addit: " Et quotannis in viſitatione
» Archipresbytero exhibeant. Qui quidem liber ubi jam
» completus fuerit, ſervabitur in archivis Eccleſiæ.

XXI. Edicto perpetuo Principum noſtrorum anni 1611. *art.* 20. mandatur Magiſtratibus quorumcumque locorum, ut quotannis accipiant exemplum ſive copiam (ut vocant) authentizatam cum regiſtro Parochiali in quo notantur Baptiſmata, Matrimonia, & Sepulturæ, omnium eorum quæ hoc toto anno occurrunt; quod exemplum Paſtor ipſi Magiſtratui dare tenebitur, ut in ſua quiſque Magiſtratus reſpectivè archiva referat, diligenterque cuſtodiat. Inſuper ut Magiſtratus pagorum confici jubeant duo exempla, quorum alterum mittant ad ſuperiorem ſui territorii judicem, ut ibidem reſervetur; idque ſub pœna arbitraria in negligentes. Volentes dictis regiſtris eorumque exemplis plenam fidem adhiberi abſque ulteriore probatione: cùm nimirum de ætate, conjugio, morte, promotione ad Ordines, proviſione beneficiaria, ſeu ſæcularis officii collatione, & reſtitutione agetur; de quibus in ipſo articulo mentio fit.

Ad hoc Edictum reflectens Zypæus titulo *De Parochiis num.* 6. ait, " quod valde expediret, omnes Epiſ-
» copi ſuâ ſaltem auctoritate Paſtoribus mandarent, &
» exequerentur, ut in archivis Epiſcopalibus hujuſmodi
» exemplaria reſervarentur.

XXII. Mandat denique Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 10. *De Reformat. Matrimonii*, curent Epiſcopi,
" ut nuptiæ eâ quâ decet modeſtiâ & honeſtate fiant:
» ſancta enim res eſt Matrimonium, & ſanctè tractan-
» dum.

" Nuptias ſolemnibus conviviis, ſaltibus, ſcœnis fœ-
» dare potius quàm ornare, eſt abuſus antiquus à Gen-
» tilibus devolutus in Eccleſiam, " ait Chriſtianus Lupus in Scholiis ad *Can.* 24. *Trullanum*: quo Canone cavetur, " ſi quis Clericus ad nuptias vocetur, quando
» ad deceptionem comparata ludicra ingreſſa fuerint, ſur-
» gat & diſcedat, Patrum noſtrorum ſic jubente doctrina.

Et antiquior Synodus Laodicæna *Can.* 53. ſtatuit, quòd non oportet Chriſtianos ad nuptias venientes ſe turpiter & indecorè gerere, vel ſaltare, ſed modeſtè cœnare & prandere, ut decet Chriſtianos.

Rurſus Synodus Agathenſis anno 506. *Can.* 39. injunxit ſacratis hominibus, " ut nuptiarum evitent convivia,
» nec his cœtibus admiſceantur, ubi amatoria cantan-
» tur & turpia, aut obſcœni motus corporum choreis &
» ſaltationibus efferuntur, ne auditus aut obtutus ſacris
» myſte-

Digitized by Google

CAPUT I.

Penes quem ſit authoritas inducendi Impedimenta Matrimonii.

1. *Quid nomine impedimenti hîc intelligatur; & quotuplicis generis ſit?*
2. *Impedimenta Matrimonii etiam apud Gentiles nota fuêre.*
3. *Magiſtratuum civilium eſt leges Matrimoniis ineundis præſcribere.*
4. *Qua ratione hodie competat Eccleſiæ Matrimonia ordinare.*
5. *Hæc compendiosè expreſſit S. Thomas.*
6. *Ex ſententia S. Thomæ juxta diverſos fines, diverſorum juriſdictioni ſubjacet Matrimonium.*
7. *Sequitur, quædam eſſe quæ jure naturæ impediant & dirimant Matrimonium.*
8. *Conſectarium eſt, Magiſtratum Politicum poſſe ſtatuere impedimenta Matrimonii.*
9. *Certum eſt, Principes Gentiles quoad ſuos ſubditos Gentiles, poſſe inducere impedimenta etiam dirimentia.*
10. *Principibus etiam Catholicis competit auctoritas ſtatuendi impedimenta impedientia.*
11. *An etiam* dirimentia *quoad ſubditos Catholicos? Opinio Sanchez.*
12. *Quid ſentiat Petrus Soto?*
13. *Principum auctoritatem in ſtatuendis impedimentis Matrimonii, aſtruit Gerbeſius Doctor Sorbonicus.*
14. *Hac auctoritate à multis ſæculis uſi non ſunt Principes Catholici.*
15. *Non tamen poteſtas ipſis Principibus abſolutè adempta videtur.*
16. *A multis ſæculis invaluit, ut ſola Eccleſia inter Catholicos ſtatuerit impedimenta dirimentia.*
17. *Hac poteſtate à primis ſæculis uſa fuit Eccleſia.*
18. *Hanc poteſtatem habuit Eccleſia independentèr à conceſſione Principum ſæcularium.*
19. *Poteſtas Eccleſiæ corrigendi leges civiles.*
20. *Definitio Synodi Tridentinæ circa auctoritatem Eccleſiæ ſtatuendi impedimenta.*
21. *Conſuetudine induci poſſunt impedimenta Matrimonii.*

I. IMPEDIMENTORUM nomine hîc intelligitur, quidquid Matrimonium jure reddit nullum aut illicitum.

Nonnulla enim ſunt, quæ ipſum contractum Matrimonialem non tantùm reddunt *illicitum*, ſed & *invalidum* ac *nullum*; vocanturque impedimenta *dirimentia*; eo quod *dirimant* ſeu *irritent* Matrimonia cum ſimilibus impedimentis contracta.

Alia ſunt, quæ Matrimonia quidem contrahi prohibent; ſed contracta non *dirimunt*, vel *irritant*; dicunturque impedimenta *impedientia*.

II. Similia impedimenta non tantum apud Chriſtianos; ſed etiam apud Infideles & Gentiles nota ſemper fuerunt.

Ut enim contractus Matrimonialis finem ad quem à natura ordinatus eſt, obtineret, ſollicitæ fuêre Gentes etiam lumine fidei deſtitutæ, ſuis legibus contractum hunc ſic circumſcribere, ne extra finem à natura præſcriptum exorbitaret. Hinc tot Romanorum Principum circa ætatem, qualitatem cæteraque ad Matrimonium ſpectantia leges; quæ etiam hodie in Corpore Juris adhuc leguntur.

III. Ulterius, quia Matrimonium ad bonum politicum quoque ordinatur: atque ex Matrimoniis convenienter aut inconvenienter initis multum dependet bonum politicum, ſeu Reipublicæ tranquillitas aut turbatio, indubiè Magiſtratus Civiles proſpicere debent, ut Matrimonia ſic ineantur, ut bonum politicum & regimen Reipublicæ inde non patiatur, nec tranquillitas familiarum turbetur.

IV. Denique, quia Matrimonium Chriſtianorum per Chriſtum ad Sacramenti dignitatem & efficaciam fuit elevatum; ac jam etiam ordinatur ad ſanctificationem Fidelium, quidnî ad Eccleſiam ſpectet providere, ut per Matrimonium hunc finem Fideles aſſequantur?

V. Hæc omnia brevi compendio comprehendens Sanctus Thomas, ait: " In quantum igitur ordinatur ad bo„ num naturæ, quod eſt perpetuitas ſpeciei, dirigitur in „ finem à natura inclinante in hunc finem, & ſic dici„ tur eſſe naturæ officium: in quantum verò ordinatur „ ad bonum politicum, ſubjacet Ordinationi legis civi„ lis; in quantum igitur ad bonum Eccleſiæ ordinatur, „ oportet, quod ſubjaceat regimini Eccleſiaſtico." *Lib.* 4. *contra Gentes cap.* 78.

VI. Et rurſus ibidem: " Conſiderandum eſt, quod „ quando aliquid ad diverſos fines ordinatur, indiget „ habere diverſa dirigentia in finem, quia finis eſt pro„ portionatus agenti: generatio autem humana ad mul„ ta ordinatur, etiam ad perpetuitatem Eccleſiæ quæ in „ fidelium collectione conſiſtit; unde oportet quod hu„ juſmodi generatio à diverſis dirigatur: in quantum „ igitur

Digitized by Google

pra relatis ſubjicit hanc concluſionem : " Ideo ex qua-
» libet dictarum legum naturæ, humanæ & divinæ po-
» teſt perſona effici ad Matrimonium illegitima.

IX. Atque imprimis Principes *infideles* potuiſſe & hodie adhuc poſſe ſtatuere impedimenta non tantùm impedientia ; ſed etiam *dirimentia* inter ſubditos ſuos *infideles*, omnes agnoſcunt : eo quod hujuſmodi Matrimonia maneant etiam hodie contractus *merè* civiles.

X. Adhæc, Principes ſæculares Catholicos & quoad ſubditos ſuos Catholicos poſſe ſtatuere impedimenta *impedientia* ; ita ut ob has Principum Ordinationes *illicitè* cum hiſce impedimentis Matrimonia contrahantur ; quin & contravenientes puniri, atque effectibus civilibus, Matrimonio alioquin annexis privari queant, indubitatum eſt ; & praxis hodierna circa nuptias filiorum-familias ſine conſenſu parentum initas evincit.

XI. Quinimò (uti rectè notat Sanchez De Matrimonio *lib.* 7. *Diſputat.* 3. *num.* 2.) " abſque dubio dicen-
» dum eſt, poſſe Principem ſæcularem ex *genere & na-*
» *tura* ſuæ poteſtatis, Matrimonii impedimenta *diri-*
» *mentia* fidelibus ſibi ſubditis ex juſta cauſa ſuis legi-
» bus indicere..... Ratioque potiſſima eſt, cùm po-
» teſtas Regia ad tranquillitatem & bonum Reipublicæ
» tuenda potiſſimùm ſit inſtituta : ejus eſt, id quod ad
» hunc finem obtinendum deſideratur, providere : qua-
» le eſt circa Matrimonia ineunda ſancire, illa impe-
» diendo vel irritando : unde enim maximè pendent
» tranquillitas & recta Reipublicæ gubernatio.

" Nec obſtat (ait Sanchez) Principis ſæcularis po-
» teſtati, Matrimonium eſſe Sacramentum : quia ejus
» materia eſt contractus *civilis*, qua ratione perinde po-
» teſt ex cauſa juſta illud irritare, ac ſi Sacramentum
» non eſſet : reddendo perſonas inhabiles ad contrahen-
» dum, & ſic illegitimum & invalidum contractum.

XII. Petrus Soto *lect.* 4. *De Matrimonio*, eodem fundamento ex S. Thoma aſſumpto, hanc auctoritatem Principibus ſæcularibus aſſerit : " Nec debent (ait) Præ-
» lati Eccleſiæ gravatè ſuſcipere, ſi quod temporali pa-
» ci viderint neceſſarium, ſæculares Principes ſtatuant.
» Nec eſt cur ſe illis opponant : ſed permittant potiùs
» Matrimonium legibus humanis ordinandum, cùm offi-
» cium humanum ſit : & addant poſtea ipſi, ſi videbi-
» tur, quod ad bonum Religionis pertinet.

Deinde ſubjicit hanc clauſulam : " Quamquam civi-
» les leges in his omnibus ex pietate certè & voluntate
» Principum facilè ceſſerint Eccleſiæ, ut jam nullum
» cenſeatur Matrimonium illegitimum, quod Eccleſia
» tale non judicat.

XIII. Hanc poſitionem Petri Soto nuperrimè latiùs expoſuit atque adſtruere ſtuduit Gerbeſius Doctor Sorbonicus in Tractatu De Poteſtate Eccleſiæ & Principum ſuper impedimentis Matrimonii ; in cujus ſecunda parte duo præcipuè evincere conatur.

Primò, Principibus etiam Catholicis inter ſubditos ſuos Catholicos competere poteſtatem ſtatuendi impedimenta *impedientia*; quæ tamen Eccleſia non poſſit ſuſcipere pro impedim nto dirimente ſuſciperent ; quod ipſa ut tale declaraſſet.

XV. Hanc eſſe modernam à ſæculis aliquot ſtabilitam diſciplinam, non uno argumento evincit ; ac dein *cap.* 4. docet, eam diſciplinam ex pietate & voluntate Principum deſcendentem, nullum inferre præjudicium Principum auctoritati inducendi impedimenta Matrimonii : quantumvis à poteſtatis hujus exercitio quoad ſubditos ſuos Catholicos abſtineant ; idque rurſus conformiter ad doctrinam Petri Soto, qui verbis mox relatis immediatè ſubjicit : " Non tamen propterea vel legi
» vel conſuetudini Reipublicæ hoc auferendum eſt, ut
» illegitimos aliquos reddere, ſi velint, poſſint : ſed po-
» tiùs, ſi opus foret, confirmandum eſſet ab Eccleſia.

XVI. Quidquid ſit, hoc conſtat, jam à pluribus ſæculis Eccleſiam, & quidem privativè & cum excluſione Principum ſæcularium, impedimenta *dirimentia* inter Catholicos ordinaſſe ; eaque pro temporum & locorum circumſtantiis, nonnumquam extendiſſe, vel limitaſſe, aut etiam relaxaſſe ; ac per conſequens negari non poteſt, quin Eccleſia hac poteſtate à primis ſæculis pacificè uſa fuerit.

XVII. Quod jam pridem hac poteſtate Eccleſia uſa fuerit, ſat apertè innuit *Canon* 26. vulgò Apoſtolorum : " Ex iis (ait) qui non ducta uxore ad Clerum promo-
» ti ſunt, jubemus, ſi velint, uxorem ducere, Lecto-
» res & Cantores ſolos : " ſive ut legit Dionyſius Exiguus : *Sed Lectores Cantoreſque tantummodò.*

Et licet Canones hi tribui nequeant Apoſtolis tamquam eorum auctoribus, eos tamen admodum antiquos, & primis ſæculis collectos fuiſſe, negari non poſſe videtur ; uti pluribus oſtendi in tractatu Hiſtorico-Canonico in Canones *parte* 3. *cap.* 3. §. 3. huncque Canonem tamquam Apoſtolorum non tantùm citant, ſed & tamquam fundamentum ſui Decreti aſſumpſerunt ſæculo VII. Patres Concilii Trullani ; ſignum, quod tunc temporis indubitata Canonis hujus auctoritas haberetur : " Quoniam in *Apoſtolicis Canonibus* dictum eſt (in-
» quiunt *Can.* 6.) eorum, qui non ducta uxore in Cle-
» rum promoventur, ſolos Cantores & Lectores poſſe
» uxorem ducere, & nos hoc ſervantes decernimus, " &c.

Siricius Papa Epiſtola ad Himerium Tarraconenſem *cap.* 6. ſcribens de nonnullis Monachis, qui abjecto ſanctitatis propoſito nuptias ambibant, ait : *Quod & publicæ leges &* Ecclesiastica Jura *condemnant.* Ergo ſupponit Siricius jam tum ſæculo IV. dum hæc ſcribebat, *Eccleſiaſtica jura* hujuſmodi ſacrilegas nuptias condemnantia, fuiſſe ſtabilita.

Similiter eodem ſæculo ſcribens ad Diodorum S. Baſilius de viduo, qui ſororem mortuæ ſuæ uxoris duxerat, atque hujuſmodi Matrimonium reprobans, ait : " Prin-
» cipio igitur, quod in ejuſmodi rebus maximi momen-
» ti eſt, morem qui apud nos eſt, objicere poſſumus,
» quod is legis vim habeat ; propterea quod ſanctiones
» iſtæ à ſanctis viris nobis ſunt traditæ.

XVIII.

Digitized by Google

circa leges permittentes divortium quoad vinculum ob conjugis diuturniorem abſentiam, contigiſſe infra oſtendemus.

XX. Igitur filum traditionis ſecuta Synodus Tridentina rectè anathema dixit in eum qui dixerit, " Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta *dirimentia*, vel in iis conſtituendis erraſſe.

XXI. Porrò ſi jure Eccleſiaſtico poſitivo impedimenta dirimentia conſtitui queant, nihil etiam obſtat, quominus longa conſuetudine, quæ vim legis habet, ſimilia induci poſſint; illudque non obſcurè innuit Pontifex in *Cap.* 1. ⁑ *De Cognatione ſpirituali*, reſpondens, filios & filias ante vel poſt compaternitatem genitos ſimul poſſe conjungi; *niſi conſuetudo Eccleſiæ, quæ ſcandalum generet, aliter ſe habere noſcatur.*

Ex quo ulteriùs conſequitur, quòd ſecundùm diverſas Eccleſiarum conſuetudines, poſſint quoque eſſe varia impedimenta Matrimonii. Sed tamen, quia non facilè inducuntur impedimenta dirimentia ob multa incommoda quæ ex diſſolutione contracti Matrimonii vel ejus nullitate nata ſunt oriri, etiam impedimenta per conſuetudinem inducta potiùs *impedientia*, quàm *dirimentia* judicanda ſunt: ni manifeſtè appareat, ea pro *dirimentibus* eſſe recepta, & ut talia vulgò haberi.

CAPUT II.

De Impedimentis impedientibus; ac ſignanter de *tempore clauſo, & Eccleſiæ interdicto.*

1. *Olim frequens erat graviorum criminum pœnitentia, perpetua Matrimonii interdictio.*
2. *Quædam ſpecies inceſtus inter ea crimina computata.*
3. *Item, mulieris adulterium; & uxoricidium.*
4. *Crimina pœnitentiæ* publicæ *ſubjecta ſaltem temporale impedimentum inducebant.*
5. *Aliquod hujus diſciplinæ veſtigium ſupereſt in Hiſpania.*
6. *In pleriſque orbis partibus impedimenta* impedientia *ex crimine abolita ſunt.*
7. *Hodierna impedimenta* impedientia.
8. *Impedimentum temporis* clauſi *provenit ex poſitivo Eccleſiæ interdicto.*
9. *Interdum aliud eſt à judice, aliud à lege; hujus ſpecies eſt tempus* clauſum.
10. *Celebratio nuptiarum diebus* pœnitentiæ *conveniens non videtur.*
11. *Varietas Eccleſiarum circa hoc impedimentum proveniebat ex varietate circa tempora jejuniorum.*

I. Impedimenta *impedientia*, quæ nimirum Matrimonium contrahi impediunt; ſed contractum non *irritant*, plura leguntur in antiquis Canonibus.

Erat enim hæc pœna olim in Eccleſia frequentiſſima, ut qui atrox aliquod crimen admiſiſſent nuptiis impedirentur; ne vel ipſi delicatiùs viverent, vel ex illorum ſtirpe infecta filii ejuſdem criminis ſuſpicione notati naſcerentur, ait Ferdinandus Mendoza De Confirm. Concilio Eliberitano *lib.* 2. *cap.* 21.

II. Hujuſmodi crimen erat inceſtus cum ſua privigna, ſive filia uxoris in alio Matrimonio procreata; uti habetur in *Cap.* 3. ⁑ *De eo qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ*; & in *Can.* 10. *cauſ.* 32. *q.* 1. additurque: " Seu cum duabus ſororibus, aut ſi qua cum duobus fratribus, ſeu cum patre & filio, ſi quis relictam fratris, ſi quis neptem, aut novercam, aut nurum, aut conſobrinam, aut filiam avunculi, aut ejus relictam, aut privignam polluerit, eos disjungi, & ulterius *numquam* conjugio copulari præcipimus.

III. Rurſus *Canone* 21. dicitur, quòd *adultera* nubat *numquam, etiamſi mortuus fuerit vir ejus: omnibus tamen diebus vitæ ſuæ acerrimæ pœnitentiæ lamenta perſolvat.*

Videmus quoque occiſori uxoris ſuæ inter cætera pœnitentiæ exercitia injungi, *uxorem* NUMQUAM *ducere* Can. 8. *cauſ.* 33. *q.* 2.

IV. Uno verbo, crimina publicæ pœnitentiæ ſubjecta, Matrimonii impedimentum, ſaltem pro tempore peragendæ pœnitentiæ ſecum trahebant, *Can.* 12. *cauſ.* 33. *q.* 2. & *Can.* 5. eodem, in quo Nicolaus I. ita argumentatur: " Interfectores ſuarum conjugum ſine judicio..... quid aliud habendi ſunt, quam homicidæ, ac per hoc ad pœnitentiam redigendi? Quibus penitùs conjugium denegatur.

V. Ad hanc diſciplinam reflectens Mendoſa loco citato, eamque confirmans auctoritate Leonis M. & Concilii Toletani VI. *Can.* 8. ſubjicit: " Quod & hodie obſervatur in his, qui ob crimen violatæ Religionis, ab Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis *perpetua pœnitentia* puniuntur.

VI. In Gallia verò, uti & in pleriſque orbis Chriſtianæ Provinciis, impedimenta *impedientia* ex *crimine* provenientia, penè nota non ſunt, quemadmodum notat ex Caballutio Gaſpar Jeunin De Sacramento Matrimonii *quæſt.* 7. *cap.* 13. *art.* 3. neque in Belgio ullus eorum uſus eſſe noſcitur.

VII. Hinc hodierna impedimenta *impedientia* hoc ſolent verſiculo exprimi:

Eccleſiæ vetitum, nec non tempus feriatum:
Atque catechiſmus; ſponſalia, jungito votum,
Impediunt fieri, permittunt juncta teneri.

cum ſeu Superiorem Matrimonium contrahere prohi-
bentem.

Per legem ſeu Canonem, quando generaliter omnibus certo tempore Matrimonium ſeu nuptiæ celebrari vetantur; vocarique hodie ſolet *tempus clauſum*.

X. Quemadmodum Patribus jam pridem viſum fuit, quod pœnitentibus nec actus conjugalis, nec nuptiarum celebratio conveniret, ita nec hæc diebus pœnitentiæ & luctus convenientia judicarunt.

Synodus Laodicæna *Can.* 52. ait: " Non oportet in » *Quadrageſima*, aut *nuptias* vel quælibet natalitia ce» lebrare." Apud Gratianum *cauſ.* 33. *q.* 4. *Can.* 8. qui ibidem alios nonnullos in eandem rem refert.

XI. Quin & ibidem refert *Can.* 10. ex Concilio Ilerdenſi: " Non oportet a Septuageſima uſque in Octa» vas Paſchæ, & tribus hebdomadibus ante feſtivitatem » ſancti Joannis Baptiſtæ, & ab Adventu Domini uſque » ad Epiphaniam *nuptias* celebrare. Quod ſi factum » fuerit, ſeparentur.

Ad hunc Canonem reflectitur in *Cap.* 4. ※ *De Feriis*, ubi quæſtio proponitur, quomodo tres hebdomadæ ante feſtum S. Joannis, de quibus in citato Canone, eſſent computandæ; reſponditque Pontifex, conſuetudinem ſingularum Eccleſiarum in hac computatione eſſe ſequendam.

Pro intellectu hujus Decretalis & reſponſi Pontificis notandum, olim ante feſtum S. Joannis Baptiſtæ fuiſſe ſpeciem quamdam quadrageſimæ; at variam pro diverſitate Eccleſiarum, de qua tractat Fileſacius in ſuo opuſculo *De Quadrageſima Chriſtiana cap.* 3.

Quia verò varia erat in variis Eccleſiis circa tempora *jejuniorum* diſciplina; erat quoque circa *tempus clauſum*, ſive *Feriatum*, quo nuptiarum celebratio interdicebatur, varia diſciplina: Nam hæc illi quaſi correſpondebat.

XII. Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *De Reformat. Matrim. cap.* 10. eam Eccleſiarum varietatem ad uniformitatem reduxit; ac unà Canonum rigorem quoad prolixitatem *temporis clauſi* nonnihil mitigavit." Ab ad» ventu Domini noſtri Jeſu Chriſti (ait) uſque in diem » Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum uſque in Octa» vam Paſchatis incluſivè antiquas ſolemnium nuptiarum » prohibitiones diligenter ab omnibus obſervari ſancta » Synodus præcipit: in aliis verò temporibus nuptias » ſolemniter celebrari permittit.

Cumque hanc Eccleſiæ prohibitionem Hæretici noſtri temporis tamquam ſuperſtitioſam rejicerent, Synodus Tridentina *Can.* 11. eadem Seſſione eum Hæreticorum errorem proſcripſit, his verbis: " Si quis dixerit, prohi» bitionem ſolemnitatis nuptiarum certis anni tempori» bus ſuperſtitionem eſſe tyrannicam, ab Ethnicorum » ſuperſtitione profectam.... anathema ſit.

XIII. Notandum, quod Synodus Tridentina nullam hoc ſuo Decreto novam prohibitionem induxerit; ſed tantum *antiquas ſolemnium* nuptiarum prohibitiones, certis temporibus ſuo Decreto expreſſis, diligenter ab

X V. Et ulterius *num.* 7. ... Sed et traductionem uxo» ris ad domum viri his temporibus eſſe interdictam, » ſatis liquet ex dicto *Canone* NEC UXOREM, nam » verba illa, *nec uxorem ducere*, communiter exponuntur, » id eſt *Traducere*.... Rationem reddit D. Thomas » *in* IV. *Sent. Diſt.* 32. *q.* 1. *art.* 5. *quæſt.* 4. Quia quan» do novæ ſponſæ traducuntur, animus conjugum ma» gis ex ipſa novitate ad curam carnalium occupatur, » & ideo in nuptiis conſueverunt ſigna multa lætitiæ diſ» ſolutæ oſtendi, & propter hoc illis temporibus, in qui» bus homines præcipuè debent ſe ad ſpiritualia eleva» re, prohibitum eſt nuptias celebrari.

X VI. Nec tantum traductionem quæ fit cum *ſolemnitate*; ſed *quamcumque* traductionem uxoris ad domum viri temporibus hiſce vetitam eſſe, ſuſtinet; idque potiſſimum eo fundamento, quod temporibus illis vetita ſit *Matrimonii conſummatio*; uti ibidem fusè adſtruere conatur; atque pluribus pro hac opinione adductis auctoribus concludit: " Ex quibus patet hanc eſſe unanimem » Canoniſtarum ſententiam, quam etiam tenuerunt ex » Theologis Petrus de Palude, Cardinalis Cajetanus, » S. Antoninus & alii relati à Sanchez; eamque proba» vit S. Congregatio Concilii: Nam propoſito dubio, an » Matrimonium coram Parocho quocumque tempore » contrahi poſſit? Sacra Congregatio cenſuit, poſſe con» trahi Matrimonium *quocumque* tempore; ſed tempo» ribus comprehenſis in *Cap.* 10. *Seſſ.* 24. *De Reformat.* » *Matrim.* nuptiarum ſolemnitates, traductiones ad do» mum, & *carnalem* copulam prohiberi." Hæc Fagnanus.

Quidquid ſit de hac ſententia, attenta Canonum antiquorum rigoroſâ expreſſione, hoc certum eſt, hodie dictis temporibus nequaquam vetitum eſſe actum matrimonialem, ſed ad ſummum *conſilii* eſſe eis temporibus abſtinere; ut mente elatiore & à carnalibus voluptatibus magis liberâ vacent orationi & pietatis exercitiis; qua de re interdum ſuos ſubditos Parochus monere poteſt; at magna cautela hîc opus eſt, præſertim coram multitudine, cui homines carnales ſolent eſſe immixti, qui ſpiritualia hæc minimè intelligentes, ſed carnalia ſapientes, facilè monitionem hanc in riſum converterent; & occaſionem libidinoſa quæque effutiendi inde arriperent.

X VII. Adhæc, quamvis inſpectis nudis verbis Canonum & Concilii Tridentini non appareat, temporibus deſignatis abſolutè eſſe vetitus contractus matrimonialis coram Parocho & teſtibus, ſine ſolemni benedictione aliiſque pompis aut ſolemnitatibus; quemadmodum multis probat Sanchez De Matrimonio *lib.* 7. *diſp.* 71. nihilominus de conſuetudine Belgii non ſolemnes nuptiæ dumtaxat, ſed etiam ſimplex contractus matrimonialis vetitus cenſetur. Hanc conſuetudinem clarè ſupponit Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 10. *cap.* 8. ubi ſtatuit: " Tempus clauſum diligenter obſervetur: & ſi quando » ex *legitima cauſa* aliqui ad Matrimonium tunc contra» hendum per *Ordinarium* admittantur, abſtinendum ta» men erit à ſolemnitatibus nuptialium conviviorum,
» cho-

Digitized by Google

[illegible], ita hanc prohibitionem interpretatur, ut Matrimonium quidem *illicitè* contra eam ineatur; ſed non *invalidè*: id eſt, ut conſtituat quidem impedimentum *impediens*, ſed non *dirimens*; quamvis ex Antiquis nonnulli aliter cenſuerint, uti monet Gloſſa ad *Canonem 7. cauſ. 33. qu. 4.* quin & Chriſtianus Lupus tomo 4. Scholiorum in Canones *pag. 43.* ait: "Quod » contractum extra tempora conjugium fuerit olim *ſub- » ſtantialiter nullum*, fateor cum S. Petro Damiani." Hic rurſum apparet, quid etiam conſuetudo circa impedimenta Matrimonii valeat; poſſitque de dirimente facere impediens.

XX. Quemadmodùm Canones nuptias celebrari certis temporibus jam pridem vetuerunt; ita ob cauſas varias intercurrentes, poteſt judex Eccleſiaſticus Matrimonium inter certas perſonas ad tempus ſaltem interdicere; de quo interdicto agitur ſub titulo Decretalium *De Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ.*

Hæc judicis prohibitio ſi juſta fuerit, indubiè ſervanda eſt; & ei contraveniens puniendus; ſed tamen ipſum Matrimonium non irritat, quemadmodum deciditur in *Cap. 1. 2. & 3.* dicto titulo: "Licet enim (ait *Capit. 2.*) » contra interdictum Eccleſiæ ad ſecunda vota tranſire » non debuerint, non eſt tamen conveniens, ut ob id » ſolum Sacramentum conjugii *diſſolvatur*: alia tamen » pœnitentia eis debebit imponi, quia contra prohibi- » tionem Eccleſiæ id fecerunt.

XXI. Si Epiſcopus aut etiam Synodus Epiſcopalis, vel Provincialis Matrimonium quacumque formula verborum interdixerit, *interdictum* quidem *illicitum* reddere Matrimonium, non tamen *invalidum*, apud omnes in confeſſo eſt: eò quod juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam, nemo Pontifice inferior impedimentum *dirimens* inducere queat.

XXII. Si judex ob fundatam ſuſpicionem conſanguinitatis alteriuſve impedimenti dirimentis inter conjungendos intercedentis, conjungi vetuerit, donec cognitum fuerit an impedimentum ſubſit, ſi contra interdictum conjuncti ſint, poterunt indubiè per pœnas, imò interdictum & cenſuras adigi, ut à ſe mutuò ſeparentur, quouſque legitimè cognoſcatur, utrum eorum Matrimonium poſſit & debeat jure ſtare, ut reſpondit Pontifex in citato *Cap. 3.*

Synodus P. II. Mechlinienſis *tit. 10. cap. 4.* vult, ut "impedimento aliquo denuntiato, vel Matrimonio » Deſponſorum oppoſitione aliqua facta, non prius ad » ulteriores proclamationes aut Matrimonii ſolemniza- » tionem Parochus procedat, quàm re ad Ordinarium, » vel Vicarium ejus aut Officialem delata, ab eodem » intellexerit quid facere debeat.

XXIII. Ulterius contra hoc interdictum illicitè Matrimonio aſſiſtet Parochus; ſi tamen adſtiterit, Matri-

CAPUT III.

De Impedimento erroris & conditionis.

1. *Error alius antecedens, alius concomitans.*
2. *Aliquando error eſt circa perſonam, aliquando circa qualitatem.*
3. *Error circa perſonam ſemper dirimit Matrimonium.*
4. *Error qualitatis non ſolet Matrimonium dirimere.*
5. *Error qualitatis quando cenſeatur redundare in per*ſonam.
6. *Error qualitatis faciliùs in Sponſalibus, quam Matrimonio cenſetur* redundare in perſonam; *& quare?*
7. *Ob errorem qualitatis hodie non ſolent Matrimonia dirimi.*
8. *Conditio* ſervilis *apud Romanos dirimebat Matrimonium, ſi voluntas Dominorum non adeſſet.*
9. *Multis ſæculis idem impedimentum agnovit Eccleſia.*
10. *Impedimentum hoc uſque ſæculum XII. videtur duraſſe.*
11. *Hodie conditio ſervilis non dirimit*, *niſi* error *interveniat.*
12. *Error conditionis* ſervilis *dirimit Matrimonium, etiam non redundans in perſonam.*
13. *Belgium* ſervos *non agnoſcit.*

I. DUo hæc impedimenta ſimul jungi & explicari ſolent, eò quod alterum ſub altero quodammodò contineatur; error namque generatim hic ſumptus etiam errorem *conditionis* comprehendit.

Pro intellectu impedimenti *Erroris* notandum Errorem eſſe duplicem: nimirum *antecedentem, & concomitantem*; uti Theologi loquuntur; vel ut Juriſperiti loqui amant, dantem cauſam contractui, & in eum incidentem.

Antecedens enim vocatur, qui eſt cauſa actus; ita ut ſi erratum non eſſet, reverà actus poſitus non fuiſſet; unde eleganter Juriſconſulti, hunc errorem, ſi cum dolo conjunctus fuerit, vocant dolum *dantem cauſam* contractui.

Error concomitans dicitur, qui non inducit ad agendum, ſed ita concomitatur actum, ut eo non exiſtente, propterea non fuiſſet omiſſus, atque ita rectè appellatur à Juriſconſultis error *incidens*; & dolus conjunctus, dolus *incidens*.

II. Porrò error in Matrimonio contingere poteſt, vel circa perſonam, vel circa qualitatem perſonæ, vel ejus conditionem.

Error circa perſonam eſt, quando unus Contrahentium errat in perſona cum qua contrahere intendit; cre-

tis ; aut dives qui eſt pauper , &c.

Hic error ordinariè ſive ſit antecedens , ſive incidens, non dirimit Matrimonium , niſi annexum habeat errorem perſonæ ; ſive ut vulgò loquuntur , *redundet in perſonam*.

Dum enim error dumtaxat verſatur circa aliquam qualitatem perſonæ , nullatenus tollit conſenſum matrimonialem ; ſive conſenſum circa ſubſtantialia contractûs matrimonialis. Cum enim talis qualitas non ſit neceſſaria ad contractum matrimonialem , nec eſſentiam ejus intret , error hic relinquit ſufficiens voluntarium circa *eſſentialia* ipſius contractûs ; adeoque ipſum contractum defectu neceſſarii conſensûs involuntarium reddere nequit.

V. Si autem *error* ille impediret unà conſenſum in perſonam , tunc indubiè ipſum Matrimonium dirimeret , non tamquam error *qualitatis* ; ſed tamquam error *perſonæ* ; diciturque hic error qualitatis redundare *in perſonam*.

Tunc autem error circa qualitatem dicitur redundare *in perſonam* , quando animus contrahentis ſic fertur in certam qualitatem ut implicitè nolit perſonam , ſi ipſi deſit qualitas in qua errat. Exemplum aſſignat S. Thomas *in* IV. *Sent. Diſt.* 30. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 5. ſi Principi offeratur filia tamquam primogenita & hæres Regni. Solet enim illius animus ita ferri in hanc qualitatem , ut , ſi circa illam ſit error , nolit iſtam perſonam , vel potius quia juxta prudens judicium judicari debet , quod cenſeatur noluiſſe illam filiam hac qualitate deſtitutam : nam in hujuſmodi , dum exterius nihil exprimitur , potius examinandum eſt , quid juxta prudens judicium quiſpiam cenſeatur nolle , aut velle , quam quid re ipſa nolit aut velit.

VI. Quandonam autem juxta prudens judicium quis cenſeatur non velle perſonam , ſi huic deſit qualitas circa quam errat , frequenter eſt incertum.

Hoc porrò certum eſt , cenſendum eſſe juxta prudens judicium , multò facilius contrahentes ſponſalia alioſve civiles contractus ſuſpendere ſuum conſenſum ab aliqua qualitate perſonæ aut rei , quam contrahentes Matrimonium.

Ratio hujus differentiæ eſt : quod cum Matrimonium ſit contractus completus , qui conſenſum de præſenti & abſolutum præfert , difficillimè admittat conditiones hujuſmodi implicitas : ſecus quoad ſponſalia de futuro ; quæ cum exprimant tantùm conſenſum in actum *futurum* , facilius conditiones tales admittunt.

Adhæc cùm Matrimonium ſit contractus ex natura ſua indiſſolubilis , & maximi momenti , haud facilè præſumendum , quod contrahentes voluerint ab aliqua qualitate *accidentali* conſenſum ſuum dependere.

VII. Neque hodie ob errorem qualitatis Matrimonia diſſolvi videmus ; quin autem conſuetudo Regionis hîc quoque attendenda ſit , non dubium ; cum contrahentes præſumantur ſe conſuetudini loci conformare ; & contractus ex ipſa conſuetudine recepta

lonenſi II. refertur : " Nobis viſum eſt , ut conjugia Ser-
» vorum non dirimantur , etiamſi diverſos Dominos ha-
» beant , ſed in uno conjugio permanentes , Dominis ſer-
» viant ſuis : Et hoc in illis obſervandum eſt , ubi legalis
» conjunctio fuit , & per *voluntatem Dominorum*. " Et apertius S. Baſilius in Epiſtola Canonica ad Amphilochium *Can.* 42. " Quæ ſine iis , qui habent poteſtatem,
» fiunt Matrimonia , ſunt fornicationes. Vivente ergo
» patre vel *Domino* , ii qui conveniunt , non ſunt ab ac-
» cuſatione liberi , donèc conjugio *Domini annuerint* :
» tunc enim firmitatem accipit conjugium.

Hîc videmus quomodo Eccleſia impedimentum dirimens per leges inductum , etiam probaverit , quemadmodum ſuprà notavimus.

X. Videtur impedimentum illud duraſſe uſque ad ſæculum XII. aut circiter : Nam in *Cap.* 1. *ʒ. De Conjugio Servorum* , refertur conſultatio Archiepiſcopi Salsburgenſis ſuper Matrimoniis Servorum , quæ invitis & contradicentibus Dominis contrahuntur ; reſponſumque Adriani Papæ in hæc verba : " Sanè juxta verbum Apoſ-
» toli , ſicut in Chriſto Jeſu , neque liber , neque Servus
» eſt à Sacramentis Eccleſiæ removendus , ita nec inter
» Servos Matrimonia debent ullatenus prohiberi : & ſi
» contradicentibus Dominis & invitis contracta fuerint ,
» nulla ratione ſunt propter hoc diſſolvenda. Debita ta-
» men & conſueta ſervitia non minus debent propriis
» Dominis exhiberi.

Quamvis in noſtra hodierna Decretalium collectione non notetur quis fuerit hic Archiepiſcopus Salsburgenſis , qui Papam conſuluit , in appendice tamen ad Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. *parte* 45. *cap.* 7. exprimitur *Eberardus* , qui rexit dictam Eccleſiam ab anno 1145. uſque ad annum 1164. uti notavit Gonzales in notis ad hoc Capitulum.

XI. Hinc patet eo tempore nondum ubique indubitatum fuiſſe , num inter perſonas ſervilis conditionis conſiſteret Matrimonium *invitis* Dominis : unà tamen conſtat illud impedimentum jam tum cœpiſſe abrogari , & hodie certum eſt , conjugia hujuſmodi valere ; ea tamen moderatione , quæ in hac Decretali adjicitur : " Debita
» tamen & conſueta ſervitia non minus debent propriis
» Dominis exhiberi.

XII. Et hoc quidem ſi perſonæ conditionis ſervilis inter ſe contrahant ; aut etiam una libera & altera ſerva ; modò illa non fuerit *ignara* conditionis ſervilis.

Si enim error ſit circa *conditionem* ; hoc eſt , ſi homo liber contrahat cum homine *Servo* , quem credebat eſſe *liberum* , hujuſmodi error , licet non redundet in *errorem perſonæ* , dirimit Matrimonium ; liberumque eſt decepto poſtquam error detectus eſt , aliud Matrimonium contrahere , quemadmodum reſpondit Innocentius III. in *Cap. fin. eod.*

Hanc dirimendi vim huic *errori* jure merè poſitivo competere , una eſt Canoniſtarum & Theologorum opinio : & veriſimiliter Legum Romanarum & antiquorum Cano-

Digitized by Google

[illegible] *inter votum* ſimplex & ſolemne *ad dirimendum Matrimonium?*

8. *Sæculo XII. ea diſtinctio recepta fuiſſe videtur.*

9. *Nondum definitum erat, in quo conſiſteret* ſolemnitas *voti ad dirimendum Matrimonium.*

10. *Id definivit Bonifacius VIII.*

11. *Hodie externa* ſolemnitas *non ſufficit ad dirimendum Matrimonium.*

12. *Qua ratione* ſolemnitas *voti ſit ex ſola Conſtitutione Eccleſiæ.*

13. *Rectè definivit Synodus Tridentina vota ſolemnia dirimere Matrimonia.*

14. *Synodus non definivit quo ex capite Ordo dirimat Matrimonium.*

15. *Rationes morales ob quas Matrimonium Clericis ſit interdictum.*

I. TAm mulieribus, quàm viris voto caſtitatis obſtrictis, ſemper interdictum fuiſſe Matrimonium, in quantum ipſe uſus Matrimonialis contrarius eſt voto caſtitatis, extra dubium eſt.

" Si nupſerit virgo non peccat, non illa virgo quæ » ſemet Dei cultui dedicavit. Harum enim ſi qua nupſe» rit, habebit damnationem, quia primam fidem irri» tam fecit, " ait S. Hieronymus apud Gratianum *Diſt.* 27. *Can.* 5.

Et Synodus Calchedonenſis *Can.* 16. " Si qua virgo » ſe dedicavit Deo, ſimiliter Monachus, non licet eis » nuptiis jungi, ſi verò inventi fuerint hoc facientes, » maneant excommunicati. Statuimus verò eis poſſe » fieri humanitatem, ſi ita probaverit Epiſcopus loci. " Ita apud Gratianum *cauſ.* 27. *q.* 1. *Can.* 22. ex verſione Iſidori.

II. Ipſi quoque Principes Chriſtiani nuptias Virginum Deo ſacratarum exhorruerunt, variaſque pœnas adverſus ſolicitantes nuptias hujuſmodi virginum decrevere, quæ leguntur in Codice Theodoſiano *lib.* 9. *tit.* 25. Imperatoris Joviniani lata de hac re Conſtitutio refertur his verbis in Codice Juſtinianæo *lege* 5. *De Epiſcopis & Clericis:* " Si quis non dicam rapere, ſed attentare » tantum jungendi cauſâ Matrimonii ſacratiſſimas vir» gines auſus fuerit, capitali pœna feriatur.

Relata eſt hæc lex à Gratiano *De Pœnitentia Diſtinct.* 1. *Can.* 6.

Num verò Matrimonia cum hujuſmodi virginibus voto caſtitatis obſtrictis, fuerint non tantum illicita; ſed inſuper *invalida*, non æquè certum eſt.

III. Primis ſæculis ea nequaquam irrita fuiſſe ſat dilucidè indicare videtur Innocentius I. Epiſtolâ ad Victricium Rothomagenſem, ſcribens, non eſſe admittendam ad pœnitentiam mulierem religioſam, quæ poſt fidem Deo promiſſam ad nuptias convolaverat, niſi Auguſtinus *libro De bono viduitatis cap.* 10. ſcribens: " Proinde qui dicunt talium nuptias non eſſe nuptias, » ſed potius *adulteria*, *non mihi* videntur diligenter ac » acutè conſiderare quid dicant..... Fit autem per hanc » minus conſideratam opinionem, qua putant lapſarum » à ſancto propoſito fœminarum, ſi nupſerint, *non eſſe* » *conjugia*, non parvum malum, ut à maritis ſeparen» tur uxores, & cum volunt eas ſeparatas reddere conti» nentiæ, faciunt maritos earum adulteros veros, cùm » ſuis uxoribus vivis alteras duxerint. Quapropter non » poſſum quidem dicere à propoſito meliori lapſas, ſi » nupſerint, fœminas, adulteria eſſe, non conjugia: ſed » planè non dubitaverim dicere, lapſus & ruinas à caſti» tate ſanctiore, quæ vovetur Deo, adulteriis eſſe pe» jores.

Evidentius videtur, quàm ut probari debeat, Auguſtinum hìc agere de fœminis quæ caſtitatem Deo voviſſent: Unde Gratianus compendium verborum S. Auguſtini hoc modo expreſſit: " Quidam nubentes *poſt vo*» *tum* aſſerunt adulteros eſſe: ego autem dico, quod » graviter peccent qui tales dividunt. " *Diſt.* 27. *Can.* 2. Ad hunc Gratiani Canonem notant Correctores Romani: " Verba propria hujus capitis non ſunt inventa apud » B. Auguſtinum; *ſententia* tamen habetur in libello de » bono viduitatis. " Integrum locum Auguſtini retulit ipſe Gratianus *cauſ.* 27. *quæſt.* 1. *Can.* 41.

V. Hanc fuiſſe Auguſtini ſententiam etiam ipſe S. Bernardus agnovit; eaque occaſione dignam tanto Doctore protulit reſolutionem libro *De Præcepto & diſpenſat. cap.* 17. Monachi nonnulli poſtulaverant à S. Bernardo inſtrui, cur vel B. Gregorius neſcio " quem Venan» tium, habitum Monachalem, quem piè ſuſceperat, » impiè rejecerat; non ſolùm reſumere non coegit, ſed » etiam omnem legitur indulſiſſe communionem Apoſ» tatæ perduranti: vel S. Auguſtinus conjugii legi vo» tum quodammodo ſubjiciat continentiæ: ita ut in li» bro de Virginitate aſſerere videatur, ne celibis qui» dem vitæ propoſitum copulæ poſſe præſcribere conju» gali, quominus *indiſſolubile* maneat, etiam quod à » continentibus fallente diabolo, fracto ſanctitatis voto » initum fuerit Matrimonium.

Huic dubio reponit Bernardus: " Et adhæc nihil ad » præſens certius breviuſque reſpondendum occurrit, » niſi quod ita ſancti Antiſtites ſapuerunt: rectène? ipſi » viderint. Nam ego in ſenſibus actibuſque illuſtrium » Patrum cautus profecto ſum omninò non aliud æſti» mare, quam quod Beato Apoſtolo teſte quæritur jam » inter diſpenſatores, ut videlicet fidelis quis invenia» tur. Certus ſum enim ſive in ſuo abundaverint ſenſu, » ſive in Dei ſpiritu: ſicut & in cæteris, ita & in his » ambos extitiſſe fideles, illum in diſpenſando quod præ » manibus erat, iſtum in ſcribendo quod ſenſerat.

Quæſtio.

Digitized by Google

tum *ſimplex & ſolemne* invaluerat, admodum veriſimile eſt: idque conformiter ad notam quam ipſemet Gratianus ad calcem hujus diſtinctionis adjecit. " Hic diſtin» guendum eſt (ait) quod voventium alii ſunt *ſimpli» citer* voventes, de quibus Auguſtinus & Theodorus » locuti ſunt: alii ſunt, quibus poſt votum, benedictio » accedit conſecrationis, vel propoſitum religionis, de » quibus Hieronymus, Nicolaus & Calixtus ſcripſe» runt.

Hujus diſtinctionis ſub nomine voti *ſolemnis & ſimplicis*, nulla apud Veteres mentio habetur; quo verò tempore vota caſtitatis Matrimonia dirimere, atque vota alia *ſolemnia*, alia *ſimplicia* dici cœperint; illiſque vis Matrimonia dirimendi; his tantùm impediendi data ſit, admodum incertum atque obſcurum eſt.

Veriſimile eſt, hæc ſenſim invaluiſſe; neque ubique eodem tempore; ſed alibi citiùs, alibi ſeriùs.

VIII. Ex relata reſolutione Gratiani haud obſcurum eſt, ſæculo XII. quo floruit Gratianus, ſat communiter eam diſtinctionem votorum fuiſſe receptam. Unde & eodem & ſub initium ſequentis ſæculi de validitate Matrimonii contra votum caſtitatis initi, interrogati Romani Pontifices, juxta hanc votorum diſtinctionem, tamquam indubitanter tunc receptam reſponderunt; uti videre eſt in *Cap.* 4. 5. & 6. ⁏ *Qui Clerici vel Voventes, &c.*

IX. Verùm cum nondum ſat apertè definitum eſſet, in quo ipſa ſolemnitas voti, qua votum illud à voto *ſimplici* quoad effectum dirimendi Matrimonium diſtingueretur, frequentes fuêre quæſtiones ſuper validitate aut invaliditate Matrimonii contra votum caſtitatis contracti; uti videre eſt in reſponſis Pontificum, quæ tum ſub titulo *De Regularibus*; tum ſub titulo, *Qui Clerici vel Voventes Matrimonium contrahere poſſunt*, referuntur.

X. Has difficultates & quæſtiones tandem diremit Bonifacius VIII. in *Cap. unico De Voto & voti redemptione in* 6. declarans, " illud ſolum votum debere dici » ſolemne, quantum ad poſt contractum Matrimonium » dirimendum, quod ſolemnizatum eſt per ſusceptio» nem ſacri Ordinis, aut per profeſſionem.

Hoc Bonifacii reſponſum relatum in Corpus Canonicum, hodie pro jure communi receptum eſt; conſtituitque modernam Eccleſiæ diſciplinam.

XI. Hinc deducitur, votum virginitatis etiam emiſſum ſub certa verborum formula, atque exhibitis externis cæremoniis, etiam *publicè* in Eccleſia in manibus alicujus Prælati, non dirimere Matrimonium; neque ad hunc effectum dici ſolemnizatum, niſi emiſſum ſit in aliqua Religione per Sedem Apoſtolicam approbata; tametſi aliàs ratione iſtarum externarum cæremoniarum, præſertim ſi & *perpetuum* eſſet, rectè dicatur *ſolemne*; atque indubiè ante hanc Decretalem Bonifacii votum *ſolemne* dictum fuiſſet.

Ulteriùs inde conſectarium eſt, quod, tametſi forſan ante editam Bonifacii Decretalem, ſaltem aliquot ſæ-

Eccleſiæ negare poteſtatem inducendi impedimenta dirimentia; ideoque meritò Synodum Tridentinam *Seſſ.* 24. *Can.* 9. *De Reformat. Matrimonii*, pronuntiaſſe: " Si » quis dixerit Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, » vel Regulares, caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe » Matrimonium contrahere, contractumque *validum* » eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto; & » oppoſitum nil aliud eſſe, quàm damnare Matrimo» nium, poſſeque omnes contrahere Matrimonium, » qui non ſentiunt ſe caſtitatis, etiamſi eam voverint, » non habere donum, anathema ſit: cùm Deus id rectè » petentibus non deneget, nec patiatur nos ſupra id » quod poſſumus tentari.

XIV. Expreſsè in ſuo Canone Synodus Tridentina uſa hac alternativâ: *lege Eccleſiaſtica vel voto*; eo quod inter Doctores Catholicos quæſtio eſſet, num Ordo Sacer dirimeret Matrimonium, *ex voto*, an *ex lege Eccleſiaſtica*; nec hanc quæſtionem, quæ parum utilitatis habet, decidere voluerit; hoc unum ſufficere arbitrata definire, Ordinibus Sacris initiatos teneri ad ſervandam caſtitatem; atque Matrimonium ab iis initum eſſe invalidum.

XV. Hoc magis refert ſcire, quòd Eccleſia jam à primis Eccleſiæ ſæculis Clericis præſertim in Sacris Ordinibus conſtitutis nuptias interdixerit; ne rerum temporalium ſollicitudine, ac carnalibus deſideriis voluptatibuſque implicati, à Divinis Officiis & Eccleſiaſticis miniſteriis (quibus vi ſuæ vocationis mancipati ſunt) impediantur & retrahantur; quaſi ad Clericos verbis Apoſtolicis diceret Eccleſia: *Volo vos autem ſine ſollicitudine eſſe. Qui ſine uxore eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & diviſus eſt.* 1. Corinth. 7.

Hanc Eccleſiæ mentem non obſcurè expreſſit Alexander III. in *Cap.* 2. *De Clericis conjugatis*, in prima compilatione Decretalium apud Antonium Auguſtinum, ubi rationem Matrimonii Clericis interdicti reddit his verbis: " Quoniam uxorati cùm diviſi ſint, & eos co» gitare oporteat, quomodo uxoribus placere valeant & » ſervire, obſequiis non ſolummodò poſſunt intendere » divinis. " Vel ut paucioribus expreſſit *Cap.* 3. ⁏ *eodem:* " Quòd ſimul voluptatibus & carnalibus deſideriis, ac » Divinis & Eccleſiaſticis obſequiis vacare non va» leant.

Hinc facilè intelliget Canonum diligens ſcrutator, Clericos illos, qui à nuptiis abſtinent, ſed ſecularibus negotiis, ac ſenſualibus deſideriis ſeſe immergunt, licet verba Canonum externamque diſciplinam tenere videantur, ipſam tamen ſententiam & rationem Canonum negligentes, reverà in ipſos Canones dici poſſe impingere.

Hanc aliaſque rationes congruentiæ fuſiùs deducit D. Huygens in ſuis Obſervationibus titulo *De Matrimonio cap.* 2.

CA-

Digitized by Google

13. *Videtur circa ſæculum VIII. aut IX. cœpiſſe extendi ad ſeptimum gradum.*

14. *Sed gradus computabantur juxta computationem Civilem.*

15. *Poſtmodum computari cœperunt juxta computationem Canonicam; & ita impedimentum extenſum fuit.*

16. *Extenſionem hanc reſtrinxit Concilium Lateranenſe ad quartum gradum.*

17. *Quartus gradus hic intelligitur juxta computationem Canonicam.*

18. *Primus gradus conſanguinitatis in linea laterali ponit impedimentum jure naturæ.*

19. *In ulteriore gradu tantùm jure poſitivo.*

20. *Ratio inducti hujus impedimenti petita à propagatione concordiæ & charitatis.*

21. *Altera ratio petita ab honeſtate & reverentia præcipuè militat in linea recta.*

22. *Matrimonium inter conſanguineos in linea recta eſt jure naturæ vetitum.*

23. *Quid affinitas; & unde dicta; & qua ratione contrahatur?*

24. *Triplex genus affinitatis deſcribitur;*

25. *Olim omnia tria genera affinitatis Matrimonium dirimebant; hodie primum dumtaxat.*

26. *Affinitatis nulli proprii ſunt gradus; & unde deſumi debeat conjunctio Affinium inter ſe?*

27. *Circa impedimentum conſanguinitatis & affinitatis ex conjunctione licita & matrimoniali nihil innovavit Synodus Tridentina.*

28. *Canon Synodi Tridentinæ de hoc impedimento.*

29. *Decretum Synodi Tridentinæ reſtringens impedimentum affinitatis ortæ ex fornicatione ad ſecundum gradum.*

30. *Decretum intelligitur etiam de impedimento* impediente; *& Sponſalibus* de futuro.

I. CONſanguinitas ſumitur hîc pro vinculo perſonarum ab eodem ſtipite propinquo deſcendentium; vel quarum una deſcendit ab altera, carnali conjunctione contracto.

Ut intelligantur quæ de impedimento conſanguinitatis Canones vel leges decernunt, attendi debent lineæ & gradus conſanguinitatis.

II. Per lineam intelligitur ſeries perſonarum quæ ſunt ejuſdem ſanguinis participes, Gradus verò generationis progreſſus, ſive diſtantia conſanguineorum inter ſe per unum generationis progreſſum: ſive potius eſt habitudo diſtantium perſonarum, qua propinquitatis diſtantia inter perſonas duas vel plures diſcernitur. Linea duplex eſt, recta & collateralis, ſive tranſverſalis.

III. Recta dicitur illa, juxta quam plures perſonæ ita ab uno ſtipite mediatè vel immediatè carnali genera-

Inter duos fratres eſt linea *æqualis*; quia ambo æqualiter à communi *ſtipite*, ſcilicet patre diſtant. Patruus autem & conſobrinus ſunt in linea *inæquali*; quia diſtant à communi ſtipite inæqualiter: conſobrinus ſcilicet ſecundo gradu à ſuo avo; patruus utpotè filius hujus avi, tantùm primo gradu.

VI. Ut ſciatur, quoto gradu conſanguinei ſe contingant, vel quo gradu inter ſe diſtent, triplex regula aſſignari ſolet. Una pro linea *recta*, & duæ pro linea *collaterali*.

Regula pro linea *recta* ſeu aſcendentium & deſcendentium, eſt: quot ſunt perſonæ de quibus quæritur, computatis intermediis, una dempta, tot ſunt gradus inter eas.

Si ergo quæras, quo gradu diſtet proavus à pronepote, numerandæ imprimis ſunt perſona proavi & perſona pronepotis; ac dein avi & patris per quos deſcendit pronepos, quæ cum faciant quatuor perſonas, una dempta nimirum perſona proavi communi ſtipite, remanent *tres*, ac ita conficitur, proavum & pronepotem eſſe in tertio gradu lineæ rectæ.

VII. Circa lineam collateralem *æqualem*, hæc regula ſervanda eſt: quoto gradu diſtant à communi ſtipite; tanto diſtant inter ſe, vel mutuo contingunt.

In linea autem *inæquali*, hæc eſt collateralium in linea *inæquali*, quoto gradu *remotior* diſtat à communi ſtipite, tanto diſtant inter ſe.

Hæc ex declaratione arboris conſanguinitatis, quæ habetur in Decreto Gratiani ad calcem *quæſt. 5. cauſ. 35.* ubi & hæ regulæ fuſiùs exponuntur.

VIII. Id quoque in hac declaratione notatur, regulas aſſignatas pro computandis gradibus in linea collaterali, tantum procedere ſecundùm Canones, non autem ſecundùm leges civiles.

Juxta leges civiles enim, eadem regula ſervatur in linea collaterali, ſive *æquali* ſive *inæquali*, quæ juxta Canones aſſignatur pro linea *recta*; ut ſcilicet tot ſint gradus, quot ſunt perſonæ, quouſque perveniatur ad communem ſtipitem, qui communis ſtipes ſubducitur: adeoque juxta hanc computationem civilem, etiam in linea *collaterali* unaquæque perſona facit unum gradum; cum tamen ſecundùm Canones duæ perſonæ tantùm faciant unum gradum. Unde duo fratres ſecundùm computationem civilem ſunt in ſecundo gradu; quia computato communi ſtipite ſcilicet patre, ſunt *tres* perſonæ; & conſequenter una dempta, ſcilicet perſona patris tamquam communi ſtipite, manent equidem *duæ* perſonæ. Juxta computationem Canonicam verò contingunt ſe in *primo* gradu; quia uterque uno dumtaxat gradu diſtat à communi ſtipite, ſcilicet *patre*: adeoque inter ſe non niſi uno gradu diſtare poſſunt juxta computationem Canonicam.

IX. Admodum autem veriſimile eſt, quod Veteres com-

» ideirco curavit ſæcularis Imperator in ſingulis perſonis
» ſingulos præfigere gradus. Quia verò nuptiæ ſine dua-
» bus non valent fieri perſonis, ideò ſacri Canones duas
» in uno gradu conſtituere perſonas.

Poteſt in eamdem rem videri ejuſdem Epiſtola ad Clericos Neapolitanos, quæ extat *tomo 9. Concil. general. col.* 1134. Hinc habemus eo ſæculo computationum harum diverſitatem nondum ubique receptam, nec extra quæſtionem fuiſſe; unà tamen ſatis colligitur, eam eo tempore invaluiſſe ac communiter probatam fuiſſe. Idipſum indicat opuſculum octavum Beati Petri Damiani, quod inſcribitur, *De Parentelæ gradibus*; in quo fusè contra quoſdam Juriſperitos contendit, gradus conſanguinitatis in linea collaterali computandos eſſe juxta ſupra expreſſam computationem Canonicam.

XI. Porrò ſicuti in computandis conſanguinitatis gradibus, Eccleſia ſe videtur primis ſæculis conformaſſe legibus Imperialibus; ita nec conſanguinitatis impedimentum ultra gradus à legibus præfixos extendiſſe apparet.

Id non obſcurè innuit S. Auguſtinus, *lib.* 15. *De Civit. Dei*, *cap.* 16. ſcribens: " Experti etiam ſumus in connu-
» biis *conſobrinarum*, etiam noſtris temporibus propter
» gradum propinquitatis fraterno gradui proximum, quam
» rarò per mores fiebat, quod fieri per *leges* licebat;
» quia id nec divina lex prohibuit, & *nondum* prohibue-
» rat *lex humana*.

Hic Auguſtinus ſupponit, nuptias conſobrinarum, quantumvis minus honeſtas, aliquando licitas fuiſſe; *quia id nec divina lex prohibuit, & nondum prohibuerat* LEX HUMANA.

Quod autem dicat Auguſtinus: NONDUM *prohibuerat lex humana*, reflexiſſe videtur ad legem à Theodoſio ſeniore latam, ne inter conſobrinos ineantur Matrimonia; cujus legis meminit Sanctus Ambroſius, *lib.* 8. *Epiſt.* 66. " Nam Theodoſius Imperator etiam patrueles
» fratres & CONSOBRINOS vetuit inter ſe conjugii
» convenire nomine, & ſeveriſſimam pœnam ſtatuit, ſi
» quis temerare auſus eſſet fratrum pia pignora.

Honorius Theodoſii filius eam quoque legem memorat in *Lege unica Cod. Theod. Si nuptiæ ex reſcripto petantur*; uti rectè ibidem notat Jacobus Gothofredus; unà obſervans legem 19. *Cod. de Nuptiis*, quæ nuptias conſobrinorum permittit, non eſſe Honorii; ſed ſolius Arcadii qui Theodoſio patri in Orientis Imperium ſucceſſerat, Honorio Occidentis Imperium moderante, quamvis dicta lex 5. tam Honorii quam Arcadii nomen præferat.

Itaque NONDUM *lex humana* prohibuerat conjugia conſobrinarum; quia lex Theodoſii *nondum* edita fuerat; at cum libros de Civitate Dei Auguſtinus ſcribebat, jam lex hæc evulgata erat; ideoque verbis ſuprà relatis ſubjungit: " Verum quis dubitat, honeſtius hoc tempore
» *conſobrinorum prohibita* eſſe conjugia?

Itaque videtur Auguſtinus à legum prohibitione deſumpſiſſe prohibitionem conjugiorum inter conſanguineos; nec eam ultra legis prohibitionem extendiſſe.

Hinc quiſque facilè intelliget, quid cenſendum de De-

hoc judicium ſubjicit? Verum, quàm corrupta & de-
» formata, clarum eſt ex multis interpolationibus & re-
» petitionibus inutilibus, quas Lector ſtudioſus & pru-
» dens inter legendum obſervabit. Ideò à quibuſdam
» reprobata eſt, tamquam Gregorio magno indigna.

XIII. Quidquid ſit, hoc interim vel ex ſuppoſititiis Epiſtolis primorum Pontificum à Pſeudo-Iſidoro circa ſæculum VIII. aut IX. confictis, & in Decretum Gratiani poſtmodum relatis intelligitur, circa tempus Pſeudo-Iſidori impedimenta conſanguinitatis ad ſeptimum gradum cœpiſſe extendi: ſed an etiam eodem tempore graduum computatio fieret juxta computationem Canonicam ſuprà deſcriptam; an verò juxta computationem civilem, non ſat expeditum eſt.

XIV. Veriſimile eſt, primitùs computatos fuiſſe ſecundùm leges; & conſequenter Matrimonium tantùm fuiſſe vetitum uſque ad quartum gradum inter inæquales; uti notat Cujacius ad *cap. penultimum* ;; *De Conſanguinitate*, quod & indicat ſuppoſititia Epiſtola Calixti I. apud Gratianum, *cauſ.* 35. *q.* 2. *Can.* 2. quæ poſtquam dixit conſanguineorum conjunctiones vetitas, tandem ſubjungit: " Eos autem conſanguineos dicimus quos Divinæ,
» & Imperatorum Romanorum atque Græcorum leges
» conſanguineos appellant, & in hæreditatem ſuſcipiunt,
» nec repellere poſſunt.

Et ibidem, *Can.* 1. ex Concilio Meldenſi dicitur: " De affinitate *conſanguinitatis* per gradus cognationis
» placuit uſque ad ſeptimam generationem obſervare.
» Nam & hæreditas rerum per legales inſtrumentorum
» diffinitiones ſancita uſque ad ſeptimum gradum proten-
» dit hæredum ſucceſſionem. Non enim ſuccederent, ni-
» ſi eis de propagine cognationis deberetur.

Hæc probatio ex ſucceſſione legali in hæreditatem deſumpta inefficax planè & à ſcopo aliena fuiſſet, niſi gradus conformiter ad legum præſcriptum computati fuiſſent.

XV. Interim ſæculo undecimo invaluit computatio Canonica; & ſeptimus gradus de quo in præcitatis Epiſtolis juxta eam computationem accipi cœpit; idque præcipuè authoritate prææallegatæ reſponſionis & Epiſtolæ ſancti Gregorii; uti videre licet apud Petrum Damiani in citato opuſculo; atque ita impedimentum conſanguinitatis in linea collaterali tandem ad *ſeptimum* gradum juxta computationem Canonicam, & decimum quartum juxta computationem civilem extenſum fuit; idque tempore Alexandri III. pro jure receptum fuiſſe, non tantum quoad conſanguineos, ſed etiam affines, conſtat ex Decretali hujus Pontificis in *cap.* 1. ;; *De Conſanguinitate*.

XVI. Porrò Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. perpendens hanc impedimenti extenſionem abſque gravi incommodo non poſſe obſervari, voluit, ut " prohibitio copulæ conjugalis *quartum* conſanguinitatis
» gradum de cætero non excedat: quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt abſque gravi diſpendio hu-
» juſmodi prohibitio generaliter obſervari." Hac Conſtitutione relata in *cap.* 8. ;; *De Conſanguinitate*, hodie utimur.

XVII.

Digitized by Google

XIX. In ulteriori gradu lineæ collateralis, Matrimonium hodie *ſolo Jure Eccleſiaſtico* vetitum eſſe, & contractum dirimi expeditum eſt, ſupponitque evidenter Innocentius III. in *cap.* 8. *De Divortiis*, reſpondens, infideles qui in ſecundo aut tertio conſanguinitatis gradu contraxerunt, ſi ad fidem convertantur, non eſſe ſeparandos: eo quod " in præmiſſis gradibus à Paganis quoad eos Matrimonium licitè ſit contractum, qui Conſtitutionibus Canonicis non arctantur.

XX. Cur verò jam pridem, tum per Leges, tum Canones inter conſanguineos conjugia vetita fuerint, tradit Auguſtinus loco citato. " Habita eſt enim (ait) ratio rectiſſima charitatis, ut homines, quibus eſſet utilis atque honeſta concordia, diverſarum neceſſitudinum vinculis necterentur; nec unus in una multas haberet, ſed ſingulæ ſpargerentur in ſingulos; ac ſic ad ſocialem vitam diligentiùs colligandam plurimæ plurimos obtinerent. Pater quippe, & ſocer duarum ſunt neceſſitudinum nomina. Ut ergo alium quiſque habeat patrem, alium ſocerum, numeroſius ſe charitas porrigit.

XXI. Hæc Auguſtinus cujus fragmentum eſt apud Gratianum, *Cauſ.* 35. *q.* 1. *Can.* 1. qui ibidem hanc rationem conciliandæ concordiæ per familias pluribus exponit, ac dein aliam adjungit his verbis: " Non ſolum ſecundùm ea quæ diſputavimus, propter multiplicandas affinitates, ne habeat duas neceſſitudines una perſona, cùm duæ poſſint eas habere, & numerus propinquitatis augeri; ſed etiam quia neſcio quomodo ineſt humanæ verecundiæ quiddam naturale atque laudabile, ut cui debet cauſa propinquitatis reverendum honorem, ab ea contineat, quamvis generatricem, tamen libidinem, de qua erubeſcere videmus & ipſam pudicitiam conjugalem.

XXII. Hæc poſterior ratio potiſſimùm obtinet in linea recta ſeu aſcendentium & deſcendentium; inter quos etiam in omni gradu Matrimonia illicita & invalida eſſe, atque ſemper fuiſſe jure naturali, expeditum eſt, juxta illud Nicolai I. in Reſponſis ad Conſultationes Bulgarorum *cap.* 39. " Inter eas perſonas quæ parentum liberorumque locum inter ſe obtinent, nuptiæ contrahi non poſſunt, veluti inter patrem & filiam, vel avum & neptem, matrem & filium, aviam & nepotem, & uſque *ad infinitum*.

XXIII. Uti varia fuit circa conſanguinitatis impedimentum diſciplina; ita & circa affinitatis.

Affinitas ſecundùm Canones, eſt perſonarum proximitas ex copula carnali proveniens, & omni carens parentelà. Et dicitur *affinitas*, quaſi duorum ad unum finem unitas, eo quod duæ cognationes diverſæ per copulam copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit.

Juxta Canones affinitas contrahitur non tantùm per actum matrimonialem licitum, ſed etiam per fornica-

ria genera aliquando impedimentum dirimens Matrimonium feciſſe, evidenter ſupponit Concilium Lateranenſe in citato *cap.* 8. declarans, quod prohibitiones de conjugio in ſecundo & tertio affinitatis genere minimè contrahendo, difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum; ac dein ſubjungit: " Conſtitutiones ſuper hoc editas ſacri approbatione Concilii renovantes, præſenti Conſtitutione decernimus, ut ſic contrahentes de cætero liberè copulentur.

Unde juxta hoc Decretum impedimentum affinitatis ad primum genus affinitatis reſtrictum eſt; neque ulla hodie habetur ratio ſecundi aut tertii generis affinitatis.

XXVI. Portò affinitatis propriè nulli ſunt gradus, ut ait Juriſconſultus in *L.* 4. §. *Gradus ff. De Gradibus*, quia cum nullæ ſint affinium generationes, etiam nulli gradus propriè haberi poſſunt: nam juxta generationes gradus inſtitui ſolent, uti obſervat Cujacius ad titulum *De Conſanguinitate*: ſed gradus affinitatis, ſi qui ſunt, ex ipſa cognatione ſive conſanguinitate deſumuntur.

Eo enim gradu affinitatis quis alteri partium jungitur, quo alteri per conſanguinitatem junctus eſt; & mulier eo gradu eſt affinis conſanguineis viri, quo vir illis eſt junctus gradu conſanguinitatis.

Hinc qui marito eſt conſanguineus in linea recta deſcendentium aut aſcendentium, in eadem linea cenſetur affinis ejus uxori; idque eodem gradu affinitatis, quo attingit maritum per conſanguinitatem. Idem eſt quoad lineam collateralem.

XXVII. Circa impedimentum conſanguinitatis, aut affinitatis quæ oritur ex conjunctione licita & matrimoniali, nihil innovavit Synodus Tridentina; adeoque ſecundùm juris communis diſpoſitionem, manet impedimentum conſanguinitatis in linea recta in infinitum; quoad lineam verò collateralem uſque ad quartum gradum juxta computationem Canonicam ſimiliter, & quoad affinitatem ex conjunctione legitima matrimoniali.

XXVIII. Pronuntiavit autem Synodus anathema in eum qui dixerit, " eos tantum conſanguinitatis & affinitatis gradus, qui Levitico exprimuntur poſſe impedire Matrimonium contrahendum, & dirimere contractum; nec poſſe Eccleſiam in nonnullis illorum diſpenſare, aut conſtituere, ut plures impediant & dirimant.

XXIX. Impedimentum quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducebatur, & Matrimonium contractum dirimebat, Synodus Tridentina, *Seſſ.* 24. *cap.* 4. *De Reformatione Matrimonii*, " ad eos tantum, qui in primo & ſecundo gradu conjunguntur, reſtringit: in ulterioribus verò gradibus ſtatuit, hujuſmodi affinitatem Matrimonium poſtea contractum non dirimere.

XXX. Quamvis Synodus tantum loquatur verbis expreſſis de hoc impedimento quatenus *dirimit* Matrimonium, tamen Pius V. in ſuo Motu proprio incipiente *Ad Romanum*, edito anno 1566. die 20. Auguſti declaravit,

Digitized by Google

4. *Quando ſoluta adoptione maneat impedimentum.*
5. *Impedimentum hoc legibus inductum recepit Eccleſia.*
6. *Synodus Tridentina nihil circa hoc impedimentum immutavit.*
7. *Impedimentum cognationis* ſpiritualis *ad exemplum hujus inductum.*
8. *Probatur auctoritate Nicolai I.*
9. *Hujus impedimenti meminit Juſtinianus; rationemque illius aſſignat.*
10. *Synodus Trullana hoc impedimentum probavit.*
11. *Qua ratione hoc impedimentum paulatim fuerit extenſum.*
12. *Hoc non ex lege divina, ſed merè poſitiva oritur.*
13. *Cur Synodus Tridentina hoc impedimentum judicaverit reſtringendum?*
14. *Ad ſummum duas perſonas ad ſuſcipiendum infantem adhiberi voluit.*
15. *Inter quas perſonas ex Decreto Synodi Tridentinæ ſpiritualis cognatio contrahatur.*
16. *Quid de conjugibus prolem alienam, vel propriam ſuſcipientibus?*
17. *Parochus baptiſaturus inquirere debet, qui in Patrinos deſignati ſint; & hos ſolos admittere.*
18. *Quid ſi hæc à Parocho ſint omiſſa; item, quid ſi plures quam* duo *admiſſi ſint?*
19. *Quid de deſignato & admiſſo à ſolo Parocho?*
20. *Suſcipiens per procuratorem contrahit cognationem ſpiritualem.*
21. *Videtur ſublatum impedimentum quod olim ex* Catechiſmo *oriebatur.*
22. *Quæ de cognatione* ſpirituali *orta ex Baptiſmo decreta, eadem obtinent in illa quæ ex Confirmatione.*
23. *Eccleſia hanc cognationem inducens, oſtendit à ſuſcipiente curam ſuſcepti habendam.*
24. *Ratio impedimenti* publicæ honeſtatis.
25. *Impedimentum hoc oritur ex Matrimonio* rato, *& Sponſalibus* de futuro.
26. *Ortum ex Matrimonio olim ad ſeptimum, hodie ad quartum gradum extenditur.*
27. *Quouſque olim extenſum, ſi ex Sponſalibus* de futuro *oriebatur.*
28. *Reſtrictio hujus impedimenti per Synodum Tridentinam.*
29. *Synodus tantum loquitur de Sponſalibus* de futuro.
30. *Nihil immutavit quoad impedimentum ex Matrimonio rato.*
31. *Etiam ex Matrimonio* nullo *oritur hoc impedimentum.*
32. *Ex Sponſalibus* quavis *ratione* nullis *non oritur hoc impedimentum; ſecus ſi ab initio fuerint valida.*
33. *Ex Sponſalibus validis non conditionatis, oritur tantum impedimentum uſque ad* primum *gradum.*

I. COgnatio legalis oritur ex adoptione, qua quis liberos naturales non habens, alienum ſibi in filium adoptat.

» qua erubeſcere videmus, & ipſam pudicitiam conjuga» lem.

III. Itaque jam pridem & apud Romanos, hæc civilis cognatio impedimentum Matrimonii contrahendi inter adoptantem & adoptatam, & generaliter inter omnes perſonas quæ per adoptionem liberorum & parentum loco ſunt, induxit, idque etiam ſoluta adoptione per emancipationem. *L.* 17. *&* 55. *ff. De Ritu Nuptiarum.*

Ulterius, etiam impedimentum hoc Leges extendunt ad adoptatum & filias naturales adoptantis; quaſi jure *fraternitatis*, quod inter adoptatum tamquam filium Legalem adoptantis, & hujus proles *naturales* intercedit; hac tamen differentiâ, quod hoc *fraternitatis* impedimentum ſolvatur, ſolutâ per emancipationem *adoptione*, dictâ *L.* 55. §. 1. quia poſt emancipationem (ait) *extraneus* intelligitur.

IV. Solutâ adoptione nuptiæ non permittuntur, ut dictum eſt, inter eos, qui parentum liberorumque loco aliquando fuerunt, quia hâc ſolutâ, manet pudoris & honeſtatis ratio quæ impedit ſimiles nuptias §. 1. *Inſtit. De Nuptiis*; quæ pudoris ratio non æque militat inter collaterales, poſtquam per adoptionem quæſita *fraternitas* aliave ex tranſverſo cognatio, eadem ſolutâ adoptione evanuit: nec tanta religione colenda memoria fratris alteriuſve cognati olim adoptivi, quam eorum qui loco parentum aliquando fuêre.

V. Hoc impedimentum à legum auctoritate primùm inductum, Eccleſia quoque recepit; ejuſque mentio fit apud Gratianum in *Can.* 6. *cauſ.* 30. *q.* 3. & in *Cap. unico* ;; *De Cognatione Legali*, ubi ex reſponſis Nicolai I. ad Conſulta Bulgarorum refertur: " Si qua per ado» ptionem mihi ſoror eſſe cœperit, quamdiu durat adoptio » inter me & ipſam nuptiæ conſiſtere non poſſunt.

VI. Quod reſponſum ex Legibus Civilibus ſumptum eſſe evidens eſt; neque legitur, Eccleſiam circa hoc impedimentum aliquid mutaſſe; ſed illud prout legibus decretum erat, recepiſſe apparet: nec Synodus Tridentina quidquam hic innovavit, uti monet Cujacius ad titulum Decretalium *De Cognatione Legali*; crediturque etiam hodie, fraternitatem legalem conſtituere impedimentum dirimens; nimirum durante adoptione; quemadmodum Legibus conſtitutum erat, & ipſe Nicolaus I. reſpondit.

VII. Ad hujus cognationis legalis imitationem & exemplum comparata eſt cognatio ſpiritualis; atque impedimentum Matrimonii ex ipſa profluens.

Sicuti enim Adoptans Adoptatum ſibi in locum filii aſſumit & habet; ita quoque Suſceptor, ſive Patrinus recipit Baptizatum in filium ſuum ſpiritualem; id eſt, ut illi Patris ſpiritualis loco ſit, ſive ejus curam ſpiritualem tamquam alter Pater gerat, quemadmodum ſupra *tit.* 2. *c.* 4. oſtenſum eſt.

VIII. Unde de hac cognatione, & ex ea reſultante impedimento ita loquitur Nicolaus I. in citatis Reſponſis ad Conſulta Bulgarorum *cap.* 2. " Ita diligere debet homo

Digitized by Google

» [illegible], ut illius ejus, » vel frater meus eſſet, elegit; prudentiuſque ab alterna » corporis commixtione ſecernimur, quoniam Spiritus » ſanctus ſua nos charitate coadunavit, quam ſi vel car- » nalis neceſſitudo, vel invicem nos mutabile cujuſdam » corruptibilis hominis arbitrium copulaſſet.

Hoc reſponſum Nicolai I. extat apud Gratianum, *cauſ.* 30. *q.* 3. *Can.* 1. atque hinc intelligitur, Pontificem cognationem legalem, & exinde ortum impedimentum in confirmationem hujus impedimenti aſſumpſiſſe.

IX. Hujus impedimenti ſæculo VI. meminit Juſtinianus in *L. 26. Cod. de Nuptiis*; ubi "ea perſona omnimo- » do ad nuptias venire prohibenda declaratur, quam ali- » quis, ſive alumna ſit, ſive non, à *ſacro* ſuſcepit Baptiſ- » mate." Ratio ſubjungitur: "Cùm nihil aliud ſic in- » ducere poteſt paternam affectionem, & juſtam nuptia- » rum prohibitionem, quàm hujuſmodi nexus, per quem » Deo mediante animæ eorum copulatæ ſunt.

X. In Eccleſia Græca hanc cognationem ſpiritualem, & ex hac reſultans impedimentum Matrimonii, notam fuiſſe ſæculo VII. manifeſtum eſt ex *Canone* 53. Synodi VI. in Trullo, ubi Patres dicunt. "In nonnullis autem locis » cognovimus quoſdam, qui ex ſancto & ſalutari *Baptiſ-* » *mate* infantes ſuſcipiunt, poſtea quoque cum *matribus* » eorum viduis Matrimonium contrahere: ſtatuimus, ut » impoſterum *nihil* fiat hujuſmodi. Si qui autem poſt » præſentem Canonem hoc facere deprehenſi fuerint, ii » quidem ab *illicito* Matrimonio deſiſtant: deinde & for- » nicatorum pœnis ſubjiciantur.

Rationem ſui Decreti præmiſerunt. *Quoniam ſpiritualis affinitas corporum conjunctione major eſt.*

XI. Ubi autem perſuaſum fuit, hanc ſpiritualem affinitatem eſſe majorem corporum conjunctione; ipſumque ſuſcipientem & ſuſceptum eſſe adinſtar patris & filii adoptivorum, difficile haud fuit, hoc impedimentum paulatim adinſtar impedimenti ex cognatione carnali & legali profluentis extendere; quemadmodum ſenſim extenſum fuiſſe tum ex Canonibus relatis apud Gratianum, *cauſ.* 30. *q.* 3. tum ex Decretalibus ſub titulo, *De Cognatione ſpirituali*, videre eſt.

XII. Et quidem ſub nomine Zachariæ & Deuſdedit Pontificum, extat Decretum apud Gratianum loco citato, *Can.* 3. "Quòd non oporteat filiam, quam de ſacro fon- » te ſuſceperit aliquando, filio ſuo in Matrimonium tra- » dere:" hac ſubjecta ratione: *Quia in* DIVINA *ſententia* GERMANI *eſſe inveniuntur.*

Hujus Canonis auctoritate aliquando uſus Celeſtinus III. reſpondit, hujuſmodi Matrimonium eſſe dirimendum, licet ambo 30. annis pariter ſine quæſtione manſiſſent; quia diuturnitas temporis non minuit, ſed auget peccata, *cap. De Cognatione ſpirituali*, in ſecunda compilatione Decretalium apud Antonium Auguſtinum.

» rum Canonum inſtituta, vel ad ſummum *unus* & *una* » baptiſatum de Baptiſmo ſuſcipiant.

Pluribus ſæculis uſitatum fuiſſe, ut non niſi viri viros, & mulieres mulieres de fonte Baptiſmatis ſuſciperent, notatum eſt *tit.* 2. *cap.* 4. *num.* 4. ut proinde meritò hoc ſalubre Synodi Tridentinæ Decretum exactè ſervetur.

XV. Poſt hæc ſubjicit Synodus: "Inter quos ac Bapti- » ſatum ipſum, & illius patrem & matrem, nec non in- » ter baptiſantem & baptiſatum, baptiſatique patrem ac » matrem *tantum* ſpiritualis cognatio contrahatur.

Hoc Decretum hodie ubique receptum eſt; ipſamque modernam Eccleſiæ diſciplinam circa cognationem ſpiritualem ex hoc Decreto metiri debemus.

Hinc contra diſpoſitionem veterum Canonum, & *cap.* 1. ꝗ *De Cognat. ſpirituali*, hodie valet Matrimonium contractum inter filiam ſuſcipientis & baptiſatum, uti cenſuit ſacra Congregatio apud Fagnanum ad dictum *cap.* 1. *num.* 4. neque ultra perſonas in Decreto expreſſas impedimentum extenditur: vultque Synodus P.II. Mechlinienſis *tit.* 10. *cap.* 5. ſubinde moneri populum, nullam omninò cognationem ſpiritualem contrahi inter ſuſceptorem & ſuſceptricem; nec etiam inter baptiſatum vel ſuſceptum & ſuſcipientis conjugem. Quod & expreſsè declaravit Pius V. in Conſtitutione quæ incipit *Ad Romanum* 14. in Bull. R.

XVI. Inde conſequens, nihil obſtare, quominus duo conjuges levent eumdem de fonte: ſed ſi alter conjugum propriam utriuſque prolem levaret vel etiam baptiſaret, cognationem hanc contraheret cum altero, quæ conjugii *uſum* impediret, ſaltem donec Ordinarius diſpenſaſſet: excipitur autem caſus neceſſitatis juxta reſponſum Joannis VIII. in *Can.* 7. *cauſ.* 30. *q.* 1. quod tamen in *fornicario* qui *propriam* prolem in neceſſitate baptiſaret, non procedere, probat Fagnanus ad *cap.* 2. ꝗ *De Cognat. ſpirit. num.* 8. & *ſequentibus*; hunceque conſequenter cum fornicaria matre prolis baptiſatæ *validè* contrahere non poſſe.

XVII. Ulterius ſtatuit Synodus Tridentina: "Paro- » chus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, » diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem » vel quos elegerint ut baptiſatum de ſacro fonte ſuſci- » piant; & eum vel eos ad ſuſcipiendum tantùm admit- » tat, & in libro eorum nomina deſcribat: doceatque eos » quam cognationem contraxerint; ne ignorantiâ ulla » excuſari valeant. Quod ſi alii ultra deſignatos Baptiſatum » tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto con- » trahant; Conſtitutionibus in contrarium facientibus, » non obſtantibus.

XVIII. Hæc quidem à Parochis diligenter ſervanda ſunt; attamen ſi neglecta fuerint, nulluſque in particulari deſignatus fuerit, & nihilominus infantem de ſacro fonte ſuſceperint & baptiſatum tetigerint, cognationem eſſe contractam veriſimilius eſt. Quin ſi plures, quàm

mandatario & immediatè tangente: ſed de conſuetudine univerſali receptum eſt, cognationem contrahi à mittente, non verò à procuratore: quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, ſed nomine mittentis: tum quia mittens fuit deſignatus, non verò procurator. Ita poſt alios refert Barboſa, *De Officio Epiſcopi, part. 2. Allegat.* 30. *num.* 50.

XXI. Cum Synodus Tridentina tantum velit contrahi cognationem inter eos qui infantem de fonte levarunt, apparet etiam ſublatum eſſe impedimentum impediens, quod per aſſiſtentiam in *Catechiſmo* ſeu inſtructione ante Baptiſmum olim contrahebatur juxta *cap.* 2. *De Congregatione ſpirituali in* VI. maximè ob generalia verba in fine Decreti à Synodo Tridentina adjecta; *omnibus inter alias perſonas hujus cognationis ſpiritualis impedimentis* OMNINO *ſublatis.*

Unde rectè monet Zypæus in Jure Novo ad titulum *De Cognat. ſpirituali*, cùm pueri domi baptiſati ſunt, & poſtea ſupplentur preces & ſolemnia in Eccleſia, Patrinos hic *tantùm* adhibitos, in libro baptiſatorum non eſſe ſimpliciter ut Patrinos deſcribendos, ſed ut *Patrinos Catechiſmi.*

XXII. Quæ de cognatione contrahenda in Baptiſmo decrevit Synodus Tridentina, eadem ſervari voluit in ea cognatione, quæ ex Confirmatione contrahitur; ut ſcilicet hæc confirmantem & confirmatum, illiuſque patrem & matrem ac tenentem non egrediatur.

Præterea quæ ad reſtringendum hoc impedimentum ex ſuſceptione in Confirmatione proveniens, decreverint Synodi noſtræ Belgicæ, quoſque in Patrinos eligi deſiderent, retulimus ſuprà *titulo* 5. *cap.* 4.

XXIII. Cæterum, quia jam pridem Eccleſia hoc impedimentum & hanc ſpiritualem cognationem, præſertim in Baptiſmo ideo induxit, quod Patrinus credatur fieri quaſi pater ſpiritualis ſuſcepti; ſatis inſinuat, curam ſpiritualem à ſuſcipiente tamquam patre ipſi ſuſcepto tamquam filio eſſe impendendam; de qua latius actum ſupra *titulo* 2. *cap.* 4. & *titulo* 3. *cap.* 4.

XXIV. Non tantùm ob conjunctionem carnalem & exinde ortam conſanguinitatem impediri Matrimonium; ſed etiam ob quamdam honeſtatem & reverentiam quæ ab una perſona alteri debetur, ſupra oſtenſum eſt ex Auguſtino; ac inſuper notatum, ob eam rationem manere impedimentum inter filium adoptatum & uxorem adoptantis poſt ſolutam adoptionem: quia inhoneſtum videtur, nuptias intercedere inter perſonas quæ aliquando inter ſe parentum & filiorum loco fuerunt.

Hac ratione inductum quoque fuit impedimentum quod vulgò dicitur *publicæ honeſtatis.*

XXV. Oritur hoc impedimentum ex duobus; nimirum Matrimonio *rato non conſummato*, & *Sponſalibus de futuro.* Licet enim nulla intervenerit conjunctio carnalis, atque ita propriè conſanguinitas orta dici nequeat; tamen quia per Matrimonium mulier facta eſt vera uxor mariti; & per Sponſalia Deſponſi ſaltem imperfectè jam conjunc-

Matrimonio rato oritur, ſe extendiſſe olim ad ſeptimum gradum, exemplo impedimenti affinitatis; atque unà cum hoc per Concilium Lateranenſe cenſeri reſtrictum ad quartum gradum.

XXVII. Ortum verò ex Sponſalibus de futuro ſimiliter olim ſe extendebat ad eumdem gradum, modò eſſent *pura & certa*; id eſt, cum *certa & determinata* perſona, licet quavis ratione *invalida*: & dummodò non eſſent nulla ex *defectu conſenſus*, oriebatur impedimentum efficax ad impediendum & dirimendum ſequentia Sponſalia vel Matrimonia, *cap. unico, De Sponſalibus in VI.*

XXVIII. At Synodus Tridentina edocta per experientiam de incommodis ex multitudine impedimentorum provenientibus, hoc quoque impedimentum limitavit; decrevitque citata *Seſſ.* 24. *cap.* 3. " Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum ubi Sponſalia *quacumque* ratione *valida non erunt*, ſancta Synodus prorſus tollit, ubi autem valida fuerint, *primum* gradum non excedant: quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſque diſpendio obſervari.

XXIX. Synodum hîc agere de Sponſalibus propriè dictis ſive *de futuro*, editâ ſpeciali Conſtitutione quæ incipit *Ad Romanum* 61. in Bull. Rom. declaravit Pius V. " Attendentes (ait) quòd Sponſaliorum appellatione, qua dictum Concilium utitur, non niſi *impropriè* Matrimonium verbis de *præſenti* conceptis contractum continetur; quodque agitur de correctione juris veteris, quo caſu ſecundùm proprietatem verborum dumtaxat procedendum eſt, præſertim cùm longè majorem rationem prohibitionis in Matrimonio per verba de præſenti contracto, quàm in Sponſalibus *de futuro* vigere à nemine dubitetur.

XXX. Nihil ergo circa impedimentum *publicæ honeſtatis* proveniens ex Matrimonio *rato non confirmato*, innovavit Synodus Tridentina; ideoque ex priſtino jure illud etiam hodie extenditur ad quartum gradum: ita ut, qui Matrimonium contraxerit cum Catharina, eâ mortua ante conſummationem, non poſſit validè contrahere citra diſpenſationem cum illa quæ Catharinam in quarto conſanguinitatis gradu attingebat.

XXXI. Quin & hinc ulterius deducitur, hodie ex Matrimonio *quavis* ratione *nullo*, præterquam *defectu conſenſus*, oriri hoc impedimentum: quandoquidem jure veteri orietur, & Synodus Tridentina nihil circa hoc impedimentum, quatenus ex contracto Matrimonio oritur mutaverit: & hanc ſententiam multis adſtruit Fagnanus ad *cap.* AD AUDIENTIAM 3. *De Sponſalibus.*

Quoad impedimentum hoc ut proveniens ex *Sponſalibus de futuro* in duobus, jus commune correxit Synodus Tridentina.

XXXII. Primò quidem contra Decretalem Bonifacii VIII. in *cap. unico De Sponſalibus in VI.* ſublatum prorſus eſt hoc impedimentum ex Sponſalibus *nullis*, non tantum *defectu conſenſus*, ſed *quavis* etiam alia ratione.

Sed

Digitized by Google

CAPUT VII.

De Impedimento Criminis.

1. *Adulterium apud Romanos impedimentum fuit.*
2. *Auguſtinus videtur* Adulterium *pro impedimento agnoviſſe.*
3. *Etiam ſæculo IX. idem obtinuiſſe veriſimile eſt.*
4. *Gratianus non videtur intellexiſſe Canonem Concilii Triburienſis.*
5. *Gratianus Canones generaliter de* Adulterio *loquentes reſtrinxit.*
6. *Gratiani auctoritas fecit ut hæc reſtrictio pro jure ſit recepta.*
7. *Eam inſinuat Alexander III.*
8. *Innocentius III. eam pro jure habuit.*
9. *Adulterium dirimit, ſi ſibi mutuò fidem dederint.*
10. *Ignorantia poteſt eatenus excuſare, ut non oriatur impedimentum dirimens.*
11. *Alter caſus quo Adulterium hodie dirimit Matrimonium.*
12. *Homicidium quandonam dirimat Matrimonium?*
13. *Hæc impedimenta ſunt juris poſitivi.*
14. *Quomodo de his populus monendus?*

I. MUlta olim crimina impediviſſe Matrimonium, ſuprà notatum fuit. Inter hæc autem fuiſſe *Adulterium*, dubium non eſt; neque illud ſolum impediviſſe, ſed & diremiſſe Matrimonium inter adulterum & adulteram, non obſcurè indicat Novella Juſtiniani 134. *cap.* 12. quod & apud Romanos cautum fuiſſe, colligitur non obſcurè ex *l.* 11. §. 11. & *l.* 40. *ff. Ad L. Juliam de Adulteriis.* Unde ad dictam *l.* 40. notat Gothofredus: *Mulier nubere poteſt ei cum quo Adulterii tantum inſimulata eſt, non convicta.*

II. Idipſum probare videtur Auguſtinus, *lib.* 1. *De Nuptiis & concupiſcentia*, *cap.* 10. ubi ita legitur: "Marito mortuo cum quo verum connubium fuit, fieri » verum connubium *non poteſt* cum quo prius *Adulterium* » fuit.

Refert quidem Gratianus *cauſ.* 31. *q.* 1. *Can.* 2. hunc textum Auguſtini ſine negatione, ſed perperàm, uti poſt Correctores Romanos notavit Cujacius ad *cap.* 1. ⁑ *De eo qui duxit in Matrimonium quam polluit per Adulterium*; ubi quoque obſervat, juxta antiquos Canones,

uendis ſervire poſſent, tandem hæc reſtrictio Gratiani pro jure invaluit; uti obſervat Cujacius loco citato.

VII. Hinc Alexander III. ſæculo XII. hanc reſtrictionem non obſcurè admittit in *cap.* 1. ⁑ *De eo qui duxit in Matrimonium quam polluit per adulterium,* dicens: "Licet in Canonibus habeatur, ut nullus copulet Matri» monio quam prius polluerat adulterio, & illam *maxi» mè* cui fidem dederat uxore ſuâ vivente; vel quæ ma» chinata eſt in mortem uxoris, &c.

VIII. Sed apertius ſubſequentes Pontifices eam admiſere: quin & definierunt, legitimum eſſe Matrimonium *adulteri* cum *adultera*, poſt mortem legitimæ uxoris, " niſi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit ma» chinatus, vel ea vivente ſibi fidem dederit de Matrimo» nio contrahendo." Uti reſpondit & definiit Innocentius III. in *cap.* 6. ⁑ *eod.* quæ definitio & reſponſum pro jure hodie recepta ſunt.

IX. Itaque juxta modernam diſciplinam, adulterium generaliter non dirimit Matrimonium cum adultera initum, ſed his dumtaxat caſibus:

Primò, ſi *ſibi fidem* dederint de contrahendo Matrimonio; vel ſi de facto Matrimonium initum ſit, licet ſciretur alter conjugum adhuc vivere; ſive id contigerit ante vel poſt commiſſum adulterium; uti deciditur in *cap. fin.* ⁑ *eod.*

X. Si autem mulier ignoraverit, adulterum junctum eſſe Matrimonio, non prohibetur eo caſu Matrimonium mortuâ uxore cum eo contrahere *cap.* 7. ⁑ *eod.* quia non intervenit *formale* adulterium. Imo, ſi *de facto* contractum ſit Matrimonium, licet *nulliter* ob prius Matrimonium mariti adhuc ſubſiſtens; ſi tamen mulier quæ hoc Matrimonium ignorabat, in ſecundo manere velit, vir ab ea recedere non poteſt, *cap.* 1. ⁑ *eod.* quia *dignum non eſt, ut vir, qui ſcienter contra Canones venerat, lucrum de ſuo dolo reportet.*

XI. Alter caſus quo non ſubſiſtit Matrimonium inter adulterum & adulteram, eſt, ſi vel maritus adulter aliquid machinatus fuerit in mortem conjugis ſuæ; vel mariti adulteræ, ut cum ea contrahere poſſet; vel adultera in mortem ſui mariti, vel uxoris adulteri, *cap.* 3. ⁑ *eod.*

XII. Homicidium quoque dirimit Matrimonium ſine adulterio, dum ſcilicet vir aut uxor cum tertio conſpiravit in mortem ſuæ comparis; quo caſu ſi fuerit mors ſequuta non poterit ſuperſtes cum tertio illo Matrimonium inire, *cap.* 1. ⁑ *De converſione infidelium*; licet alter eſſet infidelis, & ad ejus converſionem patrata eſſet talis occiſio, & initum Matrimonium: *Cum tale damnum tali lucro Eccleſia compenſare non velit.*

XIII.

Digitized by Google

1. [illegible]
2. *Rarus hodie hic impedimenti hujus uſus.*
3. *Impedimentum hoc olim incognitum.*
4. *Hoc impedimentum conſuetudine videtur introductum.*
5. *Juſta de cauſa Eccleſia hoc impedimentum probavit.*
6. *Matrimonia Catholici cum Hæretica apud Græcos fuerunt jam pridem invalida.*
7. *Eccleſia Latina ejuſmodi Matrimonia non habet pro irritis.*
8. *Parochi à ſimilibus Matrimoniis deterrere debent ob periculum perverſionis.*
9. *Secundò, oſtendere debent Parochi periculum ex iſtis Matrimoniis prolibus imminens.*
10. *Inſuper quàm facilè pars Catholica ab Acatholica perverti poſſit.*
11. *Cur Eccleſia potius Matrimonium cum non baptiſato quàm cum Hæretico irritum fecerit.*
12. *Quomodo Matrimonium Catholici cum Hæretica aliquando permitti poſſit.*

I. CUltûs diſparitas hîc non accipitur pro quavis in religione diſparitate; quaſi *diſpares* in *cultu* cenſerentur, qui diverſam profitentur religionem, v. g. Catholicam & Calviniſticam ſeu Lutheranam; ſed ſoli & omnes illi dicuntur hîc *diſpares cultu*, quorum unus eſt validè baptiſatus, & alter non eſt validè baptiſatus; tametſi etiam ambo profiterentur eamdem Religionem Catholicam; modò unus eorum eſſet tantum Baptiſatus, alter verò adhuc eſſet Cathecumenus: ſi autem uterque ſit baptiſatus, quantumvis diſparem religionem profiteantur, nequaquam inter ipſos, juxta vulgarem & jam receptum modum loquendi, eſt *diſparitas cultus*.

II. Cum hodie, præſertim hiſce in Regionibus pauci ſint non baptiſati, & pauciores qui cum baptiſatis conjugia inire prætendunt, rarus admodum eſt in hiſce Regionibus hujus impedimenti uſus.

III. De hoc inter omnes paſſim convenit, hoc impedimentum multis ſæculis fuiſſe incognitum; atque olim inter diſpares cultu eo modo ſumptos, conſtitiſſe verum Matrimonium; taleque fuiſſe Matrimonium Sanctæ Monicæ matris Sancti Auguſtini cum Patricio viro ethnico non baptiſato; quod narrat ipſe Auguſtinus, *lib. 9. Confeſſ. cap. 9.* nec quidquam ſcribit, unde colligatur Matrimonium improbaſſe.

IV. Hoc inſuper ſat communiter receptum, hoc impedimentum non aliquo poſitivo Eccleſiæ Decreto, ſed jure quodam conſuetudinario eſſe introductum; atque hinc deducitur, conſuetudine impedimenta dirimentia induci poſſe: quod & exprimitur in *cap. 1.* ⁘ *De Cognatione ſpirituali*; ubi reſpondet Alexander III. inter certas perſonas ibidem expreſſas conjugium iniri poſſe, *niſi conſuetudo Eccleſiæ, quæ ſcandalum generet, aliter ſe habeat.*

V. Illud negari nequit, quin juſtiſſimis de cauſis Eccleſia hoc impedimentum receperit; ſemperque viſum eſſe, hujuſmodi conjugia multis incommodis ſolere eſſe obnoxia; quæ fusè & eleganter jam pridem deſcripſit

» communicabunt.

VII. Quamvis Eccleſia Latina nullum impedimentum ſaltem dirimens hactenus ſtatuerit, quo Matrimonium Catholici cum hæretica irritetur, nihilominus jam pridem ob plura ex ſimilibus Matrimoniis ſequi nata incommoda, ea improbavit, & hodie improbat; ac noviſſimè conformiter ad mentem Eccleſiæ Epiſcopus Caſtorienſis per Provincias confœderatas Vicarius Apoſtolicus hoc edidit Decretum: " Prohibemus ſub pœna ſuſpenſionis » ab officio Miſſionis omnibus Miſſionariis, ne quis per- » ſonas quarum altera eſt Acatholica, nobis inconſultis » & ſine ſpeciali noſtro conſenſu, præſumat conjungere.

VIII. Deinde in eodem Decreto ſive Conſtitutionibus additur: " Sæpè deterreant Paſtores aliique Miſſio- » narii plebem Catholicam, ne conjugii jugum ducant » cum infidelibus, ne cum illis velint unum corpus fieri » cum quibus non poſſunt fieri unus ſpiritus.

Motiva quibus Parochi fideles à ſimilibus Matrimoniis deducant, deſumi imprimis poſſunt ex periculo perverſionis, non tantum prolibus, ſed & nepotibus & pronepotibus ſubinde in multas generationes imminente ex hujuſmodi Matrimonio cum perſona Acatholica.

IX. Et quidem advertendum, periculum prolibus imminens non ſatis præcaveri per juramentum & promiſſiones conjugis hæretici, ſi quidem Miniſtri Acatholici facilè dicturi ſunt iſtiuſmodi juramenta non eſſe tantum non ſervanda; ſed & ſervari illicitè. Accedit non levè periculum hæreticæ educationis prolibus imminens, etiam vivente parente Catholico, ſeu à blanditiis matris hæreticæ, ſeu à minis Patris hæretici, potiſſimum iis in locis, ubi penes Acatholicos eſt ſuprema poteſtas. Et quod ſemper adeſt, exemplum parentis hæretici; nec non quotidiana de hæreſi colloquia, & de fide quæſtiones & contentiones, quæ nata ſunt, ſi non extinguere, ſaltem imminuere fidem Catholicam, ipſaſque proles in fide Catholica vacillantes & flaccidas reddere.

X. Oſtendi inſuper poteſt, non infrequenter etiam parti Catholicæ perverſionis periculum imminere; eo quod tam arcta conjunctio, qualis eſt matrimonialis, ſoleat mores partis hæreticæ facilè derivare in partem Catholicam; atque ſenſim parte Catholica ex naturali erga compartem affectu, & morum imitatione nonnihil excæcata, incipiat hæreſis ipſi minus horrida apparere: ſicque minus ab hæreſi abhorrere; & tandem ut comparti placeat, eam amplecti: præſertim quod qui hujuſmodi Matrimonia ineunt, non ſoleant ab hæreſi eſſe tantopere alieni: quia ſi multum eam exhorruiſſent, noluiſſent tam arcto vinculo perſonæ hæreticæ jungi.

XI. Plura alia motiva ex incommodis & infauſtis ſimilium Matrimoniorum effectibus deſumenda, facilè Parochis, præcipuè in Provinciis ubi frequentiora eſſe conſueverunt talia Matrimonia, per quotidianam experientiam occurrent; nec dubium quin reperient, non rarò ex Matrimoniis perſonæ Catholicæ cum Acatholica eadem incommoda oriri, quæ ſuo tempore Matrimonia

Fidelis

Digitized by Google

1. *Quid metus, & an cauſet involuntarium?*
2. *Qua ratione in actione ex metu interveniat involuntarium?*
3. *Quis ſit metus cadens in virum* conſtantem?
4. *Quis dicendus metus* levis?
5. *Metus* levis *non eſt facilè attendendus.*
6. *Quid conſiderandum in metu?*
7. *Quis cenſendus ſit hic & nunc metus* gravis, *à judice determinandum; & unde?*
8. *Qualiter judex hic procedere debeat?*
9. *Metus gravis reddit Matrimonium* nullum.
10. *Impedimentum hoc potius juri naturali, quàm poſitivo adſcribendum.*
11. *An metus* de ſe levis *aliquando irritet Matrimonium?*
12. *In his Provinciis non facilè ob prætenſum metum Matrimonia* invalida *declaranda; & quare?*
13. *Quid Parocho agendum, ſi metum ſubiiſſe ſuſpicetur?*
14. *Metus* gravis *voluntarius in cauſa non dirimit Matrimonium.*
15. *Debet eſſe incuſſus ad Matrimonium contrahendum.*
16. *Non refert à quo fuerit incuſſus.*

I. Metus eſt, inquit Juriſconſultus in *l. 1. ff. Quod metùs cauſa geſtum eſt*, inſtantis, vel futuri periculi cauſa mentis trepidatio.

Metus non cauſat abſolutè involuntarium; quia qui ex metu aliquid agit, voluntariè id agit, ut illud quod metuit evadat. Exempli gratia, qui ex navi ejicit merces ob periculum naufragii, voluntariè eligit ejectionem mercium, ut evitet imminens naufragium; ipſamque ejectionem mercium præeligit potiùs, quàm ſuſtinere periculum naufragii; eamque electionem voluntariè facit; id eſt, cum plena advertentia rationis, ac deliberatione voluntatis.

II. Advertendum tamen, quod is qui metu adactus aliquid agit, licet id voluntariè agat, ideoque coacta voluntas ſit, uti loquuntur Juriſconſulti, nihilominus & illud certum eſt, in actione metu elicita intervenire quoddam involuntarium contrarium libertati.

Qui enim ob inſtans aut præviſum aliquod malum ſibi imminens quidquam agit, non facturus niſi illud malum ſibi immineret, non omnino liberè; ſed ab imminenti illo malo quaſi adactus, hoc præ alio eligit.

III. Et quidem ſi malum imminens ſit hujuſmodi, ut hominem alioquin prudentem, & in rebus agendis non levem moveret, ut faceret iſtud quod aliàs non feciſſet, ſi periculum illius mali non adfuiſſet, dicitur is egiſſe ex metu gravi ſeu prudenti: dicitur is metus vulgò metus *cadens in virum conſtantem*, in *cap. 4.* ⁑ *De his quæ vi metuſve cauſa*, & *cap. 15. & 28.* ⁑ *De Sponſalibus.*

VI. Itaque rectè ait Covarruvias *De Matrimonio, part. 2. §. 4. num. 5.* " Virum interpretor prudentem, » qui ſciat eligere minus malum ob majoris mali periculum evitandum.

Hinc infert *num. 6.* " Non eſſe metum cadentem in » virum conſtantem, nec excuſare, ſi quis etiam ad evitandam mortem eligeret peccare mortaliter: imprudens enim eſſet omninò, qui mallet mortaliter peccare, quàm mortem ipſam corporis ſubire.

Inde ulterius patet, metum aliquem poſſe de ſe ac ſimpliciter conſideratum eſſe *metum gravem*, & qui moveret virum prudentem, ſi comparetur ad unam actionem, & tamen non eſſe talem comparatum ad aliam actionem.

Quis enim ambigat, quin metus imminentis mortis ſit metus qui meritò moveret virum prudentem ad eligendam amiſſionem notabilis ſummæ pecuniæ; qui tamen non ſit ſufficiens, ut eumdem moveat ad peccandum mortaliter.

VII. Similiter & perſonarum ſexum, conditionem, aliaſque circumſtantias expendendas eſſe, ut judicetur, an hic & nunc fuerit metus gravis, an levis dubium non eſt: atque communiter tradunt Canoniſtæ poſt Gloſſam, in *cap.* Cum dilectus ⁑ *De iis quæ vi metuſve cauſa*, arbitrio judicis relinquendum eſſe, quinam metus dicatur cadere in conſtantem virum. " Judex enim » (ait Covarruvias *num. 15.*) ut ipſe intelligo, arbitrabitur, an vir prudens & conſtans eligeret potiùs id agere, quod timoris cauſa fit, quam periculum quod imminet ſubire.

VIII. Ex quo dein *num. 16.* infert: " Judex arbi» trio proprio decernere debet, non ita anxiè, atque » ſtrictè hanc eligendi prudentiam exigendam eſſe in fœminis, quibus à natura ineſt minor animi vigor, corporiſque fortitudo: ſed conſiderandum eſſe, quid fœmina *conſtans* eligeret penſata naturali fœminarum prudentia. Aliquid enim cogeret fœminam, etiam conſtantem, ad eligendum id, quod vir conſtans minimè eligeret.

IX. His præmiſſis, indubitatum eſt, metum gravem ſeu cadentem in *virum conſtantem*, non tantùm contractum matrimonialem ſubjicere legi reſciſſionis, ſive metu adactum, contractum matrimonialem officio judicis reſcindi petere poſſe; quemadmodum in aliis contractibus metu initis jura ſtatuunt; ſed ipſum Matrimonium dirimere, ſive Matrimonium ex ſimili metu initum eſſe *nullum*; uti apertè ſupponitur in *cap. 15. & 28.* ⁑ *De Sponſalibus*, & *cap. 1.* ⁑ *De eo qui duxit in Matrimonium quam polluit per adulterium.* Ratio indicatur in *cap. 17.* ⁑ *De Sponſalibus*, cùm libera debeant eſſe Matrimonia, & coactiones difficiles ſoleant frequenter exitus habere.

X.

Digitized by Google

& quia non facit Eccleſia, quæ non judicat de occul-
» tis, præſumit, aut probatum habet ſpontaneum con-
» ſenſum defuiſſe ex leviuſculo metu, quamvis à parte
» rei aliud ſit ; " ait Zypæus, *Conſult.* 1. *De iis quæ vi vel metu* : qui addit : " Quando tamen revera ex judicio vi-
» ri prudentis conſtaret, levem licet cauſam, verè tamen
» gravem metum incuſſiſſe, tantumque ut ſpontaneum
» conſenſum defuiſſe commonſtretur ; non dubitem Ma-
» trimonium pro irrito haberi : quia certè nihil intereſt
» quo metu quis compulſus ſit, dum conſtat compulſum
» eſſe.

XII. Non facilè tamen judicandum eſt, ob levem metum conſenſum ſpontaneùm & ſufficientem defuiſſe ; neque, præſertim hiſce in Regionibus, facilè Matrimonium, ob metum prætenſum *nullum* declarandum ; cum juxta Ritualia non antea conjungendi ſint, quàm interrogati à Parocho, an venerint ad contrahendum ſua voluntate, & à nullo coacti, reſponderint affirmativè.

XIII. Si tamen Parocho ſuſpicio ſuboriatur quod metus ab alterutra parte ſubeſſet, poterit non tantùm in ipſo actu conjunctionis, modo prædicto interrogando ; ſed vel maximè præviè id examinare ; putà dum uterque examinatur ſeorſum, an ſciat ſcitu neceſſaria ; aut alia occaſione, quæ Parocho convenientior videbitur.

Hanc inquiſitionem commendat Synodus P. I. Mechlinienſis, titulo *De Sponſalibus*, *cap.* 2. his verbis : " Quia coactæ nuptiæ triſtem plerumque & luctuoſum
» habent exitum, diligenter inquirant Paſtores, an Ma-
» trimonium contracturi ſponte & animo deliberato, non
» vi aut metu parentum, amicorum aut aliorum coacti
» ad Matrimonium procedant. Quod ſi invenerint ali-
» quem vel aliquam ex contrahentibus coactum ad con-
» trahendum, nullo modo ad conjunctionem eorum pro-
» cedere audeant ; neque alteri vices ſuas committant,
» ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio.

XIV. Metum gravem dirimere Matrimonium, quia impedit ſpontaneum ac liberum conſenſum ſuprà notavimus ; unde ſi ipſe cauſam metus voluntariè poſuerint ; ita ut metus proveniat ex *cauſa* ab ipſo metum patiente voluntariè *poſitâ* : metus *juſtè* ob illam cauſam incuſſus Matrimonium non irritabit. Exempli gratia, ſi judex carcerem aliamve pœnam minetur juveni nî contrahat cum puella quam ſub promiſſione Matrimonii ſtupravit ; & ipſe juvenis ex metu comminatæ pœnæ Matrimonium contrahat cum illa, aliàs non contracturus, Matrimonium erit validum ; quia voluntarium, quod fuit in ponendo actu, qui comminatæ pœnæ & metui cauſam dedit, ſupplet ſi quid forſan modò circa voluntarium in contractu matrimoniali deeſſet.

XV. Adhæc requiritur ut metus ſit incuſſus in finem Matrimonii conſenſus extorquendi : aliter enim vis directa non ſit huic contractui : v. g. ſi quis metu inferni, vel mortis aliundè imminentis aliquam ducit ; (vel ut ſæpè fit) metu incontinentiæ, paupertatis, &c. validum eſt Matrimonium.

XVI. Illud autem non refert à quo inferatur, an ab

6. *Aliquando relaxatum fuit hoc impedimentum.*
7. *Quid ſtatuerit circa hoc impedimentum Synodus Tridentina?*
8. *Quâ ratione dicatur per Synodum Tridentinam inductum* novum *impedimentum.*
9. *In quibus Decretum Tridentinum diſcordet à priſtina diſciplina.*
10. *Quæ ſint pœna contra Raptum ex Decreto Concilii Tridentini.*
11. *In quibus hæ pœnæ locum habeant.*
12. *Synodus Tridentina videtur loqui de raptu qui violentiam adjunctam habet.*
13. *In Gallia etiam attenditur Raptus* ſeductionis *ſine violentia.*
14. *Hic Raptus frequentior, & quando Matrimonium dirimat?*

I. QUàm graves acerbæque pœnæ olim per leges Imperiales contra raptum decretæ fuerint, videri poteſt in legibus Conſtantini Magni ejuſque filii Conſtantii, nec non Gratiani, quæ referuntur in Codice Theodoſiano, *lib.* 9. *tit.* 24. *De Raptu Virginum vel Viduarum* ; nec non in *L. unica Cod. Juſtin. eod. tit.* quas paſſim interpretes ac ſignanter Gothofredus, ad citatum titulum Codicis Theodoſiani latè explicant ; notatque ſpeciatim Gothofredus, quod Conſtantinus Magnus ut omnis via obſtrueretur ad hoc crimen committendum, neque Raptæ conſenſu, neque parentum ratihabitione, patientia, ſilentio hoc crimen elui voluerit ; aut raptum hoc patrocinio ſuſtineri, Raptoremque denique ea ſpe ſibi blandiri.

II. Hic in Belgio olim graviſſimis pœnis quoque raptus puniebatur ; uti ex antiquis Principum noſtrorum tabulis cognoſci poteſt, quas recitat Zypæus ad titulum *De Sponſalibus*, *num.* 25.

III. Sed quod ad præſentem materiam, nimirum impedimenti Matrimonii, propius accedit, Juſtinianus in citata Lege unica decrevit : " Nec ſit facultas raptæ vir-
» gini vel viduæ vel cuilibet mulieri, *raptorem* in ſuum
» ſibi maritum expoſcere, ſed cui parentes voluerint
» (excepto *raptore*) eam legitimo copulent Matrimo-
» nio : quoniam *nullo* modo, nulloque tempore datur à
» noſtra Serenitate licentia eis conſentire, qui hoſtili mo-
» re in noſtra republica Matrimonia ſtudent ſibi conjun-
» gere. Oportet etenim ut quicumque uxorem ducere
» voluerit, ſive ingenuam, ſive libertinam, ſecundùm
» noſtras leges, & antiquam conſuetudinem ; parentes,
» vel alios quos decet petat, ut cum eorum voluntate
» fiat legitimum conjugium.

Quin ibidem Juſtinianus voluerit eſſe impedimentum *perpetuum*, nullo quantumvis *ſpontaneo* conſenſu ipſius raptæ abolendum, inter raptorem & raptam, evidens eſt.

IV. Ipſa quoque Regum Francorum Capitularia idipſum indicant. Legitur enim *lib.* 6. *cap.* 69. " Si quis al-
» terius ſponſam, virginem aut viduam necdum deſponſa-
» tam

Digitized by Google

VI. Quidquid ſit, illud conſtat, ſæculo undecimo & ſequentibus impedimentum hoc relaxatum fuiſſe; atque Matrimonium inter raptorem & raptam validum reputatum, modò conſenſus raptæ interveniſſet; reſponditque conformiter ad hanc diſciplinam Innocentius III. in *cap. 7.* ;; *De Raptoribus :* " Rapta puella legitimè con- » trahet cum raptore, ſi prior diſſentio tranſeat poſt- » modum in conſenſum: & quod antè diſplicuit, tandem » incipiat complacere.

VII. Synodus Tridentina expendens quàm parum fidendum ſit conſenſui quem puella quamdiu eſt in poteſtate raptoris præfert, decernit *Seſſ. 24. cap. 6. De Reformatione Matrimonii;* Inter raptorem & raptam, quamdiu ipſa in poſtteate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere Matrimonium.

VIII. Itaque juxta hoc Decretum ſubſiſtit impedimentum dirimens inter raptorem & raptam, quamdiu hæc manet in poteſtate raptoris; ut quamvis eo tempore puella reverà conſentiret in Matrimonium cum raptore, nihilominus Matrimonium ſic contractum eſſet *nullum*; licet Jure Decretalium fuiſſet validum: atque hoc ex capite dicitur à Synodo Tridentina, novum impedimentum dirimens hîc inductum.

IX. Quod verò permittit Synodus Tridentina, ſi rapta à raptore ſeparáta, & in loco tuto & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in uxorem habeat: eatenus à Lege Juſtinianæa & Canonibus ſuprà relatis recedit; à quibus jam tempore Synodi receſſum erat.

X. Addit quoque Synodus pœnas; ut nimirum " rap-

violentia corporali rapitur cauſa contrahendi Matrimonium; neque eſſe raptum ad mentem Synodi, ſi quis aliquam vel aliquem minotennem blanditiis, & amatoriis incitamentis ac lenociniis ſeducat, ut conſentiat, & inſciis aut etiam invitis parentibus Matrimonii contrahendi cauſa recedat; eò quod ipſi ſeductæ nulla violentia illata videatur; ipſaque licet mediis inhoneſtis ac fallacibus inducta, revera conſenſerit: hæcque interpretatio hiſce in regionibus recepta videtur; neque hujuſmodi Matrimonia *invalida* habentur.

XIII. In Gallia verò duplicem raptum diſtinguunt; alterum ſcilicet per violentiam, ſive per vim apertam, rapiendo violentè perſonam cauſa Matrimonii contrahendi; alterum verò vocant per *ſubornationem* ſive *ſeductionem*; huncque frequentiorem & periculoſiorem dicunt: committiturque quando raptor corrumpit, & ſeducit mentem & ſpiritum perſonæ raptæ, & per lenocinia & incitamenta libidinis, aliave allicientia inhoneſta motiva, & occultas ac artificioſas ſollicitationes & praxes inducit ad conſenſum matrimonialem.

XIV. Raptus hic *ſubornationis ſive ſeductionis* locum non habet in omni genere perſonarum, ſed tantùm in filiisfamilias minoribus, qui magis ſunt ſubjecti ſeductioni, & ob authoritatem parentum quibus ſubſunt, non creduntur potuiſſe ſeduci, niſi eos circumveniendo & corrumpendo eorum mentem, quemadmodum latiùs deducit Claudius Blondeau *in ſua Bibliotheca Canonica, pag. 81.* editionis anni 1689. ibidem adſtruens: Raptum hunc eſſe ex uſu Eccleſiæ Gallicanæ impedimentum, ipſiſque parentibus jus eſſe agendi ad nullitatem hujuſmodi Matrimoniorum.

TITULUS XIV.

De Diſpenſationibus Matrimonialibus.

CAPUT I.

De uſu Diſpenſationum Matrimonialium; & cui Auctoritas diſpenſandi competat.

1. *Impedimenta jure humano inducta poſſunt auctoritate humana tolli.*
2. *Imperatores in impedimentis à ſe inductis diſpenſarunt.*
3. *Canon Synodi Tridentinæ auctoritatem diſpenſandi aſtruens.*
4. *Eccleſia primitus parcè admodum diſpenſabat.*
5. *Primus ferè diſpenſavit Innocentius III.*
6. *Facilior ſemper fuit diſpenſatio ſuper Matrimonio jam contracto, quam contrahendo.*
7. *Decretum Synodi Tridentinæ circa diſpenſationes ſuper impedimentis Matrimonii.*
8. *Ex mente Synodi rarò diſpenſandum præſertim ſuper Matrimoniis contrahendis.*

» di loquitur, nulli umquam Sapientum diſplicuit. No-
» vimus enim ſanctos Patres noſtros, & ipſos Apoſto-
» los, pro temporum articulis, & qualitatibus perſona-
» rum diſpenſationibus uſos." Plura in hanc rem videri poſſunt apud Gratianum, *Cauſ.* 1. *q.* 7.

Porrò inter impedimenta Matrimonii plura hodiè eſſe & jam pridem fuiſſe, ſolo jure humano inducta ſuperiori titulo oſtenſum fuit. Hæc itaque eadem auctoritate, qua conſtituta ſunt, vel generaliter tolli, vel in particularibus circumſtantiis ſuſpendi poſſe, ut Matrimonium non obſtante hoc impedimento, licitè & validè contrahi queat, nemo dubitaverit, niſi qui inficiari audeat, eum qui legem tulit, poſſe legem tollere, aut juſta cauſa interveniente diſpenſare.

I I. Quapropter Imperatores dum nuptias inter certas perſonas lege generali vetuerunt, eas ex juſta cauſa inter hujuſmodi perſonas permittere poſſe non dubitarunt.

Inter tutorem & pupillam Jure Romano vetitæ erant nuptiæ, toto titulo Codicis, *De Interdicto Matrimonio inter pupillam & tutorem*; interveniente Principis authoritate ſeu diſpenſatione nuptiæ inter pupillam & tutorem iniri poterant, ut manifeſtum eſt ex *l. penult. Cod. dicto titulo*.

Similiter, ut præcedenti titulo *cap.* 5. notatum eſt, lege Theodoſiana vetitæ erant nuptiæ conſobrinorum, eas tamen impetrari potuiſſe Reſcripto Principis, oſtendit *Lex unica*, *Cod. Theod. Si nuptiæ ex reſcripto petantur*; notatque Gothofredus in Commentario ejuſdem legis; unà obſervans, ſanctum Ambroſium, *Epiſt.* 66. ſat apertè teſtari, hujuſmodi nuptias à Principe impetrari potuiſſe.

I I I. Nemo ergo auctoritatem diſpenſandi Eccleſiæ negabit, qui auctoritatem ſtatuendi impedimenta ei competere agnoſcit; ut proinde meritò Synodus Tridentina eodem Canone anathemate feriat eos, qui negant Eccleſiam in nonnullis impedimentis *diſpenſare* poſſe, quo damnat negantes Eccleſiam poſſe conſtituere, ut plures gradus conſanguinitatis & affinitatis impediant & diminuant Matrimonium, quam qui Levitico exprimuntur.

I V. Fatendum quidem eſt, Eccleſiam olim in hoc, quemadmodum in aliis diſciplinæ articulis, raròadmodum diſpenſare ſolitam fuiſſe. Ægrè enim Patres à fixis ſemel Regulis ſive Canonibus recedi permittebant.

Et quidem ſi Chriſtiano Lupo credimus, etiam ſæculo X. " nulla tunc etiam Regia vel Auguſta, licet in
» ſexto dumtaxat, aut ſeptimo ſanguinis vel affinitatis
» gradu, vel ignoranter contracta, longè minùs con-
» trahenda Matrimonia diſpenſabantur, ſed cuncta di-
» rimebantur juxta rigorem ſacrorum Canonum. Ejuſ-
» modi diſpenſationes adeò tunc ignorabat Eccleſia (per-
» git Lupus) ut Francus quidam Romà redux, ſimulem
» ſibi datam aſſeverans à Gregorio III. Pontifice, ac ejus
» vigore prætendens inire Matrimonium, graviſſimè
» ſcandaliſarit omnem Galliam, & a noſtro Apoſtolo Bo-
» Eccleſiaſticæ diſciplinæ vulnus compenſaret. Ita habes
» apud Arnoldum Abbatem Lubecenſem in Chronico
» Sclavorum. Ottho de ſancto Blaſio addit, quòd Clu-
» niacenſis & Ciſtercienſis Ordinis Abbates eamdem
» compenſationem per varia ſuorum Monachorum pia
» opera complere promiſerint, iſtudque Canonis vulnus
» acceperint in ſuas conſcientias, & quod ſpondere Ot-
» tho debuerit ſingularum omnium Eccleſiarum defen-
» ſionem, ac reſumptionem ſacri belli. Rima facta faci-
» lè dilatatur, tandemque creſcit in grande foramen, imo
» & in apertam portam.

V I. Hæc tamen, uti monet idem Auctor, intelligenda præcipuè de diſpenſatione impedimentorum ad *contrahendum* Matrimonium; nam ante Innocentium III. multas diſpenſationes conceſſas fuiſſe fatetur; at " hæ
» omnes fuerunt (ait) non præviæ ad contrahendum,
» *ſed dumtaxat poſteriores* malè contracti Matrimonii to-
» leratrices diſpenſationes: Adeòque diſpenſationes præ-
» vias initiavit Alexander III. Innocentius III. ac ejus
» ſucceſſores viam ampliarunt.

Et revera Eccleſiam ſemper fuiſſe faciliorem in diſſimulanda infractione Canonum, ubi jam infractio contigerat, nec ſine magnis incommodis in totum reparari poterat, aut pœna infracti Canonis urgeri, quam in concedenda Canonis nondum infracti contraventione, ex hiſtoriis & Pontificum ac Conciliorum Decretis eſt manifeſtum.

V I I. Synodus Tridentina perpendens, quod frequentius legem ſolvere, exemploque potius, quam certo perſonarum rerumque delectu, petentibus indulgere, nihil aliud ſit, quam unicuique ad leges tranſgrediendas aditum aperire, ut loquitur *Seſſ.* 25. *cap.* 18. *De Reformat.* reformationi Matrimonii intenta, avitam Patrum diſciplinam in concedenda diſpenſatione ſuper impedimentis reducere, quantum temporum conditio patiebatur, voluit, ſtatuens, *Seſſ.* 24. *cap.* 5. *De Reformat. Matrimonii*;
" Si quis intra gradus prohibitos ſcienter Matrimonium
» contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſatio-
» nis conſequendæ careat; idque in eo multò magis lo-
» cum habeat, qui non tantùm Matrimonium contrahe-
» re, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi igno-
» ranter id fecerit, ſi quidem ſolemnitates requiſitas in
» contrahendo Matrimonio neglexerit; eiſdem ſubjicia-
» tur pœnis: non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ beni-
» gnitatem facilè experiatur, cujus ſalubria præcepta te-
» merè contempſit. Si verò ſolemnitatibus adhibitis im-
» pedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus
» ille probabilem ignorantiam habuit; tunc facilius cum
» eo & gratis diſpenſari poterit. In contrahendis Ma-
» trimoniis vel nulla omninò detur diſpenſatio, vel ra-
» rò: idque ex cauſa, & gratis concedatur. In ſecun-
» do gradu numquam diſpenſetur, niſi inter magnos
» Principes, & ob publicam cauſam.

V I I I. Hoc Decreto ſat oſtendit Synodus, ſe voluiſſe inhærere Patrum regulis; ut numquam aut raròinfringendi Canonis licentia daretur, adeòque numquam aut rarò,

Digitized by Google

aucempta, & Pontifici reſervata.

At conſuetudine tandem invaluit, & moderna habet diſciplina, ut ſi agatur de impedimentis dirimentibus, & de Matrimonio cum tali impedimento contrahendo, ſoli Pontifici diſpenſatio competat; niſi Epiſcopi oſtendant, ſpeciali conſuetudine, aut privilegio diſpenſandi auctoritatem ſibi competere.

XI. Eccleſia Leodienſis prætendit ſibi competere authoritatem diſpenſandi in quarto & in tertio hinc inde gradu conſanguinitatis, quemadmodum colligitur ex inſtrumento appellationis interjectæ per Syndicum Epiſcopi & Vicarii Leodienſis, à Decretis Nuntii Apoſtolici 7. Aprilis 1606. ubi *art.* 10. his verbis utitur: " Quod ad » hæc Epiſcopi Leodienſes habeant antiquiſſimam & im» memorialem conſuetudinem diſpenſandi ex cauſis legi» timis in quarto Matrimonii gradu, & in tertio; hinc » inde, ſi imminens appareat periculum defectionis par» tium ad vicinos fidei hoſtes, mutuæ internecionis pa» rentum & amicorum inter ſe, ob corruptam puellam; » & partes non habeant media recurrendi ad Urbem. » Quod hujuſmodi diſpenſandi conſuetudo in publica» tione Concilii Tridentini, fuit Illuſtriſſimo & Reveren» diſſimo Epiſcopo Vercellenſi piæ memoriæ in his parti» bus Nuntio Apoſtolico, per Livinum Torrentium tunc » Vicarium Leodienſem, poſtea Epiſcopum Antverpien» ſem factum, expoſita, & per eumdem Illuſtriſſimum » & Reverendiſſimum Nuntium laudata & approbata. » Quod hujuſmodi conſuetudo habeat vim privilegii, & » indulti Apoſtolici, atque à privilegio & indulto Apoſto» lico initium ſumpſiſſe cenſenda ſit. Quod Epiſcopatus » & Eccleſia Leodienſis ob ſui ſplendorem, & antiqui» tatem, perpetuamque in fide Catholica conſtantiam, » Eccleſiæ Romanæ filia dicta, aliàs multis à ſancto Sede » adornata ſit privilegiis, & prærogativis ſuprà alios » communes Epiſcopatus.

XII. Hæc ex Zypæo in Jure novo, titulo *De eo qui cognovit conſanguineam uxoris*, *num.* 3. additque: " At » verò non audio vicinos aliquos Epiſcopos eodem jure, » privilegio, aut conſuetudine uti, non eos quidem, » qui noviter in Belgio inſtituti ſunt, intra eos limites, » qui à finibus Diœceſis Leodienſis, per Paulum IV. ab» ſciſſi ſunt 4. Idus Maii 1559. cum toto eo jure, aucto» ritate & prærogativis, quibus anteriores Epiſcopi, in » locis dimembratis uſi fuerant, quod fortè tamen » poſſent, & an aliquando expediret, perpendi poteſt, » imò hodie Archiepiſcopus Mechlinienſis in locis primo » Leodienſi Epiſcopo ſubjectis diſpenſat.

XIII. Quoad Matrimonia cum impedimento dirimente præcedentibus proclamationibus bona fide contractis; cum ſuper iis Synodus Tridentina declaret, facilius & gratis diſpenſari poſſe, nec exprimat per *quem*, videbatur Epiſcopis competere hæc auctoritas: eò quod juxta regulam à Canoniſtis communiter probatam, quando diſpenſandi auctoritas à Canone conceditur; neque ex... diſpenſandi, eamque auctoritatem in Epiſcopis Canoniſtas agnoſcere.

XV. Super impedimentis *impedientibus tantùm*, Epiſcopos generaliter diſpenſare poſſe; ſi duo exceperis, ſcilicet ſponſalia cum tertia perſona contracta, & votum perpetuæ caſtitatis, notat Gerbeſius loco citato, *pag.* 543. eoſque eſſe in pacifica poſſeſſione; neque Canonem aut uſum contrarium eſſe, qui diſpenſationem Papæ reſervet.

CAPUT II.

Sub qua forma hodie Diſpenſationes Matrimoniales in Curia Romana expediri, & cui committi ſoleant.

1. *Olim in forma* gratioſa, *hodie in* commiſſoria *diſpenſationes Matrimoniales expediri ſolent.*
2. *Hodierna praxis conformis Concilio Tridentino.*
3. *Commiſſarii Apoſtolici debent narrata in litteris earumque contenta maturè expendere.*
4. *Dataria committere ſolet litteras diſpenſationum Ordinario: Nomine Ordinarii venit etiam Officialis Epiſcopi.*
5. *Delegatio non ſolet fieri Epiſcopo & Officiali, ſed alteri dumtaxat.*
6. *Non exprimitur nomen proprium Ordinarii; & quare?*
7. *Litteræ directæ Officiali, non poſſunt expediri per Epiſcopum.*
8. *Commiſſio facta Ordinario non tranſit ad Capitulum Sede vacante, aut ejus Officialem.*
9. *Sede vacante non diriguntur ad Officialem Capituli.*
10. *Si contrahere volentes ſint diverſæ Diœceſis, utriuſque Diœceſis in ſupplica exprimenda; & litteræ diriguntur ad Ordinarium mulieris.*
11. *Cui inſcribantur Litteræ diſpenſationum expeditæ in Pœnitentiaria.*

I. " Olim diſpenſationes matrimoniales in Romana » Curia, cauſæ cognitione, narratorumque » verificatione præcedente, in forma *gratioſa* ut pluri» mum concedebantur: & quidem, ut *rarior*, ita & » *tutior* erat illarum uſus, " ait Pyrrus Corradus à Paulo V. in Collegium Officialium earumdem diſpenſationum in ipſa Cancellaria Apoſtolica aliàs cooptatus, Reſcriptorumque S. Pœnitentiariæ muneri deputatus, *lib.* 7. *Praxis diſpenſat. cap.* 1. *num.* 1. qui deinde ſubjicit: " At quoniam difficile, valdeque incommodum id » comperiebatur, optimâ profectò ratione ita ſacri Cano» nes ſancivere, ut omnes diſpenſationes extra ipſam » Curiam committantur *Ordinariis* locorum in forma » communi ſive *commiſſoria* dirigerentur, qui non niſi » cauſis in partibus verificatis, tum demum Apoſtolica » auctoritate diſpenſaret.

II. Dum Corradus dicit, ſacros Canones id ſanciviſſe, indi-

Digitized by Google

» tia, veritate niti negligunt edoceri, Pontificem diſ-
» penſaſſe contenti: cùm revera non diſpenſaverit, ſed ipſis diſpenſandi auctoritatem certis ſub conditionibus
» demandaverit; quæ niſi, ut jubetur, impletæ fuerint,
» quidquid ſuperſtruxerint corruet.

IV. Si Litteræ diſpenſationum expediantur in Dataria, tunc conformiter ad allegatum Decretum Concilii Tridentini, diſpenſandi auctoritas committitur Ordinario.

Sub nomine *Ordinarii* juxta hodiernum ſtylum Curiæ Romanæ venit non tantum Epiſcopus; ſed etiam Vicarius Generalis Epiſcopi; qui eſt idem, quem in Belgio viciniſque Provinciis Officialem Epiſcopi dicimus, uti ſupra *parte* 1. *titul.* 12. *cap.* 4. notavimus; & monet Corradus *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 15.

V. Notat Corradus *lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 37. quod
" Cancellaria Romana numquam ſoleat committere has
» Litteras Epiſcopo & ejus Vicario *inſimul.* Quinimò (ait)
» hujuſmodi diſpenſationes numquam committuntur al-
» ternativè; ſcilicet Epiſcopo ſive ejus Vicario, ſed uni
» tantum eorum, ſicut docet notorius ſtylus.

VI. Adhæc numquam in delegatione conſuevit exprimi nomen proprium Epiſcopi, aut Vicarii ſive Officialis; ut non tam perſonæ, quam dignitati vel tribunali facta appareat. Unde mortuo Officiali ante expeditionem Litterarum, poterit ejus ſucceſſor ſine nova delegatione eas exequi; idque per totum orbem ſervari & practicari teſtatur Corradus loco citato *num.* 36.

VII. Quia tamen hæc delegatio tota dependet ex ipſo tenore Reſcripti Apoſtolici, nemo in vim illius procedere poteſt, niſi cui expreſsè dirigitur. Unde ſi Vicario ſeu Officiali inſcripta ſit, non poterit expediri per Epiſcopum etiam ipſo Vicario ab officio remoto, ait Corradus *n.* 40. quin & addit *n.* 44. " hæc etiam locum ſibi vindicare,
» etiamſi contingat, ipſum Vicarium creari in Epiſcopum
» ejuſdem Diœceſis, vel quocumque alio modo deſinat
» eſſe Vicarius, quia adhuc ceſſat commiſſio reſpectu
» ſuæ perſonæ, & ſic tranſit in ſuum ſucceſſorem in Vi-
» cariatu.

VIII. Inſuper monet *num.* 10. *& ſequentibus*, commiſſionem factam Epiſcopo aut Officiali ejus, non tranſire Sede vacante in Capitulum aut Vicarium, ſive Officialem Capituli; idque ex notoria praxi Curiæ Romanæ.
" Unde ſi Litteræ diſpenſationis directæ Vicario ſeu Offi-
» ciali Epiſcopi exequerentur per Vicarium Capitularem,
» Sede Epiſcopali vacante deputatum, executio eſſet nul-
» la, nullumque Matrimonium vigore talis diſpenſatio-
» nis contractum, ait Corradus *num.* 11.

IX. Attento ſtylo Curiæ & Cancellariæ Sede Epiſcopali vacante, non diriguntur hæ diſpenſationes Vicario Capituli, quia de illo Papa non confidit, ſed Epiſcopo viciniori, ſive ejus Vicario in ſpiritualibus generali.

X. Præterea monet Corradus *lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 25. quod notorius ſtylus Curiæ Romanæ requirat, ut ſi Oratores ſeu ſupplicantes pro diſpenſatione ſint diverſæ Diœceſis, utraque Diœceſis neceſſariò exprimatur in ſupplica;

CAPUT III.

De Formula Litterarum Diſpenſationum; & quomodo ſe Delegatus informare debeat de impedimento allegato.

1. *Tres partes Litterarum diſpenſationum; & quid ſingula contineant?*
2. *Proponitur formula delegationis.*
3. *Delegatus inquirere debet de veritate narratorum.*
4. *Hæc informatio ex mente Pontificis non perfunctoriè facienda.*
5. *Inſtrumenta pro examine teſtium evincunt quàm ſeria eſſe debeat informatio.*
6. *Delegatus occaſione diſpenſationis nihil etiam* ultrò *oblatum poteſt accipere.*
7. *Nihil quoque pro* mercede *laboris, aut* ſigillo *accipi poteſt.*
8. *Non poteſt Delegatus deferre nudæ aſſertioni Oratorum.*
9. *Delegatus examen teſtium alteri committere poteſt.*
10. *Tenetur Delegatus inquirere utrum impedimentum verè fuerit expreſſum.*
11. *Si expreſſus ſit gradus remotior pro proximiore, Litteræ ſunt invalidæ; licet per ignorantiam ſit factum.*
12. *Subinde Litteræ erunt invalidæ etiamſi impedimentum majus pro minore fuerit expreſſum.*
13. *Juxta ſtylum Curiæ, expreſſio conſanguinitatis pro affinitate reddit diſpenſationem invalidam.*
14. *Si conſanguinitas procedat ex duplici ſtipite, id exprimendum eſt.*
15. *Quid? ſi* ſecundus *gradus conſanguinitatis pro* tertio *ſit expreſſus.*
16. *Si duo ſubſint impedimenta, quomodo exprimenda?*
17. *An ſufficiat exprimere gradum remotiorem, quando eſt inæqualitas gradus?*
18. *Quid potiſſimum inquirendum circa expreſſionem cognationis* ſpiritualis?
19. *Inquiſitio fieri debet ſuper quocumque impedimento allegato.*
20. *Si inter conſanguineos ante executionem Litterarum copula interceſſerit, ab executione ſuperſedendum eſt.*

I. Litteræ diſpenſationum matrimonialium, primò continent ipſam commiſſionem diſpenſandi authoritate Apoſtolicâ ſuper impedimento. Poſtmodum ſequitur altera pars, quæ vocatur *Narrativa*; in qua exprimuntur quæ ab Oratoribus ſeu ſupplicantibus Pontifici expoſita fuerunt; ac dein ſequitur tertia pars Litterarum, quæ *Diſpoſitiva* dicitur; continetque gratiam quam Pontifex Oratoribus facere intendit; ac unà conditiones in executione hujus gratiæ à Commiſſario ſervandæ.

II. Primò ergo dicit, quod certam de narratis notitiam habentes ipſi Commiſſario (de quo *in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus*, ait) per Apoſtolica ſcripta mandet, " quatenus depoſitâ per te (ait) *omni*
» ſpe

Digitized by Google

tam ſuper omnibus in narrativa contentis; id eſt, an vera ſint, quæ tum circa impedimenta, vel circa cauſam & motiva diſpenſandi ab Oratoribus propoſita fuerunt; ſive quod idem eſt, *an preces veritate nitantur*; dein ſi quæ Pontifex addat, & velit verificari; etiam ſuper his informatio ſumi debet.

IV. Quod hæc informatio non perfunctoriè; ſed ſumma cum circumſpectione & ſtudio fieri debeat, imprimis indicat Pontifex, dum expreſsè mandat, ut ſe *diligenter* informet.

Deinde addendo *ſuper quo conſcientiam tuam oneramus*, ſat indicat, ſeriò hoc negotium peragendum eſſe.

V. Adhæc inſtructiones pro examine teſtium qui producuntur pro contrahendis Matrimoniis, ſive verificatione eorum quæ in Litteris diſpenſationum verificanda ſunt, ſufficienter evincunt, quam ſerium examen Sedes Apoſtolica in hiſce requirat.

Primus articulus habet: " Teſtis moneatur de gravi- » tate juramenti, in hoc præſertim negotio *pertimeſ- » cendo*, in quo divina ſimul ac humana Majeſtas lædi- » tur ob rei, de qua tractatur, importantiam & gravi- » tatem.

Hic articulus, qui ſupponit, teſtes, priuſquam teſtimonium dent, debere præſtare juramentum de dicenda veritate; nec non rei gravitatem teſtibus exponi jubet, manifeſtum facit, quam anxiè de veritate inquirendum ſit; quod & alii articuli non minus oſtendunt, quos refert Pyrrus Corradus *lib. 7. cap. 6. num. 22. &c.*

VI. Et ne Commiſſarius forſan ſpe lucri lactatus, aut muneribus excæcatus, non eâ qua par eſt maturitate ad informationem procedat, aut capta informatione in formando judicio ſuper precum veritate aberret ſpeciali clauſula ſuprà expreſſa, vult eum ab omni munere aut præmio etiam *ſponte* oblato abſtinere, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ; imò ſi diſpenſatio fuerit data in *forma pauperum*, apponitur quoque pœna *nullitatis* abſolutionis & diſpenſationis per hæc verba: *Et nihilominus abſolutio & diſpenſatio hujuſmodi à Te facienda prædicta, nullius ſint roboris vel momenti.*

Speciale autem eſt in diſpenſationibus matrimonialibus, quod apponatur hæc clauſula; nam iſtæ reputantur cæteris diſpenſationibus graviores; & in eiſdem magis imminet periculum ne corrumpatur judex executor; ait Corradus, *lib. 7. cap. 6. num. 11.*

VII. Refert ibidem *num. 14.* reſpondiſſe ſanctam Congregationem, quod " pro diſpenſationibus matri- » monialibus non licebat Epiſcopo ſive ejus Vicario quid- » quam recipere, nec ratione ſigilli, vel alicujus alte- » rius rei; quapropter Decretum illud, quod ſolet poni » in Litteris diſpenſationum matrimonialium, ut nihil mu- » neris aut præmii *ſponte* oblati accipi poſſit pro illarum » executione, ita intelligendum eſſe, ut neque Ordina- » rius ipſe, nec Vicarius ejus quidquam pro *mercede* la- » boris, quem in ea re ſuſciperent, capere poſſent.

VIII. Itaque per hanc clauſulam, *Te de præmiſſis*

modum periculoſum eſt hoc examen, hujuſmodi examen committi debet alicui viro integerrimæ fidei & bonitatis, ait idem *num. 45.* monet quoque idem Auctor *lib. 8. cap. 1. n. 19.* quia complures ſunt Diœceſes talis amplitudinis, ut non ſit facilis acceſſus ad Officialem Epiſcopi, conſuetudine introductum eſſe in Curiis Eccleſiaſticis, ut committatur etiam Parocho Oratorum, ut exequatur dictas Litteras; ac etiam juramentum, ſi opus ſit, ab Oratoribus recipiat: uti contingit, dum diſpenſatio petita eſt ob copulam præcedentem.

X. Debet ergò Commiſſarius inquirere, num preces ſive allegata Oratorum in ſupplica Pontifici pro obtinenda diſpenſatione oblata veritate nitantur; id eſt, an expreſſio impedimentorum ſuper quibus diſpenſatio petitur, & cauſa ob quam petitur ſint ſecundum veritatem expreſſa. Neque enim Commiſſarius, juxta tenorem Reſcripti Apoſtolici ad diſpenſationem procedere poteſt, niſi prævia informatione diligenti repererit, *preces veritate niti.*

Itaque ſi ſuper impedimento conſanguinitatis aut affinitatis poſtulata ſit diſpenſatio; inquirendum erit, num gradus conſanguinitatis aut affinitatis quo ſponſi ſe invicem attingunt, ſincerè & veraciter ſit expreſſus; ut hinc appareat, num quoad hanc expreſſionem *preces veritate nitantur*: neque ipſum Reſcriptum ratione hujus expreſſionis *ſub* vel *obreptionis* argui queat.

XI. Si ergò Oratores dixerint, quod ſe contingant in tertio conſanguinitatis aut affinitatis gradu; deprehendatur autem per informationem ipſos eſſe in ſecundo gradu conſanguineos aut affines, non poterit Commiſſarius vi hujus Reſcripti procedere ad diſpenſationem; eò quod reperiat preces veritate non niti.

Neque referret, tametſi ipſi Oratores inculpabiliter ignoraverint ſe in ſecundo gradu eſſe conſanguineos; quia ſimilis ignorantia ſufficere poteſt, ut Oratores non arguantur de malitioſa expreſſione & deceptione; ſed efficere nequit, ut verum ſit, *preces veritate niti*; aut cenſeri debeat diſpenſatum in impedimento *ſecundi* gradus conſanguinitatis aut affinitatis: cum ſuper hoc diſpenſatio nequidem fuerit poſtulata; ſed tantum ſuper impedimento *tertii* gradus, quod diverſum eſt à priore; præſertim quod quo gradus conjunctior eſt, eò difficilior ſit diſpenſatio, urgentioreſque cauſæ requirantur.

XII. Quinimò quamvis impedimentum expreſſum ſit gravius, atque ſuper eo rariùs & difficiliùs ſoleat diſpenſari, quàm ſuper eo, quod revera ſubeſſet, ſed expreſſum non fuit, Reſcriptum carebit ſuo effectu, nec poterit Commiſſarius procedere; ſi impedimentum omiſſum ſit diverſæ ſpeciei ab expreſſo, nec ſub hoc includatur; tametſi etiam ſciretur, quod Pontifex fuiſſet diſpenſaturus, ſi impedimentum omiſſum fuiſſet expreſſum: quia non ſufficit, quod Pontifex fuiſſet diſpenſaturus aut dediſſet auctoritatem diſpenſandi, ſi hoc illudve factum eſſet; ſed requiritur, ut reipsà diſpenſandi ſuper hoc impedimento auctoritatem dederit.

XIII.

Digitized by Google

mum ob conſuetum modum & ſtylum ſummi Pontificis,
" nempè quia diverſimodè eas (diſpenſationes) concedit,
» ut videlicet, ſi in remotioribus puta in quarto ſeu ter-
» tio & quarto gradibus, eas mandat expediri per offi-
» cium minoris gratiæ. Si in non tam remotioribus, pu-
» ta in tertio, per Cancellariam. Si in ſecundo, ſeu pri-
» mo & ſecundo, per Præfecturam Brevium, & ſub an-
» nulo Piſcatoris, ſicut aliàs diximus, ac propterea juxta
» qualitatem graduum præfatorum, diverſa officia cum
» diverſis Officialibus ſunt conſtituta. Unde cum mens
» Pontificis ea ſit, & Litteræ diſpenſationis non aliàs,
» quàm per ſuos Officiales diſtinctos, diſtinctaque Col-
» legia conſtituentes expediantur, profectò cum ſic inve-
» teratus ſtylus obtinuerit, ſi Litteræ ipſæ præter dictum
» ſtylum ac morem, & obſervantiam Romanæ Curiæ
» expediantur, tamquam ſuſpectæ de falſo erunt reji-
» ciendæ.

XVI. Inſuper ſi duo intercedant impedimenta, atque ſuper utroque quidem poſtulata ſit diſpenſatio; ſed *ſeparatim* ac diverſo tempore; utraque diſpenſatio erit ſubreptitia: eò quòd utraque diſpenſatio ita fuerit impetrata, ac ſi unum dumtaxat impedimentum ſubeſſet; cum tamen duplex ſubeſſet. Duo autem impedimenta *ſimul* concurrentia fortius ligant, & difficilioris ſunt diſſolutionis.

XVII. Si dictum ſit, Oratores ſe contingere tertio gradu; poſtmodum autem deprehendatur, quod ſe contingant ſecundo & tertio, non poterunt Litteræ diſpenſationis propter proximioris gradus hujuſmodi non expreſſionem, de ſubreptionis vel obreptionis vitio, ſeu intentionis defectu notari; ſed in omnibus & per omnia ſuffragari; uti declaravit Pius V. in Conſtitutione quæ incipit *Sanctiſſimus* 13. in Bull. Rom. revocata contraria declaratione Pii IV. Si tamen expreſſus eſſet ſimpliciter *ſecundus* gradus, dum ſe contingunt in *primo* & ſecundo, Litteræ haberentur ſubreptitiæ ex dicta Conſtitutione Pii V. cum caſum expreſsè excipienti, addita hac ratione; *Cùm in eo Sanctitas ſua numquam diſpenſare intendat* Vide latiùs Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 24. *num.* 25. ubi etiam oſtendit Matrimonium contractum in vim diſpenſationis, in qua proximior gradus non eſt expreſſus (modò non ſit primus) eſſe validum; tametſi *Litteræ declarativæ*, quarum meminit Pius V. non ſint obtentæ.

XVIII. Eodem fundamento ſi diſpenſatio poſtulata ſit ſuper cognatione ſpirituali, inquirendum erit, num rectè expreſſum ſit, unde hæc cognatio orta ſit, ſive proveniat. Si enim ſubeſſet *Filiatio*, ſeu quod Oratorum unus alterum de Fonte levaſſet, & tantum eſſet expreſſa *Compaternitas*, *ſubreptitia* eſſet diſpenſatio; eò quod impedimentum ex filiatione proveniens, ſit aliud quam proveniens ex compaternitate: multòque difficiliùs in illo, quam in hoc diſpenſetur; teſtaturque Corradus, *lib.* 8. *cap.* 8. *n.* 15. Paulum V. ſemper recuſaſſe diſpenſare ſuper impedimento *Filiationis* ſpiritualis. Refert quoque Fagnanus ad *cap. fin.* ✠ *De Cognat. ſpirit.* cum in caſu cenſebitur ſubreptitiè impetrata, uti non ſemel ſancta Congregatio declaravit apud Pyrrum Corradum *lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 37. qui & addit, id etiam ſibi locum vindicare, quamvis copula prædicta habita fuerit poſt Litteras diſpenſationis ſeu mandati de diſpenſando obtentas, nondum à Delegato executioni demandatas; aſſeritque eo caſu opus eſſe Litteris in forma *perinde valere*, priuſquam ad executionem priorum Litterarum Delegatus procedere poſſit.

CAPUT IV.

De Cauſis Diſpenſationis; & Informatione ſuper veritate earum.

1. *Informatio à Delegato inſtituenda etiam eſt circa cauſam diſpenſationis.*
2. *Plures cauſæ cum ſuis formulis in Curia Romana admiſſæ.*
3. *Cauſa* ob anguſtiam *loci*, *quâ formula exprimatur.*
4. *Formula cauſæ* ob incompetentiam dotis.
5. *Eadem cauſa cum clauſula* cum augmento.
6. *Item cum clauſula* pro indotata.
7. *De cauſa vulgo dicta*, Pro Oratrice excedente vigeſimum quartum annum.
8. *Cauſa communiter nuncupata*, Pro Belgis.
9. *Pro verificatione cauſarum attendendæ* formularum *Expreſſiones; harum verò ſenſus ex ſtylo Curiæ Romanæ.*
10. *Veritas cauſæ requiritur tempore executionis Litterarum.*
11. *Tenor Litterarum diſpenſationis ſuper impedimento cum adjuncta copula, aut familiariore converſatione.*
12. *De cauſa diſpenſationis ſuper voto caſtitatis.*
13. *Quid Delegatus diſpenſato imponere debeat?*
14. *Qui vigore hujus diſpenſationis uxorem duxit, eâ mortua aliam ducere nequit.*

I. NOn tantùm circa allegatum impedimentum verſari debet Commiſſarii informatio; ſed etiam circa cauſam pro obtinenda diſpenſatione allegatam; utrum ſcilicet, & quoad illam *preces veritate nitantur.*

Ut autem exactior notitia omnium eorum quæ hîc verificari debent, & narratorum veritas habeatur, cauſas famoſiores, & magis ordinarias, unà cum ſuis formulis, quibus juxta ſtylum Curiæ Romanæ proponi conſueverunt, proferam, breviterque exponam.

II. Hoc unum prænotandum, plures variaſque cauſas ob quas diſpenſationes matrimoniales judicantur indulgendæ, jam pridem in variis Congregationibus hunc in finem habitis, eſſe admiſſas, ac ſuis ſpecialibus formulis expreſſas; neque alias præter probatas, nec ſub alia expreſſione ſeu formula à Curia Romana admitti ſolere.

III.

Digitized by Google

minus competente dote, uxorem ducere intendat, cupiunt, &c.

V. Interdum poſt verba *uxorem ducere*, additur hæc clauſula: *Illiuſque dotem, uſque ad quantitatem, ſecundum dicta Oratricis qualitatem, competenter augere intendat.* Diciturque hæc cauſa ſic expreſſa: *propter dotem cum augmento*; & requiritur hoc augmentum, ut obtineatur diſpenſatio in quibuſdam gradibus proximioribus, puta in ſecundo & tertio tantum; etiamſi hujuſmodi gradus duplicentur ſeu multiplicentur ex diverſis ſtipitibus, quemadmodum monet Pyrrus Corradus *lib. 2. cap. 2. numero 37.*

VI. Subinde intitulatur hæc cauſa: *Pro indotata*; quando Oratrix dicitur *indotata*: & dicitur quod Orator *eam ſic* INDOTATAM *ducere; ac uſque ad quantitatem, ſecundum dicta Oratricis qualitatem* EX INTEGRO *dotare intendat.*

Non poterit Commiſſarius diſpenſare vigore Litterarum cum cauſa ſic expreſſa, niſi priùs re ipſa Oratrix ex integro dotetur, ſi ſit pro *indotata*; vel augeatur, ſi fuerit, *propter dotem* cum *Augmento*. Solet enim in Litteris adjici: *Et poſtquam dicta* Oratricis dos competenter aucta fuerit: vel in cauſa *pro indotata: Poſtquam dicta Oratrix ex integro dotata fuerit, ut præfertur.*

VII. Tertia cauſa hodie uſitata vocatur, *Pro Oratrice excedente vigeſimum quartum annum*, exprimiturque hac formula: *Quod dicta Oratrix vigeſimum quartum annum & ultrà ſuæ ætatis agens, hactenus virum paris conditionis, cui nubere poſſit, non invenit*, cupiunt, &c.

" Hæc cauſa (ait Corradus loco citato *num. 28.*) paſ-
» ſim admittitur pro obtinenda diſpenſatione in quibuſ-
» cumque gradibus; nec tamen ſufficit ſuper aliquo ex
» proximioribus, puta ſecundo, ſeu primo & ſecundo;
» & eo magis admittitur, cum magis tempus effluxerit
» ab ætate Oratricis ad contrahendum Matrimonium.

Monet tamen Corradus ibidem *num. 87.* hanc cauſam non admitti in muliere vidua, quæ velit ad ſecundas nuptias convolare; ſicut docet notoria praxis Curiæ Romanæ.

VIII. Quarta cauſa vulgò dicta, *Pro Belgis*, exprimitur his verbis: *Quod cum dicti Oratores orthodoxæ fidei cultores exiſtant, ac Deo dante, ſub obedientia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ vivere & mori intendant, & in illis partibus, in quibus multi ſunt Hæretici, non poſſint animos ſingulorum explorare, & qui Catholicam Religionem verè profitentur, internoſcere: ac propterea, ne contingat eos cum Hæreticis Matrimonium contrahere*, cupiunt, &c.

IX. Quæ pro veritate cauſarum prædictis formulis propoſitarum verificanda ſint, ex attenta formularum lectione & conſideratione facilè poteſt intelligi. Nequaquam tamen dubitandum, quin multum attendi debeat, quo-

probat Garcias, *De Beneficiis, parte 6. cap. 2. num. 284.*

XI. Interdum autem contingit, diſpenſationem peti, ubi copula carnalis, aut familiarior converſatio inter conſanguineos interceſſit.

Supplica pro ſimili diſpenſatione obtinenda concipi ſolet hoc tenore: *Exponunt N. & N. . . . Quod ipſi aliàs ſcientibus ſe tertio conſanguinitatis gradu invicem eſſe conjunctos, Orator prædictus, non quidem peccandi data opera, ut crimine admiſſo, hac cauſa foret S. V. & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam & gratiam erga ipſos faciliores reddendi; ſed ſolùm veſana libidine victus, Oratricem cognovit. Cum autem Pater Sancte, niſi Matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata & innupta remaneret, graviaque exinde ſcandala poſſent veroſimiliter exoriri*, cupiunt, &c.

Tum ſubjicitur diſpoſitiva ſuprà relata, ac inter alia, *diligenter ſe informet an preces veritate nitantur*, antequam diſpenſet; inſuper addita hac ſpeciali cautione ex uſitato ſtylo Curiæ Romanæ: *Et recepto ab iis* (Oratoribus) *juramento, quòd ſub ſpe faciliùs habendæ diſpenſationis inceſtum hunc* (idem eſt de familiore & ſuſpecta converſatione) *non commiſerint.*

XII. Quando petitur diſpenſatio ſuper voto caſtitatis ad contrahendum Matrimonium, cauſa frequentiùs exprimi ſolet hac formula: *Quod Orator ita ſtimulis carnis agitetur, ut continentiam ſervare poſſe non ſperet; ac propterea Matrimonium contrahere deſideret.*

Indubiè hæc allegata impoſſibilitas moralis ſervandi caſtitatem intelligitur ex mente Pontificis, ſi ea revera perduret, poſtquam occaſiones peccandi vitavit; jejunia aliaque corporis afflictiva opera ex præſcripto docti ac pii Confeſſarii, aliaque pro ſervanda caſtitate convenientia remedia adhibuit; cum alias juſta diſpenſationis cauſa non eſſet.

XIII. In diſpoſitiva injungit Pontifex Commiſſario, ut ſi ei de præmiſſis conſtiterit, votum prædictum dicto Oratori, ad hoc " ut Matrimonium SEMEL dumtaxat
» legitimè contrahere poſſit, in frequentiam Confeſſio-
» nis Sacramentalis peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet
» menſibus, ſemel, vel quoties tibi videbitur, ac in alia
» pœnitentiæ opera per te injungenda, inter quæ ſint,
» etiam aliqua, quæ quotidiè facere teneatur, ad eum
» finem ut ea adimplens, meminiſſe ſemper poſſit obli-
» gationis qua hujuſmodi voto adſtringebatur, prout ſe-
» cundùm Deum ipſius animæ ſaluti expedire judicave-
» ris, ſecumque deſuper dictum votum, diſpenſando,
» dicta authoritate commutes.

XIV. Denique additur hæc clauſula finalis: *Quod ſi dictus Orator mulieri, cum qua contrahet, ſupervixerit, maneat poſtea cælebs, & eodem voto ut prius obligatus.*

Per hæc quidem verba clariùs declaratur, Oratorem ipſum

2. Si ſcienter ſit contractum fuerit, id in ſupplica exprimi debet.
3. *Exprimendum quoque ſi* conſummatum *fuerit.*
4. *Omiſſio ſolemnitatum exprimenda eſt.*
5. *Etiamſi de licentia Ordinarii omiſſa eſſent.*
6. *Conſummatio Matrimonii ante detectum impedimentum, an exprimenda?*
7. *Perſeverantia in uſu Matrimonii detecto impedimento ſpecificè exponenda.*
8. *Cauſa ordinaria hujus diſpenſationis cum ſua formula; quæ tamen non ſemper admittitur.*
9. *Matrimonium nulliter contractum obtenta diſpenſatione de novo contrahi debet.*
10. *Non ſufficit ſi ad interrogationem alicujus ſe mutuò agnoſcant pro conjugibus.*
11. *Ut de novo contrahatur, an utrique parti innoteſcere debeat Matrimonii invaliditas?*
12. *Si diſpenſatio obtenta ſit in Dataria, Matrimonium de novo contrahendum eſt coram Parocho & teſtibus.*
13. *An idem faciendum, ſi pro foro conſcientiæ dumtaxat obtenta ſit in Pœnitentiaria?*

I. INterdum Matrimonium cum impedimento dirimente de facto quidem, ſed *nulliter* contrahitur; quo caſu neceſſaria eſt diſpenſatio, ut Matrimonium ſic contractum validetur; & conjuges Matrimonio uti queant.

II. Pro cujus diſpenſationis praxi ſciendum, quod ſi *ſcienter* contraxerint cum impedimento dirimente, illud neceſſariò ſit in ſupplica exprimendum: eò quod hæc *ſcientia* difficiliorem reddat diſpenſationem: imò Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 5. *De Reformatione Matrimonii*, vult quod " ſi quis intra gradus prohibitos » *ſcienter* Matrimonium contrahere præſumpſerit, ſepa» retur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat.

III. Si inſuper Matrimonium conſummatum fuerit, id quoque exprimendum erit; quia conſummatio Matrimonii diſpenſationem difficiliorem facit, juxta clauſulam in Decreto Concilii Tridentini verbis jam citatis ſubjec» tam: " Idque in eo *multò magis* locum habeat, qui » non tantum contrahere, ſed etiam conſummare au» ſus fuerit.

IV. Quod ſi *ignoranter* cum impedimento dirimente contractum ſit Matrimonium, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo Matrimonio, v. g. proclamationes prævias, neglexerit, id omninò erit exprimendum, eò quod ratione hujus neglectûs, contrahentes ſpe conſequendæ diſpenſationis carere velit Synodus Tridentina; volens eos iiſdem pœnis ſubjici, quibus ſubjectos declaraverat contrahentes *ſcienter* cum impedimento dirimente: " Non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ be» nignitatem facilè experiatur, cujus ſalubria præcepta » temerè contempſit, " ait Synodus Tridentina.

V. Quinimò ſi de licentia Ordinarii ſint omiſſæ proclamationes præviæ, nihilominus id exprimendum; & ſi non eſſet expreſſum, Reſcriptum eſſet ſubreptitium,

trimonium cum impedimento in *ſecundo* conſanguinitatis, aut affinitatis gradu, declaravit Paulus IV. dicens: " Abſolutiones & diſpenſationes hujuſmodi ex prætextu » prædicto, " (nimirum quod ex divortio gravia ſcandala inter eos & eorum conſanguineos & affines poſſent veriſimiliter oriri) " etiamſi proles ex Matrimonio ſic con» tracto ſubſecuta fuerit, nullatenus, ſed ſolum ex cau» ſa urgentiſſima pro bono publico & à jure conſiderata, » per Nos tantum & non alium approbanda concedemus, » & quod diſpenſationes ex alia cauſa noſtris temporibus » exulabunt: & quod nobis licere non patimur noſtris » ſucceſſoribus indicantes. " Extat integra Bulla apud Corradum *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 5.

IX. Poteſtatem autem diſpenſandi tribuit Pontifex ea cautione, *ut Matrimonium inter ſe de novo publicè, ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemniſare, & in eo poſtmodum remanere liberè & licitè valeant.*

Cum enim Matrimonium contractum ratione impedimenti dirimentis fuerit *nullum* ac *invalidum*; neceſſariò debet de novo de utriuſque conſenſu renovari, ſeu de novo contrahi: eò quod prior contractus nullus fuerit.

X. Hinc conſequens eſt, diſpenſatione obtenta, non ſufficere, quod Parocho interrogante mulierem, num hic ſit ſuus maritus, & virum, num hæc ſit ſua uxor, uterque affirmativè reſpondeat: quia hæc dicendo, non contrahitur de novo Matrimonium; ſed potiùs declaratur, quòd ſit inter ipſos Matrimonium; atque in eo perſiſtere intendant: præſertim ſi impedimentum fuerit utrique parti ignotum.

XI. Et quia de novo contrahere debent Matrimonium, neceſſariò utrique parti invaliditas prioris Matrimonii nota ſit oportet: alias enim conſenſus in novum Matrimonium, ſaltem non ea quæ requiritur, libertate habebitur. Facilè enim continget, in Matrimonium conſentire aliquos, ſi prius Matrimonium neſciant invalidum; aut etiam tantum de eo dubium eſſe ſciant, qui haud conſentirent, ſi certò ſcirent Matrimonium eſſe invalidum. Quapropter ſi certa ſit Matrimonii invaliditas, etiam ut *talis* utrique conjugi proponenda eſt, priuſquam de novo Matrimonium contrahant.

Vult inſuper Pontifex, ut Matrimonium publicè & ſervatâ formâ Concilii Tridentini contrahatur; nimirum coram Parocho & teſtibus. Et rectè. Cum enim hic agatur de diſpenſatione pro *utroque* foro ſuper impedimento *non occulto*, niſi ſecundum Matrimonium publicè, dictâ formâ ſervatâ iniretur, ſed clam inter ſolos conjuges renovaretur conſenſus Matrimonialis; incommoda, quibus Synodus Tridentina annullando Matrimonia clandeſtina occurrere voluit, ex ſimili Matrimonio clandeſtinè contracto oriri facilè poſſent.

Primum enim Matrimonium *publicè* contractum probari poſſet *nullum* ob impedimentum dirimens; ſecundum verò probari non poſſet; utpote, uti ſupponitur, inter ſolos contrahentes *privatim & occultè* contractum: atque

Digitized by Google

præsenna.

5. *Quid circa* paupertatem *obſervare debeat Parochus?*

6. *Quid circa impedimentum quod allegatur?*

7. *Valde circumſpecti eſſe debent Parochi in danda hac atteſtatione.*

8. *Quo tempore paupertas Oratorum verificanda?*

9. *Hæ diſpenſationes concedi ſolent ob inceſtum prævium, aut ejus ſuſpicionem.*

10. *Si poſt indictam ſeparationem aut obtentum Decretum* copula *intervenerit, novis litteris opus eſt.*

11. *Oratoribus ob inceſtum prævium imponenda pœnitentia publica.*

12. *Qualis debeat eſſe pœnitentia publica?*

13. *Oratori injungendum ut operam ſuam in aliquod pium opus conferat.*

14. *Hæc pecuniâ redimi nequit.*

15. *Ad diſpenſationem non procedendum, niſi peracta Oratori impoſita pœnitentia.*

16. *Delegatus non poteſt diſpenſare, ſi prævideat ex diſpenſatione oritura ſcandala.*

I. INterdum expediuntur in Curia Romana diſpenſationes in *forma pauperum*, ita dictâ, quod nonniſi pro pauperibus hujuſmodi diſpenſationes expediantur.

II. Unde in ipſis litteris diſpenſationis expreſsè ſupponitur & exprimitur hæc Oratorum qualitas, his verbis: *Qui pauperes, & miſerabiles exiſtunt, & ex labore & induſtria ſua tantum vivunt.*

III. Et quidem ad implendam hanc diſpenſationem, requiritur *paupertas & miſerabilitas* utriuſque, ſcilicet tam Oratoris quam Oratricis, ait Pyrrus Corradus *lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 3.

Debet autem hæc qualitas, quæ extrinſeca eſt, probari; neque admittitur ſola Oratorum aſſertio, in Curia Romana; ſed ſolet in his proferri teſtimonium Parochi alteriuſve fide digni.

IV. In libello nuper Leodii impreſſo ſub hoc titulo: *Manuale Paſtorum compendioſè complectens Canones & Ritus Eccleſiaſticos, pro adminiſtrandis Sacramentis juxta uſum Paſtoralis Mechlinienſis* pag. 192. extat formula ad ſcribendum teſtimonium pro iis qui egent diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, titulo paupertatis, tenoris ſequentis: " Ego infraſcriptus Rector Parochialis Eccle-
» ſiæ loci de N. ſub diſtrictu Diœceſis N. ſcio & teſtifi-
» cor NN. & NN. ſubditos præfatæ Parochialis Eccle-
» ſiæ eſſe orthodoxæ Romanæ fidei cultores, verum adeò
» pauperes, ut de ſuis labore & induſtria tantum vi-
» vant. In cujus fidem ſubſcripſi hac..... Menſis.....
» Anni.....

V. Poſt hæc ſubjicitur duplex monitum. Primum ſuper veritate ipſius paupertatis: " Atteſtatio hæc non eſt

tes verificari nequeat, diſpenſatio in ſimili forma obtenta ſuo effectu carebit; frequenter non ſine multis impetrantium incommodis.

VIII. Notandum, quod juxta hodiernum ſtylum non ſufficiat paupertas & miſerabilitas Oratorum tempore ſupplicationis; ſed ea adeſſe & probari debet, dum litteræ diſpenſationis à Commiſſario Apoſtolico eximantur & executioni mandantur, uti obſervat Corradus loco citato *num.* 30.

IX. Hæ diſpenſationes ſolent expediri ob inceſtum prævium aut ejus vehementem ſuſpicionem, ne ob copulam jam inter eos quovis modo ſubſequutam, aut illius ſuſpicionem ortam, contingat eos cum animarum jactura, & cum gravi ſcandalo in ſimili copula, aut ejus ſuſpicione perſeverare; ipſaque Oratrix infamata & innupta remanere cogatur.

Quapropter in litteris in hac forma expeditis injungitur Exequutori ſeu Commiſſario, ut Oratores *ab invicem ſeparet*, idque ſive agatur de contracto, ſive contrahendo Matrimonio.

X. Quin in hac ſpecie diſpenſationis ſingulare eſt ex declaratione Pauli V. ut ſi durante hac indictâ ſeparatione, aut ante obtentum Decretum diſpenſationis Oratores ſe rurſus carnaliter cognoverint, de novo recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro litteris *perinde valere*; uti monet Pyrrus Corradus *lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 38. ubi & latè de hujuſmodi litteris diſcurrit; variaſque earum, pro varietate caſuum, formulas proponit.

XI. Ulterius in hac diſpenſatione ſpeciale eſt, quòd Oratoribus ob inceſtum prævium per Exequutorem ſive Commiſſarium debeat imponi *pœnitentia publica*, quòd ita in litteris exprimi conſuevit. *Eam illis pœnitentiam publicam imponas, quæ alios deterreat à ſimilibus committendis.*

XII. Non exprimitur quidem ſpecies pœnitentiæ publicæ; ſed ea pro perſonarum, locorum ac criminis circumſtantiis determinanda relinquitur Commiſſario; ita tamen publica eſſe debet, ait Corradus *lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 7. " Ut omnibus ferè loci ſeu oppidi, aut civitatis, ubi ipſos Oratores hujuſmodi pœnitentiam peragere contingit, innoteſcat.

Teſtatur quoque ibidem *num.* 9. conſuetudine introductum, ut pro hujuſmodi inceſtu & exceſſibus, in pluribus mundi partibus tale ſcelus perpetrantibus, vigore dictarum litterarum injungatur, ut dum Miſſa ſolemnis decantatur in Eccleſia Parochiali Oratorum, in ſuis manibus teneat unuſquiſque ipſorum candelam accenſam.

Hinc apparet, Eccleſiam Romanam in ea eſſe opinione, quod delicta publica etiam pœnitentiâ publicâ ſint expianda; eatenus ſaltem, ut ſcandala reparentur; & alii à ſimilibus committendis deterreantur, confor-

 miter

Digitized by Google

» non debent in aliud gravamen commutari; cum non » ſint res quæ delinquunt, ſed ipſæ perſonæ; & ſic non » debent puniri burſæ, ubi ſunt homines puniendi: quia » crimina non ſic debent tranſire impunita.

XV. Non poterit autem Commiſſarius ad diſpenſationem procedere, niſi publicâ pœnitentiâ, juxta præſcriptam formam *integre* peracta; " etiamſi Orator, quo» ad operam ſuam conferendam, voluit præſtare quan» tumcumque idoneam cautionem de ea conferenda poſt » contractum Matrimonium (inquit Corradus ibi *num.* » 53.) quia ſicut Ordinis ſuſceptio non debet concedi » Clerico in publica pœnitentia exiſtenti; ita ad Matri» monium tranſire non permittitur, ipſa pœnitentia du» rante, ut habetur in Concilio Arelatenſi II. *Can.* 21.

XVI. Denique in litteris hujuſmodi diſpenſationis ſpeciali modo committitur diſpenſatio arbitrio Exequutoris: poſt enim peractam pœnitentiam publicam, operamque præſtitam; *demum* (ait Pontifex) *ſi tibi expediens videbitur, quod diſpenſatio hujuſmodi ſit eis concedenda; nec ſcandalum ſit ex eo oriturum.*

Itaque poſt omnia injuncta juxta tenorem litterarum peracta, committitur arbitrio Exequutoris, an diſpenſari conveniat; ac præcipuè an ſine ſcandalo diſpenſatio concedi queat.

Et quamvis diſpenſatio quæcumque ſuſpendi, imò Matrimonium impediri debeat, ſi ſine ſcandalo fieri nequeat; ideoque etiam prædicta clauſula non eſſet in litteris appoſita, nihilominus ſubintelligeretur; voluit hîc tamen Papa exprimi, ut magis dignoſcatur ſua enixa voluntas, ait Pyrrus Corradus *lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 64.

CAPUT VII.

De Diſpenſatione pro foro conſcientiæ expedienda per Pœnitentiariam.

1. *Delegatus debet ſe ſuper veritate contentorum in Bulla informare.*
2. *Quomodo hæc informatio fieri debeat?*
3. *Quid? ſi ex informatione non innoteſcat falſitas narratorum, ſed aliunde Delegato nota ſit.*
4. *Diſpenſatio in ſolo foro interno ſuffragatur.*
5. *Commiſſarius diſpenſare nequit, niſi prius audita Oratoris Sacramentali Confeſſione.*
6. *Impedimentum debet eſſe* occultum : *& quando dicatur occultum?*
7. *Debet inquiri quod incommodum ſit ſequuturum, ſi non diſpenſetur.*
8. *Matrimonium de novo contrahi debet, ſed prius de nullitate Matrimonii utrique parti conſtare debet.*
9. *Hîc magna circumſpectione Commiſſarius uti debet.*
10. *Conſenſus Matrimonialis non eſt renovandus coram Parocho & teſtibus.*
11. *Diſpenſatio hæc in ſolo foro conſcientiæ prodeſſe poteſt.*

que præviis monitis & conſiliis opportunis; è quibus ſcilicet ipſi Oratores percipiant momentum hujus examinis; quod à ſincera vel non ſincera expoſitione narratorum dependeat validitas vel invaliditas diſpenſationis, & inde conſequens etiam validitas aut invaliditas Matrimonii; atque hinc ulteriùs dependeat, num forſan tota vita durante non ſint victuri in perpetuo inceſtu cum evidenti periculo æternæ damnationis.

III. Sed quid? ſi ex Oratoris examine ac interrogatione falſitas precum non deprehendatur; aliunde tamen illa Delegato innotuerit. Nullatenus diſpenſare poterit: diſpenſando enim contingeret, quod fortè conjuges, aut alter eorum in perpetuo viverent inceſtu.

Accedit, quòd cùm hîc petatur diſpenſatio occultè, nullum ſit inconveniens ſi privata & occulta ſcientiâ Delegatus utatur; præſertim cum præſumendum ſit, Pontificem nolle diſpenſationem indulgere, quando reverà cauſa diſpenſationis allegata non ſubſiſtit.

IV. Tertia clauſula exprimitur hac formula: *Ita quòd hujuſmodi diſpenſatio & abſolutio in foro judiciario nullatenus ſuffragetur.*

Quapropter, ſi vel per Superiorem ex officio, vel à quocumque privato Matrimonii validitas in quæſtionem ducatur, nullatenus diſpenſatio in Pœnitentiaria obtenta ſuffragabitur; ſed quæſtio diſcutienda & terminanda erit, ac ſi nulla diſpenſatio intervenisset.

V. Ex ſtylo hodierno additur: *Audita prius Oratoris Sacramentali Confeſſione, eumdem hac vice in forma Eccleſiæ conſueta, & injuncta ei pœnitentia abſolvas.*

Per hanc clauſulam jam ſublatum eſt dubium olim à Doctoribus motum, num diſpenſationem præcedere deberet Confeſſio Sacramentalis: hanc enim præmittendam eſſe expreſſio hodierna iſtius clauſulæ apertè ſupponit.

VI. Altera clauſula in omnibus diſpenſationibus à Pœnitentiaria emanantibus eſt: *Dummodo impedimentum ex præmiſſis proveniens ſit occultum.*

Pro intellectu hujus clauſulæ obſervandum quod dicit Pyrrus Corradus *Lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 12. " Non ſufficit » illud eſſe occultum, tantummodo tempore impetra» tionis diſpenſationis ſuper eo; ſed opus eſt, quod » nullus adſit timor, quòd aliquo modo poſſit fieri pu» blicum in futurum; alias enim major Pœnitentiarius » remitteret ſupplicationem ad Datariam, ut Oratores » petant ſecum diſpenſari in utroque foro; quia non » occultum, ſed manifeſtum dicitur, quod poteſt pro» bari, per gloſſ. in *cap.* VESTRA, in verbo NOTO» RIUM *De Cohab. Cler. & mul.* Impedimentum autem » occultum dicitur, quando non publicè conſtat nec fa» cilè conſtare poteſt, ac periculum non eſt, ut in foro » externo detegatur.

VII. Poſt hæc eodem contextu in formula ſubditur: *Et ſeparatio inter latorem & dictam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo; ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendum eſſe tibi viſum fuerit, aliud-*

que

... agere debeat.

X. Patet quoque ex eadem clauſula, conſenſum hîc non eſſe publicè renovandum coram Parocho & teſtibus, quemadmodum in caſu diſpenſationis in Dataria expeditæ ſuper impedimento non occulto, ſed *ſecretè* inter partes renovari ſufficiat; eo quòd impedimentum ſit *occultum*, & diſpenſatio pro ſolo foro interno. Imò hæc diſpenſatio non admittit, Matrimonium publicè coram Parocho & teſtibus renovari vigore ipſius diſpenſationis: quia omnia vult *ſecretiſſimè* peragi, neque incommoda, quæ ex clandeſtinis Matrimoniis timebantur, hîc timeri poſſunt; uti bene notat Corradus *lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 43.

XI. Eſſentialis differentia hujus diſpenſationis in Pœnitentiaria obtentæ, & diſpenſationis in Dataria expeditæ, in hoc conſiſtit, quòd hæc valeat pro utroque foro; illa verò *pro ſolo foro interno*, ut his verbis exprimitur: *In foro conſcientiæ, & in ipſo actu confeſſionis* TANTUM, *& non aliter, neque ullo modo; ita quod hujuſmodi abſolutio & diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ſuffragatur.*

XII. Ut omnis occaſio utendi hac diſpenſatione in foro judiciario amputetur, additur: *Nullis ſuper his adhibitis teſtibus, aut litteris datis, ſeu proceſſibus confectis; Præſentibus laniatis, quas ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ laniare tenearis, ita ut nullum illarum exemplum extet, neque eas latori reſtituas; quod ſi reſtitueris nihil ipſi præſentes litteræ ſuffragentur.*

Nulli ergo omnino teſtes in actu diſpenſationis intervenire poſſunt; nec ullæ omninò litteræ etiam privatæ qualeſcumque dari de diſpenſatione facta; & multò minus proceſſus judicialis confici, quibus quovis modo in foro externo hæc diſpenſatio probari poſſet. Et ne aliquod veſtigium ſeu indicium externum diſpenſationis supereſſet, litteras ita laniari mandat, ut nullum exemplum extet.

XIII. Quod addit in fine, quod ſi latori reſtituantur litteræ diſpenſationis, ipſi eædem litteræ nihil ſuffragentur, ſubintelligitur in *foro externo*, uti poſt Sanchez De Matrimonio *lib.* 8. *Diſp.* 34. *num.* 42. notat Marcus Paulus Leonis in Praxi Pœnitentiariæ *parte* 2. *cap.* 2. *num.* 88. ita ut ſi dictæ litteræ in prædicto foro exhibeantur, careant omni fide & probatione: quia illa eſt mens Magni Pœnitentiarii concedentis; nequaquam verò ut diſpenſatio facta fruſtretur ſuo effectu in foro conſcientiæ.

CAPUT VIII.

Quæ circa diſpenſationes à Parocho populo exponenda.

1. *Parochus meritò monet ut expendant, an ſubſit juſta cauſa petendi diſpenſationem.*

eos monebit, ut ſeriò expendant, an revera coram Deo ſit juſta cauſa diſpenſandi, id eſt, juſta cauſa recedendi à Decretis & legibus Eccleſiæ.

II. Ut autem efficacius ad id expendendum moveat, oſtendet, quam periculoſum ſit ſtatum aliquem aſſumere recedendo à regulis Eccleſiæ. Niſi enim cauſa talis ſit quæ Deo probetur, verendum, ne ob hunc à regulis Eccleſiæ receſſum, ipſum Matrimonium etiam Divina benedictione fruſtretur: viſumque non rarò quàm infelix fuerit exitus eorum, qui neglectis ſacris Eccleſiæ Ordinationibus vitæ conditionem elegerunt. Et quidem primum in Eccleſia Romana excitatum ſchiſma, in ordinationem auctoris ipſius ſchiſmatis diſpenſativè factam refundere non dubitavit Cardinalis Baronius, qui & illius occaſione hoc notandum, & huic materiæ appoſitum monitum ſubjungit: " At planè ex facto Novatiani ap„ paret, quanto periculo quæratur per *diſpenſationem*, „ quod eſt aliàs Eccleſiaſticis legibus interdictum.

Quàm infauſtus ſæpe ſit exitus Matrimoniorum mediante diſpenſatione, præſertim in gradu admodum propinquo, contractorum, quotidiana experientiâ ſat notum eſt.

III. Adhæc proponet Parochus, quod non ſemper coram Deo aliquis ſit ſecurus, licet diſpenſationem à Sede Apoſtolica obtinuerit, ſi legitima diſpenſandi cauſa deſit. Neque hanc eſſe juſtam excuſationem, qua plerique ſe ſecuros exiſtimant, dicentes: Papa diſpenſavit; ipſe viderit, ego ſum immunis.

Quia uti rectè monet Bellarminus *Epiſtolâ* ad Nepotem ſuum *Controv.* 5. " Hic cavillus ſecuros multos red„ dit, tutum verò neminem: quoniam Papa non eſt Do„ minus, ſed diſpenſator; ideoque qui iniquam diſpen„ ſationem petit, iniquitatis cauſa eſt, & qui ea utitur, „ eadem ſemper irretitur iniquitate.

IV. Si forſan dicant, num cauſa ſufficiens ſubſit, Pontifici expendendum relinquimus, ejuſque conſilium expetimus; regeri poterit, quod ſimilibus olim dixit Bernardus *Epiſt.* 1. *Utinam non licentiam quæſiſſetis, id eſt, non ut liceret, ſed an liceret.*

Verendum ſanè, ne pluribus à Sede Apoſtolica diſpenſationem efflagitantibus, improperari queat illud quod verbis citatis ſubjungit Bernardus: " Malum in corde „ conceperant, opere tamen auſi non ſunt adimplere niſi „ cum licentia. Conceperunt dolorem, ſed non pepere„ runt iniquitatem, donec iniquo Papa conceptui præ„ buiſſet aſſenſum.... Quod tamen ſummum feciſſe Pon„ tificem nequaquam crediderim, niſi aut circumventum „ mendacio; aut importunitate victum.

V. Exponere quoque convenit diſpenſationem petere meditantibus, quomodo non ſit ſatis, quod cauſa aliqua forſan de ſe ſufficiens ſubſit, hæcque verificari poſſit; ſed quod verificanda erit una ex cauſis in Romana Curia admiſſis; idque cum formula, qua in litteris diſpenſationis exprimi conſuevit.

ſtatum, quæ hoc titulo propoſitæ & expoſitæ ſunt, no- exprimi.

TITULUS XV.

De Divortiis & ſecundis Nuptiis.

CAPUT I.

De Divortio quoad vinculum; & Converſione conjugatorum.

1. *Divortium dupliciter ſumitur.*
2. *Matrimonium legitimum non ratum facilius diſſolvitur quam Matrimonium ratum.*
3. *Matrimonium legitimum Infidelium non ſemper diſſolvitur altero conjugum ad fidem converſo.*
4. *Licet etiam cum impedimento dirimente fuerit contractum.*
5. *Poteſt conjux converſus ad alias nuptias tranſire, ſi alter renuat ſine contumelia Creatoris converſo cohabitare.*
6. *Hic tamen recipiendus, ſi convertatur ante tranſitum prioris ad alias nuptias.*
7. *Matrimonium ratum non conſummatum interdum quoad vinculum diſſolvitur.*
8. *Jam pridem per profeſſionem Religioſam Matrimonia credebantur diſſolvi.*
9. *Id Alexander III. intellexit de Matrimonio rato non conſummato.*
10. *In probationem hujus diſſolutionis adducuntur exempla Sanctorum.*
11. *Diſſolutionem hanc probavit Synodus Tridentina.*
12. *Efficacia diſſolvendi Matrimonium ratum, non voto ſolemni, ſed profeſſioni ſolemni tribuitur.*
13. *Matrimonium conſummatum juxta ſacros Canones per profeſſionem Religioſam non diſſolvitur quoad vinculum.*
14. *Poſt conſummationem Matrimonii non licet conjugi altero invito profeſſionem Religioſam emittere aut continentiam vovere.*
15. *Qui ſine conſenſu conjugis intravit Monaſterium, ad eum redire compellitur.*
16. *De conſenſu mutuo licitum eſt conjugibus continentiam vovere & Religionem ingredi.*
17. *Uno conjugum Religionem ingrediente ordinariè alter etiam ingredi debet; & quare?*
18. *Sacri Canones non permittunt uxoratum in Epiſcopum ordinari, niſi ejus uxor continentiam voveat, & veſtem Religioſam aſſumat.*
19. *Ratio hujus diſciplinæ.*
20. *Providendum ne uno conjugum Monaſterium ingreſſo, alter de incontinentia fiat ſuſpecta: aut ejus periculum incurrat.*
21. *In hac conjugum ſeparatione convenit ut interponatur auctoritas Epiſcopi.*
22. *Ob adulterium non diſſolvitur Matrimonium quoad vinculum.*

I. DIVORTIUM ſumitur dupliciter. Primò quidem, idque frequentius, pro diſſolutione Matrimonii quoad vinculum, diciturque hæc diſſolutio propriè Divortium. Secundò, accipitur pro ſeparatione conjugum quoad thorum & cohabitationem, durante interim adhuc Matrimonii *vinculo*; hæcque ſeparatio conjugum impropriè Divortium appellatur.

II. Quoad divortium primo modo ſumptum, indubitatum eſt, illud facilius admitti circa Matrimonium legitimum non ratum, quàm circa Matrimonium *ratum*, licet non conſummatum; quamvis & quoad Matrimonium ratum tantum aliquando admittatur.

Matrimonium legitimum non ratum, dicitur Matrimonium inter Infideles ſive non baptizatos ſecundum eorum leges & inſtituta contractum.

III. Hoc Matrimonium rationem contractûs civilis dumtaxat habens, neque ad rationem Sacramenti hactenus elevatum, indiſſolubilitatem ex Chriſti inſtitutione non habet; altero tamen ad fidem converſo, altero in Paganiſmo ſeu infidelitate remanente, ſeparationem vetuit Eccleſia; ut per converſionem unius conjugis & alter ſalvari poſſit; cum juxta Apoſtolum 1. *ad Corinth.* 7. contingat *ſanctificari virum infidelem per mulierem fidelem*, & econtrà.

IV. Imò etſi inter ipſos Infideles tempore contractûs matrimonialis intercelleris impedimentum dirimens, non tamen propterea conjux ad fidem converſus ab alio ſeparari debet; modò impedimentum illud non à jure naturæ; ſed à jure merè poſitivo inductum ſit; ſuper quo Eccleſia diſpenſat, " in favorem præſertim Chriſtianæ » Religionis & fidei, à cujus perceptione per uxores ſe » deſeri timentes viri, poſſunt facilè revocari, " ait Pontifex in *Cap.* 8. ;; *De Divortiis.*

V. Addit tamen Pontifex hanc exceptionem: " Niſi » poſt converſionem illa renuat cohabitare cum ipſo, » aut etiamſi conſentiat, non tamen abſque contumelia » Creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum: » in quo caſu reſtitutionem petenti, quamvis de injuſta

» ſpolia-

Digitized by Google

… Deus tamen, & non
» homo ſeparat, quando divini amoris intuitu ex con-
» ſenſu utriuſque conjugis Matrimonia diſſolvuntur.

Hìc quidem non ſat clarè exprimitur, num per Ma-
trimonia de quibus hìc agitur, intelligantur *rata* tan-
tum, an generaliter rata & conſummata; ſed Eccleſia
hos alioſque Canones de hac diſſolutione loquentes, de
Matrimonio *rato tantum* intellexit; hocque per pro-
feſſionem diſſolvi poſſe, nequaquam autem Matrimo-
nium *conſummatum*, declaravit.

IX. Alexander III. reſcribens Salernitano Archie-
piſcopo in *Cap.* 2. tit. *De Converſione conjugatorum*,
ait: " Verùm poſt conſenſum legitimum de præſenti,
» licitum eſt alteri altero etiam repugnante eligere Mo-
» naſterium, dummodo *carnalis* commixtio non inter-
» venerit inter eos: & alteri remanenti (ſi commonitus
» continentiam ſervare voluerit) licitum eſt ad ſecunda
» vota tranſire. " Rationem ſubjungit: " Quia cùm non
» fuiſſent una caro ſimul effecti ſatis, poteſt unus ad Deum
» tranſire, & alter in ſæculo remanere.

Idipſum reſcripſit Brixienſi Epiſcopo in *Cap.* 7. tit. *eod.*
dicens: " Quod Dominus in Evangelio dicit, non li-
» cet viro niſi ob cauſam fornicationis uxorem ſuam
» dimittere, intelligendum eſt ſecundum interpretatio-
» nem Sacri Eloquii, de his quorum Matrimonium *car-*
» *nali* copula eſt conſummatum.

X. Alexander III. *Capitulo* 2. in ſuæ reſolutionis
probationem adducit exempla Sanctorum, dicens: *Sicut
quidam Sancti de nuptiis vocati fuerunt*; ex quo non
obſcurè colligitur, Pontificem hìc reflexiſſe ad ea quæ
habet Gratianus ad calcem allegati *Canonis* 26. ubi pro-
bans ſponſos poſſe ſine mutuo conſenſu continentiam
vovere, ſubjungit: " Ut enim refert Beatus Hierony-
» mus, Macarius præcipuus inter Chriſti Eremitas, ce-
» lebrato nuptiarum convivio cùm veſpere thalamum
» eſſet ingreſſurus, ex urbe egrediens tranſmarina pe-
» tiit, & eremi ſolitudinem ſibi elegit. Item Beatus
» Alexius Euphemiani clariſſimi filius, ſimiliter ex nu-
» ptiis divina gratia vocatus, ſponſam deſeruit, & nu-
» dus Chriſto famulari cœpit. Horum exemplo patet,
» quod ſponſi, ſponſarum ſuarum non exquiſito con-
» ſenſu, continentiam valent profiteri.

XI. His aliiſque moti Patres Tridentini, dixerunt
Seſſ. 24. *Can.* 6. *De Reformat. Matrimonii*: " Si quis
» dixerit, Matrimonium ratum non conſummatum, per
» ſolemnem Religionis profeſſionem alterius conjugum
» non dirimi; anathema ſit.

XII. Hanc efficaciam dirimendi Matrimonium ritè
contractum Synodus non tribuit voto ſolemni; *ſed ſo-
lemni profeſſioni Religionis*: nec enim omne votum ſo-
lemne hanc vim habet, quemadmodum quoad votum
ſolemne Ordini ſacro annexum declaraverat jam pri-
dem Joannes XXII. in ſua *Extravagante unica De vo-*

» migratio vel converſio, in qua una eademque caro &
» ex parte tranſit ad continentiam, & ex parte rema-
» net in pollutione?

Idipſum repetit eodem libro *Epiſt.* 44. dicens: " Quia
» etſi mundana lex præcipit, converſionis gratia, utro-
» libet invito poſſe ſolvi conjugium: Divina hoc tamen
» Lex fieri non permittit: " Extant hæc S. Gregorii
ſcripta apud Gratianum *Cauſ.* 27. *q.* 2. *Can.* 19. & 21.

Hanc S. Gregorii aliorumque Patrum ſententiam am-
plexa Eccleſia, docet Matrimonium ratum & conſum-
matum per profeſſionem Religioſam non diſſolvi; quin
& vinculum Matrimonii inter Conjuges manere, ta-
metſi de mutuo conſenſu uterque ſolemnem profeſſio-
nem Religioſam emiſiſſet.

XIV. Ulterius hinc conſequens eſt, Conjugem al-
terum non poſſe altero *invito* Religionem ingredi, aut
etiam continentiam vovere, ita ſcilicet ut alter debito
conjugali ob illud votum fraudari deberet invitus. Un-
de ſcribit S. Auguſtinus *Epiſt.* 127. ult. edit. " Una ſola
» cauſa eſſe poſſet, qua te id quod voviſti, non ſolùm
» non hortaremur, verùm etiam prohiberemus implere,
» ſi fortè tua conjux hoc tecum ſuſcipere animi, ſeu
» carnis infirmitate recuſaret. Nam & vovenda talia
» non ſunt à conjugatis, niſi ex conſenſu & voluntate
» communi: & ſi præproperè factum fuerit, magis eſt
» corrigenda temeritas, quam perſolvenda promiſſio.
Gratianus *Cauſ.* 33. *q.* 5. *Can.* 6.

Et in *Cap.* 5. tit. *De Converſione Conjug.* reſcribit Ale-
xander III. Strigonienſi Archiepiſcopo: " Nullus con-
» jugatorum eſt ad ſacros Ordines promovendus, niſi
» ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus.

XV. Quin & idem Pontifex Piſano Epiſcopo reſpon-
dit in *Cap.* 3. tit. *eodem*, quod qui invita uxore intravit
Monaſterium ad eam redire compellatur; aſſeritque,
votum ſic emiſſum non tenuiſſe: " Unde ratione voti
» (ait) ad Monaſterium non tenetur redire, ulterius
» verò non poterit uxorem accipere: promiſit enim
» ſe non exigere debitum, quòd in ejus poteſtate erat;
» & ideo quoad hoc tenuit votum; non reddere autem,
» non erat in ejus, ſed mulieris poteſtate. " Idem reſ-
pondit Celeſtinus III. in *Cap.* 12. tit. *eod.*

XVI. De conſenſu conjugis, alterum conjugem poſſe
ad Religionem tranſire, aut continentiam vovere, indu-
bitatum eſt: quod & in citata Epiſtola expreſſit S. Grego-
rius, dicens: " Si verò utriſque conveniat continentem
» vitam ducere, hoc quis audeat accuſare, quando cer-
» tum eſt, quod omnipotens Deus, qui minora conceſ-
» ſit, majora non prohibuit.

XVII. Verùm cum ſat periculoſum ſit, uxorem in
ſæculo remanere viro Religionem ingreſſo, Exonienſi
Epiſcopo ſcribit Alexander IV. in *cap* 4. tit. *De Conver-
ſione Conjugat.* " Cum ſis præditus ſcientia litterarum
» ignorare non debes Sanctorum Patrum Conſtitutioni eſ-
» ſe

» bet Eccleſiaſticis gradibus providenter, ſolerterque » curandum eſt, ut in domo Dei nil ſit inordinatum, ni» hilque præpoſterum : multò magis laborandum eſt, » ut in ejus promotione, qui ſuper omnes gradus conti» netur, non erretur." Inde eſt quod Fraternitati veſtræ, &c.

Ne uxoris incontinentia in Epiſcopi contumeliam vergat, eam ab omni periculo & ſuſpicione incontinentiæ exemptam oportet; quare & jam pridem in Synodo VI. *Can*. 48. decretum fuit, ut " uxor ejus qui ad Epiſcopa» lem dignitatem promovetur, communi ſui viri conſen» ſu prius ſeparata, poſtquam in Epiſcopum ordinatus eſt » ac conſecratus, *Monaſterium ingrediatur*, procul ab » Epiſcopi habitatione extructum.

Uxor ergo illius qui in Epiſcopum conſecratus eſt, juxta ſacros Canones Monaſterium ingredi debere veriſimilius eſt.

XX. De cætero, ſemper ſollicitè providendum, ut uno conjugatorum Monaſterium ingrediente aut continentiam vovente, alter cum periculo aut ſuſpicione incontinentiæ in ſæculo non maneat : quod præcipuè Pontifices in ſuis Reſponſis præ oculis habuere.

Unde Priori & Fratribus Sancti Joannis ſcribit Alexander III. *cap*. 8. ✠ *De Converſione Conjugat.*" Uxoratus ſi» ne licentia uxoris inter vos nullatenus recipiatur, quæ » *integra opinionis* exiſtat, ita quod *nulla* marito ſuſpicio » habeatur, eam ad ſecunda vota velle migrare, vel » quod minus continenter debeat vivere : quæ ſi talis » exſtiterit, marito ejus in conſortio veſtro recepto, » ipſa publicè in conſpectu Eccleſiæ continentiam pro» feſſa, in domo propria cum filiis ſuis & familia pote» rit permanere. Si autem talis fuerit, quæ ſuſpicione » non careat : voto continentiæ celebrato, à ſæcularium » hominum ſe converſatione removeat : & in loco re» ligioſo, ubi Deo ſerviat, perpetuò commoretur.

Præcipuè ergo providendum, ut incontinentiæ periculum & ſuſpicio amoveantur; quod clarius innuitur in citato *cap*. 4. ubi verbis ſuprà relatis immediatè ſubditur hæc cautio : " Verùm, ſi ita uxor ſenex eſt & ſte» rilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſi» mulare poteris, ut ea in ſæculo remanente, & caſti» tatem promittente, ad Religionem tranſeat vir ejuſ» dem.

Eadem cautio occurrit in Reſponſo Innocentii III. in *cap*. 18. ✠ *eodem*.

XXI. Ut autem circa hæc prudenter procedatur, convenit, ut in hujuſmodi conjugatorum ſeparatione ſententia ſive judicium Epiſcopi interveniat, de quo ita legitur apud Gratianum *Cauſ*. 27. *q*. 2. *Can*. 23. " Si vir » & uxor divertere pro ſola religioſa inter ſe conſenſe» rint vita, *nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia* fiat, ut » ab eo ſingulariter proviſo conſtituantur loco.

XXII. Olim quidem à nonnullis etiam Catholicis dubitatum fuiſſe, num ob adulterium alterius conjugis Matrimonii vinculum non diſſolveretur, certum eſt : quam in rem videri poſſunt quæ habet Gratianus *Cauſ*. 32.

» eam, quæ dimiſſo adultero, alii nupſerit; anathema » ſit.

Conformiter ad hanc Synodi œcumenicæ definitionem profitemur, Matrimonium ob adulterum non diſſolvi; nec poſſe innocentem vivente adultero ad alias nuptias tranſire; quamvis ſeparationem fieri poſſe quoad thorum & cohabitationem fateantur, de qua capite ſequenti.

CAPUT II.

De Separatione Matrimonii quoad thorum & cohabitationem.

1. *Matrimonium Fidelium etiam conſummatum variis de cauſis diſſolvi poteſt quoad thorum.*
2. *Adulterium uxoris juſta eſt cauſa ſeparationis.*
3. *Ratio hujus ſeparationis.*
4. *Eccleſia in hac cauſa non agnoſcit differentiam inter virum & uxorem.*
5. *Secundùm Canones vir mulierem adulteram ante actam pœnitentiam recipere non poteſt.*
6. *Acta pœnitentiâ poteſt vir recipere uxorem adulteram.*
7. *Nequaquam invitus ad eam recipiendam adigi poteſt.*
8. *Interdum Lex charitatis ad recipiendum obligat.*
9. *An maritus propria auctoritate uxorem adulteram recipere queat, ſi ſeparatio Judicis auctoritate facta fuerit?*
10. *Maritus adulterii conſcius injuriam remiſiſſe cenſetur, ſi eam cognoverit.*
11. *Maritus adulter non poteſt dimittere uxorem adulteram.*
12. *Separatio quoad thorum fit quoque ob hæreſim alterius conjugis.*
13. *Aliquando dubitatum, num ob hæreſim Matrimonium non diſſolveretur* quoad vinculum : *at hodie certum eſt, non diſſolvi.*
14. *Ob vitia corporis, an indicenda ſeparatio?*
15. *Ob furtum aliudve ſimile crimen conjugis, an ſeparatio facienda?*
16. *Ob ſævitiam viri, poteſt mulier ſeparationem petere.*
17. *Separatio ex cauſa adulterii ex ſe perpetua, aliæ verò temporales eſſe ſolent.*
18. *Separatio quoad thorum & cohabitationem à conjuge innocente non facilè petenda.*
19. *Separatio quoad habitationem ſine auctoritate Judicis fieri nequit.*
20. *Cauſa ſeparationis Judici probari debet.*
21. *Quid? ſi conjux, qui certò novit nullitatem Matrimonii, à Judice cogatur ad reddendum debitum ſub pœna excommunicationis.*
22. *Summâ prudentia opus eſt in decernenda ſeparatione.*
23. *Sententia ſeparationis nunquam tranſit in rem judicatam.*
24. *Facta ſeparatione, adimenda conjugibus incontinentiæ occaſio.*

25. *Ex*

Digitized by Google

... Adulterium uxoris eſſe cauſam legitimam ſepa-
rationis, poſſeque virum uxorem adulteram dimittere;
nemo umquam dubitavit, ob claram ſententiam Chriſ-
ti dicentis: *Omnis qui dimiſerit uxorem ſuam, excepta
fornicationis cauſa, facit eam mœchari.*

De hac dimiſſione loquens Sanctus Auguſtinus *lib.* 2.
De Adulterinis Conjugiis, *cap.* 5. ait: " Licitè itaque
» dimittitur Conjux ob cauſam fornicationis; ſed ma-
» net *vinculum prioris*, propter quod fit reus adulte-
» rii, qui dimiſſam duxerit etiam ob cauſam fornicatio-
» nis.

III. Cauſam dimiſſionis aſſignat S. Thomas in *IV.
Sent. Diſt.* 35. *q.* 1. *art.* 1. " Dominus dimittere uxorem
» conceſſit propter fornicationem, in pœnam illius qui
» fidem fregit, & in favorem illius qui ſervavit; ut non
» ſit adſtrictus ad reddendum debitum ei qui non ſerva-
» vit fidem.

IV. Porrò utriuſque conjugis hîc par conditio eſt;
neque majus in uxore, quam marito crimen adulterii eſſe
credit Eccleſia; quantumvis leges civiles plus viris, quam
mulieribus indulſiſſe videantur; de quibus loquens Sanc-
tus Ambroſius *lib.* 1. *De Abraham*, ait: " Neque ſibi
» blandiatur de legibus hominum, omne ſtuprum adul-
» terium eſt, nec viro licet, quod mulieri non licet.
Et Sanctus Hieronymus *Epiſt.* ad Oceanum acrius in has
Romanorum leges inſurgens, apertè dicit, aliæ ſunt leges
Cæſarum: aliud Papinianus, aliud Paulus noſter præci-
pit; ac tandem concludit: *Apud nos quod non licet fœ-
minis, æquè nec licet viris.*

V. Quin & ſacris Canonibus & Patrum Decretis jam
pridem proditum eſt, virum conjugem adulteram, niſi
pœnitentiam egerit, dimittere debere; uti pluribus ad-
ductis oſtendit Gratianus, *Cauſ.* 33. *quæſt.* 1. in cujus
quæſtionis titulo ſeu ſummario dicitur: " Illa enim quæ
» adulterii rea convincitur, niſi poſt peractam pœniten-
» tiam in conjugii conſortio retineri non debet." Et qui-
dem in Pœnitentiali Sancti Theodori Cantuarienſis le-
gitur: " Si quis uxorem ſuam ſcit adulteram, & non vult
» dimittere eam, ſed in Matrimonio habere, tribus an-
» nis pœniteat, & quamdiu illa pœnitet, abſtineat ſe
» ab illa." Vide *Canonem* 6. apud Gratianum loco cita-
to, & notas Romanas. Ratio hujus diſciplinæ inſinua-
tur ibidem *Canone* 1. *Nam patronus turpitudinis ejus eſt,
qui crimen celat uxoris.*

Unde Sanctus Auguſtinus *lib* 1. *Retract.* *cap.* 16. quaſi
alibi dicta retractans, ait: " Ubi dixi hoc permiſſum
» eſſe, non attendi aliam Scripturam dicentem: *Qui
» tenet adulteram, ſtultus & impius eſt.*

VI. Acta pœnitentiâ conjux conjugem adulteram po-
teſt recipere, & maritali affectu retinere, uti dicitur in
» *cap.* 3. ☩ *De Adulteriis*: " Quod ſi mulier dimiſſa
» egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum ſuum reverti,

... citato *Can.* 7. & 8.

IX. Hujuſmodi autem reconciliatio cum adultera con-
juge proprio judicio & auctoritate fieri poteſt, quamvis
divortii ſententia à judice lata ſit; eò quod ad renuntian-
dum juri ſuo liberam quilibet habeat facultatem *cap.
fin.* ☩ *De Crimine Falſi.* Si tamen adulterium notorium
fuerit, cavendum, ne, ſi pœnitentia & reſipiſcentia
etiam notoria non fuerint, ſcandalum detur; videatur-
que vir adulterium fovere, eique aliquo modo conſen-
tire.

X. Maritus uxori injuriam remiſiſſe videtur, ſi poſt
adulterium commiſſum, & à ſe cognitum, eam cogno-
verit, uti poſt Sanctum Thomam & Theologos ac Ca-
noniſtas probat Sanchez, *lib.* 10. *De Matrim. Diſpu-
tat.* 14.

XI. Similiter maritus adulter nequit ob adulterium
uxoris eam dimittere; quod jam pridem docuit Sanctus
Auguſtinus, *lib.* 1. *De Sermone Domini in Monte*, *cap.* 28.
è quo ſumptus eſt, *Can.* 1. *cauſ.* 32. *q.* 6. " Nihil iniquius
» (ait) quam fornicationis cauſa dimittere uxorem, ſi &
» ipſe convincitur fornicari. Occurrit etiam illud: *In
» quo enim judicas alterum, teipſum condemnas: ea-
» dem enim agis quæ judicas.* Quapropter quiſquis forni-
» cationis cauſa vult abjicere uxorem, prior debet eſſe
» à fornicatione purgatus. Quod ſimiliter & de fœmina
» dixerim.

Hunc ſecutus eſt Alexander III. in *cap.* 4. ☩ *De
Divortiis*, & Innocentius III. in *cap. fin.* ☩ *De Adul-
teriis*, dicens: " Cùm paria crimina compenſatione mu-
» tua deleantur, vir hujuſmodi fornicationis obtentu ſuæ
» uxoris nequit conſortium declinare.

XII. Separatio ſive divortium quoad thorum & co-
habitationem fieri poſſe, non tantùm ob corporalem for-
nicationem, ſed & ob ſpiritualem; ſi ſcilicet alter conju-
gum in hæreſim aut Paganiſmum labatur, dicitur in *cap.*
6. ☩ *De Divortiis*, & *cap. fin.* ☩ *De Converſ. Conjugat.*
atque communiter docent Canoniſtæ.

XIII. Imò etiam *quoad vinculum* Matrimonium
diſſolvi ob hæreſim alterius conjugis olim nonnullos aſſe-
ruiſſe conſtat; & ita aliquem ſuorum Prædeceſſorum ſen-
ſiſſe videri aſſerit Innocentius III. in *cap.* 7. ☩ *De
Divortiis*: dogma tamen Catholicum, ſcilicet ob hære-
ſim Matrimonium quoad vinculum non diſſolvi, aſtruit
Innocentius; & contra noſtri temporis Hæreticos decla-
ravit Synodus Tridentina, *Seſſ.* 24. *Can.* 5. *De Reformat.
Matrim.* " Si quis dixerit, propter hæreſim aut moleſ-
» tam cohabitationem, aut affectatam abſentiam à con-
» juge diſſolvi poſſe Matrimonii vinculum; anathema
» ſit.

XIV. Ob alia ſeu corporis ſeu animi vitia non facilè
admittenda conjugum ſeparatio. " Si uxorem quis ha-
» beat (ait Sanctus Auguſtinus) ſterilem vel deformem
» corpore, ſive debilem membris, vel cæcam, vel ſur-
» dam,

» ges erunt. In viris quoque præſentis ſententiæ forma » ſervetur." Hæc in *cap.* 1. ⁒ *De Divortiis*, præſertim ſi integra Decretalis prout habetur in prima collectione Decretalium, legatur.

X V I. Similiter ob ſævitiam conjugis alterius, divortium ſive ſeparationem alter conjux petere poteſt, ut conſtat ex *cap.* 13. ⁒ *De Reſtitutione Spoliatorum*, ubi dicitur: " Si verò tanta ſit viri ſævitia, ut mulieri tre- » pidanti non poſſit ſufficiens ſecuritas provideri, non » ſolùm non debet reſtitui; ſed ab eo potiùs removeri. Idem deciditur in *cap.* 8. ⁒ *eod.* additurque: " Si autem » capitali odio ita mulierem vir perſequitur, quod meri- » tò de ipſo diffidat, alicui probæ & honeſtæ mulieri » uſque ad cauſæ deciſionem cuſtodienda ſtudioſius com- » mittatur, in loco ubi vir, vel parentes ejus mulieri » nullam poſſint violentiam inferre." In antiqua collectione Decretalium.

X V I I. Inter has ſeparationes, & eam quæ ratione fornicationis contingit, ea eſt differentia; quòd hæc ſola tamquam immediatè perfluens ex violatione fidei conjugalis ſoleat eſſe perpetua; aliæ verò dumtaxat ad tempus, quouſque malum vel incommodum, quod ex mutua cohabitatione, aut conſortio maritali timetur, ceſſet.

Hinc in citato *capitulo* 13. verbis ſupra relatis immediatè ſubjungit hanc cautionem: " Alioquin ſufficienti (ſi » fieri poteſt) ſecuritate proviſâ profectò videtur conjux » ante cauſæ cognitionem reſtituenda marito: " Quia ſecuritate hac præſtita, ceſſat cauſa ſeparationis.

X V I I I. Porrò cum ex ſeparatione Matrimonii ſive quoad thorum, ſive cohabitationem ſæpè oriri ſoleant maxima incommoda, tam quoad ipſos conjuges quàm liberos, totamque familiam, frequenter ſi non ſtricta juſtitia, charitas ipſa exigit, ut conjux innocens, & juſtam alioquin cauſam ſeparationis habens, diſſimulet, atque à ſeparatione petenda abſtineat.

X I X. Adhæc, ne conjuges ſæpius ob cauſas frivolas, & cum publico ſcandalo fœdus matrimoniale ſolvant, nequaquam propriâ auctoritate unus conjugum ab altero divertere, præcipuè quoad habitationem, poteſt; ſed à judice ſimilis ſeparatio probanda & decernenda eſt *cap.* 3. ⁒ *De Divortiis*; & in *Can.* 1. *cauſ.* 33. *q.* 2. damnantur qui uxores ſuas dimittunt, antequam apud Epiſcopos comprovinciales diſſidii cauſas dixerint, & priuſquam in judicio damnentur.

X X. Judici proinde cauſa ſeparationis ſeu divortii legitimè probanda eſt; neque ſufficit, eam alteri conjugi eſſe certam, niſi ipſi judici talis probetur. Hinc contingit, ut maritus ad recipiendam conjugem à judice juſtè ſubinde cogi poſſit, etiam ſub pœna excommunicationis; eique obedire quoad forum externum teneatur, quamvis adulteram eſſe certò ſciat.

X X I. Quin fieri poteſt, ut conjux ad reddendum debitum conjugi à judice adigatur, quamvis illud præſtare in conſcientia non poſſit; imò & ſententiam excommunicationis patienter ſuſtinere debeat. Fieri quippe poteſt, ut alteri conjugi certò conſtet Matrimonium pu-

X X I V. Providere quoque debet judex, ut quantum poſſibile eſt, facta ſeparatione, ipſis incontinentiæ periculum adimatur; neque publico cum ſcandalo vivant; quemadmodum deciditur in *Can.* 5. *cauſ.* 32. *quæſt.* 2. & in *cap.* 19. ⁒ *De Converſ. Conjug.* ubi eam regulam tradit Gregorius I X. his verbis. " Mulieres verò quæ re- » licto maritali thoro, lapſu carnis ceciderint, ſi mariti » earum à te diligenter commoniti, eas ad frugem me- » lioris vitæ converſas noluerint recipere propter Deum, » in clauſtris cum religioſis mulieribus ſtudeas colloca- » re, ut perpetuam pœnitentiam ibi agant.

X X V. De divortio inter conjuges celebrando ex Concordato inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem, *tit.* 2. §. 2. " Solius judicis Eccleſiaſtici eſt cognitio: etiamſi » quæſtio fœderis matrimonialis inciderit coram judice » ſæculari: quo caſu judex ſæcularis ſuperſedere tene- » bitur, & hunc articulum (tamquam ſpiritualem) ad » judicem Eccleſiaſticum, per eum infra anni ſpatium » terminandum, remittere.

X X V I. Juxta idem Concordatum §. 3. " De alimentis » fortè, quæ per virum, aut mulierem peti contigerit; » pendente divortii cauſa, vel de tractamento alterius » eorumdem, cognoſcere poterit judex Eccleſiaſticus, ſi » hæc coram eo incidant, vel incidenter petantur. Per » hoc tamen non impedietur alter conjugum quid horum » coram judice ſæculari petere; etiam judicio divortii » coram Eccleſiaſtico judice pendente.

X X V I I. De dote autem vel donatione propter nuptias lucranda vel perdenda, judex Eccleſiaſticus non cognoſcit, niſi incidenter dumtaxat: ubi ſcilicet ob adulterium concluditur ad divortium, & conſecutivè ad lucrandam dotem." Tametſi quæſtio poſſeſſorii, pen- » dens in Concilio Brabant. non ſuſpendatur per quæſ- » tionem motam coram Eccleſiaſtico ſuper viribus vel » non viribus contractuum antenuptialium.

De diviſione bonorum judex Eccleſiaſticus qui cognovit de divortio, cognoſcere non poterit, niſi ex prorogatione expreſſa partium, non procuratorum.

Quid circa hæc obtineat in Gallia latè deducit Carolus Fevretius, tractatu de Abuſu *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 16. & 17.

CAPUT III.

De Secundis Nuptiis.

1. *Apoſtolus probat ſecundas Nuptias.*
2. *Patres pro Hæreticis habuerunt, qui ſecundas nuptias reprobabant.*
3. *Quæ nuptiæ veniunt nomine* ſecundarum?
4. *Secundæ nuptiæ demum licitæ ſunt, priori Matrimonio per mortem alterius ſoluto.*
5. *Mulier ob diuturnam mariti abſentiam ad ſecundas nuptias tranſire non poteſt.*
6. *Nec ſufficit, ſi neſciat eum vivere.*

7. *Quo-*

Digitized by Google

ptiis, ut nullus ex vobis amodo ad ſecundas nuptias » migrare præſumat, donec ei *firma certitudine* conſtet, » quod ab hac vita migraverit conjux ejus.

His inſiſtens Synodus Diœceſana Mechlinienſis anno 1609. *tit.* 9. *cap.* 10. decernit: " Cùm ex longa conju» gis abſentia non reſultet certitudo de ejus obitu, & » mors non præſumatur, ſed probanda ſit, (quilibet enim » vivere præſumitur) ad ſecundas nuptias convolare deſi» derans, Matrimonio non jungatur, niſi habita priùs le» gitima certitudine de morte prioris conjugis; etiamſi » non ſeptem tantùm ut multis perſuaſum eſt, ſed etiam » viginti, triginta & plures annos continuos eum ab» fuiſſe conſtiterit.

I. Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 7. de Viduis, ait: *Dico autem non nuptis & viduis, bonum eſt illis ſi ſic permaneant, ſicut & ego. Quòd ſi non ſe continent, nubant.* Et in prima ad Timotheum *cap.* 5. De Viduis junioribus, dicit: *Volo ergo juniores nubere, filios procreare matresfamilias eſſe, nullam occaſionem dare adverſario maledicti gratiâ.*

Denique generaliter in citato *cap.* 7. Epiſtolæ ad Corinthios: *Mulier alligata eſt legi quanto tempore vir ejus vivit: quòd ſi dormierit vir ejus, liberata eſt, cui vult nubat tantùm in Domino.*

II. Ex his Apoſtoli clariſſimis verbis uno conſenſu tradidere patres, conjuges, vinculo Matrimonii per mortem ſoluto, poſſe liberè ad alias nuptias tranſire; unàque Hæreticis annumeraverunt, qui ſecundas nuptias tamquam malas & vetitas reprobabant.

Unde Patres Synodi Nicænæ *Can.* 8. ſtatuerunt, ut Hæretici qui ſe *Catharos* ſive *Puros* appellabant, ad Eccleſiam redeuntes, ante omnia in ſcriptis profiteri deberent, quòd adhærebunt & ſequentur Catholicæ Eccleſiæ Decreta, id eſt, *& cum Bigamis ſe communicare.*

Bigami autem ſunt, qui ſecundas nuptias inierunt; cum iis ergo communicare, erat ſecundas nuptias ipſo facto probare.

III. Nomine ſecundarum nuptiarum intelliguntur non tantùm illæ, quæ primas immediatè ſequuntur, ſed & tertiæ, quartæ, & aliæ quæ ſequuntur: neque ullas reprobat Eccleſia; Apoſtolus enim dicens: " Quòd ſi » dormierit vir ejus, non dicit, primus, vel ſecundus, » vel quotus, nec nobis definiendum eſt, quod non de» finit Apoſtolus. Unde nec ullas debeo damnare nuptias, » nec eis verecundiam numeroſitatis inferre," ait Sanctus Auguſtinus, *libro De Bono Viduitatis*, *cap.* 11. apud Gratianum, *Cauſ.* 31. *q.* 2. *Can.* 13. Idem aſtruitur ibidem *Can.* 11.

IV. Hæ ſecundas nuptias demum ut licitas agnoſcit Eccleſia, ſi mulier ſit ſoluta à lege viri, vel econtra: id eſt, ſi *dormiverit* vir ejus; ſcilicet dormitione mortis: neque aliter quàm per mortem corporalem vinculum Matrimonii rati & conſummati diſſolvi poſſe credit Eccleſia.

V. Unde quantumvis leges civiles ob captivitatem aut diuturnam abſentiam mariti permiſerint aliquando mulieri tranſire ad ſecundas nuptias, Eccleſia tamen ob nullam quantumvis diuturnam conjugis abſentiam conjugi tranſire ad ſecundas nuptias permittit; ſed eam expectare jubet, quouſque de morte conjugis certiorata fuerit.

Sanctus Baſilius in Epiſtola Canonica ad Amphilochium *Can.* 31. ait: " Quæ cùm vir receſſit, & non apparet, » antequam de ejus morte *certior* facta ſit, cum alio co-

VII. Certitudinem ergo de morte conjugis requirunt Canones, priuſquam ad ſecundas nuptias tranſire conjux poſſit, aut Judex tranſitum permittere queat; ad certum probationis genus non exprimunt; ſed judicio & examini judicis permittitur, ut hic ex allatis teſtimoniis aliiſque concurrentibus circumſtantiis judicet, num certitudo ſufficiens habeatur de morte conjugis, ut ſecundæ nuptiæ permitti queant; uti reſolvit Zypæus *Conſult.* 1. *De Secundis Nuptiis.*

VIII. Matrimonio per mortem naturalem mariti ſoluto, adhuc integrum non erat juxta leges Civiles uxori ſuperſtiti mox ad ſecundas nuptias tranſire; ſed jubebatur per annum defunctum maritum lugere, & à nuptiis abſtinere; aliàs tam ipſa, quam maritus qui eam ducebat, nec non pater qui eam nuptui collocabat, & pater mariti, cùm poſſet filium prohibere, infamia notabantur *L.* 1. *&* 11. §. 1. *ff. De his qui notantur infamiâ.* Item *L.* 1. *&* 2. *Cod. De Secundis Nuptiis*, in quarum prima plures pœnæ in mulierem intra annum luctus nubentem decernuntur; & in ſecunda, annus qui juxta anteriores leges concludebatur intra decem menſium ſpatium, qui erat annus lunaris, extenditur ad annum ſolarem duodecim menſium.

IX. Plures ſanè nec contemnendæ fuêre harum legum rationes. Prima quidem eaque præcipua, ut evitaretur ſanguinis turbatio, & ne frequenter incertum fieret, quis natæ prolis pater eſſet, an primus, an ſecundus maritus; quæ ratio occurrit in citata *lege* 11. §. 1.

Adhæc vetitum fuit mulieri mox à morte mariti alteri nubere, ne aliàs ſuſpicionem ingereret perpetrati, viro adhuc vivente, adulterii, vel ſaltem de ſecundis nuptiis cogitaſſe cum eo, cui nubere adeò feſtinat.

Accedit reverentia illa, quam uxor debet memoriæ ſui mariti: Nam ut Pompeius ad uxorem Corneliam ait apud Lucanum, *Ultima debet eſſe fides lugere virum:* præſertim quia commune eſt conjugum morientium votum, ne conjux ſuperſtes ad ſecundas nuptias tranſeat.

» te, cum in his præſertim ſæculares leges non dedi-
» gnentur ſacros Canones imitari.

XII. Nec tantùm pœna infamiæ; ſed eadem ratione omnes aliæ pœnæ contra viduas intra annum luctus nubentes Legibus Civilibus decretæ, hodie omnino ſunt ſublatæ; & ita judicatum refert Antonius Faber ad Codicem *Lib.* 5. *tit.* 5. *Definit.* 1. & ibidem *nota* 5. infertur: " Itaque non eſt deterior conditio viduæ intra an-» num, quam poſt annum nubentis.

XIII. Idipſum notavit Gudelinus *Lib.* 1. *De Jure noviſſimo cap.* 12. ubi etiam ex Julio Claro monet, quod ſi mulier non quidem intra annum luctus nubat, ſed luxurioſe vivat, & ex ſtupro pariat, eam hanc infamiam & alias pœnas à Legibus decretas non evadere.

XIV. Inſuper ſi quæ pœnæ in odium ſecundarum nuptiarum per Leges decretæ fuerunt, hodie ſublatæ ſunt: at ea quæ non tam in pœnam iterantium nuptias, quàm in favorem liberorum primi Matrimonii, aliave conſideratione ſtatuta ſunt, etiamnum hodie in uſu ſunt; uti obſervat Gudelinus *loco citato*, & Zypæus in notitia Juris Belgici titulo *De ſecundis nuptiis*, " non enim (ait) » mens D. Pauli fuit aliquid corrumpere ex publicis le-» gibus, jura parentum & liberorum juſtè moderantibus.

XV. Porrò quamvis Eccleſia ſecundas & ulteriores nuptias numquam improbaverit, ſemper tamen agnovit, iteratas nuptias aliquam incontinentiæ ſuſpicionem ingerere, ipſoſque iterantes de ea nonnihil reddi ſuſpectos. Hæc verò præſumptio fortior eſſe ſolet in iis qui tertiò, quàm in iis qui ſecundò; ac rurſus ſervata proportione vehementior in iis qui quartò, quam qui tertiò nuptias iterant. Hinc pridem Patres mitiùs cum Bigamis, quàm cum Trigamis egerunt; hancque intemperantiæ ſpeciem increpantes aſperioribus verbis uſi fuerunt; trigamiam ipſam ſubinde *honeſtam fornicationem* vocantes; non ſecundas, tertias, quartas aut ulteriores abſolutè impro-» tereſſe non debere: Maximè cum præcipiatur ſecun-» dis nuptiis *pœnitentiam* tribuere: quis erit Presbyter, » qui propter convivium illis conſentiat nuptiis?

Hoc eſt, ait Zonaras ad hunc Canonem: " Qui fieri » poteſt, ut pœnam à Digamo exigere non pudor ſit ei, » qui Digami factum à ſe non improbari, cùm nuptiis » ſecundis ipſe interfuerit, ſatis oſtendit.

XVIII. Quamvis hodie nulla pœnitentia iterantibus nuptias imponatur; atque nuptiæ ſecundæ etiam à Presbytero aſſiſtente probentur, nihilominus oſtendit Eccleſia, non æquè ſecundas ac primas nuptias ſibi probari; dum has & non illas à Sacerdote ſpecialiter benedici jubet, *Cap.* 3. ;; *De ſecundis nuptiis*; & in *Cap.* 1 ;; *eodem*, vult Alexander III. Capellanum qui benedictionem ſecundis nuptiis impendit, ab officio Beneficioque ſuſpenſum, cum litterarum Epiſcopalium teſtimonio ad Sedem Apoſtolicam deſtinari.

Licet hæc pœna ac remiſſio ad Sedem Apoſtolicam hodie non ſit in uſu, paſſim tamen moderna Ritualia præſcribunt, ſecundas nuptias non eſſe benedicendas; præſertim ſi ſint ſecundæ ex parte uxoris; hæcque ſemel benedicta fuerit.

XIX. Viduitatem ſecundis nuptiis præferendam eſſe, nec has tamen improbandas latè probat Auguſtinus libro de *Bono Viduitatis*, ſeu Epiſtola ad Julianam Viduam, atque inter alia ibidem *cap.* 4. ſcribit: " Quapropter » hoc primum oportet ut noveris, bono quod elegiſti » non damnari ſecundas nuptias, ſed inferiùs honorari. » Nam ſicut bonum ſanctæ Virginitatis, quod elegit filia » tua, non damnat unas nuptias tuas; ſic nec viduitas » tua cujuſdam ſecundas.... Nec ita extollas tuum, ut » quod malum non eſt tamquam malum crimineris alie-» num: ſed tanto magis gaude de bono tuo, quanto » magis vides, non tantum illo devitari mala, ſed quæ-» dam bona etiam ſuperari.

TITULUS XVI.

De ædificandis, conſecrandis & reparandis Eccleſiis.

CAPUT I.

De Scopo Templorum, & eorum Ornatu.

1. *Loca cultui Divino deſtinata jam pridem dicta fuêre Eccleſia.*
2. *Chriſtiani primitus loca hæc nolebant vocare* Templa.
3. *Primis Eccleſiæ ſæculis hujuſmodi loca habuere Chriſtiani.*
4. *Prima ratio exſtruendi hujuſmodi loca.*
5. *Secunda ratio.*
6. *Tertia ratio.*
7. *Sancti Patres credebant convenientiùs orationis cauſa convenire ad Eccleſiam, quam domi orare.*
8. *Ut ſcopus Eccleſiarum obtineatur, omnia ita diſponenda, ut ad pietatem excitent.*
9. *Actiones profanæ ab Eccleſiis arcendæ.*
10. *Quid de arcendis profanis actionibus decreverint Synodi Belgicæ?*

11. *Ni-*

Digitized by Google

23. *An conveniat proponi imagines Sanctiſſimæ Trinitatis?*
24. *Superſtitio in imaginibus vitanda.*
25. *Omnis laſcivia & inhoneſtas in picturis & imaginibus ſedulò cavenda.*
26. *Imagines Ethnicorum fabulas exprimentes è Templis tollendæ.*
27. *Nec in domibus aut hortis imagines laſciviæ tolerandæ.*
28. *Imagines Divorum ita pingendæ, ut homines ad pietatem excitent.*
29. *Abuſus eſt ſtatuis D. Virginis aliorumque Sanctorum, profanum & levem ornatum adjicere.*
30. *Imaginibus & ſtatuis Salvatoris hiſtorias Scripturæ exprimentibus, ſubinde aliquid minus honeſtum immiſcetur.*
31. *Nemo inſolitam imaginem publicè colendam exponere poteſt ſine approbatione Epiſcopi.*
32. *Quæ attendere debeant Epiſcopi, priuſquam imagines probent.*
33. *Omnia in Templis ordinatè agenda ſunt; hoc ut fieret, olim invigilabant Diaconi.*
34. *Hunc in finem olim Clericorum & Laicorum loca erant diſtincta.*
35. *Locus Clericorum hodie dicitur* Chorus.
36. *Solebat velo à reliqua parte Templi ſeparari: & ejus hodie ſuperſtes veſtigium.*
37. *Quomodo Laicis chorus patere debeat juxta SS. Canones?*
38. *Patronis hodie in choro locus competere ſolet.*
39. *Similiter & Magiſtratibus.*
40. *Mulieres ad chorum non admittendæ.*
41. *Convenit ut mulieres à viris in Eccleſia ſeparatæ ſint.*

I. ECCLESIA vox Græca propriè ſignificans *concionem* ſive *Fidelium Congregationem*, à temporibus Apoſtolorum frequenter etiam ſumpta fuit pro Æde ſacra, publico pietatis exercitio, & cultui Divino deſtinata; uti patet ex Apoſtolo 1. *ad Corinthios cap.* 11. ubi ait: *Convenientibus vobis in* ECCLESIAM *audio ſciſſuras eſſe inter vos.* Et paucis interjectis; *Numquid domos non habetis ad manducandum & bibendum, aut* ECCLESIAM *Dei contemnitis?* Hîc Apoſtolum loqui de loco ad quem Fideles conveniunt, evidens eſt; & ita locum poſt S. Baſilium *in Regulis brevioribus interrogat.* 310. exponit S. Auguſtinus *quæſt.* 57. in Leviticum, dicens: " Eccleſia dicitur locus, quo Eccleſia congregatur. Nam Eccleſia » homines ſunt, de quibus dicitur, ut exhiberet ſibi glo» rioſam Eccleſiam. Hoc tamen vocari etiam ipſam do» mum orationum, idem Apoſtolus teſtis eſt, ubi ait: » Numquid domos non habetis ad manducandum & bi» bendum, an Eccleſiam Dei contemnitis? Et hoc quoque notat, quatuor præcipuè de cauſis Eccleſias à Chriſtianis fuiſſe exſtructas.

IV. Licet enim ſcirent, divinitatem loco non concludi, jamque horam veniſſe de qua ad mulierem Samaritanam dixerat Salvator, quando *veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu & veritate, nam & Pater tales quærit qui adorent eum. Spiritus eſt Deus, & eos qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare. Joannis* 4. Nec non Apoſtolus: *Volo viros orare in omni loco levantes manus puras, ad Timoth.* 2. ſciebant tamen ſummam eſſe utilitatem imò & neceſſitatem, ut loca quædam eſſent ſpecialiter deputata, ad quæ divina audituri unà & oraturi Fideles convenirent; eo quod hujuſmodi loca ad cultum Divinum, orationemque ſpecialiter dedicata, etiam ſpeciali titulo præſentes ad pietatem excitent: præſertim dum omnia quæ in locis illis aguntur, nec non totus eorum ornatus, compoſita ſunt ad imprimendam majorem de Dei majeſtate ideam, & erga res ſacras & Religionis noſtræ myſteria reverentiam provocandam; omniaque decentius in locis ſic ad uſum ſacrorum dedicatis & adornatis nata ſunt peragi, quàm ſi quibuſvis locis uſibus profanis indifferenter ſubſervientibus agerentur.

V. Deinde omninò conveniens eſt, populum orationis & inſtructionis cauſa in unum convenire: eo quod piorum hominum frequenti conſenſu excitetur animus, & objecto aliorum exemplo ad Dei cultum magis erigatur. Ut enim propius admoti titiones facibus ardent, iidem ſepoſiti langueſcunt: ſic in Chriſtianorum ampliori conventu ſtudium pietatis accenditur; in ſolitudine verò aliorum Fidelium exemplo deſtitutum ſæpe remittitur.

VI. Denique Patribus indubitatum fuit, quod in locis Deo ejuſque cultui peculiariter conſecratis; quæ proptereà jam pridem *Domus Dei*, vel etiam *Dominica*, aut *Oratoria* ſive *domus orationis* dicta ſunt, Deus ſpeciali modo preces & vota Fidelium benignus ſuſcipiat & exaudiat; quemadmodum Salomoni in dedicatione templi Hieroſolymitani promiſſum legitur.

VII. Unde S. Chryſoſtomus *Homiliâ* 30. contra Anomæos Eccleſias contemnentes, dicenteſque *orare domi poſſumus*; ita reſpondet: " Te homo decipis, & magno » in errore verſaris; nam etſi domi quoque detur oran» di facultas, tamen fieri non poteſt, ut domi tam be» nè ores, quàm in Eccleſia. " Et alibi: " Et domi qui» dem orari poteſt: ſic autem ut in Eccleſia, non po» teſt. " *Homil.* 6. *ad Populum Antioch.*

Sanctus Baſilius libro de Baptiſmo *cap.* 8. de neceſſitate peragendi divina Myſteria in locis ſacris, & divino cultui ſpeciali titulo conſecratis, hæc habet: " Nobis pe» riculum eſt malè obiti mandati; ſi loci rationem ne» glexerimus, maximè ſi Sacerdotii myſteria in locis pro» fanis

Digitized by Google

» vator enim noſter & Deus, per ſuam in carne vivendi
» rationem nos inſtituens, non facere domum patris ſui
» domum negotiationis juſſit, qui etiam nummulario-
» rum menſas effudit, & eos qui ſacrum communefa-
» ciunt, ejecit.

Huic Canoni conformis eſt Canon 13. Synodi Exo-
nienſis anno 1287. his verbis expreſſus: " Pius & miſe-
» ricors Dominus, qui dum pro peccatis noſtris iraſci-
» tur, miſericordiæ recordatur, templa dominica conſ-
» trui & divinis precibus conſecrari voluit & præcepit:
» in quibus plebs fidelis ab omnibus forinſecis & ſæcu-
» laribus operibus abſtinens, per oblationes & pacificas
» hoſtias, devotæ præcipuè orationis iram judicis miti-
» garet, ipſius clementiam humiliter poſtulando. Quod
» idem omnium Dominus tam verbis, quam operi-
» bus, ſpecialiter volens deſignare, flagello facto de fu-
» niculis ementes & vendentes ejecit de templo: aſſe-
» verans domum ſuam domum fore orationis, & per
» tale commercium factam fuiſſe ſpeluncam latronum.
» Ne igitur ubi delictorum eſt venia impetranda, de-
» licta delictis gravius accumulentur: diſtrictè prohi-
» bendo ſtatuimus, ne in quibuſdam Eccleſiis noſtræ
» Diœceſis, atriis earum vel cœmeteriis, mercata ſeu
» placita ſæcularia de cætero teneantur: nec ullas ne-
» gotiationes quiſquam exercere præſumat.

Poſt hæc Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. in
Cap. 2. De Immunitate Eccleſ. in VI. perpendens quod
" deceat domum Dei ſanctitudo; deceat ut cujus in
» pace factus eſt locus, ejus cultus ſit cum debita vene-
» ratione pacificus, " edixit ſequentia: " Ceſſent in locis
» illis Univerſitatum & ſocietatum quarumlibet conci-
» lia, conciones & publica parlamenta. Ceſſent vana &
» multò fortius fœda & profana colloquia. Ceſſent con-
» fabulationes quælibet. Sint poſtremò quæcumque alia,
» quæ Divinum poſſunt turbare officium, aut oculos
» divinæ majeſtatis offendere, ab ipſis prorſus extra-
» nea: ne ubi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi pec-
» candi detur occaſio, aut deprehendantur peccata com-
» mitti. Ceſſent in Eccleſiis earumque cœmeteriis ne-
» gotiationes, & præcipuè nundinarum ac fori cujuſ-
» cumque tumultus, omnis in eis ſæcularium judicio-
» rum ſtrepitus conquieſcat, nulla inibi cauſa per laicos
» criminalis maximè agitetur, ſint loca eadem à laico-
» rum cognitionibus aliena.

X. Synodi Belgicæ ſimiliter omnem profanam actio-
nem à locis ſacris remotam volentes, imprimis ſtatue-
runt, ut Epiſcopi " deambulationes ac profana collo-
» quia impediant; convivia quoque & negotiationes in
» loco ſacro nullo modo admittantur. Proclamationes
» verò forenſes non niſi extra templum, & poſt Divi-
» num Officium plenè abſolutum fiant; atque ut laici
» ab his efficacius comprimantur, Magiſtratuum loco-
» rum aſſiſtentiam implorent Epiſcopi, ut etiam ipſo-
» rum auctoritate Ordinatio ad impediendum hujuſmodi
» inſolentias fiat & publicetur.

quæ in Sacrificium aut uſum Eccleſiaſticum cedere poſ-
ſent. Oves enim & boves aliaque quæ in templo Hie-
roſolymitano vendebantur, ad Sacrificia illius temporis
pertinebant, uti monet Venerabilis Beda.

Hunc Canonum ſenſum expreſſit S. Carolus in Sy-
nodo ſua P. I. *parte* 2. *cap.* 57. ſtatuens: " Ne Cleri-
» cus, aut alius quivis in Eccleſiis earumque cœmeterio,
» atrio, veſtibulo, aut porticu, foribuſve, quidquam
» venale exponat, ne ſi ad *uſum* quidem *Sacrificii* vel
» *Eccleſiæ* futurum ſit." Idipſum iiſdem verbis decrevit
Synodus Aquenſis anno 1585. pluresque aliæ Synodi.

XIII. Multùm ad devotionem populi conciliandam
conduceret executio Decreti Synodi P. II. Mechlinienſis
tit. 12. *cap.* 17. " Pauperes per Eccleſias tempore Miſ-
» ſarum, prædicationum aliorumve Divinorum Officio-
» rum, mendicare ſeu eleemoſynas petere non permit-
» tantur, ſed ad valvas Eccleſiæ ſtare jubeantur: depu-
» tenturque ubique à Superioribus vel Adminiſtratoribus
» Eccleſiarum, qui pauperes mendicantes ab Eccleſiis
» arceant & expellant; & quidem, ſi neceſſe fuerit,
» ſub certo honorario ex bonis menſarum pauperum per-
» ſolvendo. " Adde quæ habet S. Carolus in Actis Eccl.
Mediol. *pag.* 155.

XIV. Ipſe inſuper interior templorum ornatus ta-
lis ſit oportet, ut ipſum populum ad ſolidam veramque
pietatem ac ſincerum Dei cultum excitare queat; atque
ita hoc titulo templa dici queant, domus *Dei* & domus
Orationis.

XV. Hunc in finem jam pridem uſus ſacrarum ima-
ginum in templis ſeu Eccleſiis probatus fuit; atque no-
viſſimè contra noſtri temporis Hæreticos retinendum eſ-
ſe declaravit Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. in Decreto *De
Invocatione, Veneratione, & Reliquiis Sanctorum, &
Sacris Imaginibus*; " non quòd credatur ineſſe aliqua
» in iis Divinitas, vel virtus, propter quam ſint co-
» lendæ; vel quod ab iis ſit aliquid petendum; vel quòd
» fiducia in imaginibus ſit figenda; veluti olim fiebat in
» gentibus, quæ in idolis ſpem ſuam collocabant; ſed
» quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad proto-
» typa, quæ illæ repræſentant: ita ut per imagines, quas
» oſculamur & coram quibus caput aperimus & pro-
» cumbimus, Chriſtum adoremus, & Sanctos, quorum
» illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur.

XVI. Idipſum populo ſedulò inculcari Synodi noſ-
træ Belgicæ Parochis præcipiunt; vultque Synodus P. I.
Cameracenſis titulo *De Imaginibus cap.* 3. " Doceatur præ-
» tereà populus imagini cultum nullum deberi aut propter
» materiam, aut propter elegantiam, aut propter pre-
» tium operis, aut propter quidvis aliud, quod ſit in
» artificio, aut imaginis ſubſtantia; ſed propter rem
» ſignificatam, ad quam hic cultus & honos præcipuè
» refertur. Et ſic admonendus eſt, animum orantis, aut
» venerantis in rem ſignificatam referri: & non in
» ſignum; quod nec audit, nec videt, nec ſentit.

XVII. Quare in Concilio Colonienſi anno 1452. ce-
lebrato

Digitized by Google

» dionem, in corporali & quidem certa imagine, pri-
» vata phantaſia atque inhæſione collocet : quaſi in illa
» ſit quædam neceſſitas, ut per eam, & non aliter, in-
» ducatur Deus & Sancti id facere quod petuntur.

X V I I I. Monet tamen Synodus, & quidem iterato in eodem illo Canone, ut in hac re procedant, " adhi-
» bitis prius in conſilium Theologis, & Chriſtianarum
» antiquitatum ſcientiſſimis juxta ac pientiſſimis viris ;
» ut ſic ſalubri Ordinariorum providentia à pernicioſo
» idololatriæ ſcelere populi præſervetur ſimplicitas, " ait Synodus.

X I X. Scopum ſeu finem imaginum jam pridem brevi verborum compendio expreſſit S. Gregorius *lib.* 7. *Epiſt.* 110. Sereno Epiſcopo Maſſilienſi inſcripta : " Id-
» circo enim pictura in Eccleſiis adhibetur, ut hi qui lit-
» teras neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant,
» quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo Frater-
» nitas (ait) & illas ſervare, & ab earum adoratu po-
» pulum prohibere debuit : quatenus & litterarum neſcii
» haberent, unde ſcientiam hiſtoriæ colligerent : & po-
» pulus in picturæ adoratione minimè peccaret. " Idem latiùs exponit *lib.* 9. *Epiſt.* 9. ad eundem Serenum.

Quin & uſum imaginum ſuprà uſum librorum extollere videtur Synodus V I I. *actione* 6. dicens : " Lectio
» enim minus nonnumquam recitatur in venerabilibus
» templis, imaginalis verò formatio veſpere, mane &
» meridie tamquam in eis ſtabilita, narrat nobis & an-
» nuntiat veritatem geſtorum. " Habetur tomo 7. Concil. General. *col.* 539.

X X. Patrum ac Synodorum doctrinæ inſiſtens Synodus Trident. monet in citato Decreto, " illud diligenter
» doceant Epiſcopi, per hiſtorias myſteriorum noſtræ
» Redemptionis, picturis, vel aliis ſimilitudinibus ex-
» preſſas, erudiri, & confirmari populum in articulis
» fidei commemorandis, & aſſiduè recolendis : tum ve-
» rò ex omnibus ſacris imaginibus magnum fructum per-
» cipi ; non ſolum quia admonetur populus beneficio-
» rum, & munerum, quæ à Chriſto ſibi collata ſunt ;
» ſed etiam quia Dei per Sanctos miracula, & ſalutaria
» exempla oculis fidelium ſubjiciuntur : ut pro iis Deo
» gratias agant, ad Sanctorumque imitationem vitam,
» moreſque ſuos componant, excitenturque ad adoran-
» dum, ac ad diligendum Deum, & ad pietatem colen-
» dam.

Hæc verba expreſſit Synodus P. I. Cameracenſis titulo *De Imaginibus cap.* 4. dicens : " Præterea admo-
» neatur populus, imperitæ plebis cauſa maximè poſitas
» eſſe imagines : ut illarum aſpectu docti & moniti, pa-
» trocinium Divorum & pietatem in Chriſto conſer-
» vemus, & eorum vitam imitemur.

X X I. Sicuti ergo Eccleſia ſemper admodum ſolicita fuit, ne quid falſi in divino Officio aut publicè in Eccleſia

X X I I. Verùm licet Epiſcopi & Parochi aliique quibus cura incumbit, ſatagere debeant, ne quid falſi per imagines repræſentetur, vel ne alicujus erroris occaſio populo detur ; nihilominùs ſubinde ob majora mala evitanda, & ne ex earum amotione quorumdam infirmitas nimium turbaretur, expedit aliquas imagines jam poſitas tolerare, licet quæ in iis repræſentantur non ſint adeo certa ; imò ſciantur etiam falſa ; modò non talis ſit falſitas, quæ nata ſit in pernicioſum errorem aut circa dogmata, aut mores populum inducere, quemadmodum oſtendit Molanus loco citato *cap.* 26. monens, ut interim doceantur ſimpliciores, quid ex hujuſmodi imaginibus ſit diſcendum, quid non diſcendum.

Similiter ne ex inſpectione imaginum in periculoſum errorem rudiores incidant, vult Synodus Tridentina " Quod ſi aliquando hiſtorias & narrationes Sacræ Scri-
» pturæ, cum id indoctæ plebi expediet, exprimi & fi-
» gurari contigerit : doceatur populus, non propterea
» Divinitatem figurari, quaſi corporeis oculis conſpici,
» vel coloribus aut figuris exprimi poſſit.

X X I I I. Hîc ſat indicat Synodus, magna cautione imagines Divinitatem ſive Sanctiſſimam Trinitatem ſub corporali ſpecie exprimentes, eſſe populo proponendas.

Et quidem multis ſeculis imagines SS. Trinitatis in Eccleſia Romana ignotas fuiſſe conſtat. Eas tempore Nicolai I. adhuc Eccleſiam Romanam ignoraſſe, notat ex ejus Epiſtola ad Michaelem Auguſtum Chriſtianus Lupus *tom.* 2. Scholiorum in Canones *pag.* 1175. " adducit ta-
» men (inquit) licet alio fine, rationem, ex qua poſt-
» modum Dei Patris imagines Romana Eccleſia admiſit :
» *Deus, qui eſt inviſibilis & incorporeus, non per pro-*
» *priam ſubſtantiam Deitatis, ſed per ſubjectam creatu-*
» *ram apparuit mortalium oculis :* in forma antiqui dierum.
» Hinc in eadem ipſum Eccleſia pingit. Quod quando
» cœperit, fateor me ignorare.

Similiter Vir eruditus Joannes Mabillonius in præfatione ad partem I. ſæculi IV. Benedictinorum §.3. *num.* 19. reflectens ad definitionem Synodi V I I. ſuper cultu SS. Imaginum, inter alia notat, in illa definitione, nihil decerni de SS. Trinitatis, Dei Patris, aut Spiritûs S. picturis, *quas* (ait) *necdum etiam admittebat ætas illa.*

Uſum tamen earum nemo hodie improbat, modò ea adhibeatur moderatio, quam Synodus Tridentina requirit : ut nimirum primùm expendatur, *an id indocta plebi expediat :* & inſuper populus ritè doceatur, *non propterea Divinitatem figurari, quaſi corporeis oculis conſpici, vel coloribus, aut figuris exprimi poſſit.* Videri poterit Molanus *lib.* 2. *Hiſtoriæ SS. Imaginum cap.* 3. *&* 4.

X X I V. Poſt hæc monet Synodus, ut *omnis ſuperſtitio in imaginum ſacro uſu tollatur.*

De hoc abuſu tollendo ſcribit Molanus *lib.* 2. *cap.* 33. *&* 35. notatque quod " ſicut Synodus Cameracenſis ſub
» Maxi-

» commodatum, nihil profanum, nihilque inhoneſtum
» appareat; cum domum Dei deceat ſanctitudo.

Hoc Decretum renovans Synodus P. II. Mechlinienſis *titulo* 14. *cap.* 1. præcipit ut " curent diligenter Epiſcopi,
» ut in imaginibus tam ſculptis, quam pictis loco ſacro
» jam illatis, vel deinceps inferendis, nihil inordinatum,
» nihil profanum, nihil inhoneſtum appareat: neque in
» intima altarium tabula, vivorum effigies depingantur.

XXVI. Et Synodus P. I. *titulo De Imaginibus*, vult,
" ut è templis & locis ſacris tollantur imagines, ſculptu-
» ræ, aulæa quæ Gentilitatem, aut mendaces Ethnico-
» rum fabulas, Satyrorum, Faunorum, Sirenarum, Ter-
» minorum & Nympharum, ac id genus alia repræſen-
» tant. Similiter quæcumque figuræ laſcivæ, proca-
» ces, & ob pudendam nuditatem, vel aliàs obſcœnæ
» & ſuperſtitioſæ, quæ Fidelium mentes à religione &
» devotione diſtrahunt, & ſæpius graviter offendunt.

Deinde *cap.* 2. ſubjungit: " Provideant præterea Epiſ-
» copi, ne ad ornatum ſupplicationum Venerabilis Sa-
» cramenti, aut Reliquiarum quarumcumque, exponat
» quiſquam ullas ſimiles imagines, ſculpturas aut aulæa,
» idque ſub pœna arbitrio eorum infligenda; implorato
» etiam ad hoc, ſi opus ſit, contra ſæculares auxilio bra-
» chii ſæcularis.

XXVII. Nec tantum indecens eſſe ut hujuſmodi picturæ aut imagines laſcivæ habeantur in Eccleſiis, ſed etiam in hortis aut domibus Eccleſiaſticorum meritò eadem Synodus *cap.* 3. judicat; eaſque è domibus & hortis tolli jubet; & niſi Clerici obedierint, vult ut curent Epiſcopi contra illos ad condignam punitionem procedi.

XXVIII. De laſcivia vitanda in picturis ac ſtatuis agit pluribus in locis Molanus in citata hiſtoria, ac ſignanter *lib.* 2. *cap.* 37. ubi adductis relatis verbis Concilii Tridentini, infert: " Ut ergo ſacris Divorum imaginibus
» honor & veneratio major impendatur, oportet eas ſic
» depingi, ſculpi & effigurari, ut quoſdam velut igni-
» culos in hominum pectoribus ſuccendant: omni levi-
» tatis atque laſciviæ, quod contuentium oculos offen-
» dere queat, offendiculo ſublato.

XXIX. Tum contra pictores & ornatores imaginum & ſtatuarum, qui etiam ipſis imaginibus & ſtatuis D. Virginis & aliorum Sanctorum ornatum levem & laſcivum appingere aut adjicere non verentur, ſuâ expoſitâ quærelâ, concludit: " Quid commune Virgini ſanctiſſimæ,
» pudicitiæ numeris omnibus perfectæ atque expletæ,
» cum ornatu illo penè dixerim meretricio? Quid ſanctis
» Martyribus, Chriſtique Confeſſoribus cum pluſquam
» profano apparatu?

XXX. Rurſus *cap.* 42. meritò invehitur in pictores, qui Infantem Jeſum *nudum* ſculpunt aut pingunt. " Quid
» enim (ait) in hac nuditate eſſe poteſt ædificationis?
» Atque utinam nulla hinc oriretur in parvulis deſtruc-
» tio nullum in puſillis ſcandalum? .... Certè ſi anti-
» quas picturas conſulere velint, facilè advertent in eis
» Puerum Jeſum decenter & honeſtè depictum eſſe, ac
» Epiſcopo probata fuerit.

Inſecuta hoc Decretum Synodus P. II. Mechlinienſis *titulo* 4. *cap.* 1. decrevit: " Ne per falſi dogmatis ima-
» gines rudibus periculoſi erroris occaſio præbeatur, nul-
» la unquam in Eccleſiis etiam exemptis inſolita imago
» ponatur, niſi ab Ordinario prius approbata fuerit.

XXXII. Sanctus Carolus in Synodo Mediolanenſi I. *cap.* 7. *titulo* 7. vult, ut " uniuſcujuſque imaginis os,
» corporis habitum & ſtatum, ornatum, & locum inſpi-
» ciendum curent Epiſcopi; ut hæc omnia ad prototypi
» dignitatem & ſanctitatem apta ſint & decora; atque
» ex imaginis inſpectione pietas excitetur, nulla verò
» turpis cogitationis detur occaſio.

Si Epiſcoporum Paſtorumque curâ & auctoritate procuraretur, ut nullæ imagines aut ſtatuæ in Eccleſia ponerentur, niſi quarum inſpectio ad pietatem virtuteſque incitaret intuentes; ipſarumque imaginum proprius ac legitimus uſus populo frequentius exponeretur, ſpes eſſet, fore ut optatus & intentus ab Eccleſia ex imaginum uſu fructus haberetur, & hæreticis earum legitimum uſum culpandi prætextus ex quorumdam abuſu & indiſcreto imaginum cultu accepto ſubtraheretur.

XXXIII. Plurimum quoque ad decorem Divini Officii, nec non pietatem reverentiamque erga Divina myſteria excitandam & fovendam conducit, ut omnia ordinatè peragantur in Eccleſiis.

Hunc in finem jam pridem erant Diaconi aliique miniſtri, qui continuò invigilarent, monerentque ut omnia ſuo tempore & loco debita cum reverentia & ordine fierent; quemadmodum de Diaconis *parte* 2. *titulo* 2. *cap.* 3. notatum fuit.

Eundem in finem diſtincta erant Laicorum & Clericorum, & mulierum ac virorum loca; nec hi illorum loca occupare; ſed omnes ſuis locis conſiſtere debebant.

XXXIV. Clericorum locum à Laicorum ſeparatum olim fuiſſe notiſſimum eſt, neque laicis eum patuiſſe. " Ut laici ſecus altare in quo ſacra myſteria celebrantur,
» inter Clericos tam ad Vigilias, quàm ad Miſſas penitus
» ſtare non præſumant: ſed pars illa quæ cancellis ver-
» ſus altare dividitur, tantum choris pſallentium pateat
» Clericorum. " ait Synodus Turonenſis II. *Can.* 4. Rectè addit Synodus, *tam ad Vigilias, quam ad Miſſam*; ut ſignificet quid per *ſacra Myſteria* Patres intellexerint. Idipſum habemus in *Canone* 69. Synodi VI. ubi dicitur: " Nulli omnium liceat, qui quidem ſit in Lai-
» corum numero, intra ſepta ſacri altaris ingredi.

XXXV. Locus Clericorum, quem ſubinde *Sacrarium*; ſubinde *Sancta Sanctorum*; & hodie communiùs, *Chorum* à pſallentium *choris* dicimus, à Laicorum loco cancellis quibuſdam ſeparatus erat, ut ex citato Canone Turonenſi patet, & latiùs oſtendit Leo Allatius in Epiſtola de *templis Græcorum*; & hodierna antiquarum Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum ſtructura oſtendit.

XXXVI. Quin & velum quoddam ipſis cancellis obductum erat; quod non niſi certis temporibus pandebatur;

Digitized by Google

[…] Antonii Auguſtini; notat tamen ibidem Antonius Auguſtinus aptius in veteri eſſe, *ad adorandum;* uti etiam legitur apud Ivonem *parte 2. Decreti cap. 137.* eamque eſſe genuinam Canonis lectionem, multis aſtruit Emanuel Gonzales in notis ad citatum Capitulum primum; docteque advertit, errorem natum " ex more antiquariorum notiſſimo, non gemi» nandi eandem litteram ſeu dictionem. Veteres enim » (ait) non geminabant litteram, ſed *ſicilicos* ſupra pone» bant, ut ea nota lector admoneretur, duplicandam eſſe » litteram: " cujus rei ignoratione vitia quamplurima in Pandectis reſederunt; quod pluribus ibidem adductis exemplis oſtendit. Itaque cum hic eſſet geminanda dictio *ad*, eam geminandam eſſe notula quadam indicarunt, quod Recentiores non advertentes geminationem omiſerunt; & pro *ad adorandum*, poſuerunt *ad orandum.*

Itaque Patres prohibent, ne laici secùs altare, dum ſacra myſteria celebrantur, intra cancellos cum Clericis pſallentibus ſtare aut ſedere audeant; ad adorandum verò Corpus Domini, & communicandum ſinunt, ut reſerato *velo pateant* Sancta Sanctorum; non ut ad communicandum accedant: ſed extra chorum exiſtentes communicent: quemadmodum hodie in nonnullis Monialium Monaſteriis videmus obſervari, mox ad ipſum Canonem Miſſæ reſerari velum quo Monialium locus ab altare ſeparetur; tametſi nec ad communicandum ad altare accedant.

XXXVIII. Hanc diſciplinam etiam poſteriores plures Synodi renovarunt; addita tamen aliqua moderatione quoad Eccleſiarum Patronos & alias illuſtriores perſonas. Synodus Wigorniensis anno 1240. *Can.* 3. " Ne » laici ſtent in cancellis, dum celebrantur Divina, ſalva » tamen reverentiâ *Patronorum* & ſublimium perſona» rum." Plures citat Franciſcus Le Roy Antecessor Andegavenſis *libro* 2. *De Juribus honorificis in Eccleſia cap.* 3. qui poſtquam dixit; " Sed fortè vel ſordidæ Clericorum » adulationi; vel Patronorum inſolentiæ tribuendum eſt, » quòd etiam in choro poſſint habere fixa ſedilia, quæ » S. Ambroſius Theodoſio Imp. denegavit, & poſtea ſa» cri Canones ſoli conceſſerunt Imperatori, non etiam » aliis quibuſlibet laicis; " deinde ſubjungit: " Eo jure » utimur, ut qui Clericis Eccleſiam dederunt, & Cano» nica ſtipendia, honorabiliorem locum in ea teneant, » ait Chaſſanæus in Catalogo Gloriæ Mundi *parte* 4. » *conſid.* 18. " Hæc ille.

XXXIX. Synodus Aquenſis anno 1585. titulo *De Choro* " priſcum Ordinis decorem ad Divinæ Majeſtatis » obſequium revocare cupiens, decrevit, laicos homines » (& multò minùs mulieres) dum Divina celebrantur, » intra cancellos chori nequaquam eſſe admittendos.... » Laici verò nobiliores (ait) & qui vel Chriſtianiſſimi » Regis Conſiliarii & Officiales, aut ex Militaribus Ordinibus […] ecclesia conſiſtant.

Sanctus Auguſtinus *lib.* 2. *De Civitate Dei cap.* 28. ſcribit: " Populi confluunt ad Eccleſias caſta celebrita» te, honeſta utriuſque ſexus *diſcretione.*" Plura in eam rem citat Chriſtianus Lupus tomo 2. Schol. in Canones *pag.* 991. hancque diſcretionem virorum à mulieribus tamquam conſtantem expreſſerunt, qui ſæculo decimo & undecimo de ritibus Eccleſiaſticis ſcripſerunt. " Diaconus (ait Micrologus) cum legit Evangelium, » juxta Romanum ordinem in ambone vertitur ad me» ridiem, ubi & maſculi conveniunt; non ad aquilo» nem, ubi fœminæ conſiſtunt.

Hæc diſciplina in pleriſque Parochialibus præſertim Ruralibus Eccleſiis hodie religiosè ſervatur; at in Eccleſiis civitatum nullus penè ordo retinetur; ſed maxima ac deploranda confuſio in pleriſque Eccleſiis tempore Divinorum Officiorum videtur. Epiſcoporum aliorumque Prælatorum officium eſt, juxta ſacros Canones atque iterata Synodorum Decreta providere, ut omnia in templis ita ſint ordinata, ut veraciter dici queant *Domus orationis & domus Dei.*

CAPUT II.

De ædificandis Eccleſiis, & quæ intervenire debeant.

1. *Etiam ſub Imperatoribus Gentilibus Eccleſiæ ædificatæ fuerunt.*
2. *Data pace Eccleſiæ, modus ædificandis Eccleſiis præſixus eſt.*
3. *Vetitum fuit ædificare ſine auctoritate Epiſcopi.*
4. *Oratoria privata quomodo ſine auctoritate Epiſcopi licuerit ædificare?*
5. *Quid Epiſcopus attendere debeat in admiſſione novæ Eccleſiæ?*
6. *Quid propriè nomine Oratorii ſignificetur?*
7. *Quid nomine Capellæ?*
8. *Quo loco olim Oratoria Martyrum extruerentur.*
9. *In admiſſione novæ Capellæ attendi debet, ne populus à Parochiali Eccleſia abſtrahatur.*
10. *Sacella non ædificanda quæſtûs cauſa.*
11. *Nova Eccleſia Parochialis ob præjudicium veteris ſine rationabili cauſa conſtrui nequit.*
12. *Cauſa legitima eſt, ſi populus ſine* magno *incommodo ad Eccleſiam Parochialem accedere nequeat.*
13. *Non requiritur longinquitas aut diſcrimen viarum.*
14. *Quod cenſeatur* magnum *incommodum, relinquitur arbitrio judicis.*
15. *Probari non debet, Parochianos aliquando diſceſſiſſe ſine Sacramentis ob Eccleſiæ diſtantiam.*

16. *In*

annum 57. atque idipſum evincunt Edicta Imperatorum Ethnicorum de Eccleſiis Chriſtianorum demoliendis promulgata, quorum meminit Euſebius *lib.* 8. *cap.* 1. additque Euſebius, jam à Chriſtianis, prout indies numerus augeretur Credentium, ampliores auguſtioreſque antiquis illis eſſe excitatas Eccleſias. Verba ejus ſunt: " Quo factum eſt, ut priſcis ædificiis jam non contenti, » in ſingulis urbibus ſpatioſas ab ipſis fundamentis ex» ſtruerent Eccleſias.

II. Datâ verò pace Eccleſiæ; ipſis quoque Imperatoribus ad Chriſtum converſis, tot paſſim ædificari cœperunt Eccleſiæ, ut ipſi primi Imperatores Chriſtiani modum earum exſtructioni ponere ſint coacti; quemadmodum ex variis eorum legibus & Edictis in Codice Theodoſiano & Juſtinianæo etiamnum hodie extantibus, pateſcit.

III. Et quidem ea ædificationi Eccleſiarum lex poſita eſt, ne quis eas abſque conſenſu Diœceſani Epiſcopi ædificet; quemadmodum *Can.* 4. Concilii Calchedonenſis cautum eſt, & à Gratiano *cauſ.* 18. *q.* 2. *Can.* 10. his verbis refertur: " Placuit igitur neminem aut ædificare, aut » conſtruere Monaſteria, aut Oratorii domum ſine con» ſcientia ipſius civitatis Epiſcopi.

Idipſum pluribus confirmavit Juſtinianus Imperator, ſignanter *Novella* 67. cujus Rubrica habet: *Ut nullus fabricet Oratorii domos præter voluntatem Epiſcopi.*

Deinde *cap.* 1. ait: " Sancimus igitur præ omnibus » quidem illud fieri, & nulli licentiam eſſe, neque Mo» naſterium neque Eccleſiam, neque Orationis domum » incipere ædificare, antequam civitatis Deo amabilis » Epiſcopus orationem in loco faciat, & crucem figat, » publicum proceſſum illuc faciens, & cauſam manifeſ» tam omnibus ſtatuens. Multi etiam ſimulantes fabri» care quaſi Orationis domos, ſuis medentur languoribus, » non orthodoxarum Eccleſiarum ædificatores facti, ſed » ſpeluncarum illicitarum......

Hoc Juſtiniani Decretum, tam Imperatorum, quàm Synodorum ſanctionibus ſæpius renovatum fuit; uti videre eſt *lib.* 5. *Capitularium Regum Francorum*, *cap.* 382. nec non apud Gratianum *Diſt.* 1. *De Conſecrat.* ibi plures eam in rem Canones refert.

IV. Notandum eſt tamen, quod eodem libro Capitularium *cap.* 383. dicitur: " Qui in domo ſua Oratorium » habuerit, orare ibi poteſt; tamen non audeat in eo ſa» cras facere Miſſas ſine permiſſu Epiſcopi loci illius.

Illud quoque ex Synodo Aurelianenſi recitat Gratianus *Can.* 33. *Diſt.* 1. *De Conſecrat.* " Unicuique Fidelium » in domo ſua Oratorium licet habere, & ibi orare: » Miſſas autem ibi celebrare non licet: " ſcilicet ſine licentia Epiſcopi.

Sub Miſſarum celebratione comprehendi aliorum quoque Sacramentorum adminiſtrationem, elucet ex multis aliis Canonibus, ac ſignanter *Canone* 31. *Synodi VI.* qui habet: " Clericos, qui in Oratoriis, quæ ſunt intra domos, » *Sacra* faciunt, vel *baptiſant*, hoc illius loci Epiſco» tùm ad Monachorum preces & aſſiduos cantus accom» modata; " quod multis Veterum teſtimoniis confirmat; ac poſt hæc monet, *Oratoria* " tandem dicta Sa» cella quædam domeſtica, aut privatæ ædes ſacræ in » agris & villis extructæ; quæ Parochiarum jus non ha» bebant, & à Magnatibus in fundis ſuis dotabantur, » & ab Epiſcopis conſecrabantur. " Pluribus dein citatis Conciliis quæ de hiſce Oratoriis agunt, concludit: " Ex » quibus docemur, in iis Miſſas teneri propter fatiga» tionem familiæ permitti, præterquam in maximis feſ» tivitatibus, quas & Preſbyteri qui ea deſerviunt, & » laici, in civitatibus cum Epiſcopo tenere jubentur.

VII. De *Capellis* varia tradit citatus Auctor in eodem Gloſſario, verbo *Capella*; eamque vocem diverſimodè ſumptam fuiſſe annotat, atque poſtmodum Capellas dictas eſſe, quaſvis ædiculas ſacras, Oratoria, quæ proprios Sacerdotes non habebant: ſeu ædes ſacras, quæ non erant *baptiſmales.* Hinc & titulus in Decretalibus *De Capellis Monachorum & aliorum Religioſorum:* eò quòd Monachorum Eccleſiæ ſint dumtaxat quaſi Oratoria; primariò non ad conventum populi, ſed Monachorum dumtaxat deſtinata.

Aliqua Oratoria ſive Capellæ jam pridem extructa fuere ob honorem alicujus Sancti præſertim Martyris, illaque & hodie frequentiſſima ſunt, tum ipſis Eccleſiis majoribus juncta, tum extra illas, & loco ab iis remoto extructa.

VIII. Olim hujuſmodi Oratoria in honorem Martyrum plerumque extruebantur eo loco, quo ſacra ipſorum oſſa reſervabantur, aut ipſi pro Chriſto paſſi fuerant: quæ propterea antiquitùs *Martyria* dicta fuere. Martyrum (ait Iſidorus) locus, Martyrium, græca derivatione, eò quòd in memoriam Martyris ſit conſtructum, vel quod ſepulchra ſanctorum ibi ſint Martyrum. Plura habes apud Du Cange in Gloſſario, verbo, *Martyrium.*

IX. Circa hæc Oratoria, Capellas & Sacella, ut hodie vocant, admittenda, imprimis attendere debet Epiſcopus, ne per hæc populus à Parochiali Eccleſia nimium abſtrahatur; atque hinc ulteriùs ex illo Eccleſiæ Parochialis neglecto oriatur in populo craſſa ignorantia, tam circa credenda, quam agenda; proſpicereque, ut obſervetur clauſula de ſtylo ſolita inſeri litteris, quibus uſus Oratorii ſeu Capellæ conceditur, *Sine Parochialis Eccleſiæ præjudicio:* de qua aliquid dictum fuit ſuprà, *titulo* 5. *cap.* 9. ubi latius de *Oratoriis* domeſticis actum fuit; & *parte* 1. *titulo* 24. *cap.* 3. ubi de ſimili cautione adjici ſolita admiſſioni novi Monaſterii agitur.

X. Apud Gratianum, *Can.* 10. *Diſt.* 1. *De Conſecrat.* refertur ex Concilio Bracharenſi II. " Si quis Baſilicam » non pro devotione fidei, ſed pro quæſtu cupiditatis » ædificat, ut quidquid ibidem de oblatione colligitur, » medium cum Clericis dividat, eò quòd Baſilicam in » terra ſua quæſtus cauſa condiderit (quod in aliquibus » locis uſque modò dicitur fieri:) hoc de cætero obſer» vari debet, ut nullus Epiſcoporum tam abominabili

» voto

Digitized by Google

Cùm autem nova Parochia ordinariè conſtitui nequeat, niſi de veteri Parochia, in cujus limitibus nova conſtruitur, aliquid decedat, jure cautum eſſe, Epiſcopum in novam Eccleſiæ Parochialis erectionem ſine rationabili aliqua cauſa conſentire non poſſe, uno conſenſu tradunt Canoniſtæ ad *cap.* 3. ꝟ *De Eccleſiis ædificat.*

XII. Inter cauſas legitimas ædificandi novam Eccleſiam Parochialem, imprimis eſt illa, quam aſſignat Pontifex in citato *cap.* 3. & probat Synodus Tridentina, *Seſſ.* 21. *cap.* 4. *De Reformat.* nimirum ſi in aliquibus Eccleſiis Parochialibus, vel Baptiſmalibus " ob locorum » diſtantiam, ſive difficultatem Parochiani ſine magno in» commodo ad percipienda Sacramenta, & Divina Officia » audienda accedere non poſſunt," uti loquitur Synodus.

Hinc habemus, legitimam cauſam conſtruendi novam Eccleſiam Parochialem eſſe, ſi ſine *magno incommodo* Parochiani ad Eccleſiam Parochialem accedere nequeant.

XIII. Itaque non exigitur, quod revera ſit magna longinquitas, aut viarum diſcrimen; ſed ſolum requiritur talis, ut propterea Parochianis ſine *magno incommodo* non pateat acceſſus ad majorem Eccleſiam; uti notat Fagnanus ad *cap.* 3. ꝟ *De Eccleſiis ædificandis*, *num.* 18. & ita tenere Dominos de Rota teſtatur.

XIV. "Quanta autem debeat eſſe hujuſmodi diſtan» tia, ſeu Parochiæ amplitudo, ad hoc ut Parochiani » dicantur non poſſe *ſine magno incommodo* ad Eccleſiam » accedere, cùm jure definitum non ſit, judicis arbi» trio relinquitur." Fagnanus ibidem.

Ulterius inde refertur, quod ſimiliter juſta ſit erectionis cauſa, ſi inter populum alicujus villæ & Parochialem torrens, vel flumen aliquod intercedant, quæ nec pontem " habeant, ut nec vado tranſiri poſſint, præſertim » hyemali tempore cum pluviæ inundant, juxta textum » hic. Quæ cauſa ſufficiens eſt etiam ſine diſtantia loci. » Undecumque enim proveniat magna difficultas perci» piendi Sacramenta, dicitur ſubeſſe juſta cauſa erigendi » novam Parochiam, ut ex dictis patet. Ideoque Conci» lium Tridentinum *cap.* 4. *Seſſ.* 21. alternativè loquitur » ibi, locorum diſtantiam ſive difficultatem, ita ut pro» pterea alterutrum ſufficiat.

XV. Hactenus Fagnanus *num.* 19. qui bene advertit *num.* 17. non requiri ad probandum, ſine *magno incommodo* Parochianos non poſſe ad Eccleſiam Parochialem accedere, " ut Parochiani aliquando deceſſerint ſine » Sacramentis, ſed ſatis eſſe ad validitatem erectionis, » ut immineat periculum, ne ſic decedant; neque (ait) » hujuſmodi eventus eſt exſpectandus, quin potius præ» veniendum ne contingat, cum ſatius ſit occurrere in » tempore, quam poſt exitum vindicare, ſeu poſt vul-

Quidam ex antiquis Canoniſtis poſt Gloſſam ad dictum *cap.* 3. crediderunt, Papam quidem ex plenitudine poteſtatis id facere poſſe invito Rectore Matricis Eccleſiæ, non autem Epiſcopum: at Synodus Tridentina declaravit, quod Epiſcopi novas Parochias etiam *invitis* Rectoribus, juxta formam Conſtitutionis Alexandri III. quæ incipit, *Ad Audientiam* (in citato *cap.* 3.) conſtituere poſſint.

XVIII. Addit deinde Synodus: " Illis autem Sa» cerdotibus, qui de novo erunt Eccleſiis noviter erectis » præficiendi, competens aſſignetur portio arbitrio Epiſ» copi ex fructibus ad Eccleſiam Matricem quomodo» cumque pertinentibus: &, ſi neceſſe fuerit, compelle» re poſſit populum ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiant ad » vitam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam: quacum» que reſervatione generali, vel ſpeciali, vel affectio» ne, ſuper dictis Eccleſiis, non obſtantibus.

XIX. Cum hic in Belgio de promulgatione Concilii Tridentini tractaretur, ipſaque Decreta reformationis ad Concilia Regia miſſa eſſent, hæc obſervatio facta legitur ad hoc præſens Decretum: " Datur Epiſcopis facultas » novas Parochias erigendi, & ſi neceſſe fuerit, com» pellendi populum ea ſubminiſtrare quæ ſufficiant ad vi» tam Sacerdotum ſuſtentandam. Communis nota eſt, » compulſionem illam populi & exactionem fieri non poſ» ſe, ſine authoritate Regia; neque hanc Juriſdictionem » Eccleſiaſticis judicibus umquam competiiſſe.

XX. Sanè in erectione novæ Parochiæ difficulter hîc perfringent Epiſcopi, nî auctoritas Regia accedat; idque non tantùm ob difficultatem, quæ circa dotem Eccleſiæ noviter conſtruendæ, oriri nata eſt; ſed vel maximè propter oppoſitiones Rectoris, Miniſtrorum, Æedituorum, Patronorum, aliorumque, quorum jura facilè quoad aliqua ſaltem per novæ Parochiæ erectionem læderentur: aut tales ut minùs difficultates & quæſtiones movebuntur, quibus terminandis ſola auctoritas Eccleſiaſtica non ſufficeret. Unde nec in Belgio videmus ullas novas Parochias erigi, niſi auctoritas Regia interveniat.

XXI. Interim Epiſcopi, quibus primariò cura animarum ſuarum reſpectivè Diœceſium incumbit, ſi videant, eam eſſe Parochiarum latitudinem, eamque diſtantiam, ut ſalus animarum novam Parochiam exigat, omnibus modis allaborare tenentur, ut ea erigatur; ut ita neceſſitati populi ſatisfiat.

Unde cuidam Epiſcopo dubitanti, num propter *juramentum* de non alienandis rebus ſuæ Eccleſiæ, poſſet novas Eccleſias erigere; eò quòd hæc erectio videretur fieri cum aliquo præjudicio ſuæ Eccleſiæ, reſpondit Celeſtinus III. in *cap. fin.* ꝟ *De Eccleſiis ædificandis:* " Fraterni» tati tuæ mandamus, quatenus illius *juramenti* occaſione » nullatenus prætermittas, quin populo indigenti ſuper » Baſilicarum inſtitutione ſtudeas ſalubriter providere.

XXII. Si Epiſcopus videat, hîc & nunc novam Pa-

Digitized by Google

XIV. Sed tamen ſi cauſa legitima erigendi novam Parochiam occurrat, non tam facilè ob aliquorum intereſſe ad jam ſuggeſtum remedium confugiendum; tam quòd non omnia in Capellis fiant, " ad quæ Parochiani » tenentur ex jure communi & Tridentino; quam quòd » magna ſit diſtantia inter Paſtorem, cujus ſunt oves pro- » priæ, ut inſtituitur in novis Parochiis; & Sacerdotes, » qui in Capellis nec omnia præſtant; nec tamquam ſuis. » Pleniùs ergo ſatisfit magno incommodo per erectionem » novæ Parochiæ, quàm per Capellam: eaque in caſu » magni incommodi mens eſſe videtur Concilii Tridenti- » ni." *Reſp.* 1. *De ædificand. Eccleſ.*

CAPUT III.

De Conſecratione Eccleſiarum, ejuſque Ritibus.

1. *Dedicatio Templorum antiquitùs nota.*
2. *Materialis Templi dedicatio ſpiritualem Fidelium dedicationem deſignat.*
3. *Ad dedicationem Templi conveniebant vicini Epiſcopi.*
4. *Occaſione dedicationis ſubinde congregatæ Synodi.*
5. *Magna in veneratione habita olim Eccleſiarum dedicatio.*
6. *Populus & Clerus ad dedicationem conveniens orationi aliiſque pietatis officiis intendebat.*
7. *Quæ eſſent Epiſcoporum & Sacerdotum functiones?*
8. *Preces adhiberi in dedicatione Eccleſiæ convenit.*
9. *Preces qualiter recitandæ; & quomodo ad eas populus excitandus?*
10. *Dedicatio ſeu conſecratio Eccleſiæ eſt Ordinis Epiſcopalis.*
11. *Non omnium Eccleſiarum idem dedicationis ritus.*
12. *Jam pridem in dedicatione Eccleſiæ requiſitæ fuerunt Sanctorum Reliquiæ.*
13. *Unde originem habuerit ritus adhibendi Reliquias?*
14. *Ritus parandi Reliquias ex præſcripto Ritualis Romani.*
15. *Quomodo hic ritus inceperit; & in quo primitus ab hodierno diverſus?*
16. *De aſperſione aquæ luſtralis; de trino circuitu Templi conſecrandi.*
17. *Origo hujus caremoniæ.*
18. *Ritus hodierni non omnes eodem tempore adhibiti.*
19. *Caremoniæ conſecrationis Templi materialis adhibitæ ad ſimilitudinem caremoniarum conſecrationis Templi ſpiritualis per Baptiſmum.*
20. *Hinc parietum inunctio, uſus* ſalis; *& alphabeti deſcriptio.*
21. *In dedicatione novæ Baſilicæ jam pridem convivia inſtituta; quæ hodie in die* anniverſaria *inſtitui ſolent.*
22. *An olim dies anniverſaria dedicationis celebratus fuerit?*
23. *Ante annum milleſimum celebratus videtur in Gallia, & hodie ubique ſolemniter celebratur.*

[illegible] Euſebius *lib.* 10. *hiſt. cap.* 3. " Poſt hæc votivum nobis ac » deſideratum ſpectaculum præbeatur *dedicationum*, ſci- » licet feſtivitas per ſingulas urbes, & Oratoriorum re- » cens ſtructorum *conſecrationes*.

Meminit quoque hujus feſtivitatis ſub idem tempus Sanctus Athanaſius in *Apologia* 1. ad Conſtantium.

II. Subſequentes Patres variis locis dedicationis Eccleſiarum meminere; extantque eorum ſermones, quos in ipſa templorum dedicatione habuere; atque inter alios, plures ſermones ea de re S. Auguſtini, qui ſunt 336. 337. 338. in nova editione. In horum primo ſic incipit: " Celebritas hujus Congregationis, *dedicatio* eſt do- » mûs orationis. Domus ergo noſtrarum orationum iſta » eſt, domus Dei nos ipſi. Si domus Dei nos ipſi, nos » in hoc ſæculo ædificamur, ut in fine ſæculi dedicemur. Deinde oſtendit, quomodo ea, quæ in ædificatione templi materialis fieri quotidie videmus, ſpiritualiter in ædificatione templi, quod eſt Eccleſia Chriſti, fiant." Cre- » dendo enim (ait) quaſi de ſilvis & montibus ligna & » lapides præciduntur: cum verò catechizantur, bapti- » zantur, formantur, tamquam inter manus fabrorum » & opificum dolantur, collineantur, complanantur. » Verumtamen Domum Dei non faciunt, niſi quando » caritate compaginantur." Quod poſtremum latè ibidem proſequitur. Totus hic ſermo in partes diviſus legitur in Breviario Romano tertiâ, quartâ & ſextâ die infra octavam Dedicationis Eccleſiæ. Sermo autem, qui legitur ſub nomine S. Auguſtini in ipſa die Dedicationis, eſt S. Cæſarii Arelatenſis, non Auguſtini, uti notarunt eruditi Operum Auguſtini Reviſores, qui illum in appendicem rejecerunt; conficitque ibidem *Sermonem* 229.

III. Ad majorem dedicationis ſolemnitatem vicinos quoque Epiſcopos evocari ſolitos, teſtis eſt Auguſtinus *Epiſt.* 269. ad Nobilium Epiſcopum, qua ſe excuſat, quod ad dedicationem novæ fabricæ venire non poſſit. " Tanta » eſt (ait) ſolemnitas, ad quam me affectus tuæ Frater- » nitatis invitat, ut corpuſculum meum ad vos traheret » voluntas, niſi teneret infirmitas." Deinde quibuſdam de hiemis rigore, ſuaque ſenectute interpoſitis, concludit: " Salutationem debitam reddo meritis tuis: Salu- » tem verò meam *commendo* precibus tuis, poſcens & » ipſe à Domino, ut dedicationem tantæ fabricæ pacis » proſperitas proſequatur." Et Gaudentius Brixienſis Auguſtino coætaneus, in tractatu in dedicatione Baſilicæ SS. 40. Martyrum, ſcribit: " Convenerunt igitur ſanctiſ- » ſimi Antiſtites & Apoſtolici Viri ad perſolvendum bea- » tiſſimis Patribus & Præceptoribus ſuis debitæ devotio- » nis obſequium, ut ubertate pleniſſimâ benedictionum » ſpiritualium ditaremur.

IV. Quin & occaſione dedicationis Eccleſiæ convenientes Epiſcopi Synodos frequenter celebraſſe notum eſt: atque ea occaſione famoſa Antiochena Synodus anno 341. celebrata fuit.

Cum enim templum Antiochenum, quod præ magnificentia *Dominicum Aureum* appellari meruit, ſub Conſtantino M. inchoatum, tandem ſub ejus filio Conſtantio

Digitized by Google

... dedication textus oculatus Euſebius loco citato ; qui ibidem *cap.* 4. refert orationem panegyricam in dedicatione pronuntiatam.

VII. Deinde *lib.* 4. *De Vita Conſtantini*, deſcribens dedicationem Eccleſiæ Hieroſolymorum, ad quam evocaverat Conſtantinus Epiſcopos in Synodo Tyri congregatos *cap.* 45. Sacerdotum aliorumque in hac ſolemnitate functiones deſcribit : " At Sacerdotes Dei partim » precationibus, partim ſermonibus feſtivitatem ornabant. Alii ſiquidem comitatem religioſi Imperatoris » erga omnium Servatorem laudibus celebrabant, & » Martyrii magnificentiam oratione perſequebantur. Alii » ſacris Theologiæ dogmatibus ad præſentem celebritatem accommodatis, ſpiritale quoddam epulum audientibus præbebant. Quidam ſacrorum Voluminum lectiones interpretabantur ; arcanos & myſticos ſenſus in » lucem proferentes. Qui verò ad hæc aſpirare non poterant, incruentis ſacrificiis & myſticis immolationibus Deum placabant ; pro pace communi ; pro Eccleſia Dei ; pro Imperatore tot bonorum auctore ; ejuſque piiſſimis liberis, preces Deo ſuppliciter offerentes, ibi nos quoque, quibus majora quam pro meritis » noſtris bona contigerant, variis ſermonibus publicè » habitis ſolemnitatem decoravimus, nunc regalis fabricæ decorem ac magnificentiam ſcriptis enarrantes; nunc » Propheticorum oraculorum ſenſus aptè & accommodatè ad præſentes figuras, atque imagines interpretantes. Hoc modo *dedicationis* ſolemnitas, ipſis Imperatoris tricennalibus ſumma cum hilaritate celebrata » eſt.

VIII. Non igitur recens eſt, in ipſa Eccleſiæ dedicatione ſeu conſecratione varias preces fundi ; quibus divina benedictio ſuper domum iſtam impetretur ; fiatque id quod Eccleſia quotannis orat, ut *quiſquis hoc templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta ſe impetraſſe lætetur :* Vel uti inter ipſa conſecrationis ſolemnia ; *Nulla hic nequitia contrariæ poteſtatis obſiſtat, ſed virtute Spiritus Sancti operante, fiat hic tibi ſemper purum ſervitium & devota libertas.*

IX. Preces recitandæ exprimuntur in Pontificali Romano ſub titulo *De Dedicatione Eccleſiæ* ; ſed illud dolendum, preces illas frequenter ceu quaſdam formulas dumtaxat recitare ; nec populum ac Clerum excitari, ut unà ad dedicationem Eccleſiæ concurrens, preces ſuas precibus Epiſcopi jungat ; quo fiat, ut tota Eccleſia quaſi unita, preces ſuas jungens, faciliùs & efficacius benedictionem divinam impetraret.

X. Quamvis hodie uſus non habeat, ut plures Epiſcopi ad Eccleſiæ dedicationem convocentur, nullus tamen niſi Epiſcopus eam conſecrare poteſt ; neque Epiſcopus Diœceſanus delegare alteri, quam Epiſcopo poteſt, eò quod conſecratio Eccleſiæ inter ea quæ *Ordinis*, non autem Juriſdictionis Epiſcopalis ſunt, recenſeatur, ...

... ſtitum eſt ex *Canone* 7. Synodi VII. quo decernitur ; ut Epiſcopus poſt-hac templum conſecrans ſine ſanctis *Reliquiis* deponatur ; *ut qui* (ait) *Eccleſiaſticas traditiones tranſgreſſus eſt.*

XIII. De hoc ritu latius agit Cardinalis Bona *lib.* 1. *Rerum Liturg. cap.* 19. §. 5. ibidem notans, quod mos olim Chriſtianorum fuerit, ut durante Ethnicorum perſecutione, in areis & cœmeteriis in quibus *Martyrum corpora* quieſcebant, ad Synaxim peragendam convenirent. Poſtquam verò ceſſante perſecutione licuit publicè templa erigere, ea cœperunt potiſſimum excitari iis in locis, in quibus pauló ante congregari, & clam myſteria celebrare conſueverant, nimirum in locis, in quibus Martyrum corpora erant recondita :" Atque hinc » (ait) originem traxiſſe mihi videtur celeberrimus & » inviolabilis Eccleſiæ ritus, ut ſine Martyrum Reliquiis » nullum templum, nullumve altare ædificetur : " quo nimirum adhuc quodammodo ad ipſa Martyrum ſepulchra ædificari templa viderentur.

XIV. Juxta modernum ritum Pontificalis Romani : " Serò ante diem dedicationis, Pontifex parat Reliquias, » ponens eas in decenti & mundo vaſculo, cum tribus » granis thuris ; ſigillans ipſum vaſculum diligenter ; & » illud ante fores Eccleſiæ conſecrandæ ponens cum duobus candelabris & luminaribus ardentibus ; celebrandæque ſunt vigiliæ ante Reliquias ipſas, & canendi » Nocturni, & Matutinæ laudes in honorem Sanctorum, » quorum Reliquiæ ſunt recondendæ.

XV. Quando hic ritus incœperit, incertum eſt. In Sacramentario S. Gregorii vulgò S. Eligii apud Menardum, nulla ejus mentio occurrit ; uti nec in Codice quem ſæculo IX. ſcripſit Rodradus Preſbyter ; at in Codice Ratoldi, utpote recentiore, plures adduntur cæremoniæ, uti advertit Menardus in notis ad Sacramentarium ; atque inter alias hæc de recondendis reliquiis, & exercendis vigiliis per totam noctem : ita tamen hic ritus deſcribitur, ut ſatis intelligatur, tunc temporis, Epiſcopum primò cum Clericis egiſſe vigilias in Eccleſia aliqua veteri coram Reliquiis in Baſilica nova recondendis ; quâ conſecratâ, revertebatur ad veterem Baſilicam, & inde Reliquias ſublatas ſolemni proceſſione in novam transferebat. Hunc codicem ſub finem ſæculi IX. ſcriptum credit Menardus. Et Rabanus Maurus ſub medium ejuſdem ſæculi ſcribens, de vigiliis coram Reliquiis in nocte præcedente agendis, agit *lib.* 2. *De Inſtitut. Clericorum cap.* 45. cumque ritum demonſtrare, ait, " quod arca Teſtamenti » cum Sanctis quæ in ea erant, in Tabernaculo Moſaico » ante ædificationem templi per excubias Levitarum ſervabantur.

XVI. Epiſcopus ad conſecrationem Eccleſiæ accedens, tertiò ipſam Eccleſiam exteriùs circuit, & aquâ benedicta parietes ejus aſpergit ; ac tertiò perveniens ad portam Eccleſiæ eam Baculo Paſtorali percutit, dicens :

» Laudem & Litanias canendo, antequam ingrediatur in
» templum *ter foris* illud *circuit*.

XVIII. Aſperſionis aquæ benedictæ in hac circuitione non meminit præcitatus Codex, neque Rabanus; at Ivo Carnotenſis ſæculo XI. in Sermone de Sacramentis dedicationis, poſtquam de benedictione aquæ cum admixtione *ſalis* fuit loquutus, ſubjicit: " Iſtâ *aqua* ad
» quamdam Baptiſmi imaginem *gyrando* Eccleſiam tunc
» exterius aſpergimus: quia ubi more baptizatorum,
» non poteſt fieri trina merſio, neceſſe eſt, ut qua poſ-
» ſumus Sacramenti ſimilitudine trina fiat aſperſio. Unam
» enim habet ſignificationem trina merſio, & trina aſ-
» perſio.

Ex his non obſcurum eſt, ritus hodiernos in Pontificali deſcriptos non eodem tempore fuiſſe adhibitos; ſed alios eſſe recentiores, alios antiquiores.

XIX. Hoc quoque allegata verba Ivonis indicant, aliquas cæremonias in conſecratione templi materialis eſſe adhibitas ad ſimilitudinem eorum, quæ in ſpiritualis templi, ſcilicet animæ dedicatione per Baptiſmum adhibentur: eò quod à Patribus dedicatio templi materialis repræſentaretur ut figura dedicationis templi ſpiritualis.

XX. Huic veriſimiliter originem debent ritus ſignandi ipſos Eccleſiæ parietes duodecim crucibus; eoſque oleo ſancto liniendi: ut ſicuti in ſpirituali dedicatione baptizandus crucis ſignaculo & oleo ſignatur; ita hîc ſpiritualis dedicationis figura repræſentetur.

Similiter ut Neophytis ſal datur; ſic & hîc *ſal* adhibetur.

Quin & ipſa duplicis *Alphabeti* in ipſo templi pavimento delineatio, ex ritu Baptiſmi derivata videtur. " Quid
» enim (ait Ivo) per *Alphabetum*, niſi initia & rudimenta
» doctrinæ ſacræ intelligi convenit? .... Scribit etiam Pon-
» tifex quaſi Alphabeti ordinem, cum docet fidei ſimpli-
» citatem. " Ut conſequenter in dedicatione templi materialis fiat per Alphabeti deſcriptionem, quod in dedicatione ſeu conſecratione ſpirituali agitur per inſtructionem ſeu catechizationem Neophytorum in primis fidei & religionis elementis.

XXI. Cùm in hac dedicationis ſolemnitate magnus eſſet populi concurſus; & gaudium magnum ob exſtructam novam Baſilicam excitari ſoleret; etiam convivia inſtituta fuiſſe, teſtatur S. Gregorius *lib. 9. Epiſt. 71.* & pluribus probat Du Cange in Gloſſario, verbo *dedicatio*; ubi advertit convivia illa in luxum & epulas adeò deflexiſſe, ut " inde poſtmodum *dedicationis* vocabulum in
» malam partem tractum ſit, ac pro comeſſatione pu-
» blica ſumptum, quod qui ad ejuſmodi feſta in vicos ire
» ſolent, & non tam pietatis quam comeſſationibus &
» ludicris indulgendi cauſa eò confluant: hinc etiamnum
» apud inferiores Gallos, *faire la Ducace*, eſt genio &
» ebrietati indulgere. " Hæc ille.

Quod de inferioribus Gallis dicit citatus auctor, hoc de Belgis viciniſque populis ſimiliter aſſeri poteſt; idem namque fit non quidem in ipſa Eccleſiarum prima dedicatione, ſed in anniverſaria. Et quidem anniverſariam dedicationis feſtivitatem jam olim fuiſſe celebratam, colligitur ex antiquiſſimo Sacramentario Gelaſiano, in quo occurrit ea ipſa Oratio,

eſt, quæ hodie recitatur in anniverſaria die dedicationis: *Deus qui nobis per ſingulos annos*, &c. ut vel hinc manifeſtum ſit, etiam eo tempore, in Gallia diem *anniverſariam* dedicationis Eccleſiæ fuiſſe celebratam, & hodie ipſa dies dedicationis anniverſaria tamquam una è præcipuis feſtivitatibus, cum octava celebratur in omnibus Eccleſiis.

XXIV. Verùm unà ferè cum feſtivitate, conviviorum & comeſſationum abuſus paſſim ubique invaluit. Cum verò Eccleſiarum dedicationis dies non ubique in eumdem diem incidat, ſolet per æſtatem omnibus penè diebus Dominicis nunc in hac, nunc in illa Eccleſia dedicatio celebrari: quo ulterius contingit, ut in vicis ac pagis vicinis ad mutuam dedicationem populus concurrat, idque comeſſationibus & ebrietatibus aliiſque inde provenientibus inſolentiis & voluptatibus indulgendi cauſa; verbo, ut Gallicè exprimitur, *faire la Ducace*; aut ut Flandricè dicitur, *Kermis houden*.

XXV. Huic abuſui volens occurrere Synodus Cameracenſis anno 1550. *tit.* 8. decrevit, ut anniverſaria dies dedicationis celebraretur in omnibus Eccleſiis eodem die, quo hæc in Eccleſia Cathedrali celebratur.

Similiter Synodus Colonienſis anno 1536. *parte* 9. *cap.* 11. ait: " Cum in diebus feſtis qui dedicationi Ec-
» cleſiarum peculiariter dedicati ſunt, plerumque indi-
» gna committantur, adeò ut videatur populus tum po-
» tiſſimum comeſſationis cauſa convenire: viſum no-
» bis eſt, ut per Diœceſes noſtras, uno certo die anni,
» quo hujuſmodi feſtum dedicationis in Metropolitana
» noſtra colitur, in reliquis quoque Eccleſiis omnibus,
» extra civitatem noſtram Coloniam Agrippinam conſti-
» tutis obſervetur.

Synodus Tornacenſis anno 1589. advertens ſimilem abuſum " præcipit Paſtoribus, ut dedicationes omnium
» hujus Diœceſis Eccleſiarum quæ ſunt in pagis, vel
» etiam in ſuburbiis oppidorum, celebrent uno eodem-
» que die, idque quarta Dominicâ poſt Paſcha. " *Tit.* 4. *cap.* 12.

XXVI. Idipſum ſtatuerunt Principes noſtri, ac ſignanter Carolus V. & Philippus II. & hic quidem anno 1598. 22. Junii edito Edicto renovando præcedens Caroli V. *art.* 9. ſtatuit: Ad amputandas occaſiones ebrietatum, rixarum, contentionum & homicidiorum ex his provenientium, quæ frequenter oriuntur ex conventibus, qui de pago in pagum fieri ſolent ratione dedicationum quæ ibi celebrantur, conformiter ad id quod antè decretum fuit per ſuam Cæſaream Majeſtatem, ut omnes dedicationes Pagorum & Parochiarum ruralium in unaquaque Provincia uno eodemque die, per Concilium Regium Provinciale, audito Epiſcopo loci, ſtatuendo celebrentur: quodque hæ dedicationes non ultra unum diem protrahentur, ſub pœna 50. Carolinorum incurrenda per ſingulos qui alio tempore aut diutius prædicta dedicationis feſta celebrabunt, aut eis aſſiſtent; idque in ſingulas vices. Habetur Edictum *parte* 1. *Edictorum Flandriæ lib.* 1. *Rubrica* 4.

Noviſſimè

Digitized by Google

MONUMENTUM
AD CAP. III. NUM. XXVI.

Decretum Epiſcopi Leodienſis de celebrandis Dedicationibus Eccleſiarum uno eodemque die Dominico.

Joannes Ludovicus, Dei Gratiâ, Epiſcopus & Princeps Leodienſis, Dux Bullonienſis, Marchio Franchimontenſis, Comes Loſſenſis, Hornenſis, &c.

MAgno animi noſtri mœrore intelleximus in Decanatu Baſtonienſi Archidiaconatûs Arduennæ Diœceſis noſtræ Leodienſis, gravia occaſione Dedicationum Eccleſiarum, peccata committi, per comeſſationes & compotationes, quæ tunc fieri conſueverunt, non mediocri timoratorum ſcandalo, à quibus juramenta, blaſphemiæ, rixæ, & alia ejuſmodi ſequuntur, quæ Dei iram concitant & provocant; cui malo, quantum poſſumus, remedium adferre volentes, authoritate noſtrâ ordinariâ Præſentium tenore Mandamus, & ordinamus, ut impoſterum futuris temporibus per dictum Decanatum, prout & per Stabulenſem ejuſdem Archidiaconatus, Dies Anniverſaria Dedicationis cujuſlibet Eccleſiæ, inſimul, ac una eademque die, ſcilicet Dominicâ infra Octavam Sancti Lamberti Patroni noſtri celebretur, nec ultra dictam diem Dominicam quocumque ſub prætextu, cauſa vel colore protrahatur; ſub pœna arbitrio utriuſque reſpectivè Officialis, Venerabilis Nobilis ſincerè nobis dilecti Joannis Erneſti Baronis de Surlet Arduennæ Archidiaconi, Domini Temporalis d'Odeur, Velroux, Lexhy, &c. infligenda, & in pios uſus convertenda; ſeriò injungentes utrique Decano Baſtonienſi, & Stabulenſi, ut in ſuo quilibet diſtrictu, has noſtras præſentes Ordinationis & Mandati litteras, debitè & ubique promulgari faciant, Paſtoribus verò & eorum ſubditis, ut eiſdem ſeſe omnino conforment: Demum Fiſcis, ut in omnes & ſingulos contravenientes diligenter inquirant, & contra eoſdem cum omni rigore procedant. Quoniam talis eſt noſtra ſeria voluntas. Datum in civitate noſtra Leodienſi, ſub Signatura & Sigillo noſtris, anno Domini 1691. menſis Aprilis die quintâ.

JOANNES LUDOVICUS.

Locus † Sigilli.

HEN. MARTINI.

Decretum Senatûs Regii Luxemburgenſis quo ſupradicti Decreti Epiſcopi Leodienſis executio permittitur cum quadam moderatione.

LEs Gouverneur, Preſident, & Gens du Conſeil du Roy noſtre Sire, ordonné ès Pays, Duché de Luxembourg & Comté de Chiny: A tous ceux qui ces preſentes Lettres verront, SALUT. SCAVOIR FAISONS, que veu la Requeſte preſentée par M. Joan de Hertenval Preſtre, Curé d'Ortho, Doyen & Official de la Chreſtienneté de Baſtogne; Contenante, que deſirant faire publier & obſerver le Mandement du 5. Avril dernier, du Reverendiſſime Eveſque & Prince de Liege, joint à ladite Requeſte, il plaiſe au Conſeil luy accorder le Placet en tel cas requis & accouſtumé; ledit Mandement portant, que les Dédicaces de toutes les Egliſes dans l'étenduë de ladite Chreſtienneté de Baſtogne, ſe celebreront à un meſme jour; ſçavoir, le jour de Dimanche pendant l'Octave de S. Lambert, ſans eſtre differé, ſous quel prétexte que ce ſoit, à telle peine que ſera arbitré par l'Archidiacre d'Ardenne; ordonnant audit Doyen & Official de Baſtogne, de faire publier par ſon Diſtrict ledit Mandement, & aux Curez & leurs Paroiſſiens de s'y conformer, & aux Fiſcaux de Liege de procéder contre les contrevenans avec toutes les rigueurs: Ladite Requeſte & Mandement communiqué au Procureur General du Roy, par Decret du 28. May dernier, enſemble ſes Concluſions ſur ce données. VEU en outre les Ordonnances de l'Empereur Charles-Quint, du 7. Octobre 1535. & de Philippe II. Roy d'Eſpagne, du 22. Juin 1589. reproduites d'office. LA COUR, diſpoſant ſur les Concluſions du Procureur General du Roy, ordonne conformément auſdites Ordonnances, que toutes les Feſtes, Dédicaces, ou Kirmes des Villages ou Paroiſſes champeſtres par tous les Doyaux de Baſtogne, ſe tiendront le Dimanche pendant l'Octave de S. Lambert, & qu'elles ne dureront qu'au ſeul jour, à peine de vingt livres d'Amende à ſour faire, par ceux & un chacun, qui en autre temps ou plus que ledit jour, celebreront ladite Feſte, ou s'y trouveront, pour tant de fois qu'il adviendra. Et permet, que la Déclaration de l'Eveſque de Liege, du 5. Avril dernier, ſera publiée & affichée, pour eſtre executée ſeulement à l'égard des Tranſlations des Dédicaces des Egliſes dudit Doyaume: bien entendit que les clauſes inſerées (*ſub pœna arbitrio utriuſque reſpectivè Officialis Venerabilis Nobilis ſincerè nobis dilecti Joannis Erneſti Baronis de Surlet*,

Digitized by Google

nonis.

4. *Eccleſia in aliquibus partibus deſtructa*, parietibus *illæſis reconſecranda non eſt.*
5. *Ratio hujus diſciplinæ.*
6. *Numquam Eccleſia reconſecranda, dum manet eadem moraliter.*
7. *Si dubia ſit conſecratio, poterit denuò conſecrari.*
8. *Sæculo XI. perſuaſum fuit, principali Altari everſo totam Eccleſiam eſſe conſecrandam.*
9. *Hæc perſuaſio fundata fuit in Canone falsò Higino Papæ adſcripto.*
10. *Contraria diſciplina à ſæculo XII. invaluit, & hodie recepta eſt.*
11. *Ratio mutatæ diſciplinæ.*
12. *Eccleſia violata reconciliari poteſt, non reconſecrari.*
13. *Sanguinis effuſione polluitur Eccleſia.*
14. *Copioſa ſanguinis effuſio non ſemper inducit profanationem.*
15. *Sola percuſſio etiam gravis & enormis ſine ſanguinis effuſione non profanat Eccleſiam.*
16. *Homicidium ſine ſanguinis effuſione profanationem cauſat.*
17. *Mors ſecuta in Eccleſia ex vulnere inflicto extra Eccleſiam violationem non inducit.*
18. *An polluta Eccleſia cenſeatur pollutum Cœmeterium, aut econtra?*
19. *Effectus pollutionis templi materialis.*
20. *Aquâ per ipſum Epiſcopum benedicta reconciliatio fieri debet.*
21. *Jure Decretalium reconciliatio facienda per Epiſcopum; nec eam ſimplici Presbytero delegare poteſt.*
22. *Dicitur à Pontifice variis Epiſcopis privilegium delegandi eſſe conceſſum; ac ſimili gaudere videntur Epiſcopi Belgii.*
23. *Quare hæc reconciliatio olim ſoli Epiſcopo reſervata?*
24. *Cur* Cineres *&* Hyſſopus *adhibeantur?*
25. *Jam pridem à Theologis notatum, hac reconciliatione ſignari reconciliationem Pœnitentium.*
26. *Reconciliatio ſolemnis non facienda, niſi violatio fuerit publica; & quando Eccleſia fuit ſolemniter conſecrata.*

I. Eccleſiam ſemel ſolemni ritu conſecratam denuò reconſecrari non poſſe, quocumque etiam enormi crimine pollutam ſeu profanatam, expeditum eſt; multiſque Canonibus apud Gratianum relatis expreſſum.

II. Cum enim receptum eſſet, conſecrationem templi materialis repræſentare conſecrationem templi ſpiritualis per Baptiſmum; atque hac ratione, ritus iſtius conſecrationis ad ſimilitudinem rituum hujus ſpiritualis conſecrationis eſſent plures inducti, etiam viſum fuit, quòd ſicuti templum ſpirituale ſemel per Baptiſmum conſecratum, licet poſtmodum per peccatum fuerit violatum, non poteſt iteratò per Baptiſmum reconſecrari; ita nec templi materialis ſolemnis conſecratio, huic ſpiritualis templi conſecrationi reſpondens; iteranda ſit.

III. Hanc rationem apertè indicat Decretum, quod

Quamvis hoc Decretum inter Canones Nicænos non reperiatur; nec ullus veterum Scriptorum illius meminerit; nec conſequenter ex illo ætatem hujus diſciplinæ ſtatuere poſſumus, nihilominus fundamentum illius inductæ diſciplinæ non obſcurè ex illo colligimus.

IV. Hac diſciplina ſtabilita, quæſitum fuit ab Innocentio III. num "ligneis ædificiis Eccleſiæ caſu conſumptis, parietibus tamen illæſis, ac menſa principalis Altaris in ſua extremitate modicam paſsâ fracturam, ſi propter hoc ipſius Altaris, vel etiam totius Eccleſiæ debet conſecratio innovari?" Reſpondit Pontifex in *Cap. 6.* ;; *De Conſecrat. Eccl.* "Quod cum *parietes* in ſua integritate permanſerint, & tabula Altaris mota vel enormiter læſa non fuerit, ob cauſam prædictam, nec Eccleſia, nec Altare debet denuò conſecrari.

V. Ratio hujus reſponſi fuit, quod *parietes* præcipuam Eccleſiæ materialis partem, & ipſius quaſi exteriorem formam conſtituant. Hinc ipſi parietes, præ reliquis fabricæ partibus, crucibus ſignanter & inunguntur, atque aſperguntur. Itaque his manentibus illæſis, licet aliæ nonnullæ partes deſtructæ aut abſumptæ ſint, cenſetur manere moraliter eadem Eccleſia.

VI. Quandocumque ergo manet moraliter eadem Eccleſia, etiamſi per partes ſubinde fuerit reparata; idque tam frequenter, & in tam multis partibus, ut reverà totum tandem ædificium conſtet per partes renovatum, tamen ſi ſemper manſerit idem ædificium, non erit denuò conſecranda; uti poſt alios latè deducit Barboſa De Officio Epiſcopi *Alleg.* 37.

VII. Verùm ſicuti Baptiſmus denuò reiterari poteſt, ſi dubitetur, an validè collatus fuerit, ita quoque conſecratio Eccleſiæ reiteranda eſt, ſi de ea dubitetur *Can.* 18. *Diſt.* 1. *De Conſecrat.* ubi ſub nomine Concilii Meldenſis refertur: "Eccleſiæ vel Altaria quæ *ambigua* ſunt de conſecratione, conſecrentur, & ſuperflua Altaria deſtruantur.

Hic Canon extat *lib.* 1. *Capitularium cap.* 145. demptis ultimis verbis, *de deſtruendis altaribus ſuperfluis*: atque hinc primitùs Canonem deſumptum eſſe, non autem ex Concilio Meldenſi, in quo non reperitur, notat Stephanus Baluzius in notis ad Gratianum, unà erroris fontem indicans.

Hinc equidem apparet, tempore Capitularium, id eſt, ſæculo IX. hanc diſciplinam de reiteratione conſecrationis in caſu dubio, notam fuiſſe.

VIII. Sæculo undecimo dubitatum fuiſſe, an quando Altare motum eſt, aut deſtructum, debeat ipſa Eccleſia de novo conſecrari; illudque tamquam dubium ſibi à quodam Abbate propoſitum fuiſſe, ſignificat S. Anſelmus *lib.* 3. *Epiſt.* 159. "De quo quidem neque in Decretis, neque in Canonibus (ait) memini me aliquid legiſſe: ſed à quodam Epiſcopo audivi quod in Decretis Eugenii Papæ legitur, Altare motum iterum conſecrandum. De his enim Domino Papæ Urbano locutus ſum, aſſiſtentibus quibuſdam Epiſcopis. Sed Papa dicebat: menſam Altaris motam, nec reconciliandam, nec iterum conſecrandam, nec ampliùs in Altare reputandam.

Digitized by Google

quod ita habet : " Si motum fuerit altare, denuò conſe-
" cretur Eccleſia : ſi parietes mutantur, & non altare,
" ſalibus tantum exorcizetur. " Simile quid refertur ſub nomine Vigilii Papæ in *Can.* 14. *eadem Diſt.*

Præcitatum Decretum Higino Papæ, qui ſæculo II. ſedit, adſcribi non poſſe Eruditis hodie ſat perſuaſum eſt. Quin & obſervat Joannes Baptiſta Thiers in ſua Diſſertatione de principalioribus Eccleſiarum altaribus *cap.* 2. ſat veriſimile eſſe, nullam ſpecialem conſecrationem altaribus ante ſæculum quintum fuiſſe impenſam; ſed quod ſolo attactu Corporis & Sanguinis Domini conſecrata reputarentur, juxta illud Chryſoſtomi Homiliâ 20. in Epiſtolam 2. ad Corinth. *Hoc altare natura quidem lapis eſt, ſanctum autem efficitur poſtquam Corpus Chriſti excepit.*

Quidquid ſit, hoc conſtat, ſæculo undecimo ſententiam ab Anſelmo relatam communiter fuiſſe receptam, idque auctoritate dicti Canonis Higino adſcripti. Unde eodem tempore S. Ivo Carnotenſis conſultus ſuper eodem dubio, reſcribit in eandem ſententiam, idque eodem adducto Canone; quem etiam ipſe tamquam ex Decretis Higini Papæ deſumptum, retulit *parte* 3. *ſui Decreti cap.* 13.

X. At circa finem ſæculi XII. hæc diſciplina mutari cœpit; uti conſtat ex Decretali Alexandri III. in *Cap.* 1. ;; *De Conſecrat. Eccleſiæ*, ubi ſcribit : " Si altare mo-
" tum fuerit, Eccleſia propter hoc nequaquam ſuam
" *conſuevit* conſecrationem iterare.

Quæ verba oſtendunt, Pontificem hic nullum novum jus induxiſſe; ſed reſpondiſſe juxta id quod ſuo tempore *conſueverat* obſervari.

Addens autem Pontifex : *licet id quidam Canones innuere videantur*, ſcilicet altari moto Eccleſiam eſſe reconſecrandam, indubiè reſpexit ad relatos Canones apud Gratianum; qui ſat apertè ſignificant *reconſecrationem* eſſe faciendam : ſed cum hæc ſint tantum diſciplinæ & ceremonialia, facilè mutari potuerunt : quare juxta Decretalem Alexandri III. hodie receptum eſt, ob motionem Altaris, Eccleſiam non eſſe denuò conſecrandam.

XI. Conſiderarunt enim recentiores, conſecrationem altaris planè ſeparatam eſſe à conſecratione Eccleſiæ; neque hanc ab illa ullatenus dependere : ut proinde nec Sancti Anſelmi, nec Ivonis ratiocinatio fundata ſit; utpote pro fundamento ſupponens, hanc à priori dependere.

Altarium enim conſecratio planè diverſa eſt, etiam quoad ritus, à conſecratione Eccleſiæ, extatque diſtincta in Pontificali Romano; ubi quoque præſcribitur ritus conſecrationis altaris *portatilis*, cujus uſus circa ſæculum VIII. invaluit; & quod hodie paſſim utuntur pro Miſſarum celebratione in locis etiam non conſecratis, aut benedictis; uti ſupra notatum eſt *titulo* 5. *cap.* 8. *num.* 16.

XII. Quemadmodum templum ſpirituale per crimen

Canonum non pollui, tametſi etiam copioſus ſanguis effluat, ſi tamen percuſſio levis fuerit; ut ſi v. gr. pueri in rixa alter alterum percutiat, & ex naribus copioſus ſanguis effluat; uti poſt alios citatos notat Barboſa de Officio Epiſcopi *Allegat.* 28. *num.* 36. Si tamen (ait) ſanguis exiret de naſo ex percuſſione violenta inter majores 14. annorum; Eccleſiam pollui, reſolvit judicatumque refert Marianus Anton. *lib.* 1. *Variarum Reſol.* 112. *caſu* 6. Ita Barboſa; quod indubiè intelligi debet, ſi ex modo percuſſionis aliiſque circumſtantiis ſat appareat, percuſſionem hanc gravem fuiſſe & enormem.

XV. Quia tamen ipſæ Decretales loquentes de pollutione ob vulnus inflictum, ſpecialiter meminerunt effuſionis ſanguinis, videntur ipſam pollutionem in *effuſionem* ſanguinis refundere : unde & communiter receptum eſt, ex percuſſione quantumvis gravi & enormi facta in Eccleſia, eam non pollui, ſi nulla ſequuta ſit ſanguinis *effuſio*, uti poſt alios reſolvit Barboſa loco citato *num.* 35. quin etſi modicum ſanguinis effundatur nequaquam cenſebitur polluta. Ipſum enim verbum, *effuſio*, videtur ſanguinis abundantiam & copioſum fluxum denotare, Barboſa *ibid. num.* 35.

XVI. Si tamen citra ſanguinis effuſionem ex vulnere in Eccleſia inflicto ſequatur mors vulnerati, indubiè ipſa Eccleſia cenſebitur polluta *cap.* 4. ;; *De Conſecrat. Eccleſiæ*; ubi ſimpliciter propter homicidia in Eccleſia contingentia Eccleſiam reconciliandam eſſe reſpondit Pontifex.

XVII. Ubi autem vulnus inflictum eſſet extra Eccleſiam; & vulneratus moreretur intra Eccleſiam, non pollui ob eam mortem ipſam Eccleſiam, reſolvit Barboſa *ibidem num.* 23. quia ipſum homicidium, cui ipſa pollutio adſcribitur, non contigit in Eccleſia. Unde è contrario ſi vulnus lethale inflictum ſit in Eccleſia, & mors ſequatur extra Eccleſiam, polluta cenſebitur Eccleſia.

XVIII. Polluta autem Eccleſiâ, cœmeterium ſi ei fuerit contiguum, cenſebitur quoque pollutum; ſecus ſi remotum fuerit ab eadem.

At è converſo polluto cœmeterio non cenſetur propterea polluta Eccleſia, tametſi contigua, *cap. unico De Conſecratione Eccleſiæ* in VI. ubi unà declaratur; quod ſi duo ſint cœmeteria quæ pariete medio ſibi junguntur, quod uno polluto, aliud pollutum cenſeri non debeat.

XIX. Effectus pollutionis eſt, quod in Eccleſia polluta, ante reconciliationem Divina Officia, præſertim Miſſarum ſolemnia, celebrari nequeant *cap. fin.* ;; *De Conſecrat. Eccleſiæ*, *cap.* 11. ;; *De Privilegiis*, & *cap.* 18. *De Sent. Excommunic.* in VI. ubi Bonifacius VIII. reſpondet, quod is qui in Eccleſia polluta ſcienter celebrare præſumit, *temerariè* agat; ſed tamen irregularis non efficiatur : *cum id* (ait) *non ſit expreſſum in jure.*

XX. Reconciliatio Eccleſiæ, uti & cœmeterii fit mediante

Digitized by Google

» tus Clericis demandare. Quod autem mandantibus
» Epiſcopis ſuper reconciliatione factum eſt hactenus
» per eoſdem, miſericorditer toleramus.

Ex hoc textu uno conſenſu concludunt Canoniſtæ, Epiſcopum non poſſe ſimplici Sacerdoti, ſive *non Epiſcopo* committere reconciliationem Eccleſiæ antea conſecratæ; tametſi aqua ab ipſo eſſet benedicta.

XXII. Dicit tamen Innocentius in commentario ad hunc textum, " ſe ante audiviſſe Papam pluribus Epiſ-
» copis indulſiſſe ut per ſimplices Sacerdotes poſſent re-
» conciliare Eccleſias, aquâ tamen prius per Epiſcopum
» benedictâ. " Ita ex Innocentio refert Fagnanus ad *cap.* AQUA 12 *De Conſecrat. Eccleſ. num.* 6.

An Epiſcopis Belgii ſimile à Pontifice privilegium datum ſit, neſcio: hoc equidem ſcio, ipſos reconciliationem Eccleſiæ etiam conſecratæ, Presbytero ſubinde delegare, aquâ ab Epiſcopo prius benedictâ. Inter facultates à Sede Apoſtolica datas Vicario Apoſtolico Silvæducenſi, legitur *num.* 23. facultas " reconciliandi Eccleſias
» pollutas aquâ ab Epiſcopo benedictâ, & in caſu ne-
» ceſſitatis, etiam aquâ non benedictâ ab Epiſcopo." Habentur hæ facultates ad calcem Synodorum Silvæducenſium *edit.* an. 1692.

XXIII. Quod de jure hæc reconciliatio privativè Epiſcopo tribuatur, inde factum videtur, quod hæc publica & ſolemnis templi materialis reconciliatio figura videatur ſolemnis ac publicæ reconciliationis animæ per peccatum pollutæ; conſequenter etiam ad exemplum ſolemnis conciliationis Pœnitentium, hanc reconciliationem Epiſcopo reſervandam fore viſum fuit. Quod autem in caſu delegationis aqua debeat eſſe ab Epiſcopo benedicta, oſtendit auctoritatem Epiſcopalem etiam hic aliquo modo debere intervenire.

XXIV. Ad idem referendum, quod ſicut in publica ac ſolemni Pœnitentia & Pœnitentium reconciliatione *cinerum* uſus fuit; ita & hîc cineres cum aqua miſceantur.

Similiter aſperſorium de herba *hyſſopi* factum, quo aqua benedicta aſpergenda eſt, quid aliud, quam Pœnitentium reconciliationem exprimit; juxta illud Pſalmiſtæ: *Aſperges me hyſſopo & mundabor?*

XXV. Et ſane per reconciliationem hanc, figurari reconciliationem peccatoris jam pridem adverterunt Theologi, uti notat antiquus Gloſſographus ad *cap. unicum De Conſecrat. Eccleſiæ* in VI. verbo *Pollui:* " Dicunt
» enim (ait) Theologi quod ideo reconciliatur Eccle-
» ſia, ut videntes Laici Eccleſiam ſic lavari, quæ non pec-
» cavit, cogitent intra ſe quantum pro lavatione pecca-
» torum laborandum ſit.

Synodus Colonienſis anno 1536. *parte* 9. agens de conſecratione & reconciliatione Eccleſiarum, oſtendit *cap.* 17. " Locum ſacrum reconciliari ad exemplum & terrorem,
» ut videntes locum ſacrum ſeu inanimatum templum
» nullo peccato obnoxium, lavari & purificari, delicti
» horrore concutiantur, & recogitent, quantum pro ex-
» piatione delictorum, & vivo Dei templo ſit elaboran-
» dum.

1. *Jam pridem proventus Eccleſiaſtici in reparationem Eccleſiarum impenſi.*
2. *Reditibus Eccleſiaſticis in quatuor portiones diviſis; una cedebat in reparationem fabricæ.*
3. *In Hiſpania tertia pars cedebat.*
4. *Quomodo bona fabricæ hodie in reparationem Eccleſiarum cedere debeant?*
5. *Decimis onus reparandi Eccleſias, qua ratione incumbat?*
6. *Beneficiati ad reparationem jam pridem fuêre adſtricti.*
7. *Hæc Beneficiatorum obligatio auctoritate Canonum adſtruitur.*
8. *Eam declarat Synodus Tridentina; item Edictum Principum Belgii.*
9. *Quomodo jura Beneficiatos ad reparationem conſtringant?*
10. *Parochus habens ſimplicem competentiam, ad reparationem non tenetur.*
11. *Decimatores licet non ſint Beneficiati, ad reparationem tenentur.*
12. *Quid de hac Decimatorum obligatione ſtatuant Synodi Belgicæ?*
13. *Edictum Principum ad reparationem vocat ipſos Decimatores.*
14. *Pro qua parte Decimatores ad reparationem teneantur ex Edicto Principum.*
15. *Quæ decimarum portio in Gallia pro reparatione adjudicari ſoleat?*
16. *Portio decimarum in reparationem impendenda, intelligitur deducto omni alio onere.*
17. *Onus reparationis Decimatoribus aut Incolis incumbens, ſolet tantùm concernere Eccleſiam Parochialem.*
18. *Onus reparandi Capellam ordinariè Parochianis aut Decimatoribus non incumbit.*
19. *Interdum tamen obligantur.*
20. *Onus reparandi Eccleſiam* neceſſarias *reparationes ſpectat.*
21. *Forma reparationis arbitrio judicis determinanda; &, quæ à judice attendenda?*
22. *Reparatio inſtitui non poteſt, niſi vocatis* quorum intereſt; *coram quibus & Æditui computum reddere debent.*
23. *Interdum Incolæ pro reparatione contribuere debent, ſed ſine auctoritate judicis ſæcularis hic cogi non poſſunt.*
24. *Populo ad reparationem adſtricto, qui teneantur; &, quomodo onus imponendum?*
25. *Particularis loci conſuetudo, & concordatum juri communi & generalibus Patriæ regulis in hac materia præferuntur.*
26. *Reparatio* Navis *Incolis, & reparatio* Chori *Decimatoribus multis in locis incumbit.*
27. *Quid* Navis *nomine veniat?*
28. *An Decimatores ad reparationem* turris *teneantur?*

29. *Cui*

Digitized by Google

... fuerit, expendatur, & Clerici in adjutorium Eccleſiaſtici operis conſtringantur." Ita Synodus Aurelianenſis I. anno 1011. *Can.* 5.

II. Diviſio redituum Eccleſiaſticorum in quatuor portiones, quarum una *Fabricis* Eccleſiæ impendenda erat, adeò ſtabilita erat ſæculo ſexto, ut ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum ſcribat S. Gregorius: " Mos eſt Apoſtolicæ Sedis, ordinatis Epiſcopis præceptum tradere, ut de omni ſtipendio, quod accedit, *quatuor* fieri debeant portiones, una videlicet Epiſcopo, & familiæ ejus propter hoſpitalitatem, & ſuſceptionem, alia Clero, tertia pauperibus, quarta Eccleſiis *reparandis.*" Apud Gratianum *Cauſ.* 12. *q.* 2. *Can.* 30. ibi & plures Canones hanc diviſionem ſtabilientes occurrunt.

Hoc autem notandum, quod illa portio, quæ in citato Canone dicitur impendenda Eccleſiis *reparandis*, eadem ſit, quæ in aliis Canonibus dicitur cedere *Fabricis:* eò quòd Fabricæ impendi, nihil aliud ſit, quam Fabricæ intertentioni & reparationi impendi.

III. In Hiſpania olim moris fuiſſe apparet, ut tertia pars proventuum Fabricis cederet; eaque ut reſtaurandis ſeu reparandis Eccleſiis ex Epiſcopi ordinatione impendi debebat ex Canonum præſcripto.

Et quidem Concilium Tarraconenſe anno 516. *Can.* 8. ait: " Decernimus, ut *antiqua* conſuetudinis ordo ſervetur, & annuis vicibus ab Epiſcopo Diœceſes viſitentur, & ſi qua fortè Baſilica fuerit reperta deſtituta, *ordinatione* ejus *reparari* præcipiatur: quia *tertia* pars ex omnibus per *antiquam* traditionem, ut accipiatur ab Epiſcopis, novimus eſſe ſtatutum. " Gratianus *Cauſ.* 10. *q.* 1. *Can.* 10.

Fixum igitur & indubitatum eſt, aliquam partem proventuum Eccleſiaſticorum jam pridem Fabricis Eccleſiarum fuiſſe deſtinatam; atque eamdem reparandis Eccleſiis ex Epiſcoporum ordinatione impendendam fuiſſe.

IV. Quamvis hodie non fiat ea redituum Eccleſiaſticorum diviſio in partes, quarum tertia aut quarta cedat Fabricæ; tamen ſi quæ pro Fabrica ſpecialiter ſint deputata, ex antiqua diſciplina & hodie in reparationem Eccleſiarum impendenda ſunt. Hinc, ait Peckius in tractatu ſuo *De reparandis Eccleſiis cap.* 14. " omnes in eo conveniunt Interpretes ad *cap.* 1. ;; *De ædificandis Eccleſ.* quod ceſſante conſuetudine, ſtatuto, ſeu diſpoſitione ſpeciali, reparatio Eccleſiæ ex ea portione, quæ à jure ad Fabricam deputata eſt, fieri debeat.

Unde & Edicto Principum noſtrorum ſuper reparatione Eccleſiarum evulgato 2. Octobris 1613. cavetur, quod imprimis ceſſantibus *ſpecialibus* tractatibus, aut conventionibus ſuper reparatione facienda inter aliquos initis, proventus *Fabricæ* impendentur, tam in novam ædificiorum conſtructionem, quàm antiquorum reparationem. Habetur Edictum *lib.* 2. Edictorum Flandriæ *pag.* 37.

Eccleſiaſticum Beneficium habent, omnino adjuvent ad tecta Eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas Eccleſias emendandas." Ita ex Concilio Moguntino anni 813. refertur in *cap.* 1. ;; *De Eccleſiis ædificandis*; & eodem tempore in quodam Capitulari Caroli M. *cap.* 24. confirmatum legitur. Habetur *tomo* 7. Concil. generalium *col.* 1289.

Concilium quidem Moguntinum, uti & hoc Capitulare de Clericis aut Beneficiis Eccleſiaſticis hîc non loquuntur; ſed de Laicis qui decimas aliave bona Eccleſiæ jure *feudi* ſeu *Beneficii* tenebant; uti rectè notavit & oſtendit Gonzales in notis ad dictum *cap.* 1. & non obſcurè innuit totus contextus Canonis Concilii Moguntini, uti refertur in prima Decretalium collectione apud Antonium Auguſtinum, ubi adduntur hæc verba (à Raymundo Decretalium Gregorii IX. collectore omiſſa) *& nonam & decimam reddant*, quæ non niſi ad Laicos decimas & bona ab Eccleſia jure feudi tenentes referri poſſunt.

VII. Interim ex hac Decretali concludunt omnes paſſim Interpretes, habentes Beneficium in Eccleſia, teneri ad ejus reparationem: quæ concluſio, quamvis ex citato Canone Moguntino, prout primitùs editus fuit, deduci non poſſet, nihilominus aliis Canonibus, & naturali rationi conſonat.

Canones enim paſſim ipſos Eccleſiæ Beneficiatos ad reſtaurationem ipſius Eccleſiæ obſtrictos declarant; rationi juſtitiæque conſonum judicantes, eos qui reditus ac proventus Eccleſiæ percipiunt, ad earum quoque reſtaurationem teneri.

" De deſtructis Eccleſiis, ut ab eis, qui eas poſſident, reædificentur, & ſi non ſufficiant, à populo adjuventur;" ait Synodus Romana ſub Eugenio II. *Can.* 25.

Et generaliter Synodus Tullenſis *parte* 2. *cap.* 11. " Ut Eccleſiæ farciantur, vel reſtaurentur ab iis, qui rebus earum utuntur, aut ab unoquoque tale ex earum familia præbeatur adjutorium, per quod ſi fieri poteſt, reædificentur.

VIII. His conformis eſt diſpoſitio Concilii Tridentini *Seſſ.* 21. *cap.* 7. *De Reformat.* qua decernitur, Epiſcopi " Eccleſias Parochiales collapſas reſtaurari procurent ex fructibus & proventibus quibuſcumque ad eaſdem Eccleſias quomodocumque pertinentibus: Qui ſi non fuerint ſufficientes (ait) omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis provenientes percipiunt,... ad prædicta cogant.

Edictum quoque Principum noſtrorum ante citatum expreſſè vult, ut contribuant ad reparationem Eccleſiarum, qui Beneficia in iis Eccleſiis poſſident; idque, ait, *juxta juris communis diſpoſitionem.*

IX. Jus commune Beneficiatos ad Eccleſiarum reſtaurationem aſtringit, inſpecta ipſa fructuum portione, quam ab Eccleſia percipiunt: " Æquum enim eſt (ait

hinc Monaſteria, Capitula, & alii ad quos decimæ & proventus Eccleſiarum ſunt devoluti, quamvis Beneficia Eccleſiaſtica verè non habeant in iis Eccleſiis, ad earum tamen reſtaurationem ratione perceptionis dictorum proventuum, vocantur.

Synodus habita circa annum 1279. ab Archiepiſcopo Rothomagenſi ejuſque Suffraganeis apud Pontem Audomari, *cap.* 8. ait: " Statuimus etiam ut Abbates, Priores, & aliæ Eccleſiaſticæ Perſonæ, quæ percipiunt » *majores decimas* in Parochialibus Eccleſiis, compellantur » ad *reſtaurandam* fabricam, libros & ornamenta, pro » *rata* quam percipiunt in eiſdem.

XII. Synodus P. I. Cameracenſis titulo *De Decimis cap.* 8. vult, ut " in Eccleſiis, quarum inſtaurari ac refici Chorus eorum ſumptu debet, qui decimas capiunt, » omnes Eccleſiaſtici qui eaſdem decimas obtinent, etiamſi » Patroni non ſint, ex proportione decimarum quas recipiunt, pro ſua quiſque proportione conferat; ſive » inſtaurari tantum iidem Chori debeant, ſive de integro ædificari.

Hoc Decretum quoad concurrentiam in reparatione Eccleſiarum omnium generatim Decimatorum ſervatâ proportione perceptionis, renovatum rurſus fuit in Synodo P. II. *titulo* 14. *cap.* 12. additque: prædictum Decretum ad omnes infra limites Parochiæ decimas poſſidentes, prout juris eſt & rationis, extendatur; ubi nimirum integri Chori reparatio ad eos qui decimas poſſident, pertinet.

XIII. Similiter Edictum Principum noſtrorum vult, ut proventibus Fabricæ; & iis quæ in eum finem per Æditaos in Eccleſiis ruſticanis ſub Officio Divino colliguntur, aut in Gazophilacium ad id in templo poſitum a Fidelibus conjecta ſunt, haud ſufficientibus, ſubſidium ſumatur ab *omnibus* decimis in manu mortua exiſtentibus, ſive liberis ad naturam primigeniam reverſis, ſive adhuc feudali vel alio nexu aſtrictis, ſive in manu laicali adhuc exiſtentibus, quæ tamen doceri poſſint ab Eccleſia eſſe profectæ poſt Concilium magnum Lateranenſe ſub Alexandro III. anno 1179. celebratum.

In Gallia quoque Decimatores ad reparationem & inſtaurationem Eccleſiarum condemnantur, quemadmodum videri poteſt apud Brodæum in notis ad Louetium *lit. R. num.* 50. & noviſſimè oſtendit Michael du Perray Advocatus in Parlamento Pariſienſi in tractatu *De Portionibus congruis*, &c. *parte* 1. *cap.* 28.

XIV. Verum ſicuti olim non niſi tertia aut quarta proventuum Eccleſiaſticorum pars ſolebat cedere Fabricæ; ita & hodie ſolet ea moderatio circa Decimatores ſervari, ut non niſi certam portionem decimarum contribuere teneantur; ne aliàs contingat ob Eccleſiarum ruinas, ipſos decimarum poſſeſſores ſubitò & inopinatò ad egeſtatem deduci.

Et quidem ſæpius citatum Edictum noſtrum, decimas in ſubſidium accipi vult eâ moderatione, ut per annos ſex triens illarum contributioni ſubjiciatur, ſive integræ decimæ duorum annorum in reſtaurationem Eccleſiæ ce-

XV. In Gallia quoque in hac contributione circa decimas ſolet plerumque ea ſervari moderatio, ut nonniſi tertia pars adjudicetur; quemadmodum in ſummis Galliarum Prætoriis ſedulò obſervari ex Joanne Papone & Guillelmo Benedicto refert Peckius, *cap.* 14. & affirmat Joannes Tournetius in ſua Arreſtorum collectione, *lit. R. cap.* 14. ita ſæpiùs judicatum; ac ſignanter 18. Decembris 1616. infirmatâ ſententia, quâ Incolis adjudicata fuerat *medietas* decimarum impendenda in reparationem Eccleſiæ.

XVI. Hæc autem decimarum portio intelligi debet deducto omni alio onere, uti ibidem Tournetius. Et Zypæus loco citato agens de triente decimarum per Edictum contributioni ſubjecto, ait *num.* 6. " Defalcanda autem eſt » Canonica portio quæ Paſtori ex decimis ſolvitur, ſimiliaque onera atque ex reſiduo tantùm *triens* in Eccleſiæ » reparationem exigi poteſt.: Proventus enim, bona, » & fructus cenſentur ii, qui deductis oneribus ſuperſunt.

Teſtatur idem Zypæus, *Conſult.* 2. *De Eccleſiis ædificandis*, *num.* 27. declaraſſe aliquando Sanctam Congregationem ſub his fructibus reparandæ Eccleſiæ ibi affectis, non comprehendi, quæ Parocho pro victu ſunt neceſſaria.

XVII. Sicuti competentia Paſtoralis ex decimis aſſignanda propriè, & primariò tantùm concernit Parochum & Parochiam; atque ita in ejus determinatione hoc providendum, ut illud aſſignetur, quod *Rectoris ac Parochiæ neceſſitati decenter ſufficiat*, ut loquitur Synodus Tridentina, *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *De Reformat.* ita quoque onus reparationis Decimatoribus injectum, tantùm concernit Eccleſiam ipſam *Parochialem*, ſive eam in qua *de jure* Parochiali Divinum Officium audire, & Sacramenta ſuſcipere tenentur; quia, ait Wameſius Concilio Canonico 511. *num.* 8. ut decima jure communi pertinet ad Parochum, *cap.* Cum contingat *:: De decimis*: ita ſoli Parochiali Eccleſiæ deſervire debet, non Capellis, veluti inde deductis coloniis.

XVIII. Similiter Peckius in citato tractatu *cap.* 24. inquirens, qui teneantur ad reparationem Capellæ, rectè advertit quod Ruſtici ad quorum commoditatem Capella fundata eſt, ſe queant ab onere eam reparandi eximere, ſi velint uſu illius carere, & ad Eccleſiam Parochialem potiùs accedere, quàm Capellæ reparandæ impenſas ferre. " Licet enim Parochiani, ut Eccleſiæ Parochialis refectionem evitent, illi renuntiare, & in Parochia nihilominus manere, non poſſunt; in Capella tamen alio jure utendum videtur: quia Parochiani ab ea » recedentes, ad matrem ſuam redeunt, primævum ſuum » ſtatum, vel veterem conditionem reaſſumunt, nulli» que planè in ſuo jure præjudicant, aut detrimentum » adferunt.

Poſt hæc ſubjungit: " Quòd ſi nec Parochiani, nec » Patroni Capellam reparare velint, aut ob paupertatem nequeant, eam juxta Decretum Concilii Tridentini, *Seſſ.* 21. *cap.* 7. *De Reformat.* transferendam eſſe:

Evi-

Digitized by Google

rius Parochiæ jure communi cenſeantur ad Eccleſiam Parochialem pertinere; ideóque juxta *cap.* 3. *De Eccleſiis ædificandis*, nova Eccleſia ſeu Capella ex his decimis eo titulo videatur ædificanda & reſtauranda.

XX. Ulterius, reſtauratio à Decimatoribus, aliiſque quibus incumbit, ita exigenda, ut neceſſitati & honeſtæ populi commoditati Eccleſia ſufficere poſſit: at ea quæ ornatum potiùs quam neceſſitatem & honeſtam commoditatem ſpectat, requiri non poteſt. Unde Zypæus in Jure novo titulo *De Eccleſiis ædificandis*, monet, Edictum Principum noſtrorum, ad *neceſſarias* "Templi, id eſt » ſubſtantialium partium, tecti, parietum, chori, vel » navis, ut loquitur, &c. reparationes reſtringendum » eſſe, non verò ad ornatum interiorem extendendum; » ut aliquid materiæ relinquatur devotioni aliorum.

XXI. Verùm uti in determinanda Parochorum competentia non avara manu procedendum; atque ipſius Parochiæ amplitudo, nec non decimarum quantitas, aliaque conſideranda; ita quoque in reparandis Eccleſiis juſtum ac æquum eſſe cenſet Peckius *cap.* 1. " ſi expenſis ac » ponderatis Eccleſiarum qualitatibus, fructibus, emo» lumentis & conditionibus, ad boni æquique judicis ar» bitrium hoc totum referatur..... Et cùm (ait) ali» quando in ſupremis Galliarum Prætoriis, quæ vulgus » Parlamenta appellat, ſimilis quæſtio de reparatione » Eccleſiarum incidiſſet, præcedente cognitione, miſſiſ» que, qui Eccleſias viſitarent, Commiſſariis, ita res » temperata & tractata fuit, ut pro ratione proventuum » & circumſtantiarum, ea refectio publico Senatus De» creto decerneretur; teſte Joanne Papone in libro » *De Arreſtis Gallicis, lib.* 1. *tit.* 1." Hæc Peckius.

XXII. Ut in hac reparatione non nimium graventur Decimatores, aliique quibus onus reparandi incumbit; & omnia minore, quo poteſt, ſumptu fiant, ſtatuit Principum noſtrorum ſæpius citatum Edictum; " quod nihil » poterunt ſtatuere Ædiles ſine iis quorum intereſt: quod» que ſine eorum conſenſu vetus forma non mutabitur; » ſed inibitur ratio magis conveniens, vocatis in Conci» lium peritis, & minus ſumptuoſa. Edent etiam Ædiles » computus ſuos iis, qui percipient decimas, ut videant » an benè adminiſtrentur, & quantum deſideretur.

XXIII. Ubi autem hactenus aſſignata ad reparationem Eccleſiæ non ſufficiunt, vult Synodus Tridentina citato *cap.* 7. " ut in illorum defectum Parochianos om» nibus remediis opportunis ad prædicta Epiſcopi cogant; » quacumque appellatione, exemptione, & contradic» tione remotâ.

Verùm dum de promulgatione Concilii Tridentini hîc in Belgio tractaretur, ad hunc articulum notatum fuit à Conciliis Regiis, " populum ad contributiones pro ædifi» candis Eccleſiis, ſine auctoritate Judicis ſæcularis conſ» tringi non poſſe.

Hinc in Edicto Principum noſtrorum dicitur: " ubi hæc

[...] Eccleſiarum conſiſtere [...] qui extra intrà terminos Parochiarum quoad Juriſdictionem Eccleſiaſticam; id eſt, qui ſubſunt quoad ſpiritualia iſtis Eccleſiis Parochialibus; licet in civilibus Juriſdictioni alterius Parochiæ ſint ſubjecti; uti refert Zypæus, *Conſult.* 1. *De Magiſtris.*

XXV. Hactenus dicta ferè procedunt, ubi conſuetudo aut particularis contractus, vel concordatum aliam in facienda reparatione legem non dedit; hæc enim ſi probari queat, ſervanda erit; eâ verò ceſſante, demum ad jus commune, vel generales Patriæ leges recurrendum.

XXVI. Et quidem teſte Zypæo, in reparandis Eccleſiis ferè paſſim conſuetudo ad populum *Navis* reparationem tranſtulit; teſtaturque, ita judicaſſe Concilium Brabantiæ pro Capitulo Antverpienſi, contra Incolas De Conteca, anno 1602. additque: " Et ita habet generalis con» ſuetudo locorum, quæ nunc & olim ſub Diœceſi Came» racenſi fuerunt.

Similiter in Gallia uſu receptum, & Arreſtorum auctoritate ſæpius confirmatum eſt, Parochianos teneri ad reparationem *Navis*, Decimatores verò ad reparationem Chori. Uti videri poteſt apud Julianum Brodæum in notis ad Louetium, *litt. R. num.* 50. qui & rationem ſubjicit, quia *Chorus* Eccleſiæ eſt propriè locus Cleri; *Navis* verò, laicorum; quibus multis ſæculis ingredi Chorum illicitum fuit. Recentiora Parlamentorum Arreſta eamdem diſtinctionem inter onus reparandi Navim Eccleſiæ, & ejuſdem Chorum confirmantia, recitat Michael du Perray in citato tractatu *De portione congrua, cap.* 28.

XXVII. Navim Eccleſiæ eſſe, ait Peckius, *cap.* 1. *n.* 5. eam corporis Eccleſiæ partem, quæ extra cancellum eſt, & in qua Parochiani ſedent.

Monet tamen ibidem: " Non totam quidem illam » partem, *Navem* Eccleſiæ appellamus, quæ extra can» cellos eſt, ſed eam tantùm, quæ in medio templi, » columnis, parietibus, feneſtris & tecto conſtat ac ſuſ» tinetur: ſic ut appellatione *Navis*, appendices & Ca» pellæ Eccleſiarum, in quibus malo & improbato exem» plo plerique ambulare ſolent, non contineantur, etiam» ſi uno eodemque tempore ac opere *Navi* Eccleſiæ ad» jungantur, ipſaque Navis ſine his non aliter, quàm » avis ſine alis conſtare queat. Id quod nuper, ex infor» matione, quam in cauſa ſuper ea re controverſa acce» pi, & in qua deinde ſententiam dictavi, conſuetudine » & antiquâ interpretatione receptum eſſe pleniſſimè » cognovi.

Hæc ille, occaſione Recordiarum ſive Concordatorum Leodienſium, quorum ibi meminit; aſſeritque vi illorum ſubinde ipſius *Navis* reparationem rejici ad illum, qui decimas percipit. Unde etiam Zypæus poſtquam dixit, Parochianos in Diœceſi Cameracenſi ex conſuetudine recepta teneri ad reparationem *Navis* Eccleſiæ, addit: *Quamvis Recordia Leodienſis rigoroſius cum decimis agat.*

Digitized by Google

men quia uſus præcipuus campanæ is eſt, ut per ejus pulſum ad Divina Officia populus vocetur, conſuetudine paſſim receptum eſt, quod Decimatores ad unius tantum campanæ reſtaurationem teneantur, & ad eam neceſſariarum trabium. Teſtatur quoque Peckius *cap.* 13. quod Concordata ſeu recordiæ Leodienſes, " Prælatum cui » onus reparationis incumbit, ad *unius* tantum campa» næ, quam *Bannalem* vulgò appellant, intertentionem » adſtringant: eamque (ait) ejuſmodi eſſe volunt In» terpretes, ut facilè in eo loco exaudiri queat.

XXX. Ratio, quæ multis locis Decimatores obligat ad reſtaurationem Chori, eadem quoque induxiſſe videtur, ut paſſim conſtringantur Decimatores ſuppeditare neceſſaria ornamenta pro celebratione Divini Officii, quemadmodum advertit Brodæus loco citato, ibidem plurima in hanc rem Arreſta Parlamentorum proferens.

Et ſanè jam pridem in Synodo Metenſi, anno 888. *Can.* 2. ſtatutum fuit, ut " qui decimas percipit, eas » accipiat in ſui ſuſtentationem, & ad luminaria concin» nanda, & Baſilicæ ædificia, veſtimenta quoque Sacer» dotalia; & cætera utenſilia ſuo miniſterio congrua ob» tinenda.

XXXI. Advertit Peckius *cap.* 13. quod in Recordiis Leodienſibus ornamentorum intertentio & ſubminiſtratio Decimatoribus quoque injungatur: & tametſi *caſulæ*, *calicis*, & *veſtimenti*, in numero *ſingulari* fiat mentio, plerique nihilominus arbitrati ſint, quòd locutio illa *ſingularis*, etiam pluralitatem in eodem genere in ſe contineat, ſi pluribus Eccleſia indigeat.

Deinde *num.* 6. ait: Quod ſi inter eos qui Eccleſiæ præſunt, & eum ad quem onus reparationis pertinet, de modo & qualitate iſtiuſmodi veſtium & ornamentorum quæſtio exurgat, utique ratio habenda eſt qualitatum Eccleſiæ & ipſius facultatum, ut ſecundum quod abundat facultatibus ſic meliora & prætioſiora habeat ornamenta.

Cum ergò ex varietate Eccleſiarum ſint determinanda, meritò ibidem probat ſententiam cujuſdam Guillelmi, qui hoc totum arbitrio judicis relinquit; & voluptuarias impenſas excludit.

XXXII. Cæterum, optandum eſſet, ut Abbates & Monaſteria decimas poſſidentia; eoque titulo ad reparationem Eccleſiarum, & ſuppeditationem ornamentorum » quam, ex his fructum requirimus? Stultorum admi» rationem, an ſimplicium oblectationem? An quoniam » commixti ſumus inter Gentes, fortè didicimus opera » eorum, & ſervimus adhuc ſculptilibus eorum?

XXXIII. Edictum Principum noſtrorum clauſulam hanc finalem ſubjicit: " Et ſi caſus occurrat hic non de» ciſus, recurretur ad Principem, aut ejus Concilium, » ut amicabiliter, aut alioquin ſummariè & ſine ſtrepi» tu tranſigatur.

Quamvis Canones paſſim Epiſcopis injungant curam reparandarum Eccleſiarum, illiſque ſpecialiter mandent, ut Parochiales Eccleſias, etiamſi Juris Patronatus ſint, collapſas inſtaurari procurent, nihilominus " ex conſue» tudine generali paſſim ferè obtinente etiam coram lai» co judice; hoc eſt in his Belgii regionibus, in audito» rio Principis, ſeu Provincialibus ejus Conciliis agi po» teſt, " ait Wameſius *Concilio Canonico* 512. *num.* 1.

Et in Gallia frequenter judicatum refert ex Auſterio Peckius *cap.* 18. per plura Arreſta, quod Parlamentum Regium de Eccleſiarum reparationibus cognoſcere poſſit; pronuntiatumque contra Epiſcopos Juriſdictionem Parlamentorum in hac materia declinare volentes. Et plurimæ extant in Concilio Brabantiæ (ait) adverſus " diverſos » Prælatos ſuper eadem reparatione, ad inſtantiam inco» larum loci, in quo ea Eccleſia ſita eſt, pronuntiatæ, » quod notorium eſt, ſoletque ea coactio de reparandis » Eccleſiis per Commiſſarios Regios fieri, ſolâ expensâ » ſine alio ſalario contentos.

Quinimo cum hìc de publicatione Concilii Tridentini ageretur, nonnulli è Miniſtris Regiis monuerunt ad citatum *cap.* 7. " totam hanc auctoritatem de Eccleſiis reſ» taurandis ab antiquo ad Curiam Provincialem perti» nuiſſe.

Et notoria ac quotidiana praxis habet, quod paſſim in hiſce ac vicinis provinciis quæſtiones refectionum Eccleſiarum ſpectantes in Conciliis Regiis Provincialibus tractentur.

Cùm enim ejuſmodi cognitio tantum reſpiciat proventus, & fructus bonorum Eccleſiæ, qui proveniunt ex temporalibus, ſuper quibus Rex poteſt facere Ordinationes, quæ in ſuo foro ſerventur, caret fundamento, eam Regi negare velle, ut ex Chaſſanæo notat Peckius *cap.* 18. *num.* 4.

TITULUS XVII.

De Celebratione Feſtorum.

CAPUT I.

De Inſtitutione, & varia Specie Feſtorum.

1. *Celebratio Feſtorum ex traditione Apoſtolica.*
2. *Tempore Auguſtini Feſtum Natalis Domini celebratum; non tamen numeratum inter Feſta ex traditione Apoſtolica deſcendentia.*
3. *Feſta Martyrum primis ſæculis quomodo celebrata?*
4. *Prius celebratum Feſtum S. Joannis Baptiſtæ, quam ſingulorum Apoſtolorum; & quare?*

5. *Fe-*

17. *Præcipua auctoritas inſtituendi dies feſtos eſt penes Epiſcopos.*
18. *Meritò in hac inſtitutione audiendus eſt populus ; & quare ?*
19. *Interdum Senatus Regius ſe opponit introductioni aut abrogationi Feſtorum.*
20. *Nimia Feſtorum multiplicatio habet ſua incommoda.*
21. *Querela Synodi Trevirenſis de hac nimia multiplicatione.*
22. *De eadem conqueſtus Urbanus VIII. & quæ rationes querelarum ?*
23. *Synodus Trevirenſis voluit aliqua Feſta eſſe dimidiata.*
24. *Similia Feſta jam pridem nota fuerunt apud Græcos.*
25. *Hæc Feſta in pleriſque Diœceſibus transferunt in Feſta* devotionis.
26. *In Feſtis minoribus quædam permittuntur, quæ non in majoribus.*
27. *Epiſcoporum eſt ordinare quâ ratione ſint inſtituenda.*
28. *Nonnulla Feſta à ſolo Clero celebranda.*

I. INTER ea quæ ex Apoſtolica traditione creduntur in Eccleſia obſervari, certorum dierum feſtorum celebrationem refert S. Auguſtinus *Epiſt.* 54. ad Januarium, dicens : " Illa autem quæ non ſcripta, ſed » tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe » ſervantur, datur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel » plenariis Conciliis, quorum eſt in Eccleſia ſaluberri» ma auctoritas, commendata atque ſtatuta retineri, ſi» cuti quod Domini Paſſio & Reſurrectio & Aſcenſio in » cœlum, & Adventus de cœlo Spiritus Sancti, Anniver» ſaria ſolemnitate celebrantur, etſi quid aliud tale oc» currerit, quod ſervetur ab univerſa, quacumque ſe » diffundit, Eccleſia. " Apud Gratianum *Diſt.* 11. *Can.* 11.

II. Nec tantum hæc feſta tempore Sancti Auguſtini celebrata fuiſſe ex ipſo Auguſtino conſtat : nam Epiſtolâ ſequenti eidem Januario quærenti, " cur anniverſarius » dies celebrandæ Dominicæ paſſionis, non ad eumdem » redeat anni diem, ſicut dies qua creditur *natus*, " reſpondit : " Hìc primum oportet noveris diem Natalem » Domini non in Sacramento celebrari, ſed tantum in » memoriam revocari quod natus ſit, ac per hoc nihil » opus erat, niſi revolutum anni diem, quo ipſa res acta » eſt, feſta devotione ſignari. Sacramentum eſt autem in » aliqua celebratione, cùm rei geſtæ commemoratio ita » fit, ut aliquid etiam ſignificari intelligatur, quod ſanc» tè accipiendum eſt.

Hìc claré ſupponit Auguſtinus, diem *Natalis* Domini celebratum fuiſſe : quod & aliis pluribus locis ſignificat. Sed ideo forſan inter feſta ex traditione Apoſtolica deſcendentia non retulit, quia non proinde ut de[...] dovicus Thomaſinus tractatu de Celebratione Feſtorum *lib.* 1. *cap.* 4 ibidem examinans, quæ Feſta ſæculo quinto tum in Occidentalibus, tum Orientalibus Eccleſiis celebrarentur.

IV. Deinde *cap.* 5. examinat quæ Feſta celebrata fuerint ab anno 500. uſque ad annum 800. notatque, ſub initium ſæculi ſexti in Concilio Agathenſi inter Feſta ſolemniora referri Feſtum S. Joannis Baptiſtæ : illudque eſſe è vetuſtiſſimis obſervat *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 6. quaſi fundatum ſuper ipſo textu Evangelico, quemadmodum reflectit S. Bernardus *Epiſt.* 174. " Meritò Eccleſia, quæ » cæterorum non nativitatem, ſed mortem Sanctorum » judicat & prædicat pretioſam : ſingulari quadam exce» ptione, feſtis præfert gaudiis, veneraturque ipſius Na» talem, de quo nuntiante Angelo ſingulariter legit, & » multi in nativitate ejus gaudebunt.

Serius inſtituta fuiſſe Feſta ſingulorum Apoſtolorum ; ſed primitùs uno communi Feſto, omnium memoriam celebratam fuiſſe oſtendit citato *cap.* 5.

V. Quando celebrari cœperint ſpecialia Feſta ſub nomine Dei Genitricis, ſat obſcurum eſt. Hoc ſat conſtat, ſæculo ſeptimo uſitatum & in multis Eccleſiis ſtabilitum fuiſſe Feſtum *Annuntiationis*, quemadmodum fidem faciunt Synodus Trullana *Can.* 52. & Concilium Toletanum X. *Can.* 1. qui poſterior Canon plura notanda docet.

VI. Primò docemur, quod hoc Feſtum jam tum in pluribus Eccleſiis celebraretur ; & incongruum viſum fuerit Patribus, quod hoc Feſtum non ſemper eodem tempore celebrari poſſet ; ſed uno anno citius, altero ſerius ; quam variationem tollendam præcipiunt ; ac unà originem illius variationis indicant : verba Canonis ſunt : " Invenitur enim in multis Hiſpaniæ partibus hujus Sanc» tæ Virginis Feſtum non uno die per omnes annorum » circulos agi. Quoniam transducti homines diverſitate » temporum dum varietatem ſequuntur, unitatem cele» britatis non habere probantur. Qua de re, quoniam » die qua invenitur Angelus Virgini Verbi Conceptum & » nuntiaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadem Feſtivi» tas non poteſt celebrari condignè, cum interdum qua» drageſimæ dies, vel Paſchale Feſtum videtur incumbe» re, in quibus nihil de Sanctorum ſolemnitatibus, ſicut » ex antiquitate regulari cautum eſt, convenit celebrari ; » cum etiam & ipſam Incarnationem Verbi non conve» niat tunc celebritatibus prædicari, quando conſtat idip» ſum Verbum poſt mortem carnis gloriâ reſurrectionis » attolli, ideo ſpeciali Conſtitutione ſancitur, ut ante » octavum diem, quo natus eſt Dominus, Genitricis » quoque ejus dies habeatur celeberrimus & præcla» rus.

VII. Mobilitas igitur hujus feſti, quemadmodum & hodie adhuc contingit, proveniebat ex eo, quod dies 25. Martii, cui hoc feſtum erat affixum, ſæpius in quadrageſimæ,

cæ ſive Filii habuerint & reputaverint feſtum *Matris*; quia revera dum Filii *Incarnatio* recolitur, etiam ipſius Matris dignitas, in cujus utero Verbum incarnari dignatum eſt, recolitur.

X. Si ergo multis ſæculis feſtum Incarnationis Verbi reputatum ſit pro feſto Matris; quidni & Nativitatis ſolemnitas, pro ſolemnitate Matris reputari potuit? Uti rectè reflectit Thomaſinus *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. monetque, eam forſan fuiſſe rationem cur antiquitus feſta Divæ Virginis non reperiantur inſtituta, quod crederent Patres, ſolemnitates Filii eſſe quodammodo ſolemnitates Matris: cum vix Homo-Deus honorari queat, niſi unà per correlationem colatur Hominis-Dei Mater.

XI. Hoc inſuper notat Thomaſinus, quod hoc feſtum hîc ſimpliciter dicatur, *Sancta Virginis Feſtum, Feſtivitas glorioſa Matris*: atque hinc veriſimile fiat, quod ſaltem in Hiſpania aliud Feſtum Divæ Virginis nondum celebraretur. Si enim inter feſta tunc numeratum fuiſſet feſtum Aſſumptionis aut Nativitatis ejus, veriſimile non eſt, quod feſtum Annuntiationis, ſeu Incarnationis Dominicæ ſimpliciter, & ſine aliquo addito vocatum fuiſſet *ſancta Virginis feſtum*.

XII. Quoad alia ſpecialia Divæ Virginis feſta, conſtat, ea non eodem tempore, nec ubique ſimul inſtituta eſſe, ſed alia feriùs, alia citiùs; alia in una, alia in alia Eccleſia primitùs fuiſſe celebrata; & ſenſim ad alias Eccleſias propagata.

De feſto Aſſumptionis omnium feſtorum Divæ Virginis hodie ſolemniſſimo, quodque præ omnibus aliis habet præcedentem Vigiliam cum obligatione jejunandi, legitur in Capitulari Caroli M. *lib.* 1. *Capitularium cap.* 158. *De Aſſumptione Sanctæ Mariæ interrogandum relinquimus.*

Hîc videmus nondum in Regno Galliæ generaliter hoc feſtum eſſe ſtabilitum tempore Caroli M. ipſumque de eo *interrogandum* decreviſſe; indubiè interrogandos ſui Regni Epiſcopos.

XIII. Hi cùm anno 813. in Synodo Moguntiaca reſpondiſſent, eam feſtivitatem reponendam eſſe in catalogo feſtorum, Ludovicus pius Caroli filius eam celebrari juſſit; eamque inter alias feſtivitates enumerat, *lib.* 2. *Capitular. c.* 35.

Uſuardus Monachus Benedictinus, qui juſſu Caroli Magni Martyrologium conſcripſit, quo Romana Eccleſia, ac permultæ aliæ utuntur, propter eam Caroli forſan hæſitationem, hoc feſtum non aſſumptionis, ſed *dormitionis* Dei Genitricis dixit, ad diem 15. Auguſti hæc notans: " *Dormitio* Sanctæ Dei Genitricis Mariæ. Cujus » ſacratiſſimum corpus, etſi non invenitur ſuper terram, » tamen pia mater Eccleſia ejus venerabilem memoriam » ſic feſtivam agit, ut pro conditione carnis eam mi» graſſe non dubitet. Quo autem venerabile illud Spiri» tus Sancti templum nutu & conſilio divino occultatum » ſit, plus elegit ſobrietas Eccleſiæ cum pietate neſcire, » quàm aliquid frivolum & apocryphum inde tenendo » docere.

» cum exultatione univerſæ terræ votiva celebritate ſuſ» cipiens.

Ex eadem Bernardi Epiſtola intelligimus, feſtum Conceptionis Divæ Virginis in aliquibus minoribus Eccleſiis per Galliam celebrari cœpiſſe; ſed nequaquam generaliter receptum fuiſſe; ipſumque Bernardum reprobaſſe admiſſionem illius Feſtivitatis in Eccleſia Lugdunenſi.

XVI. Interim feſtum illud, uti & plura alia tractu temporis primùm in una Eccleſia inſtituta, ad alias Eccleſias propagata fuerunt: quin & nonnulla primum ex devotione citra obligationem celebrata, ſenſim in feſta de præcepto tranſierunt, quemadmodum advertit Thomaſinus *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 19.

XVII. Gregorius IX. in *cap.* 5. X. *De Feriis*, enumeratis quibuſdam diebus feſtivis, in quibus judicialis ſtrepitus debet conquieſcere, ſubjicit generalem clauſulam; " ac diebus Dominicis, certiſque ſolemnitatibus, » quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Diœceſibus cum Clero & » populo duxerint ſolemniter venerandas.

Hîc intelligitur, præcipuam auctoritatem novas feſtivas ſolemnitates inſtituendi delatam Epiſcopis; quod & ex Decreto, quod ſub nomine Concilii Lugdunenſis retulit Gratianus *Diſt.* 3. *Can.* 1. *De Conſecrat.* habetur. Ibi enim relatis quibuſdam ſolemnitatibus quibus feriandum eſt, additur: " Et illæ feſtivitates, quas ſinguli Epiſcopi » in ſuis Epiſcopatibus cum populo collaudaverint.

Hanc quoque Epiſcoporum auctoritatem apertè ſuppoſuit Synodus Trident. *Seſſ.* 25. *cap.* 12. *De Regularibus*, decernens: " Dies etiam feſti, quos in Diœceſi ſua ſer» vandos idem Epiſcopus præceperit ab exemptis omni» bus, etiam Regularibus ſerventur.

XVIII. Verùm quia obſervantia feſtorum laicos in multis concernit; eoſque ab opere manuum, quo victum ſuum lucrari non pauci jubentur, ceſſare oportet; atque ab omni ſtrepitu judiciali Magiſtratus abſtinere, meritò præcitatæ Decretales ſpeciatim dixerunt, ſolemnitates illas celebrandas, quas Epiſcopi *cum populo* collaudaverint, aut inſtituerint, ut nimirum populus, aut ſaltem Magiſtratus vice populi in hac inſtitutione audiatur.

Et ſi advertatur, quàm difficile ſit, imò quodammodo impoſſibile, ſine Principum & Magiſtratuum civilium adjumento, laicos ad debitam feſtorum obſervantiam adducere, apparebit, rectè notaſſe eruditum Notatum in *Epiſtolam* 3. *lib.* 11. S. Gregorii auctorem: " Ut feriæ » aut imperentur aut ceſſent, non ſoli Pontifices, non » ſoli Principes efficiunt; ſed æquum eſt, ut conſpirent » populi, juſque Divimum tam naturale quàm poſitivum » conſulatur.

XIX. Cùm anno 1642. Epiſcopi Ducatûs Luxemburgenſis publicari juſſiſſent Bullam Urbani VIII. ſuper abrogatione quorumdam feſtorum, & nonnullorum novâ inſtitutione, interpoſuit ſe Senatus Luxemburgenſis ſuſtinens talem abrogationem & inſtitutionem fieri non poſſe ſine conſenſu Regis; uti & ipſum Concilium privatum declaravit, & conſultâ ſuâ Excellentiâ per Concilium reſolutum fuit, nihil innovandum, quouſque adviſamentum

Digitized by Google

[illegible] 164. in Bull. Rom. præfatur ad ſe delatum tantam multitudinem Feſtorum per diverſas Diœceſes invaluiſſe, " ut multi jam dubitare videantur (in» quit) quænam ex præcepto, quæve ex libera cujuſque » voluntate, ſint ſervanda, pietatis fervore ob nimiam » eorumdem numeroſitatem tepeſcente; quinimo & cla» mor pauperum frequens oſtendit ad nos eamdem mul» titudinem ob quotidiani victus laboribus ſuis compa» randi neceſſitatem, ſibi valdè damnoſam conqueren» tium, & quod ſummopere dolendum eſt, magno cum » animi noſtri mœrore didicimus tanta ſæpè ſæpius ma» lignatum inimicum in Sancto, ut ipſa multitudine non » ad ædificationem, & ad laudandum in Eccleſiis Deum » populi utantur, ſed ad otia, vanitates, & vitia fre» quenter abuti non formident, ita ut quæ ad glorifi» candum Divinum nomen ſunt primitus inſtituta, tem» poris decurſu inimicus homo corruperit, & in magnam » illius offenſionem, gravemque jacturam converterit » animarum.

Similiter Jacobus Boonen Archiepiſcopus Mechlinienſis in Decreto anni 1652. quo populo permittit *operari* feſtis S. Nicolai, Converſionis S. Pauli, Cathedræ S. Petri, *SS.* Marci, Lucæ, Martini & Catharinæ, inter alias cauſas nominatim expreſſit : " quia ob multitudinem » feſtorum dierum, plurimi, maximè pauperes, non » pro obligatione illos ſanctificant.

XXIII. Citata Synodus Trevirenſis enumeratis feſtis, quæ impoſterum celebranda declarat & præcipit, ſubjungit : " Cæterùm dies Innocentium, Cinerum, Pa» raceſves, Cœnæ Dominicæ, Sabbathi Magni, Marci, » Tres Rogationum, Commemorationis Animarum, & » omnes reliquos dies ſtationum, quos Eccleſia noſtra » Trevirenſis in diebus aliorum Patronorum, vel pro » ſpecialibus rogationibus ab antiquo introductis, in civi» tate noſtra Trevirenſi vel ejus ſuburbio obſervatis, uſ» que in meridiem feriari volumus, ita ut facto Sacro, » cuique ad *labores* aut *negotia* ſua redire liceat.

His dimidiatis feſtis annumerari poſſunt ea feſta minora, in quibus Synodus Cameracenſis anno 1604. *tit.* 4. *cap.* 6. declarat, *Chriſti Fideles Miſſam audire teneri.*

XXIV. Similia feſta *dimidiata*, quæ nimirum quaſi pro dimidia diei parte celebranda ſunt, jam pridem nota apud Græcos fuiſſe indicat Conſtitutio Imperatoris Græci Manuelis Commeni *De Feriis.* Poſt expreſſos enim dies quibus integrè feriandum eſt, dicit : " Alii verò ex parte » à judiciis ceſſent, à manè videlicet uſque ad ipſum Di» vini Miniſterii tempus : ut judicibus, precationibus, » atque glorificando Deo vacare liceat, ac deinde poſt » Divinum Sacrificium juſtitiæ operam navent, ſecun» dumque legum vim injuriam paſſis auxilium ferant.

XXV. In aliquibus Diœceſibus minora illa feſta tranſierunt in feſta devotionis.

Synodus Audomarenſis recenſitis diebus quibus nulla » rentur in populo.

XXVI. Synodus Iprenſis ſub Martino Rithovio *tit.* 21. *cap.* 4. " permittit in feſtis Cathedræ Sancti Petri : Sancti » Marci Evangeliſtæ : Inventionis Sanctæ Crucis : Beatæ » Mariæ Magdalenæ : Laurentii : Michaëlis : Lucæ : Ca» tharinæ : Nicolai : & Sanctorum Innocentium, heb» domadale, aut aliud quodcumque forum, hactenus ob» ſervatum, celebrari; & in eo mercatum exerceri. Ita » tamen, ut ab omni opere manuali, ad illius diei mer» catum non neceſſario abſtineatur; Divinumque Offi» cium, ante tempus foro deſignatum, ab omnibus fre» quentetur.

Ita quoque Alexander III. diſpenſans cum Incolis cujuſdam regionis, quod poſſint diebus feſtis piſcari, addit : *Præterquam in majoribus anni ſolemnitatibus.*

XXVII. Ex his intelligimus, variam fuiſſe Diœceſium Belgicarum circa Feſtorum celebrationem diſciplinam, in aliis plùs, in aliis minùs feſta fuiſſe reſtricta; in nonnullis plùs, in aliquibus minùs indultum : quid porrò debita feſtorum celebratio, tum populi neceſſitas hìc & nunc requirat, quidve expediat Epiſcoporum eſt expendere, iiſque ritè expenſis feſtorum celebrationem ordinare.

XXVIII. Allegata Synodus Trevirenſis poſt memorata feſta tum integra, tum dimidiata, addit : " Cætera » verò feſta, quacumque ratione inſtituta ſunt vel re» cepta in foro libera facimus. In Choro verò & Eccle» ſia eadem feſta, prout ab antiquo obſervata ſunt, de» votè celebrentur; ita tamen, ut hiſtoriæ & lectiones » parum probatæ omittantur.

Hujuſmodi feſta in Choro à Clero celebranda, hodie plurima ſunt; atque quotidie Breviario Romano adjunguntur, ut vix dies ferialis ſuperſit : at de his hoc titulo tractare non eſt animus, ſed tantùm de Feſtis quæ à populo celebrari præcepta ſunt, quæque propterea feſta *in populo* communiter vocantur.

CAPUT II.

Quis ſit finis inſtitutionis Feſtorum; & quomodo obſervanda?

1. *Vita Chriſtiana continuum Feſtum.*
2. *Qua ratione vita Chriſtiana poſſit eſſe continuum Sacrificium?*
3. *Quinam ſpiritualе Sabbathum obſervent?*
4. *Erronea de Sabbatho idea.*
5. *Qua ratione omnes dies hebdomadæ dictæ fuerint* Feriæ?
6. *Ob imperfectiores potiſſimùm dies Feſti inſtitui.*
7. *Finis Feſtorum dierum.*
8. *Ut finis hic obtineatur Officium Divinum in plures horas diviſum fuit.*

9. Offi-

19. *Quare potius fiat mentio Miſſæ ſolemnis, quàm Concionis, quando de Celebratione Feſtorum tractatur?*
20. *Error eſt, ſatisfieri ſanctificationi diei Feſti per auditionem Miſſæ* privatæ.
21. *Satisfit tamen præcepto de audienda Miſſa.*
22. *Totum diem debere ſanctificari probatur.*
23. *Quomodo S. Carolus totum diem ſanctificari voluerit; & quæ pietatis exercitia preſcripſerit?*
24. *Officiorum Divinorum ſedula & conveniens perſolutio multùm conducit ut populus diem Feſtum ſanctificet.*

I. COntinuum feſtum eſſe vitam hominis *Chriſtianè* viventis jam pridem notarunt Patres. Dum enim Chriſtianè homo vivit, tunc ex monito Apoſtoli, jugiter *exhibet membra ſua Hoſtiam viventem*, utendo nimirum illis, ut obtemperet Deo. " Corpus etiam noſtrum (ait » Auguſtinus) cum per temperantiam caſtigamus, ſi » hoc quemadmodum debemus, propter Deum facimus, » ut non exhibeamus membra noſtra arma iniquitatis » peccato, ſed arma juſtitiæ Deo, *Sacrificium* eſt. " *Lib.* 10. *De Civit. Dei cap.* 6.

II. Deinde ſubjicit Auguſtinus: Si ergo corpus, quo » inferiore tamquam famulo, vel tamquam inſtrumento » utitur anima, cùm ejus bonus ac rectus uſus ad Deum » refertur, ſacrificium eſt; quantò magis anima ipſa cum » ſe refert ad Deum, ut igne amoris ejus accenſa, for» mam concupiſcentiæ ſecularis amittat, eique tamquam » incommutabili formæ ſubdita reformetur, hinc ei pla» cens, quod ex ejus pulchritudine acceperit, fit ſacri» ficium?

Imò ea eſt populi Chriſtiani dignitas, ut " verum ſa» crificium eſſe, dicat Auguſtinus, omne opus quod agi» tur, ut ſancta ſocietate inhæreamus Deo, relatum ad » illum finem boni, quo veraciter beati eſſe poſſimus.

Itaque Chriſtianè per omnia viventes, univerſæ vitæ ſuæ tempus & ſingula ejus momenta *ſanctificant*, quando totum vitæ ſuæ tempus non impendunt, niſi ut ſanctâ ſocietate inhæreant Deo; quemadmodum impendere debent, ſi utiliter & Chriſtianè impendere velint: nam ut idem ſanctus Pater *Epiſt.* 130. *cap.* 7. " Neque enim uti» liter in tempore vivitur, niſi ad comparandum meri» tum, quo in æternitate vivatur.

III. Quare eodem Patre teſte, " Spirituale Sabba» thum obſervant illi, qui ſe ita temperatè operibus ter» renis accommodant, ut tam lectioni, quàm orationi, » etſi non ſemper, rectè perfrequenter inſiſtant, ſecun» dum illud Apoſtoli: *Attende lectioni & doctrinæ*: & » iterum, *Sine intermiſſione orate*: qui enim tales ſunt, » quotidie ſpirituale Sabbathum colunt.

IV. Parùm ergo ſanctè præceptum de *ſanctificando Sabbatho* proponitur in hæc verba: Deus præcepit, ut poſtquam homo totâ hebdomadâ laboravit pro corpore, tot dies impendit temporalibus, tanto tempore pro ſe ſolicitus fuit, ſeptimam tandem diem animæ ſuæ & Deo impendat. Sic enim vivendum eſt, ut ſive laboret, Deo laboret; ſive otietur, Deo ſanctè otietur; quatenus Pſalmiſtæ concinere poſſit; *Tuus eſt dies, tua eſt nox; in ſa-*

contemplandis ſe concentrent, ibique ſpecialiter iis, quæ ad ſalutem animæ ſpectant, impenderent.

Origenes *libro* 8. contra Celſum, poſtquam oſtendit, quod " qui perfectus eſt, ratione, operibus, cogitatio» nibus, *perpetuò* hæret Deo Verbo naturali noſtro Do» mino, ſemper agit diem Domini, & numquam non ha» bet diem Dominicam, " tandem ſubjicit: " Vulgus au» tem eorum qui credentes magis videntur, quam ſunt: » qui vel non vult quotidie feſtum agere, opus habet ut » contineatur talibus ſenſibilibus admonitionibus, ne » omninò dilabatur ab officio. Hæc, ut opinor, cogitans » Paulus, partem diei feſti nominavit feſtum ſtatis die» bus recurrens, collatum ad feſtum illud aliud. Subin» dicat autem his verbis, integrum & perpetuum feſtum » eſſe in vita æterna, ſicut Sacra Scriptura docet.

Similiter Chryſoſtomus probat omnes quidem dies Chriſtianis ſpiritualem poſſe eſſe feſtivitatem; at non immeritò certos dies feſtivos, idque ob aliquorum imbecillitatem eſſe deſignatos: " Neque enim temerè (ait) & » ſine cauſa nobis hæc tempora Patres obſervarunt: ſed » prudenti aliqua ratione ducti id egerunt, non ut liber» tatem noſtram temporum neceſſitati ſubjicerent; ſed » ut dum ſe imbecilliorum ſubjicerent egeſtati, ad cogni» tionis opes illos proveherent. " *Homil.* 63.

Pluribus hæc proſequitur Thomaſſinus tractatu De Feſtis *lib.* 1. *cap.* 1. 2. & 3.

VII. Hunc ergo in finem Eccleſia quoſdam præter diem Dominicum, qui in locum Sabbathi Judaici ſurrogatus eſt, alios nonnullos dies deſignavit, qui ſpecialiter Deo, ejuſque cultui impenderentur, & conſiderandis ejus mirabilibus operibus, etiam in Sanctis ſuis conſecrarentur; & in iis quæ ad animarum ſuarum ſalutem conducere poſſent, ſedulò ſe occuparent.

Porrò ſicut nemo dicet, quod famulus aut operarius diem aliquem impenderit ſuo domino aut hero, qui aliquam dumtaxat diei partem domino aut hero ſuo impendit; ita nec dici poteſt diem aliquem Deo impendere, qui partem ſolùm ejus diei Deo conſecrat; & piis operibus incumbendo ſanctificat: ſed requiritur, ut diem totum ſaltem moraliter ſanctificet, Deoque impendat.

VIII. Hinc à primis penè Eccleſiæ naſcentis exordiis ſtatutum, obſervatumque fuit, ut divinum Officium per certas Horas diſtributum, in Eccleſia publicè ageretur; eique diebus ſaltem Dominicis feſtiſque populus aſſiſteret: ut hoc pacto diem integrum ſanctificaret, & Dei cultui ſe impenderet.

IX. Si enim Officii hujus primam inſtitutionem attendamus, illud non tam in Cleri quàm Laicorum ædificationem & gratiam, inſtitutum intelligetur.

Unde S. Thomas quærens utrum oratio debeat eſſe vocalis, reſpondet, quod duplex ſit oratio, communis & ſingularis: " Communis quidem oratio eſt, quæ per mi» niſtros Eccleſiæ in perſona totius fidelis populi Deo of» fertur. Et ideò oportet, quod talis oratio innoteſcat » *toti populo* pro quo profertur; quod non poſſet fieri » niſi eſſet vocalis. Et ideò rationabiliter inſtitutum eſt, ut » Miniſtri Eccleſiæ hujuſmodi orationes etiam alta voce » pro-

Digitized by Google

X I. Optat quidem Eccleſia, ut non tantum Clerus; ſed etiam populus diurno nocturnoque Officio, quantum per occupationes licet, *quotidie* aſſiſteret; præcipuè tamen ipſi curæ fuit, ut diebus Dominicis Feſtiſque iis intereſſet; atque ita dies illos cultui Divino *totos* conſecraret.

Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis in ſuo Capitulari *cap.* 24. ait: " Diei Dominici tanta debet eſſe obſervan- » tia, ut præter orationes & Miſſarum ſolemnia, & ea » quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat.... Con- » veniendum & Sabbatho die cum luminaribus cuilibet » Chriſtiano ad Eccleſiam: conveniendum & ad *Vigilias* » ſive ad *Matutinum Officium*: concurrendum eſt etiam » cum oblationibus ad *Miſſarum* ſolemnia. Habetur tomo 7. Concil. general. *col.* 1137.

Synodus Turonenſis anno 813. *Can.* 40. " Die Domi- » nica oportet omnes Chriſtianos in Laude Dei & gratia- » rum actione uſque ad veſperam perſeverare.

X I I. In Capitularibus Regum Francorum legitur *lib.* 6. *cap.* 205. " Ne in illo ſancto die (Dominico) va- » nis fabulis, aut locutionibus, ſive cantationibus, vel » ſaltationibus, ſtando in biviis & plateis, ut ſolet, in- » ſerviant. Sed ad Sacerdotem aut aliquem ſapientem & » bonum veniant, & eorum prædicationibus & bonis lo- » cutionibus, quæ ad animam pertinent, utantur. Et il- » lo die ſeu Sabbatho ad *Veſperas* & ad *Matutinas* ſive » ad Miſſam cum eorum oblationibus, ſi fieri poteſt, » omnes canendo *Kyrie eleiſon* veniant, & eundo & re- » deundo *Kyrie eleiſon* decantent. Similiter & paſtores » pecorum eundo & redeundo in campum & ad domum » faciant, ut omnes eos veraciter Chriſtianos & devotos » eſſe cognoſcant.

X I I I. Imò adeò conſtans erat hæc diſciplina, atque ad eam conſervandam ita ſollicita Eccleſia, ut inter articulos de quibus per Epiſcopum, Archidiaconum, vel Archipreſbyterum in viſitatione erat inquirendum, hic eſſet ordine decimus ſeptimus: " Eſt aliquis qui in Die » Dominico, vel in præcipuis feſtivitatibus quidquam » operis faciat; & ſi ad *Matutinas*, & ad *Miſſam* & ad » *Veſperas* his diebus imprætermiſsè omnes accurrant. Apud Reginonem *De Eccleſ. Diſcipl. lib.* 2. *in Inquiſit. num.* 57.

X I V. Quin & ſæculo X I. inter Decreta Ferdinandi Regis & Sanciæ Reginæ, & omnium Epiſcoporum in diebus eorum in Hiſpania degentium, & omnium ejuſdem Regni Optimatum anno 1050. in Concilio Coyacenſi promulgata, legitur *cap.* 6. " Sexto verò titulo ad- » monemus, ut omnes Chriſtiani die Sabbathi *adveſpe-* » *raſcente* ad Eccleſiam concurrant, & Dominica *matu-* » *tinas*, *Miſſas & omnes Horas* audiant.

X V. Ex hac diſciplina in pluribus Eccleſiis Parochialibus, præſertim in civitatibus remanſit uſus Horarum Canonicarum ſaltem pro majore parte diebus Domini-

juſmodi Edictum publicum à Regia Majeſtate aut Magiſtratibus impetrandum, ut hoc pacto efficacius populus ad frequentationem Divinorum Officiorum adigeretur; & profanatio dierum feſtorum impediretur.

X V I I I. Hîc notandum, quod cum Edictorum illorum finis ſit, ut publica Officia Divina diebus Dominicis & feſtis non impediantur & negligantur, nullatenus dubitandum appareat, quin Edicta comprehendant quoque publicas ac ſolemnes *Laudes*, quæ in Eccleſiis Parochialibus ex præſcripto Synodorum, aut Epiſcoporum, vel ſanè ex laudabili conſuetudine & Parochorum probanda curâ ſub tempus veſpertinum decantari conſueverunt; utpote quæ & partem Divini Officii hodie conſtituere videntur.

X I X. Sed mirabitur forſan quiſpiam, quod nec in hactenus citatis Canonibus, neque in Decretalibus Gregorii I X. ubi de celebratione feſtorum aut feriarum agitur, Concionis ſeu inſtructionis vix mentio fiat: at id mirum videri haud debet. Notorium enim eſt, moris fuiſſe in Eccleſia, ut poſt lectionem Evangelii ſequeretur ipſa Evangelii explanatio, quam hodie *Concionem* dicimus; hancque, non ſecus ac ipſam Evangelii lectionem, partem *Miſſæ* conſtituiſſe; uti latius oſtenſum eſt ſupra *titulo* 5. *cap.* 2. adeoque dum in Canonibus præcipiebatur populo intereſſe *Miſſæ*, unà præceptum fuit *Concioni* aſſiſtere.

X X. Ex his facilè apparet, omninò à mente Canonum & Eccleſiæ eſſe alienam quorumdam opinationem, qui arbitrantur, præcepto de ſanctificando die Dominico aut feſtivo ſatisfieri per unius *Miſſæ privatæ*, quæ ſemihoræ ſpatio abſolvitur, auditionem, tametſi reliquam diei partem actionibus profanis & inutilibus impendant: quem abuſum expreſſit Synodus Cameracenſis anno 1604. *tit.* 4. *cap.* 1. eumque ut Parochi extirpare ſtudeant, præcepit. " Ut abuſus ille (ait) Divino & Eccle- » ſiaſtico præcepto contrarius ſemel tandem penitus abo- » leatur, quo ſe plerique exiſtimant probè ſuo functos » officio, ſi Miſsâ, etiam *privata* tantummodo diebus » Dominicis & feſtis auditâ, reliquum diem profectio- » ni, negotiationi, luſibus, choreis, potitationibus & » aliis ſæcularibus vel etiam illicitis actionibus impen- » dant; Parochi ſuis ſubditis frequenter inculcent eâ » quæ in Catechiſmo Romano ad tertium præceptum » Decalogi, & aliis authoribus de recta dierum feſtorum » obſervatione traduntur.

Et omnia illa Synodorum atque Epiſcoporum Decreta, quibus interdicitur diebus Dominicis & feſtis Miſſarum *privatarum* celebratio, quâ populus à Miſſa Parochiali & ſolemni abſtrahi poſſet, ad quid tendunt, niſi ut huic abuſui occurrant; occaſionemque populo adimant, auditâ Miſsâ privatâ negligendi Miſſam Parochialem; ac unà inſtructionem quæ ſub Miſſa Parochiali fieri conſuevit?

» eorum aſſurgere, eloquiis Divinis intendere, eleemo-
» ſynas indigentibus miniſtrare valeat Chriſtianus." Ita ſæculo nono ad Conſulta Bulgarorum reſpondit Nicolaus I. *cap.* 11.

XXIII. Hæc apprimè pernoſcens S. Carolus valde ſollicitus fuit, ut diebus Dominicis ac feſtis populus pietatis exercitiis totaliter ſe impenderet, veraciterque dies illos ſanctificaret; ac ſignanter in Concilio Mediolanenſi III. *titulo* 1. decrevit, ut imprimis: "Feſtis die-
» bus ſacroſancto Miſſæ Sacrificio Fideles omnes inter-
» ſint. Neque verò excuſentur puellæ nobiles, neque
» deinceps viduæ, ne permiſſu quidem primi noſtri Con-
» cilii, ob recentem mariti mortem, aliove cujuſvis con-
» ſuetudinis prætextu.

Poſt hæc ſubjungit: "Ut verò ii dies omni pietate,
» & religioſiùs colantur; hæc crebrò populum Parochi,
» & Concionatores admoneant atque hortentur.

» Ut illorum dierum tempus, quod Deo ejuſque cul-
» tui debetur, in iis actionibus *totum* conſumant, in qui-
» bus ſanctè conſumendum eſt.

» Ut Concionem mane, & ſacram lectionem à pran-
» dio ubi explicari ſolet, audiant.

» Ut Divinis, veſpetarum præſertim, Officiis præſen-
» tes piè religioſeque adſint.

» Ut in Chriſtianæ doctrinæ rudimentis ac præceptis,
» vel percipiendis vel recolendis verſentur.

» Ut in operibus etiam officiiſque pietatis ſeſe exer-
» ceant, ægros homines viſitando, morientes piè con-
» ſolando, & alia ejuſmodi præſtando.

Eandem in rem videri poteſt ejuſdem ſancti Præſulis Monitorum libellus, pro inſtituenda Chriſtiana vivendi ratione à cujuſcumque conditionis & ſtatus fidelibus, qui habetur in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *pag.* 1002. & inter alia deſcribitur *pag.* 1011. exercitium ſpeciale pro Feſtis, ſacris temporibus & Vigiliis.

XXIV. Sanè ſi ea eſſet Epiſcoporum & Parochorum cura, ut diebus Dominicis Officia Divina, aliaque pietatis exercitia tum ante, tum poſt meridiem congruis horis, eâ quâ decet reverentiâ, & exactitudine haberentur, non dubium, quin plurimum conducerent, ut populus ad ritè ſanctificandum dies Feſtos incitaretur; & à profanis, quin & illicitis ac inhoneſtis actionibus, ad quas otium allicit, abſtraheretur: ut notoria experientia in Parochiis bene inſtitutis compertum eſt.

CAPUT III.

De Operibus ſervilibus die feſto prohibitis.

1. *Sabbathum* ceſſatio; *& ſabbathizare* ceſſare *&* requieſcere *dicitur.*
2. *Olim Judæis præceptum erat Sabbatho requieſcere ab opere ſervili.*
3. *Quomodo Eccleſia adoptaverit præcepta data Judæis pro ſanctificatione Sabbathi.*

dicare?

15. *Poteſt continuò orare; & quomodo?*
16. *Eſt conveniens opus pœnitentiæ.*
17. *Opus hoc utilius & magis neceſſarium tempore Gerſonii quàm hodie, & quare?*
18. *Concludit Gerſonius non eſſe ſervile.*
19. *Quomodo opera aliqua cum moderatione licita ſint diebus feſtis, aliàs illicita?*
20. *Quomodo hic ſubinde excedant Advocati?*
21. *Circa itinerationem diebus feſtis moderatio ſervanda.*
22. *Itinera non neceſſaria in diem non feſtum convenit differri.*
23. *Famulis dandum ſpatium ſanctificandi Feſta; nec ad opera ſervilia cogendi.*
24. *Monendi patresfamilias ut ſuis famulis & operariis indulgeant tempus veniendi ad Officia Divina.*
25. *Quid de hac obligatione ſtatuant Capitularia Regum Francorum?*
26. *Qualis debeat eſſe Parochorum cura circa opiliones, bubulcos & ſimiles?*

I. SAbbathum, Hebraicum nomen, ſi Latinè interpretaris, *ceſſatio* dicitur (ait Catechiſmus Romanus *parte* 3. in expoſitione tertii præcepti Decalogi *num.* 15.) qui & addit: "Sabbathizare propterea *ceſſare*
» *& quieſcere* Latino vocabulo appellatur, quâ ſignifi-
» catione factum eſt, ut Sabbathi nomine dies ſeptimus
» diceretur, quoniam abſolutâ perfectâque mundi uni-
» verſitate, Deus ab omni *opere*, quod fecerat, requie-
» vit.

II. Ut ergo eſſet ceſſatio ſeu Sabbathum, poſt verba illa: *Memento ut diem Sabbathi ſanctifices*, addidit Deus: *Non facies* OMNE OPUS *in eo tu, & filius tuus, & filia tua: ſervus tuus & ancilla tua, jumentum tuum & advena, qui eſt intra portas tuas.*

"Quibus verbis (ait Catechiſmus Romanus *num.* 31.) ad
» id primùm inſtituimur, ut quæcumque Divinum cultum
» impedire poſſunt omninò vitemus: facilè enim perſpi-
» ci poteſt, omne *ſervilis operis* genus prohiberi, non
» quidem eâ re, quod ſuâ naturâ aut turpe aut malum
» ſit, ſed quoniam mentem noſtram à Divino cultu, qui
» finis præcepti eſt, abſtrahit.

III. Quemadmodum igitur Eccleſia præceptum illud populo Judaico datum adoptavit, in quantum in illo naturale præceptum colendi Deum; certoſque dies ejus cultui ſpecialiter impendendum continetur; ita & ea, quæ pro obſervantia ejus præcepti vetita erant Judæis, Chriſtianis quoque interdixit; in quantum Chriſtianam & religioſam ſanctificationem Sabbathi impedire poſſent, mentemque ipſorum à Divino cultu abſtrahere.

IV. Legitur Conſtantini Magni lex in Codice Juſtinianæo ſub titulo *De Feriis*, cujus hæc ſunt initialia verba: "Omnes judices, urbanæque plebes, & cuncta-
» rum artium officia, venerabili die ſolis quieſcant.

De feriatione ab operibus eâ die primùm edixiſſe Conſtantinum, credit eruditus Auctor Notarum in *Epiſto-lam*

Digitized by Google

VII. Quæ autem opera ſervilia etiamnum hodie computantur, ea ferè expreſſa habentur in Capitulari Aquiſgranenſi Caroli Regis an. 789. *cap.* 79. & refertur *lib.* 1. *Capitular. cap.* 75. " Statuimus quoque, ſecundum quod » in lege Dominus præcepit, ut opera ſervilia diebus » Dominicis non agantur, ſicut & bonæ memoriæ genitor » meus in ſuis Synodalibus edictis mandavit, quod nec viri » ruralia exerceant opera, id eſt, nec vineam colendo, nec » in campis arando, nec in metendo, vel fœnum ſecando » vel ſepem ponendo, nec in ſilvis ſtirpando, vel arbores » cædere, vel ut in petris laborare, nec domos ſtruere, » nec in horto laborare, nec ad placita conveniant, nec » venationes exerceant. Sed tria carraria opera licet » fieri in die Dominico, id eſt, hoſtilia carra vel victualia, & ſi fortè neceſſe fuerit corpus cujuſlibet duci ad » ſepulchrum. Item fœminæ opera textilia non faciant, » nec capulent veſtitus, nec conſuant, vel acupictile faciant, nec lanam carpere, nec linum battere, nec in » publico veſtimenta lavare, nec vervices tondere habeant licitum.

VIII. Rationem, addit: " Ut omnimodis honor & » *requies* die Dominico perſolvatur. Sed & ad Miſſarum » ſolemnia ad Eccleſiam undique conveniant, & laudent Deum pro omnibus bonis quæ nobis in illa die » fecit.

IX. Concilium Pariſienſe ſeu Senonenſe anno 1429. *cap.* 25. decernens dies Dominicos & feſtivos " cum omnimoda reverentia obſervari; abſtinendo ſcilicet ab » omni opere ſervili & manuali, ac Divinorum auditioni cum matura devotione vacando; " mox tamquam conſequens ſubjungit: " Illum abuſum penitus reprobantes, quo *Mareſchalli & Barbitonſores* ſupradictis » Dominicis, & aliis B. Mariæ & Apoſtolorum, & ſupradictis Feſtivitatibus, credunt ſibi licitum fore ſua miniſteria, etiam præter neceſſitatem, exercere, circa » quem volumus per Ordinarios de opportuno remedio » provideri, ipſos monitione prævià corrigendo.

Et quis dubitet, quin Mareſchallorum ac Tonſorum miniſteria inter opera ſervilia ac manualia numerari, adeoque unà cum his vetita cenſeri debeant diebus Dominicis & Feſtivis?

X. Quare S. Carolus in Concilio III. Mediolanenſi reliquis opificibus Tonſores annumerare non dubitavit, dicens: " *Tonſoribus* præterea, piſtoribus, ſutoribus, calceariis aliiſque ejuſmodi, & reliquis opificibus, quibus » præſcribi oportet, Epiſcopus certas regulas præſcribat, ne deinceps dierum feſtorum cultum violent, in » quo maximè peccare ſolent.

Quam hodie abuſus ille in multis Belgii locis communis ſit, quamque parum religiosè à Tonſoribus dies feſti colantur; uſuſque obtineat, ut penè magis diebus Dominicis & Feſtis, quam aliis diebus opificia ſua exerceant, » giſtratum loci, de conſilio Decani Chriſtianitatis aut » in ejus abſentia, Paſtoris loci.

XIII. Olim propoſita fuit Joanni Gerſoni à quodam Monacho Domûs Carthuſiæ hæc quæſtio: *Si liceat diebus feſtivis ſcribere devotionis libros gratis.*

Huic quæſtioni ut reſpondeat Gerſonius, ſpecialem tractatum compoſuit, quem inſcripſit *De laude ſcriptorum*, primumque inter ejus opera locum occupat; in quo oſtendit per duodecim conſiderationes, tranſcribere *libros devotionis gratis* nullatenus eſſe opus *ſervile*; eique laudabiliter diebus feſtivis incumbi poſſe.

XIV. Inter has conſiderationes una eſt, quod hujuſmodi librorum exſcriptor prædicet non linguâ, ſed *manu*; eoque fructuoſiùs, quo hæc prædicatio eſt magis permanens, plures inſtruere poteſt. " Certè (ait) ſi lingua ſilet, manus prædicat, & fructuoſiùs aliquantò, » quantò ſcriptura venit ad plures uberior, quam tranſiens ſermo.

XV. Deinde conſideratione quarta exponit, quomodo Scriptor talium librorum continuò orare mentemque in Deum elevatam habere queat. " Crediderit (ait) » Scriptor noſter & pietate jugi recogitaverit, toties » Deum ſanctoſque Angelos ſecum eſſe, toties Scriptores ſacros ipſum alloqui, toties Chriſtum ſibi blanda » quædam oſcula conſolationis dare, quoties dicta eorum ſalubria conſcribit. Contemplationem itaque lectio, & quæ ſcribenda ſit, non impedit, ſed paſcit.

XVI. Quinta conſideratio aſſerit, ſcriptionem librorum eſſe laborioſum exercitium, macerationem quamdam corporis, poſſeque imponi per modum pœnitentiæ, à Confeſſario. " Nullus (ait) negaverit laborioſum eſſe » ſcribentis exercitium. Accepter ergo iſtud in pœnitentiam ſeu ſatisfactionem, pro ſuis alieniſque delictis, » &c. Junge quòd in foro pœnitentiæ poteſt iſte labor » ad ſatisfactionem imponi. Quem laborem ſi nullus » hominum imponit, impoſuit ſanè Deus ab initio, cùm » dixit Adæ & poſteris ejus: In ſudore vultus tui veſceris pane tuo.

XVII. Cæteræ conſiderationes Gerſonianæ oſtendunt fructum multiplicem ex ſcriptione accurata piorum librorum in Eccleſiam & populum dimanantem: qui eo tempore, quo ſcribebat Gerſonius, nimirum an. 1428. majòr erat; quòd necdum ars typographica eſſet reperta; unde nec mirum, ſi Gerſonius & ipſam tranſcribendi libros neceſſitatem, & utilitatem tantoperè extollat.

XVIII. Interim ex omnibus concludit Gerſonius: " Nihil impedit libros ſeu tractatulos vel codicillos devotionis ſcribere feſtivis diebus: habito moderamine, » quale ſapiens judicabit in hoc opere; quod utique non » ſervile cenſendum eſt; ſed in honorem Eccleſiæ aliquando plus vergens, quam multiplicatio vocalis ora» tionis,

non feſtivum differenda cenſet, numerat *ſcribere in quaterno*.

XX. Eadem ratione poſt alios Theologos docet Merbeſius *prima parte quæſt*. 195. *concluſ*. 12. " Peccare Ad» vocatos, qui cupiditatis & avaritiæ ſtudio ſucceenſi ſo» litos labores Dominicis diebus & Feſtis obeunt, & ita » ſeſe in ſecularia negotia immergunt, ut nihil ſibi tem» poris relinquant, quo Deum ſingulari cultu, iis præ» ſertim diebus proſequantur, & ſuæ ſaluti conſulant. Idem erit de Procuratoribus aliiſque qui negotiis tametſi liberalibus ſimili modo ſe immergunt.

XXI. Quin & circa ipſa *itinera*, quæ Synodus Aurelianenſis anno 538. *Can*. 28. diebus Dominicis vetita non eſſe declarat, quædam moderatio tenenda eſt.

Sanctus Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus in citato Decreto, poſtquam dixit, tantam debere eſſe obſervantiam, ut præter orationes & Miſſarum ſolemnia & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat, immediatè ſubjicit: " Nam & ſi *neceſſitas* fuerit navigandi, » ſive *itinerandi*, licentia datur; ita dumtaxat, ut hac » occaſione Miſſæ & orationes non prætermittantur.

Quamvis ergo conformiter ad Synodum Aurelianenſem declaret hic Aurelianenſium Antiſtes, diebus Dominicis eſſe licentiam itinerandi, eam tamen non niſi *neceſſitas* concurrat concedere videtur; idque ulterius ea moderatione, ut *Miſſa & Orationes* non prætermittantur.

Et fortius citata Synodus Coyacenſis ſub S. Ferdinando Rege Caſtillæ de celebratione diei Dominicæ agens dicit: " Servile opus non exerceant, nec ſectentur *itine» ra*, niſi orationis cauſa, aut ſepeliendi mortuos, aut » viſitandi infirmos, aut pro Regis ſecreto, pro Sarra» cenorum impetu.

XXII. Sanè timoratorum plurium praxis etiam hodierna docet, itinera præcipuè longa, quæ notabilem diei partem occupant, diebus feſtis non eſſe facilè ſuſcipienda; eaque, ſi ſine notabili incommodo fieri queat, in alium diem eſſe differenda; exemplo Comitis S. Geraldi, de quo in ejus vita narrat S. Odo *lib*. 2. *cap*. 24. " Item dum ab Urbe rediret, venit Sabbatho ad quan» dam Eccleſiam, juxta locum ſcilicet, ubi ſulphurei vi» dentur acervi. Cum autem vellet populus in craſtinum » proficiſci, retinuit eos, dicens; quòd ob reverentiam » Dominici diei, ſaltem uſque ad *nonam* demorarentur. » Nec illa demoratio fuit etiam ſine beneficio tempo» rali.

Notandum per horam *nonam* hîc intelligi horam, quæ noſtræ horæ *tertiæ* pomeridianæ reſpondet.

XXIII. Quod olim deploravit Concilium Pariſienſe anno 829. *lib*. 1. *cap*. 50. quod utcumque dies Dominica à quibuſdam Dominis venerando cuſtodiri videretur, ſed à *conſervis ſervitio eorum preſſis* perraro debito honore coli inveniretur, hodie meritò deploratur; dum videmus plures famulos famulaſque diebus feſtis in tantum à ſuis Dominis impendi & ad operas adigi; ut iis vix

chialis, ſub qua & ipſa concio comprehenditur, juxta dicta capite præcedenti.

XXV. Et in Capitularibus Regum Francorum legitur *lib*. 6. *cap*. 205. " Et illo die ſeu Sabbatho ad Veſpe» ras & ad Matutinas ſive ad Miſſam cum eorum obla» tionibus, ſi fieri poteſt, omnes canendo, *Kyrie eleiſon* » veniant, & eundo & redeundo *Kyrie eleiſon* decantent. » Similiter & *paſtores pecorum* eundo & redeundo in cam» pum & ad domum faciant, ut omnes eos veraciter » Chriſtianos & devotos eſſe cognoſcant. " Idem eiſdem penè verbis expreſſit Herardus Archiepiſcopus Turonenſis in ſuis Conſtitutionibus *cap*. 114. Habentur ad calcem tomi primi Capitularium Regum Francorum editionis Baluzianæ. Notandum autem per *Kyrie eleiſon* hîc intelligi *Litanias publicas* quæ per *Kyrie eleiſon* incipere ſolent. Conſule Gloſſarium Du Cange, verbo *Kyrieles*.

Quàm craſſa ſoleat in hoc hominum genere eſſe ignorantia, & ſæpius vita omninò gentilis, quin & impia, nimis notum eſt; ut meritò hîc rurſus repetam, quod ex Synodo Namurcenſi relatum eſt ſupra *parte* 1. *titulo* 3. *cap*. 5. ut " Paſtores tempore meſſis, & etiam illis die» bus, quibus *opiliones*, *bubulci*, vel ſubulci in agris » ſunt, illos viſitent ibidem & doceant, imitaturi ea in » parte veſtigia Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, qui per vi» cos & plateas tranſibat evangelizare regnum Dei.

CAPUT IV.

Strepitus forenſes & mercatus diebus Feſtis vetiti.

1. *Ex præcepto ſanctificandi dies feſtos profluit, à ſtrepitu forenſi abſtinendum eſſe.*
2. *Quid de hoc edixerit Conſtantinus Magnus?*
3. *Lex Theodoſii Imperatoris.*
4. *Amplior de hac re Conſtitutio Leonis & Anthemii Imperatorum.*
5. *Canones legibus conſentiunt.*
6. *Sententiæ pronuntiatio, etiam ante concepta, die feſto fieri nequit.*
7. *Similiter nec ſententiæ executio.*
8. *Examen teſtium, licet jam ante juraverint, die feſto non inſtituendum.*
9. *Actus judiciales die feſto exerciti ſunt invalidi; licet partes conſenſerint.*
10. *Ob neceſſitatem aut pietatem interdum liciti.*
11. *Mercatus cur diebus feſtis prohibitus.*
12. *Diſtinctio inter actus judiciales & mercatum diebus illis exercitos.*
13. *De vetitis mercatu & Nundinis die feſto Decretum Synodi Cameracenſis.*
14. *Conforme Edictum Philippi II.*
15. *Simile Decretum Synodorum Mechlinienſium, & Edictum Principum.*
16. *Vetitum vendere carnes in macello; vel merces in domibus*

Digitized by Google

II. Conſtitutio Conſtantini Magni de obſervantia diei Dominici ſeu *Solis* ſuperiore capite relata, qua dicitur: " Omnes judices, urbanæque plebes, & cunctarum ar- » tium officia die *Solis* quieſcant; " ſat apertè ſtrepitus judiciales die illo debere quieſcere indicat.

Quinimò eidem Imperatori conſideranti, ipſos Gentiles à ſuis Feriis ſive Deorum Feſtis jurgia litigiorum amoviſſe, " indigniſſimum videbatur diem *Solis* venera- » tione ſui celebrem, altercantibus *jurgiis & noxiis* par- » tium *contentionibus* occupari, " ut loquitur in *L.* 1. *Cod. Theod. De Feriis.*

III. Theodoſius Imperator in *L.* 2. *Cod. eod.* ait: " Ut die Dominico emancipare ac manumittere liceat, » reliquæ *cauſa*, vel *lites* quieſcant. " Dein paucis interpoſitis adjungit: " Sanctum quoque diem Paſchæ, & » diem Natalis Domini, & Epiphaniæ, ſeptem qui præ- » cedunt, & ſeptem qui ſequuntur, *ſine ſtrepitu* volu- » mus obſervari. Et quod contra hoc factum fuerit, » omnibus modis irritatur.

IV. Verùm omnibus generalior ipſoſque actus judiciarios propriùs exprimens, eſt Conſtitutio Leonis & Anthemii in *L. fin. Cod. eod.* " Dies feſtos Majeſtati Al- » tiſſimæ dedicatos, nullis volumus (inquiunt) volupta- » tibus occupari, nec ullis exactionum vexationibus pro- » fanari. Dominicum itaque diem ita ſemper honorabi- » lem decernimus & venerandum, ut à cunctis execu- » tionibus excuſetur: nulla quemquam urgeat admoni- » tio: nulla fidejuſſionis flagitetur exactio, taceat appa- » ritio: advocatio deliteſcat. Sit ille dies à cognitioni- » bus alienus: præconis horrida vox ſileſcat: reſpirent » à controverſiis litigantes, & habeant fœderis interval- » lum: ad ſeſe ſimul veniant adverſarii non timentes, » ſubeat animos vicaria pœnitudo: pacta conferant, tran- » ſactiones loquantur.

V. Canones ipſam dierum feſtorum ſanctificationem unicè deſiderantes, eas Imperatorum leges laudarunt, atque frequenter adoptarunt, renovaruntque.

Sub nomine Concilii apud Compendium in *Cap.* 1. ⁙ *De Feriis*, præcipitur, ut omnes dies Dominici obſerventur, & " in eis mercatus minimè fiat, neque *pla- » citum*: neque aliquis ad mortem, vel ad pœnam judi- » cetur, nec Sacramenta (niſi pro pace vel alia neceſſi- » tate) præſtentur.

VI. Ex his juris textibus uno conſenſu tradunt Juriſconſulti, per Ferias omnem judiciorum actum quieſcere debere; & ſi fieret, non valere, v. g. ſi ſententia feratur; etiamſi tum ſolum pronuntiaretur, jam antè juridico die compoſita & concepta; uti poſt Antonium Fabrum docet Tuldenus ad Codicem titulo *De Feriis num.* 2.

VII. Rectè quoque ibidem Tuldenus reprobat quorumdam opinionem arbitrantium, *executionem* ſententiæ die Feriato licitam eſſe, eò quod in ea non verſetur cau-

num. 4. Feriæ religioſæ non ad litigatorum favorem, ſed ad honorem Dei pertinent. Unde ibidem ſubjicit Pontifex: " Licet diebus feriatis, qui gratia vindemiarum vel » meſſium ob neceſſitates hominum indulgentur, pro- » cedi valeat, ſi de partium proceſſerit voluntate.

X. Addit nihilominus Pontifex hanc parentheſim, *niſi neceſſitas urgeat, vel pietas ſuadeat.* Hinc uno conſenſu concludunt Canoniſtæ, communi praxi comprobante, urgente neceſſitate, vel pietate ſuadente, poſſe ſubinde actus judiciales diebus feſtis exerceri. Caſus plures paſſim referunt Interpretes & Doctores ad titulum Codicis & Digeſtorum *De Feriis*, qui caſu occurrente facilè conſuli poterunt.

XI. Sicuti ob nimiam à rebus divinis diſtractionem diebus feſtis debet quieſcere ſtrepitus judicialis; ita eadem ratione ceſſare debet iis diebus mercatus ſive mercatura ſeu negotiatio. Licet enim propriè non poſſit operibus ſervilibus annumerari mercatura, tamen ex illis eſt, quæ hominem ſæcularibus implicat, & à Divinis avocat: unde jam pridem à Canonibus, uti actum judicialem, ita & *mercatum* diebus Dominicis vetitum eſſe, ex verbis *Cap.* 1. ⁙ *De Feriis*, vidimus.

XII. Hanc tamen quoad eam prohibitionem inter actum judicialem & *mercatum* communiter notant diſtinctionem Doctores, quòd contractus in mercatu aut nundinis die Dominico celebrati, ſecluſa conſuetudine, ſint *validi*; actus verò judiciales *invalidi*: licet enim omnes æqualiter vetentur in citato *cap.* 1. non tamen mercatus irritatur, neque contractus aliique actus mercaturam ſpectantes; ſicuti irritantur actus judiciales in dicto *cap. fin.*

XIII. Synodi noſtræ Belgicæ obſervationem dierum feſtorum urgentes, mercatum nundinaſque diebus illis proſcribunt, vetitaque declarant; eaque ut etiam Regia auctoritate interdicerentur, poſtularunt.

Synodus P. II Cameracenſis *titulo* 4. *cap.* 2. ait: " Si- » militer eidem Regiæ Majeſtati ſupplicetur pro Edicto » contra aurigas, nautas & ſimiles, ne Dominicis & aliis » feſtis diebus merces vehere poſſint; utque etiam ſub- » haſtationes, quas vulgò *recours*, aut *paſſemens* appel- » lant, & multò magis *mercatus*, *auctiones publicæ* tem- » pore Miſſæ & Veſperarum ſub gravi pœna prohibean- » tur: *nundina* etiam annuæ, & *forum* rerum *vena- » lium* hebdomadarium, cùm in diem feſtum incidunt, » in alium transferantur ab Epiſcopis cum conſilio Magiſ- » tratuum.

XIV. Synodi poſtulationi annuens Philippus II. Edicto ad hanc Synodum mandavit *art.* 8. ut dictæ ſubhaſtationes & auctiones publicæ in alium diem non feſtum differantur: ita tamen ut denuntiationes & proclamationes iis diebus, ob concurſum populi, fieri poſſint extra Eccleſiam finita Miſſa, aut Veſperis. Nundinæ annuæ, & forum publicum hebdomadarium, ſi in diem feſtum incidant; vult ad diem non feſtum anticipari, vel differri

per

» buit, ne die Dominico aut feſto vendantur carnes in » macello, vel etiam in domibus *privatis*, niſi ſuperve» niente neceſſitate.

Inter exceſſus committi ſolitos diebus feſtis, & in quos Magiſtratus cæteroſque Officiarios invigilare hortatur Synodus Iprenſis anno 1609. *titulo* 6. *cap.* 1. recenſentur *venditiones carnium in macellis*.

Similia in omnibus paſſim Synodis decernuntur, mandaturque Paſtoribus, Archipreſbyteris & Officiarus, ut ſedulò in contravenientes invigilent.

XVII. Circa venditionem edulium, quæque ad victum quotidianum penè neceſſaria ſunt, nec diu conſervari poſſunt; ſolentque hodie in omnibus paſſim civitatibus publicè exponi, extat longum ac moderatum regulamentum Magiſtratus Bruxellenſis, confectum de conſenſu & cum interventione Jacobi Boonen Archiepiſcopi Mechlinienſis, *lib.* 1. Edictorum Brabantiæ, *pag.* 58. quod licet in multis ob conſuetudinem inolitam condeſcendat, ac nonnulla permittat, quæ melioribus temporibus permiſſa non fuiſſent: optandum nihilominus eſſet, ut quæ ibidem decernuntur, ubique exactè hodie obſervarentur, atque ad ejus normam dies feſti colerentur. Hoc inter alia præcipuè præ oculis habuiſſe videntur hujus Regulamenti auctores, ne per hujuſmodi mercatus, publica & Parochialia Officia impedirentur; & conſequenter nec ipſi vendentes aut ementes à frequentatione illorum Officiorum retraherentur; ita enim pleraque ordinantur, ut vel ante tempus inchoandi Divini Officii debeant ſiſtere, vel nonniſi poſt abſolutum Divinum Officium inchoare queant.

XVIII. Decreto huic Magiſtratus Bruxellenſis in multis conſonat monitum S. Caroli anno 1581. ad Parochos miſſum cujus inſcriptio eſt: *Ne quidpiam ematur, vendaturve diebus feſtis*; extatque in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *pag.* 351. Hic imprimis memorat, jam pridem ſpecialibus à ſe editis Decretis ſuper obſervatione Feſtorum, prohibitas eſſe emptiones ac venditiones quarumcumque rerum, iis dumtaxat exceptis quæ ad humanum *illius* tantùm diei victum neceſſariæ ſunt, quæ tamen *publicè* non exponerentur, & non niſi *determinatis* horis venundari poſſent, *clauſis* omninò *officinis*, oſtiolo ſolum patente.

XIX. Poſt hæc deplorat, " hæc tamen admodum » negligi, plurimis *apertas* exhibentibus *officinas*, aliis » etiam pullos, fructus aliave id genus vendentibus per » vicos & plateas ſicut cæteris diebus citra diſcrimen, » publico ſcandalo pravoque exemplo.... Monere verò, » non vendentes modò, verum etiam *ementes* cenſeri » feſtorum violatores, quippe qui peccato cooperantur, » atque adeo participes ejus fiunt: quare quiſquis ea, » quæ ſunt uſui ſuo neceſſaria pridie feſti ſibi comparet, » exceptis quibuſdam *minutioribus* rebus, quarum ven» ditionem certis locis primo mane permittimus Edicto » noſtro.

Citatum quoque Regulamentum Magiſtratus Bruxellenſis, permittit diebus feſtivis vendi *minutiores* aliquos

1. *Ab operibus illicitis, aut ad illicita trahentibus diebus Feſtis maximè abſtinendum.*
2. *Diſtinctio inter obſervationem Sabbathi Judaicam & Chriſtianam.*
3. *Vetita à Theodoſio ſpectacula die Dominico.*
4. *Hæc Conſtitutio extenſa ad omnes dies Feſtivos.*
5. *Etiam Judæis & Gentilibus exhibitio ſpectaculorum vetita diebus Feſtivis.*
6. *Neque ob Natalem Imperatoris in diem feſtum incidentem exhibitio licita.*
7. *Meritò ſpectacula vetita fuiſſe oſtenditur ex Tertulliano.*
8. *Spectaculorum fœditatem delineat Cyprianus.*
9. *Abominationes in iis committi ſolitas expreſſit Lactantius.*
10. *Quid de his ſenſerint SS. Auguſtinus & Chryſoſtomus?*
11. *Spectacula ſui temporis deſcribit S. Carolus.*
12. *Belgica nequaquam ab his planè diſſimilia.*
13. *Synodi & Principum Edicta quomodò ea prohibeant diebus feſtis?*
14. *Choreæ & tripudia inter perſonas utriuſque ſexus antiquis ſpectaculis admodum ſimilia.*
15. *His meritò applicantur quæ de choreis ſui temporis dixit Chryſoſtomus.*
16. *Judicium Cardinalis Bellarmini de choreis noſtratibus.*
17. *Choreæ cum ſanctificatione Feſtorum nullatenus conveniunt.*
18. *Abominandæ choreæ quæ in popinis inter utriuſque ſexûs perſonas hodie frequentantur.*
19. *Decretum Synodi Tornacenſis contra hæc conventicula.*
20. *Simile Decretum Epiſcopi Gandenſis.*
21. *Frequentantes hujuſmodi conventicula Paſtores Matrimonio jungere non poſſunt ſine licentia Epiſcopi.*
22. *Quàm abominanda in his conventiculis committantur!*
23. *Parochi contra hos abuſus agere debent.*
24. *Poteſtatum ſæcularium eſt contra eoſdem abuſus agere.*
25. *Edicta Regia contra hæc conventicula.*
26. *Frequentantes hæc conventicula tamquam peccatores publici à Sacramentis arcendi.*
27. *Qui potiſſimum impedire tenentur frequentationem horum conventiculorum.*
28. *Multiplex Feſtorum profanatio per frequentationem popinarum.*
29. *Specialiter vetita popinarum frequentatio diebus Feſtis per Synodorum & Principum Decreta.*
30. *Synodi procedi volunt judicialiter contra frequentantes popinas.*
31. *Exercitia etiam aliàs non illicita diebus Feſtis, ſaltem tempore Divini Officii vetita, & quare?*
32. *Profanatio Feſtorum præcipuè imputanda neglectæ executioni Decretorum Synodalium & Edictorum Principum.*

I. SI diebus Dominicis feſtiſque ab operibus ſervilibus aliiſque haud aliàs de ſe illicitis abſtinendum ſit,

atrocitate arenæ, cum xyſti vanitate.

Similia habet libro *De decem chordis cap.* 3. aſſeritque de Judæorum fœminis, " quod melius die Sabbathi lanam facerent, quam tota die in Neomeniis ſuis impudicè ſaltarent.

III. Ne ergo Chriſtiani vacando ab opere ſervili aliiſque functionibus civilibus, otio Judaico defluerent; deliciiſque ſenſualibus, & operibus malis diem feſtum inſumerent, admodum jam pridem ſollicitè cautum, ut ea omnia diebus Dominicis feſtiſque vetarentur, quæ populum ſenſuali aliquà voluptate aut curioſitate allicere, & ad vitia quodammodo impellere ſolent.

Sic legimus à Theodoſio anno 386. conſtitutum: " Nullus *Solis* (id eſt *Dominico*) die populo ſpectacula præbeat, nec divinam venerationem confectâ ſolemnitate confundat. " *L. 2. Cod. Theod. De Spectaculis.*

Idipſum in Occidente, nominatim in Africa ab Honorio Imperatore ſanciri anno 401. petiiſſe Patres Africanos docet *Canon* 61. in Codice Africano.

IV. Cumque in citata Theodoſii lege diei *Solis* ſive Dominicæ dumtaxat mentio fieret, adeoque ſpectaculorum exhibitio diebus feſtivis permiſſa videretur; ac dein dubitaretur, an & Judæis Gentilibuſque exhibitio hæc vetita eſſet; aut ſaltem ſi dies *Natalis* Imperatoris in diem Dominicum aut Feſtivum incideret, in honorem ſaltem Imperatoris eo die ſpectacula exhiberi poſſent: hiſce decidendis alteram eamque generaliorem edidit Conſtitutionem tanto Principe dignam, quæ refertur in *L. ult. Cod. Theod. De Spectaculis.*

Primò ergo hanc prohibitionem ad univerſos dies Feſtivos extendit, dicens: " Dominico, qui ſeptimanæ totius primus eſt dies, & Natale atque Epiphaniorum Chriſti, Paſchæ etiam & Quinquageſimæ diebus, quamdiu cœleſtis lumen lavacri, imitantia novam ſancti Baptiſmatis lucem veſtimenta teſtantur, quo tempore & commemoratio Apoſtolicæ paſſionis totius Chriſtianitatis Magiſtræ à cunctis jure celebratur, omni Theatrorum atque Circenſium voluptate per univerſas urbes earumdem populis denegatâ, totæ Chriſtianorum ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur.

V. Poſt hæc dubium ſecundum reſolvit, ſubjiciens: " Si qui etiam nunc vel Judæi impietatis atque infamiâ detinentur, aliud eſſe ſupplicationum noverint tempus, aliud voluptatum.

VI. Expendebat nimirum ipſe religioſiſſimus Imperator diebus illis ſpectaculorum voluptates haud convenire, nec minus periculi imminere Chriſti fidelibus à ſpectaculis per Judæos & Gentiles, quàm per Chriſtianos exhibitis.

Denique tertium ſcrupulum eximens, ſententia Chriſtiano Principe digna, ſuam legem concludit;

Notat hîc Rigaltius ad verbum *Præterſumus*: " Præteriſſe dicit, ut ſupereſſe. *Præterſumus* igitur iis rebus quas præterimus ac prætermittimus, & a quibus valde alieni ſumus, videlicet ab infamia circi, impudicitia theatri, &c.

VIII. Spectaculorum fœditatem, ac ſpurcitiam, nec non nocendi & animos corrumpendi efficaciam graphicè deſcribit S. Cyprianus, ſeu alius auctor tractatus De Spectaculis inter opera Cypriani, atque inter alia ſcribit: " Et cum nulli hominum aut generi, aut profeſſioni, ab improbis iſto ſermone parcatur; ab omnibus tamen ad ſpeculum convenitur: commune dedecus delectat, videlicet, vel recognoſcere otia vel diſcere: concurritur ad illud pudoris publici lupanarium, ad obſcœnitatis magiſterium, ne quid ſecreto minus agatur quam quod in publico diſcitur; & inter ipſas leges docetur quidquid legibus interdicetur. Quod inter hæc Chriſtianus fidelis facit? cui vitia non licet nec recogitare, quid oblectatur ſimulacris libidinis, & in ipſis depoſita verecundia audacior fiat ad crimina? Diſcit facere, dum conſuevit videre.

IX. Lactantius *lib. 6. Divin. Inſtit. cap.* 20. ſolitâ ſua eloquentia theatralia hæc ſpectacula inſectatur, eorumque abominandam & pernicioſam fœditatem vivaciſſimè proponit: " In ſcenis (ait) quoque neſcio an ſit corruptela vitioſior. Nam & Comicæ fabulæ de ſtupris virginum loquuntur, & amoribus meretricum; & quo magis ſunt eloquentes qui flagitia illa finxerunt, magis ſententiarum elegantia perſuadent, & facilius inhærent audientium memoriæ verſus numeroſi & ornati.... Hiſtrionum quoque impudiciſſimi motus, quid aliud niſi libidines docent, & inſtigant.... quid juvenes aut virgines facient, cum & fieri ſine pudore, & ſpectari libenter ab omnibus cernunt? Admonentur utique quid facere poſſint & inflammantur libidine, quæ aſpectu maximè concitatur, ac ſe quiſque pro ſexu in illis imaginibus præfigurat: probantque illa dum rident, & adhærentibus vitiis, corruptiores ad cubicula revertuntur.

Poſt hæc concludit: " Vitanda ergo ſpectacula omnia, non ſolùm ne quid vitiorum pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed ne cujus nos voluptatis conſuetudo deliniat; & à Deo, atque à bonis operibus avertat.

X. Et S. Auguſtinus *lib. 1. De conſenſu Evang. cap.* 33. vocat ea, *caveas turpitudinum, & publicas profeſſiones flagitiorum.* Unde vitæ ſuæ juvenilis errata deſcribens, ait: " Rapiebant me ſpectacula theatrica, *plena miſeriarum* mearum, & *fomitibus* ignis mei. " *Lib. 3. Confeſſ. cap.* 2.

Sed non eſt quiſquam qui acrius acerbiuſque theatra in-

Vult autem ut Concionator hæc perpetuo deteſta-
» bitur, execrabitur demonſtrabit incommoda, publicaſ-
» que ærumnas inde in Chriſtianum populum dimanare.

Utque oſtendat quàm hæc cum priſtinis ſpectaculis, in quæ Patres calamum ſtrinxere, conveniant, addit: " In quam ſententiam valde populum confirmabit argu-
» mentis, quæ graviſſimi viri, Tertullianus, Cyprianus
» Martyr, Salvianus & Chryſoſtomus aſſerunt." In Actis Eccleſ. Mediolanenſis *pag.* 400.

XII. Si ſpectacula, quæ *comœdiæ* vel etiam *operæ* dici ſolent, expendantur, quæ hodie in civitatibus Belgicis exhiberi ſolent, apparebit ſanè, quod non parum jam deſcriptis ſpectaculis ſint conformia; ſanctificationi dierum Feſtorum minimè conveniant; & nata ſint populum facilè à Divinis Officiis abſtrahere; imò vix contingat, ut non tantùm ad vanitatem & curioſitatem, ſed & ad libidinem provocent. Perfecta enim vix creduntur, niſi obſcœna aliqua, ut minùs ſaltem tectè, & ſub terminis quibuſdam æquivocis, quæ frequenter magis inhærent auditoribus, admiſceantur.

XIII. Quapropter Synodus P. II. Cameracenſis inter abuſus, quibus per Synodorum Decreta hactenus mederi non potuit, numerat *ſpectacula ludicra*; eaque diebus Dominicis & aliis Feſtis diebus tempore Divini Officii, maximè Veſperarum & Concionis, præcepit non haberi; deſideratque idipſum Regio Edicto confirmari.

XIV. Si choreas, ſaltationes & tripudia, quæ hodie, præcipuè ruri inter perſonas utriuſque ſexus inſtituuntur, conſideremus, apparebit his apprimè quadrare, quæ in ſpectacula, choreaſque ſuo tempore dixere Patres; atque ad ea " numquam ferè conveniri ſine mul-
» tis, & iis quidem graviſſimis Dei offenſionibus (verba
» ſunt S. Caroli in Synodo Mediol. III. *titulo* 1.) idque
» ob turpes cogitationes, obſcœnè dicta, inhoneſtas
» actiones, morum corruptelas & pernicioſas ad omnia
» opera carnis illecebras illis perpetuo conjunctas, tum
» propter cædes, rixas, diſſidia, ſtupra, adulteria aliaque
» mala plurima inde conſequentia quam ſæpiſſime.

XV. Veriſſimeque de his dici plerumque poterit, quod de iis olim pronuntiavit Chryſoſtomus *Homil.* 48. *in Matth.* " Multa (ait) noſtra hac ætate celebrantur
» convivia, multæ *choreæ & ſaltationes* homicidæ per-
» aguntur; in quibus non jam ſanctiſſimus præcurſor in-
» terficitur, ſed ipſa Chriſti Jeſu membra immaniori
» quodam modo, ſævitiaque jugulantur. Non aſporta-
» tur in diſco caput in ſaltationis pretium, ſed adſtan-
» tium plerique omnes fœdis belluiniſque voluptatibus
» turpiſſimè mancipantur: dum ſcilicet irretiuntur cri-
» minoſis cupiditatibus, non abſciſſo cervicibus capite ſed
» anima à Chriſto Domino revulſa crudelius enecatur.

XVI. De noſtratibus audi Cardinalem Bellarminum in Concione 19. *Dominicæ Quadrag.* " De choreis tan-
» tum dicam unum verbum, atque ideo potiſſimum,
» quod intelligam nonnullis non videri hoc verum ma-
» lum, & ſciam *Lovanii*, eſſe publicas ſcholas ubi do-
» cetur ars tripudiorum. Sed ego profectò: ſi adulte-
» rium & fornicatio eſt malum, videre non poſſum, quo-

XVIII. Saltationes & choreæ modernæ nullibi turpius majorique cum periculo & ſcandalo aguntur, quam in conventiculis juvenum ac puellarum, quæ diebus Dominicis & Feſtis in popinis, præſertim in pagis haberi ſolent; quos Synodus Tornacenſis 1589. *titulo* 4. *cap.* 11. deſcribit, dicens: " Et cum intelligamus in quibuſdam
» Parochiis præſertim diebus Dominicis & Feſtis puel-
» las & viduas, vel etiam conjugatas ſine ſuis maritis
» deduci ad tabernas vel popinas vel publica diverſoria,
» & illic cum juvenibus aut viris potitare magno cum
» pudicitiæ ſuæ periculo præcipimus Paſtoribus & Con-
» cionatoribus illorum locorum, ut acriter hortentur Pa-
» rochianos ſuos & Parochianas, ne deinceps tale quid
» faciant aut fieri permittant, oſtendentes quàm hoc ſit
» turpe & periculoſum pudicitiæ puellarum & mulierum,
» & triſtiſſimos eventus inde provenire, adhortantes om-
» nes & ſingulos ne tale quid fiat. Itemque ne taber-
» narii vel caupones illud domi ſuæ fieri patiantur.

XIX. Cum verò hoc malum hoc noſtro ſæculo non imminutum, ſed potius auctum videretur; ipſoſque dies Dominicos & Feſtos turpiſſimè per hæc abominanda conventicula profanari viderent Epiſcopi, omnibus modis, etiam invocato brachio ſæculari exterminandum cenſuerunt.

Synodus Tornacenſis anno 77. currentis ſæculi *art.* 6. ſtatuit: " Pluribus conquerentibus de puellarum & adoleſ-
» centum virorum protervia, qui ſimul popinas adeunt....
» tum etiam de publicis choreis, tripudiis, aliiſque ejuſ-
» modi, quibus cum magno Eccleſiæ ludibrio & pietatis
» detrimento operam dant populi diebus Dominicis &
» Feſtivis, & maximè diebus dedicationis & Patrono-
» rum.... adeantur ſæculares etiam Magiſtratus, ipſa-
» que ſupremi hujus civitatis Concilii Curia.... ut tan-
» tum ſcandalum tandem compeſcatur.

XX. Nominatiſſimus Gandenſium Antiſtes Antonius Trieſt execrabiles has choreas execratus Decretum edidit ſub annum 1629. in hæc verba: " Abuſus, qui com-
» mittitur, præſertim ruri à filiabus, quæ immemores
» pudicitiæ ipſis propriæ & imprimis neceſſariæ, eo au-
» daciæ veniunt, ut invitatæ à juvenibus tabernas fre-
» quentent Dominicis præſertim & Feſtis diebus, præbet,
» & indies magis præbebit occaſionem plurimis diſſolutio-
» nibus & flagitiis: ea propter Paſtoribus injungimus, ut
» in ſermonibus ſuis ea qua poterunt diligentiâ in abu-
» ſum illum invehantur, & parentes ſedulò corripiant
» de abominabili ſua incuria & indulgentia, quod filias
» ſuas tanto cum periculo pudicitiæ & famæ ſuæ ejuſ-
» modi conſortiis ſinant intereſſe.

XXI. Epiſcopi Antverpienſes eumdem abuſum in ſua Diœceſi invaluiſſe intelligentes, plura adverſus illum edidère ſeveriſſima Decreta: quibus non obſtantibus intelligens modernus Antiſtes Joannes Ferdinandus hoc malum ubi radices egit, indies graſſari & diffundi, Prædeceſſorum ſuorum Decreta die 24. Feb. 1685. editâ Conſtitutione renovavit; injungens Archipreſbyteris & Paſtoribus cum Vicariis ſuis, ut hujuſmodi conventus ab impari ſexu agitari ſolitos pro virili ſua extirpare ſtudeant.
" Si

Digitized by Google

XXIII. Mandat dein Paſtoribus, ut pro virili incumbant, & allaborent, quo *intolerabile* hoc malum & *abominandum* abuſum *maximaque* flagitia impediant: ut è ſuggeſtu & confeſſionali, & quavis ferente occaſione ob oculos *efficaciter* proponant pericula & *innumera* mala quæ præfatos Conventus comitari ſolent.

XXIV. Poſt hæc dicit, quod cum id muneris quoque ſit Poteſtatum ſecularium, ut cum Paſtoribus invigilare, & ejuſmodi mala, ubi graſſantur, à juventute arcere obſtringantur, Paſtoribus incumbat, illas accedere, ut pro officio adlaborent, ad tantum malum extirpandum, *brachiumque*, ut vocant, *ſeculare*, ubi opus, non denegent: quo fiat, ut ſtrenuè ad executionem deducantur Edicta, quæ à Majeſtate Regia pro ſanctificatione Dominicorum Feſtorumque dierum non ſemel emanarunt.

XXV. Plura ſunt Regia Edicta hoc & præterito ſeculo edita pro obſervatione dierum feſtorum: quæ ſi juxta mentem Regis ab Officiariis & Magiſtratibus civilibus executioni mandarentur, indubiè magna ex parte abuſus diebus illis committi ſoliti impedirentur; eaque omnia rurſus innovata ſunt per Decretum Regium 11. Martii 1682. quod ad inſtantiam Archiepiſcopi Mechlinienſis emanavit, ſpecialiterque injungitur Officiariis Regis ſub Diœceſi Mechlinienſi, ut operam ſuam conferant pro impediendis inſolentiis expreſſis in hac Epiſtola Paſtorali; utque illa ſecundùm ſuum tenorem executioni mandetur & obſervetur.

XXVI. Cùm autem dictus Archiepiſcopus adverteret, quod nec Epiſtola Paſtoralis, nec Edictum Regium ad extirpandum hunc abuſum ſufficerent, fortiora remedia adhibenda judicavit.

Hunc in finem per litteras circulares ſignificare juſſit Archipreſbyteris, quod cum intellexerit, multos adoleſcentes alioſque ad tabernas ire contra ſuum Decretum de anno 1675. etſi eidem acceſſerit Regium Edictum; idcirco mandet omnibus & ſingulis Dominis Paſtoribus, ut " dictos publicos inobedientes habeant tam-
» quam peccatores publicos, de quibus in Paſtorali, &
» ad Sacramenta non admittant, aſſiſtentiamque ſuam iis
» denegent tum in ſponſalibus, tum in Matrimoniis,
» donec publicum ſcandalum repararint.

Tandem Epiſtola concluditur his verbis: " qua in re
» illuſtriſſimus Dominus cupit, ut R. V. (Archipreſby-
» terum alloquitur) in ſuis viſitationibus circa exceſſus
» iſtos & Veſperarum ac Catechiſmi omiſſiones diligen-
» ter inquirat.

Sanè ſi ſincerè & accuratè expendantur nefanda quæ in his adoleſcentum & puellarum conventibus & choreis

» da eſt Chriſtianorum cæcitas, quod gravius Deum of-
» fendant diebus feſtis ejuſdem Divino cultui dedicatis,
» quam tota hebdomada ad vitam parandam inſtituta.

XXIX. Præter Principum Edicta quæ generaliter uſum tabernarum, ob multiplices exceſſus qui in iis committuntur, moderantur, relata *parte 1. titulo 2. cap. 4.* ſunt inſuper plura Principum Edicta quibus cavetur, ut nullus Incolarum ad tabernas recipiatur; nec taberna ulli incolæ pateat diebus Dominicis aut feſtis tempore Miſſæ, Sacri & Veſperarum. Ita Edictum Philippi II. ad Synodum P. II. Cameracenſem *art.* 5. Item, Edictum Alberti & Iſabellæ anno 1607. quod habetur parte 2. Edictorum Flandriæ *pag.* 33.

XXX. Quæ & Synodalibus Decretis ſæpius injuncta fuerunt. Et quidem Synodus Antverpienſis ſub Miræo anno 1610. *tit.* 13. *cap.* 2. advertens non omnes ad ſanctificationem Feſtorum monitionibus flecti, " Volumus
» (ait) contra illos tranſgreſſores ſine diſſimulatione pro-
» cedi juxta Eccleſiæ præcepta, Sereniſſimorum Princi-
» pum noſtrorum Edicta, Prædeceſſorumque noſtrorum
» Ordinationes..... Potiſſimùm diligenter obſervetur,
» ne Dominicis & Feſtis diebus, eo tempore quo Divi-
» num Officium fit aut verbum Dei prædicatur, tabernæ
» vel hoſpitia ulla aliis quàm viatoribus pateant. Si verò
» ipſi Officiarii caupones ſint, & hac occaſione lucri cu-
» piditate hanc juſtiſſimam legem ipſi violent, aut aliàs
» fuerint negligentes, mandamus Paſtoribus & aliis in
» Parochia Sacerdotibus, nec non & Cuſtodibus, ut tales
» ad Officialem noſtrum deferant; eidem Officiali nihi-
» lominus injungentes, ut in tales inquirat etiam non
» monitus à Paſtore.

Similiter Synodus Mechlinienſis anno 1609. *tit.* 12. *cap.* 1. ait: " Diebus Dominicis aut Feſtivis tempore con-
» cionis, ſummi Sacri, vel Veſperarum in tabernis poti-
» tantes, aut publicis luſibus vel tripudiis vacantes, de-
» nuntientur, pro qualitate perſonarum & modo ſcanda-
» li puniendi." In margine indicatur Edictum Principum
» pro obſervantia Feſtorum.

Eadem paſſim in omnibus Synodis Belgicis inculcantur, & ſub gravibus etiam pœnis injunguntur; nominatimque in ultima Synodo Namurcenſi anno 1659. iiſdem verbis adoptatur relatum Decretum Synodi Mechlinienſis; additurque: " In quo caſu & omnibus aliis ſervabi-
» tur Edictum Alberti & Iſabellæ de anno 1607. publi-
» catum Namurci anno 1608.

XXXI. Sunt & alia exercitia, quæ licet ex ſe non ſint illicita, & eam malorum & inſolentiarum non ſoleat habere ſequelam, quam ſecum quaſi infallibiliter trahunt choreæ, juvenum puellarumque conventicula, ac tabernarum frequentatio, tamen nata ſunt avertere à

PERCHARI ET DILECTI.

FRequenter Nobis exponitur, ex parte omnium propemodum Decanatuum Ruralium noſtri Archiepiſcopatus, Juventutis gravem admodum & deplorabilem animarum eſſe jacturam, videlicet adoleſcentum & puellarum qui Dominicis, Feſtis aliiſque diebus (quos Hilares nuncupant) ſtabiliter etiam tempore Officii Divini conveniunt in popinis, ut potitent & tripudient, ibidemque in ſeram veſperam hæreant, dum & talia inter ipſos colloquia, pariterque inter perſonas conjugio junctas quandoque ſe junioribus aggregantes, miſcentur, tam indecentes cantilenæ decantantur, tales attactus quæruntur & committuntur, tot inſolentiæ & abſurditates fiunt, cum gravi conſcientiæ labe, ut vel ſola horum narratio perſonis timoratis horrorem incutiat.

Idcirco Nos injungimus, ut omnem adhibeatis diligentiam, quò tantum incommodum, abuſus, cæteraque hujuſmodi gravia peccata impediantur, proponentes efficaciter in Concionibus, ſedibus Confeſſionum, aliiſque caſibus & opportunitatibus diſcrimina, & mala ſimilibus Conventiculis annexa, Parentibuſque inſuper proponentes onus quod ipſis incumbit, ut liberos ſuos inde contineant, tantoque magis quòd probè ſciant peccata & inſolentias, quæ vel ipſi forſitan juvenili tum ætate commiſerunt, aut tolerarunt, aut in ſimilibus caſibus & conventiculis viderunt, & conſequenter etiam iiſdem Parentibus ob oculos ponatis, ſe coram Deo eorumdem peccatorum comparticipes & reos fore, quæ in liberis aut famulantibus non impedierint, aut ſaltem omni modo conati fuerint impedire.

Quandoquidem verò obligatio, ut prædicta in juventute impediantur, præter Paſtores, etiam ſpectet ad Magiſtratus locorum in quibus tales indecentiæ committuntur, Veſtri muneris erit, eos rogare, ut ad prædicta gravia mala impedienda cooperentur, & brachii ſæcularis præſtent auxilium, fideliterque procedant ad executionem Edictorum ſæpius promulgatorum ſuæ Regiæ Majeſtatis, quoad factum celebrationis Dominicorum Feſtorumque dierum.

Si verò nulla ſequatur emendatio, continuetque etiamnum aut pergat juventus taliter popinas frequentare, & in iis convenire, ut dictum eſt, poſtquam præfata media adhibita fuerint, declaramus nos compulſum iri, ut adverſus talia provideamus ſuſpenſione Officii Divini & adminiſtrationis Sacramentorum, reſpectu eorum qui ſe emendare noluerint, aliiſve pœnis Canonicis, ne Nobis extremi judicii die, animarum Nobis commiſſarum, quaſque tanto pretio Dei filius redemit, perditio imputetur.

Denique Vobis injungimus, ut identidem per Reverendos Dominos Decanos Rurales reſpectivè, certiores Nos faciatis eorum quæ circa prædicta apud vos contigerint, qualiſque emendatio (prout ſperamus optamuſque) ſuper his omnibus ſecuta fuerit. Datum Bruxellis in Palatio noſtro Archiepiſcopali, die 25. Novembris anno Domini 1675.

Locus † Sigilli.

ALPHONSUS Archiepiſcopus Mechlinienſis.

Decretum Regium ſuper executione prædictæ Epiſtolæ Paſtoralis Archiepiſcopi Mechlinienſis.

CArolus Dei gratia Rex Caſtilliæ, &c. Cum ſimus informati, quod non obſtantibus Edictis noſtris die 7. Octobris 1531. 12. Auguſti 1560. 1. Junii 1587. 22. Junii 1589. 10. Septembris 1607. ultimâ Auguſti 1608. 1. Julii 1616. & 10. Julii 1628. circa celebrationem diei Dominicæ & Feſtorum, frequentationem & multiplicationem tabernarum, & publicos ludos durantibus Divinis Officiis, & aliis horis incongruis, varii abuſus & irreverentiæ irrepſerint, per negligentiam & incuriam noſtrorum Officialium: Hinc eſt, quod ad iis occurrendum, Nos, ex deliberatione chari & nobis admodum dilecti conſobrini Alexandri Farnezii Principis Parmenſis, &c. præcipiendum duximus, prout præcipimus per præſentes omnibus Judicibus, Magiſtratibus & Officiariis, ſolerter attendere, ut præcitata Edicta ritè obſerventur, procedendo contra infractores per pœnas & mulctas in iiſdem expreſſas ſub pœna correctionis: Et præterea ſpeciatim prædictis noſtris Officiariis Diœceſis Mechlinienſis, in his ditionibus noſtris & Ducatu Brabantiæ, porrigant manum auxiliatricem, ut occurratur inſolentiis expreſſis in Epiſtola Paſtorali Archiepiſcopi Mechlinienſis de 25. Novembris 1675. & hæc ſecundum formam & timorem ſuum obſervetur: Quoniam ita nobis placet. Datum Bruxellis 21. Martii 1681. Regni noſtri decimo ſeptimo. Signatum erat *Rye. Vt.* Super plicam erat ſcriptum: *Per Regem in ſuo Concilio*: Et ſignatum *Goubau*.

Litteræ circulares Archiepiſcopi Mechlinienſis de 10. Maii 1685. pro ulteriore executione allegatæ Epiſtolæ Paſtoralis.

CUm magno animi dolore audivit Illuſtriſſimus Dominus quod multi Adoleſcentes, aliique ad tabernas vadant contra illius Decretum de anno 1675. etſi eidem nuper acceſſerit Regium Edictum: idcirco mandat omnibus & ſingulis Dominis Paſtoribus, ut dictos publicos inobedientes habeant tamquam publicos peccatores, de quibus in

... ad ſonum ... aut tripudiandum, ſeu Dominicis, ſeu Feſtis, ſeu diebus feriatis, qualicumque hora diei, ſeu tempore Officii Divini, ſeu alio, indicta mulcta ſex florenorum ad onus cauponis ſeu cauponæ; & trium florenorum mulcta, ad onus cujuſque adoleſcentis & puellæ, qui contra hæc deliquerint, exigenda eorum ſumptibus à parentibus & tutoribus ipſorum, pro prima vice, & arbitraria mulcta pro ſecunda indicta. Mandamus quibuſcumque Prætoribus, Præfectis juſtitiæ, aliiſque Officialibus, ad quos poterit ſpectare, ut deſuper invigilent, & juriſdictionis ſuæ popinas præſertim Dominicis Feſtiſque diebus viſitent, & prævaricatorum correctioni prædictæ mulctæ & pœnæ executione intendant, iiſdem etiam mandantes ut omnem opem (quam afferre rogabuntur) Judicibus Eccleſiaſticis eorumque Officialibus præſtent, quoad violationes quæ Dominicis aut Feſtis diebus in caſibus, in quibus juxta præcedentia noſtra Edicta & mandata ipſis permiſſum fuit agere per præventionem. Injungimuſque dilectis admodum & fidelibus noſtris Præſidi Supremo & Conſiliariis Sanctioris noſtri & magni Conſilii, Cancellario & Conſiliariis Conſilii noſtri Brabantiæ, Præſidi & Conſiliariis Provincialis noſtri Conſilii Flandriæ, & Sculteto Mechlinienſi, ut hoc noſtrum præſens Mandatum locis conſuetis & ubi opus fuerit, promulgari curent, & faciant obſervari juxta ejus formam, & tenorem. *Quia ſic Nobis placet.* Datum in urbe noſtra Bruxellenſi die *6.* Martii anno *1687.* Regnorum noſtrorum 22. Erat ſignatum *Blon. ut.* in plica ſcriptum erat: *per Regem in ſuo Conſilio*, ſubſignatum *L. A. de Claris:* eratque obſignatum magno ſuæ Majeſtatis ſigillo in cera rubra dependente ex pergamenæ duplicata lacinia.

CAPUT VI.

De licentia laborandi diebus Feſtivis.

1. *Eccleſia in obſervatione diei feſti vult ſervari illud Chriſti:* Sabbathum propter hominem *factum eſt*, & non homo propter Sabbathum.
2. *Lex charitatis cedit legi poſitivæ de obſervatione Sabbathi.*
3. *Lex generalis cedit legi particulari.*
4. *Chriſtus docuit præferendam miſericordiam & charitatem* externo *cultui diei feſti.*
5. *Chriſtus oſtendit, quod conditor legis, in lege diſpenſare poſſit.*
6. *Jam pridem oſtendit Eccleſia, externum cultum diei feſti cedere debere neceſſitati.*
7. *Ob neceſſitatem indulſit generaliter Conſtantinus* Agricolis *laborare.*
8. *Legem hanc correxit Leo Sapiens; qua correctione hodie utimur.*
9. *Neceſſitas determinanda à legitimis Superioribus.*
10. *Notabilis ſpecies diſpenſationis ex Decretali Alexandri III.*
11. *Synodi Belgicæ pro diſpenſatione obtinenda remittunt ad Superiorem Eccleſiaſticum.*
12. *Judicium de* neceſſitate *Synodus Cameracenſis delegat Archipresbytero, vel Paſtori.*
13. *Edictum Principum videtur remittere ad Magiſtratum civilem.*
14. *Conciliatio Edicti cum Synodo.*
15. *Quid agendum Archipresbyteris & Parochis, ſi Officiales civiles eam auctoritatem ſibi liberalius, quam oportet, uſurpent?*
16. *Circa colligendas fruges diſpenſatio haud facilè neganda; præſertim ſi Magiſtratus judicet neceſſitatem eſſe.*
17. *Aliqua indulgeri poſſunt feſtis minùs ſolemnibus, non indulgenda ſolemnioribus.*
18. *Diſpenſatio danda ob neceſſitatem* non affectatam.
19. *Quomodo adverſus violatores feſtorum ex Decretis Synodorum procedendum?*
20. *Ex Edicto Principum locus eſt præventioni inter Judicem Eccleſiaſticum, & Civilem: & quæ ab illo obſervanda?*

I. SIc Eccleſia ab operibus ſervilibus aliiſque per ſe minimè illicitis, ſed mentem tamen à rebus Divinis avocare ſolitis, abſtinendum cenſuit diebus Dominicis & Feſtivis, ut tamen ſemper meminerit moniti Magiſtri ſui: *Sabbathum propter hominem factum eſt, & non homo propter Sabbathum.* Marci, *cap. 2. v. 27.*

Quo ſuo monito indicatum voluit Chriſtus, Sabbathum omniaque ad ejus ſanctificationem inſtituta, referenda eſſe ad ſanctificationem & utilitatem hominis: adeòque ſi huic fini hìc & nunc non conveniant; ſed è contrario in hominis detrimentum vergerent, tunc Sabbathum ejuſque leges cedere debere, utpote quod propter hominem factum eſt.

II. Hoc ipſum ſæpius Chriſtus tum verbo, tum facto oſtendit, ut Phariſaicum & ſuperſtitioſum Sabbathi cultum deſtrueret.

Et quidem cùm quodam tempore abiens Jeſus per ſata Sabbatho, Diſcipuli ejus eſurientes cœpiſſent vellere ſpicas & manducare; & Phariſæi id videntes, dicerent ei: *Ecce Diſcipuli tui faciunt quod non licet Sabbathis*, Chriſtus à Phariſaica hac reprehenſione vindicans Diſcipulos ſuos, dixit eis: *Non legiſtis quid fecerit David, quando eſuriit, & qui cum eo erant, quomodo intravit in Domum Dei, & panes propoſitionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his qui cum ipſo erant, niſi ſolis Sacerdotibus.*

Hìc oſtendit Divinus Magiſter, legem merè poſitivam

poſitos die Sabbathi *ſpicas vellentes*, eaſque ad eſuriem ſuam explendam manducantes: quia externum quidem Sabbathi cultum volo; ſed magis miſericordiam, & charitatem, qua proximo in neceſſitate conſtituto ſuccurritur.

V. Denique concludens, ait: *Dominus eſt enim Filius Hominis, etiam Sabbathi*: id eſt, Filius Hominis qui Sabbathum inſtituit, eique Leges præſcripſit, eatenus eſt etiam Dominus Sabbathi, ut lege charitatis vel neceſſitatis occurrente, poſſit in Legibus illis diſpenſare.

His Divinis regulis inſiſtens Eccleſia, Leges ſuas pro dierum feſtivorum cultu & ſanctificatione inſtitutas, ita ſemper intellexit, ut legi neceſſitatis & charitatis; aut legi alteri ſpeciali eas cedere debere profiteretur; ſeque dierum feſtorum, legumque ad illorum cultum ſpectantium ita Dominam eſſe, ut quando lex charitatis aut neceſſitatis poſtulaverit, à legibus illis recedendi poteſtatem facere queat; quo oſtendat, quod ad exemplum Sabbathi, dies feſtus factus ſit, propter hominem, non homo propter diem feſtum.

VI. A Patribus Synodi Laodicenæ jam pridem Decretum legimus *Can.* 29. " Quod non oportet Chriſtianos » judaïſare; & in Sabbatho otiari; ſed eo die operari: » Diem autem Dominicum præferentes otiari, *ſi modò* » *poſſint*, ut Chriſtianos.

Ad additam clauſulam, *ſi modò poſſint*, reflectens Theodorus Balſamon in Commentario in hunc Canonem, ait: " Sed & hoc ſcilicet die Dominico non operari, non » neceſſariò mandarunt; ſed adjecerunt, *ſi poſſint Fide-* » *les*. Si enim propter inopiam vel aliam aliquam neceſ- » ſitatem, etiam die Dominico fuerit aliquis operatus, » præjudicium ei non affertur.

Eamdem clauſulam obſervat Zonaras, additque: " Lex verò civilis, à muneribus die Dominico pacatio- » nem eſſe, ſi agricolarum opera excipias, omninò jubet. » Illis namque, quia fortè, operibus primo quoque tem- » pore obeundis alium diem pariter accommodatum nan- » ciſci non ita facilè fuerit, Dominico quoque die operam » navandi facultas conceſſa eſt.

VII. Lex civilis, cujus hic meminit Zonaras, videtur Conſtitutio Conſtantini Magni relata in *L.* 2. *Cod. De Feriis*, quâ permittebatur agricolis die Dominico operas ſuas exercere, additâ hâc ratione: " Quoniam » frequenter evenit, ut non aptius alio die frumenta » ſulcis aut vineæ ſcrobibus mandentur; ne occaſione » *momenti pereat commoditas* cœleſti proviſione conceſſa.

VIII. Ad neceſſitatem Imperatorem reflexiſſe ſat apertum eſt: ſed quia neceſſitas hæc non ſemper occurrit, ac ideò videretur nimia à veneratione diei Dominicæ exemptio agricolis indulta, Leo Sapiens ſæculo IX. eam legem correxit *Conſtit.* 54. ſtatuitque ut omnes in die ſacro à labore vacent, " neque *Agricolæ*, neque quippiam » alii in illo illicitum opus aggrediantur. Si enim, qui » umbram quamdam atque figuram obſervabant, tan- » topere Sabbathi diem venerabantur, ut ab omni pror- » ſus opere abſtinerent, quomodo qui gratiæ lucem,

que Suffraganeis: " Quod cum regio veſtra non mul- » tùm frugibus abundet, mare, in quo populus majo- » rem conſuevit habere ſuſtentationem ſterilius ſolito ef- » fectum fuiſſe multorum relationibus cognoſcentes, bea- » ti Petri auctoritate & Pauli & noſtrâ indulgemus, ut » liceat Parochianis veſtris diebus Dominicis, & aliis feſ- » tis (præterquam in majoribus anni ſolemnitatibus) ſi » alecia terræ ſe inclinaverint, eorum captioni ingruente » neceſſitate intendere: ita quod poſt factam capturam » Eccleſiis circumpoſitis & Chriſti pauperibus congruam » faciant portionem.

XI. Synodi noſtræ Belgicæ pro diſpenſatione paſſim ad Epiſcopum, Archipreſbyterum aut Paſtorem remittunt.

Synodus P. I. Mechlinienſis, *tit. De Feſtis*, *cap.* 3. " Vetat omnibus Magiſtratibus & Sæcularibus Judicibus, » ne cuiquam ex omnibus prædictis feſtis violandi ſeu » profanandi licentiam concedant, ſed eos qui ab ipſis » licentiam hujuſmodi requirunt, ad Epiſcopum ejuſve » Vicarium vel Paſtorem remittant: alioqui contra eos » tamquam Synodalium Statutorum tranſgreſſores, & » aliàs prout de jure, procedant.

XII. Similiter Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 4. *cap.* 2. poſtquam dixit diebus feſtis, nec permitti agrorum cultum, aut meſſem, molitorum, coctorum cereviſiæ, lanionum, piſtorumque operas, additâ hac exceptione, *niſi ob notabilem neceſſitatem*, dicit: " Cujus cognitio ad De- » canum Chriſtianitatis, vel eo abſente, aut nimis pro- » cul degente, ad Paſtorem loci ſpectabit.

XIII. Edictum Philippi II. ad hanc Synodum, *art.* 7. pariter vult diebus feſtis à prædictis exercitiis abſtineri, " niſi ob neceſſitatem declarandam (ait) per Officiarium » & Magiſtratum loci, de adviſamento Decani Chriſtia- » nitatis aut in ejus abſentia Paſtoris loci. " Idipſum habet Edictum Alberti & Iſabellæ quod emanavit anno 1607. ſuper obſervatione dierum feſtorum.

XIV. Super his Edictis reflectens Zypæus in Notitia Juris Belgici, *tit. De Feriis*, *num.* 4. ait: " Judicio qui- » dem Magiſtratûs quatenus de *puro facto* neceſſitatis » quæritur: Archipreſbyteri ruralis, aut ubi is non eſt, » Paſtoris; quatenus de obligatione *præcepti* Decalogi ſeu » Eccleſiæ agitur: quæ non habet alium interpretem, » quam Eccleſiaſticum Magiſtratum .... ut & diſpenſatio » ſuper obligatione non alteri competere poſſit; ſed tan- » tùm ſuper declaratione facti, & ſic impropria locutio- » ne.

XV. Inter acta & reſoluta in Congregatione Archipreſbyterorum præſidente Archiepiſcopo Mechlinienſi, habita die 25. & 26. Septembris, anno 1163. *art.* 41. & 42. habetur: " Ad evitandum abuſum quo in aliquibus » locis Ballivi & Officiarii laici pro certo pretio permit- » tunt inconſulto Ordinario, Archipreſbytero, vel alio » ad id deputato, quod diebus feſtivis & prohibitis ruſti- » ci arare poſſint & carrucare, Archipreſbyteri agent iſ- » tic loci cum prædictis Ballivis, curabuntque ſignificari » dictis ruſticis, eos per ſimilem licentiam non evaſuros » cor-

Digitized by Google

„ ria quæcumque, mercatum item & forum rerum vena- „ lium atque judicialia exercere," ſubjungit per modum moderationis; " Ita tamen ut Epiſcopis in illis feſtis quæ „ *minùs* celebria ſunt, ad populi commoditatem liceat „ aliquid pro ſua diſcretione relaxare.

Non dubium ergo quin aliqua permitti queant diebus Dominicis & feſtis minoribus, quæ permittenda non ſunt in ſolemnitatibus majoribus; majorque neceſſitas requiratur; ut licentia laborandi in his ſolemnitatibus annuatur, quàm in aliis feſtis aut Dominicis diebus.

XVIII. Nicolaus V. à Tranſylvanis conſultus, " an „ pauperibus villanis ac oppidanis licitum ſit vendere die „ Dominico vel feſto alicujus Sancti, panes, legumina, „ pyra, poma, & alia legumina; vel ſit licitum eis finita „ Miſſa, poſt prandium de campo tempore meſſis, „ cum timetur de pluvia, portare cum pecoribus, vel

XX. Edictum Principum noſtrorum de anno 1607. ut efficacior & promptior ſit executio eorum quæ ibidem pro cultu dierum feſtorum ſtatuta ſunt, vult contra violatores procedi tam per Judices Eccleſiaſticos, quàm Civiles jure præventionis: ita tamen ut ſi per Judicem Eccleſiaſticum procedatur ad mulctam pecuniariam, ea fiat cum decenti moderatione, applicanda ad uſum pauperum aut Hoſpitalium ſpeciatim in ſententia exprimendorum.

Inſuper ſi citatus coram Judice Eccleſiaſtico alleget, probetque ſecum diſpenſatum ratione alicujus neceſſitatis per Officiarium vel Magiſtratum loci cum adviſamento Paſtoris, ut eodem Edicto ordinatum eſt, ipſe Judex Eccleſiaſticus tenebitur ſuperſedere, neque ulteriùs inquirere poterit, an diſpenſatio benè vel malè data ſit?

TITULUS XVIII.

Origo, Definitio, & Diviſio Beneficiorum.

CAPUT I.

Origo & Definitio Beneficiorum.

1. *Beneficium olim vocatum prædium Fiſcale.*
2. *Beneficium & feudum olim coincidebant.*
3. *Prædia Clericis in alimentationem aſſignata* Beneficia *vocari cœperunt; & quare?*
4. *Multis ſæculis diſpenſatio proventuum Eccleſiaſticorum manſit penes Epiſcopos.*
5. *Subinde prædia Clericis utenda concedebantur.*
6. *Ex his conceſſionibus habetur Beneficiorum origo.*
7. *Hæ conceſſiones primitus tantùm erant* perſonales *intuitu meritorum.*
8. *Rerum Eccleſiaſticarum diſpenſatio, quâ ratione Clericis committi cœperit?*
9. *Primùm concredita vita eorum durante.*
10. *Tantùm illis qui operam Eccleſiæ impenderent.*
11. *Quomodò titulis portio annexa fuerit?*
12. *Unde* titulus Beneficii *nomen obtinuerit?*
13. *Definitio Beneficii juxta Canoniſtas.*
14. *Alia Theologorum; ſed utraque coincidit.*
15. *Officium Eccleſiaſticum eſt fundamentum Beneficii, etiam ſecundùm Canoniſtas.*
16. *Non alium in finem hodie proventus Eccleſiaſtici dantur Clericis, quàm olim.*
17. *Nullum Beneficium ſine officio.*
18. *Beneficium debet eſſe* perpetuum; *& quare?*
19. *Beneficia* manualia *non ſunt propriè Beneficia.*
20. *Beneficium debet erigi auctoritate Epiſcopi.*
21. *Id priſtinæ diſciplinæ conſentaneum eſt.*
22. *Quamcumque conditionem adjecerit fundator, fundatio* Beneficium *non eſt ſine Epiſcopo.*
23. *Non ſufficit data facultas celebrandi Miſſas.*
24. *Etiamſi eſſent perpetuæ ad vitam poſſidentium.*
25. *Vicarii perpetui deputandi erecto* titulo.
26. *Beneficium non præſumitur, ſi adminiſtratio proventuum ad tertium pertineat; & quare?*
27. *Spiritus Eccleſiæ circa Beneficia ſemper idem.*
28. *Cur conveniat ſcire priſtinam Eccleſiæ circa Beneficia diſciplinam?*

I. BENEFICIUM, ait D. Du Cange in ſuo Gloſſario, verbo *Beneficium*: " Scriptoribus me- „ diæ ætatis, dicitur prædium fiſcale, quod „ à Rege, vel Principe, vel ab alio quolibet, ad vitam „ viro nobili utendum, conceditur. Ita autem appel- „ latum eſt, quod ex mero dantis *Beneficio* ac libera- „ litate

eorumve Oeconomos & Archidiaconos; ut ſecundum proportionem in Clericos, fabricam Eccleſiæ, pauperes, & uſum Epiſcopi diſtribuerentur.

V. Adhæc conſtat, quod & ſubſiſtente hac diſpenſandi œconomia; ſubinde terræ ac prædia nonnulla Clericis utenda, concederentur.

Sic legitur in *Can.* 23. Concilii Aurelianenſis I. anno 511. " Si Epiſcopus *humanitatis* intuitu, vineolas, » vel terrulas, Clericis & Monachis præſtiterit excolen» das, vel pro tempore tenendas, etiam longa tranſire » annorum ſpatia comprobentur, nullum Eccleſia præju» dicium patiatur, nec ſæculari lege præſcriptio quæ Ec» cleſiæ aliquid impediat, opponatur.

Et magis ad propoſitum ex Epiſtola Symmachi Papæ, qui ſedit ſub finem ſæculi V. legitur apud Gratianum, *Cauſ.* 16. *q.* 1. *Can.* 61. " Poſſeſſiones quas unuſquiſque » Eccleſiæ proprias dedit aut reliquit arbitrio, alienari » quibuſlibet titulis, atque diſtractionibus, vel ſub quo» cumque argumento non patimur: niſi fortè aut Clericis » bonorum meritorum, aut Monaſteriis religionis intui» tu, aut certè peregrinis, ſi neceſſitas largiri ſuaſerit: » ſic tamen ut hæc ipſa non perpetuò, ſed temporaliter » perfruantur.

VI. Hîc habemus, Clericis benè meritis ab Epiſcopis poſſeſſiones Eccleſiarum datas fuiſſe; quæ tamquam ex Epiſcoporum beneficientia profecta, *Beneficia* cœperunt dici: non ſecùs ac prædia à Principibus conceſſa viris nobilibus, aut militaribus ob eorum merita.

Unde ad hanc Symmachi Epiſtolam reflectens Cardinalis Baronius monet, hinc, quæ Beneficiorum Eccleſiaſticorum origo fuerit, manifeſtum eſſe. " Cùm enim ſolerent » (ait) Clerici ab ea Eccleſia per Epiſcopum ſingulis » menſibus victus cauſa meritam ſtipem accipere, poſtea » factum ut aliquibus ex his Eccleſiæ poſſeſſiones, quo» ad viverent, ab ipſo Epiſcopo concederentur, quæ *Be» neficia* dici cœperunt, eò quod (ut Symmachus in ea » Epiſtola) benè meritis tantummodò concedere liceret. *Ad annum* 502.

VII. Interim ex citatis verbis tum Concilii Aurelianenſis, tum Symmachi, ad oculum patet, admodùm raras fuiſſe has conceſſiones; neque lege ordinaria, ſed tantùm ex ſingulari aliqua neceſſitate, aut ob ſingularia perſonæ alicujus merita factas.

VIII. At labentibus ſæculis diſciplina Eccleſiæ labeſcente; nec non Epiſcoporum, Oeconomorum, vel Archidiaconorum in rebus Eccleſiæ diſpenſandis fidelitate & integritate à priſtino ſuo gradu declinante, frequentiſſimæ fuère diſſenſiones & querelæ inter Clericos quibus proventus Eccleſiæ diſtribui debebant, & eos quibus diſpenſationis cura incumbebat.

Hinc Clerici, ut ſe à prætenſis vexationibus, & injuſta diſpenſatione eximerent, primò cœperunt ſinguli Presbyteri ſibi arrogare oblationes in Eccleſia propria factas; quæ antea ad Epiſcopum dividendæ ferri conſueverant.

Cum jam jus recipiendi oblationes eaſque ſuis uſibus applicandi ad ſingulos Presbyteros eſſet devolutum, tandem vertenda, ſeu potius jus percipiendi eorum fructus dabant Clericis, ut Eccleſiæ *militarent* ſeu officium exhiberent, quiſque juxta vocationem ſuam. Hinc illud vulgatum approbatum per Bonifacium VIII. in *cap. fin. De Reſcriptis in* 6. *Beneficium datur propter officium*, ubi Beneficium accipi pro jure percipiendi proventus, nemini dubium eſt.

XI. Cum verò incommodum videretur, quod moriente Presbytero ſucceſſor ejus jus percipiendi proventus ab Epiſcopo, ejuſque quaſi liberalitate recipere denuò deberet, cœperunt ſingulæ Eccleſiæ jus percipiendi proventus intra limites ſuarum Eccleſiarum, ſuis Preſbyteris, independenter ab Epiſcopis, vindicare; invaluitque tandem juris axioma, quod Parochi habeant fundatam intentionem ad percipiendas decimas, oblationes, alioſque proventus intra fines ſuarum reſpectivè Parochiarum provenientes.

Jus itaque fructus percipiendi jam non perſonis, ſed Eccleſiis, ſeu titulis annecti cœpit: ita ut qui titulum haberet, jus quoque fructus percipiendi ex bonis titulo annexis conſequeretur: quæ diſciplina tandem univerſaliter obtinuit, & recepta fuit.

XII. Hinc ulterius factum, ut ipſe titulus tandem nomen *Beneficii* ferè obtinuerit; tum quod illo obtento ipſum jus percipiendi proventus tamquam annexum obtineatur; tum quod Eccleſiaſticum officium, ſive miniſterium tamquam *principale*, jus verò percipiendi proventus, ut *minus principale & acceſſorium* conſiderari & reputari debeat.

XIII. Canoniſtæ retinentes primam *Beneficii* nomenclaturam, qua ſignificatur, jus percipiendi certos proventus Clericis tamquam *militibus* Eccleſiæ conceſſum, illud ſolent definire: Jus perpetuum percipiendorum fructuum quorumcumque ex bonis Eccleſiaſticis ſeu Deo dicatis, propter officium ſpirituale authoritate Eccleſiæ conſtitutum.

XIV. Theologi verò, Beneficium magis conſiderantes penes titulum & officium Eccleſiaſticum, definierunt illud, exprimendo ipſum officium, ſeu miniſterium Eccleſiaſticum ut principale, hoc modo: Jus perpetuum miniſtrandi in Eccleſia auctoritate Epiſcopi conſtitutum, habens jus percipiendi fructus annexum.

Verùm ſive Canoniſtarum ſive Theologorum definitio teneatur, in idem recidere videtur: cum & prior definitio ſat exprimat, ipſum officium ſeu miniſterium Eccleſiaſticum eſſe principale, atque jus percipiendi fructus eſſe acceſſorium.

XV. Et licet Canoniſtæ dicant, officium Eccleſiaſticum non eſſe propriè Beneficium, fatentur tamen, eſſe *fundamentum & cauſam* Beneficii; quemadmodum loquitur Andræas Vallenſis *ad tit. De Præbendis* §. 1. *n.* 4.

Hoc ſenſu, ait Synodus Tridentina, *Seſſ.* 21. *cap.* 5. *De Reformat. Beneficia ad Divinum cultum atque Eccleſiaſtica munia obeunda eſſe conſtituta.* Et Innocentius III. *lib.* 1. *Epiſt.* 82. ad Auxitanum Archiepiſcopum, ſcribit: " Di» gnitates & cætera Beneficia Eccleſiaſtica piâ Fidelium » devotione conſtituta fuerunt, certis aſſignanda perſo» nis,

Digitized by Google

XVIII. Dicitur in definitione, jus *perpetuum*; hoc eſt *ad vitam* Beneficiati: quæ perpetuitas ex ipſa Apoſtolica Doctrina, & priſtina Patrum diſciplina originem ducit.

Docet enim Apoſtolus, ut *unuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat*, 1. *Ad Corinth. cap.* 7. Hinc & fixa perpetuaque fuit Eccleſiæ diſciplina innovata per Synodum Tridentinam, ut dum quis alicui Eccleſiæ legitima auctoritate & vocatione adſcriptus eſt, in ea permaneat, ibique ſuis fungatur muneribus, *Seſſ.* 23. *cap.* 16. *De Reformat.*

Cum autem per quodcumque Beneficium Clericus adſcribatur certæ Eccleſiæ, voceturque ad certum *Officium* ſeu *Miniſterium* Beneficio correſpondens, ratio ipſa vocationis, ipſaque Patrum diſciplina ſuadent, ut in eo *perpetuò* maneat, neque ob eo removeatur aut diſcedat, niſi juſta aliqua ratio aliud perſuadeat.

XIX. Hinc communiter concludunt Canoniſtæ, quod ſi aliquod officium cum annexo jure percipiendi fructus erigatur temporale & ad nutum revocabile: non eſſe *propriè* Beneficium Eccleſiaſticum; & ſi de perpetuo fiat amovibile *ad nutum* ſeu *manuale*, amittere naturam veri Beneficii.

XX. Ulterius, ut ſit Beneficium, atque pro Beneficio Eccleſiaſtico reputetur, requiritur, ut ſit jus perpetuum *auctoritate* Eccleſiæ, ſeu Epiſcopi; aut Pontificis conſtitutum; quod etiam ex ipſa Patrum diſciplina originem habere, non obſcurum eſt.

XXI. Antiquitus enim nemo Miniſteriis Eccleſiaſticis applicabatur, niſi ex Epiſcoporum auctoritate. Ipſa quippe Ordinatio Clericum Eccleſiæ cui in Ordinatione adſcribebatur, tamquam illius Miniſtrum alligabat, ut ibidem ſui Ordinis muneribus fungeretur; atque hoc pacto illius Eccleſiæ Clericus vel Miniſter, ſeu ut hodie loqui amant, *Beneficiatus* conſtituebatur.

Adhæc Miniſteriorum ſeu Officiorum ordo, per Clericos obſervandus, ab Epiſcoporum auctoritate pendebat, nullumque Officium ſeu miniſterium ſine eorum conſenſu quiſquam ſuſcipere poterat.

Diſpenſatio quoque proventuum Eccleſiaſticorum primitùs ipſorum arbitrio credita erat.

Hæc Epiſcoporum auctoritas, ut aliquouſque ſalva perſiſtat, & munia Eccleſiaſtica eorum interventu ſuſcipi, & Eccleſiaſticæ poſſeſſiones ab ipſis ad Clericos derivari videantur, viſum eſt, nullum reputari verum Beneficium Eccleſiaſticum, vi cujus Clerici Eccleſiaſticis muniis alligantur, & jus percipiendorum Eccleſiaſticorum proventuum adipiſcuntur; niſi auctoritate Epiſcopi jus tale probatum, atque pro vero titulo Eccleſiaſtico agnitum fuerit: quò fiat ut dum Clericus vi hujus Beneficii ſeu tituli functionibus Eccleſiaſticis applicatur, & jus ad fructus annexos acquirit, ea auctoritate Epiſcopi quodammodo fiant.

» inſtituiſſe: cum hujuſmodi actus celebrandi cadat » etiam in privatis Oratoriis in quibus non poteſt cele- » brari, niſi de ipſius Epiſcopi licentia." Pyrrus Corradus *ibid. num.* 23.

XXIV. Et licet etiam hujuſmodi fundationes, aut Capellaniæ eſſent *perpetuæ* ad vitam ipſius Capellani, qui poſſit vitâ durante proventibus fundationis uti; tamen Beneficia non erunt, neque legibus Beneficiorum regentur, niſi auctoritate Epiſcopi in titulum Beneficii fuerint erectæ. Et ſi ad talem fundationem quis ad Ordines promoveretur, non diceretur promotus titulo *Beneficii*, ſed titulo *Patrimonii*. Pyrrus *ibid. num.* 43.

XXV. Cum Vicarii perpetui juxta hodiernam diſciplinam ſint veri Beneficiati, conformiter ad hactenus dicta reſpondit ſacra Congregatio, quod Vicarii perpetui conſtitui non poſſint in vim Concilii Tridentini, *Seſſ.* 7. *cap.* 9. *De Reformat.* niſi priùs erecta ſit Vicaria perpetua auctoritate Epiſcopi in titulum; Apud Fagnanum ad *cap.* AD AUDIENTIAM, *De Reſcriptis*, *num.* 100.

XXVI. Quia ex moderna diſciplina (uti ſuprà notavimus) reditus ipſi titulo Beneficii ſunt annexi; atque ipſe Beneficiatus vigore ejuſdem tituli accipit jus percipiendi proventus illos vitâ ſuâ durante, judicatum aliquando fuit, teſtatorem noluiſſe Beneficium erigi ex eò quod voluiſſet, ut cuſtodia & ſollicitudo Capellæ cum libera adminiſtratione hæreditatis illi relictæ, eſſe deberet penes quemdam Abbatem; ita Pyrrus *ibid. numero* 10.

XXVII. Ex his quæ de perpetuitate, nec non erectione tituli auctoritate Epiſcopi dicta ſunt, non difficulter colligi poteſt, quod ſi omnia quæ, juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam ipſa Beneficiorum conditio, erectio, collatio, & Beneficiatorum obligatio requirunt, ritè & ex mente Eccleſiæ expenderentur, appareret, etiam Spiritum Eccleſiæ in his manſiſſe invariatum; tametſi exterior diſciplina in multis ſit mutata.

XXVIII. Hinc ulterius intelligeretur, quàm utile, imò penè neceſſarium ſit, non tantum de moderna, ſed etiam priſtina, circa Beneficia diſciplina eſſe inſtructum: ut ex hac notitia facilius ipſe Eccleſiæ ſpiritus, qui ſemper præcipuè attendendus eſt, percipi; ipſaque exterior diſciplina, quantum poſſibile, ſecundum illum ſpiritum dirigi poſſit.

CAPUT II.

De Dignitatibus, & Perſonatibus.

1. *Definitio Dignitatis.*
2. *Primis ſæculis ignotum nomen* Dignitatis, *prout hodie accipitur.*
3. *Quæ hodie* Dignitates *dicuntur, durante vita communi Canonicorum erant plerumque ſimplicia officia.*

præeminentia inter Dignitates?

15. *Jura honorifica quæ in dignitate conſtitutis competere ſolent.*
16. *Super his juribus contentiones vitandæ.*
17. *Quare hæc jura honorifica deferantur?*
18. *Ad quid Dignitates Eccleſiaſticæ inſtitutæ?*
19. *Unde contingat Dignitates Eccleſiaſticas à multis ambiri?*
20. *In inferioribus Beneficiis aliqua tolerantur, non toleranda in Dignitatibus.*
21. *In materia diſpenſationis nomine* Beneficii *non veniunt Dignitates.*
22. *Diſpenſatio ad Beneficia* curata *& alia* quæcumque *non comprehendit Dignitates curatas.*
23. *Diſpenſatio ſuper Dignitatibus non complectitur Dignitates* majores.
24. *Quæ ſint Dignitates* majores *in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis?*

I. DIgnitas dicitur (ait Rebuffus) quædam præ„ minentia cum juriſdictione, quæ cognoſcitur „ ex præeminentia, juriſdictione, quando ad hoc eſt „ inſtituta, ut ſit dignitas; & ex conſuetudine, quando „ conſuetudo facit, ut ſit dignitas." In Praxi Benef. *parte 1. tit. Seculare Beneficium quotuplex num.* 7. Beneficia igitur, quibus hujuſmodi præeminentia vel ex inſtitutione aut conſuetudine annexa eſt, vocantur Dignitates.

II. Primitùs Dignitatum nomen hoc modo ſumptum incognitum erat. Cum enim primis Eccleſiæ ſeculis, nondum exortis Beneficiorum titulis, per ſolam ordinationem Clerici Monaſteriis Eccleſiaſticis applicarentur; ipſaque Eccleſiaſtica munia eſſent ipſis Ordinibus annexa; atque per ipſam Ordinationem jus percipiendi proventus Eccleſiaſticos conſequerentur, omnis quoque prærogativa ex præeminentia à dignitate Ordinum petebatur; iſque major in miniſterio Eccleſiaſtico reputabatur, qui major erat in Ordine.

III. Adhæc, quamdiu Canonici Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum in communi quaſi Regulares vixerunt, nomen dignitatis vix notum fuit: imò pleraque quæ hodie in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis pro Dignitatibus reputantur, olim vitâ communi durante non Dignitates, quin nec Beneficia fuerunt, ſed ſimplicia officia, quæ à Superioribus pro arbitrio committebantur & adimebantur; quemadmodum oſtenſum eſt *parte 1, titulo 11.* ubi de Dignitatibus Capitulorum ſingulatim actum fuit.

IV. At Canonicis deſertâ vitâ communi ad ſingularitatem, ac unà ad ſecularitatem magis delapſis, cœperunt ea, quæ primitus dumtaxat fuerant ſimplicia officia, erigi in titulos Beneficiales, & ſenſim etiam in Dignitates degenerari.

Utrumque notavit Molanus *lib. 1. De Canonicis cap.* 13. ubi advertens, quod Theſauraria apud quoſdam ſit Officium, à quo, ſi inidoneus judicetur, repellitur: apud

At ſub id tempus Clerici nonnulli Eccleſiarum *Perſonæ* dici cœperunt; illi nimirum qui Eccleſias etiam Parochiales obtinebant, ſed curam animarum totumque ſpirituale officium alicui Presbytero, quem Vicarium ſuum dicebant, committebant: quemadmodum infrà titulo *De Competentia Paſtorali*, latiùs exponetur occaſione Paſtorum primitivorum, quibus Perſonati Clerici multum ſimiles erant; eamdemque penè originem habuêre.

Hi enim Eccleſias obtinentes, & titulum ſine officio retinentes, proventus Eccleſiarum percipiebant; atque certam quoque prærogativam, quemadmodum etiam nonnumquam Capitula & Monaſteria ſub qualitate Paſtorum primitivorum, retinuerunt, & *Perſonæ* Eccleſiarum dicti ſunt; nihil præter proventus aliquos, & certa honoris inſignia retinentes.

VII. Perſonatum & Dignitatem in jure nonnumquam pro ſynonimis accipi, noſcitur ex variis textibus Decretalium. Et quidem in *cap.* 8. ⁒ *De Conſtitut.* Primiceriatus Tullenſis Eccleſiæ, nunc *Perſonatus*, nunc *Dignitas*, nunc *officium* appellatur. Rurſus in *cap.* 8. ⁒ *De Reſcriptis*, Decani, Archidiaconi & alii dicuntur ſupprimere nomen *dignitatis* ſuæ, tamquam ſi non habeant aliquem *Perſonatum.* Hîc per *Perſonatus* idem ſignificari, quod antea expreſſum erat nomine *Dignitatis*, ex contextu evidens eſt.

Hujuſmodi plures textus occurrunt, qui ſupponunt, *Perſonatum & Dignitatem* ſynonima eſſe. Unde jam pridem notavit Cardinalis Hoſtienſis in *Summa* titulo *De Præbendis*: quod Dignitas ſit quædam præeminentia in gradu, quæ aliquando vocatur *Perſonatus.*

VIII. Non deſunt tamen etiam textus Juris, qui dignitatem à perſonatu diſtinguere, eaque tamquam inter ſe diverſa ſtatuere videntur.

In *Cap.* DE MULTA ⁒ *De Præbendis*, ex Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. Perſonatus à Dignitatibus diſtinguuntur. Cum enim dixiſſet Concilium, quod jam pridem prohibitum fuerit, ut nullus diverſas Dignitates Eccleſiaſticas, vel plures Eccleſias Parochiales reciperet contra Sacrorum Canonum Statuta, poſtmodum ſubjicit: " Hoc idem & in *Perſonatibus* eſſe decernimus „ obſervandum.

Eadem diſtinctio non minus apertè occurrit in *Cap.* STATUTUM *De Reſcriptis* in VI. ubi decernitur, cauſas à Sede Apoſtolica non delegandas, niſi *Dignitate* præditis aut *Perſonatum* obtinentibus, vel Canonicis Cathedralium Eccleſiarum.

IX. His aliiſque textibus allegatis concludit Fagnanus ad *Cap.* ADHÆC ⁒ *De Præbendis*, negari non poſſe, quin revera in jure ſint diverſa; neceſſeque eſſe fa„ teri, prædicta differre non *ſolùm nomine*, ſed etiam *re* „ & *ſubſtantia*, & verum eſſe, quod dicunt Archidiaco„ nus, Joannes Andræas & Oldradus: Si horum duo„ rum vocabulorum (Dignitatis & Perſonatus) virtus „ propriè ſumatur, neutrum eſt alterum; licet ſi largè „ ſumantur & impropriè, vel ſint ſynonima vel ſint con„ vertibilia unum in altero. *Num.* 11.

Fatetur

Digitized by Google

... dicenda Dignitas *ventoſa*; " quæ eſt (ait) *abuſivè*
» Dignitas, & cujus effectus alius non eſt, quam ut invidiam generet, & ſcandalum ſeminet inter fratres. Quid de Præpoſitis hodiernis qui nullam adminiſtrationem annexam habent; nec aliquod in Eccleſia officium præſtant, imò nec reſident, dicendum ſit, dixi *parte* 1. *titulo* 11. *cap.* 1.

XII. Sicuti ad rationem Beneficii Eccleſiaſtici hodie ſpectat, quod ſit *perpetuum*, ita quoque præeminentia cum juriſdictione propriè pro Dignitate non reputatur; neque eam obtinens in Dignitate conſtitutus dicitur, ni *perpetua* fuerit, titulumque perpetuum vigore Canonicæ inſtitutionis aſſequatur.

XIII. Ita Vicarius generalis Epiſcopi non tantum juriſdictionem, ſed & præeminentiam quamdam habet, præcedendo alios Canonicos; quin & Archidiaconum, præſertim dum nomine Epiſcopi intervenit in actibus ſuæ juriſdictionis ſeu adminiſtrationis; verbi gratia in examine Ordinandorum, vel pro concurſu ad Eccleſias Parochiales. Hic tamen Vicarius non cenſetur propriè habere Dignitatem, neque in Dignitate conſtitutus; eo quod omnis ejus juriſdictio, & ex hac profluens præeminentia ſit dumtaxat *vicaria* ad nutum revocabilis: unde nec ſimilis Vicariatus cum alia Dignitate eſt incompatibilis.

XIV. Ut autem ſciatur quæ pro Dignitate haberi debeant, inſpicienda eſt inſtitutio ac potiſſimum Eccleſiarum conſuetudo. Quædam enim in una Eccleſia pro ſimplici Officio aut Beneficio, & in aliis pro Dignitate reputantur. Similiter quoad ordinem & præeminentias inter Dignitates, ſingularum Eccleſiarum conſuetudo, quæ in ſingulis penè Eccleſiis diverſa eſt, attendenda eſt, uti rectè advertit Pinſonius *De Beneficiis cap.* 4. §. 20. *num.* 7. additque, " conſuetudinem cujuſque Eccleſiæ ita
» ſpectandam, ut eatenus quiſque dicatur habere *digni-*
» *tatem* vel officium quatenus reputatur eſſe in officio
» vel *dignitate*, ut in hoc verè dici poſſit, plus eſſe in
» opinione, quam in rei veritate, quod omnes Inter-
» pretes (ait) uno ſimul ore pronuntiant auctoritate
» *Cap.* Cum olim *De Conſuet.*

XV. Jura honorifica, quæ hodie ſolent competere iis qui in dignitate ſunt conſtituti: quæque hodie quodammodo indicia ſunt dignitatum; & utinam à pleriſque præcipuè non appetantur! conſiſtunt plerumque in loco honorabiliori ſive digniori in choro, in congregationibus, & proceſſionibus aliiſque publicis conventibus; item aliquando in veſtium diſtinctione; quod v. g. præter ſuperpelliceum, Rochetum ferre poſſint: inſuper, quod ſæpius quam reliqui Canonici aliive de Clero incenſentur, aliiſque ſimilibus; circa quæ ſingularum Eccleſiarum conſuetudo principaliter attendenda eſt.

XVI. Hoc unum ſummopere dolendum, quod ferè ... merito qui ad eas vocantur, tales eſſe debent,
» qui ſuo muneri reſpondere poſſint.

Itaque quod ad Epiſcopos & Prælatos dixit S. Bernardus, ad omnes in dignitate conſtitutos meritò dici poteſt: " Honorificabitis autem (miniſterium) non cultu
» veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificiis, ſed
» ornatis moribus, ſtudiis ſpiritualibus, operibus bonis.

XIX. At externa illa honoris ac præeminentiæ ſigna, nec non opimi proventus Dignitatibus plerumque annexi, ita oculos hominum obfuſcant, ut in iis onera annexa non videant, aut ſane non attendant.

" Multi enim non tantâ fiduciâ & alacritate currerent
» ad honores, ſi eſſe ſentirent & onera; " uti loco citato *cap.* 7. loquitur Bernardus, qui & ſubdit: " Gravari pro-
» fecto metuerent, nec cum tanto labore & periculo qua-
» rumlibet affectarent infulas dignitatum. Nunc verò
» quia ſola attenditur gloria & non pœna, purum eſſe
» Clericum erubeſcitur in Eccleſia; ſeque viles æſtimant
» & inglorios, qui quocumque in eminentiori loco non
» fuerint ſublimati.

Itaque veriſſimum eſt, quod ait idem Doctor ibidem: " Meditantibus (dignitates) honores blandiuntur, ſed
» onera penſantibus tædio ſunt atque formidini. Non
» autem omnes capiunt hoc verbum.

XX. At Eccleſia ipſas dignitates ſecundum officia ac onera iis annexa attendens: conſideranſque quod quo majori in gradu & officio Miniſtri ſunt conſtituti, eo magis conveniat, ut præ cæteris ſint ab omni vel ſpecie mali immunes, nonnumquam in inferioribus Miniſtris aliqua toleranda aut permittenda judicat, quæ nequaquam in Prælatis atque in dignitate conſtitutis toleranda aut permittenda cenſet.

XXI. Quapropter etiamſi dignitates revera ſint Beneficia, tamen ſi ſuper aliquo defectu cum Clerico fuerit diſpenſatum, ut non obſtante illo defectu, Beneficium habere queat, non intelligitur ſub nomine *Beneficii* comprehenſa *dignitas*: ideoque nec vigore hujuſmodi diſpenſationis, *dignitatem* obtinere poterit; ita poſt Garciam alioſque Canoniſtas Pyrrus Corradus in Praxi diſpenſationum *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 1.

XXII. Eadem ratione (pergit Corradus) ſi mandatum ſit ad Beneficia *curata* & *quæcumque alia*, profecto non includetur dignitas *curata*; quæ quidem dignitas non excluditur, ex eo quod non ſit Beneficium Eccleſiaſticum; ſed quia eſt *qualificatum*.

XXIII. Adhæc, quia inter dignitates aliæ ſunt aliis majores, etiamſi diſpenſatum ſit ſimpliciter pro dignitatibus, nequaquam tamen cenſetur diſpenſatum pro *majoribus* & *principalibus*, niſi id ſit expreſſum.

Quare juxta ſtylum Curiæ, quando diſpenſatio conceditur pro quacumque dignitate, ſolet dici, quod non obſtante hoc defectu promoveri queat Orator ad dignitates, etiam *majores* & *principales*.

… occaſione diſpenſationis ſuper irre-
gularitate ex defectu natalium.

CAPUT III.

De Beneficiis Regularibus & Sæcularibus.

1. *Diſtinctio inter Beneficia Sæcularia & Regularia olim ignota.*
2. *Quæ Regularia dicantur; & quæ talia ex ipſa Beneficiorum conditione?*
3. *Beneficium Regulare ex fundatione.*
4. *Poteſt eſſe tale titulo præſcriptionis.*
5. *Quid ad hanc præſcriptionem requiratur?*
6. *Quando requiratur poſſeſſio 40. annorum?*
7. *Quid Beneficium Sæculare?*
8. *Omnia Beneficia præſumuntur* Sæcularia.
9. *Exceptiones ab hac regula.*
10. *De quibus Beneficiis regula intelligenda: & ratio regulæ.*
11. *Regularia Regularibus, & Sæcularia Sæcularibus conferenda.*
12. *Prior pars regulæ probata à Synodo Tridentina.*
13. *An nondum profeſſus, ſed profiteri intendens poſſit habere Beneficium Regulare?*
14. *Beneficia Regularia ex ſua natura non conferenda, niſi Profeſſis vi Concilii Tridentini.*
15. *Id conforme praxi hodiernæ.*
16. *Quædam Beneficia Regularia conferri poſſunt nondum profeſſis.*
17. *Beneficia non curata Sæcularia Regularibus conferri nequeunt.*
18. *An Monachi de jure poſſint ad Eccleſias Parochiales* Sæculares *ab Epiſcopis aſſumi?*
19. *Utrum Monachi olim aſſumpti ad regimen Eccleſiarum Parochialium manerent Monachi?*
20. *Decretum Synodi Lateranenſis de Monachis Eccleſiis Parochialibus præficiendis.*
21. *Hoc Decretum de Canonicis Regularibus non loquitur.*
22. *Canonici Regulares* de jure *ad Eccleſias Parochiales per Epiſcopum aſſumi poſſunt.*
23. *Contraria reſolutio S. Congregationis probata à Gregorio XIII.*
24. *Ea reſolutio magis militat in aliis Regularibus.*
25. *Suſtinent Canonici Regulares, hanc reſolutionem non eſſe receptam: quod & praxi videtur conforme.*
26. *Canonici Præmonſtratenſes dicuntur habere privilegium obtinendi Eccleſias Parochiales ſæculares.*
27. *An Canonici Præmonſtratenſes Beneficiis Parochialibus præfecti poſſint ad nutum ſolius Abbatis revocari?*
28. *Mendicantes ad Beneficia admitti non poſſunt.*

I. FAmoſa & communis eſt diviſio Beneficiorum in *Regularia* & *Sæcularia*: quæ diviſio præcipuè

… re ex ſpeciali fundatione: quia Fundator Beneficii ordinavit, ut Beneficium Regularibus eſſet addictum, ſive per Regularem regeretur; ipſumque Beneficium eâ conditione ab Ordinario admiſſum & erectum fuit.

IV. Tertiò, titulo præſcriptionis Beneficium aliquod antea ſæculare fieri potuit regulare; ita ut vi hujus præſcriptionis jam Regularibus cenſeatur addictum, & per Regulares regi debeat.

De hoc titulo agitur in *cap.* 5. *De Præbendis* in VI. ubi declarat Bonifacius VIII. " Quando ſcribitur, ut
» provideatur de aliquo Prioratu alicui Clerico *ſæculari*,
» provideri non poteſt de Prioratu, qui per Religioſos
» (juxta modum præmiſſum) eſt ſolitus gubernari.

Modus autem præſcriptus, & in eodem Capitulo expreſſus, eſt, " ſi tanto tempore ab uno vel pluribus Re-
» ligioſis extitit continuè ac pacificè gubernatus, ut præ-
» ſcriptio legitima ſit completa.

V. Ad hanc præſcriptionem communiter poſt Gloſſam ad dictum *cap.* 5. requirunt Doctores poſſeſſionem *quadraginta* annorum; ſive ut Beneficium illud fuerit continuè ac pacificè per 40. annos per unum pluresve Regulares poſſeſſum, & *tamquam* Beneficium *regulare* ipſis Regularibus in *titulum* Beneficii collatum.

Si ipſis Regularibus eſſet collatum ex diſpenſatione tamquam ſæculare, aut forſan ob defectum Sæcularium commendatum, hæc quantumvis *longiſſimi* temporis poſſeſſio non ſufficeret ad immutandam naturam Beneficii, uti rectè advertit Rebuffus ad Concordata titulo *De Collationibus* §. *Volumus*, verbo, *Regularia*.

VI. Monet quoque ibidem Rebuffus, requiri poſſeſſionem 40. annorum, ut Beneficium ſæculare reddatur regulare, aut econtra; ſed id intelligendum eſſe, " quan-
» do probaretur Beneficium eſſe regulare, vel econtrario,
» vel vera qualitas, ſecus ſi vera qualitas non probare-
» tur, quia tunc ſufficit quod fuerit *ultimò* poſſeſſum per
» Sæcularem, licet non intervenerit præſcriptio ad hoc,
» ut Sæculari debeatur, ſi probaretur poſſeſſio hinc inde,
» eo caſu attenderetur *ultimus* ſtatus." Vide latius Pyrrum Corradum *lib.* 1. *Praxis Beneficiariæ cap.* 6.

VII. Beneficium ſæculare dicitur, quod Clericis ſæcularibus eſt addictum. Sæculares autem Clerici dicuntur, qui nullam profeſſi ſunt Regulam, ſed in ſæculo Deo ſerviunt, ait Rebuffus in Praxi Benef. *parte* 1. *titulo Quotuplex ſit Beneficium num.* 1. Inde & Canonici ſæculares eo titulo diſtinguuntur à Canonicis Regularibus: quod hi, & non illi Profeſſionem Religioſam juxta certam Regulam emittant; uti latius notatum eſt *parte* 1. *tit.* 7. *cap.* 1.

VIII. Tradit ibidem Rebuffus *num.* 3. regulam à Canoniſtis communiter receptam: " Regulariter omne Be-
» neficium præſumitur ſæculare ex primæva inſtitutione,
» niſi probetur regulare. Ideo (*ait num.* 4.) ſæcularis
» non tenetur probare eſſe ſæculare; ſed is, qui illud
» regulare dicit: quia habet præſumptionem pro ſe qui
» eſt ſæcularis.

IX.

Digitized by Google

[illegible], minus congruis.

Hinc Rebuffus *num.* 7. aſſerens" quod Parochiales Ec-
» cleſiæ præſumantur ſeculares, quia regulares ſunt cum
» eis inhabiles *Cap.* MONACHI ꝟ *De ſtatu Monach.*
Rationem inhabilitatis ſubjungit: " Nam Monachi plan-
» gentis, & non docentis habent officium, *Can.* MONA-
» CHUS, & *Can.* PLACUIT *cauſ.* 16. *q.* 1.

XI. Inſuper in hoc Beneficiorum genere recepta eſt hæc regula: *Regularia Regularibus, Sæcularia Sæcularibus* conferenda.

Hæc regula ab omnibus Canoniſtis probata, fundatur in variis textibus Juris, ac ſignanter in *Cap.* CUM DE BENEFICIO, & *Cap.* CUM SINGULA *De Præbendis* in VI. item *Clem. unica De ſupplenda neglig. Prælat.* In qua expreſsè dicitur, quod Diœceſani negligentiam Prælatorum in conferendis Beneficiis vacantibus ſupplere debeant; " Prioratus, Eccleſias, adminiſtrationes & Be-
» neficia hujuſmodi, illa videlicet, quæ conſueverunt
» per *ſæculares* Clericos gubernari, *ſæcularibus* Clericis:
» alia verò quæ *Religioſis* dumtaxat committi ſunt ſoli-
» ta, vel conferri *Religioſis* Monaſteriorum, quorum
» Prælati hujuſmodi negligentes fuerint, conferendo.

XII. Prior pars regulæ, quæ vult, Regularia Regularibus conferri, probatur à Synodo Trident. *Seſſ.* 14. *cap.* 10. *De Reformat.* ubi ſtatuit: " Regularia Beneficia,
» in titulum Regularibus profeſſis provideri conſueta,
» cum per obitum, aut reſignationem, vel aliàs illa in
» titulum obtinentis vacare contigerit, Religioſis tantum
» illius Ordinis, vel iis qui habitum omnino ſuſcipere
» & profeſſionem emittere teneantur, & non aliis, ne
» veſtem lino lanaque contextam induant, conferan-
» tur.

XIII. Hoc Decretum Synodi videtur admittere, ut Beneficia Regularia conferantur iis Clericis ſæcularibus, qui habitum omnino ſuſcipere & profeſſionem emittere teneantur; at Fagnanus pluresque Canoniſtæ putant, diſtinguendum eſſe inter Beneficia Regularia: ut nimirum illa quæ adminiſtrationem ſeu regimen Monaſticum ſive regulare annexum habent, ut ſunt Abbatiæ, Prioratus ſimiliaque Beneficia regularia, non comprehendantur ſub his verbis Concilii Tridentini; ſed dumtaxat Beneficia Regularibus conferri conſueta; atque eo titulo *Regularia*; ſed nullam adminiſtrationem aut regimen Monaſticum ſeu Regulare habentia: eamque diſtinctionem etiam probaſſe Sacram Congregationem refert Fagnanus ad *Cap.* CUM CAUSAM ꝟ *De Electione num.* 38. Nam propoſito dubio, " an præter Papam or-
» dinarii Collatores poſſint Regularia Beneficia in titu-
» lum Regularibus profeſſis provideri conſueta, conferre
» etiam ſæcularibus, qui illius Ordinis habitum omninò
» ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur. Die 12.
» Decembris 1585. Sacra Congregatio cenſuit, poſſe
» etiam ordinarios Collatores portiones monachales, &
» admitti quem in Francia ad Beneficia regularia, Prio-
» ratum aut aliam adminiſtrationem, niſi is ſit *expreſſe*
» profeſſus, niſi à Papa cum derogatione, & certa ſcien-
» tia, &c.

XVI. Quoad Beneficia autem Regularia ſimplicia, cujuſmodi ſunt Præbendæ, portiones Monachales & alia id genus, ad ea obtinenda " non requiritur actualis pro-
» feſſio, imò nec habitus regularis, ſed ſatis eſt, ut hu-
» juſmodi Beneficia conferantur Clericis ſæcularibus, qui
» habitum illius Ordinis ſuſcipere, & profeſſionem emit-
» tere teneantur, " ait Fagnanus *num.* 34.

XVII. Secunda pars ſupradictæ regulæ, volens Beneficia ſæcularia ſæcularibus conferri, excludit à ſimilibus Beneficiis ipſos Regulares.

Conformiter ad hanc regulam, ex omnium Canoniſtarum ſententia, Beneficia *ſæcularia* non curata, ut ſunt Canonicatus, Capellaniæ aliaque ſimilia, ſine diſpenſatione Papæ Regularibus conferri nequeunt. *Cap.* 9. ꝟ *De Regularibus*; & latè Fagnanus ad *Cap.* QUOD DEI TIMOREM ꝟ *De ſtatu Monach. num.* 18.

XVIII. Verum de Beneficiis Parochialibus & Curatis non adeo expeditum eſt; dubitaturque, num Regulares de licentia ſuorum Prælatorum ad hujuſmodi Beneficia ſæcularia promoveri nequeant; eſtque in hoc maxima inter Doctores varietas opinionum, ait Fagnanus ad *Cap.* QUOD DEI TIMOREM ꝟ *De ſtatu Monach.* aſſeritque " communiter teneri, Monachum de jure ex
» cauſa *utilitatis* de Abbatis conſenſu ab Epiſcopo pro-
» moveri poſſe ad Parochialem Eccleſiam ſine diſpenſa-
» tione, dummodò cum eo habitet alius ſaltem Mona-
» chus.

Fundatur hæc Doctorum aſſertio præcipuè in citato *cap.* QUOD DEI TIMOREM ꝟ *De ſtatu Monach.* ubi interrogatus Innocentius III. an Canonicus Regularis S. Victoris poſſet retinere officium Plebani, cui ante profeſſionem præfuerat, reſpondet: " Licet autem in Latera-
» nenſi Concilio de Monachis caveatur, ne ſinguli per
» villas & oppida per quaſcumque parœciales ponantur
» Eccleſias, &c. quia tamen iſtud de Canonicis Regula-
» ribus ſpecialiter non cavetur, qui etſi à Sanctorum
» Monachorum conſortio non putentur ſejuncti, regulæ
» tamen inſerviunt laxiori, & per antiquos Canones
» etiam Monachi poſſunt ad Eccleſiarum parœcialium re-
» gimen in Preſbyteros ordinari, ex quo debent prædi-
» cationis officium (quod privilegiatum eſt) exercere:
» ſic annuendum duximus poſtulatis, ut exercens Ple-
» bani officium, ſi commodè fieri poterit, unum Cano-
» nicum Regularem tecum habeas ad cautelam: cujus
» in his, quæ Dei ſunt & Regularis obſervantiæ, tam
» conſortio, quam ſolatio perfruaris.

Ex hac Decretali concludunt Doctores, Monachos ſecundum antiquos Canones potuiſſe ad Eccleſiarum Parochialium regimen in Preſbyteros ordinari.

» *ac ſollicitudinum hierarchicarum ac Eccleſiaſticarum.*

XX. Quidquid ſit, certum eſt, labentibus ſæculis, Monachos etiam ad curam animarum & functiones Hierarchicas ſalvo Monachatu fuiſſe applicatos; quamquam & illud verum ſit, quod per Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. in *cap.* 2. ⁑ *De ſtatu Monach.* cautum ſit, " ne Monachi ſinguli per villas & oppida per quaſ- » cumque Parochiales ponantur Eccleſias, ſed in majori » conventu aut cum aliquibus fratribus maneant, nec » ſoli inter ſæculares homines ſpiritualium hoſtium con- » flictum exſpectent.

XXI. Hujus Decreti in citato Capitulo *Quod Dei timorem*, meminit Innocentius III. aſſeritque iſtud de Canonicis Regularibus ſpecialiter non caveri; *qui etſi à Sanctorum Monachorum conſortio non putentur ſejuncti, regula tamen reſerviunt* LAXIORI: quod ultimum intelligendum credo, quod non tam arctam quam reliqui Monachi ſolitudinem, & à ſæcularibus, & Eccleſiaſticis functionibus ſeparationem profiteantur: ſed magis, quam Monachi ad Clerum accedant. Quem ſenſum non obſcurè indicat, dum ex hac ſua ſententia infert, officium Plebani Canonico Regulari S. Victoris committi poſſe.

XXII. Hinc communiter tradunt Doctores, Canonicum Regularem ſine diſpenſatione Pontificia de ſolius ſui Prælati licentia poſſe per Epiſcopum ad Beneficium Parochiale, etiam *ſæculare* aſſumi; quod & Synodus Tridentina ſupponere videtur *Seſſ.* 14. *cap.* 11. *De Reformat.* ſpecialiter ibidem decernens, " quod Regularis » de uno ad alium Ordinem *tranſlatus*, etiamſi Canoni- » corum Regularium fuerit, ad Beneficia *ſæcularia*, » etiam curata, omninò incapax exiſtat.

XXIII. Nihilominus cùm anno 1581. ſub Gregorio XIII. quæſitum eſſet, an Canonici Regulares de licentia ſui Generalis poſſint aſſumere curam tam ad tempus, quam perpetuò; Pontifex " noluit licere iſtis Regu- » laribus, etiam de licentia ſui Generalis, abſque per- » miſſu ſummi Pontificis aſſumere curam etiam ad tem- » pus, multoque minus Beneficium curatum in titulum. Ita ſe reperiſſe annotatum in libris publicis ſacræ Congregationis, aſſerit Fagnanus loco citato *num.* 16. additque: " Et ſubinde cum Canonici Regulares Lateranen- » ſes peterent, ut ſibi liceret cum licentia ſui Generalis » obtinere Beneficia curata in titulum vel ad tempus, & » res à Congregatione delata eſſet ad Sanctiſſimum, » Sanctitas ſua abnuit.

" Ex his patet (ait Fagnanus) Canonicos Regulares » hac Decretali (quæ incipit *Quod Dei timorem*) non » obſtante, hodie aſſumi non poſſe ad regimen Parochia- » lium Eccleſiarum abſque diſpenſatione Romani Pon- » tificis.

XXIV. Ulterius hinc infert Fagnanus, quod ſi Canonici Regulares aſſumi nequeant abſque diſpenſatione ſummi Pontificis, multo minus aſſumi poſſint aliorum Ordinum Regulares; reſponditque Congregatio, Regularem ab Epiſcopo non poſſe præfici curæ animarum ſine

cram Congregationem cenſuiſſe, " Decretis Concilii Tri- » dentini Canonicum Regularem non prohiberi obtinere » Beneficia curata ſæcularia, niſi fuerint ex iis tranſlatis, » de quibus habetur *cap.* 11. *Seſſ.* 14.

XXVI. Sententiam Pennotti amplectitur Aſcanius Tamburinus *tomo* 3. *De Jure Abb. Diſp.* 9. *quæſt.* 8. ſubjungens ibidem Conſilium Vincentii Parentii J. U. Doctoris, idipſum fusè adſtruentis. Conformiter ad hanc opinionem, videmus ſubinde Canonicos Regulares ad Beneficia curata etiam *ſæcularia* aſſumi; aſſeruntque Canonici Præmonſtratenſes, ſe ex ſpeciali quoque privilegio obtinere poſſe Eccleſiam Parochialem ſæcularem, uti teſtatur Zypæus *Conſult.* 1. *De Inſtitutionibus num.* 3. ibidem notans, quod ſi Eccleſia ſit ſæcularis nec unita Monaſterio; ſed ſimpliciter jus Patronatus pertineat ad Prælatum, & ad eam præſentet Regularem, iſque ab Epiſcopo admittatur: ratio major videatur, quod is ex nutu Prælati non poſſit amoveri, quam ſi eſſet Beneficium Regulare; eo quod Beneficia ſæcularia ſint ex natura perpetua: adeoque Regularis ad ſimile Beneficium à Prælato præſentatus, & ab Epiſcopo admiſſus & inſtitutus, videatur inſtitutus juxta naturam ipſius Beneficii.

XXVII. Cæterum de amovibilitate ſive revocatione Præmonſtratenſium, qui Parochialibus Eccleſiis etiam unitis, & Regularibus ſunt præfecti; tractat Zypæus in Jure Novo titulo *De Regularibus num.* 46. ibidem citans duo Diplomata Pontificia, " alterum Joannis ſpecia- » liter Evorbodienſi Abbatiæ conceſſum, alterum Julii » anno 1512. Abbatiæ Præmonſtratenſi, reliquiſque ge- » neratim ejuſdem Ordinis: per quæ datur facultas Præ- » latis ſuos Religioſos amovendi, quoties eis videbitur, » ſive ad nutum.

Dein ſubdit: " Quem tamen non pro libidine, ſed » arbitrio boni viri interponi oportet, atque ex cauſis » juſtis, quia honor delatus finem certi temporis ac loci » non habet. Non tamen levi vel nulla ex cauſa amo- » tis adverſus Superiores querelam concedo, ut facit » Chenu *Recüeil de Réglemens tit.* 33. *cap.* 204. ex do- » ctrina Panormitani & Joannis De Selva, quam per » diſpoſitionem Tridentini *cap.* 2. *De Regularibus*, ceſ- » ſare exiſtimo. " Hæc Zypæus.

Verum cum non ita pridem fusè diſputatum fuiſſet in Gallia coram Commiſſariis per Regem deputatis, num Præmonſtratenſes eſſent amovibiles & revocabiles à ſuis Paſtoratibus ad nutum ſuorum Prælatorum ſine conſenſu Ordinarii, facta relatione, judicatum fuit per Parlamentum Regium 12. Sept. 1678. fas non eſſe Abbatibus, neque Generali Ordinis eos ſine conſenſu Ordinarii revocare. Totus ſtatus cauſæ ejuſque occaſio, nec non rationes utrimque productæ latè deducuntur in opere quod intitulatur, *Journal du Palais, tom.* 7. *pag.* 17. & ſequentibus.

XXVIII. In Gallia ex Edicto Caroli VII. nullus profeſſus in aliquo Ordine Mendicantium poteſt promoveri ad quodcumque Beneficium cujuſcumque tandem qualitatis, exceptis Epiſcopatibus; ſunt & proviſi jam pridem

Digitized by Google

6. *Obtinens Beneficium* curatum *vi ſui tituli, exercet omnia quæ cura animarum requirit.*
7. *Neque ea ſine cauſa, vel ſine ordine juris adimi poſſunt.*
8. *Quæ dicantur Beneficia* ſimplicia?
9. *An Canonicatus Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum veniat nomine* ſimplicium *Beneficiorum?*
10. *Quid de Capellanis: & quæ diſtinctio inter* Capellam & Capellaniam?
11. *Unde Capellarum origo? & quid primitùs* Capella S. Martini?
12. *Capella poſtmodum dicta ædes ſacra.*
13. *Quare dictæ fuerint* Palatinæ? *Et de Capella Aquiſgranenſi.*
14. *Reges multa habentes palatia in ſingulis habebant Capellas; hiſque Presbyteri erant præpoſiti.*
15. *Exemplo Principum alii quoque laici cœperunt extruere* Capellas.
16. *Quomodo in Eccleſiis Parochialibus & Canonicalibus extrui cœperint?*
17. *Capellæ ſine auctoritate Epiſcopi erigi non poterant; & inde in Beneficia tranſierunt.*
18. *Numerus Capellarum in Eccleſiis Canonicorum valde auctus; & quare?*
19. *Vigente vita communi Canonicorum, Capellani à Canonicis non diſtinguebantur.*
20. *Capellani æquè ac Canonici ad perſolvendum ſolemne Divinum Officium obſtricti.*
21. *Canonicatus & Capellania reputantur Beneficia* Uniformia.
22. *Quomodo Canonici ſe habere debeant erga Capellanos?*
23. *Unde nomen Capellanorum hodie viluerit?*
24. *Pro reformatione Capellanorum conveniens eſſet, eorum numerum minuere.*
25. *Capellaniæ in Eccleſiis Canonicalibus, quâ ratione* ſimplicia *Beneficia?*
26. *Capellaniæ in Eccleſiis Parochialibus aut ſeparatis Sacellis, quem in finem primitus inſtitutæ?*
27. *Ex prima inſtitutione reſidentiæ* perſonali *videntur fuiſſe obſtrictæ.*
28. *Senſim perſuaſum fuit, oneri celebrandi* Miſſam *ſatisfieri per Miſſam* privatam; *eamque alteri committi poſſe.*
29. *Hinc tandem conſuetudine obtentum, hujuſmodi Capellanias reſidentiam non requirere.*
30. *Hæc Beneficia antonomaſticè dicta ſunt ſimplicia.*
31. *Beneficia hæc videntur quaſi ſine officio; quid de his ſtatuendum in Synodo Tridentina poſtulatum nomine Regis Galliæ?*
32. *Quid ſtatuerit Synodus Tridentina?*

reſpectu certarum perſonarum.

Hinc notat Rebuffus, quod de jure communi nullum Beneficium habeat curam, niſi habeat populum vel Clerum; cujus ſcilicet cura Beneficio annexa eſt, & Beneficiato incumbit.

III. Primò itaque Beneficium aliquod non dicitur *curatum*, tametſi ex lege fundationis debeat Parocho v. g. in officio concionandi, aut confeſſiones excipiendi aſſiſtere; eò quòd hujuſmodi functiones poſſint eſſe ſine propriè dicta cura animarum: quæ non tantùm requirit exercitium concionandi aut confeſſiones audiendi; ſed ea omnia quæ ſaluti animarum populi aut Cleri; cujus cura Beneficio annexa eſt, neceſſaria & utilia ſunt: ut ſunt adminiſtratio Sacramentorum, non tantùm Pœnitentiæ, ſed & Euchariſtiæ, Extremæ-Unctionis & Matrimonii, aliaque plura.

IV. De hac cura loquitur Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. in *cap.* 14. ꝟ. *De Ætate & qualit. Ordinand.* dicens: " Cum ſit *ars artium* regimen animarum, diſ- » trictè præcipimus, ut Epiſcopi promovendos in Sacer- » dotes diligenter inſtruant & informent, vel per ſeipſos » vel per alios idoneos viros ſuper Divinis Officiis, Ec- » cleſiaſticis Sacramentis, qualiter ea ritè valeant cele- » brare.

Similiter de hac cura loquitur Synodus Tridentina, *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *De Reformat.* ubi ſupponit, " præcepto » Divino mandatum eſſe omnibus, quibus animarum cu- » ra commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrifi- » cium offerre; verbique Divini prædicatione, Sacramen- » torum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum » exemplo paſcere, pauperum, aliarumque miſerabilium » perſonarum curam gerere, & in cætera munia paſto- » ralia incumbere.

V. Cum ergo non tantùm Paſtoribus; ſed & Decanis, Præpoſitis & Archipresbyteris Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum cura ſeu regimen animarum, pro varia Eccleſiarum conſuetudine & fundatione, incumbat, hi quoque recogitare debent, ea quæ eadem Synodus Tridentina expreſſit, præcepto Divino ſibi incumbere reſpectu Cleri & populi, quorum cura ipſis ratione Beneficiorum vel Dignitatum commiſſa eſt, quodque regimen animarum ipſis incumbens, etiam dicendum ſit, *ars artium*. Videri poſſunt, quæ dicta ſunt, *part.* 1. *tit.* 11. *cap.* 2. *num.* 3.

VI. Ulterius, quia Beneficium curatum neceſſariò requirit annexam curam animarum; conſequens eſt, quod etiam exigat facultatem faciendi ea omnia, ſine quibus hæc *cura* plenè exerceri nequit: ideoque habens Beneficium curatum, vi ſui tituli ſeu Beneficii, exercet ea omnia, quæ cura animarum requirit; niſi quædam ſpecialiter ex generali ordinatione ſint excepta, & Epiſcopis reſervata.

VII. Inde præterea concluditur, quod ſicuti Beneficium

muniter docent Canoniſtæ : quamquam in materia odioſa nomine Beneficiorum *ſimplicium* non venire Canonicatus Eccleſiarum Cathedralium, propter eorum eminentiam, & quia quaſi ipſis Dignitatibus comparantur in *cap.* STATUTUM *De Reſcriptis in VI.* doceant plerique Doctores ; & ita videtur habere ſtylus Curiæ Romanæ, ut in materia reſtringibili, v.g. diſpenſationis ; non veniant Canonicatus Cathedrales, niſi exprimantur, uti obſervat Garcias, *De Beneficiis, part. 1. cap. 6 n. 56.*

X. Beneficiis ſimplicibus etiam annumerari ſolent Capellaniæ, ſive Capellæ, tum in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis, tum in particularibus Sacellis vel oratoriis fundatæ.

" Practici Romani (ait Rebuffus in *Praxi Benefic* tit. » *Seculare Beneficium quotuplex, num.* 14.) faciunt dif» ferentiam inter *Capellam* & *Capellaniam.* Nam *Capel*» *lam* vocant, quando eſt corpus per ſe, & Eccleſia per » ſe : & tunc litteræ Apoſtolicæ diriguntur Rectori talis » Capellæ. Si veró Altare ſit in aliqua Eccleſia, tunc » dicitur *Capellania*, & vocari ſolet perpetua, & diri» gitur Reſcriptum tali N. perpetuo Capellano.

XI. De varia Capellarum atque Capellanorum ſignificatione, eorumque origine laté tractat Du Cange in Gloſſario mediæ & infimæ Latinitatis, verbo *Capella*, & verbo *Capellanus.*

In formulis Marculfi Monachi, *lib. 1. cap.* 38. fit mentio *Capellæ Sancti Martini* : præcipiuntque juramenta præſtari ſuper hanc Capellam. Credit Hieronymus Bignonius in notis ad has formulas, hoc loco *Capellam* pro capſa dici, in qua Martyrum oſſa conderentur...... " Reliquias igitur Sancti Martini (ait) aſſervatas in Pala» tio innuit hæc formula.

At Du Cange loco citato credit hîc Capellam non accipi pro *Capſella* in qua Sanctorum Reliquiæ conduntur ; ſed pro brevi *Capa* ſive veſte Sancti Martini.

XII. Quidquid ſit, hoc notat ibidem Cangius, quod *Capella* poſtmodum appellata ſit ædes ipſa in qua erat aſſervata *Capa* ſeu *Capella* Sancti Martini, intra Palatii ambitum inædificata : in quam etiam præcipuè Sanctorum aliorum Reliquiæ illatæ : unde ob hujuſmodi Reliquiarum reverentiam ædiculæ illæ *Sanctæ Capellæ* vulgo appellatæ. Ita ille ; qui pluribus argumentis id confirmat.

XIII. Monet deinde quomodo Capellæ illæ dictæ fuerint *Palatinæ* : eò quòd in Palatio aut circa Palatium Regum & Imperatorum conſtructæ eſſent : atque inter præcipuas Francorum Regum Capellas Palatinas extitiſſe inſignem illam Aquiſgranenſem *ex toto Romanorum orbe famoſiſſimam*, ut ait Gaufredus de vita Sancti Bernardi, *lib. 2. cap. 6.* Sermonem Caroli Magni Imperatoris de fundatione hujus Capellæ refert Miræus, in Codice piarum donat. *cap.* 11. aſſeritque ibi Carolus ſe " *pignora* Apoſto» lorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, à di» verſis Regnis, & præcipuè Græcorum collegiſſe, quæ » (ait) huic ſancto intuli loco, ut eorum ſuffragiis Re» gnum firmetur ; & peccatorum indulgentia condonetur.

aliaque ad Miſſarum, aliaque Divina Officia peragendum neceſſariis. Hæc Oratoria Capellæ, & poſtmodum Sacella quoque dicta fuerunt, & Presbyteri iis præpoſiti Capellani vel Sacellani.

XVI. Dein laici non ſufficientes extruere hujuſmodi ſeparatum Sacellum cum conveniente dote, cœperunt in ipſis Eccleſiis majoribus, tam Parochialibus, quam Collegiatis & Cathedralibus, laterales aliquas ædiculas, vel etiam Altaria in honorem hujus illiuſve Sancti, vel in memoriam alicujus myſterii vel miraculi extruere ; eiſque annectere annuos aliquos proventus pro Presbyteris qui his ædiculis vel Altaribus præeſſent.

XVII. Jam pridem de Capellis ſtatutum legitur *lib. 5. Capitul. Reg. Franc. cap.* 182. " Ne Capellæ in noſ» tro Palatio vel alicubi, ſine permiſſu Epiſcopi, in cu» jus eſt Parochia, fiant.

Hinc omnia illa Sacella, necnon Altaria ubique Epiſcopi conſenſu conſtructa reperiuntur, & eadem auctoritate in titulum Beneficii erecta : ideoque à nomine ipſius Capellæ ſive Altaris vel Sancti, ſub cujus invocatione fundata ſunt, ipſum Beneficium ſeu *Capellania* vocari conſuevit.

XVIII. Similium Capellaniarum numerus ſenſim mirum in modum in pleriſque Eccleſiis tum Cathedralibus, tum Collegiatis auctus eſt ; crediderûntque earum fundatores augmentum hoc non parùm ad decorem domus Dei, & Divinorum Officiorum profectum pertinere ; dum hi Capellani non tantum Altaribus ſeu Sacellis præeſſent ; ſed unà cum Canonicis diurnum pariter ac nocturnum Officium Canonicum ſolemniter peragerent. Hanc enim fuiſſe fundatorum mentem, facilè ex fundationum inſtrumentis intelligitur.

XIX. Scribit Molanus, *lib. 2. De Canonicis, cap.* 34. " Hi (ſcilicet Sacellani) quando adhuc vigebat Canonico» rum vetus diſciplina, quæ exigebat ut omnis Clerus » Canonicè viveret, non diſcernebantur à Canonicis, » neque nomine *neque functione.* Nulla tunc erat diſtinc» tio Canonicorum à Sacellanis, imo nec nomen Sacel» lanorum uſpiam audiebatur, quod poſteritas à Sacel» lis derivavit, quaſi innuere volens hos eſſe minores » Sacerdotes.

XX. Quidquid ſit de hac Molani reflexione, hoc certum eſt : Canonicos & Capellanos quoad præcipuum & primariam functionem & officium, quod eſt ipſa Divini Officii ſolemnis perſolutio ; convenire : nec minus hos quam illos perſolvendo huic Officio ex ſua inſtitutione obſtrictos eſſe ſolere.

Unde rectè monet Molanus " eos meminiſſe oportere, ut " in Officio Eccleſiaſtico piè & devotè peragendo » Majorum ſuorum ſeu Anteceſſorum exempla ſedulò in» ſectentur : meminerint ſe de Altario & Eccleſia vive» re, ut Altario & Eccleſiæ irreprehenſibiliter coram » Deo & hominibus ſerviant.

XXI. Hinc ulterius hujuſmodi Capellaniæ reputantur incompatibiles cum Canonicatu in eadem Eccleſia ; & quidem incompatibilitate *primi generis*, ut aiunt, qualis

Digitized by Google

... Capellanorum hujuſmodi hodie quoque quodammodo viluit; ut nec ferè niſi tenuioris & vilioris conditionis Clerici ad eas ſoleant aſſumi: qui quod dolendum! ſæpe etiam ſordido ac mercenario plane modo Divina Officia frequentant; Sacra quaſi pro ſtipendio celebranda, unde vivant, conquirunt, ſeu veriùs emendicant; & extra tempus Divini Officii cum maximo populi ſcandalo ac Cleri vilipendio & opprobrio otiantur, & reliqua quæ otium conſequuntur, ſectantur.

XXIV. Quibus Cleri reformatio incumbit, meritò expendent, num convenientiùs ad Dei honorem & decorem Eccleſiæ non foret, ſi Capellanorum illorum numerus in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis ad minorem numerum reduceretur; ut ita ſinguli honeſtam ſuſtentationem habentes, non cogerentur ex emendicatis ſtipendiis & oblatis vivere; atque hinc ulterius contingeret ad Capellanias aſſumi Sacerdotes eâ pietate ac doctrinâ & morum honeſtate, qui præter Officium Chori, Miſſarum celebrationem, alias etiam hierarchicas functiones obirent: ſicque tandem vilium illorum ac otioſorum Sacerdotum numerus qui adeo Eccleſiam ſcandalizat, & Sacerdotium in vilipendium adducit, ſaltem minueretur.

XXV. Ex hactenus dictis perquam manifeſtum eſt, quod attentis ſimilium Capellaniarum inſtitutione, & moderno officio eis annexo, hujuſmodi Capellaniæ inter Beneficia *ſimplicia* ſint reputandæ, eo modo quo Canonicatus præſertim Collegiatarum Eccleſiarum Beneficia *ſimplicia* dicuntur: quia *curam animarum* vel dignitatem annexam non habent.

XXVI. Capellaniæ in Eccleſiis Parochialibus, aut in quibuſdam Sacellis fundatæ, pleramque onus perſolvendi Miſſarum ſolemnia annexum habent.

Notandum autem *Miſſæ* nomine pridem comprehenſum fuiſſe Divinum Officium, ac præſertim ipſius Evangelii explanationem, quæ Miſſæ celebrationi connexa erat: ideoque admodum veriſimile, has Capellanias primitus non eſſe fundatas ea intentione; ut earum poſſeſſores ſatisfacerent *ſimpliciter* Miſſam celebrando; ſed ut ſe tamquam Eccleſiarum illarum miniſtros exhiberent Parochorum; aut ſanè ut in Sacellis Divina Officia convenienter fierent.

XXVII. Ulteriùs obſervandum, admodum veriſimile eſſe, Capellanias has primitùs fundatas, & in titulos Beneficiorum erectas, ut earum poſſeſſores tamquam veri titulares hujus illiuſve Eccleſiæ *perpetuò* ibidem *reſiderent*; atque ibidem officia Beneficio annexa *per ſe* explerent.

Sicuti enim primis ſæculis ordinatio ordinatum Eccleſiæ alicui particulari aſtringebat, ita juxta recentiorem diſciplinam Beneficium aſtringit & incorporat poſſeſſorem Eccleſiæ in qua Beneficium illud eſt fundatum, ex

Hinc ulterius invaluit, Miſſarum celebrationem hujuſmodi poſſe alteri Sacerdoti committi; idque ſub honorario celebrantibus dari conſueto; fructibus Capellaniæ excreſcentibus ipſi Beneficiato cedentibus.

XXIX. Hinc ulterius facilè concluſum eſt: cum onus Capellaniæ per alium perſolvi poſſit, Beneficiatum quoque ad *perſonalem* reſidentiam non obligari: quod dum uſu multorum obtinuit, neque efficaciter per Superiores reprobatum, tandem conſuetudine, quaſi pro lege, obtinuit, hujuſmodi Capellanias à reſidentia *perſonali* eſſe abſolutas.

XXX. Dum ergo hæc Beneficia tam à *perſonali* reſidentia, adeoque ab omni quaſi officio exempta fuere, meritò antonomaſticè dici cœperunt Beneficia *ſimplicia*; eaque ratione rectè notavit Fagnanus loco allegato, quod quidem *de jure communi* omne Beneficium requirat *perſonalem* reſidentiam, ſed ex *generali conſuetudine* Beneficia *ſimplicia* reſidentiam non requirant; niſi aliud ſit inductum de jure ſpeciali: ſupponens, propriè ea Beneficia dici *ſimplicia*, quæ ex conſuetudine reſidentiam perſonalem non requirunt.

Hæc ſunt illa Beneficia, quorum meminit Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 17. *De Reformat.* permittens poſſidenti unum Beneficium quod ad vitam ejus honeſtè ſuſtentandam non ſufficit, aliud *ſimplex*, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, conferri.

XXXI. Verùm quia Beneficia dantur propter officium; injuſtumque apparet, ut proventus Eccleſiaſticos percipiat, qui officium non præſtat: neque Fundatorum animus fuiſſe apparet, in Clericos otioſos ſuos reditus profundere; viderenturque hujuſmodi Beneficia otioſis Clericis & Sacerdotibus alendis ac multiplicandis unicè penè ſervire; idcirco inter articulos pro reformatione Eccleſiæ nomine Caroli noni Galliarum Regis Patribus Tridentinis oblatos, erat hic vigeſimus quartus: "Cumque plura ſint Beneficia, in quibus contra Beneficiorum omnium inſtitutionem invaluit *depravata* conſuetudo, ut qui ea poſſident nullo teneantur concionandi, Sacramenta adminiſtrandi, aut alio onere Eccleſiaſtico, Epiſcopus cum conſilio Capituli his Beneficiis curam aliquam ſpiritualem imponat, aut ſi utilius videatur ea Beneficia vicinioribus Parochialibus Eccleſiis uniat; Beneficium enim ſine officio eſſe neque debet neque poteſt.

XXXII. Synodus Tridentina hiſce æquiſſimis poſtulatis aliquatenus ſatisfecit, dum unionem hujuſmodi Beneficiorum tamquam primum medium, quo Eccleſiis Parochialibus tenuioribus provideri poſſet, aſſignavit *Seſſ.* 14. *cap.* 13. *De Reformat.* & *Seſſ.* 23. *cap.* 18. *De Reformat.* Item Beneficia ſimplicia Seminariis applicari & incorporari voluit; atque *Seſſ.* 24. *cap.* 15. *De Reformat.* ad augendas tenues Præbendas in Eccleſiis Cathedralibus & Collo-

CAPUT I.

De Ætate ad Beneficia requiſita.

1. *Nihil primis ſæculis de ætate Beneficiorum ſtatutum; & quare?*
2. *Sæculo XI. cœperunt Beneficia conferri non inſignitis Ordine neceſſario.*
3. *Decreta Synodalia contra hunc abuſum.*
4. *Vigentibus his Decretis non erat præfigenda ætas Beneficiis.*
5. *Sæculo XII. mutata diſciplinâ neceſſe fuit ætatem præfigere.*
6. *Concilium Lateranenſe III. præfixit ætatem Beneficiis curatis & Dignitatibus.*
7. *Eam præfixit independenter ab Ordinibus.*
8. *Decretum Concilii Lateranenſis innovavit Synodus Tridentina.*
9. *Synodus Tridentina requirit ad Dignitates non curatas annum 22. completum.*
10. *An hoc Decreto comprehendantur Dignitates in Eccleſiis* Collegiatis?
11. *Veterum contentiones de ætate ad ſimplicia Beneficia requiſita, diremit Synodus Tridentina requirens 14. annum inchoatum.*
12. *Hæc ætas in Belgio etiam requiritur, licet ſint Beneficia juris patronatus* laici.
13. *Quæ ætas ex præſcripto Synodi requiratur ad Canonicatus Collegiatæ Eccleſiæ?*
14. *An major ætas requiratur ad Canonicatus Eccleſiarum Cathedralium?*
15. *Antiqua regula Cancellariæ requirit 14. annos pro Canonicatibus Cathedralium, & 10. pro Canonicatibus Collegiatarum Eccleſiarum.*
16. *Hæc regula licet inter regulas Cancellariæ hodie non referatur, tamen ſervatur in Gallia.*
17. *Ætas præcipuè exigitur, ut Proviſus ſit capax oneribus Beneficii ſatisfaciendi.*
18. *Minores ætate, ſolo jure naturali inſpecto, ad Beneficia aliqua promoveri poſſent.*
19. *Quomodo primitus pueri ad Beneficia fuerint promoti?*
20. *Veſtigium iſtius eſt in* pueris chori.
21. *Conferre Beneficia Majora pueris functionibus obeundis inidoneis magnus abuſus.*
22. *Poteſt eſſe interdum licita diſpenſatio ſuper ætate.*
23. *Periculoſum mediante hac diſpenſatione promoveri.*
24. *Diſpenſatio obtinenda à Pontifice; & quomodo impetranda?*

I. PRIMIS decem Eccleſiæ ſæculis nulli editi leguntur Canones qui ætatem certam Beneficiis præſcriberent; ſed quidquid de ætate ſtatutum legitur, id unicè Ordines & Ordinandos ſpectat.

Quamdiu enim Beneficia ab ordinatione non fuere ſejuncta; ſed Ordinibus ipſis manſêre annexa: ita ut qui Ordine aliquo inſigniretur, hoc ipſo Beneficiatus illius Eccleſiæ, pro cujus neceſſitate aut utilitate ordinabatur, cenſeretur, neceſſe non erat ætatem aliam requirere pro Beneficiis acquirendis, præter illam, quæ Ordinibus ipſis præfixa erat: cum ipſe Ordo loco Beneficii, & ipſa ordinatio collationis loco eſſet.

II. At dum circa ſæculum nonum & decimum Beneficia ab Ordinibus ſeparari, & ſeparatim ab ipſa ordinatione conferri cœperunt; tandem abuſus invaluit Beneficia conferendi iis, qui nec ætatem functionibus Beneficiorum obeundis; nec Ordinibus ſuſcipiendis qui ad eas functiones requirebantur, neceſſariam attigerant. Huic abuſui ut occurreretur, ſtatutum fuit, ut nullus de cætero ſimilia Beneficia accipere poſſet, niſi *Ordine* requiſito *actu* eſſet inſignitus.

III. Ita in Concilio Claramontano ſub Urbano II. anno 1095. legitur: " Nullus Epiſcopus in Eccleſia ſua, » niſi *Diaconus ſit*, Archidiaconum inſtituere, nec Archi» presbyterum aut Decanum niſi *Presbyteri* ſint, ordinare » præſumat. Quod, ut diſtrictius teneatur, Apoſtolicâ au» ctoritate prohibemus & interdicimus." Apud Gratianum *Diſt.* 60. *Can.* 1. Et Canone ſequenti ſub nomine Calixti Papæ, legitur: " Nullus in Præpoſitum, nullus in Ar» chipresbyterum, nullus in Decanum, *niſi Presbyter:* » nullus in Archidiaconum, niſi *Diaconus* ordinetur.

Prædicta Decreta renovata ſunt in Concilio Romano ſub Innocentio II. additurque: " Prohibemus autem » ne adoleſcentibus, vel infra ſacros Ordines conſtitu» tis, ſed qui prudentia & merito vitæ clareſcunt, præ» dicti honores concedantur. " Apud Gratianum ibidem *Can.* 3.

Plura fuêre ſub idem tempus ſimilia Synodorum Decreta, quibus ſtatuebatur, nullum ad Beneficium eſſe promovendum, niſi *actu* inſignitum Ordine requiſito.

IV. Hac vigente diſciplinâ neceſſe non erat ipſis Beneficiis ſpecialem ætatem præfigere; ſed hactenus ſufficiebat, eam Ordinibus ſuſcipiendis eſſe præſcriptam: cum non poſſent ad Beneficia promoveri, niſi *actualiter* Ordinibus eſſent inſigniti: & conſequenter ad ætatem Ordinibus præfixam perveniſſent.

V. At cùm jam Beneficia ab Ordinibus eſſent ſeparata, eaque non amplius cum ipſa ordinatione conferrentur, difficilè admodum fuit impedire, ne darentur Ordinibus *non inſignitis*, & etiam in minore ætate conſtitutis. Imò contraria multorum praxis adeò invaluit, ut tandem ſæculo XII. quaſi pro lege invaluerit, Beneficia, tametſi majora concedi poſſe Ordinibus neceſſariis *actu* non inſignitis; modo tamen infra tempus *legitimum* eos Ordines ſuſciperent. Ne verò hac occaſione Beneficia conferrentur pueris, aut iis qui ob defectum ætatis intra longum tempus Ordinibus illis initiari non poſſent,

certa

Digitized by Google

… ad Ordines re-
quiſitos promoti : ſed ſufficiat ſi tempore à Canonibus præfixo promoveantur.

VII. Hinc ſat manifeſtum eſt, ætatem illam hîc requiri independenter ab Ordinibus ; quod hactenus nullo Canone decretum fuerat : ideoque qui mediante diſpenſatione ante annum 25. inchoatum ad Presbyteratum eſſet promotus, non poſſe equidem ad hujuſmodi Beneficium ante 25. annum incœptum promoveri, communiter tradunt Canoniſtæ.

VIII. Decretum hoc Concilii Lateranenſis innovavit Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reformat.* volens ut " nemo deinceps ad Dignitates quaſcumque, qui- » bus animarum cura ſubeſt, promoveatur, niſi qui ſal- » tem 25. *ſuæ ætatis annum* attigerit.

IX. Circa ætatem requiſitam ad obtinendum Dignitates vel Perſonatus, quibus nulla cura animarum incumbit, Synodus Tridentina decidere volens contentionem quæ ſuper ea erat inter Juris Interpretes, aliis requirentibus 25. annum inchoatum ; aliis verò aſſerentibus ſufficere annum 14. (uti videri poteſt apud Fagnanum ad citatum *Cap.* INTER CÆTERA *num.* 34.) ſtatuit : " Ad cæteras autem Dignitates, vel Perſonatus, » quibus animarum cura nulla ſubeſt, Clerici alioquin » idonei, & 22. annis non minores adſcribantur.

Annum 22. requiri *completum* ſatis inſinuat Synodus, dum dicit 22. *annis non minores* : & ita reſolviſſe S. Congregationem teſtis eſt Fagnanus loco allegato *num.* 37. & anno 1593. reſpondiſſe Epiſcopo Abulenſi refert Garcias *De Benef. parte* 7. *cap.* 4. *num.* 70. ibidem ipſas Litteras S. Congregationis referens.

X. Quia Synodus Tridentina in dicto *capite* 12. primùm loquitur de Dignitatibus Eccleſiarum Cathedralium, dubitarunt nonnulli, num poſtea loquens de Dignitatibus, quibus nulla cura animarum incumbit, etiam comprehenderet Dignitates in Eccleſiis *Collegiatis* : ut nimirum & ad has requiratur *annus* 22. *ætatis completus.* Dubio diſcuſſo S. Congregatio reſolvit affirmativè, uti poſt Garciam *num.* 58. tradit Fagnanus *num.* 48. Ratio deciſionis fuit, quod Synodus Tridentina loquatur quidem in citato *capite* 12. de Dignitatibus Cathedralium Eccleſiarum ; ſed cum particula *præſertim*, quæ cum ſit *implicativa*, utique implicat idem in Collegiatis, eaſque includit, ait Fagnanus. Deinde attendit particulas has generales, *quaſcumque*, *& ad cæteras*, quæ ſufficienter indicant, Synodum generatim omnes Dignitates voluiſſe comprehendere.

Monet ibidem Fagnanus, cavendum eſſe ab Emanuele Rodrigues contrariam S. Congregationis reſolutionem referente, quam in hoc articulo apocrypham eſſe teſtatur ; atque hinc elucet, quàm parum fidendum ſit Reſolutionibus ſeu Declarationibus Cardinalium, quæ paſſim apud Auctores referuntur ; ſed de hoc latius *parte* 1. *tit* 22. *cap.* 5.

XI. Cum in antiquis Canonibus potiſſimùm de præſi-

XII. Licet in promulgatione Concilii Tridentini in Belgio dictum fuerit, nihil eſſe immutandum circa jus Patronatûs laicorum ; ideoque *caput nonum Seſſ.* 25. non eſſe recipiendum in quantum jus illud reſtringit, uti monet Zypæus in Jure Novo titulo *De Jure Patronatus num.* 3. nihilominus præſentandum, etiam à Patrono laico, debere eſſe 14. annorum docet ibidem Zypæus ; " quia (ait) » id ad mutationem aut diminutionem Juris Patronatûs » non ſpectat, ſed qualitatem præſentandi tantum.

Et Concilium ſecretum anno 1569. ad reſcriptionem Concilii Friſiæ ſuper admiſſione Concilii Tridentini, non obſtante allegatione conſuetudinis contrariæ huic Decreto, cenſuit hoc modo ; *Deinceps debebit hic articulus* (de ætate 14. annorum) *obſervari.* Ita Zypæus *De Elect. num.* 11.

XIII. Quia Synodus Tridentina nullibi exigit quoad Canonicatus in Eccleſiis Collegiatis ſpecialem ætatem, communiter receptum eſt, non requiri niſi 14. *annorum* ; niſi tamen hujuſmodi Canonicatibus vel ex fundatione aliove titulo incumbat onus, Miſſas, Evangelium, aut Epiſtolas dicendi aut cantandi : quo caſu ex Decreto ejuſdem Synodi *Seſſ.* 22. *cap.* 4. *De Reformat.* " quocumque » ii privilegio, exemptione, prærogativâ, generis no- » bilitate ſint inſigniti, tenentur, juſto impedimento » ceſſante, infra annum Ordines ſuſcipere requiſitos : adeoque debent tunc eſſe in ea ætate, ut *infra annum* ad Ordinem Presbyteratûs, Diaconatûs, vel Subdiaconatûs, prout onus annexum requirit, promoveri queant : aliàs ſi ſimile onus aut Ordo annexus non ſit, tantum requiritur ætas 14. annorum ; quam requiſivit antiqua Regula 17. Cancellariæ in Canonicis Cathedralium Eccleſiarum.

XIV. Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reformat.* vult ut " in omnibus Eccleſiis Cathedralibus om- » nes Canonicatus ac portiones habeant annexum Ordi- » nem Presbyteri, Diaconatus, vel Subdiaconatus ;" Hinc nonnulli concludunt, vi hujus Decreti requiri ad Canonicatum Cathedralem, ut minus eam ætatem, ut infra annum poſſit promoveri ad Ordinem Subdiaconatus.

Verùm Synodus verbis allegatis ſubjungit : " Epiſco- » pus autem cum conſilio Capituli deſignet ac diſtribuat, » prout viderit expedire, quibus quiſque Ordo ex ſacris » impoſterum annexus eſſe debeat. " Hîc ſat indicat Synodus, nullum Ordinem Canonicatibus annexum cenſeri, priuſquam Epiſcopus diſtributionem & annexionem fecerit : & conſequenter antequam hæc facta ſit, ætas nulla ſpecialis à Synodo requiſita videatur ; quod & probat Fagnanus ad *Cap.* CUM IN CUNCTIS *De Elect. num.* 70.

XV. Citata Regula 17. Cancellariæ declarat, " quod » proviſiones, aut conceſſiones vel mandata de provi- » dendo de Cathedralium Eccleſiarum Canonicatibus & » Præbendis, quæ pro cujuſvis perſonis ſi 14. ſuæ ætatis » annum non compleverint, quomodolibet emanaverint, » niſi eis, quod illos in minore ætate recipere poſſint, » per

[illegible]
quoque Acta Cleri Gallicani *parte* 1. *tit.* 1. *cap.* 2. *art.* 6.

XVII. Quidquid ſit de varia diſciplina circa ætatem pro Beneficiis obtinendis neceſſariam, illud equidem certum, ætatem ideo requiri, ut Beneficium obtinens, functiones eidem annexas ritè obire queat; & conſequenter ætatem functionibus eſſe commenſurandam.

Quare Gregorius IX. in *Cap.* 35. ꝟ. *De Præbendis*, reſpondens Argentinenſi Epiſcopo, quod pueri non debeant reputari idonei, rationem hanc præmiſit: " Cum » illi ſint in Eccleſia idonei reputandi, qui ſervire poſſunt » & volunt in Eccleſiis.

Similiter Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. *cap.* 12. *De Reformat.* cum dixiſſet Dignitates in Eccleſiis præſertim Cathedralibus ad conſervandam, augendamque diſciplinam Eccleſiaſticam fuiſſe inſtitutas; meritoque qui ad eas vocantur, tales eſſe debere, qui ſuo muneri reſpondere poſſint, tamquam conſequens infert." Nemo igitur dein- » ceps ad Dignitates quaſcumque, quibus animarum cu- » ra ſubeſt, promoveatur, niſi qui ſaltem 25. ſuæ ætatis » annum attigerit.

XVIII. Si igitur Beneficia aliqua requirerent eas in Eccleſia functiones, quæ per juniores Clericos ritè peragi poſſent; imo quodammodo junioribus Clericis propriè convenirent: uti ſunt minorum Ordinum functiones, quidni etiam ex mente Eccleſiæ illa Clericis in minore ætate conferri poſſint; modò tamen hac in parte Regulæ generales, quæ ætatem Beneficiis obtinendis præſcripſerunt, pro cujuſque loci conſuetudine obſerventur.

XIX. Obſervat Thomaſinus De Diſciplina Eccleſ. *parte* 1. *lib.* 1. *cap.* 45. quod primis Eccleſiæ ſæculis pueri ad Beneficia promoverentur. Dum enim Epiſcopus pueros illos Tonſura aut aliquo Minore Ordine inſigniebat, unà eos functionibus Ordinis Minoris ſuſcepti obeundis certæ Eccleſiæ adſcribebat; qua adſcriptione mediante etiam jus vivendi ex bonis illius Eccleſiæ acquirebant; quod hodiernis Beneficiis reſpondebat.

XX. Sic & hodie videmus in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis aſſumi pueros Chori, quos *Chaurales* dicimus, qui pleraſque Ordinum Minorum functiones peragunt, atque cum aliis Clericis de bonis Eccleſiaſticis ſuſtentantur.

Quod autem hi pueri Beneficia habere hodie non dicantur, inde contingit, quod ſecundùm modernam diſciplinam, Beneficia debeant eſſe *perpetua* & in titulum *perpetuum* erecta, quod circa ſimilia puerorum officia nondum contigit: tamen ſi erigerentur, nihil vetaret (ſepoſita lege poſitiva) morigeros & bonæ indolis & exſpectationis pueros tametſi 14. annis minores, ad ea aſſumi.

XXI. At conferri Beneficia etiam majora ex humana quadam conſideratione, & carnali affectu pueris ad munia Beneficiis annexa implenda omnino inidoneis ac inſufficientibus, abuſus eſt legi naturali & divinæ contrarius; neque ulla conſuetudine, aut obſervata praxi purgandus: quem ſuo tempore vigentem meritò exagitat &

[illegible]
caſu Superiorum diſpenſatio licita eſſe poſſit.

Exemplum indultæ diſpenſationis occurrit apud S. Bernardum in vita S. Malachiæ, ubi narrat ſanctum illum virum ante completam ætatem eo tempore requiſitam ordinatum fuiſſe in Diaconum & Presbyterum; " in qua » ejus utraque ordinatione (ait) ſi quid præter Canonum » formam proceſſiſſe videtur, ut verè videtur, donan- » dum tum zelo ordinantis, tum *meritis* ordinati.

XXIII. Deinde hoc inſigni monito concludit: " Ego » verò iſtud nec in Sancto redarguendum; nec uſurpan- » dum conſulo ei, qui ſanctus non fuerit.

Sanè qui proprio motu ante ætatem à Canonibus præſcriptam ad Miniſteria Eccleſiaſtica feſtinat, verendum, ne non ſatis onera Miniſteriis hiſce annexa apprehendat; nec ſufficienter advertat, quàm periculoſum ſit citra legitimam vocationem in munia Eccleſiæ intrare; aut certè tempus vocationis prævenire; uti timendum eſt, dum contra Eccleſiæ præſcriptum ante ætatem legitimam ad Ordines vel Miniſteria Eccleſiaſtica prorumpunt; verendumque ne ſimiles feſtini Miniſtri, non tam à Chriſto, quam à propria ambitione, aut intereſſe aliave humana conſideratione trahantur.

XXIV. Interim diſpenſatio ſuper ætate ſive ad Ordines, ſive Beneficia, etiam ſimplicia à ſolo Pontifice hodie conceditur; diſpenſatioque Epiſcopi eſſet nulla; uti poſt Barboſam aliosque teſtatur Pyrrus Corradus in Praxi Diſpenſat. *Lib.* 4. *cap.* 1.

Monet præterea Corradus ibidem *cap.* 2. quod hæc diſpenſatio numquam aut rarò concedatur alicui in minori ætate conſtituto; ita ut non obſtante defectu ætatis poſſit Beneficium vacaturum obtinere ab Ordinario; ſed cum vacat Beneficium, debet à Papa Beneficii proviſio peti cum diſpenſatione ſuper ætate: " ratione cujus proviſio- » nis ſolvuntur jura Cameræ Apoſtolicæ conſueta: unde » ſi Beneficii hujuſmodi fructus excedant valorem 24. » ducatorum auri de Camera, ſolvenda erit etiam *an-* » *nata* Annatiſtis, perinde ac ſi Beneficii hujuſmodi col- » latio ſpectaret ſimpliciter ad Papam. Non enim pote- » rit hoc caſu Beneficium conferri per Ordinarium, & » diſpenſatio peti ad partem à Papa; ſed utrumque ſci- » licet, & proviſionem, & diſpenſationem unico con- » textu, unica ſupplicatione, & unica Bulla conceditur » ab ipſo Papa.

CAPUT II.

De Ordine Beneficiis annexo.

1. *Primis ſeculis nihil de Ordine Beneficiis annexo ſtatutum; & quare?*
2. *Quando, & quare id ſtatutum?*
3. *Ordo aliquando* actu, *aliquando* aptitudine *annexus.*
4. *Ex fundatione dignoſcendum utro modo ſit annexus.*
5. *Si verba fundationis quæ Ordinem requirunt reſpiciant actum* proviſionis, *cenſetur* actu *annexus.*

6. Idque

18. *Miſſarum privatarum celebratio per ſubſtitutum cur fieri poſſit?*

19. *Ordo Dignitatibus & Beneficiis Parochialibus quomodo annexus?*

20. *Canonicatibus Eccleſiarum Cathedralium qualiter annexus?*

I. UTi ſuper ætate ad Beneficia requiſita primis Eccleſiæ ſæculis nihil ſtatutum reperitur, eo quod Beneficiorum collatione ipſi Ordinationi conjuncta ætas Ordinibus præfixa, Beneficiis quoque eadem præfixa cenſeretur; eadem ratione de certo Ordine ad Beneficia requiſito, aut iis annectendo mentio non occurrit; niſi poſtquam Beneficiorum proviſio ab Ordinum collatione ſeparata fuit.

II. Dum enim hæc ſeparatio invaluit, cœperunt Beneficia conferri Ordinibus ad functiones Beneficiorum obeundas neceſſariis nondum initiatis; qui proventibus & honoribus prærogativiſque temporalibus contenti, Ordines ſuſcipere negligebant; functiones quæ Ordinem requirebant, aliis committentes.

Hinc tandem prodiere tot Conciliorum Decreta, Beneficiis Ordinem majorem aut minorem, pro cujuſque Beneficii conditione, annectentia; nec non ipſos Beneficiatos urgentia ad *perſonalem* functionum, quæ ipſis Beneficiis ſunt propriæ, perſolutionem: eoque pacto indirectè urgebantur hujuſmodi Beneficiati ad Ordinum ſuſceptionem, ſine quibus functiones illas *perſonaliter* ſive *per ſe* perſolvere non poterant.

III. Porrò ſpectata moderna diſciplina, Ordo interdum dicitur Beneficio annexus *actu*, aliquando *habitu* vel *potentia*.

Priori modo cenſetur annexus, quando Ordo requiritur tempore collationis ſeu proviſionis Beneficii: ita ut non poſſit quis de ſimili Beneficio provideri, niſi *actualiter* Ordine illo ſit inſignitus.

Poſteriori modo dicitur Ordo Beneficio annexus, quando non requiritur quidem, ut quis habeat Ordinem Beneficio annexum tempore collationis; ſed in ea ſit, ætate conſtitutus, ut infra tempus à jure præſcriptum, Ordinem ſuſcipere valeat.

IV. Ut autem ſciatur, num Ordo ſit *actu*, an verò dumtaxat *aptitudine* Beneficio annexus, præcipuè attendenda ſunt verba fundationis: ex verbis enim fundationis maximè annexionis diverſitas dignoſcenda eſt.

V. Si enim verba fundationis dicant, præſentandum, aut inſtituendum eſſe qui *actualiter* ſit hoc illove Ordine inſignitus, indubitatum eſt, Ordinem illum *actu* Beneficio eſſe annexum; nec poſſe ad illud præſentari, aut in eo inſtitui, niſi *actu* eo Ordine inſignitum.

Ubi autem verba fundationis non quidem addunt particulam *actualiter*; ſed tamen verba fundationis, quibus Ordo exprimitur, reſpiciunt ex neceſſitate ipſum *actum*

ſuſcipiat, reverà non eſt Sacerdos; & per conſequens, verum non eſt, quòd juxta verba fundationis præſentetur aut inſtituatur Sacerdos, aut *non niſi* Sacerdos.

VII. Si verò verba fundationis Beneficii non reſpiciant ipſum actum præſentationis, collationis vel inſtitutionis, ſed illius proſecutionem, ſive functiones quas Beneficiatus poſt obtentum Beneficium obire jubetur, *annexio* Ordinis cenſetur facta reſpectu aptitudinis: nec requiritur Ordo *actu* tempore præſentationis, collationis, vel inſtitutionis, ſed ſatis eſt ut is, cui de Beneficio providetur, ſit in ea ætate, ut infra tempus à jure conſtitutum eum Ordinem ſuſcipiat. Has regulas probat Garcias *De Benef. parte 7. cap. 1. num. 57.* quas noviſſimè tuetur Fagnanus ad *Cap.* UT ABBATES *De Ætate & qual. ordinand. num. 54.* eamque eſſe communem Rotæ theoricam ac ſæpius à S. Congregatione probatam aſſerit.

VIII. Itaque ſi fundatio Capellaniæ habeat, ut Capellanus *per ſe* Miſſam celebret, cenſebitur quidem Capellania *Sacerdotalis*, non *actu*, ſed *aptitudine*: eo quod verba non reſpiciant actum proviſionis, ſed functionem præſtandam à Capellano obtenta Capellania. Idem erit, ſi dictum ſit, Capellanum teneri ad continuam & perſonalem reſidentiam in Eccleſia, atque ibidem Miſſam dicere: erit Sacerdotalis ob adjectam obligationem *perſonaliter reſidendi*; aut obligationem *per ſe* celebrandi, ſed tantum *aptitudine*; quia verba Ordinem requirentia tantum reſpiciunt functiones & onera Capellaniæ. Ita reſolviſſe S. Congregationem ibidem refert Fagnanus *num. 52.*

IX. In fundatione Capellaniarum frequenter cautum reperitur, Capellanum teneri ad celebrationem unius vel plurium Miſſarum per hebdomadam pro anima Fundatoris, nulla de *reſidentia* aut perſolutione *perſonali* facta ſpeciali mentione, quo caſu dubitatur, num hujuſmodi Capellania ob onus celebrandi Miſſas annexum reputanda ſit *Sacerdotalis* ſaltem *aptitudine*; id eſt, an providendus de ſimili Capellania debeat tempore *proviſionis* eſſe in ea ſaltem ætate, ut infra tempus à lege præſcriptum ad Sacerdotium poſſit promoveri.

Inſpecta natura & conditione Beneficiorum, ex diſpoſitione Canonum & Juris communis, dicendum eſſet, hujuſmodi Capellanias eſſe Sacerdotales, ſaltem *aptitudine*.

Cum enim ex præſcripto Canonum & Juris communis Beneficium detur propter officium; & qui Beneficium obtinet, debeat officium annexum perſolvere: ideoque omne Beneficium eodem jure reſidentiam requirat, conſequens apparet, quod obtinens hujuſmodi Beneficium teneatur ad Sacerdotium promoveri; eo quod ſine Sacerdotio non queat *officio*, ſcilicet *celebrandi Miſſas*, Beneficio annexo, ſatisfacere.

X. Verùm cum hæ Capellaniæ viderentur onus celebrandi Miſſas dumtaxat annexum habere, ſenſim con-

imò non rarò viliores, proh dolor! quærantur, ut minori honorario defungi queant.

XII. Quidquid ſit, generali quaſi conſuetudine introductum eſt, ut Miſſarum celebratio Capellaniæ annexa, aliis delegari queat. Hinc ulterius invaluit, has Capellanias ratione hujuſmodi oneris Miſſarum non eſſe Sacerdotales; ſed ſimplicibus Beneficiis ſolam Tonſuram Clericalem requirentibus, annumerari; niſi ſpeciatim & expreſsè fundatio, vel ſtatutum, aut ſpecialis conſuetudo contrarium exprimant & requirant: quemadmodum latè deducit Garcias De Benef. *parte 7. cap. 1. num. 75.*

XIII. Et *num.* 88. refert reſolutum per Rotam, quod Capellania non requirat reſidentiam, niſi Fundator juſſerit, " quod Capellanus per ſeipſum inſervire teneatur: » quia ex generali conſuetudine Beneficia ſimplicia per» ſonalem reſidentiam non requirunt: & licet id non pro» cedat, ubi liquidò conſtat de particulari conſuetudine » in contrarium, tamen ad eam probandam non ſufficit » probare prædeceſſores reſediſſe, & per ſeipſos inſer» viiſſe, cùm ſimus in materia facultativa: ſed quod id » fecerint coactè, & non voluntariè. Quod ſatis difficile » erit.

Eandem ſententiam probat quoque Fagnanus loco citato; atque frequenter à S. Congregatione reſponſum fuiſſe, Capellanias fundatas ſub onere Miſſarum, vel ut Capellanus Miſſas celebret, fundatas non eſſe Sacerdotales; ipſumque Capellanum defungi, ſi per alium Miſſæ celebrentur.

XIV. Prædicta autem procedunt, niſi in fundatione ſecùs caveatur ac ſufficienter exprimatur. Unde petenti Epiſcopo Aquilano, an Capellania de jure patronatus laicorum poſſet conferri ei, qui non eſt ejus ætatis, ut intra annum ad Ordines " promoveri poſſit, onera ſubi» turus, quæ dictæ Capellaniæ ſunt annexa, juxta *cap.* 4. » *verſ.* Ii vero *Seſſ.* 22. S. Congregatio cenſuit, non » poſſe conferri ſi ei injunctum ſit onus dicendi Miſſas » perſonaliter, vel Evangelium vel Epiſtolam cantandi, » vel in fundatione dictum fuerit, ut obtinens eſſet Sa» cerdos, vel Diaconus, vel Subdiaconus.

Non requiritur autem, ut hoc in fundatione *expreſsè* exprimatur; ſed ſatis eſt, ut id verbis æquipollentibus ſtatutum fuerit; quemadmodum poſt Garciam monet Fagnanus *num.* 76. idque pluribus exemplis, & S. Congregationis reſolutionibus confirmans.

XV. Hactenus dictis de Capellaniis celebratione Miſſarum gravatis, & tamen Ordinem Sacerdotalem nec *actu*, nec *aptitudine* requirentibus, repugnare videtur Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 4. *De Reformat.* decernens, ut " ii qui Dignitates, perſonatus, officia, Præ» bendas, portiones, ac quælibet alia Beneficia in dictis » Eccleſiis obtinent, aut inpoſterum obtinebunt, qui» bus onera varia ſunt annexa, videlicet, ut alii Miſſas, » alii Evangelium, alii Epiſtolas dicant, ſeu cantent: » quocumque ii privilegio, exemptione, prærogativa, ge» neris nobilitate ſint inſigniti, teneantur, juſto impe-

pro anima Fundatoris, negat Fagnanus, eam propterea eſſe *Sacerdotalem*, aut Capellanum vi prædicti Decreti teneri celebrare *per ſe*; creditque hoc Decretum eſſe intelligendum de publicis Officiis Divinis; id eſt, Officiis Chori; atque per *Miſſas* ibidem intelligi *Miſſas Conventuales*, quæ partem Divini Officii Choralis conſtituunt: non autem Miſſas *privatas* quarum celebratione hujuſmodi Capellaniæ gravatæ cenſentur.

XVII. Hinc concludit, Capellanias in Cathedrali aut Collegiata Eccleſia fundatas cum onere intereſſendi Divinis Officiis, requirere *perſonalem* reſidentiam: eo quod conformiter ad hoc Decretum, ac inſuper Decretum ejuſdem Synodi *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reformat.* omnes Divina *per ſe*, & non ſubſtitutos compellantur obire.

Probat ulterius ibidem Fagnanus, quod Capellania fundata in Eccleſia Cathedrali aut Collegiata cum onere *deſerviendi in Divinis*, requirat *perſonalem* reſidentiam; eo quod verba *deſervire in Divinis* hîc poſita videantur ſignificare *ſervitium* Chori, quod in hujuſmodi Eccleſiis venit nomine *Divini Officii* ſive *Divinorum*: qui autem tenetur ad *Officium Chori*, tenetur illud *per ſe* non per ſubſtitutum perſolvere.

Notat quoque Garcias De Benef. *parte 7. cap. 1. n.* 89. quod " Capellaniæ habeant reſidentiam *perſonalem*, quan» do ultra Miſſarum celebrationem habent onus adju» vandi Curatum in cantando & aliis ſimilibus.

XVIII. Igitur videtur, quòd ſola celebratio Miſſarum, præſertim *privatarum* aut *votivarum*, quæ ad publicum & ſolemne Officium Eccleſiæ non pertinent, id ſpeciale habeat, quòd per *Subſtitutum* perſolvi queat; niſi in fundatione aliter ordinatum fuerit: quod indubiè non Canonum aut Patrum auctoritate, ſed forſan ex viliori de harum Miſſarum celebratione idea, ſenſim conſuetudine introductum eſt: circa quam conſuetudinem quid fieri expediat, pro temporum & locorum variis circumſtantiis Superiores, ac præcipuè Epiſcopi expendere debent. Illud ſaltem imprimis curandum, ut hæc Miſſarum officia eâ qua par eſt reverentia & devotione peragantur; nec mercenariis & vilibus Sacerdotibus, per quos ipſum Sacrificium profanetur & in vilipendium adducatur, committantur.

XIX. Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. in *Cap.* Cum cunctis §. Inferiora *De Elect.* ſtatuit, ut " ſi aſſumptus in Archidiaconum, in » Diaconum, & Decanus, & reliqui admoniti, non fue» rint, præfixo à Canonibus tempore in Presbyteros » ordinati, ab iſto removeantur officio, & aliis con» feratur.

Ex hoc Decreto unanimi conſenſu concludunt Doctores, Archidiaconatui, & Decanatui aliiſque Beneficiis ibidem nominatis Ordinem eſſe annexum; ſed *aptitudine* dumtaxat: ut ſcilicet aſſumptus ad tale Beneficium eum aſſumere intra tempus à Canonibus præfixum teneatur. Quod verò ſit illud tempus, dicetur capite ſequenti.

XX.

Si autem Epiſcopus vi hujus Decreti Ordines annexuerit, tantùm videbuntur annexi *aptitudine*; id eſt, quod aſſumendi ad Canonicatus debeant eſſe in ea ætate, ut infra tempus præſcriptum ad Ordinem annexum promoveri queant; uti ſatis apertè indicat Synodus, *Seſſ. 22. cap. 4. De Reformat.*

CAPUT III.

Intra quod tempus Ordo Beneficio annexus ſuſcipiendus; & quæ pœna non ſuſcepti?

1. *Ordo actu annexus requiritur tempore proviſionis.*
2. *Ordo annexus* aptitudine, *debet ſuſcipi tempore à jure definito; ni aliud habeat fundatio, aut conſuetudo, vel ſtatutum.*
3. *Concilium Lateranenſe dixit ſuſcipiendum intra tempus à* Canonibus *præfixum.*
4. *Tempus illud eſt unius anni.*
5. *Synodus Tridentina Canonicos & Capellanos in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis obligat ad ſuſcipiendos Ordines annexos* intra annum.
6. *Annus ille currit à tempore* pacificæ *poſſeſſionis.*
7. *Quando poſſeſſio eſt litigioſa, non currit.*
8. *Non promotus intra annum debet probare Beneficium fuiſſe litigioſum.*
9. *Annus currit etiamſi fructibus Beneficii non gaudeat.*
10. *Hodie in Gallia datur Proviſo biennium ad Ordinem ſuſcipiendum; & quare?*
11. *Promovendus ad Beneficium Parochiale hodie non debet actu illo Ordine eſſe inſignitus.*
12. *Ratio hujus diſciplinæ.*
13. *Non promotus intra tempus* ipſo jure *privatur Beneficio Parochiali; nec illud ei iteratò conferri poteſt.*
14. *Non obtinet hæc pœna in obtinente Collegiatam quæ ſimul eſt Parochialis Eccleſia.*
15. *Obtinens Dignitatem etiam curatam, non privatur* ipſo jure *ob non promotionem ad Ordinem.*
16. *Beneficium Parochiale ob non promotionem vacat, & alteri poteſt conferri.*
17. *Ut non promotus dejiciatur ex poſſeſſione debet priùs citari & audiri: & quare?*
18. *Quæ ſit praxis in Gallia?*
19. *Non promotus ad Ordinem tenetur ad reſtitutionem fructuum, ſi animo non recipiendi Ordinem, Beneficium Parochiale acceperit.*
20. *Id quoque in aliis Beneficiis locum habet.*
21. *Qui ſciens ſic contulit, etiam reſtitutioni obnoxius eſt.*
22. *Ordinem intra tempus ſuſcipiendo à reſtitutione liberatur, licet animo non ſuſcipiendi, Beneficium acceptaverit.*
23. *Quomodo obtinentes Beneficia non Parochialia ad ſuſcipiendum Ordinem annexum cogendi?*
24. *Qualiter Epiſcopus diſpenſare poſſit in ſuſceptione Sacerdotii cum obtinente Beneficium Parochiale?*

III. Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. in *cap. 7.* ⁏ *De Elect.* poſtquam ſtatuit, ut Decanatum, Archidiaconatum, & alia quæ curam animarum habent annexam nullus omninò ſuſcipiat, ſed nec Parochialis Eccleſiæ regimen niſi, qui jam 25. annum ætatis attigerit, ſubjungit: " Cum autem aſſumptus fuerit, ſi Archidia» conus, in Decanum, & Decanus & reliqui admoniti, » non fuerint, præfixo a Canonibus tempore in Presby» teros ordinati: & ab illo removeantur officio, & » aliis conferatur, qui velint & poſſint illud conve» nienter adimplere.

IV. Quod ſit tempus à Canonibus præfixum Concilium non expreſſit; ad poſteriores Conſtitutiones id de annali intellexiſſe videntur; ut ſcilicet ad Ordinem annexum infra annum promoveri debeant.

Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. intelligens Canonem ab Alexandro III. editum circa ſuſceptionem Sacerdotii per eum qui ad regimen Parochialis Eccleſiæ eſt promotus, negligi, eumdem renovans, unà declarat quod ſit tempus a Canonibus præfixum, dicens: " Et » *intra annum* à ſibi commiſſi regiminis tempore nume» randum, ſe faciat ad Sacerdotium promoveri." *Cap. 14. De Elect. in VI.*

Huic Decreto conforme eſt quod ſub nomine Concilii Viennenſis decernitur in *Clement. 2. De ætate & qualitate Ordinand.* ut ii qui Dignitates, Perſonatus, Officia, vel Præbendas, quibus certi Ordines ſunt annexi, pacificè nunc obtinent in Cathedralibus vel Collegiatis Sæcularibus, vel Regularibus Eccleſiis, vel obtinuerint in futurum, ad ejuſmodi Ordines ſe promoveri faciant *intra annum* ſub pœnis ibidem expreſſis.

V. Synodus Tridentina *Seſſ. 22. cap. 4. De Reformat.* vult ut " ii qui Dignitates, Perſonatus, Officia, Præ» bendas, Portiones, ac quælibet alia Beneficia in dic» tis Eccleſiis obtinent, aut inpoſterum obtinebunt, » quibus onera varia ſunt annexa, videlicet, ut alii Miſ» ſas.... dicant, ſeu cantent: quocumque ii privilegio, » exemptione, prærogativa, generis nobilitate ſint inſi» gniti, teneantur, juſto impedimento ceſſante, infra » annum Ordines ſuſcipere requiſitos: alioquin pœnas » incurrant juxta Conſtitutionem Concilii Viennenſis, » quæ incipit: *Ut ii qui*; quam præſenti Decreto inno» vat.

Hoc Decretum abſolutè decernere, ut ſimilia Beneficia obtinentes teneantur *infra annum* Ordines requiſitos ſuſcipere, notat Fagnanus *ad cap.* CUM IN CUNCTIS ⁏ *De Elect. num. 63.* atque eatenus Concilium Tridentinum dictam Clementinam declaraſſe; quæ non ita clarè & preciſè adſtringebat obtinentes hujuſmodi Beneficia ad Ordines ſuſcipiendos; ſed tantummodo quandiu non promovebantur, privabat voce *activa* in Capitulo & dimidia parte diſtributionum.

Bonifacius VIII. cuidam ſuper interpretatione citati Decreti Concilii Lugdunenſis reſpondens, ait: " Annus » autem hujuſmodi qui à tempore illo incœpit, quo » ipſius Eccleſiæ regimen commiſſum tibi extitit, & » poſ-

» titulum; ideoque recipiendo fructus eſt prædo, & » fur, & falſarius; quod falsò nomen Curati ſibi vin» dicat, & adſcribit, cum non ſit: quamobrem tene» bitur ad reſtitutionem fructuum, ut quos ex re non » ſua, cum ſit privatus, accipit, & mala fide: alio» qui non dimittitur peccatum niſi reſtituatur ablatum.

IX. Sed quid? ſi obtinens Parochiale Beneficium non reciperet fructus primi anni propter jus deportus, ut vocant Galli: Nihilominus tenebitur promoveri, ait Rebuffus ibidem *num.* 11. alioquin erit privatus anno elapſo; tum quia grex eſt eidem commiſſus, & habet pacificam poſſeſſionem Curæ, ac liberum exercitium animarum.

X. Notat quoque Rebuffus *num.* 45. " quòd poſt» quam annus iſte computatur à die *pacificæ* poſſeſſionis » *adeptæ*: & in hoc Regno Galliæ, *pacificam* poſſeſſio» nem quis non dicitur habere ante annum, ob id poſt » annum pacificæ poſſeſſionis *alterum* habet annum ad pro» movendum; & ita declaravit Senatus Pariſienſis an» no 1547. in menſe Februario. " Deinde monet " iſ» tam declarationem apprimè utilem, & hodie commu» nem in dicta Curia.

XI. Porrò cum promotus ad Parochiale Beneficium teneatur intra annum à die pacificæ poſſeſſionis ad Sacerdotium promoveri, videbatur nullus poſſe ad ſimile Beneficium Parochiale aſſumi, niſi ſaltem in Ordine Subdiaconatus eſſet conſtitutus: cum alias juxta ſacros Canones ob interſtitia inter Ordines ſervanda, nequidem intra biennium Sacerdotio inſigniri poſſet, quod & non obſcurè ſupponit, *cap.* 5. ✠ *De Ætate & Qualitate Ordinand.* Nihilominus tradit Rebuffus in Praxi Benef. *part.* 1. *tit. Requiſita ad collationem*, *num.* 33. quod Beneficia etiam Curata quis poſſit habere, etiamſi primam tantùm habeat Tonſuram. Et licet Fagnanus dicat opinionem Rebuffi non eſſe conformem citato *cap.* 5. nihilominus fatetur, quod ſecundùm opinionem Rebuffi in *practica* ſervetur: " Nam (ait) Parochiales etiam confe» runtur Clericis primæ Tonſuræ. Et ſacra Congrega» tio Concilii alias conſulta, an Matrimonium contrac» tum coram Parocho adhuc intra annum ad ſacros Ordi» nes non promoto, ſed prima tantùm Tonſura initiato, » ſit validum? Quam ſententiam Clemens VIII. ad ſe » relatam approbavit: " Hæc Fagnanus ad *cap.* PRÆTEREA ✠ *De Ætate & Qualitate Ordinand.* *num.* 8.

XII. Cum enim Eccleſia optet, ut promotio ad ſacros Ordines potius fiat titulo Beneficii, quam titulo Patrimonii, haud difficulter permittit, ut Beneficium etiam ante Ordinem ſacrum ſuſceptum Clerico conferatur, & ſuper interſtitiis diſpenſetur, ſi Ordinum accelerationem ipſum Beneficium requirat; ita quidem, ut ea de cauſa permittat quoque Capitulo Sede vacante intra annum à die vacationis Litteras dimiſſoriales concedere: uti ſuprà *part.* 1. *tit.* 9. *cap.* 2.

XIII. Si obtinens Beneficium Parochiale intra annum à die pacificæ poſſeſſionis adeptæ ad Sacerdotium promotus non fuerit, auctoritate Conſtitutionis Concilii *jure* in non obedientes non adjicitur; quæ demum decreta fuit per Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. contra obtinentes *Parochiale* Beneficium: quæ Conſtitutio cum *pœnalis* ſit, reſtringenda apparuit Bonifacio VIII. ad Beneficia quæ propriè & *ſimpliciter* ſunt *Parochialia*.

XV. Hinc ulterius concludit Rebuffus *tit. De non promotis*, quod illa privationis pœna ob non promotionem non habeat locum in Decanatibus, Præpoſituris & Archidiaconatibus: " Ideo qui poſſidet Præpoſituram in » Eccleſia Collegiata (ait) ſine promotione per annum » non tamen eſt privatus, niſi fuerit monitus: quia non » eſt Parochialis *ſimpliciter* de qua *cap.* LICET CANON: » licet æquum bonum eſſet, ut per Concilium vel per » Papam hoc ſtatueretur: & hoc ad ſervitium tenderet. Hæc ille *num.* 30. qui & *num.* 60. monet, non procedere etiam in Eccleſia Curata non Parochiali.

XVI. Itaque obtinens Beneficium Parochiale, & intra annum à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis, non promotus ad Sacerdotium ceſſante legitimo impedimento, ipſo jure Beneficio eſt privatus; neque amplius titulum poſſidendi habet; poteſtque per non promotionem tamquam vacans impetrari & conferri, ait Rebuffus loco citato *num.* 1.

XVII. Rectè tamen monet ibidem Rebuffus, quod priuſquam proviſus de Parochiali Beneficio amoveatur de poſſeſſione, debeat citari & audiri; non quidem, ut *privetur*; ſed ut ſciatur, an ſit *privatus*: quia potuit ſubeſſe legitimum impedimentum non promotionis; quod conſequenter eum à pœna privationis eximere potuit; conformiter ad *cap.* LICET EPISCOPUS *De Prebendis in VI.*

XVIII. In Gallia, teſte Rebuffo ibidem *num.* 50. " hodie poſt annum conferunt Ordinarii, & facta ab illis » collatione, vel proviſione à Papa, impetrantur litteræ » in cauſa novitatis directæ Judici Regio coram quo im» petrans dicit ſe canonicè Beneficium aſſecutum, & eſſe » in poſſeſſione Beneficii, quod vacat per non promo» tionem talis, &c. niſi impedimentum probet adverſa» rius vel promotionem aut diſpenſationem, adjudicabi» tur impetranti poſſeſſio ſaltem per recredentiam: & ſic » ſervatur in forenſi judicio: ſed ante adjudicationem » uno finito termino dari poterit alius ad probandum » dictum impedimentum, quia de gravi agitur præju» dicio.

De eadem praxi teſtatur quoque Tournetius in ſua collectione Arreſtorum, *lit.* V, *num.* 2. eamque in judicio contradictorio aliquando confirmatam fuiſſe refert.

XIX. Cum ob non promotionem ad Sacerdotium intra annum ipſo jure Beneficio Parochiali poſſeſſor ſit privatus, quæritur quid de fructibus perceptis ſit ſtatuendum?

Bonifacius VIII. in citato *cap.* COMMISSA cuidam dubitanti ſuper hac quæſtione ita reſcribit: " Si » promoveri ad Sacerdotium non intendens parœcialem » receperis Eccleſiam, ut fructus per annum ex ea per» cipias,

ucio deſerviendi; ita ut ignorantia ſi quæ ſit, adeò craſſa ſæpè ſit, ut meritò ſit timendum, ne coram Deo intimorum ſcrutatore pro ſcientia reputetur; & fructuum reſtitutioni ob hujuſmodi promotionem obnoxii teneantur.

XXII. Circa reſtitutionem fructuum faciendam ab illo qui accepit Beneficium Parochiale animo non aſſumendi Sacerdotium, hanc exceptionem addidit Bonifacius VIII. *niſi mutata voluntate promotus fuerit*; innuens eo caſu reſtitutionem non eſſe faciendam; quia ſuſcipiendo Ordinem & voluntatem mutando, culpam, ſi quæ fuit in acceptando, eluiſſe & emendaſſe videtur; ipſamque privationem tituli, quæ ipſum reſtitutioni fructuum redderet obnoxium, ſuſceptione Ordinis prævenifſe.

XXIII. Quamvis pœna privationis *ipſo jure* ob non promotionem ad Sacerdotium tantùm obtineat quoad Eccleſias Parochiales juxta citatum *cap.* LICET, & Prioratus Conventuales juxta *Clement.* 1. §. CÆTERUM, *De Statu Monach.* tamen ſi Beneficia Ordinem annexum habeant, poterunt eorum poſſeſſores ad Ordinum ſuſceptionem urgeri: & ſi ceſſante juſto impedimento, monitis non obtemperaverint, etiam tandem ad ſententiam privationis procedi poterit; quemadmodum latiùs oſtendit Fagnanus ad *cap.* QUÆRIS ii *De Ætate & Qualitate Ordinand.* ubi modum procedendi ad hanc privationem obſervandum proponit.

XXIV. Ex Decreto Bonifacii VIII. in *cap.* 34. *De Elect. in VI.* poteſt Epiſcopus cum obtinente Parochialem Eccleſiam diſpenſare, ut uſque ſeptennium litterarum ſtudiis inſiſtens, promoveri minimè teneatur, niſi ad Ordinem Subdiaconatus dumtaxat.

Synodus Tridentina *Seſſ.* 7. *cap.* 12. *De Reformat.* ſtatuit, " ut facultates de non promovendo, præterquam » in caſibus à jure expreſſis conceſſæ, ad annum tantùm » ſuffragentur.

Hoc Decreto ſublatam eſſe facultatem concedendi ratione ſtudii diſpenſationem ad ſeptennium, de qua in citato *cap.* 34. reſolviſſe ſacram Congregationem refert poſt alios Barboſa, *De Officio Parochi, parte* 1. *cap.* 5. *num.* 22. & 23.

Conformiter ad dictam Conſtitutionem Bonifacii VIII. conceſſit Univerſitati Lovanienſi Martinus V. quòd obtinentes Beneficia quæcumque, etiam *cum cura*, " ratione » ipſorum uſque ad *ſeptennium*, à tempore illorum pacificæ poſſeſſionis computandum, dummodò poſt habitam pacificam poſſeſſionem eamdem (niſi aliud eis ſuper hoc Canonicum ſuffragetur) infra annum in Subdiaconos ritè ſint ordinati, ad aliquem ex præfatis Ordinibus ſe promoveri facere minimè teneantur, nec à » quoquam compelli poſſint inviti.

Simile privilegium conceſſit Eugenius IV. immediatus Martini V. ſucceſſor, declaratque ratione Beneficiorum obtentorum, etiam *cum cura*, " uſque *ad ſepten-*

obligationes de obeundo examine, & *reſidentia* de quibus in hac Bulla.

Ut huic Bullæ ac Placeto ſatisfiat, non tantùm jubetur Nominatus acceptans Beneficium Parochiale ſubire examen Ordinarii; ſed eorum qui à Rectore, aut Facultate Artium ad examinandum fuerint deputati; atque nominandus à Facultate Artium inter alia jurat, " quod ſi vi» gore ſuæ nominationis curam aliquam Paſtoralem ac» ceptare poſſit, non priùs tamen eam acceptabit, quàm » prævio examine idoneus judicatus fuerit per eos quos » Facultas deputaverit..... Quòdque infra *annum* unum » ab obtenta pacifica poſſeſſione *perſonaliter* in ea reſi» debit. Nec eam reſignabit, niſi integro anno reſede» rit, aut aliam obtinuerit.

Cùm ergo acceptans Beneficium Parochiale debeat eſſe *idoneus* tempore acceptationis; ac inſuper infra annum à pacifica poſſeſſione adepta *perſonaliter* reſidere, evidens eſt, quoad ſimilia Beneficia uſum privilegii de non promovendo *ad ſeptennium* eſſe ſublatum. *Perſonalis* enim reſidentia, etiam *perſonalem* officii Paſtoralis perſolutionem infert; quæ ſine Ordine ſuſcepto fieri nequit.

CAPUT IV.

De Scientia aliiſque Qualitatibus ad Beneficia requiſitis.

1. *Scientia major vel minor pro diverſitate Beneficiorum neceſſaria.*
2. *Unde menſuranda ſcientiæ neceſſitas.*
3. *Non exigua ſcientia neceſſaria in promovendis ad Dignitates curatas.*
4. *In Canonicis Eccleſiarum Cathedralium, quæ ſcientia requiratur?*
5. *Canonici Cathedrales tales eligendi, qui* conſilio *Epiſcopis aſſiſtere queant.*
6. *Synodus Tridentina optat, ut ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis detur Graduatis.*
7. *Gradum Academicum Synodus reputavit pro publica eruditionis teſtimonio.*
8. *Viſitatio Academiæ Lovanienſis requirit* ſtrictum *examen circa promovendos in Jure, ut Eccleſiis meliùs conſulatur.*
9. *Multum nocent Eccleſiæ & Reipublicæ, qui gradus Academicos indignis annuunt.*
10. *Enormis peccati arguuntur indignis gradum conferentes.*
11. *Sententia Joannis Gerſonis de indebita graduum Academicorum collatione.*
12. *Quæ Beneficia in Belgio requirant gradum Academicum?*

13. In

quod Beneficium datur, ſive Beneficio incumbenti, obeundo eſt neceſſaria.

Porrò cum officia Beneficiis annexa varia ſint, eorumque functiones majorem vel minorem ſcientiam requirant, non una quoque, nec æqualis ad omnia Beneficia ſcientia requiritur.

II. Porrò talis generaliter requiritur, quæ functionibus Beneficio annexis adimplendis neceſſaria & conveniens eſt.

Hinc Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. *cap.* 12. *De Reformat.* poſtquam dixit, Dignitates in Eccleſiis, præſertim Cathedralibus, ad conſervandam augendamque Eccleſiaſticam diſciplinam fuiſſe inſtitutas, ac proinde meritò, qui ad eas vocantur, tales eſſe debere; qui ſuo muneri reſpondere poſſint, tamquam conſequens ſubinfert: "Nemo igitur ad Dignitates quaſcumque quibus » animarum cura ſubeſt promoveatur, niſi qui ſaltem » 25. ſuæ ætatis annum attigerit, & in Clericali Ordine » verſatus, *doctrinâ* ad ſuum munus *neceſſaria* ac morum » integritate commendetur.

III. Cùm his Dignitatibus *cura animarum* incumbat, ea cumprimis doctrina neceſſaria eſt, quæ regimini animarum quod a Patribus *ars artium* vocari conſuevit, ritè obeundo requiritur: & quidem eo eminentior doctrina, & eruditio major, quo cura Dignitatibus his incumbens, non tantùm aliquos ſimplices laicos, ſed plerumque Clerum numeroſum concernit; qui quò ad vitam perfectiorem vocantur, eò eruditione majore opus in Directore. Hoc utinam attenderent, qui haſce Dignitates ſine ullo penè onere exiſtimant; minoremque ad eas doctrinam neceſſariam, quam ad quodcumque Beneficium Parochiale.

IV. Ulteriùs omnes Dignitates, quin & Canonicatus in Eccleſiis Cathedralibus inſtituti ſunt, ut in regimine Eccleſiæ Epiſcopo opera & conſilio aſſiſtant, atque propterea Capitulum Cathedrale, Eccleſiæ *Senatus* appellari meruit.

Unde ſingulariter de Canonicis Cathedralibus verificatur quod præterito ſæculo de univerſis Canonicis dixit Cardinalis Polus: "Canonicatus & Præbendas inſtituen- » di ratio & cauſa hæc fuit, ut qui ad eas aſſumuntur » Epiſcopo aſſiſtant, eumque in muneris ſui functione » *conſilio & opera* adjuvent, & in Divinis celebrandis Ec- » cleſiæ inſerviant." In Decreto Reformat. Cleri Anglicani *num.* 3. Habetur *tom.* 14. Concil. general. *col.* 1743.

Quare Molanus expendens Canonicorum inſtitutum & vocationem, ait: "Beati ſunt illi Canonici, & verè om- » ni laude digniſſimi, qui non contenti bona vita, & Cano- » nico Eccleſiæ officio, ſecundùm menſuram donationis, » opitulatores eſſe cupiunt in Eccleſia Dei, ſcientes hanc » eſſe vocationem ſuam." *Lib.* 1. *De Canon. cap.* 27.

V. Inter articulos nomine Caroli IX. Regis Galliæ Patribus Tridentinis pro reformatione Eccleſiæ oblatos legitur hic ordine 27. "Cum Epiſcopus ea juriſdictione » uti non debeat, ſecundùm antiqua Decreta, niſi con-

tabimus, forſan tanquam quoſdam varios honoris titulos? nequaquam ſane: ſed ut publica eruditionis teſtimonia, quibus omnibus conſtaret, eos ſcientia vel Theologica, vel Juris Canonici ita inſtructos, ut meritò publicum hoc teſtimonium mererentur.

Hoc in jam citato Decreto luculenter expreſſit Synodus Tridentina. Poſtquam enim declaraſſet, Dignitates præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, ad conſervandam augendamque Eccleſiaſticam diſciplinam inſtitutas, ac propterea neminem ad eas promovendum, niſi *doctrina* ad ſuum munus exequendum neceſſaria commendetur, mox ea, quæ de gradibus Academicis ex ipſo Decreto jam relata ſunt, ſubjecit tamquam medium quo finis ille obtineretur; id eſt, nemo ad eas promoveretur, niſi doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria commendetur; de qua ex gradu Academico tamquam publico doctrinæ teſtimonio conſtaret.

Luculentiùs id declaravit, *Seſſ.* 22. *cap.* 2. *De Reformat.* requirens, ut quicumque poſthac "ad Eccleſias Cathedra- » les erit aſſumendus, *ſcientia* ejuſmodi polleat, ut mu- » neris ſibi injungendi neceſſitati poſſit ſatisfacere; Deinde ſubjungens: "Ideoque anteà in Univerſitate » ſtudiorum Magiſter, ſive Doctor, aut Licentiatus in » Sacra Theologia, vel Jure Canonico meritò ſit promotus, » aut publico Academiæ teſtimonio idoneus ad alios do- » cendos oſtendatur.

Cùm hoc loco exigat Synodus, ut promovendus ad Eccleſiam Cathedralem *publico* Academiæ teſtimonio ad alios docendos idoneus oſtendatur, niſi Gradu Academico fuerit inſignitus, manifeſtè evincitur, Gradum Academicum ex mente Synodi eſſe vice publici teſtimonii, quo promovendus ad Eccleſiam Cathedralem idoneus ad alios docendos oſtendatur.

VIII. De hac veritate perſuaſi Principes Belgii, nihil adeo in hujus Univerſitatis viſitatione anno 1617. inculcarunt, atque enixè præceperunt, quam ut nemini, ſignanter in Theologia aut Jure Gradus Licentiæ aut Doctoratus annueretur, niſi prævio de capacitate & eruditione *ſtricto* examine; *ſolique idonei admittantur, inidonei autem omni privato affectu ſepoſito* (ait Viſitatio circa Facultatem Theologicam) *repellantur.*

In eadem præſcribitur Doctoribus Juris examini Graduandorum præpoſitis, ut paſſim ubicumque libuerit per totum jus Civile vel Canonicum, reſpectivè Licentiandos examinent.

Et *ne illis dedecori ſit* (ait Viſitatio) *repulſam pati, ſtatuimus, ut notabili tempore ante repetitionem dictum examen* RIGOROSUM fiat.

Rationem verò inſtituendi hujus *rigoroſi* examinis ex ipſa viſitatione attendamus: "Ne *paucarum* legum (ait) » aut *Canonum* Licentiati fiant, ſed in theoria juris per- » fectè verſati in paleſtram praxeos ut docti & ſpectabi- » les Viri prodeant, qui clientibus prudenter & candidè » patrocinentur, *atque Cathedralibus, aut Collegiatis* » *Eccleſiis probè conſulant*, ſtatuimus.

IX.

Digitized by Google

» tibus & titulis inſigniunt indignos ; adeoque velut *pu-*
» *blico* teſtimonio Tribunalibus, & Dei Eccleſiis impo-
» nunt.

XI. Refert Joannes Sinnichius in Saule Exrege *lib.* 1. *cap.* 122. §. 465. de Joanne Gerſone, quòd inter alias cauſas ob quas Cancellariatui Academiæ Pariſienſis renuntiare meditaretur, hanc allegaret : " Cogor ad delibe-
» rationem aliorum vel pro conſuetudine temporis igna-
» ros ſcientia, & pernicioſis moribus promovere. " Ad quæ verba reflectens Sinnichius, ait : " Cenſuit nimirum
» indignorum ad gradus Academicos promotionem, *gra-*
» *vem* eſſe *iniquitatem*, ideo utique, quia *immanem* Rei-
» publicæ tam Eccleſiaſticæ, quam Politicæ infert per-
» niciem.

XII. Ad quas Dignitates tum ex Decreto Concilii Tridentini, tum ex Bulla erectionis novorum Epiſcopatuum requiratur gradus Academicus, notavimus ſuprà *parte* 1. *tit.* 11. & *tit.* 10. ubi actum fuit de Canonicatibus graduatis.

De ſcientia neceſſaria pro obtinendis Beneficiis Parochialibus ſpecialiter tractabitur infrà titulo De Concurſu ad Beneficia Parochialia ; ubi una de examine promovendorum ad hæc Beneficia agetur.

Sunt & aliæ nonnullæ qualitates, vel ex privilegio aut conſuetudine Regni, vel Eccleſiæ ; aut ex ſpeciali Beneficii fundatione requiſitæ.

XIII. Ita in Regno Franciæ ſive ex privilegio, ſive conſuetudine pluribus Regum Edictis firmata, requiritur, ut promovendus ad quodcumque Beneficium ſit Regnicola ; niſi à Rege litteras naturalitatis obtinuerit. Unde Rebuffus in additione ad Regulam Cancellariæ *De Idiomate*, ait : " Nota tamen quòd in Francia nec Ordi-
» narius, nec Legatus poſſet alienigenæ conferre, qui ſi
» conferant illud Beneficium, à Regnicola impetrari po-
» terit, quod eſt notandum, & hoc privilegium Regni
» non ſolùm prohibet extero habere Eccleſiam Parochia-
» lem, de qua hæc regula loquitur, ſed etiam alia quæ-
» cumque Beneficia ac alia bona, etiamſi illi fuiſſent
» Cardinales, ſine Regis beneplacito, obtinere non poſ-
» ſent. Quamvis D. Gomeſ. hic q. 2. volens Cardina-
» libus favere, multa pro ipſis addixerit : tamen in Fran-
» cia ſervatur quod dixi.

De eodem jure teſtatur quoque Choppinus De Domanio Franciæ *lib.* 1. *tit.* 11. & latius probatur in Probationibus Libertatum Eccleſiæ Gall. *cap.* 30.

XIV. Simile eſſe privilegium & conſuetudinem in Regno Hiſpaniæ, teſtis eſt Didacus Covarruvias *Pract. qq. cap.* 37. *num.* 5. plures ibidem de hoc jure tractantes, & illud ut rationabile adſtruentes citans.

In Placeto Caroli V. ſuper uſu Nominationum Facultatis Artium in hac Univerſitate cavetur *art.* 1. quod nullus poterit nominari vigore indultorum dictæ Facultati Artium conceſſorum, ad aliquod Beneficium hujus Pa-

» … quod tamen (ait *num.* 7.) procedit & accipien-
» dum eſt, contradicente & opponente ſe aliquo conſan-
» guineo, & ſibi fieri proviſionem petente ; aliàs enim
» præſentatio ſeu proviſio alteri facta ſuſtineretur.

XVIII. Rectè tamen monet *num.* 10. advertendum id quod dicitur, collationem ſuſtineri ob non concurſum alicujus qualitatem illam habentis, " non eſſe verum in
» Beneficiis, quæ ſunt conferenda *qualificatis*, non ob
» favorem & reſpectum perſonarum ; ſed Eccleſiæ, &
» Beneficii, ut melius & magis idoneis perſonis providea-
» tur, ut graduatis : tunc enim non valeret collatio aliter
» facta, etiamſi nullus qualificatus peteret ſibi fieri ;
» quilibetque etiam non qualificatus poſſet petere, decla-
» rari collationem nullam.

XIX. Plura dubia circa hæc Beneficia ibidem proponit & reſolvit Garcias ; atque inter cætera reſolvit *num.* 23. in Capellaniis ad quas vocantur conſanguinei proximiores faciendam computationem ſecundùm leges : " quia
» quamvis in Beneficiis & Capellaniis non ſuccedatur
» jure *hereditario* & *ſucceſſionis mera*, tamen negari non
» poteſt, quin ubi conſanguinei vocantur, ſit materia
» ſucceſſionis, ſaltem aliquo modo & adinſtar.

XX. Cùm verò in Beneficiis Eccleſiaſticis omnis ſpecies ſucceſſionis hæreditariæ ſit meritò vitanda ; neque Miniſteria ſecundùm ſanguinem, ſed ſecundùm merita ſint diſtribuenda, hujuſmodi conditio Beneficii fundationi non facilè adjicienda ; neque à Prælatis facilè admittenda ; quemadmodum de Burſis ſeu portionibus pauperum ſtudioſorum notavi *tit.* 11. *cap.* 4. *num.* 17.

XXI. Hinc ulterius concluditur, hujuſmodi conditiones tamquam naturæ Beneficiorum, ac Sacris Canonibus quodammodò contrarias, ut odioſas eſſe reſtringendas ; ideoque intra verborum tenorem & rigorem eſſe concludendas : quapropter ſi in ſimilium Beneficiorum fundatione dictum non ſit, adveniente vacatione, eam publicandam eſſe, neceſſaria publicatio non erit ; neque conſanguinei collationem impugnare poterunt, titulo non factæ publicationis ; modo non appareat fraus aut præcipitantia aliqua ex parte collatorum interveniſſe ad excludendos conſanguineos, & ita in caſu occurrente cum aliis Doctoribus aliquando reſpondi, & conformiter judicatum fuit.

XXII. In multis Eccleſiis aut ex ſtatuto, aut ex fundatione, vel conſuetudine inductum eſt, ut Dignitates non niſi Canonicis conferri queant ; aut ex Canonicis eligi debeant. Sic in Eccleſiis Belgicis vi erectionis ad tres dignitates, nimirùm Archidiaconatûs, Archipreſbyteratus & Pœnitentiariatus, Canonici Graduati aſſumi debent.

Meminit quoque Pyrrus Corradus *lib.* 2. *Praxis Benef. cap.* 9. Indulti Sixti V. quo cautum eſt ne " ad prin-
» cipales dignitates exiſtentes in quibuſdam locis Diœ-
» ceſis Leodienſis aliæ perſonæ ; præterquam Canonici
» majoris Eccleſiæ dictæ civitatis Leodienſis, actu Præ-

» ſtantibus ſupradictis licet quis, ut dictum eſt, non poſ-
» ſit aſſequi Dignitatem, niſi fuerit in Eccleſia Canoni-
» cus, nihilominus non prohibetur poſtmodum ſuum Ca-
» nonicatum reſignare, retentâ ſuprà dictâ dignitate.

Si tamen ſtatutum aut privilegium vel fundatio vellet, ut nullus eſſet Decanus, v. g. niſi ſimul eſſet Canonicus, apparet, quod eo caſu non poſſet manere in ea dignitate dimiſſo Canonicatu : quia tunc eſſet Decanus & inter ipſum & Franciſcum I. reſervans ſibi poteſtatem
" creandi Canonicos, ad effectum dumtaxat inibi obtinen-
» di Dignitatem, perſonatum, adminiſtrationem vel offi-
» cium hujuſmodi, & non conſequendi primam Præ-
» bendam vacaturam.

Vide Rebuffum ad hunc textum Concordatorum, ibi latè tractat de hujuſmodi Canonicis honorariis & titulatis.

TITULUS XX.

De Pluralitate Beneficiorum.

CAPUT I.

Semper vetita Beneficiorum pluralitas, & rationes prohibitionis.

1. *De pluralitate Beneficiorum nihil expreſſè in antiquis Canonibus.*
2. *Dum Canones vetant aliquem ad plures Eccleſias ordinari, pluralitatem Beneficiorum damnant.*
3. *Quid hac de re decreverit Synodus Calchedonenſis?*
4. *Decretum Synodi VII. & ratio prohibitionis.*
5. *Oſtenditur hoc Decreto* pluralitatem *Beneficiorum fuiſſe damnatam.*
6. *Pluralitas Beneficiorum quantumvis* ſimplicium *&* tenuium *jure communi vetita.*
7. *A nonnullis in Synodo Tridentina diſtinctio Beneficiorum compatibilium & incompatibilium reprobata, & quare?*
8. *Singula officia ſingulis Beneficiis annexa vetant uni plura conferri.*
9. *Injuſta Beneficiorum pluralitas, quia unus accipit ſtipendia plurium.*
10. *Fundatorum intentio per Beneficiorum pluralitatem defraudatur, & vagandi occaſio datur.*
11. *Pluralitas Beneficiorum ſæpius juri naturali repugnat.*
12. *Beneficiorum pluralitas in certis circumſtantiis licita eſſe poteſt.*
13. *Quæ circumſtantiæ concurrere debeant, ut pluralitas non ſit juri naturali contraria.*
14. *Qui titulo conſuetudinis aut diſpenſationis plura Beneficia ſecurè retinere vult, quid attendere debeat?*

I. IN priſtinis Eccleſiæ Canonibus nihil quidem contra pluralitatem Beneficiorum decretum legitur; eo quod Beneficiorum ab ipſis Ordinibus diſtinctio nondum invaluiſſet; neque Beneficiorum collatio ab ipſâ Ordinatione ſeparata eſſet.

II. Verum cum ordinati ad aliquam Eccleſiam, eique in ipſa ordinatione adſcribi, eſſet juxta illius temporis diſciplinam illius Eccleſiæ Beneficiatum conſtitui; etiam pluribus Eccleſiis adſcribi ſive intitulari idem erat, quod plura Beneficia in diverſis Eccleſiis obtinere.

Hinc quoque intelligitur, quod ubi Canones vetant quemquam duabus Eccleſiis adſcribi vel intitulari, reipſa prohibuerint plura Beneficia in diverſis Eccleſiis ab eodem poſſideri : atque hoc ſenſu, veriſſimum eſt, jam pridem ſacris Canonibus pluralitatem Beneficiorum damnatam eſſe.

III. Concilium Calchedonenſe *Can.* 10. ait : " Non
» licere Clericos in duarum civitatum Eccleſiis eodem
» tempore in Catalogum referri, & in ea in qua in prin-
» cipio ordinatus eſt; & in ea ad quam tamquam ad ma-
» jorem confugit, propter magnæ gloriæ cupiditatem :
» eos autem qui hoc faciunt, propriæ Eccleſiæ reſtitui,
» in qua ab initio ordinati ſunt, ut illic *ſolùm* miniſtrent....
» Eos autem qui auſi fuerint poſt magnæ hujus & uni-
» verſalis Synodi definitionem aliquid eorum, quæ ſunt
» prohibita, facere, ſtatuit ſancta Synodus eos proprio
» gradu excidere. " Fragmentum ſeu ſummarium hujus Canonis refert Gratianus *cauſ.* 21. *quæſt.* 1. *Can.* 2. his verbis : " Clericum in duarum Eccleſiis civitatum eodem
» tempore conſcribi non oportet.

IV. Idipſum generalioribus terminis decreverunt Patres Synodi ſeptimæ *Can.* 15. fundamenta hujus prohibitionis exprimentes : " Clericus ab hoc deinceps tempore
» in duabus Eccleſiis non collocetur : negotiationis enim
» & turpis lucri proprium eſt, & ab Eccleſiaſtica conſue-
» tudine alienum. Ab ipſa enim Domini voce audivi-
» mus, non poſſe quempiam duobus dominis ſervire :
» vel enim unum odio habebit, & alterum diliget; vel
» unum amplectetur, & alterum negliget : Unuſquiſque
» ergo ſecundum dictum Apoſtolicum, in eo, in quo vo-
» catus eſt, debet manere, & in una Eccleſia aſſidere.
» Quæ enim propter turpe lucrum fiunt in Eccleſiaſticis
» negotiis, ea à Deo ſunt aliena.

Hic ſat apertè declarat Synodus, nullam velle permittere

Digitized by Google

... Beneficiorum non ſecus quam intitulationem Clerici in diverſis Eccleſiis eſſe generaliter interdictam.

Unde Alexander III. in *Cap.* 13. ¡¡ *De Præbendis* ſcribens, " iſtud eſſe omni rationi contrarium, ut unus » Clericus in una vel diverſis Eccleſiis plures digni» tates vel perſonatus obtineat; " hanc aſſignat rationem : " Quum ſingula officia in Eccleſiis *aſſiduitatem* exigant » perſonarum.

VI. Hinc communiter concludunt Canoniſtæ ; quod ſicuti nullum Beneficium, quantumvis tenue in proventibus, jure communi eximitur à perſonali reſidentia ; ita nec ulla de jure dentur Beneficia *compatibilia* ob proventuum tenuitatem, ſaltem in diverſis Eccleſiis.

Hanc in rem admodum notanda ſunt verba citati Canonis 15. Synodi VII. quæ allegatis verbis immediatè ſubnectuntur : " Ad hujus autem vitæ uſum ſunt diverſa » ſtudia ; ex iis ergo ſi quis velit, ea quæ ſunt corpori ad » uſum neceſſaria comparet. Dixit enim Apoſtolus, *Uſui » meo & iis qui mecum ſunt ſubminiſtraverunt manus » meæ.*

His declarat ſat dilucidè Synodus, neque ad comparandum vitæ neceſſaria, Clericum in diverſis Eccleſiis adſcribendum ; ſed aliunde, etiam laborando manibus ſuis, potiùs debere ſibi de neceſſariis providere.

VII. Quapropter inter articulos nomine Caroli IX. Galliarum Regis Concilio Tridentino exhibitos, decimus quartus differentiam compatibilium & incompatibilium Beneficiorum, quoad pluralitatem, ut novam & antiquis Decretis incognitam exhibet, & aboleri poſtulat : " Unum tantùm Beneficium uni conferatur ſublatâ (quod » attinet ad pluralitatem) compatibilium & incompati» bilium Beneficiorum differentia, quæ diſtinctio ut eſt » nova & antiquis Decretis incognita, ita Eccleſiæ Ca» tholicæ magnam calamitatem attulit.

VIII. Ulterius, quia ſingula Beneficia ſua habent annexa officia, convenit, ut ſingula ſingulis committantur perſonis. " Sicut enim in uno corpore multa membra ha» bemus, omnia autem membra non eundem actum ha» bent ; ita in Eccleſiæ corpore ſecundum veridicam Pau» li ſententiam, in uno eodemque ſpiritu alii conferen» dum eſt hoc officium, alii committendum eſt illud : » neque uni quantumlibet exercitatæ perſonæ uno tem» pore duarum rerum officia committenda ſunt : quia ſi » totum corpus eſt oculus, ubi auditus ? Sicut enim va» rietas membrorum per diverſa officia, & robur corpo» ris ſervat, & pulchritudinem repræſentat ; ita varietas » perſonarum per diverſa nihilominus officia diſtributa » & fortitudinem & venuſtatem ſanctæ Dei Eccleſiæ ma» nifeſtat. Et ſicut indecorum eſt, ut in corpore huma» no alterum membrum alterius fungatur officio, ita ni» mitum noxium, ſimulque turpiſſimum, ſi ſingula re» rum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa.

Hæc ex *Canone* 1. *Diſt.* 89. ubi notant Correctores Romani illa quidem non haberi in Epiſtolis S. Grego... autem apparet, ut unus ſtipendia pluribus Eccleſiæ Miniſtris deſtinata accipiat, atque hinc rurſus injuſta apparet pluralitas Beneficiorum : " Nonnulli (ait Concilium » Lateranenſe in *Cap.* 3. ¡¡ *De Clericis non reſid.*) mo» dum avaritiæ non ponentes, dignitates diverſas Eccle» ſiaſticas & plures Eccleſias Parochiales, contra ſacro» rum Canonum inſtituta nituntur accipere, ut cùm » unum officium vix implere ſufficiant ; ſtipendia ſibi » vindicent plurimorum.

Joannes XXII. in *Extravagante* EXECRABILIS *De Præb. in comm.* recenſens incommoda ex pluralitate Beneficiorum promanantia, primo loco recenſet, quod " interdum unus qui unum quamvis modicum vix offi» cium implere ſufficeret, *plurimorum* ſibi vindicat *ſti» pendia*, quæ multis litteratis viris vitæ puritate ac teſti» monio bonæ famæ pollentibus, qui mendicant, poſ» ſent abundè ſufficere, æquâ diſtributione collata.

X. Ipſa quoque Beneficiorum inſtitutio & fundatio eo tendit, ut plures Miniſtri conſtituantur Eccleſiæ ; dum igitur unus occupat plura Beneficia, contra ipſam Beneficiorum primam inſtitutionem ipſamque Fundatorum intentionem numerus Miniſtrorum diminuitur ; ipſique cultui Divini Officii detrahitur ; quod etiam inter incommoda ex pluralitate Beneficiorum provenientia reponit Joannes XXII. in citata Extravagante : additque : " Habentibus ipſa (plura Beneficia) paratur va» gandi materia ; Divini cultus minuuntur, hoſpitalitas » in ipſis Beneficiis debita non ſervatur.

XI. Hæc aliaque ex pluralitate Beneficiorum ſequi ſolita incommoda, reddunt plerumque pluralitatem illam illicitam, præveniendo etiam omnem juris poſitivi conſtitutionem ſive prohibitionem, efficiuntque ut conſuetudinem retinendi plura Beneficia tamquam corruptelam & abuſum reprobet Pontifex in *Cap.* 1. *De Conſuet.* in VI.

XII. Et Sanctus Thomas *Quodlib.* 9. *quæſt.* 7. *art.* 11. enumerans prædictas inordinationes, quas pluralitas Beneficiorum in ſe continet, dixit pluralitatem Beneficiorum non eſſe annumerandam actionibus de ſe indifferentibus ad bonum & malum ; ſed annumerandam actionibus " quæ abſolutè conſideratæ deformitatem vel inor» dinationem quamdam important, quæ tamen aliqui» bus circumſtantiis advenientibus, bonæ efficiuntur : Si» cut occidere hominem vel percutere, in ſe deformi» tatem quamdam importat : ſed ſi addatur, occidere » malefactorem, propter juſtitiam, vel percutere delin» quentem cauſa diſciplinæ, non erit peccatum, ſed vir» tuoſum. " Hæc S. Thomas, additque : *In numero harum actionum videtur eſſe, habere plures Præbendas.*

XIII. Deinde docet, quod ni concurrant circumſtantiæ quæ omnes illas inordinationes, quas pluralitas illa in ſe continet, abſtergant, ipſa pluralitas Beneficiorum maneat prohibita jure naturali ; nullaque conſuetudine aut diſpenſatione juſtificari queat.

XIV. Quapropter qui vigore conſuetudinis aut diſpenſationis in pluralitate Beneficiorum ſecurus eſſe deſi...

5. *Exponitur ſententia hujus Synodi.*
6. *Quomodo Decreta Synodorum contra earum mentem extenſa ſint?*
7. *Ipſa pluralitas ex hac mala interpretatione multum invaluit.*
8. *Quantus fuerit abuſus hujus pluralitatis in Gallia ſeculo XII.*
9. *Praxis multorum non cenſetur probata, quia diſſimulatur.*
10. *Abuſus hic etiam erat circa Beneficia* curata.
11. *Decretum Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. contra Beneficiorum pluralitatem.*
12. *Decretum hoc extirpando huic abuſui minimè ſufficit.*
13. *Diſpenſationem expreſſè probans eas frequentiores reddidit.*
14. *Querela Joannis XXII. de exceſſu diſpenſationum.*
15. *Decretum hujus Pontificis contra hunc abuſum.*
16. *Etiam poſt hoc Decretum abuſus perduravit.*
17. *Commendarum uſus circa Eccleſias Parochiales primitus utilis.*
18. *Quomodo hæ progreſſu temporis palliandæ pluralitati Beneficiorum ſubſervierint?*
19. *Abuſus tegebatur regula ab Innocentio III. tradita.*
20. *Synodi Londinenſis Decretum contra hoc palliamentum.*
21. *Idem prætextus acrius rejectus.*
22. *Oſtenditur, quomodo Commendarum uſu quidam fœdè abuterentur.*
23. *Permittit Innocentius unum duas Eccleſias habere*, ſi una ex altera pendeat.
24. *Quomodo hæc regula palliandæ pluralitati Beneficiorum ſubſervierit?*

I. OMnem Beneficiorum pluralitatem priſtinis Canonibus vetitam fuiſſe capite præcedenti oſtenſum eſt; unaque notatum, Beneficiorum pluralitatem plures inordinationes continere, ob quas etiam præveniendo omnem legem poſitivam, jure naturali plerumque vetita ſit.

Attamen & illud animadverſum ex ſancto Thoma, poſſe nonnumquam circumſtantias concurrere, quæ omnes inordinationes pluralitati plerumque conjunctas, abſtergant; eamque inſpecto ſolo jure naturali licitam reddant.

Cum verò caſus nonnulli hujuſmodi circumſtantiis circumſcripti in Canonibus eſſent expreſſi, mirum! quomodo Clericorum multorum ambitio & avaritia, è quibus Beneficiorum pluralitas oriri ſolet, eos caſus contra Canonum ſententiam, & Patrum mentem extenderint; atque Beneficiorum pluralitati incrementum dederint.

II. Synodus œcumenica ſeptima *Can.* 15. adeo diſtrictè interdicit Clericum in duabus Eccleſiis collocari; id eſt juxta modernam diſciplinam, in duabus Eccleſiis Beneficiatum eſſe, ut nequidem ad inopiam ſublevandam id permittat; ſed velit ut potius manibus laborando victui

Hic rurſus permitti videtur Beneficiorum pluralitas, dum *uni* Preſbytero plures Eccleſiæ extant commiſſæ; idque *Sacerdotali Decreto.*

V. Verùm ſi rurſus ex mente Concilii ſenſus Canonis teneatur, nihil cum vetita Beneficiorum pluralitate commune eum habere apparebit. Agitur in hoc Canone de Eccleſiis haud parum fundatis in eadem Parochia exiſtentibus, in quibus Miſſæ per certos dies celebrari debebant; quæ facilè per unum Sacerdotem celebrari poterant; ideoque incongruum non habebatur *uni* Sacerdoti earum Miſſarum, accedente præſertim Eccleſiarum paupertate, celebrationem committere: hocque ſollicitè eodem Canone cavetur, ut Preſbyter ille, juxta Epiſcopi juſſionem, in iis Eccleſiis Miſſarum ſolemnia congruo tempore perſolvat.

His igitur Canonibus permittitur uni Sacerdoti duabus Eccleſiis deſervire; ſed eo dumtaxat caſu, quo utrique ſimul per ſe ſatisfacere poteſt; & Eccleſiarum vel populi neceſſitas & ſervitium id poſtulant.

VI. At una cum ſæculis labente Eccleſiaſticâ diſciplinâ, quod hiſce ac ſimilibus Canonibus Canonicè decretum fuit, hominum avaritia & ambitio in proprium commodum detorſerunt; atque in pallium pluralitatis Beneficiorum quorumcumque, etiam curatorum, & dignitatum, idque in Eccleſiis quantumvis à ſe procul diſſitis, aſſumpſerunt; præſertim invaleſcente ſæculo nono & ſequentibus pernicioſo illo, & melioribus temporibus inaudito principio, quod quis officio & oneribus Beneficiis etiam *Curatis* annexis, *per alium* ſatisfacere poſſet; ac per conſequens, nec perſonaliter in loco Beneficii reſidere teneatur: quæ tamen perſonalis reſidentiæ obligatio præcipuum erat incompatibilitatis fundamentum.

Quanto impetu, hoc principio ſemel admiſſo, Beneficiorum quorumcumque pluralitas propagata fuerit, ex Decretis Conciliorum quæ ei oppoſita fuerunt, innoteſcit.

VII. Synodus Pariſienſis anno 829. *Can.* 49. hujus exceſſus locupletiſſimum teſtimonium reddit. Primò itaque ponit hanc generalem regulam: " Sicuti unicuique » civitati convenit proprium habere Epiſcopum, ita & » unamquamque Baſilicam Deo dicatam decet & oportet » proprium habere Preſbyterum.

Poſita hac regula, ſubdit: " Avaritia ſane, quæ eſt » idolorum ſervitus, quod non ſine magno pudore proſequimur, quoſdam invaſit Preſbyteros, ſuiſque retinaculis adeo vinxit, captivoſque effecit, ut inſtar cæcorum effecti, neſciant quo eant, neſciantque quid eſſe, vel quid agere debeant. Hi namque ignibus avaritiæ æſtuantes, Sacerdotaliſque dignitatis immemores, » curam Baſilicarum in quibus promoti ſunt, poſtponentes, datis quibuſdam xeniis, aut pollicitis non ſolum à Clericis, verum etiam à laicis, alias Baſilicas » contra fas ad Chriſti famulatum peragendum ſuſcipiunt.

Deplorat

Digitized by Google

... ſequentem, & pro tempore ab Eccleſia toleretur. Idipſum in hac eadem materia probat Innocentius III. in *Cap.* 18. ꝫ *eod.* ſubjiciens hanc regulam: " Cum multa per patientiam tolerantur, » quæ ſi deducta fuerint in judicium, exigente juſtitiâ » non debeant tolerari.

X. Nec tantum hic abuſus circa Beneficia ſimplicia; ſed etiam circa Parochiales Eccleſias, cum ſummo animarum periculo eo excreverat, ut non duas, vel tres, ſed ſex aut plures Eccleſias plurimi haberent, quemadmodum teſtatur Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. *Cap.* 14. quod & huic abuſui occurrere volens, ſequens edidit Decretum relatum in *Cap.* 1. ꝫ *De Clericis non reſid.* " Quia nonnulli modum avaritiæ non ponentes, Dignitates diverſas Eccleſiaſticas & plures Eccleſias Parœciales, contra ſacrorum Canonum inſtituta » nituntur accipere, ut cum unum officium vix implere » ſufficiant, ſtipendia ſibi vindicent plurimorum: ne id » de cætero fiat, diſtrictiùs inhibemus. Cum igitur Eccleſia vel Eccleſiaſticum Miniſterium committi debuerit, talis ad hoc perſona quæratur, quæ reſidere in loco, & curam ejus, per ſeipſam valeat exercere. Quod » ſi aliter actum fuerit: & qui receperit, quod contra » ſacros Canones accepit, amittat: & qui dederit, largiendi poteſtate privetur.

XI. Abuſui tam abominando, ſed multorum avaritiæ & ambitioni admodum opportuno, extirpando, haud ſufficiebat hoc Synodale Decretum; imo teſte Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. " propter præſumptiones & quorumdam cupiditates, *nullus* hactenus aut rarus de prædicto ſtatuto fructus provenerat.

Itaque hoc Concilium efficacius remedium adhibere deſiderans, ſtatuit: " Ut quicumque receperit aliquod » Beneficium habens curam animarum annexam, ſi prius » tale Beneficium obtinebat, eo ſit *jure ipſo* privatus: & » ſi fortè illud retinere contenderit, alio etiam ſpolietur. Is quoque ad quem prioris ſpectat donatio, illud » poſt receptionem alterius liberè conferat cui merito viderit conferendum: & ſi ultra tres menſes conferre diſtulerit, non ſolùm ad alium, ſecundum ſtatutum Lateranenſis Concilii, ejus collatio devolvatur: verum » etiam tantum de ſuis cogatur proventibus in utilitatem » Eccleſiæ, cujus illud eſt Beneficium, aſſignare, quantum à tempore vacationis ipſius conſtiterit ex eo eſſe » perceptum. Hoc idem in perſonatibus decernimus obſervandum: addentes ut in eadem Eccleſia nullus plures dignitates, aut perſonatus habere præſumat, etiamſi » curam non habeant animarum.

XII. Hoc rurſus Decretum, licet in pluribus pro temporum duritia condeſcendens, ſive diſſimulans: ut Ordinariis locorum, ut " ſubditos ſuos plures dignitates » vel Eccleſias, quibus animarum cura imminet obtinentes: ſeu Perſonatum aut Dignitatem cum alio Beneficio, cui cura ſimilis eſt annexa: diſtrictè compellant, *diſpenſationes* quarum auctoritate eas Canonicè » tenere ſe aſſerunt, intra tempus pro facti qualitate ipſorum Ordinariorum moderandum arbitrio, exhibere; " Et ſi non exhibuerint, tunc Eccleſiæ, quas ſine diſpenſatione illicitè detineri conſtiterit, liberè poſſint conferri aliis per eos, ad quos collatio earum pertinet.

" Cæterum (ait Concilium) ſi diſpenſatio exhibita, » ſufficiens evidenter appareat, exhibens nequaquam in » Beneficiis hujuſmodi, quæ Canonicè obtinet, moleſtetur. Provideat tamen Ordinarius, qualiter nec animarum cura in eiſdem Eccleſiis, perſonatibus, ſeu dignitatibus negligatur: nec Beneficia ipſa debitis obſequiis » defraudentur. Si verò de diſpenſationis exhibitæ ſufficientia dubitetur, ſuper hoc erit ad Sedem Apoſtolicam recurrendum: cujus eſt æſtimare, quem modum » ſui Beneficii eſſe velit.

Hic patenter indicatur, quam frequens eſſet diſpenſationum uſus, & quam difficulter Ordinarii Clericos ad dimiſſionem Beneficiorum cogere poſſent; modò ſaltem diſpenſationem in conſueta forma expeditam proferre poſſent, imo quodammodo ipſis Ordinariis præciperetur, ne Clericos ſimili diſpenſatione munitos turbarent.

XIV. De multiplici hac diſpenſatione à Pontificibus obtenta ſeu potius extorta conqueritur Joannes XXII. in *Extravagante* 1. *De Præbendis in Communib.* dicens: " Execrabilis quorumdam tam Religioſorum, quam ſæcularium ambitio, quæ ſemper plus ambiens, eo magis inſatiabilis creditur, quo ſibi amplius indulgetur, » & improbitas importuna petentium à nobis & prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus non tam obtinuiſſe, quàm extorſiſſe plerumque noſcuntur, ut unus » interdum etiam, ad unum Beneficium Eccleſiaſticum » minùs idoneus, in diverſis Eccleſiis nedum vicinis, » ſed ab invicem longè diſtantibus, imò nonnumquam » in diverſorum regnorum partibus ſituatis, plures quàm » duas vel tres, aut plures etiam dignitates, vel perſonatus, officia ſeu Prioratus, aut diverſa Eccleſiaſtica » Beneficia curam animarum habentia poſſit diſpenſativè, cùm alias non liceret de jure communi, recipere, & ſimul licitè retinere.

XV. Poſt hæc enumeratis incommodis quæ ex hac pluralitate in Eccleſiam redundant, ſubdit: " Nos itaque tot malis tantiſque diſcriminibus occurrere cupientes; omnes & ſingulas diſpenſationes ſuper receptione ac retentione plurium dignitatum, perſonatuum, » officio-

diſpati non ſunt; quamque ipſa Decreta ſoleant eſſe inefficacia, dum in iis ipſis rima, per quam rurſus abuſus ſibi introitum paret, relinquitur & probatur.

Unde & Beneficiorum pluralitatem etiam poſt hanc Joannis XXII. Conſtitutionem ſub pallio diſpenſationis Apoſtolicæ non parum frequentem fuiſſe, poſteriorum Synodorum Decreta ſat demonſtrant; atque inter alia Synodi Colonienſis anno 1536. *parte 1. cap. 32.* quo ſuum contra pluralitatem Beneficiorum zelum oſtendens, eam admittere cogitur quæ diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ nitebatur: monens, ut qui adverſùs Decreta eam pluralitatem proſcribentia tueri ſe volent diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, *viderint, ut cauſam diſpenſationis obtentæ Deo comprobent.*

XVII. Denique ad palliandam Beneficiorum pluralitatem tandem poſterioribus ſæculis plurimùm juvit *Commendarum & unionum* uſus, qui priſtinis Eccleſiæ temporibus ritè inſtitutus, in maximum tandem degeneravit abuſum, & colorem multiplicandis in eandem perſonam Beneficiis ſubminiſtravit.

Olim vacante aliquâ Eccleſiâ, cui ob bellorum tempeſtatem aliave de cauſa non ſtatim de paſtore provideri poterat, is cui providendi cura commiſſa erat, alicui etiam interdum vicino Paſtori curam ejus *commendabat*; modo non abſimili, quo hodie *deſervitura* committeretur. Sicuti ergo *deſervitura* hodierna, ita & *commenda* non niſi ad utilitatem Eccleſiæ vacantis, idque neceſſitate cogente & durante vacatione committebatur: atque de ſimili commenda intelligendum eſt, quod dicitur in *Can. 3. cauſ. 21. q. 1.* " Qui plures Eccleſias retinet, » unam quidem *titulatam*, alteram verò ſub *commenda-* » *tione* retinere debet.

XVIII. Progreſſu temporis *Commendatarii*, varios ſive neceſſitatis, ſive honeſtatis titulos obtendentes, fructus ipſarum Eccleſiarum occuparunt: atque ut diutius iis fruerentur, quominus iis provideretur de proprio Paſtore, varia impedimenta objectare ſolebant.

Huic fraudi ut occurreretur, præſcriptum legitur in *Cap. 15. De Elect.* in VI. ne *commenda* duraret ultra ſex menſes.

At Commendatarii, qui fructus Eccleſiarum ambiebant, ſuper hoc Decreto diſpenſationem à Sede Apoſtolica variis artibus extorquebant; quâ mediante non tantùm ad vitam, ſed etiam cum pleno jure percipiendi proventus Eccleſiarum, detractis dumtaxat impenſis neceſſariis pro Vicario, commendas plurium Eccleſiarum retinebant.

XIX. Inſuper in pluralitatis juſtificationem abutebantur regulâ probatâ ab Innocentio III. in *Cap. 54.* ꝟ *De Elect.* quòd nullus poſſit plures Parochiales Eccleſias obtinere, *niſi unam intitulatam, alteram commendatam haberet:* quæ de vera commenda ad tempus, non verò de fictitia hac intelligenda erat.

Dum enim ita ad vitam in *commendam* plura Beneficia retinentur, verba quidem Canonum ſervari videntur; at mens & verus ſenſus Canonum negligitur: quan-

chiepiſcopo Turonenſi ejuſque Suffraganeis celebratum *Can. 28.* " Item nonnulli Epiſcopi, & alii Prælati, pro» priis lucris & commodis ſuorum inhiantes, Eccleſias Pa» rochiales, quæ proprios poſſunt habere Sacerdotes, » Clericis & aliis perſonis Eccleſiaſticis, habentibus alias » Eccleſias Parochiales, vel competenter beneficiatis, ut » poſſint eos pluribus onerare Beneficiis, commendant » unam, vel duas Eccleſias Parochiales, in animarum » ſuarum periculum & ſcandalum plurimorum: ut ſic » habeant *commendatas*, quas ſecundùm Canones habere » non poſſunt *intitulatas*; quod fieri de cætero prohibe» mus: ſtatuentes, ut qui taliter Eccleſias commenda» tas recepit, vel de cætero receperit, careat Eccleſia » ſic commendatâ; & conferens poteſtate conferendi il» lam Eccleſiam illâ vice ſit privatus.

XXII. Graphicè quoque eum deſcribit Synodus Londinenſis anno 1268. *Can. 31.* atque in eum vehementiſſimè invehitur; & inter alia rectè notat, originem commendationis bonam, regulamque antè traditam ex *cap. 54.* ꝟ *De Elect.* eſſe Canonicam, ſed ad palliandam avaritiam eâ multos abuti, & in alienum ſenſum detorquere: " Quidam (ait) rationis expertes, vel juris regulas con» temnentes, dum ad plurium Eccleſiarum occupatio» nem, velamen aliud non habentes quomodo ditari fe» ſtinant, vacantes Eccleſias ſibi commendari procurant, » amplectentes juris verba, non ſenſum, quod aliquando » permittit unam haberi Eccleſiam intitulatam & aliam » commendatam. Et cum juxta ſanum intellectum, pro» pter neceſſitatem vel utilitatem vacantis Eccleſiæ, jus » commendationis, non tam præceptoriè quàm permiſſi» vè, fuerit introductum: ipſi ad cupiditatis ſuæ lucrum » omnia convertentes, in ipſarum Eccleſiarum diſſipatio» nem, non ſolùm unam, ſed plures recipiunt commen» datas.

XXIII. Innocentius III. in citato *Cap. 54.* ꝟ *De Elect.* dicens, quod nullus poſſit plures Eccleſias Parochiales obtinere, addit, *niſi una penderet ab altera*; id eſt, una alteri eſſet unita.

Hæc quoque regula ex vero Canonum ſenſu accepta nihil irregulare habet. Quidni enim duæ Eccleſiæ vicinæ, quæ ob devaſtationem, aut aliâ occaſione duos Preſbyteros alere nequeunt, neque duos ob incolarum paucitatem requirunt, uniri poſſint? atque ita unitæ per modum unius uni conferri: de quo caſu loquitur *Can. 1. Diſt. 70.*

XXIV. Verùm progreſſu temporis hæc regula in apertiſſimum abuſum, & abominandum prætextum pluralitatis Beneficiorum degeneravit.

Cœperunt enim dicis cauſa, neglecta neceſſitate aut utilitate Eccleſiarum, plures Eccleſiæ etiam à ſe invicem remotiſſimæ & admodum opulentæ uniri in favorem alicujus perſonæ; idque vitâ ejus durante: quâ unione factâ, unum ſpecie tenus Beneficium conferebatur, ſed quod reipſa plura ſecum trahebat: nec non niſi voce tenus è pluralitate Beneficiorum differebat.

Unde Prælati præformandis articulis reformationis faciendæ

Digitized by Google

3. ... reſidentia Paſtorum reſidentia ante omnia ſolliciti fuêre Patres Tridentini.
4. *Ut hæc haberetur judicarunt Beneficiorum pluralitatem funditus eſſe tollendam.*
5. *Poſtulatio Epiſcoporum Hiſpaniæ contra Beneficiorum pluralitatem.*
6. *Poſtulata hæc primum nonnihil temperanda credidit Synodus.*
7. *Referuntur Decreta Synodi Seſſione ſeptima edita.*
8. *Quorum Beneficiorum pluralitas hiſce Decretis improbata.*
9. *Non ſatis conſtat, an per hæc Decreta etiam Beneficiorum ſimplicium non Curatorum pluralitas eſſet improbata.*
10. *Decretum Synodi magis extenſum & dubitationem eximens.*
11. *Beneficia requirentia* reſidentiam *vi hujus Decreti ſunt incompatibilia, ſive reſidentia requiratur ratione* curæ animarum, *ſive ratione* ſervitii.
12. *An Rectoratus cum Parochiali ſit incompatibilis ex primo capite?*
13. *Quæ ſint incompatibilia ob reſidentiam ratione* ſervitii?
14. *Incompatibilitas exſurgit ex reſidentia* præciſa, *non* cauſativa: *& utriuſque definitio.*
15. *Exemplum Beneficiorum requirentium reſidentiam, ſed tantum* cauſativam.
16. *Synodus Tridentina agnovit aliqua Beneficia non requirere reſidentiam; & eatenus à Jure communi receſſit.*
17. *Habenti Beneficium ad vitam honeſtè ſuſtentandam non ſufficiens, poteſt alterum conferri, modò utrumque reſidentiam non requirat.*
18. *Quod ſit* ſufficiens *reputandum cujuſque conſcientiæ relinquitur: & hic frequens exceſſus.*
19. *Hodie conſuetudine inductum, ut ſine diſpenſatione retineatur ſimplex Beneficium cum alio etiam ſufficiente; & unde hæc conſuetudo orta ſit?*
20. *Synodus Tridentina videtur tantùm permittere* unicum *Beneficium ſimplex primo adjungi.*
21. *Synodus Tridentina in vetanda pluralitate Beneficiorum præcipuè attendit impoſſibilitatem ſatisfaciendi utriuſque oneribus.*
22. *Ex Decreto Synodi Tridentinæ non videntur incompatibilia Beneficia* difformia *in eadem Eccleſia.*
23. *Conſonat generalis Eccleſiarum conſuetudo.*
24. *An cum Dignitate cui annexus eſt Canonicatus, poſſit haberi alia dignitas, aut Canonicatus in eadem Eccleſia?*

I. Circa tempus Concilii Tridentini adeo Beneficiorum pluralitas, non tantum Beneficiorum ſimplicium, ſed & Curatorum, imò & Epiſcopatuum invaluerat, ut omnes paſſim Parochiæ & Diœceſes ſuis deſti... » modum, indieſque magis ac magis augeri? Nec videntur facturæ finem, donec hanc occaſionem quærentibus, occaſionem amputaverimus.

IV. Inter media verò hanc occaſionem amputandi tamquam præcipuum ſuggerit: " Primò, Beneficiorum, » & maximè Epiſcopatuum *pluralitas* ab omnibus tollatur funditùs. Quod ita neceſſarium cenſeo (inquiebat) » ut optem memoriam illius pluralitatis oblivione ſempiternâ deleri: tamquam avaritiæ clericalis (ob quam » tam malè audit ordo Sacerdotum) primogenitam & » omnium malorum *lernam*." Habetur tom. 14. Concil. General. *col.* 1633. & ſequentibus.

V. Plures in ipſo Concilio in eumdem abuſum exarſerunt; & quidem cum prævië ante Seſſionem de hac materia agi cœptum eſſet, Epiſcopi Hiſpani aliis nonnullis adjunctis petierunt " declarandum pluralitatem Cathedralium Eccleſiarum eſſe maximum abuſum, monendoſque ſingulos, ac nominatim Cardinales, ut unâ ſolâ ſint contenti, atque alias intra breve tempus relinquant, certè ante exitum Concilii. Tollendam quoque » minorum Eccleſiarum pluralitatem, eâ non impoſterum modo ſed in præteritum etiam prohibitâ, revocatiſque omnibus diſpenſationibus antea conceſſis; Cardinalibus aliiſve minimè exceptis, niſi juſtas ac legitimas » afferant cauſas, quas coram Ordinario curent approbandas.

VI. Hæc Præſulum illorum poſtulatio rigidior apparebat multis, quam præſens rerum ſtatus pateretur, unde nonnihil temperandam crediderunt; atque primùm majoribus & magis noxiis abuſibus occurrendum; ac ſenſim, temporum duritie nonnihil emollita ulterius progredi poſſe: hocque conſilium Synodo placuiſſe patebit, ſi Decreta edita Seſſione ſeptima conferantur cum Decreto in eadem materia Seſſione 24. evulgato.

VII. Primò itaque *Seſſ. 7. cap. 1. De Reformat.* decernit ut " nemo, quacumque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures Metropolitanas ſeu Cathedrales Eccleſias in titulum, ſive commendam aut alio quovis nomine, contra ſacrorum Canonum inſtituta, recipere, & ſimul retinere præſumat: » cum valde felix ſit ille cenſendus, cui unam Eccleſiam » benè ac fructuoſe, & cum animarum ſibi commiſſarum ſalute regere contigerit.

Deinde *cap. 4.* " Quicumque de cætero plura curata, » aut alias incompatibilia Beneficia Eccleſiaſtica, ſive per » viam unionis ad vitam, ſeu commendæ perpetuæ, aut » alio quocumque nomine, & titulo; contra formam ſacrorum Canonum, & præſertim Conſtitutionis Innocentii III. quæ incipit, *De multa*, recipere, ac ſimul » retinere præſumpſerit; Beneficiis ipſis juxta ipſius Conſtitutionis diſpoſitionem ipſo jure, etiam præſentis Canonis vigore, privatus exiſtat.

VIII. Hîc imprimis improbat Synodus pluralitatem non

Digitized by Google

" quod in quibuſcumque perſonis, quocumque titulo, etiamſi Cardinalatus honore fulgeant, mandat obſervari, ut inpoſterum unum tantùm Beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur. Quod quidem, ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominùs aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri. Hæcque non modo ad Cathedrales Eccleſias, ſed etiam ad alia omnia Beneficia, tam ſæcularia quàm regularia, quæcumque etiam commendata, pertineant, cujuſcumque tituli ac qualitatis exiſtant.

XI. Itaque ex Decretis Concilii Tridentini concludendum, Beneficia eſſe incompatibilia, ſi *reſidentiam perſonalem* requirant, idque ſive reſidentia ratione curæ animarum, ſive ratione ſervitii requiratur; uti notat Fagnanus ad *Cap.* CUM JAM DUDUM ⁝⁝ *De Præbendis num.* 39.

Ex primo capite incompatibiles ſunt duæ Parochiales, item Parochialis cum Baptiſmali: & ſimiliter Beneficium cui injunctum eſt onus adjuvandi in cura animarum.

XII. Item, is qui habet Rectoratum, ſi curam exerceat per Vicarium *amovibilem*, non poteſt obtinere Parochialem; quia amovibilitas indicat curam reſidere apud Rectorem. Si tamen aliunde probaretur, curam nullam eſſe penes Rectorem, tunc hoc ex capite, nec reſidentiæ neceſſitas, nec exinde reſultans incompatibilitas concludi poſſet.

Hinc conſulta S. Congregatio, an caſu quo cura unita ſit alicui Eccleſiæ ex altera dependenti, ita ut ei per Vicarium *perpetuum* deſerviatur juxta *Cap.* EXTIRPANDÆ §. QUI VERÒ ⁝⁝ *De Præb.* reſultet ratione *curæ animarum* incompatibilitas talis Eccleſiæ cum alia Parochiali; Reſpondit negativè; apud Fagnanum loco citato *num.* 41. Nec aliud indubiè reſolutionis fundamentum fuit, quàm quòd cura animarum in Vicarium *perpetuum* tranſlata, Rector Eccleſiæ, cui Eccleſia Parochialis eſt unita, nomine tenus dumtaxat Paſtor aut Curatus dicatur.

XIII. Ob reſidentiam ratione *ſervitii*, " ex Decreto Concilii Tridentini exſurgit incompatibilitas non ſolum in Parochialibus & Curatis, ſed etiam in Beneficio Curato, & Canonicatu, & in pluribus Canonicatibus, tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum, cum perſonalem reſidentiam requirant, propter ſervitium, ut in *c.* 12. *Seſſ.* 24. licèt de jure communi hoc eſſet controverſum, ut patet ex opinionibus ſupra relatis. Item ex Congregatione incompatibilis eſt Præbenda Theologalis erecta per unionem aliquot ſimplicium Beneficiorum cum Parochiali, vel Canonicatu. Idemque dicendum de pluribus Monaſteriis, ſeu Capellaniis ſervitium perſonale, ſeu reſidentiam requirentibus propter Divini Officii celebrationem. Ita Fagnanus.

XIV. Hæc tamen dicta de incompatibilitate Beneficiorum ſimplicium reſidentiam requirentium, intelliguntur communiter, quando requiritur reſidentia *præciſa* &

rochiales aſſumpti, eas una cum Parochiali, tamquam ſimplex Beneficium reſidentiam non requirens retinent, licet nullos non reſidentes fructus percipiant.

XVI. Beneficia omnia etiam ſimplicia de jure communi requirere perſonalem reſidentiam ſuprà notatum fuit; utique obſervatum, poſterioribus ſæculis ſenſim quædam ſimplicia Beneficia à reſidentia fuiſſe abſoluta; atque ita tandem invaluiſſe diſtinctionem inter Beneficia reſidentiam requirentia, & non requirentia.

Hanc diſtinctionem quamvis nonnulli è Patribus Concilii Tridentini, tamquam antiquis Eccleſiæ Decretis incognitam, abolitam vellent, tamen eam penitus abolere Concilium conveniens, pro temporum conditione, non judicavit; ſed eam apertè in ſuo Decreto ſuppoſuit; atque in declaranda Beneficiorum incompatibilitate, & pluralitatis proſcriptione uſa eſt: atque eatenus, ob ſtabilitam per conſuetudinem diſciplinam, à jure communi nonnihil receſſit.

XVII. Itaque quoad Beneficia perſonalem reſidentiam non requirentia diſtinguit Concilium; utrum ad vitam ejus cui conferuntur honeſtè ſuſtentandam ſufficiant, an non?

Si Beneficium quod quis obtinet ſit ſufficiens, non poterit obtinere ſecundum, quantumvis ſimplex & reſidentiæ non obnoxium, & ad vitam ejus cui confertur non ſufficiens. Quia Concilium permittit, ut poſſit alterum Beneficium conferri ei qui jam unum obtinet, hac conditione, ſi primum quod obtinet, *ad vitam ejus honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat*.

Quando autem quis habet Beneficium Eccleſiaſticum *non ſufficiens*, permittit Concilium, ut " liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodò utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri.

XVIII. Quæ eſſe debeat proventuum quantitas, ut Beneficium aliquod dicatur *ſufficiens*, Concilium non determinavit. Cùm enim hæc ſufficientia ex multis factis determinanda ſit, judicatum eſt, ut determinatio hæc cujuſque potiùs conſcientiæ judicio, quam forenſi diſceptatione decidenda remitteretur.

Dolendum porrò nihil eſſe frequentius, & jam pridem fuiſſe, quàm ut " hîc cæca & indomita impingat cupiditas: quando quiſque pro ſuo, non pro Epiſcopi arbitrio hoc ſinitur definire: " (uti ad Clerum ſuum ſcribebat jam pridem Ruremondenſium Antiſtes Henricus Cuykius) Suſtentationem ſui, quam in Clericis omnibus ipſiſque etiam Epiſcopis ex Tridentini Concilii ſententia, oportet eſſe frugalem, hoſpitalitatis & beneficientiæ velamine, illi volunt eſſe magnificam; vitæ hujus impendia non pro neceſſitate, aut eo quod naturæ ſatis eſſe queat (quæ parvo eſt contenta) ſed pro affectu privato & habendi libidine metientes; & ex cujuſque Beneficii acceſſione proventu aucto, aliquid etiam ad familiæ ſplendorem, ad veſtium luxum, ad prædiorum aliarumque ſive fixarum ſive mobilium rerum proventum accedere volunt, & ut in plures Be-

» neficii

Digitized by Google

tur ; utpote jam per contrariam conſuetudinem ſublato.

X X. Ulterius Concilium Tridentinum permittens, ut habenti Beneficium quod ad vitam ipſius honeſtè ſuſtentandam non ſufficit, aliud ſimplex ſufficiens conferatur, de *unico* ſimplici adjungendo loqui videtur ; quemadmodum Concilium Mediolanenſe V. ſub S. Carolo intellexiſſe non obſcurum eſt.

Cum enim in Concilio I V. Mediolanenſi declaratum eſſet, licere habenti unum Beneficium non ſufficiens conferri alterum ſimplex conformiter ad Synodum Tridentinam, in Concilio V. declarat : " Id ita locum habeat, » ut ne tamen eo prætextu causâve vitæ honeſtè ſuſten» tandæ plura quam duo Beneficia ſimplicia uni eidem» que conferri liceat ſine conceſſu permiſſuvè Sedis Apoſ» tolicæ. " *Parte 3. tit. Quæ ad Beneficiorum collationem attinent.*

X X I. Dum Synodus Tridentina declaravit incompatibilia plura Beneficia cujuſcumque conditionis aut qualitatis, quorum utrumque *reſidentiam* requirit, præcipuè reflexiſſe videtur ad impoſſibilitatem ſatisfaciendi oneribus Beneficiis hujuſmodi incumbentibus : quæ impoſſibilitas reſultat ex requiſita *perſonali* reſidentia.

X X I I. Cum igitur illa impoſſibilitas ſatisfaciendi oneribus utriuſque Beneficii ſæpe ceſſet, ſi Beneficia ſint in eadem Eccleſia ; habeantque officia diverſi ordinis & generis annexa, quæ *Difformia* dicuntur, etiam tunc incompatibilitas illa ceſſare videtur ex mente ipſius Synodi : declaravitque conformiter S Congregatio " conſue» tudini permittenti, quod in eadem Eccleſia Dignitates » cum Canonicatibus teneantur, non eſſe derogatum à » Concilio Tridentino *Seſſ. 24. cap. 17. De Reformat.* Ita Garcias *De Benef. parte 11. cap. 5. num. 246.*

X X I I I. Et quidem generalis hodie conſuetudo permittit Beneficium curatum, aut etiam Dignitatem cum Canonicatu in eadem Eccleſia retinere ; imo in aliquibus Eccleſiis Dignitates conferri, niſi Canonicis non poſſunt : quemadmodum in Eccleſiis Cathedralibus Belgicis ad inſtantiam Philippi I I. per Paulum I V. Pontificem erectis, Archidiaconus, Archipreſbyter & Pœnitentiarius ex Canonicis Graduatis aſſumi debent, uti *parte 1. tit. 10. cap. 1.* notatum fuit.

Itaque ex generali conſuetudine ad obtinendum in eadem Eccleſia Canonicatum aut Capellaniam etiam requirentem reſidentiam, unà cum Beneficio Curato aut Dignitate diſpenſatio non requiritur : eo quod jus poſitivum per diſpenſationem tollendum, contraria conſuetudine ſublatum ſit.

X X I V. Quid ſi Canonicatus ſit ipſi Dignitati annexus ; ipſaque Dignitas nullos habeat proventus præter Præbendam ; an cum hoc Canonicatu & Dignitate annexa ; poſſit in eadem Eccleſia haberi alia Dignitas difformis ? Si Canonicatus ſit Dignitati annexus per ſuppreſſionem, ut ipſe titulus Canonicatus ſit ſuppreſſus, tunc

poſſibilitate reſidendi in diverſis Eccleſiis.

2. *Arctior reſidendi obligatio in Beneficiis curatis, etiam majorem cauſat incompatibilitatem.*
3. *Diſtinctio Beneficiorum incompatibilium* primi *&* ſecundi *generis, & illorum definitio.*
4. *Plura Beneficia conformia ſub eodem tecto incompatibilia* primi *generis ; etiamſi non requirant reſidentiam.*
5. *An Concilium Trident. circa hoc aliquid innovaverit ?*
6. *Quæ dicantur Beneficia* uniformia ?
7. *Quæ ſint incompatibilia* ſecundi *generis ?*
8. *An per Synodum Trident. hæc diſtinctio Beneficiorum incompatibilium ſit ſublata ?*
9. *Ut Beneficium vacet per aſſecutionem ſecundi requiritur poſſeſſio hujus* pacifica.
10. *Idque non tantùm de facto, ſed &* de jure.
11. *In Gallia non inducitur privatio primi per aſſecutionem ſecundi ; ſed datur* optio *eligendi alterutrum.*
12. *Neceſſitas* optandi *tantum eſt poſt poſſeſſionem pacificam.*
13. *Ex praxi Galliæ habetur annus & dies ad* optandum.
14. *Quomodo aliqui hac optandi libertate abuterentur ; & quomodo ei per Edictum Regium fuerit occurſum ?*
15. *Optandi libertas pluribus Parlamentorum Arreſtis confirmata.*
16. *Declaratum duos Canonicatus eſſe incompatibiles ; nec dimiſſum poſſe gravari penſione.*

I. INcompatibilitas Beneficiorum præcipuè fundatur in impoſſibilitate eodem tempore reſidendi in diverſis Eccleſiis ; & ex illa impoſſibilitate, reſultante alia impoſſibilitate ſatisfaciendi officiis & oneribus utrique Beneficio annexis.

II. Cum autem indubitatum ſit, reſidentiam arctiorem requiri in Beneficiis curatis aliiſque majora officia annexa habentibus, quàm in Beneficiis ſimplicibus : pluraque incommoda per non reſidentiam Paſtorum plerumque ſequi, quam ex non reſidentia Canonicorum aut Capellanorum, conſequens eſt, quod etiam major inter priora, quam poſteriora intercedat incompatibilitas ; eò quod *pluralitas* ſecum trahat non reſidentiam, quæ minus in illis, quam in his toleranda eſt.

III. Hinc communiter recepta eſt diſtinctio Beneficiorum incompatibilium, in Beneficia incompatibilia primi & ſecundi generis.

Incompatibilia primi generis dicuntur, inter quæ tanta intercedit incompatibilitas, ut per aſſecutionem pacificam ſecundi *ipſo facto* vacet primum : quemadmodum de Beneficiis curatis, Dignitatibus & Perſonatibus ſtatuit Concilium Lateranenſe in *Cap.* DE MULTA *De Præb.* & expreſſiùs Joannes X X I I. in *Extrav.* EXECRABILIS *De Præbendis in Commun.* addens, " quod » qui deinceps receperint Dignitatem vel Perſonatum,

 » ſeu

decernitur in *Clem. fin. De Præbendis*, dum dicitur, primam Præbendam *hoc ipſo* vacaturam, cum ſecundam Archidiaconatui annexam fuerit pacificè aſſecutus. Unde Gloſſa ibidem, verbo *hoc ipſo*, ait: " Patet quod in Præ» bendis ejuſdem Eccleſiæ *ipſo jure*, per aſſecutionem » ſecundæ vacat prima.

Quin credit poſt alios Garcias *parte* 11. *cap.* 5. *n.* 182. id quoque " procedere, etiamſi Beneficia ſint talia, quæ » non requirunt reſidentiam in conformibus titulis.

V. Deinde *num.* 186. monet " cavendum à Zerola qui » ait, quod hodie per Decretum Concilii Trident. *Seſſ.* 24. » *cap.* 17. *De Reformat.* poſſit quis habere duo Beneficia » conformia ſub eodem tecto, modò ſint ſimplicia, & non » requirant reſidentiam, & non ſufficientia: quæ doctri» na eſt falſa (ait) & abſque fundamento: nam Con» cilium ibi nihil innovat ſeu diſponit circa hoc.

VI. Dicuntur autem *uniformia*, quando ſunt ad eundem finem & munus inſtituta; qualia ſolent eſſe Canonicatus & Capellaniæ; aliàs ſiquidem in nomine conveniant; ſed munia annexa ſint planè diſparata, non cenſebuntur *uniformia*; neque ſub hac incompatibilitate comprehendi; quemadmodum notat Gonzales ad Reg. 8. Cancell. *Gloſſa* 10.

VII. Incompatibilia *ſecundi* generis vocantur, quæ quidem ſimul retineri non poſſunt; ſed quorum primum tamen non vacat *ipſo jure* per aſſecutionem pacificam ſecundi: dicunturque propterea incompatibilia *quoad retentionem*. Hujuſmodi Beneficia incompatibilia inſpecto jure communi ſunt duo Canonicatus, aut duæ Capellaniæ reſidentiam requirentes; item Canonicatus & Dignitas aut etiam Beneficium curatum, nimirum in diverſis Eccleſiis.

VIII. Verùm dubitatur, num hæc incompatibilium diſtinctio per Synodum Tridentinam *Seſſ.* 7. *cap.* 4. *De Reformat.* ſit ſublata, quia decernit, quod " quicumque » de cætero plura curata aut aliàs incompatibilia Benefi» cia Eccleſiaſtica contra formam ſacrorum Canonum & » præſertim Conſtitutionis Innocentii III. quæ incipit » *De multa*, recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit, » Beneficiis ipſis juxta ipſius Conſtitutionis diſpoſitionem, » *ipſo jure*, etiam præſentis Canonis vigore, privatus » exiſtat: " videtur ergo pœnam privationis *ipſo jure* per Conſtitutionem *De multa*, decretam contra obtinentes plura Beneficia curata, extendiſſe ad omnia Beneficia *aliàs incompatibilia*.

Attamen communior opinio praxi conformis credit, per hoc Decretum pœnam privationis *ipſo jure* ad omnia generaliter Beneficia aliàs incompatibilia non eſſe extenſam; ſed Synodum exprimendo Beneficia *curata*; ac dein ſubjiciendo clauſulam generalem, *& aliàs incompatibilia*, voluiſſe dumtaxat comprehendere alia incompatibilia, de quibus loquitur Conſtitutio *De multa*, ut Dignitates & Perſonatus. Vide Zypæum in Jure Novo *tit. De Clericis non reſid. num.* 11.

IX. Porrò ad vacationem Beneficii per aſſecutionem alterius incompatibilis primi generis, non ſufficit ejus Beneficii per aſſecutionem ſecundi, non eſſe receptam teſtatur Franciſcus Le Roy Anteceſſor Andegavenſis *lib.* 2. *Inſtit. Juris Canonici cap.* 16. aſſeritque, in Gallia retentam eſſe *optionem*, ſive jus optandi, de quo Alexander III. in *Cap.* 4. ✠ *De Ætate & qualit. Præficien.* ſcribens quod Epiſcopo liceat " habentes plures Eccle» ſias, quæ ex uno non pendeant, appellatione poſtpoſi» ta cogere *ad unam* ipſarum, *quam maluerint* dimitten» dam.

XII. Verum ſicuti privatio primi Beneficii per aſſecutionem ſecundi, juxta Decretalem *De multa*, & Extravagantem Joannis XXII. non inducitur, niſi poſt adeptam *pacificam* poſſeſſionem ſecundi Beneficii; ita nec *optionis* neceſſitas inducta cenſetur, niſi poſt aſſecutionem *pacificam* ſecundi.

XIII. Cum autem in Gallia nemo *pacificus* propriè reputetur, niſi poſt pacificam *annalem* poſſeſſionem, uti ſupra notatum eſt, etiam ante annum pacificæ poſſeſſionis adoptandum cogi non poteſt: quod noviſſimè annotavit Claudius Horry in libro cui titulus: *Nouveau Traité des matieres Beneficiales & Eccleſiaſtiques, accommodé à l'uſage preſent*, ubi *pag.* 99. ait: " In Fran» cia proviſus de duobus Beneficiis incompatibilibus ha» bet annum & diem ad faciendam ſuam *optionem*, ſi ſit » poſſeſſor *pacificus*, poteſt unum è duobus dimittere ad » manus Collatoris ordinarii.

XIV. Hac libertate retinendi per annum integrum duo Beneficia incompatibilia nonnulli Eccleſiaſtici abutebantur, nimirum per annum proventus Beneficiorum percipiendo; ac dein anno elapſo per quamdam colluſionem ſuſcitando ſibi ſimulatum adverſarium, quo interim proventibus utriuſque gaudere pergerent. Cui abuſui ut occurreretur, anno 1681. Regio Edicto cautum eſt, ut " cum uni eidemque perſonæ collata ſunt duo » Beneficia curata, aut Canonicatus aut Dignitas & Be» neficium curatum, aut duo alia Beneficia incompati» bilia, ſive ſit *lis*, ſive ſit pacificus poſſeſſor, proviſus » non gaudebit fructibus, niſi illius Beneficii in quo » *actualiter* reſidebit, & ſervitium *per ſe* exſolvet: quod» que fructus alterius Beneficii, aut etiam utriuſque, ſi » in neutro reſederit & præſtiterit ſervitium *per ſe*, im» pendentur in ſolutionem Vicarii aut Vicariorum qui » ſervitium præſtiterint, vel in reparationes, ornamenta » aliumque uſum Eccleſiæ ipſius Beneficii; idque juxta » ordinationem Epiſcopi Diœceſani. " Refertur integrum Edictum in opere quod intitulatur *Journal des Audiences tome* 4. *lib.* 4. *cap.* 6.

XV. In Actis Cleri Gallicani *tome* 2. *parte* 2. *tit.* 15. referuntur Parlamentorum Arreſta quæ hanc optionem ſupponunt, eamque in omni genere Beneficiorum incompatibilium locum habere ſat patenter declarant; ac per conſequens, diſtinctionem inter Beneficia incompatibilia primi & ſecundi generis, quoad vacationem *ipſo jure*, hodie in Gallia eſſe ſublatam.

XVI. Inter cætera *num.* 14. refertur judicatum per Arreſtum 10. Februarii 1667. duos Canonicatus eſſe incom-

Digitized by Google

6. *Hec eſt ſententia* unanimis *Canoniſtarum.*
7. *An quis ſatisfaciat rejiciendo onus in Papam diſpenſantem?*
8. *Petens diſpenſationem debet pravie examinare an ſit juſta cauſa; & quod motivum petendi.*
9. *Aliquando licita diſpenſatio.*
10. *Debet ſemper eſſe recta intentio; debentque utentes diſpenſatione eam ſæpe diſcutere.*
11. *Hodie ſuper pluralitate Beneficiorum ſolus Papa diſpenſat.*
12. *An hodie duæ Parochiales Eccleſiæ ſibi vicinæ uni ad tempus concedi queant ſine diſpenſatione Pontificis?*
13. *Diſpenſatio qua ratione odioſa & reſtringenda?*
14. *Hanc regulam probat Bonifacius VIII.*
15. *Poſſidentes plura Beneficia ex diſpenſatione, tenentur Ordinariis petentibus diſpenſationes exhibere.*
16. *Poſſunt Ordinarii diſpenſationes examinare, & minus legitimè obtentas rejicere.*
17. *Debent intra ſtatutum tempus exhiberi; & quæ pœna non exhibentium?*
18. *Etiam poſſeſſores* triennales *exhibere diſpenſationes tenentur.*
19. *Imo tituli poſſeſſionis exhibendi.*
20. *Quando ſuper diſpenſatione conſulenda ab Ordinario Sedes Apoſtolica?*

I. OStendimus ſuprà capite primo hujus tituli, habere plura Beneficia eſſe referendum inter actiones, quæ ob inordinationes iis annexas jure naturali ita ſunt vetitæ, ut nonniſi concurrentibus circumſtantiis eas inordinationes abſtergentibus licitæ reddi poſſint; eam omnem juris humani prohibitionem præveniendo; uti docet S. Thomas.

Hinc infert idem Doctor, pluralitatem Beneficiorum repugnare juri *naturali*, quamdiu non adſunt circumſtantiæ eas inordinationes abſtergentes; ac per conſequens nulla conſuetudine, nullave humana diſpenſatione juſtificari poſſe pluralitatem, quamdiu hæ circumſtantiæ reipſa deſunt: " eo quod diſpenſatio humana (ait) non auferat » ligamen juris naturalis, ſed ſolum ligamen juris poſi» tivi, quod per hominem ſtatuitur, & per hominem » diſpenſari poteſt.

II. Porrò non omnium Beneficiorum pluralitatem eaſdem inordinationes, nec eadem incommoda habere annexa, conſtat; ideoque & indubitatum eſt, ſubinde graviores cauſas requiri, ſubinde leviores ſufficere ad purgandam ab hiſce inordinationibus Beneficiorum pluralitatem, eamque attento jure naturali juſtificandam.

III. Quia verò vix ſufficientes rationes occurrunt, quæ compenſent incommoda *ex non reſidentia* Beneficiorum Curatorum ſive Parochialium nata oriri; adeoque etiam ex pluralitate hujuſmodi Beneficiorum, præ-

Provincias, fuit inſerta clauſula: Quod conferet Beneficia curata Clericis *reſidentibus*, & nativis ex his partibus, qui ſciant idioma, abſque diſpenſatione in contrarium.

V. Interim in quorumcumque Beneficiorum pluralitate requiritur cauſa legitima, eaque talis quæ ſufficiens ſit, inordinationes pluralitati annexas abſtergere, ut per diſpenſationem quantumvis Pontificiam, Beneficiorum pluralitas coram Deo juſta & licita reddatur.

Unde de pluralitate Beneficiorum loquens Abbas Panormitanus ad *cap.* DUDUM ⁒ *De Elect.* ait " Diſpenſatus etiam *per Papam* circa pluralitatem Beneficiorum » *ſine cauſa*; licet tutus quoad Eccleſiam militantem, non » tamen quoad triumphantem; & ſic non valet diſpenſa» tio quoad Deum. " Et rurſus ad *cap.* CUM ADEO ⁒ *De Reſcriptis*, de eadem pluralitate loquens, ait: " Ubi non ſubeſt cauſa rationabilis, non excuſatur quis » quoad Deum, etiam ex diſpenſatione Papæ.

VI. Eamdem ſententiam unanimi ſuffragio amplectuntur Canoniſtæ, quemadmodum videri poteſt apud Fagnanum ad *cap.* EX PARTE ⁒ *De Clericis non reſident. num.* 65. ubi agens de diſpenſatione Papæ ſuper pluralitate Beneficiorum, probat ſententiam Joannis de Lignano docentis, quod ſi Papa diſpenſaret pro nuda ſua voluntate non habita relatione ad bonum publicum, *non foret diſpenſator, ſed diſſipator.* Ac dein cum eodem De Lignano concludit: " Ex quo ſequitur, ut quoad Deum non ſit » tutus is, cum quo ſic diſpenſatur, imò verius diſſipa» tur.

Et generalius de diſſipatione loquitur, & de omnium Interpretum conſonantia teſtatur ipſe Fagnanus ad *cap.* NIMIS ⁒ *De Filiis Presbyt. num.* 8. dicens: " eſt *una» nimis* conſonantia Canonum, Conciliorum, & Inter» pretum, ut neceſſitatis, vel utilitatis cauſa in diſpenſa» tione debeat eſſe magna; ſeu quod idem eſt major, » maxima, juſta, evidens, urgens, & his conſimiles, » quibus ſacri Canones promiſcuè utuntur tamquam ſy» nonimis. Alioquin ſi ejuſmodi cauſa deſit, non eſt diſ» penſatio, ſed diſſipatio.

VII. Quod ergo nonnulli dicunt, *Papa diſpenſavit, ipſe ſibi videris, ego immunis ſum*, tanquam merum *cavillum* explodit Cardinalis Bellarminus in Epiſtola ad ad ſuum Nepotem; fatetur tamen, quod hic cavillus ſecuros multos reddat; at, ut ipſe ait: *tutum neminem*. Rationem ſubdit: " Quoniam Papa non eſt Dominus, » ſed diſpenſator; ideoque qui iniquam diſpenſationem » petit, iniquitatis cauſa eſt, & qui ea utitur, eadem » ſemper irretitur iniquitate.

VIII. Igitur diſpenſationem ſuper pluralitate Beneficiorum poſtulare meditanti meritò inculcatur illud ſancti Bernardi ad Robertum Nepotem ſuum, *Epiſt.* 1. *num.* 9. *Attende cor tuum, diſcute intentionem, conſule veritatem.*

Inſtabunt forſan alii: Num cauſa ſufficiens ſubſit,

 expen-

aliud, niſi more Protoplaſtorum, cauteriatis conſcientiis texere perizomata, videlicet ad velamentum, non ad medicamentum." *Epiſt. 7.*

IX. Si omnibus attentè ac maturè expenſis intelligantur tales eſſe circumſtantiæ, ut omnis inordinatio pluralitati Beneficiorum connexa videatur ſublata; " ut puta (ait ſanctus Thomas) ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccleſiis ejus obſequio, & poſſit plus ſervire Eccleſiæ, vel tantumdem, quam alius præſens; " ita ut ſolum jus *poſitivum* pluralitati obſtet, tunc, ſi ſubſit inſuper cauſa ſufficiens recedendi à jure poſitivo, adſitque recta intentio in bonum Eccleſiæ unicè directa, licita erit diſpenſatio; quemadmodum docet S. Thom. *Quodlib. 9. art. 15.*

X. Dum autem " aliquis hac intentione plura Beneficia habere vellet, ut ſit ditior, ut lautius vivat, & ut facilius ad Epiſcopatum perveniat in aliqua Eccleſiarum ubi eſt Præbendatus, non tolluntur prædictæ deformitates, " ait S. Thomas loco citato; unde per diſpenſationem pluralitas Beneficiorum cum tali intentione apud Deum juſtificari nequit. Et uti jam pridem dixit Guillelmus Pariſienſis, *tit. De Collatione Benef. cap. 6.* " Indubitanter ſciendum eſt, quod Romanus Pontifex quantumcumque largam diſpenſationis gratiam videatur facere in Beneficiis cum aliquibus perſonis: tamen non diſpenſat cum avaritia, cupiditate, vel ambitione eorum, nec indulget eis indulgentiis ſuis, & his vel aliis vitiis.

Rectè ergo monuit Synodus Colonienſis anno 1536. *part. 1. cap. 32.* " Qui diſpenſatione Apoſtolicâ adverſus hæc (pluralitatem Beneficiorum) ſe tueri velint, hi viderint, ut cauſam diſpenſationis obtentæ *Deo* comprobent.

XI. Hodie ſuper retentione plurium Beneficiorum ſolus Pontifex diſpenſat; quod paulatim ex conſuetudine & ſtylo Curiæ Romanæ introductum eſſe notat Rebuffus in Praxi Benef. *part. 2. tit. De Diſpenſat. ad plura Beneficia, num. 2.* Huic conſuetudini introducendæ non parum indubiè favit Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. in *cap.* De multa ;; *De Præbendis*, dum vetita Parochialium Eccleſiarum, Dignitatum & Perſonatuum pluralitate, hanc clauſulam ſubjecit: " Circa ſublimes tamen & litteratas perſonas, quæ majoribus Beneficiis ſunt honorandæ, cùm ratio poſtulaverit, per *Sedem Apoſtolicam* poterit diſpenſari.

Hac expreſſione creditum fuit, Concilium nulli niſi Pontifici diſpenſandi licentiam competere voluiſſe, quemadmodum innuit Matthæus Pariſienſis ad annum 1235. loquens de ſtatuto Innocentii III. ſuper diſpenſatione plurium Beneficiorum obtinendorum; quod aliud eſſe non poteſt, quam Decretum relatum in citato *cap.* De multa.

XII. Hinc nonnulli crediderunt, ſi in gratiam Eccleſiæ Parochialis unio ad tempus fiat, aut etiam in commendam ſeu deſervituram detur Rectori Parochialis Eccleſiæ vicinæ, v. g. ob Eccleſiæ tenuitatem, id ſine diſ-

odioſam, nec conſequenter ultra expreſſum verborum tenorem poſſe extendi; quemadmodum notat Rebuffus in *Praxi Benef. part. 2. tit. De Diſpenſat. ad plura Beneficia, num. 64.* ibidem inferens: " Quamobrem non extenditur etiam ad caſum habentem majorem rationem, arguendo à majori ad minus; ut nec diſpenſatus ad curatum cenſeatur diſpenſatus ad ſimplex.

Hinc ulterius infert *num. 67.* " Ideoque debet eſſe cautus impetrans, ut exprimat & ſimplicia & curata aut aliàs qualificata, aliàs neutiquam in diſpenſatione comprehenderentur.

XIV. Hiſce conforme eſt, quod reſpondit Bonifacius VIII. in *cap. 11. De Præbendis in* VI. " Non poteſt diſpenſatio ſuper pluralitate Beneficiorum conceſſa, impetranti prodeſſe, qui aliquod *quantumcumque modicum* Beneficium ſubticuit in eadem.

Eidem fundamento innititur quod ſubjungit: " Illud autem Apoſtolicæ Sedis indultum, ut quis duo Beneficia curam animarum habentia, ſi aliàs Canonicè conferantur eidem, poſſit recipere ac ſimul licitè retinere: intelligitur de duobus *primis* Beneficiis quæ cum cura poſt dictum indultum obtinere contingit eundem.

XV. Cum autem non rarò impetrentur diſpenſationes ex falſa narratione, vel ex cauſa minus legitima, aut per importunam inhiantium ſollicitationem, qua mediante non rarò non concedenda conceduntur; aut etiam interdum ipſæ diſpenſationes contra mentem concedentis extenduntur, voluit Synodus Tridentina, *Seſſ. 7. cap. 5. De Reformat.* ut " Ordinarii locorum, quotcumque plura curata, aut aliàs incompatibilia Beneficia Eccleſiaſtica obtinentes diſpenſationes ſuas exhibere diſtrictè compellant, & aliàs procedant juxta Conſtitutionem Gregorii X. in generali Lugdunenſi Concilio editam, quæ incipit, *Ordinarii:* quam eadem ſancta Synodus innovandam cenſet & innovat.

Conſtitutio Gregorii X. quam hic innovat Synodus Tridentina refertur in *cap. 3. De Officio Ordinarii in* VI.

XVI. Concilium autem Lugdunenſe & Tridentinum illius Conſtitutionem probans & innovans, non tantùm permiſerunt Ordinariis ſimpliciter revideri diſpenſationes, ſed etiam rejici ac reprobari, ſi abſque vera & legitima cauſa fuerint impetratæ; uti monet Weymſius in Analyſi ad hanc Conſtitutionem *num. 7.* " Etſi enim (ait) illa rejiciendi poteſtas non reperiatur expreſsè data Epiſcopis, quia tamen Concilium Lugdunenſe voluit non moleſtari ampliùs eos, quorum diſpenſatio exhibita evidenter apparet ſufficiens, ſatis intelligitur à contrario ſenſu, Ordinariis attribuiſſe poteſtatem moleſtandi eos quorum diſpenſatio evidenter ſufficiens non eſt: cùm alioqui fruſtra videretur data examinandi poteſtas, ſi reprobandi non competeret.

XVII. Debent autem ſecundùm Conſtitutionem Concilii Lugdunenſis, diſpenſationes ſuas " exhibere intra tempus pro facti qualitate ipſorum Ordinariorum moderandum arbitrio.

Si verò intra tempus, juſto ceſſante impedimento, nul-

Digitized by Google

TITULUS XXI.

De Ordinaria Beneficiorum Proviſione.

CAPUT I.

Qui Beneficiorum Collatores *Ordinarii*, ac præcipuè de Jure Epiſcopi.

1. *Qui dicantur Collatores* Ordinarii?
2. *Epiſcopus ex Jure communi habet fundatam intentionem in collatione Beneficiorum ſuæ Diœceſis.*
3. *Collatio ſoli Epiſcopo competiit, quando collatio Beneficiorum erat conjuncta Ordinationi.*
4. *Ratio ſuadens Epiſcopo deferendam eſſe Beneficiorum collationem.*
5. *Jus Epiſcoporum circa Beneficiorum collationem, reputatur* favorabile.
6. *Si non oſtendatur Beneficii Collator, tunc ad ipſum Epiſcopum collatio ſpectare cenſetur.*
7. *Olim Epiſcopus in electione Miniſtrorum Clerum ſuum conſulere debebat.*
8. *Capitulum Cathedrale Jus illud Cleri prætendit in collatione Beneficiorum.*
9. *Epiſcopus prohibetur perſonas inſtituere aut deſtituere ſine conſilio Capituli.*
10. *Id præcipuè obtinet quoad Canonicos Cathedrales; & quare?*
11. *Hinc in aliquibus Eccleſiis Cathedralibus electio Canonicorum eſt communis; ſed non ubique eodem modo ad electionem concurrunt.*
12. *Aliquando Epiſcopi ſuffragium æquivalet ſuffragio Capituli.*
13. *Ad vitandam diſcordiam inducta alternativa inter Canonicos & Epiſcopum.*
14. *Dum Epiſcopus confert Capitulariter cum Canonicis, quod ſuffragium habeat?*
15. *Aliquando concurrit ut* Canonicus, *& ſuffragio Canonici gaudet.*
16. *Quomodo Jus eligendi Canonicos Cathedrales in aliquibus Eccleſiis, ad ſolum Capitulum devolutum ſit?*
17. *Epiſcopus hodie in collatione Præbendarum ad ſuam collationem ſpectantium, non petit conſilium Capituli.*
18. *Jure communi collatio Præbendarum in Eccleſia Collegiata ſpectat ad Capitulum.*
19. *Unde fiat, quod collatio ſimilium Præbendarum in multis Eccleſiis ſpectet ad ſolum Præpoſitum?*
20. *Ad quos ſoleat ſpectare Dignitatum collatio in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis.*
21. *Jus collationis Beneficiorum unde hodie præcipuè colligendum?*
22. *In omni Beneficiorum proviſione convenit ut interveniat auctoritas Epiſcopi.*
23. *Oſtenditur, quomodo hodie in omni collatione aliquatenus Epiſcopi auctoritas interveniat.*
24. *Collatio Beneficiorum olim Ordinis Epiſcopalis meritò dicta; hodie eſt Juriſdictionis.*
25. *Non tamen tranſit in Capitulum Sede vacante.*
26. *Ratio Canoniſtarum petita ex natura* fructuum *ſeu proventuum Epiſcopalium; quibus jus collationis annumerant.*
27. *Quàm mala idea de Beneficiorum collatione hinc concipiatur.*
28. *Hæc ratio à Spiritu Eccleſiæ aliena.*
29. *Ratio Canoniſtarum nullibi in jure probata; & quæ ſit ratio quod jus conferendi non tranſeat ad Capitulum Sede vacante.*
30. *Collatio Beneficiorum Curatorum in multis Eccleſiis Gallicanis devolvitur ad Capitulum, & in Belgio à Capitulo concurſus inſtituitur.*

I. IN materia collationis Beneficiorum; nomine *Ordinarii* non tantùm venit Epiſcopus; ſed etiam quivis alii, quibus quocumque titulo competit jus collationis nomine *proprio*, quo dici queant Collatores jure *ſuo* ſeu *ordinario*; & non ex alicujus ſpeciali delegatione pro hac illave vice. Vide Garciam *De Beneſic. part. 5. cap. 4. num. 1. & 2.*

II. At ſi ipſum primævum jus collationis Beneficiorum ſpectetur, id primariò, & quaſi naturali jure competit Epiſcopis: adeo ut omnium Canoniſtarum calculo, probata ſit hæc regula, quod " juris communis diſpoſi-" tione, primævoque Eccleſiæ uſu attentis, omnia Be-" neficia quandocumque & quomodocumque vacantia, " ad Epiſcopi ſeu Ordinarii loci collationem ſpectent,

Ita

rum collatione ſenſim ab ipſa Ordinatione ſejuncta, ratio quæ Epiſcopum conſtituit ordinarium Ordinationis Miniſtrum; eique Ordinandorum detulit electionem, etiam ſuadet, Beneficiandorum electionem Epiſcopo primariò deferendam eſſe; & quaſi jure deberi.

Ut quid enim Clericorum Ordinatio Epiſcopis concredita, niſi quia per Ordinationem eliguntur, & conſtituuntur Eccleſiæ Miniſtri, qui unà cum, & ſub Epiſcopo laborent, & miniſtrent: naturale autem ſit, Miniſtros eligi & ordinari ab eo, cui principale & præcipuum regimen incumbit?

Quia ergo collatione Beneficiorum, non ſecus atque ſacra Ordinatione, Clerici functionibus Eccleſiaſticis applicantur; quid naturalius, quam ut hi tituli per Epiſcopum, tamquam ſuæ Eccleſiæ Caput & primum Miniſtrum diſtribuantur, & Miniſtri inferiores eligantur?

V. Hinc concludunt Canoniſtæ, quod jus Epiſcoporum in Beneficiorum collatione ſit favorabile; utpote in ſacris Canonibus fundatum, ipſique quodammodo miniſterio Epiſcopali connaturale, & congenitum. Quare, qui Epiſcopum à Beneficiorum collatione excludere, ejuſque collationem reſtringere prætendit, titulum probare debet; aliàs in dubio pro Epiſcopo judicandum.

VI. Si ergo nova Dignitas, aut Beneficium erigatur; neque ex ipſa erectione, aut aliunde probetur illius collationem aut præſentationem alicui eſſe ſpecialiter delatam, ipſa collatio ad ipſum Epiſcopum ſpectabit; hoc ſolo titulo, quod omnium Beneficiorum ſuæ Diœceſis ſit ordinarius Collator, quouſque probetur, collationem ad alium ſpectare.

VII. Epiſcopi ut in Miniſtrorum electione ſecuriùs procederent, conſilium Cleri ſui adhibere, quin & populi teſtimonium de Ordinandorum moribus & converſatione audire jam pridem ſolebant. " Ut Epiſcopus ſine » conſilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet; ita » ut civium conniventiam & teſtimonium quærat, " ait Concilium Carthaginenſe IV. *Can.* 22.

De hac diſciplina videri poteſt Thomaſinus, *De Diſciplina Eccleſiæ, part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 5.

VIII. Cùm autem ſucceſſu temporis, Capitulum Cathedrale quaſi ipſum Clerum repræſentare cœperit, ipſumque Eccleſiæ *Senatum* conſtituere, prætendit etiam juxta Canonum præſcripta in Miniſtrorum electione, & in Beneficiorum collatione, quâ Clerici functionibus Eccleſiaſticis applicantur, tamquam in re ſummi momenti Capituli conſilium eſſe expetendum.

IX. Huic conforme apparet, quod ſcribit ad Patriarcham Hieroſolymitanum Alexander III. in *cap.* 4. *ꝟ. De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli:* " Novit tuæ diſcretionis prudentia, qualiter tu, & fratres » tui unum corpus ſitis; ita quod tu caput, & fratres » tui membra eſſe comprobentur. Unde non decet omiſ- » ſis membris te aliorum conſilio in Eccleſiæ tuæ negotiis » uti, &c. Inde eſt, quod Apoſtolica authoritate prohi- » bemus, ne Abbates, Abbatiſſas, vel alias perſonas » Eccleſiaſticas, ſine *aſſenſu*, vel *conſilio* Canonicorum ſtatim eligat, & Capitulum ſuum ſuffragium Epiſcopi ſuffragio æquivalens depromat; ideoque hoc caſu, & Epiſcopus, & Capitulum ſuum jus ſive ſuffragium diverſo loco, diverſoque tempore vel modo dare poſſint; uti notat De Luca loco citato *num.* 10. Epiſcopus nempè ſingulariter, Capitulum verò collegialiter.

XIII. Quia verò ob concurrentiam in diverſas perſonas non rarò difficultates oriebantur; " Laudabilis inolevit uſus (ait De Luca) hujuſmodi juris exercitium di- » videndi per alternativam, ſeu per menſes & tempora, » ut quilibet nomine conſortis totum jus abſque hac diſ- » crepantia exerceat.

XIV. Plerumque autem electio hæc ſimultanea ſit per Epiſcopum & Canonicos Capitulariter congregatos: ſoletque Epiſcopus tamquam Caput Capituli proponere & concludere; eoque titulo ſuffragium deciſivum in paritate habere; præter quod ſubinde habet ſuffragium abſolutum; quemadmodum in electione Canonicorum Graduatorum in Eccleſiis Belgicis recenter erectis, per Bullam erectionis ſtatutum eſſe, notavimus *part.* 1. *tit.* 10. *cap.* 1. *num.* 6.

XV. Quod autem nonnunquam Epiſcopus interveniat ut Canonicus, nec alio conſequenter gaudeat ſuffragio quam Canonici, patet ex *cap.* 15. *ꝟ. De Conceſſ. Præbendæ* in verbis: " Niſi fortè Archiepiſcopus non ut Prælatus, » ſed ut *Canonicus* vobiſcum jus habeat conferendi: Quando cenſeatur intereſſe Capitulo, ut *Prælatus*; vel ut *Canonicus*, notatum eſt ſuprà *part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 5.

XVI. Ulteriùs labentibus ſæculis cœperunt Capitula Cathedralia ſe ab Epiſcoporum Juriſdictione eximere; atque bona Capituli ſeparare à proventibus Epiſcopi; & corpus ſuum ita diſtinguere; ut etiam à negotiis ſuis omninò Epiſcopum excludere cœperint, ut nec ipſum Capitulo intereſſe ſinerent; quemadmodum ex dictis citato *cap.* 3. colligi poteſt. Non mirum proinde, quod ipſum Epiſcopum ab electione Canonicorum etiam excluſerint atque jus electionis tandem conniventibus Epiſcopis ad ſolos Canonicos devolutum ſit: quod conſuetudine introduci poſſe, probat Innocentius III. in *cap.* 31. *ꝟ. De Elect.* ubi mandat Epiſcopo Florentino, ut à petitione Epiſcopi Vulterani prætendentis jus electionis cum ipſis Canonicis, abſolvere ſtudeat Canonicos, " maximè (ait) ſi ſit notorium, quod in Thuſcia generalis » conſuetudo ſervetur, ut in Cathedralibus Eccleſiis *ſo-* » *lum* Capitulum *irrequiſito* Epiſcopo, eligendi Cano- » nicos habeat facultatem.

XVII. In pluribus Belgicis viciniſque Eccleſiis, *ſoli* Epiſcopo jus conferendi Præbendas Cathedrales, excluſo Capitulo, competit; neque in hac collatione conſenſum aut conſilium Capituli expetunt; uti monet Zypæus loco citato.

XVIII. Sicuti naturale eſt ut Canonici Cathedrales unà cum Epiſcopo tamquam ſuo capite eligant corporis ſui membra; ita quoque jure communi electio Canonicorum Eccleſiarum Collegiatarum ſpectare videtur ad Cano-

Digitized by Google

ſunt Archidiaconatus, Pœnitentiariatus, Archipreſbyteratus ad ſolius Epiſcopi collationem plerumque pertinent.

XXI. In his autem omnibus, quemadmodum & in aliorum Beneficiorum proviſione, attendendus eſt uſus ſingularum Eccleſiarum qui, ſive ex jure communi, ſive ſpeciali fundatione, ſive legitima præſcriptione, aut privilegio originem habeat, ſervandus eſt: cum hìc non niſi de puncto diſciplinæ agatur, quæ pro temporum & locorum varietate varia eſſe poteſt.

XXII. Interim cuicumque Beneficiorum collatio ſive proviſio competat, illud invariatum remanet, Beneficium dari propter officium; atque per Beneficium conſtitui ipſum Beneficiatum Miniſtrum Eccleſiæ illius in qua Beneficium eſt fundatum.

Cum ergo à Patrum inſtitutis alienum videatur, ut quiſquam in Eccleſiæ miniſteria ſe ſine Epiſcopi, cui principalis totius Diœceſis cura incumbit, conſenſu intrudat, etiam viſum fuit, Epiſcopo aliquam circa Beneficia auctoritatem conſervare; tametſi libera eorum collatio ad alios eſſet devoluta, aut ſaltem per jus Patronatus aliumve titulum reſtricta. Unde ſæculo XII. Cantuarienſi Archiepiſcopo & ejus Suffraganeis ſcribens Alexander III. vocat conſuetudinem *pravam*, "quod Clerici Eccleſiaſtica Beneficia ſine conſenſu Epiſcopi Diœceſani, vel Officialium ſuorum recipiunt, minus quam deceat (ait) cogitantes, quomodo id a Patrum ſanctorum eſt inſtitutionibus alienum & Eccleſiaſticæ contrarium honeſtati." *Cap.* 3. ꝟ *De Inſtitut.*

XXIII. Hoc jus Epiſcoporum conſiſtit partim in jure ipſos Beneficiatos examinandi; curam animarum ipſis committendi; aut etiam eos inſtituendi, ſive titulum conferendi, quæ plerumque Epiſcopis eorumve Archidiaconis ſalva manent: tametſi jus præſentationis, collationis aut electionis ad inferiores tranſlatum ſit, uti in ſequentibus, ubi de inſtitutione, item de jure Patronatus agetur, oſtendetur.

XXIV. Collatio Beneficiorum quamdiu Ordinationi connexa fuit; ſeu potius quamdiu per ipſam Ordinationem Beneficiorum facta fuit, etiam collatio Beneficiorum Ordinis Epiſcopalis meritò dicebatur: at hodie non Ordinis, ſed *Juriſdictionis* eſſe reputatur: eoque titulo etiam competere Epiſcopo ante conſecrationem, modò confirmatus ſit, & poſſeſſionem acceperit, apud omnes in confeſſo eſt, & quotidiana praxis evincit.

XXV. Cum ergo Beneficiorum collatio Juriſdictionis, non quidem contentioſæ, ſed voluntariæ ſit, videtur in Capitulum Sede vacante jus illud collationis debere tranſire; utpote ſuccedens Epiſcopo in ea quæ ſunt juriſdictionis. Nihilominus ſi ad ſolum Epiſcopum ſpectet *libera* collatio, Capitulum Sede vacante eam futuro Epiſcopo reſervare debet, quemadmodum decidit Bonifacius VIII. in *cap. unico*, *Ne Sede vacante in* VI. & notavimus *parte* 1. *tit.* 9. *cap.* 2.

re debeat (uti ſuprà *part.* 1. *tit.* 13. *cap.* 5. notatum eſt, & infrà *tit. De cavenda perſonarum acceptione in proviſione Benef.* latiùs oſtendetur) facilè intelligitur quàm hæc de collatione Beneficiorum idea ſit à veritate & ſpiritu Eccleſiæ aliena: recteque propterea obſervatum à D. Fleury in *Inſtitut. Juris Canonici, part.* 1. *cap.* 15. à Recentioribus collationem Beneficiorum referri inter *fructus* & emolumenta Epiſcopatus aut Dignitatis, quam olim ut *onus* potius non parum conſcientiam onerans conſideraſſent Patres. Addere potuiſſet: & ſemper ut tale conſideratum, & conſiderant, qui ſciunt & attendunt, quantum onus ſimili juri collationis ſit annexum; quantaque ratio reddenda ſit, ſi de indigno aut minus digno Miniſtro ex aliquo humano aut carnali affectu Eccleſiæ providerint.

XXVIII. Neque ullibi in Canonibus aut Decretalibus ratio ob quam libera Beneficiorum collatio Sede vacante ad Capitulum non devolvatur, refunditur in ipſam naturam collationis, quaſi hæc inſtar *fructuum* Epiſcopatus eſſet futuro Epiſcopo reſervanda; ſed Honorius III. in *cap.* 1. ꝟ *Ne Sede vacante*, declarans collationem Præbendæ a Capitulo Sede vacante factam non tenere, hanc dat rationem: "Cum nuſquam inveniatur cautum in jure, quod Capitulum vacante Sede fungatur vice Epiſcopi in collationibus Præbendarum."

XXIX. Ratio veriſimilis illius diſciplinæ ex conſuetudine profluxit, quæ à generali devolutione juriſdictionis in Capitulum exemit hanc Beneficiorum collationem; utpote ex jure quaſi primigenio & naturali Epiſcopo competentem; quemadmodum ſuprà diximus: maximè cum hìc ageretur de electione *libera* Miniſtrorum Eccleſiæ, quam tenacius conſervat Epiſcopo, de quo plus, quàm de Capitulo confidit, quemadmodum notat Lotterius *De Re Beneficiaria, lib.* 2. *q.* 1. *num.* 12.

XXX. Verùm refert Cabaſſutius in ſua Juris Canonici theoria & praxi, *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 12. quoad *curata* Beneficia, poſſe Capitulum, dum vacat Sedes Epiſcopalis, ſaltem in Franciæ Regno providere Parochiis, conferendo eas in titulum potius, quam commendam; hancque Capitulorum poſſeſſionem iteratis Parlamentorum Arreſtis firmatam, teſtatur Pinſonius *De Beneficiis, tit. De modis acquirendi Beneficii* §. 16. *num.* 18. 19. & 20.

Hìc in Belgio paſſim, etiam Sede vacante, inſtituunt Capitula Cathedralia concurſum ad vacantes Eccleſias Parochiales, ſive ad Epiſcopi, ſive aliorum Eccleſiaſticorum Collatorum vel Patronorum collationem aut præſentationem ſpectantes; de quo latiùs titulo ſequenti.

CA-

Digitized by Google

9. [illegible]

10. *Collatio ab Ordinario ſolet concipi tamquam facta* motu proprio.

11. *Omittitur mentio ſupplicationis facta, ut ſuſpicio ambitus evitetur: quod Collatores meritò attenderent.*

12. *In litteris collationis modus vacationis exprimendus.*

13. *Exprimenda Eccleſia in qua Beneficium eſt ſitum; item nomen ultimi poſſeſſoris.*

14. *Debent adſcribi duo ut minimum teſtes, qui collationi interfuerint.*

15. *An teſtes debeant eſſe omni exceptione majores?*

16. *Littera expediri debent per Notarium.*

17. *Apponenda* data.

18. *Ex* data *cognoſcitur de jure devolutionis aut de preventione.*

19. *Concurrentibus duabus collationibus*, ex data *de validitate cognoſci ſubinde debet.*

20. *Si ab eodem duæ collationes factæ; nec de prioritate conſtet, neutra valet?*

21. *A duobus factæ collationes duobus, is prior eſt qui* prior *eſt* in poſſeſſione.

22. *Si neuter eſt in poſſeſſione, collatio Pontificia præfertur collationi Ordinarii, & collatio Ordinarii; collationi Vicarii.*

23. *Quid requiratur, ut una collatio* prior *altera cenſeri debeat?*

I. COllatio propriè dicta, definitur communiter, aſſignatio ſeu conceſſio Beneficii vacantis facta ab habente poteſtatem.

Dividitur autem in collationem liberam & non liberam.

II. Prior dicitur quæ fit ſolo jure Collatoris, ita ut non reſtringatur ad aliquam perſonam, ratione juris alteri competentis; hæcque nomine collationis propriè intelligitur.

III. Poſterior autem eſt, quæ fit alicui perſonæ quaſi ex neceſſitate: dum ratione alicujus juris huic perſonæ competentis, aliove titulo alicui determinatæ perſonæ collatio facienda eſt: atque eatenus collator libertatem conferendi non habet; ideoque collatio *non libera* dicitur, v. g. ſi reſtringatur ad præſentatum à Patrono, aut nominatum ab Univerſitate; vel ad permutatarium ratione permutationis; ſoletque hæc collatio vocari *inſtitutio*, de qua infrà agetur.

IV. Collatio *libera &* propriè dicta differt ab electione & præſentatione, quod per collationem acceptatam, etiam ante adeptam poſſeſſionem, acquiratur *jus in re*, *cap.* 17. *De Prabend. in* VI. per electionem verò, & præſentationem etiam acceptatam, tantùm *jus ad rem*; hoc eſt, jus aliquod quo mediante Epiſcopus aliuſve ad quem collatio ſive inſtitutio ſpectat, conſtringi queat ad collationem ei faciendam, ſi aliud Canonicum impedimentum non obſtet.

V. Itaque per collationem, quæ aliàs dum libera non eſt, *inſtitutio* appellari ſolet, Beneficium verè acquiri-

Vide Rebuffum *in Praxi*, *part.* 3. *tit. De Permutat.* *num.* 23.

Circa formam collationis per ordinarios Collatores ſive Epiſcopum, ſive alium inferiorem, expediendæ nihil in jure cautum; videturque inſpecto jure communi *verbo* expediri poſſe; neque ullam ſcripturam requiri.

VIII. Verùm hodie collationes fieri aut ſaltem probari nequeunt ſine *litteris*; uti teſtatur Rebuffus *in Praxi*, *part.* 1. *tit. Requiſita ad collationem bonam*, *num.* 25. ubi quærit, an Epiſcopus & alii inferiores poſſint *ſolo verbo* conferre, & ſine litteris collationem probare? & reſpondet, non poſſe propter eorum fraudes, nec crederetur illis ſine litteris. Huic conformis eſt moderna praxis, quæ non ſolet quemquam ad poſſeſſionem Beneficii in vim factæ collationis admittere, niſi litteras collationis quas *Patentes* vocare ſolent, in forma expeditas, adferat, & exhibeat.

IX. Formulam collationis exhibet Rebuffus; extatque apud Barboſam in appendice ad tractatum de Officio Epiſcopi, *formula* 67. in qua formula præcipuè hæc notanda ſunt.

X. Primò, quod collatio per Ordinarios ſemper ita exprimatur, ut videatur facta *motu proprio*; neque ullius ſupplicationis aut petitionis pro Beneficio obtinendo per aliquem factæ mentio fit: ſed ſimpliciter Collator dicit, ſe permotum ad hanc collationem ei faciendam, ex notitia meritorum ejus, quæ hiſce ferè verbis exprimi ſolent: " Quia de litterarum ſcientia, vitæ ac mo-
» rum honeſtate, aliiſque virtutum meritis, quibus illa-
» rum largitor perſonam tuam inſignivit, fuimus famâ
» ac fide dignis teſtibus certiorati, quæ nos ad gratiam
» tibi faciendam excitant, " &c. Ita formula apud Rebuffum.

XI. Rectè autem monet D. Fleury in *Inſtit. Juris Canonici part.* 2. *cap.* 21. omitti mentionem ſupplicationis aut petitionis, quia eſſet diſciplinæ Eccleſiaſticæ contraria; utpote quæ omnem ambitum apud Beneficia reprobat.

Utinam in conferendis Beneficiis hæc formulæ clauſula ſeriò attenderetur; ſed proh dolor! ita hodie ferè proceditur, ac ſi ſoli ſupplicantes, ne dicam ambientes idonei eſſent: creduntque multi Collatores, ſe probè ſuo functos officio, ſi ex ſupplicantibus magis idoneo conferant; quaſi non ſupplicantium ratio nulla habenda eſſet: tametſi ſciant, aut facilè ſcire poſſint, hos multò capaciores eſſe.

XII. Adhæc in ipſa formula collationis exprimitur modus vacationis ipſius Beneficii. " Nec poteſt Epiſco-
» pus vel Archiepiſcopus habere modum vacandi pro ex-
» preſſo; quia hoc ad Papam ſolùm pertinet, " ait Rebuffus *in Praxi*, *part.* 2. *tit. Requiſita in litteris collat.* *num.* 15.

XIII. Exprimitur etiam Diœceſis ubi Beneficium ſitum eſt; & ſi ſit Eccleſia per ſe exprimitur nomen *ſancti*; aliàs eſſet collatio incerta, quæ non valet; uti monet Rebuffus, *ibid.* *num.* 17.

Debet

num. 31.

X V. Requiritur inſuper quod teſtes deſcripti in his collationibus ſint omni exceptione majores; ideo familiares & domeſtici, quibus imperari poteſt, non probarent; ita Rebuffus ad Concordata loco citato; & ità ſtatutum per Senatum fuiſſe anno 1550. ſcribit; quod & teſtatur Pinſonius, *De Benef.* tit. *De variis inſtitutionum conditionibus*, *num.* 21. Quod tamen poſtremum non ita ſcrupuloſè hîc ſervatur; nec teſtium qualitas aut fides examinari ſolet.

X VI. Præter duos teſtes exigitur fides Secretarii aut Notarii, qui litteris ſubſcribat, eiſque fidem publicam det; imò in nonnullis locis vice Secretarii requiruntur *duo* Notarii: refertque Rebuffus loco jam allegato, præceptum fuiſſe Arreſto Senatûs Pariſienſis anno 1527. omnibus Collatoribus Ordinariis, ne diſtribuant collationes ſine teſtibus, & *Secretario* vel *duobus* Notariis: quod in his locis obſervandum credo, ubi in omni publico inſtrumento requiritur *duorum* Notariorum teſtimonium. Notat etiam Gonzales *ad Regulam* 8. *Cancellariæ* §. 3. *Proœmiali*, *n.* 153. quod Secretarius Epiſcopi debeat eſſe *Notarius*, ut queat litteras collationis conficere.

X V II. Denique in litteris collationis exprimenda *Data*, videlicet non tantùm quo anno & menſe, ſed etiam quo *die* facta ſit: quæ pluribus difficultatibus & dubiis enodandis ſæpè neceſſaria eſt.

X V III. Imprimis ex *Data* frequenter dignoſci debet, an collatio intra tempus à Canonibus præſtitutum facta ſit? an non fuerit jus devolutionis ad Superiorem? de quo infrà *cap.* 4.

Deinde non rarò ex *data* dependet, num Papa Ordinarii collationem non prævenerit; quâ præventione utitur etiamnum in Gallia; de quo jure agetur *titulo* 23.

X I X. Ulterius, ſi duæ collationes ejuſdem Beneficii factæ diverſis perſonis concurrant, ex *data*, de prioritate earum inter ſe, nec non validitate, & prærogativa judicari debet.

X X. Et quidem ſi ab uno eodemque factæ ſint duæ collationes; neque ex *data*, neque aliunde appareat, quæ ſit anterior, neutram valere judicatum refert Choppinus *lib.* 1. *De ſacr. polit. tit.* 6. *num.* 7. & notat Rebuffus, *De Pacific. Poſſeſſ. num.* 367. ubi unà monet, quod de prioritate " poſſit conſtare ex ordine ſcripturæ, quando " in libro Curiæ Romanæ vel Epiſcopi ſunt collationes " ambæ deſcriptæ, tunc prior ſcripta cenſetur prior, " *cap.* MANDATO *De Præbendis in* V I. ſic fuit (ait) ju" dicatum per Senatum Tholoſanum.

X X I. Si à duobus facta fuerit collatio duobus; neque appareat de prioritate, ſi unus priùs acceperit poſſeſſionem, is alteri præferetur; tametſi unus à Papa, alter ab Ordinario collationem acceperit, uti deciditur in *cap.* 31. *De Præbendis in* VI. quia *potior eſt conditio poſſidentis*. Et licet hæc Decretalis tantùm loquatur de collatione Papæ aut ejus Legati, & collatione Ordinarii ſimul concurrentibus; nihilominus deciſionem obtinere etiam in quacumque alia collatione concurrente cum collatione Papæ, monet Rebuffus loco citato *num.* 171. imò tametſi

examinat Rebuffus loco allegato; & Brodeau ad Louetium, *lit. M*, *num.* 10. qui caſu incidente conſuli poterunt.

CAPUT III.

De Electione ejuſque Forma.

1. *Electio generaliter ſumpta, quid ſignificet?*
2. *Electio ſubinde ſumitur pro omni proviſione Beneficii.*
3. *Aliquando pro particulari modo providendi.*
4. *Propriè dicitur electio, quando requiritur confirmatio.*
5. *Beneficia electiva* confirmativa *propriè dicuntur electiva.*
6. *In his locum non habet præventio Papæ in Gallia.*
7. *Non cenſentur comprehenſa, niſi* ſpecialis *eorum mentio fiat.*
8. *In quorum Beneficiorum electione ſervanda forma,* cap. QUIA PROPTER ꝟ De Elect.
9. *Si Electio ad Capitulum ſpectet, ſoli Canonici de* jure *vocandi ſunt.*
10. *Ex ſpeciali titulo etiam, non Capitulares jus eligendi habere poſſunt.*
11. *Canonici ſuffragium non habent, niſi ſint ut minus Subdiaconi.*
12. *Omnes ſuffragio gaudentes ad electionem vocandi; & quomodo?*
13. *Quomodo citandi abſentes; & de fide Nuntii aſſerentis eſſe citatos.*
14. *Qui abſentes ſint vocandi?*
15. *Quamdiu abſentes exſpectandi?*
16. *Interdum etiam unus ſolus non exſpectatis abſentibus eligere poteſt.*
17. *Quandonam abſens poſſit de jure per procuratorem eligere.*
18. *Poſſunt conſtitui* plures *procuratores.*
19. *Si duo conſtituti ambo ad eligendum concurrant, quis præferendus?*
20. *Dum ex duobus neuter in ſolidum eſt conſtitutus, nullus admittendus.*
21. *Extraneus in procuratorem non admittendus, niſi conſentiente Capitulo.*
22. *An aliquando in electione votum dari poſſit per litteras?*
23. *An procurator unum* ſuo, *& alium nomine conſtituentis poſſit eligere?*
24. *Conſuetudine induci poteſt, ut ad electionem non vocentur abſentes.*
25. *De ſimili conſuetudine in Gallia; neque à jure improbatur.*
26. *Non vocatus ad electionem opponendo ſe, electionem irritare poteſt.*
27. *Si non opponat electio firma manet.*
28. *Non vocatus tacitè conſentiendo electioni, eam cenſetur approbare.*
29. *An ſuffragium datum non Capitulariter poſſit electionem validam facere?*

Digitized by Google

gnitatem è pluribus eligatur.

II. Hoc autem modo ſumptum nomen electionis, dupliciter accipi poteſt. Primo generaliter, ut non ſolum electionem propriè & ſpecificè ſumptam, ſed & poſtulationem, præſentationem, nominationem ac collationem comprehendat: nam & in his omnibus eligitur à præſentantibus, nominantibus & conferentibus perſona idonea ad Beneficium vacans.

III. Secundò, accipi poteſt pro electione, prout à dictis modis providendi diſtinguitur: ſumiturque pro deſignatione ſeu electione perſonæ ad certum Beneficium *plurium* ſuffragiis *collegialiter* ſive capitulariter facienda; & de hac tractatur ſub titulo Decretalium Gregorii IX. & Bonifacii VIII. *De Electione.*

IV. Obſervat autem Rebuffus in praxi, *part.* 1. *tit. De Electione*, quod iſta dicatur *propriè* electio, quæ indiget confirmatione. Altera autem quæ non exegit confirmationem, ſed Canonici vel alii eligendo *conferunt*, non ſit propriè electio, & vim potiùs habeat collationis, quam electionis.

V. Hinc quædam Beneficia electiva *confirmativa*: quædam electiva *collativa* vocantur.

Et quidem priora ſolum dicuntur propriè *electiva*, præſertim quando in electione ſervatur forma à Concilio Lateranenſi præſcripta in *cap.* QUIA PROPTER ꝉ *De Electione.*

VI. Obſervat autem Petrus de Tonduti, *lib.* 1. *quæſt. Benef. cap.* 40. *num.* 8. "hujus diſtinctionis eſſe maximum effectum: nam Beneficia *propriè electiva* in quorum electione ſervatur forma dicti *Capituli* QUIA PROPTER, in Gallia regias nominationes admittunt, alia non item: in electivis *collativis* admittunt Galli Pontificiam præventionem, non autem in *confirmativis.*

VII. Notat quoque Garcias De Beneficiis, *part.* 1. *cap.* 7. *num.* 17. quod "Beneficia *electiva* adeo ſunt ſpeciali notâ digna, ut non veniant in mandatis de providendo, niſi de electione facta fuerit *ſpecialis* mentio, etiamſi nullus modus exprimatur, ſed ſimpliciter mandetur provideri de Beneficio vacaturo." Quin nec ſub generali reſervatione comprehendi Beneficia electiva veriùs exiſtimat Gonzales ad *Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 19. Vide latiùs Fagnanum ad *cap.* NULLUS ꝉ *De Elect.* item Antonium Fabrum, *lib.* 1. *tit.* 3. *Definit.* 45. & 47.

VIII. Electiones autem in quibus ſervanda eſt forma citati *cap.* QUIA PROPTER, ſunt illorum Prælatorum per quorum mortem Eccleſia remanet *viduata* & ſine Paſtore, nempè Epiſcoporum, Abbatum, & Prælatorum Eccleſiarum Collegiatarum, qui habent in iis generalem Juriſdictionem, ratione cujus poſſunt appellari *ſponſi.*" Ita Garcias loco citato, *num.* 19. Idipſum tradit Fagnanus ad dictum *cap.* QUIA PROPTER, latiùs ibidem oſtendens, quinam dicantur Prælati per quorum mortem Eccleſia dici queat *viduata* ad ſenſum illius Capituli; & aliqua retulimus ſuprà *part.* 1. *tit.* 31. *cap.* 8.

Multa quidem ſpecialia ſunt obſervanda in electione facienda ſecundùm formam dicti Capituli; de qua agetur capite ſequenti, plura nihilominus ſunt omni electionon Capitulares ſubinde ad electionem admittendi, & vocandi ſunt, uti colligitur ex *cap.* 3. ꝉ *De cauſa poſſeſſionis & propriet.* ubi reſpondit Innocentius III. electionem Epiſcopi factam à Capitulo Cathedrali fuiſſe *nullam*, quia vocati non fuerant *Clerici Conventualium* Eccleſiarum, qui Electioni Epiſcopi *conſueverant* intereſſe.

Similiter reſpondit ſacra Congregatio apud Fagnanum loco citato *num.* 39. Portionarios non ideò cenſendos eſſe Capitulares, licet vel ſemper, vel plurimùm habeant vocem in Capitulo: conſequenter ſupponens, interdum alios præter Capitulares poſſe gaudere ſuffragio in actibus Capitularibus.

XI. Ulteriùs commune eſt omnibus electionibus Capitularibus, quod Canonici ſuffragio non gaudeant, etiamſi id iis ab aliis eſſet conceſſum, niſi ut minus in Ordine Subdiaconatus ſint conſtituti; quemadmodum ſtatutum eſt in *Clementina* UT II *De ætate & qualit. Ord.* innovata per Synodum Tridentinam, *Seſſ.* 22. *cap.* 4. *De Reformat.* de quo latiùs *part.* 1. *tit.* 7. *cap.* 5.

XII. Omni electioni illud quoque commune eſt, quod omnes ſuffragio, ſeu jure communi ſeu ſpeciali titulo gaudentes, vocari & admitti ad electionem debeant.

Vocandi autem ſunt per ſigna ſolita, ſive campanæ, ſive vivæ vocis, ſi præſentes ſint; abſentes vero per litteras, vel nuntium ſecundùm locorum conſuetudinem; quæ in hac vocationis forma obſervanda eſt; quemadmodum monet poſt alios Barboſa, *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 12. *num.* 88.

XIII. Citatio abſentium facienda eſt *ſingulariter & perſonaliter*, ſi ſciatur ubi degant; & commodè & ſine periculo fieri poſſit per litteras, vel nuntium, niſi de conſuetudine aliter ſervetur." Quod ſi neſciatur ubi commorentur, citatio facienda erit per publicum Edictum in Eccleſia, vel ubi ſoliti ſunt commorari, vel legi debent litteræ citatoriæ Capituli præſente Capitulo & clero; vel ſi citandus inveniri non poteſt, citatio facienda eſt in ejus domo; & ſi domicilium non habeat, tunc facienda erit in loco ubi habitare conſueverit; vel in ejus Eccleſia ſeu Beneficio; quia ibi reſidentiam facere præſumitur.

Hæc Barboſa poſt Gloſſam alioſque ibi citatos; ac dein *num.* 95. ſubjungit: "Et nuntio præſertim jurato creditur, an aliquis ex *vocalibus* abſens ſit vocatus.

XIV. Abſentes autem vocandi qui intra eandem Provinciam ſunt; uti ex *cap.* 35. ꝉ *De Elect.* communiter docent Doctores, in verbis: "Vos fratribus omnibus, qui fuerint *in Provincia*, convocatis," &c.

Meritò tamen notandum dictum Gloſſæ, verbo *In Provincia:* "Hîc videtur expreſſum, quod omnes illi & ſoli qui ſunt in Provincia, vocandi ſunt ad electionem: & per hoc videtur ſic intelligendum, ſi ſunt *in Provincia*, *cap.* QUIA PROPTER *eod.* Et quod dicit in Provincia, ſic eſt intelligendum, ſi ſunt in Provincia ita propinqui quod commodè ſint vocandi: quia ſi Provincia eſſet multum lata & longa, non debet vocari: quia periculum eſt in mora. Et eodem modo ſi eſſet extra Pro-

Digitized by Google

ſpectum conventum , eligere ; quia tempus interpellat pro homine ; Barboſa *ibidem num.* 98.

XVII. Quia ordinariè ab electione, præſertim ad Dignitates & Prælaturas notabile Eccleſiæ bonum dependet, Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. " penitus in» terdixit , ne quis in electionis negotio Procuratorem » conſtituat , niſi ſit abſens in loco de quo debeat evocari, » juſtoque impedimento detentus venire non poſſit , ſu» per quo , ſi opus fuerit , fidem faciat juramento , & » tunc ſi voluerit , uni committat de ipſo Collegio vicem » ſuam. " *Cap.* 42. §. 1. ;; *De Elect.*

Ex hoc textu habetur , quod ſolus abſens & legitimo impedimento detentus, poſſit per *Procuratorem* eligere ; notatque Barboſa loco citato *num.* 108. " quod non dica» tur abſens ad hunc effectum is , qui eſt in aliqua parte » Civitatis , etiam remota , vel propè in hortis. Si verò » quis ſit præſens in loco vel in cœnobio ubi ſit electio, » ſed tanta ægritudine detentus , ut non poſſit ad talem » locum accedere , poterit ille unum vel plures de Col» legio ſibi ſubſtituere ad eligendum , vel Electores de» bent aliquos ad eum mittere , ut ejus ſuffragium pe» tant.

XVIII. Juxta hoc Decretum Concilii Lateranenſis videtur *unus* dumtaxat conſtitui potuiſſe Procurator ad eligendum ; quod & indicat Bonifacius VIII. in *cap.* 45. *De Elect. in VI.* unà permittens , quod " ſi quis juſto » impedimento detentus in electionis negotio nequeat » commodè intereſſe , poſſit *nedum uni* (*prout* dicitur in » *Concilio generali*) ſed etiam *pluribus* vices ſuas com» mittere.

Ubi ergo Concilium *unum* ſolùm conſtitui permiſit , Bonifacius plures conſtitui permittit ; ita tamen , ut dum *plures* conſtituuntur, cuilibet *in ſolidum* facultas eligendi detur , tuncque melior ſit conditio præoccupantis.

XIX. " Verùm ſi ambo concurrant inſimul & poſtu» lent ſe admitti, audiri eos non expedit : quia poſſent » vota ſua dirigere in diverſos , ſicque res non haberet » exitum , & quod ab eis hoc caſu fieret , non valeret : » ſed is admittatur dumtaxat , quem Capitulum vel pars » major elegerit : vel ſi concordare nequeant , is , qui » primò in inſtrumento vel litteris procurationis exſtite» rit nominatus.

Antequam ergo procedatur ad ordinem ſcripturæ , recurrendum eſt ad electionem Capituli. " Tabelliones » enim præponunt quos volunt in inſtrumentis : & ideo » fuit æquius primò recurri ad electionem Capituli , per » quam magis idoneus eligeretur : ſecundò , ad ſcripturæ » ordinem in ſubſidium. " Ita Gloſſa hîc verbo, *nequeant.*

XX. " Si autem nullus ipſorum *in ſolidum* fuerit de» putatus, tum propter rationem eandem (ait Boniſa» cius) ipſorum aliquis non debebit admitti : ſibique im» putet , qui ſic eos conſtituit indiſcretè.

XXI. Conſtituendus autem Procurator ad eligendum eſt aliquis de Capitulo ; neque invito Capitulo *extraneus* » nandum duxerit , nihil agit , niſi de certa eligenda per» ſona ſibi Dominus dederit ſpeciale mandatum , tunc » enim in illam ejus , & in aliam ſuo nomine licitè pote» rit conſentire.

Rationem cur priori caſu *nihil agat* , allegat Gloſſa hîc verbo , *nihil agit* , " quia quâ conſcientiâ tenetur melio» rem eligere ſuo nomine , eadem ratione tenetur ad » idem nomine Domini ſui.

XXIV. Hæc quidem ex Jure communi ; at non omnium Eccleſiarum eſt hodie eadem conſuetudo , idemque uſus circa neceſſitatem vocandi abſentes in negotio electionis ; præſertim ubi de electione agitur , quæ vicem *collationis* ſubit ; quæque in minoribus Beneficiis & Dignitatibus inferioribus locum habere ſolet : uti nec eadem eſt conſuetudo, circa conſtitutionem Procuratoris , & voti dationem juſto occurrente impedimento.

XXV. Unde licet fuerit olim Galliæ conſuetudo , ut abſentes vocandi eſſent ad electionem de toto Regno Galliæ , uti ſuprà notavimus, illa tamen conſuetudo prorſus " antiquata eſt , nec uſſibi ſervatur , adeo ut non vo» centur niſi ſoli qui ſunt in civitate vel oppido in quo » Capitulum convocatur : & ſi ſecus agendum eſſet , ex» cideret ſæpè Capitulum juribus ſuis, & per ejus moram » aperiretur locus aut præventioni Papæ vel Legati.

Ita Cabaſſutius in *Juris Canonici theoria & praxi lib.* 1. *cap.* 14. *num* 2. Et conſuetudo non vocandi abſentes probatur in *cap.* 33. *De Præbendis , in VI.* ubi dicitur quod " cum in Eccleſiis Canonicorum, Præbendarum vel Be» neficiorum collatio eſt facienda , abſentes Canonici » ſint vocandi ; niſi (ait) *conſuetudo* habeat eos ad talia » *non vocari.*

XXVI. Si unus ex Electoribus ſive præſentibus , ſive abſentibus , canonicè & juxta Eccleſiæ conſuetudinem vocatus non ſit , ejus contemptus non quidem irritam facit electionem , ſed contemptus opponendo ſe electioni eam irritare poteſt. *Cap.* 28. ;; *De Elect.*

XXVII. Si autem ſe non opponat , aut electioni factæ accedat , rata manebit electio : quemadmodum in citato Capitulo deciditur. Cum enim eſſet quæſtio , an duo Electores eſſent contempti , dicit Pontifex : " Quod » ſi eos vocatos non fuiſſe conſtiterit , ſed *contemptos* , in» firmanda erit electio penitùs,aliter celebrata ; niſi poſtea » propter pacis bonum curaverint conſentire.

XXVIII. Imò ut electio firma maneat , ſatis eſt , quod contemptus etiam tacitè electioni conſentiat : videturque electionem approbare , & ab oppoſitione ſive impugnatione deſiſtere per votum datum *extra* Capitulum, electione jam factâ. Ubi autem ſemel conſenſit , non poſſe amplius electionem impugnare, poſt alios tradit Aſcanius Tamburinus De Jure Abbatum , *tomo* 1. *Diſp.* 5. *q.* 3.

XXIX. Rectè tamen advertit ibidem *num.* 13. quod hujuſmodi vota data per contemptos extra Capitulum, tantùm proſint , ne electio , aliàs valida irritetur ; tamen non augeant numerum eligentium : adeoque ſi cui in

Digitized by Google

» tos in unum; ad hoc enim ut actus dicatur geſtus ab » Univerſitate, oportet, quod more ſolito congregetur » Collegium, & ibi fiat concluſio de actus explicatio- » ne.

XXXI. Quamvis autem unus ſolus non vocatus ſive contemptus poſſit electionem etiam *unanimi* omnium aliorum conſenſu factam, irritare; unius tamen imò nec plurium præſentium contradictio ordinariè impedire nequit electionem à majori parte eligentium factam; atque ita verificatur illud Pontificis in *cap.* 36. ꝟ *De Elect.* " quod *plus* in talibus conſueverit contemptus *unius* ob- » eſſe, quam multorum contradictio in præſenti.

Sicuti enim in aliis actibus Capitularibus, ita & in electione ſolet à pluralitate ſuffragiorum concludi: ita ut is electus cenſeatur in quem major pars Eligentium conſenſerit.

XXXII. Hoc autem intelligendum, niſi aliter in fundatione vel ſpeciali ſtatuto cautum ſit; quæ aliquando duas tertias partes totius Capituli, aut majorem partem omnium de Capitulo exiſtentium requirunt; ita ut non ſit cenſendus electus, qui *plura* ſuffragia habet reſpectu aliorum in quos vota conſpirarunt; ſed requiratur, ut habeatur major pars *totius* Capituli. Si ergo ſint duodecim Canonici, & quatuor eligant Petrum, tres Joannem, & quinque Paulum; licet Paulus in hac electione habeat plura ſuffragia, non tamen haberetur pro electo, ſi requiratur major pars *totius* Capituli: cùm revera majorem partem non habeat. Si autem tantùm exigeretur *pluralitas* ſuffragiorum, tunc cenſeretur electus.

XXXIII. Concilium Lateranenſe in *cap.* 42. ꝟ *De Elect.* vult ut is ſcrutinio publicato cenſeatur electus, " in quem omnes vel major & *ſanior* pars Capituli con- » ſentit." Hinc communiter concludunt Canoniſtæ, quod de jure communi non tantùm major pars Capituli, ſed & *ſanior* requiratur; adeoque non tantùm numerari, ſed & *ponderari* vota debeant; interdumque minor pars ob merita & zelum eligentium præponderare majori parti debeat.

Verùm apparet ex intentione Concilii, partem majorem ſemper præſumi debere etiam ſaniorem; niſi oſtendatur quod contra ſacrorum Canonum præſcripta elegerit. Exempli gratiâ, ſi major pars eſſet interdicta vel ſuſpenſa; aut elegiſſet perſonam ſecundùm jura incapacem; & ita intellexiſſe videtur Gloſſographus ad *cap.* 6. ꝟ *De his quæ fiunt à Prælato*, &c. verbo *ſanioris*, ubi interrogans: " Sed nonne eo ipſo major eſt quod eſt » ſanior? " Reſpondet: " Dic quod ubi aliqua pars non » eſt *ſana*, puta quia *indignum* eligit, vel quia in dam- » num Eccleſiæ aliquid facit, ibi dico majorem partem » illam quæ ſanior eſt, & præferenda eſt: aliàs niſi utra- » que pars in electionibus eſſet *ſana*, non ſtatim dicerem » majorem *ſaniorem*; imò quandoque minorem eſſe præ- » ferendam.

XXXIV. " Et utique ſi aliter res eſſet, injiceretur » inter vocales pomum diſcordiæ amaricantis zeli, mu- » tuarum accuſationum & contumeliarum, & implaca-

cap. fin. De Præbendis in VI. notatque Gloſſa ibidem verbo *ſtatuto*, quod " tales conſuetudines & ſtatuta ſint » in multis Eccleſiis Gallicanis.

Hunc quoque modum eligendi Canonicos in Eccleſia Cathedrali Antverpienſi, cujus ſtatuta à Sede Apoſtolica probata ſunt, à 300. annis ſervari teſtatur Zypæus *tit. De Elect. num.* 14. eumque modum in erectione Eccleſiæ Daventrienſis à Sede eadem procurante Rege probatum eſſe.

XXXVI. Si tamen in ipſa fundatione cautum eſſet, ut ad Dignitates & Præbendas electio fieret *capitulariter*, formam electionis privatâ ſuâ auctoritate ut Canonici immutarent; atque deſerta electione Capitulari ad Hebdomadarium vel Turnarium transferrent, haud facilè permitteretur; refertque Renatus Choppinus, Statutum Capituli Claromontani, quo electionem Canonicorum ſolitam fieri per communem Capituli electionem transtulerant ad Turnarios, appellante *tanquam ab abuſu* Procuratore Regio à Senatu Pariſienſi fuiſſe caſſatum, *lib.* 1. *De Sacra Polit. tit.* 1. *num.* 3. 4. 5. & 6.

CAPUT IV.

De triplici Forma Electionis à Concilio Lateranenſi præſcripta.

1. *Triplex forma à Concilio Lateranenſi præſcripta; & quare?*
2. *In quibus electionibus ſervanda?*
3. *Forma electionis per* Compromiſſum.
4. *Compromiſſarii ſervare debent formam compromiſſi.*
5. *Quot & quales eſſe debeant Compromiſſarii in jure non eſt definitum; &* unus *etiam* extraneus *ſufficit.*
6. *In Compromiſſum conſentire debent* omnes *jus eligendi habentes.*
7. *Electio per* inſpirationem quaſi divinam: *ejuſque forma?*
8. *Electiones olim hac forma facta, hodie penè ignota.*
9. *Electiones quæ hodie tales vulgò dicuntur, non ſunt illæ de quibus loquitur Concilium.*
10. *Electio per* ſcrutinium.
11. *Aſſumendi* ſcrutatores; *& unde ſic dicti?*
12. *Aſſumi debent* tres *ſcrutatores.*
13. *Eligendi ſunt ex ipſis Electoribus.*
14. *Debent vota* ſecretè *exquirere.*
15. *Duplex modus dandi ſuffragia in electione per ſcrutinium.*
16. *Vota* ſingillatim *exquirenda.*
17. Omnium *Eligentium vota exquiri debent.*
18. *Suffragia dari debent* abſolutè.
19. *Vota non data* abſolutè *rejicienda; uti charta* alba.
20. *Suffragia in ſcriptis redigenda.*
21. *Suffragiorum publicatio, quomodo facienda?*
22. *Collatio ſuffragiorum ante facienda.*

15.

Digitized by Google

» viduatis.

II. Hic ſingulariter notant Doctores præeunte Gloſſographo: hæc verba, *Eccleſiis* VIDUATIS, cum ſint poſita in proœmio Conſtitutionis, deſignant (inquiunt) cauſam finalem, & regulant totam diſpoſitionem; ita poſt alios Fagnanus ad hoc *cap. num.* 5. atque inde infert *num.* 6. quod diſpoſitio hujus Capituli locum non habeat, niſi in electione illorum Prælatorum per quorum obitum Eccleſiæ manent *viduata* & ſine Paſtore; prout latiùs capite præcedenti expoſitum fuit.

III. Per *compromiſſum* dicitur fieri electio, quando "eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committitur, » qui vice *omnium* provideant Eccleſiæ viduatæ de Paſto- » re:" Uti loquitur Concilium Lateranenſe.

IV. Hi Commiſſarii, cum ſint quaſi Mandatarii ſive Procuratores ipſius Capituli ſeu Congregationis in negotio electionis, limites commiſſionis ſeu mandati excedere non poſſunt: tenenturque formam compromiſſi exactè ſervare. *Cap.* 32. ꝟ *De Elect.*

Unde ſicuti omni electioni hoc *à jure* ineſt, ut eligatur *dignus*; ita quoque omni compromiſſo hæc conditio tacitè ineſſe cenſetur, ut compromiſſarii teneantur dignum eligere; & ſi ſecùs elegerint, mandati fines cenſentur exceſſiſſe; neque eatenus mandantes ſeu committentes factum eorum probare debent, neque ipſis imputandum venit; quemadmodum deciditur in *cap.* 37. *De Elect. in* VI.

V. Quod debeant eſſe compromiſſarii, aut quas habere debeant qualitates, in jure determinatum non eſt; imò & in unum compromitti poſſe oſtendit caſus relatus in *cap.* 8. ꝟ *De Elect.* Nec tantùm in unum aut plures de Capitulo; ſed & in extraneos compromitti poſſe conſtat. *Cap.* 8. & 21. ꝟ *De Elect.*

VI. Tametſi in negotiis & actibus Capitularibus ſufficere ſoleat conſenſus majoris partis; tamen in compromittendo *omnium* conſenſus exigitur, adeò ut vel *unius* diſſenſus compromiſſum impediat: nam per compromiſſum ipſi eligentes quodammodo jure eligendi, ſaltem pro hac vice, privantur; quod ſine ſingulorum conſenſu fieri nequit: præſertim quia hæc eligendi forma tantùm eſt ſubſidiaria, & pendens ab eligentium voluntate. Vide Gloſſam ad *cap.* 42. ꝟ *De Elect.* verbo, *vice omnium.*

Cum autem raro contingat; quod omnes velint ſuo ſuffragio privari, & unanimiter in compromiſſarios conſentiant, rariſſima quoque eſt hæc electionis forma; atque hîc in Belgio vix nota.

VII. Altera forma electionis exprimitur in Decreto Concilii Lateranenſis, his verbis: *Niſi fortè communiter eſſet ab omnibus, quaſi per inſpirationem* (additur in quodam Codice, *Spiritus Sancti*) *abſque vitio celebrata.*

Quamvis enim moris ſit & in jure expreſſum, ut in omni electione, nimirum propriè dictâ, & ibi de Beneficiis *verè electivis*, quibus Eccleſiæ *viduata* de Paſtore providetur: Spiritûs Sancti gratia invocetur, *cap.* 14. & 18. ꝟ *De Elect.* nominatimque cautum ſit in Concilio Baſilienſi, *Seſſ.* 12. præmittendam eſſe Miſſam de

electio per *inſpirationem Spiritus Sancti* qualis hic intelligitur; quæ ſcilicet ſine ullo tractatu ullâque formâ ſervatâ, quaſi impulſu ſolius Spiritus Sancti peragitur. Hæc enim hodiè revera rara eſt, & ferè noſtris temporibus inaudita; multumque dubito an facilè eſſet admittenda & probanda, ne ſub prætextu hujuſmodi divini impulſus, regulæ electionum ab Eccleſia præſcriptæ negligantur, & tumultuariis ac præcipitatis electionibus porta aperiatur.

X. Tertia ſpecies ſeu forma electionis, eaque principaliter intenta à Concilio; & quæ latiùs deſcribitur, eſt electio per *ſcrutinium*: & in citato *cap.* QUIA PROPTER, his verbis exprimitur: "Præſentibus omnibus » qui debent, & volunt, & poſſunt commodè intereſſe, » aſſumantur tres de Collegio fide digni, qui ſecretè & » ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in » ſcriptis redacta mox publicent in communi: nullo » prorſus appellationis obſtaculo interjecto: ut is colla- » tione habitâ eligatur, in quem omnes, vel major & ſa- » nior pars Capituli conſentit.

XI. Juxta formam hîc expreſſam hæc notantur præcipuè ad hujus ſpecialis electionis formam pertinentia.

Primò, ut aſſumantur *ſcrutatores*, qui à *ſcrutatione* nomen acceperunt; eò quòd eis incumbat ſecretè vota & ſuffragia eligentium diligenter *ſcrutari* ſive inquirere, & in ſcriptum redigere. Hinc & forma electionis nomen mutuavit per *ſcrutinium.*

XII. Vult autem Concilium, ut *tres* Scrutatores aſſumantur. Hinc communiter concludunt Doctores, non minùs quam *tres* aſſumi poſſe; imò multi credunt nec plures aſſumendos; neque ab hac opinione tamquam communiore & magis conſonante *Littera* hujus Decreti, eſſe recedendum, conſulit Fagnanus ad hoc *cap.* QUIA PROPTER, *num.* 44.

XIII. *Aſſumantur* (ait Concilium) *tres de* COLLEGIO *fide digni.* Hinc concludunt Doctores, ad eſſentiam hujus electionis ſpectare, quod Scrutatores aſſumpti ſint de *Capitulo*; ſive ex iis qui jus eligendi habent. Si enim vel ex conſuetudine, privilegio, aliove titulo nonnulli *extranei* jus eligendi haberent, poſſent & ex his in Scrutatores aſſumi. Licet enim non ſint *abſolutè & ſimpliciter* de Capitulo ſeu Collegio; ſunt tamen quoad hunc actum electionis. Vide Barboſam, *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 19. *num.* 191.

XIV. Requiritur præterea, ut Scrutatores vota exquirant *ſecretè*: id eſt, ſecundùm communem Interpretum opinionem & praxim, ſeorſim ab aliis de Capitulo; ut ſic quiſque liberius votum ſuum exprimere valeat, exemplo teſtium, qui propterea ſecretò, & ſeorſim ab aliis examinandi ſunt, *cap.* VENERABILIS ꝟ *De Teſtibus.*

XV. Poteſt autem hæc votorum *ſecreta* ſcrutatio duplici modo fieri. Primò, ſi ſinguli Electores vivâ voce proferant coram Scrutatoribus quem eligant; & aliquis Scrutatorum ſcripto votum excipiat: quem modum tenendum eſſe ſentiunt nonnulli citati à Barboſa *ibid. n.* 201.

Alio

XVIII. Debent autem vota exprimi abſolutè & de-
terminatè : Unde jam pridem Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. in *cap.* 1. *De Elect. in* VI. " in electionibus & poſtulationibus ac *ſcrutiniis*, ex quibus jus oritur » eligendi, vota conditionalia, alternativa vel incerta » penitùs reprobavit.

XIX. Declarat deinde Concilium Lugdunenſe, hujuſmodi vota habenda eſſe *pro non adjectis*, quod & procederet, licet etiam alio ex capite vota eſſent *nulla*; uti rectè notat Barboſa loco citato *num.* 200. qui & ait: " Si in ſcrutinio per *ſchedulas* celebrato reperiatur aliqua » ſchedula *alba*, tunc eâ rejectâ, ac ſi non eſſet, cætera vota numerantur.

XX. Supponit Concilium, poſt votorum factam ſcrutationem in ſcriptis ea redigi, in verbis: ET IN SCRIPTIS REDACTA *mox publicent*. Hanc redactionem in ſcriptis eſſe de ſubſtantia hujus electionis dubitat nemo. Redigi autem debent per Scrutatores, vel per *Notarium*, uti notat Gloſſa, verbo, *redacta*; additque: " Et » quod dicit *ſecretè*, Capitulum tantùm excluditur, & » non perſonæ neceſſariæ." Gloſſam probans Fagnanus, monet quod ex praxi ubique recepta, Notarius ſeu Tabellio interveniens, & vota in ſcriptum redigens, poſſit eſſe laicus. Vota autem in ſcriptis redigi convenit, ne altas forſan poſteà quæſtio incidat, dicaturque, Scrutatores memoriâ lapſos.

XXI. Votis in ſcriptum redactis, vult Concilium *mox publicentur in communi*, id eſt, fiat publicatio ſcrutinii, quæ & *publicatio conſenſuum* vocatur, *cap.* 48. ꝟ *De Elect.* Per hanc enim publicationem aperiuntur vota eligentium, ſive qui elegerint, idque *in communi*, " non exprimendo in quorum favorem data fuerint, vel » quot ex Electoribus in hanc vel illam perſonam deſcen- » derint, ſed tantùm explicando numerum perſonarum » quæ ſuffragium tulerunt." Ita Barboſa *ibid. num.* 216. poſt Aſcanium Tamburinum De Jure Abbatum *tom.* 1. *diſput.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 15. qui & addit, hanc publicationem " ordinari ad majorem certitudinem collationis » poſtea faciendæ.

XXII. Subdit enim Concilium: *ut is* COLLATIONE *habitâ eligatur in quem omnes, vel major & ſanior pars Capituli conſentit.* Hinc patet, à Scrutatoribus eſſe faciendam ſuffragiorum collationem, ut ex ea appareat, in quem *major & ſanior* pars Capituli conſenſerit.

XXIII. Quod ut ſciatur, requiri videtur, ut collatio fiat non tantùm numeri ad numerum, ſed zeli ad zelum, & meriti ad meritum, ut poſt alios citatos docet Barboſa *num.* 219. Nam " particula illa *major* intelligi- » tur reſpectu *numeri*: & alia *ſanior* denotat auctoritatem, » zelum & meritum Electorum." Quando autem fiat collatio *meriti ad meritum*, ibidem ſubjungit. Quidquid ſit de neceſſitate hujuſmodi collationis inſpecto jure communi, certum eſt, hodie eam collationem eſſe obſoletam, ſolamque collationem *numeri ad numerum* eſſe notam; uti capite præcedente notavimus.

XXIV. Ex allegatis verbis Concilii ſtatuunt Docto-

...rum Prælatorum nominatio, electionibus penè abrogatis, ad Regem ex ſpecialibus indultis & Concordatis devoluta ſit; quemadmodum de Epiſcopis & Abbatibus *parte prima* oſtenſum eſt; & de primariis Dignitatibus in Eccleſiis Collegiatis oſtendetur infrà.

In Eccleſiis verò quæ Concordatis Germaniæ comprehenduntur, frequentior eſt hujus electionis uſus, ob reſervatas Capitulis Epiſcoporum, & Monaſteriis Abbatum ſuorum electiones: ſed ſicuti de collatione *zeli ad zelum* notatum fuit, conſuetudinem juri communi derogaſſe; ita quoad alia minutiora poteſt Eccleſiarum conſuetudini citra nullitatem electionis, meritò aliquid deferri.

CAPUT V.

Intra quod tempus Beneficia conferenda? Et de Jure Devolutionis.

1. *Beneficia conferenda intra* ſex *menſes.*
2. *Excipiuntur Epiſcopatus, & Prælaturæ Regulares; & quare?*
3. *Semeſtre computandum à die* notitiæ.
4. *Quando cenſeatur habita* notitia *vacationis?*
5. *Tempus hoc currit de momento ad momentum.*
6. *Lapſum temporis etiam impedit juſtum impedimentum.*
7. *Lapſo tempore ad conferendum Collatores excidunt jure conferendi; & an mora hic purgari queat?*
8. *Poſt lapſum ſex menſium jus conferendi devolvitur ad Superiorem.*
9. *Devolvitur ad Epiſcopum non Collatoris, ſed Beneficii.*
10. *Epiſcopo negligente ad quem de jure & conſuetudine fiat devolutio.*
11. *An collatione ſpectante ad Epiſcopum & Capitulum, devolutio fieri poſſit ad Capitulum?*
12. *An collatio per* Turnum *inter Capitulum & Epiſcopum, mutet naturam devolutionis.*
13. *Utrum negligentia* Turnarii *noceat Capitulo?*
14. *In Exemptis, quomodo fiat devolutio?*
15. *Beneficia Regularia Regularibus, & Secularia Secularibus, etiam jure devolutionis conferenda ſunt.*
16. *Devolutio Beneficiorum fit cum qualitatibus & conditionibus primæ collationis.*

I. IN Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. ſtatutum legitur *cap.* 2. ꝟ *De Conceſſ. Præbendæ.* " Cùm Præ- » bendas Eccleſiaſticas, ſeu quælibet officia in aliqua Eccle- » ſia vacare contigerit, non diu maneant in ſuſpenſo, ſed » intra *ſex menſes* perſonis, quæ dignè adminiſtrare valeant, » conferantur. Si autem Epiſcopus ubi ad eum ſpectat, » conferre diſtulerit, per Capitulum ordinetur. Quòd ſi ad » Capitulum pertinuerit, & intra præſcriptum terminum » hoc non fecerit, Epiſcopus ſecundùm Deum hoc cum » religioſorum virorum conſilio exequatur. Vel ſi om- » nes fortè neglexerint Metropolitanus de ipſis ſecun- » dùm Deum abſque illorum contradictione diſponat.

Juxta

Digitized by Google

[illegible] ait. "Se-meſtre autem tempus non à tempore vacationis, ſed *notitia* ipſius potiùs volumus computari.

IV. *Si* vacatio Beneficii contigerit, eaque in loco Beneficii publicè innotuit, facilè præſumetur in Collatore notitia; niſi aliunde ignorantia probetur juxta *Clemen. unicam de Conceſſ. Prabenda*; rectèque monet Garcias *De Beneficiis part.* 10. *cap.* 2. *num.* 32. poſt alios ibidem citatos, *notitiam* hîc intelligi *veram* vel *præſumptam* vacationis, " quæ (ait) determinari debet per judicem conſideratâ qualitate Beneficii, modo vacationis, & longitudine temporis illius, diſtantiâ locorum, & famâ.

V. Deinde notat *num.* 43. tempus ſex menſium currere *de momento ad momentum*; " ita quod ſi Beneficium vacavit, & fuit nota vacatio 1. Martii horâ 11. uſque ad 1. Septembris horâ 10. per totam, & non poſt, providere poſſunt.

VI. Sicuti juſta ignorantia impedit jus devolutionis, eò quòd juſtè ignorans *negligens* dici nequeat; ita quoque aliud quodcumque impedimentum jus collationis reſervat; idque ſive fuerit *juris* impedimentum, ſive *facti*; uti monet Rebuffus in *Praxi Benef. part.* 1. *tit. De Devolut. num.* 13. & apertè fundatur in *cap.* 5. ꝟ *De Conceſſ. Prabenda*; ubi reſpondet Innocentius III. tempus ſuſpenſionis Archiepiſcopi in *ſex* menſibus nullatenus computari. Rationem addit. " Cùm illa Lateranenſis Concilii Conſtitutio contra *negligentes tantùm* fuerit promulgata: & tunc ſi voluerit, non tamen valuerit Archiepiſcopus in conferendis Præbendis uti propria poteſtate.

Denique ſubdit: " Tempus etiam quoad Sedem Apoſtolicam acceſſit, & apud illam permanſit, vel receſſit ab illa: intra *ſex* menſes nullatenus computetur.

VII. Sex menſibus à notitia vacationis elapſis, nî juſtum impedimentum probetur, Collatores & Electores jure providendi Beneficio exciderunt; adeò quidem, ut inſpectâ juris diſpoſitione, ipſa collatio aut electio poſt lapſum ſex menſium ſit *nulla*, *cap.* 3. & 5. *De ſuppl. Negl.* atque ad *cap.* 3. verbo, *imponatis*, ait Gloſſa. " Hîc evacuatur opinio illorum, qui dicunt quòd mora in electionibus poſſit purgari. " Hanc opinionem Gloſſæ, quamvis plures Doctores de *jure* veram eſſe non ſine fundamento ſuſtineant, nihilominus uti notat Zypæus in Jure novo, tit. *Ne Sede vacante*, *num.* 1. " In his Partibus, quamdiu Superior nihil præſtitit, inferiores Judices conferunt. " Hoc & menti Concilii Lateranenſis conformius eſſe credit ibidem Zypæus.

VIII. Poſt lapſum ſex menſium jus conferendi ab inferiore Collatore devolvitur ad ejus immediatum Superiorem, *cap.* 3. ꝟ *De ſuppl. Negl. Prælat.*

Itaque ſi Capitulum negligens fuerit, devolvitur ad Epiſcopum; etiamſi ipſe Epiſcopus unà cum Capitulo habeat jus conferendi; ſed non ut Epiſcopus, ſed ut *Canonicus*, *cap.* 15. ꝟ *De Conceſſ. Præbenda.*

IX. Et quidem devolutio fit ad Epiſcopum non Col[-]

intra tempus præſcriptum ad collationem procedere; & Decanus aut Senior Capituli convocare Capitulum; ne alias in poteſtate Epiſcopi eſſet, Capitulum jure conferendi privare; & juri devolutionis locum facere.

XII. Si collatione ſpectante ad Capitulum & Epiſcopum, conventum ſit, ut *per turnum* conferatur, nunc per Capitulum, nunc per Epiſcopum ſolum; ſi Capitulum negligat, devolutio fiet, non ad Epiſcopum, qui eſt par collator cum Capitulo, ſed ad Archiepiſcopum, ait Garcias *De Benef. parte* 10. *cap.* 3. *num.* 35. " quia diviſio non tollit aut mutat jus devolutionis, quæ eſt ad proximum Superiorem, & non ad eumdem inferiorem, qualis eſt in hoc caſu Epiſcopus.

XIII. Similiter ſi *Turnarius* negligat præſentare intra tempus præſcriptum, Capitulum aliud tempus non habet; ut ibidem *num.* 36. monet Garcias: Nam committens & commiſſarius non debent habere niſi unum terminum ſeu ſemeſtre, ait *n.* 38.

XIV. Hæc quidem ſi agatur de non exemptis. Ab exemptis enim & Romano Pontifici immediatè ſubjectis non fit devolutio ad Epiſcopum; ſed immediatè ad Pontificem tamquam exemptorum immediatum ſuperiorem. *Cap.* 2. & 3. ꝟ *De ſupplenda neglig. Prælat.* 5.

Si Regulares Prælati Prioratus, Eccleſias, adminiſtrationes aut quævis alia Beneficia ad eorum collationem ſpectantia, intra tempus à Concilio Lateranenſi præſcriptum conferre negligant, " Diœceſani locorum in non exemptis ſuâ, in exemptis verò Apoſtolicâ auctoritate negligentiam ſuper hoc ſuppleant eorumdem, " ait *Clem. Unica*, *De ſuppl. negl Prælat*

XV. In eadem Clementina præcipitur Diœceſanis, ut ſupplendo negligentiam Prælatorum conferant Beneficia ſervatâ Beneficiorum conditione & qualitate; " illa videlicet quæ conſueverunt per ſeculares Clericos gubernari, ſecularibus Clericis: alia verò quæ Religioſis dumtaxat committi ſunt ſolita vel conferri, Religioſis Monaſteriorum, quorum Prælati negligentes fuerint conferendo.

XVI. Hinc ſtatuitur hæc regula à Canoniſtis; *Devolutio fit cum qualitatibus & perſonis, quæ in prima erant collatione.* Ita Rebuffus loco citato *num.* 45. qui inde *num.* 41. infert, " ſi Epiſcopus conferre debeat Nominato; ita tenebitur Archiepiſcopus ad quem devolutum erit. Item, quis debebat conferre alicui de genere (ait *num.* 42.) fundatoris, ut is ad quem devolutio facta eſt, teneatur ſic conferre.

Idipſum in aliis quoque Beneficii qualitatibus dicendum: quia ipſe Superior dumtaxat intrat in jus ipſius Collatoris ordinarii; & conſequenter eodem jure iiſdemque legibus uti debet: quamvis Rex ſuccedens jure Regaliæ in collationes Epiſcoporum Sede vacante, in aliquibus utatur jure nonnihil liberiore, quàm ipſe Epiſcopus uti poſſet, uti infra notabitur; ſed id ob eminentiam Regis ſpecialiter receptum eſt.

TITU-

Digitized by Google

borum.

3. *Quomodo in Belgio receptum?*
4. *Duplex forma indicendi Concurſum proponitur.*
5. *Arguitur hac forma tamquam Clericorum ambitioni & præſumptioni ſerviens.*
6. *Hac oppoſitio priori formæ opponi non poteſt.*
7. *Poſterior forma tantùm quaſi* ſubſidiariè *à Synodo propoſita fuit.*
8. *Synodus noluit per hanc formulam infringere regulas legitimæ vocationis; neque Clericorum ambitionem fovere.*
9. *Probatur auctoritate S. Caroli.*
10. *Rationes ob quas formula hac videatur Clericorum ambitioni ſubſervire.*
11. *Mens Synodi non fuit, ut quis ſe concurſui ſiſtat, qui non ſit de ſua vocatione ſat ſecurus.*
12. *Optandum eſſet, ut omnes* nominatim *ab Epiſcopo vocari poſſent: ſæpe tamen ſecuriùs ab alio vocationem ſuam intelligunt Clerici.*
13. *Per Edictum ad concurſum ſoli vocantur, qui ſatis de ſua vocatione ſunt ſecuri.*
14. *Quare potiùs poſterior, quàm prior forma hìc recepta?*
15. *Neceſſitas legitimæ vocationis ad Beneficia præſertim Curata.*
16. *Edictum indicti concurſus ita proponi debet, ut in* omnium *paſſim notitiam venire poſſit.*
17. *Quod tempus præfigendum in Edicto intra quod vocati ſe examini ſiſtere teneantur?*
18. *Tempus intra quod Edictum ſit proponendum, Synodus Trident. non determinat; S. Carolus intra* triduum *proponi voluit.*
19. *Synodi Belgicæ tempus non definiunt; volunt tamen citiſſimè Eccleſiis Parochialibus provideri.*

I. SYNODUS Tridentina expendens, quantoperè intereſſet ſalutis animarum, ut ſingulis Parochiis boni idoneique Paſtores, qui verbo & exemplo populum paſcerent, præficerentur, novam providendi Eccleſiis Parochialibus formam, temporum conditioni accommodatam, introduxit & obſervari præcepit *Seſſ.* 24. *cap.* 18. *De Reformat.*

Hunc fuiſſe ſcopum Decreti ſignificat ipſa Synodus, præfationis loco hæc præmittens: "Expedit maximè animarum ſaluti, à dignis atque idoneis Parochis gubernari: id ut diligentiùs ac rectiùs perficiatur, ſtatuit," &c.

II. Hinc rectè deducit Zypæus *Conſult.* 1. *De Elect.* in hac proviſionis forma præcipuè eſſe attendendam ſalutem animarum, cui ipſa Synodus per ſuum Decretum optimè proviſum voluit; hancque apicibus juris prævalere, "ut potiùs ea attendatur, quam unius iotæ defectus in concurſu obrepens." Deinde ſubjungit *n.* 7. "Ut ſi umquam verum ſit, eum peccare in legem, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem, id maximè hìc obtineat.

Relatis poſthæc nullitatibus concurſus, quas Barboſa cilio præſcripta eſt, ferè ubique recepta eſt, neglectis tamen, pro temporum & locorum conditione, nonnullis verborum apicibus; nimirum magis ipſius Synodi mente & ſcopo, quàm externo verborum cortice attentis, uti in ſequentibus notabitur.

IV. Primò itaque ſtatuit Synodus, ut cùm Parochialis Eccleſiæ vacatio quomodocumque contigerit, "Epiſcopus, & qui jus Patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum, idoneos aliquot Clericos ad regendam Eccleſiam coram deputandis Examinatoribus nominet. Liberum ſit tamen aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut poſſit poſteà de cujuſlibet ætate, moribus, & ſufficientia fieri diligens inquiſitio. Et ſi Epiſcopo aut Synodo Provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per Edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari.

V. Scribitur, à nonnullis è Patribus Tridentinis huic formæ indicendi concurſum fuiſſe oppoſitum: "Illum concurſum petitorum locum dare nimis apertum & publicum ambitioni. Priſci temporis Patres profeſſos, Eccleſias à ſe dari *recuſantibus* eas; novâ autem iſta ratione introduci, ut non modò illas apertè procurare, ſed etiam dignum ſe profiteri & captare fas eſſet.

VI. Quidquid ſit de veritate hujus relationis, hoc certum eſt, Synodum hìc propoſuiſſe duplicem formam evocandi Clericos ad concurſum.

Priori formæ allegata in contrarium ratio convenire non poteſt. Eâ enim formâ ſervatâ, non ipſi ad concurſum venientes *propria* voluntate ſe ad Eccleſias præſentant; ſed ab Epiſcopo, aliove auctoritatem habente *ſpeciatim* ac nominatim vocantur, & examinatoribus tamquam idonei præſentantur.

VII. Quoad poſteriorem formam, notandum imprimis, quòd hæc forma tantum à Patribus quaſi ſubſidiariè proponatur, ut ſi prior ſervari non queat, hæc aſſumi poſſit: ſi Epiſcopo, aut Synodo Provinciali pro *regionis more* magis videbitur expedire: ita ut eam magis permittere pro temporum circumſtantiis, quàm *abſolutè probare* videatur.

VIII. Adhæc indubitatum eſt, Synodum Tridentinam per hanc poſteriorem formam evocandi per *Edictum publicum*, noluiſſe infringere, vel in minimo labefactare regulas *legitimæ vocationis* a Patribus jam pridem præſcriptas; ſed voluiſſe firmam manere regulam ab Apoſtolo expreſſam: *Nemo ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tamquam Aaron:* imò nec intendiſſe probare, Clericorum ad Beneficia, præſertim *curata* curſitationes, & ſolicitationes. Noverat enim jam pridem ex mente Patrum dictum à S. Thoma: "Si aliquis pro ſe rogat, ut obtineat curam animarum ex ipſa præſumptione redditur indignus." 2. 2. *q.* 100. *art.* 5. *ad* 3.

IX. Noverat id S. Carolus, qui promovendis rebus Concilii hoc ipſo tempore quo Decretum editum fuit, intendebat; qui idcirco hac formâ uti haud formidabat, edictumque publicum proponendum ſtatuit in Concilio Pro-

Digitized by Google

ſtudiis & eruditioni propoſitum concurrat ? Nonne qui ſe ad ſimplicem hujuſmodi Edicti publicationem examini præſentat, & ad Beneficium Parochiale concurrit, oſtendit ſe Beneficium illud deſiderare; quando ſpecialiter ab Epiſcopo non vocatus, *proprio* motu accurrit.

XI. Certum eſt, mentem Eccleſiæ non eſſe, ut ad publicationem Edicti quiſpiam ſe ſiſtat, qui non priùs ſeriò examinaverit, num ad curam animarum à Deo ſit vocatus; ſignaque tam internæ, quàm externæ vocationis pro rei magnitudine diſcuſſerit: quin & intima conſcientiæ ſcrutatus ſit, an ad curam animarum non *proprii* commodi, aut vanæ gloriæ intuitu; ſed ad promovendam Dei gloriam, & ſalutem animarum procurandum unicè moveatur.

XII. Verum quoque eſt, quòd conveniens eſſet, ut nemo ad curam animarum, niſi Epiſcopo ſpecialiter vocante & movente applicaretur; atque ita vocationem ſuam ab ipſo intelligeret. Dubitari tamen nequit, quin frequenter poſſit contingere, ut quis per alium, qui vitam totumque ejus ſtatum intimè novit, meliùs ac ſecuriùs vocationem ſuam, quam per ſolum Epiſcopum, cui ſæpè parum notus eſt, intelligat.

Sic Theologi in Collegiis Academicis ſtudentes ſæpè multò ſecurius à pio, docto & zeloſo Præſide vocationem ſuam accipient, quàm ab Epiſcopo, cui eorum vita & converſatio, aliaque in dijudicanda vocatione attendenda, minùs perſpecta eſſe ſolent.

XIII. Itaque dum per Edictum vocantur omnes qui volent examinari, ſoli ii vocati cenſentur, qui in ſe tam internæ, quam externæ vocationis ſufficientia indicia habent: & licet non ab Epiſcopo, ab alio tamen, qui locum Epiſcopi ſupplet, ad curam ita ſe mitti intelligunt, ut meritò confidant, quod à Deo vocentur, & à Chriſto in vineam ſuam mittantur ſeu potiùs extrudantur.

XIV. Quia autem hodie tum propter latitudinem Diœceſium, tum erectas publicas Academias, ad quas ex omnibus Diœceſibus indifferenter Clerici ſtudiorum causâ concurrunt, vix fieri poteſt, ut Epiſcopi omnium Clericorum exactam notitiam accipere queant; ideò hæc poſterior forma à Synodo Tridentina propoſita, ubique paſſim recepta fuit; ut hoc pacto, etiam ii qui Epiſcopo minùs noti ſunt, ſe examini ſiſtere queant; modò tamen aliunde ſat ſecuri de ſua vocatione reddantur.

XV. Quàm autem neceſſaria ſit legitima vocatio ad Beneficia Eccleſiaſtica, præcipuè Curata; quàmque periculoſum, etiam optimâ intentione ſuſcipere regimen animarum à Deo non vocatum, eruditè ac ſolidè oſtendit Antonius Godeau Venceienſis Epiſcopus in Diſcurſu de Vocatione ad Statum Eccleſiaſticum; unà notas legitimæ vocationis è Patribus aſſignans; meritò legendus ac ſeriò examinandus & ruminandus à junioribus Clericis, qui ſe ad Statum Eccleſiaſticum vocatos nonnumquam nimis facilè credunt.

ex cauſa rationabili prorogandum duxerit: quam prorogationem ultra alios decem dies extendi vetuit Pius V. in Bulla ſuper forma concurſus quæ incipit: *In conferendis* 33. in Bull. Rom. At hìc in Belgio hæc Bulla Pii V. ſaltem quoad hoc punctum recepta non videtur; ſed juxta verba Concilii Tridentini tempus hoc arbitrio Epiſcopi relictum apparet. Dicit enim Concilium nominandos eſſe ab Epiſcopo aut Patrono, Clericos aliquot idoneos intra decem dies vel aliud tempus *ab Epiſcopo præſcribendum*; Unde Zypæus monens, nullatenus attendendum ad apices quos nonnulli in forma concurſus ſub pœna nullitatis requirunt, iis annumerat & hunc, quòd *Edictum propoſitum fuerit cum majori termino quàm viginti dierum.*

XVIII. Quando autem Edictum ſit affigendum, Synodus Tridentina non determinavit. Sanctus Carolus in Concilio I. Mediolanenſi ſtatuit: " Ut cùm primùm Epiſ-
» copus Parochialem Eccleſiam vacare cognoverit, intra
» *triduum* ad Cathedralis & vacantis Eccleſiæ januam pu-
» blicum Edictum per totos decem dies, vel aliud longius
» tempus, ejuſdem Epiſcopi arbitrio propoſitum eſſe
» jubeat.

XIX. Synodi Belgicæ nullum tempus proponendo Edicto, ſive concurſui indicendo determinant; hoc unum monet Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 17. *cap.* 6. " Ec-
» cleſiis Parochialibus vacantibus curabunt Epiſcopi &
» Archidiaconi, ut quàm fieri poterit *citiſſimè*, iiſdem de
» idoneis Paſtoribus provideatur.

CAPUT II.

Quæ Eccleſiæ Parochiales Concurſui ſint ſubjectæ?

1. *Forma Concurſus potiſſimùm ex Decreto Concilii Tridentini petenda.*
2. *Refertur Decretum Concilii exprimens Eccleſias Concurſui ſubjectas.*
3. *Decretum ſua generalitate quaſcumque Eccleſias Parochiales complecti videtur.*
4. *In multis uſu & interpretatione reſtrictum; & quare?*
5. *Prima reſtrictio quoad Eccleſias curatas in Eccleſiis Collegiatis.*
6. *Secunda reſtrictio in Eccleſiis Parochialibus, quibus deſervitur per Vicarium* amovibilem.
7. *Parochiales, quibus præeſt Vicarius* perpetuus, *ſubjacent Concurſui.*
8. *Declarationes Cardinalium contraria innituntur Bullæ Pii V. hìc non promulgatæ.*
9. *Tertia reſtrictio quoad Parochiales annexas Dignitati.*
10. *Reſtrictio hæc fallit, ſi Dignitas ſit annexa Parochiali.*
11. *Decretum Concilii comprehendit Eccleſias* Patrimoniales.

cum Eccleſiaſtico in præſentatione concurrat.
25. *Quid ſi per* Turnum *præſentent?*

I. QUandoquidem forma proviſionis per concurſum primùm introducta & præſcripta ſit per Synodum Tridentinam, ex hujus potiſſimum Synodi Decreto deſumenda ſunt, quæ ad formam hujus proviſionis pertinent; atque in terminis hujus Decreti hærendum, præſertim in his ditionibus: " Ubi Concilium receptum, » prout ſonat, non ut quotidianæ interpretationes, De» creta aut Conſtitutiones Româ adferri poſſint, quæ præ» ter mentem Concilii, Decretum alterent, amplient, » aut reſtringant: " ait Zypæus, *Conſult.* 1. *De Elect. num.* 6. Quare nec Bulla Pii V. formam concurſus deſcribens hiſce in ditionibus uſu recepta eſt, uti ſuprà notavimus; & infrà adhuc notabitur.

II. Itaque ut ſciatur in quorum Beneficiorum proviſione ſervanda ſit forma concurſus, ipſe textus Concilii Tridentini potiſſimùm expendendus eſt.

Verba ergo Synodi ſunt: " Cùm Parochialis Eccleſiæ » vacatio, etiamſi cura Eccleſiæ, vel Epiſcopo incumbe» re dicatur, & per unum vel plures adminiſtretur, etiam » in Eccleſiis patrimonialibus, ſeu receptivis nuncupatis, » in quibus conſuevit Epiſcopus uni vel pluribus curam » animarum dare, quos omnes ad infraſcriptum examen » teneri mandat, per obitum, vel reſignationem, etiam » in Curia, ſeu aliter quomodocumque contigerit, etiam » ſi ipſa Parochialis Eccleſia reſervata vel affecta fuerit » generaliter vel ſpecialiter, etiam vigore indulti ſeu pri» vilegii in favorem S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, » ſeu Abbatum, vel Capitulorum: debeat Epiſcopus, &c.

III. Hac generali expreſſione cum omnibus clauſulis ampliantibus, ſat inſinuat Synodus, ſe velle, ut forma concurſus præſcripta, in cujuſcumque Eccleſiæ Parochialis proviſione, quantum conditio temporum ferebat, ſervaretur: eò quòd expediat maximè animarum ſaluti, à dignis, atque idoneis Parochis gubernari; id quod per proviſiones in forma hic præſcripta rectiùs obtineri poſſe confidebat.

IV. Verùm quia hic providendi modus obſervari non poteſt, niſi inferiorum Collatorum, & Patronorum jus ſæpiùs diminuatur, uti infrà videbitur; mirum quomodo paulatim ſubtili interpretatione, uſque contrario Decretum tam generaliter conceptum in multis reſtrictum ſit.

V. Imprimis licet Concilium velit concurſum fieri, tametſi cura *Eccleſiæ* vel *Epiſcopo* incumbere dicatur, & per *unum* vel *plures* adminiſtretur, nihilominus receptum eſt, ſæpiuſque declaratum, non eſſe locum concurſui, quando cura animarum ſpectat ad Eccleſiam Collegiatam, & cura exercetur per Canonicos vel Hebdomadarios, vel alios Clericos; ita Gonzales ad Regulam 8. Cancellariæ, *Gloſſa* 6. *num.* 158.

Idipſum refert Garcias, *De Beneficiis*, *parte* 9. *cap.* 2. *num.* 180. qui tamen ibidem *num.* 176. fatetur quod ſimilia Beneficia ſint *curata* ex hoc Decreto Concilii; atque ta & incorporata alicui Monaſterio aut Capitulo, vel Dignitati; ſed cura actualis ſit penes Vicarium *perpetuum*; qui inſtar veri Beneficiati inſtituatur. Contrariæ hic in ſpeciem referuntur S. Congregationis declarationes; quemadmodum videre eſt apud Pyrrum Corradum in Praxi Beneficiorum *lib.* 3. *cap.* 3. & Maſſobrium in Praxi habendi concurſum ad vacantes Parochiales *Præludio* 14. ubi notat ex Rebuffo aliiſque, " quod diſpoſita in Beneficiis » curatis locum habere videantur in Vicariis *perpetuis*; » & Vicaria *perpetua* dicatur Beneficium Eccleſiaſticum; » & hujuſmodi Vicarii habeant verum titulum, ideoque » non poſſint removeri etiamſi Rector principalis mo» riatur.

Si itaque erecta ſit Vicaria in titulum, omniſque cura animarum in Vicarium tranſlata, ſolo nomine Paſtoris primitivi ſine ulla cura animarum aut jure ad functiones Paſtorales, penes Capitulum, Monaſterium aut Dignitatem remanente, tali caſu concurſui locum eſſe, aſſerit poſt Garciam alioſque Maſſobrius loco citato *dubio* 1.

Et ſanè cùm reipſa penes hujuſmodi Vicarium ſit titulus Beneficii Parochialis, eique non ſecùs atque vero Parocho cura incumbat; & per ejus mortem Eccleſia Parochialis verè vacare dicatur, vis inferretur Decreto Concilii tam generalibus & enixis terminis concepto; ſi ſimiles Vicarias concurſui non ſubjectas eſſe diceremus.

VIII. Referuntur quidem nonnullæ declarationes Cardinalium, quæ Vicarias *perpetuas* concurſui non eſſe ſubjectas declararunt, uti poſt Garciam refert Maſſobrius loco citato. Sed notat Gonzales, haſce declarationes potiſſimùm inniti Conſtitutioni Pii V. de Vicariis perpetuis, quæ incipit *Ad exequendum* 46. in Bull. Rom. quæ Vicarias perpetuas à concurſu eximit; eamque eatenus ipſi Concilio derogaſſe; dicitque conſequenter, non eſſe ſervandam formam Concilii, ſed formam dictæ Conſtitutionis; " quatenus (ait) ſit *contraria* Concilio, quia eſt poſ» terior per quatuor annos à publicatione dicti Conci» lii. ". Hæc ad *Reg.* 8. *Cancell. Gloſ.* 5. §. 3. *num.* 53. Hoc autem intelligi debet de locis in quibus hæc Conſtitutio Pii V. recepta probatur: quod hiſce in partibus hactenus contigiſſe non videtur; ideoque & Eccleſias Parochiales, licet Monaſteriis & Capitulis unitas, & per Vicarios perpetuos deſerviri ſolitas, concurſui exponi, & juxta formam à Concilio præſcriptam conferri videmus; & pro concurſu judicaſſe Senatum Brabantiæ contra Capitulum Nivellenſe teſtatur Zypæus *Conſult.* 2. *De Elect.*

IX. Si Eccleſia Parochialis ſit annexa Dignitati; ipſeque obtinens Dignitatem *per ſe* exerceat curam animarum, veruſque Paſtor ſit, atque Parochialem Eccleſiam obtineat, eam nec hoc caſu concurſui ſubjacere, communis eſt Doctorum interpretatio; quam & uſus recepit; ſi nimirum ipſa Parochialis *acceſſoriè* unita ſit: quo caſu fieri collationem Dignitatis, potiùs quàm Eccleſiæ Parochialis crediderunt; ideoque hîc propriè non eſſe caſum Concilii Tridentini loquentis de collatione ſeu proviſione Eccleſiæ Parochialis. Atque hinc rurſus apparet, quod Decretum Concilii Tridentini ſtrictè & ad verborum rigorem

Digitized by Google

quia hæc Beneficia ejus ſunt conditionis, ut ſub ſimplici Beneficiorum appellatione non veniant; ipſaque impetratio Beneficii ſit *nulla*, ſi ipſa *Patrimonialitas* non ſit expreſſa; uti notat Gonzales dicto loco.

XII. Adhæc obſervandum, ita inſtitui concurſum in hiſce Eccleſiis Patrimonialibus, ut tamen qualitati Beneficiorum non derogetur. Unde ſi plures quidem ſe examini ſiſtant, at unus dumtaxat *Patrimonialis*, ſive qualitatem illam habens quam Beneficia *Patrimonialia* requirunt, hic aliis præferendus erit: ſi modò & moribus & doctrinâ aliiſque qualitatibus ad regimen Parochialis Eccleſiæ vacantis idoneus ſit.

Idipſum locum habet in Eccleſiis Parochialibus quæ Graduatis aut Nominatis Academicis debentur. Hi enim ſi idonei per examen reperiantur, cæteris concurrentibus præferendi ſunt; tamquam qui qualitatem requiſitam aut jus aliquod ad Beneficium vacans præ aliis concurrentibus habent: & ita quoad Nominatos Lovanienſes quotidie practicatur.

XIII. Subjungit deinde Concilium hanc formam præſcriptam eſſe ſervandam: "Cùm Eccleſiæ Parochialis » vacatio per obitum, vel reſignationem, etiam in Cu» ria ſeu aliter quomodocumque contigerit.

Si hæc verba Concilii in ſua generali expreſſione attendantur, non obſcurum erit, Synodum omnem vacationis modum voluiſſe comprehendere.

XIV. Hîc nihilominus viſum fuit, ſubtili ſatis interpretatione, non comprehendi Parochialem Eccleſiam, quando reſignatur coram Pontifice non ſimpliciter; ſed *in favorem* certæ perſonæ; atque ita quotidie practicari teſtatur Pyrrus Corradus in *Praxi Beneſ. lib.3.cap.3.num.5.* eamque interpretationem fundarunt in hoc, quod reſignatio *in favorem* non inducat vacationem propriè; uti ibi loquitur Corradus; vel ut dicit Garcias *De Beneficiis parte 9. cap. 2. num.* 158. "Beneficia reſignata *in favorem* non » dicuntur vacare ad effectum ut alteri conferri poſſint.

XV. Addit Corradus, hoc caſu ceſſare concurſum, "ſive reſignatarius ſit proviſus in Curia ſive in partibus. » Quando enim reſignatarius neque eſt in Romana Curia » præſens, neque ad eandem tranſmiſit teſtimonium ſuæ » idoneitatis, tunc expediuntur litteræ ſuæ proviſionis in » forma *Dignum*, quas poſteà ſuo Ordinario præſentabit, » ut examinetur non per concurſum, ſed tantùm ab Exa» minatoribus Synodalibus ſimul cum Ordinario, & ſi » reperiatur idoneus, conſequitur poſſeſſionem Parochia» lis Eccleſiæ.

XVI. Cum in permutatione Beneficiorum, non alia intervenire cenſeatur vacatio, quàm in reſignatione *in favorem*, imò ipſa permutatio tacitè contineat reſignationem in favorem, eâdem ratione, nec hîc formam concursûs requiri tradunt communiter Canoniſtæ, quos loco citato citat Corradus.

XVII. Licet forſan non ſine fundamento dubitari

generali conſtitutione Cardinales, ob eorum eminentem dignitatem & ſingulares prærogativas, intelligerentur comprehenſi, ſi nulla ipſorum ſpecialis mentio fiat. Gonzales ad *Reg.* 8. Cancell. *Gloſſ. 24. num.* 11.

XX. Sub Decreto Concilii etiam comprehendi Eccleſias juris Patronatûs, ſive quæ ad alicujus Patroni præſentationem alias eſſent conferendæ, ex ipſo Decreto manifeſtum eſt. Vult enim "ut Epiſcopus & qui *jus Patrona» tûs* habet intra decem dies, vel aliud tempus ab Epiſco» po præſcribendum, idoneos aliquot Clericos ad regen» dam Eccleſiam coram deputandis Examinatoribus no» minet." Hîc clarè ſupponit Concilium, aliquem habere jus Patronatûs Eccleſiæ vacantis, in cujus proviſione formam concurſus ſervari vult; illudque quotidianæ praxi eſt conforme.

XXI. Verùm tantum de Jure Patronatûs Eccleſiaſtico hîc Concilium loqui, verba ſequentia Concilii apertè declarant, quibus aliam formam providendi Eccleſiis Parochialibus ad jus Patronatûs laicorum ſpectantibus præſcribit, quod nimirum, "qui à Patrono præſentatus erit, ab » eiſdem deputatis (ad examen) examinari, & non, niſi » idoneus repertus fuerit, admitti.

XXII. Si jus Patronatus ſit *merè laicale*, formam concurſus ſervari non debere, apud omnes in confeſſo eſt: ſed ſi ſit jus Patronatus *mixtum* dubitari poſſet; eo quod ex quorumdam Canoniſtarum ſententia, qualitas Eccleſiaſtici tamquam dignior trahere debeat ad ſe qualitatem laicalem tamquam minus dignam; atque hoc titulo jus Patronatus cenſeri debeat potius Eccleſiaſticum, quam laicale; præſertim in hoc caſu, ubi eſſe Eccleſiaſticum magis favet Eccleſiæ, cui melius per concurſum proviſum iri præſumitur.

XXIII. Hac indubiè ratione motus Pius V. in citata Bulla quæ incipit, *in conferendis*, inter Parochiales Eccleſias concurſui ſubjectas enumerat illas, quæ Juriſpatronatus Eccleſiaſtici, *vel aliorum ſeu Clericorum & LAICORUM SIMUL* fuerint.

Cui Conſtitutioni veriſimiliter innituntur Declarationes Cardinalium, quibus non ſemel declaratum eſt, Eccleſias Parochiales Juriſpatronatus *mixti* ſubjacere concurſui; etiam quando jus Patronatus pertinet pro duabus partibus ad laicum, & pro una tantùm ad Eccleſiaſticum. Vide Pyrrum Corradum citato *cap.* 3. & Garciam dicto *cap. 2. num.* 70. Eamque ſententiam amplexus eſt S. Carolus in Concilio V. Mediolanenſi *parte 3. tit. Quæ ad Beneficiorum collationem attinent.*

XXIV. Verùm ſi revera ſint Patronatus *mixti*, id eſt, Laicus & Eccleſiaſticus ſimul ad præſentationem concurrant, ipſe Laicus hîc in Belgio concurſum excludet: neque per concurſum patientur Laici quidquam imminui aut detrahi de jure ſuo: ipſumque Concilium in Belgio receptum eſſe cum expreſſa clauſula, ſalvo jure Patronatus Regis ejuſque vaſallorum, notat Zypæus *tit. de Conſtitut. num.*6.

niatici conſumitur ; ut infra titulo De Jure Patronatus oſtenditur.

CAPUT III.

De Examinatoribus, & examine.

1. *Synodus Tridentina deſideravit, ut Epiſcopus* per ſe *examini interſit.*
2. *Licet Epiſcopus, etiam ſine juſta cauſa abſit, non propterea concurſus eſt invalidus.*
3. *Debent ut minus cum Epiſcopo adeſſe* tres *Examinatores.*
4. *Hi in Synodo Diœceſana quotannis eligendi.*
5. *Ob intermiſſionem Synodorum non intermittendus concurſus.*
6. *Nimis inhærent cortici verborum, qui concurſum volunt eſſe* nullum *ob defectum Examinatorum* Synodalium.
7. *Examinatores hodie eliguntur ab Epiſcopis extra Synodum.*
8. *Quales eligendi Examinatores?*
9. *An Synodus in eligendis Examinatoribus aliquem ordinem preſcripſerit?*
10. *An ob non ſervatum ordinem concurſus ſit nullus?*
11. *Quid in Examinatoribus præcipuè deſideraverit Synodus.*
12. *Ex Decreto Synodi evincitur, gradus Academicos non nimium facilè eſſe annuendos.*
13. *Juramentum ab Examinatoribus præſtandum.*
14. *Juramentum illud tantum ſemel præſtatur.*
15. *Examinatores nihil occaſione examinis accipere poſſunt.*
16. *Examinatores ſine omni ſpe retributionis examen facere debent; nec poteſt Ordinarius ſtipendium ipſis aſſignare.*
17. *Super quibus examen inſtituendum.*
18. *Non tantum circa doctrinam, ſed etiam alias qualitates.*
19. *Debet attendi capacitas ad* hanc vacantem *Eccleſiam.*
20. *Examinandi circa exercitium orationis.*
21. *Super formandis concionibus.*
22. *An unquam aliàs* curam *animarum egerint?*
23. *Examinatores totam vitæ ſeriem examinare debent.*
24. *Quàm difficile ſit per examen prout hodie inſtituitur, exactam notitiam Examinandorum accipere.*

I. CONcilium Tridentinum vult, ut " tranſacto conſtituto tempore, omnes qui deſcripti fuerunt, » examinentur ab Epiſcopo, ſive, eo impedito, ab ejus » Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non » paucioribus quam tribus.

Ex his ſatis intelligitur, deſideraſſe Synodum, ut ipſe Epiſcopus huic examini interſit, eique præſideat; quo præſens poſſit de capacitate Examinandorum ipſe exactius ſecuriuſque judicare. Cùmque hîc agatur de re ſummi momenti, & undè præcipuè rectum regimen Diœce-

litas examinis ; aut concurſus ob id de nullitate argui poterit ; quemadmodum notat Garcias *De Beneficiis parte* 9. *num.* 119. monens illa verba, *eo impedito*, poſita eſſe ad demonſtrandum, convenire, quod ab Epiſcopo, ceſſante impedimento, fiat examen. Huic opinioni conformis eſt omnium Diœceſium praxis.

III. Vult autem Synodus, ut cum Epiſcopo ejuſve Vicario generali adſint alii examinatores, non pauciores quàm *tres*; non quod præcisè requiratur numerus *trium*, ſed quòd non poſſint eſſe pauciores quàm *tres*.

IV. Ut autem capaciores magiſque integri ſint hi examinatores, ſtatuit Concilium : " Examinatores autem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus » Vicario ad minus ſex proponantur, qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur. Advenienteque vacatione » cujuſlibet Eccleſiæ, *tres* ex illis eligat Epiſcopus, qui » cum eo examen perficiant, indeque ſuccedente alia vacatione, aut eoſdem, aut alios *tres*, quos maluerit, » ex prædictis illis ſex eligat.

Ab hac Synodi deputatione ſeu probatione, hi dicuntur examinatores *Synodales*.

V. Concilium Tridentinum eâdem hâc Seſſione, quâ promulgavit Decretum de forma concursûs ad Eccleſias Parochiales, etiam decreverat *cap.* 2. ut *Synodi Diœceſanæ* QUOTANNIS *celebrentur*. Hac ergo Decreti executione ſuppoſitâ, & ei conformi annuâ celebratione Synodi Diœceſanæ, optimâ ratione decrevit Concilium, ut *quotannis* in Synodo examinatores ad examen concursûs deputarentur. At ſupponere Concilium voluiſſe, ob intermiſſionem Synodorum, etiam concurſum eſſe neceſſariò omittendum ; eo quòd examinatores in *Synodo* propoſiti & probati non haberentur, à ratione alienum, & nimis litterale eſt.

VI. Cùm enim Concilium hanc formam concursûs & examinis propoſuerit tamquam medium aptiſſimum, quo diligentius ac rectiùs Eccleſiis Parochialibus provideatur, crediderit que maximè expedire animarum ſaluti à dignis atque idoneis Parochis eas gubernari, nullatenus veriſimile eſt, Concilium ab hac formalitate voluiſſe validitatem concursûs dependere ; aut eam examinandi rationem ceſſare, propterea quòd examinatores in Synodo Diœceſana deputati non habeantur.

Unde Zypæus *Conſult.* 1. *De Elect.* inter nullitates concurſus a Barboſa aliiſque cortici verborum nimium inhærentibus, contra mentem Synodi allegatas, reponit ſequentes ; quod " examinatores in Synodo non ſint » approbati, & quidem *tres* in Synodo approbati non » ſint adhibiti, vel ſingulis annis in Synodo ſex examinatores non ſint propoſiti, nominatim quidem, & non » in genere, vel ſub nomine dignitatis, vel in locum » denominatorum eo anno mortuorum alii ſurrogati non » ſint ab Epiſcopo cum conſilio Capituli, & dummodò » mox intra annum Synodus celebretur : nam elapſo anno Synodi, omnium officium exſpirare volunt, adeò » ut niſi ſex in Synodo nominati ſuperſint, cæterorum » officium nullius ſit momenti, nec Epiſcopo liceat alios » ſumere ; adeò quidem ut quamvis in prioribus Synodis

minatores aſſumi, declarat verbis ſequentibus : " Sint » verò examinatores Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licen- » tiati in Theologia, aut Jure Canonico vel alii Clerici, » ſeu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut » etiam ſeculares, qui ad id videbuntur magis idonei.

IX. Credit multiſque aſtruere conatur Fagnanus ad *Cap.* INTER CÆTERA ꝟ *De Reſcriptis*, à Concilio inter diverſa perſonarum genera hîc expreſſa, non eſſe datam optionem Epiſcopo deputandi in examinatores quos vellet ; ſed potius ordinem eſſe præſcriptum, " adeò ut Clericos gradu Magiſterii, aut Doctoratus, aut » Licentiaturæ carentes, eligere non debeat, ubi aliorum » his qualitatibus prædictorum copia ſuppetat. " Et conſequenter Epiſcopum ad ſecundam partem alternativæ, quæ incipit à particula disjunctiva *Vel*, pervenire non debere, quamdiu primæ poſſit eſſe locus.

X. Monet tamen Fagnanus ibidem *num.* 54. " Etſi Epiſ- » copus eligere debeat examinatores prædictis qualitati- » bus inſignitos, ſi eorum copia ſuppetat ; non tamen » ſequitur, ut ſi alios Clericos eligat, concurſus propte- » rea ſit nullus. " Deinde ſubjungit : " Sacra Congregatio » Concilii aliàs conſulta in caſu Montis Regalis, an con- » curſus habitus coram examinatoribus Synodalibus *non* » *Doctoribus*, *vel Magiſtris*, aut ſaltem Licentiatis in » Theologia, vel Jure Canonico, ſit *nullus*, cùm præſer- » tim alii exſtant his qualitatibus præditi : Die 2. Auguſ- » ti 1602. reſpondit, debuiſſe quidem eligi examinato- » res, qui ſint Magiſtri, ſive Doctores, aut Licentiati » in Theologia, aut Jure Canonico. Cæterum, etiamſi his » qualitatibus careant, concurſum *non* eſſe propterea » *nullum*.

XI. Etiam hîc nullam de validitate concursûs quæſtionem moveri intelligimus, tametſi omiſſis Graduatis in examinatores aſſumantur Clerici non Graduati. Equidem Decretum Concilii ſat evincit, voluiſſe Concilium indicare, in examinatores eſſe aſſumendos, qui eruditione aliiſque dotibus magis idonei ſunt : qui huic examini, à quo Eccleſiarum Parochialium proviſio dependet, non tantum corporaliter præſentes ſint, & aliquas quæſtiones præformatas proponere queant ; ſed juſtum rectumque judicium de concurrentium capacitate ad regimen animarum ferre poſſint.

XII. Hîc rurſus nota, Concilium ſollicitum, ut idonei examinatores eligerentur, Graduatos ſpecialiter deſignaverit, tamquam qui publicum capacitatis & eruditionis teſtimonium acceperint ; quo rurſus elucet, quomodo Eccleſiæ imponant, qui hujuſmodi publica teſtimonia nimia facilitate annuunt ; de quo ſuprà *tit.* 19. *cap.* 4.

XIII. Hi examinatores ex præſcripto Concilii Tridentini jurare debent " omnes ad ſancta Dei Evangelia » ſe, quâcumque humanâ affectione poſtpoſitâ, fideliter » munus executuros.

XIV. Juramentum non in quolibet actu examinis peragetur : ne vel ſpe munerum Examinatores in judicando excæcari contingeret. Imò teſte Garcia *De Benef. parte* 9. *cap.* 2. *num.* 374. declaravit S. Congregatio : " Non poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, » etiam minimum Examinatoribus deputatis in Synodo » pro concurſu Parochialium, & ſi Synodus Diœceſana » ſecùs ſtatuerit, Decretum eſſe irritum & nullum.

XVII. Statuto tempore per Edictum tranſacto, omnes qui deſcripti fuerint, ab Epiſcopo ejuſve Vicario & examinatoribus Synodalibus examinari debent, juxta Decretum Concilii Tridentini.

Circa quæ examen verſari & inſtitui debeat, indicat Synodus ; ubi poſtquam dixit, liberum eſſe etiam aliis, quam Epiſcopo & Patrono, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ſubjicit : " Ut poſſit » poſteà de cujuſlibet ætate, moribus & ſufficientia fieri » diligens inquiſitio. " Idipſum clariùs expreſſit his verbis : " Peracto deinde examine renuntientur, quotquot » ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctri- » nâ, prudentiâ, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam » gubernandam opportunis.

XVIII. Hic patenter ſupponit Synodus, examen non tantùm circa doctrinam ; ſed etiam cæteras qualitates ac dotes ad regendam Parochialem Eccleſiam neceſſarias eſſe inſtitutum : aliàs enim quomodò peracto examine renuntiare poſſent, qui non doctrinâ dumtaxat, ſed & moribus, prudentiâ & cæteris rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis eſſent idonei ?

XIX. Notatu dignum, quod Concilium velit, ut non tantùm examinetur, an quis ſit idoneus ad Parochiam regendam ; ſed utrum ſit idoneus ad hanc VACANTEM *Eccleſiam adminiſtrandam*. Quis enim neſcit, quempiam poſſe ſufficere Parochiæ rurali & paucorum incolarum regendæ, qui non ſufficiat Parochiæ urbanæ & numeroſæ adminiſtrandæ ? Hinc S. Carolus in Concilio Mediolanenſi *parte* 3. *tit. De examinandi ratione*, vult : " cum ini- » tur examen illius, cui in curam certa Eccleſia Parochia- » lis tradenda eſt, videant antè examinatores, qui, qua- » lis, & quam numeroſus populus ſit, cujus Parochialem » curationem is ſuſcipiet. Quâ ſanè re diligenter explo- » rata, in examine quod inibunt, ſibi proponant accuratè » perſpicere, an ad eam curam ſuſcipiendam gerendam- » ve idoneus omninò ille ſit.

XX. Eodem loco deſcribit S. Carolus, ſuper quibus potiſſimum examen inſtitui debeat ; atque ut primò de toto vitæ ſtatu, & genere ejus quæratur, qui examen ſubit.

Deinde inter alia quæri vult : " An in orationis ſanctæ » ſtudio uſuque verſatus. Quibus meditationibus inſtruc- » tus, Deum tacitus oret. Qui orationis modus. Qui il- » lius fructus, quæve utilitates. Quæ regulæ præparatio- » nis ad orationem, & cætera multa ejuſdem generis, » prout prudens piuſque examinator, pro ratione aut per- » ſonæ

» tum concionando valeant ?

XXII. Præterea illud quæri ſtatuit : " An aliàs um» quam curam animarum geſſerint : quod ſi affirment ; » tum interrogentur etiam, & ubi geſſerint, & cur inde » diceſſerint ?

» An intelligant quanti illud ſit, animarum curam ſuſ» cipere, turſuſque gerere, quæque partes ac virtutes il» læ ſint, quibus bonum ac vigilantem animarum cura» torem præditum eſſe oportet ?

XXIII. Hæc pauca ex pluribus ibidem propoſitis, ſat oſtendunt, S. Caroli mentem fuiſſe, ut examinatores circa totam vitæ rationem, & omnes conditiones in Parocho requiſitas ſedulò inquirerent, & examen inſtituerent.

Ex hac quoque examinandi ratione apparebit, quàm procul à ſpiritu S. Caroli abſint examinatores illi, qui hærentes circa ſteriles nonnullas, & abſtruſas quæſtiones, quæ ad directionem populi nihil aut parum conferunt ; & de qualitatibus ac ſcientia Paſtoris boni nullam aut exiguam curam habent.

XXIV. Porrò quæ tum de examinatoribus, tum examine Ordinandorum dicta ſunt *titulo* 9. *cap.* 4. hîc quoque applicari poſſunt ; atque imprimis hîc maximè locum habet, quod ibidem obſervatum eſt, quàm difficilè ſit ex teſtimoniis adferri ſolitis, de vita & moribus examinandorum judicare, nî aliunde noti ſint auctores teſtimoniorum ; quamque temerè hiſce teſtimoniis ſæpius fides habeatur. Deinde quam parùm ſufficere queat examen unius alteriuſve horæ, ut ſufficiens notitia habeatur capacitatis ad regimen animarum, quæ eſt *ars artium*.

CAPUT IV.

De Renuntiatione idoneorum ; de electione magis idonei ; & de collatione huic facienda.

1. *Peracto examine, renuntiandi qui ſint idonei.*
2. *Inter examinatores concluditur à pluralitate ſuffragiorum ; & in paritate decidit Epiſcopus.*
3. *Deciſio hæc facienda in ipſo examine.*
4. *Examinatores judicium ſuum dare debent* collegialiter.
5. *Debent dare judicium de idoneitate quoad* omnes *qualitates.*
6. *Non omnia requiruntur ad eſſentiam concurſus.*
7. *Ex approbatis Epiſcopus debet eligere digniorem.*
8. *Epiſcopi eſt judicare quis ſit dignior.*
9. *Vigore Concilii Trident. à judicio Epiſcopi in electione dignioris non appellatur.*
10. *Appellationem permittit Conſtitutio Pii V.*
11. *Ad hanc appellationem non requiritur* prævia *probatio* irrationabilis *judicii Epiſcopi.*
12. *Non paſſim tamen nec facilè hic admittenda appellatio.*
13. *In Belgio Conſtitutio Pii V. recepta non eſt.*

rum.

16. *Archidiacono competit interdum inſtitutio jure tantùm delegato.*
27. *Poteſt etiam jure* proprio *&* ordinario *eam habere.*
28. *Poteſt electio dignioris competere Epiſcopo, tametſi inſtitutio pertineat ad Archidiaconum.*
29. *Capitulum Sede vacante confert Parochiales ; & inſtituit concurſum.*

I. PEracto examine (ait Concilium Tridentinum) " *renuntientur*, *quotcumque* ab his (examinatori» bus) *idonei* judicati fuerint ætate, moribus, doctrinâ, » prudentiâ, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam admi» niſtrandam opportunis.

II. Si inter examinatores non conveniat ſuper idoneitate, aut inidoneitate aliquorum qui examinati ſunt, tunc à pluralitate ſuffragiorum concluditur ; aut ſi vota ſint paria vel ſingularia, accedere poterit Epiſcopus, ejuſve Vicarius qui in examine præſens fuerit, quibus magis videbitur, uti loquitur Synodus Tridentina.

III. Hæc autem acceſſio fieri omninò debet in *ipſomet* examine, & coram iiſdem examinatoribus ſimul congregatis, non autem ſeparatim, ait Maſſobrius in Praxi habendi concurſum *requiſ.* 3. ſequutus Garciam De Benef. *parte* 9. *cap.* 2. *num.* 58. rationem ſubjicit : " Nam ap» probatio vel reprobatio eorum qui examinantur, non » poteſt fieri ſeparatim, ſed ab examinatoribus ſimul cum » Ordinario. " Notat quoque ibidem *num.* 56. à S. Congregatione reſolutum fuiſſe, " examen eſſe faciendum » coram Epiſcopo, vel ejus Vicario abſque eorum voto » *deciſivo*, & tantum eos poſſe accedere, ubi vota ſunt » paria, vel ſingularia.

IV. Idipſum tradit Cardinalis de Luca in annotatione ad hoc *caput* 18. Concilii Tridentini *num.* 9. dicens quod examinatores " *collegiative* jure, votum, ſive ſecretum, » ſive publicum, aut in ſcriptis vel ore tenus, pro diver» ſis locorum ſtylis, in *ipſo actu*, proferre debeant, quos » ſcilicet approbent, & quos reprobent.

V. Cùm capacitas ad regendam Eccleſiam Parochialem non conſiſtat in ſola doctrina, etiam non ſufficit, ut examinatores proferant judicium ſuper ſola concurrentium doctrina ; ſed requiritur, ut renuntient, ac judicent qui inter examinatos ſint *abſolutè* idonei ad vacantem Eccleſiam adminiſtrandam ; uti ex ſupra relatis Concilii verbis eſt manifeſtum. Unde teſte Garcia *De Benef. parte* 6. *cap.* 2. *num.* 236. cenſuit Congregatio, " quod huic De» creto non eſt ſatisfactum per relationes examinatorum, » quorum aliqui ſimpliciter renuntiaverunt examinatum » idoneum quoad litteraturam, aliique approbaverunt » eum ad litteraturam, quoad *reliqua* dicentes eſſe *onus* » Epiſcopi.

VI. Verum ſi quid ex his omiſſum eſſet ; v. g. ipſi examinatores *abſente* Epiſcopo, ſua vota in communi collegiſſent ; judiciumque depromſiſſent, & Epiſcopo *abſenti* illud per litteras ſignificaſſent, uti hîc fieri ſolet, nequaquam propterea de nullitate concurſus erit arguendus.

VII.

Digitized by Google

... agetur.

IX. Unde notat Fagnanus ad *Cap.* EAM TE ℣ *De ætate & qualit. Ordinand. num.* 26. quod licet aliquando in Rota reſolutum fuerit, quod à reprobatione examinatorum detur appellatio devolutiva, " tamen non poteſt » Poſtpoſitus ab *irrationabili* judicio Epiſcopi *appellare* in » *vim Concilii*.

X. Addit expreſsè hæc verba, *in vim Concilii*, nam poſt Concilium ſupervenit Conſtitutio Pii V. quæ incipit *In conferendis*, in qua §. 7. decernitur : " Ut autem non » ſolum dignis, ſed *magis idoneis* repertis, juxta ejuſdem » Concilii Decretum Parochiales Eccleſiæ conferantur ; » Volumus, & decernimus, quòd ſi Epiſcopus minus ha» bilem poſthabitis magis idoneis elegerit ; poſſunt ii, » qui rejecti fuerint, à mala electione hujuſmodi ad Me» tropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut » exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium uti Noſ» trum, & Sedis hujuſmodi delegatum, aut aliàs ad ip» ſam Sedem Apoſtolicam appellare, ac præelectum ad » novum examen coram ipſo appellationis Judice, & ejus » examinatoribus provocare. Et conſtito de prioris eli» gentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochia» lis magis idoneo per eumdem Judicem appellationis » authoritate noſtra (quatenus collatio ad Epiſcopum, » à quo appellatum fuit, ſpectaret) conferantur ; aliàs » eidem magis idoneo per Judicem appellationis appro» bato conferenda, remittatur ad eum ad quem collatio, » proviſio, vel inſtitutio ſpectabit. Hæc tamen appella» tio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat quo» minus electio per Ordinarium primo loco facta interim » debitæ demandetur executioni ; & proviſus ab eadem » Eccleſia causâ appellationis hujuſmodi pendente non » amoveatur. Et ſi quis à ſententia per Judicem appella» tionis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ip» ſam Apoſtolicam appellabit.

XI. In vim hujus Conſtitutionis poſſe rejectum ab irrationabili Epiſcopi judicio appellare, ſaltem quoad effectum devolutivum, ſatis apparet manifeſtum ; & notant paſſim recentiores Canoniſtæ, qui hujus Conſtitutionis meminere, dicuntque, neque poſtpoſitum debere ante introductam appellationem per aliqua *nova* documenta probare, Epiſcopi judicium fuiſſe irrationabile ; ſi id probetur per *novum* examen, aut aliunde coram *judice appellationis* ; uti latè probat Fagnanus loco jam citato ; aſſeritque ſæpius à Sacra Congregatione, & *Rota* Romana ita deciſum fuiſſe.

XII. Monet tamen Fagnanus ibidem *num.* 39. quòd etſi ad obtinendum *novum* examen in judicio appellationis, non ſit neceſſe, ut *prius* conſtet de *irrationabili* judicio ; nihilominus S. Congregatio non conſueverit novum examen decernere, niſi dato aliquo *fumo irrationabilitatis* & malæ prælectionis Epiſcopi. Deinde nonnullis interpoſitis refert, " die 21. Feb. 1612. cenſuiſſe S. Congrega» tionem, concurſum novum in Urbe inſtituendum, ubi » orator de veritate narratorum dederit fumum ; id eſt, *idoneo* detulerit Epiſcopo, non apparet, quod in hac electione, ſive judicio ipſe dependeat à judicio & ſuffragio examinatorum : ut ſi ipſi examinatores inter examinatos *ordinem* ſervaſſent, exprimendo quos præ aliis judicaverint tamquam magis idoneos eſſe præferendos, Epiſcopus deberet hunc ordinem ſervare : ſed poſſet, hoc ordine neglecto, eligere quem ipſe cæteris magis idoneum judicat ; idque etiam juſtè ac licitè, ſi ex particularibus informationibus noverit, illum reverà præ hoc ad vacantem Eccleſiam eſſe magis idoneum. Si autem ex humano aliquo affectu minùs idoneum magis idoneo præeligat, electio quidem illicita erit in foro fori, graviterque coram Deo culpabilis erit Epiſcopus ; ſed in foro fori valida erit : & ita habet praxis quotidiana.

XV. Hæc tamen eligendi libertas à Concilio Epiſcopis data reſtringitur ad eos, qui examine peracto ab examinatoribus *idonei* judicati fuerunt ætate, moribus, doctrinâ, prudentiâ & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam adminiſtrandam opportunis. Nam poſtquam dixit, quotquot ita *idonei* ſunt, peracto examine eſſe renuntiandos, immediatè ſubjungit : Ex HISQUE Epiſcopus *eligat*, &c. manifeſtè ſignificans, *ex his* qui tamquam idonei renuntiati ſunt, ab Epiſcopo eligendum illum, quem *ex his* magis idoneum judicaverit. Unde ex omnium Canoniſtarum ſententia, non licet Epiſcopo eligere illum, quem examinatores, aut eorum major pars *inidoneum* judicarunt ; tametſi ipſe judicaret ex particularibus informationibus, hunc eſſe idoneum ; imò cæteris magis idoneum. Nam, ut antè notatum fuit, judicium de idoneitate ipſis examinatoribus Synodalibus & juratis à Concilio Tridentino delatum eſt : ipſi verò Epiſcopo tantum ſuffragio deciſivo in paritate conceſſo.

XVI. Poſtquam ex renuntiatis ab examinatoribus tamquam idoneis ad vacantem Eccleſiam adminiſtrandam, Epiſcopus elegerit quem cæteris magis idoneum judicaverit, tum vult Concilium, " ut illi & non alteri, colla» tio Eccleſiæ ab eo fiat, ad quem ſpectabit eam con» ferre.

XVII. Hinc ſtatuunt Canoniſtæ, quòd ſi Eccleſia vacans ſit ex *reſervatis* Sedi Apoſtolicæ, aut vacet in menſe *reſervato*, Epiſcopus quidem poſſit inſtituere concurſum ; & ex renuntiatis idoneis eligere quem cæteris magis idoneum judicaverit ; ſed quòd debeat ipſe electus à Pontifice collationem accipere ; atque ita vi Concilii Trident. eatenus quidem eſſe reſervationem ſublatam, quòd ea non obſtante concurſus inſtitui queat ; ſed tamen collatio examinato, & ab Epiſcopo tamquam magis idoneo electo facienda ſit ab ipſo Pontifice, ad quem titulo reſervationis collatio ſpectat. Et ita declaravit Pius V. in ſæpe citata Conſtitutione, in verbis : *Electus nobis aut Succeſſoribus noſtris pro* COLLATIONE *obtinenda*, &c.

XVIII. Verùm quia pro obtinenda collatione à Romano Pontifice tempus ſubinde non modicum requireretur, incommodumque foret, tanto tempore Eccleſiam Parochialem vacare, uſus in hiſce Provinciis invaluit, ut col-

» alio, quàm ab Epiſcopo, erit facienda; tum Epiſcopus » ſolus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei » præſentet, ad quem inſtitutio ſpectat." *Syn. Trid. Seſſ.* 24. *capit.* 18. *De Reformat.*

XXI. Inſtitutio hic accipitur non pro inſtitutione corporali ſeu miſſione in poſſeſſionem; ſed pro inſtitutione authoriſabili ſive tituli collatione, & titulum Canonicum tribuit; de qua inſtitutione loquitur regula juris dicens: "Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine » *inſtitutione* Canonica obtineri." *Cap.* 1. *De Regula Juris in* 6.

XXII. Unde ſi jus commune ſpectemus, Patroni Eccleſiaſtici potiùs, quàm Epiſcopi eſſet, ex approbatis ab Examinatoribus eligere quem cæteris magis idoneum ad vacantem Eccleſiam adminiſtrandam judicaverit: quia de jure *inſtitutio* Canonica ſeu *authoriſabilis* ad Epiſcopum pertinet; præſertim in Beneficiis curatis: adeò ut nec de conſuetudine ea Archidiacono competere poſſe videatur, *Cap.* 4. ;; *De Officio Archid.* cujus hæc eſt rubrica: *Archidiaconus ſine mandato Epiſcopi non committit curam animarum; id eſt, non habet inſtitutionem* AUTHORISABILEM. Et in *Cap.* 7. ;; *eod.* tribuitur Archidiacono inſtitutio non *authoriſabilis* ſeu tituli collativa; ſed *corporalis.*

XXIII. Quapropter orta difficultate ſuper jure eligendi magis idoneum ex approbatis in concurſu inter Abbatem S. Vedaſti & Epiſcopum Atrebatenſem, judicatum fuit per Concilium Privatum, Abbati in vim hujus Decreti Concilii Tridentini competere electionem, non obſtante quod Epiſcopus aſſereret, inſtitutionem eſſe penes Archidiaconum. Hujus ſententiæ meminit Zypæus in *Jure novo* tit. *De Inſtit. num.* 5. & integram refert Antonius Anſelmo inter varia documenta concernentia bona & Juriſdictionem Eccleſiaſticam *pag.* 18. Notat autem Zypæus, Concilium Privatum per hanc ſententiam, " tacitè deciſiſſe, inſtitutionem vel adminiſtrationem va» cantis Parochialis, quam Epiſcopus Archidiacono com» petere aſſerebat, non eſſe *tituli* collativam.

XXIV. Quin tamen inſtitutio tituli collativa, ſeu *authoriſabilis* aliis, quàm Epiſcopis competere poſſit, evidenter ſupponit Concilium Tridentinum, in verbis ſupra expreſſis: *Cum inſtitutio* AB ALIO, *quàm Epiſcopo erit facienda.* Quidni ergo & Archidiacono ex conſuetudine aliove titulo competere poterit? Quemadmodum ad aliquos Archidiaconos Belgicos, ac ſignanter Mechlinienſem tranſtulit.

XXV. Neque citatum Capitulum quartum loquitur de hac inſtitutione tituli collativa; ſed de *cura animarum*: hancque Archidiaconum dare non poſſe ſine licentia & mandato Epiſcopi prætextu conſuetudinis, reſcribitur ab Alexandro III.

Gloſſographus ſeu Rubricæ auctor, *curam animarum* & inſtitutionem *authoriſabilem* pro ſynonimis accepit; cùm tamen hæc ſine illa dari queat: & Archidiaconi Belgici dantes inſtitutionem authoriſabilem, inſtitutum pro *cura animarum* ad Epiſcopum remittunt. Similiter Notarium generalem.

XXVII. At ſi inſtitutio authoriſabilis pertineat ad Archidiaconum *jure proprio*, & independenter à delegatione Epiſcopi jure ſui Archidiaconatûs, tunc auctoritas inſtituendi cenſebitur Archidiacono *propria*; & conſequenter ad alium, quam Epiſcopum ſpectare videbitur inſtitutio. Quod enim Archidiaconis competit jure proprio ſive jure dignitatis, non competit jure vicario, ſed *ordinario*; æquè ac ea quæ aliis inferioribus Prælatis aut Paſtoribus jure ſuæ dignitatis, aut Beneficii competunt; quemadmodum ſuprà *parte* 1. *tit.* 13. *cap.* 1. oſtendimus: & conſequenter nec hic eamdem cum Epiſcopo perſonam conſtituere dicendi ſunt. Quod & non obſcurè declaratur in *Cap.* 3. *De Appellat. in* 6. dum ibidem deciditur, ab Archidiaconis Suffraganeorum Archiepiſcopi Remenſis eſſe appellandum ad ipſos Suffraganeos, non ad Archiepiſcopum: idque indubiè, quia Archidiaconi juriſdictionem jure proprio exercentes, cenſebantur habere tribunal diſtinctum à tribunali Epiſcopi: atque ita ab eodem ad eumdem non appellabatur.

XXVIII. Non ergo ſine fundamento, ubi inſtitutio authoriſabilis competit Archidiacono, prætendunt Epiſcopi, competere ſibi electionem magis idonei ex approbatis, quem Patronus ei præſentet ad quem inſtitutio ſpectat; nimirum Archidiacono: hocque jure hodie utitur Archiepiſcopus Mechlinienſis.

XXIX. Cùm vero Epiſcopus teneatur unum eligere ex approbatis ab Examinatoribus Synodalibus, atque huic & non alteri collatio facienda ſit; videtur hæc collatio potius *neceſſaria*, quàm libera; eoque titulo Capitulum Sede vacante concurſum ad Parochiales, etiam aliàs ad liberam collationem Epiſcopi ſpectantes, inſtituit & abſolvit: quod & ſuadet ſalus animarum, quæ ex diuturniore Eccleſiarum Parochialium vacatione non leve multoties detrimentum ſubit: & ita non ſemel à S. Congregatione declaratum eſſe teſtatur Garcias De Beneficiis *parte* 9. *cap.* 2. *num.* 8. & praxis quotidiana confirmat.

CAPUT V.

De Vicario ſeu Deſervitore, Eccleſia Parochiali vacante, conſtituendo.

1. *Synodus Trident. vult vacante Eccleſia Parochiali conſtitui Vicarium ſeu Deſervitorem.*
2. *Hoc Decretum locum habet in Eccleſia Parochiali etiam concurſui non ſubjecta.*
3. *An Epiſcopus ſemper debeat conſtituere Vicarium?*
4. *Semper Eccleſiæ vacanti providendum de Presbytero, qui curam ejus habeat.*
5. *Vicarius conſtituendus ab Examinatoribus Synodalibus probari non debet.*
6. *Etiam deputandus ab Epiſcopo in Eccleſiis ad alterum collationem ſpectantibus.*

7. *Etiam*

Digitized by Google

» in ea Vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum » portionis aſſignatione, conſtituere, qui onera ipſius » Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur. *Seſſ. 24. cap. 18. De Reformat.*

II. Quamvis non omnes Eccleſiæ Parochiales ſubjaceant concurſui, uti ſuprà vidimus, nulla tamen eſt Eccleſia verè Parochialis, cujus adveniente vacatione non ſit conſtituendus aut deſignandus quiſpiam, qui tempore vacationis, & donec de Rectore ei provideatur, curam Parochiæ habeat, & populo ſpiritualia adminiſtret; ne aliàs defectu Sacerdotis, & Deſervitoris ſive Vicarii, populus Sacramentorum uſu, aliiſque ad ſalutem neceſſariis deſtituatur.

III. Quare clauſula à Concilio addita, *ſi opus fuerit*, ſignificat quidem relinqui arbitrio Epiſcopi, num idoneus aliquis *Vicarius* juxta *formam* ibidem expreſſam, ſit conſtituendus; ſed nequaquam permittit Epiſcopo, relinquere Eccleſiam vacantem ſine Preſbytero, qui curam ejus agat, populoque Sacramenta, aliaque ad ſalutem neceſſaria tribuat. Quid enim, ſi in eadem Parochia ſint Vice-Paſtores, qui Eccleſia vacante curam ejus habere poſſint; aut vicinus Parochus, qui ob exiguam quam regendam habet communitatem, ſine magno incommodo poſſit vacantis Eccleſiæ curam habere, & populo neceſſaria adminiſtrare? Quidni tunc Epiſcopus ſubinde judicare poterit, novi Vicarii ad vacantem Eccleſiam regendam deputatione opus non eſſe: ſed Vice-Paſtoribus, aut vicino Parocho curam committi poſſe; atque ad hunc caſum eam clauſulam referendam eſſe, monet Garcias, *De Benef. part. 9. cap. 2. n. 13.* quamvis in rigore dici queat, hoſce Vice-Paſtores, aut Parochum vicinum per demandatam ſibi curam Parochiæ vacantis, conſtitui *Vicarios* ſeu *Deſervitores*?

IV. Equidem illud certum eſt, Eccleſiæ vacanti ſtatim à vacatione providendum eſſe de Preſbytero, qui curam ejus ſuſcipiat; adeò quidem, ut in caſibus repentinis, & ubi Epiſcopus abeſt, poſſit ob periculum imminens, Capitulum, aut Eccleſiæ vacantis Patronus, Vicarium conſtituere, qui interim curam ejus agat; uti ſacram Congregationem declaraſſe teſtatur, Garcias *De Benef. part. 9. cap. 2. num.* 11. ſubjiciens *num.* 12. hoc monitum: " Non tamen intelligas quòd Collegium iſto caſu poſſit » dare juriſdictionem aliàs non habenti, & approbatio» nem ad Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrandum, » &c. ſed ſolùm poteſt illum ponere ad cuſtodiam."

V. Deputationem & electionem Vicarii ad vacantem Eccleſiam Concilium defert Epiſcopo; neque in ejus aſſumptione Examinatores Synodales audire debet; nec ab his Vicarius examinari aut probari; ſed illum Epiſcopus deputare poteſt, quem ipſe idoneum judicaverit.

VI. Hæcque deputatio Vicarii competit Epiſcopo non tantum quoad Eccleſias ſuæ collationis; ſed etiam ad aliorum collationem, electionem vel proviſionem, etiam

IX. Epiſcopi quoque arbitrio permittit Concilium, determinare portionem *congruam* Vicarii ſuſtentationi neceſſariam; utique ex fructibus ipſius Eccleſiæ Parochialis vacantis. Dicit enim: " Cum congrua, ejus (Epiſcopi) » arbitrio, *fructuum* portionis aſſignatione." Quibus ſat indicat ex fructibus Eccleſiæ vacantis, eam portionem eſſe aſſignandam.

X. Tametſi enim fructus Eccleſiarum vacantium ſubinde ad domum mortuariam defuncti Paſtoris, ſaltem pro certo tempore pertineant; vel alibi Archidiaconi jus percipiendi fructus vacantium Eccleſiarum (quòd jus *deportus* vocant) habeant; imò aliquando Epiſcopi jure illo gaudeant, tamen ſemper jus illud intelligitur ad illos ſpectare, *deductis oneribus*, inter quæ eſt hæc congrua portio Vicario ſeu Deſervitori debita.

Unde cùm in Diœceſi Antverpienſi fructus vacantium Eccleſiarum ſpectent ad Epiſcopum; eoſque nomine Epiſcopi adminiſtret Sigillifer, mandat Synodus ſub Miræo *tit.* 11. *cap.* 22. ut idem Sigillifer, debitis oneribus curet ſatisfieri.

XI. Ut autem hi ad quos jus percipiendi proventus Eccleſiarum vacantium devolvitur, majorem eorum partem ſuis uſibus applicare queant, ſubinde, ubi poſſunt, vacationem Eccleſiarum protrahunt; vel Sacerdotes parum idoneos & mercenarios exigua portione contentos, vel Parochos vicinos, pluſquam ſufficienter oneratos, in Deſervitores non ſine notabili populi detrimento nominant: ſuo proprio commodo magis, quàm animarum ſaluti, & Eccleſiæ vacantis bono intenti: cùm tamen proventus Eccleſiarum vacantium ipſis attribui hoc ſolo titulo ſoleant, quod vacantium Eccleſiarum curam habere debeant; quemadmodum videri poteſt apud Auctores de jure *deportus* tractantes, qui omnés unanimiter ex cura ſeu cuſtodia Eccleſiarum vacantium Archidiaconis incumbente, jus *deportus* Archidiaconis competere aſſerunt.

XII. Vicarius autem conſtitutus debet *onera ipſius Eccleſiæ* vacantis *ſuſtinere*, uti loquitur Concilium Tridentinum; hoc eſt, ſubire onera Paſtoralia; ipſique Eccleſiæ & populo in Paſtoralibus deſervire: unde Vicarius *Deſervitor*, & Vicaria dici ſolet *deſervitura* tamquam qui omnia præſtet, quæ ipſe Parochus præſtare deberet.

XIII. Hæc in litteris deputationis Vicarii ſive Deſervitoris, quarum forma extat apud Barboſam in appendice ad tractatum *De Officio Epiſcopi formulâ* 56. ita exprimuntur: " Te Vicarium ipſius Eccleſiæ S. N. conſtitui» mus, & deputamus, cum auctoritate Miſſas, & alia » divina Officia celebrandi, Sacramenta adminiſtrandi, » & alias functiones Eccleſiaſticas obeundi, ad quæ tene» tur, & quæ animarum quilibet Rector, & Adminiſtra» tor præſtare & obire ſolet.

XIV. At ſi Paſtoratui ſive Beneficio Parochiali aliqua ſint annexa, quæ nec curam animarum concernunt, neque inter Paſtorales functiones recenſeri ſolent, hæc ad Deſervi-

1. *De quibus Mandatis hic agatur.*
2. *Mandata quare dicantur* Expectativæ ?
3. *Quid Reſervatio Apoſtolica ?*
4. *Reſervatio alia ſpecialis, alia generalis.*
5. *Mandatorum uſus non fuit ante ſæculum XII.*
6. *Mandatis his uſus fuit Alexander III.*
7. *Preces Pontificum tum temporis ſimul erant* mandata.
8. *Olim interdum dabantur* Monitoriæ, Præceptoriæ, *& Executoria; ſecùs hodie.*
9. *Dictarum litterarum mentio in Decretalibus.*
10. *Pontifices Mandata dare volebant iis qui aliud Beneficium non habebant.*
11. *Dabantur Clericis* ſine titulo *ordinatis.*
12. *Dicebantur in forma* pauperum, *vel in forma*, cùm ſecundùm Apoſtolum.
13. *Vocata etiam in forma* communi; *& quare ?*
14. *Hujuſmodi Reſcripta in Decretalibus occurrunt.*
15. *Ordinarii nonnunquam hiſce Mandatis obſequi detrectabant; & quare ?*
16. *Sub initium ſæculi XIII. frequentiora fuêre hæc Mandata.*
17. *Non ſolebant Pontifices ſingulas Eccleſias plus quàm uno mandato gravare.*
18. *Honorius III. per Nuntios ſuos petivit duas Præbendas in Cathedralibus, & duas portiones in Cœnobiis per Angliam & Galliam.*
19. *Prætendebant Mandatarii etiam Beneficia Patronatus* laici; *ſed hæc Mandatis non comprehendi declaravit Gregorius IX.*
20. *Hæc interpretatio ubique obtinet.*
21. *De Mandatis & Reſervationibus conqueſti ſunt Angli apud Innocentium IV.*
22. *Excuſat Pontifex factas Reſervationes; & pro parte tollit futuras.*
23. *Sæculo XIII. Eccleſia Canonicorum etiam Belgica, Mandatis & Expectativis multum gravata fuerunt.*
24. *Generalem Reſervationem Beneficiorum apud S. Sedem vacantium primus fecit Clemens IV.*
25. *Hæc Reſervatio dicitur* clauſa in Corpore Juris.
26. *Baronum Galliæ querela contra Bonifacium VIII. de exceſſu Expectativarum; & ejus defenſio.*
27. *Clemens V. Joannes XXII. & Benedictus XII. Reſervationes ampliaverunt.*
28. *Quare in Gallia facilius tunc recepta.*
29. *Querela Regis Angliæ contra nimias Reſervationes, ad Clementem VI.*
30. *Pontifex reſpondet non eſſe in poteſtate Regis Reſervationes reſtringere.*
31. *Qua ratione hæc auctoritas ſpecialiter competat Eccleſiæ Romanæ.*
32. *Schiſma Avenionenſe incrementum dedit Expectativis & Reſervationibus.*
33. *De iis abrogandis actum in Concilio Conſtantienſi.*
34. *Quid decreverit Martinus V. & Eugenius IV.*
35. *Quid contra eas decretum in Concilio Baſilienſi ?*
beratum.

I. MANDATA Apoſtolica, de quibus hîc agere inſtituimus, ſunt mandata, quibus Papa de Beneficiis provideri mandat: Unde vulgò dicuntur, Mandata *de providendo.*

II. Hæc mandata ſi ſint ad *vacatura*, dicuntur etiam *Expectativa*; & qui hujuſmodi mandatum in ſui favorem obtinuit, dicitur habere *Expectativam.* Hinc dicit Rebuffus in Praxi *parte* 1. *tit. De Expectativis num.* 1. "Papa » ſolet ſcribere ad Beneficia *vacatura* per Expectativas. Deinde *num.* 3. ait: " Expectativæ gratiæ ſunt, ex qui» bus Beneficium impetrans expectat.

III. Aliquando Papa mandat provideri per reſervationes, ait Rebuffus ibidem *titulo* De Reſervationibus; quando nimirum ſuæ diſpoſitioni aliqua Beneficia vacatura reſervat; cum inhibitione electoribus aut Collatoribus facta, ad eorum electionem vel collationem, vacatione adveniente procedendi ſub pœna nullitatis.

IV. Hæ reſervationes aliæ ſunt ſpeciales, aliæ generales. Speciales ſunt, quando certum aliquod Beneficium in individuo, vacaturum diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſervatur.

Generalis verò erit, ſi omnium regni, vel certi loci Beneficiorum, vel perſonarum, ſeu dignitatum fieret ampliſſima reſervatio; qualis eſt omnis illa reſervatio quæ dicitur *clauſa* in Corpore Juris; item contenta in Regulis Cancellariæ, de quibus infra agetur.

V. Quo tempore Pontifices hiſce mandatis & reſervationibus uti cœperint, incertum eſt; illud equidem ſat conſtat, mandatorum & expectativarum uſum antiquiorem eſſe, quàm reſervationum, ſaltem generalium.

Mandatorum autem Apoſtolicorum *de providendo & Expectativarum* initia referunt communiter Canoniſtæ ad ſæculum XII. ſcribitque Vir eruditus, & in Canonibus ac hiſtoriis admodum verſatus Franciſcus Florens, hanc mandatorum ſpeciem non videri antiquiorem Alexandro III. quod & Rebuffus aliique paſſim tum veteres, tum recentiores Canoniſtæ annotarunt; unà monentes, nullam horum mandatorum in Decreto Gratiani, utpote Alexandro III. antiquiore, mentionem fieri; uti aliis citatis habet Gonzales ad Regul. 8. Cancell. *Gloſſa* 1. *proœm. n.* 15.

VI. De Alexandro III. legitur quod Præbendam petierit ab Abbate S. Remigii pro certo Clerico: " Devo» tionem veſtram (ait) per Apoſtolica ſcripta rogantes » attentius, monentes atque *mandantes*, quatenus eidem » Clerico Divini amoris intuitu, & pro reverentia B. Petri » & noſtra, in aliquo Beneficio Eccleſiaſtico ſibi compe» tenti, unde vitæ neceſſaria in veſtra ſemper devotione » poſſit honeſtè percipere, liberaliter provideatis." *Epiſt.* 43. in prima appendice ad litteras Alexandri III. Pro altero quoque Clerico eidem Abbati ſcripſerat eadem penè ſervata forma *Epiſt.* 7. è qua conſtat, mandata hujuſmodi fuiſſe tam ad Beneficia *vacatura*, quam vacantia; ait enim: " Præbendam ſi qua nunc vacat, vel quæ primò *vacave» rit*, ei concedas liberaliter.

VII.

Digitized by Google

» proximè vacaturam. Procedente vero tempore, ubi
» cœpit hujuſmodi mandatorum authoritas invaleſcere,
» non amplius tres litteras, diverſis temporibus, ſed unas
» tantùm dederunt; etiam addito ſtatim executore, qui
» ceſſante ordinario Collatore conferret; exemplo Juris
» Civilis, quo aliquando Prætor, pro conditione cauſæ, vel
» perſonæ, vel temporis, adverſus contumaces, ordinem &
» compendium trium edictorum ita moderabat, ut ſtatim
» *Peremptorium* daret; quod appellatur, *unum pro omnibus.*

IX. Harum litterarum *monitoriarum*, *præceptoriarum*, & *executoriarum* frequens mentio occurrit in Decretalibus præſertim Innocentii III. & Honorii III. ac ſignanter in *cap.* 30. 37. 38. & 40. ;; *De Reſcriptis*, è quibus tribus poſtremis conflata eſt formula mandatorum Apoſtolicorum Concordatis Galliæ ſubjecta; & cujus clauſulas exponit Rebuffus in Praxi *tit. De Clauſulis mandatorum.*

X. Inſuper ex citatis litteris Alexandri III. noſcitur, quòd Pontifices profiterentur hujuſmodi Mandatis velle providere viris litteratis, præſertim aliud Beneficium, aut unde viverent non habentibus. *In Epiſtola* 43. prologi loco ſcribit: " Paſtoralis ſollicitudo nos admonet, pro viris Ec-
» cleſiaſticis, & præſertim pro his, qui *nullum* habent Ec-
» cleſiaſticum Beneficium, & ſunt bonæ opinionis & fa-
» mæ, ſollicitos exiſtere.

Idipſum & ſubſequentes Pontifices profeſſi ſunt. Unde in *cap.* 6. ;; *De Præbendis*, reſpondet Lucius III. quòd ſi ille, pro quo ſcriptum eſt, Beneficium Eccleſiaſticum, unde honeſtè valeat ſuſtentari, habeat, cujus in Mandato mentio non habetur, Ordinarius illi de Beneficio providere non teneatur.

XI. Imò ut major horum mandatorum juſtitia appareret, ſolebant hujuſmodi mandata dari pro Clericis pauperibus, ſine ſufficienti Beneficio à ſuis Epiſcopis ordinatis; mandabaturque Epiſcopis, ut hiſce Clericis de Beneficio vacante aut primo vacaturo providerent.

XII. Hæc mandata dicebantur in *forma pauperum*: vel in forma, *Cùm ſecundùm Apoſtolum*: id eſt, in forma præſcripta ab Innocentio III. in *cap.* 16. ;; *De Præbendis*, cujus initialia verba ſunt, *Cùm ſecundùm Apoſtolum.*

XIII. Dicebantur quoque in forma *communi*; tum quod eſſet ordinaria & *communis* mandatorum formula; tum etiam, quod hujuſmodi mandata viderentur unicè tendere ad juris communis executionem: urgendo ſcilicet Epiſcopos, ut Clericis quos pro ſervitio ſuarum Eccleſiarum ordinaverant, de Beneficio, unde honeſtè ſuſtentari poſſent, providerent: " Cùm ſecundùm Apoſtolum
» qui altario ſervit, vivere debet de altari (ait Innocen-
» tius III.) & qui ad onus eligitur, repelli non debet à
» mercede: patet à ſimili, ut Clerici vivere debeant de
» patrimonio Jeſu Chriſti, cujus obſequio deputantur.

XIV. Similis Reſcripti non ſemel in Decretalibus Gre-
» gorii IX. mentio fit; ac nominatim in *cap.* 13. ;; *De Ætat. & qualit. Ordinand.* ubi appellatur mandatum in

ciali ſucceſſoris Innocentii III. quæ habentur inter Decretales Gregorii IX. manifeſtum eſt, hæc mandata tempore ipſius Honorii III. fuiſſe non parum frequentia; pluresque eorum occaſione exortas quæſtiones & difficultates, quibus in ſuis Decretalibus reſpondet Honorius.

XVII. Hoc quoque ex ejuſdem Pontificis reſponſis intelligitur, eo tempore ſolitam fuiſſe inſeri hanc clauſulam mandatis *de providendo* ſive expectativis: *niſi de mandato noſtro eadem Eccleſia foret in alterius receptione gravata.* Vide *cap.* 30. ;; *De Reſcriptis*, notanter in parte *deciſa*; item *cap.* 38. ;; *eod.* & *cap.* 2. *eod.* in quinta Compilatione Decretalium Honorii III. per Cironium: è quibus hoc inſuper non obſcurum eſt, Pontifices tunc temporis ſolitos non fuiſſe, plus quàm *uno* mandato vitâ ſuâ durante eandem Eccleſiam gravare.

XVIII. Nullam hactenus generalem Beneficiorum reſervationem à Sede Apoſtolica factam reperimus; hoc unum legimus, quod Honorii III. Legatus ſive Nuntius in Anglia anno 1226. in Concilio apud Weſtmonaſterium nomine Pontificis, ad ſublevandam Romanorum inopiam, petierit " ab omnibus Eccleſiis Cathedralibus, duas Pon-
» tifici Præbendas exhiberi, unam de portione Epiſcopi,
» alteram de Capitulo. Et ſimiliter de Cœnobiis, ubi di-
» verſæ ſunt portiones Abbatis & Conventus: à Conventi-
» bus, quantum pertinet ad unum monachum, æquali
» facta diſtributione bonorum ſuorum; & ab Abbate tan-
» tumdem." Hæc pleniùs referuntur ex Matthæo Pariſienſi tomo XI. Concil. General. *col.* 303. ubi una narratur, quomodo poſtulata hæc effectum non habuerint, eo quod " veniſſent Nuntii Regis, ad omnes Prælatos qui de Rege
» Baronias tenebant in capite deſtinati diſtrictè inhiben-
» tes, ne laicum feudum ſuum, Romanæ Eccleſiæ obli-
» garent; unde ſervitio ſibi debito privaretur.

Similia ſub idem tempus nomine ejuſdem Pontificis poſtulata fuiſſe à Prælatis Galliæ per Romanum S. Angeli Cardinalem, narratur in dicto tomo Conciliorum Generalium *col.* 295. unà relatis rationibus Prælatorum ob quas poſtulatis annui non poſſe oſtendebant; quibus Cardinalis acquievit.

XIX. Interim mandatis ſeu expectativis utebantur Pontifices; & quidem Mandatarii ſive expectantes etiam Beneficia juris Patronatus *laicalis* ſibi deberi vigore Mandatorum contendebant; uti ex querelis Baronum Regni Angliæ ad Gregorium IX. Honorii III. proximum ſucceſſorem conſtat. At ipſe Pontifex Gregorius IX. datis litteris ad Nobiles Angliæ, declaravit quod " intentionis
» ſuæ non fuerit, nec exiſtat, ut Beneficia in Regno An-
» gliæ conſtituta, quæ ad præſentationem pertinent *ſæcu-*
» *larium* Patronorum, auctoritate ſua cuiquam conferan-
» tur." *Epiſt.* 13. quod ipſum *epiſt.* 14. ſignificavit Othoni Cardinali Legato ſuo in Anglia.

XX. Hæc Mandatorum & Expectativarum reſtrictio & interpretatio dein *generaliter* invaluit, & hodie retinetur,

Digitized by Google

tam arduum negotium moroſa indiguit deliberatione: indiſtanter tamen ſe reſponſa daturum pollicendo. An & quid reſponderit, non conſtat; ſed illud ſcribitur, quod anno 1252. idem Pontifex ante factas Beneficiorum reſervationes revocaverit, reſciderit que, addens: " Et qualitas » temporis, quod diebus iſtis potiſſimùm fuit ob eorum » *malitiam* redimendum, & nonnullorum inſtantia *impor-* » *tuna* extorſit, quod de Archiepiſcopatibus, vel Epiſco- » patibus, ſeu Abbatiis & Prioratibus mandavimus per » noſtras litteras in diverſis partibus provideri.

Dein reſervationibus revocatis, declarat, hujuſmodi Beneficiis per ordinarios Collatores eſſe *Canonicè* providendum.

Citata verba ſat indicant, certiſſimum eſſe, hujuſmodi mandata nonnumquam inſtantia importuna à Pontificibus extorqueri.

Cum autem Innocentius tantùm de Epiſcopatibus, Abbatiis & Prioratibus loquatur, reſervationes & expectativas minorum Beneficiorum in ſuo reliquiſſe vigore videtur.

XXIII. Et ſanè circa hoc tempus adeo excreverant mandata *de providendo*, ut etiam pro moderatione acciperetur Alexandri IV. qui immediatè Innocentio IV. ſucceſſit, Conſtitutio, quæ non permittebat Eccleſias Canonicorum gravari plus quam *quatuor* mandatis; uti fidem facit Synodus Colonienſis anno 1260. *Can.* 13. eamdem Conſtitutionem obſervari præcipiens; " Per quod (ait) » maximè Eccleſiarum Collegiatarum quieti proſpicitur, » illarum præſertim quæ *plurium* Clericorum receptioni- » bus ad *vacatura* Beneficia ſunt gravatæ.

Altera ejuſdem Provinciæ Synodus anno 1266. celebrata exponit, quantæ difficultates orirentur occaſione hujuſmodi Mandatorum, dum vacante *una* Præbenda, *duo* vel *plures*, auctoritate Apoſtolica, vel Legatorum ejus, aut quavis alia auctoritate jus ſe habere aſſererent; atque ipſa Capitula per ſuos reſpectivè executores ad receptionem æqualiter urgerent: ubi & remedia hiſce adhibenda præſcribit. *Can.* 34.

XXIV. Quamvis hæc ſufficienter evincant, Expectativas & ſpeciales hujuſmodi reſervationes magnum ſumpſiſſe incrementum, tamen hactenus non legitur ullum Decretum editum fuiſſe, quo *generaliter* alicujus generis Beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervarentur.

Primus Clemens IV. Sedi Apoſtolicæ reſervavit generaliter Beneficia quæ apud *eamdem Sedem* vacare contigerit. Conſtitutio hæc refertur in *cap.* 2. *De Præbendis in* 6. aſſeritque in procemio Conſtitutionis, quod collationem Beneficiorum *apud Sedem Apoſtolicam* vacantium ſpecialius cæteris, *antiqua* conſuetudo Romanis Pontificibus reſervavit.

XXV. Reſervatio *hæc* quantumvis non extet in Decretalibus Gregorii IX. dicitur tamen *clauſa in Corpore Juris*; habeturque præ cæteris reſervationibus minus odioſa; & cæteris ſublatis nonnumquam conſervata; uti infra notabitur *cap.* 3. ubi unà notabitur ratio ob quam hæc reſervatio inducta dicitur.

cutione addidit hanc clauſulam: *Hac reſervatione noſtra & Decreto ligari volumus* IGNORANTES. Refertur in *Extravagante* 3. *De Præbendis* inter communes.

Succeſſor Clementis Joannes XXII. non tantùm eamdem reſervationem renovavit & ampliavit in *Extrav.* 4. *eod.* ſed inſuper aliam addidit in *Extrav. Execrabilis, eodem*: cui dein generaliorem adjecit Benedictus XII. qui Joanni ſucceſſerat, refertur que in *Extrav. Ad regimen eodem titulo*: quæ poſtmodum in Regulas Cancellariæ tranſierunt; & à nonnullis pro reſervationibus in *Corpore Juris clauſis* reputatæ fuerunt; de quibus latiùs *cap.* 3. agetur.

XXVIII. Porrò cum hi ac nonnulli ſequentes uſque ad Gregorium XI. Sedem Apoſtolicam tenerent Avenione in Gallia, inde dicti Papæ Avenionenſes; reſervationes hæ, & expectativæ facilius à Gallis exceptæ fuēre; at non æquè in aliis regnis.

XXIX. Recitat Odoricus Raynaldus ad annum 1343. litteras Eduardi Regis Angliæ ad Clementem VI. proximum ſucceſſorem Benedicti XII. in quibus altè de hiſce reſervationibus & gravaminibus inde Eccleſiis & regno ſuis obvenientibus; ſcribitque, ſe inſtanter per Communitatem Regni ſui rogatum, ut prædictis diſpendiis occurreret.

XXX. Anno ſequenti reſpondens Pontifex, inter alia dicit, quod litteræ Regiæ innuere videantur, " quod » ſuper reſervationibus & proviſionibus Eccleſiarum (ait) » in tuis tibi Parlamentis liceat aliquid ordinare, quodque » reſervationes & proviſiones Apoſtolicæ à tua depen- » deant voluntate. Profectò, dilectiſſimè fili, illa con- » cordia, quam in tuo Parlamento habitam tuæ prædictæ » deſcribunt litteræ, nimis exiſteret temeraria, & divinis » Conſtitutionibus inimica, per quam Apoſtolicæ Sedis » reſervationes & proviſiones dependerent ex tuæ volun- » tatis arbitrio, tuque per ipſas poteſtatem ejuſdem Sedis » Apoſtolicæ, quod profanum eſt dicere, coarctares: » quamquam nos qui Eccleſiarum omnium, tamquam » Paſtor univerſalis earum invigilamus commodis, uti non » intenderimus nec intendamus reſervationibus & provi- » ſionibus hujuſmodi, niſi quantum utilitatibus & neceſſi- » tatibus Eccleſiarum ipſarum crediderimus expedire.

XXXI. Deinde hanc auctoritatem ſpeciali jure Eccleſiæ Romanæ aſſerens, dicit, eam non ab Apoſtolis, ſed à Chriſto eſſe fundatam; " Non enim quævis terrena ſen- » tentia (ait) ſed illud *Verbum*, per quod conſtitutum eſt » cœlum & terra; per quod denique conſtituta ſunt omnia » elementa, eandem Romanam fundavit Eccleſiam: quæ » quidem omnes Patriarchales, Metropolitanas, & Cathe- » drales Eccleſias, & ipſarum cujuſlibet Ordinis dignitatem » inſtituit: ad cujus Paſtorem & Rectorem Eccleſiæ, vide- » licet Romanum Pontificem, omnium Eccleſiarum, Digni- » tatum, Perſonatuum, Officiorum, & Beneficiorum Ec- » cleſiaſticorum plenaria diſpoſitio noſcitur pertinere.

XXXII. Demum circa ſæculum XIV. exorto luctuoſo illo ſchiſmate in Eccleſia Romana, quod per quadraginta & amplius annos Eccleſiam in duas aut ſubinde tres partes

Digitized by Google

[illegible] voluerit eſſe liberos ab expectativis ſeu Mandatis; quod & Eugenium IV. Martini ſucceſſorem confirmaſſe ſcribitur; atque ab eo tempore regulam *De Octo* publicatam fuiſſe credunt; de quo latiùs infrà *cap.* 4.

XXXV. Interim hiſce non contenti Collatores ordinarii rurſus in Concilio Baſilienſi abrogationem reſervationum, & liberam Beneficiorum collationem urgere cœperunt; ac tandem materia diſcuſſa, primò *Seſſ.* 12, ſtatutum; " De cætero generalem reſervationem omnium Ec-
» cleſiarum Metropolitanarum, Cathedralium, Collegia-
» tarum, & Monaſteriorum ac Dignitatum *electivarum*
» per Romanum Pontificem de cætero fieri, aut facta uti
» non debere, reſervationibus *in Corpore Juris clauſis*; &
» his quas in terris Romanæ Eccleſiæ ratione directi vel
» utilis dominii, mediatè ſeu immediatè ſubjectis fieri
» contigerit.

Addebat autem Concilium, ut nihil contra " hoc De-
» cretum Papa attentaret: " addita hac exceptione: " Niſi
» ex magna, rationabili, & evidenti cauſa in litteris Apo-
» ſtolicis nominatim exprimenda.

At hanc clauſulam *Seſſ.* 23. *cap.* 5. revocavit, eò quòd nonnulli contra mentem Synodi eâ abuterentur, uti ex integro contextu Decreti (quod ſuprà *parte* 1. *tit.* 13. *cap.* 2. relatum eſt) cognoſci poteſt.

Deinde *eadem Seſſ. cap.* 6. " Ipſas omnes (reſervatio-
» nes) tam generales, quàm ſpeciales ſive particulares,
» de quibuſcumque Eccleſiis & Beneficiis, quibus tam per
» electionem, quàm collationem, aut aliam diſpoſitio-
» nem provideri ſolet, ſive per Extravagantes *Ad regi-*
» *men*, & *Execrabilis*, ſive per regulas Cancellariæ, aut
» alias Apoſtolicas Conſtitutiones introductas, hæc ſancta
» Synodus abolet, ſtatuens ut de cætero nequaquam fiant,
» reſervationibus *in Corpore Juris expreſſè clauſis*, & his
» quas in terris Romanæ Eccleſiæ ratione directi ſeu utilis
» dominii mediatè vel immediatè ſubjectis fieri contigerit,
» dumtaxat exceptis.

XXXVI. Decretum hoc ambabus ulnis Clerus Gallicanus amplexus eſt; atque auctoritate Caroli VII. in conventu Bituricenſi Sanctioni Pragmaticæ inſertum fuit; & pro lege obſervari voluit.

At poſtmodum Sanctione Pragmatica ſub Leone X. in Concilio Lateranenſi abrogata, & in ejus locum ſurrogato Concordato inter ipſum Leonem & Franciſcum I. Mandatorum Apoſtolicorum uſus aliquantulum reſtitutus fuit, uti videri poteſt in dicto Concordato titulo *De Mandatis Apoſtolicis*, & capite ſequenti latiùs dicetur.

XXXVII. Non ubique eadem veneratione Decreta Concilii Baſilienſis recepta fuiſſe notorium eſt. Unde & uſus reſervationum in multis locis, non obſtante dicto Decreto, remanſit, quemadmodum de Germania ſufficienter probat Concordatum initum inter Fredericum Imperatorem & Principes Nationis Germanicæ, & Nicolaum V. ubi reſervationum uſus in multis ipſi Sedi Apoſtolicæ con-
» viſæ ſint in ſupremo Senatu Regio, atque litteræ paten-
» tes conſenſus Regii pro earum executione expeditæ fue-
» rint. " Habetur integrum Edictum in prima parte Edictorum Flandriæ *lib.* 1. *Rubrica* 8. ubi *num.* 1. refertur & aliud Edictum Maximiliani & Philippi Archiducum Auſtriæ de anno 1484. & renovatum anno ſequenti ſuper eadem materia, diciturque, in hiſce Provinciis plures quam in aliis Regnis admiſſas fuiſſe expectativas aliaſque ſimiles proviſiones Apoſtolicas.

Cæterum de dicta clauſula Edicti inhibente exequutionem Bullarum Apoſtolicarum ſine litteris Regiis, quas hodie *Placet* dicimus, agetur titulo ſequenti, ubi oſtendetur quis ſit ſcopus & effectus hujus clauſulæ & edicti.

XXXIX. Refert ex Cardinali Papienſi Odoricus Raynaldus ad annum 1464. *num.* 67. " agitatum fuiſſe in
» Conſiſtorio Cardinalium de concedendis, vel non con-
» cedendis gratiis, quas *Expectativas* appellant, ac varias
» diſcrepanteſque fuiſſe Patrum ſententias, nonnullos
» non concedendas opinatos tamquam Præſulibus Eccle-
» ſiarum admodum exoſas; Joannem verò Carvialem
» Epiſcopum Portuenſem contra ſenſiſſe: is (inquit) *Diu*
» *laboraſſe dixit Sedem Romanam antequam poſſet aſſequi,*
» *ut paterentur Ordinarii gratias in ſuis Diœceſibus dari*
» *& negligendam ideò prærogativam non eſſe tam multis*
» *acquiſitam moleſtiis, ubi enim per unum tantum Pontifi-*
» *cem deſita eſſent dari, futurum ut dari amplius non poſ-*
» *ſent ſine ſcandalo, differendam tamen menſes aliquot, do-*
» *nec novi Pontificatus Nuntii ad nationes & Principes*
» *perveniſſent.* Addit Papienſis; Pontificem ac majorem
» Patrum partem in Portuenſis judicium conſenſiſſe. " Hæc Raynaldus.

Ex his ſat conſtat, abolitionem reſervationum & expectativarum factam in Conſilio Baſilienſi, non ubique receptam; quod & evincunt ea quæ de hac materia in Concilio Trident. propoſita & decreta ſunt, de quibus capite ſequenti.

CAPUT II.

Quid circa expectativas & reſervationes actum in Concilio Tridentino?

1. *Conventus delectorum Cardinalium ſub Paulo III. cenſet expectativas abolendas.*
2. *Idem petitum nomine Regis Galliæ in Concilio Tridentino.*
3. *Sententia Bartholomæi De Martyribus dicta in Concilio Tridentino ſuper mandatis* De providendo.
4. *Cardinalis Lotharingiæ ea abolenda judicavit.*
5. *Quid de his cenſuerit Didacus Covarruvias?*
6. *Decretum Concilii Tridentini circa expectativas & reſervationes.*

Digitized by Google

» ſio, ut aliena mors deſideretur, & libenter audiatur. » Præcludunt etiam aditum ſupremum dignioribus cùm » vacant, dant litibus cauſam. Omnes has putamus tol- » lendas eſſe.

II. Similiter inter articulos nomine Caroli IX. Regis Galliæ Patribus Trident. oblatos, vigeſimus primus erat his verbis expreſſus: " Mandata *de providendo*, expecta- » tivæ, regreſſus, fiduciariæ reſignationes, & commendæ » revocentur, & omnino arceantur ab Eccleſia, veluti » Decretis contraria.

III. Cardinalis Pallavicinus *lib. 23. hiſt. Concil. Tri- dent. cap. 7. num. 7.* refert, quod nominatiſſimus ille Bra- carenſium Archipræſul Bartholomæus De Martyribus re- center Roma redux, multa de propenſione Pontificis ad reformationem dixerit, atque illuſtri præconio in cœlum extulerit integritatem probitatemque Caroli Cardinalis Borromæi; adeò ut dixerit, *Obſtacula ſalutari emenda- tioni non à Pontifice, nec ab ejus ſororis filio* (Carolo Bor- romæo) *ſed à nobis injici*: & adjeciſſe: hinc ſibi animum acceſſiſſe, quò majori ſtudio ac fervore ſuam impenderet operam ad ea cogitanda, & in Concilio exponenda, quæ tantum opus promoverent. Deinde notat Pallavicinus: " Id quod in dicenda ſententia maximè notabile auditum » eſt, acris reprehenſio fuit, quâ invectus eſt in *mandata* » *providendi in forma pauperum*, ſicuti dicebantur. In » proventibus Eccleſiaſticis diſtribuendis ſpectandam eſſe » doctrinam & virtutem, non paupertatem, cum opor- » teat conſulere muneribus, non hominibus: egentibus » ſubveniendum eſſe per eleemoſynas, non per Sacer- » dotia.

IV. Similiter Cardinalis Lotharingiæ Româ quoque cum Bartholomæo redux, in eadem Congregatione ſen- tentiam ſuam circa capita reformationis exponens, " im- » probavit etiam *mandata providendi*; narravitque, men- » tem eſſe Pontificis ut ea tollerentur." Pallavicinus loco citato *num.* 11.

V. Deinde *num.* 12. ait: " In hanc ſententiam ivit Di- » dacus Covarruvias Epiſcopus Civitatenſis; monuit, hu- » juſmodi mandatorum uſum fuiſſe inductum, cùm Epiſ- » copi cuncta Sacerdotia diſtribuebant, nec tam multa » reſervabantur, ex quibus nunc Romanus Pontifex abun- » dè habet, ut per ſeipſum ea conferat.

VI. Hiſce aliiſque rationibus permoti Patres Decre- tum hoc evulgarunt *Seſſ. 24. cap. 19. De Reformat.* " De- » cernit ſancta Synodus, Mandata *de providendo*, & gra- » tias, quæ *Expectativæ* dicuntur, nemini ampliùs, etiam » Collegiis, Univerſitatibus, Senatibus, & aliis ſingula- » ribus perſonis etiam ſub nomine indulti, aut ad certam » ſummam, vel alio quovis colore concedi, nec hacte- » nus conceſſis cuiquam uti licere. Sed nec reſervationes » mentales, nec aliæ quæcumque gratiæ *ad vacatura*, nec » indulta ad alienas Eccleſias, vel Monaſteria alicui, » etiam ex ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, con- » cedantur, & hactenus conceſſa, abrogata eſſe cen- » ſeantur.

VII. Hoc Decreto omnia tolli Mandata *de providen- tionem*.

VIII. Declaratum quoque fuiſſe, hodie non poſſe erigi *Canonicatum ſupernumerarium ad futuram præben- dam*: quia hæc erectio ſpecies eſſet *Expectativæ*. Neque id ipſis etiam Capitulis licere, eadem Congregatio decla- ravit. Gonzales ibidem *num.* 67.

IX. Suſtulit inſuper Concilium reſervationes *mentales*. " Erat autem reſervatio *mentalis* (ait Gonzales *num* 67.) » quando Papa reſervabat Beneficium vel in ſpecie, vel in » genere per Bullam, vel per Breve, ut perſonæ gratæ » provideret, quam non exprimebat, ſed *in mente* retine- » bat; & ſic in nullius perſonæ expreſſæ favorem facta » fuerat reſervatio. Tunc enim dicebatur mentalis, quaſi » in mente retenta, quoad proviſionem perſonæ. Deinde » quando vacabat Beneficium, mandabat fieri proviſio- » nem alicui ſub data reſervationis, vel antea, vel poſt, » ut ſibi placebat.

X. Adhæc, ut libera ac intacta maneret Epiſcopis, aliiſ- que inferioribus Collatoribus Beneficiorum, ad eorum reſ- pectivè proviſionem ſpectantium collatio, conſtitutum etiam fuit per Concilium, ne hujuſmodi gratiæ, aut re- ſervationes mentales, aut indulta ad alienas Eccleſias, vel Monaſteria alicui etiam ex S. R. E. Cardinalibus conce- dantur, & hactenus conceſſa abrogata cenſeantur. Quod & ad amuſſim obſervari videmus, ait Gonzales *num.* 76. obſervatque, quod ſi quæ indulta à Pontificibus conce- dantur Cardinalibus, ea concedi quoad Beneficia aliàs ad proviſionem Sedis Apoſtolicæ ſpectantia; adeoque ſine Ordinariorum læſione.

XI. In Concordatis Galliæ inter Leonem X. & Fran- ciſcum I. extat titulus De Mandatis Apoſtolicis, quo ſta- tuitur & ordinatur, quod quilibet Romanus Pontifex lit- teras in forma *Mandati* dare poſſit: nimirum, unum Col- latorem habentem collationem *decem* Beneficiorum, *in uno*; habentem autem collationem *quinquaginta* Benefi- ciorum & ultra, in *duobus* Beneficiis duntaxat gravare poſſit: ita tamen quod in eadem Eccleſia Cathedrali vel Collegiata unum Collatorem pro tempore in duabus Præ- bendis non gravet.

Ut autem litibus obvietur, quæ occaſione litterarum mandatorum hujuſmodi oriri poſſent, præſcriptum eſt, hæc mandata dari ſub *forma* ad calcem Concordatorum ſubjecta.

XII. Quamvis in Gallia Concilium Tridentinum non fuerit quoad omnes Reformationis articulos receptum, hoc tamen Decretum abolitionis expectativarum ambabus ulnis amplexi ſunt; crediderun tque poſt hoc Decretum, hunc titulum Concordatorum *De Mandatis Apoſtolicis* ceſſare; uti monet Pinſonius De Beneficiis ad verbum INSTITUTIONE §. 6. *num.* 12. & 13. qui dein *num.* 14. infert: " Nunc itaque, & ex præmiſſis concludendum eſt, » in *ſolis* Academiarum Graduatis, Curiæ Pariſienſis in » vim Indultorum Nominatis, & Candidatis, mandato- » rum, ſive litterarum *Expectativarum* uſum ad vacatura » Beneficia, nobis ſupereſſe.

De non uſu Concordatorum quoad articulum *De Man- dati*

Digitized by Google

CAPUT III.

De Reſervatione Beneficiorum vacantium apud Sedem Apoſtolicam.

1. *Reſervatio alia* clauſa *in Corpore Juris*; *alia* extra *Corpus Juris.*
2. *Famoſior illius ſpecies.*
3. *Refertur Decretum hujus Reſervationis.*
4. *Cur hac Reſervatio indulta.*
5. *Declaratio Bonifacii VIII. quoad hanc Reſervationem.*
6. *Hodie reſtringitur ad vacationem per obitum.*
7. *De Beneficiis vacantibus apud* S. Sedem, *debet Papa intra* menſem *providere.*
8. *Menſe elapſo providet Ordinarius.*
9. *Currit hic menſis à die vacationis, etiam ignorata.*
10. *In aliis Proviſionibus* tempus *Pontifici non eſt præfixum.*
11. *Vacante Sede Apoſtolica poſſunt Ordinarii Eccleſias Parochiales in Curia Romana vacantes conferre.*
12. *Pontifices ſalutem animarum Reſervationibus anteponendam judicant.*
13. *An collatio Ordinarii* valida *ſit facta nondum menſe elapſo?*
14. *Hæc Reſervatio minùs cæteris odioſa; & quare?*
15. *Huic Reſervationi non cenſetur per generalem clauſulam derogatum.*
16. *Interdum huic Reſervationi in favorem Regis Galliæ renuntiat Pontifex.*
17. *Non comprehendit Beneficia Juris Patronatûs* laici.

I. FAmoſa eſt reſervationis diviſio in eam quæ dicitur *clauſa in Corpore Juris*; & in eam quæ dicitur EXTRA *Corpus Juris.*

II. Prima, & famoſior reſervatio *clauſa in Corpore Juris*, omnium conſenſu habetur illa, de qua in *cap.* 2. *De Præbendis in* 6. imò credunt nonnulli hanc ſolam dici poſſe reſervationem *clauſam in Corpore Juris*: quemadmodum poſt alios citatos notat Chokier *in Comment. ad Reg.* 1. *Cancell. num.* 23. atque teſte Gomeſio ad Regulam *De Triennali quæſt.* 31. dicit antiquus Gloſſator Regularum Cancellariæ. " Quòd licet per 23. annos legendo & » practicando revolverit Jus Canonicum, nihilominus » non repererit niſi unicam reſervationem *in Corpore Juris* » *clauſam*, quæ eſt illa, de qua in dicto *cap.* 2.

III. In citato *cap.* 2. Clemens IV. ſecutus, ut ait, *antiquam conſuetudinem*, " auctoritate Apoſtolicâ ſtatuit, » ut Eccleſias, dignitates, perſonatus & Beneficia quæ » apud Sedem ipſam (Apoſtolicam) deinceps vacare con» tigerit, aliquis præter Romanum Pontificem, quacum-

Item, ſi aliquis Curiam, peregrinationis, aut infirmi» tatis, aut recreationis ſeu quavis aliâ causâ ad locum » Curiæ *vicinum* in hujuſmodi loco *vicino* decedat: dum» modò ibi (etiamſi erat ad ipſam Curiam reverſurus) » domicilium ſeu domus propria non exiſtat.

Deinde ſubjungit: " Loca verò intelligantur *vicina* » eidem Curiæ in præmiſſis, quæ remota ultra duas die» tas legales (quas hoc caſu ſic ſpecialiter volumus com» putari) à loco ubi moratur ipſa Curia, non exiſtum.

VI. Quamvis variis modis contingere poſſit, ut Beneficia vacent in *Curia*; puta renuntiatione, privatione, aliiſque ſimilibus titulis, quos latiùs refert Garcias *De Benef. parte* 5. *cap.* 1. §. 2. nihilominus, quia Bonifacius VIII. in citato *Capitulo* 34. exponens Decretum Clementis IV. tantum loquitur de vacatione per *obitum*, receptum eſt, ſignanter in Gallia, quod ſola vacatio contingens in Curia per *obitum*, cenſeatur vacatio ad mentem Clementis IV. & conſequenter ſola Beneficia vacantia per *obitum* in Curia, ſeu loco vicino Curiæ, habeantur pro reſervatis reſervatione *clauſa in Corpore Juris*; uti poſt Pinſonium De Beneficiis ad verbum *Canonica* §. 9. *num.* 5. monet Perardus Caſtellus in Praxi Curiæ Romanæ *pag.* 186. edit. 1693.

VII. De his autem Beneficiis *apud Sedem Apoſtolicam* vel in *Curia* vacantibus, debet Pontifex intra *menſem* à die vacationis providere, alioquin dicto tempore elapſo, collatio ad Ordinarium revertitur; ut nimirum per *ſeipſos* aut ipſis in remotis agentibus, per ſuos Vicarios generales, quibus id canonicè fuerit commiſſum conferre valeant, *Cap.* 3. *De Præbendis in* 6.

VIII. Si enim intra menſem Sedes Apoſtolica non contulerit, ceſſat reſervatio; adeoque obſtaculum collationi Ordinarii injectum cenſetur ſublatum. Hoc igitur caſu propriè non fit devolutio à Pontifice ad Ordinarium, quæ à Superiore ad inferiorem fieri nequit; ſed jus Ordinarii tantummodo relaxatur, ſeu impedimentum injectum tollitur.

IX. Vult autem Gloſſa ad dictum *Cap.* 3. verbo *Numerandum*, menſem hunc currere à die *vacationis*, non à die *ſcientiæ*; quam ſententiam ſequitur Antonius Faber ad Codicem *lib.* 1. *tit.* 2. *Def.* 35. & probat Chokier loco citato *n.* 3.

Ratio aſſignatur à Gloſſographo, quia " iſtud non ſtatui» tur in odium negligentiæ Papæ, quia tunc non curret » menſis iſte niſi à die notitiæ, ſed ſtatuitur iſtud tempus in » favorem Eccleſiarum, ne diu maneant ſine Prælato: ideo » currit iſte menſis à die vacationis ut dictum eſt; ſecus in » aliis temporibus relictis cæteris Prælatis in odium negli» gentiæ eorum.

X. Termini hujus præfixio locum non habet in aliis reſervationibus, aut in Beneficiis jure devoluto ad Pontificem ſpectantibus. In horum enim proviſione nullum reperitur

Digitized by Google

Pontifex intra menſem non contulerit, confirmetur, ſed potius non irritetur; exemplo collationis factæ ab Ordinario ſpreto Patrono; quæ Patrono non opponente, & intra tempus non præſentante, valida manet: uti infra titulo De Jure Patronatûs dicetur. Vide Pinſonium loco citato *num.* 17. & 18.

XIV. Adhæc, omnes quidem reſervationes paſſim à Canoniſtis dicuntur *odioſæ*: & eatenus juxta Regulam Juris, *odia reſtringenda, favores ampliandi*, etiam in dubio reſtringendæ, ob præjudicium quod inferunt collationibus Ordinariorum: hoc tamen notant unanimi conſenſu, hanc *reſervationem* eſſe fortiorem, vehementiorem, & amplioris prærogativæ, omnibus aliis reſervationibus; uti poſt alios loquitur Gonzales ad regulam 8. Cancell. *Gloſſa* 13. *n.* 35. idque *in reverentiam loci ubi Sedes Apoſtolica reſidet*, ait Caſtellus in citata Praxi Curiæ Romanæ *pag.* 186.

Unde & in Concilio Baſilienſi, quin & in Concordato inter Leonem X. & Franciſcum I. Regem Galliæ, ſublatis aliis reſervationibus, hæc una ſalva manſit.

XV. Inde etiam concludit ibidem Gonzales, quod niſi de illa fiat *ſpecialis & individua* mentio, non cenſetur comprehenſa in quacumque diſpoſitione Papæ vel narrativa. Quod adeo procedit (ait *num.* 36.) ut neque per clauſulam *motus proprii*, in facultate conferendi quæcumque Beneficia reſervata contentam, veniant Beneficia vacantia *apud Sedem*. Imò nec Cardinales vigore ſuorum Indultorum conferre poſſunt Beneficia vacantia in Curia; Gonzales ibidem *num.* 37.

XVI. Monet Caſtellus in citata Praxi Curiæ Romanæ *pag.* 190. quod ſi quis oriundus è Gallia reſideat in Curia Romana pro ſervitio Regis, Papa ſoleat ei dare ſpeciale *Breve*, quod dicitur, *De non vacando in Curia*: quod ita vocatur, quia vigore hujus *Brevis* fit, ut per obitum illius, *Beneficia* non cenſeantur *vacare in Curia*: ſcilicet cum effectu reſervationis; cui per *Breve* ipſe Papa pro hac vice renuntiat; permittitque Regi nominationem eo modo ac ſi nulla reſervatio interveniſſet: ſoletque hujuſmodi Breve per Oratorem Regium nomine Regis à Pontifice peti; uti patet ex formula ipſius Brevis, quæ ibidem *pag.* 191. à Caſtello integra refertur.

XVII. Reſervatio hæc quantumvis aliis reſervationibus fortior ſit & amplioris prærogativæ, habet tamen cum aliis reſervationibus id commune, quod ad Beneficia Juris patronatus *laici* non extendatur: quod non tantùm in Gallia, ſed & apud Hiſpanos ſervari, notat Pinſonius loco ſuprà indicato *num.* 8. & latiùs deducit Carolus Fevretius tractatu *De Abuſu lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 13.

CAPUT IV.

De Reſervationibus contentis in Extravagantibus *Execrabilis* & *Ad regimen*, & duabus primis Regulis Cancellariæ.

1. *Reſervationes contentæ in Extravagantibus à nonnullis creduntur* clauſæ in Corpore Juris.
17. *In Gallia, Germania, & Belgio locum non habet.*
18. *Probatur quibuſdam exemplis quoad Belgium.*
19. *In Patria Obedientiæ uſus Reſervationum quomodo retineatur.*
20. *Reſervationes in Patria Obedientiæ Regno Galliæ incorporata, reſtricta ad Reſervationem* Menſium & Alternativæ.
21. *Eadem reſtrictio per* uſum *in Belgio invaluiſſe videtur.*

I. PRæter generalem reſervationem Beneficiorum vacantium *apud Sedem Apoſtolicam*, quæ vulgò dicitur reſervatio *clauſa in Corpore Juris*, de qua actum eſt capite præcedenti, ſunt inſuper reſervationes Joannis XXII. & Benedicti XII. quæ à nonnullis quoque reſervationibus *clauſis in Corpore Juris* annumeratæ fuêre; eò quòd extent in *Extravagantibus* EXECRABILIS & AD REGIMEN *De Præbendis* inter communes, quæ Corpori Juris Canonici ſolent annecti, & partem conſtituere.

II. Attamen eas *extra* Corpus eſſe, communis eſt opinio, & hodie recepta. Nam licet *Extravagantes* tam Joannis XXII. quam communes ſoleant Corpori Juris adjungi, atque cum Decreto Gratiani & Decretalibus Gregorii IX. & Bonifacii VIII. unum volumen ſeu Corpus hodie conficere; tamen clauſæ in Corpore Juris non reputantur, ſed extra Decretum & Decretales *vagari*; proptereà *Extravagantes* appellatæ.

III. Adhæc, uti communiter obſervant Canoniſtæ, non poſſunt hæ reſervationes haberi pro *clauſis in Corpore Juris*; quia tantùm ex mente Auctorum temporales fuêre. Dicit enim Benedictus XII. Ordinationi, diſpoſitioni, & proviſioni noſtræ reſervamus, *donec miſerationis Divina clementiâ nos univerſalis Eccleſiæ regimini præſidere contigerit.* Ex quibus manifeſtum eſt, reſervationem nonniſi vitâ ſuâ durante Pontificem durare voluiſſe.

IV. Quando verò hæ reſervationes quaſi perpetuæ factæ ſint per relationem in Regulas Cancellariæ, quæ per omnes Pontifices altero aſſumptionis die de novo publicari & renovari ſolent, incertum eſt.

Dicit quidem Gomeſius in proœmio ad Regulas Cancellariæ *quæſt.* 1. Regulas Cancellariæ à Joanne XXII. initium & originem habuiſſe; at unà notat *quæſt.* 2. "quod » hæ Regulæ ab initio introductæ fuerint, ut Officiales » Cancellariæ per eas in litteris expediendis inſtruerentur, ut patet (ait) ex Regulis Joannis XXII. & Benedicti & aliorum. Et licet à tempore Nicolai V. aliquid plus ad eas circa *judicia* additum fuit, illud tamen » reſpicit *actum* in Curia gerendum.

Apparet ergo primitus, etiam uſque ad tempora Nicolai V. qui ſedit ſub medium ſæculi XV. regulas Cancellariæ unicè penè reſpexiſſe formam expediendi litteras, & judicia in Cancellaria reddenda; non autem reſervationes Beneficiorum, ſimileſque materias extra Cancellariam ſe extendentes.

V. Quidquid ſit, conſtat, reſervationes contentas in citatis

Digitized by Google

» quo Officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus Beneficia, quæ dictæ Sedis Officiales, qui ratione » officiorum ſuorum hujuſmodi ejuſdem Sedis Notarii » erant, etiam dimiſſis ipſis Officiis, & quandocumque » aſſecuti fuerint, ſub hujuſmodi reſervationibus compre» hendi. Ac reſervavit Beneficia, quæ per Conſtitutio» nem piæ mem. Joannis PP. XXII. quæ incipit, *Exe» crabilis*, vacant, vel vacare contigerint. Quam Conſ» titutionem, & reſervationem S. S. tam ad Beneficia » obtenta, quàm alia quæcumque, de quibus Ordinarii, » & alii Collatores contra Concilii Tridentini Decreta diſ» poſuerunt, & diſponent in futurum, extendit & am» pliavit, & ea etiam Beneficia omnia diſpoſitioni ſuæ re» ſervavit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios » Collatores contra ejuſdem Concilii Decretorum for» mam diſpoſitum fuerit. Decernens irritum," &c.

VIII. Primò itaque per hanc regulam renovantur reſervationes contentæ in Extravagante Benedicti XII. quæ incipit, *Ad regimen*, qua reſervantur imprimis Beneficia vacantia per aſſecutionem quorumcumque Beneficiorum à Sede Apoſtolica obtentam. Item Beneficia omnia quæ promoti ad Epiſcopatus auctoritate Apoſtolica tempore ſuæ promotionis obtinebant. Item Beneficia Officialium Curiæ Romanæ, qui in ipſa Extravagante exprimuntur. Hæc ultima reſervatio à tempore Innocentii VIII. fuit per hanc regulam extenſa ad Beneficia, quæ dicti Officiales obtinebant tempore quo erant Officiales, tametſi tempore mortis Officiales eſſe deſiiſſent.

IX. Reliqua verò quæ ſequuntur poſt Innocentii VIII. tempora addita eſſe notat Chokier ad hanc regulam *n.* 8.

Et quidem hæc appendix: *Declarans nihilominus*, uſque ad verba, *Conſtitutionibus comprehendi*, appoſita fuit à Sixto V. qui demum anno 1585. ad Pontificatum fuit aſſumptus: idque occaſione difficultatis, quæ circa Extravagantem *Ad regimen*, & hanc regulam in Rota Romana exorta fuerat, uti ex Garcia refert Chokier.

X. Altera appendix quæ incipit à verbis, *quam Conſtitutionem & reſervationem*, & finit in verbis, *diſpoſitum fuit*, appoſita fuit per Clementem VIII. anno 1592. aliique ſequentes Pontifices retinuerunt.

Obſervat autem Chokier hanc poſteriorem appendicem eo fuiſſe adjectam, ut præter dictas reſervationes, etiam hæc induceretur ob non obſervatam Conſtitutionem Pii V. de data 16. Maii 1566.

Hæc Conſtitutio eſt illa, quâ dictus Pontifex formam Concurſus à Synodo Tridentina præſcriptam explicat, & in nonnullis extendit; uti titulo præcedenti annotavimus: eamque in Belgio receptam non eſſe obſervavimus; & hic de Brabantis teſtatur Chokier, dicens: *Juxta quam* (Conſtitutionem Pii V.) *Cancellaria & Rota paſſim judicat, licet* BRABANTI *eam non admiſerint.*

XI. Porrò uti ipſa Conſtitutio hactenus uſu recepta non eſt, ita nec appendix Regulæ, & in ea contenta reſervatio uſu recepta eſt. Neque enim ulla hactenus Be-

XIV. Hæc regula congruit cum Regulis poſteriorum Pontificum; niſi quod cauſa majoris lucis addita ſit vox *Primatialis* poſt dictionem *Patriarchalis*: & loco clauſulæ finalis, *quotieſcumque*, &c. repoſita ſit iſta, *Et voluit quod exceſſus ejuſmodi in litteris exprimatur.*

XV. Regulam hanc reſervativam Eccleſiarum Metropolitanarum & Cathedralium, neque in Belgio, neque in Gallia, nec Hiſpania locum habere notorium eſt; utpote Regibus nominationem Epiſcoporum, ſive jure Indulti, ſive Concordati habentibus; quemadmodum *parte* 1. *tit.* 13. *cap.* 8. oſtenſum eſt.

Similiter, nec quoad Monaſteria virorum ullus eſt hiſce in Provinciis Regulæ uſus. Ad Abbatias enim Reges perſonas nominare ſolent: Prioratus verò Conventuales & perpetui eligibiles eſſe ſolent; neque ulla Monaſteria in Belgio vigore Regulæ Cancellariæ, aut alio jure reſervata novimus.

XVI. Huic Regulæ Pius V. anno 3. ſui Pontificatus aliam reſervationem adjecit, quæ hodie partem hujus Regulæ facit; atque his verbis exprimitur: "Ac etiam » reſervavit Dignitates, & Beneficia omnia ad collatio» nem, præſentationem, electionem, & quamcumque » aliam diſpoſitionem Patriarcharum, Primatum, Archie» piſcoporum, & Epiſcoporum, nec non Abbatum, ac » aliorum quorumcunque Collatorum, & Collatricum, » ſecularium, & regularium quomodolibet (non tamen » ad collationem cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius » præſentationem, vel electionem pertinentia) quæ poſt » illorum obitum, aut Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, » vel aliarum Dignitatum ſuarum dimiſſionem, ſeu amiſ» ſionem, vel privationem, ſeu tranſlationem, vel aliàs » quomodocumque vacaverint; uſque ad proviſionem » ſucceſſorum ad eaſdem Eccleſias, aut Monaſteria, vel » Dignitates Apoſtolica auctoritate faciendam, & ade» ptam ab eiſdem ſucceſſoribus pacificam illorum poſ» ſeſſionem, quomodocumque vacaverint, & vacabunt » in futurum.

XVII. In Gallia hanc quoque reſervationem ceſſare propter Concordata & jus Regaliæ, notat Chokier ad hanc Regulam: uti nec in Germania ubi Concordatis locus eſt.

Hæ quoque Belgicæ Provinciæ hanc Pianam reſervationem agnoſcere non videntur: ſed Beneficia ad liberam Epiſcoporum collationem ſpectantia, ſi Sede vacante contingat vacare, futuro Epiſcopo reſervantur.

XVIII. Unde cùm quidam Dinoix impetraſſet à Pontifice vigore hujus Regulæ duas Cappellanias, unam in Eccleſia B. Mariæ, & alteram in Eccleſia S. Walburgis in civitate Brugenſi ſpectantes ad *liberam* collationem Epiſcopi Brugenſis, quæ vacaverant *Sede vacante*; iſque peteret *Placetum* à Concilio privato, fundando ſe in Regula Cancellariæ hac Pianâ appendice auctâ: Concilium privatum petiit adviſamentum à Vicariatu Brugenſi, qui reſpondit, in novis Epiſcopatibus Belgicis fructus perceptos tempore vacationis reſervari futuro Epiſcopo; cumque collatio Beneficiorum computetur in-

cum ea tamen moderatione recipiuntur ; ut privilegiis, juribus ac moribus inveteratis Provinciarum accommodentur ; nec aliam eſſe Pontificum mentem arbitrantur. Et ſi quid in litteris aut proviſionibus Romanis hiſce contrarium contineatur, credunt vel per *ſub* aut *obreptionem* à Pontifice emanaſſe ; aut certè, eos ſuas Regulas, aut Decreta *generaliter* expreſſa, ad Provincias, aliis legibus & uſu inveterato utentes nolle extendi : ideoque dum earum executionem ſuſpendunt, nihil contrarium auctoritati, aut præeminentiæ Sedis Apoſtolicæ facere arbitrantur Judices Regii ; uti titulo ſequenti latiùs oſtendetur.

XX. Refert Petardus Caſtellus in ſua Praxi Curiæ Romanæ *pag.* 332. Nuntium Apoſtolicum anno 1544. obtinuiſſe ab Henrico II. Rege Galliarum Declarationem, qua decretum fuit, quod Concordatum non obtineret in Britannia, & quod Regulæ Cancellariæ, quin & illa *De Menſibus & Alternativa*, & generaliter omnia alia jura Papæ quibus gaudet in *Patriis Obedientiæ*, locum haberent in hac Provincia, uſque ad ipſam etiam expeditionem Bullarum *ſub plumbo* : " quod tamen (ait Caſtellus) » reſtrictum fuit anno 1553. per actam declarationis, ad » *ſolam* Regulam *De Menſibus & Alternativa.*

XXI. Reſtrictio, quæ per actam declaratoriam facta ſcribitur quoad Britanniam, eadem, ſi non expreſsâ declaratione, uſu ſaltem quoad haſce Belgicas Provincias eſſe facta videtur. Nam præter reſervationem *Menſium & Alternativæ*, non apparet alia hîc reſervatio Regularum Cancellariæ nota aut uſitata : unde cæteris omiſſis hanc ſolam in ſequentibus elucidabimus.

CAPUT V.

De Reſervatione *octo* menſium.

1. *Tempore Concilii Baſilienſis Pontifex dabat Expectativas in* octo *menſibus.*
2. *Quatuor menſes erant* liberi.
3. *Nulla tunc erat menſium reſervatio.*
4. *Inducta eſt* octo *menſium per Regulam Cancellariæ.*
5. *Hac Regula quando* octavo *loco poſita ſit ?*
6. *Hac Regula quâ ratione dicatur* odioſa, *& reſtringenda ?*
7. *Menſes computandi ut jacent.*
8. *Epiſcopus quando cenſetur conferre in menſe reſervato ?*
9. *Si dubitetur quo menſe vacaverit, præſumitur pro poſſeſſore.*
10. *Si nullus ſit poſſeſſor, præſumitur pro Ordinario.*
11. *Beneficium vacans in menſe Ordinarii ſemper manet ad diſpoſitionem Ordinarii ; & vacans in menſe reſervato, manet reſervatum.*
12. *Debet reſervationis* plena *eſſe probatio.*
13. *Ceſſat reſervatio hac mortuo Papâ.*
14. *Similiter aliæ reſervationes inductæ per Regulas Cancellariæ.*

receptum.

27. *An Beneficia* certo generi perſonarum *conferenda comprehendantur ſub generali reſervatione ?*
28. *Notandum monitum Covarruviæ in hac materia.*
29. *Beneficia* ſimplicia *in multis Eccleſiis exempta à reſervatione ; & quare ?*
30. *Regula includit omnem vacationis modum ; Excepta vacatione per reſignationem.*
31. *Sub reſignatione hîc comprehenditur* permutatio ; *quam in* omni *menſe Ordinarii admittere poſſunt.*

I. QUod Papa circa tempus Concilii Baſilienſis ſoleret dare expectativas ac mandata de providendo in *octo menſibus* per Regnum Galliæ, indicat ipſa *Pragmatica Sanctio* tit. *De Collationibus* §. *Fruſtra enim*, ubi abolitis omnibus *Expectativis*, hæc moderatio ſubjicitur : " Exceptis illis *gratiis* & nominationibus ſuper quibus » *proceſſus* ſunt *expediti*, quas ex certis rationalibus cau- » ſis in *octo menſibus*, quibus *hactenus curſum habere con-* » *ſueverunt*, tolerandas duximus, donec aliter ordinatum » fuerit.

II. Et in eadem *Sanctione* eodem titulo §. *Quod ſi quis*, fit mentio *quatuor menſium*, quibus gratiæ *expectativæ* vel nominationes curſum non habent.

Ad quæ verba reflectens Coſmas Guimier Sanctionis hujus Gloſſographus, ait : " Olim habebant Ordinarii » *quatuor* menſes liberos, in quibus non ſortiebantur ef- » fectum gratiæ *expectativæ*, ſed per Concordata inter » Sixtum IV. & Ludovicum XI. Regem Franciæ, quæ » incipiunt, *Ad univerſalis*, habuerunt ſex menſes Februa- » rium, Aprilem, Junium, Auguſtum, Octobrem, & » Decembrem. Hujuſmodi tamen Concordata non ſorti- » ta fuerunt effectum, tamquam juri communi, & De- » cretis Conſtantien. & Baſilien. contraria. " Habetur citata Conſtitutio Sixti IV. in *Extrav. I. De Treuga & Pace* inter communes.

III. Porrò tum ex citatis verbis Sanctionis, tum Extravagantis Sixti IV. apparet, quod nulla eo tempore facta fuerit *menſium reſervatio* ; ſed Pontifices dumtaxat declaraverint, *quatuor* menſes eſſe exemptos à gratiis *expectativis* ; quæ tum temporis admodum erant frequentes : ita ut propriè tunc non eſſet *octo* menſium *reſervatio* in favorem Sedis Apoſtolicæ ; ſed potiùs reſervatio *quatuor* menſium in gratiam Ordinariorum contra Expectantes & Mandatarios Apoſtolicos ; uti etiam advertit Caſtellus loco citato *pag.* 329.

IV. At ſucceſſu temporis per Regulam Cancellariæ introducta eſt *octo* menſium *reſervatio* ; vocaturque vulgò Regula *De Menſibus* ; quæ his verbis exprimi conſuevit : " Item cupiens idem D. N. Papa pauperibus clericis, & » aliis bene meritis perſonis providere, omnia Beneficia » Eccleſiaſtica cum cura & ſine cura, ſecularia, & quo- » rumvis Ordinum regularia, qualitercumque qualifica- » ta, & ubicumque exiſtentia, in ſingulis Januarii, Fe- » bruarii, Aprilis, Maii, Julii, Auguſti, Octobris, & » Novembris menſibus, uſque ad ſuæ voluntatis bene- » pla-

Digitized by Google

toriarum derogatoriis, & fortioribus, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & aliis Decretis, quorum tenores, pro expreſſis haberi, & latiſſimè extendi voluit, quibuſvis perſonis, & collegiis cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentibus, quomodolibet conceſſa, adverſus reſervationem hujuſmodi minimè ſuffragari.

V. Notat Gonzales ad hanc regulam *Gloſſa* 1. *num.* 5. quod meritò in *novis* regulis fuerit hæc regula appoſita in *octavo* loco, continuata cum cæteris regulis de *reſervationibus* loquentibus, & ſublata de loco in quo erat tempore Pii V. & Gregorii XIII. Nam tunc erat (ait) ſita prope finem omnium regularum Cancellariæ, & in ordine 69.

VI. Hæc regula, in quantum reſervat Beneficia ad collationem ſeu diſpoſitionem inferiorum Collatorum ſpectantia, "eſt Epiſcopis & Ordinariis præjudicialis, & detrahit poteſtati ordinariæ, & corrigit jus commune, & eatenus regula hæc odioſa eſt, ait Chokier in proœmio Regulæ *n.* 10. & conſequenter *reſtringenda*;" uti multis docet Gonzales ad hanc regulam §. 6. *Proœmiali*.

VII. Menſes, de quibus loquitur regula, computandos eſſe prout ipſi collocantur, & jacent per totum circulum anni, ſive quilibet menſis habeat 30. dies ſive plus ſive minùs, monet poſt alios Gonzales *Gloſſa* 11. *num.* 1. "Quo fit (ait *num.* 9) ut menſis Apoſtolicus terminetur in dimidia nocte ultimi diei, & ex illa dimidia nocte inpoſterum incipiat menſis ordinarius, & durat uſque ad dimidiam noctem ultimi diei illius menſis, *Leg.* MORE ROMANO, *ff. De feriis*.

VIII. Hinc ulterius *num.* 11. "Proinde, quando Epiſcopus confert aliquod Beneficium vacans ad finem ſui menſis, vel in principio illius, in illa ultima nocte, quæ dat finem menſi ordinario, & principium menſi Apoſtolico, vel è converſo, conſultè faciet, ſi ante collationem faciat examinari teſtes de hora, & puncto obitus ultimi poſſeſſoris, & in ipſo collationis inſtrumento annotaverit, ut ſic evitetur controverſia, quantùm poſſibile ſit, ſuper tempore vacationis, an contigerit in menſe ordinario, vel potiùs in Apoſtolico.

IX. Poſt hæc inquirit, ſi dubium ſit, quo menſe vacatio contigerit, cui onus probandi incumbat? Reſponderque pro poſſeſſore eſſe præſumendum; & ſi quis contra poſſeſſorem prætendat, is probare debeat, vacationem in hoc illove menſe contigiſſe.

X. Quod ſi neuter ſit in poſſeſſione, tunc præſumptio erit pro illo, qui ab *Ordinario* collationem obtinuit; "quoniam non ſolùm non præſumitur reſervatio ratione menſis, ſed etiam debet concludenter probari vacatio de menſe Apoſtolico, ut Proviſus à Papa obtinere poſſit.

"Ratio eſt, quia cum Ordinarius, & proviſus ab eo fundet intentionem ſuam de jure communi, Cap. *ex*

ad menſem ordinarium.

XII. Denique notat *num.* 98. quod quando agitur de probanda vacatione in certo menſe ad effectum reſervationis, tunc, ſepoſitis particularibus circumſtantiis, probatio debeat eſſe plena & concludens: atque in Rota deciſum, quod ſemper impetrans teneatur *plenè* & concludenter probare narrativam vacationis, in qua *principaliter* ſe fundat ad inducendam *reſervationem*.

XIII. Dicit Pontifex in hac Regula, ſe in dictis menſibus reſervare Beneficia *uſque ad ſua voluntatis beneplacitum*: cujus clauſulæ vigore ceſſat *reſervatio* mortuo Papa, quemadmodum deciditur in *cap.* 5. *De Reſcriptis in* 6.

XIV. Imò etſi hæc clauſula adjecta non eſſet, tamen ex natura Regularum Cancellariæ, per mortem Papæ *reſervatio* extingueretur. Regulæ enim Cancellariæ morte Pontificis extinguuntur; uti monet Gomeſius *quæſt.* 1. *proœm. ad Reg. Cancel.* quod & ſignificatur per verba proœmialia Regularum, *Ex tunc* SUO TEMPORE DURATURAS: unde & per novum Pontificem altero aſſumptionis ſuæ die de novo publicantur. "Quæ publicatio non ad illum effectum fit, ut innoteſcant, cum ferè eædem Regulæ ſunt, quæ approbantur, ſed ut per hujuſmodi publicationem dignoſcatur voluntas approbatoria ipſius novi Pontificis." Hæc Gomeſius.

XV. Hinc deducitur, quòd "vacante Sede Apoſtolica Ordinarii liberè conferant Beneficia, in omnibus menſibus ſine ulla diſtinctione; quia tunc ſunt obſtacula ſublata, & omnes menſes dicuntur Ordinariorum; idque donec & quouſque novus Papa fuerit aſſumptus ad apicem Pontificatûs, ac potiùs, donec is Regulas Cancellariæ publicaverit, quod ſolet poſtridie ſuæ aſſumptionis.

XVI. Regula hæc in menſibus deſignatis reſervat generaliter "omnia Beneficia Eccleſiaſtica, cum cura & ſine cura, ſæcularia, & quorumvis Ordinum Regularia, qualitercumque qualificata, & ubicumque exiſtentia.

His ergo verbis Regulæ attentis, & in ſua generalitate, prout ſonant, intellectis; dubium non apparet, quin hac imprimis reſervatione comprehendantur Eccleſiæ Parochiales, utpote Beneficia *curata* ſive cum *cura*.

XVII. Verum reſervationem Eccleſiarum Parochialium per Concilium Tridentinum *Seſſ.* 24. *cap.* 18. *De Reformat.* ſublatam eſſe credunt nonnulli cum Navarro; "idque uſu in multis Diœceſibus fuit receptum, ut nuper plurimi Epiſcopi harum regionum teſtati ſunt in gravi quadam cauſa," ait Zypæus *Conſult.* 1. *De Elect.* Deinde notat, quod Concilium Tridentinum hic ſit receptum, "prout ſonat, non ut quotidianæ interpretationes, Decreta, Conſtitutiones Romà adferri poſſint, quæ Decretum alterent, amplient, aut reſtringant, vel *Regulam octavam* De Reſervationibus, quoad Beneficia curata Parochialia *abrogatam* reſtituant.

Digitized by Google

comprehendi.

XXI. Ex ſpeciali declaratione Pauli IV. in Bulla erectionis novorum Epiſcopatuum, novem Præbendæ affectæ *Graduatis* ab omni quacumque reſervatione eximuntur; uti oſtenſum eſt ſuprà *parte* 1. *tit.* 10. *cap.* 1. *num.* 7. Unde & illæ ſine ulla menſium diſtinctione à Canonicis Graduatis unà cum Epiſcopo juxta tenorem Bullæ eliguntur; uti & Archidiaconus, Archipreſbyter & Pœnitentiarius è Canonicis Graduatis aſſumendi, ab Epiſcopo liberè in omnibus menſibus conſtituuntur.

XXII. Sicuti ſub generali *Beneficiorum* expreſſione non veniunt Dignitates; ita nec ſub generali reſervatione comprehendi Beneficia Juriſpatronatus *laicalis*, apud omnes expeditum eſt: ſoletque hujus concluſionis ratio hæc aſſignari, ne laici retrahantur à fundatione, conſtructione vel dotatione Eccleſiarum ſeu Beneficiorum; ita poſt alios Gonzales *Gloſſ.* 18. *num.* 3.

XXIII. Hinc concludunt, quòd reſervatio includat Beneficia Juriſpatronatus laicalis; quando hoc competit, non ex fundatione, conſtructione aut dotatione, ſed ex præſcriptione, conſuetudine vel privilegio. Ita Gonzales dicto loco *num.* 18. Hinc infert *num.* 22. quod ad excludendam reſervationem noſtræ Regulæ, ratione Juriſpatronatus *laicalis*, oporteat docere de Jurepatronatus ex *fundatione* vel *conſtructione*, aut *dotatione*.

Verùm hæc non conſonant praxi hodiernæ, præſertim Belgicæ, quæ ab omnibus reſervationibus, expectativis, nominationibus, quin & concurſu eximit generaliter Beneficia Juriſpatronatus laicalis; quocumque titulo jus illud laicis acquiſitum ſit.

XXIV. Sed quid, ſi Juſpatronatus non ſit *merè* laicale; ſed mixtum? Nec tunc ſub reſervatione generali aut hujus Regulæ contineri communiter reſolvunt Canoniſtæ; præſertim quando Patroni *laici* habent *majorem* aut æqualem partem vocum in dicto Jurepatronatus mixto, uti loquitur Gonzales *num.* 15. Rationem dat *num.* 12. " Nam in favorabilibus potiùs eſt attendenda qualitas laicalis: ne laicus propter Clericum perdat ſuum privilegium. Hoc enim æquum eſt, quòd in re individua non patiatur quis præjudicium ratione ſocietatis, quæ illi cum altero communis eſt.

XXV. Quidni & hac ratione meritò à reſervatione eximatur Juſpatronatus laicale *mixtum*; licet pars vocum Patronorum Eccleſiaſticorum eſſet *major*: veluti ſi ad unum laicum & duos Clericos pertineat: quod & notoria praxis Belgii confirmat; quamvis de jure contrarium credat Gonzales *num.* 16.

XXVI. Teſte Garcia De Benef. *parte* 5. *cap.* 1. *n.* 557. Beneficia Juriſpatronatus *Eccleſiaſtici* ab hac aliiſque reſervationibus eximuntur " in Hiſpania, præſertim (ait) in his regnis Caſtellæ; atque indifferenter Beneficia Juriſpatronatus, etiam Eccleſiaſtici ad præſentationem Patronorum providentur *in partibus*, in quocumque menſe vacaverint, ut videmus quotidie.

Hæc conſuetudo Hiſpaniæ à Belgica non omnino diſcrepat. Videmus enim & hiſce in partibus ad Patronorum . . . adeo generalia ſunt, ut & hæc Beneficia comprehendere videantur.

XXVIII. Tum pro reſolutione dubii ſubjungit hoc notandum monitum: " Propterea lectorem admoneo hac in controverſia, quod diligenter obſervet, quid praxi receptum fuerit, & quid ſit Chriſtianæ reipublicæ, ac miniſterio divino conducibilius, ſiquidem admodum conducat, hæc Beneficia non comprehendi ullis reſervationibus.

XXIX. Antonius Faber ad *Definitionem* 11. *lib.* 1. *titulo* 1. apponit hanc notam *num.* 3. " Obſerva eo jure nos uti, ut ſimplicia Beneficia poſſint in *quolibet* menſe conferri ab Ordinario, licet verba regulæ De reſervatione menſium ſint generalia, & loquantur de Beneficiis omnibus ſive cum cura ſint, ſive etiam ſine cura: adeo fortaſſe quod facilè capienda ſit interpretatio per quam unaquæque res redeat ad ſuam naturam. Prima autem Beneficiorum natura illa fuit, ut omnia & quocumque menſe conferri poſſent per Ordinarium. At potiùs quod æquum non ſit, pauperem Eccleſiaſticum pro ſimplici Beneficio obtinendo tantis ſumptibus onerari, ut cogatur ire aut mittere Romam, in eamque rem plus fortaſſis impendere quàm multorum annorum reditus ferre poſſit.

Per ſimplicia Beneficia indubiè hîc intelligit Faber Beneficia, quæ antonomaſticè vocantur *ſimplicia*, ut ſunt Cappellaniæ de quibus ſupra *tit.* 10. *cap.* 2. quæ & in Belgio in multis Eccleſiis in *omni* menſe, tamquam à reſervatione liberæ, conferuntur.

XXX. Regula comprehendit Beneficia non tantùm vacantia per mortem; ſed quocumque modo. Unde omnis modus vacationis includitur; modò revera tamen Beneficium vacet. Excipit tamen modum per reſignationem.

Cum autem in omni Beneficiorum permutatione includatur aliqua reſignatio *in favorem* permutantium; ita ut permutatio nihil aliud ſit, niſi quædam reciproca reſignatio quæ ſit inter utrumque permutantem, ideo & vacationem hanc excipi credunt Interpretes; uti notat Chokier *Gloſſa* 7. *num.* 6. qui *num.* 7. addit & hanc rationem: " Quia reſervatio eſt juris communis correctoria; eoque reſtringenda eſt, & propterea quoad effectum reſervationis, Beneficia renuntiata ex cauſa permutationis, non dicuntur *verè* vacare.

CAPUT VI.

De Alternativa.

1. *Regula de reſervatione menſium ſecunda ſua parte continet relaxationem, qua vulgo dicitur* Alternativa.
2. *Refertur textus Regulæ.*
3. *Regula quoad hanc partem quâ ratione favorabilis?*
4. *Alternativa ſolis Epiſcopis hodie competit.*
5. *Nec Abbatibus Epiſcopalem authoritatem habentibus.*

6. *Neque*

Digitized by Google

17. *Epiſcopus nomine ſuo poteſt Alternativa, quando littera acceptationis à Datario ſunt recepta.*
18. *Formula litterarum acceptationis.*
19. *Formula teſtimonii notarialis.*
20. *Teſtimonium Datarii de facta acceptatione.*
21. *Quoad Beneficia quæ vigore Alternativæ Epiſcopus liberè conferre poteſt, regula reſtricta eſt.*
22. *Regula hodierna non permittit vi Alternativæ conferri, niſi Beneficia ad ſolius Epiſcopi liberam collationem ſpectantia.*
23. *Ex reſtrictione Regulæ videtur factum, quod Epiſcopi in collatione Beneficiorum non debeant petere* conſilium *Capituli.*

I. Regula quæ hodie vulgò dicitur Regula octava *De reſervatione menſium*, duas partes continet, quæ olim ſeparatas regulas conficiebant; quemadmodum monet Chokier in proœmio Regulæ *num.* 10. quarum primâ reſervantur proviſioni Pontificis Beneficia vacantia in *octo* menſibus; poſteriore verò parte, quæ incipit à verbis: *Inſuper Sanctitas ſua*, relaxatur hæc reſervatio in favorem Epiſcoporum in ſuis Diœceſibus reſidentium, quoad *duos* menſes; ita ut ſex menſes liberi maneant; atque Epiſcopi alternativè menſes habeant cum ipſo Papa: quæ gratia propterea vocatur *Alternativa*.

II. Exprimitur autem in modernis Regulis hæc formula: " Inſuper Sanctitas ſua ad gratificandum Patriar-
» chis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis intenta, & ipſis quam-
» diu apud Eccleſias, aut Diœceſes ſuas verè ac perſona-
» liter reſederint dumtaxat, de omnibus, & quibuſcum-
» que Beneficiis Eccleſiaſticis cum cura & ſine cura, ſæ-
» cularibus, & Regularibus ad liberam ipſorum dumta-
» xat, non autem aliorum cum eis diſpoſitionem, ſeu
» præſentationem, vel electionem, nec etiam cum conſi-
» lio, vel conſenſu, ſeu interventu Capitulorum, vel
» aliorum, (aut aliàs pertinentibus) quæ in antea in
» menſibus Februarii, Aprilis, Junii, Auguſti, Octobris,
» & Decembris, extra Curiam ipſam vacare contigerit
» (dummodo aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ reſervata, vel
» affecta non fuerint) liberè diſponendi facultatem con-
» ceſſit. Ac etiam voluit ut ſi, ipſi in collatione, aut alia
» diſpoſitione Beneficiorum, in aliis ſex menſibus, vide-
» licet Januarii, Martii, Maii, Julii, Septembris, & No-
» vembris vacaturorum (quæ etiam diſpoſitioni ſuæ, ut
» præfertur, reſervavit) ſeu etiam aliorum diſpoſitioni
» ſuæ, & dictæ Sedis aliàs quomodolibet reſervatorum,
» vel affectorum ſe intromiſerint, aut quominus provi-
» ſiones, & gratiæ Sanctitatis ſuæ de illis debitum effe-
» ctum conſequantur, impedimentum quoquo modo
» præſtiterint, uſu, & Beneficio prædictæ facultatis eo
» ipſo privati exiſtant, ac collationes, & aliæ diſpoſitio-
» nes de Beneficiis illius prætextu deinceps faciendæ nul-
» lius ſint roboris vel momenti. Illi verò qui gratiam al-
» ponat; atque ideo Epiſcopis & Ordinariis præjudicia-
» lis, & detrahens poteſtati ordinariæ, & corrigens jus
» commune; & eatenus regula hæc odioſa ſit. Secunda
» verò pars, dictam reſervationem & vinculum modere-
» tur, & partim relaxet, ac impedimentum removeat:
» ſitque Parochis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ac aliis Ec-
» cleſiis *favorabilis*; ac proinde etiam *amplianda*: cum
» innitatur juri communi.

IV. Gratia hæc ſive relaxatio reſervationis quoad *duos* menſes conceditur dumtaxat *Patriarchis*, *Archiepiſcopis*, & *Epiſcopis*; idque hodie adeo clarè expreſſum eſt in regula, ut nulla dubitandi ratio ſuppetat; quamvis olim dubitatum fuerit, quemadmodum notavit Gonzales ad Regulam 8. Cancell. *Gloſſ.* 42. *num.* 2. ac dein *num.* 3. infert: " hodie ceſſant Deciſiones dicentes, quod Capi-
» tula Cathedralium gaudere poterant *alternativa* men-
» ſium; & quod Epiſcopus tamquam dignior & caput po-
» terat illam acceptare, etiam invito Capitulo. Ratio
» eſt (ait) quia alternativa *antiqua* non erat reſtricta ad
» ſolos Patriarchas, Archiepiſcopos & Epiſcopos, ſicut
» reſtringit regula noſtra, ſed omnibus Collatoribus con-
» cedebatur.

V. Imò cùm Abbates etiam *nullius* Diœceſis, ac Epiſcopalem juriſdictionem in ſuis diſtrictibus exercentes, revera non ſint Epiſcopi, juxta reſtrictionem modernam ipſius regulæ *alternativâ* menſium gaudere non poſſunt.

VI. Similiter ſi ex ſtatuto, privilegio vel conſuetudine Capitulum Sede vacante conferret Beneficia ad collationem Epiſcopi ſpectantia, tamen non gaudet *alternativa*: quia tametſi ſuccedat in juriſdictionem Epiſcopalem, non tamen in hanc gratiam, quæ ſpeciatim Epiſcopis datur, & cum Epiſcopo extinguitur, ut infra videbitur.

VII. Verùm nec omnibus Epiſcopis hæc *alternativa* conceditur, ſed *tantùm reſidentibus*: quæ conditio in hodierna regulâ hac formulâ exprimitur: *Ipſis quamdiu apud Eccleſias aut Diœceſes ſuas verè ac perſonaliter reſederint dumtaxat.*

VIII. Hæc verba ſi propriè & in rigore accipiantur, non obſcurè requirunt *veram* ac *perſonalem* reſidentiam apud Eccleſias aut Diœceſes: omnemque *fictam* reſidentiam excludunt; quemadmodum obſervat Gonzales *Gloſſa* 43. *num.* 15. monetque dictionem *verè*, omnem dubitationem removere: " nam requirit (ait) *veram*, *realem*
» & *actualem* reſidentiam, & *omnem* fictionem excludit.

Ponderat inſuper quod in regula occurrat dictio, *perſonaliter*; quæ eſt (ait *num.* 13.) *præciſa*, & exigit *realem* & *veram* ac perſonalem reſidentiam.

Expendit denique particulam *dumtaxat* in regula expreſſam, " quæ eſt (inquit) limitativa ad ſolam reſiden-
» tiam *veram* & *perſonalem* & *præciſam*, ac excluſiva
» fictæ ac impropriæ reſidentiæ.

IX. Ex his infert *num.* 26. " quod ad gaudendum *al-*
» *terna-*

Digitized by Google

de nominatione, quam Rex Catholicus de ejus perſona fecerat ad Archiepiſcopatum Compoſtellanum; cumque ſpatio iſtorum duorum dierum vacaſſet Canonicatus in menſe *Aprili*, qui eſt menſis Ordinarii reſpectu Epiſcopi gaudentis *alternativâ*, aliàs reſervatus; quæſitum fuit, an Epiſcopus Segobienſis ex tam juſta cauſa, & ad tam modicum tempus abſens, cenſendus eſſet *reſidens* ad mentem regulæ, ut *alternativâ* etiam eo tempore gauderet.

X I. Et quamvis dubitari nequeat, quin hujuſmodi abſentia de jure habeatur pro reſidentia; & Epiſcopus ita abſens habendus ſit reſidens; nihilominus propter dictionem *verè* in regula poſitam, quæ omnem planè fictionem excludere videtur, reſolvit Gonzales *num.* 83. Epiſcopum Segobienſem non potuiſſe uti *alternativâ*. " Et » quamvis (ait) maxima æquitatis ratio ad favorem or» dinariæ proviſionis concurrat, non tamen eſt receden» dum à verbis regulæ, quæ licet ſit dura, ita tamen eſt » ſcripta.

X II. Ad hanc aliaſque rigoroſas & litterales interpretationes reflectens Perardus Caſtellus in Praxi Curiæ Romanæ *pag.* 334. dicit, hos rigores reſidentiæ indubiè in Britannia eſſe temperatos; adeo ut ſi Epiſcopus ex præcepto Regis, aut ob bonum commune ſuæ Eccleſiæ in cauſis urgentibus & neceſſariis eſſet abſens à Diœceſi, equidem reputaretur reſidens in ordine ad alternativam.

Neque in Belgio hujuſmodi rigorem ac duritiam regulæ admittendum credo; ſed Epiſcopum in ſimili caſu pro reſidente reputatum iri; præſertim quia, uti teſtatur poſt Gonzalem Chokier *Gloſſa* 15. particula illa *verè* recenter, nimirum poſt tempora Sixti V. huic regulæ addita fuit: nam tempore Pii V. Sixti V. & Gregorii XIII. in *alternativa* non aderat verbum *verè*, neque *perſonaliter.* Garcias *pag.* 5. *cap.* 2. §. 10. *num.* 460. qui eſt videndus.

X III. Ut autem Epiſcopi etiam reſidentes *alternativa* fruantur, " eam acceptare debent; acceptationemque » hujuſmodi per patentes litteras manu propria ſcriptas » ſuoque ſigillo munitas, & in ſua quiſque civitate vel » Diœceſi datas, declarare, & litteras ipſas huc ad Da» tarium Sanctitatis ſuæ tranſmittere teneantur, quibus » ab eo receptis, & recognitis, ac in libro ad id depu» tato regiſtratis, tunc demum, & non anteà uti inci» piant gratia ſupradicta.

Hinc concluditur, gratiam alternativæ eſſe *voluntariam*, atque pendere à mero beneplacito Epiſcopi eam acceptare volentis; quam in favorem reſidentiæ Pontifex Epiſcopis offert.

X IV. Ulteriùs inde ſequitur, gratiam illam ejuſque acceptationem eſſe *perſonalem* reſpectu Epiſcopi acceptantis; eamque morte ipſius Epiſcopi exſpirare; ejuſque ſucceſſorem debere denuò acceptare ſi uti voluerit. Imò ſi Epiſcopus poſt acceptationem alternativæ tranſlatus ſit ad alium Epiſcopatum, ſi *alternativâ* hic uti deſideret, tenetur eam de novo acceptare. Gonzales *Gloſſa* 58.

quæ indubiè conferre potuiſſet, ſi *alternativam* non acceptaſſet.

Cùm enim menſes illi, qui aliàs erant è quatuor ordinariis juxta priorem partem hujus Regulæ, per acceptationem *alternativæ*, ſint facti *Apoſtolici*, non poteſt Epiſcopus per *non reſidentiam* eos facere ordinarios; uti probat Gonzales *Gloſſ.* 43. *num.* 122. qui & *Gloſſa* 58. *num.* 25. dicit, non raro plures Epiſcopos, poſtquam acceptarunt *alternativam*, ſupplicare Papæ, ut ligamen alternativæ diſſolvere dignetur; ipſeque Papa ad ſuos *octo*, Epiſcopus verò ad ſuos *quatuor* (prout erat ante acceptationem alternativæ) reſtituatur; quod ut ipſe Papa, vel Datarius ejus nomine nonnumquam ex cauſa concedunt.

X VII. Quâ formulâ acceptatio *alternativæ* fieri & inſinuari debeat, ſuprà relata Regulæ verba ſatis ſignificant; atque unà indicant, quòd *cum demum*, & *non anteà* Epiſcopi uti incipiant gratiâ alternativæ, dum litteræ acceptationis à Datario *receptæ* & *recognitæ* fuerint.

Ut autem facilior ſit *recognitio* per Datarium facienda, ſolent litteræ hac formulâ expediri & ad Datarium tranſmitti.

X VIII. Formula litterarum acceptationis alternativæ, prout refertur à Gonzales *Gloſſa* 61. *num.* 33. hæc eſt: " Nos N. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus » N. volentes obſervare Regulam reſervatoriam men» ſium Apoſtolicorum Sanctiſſimi Domini Innocentii XII. » necnon frui gratia & beneficio alternativæ Epiſcopis » apud Eccleſias, aut Diœceſes ſuas verè & perſonaliter » reſidentibus per eandem Regulam conceſſæ. Propereà » humiliter, & debita cum reverentia, ac omni meliori » modo, quo poſſumus, & debemus, libenter præfatam » alternativæ gratiam acceptamus, ac eâ uti velle declaramus, in cujus voluntatis, acceptionis & declaratio» nis fidem, præſentes patentes litteras per noſtrum Se» cretarium, & Apoſtolicum Notarium ſcriptas, noſtrâ » manu propriâ ſubſignamus, ſigillique noſtri ſoliti im» preſſione muniri facimus, & eas ad Illuſtriſſ. & Reve» rendiſſ. Dominum ejuſdem D. N. Papæ Innocentii XII. » Datarium tranſmittere curabimus, juxta formam & ad » effectum, de quibus in prædicta Regula Dat. in ædi» bus noſtris, vel in tali loco hujus noſtræ Civitatis, vel » Diœceſis, ſub tali anno, die, & menſe, teſtibus ad » præmiſſa vocatis.

X IX. Poſtmodum dictus Secretarius & Notarius hanc fidem facit: " Et quia ego N. auctoritate Apoſtolicâ No» tarius, & Secretarius præd. Reverendiſſ. Domini mei » Archiep. dictas patentes litteras manu propriâ ſcripſi, » & omnibus ſupradictis, unà cum dictis teſtibus interfui: » Ideo hoc præſens publicum fidei, ac teſtimonii inſtru» mentum ſignavi, & ſubſcripſi meis ſolitis, & conſuetis » ſigno & ſubſcriptione, in præmiſſorum fidem.

X X. Dein poſtquam litteræ à Datario fuerint recognitæ & probatæ, ſolet ab eodem Datario dari teſtimonium recognitionis tenoris ſequentis; " Nos N. Sanctiſ» ſimi

Digitized by Google

quod & in modernis *alternativis*, & Regulis deficiebant verba illa: *Nec etiam cum conſilio, vel conſenſu, ſeu interventu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus*, donec Sixtus V. in ſua Regula addidit præfata verba, prout hodie jacent in Regula." Et ſic (ait Gonzales) » ante Regulam Sixti V. forſan dicebantur Beneficia li» beræ collationis ad effectum, ut intraret alternativa, » quæ providebantur ab Epiſcopis cum conſenſu, conſi» lio, vel interventu alterius, modò non eſſent ſimulta» neæ collationis, vel ad electionem, ſeu præſentatio» nem aliorum. Hodie verò contrarium eſt dicendum.

XXII. Regula enim, uti hodie exprimi ſolet, dat Epiſcopis *alternativam* in quibuſcumque Beneficiis, *ad liberam ipſorum* DUMTAXAT, *non autem aliorum cum eis, diſpenſationem, ſeu præſentationem, vel electionem; nec etiam cum conſilio, vel conſenſu, ſeu interventu Capitulorum vel aliorum ſeu aliàs pertinentibus.*

Ex his patet, juxta modernam Regulæ expreſſionem, *alternativam* non extendi ad Beneficia, quæ quocumque modo ad alterius, quàm Epiſcopi liberam ac plenam diſpoſitionem ſpectant; & quorum proviſioni intervenire alii, quàm Epiſcopus, quovis modo debent. Ex quo patet per poſteriores Pontifices additas eſſe clauſulas reſervationis amplificativas, & auctoritatis ordinariæ reſtrictivas.

XXIII. Cùm verò non tantùm excipiantur Beneficia, quæ cum conſenſu Capitulorum conferenda ſunt, ſed & illa in quorum proviſione Epiſcopus *conſilium* Capitulorum petere debet; hinc forſan contigit, ut in Beneficiorum proviſione Epiſcopi *conſilium* Capituli ſui petere deſierint, ut *alternativa* gaudere poſſent; cùm aliàs *de jure* in ſimilibus *conſilium* Capituli expetendum eſſet, uti ſuprà notatum eſt.

CAPUT VII.

De Jure Præventionis, & Regula Cancellariæ *De veriſimili Notitia.*

1. *Præventio Pontificia in quo ab expectativis & reſervationibus differat.*
2. *Jus præventionis eidem, cui reſervationes, fundamento innititur: eſt tamen uſus iſtius recentior.*
3. *Tempore Bonifacii VIII. uſus præventionum erat ſtabilitus.*
4. *Ad præcavendas fraudes in præventione occurrentes condita Regula Cancellariæ* De veriſimili Notitia.
5. *Scopus Regulæ intelligitur ex proœmio olim illi præfixo.*
6. *Hoc proœmium à poſterioribus Pontificibus ſublatum.*
7. *Regula ſemper manſit invariata.*
8. *Refertur textus regulæ.*
9. *Regula in Gallia pro lege Regni adoptata.*
10. *Regula hæc juri conformis.*
11. *Notitia debet eſſe* veriſimilis; *nec extraordinaria admittitur.*
25. *In locis ubi eſt reſervatio menſium, non eſt locus præventioni.*
26. *In Gallia per Concordata jus præventionis eſt ſtabilitum.*
27. *Hic articulus multis diſplicuit.*
28. *Anno 1547. mandatum fuit Oratoribus Regiis pro abrogatione hujus articuli agere in Synodo Trid.*
29. *Idem mandatum fuit anno 1561. Oratori Regio ad Pontificem; & quid hic expoſuerit?*
30. *Aliquando interdictum fuit Judicibus Regiis rationem præventionis habere.*
31. *Id poſtea revocatum, manetque hodiè jus præventionis.*
32. *Si dubium ſit quis priùs contulerit, præſumitur pro Ordinario.*
33. *Præventioni non ſubjacent Beneficia Juris Patronatus laici.*
34. *Proviſio tantùm obtinet* rebus integris.
35. *Per actum etiam præparativum fit res* non integra.
36. *Debet hic actus concernere ipſam collationem.*
37. *Aliquando collatio invalida impedit præventionem.*
38. *Præſentatio Patroni, & Indultarii reddunt rem* non integram, *etiam ante ſecutam collationem.*

I. Præventio Pontificia in hoc à mandatis & reſervationibus differt, quod per mandata Pontifex non conferret ipſa Beneficia; ſed mandaret de iis per Ordinarios certis perſonis provideri; inde dicta mandata *de providendo*; quæ & frequenter non ad Beneficia de facto vacantia, ſed *vacatura* dabantur. Per reſervationem quoque non fit Beneficiorum collatio ſeu proviſio, ſed per eam dumtaxat Pontifex Beneficia ſuæ diſpoſitioni reſervat; id eſt, reſervat ſibi conferenda, vacatione illorum occurrente.

Per præventionem verò Pontifex prævenit ordinarium Collatorem, *conferendo* ſcilicet Beneficium ad Ordinarii collationem ſpectans: ita ut in *præventione* revera Pontifex conferat: quæ propterea tantùm locum habet in Beneficiis *verè* vacantibus.

II. Quandonam hoc jure præventionis uti cœperint Pontifices, incertum eſt. Credit Ludovicus Thomaſinus *De Diſcip. Eccleſ. parte 4. lib. 2. cap. 14.* quod hoc jus præventionis innitatur quidem eidem fundamento, cui innituntur mandata *de providendo*, & *reſervationes*, atque ex eodem principio ſuam habeant originem; tamen uſum præventionis, Mandatis *de providendo*, & reſervationibus eſſe multò recentiorem, ibidem obſervat; neque in Decretalibus Gregorii IX. ullam fieri præventionis mentionem: quamvis *Mandatorum de providendo* ſæpius meminerint.

Imò credit, ab introducto uſu horum *mandatorum* fluxiſſe duo circiter ſæcula, antequam palam ſtabilitus fuerit præventionis uſus: eum enim ſenſim & gradatim quaſi invaluiſſe, & introductum fuiſſe credit.

III. Quidquid ſit, hoc ſatis conſtat, tempore Bonifacii VIII. hoc jus præventionis in uſu fuiſſe. Nam conſultus hic Pontifex ſuper Beneficio collato diverſis perſonis

Digitized by Google

tur *De veriſimili Notitia*, quæ hodie eſt trigeſima, ut hujuſmodi fraudibus occurreretur.

V. Hunc enim regulæ ſcopum indicavit ipſe Joannes XXII. in procemio regulæ præfixo: "Item, ut in » habendis Beneficiis Eccleſiaſticis *fraudes* evitentur, ſer» vetur conſcientiæ puritas, & *ambitionis* via præcluda» tur ambitioſis," &c.

VI. Ita refertur à Ludovico Gomeſio in commentario ad hanc regulam, unà notante, regulam illam à Martino V. cum eodem prooemio fuiſſe promulgatam; at Nicolaum V. in promulgatione ejuſdem regulæ ſuſtuliſſe dictum prooemium; " quod brevitatis causâ factum opinor » (ait) cùm aliàs indignum videretur tam ſalutare proœ» mium, ex quo *mens & intentio* colligitur Conditoris, » ſuſtuliſſe." Nicolaum ſequuti ſunt ejus ſucceſſores, ipſam regulam ſine prooemio promulgantes, qualiter & hodie inter regulas Cancellariæ exſtat.

Interim ſat convenit, eam editam eſſe ad obviandum fraudibus & cupidæ ambitioni eorum, qui Ordinarios prævenire ſatagentes, Beneficiorum collationem, etiam necdum mortuis eorum poſſeſſoribus impetrare quavis arte moliebantur: unde teſte Gomeſio loco citato *Quæſt.* 1. convenit inter Doctores, Regulam factam fuiſſe *ad obviandum fraudibus, quæ fiebant in Curia ad præveniendum Ordinarios.*

VII. Quamvis Regulæ huic detractum fuerit prooemium, nihil tamen circa ipſum corpus regulæ mutatum umquam fuiſſe monet idem Gomeſius, " nullúſque Pon» tificum (ait) verbum aliquod addidit vel mutavit ad » regulam Nicolai, ſed *integra* manſit uſque in hodier» num diem, cum tamen aliæ regulæ aliquam recepe» rint mutationem." Neque à tempore Gomeſii uſque ad hæc noſtra ullam mutationem accepiſſe ſcimus.

VIII. Regula exprimitur his verbis: "Item voluit » & ordinavit, quod omnes gratiæ, quas de quibuſvis » Beneficiis Eccleſiaſticis cum cura, vel ſine cura, ſæcu» laribus vel regularibus, per obitum quarumcumque » perſonarum vacantibus, in antea fecerit, nullius ro» boris, vel momenti ſint; niſi poſt obitum, & ante Da» tam gratiarum hujuſmodi; tantùm tempus effluxerit, » quod interim vacationes ipſæ de locis, in quibus per» ſonæ prædictæ deceſſerint, ad notitiam ejuſdem D. N. » veriſimiliter potuerint perveniſſe.

IX. Hæc regula teſte Rebuffo in Praxi Benef. *parte* 1. tit. *De Reformat. Bullæ*, *Gloſſa* 1. " fuit recepta & regiſ» trata in Parlamento Pariſienſi anno 1493. 20. Novem» bris, & ubique in regno Franciæ recepta, & in forenſi » Judicio ad unguem ſervatur, eſtque lex regni effecta, » adeò quod ſicut Imperator legem (ut dicunt) canoni» ſatam & à Canonibus approbatam, non poteſt revoca» re: licet eam legem ex libro tollat: Sic nec Papa re» gulam incorporatam & deſcriptam in regiſtris Curiæ, » etiam ſi tollat illam, nam eo caſu ſervabitur tamquam » lex regni, non tamquam Papæ regula.

X. Deinde notat, quod " ex viſceribus Juris ſit ex» tracta, maximè ex *Cap.* 2. §. *De conceſſ. Præb. non va-*

» ut quantùm poſſunt celeriter currere, alioqui per die» tas computabitur.

XII. Et Chokier, ait, " tempus *veriſimilis* notitiæ » Leodio Romam eſſe *novem* dierum, Rota tum ſæpiùs, » tum noviſſimè in una Bullarum reſignationis Canoni» catûs S. Pauli de anno 1619. decidit.

Antiquus autem Gloſſographus quem ſequitur Chokier, rectè monet, *veriſimile* illud relinqui arbitrio Judicis; qui ex locorum diſtantia, die obitûs aliiſque circumſtantiis determinet, an tantum tempus effluxerit ab obitu Beneficiati uſque ad datam proviſionem, quod interim vacationes ipſæ de loco in quo Beneficiatus deceſſit, ad *notitiam* Pontificis *veriſimiliter* potuerint perveniſſe.

XIII. Regula etiam procedit, tametſi *motu proprio* gratia facta eſſet, ait Rebuffus *Gloſſa* 2. *num.* 2. " tum ut » evitetur fraus, quæ fieret apponendo hanc clauſulam; » tum etiam quia hæc clauſula non tollit ambitionem im» petrantis, nec votum captandæ mortis.

Et ita jam pridem judicatum fuiſſe in Rota Romana teſtatur Gomeſius ad hanc Regulam *quæſt.* 2.

XIV. Quinimò licet tempus ſufficiens effluxiſſet inter datam proviſionis & obitum Beneficiati, ut notitia veriſimilis vacationis haberi potuiſſet, nulla tamen erit proviſio, ſi probetur curſorem ante *obitum* Beneficiati diſceſſiſſe; quod dici ſolet *curſus ambitioſus*; uti monet Claudius Fleury in Inſtit. Juris Canonici *lib.* 2. *cap.* 21.

XV. Quamvis hæc regula nominatim non loquatur de *Dignitatibus*, & ſub nomine Beneficii etiam generaliter expreſſi Dignitates comprehendi non ſoleant, tamen & in his regulam locum habere rectè notat Rebuffus *Gloſſa* 3. tum quod ratio deciſionis in his locum habeat; tum præcipuè, quia regula hæc naturali æquitati & honeſtati innixa & ad vitandas fraudes inducta, *favorabilis* eſt reputanda. In *favorabilibus* autem nomine Beneficii generaliter expreſſi, prout in hac regula per particulam *quibuſvis*, veniunt Dignitates.

XVI. Adhæc licet Regula hæc tantùm loquatur nominatim de Proviſione *Papæ*; ob naturalem tamen æquitatem & honeſtatem, extenſa eſt non tantum ad *Legatum* Papæ; ſed etiam ad *ordinarios* Collatores; prout in Gallia obſervari poſt Rebuffum aliòſque teſtatur Carolus Fevretius in Tract. *De Abuſu lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 5.

XVII. Favor ejuſdem regulæ, ipſaque naturalis ratio cui innititur, efficiunt, ut in Gallia hujus regulæ derogationem non admittant, atque ab ea derogatione appellationem *tamquam ab abuſu* recipiant; ut poſt Rebuffum ibidem refert Fevretius. Si tamen proviſio facta ſit in vim procuratorii ad reſignandum; & Reſignans mortuus fuerit antequam proviſio eſſet expedita; ſi adjecta fuerit clauſula, *etiamſi* PER OBITUM *vacet*; & Papa huic regulæ derogaverit, admittitur derogatio; valebitque proviſio, licet ipſo die expeditæ proviſionis Reſignans fuiſſet mortuus; & conſequenter *veriſimilis* notitia de morte Reſignantis in Curia non haberetur: " quia » (ait Rebuffus *Gloſſa* 4.) juſta fuit arreptio itineris » ante

Digitized by Google

XX. Quare Synodus Baſilienſis ſollicita reſtituere jura Ordinariorum, præſertim circa collationem Beneficiorum; atque eum in finem omnes *expectativas* ad Beneficia *vacatura* abrogans, nihilominùs hoc jus præventionis Pontifici nominatim reſervavit *Seſſ.* 31. *art.* 2. ubi poſt abrogationem expectativarum ſubjicit: *Neque etiam collationes* per PRÆVENTIONEM *fiendas intendit impedire.*

XXI. Clerus tamen Gallicanus in Conventu Bituricenſi eam clauſulam Concilii Baſilienſis non approbavit; reſolvitque Patribus Concilii proponendum, ut eam revocarent; aut ſaltem declararent; ordinariis Collatoribus manere ſalvum tempus *ſex* menſium, iis à Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. conceſſum; intra quod ſi non contulerint, meritò ob eorum negligentiam Superior vel jure præventionis, vel devolutionis ſupplere poterit.

XXII. Idipſum à Germanis, ſaltem nonnullis optatum fuiſſe, evincit quod legitur in Synodo Friſingenſi anno 1440. *Can.* 25. " Supplicetur ſacro Concilio (Baſilienſi) ut declarare dignetur, quòd vigore horum Decretorum non intenderit tollere inferioribus Collatoribus ordinariis *tempus* Lateranenſis Concilii, quòdque ante ipſius lapſum non habeat locum præventio.

XXIII. Non legitur, Concilium Baſilienſe occaſione harum ſupplicationum Decretum ſuum renovaſſe, aut limitaſſe, vel expoſuiſſe; ſed jus integrum præventionis Sedi Apoſtolicæ reliquit; adeoque, uti paſſim notant Canoniſtæ, poteſt Pontifex, etiam in menſibus ordinariis ipſos Collatores prævenire.

XXIV. Nihilominus, uti notat Gonzales ad Regulam 8. Cancellariæ §. 4. *Proœm.* non paſſim hujuſmodi proviſiones facere vult, nec intendit, ut minùs de illo Epiſcopi conqueri valeant. Quod profectò valde laudabile eſt (ait) ac ſuâ urbanitate & liberalitate dignum. Quia ut dixit textus in *Can.* PERVENIT, *cauſ.* 11. *q.* 1. *Si qua unicuique Epiſcopo juriſdictio non ſervatur, quid aliud agitur, niſi ut per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri ille ordo debuit, confundatur.* Hæc ille; qui pluribus ibidem oſtendit, quòd quamvis de jure Pontifex prævenire Ordinarios poſſit, non tamen ſit honeſtum quod aliis auferat poteſtatem: quòdque ex hoc non uſu evitentur non modica inconvenientia.

XXV. Imò teſte Joanne Chokier in proœmio Regulæ octavæ *num.* 17. " hodie *nunquam* confert Papa per » præventionem, debetque Datarius reſpondere: *Adeat* » *Ordinarium.*" Quod ut obſervetur iis in partibus, ubi inter Sedem Apoſtolicam & Ordinarios menſes diviſi ſunt; atque ipſa Sedes Apoſtolica reſervando ſibi ſex vel octo menſes, reliquos Ordinariis liberos dimiſit, valde juſtum eſt. Per illam quippe menſium diviſionem tacitè quodammodò Pontifex Ordinariis addixiſſe videtur, quòd jus conferendi iis in menſibus liberum ipſis maneret.

ria Concordatorum, quin & frequentium querelarum occaſionem hic articulus ſubminiſtravit.

XXVIII. Legitur datum fuiſſe in mandatis Legatis Regis Galliæ anno 1547. ut Patribus Tridentinis inter alia exponerent, quòd *præventiones*, quas Papa vi Concordati in Regno Galliæ facit, ſint contrariæ Concilio Lateranenſi; quodque dictæ præventiones pariant magnam confuſionem in Regno; quod Collatores ordinarii per eas fruſtrentur ſuo jure.

XXIX. Idipſum injunctum fuit Ferrerio Regis Chriſtianiſſimi Oratori & Legato ad Papam Pium IV. anno 1561. idque ad querelas quas Regi fecerant Ordines generales Regni ſuper hoc articulo *præventionum*; quemadmodum videre eſt in probationibus libertatum Eccleſiæ Gall. *cap.* 22. *num.* 34. ubi *num.* 35. ſubnectitur diſcurſus quem ſuper hoc articulo coram Pontifice habuit ipſe Ferrerius, in quo potiſſimum urget Decretum Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. quo Collatoribus datur facultas conferendi Beneficia, idque intra *ſex menſes*, " quo illis (ait) liceret de vita & moribus ordinandi diu» tius deliberare. Quam collationem niſi intra id tempus » feciſſent, conferendi poteſtatem proximo Superiori de» ferri, & gradatim Romano Pontifici: hujus Conſtitutio» nis fuiſſe favorem, ut quamquam diurna Beneficiorum » vacatio eſſet Canonibus exoſa, illud tamen ſemeſtre non » currere, niſi Prælato ſcienti Beneficii vacationem. Quod » ſi præventionibus locus eſt, vix eſſe ut ſupervacanea » non ſit non ſolum hæc Concilii Lateranenſis temporis » definitio & gradatio, ſed etiam & Antiochenum Aure» lianenſe Concilium quibus definitum eſt, Epiſcopo, cui » totius Diœceſis animæ committuntur, relinquendas eſſe » Beneficiorum collationes.

XXX. Hæc aliaque ibidem à Ferrerio nomine Regis & Ordinum Regni Gallicani Pontifici expoſita, ſat evincunt, quàm ægrè has præventiones tulerint Galliæ Proceres; quod & manifeſtum fit ex Edicto Aurelianenſi *artic.* 12. quo interdicitur omnibus Judicibus Regni Galliæ, ullam in judicando poſſeſſorio Beneficiorum rationem habere proviſionum, quæ obtentæ eſſent per *præventionem*, idque ſub pœna privationis ſuorum officiorum; nec poſſint impetrantes hujuſmodi proviſionibus uti ſine licentia Regis.

XXXI. Meminit hujus Edicti etiam Carolus Fevretius Tractatu De Abuſu *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 3. unà monens, Carolum IX. Regem Galliæ ad requiſitionem Cardinalis Ferrarienſis Legati Apoſtolici in Gallia, dediſſe Declarationem 10. Jan. 1562. quâ hic articulus, quantum ad *præventiones* Pontificias, fuit revocatus.

Itaque poſt hanc Declarationem uſque in hodiernum diem ſalvum manet jus *præventionis* in Provinciis Regni Galliæ Concordatis utentibus; quantumvis illud odioſum eſſe, & in favorem Ordinariorum reſtringendum credant.

XXXII. Hinc imprimis ſtatuunt, quod ſi dubium

Mmmm ſit,

teſtatur Covarruvias *Pract. Quaſt. cap.* 36. " ubi Patrono » laico licet conqueri, de tacita vel expreſſa derogatio» ne, ſicut apud Gallos.

Tametſi textus Concordatorum quæcumque Beneficia, etiam Dignitates generatim exprimat, nihilominus non credunt, comprehendi Dignitates electivas titulo *fundationis* præſertim *laicalis*, uti obſervat Fevretius loco citato *num.* 6. ibidem unà aſſerens, hodie paſſim judicari, Dignitates omnes, etiam *electivas confirmativas*, ſed alio titulo quam fundationis, ſubjectas eſſe juri *præventionis*; quamvis aliquando de eo dubitatum fuiſſet.

XXXIV. Præventio demum locum habet, ſi proviſio Pontificia facta fuerit *rebus integris*; hoc eſt nec dum à Collatore ordinario incœpto negotio collationis. Si enim titulum Sede vacante dediſſet tantummodo deſervituram alicujus Eccleſiæ Parochialis vacantis, *donec provideatur per futurum Epiſcopum.* Cum enim hic actus non fuerit expeditus per Collatorem; neque concernat ipſum *titulum*, impedire nequit præventionem Papæ: cùm reſpectu tituli res manſerit integra.

XXXVII. Quinimò collatio aut actus proviſionis etiam *nulliter & invalidè* factus per Ordinarium aliquando conſtituit rem non integram; ipſamque præventionem impedit: ut ſi Ordinarius contulerit non Graduato in menſe Graduatis affecto; collatio quidem nulla eſt in favorem Graduati ſe opponentis; ſed tamen præventionem impedit; uti docet poſt alios citatos Fevretius loco citato.

TITULUS XXIV.

De Proviſione Apoſtolica.

CAPUT I.

De Proviſione in forma *dignum*, & in forma *gratioſa*.

1. *Proviſio in forma* dignum *unde ſic dicta.*
2. *Per hanc proviſio propriè non fit per Papam; ſed per Ordinarium.*
3. *Ante obtentam collationem ab Ordinario Proviſus nullum habet titulum.*
4. *Non poteſt Beneficium reſignare ante habitam ab Ordinario proviſionem.*
5. *Neque capere poſſeſſionem.*
6. *Ordinario recuſante litteras proviſionis, ad quem recurrendum?*
7. *Forma* dignum *alia* antiqua, *alia* noviſſima.
8. *Quid circa has formulas habeat hodierna praxis, præcipuè in Gallia?*
9. *Formula litterarum proviſionis ſeu* viſa, *per Ordinarium.*
10. *Examine peracto, quomodo Ordinarius conferat?*
11. *Ordinarius hic cenſetur Epiſcopus Beneficii.*
12. *Proviſio in forma* dignum *alteri directa in Gallia non recipitur; niſi ob cauſam.*
13. *Examen alteri per Ordinarium delegari poteſt.*
14. *Epiſcopi meritò perſonaliter examini interſunt.*
15. *Ratio inducta hujus formulæ.*
16. *Quando Papa ſufficienter eſt inſtructus de capacitate Supplicantis, fit proviſio in forma* gratioſa.
17. *Proviſio in hac forma eſt propriè proviſio Apoſtolica.*
18. *Forma Signaturæ in hac formula.*
19. *Hæc proviſio dirigitur ad ipſum Supplicantem; cui & inſcribitur tamquam Beneficiato.*
20. *Formula inſcriptionis.*
21. *Tenor proviſionis.*
22. *De executore hujus proviſionis.*
23. *Hodie quoad Beneficia præſertim curata non ſolet dari proviſio in forma* gratioſa; *& quare?*
24. *Quoad Beneficia ſimplicia frequentior eſt proviſio in forma* gratioſa.

I. Rescripta ſive proviſiones Apoſtolicæ aliquando expediuntur juxta hodiernum ſtylum Curiæ Romanæ in forma *gratioſa*; aliquando autem & quidem frequentius, ſaltem quoad proviſiones de Beneficiis Curatis, in forma *dignum*.

Vocatur autem proviſio hæc in forma *dignum* à primis verbis Bullæ, *quia* DIGNUM *arbitramur*.

II. Verùm, uti rectè notant Canoniſtæ, quando proviſio expeditur in forma dignum, tunc propriè de Beneficio non providet Papa; ſed potius ipſi Ordinario vel Executori providere mandat; quare non immeritò hujuſmodi proviſio dici poſſet, mandatum *de providendo*.

In hac enim proviſione, remittit ſupplicantem ad Ordinarium, ut ſupplicanti de Beneficio provideat, ſi modò *prævio* examine eum idoneum repererit, ſub hac clauſula: " Mandamus quatenus ſi poſt diligentem examina» tionem dictum N. ad obtinendum Beneficium N. ido» neum eſſe repereris, ſuper quo conſcientiam tuam one» ramus, eidem N. dictum Beneficium auctoritate Apoſ» tolicâ conferas.

III. Evidens hinc eſt, proviſionem ſeu collationem Beneficii non haberi immediatè à Pontifice; ſed eam obtineri debere ab Ordinario: ipſumque ſupplicantem ante obtentam ab Ordinario collationem, nullum adhuc titulum Beneficii habere.

IV.

Digitized by Google

tatur poſt alios Fevretius loco citato; & latius videri poteſt in actis Cleri Gallicani: quod tamen in Patria juris *ſcripti*, ſive *obedientiæ*, aliter obſervari notat Perardus Caſtellus in Praxi Curiæ Romanæ *pag.* 152. aſſeritque ibidem ſemper recurri ad Epiſcopum *viciniorem*, uti ex ſtylo Curiæ Romanæ præſcribitur in forma *dignum noviſſima*.

VII. Forma hactenus deſcripta hodie ex ſtylo Curiæ Romanæ vocari ſolet, *Forma dignum antiqua*, ad diſtinctionem alterius formæ recenter introductæ, quæ vocatur *Forma dignum* NOVISSIMA; quâ expediuntur proviſiones de Beneficiis *reſervatis* Sedi Apoſtolicæ; præſtituuntur Executori triginta dies intra quos proviſionem facere tenetur; alias ad *viciniorem* Suffraganeum recurrendi facultas conceditur.

VIII. Obſervat quoque ibidem Caſtellus, nullam eſſe differentiam apud Gallos, inter proviſionem in forma *dignum* ANTIQUA, & formam *dignum* NOVISSIMA: quamvis juxta ſtylum Curiæ Romanæ non una inter utramque formulam differentia intercedat; quam paucis hîc exhibet Caſtellus; & latius formulis formæ *dignum noviſſima* prolatis, & Conſtit. 52. *Cogit nos* Pii V. Flaminius Pariſius, *De Reſignat. Benef. lib.* 8. *q.* 7. *n.* 197. Quamvis omnis proviſio Beneficiorum reſervatorum, item quæ fit vigore reſignationis in Curia Romana, ſoleat expediri in forma *dignum noviſſima*, nihilominus in Patria *conſuetudinaria* ſemper proceditur ac ſi expedita eſſet in *forma dignum* ANTIQUA, & in terris juris ſcripti ſeu *obedientiæ*, ac ſi eſſet expedita in forma *dignum noviſſima*; etiamſi eſſet revera in forma *dignum antiqua*.

IX. Formulam litterarum proviſionis ſeu *Viſa* expeditam per Epiſcopum vigore Signaturæ in forma *dignum* ſibi oblatæ, exhibet Claudius Horry in novo tractatu *De Materiis Eccleſiaſticis*, *pag.* 437. *edit.* 1695. & alteram expeditam per Vicarium Epiſcopi, *pag.* 439.

X. Poſtquam enim examine facto, Ordinarius Supplicantem reperit idoneum, tunc quaſi conditione impleta ad proviſionem auctoritate Apoſtolicâ procedit, ipſumque Beneficium ei confert hac formula: *Auctoritate Apoſtolica conferimus, & de illo etiam providemus.*

XI. Ordinarius hîc reputandus eſt Epiſcopus, ejuſve Vicarius generalis loci in quo Beneficium ſitum eſt, tametſi etiam ipſum Beneficium eſſet unitum Monaſterio aut Capitulo exempto; quemadmodum poſt Rebuffum, & Philippum Probum notat Fevretius *De Abuſu, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 14. Quia maximè intereſt Ordinarii ſeu Epiſcopi, ut ad Beneficia, præſertim Curata in ſua Diœceſi nemo admittatur, niſi quem ipſe *prævio* examine idoneum judicaverit.

XII. Imò ſi proviſio in forma *dignum* alteri quam Ordinario committeretur, tamquam abuſiva rejiceretur, ait Fevretius ibidem *num.* 15. niſi tamen Ordinarius eſſet ſuſpectus, aliave juſta cauſa ſubeſſet, cur Ordinario com-

XIV. Optandum ſanè eſſet, ne levius nonnumquam quibuſvis Examinatoribus crederent; majoremque hujus examinis, præſertim ubi de Curatis Beneficiis agitur, curam haberent; ac frequentius ipſi per ſe aſſiſterent.

XV. Forma *dignum* inducta fuit, ut inidoneis ad Beneficia aditus occluderetur: unde Papa numquam dat proviſionem Beneficii, niſi ſub conditione: *Si Orator idoneus repertus fuerit*: & ideò ſi ei ignotus fuerit, committit examen & proviſionem Ordinario loci ubi Beneficium eſt ſitum; quæ proviſio in hac forma expedita, ab illa commiſſione etiam ſolet vocari in forma *commiſſoria*.

XVI. Si verò ipſe Papa prævię per teſtimonium Ordinarii ſit ſat inſtructus de capacitate Oratoris, tunc litteræ ſolent expediri in forma *gratioſa*; id eſt, ſine ulla commiſſione ſuper examine per Ordinarium faciendo, priuſquam proviſio obtineatur: ſed abſolutè per Papam fit proviſio, & vigore hujus proviſionis poteſt Orator capere poſſeſſionem Beneficii ſine examine prævio, vel litteris proviſionis, ſive *Viſa* ab Ordinario obtentis.

XVII. Quare proviſio in hac forma *gratioſa* expedita, eſt vera & propriè dicta proviſio Apoſtolica; ubi econtra proviſio in forma *dignum* potiùs eſt mandatum *de providendo*, directum ad ipſum Ordinarium, ſive ejus Vicarium generalem; uti ſuprà notavimus.

XVIII. Forma hæc in Signatura Papæ ita ſolet concipi: *Cum expreſſione quòd dictus Orator teſtimonio Ordinarii ſui de vita, moribus & idoneitate commendetur.* Quâ expreſſione ſignificat Papa litteras eſſe expediendas in forma *gratioſa*; nec conſequenter dirigendas aut inſcribendas Ordinario aut ejus Vicario.

XIX. Litteræ autem proviſionis in forma *gratioſa* diriguntur ad ipſum Supplicantem, cui ſemper hujuſmodi litteræ inſcribuntur; quin & titulus Beneficii ipſi tribuitur: utpote qui jam per Apoſtolicam proviſionem ipſum Beneficium habere ſupponitur. Quapropter ſi de Canonicatu agatur, ſcribitur *N. Canonico*, etiamſi ante Canonicus non eſſet.

XX. Juxta Signaturam Papæ Bulla extenditur hoc tenore: " Vitæ & morum honeſtas aliaque laudabilia » probitatis & virtutum merita nos inducunt, ut ſpecia» libus favoribus proſequamur: cum itaque Bene» ficium, &c." Si Orator ſit Doctor aut Licentiatus in altiori ſcientia, tunc incipit, LITTERARUM SCIENTIA, *vita & morum honeſtas*, &c. Si nobilis, *Nobilitas generis*: Si Regularis, RELIGIONIS ZELUS, *vita merita*, &c.

XXI. Poſt hæc narratur qualitas Beneficii, modus vacationis, aliæque adduntur clauſulæ; ac dein fit proviſio hac formâ: *Apoſtolica tibi auctoritate conferimus, & providemus.*

XXII. Deinde juxta ſtylum Curiæ nominatur Executor, vel etiam plures, quatenus ipſe, vel duo aut unus

ſubierit, ſub pœna nullitatis.

Neque hîc in Belgio facilè quiſquam ad poſſeſſionem Beneficii curati ſine examine Ordinarii admitteretur vigore proviſionis in forma *gratioſa* in Curia Rom. obtentæ. Scitur enim, quàm multis modis Pontifici, in remotis agenti, imponi poſſit; & unà ſcitur, quam periculoſum ſit, ad curam animarum admittere, de quorum capacitate & moribus certitudo non habetur; ut proinde jure omnibus modis ſoliciti ſint Epiſcopi, ut ſe de qualitatibus eorum informare queant.

XXIV. At in cæteris Beneficiis, quæ nullam curam animarum annexam habent, non difficulter recipitur proviſio in forma *gratioſa*; imò examen circa providendos de Beneficiis ſimplicibus penè exulavit; creduntur que ad ſimplicia Beneficia capaces, qui ſaltem Ordine Sacro ſunt initiati.

CAPUT II.

Forma *Novæ proviſionis*; item *Perinde valere*; nec non *Perinde* ETIAM *valere*; & *Rationi congruit*.

1. *Ad quid inducta forma* Novæ proviſionis.
2. *Differentia inter* Novam proviſionem, *quando prior fuit à Papa, vel quando ab Ordinario.*
3. *Proviſio hæc non retrotrahitur ad datam primæ proviſionis: & quis hujus effectus?*
4. *Hæc proviſio non præjudicat juri quæſito per primam proviſionem.*
5. *Huic proviſioni ſimile eſt Reſcriptum* Perinde valere.
6. *Quomodo hoc Reſcriptum detur?*
7. *Per hoc Reſcriptum non intendit Papa derogare juri tertii.*
8. *In Supplica pro hoc Reſcripto exprimendi nominatim omnes defectus primæ proviſionis.*
9. *Quid Reſcriptum* Perinde ETIAM valere?
10. *Hujus Reſcripti nullus hodie eſt uſus in Gallia.*
11. *Reſcriptum* Rationi congruit *cur ita dicatur?*
12. *Regula Cancellariæ de hoc Reſcripto.*
13. *Finis hujus Reſcripti.*
14. *Per hoc Reſcriptum gratiæ ante conceſſæ nihil ad validitatem accedit.*
15. *Hujus Reſcripti varior uſus in Gallia; & quare?*

I. SPecialis quoque forma proviſionis eſt, quæ vocatur forma *nova proviſionis*; & integra refertur à Rebuffo in Praxi *parte* 1. qui & clauſulas in ea contentas explicat.

Hæc forma inducta eſt ut ſuppleantur defectus qui anteriori proviſione forſan intervenerunt; utque priorem proviſionem confirmet, & in quantum opus, denuò revalidet & reformet.

II. Hîc notandum, quòd ſi petatur *nova proviſio* ad confirmandam proviſionem ab *ipſomet* Papa ſignatam, mulatur, uti ex verbis ſupplicæ innoteſcit: *Eidem Oratori ſine præjudicio, vel ad illud jam aliunde, ut præfertur, quæſiti; ſed jus juri addendo, & antiquum conſervando, & de illo etiam providere dignemini*, &c.

V. Huic formæ proviſionis admodùm ſimile eſt Reſcriptum quod vulgò dicitur *Perinde valere*; ſuppletque locum *nova* proviſionis in Beneficiorum proviſionibus expeditis per litteras ſeu Bullas Apoſtolicas.

VI. Reſcriptum itaque datur *Perinde valere*, quando Papa gratiam ſuam ex parte invalidam confirmat: *nova* verò proviſio datur, quando collatio facta fuit ab alio, quàm à Papa; ita Rebuffus in Praxi *parte* 2. *tit.* De Reſcripto *Perinde valere*, *num.* 1. & ſuprà notavimus, *novam* proviſionem non dari, quando proviſio facta fuit à Papa.

Itaque petitur hoc Reſcriptum, quando quis dubitat, primam Papæ proviſionem ex aliqua cauſa impugnari poſſe, ut *perinde valeat*, ac ſi valida fuiſſet tempore impetrationis.

VII. Plura de hoc Reſcripto tradit Rebuffus loco citato, enumerans defectus quibus per hoc Reſcriptum mederi poteſt; notatque *num.* 27. quòd ſicuti per *novam* proviſionem, ita per hoc Reſcriptum non intendat Papa derogare *juri tertii*: atque eatenus effectus hujus Reſcripti non retrotrahitur ad datam primæ proviſionis.

VIII. Deinde *num.* 37. monet, quòd ſupplica oporteat exprimere omnes defectus; nec expreſſio unius ſuppleat non expreſſionem alterius. Unde habetur (ait) in Practica Romana, quod in gratia *Perinde valere*, non debet ſuppleri præter illud quod eſt in ſupplica.

IX. Eſt inſuper ex ſtylo Curiæ Romanæ Reſcriptum in forma *Perinde & etiam valere*, quod impetratur, quando *gratia* Papæ primò facta poſteà fuit revocata. Per hoc quippe Reſcriptum gratia revocata ad priſtinum vigorem revocatur, & reducitur.

X. Hujus Reſcripti nullus hodie uſus eſt in Gallia: eò quòd ibi pro regula receptum ſit, Papam non poſſe gratiam ſemel à ſe conceſſam revocare. Vide Caſtellum *pag.* 314.

XI. Datur quoque ſubinde Reſcriptum quod vocatur *Rationi congruit*; quia in proœmio Papa ponit hæc verba: *Rationi congruit & honeſtati*, &c.

XII. Hujus Reſcripti mentio fit in hodierna Regula XI. Cancellariæ quæ ita ſonat. " Item voluit D. N. » Papa, quòd conceſſa per felicis recordationis Alexan- » drum Octavum Prædeceſſorem ſuum, & de ejus man- » dato, expediantur in forma *Rationi congruit*, *&c.* ſub » die Coronationis ſuæ ut moris eſt, & idem quoad con- » ceſſa per piæ mem. Innocentium Undecimum etiam » Prædeceſſorem ſuum ad ſex menſes dumtaxat, ab ipſo » die Coronationis incipiendos obſervari voluit.

XIII. Ex his intelligitur finis hujus Reſcripti: nimirum, ut litteræ proviſionis expediantur ſuper gratiis à Prædeceſſore non tantùm immediato (uti erat in antiquis Regulis) ſed etiam mediato factis, ſuper quibus litteræ

Digitized by Google

» dictæ perinde à dicta die valeant, " &c.

X V. Plura de hoc Reſcripto videri poſſunt apud Rebuffum in Praxi *parte* 2. tit. *De Gratia* RATIONI CONGRUIT. Hujus tamen uſus in Gallia rarior eſt, eò quod Beneficiorum ſaltem minorum poſſeſſio accipi ſoleat vigore ſolius Signaturæ ſine litteris ſive Bullis in forma expeditis, uti capite ſequenti latius dicetur.

CAPUT III.

Proviſio Apoſtolica expedita ad *petitionem partis*; & de *Signatura*, & ejus effectu.

1. *Proviſiones Ordinariorum ſolent expediri in formula* motus proprii, *ſecùs Apoſtolica.*
2. *Pontifex numquam cenſetur providere* motu proprio, *niſi expreſſè declaret.*
3. *Proviſio Apoſtolica* motu proprio *non admittitur in Gallia.*
4. *Proviſio facta ad petitionem Oratoris eſt relativa ad ſupplicam.*
5. *Pontifex præſumitur permoveri ad concedendum per expreſſa in ſupplica.*
6. *Proviſio ſæpe invalida eſt ob non rectam ſupplicæ expreſſionem.*
7. *Ut de validitate & effectu proviſionis Apoſtolicæ judicetur, notitia exprimendorum, & clauſularum adjici ſolitarum neceſſaria eſt.*
8. *Priùs de* Signatura *agendum; & hujus definitio.*
9. *Partes Signaturæ deſcribuntur: & unde dicta ſit Signatura?*
10. *Signatura continet* ſummatim *quæ in litteris ſeu Bullis proviſionum latiùs extenduntur.*
11. *Abſoluta Signatura cenſetur gratia perfecta.*
12. *Ad eſſentiam proviſionis non exigitur Bulla; ſed requiritur ad ejus executionem.*
13. *Regula Cancellariæ requirens expeditionem Bullæ ante executionem.*
14. *Regula à poſterioribus Pontificibus in nonnullis aucta; & quare?*
15. *Hodie ex ſtylo Curiæ Romanæ neceſſaria eſt expeditio Bullarum, ut habeatur effectus proviſionis; qui ſtylus in Signaturis ſupponitur.*
16. *Signatura creditur, ſi à Bulla diſcrepet; item quoad certas circumſtantias.*
17. *Aliquando Signatura ſine Bulla* plenam *fidem facit.*
18. *Quid agendum cùm expeditio Bullæ haberi nequit?*
19. *In Gallia ſola Signatura ſine Bullis in pleriſque Beneficiis ſufficit.*
20. *Signatura hodie in Gallia verificari debet à duobus Bancquariis.*

ſimus eſt uſus proviſionum *motu proprio*; imò ſi Claudio Fleury in Inſtitut. Juris Canonici *lib.* 2. *cap.* 21. credimus, proviſiones *motu proprio* expeditæ in Gallia non amplius admittuntur, poſtquam compertum fuit, clauſulam *motu proprio* eſſe formulam ſtyli.

IV. Proviſio autem quæ datur ad ſupplicationem ſeu petitionem alicujus, cenſetur ſemper eſſe relativa ad ſupplicam, ſive ad illa quæ ipſi Pontifici expoſita ſunt. Nec enim præſumitur Pontifex aliud velle dare, quàm petitur; quod & ſatis innuit, ſignando ad calcem ſupplicæ: *Fiat ut petitur.*

V. Ulterius quia gratia ſive proviſio reſpondet ſupplicæ, creditur ipſe Pontifex permotus ad gratiam hanc annuendam per ea quæ in ſupplica ſunt expreſſa; unà ſupponens, nihil falſi in ſupplica eſſe expreſſum, aut veri, quod exprimi oportuiſſet, omiſſum.

VI. Unde ſi quid falſi ſit expreſſum, aut veri omiſſum, ratione cujus ipſe Pontifex per *errorem* conceſſit, aliàs non conceſſurus, ipſa proviſio tamquam *ſub* & *obreptitia* erit invalida, eo quod data cenſeatur proviſio ſub hac tacita conditione: modò omnia *ſincerè* ac *verè*, prout oportet, in ſupplica ſint expreſſa: idque ea expreſſione ſeu forma, quæ juxta ſtylum in Curia Romana requiritur.

VII. Ut ergo de validitate aut invaliditate proviſionis Pontificiæ judicari queat, conveniens imò neceſſarium eſt, ut intelligatur, quæ & qualiter in ſupplica ſint exponenda juxta receptum ſtylum Curiæ Romanæ.

Inſuper ex ſtylo Curiæ Romanæ adjici ſolent in ipſis litteris proviſionis variæ clauſulæ, tum ad ipſam gratiam, tum ad ejus effectum & executionem pertinentes; à quibus ipſa gratia, ejus effectus, & executio ſæpe dependent: quarum proinde notitia, tum pro intellectu litterarum proviſionis, tum recto earum uſu & executione non conveniens modò, ſed penè neceſſaria eſt.

VIII. Priuſquam tamen de exprimendis in ipſa ſupplica, & clauſulis, quæ litteris proviſionis inſeri ſolent, agatur, prænotandum, ante confectionem litterarum ſeu Bullarum prius confici quamdam minutam ſeu protocolum ipſarum litterarum, quæ ex ſtylo Curiæ vocatur *Signatura.*

Definitur autem à Rebuffo in Praxi *parte* 1. *tit. De Signatura gratiæ*: " Scriptura in papyro conſcripta, à Papa » vel ejus Delegato, abſque ſigillo, in medio ſcripta, » partis ſupplicationem, Papæque conceſſionem brevi» ter continens.

IX. Itaque Scriptura hæc continet primò ipſam partis ſupplicationem, quâ Pontifici exponit, tale Beneficium vacare, illudque ſibi à Sede Apoſtolica conferri petit.

Deinde poſt ſupplicationem ſequitur conſenſus ipſius Papæ, qui exprimitur, vel per ipſum Papam ſignando: *Fiat ut petitur*; vel per ejus Delegatum ſignando: *Conceſſum*

XI. Cùm ipſa Signatura contineat ſummatim non tantùm ipſam ſupplicam, ſed & ipſum conſenſum Papæ cum omnibus clauſulis, indubitatum eſt, ipſam *gratiam*, ſive *proviſionem* per ipſam Signaturam accepiſſe ſuam perfectionem; neque ulteriores litteras ſive Bullas ad *eſſentiam* gratiæ perficiendam requiri. Sicuti contractus cenſetur perfectus, quando contrahentes hinc inde coram Notario ſignarunt, & minuta ſeu protocollum per Notarium eſt abſolutum.

XII. Hinc notat Chokier ad Regulam Cancellariæ *De non judicando juxta formam ſupplicationis*, *num.* 24. quòd " quoad eſſentiam & effectum gratiæ non requiratur Bullarum expeditio; verumtamen de ſtylo Curiæ & quoad exercitium gratiæ, ſive illius probationem & canonizationem, aliud dicendum eſt: quia executor non aliter gratiam exequitur, niſi Bullis expeditis: cùm demùm ab illis poteſtas ipſorum & *probatio* gratiæ pendeat.

XIII. Hic ſtylus Curiæ, qui effectum & exercitium gratiæ ſeu proviſionis ſuſpendit à litteris ſeu Bullis expeditis, expreſſus eſt in citata Regula Cancellariæ, quæ tempore Innocentii VIII. erat 25. hodie autem eſt 27. ſoletque his verbis proponi: " Item cum ante confectionem litterarum gratia Apoſtolica ſit informis, voluit, ſtatuit, & ordinavit idem Dominus noſter, quòd Judices in Romana Curia, & extra eam pro tempore exiſtentes, etiamſi ſint S. R. E. Cardinales, cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, vel quicumque alii, non juxta ſupplicationum ſignaturam ſuper quibuſvis interpretationibus (niſi in dicta Curia dumtaxat ſint commiſſiones juſtitiam concernentes per Placet, S.R.E. Vicecancellarium juxta facultatem ſuper hoc ſibi conceſſam ſignatæ) ſed juxta litterarum ſuper eiſdem impetrationibus, & conceſſionibus confectarum tenores, & formas judicare debeant. Decernens irritum," &c.

XIV. Regula hæc per poſteriores Pontifices nonnihil extenſa & ampliata fuit: ac ſignanter Adrianus VI. addidit initialia hæc verba: *Cùm ante confectionem litterarum gratia Apoſtolica ſit informis*: per quæ noluit ſignificare, gratiam eſſe *informem* quoad eſſentiam, ſed dumtaxat quoad probationem; & quia executor niſi Bullis expeditis gratiam exequi vetatur.

Juxta antiquam expreſſionem Regulæ dubitatur, num Regula tantùm loqueretur de Judicibus in Curia exiſtentibus; cujus dubii tollendi causâ Julius III. addit hæc verba: *Et extra Curiam*, quæ omne dubium tollunt.

XV. Itaque inſpectis verbis Regulæ prout hodie eſt concepta, neceſſariò requiruntur litteræ ſeu Bullæ in forma expeditæ, priuſquam gratiæ ſeu proviſionis plenus effectus vel executio haberi queat. Unde hodiernæ omnes Signaturæ ſupponunt conficiendas & expediendas Bullas conformiter ad Signaturam; ipſæque Signaturæ ſemper ita formantur, ac ſi litteræ neceſſariò expediri deberent. Exempli gratiâ, dum in Signatura omiſſum eſt nomen per cujus obitum Beneficium vacat, ponitur in Signatura: fidem, ſicut protocollum Notarii: & eo caſu habebo ſumptum, & valebit quoad probationem: nam ex ſtylo Curiæ Romanæ *gratia* Papæ poſſunt ex regiſtro ſumi, & aliter probari, quàm per litteras Bullatas. Hæc Rebuffus.

Proſequitur dein, *num.* 7. " Secundò reſtringe (hanc Regulam) quando alio modo fuerit (Signatura) approbata, & aliis adminiculis fulcita, utpote per menſularios expertos, qui depoſuerunt eam bonam & ſecundùm ſtylum Curiæ Romanæ conceptam.

XVIII. Hinc infert, *num.* 8. " Practica ergo eſt in Francia, ut ſi non poſſim obtinere Bullam obſtante legitimo belli, vel alio impedimento, ut impetrem litteras Regias, per has impedimentum narrem, & petam mihi concedi, ut liceat approbare per experientes, dictam Signaturam, & verificari; & concedi ſolet obſtante & conſtante impedimento, & hoc vidi ſæpius fieri, & hoc quandoque etiam ſine litteris per ſupplicationem, quando eſt notorium impedimentum; ſed alias concedi non debet.

XIX. Quin, teſte Claudio Fleury, citato *cap.* 21. " Poſtquam proviſiones Pontificiæ factæ ſunt frequentiores ob reſignationes in *favorem*, penſiones, nec non præventiones in omni genere vacationis, viſæ ſunt Bullæ expeditæ in parchameno, & plumbo ſigillatæ, nimis diſpendioſè reſpectu minorum Beneficiorum, ideoque inducta eſt praxis accipiendi poſſeſſionem vigore ſimplicium Signaturarum, quæ ſunt ipſarum Bullarum minutæ. Neceſſitas autem Bullarum remanſit in proviſione Epiſcopatuum, Abbatiarum, & aliorum Beneficiorum quæ Proviſum conſtituunt caput alicujus Corporis Eccleſiaſtici.

De eodem uſu Regni Galliæ teſtatur Petardus Caſtellus in ſæpiùs citata Praxi Curiæ Romanæ, *pag.* 162. dicitque hoc privilegium, uti & plura alia, ſolis Gallis eſſe conceſſum.

XX. Ad evitandas autem fraudes, noviſſimè cautum eſt Edicto Regio anno 1667. quòd nulla fides habebitur *Signaturis*, Bullis, aliiſque Curiæ Romanæ expeditionibus, niſi duorum Expeditionariorum ſeu Bancquariorum certificatione ad calcem originalis adſcripta munitæ fuerint: quod rurſus renovatum fuit altero Edicto Regio ſeptimi Septembris anno 1691. in quo prætereà plura de Bancquariorum officio & numero ac juribus conſtituuntur: extatque integrum apud Claudium Horry in ſuo Tractatu novo *De Materiis Eccleſiaſticis*, *pag.* 52. edit. 1695.

XXI. Exhibet idem, *pag.* 530. integram Signaturam *per obitum* ſignatam à duobus Bancquariis hac formulâ gallicè expreſsâ: " Nos infraſcripti Conſiliarii Regis, Bancquarii expeditionarii Curiæ Romanæ, commorantes in hac civitate Pariſienſi, notum facimus omnibus quorum intereſt, hanc præſentem *Signaturam* eſſe legitimam, veram & originalem, & *Datam* illius eſſe de 7. Novembris ultimi; in quorum fidem has ſigna-

vimus

breviter in ſequentibus exponemus, ut & Signaturarum, & Bullarum aliqualis notitia haberi queat.

CAPUT IV.

De Exprimendis in prima & ſecunda parte Signaturæ.

1. *Debet exprimi nomen Supplicantis; & cujus ſit Diœceſis.*
2. *Papa non facilè providet exteris ob ignorantiam* idiomatis, *juxta Regulam Cancellariæ; quæ refertur.*
3. *Aliqua ex hac Regula ſublata; & quare?*
4. *Aliqua addita, & ratio additionis.*
5. *An Regula de omnibus Beneficiis Curatis intelligatur?*
6. *Hæc Regula in jure divino fundatur.*
7. *Non admittitur ejus derogatio in Gallia; nec in Belgio.*
8. *Exprimendum Beneficium vacans, ejuſque qualitates.*
9. *Regula Cancellariæ de qualitatibus exprimendis.*
10. *Verus valor exprimendus juxta Regulam Cancellariæ, quæ exhibetur.*
11. *Olim non debebat valor exprimi.*
12. *Expreſſio valoris præcipuè fit ob taxationem* Annatarum.
13. *Annata in plures ſpecies dividitur; & unde ſic dicta?*
14. *Prima ſpecies Annatæ; & pro quibus Beneficiis ſolvenda.*
15. *Secunda ſpecies: & quare dicta* commune ſervitium?
16. *Tertia ſpecies, quæ dicitur* minuta ſervitia.
17. *Quarta ſpecies dicta* quindennium; *quando ſolvatur?*
18. *Nonnulli credunt Joannem XXII.* Annatarum *auctorem.*
19. *Alii Bonifacium IX.*
20. *Certum eſt hodiernam Annatarum formam primùm à Bonifacio IX. inductam; & quæ hæc forma?*
21. *Annata hodie non comprehendi fructus* unius *anni.*
22. *Ad Annatam conſtituendam* verus *valor exprimendus.*
23. *Beneficia non conſiſtorialia ſolent exprimi ſub valore viginti quatuor* Ducatorum *auri de Camera.*
24. *Numquam inquiritur* verus *valor horum Beneficiorum.*
25. *Ratio inducta conſuetudinis.*
26. *Ubinam hæc conſuetudo locum habeat?*
27. *Clauſula expreſſionis veri valoris hodie in hujuſmodi Beneficiis eſt meri ſtyli.*
28. *Beneficia conſiſtorialia non taxantur juxta* verum *valorem.*
29. *Exiguus eſt in Belgio uſus Regulæ de* exprimendo vero *valore.*
30. *Exprimendum eſt Beneficium* ante *obtentum.*
31. *Ratio hujus expreſſionis.*
32. *De Papa Signatura, ejuſque diverſa forma.*
33. *Effectus diverſi ſingularum formarum remiſſivè.*

I. PRima pars Signaturæ uti & litterarum ſive Bullæ continet ipſam ſupplicam partis.

Hîc debet non tantùm nomen ipſius Supplicantis exprimi, quod mandata de providendo & expectativas *ad vacatura* abolevit.

IV. Addita autem ſunt à Gregorio XIII. & Succeſſoribus: *Vel quovis alio Beneficio exercitium curæ animarum quomodolibet habente:* " ut nimirum includantur omnia » Beneficia curam animarum habentia, qualia ſunt *ſuc-* » *curſus*; qui licet non ſint *curata Beneficia*, ſed *ſimplicia*, » ſub diſpoſitione tamen hujus additionis comprehenden- » tur, " ait Chokier ad hanc Regulam *num.* 7.

V. Interim quod hîc de Beneficiis curam animarum habentibus generaliter dicitur, indubiè intelligi oportet de cura reſpectu populi, qui patrio idiomate dirigendus eſt: alioquin ſi cura dumtaxat concernat Clerum, ſub hac Regula hujuſmodi Beneficium non comprehendetur. Quia licet Proviſus non intelligat idioma *loci* in quo Beneficium eſt ſitum, novit tamen idioma quo indigent hi quorum cura ſibi incumbit: atque ita ceſſat ratio ipſius Regulæ.

Ut quid enim Regula peritiam idiomatis *loci* in quo Beneficium ſitum eſt requirit, niſi quod ignorans hoc idioma, neſciat eos, quorum curam habet, inſtruere, ad bonum incitare, confeſſiones eorum audire, aliaque eis ſubſidia ſpiritualia ſubminiſtrare, quæ cura animarum requirit?

VI. Unde quemadmodum jure divino mandatum eſt omnibus, quibus cura animarum commiſſa eſt, oves ſuas Verbi Divini prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione paſcere, uti loquitur Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *De Reformat.* ſimiliter jure divino tenentur idioma populi, cujus curam habent, callere: quia ſine hujus peritia ea præſtare nequeunt.

VII. Quare notat Rebuffus in additione ad hanc Regulam, in Francia non admitti diſpenſationem contra illam Regulam, *quæ eſt* (ait) *Juris Divini.* Neque in Belgio admitti poſſe ſimilem diſpenſationem, ſat inſinuant Edicta Regia, quæ nullam de *non reſidendo* clauſulam in proviſione Beneficiorum Curatorum admitti volunt, non alium in finem, quam ut ſimilia Beneficia obtinentes *per ſe* curam animarum ſubire cogantur, quod ſine notitia idiomatis fieri nequit: Quare in Edicto Caroli V. de 20. Octob. 1541. expreſsè cautum eſt, non concedendas litteras *Placeti* ſuper diſpenſatione *imperitiæ idiomatis*, quoad Beneficia Curata. Habetur parte 1. Edictorum Flandriæ, *lib.* 3. *Rubrica* 1.

VIII. In ſupplica non tantùm exprimendum Beneficium vacans; ſed & Beneficii qualitates, quæ poſſent Pontificem forſan ad annuendum poſtulationi reddere difficiliorem; v. g. an Beneficium ſit curatum vel non; ſi dignitas, ſi perſonatus, item ſi Beneficium ſit electivum.

IX. De hac qualitatum expreſſione eſt Regula Cancellariæ, quæ hoc tenore exprimitur: " Item voluit, » quod ſuper Beneficiis Eccleſiaſticis, de qualitatibus » illo-

Digitized by Google

» ciorum, quæ dictæ perſonæ tunc obtinuerint, ſeu de » quibus eis fuerit proviſum, vel conceſſum, aut mandatum provideri, *verus annuus valor*, per marchas argenti, aut ſterlingorum, vel libras Turonenſ. parvorum, ſeu florenos auri, aut ducatos, vel uncias auri, » ſeu aliam monetam ſecundùm communem æſtimationem exprimatur; niſi perſonæ prædictæ, Beneficia, » quæ tunc obtinuerint, aut in quibus vel ad quæ jus » eis competit, juxta ipſarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur. Alioquin gratiæ prædictæ ſint nullæ. » Et idem ſervetur in gratiis, quas à Sanctitate ſua motu » proprio emanare contigerit, quoad Beneficia tamen, » de quibus per Sanctitatem ſuam pro tempore providetur, ſeu provideri mandatur, aut aliàs diſponitur, ac » litteris, per quas pro tempore ad Eccleſiarum Patriarchalium, & Cathedralium, ac Monaſteriorum regimina promotis conceditur, ut Monaſteria, & alia Beneficia Eccleſiaſtica ſæcularia, & regularia per eos obtenta, & in quibus, & ad quæ jus eis competit, retinere » poſſint.

XI. Ad hanc valoris expreſſionem reflectens Panormitanus ad *cap.* Ad aures ☧ *De Reſcriptis*, *num.* 4. ait: " Puto quòd circumſcripto ſtylo Curiæ non ſit de » jure veteri neceſſarium facere mentionem de quantitate valoris: quia Beneficium debet principaliter conferri propter ſpiritualia: temporalia autem veniunt » acceſſoriè ad ſpiritualia. Sed quia hodie ut plurimum » conferuntur Beneficia propter temporalia, ideo fuit ordinatum & eſt de ſtylo Curiæ, ut fiat mentio de valore; tamen bene conſiderando, non eſt proviſio inutilis: » quia diſpenſatio temporalium non debet cuique committi; ſed ſecundùm qualitatem perſonæ debet committi diſpenſatio.

XII. Varias editæ hujus Regulæ rationes à variis adduci notat Gomeſius in prooemio ad hanc Regulam: " Nam » quidam (ait) exiſtimarunt eam editam causâ tollendæ » avaritiæ, ne ſcilicet per taciturnitatem valoris, aliquis » ultra merita, & pluſquam oportet, de Beneficiis Eccleſiaſticis caperet, & ita per falſam valoris expreſſionem debitus diſpenſationis modus Papæ (cui eſt hæc cura à Deo demandata) tolleretur: Quidam verò propter annatas, ne defraudarentur, Regulam factam fuiſſe exiſtimant. Et iſtorum opinio magis recepta videtur, » ex eo quia Regula iſta de valore, adhæret taxis annatarum. Nam videmus quod in Beneficiis, in quibus » non ſolvitur annata, non exprimitur valor, ut patet in » Monaſteriis Monialium & Hoſpitalibus datis ad adminiſtrationem.

XIII. Nomen *Annata* eſſe nomen generis quod in varias ſpecies dividitur, monet Fagnanus ad *cap.* Præterea ☧ *Ne Prælati vices ſuas, &c.* Annatas autem ſic nuncupari (ait) quia omnes debentur ex fructibus primi anni Beneficiorum vacantium.

Prima ſpecies eſt Annata propriè dicta; & hoc modo aſſumit nomen ſpeciei, ait Fagnanus.

XIV. " Annata ſic ſumpta ſolvitur (ait Fagnanus) " quæ à prædictis differt nomine tantùm & accidentali » temporis præfinitione, quia de quindecim in quindecim » annos, juxta Conſtitutionem Pauli II. abolitis aliis ſolutionum Annatarum terminis uſque ad ſua tempora » obſervatis pro Beneficiis perpetuò *unitis*, ſolvitur ab » illis, in quorum favorem talia Beneficia ſunt unita, ut » in *Extravag. Decet Romanum.*" Fagnanus, *n.* 13.

XVIII. Annatarum originem plures referunt ad Joannem XXII. in *Extravagante* 11. *De Præbendis* inter communes, ubi reſervat Sedi Apoſtolicæ fructus & proventus primi anni Beneficiorum vacantium inferiorum Epiſcopatibus & Abbatiis, in verbis: " Præſertim cum » Archiepiſcopales & Epiſcopales Eccleſiæ, ac Regulares Abbatiæ ab hujuſmodi ſolutione fructuum (ut dicunt) in dictis litteris eximantur.

XIX. Ob hanc exceptionem & quia ſuam reſervationem ad triennium reſtrinxit, credunt alii, huic Pontifici originem Annatarum adſcribi non poſſe; ſed earum auctorem eſſe Bonifacium IX. qui anno 1392. durante ſchiſmate, " ingraveſcentibus rei pecuniariæ difficultatibus, » ob continuos armorum fragores ſanxit, ut redigendorum ex omnibus Sacerdotiis, quæ à Sede Apoſtolica » conferentur, vectigalium, quæ primo labente anno » obvenirent, dimidia pars in Fiſcum Pontificium inferretur.

Hæc Odorycus Raynaldus ad annum 1392. *num.* 5. qui & ad annum 1399. *num.* 11. refert verba Theodorici Niem, quibus teſtatur, hunc Pontificem primos fructus unius anni omnium Eccleſiarum Cathedralium & Abbatiarum vacantium ſuæ Cameræ reſervaſſe.

Idipſum de eodem Pontifice ſcribit Platina in ejus vita; qui addit, quod annata ab ipſo impoſita tantùm conficeret *dimidiam* partem proventuum primi anni: " Annatarum » uſum Beneficiis Eccleſiaſticis primus impoſuit (ait) hac » conditione, ut qui Beneficium conſequeretur, *dimidium* » annui proventûs Fiſco Apoſtolico perſolveret.

XX. Quidquid ſit de primo auctore, ac primigenia annatarum origine, certum eſt, quod forma quæ hodie in ſolutione & exactione annatarum tenetur, primùm inducta ſit à Bonifacio IX. quemadmodum notat Fagnanus loco citato *num.* 10. dicens: " Antea enim per Pontifices » exigebantur mediantibus eorum Commiſſariis, fructus » integri unius anni per triennium, tertia pars quolibet » anno, reliquis duabus tertiis partibus proviſo relictis. » Sed Bonifacius ut conſuleret ipſis proviſis, & obviam » iret extorſionibus, quæ per Commiſſarios committebantur, reduxit Annatæ ſolutionem ad medietatem valoris annui fructûs, cum onere tamen, ut proviſus anticipatè de propriis pecuniis in relaxatione ſuarum litterarum eam ſolveret. Et propterea in ipſa relaxatione » ſupplicationis fiebat obligatio in Camera de illam ſolvendo; & ſic litteræ in totum expediebantur quæ retentæ in Camera Apoſtolica relaxabantur, mediante » quietantiâ Theſaurarii.

XXI. Deinde monet, hinc patere non ideo *annatam* vocari, quòd complectatur fructus omnes unius anni; ſed

Digitized by Google

Unde formula conſueta in omni ſupplicatione & proviſione hujuſmodi Beneficiorum eſt : *Quòd illorum proventus valorem annuum 24. ducatorum auri de Camera non excedat.*

XXIV. Unde quoad hujuſmodi Beneficia numquam fit examen aut inquiſitio circa proventus Beneficiorum, in ordine ad veritatem hujus expreſſionis; ſed ſive exigui, ſive magni & notabiles ſint Beneficiorum proventus, ſemper hæc formula ſervatur : neque umquam ob falſam valoris expreſſionem proviſio ut ſub vel obreptitia impugnatur.

XXV. Quæ ſit hujus conſuetudinis ſeu ſtyli origo, incertum eſt. Hoc conſtat, vi Concordatorum Germaniæ Beneficia, quorum proventus non excedunt valorem 24. florenorum de Camera, à ſolutione annatarum eſſe immunia, in verbis : *Sed de Beneficiis, quæ valorem 24. florenorum auri de Camera non excedunt, nihil ſolvetur.*

Cùm ergo Principes ſæpius inſtitiſſent apud Romanos Pontifices pro moderatione Annatarum, veriſimile eſt, tandem obtentum eſſe, ut Beneficia & Dignitates non Conſiſtorialia exprimerentur ſub expreſſione iſtius taxæ Cameralis 24. ducatorum auri de Camera : ut ſub umbra talis taxæ Cameralis, immunitas Annatarum ſine aliorum conſequentia tribueretur, uti loquitur Zypæus Conſult. 6. De Reſcriptis *n.* 2.

XXVI. Ut ut ſit de occaſione inductæ conſuetudinis, certum eſt, eam non tantùm in Belgio & Gallia, ſed & in Hiſpania & Germania invaluiſſe, uti ex Chokier ibi notat Zypæus; additque idipſum amplè etiam expreſſum fuiſſe in quadam deciſione Rotæ Romanæ data 20. Novemb. 1624. verba eo ſpectantia ex originali ibidem exhibens; ubi notandum, quod expreſsè dicatur, hoc introductum fuiſſe per Concordata, *ut evitetur ſolutio Annatæ in Curia.*

XXVII. Hinc patet, clauſulam expreſſionis valoris in hujuſmodi Beneficiis hodiè tantùm eſſe meram formulam ſtyli; nec ſignificare verum valorem Beneficiorum non excedere 24. ducatos auri de Camera, ſed vi conſuetudinis ſat notæ nihil aliud ſignificare, quàm hæc Beneficia ſolutioni Annatarum non eſſe ſubjecta.

XXVIII. Similiter licet Epiſcopatus & Abbatiæ Conſiſtoriales etiamnum hodie Annatas ſeu *ſervitia communia* ſolvere debeant, nihilominus verus eorum valor, qui *nunc* eſt ſecundùm eorum communem æſtimationem, non exprimitur : ſed ſecundùm antiquam taxam Cancellariæ Romanæ, quæ ſemper retinetur : quemadmodùm notat Fagnanus ad dictum *Cap.* Præterea.

XXIX. Hinc facilè intelligitur, non eſſe hodie hiſce in partibus magnum uſum hujus Regulæ; atque ceſſare quæſtiones circa illam moveri ſolitas, quas apud Chokier alioſque ejus Commentatores videre licet.

per Commiſſarium Pontificis ſub hac forma : *Conceſſum ut petitur in præſentia* S. D. N. P. cum expreſſione ſui nominis.

XXXIII. De hac duplici Signatura, ejuſque diverſo effectu videri poſſunt quæ dicta ſunt *parte* 1. *tit.* 23. *cap.* 1. ubi etiam monuimus aliquando recurrendum eſſe ad Signaturam, ut ſciatur quâ formâ ipſa Signatura fuerit expreſſa; cùm id ex tenore Bullæ dignoſci nequeat : eò quòd Bullæ eodem modo conficiantur, ſive ſub una ſive ſub altera forma fuerit Signatura poſita.

CAPUT V.

De Clauſulis tertiæ partis Signaturæ.

1. *Tertia pars Signaturæ incipit ab abſolutione à cenſuris, cujus formula refertur.*
2. *Hæc abſolutio tantùm prodeſt ad unum effectum.*
3. *Non operatur quoad omnes excommunicationes.*
4. *Clauſula ſurrogationis, quando Beneficium eſt* litigioſum.
5. *Hæc clauſula reſpicit diſpoſitionem Cap.* 2. Ut lite pendente in 6.
6. *Huic diſpoſitioni per eam clauſulam derogatur.*
7. *Hodie hiſce in provinciis hæc clauſula reputatur eſſe tantùm* ſtyli.
8. *Additur clauſula ſurrogationis quoad* poſſeſſorium.
9. *Hic fit ſurrogatio apud Judicem coram quo lis pendet.*
10. *Clauſula quæ permittitur, ut in una è variis formis litteræ expediantur.*
11. *Formula* Si neutri, *item* Si nulli, *&* Si alteri, *quomodo differant; & quando adhibeantur?*
12. *Clauſula* Cum gratificatione opportuna, *quando apponatur; & quis ejus finis?*
13. *Non admittitur in Gallia; & quare?*
14. *Clauſula* Anteferri *præcedenti admodùm ſimilis in Gallia quoque non admittitur.*
15. *Clauſula derogatoria Juris Patronatus.*
16. *Hæc clauſula neceſſaria ſi Beneficium ſit Juris Patronatus* laici.
17. *Papa non intendit præjudicare juri* laicorum.
18. *Papa ſolet concedere derogationem pro* medietate; *& quis hujus effectus?*
19. *Quid intendatur per clauſulam ad priorem relativam :* Citra tamen illius approbationem.
20. *Hæc clauſula hic & in Gallia eſt ſine effectu.*
21. *Uti & hæc :* Ex fundatione, aut dotatione.
22. *Verba clauſulæ :* Etiam Nobilium & Illuſtrium, *quare apponantur?*
23. *Supponit Curia Romana Papam poſſe derogare Juri Patronatus* mixto; *ſed aliud hic ſervatur.*
24. *Clauſula* Litigioſum *ſupponit derogationem Juris Patronatus laici* litigioſi; *quod hic non recipitur.*

Digitized by Google

paratim expediri poſſint.

I. Tertia pars Signaturæ incipere ſolet ab hac clauſula : *Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum*, &c. quæ in litteris ſeu Bulla hoc modo extenditur : *Te à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis à jure, vel ab homine, quavis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum.*

Hæc clauſula unicè reſpicit impetrantem, qui aliqua cenſurâ eſſet innodatus, quæ ipſum ad Beneficium obtinendum redderet incapacem.

II. Notandum autem, hanc generalem clauſulam hodie eſſe exigui effectûs. Imprimis enim certum eſt, eam non abſolvere impetrantem à cenſuris, niſi dumtaxat ad *hunc effectum conſequendum* : id eſt, ut ſit capax hujus proviſionis. Unde nec impetrans vigore hujus abſolutionis poterit celebrare, nec Horis intereſſe, nec alia facere : quia *ad effectum* tantùm eſt abſolutus, inquit Rebuffus *tit. De Forma nova proviſionis*, verbo, TEQUE ABSOLVENTES *num.* 15. nec *aliud* poſſet Beneficium poſt iſtam abſolutionem obtinere ab Ordinario vel alio, niſi abſolveretur de novo. Imò nec fructibus Beneficii gaudere poteſt : omneſque aliæ pœnæ excommunicatorum contra eum obtinebunt.

III. Deinde nec in omnibus excommunicatis hæc clauſula vel hunc unum effectum operatur, uti dicto loco monet Rebuffus, plures ibidem caſus referens, ad quos clauſula hæc non extenditur : qui hodie nominatim exprimuntur in Regula Cancellariæ 66. *De Inſordeſcentibus* ; unde hæc clauſula hodie *meri* ſtyli ſine aliquo effectu eſſe ſolet.

IV. Frequenter quoque inſeritur Signaturæ hæc clauſula : *Et quatenus litigioſum exiſtat, litis ſtatus & nomina judicum, & collitigantium, juraque & tituli illorum exprimi, vel pro expreſſis haberi poſſint.*

V. Hæc clauſula, uti & aliæ adjungi conſuetæ, (de quibus infrà dicetur) relationem ſuam habet ad *Cap.* SI II. *Ut lite pendente*, ubi ſtatuitur, Beneficia litigioſa non poſſe conferri per Ordinarios Collatores, *lite* adhuc indeciſà, uno collitigantium decedente, *ne propter novos adverſarios litigia in Eccleſia diſpendium prorogari contingat.*

VI. Per dictam ergo clauſulam vult Papa, ſtatum litis haberi poſſe pro expreſſo ; & eo non obſtante, proviſionem ſuum ſortiri effectum ; & proviſum ſurrogari in locum defuncti collitigantis, non obſtante diſpoſitione dicti Capituli.

VII. At nec in Gallia, nec in Belgio diſpoſitio dicti Capituli *Si ii* obſervatur : poſſuntque Ordinarii Collatores conferre Beneficia vacantia tametſi *litigioſa*. Itaque hæc clauſula in hiſce provinciis reputatur eſſe dumtaxat *de ſtylo* : monetque propterea Rebuffus Regulam Cancellariæ 29. *De ſurrogandis Collitigantibus*, ſe in Regno Franciæ non vidiſſe ſervari : uti nec in Belgio ſervatur.

Hæ clauſulæ dependent quodammodò à clauſula ſuperiùs expreſſa *De Litigio*. Cùm enim proviſiones de Beneficio *litigioſo* ſint multiplicis formæ, intendit Papa per has clauſulas proviſionem expediri ſub una è formis hîc expreſſis, quæ Supplicanti utilior & opportunior eſſe poſſit.

XI. In priori forma *Si neutri*, Papa ſupponit, eſſe *duos* dumtaxat Collitigantes, & neutri illorum jus aliquod competere ; ac per conſequens, quòd Supplicans poſſit habere litteras *Si neutri*, quibus mandetur Supplicanti provideri, ſi conſtiterit *neutri* Collitigantium ullum jus competere. Si autem ſint *plures* Collitigantes, quàm *duo*, tunc expediuntur litteræ *Si nulli* ; eædem in reliquis cum præcedentibus formâ. Interdum autem ipſe ſupplicans eſt unus è litigantibus, petitque ſurrogari in locum Collitigantis, *Si alteri jus non competat*. De clauſulis *Perinde valere*, item, *Etiam valere*, ſuprà egimus.

XII. Clauſula verò, *Cum gratificatione opportuna*, ſupponit eſſe plures Concurrentes in *Data* ; vultque hoc caſu Papa proviſo *gratificatum* ; ut nimirum præferatur proviſis.

XIII. Verùm cùm in omnibus proviſionibus hæc clauſula *gratificationis*, quaſi de ſtylo, inſeratur, hodie in Gallia non admittitur ; obtinetque hoc principium, quòd plures proviſiones in Data concurrentes *mutuo concurſu ſeſe impediant* : uti obſervat Caſtellus in citata Praxi *pag.* 210.

XIV. Similiter clauſula *Anteferri*, præcedenti admodùm ſimilis, per quam conſequitur impetrans prærogativam ante eos qui *priores* in *Data* fuerint, improbatur in Gallia, teſte Joanne D'Artis Anteceſſore Pariſienſi in Tractatu De Beneficiis *Sect.* 7. *cap.* 2.

De omnibus hiſce clauſulis, quæ ferè ſunt, ſaltem hiſce in regionibus, dumtaxat de ſtylo, conſuli poterit Rebuffus in Praxi *parte* 1. *tit. De Reſcripto* SI NEUTRI, &c.

XV. Poſt haſce clauſulas ſequuntur ſubinde derogationes Regularum Cancellariæ *De Infirmis reſignantibus*, de qua infrà *titulo De Reſignatione Beneficiorum* & *De veriſimili Notitia*, de qua ſuprà actum eſt ; ac tum ſubditur clauſula derogatoria Juris Patronatûs : " At cum » derogatione *Juris Patronatus* ſi quod ſit, citra tamen » illius approbationem, videlicet ſi laicorum tantùm, » etiam Nobilium & Illuſtrium, eiſque ex dotatione vel » fundatione competat, pro medietate, aliàs ſeu ſi liti» gioſum vel devolutum ſit in totum.

XVI. Hæc clauſula neceſſariò exprimenda, ſi Beneficium ſit Juris Patronatûs *laici* ; ſi enim non exprimeretur, proviſio cenſeretur ſubreptitia : eò quòd Papa numquam cenſeatur velle derogare Juri Patronatûs laicorum.

XVII. Imò ut Papa oſtendat, ſe nolle Patronis *laicis* præjudicare, aut eorum juri derogare, additur in Bulla ſeu litteris, quæ ex Signatura tamquam *minuta* ſeu *protocollo* conficiuntur, in fine ipſius clauſulæ : *Et*

Digitized by Google

modi jure cognoſcere queat; ſed hæc cognitio ad Magiſtratum pertineat: cui & notoria praxis Belgii eſt conformis.

XXI. Per verba, *ex fundatione vel dotatione*, inſinuatur, quòd ſi non eſſet *ex fundatione*, aut *dotatione*, ſed ex privilegio aliove ſimili titulo, Pontifex etiam in totum derogare poſſit. Sed hæc diſtinctio hîc non admittitur: quia quocumque titulo Jus Patronatûs laicis competat; modò ſit *laicale*, nulla ejus derogatio admittitur.

XXII. In eadem clauſula ſequitur: *Etiam Nobilium & Illuſtrium*; ſub quibus comprehenduntur Reges, Duces, & Marchiones; quæ ſub generali nomine Patronorum non cenſerentur comprehenſi; ideoque ipſorum juri non cenſeretur derogatum per generalem dumtaxat Juriſpatronatus laicalis derogationem: ipſaque proviſio haberetur ſubreptitia.

XXIII. Finalia clauſulæ ipſius verba: *Aliàs ſeu ſi litigioſum vel devolutum ſit in* TOTUM, referuntur etiam ad ſuperiora hæc verba: *Videlicet ſi laicorum* TANTUM: cum quibus faciunt hanc conſtructionem: Si laicorum *tantùm*, derogatio fiat pro medietate; ſed ſi non ſit *laicorum tantùm*, ſed partim laicorum, partim Clericorum, tunc fiat derogatio *in totum*; quod ſignificat particula *aliàs*.

Supponit enim Curia Romana, quòd Jus Patronatus *mixtum* reputandum ſit pro mero Eccleſiaſtico; quaſi dignius trahere debeat ad ſe minùs dignum. At hiſce in partibus quoad derogationem, potiùs reputatur *laicum*; ſaltem eatenus ut numquam cum præjudicio laici ei derogari queat, ut ſuprà notavimus.

XXIV. Verba ſequentia, *ſeu litigioſum*, indicant, quòd Papa poſſit & intendat derogare Juri Patronatus, ſi ſit *litigioſum* etiam *in totum*: ſed nec hoc in Gallia aut in Belgio receptum eſt: ſed Patroni etiam lite pendente præſentant.

XXV. Verbum *devolutum* indicat, quòd ſi per negligentiam Patroni, juxta juris diſpoſitiones, jus conferendi eſſet devolutum ad Papam, intendat Papa Juri Patronatus derogare, etiamſi *devolutio* non ſit expreſſa.

XXVI. Poſt has clauſulas ſequitur in Signatura: *Ac ſtatutorum primò dictorum cæterorumque omnium quomodolibet contrariorum latiſſimè* (ſupple) *in litteris extendendorum.*

Hæc generalis clauſula continet derogationem ſtatutorum quæ poſſent proviſionis effectum impedire. Sed cum tantùm ſit generalis, nihilque nominatim exprimat, nullum præjudicium facit juri tertii, quod ex ſtatutis poſſet prætendi; uti rectè notat Caſtellus *pag.* 234.

XXVII. Si proviſio ſit expedienda in *forma dignum*, ponitur poſt clauſulas prædictas, *Committatur*;

» vel de ejus mandato faciendus, nam jus ſibi quæſitum » quomodolibet tollatur.

XXX. Monet Chokier ad hanc Regulam *numer.* 5. eam pleniorem factam per Paulum III. qui ſtatuit illius effectum producendum *ad quamcumque commiſſionem, ſive mandata, aut declarationes, etiamſi motu proprio, & ex certa ſcientiâ, ac etiam ante motam litem à Sanctitate ſua vel ejus mandato emanaverint.*

Quæ verba ideo inſerta ſunt regulæ, ut latiſſimè fieret ejus interpretatio, ne jus alteri quæſitum per quamcumque Papæ conceſſionem tolleretur, inquit Chokier *numero* 6.

XXXI. Dein *num.* 7. refert, Auditores Rotæ aliquando reſolviſſe, verbum *quomodolibet*, poſitum in fine regulæ referendum, non ad verbum *tollatur*, ſed ad verba, *jus quæſitum*; ſicque comprehendit jus qualecumque & cujuſcumque generis directi vel indirecti, & etiam impropriè ſumptum, etiam minimum.

XXXII. Cum igitur Papa non velit per ſuam proviſionem tollere jus alteri quæſitum, ſequitur altera clauſula, *vocatis qui fuerint vocandi*; ut nimirum cognoſcat, an jus alteri alicui ſit quæſitum, antequam proviſionem faciat, aut Proviſum in poſſeſſionem inducat.

XXXIII. Verùm hæc clauſula, uti & aliæ connexæ v. g. *amoto quolibet illicito detentore*, quæ ipſi Commiſſario vel executori tribuunt cognitionem ipſius cauſæ ſive in petitorio ſive poſſeſſorio, hîc, uti & in Gallia ſine effectu eſt; eo quod controverſia ſuper poſſeſſorio in materia Beneficiali decidenda ſit coram Senatu Regio, idque ſemper in Litteris *Placeti* exprimatur, in petitorio autem coram Judice ordinario Beneficii, vel Judicibus Synodalibus delegatis in partibus: idque poſtquam poſſeſſorium plenè fuerit evacuatum, uti notat Fevretius De Abuſu *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 18.

XXXIV. Deinde monet, quod Ordinarius teneatur dare litteras vulgò *Viſa*, ſi ipſum proviſum prævio examine deprehendat capacem, abſque ulla diſcutione cauſæ præter examen ſuper capacitate providendi: quia Ordinarius in hoc caſu tantum cenſetur Executor quoad ſolum examen ſuper capacitate Proviſi ad Beneficium, de quo agitur.

XXXV. Hæ ſunt præcipuæ clauſulæ quæ proviſionibus Romanis inſeri conſueverunt; notatque Chokier ad Regulam De non tollendo jus quæſitum *n.* 15. " quod » omnes clauſulæ de ſtylo & conſuetudine apponi ſo» litæ, habeantur pro appoſitis, etiamſi non expri» mantur.

XXXVI. Signatura, uti & litteræ concluduntur per appoſitionem *Data*, quæ per *Datarium*, ſeu ejus ſubſtitutum apponi conſuevit; de qua actum eſt *parte* 1. *tit.* 22. *cap.* 1. ubi unà notatum fuit, primò ſolere apponi *parvam datam*, ac dein extenſam; & circa parvam datam eſſe Gallorum ſpeciale privilegium.

Digitized by Google

8. *Conſuetudo hac quoad Proviſiones Beneficiales per Principum Edicta firmata.*
9. *Gubernatrix Belgii ſcripſit, Litteras Proviſionis Nuntii Apoſtolici deberi placetari.*
10. *Idipſum edixit Philippus II.*
11. *Idipſum Litteris Nuntiorum inſertum.*
12. *An hac Edicta quoad Nuntios hodie obſerventur?*
13. *Scopus* Placeti.
14. *Supplica pro* Placeto *communicatur Procuratori Regio; & quare?*
15. *Quid fiat illo audito?*
16. *Conceſſio* Placeti *non derogat juri privatorum.*
17. *Clauſula conſervatoria juris tertii* Placeto *inſeri ſolita.*
18. *Clauſula à Senatu Brabantiæ adjici conſueta.*
19. *Clauſula hac oſtendit, quòd Principes neminem citra juris ordinem jure ſuo privari velint.*
20. *Id conforme juramento à Principibus Belgii præſtari ſolito.*
21. *Clauſula* Placeti *evincit, Executores Bullarum non poſſe de Beneficiis judicare.*
22. *Placetum ſubinde annuitur cum limitatione, vel modificatione.*
23. *Modificationes adjiciendæ Proviſionibus Beneficiorum Parochialium.*
24. *Frequentia ſimilium modificationum exempla.*
25. *Notabilis clauſula addita à Concilio Sanctiore.*

I. Rectè nuper notavit Auctor Tractatûs *De Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, lib. 2. cap. 3.* " Solemne eſſe Eccleſiæ, ut in gubernandis Fidelibus, Divinum regimen imitetur, nec ſolum attingat à fine uſque ad finem fortiter, ſed etiam diſponat omnia ſuaviter. Itaque honoris Principibus debiti meminit, illorum jura ſervat illæſa, ordinem & dignitatem Epiſcoporum veneratur, populorum ſtudia, & uſus attendit, omniaque ita ponderat, ut conſenſum, & obedientiam potiùs obtineat, quàm extorqueat; amore alliciat, quàm timore impellat: nec infirmitati ſolùm parcit, ſed interdum etiam malitiæ cedit in iis, quæ cum Religionis periculo non ſunt conjuncta.

II. Deinde ſubjungit: " Verùm lumen illud *S. Spiritûs*, quod ſummo Pontifici adeſt, cùm explicanda ſunt fidei myſteria, & tradenda morum præcepta, non perpetuò illi hypocritarum fraudes, aulicorum adulationes, improborum mendacia detegit, non adversùs ambitioſorum importunitatem, Magnatum preces, ſuſpecta Officialium conſilia, immotos ſervat. Quid ſi, quod tamen ſine gravi fundamento ſuſpicari nefas eſt, ſummus Pontifex aliquo ulciſcendæ injuriæ, congregandarum divitiarum, augendæ familiæ, aliove pravo affectu impelleretur ad præcipiendum aliquid ſuæ poteſtatis limites tranſcendens, aut juſtitiæ repugnans? Nec enim altitudo, & ſanctitas ſolii ſanctum facit, & à peccato ſecurum. Num, ſi quid hujuſmodi contingeret, ab exequendo mandato non liceret abſtinere? tum in materia Beneficiali, executionem habere nequeant, neque in judicio proferri, niſi priùs ſuper earum executione habeatur conſenſus Regius per litteras, quas vulgò hîc dicimus, litteras *Placet*, vel *Placeti*; Gallis autem dicuntur *Pareatis*.

VI. Hinc jura Belgarum deſcribens Ludovicus Guicciardinus, ait: " Quod res Eccleſiaſticas attinet, eaſdem ferè habet cum Pontifice Maximo Princeps in hac Ditione ſua conventiones, quas in Regno ſuo Rex Galliarum . . . . . nec Beneficium ullum aut gratiam poteſt conferre, nec expedire in hanc terram Diplomata, aut quid aliud tale, quod effectum ſortiatur, abſque Principis quidem, vel Conciliorum ejus *Placeto* atque conſenſu.

VII. Eam eſſe uſitatam & notoriam praxim Regni Galliæ, ut Proviſiones Beneficiales executioni non mandentur litteris *Pareatis*, notius eſt, quàm ut probari debeat.

In Hiſpania quoque Litterarum Apoſtolicarum executionem differri, ac *ſuſpendi Regis Prætorii Decreto & auctoritate*, teſtis eſt Covarruvias, *Pract. qq. cap. 35. num. 6.* rationem ſubjiciens: " Ut Maximus Chriſti Vicarius (ait) interim certior fiat, quot & quantis afficiatur incommodis, & gravaminibus Reſpublica iſta propter multa, quæ ab ipſo falſis precibus & ſuggeſtionibus impetrantur, quæ minimè Sanctiſſimus Pontifex foret conceſſurus, ſi per ſinceram juſtamque narrationem certò ſciret, quid ſpirituali, Eccleſiaſtico, & temporali hujus Regni, & Principatûs recto regimine ſit conducibilius.

VIII. Plura ſunt Principum Edicta, quibus hic uſus, nominatim quoad Proviſiones Beneficiales ſtabilitur, & inviolabiliter obſervari præcipitur. Nam uti notat Zypæus in Jure Novo *tit. De Conſtitutionib. num. 3.* Beneficialia Diplomata, ſubreptione, gratiâ, & ſordibus ſæpè obtinentur.

Suprà *tit. 23. cap. 1. num. 38.* meminimus Edicti Philippi Pulchri de 10. Maii 1497. quo admitti vetuit Beneficialia reſcripta Curiæ Romanæ, niſi examinata, recognita, & probata fuerint à ſupremo Regio Senatu litteris *Placeti* Regii impetratis & expeditis.

IX. Maria Regens & Belgii Gubernatrix 9. Martii anno 1553. per litteras ſignificavit Parlamento Mechlinienſi, etiam litteras *Legatorum* ſive *Nuntiorum* Sedis Apoſtolicæ continentes proviſionem Beneficiorum debere *placetari*, tametſi Facultates Nuntiorum fuerint placetatæ. Habentur hæ litteræ, tom. 1. Edictorum Brabantiæ *lib. 1. tit. 1. cap. 9.* promittiturque in iiſdem litteris Edictum extenſius ſuper eadem materia.

X. Hoc Edictum evulgatum eſt anno 1574. per Philippum II. Regem Hiſpaniarum, quo cavit, ne quis ullius argumenti Bullas, gratias, proviſiones, indulta, aliave mandata ex Urbe Roma, aut à *Legatis* Pontificiis profecta, per Belgium executioni mandare auſus ſit, niſi prius comprobata fuerint, vel in ſanctiore Conſiſtorio, vel in Concilio Brabantiæ, ſub pœna proſcriptionis & publi-

rendi auctoritate uterentur, haud credo, quod proviſiones ipſorum ſine *Placeto* admitterentur.

XIII. Porrò ſcopus ſeu finis hujus *Placeti* non eſt, legitimas Pontificum proviſiones infringere, aut earum executioni obicem objicere; ſed præcavere, ut ne per ſub vel obreptitiè, vel etiam fraudulenter impetratas, vel potiùs extortas proviſiones, jura Regia, ac Vaſallorum violentur; aut Provinciarum receptis ac ſtabilitis juribus, privilegiis & conſuetudinibus, cum magna Reipublicæ ſeu politicæ, ſeu Eccleſiaſticæ perturbatione contraveniatur. Verbo Bullæ ac Diplomata Pontificia revideri debent ab iis qui ſupremæ juriſdictioni vice regia præſunt, ut cognoſcant, an nihil contineant, aut admixtum habeant, quod rempublicam lædere poſſit, *in quo omnis Placeti uſus conſiſtit*, inquit Hubertus Loyens loco citato: & ſuprà ex Covarruvia quoque vidimus.

XIV. Hinc moris eſt, ut libelli ſupplices pro impetrandis litteris *Placeti* ſuper Bullis Romanis communicentur *Procuratori Regio* ſeu Officio Fiſcali; utpote cujus partes ſunt, nomine Regis invigilare, ne quid admittatur quod rempublicam turbare vel lædere poſſet.

XV. Audito autem Officio Fiſcali, tum Senatus examinat an *Placetum* ſit annuendum, vel denegandum. Si enim nihil deprehendat, quod juribus Regiis deroget aut reipublicæ temporali, vel ſpirituali noceat, aut inveteratas Patriæ conſuetudines, & jura infringat, executionem permittit: Sin autem aliquid prædictorum meritò vereatur, *Placetum* denegat, aut ſaltem differt, quoad uſque propius de ſenſu Bullæ, rerum circumſtantiis, aut mente Pontificis conſtiterit, & inſtructus fuerit ipſe regius Senatus.

XVI. Porrò, ſicuti ſcopus impetrationis *Placeti* regii præviè ad executionem Bullarum Pontificiarum, eſt præcavere, ne quid ſub obtentu ſimilium Bullarum irrepat, quod publicum regimen, ſeu politicum, ſeu Eccleſiaſticum turbet, aut jura regia, vel Provinciarum inveteratas conſuetudines convellat, ita obtentum *Placetum* hoc unum operatur, & declarat quod in Bulla nihil illorum occurrat: ideoque Rex, cujus partes ſunt jura publica ſuâ auctoritate tueri, executioni illius obſiſtere nolit.

Si verò privatus quiſpiam per executionem Bullæ jus ſuum lædi exiſtimet, huic *Placetum* Regium non officit: utpotè ſola jura publica attingens; privatis verò quibuſque jus ſuum conſervans, eiſque integrum permittens, jus ſuum coram legitimo Judice proſequi.

XVII. Ut id certiùs conſtet, nulluſque dubitandi locus relinquatur, ſolet ipſis litteris *Placeti* adjici hæc clauſulæ, ſive Bullæ, quâ deſignantur Executores, qui de cauſa ſive in *poſſeſſorio*, ſive *petitorio* cognoſcant, hiſce in partibus nullius aut exigui eſſe effectus; quemadmodum hoc titulo *cap*. 4. notavi.

XXII. Subinde inſpectis Bullis ſive litteris proviſionis judicatur, earum quidem executionem non omnino impediendam, aut *Placetum* negandum; ſed concedi poſſe cum quibuſdam limitationibus vel modificationibus, non ut authoritati Apoſtolicæ, aut ejus Proviſionibus aliquid detrahatur, ſed ut earum executio cujuſque Provinciæ juribus, conſuetudinibus, & publico regimini accommodetur.

XXIII. Edicto Caroli V. 20. Octobris 1541. cavetur, ut in omnibus litteris *Placeti*, concedendis ſuper executione Bullarum ſive Proviſionum Apoſtolicarum de Beneficiis Curatis & Eccleſiis Parochialibus inſeretur, quod impetrans tenebitur reſidere in loco ſuæ Curæ, nec poſſit per alium jubere eam exerceri.

Eodem Edicto mandatur, Litteras Placeti non concedi ſuper privilegio non reſidendi in Beneficiis curatis, nec ſuper diſpenſatione in ætate, aut inſcitia idiomatis; vel conceſſione coadjutoriæ Præbendarum, aliorumque ſimplicium Beneficiorum. Habetur Edictum volum. 1. Edictorum Flandriæ, *lib*. 3. *Rubrica* 1.

XXIV. Placeto ejuſdem Caroli V. ſuper uſu privilegiorum nominandi, quæ à Sede Apoſtolica Facultati Artium in hac Univerſitate Lovanienſi conceſſa erant, plures articuli inſerti ſunt, quibus uſus illorum Privilegiorum certis legibus & limitibus circumſcribitur.

Si Conciliorum Regiſtra revolvantur, infinita propemodum reperientur *Placeta*, quibus executio Bullarum ſub nonnullis limitationibus aut modificationibus, Provinciarum & Eccleſiarum juribus & privilegiis accommodatis conceditur.

XXV. Notandum, quod refertur in Regiſtro MS. Archiepiſcopatus Mechlinienſis *Centur*. 3. *art*. 19. Cùm quidam anno 1624. poſtulaſſet in Concilio Sanctiori Litteras *Placeti* ſuper Bulla proviſionis Beneficii vigore factæ reſignationis, quæ una continebat derogationem *Regulæ de* 20. *diebus*, datum fuit *Placetum* adjectâ hac clauſulâ: Sine præjudicio juris Contendentium, qui rationes ſuas hactenus deductas poterunt allegare coram Judice competente ſive in poſſeſſorio, ſive in petitorio: ita tamen, ut ſi deciſio cauſæ dependeat à puncto derogationis Regulæ *De* 20. *Diebus*, in Bulla contentæ, Judices nihil reſolvere poterunt, niſi priùs Regem conſuluerint adjecto proprio judicio. Idipſum in eodem Concilio Privato reſolutum fuit 19. Junii 1646.

TITU-

Digitized by Google

4. *Jura quædam honorifica olim Fundatoribus data.*
5. *Nomina Fundatorum Eccleſiis inſcripta ; quin eorum nomine appellata.*
6. *Ante ſæculum VI. Jus præſentationis competiiſſe Fundatori nonnullis viſum.*
7. *Jus illud ſæculo V. competiiſſe Epiſcopo Fundatori, certum eſt.*
8. *An etiam Laicis Fundatoribus?*
9. *Tempore Juſtiniani Imperat. præſentatio Fundatoribus Laicis competebat.*
10. *Competebat etiam eorum hæredibus.*
11. *Sæculo VII. illud jus erat receptum in Hiſpania.*
12. *Fundatoribus erat jus petendi alimenta.*
13. *Erat ipſis & eorum hæredibus jus defenſionis.*
14. *Ob hoc jus defenſionis Fundatores appellati ſunt Advocati, Patroni, & Defenſores.*
15. *Præter Fundatores fuerunt jam pridem ſpeciales Defenſores.*
16. *Sæculo V. hujuſmodi Defenſores petiti à Concilio Carthaginenſi.*
17. *His Defenſoribus ſemper licebat ingredi locum judicii.*
18. *Aſſumebantur ex numero Scholaſticorum ſeu Cauſidicorum.*
19. *Hi poſtmodùm dici cœperunt Advocati.*
20. *Defenſores primitùs in cauſis civilibus Eccleſiis patrocinabantur.*
21. *Sequentibus ſæculis aſſumpti viri potentiores qui Eccleſias contra oppreſſiones defenderent.*
22. *Horum Advocatorum fit mentio in antiquis legibus Longobardorum.*
23. *Ratio conſtitutorum Advocatorum.*
24. *Otho I. Imperat. ad inſtantiam Fundatoris Abbatiæ Gemblacenſis, dat ei in* Advocatum *Comitem Lovanienſem : ubi & ſcopus Advocatiæ exprimitur.*
25. *Advocati etiam jus dicebant.*
26. *Advocatis ſua jura aſſignabantur.*
27. *Advocati variis prætextibus plura extorquebant.*
28. *Advocati ſuas Advocatias aliis in feudum dabant; & Subadvocatum conſtituebant.*
29. *Plures ſubinde Subadvocati conſtituti ; ſed ne numerus excreſceret, cavebant Fundatores.*
30. *Jura Subadvocatorum limitabantur.*
31. *Propter Advocatorum exceſſus, libertatem non habendi, vel eligendi* Advocatum *Monaſteria deſiderarunt.*
32. *Id exemplis oſtenditur.*
33. *Interdum ipſi Principes ſibi Advocatiam reſervabant.*
34. *Advocatia omnium Eccleſiarum ab Imperatore delata Duci Brabantiæ.*
35. *Concordatum inter Prælatos & Ducem Brabantiæ ſuper juribus Advocatiæ.*
36. *Hujus Advocatiæ reliquiæ.*

Patronatus apud Gregorium extat, deinde in *Collectione prima* & in *integris Canonibus*, qui extant in Concilio Cabilonenſi 2. ſub Carolo Magno, & Triburienſi ſub Arnulpho. Fuit autem hæc dictio *Patroni* addita a Raymundo Decretalium collectore, facilioris intellectus cauſa: quia ætate Raymundi nomen *Patroni* in ea ſignificatione, quam hodie habet, invaluerat.

II. Verùm, licet nomen *Patroni* in hodierna ſignificatione ignotum eſſet, res ipſa tamen non erat omnino incognita; adeo ut hîc applicari queat illud S. Auguſtini Tractatu in Joannem: " Quamvis Parochia & Monaſte-» ria novis nominibus appellata ſint; res tamen ipſæ ante » nomina ſua erant.

III. Fundatoris enim & fundationis nomine Veteres quidem utebantur, at ea ferè iis tribuebant jura, quæ ipſis hodie Patronis tribuuntur. Non quidem quod hodierna Patronorum jura priſtinis Eccleſiæ ſæculis nota, & ſecundùm modernam diſciplinam ordinata fuerint, quod nonniſi ſenſim accidit, ſed quòd in antiquis Canonibus ac monumentis occurrant multa, quæ ipſum Jus Patronatus, licet non nomine, reipſa tamen in hodierna etiam acceptione notum fuiſſe oſtendunt; ipſiuſque initia & progreſſum ſatis probant.

IV. Imprimis legimus primis ſæculis, jura quædam honorifica ipſis Eccleſiarum Fundatoribus fuiſſe conceſſa ex virtute *gratitudinis*, uti loquitur Guillelmus Pariſienſis, *lib. De Moribus*, *cap.* 9. Et Alexander III. in *cap.* 24. *De Jure Patronatus*, in prima Collectione apud Antonium Auguſtinum, ait, Sanctos Patres aliqua Patronis reſervaſſe, *quæ planè obſerventur*.

V. Sic legimus, nomina & elogia Fundatorum in eorum Eccleſiis ſolemniter ſub initium ſæculi V. fuiſſe inſcripta; uti teſtis eſt, qui ſub id tempus floruit, Sanctus Paulinus, *Epiſt.* 10. & 12. quin & à Fundatoribus cœperunt, etiam antiquiſſimis temporibus, ipſæ Eccleſiæ nomen ſuum mutuare; atque titulus Eccleſiæ nomen Fundatoris præferre. Unde inter titulos, ſive Baſilicas Romanæ Eccleſiæ numerantur Baſilica Conſtantiniana, titulus Damaſi, titulus Equitii, titulus Paſtoris, titulus Veſtinæ, titulus Eudoxiæ, titulus Lucinæ & Faſciolæ; nomine petito à Fundatoribus, ſive maſculis ſive fœminis.

Hæc Florens loco citato, qui pluribus exemplis aliarum Eccleſiarum, quæ à nomine Fundatorum jam pridem appellatæ ſunt, idipſum confirmat: notatque, quod is ſolus honor Patrono, ut de nomine ejus Baſilicæ, id eſt, Eccleſiæ, Oratoria, Monaſteria denominarentur, ab initio videatur attributus. Hinc tamen mox quædam alia jura honorifica acceſſiſſe patebit ex dicendis *cap.* 6. ubi de hiſce juribus tractabitur.

VI. Quin & jus nominationis ſeu (uti hodie vocatur) *præſentationis* à ſeculo IV. aut ſaltem initio V. Fundatoribus delatum fuiſſe, credit Franciſcus Le Roy Anteceſſor Aurelianenſis in Prologomenis ad titulum *De Jure Patronatûs*, *cap.* 2.

VII. Probare id videtur *Canon* 10. Concilii Arauſicani I. an-

Digitized by Google

verum ſi recte verba expendantur, neſcio, an ipſe laicus ædificator eo Canone ſubmoveatur. Quidquid ſit, id inficias ibit nemo, quin hiſce Canonibus ut minùs fundamentum juris *præſentationis*, quod potiorem ipſius juris Patronatus portionem conſtituit, fundamentum poſitum ſit.

IX. Cùm enim Epiſcopo gratia hæc ratione ædificatæ Eccleſiæ in aliena Diœceſi data eſſet, vix fieri potuit, quin hoc exemplo idem jus ad alios fundatores, eâdem ſuadente ratione, extenderetur.

Et ſanè ſeculo VI. ſub Juſtiniano Imperatore, Monaſteriorum, Xenodochiorum & Eccleſiarum Fundatoribus competiiſſe jus deſignandi Adminiſtratores, Præfectos, & Presbyteros, manifeſtum eſt ex *L. 46. Cod. De Sacroſ. Eccleſ.* & variis Juſtiniani Novellis; ac notanter *Novella* 57. *cap.* 2. ubi jubet à Fundatoribus *idoneos* in Eccleſiis, quas fundaverint, nominari & eligi non quidem quoſlibet indifferenter, ſed dignos ex Epiſcopi Diœceſani judicio & examine probandos: *Ut non* (ait) *profanentur ſancta Dei, ſed intacta hæc & ineffabilia tremendaque conſtituta ſanctè, & Deo amabiliter & venerandè tractari.*

X. Idipſum inculcat *Novella* 123. *cap* 18. qua non tantum Fundatoribus, ſed etiam eorum heredibus permiſit, ut Clericos denominent & eligant: idoneos verò nominatos ab Epiſcopis ordinari & conſecrari vult.

XI. Jus illud in Hiſpania quoque ſeculo ſeptimo ſtabilitum fuiſſe, evincit Decretum Concilii Toletani IX. quo decernitur *Can.* 2. " ut quamdiu earumdem Funda» tores Eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint, pro » eiſdem locis curam permittantur habere ſollicitam, & » ſollicitudinem ferre præcipuam; atque *Rectores* ido» neos in iiſdem Baſilicis iidem ipſi *offerant* Epiſcopis » ordinandos. Quod ſi tales forſan non inveniantur ab » eis, tunc quos Epiſcopus loci probaverit Deo placitos » ſacris cultibus inſtituat, cum eorum conniventia ſervi» turos. Quod ſi ſpretis eiſdem Fundatoribus Rectores » ibidem præſumpſerit Epiſcopus ordinare, & ordina» tionem ſuam irritam noverit eſſe, & ad verecundiam » ſui alios in eorum loco, quos iidem ipſi Fundatores » condignos elegerint ordinari. " Refertur à Gratiano *Can.* 32. *cauſ.* 16. *q.* 7.

XII. Qui & ibidem *Can.* 30. ex Concilio Toletano IV. *Can.* 37. refert ſtatutum, ut Fundator ad egeſtatem redactus ab Eccleſia alatur, de quo jure infrà *cap.* 6.

XIII. Ex citato Concilio Toletano *Can.* 1. & 2. videmus, eo tempore Fundatoribus eorumque heredibus jus fuiſſe animadvertendi in conſervationem locorum à ſe vel parentibus in Eccleſiam collatorum: " Filiis vel » nepotibus ac honeſtioribus propinquis ejus qui conſtru» xit, vel ditavit Eccleſiam, licitum ſit hanc bonæ in» tentionis habere ſolertiam, ut ſi Sacerdotem, ſeu mi» niſtrum aliquid ex collatis rebus præviderint defrau» dare; aut commonitionis honeſtæ conventione com» tuendi *Scholaſticos*, qui in actu ſunt, vel in munere » defenſionis cauſarum: ut more Sacerdotum Provinciæ, » iidem ipſi qui *defenſionem* Eccleſiarum ſuſceperint, » habeant facultatem pro negotiis Eccleſiarum, quoties » neceſſitas flagitaverit, vel ad obſiſtendum obrepenti» bus, vel ad neceſſaria ſuggerenda, ingredi Judicum ſe» cretaria. " Finalia verba Codex Græcorum expreſſit: *Secreta judiciorum ingredi.* Ut autem notat Zonaras ad hunc Canonem, *Secretum* apud Latinos eſt *judicii locus.*

XVII. Poſtulant ergo Patres Africani, ut eorum Defenſores ſemper poſſint ingredi *locum judicii*, ſive ut poſſint habere acceſſum ad Judicem, & cauſarum expeditionem.

XVIII. Prætereà petunt, ut Defenſores conſtituere queant ex ordine *Scholaſticorum*, id eſt, Cauſidicorum more *Sacerdotum Provinciæ.* Erant enim inter ipſos Gentiles, Sacerdotes *Provinciales* ſive *Provinciæ*, quorum curæ ſuberant templa, atque ſacra in Deorum templis peragenda. Hi autem in Africa eligebantur ex ordine Cauſidicorum ex Conſtitutione Conſtantii in *L. 46. Cod. Theod. De Decurionibus.* Patrum poſtulatis annuit Imperator, permittens, ut more Sacerdotum Provinciæ, *Defenſores* Eccleſiarum ex numero Scholaſticorum eligerentur, Conſtitutione relata in *L. 38. Cod. Theod. De Epiſcopis.*

XIX. Hi Defenſores poſtmodum dici cœperunt *Advocati*, uti legitur in Capitularibus Regum Francorum *lib.* 7. *cap* 397. " Prò Eccleſiarum cauſis ac neceſſitatibus » eorum, atque ſervorum Dei, Executores, vel *Advo» cati* ſeu *Defenſores*, quoties neceſſitas ingruerit, à Prin» cipe poſtulentur.

Et hinc fortè invaluit, eos omnes appellari *Advocatos*, qui alium quoquo modo defendunt, uti monet Franciſcus Le Roy in dictis Prologomenis *cap.* 10.

XX. Interim ex citato Canone Africano patet, Defenſores præcipuè aſſumptos, ut in cauſis *Civilibus* defenſionem & patrocinium Eccleſiarum ſuſciperent, eſſentque, uti hodie loquimur, Eccleſiarum ſpeciales *Cauſidici* ſeu *Advocati*: & ipſi pro Epiſcopis & Clericis in judicium comparerent; & cauſas proſequerentur; quod minus conveniens Epiſcopis & Clericis credebatur: de quo plura habentur apud Du Cange in Gloſſario, verbo *Advocati.*

XXI. Porrò cùm ſucceſſu temporis compertum eſſet, Eccleſias frequenter ampliùs potentiâ, quam facundiâ pro rerum ſuarum conſervatione adverſùs potentum ac divitum oppreſſionem indigere, cœperunt non amplius è Scholaſticis, ſed è Proceribus & Optimatibus Defenſores Eccleſiarum eligi: qui ob defenſionem & patrocinium Eccleſiis impendendum, exemplo priſtinorum Defenſorum, dicti quoque fuêre *Advocati*: atque hi ſunt, qui à recentioribus Scriptoribus vocantur *Eccleſiarum Advocati*, *Vicedomini*, *Cuſtodes* & *Guardias* habentes, qui omnes

Digitized by Google

naſterii Gemblacenſis, Otho I. Imperator & Rex Lotharienſis & Francigenum dedit Advocatiam " ipſius Ab» batiæ de Gemblöues Lamberto Comiti Lovanienſi, » viro forti & bellicoſo, qui (ait) vice noſtra, contra om» nium inquietationem, adjutor eorum ſit ac defenſor.

In ipſa præfatione idem Advocatiæ ſcopus exprimitur his verbis: " Ne aliquando ſecularis potentiæ homines » aliqua perſuaſione, vel injuſta dominatione pertur» bent quietem Fratrum.

XXV. Advocati autem non tantùm Monachos & Eccleſias ab infeſtationibus & irreptionibus defendere debent; ſed inſuper ipſis, nec non eorum colonis & aliis eorum ſubditis juſtitiam adminiſtrare; uti multis oſtendit Du Cange in Gloſſario, verbo *Advocati*; & paſſim in omnibus fundationum antiquarum diplomatibus indicatur.

XXVI. Ne porrò *gratis* judicia ſeu placeta tenere viderentur, certa jura ipſis conſtituta fuêre; ac ordinariè tertia pars *bannorum* ſive mulctarum, quæ in reos ſive injuſtè litigantes decernebantur, ipſis conceſſa fuit.

Reperitur apud Miræum in codice Piarum donationum *cap.* 95. charta Conradi Imp. quâ anno 1145. confirmat Marſnam & alia prædia Monaſterio S. Remigii Remenſis donata. In hac charta dicit Imperator: " Noſtræ diſ» cretionis eſt, legaliter providere tam legitimum Mo» nachis Advocatum, qui potiùs prodeſſe noverit, » quàm obeſſe, potiùs alodium tueri, quàm vaſtare.

Tum deinde deſcribit quid *Advocatia* debeatur: atque inter alia ait: " In talibus ſcilicet *Placitis* genera» libus, quantumvis ſervitium determinatum, *tertiam* » pecuniæ partem, in talibus *Placitis* generalibus acqui» ſitæ, recipiet Advocatus... Si effuſio ſanguinis, ſeu ban» ni infractio, ſeu latrocinium in infra alodium emerſerint, » placitare non poterit Præpoſitus ſine Advocato; & exin» de tertiam partem recipiet Advocatus. " Pluribus hæc oſtendit Du Cange loco citato, ac dein notat, quod Eccleſiarum Prælati, dum hæc tenebantur *Placita* ſive judicia, Advocatis & eorum famulis certa ac definita cibaria exhibere tenerentur.

XXVII. At Advocati hiſce non contenti, variis prætextibus jura ſua augebant, variaſque taxas exigebant; ipſaque Monaſteria & Eccleſias mirum in modum ſæpe gravabant; & qui facultates eorum tueri debuiſſent, eas potiùs rapiebant: & ex Defenſoribus direptores facti videbantur.

Hinc in citata charta Conradi Imperatoris: " Exactio» nes, tallias, quas quidam precarias, vel petitiones » nominant, vel accubitus vaſtatorios, Regia Cenſura » contradicit penitus Advocato. " De hoc exceſſu Advocatorum ſub idem tempus ſcilicet ſeculo XII. querelæ paſſim in Pontificum, Conciliorum ac Regum, quin & Fundatorum diplomatibus occurrunt; ut videre eſt apud Du Cange loco indicato, quibus jungi poteſt Decretalis Lucii III. in *Cap.* 23. ⁝ *De Jure Patronatus.*

XXVIII. Quin & Advocati, præcipuè perſonæ il-

XXIX. Cùm autem ejuſdem Monaſterii aut Eccleſiæ plura eſſent nonnunquam prædia à ſe invicem, & à Monaſterio diſſita, contingebat, prætextu faciliotis tuitionis, ab eodem Advocato plures dari Subadvocatos; quorum numero non raro Monaſteria & Eccleſiæ haud modicè gravabantur: ideoque nonnunquam in ipſa fundatione numerus determinabatur.

Hujus rei teſtimonium ſuppeditat diploma Othonis I. Imp. quo conſtituit vice ſua Advocatum Monaſterii Gemblacenſis Lambertum Comitem Lovanienſem, eâ adjo- ctâ conditione, " ut Comes Lovanienſis numquam in » Advocatiam Gemblacenſem, præter *unum Subadvoca*» *tum* habeat": id eſt, ut donum hujus Advocatiæ à Re» ge (qui major Advocatus eſt) pluſquam ad *tertiam* ma» num numquam deveniat.

XXX. Dein adjicit, quod " Subadvocatus in villis » ad Abbatiam pertinentibus nihil aliud juris habeat, » niſi per ſingulos annos de unaquaque domo denarium » unum, gallinam unam, avenæ ſextarium unum.

XXXI. Verùm cùm experientia quotidiana doceret, quòd neque Canones, neque Principum Edicta, neque Fundatorum leges ſufficerent Advocatorum exceſſus comprimere; tandem Monaſteria & Eccleſiæ vice privilegii habuerunt, à ſimilibus Advocatis liberari; aut ſaltem poſſe pro ſuo arbitrio, quem vellent, Advocatum eligere; neque poſſe eum *Placitum* niſi invitatum tenere.

XXXII. Apud Miræum in Notitia Eccleſiarum Belgicarum *cap.* 87. exhibetur diploma Henrici III. in quo deplorat, Nivellenſem Abbatiam multis calamitatibus fuiſſe attritam; prædia multa à Comitibus fuiſſe occupata, quæ reſtitui mandat; ac dein ſubjungit: " Non ſit » ibi Advocatus quiſquam vel Comes, niſi quem Abba» tiſſa elegerit; nec requirat ipſe Advocatus vel Co» mes aliquod judicium vel placitum, niſi invitetur ab » Abbatiſſa vel Præpoſito. Sit ab omni poteſtate Comi» tis vel Advocati ulterius libera; niſi invitentur juſti» tiæ cauſa.

Et quidem *cap.* 101. extat inſtrumentum dotationis Collegii Canonicorum Lenſenſis in Artheſia per Comitem Boloniæ, quo " liberam poteſtatem concedit Canonicis » aſſumendi quemcumque voluerint Advocatum, qui » tamdiu & non ulteriùs, eorum rebus vel eorum cauſis » præſit, *quamdiu* eis placuerit.

XXXIII. Videri etiam poteſt diploma Godefredi Barbati Lotharingiæ & Brabantiæ Ducis, quo Montem Sancti Guiberti immunitate ac privilegiis anno 1123. honorat; atque inter alia decrevit, ut; " Uno me exce» pto, nullus ibi quidquam juris haberet; *Advocatum* » *nullum*, niſi me ſuſciperet. Per Abbatem & per me, » ſi neceſſitas exigeret, componenda componerentur, » corrigenda corrigerentur. " Apud Miræum in Codice *Piarum Donationum cap.* 76.

Hîc obiter notandum, quòd ad Monaſteria quæ ipſos Principes Supremos pro Advocatis ſeu Protectoribus habuêre, alludat Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 8. *De Refor-*

Digitized by Google

XXXVI. Hujus Advocatiæ reliquiæ indubiè ſunt, quod Prælati in Brabantia ſpecialiter ipſum Ducem ſive ejus ſupremum Senatum pro judice recognoſcant. Et in Tabulis Legum Brabantiæ Joannis Ducis anni 1312. decernitur: " Inſuper volumus, ut Monachi, Moniales, » Preſbyteri, & qualeſcumque Religioſi, ſi quando of» fendantur, ad arbitrium noſtrum ſpectent.

" Hinc Carolus V. in inſtructione Præfecti ſaltuum, » Venatoris Brabantis, ſeu *Warant-meeſter* anno 1545. » ultim. Febr. art. 1. aſſerit, quod ab omni ævo Dux » Brabantiæ fuit tutor & protector omnium Monaſterio» rum, & locorum piorum, & bonorum eorum in Bra» bantia, & per dictum Venatorem ea defendit & prote» xit, & ideo idem Venator omnes injuriantes ejus pu» nire poteſt, & de omnibus delictis in Monaſteriis ab » aliquibus eo venientibus commiſſis cognoſcere, & pu» nire, excluſo loci ordinario Officiario, qui nequidem » per præventionem punire poteſt. Ut Concil. Braban. » 1545. irritam declaravit compoſitionem à Majore de » Merchten factam, cum quodam qui ſilvas Monaſterii » de Diligem inciderat ſeu truncarat; cujus correctio » non erat ſub ordinaria juriſdictione, ſed Principi *ut* » *Advocato* Monaſteriorum competit, qui eam exercet » per d. Venatorem.

Hactenus Zypæus in Jure Novo tit. *De Foro competenti num.* 5. qui & ibidem ſubjicit, cur hæc tuitio nominatim Præfecto ſaltuum à Duce demandata ſit: " Quæ » res (ait) originem eam habuit, quòd primi Monachi » & Regulares ſolerent in ſaltibus, & rure habitare, ut » ſemoti à ſtrepitu ſæculari divinis contemplationibus li» berius vacarent.

XXXVII. Porrò ſicuti contra Abbates ſæculares, & Commendatarios efficaciſſimum medium eſſe diximus *parte* 1. *tit.* 22. *cap.* 6. ſi proventus Monaſteriorum diſtribuantur ſecundùm intentionem Fundatorum; ſimiliter nullum potentius remedium erit adverſus exceſſus Advocatorum, quàm ſi proventus Eccleſiarum & Monaſteriorum in uſus pios & pauperum alimoniam impendantur. Dum enim Principes vident, bona à ſuis Majoribus donata juxta leges fundationis, & piam parentum voluntatem diſtribui, incitantur ut piæ Majorum ſuorum intentioni faveant, eamque adjuvent: at quando è converſo vident, bona illa contra Fundatorum mentem in luxum & profanos uſus inſumi, incitantur ut ea retrahant, aut ſaltem minus defendant; atque frequenter verificatur illud vulgatum, *Quod non capit Chriſtus, rapit Fiſcus.*

12. *Hujus juris in Decretalibus frequens mentio occurrit.*
13. *Hoc jus originem habuit ex Oratoriis in Nobilium caſtris & villis conſtructis.*
14. *Nominatio Presbyterorum ad ſimilia Oratoria, primitus non erat propriè* Præſentatio.
15. *Quomodo in veram preſentationem tranſierit.*
16. *Jus Patronatus Eccleſiarum ruralium, & minorum Capitulorum hinc originem ſumpſiſſe videtur.*
17. *Quandonam Jus Patronatus laicum dicatur* perſonale?
18. *Idem Beneficium ſubinde eſt Juris Patronatus laici & Eccleſiaſtici.*
19. *Aliquando laicus & Eccleſiaſticus tantum concurrunt diviſim, vel alternativè.*
20. *Simili caſu utrumque Jus Patronatus manet ſeparatum.*
21. *Eccleſiaſticus in ſuo turno gaudet prærogativis laici.*
22. *Si laicus & Eccleſiaſticus verè concurrant, erit Jus Patronatus* mixtum.
23. *In mixto attenditur qualitas conſervationi Juris Patronatus magis favens.*
24. *Si agatur de præſcriptione, attenditur jus Eccleſiaſticum.*
25. *Sæpius attenditur laicum ob hujus prærogativas.*
26. *Id procedit licèt plures ſint Eccleſiaſtici, &* unus *tantùm laicus.*
27. *Jus Patronatus ad Beguinas, Confraternitatem laicam, aut Eccleſiarum Æditnos ſpectans; quale ſit?*
28. *Jus Patronatus ad Univerſitatem Pariſienſem pertinens declaratum fuit* laicale.
29. *Prædicta jura licet poſſint dici mixta; prævalet tamen qualitas laicalis.*

I. NOtant communiter Interpretes, multis ſæculis unius dumtaxat generis Jus Patronatus fuiſſe; neque differentiam ullam inter Eccleſiaſticum & laicum in antiquis Canonibus, vel Novellis Juſtiniani notam eſſe: ſed diviſionem Juris Patronatus in Eccleſiaſticum & laicum, & differentias inter utrumque ſenſim labentibus ſæculis, non tam Canone, quàm conſuetudine invaluiſſe; uti infrà *cap.* 5. oſtendetur.

II. Aliquod veſtigium diſtinctionis videtur occurrere in Canone 15. Concilii œcumenici VIII. circa finem ſæculi IX. Dicitur enim: " Si Epiſcopus convictus fuerit » conſtruxiſſe Monaſterium de reditibus Eccleſiaſticis, » tradat ipſum eidem Eccleſiæ Monaſterium; ſi verò de » *propriis* rebus aut aliis quibuſdam conventionibus, ha» beat id ſecundùm propriam poteſtatem & voluntatem, » omni vita ſua; & poſt finem vitæ dimittat & confe» rat hoc quibuſcumque voluerit, non tamen ſæculare » diverſorium fiat.

Digitized by Google

laicum & patrimoniale reputabitur, ait Franciſcus Le Roy in Prologomenis ad titulum *De Jure Patronatus cap.* 6.
" niſi Clericus palam & conceptiſſimis verbis teſtetur
» & ſcribat, ſe Eccleſiam illam fundare ex bonis alte-
» rius Eccleſiæ quam tenet, eique Jus Patronatus addi-
» cat.

VI. Jus Patronatus Eccleſiaſticum itaque propriè dicitur, quod competit Eccleſiæ, ſeu ratione Eccleſiæ, ſive Clerico, ſive etiam laicæ perſonæ, v. g. Abbatiſſæ.

VII. Neque refert, quòd primitus ex patrimonio & fundatione laici originem habuerit: nam ſufficit poſtea quovis modo, ſive teſtamento, aut donatione, tranſlatum eſſe in Eccleſiam, Capitulum ſeu Collegium Eccleſiaſticum, Canonicorum regularium, aut ſæcularium, aut alicui Dignitati, aut Beneficio Eccleſiaſtico eſſe annexum.

Ita communiter docent Canoniſtæ; & non obſcurè probatur in *cap. unico de Jure Patronatus in* 6. ubi dicitur, quod Eccleſia vel Monaſterium, cui à laico Juris Patronatus collatio facta eſt, habeat *ſemeſtre* ad præſentandum: quod evidens eſt Juris Patronatus Eccleſiaſtici indicium; uti infrà *cap.* 5. videbimus.

Huic Canoniſtarum reſolutioni etiam conſonat moderna praxis. Hoc ipſo enim quo Jus Patronatus probatur alicui competere ratione dignitatis aut tituli Eccleſiaſtici, reputatur Eccleſiaſticum; neque de origine ipſius ulterius inquiritur.

VIII. Laicale verò appellatur, quod alicui ſive laico ſive Clerico competit ratione proprii patrimonii, non Beneficii, vel Eccleſiæ.

IX. " Nec intereſt quòd patrimonium illud acquiſi-
» tum ſit intuitu Eccleſiæ. Quia cum ex generali conſue-
» tudine Clerici de talibus bonis teſtari poſſint, & in il-
» lis eis ab inteſtato ſuccedatur ſicuti in patrimonialibus,
» videtur Clericus dotans, vel exſtruens Eccleſiam ſibi
» ſuiſque hæredibus, vel conſanguineis Jus Patronatus
» ratione patrimonii reſervaſſe, & ita laicale judicatur.

Ita Emanuel Gonzales ad *cap.* 5. ⁂ *De Jure Patronatus num.* 3. conſentitque Franciſcus Le Roy in Prologomenis ad titulum *De Jure Patronatus cap.* 6.

X. Quin & ibidem tradit, " verius eſſe, quòd ſi du-
» bium ſit, quale ſit jus Clerico competens, an laicum,
» an Eccleſiaſticum, in dubio judicandum ſit *laicale*: quia
» Clerici nihil habere præſumuntur in bonis, ut de Sancto
» Auguſtino Poſſidius; & quia omnes ferè antiqui Canones,
» ubi de jure Fundatorum, agunt tantùm de laicis & eorum
» hæredibus." Hæc Le Roy, addens ita in Gallia obtinere, ob privilegia huic ſpecialiter competentia, idque confirmari credens verbis Guillielmi Benedicti ad *cap.* RAYNUTIUS, verbo *Et uxorem* NOMINE ADELASIAM, *Deciſ.* 1. *num.* 24. " Omnia Beneficia præſuppo-
» nuntur habere Patronos, Fundatores, aut Dotantes,
» cùm naturaliter Beneficia non naſcantur, ſed produ-
» cantur in eſſe artificialiter per laicos, qui ut plurimùm
» ſunt Eccleſiarum Fundatores.

pro commoditate familiæ hæc Oratoria vel Sacella exſtruebant; iiſque Presbyteros qui Sacra peragerent præficiebant cum conſenſu Epiſcopi: uti colligi poteſt ex Can. 21. Synodi Agathenſis; nec non multis Canonibus Conciliorum ſæculo VII. & VIII. celebratorum; in quibus ſæpius hujuſmodi Oratoriorum & Presbyterorum mentio fit. Porrò quia hæc Oratoria & Sacella pro commoditate caſtrorum vel villarum, ſeu ea inhabitantium erant inſtructa, viſum fuit, quòd ex mente Fundatorum ſequi deberent dominos caſtrorum & villarum: ac per conſequens, & ipſis deferendam aſſumptionem, ſeu nominationem Presbyterorum, qui hiſce Oratoriis vel Sacellis deſervirent.

XIV. Hæc quidem nominatio Presbyterorum ad ſimilia domeſtica Oratoria primitus non erat propriè dicta *præſentatio*, qualis hodie Patronis competit, quia cùm Oratoria hæc non eſſent erecta in Beneficia, dici nequibat *præſentatio* ſtrictè dicta. Præſentatio enim tantùm fit ad Beneficia; ſive conſiſtit in nominatione Clerici ad Beneficia.

XV. Verùm ſucceſſu temporis, Oratoria ſeu Sacella pro commoditate Nobilium eorumque familiis extructa & fundata, non tantùm in Beneficia ſimplicia, ſed etiam in Parochiales Eccleſias mutata fuêre; uti oſtendit Ludovicus Thomaſſinus *De Diſcip. Eccleſ. parte* 2. *lib.* 1. *cap.* 33.

XVI. Imò cum Principes ſubinde plures Presbyteros in ſuis caſtris aut villis adſcripſerint, qui ibidem integrum Officium Canonicum peragerent, contigit, ut Oratoria ſimilia in Canonicorum Capitula degenerarint. Exemplum hujus habemus in Canonicis Capellæ Ducis Burgundiæ, de quibus in *cap.* 16. ⁂ *De Privilegiis.*

Dum ergo prædicta Oratoria ſeu Sacella tranſierunt in ſimilia Beneficia, manſit Jus Patronatus ſeu Jus Præſentationis apud illos, quibus fuerat jus nominandi Presbyteros, priuſquam eſſent in Beneficia erecta.

Hinc non malè advertit, qui hanc eſſe cauſam autumat, cur plures Eccleſiæ Parochiales, & minora Capitula ruri exiſtentia, ſint Juris Patronatus laici.

XVII. Jus Patronatus laicum dici poteſt *perſonale*, quando ex fundatione, dotatione, aliove titulo competit independenter ab aliqua certa re, cui eſſet annexum.

Nec enim *perſonale* dicitur, quaſi certæ alicui perſonæ adſtrictum ſit; ſed ut ab eo diſtinguatur, quod *rei* inhæret: ſicuti hodie perſonalia nomina ſeu credita non eo tantum titulo dicuntur, quòd certam aliquam perſonam non egrediantur, nec ad hæredes tranſeant; ſed quod prædiis, aliiſque rebus non inhæreant: neque realizatæ, ut loquuntur, ſint, at in mera perſonalitate ſubſiſtant.

XVIII. Interdum contingit, ut idem Beneficium ſit Juris Patronatus laici & Eccleſiaſtici, ſintque revera ejuſque Beneficii duo Patroni, alter laicus, alter Eccleſiaſticus.

XIX. Contingere verò poteſt, ut hi Patroni in præſentatione non ſimultaneè, ſed diviſim vel alternativè concurrant: ita ut per vices ſeu per turnum Jure Pa-
tro-

Digitized by Google

…, ſcilicet mixtus & Eccleſiaſticus, verè concurrant in uſu Juris Patronatus; atque ſimul præſentent; litteræque præſentationis utriuſque nomine expediantur, tunc jura illa ſibi invicem quaſi miſcentur, atque unum quodammodò Jus Patronatus conſtituunt, quod *mixtum*, tamquam ex duobus compoſitum dici ſolet.

XXIII. Cum igitur hoc jus habeat mixturam utriuſque juris Eccleſiaſtici & laici, etiam naturam & conditionem utriuſque induit: ita quidem ut in caſu particulari, attendatur conditio unius aut alterius quæ conſervationi ipſius juris videtur favere. Et ratio eſt, quam tradit Gloſſa, & quam omnes paſſim ſequuntur, in *cap. unico*, *De Jure Patronatus in 6.* quòd propter communionem non privilegiatus ſortitur naturam privilegiati.

XXIV. Hinc infert Fagnanus ad *cap.* CUM PROPTER ii *De Jure Patronatus*, *num.* 28. & 29. quod " ſi agatur de præſcriptione Patronatus mixti, in qua » Eccleſia eſt magis privilegiata, quam laicus, cenſetur » Patronatus totus Eccleſiaſticus; ut requiratur ad ejus » præſcriptionem idem tempus, quod requiritur contra » Eccleſiam. Similiter cum Patronus laicus habeat ad » præſentandum quadrimeſtre, Eccleſiaſticus ſemeſtre, ſi » mixtus ſit Patronatus, uterque Patronus habebit ſe» meſtre, quia hoc caſu melior eſt conditio Patronatus » Eccleſiaſtici, quam laicalis.

XXV. Deinde de prærogativis Juris Patronatus laicalis ſubjicit: " E converſo ſi verſemur in materia in qua » Jus Patronatus laicorum ſit firmius & magis privilegia» tum, quam Eccleſiaſticum, Patronatus mixtus ex utro» que totus cenſetur laicalis. Et ideo cum in materia dero» gationis potentior ſit Patronatus laicalis quam Eccleſiaſ» ticus, quamvis Legatus *de latere* poſſit conferre Benefi» cia Juris Patronatus Eccleſiaſtici, non tamen poterit » conferre quæ ſunt Patronatus *mixti*: quia in hoc repu» tantur, ac ſi eſſent Patronatus *ex toto* laicalis.

XXVI. Probat quoque ibidem Fagnanus, quod & ſupra *tit.* 23. *cap.* 4. diximus, Jus Patronatus mixtum cenſeri laicale, quoad prærogativas Juris laicalis, tametſi multo plures eſſent Eccleſiaſtici Patroni quam laici: imò tametſi multi eſſent Eccleſiaſtici, & unus dumtaxat laicus; atque tandem *num.* 59. ex dictis concludit, " in » mixtis prævalere qualitatem magis faventem, & per » quam jus alterius non læditur ex communione, etiamſi » qualitates contrariæ ſint numero plures.

XXVII. De aliquibus Juribus Patronatus jam pridem dubitatum fuit, cui ſpeciei accenſenda eſſent, & conſequenter quibus regulis & conditionibus ſubjacerent.

Atque ita dubitatur de Jure Patronatus ad Confraternitatem laicorum, aut Eccleſiarum Æditituos ſpectante, cujus generis cenſendum ſit. Credit Philippus Probus in additionibus ad Gloſſam Pragmaticam, *De Collat.* §. *ſtatuit*, verbo *Præſentatio*, Jus Patronatus competens Be-

» Atque ideo apud Hiſpanos non admittuntur deroga» tiones, quæ fiunt in præjudicium præſentationis, quæ » ad hæc Collegia pertinent.

XXVIII. Similiter refert Renatus Choppinus, *lib.* 3. *De Domanio Regis*, *tit.* 27. *num.* 12. poſt longas utrimque diſceptationes judicatum fuiſſe à ſupremo Regis Senatu, Jus Patronatus ſpectans ad Univerſitatem Pariſienſem, cenſeri eatenus ſaltem eſſe *laicum*, ut ei per reſervationem, præventionem, aliiſque modis derogari nequeat, ſed placere ab Academia ſola, quaſi à profano " Patrono, » ad vacua inpoſterum Sacella candidatos ſuos offerri » nominarique ordinario Collatori, " uti loquitur Choppinus.

XXIX. Licet enim negari nequeat quin ſimilia corpora aliquam rei ſpiritualis mixturam habeant, eoque titulo Jus Patronatus illis annexum meritò dici queat *mixtum*, uti ad citatum locum Gloſſographi Sanctionis Pragmaticæ, verbo *Fabrica*, in margine notavit Franciſcus Pinſonius; nihilominus, quoad prærogativas Juri Patronatus laico competentes, dici debebit, & rectè vocabitur *laicum*, juxta ea quæ de Jure Patronatus mixto ſuprà notata ſunt.

Huic conformè eſt, quod Magiſtri Fabricæ Eccleſiarum, aut Menſæ pauperum, ſi laici ſint & a laicis inſtituantur, ratione adminiſtrationis, non coram Judice Eccleſiaſtico, ſed laico hodie conveniantur, uti *parte* 1. *titul.* 5. *cap.* 5. *num.* 7. notatum eſt. Indicium haud obſcurum, hujuſmodi Corpora magis ut *laica*, quam ut Eccleſiaſtica reputari.

CAPUT III.

De modo acquirendi & probandi Jus Patronatus.

1. *Præcipuus titulus acquirendi Jus Patronatus eſt Eccleſiæ fundatio.*
2. *Ex fundatione acquiritur ſine ſpeciali reſervatione.*
3. *Non uſus inducit præſumptionem non reſervationis.*
4. *Ubi conſtat de fundatione, pro Jure Patronatus præſumitur.*
5. *Modò ſit vera fundatio.*
6. *Solius fundi donatio non ſufficit.*
7. *Fundatio ex Canonum præſcripto requirit dotationem ſufficientem.*
8. *Requiritur conſtructio & dotatio.*
9. *Idipſum probat Synodus Tridentina.*
10. *Fundi Dator poteſt Benefactor, ſed non Patronus haberi.*
11. *Synodus Tridentina non vult ob quamcumque dotationem Jus Patronatus admitti.*
12. *Ob dotationem aut dotis augmentum Jus Patronatus ſine conſenſu prioris Patroni non annuendum.*

Digitized by Google

Synodum Tridentinam abrogatum.

26. *Concilium Tridentinum hic promulgatum ſalvo Jure Patronatus Regii & Vaſallorum.*

27. *Decreta Concilii Tridentini in quantum reſtringunt Jus Patronatus laicorum, hic non ſunt recepta.*

28. *Probatio Juris Patronatus hic admittitur adinſtar aliorum jurium.*

29. *Præſentatus à poſſeſſore præfertur præſentato à proprietario.*

30. *Ipſa immemorialis poſſeſſio habetur pro vero titulo, quod & in Gallia obtinet.*

31. *Olim laici Eccleſias occuparunt; & quomodo inde ortum Jus Patronatus?*

32. *Quomodo ulterius ad Monaſteria & Capitula devolutum?*

33. *An privilegio Pontificis acquiri poſſit?*

I. JUs Patronatus acquiri, ac jam pridem conceſſum fuiſſe Eccleſiarum Fundatoribus, oſtendimus capite primo; huncque eſſe legitimum, magiſque probatum titulum Juris Patronatus nemo dubitat.

II. Et quidem vi fundationis acquiri Jus Patronatus ſine ſpeciali reſervatione fundatoris, aut conceſſione Epiſcopi, non obſcurè inſinuat Clemens III. in *Cap.* 25. ʒ *De Jure Patronatus*; præſertim ſi addantur quæ leguntur in integra Decretali apud Antonium Auguſtinum in ſecunda Decretalium collectione. Conſtat enim ex integra Decretali, quæſitum fuiſſe à Clemente III. *Si aliquis efficiatur* SOLA *Eccleſiæ conſtructione Patronus.* Cui quæſito ita reſpondit Pontifex: *Quòd ſi aliquis Eccleſiam cum aſſenſu Diœceſani conſtruxit, ex eo Jus Patronatus acquirit:* quaſi diceret ſolam fundationem ſufficere, nec requiri ſpecialem juris illius reſervationem.

Hinc Gloſſa ad *Can.* 6. *De Conſecrat. Diſt.* 1. ait: " Fundatori Jus Patronatus *ipſo jure* debetur, etiamſi » non petat, vel in pactum deducat.

Hanc opinionem multis aſtruit Franciſcus Le Roy in Prologomenis ad Commentarium de Jure Patronatus *cap.* 15. & ita in Rota Romana reſolutum fuiſſe refert. Unà tamen monet, quod licet ſpecialis reſervatio non ſit neceſſaria, præſertim per ſcripturam, tutius tamen ſit, tabulas conſcribi, & in iis Jus Patronatus nominatim reſervetur, ut ſi dubitetur, facilius probari poſſit.

III. Attamen ſi ab antiquo fundata fuerit Eccleſia, & Fundator ejuſve heredes Jure Patronatus uſi non ſint, præſumendum eſt, eos in ipſa fundatione jus hoc remiſiſſe, ac voluiſſe fundare Eccleſiam liberam; aut certè ſucceſſu temporis, ſaltem tacitè, eo non utendo, renuntiaſſe; uti monet ibidem Le Roy.

IV. Interim ſi de Jure Patronatus dubitetur, & probetur aliquem eſſe Fundatorem, aut ſaltem Fundatoris heredem, ipſi Jus Patronatus adjudicabitur: eo quod fundatio ſecum ſoleat trahere Jus Patronatus; ideoque præſumatur Fundatori reſervatum, niſi contrarium quodammodo oſtendatur: quod & innuitur in *Cap.* 41. ʒ *De*

prohibent ædificari Eccleſiam, niſi priùs aſſignentur quæ neceſſaria ſunt pro luminaribus, pro cuſtodia & miniſtrorum ſtipendiis; quinimò ante ipſam fundationem dos aſſignari debet, uti poſt alios rectè advertit Fagnanus ad *Cap.* QUONIAM ʒ *De Jure Patronatus n.* 34.

VIII. Hinc ulterius ibidem latè probat, Jus Patronatus ſola *fundi* datione non acquiri, neque ſola conſtructione; ſed conſtructione & dotatione: quod & aſtruit Zypæus *Reſp.* 3. *De Jure Patronatus*; illudque conforme eſt Concilio Tridentino *Seſſ.* 14. *c.* 12. *& Seſſ.* 25. *c.* 9. *De Reform.*

IX. Nam dicto *cap.* 12. expreſsè dicitur: " Nemo » etiam cujuſvis dignitatis Eccleſiaſticæ vel ſecularis, qua- » cumque ratione, niſi Eccleſiam, Beneficium, aut Capel- » lam de novo fundaverit, & conſtruxerit; ſeu jam erec- » tam, quæ tamen ſine ſufficienti dote fuerit, de ſuis pro- » priis & patrimonialibus bonis competenter dotaverit, » Jus Patronatus impetrare aut obtinere poſſit, aut debeat. » In caſu autem fundationis aut dotationis hujuſmodi » inſtitutio Epiſcopo, & non alteri inferiori reſerve- » tur.

X. " Qui ergo vilem tantum aream dederit (ait Zy- » pæus ibidem *num.* 9.) nihil de ſuo aliud in dotem, vel » ſtructuram contulerit, Patronatum acquirere non po- » teſt: nec hujuſmodi nomen, magna nimis ſecum jura » trahens explicita in nobis, ei Epiſcopus reſervare: be- » nefactor quidem dici poteſt, & honor aliquis ſeſſio- » nis, proceſſionis, ſepulturæ, &c. ex arbitrio Epiſcopi » ei deferendus decerni.

XI. Quin nec ob qualemcumque dotationem Jus Patronatus ab Epiſcopis admitti debere, ſatis indicavit Synodus Tridentina citato *cap.* 9. ubi dicit: " Patronatus » quicumque in Eccleſiis, quibuſcumque aliis Beneficiis » etiam dignitatibus anteà liberis, acquiſiti à quadragin- » ta annis citra, & in futurum acquirendi, ſeu ex aug- » mento dotis, ſeu ex nova conſtructione, vel alia ſimili » cauſa, etiam auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ab iiſdem » Ordinariis, uti delegatis, ut ſuprà, qui nullius in his » facultatibus, aut privilegiis impediantur, diligenter » cognoſcantur: & quos non repererint ob *maximè evi-* » *dentem* Eccleſiæ, vel Beneficii, ſeu dignitatis neceſſi- » tatem legitimè conſtitutos eſſe, *in totum revocent*; at- » que Beneficia hujuſmodi ſine damno illa poſſidentium, » & reſtituto Patronis eo, quod ab eis idcirco datum eſt, » in priſtinum libertatis ſtatum reducant: non obſtanti- » bus privilegiis, conſtitutionibus, & conſuetudinibus, » etiam immemorabilibus.

Nullatenus ergo Synodus credidit, omnem Eccleſiæ dotationem, aut conſtructionem eſſe legitimam cauſam concedendi Juris Patronatus. Conſonat id & praxi, utpote quæ non omnes, qui Eccleſiæ non ſatis dotatæ augmentum dotis conferunt, aut ſucceſſu temporis ad inopiam redactæ ſuccurrunt, pro Patronis recipit; licet illos Benefactoribus annumeret.

XII. Quinimo ſi vi primævæ fundationis aliove titu-

lo

Digitized by Google

... atque ita intelligendam eſſe Gloſſam dicentem, Jus Patronatus acquiri tribus ex cauſis quas hoc vulgari verſu expreſſit: *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.*

XV. Quamvis primitùs Jus Patronatus, præcipuè *laicum*, non alio, quàm *fundationis* titulo delatum fuiſſe legamus, lapſu tamen temporis receptum fuit, & titulo præſcriptionis acquiri poſſe.

XVI. Cum enim jus illud, non ut merè ſpirituale, ſed potiùs ut temporale reputaretur, quod & ad heredes tranſmiſſibile eſſet; ejuſque juris laicos capaces eſſe jam nemo dubitaret, conſequenter viſum eſt, nihil obſtare, quominùs præſcriptione, adinſtar aliorum jurium, acquiri poſſet: idque non tantùm contra Patronum, ſed & contra Eccleſiam *liberam* etiam à laico; quemadmodum ſat apertè deciditur in *Cap.* 24. ꝟ *De Elect.* ubi populo aſſeritur jus præſentandi Clericum, eo ſolo titulo, quòd in *antiqua* quaſi *poſſeſſione* eligendi ſeu præſentandi eſſe oſtenderetur.

XVII. Si tamen agatur de præſcriptione Juris Patronatus, præſertim laicalis, contra Eccleſiam liberam, non ſufficit tempus 40. annorum; ſed exigitur tanti temporis quaſi poſſeſſio, cujus contraria memoria non exiſtat, juxta *Cap.* 1. *De Præſcriptione in* 6. eo quòd præſumptio ſit contra præſcribentem; ipſumque jus commune ei contrarietur. Juxta Canones enim, omnes Eccleſiæ ſunt in ordinatione Epiſcopi, & à Jure Patronatus liberæ exiſtunt: ipſumque Jus Patronatus ut quædam ſervitus Eccleſiæ impoſita conſideratur.

XVIII. Conſonat Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *Cap.* 9. *De Reformat.* decernens, ut " titulus Juris Patronatus ſit » ex *fundatione*, vel *dotatione*, qui ex authentico docu» mento, aut aliis jure requiſitis oſtendatur: ſive etiam » ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum » temporis curſum, qui hominum *memoriam excedat*, » aliaſve ſecundùm juris diſpoſitionem.

XIX. Synodus numerum præſentationum non exprimit; ſed ſimpliciter vult ex *multiplicatis* præſentationibus per curſum temporis, qui hominum memoriam excedat, factis, titulum Juris Patronatus probari: unde nec inter Doctores de numero convenit: aſſeritque Franciſcus Le Roy in citatis Prologomenis *cap.* 16. *in Foro* ſibi per manus traditum eſſe, ad præſcribendum Juris Patronatus proprietatem contra verum Patronum, vel etiam titulo munitum, tres præſentationes requiri & ſufficere. Et hoc (ait) fortè probant ex *Cap.* 3. ꝟ *De Cauſa poſſeſſ. & propriet.* ubi ſummus Pontifex docet, jus eligendi per *tres* electiones non aliter acquiri, quam ſi completa ſit legitima præſcriptio.

XX. Ulteriùs Synodus Tridentina eodem *cap.* 9. vult, ut " in iis perſonis, ſeu communitatibus, vel Univerſi» tatibus in quibus id iis plerumque ex uſurpatione po» tius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior pro... » Collatoribus conferantur; ac proviſiones hujuſmodi » plenum effectum conſequantur.

XXII. Ex his finalibus verbis deducit Fagnanus ad *Cap.* Consultationibus ꝟ *De Jure Patronatus num.* 9. " ad validitatem præſentationis vel inſtitu» tionis non ſufficere, ut præſentans communiter repu» tetur Patronus, & ſit in *quaſi poſſeſſione* juris præſen» tandi, niſi doceat de *titulo & proprietate* Juris Patro» natus ad præſcriptum Concilii.

XXIII. Et dein *num.* 7. refert, declaraſſe S. Congregationem, Decretum Concilii Tridentini habere locum etiam *in petitorio & poſſeſſorio*: " ideoque admit» tendam non eſſe præſentationem, nec præſentati inſti» tutionem faciendam eſſe, niſi probato priùs *jure* » Patronatus ad præſcriptionem ejuſdem Concilii. Imò » etiam ſi poſt Concilium Ordinarius admiſiſſet præſenta» tionem ſimpliciter, & abſque cauſæ cognitione, poſſe » prætenſum Patronum à ſua quaſi poſſeſſione repelli, » niſi Patronatum *legitimè* probaverit juxta formam dicti » Concilii." Quin & addit *num.* 11. reſolviſſe S. Congregationem, admittendum non eſſe ad præſentandum, tametſi probaverit, ſe per quadraginta annos præſentaſſe, & in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione fuiſſe.

XXIV. Deinde monet tandem *num.* 16. ſi conſtet quidem de Jure Patronatus, ſed quæſtio ſit inter duos, cui competat; eo caſu non requiri formam probationis per Concilium Tridentinum præſcriptam; atque inter præſentatos præferendum eſſe præſentatum ab illo, qui tempore præſentationis erat in quaſi poſſeſſione præſentandi ſive Juris Patronatus.

Idipſum notat Zypæus in Jure Novo tit. *De Jure Patronatus n.* 6. Rationem addens: " Quippe cùm hìc ceſ» ſet ratio Decreti, ne ſcilicet Eccleſiæ liberæ in ſervi» tutem & clientelam, præſertim ſecularium, redigan» tur.

XXV. Similiter Zypæus reflectens ad citata Decreta Concilii, aſſerere non dubitat, quòd cujuſdam Baronis Jus Patronatus magis ex proventibus jam antè Eccleſiaſticis, & privilegio, quàm ex fundatione ortum, multùm periclitaretur, *niſi* (ait) *hìc Concilium Trident. ſine mutatione Juris Patronatus eſſet receptum. Conſult.* 4. *De Præbendis n.* 2.

XXVI. Indubiè per finalia hæc verba indicare voluit Zypæus limitationem, quæ in promulgatione Concilii Tridentini in Belgio addita fuit; & cujus ipſe meminit in Jure Novo *tit. De Conſtit. num.* 6. ubi refert, quod in litteris Gubernatricis Belgii, quibus nomine Regis publicatio Concilii mandabatur, expreſsè dictum fuerit, mentem Regis eſſe, nihil mutari circa Regalia jura, privilegia Suæ Majeſtatis, aut ſuorum vaſallorum, Statuum aut ſubjectorum, & ſpeciatim circa *Jus Patronatus*, Indultum, ſeu Jus Nominationum.

XXVII. Quæ clauſula quoad conſervationem Juris Patro-

Digitized by Google

» cumentis antiquis fortè ſpoliati ſunt. Probationis mo-
» dum proinde arbitrio judicantium, rectiùs relinqui.

Ita refert Antonius Anſelmo Juriſconſultus Antverpienſis in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 53 §. 51.

XXVIII. Conformiter ad has notas, & clauſulam litteris Gubernatricis appoſitam, praxis Belgii habet, ut probatio Juris Patronatus, præſertim laicalis, fiat & admittatur eâdem formâ quâ aliorum jurium probatio; atque poſſeſſorium adjudicetur poſſidenti, ſive ei, qui in quaſi poſſeſſione præſentandi eſſe probatur.

XXIX. Conſequenter præſentatus à poſſeſſore præfertur ei, qui eſt præſentatus à proprietario, juxta *Cap.* CONSULTATIONIBUS *De Jure Patronatus*, & *Cap.* EX LITTERIS *eod.* quæ hîc, non obſtante Decreto Concilii Tridentini, ſuum vigorem retinuerunt. Ipſa deinde poſſeſſio memoriam hominis excedens etiam hîc pro titulo habetur: neque ad fundationis aut dotationis ſpecialem titulum probandum ulteriùs urgentur, qui hujuſmodi poſſeſſionem probant.

XXX. Advertens quoque Franciſcus Florens, quòd Tridentini Patres cum tempore memoriam hominum excedente vellent adhuc juſtum & authenticum titulum, qui exhibeatur, ait: "Ultimum illud non ſat probatur » in Gallia, ubi vetuſtas illa pro titulo, & vicem legis » tenet.

Quare & hodie verum eſt in Belgio & in Gallia, nullam fieri differentiam, ſaltem quoad jus præſentandi, inter Jus Patronatus laicis competens titulo fundationis, & competens titulo præſcriptionis, uti jam pridem notavit Rebuffus in Praxi Benef. in *tertia parte Signaturæ num.* 71.

XXXI. Præter fundationem & dotationem, nec non præſcriptionem, eſt & alius titulus ſeu modus, quo primùm ad laicos, & dein ad Monaſteria & Capitula Jus Patronatûs ſatis frequenter tranſivit.

Circa ſeculum VIII. & IX. contigit, ut Principes non tantùm bona Eccleſiaſtica uſurparent, ſed ipſa etiam Monaſteria, quin & Parochiales Eccleſias; eaſque ſuis militibus darent in feudum, vel alodem: eoque titulo omnes earum obventiones haberent, uti pluribus oſtendit Fileſacus in *Querela Eccleſiæ Gallicanæ*; & aliqua diximus ſuprà *parte* 1. *tit.* 31. *cap.* 7. & plura dicentur infrà *De Congrua Parochorum portione*: ubi de primitivis Paſtoribus agetur; qui occaſionem portioni congruæ dederunt.

Hi Laici primùm quidem in his Eccleſiis, quas tamquam proprias poſſidebant, earum ſe dominos appellantes, Preſbyteros aſſignatis modicis emolumentis propriâ auctoritate, & inconſulto Epiſcopo inſtituebant, & deſtituebant. At cùm id tamquam Eccleſiis admodum præjudicioſum in Synodis vetitum fuit, cautumque, ut nullus abſque conſenſu Epiſcopi cuilibet Preſbytero det vel auferat Eccleſiam, *Can.* NEMINEM 16. *q.* 7. ex Concilio Cabilonenſi, cœperunt Preſbyteros iis Eccleſiis præficiendos Epiſcopis præſentare; & ita Jus Patronatûs ha-

» liberæ diſpoſitioni, & collationi contrarium, cui nulli » obices adjici poſſunt, niſi in ipſo fundationis actu & » inſtrumento dati ſint.

CAPUT IV.

Quomodo Jus Patronatûs transferatur?

1. *Jus Patronatus tranſit cum dignitate.*
2. *Hoc jus ſeparatim quomodo tranſire poſſit?*
3. *Jus Patronatus laicum* reale *tranſit cum re cui adhæret.*
4. *Tranſit, licet nominatim expreſſum non fuerit.*
5. *In hac alienatione non requiritur licentia Epiſcopi.*
6. *Tranſlato* utili *dominio tranſit quoque jus Patronatus.*
7. *Tranſit in conductorem* ad firmam.
8. *Elocatio* ad firmam *naturam ſapit contractus cenſualis.*
9. *Qua de cauſa Monaſteria prædia darent* ad firmam?
10. *Conditiones hujus contractus.*
11. *An tranſeat in maritum ratione dotis?*
12. *An in viduam ratione doarii?*
13. *Utrum competat uſufructuario?*
14. *Præſentatio facta à bonæ fidei poſſeſſore eſt valida; nec invalidatur re evicta.*
15. *Non tranſit in creditorem ratione pignoris.*
16. *Jus Patronatus præſertim* laicale *conſideratur hodie ut* temporale; *& de eo ſolus Judex laicus cognoſcit.*
17. *Jus hoc eſt tranſmiſſibile ad heredes.*
18. *Tranſit ad heredes ab inteſtato; ſi nihil in contrarium ſit ſtatutum.*
19. *Tranſit ad ſingulos heredes in ſolidum.*
20. *Heredes* unius *Patroni tantùm habent unum ſuffragium.*
21. *Succeditur in ſtirpes.*
22. *Poteſt jus præſentandi dividi* per turnum.
23. *Per turnum præſentant interdum* diviſim; *& tunc non eſt* mixtum.
24. *Interdum Jus Patronatus eſt mixtum, dum nominatio fit per* turnum.
25. *Poteſt in fundatione caveri, ut non deferatur jure hereditario: & quid tunc juris?*
26. *Unde invaluerit abuſus vendendi Jus Patronatus.*
27. *Abuſus per Pontifices reprobatus.*
28. *Habita venditio hujuſmodi ut Simoniaca.*
29. *Oſtenditur Jus Patronatus eſſe* ſpirituali *annexum.*
30. *Venditio Juris Patronatus hodie habetur irrita & Simoniaca.*
31. *An rectè dicatur vendi cum ipſo fundo?*
32. *Pretium fundi augendum non eſt intuitu Juris Patronatus annexi.*
33. *Unde proveniat, laicos Jus Patronatus tanti facere.*

I. JUs Patronatûs Eccleſiaſticum competens ratione officii, Dignitatis, aut Beneficii Eccleſiaſtici, tranſire unà cum officio, Dignitate aut Beneficio ad quemcumque

tur, tametſi in ipſa alienatione nominatim non ſint expreſſa.

V. Ulterius, quia hic agitur principaliter de alienatione rei merè profanæ & laicalis; de alienatione verò Juris Patronatûs dumtaxat *acceſſoriè*, ſive in conſequentiam, nullam requiri in hac alienatione Epiſcopi licentiam, aliamve ſolemnitatem in alienandis rebus Eccleſiæ obſervandam, tradunt paſſim Canoniſtæ; quibus & praxis conſonat.

VI. Ampliatur hæc concluſio ex communi Canoniſtarum doctrina, ut locum habeat, etiamſi villa aut fundus, cui Jus Patronatûs inhæret, ſolummodo quoad *utile* dominium tranſierit: ita nimirum, ut ſaltem jus præſentationis ſit apud Dominum *utilem*; tametſi forſan ipſum Jus Patronatûs maneat apud Dominum directum.

Quamdiu enim aliquis pro Domino habetur, ſeu quamdiu habet *utile* dominium, omnis uſus ipſius rei & jurium ei annexorum eſt penes utilem Dominum; ſolo titulo dominii remanente apud Dominum directum.

VII. Hoc fundamento reſcripſit Alexander III. in *Cap.* 7. *ü De Jure Patronatus*, præſentationem Clerici vigore Juris Patronatûs annexi cuidam villæ, competiiſſe militi, ſi conſtiterit, villam illam fuiſſe à Monaſterio, cui dominium illius competebat, militi illi datam *ad firmam*; id eſt, ad longum tempus elocatam.

VIII. Quæ elocatio naturam ſapiebat cujuſdam contractus emphyteuticarii, vel potius cenſualis, quo *utile* dominium transfertur; uti probat Le Roy ad dictum *cap.* 7. & etiam Fagnanus ad idem Capitulum *num.* 12. unà obſervans, dationem ad *firmam* hic neceſſario ſumendam pro elocatione ad longum tempus, quæ habeat naturam hujuſmodi contractus.

IX. Notat ibidem ulterius Franciſcus Le Roy, quod " ut plurimum Monaſteria vel etiam laicis prædia ſua da-» bant ad *firmam*, vel ut edulia, aliave neceſſaria pro » penſionibus acciperent ad victum & veſtitum.... Vel » etiam Abbates laicis prædia ſua dabant ad *firmam*, ad » longum tempus, ad vitam, ad centum annos, ut ita » eorum favorem, gratiam, & patrocinium emendica-» rent.

Deinde ſubjungit: " Ejus rei luculentum exemplum » extat apud Ingulphum in Hiſtoria Croylandenſis Mo-» naſterii. Ubi cum ejus Monaſterii Abbas alicujus po-» tentioris defenſionem ſibi ſuiſque Monachis demereri » vellet, placuit tenementum aliquod ad *firmam* alicui » dare ad terminum vitæ: Sed tandem cuidam Comiti » nomine Normanno, manerium aliquod datum eſt ad ter-» minum centum annorum, ut illud teneat ab eo Mo-» naſterio, & per *firmam* ſingulis annis certa quædam

quieſcit.

XI. Deinde poſtquam creditum fuit, idque auctoritate Gloſſæ, (uti notatum eſt ſuprà *tit.* 21. *cap.* 11.) collationem & præſentationem Beneficiorum fructibus annumerari, concluſum fuit præſentationem ad maritum hac ratione ſpectare; quod ipſe omnes planè fructus fundi dotalis percipiat. " Sicut enim (ait Le Roy homagia & » ſervitia uxori debita maritus recipit & præſtat pro rebus » dotalibus, quod eſt ex generali conſuetudine Franciæ, » ita & Jus Patronatus exercet.

Idipſum jam pridem tradidit Rochus De Curte De Jure Patronatus, verbo *Ille vel is*, *num.* 61. illudque ſat probari credit ex citato *cap.* 7. Nam cum ibi etiam præferatur conductor locatori in præſentatione, debet (ait) etiam maritus præferri uxori à fortiori. Rationem præmiſerat: Quia minus jus habet conductor ad longum tempus in rebus conductis, quàm maritus in dote. Maritus enim cenſetur habere dominium dotis.

Verum quidem eſt, quod præſentatio non ſit fructus habilis ad ſuſtentationem onerum matrimonii: quia (ait De Curte) ſufficit quod ipſa univerſitas, in qua eſt Jus Patronatus, ad id ſit habilis; & ubi univerſitas transfertur, non conſideratur ipſum Jus Patronatus, ſed tranſit *acceſſoriè*.

Similiter non obſtat quod maritus non poſſit percipere fructus qui in *brevi* non renaſcuntur; quia, uti advertit De Curte *num.* 64. " maritus non percipiet iſtum fruc-» tum præſentationis tamquam maritus, & tamquam Jus » Patronatus ſit de rebus dotalibus; ſed percipiet tam-» quam univerſitatis, & per quamdam conſequentiam.

XII. Eadem ratione, ſi maritus uxori poſt mortem ſuam fundum cui eſt Jus Patronatus annexum aſſignaverit in doarium; " ea ſola (ait Le Roy) Jus illud poſt » mortem mariti exercere poteſt: quia eſt fructuaria, ſic-» que fructus omnes percipit & lucratur, ita ut inter-» quieſcat adhuc hæredum nuda proprietas.

XIII. Similiter poſt Lambertinum alioſque tradit Fagnanus loco citato *num.* 57. Jus præſentandi magis pertinere ad uxorem relictam uſufructuariam omnium bonorum, quàm ad hæredem.

Nihilominus Renatus Choppinus De Domanio Gallico *lib.* 3. *tit.* 19. *num.* ſequutus Joannem De Imola, Jus præſentationis uſufructuario negat, rationem hanc ſubnectens: " Quæcumque enim non renaſcuntur ſingulis » annis, minimè habentur in fructu, nec quaſi fructus » fundum augent. " Ipſe quoque Rochus De Curte loco citato, monet caſu occurrente de hac quæſtione eſſe meritò cogitandum ob varias Doctorum opiniones.

XIV. Hoc certius eſt, & communi calculo receptum, præſentationem factam à bonæ fidei poſſeſſore eſſe validam;

Digitized by Google

» prædium ſuum, cui Jus attinet Patronatus cuiquam
» obligaverit indiſtinctè, jus præſentandi apud ipſum obli-
» gantem reſideat. Cum tale jus æſtimari non poſſit, &c...
» in ſortem nequeat computari. Cum ſemper fructus rei
» pignoratæ in ſortem debeant computari, juxta Canoni-
» cas & legitimas ſanctiones.

XVI. Jus Patronatus præſertim *laicale*, hodie adeò habetur & conſideratur, tamquam temporale & patrimonii laicalis; ut receptum ſit, quod ſicut de temporalibus laici coram Judice Eccleſiaſtico non ſunt conveniendi, ita nec de Jure Patronatus *laico* Judex Eccleſiaſticus cognoſcere poſſit; nec in poſſeſſorio, nec in petitorio, idque contra Decretalem Alexandri III. in *cap.* 3. ¦¦ *De Judiciis*, ubi dicitur: " Cauſa Juris Patronatus ita con-
» juncta eſt & connexa ſpiritualibus cauſis, quod non niſi
» *Eccleſiaſtico* judicio valeat definiri. " Vide latè Franciſcum Le Roy in allegatis Prologomenis *cap.* 29. ubi notat, ubique penè, ac ſignanter in Gallia, quæſtionem de Jure Patronatus laico non tantum in poſſeſſorio; ſed etiam in petitorio coram Judice Regio tractari: quod & in Belgio obſervatur.

XVII. Adhæc jus illud tamquam portionem patrimonii, aut ſaltem titulo patrimonii acquiſitum, & quaſi temporale, ut partem hæreditatis ad hæredes unà cum reliqua hæreditate tranſmitti receptum eſt; notatque Gloſſa ad *Canonem* FILIIS, *cauſ.* 16. *q.* 7. idque indiſtinctè, ſive ſint de ſanguine, ſive extranei, uti ex Canone CONSIDERANDUM, & *Canone* PLURES, eadem quæſt. probat Gloſſa; quam uno conſenſu ſequuntur Canoniſtæ, & praxis recepit.

XVIII. Si enim nihil in tabulis fundationis occurrat, quod tranſmiſſionem ipſius Juris Patronatus ad certas perſonas ordinat, nec jus hoc alicui particulari rei adhæreat, illud jure hæreditario, ad inſtar aliorum jurium temporalium ad hæredes, ſive ex teſtamento, ſive ab inteſtato tranſmittetur; uti notat Le Roy in ſæpè citatis Prologomenis *cap.* 19.

Cumque jus illud natura ſua ſit individuum, pro conditione individuorum tranſit in omnes hæredes *in ſolidum*; idque ſive pro æquali, ſive inæquali parte ſint hæredes; quemadmodum Jure Civili omnes filii Patroni æqualiter ſuccedunt liberto, tametſi inæqualiter à patre inſtituti ſint hæredes, *L.* 7. §. 6. ff. *De Operis Libertorum*.

XIX. Itaque hæredes omnes *in ſolidum* ad præſentationem concurrunt; ita tamen, ut ipſa præſentatio non dividatur; ſed ut unica nomine omnium fiat: quare rectè notavit Innocentius ad *cap.* 1. ¦¦ *De Jure Patronatus*, jus hoc quidem eſſe *in ſolidum* apud ſingulos hæredes, quoad honorem ſive jura honorifica, ſed non quoad præſentationem, quæ ita eſt apud omnes ſimul, ut apud nullum ſingulariter ſit.

XX. Cumque hæredes in hac præſentatione repræſentent perſonam Patroni defuncti, non plus juris habere poſſunt, quàm habuit defunctus; quapropter, ſi plures fuerint Patroni, omnes hi hæredes unum tantùm ſuffragium, quale habuiſſet defunctus, in ipſo actu præſenta-

» tiæ in citata Clementina, reputamus Patronos ipſos
» inter ſe liberè poſſe convenire, de Rectore ab eis *alter-*
» *nis* vicibus præſentando." Qui præſentandi modus hodie vocari ſolet *per turnum*.

XXIII. Hìc notandum, hanc præſentandi rationem non ſemper eodem modo inſtitui. Interdum enim ea lege præſentatio *alternis* vicibus, ſive *per turnum* fieri debet, ut ſinguli in ſuo *turno* ſeorſim, nulla compatroni facta mentione, præſentent: ita ut in tali actu præſentationis alter Patronus nullas partes habeat; ipſumque Jus Patronatus pro ea vice videatur apud ſolum *Turnarium* eſſe. Hoc caſu, etiamſi alius jure dignitatis Eccleſiaſticæ, alius jure fundationis laicalis Jus Patronatus habeat; tamen non erit Jus Patronatus *mixtum*; ſed in *turno* Eccleſiaſtici erit merè Eccleſiaſticum; in *turno* vero laici, merè laicum.

XXIV. Si verò ita per *vices*, vel *turnum* dividatur, ut quidem *Turnarius* in ſuo turno perſonam nominet; ſed tamen utriuſque nomine præſentatio fiat, tunc propriè nec præſentatio, nec Jus Patronatus per *turnum* vel *vices* dividitur; ſed tantum conventum videtur inter Patronos, quod ſimul conſentient in eam perſonam, quam alter ipſorum alternis vicibus nominabit: hicque communi nomine præſentabitur.

Exemplum hujus refert Le Roy citato *cap.* 19. ex Guillielmo Thorneo Anglo in Chronico ad ann. 1227. concordiæ cujuſdam inter Abbatem Sancti Auguſtini Cantuarienſis, & certos Barones ſuper Jure Patronatus cujuſdam Eccleſiæ, ita ut quotieſcumque Eccleſia vacaverit, Abbas & Conventus Sancti Auguſtini, & Barones ſemper *ſimul* præſentabunt, ita ſcilicet, quod " Abbas & Conventus
» Sancti Auguſtini Cantuarienſis una vice liberè pro vo-
» luntate ſua conferent Eccleſiam prænominatam, cui vo-
» luerint, & Barones alia vice pro voluntate ſua. Præſen-
» tabunt autem Abbas & Conventus per litteras facien-
» tes mentionem de Jure Baronum de S. & Barones ſimili-
» ter de S. præſentabunt per litteras facientes mentionem
» de Jure Abbatis.

Quando hoc modo præſentant, quamvis ſinguli in ſuo *turno* dicantur habere præſentationem, revera tamen indiviſum manet Jus Patronatus: & communi nomine exercetur: ideoque in exemplo allegato, & huic ſimilibus, revera erit Jus Patronatus mixtum; & judicari debebit prout de Jure mixto judicandum eſſe diximus, *cap.* 3.

XXV. Et hæc quidem, niſi per tabulas fundationis, aut locorum conſuetudines circa ſucceſſionem Juris Patronatus, aliud cautum fuerit.

Poteſt enim Fundator alicui de ſua familia, aut etiam extraneis Jus Patronatus aſſignare, ut nolit illud jure hæreditario, vel ſucceſſionis deferri. Et quod uni è liberis ſuis Jus Patronatus aſſignetur, ad evitanda diſſidia non rarò convenit. Et ita Sanctus Everardus Comes, Ludovici Pii gener in teſtamento ſuo cavit, ut ex liberis ſuis *tertius* Adalardus habeat ſuum Jus Patronatus in quadam Eccleſia. Apud Miræum in Codice Piarum Donat. *cap.* 12.

Fre-

Digitized by Google

... quod jus advocationis aut Patronatus Eccleſiæ emeretur, *ut ejus occaſione facilior eſſet aditus in Eccleſias.*

XXVII. Eamdem conſuetudinem in Anglia viguiſſe colligitur ex *cap.* 19. *De Jure Patronatus*, in prima Collectione apud Ant. Auguſtinum; & habetur in appendice ad Concilium Lateranenſe, *part.* 15. *tit. De Jure Patronatus*, *cap.* 16. ubi Alexander III. ſcribit Wintonienſi Epiſcopo: " Ad aures noſtras pervenit, quod R. & W. de Hor- » tum *Jus Patronatus* ejuſdem loci ab eo, ad quem ſpecta- » bat præſentatio, *emerunt*. Quibus decedentibus R. fi- » lius W. jam dicti patris exemplo Jus Patronatus Ec- » cleſiæ *emere* non dubitavit, & Canonicis de Stodleia » tantas moleſtias intulit, perſecutiones & gravamina, » quod metu & dolo illius ſeducti, juri ſuo penitus re- » nuntiaverunt.

Ad hunc caſum referendum eſſe reſponſum quod in dicta appendice *capite* ſequenti immediatè ſequitur, ſat apparet manifeſtum, & poſt Antonium Auguſtinum notat Franciſcus Le Roy ad *cap.* 16. ⁂ *De Jure Patronatus.* Reſponſum autem ita ſonat: " De Jure verò Patronatus » in præſcripta Eccleſia hoc tuæ diſcretioni mandamus, » quatenus ſi prædictus R. Jus Patronatus comparavit, » cùm hoc inconveniens ſit & penitus inhoneſtum *vendi* » Jus Patronatus; contractum illum, ſublato appellatio- » nis remedio, Apoſtolica fretus auctoritate, non dif- » feras revocare.

XXVIII. Raymundus Decretalium Gregorii IX. Compilator hoc Reſponſum retulit in *cap.* 16. ⁂ *De Jure Patronatus*, nonnullis detractis & additis, ut ex utriuſque collatione conſtare poteſt.

Notanda autem præcipuè hæc addita: *Quod eſt ſpirituali annexum:* quibus innuere voluit, Jus Patronatus vel eo titulo vendi non poſſe, ac irritum eſſe contractum, quia *ſpirituali* eſt *annexum*. Hoc clarius exprimitur in citato *cap.* 19. in prima Collectione ad eumdem caſum ſpectante; ubi expreſsè dicitur: *Cum Jus Patronatus ſit connexum ſpirituali, nemini licitum eſt vendere illud:* atque admodum veriſimile eſt, Raymundum prædicta verba ex hoc *cap.* 19. primæ Collectionis deſumpſiſſe, & ſuæ Decretali adjeciſſe.

Interim eodem fundamento poſtmodum uſus quoque fuit Innocentius IV. in Reſcripto quodam apud Matthæum Pariſienſem in additamentis *pag.* 104. dicens: " Irritas eſſe decernimus alienationes, emptiones & ven- » ditiones de Patronatibus & Advocatiis Eccleſiarum, » quæ cum ſint *ſpiritualibus annexa*, emi & vendi ne- » queunt.

XXIX. Et ſanè, cùm jam pridem Jus Præſentationis Clerici ad Beneficium, tamquam præcipuum in Jure Patronatus habitum fuerit; imò ipſum Jus Patronatus nonnumquam ſimpliciter *Jus Præſentationis* appelletur, negari nequit, quin ſpirituali aliquo modo ſit connexum; tametſi eatenus dicatur profanum, in quantum ex patri-

venditur hypotheca, licet illa fundo inhærens fundum ſequatur.

XXXII. Unde in hujuſmodi venditione fundi, cui Jus Patronatus adhæret, pretium valori ipſius fundi, ſine reſpectu ad ipſum Jus Patronatus, reſpondere debet; ut ita appareat, Jus Patronatus non vendi, nec pretio æſtimari; ſed ſimpliciter tamquam fundi venditi acceſſorium transferri.

Si enim pretium fundi ex conſideratione Juris Patronatus adhærentis augeatur, evidens erit, ipſum Jus Patronatus pretio temporali æſtimari; & reipſa, non ſecus ac ipſum fundum, partem ſeu mercem ipſius venditionis conſtituere, & venditioni ſubjici.

XXXIII. Adhæc qui fundum pluris emunt, quia Jus Patronatus annectitur; idque eo ampliùs quo plura & opulentiora Beneficia juri illi ſunt ſubjecta, ſat oſtendunt, ſe profanam planè de Jure Præſentationis, quod potiſſimum attenditur, habere ideam; non dubitantes, ſibi jus illud Præſentationis facilè valere eo pretio, quod ejus intuitu amplius pro fundo empto dederunt.

Hæc autem ut conſequantur, quid ſperandum niſi quod ſuo Jure Præſentationis eo modo utentur, ut queant etiam temporalia, aut iis æquivalentia conſequi: idque vel Simonia, vel ſanè perſonarum acceptione interveniente: & inde ulterius ea omnia incommoda, quæ proviſiones Simoniacas, & interveniente perſonarum acceptione factas conſequi ſolent: quæque fuſiùs titulis De Simonia, & De cavenda acceptione perſonarum exponemus; atque unà oſtendemus, quam falſa ſoleat de Jure Patronatus idea haberi: quamque aberrent laici, hujuſmodi jus affectantes.

CAPUT V.

De Præſentatione, & differentiis inter Patronum Eccleſiaſticum & Laicum.

1. *Præcipua pars Juris Patronatus eſt* Præſentatio.
2. *Revera diſtinguitur jus præſentationis à jure patronatus.*
3. *Poteſt eſſe Patronus ſine jure præſentationis: qui tamen hodie non Patronus; ſed Fundator vocari ſolet.*
4. *Olim Patronus offerebat Clericum ordinandum.*
5. *Hodie offert inſtituendum; quæ mutationis ratio?*
6. *Oblatio Clerici à Patrono facta, dicitur* Præſentatio; *profluitque ex cura quam Patronus Eccleſiæ impendit.*
7. *An rectè inde deducatur, jus patronatus non eſſe ſervitutem?*
8. *Hodie Epiſcopus obligatur inſtituere præſentatum à Patrono.*
9. *Monebantur olim Patroni, ut præſentationem non nimium differrent.*
10. *An certum tempus Patronis olim fuerit præfixum?*

 11. *Pra-*

Digitized by Google

19. *Quod primarium hujus diſtinctionis fundamentum?*
20. *Patronus Laicus variare tantùm poteſt* rebus integris.
21. *Quare Patrono Eccleſiaſtico negata variatio?*
22. *An Patronus Laicus ſæpius variare poſſit?*
23. *Patronus Eccleſiaſticus præſentans indignum, excedit pro ea vice jure præſentandi.*
24. *Laicus alium præſentare poteſt; ſecus olim obtinuit.*
25. *Epiſcopus negligente Patrono confert jure* ordinario, *non autem jure devoluto; & quare?*
26. *Collatio Epiſcopi ſpreto Patrono eſt valida; & quis ejus effectus?*
27. *Non idem de præventione aut proviſione Papæ; & quæ ratio differentiæ?*
28. *Quomodo collatio Ordinarii non noceat juri Patroni?*
29. *Quando Patronus dicatur Clericum præſentare?*
30. *Non tenetur Patronus* perſonaliter *accedere Ordinarium.*
31. *Hodie præſentatio fit per litteras.*
32. *Præſentatio non eſt perfecta priuſquam intimata ſit Ordinario.*
33. *Sufficit intra tempus præfinitum litteras præſentationis à præſentato exhiberi Ordinario.*
34. *Litteris Ordinario non exhibitis poteſt Patronus* Eccleſiaſticus *adhuc variare.*
35. *Eccleſiaſticus à Papa præveniri poteſt, litteris Ordinario non intimatis.*
36. *Si litteræ intra tempus præſcriptum non ſint Ordinario exhibitæ, poterit liberè conferre.*
37. *Si Jus Patronatus competat pluribus in corpore, debet præſentatio* collegialiter *fieri.*
38. *Quomodo nominatio perſonæ præſentandæ hoc caſu facienda?*
39. *Aliquando præſentatio à pluribus* ſeparatim *fit.*
40. *Si à duobus Patronis duo præſententur, electio erit Ordinarii.*
41. *Si ſuffragia dividantur inter plures, præfertur à pluribus præſentatus.*
42. *Quid ſi is inſtitui nequeat?*
43. *Quid ſi controverſia ſit, cui Jus Patronatus competat?*
44. *Quid ſi ſit inter Ordinarium & prætenſum Patronum?*
45. *Poſſeſſor pendente lite præſentare poteſt.*
46. *Quid ſi neuter ſit in poſſeſſione; ſed conſtet Eccleſiam eſſe Patronatam?*

I. JUs Patronorum potiſſimùm conſiſtere, præſertim hodie, in præſentatione, ſive jure præſentationis Clerici ad Eccleſiam vacantem, expeditum eſt. Et quidem in *cap.* 1. *De Præbendis in* 6. Jus Patronatus & jus præſentandi Rectorem Eccleſiæ tamquam ſynonima accipiuntur à Pontifice.

II. Quin tamen reverà Jus Patronatus & jus præſentandi diſtinguantur, dubitari nequit. Certum quippe eſt, Patrono vi Juris Patronatus plura jura præter jus præſentationis competere; uti *capite* ſequenti oſtendetur. Hinc apertè Jus Patronatus & Jus præſentandi diſtinguuntur in ſeparatum: quamvis ambigi nequeat, quin hodie à jure præſentationis tamquam à principaliore ſua parte nomen ſuum mutuare ſoleat; iſque Patronus dicatur, qui jus præſentationis habet: imo qui jus præſentationis non habet, Patronus dici non ſolet, ſed Fundator.

IV. Monuimus non ſemel, olim Beneficiorum collationem ſeu inſtitutionem ab ipſa Ordinatione ſejunctam non fuiſſe: ſed in ipſa Ordinatione Clericos Eccleſiis adſcribi ſolitos; atque per eam adſcriptionem idem jus accepiſſe, quod hodie per Beneficiorum collationem ſeu inſtitutionem acquiritur.

V. Hac diſciplina vigente Fundatores ſive Patroni Clericos offerebant Epiſcopo in Ordinatione; ut eos in Presbyteros Oratoriorum ſeu Eccleſiarum, quarum Patroni erant, ordinarent; eoſque per Ordinationem his Eccleſiis adſcriberent.

Conformiter ad hanc diſciplinam legitur apud Gratianum *Cauſ.* 16. *q.* 7. *Can.* 32. ex Concilio Toletano IX. " Decernimus, ut quamdiu Fundatores Eccleſiarum in » hac vita ſuperſtites exſtiterint, pro iiſdem locis curam » permittantur habere ſolicitam; atque Rectores idoneos » in iiſdem Baſilicis, iidem ipſi Epiſcopo offerant *ordi-* » *nandos.*

Poſtquam autem ipſa Beneficiorum collatio ſejungi cœpit ab Ordinatione; nec amplius per Ordinationem, ſed tituli Beneficialis collationem ſeu inſtitutionem canonicam, ipſi Clerici cœperunt Eccleſiis adſcribi: tum Patroni ſive Fundatores non ordinandos, ſed in Beneficiis vacantibus inſtituendos Epiſcopo obtulerunt.

VI. Hæc oblatio vocari ſolet *præſentatio*, quaſi ipſi Patroni ſeu Fundatores curam ſolicitam Eccleſiarum à ſe vel Majoribus fundatarum habentes, Epiſcopo offerant, ſive præſentent, qui in harum Eccleſiarum Miniſtros aſſumi poſſent.

Unde Gratianus inquirens, quid juris habeant Fundatores, ait: *Habeat jus providendi, & conſulendi, & Sacerdotes inveniendi.* Poſt *Canonem* 30. *cauſ.* 16. *q.* 7. Hæc non obſcurè innuunt, Gratianum ſuppoſuiſſe, jus præſentandi oriri ex cura, quam Fundatores eorumve ſucceſſores Eccleſiis fundatis impendere debent.

VII. Hinc infert Franciſcus Le Roy in Prologomenis ad titulum *De Jure Patronatus cap.* 5. Jus Patronatus non eſſe ſervitutem, neque Eccleſiæ libertatem imminuere; quia (ait) " Patroni nullum jus in Eccleſiarum collatio» ne habent, ſed eam *juvant*, eique *favent*, dum ido» neos Clericos inveniunt, quos Epiſcopus in iis inſtituat: Tum relatis verbis Gratiani, concludit: " Numquam » verò dixeris, auxiliatrices manus infringere libertatem.

Verum diceret Auctor hic ſi Patroni id unum vellent agerentque, ut Epiſcopo *adjutores* accederent pro inveniendis idoneis Sacerdotibus. At plus juris jam pridem prætenderunt, & hodie prætendunt Patroni. Credunt quippè ſibi non tantùm eſſe jus inveniendi idoneos Sacerdotes eoſque ſimpliciter Epiſcopo ordinandos vel inſtituendos offerendi, ut de cætero liberum ſit Epiſcopis eos recipere vel repellere, ſed ita ſibi nominationem ſeu præſentationem competere, ut à ſe nominatos ordinare aut inſtituere Epiſcopus teneatur;

Digitized by Google

[illegible] ; uti latius titulo ſequenti *cap.* 1. exponetur ; atque unà notabitur , quod Patroni admodum ſoliciti meritò ſint , ut prævié ad præſentationem de capacitate præſentandi ſint ritè inſtructi : eo quòd ex ipſorum præſentatione pendeat ipſa Eccleſiæ proviſio.

IX. Cum ergo ex Fundatorum ſeu Patronorum præſentatione præcipuè Eccleſiarum proviſio pendeat , jam pridem legimus admonitos fuiſſe Patronos , ut tempeſtivè idoneos Clericos præſentarent ; ne ex diuturniore Eccleſiarum vacatione , Eccleſiis diſpendium inferatur.

Et quidem in Synodo Romana ſub Eugenio II. *Can.* 24. qui repetitus fuit in Synodo Romana ſub Leone IV. circa medium ſæculi IX. *Can.* 24. ſtatuitur : " Et ſi ſæcularium » hominum ſub jure ſint conſtitutæ, ab Epiſcopo illius » Diœceſis admoneantur. Et ſi admoniti Presbyteros intra » *trium* menſium ſpatium ibidem neglexerint conſtituere, » curam exinde habens Epiſcopus , abſque neglectu Prin» cipi ſuggerat , quatenus ejus emendetur ſententia.

X. His Canonibus ſtatutum fuiſſe , ut intra *tres menſes* fiat præſentatio, & quidem præcedente monitione Ordinarii , credit Le Roy in citatis Prologomenis *cap.* 28. atque hinc concludit , malè notaſſe Joannem Andræam ad *cap.* 1. *De Jure Patronatus* , *in* 6. " Nec *antiquos* Canones, » nec Pontificum Reſcripta *certum* aliquod tempus defi» niſſe pro Patronis.

Joanni Andrææ nihilominus conſentit Vir eruditus Franciſcus Florens ad *cap.* 1. ẍ *De Jure Patronatus* , antiquioribus temporibus nullum nominatim tempus Patronis præfinitum fuiſſe : creditque primum in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. tempus definitum fuiſſe.

Sanè inſpectis verbis citati Canonis Synodi Romanæ, dubitari meritò poſſet , an Patronis *trium* menſium ſpatium ad præſentandum fuerit abſolutè præfinitum ; ita nimirum , ut ſi intra tempus illud non præſentaſſent, Epiſcopus *liberè* poſſet Eccleſiæ providere : cùm tantùm dicatur , Epiſcopum curam habentem , poſſe de neglectu Patroni Principem monere.

XI. Quidquid ſit , ad hunc interim Canonem reflexiſſe videtur Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. *Can.* 17. ubi decernit , ut ordinet Antiſtes Eccleſiam , ſicut viderit meliùs ſecundùm Deum ordinandam , " ſi de » Jure Patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos , & » cui competat , intra *tres* menſes non fuerit definitum.

Hîc de Patronis Laicis agi , integer Canonis contextus, ipſumque nomen *Fundatorum & Hæredum* ſat evincunt ; atque inde confirmamur , ad citatum Canonem Synodi Romanæ , qui de Patronis *Laicis* loquitur , hîc factam eſſe reflectionem.

XII. Interim hinc unanimi calculo concluſere Canonum antiqui Interpretes , præſentationi *laicali* tempus à Concilio Lateranenſi hoc Canone præfinitum eſſe.

At cùm in nonnullis hujus Canonis editionibus pro *tres menſes* , legeretur *quatuor* , uti in nota marginali ad

conceduntur , cœperunt hanc Decretalem interpretari de Patronatu *Eccleſiaſtico* ; alterum verò Decretum de Patronatu *Laico* ; atque ita à Doctoribus recipi cœpta eſt diſtinctio hactenus ignota inter Patronum Laicum & Eccleſiaſticum ; ut illi ad præſentandum dumtaxat *quatuor* menſes, huic verò ſex menſes competerent : quæ diſtinctio tandem à Bonifacio VIII. probata fuit in *cap. unico*, *De Jure Patronatus in* 6. unà declarante quod *ſemeſtre* competat etiam Eccleſiæ vel Monaſterio , cui à *laico* Juris Patronatus collatio facta eſt.

XV. Sicut autem tempus à Concilio Lateranenſi Collatoribus præſtitutum non currit niſi à die *notitiæ* , ut ſuprà *tit.* 21. *cap.* 5. notavimus ; ita & quatuor vel ſex menſes Patronis ad præſentandum conceſſi, currere tantum incipiunt ab eo tempore , quo probabiliter cognoſcere potuerunt , vacaſſe Beneficium. Putà ſi mors Beneficiati publicè nota ſit in loco vel Eccleſia vacantis Beneficii , cùm palam ſepultus fuerit. Undè non omninò certa & vera ſcientia Patroni deſideratur ; ſed tantùm interpretativa ; id eſt , ut morali quodam modo loquendi , ſcire potuerit & debuerit vacaſſe Beneficium ; uti & ipſe Molinæus ad *Conſuet. Pariſ. tit. De Feudis* , §. 55. *gloſſ.* 10. *n.* 24. fuſiùs probat : atque expreſsè ſupponunt Conſuetudines Normannicæ *art.* 69. volentes tempus Patronis datum *computari à die quo mors ultimi poſſeſſoris* COMMUNITER *nota eſt.*

XVI. Non tantùm quoad terminum temporis ad præſentandum inducta eſt differentia inter Patronum laicum & Eccleſiaſticum , ſed inſuper ex communi Doctorum interpretatione invaluit , quod laicus intra tempus à jure definitum poſſit ſucceſſivè plures præſentare ; eo ſaltem effectu , ut Epiſcopus queat etiam poſteriùs præſentatum præferre priùs præſentato : Eccleſiaſticus verò Patronus unum tantùm poſſit præſentare ; & ſi de facto plures ſucceſſivè præſentaverit , prior ſit omnino præferendus.

XVII. Unde recepta eſt hæc vulgaris diſtinctio ; Patronus Laicus intra tempus præfixum poteſt *variare* ; ſecùs Eccleſiaſticus.

Hæc concluſio hodie unanimi Doctorum conſenſu probata , licet expreſſo textu Juris inducta non ſit , originem ſuam tamen habuit ex Decretali Lucii III. in *cap.* 24. ẍ *De Jure Patronatus* , ubi propoſita quæſtione : Si Patronus " Clericum idoneum Epiſcopo præſentaverit , & » poſtulaverit *poſtmodum* , eo non refutato , alium æquè » idoneum in eadem Eccleſia admitti , quis eorum alteri » præferatur ? " Reſpondit Pontifex : " Judicio Epiſco» pi credimus relinquendum , ſi *laicus* fuerit , cui jus com» petit præſentandi. Verùm ſi Collegium , vel *Eccle» ſiaſtica* perſona præſentationem haberet ; qui prior eſt » tempore , jure potior eſſe videtur.

Cum hîc judicio Epiſcopi committatur , è duobus à Patrono *Laico* ipſi præſentatis unum quem maluerit eligere & inſtituere, non obſcurè ſignificatur , Patronum Laicum poſſe variare ; ut nimirum ſecundum præſentan-

Digitized by Google

tur, ſi plures Epiſcopo ſucceſſivè offerre poſſet, ut ex iis digniorem inſtitueret: cùm nullum jus priùs præſentato per præſentationem videretur acquiſitum; ſed id demum ab Epiſcopo accipere debeat.

XX. Unde ſi Epiſcopus præſentato inſtitutionem dediſſet, Patronus ampliùs alium præſentare non poterit. Variatio enim Patrono competit *rebus integris*, id eſt, ante inſtitutionem, uti vulgò tradunt Doctores, ſive antequam ipſi præſentato jus aliquod firmum quæſitum ſit.

Quod enim dicitur, præſentationem dare *jus ad rem*, id procedit reſpectu Patroni: quia Epiſcopus tenetur admittere præſentationem Patroni; ipſumque præſentatum inſtituere, niſi Patronus variando alium præſentaverit. Unde rectè notat Le Roy ad *cap.* 24. ;; *De Jure Patronatus*: " Quamvis prima præſentatio pulſaverit *aures Epiſcopi*, » attamen non tribuit jus ad rem, ſed eſt quodammodo » in pendenti, an videlicet Patronus in ea perſeveret.

XXI. Porrò ſicuti Canoniſtæ crediderunt, præſentationem laici non dare jus aliquod firmum ipſi præſentato; quia laici nihil juris ad Beneficium dare poſſunt; ita econtrà præſentationem Patroni Eccleſiaſtici habuere pro quaſi collatione ſeu electione: eamque proinde jus aliquod ipſi præſentato tribuere crediderunt; quod ei per ſecundam præſentationem auferri nequeat. Hanc rationem indicaſſe videtur Gloſſa ad dictum *cap.* 24. dicens, Patronum Eccleſiaſticum variare non poſſe: " Quia Clerici Patroni » *pinguius jus* habent, quam laici; " id eſt, ex præſentatione Clerici plus juris tribuitur præſentato, quam ex præſentatione laici, uti exponit Zarabella ibidem *num.* 4. Vel ut clarius Innocentius IV. ad dictum *cap.* 24. " Id » circo Clericalis variatio eſt interdicta, quia illorum » præſentatio vicem habet *electionis*.

Hinc quoque factum, quod Canones circa ſæculum XI. & XII. urgentes, ut præſentati non auſint ſe Beneficiis ingerere, niſi priùs ab Epiſcopo inſtitutionem acceperint, penè tantùm loquantur de præſentatis à Patronis *Laicis*; uti titulo ſequenti *cap.* 1. videbitur.

XXII. Credunt plures Canonum Interpretes, Patronum Laicum non niſi ſemel intra quadrimeſtre variare poſſe, quos ſequitur Fagnanus loco citato *num.* 8. Verùm cum hîc tantùm agatur de variatione *accumulativa*, per quam nullum præjudicium infertur Epiſcopo Beneficiorum ordinario Collatori: imò econtra quo plures præſentantur, tantò amplior detur Epiſcopo eligendi libertas; veriùs apparet, Patronum Laicum non ſemel duntaxat; ſed pluries variare poſſe; & ita poſt Gloſſam ad *Clementinam* PLURES, *De Jure Patronatus*, noviſſimè notavit Claudius *Blondeau*, in Bibliotheca Canonica, verbo *Patronage num.* 159.

XXIII. Ex hac differentia alia invaluit: quod ſi Patronus Eccleſiaſticus Clericum inidoneum præſentaverit, pro hac vice amittat jus ſuum præſentandi, & Ordinarius *pleno* jure vacantem Eccleſiam conferre poſſit.

In quam rem expreſſa ſunt verba Innocentii III. *lib.* 5. Regeſti *Epiſt.* 126. " Præfata Abbatiſſa (Sanctæ Crucis) » præſentando *indignum*, illa vice *amiſit* jus præſentandi, quem inſtitutio pertinet, poterit Epiſcopus *pleno jure*, tamquam ordinarius Beneficiorum Collator conferre: idque non jure *devoluto*, ſed *ordinario*: quia Ordinarius non confert vigore juris ex negligentia Patroni ad ſe *de novo* devoluti: ſed vigore juris primitivi Collatoris, quod ſemper penes Epiſcopum vel alium jus inſtituendi habentem remanſit; ita ut per Jus Patronatus ceu quamdam ſervitutem liberum uſum illius juris habere tantùm impediatur: unde Jure Patronatus ſive ſervitute illâ non operante, jus primitivum, uſum priſtinum & liberum ſuum exercitium recuperat. Quare in litteris præſentationis neceſſe non eſt exprimere, collationem fieri *jure devoluto*: ſecus autem dum Metropolitanus ob negligentiam Collatoris confert Beneficium ſpectans ad collationem ſui Suffraganei: quia collatio hujus Beneficii non alio titulo quam jure *devolutionis*, ob negligentiam inferioris ad Metropolitanum ſpectat. Vide De Roye in Prologomenis *cap.* 28.

XXVI. Eodem ex fundamento receptum eſt, collationem Epiſcopi, aut alterius ordinarii Collatoris eſſe validam, etiam factam adhuc currente tempore legitimo præſentandi: eamque firmam manere, & valere prout *ex tunc*, id eſt, à tempore collationis; ſi Patronus vel expreſsè, vel tacitè nullum præſentando, aut invalidè præſentando, conſentiat, aut ſe non opponat.

XXVII. Ita communiter tradunt Canoniſtæ, præſertim recentiores Pragmatici Galliæ; qui & addunt, non eſſe ſimile de præventione Papæ vel Legati, pendente dicto tempore facta, quæ prorſus nulla eſt & numquam reconvaleſcit, inquiunt, quia odioſa eſt & ſubreptitia, & ſic funditus nulla: contra (aiunt) collatio Ordinarii favorabilis eſt, in jure communi actu & habitu fundata; niſi quatenus illius juris utilitatem ſervitus Patroni remoratur vel impedit: qua ceſſante, collatio Epiſcopi manet in naturali vigore ſuo. Videri poteſt Carolus Fevretius De Abuſu *Lib.* 2. *cap.* 6. §. 13. item Franciſcus De Roye ad *cap.* 8. ;; *De Jure Patronatus*; qui unà obſervant, collationem Ordinarii factam tempore nondum elapſo, ita eſſe validam, ut etiam impediat præventionem Papæ reſpectu Patroni Eccleſiaſtici; tametſi ipſe Patronus intra ſemeſtre præſentans, ipſam collationem Ordinarii antea factam irritet.

XXVIII. Hoc inſuper rectè monet De Roye, quod licet collatio Ordinarii ſpreto Patrono ſit valida ipſo jure, nihilominus maneat liberum jus Patrono intra tempus jure definitum præſentandi: eâque præſentatione ipſo jure ſine ulla prævia juridica caſſatione, in irritum cedat prior collatio Ordinarii.

XXIX. Præſentare dicitur Patronus, quando Clericum Epiſcopo ſeu alteri jus inſtituendi habenti, inſtituendum ſive ordinandum exhibet, vel dum eum deducit ad Diœceſanum Epiſcopum, uti dicitur in *Novella* 57. aut uti vertit Julianus Anteceſſor, quando eum *offert* Epiſcopo.

XXX. Non tamen neceſſe eſt, ut ipſe Patronus *perſonaliter* accedat Ordinarium, eique Clericum *per ſe* præ-

Digitized by Google

[illegible] præſentatio, & realiter exhibita Ordinario, vel ut loqui ſolent Pragmatici, *ut pulſaverit aures Ordinarii.* Præſentationis enim verbum refertur ad alium, ſive ſonat aliquem alteri præſentari. Unde Ordinarius meritò dicitur terminus ad quem ipſius præſentationis. Neque dicenda eſt præſentatio antequam ſit facta Superiori, ſed ſimplex tantùm *præparatio.* Quare præſentationem definit Rochus De Curte in præfatione ad titulum *De Jure Patronatus, num.* 4. poſt Panormitanum, quòd " ſit exhibitio quædam facta de Cle- » rico præſente ſenſibus corporis illius cui fit præſentatio.

XXXIII. Obſervat tamen ibidem Rochus, verbo *Honorificum num.* 31. quòd " valeat præſentatio facta » per inſtrumentum in abſentia Superioris, ſi præſenta- » tus infra quatuor menſes deferat illud inſtrumentum ad » Superiorem, & ipſum coram eo præſentet; quod (ait) » quotidiè contingit.

XXXIV. Quamdiu ergo præſentationis litteræ Ordinario, ſive illi cui jus inſtituendi competit, exhibitæ non ſunt, adhuc informis eſt præſentatio; poteſtque non tantùm laicus, ſed & Eccleſiaſticus Patronus variare; idque non ſolùm accumulando ſecundam præſentationem priori, ſed etiam à prima in toto recedendo; quemadmodum uno conſenſu notant Canoniſtæ ad *cap.* 25. ;; *De Jure Patronatus*, ubi ſat innuitur, tum demum variationem interdictam Patrono Eccleſiaſtico, poſtquam idoneum Clericum Epiſcopo præſentaverit. Concluduntque ulteriùs, ante præſentationem Ordinario exhibitam, nullum jus eſſe Præſentato quæſitum; demumque litteris præſentationis Ordinario exhibitis, *jus ad rem* Præſentato quæſitum eſſe.

XXXV. Quinimo Patronum Eccleſiaſticum poſſe à Papa præveniri, quamdiu præſentatio *aures Epiſcopi non pulſaverit*, tametſi litteræ præſentationis fuerint expeditæ; quin & Præſentato traditæ cum expreſſo mandato, ut eas mox Ordinario exhiberet, iſque eas tradere neglexerit, frequenter judicatum refert Brodæus in notis ad Louetium *litt. P. num.* 25. hancque ſententiam hodie eſſe in foro receptam teſtatur.

XXXVI. Denique ex hiſce conficitur, quòd non ſufficiat, ut Patronus infra tempus datum ad præſentandum expedierit litteras præſentationis; ſed requiratur, ut infra illud tempus realiter ipſa præſentatio fiat Ordinario; aliàs ſi litteræ præſentationis non fuerint exhibitæ, poterit Ordinarius elapſo termino dato ad præſentandum, *liberè* conferre.

XXXVII. Si plures ſint Patroni, ipſique Collegium aut Corpus aliquod conſtituant, ipſumque Jus Patronatûs Corpori, ſive ipſis tamquam Corpus conſtituentibus competat, tunc præſentatio fieri debet *collegialiter.* Neque valeret præſentatio extra Collegium facta, tametſi eam ſinguli de Collegio probaſſent. Quia quod ſinguli extra congregationem faciunt, dici nequit à Collegio ſeu Corpore factum.

» Eccleſiam poſſint eo modo præſentare perſonas, quod » una ex eis eligi per Epiſcopum valeat & admitti.

XLI. Et id quidem, ſi à ſingulis Patronis unus præſentetur; at ſi ad plures quàm duos præſentatio ſpectet, tunc qui à pluribus præſentatur cæteris præferendus erit, juxta Decretum Concilii Lateranenſis in *cap.* 3. ;; *De Jure Patronatus*; debetque, quemadmodum in electione, etiam & hîc ex majori ſuffragantium parte concludi.

XLII. Quòd ſi Patroni jure ſuo ſinguli uti volentes, ſive ut loquitur Concilium Lateranenſe, pro *ſua defenſione* plurimos præſentent; nec ille qui majoribus meritis, & pluribus ſuffragiis juvatur, ſine ſcandalo ab Epiſcopo inſtitui queat, tunc vult Concilium Lateranenſe, ut *ordinet Antiſtes Eccleſiam ſicut meliùs ſecundùm Deum viderit ordinandam.*

Modos quibus ſecundùm Canones Antiſtes providere poſſet, notat Franciſcus Le Roy in Commentario ad *cap.* 3. unà addens quid moderna praxis in ſimili caſu obſervet. " Hodie (ait) plures Præſentati apud Regios » Judices agunt invicem, vel interdicto uti poſſidetis, » vel unde vi, & celeriter aut alteri ex iis adjudicatur » *recredentia*, ut loquuntur, vel Judices illi eum in pleno » poſſeſſorio tuentur: Vel ſequeſtrant controverſam Ec- » cleſiam, ut *in cap.* 15. ;; *De Judic.* ſeu ejus curam » committunt alteri cuidam extraneo Clerico.

XLIII. Ubi autem contingit inter plures controverſiam moveri, cui Jus Patronatûs competat; atque ob eam controverſiam diutius differtur proviſio Eccleſiæ, reſcribit Lingonenſi Epiſcopo Alexander III. in *cap.* 11. ;; *De Jure Patronatus, fas ei ſit, appellatione remota in eadem* (Eccleſia) *perſonam idoneam inſtituere.*

Cùm hic Alexander III. nullum tempus certum definiat, intra quod terminandæ ſint hujuſmodi lites, & quamdiu expectandum ſit, antequam Epiſcopus ſuo jure perſonam idoneam inſtituere queat, meritò ſuſpicatur Le Roy ad hoc Capit. illud Alexandri Reſponſum præceſſiſſe Concilium Lateranenſe ſub eodem Pontifice celebratum; quando quidem in hoc Concilio præſcripti ſint *quatuor* menſes intra quos lis ſit terminanda; intra quos ſi terminata non fuerit, tunc demum Epiſcopus Eccleſiam ordinare poterit, ſicut meliùs ſecundùm Deum viderit ordinandam; uti refertur in citato *Capitulo* 3.

Conformiter ad hoc Decretum Concilii Lateranenſis, reſpondit Innocentius III. Epiſcopo Conventienſi; " ſi » de Jure Patronatûs quæſtio emerſerit inter aliquos: & » ab eo cui competit, intra *quatuor* menſes non fuerit » definitum, ex tunc Eccleſiam non differas de perſona » idonea ordinare.

Hinc imprimis concludunt Canoniſtæ, tempus præſcriptum ad præſentandum etiam currere *lite pendente*: cum tamen juxta communes Juris Regulas, contra *non valentem agere*, non currat præſcriptio; hîc autem Patronus præſentare non potuerit: quare id favore Eccleſiarum, ne ob diſſidia Patronorum diutius vacarent, ſpecialiter

Digitized by Google

tandi, hic indubiè præſentare poterit; unde & tunc quæſtio ceſſat; quemadmodum monet Hoſtienſis ad citatum *cap.* 3. Adeoque ut Decreto Concilii Lateranenſis locus ſit, debet ſupponi, neutrum ex contendentibus eſſe in poſſeſſione, quod difficile videtur, inquit ibidem Hoſtienſis, maximè hodie, quando controverſia ſuper Jure Patronatûs præſertim laico, inſtituitur coram Judice Regio; qui facilè alteri, ſi non *plenum* poſſeſſorium; ſaltem *momentaneum*, ſive *recredentiam* adjudicabit.

XLVI. Denique ſi ſufficienter conſtet, Eccleſiam eſſe Patronatam; ſed quæſtio dumtaxat ſit, utri è duobus jus præſentandi competat; ſi uterque ſalvo ſuo jure in eamdem perſonam conſentiat, inſtitutio neganda non erit, quod jam pridem ſuppoſuiſſe videtur Synodus Oxonienſis anno 1222. *Can.* 5. ſtatuens quod ſi ob pendentem litem poſt *quatuor* menſes nullus fuerit præſentatus, " Epiſcopus nulli Eccleſiam illam conferat pro hac vice, » niſi de *utriuſque* Patroni conſenſu, ne ſaltem aliquale » præjudicium alteri Patronorum videatur generari, ſi » poſtmodum evicerit Jus Patronatus.

Quinimò hodie paſſim obtinuit, ut Patronis diſſentientibus, ſi à ſingulis diverſi præſententur, omnibus inſtitutio detur, ſine alterutrius præjudicio; qui habita inſtitutione, ſolent ſibi in poſſeſſorio apud Judices Regios providere: uti ſupra notatum eſt.

CAPUT VI.

De Jure alimentationis, & ſuperintendentia Patronis competentibus.

1. *Juſtum eſt ut qui temporalia ſua Eccleſiæ obtulerunt, etiam ab ipſa adjuventur.*
2. *Id probavit Concilium Toletanum; voluitque Fundatoribus in neceſſitate ſuccurri.*
3. *Jure Decretalium Fundatori debetur alimentatio.*
4. *Idipſum probat Pontificale Romanum.*
5. *Alimentatio hæc non debetur* merè *intuitu paupertatis; & debet eſſe largior, quàm in alios pauperes.*
6. *Amplius debetur ei qui amplius contulit.*
7. *Quid in determinanda ſubventione Patrono debita ſit attendendum?*
8. *Jus ad alimentationem non debetur titulo juris præſentationis, ſed fundationis.*
9. *Alimentatio debetur in caſu inopiæ, licet in fundatione non ſit reſervata.*
10. *Poteſt Fundator ſibi vel ſucceſſoribus penſionem reſervare.*
11. *Quin & extraneo penſionem ſolvendam reſervare poteſt.*
12. *Poſſet & cavere ut fructus vacante Eccleſia ſibi cederent.*
13. *Fundator poteſt leges apponere; & executioni earum, & conſervationi bonorum invigilare.*
14. *Si Epiſcopus ultra portionem competentem è rebus poſſunt.*

I. DIgnum planè juſtumque jam pridem judicavit Eccleſia, ut iis qui ſua temporalia liberaliter ſibi obtulerunt, ipſis quoque ſpecialiter in temporalibus ſuccurrat, ubi eorum requirit neceſſitas, quemadmodum rectè expoſuerunt Patres Concilii Toletani IV. *Can.* 38. cujus fragmentum recitat Gratianus *Cauſ.* 16. *q.* 7. *Can.* 30.

II. " Præbendum eſt (ait Canon) à Sacerdotibus » vitæ ſolatium indigentibus; & maximè his quibus re» ſtituenda *viciſſitudo* eſt.

Hinc deinde tamquam conſequens infert: " Quicum» que ergo fidelium de facultatibus ſuis Eccleſiæ aliquid » devotione propria contulerunt, ſi fortè ipſi aut filii » eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem Eccleſia » ſuffragium vitæ pro temporis uſu percipiant.

Decreti ſui æquitatem probantes ſubjungunt: " Si » enim Clericis, vel Monachis, ſeu peregrinis, aut » quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus, pro ſolo reli» gionis intuitu, in uſum res Eccleſiaſticæ largiuntur, » quanto magis his conſulendum eſt, quibus retribu» tione juſtâ debetur.

III. Ad hunc Canonem reſpexit Pontifex in *cap.* 23. *De Jure Patronatus*, ſcribens: " Pro fundatione quo» que Eccleſiæ honor proceſſionis fundatori ſervatur, & » ſi ad inopiam vergat, ab Eccleſia illi modeſtè (vel ut » alia lectio habet, moderatè) ſuccurritur; ſicut in ſa» cris eſt *Canonibus* inſtitutum.

Ex citato Canone, & hac Decretali receptum eſt, Fundatoribus, ſive Patronis ad inopiam redactis, ab Eccleſia Patronata ratione factæ fundationis alimenta deberi.

IV. Unde & ex præſcripto Pontificalis Romani, Epiſcopus, factâ Eccleſiæ conſecratione, dicit ad Fundatorem, quod ſi Fundator aut ejus heredes " caſu ad egeſtatem pervenerint, gratâ recordatione, Eccleſia Fun» datoris piam liberalitatem recognoſcit.

V. Porrò tum ex Canone Toletano, tum Decretali Pontificia manifeſtum eſt, Fundatoribus ſive Patronis ſubventionem illam non tantùm deberi intuitu *paupertatis*, ſed præcipuè intuitu *beneficentiæ* in Eccleſiam collatæ; ut proinde rectè moneat Rochus de Curte De Jure Patronatûs, verbo *Et utile*, ſequutus Gloſſam: " Quod » teneatur Eccleſia Patronata ex reditibus ultra neceſſa» ria remanentibus, alere Patronum *pinguius*, quàm » alios pauperes. " Et ibidem *num.* 3.

VI. Eodem fundamento deducit poſt alios citatos Canoniſtas, ſi plures ſint Patroni, omnibus quidem eſſe ſubveniendum, " deberi tamen magis ſubveniri ei qui » *plus* contulit in fundando vel dotando Eccleſiam, li» cet Jus Patronatus ad ſingulos pertineat in ſolidum.

VII. Debebunt autem præſtari alimenta ſecundùm qualitatem Patroni, tam in veſtibus, quàm in cibo, uti *num.* 4. aliis relatis docet de Curte: Addendum tamen *ſpectatis Eccleſiæ facultatibus.*

Nam

Digitized by Google

... jus præſentandi, citra fundationem aut dotationem dederit, ſimili Patrono jus hoc alimentationis non competere, uti nec alia jura honorifica, judicatum refert Joannes Tornetius in ſua Collectione Arreſtorum, *litt. P.*

IX. Porrò hæc ſubventio ſive alimentatio in caſum inopiæ debetur Patrono ſive Fundatori independenter ab ulla reſervatione facta in ipſa fundatione, id eſt, tametſi in ipſa fundatione Fundator nihil ſibi circa temporalia reſervaverit; ſed debetur ipſo jure.

X. Poſſe enim fundatorem vel ſibi, vel ſucceſſoribus penſionem aliquam annuatim etiam extra neceſſitatis caſum ſolvendam reſervare; eamque ab Epiſcopo in fundatione vel dotatione probatam ſive admiſſam exigi poſſe, tamquam indubitatum habent Canoniſtæ, auctoritate *cap. 23. De Jure Patronatus*, ubi ſtatuitur, quòd Advocati ſive *Patroni* nihil ab Eccleſia exigere queant, *præter antiquos & moderatos reditus à locorum Epiſcopis inſtitutos.* Ad quæ verba notat Gloſſa: " Statui ergo poſſunt reditus Patrono vice tributi vel *penſionis.*

XI. Quinimò non tantùm reſervari poteſt penſio aliudve jus ipſi Patrono ejuſve ſucceſſoribus; ſed etiam alicui tertio, ſi ita Fundatori viſum fuerit: cujus exemplum occurrit in *cap. 16.* ꝟ *De Cenſibus*; & ibi notat Panormitanus.

XII. Poſſet quoque in fundatione apponi, quod fructus Eccleſiæ, quando eam vacare contigerit, cederent Patrono, uti poſt Gloſſam ad *cap. 13.* verbo FUNDATIONE, *De Elect. in 6.* obſervat De Curte loco citato *num. 7.*

Hic tamen rectè monet, Preſbyterum ſuâ privatâ auctoritate non poſſe Patrono penſionem annuam de novo addicere, aut jam conſtitutam augere. Imò ſi intuitu obtinendæ facilius præſentationis ampliorem penſionem addiceret, aut jura Patrono directè aut indirectè augere promitteret, difficulter à vitio Simoniæ ſe eximeret: De quo latius infra, titulo *De Simonia circa Beneficia.*

XIII. Nec tantum penſionem aliquam ſibi & ſucceſſoribus reſervare poteſt Fundator, ſed & leges quaſdam fundationi apponere, earumque obſervantiæ atque rerum à ſe collatarum conſervationi invigilare totiuſque fundationis curam agere: quemadmodum jam pridem Patres & ſignanter Concilii Toletani IV. & IX. agnovere.

XIV. In Concilio Toletano IV. *Can.* 33. ſtatuitur: " Epiſcopos ita Diœceſes ſuas regere, ut nihil jure præſumant auferre, ſed juxta priorum auctoritatem Conciliorum, tam de oblationibus, quam de tributis (vel ut alia lectio habet, *de decimis tributis*) tertiam conſequantur." *Tertia* enim pars ex conſuetudine Hiſpaniæ Epiſcopo debebatur, cum alibi tantùm quarta debebatur; ſed de hoc infra, titulo De Jure Beneficiatorum ad bona Eccleſiæ.

Deinde proſequitur Concilium: " Quod ſi amplius quippiam ab eis præſumptum extiterit, per Concilium permittit Concilium, ut vel *Epiſcopo, vel Judici corrigenda denuntient.*

XVI. Ulterius pergit Concilium: " Quod ſi talia Epiſcopus agere tentet, Metropolitano ejus hæc inſinuare procurent. Si autem Metropolitanus talia gerat, Regis auditibus (alia lectio *auribus*) intimare non differant.

Supponunt Concilia tuitionem & curam bonorum Eccleſiæ incumbere Fundatoribus ſive Patronis eorumque hæredibus; ipſoſque etiam auctoritatem Regiam poſſe implorare contra diſpenſatores.

XVII. Huc referri poteſt ratio Rectorum Angliæ, ut aſſerant, ne quidem à Summo Pontifice imminui & quoquomodò uſurpari poſſe Patronatarum Eccleſiarum reditus, nec ullam exactionem iis imperari: " Item cùm Rex Angliæ, & Magnates tam jure hæreditario, quàm bonâ & appropriatâ conſuetudine habent Jus Patronatus Angliæ, & Rectores ad eorum præſentationem inſtituti nolunt, ſicut nec debent, nec poſſunt, in aliquam contributionem conſentire inconſultis Patronis, quia ſic poſſet ſuis Eccleſiis præjudicium generari. Apud M. Paris *ad ann.* 1240.

Neque hodie facilè admitteretur notabilis bonorum alienatio, aut Eccleſiis gravamen imponi ſine conſenſu Fundatorum: atque hinc potiſſimum originem ducit quod in rerum Eccleſiæ alienatione, earum unione, ſimilibuſque materiis conſenſus Regius petatur; utpote qui ut plurimum Eccleſiarum Fundator eſt, aut creditur.

XVIII. Imò cùm de conſervandis fundationibus agitur hodie ferè ad ſolos Judices Regios, pro iis tuendis recurritur. Nam uti monet Franciſcus Le Roy in Prologomenis ad titulum *De Jure Patronatus cap. 27.* " Hodie fundationes Eccleſiarum dicuntur juris *publici*, cujus executio & conſervatio ad Reges pertinet.

XIX. Nec tantùm circa bona temporalia, hæc Fundatorum ſive Patronorum cura verſari debet; ſed & circa Officium Divinum, aliaque ex præſcripto fundationis peragenda. " Si Clericus *Divinum Officium* in ea non celebret (ait Le Roy) juxta ejus fundationem, Patronus eum vocare debet in jus, ut fundationi ſatisfaciat, eoque caſu verius exiſtimarem ipſius Patroni electionem eſſe, an apud Judicem Eccleſiaſticum agat, quia cum Clerico agit, & de celebratione Divini Officii, an verò apud ſæcularem, quia de tuenda & obſervanda fundatione agit, quod eſt ſæcularis juriſdictionis.

Et in hiſce Provinciis, uti & in Gallia nihil frequentius, quàm quod querelæ de non obſervatis fundationum legibus ad Regios Magiſtratus deferantur, ipſumque Officium Fiſcale, tamquam juris publici protector, ſeſe immiſceat.

XX. At hiſce repugnare videtur Synodus Tridentina *Seſſ. 24. cap. 3. De Reformat.* decernens: " Patroni verò in iis quæ Sacramentorum adminiſtrationem ſpectant, nullatenus ſe præſumant ingerere; neque viſitationi orna-

Digitized by Google

Cum autem Concilium promulgatum in his Provinciis fuerit, conformiter ad haſce obſervationes, uti ſat patet ex clauſula litteris Gubernatricis ad Archiepiſcopum Cameracenſem insertâ; & nominatim notavit Bertrandus Loth in ſuis Reſolutionibus, ſequitur, Patronos laicos in poſſeſſione ſua conſervatos eſſe: quemadmodum uſque in hodiernum diem perſeverant.

X X I I. Adhæc nullatenus veriſimile eſt, quod Synodus Tridentina ſolicita ſemper inhærere, quantum temporum conditio patiebatur, ſacris Canonibus, voluerit curam & vigilantiam Patronorum pro tuendis legibus fundationis, Canonum auctoritate ſtabilitam evertere; ſed cavere dumtaxat, ne Patroni, prætextu defenſionis Epiſcopos in Officiorum Divinorum celebratione, aut Sacramentorum adminiſtratione turbarent, aut jura Eccleſiarum ſibi appropriarent, conformiter ad Concilia Toletana.

XXIII. Poſtquam enim Fundatorum curam & ſtudium in tuendis rebus Eccleſiæ excitarunt, ſubjiciunt hoc monitum: " Noverint autem conditores Baſilicarum in rebus, quas » eiſdem Eccleſiis conferunt, nullam poteſtatem habere; » ſed juxta Canonum inſtituta, ſicut Eccleſiam, ita & » dotem ad ordinationem Epiſcopi pertinere. " Hæc Toletanum IV. quæ eodem ſenſu, ſed fortius expreſſit Concilium Toletanum I X. Canones utriuſque Concilii jam citati referuntur apud Gratianum *Cauſ.* 10. *q.* 1. *Can.* 6. *Cauſ.* 16. *q.* 1. *Can.* 60. item *Cauſ.* 16. *q.* 7. *Can.* 31.

C A P U T VII.

De Juribus Honorificis præcipuè Patrono debitis.

1. *Quid honor à quo jura honorifica dicuntur?*
2. *Jura honorifica conſiſtunt in externis honoris ſymbolis: & quæ ad hoc Eccleſia elegerit?*
3. *Olim jura hæc non erant determinata.*
4. *Enumerantur jura honorifica hodie magis uſitata.*
5. *Credunt plerique Canoniſtarum Gelaſium I. meminiſſe honoris* Proceſſionis.
6. *Non videntur Canoniſtæ intellexiſſe ſenſum Gelaſii.*
7. *Auctoritate Gelaſii nihilominus invaluit honor proceſſionis.*
8. *Honor hic defertur ſubinde recipiendo* proceſſionaliter *venientem ad Eccleſiam.*
9. *Quibus honor proceſſionis hoc modo exhibendus?*
10. *Subinde defertur, locum honoratiorem in proceſſione aſſignando.*
11. *Honor* thuris *in quo conſiſtat?*
12. *Jam pridem etiam laicis delatus.*
13. *Uſus incenſi primitus non inſtitutus ad honoris exhibitionem; & quomodo paulatim ad hoc deductus?*
14. *Aqua benedicta ad honorem exhibendum non inſtituta; & in quo conſiſtat honor Aquæ benedictæ?*
15. *Nonnulli volunt ſibi porrigi aſpergillum.*
16. *Hæc Patronorum poſtulatio contraria ritibus Eccleſiaſticis.*

29. *Honor ſepulturæ, in quo conſiſtat?*
30. *Jura honorifica non tantùm Patronis laicis; Eccleſiaſticis competunt.*
31. *Patronus Eccleſiaſticus non propria, ſed Eccleſiæ ſuæ inſignia apponere poteſt; & quare?*
31. *Fundatori jura honorifica debentur, licet non habeat jus præſentationis.*
33. *Qui jus præſentationis in Eccleſiam tranſtulit, retinet jura honorifica.*
34. *Patronus omnibus aliis, etiam Toparchis quoad jura honorifica præfertur; & quare?*
35. *Nullus poteſt habere ſedem aut ſepulturam in choro in præjudicium Patroni.*
36. *Uxor & filii Patroni, quali honore gaudeant?*
37. *Patroni aliique laici juribus his gaudentes, debent cedere Clero.*
38. *Circa uſum horum jurium multum valet conſuetudo.*
39. *Aliquando tamen tamquam abuſus corrigenda.*
40. *Coram quo quæſtiones de his juribus agitandæ.*
41. *Quid Patronis, Toparchis aliiſque in uſu horum jurium obſervandum.*
42. *Quæ à Parochis obſervanda?*

I. HOnor, à quo dicuntur jura honorifica, hìc ſumitur pro cultu quodam ſive reverentia; quæ ob beneficentiam vel auctoritatem ſingularem quibuſdam ab Eccleſia exhibetur.

II. Cum verò honor ſit aliquid externum, externa quoque tantùm ſunt ejus ſymbola, externæ honoris nutæ; atque externis tantùm exhibetur actibus.

Eccleſia ſpretis ſæcularibus aut mundanis honoribus eas honoris ſpecies elegit & conſecravit, quæ cum ipſa honoris exhibitione, etiam pietatem & charitatem commendant, & continent; quibus ſuos benemerentes in ſuis ædibus & publicis conventibus honorat, protectionis ſuæ gratiam refert, & reipſa implet illud Apoſtoli: *Cui honorem, honorem.*

III. Olim quidem Epiſcoporum & Preſbyterorum arbitrio reliquerunt Canones, quem honorem ſuis Senioribus tribuerent; ſed ſenſim quotidiano uſu definitæ ſunt quædam honoris ſpecies, quibus Eccleſia fideles quoſdam coleret, quæ paulatim converſæ ſunt in aſſiduam juriſdictionem; uti rectè advertit Franciſcus de Roye, Anteceſſor Andegavenſis, *lib.* 1. *De Juribus honorificis cap.* 1. ac propterea tandem dicta ſunt *jura* honorifica, ſeu honoris; utpote *jure* jam debita.

IV. Hæc jura magis uſitata hodie, præſertim in Belgio, Gallia, viciniſque Provinciis ferè ſunt, honor proceſſionis, thuris, precum, ſedis, ſepulturæ, aquæ benedictæ, panis benedicti.

V. Plerique Canoniſtarum credunt honoris *proceſſionis* jam pridem meminiſſe Gelaſium I. eumque Patronis exhibitum fuiſſe; idque auctoritate *Canonum* 26. & 27. *Cauſ.* 16. *q.* 7. in quorum priore ſub nomine Gelaſii Papæ, dicitur *Scituros* (Fundator Eccleſiæ) *ſine dubio præter* PROCESSIONIS *aditum qui omni Chriſtiano debetur,*

nihil

[illegible] eſt ; atque ita poſt hanc Decretalem unanimi Canoniſtarum calculo probatum eſt, inter jura honorifica Fundatori debita, eſſe honorem *proceſſionis*: licet inter ipſos Canoniſtas non conveniat, quid in allegatis Canonibus per *aditum proceſſionis* intelligatur.

VIII. Hic *proceſſionis* honor duobus potiſſimum modis Patrono deferri poteſt, uti tradunt Canoniſtæ ad dictum *cap. 5.* atque nominatim expreſſit Cardinalis Hoſtienſis.

Primò, honor debetur Patrono, ait Hoſtienſis, ut *ei proceſſionaliter* occurratur : id eſt, Patrono ad Eccleſiam venienti, Clerus Eccleſiæ *proceſſionaliter* occurrat, eumque recipiat, & ad Eccleſiam deducat ; quemadmodum recipi Epiſcopum præcipit hodiernum Pontificale Romanum.

IX. Rectè autem Cardinalis Hoſtienſis exprimendo hunc modum exhibendi honorem *proceſſionis*, addidit hanc clauſulam : *Si talis & tantus ſit* ; hoc eſt, qui mereatur tantum honorem, puta ſi Rex ſit, aut Princeps *magnæ potentiæ*, juxta expreſſionem Pontificalis Romani, hunc titulum affigens Ordini recipiendi Principes : *Ordo ad recipiendum* PROCESSIONALITER *Principem* MAGNÆ POTENTIÆ.

Imò in Regno Galliæ ſolus Rex *proceſſionaliter* recipi poteſt ; quemadmodum refert Carolus Fevretius *De Abuſu*, *lib. 3. cap. 2. num. 13.* ſi quidem (ait) ſuſcipere cum proceſſione & elatâ cruce, ſubjectionis ac honoris eximii ſignum eſt.

X. Secundò, defertur honor *proceſſionis*, dando vel cedendo alicui honoratiorem locum in ipſa ſolemni ac publica proceſſione.

De hoc honore Fundatori ejuſque hæredibus deferendo loquitur Pontificale Romanum, titulo *De Conſecratione Eccleſiæ* ; ubi præſcribit, ut Pontifex abſolutâ conſecratione dicat ad Fundatorem : " Quod à Sanctis Pa-
» tribus ſtatutum eſt, in diei dedicationis anniverſario
» ſolemni, Fundatores & eorum hæredes in *proceſſionibus*
» *primos* eſſe debere.

XI. Honor *thuris* ſive ſuffitûs conſiſtit in ſpeciali ac honorifica thurificatione alicui in ſignum eminentiæ aut benevolentiæ exhibendâ.

Jam pridem Epiſcopos & Sacerdotes ſingulatim & ſeparatim à reliquo Clero & populo ſuffitum accepiſſe, ſat indicat vetus Ordo Romanus ; & hodie ex præſcripto Ritualium perſeverat.

XII. Cùm ergo ſingularis hæc thurificatio facta Epiſcopis reputaretur ſymbolum honoris, ſenſim cum aliis honoris ſymbolis ad laicos tranſire cœpit. Scribit Codinus: " Circa veſperam abit Imperator ad ſanctam Sophiam au-
» dienſque veſpertinos hymnos incenſatur, ſeu thuris
» ſuffitu honoratur à Patriarcha, omneſque ſimul aulici
» Proceres etiam ad ultimum uſque." *Lib. 3. cap. 14. n. 17.*

honorificentur illi, quibus honor debetur ; uti ſuprà monuimus, & in honore aquæ benedictæ, panis benedicti, & oſculi pacis compertum eſt.

XIV. Aquæ enim benedictionem, aut ejus aſperſionem in Eccleſia hodie receptam, non eſſe primitus inſtitutam, ut per eam honor alicui deferatur, ex precibus in ipſa benedictione recitandis pateſcit, ſed dum aliquibus cum quadam prærogativa datur, honoris nota eſt ; & eatenus juribus honorificis aſperſio aquæ benedictæ annumeratur ; quemadmodum & de prærogativa in diſtributione panis benedicti notavimus *parte 2. tit. 5. cap. 4.*

XV. Nonnulli juribus honorificis gaudentes non contenti, ſi aquâ luſtrali ſeu benedictâ ſeparatim, & ante alios laicos cum quadam honoris nota aſpergantur, renuunt ab ipſo Sacerdote aſpergi ; voluntque ſibi aſpergillum porrigi, ut ipſimet aquam ex aſpergillo accipientes ſeipſos aſpergant.

XVI. Verùm quia ex antiquo uſu aqua benedicta juxta Eccleſiæ præſcriptum per aſperſionem dari conſuevit ; iſque ritus in omnibus etiam antiquis libris Ritualibus ſit probatus juxta illud Pſalmi 50. *Aſperges me hyſſopo & mundabor*, quem etiam inter aſpergendum decantari jubet Eccleſia, non immerito Epiſcopi ſe hiſce Patronis & Toparchis oppoſuerunt ; contendentes, Eccleſiam quidem debita jura honorifica non improbare ; ſed eſſe cum ea moderatione exhibenda, ut ritus & ceremoniæ ab Eccleſia piè inſtituti non evertantur.

XVII. Hanc in deferendis juribus honorificis Eccleſiæ mentem pernoſcens eminentiſſimus D. Camuſius Epiſcopus Gratianopolitanus, in Ordinationibus Synodalibus *tit. 5. art. 6.* " interdixit omnibus Parochis eorumque Vi-
» cariis dare aquam benedictam *ad manus* laicis cujuſ-
» cumque conditionis fuerint, ne quidem Eccleſiaſticis
» niſi Epiſcopis : iiſque injungit illam dare dumtaxat per
» *aſperſionem*, etiam Toparchis locorum, quibus eam da-
» bunt ſeparatim & eorum familiæ, cum fuerint in ſuis
» ſedibus aut ſcamnis, nec ante, nec poſt aſperſionem
» ullam faciant ipſis Toparchis inclinationem.

Cùmque in hac Diœceſi Mechlinienſi idipſum quidam Toparchæ prætenderent, Alphonſus De Berghes Archiepiſcopus Mechlinienſis edito Decreto idem Parochis aliiſque Sacerdotibus injunxit, voluitque juxta præceptum Pontificalis omnibus, excepto ſolo Epiſcopo, per aſperſionem dari.

XVIII. Imò dum quidam Toparcha non contentus prærogativâ aſperſionis, contendebat ſibi porrigi aſpergillum, ipſumque Parochum dare recuſantem ad Parlamentum Pariſienſe evocabat, intervenit Cleri Gallicani Syndicus ; prætendens hic de rituum ac ceremoniarum obſervantia eſſe quæſtionem ; ideoque Actorem ad Epiſcopum Toloſanum tamquam ſuum Ordinarium remittendum eſſe ; prout & à Parlamento remiſſus fuit : quâ remiſſione ſat oſtendit Senatus Regius, ſe nolle Actorem in jure ho-

Digitized by Google

ſuppeditat Synodus Emeritenſis *Can.* 19. "Salubri deliberatione cenſemus, & pro ſingulis quibuſque Eccleſiis, in quibus Preſbyter juſſus fuerit per ſui Epiſcopi ordinationem præeſſe, pro ſingulis diebus Dominicis ſacrificium Deo procuret offerre, & eorum *nomina*, à quibus eas Eccleſias conſtat eſſe conſtructas, vel qui aliquid his ſanctis Eccleſiis videntur, aut viſi ſunt *contuliſſe*, ſi viventes in corpore ſunt, ante altare recitentur tempore Miſſæ: quod ſi ab hac deceſſerint luce, nomina eorum cum fidelibus defunctis recitentur in ſuo ordine.

Quin hæc recitatio nominum ſit quædam nota honoris & præeminentiæ negari nequit: ut proinde mirum non ſit, ſi inter jura honorifica numeretur.

XXII. Refert Matthias Mareſchal in tractatu De Juribus honorificis *pag.* 102. edit. 1616. quod licet omnes Benefactores hoc habeant commune cum Patronis & Toparchis, quod publicè in concione ſive *Prona*, ut vocant, precibus fidelium commendentur, ipſi tamen Patroni & Toparchæ debeant *nominatim*, id eſt, expreſſis nominibus & qualitatibus commendari, ſi id petant; atque ita judicatum refert anno 1603. & rurſus anno 1614. declaratum, jus hoc tam Patronis Eccleſiaſticis, quam laicis competere.

XXIII. Hoc tamen ibidem *pag.* 205. monet, quod licet ad ſolos Patronos & Toparchas pertineat, ut nomina eorum diebus Dominicis in precibus publicis recitentur, nihilominus Benefactores & Fundatores alicujus anniverſarii, poſſint & debeant nominari & commendari Fidelium precibus die anniverſarii recurrente: quod & praxi ubique receptum eſt.

XXIV. Rectè quoque ibidem *pag.* 197. & ſequentibus reprehendit Toparchas, alioſque viros nobiles, qui prætextu *honoris precum*, invertunt ordinem & tempus Divini Officii, præcipientes illud vel accelerari, aut differri ad ſeram horam & incommodam, in contemptum Sacerdotum, & non exiguum Parochianorum incommodum; qui nonnumquam ab Eccleſia Parochiali remoti Officio Divino idcirco aſſiſtere nequeunt.

Quæ incommoda occaſionem dederunt, teſte Mareſchallo, art. 3. Edicti Caroli IX. Regis Galliæ anni 1571. quo "inhibetur Dominis temporalibus, & aliis quibuſcumque perſonis, conſtringere Parochos eorumve Vicarios mutare aut differre horas ordinarias Officii Divini.

XXV. Notat dein Mareſchallus *pag.* 201. eſſe abuſum reprehenſione dignum, quando ipſi Parochi eorumve Vicarii ſua ſponte in favorem parentum, amicorum aliorumve invertunt Officium Divinum.

Notat ibidem Mareſchallus quod huic abuſui Archidiaconi viſitando occurrere debeant; his deficientibus ad Epiſcopum recurrendum; imò ad Judices Regios, qui injungent Parocho celebrare Divinum Officium horis ordinariis, per manus injectionem in temporalia. Adde quæ de celebratione Officii Divini, ac præſertim Miſſæ Parochialis dicta ſunt *parte* 2. *tit.* 5. *num.* 11. & 12.

tronis ſeu Fundatoribus competere jus *Sedis* in Choro; quod ſi aliis competat, id magis ex conniventia ſive tolerantia, quàm jure procedat. Et *pag.* 97. dicit judicatum, ſoli Patrono dari actionem ad vindicandum Sedile in *Choro*; alios verò quibus titulo diuturnæ poſſeſſionis competit, tantùm poſſe implorare officium Judicis.

XXVIII. Nobiles autem & Officiarios inferiores prætendentes locum diſtinctum à reliquo populo, dicit remiſſos fuiſſe ad Æedituos, vel Parochos alioſve, quibus jus competit loca in Eccleſia deſignandi, ut ab his in navi Eccleſiæ extra Chorum locum honorabiliorem, ſpectata ipſorum conditione & dignitate acciperent. Ubi unà notat; quomodo in variis Eccleſiis jus aſſignandi loca in navi Eccleſiæ aliis & aliis competat.

XXIX. Honor *ſepulturæ* verſatur quoque circa locum honorabiliorem inhumationis in Eccleſia: iſque hic ſimiliter judicatur honorabilior, qui Sacrario eſt propinquior. Unde ſepulturam habere in *Choro* maximè honorificum reputatur; nec olim laicis concedebatur; nunc verò Patronis ſpecialiter annuitur. Sed de hoc jure latiùs agemus infrà titulo de Sepulturis.

XXX. Hæc Jura honorifica non tantùm Patronis laicis, ſed & Eccleſiaſticis competunt, *Cap.* 3. ¨ *De ædificandis Eccleſ.* ubi Alexander III. ſcribit, quod ſi nova Eccleſia ex proventibus veteris Eccleſiæ conſtruatur & dotetur, provideri debeat, "ut *competens* in ea *honor* pro facultate loci Eccleſiæ Matrici ſervetur.

XXXI. Verùm cum Patronus Eccleſiaſticus Jus Patronatûs non habeat proprio nomine, ſed nomine Eccleſiæ ſive Prælaturæ, vel tamquam Prælatus, qui jura ipſius tueatur & exerceat, rationi planè conſentaneum eſt, ut inſignia Eccleſiæ, cui Jus Patronatûs proprium eſt, affigat; atque ita palam conteſtetur, ad Eccleſiam jus illud pertinere; uti rectè obſervat De Roye *lib.* 2. *cap.* 3. monetque rectiſſimè obſervatum, Patronum Eccleſiaſticum non poſſe in *lyſtra* depingere inſignia ſeu *arma* ſeu gentilitia; ſed tantum Eccleſiæ cujus Jure Patronatûs utitur.

XXXII. Porrò quia Jura honorifica potiſſimum debentur ratione beneficii a Fundatoribus in Eccleſiam collati, ideò, uti communiter notant Doctores, ea Jura honorifica debentur, tametſi jus præſentationis in ipſa fundatione remiſerit Fundator, aut Eccleſiæ ceſſerit; idque disertè aſſerunt conſuetudines Normannicæ *art.* 142. uti loco citato refert De Roye: probatque non obſcurè Pontifex in *Cap.* 25. ¨ *De jure Patronatus*, ubi licet neget Fundatori præſentationem, tamen concedit honorem *proceſſionis & alimentorum.*

XXXIII. Hinc ulteriùs verius exiſtimat De Roye, "Quod ſi Fundator loco Religioſo ſuam præſentationem donaverit, attamen ei ſoli omnes alios honores deberi: quia ſemper verum eſt eum eſſe Fundatorem, & ſemper retinere nomen, qualitatem, & dignitatem Fundatoris, quam ſolam inſpiciunt ſacri Canones, ut ex ea cauſa pietatis & munificentiæ honorem deferant & exhibeant.

XXXIV.

Digitized by Google

ritque Mareſchal *pag.* 88. " quod tametſi Patronus ſe-
» dem aut ſepulturam ſeu monumentum ſepulchrale in » choro non haberet, nullus tamen poſſet in ejus præ- » judicium ſedem aut ſepulturam in choro accipere. Et » longa poſſeſſio contraria (ait) non præjudicat Patrono; » uti Senatus Rothomagenſis 22. Decembris 1570. judi- » cavit. Secus videtur (inquit) inter alios Toparchas » qui non ſunt Patroni. Nam poſſeſſio, ſive potiùs quaſi » poſſeſſio immemorialis non debet interverti per alium, » quam per verum Patronum.

XXXVI. Nec tantùm Patrono prærogativa conceditur; ſed & liberis ejus & uxori; judicatumque; in publica proceſſione liberos Patroni ſequi immediatè patrem; uxorem quoque prærogativâ loci gaudere: ita tamen ut in publico congreſſu ipſa in ordine mulierum incedere debeat: quemadmodum latius deducit, & variis Parlamentorum Arreſtis confirmat Mareſchal *pag.* 75. & ſequentibus.

XXXVII. Notandum autem monet Mareſchal *pag.* 20. & 21. quod ubi dicitur, Jura honorifica competere Patrono cum prælatione ad omnes alios, id intelligatur de prælatione ad laicos & ſæculares, nequaquam cum prælatione reſpectu Epiſcopi, Curati, aut aliorum Prælatorum, & Eccleſiaſticorum peragentium Divinum Officium cum pluvialibus vel ſuperpelliciis in Eccleſia Parochiali. Refertque ex Joanne De Torres Philippum II. Regem Hiſpaniarum voluiſſe, ut in Eccleſia Valentina oſculum pacis priùs Archiepiſcopo Valentino, quàm ſibi daretur. Hinc in pleriſque Eccleſiis Toparchæ tametſi Patroni habent ſua Sedilia ad latus ſiniſtrum, dimittentes latus dextrum ipſi Parocho aliiſque Clericis Divinum Officium peragentibus, teſte Mareſchallo *pag.* 107.

Quapropter eminentiſſimus Camuſius in citatis Ordinationibus Synodalibus, conformiter ad Ritualia præcipit, prius Clerum aquâ luſtrali, quàm Toparchas aut horum familiam eſſe aſpergendum.

XXXVIII. Cæterùm in deferendis his Juribus honorificis plurimùm valet locorum conſuetudo; tam quoad perſonas quibus exhibenda, quàm modum exhibitionis. Unde Franciſcus De Roye *Lib.* 2. *cap.* 5. oſtendens, quod habentibus *mediam* dumtaxat Juriſdictionem *de jure* non competant Jura honorifica, licet in multis Eccleſiis contrarium invaluerit; habeantque Jura aliqua honorifica poſt Patronos & Toparchas *alta* Juſtitiæ; non quidem jure, ſed veluti per patientiam, ſive tolerantiam, ſubjungit: " Præcipuè illud ita obtinet, cùm diuturno uſu & longâ » quaſi poſſeſſione fulciuntur. Nam in officiis & *hono- » ribus* exhibendis, non modò videndum eſt, quid lege » ſancitum, ſed quid *conſuetudine* valeat." Deinde aliis quibus interpoſitis concludit: " Ex quibus conſtat, in » exhibendis honoribus non minoris habendam eſſe re- » ceptam conſuetudinem. Et ejus beneficio noſtris illis

» debet, ait *Celſus in l.* 32. *D. de legib.*

XL. Quæſtiones ſi incidant ſuper his juribus honorificis, deferuntur terminandæ ad Judices Regios, non ſecus atque controverſiæ ſuper Jure Patronatûs laico; cujus quædam plerumque acceſſiones ſunt; præſertim quia ſimiles quæſtiones ſuper poſſeſſione aut quaſi poſſeſſione inſtitui ſolent. Conſtat autem & in Belgio & in Gallia poſſeſſorium, etiam in rebus Eccleſiaſticis, coram Judicibus Regiis agitari. Vide De Roye *Lib.* 2. *Cap.* 15. item Mareſchallum *pag.* 182. & ſequentibus; hic unà oſtendit, quâ forma in hac materia cauſa ſit inſtituenda: neque ſufficienter probari Jus Patronatûs, vel juriſdictio & his annexum jus ad honores, ſive jura honorifica, ex eo quod in vitro, aut aliqua parte ædificii; aut ornamento; vel altari inſignia alicujus poſita ſint: id enim paſſim Benefactoribus conceditur; ſolentque in memoriam beneficentiæ inſignia donatorum apponi rebus donatis.

XLI. Eccleſia itaque Fundatoribus ſuis aliiſque in ſublimitate conſtitutis in ipſis etiam templis, quæ domus orationis ſunt, honorem defert; ſed quia verendum eſt, *ne propter eum honorem iis veniat pes ſuperbia*; ut alibi loquitur S. Bernardus, convenit ut præ oculis habeant illud S. Auguſtini *Epiſt.* 22. " Magnum eſt de honoribus » & laudibus hominum non lætari, ſed & omnem pom- » pam inanem præcidere, & ſi quid inde neceſſarium re- » tinetur, id totum ad utilitatem honorantium ſalutem- » que conferre.

Optimè hìc congruit quod ad *verſum* 6. *capitis* 23. Matthæi notavit pius ac eruditus Author Compendii Moralis Evangelicæ: " Character phariſaicus eſt, ſemper » velle aut in miniſterio ſacro, aut in commercio vitæ » civilis aliquo diſcrimine ab aliis ſecerni. Licet primum » locum occupare cum dignitati vel ordini debitus eſt; » quandoque occupandus eſt, ne aliàs jus, cujus Do- » mini non ſumus, concedamus: ſinere poſſumus nos » eo deduci cum id defert urbanitas; numquam illum » appetere aut eo delectari ex amore præferentiæ oportet.

XLII. Parochi & Sacerdotes laicis exhibentes jura honorifica meminerint illius ſententiæ Apoſtoli; *rationabile* ſit *obſequium* veſtrum: & hujus, *Cui honorem, honorem*, ut non incidant in vitium *acceptionis perſonarum*, de quo Apoſtolus Jacobus *cap.* 2.

Eminentiſſimus Camuſius rationem ſupra allegati ſui Decreti circa aſperſionem aquæ benedictæ hanc præmittit; quod intellexerit quoſdam Parochos eorumve Vicarios immemores dignitatis ſui ſtatûs exhibere laicis honores characteri ipſorum haud convenientes.

Caveant quoque ne turpis quæſtus in deferendis aut annuendis honoribus vel prærogativis ſe immiſceat; cujus non rarò periculum & occaſio in deſignatione vel conceſſione loci ſepulturæ occurrit; præcipuè iis in locis

Digitized by Google

Regios Delegatus Apoſtolicus, ſuæ Majeſtati à Concilio Status, &c. Omnibus has viſuris, Salutem in Domino.

TEnore præſentium mandamus omnibus & ſingulis Diœceſis noſtræ Paſtoribus, Vicariis, aliiſque Presbyteris, tam ſæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Ordinis, ut, dum populum aquâ benedictâ aſpergunt, modum ab Eccleſia in Pontificali Romano præſcriptum exactè obſervent, in ejuſdem conformitatem ipſis diſtrictè inhibendo ſub pœna arbitraria, ne ulli perſonæ, utriuſvis ſexus, cujuſcumque præeminentiæ, Dignitatis, Officil, ſtatus, aut conditionis, etiam in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ (iis tamen exceptis, quibus in Pontificali Romano idipſum conceditur) aſperſorium extendant ad aquam benedictam manu inde ſumendam, aut porrigant ad ſe aſpergendum, aut eandem inde ſumi permittant; conſuetudine contrariâ quacumque (quæ abuſus eſt) non obſtante. Ut autem præſentes literæ omnibus innoteſcant, illas ad valvas ordinarias per Diœceſim noſtram affigi mandamus. Datum Bruxellis Diœceſis noſtræ die 9. Junii anno 1681. A. A. M. V.

Locus † Sigilli.

De mandato Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi præfati,
J. DE MAEYERE Secret.

CAPUT VIII.

De Regalia.

1. *Regalia deſcriptio.*
2. *Pragmatici Galli ejus originem obſcuram aſſerunt.*
3. *Primordia Regaliæ non adeò videntur obſcura.*
4. *Regalia complectitur uſumfructum bonorum temporalium, & collationem Beneficiorum.*
5. *Quoad primam partem originem traxit à* feudis.
6. *Feuda mortuo vaſallo revertebantur ad dominum directum quouſque eſſet ſolutum* relivium.
7. *An feuda Eccleſiaſtica huic legi primitus ſubjecta?*
8. *Veriſimile eſt Reges Galliæ ſeculo XII. feuda Eccleſiæ illi legi ſubjeciſſe.*
9. *Credit P. De Marca Conſtitutionem Calliſti II. occaſionem huic introductioni dediſſe.*
10. *Id factum credit propter abolitas inveſtituras.*
11. *Regaliam fuiſſe jus merè feudale tempore Philippi Auguſti oſtenditur.*
12. *Idipſum evincit inſtructio Philippi Pulchri data quibuſdam Epiſcopis.*
13. *Conditiones hodiernæ neceſſariæ pro clauſura Regaliæ idipſum probant.*
14. *Regalia juxta naturam feudorum primitus tantùm complectebatur* feudalia; *hodie verò etiam decimas & reliquos proventus Epiſcopatuum.*
15. *Collatio Præbendarum feudis annexa etiam ad Regem Sede vacante reverſa.*
16. *Primitus ſola collatio feudis inhærens ad Regem ſpectaſſe videtur.*
17. *Hinc veriſimiliter factum, ut quædam Eccleſiæ fuerint ſubjectæ Regaliæ quoad temporalia, & non quoad collationes Præbendarum.*
18. *Quo titulo extenſa ad omnes collationes Præbendarum?*
19. *Feuda reguntur jure conſuetudinario; neque ubique ſubjacent juri* relivii.
20. *Ex hac diverſitate contigit Eccleſias alias ſubjectas eſſe juri Regaliæ, alias exemptas.*
21. *Non omnes Eccleſias in Regno Galliæ ſubjacere juri Regaliæ agnovit Concilium Lugdunenſe.*
22. *Concilium loqui de hodierno jure Regaliæ probatur.*
23. *Canon Concilii editus ad poſtulationem Prælatorum Galliæ & Angliæ.*
24. *Concilium Regaliam extendi vetat.*
25. *Regaliam conſuetudine inductam ſuſtinet; deſiderat tamen moderatum juris uſum.*
26. *Jam pridem agnoverunt Pragmatici Galli; & ipſa Regia Parlamenta quaſdam Eccleſias ab hoc jure eſſe exemptas.*
27. *Quidam præterito ſeculo, prætenderunt eſſe jus Coronæ ad omnes Eccleſias extenſibile, ſed eorum opinio rejecta.*
28. *Quo tandem colore anno 1608. tentata Regaliæ extenſio ad omnes Eccleſias.*
29. *Nova Regia Declaratio, jus Regaliæ eſſe jus Coronæ, & omnes Regni Eccleſias ei eſſe ſubjectas.*
30. *Contentiones & motus in Regno Galliæ occaſione hujus Declarationis excitati.*
31. *Ad eos compenſandos convocatus Clerus Gallicanus.*
32. *Quid nomine Cleri Regi expoſitum?*
33. *Ad hanc Cleri Supplicam ſequuta Regis Declaratio quoad uſum Regaliæ.*
34. *Clerus qua ratione mediante hac Declaratione extenſioni Regaliæ conſenſerit?*
35. *Clerus Gallicanus reſolvit litteras dandas ad Innocentium XI. Papam.*
36. *Exponunt quòd ob mala aliàs Regno & Eccleſiis imminentia debuerint Regi cedere.*
37. *Oſtendunt Regaliæ uſum eſſe dumtaxat diſciplinæ.*
38. *Dicunt Regaliam eſſe ex iis, quæ pro temporum & locorum conditione mutantur.*
39. *Totum ſtatum cauſæ exponunt, & rationes quæ ad condeſcendendum moverunt.*
40. *Quomodo in hac materia nonnumquam ipſi Romani Pontifices condeſcenderint.*

41. *His*

Digitized by Google

torem.

52. *Secunda Regis modificatio circa quadam Beneficia quibus cura animarum, aut juriſdictio vel functio aliqua Eccleſiaſtica ſpecialiter eſt annexa.*

53. *Quare hac modificatio fuerit neceſſaria?*

54. *Tertia limitatio uſus Regalia circa Beneficia ſpectantia* conjunctim *ad Capitulum & Epiſcopum.*

55. *Ratio hujus limitationis.*

56. *Conſentit Rex in has modificationes ſalvo jure Regalia quoad cateras prærogativas.*

57. *Juxta Pragmaticos Gallos in Regalia omnia ſunt ex*traordinaria.

58. *Ex ſententia Pragmaticorum Rex jure Regalia ſuccedit in primitivum jus Epiſcoporum, & confert* pleno jure *Beneficia Patronatus Eccleſiaſtici.*

59. *Papa nullas partes habet circa Beneficia vacantia in Regalia: & quare?*

60. *Non poteſt à Papa præveniri: neque tempore Canonibus definito arctatur.*

61. *Semper Beneficium revertitur ad Regem, quamdin collatio Regis non habuit* plenum *&* integrum *effectum.*

62. *Rex in Regalia non ligatur Regulis Cancellaria.*

63. *Admittit etiam permutationes & reſignationes in fa*vorem.

64. *Obſcura ratio & origo privilegiorum Regalia.*

65. *Plura intercurrunt qua ſunt mera diſciplina.*

66. *Quid hic Miniſtris Regiis incumbat?*

I. VOx *Regalia* ſumpta in plurali, frequenter ſumitur pro juribus Fiſcalibus, ſeu ſupremis juribus regiis; interdum autem pro feudis immediatè à Rege relevantibus, de quibus aliiſque nomenclaturis latè agit Du Cange in Gloſſario, verbo *Regalia*. At hodie vulgatiſſima eſt vocis hujus acceptio in ſingulari, pro jure regio fruendi omnibus proventibus Epiſcopatuum vacantium, & conferendi pleno jure omnia Beneficia non curata, quouſque novus Epiſcopus præſtiterit juramentum fidelitatis, acceperit poſſeſſionem aliaque abſolverit, quæ ad clauſuram Regaliæ requiruntur; de quibus ſuprà *parte 1. tit. 14. cap. 5.*

II. Regaliæ ita ſumptæ, & de qua hîc unicè agitur, originem admodùm obſcuram eſſe fatentur paſſim Pragmatici Galli; ipſeque Paſquierius antiquitatum Gallicanarum diligentiſſimus famoſuſque ſcrutator fatetur, ſe neminem hactenus reperiſſe, qui originem indicaverit: *Si quid enim* (inquit) *in hiſtoria noſtra obſcurum eſt, id imprimis de hac materia prædicandum. Lib. 3. Diſquiſit. cap. 15.*

Et Doctiſſimus Choppinus *lib. 1. De S. Pol. tit. 7. cap. 9.* aſſerere non veretur, nihil certi de origine Regaliæ ex antiquioribus monumentis erui poſſe; ſed ex regiis tabulis dumtaxat patriiſque Senatuſconſultis petita eſſe, quæ de hoc argumento ſcripsêre primi Juriſconſulti: *Sic ut Re-*

V. Regaliam quantum ad primam ſuam partem, ſive jus percipiendi proventus temporales Epiſcopatuum vacantium, ex feudis originem ſuam habuiſſe rectè advertit Petrus De Marca; qui ubi oſtendit, antiquitus conſtitutos fuiſſe œconomos, qui Sede vacante proventus Epiſcopales reciperent, & adminiſtrarent, eoſque futuro Epiſcopo ſervarent; dein ſeculis labentibus uſumfructum ad Reges Sede vacante eſſe devolutum, ait: " Si quis verò » inquirat in cauſas tam magnæ immutationis, is reperiet eam eſſe profectam ex immutatione quæ facta eſt » in conditione & qualitate bonorum ab Eccleſia poſſeſſorum. Quemadmodum enim in Republica quoddam » bonorum genus extat quod vulgò *feudum* vocant, incognitum Romano Juri, ideòque novis Conſtitutionibus & antiquarum legum diſpoſitioni contrariis inductum; ſic cum Eccleſiæ Regum beneficio donatæ fuiſſent bonis hujuſcemodi, neceſſarium prorſus fuit, ut illæ poſſiderent feuda iis conditionibus quas in prima » feudorum origine invexit publica utilitas.

Eandem Regaliæ originem agnoſcit Zypæus in Jure novo *tit. De Elect. num. 3.*

VI. Porrò ea fuit primitus feudorum conditio, ut non niſi ad vitam, & jure uſufructuario à domino utenda concederentur, mortuo autem vaſallo rurſum ad dominum directum pleno jure redirent. At ſenſim tacito uſu introductum & receptum fuit, ut illa ad hæredes tranſirent, domino directo ita conſentiente, & caducum feudum in eos transferente; idque ſoluto certo pretio, quo mediante hæredes feudum à domino relevabant; quodque propterea *relivium* dicebatur; de quo, & variis ejus ſpeciebus latè agit Du Cange in Gloſſario, verbo *Relivium*.

Quamdiu autem feudum à novo hærede non erat *relevatum*, manebat apud dominum directum, qui & interim fructus feudi vacantis percipiebat.

VII. An feuda primitùs eâ conditione ad Eccleſias tranſierint, non conſtat; veriſimiliùſque apparet, eam fuiſſe Regum & Principum mentem, ut ſine hac reſtrictione in perpetuum tranſirent; præſertim cum ea non perſonis ſingularibus, quarum morte fieri poſſent caduca, ſed Eccleſiis, quæ non moriuntur, darentur; magiſque id liberalitati Regum & Principum conforme apparebat.

VIII. Quidquid ſit, illud admodùm veriſimile eſt, quod ſeculo XII. cœperint Reges Galliæ feudorum ad Eccleſias ex liberalitate Majorum ſuorum devolutorum uſumfructum Sede vacante ad ſe recipere, donec novus Epiſcopus eorumdem inveſtituram à Rege accepiſſet, juramentumque fidelitatis præſtitiſſet: quaſi Epiſcopo moriente ipſe feudi vaſallus moreretur; atque ita ipſum feudum caducum fieret; & conſequenter juxta leges feudorum ad Dominum directum, donec à novo vaſallo, id eſt, novo Epiſcopo relevaretur, redire deberet.

IX. Ita ferè Petrus De Marca *Lib. 8. cap. 21. n. 5.* qui

Digitized by Google

exercitum, niſi quando Rex *perſonaliter* proficiſcitur,
" Rex eorum *Regalia* confiſcaverit, ſcilicet ea *tantum*
» temporalia quæ ab eo *feudaliter* tenebant: decimas &
» alia ſpiritualia eis in pace dimittens. Ipſe enim Rex
» Chriſtianiſſimus ſemper timebat offendere Eccleſiam
» Dei & ejus Miniſtros." Hæc ille.

Hinc non obſcurè elicitur, Regaliam ſua origine fuiſſe jus merè *feudale*, quo Reges æquè circa Prælatos Eccleſiæ, quàm Laicos utebantur: idque non tantùm mortuis Prælatis, ſed & viventibus, in caſum confiſcationis, juxta conditionem feudorum.

XII. Evidentius adhuc hanc Regaliæ primigeniam naturam evincit inſtructio à Philippo Pulchro data Archiepiſcopo Senonenſi & Epiſcopo Antiſſiodorenſi, ad componendam coram Pontifice controverſiam exortam in Eccleſia Carnotenſi, repræſentando Pontifici quæ hîc eſſent jura Regni: " Sicut *feudus* vaſallo vacans interim
» cum ſuis reditibus à Domino licitè occupatur, & pro-
» pter defectum *hominis*, ut vulgari patriæ noſtræ verbo
» utamur, de jure & generali conſuetudine regni noſtri
» per Dominum, quouſque ſuperveniat perſona quæ illi
» ſerviat, licitè detinetur: ſic nos & noſtri Anteceſſores,
» vacante Eccleſia Carnotenſi, & temporalem Juriſdictio-
» nem & bona temporalia accipimus, & noſtros facimus
» omnes fructus qui proveniunt ex eiſdem.

XIII. Si his addamus ſolemnitates, quæ etiamnum hodie requiruntur & obſervantur in clauſura Regaliæ, dubitari non poſſe videtur, regaliam eſſe origine ſua jus feudale; atque juxta leges feudorum fuiſſe inductam.

XIV. Ex citatis verbis Rigordi conſtat inſuper, regaliam primitùs comprehendiſſe *ſola* feudalia; decimas autem alioſque Eccleſiaſticos proventus ab ea fuiſſe exemptos, quod & De Marca *lib.* 8. *c.* 22. *n.* 7. obſervavit; ibique oſtendit, quomodo ſenſim ad decimas omneſque proventus extenſum fuerit; quod & latiùs oſtendit Auctor Tractatus Gallici, ann. 1681. occaſione controverſiæ ſuper extenſione juris regaliæ editi *parte* 1. *c.* 9. ibidem oſtendens, prætextu juris cuſtodiæ & juris ſpolii hanc extenſionem contigiſſe.

XV. Cum verò ipſis feudis frequenter jus præſentationis ſive collationis ſit annexum, uti ſuprà *c.* 2. oſtendimus, conſequens viſum fuit, ut revertente feudo ad dominum directum, etiam jus præſentationis vel collationis ei annexum debere ad dominum directum reverti: atque hac ratione collationem Præbendarum ad Regem jure regaliæ primitus perveniſſe, admodum veriſimile eſt.

XVI. Porrò ſicuti ſola feudalia primùm juri regaliæ, juxta naturam feudorum, ſubjecta fuêre; ita & ſola collatio Præbendarum feudis illis annexa ad Regem pertinuiſſe videtur: admodumque veriſimile, Regem nihil ſibi attribuiſſe, niſi feuda cum omnibus quæ iis videbantur annexa.

XVII. Et quidnî hinc contigiſſe dicamus, quod in quibuſdam Eccleſiis regalia obtineret quoad temporalia, non autem quoad ſpiritualia; quemadmodum jam pri-

XIX. Notandum inſuper, jura feudorum non ex jure ſcripto, ſed potiùs conſuetudinario conſtare; ideòque non eaſdem fuiſſe in omnibus Provinciis feudorum conditiones & jura, uti rectè obſervat Du Cange in Gloſſario, verbo *Relivium*, & verbo *Feudum*; atque inter cæteras conſuetudinum diſſonantias, hæc erat; quod in aliquibus Provinciis Domino directo competeret mortuo vaſallo jus *relivii*; ipſique cederent fructus, quoad uſque novus vaſallus jus hoc relivii ſolviſſet, & inveſtituram à Domino directo accepiſſet: in aliis verò Provinciis feuda *liberè* abſque onere relivii ad hæredes vaſalli tranſirent: neque Domino directo uſusfructus acquireretur.

XX. Ex qua conſuetudinum varietate facilè intelligi poteſt, cur non in omnibus Eccleſiis eodem tempore recepta fuerit Regalia; etiam quoad uſumfructum feudorum ad Eccleſiam ſpectantium.

Cum enim nec laicalia feuda illi juri eſſent in iis Provinciis ſubjecta; rationi diſſonum viſum fuiſſet, feuda Eccleſiaſtica illi oneri ſubjicere.

Unde Petrus De Marca *lib.* 8. *De Concordia Sacerdotii & Imp. c.* 22. *n.* 5. rectè obſervavit, Jus Regaliæ imprimis introductum fuiſſe in Provincias in quibus mutatio Domini neceſſitatem imponit ſolvendi *relivium*:
" Cùm econtra in illis, quæ huic juri *relivii* obnoxiæ non
» ſunt, nihil à Regibus tentatum fuerit, quoad uſum-
» fructum Regaliæ.

XXI. Ipſum quoque Concilium Lugdunenſe II. ſub Gregorio X. hanc Eccleſiarum varietatem circa uſum Regaliæ ſat apertè agnovit in *Cap.* 13. *De Elect. in* 6. ipſa Regalia reſtringens ad eas Eccleſias in quibus ab ipſa fundatione, vel ex antiqua fundatione invaluerunt. Verba Canonis ſunt: " Qui autem ab ipſarum Eccleſiarum
» cæterorumque locorum *fundatione*, vel ex *antiqua conſue-*
» *tudine* jura ſibi hujuſmodi vindicant, ab illorum uſu
» ſic prudenter abſtineant, & ſuos Miniſtros in eis ſoli-
» citè faciant abſtinere, quod ea, quæ non pertinent ad
» fructus, ſive reditus provenientes vacationis tempore
» non uſurpent: nec bona cætera, quorum ſe aſſerunt
» habere cuſtodiam, dilabi permittant, ſed in bono ſta-
» tu conſervent.

XXII. Hunc Canonem de hoc jure regaliæ, de quo agimus, loqui, teſtis eſt Durandus Epiſcopus Mimatenſis, vulgò dictus *Speculator*, qui ipſi Concilio interfuit. Verba ejus ſunt: " Regalia hîc vocantur jura Regi in
» quibuſdam Eccleſiis & Monaſteriis competentia: quia
» videlicet illis vacantibus Rex ſub prætextu cuſtodiæ fa-
» cit fructus ſuos, & etiam in quibuſdam Præbendas con-
» fert, ſicut patet in quibuſdam Eccleſiis Franciæ.

XXIII. Teſtatur inſuper Durandus ad clamorem Prælatorum Franciæ & Angliæ hunc Canonem editum eſſe. " Præſens Conſtitutio fuit (inquit) ad clamorem Præ-
» latorum Franciæ & Angliæ promulgata.

XXIV. Non tantùm evincit hic Canon, eo tempore Jus regaliæ in *quibuſdam duntaxat* Eccleſiis receptum;

ſed

Digitized by Google

» Parlamenti Pariſienſis edici, probandam eſſe poſſeſſio-
» nem Regis in Eccleſiis, juxta quam deinde Curia de-
» cernebat de Jure regaliæ.

Poſt hæc relatis nonnullis Regum Ordinationibus, nec non quodam vetere regeſto in quo enumerantur Eccleſiæ Juri regaliæ non ſubjectæ, tandem *num.* 9 ſubjungit:
" Qui materiam hanc cum aliqua cura tractarunt, velu-
» ti Ruzæus & Probus, ex his Conſtitutionibus conſe-
» qui aiunt, jus Regaliæ non eſſe ubique ſimile, nec in
» univerſo Regno vigere, Regem verò eo uti non poſ-
» ſe, niſi in Eccleſiis ubi poſſeſſionem habet omni me-
» moriâ antiquiorem.

XXVII. " Attamen diſſimulandum non eſt tentaſ-
» ſe jamdiu quoſdam perſuaſum omnibus facere, Jus Re-
» galium eſſe jus merè Regium & ad Coronam pertine-
» re, ut ipſi loquuntur, atque adeò ad univerſas Regni
» Eccleſias porrigendum eſſe abſque diſcrimine. Ita enim
» ante hos trecentos fermè annos ſenſit Joannes Butille-
» rius in ſua Summa Rurali. At Paſquierius, tametſi Re-
» gius in Camera Computorum Advocatus eſſet, opinio-
» nem illam erroneam eſſe contendit, & dignam potiùs
» adulatore aulæ quàm Juriſconſulto Gallo. Addit verò
» Guidonem Fabrum Pibracium generalem Regis in Par-
» lamento Pariſienſi Advocatum, qui jus Regaliæ gene-
» rale ubique eſſe urgebat edicto ſtatui, id obtinere non
» potuiſſe, ac de ſententia fuiſſe dejectum.

XXVIII. " Nihilominus hinc factum eſt ut vetus
» loquendi modus in antiquis Regum Conſtitutionibus
» uſurpatus, mutatus dein fuerit. Edictum quippe anni
» milleſimi ſexcenteſimi ſexti verbis ambiguis & obli-
» què inflexis conceptum eſt, quæ duplici interpretatio-
» ni obnoxia ſunt, cùm in eo contineatur Regem nolle
» uti jure Regaliæ in detrimentum Eccleſiarum exempta-
» rum. Verba enim hæc occaſionem ſubminiſtrarunt in-
» veſtigandi an exemptio illa intelligenda eſſet de exem-
» ptione juris & de præſcriptione, aut de exemptione à
» Principe conceſſa, ſive gratuito, ſive titulo oneroſo. Viam
» autem controverſia hæc aperuit Arreſto Parlamenti Pa-
» riſienſis lato anno 1608. quo edicitur ne Advocati in du-
» bium revocent an Rex jure regaliæ uti poſſit in univer-
» ſis Regni Eccleſiis; quod jam præjudicatum fuiſſet, edic-
» tum eſſe intelligendum de exemptione conceſſa ob ti-
» tulum oneroſum. Querelam adversùs hoc Arreſtum mo-
» vit Clerus Gallicanus apud Regiam Majeſtatem.

XXIX. Hac Cleri interceſſione obtentum fuit, ut hoc Arreſtum Parlamenti Pariſienſis ſine executione ſuſpenſum remanſerit uſque ad an. 1673. quo Rex publico Edicto declaravit jus regaliæ ſibi competere in omnibus Eccleſiis ſui Regni, exceptis iis, quæ titulo oneroſo ſunt exemptæ. Quæ Declaratio edita 10. Februarii, fuit pro-

XXXII. Poſt habitam deliberationem, expoſitum fuit Regi ex parte hujus conventus, imprimis quod auctoritas Epiſcopalis quoad prædicationem verbi Dei, reconciliationem pœnitentium; & exercitium Juriſdictionis ſpiritualis non parum læderetur per uſum Regaliæ. Secundò, quod ipſe uſus Regaliæ per nupera Parlamenti Pariſienſis Arreſta eſſet non parum extenſus: quapropter ſupplicavit, ut Rex integram vellet conſervare Juriſdictionem Epiſcopalem, nec non declarare, quomodo hoc jure Regaliæ uti poſthac intenderet.

XXXIII. Ad hanc Cleri expoſitionem & poſtulationem ſequuta eſt declaratio regia in Januario an. 1682. qua quidem prior declaratio an. 1673. confirmatur quoad extenſionem regaliæ ad omnes Eccleſias, ſed uſus regaliæ circa duo præcipuè puncta mitigatur, quam mitigationem infra referemus.

XXXIV. Hac declaratione Conventui Cleri Gallicani propoſitâ, & auditâ relatione Commiſſariorum ſuorum, ut pacem Regno & Eccleſiis conciliaret, præveniretque incommoda, quæ diviſio Sacerdotii & Imperii ſecum trahere ſolet, nec non attentâ mitigatione ſuper uſu regaliæ per Regem factâ, reſolvit de unanimi judicio omnium Provinciarum, jus Regaliæ *univerſale* indubitatum & extra conteſtationem; eum in finem conſentiens, in quantum opus eſſet, ut idem jus regaliæ, quo Rex fruebatur in majore parte Eccleſiarum ſui Regni ante Arreſtum Parlamenti de 24. Aprilis 1608. maneat extenſum ad omnes Eccleſias Regni juxta terminos declarationis regiæ de 10. Februarii 1673. Habetur hæc Cleri declaratio, uti & præcedens regia, apud Claudium Blondeau loco citato.

XXXV. Cùm verò non ſine fundamento vereretur Clerus Gallicanus, ne hac declaratione & conſenſu in extenſionem regaliæ exacerbaretur, & offenderetur ipſe Pontifex Innocentius XI. reſolvit, ſcriptis ad eum litteris rationem ſui facti exponere, eumque hac ratione placare.

XXXVI. Litteræ hæ miſſæ fuêre 3. Februarii ejuſdem anni. In his imprimis exponunt, Regni & Sacerdotii tutâ piâque concordiâ res humanas niti; " dum unum
» ab altero impugnatur, periclitari utrumque, eâ occa-
» ſione & de regno tolli juſtitiam & de Eccleſia pacem,
» ſchiſmata & ſcandala ſuſcitari, & fieri animarum perditio-
» nem ſimul & corporum; ſine horum concordia res hu-
» manas nec incolumes eſſe poſſe, nec tutas; uti jam
» pridem dixerunt Goffridus Vindocinenſis & Ivo Car-
» notenſis.

XXXVII. Dein oſtendunt, regaliæ uſum non eſſe ex iis, quæ ad fidem ſpectant, vel quæ æternâ lege ſancita, inconcuſſa & invariata manere debent; ſed ex iis quæ

Digitized by Google

» quæ propagatum, plurimas jam Regni Eccleſias occu-
» parit ; ex quo illud efficitur, regaliæ cauſam, non ad
» *Fidei*, morumque *regulam*, quæ *immobilis & irrefor-*
» *mabilis* ſit, ſed ad diſciplinam, quæ pro locis ac tem-
» poribus ſubinde mutetur, quæque temperamenta ac
» ſalubrem illam moderationem admittat, omninò per-
» tinere.

XXXIX. Tum totum cauſæ ſtatum, nec non rationes ac neceſſitates explicant, quæ ipſos ad condeſcendendum huic extenſioni, & nonnihil à Canonum tenore deflectendum moverunt, quòdque " poſt Eccleſiarum qua-
» rumdam libertatem totis ſexaginta annis ſtrenuè pro-
» pugnatam victi in eo Tribunali, quod ipſi antiquo mo-
» re Regni appellavimus (inquiunt) acquieſcere potiùs,
» quàm omnia movere, Regiam poteſtatem cum Ponti-
» ficali committere, nova deinceps bella ciere vellemus.
» Nos pacem anteponimus, nec in ſimili cauſa piget
» imitari Vindocinenſem Abbatem, non minùs fortitu-
» dine, quàm prudentiâ clarum, cujus verbis dicimus;
» *Habeat Eccleſia ſuam libertatem ; ſed ſummopere caveat,*
» *ne dum nimis emunxerit, eliciat ſanguinem, & dum ru-*
» *biginem de vaſe conatur eradere, vas ipſum frangatur.*

XL. Exponunt, qualiter & ipſi Pontifices in hac ipſa materia aliquando reſcripſerint, cum Rege moderatè agendum; ac notanter Innocentius III. ad Galliæ Epiſcopos ſcribat *lib.* 3. *Epiſt.* 107. " Fraternitati veſtræ con-
» ſulimus bonâ fide, quatenus cum chariſſimo Filio noſ-
» tro Rege, quantò meliùs poteritis, componere ſtudea-
» tis ; quoniam arcus qui ſemper eſt tenſus, vires amit-
» tit, & nonnumquam Reges vincuntur manſuetudine
» magis, quàm rigore.

XLI. Hiſce litteris quàm parum pacatus fuerit Pontifex, pateſcit ex litteris in forma Brevis reſponſoriis, datis 11. Aprilis ejuſdem anni 1682. in quibus ſtatim in exordio ſcribit, ſibi permoleſtum accidiſſe, ac planè acerbum, cognoſcere ex litteris ipſorum, Epiſcopos Clerumque Gallicanum, qui corona olim & gaudium erat Apoſtolicæ Sedis, ita ſe erga illam in præſens gerere, ut cogamur (ait) multis cum lacrymis uſurpare illud Propheticum, *Filii matris meæ pugnaverunt adverſus me.*

Et quidem " in ea cauſa reſiſtitis (ait) in qua veſtra-
» rum Eccleſiarum ſalus ac libertas agitur, & in qua nos
» pro juribus & dignitate Epiſcopali in iſto Regno tuen-
» da, ab aliquibus ordinis veſtri piis & fortibus viris ap-
» pellati abſque mora inſurreximus, & jam pridem in
» gradu ſtamus nullas privatas noſtras rationes ſecuti, ſed
» debitæ Eccleſiis omnibus ſollicitudini & intimo amori
» erga vos noſtro ſatisfacturi.

XLII. Scribit deinde, quod ex eorum litteris intelligat, omnia in eorum Conventu *metu* geſta eſſe; redarguitque eos, quod timuerint, ubi non erat timor. " Id
» unum (ait) vobis timendum erat, ne apud Deum ho-
» mineſque redargui jure poſſetis, loco atque honori veſ-
» tro & Paſtoralis officii debito defuiſſe.

XLIII. Officii eorum fuiſſe dicit; " Sedis Apoſtoli-

» tente Deo authoritate improbamus, reſcindimus & caſ-
» ſamus quæ in veſtris comitiis acta ſunt in negotio Re-
» galiæ, cum omnibus exinde ſecutis & quæ impoſterum
» attentari contingat, eaque perpetuò irrita & inania
» declaramus, quamvis, cum ſint ipſa per ſe manifeſtò
» nulla, caſſatione aut declaratione hujuſmodi non
» egeant.

XLVI. Quid receptis his litteris egerit Clerus Gallicanus, aut quid repoſuerit, neſcio; hoc ſcio, uſum Regaliæ tam quoad ſpiritualia, id eſt, collationem Beneficiorum, quam temporalia in omnes Eccleſias auctoritate regiâ, non obſtantibus his Sedis Apoſtolicæ litteris, juxta Declarationem regiam de anno 1673. ejuſque modificationem de anno 1682. inductum eſſe; & Regem de facto uti jure Regaliæ in omnibus Regni ſui Eccleſiis Sede Epiſcopali vacante.

Tria præcipuè ſunt circa quæ uſus Regaliæ nonnihil limitatus apparet.

XLVII. Primùm circa litigium, jam vice privilegii Regaliæ receptum erat, quod omnia Beneficia tempore aperturæ Regaliæ *litigioſa* caderent in Regaliam. Hinc contingebat, quod imminente morte alicujus Epiſcopi poſſeſſoribus Beneficiorum moverentur lites; ut morte adveniente, Beneficia ipſorum jure Regaliæ impetrari poſſent: hoc quia multis fraudibus, & injuſtis vexationibus portam aperiret, declaratum eſt per Edictum de 10. Februarii 1673. *litigium* non facere locum Regaliæ, niſi conteſtatio fuerit inter Partes *ſex menſibus* ante obitum Epiſcopi aut Archiepiſcopi.

XLVIII. Manet interim hoc Regaliæ privilegium, ut ſi Beneficia litigioſa, modò lis *ſex menſibus* ante obitum Epiſcopi inſtituta & formata fuerit, cadant ſub regalia, ipſe Rex ea tamquam verè vacantia jure regaliæ conferat.

Hoc privilegium alio non videtur niti poſſe fundamento, niſi quod credatur, regaliam habere locum, dum non conſtat, Ordinarium revera ritè contuliſſe; ipſumque locum vacantem eſſe de jure & facto repletum.

XLIX. Pridem enim Conſtitutione regia quæ vulgò dicitur *Philippina*, editâ in Octobri anno 1334. & renovata 5. Maii 1346. quam refert *Le Maitre* in Tractatu De Regalia *cap.* 2. declaratum fuit, Reges Galliæ eſſe & fuiſſe in poſſeſſione conferendi jure regaliæ Præbendas, dignitates & Beneficia vacantia de jure & de facto vel *de jure tantùm* vel *de facto tantùm.*

L. Vacat autem *de jure* tantùm, quando quis incumbit poſſeſſioni coloratæ ex prætenſo juſto titulo præcedenti.

De facto tantùm vacat, ſi collatio Beneficii facta ſit, ſed poſſeſſio corporalis nondum fuerit capta: quia revera titulum & jus habet Collatarius; ſed tantùm deeſt poſſeſſio, quæ eſt *facti*: uti latiùs exponit citatus Auctor; unà monens, conformiter ad hanc regiam Declarationem, infinita propemodum eſſe Parlamentorum Arreſta; quin & judicatum dicit Beneficium tamquam vacans in

rega-

Digitized by Google

ſacros Canones & Ordinationes regias requiſitas.

Volens ulterius, ut Proviſi de ſimilibus Beneficiis jure Regaliæ, ſe ſiſtant Vicariis Capitulorum, ſi Sedes adhuc vacent; aut ipſis Prælatis, ſi novi ſucceſſerint, ad obtinendam approbationem & miſſionem Canonicam, priuſquam ullam functionem exerceant.

Ut intelligatur in quo conſiſtat hæc moderatio regaliæ, notandum, quod Rex utendo jure regaliæ Sede vacante, non tamquam Patronus præſentet ad Beneficia vacantia; ſed intrando in jus Epiſcoporum, *pleno jure* conferat; titulumque Canonicum Beneficiorum ſe dare ſuſtineat: ideòque nec ulla Ordinarii inſtitutione authoriſabili opus eſſe; ſed proviſum vigore regiæ collationis poſſe poſſeſſionem Beneficii accipere, ac ſi ab ipſo Epiſcopo collationem & inſtitutionem accepiſſet: de quo jure capite plura ſequenti.

LIII. Cum autem jam receptum eſſet, quæcumque Beneficia, exceptis ſolis Parochialibus, ad proviſionem Epiſcoporum quocumque titulo ſpectantia, eſſe ſubjecta regaliæ, atque jure regaliæ à Rege poſſe *pleno jure* conferri; etiam Decanatus aliaque ſupra expreſſa Beneficia *pleno* jure in regalia vacantia conferebantur; ita ut functiones ſuas vi hujus collationis abſque Ordinarii approbatione, vel miſſione Canonica obire poſſent: ideòque videtur Rex uſum regaliæ nonnihil temperaſſe, dum proviſos de Decanatu, Archidiaconatu, aliiſque Beneficiis curam animarum, aut juriſdictionem vel functionem Eccleſiaſticam ſpecialem annexam habentibus, ad Ordinarios, pro obtinenda *approbatione* & miſſione Canonica, remittit.

LIV. Tertiò, videtur temperatus uſus regaliæ; eo quod in Edicto de anno 1682 declaret Rex, ſola illa Beneficia vacatura in regalia, quæ *revera* ſpectant ad proviſionem Epiſcopi defuncti; ita quidem, ut ſi Epiſcopus & Capitulum conferant per *turnum*, aut per *vices*; aut Præbendas diviſerint; ut collatio unius lateris ſpectet ad Epiſcopum, alterius verò ad Capitulum, Rex jure regaliæ non ſuccedat, niſi in jus Epiſcopi; Capitulum verò jure ſuo utatur, ac ſi Sedes non vacaret.

Si autem collatio ſpectet conjunctim ad Epiſcopum & Capitulum; tunc aperta regalia mittet Rex Commiſſarium, qui unà cum Canonicis eligat, ſupplens locum Epiſcopi.

Sin verò Epiſcopus intret Capitulum ut in qualitate Canonici cum aliis Canonicis aliquem præſentet; cui dein in qualitate Epiſcopi ad præſentationem Capituli confert & inſtituit, eo caſu rurſus Commiſſarius Regis in præſentatione habebit ſuffragium Epiſcopi; ipſaque præſentatio Capituli fieri debebit ipſi Regi; ipſaque proviſio nomine Regis expediri; quemadmodum debuiſſet exhiberi Epiſcopo; & ejus nomine collatio ſive inſtitutio fieri: ita ut Rex jure regaliæ ſuccedat in totum jus Epiſcopi, permittendo illæſum jus Capitulorum.

[illegible] que Regem Beneficia ad proviſionem Epiſcopi ſpectantia poſſe conferre eo jure, quo primis ſæculis ipſi Epiſcopi de omnibus Beneficiis ſuæ Diœceſis diſponebant; quando necdum præſentatione Patronorum ligabantur. Hinc conſequenter deducunt, Regem liberè conferre Beneficia juris Patronatûs Eccleſiaſtici; tametſi præſentatio ad Monaſterium aut Capitulum ſpectet; modò collatio ſeu *inſtitutio* ad Epiſcopum pertineat: quia Rex utitur jure *primitivo* Epiſcopi, quod per præſentationem Patroni non reſtringebatur; & ita definitivè judicatum anno 1683. referturque ipſum Arreſtum cum fundamentis tum ab Advocato Regaliſtæ, tum Advocato Regio adductis, inter probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 16. *num.* 60.

LIX. Ulterius Miniſtri Regii reputantes regaliam, etiam quoad collationem Beneficiorum pro jure Regio, & Coronæ, cenſent, huic juri Papam nullatenus derogare poſſe, neque ullas in eo partes habere.

Quare nec vacantia in Curia, ſi regalia tempore vacationis fuerit aperta, Papa conferre poteſt; ſed à Rege conferuntur, uti notavit Le Maître in tractatu *De Regalia cap.* 11. " Quia (ait) vacatio in regalia eſt extraordinaria & anomala, in qua Papa ſolam habens inſpectionem non poteſt ſe dicere Ordinarium Ordinariorum; neque ſibi ullum jus, ſive titulo devoluti, aut alio quocumque vindicare: Nam regaliâ in aliqua Eccleſia apertâ, Beneficium illius vacare non poteſt ad alterius diſpoſitionem, quam Regis.

LX. Imò ex ſententia Pragmaticorum Galliæ, Rex in hoc jure nullum agnoſcens Superiorem, à nullo, etiam Papa, præveniri poteſt; neque negligentia ejus ſuppleri: tametſi intra tempus à Canonibus Patronis & Collatoribus præfixum, non contulerit. Quin juxta Declarationem Ludovici XII. anni 1499. Regalia durat 30. annis; ita ut ſufficiat, intra illud tempus Beneficium, quod apertâ regaliâ vacavit, conferri. Le Maître *cap.* 5. Quod hodie nonnihil temperatum; de quo infra.

LXI. Deinde addit; quod " ſi inter regaliſtam & Proviſum ab Ordinario fuerit lis; ipſique regaliſtæ adjudicatum poſſeſſorium *momentaneum* ſeu *recredentia*, ut vocant, manſeritque hoc modo in poſſeſſione & lite per 20. annos, poſtmodum moriatur, licet tunc regalia non eſſet aperta, nihilominus vacaret Beneficium in regalia, ait Le Maître: Nam (ait) eſt principium notorium in materia regaliæ, quod collatio ſemper revertatur ad Regem, quouſque collatio Regis habuerit ſuum *plenum* & *integrum* effectum; ipſe regaliſta manſerit in pacifica poſſeſſione, vel per judicium contradictorium & definitivum fuerit excluſus. " Hæc ille, qui candidè dein fatetur, " id eſſe in favorem regaliæ contra collationem Ordinarii, & ejus Proviſum.

Deinde monet, quod regaliſta nequeat à lite in favorem Proviſi ab Ordinario deſiſtere; aut cum eo tranſige-

Digitized by Google

» ſtent collationibus jure regaliæ factis regulæ Cancellariæ, prout nec etiam jus commune, ut amplè probatur in pluribus locis præſentis operis, ergo multò minùs obſtabit hæc conſuetudo generalis, aut particularis, » cum non ſit majoris & efficacioris virtutis, ſed minoris, » ut patet intuenti." *Quæſtio* 31. *De Regalia.*

Idem aſſeruerunt poſt Probum communiter Pragmatici Galli; atque in ſpecie, Regulam *De Veriſimili Notitia* non conſtringere Regem, ſæpius judicatum fuiſſe refert Brodæus loco citato; aſſeritque, anno 1572. judicatum pro regaliſta, non obſtante, quod proviſio ei fuiſſet facta a Rege in civitate Pariſienſi, *eadem die & hora obitus* ultimi poſſeſſoris defuncti in civitate Meldenſi, decem milliaribus Gallicanis diſtante Pariſiis. Sufficit enim (ait Brodæus) quod is per cujus obitum impetratum eſt Beneficium, obierit, & Beneficium ejus verè vacet: & hoc caſu vulgò jactatur, *opinionem veritate præveniri.*

Similiter Regulam de 20. *diebus* ſive *de infirmis reſignantibus*, non ligare Regem, Parlamentorum Arreſtis, & Pragmaticorum auctoritate receptum eſt; quemadmodum notat Brodæus ad Lolietium *Litt. R. num.* 47. & jam pridem notavit cæterorum Pragmaticorum in propugnandis regaliæ prærogativis facilè primus Carolus Molinæus ad Regulam *De infirmis reſignantibus*, *num.* 181. ubi quærit: "Quid ſi Rex ex cauſa reſignationis nominaverit: » ſed Reſignans infirmus erat, & ex infirmitate eadem » infra 20. dies à die præſtiti conſensûs vitâ functus eſt, » an Rex iterum per obitum nominare poſſit?" Poſtquam nonnulla adduxit, quæ ſuadere videntur, Regem iterum nominare non poſſe, contrarium tamen de facto notoriè ſervari, deinde ſubjungit: " Breviter ego dico » quod ipſa Regula 18. (*De infirmis reſignantibus*) » non poteſt habere locum in Rege... Quod autem ſimile ſervatur in Rege, non eſt in vim dictæ Regulæ, » ſed quia Rex Princeps ſupremus eſt, qui nominationem » ſuam ita tacitè, vel expreſsè limitare ſolet. Et conſequenter deficiente conditione tacitâ vel expreſsâ, videlicet quia infirmus non ſupervixit dictos 20. dies, » deficit conſenſus, & ſic nominatio Regis; & conſequenter reſignatio tamquam ſine ejus conſenſu facta; » & ſic de integro per obitum poteſt Rex alium nominare.

Regulæ quoque *De publicandis Reſignationibus* non eſſe locum in Regalia, teſtatur Brodæus loco citato; quamvis hæc uti & duæ præcedentes in Regno Galliæ receptas eſſe nullus ambigat.

Quin & Veteribus omnibus jam pridem perſuaſum fuit, Decretum *De Paſificis Poſſeſſoribus* inſertum Pragmaticæ Sanctioni, & cui conſonat Regula Cancellariæ *De Triennali Poſſeſſore*, non poſſe tueri pacificum Poſſeſſorem contra Regaliſtam, niſi triginta annorum continua & pacifica poſſeſſione fuiſſet munitus, uti videri poteſt apud Ruzæum *Privilegio* 23. ubi *num* 2. ait: " Hodie in » Regalia etiamſi quis poſſiderit Beneficium 10. vel 20. » annis pacificè, ſi aperiatur Regalia, & vacet Beneficium vel de jure vel de facto, ſemper Rex illud jure *vorem* a Rege admitti non poſſe dicit; atque ita per Arreſtum ſupremæ Curiæ deciſum fuiſſe teſtatur.

Verùm & ad hanc reſignationem jus Regaliæ poſteriora Parlamentorum Arreſta extendiſſe monet Brodæus allegato *num.* 47. & ex illo Carolus Fevretius *De Abuſu lib.* 2. *cap.* 6. idque etiam *retenta penſione*: quia, inquiunt, Rex Franciæ in materia Regaliæ *non tantum fungitur vice Ordinarii*, *ſed etiam ſummi Pontificis.* Addunt autem, " mirum non eſſe, ſi Ruzæus aliter ſenſerit; quia eo tempore reſignationes *in favorem* parum erant in uſu: ſucceſſu vero temporis factæ ſunt quaſi *ordinariæ* in Curia » Romana; nec conceduntur *diſpenſativè*, ſed quaſi res » jure communi permiſſæ; Rex igitur hujus juris com» munis particeps eſſe voluit.

Ita Fevretius qui & addit, Regem diſpenſare ſuper ætate; item poſſe conferre ſub conditione *ſi vacet.*

L X I V. Hæc aliaque Regaliæ privilegia & prærogativæ, quæ paſſim à Pragmaticis Gallis annotantur, ſi ritè expendantur, eorumque prima origo inquiratur, non dubium, quin potiore jure de iis quàm de ipſa Regalia dici poterit cum Renato Choppino *lib.* 1. *De Sacra Polit. tit.* 7. *num.* 9. non ex vetuſtis monumentis; ſed ex Regiis Tabulis ſolum, Patriiſque Senatuſconſultis petendam eſſe privilegiorum tractationem. Quin ſi ratio horum privilegiorum omni ſecluſo humano affectu ſingillatim æquâ lance libretur, verendum, ne multorum una ratio fuiſſe repetiatur, illa quam in ſua Declaratione anni 1682. agnovit Rex ipſe Chriſtianiſſimus, nimirum, *Parlamenti Regii Pariſienſis zelus, & ordinarius affectus pro augmentatione jurium Regiæ Coronæ*; *qui* (ut ait Rex) *ab aliquot annis dedit nonnulla Arreſta, quæ non parum uſum Regaliæ extenderant.*

L X V. Interim & illud fatendum eſt; multa tum in Regulis Cancellariæ, tum Pontificiis & Canonicis Conſtitutionibus, quibus privilegia Regaliæ contrariari videntur, meræ diſciplinæ, & juris poſitivi occurrere: & quibus per contrarium uſum derogari poteſt; unde his contrarius uſus tolerari, modò ea quæ jus naturæ, ipſaque recta ratio in proviſione Beneficiorum requirit, de reliquo obſerventur, poteſt: præſertim cum & Pontifices & Concilia non ſemel declararint, Conſtitutiones tametſi generaliter expreſſas, perſonas Regum ob eorum excellentiam, & ſpecialem prærogativam non comprehendere; uti in ipſa quoque ultima generali Synodo Tridentina expreſſum eſt: atque ſignanter *Seſſ.* 25. *cap.* 9. *De Reformat.* ubi poſtquam ſpecialem modum probandi Jus Patronatus propoſuit, mox ſubjicit: " Exceptis illis, quæ » ad Imperatorem, & Reges, ſeu Regna poſſidentes, » alioſque ſublimes ac ſupremos Principes jura Imperii in » Dominiis ſuis habentes, pertinent." Imò etſi hæc exceptio nominatim non eſſet expreſſa, nihilominus Reges non comprehendi, nî *nominatim* ſint expreſſi, non ſemel & ipſi Romani Pontifices declararunt; uti circa Expectativas ſublatas *Seſſ.* 24. *cap.* 19. *De Reformat.* oſtendetur capite ſequenti.

L X V I. Hoc igitur Regii Miniſtri, qui Juribus Coronæ

ramus, qualia in ſua origine quædam ex illis fuerint, hoc compertum eſt, Canonicatus, præſertim Cathedralium Eccleſiarum, non poſſe inter *prophana Beneficia* computari; utpote qui non exiguam juriſdictionis & regiminis Eccleſiaſtici portionem annexam habent. Scitur enim Capitulum Cathedrale ex Canonicis conſtans *Senatum* Eccleſiæ hodie conſtituere, atque unà cum Epiſcopo præcipua Eccleſiæ negotia abſolvere; quin & Sede vacante in regimen & juriſdictionem Epiſcopi ſuccedere; quemadmodum *part.* 1. *tit.* 8. *cap.* 1. oſtendimus. Ut propterea admodum perniciosum ſit Eccleſiis, dum Canonicatus tamquam *prophana* quædam *Beneficia* distribuuntur; non ut Eccleſiis ipſis, ſed potius perſonis provideatur: & non rarò ipſe Eccleſiæ *Senatus* ex pueris Senatorum Regiorum componatur.

CAPUT IX.

De Nominatione Regia extra Regaliam; & de oblatis ad Monaſteria.

1. *Rex plurium Eccleſiarum Patronus.*
2. *Reges prætendunt Beneficiorum plenam collationem.*
3. *Comitiſſa Flandriæ jus conferendi* pleno *jure habuiſſe olim videtur.*
4. *Similiter Reges Angliæ.*
5. *Reges Galliæ jure Regaliæ* pleno *jure conferunt.*
6. *Super hoc jure contentio inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum Regem Galliæ.*
7. *Jus hoc Regi competere poſſe ex tacito vel expreſſo conſenſu Sedis Apoſtolicæ fatetur Bonifacius.*
8. *Rex huic Pontificis declarationi acquievit.*
9. *Reges & Principes etiam noſtri* pleno *jure collationis utuntur.*
10. *Carolus Molinæus credit Beneficia ad* plenam *collationem Principum ſpectantia, eſſe potius* ſæcularia *&* prophana, *quam Eccleſiaſtica.*
11. *Animadverſio in dictum Molinæi.*
12. *Habentes collationem à Principe, curam animarum debent habere ab Ordinario.*
13. *Principes etiam aliis titulis, quam Juris Patronatus Beneficia conferunt.*
14. *Conceſſit Leo X. Carolo V. ut nullus ad principales Dignitates ſæculares nominetur, niſi ipſi* gratus.
15. *Vigore hujus Indulti Principes noſtri nominant ad primarias Dignitates in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis.*
16. *Indulta conferendi Præbendas Regibus conceſſa interdum tantum perſonalia.*
17. *Indultum Regibus Galliæ datum in favorem Parlamenti Pariſienſis.*
18. *Hoc Indultum, quomodo extenſum?*
19. *Jam pridem Imperatori competiit jus* Primariarum Pre-

34. *Rex Galliæ quædam Monaſteria ob paupertatem ab hoc onere exemit.*
35. *Etiam Monaſteria mulierum huic juri ſubjecta.*
36. *Principes noſtri eo quoque utuntur in Monaſteriis tam virorum, quam mulierum.*

I. QUin Reges ac ſupremi Principes Eccleſiarum, quas Majores ipſorum vel fundarunt, vel dotarunt, Patroni ſint; & titulo Juris Patronatus etiam jure præſentandi gaudeant, nemo negaverit; uſuſque Juris illius notiſſimus eſt.

II. At prætendunt Reges & Principes ſibi ut Patronis, non tantùm competere ſimplicem præſentationem, qualis omnibus Patronis de jure competit; ſed *plenam* ac liberam Beneficiorum *collationem*: ita ut præter Regiam hanc collationem, vel donationem, non requiratur alia inſtitutio *authorizabilis* ſive *tituli* collativa; ſed tantùm inſtitutio corporalis, ſive immiſſio in poſſeſſionem.

III. Et quidem Comitiſſam Flandriæ jam pridem uſam fuiſſe conſtare videtur ex *Cap. fin.* ꝟ *De Conceſſ. Præbendæ.* Hîc ſcribit Honorius III. Epiſcopo & Præpoſito Capituli Cameracenſis: " Cum dilecta in Chriſto filia » Comitiſſa Flandrenſis fecerit Promiſſiones de non va- » cantibus Beneficiis Eccleſiarum, in quibus jus obtinet » Patronatus, & *donationes* eorum in manibus poſuerit » alienis.

Quamvis enim Pontifex conceſſiones ab ea Comitiſſa factas non vacantibus Beneficiis, vel donationes alteri cuidam commiſſas, improbet," nihil tamen improbat, » imò nec attingit eorum quæ pertinent ad Beneficiorum » jam vacantium collationem ſeu conceſſionem, ſeu *do-* » *nationem* Comitiſſæ huic ratione juris Patronatus com- » petentem," ait Boëtius Epo in Tractatu *De Regalia* vel Jure Principum in Beneficiis Eccleſiaſticis *num.* 4. " Quinimo (pergit Auctor) contra ſatis hinc apparet, » Comitiſſam vel Comitem Flandriæ ſemper ſolere ſin- » gularia Beneficia Eccleſiarum, in quibus jus obtinebat » Patronatûs *abſolutè conferre.*" Qui & ibidem oſtendit, *donationis* verbum, quo hîc utitur Pontifex, de ſimplici præſentatione accipi non poſſe; ſed pro *abſoluta* donatione ſeu collatione accipiendum eſſe: rectèque notat, ſimilis *donationis* ſex Præbendarum Sacerdotalium eidem Comitiſſæ competentis mentionem occurrere in *Cap.* 40. ꝟ *De Teſtibus.*

IV. Reges Angliæ hoc quoque jure jam pridem uſos fuiſſe, evincit Decretalis Innocentii III. cujus fragmentum extat in *Cap.* 6. ꝟ *De Conſuetudine*, & integra apud Antonium Auguſtinum in *Cap.* 4. *eodem titulo* in tertia Decretalium collectione.

In hac igitur integra Decretali de Rege Angliæ ſcribit Innocentius III. " Decanatum & Præbendas ipſius Ec- » cleſiæ (S. Petri de Curia Cenomanenſis) idem Rex & » Progenitores *conferebant*, Diœceſano Epiſcopo etiam » inconſulto.

 V. Re-

Digitized by Google

dam Bulla contentione hac durante emiſſa, fatetur, jus illud Regibus poſſe competere, ſaltem accedente conſenſu Sedis Apoſtolicæ tacito vel expreſſo. Verba Bullæ ſunt: " Ad te hujuſmodi Eccleſiaſtica dignitatum, perſonatuum, » Canonicatuum, Beneficiorum & Præbendarum collatio » non poteſt quomodolibet pertinere nec pertinet; nec » per tuam collationem poteſt alicui jus acquiri, ſine au» thoritate, vel conſenſu Sedis Apoſtolicæ, tacitis, vel » expreſſis; quos qui acceperit & ſe denegat accepiſſe, » eis propter ingratitudinem eſt privandus.

VIII. Rex huic conditioni acquieſcens reſpondit: " Quod collatione Beneficiorum uſus eſt, utitur ſicut ad » eum pertinet de jure & bona conſuetudine, ſicut S. Lu» dovicus, & alii prædeceſſores ſui uſi fuerunt, à tem» pore cujus memoria non exiſtit, nec circa hoc fecit, » nec intendit facere aliquam novitatem; nec credit quod » Papa ſibi facere velit, qui longum uſum ſuum & præ» deceſſorum ſuorum in collatione hujuſmodi novit ple» niſſimè ab experto.

IX. Hoc itaque jure & Reges Galliæ & Principes noſtri uti pergunt, ſemper nomine *collationis*, vel *donationis* utentes. Et quamvis non exprimant, ſe eo jure ex indulgentia, vel conſenſu Sedis Apoſtolicæ uti: ipſe nihilominus continuus & notorius uſus à Sede Apoſtolica non improbatus, de Sedis Apoſtolicæ conſenſu ſaltem tacito dubitari non ſinit.

X. Carolus Molinæus ad Regulam Cancellariæ De Infirmis reſignantibus, poſtquam oſtendit, Regem, & nonnullos inferiores locorum Dominos habere *collationem* Canonicatuum aliorumque Beneficiorum ſimplicium, addit *numero* 186. " Sed hujuſmodi Canonicatus, Sacella & » ſimilia Beneficia ad meram & perpetuam Regis colla» tionem ſpectantia, magis ſecularia, & *prophana* Benefi» cia ſunt, quam Eccleſiaſtica: quamvis non niſi Cleri» cis (quos tonſuratos vocant) conferantur. Quia tali» bus ex voluntate Regis fundatoris deſtinata ſunt. Un» de non habent de ſe ullam adminiſtrationem Clavium » vel Sacramentorum.

XI. Verum, uti rectè notat Ludovicus Thomaſſinus De Diſciplina Eccleſ. *parte* 4. *lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 12. " Majore cum veriſimilitudine dixiſſet Molinæus, aliqua » ex hiſce Beneficiis hujuſmodi fuiſſe in ſua origine. Vi» demus enim & hodie plura Oratoria in Principum & » Magnatum domibus, ad quæ ipſi Principes nominant » Eccleſiaſticos ad recitandum Officium Canonicum cum » annexis certis proventibus; ita tamen ut totum depen» deat à pietate & voluntate illorum Magnatum, qui aſ» ſumunt & dimittunt hos Eccleſiaſticos, cùm ipſis libue» rit, abſque ulla ab Epiſcopo dependentia in hac eorum » arbitraria pia liberalitate. Labente tempore ſimilia ar» bitraria & temporalia officia mutantur in Beneficia per» petua; & quandoque aliqua cura animarum eis an» nectitur; interim Patroni jus ſuum non amittunt; ſem» perque permanent eorum Collatores. Admodum pro» babile eſt, nonnulla Beneficia, quorum ipſi Principes

Beneficia & bona comprehendebat, ſenſim ad omnia extenſa fuerit; ut mirum videri non debeat, ſi jus conferendi *pleno* jure paulatim quoque ad omnia Beneficia ad Regiam proviſionem ſpectantia extenſum ſit.

XII. Porrò licet liberum eſſet Principibus, aliiſque Fundatoribus ad hujuſmodi adminiſtrationes ſive fundationes aſſumere; & etiamnum hodie id ipſis liberum ſit, quamdiu in Beneficia auctoritate Ordinarii erecta non ſunt, numquam tamen licuit aſſumere Clericos, qui Miſſarum ſolemnia celebrarent, aut Sacramenta adminiſtrarent, niſi priùs per ſacram Ordinationem ab Epiſcopis eam poteſtatem accepiſſent. Quapropter tametſi hodie quorumdam Beneficiorum collatio *pleno* jure ad Principes pertineat, ſi quæ Sacramentorum adminiſtratio, aut cura iis animarum annexa ſit, ea ab Epiſcopo accipi debet; nec eam laici quantumvis ſupremâ ac Regia auctoritate muniti dare queunt: quemadmodum jam pridem Imperatori declaravit Gregorius IX. apud Odoricum Raynaldum ad annum 1236. *num.* 21. " Eſto (ait) quod » aliqua Beneficia vacantia *conferas*, ut *curam* tamen *ani-* » *marum* illis annexam committere valeas, jus ſpirituale, » quod non cadit in laicum, non permittit.

Hac de cauſa Principes noſtri, uti & Reges Galliæ quamvis Beneficia plura *pleno jure* conferant, curam tamen animarum annexam nequaquam committere vel dare intendunt; ſed volunt, ut Proviſi eam ab Ordinariis ſuis accipiant: quod & in ipſis proviſionis litteris apponi ſolet.

XIII. Non tantùm titulo juris Patronatus Principes Beneficiorum proviſionem habere; ſed & aliis titulis, nimirum Indulti Apoſtolici, vel Regaliæ, aut inveteratæ conſuetudinis, ut in litteris proviſionis exprimi ſolet, notorium eſt in illis Eccleſiis, quarum Principes Fundatores non fuiſſe ſcitur; & nihilominus Beneficiorum & dignitatum collationem obtinent.

XIV. Anno 1515. 4. Julii Leo X. per Bullam indulſit Carolo V. quod nullus in Provinciis ei ſubjectis per ipſum (Leonem) aut Sedem Apoſtolicam, ſeu ejus Legatos, ſeu Nuntios ad Dignitates Abbatiales aut quorumcumque Monaſteriorum, etiam per Priores aut Præpoſitos regi ac gubernari ſolitorum, regimina præfici, nec illis de quorumcumque perſonis quovis modo provideri poſſit, niſi habitis priùs per Nos (ait) aut Sedem eandem intentione & conſenſu tuis de perſonis idoneis ad hujuſmodi dignitates & regimina providendum.

Deinde ulterius ſubjungit: " De aliis verò dignitatibus » videlicet ſecularibus, principalibus, & Regularibus » Conventualibus, intra prædictos diſtrictus, niſi de lo» cis tuæ ditionis ſubjectis exiſtant, aut tibi *gratis &* » *acceptis* de aliis locis oriundis provideri, nec non gra» tiæ ſpectativæ, & ſpecialiter reſervationes cum qui» buſvis ex illis deſcendentibus proviſionibus, & provi» deri mandatis intra eoſdem diſtrictus perſonis dum» taxat, qui locorum eorumdem diſtrictuum alienigenæ » vel extranei non fuerint, niſi forſitan tuus conſenſus

» aliis

Digitized by Google

XVI. Regibus Galliæ plura jam pridem Pontificia Indulta conceſſa fuiſſe leguntur.

In Hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis *tomo 4. pag.* 18. *&* 32. refertur à Bonifacio VIII. indultum fuiſſe Philippo Pulchro, *quod ad ſuum beneplacitum in qualibet Eccleſia Cathedrali & Collegiata Regni ſui una idonea perſona poneretur.* Et Clemens VII. Papa Avenionenſis indulſit Carolo VI. anno 1389. nominare ad duas Præbendas in omnibus Eccleſiis Cathedralibus. Et Innocentius VI. referente Guimerio dedit Joanni Regi nominationem 30. Præbendarum: quorum omnium Indultorum meminit Ludovicus Thomaſſinus De Diſciplina Eccleſ. *parte* 4. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 12. additque, viſibile eſſe Indulta hæc fuiſſe perſonalia.

XVII. Gaudent hodie Reges Galliæ jure Indulti ſive gratiæ expectativæ in favorem ſupremi Regni Cancellarii, Præſidum & Conſiliariorum Parlamenti Pariſienſis, quibus mandat Rex in vim Papalis Indulti provideri.

Gratiam hanc primùm factam Regibus Galliæ ab Eugenio IV. per ſpecialem Bullam anno 1538. confirmavit Paulus III. ad poſtulationem Franciſci I. indulgens, ut Prælati Collatores ſinguli ſemel in vita ſua dumtaxat & non ultra, provideant nominato Indultario de proximè vacaturo Beneficio, cujus annui proventus deductis omnibus expenſis & oneribus, pertingunt ad taxam conſtitutam; id eſt, *ducentarum librarum* Pariſienſium.

XVIII. Verùm hanc gratiam poſtmodum ad poſtulationem moderni Regis Ludovici XIV. auxit Clemens IX. editâ Bullâ anno 1667. quam integram, uti & præcedentem Pauli III. refert Claudius Horry in novo Tractatu De Materiis Beneficialibus; notatque quòd Cancellarius aliique Regii miniſtri hujuſmodi Indulto gaudentes, poſſint hanc gratiam alteri cedere, ſive in alium transferre, exprimitque formam quæ in hac ceſſione eſt obſervanda; quidque Ceſſionarius obſervare debeat, ut effectum Indulti obtinere queat. Vide quoque Caballutium in Juris Canonici Theoria & Praxi *lib.* 2. *cap.* 4.

XIX. Refert Continuator Abbatis Urſpergenſis Litteras Rudolphi Haſburgii ad quemdam Abbatem directas, quibus in vim *primariarum Precum* Clericum nominat ad Beneficia ad collationem hujus Abbatis ſpectantia; quæ meritò pro antiqua *primariarum Precum* formula refertur à Chokier in Proœmio Scholiorum primariarum Precum. Verba formulæ ſunt: " Cùm ex antiqua & approbata, ac à divis Imperatoribus, & Regibus inclytæ recordationis noſtris anteceſſoribus uſque ad nos producta conſuetudine, quælibet Eccleſia in noſtro Romanorum Imperio conſtituta, ad quam Beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinet collatio, ſuper unius collatione Beneficii precum noſtrarum *primarias* admittere teneatur, devotionem tuam rogamus; quatenus huic Clerico de Eccleſiaſtico Beneficio, quod ad acceptandum, facitque nominatum per Executores in litteris nominationis deſignatos recipi. Formulam hodiernam primariarum Precum refert Chokier in citato proœmio, qui & Bullam Pauli V. confirmativam harum Precum Scholiis illuſtravit; variaſque quæſtiones ad hanc materiam ſpectantes diſcuſſit; notatque *pag.* 18. ex Boetio Epone, quòd *primariæ Preces* " idcirco dicantur, quòd ſemel dumtaxat, ſeu pro *prima* ſaltem vice, non autem vel bis, aut ſæpius uni & eidem Imperatori, in una eademque concedantur Eccleſia.

XXII. Nominationem vigore harum *precum* ad Beneficia *vacatura* eſſe ſpeciem gratiæ *expectativæ* ad vacatura dubitari nequit: refertque Fagnanus ad *Cap.* NULLA 2. *De Conceſſ. Præb. num.* 9. dubitatum aliquando, an eo titulo non cenſerentur hæ *preces* ſublatæ per Concilium Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 19. *De Reform.* ubi tollit omnes conceſſiones ad *vacatura*: attamen quæſtione per Archiepiſcopum Cameracenſem hujuſmodi nominatione gravatum delatâ ad S. Congregationem Concilii Tridentini Interpretem, cenſuit S. Congregatio, haſce primarias preces non comprehendi dicto *cap.* 19. quia non nominatur Imperator qui eſt *ſpeciali* nota dignus. Et relatione facta ad Papam Gregorium XIII. ipſe ſententiam Congregationis probavit.

XXIII. Volunt nonnulli, etiam Regi Galliæ eſſe jus nominandi ad Præbendam titulo *Felicis* ad Regnum *adventus.* Verùm alii, quos ſequitur Caballutius in Theoria & Praxi Juris Canonici *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 11. dicunt, quod ambitio & adulatio Aulicorum jus iſtud introduxerit: " cui novæ introductioni (ait Caballutius) Senatus Pariſienſis plerumque fortiter interceſſit, exiſtimans ſatis detractum Eccleſiæ fuiſſe per Regaliam & Indulta in favorem ſuorum Officialium conſtituta, nec patiens alios concurrentes ac rivales, per quos Beneficia, ad quæ aſpirant, ſibi detrahi poſſint; ideoque novum iſtud indultariorum genus frequentibus Senatuſconſultis ſubmovit ac repulit, ut teſtatur Brodæus in Loüetium *lit. P. tit. Præbenda felicis ad Coronam adventus.* Et ita non ſemel judicatum fuiſſe refertur.

Diffiteri interim nequit Caballutius, interdum quoque pro Indultariis fuiſſe judicatum, uti teſtatur citatus Brodæus ad Loüetium *Litt. P. num.* 6. ubi & meminit Declarationis Ludovici XIV. moderni Regis Galliæ qua edicitur: Hoc jus pro felici Regis ad Regnum adventu tantum obtinebit in Eccleſiis Collegiatis, quarum Dignitates & Præbendæ non ſpectant ad collationem Ordinariorum Diœceſis in qua ſitæ ſunt, & in quibus ſunt plures quam ſex Præbendæ ultra dignitates.

XXIV. Illud magis expeditum, atque longo uſu receptum & probatum, " quod Rex in principio ſui Regni poſt ſuam coronationem in Abbatia Regni ſui de gardia ſua exiſtente ponere poſſit in Monaſteriis Monachorum unum Monachum, & in Monaſteriis Monialium

Digitized by Google

Choppinus ibidem *n.* 3. "Rex enim (ait) beneficus eſt
» ſacrarum Ædium Patronus : qua in ſpecie Legibus cau-
» tum eſt, exhauſto & egenti Patroni filio alimenta eſſe
» ex templi ipſius reditibus ſuggerenda.

Hanc juris illius originem & titulum notavit quoque Rebuffus loco citato *num.* 21. additque : " Quia licet Rex
» aut Fiſcus ſit ſemper dives, & idoneus ſolvendo, ta-
» men jure *Patronatus* conſiderato, & Monaſterio à ſe
» fundato, vel à Prædeceſſoribus Regibus, æquum fuit
» hujuſmodi Præſentatis ſubvenire.

Cum enim milites juramento Regi ad ſerviendum, & eum defendendum ſint obſtricti, quodammodò loco filiorum à Rege habendi ſunt; ſaltem ut iis ad inopiam redactis ſuccurratur; iiſque impenſum, cenſeri debeat Regi ipſi impenſum.

XXVI. Unde pluribus Regiis Edictis cautum fuit, nullum poſſe hujuſmodi Oblatorum loca in Monaſteriis occupare, niſi ſint milites *veterani vulneribus* pro ſervitio Regis ſauciati; inhibitione facta Monaſteriorum Superioribus alios admittendi vel recipiendi, aut quamcumque penſionem aſſignandi, quibuſcumque litteris Regiis eſſent muniti, uti latiùs deducit Carolus Fevretius De Abuſu *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 4.

XXVII. Addit præterea, quod ſi Præſentatus à Rege eſſet ſufficiens, ut ſibi de neceſſariis honeſtè provideret, is poſſit repelli; eo quod ſimilia loca non niſi pauperibus ſint deſtinata : quod & in ipſis litteris oblationis Rex ſignificat per hæc verba litteris apponi ſolita : *Par pitié & aumône, & en faveur des ſervices que nous a fait.* Rebuffus *num.* 28. Addit tamen *num.* 29. Non debet inquiri de *ſervitiis*, aut opponi quod non ſervierit : " quia
» duæ rationes ſunt; & una ceſſante, non ceſſat con-
» ceſſio. " Et videmus hodie hujuſmodi loca concedi etiam illis, qui nunquam Regi ſpecialiter ſervierunt.

XXVIII. Ulterius, cum jus hoc innitatur titulo fundationis ſeu Patronatus, ideo & reſtringitur ad Monaſteria fundationis Regiæ; quemadmodum notavit Choppinus loco ſupra indicato *n.* 4. & ex profeſſo Rebuffus *n.* 27.

XXIX. Quæſtionem aliquando motam fuiſſe, num huic oneri ſubjecta eſſent Cœnobia virorum Ordinis S. Auguſtini; uti refert Renatus Choppinus De Sacra Politia *lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 12. atque ipſo in cauſa perorante & poſtulante " placuiſſe Senatui, Clientem ſuum rec-
» tè appellaſſe, & Curiales Primates ſeu *Prioratus Au-*
» *guſtiniani* Ordinis, educatione oblati militis victuque
» neutiquam onerari, Arreſto in publicis cauſarum ac-
» tionibus lato, pridie nonas Junias ann. 1565.

Fundamentum ſuæ cauſæ proponens Choppinus aiebat :
" Prioratum quem Cliens ſuus obtinebat, Auguſtinianæ
» Regulæ ſubjici, & ita verè *Curionatum* cenſeri, ani-
» morumque curationi conjunctum Sacerdotium. Proin
» ſuggerendis veterano cibariis alligandum non eſſe; inſ-
» tar parœcianæ Eccleſiæ cujuſvis. Multum enim intereſ-
» ſe, an regularis Primatus Benedictino Ordini ſubjaceat,
» an Auguſtiniano. Ille quidem nullum parœciacum ha-
» bet actu ipſo regimen animorum annexum. Nam cu-

[illegible] gravare, ac propterea expreſsè in litteris ponitur hæc clauſula : *Pourveu toutefois, qu'autre n'ait eſté receu.*

Ita refert Rebuffus *num.* 26. qui & *num.* 25. notat :
" Quòd ſi ille cui eſt proviſum adhuc viveret, debet Rex
» novus expectare mortem illius antequam provideat;
» ne ſit moleſtus Monaſterio, & ne uno & eodem tem-
» pore ſit gravamen duorum.

XXXII. Debet autem ali in Monaſterio tamquam alter Religioſus, uti & verba litterarum indicant : *Avons donné & octroyé, donnons & octroyons ledit lieu, & vivre d'un Religieux en voſtredite Abbaye.* Et infrà : *Délivrez par chacun jour, pitance, vivres, & autres ſes neceſſitez telles que de raiſon; comme à un de voſdits Religieux, avec veſtiment ſuffiſant.*

XXXIII. Hinc concluditur, cogi poſſe oblatum ut habitet in Monaſterio; ibique præſtet ſervitia ab *Oblatis* præſtari ſolita; & portionem Monachalem accipiat; niſi ipſe Conventus malit ei extra Monaſterium penſionem ſolvere; uti Fevretius *n.* 46. judicatum refert ann. 1471.

Et quia ſæpe non convenit miles veteranus cum Monachis, dicit Rebuffus *n.* 36. quod oblatus ſoleat regulariter extra Monaſterium ali.

XXXIV. Refert dein *n.* 47. per litteras patentes de 5. Maii 1636. Regem Galliæ exemiſſe ab hoc onere Abbatias & Prioratus, qui in proventibus annuis non habent mille ducentas libras, omnibus oneribus deductis.

XXXV. Non tantum Monaſteria virorum, ſed & mulierum ſeu Monialium huic juri jam pridem ſubjecta fuiſſe notat Boſquetus ad citatam Epiſtolam Innocentii III. teſtaturque Choppinus *n.* 13. vetus Arreſtum inſertum in ſtylo Parlamenti habere : " Rex poteſt ſuo jure
» ponere in Monaſteriis Monachorum unum Monachum,
» & in Monaſteriis monialium unam monialem.

Ita nimirum, ut monialium Monaſteriis milites ſive viri offerri non poſſint; uti rectè notat Fevretius *n.* 43. aſſeritque non ſemel repulſam paſſos viros, qui litteras Regias ad Monaſteria monialium impetrarant.

XXXVI. Eodem jure utuntur Principes noſtri, non tantum in Monaſteriis & Abbatiis virorum, ſed & mulierum; idque jure *Regaliæ*, uti in litteris proviſionis exprimitur : aſſignantque oblatis Panem & Præbendam Abbatialem, *le Pain & Prébende.* Per *Præbendam* intelligentes *portionem* Monaſticam ſeu Abbatialem. Dein addunt, *avec les habillemens, & autres droits & émolumens quelconques y appartenans*; id eſt, cum veſtitu, juribus & emolumentis annexis. Et anno 1668. per litteras miſſas ad Gubernatorem Belgii, & per ipſum omnibus Conciliis Regiis intimandas, declaravit Rex Catholicus, redemptionem Panis Abbatialis ad ſummam centum quinquaginta florenorum annuè, vita Oblatorum durante. Et 26. Auguſti anno 1677. ſcripſit Concilium privatum ad Abbatiſſam & Conventum Monaſterii B. Mariæ *ſub vinea*, in civitate Lovanienſi, oblatæ dandas eſſe veſtes & reliqua corpori neceſſaria, ſicuti uni Religioſæ, nihilque oneris extraordinarii imponendum.

MONU-

Digitized by Google

TITULUS XXVI.

De Inſtitutione & Poſſeſſione Beneficiorum.

CAPUT I.

De Inſtitutione.

1. *Tres ſpecies inſtitutionis.*
2. *Inſtitutio authorizabilis à conceſſione curæ animarum diſtincta.*
3. *Quid Inſtitutio authorizabilis ; & cur dicta collatio neceſſaria ?*
4. *Inſtitutio hac de jure communi competit Epiſcopis ; & quare ?*
5. *Jus inſtituendi Beneficiatos Epiſcopis vindicavit Synodus Tridentina.*
6. *Poſſe etiam ad inferiores Prælatos pertinere agnovit Synodus Tridentina.*
7. *Idque non tantum ex privilegio.*
8. *In Belgio Archidiaconi inſtituunt.*
9. *Quî inſtitutio ad Archidiaconos devoluta ?*
10. *Plures alii inferiores Prælati hodie jus inſtituendi in Belgio habent.*
11. *Jure inſtitutionis ad inferiores devoluto, ad Beneficia ſine examine etiam inidonei admittebantur.*
12. *Huic abuſui quî occurrerit Synodus Tridentina ?*
13. *Synodus requirit examen Epiſcopi etiam quoad Beneficia ſimplicia.*
14. *Sed praxis eſt contraria.*
15. *Cura animarum à ſolo Epiſcopo, ejuſque prævio examine haberi hodie poteſt.*
16. *Titulus tamen Beneficii Curati etiam datur ab Archidiaconis aliiſque Prælatis inferioribus.*
17. *An inſtitutio facienda intra ſemeſtre ?*
18. *Inſtitutio quare non differenda ?*
19. *Si Ordinarius Præſentatum inſtituere differat, poteſt recurri ad Superiorem.*
20. *Poteſt à recuſata inſtitutione appellari.*
21. *Quomodo procedatur in Gallia, ſi Pontifex Bullas non expediat ?*
22. *Jam pridem judicarunt Prælati Angliæ à recuſata inſtitutione poſſe appellari ; ſed examen debere eſſe penes Judicem Eccleſiaſticum.*
23. *Alexander III. ſcripſit, ſi Ordinarius inſtitutionem recuſet, cauſas recuſationis coram Superiore allegari debere.*
24. *Superior inſtitutionem dare non poteſt ; niſi cauſa recuſationis plenè diſcuſſa.*
25. *Idipſum cautum Edicto Regis Galliæ ; unà reſervans examen & judicium de capacitate præſentati Judici Eccleſiaſtico.*
26. *Conſona ſunt praxi Belgii.*
27. *Oſtenditur, meritò hanc inſtitutionem dici neceſſariam.*
28. *Præcipuas partes in proviſione Beneficii Patronati habent Patroni.*

I. TRES ſpecies inſtitutionis aſſignat Proſper Fagnanus ad *Cap.* CUM ECCLESIA ℞ *De Cauſa poſſeſſ. & propriet.* " Prima ſpecies eſt » inſtitutionis corporalis, hoc eſt immiſſionis in poſſeſ» ſionem : " de qua capite ſequenti. " Secunda ſpecies » (ait Fagnanus) inſtitutionis authorizabilis, id eſt, » approbationis ad curam animarum. " Tertia ſpecies media inter corporalem & authorizabilem inſtitutionem eſt, quam vocant collativam.

II. Hæc tertia propriè eſt illa, quam hodie vocamus inſtitutionem authorizabilem, ſive tituli collativam : & à conceſſione curæ animarum planè diſtinguitur ; uti ſupra monuimus, ubi notavimus, eam à Gloſſographo, quem hîc ſequutus videtur Fagnanus, malè confundi cum datione curæ animarum.

III. Inſtitutio itaque propriè dicta ſeu authorizabilis, eſt ipſa Beneficii collatio, ſive tituli Canonica datio, ſine qua ipſum Beneficium haberi non poſſe pronuntiat prima Regula Juris in ſexto Decretalium : ideoque & *collatio* dicitur ; ſed *neceſſaria* : eo quod inſtituens ſoleat conſtringi, eam certæ perſonæ ſibi præſentatæ facere, ut ex dicendis patebit.

IV. Igitur cùm per inſtitutionem fiat Beneficiorum collatio ; ipſeque titulus Canonicus conferatur ; & Clericus ea mediante Eccleſiæ adſcribatur, eam Canones Epiſcopis, tamquam ordinariis Beneficiorum Collatoribus, & muniorum Eccleſiaſticorum primariis diſtributoribus

Digitized by Google

privilegio ad alium etiam inferiorem pertinere : quod rurſus *Seſſ. 14. cap.* 18. *De Reformat.* apertius agnovit in verbis : Cùm *verò inſtitutio ab* ALIO, *quam ab Epiſcopo erit facienda*, &c.

Hìc Synodum loqui de inſtitutione *authorizabili* ſive tituli collativa, ſupra *tit.* 22. *cap.* 4. probatum eſt.

VII. Nec tantum ex privilegio ; ſed & conſuetudine ſive præſcriptione jus inſtitutionis, non ſecus ac liberæ collationis, acquiri poſſe, colligitur ex *Cap.* 6. ꝫ *De Inſtitutionibus*, cujus Rubrica habet : " Inſtitutiones poſſunt de jure *ſpeciali* ad *non Epiſcopos* pertinere ; & pendente lite cum Diœceſano defenditur in poſſeſſione. Unde monet ibidem Fagnanus *num.* 16. *certum* eſſe, jus inſtituendi poſſe acquiri præſcriptione.

Et quidem in citato Capitulo ſexto reſpondit Innocentius III. Archidiaconum Richemundiæ eſſe in jure inſtituendi tuendum ; eo quod Archidiaconus hic probaſſet, ſe & prædeceſſores ſuos in *continua poſſeſſione* inſtituendi fuiſſe ; quamvis de jure communi Archidiacono *ſola* inſtitutio *corporalis* competat. *Cap.* 7. ꝫ *De Officio Archidiaconi.*

VIII. Similiter in Belgio, Archidiaconis inſtitutio etiam *authorizabilis* ſive *tituli collativa* competit ; quemadmodum notat Zypæus titulo *De Inſtitut. num.* 4. An autem Archidiaconi *jure proprio*, ſive jure ſuæ dignitatis, an verò jure dumtaxat *delegato*, & nomine Epiſcopi inſtituant, vide ſupra *tit.* 22. *cap.* 4.

IX. Admodum veriſimile apparet, quod Epiſcopi primò ſoliti fuerint inſtitutiones Præſentatorum à Patronis committere ſuis Archidiaconis ; atque ſenſim hæc frequens delatio in jus ordinarium tranſierit ; quemadmodum plura alia jura Archidiaconis quæſita eſſe notavimus *parte* 1. *tit.* 12. *cap.* 1.

X. Nec tantum Archidiaconis, ſed & aliis inferioribus Prælatis & Capitulis jus inſtituendi eadem ratione acquiſitum fuit. Cùm enim inſtitutio ſit quidem ſpecies collationis, ſed *neceſſaria* ; id eſt, quæ fit ad præſentationem vel nominationem alterius, neque inſtituenti liberum ſit, perſonam inſtituendam pro arbitrio eligere, haud difficiles fuêre Epiſcopi, hanc collationem ſeu inſtitutionem aliis committere, & Prælatis inferioribus relinquere. Hinc paſſim Capitula aut eorum Prælati gaudent jure inſtituendi Canonicos, aliosque ſuarum Eccleſiarum Beneficiatos.

XI. Jure hoc inſtitutionis ad inferiores devoluto, contingebat, paſſim in Beneficia, etiam ad præſentationem laïcorum ſpectantia quoſvis Clericos ſine delectu & examine aut ſcitu Epiſcoporum, inſtitui ; nec tantùm ad Beneficia ſimplicia, ſed etiam Curata ; atque hinc ulterius indoneorum intruſio vel admiſſio ſequebatur.

XII. Huic abuſui occurrere volens Synodus Tridentina ſtatuit imprimis *Seſſ.* 7. *cap.* 13. *De Reform.* " Præſentati, ſeu electi, vel nominati à quibuſvis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Sedis Apoſtolicæ Nuntiis, ad quævis Eccleſiaſtica Beneficia non inſtituantur, nec confirmentur, neque admittantur, etiam prætextu cujuſvis facta, irrita ſit & inanis.

XIII. Itaque ſi verba Concilii Tridentini attendamus, omnes indiſtinctè præſentati & nominati ad quæcumque Beneficia, à quibuſcumque Patronis, exceptis ſolis præſentatis, electis, ſeu nominatis ab Univerſitatibus, ſeu Collegiis generalium ſtudiorum, debent, antequam inſtituantur, ab Ordinariis examinari & idonei judicari : ut ita nullus in Eccleſiæ miniſterium, per Beneficii collativam inſtitutionem, ſine Epiſcopi admiſſione & approbatione aſſumatur.

XIV. Verùm praxis ſeu conſuetudo, hæc Decreta, quantumvis ſua expreſſione generalia, ad ſola ferè Beneficia, quibus cura animarum annexa eſt, reſtrinxit ; atque Beneficia ſimplicia, ſive ſine cura animarum ab hoc examine exemit, uti notat Bouchel in *Summa Beneficiali* ; vel Claudius Blondeau qui eam *Summam* ſub titulo Bibliothecæ Canonicæ edidit & auxit, verbo *Patronage n.* 173. dicens, conſuetum non eſſe pro Beneficiis ſimplicibus examen inſtitui. Et quotidie videmus, ab Archidiaconis, & Capitulis aliiſque jus inſtitutionis habentibus, inſtitui Beneficiatos ſine Ordinariorum prævio examine ; quando ipſis Beneficiis nulla animarum cura incumbit ; nihilque præter teſtimonium morum, litteras Tonſuræ, aut alterius Ordinis, vel ætatis, vel gradus, alteriuſve qualitatis quæ ex fundatione aut aliundè requiritur, exigi ; nullo ſuper doctrina præmiſſo examine.

XV. Circa Beneficia verò quibus cura animarum eſt annexa, ipſa Decreta Concilii Tridentini, examen & approbationem Ordinandorum requirentia, ubique ſuum eatenus vigorem habent, ut nemo abſque prævio Ordinariorum examine & approbatione *curam* animarum Beneficiis illis annexam habere aut exercere queat : neque illam ab alio quàm Ordinario accipere : vigetque Decretalis Alexandri III. in *cap.* 4. ꝫ *De Officio Archidiaconi* Elienſi Archidiacono ſcribentis : " Cum ſatis ſit abſurdum & à Sanctorum Patrum inſtitutionibus alienum, ut Archidiaconus auctoritate propria debeat cuilibet Eccleſiarum curam committere, ægrè nimis ferimus, quod tu ſine mandato Epiſcopi tui curam animarum committis. Quoniam igitur obtentu alicujus conſuetudinis, non debes contra ſanctorum Patrum Conſtitutiones venire, & quod ad tuum non ſpectat officium vindicare. Mandamus ut nemini ſine licentia & mandato Epiſcopi curam præſumas committere animarum.

XVI. Unde præter inſtitutionem Archidiaconi debet inſuper accedere approbatio Ordinarii, qua non quidem ipſe *titulus* Beneficii datur ; ſed cura animarum. Hæc datio curæ animarum à Canoniſtis ſequutis Gloſſam & auctorem Rubricæ citati Capituli quarti, nonnumquam cum inſtitutione confunditur : cum tamen vera inſtitutio, ſive collatio tituli non ſit, quæ Archidiaconis, aliiſque inferioribus Prælatis, qui tamen curam animarum dare nequeunt, etiam quoad Beneficia curata competit.

Quapropter Capitula aliave Corpora nihil de ſuo jure inſti-

Digitized by Google

… quorum collationem (ait) tempus præfinitum non eſt.

XVIII. Illud inſuper obſervant, quod facta præſentatione, inſtitutio in longum tempus differri nequeat. Cum enim Patronis tempus ad præſentandum ſit præfixum, ne aliàs Eccleſia diutiùs viduata, aut miniſtro deſtituta maneat, hic finis non obtinebitur, ſi inſtitutio poſt præſentationem diutiùs protrahatur; uti rectè advertit Pyrrus Corradus in Praxi Benef. *Lib. 4. cap. 7. num. 12.*

XIX. Ulterius præſentatus vi præſentationis jus ad ipſam inſtitutionem habet: quare ſi Epiſcopus, Archidiaconus aliuſve jus inſtituendi habens, inſtituere negligat aut recuſet, recurri poterit ad Superiorem; qui tempus præfigat, intra quod id faciat: quo elapſo ipſe Superior ſupplebit, vel compellendo vel inſtituendo. Ita Garcias loco citato *num. 5.*

XX. Quin & à recuſata inſtitutione Præſentatum appellare poſſe, tamquam à gravamine illato, probat Panormitanus aliique relati ibidem à Garcia *num. 9.* quod & quotidiana praxis comprobat.

XXI. Imò refert Pinſonius in tractatu De Beneficiis ad verbum *Canonica num. 71.* " Caſu quo ſummus Ponti» fex confirmationis, ſive inſtitutionis Canonicæ gratiam » denegaverit, & nominationis Regiæ Pontificias Bullas » addere recuſaverit, magni Conſilii Patres, vel alii quo» rum ea de re notio eſt, partes ſuas interponere ſolent, » & candidatis & nominatis Regiis, licentiam concedere » adeundæ poſſeſſionis, ſive temporalis, ſive ſpiritualis » adminiſtrationis ſubeundæ, iis ſolis exceptis, quæ Or» dinis eſſe dicuntur.

XXII. Inter articulos anno 1316. à Prælatis Angliæ oblatos Regi Eduardo II. erat hic decimus tertius: " Item » petitur, quod perſonæ Eccleſiaſticæ quas dominus Rex » ad Beneficia præſentat Eccleſiaſtica, ſi Epiſcopus eos » non admittat, ut puta, propter defectum ſcientiæ, vel » aliam cauſam rationabilem, non ſubeant examinatio» nem laicarum perſonarum, in caſibus antedictis, prout » his temporibus attentatur de facto, contra Cano» nicas Sanctiones: ſed adeant Judicem Eccleſiaſticum, » ad quem de jure pertinet, pro remedio, prout juſtum » fuerit, conſequendo.

Huic poſtulationi reſpondit Rex: " De idoneitate per» ſonæ præſentatæ ab Beneficium Eccleſiaſticum pertinet » examinatio ad Judicem Eccleſiaſticum. Et ita eſt hacte» nus uſitatum, & fiat in futurum. " Tomo 11. Conciliorum generalium *col. 1466.*

Hinc duo colligimus. Primum, quod ipſi Prælati Angliæ agnoſcant, Præſentatis ſeu Nominatis eſſe jus appellandi ad novum examen. Secundò, à Prælatis ad Judicem Eccleſiaſticum pro remedio hoc caſu eſſe recurrendum; ipſumque Regem judicaſſe, de idoneitate perſonæ præſentatæ ad Beneficium Eccleſiaſticum examen pertinere ad Judicem Eccleſiaſticum; & ita hactenus

» tam committatis: ita quidem quod memorato Epiſ» copo de plebis cura, prædicto verò Abbati de tempo» ralibus debeat reſpondere. " Tomo 10. Concil. general. *col. 1274.*

XXIV. Idipſum & recentiores Synodi voluerunt; id unum tamen cautum volentes, ne Superior ad quem appellatur collationem ab Ordinario negatam concedat, niſi cauſis recuſationis integrè diſcuſſis.

" Si præſentato & petenti collationem ſibi dari de quo» cumque Beneficio, renuerit Epiſcopus dare, cogatur » cauſas recuſationis ſuæ in ſcriptis exprimere: nec li» ceat Superiori collationem decernere, niſi prius diſ» cuſſis cauſis & judicatis, propter quas Epiſcopus recu» ſaverit collationem dare, alioquin Superioris collatio » nulla erit.

Ita Synodus Rothomagenſis anno 1581. tit. *De Epiſcoporum officiis num. 26.* Idem quoque ſtatuit Synodus Remenſis titulo *De Epiſcopis num. 18.*

XXV. Edicto Bleſenſi *art. 13.* decretum quoque fuit in Gallia, " quod ſi obtinentes collationem aut præſen» tationem reperti ſint inidonei & inſufficientes, Supe» rior ad quem recurrent, non poterit eis dare proviſio» nem, niſi informatus de cauſis recuſationis, quas eum » in finem Ordinarii tenebuntur exprimere & inſerere » inſtrumento recuſationis.

Illud tamen eodem Edicto *art. 12.* additum erat, quod ſi Ordinarius approbationem ſeu *Viſa*, ut vocant, dare recuſet, quòd ſupremi Regii Senatus coactione adverſus Ordinarium non utentur; ſed partes remittent ad Superiorem Eccleſiaſticum, ut ab eo proviſionem obtineant.

Plura tum poſteriora Regum Edicta, tum Parlamentorum Arreſta prædictis articulis conformia, videri poſſunt in Actis Cleri Gallicani *tomo 2. parte 2. tit. 4.*

XXVI. Hæc & praxi Belgii conſona ſunt. Si enim Præſentato, aut nominato Ordinarius collationem aut curam animarum dare renuat, nihil uſitatius, quàm ad Superiorem recurſus, coram quo Ordinarius cauſam recuſationis allegare tenetur: & ſi defectus ſufficientis ſcientiæ allegetur, novum examen inſtituitur.

XXVII. Hinc non difficile eſt intelligere, qua ratione ipſa inſtitutio, quæ præter præſentationem Patroni requiritur; ipſaque datio Curæ animarum ab Ordinario danda, meritò dicatur Collatio & proviſio *neceſſaria*: cum vix negare eam cum effectu poſſit Ordinarius Præſentato; niſi impedimentum Canonicum ipſi Præſentato obſtare, probare queat.

XXVIII. Ulterius inde deduci poteſt, quam verum ſit, præcipuas in proviſione Beneficii Patronati eſſe partes Patroni præſentantis: utpote, qui totius proviſionis ponit fundamentum; ipſumque Ordinarium quodammodo conſtringit, ut huic perſonæ præſentatæ collationem Beneficii faciat; tametſi eam minus aut vix idoneam ſciat: ut proindè jure meritò Patroni ſolliciti ſint, quas

8. *Collatores Ordinarii immiſſionem in poſſeſſionem poſſunt aliis committere; & quibus hodie committere ſoleant.*
9. *Per quemlibet Clericum aut Notarium Apoſtolicum poſſeſſio dari poteſt juxta ordinariam clauſulam litteris collationis inſertam.*
10. *An Notarius Regius ſufficiat?*
11. *Quâ formâ uti debeat Clericus mittens in poſſeſſionem?*
12. *De externis & corporalibus ſymbolis per quæ poſſeſſio realis traditur.*
13. *Quid? ſi Eccleſiam ingredi impediatur ad capiendam poſſeſſionem.*
14. *Clericus inducens in poſſeſſionem non cognoſcit de juſtitia tituli.*
15. *Poſſeſſio accipi poteſt per procuratorem habentem* ſpeciale *mandatum.*
16. *Exemplo Vaſalli decretum jam pridem fuit, ut Beneficiati promittant Epiſcopis obedientiam.*
17. *Quod juramentum hodie præſtent Proviſi de Beneficiis Parochialibus.*
18. *Formula juramenti præſtandi à proviſis de Beneficiis* ſimplicibus.
19. *Proviſi de Dignitatibus & Canonicatibus in Eccleſiis Cathedralibus, profeſſionem fidei facere debent ex præſcripto Synodi Tridentinæ.*
20. *An Decretum hoc etiam obſtringat Canonicos* Collegiatarum *Eccleſiarum?*
21. *Canonici ſolent ante admiſſionem ad poſſeſſionem jurare obſervantiam Statutorum.*
22. *In his ſtatutis nonnumquam aliqua illicita occurrunt.*
23. *Meritò à Canonicis ante juramentum Statuta expenduntur.*
24. *Prælati curam Capitulorum habentes, ea meritò examinant; & Decretum Synodi Antverpienſis id præcipiens.*
25. *Idipſum meritò fieret circa juramenta opificiorum & Academiarum.*
26. *Nonnulli à Beneficiatis exegerunt* Homagium *ſimile illi quod Vaſallus promittit Domino directo.*
27. *Hæc* Homagii *exactio tamquam ſapiens Simoniam vetita fuit.*
28. *Multum differt à promiſſione Canonica obedientia.*
29. *In admiſſione ad poſſeſſionem ſolent certa jura exigi.*
30. *Quid de hac exactione habeant Decretales Gregorii IX.*
31. *Quid Synodus Tridentina, & poſteriores Synodi?*
32. *Meritò ea Decreta expendunt, qui jura illa exigunt.*

I. VIgente priſtina diſciplina, quæ Beneficia ab Ordinatione non ſejungebat; ſed Clericis in ipſa Ordinatione, non ſecus atque hodie per Beneficiorum collationem & inſtitutionem, certis Eccleſiis alligabat; iiſque unà jus vivendi ex proventibus Eccleſiæ, cui alligati erant, tribuebat, incognita fuit, quæ hodie vocatur diendæ facultatem; ſed tamen eum poſſeſſorem non conſtituat, priuſquam is corpore rem apprehenderit; neque inveſtituræ feudali vim hanc tributam eſſe, ſubjungit: " In quo ſimilis illa inſtitutioni, ſeu inveſtituræ, » quæ fit de Beneficiis Eccleſiaſticis: quippe per hanc » Clericus quidem jus in Beneficio acquirit, ſed nondum » poſſeſſionem, donec in eam ſeparato actu fuerit induc» tus." *Cap. Per tuas* ;; *De Donationibus.*

III. Sicuti autem ad Dominum ſpectat inveſtire Vaſallum ſeu in poſſeſſionem mittere; ita quoque ad Beneficiorum Collatorem ſpectat Beneficiatum in poſſeſſionem mittere. Qui enim Beneficii collator eſt, is ipſum Beneficium dare cenſetur: dationis autem complementum eſt traditio poſſeſſionis rei donatæ. Unde ait Rebuffus in Praxi Benef. *parte 1. tit. De Miſſione in poſſeſſionem num. 12.* " Ordinarius qui confert, Archiepiſco» pus, Epiſcopus, vel alius poteſt mittere in poſſeſſio» nem.

IV. Unde ſicuti collatio Beneficiorum de jure communi ſpectat ad Epiſcopum, ita & miſſio in poſſeſſionem.

Hinc interrogatus Innocentius III. an Viri Religioſi vigore indulti Apoſtolici convertendi Eccleſias ſuas decedentibus perſonis in proprios uſus, poſſint licitè propria auctoritate poſſeſſionem earumdem intrare, vel per Diœceſanum Epiſcopum in ipſa potius ſint inducendi: Reſpondit Pontifex; " Suo Epiſcopo inconſulto, in poſ» ſeſſionem earum eis non eſt licitum introire: quia per » indulgentiam hujuſmodi *Epiſcopali juri* non credimus » derogari." *Cap. 19.* ;; *De Privilegiis.*

V. Porrò ſicuti ipſe Dominus feudi poteſt miſſionem in poſſeſſionem alteri delegare; ita quoque Collatores ordinarii inductionem Beneficiati in poſſeſſionem aliis committere poſſunt.

Et quidem cum ipſa inductio in poſſeſſionem, ſeu inſtitutio corporalis tantum ſit quædam ſequela, quaſi neceſſaria ad ipſam collationem ſeu inſtitutionem authorizabilem, ſoliti jam pridem fuêre Epiſcopi eam Archidiaconis, tamquam Vicariis ſuis delegare: eaque delegatio ſenſim in jus quoddam Archidiaconale tranſivit; ut propterea Innocentius III. in *Cap. 7.* ;; *De Officio Archidiaconi*, enumerans munia Archidiaconorum, inter alia dicat, " quod inſtitutio *corporalis*, tam ſuper Beneficiis, » quàm Dignitatibus ad ipſum (Archidiaconum) debeat » pertinere. " Ex hoc Innocentii dicto concludunt uno conſenſu Canoniſtæ: de jure communi hodie inſtitutionem competere Archidiacono.

VI. Poſtquam moribus tandem invaluit, Archidiaconis etiam inſtitutionem authorizabilem ſeu tituli collativam competere, difficileque viſum fuit, Archidiaconum accedere ad locum Beneficii, ut Beneficiatum in poſſeſſionem inducat; pleriſque in locis ea Archipreſbyteris ruralibus committitur, uti etiam notat Zypæus *titulo De Inſtitutionibus num. 4.*

VII. Hoc inſuper notat: " Collegia porrò & Capi» tula

Digitized by Google

» hoc Sacerdotem, vel Clericum, vel per Notarium
» Apoſtolicum, vel ab Epiſcopo creatum, poteſt quis in
» poſſeſſionem mitti.

Interdum autem (ait Rebuffus *num.* 14.) Preſbyter ponit in poſſeſſionem, & Notarius hoc atteſtatur; cujus atteſtationis formam ibi ad longum inſerit Rebuffus. Obſervandum tamen præter Notarium debere adeſſe ut minùs duos teſtes, qui unà cum Notario de capta poſſeſſione teſtentur: ſuper quibus Notarius inſtrumentum conficit.

X. Notarium debere eſſe *Apoſtolicum* ut mittat in poſſeſſionem, monet ibidem Rebuffus *num.* 20. "Quia *Regius* non eſt ad hoc Notarius (ait) ſed tamquam privatus; & per Regem creatus eſt non ad hoc.

"Poſſet tamen Notarius Regius (ait *num.* 21.) ſi Preſ-
» byter induceret in poſſeſſionem Curatum, vel aliquem
» Proviſum, atteſtari de hac miſſione in poſſeſſionem, &
» probaret hæc miſſio: quia de his quæ fiunt ante eum
» atteſtari poteſt.

Clericus verò mittere volens aliquem in poſſeſſionem, debet inſpicere litteras collationis, ſuamque in iis expreſſam commiſſionem, eamque ſequendo dicere: "Ego
» auctoritate Reverendi D. Epiſcopi N. & in vim littera-
» rum collationis ab eo factæ, induco te in poſſeſſionem
» talis Beneficii N. (quod nominare debet) & univer-
» ſorum jurium & pertinentium dicti Beneficii, &c." Ita Rebuffus *num.* 24.

XI. Adhæc immiſſio in poſſeſſionem requirit, ut cum ipſa pronuntiatione formæ quædam externa ſymbola realiter adhibeantur; per quæ appareat, quod proviſus poſſeſſionem accipiat; quæ ſymbola pro conditione Beneficiorum, & locorum conſuetudine varia ſunt.

XII. In Beneficiis Curatis ſeu Parochialibus ſolet dari poſſeſſio per ingreſſum Eccleſiæ: "nam qui fundi poſ-
» ſeſſionem adipiſci vult, introire fundum debet, non
» quamlibet ejus partem circuire," ait Rebuffus *n.* 26.

Secundò, per aſperſionem aquæ benedictæ. "Ad
» Preſbyterum enim & ad Curatum ſpectat aquam be-
» nedicere, & benedictam aſpergere, ut populus ea aſ-
» perſione ſanctificetur & mundetur, & ſic mundus ad
» altare veniat." Rebuffus ibidem *num.* 27.

Solet quoque addi oſculum majoris altaris; quia in majori altari debet celebrare Curatus, & pacem facere cum Deo, & orare pro populo ut Deo uniatur.

Tactus inſuper libri Miſſalis, vel Antiphonarii ſeu alterius libri Sacramentorum: qui in Beneficiis ſimplicibus eſſe ſolet ſymbolum poſſeſſionis. Canonici autem induci conſueverunt per aſſignationem loci in Capitulo, & Stalli in choro.

XIII. Hoc inſuper notandum; quod ſi ingredi Eccleſiam nequeat, poſſit tunc etiam capi poſſeſſio per tactum peſſuli vel oſtii; imo aliquando accipitur poſſeſſio per aſpectum pinnaculi Eccleſiæ, uti tradit Rebuffus

XV. Denique poſſeſſio poteſt capi etiam per procuratorem ſpeciale mandatum habentem. Idem ſpeciale mandatum ſignanter requiritur, quia prævié præſtari ſolet juramentum: quod præſtandum eſt *in animam* conſtituentis; quod ſine *ſpeciali* mandato fieri nequit.

XVI. Quemadmodum Vaſallus ante inveſtituram tenetur ipſi Domino directo juramentum fidelitatis præſtare; ita jam pridem cautum fuit, ut Beneficiati, præſertim de Beneficiis Curatis proviſi, obedientiam ſuo reſpectivè Epiſcopo promittere, vel jurare teneantur.

"Quando Preſbyteri aut Diaconi per Parochias conſti-
» tuuntur, oportet eos profeſſionem Epiſcopo ſuo facere.
Lib. 7. *Capitul. cap.* 466.

Hodie in ordinatione promittunt Preſbyteri Epiſcopo ſuo *obedientiam & reverentiam.*

XVII. Proviſi de Eccleſiis Parochialibus hodie juxta Decretum Synodi P. II. Mechlinienſis ante admiſſionem ad poſſeſſionem hac formula jurare debent: "Ego N. juro
» & promitto obedientiam, reverentiam, & honorem
» ſummo Pontifici Romano, ac R. Domino Epiſcopo N.
» eorumdemque ſucceſſoribus. Item juro & promitto
» Eccleſiæ meæ Parochiali de N. fideliter deſervire ſe-
» cundùm oneris illi annexi exigentiam, & in eo perſo-
» naliter reſidere. Bona Paſtoratûs vel Eccleſiæ meæ non
» alienabo; & indebitè alienata, quantùm in me erit,
» fideliter recuperare ſtudebo. Specificationem omnium
» fructuum Paſtoratus mei, cum debita deſignatione hy-
» pothecarum, limitum & terminorum, intra annum à
» feſto Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ proximè venturo,
» Archipreſbytero tradam; fructus anni, in quo me mori
» aut meam Eccleſiam dimittere continget, ſubjicio &
» obligo ad laudabilem deſervituram uſque ad feſtum Na-
» tivitatis S. Joannis Baptiſtæ, mortem vel dimiſſionem
» meam proximè ſubſecuturum. Sic me Deus," &c.

Hujus juramenti præſtandi obligationem renovavit Synodus D. Mechlinienſis anno 1609. *tit.* 16. *cap.* 1. vultque illud præſtari coram Archipreſbytero & duobus teſtibus; ac inſuper profeſſionem fidei juxta formam à Pio IV. præſcriptam; & utrumque ab eo præſtitum Archipreſbyter in regiſtro ſuo annotabit, cum expreſſione diei & teſtium.

XVIII. Ex præſcripto hujus Diœceſanæ Synodi eodem titulo *cap.* 2. "Adepturus deinceps quodcumque Be-
» neficium non Curatum, præſtare debet juramentum co-
» ram Archipreſbytero & duobus teſtibus, antequam poſ-
» ſeſſio ei detur, quod ſpecificationem omnium fructuum
» ejuſdem ſui Beneficii cum debita deſignatione hypothe-
» carum, limitum, & terminorum, intra ſex menſes Ar-
» chipreſbytero tradet, & dies præſtiti juramenti, & no-
» mina teſtium, regiſtro Archipreſbyteri exactè inſcri-
» bentur.

Similis juramenti formula à Proviſis de Eccleſiis Parochialibus, vel ſimplicibus Beneficiis præſtandi, in om-

Digitized by Google

» ſinguli in Capitulo ſuo , antequam reſidere incipiant.

Verum nec in hac Diœceſi Mechlinienſi in omnibus Eccleſiis Collegiatis hujus Decreti uſus viget ; neque Canonici ante admiſſionem ad reſidentiam , publicam hanc fidei profeſſionem emittunt. Qui non uſus eo tolerabilior eſt , quod hodie plerique ante adeptionem hujuſmodi Canonicatuum , eam profeſſionem in ſuſceptione Ordinis ſacri vel Gradus Academici præſtiterint.

XXI. At Canonici tam Collegiatarum , quam Cathedralium Eccleſiarum communiter jubentur ante adeptionem poſſeſſionis jurare , quod Canonicum habeant ingreſſum , quodque ſtatuta Capituli obſervabunt ; bona quoque ac jura & privilegia pro poſſe tuebuntur , & conſervabunt ; neque ſecreta Capituli revelabunt.

XXII. De hoc Canonicorum juramento loquens ſæculo præterito Synodus Colonienſis *parte* 3. *cap.* 19. deplorat , quod " ferè quotquot ſunt Cathedrales & Col-
» legiatæ Eccleſiæ , ſuum habeant volumen peculiarium
» ſtatutorum, quæ interdum pro affectu privato cujuſlibet
» augentur ac creſcunt. Inter hæc reperias (ait) quam
» plura , quæ *quæſtum* magis , quàm *pietatem* reſipiant.

Deinde ulterius dicit : " Et quantumvis pleraque in-
» ter hæc *iniqua* reperias , adiguntur tamen omnes qui
» recens admittuntur , ut ad hujuſmodi ſtatutorum ob-
» ſervationem (etiam penitus ignari quid contineant illa)
» citra ullum delectum jurejurando ſe alligent : cum ta-
» men juramentum non debeat eſſe iniquitatis vincu-
» lum , nec ad ignorata extendi.

Similiter Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 14. *De Reformat.* evidenter ſupponit, nonnunquam inter conſtitutiones ſeu ſtatuta Capituli etiam à Sede Apoſtolica confirmata , reperiri nonnulla quæ *ſimoniacæ labis* , aut *ſordidæ avaritiæ* ſuſpicionem habent.

XXIII. Quapropter meritò Proviſi de Canonicatibus priuſquam hujuſmodi juramenta faciant , ſeriò & ſingillatim ſtatuta , quorum obſervantiam jurare debent, expendent : ne aliàs vel temerariè & ſine judicio jurent ; vel iniqua juramento confirment.

XXIV. Prælati quoque aliique quibus Capitulorum directio incumbit , non immeritò hujuſmodi juramenta examinant , expenduntque , num ea quæ jurantur non tantum per ſe ſint licita & honeſta ; ſed inſuper , an pro temporum & locorum conditione obſervari queant.

Quare rectè ſtatuit Synodus Antverpienſis anno 1610. *tit.* 17. *cap.* 10. " Ut ſtatuta ſingulorum Capitulorum &
» juramenta ab admittendis ad Beneficia præſtari ſolita ,
» Decretis Concilii Tridentini conſentiant ;exhibebuntur
» nobis omnia antiqua ſtatuta & juramenta examinanda ,
» ut ſi quæ in iis fortè reperiantur ſupradicti Concilii Tri-
» dentini Decretis repugnantia , emendentur.

XXV. Et dein *cap.* 11. addit : " Hortamur autem in
» Domino omnes quos ea res concernit , ut revideant at-
» que perpendant juramenta antiqua quæ ab admitten-
» dis ad officia , opificia , aliaque munia præſtari ſolent ;
» eo fine , ut quæ in uſum deduci non poſſunt , emittan-
» tur.

Gloſſario , verbo *Hominium* ſeu *Homagium.*

XXVII. Hoc ex omnibus formulis præſtandi *homagii* evincitur , profeſſionem homagii tendere ad exhibitionem ſervitiorum temporalium ; atque fidelitatem ſervandam in tuendis juribus , aut etiam vita temporali ipſius Domini. Proinde meritò jam pridem judicatum fuit, hujuſmodi Homagium à Clericis exigi non poſſe : imo pro ſpiritualibus hujuſmodi profeſſionem exigere , Simoniacum eſſe , creditum eſt.

" Indignum eſt , & à Romanæ Eccleſiæ conſuetudine
» alienum , ut pro ſpiritualibus facere quis *Homagium*
» compellatur , " ait Pontifex in *Cap. fin.* ;; *De Regulis Juris.*

In vita S. Guillelmi Abbatis Divionis apud Bollandum ad 1. Januarii *cap.* 3. legitur ; eum maluiſſe S. Ordinis ſuſceptionem differre , quàm aſſertione *jurisjurandi fidelitatem* Epiſcopo promittere : " Quia ſalubriter non po-
» terat perpendere , ut pro his , quæ ſolius Dei imperio
» *gratis* præſtari debent , horum miniſtro alicujus firman-
» dæ fidei aſſertionem ullo modo exhiberet.

XXVIII. Hac de re ad quemdam Epiſcopum ſcribens S. Fulbertus Epiſcopus Carnotenſis *Epiſtola* 42. oſtendit , plurimum intereſſe inter promiſſionem Canonicæ obedientiæ , & fidelitatis profeſſionem. " Si Abbas
» S. Benedicti (ait) de veſtro contemptu culpam ſuam
» recognoverit , & illam deinceps ſubjectionem promiſe-
» rit , quæ vobis Canonicè debetur , hortor & ſuadeo ut
» recipiatis : Sacramenta verò , & cætera quæ ad *mun-*
» *danam* legem pertinent , propter amorem Regis miſſa
» faciatis : ut Religionem magis , quàm ſæcularem am-
» bitionem vos ſectari cognoſcat. At ſi Abbas in tantam
» ſuperbiam intumuerit , ut ipſam quoque ſubjectionem
» *canonicam* vobis derogare contendat , ſuperbiæ , cui
» non parcit Deus , Dei ſervus quomodo parcat , neſcio.

Prælati , & Canonici qui nonnumquam à Beneficiatis , ſuiſque Vicariis exigunt ſervitia & obſequia temporalia, meritò perpendunt, an reipſa ſibi *Homagium* pro ſpiritualibus exhiberi non petant.

XXIX. Denique , ſicuti Dominus directus à novo Vaſallo juxta conſuetudines feudorum exigere ſolet certa jura , quæ *Relivia* dici ſolent , ita jam pridem Prælati nonnulli , item Archidiaconi & Canonici in admiſſione Beneficiatorum ad poſſeſſionem ſeu inſtallationem , jura aliqua ſibi ſolvi voluerunt : quam conſuetudinem tum à Pontificibus , tum Conciliis ſæpius reprobatum legimus.

XXX. In *Cap.* 9. ;; *De Simonia* , refertur ex Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. " Cum in Eccleſiæ
» corpore omnia debeant ex charitate tractari , & quod
» *gratis* receptum eſt , *gratis* impendi : *horribile* nimis
» eſt , quòd in quibuſdam Eccleſiis locum venalitas per-
» hibetur habere , ita ut *pro Epiſcopis vel Abbatibus* ,
» *ſeu quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis ponendis in ſe-*
» *de* , *ſeu introducendis Preſbyteris in Eccleſiam* , aliquid
» exigatur. Putant plures ex hoc ſibi licere , quia legem
» mortis de *longa* invaluiſſe *conſuetudine* arbitrantur : non
» ſatis , quia cupiditate cæcati ſunt , attendentes , quod
» tanto

Digitized by Google

» novi Canonici ad poſſeſſionem nihil exigatur quod in
» pios uſus non convertatur & à nobis probatum ſit; non
» pecunia, non prandium, non aliud quidvis quod in
» cæterorum Canonicorum commodum cedat, quacum-
» que conſuetudine etiam immemorabili non obſtante.

Dein §. 4. retuli ex Spicilegio Dacherii Epiſtolam Honorii II. ad Epiſcopum & Clerum Leodienſem, qua reprobat, & *deteſtabilem* vocat conſuetudinem Patriæ Leodienſis exigendi per Decanos & Archidiaconos *determinatam pecuniam* de *inveſtituris* Eccleſiarum & Altarium.

XXXII. Hæc meritò perpendent, qui ſine ullo ſcrupulo, ſola conſuetudine ſe ſecuros exiſtimantes, jura etiam notabilia in admiſſione ad poſſeſſionem exigunt & extorquent: & niſi iis præviè ſolutis, poſſeſſionem dare renuunt, atque denegatione poſſeſſionis Proviſos ad dandum cogunt: qui indubiè nonnumquam ad redimendam vexam licitè ſolvunt, tametſi exigentes forſan illicitè accipiant: ut hîc applicari ſubinde queat illud Chriſti dictum: *Beatius magis eſt dare, quam accipere.*

CAPUT III.

De Regula Cancellariæ De Annali Poſſeſſore.

1. *Quis primus Regulæ auctor; & quæ ejus origo.*
2. *Textus Regulæ exhibetur.*
3. *In Gallia recepta.*
4. *Quis præcipuus ejus ſcopus.*
5. *Habet locum in proviſione Papæ, etiam motu* proprio *expedita.*
6. *Hæc regula locum habet, tametſi poſſeſſor ſit omni titulo deſtitutus.*
7. *An procedat in ſpoliatore; item in non habente titulum* coloratum?
8. *Non propterea incapaces foventur.*
9. *Quomodo contra intruſos procedi poſſit, non obſtante hac Regula?*
10. *Regula non habet locum in proviſionibus Ordinariorum.*
11. *Regula requirit* annalem *poſſeſſionem tempore impetrationis.*
12. *Debet eſſe* pacifica *poſſeſſio; & quæ talis habeatur?*
13. *Non deſinit eſſe* pacifica, *quia poſſeſſor nullos fructus percipit, etiamſi iis per ſententiam eſſet privatus.*
14. *Impetrans Beneficium annalis pacifici poſſeſſoris debet qualitatem & gradum poſſeſſoris, & tempus continuatæ poſſeſſionis exprimere: ſed quoad hoc Regula derogari ſolet.*
15. *Quoad tempus inſtituendæ & proſequendæ litis, Regula hic non obtinet.*

nuerunt, eaque formula hodie exprimitur, eſtque 35. inter Regulas Cancellariæ.

" Item S. D. N. ut improbi lites exquirentium motus
» reprimantur, voluit, ſtatuit & ordinavit, quòd qui-
» cumque Beneficium Eccleſiaſticum tunc per annum im-
» mediatè præcedentem pacificè poſſeſſum, & quod cer-
» to modo vacare prætenditur, deinceps impetraverit;
» nomen, gradum, & nobilitatem poſſeſſoris ejuſdem,
» & quot annis ipſe illud poſſederit, ac ſpecificam & de-
» terminatam, ex qua clarè poterit conſtare, quòd nul-
» lum ipſi poſſeſſori in dicto Beneficio jus competat, cau-
» ſam hujuſmodi impetrationis exprimere, & infra ſex
» menſes ipſum poſſeſſorem ad judicium evocari facere,
» cauſamque ex tunc deſuper infra annum uſque ad ſen-
» tentiam diffinitivam incluſivè proſequi debeat & tenea-
» tur. Alioquin impetratio prædicta & quæcumque inde
» ſequuta nullius exiſtant firmitatis, & idem impetrans de
» damnis & intereſſe poſſeſſorem præfatum, propterea
» contingentibus ei ſatisfacere; & ſi poſſeſſorem ipſum
» injuſtè, frivolè & indebitè moleſtare repertus extiterit,
» quinquaginta florenos auri perſolvere Cameræ Apoſto-
» licæ ſit adſtrictus. Nec alius, quàm præmiſſæ vacationis
» modus, etiam per litteras *Si neutri*, aut ſubrogationis,
» aut aliàs ſibi quoad hoc, ut Beneficium hujuſmodi ea
» vice conſequi, aut obtinere valeat, quomodolibet ſuf-
» fragaretur, illudque nullatenus in antea litigioſum
» propterea cenſeatur. Quod etiam extendi voluit ad
» impetrantes Beneficia Eccleſiaſtica cujuſcumque quali-
» tatis per privationem & amonitionem, vel aliàs propter
» commiſſa exceſſus & crimina, vacantia vel vacatura,
» & ſimiliter ad impetrantes Beneficia tamquam vacan-
» tia per devolutionem.

III. De hac Regula loquens Rebuffus, ait: " Iſta Re-
» gula eſt utilis, & ſervatur in Francia; unde impetratio
» judicatur ſubreptitia & nulla, niſi exprimantur ſequen-
» tia: " id eſt, quæ decernit Regula debere exprimi. In Praxi Benef. Parte 1. Gloſſa prima ad hanc Regulam.

IV. Regulæ hujus utilitatem, & receptionem in Regno Galliæ nec ipſe Molinæus diffitetur, aitque *num.* 83. ad Regulam *De Veriſimili notitia* edit. 1552. " Non enim
» verum eſt quod vulgò putant, reliquas omnes regulas
» (*dictis quatuor exceptis*; ſcilicet, *de Infirmis reſignan-*
» *tibus, de Veriſimili Notitia, de Publicandis Reſigna-*
» *tionibus*, & Regula Cancellariæ *De Idiomate*) prorſus
» inutiles & ſpernendas eſſe. Quatenus enim jus com-
» mune vel ordinarium juvant, rationabiliter admitten-
» dæ ſunt, & in cauſis decidendis uſurpandæ, quomi-
» nùs à jure communi & diſciplina Eccleſiaſtica receda-
» tur: præſertim regula illa de *Annali poſſeſſore.* Eſt enim
» lata contra involatores illos alienorum Beneficiorum,
» litiumque artifices, quos *Devolutarios* vulgò vocant.
» Ideo in omni foro, etiam in hoc Regno omninò pra-
» cticanda eſt.

Quod

Digitized by Google

annum poſſedit, ſive ante, ſive poſt iſtam privationem, ſive computatis extremis, anni tamen *continui*: & ita in privato per *non promotionem* juxta *cap.* LICET CANON *De Elect. in 6.* teneri & judicari in Rota Romana aſſerit Gomeſius *quaſt.* 55. " Si tamen (ait Molinæus *num.* 88.) » per annum pacificè ante impetrationem adverſarii poſ- » ſederit, quod ſufficit in odium impetrantium Beneficia » Poſſeſſorum viventium: quia regula illud odium dum- » taxat reſpicit, nec requirit Canonicum titulum, nec » bonam fidem poſſeſſoris. Et ita generaliter tenendum » & judicandum eſt.

Idipſum aſſerit Rebuffus, qui & *Gloſſa* 3. ait, quod ſi etiam hæreticus vel ſimoniacus poſſederit per annum, equidem ſervanda ſit regula. Idem de Poſſeſſoribus Beneficiorum alio ex capite inhabilibus, poſt Gomeſium aſtruit Molinæus *num.* 92.

VII. Imò *num.* 90. aſſerit, regulam prodeſſe quoque ſpoliatori, non quidem contra ſpoliatum, ſed contra alium devolutarium impetrantem poſt annum pacificæ poſſeſſionis. " Quin & procedit in eo qui facto ſuo vo- » luntario ab hoc ordinato ſeſe privaverit Beneficio, puta » reſignando, & tamen remanſit in poſſeſſione, quia ſi » tertius ſciens reſignatarium, qui nunquam poſſeſſionem » effectualem cepit, incapacem eſſe, vel deinde civiliter » vel naturaliter mortuum; vel repudiaſſe caſu quo re- » ſignatio facta ſit in forma ſecundi vel tertii gradus, ad- » huc poteſt Poſſeſſor contra eum ſe tueri hac regula » ſive ante reſignationem, ſive poſt, ſive tam ante, quam » poſt, per annum pacificè poſſeſſioni incubuerit, tempore » datæ impetrationis à Papa vel Legato, ut etiam Gome- » ſius *quaſt.* 57. ex longæva interpretatione Rotæ, quam » ita indiſtinctè tenere & judicare refert, & bene. Quia » lex impetrantes Beneficia viventium poſſeſſorum mul- » tum abhorret.

Refert quoque Antonius Faber in Codice *lib.* 2. *tit.* 6. *Definit.* 15. judicatum fuiſſe, hanc Regulam tueri Poſſeſſorem, qui nullum titulum profert, ne *coloratum* quidem; non ita verò regulam de *triennali.*

VIII. " Nec propterea (ait Molinæus *num.* 92) in- » capaces foventur: cùm eorum Beneficia liberè impe- » trari poſſint ab Ordinariis, qui etiam ſecuta devolutione » ad ſuperiores, poſſunt eos cauſa cognita extrudere, & » quibus hæc cura imminet. Juſtius enim ſollicitudinis » cura cuique relinquitur, quam violatoribus illis janua » aperiatur.

IX. Et *num.* 88. poſtquam notaverat regulam hanc non in favorem poſſeſſorum, ſed *odium* impetrantium Beneficia viventium, editam eſſe, tamquam conſequens » infert: " Nec proinde defenduntur intruſi vel aliàs » titulo ſuo privati, contra quos inquirere debent Ordi- » narii, qui etiam liberè etiam vacantia de jure tantùm » conferre poſſunt, & ab eis ſine forma hujus regulæ » etiam ſub clauſula *quovis modo*, impetrare licet, ut dixi » in regula De Publicandis *num.* 152. quamvis poſſeſſor » nequeat deturbari, niſi cauſa cognita *Cap.* LICET » EPISCOPUS *De Preb. in 6.* & ſi hæc regula facta

» concluſione De reſcript. [illegible] » alteri Beneficium, præſumitur annalem poſſeſſorem » tanquam titulum non habentem negligere, ex quo me- » lius cognoſcit perſonas ſuæ Diœceſis quam Papa, ut di- » cit Gl. in *Clem. de Offic. Ordin.* Et propter hanc cau- » ſam nulla præſcriptio etiam triennalis currit contra Or- » dinarium, quominus poſſit removere poſſeſſorem ca- » rentem titulo, ut tradunt omnes, & ibi latiùs Felin. in » *cap.* LICET HELI. *de Simonia*, & eſt expreſſum » in Concilio Baſilienſi, *tit.* de pacif. poſſ. Et ideo impe- » trans ab Ordinario, propter iſtam rationem non præſu- » metur moleſtator, nec improbus litigator. Secus tamen » erit dicendum in impetrante à Papa, qui præſumetur » injuſtus impetrans & moleſtator, ſi non ſervat iſtam re- » gulam, ex eo, quia Papa in dubio non intendit conce- » dere gratiam contra annalem poſſeſſorem, non facta » mentione iſtius regulæ: quia non habet, nec præſumi- » tur habere, ſicut Ordinarii, notitiam poſſeſſorum orbis » terrarum, ob varias occupationes rerum, propter quas » multoties non concedenda concedit.

XI. Ut regula obtineat, requiritur, ut Beneficium fuit poſſeſſum per *annum*, ſcilicet *integrum & continuum*; idque *tunc immediatè præcedentem*, ut ait Regula: hoc eſt, tempore *impetrationis*, quemadmodum rectè notat Rebuffus *Gloſſa* 4. & 5. " Unde ſi nunc poſſederit per *ſex* » menſes (ait Rebuffus) & poſtea alius, demum primus » per alios ſex menſes, non habebit locum hæc regula, » per hoc verbum, *immediatè præcedentem.*

XII. Non ſufficit per annum immediatè præcedentem poſſediſſe; ſed requiritur poſſediſſe *pacificè*, id eſt, ſine lite & controverſia, ait Rebuffus *Gloſſa* 6. additque: " Ideoque citatus etiam nulliter, dummodo proceſſus ſit » introductus, non dicitur pacificè poſſidere, quia non » ſine lite & controverſia poſſedit. " Idque ſive lis fuerit in petitorio ſive poſſeſſorio: dummodo non ſit ſuper juribus aut appendicibus Beneficii, quæ magis redderent illud pacificum; ſed ſuper *titulo* Beneficii; uti loquitur Molinæus *num.* 100.

XIII. Quapropter poſſeſſor non deſinit eſſe *pacificus*, licet nullos fructus percipiat; imo tametſi fortè ob crimen aut ſuſpicionem criminis ipſius poſſeſſoris fructus ſequeſtrentur, aut etiam per ſententiam privetur; modò tamen nulla ei ſuper *titulo* lis aut controverſia moveatur, aut mota ſit.

XIV. Quando ergo quis in Romana Curia impetrare vult Beneficium annalis pacifici poſſeſſoris, tamquam de jure *vacans*, debet imprimis juxta tenorem Regulæ exprimere *nomen*, *gradum & nobilitatem* poſſeſſoris: Item *quot annis* poſſederit. " Verum, hodie in quacumque » impetratione, ſive per obitum, ſive per reſignationem » ſive certo modo, ſive ſint proviſiones *Perinde valere*, » *Si neutri* & ſimiles, huic primæ parti regulæ derogari » ſolet, quoad ſcilicet expreſſionem gradus, nobilitatis & » temporis, quo poſſedit is, cujus Beneficium impetratur. Ita Chokier ad hanc regulam *num.* 43. Et Pater Hunnoldus Plettenbergius in *Notitia Congregationum*, in notis ad hane

Digitized by Google

» ſent tamen impetrantes quandoque à Papa prorogatio-
» nem impetrare : quod rarum eſt in hac patria, cum in
» hoc non ſervetur." Quod de Regno Franciæ hîc monet Rebuffus, id & in Belgio ſervatur; neque in Belgio eſt ullus hujus Regulæ uſus, quatenus proceſſum judicialem concernit, vel formam futuræ inſtantiæ præfigit.

X V I. Similiter quod Regula ſtatuit, ut "idem impetrans de damnis & intereſſe poſſeſſorem prædictum » propterea contingentibus ei ſatisfaciat, & ſi poſſeſſo» rem ipſum injuſtè, frivolè, & indebitè moleſtare re» pertus extiterit, quinquaginta florenos auri perſolvere » Cameræ Apoſtolicæ ſit adſtrictus," nec in Gallia, nec in Belgio per omnia ſervatur. Nam Judices Regii cognoſcentes de poſſeſſorio non ſolent victum condemnare ad *mulctam*; uti etiam obſervat Rebuffus *Gloſſa* 18. ad expenſas verò & intereſſe etiam in Beneficialibus, ſi à parte petantur, condemnare ſolent; etiam extra caſum hujus Regulæ.

X V I I. Quod autem dicit Regula, quod ſi non ſint expreſſa exprimenda, *Impetratio & quæcumque inde ſecuta nullius exiſtant firmitatis*, ſic intelligi oportet, quod annalis pacificus poſſeſſor poſſit excludere impetrantem ob non expreſſionem requiſitorum, *non ratione ſua poſſeſſionis annalis, ſed ſubreptionis*, ait Rebuffus *Gloſſa* 16. Et uti rectè etiam notat Molinæus *num.* 103. "Hæc » Regula nullo modo fovet Poſſeſſorem : quia non im» pedit illum deturbari per impetrantem à Papa vel Le» gato ſervata forma : nec aliter jus impetrantis corro» borat : meritò non requirit titulum coloratum, nec » aliam qualitatem poſſeſſoris.

C A P U T I V.

De Regula Cancellariæ de *Triennali poſſeſſore*.

1. *Regula hæc deſumpta eſt ex Decreto Concilii Baſilienſis : & poſteriores Pontifices eam vix mutarunt.*
2. *Cur in Regula mentio non fiat Concilii Baſilienſis : & quomodo in Gallia recepta.*
3. *Decretum Concilii prodeſt ad elucidationem Regulæ.*
4. *Refertur textus Regulæ.*
5. *Decretum Concilii Baſilienſis prout Sanctioni Pragmaticæ eſt inſertum.*
6. *Requirit Regula, uti & Decretum poſſeſſionem* triennalem.
7. *Triennium debet eſſe* completum.
8. *Inſuper requiritur* continuum.
9. *Tempus prædeceſſoris an proſit ſucceſſori?*
10. *An in eodem tempora poſſeſſionis conjungi queant?*
11. *Quomodo probetur triennium fuiſſe* continuum.
12. *Poſſeſſio triennalis debet eſſe* pacifica.
13. *Quid juxta Decretum Baſilienſe exigatur, ut poſſeſſio fiat non* pacifica.
14. *Turbatus ab uno, videtur inſpecto tenore Regulæ turbatus quoad omnes.*
25. *Tamen ſi agere impeditus fuerit : & quomodo de hoc impedimento proteſtandum?*
26. *An inter legitima impedimenta referenda minor ætas?*
27. *An Reſignatarius Poſſeſſoris triennalis pacifici poſſit moleſtari?*
28. *Si poſt triennium moleſtetur pacificus Poſſeſſor, quomodo agendum.*
29. *Hoc intelligendum de moleſtatione privatorum.*
30. *Nec Regula, nec Decretum Baſilienſe vult, Beneficia ſine titulo, etiam poſt triennalem poſſeſſionem, retineri.*
31. *Triennalis poſſeſſio non impedit, aliquem poſſe Beneficio ſic poſſeſſo privari.*

I. REgulam hanc habuiſſe originem à Decreto quodam Concilii Baſilienſis, notant omnes paſſim Commentatores; monetque Gomeſius in præfatione ad hanc regulam, ex hoc Concilii Baſilienſis Decreto, eam ferè *ad verbum* tranſcriptam, paucis omiſſis, additis vel immutatis.

Inſuper obſervat Gomeſius ibidem, eam à poſterioribus Pontificibus vix fuiſſe mutatam; niſi quod Adrianus V I. pauca quædam, ad extinguendas motas quæſtiones, addiderit, quæ ibi deſignat Gomeſius.

I I. Quamvis autem ex dicto Decreto Regula ſit deſumpta, nulla tamen illius in regula mentio occurrit : " quia Summi Pontifices auctoritate illius uti noluerunt, » ne ſic tacitè (Concilium Baſilienſe) approbare vide» rentur," ait Gomeſius.

Econtra in Gallia, hæc regula non eſt recepta tamquam Regula Cancellariæ Romanæ, ſed tamquam Decretum Concilii Baſilienſis, inſertum Sanctioni Pragmaticæ, & confirmatum per Concordata inter Leonem X. & Franciſcum I. uti monet Guilielmus Noyerius in notis ad praxim Curiæ Romanæ Perardi Caſtelli *pag.* 38. edit. 1693.

I I I. Interim cum Decretum Baſilienſe originem huic regulæ dederit, non dubium quin ad elucidationem regulæ non parum Decretum illud conferre queat, atque ſupplere ea quæ forſan in regula deſiderari, vel dubia eſſe poſſent.

I V. Regula hodie 36. exprimitur his verbis : " Item » ſtatuit, & ordinavit idem D. N. quòd ſi quis quæcum» que Beneficia Eccleſiaſtica, qualiacumque ſint, abſque » ſimoniaco ingreſſu ex quovis titulo, Apoſtolica vel » ordinaria collatione aut electione, & electionis hujuſ» modi confirmatione, ſeu præſentatione & inſtitutione » illorum, ad quos Beneficiorum hujuſmodi collatio, » proviſio, electio & præſentatio, ſeu quævis alia diſ» poſitio pertinet, per triennium pacificè poſſederit (dum» modo in Beneficiis hujuſmodi, ſi diſpoſitioni Apoſto» licæ ex reſervatione generali in corpore Juris clauſa, » reſervata fuerint, ſe non intruſerint) ſuper eiſdem Be» neficiis taliter poſſeſſis moleſtari nequeat, nec non im» petrationes quaſlibet de Beneficiis ipſis ſic poſſeſſis fa» ctas, irritas & inanes cenſeri debere decrevit, antiquas » lites ſuper illis motas penitus extinguendo.

V. De-

Digitized by Google

» gnus, vel alteri idoneo provideant.

VI. Sive verba regulæ, ſive Decreti attendantur, manifeſtum eſt, intentionem auctorum ſive conditorum fuiſſe, ut *pacifici* triennales Beneficiorum poſſeſſores haud facilè vexentur aut moleſtentur; ſed pro veris & Canonicis Beneficiorum Poſſeſſoribus reputentur, niſi ſe in Beneficia vel intruſerint, vel per Simoniam intraverint: ipſeque titulus ſaltem *coloratus* cum pacifica triennali poſſeſſione concurrens, pro vero titulo habeatur.

VII. Imprimis ergo requiritur, tam ex regula, quam Decreto, ut quis poſſederit Beneficium *triennio proximo*, ut habet Decretum; vel ut exprimitur in Regula, *per triennium poſſederit*; id eſt, *completum & conſummatum*, ut loquitur Gloſſa Pragmatica *pag.* 422. editionis Pariſienſis anno 1666. ubi & notat ex Joanne Andræa, aliiſque, " quod ubicumque lex tempus certum requirit, » quod intelligatur *completum* & *de momento ad momen-» tum*, niſi aliud lex declaret, vel ſimus in favorabili-» bus.

VIII. Nec tantum completum, ſed & *continuum* triennium poſſeſſionis exigitur; nam præpoſitio *per* denotat omnimodam continuationem. Et *continuum* triennium requiri aſſerit Rebuffus in Tractatu De *Pacificis Poſſeſſoribus num.* 320.

IX. Hinc infert *num.* 321. quod tempus prædeceſſoris non poſſit hic juvare ſucceſſorem; eò quod tempora poſſeſſionis conjungi nequeant; nec *unum continuum* efficere: quia ſicut in bonis Eccleſiæ non ſucceditur jure hereditario; ita nec in titulo Beneficii, qui debet haberi à Superiore, ſuccedetur, ait Rebuffus. Aliud eſt in profanis, in quibus jus ſeu titulus poteſt in ſucceſſorem transferri; & ita tempora poſſeſſionis conjungi & continuari; & ita deciſum fuiſſe in Rota Romana teſtatur Gomeſius ad hanc Regulam *quæſt.* 10. Quin & credit Rebuffus *num.* 324. quod tempora non conjungerentur, licet ſucceſsor eſset *ſurrogatus* in jus & poſseſſionem alterius.

X. Imò ſi quis poſt *biennalem* poſseſſionem reſignaſset Beneficium, poſtmodum autem cognita invaliditate reſignationis reverſus ad Beneficium, poſsediſset per *annum*, inſpecta ſtricta juris ratione, ob interruptam poſseſſionem, hac regula juvari non poterit, ait ibidem Rebuffus; licet contraria opinio æqua ei videatur. Et quia, uti notat *num.* 328. non eſt prohibita acceſſio " temporis » in uno & eodem, etiam in Beneficialibus, licet in di-» verſis ſecus.

XI. Ad probandum tamen triennalem poſseſſionem fuiſse *continuam* " ſufficit probare extrema, id eſt, prin-» cipium primi anni & finem tertii; quia poſseſſio præ-» ſumitur continuata; " ait Probus in additione 18. ad Gloſsam Pragmaticam *pag.* 419. niſi probet actor poſſeſſionem fuiſse interruptam.

XII. Non ſufficit per triennium *completum & continuum* poſsediſse, ſed inſuper requiritur ut *pacificè* poſſederit; id eſt, ſine lite & controverſia, ſive in poſseſſo-

» quod præſcriptio triennalis non interrumperetur.

Vide etiam Zypæum *Reſp.* 3. *De Præbendis n.* 4. ubi ſcribit, per illa allegata verba aliud non velle Concilium, quam conteſtationem, aut aliam diligentiam, quæ fieri potuerit ex circumſtantiis & judicis arbitrio.

XIV. Quærit Gomeſius *quæſt.* 11. utrum interruptio pacificæ triennalis poſseſſionis, facta ad citationem unius proſit aliis; reſolvitque affirmativè, & ita tenere Rotam Romanam aſserit.

Sed quid, ſi quis ante completum *triennium* litigaverit contra unum, an poſt *triennalem* poſseſſionem poſſit etiam moleſtari ab alio, qui intra triennium non moleſtavit, adeoque reſpectu unius fuit in pacifica poſseſſione? Inſpecto tenore regulæ, apparet, quod nequidem adverſus hunc tertium poterit hujuſmodi *triennalis* poſſeſsor ſe tueri: quia regula requirit, ut per *triennium pacificè* poſsederit: dicitque Gomeſius *quæſt.* 11. quod invaluerit iſta opinio in Rota, quod Beneficium ſemel litigioſum *cum uno*, efficiatur litigioſum, ſeu verius, *non pacificum* quoad omnes alios. Rationem allegat Gomeſius: " Quia ſicuti in præſcriptione civili requiritur bona » fides tamquam unum ſubſtantiale; ita in hac triennali » requirit Regula pacificam poſseſſionem pro forma ſub-» ſtantiali. Quo ſtante, ubi aliquis citat pacificum poſ-» ſeſsorem, clarum eſt, quod per illam citationem deſi-» nit eſse pacificus: & per illam citationem extinguitur » unum ex ſubſtantialibus requiſitis in iſta regula, vide-» licet pacifica poſseſſio.

XV. At Rebuffus magis attendens praxim Galliæ, & Decretum Pragmaticæ Sanctionis ſive Concilii Baſilienſis, dicit: " Quod licet quis litigaret adverſus unum per trien-» nium, & adverſus alios non, quod poſt triennium non » poterit ab aliis moleſtari: quia fuit pacificus quoad » alios. Et quia textus Decreti dicit quem non poſse ve-» nire poſt triennium, niſi alleget impedimentum, & pro-» teſtetur intra triennium: ergo vult (ait Rebuffus) ut » pacificè poſſideat adverſus illum qui non eſt proteſta-» tus; qui non fuit impeditus agere, ſi non moveat li-» tem, non poterit poſtea agere, & iſta eſt *Praxis in-» dubita Regni*, juri & rationi conformis. " Ita Rebuffus *num.* 200. & rurſus *num.* 363. ita ſæpius judicatum teſtatur.

XVI. Cum Regula ex Decreto fuerit deſumpta, atque tam Decretum, quàm Regula ad lites ſuper Beneficiis, per quas cultus divinus, & Eccleſiarum cura negligitur, aliaque innumera incommoda oriri ſolent, minuendas & amputandas ſint compoſita, non apparet, cur non eumdem ſenſum ipſi Regulæ dare liceat; eumque *pacificè* poſſidere non cenſeamus reſpectu illius, qui per triennium tacuit: cum Regula contrarium expreſsè non dicat. Vide Zypæum *Reſp.* 3. *De Præbendis num.* 7.

XVII. Inſuper refert Rebuffus, non ſemel per Arreſtum Parlamenti judicatum, " quod ſi adjudicata recre-» dentiâ adverſarius taceat per *triennium*, & permittat » poſſidere partem adverſam, non poterit Poſseſsor poſt » trien-

Digitized by Google

XIX. Sicuti ipſa Regula interpretationem aliquam accipere poteſt à Decreto tamquam matrice & fonte; ita in nonnullis Decretum à Regula explanationem accipit: ac ſignanter, ut intelligatur, quis *coloratum* titulum habere dicendus ſit: quod clarioribus terminis Regula expreſſit; quemadmodum notavit Rebuffus: qui inquirens quis dicendus titulus *coloratus*, ait *num.* 43. " Et brevi dicendum eſt coloratum dici titulum, dum tamen quis ex Apoſtolica vel ordinaria collatione, aut electione, aut electionis hujuſmodi confirmatione, ſeu præſentatione & inſtitutione illorum ad quos Beneficiorum hujuſmodi collatio & proviſio, electio & præſentatio, ſeu quævis alia diſpoſitio pertinet, obtineat, ut declaratur in regula 33. Cancell. licet ob aliquod vitium titulus non dicatur juſtus.

XX. Ulterius pro intellectu regulæ quoad titulum *coloratum* monet Gomeſius *quæſt.* 27. advertendum diligenter, dupliciter poſſe conſiderari titulum *coloratum*. " Primo modo, quoad effectum iſtius regulæ. Secundo modo, quoad effectus juris communis. Quoad effectum iſtius regulæ, pone iſtam concluſionem pro firma: quod omnis ille dicitur habere titulum coloratum, qui non excluditur in regula.

XXI. Idem tradit Chokier ad hanc Regulam *num.* 85. ex quo dein infert: " Ideoque illi ſoli *diſcoloratum* titulum ad effectum hujus Regulæ habere dicuntur, qui habent titulum per Simoniam, vel de Beneficio reſervato reſervatione in Corpore Juris clauſa: quia iſti duo caſus excepti in Regula firmant regulam in contrarium in caſibus non exceptis. " Et conformiter judicatum refert Antonius Faber in Codice *lib.* 1. *tit.* 2. *Definit.* 5. Et plura de titulo colorato vide apud Gloſſographum Sanctionis Pragmaticæ *pag.* 415. ubi & *pag.* 417. oſtendit, quod qui dicit, aliquem poſſediſſe ſine titulo colorato, debeat illud probare; " cum nemo teneatur probare titulum ſuæ poſſeſſionis: & ideo pars agens non audietur, niſi contra Poſſeſſorem aliquid probet, per quod priùs appareat, ipſum non habere titulum coloratum. Sed ad inſtantiam Judicis bene teneretur Poſſeſſor colorem tituli probare: quia in his exuberat officium Judicis.

XXII. Oſtendit præterea ibidem, non ſufficere; quod titulus coloratus ſuperveniat poſt unius alteriuſve anni poſſeſſionem; ſed requiri ab initio titulum *coloratum*; ſive quod *integro triennio* pacificè poſſederit Beneficium cum titulo *colorato*." Unde (ait) præſcriptio triennalis incipiet currere ab eo tempore, quo habuit titulum *coloratum*.

XXIII. Quare hæc regula *De Triennali* potius requirat titulum ſaltem *coloratum*, quam regula *De Annali* (de qua capite præcedenti actum fuit) rationem allegat Antonius Faber in Codice *Lib.* 1. *tit.* 2. *Definit.* 15. " Quoniam illa (*triennalis*) tribuit jus in Beneficio, hæc

decernitur, quod ſi propter appellati aut ſuorum metum vel potentiam intimatio appellationis fieri nequeat in domo quam ipſe appellatus habitare communiter conſuevit, vel ſi domus iſta in remotis exiſtat, in Eccleſia Cathedrali, in cujus civitate vel Diœceſi conſiſtat Beneficium, prout & in loco Beneficii ipſa proteſtatio fiat quoad propoſitum noſtrum, & aliàs quod ad notitiam poſſidentium perveniat, aut veriſimiliter valeat: " Ita Probus ad *Gloſſ. Prag. pag.* 432.

Poterit ergo ille, qui legitimo impedimento fuit impeditus, actionem ſuam inſtituere, & etiam poſt *lapſum triennii* agere; modò de impedimento ante completum triennium *proteſtatus* fuerit juxta formam hic expreſſam: niſi tale ſubfuiſſet impedimentum, ut nec ipſa proteſtatio fieri potuiſſet; puta ſi omni tempore incarceratus fuiſſet. Rebuffus *De Pacificis Poſſeſ. num.* 402.

XXVI. Inter legitima impedimenta refert Gloſſa Pragmatica *minorennem* ætatem; creditque Minori, cujus Beneficium aliquis titulo colorato per triennium pacificè poſſedit, eſſe ſaltem Judicis arbitrio, dandam reſtitutionem; ad quam opinionem Gloſſæ reflectens Philippus Probus, ait *pag.* 430. *nota* 4. " Unum tamen tibi dico, quod nunquam vidi, nec auribus percepi, quod hoc in caſu prout nec in aliis ſpiritualibus minor fuerit reſtitutus, nec quoad concernit Decretum, quod verſatur circa petitorium, nec quoad retinendæ poſſeſſionis interdictum, quod concernit poſſeſſorium, coram Judicibus in Gallia agitari privatè conſuetum.

Fallit ubi dolus ſubeſt vel circumventio, ut pluribus Arreſtis eſt judicatum. Ita in nota marginali ibidem monet Franciſcus Pinſonius.

XXVII. Ipſa autem triennalis pacifica poſſeſſio cum titulo colorato ita firmat jus poſſeſſoris, ut ſi Beneficium ſic poſſeſſum alteri reſignaverit; atque vigore hujus reſignationis in jus ipſius pacifici triennalis poſſeſſoris ſit ſurrogatus reſignatarius, non poſſit jus ipſius *triennalis* poſſeſſoris de novo diſcuti; ſive ſurrogatus moleſtari nequit ob defectum juris ſui prædeceſſoris pacifici triennalis, ſed bene diſcuti poteſt novus titulus ſurrogati, aut inhabilitas ipſius perſonæ: uti rectè notavit Rebuffus *num.* 188.

XXVIII. Si quis moleſtetur *poſt triennium*, practica eſt in Francia, ait Rebuffus *num.* 73. " ut is impetret Literas Regias *De pacificis poſſeſſoribus* vocatas, per quas præcipitur parti, ut non habeat illum pacificum Poſſeſſorem amplius moleſtare, ſi de narratis apparuerit, ut in *cap.* 2. *De reſcript.* & debet impetrans probare & oſtendere ſuum titulum, ſub quo ipſe poſſedit, nec poteſt cogere adverſarium ſuum ad oſtendendum titulum antequam ipſe ſuum exhibuerit: & ita cenſuit Senatus in juridicis conventibus Molinis celebratis anno 1534.

XXIX. Hoc tamen intelligendum de moleſtatione privatorum moleſtantium poſſeſſores triennales: nam

Digitized by Google

TITULUS XXVII.

De Reſignatione & Permutatione Beneficiorum.

CAPUT I.

De Reſignatione purâ & ſimplici, & Reſignatione *in favorem* & ex *cauſa permutationis*; harumque origine.

1. *Olim Reſignatio & renuntiatio habebantur pro ſynonimis; hodie diſtinguuntur.*
2. *Omnis reſignatio includit quamdam renuntiationem.*
3. *Pluribus ſæculis omnis reſignatio fuit ſimplex & pura: nec alia in Decretalibus nota.*
4. *Reſignatio* conditionalis *oppoſita puræ duplex eſt.*
5. *Reſignatio* in favorem *qua ratione dicatur* conditionalis?
6. *Clauſula huic reſignationi appoſita impedit liberam Beneficii collationem.*
7. *Reſignatio* in favorem *juxta hodiernum ſtylum Curiæ Rom. dicitur reſignatio* ſimplex.
8. *Hæc reſignatio* ſimplex *eadem eſt cum reſignatione in* favorem; *& quare dicatur reſignatio* cum proviſione?
9. *Quæ dicatur in Curia Rom. reſignatio* ſine proviſione.
10. *Stylus Curiæ mutatus circa expreſſionem verborum, non autem circa ſubſtantiam reſignationis* in favorem.
11. *Reſignatio* in favorem *non occurrit in Libris Corporis Canonici.*
12. *Sub initium ſæculi XVI. quæſtio mota fuit an licitæ eſſent reſignationes* in favorem: *& quæ producta argumenta pro earum licito uſu.*
13. *Senatus Pariſienſis eas illicitas judicavit: & quo fundamento.*
14. *Quomodo, & quando hæ clauſulæ*, in favorem, *item* non aliàs, nec aliter, *in procuratoria reſignationum irrepſerint?*
15. *Reſignationes hæ olim etiam coram Ordinariis fiebant.*
16. *Nihil de purgatione Simoniæ pro juſtificanda hac reſignatione allegatum.*
17. *Senſim uſus harum reſignationum, etiam in Parlamentis Gallicanis receptus.*
18. *Hæ reſignationes frequenter de Simonia ſuſpectæ; aliiſque incommodis ſubjectæ.*
19. *An non ſatius fuiſſet earum uſum numquam admiſiſſe?*
20. *Reſignatio ex cauſa permutationis etiam* conditionalis *eſt.*
21. *Permutationes Beneficiorum jam pridem vetitæ.*
22. *Non propterea prohibita Beneficiatorum tranſlatio auctoritate Epiſcopi.*
23. *Ob datam transferendi auctoritatem, cœpit Beneficiorum reſignatio ad effectum tranſlationis.*
24. *Declaratum ut hujus reſignationis Beneficia ſic reſignata, aliis quam compermutantibus conferri non poſſe.*
25. *Ex hac declaratione quomodo permutationes hodiernæ Beneficiorum invaluerint?*
26. *Qua ratione tranſitiones Beneficiatorum de una ad aliam Eccleſiam potius dicantur* permutationes, *quàm* tranſlationes.
27. *Permutationes, ut hodie fieri ſolent, olim incognitæ fuerunt.*
28. *Quomodo Eccleſia hodiernas Beneficiorum permutationes admittat?*
29. *Quàm hodiernæ permutationes ſint periculoſæ.*

I. RENUNTIATIO & reſignatio Beneficiorum primitus pro ſynonimis ſumptæ ſunt, ut conſtat ex *Cap.* 8. *De Renuntiat.* ubi reſignatio accipitur pro renuntiatione; & apertiùs in *Cap.* 1. *De Renuntiatione in* 6. At ſtylus Curiæ Romanæ, & hodiernus modus loquendi, reſignationem à renuntiatione diſtinguit: ut nimirum per reſignationem ferè intelligatur reſignatio *in favorem*; per renuntiationem verò illa, quam dicimus, *dimiſſionem* puram & ſine ulla conditione fieri ſolitam.

II. Omnis tamen reſignatio quamdam renuntiationem ſive dimiſſionem Beneficii includit. Neque enim reſignari poteſt Beneficium, niſi unà renuntietur Beneficio; ipſeque Beneficiatus ſe exuat ſuo Beneficio.

Unde renuntiatio, prout complectitur & renuntiationem *ſtrictè* dictam, & reſignationem, dici poteſt, ceſſio ſeu dimiſſio Beneficii Eccleſiaſtici quæ ſpontè & liberè fit cum auctoritate Superioris.

III. Olim omnis renuntiatio erat reſignatio ſimplex & pura abſque ulla conditione: unde de hac ſola ſpecie renuntiationis ſeu reſignationis, agitur ſub titulo Decretalium *De Renuntiatione*, uti rectè advertit Franciſcus De Roye Anteceſſor Andegavenſis *lib.* 2. *Inſtitut. Juris Canonici cap.* 18 unà advertens, quod & harum renuntiationum ſive reſignationum uſus frequentior eſſe cœperit

Digitized by Google

Papa alteri conferret, aut alio modo, quam in ipſo reſignationis inſtrumento eſſet expreſſum, ipſa proviſio cenſeretur nulla; uti latè deducit Fevretius De Abuſu *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 11. modò tamen conditio adjecta non ſit juri publico contraria.

VII. Invaluerat jam pridem ſtylus Curiæ Romanæ, ut in frontiſpicio ipſius ſupplicationis pro reſignatione ad favorem certæ perſonæ, ponerentur ad latus dextrum hæc verba, *Reſignatio in favorem*, quibus indicabatur, eſſe ſupplicationem pro hujuſmodi reſignatione; at tempore Gregorii XIII. mandatum eſt, ut non apponerentur illa verba, *in favorem*, tamquam *non neceſſaria & ſuſpecta, neque in capite, neque in corpore*, ait Flaminius Pariſius *lib.* 8. *quæſt.* 7. *num.* 36. notatque quod loco illorum verborum poſita ſit vocula, *ſimplex*; ita ut hodie ordinariè notari ſoleat ſupplica reſignationis *in favorem*, his verbis, *Reſignatio ſimplex*, quæ tamen idem valent, quod *reſignatio in favorem*: " Namque ille reſignans (ait Flaminius) » renunciat *ſimpliciter* in manibus Papæ, qui (Papa) » poſtea ad preces Reſignatarii, ei dictum Beneficium re» ſignatum confert: Nam Papa non habet reſpectum ad » mentem Reſignantis, ſed ad ſupplicationem humiliter » ſibi factam à Reſignatario.

VIII. Hæc ille, qui & monet *lib.* 1. *quæſt.* 1. *num.* quod ex ſtylo Curiæ, in eadem ſupplica in qua quis renuntiat coram Papa, alter ſupplicet pro collatione, quemadmodum ex formulis reſignationis ab eodem Flaminio *lib.* 8. *quæſt.* 7. relatis, videri poteſt; qui & *num.* 39. bene monet, " quod licet Copiſtæ compoſitores ſupplicatio» num apponant hujuſmodi verbum *ſimplex*, non tamen » erit ſimplex reſignatio eo modo, quo fit coram Ordi» nario vel coram Papa *abſque proviſione*, ſed potius *in* » *favorem*. Et hoc eſt (ait) de mente Rotæ; ac dicitur » *conditionalis* reſignatio, attento quod unus renuntiat, » alter ſupplicat pro collatione; quamvis in capite vel » in corpore non dicatur *in favorem, nec aliàs, nec alio* » *modo*, &c.

IX. Reſignatio *ſimplex* coram Papa *abſque proviſione*, cujus ibi meminit Flaminius, dicitur, quando aliquis renuntiat liberè & ſimpliciter Beneficium ad manus Papæ; ita ut liberum ſit Papæ alicui pro libitu providere, quod contingit in promotis ad *incompatibilia*; qui in litteris habuerant Decretum, ut debeant renuntiare *liberè* & ſimpliciter in manibus Papæ infra duos menſes. Et tunc in capite ſupplicæ ponitur, *Reſignatio ſimplex ſine proviſione*. Dicitur autem *ſine proviſione*, quia in eadem ſupplica renuntiationis, nullus pro collatione ſeu *proviſione ſupplicat*; quemadmodum in reſignatione *in favorem* fieri notavimus: & conſtat ex formula ſupplicæ quam *lib.* 8. *quæſt.* 7. refert Flaminius.

X. Itaque quamvis quoad expreſſionem verborum, circa reſignationes *in favorem*, nonnihil mutatus ſit ſty-

rem; eumque Papæ proponere; poſſeque Papam propoſitioni conſentire ſine ullius *pactionis* interventu. Quia non poteſt dici eſſe peccatum, quando quis vult renuntiare Beneficio ſuo, & conſentit ut alteri conferatur: " quia Superior videtur ſolùm reſignationem acceptare: » non autem verba appoſita (*non aliàs, nec aliter*) in » procuratorio, quæ habentur *pro non adjecto*. . . . Quod » in iſtis reſignationibus quæ fiunt in Curia Romana, vel » coram Legato, *vel Ordinario*, ſolent Procuratores præſ» tare juramentum, quod non intervenerit fraus, dolus, » neque alia Simoniæ labes. . . . Quod clauſula appoſi» ta per Notarios non debet nocere partibus, præſertim » quòd *ex ſtylo ipſorum* apponitur, quæ nihil opera» tur. . . . Præſertim quòd in quibuſdam procuratoriis » apponitur illa clauſula, *Sub beneplacito* ſummi Ponti» ficis, vel ejus Legati, aut alterius ad id Canonicam » poteſtatem habentis, quæ clauſula multùm juvat. . . . » Quod antequam conferatur Beneficium parti, ſuppli» catur benignè ſummo Pontifici, Legato, vel Ordina» rio, aut alteri ad id poteſtatem habenti, ſibi conferri » Beneficium in ejus manibus reſignatum, & reſignatio» nem admittit Superior ſolùm habito reſpectu ad ſup» plicationem, & quod intentio ſupplicantis eſt talis: » Non autem habetur ratio ad clauſulas poſitas in procu» ratorio, quæ tamquam ſuperfluæ rejiciuntur.

XIII. Hæc ibidem Ruzæus, qui & teſtatur, quòd his rationibus non obſtantibus, per Arreſtum ſupremæ Curiæ declaratæ fuerint ſimiles reſignationes *illicitæ & Simoniacæ*, tamquam continentes mentalem ut minùs pactionem ex parte reſignantis, & conventionalem juxta expreſſa verba Procuratorii ad reſignandum. " Et quia » Procurator, qui debet diligenter ſervare fines manda» ti, non poteſt aliter facere, quia ſi reſignat purè & » ſimpliciter, illud eſt contra tenorem mandati. Si verò » reſignet in favorem talis, & non aliàs, aliter, nec alio » modo, eſt contra naturam reſignationis, & adſtringit » collatorem ad conferendum tali, cùm dependeat à ſua » mera libertate collatio Beneficii. Et ſic in omnem ca» ſum vitiatur talis actus; & quod dicitur ſimoniacè re» nuntiare, hoc expreſſo quod alteri conferatur.

XIV. Interim ex hoc decurſu Ruzæi apparet, quòd circa annum 1500. incœperint hæ clauſulæ, *in favorem*, *non aliàs, nec aliter*, &c. irrepere in Procuratoria reſignationum; idque forſan potiùs ex ignorantia & ſtylo Notariorum, quàm intentione reſignantium. Apparet quoque, quòd Pontifices, neglectis his clauſulis, reſignationes illas paſſim admitterent tamquam *ſimplices*: quodque interdum etiam exprimeretur, quod Reſignantes ſe ſubjicerent *beneplacito Papæ*.

XV. Apparet inſuper, quod non tantùm coram Papa, aut ejus Legato, ſed & *Ordinario* ejuſmodi reſignationes fierent: ac per conſequens nondum invaluiſſet

Digitized by Google

gios opinionem ſuam de uſu harum reſignationum mutaſ-ſe, contrariamque praxim admiſiſſe.

An hæc mutatio adſcribenda ſit opinioni de purgatione Simoniæ hîc interveniente, quæ Canoniſtis & Theologis multùm familiaris eſſe cœpit, incertum eſt; quin contribuerit, vix dubitari poteſt: quamvis hîc nulla purgatio Simoniæ neceſſaria videatur: neque in hanc purgationem refundi debere, quòd hujuſmodi reſignationes hodie non ab Ordinariis, ſed à ſummo Pontifice probari debeant; quemadmodum oſtendetur capite ſequenti.

XVIII. Illud tamen inficiari nequit, in hiſce reſignationibus non rarò Simoniam, ut minus mentalem, intervenire; eaſque ut plurimum eſſe ſuſpectas, quod potiùs in favorem carnis & ſanguinis fiant, quàm in utilitatem Eccleſiæ. Certum quoque eſt, per has reſignationes Beneficia quaſi jure hereditario in nepotes & cognatos tranſmitti; aditumque & dignioribus ad Beneficia ſæpe occludi; ipſoſque Ordinarios jure collationis fraudari.

XIX. Hæc aliaque, quæ has reſignationes comitari ſolent, meritò dubitari faciunt, an non ſatius fuiſſet, juxta ſuperius allegatum ſupremæ Curiæ Arreſtum, numquam hujuſmodi reſignationes admitti. An non & meritò nomine Caroli IX. Regis Galliæ à Patribus Concilii Tridentini poſtulatum fuerit, ut *Reſignationes* IN FAVOREM *ejiciantur omninò à Curia Romana*? quamvis iis admiſſis & receptis, interdum in certis circumſtantiis aliquis iis licitè in utilitatem Eccleſiæ uti poſſe videatur, quemadmodum capite ſequenti latiùs dicetur.

XX. Altera ſpecies reſignationis *conditionalis* hodie non minus, quam præcedens communis, dicitur *Reſignatio cauſa permutationis*. In permutatione enim uterque permutantium ſuum Beneficium reſignat eâ conditione, ut alter alterius Beneficium aſſequatur: atque ita, tacita ſaltem & hîc utrimque reſignatio *in favorem* intervenit: atque hac ratione reſignatio quæ intervenit revera eſt *conditionalis*.

XXI. Etiam ſæculo XII. haſce reſignationes ſeu permutationes ab aliquibus iniri cœpiſſe, conſtat ex Concilio Turonenſi ſub Alexandro III. in *Cap.* 8. *De Præbendis*, quod *permutationem Dignitatum* fieri prohibet.

Verùm cùm Concilium Turonenſe de ſola permutatione *Dignitatum* loqueretur, quæſitum fuit, num permutatio *Præbendarum* licita cenſeretur: reſpondit Urbanus III. in *Cap.* 5. *ibid. De Rerum permut.* "Generaliter » teneas, quod commutationes Præbendarum de jure » fieri non poſſunt, præſertim cum pactione præmiſſa, » quæ circa ſpiritualia vel connexa ſpiritualibus labem » continet ſemper Simoniæ.

Ex his aliiſque Pontificum reſponſis, nec non Conciliorum Decretis circa idem tempus editis, manifeſtum eſt, permutationes Beneficiorum, præſertim pactione præcedente, fuiſſe reprobatas, tamquam de Simonia ut minus admodum ſuſpectas.

XXII. Nequaquam tamen tranſlationes Beneficia-

neficiata ſua Beneficia ad manus Epiſcoporum reſignare eâ conditione tacitâ vel expreſſâ, ut eorum auctoritate ad mutuas Eccleſias transferri poſſent; ſive alter alterius Beneficium conſequi.

XXIV. Et primitus quidem credebatur hæc Beneficiorum reſignatio eſſe libera; quaſi Beneficia ita reſignata *verè* vacarent; poſſentque Epiſcopi ea *liberè* conferre; quin & Expectantes, ſeu mandatarii Apoſtolici illa tamquam vacantia acceptare.

Verùm cùm alia ſciretur eſſe mens Reſignantium; ſciretur que, Beneficia hæc non reſignari, niſi ſub ea conditione, ut alter in alterius Beneficium ſurrogaretur, reſpondit Bonifacius VIII. Biterenſi Epiſcopo in *Cap. unico De Rerum permutat. in 6.* quod exſpectantes ſeu Mandatarii Apoſtolici hujuſmodi reſignata Beneficia, tamquam vacantia acceptare nequeant: *Æquitatem* (ait) *præferentes hac in parte rigori.* Quaſi diceret, licet *de rigore* talia Beneficia *verè* vacent: tamen æquum non eſt, aliis ea conferri: quia Reſignantes, niſi credidiſſent vi hujus reſignationis ſe ad mutua Beneficia transferendos, ea non reſignaſſent.

Eadem æquitatis ſpecie motus Pontifex in *Clementina unica De rerum permutatione*, declarat; "Ne conceſſione » Juris utentibus præſertim circa ſpiritualia illudatur, ſi » qua Beneficia ex cauſa permutationis ab aliquibus re- » ſignata, aliis, quàm ipſis permutare volentibus confe- » rantur, nullius hoc eſſe volumus firmitatis.

XXV. Cum ergo auctoritate Juris jam ſtabilitum eſſet, Beneficia ex cauſa permutationis reſignata, non poſſe aliis quàm ipſis permutantibus conferri, cœperunt Beneficiati paſſim ſine metu amittendi ſua Beneficia permutationes Beneficiorum concipere, & ex cauſa permutationis ad manus Epiſcoporum reſignare; certi quod ſi Epiſcopi permutationes non admitterent, transferendo Reſignantes de uno ad aliud Beneficium, ipſi permanerent in ſuis Beneficiis, nihilque de ſuo amitterent.

Epiſcopi verò ſcientes ex ſimilium permutationum rejectione nihil ſibi commodi obvenire; neque ſe poſſe de Beneficiis ſic reſignatis alicui alteri providere, admodum faciles fuere, ut permutationes ſive reſignationes ex cauſa permutationis admitterent ad beneplacitum Reſignantium.

XXVI. Et quidem ipſi permutare volentes tractatum permutationis concipientes, permutationem conceptam ab Epiſcopis probandam nudè proponere cœperunt: adeò ut initium ipſum & fundamentum ab ipſis permutantibus poneretur: ipſi verò Epiſcopi conſenſum ſuum darent; atque permutantes, vi reſignationis ex cauſa permutationis jam prius inter ipſos conceptæ, de uno loco ad alium transferrent: aut transferendi auctoritatem impartirent. Quapropter hujuſmodi mutationes Beneficiorum potiùs hodie vocantur *permutationes* Beneficiorum, quàm *tranſlationes*: eò quod permutatio per ipſos Beneficiatos priùs concepta, præcipuas in hac mutatione & tranſlatione de una ad aliam Eccleſiam partes obtineat.

XXVII.

Digitized by Google

na damnabit : & Eccleſia à Spiritu Sancto directa exe-cratur.

XXIX. Unde quia non rarò permutationes Beneficiorum non ad mentem Eccleſiæ inſtituuntur, ſed vel pravis pactionibus infectæ ſunt, vel à carnali affectu prodeunt, non immeritò hanc permutationis materiam *Saturninam* ſe vocaſſe credit citatus Boetius. " Equidem » (ait *num.* 1.) nominavi *Saturninam* permutationis » hanc materiam non alia de cauſa, quam quod ſuos fœ- » tus in ſummum ſæpenumero ſoleat adducere diſcri- » men ; non ſecus ac Saturnus crudeliter fœtum devorat » proprium, ſicut eſt in fabulis : licet id ad naturam » temporis, quod edax eſt rerum, plerique referant. » Certæ permutationes iſtæ beneficiales frequenter ſcru- » pulos gignunt in animis permutantium adeò duros, » adeò præterea vehementes ac urentes, eoſdemque juſtos, » ut Saturni voracitas nullos unquam conſimiles genue- » rit cruciatus illis ipſis qui devorabantur : cum graviter » læſa conſcientia non temporarios at perpetuos expe- » riatur cruciatus, qui ne morte quidem corporis finiun- » tur; ſed magis ac magis creſcunt, & graviores acrioreſ- » que redduntur, niſi ſalutaribus ante mortem fuerit » expiata pœnitentiæ Chriſtianæ Catholicæque remediis. » Quorum quidem remediorum præſtat non indigere pru- » denter abſtinendo talibus commerciis, quàm temera- » rias & quaſi nundinatorias faciendo permutationes » tantum ſubire periculum, cujus amator dignus eſt qui » pereat in illo.

CAPUT II.

De quorum conſenſu Reſignationes admittendæ : & quæ cauſa requiratur ?

1. *Adſcriptus certæ Eccleſiæ eam inconſulto Epiſcopo deſerere nequit.*
2. *Per Beneficium Clericus Eccleſiæ adſcribitur.*
3. *Jure Decretalium inconſulto Epiſcopo nemo Beneficio renuntiare poteſt.*
4. *Quomodo contraria Praxis quoad renuntiationes ſimplices invaluerit?*
5. *Reſignatio* in favorem *hodie à ſolo Papa admittitur.*
6. *Ordinarius non poteſt hujuſmodi reſignationem probare rejecta conditione.*
7. *Hæc reſervatio ſolet refundi in purgationem Simoniæ à Papa faciendam.*
8. *Non intervenit hìc Simonia juris* poſitivi.
9. *Purgatio Simoniæ non videtur hìc magis neceſſaria, quam in permutatione Beneficiorum.*
10. *Sicuti permutatio Beneficiorum poteſt à Simonia eſſe immunis, ita & Reſignatio* in favorem.
11. *Diſpenſatio, non purgatio Simoniæ in Reſignatione* in favorem *requiritur.*

13. *Ad nonnullos tamen inferiores etiam in Belgio tranſlata hæc auctoritas.*
14. *Collatores ordinarii ſuper permutatione Beneficiorum ſaltem audiendi ſunt.*
15. *Patroni quoque interpellandi ſunt, ut conſenſum præſtent.*
16. *Superior conſenſum Patroni Eccleſiaſtici ſupplere poteſt.*
17. *Conſenſus Patroni laici abſolutè neceſſarius : neque ſuppleri poteſt.*
18. *In permutatione præter auctoritatem Superioris requiritur juſta cauſa & recta intentio ex parte Permutantium.*
19. *Cauſa permutationum ab Epiſcopis expendenda.*
20. *Pius V. vetuit reſignationes ex levibus cauſis admitti.*
21. *Vetuit idem ne Ordinarii ſuis aut Reſignantium conſanguineis, affinibus vel familiaribus conferant.*
22. *Quæ ratio editæ hujus Conſtitutionis.*
23. *Hæc non ubique recepta ; nec in Belgio obſervatur.*
24. *Quod præcipuè in hac Conſtitutione intenditur, ubique ſervandum.*
25. *Hodiernæ permutationes præſertim notabilis Beneficii cum Beneficio nullius aut exigui proventus, rarò omni ex parte licitæ.*
26. *Poſſunt tamen aliquando eſſe licitæ.*

I. PRiſtinis Eccleſiæ ſæculis, nullum ordinari potuiſſe, nî unà certæ Eccleſiæ, in qua functiones Ordinis ſuſcepti obiret, adſcriberetur, ſæpiùs notatum fuit; eamque diſciplinam per Synodum Tridentinam *Seſſ.* 23. *cap.* 16. *de Reformat.* renovatam fuiſſe notavimus ſupra *parte* 1. *tit.* 1. *cap.* 4. additque Synodus : *Quod ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerit, ei ſacrorum exercitium interdicatur.*

Quo Decreto manifeſtè prohibentur Clerici, etiam nullum Beneficium habentes ; ſed in ipſa ordinatione alicui Eccleſiæ tantummodò adſcripti, ab ea *inconſulto Epiſcopo* recedere, ait Fagnanus ad *Cap.* 4. ;; *De Renunt.* ubi *num.* 15. ſubjungit : " unde cavendum eſt à modernis » Collectoribus dum aliis relatis dixerunt, Preſbyteris, » & Clericis non habentibus Beneficium in titulum per- » ſonalem reſidentiam requirens, licitum eſſe ire quò » velint, & Ordinarios teneri eis litteras commendato- » rias concedere. Hoc enim eſt contra præcitatum Con- » cilii Decretum.

II. Cum autem per Beneficiorum collationem hodie contingat, Clericos certis Eccleſiis, in quibus ipſa Beneficia fundata ſunt, adſcribi, conſequens apparet, Clericos non magis his Eccleſiis, quibus per Beneficiorum acceptationem & Canonicam in iis inſtitutionem alligati ſunt, poſſe *inconſulto Epiſcopo* renuntiare, quam ſi in ipſa ordinatione illis Eccleſiis eſſent adſcripti.

III. Quapropter Tornacenſi Epiſcopo etiam ſæculo 12. reſ-

Digitized by Google

Ex hac Superiorum facilitate in admittendis Beneficiorum reſignationibus, invaluit tandem libera facultas renuntiandi Beneficiis ad manus Collatorum; eaque ſine conſenſu Epiſcopi ſive Ordinarii deſerendi, & ſe à vinculo, quo Eccleſiæ erat adſtrictus, liberandi, niſi titulo Beneficii ad Sacros Ordines fuerit promotus: quo caſu ex præſcripto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *De Reform.* & Synodorum Belgicarum, reſignari non poteſt, niſi factâ mentione quòd ad illius Beneficii titulum ſit promotus; neque ea reſignatio admittenda, niſi conſtet, quod aliàs commodè vivere poſſit: & aliter facta reſignatio nulla eſt: de quo actum ſuprà *tit.* 9. *cap.* 5.

Non eadem etiam hodie eſt libertas Reſignationis conditionalis, ſive *in favorem*, ſive *cauſa permutationis*.

V. Et quidem reſignatio in favorem certæ perſonæ cum clauſula *non aliàs, nec aliter*, licet primitùs etiam coram Ordinario facta videatur, hodie tamen ſolus Papa eam admittere poteſt; adeò ut nec Legatus ejus eam probare poſſit; niſi *ſpeciali* facultate ſit inſtructus; uti notat Rebuffus in Praxi *parte* 3. *tit. De Reſignatione conditionali*: eaque opinio hodie communiter tum à Canoniſtis, tum à Theologis recepta eſt; ut pluribus citatis tradit Garcias De Beneficiis *Parte* 11. *cap.* 3. eamque probavit Pius V. per Conſtitutionem quæ incipit: *Quanta Eccleſia* 58. in Bull. Rom. ubi abſolutè prohibetur reſignatio *in favorem* coram Ordinario, etiam in caſibus, in quibus permittitur fieri reſignatio ſimplex coram Ordinario.

VI. Quin & ibidem dicit Garcias *num.* 155. quod nec poterit inferior à Papa conditionem rejicere, ſive habere pro non adjecta, & reſignationem ſimpliciter admittere: quod & multis probat Rebuffus loco ſuprà allegato.

VII. Rationem hujus reſervationis communiter refundunt Interpretes in Simoniam, quam in hiſce reſignationibus intervenire credunt propter clauſulam *nec aliàs, nec aliter*, quæ pactionem quamdam continere videtur. Omnem autem pactionem in ſpiritualibus Simoniam continere probant ex *Cap. fin. De pactis*, junctâ Gloſſâ. Dicit enim Pontifex: " Pactiones factæ à vobis (ut audivimus) » pro quibuſdam ſpiritualibus obtinendis: cùm in hujuſ» modi omnis pactio, omniſque conventio debeat om» ninò ceſſare, nullius penitus ſunt momenti.

Cur autem pactiones nullius ſint momenti docet ibidem Gloſſa: *Quia hujuſmodi pactiones inducunt* SIMONIAM.

Ut ergo hæc reſignatio à Simonia eximatur, eam à Papa confirmandum putarunt: utpote cui ſoli ex eorum opinione auctoritas purgandi Simoniam competit.

Hinc Andræas Vallenſis in Tractatu De Beneficiis *Lib.* 3. *tit.* 28. *num.* 1. poſtquam dixit, quod reſignatio in favorem debeat fieri coram Pontifice, juxta ſtylum Curiæ & Conſtitutionem Pii V. rationem ſubjungens, ait: " Quia » conditio inducit *Simoniam*, ſecundùm Gloſſam & ple» roſque Doctores, quam *ſolus* Pontifex, non etiam Or» dinarius, vel Legatus *purgare* poteſt, tamquam quæ ſit ut alter alterius Beneficium conſequatur?

X. Sed dicent forſan, Compermutantes tantùm ſimpliciter intentionem ſuam Ordinario exponunt, qui ſi eam probet, ſuâ auctoritate permutationem conceptam probat; atque Compermutantes à vinculo, quo ratione Beneficii Eccleſiis ſuis reſpectivè alligabantur, abſolvit; & de una Eccleſia ad aliam Eccleſiam transfert: in quibus nulla vel ſpecies Simoniæ eſſe videtur.

Nequaquam negavero, quin ſi permutatio Beneficiorum fiat prout eam Canones fieri volunt, ea poſſit ab omni Simonia eſſe planè exempta. Sed quidni reſignationem *in favorem* ſimiliter immunem à Simonia eſſe poſſe dicamus?

Sicuti enim ſecundùm formam juris, permutantes totum auctoritati Superiorum ſubjiciunt, id unum poſtulantes, ut ſi Superiori videatur, ipſos à vinculo quo ſuis Eccleſiis alligantur, abſolvat, atque ſuâ auctoritate ad mutuas Eccleſias transferat: ſimiliter reſignans in favorem certæ perſonæ, exponit Pontifici, ſe deſiderare à vinculo quo huic Eccleſiæ per Beneficium obſtringitur abſolvi, modò tamen hunc, quem huic Eccleſiæ maximè convenire judicat, ſucceſſorem habere, aut nominare queat: totum interim, quemadmodum Permutantes, Pontificis arbitrio ſubjiciens: qui hoc unum expendere debet, num conveniat, ratioque ſufficiens ſit, ut in Canonibus qui prohibent, quod quis ſibi ſucceſſorem nominet, diſpenſandum ſit.

XI. Itaque nulla hîc, non magis quàm in permutatione Beneficiorum, purgatione *Simoniæ* opus videtur; ſed ſolâ diſpenſatione; quâ permittatur, ut quis ſibi Succeſſorem nominet: quæ diſpenſatio ſenſim, uti multæ aliæ Pontifici reſervari potuit; ſicuti eam hodie illi reſervatam ſcimus.

Et licet legamus, Pontifices aliquando cum ſimoniacis per diſpenſationem mitius egiſſe, pœnaſque ſimoniacorum mitigaſſe; nullibi tamen legimus, Pontifices contractum alioquin ſimoniacum à Simonia purgaſſe: aut indulſiſſe, ut conventiones, quæ alias eſſent ſimoniacæ, ſuâ auctoritate abſque Simonia inirentur: quemadmodum latius oſtendemus *titulo* 29.

Hinc cùm nomine Caroli IX. in Concilio Tridentino peteretur, ut reſignationes *in favorem* ejicerentur omninò à Curia Romana, ratio non à Simonia petita fuit, ſed à tranſgreſſione Canonum vetantium deſignationem Succeſſoris: *Eſt enim (aiunt) ſacris Canonibus conſtitutum, ne quiſquam ſui Officii quærat, aut eligat Succeſſorem.*

XII. Soli ergo poſitivæ reſervationi adſcribendum, quod reſignatio in favorem, non æquè ac reſignatio *ex cauſa permutationis*, fieri queat coram Ordinario. Ulterius hinc diſcimus, quod Rex Galliæ admittens reſignationes *in favorem* Beneficiorum vacantium in Regalia, non *purget Simoniam*; ſed tantùm permittat Beneficiatis electionem ſeu nominationem Succeſſoris.

XIII.

Digitized by Google

ritate Beneficiatos de uno ad alium locum transferendi, ſi id in utilitatem cedere poſſe perſpexerit.

X V. De ſola ergo Beneficiatorum tranſlatione auctoritate Epiſcopi ob neceſſitatem aut utilitatem Eccleſiarum faciendâ, hic agit Pontifex, eamque probat; & antiquitùs nonnumquam factam, & à ſacris Canonibus probatam ſcimus.

At hodie non tantùm fiunt auctoritate Epiſcoporum *tranſlationes*, ſed inter ipſos Beneficiatos paſſim ineuntur permutationes Beneficiorum; atque ſuper iis, non ſecus atque ſuper contractibus civilibus, publica inſtrumenta conficiuntur: quarum nec antiquitas meminit, nec Canones ullibi probant.

X V I Verum eſt, inſpectis Canonibus & Decretis permutationes hujuſmodi videri abſolutè vetitas; utpote *Pactionem* aliquam continentes; quam reprobatam eſſe in ſpiritualibus declaratur in citato *Cap.* 5. ẍ *De Rerum permutat.*

Nec ſanè diffitendum eſt, in his permutationibus *crebò aliquam Simoniæ aut aliam illicitam intervenire corruptelam*, uti loquitur Synodus Colonienſis *parte* 1. *cap.* 34. nihilominus ſi ob utilitatem aut neceſſitatem Eccleſiarum duo Beneficiati ſimpliciter inter ſe deliberent de permutandis Beneficiis; atque conceptum permutationis etiam coram Notario expediant, eâ intentione ut Beneficiis ad manus Ordinariorum reſignatis auctoritate Superiorum, & viâ Canonicæ inſtitutionis alter alterius Beneficium aſſequatur, ſive de una ad aliam Eccleſiam transferatur, hujuſmodi permutationem poſſe eſſe à Simonia omnique alio vitio immunem credunt Canoniſtæ, quamvis permutationes periculoſas eſſe non ambigant.

X V I I. Itaque cum Doctore Angelico 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 1. *ad* 5. dicendum: " Nec permutatio Præbendarum » vel Eccleſiaſticorum Beneficiorum fieri poteſt propria » auctoritate *partium* abſque periculo Simoniæ: Poteſt » autem Prælatus ex *officio* ſuo permutationes hujuſmo» di facere pro cauſa utili vel neceſſaria.

X V I I I. Inſpecto jure Decretalium, Superior ſive Prælatus cujus auctoritate permutationes fieri poſſunt, ſolus Epiſcopus videtur. Nec enim aliis inferioribus Prælatis hæc auctoritas Jure communi delata ſcitur. Nec mirum; cùm ipſis Epiſcopis tamquam Eccleſiarum primariis directoribus, præcipuè incumbat judicare & declarare, an expediat perſonas de una Eccleſia ad aliam transferri.

Hinc ſtatuunt Canoniſtæ, approbationem permutationis de quibuſcumque Beneficiis Juriſdictioni Epiſcopi ſubjectis, ab Epiſcopo eſſe faciendam: tametſi collatio Beneficiorum aliis competat: notatque Joannes Chokier in tractatu *De Permutatione Benef. num.* 7. " Quod ſi nec » collatio nec confirmatio pertineat ad Diœceſanum, ni» hilominus illius auctoritas requiratur, etiamſi illorum » ad quos pertinet Beneficiorum proviſio intervenerit » auctoritas.

X I X. Dicit tamen Molinæus ad Regulam *De infirmis* quiſitionum formulæ & atteſtationes ibidem exhibentur) tergiverſaretur, litteraſque approbationis reſignationis & collationis non daret; tandem ipſe Reſignatarius pro approbatione reſignationis, & collatione Canonicatus recurrit ad Archiepiſcopum Pariſienſem, rogans ut ipſe defectum Capituli ſupplendo, dictam reſignationem approbare, & collationem dare dignaretur.

In conſequentiam hujus requiſitionis, Archiepiſcopus Pariſienſis litteras proviſionis in favorem requirentis expedivit, quæ integræ exhibentur à Claudio Horry *pagina* 509.

In his litteris præfatur imprimis Archiepiſcopus: " Ca» nonicatum & Præbendam ſæcularis & Collegiatæ Eccle» ſiæ S. Stephani à Græcis ad collationem, proviſionem » & quamvis aliam diſpoſitionem venerabilium viro» rum Decani, Canonicorum & Capituli Eccleſiæ noſtræ » Pariſienſis exiſtentes & pertinentes, liberos nunc & va» cantes per dimiſſionem ſeu reſignationem Magiſtri Pe» tri De Laiſtre Preſbyteri, illorum ultimi legitimi & im» mediati poſſeſſoris, in manibus dictorum Decani, Ca» nonicorum & Capituli per Magiſtrum Carolum de Blois, » ejus procuratorem ad id ab eo ſpecialiter conſtitutum, » *cauſa tamen Canonica permutationis* dictorum Canonica» tus & Præbendæ pro Capella ſancti Leonardi juxta pon» tem ſancti Mauri noſtræ Diœceſis, *& non aliàs, aliter* » *nec alio modo* factam.

Hinc manifeſtum eſt, Archiepiſcopum Pariſienſem agnoſcere, reſignationes *ex cauſa permutationis* poſſe fieri & probari à Capitulo tamquam ordinario Collatore Præbendæ reſignatæ.

X X I. Poſt hæc ſubjungitur in dictis litteris, quæ cum præcedentibus ſenſum perfectum conficiunt: " Quam reſi» (gnationem) admittere recuſaverunt prout tribus actis, » primò ſcilicet 28. ſecundò verò 30. tertiò denique 31. » diebus hujuſve menſis Auguſti initis Monſſinot & Hor» ry ſignatis, nobis legitimè compertum eſt; tibi præ» ſenti ſufficienti capaci & idoneo, in *recuſationem* dicto» rum venerabilium Decani, Canonicorum & Capituli » Eccleſiæ noſtræ, ad conſervationem tui juris contulimus » & donavimus, conferimuſque & donamus, ac de illis » ſuis juribus & pertinentiis univerſis providimus & pro» videmus per præſentes.

Hæc ulterius probant, non tantùm reſignationes ex cauſa permutationis coram ordinariis Collatoribus fieri; ſed etiam ab earum rejectione ad Superiorem recurſum admitti.

X X I I. In Belgio tamen id nequaquam generaliter receptum eſt, ſed Epiſcopi auctoritate probandi permutationes Beneficiorum ad inferiores Collatores ſpectantium etiamnum hodie potiuntur; neque apud nos hactenus praxis invaluit, ut Collatores inferiores paſſim inconſultis Diœceſanis permutationes expediant, aut reſignationes cauſâ permutationis admittant.

X X I I I. Hoc tamen negare non poſſumus, approbationem permutationis ad ea quæ Juriſdictionis Epiſcopalis

Digitized by Google

debent, uti tradit Chokier in dicto tractatu *cap.* 19.

XXV. Nec tantùm Collatores, ſed & Patronos audiendos & interpellandos eſſe, communis eſt Canoniſtarum ſententia: quin & inter alia requiſita ad validitatem permutationis requirit Rebuffus in Praxi *parte* 3. titulo *De Permutatione num.* 21. conſenſum illorum ad quos præſentatio ſpectat, vel electio.

XXVI. Sed quid, ſi Superior judicet permutationem valde utilem aut etiam neceſſariam Eccleſiæ, & Patronus conſentire nolit? Cogi poterit, vel Superior approbare eam poterit, ait Rebuffus *num.* 22. additque: " Et » hodie uſus communis obtinuit, quod poſt requiſitionem » Patroni, maximè etiam eo non conſentiente permuta- » tio approbatur ab Epiſcopo, & valet: & ſic judicavit » totus Senatus Pariſienſis.

Declarationem Cardinalium conformem refert Garcias De Beneficiis *parte* 11. *cap.* 3. *num.* 127.

XXVII. Hæc quidem ſi jus Patronatus fuerit Eccleſiaſticum. Si autem laicum fuerit, non tantùm Patronus interpellari debebit, ejuſque conſenſus poſtulari; ſed & reipſa obtineri debet. Quod autem nec Ordinarius, nec Papa, ſaltem in Gallia & his Provinciis, conſenſum reſignationi dare queat, ſive juri Patronatus derogare, ſæpius ſub titulo de *Jure Patronatus* notatum fuit; idque ſive jus Patronatus laicum proveniat ex fundatione, ſive ex privilegio. Imò etiamſi jus Patronatus ſit mixtum, hoc eſt, partim laicum, partim Eccleſiaſticum: idque etiam ubi plures eſſent Eccleſiaſtici, quàm laici, uti oſtendimus *tit.* 25. *cap.* 2. Et de clauſula derogatoria juris Patronatûs laicalis Bullis Pontificiis inſeri ſolitâ, videri poſſunt quæ ſupra *tit.* 24. *cap.* 5. notata ſunt.

Et quidem Edicto Regio in Februario anno 1678. in Gallia declaratum eſt, omnes conventiones permutationis Beneficiorum juris Patronatûs *laicalis*, & reſignationes aliaque acta inde ſubſequuta, eſſe nulla & abuſiva, ſi Patroni laici non annuerint præſentationi, aut dederint ſuum conſenſum *in ſcriptis* ante captam poſſeſſionem; etiamſi dicti Patroni fuerint interpellati, & requiſiti: quæ requiſitiones & interpellationes declarabuntur nullæ. In Actis Cleri Gallicani *tomo* 5. *parte* 8. *tit.* 3. *num.* 24.

XXVIII. Ut permutationes Beneficiorum omni ex parte ſint licitæ, non tantùm requiritur Superiorum auctoritas, quâ mediante Beneficiati de una Eccleſia ad aliam transferantur, ſed inſuper requiritur recta intentio, & juſta cauſa.

Certum imprimis eſt, permutationes illas nullâ, etiam ſummi Pontificis, auctoritate ex omni parte juſtificari poſſe, in quibus non utilitas aut neceſſitas Eccleſiarum, ſed lucrum aliudve temporale à compermutantibus attenditur.

Unde ex S. Thoma *in 4. Diſt.* 25. *queſt.* 3. *art.* 3. notat Chokier in Tractatu De Permut. Benef. *parte* 2. *cap.* 21. " quod permutatio debet fieri pro cauſa ſpirituali, puta » ut melius Deo ſerviatur, ſeu ut tali loco poſſit quis » Deo melius ſervire.

recta intentio, atque juſta cauſa permutationis; ſed & ipſis Superioribus conſtare debet, permutationes in utilitatem aut neceſſitatem Eccleſiæ fieri. Tunc enim licitè poſſe Epiſcopum de uno loco ad alium transferre perſonas, declarat Pontifex in *Cap.* 5. ;; *De Rerum. permutat.* " Si cauſam inſpexerit *neceſſariam*: ut quæ uno loco minus » ſunt utiles, alibi ſe valeant utilius exercere." Vel ut loquitur S. Thomas verbis ſupra citatis: " Poteſt Præ- » latus ex officio permutationes hujuſmodi facere, pro » cauſa utili vel neceſſaria.

Ex quibus facilè eſt concludere, Prælatis in permutationum approbatione unicè utilitatem aut neceſſitatem Eccleſiarum præ oculis habendam eſſe.

Ulterius prævìè ad approbationem ſeriò examinandum, num permutatio hujuſmodi motivo neceſſitatis aut utilitatis nitatur; idque eò exactius examinandum quò majora ſunt Beneficia, de quorum permutatione tractatur, majuſque poſſet eſſe præjudicium, quod ſimilium Beneficiorum parùm canonica permutatio parere poteſt.

XXX. Pius V. Papa animadvertens, quanta Eccleſiæ Dei incommoda omni tempore attulerit, & nunc quotidie afferat Miniſtrorum in eam vitioſa ingreſſio: quodque hoc malum in cæteris frequens, tum maximè in Beneficiorum & officiorum dimiſſione admittatur; præcavere voluit, ne *reſignationes* ipſæ dehinc pro cujuſque arbitrio, nulliſque vel certè levibus de cauſis paſſim & temerè admittantur.

Hunc in finem prohibet, reſignationes ullas coram Ordinariis admitti niſi ex certis & determinatis cauſis in Conſtitutione nominatim expreſſis, quas ſingillatim examinat Flaminius Pariſius *Lib.* 5. *De Reſignat. Benef. queſt.* 6.

XXXI. Decernit inſuper in eadem Conſtitutione, quod Ordinarii admittentes reſignationes ex cauſis ibidem expreſſis, conferre non poſſint ulla Beneficia ſuis, aut reſignantium conſanguineis, & affinibus, vel familiaribus. Verba Conſtitutionis ſunt: " Cæterùm præcipi- » mus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi, aut alii » collatores de Beneficiis, & officiis reſignandis prædi- » ctis, aut ſuis, aut dimittentium conſanguineis, affi- » nibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum » multiplicatarum in extraneos collationum, audeant » providere." Incipit, *Quanta Eccleſia* 58. in Bull. Rom.

XXXII. Hanc Conſtitutionem editam eſſe, ne illæ renuntiationes fiant ob carnis affectum, & ne conſanguinei vel familiares fiant hæredes bonorum Eccleſiæ, rectiſſimè poſt Cardinalem Tuſcum notavit Flaminius Pariſius in citata quæſtione *num.* 192. cui & alteram adjicit *num.* 193. " Ut tollantur fraudes & confidentiales » renuntiationes." Quæ ratio elicitur ex ipſis verbis Conſtitutionis immediatè præcedentibus: " Caveant autem » Epiſcopi & Patroni, tam Eccleſiaſtici quam laici, qui- » cumque ſint, ne verbo quidem, aut nutu vel ſigno fu-

» turi

Digitized by Google

Notorium ſanè eſt, hic in Belgio paſſim admitti reſignationes & permutationes coram Ordinariis ex cauſis in hac Conſtitutione non expreſſis; atque Beneficia reſignata conferri conſanguineis, affinibus & familiaribus Ordinariorum & reſignantium, non obſtante hac Conſtitutione; nullamque propterea quæſtionem de ſimilium reſignationum validitate moveri.

XXXIV. Cæterum in quantum hæc Conſtitutio vetat, reſignationes levibus aut nullis ex cauſis admitti; aut Beneficiorum reſignatorum intuitu carnis & ſanguinis proviſionem fieri; vel pactiones Simoniacas aut confidentiales interponi; eatenus prædicta Conſtitutio non tantùm omnes omnino Ordinarios, ſed & ipſum Pontificem obſtringit.

Licet enim reſignationes ex levibus aut nullis cauſis, vel intuitu carnis & ſanguinis, aut cum *occulta* pactione Simoniaca, vel confidentiali factæ & admiſſæ coram Pontifice, vel Ordinariis in locis ubi Conſtitutio recepta non eſt, lege *poſitiva* non irritentur, aut in foro fori tamquam invalidæ non ſemper argui queant; ſemper tamen coram ſupremo Judice & in foro poli, ut illicitæ & Legi æternæ contrariæ condemnabuntur; quemadmodum ſupra circa diſpenſationem Pontificiam ſuper pluralitate Beneficiorum notavimus; & infra circa collationem Beneficiorum factam minus dignis, omiſſis dignioribus, notabimus.

XXXV. Sed dicet quis, paſſim ſolent fieri permutationes Canonicatuum aliorumque Beneficiorum notabilium cum Beneficiis ſimplicibus, frequenter etiam nullius proventûs, quæ *De Pertica* dici conſueverunt; & quibus etiam ipſi reſignantes numquam intendunt deſervire; quinimò eadem mox abſolutâ permutatione dimittere intendunt: ita ut ſat appareat, hujuſmodi permutationes eo ſolo fine fieri, ut Ordinariis libera proviſio eripiatur, & notabiliora Beneficia cedant Reſignatariis. Negari non poſſe videtur, ſimiles reſignationes ſæpe de fraude, & de carnali affectu meritò eſſe ſuſpectas, & rarò totaliter ab iis exemptas.

XXXVI. Fieri tamen poteſt, ut quis hujuſmodi reſignationibus vel permutationibus, poſtquam uſus nunc invaluit, rectè utatur.

Quid ſi enim videat, quòd Canonicatui ulteriùs deſervire nequeat, aut ſatis appareat, ſe aliò vocari: & conſequenter intelligat, Eccleſiæ melius & utilius eſſe, ut Canonicatum dimittat; at unà advertat, quòd ſi liberè eum ad manus Ordinarii dimittat, eum veriſimiliter indigno, aut certè parum digno conferendum. Quidnî eo caſu, ut conſulat Eccleſiæ, eum potiùs reſignabit ex cauſa permutationis illi, quem ſcit admodùm Beneficio illi convenire, multumque fructûs in Eccleſia adferre poſſe: id unicè in hac permutatione præ oculis habens, ut Eccleſiæ de optimo miniſtro provideat, me-

8. *Procuratorium ad acceptandum ſimul & reſignandum non valet.*
9. *Ratio ob quam* ſpeciale *mandatum requiritur, evincit hanc diſciplinam eſſe recentem.*
10. *Procurator præſtare debet juramentum in animam reſignantis.*
11. *Querela Synodi Colonienſis de præcipiti & facili hujus juramenti præſtatione.*
12. *Quod hìc optat Synodus meritò & in aliis juramentis ſervaretur.*
13. *Procurator ad reſignandum conſtitui ſolet cum facultate ſubſtituendi: & quando ſubſtitutus poſſit uti mandato?*
14. *Refertur Regula Cancellariæ de conſenſu præſtando in reſignationibus.*
15. *Ratio hujus Regulæ.*
16. *An præſens in Curia poſſit præſtare conſenſum per Procuratorem?*
17. *Quo loco hìc conſenſus præſtandus?*
18. *Qualis hìc conſenſus requiratur?*
19. *Hic conſenſus demum perficit reſignationem.*
20. *Procuratorium ad reſignandum datum ſine limitatione temporis quamdiu duret?*
21. *Morte mandantis exſpirat procuratorium ad reſignandum.*
22. *Aliquando mortuo mandante poteſt Procurator adhuc præſtare conſenſum.*
23. *Procurator revocatus poteſt præſtare conſenſum, quamdiu revocatio non fuit intimata.*
24. *Revocatione Procuratoris non extinguitur mandatum, niſi revocatio ſit intimata.*
25. *Quo modo & cui hæc intimatio facienda?*
26. *Quamdiu Reſignanti ſit liberum revocare mandatum?*
27. *Dato procuratorio ad reſignandum coram Papa, non poteſt fieri reſignatio coram Ordinario.*
28. *Quæ in conſtitutione Procuratoris hodie exiguntur, antiquitus incognita fuere.*

I. Renuntiatio ſive reſignatio tam ſimplex, quam *in favorem* vel *cauſa permutationis*, fieri poteſt non tantùm per ipſummet Reſignantem, ſed etiam per Procuratorem ſeu Mandatarium.

Et quidem cùm Procurator reſignationem faciat nomine alieno, poteſt non tantùm Clericus, ſed & laicus Procurator conſtitui, uti poſt Gloſſographum ad *Clementinam unicam De Renunt.* notat Rebuffus in Praxi *parte 3. tit. De Procuratoris ad reſignandum conſtitutione num. 17.* quamvis ſecundùm Gloſſographum tutius videatur conſtituere Clericum.

II. Procurator autem conſtitui poteſt, vel per litteras privatas ipſius Reſignantis, vel per inſtrumentum publicum, atque hoc poſterius eſt tutius, & fieri conſuetum. Imò monet Rebuffus loco citato *num. 5.* quòd *vix recipe-*

Digitized by Google

» in obſignatum ſigillo *publico* judicis ordinarii vel com- » munitatis; & melius eſſet (ait) ut utrumque ſigillum » apponatur, & poſteà debet fieri recognitio ſigilli, ut » de ſtylo obſervatur.

V. Deinde *num.* 3. & 4. notat ex Rebuffo: " In Gallia » lege Regiâ cautum eſt, ut Reſignans ſubſcribat inſtru- » mentum reſignationis: idque optimum eſſet (ait) ut » ubique fieret ad tollendam fraudem.

Hîc in Belgio hodie receptum eſt, quod Reſignans unà cum Notario ipſi inſtrumento ſubſcribat; quin & in omnibus *publicis* inſtrumentis obſervatur, ut partes ſubſcribant: non autem teſtes; niſi in teſtamentis ex Edicto Perpetuo Principum noſtrorum de ann. 1611.

VI. Præterea ad reſignandum debet eſſe mandatum *ſpeciale*, uti poſt alios citatos docet Flaminius dicta *quæſtione* 7. *num.* 9. quod & expreſsè habet Regula Cancellariæ 45. *De conſenſu in reſignationibus*, in verbis: *Per Procuratorem ſuum ad hoc ab eo* SPECIALITER *conſtitutum.* Et in Regno Galliæ cautum eſſe, nullum Procuratorem reſignare poſſe ex procuratorio *generali*, monet Rebuffus loco citato *num.* 23.

VII. Speciale mandatum hîc dicitur, ſi nominetur expreſsè Beneficium, & detur facultas renuntiandi. Debet autem Beneficium reſignandum deſcribi, & exprimi *nomen & locus ubi eſt*, ut de ſtylo fieri videmus, ait Flaminius *num.* 10.

Hinc ulterius infert, non admittendum procuratorium generale ad reſignandum omnia & quæcumque Beneficia, quæ conſtituens habet: teſtaturque Carolus Fevretius *De Abuſu lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 6. hujuſmodi mandata *generalia* ad reſignandum eſſe declarata abuſiva & nulla per Edictum Henrici II. Regis Galliæ an. 1550. ſubditque ex Molinæo in Commentario ad hoc Regium Edictum: " Mandata illa generalia, cum de jure Canonico, » quàm multis Curiæ Senatuſconſultis fuiſſe reprobata, » utpote multis fraudibus obnoxia, & diſciplinam Ec- » cleſiaſticam inquinantia, quæ quidem diſciplina non » admittit in ſpiritualibus generalitatem. " Citat quoque ibidem deciſionem Rotæ conformem.

VIII. Multò minus recipitur procuratorium ad acceptandum & reſignandum ſimul aliquod Beneficium, uti notat Rebuffus *num.* 16. quia non poteſt quis conſtituere ad renuntiandum Beneficio quod nondum habet. Nec refert, quod procuratorium detur in tempus, quo habiturus eſt: quia hoc ipſum reddit procuratorium incertum. Deinde, uti rectè advertit Flaminius *lib.* 9. *quæſt.* 10. ad validitatem mandati inſpicitur tempus, quo inſtrumentum procuratorii fuit confectum; quo tempore Beneficium reſignandum non habebatur: unà monens, peccare illum qui acceptat Beneficium, ut illud poſtea renuntiet, additque: " Ob id in Curia de ſtylo, quando » datur examen, apponitur clauſula: *Dato prius jura-* » *mento, quod illud non recipiat animo renuntiandi.*

IX. Et ita quidem exigitur *ſpeciale* mandatum, ut nec generale etiam *cum libera* ſufficiat; idque ideò quia reſignatio ſeu renuntiatio Beneficiorum habetur pro *dona-*

quod in hac reſignatione *nulla intervenerit fraus, dolus, Simonia labes, ſeu quavis alia illicita pactio ſeu etiam corruptela*; quod juramentum in omni reſignatione præſtari debet: ut & propterea expreſſa clauſula de hujuſmodi juramento præſtando Procuratoriis de reſignando inſeri conſueverint.

XI. De hoc juramento exigi ſolito loquitur Synodus Colonienſis anno 1536. *parte* 1. *cap.* 34. aſſeruntque ibidem hujus Synodi Prælati, " ſibi haud clam eſſe, in reſi- » gnationibus & permutationibus multa *ancipitia perju-* » *ria* committi ab his, qui frequenter, ſubitò ac non » præmeditati, aut ipſi, aut per ſuos Procuratores (id » quod ejuſdem reatus & culpæ eſt) jurejurando ante » manûs impoſitionem teſtantur, in hujuſmodi reſigna- » tionibus ſeu permutationibus nullam Simoniæ labem, » aut aliam illicitam interveniſſe corruptelam: cùm res » (inquiunt) crebrò longè ſecus habeat, per quod ipſi » gravem in ſe Dei iram procul dubio provocant.

Deinde concludunt: " Majori ergo curâ, diligentio- » rique, quam ante hac fieri conſuevit, perveſtigatione » præviâ, hæc juramenta exigi convenit.

XII. Utinam non tantùm in hujus juramenti exactione, ſed & eorum quæ in aſſumptione ad officia, opificia, nec non Gradus Academicos exiguntur, hoc Synodale monitum attenderent, quibus juramentorum exactio incumbit! Nimis enim notum eſt, quam *ſubitò, ac non præmeditatè* hæc juramenta ſoleant præſtari.

XIII. In procuratorio ad reſignandum ſolet dari Procuratori conſtituto poteſtas alium *ſubſtituendi*, cum eadem auctoritate quâ ipſe conſtitutus eſt. Hoc caſu ſubſtitutus non ſolùm ſuum mandatum ſubſtitutionis debet exhibere, ſed etiam mandatum Procuratoris à quo fuit ſubſtitutus. Fevretius *De Abuſu lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. teſtaturque cautum Edicto Henrici II. Regis Galliæ, Procuratorem ad reſignandum in Curia Romana ſe negotio reſignationis immiſcere non poſſe, niſi ipſum *procuratorium* ad reſignandum reipſâ habeat.

XIV. Per Regulam Cancellariæ, quæ hodie eſt 45. & inſcribitur, *De conſenſu in reſignationibus, & penſionibus*, " Papa voluit & ordinavit, quòd ſuper reſigna- » tione cujuſcumque Beneficii Eccleſiaſtici ſeu ceſſione » juris in eo, quam in manibus ſuis, vel in Cancellaria » Apoſtolica fieri contigerit, Apoſtolicæ litteræ nullate- » nus expediantur, niſi Reſignans, vel cedens, ſi præ- » ſens in Romana Curia fuerit, *perſonaliter*, alioquin » per Procuratorem ſuum, ad hoc ab eo *ſpecialiter* con- » ſtitutum, expeditioni ejuſmodi in eadem Cancellaria » expreſsè conſenſerit & juraverit, ut moris eſt. Etſi » ipſum Reſignantem ſeu cedentem pluries ſuper uno & » eodem Beneficio, in favorem diverſarum perſonarum » ſucceſſivè conſentire contigerit, voluit Sanctitas ſua, » quòd primus conſenſus tenere debeat, & alii poſterio- » res conſenſus, ac litteræ eorum prætextu etiam ſub » priori data expeditæ pro tempore nullius ſint roboris » vel momenti.

XV. " Hæc Regula fuit edita ad tollendas fraudes, » quæ

Digitized by Google

XVIII. Notat quoque *num.* 28. " non eſſe validum » conſenſum, qui colligitur ex ſupplicationis porrectio- » ne ad effectum, ut abdicetur jus à Reſignante, & ſa- » tisfiat huic Regulæ. " Ulterius *num.* 19. infert, " non » eſſe ſufficientem, quoad hunc effectum, conſenſum » qui appellatur *parvus :* Nam *parva* data & *parvus* » conſenſus datur à Datario, & remanet penes partes.

XIX. Denique monet *num.* 41. poſt præſtitum dictum conſenſum abdicari jus à Reſignante non autem ante. De quo latius agemus *cap.* 5. Et *num.* 43. dicit, juxta omnes, hunc eſſe *formalem* conſenſum; à quo computatur tempus, de quo in Regula *De Infirmis Reſignantibus*, de qua tractamus *cap.* 5.

XX. Mandatum ſeu procuratorium ſemel legitimè, & ſine limitatione temporis datum, ſolo lapſu temporis, etiam plurium annorum, de jure communi non expirat aut renovatum præſumitur. Unde refert Flaminius Pariſius *lib.* 9. *quæſt.* 13. reſolutum fuiſſe in Rota Romana, " conſenſum præſtitum poſt quadriennium à die con- » fecti procuratorii eſſe bonum : quia voluntas ſemper » cenſetur durare, donec de mutatione non appareat.

At in Gallia, reſignatio vi procuratorii anno elapſo facta, non valet, ut lege Regiâ cautum eſſe teſtatur Rebuffus loco ſupra citato *num.* 18.

XXI. Licet de jure ſolo temporis lapſu non exſpiret, aut revocatum cenſeatur procuratorium ad reſignandum, nihilominus quia eſt verum mandatum, etiam communibus regulis mandati ſubjicitur; & iiſdem modis extinguitur.

Unde ſicuti de jure mandatum *re integra* ſolvitur, & expirat morte Mandantis; ita & procuratorium ad reſignandum extingui per mortem Reſignantis, communis eſt omnium opinio; & non obſcurè probatur in *Clem. ultima De Procuratoribus :* idque etiam procedit, licet ipſe Procurator ignoraverit mortem Reſignantis, modò tamen ante exhibitam ſupplicationem Reſignans reverà mortuus fuerit; uti rectè notat Flaminius *lib.* 9. *quæſt.* 24.

XXII. Si tamen vivente Reſignante ſupplicatio reſignationis fuerit per Procuratorem exhibita, & ſignata vivente Reſignante, poterit Procurator vi ejuſdem mandati poſt mortem Reſignantis præſtare conſenſum in Cancellaria, vel Camera pro expeditione litterarum; ut allegatæ Regulæ Cancellariæ ſatisfiat.

Hanc eſſe communem opinionem probatam per Alexandrum VI. & Leonem X. aſſerit Flaminius Pariſius *lib.* 9. *quæſt.* 24. Procurator enim poſt mortem Domini tametſi nova negotia inchoare nequeat, poteſt tamen conſummare quæ per ipſum inchoata erant ante mortem mandantis, ut vulgò tradunt Juriſconſulti. Hoc eo magis in præſenti caſu procedit; cùm Reſignatario per ſupplicationem *ſignatam* videatur *jus* acquiſitum; uti ad-

» nibus ceſſio fuerat facienda ; notitiam revocatio hujuſ- » modi ſit *deducta*.

Itaque non ſufficit revocatum eſſe procuratorem, niſi ipſa revocatio ſit ad notitiam deducta ſive intimata, & ita in praxi receptum eſſe teſtatur ibidem Flaminius *lib.* 9. *quæſt.* 25. *num.* 2.

XXV. Sufficit autem hanc intimationem factam eſſe vel procuratori, vel ipſi Superiori, in cujus manibus reſignatio facienda erat; uti conſtat ex verbis Clementinæ ſupra relatis.

Hinc deducitur, intimationem factam in Camera vel Cancellaria ſufficere, quando Procurator conſtitutus eſt ad renuntiandum coram Pontifice : quia quæ fiunt in Camera vel Cancellaria, dicuntur fieri in Conſiſtorio Papæ : atque ita ſæpius reſolutum fuiſſe, ſufficere intimare Notariis Cameræ vel Cancellariæ, teſtatur Flaminius ibidem *quæſt.* 26. qui & ibi exponit, quâ formâ revocatio & intimatio revocationis in Curia Romana fieri debeat & ſoleat.

XXVI. Cæterùm indubitatum eſt, Reſignantem quovis tempore uſque ad conſummationem actûs poſſe liberè mandatum revocare, ipſiuſque negotii jam inchoati progreſſum ulteriorem per revocationem mandati ſiſtere.

Hinc concluditur, revocationem Procuratorii, etiam poſt porrectionem ſupplicationis, ejuſque ſignaturam, eſſe validam eatenus, ut Procurator vi iſtius mandati non poterit poſtmodum in Camera vel Cancellaria præſtare *formalem* conſenſum, uti deciſum aliquando fuiſſe refert Flaminius citato *lib.* 9. *quæſt.* 28.

XXVII. Si quis procuratorium dederit reſignandi Beneficium ad manus Papæ, non poterit illud reſignare coram Ordinario, niſi prius actam revocationis in Curia Romana inſinuaverit : atque renuntiationem in præjudicium hujuſmodi procuratorii factam coram Ordinario, eſſe nullam judicavit aliquando Senatus Tholoſanus; quemadmodum teſtatur Joannes De Selva De Beneficiis *parte* 3. *quæſt.* 16. *num.* 14. idque conformiter ad *Cap.* 1. ☩ *De Poſtulat. Prælat.* ubi vetatur, poſtquam poſtulatio fuit præſentata Papæ, ab ea recedi, ne videatur Papæ illudi.

XXVIII. Eorum, quæ hodie in conſtituendo & revocando procuratore ad reſignandum, item de præſtando conſenſu, vel ex uſu, aut Pontificum, vel aliorum Superiorum auctoritate inducta ſunt, pauca, aut nulla in priſtinis Canonibus aut libris reperies : indicium ea nonniſi poſtremis hiſce ſæculis invaluiſſe, poſtquam reſignationes & permutationes fraudibus multis & technis permixtis, invaluerunt; atque de Beneficiis penè non ſecus ac de rebus temporalibus diſponi & quodammodo mercari cœptum eſt. His ut obviaretur, eas cautiones hîc adhiberi viſum, quas in negotiis civilibus Imperatorum Leges adhiberi volebant.

Digitized by Google

quamdiu reipſa privatus non eſt.

8. *An per ſententiam privatus poſſit reſignare pendente appellatione?*
9. *Putant plures id non tantum in reſignatione ſimplici, ſed &* in favorem *procedere.*
10. *Non apparet generaliter probanda hæc opinio.*
11. *Interdum confertur Beneficium in caſum privationis accuſati; idque cum clauſula irritante proviſionem alteri faciendâ: quæ in Gallia non admittitur.*
12. *Reſignatio valet tametſi reſignans aliunde nihil habeat.*
13. *Non admittitur ex ſtylo Curiæ, ſi reſignans ſit* ſacro *Ordine inſignitus.*
14. *Unde hic ſtylus originem habuit.*
15. *Non ſervatur in Gallia, nec Belgio.*
16. *Minor in ſpiritualibus quando habeatur pro majore?*
17. *Minor qui habetur pro majore poteſt Beneficium reſignare.*
18. *Reſignationes Minorum reſciſſioni non ſolent eſſe obnoxia.*
19. *Reſignari nequeunt iis ſub quorum poteſtate & cura Minores conſiſtunt.*
20. *Reſcinduntur dum eas malis artibus extortas eſſe apparet.*
21. *Interdum reſignationes Minorum ſine omni ſuſpicione fraudis fiunt reluctantibus parentibus.*

I. OLim quidem rariùs permittebatur, ut Clerici ſemel alicui Eccleſiæ adſcripti eidem renuntiare poſſent. At labentibus ſeculis, labente ſenſim diſciplinâ, tandem quoque invaluit, ut cuique quodammodò liberum eſſe credatur, non tantùm à vinculo, quo per Beneficii collationem & inſtitutionem Eccleſiæ fuit alligatus, ſe omni tempore ſolvere; ſed inſuper ipſum Beneficium quaſi ſibi proprium reſignare ſimpliciter, vel *in favorem alterius*, vel *ex cauſa permutationis*. Ideoque Flaminius Pariſius *lib. 3. De Reſignatione Beneficiorum quæſtione* 1. quærens qui poſſint Beneficia reſignare, reſpondet: "Regula eſt affirmativa, omnes poſſe reſignare eorum Beneficia.

II. Hinc infert *quæſt. 2. num. 8.* quod promotus ad Eccleſiam Parochialem poſſit reſignare *in favorem* Beneficium hoc Parochiale *ultima* die anni dati ad ſe promoveri faciendum ad Ordines ſacros; tametſi jam certò conſtet, ipſum intra annum ad Sacerdotium promoveri non poſſe; adeòque die ſequenti *ipſo jure* privandum Beneficio juxta Decretum Concilii Lugdunenſis in *Cap.* COMMISSA *De Elect. in 6.* quod privat *ipſo jure* poſſeſſorem Beneficii Parochialis, ſi *intra annum*, ad Sacerdotium non ſit promotus, de quo latiùs ſuprà *titulo* 19. *cap.* 3. Rationem hujus concluſionis allegat *num.* 9. "Quia » antequam annus ſit *ex toto* elapſus, jus eſt penes illum, » qui vult renuntiare, ac perfectè.

III. Monet tamen *num.* 21. "Hodie autem hujuſ» modi reſignatio non admitteretur: namque quoties re» ſignatur Parochialis, ſtylus obtinuit, ut debeat expri» mi, *per quantum tempus illam poſſedit Reſignans*, & ſi » aſſumptionis tempora ſimpliciter, vel ex cauſa permu» tationis ubicumque reſignari, vel aliàs dimitti conti» gerit, cum inde ſecutis pro tempore ſint caſſæ & irri» tæ, nulliuſque roboris vel momenti.

V. Rebuffus in Commentario ad Concordata titulo De *Mandatis Apoſtolicis* §. finali notat, hanc Regulam editam eſſe ad obviandum fraudibus: "Quia ille qui ſcie» bat, ſe promovendum ad Epiſcopatum, vel Abbatiam, » faciebat reſignationes ſecretas, vel permutabat cum » alio Beneficio etiam minimo. Ideò factâ poſtea promo» tione Papa erat illuſus, & nihil poterat conferre.

VI. Hæc Rebuffus, qui in Praxi Beneficiorum *parte* 3. in additione ad hanc Regulam, obſervat, quod Papa per eam Regulam videatur quodammodò reſervare ſuæ diſpoſitioni Beneficia illorum qui ſic promoventur. "Unde » putarem, (ait) in Francia, quod ſi iſte promovendus » coram Ordinario reſignaret Beneficia ante promotio» nem, quod illa collatio valeret: cùm omnes regulæ ſa» pientes reſervationem ſint in Regno Franciæ ſublatæ.

VII. Eodem ex fundamento reus criminis, quod privationem Beneficii meretur, ſive ratione cujus reus per ſententiam Beneficio privari poteſt, non impeditur reſignare, quamdiu per ſententiam Beneficio privatus non eſt; quemadmodum poſt alios citatos oſtendit Flaminius Pariſius citato *libro* 9. *quæſt.* 16. idque etiam lite ſive judicio criminali pendente; tametſi probationes eſſent receptæ, & in cauſa concluſum. Quia quamdiu Beneficio non eſt privatus per ſententiam, adhuc remanet verus Beneficiatus, retinetque titulum Beneficii liberum; ac per conſequens, nihil obſtat, quominus illum reſignare aut permutare queat.

VIII. Quinimò etſi ſententia privationis fuerit pronuntiata, ſi ab ea appellatum ſit, poſſe pendente appellatione renuntiare, pluribus citatis docet Flaminius *num.* 25. & in facti ſpecie reſpondit Rebuffus *conſil.* 81. Quia per appellationem effectus ſententiæ ſuſpenditur, manetque poſſeſſor eodem loco, quo fuit ante ſententiam.

"Si tamen is, qui nullum jus in Beneficio habuit, con» demnatus appellavit, & pendente appellatione reſigna» verit, placet reſignationem *nullius* eſſe momenti, quaſi » quæ in fraudem facta ſit; præſertim ſi poſtea appella» tio injuſta pronuntietur." Ita judicatum refert Antonius Faber *lib.* 1. *tit.* 2. *Def.* 89.

IX. Credit quoque Chokier ad Regulam Cancellariæ *De Annali*, aliique ab eo citati, accuſatum de crimine non tantum ſimpliciter & purè inter manus Ordinarii Beneficium reſignare, ſive Beneficio cedere poſſe; ſed etiam *in favorem* coram Pontifice, vel ex *cauſa permutationis* coram Ordinario: "Nam qui renuntiat jure ſuo utitur, » & ideò nullam fraudem committit, quippe qui ſibi ip» ſi conſulturus, vel amico vel conſanguineo, eidem Be» neficio renuntiat, non ut alteri noceat." Hæc Chokier ex Guitierres.

X. Imprimis quàm parùm Miniſterio Eccleſiaſtico dignam ideam hæc ratiocinatio imprimat, probare opus non eſt: ſed & illud falſum eſt, per hanc renuntiationem, frau-

vacant num. 52. ubi unà monet, cùm hæc clauſula ſapiat reſervationem, quæ in Francia ſublata eſt per Concordata, etiam reſignationem pendente judicio factam in Gallia ſuſtineri, non obſtante illâ clauſulâ.

XII. Sicuti quis jus ſuum alienare non prohibetur eo ſolo titulo, quod per hanc alienationem ipſum alienantem ad inopiam redigi contingeret; ita nec idcircò quis Beneficium ſuum reſignare prohibetur, tametſi Beneficio reſignato non habeat unde ſe alat: modò tamen titulo illius Beneficii ad ſacros Ordines promotus non fuerit.

XIII. Et ita quidem inſpecto jure communi. At hodie notorius ſtylus Curiæ Romanæ habet, ut ſi Reſignans Beneficium *ſacro* Ordine ſit inſignitus, in ſupplica exprimatur clauſula: *Aliundè commodè vivere valens:* quæ clauſula in litteris proviſionis repetitur; reſpicitque *ſubſtantiam gratiæ*, ut notat Flaminius *lib.* 2. *quæſt.* 6.

XIV. Stylus hic originem habet ex Conſtitutione Pii V. quæ incipit, *Quanta* 58. in Bull. Rom. quæ inter alia habet: "Sed nec horum ullus *ſacro Ordine* mancipatus, niſi religionem ingreſſurus, valeat ullo modo „ Beneficium vel Officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi „ *aliundè* ei ſit, quo in vita poſſit *commodè* ſuſtentari.

Quamvis hæc Conſtitutio tantùm de Ordinariis loquatur, & non de reſignationibus faciendis in Curia Romana; tamen quia ratio, ne Clerici in opprobrium Ordinis mendicare cogantur, etiam in his reſignationibus militat, recepta quoque eſt in Curia, & inde ſtylus ille inolevit.

XV. Verùm quia hæc prædicta Conſtitutio Pii V. in Gallia recepta non eſt, neque prædicta clauſula recipitur; ſed habetur tamquam ſtyli, ut notat Perardus Caſtellus in Tractatu de uſu & praxi Curiæ Romanæ *pag.* 175. quod eâdem ratione dicendum de Belgio: quandoquidem nec hîc Conſtitutio Pii V. uſu recepta ſit; uti ſupra capite 2. ex Zypæo notavimus.

XVI. Minorem 25. annis, at majorem 14. in ſpiritualibus haberi pro majore, communis eſt Interpretum opinio, fundata in *Cap. fin. De Judiciis in* 6. in verbis: "Si annum quartum decimum tuæ peregiſti ætatis: in „ Beneficialibus & aliis cauſis ſpiritualibus, nec non & „ dependentibus ab eiſdem, ac ſi major 25. annis exiſte- „ res: ad agendum, & defendendum, per te, vel per „ Procuratorem, quem ad hoc conſtituendum decreve- „ ris, admitti debebis.

XVII. Hinc ulterius concludunt Canoniſtæ, minorem 25. annis, ſed majorem 14. poſſe reſignare Beneficium, ſive ſimpliciter, ſive in favorem, vel ex cauſa permutationis; neque in tali reſignatione requiri conſenſum & auctoritatem Tutorum; uti poſt alios tradit Flaminius Pariſius *Lib.* 3. *quæſt.* 7.

XX. Si ergo Minores reſignaverunt ſua Beneficia prædictis perſonis, vel in favorem ipſarum prolium, conſanguineorum, vel aliarum perſonarum per ipſos ſuppoſitarum, reſignationes illæ invalidæ erunt: uti factæ & in favorem aliorum, quando ex circumſtantiis ſunt præſumptiones violentæ ac fundatæ, reſignationes *malis artibus* extortas fuiſſe; uti pluribus Arreſtis declaratum fuiſſe annotat Brodæus.

Idipſum notavit Antonius Mornacius ad *Legem* 7. *ff. De Minoribus*, ubi poſtquam retulit, Molinæum notaſſe, *Capitulum fin. De Judiciis in* 6." non ſervari in Gal- „ lia, quantùm ad ejurationes Beneficiorum, ſeu reſi- „ gnationes ut loquimur, judicatumque fuiſſe Arreſtis „ Concilii Regii plurimis, reſignationes Minorum, licet „ puberum, ſine auctoritate parentum vel curatorum, „ nullas eſſe," immediatè ſubjungit: "Quod tamen in- „ tellige, ſi *imperitiâ*, & *facilitate* juvenili *doloque* ad- „ verſarii inductus ſit Beneficiarius, ut Beneficio cede- „ ret." Deinde refert duo Arreſta quibus ob fraudem & dolum hujuſmodi reſignationes declaratæ fuere nullæ.

XXI. Quod autem nonnumquam reſignationes à Minoribus citra conſenſum parentum, quin & poſitivè iis reluctantibus fieri poſſint ſine omni planè ſuſpicione fraudis, bene oſtendit Brodæus citato *num.* 7 atque unà obſervans, parentes nequaquam poſſe cogere filios ſuos, tametſi adhuc ætatem 25. annorum non attigerint, ut Beneficia retineant: dum ſe nequaquam ad ſtatum Eccleſiaſticum vocatos ſentiunt.

CAPUT V.

De Regula Cancellariæ De *Infirmis reſignantibus.*

1. *Refertur textus regulæ.*
2. *Quis primus auctor.*
3. *Regula hæc ubique recepta.*
4. *Plura ſucceſſu temporis addita.*
5. *Cœptum dubitari an regula obtineat in reſignatione factâ à* non infirmo? *& quæ ratio dubitandi.*
6. *Veriſimilius eſt, non eſſe locum in reſignatione factâ à* non infirmo.
7. *Exponitur clauſula Clementis VII.*
8. *Infirmitas adeſſe debet, non tempore expediti mandati, ſed reſignationis.*
9. *Regula loquitur de* infirmitate corporis, *non ſpiritus.*
10. *Non ſufficit quem eſſe in periculo mortis, niſi ſit in*firmus.

11. *Pro-*

reſignatione coram Ordinario.

23. *Edicto Philippi II. videtur hic vetitum recipere novas regulas Cancellariæ ſine* Placeto *Principis.*
24. *Edictum non loquitur expreſſè de Regulis Cancellariæ, quamvis eas comprehendere videatur; & unà referuntur verba Edicti.*
25. *Regula hæc tempore hujus Edicti erat recepta cum omnibus clauſulis modernis.*
26. *Concluditur ei locum eſſe in Belgio in reſignationibus coram Ordinario.*
27. *In Gallia aliud obtinere jam pridem viſum eſt Molinæo; & quare?*
28. *Zypæus Molinæi auctoritate deceptus.*
29. *Etiam in Gallia hodie Regula in reſignatione ex cauſa permutationis coram Ordinario obtinet.*
30. *Regula non obtinet in reſignatione* ſimplici *facta coram Ordinario.*
31. *Hodie communiter huic regulæ derogatur, quando Reſignans abſens eſt.*
32. *Derogatio hæc in Gallia admitti conſuevit.*
33. *An etiam admittenda in Belgio?*
34. *Ratio cur in Gallia potiùs, quàm in Belgio admittenda.*

I. Regula *de viginti* ſive *De Infirmis Reſignantibus* quæ eſt 19. his verbis hodie exprimitur. " Item » voluit quod ſi quis in infirmitate conſtitutus, reſignaverit aliquod Beneficium, ſive ſimpliciter, ſive ex » cauſa permutationis, vel aliàs dimiſerit, aut illius » Commendæ ceſſerit, ſeu ipſius Beneficii unionis diſſolutioni conſenſerit, etiam vigore ſupplicationis, » dum eſſet ſanus, ſignatæ, & poſtea infra viginti dies à » die per ipſum Reſignantem præſtandi conſenſus computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, & ipſum Beneficium quâvis auctoritate conferatur per reſignationem ſic factam, collatio hujuſmodi ſit nulla, ipſumque Beneficium nihilominus per obitum cenſeatur vacare.

II. Primus hujus regulæ auctor vulgò creditur Bonifacius VIII. qui ſedit ſub finem ſæculi XIII. " At difficile » creditu, ait Caſtellus in tractatu *De uſu & praxi Curiæ* » *Romanæ*, eam à Bonifacio VIII. inductam fuiſſe. Quia » cum reſignationes *in favorem* non innotuerint, niſi poſt » tempora Bonifacii; imò earum uſus demum frequentari » cœperit mortuo Gregorio XI. tempore ſchiſmatis Avenionenſis, regula hæc nequit ab eo fuiſſe inducta: utpote » quæ reſignationes *in favorem* concernit. " Hæc ille.

III. Illud equidem certius eſt, eam in foro & Curia, quotidiano uſu receptam eſſe, ut teſtatur Flaminius Pariſius *De Reſignat. Benef. Lib.* 12. *in præfatione num.* 1. Quin & in Gallia ann. 1493. recepta, & Regiſtris Curiæ Pariſienſis inſerta fuit. Similiter & in Belgio uſu receptam eſſe notat Zypæus in jure novo, tit. *De Renunt. n.* 3. additque Vande Velde inſignis Juriſconſultus Lovanienſis in notis manuſcriptis ad hanc regulam: " Et conſtat, tat Gomeſius in præfatione ad hanc Regulam, qui & addit: " Quod odio Cardinalis de Vigh, qui in conclavi » ei plurimùm obſtiterat, Clementem feciſſe, ſatis compertum eſt. Nihilominus poſtremo Paulus III. in ſuis » extraordinariis regulis Clementem eſt imitatus. " Hæc ille. Quidquid ſit de hoc aſſerto Gomeſii, illud conſtat, eam clauſulam hucuſque regulæ manere inſertam; atque ob eam additionem dubitare cœpiſſe hujus Regulæ Interpretes, utrum in reſignatione factâ *à ſano* regula locum non haberet, ſi modò intra 20. dies juxta terminos regulæ deceſſiſſet.

Et quidem Chokier in Commentario ad hanc regulam, putat ob hanc Clementis appendiculam, hodie non requiri ut Reſignans aliquo tempore *infirmus* fuerit, ut huic regulæ locus ſit. " Modò poſt conſenſum per ſe, vel » per Procuratorem præſtitum moriatur infra 20. dies » locus erit huic regulæ; hoc eſt, Beneficium vacabit » per obitum, & non per reſignationem, quamvis ab » initio eſſet ſanus. " Ita ille, qui hinc ulterius concludit: " Et proinde pro nihilo ſunt diverſæ diverſorum » Doctorum hujus regulæ limitationes, videlicet de ſene » aliàs ſano; item amente extra tempus delirii; item de » conſtituto in periculo mortis tempore tempeſtatis, prælii, contagionis. Iſtæ, inquam, limitationes planè jam » corruunt propter dictam Clementis VII. appendicularem Conſtitutionem. " Ita Chokier.

VI. At Rebuffus, quamvis referat regulam cum dicta Clementis appendicula, nihilominus inter requiſita regulæ, primo loco requirere non dubitat, ut Reſignans ſit *in infirmitate* conſtitutus; atque concludit: " Ergo ſi » eſſet *ſanus reſignationis* tempore, licet poſtea fato » quodam moriatur intra viginti dies, nec tamen habebit locum hæc regula: quia reſignans non eſt *in infirmitate conſtitutus.*

Et ſanè ſi infirmitas Reſignantis non exigeretur tempore reſignationis, dicere non deberent, etiam moderni Pontifices, *Si quis in infirmitate conſtitutus reſignaverit*; utpotè quæ nimis apertè ſupponunt, regulam loqui de reſignante *in infirmitate conſtituto*; uti rectè advertit citatus Vande Velde refutans opinionem Chokier.

VII. Unà notat Vande Velde, quod Pontifices addendo eam clauſulam: *Etiam vigore ſupplicationis, dum eſſet ſanus, ſignata*, voluerint dumtaxat declarare, regulæ locum eſſe, ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignaverit, tametſi hæc reſignatio facta fuerit vigore ſupplicationis, dum eſſet ſanus, ſignatæ.

Pro quo obſervandum, per ſupplicationem non fieri propriè reſignationem; ſed per conſenſum Reſignantis ſive per ſe, ſive per Procuratorem ſpecialiter ad hoc conſtitutum: quia paria ſunt reſignare, vel præſtare conſenſum, ait Rebuffus ad hanc Regulam *Gloſſa* 2. *n.* 3.

Imò uti poſt Flaminium Pariſium rectè advertit Chokier *num.* 18. " Poteſt ſupplica porrigi à quocumque, » etiam ſine mandato ſpeciali, & per litteras miſſivas, » licet ad præſtandum conſenſum Notarii Cameræ vel » Can-

Digitized by Google

» mentum penes ſe ſervat, vel non levatur, ſed manet
» in matrice Notarii, donec accedente infirmitate leve-
» tur & tradatur curſori? Locus erit omninò huic regu-
» læ, quæ loquitur de reſignatione factâ vel executatâ
» contemplatione infirmitatis," ait Auctor Analyſis ad
hanc Regulam *num.* 128.

IX. Infirmitas quam exigit regula, intelligi debet modo vulgari de vera corporis infirmitate, à qua quis vulgò dicitur *infirmus*, ſive in infirmitate conſtitutus.

Hinc rectè concluditur, regulam intelligi debere de infirmitate corporis, non autem mentis, uti poſt Rebuffum rectè notat Auctor Analyſis *num.* 141. "Niſi eſſet
» talis & tam vehemens mœror, ut ex eo ſanitas corpo-
» ris notabiliter læderetur: quia tunc concurret etiam
» infirmitas corporis, & periculum vitæ: alioquin in ſola
» ægritudine, de qua non ſperatur mors, non adaptare-
» tur hæc regula. Si tamen ægritudo mentis alienationem
» induceret, non per hanc regulam, ſed jure communi
» corrueret reſignatio, & quidquid inde ſecutum eſſet.

X. Eadem ratione nec in *ſene* hæc Regula obtinet: quia propriè non dicitur infirmus; uti benè obſervat Rebuffus *Gloſſ.* 2. *num.* 13. poſt Gomeſium ad hanc Regulam *quæſt.* 7.

Similiter Regula non obtinet in adeunte bellum, aut mare: quia licet aliquod periculum mortis immineat, nequaquam tales dicuntur *in infirmitate* conſtituti; ſed ſani ſunt, & ut tales ab omnibus habentur. Rebuffus *num.* 14.

XI. Imò poſt Gomeſium dicit ibidem Rebuffus, locum non eſſe huic Regulæ: ſi quis reſignet *peſte correptus*: nam Gomeſio is dicitur infirmus, *qui jacet in lecto febre correptus.* Ad quam Gomeſii opinionem reflectens citatus Auctor Analyſis *num.* 126. non immeritò dicit: *Sed prorſus deliras:* "Quia quantò morbus periculoſior
» eſt, quantò major ſanitatis & vitæ deſperatio, tantò
» major dicitur infirmitas, in veris & propriis terminis
» hujus Regulæ; ſive verba, ſive mentem, ſive utrum-
» que inſpicias.

Deinde concludit idem Auctor: "Sive igitur Reſi-
» gnans detineatur morbo quo decumbit, ſive non de-
» cumbat, ſed ſedeat, vel etiam ambulet, ſi tamen ex
» eodem morbo, puta vulnere enſis, vel colliſione, la-
» pſu, vel apoplexiâ, ſeu gravi catharro, vel carbun-
» culo peſtifero laboret, & infra viginti dies de eodem
» morbo decedat, locus eſt huic Regulæ.

XII. Non ſufficit Reſignantem tempore reſignationis fuiſſe in *infirmitate* conſtitutum; ſed inſuper requirit Regula, ut de *ipſa infirmitate deceſſerit*; id eſt, ex illa infirmitate in qua tempore reſignationis conſtitutus erat. Unde concludit Rebuffus *Gloſſa* 11. quòd ſi *fato* quodam moreretur, non haberet locum hæc Regula: ibidem unà notans: "Dicitur tamen mori ex infirmitate, etiamſi fe-
» bris ratione illius ſupervenerit, vel aliud acciderit ab
» ipſa infirmitate, ſecùs ſi extra provenerit." Deinde

» ... : quia Notarii Cameræ & Cancellariæ notam præſtiti conſenſûs ſeu factæ reſignationis annotare non conſueverunt.

XV. Obſervat inſuper Rebuffus citatâ *Gloſſa* 9. quod Regula hæc etiam habebit locum, "etiamſi admiſsâ reſi-
» gnatione moreretur Ordinarius intra viginti dies, vel
» Papa: quia licet per mortem Papæ extinguantur Re-
» gulæ, tamen hæc Lex Regni facta eſt eo ipſo, quod in
» Parlamento fuit recepta & regiſtrata: quæ in tantum
» fixa manet, ut nihil officiat mors Papæ.

XVI. A quo tempore dies illi viginti computandi eſſent, apud antiquos Regulæ hujus Interpretes non exigua fuit difficultas; quam ſuſtulit Julius II. addendo ipſi Regulæ hæc verba: *A die per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus computandos:* quæ verba à poſterioribus etiam Pontificibus retenta ſunt.

XVII. Et quamvis Regula fuerit à Parlamento Pariſienſi 20. Novembris 1493. regiſtrata, & pro Lege Regni recepta abſque dicta clauſula, quæ demum ſub initium ſequentis ſæculi à Julio II. fuit adjecta; nihilominus, uti notat Auctor Analyſis meritò in uſum recepta eſt; qui *num.* 10. & 11. de tempore quo dies illi computandi ſunt; nec non hujus clauſulæ receptione ita loquitur: "Circa tertium (hoc eſt, *ut infra* 20. *dies deceſſe-*
» *rit*) notandum quod ante Julium II. hi viginti dies
» currere incipiebant ſtatim à reſignatione admiſſa, ſive
» collatio ſtatim eſſet facta, ſive dilata, & non priùs:
» unde ſi conſtaret de inſtrumento reſignationis, in Ca-
» mera, vel Cancellaria Papæ, vel Legati de latere, &
» conſtaret ſuſpenſam vel dilatam eſſe admiſſionem (quod
» minimè ſolent) ſi tamen quocumque caſu contingeret
» diffiſſam eſſe admiſſionem, non inciperent currere xx.
» dies (etiam ceſſante regula Julii) niſi à die admiſſio-
» nis, ut ſupra probavimus, quicquid ſcripſerit Gomeſ.
» ſed ab adventu Julii, qui die 28. Novembris 1503.
» anno 1. hanc Regulam rurſus innovavit & publicavit,
» eique primus addidit clauſulam illam: *à die per ipſum*
» *reſignantem præſtandi conſenſus computandos*: ex tunc,
» inquam, hoc tempus non cœpit, nec deinceps currere
» incipit, niſi à die ſolius reſignationis *admiſſæ*, veræque
» vacationis per reſignationem admiſſam, imò nec à die
» collationis: ſed tantùm à die quâ ipſemet reſignans,
» perſonaliter (ſi præſens ſit in Curia) aliàs, per procu-
» ratorem ad hoc ſpecialiter conſtitutum, expeditioni Bul-
» larum conſenſerit, & juraverit ut moris eſt, ſecundùm
» Regulam xxxxIII. Innocent. VIII. Et quamvis dicta
» clauſula non habeatur in textu hujuſmodi Regulæ, diu
» ante adventum præfati Julii in uſum receptæ, & etiam
» in hoc ſummo Pariſiorum Senatu, & in publica monu-
» menta relatæ, tamen ita procul dubio obſervandum,
» & judicandum eſt: cùm per hanc clauſulam juſtè addi-
» tam, magis obvietur fraudibus, & pleniùs Ordinario-
» rum libertati conſulatur.

XVIII. Ulteriùs, cùm dicatur *infra* 20. dies *à die* per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus, infert Rebuffus

Digitized by Google

& opinionis hujus fundamenta videri poſſunt.

XIX. Dicit Regula, quod ſi reſignans ante elapſos illos viginti dies ſecundùm tenorem Regulæ deceſſerit, ipſa collatio ſic facta ſit *nulla*, ipſumque Beneficium *per obitum* cenſeatur vacare: ita ſcilicet, ut Ordinarii Collatores de illo Beneficio poſſint providere; quin & Nominati Academici illa acceptare, ac ſi nulla reſignatione præcedente, *per obitum* poſſeſſoris ſimpliciter vacarent. Rebuffus *Gloſſa* 12. ibi quoque dicit, vigore hujus regulæ Beneficium, non obſtante reſignatione, ita cenſeri *per obitum* vacare, ut etiamſi alicui Beneficium tantùm deberetur *ſi per obitum* vacaret, equidem ſic vacans deberetur.

X X. Et licet reſignatio facta eſſet in Curia Romana, nequaquam tamen propterea Papæ eſſet reſervatum: ſed ſi reſignatio ſit nulla vigore hujus Regulæ, poterit liberè tamquam *per obitum* vacans ab Ordinariis conferri; & ita *quotidie videmus Leodii, & in Urbe practicari*, ait Chokier *numero* 23.

X X I. Requiritur tamen ad inducendam nullitatem collationis, ut collatio ſit facta vigore *reſignationis*. Dicit enim regula: *ac ipſum Beneficium conferatur* PER RESIGNATIONEM. Unde ſi infra viginti dies Reſignans per ſententiam Beneficio privaretur, aut Matrimonium iniret, aliove modo Beneficium vacaret, collatio eſſet valida non obſtante hac regula: quia non eſt Beneficium collatum tamquam vacans per reſignationem.

X X I I.. Olim anxiè diſceptatum fuit, an regula hæc concerneret reſignationes ſive ſimplices, ſive ex cauſa permutationis factas coram Ordinario: at poſtquam Paulus III. addidit ipſi regulæ hæc verba, *quavis auctoritate*, quam ſubſequentes Pontifices quoque retinuerunt, communi penè calculo receptum fuit, regulam etiam in renuntiatione facta coram Ordinario extra Curiam Romanam locum habere; uti poſt Flaminium Pariſium alioſque citatos tradit Chokier *num.* 20. idque in reſignatione cauſa permutationis, ſive permutentur Beneficia æqualia, ſive inæqualia; ſive reſervatis fructibus, vel penſione, ſive non reſervatis; uti latiùs oſtendit Flaminius Pariſius *lib.* 12. *quaſt.* 5.

X X I I I. Notat autem Vande Velde in citatis obſervationibus MS. " Hìc in Belgio videntur omnes Regulæ » Cancellariæ præſertim quatuor ſupraſcriptæ (nempe » regula *De viginti diebus*; *De publicandis reſignationi-* » *bus*; *De Veriſimili notitia*, & *De Idiomate*) ipſo uſu » eſſe receptæ.

Deinde ſubjungit: " Extat tamen Edictum Philippi II. » Regis de anno 1574. quod etiam vetat mandari execu- » tioni regulas Cancellariæ Apoſtolicæ non obtentis lit- » teris *Placeti* in Concilio privato, vel Cancellaria Bra- » bantiæ, ſi quæ forſan de novo condentur, tendentes » in præjudicium hujus Reipublicæ, aut alicujus tertii, » prout Edictum iſtud expreſsè ſubjungit.

X X I V. Verùm Edictum iſtud expreſsè non meminit regularum Cancellariæ, prout hìc auctor innuere vide-

nons, ſtatuons & declarons, que nulles Bulles, Proviſions, ni autres Dépêches ou Impétrations de Rome, ni de Legats ou Nonces Apoſtoliques, ou révocations d'aucunes Graces, Indults, Privileges, tant generaux que particuliers, ni auſſi aucune Sentence ou Executoriales renduës & decretées hors noſdits Pays de par-deçà, tendant directement ou indirectement au préjudice de cette République, ou d'aucun tiers particulier, ſe puiſſent admettre & ſortir effet en jugement ou dehors, ni eſtre miſes en execution en iceux nos Pays de par-deçà, n'eſt que préalablement leſdites Lettres, Bulles, Sentences, & autres Impétrations ayent été vuës, viſitées & examinées par Nous en nôtre Conſeil Privé, ou en nôtre Conſeil de Brabant, & que les Impétrans ayent obtenu nos Lettres Patentes de Placet à ce pertinentes. Id eſt: Cupientes ut Eccleſiaſticæ cauſæ curentur, protegantur & dirigantur juxta priſca ſtatuta & Canones Conciliorum Eccleſiæ, ad Dei honorem, animarumque noſtrarum ſalutem. Ex conſilio & deliberatione Primarii cujuſque & ſupremi Senatus noſtri, & Provincialium, in ditionibus citerioribus, mandavimus, ſtatuimus, & declaravimus in forma Edicti perpetui, prout mandamus, ſtatuimus, & declaramus, nullas Bullas, Proviſiones, aliaſve litteras, aut gratias Romæ impetratas; ſive Legatorum, ſive Nuntiorum Apoſtolicorum; aut quarumcumque gratiarum, Indultorum, Privilegiorum, tam generalium quàm particularium ſuppreſſiones; nullam inſuper ſententiam, aut Executoriale mandatum pronuntiata, aut decreta, extra dictas noſtras ditiones citeriores, directè aut indirectè tendentia in præjudicium hujus Reipublicæ, aut alicujus tertii, admitti poſſe, effectumque ſuum ſortiri in, aut extra judicium, nec executioni mandari poſſe in dictis Regionibus citerioribus, niſi præviè à Nobis in Conſilio noſtro Sanctiori, aut Senatu Brabantiæ, dictæ Litteræ, Bullæ, Sententiæ, aliæque impetrationes fuerint viſæ, expenſæ, & examinatæ, obtinuerintque Impetrantes Placeti noſtri id ſpectantis litteras patentes.

X X V. Cùm igitur regula hæc tempore hujus Edicti extaret cum omnibus modernis clauſulis, etiam hac Pauli III. nihilque à tempore promulgati hujus Edicti ſciatur huic Regulæ additum, non ſine fundamento idem auctor in obſervationibus ad hanc regulam aſſerit, quod *praxis uſuſque Forenſis jam pridem eam receperit cum* OMNIBUS *ſupraſcriptis clauſulis.*

X X V I. Hinc etiam concludere non dubitat quod ob dictam clauſulam QUAVIS *authoritate*, " hodie *hic* ceſ- » ſet diſputatio, utrum Regula habeat locum in colla- » tione *ordinaria*.

Similiter Wameſius noſter *Conſilio* 257. *num.* 12. *De Prabendis*, poſtquam dixit, aliquorum, ac ſignanter Molinæi opinionem eſſe, hanc regulam non obtinere in reſignationibus ex cauſa permutationis coram Ordinario, ſubjungit: " Quorum opinio nunc ſubſiſtere vix poteſt, » poſteaquam poſteriores Pontifices, ampliando dictam » regulam, addere conſueverunt hæc verba, *Acceptum* » *Benefi-*

Digitized by Google

» ... per Epiſcopum ordinarium
» collata fuerat ad reſignationem infirmi, qui poſtea eodem menſe, & ſic infra 20. dies ex eadem infirmitate deceſſit: unde Epiſcopus contulit alii *per obitum*, qui reperiens reſignatarium priorem in poſſeſſione, contra eum agit poſſeſſorio coram Seneſchallo Andegavenſi, ubi recredentiam obtinet; Reſignatarius appellat: & per Arreſtum dictum eſt malè judicatum, bene appellatum: intimatus *per obitum proviſus* in expenſis cauſæ appellationis condemnatus: & emendando judicium, Reſignatario diffinitivè adjudicatum plenum poſſeſſorium, cum expenſis damni, & intereſſe cauſæ principalis.

Hæc ille, qui dein tum ex tenore, tum ſcopo ipſius Regulæ æquitatem hujus Arreſti oſtendere conatur.

XXVIII. Zypæus *tit. De Renunt. num.* 3. citato Molinæo, ſimpliciter de hac Regula aſſerit: " Locum verò » tantùm habet in collatione Papæ, *non Ordinariorum*. Deinde ſubjungit: " Sed an locum habeat in reſignatio- » nibus ex cauſa permutationis factis? Papon *lib.* 3. *Ar-* » *reſt. art.* 2. cenſet habere: Molinæus id exactiùs *num.* 29. » *& ſeqq.* examinat, ſentitque nec hoc caſu Regulam » reſpectu Ordinariorum obtinere, quod & magis pro- » batur." Imprimis, quod de ſola Gallia dixit Molinæus, nimis generaliter expreſſit Zypæus, qui præcipuè pro Belgio Juris Pontificii Analyſim ſcribebat.

XXIX. Adhæc, ipſa opinio Molinæi nec ab ipſis Galliæ Pragmaticis indiſtinctè recipitur, nec hodie in Parlamentis recepta apparet; uti videre eſt apud Brodæum in notis ad Loüetium *litt. I. num.* 5. *& litt. P. num.* 42. & Fevretium *De Abuſu lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 8. *&* 9. & alios ibidem citatos; qui varias in hac quæſtione Parlamentorum deciſiones & Doctorum opiniones referunt.

Quæſtio hæc circa annum 1673. incidit & agitata fuit in Senatu Regio Metenſi, in qua interveniens Advocatus Regius multis argumentis oſtendit, huic Regulæ in reſignatione ex *cauſa permutationis* coram Ordinario locum eſſe; atque inter alia aſſerere non dubitavit, Doctores omnes, qui poſt Molinæum ſcripſerunt, uno conſenſu hanc opinionem ſuſtinuiſſe; unà oſtendens, hanc Regulam eſſe favorabilem; ideoque & meritò in hac reſignatione ſervandam; & conformiter ad hanc Advocati Regii concluſionem judicavit Senatus 22. Novembris 1694. Habetur in libro cui titulus *Journal du Palais tom.* 5. *pag.* 169. & ſequentibus.

XXX. Quoad ſimplicem ac puram reſignationem factam coram Ordinario, etiam à conſtituto *in extremis*, eam ex hac Regula impugnari non poſſe, tametſi intra paucos dies à facta reſignatione Reſignans deceſſerit, ſat apud omnes compertum eſt. Neque contra collationem vigore ſimilis reſignationis factam admitti probationem fraudis eo titulo, quòd *ab infirmo* facta ſit. Aliud eſſet, ſi quis alium titulum fraudis probare vellet; puta nun-

paſſim Pragmatici Galliæ. Rebuffus ad Concordata *tit. De Collatoribus* §. *Præfatique Ordinarii*, verbo *Vacare*, aliique paſſim; atque inde infert Caſtellus *pag.* 43. per frequentem hanc derogationem, Regulam penè reddi *inutilem*: qui *pag.* 49. allegat veriſimilem rationem introductæ hujus derogationis.

XXXIII. An hîc in Belgio derogatio ex ſtylo Curiæ litteris inſeri ſolita, vim ſuam habeat in præjudicium Ordinariorum, & Nominatorum Academicorum, non perinde conſtat. Sæpius citatus Vande Velde in ſuis ad hanc Regulam Obſervationibus quærit: " Sed quid, ſi Pontifex » derogaverit huic Regulæ, utrum iſta derogatio nocebit » Nominato?" Reſpondet: " Nequaquam, quia licet » derogatio iſta faciat primò quidem ceſſare Regulam, » quatenus habet initium à Sua Sanctitate, non tamen » quatenus hîc uſu recepta eſt per modum legis ſeu con- » ſuetudinis perpetuæ.

Cùm anno 1624. petitum eſſet *Placetum* Regium in Concilio Privato ſuper litteris proviſionis Apoſtolicæ, quibus inſerta erat clauſula derogationis hujus Regulæ, Concilium annuit petitum *Placetum* cum hac expreſſa clauſula: *Sans préjudice des Parties, leſquelles ſe pourront ſervir de moyens déduits par leurs moyens ou écrits, pardevant les Juges ordinaires, ſoit au petitoire, ſoit au poſſeſſoire: Bien entendu que ſi la déciſion du different ſe trouve dépendre* DU POINT DE LA DÉROGATION DE LA REGLE DE 20. DIEBUS *contenuë aux Bulles, leſdits Juges n'y réſoudront rien ſans en donner part à Sa Majeſté, avec leur avis.* Id eſt: Sine partium præjudicio, quibus liberum erit adhibere media in reſponſione aut ſcriptis ſuis deducta Judicibus ordinariis, tam in petitorio, quàm poſſeſſorio: Cum hac tamen cautela, ut ſi conteſtationis deciſio penderet A PUNCTO DEROGATIONIS REGULÆ DE 20. DIEBUS in Bulla expreſſa, dicti Judices nihil ſtatuant, niſi ſuam Majeſtatem certiorem deſuper fecerint, judiciumque ſuum opinantes adjunxerint.

Eadem rurſus quæſtione incidente inter Albertum Du Bois ſupplicantem pro *Placeto*, & Carolum Colins opponentem occaſione ſimilis proviſionis Apoſtolicæ de Præbenda in Eccleſia Collegiata S. Amati Duaci, multumque coram Concilio Privato eſſet diſceptatum, tandem 19. Junii 1646. litteræ *Placeti* cum eadem clauſula datæ fuere. Utrumque Decretum refertur in Regiſtro MS. Archiepiſcopatus Mechl. *Cent.* 3. *art.* 19.

Hinc non obſcurum eſt, Judicibus Regiis expeditum haud fuiſſe, num derogatio Regulæ de 20. diebus hîc admittenda; atque hujus quæſtionis deciſionem tanti momenti exiſtimaſſe, ut eam inferioribus tribunalibus non crediderint committendam.

XXXIV. Et ſanè, quandoquidem hîc in Belgio paſſim inter Ordinarios & Sedem Apoſtolicam ſit recepta & ſtabilita diviſio menſium; neque ulla in menſibus Ordina-

Digitized by Google

7. *Quid in hac Regula ſtatuatur?*
8. *Quo in loco publicatio facienda?*
9. *Reſignatio cenſetur* publicata, *quando* palam *inno-teſcit.*
10. *Solemnis & publica miſſio in poſſeſſionem æquivalet publicationi.*
11. *Quomodo in Gallia probanda poſſeſſio; & qua poſ-ſeſſio requiratur?*
12. *Præter poſſeſſionem* civilem *requiritur publicatio; nec publicatio ſine poſſeſſione ſufficit.*
13. *Intra quod tempus facienda publicatio; & quando hoc tempus currere incipiat?*
14. *Regula locum non habet, ſi* vivo *reſignante capta ſit ſolemniter poſſeſſio.*
15. *Ad quid tempus in Regula præfixum?*
16. *Vivo reſignante ſufficit, ut ſaltem intra* triennium *accipiatur poſſeſſio.*
17. *Reſignante mortuo* in poſſeſſione *intra tempus à re-gula præfixum, poteſt Reſignatarius capere poſſeſ-ſionem.*
18. *Quid in Gallia in favorem Graduatorum & Patro-norum ſtatutum?*
19. *Qua ratione Beneficium reſignatum vigore hujus re-gulæ vacet* per obitum?
20. *Beneficium vacans vi hujus Regulæ per Nominatum Academicum acceptari poteſt.*
21. *Proviſio facta contra hanc regulam eſt nulla; nec poſſeſſio prodeſt.*
22. *An huic regulæ derogari queat?*
23. *An tempus præfixum prorogari?*

I. EX Regula *De Infirmis Reſignantibus* videtur ori-ginem accepiſſe alia Regula Cancellariæ, quæ di-citur *De Publicandis Reſignationibus.*

Cùm enim fraudatores viderent ſibi liberum non eſſe, fraudem facere tempore infirmitatis propter Regulam *De Infirmis Reſignantibus*, cœperunt infirmitatem & pe-riculum mortis prævenire, faciendo in ſanitate reſigna-tiones *in favorem*: ſed eaſdem occultando, quamdiu Reſignantes viverent, ut ad mortem uſque Beneficiis fruerentur: & ſic major gliſcebat & ſuccedebat fraus, quàm ante dictam Regulam *De Infirmis*: quia nec tem-pore quidem infirmitatis & mortis detegebatur fraus; ſed demum per obitum, & quandoque diu poſt. Hæc Auctor Analyſis ad hanc Regulam *De Publicandis Reſignationibus*; qui ibidem plures fraudes ex ſecretis & occultatis hiſce reſignationibus profluentes notavit.

II. His itaque occurrere volens Innocentius VIII. Regulam hanc edidit, referturque à Joanne Chokier his verbis, prout ab hoc Pontifice promulgata fuit: "Item » idem D. N. ſtatuit & ordinavit, quòd quæcumque Ec-» cleſiaſtica Beneficia, ſive in Romana Curia, ſive extra » eam reſignata (niſi de illis factæ reſignationes, ſi in » Romana Curia infra ſex menſes; ſi extra dictam Cu-» riam factæ ſint, infra menſem) ex tunc, ubi dicta dicibus recepta fuit.

V. Notandum autem, hanc regulam à tempore Inno-centii VIII. fuiſſe inter Regulas Cancellariæ, & ubique in viridi obſervantia uſque ad tempora Gregorii XIII. qui anno 1583. Conſtitutionem evulgavit, quæ incipit, *Humano vix* 85. in Bull. Rom. qua novam formam *pu-blicationis* præſcripſit; eamque ubique obſervari voluit: atque ab eo tempore Regula hæc omiſſa fuit; nec ho-die inter regulas Cancellariæ reperitur: aitque Flami-nius *lib.* 11. *quæſt.* 9. eam Conſtitutionem ubique eſſe re-ceptam.

VI. Verùm in Gallia receptam non eſſe formam publi-cationis in ea præſcriptam, notorium eſt: notantque om-nes paſſim Pragmatici Galli, Regulam Cancellariæ *De publicandis reſignationibus* obſervari, & in Parlamentis Regiis ſecundùm eam judicari; idque ad eam normam, qua pro lege Regni recepta jam pridem fuit & in Parla-mento regiſtrata.

Similiter hîc in Belgio non obſervatur Conſtitutio Gre-gorii XIII. ſed hæc regula, uti notat Vande Velde in ſuis Obſervationibus ad hanc regulam: & uſus quotidia-nus evincit.

Dicit quoque Garcias *De Beneficiis parte* 11. *cap.* 3. *num.* 289. "Quoad reſignationes & permutationes coram » Ordinariis factas, iſta Conſtitutio non videtur uſu re-» cepta in his partibus (Hiſpaniæ) ſaltem in hoc Epiſ-» copatu Abulenſi.

VII. Quapropter omiſſa hac Gregoriana Conſtitutione (quam poſt Flaminium Pariſium exponit Chokier in commentario ad hanc regulam) ipſam regulam paucis exponere viſum eſt.

Regula itaque requirit, ut reſignationes publicentur; atque reſignatarii poſſeſſionem petant ab iis, quos id contingit; idque intra *ſex menſes*, ſi reſignationes ſint factæ in *Curia*, & intra *menſem*, ſi *extra*: aliàs ſi intra illud tempus publicatæ non ſint, nec petita poſſeſſio; & reſignans in poſſeſſione poſt dictum tempus deceſſerit, Beneficium non per reſignationem, ſed per obitum va-care cenſeatur: atque collationes de Beneficiis tamquam per reſignationem vacantibus factæ, & omnia inde ſe-cuta nullius ſint roboris vel momenti.

VIII. Publicatio de qua loquitur regula, debet fieri in loco Beneficii reſignati: quod ſignificant verba Regulæ, *ubi dicta Beneficia ſita ſunt*: ut ſcilicet hac publicatione innoteſcat in loco Beneficii, quis ſit verus Beneficiatus; ſive quis titulum Canonicum Beneficii habeat. "Quia » (ait Rebuffus *Gloſſa* 1. ad hanc Regulam) intereſt » populi agnoſcere Paſtorem ſuum, ut ab eo Sacramen-» ta percipiat, non à mercenario, & qui non eſt Paſtor.

IX. Publicatæ autem dicuntur reſignationes, quando palam factæ ſunt in ipſo loco Beneficii, ita ut publicè innoteſcere queant: quod multis variiſque modis etiam pro diverſitate Beneficiorum fieri poteſt; uti notat & ex-ponit Rebuffus *Gloſſa* 10. monetque Zypæus, formam publicationis in Belgio ſtrictè non ſervari. "Sufficit enim » (ait)

Digitized by Google

Et ita refert Gonzalez ad hanc regulam gloſſ. II.

XI. Refert ibidem Le Preſtre per Edictum Henrici II. de anno 1550. *art.* 13. & 14. vetitum eſſe Judicibus, habere rationem proviſionum de Beneficiis per reſignationem, niſi vigore illarum poſſeſſio ſolemniter capta fuerit, de qua, quoad Beneficia in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, conſtet per inſtrumentum ſignatum à Graffiario ſive Notario dictarum Eccleſiarum, in forma & modo quibus inſtrumenta expedire ſolent, ipſam Proviſi receptionem continens: & in caſum recuſationis, actam publicam iſtius recuſationis.

XII. Quod ſi tantum intervenerit poſſeſſio momentanea, ſive per actus civiles, quam hodie dicimus poſſeſſionem *juris*, hæc non ſufficiet; ſed neceſſaria quoque erit *publicatio* in loco Beneficii, quemadmodum notat auctor Analyſis: qui inſuper obſervat, non ſufficere quoque *publicationem* reſignationis in loco Beneficii, ſive notorium eſſe, reſignationem eſſe factam, quin & collationem Beneficii in favorem reſignatarii ſubſecutam; ſed inſuper requiri poſſeſſionem. Idipſum notat Antonius Faber loco citato *Definit.* 59. dicitque quod regula duo requirat *conjunctim & copulative*, publicationem & miſſionem in poſſeſſionem. Deinde infert: Ergo alterutrum interveniſſe non ſufficeret. Niſi tamen ipſa *ſolemnis* in poſſeſſionem immiſſio talis ſit, ut publicationi æquivaleat, uti ibi quoque monet Faber.

XIII. Hæc autem publicatio & petitio poſſeſſionis debet fieri intra *ſex* menſes ſi reſignatio facta ſit in Curia, & intra *menſem* ſi extra Curiam.

Pro computatione autem menſium non inſpicitur tempus conſenſus præſtiti, ſed tempus *datæ ſupplicationis* ſeu Bullæ; & ita obſervari, & ſæpius judicatum fuiſſe teſtatur auctor Analyſis *num.* 168. "Quia (ait) hoc favorabile eſt Ordinariis, & impetrantibus per obitum » poſſeſſorum, quibus hæc regula ſubvenire & prodeſſe » voluit.

XIV. Alteram conditionem addit regula: *Si Reſignantes iſta* (Beneficia) *poſtmodum in eorumdem reſignatorum Beneficiorum poſſeſſione deceſſerint.*

"Per hunc textum patet à contrario ſumendo, quod » ſi reſignans moriatur ante menſem, vel ante ſex men- » ſes in poſſeſſione, Beneficium non vacabit per mortem. Rebuffus ad hanc Regulam.

Unde ex verbis regulæ rectè collegit Antonius Faber loco allegato *Definit.* 60. "ut locum habeat hæc regula » dicendum eſt, tria conjunctim requiri; ut non ſit facta » publicatio intra ſex menſes, ut non ſit petita poſſeſſio, » & ut reſignans deceſſerit poſt ſex menſes in poſſeſſione: » Ex quibus ſi vel unum deſit, non eſt locus regulæ, & » Beneficium per reſignationem, non per obitum vacare » intelligitur, tametſi mortuus ſit qui reſignavit." Et ita Senatum Sabaudiæ judicaſſe teſtatur.

Idipſum ante Fabrum notaverat Auctor Analyſis; qui & *num.* 17. dicit: regulam locum habere, tametſi reſignatio publicata non ſit, nec poſſeſſio petita intra ſex menſes, aut menſem, ſi modò ipſe reſignans poſt

vel unius menſis, ut ſi intra illud tempus non publicaverit reſignationem, & petierit poſſeſſionem, periculum ſubeat poſt illud tempus carendi effectu ſuæ reſignationis: ſi nimirum poſt elapſum illud tempus, non facta publicatione & petita poſſeſſione, ipſe reſignans in *poſſeſſione* Beneficii reſignati decedat.

XVI. Vivo ergo Reſignante nullum tempus regula præfigit reſignatario ad publicandam reſignationem, aut petendam poſſeſſionem; atque ita quoque judicatum anno 1636. refert Le Preſtre loco citato; ibi tamen in notis recentioribus per Guillelmum Gueret Advocatum Parlamenti notatur, hodie requiri in Gallia, ut ſeſſio ſaltem capiatur intra *triennium* vivo reſignante; aliàs reſignans tamquam triennalis pacificus poſſeſſor, quaſi novo titulo contra Reſignatarium prævaleret.

XVII. Similiter ſi Reſignans moriatur in *poſſeſſione* ante lapſum tempus ſex menſium vel unius menſis, tunc poſt mortem Reſignantis poteſt Reſignatarius capere poſſeſſionem: neque Beneficium vacabit *per obitum*: quia Regula tria requirit, nimirum ut intra ſex menſes, aut unum menſem nec publicatio facta ſit, nec petita poſſeſſio; ac *poſtmodum*, id eſt, poſt lapſum illud tempus reſignans in *poſſeſſione* moriatur: quod hîc non contigit: eo quod non *poſtmodum*, ſed *antè* mortuus ſit.

XVIII. In Gallia per Declarationem Regiam in Octobri anno 1646. *art.* 13. ordinatum fuit in favorem Graduatorum & Patronorum Eccleſiaſticorum, ut nulla haberetur ratio proviſionum factarum in vim reſignationis aut permutationis, quæ Graduatis aut Patronis poſſent præjudicare, niſi mandata ad reſignandum aut permutandum ſint admiſſa *ante deceſſum* Reſignantium vel Permutantium; & inſuper ante dictum deceſſum inſinuata in Graffiariatu Inſinuationum. Verba Edicti Regii ſunt: *Voulans pareillement pourvoir aux plaintes des Indultaires, Graduez, & autres ayans expectatives reçeuës en France, enſemble des Patrons Eccleſiaſtiques; deffendons que l'on aye aucun égard aux Proviſions des Collateurs ordinaires, & de leurs Vicaires ſur reſignation, démiſſion ou permutation, en cas que par icelles les Indultaires, Graduez, & autres ayans graces expectatives, ſoient privez de l'effet d'icelles, ou les Patrons de leur droit de preſentation; ſi ces Procurations pour reſigner ou permuter ne ſont admiſes avant le decès du Reſignant ou Permutant, & ne ſont inſinuées au Greffe des Inſinuations avant ledit decès. Ce que voulons eſtre gardé & obſervé par nos Juges, ſans y contrevenir, à peine de nullité de leurs Jugemens.* Id eſt: Volentes pariter ut provideatur querelis eorum quibus de gratia expectativa, prout in Gallia admittitur, proviſum eſt, ſive ratione Indulti, ſive ratione gradus, deinde & Patronis Eccleſiarum: inhibemus, ne aliquis ullo modo deferat proviſioni datæ titulo reſignationis, abdicationis, aut permutationis per Collatores ordinarios aut eorum Vicarios; ſi contingat per dictas Proviſiones fruſtrari effectu gratias expectativas, quas obtinent Indulto donati, Graduati, aut cæteri, aut Patronorum præſentationem impediri: niſi Procurationes ad reſignandum ante

Digitized by Google

» effectum : proinde cenſeatur Beneficium vacare *per ob-*
» *itum* mortuo poſtea Reſignante, ac ſi numquam reſignaſ-
» ſet." Uti rectè notavit Antonius Faber citata *Definit.* 60.
qui & ita refert judicaſſe Senatum Sabaudiæ.

XX. Hinc infert Vande Velde in ſuis ad hanc regulam obſervationibus, Beneficium vigore hujus regulæ ob neglectam publicationem reſignationis, per Nominatos Academicos tamquam *per obitum* Reſignantis vacans poſſe acceptari : neque dici poſſe reſervatum Sedi Apoſtolicæ tamquam vacans per reſignationem *in Curia* : quandoquidem in Regula expreſsè dicatur, quod non per *reſignationem*, ſed *per obitum* vacare cenſeatur.

Vult quidem Flaminius *lib.* 12. *quæſt.* 8. *num.* 6. Beneficium eſſe *reſervatum*, utpote per reſignationem in Curia vacans : ſed uti monet Vande Velde, " loquitur Flami-
» nius in terminis Conſtitutionis Gregorii XIII. quæ vult
» collationem fieri *caducam*, ſi reſignatio non fuerit pu-
» blicata, & interim Beneficium vacare per *reſignationem*,
» ubi Regula noſtra non vult vacare niſi *per obitum*." Hæc
ille; qui monet hanc Conſtitutionem Gregorii XIII. hic non eſſe hactenus receptam.

XXI. Non tantùm eatenus reſignatio perdit ſuum effectum, ut Beneficium cenſeatur vacare *per obitum*, & non per reſignationem; ſed inſuper addit Regula : *Collationes quoque & quævis aliæ diſpoſitiones de illis tamquam per reſignationem vacantibus facta, & inde ſequuta, nullius ſint roboris vel momenti.*

Quare ſi vi hujuſmodi reſignationis fuerit capta poſſeſſio poſt mortem Reſignantis, non poterit manuteneri in poſſeſſione, in qua Reſignans mortuus fuerat ante publicatam reſignationem : cùm hic annulletur & titulus, *& alia inde ſequuta*, ait Rebuffus *Gloſſa* 17.

Inde ulterius deducit Rebuffus, quòd " ſi Reſignatarius
» iterum alteri reſignaverit, & poſtea primus reſignans,
» tunc reſolvetur jus tam primi reſignatarii, quam ſe-
» cundi.

XXII. Notat quoque Rebuffus *Gloſſa* 13. *num.* 18. quod derogatio hujus non admitteretur in Gallia : quandoquidem recepta eſt & regiſtrata in Parlamento, & ſic effecta jus Gallorum. Idem aſtruit auctor Analyſis *num.* 3. oſtenditque, hanc regulam fortiorem & firmiorem meritò reputari, quàm regulam *De Infirmis*; multoque minus conveniens eſſe, ut huic regulæ derogetur, quam Regulæ *De Infirmis*. Et ex Ludovico Charonda *Lib.* 1. *reſp.* 23. ſuper hac regula diſpenſare non poſſe Pontificem, judicatum eſſe refert Zypæus titulo *De Renuntiat. num.* 2. qui ibidem ſubdit : " Sed id hîc non admitterem, ſi de po-
» teſtate diſputetur, ſed bene ſi de voluntate, ut ſubre-
» ptum eſſe credatur : adeoque proviſio cum ea clauſula
» *nulla* eſſe cenſeatur, niſi eam circumſtantiæ purgent.

XXIII. Quod de non admittenda derogatione regulæ dixit Rebuffus, idipſum de prorogatione temporis ultra ſex menſes, ad faciendam publicationem vel petendam poſſeſſionem, aſſerit *Gloſſa* 4. atque præter generalem rationem, quod Regula ſit tamquam Lex Regni recepta, addit : " Quia per iſtas prorogationes numquam fieret

5. *Jus* [illegible]
tam conditionem.
6. *Nec à Reſignante abdicatur quouſque Beneficium ſit Reſignatario acquiſitum.*
7. *Ante acceptationem Reſignatarii & captam poſſeſſionem manet Reſignans in poſſeſſione.*
8. *Spoliatus poſſeſſione Reſignans eſſet reſtituendus.*
9. *Non tenetur Permutans poſſeſſionem dimittere, antequam Compermutans Beneficium acceptet.*
10. *Manet in priſtina poſſeſſione & in omnibus juribus.*
11. *Admiſſa reſignatione non poteſt Reſignans à tertio turbari.*
12. *Reſignans poteſt pœnitere ante admiſſionem Superioris.*
13. *Etiam reſignatione à Pontifice admiſſa, adhuc recedi poterit quamdiu conſenſus* formalis *non eſt præſtitus.*
14. *Permutatio non cenſetur perfecta, niſi alter alterius Beneficium ſit aſſecutus.*
15. *Uno permutantium præmoriente, ex neutra parte cenſetur facta reſignatio.*
16. *Etiamſi ab una parte facta ſit Beneficii permutati collatio.*
17. *Aliquando tamen fallit.*
18. *Beneficio permutato evicto reſolvitur permutatio.*
19. *An eo caſu requiratur nova collatio, ut Reſignans ad ſuum Beneficium redire queat?*
20. *Hodie quatenus evincitur, eatenus reditur.*
21. *Conceduntur hoc caſu Litteræ Regiæ.*
22. *Sine Judicis auctoritate non reditur ad Beneficium, cujus poſſeſſionem alter eſt adeptus.*
23. *Regreſſus ex cauſa non impletæ permutationis nec hodie damnatus.*
24. *Multa irrepſerunt circa Beneficiorum reſignationes, quibus circumſpectè utendum.*

I. Beneficiorum reſignationes faciendas, & probandas eſſe coram Superioribus, vel ſaltem ordinariis Collatoribus, ſupra *cap.* 2. oſtenſum eſt.

Hinc communiter concludunt Canoniſtæ, renuntiationem vel reſignationem non eſſe perfectam, quamdiu à Superiore admiſſa non eſt.

Ex quo ulterius inferunt, quod antequam reſignatio ſit præſentata Superiori, & ab eo admiſſa, ſemper poſſit revocari; neque ipſa Superioris admiſſio retrotrahi poſſit, aut valere *ut ex tunc*, ſed tantùm *ut ex nunc*: ità ut interim nihil actum cenſeatur.

II. Imò communis & recepta eſt Doctorum concluſio, uti notat Auctor Analyſis ad Regulam *De Infirmis num.* 7. " quod reſignatio non admiſſa nullam vaca-
» tionem inducat, nec *poſſeſſionis* quidem, niſi (quan-
» tum ad poſſeſſionem) fiat animo ex tunc (ſine alia
» Superioris admiſſione, vel authoritate) poſſeſſionem
» abdicandi, & de facto illam deſerendo.

III. Idem auctor ibidem *num.* 4. reflectit, " Ex eo,
» quod ſtylus quorumdam imperitorum Tabellionum ſic
» habeat, Titius perſonaliter comparens *reſignavit*, prout
» de facto *reſignat* in mei præſentia, & tales ad hoc
» con-

Digitized by Google

augere.

Inde habentur hujuſmodi reſignationes quaſi *conditionales*; ſive ſuſpenſivæ a conditione hac, ſi modò Beneficium detur juxta terminos reſignationis : uti latè oſtendit Flaminius *De Reſignat. Beneficiorum lib.* 1. *quæſt.* 2.

V. Cum igitur hujuſmodi reſignationes dependeant à conditione, conſequenter nec reſignans à ſe abdicare cenſetur jus niſi adimpleta conditione : atque interim jus remanet apud reſignantem; quin & poſſeſſio, & actio ſpolii ei competit, uti poſt alios citatos tradit Flaminius loco citato *quæſt.* 3. *n.* 10. additque *n.* 11. "Eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ut ante conditionem vel modum impletum, Beneficium maneat reſignanti.

VI. Ulterius, cum conditio reſignationis *in favorem* ſit ut Beneficium conferatur certæ perſonæ per reſignantem deſignatæ, rectè colligitur, "non abdicari jus à reſignante, niſi Beneficium reſignatum acquiratur Reſignatario, in cujus favorem fuit facta ceſſio." Ita Flaminius ibidem *num.* 47.

Rationem ſubjicit *num.* 48. "Namque ſemper videtur facta cum hac conditione reſignatio; dummodo Beneficium quæratur reſignatario. . . . Et hoc intelligitur, licet non exprimatur : quia mens reſignantis eſt, ut non alius, quam reſignatarius conſequatur Beneficium.

Deinde ex eadem ratione adjungit : "Ita & in renuntiatione facta cauſa permutationis jus non abdicatur, ſi non ſequatur permutatio, & fiat hinc inde collatio.

VII. Ulterius rectè concludit *n.* 56. quod licet ſit admiſſa renuntiatio *in favorem* perſonæ deſignatæ, ſi tamen hæc perſona fuerit abſens, non abdicetur jus à reſignante, antequam acceptet ille reſignatarius. Conſequenter mortuo reſignatario ante acceptationem, reſignans remanet in poſſeſſione, ac ſi nulla reſignatio interveniſſet.

Imò concludit idem Flaminius *quæſt.* 7. *num.* 9. "poſſe reſignantem incumbere poſſeſſioni, & omnia pertinentia ratione illius Beneficii reſignati exercere & gerere, donec Reſignatarius *capiat poſſeſſionem.*

VIII. Idipſum latè probat Joannes Chokier in Tractatu De *Permutatione Benef. parte* 3. *cap.* 32. "Nam ante acquiſitionem ſeu apprehenſionem reſignatarii ſeu Compermutantis reſignans ſeu permutans dicitur adhuc poſſidere, & titulum coloratum habere : imò ſi illa poſſeſſione ſpoliaretur, veniret reſtituendus : quia reſignans *in favorem* certæ perſonæ qualis eſt is, qui permutat, *conditionaliter* videtur reſignare, videlicet, dummodò Beneficium illi quæratur; & ſi hæc conditio non impleatur, permutatio non cenſetur facta : & gnantem non amiſiſſe poſſeſſionem; neque ad ulla novæ poſſeſſionis jura teneri. Idipſum ſæpius judicatum dicit Brodæus ad Loüetium *litt.* B. *n.* 13.

XI. Refert quoque Antonius Faber in Codice *lib.* 1. *tit.* 2. *definit.* 55. quod Reſignans *in favorem* etiam poſt admiſſam reſignationem reſtitui debeat contra tertium, qui eum in poſſeſſione turbaſſet : "quia quod ad eum pertinet, ad cujus favorem & commodum non reſignavit, nec videtur reſignaſſe, licet jam reſignatio in alterius favorem admiſſa ſit.

XII. Reſignationem aut renuntiationem perfici demum per admiſſionem ſive approbationem Superioris vel Ordinarii, ſupra notavimus; ideoque ante hanc ſequutam admiſſionem, potius propoſitio reſignationis, vel declaratio voluntatis reſignandi dicitur, quàm vera reſignatio aut renuntiatio, qua hactenus nec Beneficio exuitur reſignans, nec ulli reſignatario aut alteri jus aliquod quæſitum eſt.

Unde concluditur; "quod ſi quis proponat reſignare, etiamſi hoc redigat in ſcriptis, vel conſtituat procuratorem ad renuntiandum, poteſt pœnitere, ex quo non fuit adhuc admiſſa renuntiatio à Superiore : nam res adhuc dicitur integra. "Ita Flaminius *lib.* 1. *De Reſignat. Benef. quæſt.* 12. *num.* 6.

Imò etiamſi renuntiatio vel reſignatio fuerit Superiori præſentata, ſi tamen non admiſerit, poterit reſignans pœnitere, & in Beneficio remanere. Flaminius ibidem *num.* 12.

XIII. Ulteriùs, ſi reſignatio fiat coram Pontifice, poterit Reſignans pœnitere, non tantùm ſi ſupplicatio fuerit Papæ præſentata, ſed etiam per ipſum admiſſa, & ſignata per *Fiat ut petitur*; idque quamdiu conſenſus præſtitus non fuerit in Camera vel Cancellaria juxta Regulam Cancellariæ 44. *De Conſenſu in Reſignationibus* : de qua ſuprà *capite* 3. aſſeritque Joannes Chokier in Commentario ad hanc Regulam *num.* 24. hoc quoque procedere, etiamſi ſupplicatio ſignata & *datata* fuerit, etiam poſt *parvam* datam, & præſtitum *parvum* conſenſum, intimando in Curia vel Cancellaria dictam revocationem, quod latius deducit per plures concluſiones Flaminius Pariſius citata *quæſtione* 12. ubi *num.* 39. monet : "Quamvis conſenſus præſtitus in Camera vel Cancellaria retrotrahatur ad diem *Data*, tamen non poſſe retrotrahi, quando ante conſenſum supervenit pœnitentia, & ſic extrema non ſunt habilia.

Idem, quod in reſignationibus *in favorem* obtinet, etiam in permutationibus locum habet, ait Chokier *num.* 27.

Ratio ob quam poſt reſignationem à Pontifice ſignatam, & à Datario datatam & regiſtratam, admittatur pœni-

Digitized by Google

bique reſignatum eſſe, & ſic jure communi vacare per obitum.

Rationem præmiſerat Molinæus : " Quia hujuſmodi » reſignatio *conditionalis* eſt, prout conditionaliter fit, & » admittitur eo ipſo, quod ex cauſa certæ futuræ permu- » tationis, & non aliàs.

XVI. Addit quoque idem Molinæus, quòd quando collatio facta eſt ab una parte tantùm, tunc altero præmoriente hæc collatio ut minus reſolvatur ; ipſeque Permutans, tamquam permutatione ab utraque parte non perfecta, ad ſuum Beneficium poſſit redire. " Collatio » enim (ait) ex hac cauſa uni partium facta, conditio- » nalis eſt, ſaltem conditione *reſolutoria*, etiam jure com- » muni. Reſignatio enim ſeu vacatio à qua incipit, con- » ditionalis eſt : ergo collatio quæ ſuper ea fundatur, ea- » dem conditione afficitur.

XVII. Id tamen non procedit, ſi ex circumſtantiis ſufficienter appareat, quòd alter Compermutantium non curaverit de Beneficio compermutato obtinendo ; ut puta ſi permutatio Beneficii notabilis facta ſit cum Beneficio admodùm tenui & nullius penè conſiderationis : ita ut tota permutatio unicè inita intelligatur, ut Beneficium illud notabile in Compermutantem transferretur : adeoque tranſlatione illa facta, ipſa permutatio ex mente & intentione Permutantium perfecta & abſoluta cenſeri debeat.

XVIII. Conditio autem reſolutoria quæ ineſt collationi factæ vi permutationis, non tantùm operatur ſi ab initio non ſequatur effectus permutationis ; ſed etiam jam facta utrimque collatione, & adepta poſſeſſione, perdurat conditio illa : quia implementum permutationis ab utraque parte ſequi debet, & manere cum effectu.

Unde ſi hinc inde facta collatione, & adepta poſſeſſione, Beneficium unum evincatur ex defectu juris permutantis, conditio reſolutiva eatenus operabitur, ut alter permutantium poſſit rurſus ad ſuum Beneficium redire, tamquam permutatione ex parte altera non impleta ; & conditione reſolutiva eveniente. Nec enim aliter, aut aliàs Beneficium ſuum dimiſiſſe ſeu reſignaſſe cenſetur, niſi ut cum effectu & permanenter Beneficium compermutantis obtineret.

XIX. Altercatio jam pridem fuit inter Doctores, an ſimili caſu reſignans ſeu permutans rediret ad ſuum Beneficium alteri collatum, ſine *nova* collatione ſive proviſione : quam quæſtionem latè diſcutit Joannes De Selva *De Beneficiis quæſt.* 27. reſolvitque *nova* collatione opus eſſe ; quam opinionem nonnulli Canoniſtæ inſpecta juris ratione veriorem crediderunt. Contrariam verò multis contra De Selva propugnat Boëtius Epo apud Duacenſes quondam SS. Canonum Anteceſſor Primarius, in tractatu de Saturnino permutationis Beneficialis jure *num.* 308. & ſequentibus, quam opinionem praxis paſſim recipit, ut teſtatur Rebuffus tractatu *De pacificis Poſſeſſoribus* : relata enim opinione Joannis De Selva requirentis *novam* col- » Beneficium, titulum & poſſeſſionem, *ſine nova collatio-* » *ne*, ſed ex veteri jure. Et ita apud nos (ait) etiam » ſolo judice ſæculari adito practicamus, ut *quatenus* » *evincitur*, etiam tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio.... » Idque non ſolùm contra ipſum Compermutantem, ſed » etiam contra quemvis in veteri Beneficio ſucceſſorem. » Et ita notoriè practicamus in hoc Regno.

XXI. Quod hìc aſſerit Molinæus etiam ſolo judice *ſæculari* adito poſſe Permutantem redire ad ſuum Beneficium, teſtatur quoque Rebuffus *De pacificis Poſſeſſ. num.* 186. expreſsè notandum monens, " quòd evicto » Beneficio poſſum impetrare litteras *Regias*, ut liceat » mihi redire ad meum Beneficium, & hoc (ait) conce- » ditur, ut fuit pronuntiatum anno 1539. in vigilia Aſ- » ſumptionis. Sed ſi aliquis impetrat litteras *Regias* ad » annullandam permutationem, quas dirigit judicibus » *laicis*, repellendum eſſe cenſuit idem Senatus anno » 1522. die 7. Septembris.

XXII. Tametſi non videatur opus *nova* collatione evicto Beneficio permutato ob conditionem reſolutoriam, quæ ipſi permutationi ineſſe cenſetur, nihilominus, ut quis Beneficii ſui realem poſſeſſionem recuperare queat, judicis auctoritas neceſſaria eſt ; præſertim cùm alius jam eſt in poſſeſſione ejuſdem Beneficii, quem è ſua poſſeſſione propria auctoritate deturbare non poteſt : ſed judicis auctoritate opus eſt, quemadmodum notavit Rebuffus loco citato *num.* 183. & Chokier ad Regulam Cancellariæ 4. *De Clauſula ponenda in litteris permutationum Beneficiorum*, quæ hodie eſt 40. eaque cavetur : " Et ſi ex cauſa permutationis reſignationes » fiant, ponatur clauſula, quòd neutri Permutantium » jus acquiratur, niſi quilibet ipſorum jus habuerit in » Beneficio per ipſum acquiſito.

XXIII. Hic regreſſus ad Beneficium reſignatum ex cauſa non *impletæ permutationis*, nequaquam comprehenditur ſub regreſſibus quos nemini, etiam de conſenſu, ad Beneficium Eccleſiaſticum cujuſcumque qualitatis concedi præcipit Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 7. *De Reformatione.*

Hi enim regreſſus hereditariam quamdam in Eccleſiaſtica Beneficia ſucceſſionem apertè fovebant ; dum nimirum Reſignantes Beneficia ſibi expreſsè reſervabant regreſſum ad Beneficia reſignata præmoriente ipſo reſignatario ; ſæpius etiam, vitâ reſignantium durante reſervatis omnibus proventibus Beneficiorum reſignatorum : quare jam pridem per Parlamenta Regia, tamquam fraudulenti, & ſpeciem hereditariæ ſucceſſionis non obſcurè præferentes rejecti fuêre, uti videre eſt in probatione libertatum Eccleſiæ Gall. *cap.* 36. *num.* 15. & 16.

At regreſſus ex capite non impletæ permutationis, aut evicti Beneficii, nullam hujuſmodi ſucceſſionis ſpeciem præfert, neque ullam fraudem ; ſed tantùm contingit, ut reſignans Beneficium non privetur ſuo Beneficio contra leges permutationis ; quæ dictant, Beneficium reſignatum non dimitti, niſi reipſa utrimque permutatio ſuum

Digitized by Google

1. *Penſionum naturam rectè expreſſit Concilium* Delecto-rum Prælatorum *ſub Paulo III. & quod illud Concilium?*
2. *Referuntur verba Concilii.*
3. *Quandonam ex ſententia Concilii Papa poſſit annuere penſionem?*
4. *Abuſus in dandis penſionibus.*
5. *Deſcriptio penſionis hic tradita conformis penſionibus jam pridem ab Eccleſia probatis.*
6. *Primum exemplum penſionis ex Synodo Calchedonenſi.*
7. *Secundum exemplum ab eadem Synodo probatum.*
8. *Tertium ex illa Synodo deſumptum.*
9. *Nonnulla penſionis exempla ex S. Gregorio.*
10. *Hæ penſiones planè conformes deſcriptioni à Concilio Delectorum Prælatorum tradita.*
11. *Priſtinus penſionum uſus nulli diſplicuit; at in abuſum degeneratus pluribus meritò diſplicuit.*
12. *In Synodo Tridentina à nonnullis dictum uſum penſionum eſſe reformandum.*
13. *Oratoribus Regis Galliæ ad Synodum Tridentinam injunctum, ut poſtularetur à Synodo ſtatuendum, ne amplius ex cauſa* reſignationis, *vel* litigii *penſio conſtitueretur.*
14. *Nomine Regis Galliæ petita abolitio penſionum.*
15. *Pontifex non judicavit penſionum uſum* totaliter *tenendum: ſed eas ceu quaſdam* eleëmoſynas *ſubinde annui poſſe.*
16. *Quare nonnulli Concilii Patres omnem* penſionum *uſum tollendum judicarent?*
17. *Oratores Regis Galliæ expoſtulantes contra uſum penſionum oſtenderunt, ſe tantùm earum abuſum carpere.*
18. *Expoſtulatio eorumdem contra Decretum Synodi, quo penſionum uſus probari videbatur.*
19. *Primùm ut Decretum fuit propoſitum, multi reclamarunt.*
20. *Quomodo tandem Decretum reformatum & admiſſum; & quod de eo Patrum judicium?*
21. *Nota huic Decreto ab Oratoribus Regis Galliæ appoſita.*
22. *Proteſtatio Cardinalis Lotharingiæ ſuper hoc aliiſque Decretis in Synodo Tridentina vulgatis.*
23. *Synodus Tridentina uſum penſionum nec* poſitivè *probavit; nec totaliter improbavit.*
24. *Pontifex Synodo per Legatos præſidens, penſiones eſſe quaſdam* eleëmoſynas *dixit.*
25. *Sanctus Carolus fortiter ſe introductioni penſionum oppoſuit, conformiter ad mentem Synodi Tridentinæ.*
26. *Uſum tamen totaliter non improbavit; ſed eamdem de iis ideam expreſſit, quam Concilium* Delectorum Prælatorum *expreſſerat.*

I. VERISSIMAM ac planiſſimam Penſionum Eccleſiaſticarum deſcriptionem exhibuit ſub initium præteriti ſæculi Concilium Romanum ſub Paulo III. quod communiter vocatur, *Con-*

in libro de actis & ſcriptis Lutheri ad annum 1539. ubi hæc de illo Concilio inter cætera ſcribit: " Evulgatum » fuit, inſcio Pontifice, *egregium* quoddam Concilium » de reformanda Eccleſia, & emendandis Romanæ Curiæ abuſibus, à ſeptem (credo legendum *novem*) doctiſſimis ac integerrimis viris ipſi Pontifici in ſecreto » datum: nempe à Card. Contareno, Card. Theatino, » Card. Sadoleto, Card. Polo Anglico: Archiepiſcopis » Salernitano & Brunduſino, Epiſcopo Veronenſi, Abbate S. Georgii Veneto, & à F. Thoma Magiſtro ſacri » Palatii. " Hæc ille, qui paulò infra vocat, *hoc pium ac ſalutare optimorum virorum Concilium.*

II. In hoc Concilio doctiſſimi illi ac integerrimi viri penſionum naturam ac rectum uſum his verbis expreſſerunt. " Alius abuſus, cum Beneficia conferuntur, ſeu » cum ceduntur aliis, irrepſit, in conſtituendis ſuper » eorum fructibus penſionibus; imò quandoque cedens Beneficio omnes ſibi fructus reſervat. Qua in re » illud eſt animadvertendum, nulla alia de cauſa, nulloque alio jure Penſiones conſtitui poſſe, niſi ut quaſdam eleëmoſynas, quæ in pios uſus & indigentibus » concedi debent.

Fundamentum ſui aſſerti dein ſubjiciunt: " Nam reditus ſunt annexi Beneficio ut corpus animo: ideo ſua » natura pertinent ad eum qui Beneficium habet, ut poſſit » ex eis vivere honeſtè pro ſuo ordine, ſimulque queat » ſuſtinere impenſas pro divino cultu, & templi ſacrarumque ædium reparatione, & quod reliquum eſt, » impendat in pios uſus; hæc eſt enim natura redituum.

III. Poſt-hæc exponunt qua ratione, & quo caſu Pontifex Penſionem conſtituere poſſit. " Verum ſicuti in rerum naturæ adminiſtratione nonnulla fiunt à natura » univerſali præter inclinationem univerſalis naturæ: ſic » in Pontifice, qui eſt univerſalis diſpenſator bonorum » Eccleſiæ, ſi viderit eam fructuum portionem quæ in » pios uſus expendi debet, aut ejus partem in pium quempiam alium uſum, ut expendatur magis expedire, poteſt procul dubio id facere. Ideò jure meritò penſionem ponere poteſt, ut ſubveniat egeno, præſertim » Clerico, ut honeſtè queat vitam ducere, pro ejuſdem » ordine.

IV. Ex his dein concludunt: " Ideò omnes fructus reſervari, adimique id omne, quod divino cultui, ſuſtentationique habentis Beneficium, tribui debet, magnus » eſt abuſus. Itemque penſiones dari Clericis divitibus, » qui commodè & honeſtè vivere queunt ex reditibus » quos habent, magnus certè abuſus, tollendus uterque.

V. Itaque ex ſententia hujus laudatiſſimi Patrum Concilii, penſiones aliud non ſunt, quàm portio aliqua proventuum quæ honeſtæ ſuſtentationi habentis Beneficium ſupereſt, per modum cujuſdam *eleëmoſynæ* in ſuſtentationem alicujus Clerici reſervata vel aſſignata.

Hæc penſionis Eccleſiaſticæ deſcriptio, ſi conferatur cum penſionibus, quas priſtina Eccleſiæ diſciplina admiſit

Digitized by Google

» nis intuitu, prout æſtimaverit, largiatur; ut contentus » *alimoniis*, quieſcat inpoſterum.

Hoc reſponſum tota Synodus, unà cum judicibus, qui nomine Imperatoris Marciani aderant, comprobavit.

VII. In eodem Concilio *Actione* 12. diſcuſſâ cauſâ Stephani & Baſſiani de Sede Epheſina contendentium, judicatum fuit, ut utroque remoto tertius ordinaretur Epiſcopus Epheſinus, ſub hac moderatione: " Removebuntur quidem à ſancta Epheſiorum Eccleſia Baſſianus & » Stephanus reverendiſſimi; habeant autem dignitatem » Epiſcopi, & ex reditibus memoratæ ſanctiſſimæ Eccleſiæ, *nutrimenti* gratia & conſolationis, annis ſingulis » ſolidos aureos ducentos accipiant: alter verò ſecundùm » regulas ejuſdem ſanctiſſimæ Eccleſiæ, Epiſcopus ordinabitur.

Tametſi hìc penſionis nomen expreſſum non ſit, nemo tamen negaverit, quin revera hiſce Epiſcopis ex reditibus Eccleſiarum quas deſerere coacti erant, miſerationis intuitu, & nutrimenti cauſa conceſſa fuerit, probante Concilio univerſali, quædam portio, coincidens cum ea, quæ hodie *penſio* dicitur; ſi modò ea detur juxta deſcriptionem & uſum ex citato Concilio propoſitum.

VIII. Eſt aliud in eodem Concilio Calchedonenſi Penſionis exemplum non abſimile prioribus; in quo tamen & illud notandum occurrit, quod expreſsè caveatur, ut penſio non tantùm commenſuretur neceſſitatibus ipſius Penſionarii; ſed inſuper facultatibus Eccleſiæ cui imponitur: idque ſecundum conditionem proventuum Eccleſiaſticorum, quæ exigit, ut ex iis prius provideatur honeſtæ ſuſtentationi Miniſtrorum aliiſque neceſſitatibus Eccleſiæ; & tum demum, ex ſuperfluis aliis indigentibus, etiam Clericis ſuccurratur, quemadmodum prædictum Concilium Delectorum Prælatorum notavit.

Voluit ergo Concilium Calchedonenſe *Actione* 14. ut caſu quo Athanaſius reſtitueretur Eccleſiæ Parrhenorum, tunc Sabiniano, qui in locum Athanaſii fuerat ordinatus, daretur penſio. Verba Concilii ſunt: " Sabinianus » verò Reverendiſſimus Epiſcopus, & dignitatem Epiſ» copatus habeat, & ſubſtitutus ſit, & paſcatur, ſicut » Reverendiſſimus Epiſcopus Antiochenorum Maximus, » *ſecundam facultatem* Parrhenorum ſanctiſſimæ Eccleſiæ, » diſpoſuerit.

IX. Similia penſionis exempla non pauca occurrunt apud S. Gregorium; ac ſignanter *lib.* 11. *Epiſtola* 7. ubi Etherio Epiſcopo ſcribit de quodam Epiſcopo, quod ſi verum ſit, eum tantam capitis paſſionem incurriſſe, ut quod mente alienata agere ſolet, gemitus & fletus audire ſit, alius in locum ejus ordinetur: ſic tamen, ut quouſque eumdem in hoc ſæculo vita tenuerit, *ſumptus* ei debiti, de eadem Eccleſia miniſtrentur.

Species quoque penſionis dici poteſt ſubventio quam idem ſanctus Pontifex ſubminiſtrari vult Epiſcopis, quos hoſtilitatis furor ex Eccleſiis ſuis expulerat, & captivitatis diverſarumque neceſſitatum anguſtiæ comprimebant: de quibus ad Epiſcopos per Illyricum conſtitutos ita

At tum labentibus ſæculis prætextu Penſionum cœperunt proventus Eccleſiaſtici veris Titularibus & Miniſtris Eccleſiarum ſubtrahi, & aliis non indigentibus indiſcriminatim & ſine ulla moderatione reſervari, cum ſumma proventuum Eccleſiaſticorum inverſione & dilapidatione. Nequaquam defuere, qui hujuſmodi abuſui reſervationum, pallio Penſionum tecto, ſe oppoſuerunt; dicentes Penſionum hunc non eſſe legitimum uſum, ſed maximum abuſum.

Plura in decurſu hujus materiæ occurrent, quæ hanc oppoſitionem probant, hìc dumtaxat oſtendam, quid in Synodo Tridentina de uſu Penſionum dictum ſtatutumque fuerit, & an alium uſum probaverit, quàm eum quem expreſſit Concilium illud Delectorum Prælatorum, quod ipſi Concilio Tridentino præluſerat: & ſpeciatim à Paulo III. indictum fuerat, ut abuſus in futuro Concilio Tridentino reformandos notaret, & ſincerè exponeret.

XII. Legitur in Hiſtoria Concilii Tridentini quod in Congregatione die 5. Martii anno 1546. occaſione querelæ Epiſcopi Bitontini, qui ob non ſolutas Penſiones ſuo Epiſcopatui impoſitas, à Penſionariis ſuis citabatur Romam coram Auditore Rotæ, nonnulla de Penſionum uſu dicta fuerint; atque inter alia à quibuſdam Patribus dictum: " Æquum eſſe, & olim receptum, ut Eccle» ſiæ opulentæ tenues ſublevent; charitate ſcilicet addu» cti, non vi adacti: ſed non eum in modum ut ſibi » neceſſaria adimant. Eam enim D. Pauli eſſe doctri» nam. Verum, ut Antiſtites inopes de dimenſo ſuo, » quod ipſis ſuſtentandis vix ſufficiat, cogantur demere, » quod in divites conferant, id quidem haud eſſe tole» rabile. Imò caput eſſe, de cujus reformatione in Con» cilio ſit agendum, rebus ad *veterem & uſum verè Chri» ſtianum* revocatis.

XIII. Inter articulos inſtructioni datos Oratori Regis Galliæ ad Synodum Tridentinam anno 1562. unus erat quo petebatur, ne poſthac penſiones conſtituerentur ſuper Beneficiis reſignatis aut litigii cauſa. Verba inſtructionis erant: *Que doreſnavant ne ſe puiſſe tenir Penſions ſur Benefices que l'on réſignera, ne pareillement conſtituer ſur Benefices pour droit prétendu.* Habetur in libro cui titulus: *Memoires pour le Concile de Trente pag.* 174. editionis Pariſienſis 1654.

XIV. His inſtructionibus inſiſtens Orator Regius, anno 1563. Patribus Concilii nomine Caroli IX. Regis Galliæ, inter alios articulos reformationis hic vigeſimus quintus propoſitus fuit: " Penſiones ſuper Beneficiis non » conſtituantur, & quæ ſunt conſtitutæ tollantur, quo » reditus Eccleſiaſtici in alimenta Paſtorum, & paupe» rum, alioſque uſus pios transferantur.

XV. Articuli hi ab Oratoribus Regis Chriſtianiſſimi Concilio oblati per Legatos Sedis Apoſtolicæ ad Pontificem miſſi fuēre, qui plures quidem illorum probavit, ſed non omnes; ac notanter hunc ſe non poſſe in totum probare, affirmans, penſiones eſſe *eleemoſynas*, quarum diſtri-

Digitized by Google

juſta cauſa & moderatione diſtribuerentur, nequaquam eſſet improbandus: nihilominus experientia edocti, quàm infami & ſacrilego modo proventus Beneficiorum obtentu penſionum dilapidarentur, quantaque hæc diſſipatio ſecum traheret mala, uſu earum admiſſo, abuſum impedire non deſtiterunt, & contra penſionum uſum ulterius Patrum zelum excitare, & earum ſublationem, aut ſaltem reſtrictionem urgere.

XVII. Et quidem Oratores Regii in ſua ad Legatos & Patres Concilii Tridentini expoſtulatione 22. Septembris 1563. oſtendere volentes, "Legibus Regni, aut Eccleſiæ Gallicanæ nihil omnino contineri, quod repugnet dogmatibus Eccleſiæ Catholicæ, antiquiſſimiſque Pontificum Decretis, & Eccleſiæ univerſalis Conciliis;" Inter alia dicunt: "Non prohiberi Epiſcopum, qui neque ſacras Litteras docere neque prædicare unquam didicerit, ſe Epiſcopatu, ſi velit uti debet, abdicare: Benemeritum autem, qui per ætatem aut morbum amplius Epiſcopi munere fungi non poteſt, coadjutorem accipere, & in hac tantùm ſpecie penſionem retinere. Nam extra hanc ſpeciem, ſi quis velit colore penſionis quæſito, ut pluralitatis prohibitionem eludat, ſuper Beneficio penſionem conſtituere, aut in favorem renunciare, aut cum regreſſu, aut cauſari, & defendere pluralitatem Beneficiorum ex nova & bonis ſæculis incognita perſonarum & ſacerdotiorum differentia, &c.

XVIII. Cumque hæc expoſtulatio à nonnullis carperetur, coactus fuit ejuſdem Auctor Apologiam edere, in qua inter cætera dicebat: "Nec pœnitet dixiſſe, multa eſſe in his articulis, quæ cum Patrum antiquis Decretis pugnant, ut de Beneficiorum pluralitate, *penſionibus*, reſignationibus in favorem, &c.

Articuli, quorum hîc mentio fit, erant capita reformationis ſeſſione 24. evulganda; quorum decimo tertio decernebatur, ut "inpoſterum, omnes hæ Cathedrales Eccleſiæ, quarum reditus ſummam ducatorum mille, & Parochiales, quæ ſummam ducatorum centum ſecundùm verum valorem, non excedunt, nullis penſionibus, aut reſervationibus fructuum graventur.

Hoc Decretum, quamvis penſiones poſitivè non probet, à nonnullis Patribus, non Gallis dumtaxat, ſed & aliis, probatum non fuit; eò quod dum earum uſum non niſi in tenuioribus Epiſcopatibus & Beneficiis curatis improbat; in reliquis eum probare, aut ſaltem abuſus qui penſionum prætextu invaluerat, à Concilio non ſat efficaciter præſcindi videretur.

XIX. Refert Cardinalis Pallavicinus in Hiſtoria Concilii Tridentini *lib.* 18. *cap.* 6. *num.* 1. quod pro formandis articulis reformationis evulgandis *ſeſſ.* 22. propoſita capita quatuordecim fuerint, non undecim, ſicuti Suavis narrat. Deinde ſubjungit: "Cauſa cur poſtea ad undecim fuerint redacta, hæc fuit, quoniam duobus ex illis lex

tametſi duas ſolverent; gravari tamen non intelligerentur: alia verò adeo tenuia, ut penſionem perferre non poſſent; adeoque iniquam eſſe hanc diſtributionem. Quare ſatiùs eſſe prohibere, ne Epiſcopatus valoris mille coronatorum, & parochiales Eccleſiæ centum, penſionibus gravarentur; de cæteris nulla mentione facta.

Hoc Lotharingii medium à majore parte Patrum laudatum fuit; & Decretum conformiter exaratum, & evulgatum, extatque *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. non quod illud abuſui penſionum penitùs eliminando crederent ſufficere; ſed quod temporum conditio & confuſio fortius remedium non paterentur, ut ipſe Hiſtoricus innuit; cui non contradicit Palavicinus hoc unum in eo arguens *lib.* 23. *cap.* 11. quod huic Concilii Decreto opponat: *longè majus expectatum fuiſſe remedium deterrimo penſionum abuſui*: oſtendere ſtudens remedium integrum expectari non potuiſſe.

XXI. Oratores Regis Chriſtianiſſimi exemplar Decretorum ad Regem mittentes, huic de penſionibus Decreto hanc notam appoſuêre; etſi haud ignorarent, illud ſuggerente Card. Lotharingio ita fuiſſe exaratum. "Hic non obſcurè ſignificatur penſiones conſtitui & reſervationes fructuum fieri poſſe tum in Cathedralibus Eccleſiis, tum in Parœciis, ſi modò ſummam centum aureorum annuus reditus earum excedat. Quod tum maximè adverſatur iis quæ in mandatis à Rege noſtro accepimus. Nulla enim ratione, nulloque caſu, fructus aut eorum partem reſervari vult Rex, neque conditionaliter aut dimidiatè, ſed ſimpliciter tantummodo Beneficia ejurari, ut integri fructus ad eum qui Beneficio incumbit perveniant. Et ſanè, ſi aliter fiat, fruſtra aliquid ſtatueretur poſthac adverſus eos, qui plura poſſident Beneficia. Facilè enim cedent Beneficiis, ſi eorum fructus liceat retinere.

XXII. Non dubium proinde hoc unum fuiſſe è Decretis Concilii Tridentini, cui congruit declaratio & proteſtatio Cardinalis Lotharingiæ, tum ſuo, tum omnium aliorum Galliæ Epiſcoporum nomine facta coram Patribus Concilii, in ultima ipſius Concilii ſeſſione. "Cum nudius tertius (ait) meam de reformationis articulis dicerem ſententiam, præfatus ſum etiam me valdè cupere, ut priſca illa Eccleſiaſtica reſtitueretur diſciplina; ſed cùm his corruptiſſimis temporibus & moribus intelligam non poſſe ea quibus maximè opus eſt, protinus adhiberi remedia, interim aſſentiri, & probare ea quæ nunc ſunt decreta: non quod ea judicem ſatis eſſe ad integram ægrotantis Reipub. Chriſtianæ curationem, ſed quod ſperem his priùs lenioribus fomentis adhibitis, cum graviora medicamenta pati potuerit Eccleſia, Pontifices Maximos, & maximè D. N. Pium, pro ſua inſigni pietate & prudentia diligenter cura-

ſicem diſtribuendas retineri volebat, uti ſupra notatum fuit.

Unde nec veriſimile eſt, Synodo aliam fuiſſe de penſionibus ideam, quàm quæ à Concilio Delectorum Cardinalium expreſſa eſt; & conditioni proventuum Eccleſiaſticorum & SS. Canonibus conformis.

XXIV. Ulterius hoc habetur, quod licet Pontifex, qui Synodo per ſuos Legatos præſidebat, eamque moderabatur, reſponderit, uſum penſionum non eſſe omnino improbandum, aut vetandum, nihilominus faſsus ſit, eas ceu quaſdam *eleemoſynas* eſse diſtribuendas. Unde nec alio ſenſu eas tolerandas Synodum judicaſse veriſimile eſt.

XXV. De qua Synodi mente optimè inſtructus S. Carolus Borromæus, qui præcipuas in directione Synodi partes habebat, atque ſupradictum reſponſum Pontificis retulerat; & unà ſciens, quàm difficulter intra hos limites penſionum uſus contineatur, ſi uſus earum ſemel invaleſcat, vix earum uſum in ſuam Diœceſim admiſit; & introducere volentibus ſtrenuè ſe oppoſuit, quemadmodum vitæ ejus ſcriptor teſtatur *lib.* 7. *cap.* 35. verbis ſequentibus: " Fructus ſuos unicuique Eccleſiæ, Presbyteriſque ſingulis, integros relinqui curavit vehementer, & effecit. Eo namque primum Eccleſiam capeſcente; vel magna ex parte, vel toti, alienis hominibus erant reſervati: ex quo fiebat, ut qui eſsent aliquo numero Presbyteri Sacerdotia recuſarent; quorum facultatibus, pro dignitate vitæ cultum minimè poſſent conſervare. Qui verò accipiebant, parvi pretii homines, neque doctrina, neque authoritate ſatis muneri ſuo facere valebant: ut præter Sacerdotis, ut tempora ſunt, ex ea re contemptum; neque ſacra ſuppellex pro decoro parari; neque refici, vel ornari Eccleſiæ; neque ſarta tecta haberi poſsent.

" Igitur (pergit auctor) neque penſionis onus vel minimum cuiquam Eccleſiæ impoſuit umquam; & ſi quis fortè per auctoritatem ſuperiorem obtinere vellet, contra totis viribus pugnavit.

» Cum ex Præpoſituræ facultatibus, ex ſuis quidam, quo plurimum utebatur, annuam penſionem ſibi ferè impetraſset; ea Carolus ut auferretur, ſtatim effecit. Neque alius poſtea umquam conari aliquid ſimile auſus eſt.

XXVI. Unum tamen penſionis exemplum à Carolo impoſitæ ſubjungit dictus auctor: è quo intelligimus, uſum penſionum à Carolo non totaliter improbatum, ac unà videmus eandem de penſionibus huic Sancto fuiſſe ideam, quæ fuit Concilii Romani Delectis Prælatis.

" Sacerdoti tantum penſionem conceſſam ſcio. " Is cùm Eccleſiæ diu utilem ſanè operam pro doctrina, virtuteque ſua navaſſet, demum multi laboris Parochiam habens, infirmaque valetudine confectus, cùm eam relinquere cogeretur; neque aliunde haberet vitæ ſumptum; moderatam penſionem ex Eccleſia ſua, quæ erat ex locupletioribus, à Carolo accepit.

9. *Per penſiones fit ut unus plurium ſtipendia vindicet.*
10. *Penſionarii nonnumquam ſimiles iis, qui Beneficia ſub modico ſtipendio dabant.*
11. *Penſionarii non ſecus ac Simoniaci ſpiritualia cum temporalibus commutant.*
12. *Penſiones faciunt, ut non habeatur de meritis Promovendorum recta diſcuſſio.*
13. *Penſiones occludunt pauperibus aditum ad Beneficia.*
14. *Uſus penſionis facit, ut nulli* gratis *ad Beneficia pateat acceſſus.*
15. *Concluditur meritò potuiſſe poſtulari totalem penſionum abolitionem.*

I. PEnſionis reſervationem ſuper fructibus Beneficii Eccleſiaſtici eſſe odioſam, *omnes* ſcribentes teſtantur, ait Pyrrus Corradus in Praxi Beneficiaria *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 1.

Et Hieronymus Gigas De Penſionibus poſt Paulum De Roma dicit, quod Penſio eſt *plaga fœtida* ex percuſſione nervi Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſimilitudinariè inflicta.

Odium Penſionis multis ex capitibus deſumitur, ac præcipuè ex incommodis, & malis, quæ uſus Penſionum ſecum trahit, & in Eccleſiam invehit.

II. Penſionem contrariam eſſe Juri communi, & eo titulo *odioſam*, communis Canoniſtarum ſententia eſt, eò quod per Penſionem proventuum portio Beneficio annexa à Beneficio ſeparetur; atque ita Beneficiorum quædam ſciſſio fiat de jure reprobata; ſed de hac ſciſſione latiùs infra *cap.* 5.

III. Ulterius, quia per Penſionem pars fructuum à Beneficio ſubtrahitur, hinc frequenter occaſione impoſitionis & reſervationis Penſionum contingit, ut proventus Beneficiorum ipſis Miniſtris Eccleſiæ ita ſubſtrahantur, ut vix reliquum ſit, unde juxta ſtatum ſuum moderatè ac frugaliter vivere queant: ex quo ulterius contingit, ut viri eruditione ac moribus ſufficientes ægrè reperiantur, qui Beneficiis illis præeſſe velint.

IV. Hoc incommodum ex penſionibus impoſitis ſenſit in ſua Diœceſi S. Carolus: " Eo namque, ait vitæ ipſius Scriptor, primùm Eccleſiam capeſcente; vel magna ex parte, vel toti (fructus Eccleſiarum) alienis hominibus erant reſervati: ex quo fiebat, ut qui eſſent aliquo numero Presbyteri, Sacerdotia recuſarent; quorum facultatibus, pro dignitate vitæ cultum non poſſent conſervare. Qui verò accipiebant, parvi pretii homines, neque doctrina, neque authoritate ſatis muneri ſuo facere valebant: ut præter Sacerdotis, ut tempora ſunt, ex ea re contemptum; neque ſacra ſuppellex, pro decoro parari; neque refici, vel ornari Eccleſiæ; neque ſarta tecta haberi poſſent.

V. His finalibus verbis aliud Penſionum incommodum exprimitur: nimirum, quod per earum reſervationem fiat, ut à Beneficiis ſive Eccleſiis ſubtrahatur illud quo ſacra ſuppellex parari; vel refici, aut ornari Eccleſiæ; & ſarta tecta conſervari poſſent & deberent.

VI. Ul-

Digitized by Google

VIII. Præterea per penſionum uſum fraus fit Canonibus Beneficiorum pluralitatem vetantibus. Cùm enim penſiones reverà Beneficia non ſint, credunt penſionarii, quod penſiones unà cum alio Beneficio retineri queant ſalvis Canonibus pluralitatem Beneficiorum improbantibus: atque ita reipſa id pene aſſequuntur, quod per plurium Beneficiorum retentionem intendunt: in eademque etiam ferè incommoda hinc incidit Eccleſia, quæ vetando pluralitatem Beneficiorum evitare intendit.

Quid enim aliud, niſi plurium Beneficiorum emolumenta quærunt, qui plura Beneficia retinere deſiderant? Hæc autem reipſa Penſionarii aſſequuntur; dum reſignantes titulum notabilem portionem proventuum retinent, eamque ſibi ſine ulla cura aut labore, ab omnique expenſa & onere liberam ſolvendam.

IX. Eccleſia pluralitatem Beneficiorum improbans, id præcipuè improbat, quod " unus, qui unum quantum- » vis modicum vix officium implere ſufficeret, *plurimo-* » *rum* ſibi vindicet *ſtipendia*: quæ multis litteratis viris, » vitæ puritate ac teſtimonio bonæ famæ pollentibus, » qui mendicant, poſſent aliundè ſufficere, æqua diſtri- » butione collata, " uti loquitur Pontifex in *Extravag.* EXECRABILIS *De Præbendis* inter communes.

X. Certè non abſimiles videntur hujuſmodi Penſionarii illis, qui jam pridem variis artificiis plura Beneficia retinere volentes, Beneficium alteri quidem modico conſtituto ſtipendio reſignabant, ejuſdem Beneficii vicariâ cum majore parte fructuum ſibi retentâ; quod pernicioſum artificium dum Eccleſia detexit, condemnare non dubitavit.

XI. Denique qui vel leviter hodiernum Penſionariorum, ſive Penſionibus inhiantium agendi modum attenderit, eoſdem pene Penſionum & Simoniæ effectus eſſe intelliget.

Imprimis per Simoniam res Spirituales ad vilitatem quamdam per commutationem cum rebus temporalibus rediguntur; & quodammodò rebus terrenis coæquantur, uti infra *titulo* 30. *cap.* 1. latiùs exponetur. Porrò quis negabit, idem per uſitatam penſionum praxim frequenter contingere? Nonne ad oculum patet, reſignantes ac permutantes, æſtimare Beneficia ſua penes proventus annuos, eoſque temporali penſione compenſatos aut æquatos velle; non aliter, ac ſi res merè temporales in foro appretiarentur, atque pretii ſuppletione ad æqualitatis terminos reducerentur? Num forſan res ſpirituales minus deprimuntur, aut ad minorem vilitatem rediguntur, ſi Penſione annua aliquot centenorum florenorum commutentur, quàm ſi certa pecuniæ ſumma interveniente commutatio fieret?

ſperent, etiam illis, tametſi optime merentibus, Beneficia ſua reſignare cavent.

XIV. Quid plura? Nonnè ingenuè fatendum eſt, per Penſionarios hodie eò rem penè redactam, ut dicere liceat cum Alexandro II. " Nulli umquam Clerico, quam- » vis Religioſo, quamvis ſcientia & moribus prædito, » Eccleſiaſticum Beneficium concedatur (ego dico reſi- » gnetur) niſi ei qui *profano pecunia* (Penſionis) *munere* » illud emere ſtuduerit: ſitque Eccleſia & res ejus ita ve- » nalis, veluti quædam terrena, & vilis merx à negotia- » toribus ad vendendum expoſita." *Cauſa* 1. *quaſt.* 3. *Can.* 9.

XV. Hæc aliaque ſunt, quæ ipſum penſionum uſum tametſi in ſuis initiis laudabilem, & à Sanctis Patribus jam pridem comprobatum, adeò odioſum hiſce poſterioribus temporibus reddiderunt, & etiamnum hodie reddunt: ut ideò plurimi optarint, & optent, ut earum uſus penitus tolleretur: non quaſi eos lateret penſiones ſubinde licitè, quin & laudabiliter reſervari & imponi poſſe: ſed quod ſciant, uſum earum in tantum abuſum degeneraſſe, ut vix ſperari poſſit, ut uſu retento abuſus tolli poſſit.

CAPUT III.

Diſcutiuntur cauſæ ex quibus hodie penſiones imponi ſolent.

1. *Tribus de cauſis hodie ſolent imponi penſiones.*
2. *Non poteſt imponi niſi in commodum habentis aut prætendentis jus ad Beneficium.*
3. *Ratio hujus praxeos.*
4. *Etiam in Belgio hac Praxis obtinet.*
5. *Penſiones ex his cauſis impoſitæ tolerantur, non probantur.*
6. *Nulla earum cauſarum* per ſe *ſufficit, ut penſio licitè exigatur.*
7. *Retentio penſionis ex cauſa* ceſſi juris *ſapit Simoniacam tranſactionem.*
8. *An hujuſmodi probetur in cap.* 21. ;; *De Præbendis?*
9. *Proponitur caſus Capituli.*
10. *Prima parte reſponſi oſtenditur, ceſſionem juris litigioſi non eſſe ſufficientem cauſam penſionis.*
11. *Altera pars reſponſi.*
12. *Ex hac non probatur, Penſionem in caſu Capituli potuiſſe* licitè *exigi.*
13. *Penſio hæc non procedebat ex pactione partium, ſed* auctoritate *judicis.*
14. *Hoc titulo penſiones hodiernæ multùm ab illa ſunt diſparatæ; & magis de Simonia ſuſpectæ.*

Digitized by Google

26. *Penſiones ex prædictis cauſis, licet injuſtæ reſpectu exigentium, poſſunt eſſe in utilitatem Eccleſiæ.*

I. PEnſiones hodie ferè tribus de cauſis imponi ſolent; ſcilicet *pacis* causâ, quando Beneficium eſt litigioſum. Secundò, *cauſa reſignationis*; & tertiò, *cauſa permutationis*, ne Reſignantes vel permutantes *nimium diſpendium patiantur.*

Et quidem in Gallia nulla alia de cauſa admitti ſolet penſio, etiam per Pontificem impoſita, uti teſtatur Rebuffus in tractatu *De pacificis Poſſeſſ. num.* 126. dicitque " fuiſſe prolatum Arreſtum anno 1535. menſe Junio, » quod penſio non imponatur, nec impoſita in Regno » admittatur extra *tres* caſus; " qui ſunt jam enumerati. Idipſum tradunt unanimi conſenſu omnes Galliæ Pragmatici.

II. Hinc ulterius cum authore Analyſis in Regulam Cancellariæ *De Publicandis Reſignat. num.* 113. notant, quod " penſio non poſſit conſtitui etiam per *Papam & » conſenſu Prælati* ad commodum ejus, qui *nullum* ha» bet, nec prætendit *jus in Beneficio:* nec in hoc Regno » toleratur, ſed appellaretur tamquam *ab abuſu*, & abuſi» vum declararetur, non obſtante quacumque poſſeſ» ſione.

Poſt hæc infert: " Debet ergo conſtitui vel causâ *con» cordiæ* cum cauſæ cognitione per Ordinarium, ut in » *Cap.* Nisi essent ⁊ *De Præb.* vel per Papam ad » commodum vel vitam, verum vel probabile *jus* & ti» tulum Reſignantis tantùm.

Refert quoque Joannes Dolives *lib.* 1. *quæſt.* 29. anno 1537. per Arreſtum Parlamenti Tholoſani declaratum fuiſſe abuſivam penſionem, quia non alia de cauſa impoſita erat, niſi ut Penſionarius commodius vivere poſſet.

III. Cur autem ad hos tres caſus reſtringatur penſionis impoſitio, non obſcurum eſt; & ex relatis verbis auctoris Analyſis ſufficienter elici poteſt.

Cum enim multis Regiis Edictis cautum eſſet, & Parlamentorum Arreſtis probatum, nullos non Regnicolas poſſe Beneficia habere in Regno Galliæ, cœptum fuit, Beneficia in favorem extraneorum penſionibus paſſim gravari, atque ita indirectè Beneficia quoad temporalia à non Regnicolis poſſideri; & Regnum temporalibus exhauriri. Hoc ut præcaveretur, cautum fuit, ne penſio Beneficio imponi poſſet, niſi in commodum illius, qui habuit, vel prætendit jus in Beneficio: quod dum competere non poteſt niſi Regnicolæ, jam una via penſionis extraneis occluſa eſt.

IV. Neque à praxi Gallicana in hoc puncto diſſonat praxis Belgica; quæ alias penſiones vix novit; nec facilè penſiones etiam à Papa impoſitas ad commodum alicujus, qui nec habuit, nec habere prætendit jus in Beneficio, admitteret.

V. Porrò illud hîc omnino obſervandum, quod tametſi in Gallia, & etiam in Belgio admittantur penſiones ex tribus illis cauſis (ſervatis quibuſdam tamen mo-

» tam tempus Canonicis & Capitulis præſcripſerint, ultra » quod nec Eccleſiæ debeant, nec Eccleſiaſtica Beneficia » ſeu Præbendæ vacare: Non approbantes (ait) quod » tam diu vacent, ſed præcaventes ne diutius Eccleſia » quælibet ſolito Miniſtrorum obſequio defraudetur.

Quidnî ergo pariter dicatur, quod Gallicani Proceres, qui tantopere abolitionem totalem penſionum in Synodo Tridentina urſerunt, dum penſionum uſum penitus abolere non potuerunt, eum ſaltem reſtringere voluerint: nec tamen uſum earum omnino approbantes; ſed præcaventes, ne abuſus ulterius ſerpat?

VI. Et ſanè ſi ſigillatim prædictæ tres cauſæ examinentur, apparebit, nulla veri ſpecie illas pro cauſis ſufficientibus recipiendæ vel exigendæ penſionis haberi poſſe; id eſt, nec ſolam ceſſionem juris litigioſi, nec Beneficiorum permutationem, vel reſignationem eſſe cauſam ſufficientem, ut cedens, Permutans, aut Reſignans penſionem annuam ſibi tuta conſcientia reſervari petat.

VII. Aliquando quæſitum fuerat ab Alexandro III. " utrum de Eccleſiaſtico Beneficio *in litigium* deducto » poſſit fieri tranſactio." Reſpondit Alexander, " quod » tranſigi ſuper re *ſacra & litigioſa* non poteſt. Etenim » res ſacræ ut poſſideantur aliquo dato vel retento ſeu » promiſſo ſpeciem credimus habere Simoniæ." *Cap.* 7. ⁊ *De Tranſact.*

Si ergo ſpeciem habeat Simoniæ, tranſigere ſuper re ſacra & litigioſa *aliquo dato vel retento*; quomodo ſpeciem Simoniæ evitabit, qui juri prætenſo renuntiare non vult, niſi retenta *penſione annua* aliquot centenorum florenorum? Nonne hic manifeſtè tranſigit ſuper re ſacra & litigioſa *aliquo retento*? Niſi forſan quis ſibi imaginetur, nihil retineri, dum ſumma annua, quæ retinetur, *penſionis* nomine velatur. At verendum eſt, velum illud poſſe quidem hominum quorumdam oculos forſan obſcurare; ſed cum apparuerit ille de quo dicit Apoſtolus: *Omnia autem nuda & aperta ſunt oculis ejus, ad quem nobis ſermo*, ad Hebræos 4. *verſ.* 13. tunc & velum illud tolletur, & apparebunt omnia nuda & manifeſta.

Quid enim intereſt, num quis ſimpliciter cum collitigante tranſigat data aut promiſſa certa pecuniæ ſummâ; an verò tranſigat promiſſa annua penſione, eidem ſummæ æquivalente?

VIII. Scio quidem multis eſſe perſuaſum, hanc penſionis ſpeciem jam probatam eſſe ab Innocentio III. in *Cap.* Nisi essent ⁊ *De Præbendis*; atque ex hac Decretali has Penſiones ſuum ſumpſiſſe principium; ſed & illud ſcio, hanc Decretalem nec in ſpeciem favere hodiernis penſionibus, quæ prætextu *pacis & ſedandæ litis* exiguntur.

IX. Caſus iſtius Decretalis erat. Vacante quodam Prioratu duo fuerant electi, nec ſciebatur cujus electio deberet prævalere. Cauſa duobus Judicibus delegata fuit; in quos & ipſi electi, ut cauſa facilius terminaretur, compromiſerunt. Hi arbitri retenta ſibi juriſdictione delegata, cauſa diu diſcuſſa tandem pro bono *pacis & concordiæ* ordinaverunt, quod unus electus Prioratum haberet

Digitized by Google

Conſiderata ergo virorum qui hanc ordinationem fecerant honeſtate & providentia; quodque faterentur, ſe poſt *concertationem diutinam*, *pro bono pacis & utilitatis* hoc ordinaſſe; & quia hæc ordinatio *ab omnibus eſſet recepta*, reſpondit ulterius Pontifex, quod " licitè Prior & » Capitulum de proventibus ſuis propter cauſas prædictas, » non quidem ex pactione partium, ſed ex juſſione Judi- » cum proviſionem hujuſmodi exhibeant.

XII. Notandum imprimis, tantùm dicere Pontificem, quod Prior & Capitulum proviſionem illam à Judicibus ipſis impoſitam exhibere queant: ſed non dicit, eam à Penſionario *licitè* & tuta conſcientia accipi aut exigi poſſe. Quin enim nonnumquam ex parte imponentis, & ſolventis penſio poſſit eſſe juſta & licita; quæ tamen ex parte exigentis ſit injuſta & illicita nequaquam dubitari poteſt; & capite ſequenti oſtendetur.

XIII. Ulterius notandum, hanc proviſionem *non ex pactione partium*, ſed *ex juſſione judicum* exhiberi, ut expreſsè ſcribit Pontifex.

Ad quæ verba reflectens Gloſſographus, ait: " Ex » *pactione partium* non liceret, nec eam toleraſſet Papa, » ſed quia *judicis auctoritate* factum fuit, & ad tempus » ſuſtinetur.

XIV. Gloſſographi reflectionem & alii paſſim Canoniſtæ amplexi ſunt; eamque noviſſimè amplexus Proſper Fagnanus in Commentario ad hanc Decretalem *num.* 5. ait: " Oportet ut hujuſmodi compoſitiones (qualis oc- » currit in hac Decretali) ſuper Beneficiis, ad hoc ut » valeant, & excuſentur à Simonia, capiant principium » ab *auctoritate* Superioris, & non à *pactione* partium, » ut probat, inquit, hæc littera ibi, *non quidem ex pa-* » *ctione partium*, *ſed ex juſſione judicum*. Quamobrem, » pergit Fagnanus, qui prius faciunt inter ſe compoſi- » tionem, & poſtea adeunt judices ut interponant autho- » ritatem, non excuſantur ſecundùm bonam conſcien- » tiam, quominus incidant in vitium Simoniæ, ut ad- » vertunt Butrius, Imola, Abbas & Decius. " Hæc Fagnanus.

Nihil ergo commune habet proviſio, de qua in dicta Decretali cum modernis penſionibus. Hæ enim ex *conventione & pactione partium initium ſumunt*, illa autem proviſio facta erat ex *mero officio* judicum delegatorum in qualitate arbitratorum, qui bonum pacis & utilitatis præ oculis habentes ita ſtatuendum credebant.

XV. Adhæc, licet ordinatio illa à judicibus illis providis & honeſtis, pro bono pacis & utilitatis facta, nihil mali in ſe habere videretur, eam tamen Pontifex approbare noluit; ſed *adhibito hoc moderamine*, inquit, TOLERAMUS.

Quis verò neſcit, multa pro temporum, ac rerum circumſtantiis à Pontifice aliiſque Eccleſiæ Prælatis *tolerari & diſſimulari*, quæ tamen non probantur. Unde etſi hîc penſionis aliquod veſtigium eſſet, nihil tamen penſionarii in ſuam defenſionem habere poſſent.

attenderimus, cum non minus, quam titulum *pacis ſive concordiæ*, inſufficientem pro juſtificanda retentione penſionis inveniemus.

Imprimis nemo non fatetur, reſignationem vel permutationem eſſe titulum omninò inſufficientem petendæ penſionis, ſi non intuitu neceſſitatis aut utilitatis Eccleſiæ, prout Canones requirunt, fiat; ſed intuitu alicujus lucri alteriuſve commodi temporalis permutatio ineatur, vel reſignatio.

Quis enim ſat impudens eſt, ut auſit dicere, quod reſignatio vel permutatio, quam non utilitas aut neceſſitas Eccleſiæ, ſed proprium intereſſe, vel humanus aliquis & carnalis affectus extorquet, ſit juſta cauſa, ut contra *SS.* Canones, per quamdam diſpenſationem portio proventuum à Beneficio in favorem hujuſmodi Reſignantis, & Permutantis abſtrahatur? Nonne potius ſimilis Reſignans vel Permutans eo titulo indignus redditur, ut ab Eccleſia juvetur; qui contra ipſa Eccleſiæ ſæpius iterata Decreta, Eccleſiam, quam ſibi in ſponſam ſemel deſponſaverat, lucri vel propriæ commoditatis intuitu repudiare non veretur?

Si vel obiter quis reflectat, quo fine & animo hodie Reſignationes & Permutationes fieri ſoleant, non difficulter intelliget, Reſignantes vel Permutantes penſione & adjutorio Eccleſiæ eo titulo reddi indignos.

XIX. Qui enim ſunt qui hodie in Reſignatione vel Permutatione *penſionem* exigere conſueverunt; niſi qui vel ſpe lucri aut proprii commodi, aut etiam officii Eccleſiaſtici perſolvendi obligatione ſe eximendi, cupiditate impulſi, ex uno in aliud Beneficium ſe protrudunt? Qui enim de Eccleſia, cui ſemel divina ordinatione & electione adſcripti ſunt, nonniſi utilitate aut neceſſitate Eccleſiæ ſuadente & trahente, ad aliam tranſeunt, ſeu potius juſſu Superiorum transferuntur, ſciunt quod Eccleſia ſeu ſponſa, quam neceſſitate cogente deſerunt, non ideo gravanda ſit, quia eam deſerunt; & licet laudabiliter pro debito eidem deſerviverint, ſervitium non temporali mercede ſeu penſione in hoc mundo, ſed æterna à Domino remunerandum ſperant.

XX. Præterea proventus Beneficiorum, tum ex mente Eccleſiæ, tum voluntate Fundatorum, iis annexi, integri cedunt ad uſum & diſpenſationem Titularis & Poſſeſſoris. Cum ergo ipſe Reſignans, aut Permutans per Reſignationem exuat ſe titulo & poſſeſſione Beneficii, nullum ſanè jus ad proventus illius Beneficii ulterius prætendere poteſt: quandoquidem & certum ſit, jus percipiendi proventus, unà cum titulo ex intentione Eccleſiæ & Fundatorum tranſire ad Titularem, non ſecus ac *officium* ipſi Beneficio annexum, propter quod Beneficium, ſeu jus percipiendi fructus, datur.

XXI. Hinc jam pridem à Synodo œcumenica Calchedonenſi *Can.* 10. ſtatutum legitur: " Si quis tranſlatus eſt » ex alia in aliam Eccleſiam, prioris Eccleſiæ, vel Mar- » tyriorum quæ ſub ea ſunt, aut Prochodochiorum, aut » Xenodochiorum *rebus in nullo* communicet.

Qui

Digitized by Google

» cedunt, & juri renuntiant, ut majorem Præbendam » obtineant, vel ex hoc certam ſummam pecuniæ con- » ſequantur: quod quidem (ait) honeſtati eſt contra- » rium, & *ſimoniacam* procul dubio continet pravita- » tem.

An hodierni reſignantes & permutantes cum retentione penſionis non ſimiliter cedunt Præbendæ, ut ex hoc ſummam pecuniæ conſequantur; ſcilicet ſummam annuam aliquot centenorum; vel unam aliquot millium florenorum, honeſto ut vulgò creditur, penſionis currentis vel redemptæ vocabulo contextam.

XXIV. Sed dicet quis, ſaltem licitum eſt, aliquam exigere penſionem in permutatione Beneficiorum inæqualium in proventibus annuis, ut ad æqualitatem reducantur; & ne unus Permutantium ex ſua permutatione *nimium diſpendium patiatur*. Hæc quidem ratiocinatio valere & admitti poſſet, ſi de duorum fundorum, aut equorum permutatione tractaretur; ubi valor unius pretio ſuppleri poteſt: At illud permutationi Beneficiorum applicare; quid aliud eſt, quàm apertam & pudendam mercimoniam Beneficiorum inducere, eamque inani *Penſionis* vocabulo velle palliare?

Qui enim penſionem exigit, ut ea mediante inæqualitas fructuum Beneficii ſuppleatur; nonne pecuniam ſive annuè, ſive ſemel præſtandam exigit, ut exceſſus proventuum Beneficii reſignati compenſetur? Et tamen " certum eſt exceſſum ſive inæqualitatem in re ſpirituali » non poſſe ſuppleri vel compenſari pecunia aut aliquo » dono temporali; cujus in promptu ratio eſt, quia ſpi- » rituale venderetur pro temporali, quæ res ponit veram » materiam Simoniæ: nihil hic faciente Prælati authori- » tate, quæ vitium tollere nequit.

Ita Zoeſius noſter ad titulum Decretalium *De rerum permutat.* quamvis in hoc Commentario ſequutus recentiores nonnullos Scholaſticos & Caſuiſtas, ad eorum etiam laxiorem Canonum expoſitionem & doctrinam, magis declinet.

XXV. Quid plura? Tam evidens eſt, permutationem & reſignationem non eſſe ſufficientes titulos petendæ penſionis, ut vel indulgentiores Theologi id agnoverint; atque contrariam praxim communem tamquam merum abuſum reprobaverint.

Et quidem Theophilus Raynaudus è Societate Jeſu Theologus in tractatu ſuo De bonis Eccleſiæ *lib.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 1. ait: " Nullo modo juſtum eſt, ut quis idcirco » tantum depoſcat ſibi penſionem, quia reſignat Benefi- » cium in favorem tertii, *tametſi hæc eſt praxis, vel po-* » *tius* ABUSIO QUOTIDIANA. Reprehendunt eam » Corduba, Valerius & Molanus. Ratio cur non poſſit » eo tantùm titulo imponi penſio, inde ducenda, *quod* » *deſit titulus accipiendæ ex ea cauſa penſionis....* Igitur » titulus ob quem penſio imponitur, eſt Beneficii renun- » tiatio; quæ ſi ſola ſit, non eſt cauſa idonea penſionis » imponendæ: quia Beneficiarius poſt renuntiationem, ni- » hil juris habet ad minimam partem fructuum Benefi- ditque & hanc cauſam non minus quàm præcedentes ſolere eſſe inſufficientem, ut ipſam penſionem licitam reddat ex parte ipſius Penſionarii.

Quin tamen penſiones ad ſopiendas lites, aut promovendam reſignationem aut permutationem poſſint eſſe licitæ ex parte Superiorum imponentium; & bonum Eccleſiarum poſſe ſubinde poſtulare hujuſmodi penſionum impoſitionem, tametſi ex parte exigentium & percipientium ſint illicitæ & injuſtæ, dubitari nequit; & capite ſequenti demonſtrabitur: ac per conſequens, & hoc titulo meritò tolerantur & admittuntur.

CAPUT IV.

Quæ ex parte Penſionariorum ſint attendenda, ut ſecuri ſint in accipiendis Penſionibus.

1. *Ab exigente penſionem plura expendenda.*
2. *Imprimis quæ ſit natura proventuum Eccleſiaſticorum.*
3. *Secundò, quod non poſſit de proventibus Beneficii participare tamquam illius poſſeſſor.*
4. *Tertiò, an quæ in pauperum alimoniam ſunt impendenda, ſibi poſſint applicari?*
5. *Quàm injuſtum ſit, dari Clericis divitibus, quæ pauperum uſibus ſunt deſtinata.*
6. *Penſiones dare non indigentibus magnus abuſus.*
7. *Penſio, uti hodie imponitur, eſt ſpecies ſervitutis impoſita Beneficio.*
8. *Per penſionem ſubtrahitur portio proventuum à Beneficio contra Eccleſiæ & Fundatorum ordinationem.*
9. *Unde Penſio non niſi* diſpenſativè *imponi poteſt.*
10. *Penſionarius ſecuritatem deſiderans, attendere debet num juſta cauſa diſpenſationis ſubſit; tametſi à Papa penſio imponatur.*
11. *Non minus hîc requiritur juſta cauſa quàm in diſpenſatione ſuper pluralitate Beneficiorum.*
12. *Ex ſententia Cardinalis Toleti diſpenſatio Papæ non reddit Penſionarios ſecuros, ſi deſit juſta cauſa.*
13. *Conſentiunt Toleto & alii Doctores.*
14. *Debent ipſi Penſionarii attendere num ſit juſta cauſa.*
15. *Poteſt penſio juſtè annui à Superiore, licet injuſtè exigatur à Penſionario.*
16. *Penes Pontificem & Epiſcopos eſt auctoritas diſpenſandi bona Eccleſiæ in utilitatem Eccleſiarum.*
17. *Subinde utilitas Eccleſiæ requirit, ut penſio etiam non merenti concedatur.*
18. *Exemplum penſionis ad redimendam vexam juſtè addicta, licet non juſtè percepta.*
19. *Penſionum hujuſmodi juſtitia probatur.*
20. *Penſiones ſimiles ſubinde licitè ſolvuntur, licet illicitè petantur.*

I. SI quis penſionem aliquam ſuper Beneficio retinere intendit, atque in hac retentione & perceptione non tantum coram hominibus, ſed & coram Deo tutus, & ab

Digitized by Google

III. Hic expendat Penſionarius, vel Penſionem deſiderans, quo titulo de proventibus Eccleſiæ per reſignationem ſui Beneficii participare poſſit. Non titulo Miniſtri ſive ſervitii; quandoquidem Beneficium dimittendo, etiam Eccleſiæ illius Miniſter eſſe deſinat.

IV. Cum proventus ſi qui ſuſtentationi Miniſtrorum ſuperſunt, vel in templorum, vel ſuppellectilis Eccleſiaſticæ uſum, aut alimoniam pauperum ſint impendendi, conſequens eſt, ut expendat, num ea ſit ſua conditio, ut *patrimonium pauperum*, ſive quod pauperum alimoniis ex mente Eccleſiæ & Fidelium offerentium deſtinatum eſt, ſuis uſibus applicare queat?

V. Sanè ſi de Clericis etiam *actualiter* Eccleſiæ inſervientibus dictum ſit, quod " nec illi qui ſua poſſidentes » dari ſibi aliquid volunt, ſine *grandi peccato ſuo*, unde » *pauper* victurus erat, accipiant: " facilè intelligi poteſt, quid dici poſſet de iis qui ſervitium Eccleſiæ, quam deſerunt, impendere ulterius non intendentes, ea quæ *pauperibus* debentur, accipiunt, ſi ipſi *ſua poſſideant*, id eſt, aliundè vel ex patrimonio, vel ex proventibus alterius Beneficii habeant, unde honeſtè, attenta Clericali modeſtia, vivere queant?

VI. Attendant, quam injuſtum, ne dicam ſacrilegum ſit, *patrimonium* pauperum, ſive proventus pauperum uſibus applicandos, augendis divitum patrimoniis applicari? Et quam meritò Concilium illud *Delectorum Prælatorum*, cujus ſupra *cap.* 1. meminimus; dixerit: " Penſiones dare Clericis *divitibus*, qui commodè & honeſtè » vivere queunt ex reditibus quos habent, *magnus certè* » *abuſus*.

VII. Adhæc attendere debent Penſionarii, quod penſiones hodiernæ non ſint nudæ & ſimplices eleemoſynæ, quales vulgaribus pauperibus dari ſolent; ſed amplius quid præ ſe ferant.

Penſio quippe ex moderno ſtylo, eſt ſpecies cujuſdam ſervitutis Beneficio vel Eccleſiæ impoſita, perſolvendi annuam pecuniæ quantitatem ex proventibus Beneficii Clerico actualiter Beneficio non deſervienti, nec illud poſſidenti.

VIII. Hinc per penſionem in effectu ſubtrahitur notabilis proventuum portio à Beneficio, cui ex Eccleſiæ ordinatione, & Fundationis lege, in ſuſtentationem Beneficiati, aliosque pios uſus eſt annexa; & alteri quaſi in modum Beneficii aſſignatur.

IX. Quapropter ex omnium Doctorum ſententia, quam & moderna Eccleſiæ praxis confirmat, nulla penſio ſine interveniente legitima Superioris diſpenſatione Beneficio imponi poteſt; de qua diſpenſatione agetur capite ſequenti.

» locum diſpenſatio, ſed tantum in foro exteriori. Unde » qui penſiones retinent, etiam cum diſpenſatione, ſi » *non adeſt cauſa legitima, ſecuri* non ſunt, nec excuſantur, quia Papa dedit, & *ipſorum eſt conſiderare quomodo dederit*. Hoc, inquam, non excuſat. Si enim » quis accipiat pecunias ab œconomo, quem ſcit malè » diſpenſare res Domini, & contra juſtitiam, non poteſt » eas in conſcientia tum retinere. Papa autem non eſt » Dominus bonorum & redituum, ſed tantum univerſalis diſpenſator. Unde ſicut cum diſpenſat hominem » in voto, non facit hominem ſecurum in conſcientia, » niſi cauſa adſit; ita in penſionum & Beneficiorum diſtri» butione. Cauſa autem hæc debet eſſe in utilitatem Ec» cleſiæ cujus ſunt bona. Si enim nulla via vel pacto in » Eccleſiæ hujus, vel univerſalis utilitatem tendat, non » eſt cauſa legitima.

XIII. Toleto conſentit Gambarus de Auctoritate Legum *lib.* 10. *num.* 136. docens, " quod in foro conſcientiæ, » penſio ſine cauſa conſtituta pro aliquo, quia ſubſtrahi» tur alimonia pauperum & Miniſtrorum, non proſit » obtinenti, maximè quia iſtæ indiſcretæ penſiones ſunt » cauſa mille malorum.

Et ante hos celeberrimus Juriſconſultus Guilielmus Benedicti ad *Cap.* Raynuntius *De Teſtamentis de fideicom. ſubſtit. parte* 2. *num.* 36. & 54. " Cauſa impo» nendi penſionem ſemper injuſta cenſetur, ſi non per» tineat ad utilitatem Eccleſiæ, cui penſio imponi» tur...... ſine ergo cauſa legitima utilitatem Eccleſiæ » penſionariæ concernente, non valet etiam à Papa im» poſita penſio.

XIV. Quàm verò ſibi ipſis imponant, & blandiantur, qui de juſtitia cauſæ parum ſoliciti, hac una ratiuncula omnem ſuis conſcientiis ſecuritatem conciliant. *Papa diſpenſavit*, ſive Papa diſpenſationem annuit, *ipſe viderit*, ſupra *tit.* 20. *cap.* 5. ſufficienter oſtenſum eſt.

XV. Denique ne Penſionarii ex facto Superiorum nimiam ſecuritatem ſibi ipſis aſſumant, advertant, poſſe nonnumquam penſiones ex parte Superiorum juſtè, & in utilitatem Eccleſiarum annui, & à Beneficiatis perſolvi; tametſi injuſtè fuerint exactæ, & injuſtè recipiantur.

XVI. Pontificem & Epiſcopos manſiſſe bonorum Eccleſiaſticorum ſuperintendentes ſeu diſpenſatores in utilitatem Eccleſiæ, etiam poſt rerum diviſionem & Beneficiorum erectionem, nemini dubium eſt. *Ut Epiſcopi poteſtatem habeant* (inquiebat tribus circiter à facta rerum Eccleſiæ diviſione ſæculis Synodus Moguntina) *res Eccleſiaſticas providere, regere, gubernare, atque diſpenſare ſecundùm Canonum auctoritatem.*

XVII. Cum igitur nonnumquam ipſa neceſſitas aut utilitas Eccleſiæ (cui rerum Eccleſiæ diſpenſatio ſubſervire

Digitized by Google

cleſiæ pendere ſolebant, ut ſe à vexationibus eorum qui mandatis à Sede Apoſtolica pro impetratione Præbendæ primò vacaturæ, & ſæpius ſub vel obreptitiè obtentis vexabant, redimerent. " Solebant enim (ait Janus à Coſta » celebris Canoniſta) mandatarii iſti plerumque eſſe con» tenti certâ præſtatione annuâ ſive penſione; cujus conſti» tutione Eccleſiæ, contra quas impetraverant litteras, » redimebant ſe à *vexationibus* impetrantium. Nam » quamvis omnis conſtitutio penſionis hoc jure valde ſuſ» pecta ſit, pergit à Coſta, videntur tamen hoc caſu Pon» tifices conniventibus oculis hoc permiſiſſe Eccleſiis, » quas contra veterum Canonum ſtatuta mandatis iſtis » onerabant.

XIX. Et certè quis hujuſmodi penſiones ex parte conſtituentium non probaret. Si enim nemo infidelitatis aut injuſtitiæ accuſet tutorem, qui ex rebus pupilli aliquid concedat alicui nihil juris ad illud habenti, ut pupillum adverſus injuſtum vitæ aut rerum ſuarum invaſorem defendat, eumque à ſummo illo diſcrimine liberet; quis Prælatos illos accuſare audeat injuſtitiæ aut infidæ adminiſtrationis, ſi partem aliquam rerum Eccleſiæ non merentibus tribuant, ut ab Eccleſiis arceant lupos, qui non vitæ corporali, ſed ſpirituali inſidiantur?

XX. Adhæc, quis non videat, quod eadem ratione, qua propter utilitatem Eccleſiæ Prælati ſimiles penſiones permittere coguntur, Clerici ad Beneficia illa vocati eaſdem perſolvere poſſint? Econtra eos, qui ſuis injuſtis vexationibus Prælatos ad penſionem conſtituendam cogunt, non juſtius eas recipere, quàm is, qui à tutore pupilli in caſu propoſito, ad redimendum pupillum ab iniqua ſua vexatione, pecuniam recipit.

Nullatenus proinde ſequitur: Pontifex aut Epiſcopus penſionem juſtè permittit, & Beneficiatus juſtè perſolvit, ergo Penſionarius eam juſtè recipit.

CAPUT V.

Cujus auctoritate hodie imponatur penſio; & quæ differentia inter penſionem impoſitam à Papa, & creatam ab Epiſcopo.

1. *Olim penſionis aſſignatio ſine diſpenſatione fieri poterat.*
2. *Quæ ratio illius diſciplinæ.*
3. *Quando diſpenſatio requiri cœperit?*
4. *Canones ſectionem Beneficiorum vetuerunt.*
5. *His contrariari Penſiones creditum eſt.*
6. *Qua de cauſa Canones ſectionem Beneficiorum vetantes penſionibus applicati?*
7. *Hinc ulterius creditum, penſiones ſine diſpenſatione Canonum imponi non poſſe.*
8. *Imò viſum fuit requiri Pontificiam diſpenſationem.*
9. *In Gallia Epiſcopi penſiones imponere non poſſunt.*
10. *Qua ratione Synodi Simoniacas reputent penſiones ſine auctoritate Pontificis impoſitas?*

Beneficiis Curatis.

21. *Qua ratione ſit merè realis reſpectu ſucceſſoris?*

I. Jam pridem Epiſcopis & Clericis penſiones alimentarias, ex proventibus Eccleſiarum & Beneficiorum aſſignatas fuiſſe, vidimus capite primo.

Imò hæc penſionum aſſignatio primitus videtur etiam ſine ulla Canonum relaxatione, ſive diſpenſatione fieri potuiſſe: neque in ullis priſtinis illis penſionum exemplis, ulla diſpenſationis ſeu relaxationis Canonum auctoritate Superioris faciendæ mentio habetur.

II. Cum enim necdum invaluiſſet Beneficiorum erectio, id eſt, proventuum Eccleſiaſticorum ſingulis titulis annexio; ut nimirum ſinguli tituli ſuos particulares haberent proventus annexos, etiam nondum receptum erat, neque Canonibus decretum, Beneficiorum diviſionem fieri, dum proventus alicujus Eccleſiæ Clericis extraneis verè indigentibus aſſignabantur: ſed ſola auctoritas ſpiritualis & Sacerdotalis cuique titulo particulari annexa dividi vetabatur: quâ indivulſa manente, nulla credebatur fieri Beneficiorum diviſio: uti non obſcurè indicavit S. Gregorius verbis ex *Epiſt.* 43. *lib.* 2. capite primo relatis, quibus monet Epiſcopos per Illyricum conſtitutos, ut Coepiſcopos quos à propriis locis furor hoſtilis expulerat, reciperent: " Non quidem (ait) ut per communionem » Epiſcopalis Throni *dignitas dividatur*, ſed ut ab Ec» cleſia juxta poſſibilitatem ſufficientiæ debeant alimenta » percipere.

III. At poſtquam ſingulis titulis ſui particulares proventus annexi fuere; ipſumque jus percipiendi hos proventus partem quodammodò ipſius Beneficii conſtituere creditum fuit, unà quoque reputatum fuit diviſionem & ſectionem Beneficii fieri, dum hoc jus percipiendi fructus Beneficio annexum, vel potiùs ipſum Beneficium conſtituens, inter plures dividebatur.

Cum igitur diviſio Beneficiorum eſſet Canonibus contraria, viſum fuit, auctoritate Superioris opus eſſe in penſionis aſſignatione; utpote qua jus percipiendi proventus Eccleſiaſticos, ſeu potiùs Beneficium, inter *duos* quaſi *dividitur*.

IV. Sectionem Epiſcopatuum & Dignitatum jam pridem Canones vetaverant, quos refert Gratianus *Can.* 6. 11. 39. & 41. *Cauſ.* 7. *q.* 1. at cum de Præbendis expreſsè non loquerentur, nonnulli harum ſectionem haud vetitam credebant, quemadmodum teſtatur Concilium Turonenſe ſub Alexandro III. in *Cap.* 8. ;; *De Præbendis*, harum quoque diviſionem interdicens. " Majoribus Eccleſiæ » Beneficiis in ſua integritate manentibus, indecorum ni» mis videtur, ut *minorum* Clericorum *Præbendæ* patiantur » ſectionem. Idcirco ut ſicut in magnis, ita in minimis » membris ſuis firmatam Eccleſia habeat unitatem, divi» ſionem Præbendarum, aut dignitatum permutationem » fieri prohibemus.

Ad hoc Concilii Turonenſis ſtatutum reflectens Innocentius III. interroganti Epiſcopo, cum ſæpè contingat quod

Digitized by Google

Electorum aſſenſu de novo creatur, & cum electo in Canonicum naſcitur, & deſinit cum defuncto : in Eccleſia tamen, quæ determinatum habet numerum Præbendarum, uno *individuo* jure vacante, duo ſimul eligi non poſſunt ad illud, eo quod hujuſmodi *ſpirituale* jus dividi ſeu communicari nequeat inter eos.

V. Hæc reſponſa ſi cum textu Concilii Turonenſis conferantur, admodum veriſimile eſt, ſenſum Decreti hujus Concilii eſſe, ne ipſum jus *ſpirituale* Præbendarum divideretur; id eſt, ne una Præbendâ dumtaxat vacante, duo in Canonicos eligantur; eiſque jus Canonicale, quod *individuum* eſt, pro dividuo aſſignetur : adeòque nec Decretum propriè ad penſiones pertinere : quia per harum aſſignationem jus illud *ſpirituale* propriè non dividitur; nec duo ad unum Canonicatum aſſumuntur, aut Canonicatus inter ipſos dividitur : uti notavit Ludovicus Thomaſſinus, *De Diſcipl. Eccl. parte* 4. *lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 3.

VI. Quidquid ſit, certum eſt, tandem hoc Decretum Concilii Turonenſis à Canoniſtis paſſim ad penſiones extenſum, tamquam ſi per eas diviſio Beneficiorum contra Concilium Turonenſe contingeret.

Quin & Decretum Concilii Lateranenſis ſub eodem Alexandro III. in *cap.* 7. *X De Cenſibus*, prohibens, " ne ab Abbatibus, Epiſcopis, aliiſque Prælatis novi cenſus imponantur Eccleſiis, nec veteres augeantur, nec partem redituum *ſuis* uſibus appropriare præſumant : penſionibus applicatum fuit; quaſi per has *novi cenſus* Eccleſiis imponerentur. Cui applicationi non parum juvit rubrica tit. 12. lib. 3. Decretalium, *Ut Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferantur* : in cujus nigro mentio quoque fit citati Decreti Concilii Lateranenſis.

Dum enim Beneficia Eccleſiaſtica cum onere penſionis annuæ conferuntur, cenſentur conferri *cum diminutione* : & cum juxta modernam diſciplinam, Reſignantes & Permutantes habeant præcipuas partes in collatione hujuſmodi Beneficiorum (ut titulo præcedenti oſtenſum eſt) etiam quodammodò Collatores partem fructuum ſibi reſervant, dum hi penſionem ſibi reſervari petunt : ideòque nec ſine fundamento Decretum Concilii Lateranenſis ad ipſos extenſum eſt.

VII. Hac itaque tum Concilii Turonenſis, tum Lateranenſis interpretatione recepta, creditum quoque fuit, *penſiones*, quæ in Beneficiorum reſignatione ad uſum Reſignantium reſervantur, eſſe Juri communi contrarias : ideòque reſervari aut imponi non poſſe, niſi auctoritate eorum, qui ſuper jure diſpenſare poſſunt.

VIII. Et quidem cùm ageretur de Canonibus duorum Conciliorum generalium, viſum fuit, ſolâ auctoritate Romani Pontificis diſpenſationem hanc poſſe concedi, ejuſque ſolius auctoritate Beneficiorum ſectionem fieri, vel Beneficia cum diminutione conferri.

Hinc ulterius non paucis perſuaſum fuit, penſiones

qui ſive ob delictum, ſive ob imperitiam, ſive ob ingruentem morbum, vel ob irregularitatem, vel dementiam ſuſpenſi ſunt ab exercitio Eccleſiaſtico.

X. Huic Gallicanæ diſciplinæ inhærens Synodus Remenſis ann. 1583. *tit.* 23. declarat, " omnes *penſiones* & pactiones ſuper Beneficiis in quibus non intervenit Sedis Apoſtolicæ approbatio, illicitas & Simoniacas.

Ad hoc aliaque ſimilia Synodorum Decreta reflectens Ludovicus Thomaſſinus, *De Diſciplina Eccleſ. part.* 4. *lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 12. rectè monet, quod nequaquam propriè dici queat, quod Papa hîc purget Simoniam, efficiatque penſiones non eſſe Simoniacas. " Poſſunt enim (ait) eſſe Simoniacæ, licet eas Papa concedat, ſi ipſi ſubreptum fuerit : poſſuntque eſſe exemptæ à Simonia, ſi Juri & Decretalibus ſint conformes : tametſi etiam tunc, qui eas ſine auctoritate Papæ obtinent, ſint ſuſpecti de Simonia : eo quod jus novum velit, eas à Papa examinari & probari. Ratio eſt, quia licet frequenter Papæ ſubripiatur contra Regulas, id tamen rarius eſt, quàm ſi omnes Epiſcopi adhuc eſſent in poſſeſſione & jure creandi omnis generis penſiones.

XI. Hæc ille, qui ibidem laudat Decretum Concilii Toletani anni 1566. *cap.* 31. tamquam exactius loquens : Declarat enim; " Si quis poſt reſignationem Beneficii cujuſlibet partem aliquam ex ejuſdem Beneficii fructibus quoquo modo acceperit abſque ſanctæ Sedis Apoſtolicæ permiſſione, etiam ab ſponte dantibus, eo ipſo tam ipſe quam is qui Beneficium poſt renuntiationem conſequutus fuerit, *ſuſpecti* de Simoniaca pactione tacita vel expreſſa cenſeantur.

XII. Et revera conſtat non omnes penſiones etiam in reſignatione Beneficiorum appoſitas Simoniacas judicaſſe Eccleſiam, tametſi auctoritas Sedis Apoſtolicæ non intervenerit; neque hanc auctoritatem neceſſariam eſſe, ut à Simonia purgentur, evincit non tantùm multorum ſæculorum praxis, quæ paſſim penſiones auctoritate Epiſcopali conſtitutas admiſit, ſed & moderna multorum Regnorum & Eccleſiarum diſciplina, penſiones ab Epiſcopis probatas admittens, atque in hoc à praxi Eccleſiæ Gallicanæ diſſentiens.

XIII. Imò de jure eam adhuc Epiſcopis integram plures non infimæ notæ Canoniſtæ cum Nicolao Garcia, De Beneficiis *part.* 1. *cap.* 5. §. 2. vindicant, atque in Belgio hoc noſtro eâ auctoritate palam utuntur.

XIV. Notant nihilominus plures Canoniſtæ, atque inter eos Garcias loco citato *num.* 334. quem ſequitur Andreas Vallenſis in Tractatu De Beneficiis *lib.* 4. *tit.* 2. magnam eſſe differentiam inter penſionem quæ à ſummo Pontifice, & eam quæ ab Epiſcopo creatur. Illam imponi ipſi Beneficio ſeu proventibus Beneficii, tamquam onus *reale*; adeòque quamdam ſectionem Beneficii quoad proventus inducere : hanc verò non ipſi Beneficio, ſed tantùm

Digitized by Google

» ſeu *Beneficiatis* tantum penſionis impoſitionem con- » cedi.

XVII. Atque inde ulterius concludunt, penſionem per Epiſcopum creatam extingui morte Beneficiati cui impoſita eſt: neque tranſire ad ſucceſſorem in Beneficium. Secùs verò quoad penſionem impoſitam à Pontifice. Hanc enim tamquam quamdam ſervitutem *realem* Beneficio ſive proventibus Beneficii inhærentem, tranſire ad quemcumque Beneficii ſeu proventuum poſſeſſorem; tametſi in litteris penſionis mentio ſucceſſoris facta non eſſet, notant Gigas De Penſionibus, *quæſt.* 44. & Fagnanus ad *cap.* NISI ESSENT, *De Præbend. num.* 28.

XVIII. Eodem fundamento Barboſa in Praxi exigendi penſiones *quæſt.* 15. docet, Capitulum dum tempore vacationis percipit fructus Beneficii penſione gravati, teneri pro rata temporis ad penſionem, tamquam fructibus inhærentem. Vide & Pyrrum Corradum in Praxi Benef. *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 1.

Quin hinc ſtatuit Gigas *quæſt.* 51. poſſe Penſionarium agere actione reali hypothecaria adverſus quemcumque, etiam ſingularem poſſeſſorem fructuum ipſius Beneficii penſione onerati.

XIX. Refert quoque Brodæus in notis ad Louetium *litt. P. num.* 30. judicatum, quod is cui Beneficium penſione gravatum erat collatum ob incapacitatem Reſignatarii, teneatur continuare ſolutionem penſionis: ita tamen, ut proviſus tantùm teneatur ſolvere canones lapſos tempore quo ipſe Beneficium poſſedit.

XX. Præterea monet Brodæus deciſionem illam tantùm procedere in Beneficiis ſimplicibus, non autem in Beneficiis curatis; reſpectu quorum penſiones ſunt magis odioſæ potiùſque *tolerantur*, quàm probantur: teſtaturque ſæpè judicatum, ſucceſſorem *per obitum* in Beneficium curatum non teneri ad ſolutionem penſionis: etſi legitimè impoſita fuerit, ſi ipſe Proviſus nullum huic impoſitioni conſenſum præſtiterit. Quod & judicatum fuit quoad Beneficia curata Provinciæ Normanniæ, licet allegaretur uſus contrarius hujus Provinciæ; reputatuſque hic uſus pro abuſu. Plura vide apud Tornetium in collectione Arreſtorum *litt. P. num.* 75. & 76.

XXI. Hoc quoque rectè notat Brodæus poſt Gigantem alioſque Canoniſtas, penſionem ita eſſe onus merè reale reſpectu ſucceſſoris in Beneficium, præſertim *per obitum*, quique jus nullatenus à Reſignatario, qui penſioni conſenſit, ſed à ſolo Collatore accepit, ut reſpectu ipſius nihil *perſonalitatis* habeat; ſed *merè* reale ſit: ideòque non teneatur, niſi præcisè quatenus ipſos proventus, quibus penſio impoſita eſt, percipit, non autem vi alicujus conſenſûs perſonalis: unde & facilius, vel annullationem, vel reductionem penſionis poſtulare poteſt, quàm is qui conſentiendo penſionem probav t; quod infra latiùs oſtendetur.

7. [illegible] cati ex proventibus certis.
8. *Neque comprehenditur domus paſtoralis.*
9. *Synodus Tridentina intendit per ſuum Decretum conſervare Rectoribus Eccleſiarum Parochialium congruam portionem.*
10. *Hoc ſenſu Decretum in Gallia quoque receptum.*
11. *Ut hoc ſervetur, non poteſt imponi penſio, niſi remaneant Rectori tres centum libræ Gallicæ ſolutâ penſione.*
12. *Pluribus Parlamentorum Arreſtis id declaratum.*
13. *Edictum Regium conforme.*
14. *Quæ ad reſtringendas penſiones Beneficiis Parochialibus impoſitas decreta ſunt, meritò & in Belgio ſervarentur.*
15. *Litteræ Gubernatricis Belgii vetantes dari Placetum ſuper penſione impoſita Eccleſiis Parochialibus uno caſu excepto.*
16. *Præbendæ Theologales & Præceptoriales in Gallia penſione non gravantur; & quare?*
17. *Idipſum in Hiſpania ſervatur.*
18. *Ex ſtylo Curiæ non ſolet annui penſio ſuper Canonicatu non excedente valorem annuum centum Ducatorum.*
19. *Quid circa hoc judicatum in Gallia?*
20. *Privilegia indulta Eccleſiis quòd penſione gravari nequeant ſunt favorabilia.*
21. *Beneficia collationis Regiæ ſine conſenſu Regis penſione gravari non poſſunt.*
22. *Beneficiis Juris Patronatus* laici, *penſio ſine conſenſu Patronorum imponi nequit.*
23. *Idem dicendum ſi ſint Juris Patronatus* mixti.
24. *Quid, ſi præſentatio ſpectet alternativè ad Laicum & Eccleſiaſticum?*
25. *Beneficium Juris Patronatus* Eccleſiaſtici *poteſt ſine conſenſu Patroni penſione gravari.*

I. NEque in priſtinis Canonibus, neque in Decretalibus aliſve Juris Canonici libris legitur determinatum, quæ Beneficia penſionibus onerari poſſint aut non poſſint. Hoc enim dumtaxat reperitur, quod ſubinde Epiſcopis, aut Paſtoribus, aliiſque Clericis, ſive hoſtium furore à Sedibus ſuis expulſis, aut alia juſta de cauſa Beneficiis ſuis ſervire non valentibus, vel urgenti alia de cauſa penſio aliqua alimentaria ex proventibus alicujus Eccleſiæ vel Beneficii aſſignaretur; id tamen ſollicitè cavebatur, ne ea penſionis aſſignatione adeò ipſius Eccleſiæ aut Beneficii proventus exhaurirentur, ut proventus ſufficientes alendis neceſſariis miniſtris non ſupereſſent.

II. At cùm labentibus ſæculis mirum in modum penſionum impoſitio creviſſet, atque indifferenter omnia paſſim Beneficia iis gravarentur, in tantum ut in pleriſque vix quidquam ipſis poſſeſſoribus Beneficiorum ſupereſſet; indeque contingeret, ut idonei vix invenirentur, qui Beneficiis deſervire vellent, novis hiſce malis & abuſibus, nova remedia adinvenire, & adhibere cœptum eſt.

III.

Digitized by Google

IV. Synodus Tridentina volens occurrere incommodis quæ ſequi contingit, dum Beneficia curata penſionibus exhauriuntur, ut Beneficiato congrua portio non ſuperſit, ſtatuit *Seſſ. 24. cap. 13. De Reformat.* ut " impoſterum omnes hæ Cathedrales Eccleſiæ quarum reditus » ſummam ducatorum mille, & Parochiales, quæ ſummam ducatorum centum, ſecundum verum annuum » valorem, non excedunt, nullis penſionibus, aut re- » ſervationibus fructuum graventur.

V. Poſt hoc Decretum inolevit ſtylus Curiæ Romanæ, ut in Signatura penſionis ſuper Beneficiis Parochialibus apponatur clauſula, *Dummodo ex fructibus dictæ Eccleſiæ centum ducati liberi pro illius Rectore pro tempore exiſtente annuatim remaneant.*

Hanc clauſulam proviſionem facere conditionatam; in tantum ut ipſe Penſionatius ſive Reſignans debeat probare, quod deducta penſione maneant centum ducati pro Rectore, ſæpius in Rota reſolutum fuiſſe teſtatur Pyrrus Corradus in Praxi Beneficiaria *lib. 5. cap. 1. num. 30.* illudque procedere, etiamſi agatur contra illum, qui conſenſit reſervationi: quia ejus conſenſus cenſetur cum eadem conditione præſtitus. Vide quoque Chokier ad Regulam Cancellariæ, *De Conſenſu in Reſignat. & Penſ. præſtando num. 51.*

VI. Prædicti autem *Ducati* intelligendi ſunt juxta conſuetudinem cujuſque Regionis, ſive ſemper clauſula illa intelligitur de centum ducatis *uſualibus*, & monetæ ac valoris Regionis ſeu Provinciæ, in qua eſt aſſignata penſio; ſive in qua eſt ſitum Beneficium Parochiale penſione gravatum, uti non ſemel declaratum eſſe à Sacra Congregatione refert Pyrrus Corradus loco citato *num. 34.* & ſequentibus.

VII. Dicitur in clauſula, *dummodò centum ducati* LIBERI *remaneant:* quo ſignificatur, quod debeant eſſe ex fructibus *certis*, non autem *incertis*, uti notat Corradus ibidem *num. 35.*

Centum *Ducati* enim qui Rectori reſervari debent, ſapiunt naturam alimentorum, quæ non patiuntur dilationem, cùm nemo vivat ex vento, ait Corradus ibidem: qui dein ſubjungit: " Et ſic, incerta non computantur » in congruam portionem; quod venter non debet pen- » dere ab incerto. Nam iſta *congrua* debetur Parochis, ne » aliàs intenti ad quærendum ſibi victum, deſerant curam » animarum; vel alias ipſi ob nimiam egeſtatem in illa » exercenda committant, quæ non deberent committere: » ſive etiam ne ob prædictam egeſtatem ſint ludibrio ipſis » Parochianis, quos debent coërcere, & à quibus reve- » reri. " Hæc ille; at de imputatione in portionem congruam infra latiùs.

VIII. Notat quoque ibidem *num. 38.* aliquando deciſum fuiſſe, quod ubi adeſt hæc clauſula, *Dummodò, &c.* ad augendos fructus Parochialis Eccleſiæ, non eſſe habendam rationem *domus* Eccleſiæ Parochialis pro Parocho, in qua ipſe reſidet: prout in ſimili fuit in eadem deciſione comprobatum, quod " pro congrua Epiſcopi,

non ſit recepta in Gallia, nihilominus ſollicitè ibidem cautum eſt, ut penſiones ita ſint moderatæ, ut iis ſolutis, congrua portio Rectoribus ſuperſit.

XI. Cum autem in Gallia ſoleat portio congrua ſive competentia Parochorum & Vicariorum Parochialium Eccleſiarum taxari ad *trecentas libras Gallicas*, quæ conficiunt centum Patacones noſtrates; idque detractis omnibus accidentibus (quæ ſub vocabulo *Caſuel*, id eſt, *Caſuali* comprehendunt) & *domo* Paſtorali, ideò & ipſas penſiones Beneficiis Parochialibus non aliter imponi ſinunt, niſi ipſi Rectori dictæ centum libræ ultra *Caſuale* remaneant *liberæ*.

XII. Anno 1664. die 16. Junii judicatum in Parlamento Pariſienſi, Canonicos non poſſe reſignare Beneficia curata retentâ penſione, niſi prius decem annis deſervierint illis Beneficiis: quo caſu nec penſio tertiam partem fructuum excedere poterit; additâ dein & hac clauſulâ: *Et même qu'elle ne pourra monter juſques au tiers, à moins qu'il ne reſte au Titulaire trois cens livres outre le Caſuel.* Id eſt: Quin & penſio adæquari non poterit tertiæ parti fructuum, niſi Titulari ſupereſſent trecentæ libræ ultra caſualia.

Rurſus anno 1666. die 20. Julii judicatum fuit in Concilio Status, non aliter admittendas eſſe penſiones ſuper Beneficiis Curatis Diœceſis Alectenſis, niſi eâ conditione: *Pourvû toutefois qu'il reſte aux Titulaires la ſomme de trois cens livres franche & quitte de toutes charges.* Id eſt: Si modò Titularibus reſtet ſumma trecentarum librarum, libera & omni onere exempta.

XIII. Hæc & plura hiſce conformia Parlamentorum Arreſta referuntur in Actis Cleri Gallicani, *tom. 2. part. 2. tit. 13.* ubi & *art. 16.* refertur Edictum Ludovici XIV. moderni Regis Galliæ, ubi generaliter declaratur, penſiones ſuper Beneficiis Curatis non eſſe admittendas, niſi cum hac conditione: " *Le tout ſans diminution » ny retranchement de la ſomme de trois cens livres*, qui » demeurera aux Titulaires pour leur ſubſiſtance par » chacun an, franche & quitte de toutes charges, ſans » comprendre le caſuel & le creux de l'Egliſe, qui ap- » partiendra aux Curez, comme les diſtributions ma- » nuelles aux Chanoines. " Id eſt: Idque ſine imminutione aut reſtrictione ſummæ trecentarum librarum, quæ annuatim Titularium ſuſtentationi libera, & ab omni onere immunis deputabitur, non comprehenſis caſualibus, & adventitiis Eccleſiæ oblationibus, quæ Parochis cedent perinde ac manuales diſtributiones Canonicis.

XIV. Alia plura ad reſtringendas penſiones ſuper Beneficiis Curatis, tum per Parlamentorum Arreſta, tum Regia Edicta in Gallia decreta ſunt, uti in ſequentibus videbitur: quæ licet hîc in Belgio vim juris non habeant, neque hactenus cum illo rigore ſerventur, nihilominus non minus in Belgio, quam in Gallia hoc ſollicitè providendum, ut quantum fieri poteſt, proventus Rectoribus Eccleſiarum Parochialium integri ſerventur; nec facilè transferri permittantur ad illos, qui nullum

Digitized by Google

tim in Gallia, non tantùm inſtructioni Canonicorum & Clericorum, ſed & prædicationi Verbi Dei vacare; uti ſuprà *part.* 1. *tit.* 11. *cap.* 6. oſtenſum fuit: ideòque & ſuper his ægrè penſio imponi permittitur; quin & penè in omnibus Edictis Regiis ſuper hac materia penſionum editis, Præbendæ Theologales cum Beneficiis Curatis junguntur: quemadmodum videri poteſt in Actis Cleri Gallicani loco citato: & apud Broudæum in notis ad Loüetium *litt. P. num.* 46. ubi notat, non ſemel judicatum fuiſſe, non permitti hujuſmodi Præbendas penſionibus gravari.

Idipſum obtinere quoad Præbendas præceptoriales monet ibidem: quia & hæ juxta edicta Regia requirunt pariter ſervitium *perſonale* inſtruendi pueros. Vide etiam Tornetium *litt. P. num.* 71.

XVII. Nec tantum in Gallia hujuſmodi Beneficia à penſionibus exempta conſervantur; ſed & in Hiſpania jam pridem uſitatum eſſe teſtatur Didacus Covarruvias, *Pract. qq. cap.* 36. *num.* 10. ibidem obſervans; " illud eſſe ſatis expeditum, quod nulla penſionis conſtitutio apud Hiſpanos admittatur in Canonicatibus qui conferri debent ex veteri inſtituto Magiſtris & Doctoribus. Nec vidi (ait) unquam à ſummo Pontifice penſionem ex his Beneficiis conſtitui, niſi causâ litis dirimendæ, quæ abſque ulla fraude inter electos vel inſtitutos tractabatur.

XVIII. Ex eadem ratione qua Synodus Tridentina voluit ut Eccleſiæ Parochiales, quæ ſummam Ducatorum centum, ſecundùm annuum valorem non excedunt, nullis penſionibus aut reſervationibus fructuum graventur, jam pridem invaluit, " ut ſi reſignetur Canonicatus aut ſimilis Dignitas, non concedatur penſio, niſi reditus ſint ultra centum Ducatorum, & pro quantitate, qua excedit dictam ſummam." Ita Flaminius Pariſius, *De Reſignat. Benef. lib.* 6. *quæſt.* 2. *num* 18. addens: " Et ita mihi retulit Illuſtriſſimus Cardinalis Conſentinus Prodatarius, ſibi ordinatum fuiſſe à Sanctiſſimo D. N. Sixto V.

XIX. Similiter Arreſto Concilii Status pronuntiato per formam regulamenti 23. Septemb. 1667. declaratæ fuerunt penſiones *nullæ*, quæ impoſitæ erant Præbendis Diœceſis Rivenſis, *qui ne vaudroient pas au moins deux cens livres de revenu pareillement quitte, ſuivant l'eſtimation du revenu deſdits Benefices, qui aura eſté faite par l'Evêque dans ſes viſites, ou ſur ſon certificat.* Id eſt: Quæ non penderent ducentas libras annuè, deductis pariter oneribus juxta dictorum Beneficiorum æſtimationem, quæ vel ab Epiſcopo in viſitatione facta fuerit, aut ejus teſtimonio confirmata. In Actis Cleri Gallicani loco allegato *art.* 11.

XX. Dicuntur nonnullæ Eccleſiæ eo jure vel privilegio gaudere, quod earum Beneficia nullis penſionibus gravari queant; atque inter cætera notatur apud Renatum Choppinum *lib.* 3. *De Sacra Politia*, *tit.* 2. *num.* 16. in margine: " On tient qu'il y a privilege Apoſtolique

De Pacificis Poſſeſſ. num. 137. aliique Pragmatici Galli. Nec in Gallia tantum, ſed & in Hiſpania idem obſervatur. Obſervandum enim monet Covarruvias *Pract. qq. cap.* 36. " Non admitti apud Hiſpanos conſtitutionem penſionis in his Beneficiis & Dignitatibus quæ pertinent ad Jus Patronatus Regium; niſi ipſiuſmet Regis conſenſus acceſſerit ſummi Pontificis conceſſioni & penſionis conſtitutioni.

XXII. Ulterius ſicuti nulla reſignatio *in favorem*, vel permutatio Beneficii admittitur ſine conſenſu Patroni *Laici*; ita nec penſionem ſine ejus conſenſu ex cauſa reſignationis aut permutationis conſtitui poſſe, obſervat Covarruvias ibidem; & de uſu Regni Galliæ teſtis eſt Tornetius in ſua collectione Arreſtorum *litt. P. n.* 79. & 80. ibidem quoque indicans, quibus modis Patronus Laicus conſenſum ſuum dare queat. De hoc jure Regni Galliæ paſſim teſtantur omnes Pragmatici; eſtque notoriæ Belgii noſtri praxi conforme; in nullo permittenti Juri Patronatûs Laicorum derogari, aut Beneficia juri illi ſubjecta diminui aut gravari ſine eorum conſenſu.

XXIII. Et ſicuti obſervavimus ſupra *tit.* 15. *cap.* 3. Jus Patronatûs *mixtum* quoad non derogationem cenſeri Laicum, ita quoque eodem jure circa impoſitionem penſionis gaudere dicendum eſt: ut ſcilicet Beneficia Juris Patronatûs *mixti* æquè ab impoſitione penſionis citra conſenſum Patronorum ſint exempta, quam Beneficia Juris Patronatûs Laici.

XXIV. Quin & judicatum eſſe refertur, quod ſi Beneficium ſpectet *alternativè* ad Patronum Eccleſiaſticum & Laicum, ſi vacans in turno Eccleſiaſtici fuerit gravatum penſione, penſio illa extinguatur morte Reſignatarii, ſi vacet in turno Laici: eo quod ſine ejus conſenſu Beneficium ad ſuam præſentationem ſpectans gravari non potuerit. Tomo 2. Journal des Audiences. *lib.* 1. *cap.* 41.

XXV. Beneficia verò Juris Patronatûs Eccleſiaſtici, ſicuti poſſunt etiam nonnumquam ſine conſenſu Patroni reſignari & permutari; ita & penſione gravari; quemadmodum jam pridem judicatum eſſe teſtis eſt Tornetius loco citato *num.* 81. etiamſi Jus Patronatûs ſuâ origine laicale fuiſſe, & à Laicis in Eccleſiam tranſlatum eſſe, oſtenderetur.

CAPUT VII.

Quæ portio proventuum in penſionem aſſignari poſſit, & quæ in hanc portionem imputentur.

1. *Penſionum quantitas olim limitata non erat; ſecùs hodie: & quare?*
2. Ad tertiam *partem proventuum reſtricta, quæ ratio reſtrictionis.*
3. *Id olim in omnibus Beneficiis obtinebat.*
4. *Hodie ex ſtylo Curiæ Romanæ admittitur uſque ad* medietatem *in Beneficiis* ſimplicibus.

5. *In*

Digitized by Google

... non compre-hendis diſtributiones.

19. *Neque oblationes, & incerta accidentia.*

20. *Super obventionibus quæ requirunt certum ſervitium penſio non conſtituitur.*

21. *Penſio etiam pro tertia tantum parte impoſita non ſemper eſt licita.*

I. EX priſtinis illis penſionum exemplis, quorum capite 1. meminimus, illud dumtaxat eruimus, penſiones limitatas fuiſſe ad ſuſtentationem ſeu alimentationem Penſionarii, ſive id unum factum fuiſſe, ut ſubinde Epiſcopis, vel Paſtoribus aliiſque Clericis indigentibus ex bonis Eccleſiæ, cui actualiter non deſerviebant, nec adſcripti erant, *miſerationis* intuitu alimenta darentur; eâ tamen moderatione, ut ipſis Eccleſiæ miniſtris neceſſaria non deeſſent.

Verùm cùm labentibus ſæculis prætextu illo alimentationis, Prælati Eccleſiæ, ut vel ſibi, vel ſuis conſanguineis aut familiaribus faverent, exceſſivis penſionibus ita Beneficia, etiam curata, gravarent, ut vix congrua fructuum portio ipſi Titulari relinqueretur; tandem viſum fuit, certos figere limites intra quos ipſa quantitas penſionis reſtringeretur.

II. Cùm verò æquum juſtumque videretur, ut primò ipſi Titulari onera Beneficii ferenti provideretur, antequam alteri de proventibus ipſius Beneficii provideretur; quin & juſtum eſſet, ut amplior portio daretur Titulari, qui etiam onera Beneficio incumbentia ferre tenetur, tandem ipſa penſionis quantitas ad *tertiam* partem proventuum annuorum ipſius Beneficii reſtringi cœpit: ut ita *duæ* partes liberæ maneant Titulari, & non niſi tertia penſionis nomine alteri aſſignari poſſet.

Unde Caccialupus & ex ipſo Hieronymus Gigas De Penſionibus *quæſt.* 9. poſtquam notavit, quod ad hoc ut penſio ſit *tolerabilis & honeſta*, tantùm debeat remanere Eccleſiæ, unde Prælatus ſeu Rector illius commodè valeat ſuſtentari, ſubjungit: " quòd hinc putet inoleviſſe » practicam, quod ut plurimùm ſtatuitur penſio uſque » ad *tertiam* partem redituum. Et hinc eſt (ait) quod » regulariter Legatis Apoſtolicis datur facultas reſervan» di penſiones ſuper fructibus Beneficiorum ex cauſa reſi» gnationis, uſque ad *tertiam* partem fructuum.

III. Et notat Flaminius Pariſius *lib.* 6. *De Reſignat. Benef. quæſt.* 2. *num.* 24. quod antiquo tempore imponebatur penſio uſque ad *tertiam* partem redituum in *omnibus* Beneficiis; & apponebatur clauſula: *Dummodò* TERTIAM *partem non excedat.*

IV. Verum quidem eſt, paſſim Canoniſtas admittere, Papam poſſe majorem quantitatem imponere; monetque Flaminius Pariſius loco citato *num.* 26. hodie in Beneficiis *ſimplicibus* de ſtylo dari regulariter penſionem uſque ad *medietatem*: id eſt, ut medietas fructuum, ſive potiùs

torum Arreſtis, tum Regiis Edictis; ac ſignanter Edicto Regio de anno 1671. quo expreſsè cavetur, quod penſiones ſuper Beneficiis curatis, vel Præbendis per Reſignantes reſervatæ excedere nequeant *tertiam* partem fructuum. Hoc edictum rurſus renovatum fuit anno 1674. declaratumque, mentem Regis eſſe, ut id obtineat in omnibus Beneficiis Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum, quæ *reſidentiam* requirunt, quocumque nomine appellentur.

VII. Verùm ſi penſio dictam *tertiam* partem excedat, " non tamen ob id reſcinditur permutatio, vel reſignatio » (ait Auctor Analyſis loco citato) ſed immoderata pen» ſio ad congruum modum *trientis* ad minus, vel etiam » ad minorem, ſi qualitas Beneficii exigat, etiam per po» teſtatem ſæcularem reducitur. " Teſtaturque Brodæus in notis ad Loüetium *Litt. P. num.* 30. eſſe Regulam & principium certum, quod *penſio, quæ legitimum modum excedat, nulla non eſt, ſed reducibilis.*

VIII. Illud expeditum eſt, ſucceſſorem in Beneficium poſſe petere reductionem penſionis, etiam à Papa impoſitæ ad vitam ipſius Reſignantis; ſi modò ſucceſſerit in Beneficium vacans *per obitum* reſignatarii: qui conſequenter nihil promiſit Reſignanti, nec jus habet à defuncto, ſed à Collatore, uti loquuntur Pragmatici Galli. Tornetius in ſua collectione Arreſtorum *Litt. P. num.* 69. & Brodæus loco citato.

IX. At verò Reſignatario, qui penſioni conſenſerat, atque mediante promiſſione hujuſmodi penſionis Beneficium obtinuit, reductionem penſionis tametſi excedentis *tertiam* partem haud annuendam judicabant; huncque fuiſſe Curiarum Regiarum uſum teſtantur, *propter fidem datam*; & ne ex proprio dolo, vel perfidia Reſignatarius lucrum conſequeretur. Receptumque erat hujuſmodi Reſignatarium de penſionis exceſſu conquerentem condemnare ad hanc alternativam: *ſolvat vel cedat.* Vide latiùs Tornetium & Brodæum locis ſupra indicatis: ubi unà inquirunt, quid ſentiendum de Reſignatario Reſignatarii, an ille à reductione penſionis in quam hic conſentit ſubmoveri debeat.

X. Et hæc quidem videtur communis fuiſſe praxis Galliæ uſque ad Edictum Regium anni 1571. quod jubet ob publicum Eccleſiæ bonum, ut cunctæ, etiam quæ præceſſerunt de penſionibus Beneficiariis conventiones ad *tertiam* fructuum portionem reducantur. Verba Edicti ſunt: " Et quant aux penſions qui ſe trouveront avoir » été ci-devant créées ſur les Cures & ſur les Chanoinies » & Prébendes des Egliſes Cathedrales ou Collegiales, » en faveur de reſignations, Nous voulons & ordonnons » qu'elles ſoient réduites au tiers, ſans diminution deſ» dites trois cens livres, ainſi qu'il eſt exprimé ci deſſus, » nonobſtant tous Traitez & Concordats pour cauſe de » Procès, Reſignations, permutations, demandes en re» grez, faute de paiement deſdites Penſions, & tous cau-

» tion-

Digitized by Google

X I. Sanè judices Regii, quibus Litteras ſive Bullas pro-viſionum è Curia Romana emanantes *placetandi* auctoritas eſt, ſolent ad inſtantiam Procuratoris Regii ſive Fiſcalis ipſas penſiones exceſſivas ad moderatam quantitatem reducere : quod & in Belgio nonnumquam practicatur.

Unde cum quidam reſignaſſet Præbendam Inſulenſem ſub penſione 957. florenorum, *placetum* renuit Concilium Privatum, eò quod penſio, habito reſpectu ad proventus dictæ Præbendæ, quæ tantùm communiter aſcendunt ad duo millia florenorum, eſſet exceſſiva : quapropter reduci voluit penſionem ad 700. florenos quâ reductione mediante annuit *Placetum* 16. Septembris ann. 1641.

Hinc quoque colligitur, hîc in Belgio ægrè admitti penſionem *tertiam* partem fructuum excedentem.

X I I. Circa hanc portionem in penſionem aſſignandam, notandum, hodie hanc reſervari in quantitate pecuniæ, non in quota fructuum parte : uti notat Garcias De Beneficiis *parte* 1. *cap.* 5. *num.* 362. ſed ratio hujus praxeos quam poſt alios Canoniſtas allegat Garcias, ſcilicet, quòd aliàs Beneficium ſcinderetur, ut frivola meritò ab Auctore Analyſis ad Regulam *De Public. reſign. num.* 114. rejicitur, " quia non minùs ſecantur vel mi-» nuuntur Beneficia per quantitatem, quàm quotam, & » lex eſſet impoſita verbis, & fraus, imò contortio ma-» nifeſta Canonum.

Cæterùm convenientius eſt, ut in certa quantitate pecuniæ, quàm quota fructuum conſtituatur, ut tollatur occaſio diſcordiarum, quæ ex communione fructuum inter Rectorem & Penſionarium oriri poſſent, uti notat Emanuel Gonzales in commentario ad *Cap.* 21. *De Præbend. num.* 7.

X I I I. Adhæc obſervandum, in hanc tertiam partem fructuum non computari *diſtributiones quotidianas*, uti jam pridem notavit Auctor dictæ Analyſis ; & latiùs Broudæus ad Loüetium *litt. P. num.* 46. monetque, quod dum ſucceſſor *per obitum* petit reductionem ad *tertiam*, tunc non habeatur ratio diſtributionum manualium : quæ in æſtimatione valoris fructuum Præbendæ non computantur ; quia non ſunt de corpore Beneficii, ſed percipiuntur ratione ſervitii *perſonalis*, quemadmodum communiter tradunt Canoniſtæ : quod qualiter ſit intelligendum, dicetur in titulo *De Peculio Clericorum*.

X I V. Notat quoque Flaminius Pariſius De Reſignat. Benef. *lib.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 29. quod " regulariter penſio » ſuper diſtributionibus quotidianis non conſtituatur." Rationem addit : " Quia diſtributiones quotidianæ non ſunt » fructus.

X V. Interdum tamen ex gratia etiam ſuper diſtributionibus penſio conceditur ; ſed tum additur hæc clauſula : *diſtributionibus quotidianis, & non niſi præſentibus & divinis Officiis intereſſentibus dari, & per eos lucrari ſolitis & conſuetis*.

Interim ſi Beneficium habeat groſſos fructus, & diſtri-

...um tertiæ ... pagina ...

X V I I. Ex hoc Edicto illud quoque manifeſtum eſt, penſionem, neque ad *tertiam* partem proventuum admitti, niſi detractâ penſione maneat *congrua* portio pro Titulari.

X V I I I. Penſione ſimpliciter fructibus Beneficii impoſita diſtributiones non debere computari, neque iis penſionem cenſeri impoſitam, etiam Doctores Ultramontani agnoſcunt, & ſtylus Curiæ obſervat ; Unde ex eodem ſtylo dum penſionem impoſitam volunt diſtributionibus, tunc imponitur adjectâ clauſulâ de qua ſupra *num.* 15. *Etiamſi in ſolis diſtributionibus, & non niſi præſentibus, &c.*

X I X. Quod de diſtributionibus dicitur, idem dicendum de oblationibus ſive *incertis* accidentibus, uti monet Broudæus ad Loüetium *litt. P. num.* 46. ſub finem. Quod & ſæpe citato Edicto Regio conforme eſt : dum non vult computari *caſuale*, ſub quo hujuſmodi oblationes, tamquam incertæ & *caſuales* comprehenduntur, nec magis nomine *fructuum*, ob ſuam incertitudinem veniunt, quam diſtributiones quotidianæ. Accedit, quod cum penſiones ſint multis titulis odioſæ, ut ſupra oſtenſum eſt, meritò veniant reſtringendæ ; & per conſequens, nomen *fructuum* ſtrictè interpretandum : ut ita penſionis quantitas minuatur, & proventus Beneficii apud Titularem remaneant.

X X. Refert quoque Flaminius Pariſius De Reſignat. Benef. *lib.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 32. ex Gambaro, deciſum fuiſſe per Rotam, " quod ubicumque requiritur *certum* » ſervitium ad conſequendum fructus, ſuper illis non » poſſit conſtitui penſio. " Monet inſuper notandum eſſe, quod neque poſſit imponi penſio ſuper redditibus communibus, qui dividuntur inter eos, qui interſunt *certis* temporibus, licet de ſtylo interdum *communibus* de gratia.

X X I. Notandum, quod licet, uſus penſionum ex his appareat multum reſtrictus, nequaquam tamen hinc concludi poſſit, penſiones cum hac reſtrictione conceſſas eſſe omninò licitas & undequaque probatas, quamvis tolerentur ; atque de his dicendum, quod ſupra capite 2. dictum fuit.

CAPUT VIII.

De Clauſulis in litteris penſionis apponi ſolitis.

1. *Quare conveniat has clauſulas noſcere ?*
2. *Clauſula exprimens cauſam aſſignatæ penſionis.*
3. *Clauſula penſiones prius impoſitas habens pro expreſſis.*
4. *Stylus Curiæ habet, quod de penſione ante impoſita ſit facienda mentio ſub pœna nullitatis.*
5. *Nullitas præcavetur per dictam clauſulam.*
6. *An hæc clauſula ſemper hîc admittatur ?*

7. Pen-

Digitized by Google

22. *Huic Regula ſubinde derogatur.*
23. *Hac derogatio in Gallia non admittitur.*
24. *Clauſula reſervans penſionem, licet nullum jus cedenti competat.*
25. *An hujus clauſula hodie aliquis uſus?*
26. *Clauſula exprimens tempus poſſeſſionis.*
27. *Rationes hujus clauſulæ.*
28. *Stylus Curiæ Romanæ habet, ut Providendus de Beneficio juret, quod illi intendat deſervire.*
29. *Simile obſervatur in Academia Lovanienſi.*
30. *In Gallia vix admittitur penſio cauſa reſignationis, niſi Reſignans poſſederit 15. annis Beneficium.*
31. *Optandum ut id ubique obſervaretur.*
32. *Qui plura habet Beneficia incompatibilia, non poteſt in dimiſſione unius penſionem reſervare.*

I. Cum pleræque penſionum impoſitiones hodie expediri ſoleant in Curia Romana ex cauſa reſignationis vel permutationis, utile erit, præcipuas clauſulas, tum in formula ſupplicationis, tum litteris proviſionis de ſtylo Curiæ Romanæ adjici ſolitas, examinare; atque unà annotare, quem uſum & vim hîc in Belgio aliiſque vicinis Provinciis habeant.

II. Prima eaque notabilis eſt clauſula exprimens cauſam reſervationis penſionis: *Ne ex ſua reſignatione nimium diſpendium patiatur, de alicujus ſubventionis auxilio provideri, &c.*

Hac clauſulâ ſufficienter indicatur, cauſam finalem penſionis eſſe *alimentationem* Penſionarii; & conſequenter, nec mentem Pontificis eſſe, eam aſſignare his, qui *alimentis* non indigent, ſed ea aliunde ſufficienter habent, ut poſt Lotherium aliosque notat Barboſa in proœmio ad praxim exigendi penſiones *num.* 7. Verba ejus ſunt: " Finalis cauſa eſt alimentorum ſuppeditatio, quocumque enim jure Papa providet alicui ſub reſervatione penſionis, ſive ex cauſa ſimplicis reſignationis, ſive ex cauſa ceſſionis jurium, aut ſimpliciter penſionem reſervet, tam in ſupplicatione, quàm in proœmio litterarum inſerit clauſulam expreſſivam cauſæ hujus alimentorum, nam in cauſa ceſſionis etiam ex concordia concipitur per hæc verba: *Ne ex ceſſione tua hujuſmodi nimium diſpendium patiaris:* & cùm ex natura ſubjectæ materiæ id referatur ad perſonam Clerici dimittentis Beneficium, vel jus in eo, præ ſe fert intentionem Papæ eam reſervandi in cauſam alimentorum, ut benè advertit *Hier. Gabr. conſ.* 187. *num.* 11. *lib.* 2. quem refert *Lother. d. lib.* 1. *quæſt.* 35. *num.* 47. Finis ergo eſt providendi egenis de alimentis, & ita ſupponendi neceſſariò ſunt termini habiles, videlicet ſuperfluentia redditutuum in titulari, eo modo, quod eis ſimul poſſit de congrua ſuſtentatione provideri.

prio, non valere, ſi in ſignatura non fit facta mentio primæ penſionis impoſitæ.

V. Porrò ex ſtylo Curiæ invaluit, hanc nullitatem præcaveri per hanc ſimilemve clauſulam generalem, tametſi *in ſpecie* prima & antiqua penſio Beneficio impoſita non exprimatur; quemadmodum tradit Flaminius loco citato, & ita deciſum fuiſſe in Rota.

VI. Verùm ſi hæc penſio unà cum antiqua, *tertiam* partem fructuum excederet, haud facilè etiam cum hac clauſula hîc aut in Gallia admitteretur: eo quod revera hoc caſu penſio plus quam tertiam partem proventuum abſumat: quod haud facilè hîc admittitur.

VII. Vulgaris etiam clauſula eſt, ut penſio *ſit libera ab omni decima, quarta, media, & quavis alia fructuum parte, nec non ſubſidio, etiam charitativo, & quovis alio ordinario & extraordinario onere quomodolibet nuncupato, etiam pro fabrica Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, Cruciata ſancta & expeditione contra Turcas ac infideles, & hæreticos, ac quoſcumque fidei Catholicæ hoſtes, ac pro Seminario puerorum Eccleſiaſtico, & quavis alia, etiam urgenti, urgentiſſima & neceſſariò exprimenda cauſa; etiam ad ſupplicationem Imperatorum, Regum, Reginarum, Ducum, & aliorum Principum inſtantiam, Canonicè, vel de facto, nunc & pro tempore impoſitis & quomodolibet imponendis; etiamſi in impoſitionibus hujuſmodi caveatur expreſſè, quod penſionarii quicumque pro rata penſionum ſuarum quantumvis exemptarum, præmiſſis contribuere teneantur.*

Vigore hujus clauſulæ Penſionarios eximi ab oneribus ipſi Beneficio aut ejus proventibus quacumque ex cauſa, & quavis auctoritate imponendis, haud obſcurum eſt.

VIII. Si tamen tanta eſſet onerum impoſitio, ut ſi hæc à ſolo titulari ferri deberent, proventus Beneficii nimium diminuerentur, indubiè, non obſtante hac clauſulâ, penſionarius ad partem onerum ferendam meritò vocaretur; vel ſaltem ob hæc onera, diminutio ſive moderatio aliqua penſionis, ut minùs durantibus his oneribus, peti poſſet: præſertim ſi penſio ſit *realis* ſolvenda ab eo, qui penſioni non conſenſit: neque Beneficium ſub conditione ſolvendæ penſionis accepit: ipſaque onera ſint extraordinaria: uti judicatum refert Tornetius loco citato *num.* 86.

IX. Deinde in litteris penſionis additur, ut ſolvatur mediatim in Nativitate Jeſu Chriſti, & Nativitate Joannis Baptiſtæ, ſecundùm notorium & vulgatem ſtylum Curiæ, uti notat Gigas De Penſionibus *quæſt.* 93.

X. Sed " quia hæc deciſio terminorum fit cauſâ commodioris ſolutionis, non prohibentur Reſignans & Reſignatarius plures terminos, etiam ultra duos conſtituere ad eorum libitum; prout indies practicari videmus, " ait Pyrrus Corradus in Praxi Benef. *Lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 18, notatque prædictam clauſulam in litteris

Digitized by Google

» ctum ipſius Penſionarii , in cujus favorem factæ ſunt. » Quinimò (pergit Garcias) ex ſtylo & benignâ interpretatione non incurritur excommunicatio, donec declaratoria ſit data per Judicem , & penſionarius ea utatur intimando illam adverſario ſeu Parocho , aut ponendo cedulones, ut etiam ſervatur in aliis declaratoriis , tam auditoris cameræ , quam aliorum judicum.

XIII. In Gallia hæc clauſula , quoad pœnam *excommunicationis* ob non ſolutam ſuo tempore penſionem, habetur pro clauſula *meri* ſtyli ; quin teſte Fevretio *De Abuſu lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 29. judicatur *abuſiva* : oſtenditque Brodæus in notis ad Loüetium *litt. C. num.* 31. aliquando quidem conſuetum fuiſſe , ut Eccleſiaſtici per *cenſuras* ad ſolutionem debiti etiam *civilis* urgerentur ; ſed eam conſuetudinem jam pridem eſſe abrogatam. Quod & praxi Belgicæ conſonum eſt , uti oſtendetur infra *parte* 3. *titulo De Cenſuris.*

XIV. Poſt clauſulam continentem pœnam excommunicationis ſequitur : " *Si verò per ſex menſes dictos triginta » dies immediatè ſequentes ſententiam ipſam animo (quod » abſit) ſuſtinuerit indurato , ex tunc effluxis menſibus » eiſdem dicto Beneficio perpetuò privatus exiſtat , illudque » vacare cenſeatur eo ipſo , tibique liceat ad idem Beneficium » liberum habere regreſſum , & liceat tibi etiam vigore tui » prioris tituli poſſeſſionem propria authoritate apprehende- » re , ac ſi illud minimè reſignaſſes.*

XV. De hac clauſula continente *regreſſum* ad Beneficium reſignatum ob defectum ſolutionis penſionis plura habet Flaminius Pariſius *De Reſignat. Benef. lib.* 6. *quæſt.* 3. ubi *num.* 12. advertendum dicit : quia non ſufficit lapſum eſſe tempus, ſed requiritur ſententia declaratoria quæ id declaret ; aſſeritque hinc aliàs reſolutum in Rota, " quod clauſula irritans in regreſſu ob non ſolutio- » nem , non inficit poſſeſſionem , niſi poſt ſententiam.

XVI. Obſervat etiam *num.* 17. in Francia non admitti regreſſum ob non ſolutam penſionem : notatque Auctor Analyſis in Regulam Cancell. *De public. reſig. num.* 212. " quod clauſulæ illæ de reſolvenda reſignatione , & re- » vertendo ad Beneficium reſignatum ob non ſolutionem » penſionis , *nulla* ſunt & *abuſiva* , quia ſunt ſpecies re- » ſervationis ſive recurſus , per Decreta conciliaria gene- » raliter & indiſtinctè damnati.

Idipſum poſt alios Pragmaticos Gallos aſſerit Fevretius loco citato *num.* 28. unà monens , quod ab executione dictarum clauſularum daretur appellatio *tanquam ab abuſu.*

XVII. Ne tamen detur locus perfidiæ, ſi Reſignatarius non ſolvat, condemnabitur ad ſolvendam promiſſam penſionem ; vel in caſum non ſolutionis adjudicabitur Reſignanti regreſſus ad Beneficium : ſive condemnabitur Reſignatarius ad *ſolvendum* vel *cedendum* ; judicatumque dicit Brodæus in notis ad Loüetium *litt. P. num.* 30. quod reſignans poſſit regredi ad Beneficium etiam poſt 20. annos à facta reſignatione : tametſi nec hæc clauſula regreſſûs fuiſſet in litteris appoſita : idque ob datam fi-

[illegible] *poſſit* ; ſentit Rebuffus *De Pacificis Poſſeſſ. num.* 141. quod indubiè facilius obtinebit in eo , qui conſtitutioni penſionis non conſenſit. Unde & Garcias *parte* 1. *De Benef. cap.* 5. *num.* 402. dicit , quod appoſitâ prædictâ clauſulâ reductio quidem fieri nequeat ſine *ſpeciali* commiſſione Papæ ; ſed addit : *Quæ tamen ſolet dari præſertim* SUCCESSORI.

XXI. Juxta Regulam Cancellariæ *De Conſenſu in reſignationibus & penſionibus* , " nec litteræ aſſignationis » etiam motu proprio cujuſvis penſionis annuæ ſuper » alicujus Beneficii fructibus expediri poſſunt , niſi de » *conſenſu* illius qui dictam penſionem perſolvere tunc » debebit.

Hinc ex hodierno ſtylo apponitur clauſula , penſionem ſolvendam *per N. cujus ad hoc accedit aſſenſus , & ſucceſſores ſuos.*

Ubi notandum , quod ſolus *aſſenſus* requiratur Reſignatarii , uti ſat conſtat ex ipſa Regula , quæ exigit conſenſum ejus *qui penſionem perſolvere* TUNC *debebit* : nimirum tempore impoſitionis. Clauſula quoque idipſum manifeſtè inſinuat : & praxis conſonat , quæ ſucceſſorum aſſenſum non requirit.

XXII. Juxta modernum ſtylum Curiæ Romanæ ſolet huic regulæ derogari quoties Beneficium confertur abſenti cum reſervatione penſionis , præſertim quando ipſe Reſignans eſt *pacificus* Beneficii poſſeſſor : quo caſu Signatura penſionis expeditur cum hac clauſula : *Et cum derogatione regulæ de præſtando conſenſu in penſionibus , attento quod reſignatio ſit in favorem , & Orator , qui verè , realiter , & pacificè poſſidet , aliter reſignare non intendit.*

XXIII. Quin & Papam poſſe motu proprio ſine conſenſu Reſignatarii alicui Beneficio imponere penſionem, communis eſt Canoniſtarum ſententia , uti poſt Flaminium Pariſium De Reſignat. Benef. *Lib.* 6. *quæſt.* 1. *num.* 131. obſervat Chokier ad citatam regulam Cancellariæ. In Gallia tamen nec impoſitionem hujuſmodi penſionis , nec derogationem admitti teſtatur Fevretius De abuſu *Lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. citatque ibidem antiquum Commentatorem Capituli *Raynutius* ꝟ *De Teſtamentis*, Guillelmum Benedicti , qui ibidem De Fideicommiſſariis ſubſtitutionibus *parte* 2. *num.* 36. ait : " Nullum onus im- » poni poteſt etiam per Papam ſuper Beneficiis & Digni- » tatibus Regni , quocumque titulo vel nomine onus il- » lud nuncupetur : vel ex quacumque cauſa vel colore » & occaſione directè vel indirectè : etiam prætextu cu- » juſvis conſuetudinis , privilegii vel ſtatuti , & ſi con- » tra fiat , totum irritum erit. " Plura ibidem & antiqua Regum Edicta , & Parlamentorum Arreſta his conformia citat.

XXIV. Notat Flaminius Pariſius De Reſignat. Benef. *Lib.* 6. *quæſt.* 1. *num.* 141. quod ſubinde apponatur clauſula quod *penſio debeatur , licet nullum jus cedenti competat* ; idque ad tollendas lites.

XXV.

» ne exprimatur per quod tempus Orator illud poſſideat, » quod ſi breve eſt, rejicitur ſupplicatio, vel in calce ip- » ſius reſpondetur, *Reſignet abſque penſione*; ſicut etiam » vidimus idem practicari in permutationibus ſimilium » Beneficiorum, cum aliis nullam reſidentiam requiren- » tibus.

Hæc Pyrrus Corradus in Praxi Benef. *Lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 12. teſtaturque ex moderno ſtylo requiri in reſignatione, præſertim cum penſione, Beneficii Parochialis aut alterius reſidentiam requirentis, ad minùs *trium* annorum poſſeſſionem; quamvis antè requirerentur ſeptem vel ſex anni, uti notat Garcias De Beneficiis *parte* 11. *cap.* 3. *num.* 48.

XXVII. Duplici ratione nititur hic ſtylus uti advertit Pyrrus loco citato *num.* 19. " Quarum altera eſt, ad » coercendas frequentes hujuſmodi Parochialum Eccle- » ſiarum reſignationes: quandoquidem neminem latet, » ex continua mutatione Rectorum, præſertim Paro- » chialium Eccleſiarum, Eccleſias non modicum pati de- » trimentum.

Altera ratio eſt (ait *num.* 20.) ad repellendas illicitas negotiationes, quæ poſſent committi à Reſignantibus: qui propterea tales Eccleſias quandoque aſſequuntur, ut poſtea aliis illas reſignent.

XXVIII. Additque ſtylum Curiæ habere, ut in quocumque Beneficio ſive Curato, ſive ſimplici, cujus collatio ſpectat ad Papam, & Orator ſit præſens: ſi velit litteras expediri in forma *gratioſa*, & conſequenter examinari ab examinatoribus Urbis, ab illis ſive Notario recipiatur juramentum, quod ipſe Orator tale Beneficium non aſſequitur animo illud reſignandi.

XXIX. Simile quid obſervatur in Facultate Artium in hac Academia. Nominandi enim vigore privilegiorum jurant: " Quod infra annum unum ab obtenta pacifica » poſſeſſione *perſonaliter* in ea reſidebo, nec eam (Curam » Paſtoralem) reſignabo, niſi *integro* anno in ea reſede- » rim, aut aliam curam Paſtoralem ſine fraude & dolo » obtinuero.

Sanè quàm frequentes ſint Beneficiorum præſertim Canonicatuum impetrationes, maximè quæ fiunt à ſimplicibus Clericis, non alium in finem, quàm ut ex illorum reſignatione penſio aliquot millium florenorum diſtilletur, nimis notorium eſt.

XXX. Ad præveniendas haſce fraudulentas & ſordidas Beneficiorum impetrationes & reſignationes, Edicto Regio anno 1671. in Gallia cautum eſt, quod nullus reſignare queat Beneficium Curatum aut Præbendam in Cathedrali vel Collegiata Eccleſia, niſi 15. annis actualiter deſervierit: niſi ex cauſa infirmitatis ab Ordinario cognita & probata, ob quam ulteriùs non poſſit Beneficio deſervire. Verba Edicti ſunt: *Voulons & Nous plaît, que cy-après les Titulaires dans les Egliſes Cathedrales ou Col-*

XXXII. Hodie quoque admodum frequens, ut quis plura Beneficia, etiam *incompatibilia* impetret; quæ dum ſimul retinere nequit quoad titulum, retinet quoad partem ſaltem proventuum, nimirum retinendo unum, & reſignando alterum ſub penſione.

Cui abuſui occurrit Parlamentum Pariſienſe per Arreſtum 10. Februarii anno 1667. injungendo iis qui poſſident plures Canonicatus, ut unum optent, nec alios poſſint penſione gravare. Cujus Arreſti memini ſuprà *tit.* 20. *cap.* 4. *num.* 16.

CAPUT IX.

De Extinctione, Tranſlatione, & Redemptione Penſionis.

1. *Penſio extinguitur morte Penſionarii.*
2. *Secundò, per matrimonium Penſionarii.*
3. *Tertiò, per profeſſionem Religioſam.*
4. *Modis prædictis non extinguitur, ſi data ſit cum facultate transferendi; & quid ſit translatio?*
5. *Hæc facultas tribus modis conceditur.*
6. *Penſionis tranſlatio* odioſiſſima; *& quare?*
7. *Aliquando facilè dabatur facultas transferendi.*
8. *Hodie clauſula* cum facultate transferendi *denegatur* in Italia, *& difficulter conceditur* extra Italiam.
9. *Tranſlationes ignotæ in Belgio, nec admittuntur in Gallia.*
10. *In Gallia non poteſt permutanti ſervari penſio ſuper alio Beneficio quàm permutato.*
11. *Secùs de ſtylo Curiæ Romanæ.*
12. *Quid penſio de* conſenſu?
13. *Hæc penſio in Belgio & Gallia incognita.*
14. *Penſio extinguitur per liberam Penſionarii remiſſionem.*
15. *Poteſt fieri ſine auctoritate Superioris.*
16. *Frequens hodie penſionis redemptio & extinctio per* anticipatas *Canonum ſolutiones.*
17. *Sæpe fit auctoritate Pontificis; & quæ ſit ſupplicationis formula?*
18. *Numerus anticipatorum Canonum non eſt determinatus.*
19. *Cavetur ſolicitè ne* pretium *exprimatur, ad vitandam Simoniam.*
20. *Anticipatæ hæ ſolutiones ſolent pretio penſionis annuæ adæquari.*
21. *Etiam hoc modo accipientes ſummam pecuniæ ſæpè ſunt Simoniaci.*
22. *Ex profeſſo modo conveniendi ſuper his anticipatis ſolutionibus evincitur ſubeſſe Simonia.*
23. *Conventio de redimenda Penſione eſt Simoniaca.*

92. in Bull. Rom. ſtatuente, ut in futurum non niſi *actu Clericis* in habitu Clericali & Tonſura incedentibus, penſiones reſerventur.

Hinc ulteriùs concludunt Canoniſtæ, praxi comprobante, penſionem extingui per contractum Matrimonii, quemadmodùm amittitur Beneficium; idque ex uſu Curiæ Romanæ ſervari tradit Gigas De Penſionibus *q.* 54.

III. Similiter ſicuti Beneficia vacant per profeſſionem in Religione, ita quoque penſio vice Beneficii reſignati reſervata extinguitur per profeſſionem, ex recepta Doctorum ſententia & notoria praxi.

IV. Hæc autem procedunt, niſi penſio ſit data ſive reſervata cum poteſtate *transferendi*.

Tranſlatio autem penſionis communiter definitur, Mutatio obligationis (paſſive nimirum) penſionem ſolvendi de una perſona ad aliam auctoritate Papæ facta. Ita Flaminius Pariſius De Reſignat. Benef. *lib.* 6. *quæſt.* 4. *n.* 4.

V. Tranſlatio autem hæc, ſive potiùs transferendi poteſtas dari ſolet tribus modis, ut monet Flaminius Pariſius ibidem.

Primò, obtentâ clauſulâ transferendi in ipſa penſionis reſervatione, cùm Pontifex penſionem reſervat, & *ſimul* facultatem concedit, eam *transferendi* in aliam perſonam.

Secundò, quoties fuit impoſita penſio abſque illa clauſula, ſed ipſæ partes poſteà ſupplicant, ut penſio quam Caius Titio ſolvit, extinguatur, & Seio reſervetur.

Tertiò, in vim privilegiorum certis perſonis conceſſorum; quale privilegium nonnullis Ordinibus conceſſum fuiſſe dicit Flaminius ibidem.

VI. Hanc penſionis tranſlationem eſſe *odioſiſſimam* fatentur omnes, teſte Pyrro Corrado loco citato *num.* 2. cùm nec ſit de jure, nec de ipſius penſionis natura; quinimò contra naturam: quandoquidem penſio reſervetur ad tempus, & ſic extinguitur morte Penſionarii. Tranſlatio verò, cùm ſit obligatio eamdem ſolvendi de una ad aliam perſonam, operatur *perpetuitatem* penſionis poſt mortem Penſionarii; atque ita ſervitutem Beneficiis impoſitam quodammodò perpetuam efficit: præſertim quia qui habent poteſtatem transferendi, poſſunt eam transferre non modò in unam perſonam, ſed etiam in plures.

VII. De hac tranſlatione penſionis agens Hieronymus Gigas *q.* 12. poſtquam dixit, penſionem de una ad aliam perſonam transferri non poſſe, niſi Papa Penſionario jus transferendi illam conceſſiſſet, ſubjungit: "Nam ſo-» lent Pontifices ſæpenumero concedere hujuſmodi fa-» cultatem: quod paſſim Leo X. piæ memoriæ faciebat, » utens multum Pontificia auctoritate & abſolutâ poteſta-» te in ſimilibus. Clemens autem VII. difficilius id con-» cedebat, & erat bene factum propter oneris continua-» tionem, quæ eſt evitanda: ideo Sanctiſſimus D. N. Pau-» lus IV. (ut audio) admodum ſe difficilem reddit in » concedendo talem facultatem, etiam cum conſenſu.

VIII. Addit Flaminius Pariſius *num.* 24. "Tempore » felicis recordationis Gregorii XIII. & S. D. N. Sixti V. » vidi obſervari, ut nemini concedatur hujuſmodi facul-*litt. P. num.* 31.

X. Notat inſuper Rebuffus *De Pacificis Poſſeſſ. n.* 117. quod " non valeret reſervatio penſionis, ſi quis permuta-» ret Beneficium mecum, & aſſignaret mihi penſionem » ſuper *alio* Beneficio, quàm permutato; & hoc (ait) » ſervatur in forenſi judicio in hoc Franciæ Regno, licet » de jure ſecus.

XI. Rectè monet Rebuffus, illud ſpecialiter ſervari in Regno Galliæ (cui praxis Belgii conformis eſſe videtur) nam de ſtylo Curiæ Romanæ, ſi Beneficium quod reſignatur, incapax ſit penſionis, vel non totam capiat, reſervari conſuevit penſio ipſa, etiam ſuper fructibus alterius Beneficii, quod obtinet Reſignatarius; vel ſaltem una pars ſuper Beneficio reſignato, & altera ſuper alio Beneficio; & aliquando ſuper Beneficio tertii. Ita Pyrrus Corradus in praxi Beneficiaria *lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 14. ubi pluribus de hujuſmodi penſionis reſervatione, ejuſque praxi agit.

XII. Tractat quoque ibidem *cap.* 3. de penſionis reſervatione, quæ dicitur *de conſenſu*, ſeu ex cauſa *lucrativa*; quæ ita vocatur, dum penſio de *conſenſu* Titularis reſervatur Apoſtolicâ auctoritate, conſanguineo, affini vel amico, &c. ſuper fructibus Beneficii.

Formulam ſupplicationis pro reſervatione hujuſmodi penſionis ibidem integram exhibet, ejuſdem clauſulas præcipuas exponens; dicitque *num.* 4. " Illud in hac » praxi non oſcitanter advertendum, quòd hujuſmodi » penſionum reſervationes ſemper ferè in *Dataria* Apo-» ſtolica fuerint habitæ pro *fraudulentis*: unde non ſemel » in ea vidimus (ait) ſupplicationes ad id porrectas re-» jici, ſive ad favorem conſanguineorum Titularis, ſive » aliorum quorumcumque. " Rationes, ob quas meritò ut ſuſpectæ habeantur hæ reſervationes, ibidem ſubjungit.

XIII. Belgium hujuſmodi reſervationes penſionum non novit: nec eas in Gallia admitti ex hactenus dictis ſat manifeſtum eſt; quandoquidem ibi pro regula & quaſi lege invaluerit, quod penſio conſtitui non poſſit, etiam per Papam & de conſenſu Titularis, ad commodum ejus, qui *nullum* habet vel prætendit jus in Beneficio.

XIV. Quandoquidem penſio ſit dumtaxat onus aliquod adinſtar cujuſdam ſervitutis Beneficio impoſitæ, ratione cujus ipſe Titularis tenetur penſionem annuam Penſionario perſolvere, ex omnium Canoniſtarum ſententia, & notoria praxi, extinguitur penſio per liberam & abſolutam ipſius Penſionarii remiſſionem ſive renuntiationem.

XV. Poteſt hæc remiſſio fieri ſine auctoritate Papæ aut cujuſvis alterius; tametſi penſio per Papam eſſet reſervata; uti monet Pyrrus Corradus loco citato *cap.* 4. & latè Gigas De Penſionibus *quæſt.* 45. idque licet expreſſè reſervata eſſet pro alimentis ad commodiorem ſuſtentationem; quemadmodum hodiernæ penſiones de ſtylo Curiæ reſervari ſolent. Garcias de Beneficiis *parte* 1. *cap.* 5. *num.* 40.

XVI.

Digitized by Google

... ..., hæc anticipatio diverſimodè non determinatur: nam nunc quatuor, nunc quinque vel ſex, interdum etiam ſeptem terminorum anticipationes fiunt. In his enim certa regula non eſt. Verba Tornetii ſunt: " Pour » à laquelle extinction en rachat parvenir, on baille or» dinairement par forme d'avance ou anticipation, quel» ques années de la penſion diverſement limitées: tan» tôt 4. 5. 6. ou au plus 7. années; mais en cela, il n'y » a régle certaine ni aſſurée, comme dépendant de l'â» ge, qualité, diſpoſition & volonté, tant de celui qui » reçoit, que de l'autre païant de la penſion. " Id eſt: Ad quam redemptione extinguendam, ante tempus & ad modum anticipationis ſolent perſolvi aliquot anni penſionis diverſimodè limitati, modò 4. 5. 6. aut ad ut ſummum 7. anni. Verùm in ſimilibus nulla certa aut fixa regula eſt, utpote pendens ab ætate, qualitate, diſpoſitione & voluntate tam ejus qui recipit, quam qui perſolvit penſionem.

XIX. Deinde adjungit: " Toutefois dedans la Signa» ture qui s'en délivre, & procure expediée pour cet ef» fet, il n'eſt parlé de la convention de *prix*: car cela » impliqueroit ſimonie. " Id eſt: Tamen in chirographo quod traditur, aut procuratione in eum finem conſtituta, nulla conventionis de pretio fit mentio; hoc enim Simoniam involveret.

XX. Verùm anticipatæ ſolutiones terminorum ita conſtitui ſolent, ut juſtum *pretium* ſeu *capitale* annuæ penſionis ſolvatur, ad eum pene modum, quo ſimilis quantitatis annui reditus vitalitii redemptio fieret, ut notat Tornetius: atque hoc pacto fit, ut ipſe Penſionarius mediante hac redemptione, æquè ex Beneficio reſignato notabilem pecuniæ ſummam conſequatur, quàm ſi de una ſumma determinata conventum fuiſſet.

XXI. Hinc qui mediante hac redemptione pro reſignato Beneficio aliquot centenos, aut etiam millia florenorum accipit, ſæpè quidem in oculis hominum ſubtilius & honeſtius mercari videtur, quàm qui cum Reſignatario de una & certa pecuniæ ſumma convenit: at verendum eſt, ne in oculis ejus, cui omnia nuda & aperta ſunt, non minus ſæpè culpabilis & Simoniacus ha-

XXIV. In Signatura ſuper extinctione aut caſſatione penſionis apponi ſolet hæc clauſula: *quod ſola præſentis ſupplicationis Signatura ſufficiat, & ubique fidem faciat in judicio & extra, regula contraria non obſtante.*

XXV. Ratio hujus ſtyli communiter refunditur in favorem extinctionis penſionum. Indubiè favorabile eſt, Beneficia odioſis illis hodiernis penſionibus non gravari; ſed eas extingui ſeu redimi per ſimiles *anticipatas* ſolutiones, quæ reipsâ *pretium* quoddam Beneficii conſiciunt, ipsâ penſione odioſius eſt.

XXVI. Et ſi has penſionum redemptiones, quæ ſub ſpecioſo titulo *anticipatarum* ſolutionum fieri conſueverunt, ſepoſitis præjudiciis, quæ ex communi praxi ingeruntur, expendamus, reperiemus eas vix aut ne vix quidem à formali venditione & emptione Beneficiorum diſtingui: & conſequenter auctoritate Superiorum à Simonia difficulter purgandas.

Quid enim intereſt, uti ſupra monuimus, num certa ſumma pecuniæ detur per modum *pretii*, an verò eadem detur ſub nomine *anticipatarum* ſolutionum: niſi Simoniam non in re, ſed in verbis ſitam eſſe dicamus?

Unde & has penſionis redemptiones magis odioſas, magiſque de Simonia ſuſpectas eſſe, quàm ipſaſmet penſiones, dubitari nequit.

Quod enim alicui pauperi Parocho de Eccleſia bene merito, & amplius laborare non valenti aliqua penſio *alimentaria* aſſignetur, nullatenus ſanè improbari poteſt; neque ſpeciem mali ingerit: ſed quod Reſignanti Beneficium aliquot millium florenorum ſumma numeretur, indubiè venditionem & emptionem Beneficii ſapit; quocumque tandem prætextu coleretur.

XXVII. Quare etſi in Canonibus & Patribus aliqua penſionum exempla reperiamus, nullum tamen hujuſmodi redemptionis veſtigium, nequidem in libris noſtri Juris Canonici occurrit; ita ut admodum veriſimile ſit hanc redimendi praxim labentis diſciplinæ fœtum eſſe, qui nonniſi ad palliandam venditionem & emptionem Beneficiorum ſervire conſuevit: idque non ſine ſummo Fidelium ſcandalo, qui hujuſmodi redemptiones, non niſi veras Beneficiorum nundinationes reputant.

Digitized by Google

4. *Unio* ad vitam *non eſt propriè unio ; ſed pallium pluralitatis Beneficiorum.*
5. *Non admittitur in Gallia aut Belgio.*
6. *Unio* perpetua *qua ?*
7. *Per hanc interdum duo Beneficia in unum conflantur.*
8. *In hac unione jura & privilegia Eccleſiarum unitarum conſervantur.*
9. *Unio per* ſuppreſſionem *potius eſt extinctio Beneficii, quàm unio : & qui hujus effectus ?*
10. *Quomodò fiat* unio *acceſſoria ?*
11. *In hac unione Beneficium unitum eſt* minùs *principale ; nec in impetratione exprimi debet.*
12. *Unio quando fiat* æquè principaliter ?
13. *Beneficia ita unita debent in impetratione exprimi ; & in omnibus manent in ſuo ſtatu.*
14. *Quomodò dignoſci poſſit ſpecies unionis ?*
15. *Clauſula unionis præſervans exſolutionem onerum Beneficii uniti.*
16. *Onera cenſentur præſervata, quatenus cum unione conſiſtere poſſunt.*
17. *Unio Beneficiorum auctoritate Superioris facienda.*
18. *Unio Beneficiorum conſiſtorialium hodie Sedi Apoſtolicæ reſervata.*
19. *De jure Epiſcopo competit unio Beneficiorum ſuæ Diœceſis.*
20. *Etiamſi eſſent ad Pontificem ob neglectam collationem devoluta.*
21. *An Epiſcopus Beneficia* ſuæ collationis *unire queat ?*
22. *Beneficia* exempta *Epiſcopus unire non poteſt.*
23. *Poterit unire tametſi Collator ſit exemptus ; ſi Beneficia non ſint exempta.*
24. *Sede vacante auctoritas uniendi ſpectat ad Capitulum.*
25. *Metropolitanus ſe immiſcere nequit ; niſi in caſu appellationis.*
26. *Inferioribus auctoritas uniendi ex privilegio vel conſuetudine competere poteſt.*
27. *Rex Galliæ unit Beneficia* pleno jure *ad ſuam collationem ſpectantia.*

I. BENEFICIORUM unio deſcribitur à Rebuffo in Praxi *parte* 1. *titulo De Unionibus*, quem alii Canoniſtæ communiter ſequuntur, Beneficiorum ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo vel alio Superiore facta annexio.

II. Variæ unionis ſpecies à Canoniſtis notantur, quarum notitia quodammodò neceſſaria eſt pro intellectu Canonum de unione loquentium : eò quod pro diverſitate unionum, etiam diverſi effectus unionis paſſim occurrant.

III. Imprimis unio alia eſt temporalis & perſonalis, alia perpetua & realis.

Illa dicitur, quæ ad aliquod dumtaxat tempus, v. g. ad vitam alicujus fit ; eſtque eo titulo *perſonalis*, quod imprimis ad vitam certæ *perſonæ* reſtringatur ; & quod in incompatibilium interdicens *Seſſ.* 7. *cap.* 4. *De Reformat.* etiam vetat, plura Beneficia ſimilia per *viam unionis ad vitam* recipere aut retinere ; uti ſupra *titulo* 20. *cap.* 3. monui.

V. Scripſit quoque jam pridem Rebuffus ſecutus Gloſſam Pragmaticæ Sanctionis, has uniones non recipi in Francia ; quia ſapiunt reſervationes : nam reſervatur Beneficium illi, in favorem cujus fit unio ad vitam. Deinde infrà *num.* 46. dicit, quod " ſi factæ ſint, ab iis ap» pellatur tamquam *ab abuſu :* & Senatus eas abuſivas & » irritas pronuntiat. " De qua conſuetudine paſſim teſtantur Pragmatici Galliæ. Neque hîc in Belgio ullus eſt harum unionum temporalium & perſonalium uſus.

VI. Unio perpetua ſive realis, eſt, quando exprimitur ut perpetuò duret ; vel quando dicitur, *ad perpetuam rei memoriam* ; vel ſi fiat contemplatione Eccleſiæ, quæ non moritur. Rebuffus *num.* 7. additque *num.* 10. " Et in du» bio præſumitur facta contemplatione Eccleſiæ : quia Ec» cleſiæ magis favendum eſt, quàm perſonæ.

De hac ſola unione facta contemplatione Eccleſiæ, vel Beneficii hîc agetur ; eaque propriè unionis nomine venit, dum de Beneficiorum unione tractatur.

VII. Hæc unio tribus potiſſimùm modis fieri poteſt. Primò, ut ex duobus Beneficiis unum fiat : ut puta, ſi ſint duæ Parochiales " proximè vicinæ deſtructæ per bellum, » uniri poterunt, ut una fiat ex duabus. " Ita Rebuffus *numero* 11.

VIII. De hac ſpecie unionis loquens Fagnanus ad *Cap.* NOVIT 32. *Ne Sede vacante*, &c. *num.* 3. ait : quod dum hoc modo Eccleſiæ uniuntur, " conſuetudines & » privilegia quæ meliora & humaniora ſunt in altera ea» rum, debent uniri & retineri in unitate. " Sive ut loquitur Rebuffus loco citato, " privilegia data uni compe» tent & alteri, & quando ſunt plura, honeſtiora & fa» vorabiliora ſervabuntur.

IX. Interdum Beneficium aliquod ita unitur per omnimodam *ſuppreſſionem*, quæ non tam unio, quàm extinctio & ſuppreſſio Beneficii dicenda eſt. Ut puta, cum Canonicatus ſupprimitur, & erigitur in dignitatem. Quo caſu ipſe Canonicatus planè extinguitur, & nova dignitas erigitur, cui proventus ſeu Præbenda Canonicatûs annectuntur vel incorporantur. Hinc nullum jus Canonicale ſimili caſu competit ipſi Dignitatis poſſeſſori ; utpote titulo Canonicali per ſuppreſſionem penitùs extincto. Et ita in Belgio plures ſunt Decanatus & Præpoſituræ, qui per extinctionem unius alteriuſve Canonicatûs fuêre erecti ; nullum tamen jus Canonicale habent ; proventibus Canonicatûs exceptis.

X. Alio modo fit unio, ut dum Eccleſia una alteri ſubjicitur : eamque Doctores communiter appellant, *acceſſoriam* ſeu *ſubjectivam*, per quam Beneficium annexum amittit nomen Beneficii : quamvis Beneficium non omninò ſupprimatur ; ſed maneat in ſua integritate, tam quoad onera, quam jura & proventus.

XI.

Digitized by Google

[illegible] tranſeunt.

Hinc infert Pagnanus ad citatum Cap. *Novit*, quod ſi duo Epiſcopatus *æquè principaliter* uniti, ante unionem ſuberant duobus Metropolitanis, propter hanc unionem neuter Metropolitanus perdit jus ſuum.

XIV. Ut verò ſciatur, quâ ſpecie unionis Beneficia ſint unita, convenit imprimis inſpicere & examinare ipſas litteras unionis; quarum tenor potiſſimum attendendus eſt & ſequendus: è quo ſimiliter conditiones ipſius unionis petendæ ſunt.

XV. Quocumque enim modo unio Eccleſiarum fiat, ſolent in ipſo unionis inſtrumento exprimi nonnullæ conditiones, & onera ratione uniti Beneficii exſolvenda.

Hinc invaluit communis illa clauſula in unione Eccleſiarum Parochialium Monaſteriis & Capitulis; quæ olim frequentius facta fuit, hodie rariùs conceditur: " *Reſer-» vata tamen de fructibus, reditibus, proventibus, juri-» bus, obventionibus hujuſmodi pro Vicario perpetuo in » ea conſtituendo congrua portione, ex qua idem Vicarius » commodè ſuſtentari valeat, jura Epiſcopalia ſolvere, » & alia ſibi incumbentia onera ſupportare.*

Ita refert Rebuffus ad Regulam Cancellariæ *De Unionibus num.* 17. Quæ clauſula adjicitur, ut oneribus Beneficii Parochialis uniti ſatisfiat; de qua latiùs infrà titulo *De Portione congrua* Vicariorum; quæ ex hac clauſula originem ſuam traxit.

XVI. Quin in omni paſſim unione adjicitur clauſula, de oneribus Beneficio unito incumbentibus *congruè* ſupportandis. Quæ ipſam *onerum* ſupportationem ita moderatur, ut cum ipſa unione conſiſtere queant; videturque ſatisfieri iſtis oneribus, ſi ſupportentur, quatenus cum ipſa unione conſiſtunt; quemadmodum oſtendit Zypæus *Conſult.* 3. *De Exceſſibus Prælatorum*, notatque verba hæc, *congruè ſupportentur*, prædictæ clauſulæ de ſupportandis oneribus inſerta, omnes controverſias circa exſolutionem onerum ipſi Beneficio unito incumbentium ad arbitrium boni viri revocare, ut is expendat, num hæc onerum perſolutio cum ipſa unione conſiſtere queat; an non potiùs cenſeri debeat, per eam unionem exſolutioni quorumdam onerum derogatum: quemadmodùm illis juribus Epiſcopalibus per unionem derogatum credit Rebuffus; " quæ ſalva eſſe non poſſunt, valida exi-» ſtente unione, quia illis cenſetur derogatum propter re-» pugnantiam. " Ad Regulam Cancellariæ *De Unionibus Gloſſa* 11. *num.* 13.

XVII. Cùm autem per unionem ſemper fiat aliqua quaſi ipſorum Beneficiorum alteratio, ideo eam ſine Superioris auctoritate fieri non poſſe, unanimi Canoniſtarum ſententiâ receptum eſt.

XVIII. Imprimis verò unionem Beneficiorum fieri poſſe auctoritate Romani Pontificis, dubitat nemo. Imo

» tus, atque poteſtati ſubjicere alienæ, ad ſummum Pon-» tificem pertinere dignoſcitur: ita Epiſcopi eſt Eccleſia-» rum ſuæ Diœceſis unio, & ſubjectio earum.

XIX. Sicuti ex hac Decretali concluditur, unionem Epiſcopatuum ad Romanum Pontificem ſpectare; ita ex eadem concludunt uno conſenſu Canoniſtæ, ad Epiſcopum ſpectare unire Beneficia ſuæ Diœceſis: idque conformiter ad eam Regulam, quæ Epiſcopo totum regimen, omnemque circa Beneficia ſuæ Diœceſis ordinationem & diſpoſitionem defert, niſi oſtendatur ſpeciali titulo & jure ad alios eſſe devolutam.

XX. Unde poſt alios citatos ſtatuit Barboſa *lib.* 3. *Juris univerſi cap.* 16. *num.* 31. " Epiſcopum poſſe unire » Beneficia ſuæ Diœceſis, quamvis eorum collatio ob » Epiſcopi negligentiam eſſet devoluta ad Papam, quod » alio jure devolvatur, alio uniatur. Devolutio enim con-» cernit titulum, impeditque, ne Epiſcopus illud in titu-» lum dare valeat: unio autem reſpicit proprietatem. Hæc ille; quibus addi poteſt, quod Epiſcopo ſua maneat ſalva auctoritas, quouſque probetur adempta. Ob negligentiam autem in conferendo probatur, quidem Epiſcopum jure collationis excidere; ſed non probatur, eum excidere jure uniendi: adeòque hoc ſalvum manet.

XXI. Dicitur à Congregatione Cardinalium aliquando declaratum, Epiſcopum non poſſe unire Seminariis Beneficia ad *ſuam* collationem ſpectantia; cujus declarationis meminit Zypæus in Jure novo tit. *De Exceſſ. Prælat. num.* 2. dicitque ita reſolutum, fortè " quod alio-» qui in hujuſmodi alienatione nullus Superior alienantis » intervenire videatur, ſicut Epiſcopus intervenit in iis, » quæ ſunt alienæ collationis. " Contrarium tamen in praxi ſervari notat.

XXII. Quin unio Beneficiorum ſpectet ad ea quæ juriſdictionis Epiſcopalis ſunt, dubium non eſt.

Hinc ſtatuunt Canoniſtæ, praxiſque conformis eſt, quod Epiſcopus Beneficia à ſua juriſdictione exempta, auctoritate ordinariâ unire nequeat. Unde Rebuffus *De Unionibus num.* 21. poſtquam dixit, ad Epiſcopum Beneficiorum unionem ſpectare, ſubjicit: " Dummodò Be-» neficia non ſint *exempta*, quia tunc ad Papam unio » pertinet.

XXIII. Notandum hîc, non ſufficere, quod Beneficia forſan ſpectent ad collationem aut præſentationem Exemptorum, aut ſint fundata in eorum Eccleſiis, aut illis annexa, ut Epiſcopi uniendi auctoritate priventur; ſed requiritur, quod ipſa Beneficia ſint reverà *exempta*. Poſſe autem nonnumquam Beneficia quædam eſſe, præſertim Curata, in Eccleſiis Exemptorum, quæ tamen ipſa non ſint exempta, oſtendetur infra *parte* 3. titulo *De Exemptionibus*.

XXIV. Cum unio Beneficiorum fiat auctoritate ordinaria;

unionem petitam facere recuſaret; poſſet ab hac recuſatione, ſi injuſta videatur, ad Metropolitanum tamquam Superiorem appellari; & tunc ipſe de unione ſtatuere poſſet.

XXVI. Inferiores verò Prælati, quantumvis exempti, & Beneficiorum collatores, uniendi auctoritate deſtituuntur; niſi eam auctoritatem præſcripſerint, uti notat Rebuffus *De Unionibus* 32. ſubdens *num.* 33. " Jura enim » Epiſcopalia inferiores præſcribere non prohibentur *cap.* » AUDITIS ⁖ *De Reſcript.* ſed titulus requiritur, vel » tempus immemoriale.

XXVII. Hoc titulo Rex Galliæ ſua auctoritate procedit ad unionem Beneficiorum, quæ *pleno jure* ad ejus ſpectant collationem; uti ex Molinæo refert Fevretius *num.* 10. aſſeritque Henricum IV. attentis modicis proventibus Decanatus S. Quintini, eidem ſua auctoritate univiſſe duas Præbendas.

CAPUT II.

De cauſis Unionis; & quæ Beneficia uniri poſſint?

1. *Unio Beneficiorum qua ratione* odioſa?
2. *Fieri nequit ſine juſta cauſa.*
3. *Decretum Synodi Tridentinæ contra uniones ſine juſta cauſa factas.*
4. *Hoc Decretum evincit, uniones non faciendas niſi ad utilitatem Eccleſiarum.*
5. *Ordinarii praviè de cauſis unionis inquirere debent.*
6. *Unio facta ab Ordinariis, ut ſe à danda portione congrua liberent, ſuſpecta.*
7. *Unio Beneficii facta ab Epiſcopo* ſuæ menſæ, *irrita eſt.*
8. *Ordinarius praviè expendere debet conditionem Beneficiorum.*
9. *Beneficiis ſimplicibus ut annecteretur Officium, vel ut unirentur in Synodo Tridentina propoſitum.*
10. *Unionem ſimilium Beneficiorum probavit Synodus Tridentina.*
11. *Eadem Synodus oſtendit, aliorum Beneficiorum unionem non facilè eſſe admittendam.*
12. *Specialiter vetuit Eccleſiarum Parochialium incorporationes.*
13. *Unio duarum Eccleſiarum Parochialium ob earum paupertatem admittitur in Gallia.*
14. *Decretum Synodi Mechlinienſis de hac unione.*
15. *Hoc Decretum tantùm eſt* proviſionale; *eoque ſubinde abutuntur Ordinarii.*
16. *Beneficiorum ſitus in unione attendendus; & eo facilius admittenda unio Eccleſiarum, quo ſibi viciniores.*
17. *Facilior unio Beneficiorum ejuſdem Eccleſiæ quàm diverſarum.*

tat.

II. Hinc ulterius concludunt, quod unio quoniam odioſa eſt, & à communi Eccleſiarum utilitate aliena, numquam niſi ex magna & neceſſaria cauſa permitti debeat: ita Antonius Faber in Codice *lib.* 1. *tit.* 2. *Definit.* 48. & Rebuffus in Praxi *parte* 1. *tit. De Unionibus num.* 38. aſſerere non dubitat, unionem *duabus* dumtaxat ex cauſis fieri poſſe, videlicet ſi evidens ſit neceſſitas vel utilitas; idque conformiter ad reſponſum Honorii III. in *Cap.* 33. ⁖ *De Præbendis*, ubi reſpondit Epiſcopo Veſprimenſi, quod Præbendis Eccleſiæ ſuæ Cathedralis unire poſſit Capellas, *ſi evidens neceſſitas vel utilitas exigat.*

III. Synodus Tridentina attendens, paſſim factas fuiſſe uniones Eccleſiarum & Beneficiorum non tam ob utilitatem aut neceſſitatem ipſarum Eccleſiarum, quam in perſonarum favorem & commodum; atque ex indiſcretis unionibus multas Eccleſias ſuis neceſſariis Miniſtris deſtitutas, ſtatuit *Seſſ.* 7. *cap.* 6. *De Reformat.* " Uniones perpetuæ, à quadraginta annis citra factæ, examinari ab Ordinariis, tamquam à Sede Apoſtolica delegatis poſſint: & quæ per ſurreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Illæ verò, » quæ à dicto tempore citra conceſſæ nondum in toto, » vel in parte ſortitæ ſunt effectum, & quæ deinceps » ad cujuſvis inſtantiam fient, niſi eas ex legitimis, aut » aliàs rationabilibus cauſis, coram loci Ordinario vocatis, quorum intereſt, verificandis, factas fuiſſe conſtiterit, per ſurreptionem obtentæ præſumantur: ac propterea niſi aliter à Sede Apoſtolica declaratum fuerit, » viribus omninò careant.

IV. Ex hoc Decreto habetur primò, nullas uniones perpetuas eſſe admittendas, niſi ex *cauſis legitimis*, aut *aliàs rationabilibus*: Legitimæ autem cenſentur, quæ à Canonibus probantur; quæ ſcilicet utilitatem aut neceſſitatem Eccleſiarum, non autem favorem privatorum, aut proprium ipſorum Prælatorum commodum reſpiciunt.

V. Secundò, ex ipſo Decreto patet, ipſos Ordinarios priuſquam ad unionem procedant, inquirere, & expendere debere, num legitimæ aut aliàs rationabiles cauſæ unionis faciendæ ſubſint, adeoque ipſos quodammodò judices conſtitui, qui judicent de ſufficientia cauſæ.

Hìc autem ita ſe gerere debet Ordinarius, ne appareat, ipſum *plus faviſſe perſonæ, quàm Eccleſiæ*, uti in ſimili loquitur Pontifex in *Cap.* 1. ⁖ *Ne Sede vacante.*

VI. Hanc ſuſpicionem facilè incurrunt Epiſcopi aliique Prælati, qui facilè uniones Beneficiorum admittunt, ut à danda penſione, ſeu congrua portione ſe eximant: non tam expendentes, quid Eccleſiarum utilitas, aut populi ſalus, & cultus divinus exigant, quam quid proprium intereſſe requirat. Monetque Rebuffus *Conſilio* 193. quod non " inveniatur à jure cauſa ea approbata, ut unio » fieri poſſit ad extinguendam penſionem, vel lites ſedan- » das:

Digitized by Google

IX. Unde & legitur nomine Caroli IX. Regis Galliæ à Patribus Synodi Tridentinæ fuiſſe propoſitum, ut Beneficiis, quorum " Poſſeſſores nullo tenentur concionan» di, Sacramenta adminiſtrandi, aut alio onere Eccleſia» ſtico, Epiſcopus cum conſilio Capituli curam aliquam » ſpiritualem imponat, aut ſi utilius videatur, ea Benefi» cia vicinioribus Parochialibus Eccleſiis uniat. " Habetur in libello cui titulus: *Memoires pour le Concile de Trente pag.* 362.

X. Videmuſque, in Synodo Tridentina, cum de augendis proventibus Eccleſiarum Parochialium, aut etiam aliorum majorum Beneficiorum, aut etiam fundandis Seminariis ageretur, paſſim Beneficiorum ſimplicium mentionem fieri, quorum unione Beneficiis hujuſmodi tenuibus ſuccurratur; uti videre eſt *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. *De Reform.* item *cap.* 15. ejuſdem ſeſſionis, ubi agens de Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis inſignibus, ubi frequentes & adeo tenues ſunt Præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui, pro loci & perſonarum qualitate non ſufficiant, permittit Epiſcopis cum conſenſu Capituli aliquot *ſimplicia* Beneficia unire.

Rurſus *Seſſ.* 23. *cap.* 18. *De Reform.* de erectione Seminariorum vult, ut pro congrua eorum dotatione, Epiſcopi Beneficia aliquot *ſimplicia*, Seminario ſeu collegio applicabunt & incorporabunt: de qua unione ſeu incorporatione actum eſt *tit.* 11. *cap.* 5.

XI. Hinc ſat intelligitur, unionem hujuſmodi Beneficiorum haud difficulter admiſiſſe Synodum Tridentinam: quæ tamen aliorum Beneficiorum haud facilè admittendam ſat inſinuavit; ſignanter citato *cap.* 13. Cum enim comperiſſet pleraſque Eccleſias Cathedrales tam tenuis reditûs eſſe & anguſtas, ut Epiſcopali dignitati nullo modo reſpondeant, neque Eccleſiarum neceſſitati ſufficiant, voluit per Concilium Provinciale diligenter expendi, quas propter anguſtias, tenuitatemque vicinis unire, vel novis proventibus augere expediat; confectaque de præmiſſis inſtrumenta ad ſummum Pontificem mitti: quibus inſtructus Summus Pontifex, ex prudentia ſua, prout expedire judicaverit, aut tenues invicem uniat, aut aliqua acceſſione ex fructibus augeat.

Poſt hæc ſubjungit, quid interim cauſa pendente faciendum, ut his tenuibus Eccleſiis Cathedralibus ſuccurratur. " Interim verò donec prædicta effectum ſortiantur, » hujuſmodi Epiſcopis, qui fructuum ſubventione pro » Diœceſis ſuæ tenuitate indigent, poterit de Beneficiis » aliquibus, dum tamen curata non ſint, nec dignitates, » ſeu Canonicatus & Præbendæ, nec Monaſteria, in qui» bus viget Regularis obſervantia, vel quæ Capitulis ge» neralibus & certis Viſitatoribus ſubduntur, à Summo » Romano Pontifice provideri.

Hîc ſufficienter oſtendit Synodus, admodum difficul-

» revideantur ab Ordinariis, juxta aliàs decretum in ea» dem Synodo ſub fel. rec. Paulo III. quod etiam in » unitis ab eo tempore citra æquè obſervetur: non ob» ſtantibus in iis quibuſcumque verborum formis; quæ » hîc pro ſufficienter expreſſis habeantur.

XIII. Hoc Decreto vetari Beneficii Parochialis unionem, rectè advertit Renatus Choppinus de Sacra Polit. *lib.* 2. *num.* 14. " excepto tamen (ait) ſi Canonicatus » hujuſmodi adjungatur alteri Parochialis Eccleſiæ regi» mini, cujus Paſtor alioquin Rectorque Eccleſiæ ſuis re» ditibus commodè ali nequiret: *art.* 22. & 23. Edicti » Bleſenſis anno 1579.

XIV. Simile quid decernit Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 17. *cap.* 5. ubi poſtquam mandavit Epiſcopis, ut Rectoribus Eccleſiarum Parochialium provideatur de competentia, ſubjungit: " Ut verò hæc omnia perfici » poſſent, licebit Epiſcopis per unionem vicinarum & mi» norum Eccleſiarum, aut ſimplicium Beneficiorum, vel » per conceſſionem deſerviturarum, & aliàs propter ido» neorum Sacerdotum raritatem per modum proviſionis » providere.

Hîc permitti unionem Beneficii Curati alteri Curato non dubium; idque interdum fieri poſſe ob eorum paupertatem, ſat innuit Synodus Tridentina *Seſſ.* 21. *cap.* 5. *De Reform.*

XV. Illud nihilominus notandum, eam unionem à Synodo Mechlinienſi dumtaxat per *modum proviſionis* permitti: cum ſcilicet alio modo Parochialibus Beneficiis provideri nequit. Quare multum à Synodorum mente recedunt Epiſcopi, dum ipſas Eccleſias Parochiales uniunt; aut uni plurium deſervituram concedunt, non ſine notabili Incolarum incommodo, ut ſeſe à danda congrua portione eximant, ſuæque Menſæ majorem partem decimarum applicent.

XVI. Non tantùm Beneficiorum qualitas diſcutienda eſt, priuſquam ad unionem procedatur; ſed & ſitus.

Quin Eccleſiæ Parochiales eò faciliùs uniri queant ob eorum paupertatem, quò ſibi viciniores ſunt, evidens eſt: eò quòd ob majorem inter ſe contiguitatem, unus queat utrique minore cum incommodo & difficultate deſervire.

XVII. Similiter unio Canonicatus cum Dignitate, aut Parochiali Beneficio in eadem Eccleſia ex eadem ratione faciliùs admitti poteſt, quam hujuſmodi Beneficiorum in diverſis Eccleſiis exiſtentium: & paſſim videmus Canonicatus in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis unitos Dignitatibus & Beneficiis Parochialibus.

XVIII. Ulterius, ut Eccleſiaſticus ordo non confundatur, aut una & eadem Eccleſia duarum quodammodo Diœceſium fiat, non ſine gravi eorum incommodo qui illi ſubditi fuerint, ſtatuit Synodus Trid. " Beneficia unius » Diœceſis etiam ratione augendi cultum divinum, aut » nume-

Digitized by Google

nulla.

X X. Vetat quoque Synodus Tridentina *ſeſſ. 25. cap. 9. De Reform.* fieri acceſſiones per viam unionis de Beneficiis *liberis* ad Eccleſias *juri Patronatus, etiam laicorum*, ſubjeĉtas; ita ut prædicta Beneficia *libera* ejuſdem naturæ cum iis, quibuſcum uniuntur, efficiantur, atque ſub jure Patronatus conſtituantur.

X X I. Circa hoc Decretum conſuli poteſt Zypæus *Conſult. 5. De Exceſſibus Prælatorum*, ubi inter alia notat, quod " ſi de neceſſaria dotatione Eccleſiæ Parochialis agatur; neque hæc haberi queat, niſi conjungendo Beneficium *liberum* cum Beneficio *juri Patronatus* ſubjeĉto; ponderandum ſit, an libertas illa Beneficii, an *Animarum cura*, quæ ſine congrua dote ſuſtineri, & illa aliunde haberi non poteſt, præcellere debeat: Et ſine dubio (ait) locus eſt legi, *ſalus populi ſuprema lex eſto*, quod eò ſpeĉtat, prævalet minoribus cauſis. Unde multis in locis Paſtoralibus juris Patronatus præſertim Eccleſiaſtici, non competenter dotatis, Beneficia *libera*, dum alia non ſuppetunt, ad dotem congruam ſunt unita.

X X I I. Vult ulterius Synodus Tridentina in citato Decreto *ſeſſ. 7. cap. 6.* non tantum, ut poſthac nullæ admittantur uniones perpetuæ, niſi *ex legitimis, aut aliàs rationabilibus cauſis*; ſed inſuper, ut " à 40. annis citra factæ examinari ab Ordinariis tamquam à Sede Apoſtolica Delegatis poſſint; & quæ per ſubreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur.

X X I I I. Quin & unionem ſine legitima cauſa factam, etiam poſt integri ſæculi lapſum aliquando auĉtoritate Regii Senatus reſciſſam fuiſſe, monet Renatus Choppinus *De Sacra Polit. lib. 2. tit. 6. num. 8.* " Iſthic enim (ait) minus neceſſariæ rationes primitus impulerant Eccleſiaſticos Præfeĉtos, ut ſacra illa Beneficia ſimul colligarent. Ideoque in his, aliiſve publicam Eccleſiæ diſciplinam ſpeĉtantibus, non tollitur provocandi ex abuſu facultas *quanticumque* temporis ſilentio." Idipſum dicit Antonius Faber in Codice *lib. 1. tit. 2. Definit.* 49. addens rationem: *Quia unio ſemper & perpetuò gravat.*

CAPUT III.

De Solemnitatibus ſervandis in Unione.

1. *In unione vocandi omnes quorum intereſt, juxta Regulam Cancellariæ.*
2. *Hæc regula ubique recepta.*
3. *Interdum derogatur in Curia Romana huic Regulæ; ſed derogatio hæc in Gallia non admittitur.*
4. *Decretum Synodi Tridentinæ in quantum huic derogationi favet, non eſt in Gallia receptum.*
5. *Praxis Belgii in hoc punĉto conſonat Praxi Gallicanæ.*
6. *Unio etiam auĉtoritate Pontificia hodie expedienda in forma* commiſſoria.

cipitur.

20. *Reſervatio non impedit, quo minus Epiſcopus procedat ad unionem.*
21. *Unionis executio non impeditur per* reſignationem.
22. *Neque proviſio Pontificia cum ſuſpenſione unionis hîc facilè admitteretur.*
23. *Niſi proviſio* vacantis *Beneficii unionem prævenerit.*
24. *Mandata* de providendo *vel* exſpeĉtativæ *unionem non impediunt.*

I. NE ipſas uniones ſine legitimis aut aliàs rationabilibus cauſis fieri contingat, jam pridem cautum fuit per Regulam Cancellariæ *De Unionibus, ut ſemper in unionibus conceſſio fiat ad partes, vocatis quorum intereſt*: quod & voluit Synodus Tridentina *ſeſſ. 7. cap. 6. De Reformat.* ut ex verbis Decreti capite præcedenti relatis videri poteſt.

II. Hæc regula velut aptiſſima ad detegendas fraudes, ſubreptiones & obreptiones quæ in unionibus contingere poſſent, ubique recepta eſt; adeo ut licet ipſa Regula tantum videatur loqui de unionibus quæ fiunt ad petitionem partis, non autem quæ fiunt à Pontifice *motu proprio*, uti notat Rebuffus ad hanc regulam *Gloſſa* 1. " in Francia tamen *quomodocumque* fiant, requiruntur ſolemnia quæ in Regula præſcribuntur," ait idem Rebuffus.

III. Notat quoque ipſe Rebuffus ibidem *Gloſſa* 10. quod ſi unio fiat per Papam in forma *gratioſa* non requiratur clauſula, *vocatis vocandis*: ſed derogatur huic regulæ de unionibus committendis *ad partes*, & ipſe Papa facit unionem: *Sed* (ait) *hoc non recipitur in Francia.* Et in Praxi Benef. titulo *De unionibus num.* 47. ait: " Appellatur tamquam *ab abuſu* in hoc Regno ab unionibus factis ſine *cauſæ cognitione*, à quocumque factæ fuerunt: & nullæ ſolent pronuntiari & irritæ, per Curias ſupremas: nec habetur ratio temporis, quia abuſus non poteſt præſcribi; & ita eſt praxis regni.

IV. Idipſum poſt Renatum Choppinum *De Sacra Polit. lib. 2. tit. 6.* teſtatur Petrus Pithœus in Commentario ſuper *Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ cap.* 49. ubi unà monet, in Gallia receptum non eſſe Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ. 7. cap. 6. De Reformat.* in quantum videtur admittere uniones in *forma gratioſa*, ſi Pontifici viſum fuerit, eas concedere: additur enim in Decreto hæc cautio: *Niſi aliter à Sede Apoſtolica declaratum fuerit.*

V. Praxis Belgica in hoc punĉto non diſſonat à Praxi Gallicana. Nec enim uniones Beneficiorum in forma *gratioſa* ſine cauſæ cognitione admittuntur; & taliter factæ non minus hîc, quam in Gallia reſcinderentur.

VI. Itaque unio etiam auĉtoritate Pontificia hodie fieri debet in forma *commiſſoria*; ſoletque Papa committere *in partibus*, ut inquiſitio fiat de cauſa, & de commodo vel incommodo: & poſtea iſtæ inquiſitiones ad eum mittuntur, ait Rebuffus *Gloſſa* 11. *num.* 7.

VII. Cum hæc commiſſio ſive delegatio involvat cognitionem

Digitized by Google

Concilia Belgica ad *ſeſſ. 21. cap. 5.* Synodi Tridentinæ, quo poteſtas fit Epiſcopis, ex juſta cauſa uniones faciendi Eccleſiarum & Beneficiorum, *opus eſſe conſenſu Patronorum laicorum.* Apud Antonium Anſelmo in Triboniano Belgico *cap. 33. §. 23.*

XI. Unde Beneficia Patronatus Regii uniri non poſſe citra conſenſum Regium expeditum eſt; quin & aſſerit Antonius Faber citata *Definitione* 48. "Procuratorem » Principis generalem vocari & audiri neceſſe eſſe; non » ſolùm ſi jus Patronatus ad Principem pertineat... ſed » *etiamſi ad alium:* Nempe ratione publicæ utilitatis, & » ad hoc ipſum deſpiciendum, an publico utilis futura ſit » unio, an inutilis. Item pro tuenda Principis auctoritate, » ad quam ſanè pertinet, ut Beneficiorum omnium, quæ in » territorio ſunt, protector & conſervator exiſtimetur.

Ex quibus dein concludit: "Itaque ſi non vocato Pro» curatore generali unio facta ſit, poteſt & ſolet ille ab » ea tamquam ab abuſu provocare, ſemperque ea pro» vocatio admittitur, etiam poſt centum annos, quia » unio ſemper & perpetuò gravat.

XII. In Gallia Procuratorem Regium vocari & audiri debere, dum agitur de unione Beneficiorum ad quæ Regalia ſe extendit, notat Fevretius citato *cap. 4. num. 26.* aliàs aperta Regalia Rex conferet, quaſi nulla unio interveniſſet; & ita anno 1624. judicatum fuiſſe refertur in opere intitulato, *Journal des Audiences tom. 1. lib. 2. cap. 26.*

XIII. In Belgio ſi agatur de unione facta auctoritate Apoſtolica, certum eſt, eam executioni mandari non poſſe, niſi prius audiatur Procurator Regius: quandoquidem requiratur *Placetum Regium*: quod dari non conſuevit, niſi prævië Regio Procuratore, ſeu Officio Fiſcali audito, uti dictum eſt ſupra *tit. 24. cap. 6.* Si autem auctoritate ordinaria unio fiat, & agatur de majoribus Beneficiis, hæc extra diſcrimen caſſationis non erit, ſi ipſe Procurator Regius interpellatus & auditus non fuerit. Non tamen videtur neceſſarium ad validitatem unionis, ut Fiſcalis audiatur.

At ſimplicium Beneficiorum uniones, præſertim pro dotatione tenuium Parochiarum, paſſim ab Epiſcopis ſine interventu Officii Fiſcalis, fieri & tolerari ſolent.

XIV. Rectorem Beneficii uniendi non eſſe vocandum innuit, *Clementina 2. De Rebus Eccleſiæ non alienandis*, ubi dicitur, unionem Eccleſiæ factam ab Epiſcopo conſentiente Capitulo impugnari non poſſe, *ex eo quod Rector ipſe ad hoc vocatus non extitit:* idque notavit Rebuffus ad Regulam *De Unionibus Gloſſa 11. num. 8.* rationem addens: quia ei ad ſuam vitam non præjudicatur. Unio enim fieri ſolet *ſine præjudicio Poſſeſſoris.* "Nec conſideratur (ait » Rebuffus) quod Rector potuiſſet illud Beneficium re» ſignare *in favorem* nepotis, quia hoc non eſt conſidera» bile: cùm Beneficia conſanguineis non deferantur con» ſanguinitatis jure, & illa reſignatio pendeat à Superio» ris facultate, qui per unionem jam declaravit, nolle il» lum Rectorem reſignare poſſe.

ctum in Rota, Parochianos eſſe audiendos; quia ipſorum intereſt habere bonum Paſtorem, teſtatur Garcias *De Benef. part. 12. cap. 2. num. 220.*

XVI. Hoc tamen notandum, quod tametſi Rector & Parochiani aliique ſint audiendi, non propterea eorum conſenſus requiratur; uti etiam monet Zypæus in Jure novo *De Exceſſibus Prælat. num. 1.*

XVII. Præter informationem ſuper cauſis unionis faciendam *in partibus*, requirit inſuper Regula Cancellariæ *De Unionibus*, "quod petentes Beneficia Eccleſiaſti» ca aliis uniri, teneantur exprimere *verum valorem* ſe» cundùm *communem* æſtimationem, tam Beneficii uniti, » quàm illius, cui uniri petitur, alioquin unio non va» leat.

XVIII. Regula etiam quoad hanc partem ubique recepta eſt. Et quamvis conſuetudinarius valor 24. Ducatorum ſoleat exprimi in Francia in omnibus Beneficiis, tamen in unionibus *verus* valor eſt exprimendus, ut hîc ait Rebuffus *Gloſſa 7.* quod & in Belgio ſervatur.

XIX. Debet autem exprimi *verus* valor tam Beneficii uniendi, quàm ejus ad quod unio fieri debet: Quia ex hac expreſſione innoteſcere ſæpius poteſt, num utilitas aut neceſſitas eam unionem requirat; utpotè quæ ex Eccleſiarum majore vel minore penuria non raro metienda eſt.

Imò monet Rebuffus ibidem *Gloſſa 8.* quod ſi in Signatura unionis fuerit conſcripta clauſula, quod *obſtantia Oratoris habeantur pro expreſſis*, tunc quidem Bulla poterit expediri ſine expreſſione fructuum; *ſed in Francia* (ait) *vix reciperentur ratione conſuetudinis contrariæ.*

XX. Si omnibus ritè examinatis, ſingulisque quorum intereſt auditis, unio Eccleſiarum utilis aut neceſſaria appareat, poterit Epiſcopus ad eam procedere, etiamſi dictæ Eccleſiæ, vel Beneficia eſſent generaliter vel ſpecialiter reſervata, aut qualitercumque affecta; uti loquitur Synodus Tridentina *Seſſ. 21. cap. 5. De Reformat.* & aliis verbis repetitur *Seſſ. 23. cap. 18.* & *Seſſ. 24. cap. 15. De Reformat.* Quare diſtinctio inter reſervationem ſpecialem & generalem: quam facit Rebuffus *De Unionibus num. 31.* hodie non obtinet, cum expreſsè Synodus permittat unionem non obſtante reſervatione *ſpeciali*, uti monet Zypæus *Conſult. 6. De exceſſibus Prælat.*

XXI. Denique pro majori unionum firmitate addit Synodus Tridentina: "Quæ uniones etiam non poſſint » revocari, nec quoquo modo infringi vigore cujuſcum» que proviſionis; etiam ex cauſa *reſignationis*, aut de» rogationis, aut ſuſpenſionis.

XXII. Hîc & de reſignatione facta coram Pontifice Synodum loqui, dubium non eſt: unde licet Zypæus admittat citata Conſultatione *num. 18.* "ſi viſum erit Sedi » Apoſtolicæ non obſtante hujuſmodi unione reſignatio» nem *ex certa ſcientia* admittere, & alteri ſecundùm ple» nitudinem poteſtatis providere, poſſit derogare Conci» lio;" mox tamen ſubjungit: "Quamquam aliàs diffi» culter proviſio ſubreptionis vitio carebit, & difficulta» tu

Digitized by Google

CAPUT IV.

De Diſſolutione Unionis.

1. *Unio odioſa, & ejus diſſolutio favorabilis judicatur.*
2. *Ceſſante cauſa unionis ſolet de facili concedi ejus diſſolutio.*
3. *Videtur hodie cauſa unionis & incorporationis multarum Eccleſiarum Parochialium ceſſare.*
4. *Nonnunquam revocatio unionis facienda, licet cauſa unionis non omnino ceſſet.*
5. *Quis unionem diſſolvere poſſit?*
6. *Si conſenſus Regius in unione intervenerit, etiam adhibendus in diſſolutione.*
7. *Revocatio unionis exigit cauſæ cognitionem.*
8. *Minus exacta toleratur in diſſolutione, quàm in unione.*
9. *Diſſolutio ad* vitam *non admittitur.*
10. *Diſſoluta unione Beneficium unitum priſtino ſtatui reſtituitur.*
11. *Diſſolutio fit ſine præjudicio Poſſeſſoris.*
12. *Beneficium unitum non poteſt impetrari ante factam diſſolutionem.*
13. *Niſi prætenderetur unio non rectè facta.*

I. Unionem Eccleſiarum & Beneficiorum eſſe odioſam, nec ſine legitimis & rationabilibus cauſis neceſſitatem aut utilitatem Eccleſiarum ſpectantibus, eſſe faciendam, variaſque Beneficiorum uniones nominatim per Synodum Tridentinam vetitas eſſe, ex hactenus dictis ſatis conſtat.

Hinc rectè concludunt Canoniſtæ, quod reſolutio ſeu revocatio unionis ſit favorabilis; utpotè ipſa Beneficia ad primævam ſuam naturam reducens; eaque eximens a ſtatu quodammodo violento ad quem per unionem redacta fuerant.

II. Et ſi conſtet, qua præciſè de cauſa unio facta fuerit, ea ceſſante facile diſſolutio unionis admittetur; uti cum Rebuffo rectè advertunt Canoniſtæ, qui ait: " Quando eſt facta ob certam cauſam, belli fortè, deſtructionis, paupertatis, vel aliam finalem tunc, ceſſante iſta cauſa, ceſſabit unio. Vel quando fuit facta ob bellum, & deficiente populo, poſtea reverſo populo ceſſabit. " Ita Rebuffus in Praxi titulo *De Unionis revocatione num.* 1. & 2. & latè Zypæus *Conſult.* 8. *De Exceſſ. Prælat.* ubi latè probare conatur, Pontificia & Regia auctoritate rectè proceſſum ad diſſolutionem unionis Monaſteriorum factæ quibuſdam Epiſcopatibus Belgicis in eorum erectione; eò quod ex proventibus Monaſteriorum *ſufficiens dos* Epiſcopis eſſet aſſignata: atque ita ceſſaret cauſa unionis, quæ fuerat neceſſitas dotationis Epiſcopatuum.

III. Si ritè Eccleſiarum uniones ab ipſis Ordinariis re-ſus *num.* 16. Nam Papa uniendo noluit tollere poteſtatem Ordinarii.

VI. Si tamen unio facta eſt Regia auctoritate, ipſoque Rege approbante cum cauſæ cognitione, reſolutio vel revocatio hujuſmodi unionis ſine conſenſu Regis non facilè hìc, aut in Gallia admitteretur; nec difficulter ab hujuſmodi diſſolutione appellatio tamquam *ab abuſu* reciperetur.

VII. Ulterius ſicuti unio non tantùm requirit cauſam aliquam juſtam; ſed inſuper cauſæ cognitionem vocatis & auditis quorum intereſt; ita & revocatio unionis, quia eadem ſolemnitas requiritur in deſtruendo, quæ in exſtruendo, ait Rebuffus *num.* 28. ideòque in Bulla revocationis unionis debet poni illa clauſula, *vocatis his qui fuerant evocandi*, &c. ſicuti poni ſolet in Bulla unionis.

VIII. Quia tamen ipſa unionis diſſolutio habetur ut favorabilis, tamquam Beneficia ad primævum & naturalem ſtatum reducens, etiam minus exacta cauſæ cognitio faciliùs, quàm in unione toleraretur, ut rectè monuit Fevretius De Abuſu *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 37.

IX. Adhæc quemadmodum *uniones ad vitam* hodie reprobatæ ſunt, ita nec diſſolutiones *ad vitam* reciperentur. Ut ſi v. g. Canonicus, cujus Præbendæ annexa eſt Eccleſia Parochialis, conſentiret diſſolutioni iſtius Eccleſiæ ad vitam Titii, ea conditione ut Titio decedente rurſus unio reviviſceret, & Præbendæ cenſeretur unita. Rebuffus ibidem *num.* 35. & 36.

X. Revocata unione, reſtituitur Beneficium in priſtino ſtatu, reditque ad collationem ſive præſentationem illius, qui ante unionem fuerat Collator aut Patronus. Nec enim conſentiendo unioni cenſetur *abſolutè* juri collationis aut Patronatus renuntiaſſe; niſi id expreſsè actum ſit: Rebuffus *num.* 3. & 40.

XI. Sicut tamen unio fieri ſolet ſine præjudicio Poſſeſſoris; ita & diſſolutio unionis: quin & geſta tempore *unionis* rata manent: ideòque ſi quæ alienatio contigerit, ſervatis debitis ſolemnitatibus durante unione, hæc nequaquam revocabitur; uti nec alii actus geſti à Prælato tempore unionis, Rebuffus *num.* 45.

XII. Ut Beneficium unitum, ſeparatim ab alio Beneficio cui fuit unitum, queat impetrari, non ſufficit, cauſam unionis ceſſare, aut eſſe cauſam ſufficientem diſſolutionis; ſed requiritur, ut auctoritate Superioris ipſa diſſolutio, ſervatis ſervandis, facta ſit.

XIII. At ſi prætendatur *invalidè* facta defectu obſervatæ ſolemnitatis, " tunc ſolemus in praxi impetrare Beneficium unitum (ait Rebuffus *num.* 30.) & poſtea agere ſuper poſſeſſorio: & ſi opponatur eſſe unitum, replicatur, non valere unionem: & ab illa unione appellatur tamquam *ab abuſu*.

Cum unio ſit quædam alienationis ſpecies, ad intellectum eorum quæ hoc titulo dicta ſunt, etiam uſui venire poterunt, quæ infra titulo *De rebus Eccleſiæ non alienandis*, dicuntur.

Digitized by Google

6. *Fit ut promovendi ad Sacerdotia magis de habendis divitiis, quàm bonis moribus ſolliciti ſint.*
7. *Pauperes licet magis idonei excluduntur.*
8. *Non bona vita, ſed munera quæruntur.*
9. *Eoſdem malos effectus Simoniæ Synodi noſtræ ætatis etiam expreſſere.*
10. *Veteres magis egerunt contra Simoniacas* Ordinationes; *Recentiores verò magis contra Simoniacas Beneficiorum proviſiones: idem tamen horum & illorum ſcopus.*
11. *Hic ſcopus ut obtineretur, primis ſæculis contra Simoniacas Beneficiorum proviſiones potiſſimum agendum fuit.*
12. *Ratio hujus fuit diverſitas diſciplinæ circa diſpenſationem redituum Eccleſiaſticorum.*
13. *Simoniaci maximè attendunt temporalia, quæ poſterioribus ſæculis magis per Beneficiorum proviſionem quàm per Ordinationem acquiruntur.*
14. *Non minùs olim, quàm hodie Eccleſia execrata eſt Simoniam in proviſione Beneficiorum.*
15. *Similiter æquè hodie ac olim execratur Simoniacas Ordinationes.*
16. *Quomodo poſtremis his ſæculis Simonia in Ordinationes irrepſerit.*
17. *Decretum Synodi Tridentinæ contra hunc abuſum.*
18. *Etiam quæ* gratuitò *dicuntur offerri in Ordinatione reſpuenda.*
19. *Conſuetudo* nihil dandi *etiam ipſis Notariis à Gallis laudata & à Synodo comprobata.*
20. *Meritò Epiſcopi ſuis Miniſtris congruum ſtipendium aſſignarent, ut à ſuſpectis exactionibus cohiberentur.*
21. *Monitum Sancti Ambroſii expendendum à Prælatis, qui ſuos non cohibent Miniſtros.*

I. SIMONIAM crimen eſſe unum è graviſſimis criminibus unanimis fuit jam pridem Patrum ſententia. Quin & ſub nomine Paſchalis Papæ refert Gratianus: *Omnia crimina ad Simoniacæ hæreſis comparationem* QUASI PRO NIHILO *ſunt reputanda.*

Et ad Adrianum I. ſcribit Tharaſius Patriarcha Conſtantinopolitanus: *Tolerabilior eſt Macedonii & eorum qui circa ipſum ſunt Spiritus Sancti impugnatorum impia hæreſis.* Apud Gratianum *Cauſ.* 1. *q.* 1. *Can.* 21.

II. Rationem ſubjicit Tharaſius: " Nam cum illi » Sanctum Spiritum Dei, & Patris creaturam & ſervum » nugentur, hi ſuum ipſorum, quantum putant, ſer- » vum ipſum faciunt. Omnis enim Dominus quidquid » habet, cum libuerit, vendit, ſive famulum, ſive ali-

III. Et ſi ex hac rerum ſpiritualium depreſſione, quæ per earum cum temporalibus commutatione contingit, hujus criminis enormitas aliquatenus deſumi & ponderari queat, magis tamen eluceſcit, ubi mala ex hoc vitio in Eccleſiam redundantia attenduntur; intelligiturque, nihil per exaggerationem à Patribus fuiſſe dictum, dum hoc Simoniæ crimen omnium criminum *graviſſimum* dixerunt: nimirum penes ſuos effectus.

IV. Quid enim pernicioſius ac luctuoſius eſſe Eccleſiæ poteſt, quàm ſi ad Ovile Chriſti non per oſtium, id eſt, Chriſtum, ſed *aliunde* puta *per munera*, aſcendatur? Qui enim *aliunde aſcendunt*? niſi *fures & latrones*, qui non veniunt, *niſi ut furentur & mactent & perdant.*

Quæ hinc animarum ſtrages? Quæ ſacrilegiorum in Paſtoribus exundantia? Quæ criminum & omnium abominationum in populo colluvies? Dum non Paſtores, quos Oves ſequuntur & audiunt; ſed Mercenarii, fures & latrones, per aurum & argentum intromittuntur.

V. Adhæc, dum per munera ad Eccleſiaſtica Miniſteria aſcenditur; aut in promotione munera attenduntur; jam de vitæ ſanctitate, doctrina, aliiſque neceſſariis qualitatibus cura exigua aut nulla; atque hinc inidoneis porta aperitur, & maximè idoneis occluditur; uti rectè advertit Sanctus Tharaſius in citata Epiſtola; hinc meritò etiam gravitatem hujus deſumens. " Si venditur » Sacerdotii dignitas ſupervacua, & apud iſtos venditores » honeſta vitæ inſtitutio, & puritatis virtutiſque cultus: » ſupervacuus apud ipſos & Paulus divinus Apoſtolus do- » cens, oportere Epiſcopum eſſe ſine crimine, temperan- » tem, modeſtum, aptum ad docendum, continentem, » ſobrium, inſiſtentem fideli ſecundùm doctrinam ſermo- » ni, ut potens ſit exhortari in doctrina ſana; & contra- » dicentes refellere. Pereunt igitur hæc omnia, ex eo » quod Sacerdotium venditur & emitur.

VI. S. Gregorius ſcribens Theoderico & Theodeberto Francorum Regibus *Lib.* 7. *Epiſt.* 115. ait: " Fertur Si- » moniacam hæreſim quæ prima contra Dei Eccleſiam » diabolica ſupplantatione ſurrepſit, & in ipſo ortu ſuo, » telo Apoſtolicæ ultionis percuſſa atque damnata eſt, in » regni veſtri finibus dominari, cum in Sacerdotibus fides » ſit eligenda cum vita. Si enim vita deeſt, fides meri- » tum non habet, beato Jacobo atteſtante, qui ait: *Fides* » *ſine operibus mortua eſt.* Quæ enim opera eſſe valeant » Sacerdotis, qui honorem tanti Sacramenti convincitur » obtinere per præmium?

Hinc tamquam conſequens concludit: " Ex qua re » agitur, ut ipſi quoque qui ſacros Ordines appetunt, » non vitam corrigere, non mores componere ſtudeant, » ſed

Digitized by Google

IX. Nec tantum veterum, ſed recentiorum Synodorum & Pontificum de his peſtiferis Simoniacæ pravitatis effectibus fuit querela; nec minus ab his, quàm illis abominabilis & exitioſa Eccleſiæ lues judicata Simonia.

Paucis, ſed energicis & claris id terminis ſæculo præterito expreſſere Patres Synodi Bituricenſis: " Ubi hæ» reſis Simonis in Eccleſia invaluit, probis atque erudi» tis viris aditus ad Beneficia præcluſus eſt, indeque om» nis propè Eccleſiaſtica diſciplina collapſa eſt. " Anno 1584. *titul.* 41. *cap.* 1.

X. Verum quidem eſt, in priſtinis Eccleſiæ Canonibus & monumentis præcipuè redargui & exagitari, reprobarique Simoniam in Sacris Ordinationibus committi ſolitam: in recentioribus verò raro hujus mentionem fieri, at plerumque omnia dirigi contra Simoniam in collatione & proviſione Beneficiorum: ſed hæc diverſitas nullatenus probat, aliam eſſe Eccleſiæ hodie de Simonia ideam, quàm olim fuerit; aut olim habitum fuiſſe magis pernicioſum vitium Simoniæ, quàm hodie habeatur. Semper enim idem fuit & Veterum & Recentiorum ſcopus; & illorum in reprobandis Simoniacis Ordinationibus, & horum in damnandis Simoniacis Beneficiorum proviſionibus: & quod hi magis contra has, illi verò contra illas invecti ſint, non ex variato Eccleſiæ ſpiritu de hoc vitio Simoniæ; at ex varietate diſciplinæ profluxit.

XI. Semper enim Eccleſiæ ſcopus in condemnatione hujus criminis fuit, ut omnis in electione Miniſtrorum Eccleſiæ caveretur venalitas; nec in electione illorum munera, ſed merita attenderentur. Quod ut obtineretur, prioribus Eccleſiæ ſæculis præcipuè invigilandum fuit, ut à ſacris Ordinationibus omnis venalitas arceretur: poſterioribus verò temporibus, non tam contra Simoniacas Ordinationes, quam Simoniacas Beneficiorum proviſiones agendum fuit: utpotè quòd jam priores raræ, poſteriores verò frequentiores, nec minus pernicioſæ, evaſiſſent ob mutatam lapſu temporis diſciplinam.

XII. Pluribus enim ſæculis in more poſitum fuiſſe, quod Clerici per ipſam ſacram Ordinationem Eccleſiis tamquam earum Miniſtri adſcriberentur; eaque adſcriptione jus ad proventus Eccleſiaſticos acquirerent, non ſecus atque hodie per Beneficiorum inſtitutionem, non ſemel notavimus. At poſterioribus temporibus erigi cœperunt tituli Beneficiales, iiſque jus percipiendi certos proventus annecti; qui non in ipſa Ordinatione, ſed ſeparatim ab ipſa conferri cœperunt.

Hinc ulteriùs factum, ut nec jus ad temporalia, neque Dignitates aut honores per Ordinationem, uti antiquitus; ſed per collationem titulorum Beneficialium conferrentur.

XIII. Cum verò Simoniaci non ipſa ſpiritualia propter ſpiritualia appetant; ſed unicè deſiderent temporalia lucra; aut ſæculi honores & præeminentias ambiant, parum ſoliciti fuere de Sacra Ordinatione, dum per eam quod Simoniacorum ſtudium minus circa Ordinationes verſaretur.

XVI. Quantoperè etiamnum Eccleſia execretur omne quod vel ſpeciem dumtaxat præfert Simoniæ in ſacra Ordinatione, evincit Decretum Synodi Tridentinæ *Seſſ.* 21. *cap.* 1. *De Reform.*

Tametſi enim Simonia præcipuas ſuas partes ageret circa collationem Beneficiorum, utpotè ex qua temporalia in majore copia profluerent, ipſa tamen ſacra Ordinatio non omninò fuit immunis.

Epiſcopi enim, notanter opulentiores, ſpreta ipſa Clericorum Ordinatione, à qua nullum temporale dependebat, retenta ſibi Beneficiorum collatione, illam Epiſcopis titularibus committere cœperunt. Hi quia ſibi frequenter ſat tenuiter proviſum erat, è functionibus Eccleſiaſticis victum quærebant; iique viciſſim, quos ad Ordines admittebant, his aliquid conferre cogebantur: primùm *eleemoſynæ* nomine, ſive *oblationis*, dein honoratiore titulo *donationis*; ac denique, ne cum debitum non eſſet, omitteretur, *mercedis* nomine impoſito; non quæ Epiſcopo ordinanti, ſed famulis ejus, aut aliis inter ordinandum miniſtrantibus cederet: quemadmodum ex pluribus Synodorum poſtremis ſæculis editis colligimus; atque inter alia eſt Decretum Synodi Toletanæ anno 1473. *Can.* 25. quo præcipitur Epiſcopis, " nec janitores, bar» bitonſores, & alios Officiales, quidquam exigere aut » levare permittant, etiam pro ſigillo & cera, ſed gratis » & liberaliter impendant.

XVII. Huic abuſui, qui tempore Concilii Tridentini non parum invaluerat, præſertim in Epiſcopatibus tenuioribus, ut efficaciter occurreret ſtatuit citato *Cap.* 1. " Quoniam ab Eccleſiaſtico ordine omnis avaritiæ ſuſpi» cio abeſſe debet; nihil pro collatione quorumcumque » Ordinum, etiam Clericalis Tonſuræ, nec pro litteris » dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec » alia quacumque de cauſa, etiam ſponte oblatum, Epiſ» copi, & alii Ordinum collatores, aut eorum miniſtri » quovis prætextu accipiant. Notarii verò in iis tantum » locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil » accipiendi, pro ſingulis litteris dimiſſoriis, aut teſtimo» nialibus, decimam tantùm unius aurei partem accipere » poſſint; dummodo illis nullum ſalarium ſit conſtitu» tum pro officio exercendo: nec Epiſcopo ex notarii » commodis aliquod emolumentum ex iiſdem Ordinum » collationibus, directè vel indirectè provenire poſſit. » Tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omnino » teneri decernit: contrarias taxas, ac ſtatuta, & con» ſuetudines, etiam immemorabiles, quorumcumque lo» corum, quæ potius abuſus, & corruptelæ Simoniacæ » pravitati faventes, nuncupari poſſunt, penitus caſſan» do & interdicendo: & qui ſecus fecerint, tam dan» tes quàm accipientes, ultra divinam ultionem, pœnas » à jure inflictas ipſo facto incurrant.

Circa præſens Decretum duo obſervanda eſſe monet Cardi-

Digitized by Google

» conſuetudinem dixerunt in ipſorum regionibus vigere.

XX. Optandum eſſet, ut omnes Epiſcopi, præſertim quibus de proventibus Eccleſiaſticis abundè proviſum, Galliæ conſuetudinem in ſuas Diœceſes introducerent; congruumque ſuis miniſtris ſalarium darent, quo à ſuſpectis hiſce exactionibus cohiberentur.

XXI. Meritò Epiſcopi aliique Prælati qui non ſat cohibent ſuos domeſticos à recipiendis muneribus aut donis, vel juribus quibuſdam, uti vocare amant, expendent illud S. Ambroſii in *Caput* 4. *Lucæ.* " Non tamen » ſatis eſt, ſi lucrum ipſe non quæras: familiæ quoque » tuæ cohibendæ ſunt manus: nec hoc ſolùm expoſcimus, ut te ſolùm caſtum immaculatumque cuſtodias: » Non enim dixit Apoſtolus, te ſolum; ſed teipſum caſtum cuſtodi.

CAPUT II.

Triplici munere, à *Manu*, à *Lingua*, & ab *Obſequio.*

1. *Triplex munus jam pridem à Patribus notatum.*
2. *Singulorum interventu Simonia contrahitur.*
3. *Quid munus* à manu?
4. *Munus* à manu *etiam exiguum, poteſt cauſare Simoniam.*
5. *Ut Simonia committatur, non requiritur, ut munus* à manu *realiter tradatur.*
6. *Qua ratione Monaſteria & Capitula paciſcendo de minore* competentia *cum Parochis, Simoniam committant per munus* à manu?
7. *Quid munus* à lingua?
8. *Quando hîc committatur Simonia per hoc munus?*
9. *Si ad* preces *alterius conferatur Beneficium, ne ejus* favor *amittatur, poteſt eſſe Simonia.*
10. *Licet etiam* preces *fiant pro* digno.
11. *Quando ſine Simonia poſſit fieri proviſio ad* preces *alicujus?*
12. *Poteſt quis ſine Simonia* preces *interponere pro obtinenda proviſione in favorem amici.*
13. *Quandonam* preces *habeant rationem muneris à lingua?*
14. *Quid munus* ab obſequio?
15. *Quare* obſequium *habeat rationem muneris?*
16. *Quomodo exhibentes Patronis* obſequia *Simoniam incurrant?*
17. *Quid Epiſcopis agendum ut hæc Simonia notentur?*
18. *Inſtructores puerorum nonnumquam huic vitio ſubjecti.*
19. *Obſequium ſpirituale etiam materiam Simoniæ conſtituere poteſt.*

» *à manu*, aliud munus *à lingua.*

II. Poſt hos ſanctos Eccleſiæ Doctores, nemo dubitavit, quin horum trium munerum interventu Simonia in Ordinum aut Beneficiorum collatione committeretur.

Unde ſæculo undecimo apud Gratianum *Cauſ.* 1. *q.* 3. *Can.* 8. ſine ulla dubitatione pronuntiat Urbanus II. " Qui » res Eccleſiaſticas non ad hoc ad quod inſtitutæ ſunt, » ſed ad propria lucra, munere *lingua*, vel *indebiti obſequii*, vel *pecunia* largitur, vel adipiſcitur, *Simoniacus* eſt.

Et B. Petrus Damiani *lib.* 2. *Epiſt.* 1. hiſce tribus muneribus enumeratis, ſubjungit: " Quiſquis in dandis accipiendiſque Dignitatibus Eccleſiaſticis *unâ dumtaxat* » *earum*, quæ prædictæ ſunt, peſte corrumpitur, Simoniacæ hæreſeos teneri crimine judicatur.

Itaque indubitatum eſt, atque unà cum S. Thoma tenent omnes Theologi & Canoniſtæ, quod ſicuti contrahitur Simonia accipiendo *pecuniam, vel quamlibet aliam rem exteriorem, quod pertinet ad munus à* Manu; *ita etiam contrahitur per munus à* Lingua, *vel ab* Obsequio: uti loquitur S. Thomas 2. 2. *q.* 100. *art.* 5. *in C.*

III. Munus *à manu* teſte S. Gregorio, loco ſupra citato, *pecunia* eſt.

Nomine *pecunia* hîc intelligit S. Thomas; non tantum pecuniam ſtrictè dictam; ſed *quamlibet aliam rem exteriorem*, quam ſub munere *à manu* comprehendi jam dixit.

Nam ut ex Auguſtino refertur apud Gratianum *Cauſ.* 1. *q.* 3. *Can.* 6. " Totum, quidquid homines poſſident, » omnia quorum Domini ſunt, *pecunia* vocatur.... Ideo » autem *pecunia* vocata eſt, quia Antiqui totum quod » habebant, in *pecoribus* habebant.

IV. Hinc collige, *Simoniam* committi munere *à manu*, dum alicujus rei temporalis exterioris interventu Beneficium acquiritur vel datur.

Et quidem Simoniacum pronuntiare non dubitavit Alexander III. in *Cap.* 20. ;; *De Simonia*, Clericum qui *ſex* dumtaxat *ſolidos* Archidiacono ſolverat, quia ipſum ad Ordinem aliter præſentare noluiſſet: ut proinde etiam per munus *à manu* licet exiguum Simonia, ſubinde incurri queat: quod & notat hic Gloſſographus, verbo *ſex ſolidos*, additque rationem: quia " quantitas mune» ris diverſitatem juris non inducit.

V. Ut munus *à manu* intervenire dicatur, non requiritur, ut realiter de manu in manum externum illud temporale tradatur; ſed ſufficit, quod in effectu detur; etiam fictione *brevis manus*, ut Juriſconſulti loquuntur.

Si quis enim impetret Beneficium tacitè vel expreſsè remittendo debitum; vel Collator dare nolit, niſi addicta remiſſione debiti, indubiè uterque Simoniacus erit, dice-

Digitized by Google

tium mandat extirpari ; & Clericos illos *taliter adeptis Eccleſiis ſpoliari ; aliàs pro tanta præſumptionis exceſſu, ſeveritate Eccleſiaſtica puniendos.*

Clerici enim qui Capitulis aut Monaſteriis addicunt, ſe minore competentia fore contentos, reipſa promittunt quod Capitulis aut Monaſteriis major decimarum portio cedet, quàm revera cederet, ſi competentia, quam jure exigere poſſent, ſolvi deberet : & per conſequens, mediante ſimili renuntiatione Beneficium impetrantes, illud per munus *à manu* revera impetrant.

VII. Munus *à lingua*, auctore Sancto Gregorio, eſt *favor* ; cujus interventu non ſecus, atque per munus *à manu* contrahi Simoniam docet S. Thomas citato articulo quinto ; rationem adjungens : " Quia quod aliquis ſa» tisfaciat precibus alicujus ad *temporalem gratiam* quæ» rendam, ordinatur ad aliquam *utilitatem*, quæ poteſt » pecuniæ pretio æſtimari.

VIII. Toties igitur Simonia munere *à lingua* committitur ; quoties Beneficium ad preces alterius confertur, ut hinc *gratia* ſeu favor ad utilitatem propriam obtineatur. *Tales enim preces ſuccedunt loco pretii*, uti rectè notavit Gloſſa.

IX. Similiter Simonia per munus *à lingua* inficitur, qui Beneficium ad preces alterius conferendum duxit ; ne recuſans offenſam poſtulantis incurrendo, *gratiam* ſeu *favorem* ejus amitteret. Nec enim minus pretio æſtimabile cenſetur *favorem* alicujus obtentum non amittere, quàm non obtentum comparare.

X. Quinimo nec collatio Beneficii facta ad preces alicujus deſinet eſſe Simoniaca, ſi per eam *favor humanus* quæratur, tametſi preces pro *digno*, aut etiam *digniore* porrigantur. Quia cum nihilominus Beneficium collatum ſit, ut *favor* qui ad utilitatem propriam ſpectat habeatur, non poteſt collatio vitio Simoniæ carere, non magis quàm collatio facta digniſſimo pro præſtatione pecuniæ.

Quod ipſum docet S. Thomas, adſtruens eſſe Simoniam ſaltem in intentione, conferre Beneficium ad preces alterius, licet illæ fiant pro *digno : Si non attendatur*, inquit, *ad dignitatem perſonæ, ſed ad* FAVOREM HUMANUM.

XI. Rectè hanc clauſulam finalem addidit Doctor Angelicus. Nam ſi attendatur ad *dignitatem perſonæ, & non ad favorem humanum*, dum preces porriguntur pro digno, collatio facta ad preces alterius ab omni Simonia, omnique vitio exempta eſſe poteſt.

Si enim Collator ſolùm attendat merita perſonæ per eum, qui preces pro collatione interponit, propoſita ; hujuſmodi *preces* non loco *pretii* alicujus habendæ erunt ; ſed ſimplicis atteſtationis vel expoſitionis *meritorum* : & collatio ad *preces* illius ſubſequuta, non tam in *gratiam* commendantis, vel ut ſibi *favorem* poſtulantis in ſuam *propriam* utilitatem captaret ; ſed propter *merita* perſonæ per ſupplicantem ſeu *preces* porrigentem propoſita & patefacta, cenſebitur facta.

XII. Pariſo. miter ſi inſtans apud Collatorem propro- non ob merita perſonæ per ſupplicantem expoſita, ſed ob addictam ſibi *gratiam* aut *favorem* ad conferendum proceſſerit ; juxta illud S. Thomæ : *Qui dat ſpirituale, ſi principaliter moveatur favore* PRECUM, *vel* TIMORE *rogantis, quantùm ad judicium Divinum Simoniam committit & rogatus & rogans, ſi hoc intendat.*

XIV. Munus *ab obſequio*, ait S. Gregorius, *eſt ſervitus indebitè impenſa.* Hujus muneris interventione cur Simonia committatur, dicit S. Thomas : " Quia idem eſt, quod » aliquis det rem ſpiritualem pro aliquo *obſequio tempo*» *rali* exhibito vel exhibendo, ac ſi daret pro pecunia » data vel promiſſa, quâ illud obſequium æſtimari poſſet.

XV. Eamdem rationem attigit B. Petrus Damiani perſtringens Clericos aulicos, qui exhibendo *obſequia*, Beneficia venabantur, ſe tamen à Simonia immunes gloriabantur, quia *nullam talenti ſummam pro ſuſcipiendis honoribus ſe pepigêre daturos.* " Sed dic mihi, ô Clerice, » inquit Petrus Damiani, quiſquis es, ſi redempto quo» libet aureo vaſe vel prædio, distractor exigeres, ut » retenti apud *te vice pretii* hujuſmodi ſibi *ſedulitatis im*» *pendium* exhiberes, nunquid non poſtmodum conſtanter » aſſereres, te quod acceptum eſt, *juſto pretio* compa» raſſe ? Non videlicet quia pecuniam perſolviſti, ſed » quia *ſervitium* præbuiſti. Diceres enim, & fortaſſe non » impudenter aſtrueres : carius emi, dum tanto me la» bore vexarem, dum toties facultatum mearum ſum» ptus expenderem, quàm ſi ſemel præfixæ quantitatis pe» cuniam numerarem. Nequaquam ergo ſibi innocen» tiam præbeant, & à Simoniacæ hæreſeos maculis ſe » mundos eſſe confidant, qui licet metalla vibrantia non » appendunt, pretium tamen pro ſuſcipiendis honoribus » per ſubjectionis & *obſequii*, quædam *quaſi talenta* per» ſolvunt. " Hæc B. P. Damianus *lib.* 2. *Epiſt.* 1.

XVI. Manifeſtam proinde incurrunt Simoniam qui obſequium ſeu ſervitium Collatoribus aut Patronis *gratis* exhibent, ea conditione tacitâ vel expreſſâ, quod ipſis, occaſione occurrente, de Beneficio providebunt. Similiter & ipſi Collatores eodem vitio irretiuntur, ſi ea ſpe alliciant Clericos, ut ſibi obſequium aut ſervitium *gratis* exhibeant.

XVII. Hoc Simoniæ periculum metuens S. Carolus, *Monuit atque obteſtatus eſt Epiſcopos, alioſque quibus jus eſt conferendi Beneficia, ut familiaribus ſuis certam mercedem conſtituant, ne illi hoc ſubſidio deſtituti, Beneficia Eccleſiaſtica, tamquam* SUÆ OPERÆ, *&* LABORIS PRETIUM *præcipuè ſibi proponant.* In Syn. Mediolan.

XVIII. Eumdem Simoniæ reatum incurrunt, qui Principum, aut aliorum Magnatum liberos, vel Epiſcoporum Nepotes *nullo* aut *exiguo* ſtipendio regendos, erudiendoſve ſuſcipiunt, eâ ſpe, ut Beneficia Eccleſiaſtica ab ipſis, vel eorum favore adipiſcantur.

XIX. Neque labes Simoniæ abſtergetur, tametſi obſequium exhibitum vel exhibendum ſpirituale foret ; quia & ſpiritualem operam exhibentes, tamquam operarii, digni

Digitized by Google

C A P U T III.

Quàm commune aliquando hoc vitium fuerit : & quomodo technis occultatum : & quid ad technas detegendas adhibitum ?

1. *Quando hoc vitium invaleſcere cœperit?*
2. *Tempore S. Gregorii per Galliam & Germaniam invaluerat.*
3. *Similiter in Oriente.*
4. *Vitium hoc eo tempore erat* vetuſtate *inolitum.*
5. *Quantopere ſæculo II. graſſaretur ; & acris Henrici Imp. ſuper eo invectiva.*
6. *Etiam in Italia graſſabatur : & Epiſcopi vitium agnoſcebant ; & veniam ab Imperatore poſtularunt.*
7. *Edictum Imperatoris contra Simoniacos.*
8. *Simonia eo tempore, non reputabatur pro peccato.*
9. *Credebatur conſuetudine vitium hoc excuſari.*
10. *Defendebatur conſuetudine Eccleſia Romana.*
11. *Conſuetudo eſt mera Simoniæ larva.*
12. *Nullum vitium tot palliis & technis tectum fuit, quàm hoc vitium Simoniæ: & quare?*
13. *De Simoniacorum palliis teſtatur Synodus Conſtantinopolitana.*
14. *De eiſdem teſtatur S. Gregorius.*
15. *His palliis detegendis aptiſſima eſt ſententia Chriſti:* Gratis accepiſtis, gratis date.
16. *Eam adverſus Simoniacorum fraudes adhibendam cenſuit citata Synodus Conſtantinopolitana.*
17. *Hac ſententia & alii Patres uſi ; & ad evitandam Simoniæ labem hodie meritò adhibenda.*

I. POſtquam Eccleſia reditibus augeri cœpit ; atque Miniſteriis Eccleſiaſticis proventus opimi, & honores ſæculi annecti, ambitioſi & avari ea mirum in modum ambire & quærere cœperunt ; ipſique Prælati etiam ea penes proventus temporales, & honores ſæculi æſtimantes, lucrum ex iis ſectari.

Hinc mirum ! quantopere vitium Simoniæ ſenſim ipſos Prælatos Eccleſiæ infecerit.

II. Et quidem ſcribit S. Gregorius Virgilio Arelatenſi Epiſcopo *lib.* 4. *Epiſt.* 50. " Quibuſdam namque narrantibus agnovi, quod in Galliarum vel Germaniæ partibus, *nullus* ad Sacrum Ordinem ſine *commodi* ratione perveniat.

III. Idipſum malum per Eccleſiam Orientalem propagatum fuiſſe teſtatur *lib.* 9. *Epiſt.* 40. ſcribens Iſicio Hieroſolymorum Epiſcopo. " Quia verò pervenit ad nos in Orientis Eccleſiis *nullum* ad ſacrum Ordinem, niſi ex præmiorum datione pervenire ; ſi ita eſſe veſtra fraternitas

» maximo Pontifice uſque ad Hoſtianum opprimuntur » per ſuæ damnationis pretium, ac juxta vocem Dominicam in cunctis graſſatur ſpiritale latrocinium.

VI. Poſt hæc ſubjungit Rodulphus : His denique ab » Imperatore acerrimè perlatis, ſtupefacti Pontifices, » quid illi reſponderent, non habebant. Pertimeſcebant » enim ob hanc culpam propriis Epiſcopatuum carere ſedibus. Et quoniam non ſolum in Gallicanis Epiſcopis » hæc peſſima pullulaverat nequitia, verum etiam multò » amplius *totam* occupaverat *Italiam*. (Omnia quippe miniſteria Eccleſiaſtica ita eo tempore habebantur venalia, quaſi *in foro* ſecularia mercimonia.) Cernentes quoque Epiſcopi gravi ſeſe invectione irretitos, miſericordiæ operam implorabant. At ipſe Princeps miſericordia motus, tale conſolationis pertulit verbum : Ite, » inquiens, & quod illicitè accepiſtis, bene diſponere » ſatagite, ac pro anima patris mei, qui hac noxa reus » vobiſcum tenetur, attentius intercedere mementote, » quatenus ei indulgentiam hujus facinoris à Deo poſſitis acquirere.

VII. Monet dein Rodulphus, quod Imperator " propoſuit edictum omni imperio ſuo, ut nullus gradus Clericorum, vel miniſterium Eccleſiaſticum pretio aliquo » conquireretur. At ſi quis dare aut accipere præſumeret, » omni honore deſtitutus, anathemate mulctaretur ; ſpopondit inſuper promiſſum hujuſmodi, dicens : Sicut » enim mihi Dominus coronam Imperii ſola miſeratione » ſua *gratis* dedit ; ita & ego, quod ad religionem ipſius » pertinet, *gratis* impendam. Volo, ſi placet, ut & vos » ſimiliter faciatis.

VIII. Hæc ſæculo undecimo de vitio Simoniæ ſcribebat Monachus ille, quando & B. Petrus Damiani in vita S. Romualdi ſcribere non eſt veritus *cap.* 35. quod hic Sanctus invectus in Simoniacos etiam periculum mortis ſubierit, à Clericis Simoniacis ſibi imminentis : rationem addens : " Quoniam per *totam* illam Monarchiam, uſque » ad Romualdi tempora, vulgata conſuetudine, vix quiſquam noverat Simoniacam hæreſim eſſe peccatum.

Et ſanè hoc habet conſuetudo, ut vitia quantumvis gravia cum in conſuetudinem venerint, *parva* aut *nulla* credantur, teſte S. Auguſtino.

IX. Quin & in hac ipſa materia Simoniæ jam pridem deploravit Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. in *Cap.* 9. ⁒ *De Simonia* : " Putant autem plures (ait Concilium) ex hoc licere, quia legem mortis de *longa* invaluiſſe *conſuetudine* arbitrantur, non attendentes, quod » tantò graviora ſunt crimina, quantò diutiùs infelicem » animam tenuerunt alligatam.

X. Conquerebatur circa idem tempus S. Ivo Carnotenſis, quod Decanus & Cantor aliique Miniſtri Eccleſiæ ſuæ Carnotenſis aliqua exigerent ab his qui Canonici fierent, *me* (ait) *contradicente & perſequente*. At quo ſe telo contra Epiſcopum ſuum defenderent, ſubjungit : " *Romana* » *Eccle-*

Digitized by Google

fixum, omnibus quidem, vel auditu horrendum vitium fuit: ſed cùm adeo hominum ambitioni & avaritiæ faveret, obſervatum jam pridem fuit, nullum vitium tot palliis, ac technis contectum eſſe, quam hoc Simoniæ crimen; quemadmodum ſapientiſſimè reflexerunt ſæculo præterito Patres Concilii Mexicani anno 1585. *lib.* 5. *tit.* 3. "Etſi ab ipſo naſcentis Eccleſiæ initio ſemper Simoniæ vitium abominabile & execrabile, fuerit ac ſacris Canonibus prohibitum, gravibuſque pœnis punitum; tamen ea fuit hominum malitia, ut diverſis *fraudibus & fallaciis* ſua Simoniaca pacta *occultare & palliare* procurent.

XIII. Sæculo quinto Synodus Conſtantinopolitana 73. Epiſcoporum ſub S. Gennadio Patriarcha teſtatur, *multos* SOPHISTICA *calliditate Chriſti præceptum:* GRATIS ACCEPISTIS, GRATIS DATE, *illudere.*

XIV. De his quoque technis & fraudibus ſcribit ad Galliæ Epiſcopos S. Gregorius *lib.* 7. *epiſt.* 111. monet animarum adverſarium his technis ceu quibuſdam retibus uti: "Nam nec venator (ait) feram, aut avem auceps deciperet, vel piſcem piſcator caperet, ſi aut illi laqueum in aperto proponerent, aut ille hamum eſca abſconditum non haberet. Omninò ergo metuenda & cavenda eſt hoſtis aſtutia; ne quos aperta nequit tentatione ſubvertere, latente telo ſæviùs valeat trucidare.

XV. His fraudibus & muſcipulis detegendis, nihil aptius credidere Patres, quàm hanc ſimplicem & apertam Chriſti ſententiam ſive præceptum datum Apoſtolis, & in ipſorum perſona omnibus quibus munia Eccleſiaſtica diſtribuenda committuntur: *Gratis accepiſtis, gratis date.*

XVI. Audiamus ipſos Patres citatæ Synodi Conſtantinopolitanæ ſub S. Gennadio: "Qui inter alias deformitates cum nactus eſſet Eccleſiam illam Simoniaca labe deturpatam, ad eam penitus evellendam, alioſque pravos mores, Synodum colligi feſtinavit," ait Baronius ad *annum* 459. Hi ergo Patres in Epiſtola Synodali & circulari ita ſcribunt: "Cum Dominus & Deus Salvator noſter J. C. ſuis diſcipulis Evangelii prædicationem credidiſſet, eoſque per univerſum terrarum orbem inter homines ad docendum miſiſſet: apertè juſſit, ut quod *gratis accepiſſent*, eis quoque *gratis darent*, non aurum vel argentum, aut alias omnino materiales & terrenas facultates pro eis acquirentes...... Hoc autem præceptum non ſolùm illis, ſed etiam nobis per illos dedit, quos in illorum gradum & locum ſubſtituere dignatus eſt: & oportet, ſicut illi tunc, nos quoque nunc *accuratè & diligenter* ſervare, nec in iis quæ *technas ſophiſticas non admittunt, uti ſophiſticâ calliditate*, nec *aleam periculoſam* jacere. GRATIS, inquit, ACCEPISTIS, GRATIS DATE: non poſſidentes æs, neque aurum, neque argentum in zonis veſtris. *Simplex eſt & aperta hujus mandati ratio, quæ nihil habet varium, nihil quod non ſit facilè & explicatum, nihil quod ſophiſticâ expoſitione egeat.* A me, inquit, accepiſtis Sacerdotii dignitatem. Si mihi pro ipſo parvum quid vel magnum

GRATIS ACCEPISTIS, GRATIS DATE.

CAPUT IV.

Palliatur Simonia ſeparando temporale à ſpirituali; vel dando per modum *Motivi.*

1. *Jam pridem ad palliandam Simoniam fuit temporalium à ſpirituali in collatione Beneficiorum ſeparatio: & quis hujus pallii color?*
2. *Acriter in hos pallii patronos invehitur B. Petrus Damiani.*
3. *Urget Pontificem ut eos proſternat.*
4. *Ratio hujus invectivæ à Petro Damiani adducta.*
5. *Ratio Damiani probata à Paſchali Papa.*
6. *Eam concludentem eſſe probatur.*
7. *Propoſitio huic pallio favens ab Alexandro VII. damnata.*
8. *Fundamentum hujus propoſitionis planè frivolum.*
9. *Pallium hoc tamquam* impudentiſſimum *prætextum reprobavit Synodus Remenſis.*
10. *Sufficienter detegitur hoc pallium per Chriſti ſententiam*, gratis accepiſtis, gratis date.
11. *Innocentius III. hoc unum attendi voluit, an per temporalia perveniatur ad ſpiritualia.*
12. *Idem reprobavit pallium ſub nomine* motivi *contectum.*
13. *Hoc pallio admiſſo facilè omnis Simonia excuſabitur.*
14. *Epiſcopi Belgii hoc pallium reprobarunt.*
15. *Idipſum in Gallia factum.*
16. *Horum cenſuram probavit Innocentius XI.*
17. *Non evitatur Simonia tametſi temporale detur ut concilietur* amicitia *Patroni.*
18. *Idem eſt, ſi muneribus concilietur favor alicujus, qui apud Patronum intercedat.*
19. *Hæc munerum datio ultimatè fit ad obtinendum eâ mediante Beneficium; & per eam Simoniæ ſemita ſternitur.*
20. *Hoc pallium à Facultate Theologica & Epiſcopo Gandenſi reprobatum.*

I. USitatum & antiquum Simoniacorum pallium fuit, temporalium à ſpirituali in Beneficio diſtinctio ſive ſeparatio. Cum enim duo ſint in Beneficio Eccleſiaſtico, nimirum miniſterium Eccleſiaſticum, & jus percipiendi proventus temporales, creditum fuit, omnem Simoniæ labem evitari, ſi hæc duo à ſe mutuò ſeparentur; & prius, ſcilicet ſpirituale *gratis* detur, alterum quod temporale eſt, temporali quoque compenſetur. "Quia cum hoc fit, non diſtrahitur Eccleſia (inquiunt) *ſed facultas:* nec emitur *Sacerdotium*, ſed POSSESSIO *prædiorum.* Sub hac enim præſtatione pecuniæ *opes tantùm*, non honoris vel Eccleſiæ redimitur

Cap. 7. "Quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec » alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.

VI. Rationem hanc eſſe concludentem, intelliget, qui attenderit, jus percipiendi proventus temporales eſſe *conſequenter*, ut loquuntur, annexum officio ſive titulo Eccleſiaſtico: id eſt, jus hoc dari *propter officium*; adeò ut neceſſariò & ex juſtitia debeatur, & competat illi qui titulum habet: ac proinde ſi titulus *gratis* in aliquem tranſlatus ſupponatur, jam hoc ipſo jus percipiendi proventus illi annexum tranſlatum cenſeatur; ac per conſequens, nihil pro hujus juris tranſlatione exigi queat; cum jus illud jam tranſlatum ſit, & acquiſitum ſit illi cui titulus *gratis* datus ſupponitur.

VII. Unde meritò Alexander VII. hanc inter alias moralis Chriſtianæ relaxativas propoſitiones damnavit: "Non eſt contra juſtitiam, Beneficia Eccleſiaſtica non » conferre gratis, quia collator conferens illa Beneficia » Eccleſiaſtica pecunia interveniente, non exigit illam » pro collatione Beneficii, ſed veluti *pro emolumento tem-* » *porali*, quod tibi conferre non tenebatur.

VIII. Fundamentum damnatæ hujus propoſitionis, quod præfert bis verbis, *quod tibi conferre non tenebatur*, planè frivolum eſt. Nam etſi abſolutè non tenebatur illi conferre Beneficium, quia poterat non conferre; tamen ſi Beneficium conferat, non poteſt temporale ei annexum ſubtrahere.

IX. Rectè proinde dixerunt Patres Synodi Remenſis anno 1583. titulo *De Simoniacis num.* 6. "Impuden- » tiſſimum proinde prætextum deteſtamur, qui de ſo- » lo proventu reque temporaria Canonicatûs ſe paciſci » dicunt; cum ea ſpirituali tam arcto ſit annexa vinculo, » ut non magis ab ea divelli queat, quam in homine vi- » vo manente corpus à ſua anima.

X. Sed quid multis opus eſt argumentis, ſola expendatur Chriſti ſententia, *Gratis accepiſtis, gratis date*; attendantque hujuſmodi Collatores aut Patroni, num Canonicatum vel Beneficium *gratis* dederint, dum hoc prætextu, notabilem pecuniæ quantitatem aliudve temporale pro collatione aut præſentatione acceperunt; vel an ipſi qui mediante ea pecuniæ alteriuſve muneris datione impetrarunt, *gratis* Beneficium, conformiter ad dictam Chriſti ſententiam, acceperint.

Quis enim dicet, *gratis* Beneficium eſſe collatum, ubi pro eo aſſequendo oportuit notabilem ſummam pecuniæ numerare? Nec ſine hac datione ad Beneficium perveniretur?

XI. Quapropter jam pridem Innocentius III. *in Cap.* 34. ∷ *De Simonia*, Simoniacum pronuntiare non dubitavit Clericum, qui quibuſdam Canonicis donationem fecerat, ea intentione, ut *per temporalia quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci*; unà tamquam Simoniacos condemnans Canonicos, *ſi non eſſent eum, niſi tem-*

...ſciant, quod non per pretii, ſed per modum *motivi* munera offerant? Quidni & ipſe Simoniacorum Anteſignanus hoc titulo excuſari potuiſſet? Quid enim offerendo pecuniam Apoſtolis, aliud intendebat, niſi ut per hanc oblationem tamquam medium ſeu *motivum* Apoſtolos moveret, ut ipſi darent & hanc poteſtatem, ut cuicumque impoſuiſſet manus, acciperet Spiritum Sanctum?

XIV. Quapropter anno 1655. poſtulante Gandenſium Antiſtite Antonio Trieſt Facultas Theologica Lovanienſis prædictum Caſuiſtarum aſſertum, tamquam merum Simoniacæ pravitatis palliamentum & apertiſſimum Chriſti præceptum evertens, ac omnibus Simoniacis latiſſimam ad Sacerdotia & Beneficia Eccleſiaſtica portam pandens, reprobavit.

Hujus judicium ſequutus Epiſcopus Namurcenſis in Synodo ſua anno 1659. inter opiniones, quarum praxim interdicit Confeſſariis ſuæ Diœceſis, donec à Sancta Sede aliter ordinatum fuerit, hoc quoque Caſuiſtarum aſſertum repoſuit *num.* 6.

XV. Epiſcopi quoque Gallicani pernicioſiſſimum hoc Simoniæ pallium detegere non prætermiſerunt; atque præ cæteris Archiepiſcopus Senonenſis in Synodo ſua Diœceſana, hac acerrimâ quidem, ſed nequaquam ultra meritum, cenſurâ aſſertum illud perſtrinxit: "Hæc » doctrina quæ Simoniæ contra jus divinum crimine eos » omnes liberat, qui pecuniam propter Sacerdotia vel » dederunt, vel acceperunt, modò pecunia MOTIVI » locum habeat non PRETII; tota falſa, nefaria, im- » pia eſt, hæreſim Simoniacam toties à ſanctis Conciliis » & Pontificibus damnatam, ſubdolè renovans, & ad im- » plendam lupis Eccleſiam, & corrumpendam ejus in ip- » ſo fonte, hoc eſt Sacerdotum Ordine, ſanctitatem in- » venta.

XVI. Tandem anno 1679. Innocentius XI. omnium illarum cenſurarum juſtitiam probans & roborans, inter alias 65. quas omnes, *& unamquamque ipſarum, ſicut jacent, ut minimum tamquam ſcandaloſas & in praxi pernicioſas*, damnavit & prohibuit, & hoc Caſuiſtarum aſſertum retulit *num.* 45.

XVII. Alii nonnihil ſubtilius ſeipſos fallentes, nolunt munera per modum *motivi* Patronis aut Collatoribus dare, ut eos ad Beneficium conferendum immediatè moveant, vel inducant, ſed muneribus ſibi amicitiam vel favorem Patronorum aut Collatorum conciliant; ut ea mediante facilius Beneficia obtinere queant: quaſi non ſat evidens eſſet, ea munera *ultimatè* dari, ut iis mediantibus ad Beneficia perveniatur: quodque ipſa Beneficiorum aſſecutio, quæ amicitiæ conciliandæ *finis* eſt, magis ſit in intentione, quam amicitiæ & favoris conciliatio, quæ dumtaxat *medium* eſt. An forſan finis *gratis* obtinetur, dum media pretio mercari oportet?

XVIII. Nonnulli omnia in ſecuro poſita autumant, ſi nihil Patronis aut Collatoribus dent, ſed muneribus ſi-

Digitized by Google

XX. Merito proinde Facultas Theologica rogata ab antedicto Gandenſium Antiſtite judicium ſuum dare ſuper hac propoſitione : *Pro intercesſione ad Beneficium obtinendum poteſt aliquid dari ſine Simonia ſuſpicione*, illam hac cenſura perſtrinxit : *Falſa eſt, pernicioſa, hominibus ambitioſis & indignis aditum aperiens ad Beneficia per pecuniam promiſcuè procuranda.*

CAPUT V.

De Palliis ſub ſpecie *pietatis* : item *redemptionis vexæ* ; *& gratitudinis remunerationis.*

1. *Pallium ſub ſpecie pietatis execratur S. Baſilius.*
2. *Hanc larvam, tamquam diabolicam fraudem inſigniter exagitat S. Gregorius.*
3. *Abominabile judicat exſtruere Monaſteria ex pecuniis Simoniacè acceptis.*
4. *Mores hodiernos deſcribit Gregorius.*
5. *Cavendum ne ſub obtentu eleëmoſynæ Simonia committatur.*
6. *Pro obtinendo Beneficio nihil Eccleſiæ aut pauperibus tribuendum.*
7. *Quomodo ſub hoc pallio Monachi ſubinde Simoniam committant?*
8. *Item & Eccleſiaſtici largas eleëmoſynas facientes.*
9. *Hoc Simoniacorum pallium ſatis detegitur per Chriſti ſententiam*, gratis accepiſtis, gratis date.
10. *Larva Simoniæ ſub ſpecie* redimendæ vexæ *jam pridem uſitata.*
11. *Per redemptionem vexæ intenditur pacifica Beneficii poſſeſſio.*
12. *Super Beneficio mediante temporali tranſigi nequit.*
13. *Tranſigi ſub obligatione refundendi expenſas à Pontifice improbatum.*
14. *Sub redemptione vexæ ſæpius latere Simoniam probat Lucius III.*
15. *Quid obſervatum voluerit S. Carolus, ne ſub prætextu redimendæ vexæ committeretur Simonia?*
16. *Quo fundamento nitatur larva gratitudinis.*
17. *Si hæc larva admittatur, etiam Simon Magus & Giezi eſſent à Simonia excuſandi.*
18. *Epiſcopi hanc larvam damnarunt ; quorum judicium probavit Innocentius XI.*
19. *Oſtenditur, dari tamquam pretium, quod dicitur dari per modum gratitudinis aut remunerationis.*
20. *Unde colligi poſſit, data titulo remunerationis reverà dari pro obtentione Beneficii ; iiſque Collatorem motum eſſe ad conferendum?*

I. SÆculo quarto de hoc pietatis pallio ſcribit, illudque execratur S. Baſilius in Epiſtola ad Epiſcopos ſibi ſubjectos, quæ refertur inter Canones ejuſdem Sancti *Can.* 91. apud Balſamonem : " Aiunt quidam (inquit) » nonnullos veſtrûm accipere pecunias ab iis qui ordi-

» ſi aperto proponeret, [illegible] » tum non haberet. Omnino ergo metuenda & cavenda » eſt hoſtis aſtutia ; ne quos aperta nequit tentatione ſubvertere, latente telo ſævius valeat trucidare. Neque » enim eleëmoſyna reputanda eſt, ſi pauperibus diſpenſetur, quod ex illicitis rebus accipitur : quia qui hac » intentione malè accipit, ut quaſi bene diſpenſet, gravatur potiùs, quàm juvatur.

III. Ex quibus ulterius infert : " Unde etiam illud certum eſt, quia etſi Monaſteria aut Xenodochia vel quid » aliud de pecunia quæ pro ſacris Ordinibus datur, conſtruantur, mercedi non proficit : quoniam dum perverſus emptor honoris in locum ſanctum tranſmittitur, & » alios ad ſuam ſimilitudinem ſub commodi datione conſtituit, plura malè ordinando deſtruit, quàm ille poteſt » ædificare qui ab eo pecuniam Ordinationis accepit.

IV. Ad hæc verba Gregorii reflectens eruditus operum S. Gregorii Reviſor, & notarum auctor, ait : " Quàm » graphicè noſtrorum hominum mores depingit, qui » furta & latrocinia publica, piorum locorum ædificatione redimere ſe putant : hoſtiæ abominabiles quæ offeruntur ex ſcelere, *Proverb.* 21.

V. Poſt hæc concludit Gregorius : " Nimis ergo declinandum eſt, dilectiſſimi Fratres, ſub obtentu *eleëmoſynæ*, peccata Simoniacæ hæreſeos perpetrare. Nam aliud » eſt, propter peccata eleëmoſynas facere, aliud propter » eleëmoſynas peccata committere. " Apud Gratianum *Cauſ.* 1. *quæſt.* 1. *Can.* 27.

VI. Eodem fundamento inſiſtens Alexander II. apud Gratianum *Cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *Can.* 9. poſtquam prohibuit ſub graviſſimis pœnis alicujus muneris interventu Beneficia diſtribui, ſub eiſdem pœnis conſtituit, ut " nullus » cujuſcumque gradus Clericus pro Eccleſiæ Beneficio » aliquid audeat conferre, aut *fabricæ Eccleſiarum* vel » *donariis Eccleſiarum*, ſeu etiam quod pauperibus ſit » tribuendum.

VII. Rectè proinde intulit Chriſtianus Lupus Diſſertatione 2. prooemiali ad tomum 3. ſcholiorum *cap.* 2. " Quocirca Clerici & Monachi quotquot hodie apud » Laicos aut Eccleſiaſticos Principes agunt *proxenetas* ac » *intercesſores*, impetrare conantes promotionem aut nominationem Prælatorum, qui *ipſorum pauperes Eccleſias, Collegia, Monaſteria aut Xenodochia ditare, adjuvare, vel ornare obligentur*, committunt pleniſſimam » Simoniam, & ſuis perſonis ac rebus evocant divinam » maledictionem. Etiam Artifices, & quivis hiſce intercesſionibus promoti ...... Et hinc vides à Magnatibus » quoque, pergit idem Lupus, dum quid à nominatis » Epiſcopis vel Abbatibus exigunt quaſi ad publicas Regni neceſſitates, omninò committi Simoniam.

VIII. Similiter, qui largas eleëmoſynas, aut donaria faciunt in exſtructionem Monaſteriorum, aut ſuſtentationem familiæ ſive Congregationis aut Conventus, ut per eorum intercesſionem ſibi Patronorum aut Collatorum gratiam conciliare queant ; & ea mediante ad Beneficia ſibi viam ſternere ; nequaquam à Simonia exempti ſunt : utpote

Digitized by Google

Quidnî mediante temporali *ſpirituale* aſſequi dicendus eſt, qui eo mediante jus, quod alter habet, aut habere prætendit, aſſequitur; aut ut ei in ſuum favorem renuntiet, obtinet?

XII. Conſultus Alexander III. utrum de Eccleſiaſtico Beneficio in *litigium* deducto poſſit fieri tranſactio; reſpondit, *quod tranſigi ſuper re ſacra & litigioſa non poteſt.* Ratio ſubjungitur: " Etenim res ſacræ ut poſſi„ deantur aliquo dato vel retento ſeu promiſſo, ſpeciem „ credimus habere Simoniæ." *Cap.* 7. ꝟ. *De Tranſact.*

Quibus verbis ſignificat Pontifex, revera res ſacras aliquo dato vel promiſſo poſſideri, dum temporale datur, ut collitigans à lite deſiſtat; & collitigantem à *vexa* liberando, *pacificè* poſſidere ſinat.

XIII. Idem Pontifex in *Cap.* 4. ꝟ. *De Pactis*, non duxit admittendam pactionem inter quoddam Monaſterium, & quemdam P. Clericum in cauſa quæ ſuper Eccleſia & Capella de L. vertebantur; qua convenerant, " quod eidem P. pro expenſis quas fecerat, tres marchæ „ argenti ſolverentur, idem P. liti cederet, & à Mona„ chorum infeſtatione ceſſaret.

Cur hanc pactionem probare recuſaverit, adjungit: *Pro eo quod videretur pravam illicitæ pactionis ſpeciem continere.*

XIV. Hæc ſat oſtendunt, ſub *redemptione vexæ* non raro poſſe latere Simoniacam pravitatem; quod apertius indicat reſolutio Pontificis in *Cap.* 23. ꝟ. *De Simonia.*

Secreta enim inſinuatione monſtraverat Matthæus Cardinalis Lucio III. quod " cum quidam ad Eccleſiæ regi„ men de voluntate majoris partis Fratrum fuiſſet electus, „ paucis contradicentibus: quidam amicus de ejus con„ ſcientia & voluntate turbata, ei qui Magiſter diſcor„ diæ videbatur, certæ quantitatis munus exſolvit, & ſic „ contradictio ceſſavit." Poſtea dubitare incœpit Electus, num eſſet à labe Simoniæ prorſus immunis? Cum enim *major pars* Fratrum eum elegiſſet *paucis* tantùm contradicentibus, non niſi mera *vexæ redemptio* fuiſſe videri poterat.

Conſultus tamen Pontifex reſpondit: *Multum tibi conſulis, ſi adminiſtrationem celeriter ac ſponte dimittas, illius verbi memor exiſtens:* NIHIL PRODEST HOMINI, SI UNIVERSUM MUNDUM LUCRETUR: ANIMÆ VERO SUÆ DETRIMENTUM PATIATUR.

Notat hîc Gloſſa, quod quidem dicat Pontifex, *conſulis*: " quia peccatum *occultum* erat; unde illum ex„ preſsè prohibere non poterat, niſi *conſulendo*. Et licet „ dicatur, *conſulis*, neceſſitatem tamen importat, ſi vult „ ſalvari: quia niſi renuntiet, ſalvari non poteſt.

XV. Prudentiſſimè proinde S. Carolus, ne, ut ipſe lo-

niæ definitionem, *Studioſa voluntas emendi vel vendendi pretio temporali rem ſpiritualem vel ſpirituali annexam*, quàm ad Chriſti præceptum, *gratis accepiſtis, gratis date*, prædictamque definitionem juxta externum verborum corticem rigorosè interpretantes, à Simonia vendicare præſumpſerunt dantes & accipientes temporale pro ſpirituali, *modò temporale ſit ſolùm* GRATUITA COMPENSATIO *pro ſpirituali, aut econtra*, quaſi hoc modo dare vel accipere temporale pro ſpirituali, non eſſet vendere vel emere ſpirituale pretio temporali.

XVII. Sanè ſi hi & ſimiles prætextus *gratitudinis* ſub vocabulo *gratuitæ compenſationis* excuſent; requiraturque verbis expreſſis inita emptio-venditio, jam Simonia adeo exulabit à rebus humanis, ut ne ipſe quidem Simoniacorum pater Simon (de quo *Actorum* 8.) Simoniacus fuiſſe dicendus ſit: injuſteque in eum Petrus duram illam ſententiam pronuntiaverit, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem: quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri.* Neque Giezi eorumdem Simoniacorum atavus meruiſſe dicendus erit lepram qua divinitus percuſſus fuit 4. *Regum cap.* 5. Neuter enim pro dono ſpirituali pretium obtulit aut exegit. Simonis verba ſunt, *Date*, inquit, *& mihi hanc poteſtatem.* Dari ſibi petit non vendi. Pecunias offert, ſed tamquam motivum; vel pro gratuita compenſatione, ubi Apoſtoli dediſſent quod petebat. Giezi quoque abſit ut pactum inierit: ſed cum Naaman ſponte ex benevolentia obtuliſſet munera, quam *Benedictionem* vocat, & Propheta ea recuſaſſet; ipſe cucurrit poſt Naaman, & oblatum acceptavit. *Da*, ait, *talentum argenti & veſtes mutatorias duplices.* Hodie id diceretur, *Par chirothecarum.*

XVIII. Meritò proinde Facultas Theologica Lovanienſis inſtante ſæpe dicto Gandenſium Antiſtite, cenſuravit hanc propoſitionem, tamquam Simoniacæ pravitati portam latiſſimè aperientem: " Dare temporale pro ſpi„ rituali non eſt Simonia, quando per temporale fit ſo„ lùm *compenſatio gratuita* pro ſpirituali, aut econtra.

Praxim ejuſdem omnibus quoque interdixit in Synodo ſua Diœceſana anno 1659. Epiſcopus Namurcenſis.

Horum judicium tandem probavit Innocentius XI. anno 1679. eandem propoſitionem inter alias 65. laxioris moralis quadrageſimam quintam condemnans.

XIX. Hujuſmodi doctrinæ auctores non videntur attendiſſe, aut noluiſſe attendere, quod tametſi ille mentis intuitus adhibeatur, ut temporale non conſideretur tamquam *pretium*, interim *reipſa* tamquam pretium detur; uti evidenter patet ex eo, quod exactè ratio valoris iniri ſoleat; & expendi quantum illud ſpirituale, vel temporale ipſi annexum, utilitatis importet: verb. gr. quantum annui proventus habeat Beneficium, ut ſic res rei

Digitized by Google

CAPUT VI.

De pœna depoſitionis Simoniacorum, & nullitate proviſionis Simoniacæ.

1. *Primis ſæculis pœna tantum decreta in Simoniacas Ordinationes: & quare?*
2. *Synodus Calchedonenſis Simoniacè Ordinatum de ſuo gradu dejicit.*
3. *Synodus VI.* deponi *mandat.*
4. *Simoniacè Ordinantes & Ordinatos* à Sacerdotio cadere *ſuppoſuit S. Taraſius.*
5. *Hæc depoſitio erat* perpetua.
6. *Probatur teſtimonio Leonis IV. Simoniacè Ordinatum nec poſt* actam pœnitentiam *Sacerdotio reſtitui.*
7. *Imò Ordinationes Simoniacas quaſi* ſubſtantialiter *irritas dixere Canones.*
8. *Saltem fuere irrita quoad executionem in* perpetuum.
9. *Hanc perpetuam depoſitionem multis urſit S. Taraſius.*
10. *Depoſitionis hujus juſtitia oſtenditur.*
11. *Canones loquentes de Simoniacis Ordinationibus, etiam complectuntur Simoniacas Beneficiorum proviſiones.*
12. *Probatur auctoritate Alexandri II.*
13. *Caliſtus II. Ordinationem & proviſionem Beneficii Simoniacam quoad pœnam depoſitionis conjunxit.*
14. *Recentiora Pontificum & Synodorum Decreta Simoniacas proviſiones Beneficiorum irritas declararunt.*
15. *Martinus V. in Concilio Conſtantienſi eas declaravit* nullas ipſo jure.
16. *Idipſum declaravit Pius V.*
17. *Ad hanc nullitatem ſufficit Simonia conventionalis.*
18. *Qui hanc* nullitatem *reſtringunt ad Simoniam* realem, *verba Canonum contra eorum naturalem ſenſum contorquent.*
19. *Reſtrictio hæc ab Urbano II. jam pridem rejecta.*
20. *Oſtenditur quàm futili fundamento hæc reſtrictio nitatur.*
21. *Quis præcipuus Eccleſiæ ſcopus in decernenda hac pœna nullitatis & depoſitionis?*
22. *Qui per Simoniam à Parentibus commiſſam ordinati ſunt, etiam deponendi ſunt.*
23. *Etiamſi* ignorante *Ordinato Simonia ſit commiſſa.*
24. *Hanc nullitatem clariſſimis terminis exprimit Decretalis Celeſtini III.*
25. *Niſi ſit facta in fraudem proviſi.*
26. *Proviſus per Simoniam, licet ipſo* ignorante *commiſſam, tenetur Beneficium dimittere.*
27. *Monuit B. Petrus Damiani Simoniacos, ut Ordines ſponte dèſererent.*
28. *Multi etiam Epiſcopi convicti rationibus Damiani ſuas Sedes dimittere promiſerunt.*
29. *Sed promiſſis non ſteterunt; & quàm difficulter Simoniaci convertantur.*

39. [illegible], *licet ſuper ea non pronuntiet?*
40. *Simoniacus etiam tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum.*
41. *Etiamſi Simonia ſit* occulta.

I. QUia primis ſæculis, nondum erectis Beneficiis, Simonia præcipuè circa ipſas Ordinationes verſabatur, uti ſupra *cap.* 2. oſtenſum eſt, etiam pœnæ jam pridem in Simoniacos decretæ, ipſas Simoniacas Ordinationes ſpectabant.

II. Synodus Calchedonenſis *Canone* 2. ſtatuit: " Si » quis Epiſcopus propter pecunias Ordinationem fecerit, » & ſub pretio redegerit gratiam, quæ vendi non poteſt, » ordinaveritque per pecuniam Epiſcopum, Chorepiſ- » copum, Presbyterum, vel Diaconum, vel aliquem eo- » rum qui in Clero annumerantur, vel propter pecu- » nias promoverit œconomum, vel defenſorem, vel pa- » ramonarium, vel omnino aliquem ex Canone, turpis » quæſtus gratia: qui hoc tentaſſe convictus fuerit, de » proprio gradu in periculum veniat: & qui eſt ordina- » tus, ex ordinatione vel promotione quæ inſtar merca- » torum venundatur, nihil juvetur: ſed ſit à dignitate » vel curatione alienus quam pecuniis adeptus eſt.

Hunc Canonem innovans Synodus II. Aurelianenſis *Can.* 4. ait: " Si quis Sacerdotium per pecuniæ nundi- » nas execrabili ambitione quæſierit, abjiciatur ut re- » probus.

Idipſum declarant Synodus Aurelianenſis V. Turonenſis II. Cabilonenſis, item Remenſis II.

III. Et Synodus VI. vulgò Trullana *Can.* 22. ait: " Eos, qui per pecunias ordinati, ſive Epiſcopi, ſive » quicumque Clerici, & non ſecundum probationem & » vitæ optionem, *deponi* præcipimus.

IV. Et Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus in Epiſtola lecta & probata in Synodo Nicæna II. intrepidè pronuntiat: " Omnis Epiſcopus vel Presbyter, aut Dia- » conus convictus, quod pro muneribus Ordinationem » dederit, vel acceperit, *à Sacerdotio cadit.*

V. Hæc depoſitio juxta phraſim antiquorum Canonum abſolutam & perpetuam, nulla pœnitentia delebilem irregularitatem ſignificabat. *Depoſitio enim ex natura ſua eſt perpetua ac irreparabilis*, ait Lupus in Diſſertatione 3. proœmiali præfixa tomo 3. Scholiorum *pag.* 241.

VI. Unde interrogantibus Britonum Epiſcopis: "Utrum » Simoniacè Ordinati poſſint in Ordine *pœnitentiam* age- » re, aut tantummodo *extra Ordinem* & Sacerdotalem » fieri gradum: " Reſpondit Leo IV. " Convictis & iis, » qui tam deteſtabile nefas (quod jam multis damnatum » eſt Conciliis) peregiſſe noſcuntur, *nullâ pœnitentiâ* » poſſumus ſubvenire, & tot ſpiritualibus Patribus ob- » viare, ſed in illorum Patrum ſententiam me convenire » omnibus certum ſit. " *Cauſ.* 1. *q.* 7. *Can.* 5.

VII. Hic evidenter ſupponit Leo IV. Simoniacè Ordina-

Digitized by Google

ex ovili Chriſti ejiciatur, qui *non intravit per oſtium in ovile ovium; ſed aſcendit aliunde*, nimirum tamquam *fur & latro?*" Nullus verò in Eccleſia Prælatus, ait Gre» gorius VII. per oſtium, hoc eſt per ipſum Dominum, » ad Paſtoralem curam intravit, qui per avaritiam, id » eſt, idolorum ſervitutem, ad hoc officium pervenit. » Non eſt ergo indignum hujuſmodi mercatorem ſive » mercenarium ſub nomine furis infamari, cujus furti» vam irreptionem non expavit imitari." In Concil. R. I. *Can.* 10.

XI. Quantumvis Canones citati nominatim agant de his, qui per Simoniam ordinati ſunt; eo quod juxta diſciplinam illius temporis, per ſolam Ordinationem ad Eccleſiaſticos gradus aſcenderetur, indubitatum tamen eſt, eos etiam comprehendiſſe, qui mutata Eccleſiæ diſciplina ad ſacra miniſteria & Dignitates Eccleſiaſticas non quidem per Ordinationem, ſed per Beneficiorum inſtitutionem Simoniacè acceptam, promoverentur.

XII. Unde Alexander II. qui ſub medium ſæculi undecimi ſedit, non dubitavit citatum Canonem Calchedonenſem applicare iis qui Beneficium Eccleſiæ vendere vel emere præſumpſerint, in Epiſtola ad Clerum & populum Lucenſem apud Gratianum *Cauſ.* 1. *q.* 3. *Can.* 9." Si ali» quis divinorum præceptorum & animarum ſalutis im» memor, inquit, *Beneficium Eccleſiæ* iniqua cupiditate » ductus, vendere vel emere temerario auſu præſumpſe» rit, *ſicut in Chalcedonenſi Concilio definitum eſt*, gradus » ſui periculo eum ſubjacere decernimus, nec miniſtrare » poſſit Eccleſiæ, quam pecunia venalem fieri concu» pivit.

XIII. Similiter Caliſtus II. qui ſedit ſæculo XII. quando jam diſciplina hæc, collationem Beneficiorum ab Ordinatione ſeparans, omnino invaluerat, utramque quoad hanc pœnam conjunxit, dicens:" Si quis in Eccleſia Or» dinationem vel *promotionem* per pecuniam acquiſierit, » acquiſita prorſus careat dignitate.

XIV. Infinita propemodum ſunt poſteriorum Pontificum & Synodorum Decreta, quæ ipſas Beneficiorum collationes Simoniacas, irritas, & omni planè effectu vacuas declarant, nullumque jus earum vigore proviſis quæri, aſſerunt; ac ſignanter in Extravagante Pauli II. quæ incipit, *Cum deteſtabile*, referturque ſub titulo *De Simonia* inter Extravagantes communes; ubi dicitur: " Per electiones verò, poſtulationes, confirmationes, » proviſiones, ſeu quaſvis alias diſpoſitiones, quas Simo» niaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino ca» reant in Eccleſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, Perſo» natibus, Officiis Eccleſiaſticis, & quibuſvis Beneficiis, » aut aliquo eorum cuiquam jus nullatenus acquira» tur.

Cum dicatur per hujuſmodi electiones & proviſiones *cuiquam jus nullatenus acquiri*, rectè concluditur, has

Ex his aliiſque tum Pontificum, tum Synodorum Decretis evidens eſt, proviſiones Beneficiorum Simoniacè factas eſſe *ipſo jure* irritas.

XVII. Illud quoque ex citatis textibus manifeſtum eſt, ſufficere ad eam nullitatem, quod proviſiones ſint Simoniacæ; uti rectè notat Garcias de Beneficiis *parte* II. *cap.* 1. ubi unà ſolidè refutat eos, qui hanc nullitatem dumtaxat inductam volebant, quando intervenit Simonia *realis*, ſive quando *realiter* munera data fuerunt; non autem quando ſola Simonia *conventionalis* interceſſit; id eſt, quando quidem de muneribus dandis conventum eſt; ſed nondum conventioni ſatisfactum fuit per *realem* munerum ſolutionem.

XVIII. Et ſanè cum ipſa *conventionalis* Simonia ſit æquè vera & formalis Simonia, quam *realis*; contra verba & mentem Pontificum & Synodorum torquent eorum Conſtitutiones, qui eas ad Simoniam *realem* reſtringere audent.

Adhæc quid intereſt, ſi mediante parata pecunia, vel promiſſa & addicta pecunia aſcendat? Nonne utrobique mediante pecunia ad Beneficium aditum ſibi pandit?

XIX. Unde jam pridem Urbanus II. apud Gratianum *Cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *Can.* 5. hac ſubtilitate nondum adinventâ, *datam & promiſſam* pecuniam confundit, dicens. " Ea » quæ à SS. Patribus de Simoniacis conſtituta ſunt, nos » quoque & judicio Sancti Spiritus, & Apoſtolica aucto» ritate firmamus. Quidquid ergo vel in Sacris Ordini» bus, vel in Eccleſiaſticis rebus, vel data vel *promiſſa* » pecunia acquiſitum eſt, nos irritum eſſe, & nullas un» quam vires habere cenſemus.

Hìc evidenter ſupponitur, ſolam *promiſſam* pecuniam adeoque *conventionem* de danda pecunia ſufficere, ut *irritum* ſit, quidquid per hanc promiſſionem obtentum fuerit.

XX. Dicitur quidem in citata Extravagante Pauli II. §. *Statuentes*: *Qui quomodolibet* DANDO *vel* RECIPIENDO *Simoniam commiſerint*: è quibus Navarrus aliique nonnulli concluſerunt, *dationem & receptionem* requiri, ut nullitas ipſius proviſionis inducatur.

Verum in hoc §. non de nullitate proviſionis agitur; ſed de excommunicatione Simoniacorum.

Deinde uti bene reflectit Garcias loco citato *num.* 44. " illa verba referuntur ſolum ad ſpirituale, nempè Ordi» nes vel Beneficia, de quibus in præcedentibus actum » erat. Eorumque planus ſenſus eſt, quod qui in quomo» dolibet Simoniam commiſerint dando vel recipiendo » Ordines, vel Beneficia, ſententiam excommunicationis » incurrant.

Interim hìc videmus, quod & in multis aliis materiis contigit, quàm levi, ne dicam futili fundamento, nonnulli recentiores Theologi in laxiora proni, & hos cæco impetu ſequuti nonnulli Canoniſtæ, à tenore Canonum receſ-

reſignaſſet. Sed hi Reſignanti compatientes, de *novo* eum in ſuum Canonicum elegerunt, *ita videlicet quod per electionem iſtam* POSTREMUM *locum in choro & in aliis obtineret.* Requiſivit ſuper his à Pontifice, " Utrum juxta » *priorem* receptionem ſuum locum recuperare debeat, » vel valeat? " Reſpondit Pontifex: " Ut indulgentia quam » Fratres tui tibi feciſſe noſcuntur, contentus exiſtas, ra» tione *prima* receptionis *nihil* audeas in ipſa Eccleſia » vindicare. " *Capite 26.* ;; *De Simonia.*

Hîc à patre commiſſam fuiſſe Simoniam filio *ignoto* notat Gloſſa, quia alias Capitulum etiam conſentiente Epiſcopo ad eamdem Eccleſiam reeligere non potuiſſet; ut hîc cum Gloſſa communiter monent Doctores.

Ulterius obſervat Gloſſa, quod poſtquam cognovit Simoniam fuiſſe commiſſam à patre, debuerit ipſe dimittere: ideoque ſupponit evidenter ipſa Gloſſa, primam electionem, ratione Simoniæ paternæ, fuiſſe *nullam*; quod & hîc notat Cardinalis Hoſtienſis, probatque hanc pœnam nullitatis eſſe juſtam.

XXIV. Itaque electio aliave proviſio Beneficialis ipſo jure nulla eſt, nullumque jus tribuit Proviſo, ſi quocumque modo Simoniaca fuerit; tametſi etiam *ipſo* Proviſo omnino *ignorante* intervenerit: quod clarioribus terminis exprimitur in *Cap. 27.* ;; *De Simonia.*

Cum enim à quodam Capitulo " quatuor eſſent conſti» tuti, qui debebant quemdam eligere in Plebanum: » amici ejus, de cujus electione ſpes habebatur, uni, vel » omnibus eligentium promiſerunt ſe pecuniam ſolutu» ros, *eo tamen ignorante*, qui hujuſmodi promiſſione in» terveniente poſtmodum eſt electus.

Super hac electione conſultus Celeſtinus III. reſpondit: " Niſi conſtaret, illos qui promiſſum tale fecerunt, » per fraudem in diſpendium illius, qui eligendus erat, » id malitioſè egiſſe: quamvis *ipſe promiſſionis conſcius* » *non ſit*, ejus tamen electio tamquam Simoniaca pravi» tate præſumpta, eſt *penitus* reprobanda.

XXV. Ex hac Decretali uno conſenſu concludunt Canoniſtæ, quod electio facta per Simoniam penitus ſit *nulla*, etiamſi *ignorante* Electo intervenerit: niſi *malitioſè* ſeu in *fraudem*, non ad promovendam electionem, ſed potius ad eam corrumpendam ſive vitiandam, quæ futura prævidebatur, commiſſa fuerit: eò quòd hoc caſu ipſa Simonia propriè ipſam electionem non infecerit: cum ſupponatur, quod etiam ea non interveniente electio facta fuiſſet.

XXVI. Hîc quoque notant Canoniſtæ, quod licet Simonia ſit commiſſa *ignorante* proviſo, nihilominus teneatur dimittere Beneficium, tamquam nulliter & ſine Canonico titulo acquiſitum: cui conſonant quæ de Malguino Nivernenſi Epiſcopo in Actis diei tertiæ Concilii Remenſis anno 1049. præſente Leone IX. leguntur: " Nivernenſis Epiſcopus ſurrexit (inquiunt acta) pro » Epiſcopio plurimum pecuniæ confeſſus eſt à parentibus » datum fuiſſe, *ſe tamen ignorante*..... ideoque ſi Do» mino Papæ & præſenti Conventui dignum videretur, » converſationis ſe promittebant Ordinem feſtinare.

XXIX. Hîc elucet, nullatenus dubitaſſe S. Romualdum, quin juxta ſacros Canones Simoniaci ſuas Sedes dimittere deberent: ſed hoc merito notandum quod adjicitur: " Ex quibus (Epiſcopis) tamen vir ſanctus » quamdiu vixit, neſcio ſi vel unum convertere potuit. » Eſt enim venenata illa hæreſis, præſertim in Epiſcopali » ordine, tam dura, & ad convertendum rigida, ut ſem» per promittens, ſemper de die in diem producens, » atque in futurum procraſtinans, faciliùs poſſit Judæus » ad fidem converti, quam hæreticus latro plenè ad pœ» nitentiam provocari.

Et ſanè tot vinculis retinentur alligati, qui interveniente Simonia ad Dignitates Eccleſiaſticas ſunt promoti, ut miraculi inſtar meritò reputetur vinculorum illorum confractio. Qui enim ad Dignitates Eccleſiaſticas Simoniacè aſcendunt, conſiderare ſolent mundanum ſplendorem, & divitias ſæculi eis annexas; quas cum amant, difficulter illis renuntiant: nec enim ſine difficultate amittitur, quod cum amore poſſidetur.

XXX. Quoad hanc nullitatem, & neceſſitatem dimiſſionis, non eſt differentia inter *notoriam* & *occultam* Simoniam, ſed utraque reddit proviſionem *nullam*, & obligat Proviſum ad dimittendum: uti monet Rebuffus in Praxi titulo *De Simonia* in reſignatione *num.* 12.

XXXI. Addit tamen *num.* 3. " Licet ſiat differentia » quoad depoſitionem ab officio, quia occultus non de» ponitur, ſed notorius ſic, *Cap.* 13. ;; *De Simonia.* " Tametſi enim *occultus* Simoniacus careat revera titulo Canonico ob nullitatem à jure inductam, non poteſt tamen per Superiorem *deponi*, quamdiu Simonia manet *occulta*.

Sed ſi *publica* laboret infamia, poterit ipſi, adhibitis Compurgatoribus purgatio Canonica indici; & ſi in hac deficiat, Beneficio privari poterit, quemadmodum in citato Capitulo ſcribit Pontifex.

XXXII. Inſuper inter occultum & notorium Simoniacum ea eſt differentia, uti etiam notat Rebuffus ibidem, quod abſolutio & rehabilitatio facilior ſit in *occulto*, quàm in *notorio*, uti capite ſequenti oſtendetur: ubi unà notabitur, quod diſpenſatio in Simonia occulta pro ſolo foro conſcientiæ detur in Pœnitentiaria; in Simonia notoria per Datariam.

XXXIII. Beneficia Simoniacè obtenta, cum vacent *ipſo jure*, poſſunt impetrari, etiam abſque alia declaratione, quæ fieri poterit poſt impetrationem, per *Cap. Cum ſecundum De Hæreticis in 6.* ait Rebuffus *num.* 11.

Porrò hæc declaratio non requiritur, ut Simoniacus privetur Beneficio; ſed ut declaretur *privatus*: quæ declaratio per judicem fieri debet, ut ipſe Simoniacus à Beneficio, quod de *facto* poſſidet, realiter deponatur, ſive expellatur, & alius in ejuſdem poſſeſſionem inducatur.

XXXIV. Sed à quo judice hæc declaratio facienda? Indubiè à Judice Eccleſiaſtico; præſertim, dum contra Clericum ſimili crimine infectum agitur. Hoc enim crimen

Digitized by Google

culi fuiſſent Romæ exhibiti iique remiſſi eſſent ad Franciſcum I. Galliæ Regem; atque per hunc anno 1547. communicati Procuratori Generali, & Advocato Fiſcali Parlamenti Pariſienſis, ut ad ſingulos reſponderent, ad articulum 7. qui erat de crimine Simoniæ, reſponſum fuit, numquam viſum fuiſſe, quod judices laici in patria Regia de hoc crimine cognoverint; quia eſt crimen *merè Eccleſiaſticum*: nihilominus, quando proponitur per modum *exceptionis*, tunc hi cognoſcant, non ut jus dicant *ſuper crimine* Simoniæ, ſed ut judicent *principale* coram ipſis pendens, conformiter ad jus commune. Verba reſponſi ſunt: *Quant au 7. qui parle de la connoiſſance du crime de Simonie, l'on n'a point vû que les Juges laïs és Pays du Roy en ayent connu, car c'eſt un crime pur Eccleſiaſtique: toutefois quand il eſt propoſé par forme d'exception, leſdits Juges en connoiſſent, non pour prononcer ſur le crime de Simonie, mais pour juger ce qui eſt principalement pendant pardevers eux, conformément à droit commun.* Id eſt: Quoad ſeptimum ubi agitur de diſcuſſione criminis Simoniæ, inuſitatum eſt à judice laico in ditionibus Regis cauſam illam diſcuti, cum ſit crimen merè Eccleſiaſticum, nihilominus cum in forma exceptionis proponitur, deſuper etiam dicti judices inſtruuntur, non ut ſententiam de crimine Simoniæ pronuntient; ſed ut judicent id quod principaliter coram ipſis controvertitur conformiter ad jus commune.

XXXVII. Carolus Feveretius De Abuſu *lib. 8. cap. 2. num. 5.* relato hoc reſponſo, monet, judicia quæ ſuper hoc crimine proferuntur in Tribunali Eccleſiaſtico, eſſe omnino diſparata à judiciis, quæ ſuper eodem crimine proferuntur incidenter in tribunali *laico*.

Judex enim Eccleſiaſticus cognoſcens de hoc crimine contra Eccleſiaſticum accuſatum, declarat, convictum Beneficiis ſuis privatum; atque directè contra ejus perſonam pronuntiat, *ut in proprium ſuæ juriſdictionis*. At Judex laicus, qui non cognoſcit de Simonia, niſi ratione poſſeſſorii, tantum pronuntiat ſuper poſſeſſorio cujus ad ipſum cognitio & deciſio pertinet, repellens à poſſeſſorio qui de Simonia convincitur; quin & injungendo Judici Eccleſiaſtico (ſi Simonia fuerit notoria) ut procedat extraordinariè, ſeu ex officio contra Eccleſiaſticum illo crimine infectum.

XXXVIII. Ex his haud difficulter intelligitur, quod Rebuffus, verbis ſupra citatis ſubjungit: "Sed in hoc Regno rarò fit declaratio: nam his caſibus, quibus eſt ipſo jure privatio; poſt habitam collationem à Papa, ſeu Ordinario, impetrantur litteræ ſaiſinæ & novitatis ſuper poſſeſſorio.

Agit enim Rebuffus de *declaratione* faciendâ per Judicem Eccleſiaſticum *directè* ſuper crimine *Simoniæ* pronuntiantem: quæ declaratio rarò contingit; quia ordinariè malunt Devolutarii agere in *poſſeſſorio* coram Judice Regio, coram quo unà incidenter de Simonia cognoſcitur, & per indirectum, ſaltem quoad validitatem im-

Unde Martinus V. in Concilio Conſtantienſi poſtquam dixit, quod omnes Dignitatum & Beneficiorum proviſiones Simoniacæ nullæ ſint ipſo jure, nullumque per illas jus cuiquam acquiratur, immediatè ſubjungit: "Nec promoti, confirmati aut proviſi faciant fructus *ſuos*, ſed ad illorum reſtitutionem, tamquam iniquè ablata percipientes teneantur.

Eadem expreſſit Paulus II. in *Extravagante 2. De Simonia* inter communes, declarans, quod ad eam reſtitutionem *ſub anima ſua periculo ſit aſtrictus*.

XLI. Et quidem quia hæc obligatio reſtitutionis profluit ex ipſa nullitate tituli, rectè concludunt Canoniſtæ, nullam eſſe differentiam, ſaltem quoad forum conſcientiæ, ſive Simonia ſit occulta, ſive notoria; ſed æqualiter Simoniacum teneri ad reſtitutionem. Quæ reſtitutionis obligatio facit hoc peccatum numerari inter peccata *caudata*; eoque titulo difficilioris remiſſionis.

CAPUT VII.

De Diſpenſatione cum Simoniacis.

1. *Aliud eſt diſpenſari in Simonia, quàm diſpenſari in pœnis Simoniæ.*
2. *Quinam doceant, Simoniam circa Beneficia à Pontifice purgari poſſe?*
3. *An Simonia circa Beneficia ſit juris humani?*
4. *Nonnulli aſſeruerunt, Pontificem ſine Simonia poſſe vendere Beneficia.*
5. *Quin & aliqui dixerunt in Curia Romana præſente Pontifice non committi Simoniam.*
6. *Primum argumentum probans, venditionem Beneficiorum eſſe Simoniacam jure* divino.
7. *Secundum argumentum ex Concilio Conſtantienſi.*
8. *Tertium deſumptum ex Canonibus.*
9. *Quartum ex ipſis textibus Juris Canonici remiſſivè.*
10. *Refellitur fundamentum eorum qui volunt eſſe juris* humani.
11. *Venditionem Beneficiorum etiam ſimplicium eſſe juris divini docent communiter Theologi.*
12. *Concluditur, Pontificem non poſſe propriè ſuper Simonia diſpenſare.*
13. *Poteſt diſpenſare in pœnis Simoniæ.*
14. *Neſcitur an primis undecim ſæculis cum Simoniaco quoad pœnam depoſitionis umquam diſpenſatum ſit.*
15. *Nicolaus II. ſæculo XI. decrevit*, nullam *miſericordiam Simoniacis exhibendam.*
16. *Intuitu neceſſitatis tolerat Ordinatos* NON Simoniacè *à Simoniacis.*
17. *Vult eam relaxationem ceſſante neceſſitate etiam ceſſare.*
18. *Reflexiones ſuper hoc Decreto.*
19. *Urbanus II. ſub finem ſæculi XI. Canones contra Simoniacos renovat.*

Digitized by Google

cepti ; ut ſuper iis cum Datario componantur.

31. *Quo fundamento fructus malè percepti dicantur ſpectare ad Cameram Apoſtolicam?*
32. *Hac compoſitio ſuper fructibus malè perceptis non admittitur in Gallia.*
33. *In verificatione litterarum Legationis Apoſtolica clauſula huic praxi Gallicana conformis apponitur.*
34. *Quid Pœnitentiaria circa reſtitutionem fructuum malè perceptorum ordinare ſoleat?*
35. *Diſpenſatio ſolet concedi in forma* commiſſoria.
36. *Debet Simoniacè Proviſus ante diſpenſationem Beneficium dimittere : & quare?*
37. *Confeſſarius cui diſpenſatio committitur, debet monere Proviſum ut complices inducat ad petendam diſpenſationem : & qua origo hujus praxeos?*
38. *Pro cauſa diſpenſationis ſolet exprimi* ſcandalum *aliàs cauſandum.*
39. *Oſtenditur, hanc cauſam ſape non ſubſiſtere.*
40. *Diſpenſationes cum Simoniacis in Curia Romana non facilè concedi, teſtatur Pyrrus Corradus.*

I. PRo intellectu eorum quæ diſpenſationem ſuper Simonia concernunt, notandum, aliud eſſe diſpenſare cum Simoniacis ſuper ipſo vitio Simoniæ, ita ut per diſpenſationem vitium Simoniæ aliàs incurrendum, vi ipſius diſpenſationis præcaveretur, aut ſaltem purgaretur : quo fieret, ut proviſio Beneficii quæ aliàs foret Simoniaca, virtute diſpenſationis à Simonia purgaretur aut præſervaretur : aliud verò eſſe, diſpenſare cum Simoniacis quoad *pœnas* dumtaxat à jure decretas. Hac enim diſpenſatione non purgatur Simonia ; neque proviſio Simoniaca à vitio illo eximitur, vel quæ aliàs foret Simoniaca redditur Canonica ; ſed tantum ex cauſa remittitur pœna per Canones inflicta.

II. Pontificem poſſe priore etiam modo in Simonia circa Beneficia ex cauſa diſpenſare, ſequitur ex ſententia illorum, qui volunt vendere aut emere Beneficia Eccleſiaſtica, tantùm eſſe Simoniam *juris humani* ; atque Pontificem ex cauſa Beneficia vendentem non committere Simoniam. Si enim venditio hæc dumtaxat ſit *juris humani* ; & Pontifex ſine Simonia vendere queat ; quidnî ex urgenti aliqua cauſa, in jure illo humano diſpenſare, & alteri auctoritatem vendendi dare poteſt ?

III. Chriſtianus Lupus in Diſſertatione 2. prooemiali tomo tertio *Scholiorum* in Canones præfixâ *cap.* 4. movens hanc quæſtionem ; " An Eccleſiaſticorum Beneficio» rum, ac præſertim ſimplicium officiorum nundinatio » damnetur ſolo humano jure, an etiam naturali ac divi» no ? " Reſpondet : " Doctores Scholaſtici paſſim Divini » ac humani juris Simoniam diſtinguunt, omniaque iſta » volunt damnari ſolo humano jure, ideòque ex cauſis » poſſe per Romanum Pontificem divendi. Criminis iſtius » ſuſpicione graviter olim laboravit Bonifacius nonus, » ideòque Palatini Clerici ipſum purgaturi, apud Theo» doricum à Niem ex iſta Theologia dixerunt, Pontifi-

» ſuum eſt, neceſſariò ſequi, in Pontificem non poſſe ca» dere Simoniam.

V. Quin & nonnulli ulterius hinc concludere haud dubitarunt, Simoniam in venditione Beneficiorum non committi, quando hæc fit in Curia vidente & probante Pontifice, uti teſtatur Fagnanus ad *Cap.* CUM PRIDEM *ii De Pactis num.* 63.

VI. Verum, uti rectè reflectit Chriſtianus Lupus loco citato, " quiſquis Beneficiorum nundinationem *ſolo » poſitivo jure* damnari credit, etiam aſſerere debet, ante » Eccleſiæ Canones nullam iſtic fuiſſe Simoniam : quod » (ait) ſanè *horrendum* eſt atque *profanum*.

VII. Idem Auctor poſtquam retulit, quod nonnulli Clerici Palatini, ut Bonifacium IX. à Simoniæ ſuſpicione liberarent, dixerint, Pontificem hac in re non poſſe eſſe Simoniacum, immediatè ſubjicit : " Aliud ſenſit » ejus (Bonifacii IX.) Anti-Papa Clemens ſeptimus, cu» jus ad urbem Legati Bonifacio multa improperanti re» poſuerunt : *Saltem Dominus noſter non eſt Simoniacus.* » Eamque veritatem ſecuta eſt Conſtantienſis Synodus, » damnans ac degradans Joannem vigeſimum tertium ; » *Quod Eccleſias Cathedrales, Monaſteria, Prioratuſque » conventuales, & catera Beneficia Eccleſiaſtica pretio » appretiato notoriè diſtribuiſſet.* Etiam quod Eccleſiæ » vendidiſſet Officia. Lucet ex variis articulis facti in ip» ſum proceſsûs. Et ad novi Pontificis electionem pro» ceſſura laudata Synodus, eligendum adſtrinxit ad re» formandam Eccleſiam in capite & membris, ipſamque » etiam Romanam Curiam in variis articulis, quorum » fuit quartus decimus : *De exſtirpatione Simonia.* Et » hæc Decreta reſpicit in opuſculo de Simonia Joannes » Gerſon : *Talis Simonia noviſſimè per ſacrum Conſtan» tienſe Concilium judiciali ſeveritate damnata eſt in ca» pite* ; Utique Joanne vigeſimo tertio. Eam damnari di» cit à jure Divino, ideòque nec in Domino Papa ex ulla » cauſa poſſe purgari. Jus percipiendi temporalia, licet » temporale videatur, eſſe omninò ſpirituale causâ ſuis » ac radicis, ideòque Eccleſiaſticum Beneficium non ma» gis poſſe vendi quàm officium, cui intrinſecè annexum » eſt, atque ita ejuſdem naturæ. Eam quæ aliam divi» ni, aliam Simoniam adſtruit eſſe ſolius humani juris, » doctrinam affirmat eſſe commentum Juriſconſultorum, » Dei legem ignorantium.

VIII. Hæc ille, qui & ibidem bene notat, quòd Pontifices & Synodi Simoniacas Beneficiorum nundinationes Simoniæ arguentes, ſolis verbis Scripturæ utantur ; atque ex hoc Domini verbo, *Gratis accepiſtis, gratis date*, ipſo divini juris fonte definiant, Beneficia vendi non poſſe. Et quod B. Petrus Damiani Godofredi Ducis Capellanos, non ut *humani* ſolummodò, ſed & ut *Divini* juris everſores tractaverit.

IX. Eamdem ſententiam, nimirum nundinationem Beneficiorum, etiam *ſimplicium* eſſe juris *divini & naturalis*, latè & ſolidè aſtruit Fagnanus ad dictum *Cap.* CUM

PRI-

Digitized by Google

» pales ſuper talibus proviſionibus confectæ, patentiſſimè » declarant contrarium, dum proviſos jubent inſtitui. » Inſtituere autem eſt jus Canonicum in Eccleſia ſeu Ec- » cleſiæ Beneficio conferre, ut in *Cap.* Ex frequen- » tibus, *de inſtitut.* Cardin. in Clem. 1. *in 6. qu. in* » *ſolut. num. 11. de ſupplen. neglig. Prælat.* Ergo fateri » oportet, non ſolum vendi fructus Beneficiorum qui » ſunt acceſſorii ad titulum, ſed etiam illud quod eſt » merè ſpirituale, & principale, ſcilicet titulum ſeu po- » teſtatem exercendi hujuſmodi miniſterium, propter » quod iidem fructus ſunt deputati.

XI. Tandem *num.* 114. rectè monet, concludendum eſſe: " venditionem Beneficiorum Eccleſiaſticorum ſive » habeant annexam poteſtatem Clavium & executionem » Ordinis, ſive Officium Clericatus, eſſe prohibitam *quia* » *Simoniaca*, non autem Simoniacam quia prohibita; & » conſequenter nec *Summo Pontifici* licitam; cum emptio- » nis materia ſit res ſpiritualis, quæ jure naturali & Di- » vino venalitatem omninò excludit.

Eadem eſt ſententia S. Thomæ 2. 2. *q.* 100. *art.* 1. *ad* 7. quem communiter ſequuntur Theologi, ut teſtatur Caietanus tractatu 9. *De Simonia*, ubi & oppoſitam opinionem appellat *errorem Canoniſtarum.*

XII. Hinc indubitata & evidenti ſequela conficitur, nulla diſpenſatione poſſe purgari à Simonia Beneficiorum venalitatem ſeu nundinationem: neque per diſpenſationem etiam Pontificiam, ejuſmodi vitium purgari poſſe. Sed nec in ullis Eccleſiaſticis monumentis legitur, umquam de hujuſmodi diſpenſatione actum fuiſſe.

XIII. Quoad diſpenſationem verò ſuper pœnis à Canonibus inductis, non idem dici poteſt.

Quamvis nec in iis facilè à Canonum ſtatutis præſertim quoad depoſitionem Simoniacorum, ſit recedendum. Nihilominus, quia pœnæ illæ non à jure naturali aut divino; ſed jure dumtaxat poſitivo determinatæ ſunt, dubium non eſt, quin in aliquibus circumſtantiis poſſit per quamdam diſpenſationem moderatio vel remiſſio aliqua earum pœnarum indulgeri.

XIV. An tamen primis undecim ſæculis, exemplum diſpenſationis reperiri poſſit, quo oſtendatur, indultum fuiſſe, ut quis Simoniacè Eccleſiam ingreſſus, permitteretur in ea ulterius miniſtrare; ſive in ſuo miniſterio quod per Simoniam obtinuit, perſeverare, neſcio.

XV. In Synodo Romana anno 1059. legitur editum Decretum contra Simoniacos, in quo hæc habentur: " Dominus Papa Nicolaus Synodo in Baſilica Conſtan- » tiniana præſidens, dixit: Erga Simoniacos *nullam* mi- » ſericordiam in dignitate *ſervanda* habendam eſſe decer- » nimus, ſed juxta Canonum Sanctiones, & Decreta ſan- » ctorum Patrum, eos omninò damnamus, ac deponen- » dos eſſe Apoſtolica auctoritate ſancimus.

XVI. Quin & eos qui *non per pecuniam*, ſed *gratis* à Canonibus, præſertim in Simoniacos, Patrum moderationem, ſeu potius juſtam moroſitatem.

Inſuper ſatis oſtendunt, nullam tum adhuc diſpenſationem cum Simoniacis factam, ut in functionibus ad quas Simoniacè aſcenderant, permanerent.

XIX. Sub finem tamen ejuſdem ſæculi aliquod exemplum hujus diſpenſationis ſeu relaxationis apparet in Synodo Romana anno 1099. ſub Urbano II. contra Simoniacos convocata, in qua ante omnia præfatur: " Inpri- » mis ea quæ à Sanctis Patribus de Simoniacis ſtatuta » ſunt, nos quoque, inquit, Spiritus Sancti judicio & » Apoſtolicâ auctoritate firmamus.

Addit dein: " Quidquid igitur vel in ſanctis Ordini- » bus, vel in Eccleſiaſticis rebus, vel data, vel promiſſa » pecunia acquiſitum eſt, nos irritum eſſe, & nullas um- » quam vires obtinere cenſemus.

XX. Poſt hæc factâ Diſpenſatione aliquâ cum ordinatis *non Simoniacè* à Simoniacis, etiam aliquam moderationem cum iis qui *Simoniacè* ordinati erant ſubjungit: " Quicumque ſanè cupiditate parentum, cum adhuc *eſ-* » *ſent parvuli*, Eccleſias vel Eccleſiarum Beneficia per » pecunias adepti ſunt: poſtquam *omninò eas dimiſerunt;* » ſi *Canonicè* in iis vivere voluerint, *pro magna miſeri-* » *cordia* ibidem eos eſſe concedimus.

» Illi verò qui per ſeipſos, cum jam majoris eſſent » ætatis, nefanda cupiditate ducti eas emerunt, ſi in *aliis* » Eccleſiis *Canonicè* vivere voluerint, ſervatis propriis » Ordinibus *pro magna miſericordia* ibi eos miniſtrare per- » mittimus. Quod ſi aliàs fortaſſe transferri *non potue-* » *rint*, & in eiſdem *Canonicè* vivere promiſerint: *minori-* » *bus Ordinibus contenti* ad ſacros Ordines non accedant.

XXI. Quanta cum moderatione hæc diſpenſatio facta ſit, nemo non intelliget, qui eam attentius expenderit; ac unà notaverit, quod *Canonicè* ſive *Regulariter* vivere, ſecundum temporis illius diſciplinam & praxim idem eſſet, quod vivere *in communi* in Clauſtro: ita ut qui eâ diſpenſatione uti vellent, deberent vitam ducere *clauſtralem*; ita ut quodammodò causâ pœnitentiæ ad Monaſteria retruderentur.

XXII. Verùm ne vel tantilla Canonum relaxatio, tot conditionibus moderata, & quodammodò extorta, in legem aſſumeretur, ſubjungendum credidit Pontifex: " Quamvis autem *miſericordia intuitu*, *magnaque neceſſi-* » *tate cogente*, hanc in ſacris Ordinibus diſpenſationem » conſtituerimus: *nullum tamen præjudicium ſacris Ca-* » *nonibus fieri volumus:* ſed obtineant proprium robur, & » ceſſante neceſſitate illud quoque ceſſet, quod factum eſt » pro neceſſitate.

Denique concludit hæc à S. Auguſtino ſimili caſu prolata ſententiâ: " Ubi enim multorum ſtrages jacet, ſub- » trahendum eſt aliquid ſeveritati, ut addatur amplius » charitati.

Digitized by Google

» Non dicimus Sanctitatem tuam non poſſe pœnam il-
» lam, quæ de jure poſitivo conſtituta eſt, eis condonare, » quod ſed nullo pacto debeat, ut tanto ſceleri reſiſtatur, » quo nullum pernicioſius, nec magis ſcandaloſum.

XXV. Profectò, quàm gravis, urgenſque ratio ſubeſſe debeat, ut quis Eccleſiam ſeu Beneficium retineat, ſeu potiùs de novo obtineat, in quod per Simoniam, præſertim ipſo ſciente vel cooperante commiſſam, intravit, non difficulter intelligit, qui novit, nullum ad Sacrum Eccleſiæ Miniſterium, niſi à Deo vocatus ſit, eſſe admittendum. Quis verò non videat, ſumma multaque vocationis indicia requiri in illo, qui jam Deo non vocante in Sacrum Eccleſiæ Miniſterium ſe intrudere non erubuit; qui juxta Sacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius Eccleſiæ reverentia roboratos, à Sacris functionibus in perpetuum debet eſſe alienus: quis, quæſo, non manifeſta & extraordinaria vocationis ſigna requirat, ut contra divinitus ſtatutas Regulas ad Chriſti Miniſterium admittatur.

Adhæc, cum nullus vel ambitioſus vel avarus, imò de vitiis illis ſuſpectus, Sacerdotio ſit aptus; tantus indubiè præviè ad diſpenſationem meritorum fulgor, & odor bonæ vitæ exigendus, ut is omnem, quam ex Simoniaco ad Beneficium introitu contraxit, ambitionis aut avaritiæ notam abſtergat.

XXVI. Ulteriùs attendendum, quod ſi is qui ipſemet per Simoniam ad Beneficium ſibi viam pandit, diſpenſationem ſuo proprio motu petat, vel hac ſua poſtulatione ſe revera indignum, aut ſaltem de indignitate multum reddat ſuſpectum.

Quis enim illum corde contrito & humiliato de ſua pravitate dolere & pœnitere credat, qui audet Sacerdotium, quod per ſuperbiam vel avaritiam ambivit, & ſacrilegè uſurpavit, rurſum poſtulare. Certè non illud humilitatis, ſed potiùs magnæ ſuperbiæ & præſumptionis frequenter ſignum eſſe poteſt.

XXVII. Meritò ergo prædicti Prælati dixere, quod licet non negarent, Pontificem poſſe pœnam illam, quæ de jure poſitivo conſtituta eſt, Simoniacis condonare, *tamen nullo pacto debeat, ut tanto ſceleri reſiſtatur, quo nullum pernicioſius, nec magis ſcandaloſum.*

XXVIII. Sed quid, ſi ipſe Proviſus nullam Simoniam commiſerit; ſed ipſo planè ignorante, nulloque modo cooperante, à parentibus vel amicis realis intervenerit Simonia, & proviſio in favorem Proviſi Simoniacè obtenta ſit? Indubiè juxta rigorem Canonum talis proviſio eſt *nulla*, ut ipſe Proviſus Beneficio obtento renuntiare debeat: attamen quin ſimili caſu nonnumquam diſpenſationis ratio ſubeſſe queat, ambigi poſſe non videtur.

Quid enim ſi is rectâ intentione, etiam Superioribus, nullatenus de Simonia parentum aut amicorum conſciis, inſtigantibus & moventibus intraverit, & cum fructu & ædificatione eidem Beneficio deſerviat; ita ut vel ex ipſo fructu non obſcura appareant Divinæ vocationis indicia?

» fructus percepti ex Beneficio Simoniacè obtento, cum
» illi (ait) debeantur Cameræ Apoſtolicæ: ac propterea » conſignari D. Datario, vel Dataria Præfecto, licet hodie pro *dictis* fructibus fiat *tranſactio*, & ex illis remittatur Oratori tertia, vel major pars prout ipſi D. Datario videbitur.

Unde hæc materia eſt ex iis, quæ ſubjacent, *Componenda*: ideòque ſupplica tranſire debet per manus Officialis, qui vocatur *Componenda*, de quo actum ſupra *part. 1. tit. 23. cap. 2. num. 18.*

XXXI. Dicit autem Perardus Caſtellus in Praxi Curiæ Romanæ *pag. 28.* quia fructus *malè* percepti frequenter ſunt *incerta reſtitutionis*, aliis aſſerentibus eos ſpectare ad ſucceſſores, aliis verò ad pauperes, tandem deciſionem factam fuiſſe in favorem Cameræ Apoſtolicæ: quod adminiſtratio generalis bonorum Eccleſiaſticorum cenſeatur ſpectare ad Papam, dum non ſcitur alicui particulari competere.

XXXII. Monet autem ibidem in notis Guillelmus Noyer ex Petro Pithœo in commentario ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ *cap. 51.* quod hujuſmodi compoſitiones fructuum *malè perceptorum* non admittantur in Gallia. Verba Pithœi ſunt: *Le Pape ne peut compoſer avec ceux qui auroient été vrais intrus en Benefices de ce Royaume, ſur les fruits mal pris par eux, ni les leur remettre pour le tout ou en partie au profit de ſa chambre, ni au préjudice des Egliſes ou perſonnes, au profit deſquelles tels fruits doivent être convertis.* Id eſt: Non eſt Pontificis ut cum iis qui verè in Beneficia hujus Regni intruſi ſunt, negotium componat quoad fructus malè ab iis perceptos, nec ut in præjudicium Eccleſiarum aut perſonarum quarum emolumento fructus hoc modo acquiſiti cedere debent, illos à reſtitutione totali aut partiali in utilitatem Cameræ ſuæ abſolvat.

XXXIII. Unde & in verificatione Litterarum Legatorum Sedis Apoſtolicæ inſeri ſolet clauſula, quòd non componet ſuper fructibus malè perceptis; neque in totum vel pro parte remittet; uti videre eſt in probationibus Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap. 23. num. 49. 51. & 52.* ubi hæc reſtrictio his verbis exprimitur: *Auſſi ne pourra* (ledit Legat) *faire aucune compoſition avec ceux qui auront été vrais intrus ès Benefices, ſur les fruits par eux mal pris & perçûs, ne leur remettre en tout ou partie, attendu qu'ils doivent être convertis en l'utilité des Egliſes.* Id eſt: Deinde non erit (dicti Legati) ut cum iis qui verè in Beneficia intruſi ſunt, negotium quoquo modo componat, quoad fructus ab iis malè acquiſitos & perceptos: nec ut eos à reſtitutione totali aut partiali abſolvat, quandoquidem in Eccleſiarum utilitatem converſos oporteat.

XXXIV. In formula diſpenſationis ſuper Simonia omninò occulta, pro ſolo foro conſcientiæ per Pœnitentiariam quoad fructuum reſtitutionem injungitur, ut non antè cum Simoniaco diſpenſet, " niſi poſtquam fructus » ex illo Beneficio indebitè perceptos in totum reſtitue-
» rit;

Digitized by Google

... debeat; etiamsi Simonia planè ignorante proviſo intervenerit : idque ut oſtendatur, quod revera prima proviſio ob commiſſam Simoniam fuerit irrita : requiraturque nova proviſio auctoritate Papæ facienda, ut proviſus in Beneficio remanere queat.

XXXVII. In *Extravagante 2. De Simonia* inter communes, " omnibus & ſingulis Eccleſiaſticis ſæcularibuſ» que perſonis cujuſcumque dignitatis, ſtatûs, gradus, » Ordinis vel conditionis fuerint, in virtute ſanctæ obe» dientiæ injungitur, ut eos omnes, quos Simoniam hu» juſmodi commiſiſſe vel procuraſſe, aut in ea mediatores » eſſe ſciverint, Pontifici prædicto, vel cui idem Ponti» fex duxerit committendum, vel per alios revelare quan» tocius non omittant.

Notat autem Marcus Paulus Leo in Praxi Pœnitentia- ... mittenda retraherentur; multiſque alia imprimeretur de Simoniæ vitio idea, quàm hodie pleriſque eſt impreſſa : qui fere Simoniam ut *ſcrupulum non intelligentiam*, reputant : eò quod videant, paſſim per temporalia in Beneficia intrari, & nullum tamen ut Simoniacum tractari, & à Beneficio removeri.

XL. Monet ibidem Pyrrus Corradus : " Ut quoad fieri » poſſit, quævis, quantumvis minima Simoniæ labes ex» tra Eccleſiam, à Romana Curia eliminetur, & arcea» tur, licet adſint urgentiſſimæ cauſæ, non ita paſſim » illæ admittuntur; neque in hujuſmodi diſpenſationibus » pro utroque foro per Datariam Summi Pontificis, ne» que per illius Pœnitentiariam; ubi à me, tot annis il» lius Prætorio inſerviente, ſatis id compertum eſt; ibi » enim nec favores prævalent, nec Oratorum continua » inſtantia prodeſt.

TITULUS XXXI.

De Acceptione perſonarum vitanda in Beneficiorum proviſione.

CAPUT I.

Quid acceptio perſonarum; & quando hæc in collatione Beneficiorum committatur.

1. *Quid acceptio perſonarum?*
2. *In juſtitia diſtributiva debet attendi proportio ſecundum merita perſonarum.*
3. *Quandonam in diſtributione munerum aut officiorum committatur acceptio perſonarum?*
4. *In acceptione perſonarum attenduntur conditiones non facientes ad cauſam.*
5. *Quæ conditiones non faciant ad cauſam.*
6. *Eadem conditio poteſt facere vel non facere ad cauſam pro diverſitate materiæ.*
7. *In proviſione Beneficiorum committitur acceptio perſonarum, ſi attendatur conditio non ſpectans* ad cauſam.
8. *Cauſa diſtributionis Beneficiorum eſſe debet, de meliori miniſtro Eccleſiæ providere.*
9. *Hæc unicè in hac diſtributione attendi debet.*
10. *Conditio non ſpectans ad hanc cauſam, tametſi de ſe bona, nequaquam attendenda.*
11. *An attendenda indigentia perſonæ?*
12. *Quid de mandatis in* forma pauperum *ſenſerit Bartholomæus De Martyribus?*
13. *An attendenda paupertas parentum?*
14. *Quod aliquis ſit conſanguineus Collatoris*, ad cauſam *facere non ſolet.*
15. *Conſanguineus non omnino excludendus; quin interdum extraneo præferendus.*
16. *Conferenda merita conſanguinei cum meritis extranei.*
17. *In hac collatione alieno potiùs quàm proprio judicio fidere debent Collatores.*
18. *Conſanguinitas attendenda cum reſpectu ad bonum Eccleſiæ.*
19. *In prælatione conſanguineorum ſpecialiter cavendum ſcandalum.*
20. *Ob ſcandalum ſubinde conſanguineus* dignior *poſtponendus extraneo minùs digno.*
21. *Ob merita Providendi aliquando ſcandalum non curandum.*
22. *Ex perſona Collatoris poteſt fieri ut ſcandalum ſit acceptum, non datum.*
23. *Quare hodie ſpecialiter cavenda conſanguineorum promotio?*

I. PERSONARUM acceptio ſolet definiri, Injuſtitia, qua præfertur perſona perſonæ propter cauſam indebitam.

Hæc autem injuſtitia opponitur juſtitiæ, quæ à Theologis & Juriſconſultis vocatur juſtitia *diſtributiva*; ſecundum quam bona, aut res ſunt diſtribuenda ſervatâ proportione meritorum.

Digitized by Google

perſonarum, quæ faciunt ad dignitatis vel debiti cauſam. Sed in acceptione perſonarum conſiderantur conditiones, quæ non faciunt ad cauſam.

V. Quæ autem conditiones referantur *ad perſonam*, explicat ipſe Doctor Angelicus, dicens: " Ad perſonam autem refertur quæcumque conditio non faciens *ad cauſam*, propter quam ſit dignus hoc dono. Puta ſi aliquis promoveat aliquem ad Prælationem vel Magiſterium, quia eſt dives vel conſanguineus ſuus: eſt acceptio perſonarum.

VI. " Contingit tamen (pergit S. Thomas) aliquam conditionem perſonæ facere eam dignam reſpectu unius rei, & non reſpectu alterius: ſicut conſanguinitas facit aliquem dignum ad hoc, quod inſtituatur hæres patrimonii, non autem ad hoc quod conferatur ei prælatio Eccleſiaſtica. Et ideò eadem conditio perſonæ in uno negotio conſiderata facit acceptionem perſonæ, in alio autem non facit.

VII. Ex his haud difficulter intelligi poterit, in proviſione Beneficiorum toties fieri acceptionem perſonarum, & violari juſtitiam diſtributivam, quoties in hac proviſione attenditur conditio non faciens *ad cauſam* propter quam ſit dignus hoc dono, ſive hoc Beneficio.

Quare S. Thomas *art.* 2. quærens, utrum in diſpenſatione ſpiritualium locum habeat perſonarum acceptio, expreſsè monet in reſponſione *ad* 3. quod ſi in electione ad dignitatem Eccleſiaſticam, " non pertineat *ad negotium* id, quod conſideratur ut cauſa, erit manifeſtè acceptio perſonæ.

Itaque ut in proviſione Beneficiorum ſervetur juſtitia *diſtributiva*, & evitetur vitium ei oppoſitum, perſonarum acceptio, eæ ſolæ conditiones ſunt attendendæ, quæ faciunt *ad cauſam*.

VIII. Cum igitur cauſa diſtributionis ſive proviſionis Beneficiorum ſit, dare Eccleſiæ idoneos Miniſtros, qui conveniant officio propter quod Beneficium datur, conſequens eſt, quod juſtitia diſtributiva requirat, ut ſervetur æqualitas proportionis ad qualitates perſonarum ad *hanc cauſam* pertinentes; atque ita in hac diſtributione ſolus reſpectus habeatur ad conditiones illas, quæ faciunt ut meliùs Eccleſiæ de miniſtro provideatur.

IX. Hinc collige primò, quod in diſtributione Beneficiorum juſtitia diſtributiva exigat, ut bonum Eccleſiæ unicè præ oculis habeatur; id eſt, ut Beneficiorum diſpenſatores æqualitatem ſervent proportionis, habito reſpectu ad qualitates, quæ ad bonum Eccleſiæ faciunt.

X. Collige ſecundò, in Beneficiorum diſtributione non eſſe attendendam qualitatem perſonæ etiam bonam, ſi illa *ad cauſam*, id eſt, ut provideatur Eccleſiæ de meliori Miniſtro, non pertineat. Contingit enim *aliquam conditionem perſonæ facere eam dignam reſpectu unius rei*, inquit S. Thomas, *& non reſpectu alterius*.

XI. Hinc collige tertiò, quod licet juſtitia diſtributiva ſæpè requirat, ut paupertas perſonæ in diſtributione communium eleemoſynarum attendatur; nullatenus tamen

Hæc Pallavicinus in Hiſtoria Concilii Tridentini *lib.* 23. *cap.* 7. *num.* 7. & ſupra *tit.* 23. *cap.* 2. *num.* 5. latius retulimus.

XIII. Itaque erroneam de Beneficiis Eccleſiaſticis ideam habent, qui in horum diſtributione *ad cauſam* pertinere autumant, quod quis pauperes habeat parentes, quibus poſſet ex proventibus Beneficii ſuccurrere. Cùm enim, ut dictum eſt, Beneficia Eccleſiaſtica non ſint ordinata ad ſuccurrendum paupertati & indigentiæ corporali, ſed ut habeantur idonei Miniſtri Eccleſiæ, evidens eſt, parentum indigentiam ad *hanc cauſam* non ſpectare. Imò econtra ob parentum egeſtatem non rarò fit, ut ea de cauſa minus idoneus Beneficio Eccleſiaſtico, præſertim curato, cenſeri debeat; notum quippe eſt, quàm frequenter parentum indigentia impedimento ſit, ut non ea qua oportet libertate, zelo & vigore, Eccleſiaſtici functiones ſuas obeant.

XIV. Ex dictis quoque non difficulter intelligi poteſt, conſanguinitatem in Beneficiorum proviſione *per ſe* non eſſe conditionem ſeu qualitatem quæ attendi poſſit; utpote quæ *ad cauſam* ſpectare non ſolet. Nam ut monet S Thomas, " conſanguinitas facit aliquem dignum ad hoc, ut inſtituatur hæres patrimonii, non autem ad hoc ut conferatur ei Prælatio Eccleſiaſtica.

Unde ex ſententia ejuſdem Doctoris, ſi aliquis promoveat aliquem ad Prælationem, quia *conſanguineus ſuus*, eſt acceptio perſonarum.

XV. Porro, licet conſanguinitas *per ſe*, non ſit conditio pertinens *ad cauſam*, non tamen abſolutè impedit, quominùs ipſi conferatur, modò non ipſius conſanguinitatis, ſed meritorum ratio habeatur. Imò ſi conſanguinei Prælati Eccleſiaſtici ſint *æquè digni ut alii*, licitè poteſt abſque perſonarum acceptione conſanguineos ſuos præferre, ait S. Thomas, citata *quæſt.* 63 *art.* 2. *ad* 1.

Rationem adjungit: " Quia ſaltem in hoc præeminent, quòd de ipſis *magis* confidere poteſt, ut unanimiter ſecum negotia Eccleſiæ tractent.

XVI. Duo itaque exigit S. Doctor, ut Prælatus conſanguineo ſuo Beneficium ſine acceptione perſonarum conferre queat.

Primò, ut conſanguinei ſint *æquè digni ut alii*. Requiritur ergo ut Prælatus ſive Collator Beneficii conditiones ſeu merita & qualitates extraneorum conferat cum qualitatibus conſanguinei ſui: ritèque expendat, num hujus qualitates ad officium obeundum, propter quod Beneficium datur, eum *æquè dignum* reddant, quàm extraneum.

XVII. Hic autem primùm attendendum Collatoribus, quòd proprium judicium de meritis ac qualitatibus conſanguinei ſui ſemper debeant habere ſuſpectum. Cùm enim conſiſtat æqualitas diſtributivæ juſtitiæ, ut ait S. Thomas, in hoc, quòd diverſis perſonis diverſa tribuantur ſecundùm proportionem ad dignitates perſonarum, neceſſarium eſt, Collatores conferre inter ſe qualitates

Digitized by Google

venus fieri poteſt, ut ſcandalum quod alias eſſet datum, futurum ſit acceptum & Phariſaicum.

XVIII. Secundò, attendi vult S. Thomas in prælatione *conſanguinei*, quod ideò præferantur extraneis, quòd de ipſis *magis confidere* poſſit Prælatus, quòd unanimiter ſecum negotia Eccleſiæ tractabunt. Hoc autem ad bonum Eccleſiæ ſpectare poteſt: atque hinc patet, S. Thomam non velle conſiderari *conſanguinitatem* in proviſione Beneficii ſimpliciter ſecundùm ſe, ſed cum relatione ad bonum Eccleſiæ; & quatenus eo caſu pertinet *ad cauſam*: dum *conſanguinitas* facit, ut *utiliùs* Eccleſiæ ſervire queat.

XIX. Inſuper in hac conſanguineorum prælatione ſpecialiter cavendum ſcandalum, quod & S. Thomas notavit, verbis jam relatis adjungens: " Eſſet tamen hoc » *propter ſcandalum* dimittendum, ſi ex hoc aliqui exem» plum ſumerent, etiam præter dignitatem, bona Eccle» ſiæ conſanguineis dandi.

Idipſum ante Doctorem Angelicum monet & latiùs expoſuit Piiſſimus Pariſienſium Cantor, in *Verbo Abbreviato cap.* 43. Poſtquam enim oſtendit, quòd ÆDIFICENT SION, *ſcilicet Eccleſiam*, IN SANGUINIBUS, *in peccatis*, qui Beneficia non pro meritis, ſed ex affectu carnali conferunt, quærit idem: " Sed quid, ſi æquè ho» neſtus eſt, & dignus, ut extraneus? Sed & hoc peri» culoſum eſt, inquit, niſi probitas ejus extinguat, & » excludat omnem infamiam, ſcandalum & malum exem» plum, *quod de facili non fit.* " Rationem illius veriſſimam & notandam allegat: " Non enim exemplum à be» ne geſtis noſtris ſumitur, ſed à cortice, ſpecie, & ſu» perficie illorum, non à veritate. Si enim dedi nepoti » meo propter gratiam, alii meo utentur exemplo, ut » dent ſuis propter naturam magis, quàm propter gra» tiam, dicentes: Nonnè meis, ſicut & ille ſuis dabo.

XX. Poſtponendus igitur quandoque erit extraneo conſanguineus æquè dignus, imò nonnumquam dignior, propter *ſcandalum & malum exemplum aliorum*: qui merita atque qualitates ipſius non pernoſcentes, nec rei veritatem, ſed corticem dumtaxat videntes, facilè hoc exemplo permovebuntur, ut *carni & ſanguini* dent, quod illi *gratiæ* dederunt.

XXI. Non tamen ſemper ob periculum *ſcandali* prætereundos eſſe conſanguineos, ſat inſinuat Petrus Cantor, & ratio evincit. Dum enim hic periculoſum aſſerit, conſanguineum æquè dignum ad Beneficium promovere, ſubjungit hanc exceptionem: *Niſi probitas extinguat & excludat omnem infamiam, ſcandalum & malum exemplum.* Si quippe contingat, eam eſſe vitæ ſanctitatem, eruditionem aliaſque Miniſtro Eccleſiaſtico neceſſarias qualitates, ut omnibus vel parum attendere volentibus, patere debeat eum Beneficio vacanti admodum convenire; quis ambigat, quin hujuſmodi conſanguineo provideri poſſit, non obſtante ſcandalo non puſillorum, ſed po-

XXIII. His ſimilibuſve caſibus ſepoſitis, admodum à conſanguineorum promotione cavendum; potiuſque extraneus quàm conſanguineus Beneficio præficiendus; tum ut hoc exemplo error ille ſive abuſus (qui hodie pro lege apud multos invaluit) in collatione Beneficiorum conſanguineos extraneis, licet dignioribus præferendi, extirpetur; tum ne promovendo conſanguineos, abuſus ille magis foveatur & ſtabiliatur.

CAPUT II.

Beneficia conferenda ſunt *Dignioribus*.

1. *Juſtitia diſtributiva violatur in diſtributione Beneficiorum, quoties attenditur qualitas ad* cauſam *non ſpectans.*
2. *Hinc conſequens*, digniori *providendum eſſe.*
3. *Id unanimi conſenſu docent Canoniſtæ.*
4. *Illud & in Patronis laicis procedit.*
5. *Similiter in Permutantibus & Reſignantibus* in favorem.
6. *Non excuſantur reſignantes in electione minus digni ob conſenſum Superioris.*
7. *Interdum Superiores reſignationem factam minùs digno impedire nequeunt.*
8. *Jura electionem* minus digni *reputant validam; licet peccetur contra juſtitiam diſtributivam.*
9. *Quare jura ſimilem electionem habeant pro valida.*
10. *Electio minus digni erit valida in foro* judiciali, *tametſi Electores* jurent *ſe electuros* digniorem.
11. *Præſentatio digni omiſſo digniore eſt valida: nec inſtitutio negari eo titulo poteſt.*
12. *Quid, ſi plures ſint Patroni, & dignior & minus dignus à diverſis præſententur?*
13. *Inſtituens minus dignum omiſſo digniore non ſemper peccat.*
14. *Quomodò Synodus Tridentina velit inſtitui Præſentatum modò ſit idoneus?*
15. *Synodus nullatenus inſinuat, Patronum non teneri præſentari digniorem.*

I. EX dictis capite præcedenti conſtat, toties juſtitiam diſtributivam in diſtributione Beneficiorum violari, quoties in hac diſtributione una perſona præfertur alteri ob conditionem ſeu qualitatem quæ *ad cauſam* non pertinet; ſive quæ perſonam huic Beneficio magis dignam non facit.

II. Hinc evidenter conſequitur, diſtributionem Beneficiorum fieri debere *magis digno.* Ut enim rectè advertit

Digitized by Google

» cant contra juſtitiam *diſtributivam*, qui *omiſſo digniore*
» eligunt dignum, ut notant OMNES in *Cap.* CONSTI-
» TUTIS ;; *De Appel.*

IV. Cum verò Patroni etiam laici, vigore Juris Patronatus præcipuas in proviſione Beneficiorum ad ipſorum præſentationem ſpectantium, partes obtineant, indubiè & ipſi in hac diſtributione ſeu præſentatione juſtitiæ diſtributivæ legibus obſtringuntur: ac per conſequens, in ſua præſentatione qualitates eas dumtaxat ſpectare jubentur, quæ *ad negotium* ſpectant.

Hinc Covarruvias loco citato *num.* 5. relata opinione Cæſaris Lambertini exiſtimantis, Patronum non obligari, nec teneri ad præſentandum *digniorem*, ſed ſatis eſſe, ſi præſentet dignum, ſine ulla hæſitatione pronuntiat, *Etenim hæc opinio apud me falſa eſt:* " Nam licet præ-
» ſentatio Patroni, quoties dignus ab eo nominatur, va-
» leat, ſitque ab Epiſcopo admittenda: non ex hoc ſe-
» quitur, Patronum non præſentantem digniorem, im-
» munem eſſe à culpa peccati in animæ judicio contra-
» henda: ſiquidem tenetur Patronus, cui Pontificiæ Con-
» ſtitutiones jus hoc dedere, inquirere diligenter, qui
» ſint ad Sacerdotia *digniores*: & eos Epiſcopis exhibere,
» ut ipſis Beneficia Juris Patronatûs conferantur.

V. Quin etiam & Permutantes & Reſignantes *in favorem*, ad Beneficiorum diſtributionem plurimum concurrant, præſertim ſecundùm modernam praxim, notiſſimum eſt, & ex dictis titulo De Reſignatione Beneficiorum intelligi poteſt, ideòque & ipſi in hac diſtributione leges juſtitiæ diſtributivæ ſervare debent; eaſque ſolas qualitates attendere quæ *ad negotium* ſpectant; id eſt, quæ perſonam Beneficio magis dignam faciunt.

Hinc Petrus Sotus *lib.* 3. *De Juſtitia*, *quæſt.* 6. *art.* 2. dicere non dubitat, quod Reſignans, ſimiliter digniorem & utiliorem Eccleſiæ tenetur eligere, cui reſignet Beneficium, aliàs ſimilem committit injuſtitiam, quam Prælatus qui eligit indignum ad Beneficium.

VI. Sed dicent fortè Permutantes & Reſignantes: Superiorum eſt, permutationem vel reſignationem admittere vel rejicere. Sit ita. Sed quid, ſi Prælatus faciliùs forſan quam oporteret, imò quodammodò indifferenter, ut hodie aliquibus in more eſſe videtur, permutationes admittat, num propterea permutantes & reſignantes minus dignis erunt extra noxam? Nonne ipſi ſunt cauſa, quod minùs digni Beneficium obtineant? Si enim in permutatione & reſignatione utilitatem Eccleſiæ dumtaxat, ſive eas perſonarum conditiones quæ faciunt *ad cauſam*, id eſt, ut melius Eccleſiæ provideatur, attendiſſent, indubiè dignior promotus fuiſſet; adeòque per reſignationem minùs digno fit, ut Beneficium non diſtribuatur ſecundùm juſtitiam diſtributivam.

VII. Deinde hodie in aliquibus Eccleſiis permutationum praxis ita invaluit, ut ſi Ordinarii Collatores permutationem non probent, detur recurſus ad Superiorem, uti ſupra *titulo* 17. *cap.* 2. *num.* 11. notavimus: ideòque ſæpe non dependet ab Ordinariis rejicere permutationem;

» ſuper his præ[illegible] tractarentur, ſtatuerunt, electio-
» nem, collationem, & inſtitutionem Sacerdotiorum va-
» lidas eſſe, nec debere in diſcrimen revocationis adduci
» ob eam cauſam, quòd dignior fuerit prætermiſſus ele-
» cto digno. Etenim ſi locus eſſet contrariæ opinioni, &
» electiones iſtæ hac ratione poſſent revocari, nulla in
» Eccleſiaſtica Repub. electio fiet, quæ litibus & contro-
» verſiis maximè pernicioſis non vexetur. Is verò, qui
» dignum elegerit, eive Sacerdotium, aut munus publi-
» cum contulerit, prætermiſſo digniori planè peccatum
» committit, & perpensâ qualitate mortale quidem.

X. Imò tametſi Electores præſtent juramentum, eum eligere, quem credent Eccleſiæ utiliorem, nihilominus electio digni omiſſo digniore erit valida in foro judiciali, uti ibidem notat Covarruvias poſt Gloſſam Sanctionis Pragmaticæ: " Hoc etenim juramentum (ait) pertinet
» ad perjurii crimen, ſi Electores exiſtimantes, quemdam
» ex candidatis dignitatem poſtulantibus, aut qui ad eam
» eligi poterant, digniorem eſſe, eo prætermiſſo, alte-
» rum etiam dignum elegerint: non tamen ob id electio
» nulla eſt, nec debet revocari.

XI. Sicuti electio digni, omiſſo digniore, ad evitandas lites, & infinitas diſcordias, in foro judiciali toleratur, & valida reputatur; ita pariter præſentatio Patroni de digno, omiſſo digniore in foro externo irritari nequit: neque præſentato denegari poteſt *inſtitutio* eo ſolo titulo, quod *dignior* non ſit, modò reverà dignus ſit.

XII. Si igitur à majore parte Patronorum præſentatus ſit unus qui ſit *dignus*; à minore verò parte qui eſt *dignior*, inſtituendus erit ab Epiſcopo *dignus*; nec dignior inſtitui poteſt, cùm hic reverà præſentatus non ſit; ſed ſolus is, qui majorem Patronorum partem habuit, ut notant Canoniſtæ ad *Cap.* 3. ;; *De Jure Patronatus*; & Covarruvias loco citato *num.* 2.

XIII. Neque Epiſcopo aut Ordinario imputari poteſt electio minùs digni omiſſo digniore: quia electio hîc non fit ab Epiſcopo aut Ordinario; ſed Patrono, qui elegit è multis Præſentatum. Quem ſine reſpectu ad alios licet *per ſe* Eccleſiæ utiliores, inſtituere tenetur, modò reverà *idoneus* ſit. Reliqui enim, licet digniores quia præſentati non ſunt etiam ab Ordinario, inſtitui nequeunt: utpote qui ſolos præſentatos inſtituere poteſt.

XIV. Hoc ſenſu accipiendum Decretum Synodi Tridentinæ *Seſſ.* 24. *cap.* 18. *De Reformat.* quo decernitur: " Quòd ſi Jus Patronatus laicorum fuerit, debeat is qui
» a Patrono præſentatus erit, ab eiſdem deputatis (Exa-
» minatoribus Synodalibus) examinari, & non niſi *ido-*
» *neus* repertus fuerit, admitti.

XV. Nihil quippe hîc aliud intendit Synodus, quàm præſentatum à Patrono inſtituendum eſſe, ſi modò prævio examine *idoneus* repertus ſit, tametſi juxta leges juſtitiæ diſtributivæ Patrono incumbat *digniorem* præſentare: quemadmodùm Epiſcopus ex iis, quorum *libera* electio ſibi competit, tenetur eligere & Eccleſiæ præficere, *quem cæteris magis idoneum* judicaverit, uti eodem Decreto non
ſemel

Digitized by Google

6. *Subinde attendenda utilitas totius Diœceſis.*
7. *Poteſt eligens aliquando præterire digniſſimum, ut minus dignus excludatur.*
8. *Aliquando etiam irrito conatu eligendus digniſſimus.*
9. *In proviſione Beneficiorum non hominibus, ſed Eccleſiis providendum.*
10. *Ante proviſionem Beneficiorum inquirendum de qualitatibus eorum qui præfici poſſunt.*
11. *Non ſufficit ſemper inter concurrentes eligere digniorem.*
12. *Solicitantes Beneficia de incapacitate ſuſpecti.*
13. *Collatores & Patroni debent in proviſione Beneficiorum ſeponere omnem humanum erga conſanguineos affectum.*
14. *Debent ſe munire contra mundanorum hominum ſolicitationes, & obloquia.*
15. *Collatoribus Beneficiorum neceſſarius ſpiritus fortitudinis.*
16. *Expendendum quomodo ad electionem proceſſerint Apoſtoli.*

I. CUm diſtributio Beneficiorum debeat fieri ad utilitatem & bonum ipſius Eccleſiæ, etiam major vel minor idoneitas ſeu capacitas deſumenda erit penes utilitatem & bonum commune Eccleſiæ: ut nimirum is dignior reputetur, qui plus ad bonum illius Eccleſiæ, cui per Beneficium præficitur, conferre poterit, ſi hoc Beneficium ei conferatur.

II. Quod notans S. Thomas 2. 2. *qu.* 63. *art.* 2. *in C.* monet, " quod dignitas alicujus perſonæ poteſt attendi » dupliciter. Uno modo ſimpliciter & ſecundum ſe: & » ſic majoris dignitatis eſt ille qui magis abundat in ſpi» ritualibus gratiæ donis. Alio modo per comparationem » ad bonum commune.

» Contingit enim quandoque (pergit S. Thomas) quod » ille qui eſt minus ſanctus, & minus ſciens poteſt magis » conferre ad bonum commune, propter potentiam vel » induſtriam ſæcularem, vel aliquid hujuſmodi.

Ex his dein concludit: " Et quia diſpenſationes ſpiri» tualium principalius ordinantur ad *utilitatem communem* » ſecundùm illud 1. ad Corinth. 12. *Unicuique datur ma» nifeſtatio Spiritus ad utilitatem*: ideò quandoque abſque » acceptione perſonarum in diſpenſatione ſpiritualium » illi, qui ſunt ſimpliciter minus boni, præferuntur me» lioribus.

Et *Quodlib.* 6. *quæſt.* 5. *art.* 3. eâdem reflexione factâ infert: " Non ergo Epiſcopus tenetur ſemper dare *me» liori ſimpliciter*, ſed tenetur dare meliori *quoad hoc*: id eſt, meliori quoad bonum commune & utilitatem Eccleſiæ.

III. Igitur Epiſcopus, Patronus, Collator & quivis alius, cui proviſio Beneficii quovis modo competit, de-

litate ſit minus dignus, erit tamen reputandus dignior, & alteri præferendus: quia omnibus attentis prævidetur plus Eccleſiæ profuturus.

VI. Ulteriùs, quia diſpenſatio ſive diſtributio Beneficiorum facienda eſt ad utilitatem Eccleſiæ, fieri poteſt, ut etiam omnibus attentis aliquis ſit dignior, & utiliùs Beneficio vacanti deſerviturus ſit; & tamen Epiſcopus ſine ulla perſonarum acceptione hunc digniorem poſtponeret alteri, qui reverà, omnibus attentis, minùs dignus eſt, & minore cum fructu Beneficio deſervituruſ.

Cùm enim Epiſcopus non tantùm hujus Beneficii, aut Eccleſiæ, cui per Beneficium hic dignior eſſet præficiendus; ſed totius ſuæ Diœceſis rationem & curam habere, ejuſque utilitatem attendere teneatur; fieri poteſt, ut hic tamquam dignior eſſet quidem promovendus ad hoc Beneficium inſpectâ *ſola* utilitate *hujus* Eccleſiæ *particularis*: nequaquam tamen attentâ utilitate & bono communi *totius* Diœceſis: quod ſæpe exigit, ut alteri officio præficiatur aut reſervetur; cui deſerviendo non tantùm uni particulari Eccleſiæ, ſed toti Diœceſi plurimùm prodeſſe poterit: neque alius tam idoneus huic officio, verb. grat. Archidiaconi, haberi queat.

VII. Ex eodem principio, nimirum in proviſione Beneficiorum attendendam eſſe utilitatem communem ipſius Eccleſiæ, conſectarium eſt, quod eligens non tantùm conſiderare debeat, quis inter eligibiles ſit abſolutè dignior; ſed quis ſit dignior ex iis quos ipſe per ſuum ſuffragium *cum effectu* Eccleſiæ præficere poterit.

Quid enim, ſi tres ſint eligibiles, at prævideatur, quòd *dignior* inter illos certò non ſit eligendus pluralitate ſuffragiorum; imò prævideatur, ſi hunc eligam, pluralitate ſuffragiorum eligendus *minus* dignus inter *omnes*. Econtra verò ſi eligam ſecundum multò quidem capaciorem tertio, ſed inferiorem primo, quod certò excludetur tertius, & ſecundus eligetur. Quis ambigat, quin ſimili caſu, attentâ Eccleſiæ utilitate, & bono communi, non tantùm poſſim ſed & debeam eligere ſecundum, prætterito primo, licet omnium *digniſſimo*. Neque enim hoc caſu dignior negligitur ſive poſtponitur *ob cauſam* quæ ad negotium *non pertinet*, in quo conſiſtit acceptio perſonarum, ſed ob cauſam ad *negotium pertinentem*, nimirum, ut minùs dignus excludatur, & *dignior*, qui haberi poteſt, Eccleſiæ præficiatur.

VIII. Unde ſi quis ſua electione minùs dignum cum effectu excludere non poſſet, omnium digniſſimum eligere deberet; etſi ſciret hunc cum effectu non eſſe promovendum. Quin & priori caſu, nonnumquam ad evitandum ſcandalum, palàm edicere tenetur, ſe primum omnium capaciſſimum, non niſi cogente neceſſitate, ſcilicet excludendi minùs dignum, prætterire.

IX. Si ergo juxta certiſſimas juſtitiæ diſtributivæ leges Beneficia conferenda ſint dignioribus *attenta* Eccleſiæ *utilitate & bono communi*, meritò Patroni & Collatores Benefi-

» defenſionem hanc afferre : voluntarius ipſe ad hujuſ-
» modi munus adminiſtrandum non acceſſi... neque eos
» qui elegerint ſublevare quiddam poterit, ſi dixerint,
» ignoraſſe ſe eum quem elegère. " Ita S. Chryſoſtomus
De Sacerdotio cap. 2.

XI. Quare Patroni & Collatores, liberam habentes præſentationem vel collationem, nullatenus ſatisfaciunt officio fidelis diſpenſationis, ſi eorum dumtaxat rationem habere velint, qui apud ipſos pro obtinendo Beneficio inſtant, & rogant, aut ut hodierna phraſi loquamur, *ſollicitant* : creduntque ſe ſatisfacere, ſi inter ſollicitantes, digniorem eligant : cùm facilè digniorem reperirent : ſi utilitatem Eccleſiæ & bonum commune ſeriò intenderentes, eam curam inquirendi adhiberent, quam etiam adhibitam vellent à ſuis œconomis aut famulis, ut meliores & peritiores operarii, pro aliquo notabili ædificio extruendo, aut alio negotio temporali tractando, haberentur. Indicium non obſcurum, quòd hujuſmodi Patronis & Collatoribus major ſit cura de temporalibus, quàm de ſpiritualibus, à quibus tamen non rarò plurium animarum æterna ſalus dependet. *Optimi videlicet rerum æſtimatores, qui magnam de* MINIMIS, *parvam aut nullam de* MAXIMIS *curam gerunt* : ut de ſimilibus per ironiam olim dixit S. Bernardus *lib.* 4. *De Conſiderat. cap.* 6.

XII. Latiùs de his actum in Tractatu Simoniæ circa Beneficia *parte* 1. *cap.* 9. §. 5. ubi unà oſtenſum eſt, quòd hi qui pro Beneficio, præſertim curato, rogant & ſollicitant, vel hoc titulo meritò à Patronis & Collatoribus habeantur ſuſpecti, tamquam Beneficio obeundo minùs idonei, juxta illud S. Bernardi *lib.* 4. *De Conſiderat. ad Eugenium cap.* 4. *Pro quo rogaris, ſit ſuſpectus ipſe, qui ipſe rogat pro ſe jam judicatus eſt. Nec intereſt per ſe, an per alium quis roget.* Et illud S. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *ad* 3. *Si aliquis pro ſe rogat, ut obtineat curam animarum, ex ipſa præſumptione redditur indignus.*

XIII. Hactenus dicta de obligatione eligendi digniorem, & attendenda ſola utilitate Eccleſiæ, ſufficienter quoque oſtendunt, omninò neceſſarium eſſe, ut Patroni & Collatores omnem humanum erga conſanguineos & familiares affectum deponant, dum de Beneficiorum collatione deliberant. Si enim eo affectu ipſos laborare contingat, facilè fiet, ut hoc affectu præventi & excæcati, conſanguineos licet minus dignos præferant dignioribus extraneis.

XIV. Imò neceſſe erit, ut Patroni & Collatores ſe contra hominum mundanorum (qui in Beneficiis & dignitatibus Eccleſiaſticis non niſi lucra & honores ſæculi reſpiciunt) preces, ſollicitationes, humanaſque eorum ratiocinationes, quin & terrores, ſpecialiter muniant ac præparent, ne aliàs hiſce frangantur, & à tramite juſtitiæ cum ſummo ſuo diſcrimine advertantur.

XV. Verùm ad hæc omnia quis ſat idoneus, niſi ei fuerit datum deſuper ? Quamobrem nihil magis neceſſa-

» men opemque divinam ſibi accerſiſſent ; non horrebunt
» Reges (idem dic de cæteris Collatoribus) eum per ſeipſos
» ſos delectum habere.

CAPUT IV.

Quàm grave delictum ſit accipere perſonam in collatione Beneficiorum ; & unde hæc gravitas deſumenda ?

1. *Acceptio perſonarum in ſpiritualibus juxta Auguſtinum non eſt leve peccatum.*
2. *In Beneficiis* curatis *dicitur eſſe peccatum* mortale.
3. *Idipſum à nonnullis aſſeritur in omnibus Beneficiis.*
4. *Determinatio, an ſit peccatum mortale vel veniale ; eſt difficilis & periculoſa.*
5. *Gravitas hujus peccati ponderanda ex bonis quæ impediuntur, & malis quæ cauſantur.*
6. *Hinc elucet ; quàm grave ſit accipere perſonam in promotione ad Epiſcopatum.*
7. *Idem oſtenditur in electione ad Beneficium Parochiale.*
8. *Eadem & in Beneficiis inferioribus ponderanda.*
9. *Qui rectè æſtimat pretium animarum, non facilè in collatione Beneficii, præſertim curati admittet acceptionem perſonarum.*
10. *Synodus Tridentina arguit peccati mortalis, qui minus dignos ad Epiſcopatum promovent.*
11. *Promoventes minùs dignos, quomodò Eccleſiæ teneantur ad reſtitutionem?*
12. *Jus Patronatus pro onere reputandum.*
13. *Plures illud horruerunt & reſpuerunt.*
14. *Noluit S. Gregorius ſe electioni Epiſcoporum immiſcere.*
15. *Hincmarus Remenſis imputavit Presbyteris, quod laici meliores non præſentarent.*
16. *Quomodo idem hodie multis Eccleſiaſticis imputari poſſit.*
17. *Prælati Eccleſiarum, quomodo ſuo exemplo Patronos incitare ad præſentandum meliores debeant?*

I. ACceptionem perſonarum in diſtributione Beneficiorum ſeu honorum Eccleſiaſticorum non levè eſſe peccatum, jam pridem credidit Sanctus Auguſtinus *Epiſt.* 172. *num.* 18. " Nec ſane, quantum arbitror (ait)
» putandum eſt leve eſſe peccatum in perſonarum acce-
» ptione habere fidem Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſi il-
» lam diſtantiam ſedendi ac ſtandi, ad honores Eccleſiaſti-
» cos referamus. Quis enim ferat eligi divitem ad ſedem
» honoris Eccleſiæ, contempto paupere inſtructiore at-
» que ſanctiore.

II. Hic Auguſtinum loqui de dignitatibus & miniſteriis Eccleſiaſticis ; atque acceptionem perſonarum in horum diſtributione non eſſe leve peccatum, poſt S. Thomam 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 2. in argumento *Sed contra*, tradunt

Digitized by Google

peccata, quæ levia, quæ gravia; non humano, ſed divino ſunt penſanda judicio, ideò nolo hìc determinare, quandonam præcisè in acceptione perſonarum ſit peccatum *mortale*, quando *veniale*; id mihi ſufficit, numquam ſine culpa, eaque *non levi*, in hac materia eſſe acceptionem perſonarum.

V. Porrò gravitas acceptionis perſonarum ſive violationis juſtitiæ diſtributivæ in hac materia ex duobus potiſſimùm ponderanda videtur: nimirum ex multis gravibuſque Eccleſiæ bonis, quæ per promotionem minus digni contempto digniore impediuntur; deinde ex malis, quæ per digniorem, non verò per minus dignum impediri poſſent.

Ad bona quod attinet, omnia illa cenſentur impediri per acceptionem perſonarum, quæ in functione talis Miniſterii Eccleſiaſtici dignior præ minus digno procuraſſet.

Mala verò Eccleſiæ, quæ peccatum acceptionis perſonarum augent, ſunt ea omnia, quæ dignior poſtpoſitus, præ minus digno impedire potuiſſet.

Hinc facilè eſt intelligere, quàm enorme ac pernicioſum poſſit eſſe hoc acceptionis perſonarum crimen.

VI. Quid enim, ſi ad Epiſcopatum minus dignus præ digniore eligatur? Quam multa ſæpè animarum lucra, quotque Diœceſis, imò interdum totiùs Eccleſiæ bona ſpiritualia impedientur, quæ dignior præ minus digno in ſua Diœceſi procuraſſet: imò in reliquas nonnumquam Diœceſes & Provincias diffudiſſet? Quàm multa rurſus mala impedire, quot abuſus extirpare doctrinâ & pietate eminentior potuiſſet, quæ alius dotibus illis deſtitutus, impedire aut extirpare vel non potuit vel non voluit.

VII. Similiter quantum ad reformationem Cleri & populi, ad extirpationem vitiorum, & virtutum omnium augmentum, ipſarumque animarum ſalutem promovendam nonnumquam valeat Archipreſbyter, Archidiaconus, Decanus, Plebanus, Paſtor aliuſve animarum director eruditione morumque integritate excellens, præ alio qui eruditione morumque integritate eſt inferior, nullus eſt qui non intelligat, & quotidianâ experientiâ eſt planiſſimum. Quis enim non quotidie experitur, quantum, vel unus interdum, in dignitate, aut notabili aliqua Eccleſiaſtica functione conſtitutus, per eminentem ſuam ſcientiam, fundatiſſimamque pietatem, fructum in meſſe Dominica faciat, præ multis aliis ſcientiâ & eruditione inferioribus?

VIII. Quinimò non rarò fit, ut etiam inferiori Miniſterio aut functioni Eccleſiaſticæ applicatus, in pietate atque ſcientia exercitatior tum exemplo, tum oratione, tum etiam inſtructione, plurima bona fideli populo, præ

genter curaverint.

XI. Facilè quoque ex hactenus dictis eſt intelligere, quòd promoventes minus dignum neglecto digniore, non tantum rei conſtituantur gravis delicti, ſed etiam ipſi Eccleſiæ, cujus in diſtributione Beneficiorum conſtituti ſunt Miniſtri, ob infidelem diſpenſationem teneantur ad reſtitutionem bonorum, præcipuè ſpiritualium, quæ per promotionem digniſſimi (quam Eccleſiæ ut fideles Miniſtri debebant) procurata fuiſſent: adeòque Patronis ac Collatoribus, qui hac in parte infideles fuerunt, incumbat, quantum in ipſis eſt, bona ſpiritualia illi Eccleſiæ, cui, minus dignum Miniſtrum dando, illa quaſi abſtulerunt, omni meliori modo procurare; atque ita juſtitiæ violatæ ſatisfacere.

XII. Ex iis facilè intelligent, qui oculos ſpirituales habent, ut videant, jus Patronatûs, aut jus collationis aut jus electionis ad Dignitates Eccleſiaſticas, non tam eſſe reputandum tamquam aliquid multum appetibile; ſed potius ut onus humeris ſuis impoſitum.

XIII. Neque mirabitur, qui obligationem & pericula Patronorum & Collatorum expenderit, ſi plures hoc onus exhorruerint, & à ſe abjicere ſtuduerint.

Quomodo Valentianus Imperator; item Ludovicus VI. & Ludovicus IX. Reges Galliarum hanc provinciam recuſaverint, & horruerint ob pericula illi annexa, notavimus ſupra *parte* 1. *tit.* 13. *cap.* 5.

Intelligebat indubiè hoc onus Catharina Regina Portugalliæ, de qua in vita Bartholomæi De Martyribus *lib.* 2. *cap.* 12. refertur dictum: " Quod optaret ut durante ſuo » regimine Prælati Portugalliæ eſſent immortales: quo » fieret ut nullum ad Epiſcopatum promovere teneretur: » dicens, ſibi plus quam ſatis eſſe, ſi pro ſeipſa & toto » ſuo regno deberet reſpondere, licet ſe reſponſalem non » conſtitueret pro ſalute animarum.

XIV. Sed quid mirum, ſi Reges aut Principes, aliive fideles laici onus illud reformidarint; cùm & ipſe Gregorius M. Summus Pontifex, adeò lumine charitatis, & cœleſtis ſapientiæ illuſtratus, interrogatus à Clero Mediolanenſi de perſona in Epiſcopum eligenda, reſponderit, ſe quidem contra perſonam illam nihil reponendum habere: " Verumtamen quia antiquæ meæ deliberationis in» tentio eſt, inquit, ad *ſuſcipienda Paſtoralis curæ mea » onera, pro nullius umquam miſceri perſona, orationibus » proſequor electionem veſtram*, ut omnipotens Deus, qui » futurorum actuum noſtrorum ſemper præſcius, talem » vobis Paſtorem præbeat, in cujus lingua & moribus » exhortationis divinæ paſcua valeatis invenire: in cujus » mente & humilitas cum certitudine fulgeat, & ſeveri» tas cum pietate; qui vobis viam vitæ non ſolùm legen» do vel loquendo, ſed etiam vivendo poſſit oſtendere; qua-

Digitized by Google

TITULUS XXXII.

De Peculio Clericorum.

CAPUT I.

Quid Peculium Clericorum ; & quid nomine Peculii veniat ; & quod jus Clericis competat ?

1. *Sub titulo Decretalium De* Peculio Clericorum *nulla ſit mentio* Peculii.
2. *Quandonam Proventibus Eccleſiaſticis nomen* Peculii *inditum ; & quare ?*
3. *Peculium Clericorum admodùm ſimile Peculio ſervorum ,* & profectitio *filiorumfamilias.*
4. *Clericus per Beneficium ſubjicitur & adſtringitur Eccleſiæ exemplo ſervi ad dominum ; & filii ad patrem.*
5. *Qua de cauſa ſervo* Peculium *conceſſum ; & in quo Peculium conſiſtat.*
6. *Quid Peculium profectitium filiifamilias ?*
7. *Peculium non eſt niſi* permiſſu *domini vel patris.*
8. *Peculium dicitur* patrimonium *ſervi ; & quare ?*
9. *Dominium* Peculii *ſemper manet apud dominum ; uti &* profectitii *apud patrem : & quidquid ex illo acquiritur , domino vel patri acquiritur.*
10. *Hæc oſtendunt titulum Decretalium non malè inſcribi De* Peculio Clericorum.
11. *Refertur textus primæ Decretalis hujus tituli.*
12. *Unde deſumpta ?*
13. *Auctor hujus Decretalis reflexit ad Canonem 49. Concilii Carthaginenſis III. cujus verba referuntur.*
14. *Ex eodem Canone deſumpta apparet 3. Decretalis hujus tituli.*
15. *Decretales volunt inquiri , num Clericus ante Ordinationem* nihil *habuerit ; & quæ ratio inquiſitionis.*
16. *Juxta Canones quidquid acquiritur ex proventibus Eccleſiaſticis , cedit Eccleſiæ.*
17. *Hinc Peculium Clericorum ſimile Peculio ſervi , & profectitio filiifamilias.*
18. *Dominium Peculii Clericorum manet apud Eccleſiam , ſicut Peculii ſervi apud dominum.*
19. *Id ſupponunt Canones qui dicunt , res comparatas ex proventibus Eccleſiaſticis competere Eccleſiæ.*
20. *Clericos non eſſe dominos proventuum Eccleſiaſticorum in Canonibus clarè expreſſum.*
21. *Rectè dicuntur eſſe* Peculium *Clericorum , licet non habeant dominium.*
22. *Tempore Auguſtini , Epiſcopi credebantur* domini *bonorum Eccleſiaſticorum , quamvis tantùm eſſent adminiſtratores.*
23. *Qua ratione dici poſſint Clerici hodie eſſe* domini *proventuum Eccleſiaſticorum ; & illos* ſuos *facere ?*
24. *Ad Peculium Clericorum referendum quidquid contemplatione Eccleſiæ ipſis obvenit.*
25. *Non tantùm quæ ex fructibus Beneficiorum.*
26. *Etiam honoraria pro celebrandis Miſſis , habendis concionibus , &c.*
27. *Oſtenditur etiam hæc* intuitu *Eccleſiæ percipi.*
28. *Nequeunt hæc ab aliis Eccleſiaſticis proventibus ſeparari.*
29. *Quod Clericus* parciùs *vivendo ſibi ſubſtraxit , eamdem cum reliquis proventibus Eccleſiaſticis naturam retinet.*
30. *Bona patrimonialia & quaſi patrimonialia ad Peculium propriè non ſpectant.*
31. *Qua ratione caſtrenſe vel quaſi caſtrenſe Peculium dici queant.*
32. *Bona patrimonialia Clerici deficiente omni legitimo hærede deferuntur Eccleſiæ excluſo Fiſco ; & quare ?*
33. *Clerici in diſpoſitione bonorum patrimonialium debent attendere quod ſint Clerici.*

I. TITULUS 25. libri 3. Decretalium inſcribitur : *De Peculio Clericorum*, quamvis in Decretalibus ſive Canonibus, qui ſub illo titulo referuntur, nomen Peculii non occurrat ; ſed id unum ferè caveatur, ut ſi quæ poſt Ordinationem ex rebus Eccleſiæ vel occaſione Eccleſiæ Clericis obvenerunt, vel Clerici acquiſiverunt, ad Eccleſiam, tamquam res ad Eccleſias pertinentes, revertantur.

II. Admodùm veriſimile eſt, rebus Eccleſiæ quæ Clericis ad uſum conceduntur, nomen *Peculii* inditum fuiſſe, poſtquam factâ Beneficiorum erectione, ipſa bona Eccleſiæ quaſi in quaſdam portiones, ſingulis titulis annexas, dividi, & à communi maſſa bonorum Eccleſiæ ſeparati cœperunt : atque tum demum hoc nomen iis inditum fuiſſe exemplo *Peculii*, quo Romani ſignificabant omne id, quod *ſervus domini permiſſu ſeparatum à rationibus dominicis habet. L. 5. ff. De Peculio.*

III. Si enim ea, quæ de Peculio ſervorum & filiorumfamilias jam pridem edixerunt Romani, conferantur cum iis quæ in Canonibus ſub hoc titulo relatis dicuntur de rebus Clericorum ab Eccleſia profectis, apparebit, non immeritò *Peculii* nomen his inditum fuiſſe.

IV.

Digitized by Google

... 4. *ff. De Peculio*, " Peculii eſt, non id, cujus
" ſervus ſeorſum à Domino rationem habuerit, ſed quod " Dominus ipſe ſeparaverit, ſumma ſervi rationem diſ-" cernens: " vel ut alia & melior lectio habet: *Suum à ſervi ratione diſcernens.* Idem eſt de peculio profectitio filiifamilias.

VIII. Peculium autem frequenter in Legibus Romanorum vocatur puſillum *patrimonium* ſervi, non quod ejus verum dominium aut proprietas eſſet penes ſervum; qui jure Romano dominii & proprietatis erat incapax; ſed quia peculii uſus & libera adminiſtratio, permiſſu Domini eſt apud ſervum *L. 48. ff. eod.* atque ob hanc liberam peculii adminiſtrationem & uſum, dicitur peculium etiam *proprium patrimonium* ſervi *L. 39. ff. eod.* imò quaſi LIBERI *hominis patrimonium L. 47. §. 6. ff. eod.*

IX. Nihilominus peculium ſervi, ita manet apud Dominum, ut non tantum pro voluntate domini id ſervo adimi & minui poſſit *Lib. 4. ff. eod.* ſed etiam, quidquid ex peculio aut re peculiari acquirit, id totum domino cedat; ipſumque peculium, & quidquid in peculio reperitur, ad dominum ipſo jure ſervo moriente, revertatur, ſeu potiùs domini maneat §. 3. *Inſtit. Per quas perſonas cuique acquiritur*, & ibi uno conſenſu notant Interpretes: obſervantque primitùs apud Romanos idem jus fuiſſe reſpectu filiifamilias: ut is omnia ſimiliter Patri, ſicut ſervus domino acquireret, nullâ factâ peculii diſtinctione. Et licet poſtea variis Imperatorum ſanctionibus filiisfamilias plenius jus quoad peculium caſtrenſe, quaſi caſtrenſe & adventitium conceſſum ſit, nihil tamen quoad *profectitium* mutatum eſſe monent; ſed illud dominio tenus apud Patrem manere; & quidquid filius ex illo acquirit, Patri cedere, & pleno jure ad Patrem reverti *L. 6. Cod. De Bonis quæ liberis*, &c.

X. Hæc ſi conferantur cum his quæ de rebus Eccleſiæ Clericis in uſum conceſſis dicuntur, in Canonibus ſub hoc titulo Decretalium relatis, apparebit, non immeritò titulum hunc inſcribi *De Peculio Clericorum*: hocque peculium apprimè convenire cum peculio *ſervorum* & *profectitio* filiorumfamilias.

XI. In *Cap. 1.* ꝟ *De Peculio Clericorum*, legitur: " Inveſtigandum eſt, ſi nihil patrimonii habens Presbyter, " quando promotus eſt ad Eccleſiaſticum Ordinem, po-" ſtea (vel ut alia lectio habet, ſi *poſtea*) emerit præ-" dia, cujus juris ſint: quoniam Eccleſiæ ad quam nihil " habens promotus eſt, eſſe debent juxta *Canonicam* au-" ctoritatem.

XII. Citatur hic Canon in Decretalibus Gregorii IX. ex Concilio *Arelatenſi.* In prima verò Decretalium collectione apud Antonium Auguſtinum ex Concilio *Lateranenſi*, Burchardus autem & Ivo Carnotenſis citant ex Concilio *Romanſi.* In Romana editione Corporis Canonici adjicitur hæc notula Antonii Auguſtini: *In Conci-*

" quat.

XV. Ut quid autem tam ſolicitè inquiri jubetur, an promotus ad Ordinem, ante ſuam promotionem *nihil* habuerit? Ratio indicatur in Rubrica primæ Decretalis: *Quæſitum à Rectore Eccleſia tempore promotionis nihil habente, præſumitur de bonis Eccleſiæ acquiſitum.*

XVI. Si autem quæſitum ſit ex *bonis Eccleſiæ*, juxta *Canonicam auctoritatem* debet cedere Eccleſiæ; quod frequenter in Canonibus renovatum fuit: quos Canones citat & refert Emanuel Gonzales ad *Cap. 1.* ꝟ *De Peculio Clericorum.*

XVII. Interim hinc duo ſunt concludenda. Primum, quod peculium Clericorum in hoc ſit ſimile peculio *ſervi* & *profectitio* filiifamilias, quod ſicuti acquiſita ex peculio ſervi & profectitio filiifamilias cedunt domino aut patri, ita quoque acquiſita ex peculio Clericorum cedant Eccleſiæ juxta *Canonicam auctoritatem*: quamvis exterior diſciplina, poſtremis his ſæculis circa acquiſita ex peculio Clericorum nonnihil ſit immutata, uti infra notabitur.

XVIII. Ex primo ſequitur ſecundum, in quo peculium Clericorum ſimile apparet peculio ſervi, & profectitio filiifamilias; nimirum, quod proprietas ſeu dominium peculii maneat apud Eccleſiam, quemadmodum proprietas peculii ſervi aut filiifamilias penes dominum vel patrem. Nam ſi penes Clericum eſſet *dominium*, etiam res comparatæ ex peculio, ſive proventibus Eccleſiaſticis etiam deberent eſſe ipſius Clerici; utpote quæ eſſent acquiſitæ, non ex rebus ad Eccleſiam, ſed ad ipſum Clericum ſpectantibus.

XIX. Unde ad *Cap. 1.* ꝟ *De Peculio Clericorum*, dicere non dubitavit Panormitanus *num. 4.* " Item nota, " quod Prælatus *non eſt Dominus* fructuum Beneficii. Nam " ſi efficeretur dominus, poſſet ſibi acquirere ex rediti-" bus ſecundùm libitum, cujus contrarium hic deciditur & " in *Cap.* INQUIRENDUM ꝟ *eod.* " Hæc ille, qui & ad Rubricam *num. 43.* monuerat, quod Clericus non faciat fructus *ſuos*: ideoque peculium Clericorum poſſe appellari *profectitium*, & *judicari debere ut* PROFECTITIUM.

XX. Et revera, Clericos non eſſe veros dominos ſui peculii ſive proventuum Eccleſiaſticorum, adeò evidenter in Sacris Canonibus eſt expreſſum, ut nullus antiquorum Canoniſtarum de hoc dubitaſſe videatur; imò Archidiaconus famoſus admodum Canonum interpres ſcribere non eſt veritus in *Cap.* STATUTUM §. ASSESSOREM *De Reſcriptis in 6.* eſſe *hæreſim* in Jure Canonico, aſſerere, Clericos Beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, proventuum Eccleſiaſticorum eſſe dominos: quam ſententiam poſt Martinum Navarrum multis aſſeruit Paulus Comitolus, qui ait: " Tantummodò à recentis me-" moriæ hominibus addubitari cœptum, quod ab anti-" quis magiſtris & melioribus auctoribus ſuperioris, at-

 " que

ipſe aliique Epiſcopi putarentur habere dominium rerum Eccleſiaſticarum, tametſi non niſi *procurationem* earum ſe habere conteſtaretur." Ego ſecundùm multorum ſenſum » (ait *Epiſt.* 126.) comparantium ſemetipſos ſemetipſis, non divitias dimiſiſſe, ſed ad divitias videor veniſſe. » Vix enim vigeſima particula res mea paterna exiſtimari » poteſt, in comparatione prædiorum Eccleſiæ, quæ nunc » ut *Dominus* exiſtimor poſſidere..... Nos rebus Eccle» ſiæ *dominari* exiſtimamur, nos opibus frui..... Deus » teſtis eſt, iſtam omnem rerum Eccleſiaſticarum *procu» rationem*, quarum credimur amare dominatum, pro» pter ſervitutem quam debeo charitati fratrum & timori » Dei tolerare me, non amare! ita ut ea, ſi ſalvo offi» cio poſſim, carere deſiderem.

XXIII. Cum autem juxta hodiernam diſciplinam, non minus plenam adminiſtrationem, nec minus liberum uſum habeat quilibet Beneficiatus reſpectu portionis bonorum ſuo titulo annexæ, quam olim habebant Epiſcopi circa prædia & bona Eccleſiæ ſuæ, non mirum, ſi & Beneficiatus proventuum Eccleſiaſticorum *Dominus* credatur, & vulgari modo loquendi habere *dominium*, vel fructus *ſuos* facere dicatur, tametſi procurationem dumtaxat revera obtineat: eo quod tam liberam eorum diſpenſationem, etiam cum facultate *ſuis* uſibus applicandi adipiſcatur, ut ſoli Deo rationem diſpenſationis reddere obſtrictus ſit.

XXIV. Sicuti ad peculium *profectitium* filiifamilias non tantùm ſpectat, quod ex re aut ſubſtantia patris, ſed & omne quod patris contemplatione & occaſione filio obvenit, uti communiter docent Juriſconſulti ad §. 1. *Inſtit. Per quas perſonas cuique acquiritur*, & ibi noviſſimè Arnoldus Vinnius *num.* 3. ita quoque ad peculium Clericorum jam deſcriptum pertinere dicendum eſt, non tantùm quod ex rebus Eccleſiæ Beneficio annexis percipit; ſed omne quod contemplatione Eccleſiæ ſive ex functione Eccleſiaſtica & Clericali obvenit: quod & Pontifex non obſcurè expreſſit in *Cap.* 9. *ij De Teſtamentis*, ubi reſpondit, " quod Clerici de his, quæ paternæ ſucceſſio» nis, vel cognationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, » ſeu dono conſanguineorum, aut amicorum, non habito » reſpectu ad Eccleſiam, pervenerunt ad ipſos, liberè » diſponere valeant. De his tamen, quæ *conſideratione* » Eccleſiæ perceperunt, nullum de jure poſſunt facere » Teſtamentum.

Ut ergo inter bona Eccleſiaſtica, de quibus Clerici de jure teſtari nequeunt, aliquid referatur, juxta reſponſum Pontificis ſufficit, ſi *conſideratione Eccleſiæ* obvenerit.

XXV. Ad quæ verba reflectens Boetius Epo, apud Duacenſes olim Canonum Anteceſſor Primarius, infert: " Ergo non tantùm quæ per Eccleſiam (id eſt ex fructibus » Beneficiorum Eccleſiaſticorum, ſic enim locutio hæc » *per Eccleſiam* à pleriſque ſumitur) ſed & quæcumque » *Clericatus occaſione* Clericus acquiſivit, in ea cauſa » ſunt, ut de iis teſtari nequeat: ut ſi quid tamquam » dici acquiſita *intuitu* Eccleſiæ, eo quod pro officiis ac » functionibus acquirantur Eccleſiaſticis. Nam intuitu » Eccleſiæ acquiri dicitur, non ſolùm quod ex Eccleſiæ » bonis proficiſcitur, verùm etiam quidquid aliunde for» taſſis etiam, ſed tamen pro functione datur Eccleſia» ſtica, nimirum ratione & intuitu Ordinis & officii Ec» cleſiaſtici. Quamobrem quidquid pro Sacris faciendis » lucratur apud Nobilem quempiam Sacellanus, quid» quid lucratur in Ordinibus conferendis Epiſcopus, » quidquid item lucrantur officii ſui ratione Cardinales, » quantumlibet extra Beneficiorum ſuorum titulos, in» tuitu Eccleſiæ lucrari rectiſſimè veriſſimèque dicentur; » ideòque nec teſtamenta de talibus facere poterunt.

XXVIII. Si dicas, Miſſarum honoraria aliaque jam enumerata *dantur Clericis in mercedem laboris ac ſervitii, & operæ perſonalis præſtitæ*; uti loquitur Andreas Vallenſis, hac ratione prætendens, hæc dici debere *quaſi patrimonialia.* Sed nonne omnia quæ Clericis, etiam titulo Beneficii obveniunt, dantur ipſis in mercedem laboris, ac ſervitii, & operæ perſonalis præſtitæ? Neque alio titulo quam *operarum*, ſive ut *operariis* mercedem Clericis deberi, infra capite ſequenti oſtendemus; & ſupra *tit.* 5. *cap.* 6. oſtenſum eſt, Miſſarum honoraria eſſe ſpeciem voluntariæ oblationis, quam populus in ſuſtentationem Sacerdotis, tamquam Eccleſiæ Miniſtri, facere conſuevit.

XXIX. Ineptè quoque, & citra ullam juris authoritatem, quidam Canoniſtarum contendunt à conditione & natura bonorum Eccleſiaſticorum ſeparanda, quæ *Beneficiatus ſibi ſubſtrahit ex debita ſuſtentatione parciùs vivendo*, uti loquitur Andreas Vallenſis; tamquam ſi de his non ſecus ac de *patrimonialibus*, aut *quaſi patrimonialibus* Clerici diſponere poſſent.

Id juris rationibus haud conſentaneum eſſe bene advertit citatus Boetius Epo ad *cap.* 12. *ij De Teſtamentis num.* 46. " Hæc enim ſuadent, ut quæcumque ſuper» ſunt Clerico, quantumlibet parcenti nihilominus pe» nes Eccleſiam remanere debeant: quia verùm ſemper » eſt, ea intuitu Eccleſiæ eſſe quæſita. Confirmatur hæc » mea ſententia (pergit Boetius) pereleganti JC. noſ» trorum deciſione in *L.* CONTINUUS, §. CUM ITA » STIPULATUS *ff. De V. Obl.* De obligato ſolvere cer» to loco, ut ſi quis Epheſi ſolvere promiſerit: qualis » quidem promiſſor ſi maturius eò pervenerit quàm quiſ» quam ferè potuiſſet, uſus forſitan diplomate vel felici » navigatione, ſicuti JC. loquitur, confeſtim obliga» tus eſt; nec illi prodeſt quod plus temporis impende» re potuiſſet ad perveniendum illuc: quia in eo quod » tempore atque facto finitum eſt, nullus eſt conjectu» ræ locus: pari prorſus modo, ſi Beneficiarius parcè » vivendo minùs impendit quàm judicio bonorum viro» rum impendere potuiſſet, Eccleſiæ perinde ſuperflua » ſeu reliqua debentur, atque ſi plus conſumpſiſſet: quia » in eo quod facto finitum eſt, non eſt conjecturæ lo-

cus

Digitized by Google

pleno jure peculia hæc poſſident, atque de illis ſine conſenſu patris liberè diſponunt, tam inter vivos, quàm mortis cauſâ; ita Clerici hæc bona pariter *pleno* jure æquè ac laici poſſideant, & de illis liberè diſponant.

XXXII. Dicitur quidem in *L.* 20. *Cod. De Epiſcopis & Clericis*: " Si quis Presbyter aut Diaconus, Diaconiſſa ſeu Subdiaconus, vel cujuſlibet alterius loci Clericus, aut Monachus, aut Mulier, quæ ſolitariæ vitæ dedita eſt, nullo condito teſtamento deceſſerit; nec ei parentes utriuſque ſexus, vel liberi, vel qui agnationis cognationiſve jure junguntur, vel uxor extiterit, bona, quæ ad eum vel ad eam pertinuerunt, Sacroſanctæ Eccleſiæ, vel Monaſterio, cui fortè fuerat deſtinatus, aut deſtinata omnifariam ſocientur: " Sed id Clericis, cum aliis pluribus Laicis commune eſt. Laicorum enim hæreditas, deficientibus legitimis hæredibus deferri ſolet Corporibus illis, quibus adſcripti ſunt, excluſo Fiſco; uti patet ex toto titulo Codicis Juſtinianæi De *hæreditatibus Decurionum*, *Naviculariorum*, *Cohortalium*, *Militum & Fabricenſium.* Conſule Perezium ad hunc titulum Codicis; & Gudelinum De Jure Noviſſimo *lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 11. & 12.

XXXIII. Verùm tametſi Clericus maneat abſolutus Dominus bonorum patrimonialium, atque de illis poſſit liberè diſponere; nihilominus ipſi ſpecialiter attendendum eſt, ut & in hac bonorum diſpoſitione, ſe Clericum & Magiſtrum laicorum oſtendat; ſuoque exemplo demonſtret, quomodò omnia, quæ à Deo accepimus, ad Dei honorem ſint expendenda. Et meminerit, quod ſi omnibus etiam laicis dixerit Sanctus Auguſtinus in *Pſalm.* 147. " Quære quantum tibi dederit Deus, & ex eo tolle quod ſufficit: cætera quæ ſuperflua jacent, aliorum ſunt neceſſaria. Et ſuperflua divitum, neceſſaria ſunt pauperum; " quantò magis id Clericis, qui ſpecialiter Deum ſibi in hæreditatem eligendum duxerunt, dictum cenſeatur.

CAPUT II.

Quo jure, & quo titulo Clericis alimenta & ſtipendia debeantur, & quo animo ea accipere debeant?

1. *Miniſtris altaris alimenta deberi ratio naturalis etiam Gentilibus perſuaſit.*
2. *Legem naturalem expreſſit Lex Moſaica & Evangelica.*
3. *Fusè id adſtruxit Apoſtolus, primò à ratione naturali.*
4. *Argumentum Apoſtoli ex Lege Moſaica.*
5. *Confirmat idipſum Apoſtolus ex Evangelio.*
6. *Quando & quomodo eam legem Chriſtus dederit?*
7. *Ex contextu Apoſtoli pateſcit justa condemnatio aſſerti Joannis Wiclef.*
8. *Alimenta Clericis deberi ut* operariis, *probat argu-*

21. *Quomodo Miniſtri ſua alimenta accipere debeant; & an rectè dicantur merces operæ impenſæ?*
22. *Miniſtri Eccleſiæ non poſſunt laborare ut ſtipendia accipiant; ſed accipere* alimenta, *ut laborare queant.*
23. *Id rectè expreſſit S. Auguſtinus.*
24. *Non datur ſuſtentatio à populo ut* merces *laboris, nec finis laboris poteſt eſſe ſuſtentatio.*
25. *Quare id quod datur Clericis rectiùs vocetur* ſtipendium, *quàm* merces?
26. *Primum indicium quo inſinuatur, Clericum evangelizare* ut manducet.
27. *Secundum indicium.*
28. *Tertium cum pluribus remiſſivè.*

I. Miniſtris Eccleſiæ in Sacrario laborantibus, divinoque cultui ſpecialiter in utilitatem populi deſtinatis, & intendentibus, à populo corporalem ſuſtentationem, ſeu alimenta neceſſaria deberi, etiam ipſius legis naturalis inſtinctus Gentilibus perſuaſit, ut non obſcurè innuit Sacer Textus. Memorat enim quod & ipſis Sacerdotibus Idolorum terra à Rege (Pharaone) tradita fuerat: *quibus* (ait) *& ſtatuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcirco non ſunt compulſi vendere poſſeſſiones ſuas. Geneſ.* 47. *v.* 22.

II. Legem hanc naturalem primùm Lex Moyſaica, ac dein Evangelica propoſuit, & expoſuit; atque tandem operosè adſtruxit Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 9. oſtendens, & ex lege naturali, Moyſaica & Evangelica, Miniſtris Eccleſiæ alimenta deberi.

III. Primum itaque argumentum ſumit ab exemplis humanis, ipſa ratione naturali notis & probatis, ſcilicet militum, agricolarum & paſtorum pecorum.

Quis militat (ait) *ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?*

Hæc ex Lege & ratione naturali petita, oſtendunt, Evangelii miniſtris, tamquam militantibus pro Chriſto, ejuſque vineam plantantibus & excolentibus, & gregem ipſius paſcentibus alimenta & ſtipendia deberi.

IV. Progreditur Apoſtolus: *Numquid ſecundum hominem hæc dico?* Hoc eſt, ſecundum *humanam* rationem: ut ſenſus ſit: An ſolum ex rebus humanis mihi ſuppetunt argumenta ad probandum quod dico, ſcilicet me & Barnabam habere poteſtatem ex Evangelio vivendi? *An & lex hæc non dicit? Scriptum eſt enim in Lege Moyſi: non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura eſt Deo? An propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos ſcripta ſunt, quoniam debet in ſpe, qui arat, arare, & qui triturat in ſpe fructus percipiendi. Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt ſi nos carnalia veſtra metamus?.... Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt: & qui altari deſerviunt, cum altari participant?*

Hæc

evadit, Miniſtris Evangelii *ſuſtentationem* ſeu *cibum* à populo deberi; ut proinde meritò damnatus ſit à Concilio Conſtantienſi hic articulus 18. Joannis Wiclef. *Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & Parochiani poſſunt propter peccata ſuorum Prælatorum ad libitum ſuum eas auferre.*

VIII. Ulterius ex argumento Apoſtoli à ratione naturali ſumpto, intelligitur, alimenta Miniſtris Eccleſiæ deberi tamquam *militantibus, plantantibus, & paſcentibus*: id eſt, titulo *laboris & operis* populo impenſi.

IX. Idipſum probant argumenta ex Lege Moyſaica deprompta; nimirum Miniſtris Evangelii tamquam bobus in area Eccleſiæ *triturantibus*, aut in campo *arantibus*, non eſſe os alligandum ſive cibum negandum. Quod & Lex Moyſaica alibi clarius expreſſit. Poſtquam enim Deus inſtituiſſet tabernaculi ſui Miniſtros & Sacerdotes Aaron & filios ejus, adjunctis in ipſorum adjutorium Levitis, dixit univerſis *Num. cap. 18. Excubate* in CUSTODIA *Sanctuarii, & in* MINISTERIO *Altaris, ne oriatur indignatio ſuper filios Iſrael.... Omnia quæ ſanctificantur à filiis Iſrael, tradidi tibi* (Aaron) *& filiis tuis pro* OFFICIO *Sacerdotali legitima ſempiterna.... Filiis autem Levi dedi omnes decimas in poſſeſſionem pro* MINISTERIO *quo* SERVIUNT *mihi in Tabernaculo fœderis.... Et comedetis eas in omnibus locis veſtris, tam vos, quàm familia veſtra: quia pretium eſt pro* MINISTERIO *quo* SERVITIS *in tabernaculo teſtimonii.*

Quid evidentius, quam temporalia à Deo aſſignata fuiſſe Aaron & filiis ejus, & Levitis, pro cuſtodia, & miniſterio ſive ſervitio Sanctuarii & Tabernaculi?

X. Sed & totus Apoſtoli contextus, quid aliud intendit, niſi hoc unum laborantibus & operantibus in Eccleſia pro populo alimenta deberi; iiſque poteſtatem eſſe vivendi ex Evangelio?

XI. Sed & Chriſtus alium nullum dixit *dignum cibo ſuo*, niſi *operarium*. Non dixit dignus eſt *Clericus*, dignus eſt *Sacerdos*, dignus eſt *Paſtor*, *Canonicus*, *Epiſcopus*, &c. ſed dignus eſt *operarius* cibo ſuo; " ut intelligamus, eos eſſe indignos ſtipendiis Eccleſiaſticis, qui non *operantur* pro fidelium utilitate, " ait Janſenius Gandenſis in Concordia Evangelica *cap. 55.* " Et ad eadem Chriſti verba reflectens Theophylactus, ait: " Hoc eſt, à Diſcipulis paſcemini: debebunt enim hoc vobis, *ut operariis.*

XII. Ut ergo juſtè & licitè ſtipendiis Eccleſiæ ſuſtentetur Clericus, oportet ut *operetur*: ita nimirum, ut dici queat *operarius dignus cibo ſuo*: quod & innititur notiſſimo illo Juris Canonici principio: *officium* eſſe *propter quod datur Beneficium*, prout exprimitur à Pontifice in *cap. fin. De Reſcriptis in 6.*

Neque enim hîc aliud indicatum voluit Pontifex, quàm Beneficium ſive jus percipiendi proventus Eccleſiaſticos dari propter *officium* quod Eccleſiæ præſtat Beneficiatus; & ratione cujus revera dici queat *operarius dignus cibo ſuo.*

Bernardus in declamationibus in Evangelium *Ecce nos reliquimus omnia* §. 16. " Væ væ tibi Clerice, mors in olla, mors in ollis carnium, mors in ejuſmodi deliciis, non modò, quia ſecus introitum delectationis poſita eſſe cognoſcitur, ſed ob id maximè, quia conſtat populi eſſe peccata quæ comedis, ſumptus Eccleſiaſticos *gratis* te habere reputas? Cantando, ut aiunt, bona tibi provenire videntur, ſed bonum erat magis fodere, aut etiam mendicare.

XVI. Et ſpeciatim ad Canonicos dicebat jam pridem Dionyſius Carthuſianus *De Vita Canonicorum art. 2.* " Idcircò à laicis & ſæcularibus data ſunt temporalia bona Eccleſiæ, ut quia laicis ipſis non vacat jugiter orationibus atque divinis obſequiis immorari ac inhærere, Miniſtri Eccleſiæ ac Clerici ſuppleant vices, & imperfectum laicorum, orando, ac miniſtrando, & ſatisfaciendo pro ipſis, quorum eleemoſynis ſtipendiiſque foventur.

XVII. Hauſiſſe id videtur Dionyſius è Sanctione Juſtiniani Imp. in *L. 42. §. 10. Cod. De Epiſcopis & Clericis*, ubi vult, ut Clerici compellantur ſuum implere officium, additâ hâc ratione: " Nam qui conſtituerunt, vel fundarunt ſanctiſſimas Eccleſias pro ſua ſalute & communis Reipublicæ, reliquerunt illis ſubſtantias ſuas, ut per eas debeant ſacræ Liturgiæ fieri, & ut in illis à miniſtrantibus piis Clericis Deus colatur.

XVIII. Qua de cauſa Canonici in ſua regula per Synodum Aquiſgranenſem exarata *cap. 31.* admonebantur, ut " laudes Deo in commune perſolventes, pro ſuis populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Dominum exorent. " Et rurſus *cap. 145.* " Singuli juxta capacitatem ſuam, diverſarum artium erudiantur diſciplinis, ut nullus in collegio Canonico inutilis appareat, nec *vota fidelium* OTIOSUS comedat.

Plura de obligatione Canonicorum ſerviendi Eccleſiæ, etiam præterquam in perſolvendo Officio Canonico ſive Horario, dixi in Diſſertatione Canonica De Inſtituto & Officiis Canonicorum *part. 1. cap. 2.* & ſupra *tit. 18. cap. 4.* dictum eſt, nec Capellanias, quæ hodiè antonomaſticè dicuntur Beneficia *ſimplicia*, debere eſſe *ſine officio*.

XIX. Ex dictis patet, quam ineptum ſit quorumdam Gloſſema, quo officium, propter quod datur Beneficium, interpretantur de Officio Horario: ac ſi ſola Officii Canonicalis recitatione, etiam privata, totum Officium propter quod Beneficium datur, abſolveretur? Quaſi recitatione Horarum, quæ unius horæ ſpatio pene integra perſolvitur, operarius dignus cibo ſuo haberi queat. An qui unâ alterave hora Eccleſiæ legendo aut canendo ſerviunt, & reliquo tempore vel otiantur, aut ſæcularibus negotiis ſe implicant, miniſtri atque operarii Eccleſiæ vocabuntur, ac digni reputabuntur, qui ut *operarii* cibum ab Eccleſia accipiant?

Hoc itaque Gloſſema ineptiſſimum eſt & ab Eccleſiæ mente quam maximè alienum, quæ per *officium* intelligit omnia

omnia

Digitized by Google

[illegible] quamquam tamen cognitandum eſt, mercedem deberi vel prætendi poſſe à Miniſtris Eccleſiæ, quemadmodum opifices recipiunt ſuarum operarum & laboris mercedem: quaſi ipſa merces miniſteriis & officiis Eccleſiaſticis reſpondeat, quemadmodum labori opificum ſeu operariorum mercenariorum: aut ipſi Miniſtri Eccleſiæ intuitu hujuſmodi mercedis operari poſſint; cùm ipſis dictum ſit, *Gratis accepiſtis, gratis date:* ſed nomine *mercedis* hîc ſolùm intelliguntur *alimenta*, ſeu *cibus*, qui Miniſtris Eccleſiæ tamquam operariis debetur, non tamquam propriè dicta *merces* laboris aut operarum, ſed tamquam *alimenta* neceſſaria, ut operari queant.

XXII. Neque Miniſtri Eccleſiæ operantur UT *mercedem* temporalem ſeu *cibum* accipiant; ſed cibum accipiunt, *ut* operari queant.

Itaque conſiderandum eſt, ut monet S. Gregorius citatâ *Homilia* 17. " quod uni noſtro operi duæ mercedes debentur: una in via, altera in patria: una quæ nos in labore » ſuſtentat, alia quæ nos in reſurrectione remunerat. Merces itaque quæ in præſenti accipitur, hoc in nobis debet » agere, ut ad ſequentem mercedem robuſtius tendatur. » Verus ergo quiſque prædicator non ideò prædicare debet, ut in hoc tempore mercedem recipiat, ſed ideò » mercedem recipere, ut prædicare ſubſiſtat. Quiſquis » namque ideò prædicat, ut hic vel laudis vel muneris » mercedem recipiat, æterna procul-dubio mercede ſe » privat. Quiſquis verò vel ea quæ dicit ideò placere hominibus appetit, ut dum placet quod dicitur, per eadem dicta non ipſe, ſed Dominus ametur: vel idcircò » terrena ſtipendia in prædicatione conſequitur, ne à prædicationis voce per indigentiam laſſetur: huic procul dubio ad recipiendam mercedem nil obſtat in patria, quia » ſumptus ſumpſit in via.

XXIII. Similiter Auguſtinus *lib.* 2. *De Sermone Domini in monte cap.* 16. monet, " neque ideo debemus evangelizare, ut manducemus, ſed ideo manducare ut evangelizemus: nam ſi propterea evangelizamus ut manducemus, viliùs habemus Evangelium, quam cibum. " Et paulò inferiùs: " Si coactus inopiâ earum rerum, quæ » temporali vitæ ſunt neceſſariæ, prædico Evangelium; » alii per me habebunt mercedem Evangelii, qui Evangelium ipſum me prædicante diligunt, ego autem non » habebo, quia non ipſum Evangelium diligo, ſed ejus » pretium, in illis temporalibus conſtitutum.

XXIV. Concludendum ergo cum eodem Auguſtino *libro De Paſtoribus & ovibus cap.* 2. " Non redditur ſuſtentatio neceſſitatis à populo, *quaſi merces* illis qui ſibi » in charitate ſerviunt, ſed tamquam *ſtipendium, quo, ut* » *poſſint laborare, paſcantur.* " Quare veri Chriſti Miniſtri *non evangelizant ut manducent*; & propterea ſecundùm eundem Doctorem, " non in victu conſtituunt » finem evangelizandi, ſed ipſius victûs ſui finem in Evangelio collocant.

» *victu & veſtitu*, ſed ea quæ ad alimoniam ſpectant accipienda ab eis, ut in ſancto opere perſiſtere queant. » Hanc rationem ſane indicat Divus Auguſtinus libro ſecundo ſuper ſermonem Domini in monte, ſic ſcribens: » *Sicut autem omnes militantes accipiunt annonam & ſtipendium, ſic omnes evangelizantes accipiunt victum & tegumentum. Sed non omnes propter ſalutem Reipublicæ militant, ſed propter illa quæ accipiunt: ſic & non omnes* » *propter ſalutem Eccleſiæ miniſtrant Deo, ſed propter hæc* » *temporalia, quæ tamquam annonam & ſtipendia conſequantur, aut propter hoc & propter illud.*

XXVI. Sanè illi Eccleſiaſtici, quorum prima cura eſt; dum de Beneficio, ratione cujus Eccleſiæ ſerviendum erit, de proventibus temporalibus, parum aut nihil ſoliciti quo fructu ſpiritualia obire, aut Eccleſiæ utiliter ſervire poterunt, gravi ſuſpicione laborant, quod non quærant alimenta ut evangelizent, ſed evangelizare, vel Eccleſiæ per Beneficium adſcribi velle, *ut manducent*; ſive ut temporalia conſequantur: atque ita *perverſo nimis ordine cœleſtibus terrena mercentur*, uti loquitur S. Bernardus.

XXVII. Præterea qui Beneficia ſeu Eccleſias, quibus adſcripti, mox ubi pinguius Beneficium conſequi poſſunt, deſerunt, non obſcurè indicant, ſe ſpiritualia non habere ut *finem*, & temporalia ut *media:* ſed inverſo ordine, ſpiritualibus uti tamquam *medio* ad *temporalia*.

XXVIII. Similiter illi Clerici, qui magis anxiè invigilant, quibus temporalium curam committant, quàm ſpiritualium; multumque attenti ſunt, ne illis aliquod detrimentum obtingat; parum attendentes, ſi quæ ſpiritualibus detrimenta obveniant. De quibus aliiſque indiciis latiùs egi in Diſſertatione De Inſtituto Canonicorum *parte* 2. *cap.* 5. §. 4.

CAPUT III.

Bona Eccleſiæ dicta, *Vota Fidelium*, *Pretia peccatorum* & *Patrimonium Pauperum*; & quare?

1. *Nihil hac definitione in Canonibus & Patrum ſcriptis notius.*
2. *Eam allegavit ſæculo VI. Julianus Pomerius.*
3. *Ut nota & recepta occurrit in Capitularibus Regum Francorum.*
4. *Concilia bona Eccleſiaſtica ita definienda adſtruunt, juxta* Antiquorum Patrum ſententiam.
5. *Oſtenditur quod ex intentione populi offerentis rectè dicantur* vota fidelium.
6. *Qua ratione vocentur* pretia peccatorum.
7. *Rectiſſimè vocantur* patrimonium pauperum.
8. *Quare frequentiùs vocentur* patrimonium pauperum?

9. *Sanc-*

Digitized by Google

19. *Fideles ea mente offerunt.*
20. *Eccleſia non alia intentione acceptat.*

I. NIhil vel in Canonibus, vel in ſcriptis Patrum uſitatius, quam res Eccleſiæ dici *vota fidelium*, *pretia peccatorum*, & *patrimonia pauperum*.

II. De hoc Patrum & Eccleſiæ ſenſu teſtis eſt S. Proſper ſeu ut alii volunt, S. Julianus Pomerius *lib.* 2. *De Vita contemplativa*, *cap.* 39. ubi poſtquam narravit quomodo Sanctus Paulinus Epiſcopus Nolanus, & Sanctus Hilarius Epiſcopus Arelatenſis omnia ſua contempſiſſent, & pauperibus erogaſſent, antequam ad Epiſcopatum venirent, infert: " Unde datur intelligi, quod tanti ac » tales viri, qui volentes fieri Chriſti diſcipuli, renuntiaverunt omnibus, quæ haberent, non ut poſſeſſores, » ſed ut procuratores, facultates Eccleſiæ poſſidebant. » Et idcircò ſcientes, nihil aliud eſſe res Eccleſiæ, *niſi* » *vota fidelium*, *pretia peccatorum*, *& patrimonia pauperum*, non eas vendicarunt in uſus ſuos ut proprias, ſed » ut commendatas pauperibus diviſerunt.

III. Hæc definitio tamquam nota, & ex traditione Patrum recepta tempore Caroli M. ejuſque Succeſſorum ſupponebatur, uti ex eorum Capitularibus notatur, ac ſignanter *lib.* 1. *cap.* 77. item *lib.* 5. *cap.* 108. & in additione 3. *cap.* 1. editionis Baluzianæ, ubi leguntur hæc verba, relata à Gratiano *Cauſ.* 16. *quæſt.* 1. *Can.* 59. " Quia » juxta Sanctorum Patrum *traditionem* novimus res Eccleſiæ *vota eſſe fidelium*, *pretia peccatorum*, & *patrimonia pauperum*, cuique non ſolùm habita conſervare, » verum etiam multa, Deo opitulante, conferre optamus.

IV. Circa idem tempus Concilium Turonenſe ann. 849. in Synodica ad Nomenoium Ducem Britonum eamdem definitionem facultatum Eccleſiæ allegavit; uti & Valentinum ann. 855. *Can.* 21. *idque juxta antiquorum Patrum ſententiam.*

Similia & in Synodis & authoribus iſtius & ſequentium ſæculorum plurima occurrunt.

V. Et ſanè non immeritò res Eccleſiæ *vota* dicuntur fidelium: quia primaria intentio fidelium bona offerentium eſt, illa *Chriſto* offerre; & quodammodò *Deo* conſecrare, & *vovere.* Unde citatum Concilium Valentinum poſtquam dixit, quod juxta *antiquorum* Patrum ſententiam, nihil ſint aliud niſi *vota* fidelium, patrimonium pauperum, redemptio peccatorum, immediatè ſubjungit: " Si » eas fideliter & integrè Eccleſiaſticis uſibus non defendimus, & in eos qui obtulerunt, *& in Deum*, CUI » OBLATÆ ſunt, graviſſimo nos reatu implicamus.

Itaque in quantum *Deo offeruntur*, quæ Eccleſiæ dantur, rectè facultates Eccleſiæ ex oblatione fidelium provenientes, *vota* fidelium dicuntur.

VI. Dicuntur inſuper *pretia*, vel *redemptio peccatorum*: quia fideles temporalia Deo offerunt, ut juxta divinum monitum, eleemoſynis *peccata ſua redimant*; vel ut faciant ſibi amicos de mammona iniquitatis, ut cùm defecerint recipiant ipſos in æterna tabernacula: hæcque ra-

cuntur *res & patrimonium pauperum.*

Sanctus Gregorius monet Protaſium Aquenſem Epiſcopum, ut Virgilio Epiſcopo Arelatenſi dicat: " Ut penſiones quas prædeceſſor ejus per annos plurimos de patrimonio noſtro percepit, & apud ſe retinuit, ad nos, quia » *pauperum res ſunt*, ſtudeat deſtinare." *Lib.* 5. *Epiſt.* 55. Non dubitavit ergo S. Gregorius, patrimonium Eccleſiæ Romanæ dicere *res pauperum.*

Et in *Epiſt.* 57. ad Arigium Galliæ Patricium ſcribit: " Præterea filium noſtrum Candidum Preſbyterum, quem » ad gubernationem *patrimonialis* Eccleſiæ noſtræ, quod » illic eſt, tranſmiſimus, vobis per omnia commendamus, » confidentes à Deo noſtro vos mercedis vicem recipere, » ſi *rebus pauperum* ſolatia ſua gloria veſtra devotâ mente » præſtiterit.

Sive ergo res Eccleſiæ ſuæ repetat, ſive tuitionem earum commendet, Gregorius eas non niſi *res pauperum* conſiderat.

X. Quin & ſæculo XII. exclamat S. Bernardus: *Res pauperum non pauperibus dare par ſacrilegii crimen eſſe dignoſcitur. Sane* (ait) PATRIMONIA PAUPERUM *facultates Eccleſiarum.*

XI. Circa idem tempus ad Carnotenſem Antiſtitem ſcribebat nominatiſſimus ille Bathonienſis in Anglia Archidiaconus Petrus Bleſenſis *Epiſt.* 15. " Si te illius diſcipulum profiteris, qui venit miniſtrare, non miniſtrari, » ſic miniſtrabis pauperibus, ut non vituperetur miniſterium tuum, ut *patrimonium Chriſti & pauperum* ejus » quod tibi commiſſum eſt, in egentium neceſſitates, non » in uſus extraordinarios expendatur.

Hîc nota, confundi patrimonium *Chriſti* & *pauperum*; tamquam unum ſit patrimonium *Chriſti*, & patrimonium *pauperum.*

XII. Rurſus ſæculo XIV. Concilium Ravennatenſe II. *Rubrica* 3. inducere volens Epiſcopos, Capitula Cathedralia & Abbates, ut juxta poſſibilitatem ſuam generales eleemoſynas exhiberent, pro motivo præmiſerant: " Cum » juxta Prophetam, Beatus qui intelligit ſuper egenum & » pauperum; & Dominus dicat in Evangelio: Date eleemoſynam, & omnia munda erunt, & *bona Eccleſiarum* » *ſint* PAUPERUM.

XIII. Et quid plura? nonne ab ipſiſmet Epiſcopis & Conciliis tamquam *pauperum* necatores habentur, qui bona Eccleſiarum diripiunt, aut defraudant?

Synodus Matiſconenſis II. ann. 582. *Can.* 4. " Ut qui » oblationes fidelium defunctorum, quæ Eccleſiæ conferuntur, retinent, veluti retentatores Eccleſiæ aut *egentium necatores*, ab Eccleſiæ liminibus arceantur.

Et apud Noſtrates celebratum ann. 630. Concilium Remenſe *Can.* 10. ait: " Clerici etiam vel ſæculares, qui » oblationes aut donatas, aut teſtamento relictas retinere » præſumpſerint, aut id quod ipſi donaverint Eccleſiis aut » Monaſteriis, crediderint auferendum, ſicut antè Synodus Sancta conſtituit, veluti *necatores pauperum*, quouſque reddant, ab Eccleſiis excludantur.

Sive

Digitized by Google

XVI. Plura in hanc rem Synodorum teſtimonia collegit Joannes Lanoius Theologus Pariſienſis in libro *De Cura Eccleſiæ pro miſeris & pauperibus cap.* 4. qui tandem exhibitis his teſtimoniis, obſervat, quod Synodi "eos, qui Eccleſiaſtica bona rapiunt, & in ſuos alienoſve uſus convertunt, *pauperes* necare aſſerant, & *pauperum* necatores appellent, non everſores Baſilicarum, non Epiſcoporum necatores. Et tamen laici non ſunt qui ſic loquuntur. Ipſi ſunt Epiſcopi, quorum intererat rebus ſuis conſulere, qua meliori & certiori ratione conſuli poterat." Non dubitabant ſanè ſanctiſſimi illorum Conventuum Patres, res Eccleſiæ eſſe *patrimonium pauperum*: ideòque & hoc nomine vindicandas & tuendas.

XVII. Hodie quoque facilè bona Eccleſiæ habentur & aſſeruntur à Clericis *res pauperum*; ſcilicet ſi vindicanda & aſſerenda ſint; ſed ſi conſumenda ſint, non tunc pauperum, ſed *Clericorum* eſſe clamatur; uti rectè reflectit ingenioſus Reviſor operum S. Gregorii ad *Epiſtolam* 57. *libri* 6. eamdem notam renovans ad *Epiſtolam* 28. *Libri* 8.

XVIII. Itaque meritò obſervatum à Chriſtiano Lupo tomo 2. Scholiorum in Canones *pag.* 1318. "Eccleſiaſtica bona non ſolummodò ad Clericos, ſed etiam ad captivos, peregrinos, orphanos, viduas, quoſvis pauperes ſtricto & æquo proportionis jure pertinere, eſt lucidum dogma Apoſtolorum, omnium Sanctorum Patrum, cunctarum ſub cælo Eccleſiarum.

XIX. Nihil notius eſt, quàm fideles qui vel inter vivos, vel mortis causâ bona ſua rectâ intentione Eccleſiæ relinquunt, ea donare & relinquere propter honorem Dei, & ad animarum ſuarum ſalutem.

Unde citatus Chriſtianus Lupus *tomo* 5. Schol. in Canones *pag.* 191. rationem allegans, cur Epiſcopi & laici ſæculo octavo & nono decimas potius Canonicis, quam Preſbyteris Pagenſibus dare voluerint, ait: "Sanctiſſima erat iſtorum Clericorum vita, ideòque per ipſos, quam per Pagenſes Preſbyteros viſæ ſunt decimæ *fidelius* in *pauperes* & Eccleſiæ fabricam diſpenſandæ. Eorum ſanctitati creditum fuit totum decimarum onus: & honeſta Preſbyteri alimentatio, & Eccleſiaſticæ fabricæ reparatio, & cura pauperum & peregrinorum.

Huic autem fini obeſſet potiùs, quàm prodeſſet, voluntas relinquendi ſua bona Clericis, ut ipſi *abundarent*, & in *profanos* uſus, neglectis pauperibus, inſumerent; aut ſuos conſanguineos ditarent; vel ipſi ex iis ultra moderatam, & Clerico convenientem ſuſtentationem acciperent.

XX. Imò etiamſi laici dum bona ſua offerunt, ea de re non cogitarent; aut aliam forſan intentionem parum

contemtum.

6. *Nec poſt bonorum Eccleſiæ diviſionem aliter iis utendum.*
7. *Sententia S. Bernardi.*
8. *Removet vulgarem Eccleſiaſticorum prætextum.*
9. *Invectiva Petri Bleſenſis in Prælatos qui bona Eccleſiæ in ſuperfluos uſus impendunt.*
10. *Epiſcopus debet eſſe* Diſpenſator *&* promus *pauperum.*
11. *Synodus Tridentina præcipit Epiſcopis, ut rebus Eccleſiæ* frugaliter *utantur.*
12. *Idipſum à Cardinalibus & aliis Eccleſiaſticis ſervari voluit.*
13. *Sanctus Carolus voluit Epiſcopi veſtitum eſſe ſimplicem.*
14. *Similiter & ſupellectilem.*
15. *Parcimoniam deſiderat in menſa Epiſcopali.*
16. *In familia nihil vult eſſe ſuperflui, deſideratque ut Clerici potius quàm laici ſint.*
17. *Eadem omnia magis ab inferioribus Eccleſiæ miniſtris ſervari præcipit.*
18. *Hortatio S. Caroli ad Clericos de utendis proventibus Eccleſiaſticis, tamquam* patrimonio pauperum.
19. *Decretum Synodi Toletanæ contra ſuperfluas epulas in Epiſcoporum menſis.*
20. *Synodus Mechlinienſis declarat in pauperes & uſus pios expendenda quæ ex rebus Eccleſiaſticis habentur ultra* honeſtam *ſuſtentationem.*
21. *Deplorabat S. Bernardus, hæc à Prælatis Eccleſiæ non attendi.*
22. *Quæ hujus ratio?*
23. *Putant plures Eccleſiaſtici ſibi venerationem & auctoritatem accerſendam per ſuperbam ſupellectilem & familiæ magnificum apparatum.*
24. *Hunc prætextum vanum eſſe jam pridem oſtendit Synodus Carthaginenſis; cujus Decretum probavit & innovavit Synodus Tridentina.*
25. *Eumdem prætextum aliæ Synodi removerunt.*
26. *Auctoritas Epiſcopis neceſſaria ut Fideles ad mundi contemptum excitent.*
27. *Ut id efficacius præſtent, monet Synodus Tridentina ut mundi contemptum ipſi in omnibus oſtendant.*
28. *Synodus Tridentina vult auctoritatem Epiſcopalem eſſe conſervandam, ſed morum gravitate.*
29. *Prælati Eccleſiæ attendentes, quid populo inculcare debeant, ſat vident hunc prætextum eſſe vaniſſimum.*
30. *Ideo vel maximè modeſtia & frugalitas ab Epiſcopis adhibenda, ut Fidelibus præluceant.*
31. *Bartholomeus De Martyribus præcipuus ſuaſor Decreti Synodi Tridentinæ contra luxum Prælatorum, hunc prætextum refutavit.*

Digitized by Google

» liceat autem ex eis aliquid ſibi vindicare, vel propriis » cognatis, quæ *Dei* ſunt largiri. Sin autem ſunt *pau-* » *peres*, ut *pauperibus* ſuppeditet.

Quare Epiſcopus rerum Eccleſiaſticarum curam gerens prohibetur ex eis aliquid propriis cognatis largiri, niſi *ut pauperibus*? Non alia de cauſa, quàm quod ſint *res Dei*, quas ut res *pauperum* adminiſtrare & diſpenſare oportet.

III. Hinc rurſus Canone 41. præcipitur ut in poteſtate ſua Epiſcopus Eccleſiæ res habeat; & in ejus ſit poteſtate omnia adminiſtrare, & iis qui *egent* per Presbyteros & Diaconos ſubminiſtrare cum Dei timore & omni religione, & etiam, ſi ſit opus, in *neceſſarium* ſuum uſum accipere, & fratrum qui hoſpitio excipiuntur. Vel ut habet lectio Dionyſii Exigui qua uſus eſt Gratianus *Cauſ.* 12. *q.* 1. *Can.* 22. " Ex his autem, quibus *indiget* » Epiſcopus (ſi tamen indiget) ad ſuas *neceſſitates* & pe- » regrinorum fratrum uſum & ipſe percipiat.

Eadem decreta ſunt Canone 25. additurque, quod ſi his non ſit contentus, & res in proprios uſus convertat, Synodo Provinciæ pœnas perſolvet. Apud Gratianum loco citato *Canone* 23.

IV. Quàm ſoliciti fuerint Sancti Epiſcopi, ut nihil præter *neceſſaria* ex rebus Eccleſiæ ſumerent, acta ipſorum luculentiſſimè exprimunt; indignum reputantes, ut quæ *pauperibus* ſunt deſtinata, in uſus ſuperfluos abſumerentur.

Arguebatur S. Chryſoſtomus, quod nec Epiſcopis, nec Nobilibus convivia extrueret: ſed reputabat, *iniquum & indignum eſſe*, INFIRMORUM & PAUPERUM CIBOS, *eorum qui ſani eſſent, libidini exponere*, ait Palladius in ejus vita *cap.* 13.

Hinc & in *Homilia* 21. *in Epiſtolam* 1. *ad Corinth.* ait: " Apoſtoli erant & milites, & agricolæ & paſtores. » Non dixit Paulus: Quis militat & non eſt dives? Sed, » quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Neque dixit: » Quis plantat vineam, & aurum non colligit, aut fru- » ctum integrum non vindemiat? Sed: Ex fructu ejus » *non comedit*. Non ex agnis ſed ex lacte. Oportet enim » habere & fortitudinem militis, & agricolæ diligen- » tiam, & curam paſtoris; & poſt hæc omnia *nihil* am- » plius quærere quam *neceſſaria*.

V. Et quid Chriſtus de operariis Evangelicis? *Dignus eſt* (ait) *operarius cibo ſuo.* " Quo ſignificatur, » præter ea quæ ſunt *neceſſaria*, non eſſe Evangelico » operario requirenda, nec ſtudendum ei, ut ex Evan- » gelio ac ſpirituali opera ditescat, ſecundùm illud Pau- » li: *Habentes victum & veſtitum his contenti ſimus.*" Ita monet Janſenius Gandenſis in Concord. Evang. *cap.* 55.

VI. Portò ſicuti infra oſtendetur, natura rerum Eccleſiæ per earum diviſionem in quatuor portiones, aut per erectionem Beneficiorum immutata non fuit; ita & immutata manſit obligatio eas diſpenſandi ut *patrimonium pauperum*: ita nec aliter quam ut *patrimonio* pauperum

IX. Poſt diviſionem factam vivebat Petrus Bleſenſis, dum dixit: " Bona Eccleſiarum in victum & veſtitum » conceſſa, bona, inquam, *pauperum* Chriſti in ſuper- » fluos uſus conſumimus. Qui ſunt enim qui epulantur » quotidie ſplendide? Clerici. Qui ſunt qui exquiſitis » aëre & mari & terra veſcuntur cibis? Clerici. Qui ſunt » qui omni tempore pacem & ſecuritatem habentes, in » labore hominum non ſunt, & cum hominibus non fla- » gellantur? Clerici. Nos itaque falſi fratres Chriſti ſu- » mus. Patrimonium enim quaſi de jure fraternitatis » poſſidemus; ſed quàm falſi ſimus, lippis & tonſoribus » patet. Patrimonium enim quod ſibi tam glorioſè com- » paravit, nos guloſè conſumimus.... Timeo ne cùm » redierit ille frater noſter, qui quaſi peregrè modò pro- » fectus eſt, rationem ponat nobiſcum ſuper patrimonio » nobis credito. Quid autem poterimus dicere? " *Serm.* 12. *in quadrag.*

X. Nonne factâ & ſtabilitâ diviſione deplorabat Prælatorum ſumptus ſuperfluos ex bonis Eccleſiaſticis B. Petrus Damiani; indignumque reputabat, ut ex iis divites epularentur, & pauperes, quorum eſt ſubſtantia, excluderentur? " Et cùm Epiſcopus *diſpenſator* & *promus* » eſſe debeat *pauperum*, ad eorum menſam affluentibus » deliciis, alieni ructant; cùm & illi, quorum eſt *tota* » *ſubſtantia*, procul excluſi, famis inopiâ contabeſcant. *Opuſc.* 20. *cap.* 2.

XI. Quid plura? Ipſa Synodus Tridentina reputans bona Eccleſiaſtica eſſe *res Dei*, atque patrimonium pauperum, tamquam conſequens infert, ut patrimonio pauperum iis eſſe utendum, præcipiens Epiſcopis, " ita mores ſuos » componant, ut reliqui ab eis *frugalitatis*, modeſtiæ, » continentiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, » ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter » exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi, » non ſolùm jubet, ut Epiſcopi modeſta ſupellectili & » menſâ ac frugali victu contenti ſint; verùm etiam in » reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne » quid appareat, quod à ſancto hoc inſtituto ſit alienum, » quodque non ſimplicitatem, Dei zelum ac vanitatum » contemptum præ ſe ferat.

XII. Poſt hæc in fine ſubjungit: " Quæ verò de Epiſ- » copis dicta ſunt, eadem non ſolùm in quibuſcumque » Beneficia Eccleſiaſtica, tam ſæcularia quàm regularia, » obtinentibus, pro gradus ſui conditione obſervari, ſed » & ad ſanctæ Eccleſiæ Cardinales pertinere decernit: » quorum conſilio apud Sanctiſſimum Romanum Pontifi- » cem cùm univerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nitatur, ne- » fas videri poteſt, non iis etiam virtutum inſignibus, ac » vivendi diſciplinâ eos fulgere, quæ meritò omnium in » ſe oculos convertant.

XIII. Ut huic Decreto, & ſacris Canonibus ſe hac in parte conformarent Epiſcopi, in ſuo Concilio I. Provinciali decernit S. Carolus *cap.* 17. " Epiſcopus non pro- » fano ornatu, aut apparatu, ſed fidei & vitæ ſplendore » ſibi

Digitized by Google

» ſummum ſimplicis opſonii ferculum tantùm ei apponi » liceat; etiam quorumvis hoſpitum causâ.

» Bellaria, placentæ, omniaque ſaccharo artificioſè » condita, cæteraque eſcarum lenocinia, exquiſita etiam » vinorum genera prohibentur.

XVI. Denique *cap.* 20. familiam Epiſcopi deſcribens, vult, ut " familiæ numerus is tantummodò ſit, quo » ſimul Eccleſiæ utilitati, & Epiſcopi neceſſitati conſu- » latur.

Hunc in finem vehementer hortatur, ut in familia, quamplurimos poſſit, habeat Clericos, qui non niſi Clericali veſtitu utantur; ac deinde addit qualis eſſe debeat famulorum domeſticorum veſtitus: " Sericum, aurum & » argentum, colorumque varietatem omninò excluden- » tes, nigrum tantummodò vel fuſcum colorem in veſti- » bus adhibeant. Quibus ſciſſis, aut prætextis ad ele- » gantiam non utantur. Calcei inaniter non incidantur. » Non ſint turgidæ caligæ, non virgatæ, non ſectæ, aut » acu pictæ: ſed ſimplices & unius coloris ac generis. » Denique talis ſit domeſticorum omnium veſtitus, ut ex » eo etiam appareat, illos eſſe miniſtros miniſtrorum Dei.

XVII. Et ne hæc ad ſolos Epiſcopos ſpectare crederentur, exemplo Patrum Tridentinorum ſubjicit *cap.* 23. " Quæcumque autem de Epiſcoporum menſa ejuſque be- » nedictione & cibis, lectione & gratiarum actione, ſu- » pellectili, auro, argento & ſerico, cubiculorum appa- » ratu, ædificiorum magnificentia, ſupervacaneis ſumpti- » bus, privata moderatione, templorum cultu & orna- » mento, familiæ cura & inſtitutione, ejuſque veſtibus, » eorumve modo, colore & ornamentis, equorum nu- » mero, &c, ſi quæ alia decreta ſunt, quæ non ſint Epiſ- » coporum tantùm propria, eadem à *Clericis quibuſcum-* » *que* cujuſvis conditionis, ordinis & dignitatis ſint, ac- » curatè ſervari jubemus: etiamſi in alienis ædibus, aut » cum propinquis habitent.

» Meminerint autem in quibuſdam, quæ Epiſcopis » permiſſa, ipſis communia eſſe poſſunt, eò majorem » ſibi moderationem adhibendam eſſe, quò dignitatis » gradu Epiſcopis ſunt inferiores.

XVIII. Rurſus in Concilio IV. Mediolanenſi *parte* 3. *cap.* 7. inter alia monita, hoc dat iis qui uberiores reditus Eccleſiaſticos habent: " Chriſti viſceribus ſubſtan- » tiam Eccleſiaſticam erogate, pauperibus ſcilicet, pe- » regrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, » captivis: quibus egentibus, & eſurientibus cùm ſub- » venire poſſitis, ſi alimenta neceſſaria denegatis, vio- » latæ charitatis rei eſtis in conſpectu Domini.

» Memores eſtote ejus, quod à ſanctiſſimo Patre Am- » broſio ſcriptum eſt, ſua Fideles eo animo obtuliſſe Ec- » cleſiæ Miniſtris, ut per eorum manus, quorum fidei, » atque integritati ſumma omnia tribuebant, ad paupe- » res pervenirent.

» profanos uſus, expendi poſſint, ſed *pauperibus* diſtri- » bui, aut in alias pias cauſas erogari debeant.

XXI. Infinitæ propemodum ſunt Patrum & Synodorum exhortationes & præcepta, quibus hæc Epiſcopis & omnibus generatim Eccleſiaſticis bona Eccleſiaſtica poſſidentibus inculcantur, & præcipiuntur: Sed cum Bernardo luxum Prælatorum declamante *Serm.* 77. *in Cant.* dicere forſan poſſem: " Sine cauſa vel his vel illis » immoramur, quia non audiunt nos. Sed & ſi litteris » forſan mandentur iſta quæ dicimus, dedignabuntur » legere: aut ſi fortè legerint, mihi indignabuntur, » quamvis rectiùs ſibi hoc fecerint.

XXII. Et quare inter Eccleſiæ Prælatos, qui & Eccleſiæ ſponſi ſunt, pauci hæc audire, & pauciores facere volunt? Audi Bernardum: " Pauci admodum ſunt, qui » non quæ ſua ſunt quærunt, ex omnibus caris ejus." Adde quòd pauci ſint, qui attendunt & ruminant, ſuiſque cordibus inſculptum habent, ſe non ad propria commoda, non ad divitias aut luxum; ſed ad labores & ſolicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe; quemadmodum loquitur Synodus Tridentina in principio citati Decreti; optatque, " ut ii qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiunt, » quæ ſuæ ſint partes agnoſcant.

XXIII. Sed videor audire Prælatos, alioſve opima Beneficia poſſidentes: ſi in familia noſtra, ſupellectile, menſâ, ac totius vitæ exteriori apparatu, omnia ſimplicitatem, ac mundi ac pomparum ejus contemptum præferant, ipſa Prælatorum dignitas, & auctoritas in vilipendium adducetur; nulluſque apud populum, præſertim divites & nobiles, erit illorum reſpectus, nulla veneratio.

XXIV. Hunc Prælatorum prætextum, quo plerique luxum & ſuperfluitatem juſtificatam putant, jam præſcidit Concilium Carthaginenſe IV. *Can.* 16. quem expreſſè renovat Synodus Tridentina in allegato Decreto. Verba Canonis ſunt: " Epiſcopus *vilem* ſupellectilem, & » menſam, ac victum *pauperem* habeat, & dignitatis ſuæ » *auctoritatem, fide & vita meritis* quærat." Apud Gratianum *Diſt.* 41. *Can.* 7.

Non ergo luxu & mundi pompis & vanitatibus, auctoritatem Epiſcopalem quærendam judicant Patres Carthaginenſes, ſed *fide & vita meritis.* Similiter & Synodus Tridentina hunc Canonem innovans.

XXV. Synodus quoque Toletana ſupra citata, poſtquam præſcripſit frugalitatem in menſa Epiſcopali eſſe ſervandam, removet hunc vulgarem prætextum, dicens: " Epiſcoporum ſiquidem auctoritas non his deliciis, va- » niſque ſplendoribus, ſed fide ac vitæ meritis quæren- » da eſt.

Similiter S. Carolus quaſi in ipſo limine ſupra citatorum Decretorum, hunc prætextum prævertens, ait: " Epiſcopus non profano ornatu aut apparatu, ſed fidei &

Digitized by Google

debere; sed econtra horum omnium contemptu, ſe mu-
neri conformes oſtendere.

XXVIII. Hæc ipſa Synodus Tridentina, quæ ta-
men eodem tempore & eàdem ſeſſione *cap.* 17. quibus
hoc Decretum publicavit, una declaravit, " ſe non poſſe
» non graviter dolere, audiens Epiſcopos aliquos, ſui
» ſtatus oblitos, Pontificiam dignitatem non leviter de-
» honeſtare, qui cum Regum miniſtris, Regulis, & Ba-
» ronibus, in Eccleſia & extra, indecenti quadam di-
» miſſione ſe gerunt, & veluti inferiores Miniſtri altaris,
» nimis indignè non ſolùm loco cedunt, ſed etiam per-
» ſonaliter illis inſerviunt. Quare, hæc & ſimilia dete-
» ſtans ſancta Synodus, ſacros Canones omnes, Conci-
» liaque generalia atque alias Apoſtolicas ſanctiones ad
» dignitatis Epiſcopalis decorem & gravitatem perti-
» nentes renovando, præcipit ut ab hujuſmodi inpoſte-
» rum Epiſcopi ſe abſtineant; mandans eiſdem, ut tam
» in Eccleſia quàm foris ſuum gradum & Ordinem præ
» oculis habentes, ubique ſe Patres & Paſtores eſſe me-
» minerint; reliquis verò tam Principibus, quàm cæte-
» ris omnibus, ut eos paterno honore ac debita reveren-
» tia proſequantur.

Conſervandam ergo in omnibus dignitatem Epiſcopa-
lem agnovit Synodus; at non mundi faſtu, & ſæculi vani-
tate; ſed horum contemptu, & vitæ meritis. Unde non ma-
lè expreſſum eſt Rubrum citati *cap.* 17. his verbis: *Epiſ-
copi dignitatem ſuam* MORUM GRAVITATE *commendent.*

XXIX. Profectò ſi Epiſcoporum & Prælatorum eſ-
ſet, mundum & ea quæ in mundo ſunt, verbo & exem-
plo prædicare, & Fidelibus perſuadere, tunc auctorita-
tem & dignitatem ſuam etiam quæ mundi ſunt ſectan-
do, meritò commendarent, & in toto vitæ ſuæ genere
mundum oſtentarent: At cum Epiſcoporum, Paſtorum,
omniumque Eccleſiaſticorum ſit, mundum & ea quæ in
mundo ſunt, verbis & factis debellare; atque horum va-
nitatem & contemptum fidelibus efficaciter perſuadere;
neceſſe eſt, ut hoc quod verba prædicant, facta & exem-
pla perſuadeant: videantque Fideles elucere in Epiſcopis
& Paſtoribus, quod imitentur. Veriſſimum enim eſt,
quod dixit Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 1. *De Re-
format.* " Nihil eſt quod alios magis ad pietatem & Dei
» cultum aſſiduè inſtruat, quam eorum vita & exem-
» plum, qui ſe divino miniſterio dedicarunt. Cum enim
» à rebus ſæculi in altiorem ſublati locum conſpiciantur;
» in eos tamquam in ſpeculum, reliqui oculos conjiciunt,
» ex iiſque ſumunt quod imitentur.

XXX. Unde Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 16. *cap.* 1.
præcipiens Epiſcopis conformiter ad Decretum Synodi
Tridentinæ, ut eam moderationem & humilitatem in
omnibus ſervent, ut nihil in eorum ſupellectili, men-
ſa, victu ac reliquo vitæ genere appareat, quod non ſim-
plicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ
ſe ferat; rationem præmiſit: " Quantò ſublimior eſt
» Epiſcopalis dignitas, tantò etiam purior ac ſanctior de-
» bet eſſe ipſorum vita.

XXXIII. Hæc advertens Ludovicus Granatenſis Or-
dinis Prædicatorum tunc Provincialis, Vir à pietate &
doctrina notiſſimus, & cujus conſilio & opera Bartholo-
mæus potiſſimum ad Archiepiſcopatum nominatus fue-
rat, unà cum alio ex eodem Ordine Epiſcopo, Bartho-
lomæo perſuadere voluit, ut aliquid de externa illa in ſu-
pellectili, menſa & familia ſimplicitate dimitteret, at-
que ad Archiepiſcopos converſus Granatenſis dixit ſe op-
tare, ut paulìſper conſideraret, " ſe eſſe Archiepiſco-
» pum, & quidem Bracarenſem; ideoque ſervanda ei
» eſſe aliqua honeſtas ad ſuſtentandam dignitatem Ar-
» chiepiſcopalem. Eſſet quidem alienus, ut ipſum ad lu-
» xum incitaret. Quod unà cum ipſo condemnaret Præ-
» latos illos, qui apparent potiùs Provinciarum Guber-
» natores, quàm Apoſtolorum ſucceſſores; & qui per
» ſuperbum illum apparatum, quo cinguntur, videntur
» faſtum & pompam mundi velle introducere uſque ad
» ipſum altare. Sed ſibi eſſe attendendum, nequaquam
» nos amplius eſſe temporibus illorum Sanctorum, quo-
» rum paupertas miraculis fulciebatur. Fideles hodie
» factos infirmiores. Hos poſſe indigere aliquibus qui
» ſenſus externos perſtringant, ut Epiſcopis omnem de-
» bitam venerationem exhibeant.

XXXIV. Poſtquam has rationes Granatenſis ſum-
mâ attentione audiviſſet Archiepiſcopus; mox utrumque
cum modeſtia juncta gravitate reſpiciens, reſpondit:
" Pro veſtro in me affectu me vobis devinctiſſimum
» agnoſco: ipſeque Deus novit, me hunc in me veſtrum
» affectum præcipuis gratiis à Deo mihi præſtitis annu-
» merare. At mihi indulgeri peto, ſi vobis ingenuè di-
» cam, me paulìſper, hærere attonitum, videre illos,
» per quos ſperabam intelligere vocem Dei, mihi tam
» humano modo loquentes: & qui me ad majorem in
» functionibus miniſterii mei exactitudinem incitare de-
» berent, me ad remiſſionem & relaxationem excitent.
» Quæ à vobis dicta ſunt, in Aula Regia dici haud mi-
» ror. At id dumtaxat admiror, aulicos, Religioſos &
» Epiſcopos hîc in eamdem ſententiam convenire; vi-
» roſque tam ſanctos & venerandos ſe hujuſmodi cauſæ
» ſtatuere defenſores. Mundus queritur, ædes meas ac
» familiam magnificas non eſſe; meque Archiepiſcopi
» Braguenſis ſplendorem non exhibere. Hæc dictio di-
» gna eſt prolatoribus ſuis. Sed num ideò Dei miniſter
» dignitatem ſuam eorum pervicaciæ debet ſubjicere,
» & regulas ſuas, ut ſe eorum opinioni conformet, de-
» relinquere? An illi ſancti, de quibus tamquam capi-
» tibus & principibus gloriatur Eccleſia, S. Nicolaus,
» S. Baſilius, S. Chryſoſtomus ac nominatim Magnus
» S. Martinus, cujus paupertas & liberalitas veræ Apo-
» ſtolicæ fuerunt, ignorabantne, mundum quidquid eſt
» ſplendoris revereri, & humanam exiſtimationem ma-
» gnificentiâ humanâ ſibi ſe poſſe comparare? Hoc pro-
» cul dubio ſciebant, ſeu aiebant ſicut S. Paulus: *An
» quæro hominibus placere? Si hominibus placerem, Chriſti
» ſervus non eſſem.* Arbitrabantur ſe melius non poſſe
» fungi

Digitized by Google

» his omnibus ſplendorem quærere : utri deferre ſuade-
» tis mihi ? Mundus contendit juſtificare, imo & ſancti-
» ficare iſtam quam nobis inſpirat opinionem dicendo,
» magnificentiam ad fulciendam dignitatem Epiſcopalem
» eſſe neceſſariam : è contrario Spiritus Sanctus nos do-
» cet, Epiſcopum per illam *paupertatem* Apoſtolicam ſe
» magis *commendabilem* redditurum : non enim exterior
» ille faſtus, *ſed vitæ ſanctitas* hominum cordibus hono-
» rem & venerationem ipſi debitam imprimere debet.
» Ecce regula noſtra. Si quatenus Religioſus ſtatuta Or-
» dinis noſtri ſervare conatus ſim ; modò ut Epiſcopus,
» regulam ab Eccleſia Epiſcopis præſcriptam ſervare de-
» beo. Ideoque, quæſo, vobis perſuaſum ſit, me omnis
» iſtius exterioris faſtus hoſtem eſſe, non tantùm quia Re-
» ligioſus ſum. Fui in religione *pauper* qualis fuit S. Joan-
» nes omnium Religioſorum exemplar ; jam verò in Epiſ-
» copatu *pauper* eſſe debeo, veluti Jeſus Chriſtus Evan-
» gelium annuntians, veluti Apoſtoli, & magni Epiſco-
» pi ſucceſſores eorum, & veluti Prælatis omnibus man-
» dat Eccleſia. Unde etiamſi Deus ex Clero, non autem
» ex religioſo Ordine me elegiſſet ad eam dignitatem,
» ad quam ipſi placuit me aſſumere, non eandem veſtem
» religioſam tuliſſem, ſed crediſiſſem, eamdem circa
» familiam inſtituendam & proventus diſpenſandos eſſe
» tenendam regulam ; & ſimiliter quidquid mundus oblo-
» qui potuiſſet, deſpexiſſem. Quis enim in Eccleſia,
» ſi non Epiſcopi, in ſervandis inviolatè ejus Decretis
» conſtans erit ? Anxii ergo ne ſitis, inveniendi medium
» aliquod, quod hominibus ſatisfaciatis. Mundus & Deus
» conſociari non poſſunt. Deus namque nobis prohibet
» quidquid mundus jubet. Si ſplendori domus meæ pro-
» ſpicere velim, neceſſariò de *alimentis* pauperum aliquid
» reſecandum eſt. Numquid adeo immiſericors eſſe po-
» tero, ut panem ex ore fame confectorum adimam,
» quo menſa mea ferculis bene ſit inſtructa ? Numquid
» tam duro corde ero, ut membra Chriſti in maximo
» frigore denudem, quò veſtiam & ornem muros ina-
» nimes ? Siccine prudentem & indulgentem oportet me
» eſſe ? Deus à me tam cæcam prudentiam, & tam cre-
» dulam indulgentiam avertat. Facultates meæ, *paupe-*
» *rum* ſunt, & non meæ ; eos tamquam filios meos di-
» ligere teneor, eoſque venerari tamquam qui ſemel fu-
» turi ſint mei judices. Illos contriſtari plus vereor, quàm
» divitibus comprobari. Deus avertat, ne rem tam vi-
» lem, qualis eſt vana hominum opinio, pretio lachry-
» marum & ſanguinis pauperum emam. Si poſt hæc
» noſtram agendi rationem deſpiciat mundus, ipſius deſ-
» pectus noſtrum gaudium, & gloria noſtra eſſe debet,
» ac dicere nos oportet cum S. Paulino *Epiſt* 29. *O bea-*
» *ta injuria, diſplicere cum Chriſto ! magis timendus eſt*
» *amor talium, quibus ſine Chriſto placetur.*

Hic Archiepiſcopi diſcurſus plenus vigore, & unctione Spiritus Sancti, ita penetravit corda audientium, ut ipſa veritate victi, non quid replicarent ; ſed quomodò

concludit : " Hæc omnia judicabit, cujus judicia occul-
» ta ſunt, & ideo magis timenda. Sumptus tam deteſta-
» biles & enormes, non labore aut patrimonio noſtro
» fiunt, ſed de eleemoſynis fidelium, de oblationibus
» atque decimis, de tributis egentium animarum, de
» exactionibus & oppreſſionibus pauperum, de obven-
» tionibus etiam placitorum. Qui in ſudore vultus pane
» noſtro veſci debuimus, labores miſerorum nobis uſur-
» pamus ad delicias, atque in crapula & ebrietate ſu-
» dorem bibimus alienum.

Epiſtolæ hujus magnam partem exſcripſit Chriſtianus Lupus tomo 5. Schol. in Canones *pag.* 193. addens : " Epiſcopis, Abbatibus, Canonicis aliiſque decimas poſſi-
» dentibus, legenda eſt tota Epiſtola.

CAPUT V.

An Clerici divites Patrimonio, poſſint reſervatis proventibus Patrimonii, ex bonis Eccleſiæ vivere ?

1. *Certum quod dives patrimonio, poſſit habere Beneficium, & proventus Beneficio annexos recipere.*
2. *Poteſt etiam proventus Beneficio annexos, tamquam debitos exigere.*
3. *Indubitatum eſt, quod Miniſtri non poſſint ſuum miniſterium impendere*, ut ſuſtentationem accipiant.
4. *Non dubium, quin dives patrimonio poſſit Beneficium retinere.*
5. *Proponitur ſtatus quæſtionis.*
6. *Omnes Beneficiati debent Officium* gratis *impendere ad ſenſum hujus ſententiæ* : gratis accepiſtis, gratis date.
7. *Quomodo hoc præſtent, qui neceſſaria à populo accipiunt.*
8. *Non videtur ita* gratis *præſtare, qui dives patrimonio, ex proventibus Eccleſiaſticis ſua* neceſſaria *prætendit.*
9. *Viduæ quæ divites propinquos habebant, ex ſententia Apoſtoli ab Eccleſia ſuſtentandæ non erant ; ne gravaretur Eccleſia.*
10. *Hinc concluditur, nec Clericum* divitem *illicitè ſua neceſſaria ab Eccleſia accipere.*
11. *Clericus dives neceſſaria ex bonis Eccleſiaſticis accipiens* pauperes *defraudare non cenſetur.*
12. *Cenſet Auguſtinus bona Eccleſiaſtica eſſe* pauperum, *quando Miniſtri aliunde ſufficienter habent.*
13. *Quod de Epiſcopis dixit Auguſtinus, de omnibus Beneficiatis dixit Dionyſius Carthuſianus.*
14. *Beneficiatus dives patrimonio, debet reditus Eccleſiaſticos adminiſtrare, ut* pauperum *procurator.*
15. *Canones non permittunt Epiſcopis neceſſaria ex proventibus Eccleſiaſticis, niſi ſub conditione*, ſi indigeant.

16.

eodem operis.

27. *Totus Apoſtoli diſcurſus tantùm vult*, alimenta *Chriſti Miniſtris deberi.*

28. *Reſponſum Adriani VI. ad textum Apoſtoli.*

29. *Chriſtus dixit Apoſtolis deberi* cibum, *quando eos miſit deſtitutos mediis temporalibus.*

30. *Qua ratione ex ſententia Cardinalis Bellarmini utraque opinio conciliari poſſit.*

31. *Conciliandi ratio non diſplicet.*

I. PRo clariore hujus quæſtionis reſolutione & intellectu prænotandum imprimis, hîc quæſtionem non eſſe, num poſſidens ſufficiens patrimonium poſſit habere Beneficium Eccleſiaſticum; & jus colligendi & exigendi fructus vel proventus Beneficio ſive titulo Eccleſiaſtico annexos. Nemo quippe dubitat, aut fundatè dubitare poteſt, quin Eccleſia admittere velit habentes patrimonium ad munia Eccleſiaſtica, quibus obeundis nonnumquam magis conveniunt, quàm pauperes; aut jus percipiendi proventus certis titulis ex Eccleſiæ aut Fundatorum ordinatione annexum, à titulis ſeparare, eo ſolo titulo quod titulis illis præficiantur divites patrimonio: præſertim cum Eccleſiæ ſæpè ſit ignotum, qui patrimonio ſint ſufficientes; & in ſingulorum facultates inquirere, & familiarum ſingularum ſtatum & rationes diſcutere à ſe alienum credit.

Cùm enim juxta diſciplinam ab octo circiter ſæculis exortam, & ſenſim ſtabilitam ac receptam, ſingulis titulis certi proventus ſint annexi, illos Eccleſia ſingulorum titulorum poſſeſſoribus relinquit, ipſorum fidei & conſcientiæ permittens, ut eos diſpenſent & adminiſtrent; iiſque etiam utantur juxta naturam & conditionem illorum proventuum, & diſpenſationis & uſus rationem reddere queant ei, cui primariò *res* Eccleſiæ oblatæ ſunt: & unde *res Dei* vocantur, uti latiùs expoſui in Diſſertatione Canonica De Inſtituto Canonicorum *part.* 2. *cap.* 5. §. 10.

II. Similiter nemo dubitat, Miniſtros Eccleſiæ habere poteſtatem de altari vivendi; dignumque eſſe *operarium mercede ſua vel cibo ſuo*: eique temporalem ſuſtentationem à populo deberi, neque jura Beneficio annexa negari poſſe, hoc ſolo titulo quod Beneficiatus dives ſit ex patrimonio. Hoc ipſo enim quo Beneficium poſſidet, etiam jus recipiendi annexos proventus adipiſcitur; nec illud ei Eccleſia ob poſſeſſas aliunde divitias, adimit; ſed dumtaxat præſcribit, ut ea juxta offerentium intentionem, & regulas Eccleſiaſticas tamquam res Deo oblatas diſpenſet, iiſque ut *patrimonio pauperum* utatur.

III. Illud quoque indubitatum eſt, quod licet Operarius ſive Miniſter Eccleſiæ jus habeat ad ſuſtentationem accipiendam à populo, nequaquam tamen evangelizare, ſive Eccleſiæ miniſtrare poſſit, *ut manducet*, vel ut ſuſtentationem accipiat; ſed manducare, & ſuſtentationem accipere, ut evangelizare & Eccleſiæ ſervire valeat: ita ut abſolutè intendat *gratis* evangelizare & ſervire Eccleſiæ: & *gratis* Eccleſiæ ſervire queant; & conſequenter quos ad accipiendum cogit *vivendi neceſſitas, non habendi cupiditas*, uti poſt S. Julianum Pomerium loquitur Synodus Aquiſgranenſis anno 816. *Can.* 107. hi enim *gratis* ſerviunt, & accipiunt ſuſtentationem "*neceſſitatis* à populo, non quaſi » *mercedem operis*, quod populo *ex charitate* impendunt, » ſed tamquam ſtipendium, quo, ut poſſint laborare, » paſcantur," ait Auguſt.

VIII. Porrò qui patrimonio dives eſt, nequaquam poteſt dici ſuſtentationem *neceſſitatis* accipere à populo; aut tamquam ſtipendium, quo, ut poſſit laborare, paſcatur; neque hunc ad accipiendum *cogit vivendi neceſſitas*; quandoquidem ex patrimonio ei aliunde proviſum ſit; *ſed potiùs habendi cupiditas.* Neque talis videtur accipere, ut *gratis* evangelizare queat, ſed potiùs, *ne cenſum patrimonialem expenſis quotidianis minuat*; uti eodem loco monet Synodus Aquiſgranenſis.

IX. Apoſtolus monet, 1. *ad Timoth.* 5. ℣. 16. *Si quis fidelis habet viduas, ſubminiſtret illis*, ſcilicet neceſſaria ad vivendum. Rationem ſubjicit: *Et non gravetur Eccleſia*, ſcilicet earum alimoniis: *Ut iis, quæ verè viduæ ſunt, ſufficiat*; nimirum Eccleſia: *Sufficiat*, inquam, providere illis quæ *verè viduæ ſunt*: id eſt, quæ deſolatæ & deſtitutæ ſunt humanis ſubſidiis, quemadmodum eodem loco expoſuit Apoſtolus. Tales autem non ſunt ad mentem Apoſtoli, quamdiu propinquos aut amicos habent, à quibus ſuſtententur.

X. Ita Eſtius hîc, qui & ſubdit: " Locus hic notari poteſt adverſus eos, qui cum de *ſuo ſatis* habeant unde » vivant, Eccleſiaſticis Beneficiis impinguantur; aut qui » uno Beneficio, quod ad honeſtam ſuſtentationem valeat, » non contenti, plura accumulant. Nam ſi fidelis habens » viduas, ſubminiſtrare illis jubetur, ut iis quæ verè viduæ » ſunt alendis, Eccleſia ſufficiat: quanto magis, qui vel » *patrimonium*, vel unum habent Eccleſiaſticum Beneficium, ex quo ſufficienter ali poſſint, abſtinere debent » à gravanda Eccleſia, quo plures Miniſtros alere queat, » per quos divina celebrentur Officia, & Chriſtiani populi » ſalus procuretur.

XI. Unde & Synodus Aquiſgranenſis citato *Canone* 107. ait: " Nec illi, qui ſua poſſidentes, dari ſibi aliquid volunt, ſine grandi peccato ſuo, unde *pauper* victurus » erat, accipiunt. De Clericis quidem Spiritus Sanctus » dicit: *Peccata populi mei comedunt.* Sed ſicut nihil habentes proprium, non peccata, ſed *alimenta*, quibus » indigere videntur, accipiunt: ita poſſeſſores non alimenta quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt. Plura eam in rem habet citatus Canon, quibus verificetur Rubrica ejuſdem Canonis: " Cum quo damno animæ ſuæ » ab Eccleſia quæ pauperes paſcit, accipiunt illi, qui ſibi » de *ſuo* ſufficiunt.

XII. Quid aliud voluit S. Auguſtinus, ubi reſpondens Donatiſtis calumniantibus Epiſcopos Catholicos, quaſi perſecutionem in ipſos moverent, ut bona Eccleſiarum ſoli haberent, hæc ſcribit: " Quæ tamen (bona Eccle» ſiarum)

Digitized by Google

XIV. Et Adrianus VI. probans ſententiam Alexandri De Hales, quod Clericus habens *ſufficiens* ſtipendium vel reditum unde poſſit aliter, quàm decimis ſuſtentari ſufficienter & ſecundùm ſtatum perſonæ, non poſſit eas in uſus proprios convertere, addit: " Quod habenti ſufficiens » patrimonium, ſi fructus vel proventus patrimonii ſervat » *pio operi*, licet de bonis Eccleſiæ vivere, aliàs non: ſed » quidquid proventuum Eccleſiæ ſuſcipitur, tenetur quaſi » *pauperum & Eccleſiæ procurator* in eorum utilitatem » convertere, aut ſervare.

XV. His congruit, quod legitur in *Canone* 41. vulgò Apoſtolorum: " Præcipimus, ut in poteſtate ſua Epiſcopus » Eccleſiæ res habeat. Si enim animæ hominum pretioſæ » illi ſunt creditæ, multò magis oportet eum curam pe» cuniarum gerere, ita ut poteſtate ejus *indigentibus* om» nia diſpenſentur per Preſbyteros & Diaconos, & cum » timore omnique ſolicitudine miniſtrentur.

Ecce Epiſcopus bonorum Eccleſiæ moderator conſtituitur; ſed ut per Preſbyteros & Diaconos, *ea omnia* auctoritate ejus *indigentibus* (vel ut alia lectio habet, iis *qui egent*) miniſtrentur. An ergo ipſi Epiſcopi nihil in ſuos uſus, tamquam Eccleſiæ operarii ſumere poſſunt? Imò verò, ſi ſcilicet ipſi *pauperum compauperes* ſint. Addit enim Canon: " Ex iis autem, quibus *indiget*, *ſi tamen* » *indiget*, ad ſuas *neceſſitates*, & peregrinorum fratrum » uſus ipſe percipiat. " Sive ut vertit ex græco Gentianus Herneſtus: " Et etiam *ſi ſit opus*, *in neceſſarium* ſuum » uſum accipere, & fratrum qui hoſpitio excipiuntur.

Eadem leguntur in Canone 25. Antiocheno; referunturque dicti Canones apud Gratianum *Cauſ.* 12. *quæſt.* 1. *Can.* 22. 23. *&* 24.

XVI. Si Epiſcopi primarii Eccleſiæ miniſtri & vineæ Dominicæ excultores, debeant bona Eccleſiæ ut pauperum procuratores *indigentibus* diſpenſare; neque de iis participare, etiam ad *ſuas neceſſitates* ſive *neceſſarium uſum*, niſi revera ipſi *indigeant*, quo titulo inferiores miniſtri, ſibi majus jus in bona Eccleſiæ attribuent?

XVII. Ex verbis quoque Canonis manifeſtum eſt, hanc conditionem, *ſi tamen indigent*, non adjici propter Epiſcopos, qui fortè ultra *indigentiam* ex bonis Eccleſiæ ſumerent; quandoquidem expreſsè dicat, quod tum demum in *ſuas neceſſitates* ſive *neceſſarium ſuum uſum* capere poſſit Epiſcopus, *ſi indigeat*: ergo *ſi non indiget*, nequidem in ſuas *neceſſitates* ſeu *neceſſarium ſuum uſum* capere permittitur.

XVIII. Non obſcurum quoque eſt, id quod circa diſpenſationem, & uſum bonorum Eccleſiæ in favorem pauperum hiſce Canonibus dicitur, ex bonorum Eccleſiaſticorum natura ſeu conditione deſumi: utpote quæ ut bona pauperum adminiſtrari oporteat.

XIX. Non mirum proinde, ſi & poſt factam bonorum Eccleſiaſticorum aliqualem in quatuor portiones diviſio-

XXI. Et revera tanta apparet in Canonibus & dictis *SS.* Patrum pro hac ſententia evidentia: ut credibile non ſit, contrariam ſententiam ab aliquo aſſertam fuiſſe, niſi poſtquam ſæculo duodecimo intrarunt Doctores Scholaſtici, quorum plures magis proprio judicio, & rationi naturali quàm Canonum & Patrum auctoritati innitentes, eam opinionem ſuſtinere cœperunt.

XXII. Hoc non obſcurè tradit Dionyſius Carthuſianus in Tractatu De vita Canonicorum *art.* 14.

Hîc propoſitâ quæſtione, " An Canonici & Miniſtri Ec» cleſiæ, qui de ſuo *patrimonio* poſſunt ſe ſuſtentare, licitè » convertant in uſus ſuos bona Eccleſiæ: " priuſquam ad reſolutionem quæſtionis deſcendat, præmittit: " Securius » ac ſalubrius creditur, ac paretur dictis Sanctorum, per » quos loquutus eſt Spiritus Dei, quàm *Scholaſticorum* quo» rumdam, qui ſuo magis, quàm expedit, credunt & ni» tuntur ingenio, auctoritatem Sanctorum ad ſuam retor» quentes opinionem.

XXIII. " Quamvis ergo, (concludit poſt hæc) de » propoſita quæſtione quidam dicant *Scholaſtici*, poſſe id » licitè fieri, conſultius tamen credendum & ſtandum eſt » verbis Hieronymi & Bernardi, imò & ſummi Pontificis » beatique Proſperi. Ait enim Damaſus Papa: *qui bonis* » *parentum ſuſtentari poſſunt, ſi accipiant quod pauperum* » *eſt, ſacrilegium incurrunt.*

Huic Damaſi dicto, SS. Hieronymi, Proſperi & Bernardi ſententiis ſubjunctis, concludit; *horum itaque Patrum ſententiis ſtatur ſecuriùs, quàm aliorum aliter opinantium.*

XXIV. Hi Doctores Scholaſtici nimis carnaliter, & mercenariè conſideraſſe videntur, hæc Apoſtoli verba: *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit, &c.* Quaſi his indicatum voluiſſet Apoſtolus, non ſecus deberi Clericis ſtipendium, aut mercedem, quàm militibus militiæ ſæcularis, aut excultoribus vineæ aliiſque operariis ſuarum operarum mercedem: non propter eorum *indigentiam*, ſed propter operas & labores præſtitos.

XXV. Unde unicum penè hoc argumentum in hujus opinionis aſſertionem adferri videmus.

Et quidem Proſper Fagnanus, noviſſimè hanc ſententiam amplexus, ad *Cap.* SI QUIS SANE 2. *De Peculio Clericorum*, relatis nonnullis recentiorum Canoniſtarum pro hac ſententia auctoritatibus, ſubdit *num.* 7. Idem ratio ſuadet divinis oraculis innixa; decet enim, ut qui altari ſervit, de altari vivat, cùm nemo militet ſtipendiis ſuis 1. *ad Corinth.* 9. *& dignus eſt operarius mercede ſua*; nec denario fraudari debent, in vinea operantes; additis aliis textibus qui probant, Clericis laborantibus ſtipendia & mercedem deberi.

XXVI. Verùm, uti rectè advertit doctiſſimus Pauli Interpres Guilielmus Eſtius 1. *ad Tim.* 5. *ỳ.* 18. " Neque » ſigni-

Digitized by Google

» *carnaliter* ſapiunt, ſi putant, quod Eccleſiæ ſervientes, » ſtipendia terrena, ac non potius præmia æterna percipiunt. " Ita citata Synodus Aquiſgranenſis *can.* 107.

XXVIII. Deinde, uti bene reſpondet Adrianus VI. loco citato, " non militat *ſuis* ſtipendiis, qui conceſſa » temporalia divinæ militiæ impendit: cum omnia tem» poralia bona *divina* ſint *ſtipendia*, in ſtipem & ſuſten» tationem vitæ hominibus conceſſa, ut ei magno fer» vore & abſque ſolicitudine diſtrahente ſervitia grata » dependant.

Addit Adrianus: " Secundò, ad mentem Apoſtoli, quod » nemo tenetur regulariter ſtipendiis, quæ ſua ſunt com» paratione ad homines, quæ ſcilicet ab iis non capit, ho» minibus certis militare. Nihilominus quia ſtipendia Ec» cleſiaſtica ſolùm ſunt ad neceſſitatem Miniſtrorum, & » non quaſi merces laborum inſtituta, ideo non poſſunt » hujuſmodi pro ſe ſuſcipere, niſi quantum egent ſub mo» dificatione prius expreſſa.

XXIX. Obſervandum inſuper, quod Chriſtus ſententiam illam, *Dignus enim eſt operarius cibo ſuo*, protulerit, poſtquam Apoſtolis dixiſſet: *Gratis accepiſtis, gratis date; nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis veſtris, non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam*, quibus omnibus voluit, ut quaſi omnibus temporalibus deſtituti, nudi ad prædicandum Evangelium pergerent. Sed ne hiſce nimium turbarentur, cogitarentque ſibi neceſſaria alimenta defutura, præcepti ſui apparentem ſeveritatem temperavit, " oſten» dens (ait Janſenius Gandenſis citato *cap.* 55.) quare nu» dos illos mittat, nimirum quod quæ ad victum & veſti» tum ipſis eſſent neceſſaria, eis deberentur à diſcipulis » eorum, ut ſine omni rubore & verecundia ab eis illa » poſſent accipere, nec neceſſe eſſet harum rerum onere » & ſolicitudine ſeſe gravare.

Ex quibus non obſcurè intelligitur, ſententiam Chriſti, ad quam & totus Apoſtoli contextus refertur, non ſpectare niſi *alimenta* ſeu *cibum* Operariorum Evangelicorum; quos *ad ea accipienda cogit vivendi neceſſitas, non habendi cupiditas.*

XXX. Cardinalis Bellarminus *lib.* 1. *De Clericis cap.* 27. quærens, an qui bona patrimonialia habet, poſſit ſimul bona Eccleſiaſtica habere, & pro utraque ſententia allatis nonnullis auctoritatibus, credit, auctores utriuſque ſententiæ poſſe forſan conciliari, ut dicamus S. Proſperum (quem citat pro negativa) " loqui de illis, qui planè ſuf» ficientem habent ſuſtentationem ex patrimonio aut Be» neficio. Tunc enim alterum eſt ſuperfluum, & proinde » pauperibus debitum. Alios verò authores loqui de il» lis, qui neque ex patrimonio, neque ex Beneficio » ſufficientem omnino ſuſtentationem habent. Hi enim » utrumque retinere poſſunt, modò ex utroque nihil ac» cipiant, ultra ſuſtentationem decentem, juxta condi» tionem proprii ſtatus. Quod enim verè ſuperfluum eſt, » dandum eſſe pauperibus, Theologi communiter docent.

XXXI. Si cui hæc reconciliandi ratio placet, me diſ-

dit; & furem paſſus eſt, ut & Eccleſia fures pateretur.

4. *Juxta normam à Chriſto inſtitutam, omnia oblata erant communia; & uni concredita.*
5. *Eandem normam Apoſtoli, & eorum ſucceſſores aliquot ſæculis retinuerunt.*
6. *Decretum Concilii Romani ſub S. Silveſtro de diviſione rerum Eccleſiæ in quatuor portiones.*
7. *Hoc Decretum meritò ut ſuppoſitum rejicitur.*
8. *Diviſionis illius in 4. portiones ut jam ſtabilitæ, meminit Gelaſius I.*
9. *Sanctus Gregorius reſpondet juxta illam diviſionem bona Eccleſiaſtica diſpenſanda.*
10. *Quatuor illæ portiones non arithmeticè diſtribuebantur,*
11. *Probatur de portione Clericorum.*
12. *Diſtributio fiebat auctoritate & judicio Epiſcopi.*
13. *Quomodo portio pauperum diſtribueretur?*
14. *Scopus hujus diviſionis quadripartitæ, fuit ut bona Eccleſiaſtica juxta ſuam conditionem ritè diſpenſarentur.*
15. *Hæc diviſionis norma, reipſa ab omnibus Eccleſiis probata fuit.*
16. *Natura bonorum Eccleſiæ per hanc diviſionem non mutata.*
17. *Poſt eam diviſionem monuerunt Concilia, bona diſpenſanda juxta normam Apoſtolorum.*
18. *Alia bonorum Eccleſiæ diviſio per erectionem Beneficiorum.*
19. *Tertia per diviſionem inter Epiſcopum & Capitulum; item inter ipſos Canonicos.*
20. *Hæc diviſio diſſimulante potiùs quàm probante Eccleſia, facta eſt.*
21. *Per hanc diviſionem non fuit mutata conditio bonorum Eccleſiæ.*
22. *Idem modus loquendi habetur in Canonibus poſt diviſionem, qui erat ante illam.*
23. *Per diviſionem factam inter Canonicos portio pauperum & fabrica periclitari cœpit.*
24. *Canonicis* ſingulariter *viventibus una portio vix ſufficere potuit.*
25. *Eccleſia vitam ſingularem Canonicorum permittens; etiam permittit, ut ſinguli ex bonis Eccleſiaſticis* neceſſaria *accipiant.*
26. *Ex bonis Eccleſiæ primùm providendum neceſſitatibus Miniſtrorum.*
27. *Non eadem eſt ratio bonorum quæ nominatim in uſus* pauperum *aut* fabricæ *relinquuntur.*
28. *Tenentur Clerici de bonis Eccleſiæ moderatè vivere, & ſuperfluum pauperibus diſtribuere.*
29. *Quomodo ſemper idem fuerit Eccleſiæ ſenſus quoad uſum bonorum Eccleſiaſticorum?*

I. Eccleſia ferè antequam nata, id eſt, ante adventum Spiritus Sancti, imo ipſo adhuc Chriſto Domino converſante in terris, cœpit bona quædam habere; quæ

Digitized by Google

nia forma eſt inſtituta. Apud Gratianum *Cauſ.* 12. *quæſt.* 1. *Can.* 17. Et *tractatu* 50. *num.* 11. "Exemplum Domini ac» cipite converſantis in terra. Quare habuit loculos, cui » Angeli miniſtraverunt, niſi quia Eccleſia ipſius loculos » ſuos habitura erat? Quare furem admiſit, niſi ut ejus » Eccleſia fures patienter toleret?" Apud Gratianum *Cauſ.* 12. *quæſt.* 1. *Can.* 12.

IV. Porrò ex forma diſpenſationis oblationum à Chriſto converſante in terris ſervata, habetur, quod omnia à fidelibus oblata in unam *burſam* ſive eoſdem loculos conjicerentur; ejuſque cura uni, ſcilicet Judæ Iſcariotes concredita fuerit.

Secundò, quod ea in neceſſitates Chriſti & Diſcipulorum, nec non egenorum ſumptus ex Chriſti præſcripto eſſet expendenda.

V. Hæc forma à Chriſto præſignata, ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus ſervata eſt quatuor ut minùs ſæculis; eatenus ſaltem, ut alia non eſſet nota rerum Eccleſiaſticarum diviſio, quam ipſarummet Eccleſiarum.

Sicuti enim univerſalis Eccleſia Chriſti in plures particulares Eccleſias ſeu Diœceſes diviſa fuit, atque unicuique ſuus præfixus Epiſcopus & Clerus; ita quoque unicuique Eccleſiæ erant ſuæ facultates, è quibus & Miniſtrorum & pauperum neceſſitatibus provideretur: at earum nulla erat inter Epiſcopum, Clerum, Templorum fabricam, aut pauperes rerum illarum nota partitio, ſed omnium in communi diſpenſatio Epiſcopo erat concredita, qui eas pro ſingulorum neceſſitate & exigentia diſtribueret, & etiam ſibi, ſi indigeret, applicaret; quemadmodum tum ex Canonibus 40. & 41. vulgo Apoſtolorum, tum Canonibus 24. & 25. Concilii Antiocheni celebrati ſæculo IV. videre licet; & referuntur à Gratiano *Cauſ.* 12. *quæſt.* 1. *Can.* 22. 23. & 24.

VI. Crediderunt nonnulli aliquam proventuum Eccleſiaſticorum diviſionem factam fuiſſe ſub initium ſæculi IV. ſedente Silveſtro Papa. Iſidorus enim ſuæ Canonum collectioni inſeruit 20. Canones cujuſdam Concilii Romani habiti anno 324. præſidente Sancto Silveſtro; in quorum quarto dicitur: "Commoneo autem vobis om» nibus mihi conſortibus monimentum hoc, ut de redi» tibus Eccleſiæ quatuor partes fiant, quarum una ce» dat Pontifici ad ſui ſuſtentationem, altera Presbyteris » & Diaconis, & omni Clero, & tertia Templorum & » Eccleſiarum reparationi, quarta pauperibus & infirmis » & peregrinis.

VII. Appoſita autem eſt ibidem hæc nota marginalis: "Suppoſita videntur Hincmaro, ac pleriſque viris » eruditis 20. iſta capita (ſive Canones) quæ Iſidorus » ſuæ collectioni intexuit.

Et ſanè tam multa, vel in ipſis hiſce Canonibus occurrunt, quæ à temporis illius diſciplina, & ſtatu Eccleſiæ, qui tunc erat, diſcrepant, quæque à multis jam detecta

» una videlicet Epiſcopo, & familiæ ejus propter hoſpi» talitatem, & ſuſceptionem, alia Clero, tertia paupe» ribus, quarta Eccleſiis reparandis." Refertur apud Gratianum *Cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *Can.* 30.

Et ſcribens idem ſanctiſſimus Pontifex Maximiano Epiſcopo Syracuſano *lib.* 3. *epiſt.* 11. mandat, "ut ſive de » præteritis reditibus, ſive de iis qui jam obvenerunt vel » obvenerint, *quarta* ſecundùm diſtributionem *canoni» cam*, diſpenſentur." *Cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *Can.* 29.

X. Porrò circa hanc rerum Eccleſiaſticarum diviſionem notandum; imprimis, eam non arithmetica ſive æquali planè proportione inſtitutam aut factam fuiſſe; ſed variam fuiſſe ſecundùm conſuetudinem locorum, & circumſtantias quæ nunc majorem portionem in pauperes, nunc majorem in Clericos pro horum illorumque indigentia & numero impendendam ſuadebant.

XI. Querebatur apud Sanctum Gregorium Clerus Catanenſis, quod portio redituum Eccleſiaſticorum quæ Clero cedere debebat, non rectè diſtribueretur: inquirendi curam Gregorius dedit Cypriano Diacono ſuo: Hic facta inquiſitione, *de quarta portione Cleri* hoc tenendum ſtatuit, ut unam portionem hi qui in ſacro loco ſunt poſiti, & reliquas duas Clerus accipiat. At Presbyteri & Diaconi (qui hìc dicuntur in *ſacro loco*, *& ſacrato Ordine* conſtituti) "conqueſti ſunt, hoc contra *an» tiquam conſuetudinem* in ſuo gravamine præjudicialiter » ſtatutum; quippè quia de eadem *quarta* ſemper ſe » *duas* partes, & *tertiam* Clerum perhibent conſecutum; » & petiverunt, ne hæc diffinitio in ſuo præjudicio per» maneat.

Ut huic difficultati & querelæ ſatisfaciat Epiſcopus, vult Sanctus Gregorius, ut *quartam* hanc inter Clericos & Miniſtros Eccleſiæ pro ſingulorum meritis diſtribuat. "Volumus ergo (ait) ut quidquid Eccleſiæ tuæ ex reditu » vel quolibet alio titulo fortaſſis acceſſerit, quartam » exinde portionem ſine diminutione aliqua debeas ſegre» gare, atque eam ſecundùm Dei timorem Presbyteris, » Diaconis, ac Clero, ut tibi viſum fuerit, diſcretè di» videre, ita ſanè ut unicuique ſicut meritum laboris exe» gerit, libera tibi ſit, juxta quod prævideris, largiendi » licentia: quatenus & hi qui merentur, etiam tempo» rali ſe ſentiant hoc commodo conſolati, & alii adju» vante Domino eorum ad melius contendant imitatione » proficere." *Lib.* 7. *epiſt.* 8.

XII. Nequaquam igitur *quarta* portio totius patrimonii Eccleſiæ aſſignabatur Clericis, ut ipſi *æqualibus* portionibus eam inter ſe dividerent; ſed integra adhuc rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratio erat penes Epiſcopum, qui monebatur, ut *quartam* eorum portionem in Clerum, pro ſingulorum meritis, prout ſibi videretur, diſpenſaret.

XIII. Similiter portionem pauperum diſpenſationi Epiſcopi manſiſſe ſubjectam; eamque pauperum majore vel minore indigentia, & meritis attentis debuiſſe diſ-

Digitized by Google

tentatio Clericorum bona fide miniſtrantium decerperetur, pauperum alimoniæ ſubveniretur, ædium ſacrarum ſarta tecta procurarentur, non arithmeticâ quidem, ſed rationabili diſtributione.

X V. Quapropter licet non videatur in multis, extra Italiam, recepta & ſtabilita verbis expreſſis, hæc quadrimembris diviſio: nihilominus omnium Eccleſiarum communis conſenſus fuit, proventus Eccleſiaſticos in illos uſus eſſe impendendos: id eſt, ex iis Epiſcopos & alios inferiores miniſtros ſuſtentandos, pauperes alendos, & fabricam intertinendam.

Ut igitur concedamus erudito operum Sancti Gregorii Reviſori in notis ad *epiſt.* 31. *lib.* 12. *aut nullis, aut paucis in locis Galliarum hanc quartarum diſtributionem viguiſſe*; negari tamen nequit, Canones Gallicanos voluiſſe, proventus Eccleſiaſticos in Clericos, pauperes, & fabricam eſſe impendendos: ut ex Concilio Aurelianenſi I. celebrato anno 511. *Can.* 5. aliiſque plurimis Canonibus manifeſtum eſt.

X V I. Nihil proinde per ea Decreta, quæ quadrimembrem diviſionem urſerunt, circa naturam bonorum Eccleſiaſticorum immutatum fuit; imò nec vera eorum diviſio facta fuit; ſed monebantur Epiſcopi, ut fideliter proventus Eccleſiaſticos juxta eorum naturam & conditionem adminiſtrarent; uti rectè notat Thomaſſinus De Diſciplina Eccleſiæ, *part.* 4. *lib.* 4. *cap.* 32. *numero* 9.

X V I I. Idcirco monet etiam ſæculo IX. Concilium Pariſienſe VI. *lib.* 1. *Can.* 15. non aliter ab Epiſcopis eſſe res Eccleſiaſticas diſpenſandas, quàm Apoſtolorum temporibus. Verba Canonis ſunt: "Et licet creſcente fide» lium devotione copioſiſſimis, ac munificentiſſimis eo» rum liberalitatibus ſancta donata ſit Eccleſia, *eumdem* » tamen uſum Apoſtolorum ſucceſſores in tractandis & » diſpenſandis Eccleſiaſticis rebus ſe ſervare debere me» minerint.

X V I I I. Alia bonorum Eccleſiaſticorum diviſio facta fuit; tum per erectionem Beneficiorum: quando certi ac determinati reditus, præſertim decimæ & oblationes, ſingulis titulis annecti cœperunt, de quorum origine & incremento actum eſt ſupra *tit.* 18. *cap.* 1.

X I X. Altera quoque diviſio, ſed quæ priore poſterior & recentior eſt, facta fuit, dum Epiſcopi & Capitula bona dividere cœperunt. Huic poſtmodum ſucceſſit bonorum Capitularium inter ipſos diviſio; quâ ſingulis Canonicis ſua Præbenda aſſignata fuit: quæ diviſio invaluit, dum Canonici deſerta vita communi ad vitam ſingularem tranſierunt: de quo tranſitu actum eſt ſupra *part.* 1. *tit.* 7. *cap.* 2.

X X. Hoc meritò notandum, quod ſicuti ipſe tranſitus ad vitam ſingularem ſenſim contigit, diſſimulante potiùs, quàm probante Eccleſia; ita & hanc diviſionem menſæ capitularis inter Canonicos, non aliquo poſitivo Eccleſiæ præcepto inductam aut probatam fuiſſe; ſed

maximè cœperint illæ duæ quartæ, pauperum & fabricæ; uti monet Boetius Epo ad *cap.* 1. De Teſtamentis *n.* 52.

X X I V. Et revera, uti ibidem *num.* 54. notat idem author: "Vix fieri potuit, ut unica quarta bonorum Ec» cleſiaſticorum pars, quæ ex illa quadripartita eorum » diviſione ceſſit reliquis Clericis, omninò ſufficeret ad » eos extra communionem præſertim alendos, eo quod » ſumptuoſum ſit alere familiam ſingulos: neceſſariò vi» detur in conſequentiam veniſſe, ut illa partitio quadri» membris non amplius obſervaretur, ſed omnes om» nium bonorum Eccleſiæ communium proventus inter » ſolos Epiſcopum & Eccleſiam reliquam dividerentur. » Quæ quidem res & pauperibus & fabricis & hoſpitali» tatis exercitiis, quæ non ab Epiſcopo ſolo, ſed à com» munis vitæ ſociis procul dubio frequenter fiebant, in» commodius accidit.

X X V. Interim dum Eccleſia hanc Præbendarum diviſionem tolerat; paciturque Canonicos *privatim* extra vitam ſocialem ſive communem, familiam inſtituere, cenſetur quoque permittere, ut è rebus Eccleſiaſticis ſibi moderatam & honeſtam ſuſtentationem accipiant; ſuperfluis in pauperes & alios pios uſus diſtributis. Nam, uti poſt Gratianum rectè monet Boetius Epo loco citato *n.* 56. "Licet res Eccleſiæ omnibus debeant eſſe communes, » primum tamen ſibi Epiſcopus & ſuæ Eccleſiæ deſervien» tibus neceſſaria ſubminiſtret; & reliqua quæ ſuperſunt, » fidelium uſibus miniſtraturus.

Hæc Gratianus poſt *Canonem* 27. *cauſ.* 12. *quæſt.* 1. qui & dein infert: "Ita & Præbendæ Eccleſiarum, eadem » charitate manente, piè & religioſè poſſunt diſtribui; » nec tunc rebus Eccleſiæ, ut propriis, ſed ut communi» bus utilitatibus deſervituris: ut ex his quæ ſibi aſſigna» ta ſunt primum ſibi neceſſaria percipiat: ſi quæ verò » ſuis neceſſitatibus ſuperſunt; in communes uſus Eccle» ſiæ expendat.

X X V I. Dum ergo voluit Eccleſia, ut bona Eccleſiæ in pauperes & fabricam diſtribuerentur, hoc ita perpetuò intellexit, ut primum neceſſitatibus Miniſtrorum ſuorum provideretur, quibus Chriſtus à populo alimenta ſeu cibum ſubminiſtrari voluit: & cui præcepto per horum bonorum oblationem populus indubiè ſatisfacere voluit.

X X V I I. Hinc & indubitatum eſt, non eodem jure bona Eccleſiæ eſſe res pauperum; ſicuti ſi quid nominatim pauperibus per homines pios relinqueretur; id enim nullo jure ſibi vindicare vel inter ſe partiri poſſent Clerici; quemadmodum benè reflectit Epo *num.* 57.

X X V I I I. "Sed neque quiſquam rectè negaverit » (ait idem *num.* 58.) quin ita moderatè deceat vivere » Clericos etiam de portionibus pro ſtipendio ſibi deſtina» tis, ut pauperibus & egenis magnum ſit ab ipſis auxi» lium, de quo Fundatores optimè ſperaverunt quoad id » quod ſuperfuerit.

X X I X. Itaque quæcumque circa bonorum Eccleſiæ varia diſpenſandi norma pro temporum & locorum con-

ditione

7. *Conformiter ad Juſtiniani Sanctionem reſpondit Sanctus Gregorius.*
8. *Idem volunt plures Decretales.*
9. *Pluribus ſæculis duravit hæc diſciplina; & à Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. renovata.*
10. *Decretum hujus Concilii etiam de mobilibus intelligendum.*
11. *Generaliter de omnibus intuitu Eccleſiæ acquiſitis.*
12. *Nec in* pias *cauſas per teſtamentum de his diſponere* de jure *poterant; conſuetudini tamen aliquid concedi incipiebat.*
13. *Conſuetudo relinquendi aliqua pauperibus à Pontifice dicitur* non improbanda.
14. *Per Reſcriptum Pontificis relatum in Decretales hæc conſuetudo habita ut à jure probata.*
15. *Hinc invaluit*, Clericos de jure *poſſe facere* rationabile *teſtamentum.*
16. *Sæculo XIV. Synodus Colonienſis non permiſit Clericis condere teſtamentum, niſi juxta conſuetudinem jure probatam.*
17. *Quomodo hæc conſuetudo ſenſim extenſa ſit; & facta Clericis libera teſtandi auctoritas.*
18. *Huic extenſioni occaſionem dedit facilitas diſpenſandi.*
19. *Item difficultas diſcernendi quæ bona ab Eccleſia, & quæ aliundè ſint profecta.*
20. *Conſuetudo teſtandi de bonis Eccleſiaſticis non ubique eodem tempore invaluit.*
21. *In Hiſpania recepta conſuetudo permittens Clericis liberè teſtari.*
22. *Idem in Gallia receptum.*
23. *In Belgio nonnulli Epiſcopi prætendunt, Clericis ad teſtandum neceſſariam eſſe eorum licentiam; pro qua & certa jura prætendunt.*
24. *Academia Lovanienſis quid circa hoc obſervet.*
25. *Faciliùs Clericis quàm Epiſcopis teſtandi licentia indulta; conſuetudo tamen eam ipſis indulget.*
26. *Non eadem eſt Epiſcopis libertas in Italia.*
27. *An Regulares poſſint ex indulto Pontificis condere teſtamentum.*
28. *Quid de Regularibus aſſumptis ad Epiſcopatum?*
29. *Conſuetudo aut licentia teſtandi non permittit Clericis diſponere in uſus profanos.*
30. *Conſuetudo hæc non immutat naturam proventuum Eccleſiaſticorum.*
31. *Idipſum probat Synodus Tridentina.*
32. *Quomodo teſtamenta Clericorum de proventibus Eccleſiaſticis in uſus profanos vi conſuetudinis ſuſtineantur?*
33. *Attendendum à Clericis hac in parte Decretum Synodi Oſnabrugenſis.*
34. *Item Decretum Synodi Antverpienſis.*

I. NOtavimus ſupra *cap.* 4. Epiſcopos aliosque Beneficiatos ſemper reputatos fuiſſe tamquam ſimplices rerum Eccleſiaſticarum diſpenſatores; ut ex iis fu-

» malæ famæ ſubjiciatur.

Idipſum ſtatuitur *Can.* 14. Concilii Antiocheni.

Ex his manifeſtum eſt, jus quidem Epiſcopis fuiſſe; bona *propria*, id eſt, non intuitu Eccleſiæ acquiſita, relinquere quibus velint; at de rebus Eccleſiæ non potuiſſe diſponere.

III. Non abſimile eſt quod *Can.* 49. Concilii Carthaginenſis III. apud Gratianum *Cauſ.* 12. *q.* 3. *Can.* 1. decernitur, ut nimirum Epiſcopi & quicumque Clerici, qui nihil habentes ordinantur, debeant omnia quæ poſt Ordinationem compararunt Eccleſiæ conferre: " Si autem » ipſis propriè aliquid liberalitate alicujus, vel ſucceſſio» ne cognationis obvenerit, faciant inde, quod eorum » propoſito congruit.

IV. Hunc Canonem referens Cardinalis Baronius ad an. 397. ſcribit: " Occaſio ſanciendi hujus Canonis iſta » fuit. Cùm reddita pace, Eccleſia ubique bonis afflue» ret, cum plures ex iis qui eidem miniſtrabant, pieta» tem in quæſtum convertentes, ſtudio ſanctitatis & cura » pauperum abjectis, divitias colligendi ardore dumtaxat » flagrabant, de quibus hæc Hieronymus *Epiſt.* 2. ad Ne» potianum: *Nonnulli ſunt ditiores monachi quam fuerant » ſæculares, & Clerici qui poſſident opes ſub Chriſto pau» pere, quas ſub locuplete & fallace diabolo non habue» runt, ut ſuſpiret eos Eccleſia divites quos mundus ha» buit antea mendicos.* Et paulò poſt: *Negotiatorem Cle» ricum, & ex inope divitem, ex ignobili glorioſum, quaſi » quamdam peſtem fuge.* Cum itaque hæc, ut ait Hiero» nymus, *Eccleſia ingemiſceret*, optimè à ſanctis Patri» bus hujus Canonis ſanctione ſtatutum eſt, ut Eccleſia » ipſa ſibi vendicet, quæ Clericis ex rebus Eccleſiæ bona » quæſivit.

V. Notat quoque appoſitè Ludovicus Thomaſſinus De Diſciplina Eccleſiæ *parte* 1. *lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 7. hæc finalia Canonis verba: *Faciant inde quod ipſorum propoſito conveniat*, continere ſalutare monitum, quo monentur Epiſcopi & Clerici de proprio patrimonio diſponere eum in modum, qui conveniat ſanctitati profeſſionis Clericalis.

VI. Juſtinianus Imperator in *L.* 42. §. 2. *Cod. De Epiſcopis & Clericis*, ſancivit de Epiſcopis: " Nullo mo» do habere eos facultatem *teſtandi*, vel donandi, vel per » aliam quamcumque excogitationem alienandi quid de re» bus ſuis quas, poſtquam facti fuerint Epiſcopi, poſſede» rint & acquiſierint, vel ex teſtamentis, vel donationi» bus, vel ex alia quacumque cauſa: exceptis dumtaxat » his, quas ante Epiſcopatum habuerunt ex quacumque » cauſa, vel quæ poſt Epiſcopatum à parentibus & theiis, » hoc eſt, patruis, vel avunculis, & à fratribus ad ipſos » pervenerunt, perventuræque ſunt: quæcumque enim » poſt Ordinationem ex quacumque cauſa extra præfatas » perſonas ad ipſos pervenerunt, ea jubemus ad ſanctiſſi» mam Eccleſiam, cujus Epiſcopatum tenuerint, perti» nere, & ab ea vindicari, & evinci: nulla alia perſona po» teſtatem habente, ex eo proprium quid auferre lucrum,

Digitized by Google

» tuam, ut ſollicita inquiſitione diſcutias, & quidquid » Eccleſiæ ipſius eſſe potuerit à qualibet perſona detine» ri nullatenùs patiaris, niſi hoc ſolùm quod cum *ante* » Epiſcopatus ordinem *proprium* habuiſſe conſtiterit. Quid» quid verò antè Eccleſiæ ipſius eſſe cognoveris, vel in » Epiſcopatus ordine prædictum Epiſcopum acquiſiviſſe, » in ejuſdem Eccleſiæ conſervetur dominio, ne quiſquam » exinde aliquid uſurpare qualibet occaſione præſumat.

Refertur hoc Gregorii reſponſum in *Cap.* 1. ꝟ *De Teſtamentis*; quamvis per errorem ibidem tribuatur Gregorio IX.

VIII. Eodem tendunt Decreta quæ inquiri jubent, an Preſbyteri aliique Clerici bona aliqua habuerint tempore Ordinationis; de quibus ſupra capite primo; ibique notatum, hanc inquiſitionem unicè factam, ut ſciretur, quæ bona cenſeri deberent proveniſſe ab Eccleſia? & conſequenter ut talia ad Eccleſiam pertinere.

Hinc manifeſtum eſt, antiquis Canonibus vetitum fuiſſe, non tantùm Epiſcopis, ſed & inferioribus Clericis quacumque ratione de rebus intuitu Eccleſiæ acquiſitis per teſtamentum diſponere.

IX. Diſciplina hæc pluribus ſæculis perſeveravit; eamque retinendam, etiam ſæculo XII. ſancivit Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. in *Cap.* 7. ꝟ *De Teſtamentis.* Conqueritur enim Concilium, " quod qui» dam Clerici cùm ab Eccleſiis ſuis multa Beneficia per» ceperint, bona per eas acquiſita, in alios transferre » præſumant. Hoc igitur (ait Concilium) quia *anti*» *quis Canonibus* conſtat inhibitum, nos indemnitati Ec» cleſiarum providere volentes, ſive inteſtati deceſſerint, » ſive aliis conferre voluerint, penes Eccleſias eadem » bona præcipimus permanere.

X. Hoc Decretum non ſolummodò de *immobilibus*; ſed & de *mobilibus* intelligendum eſſe, declarat idem Pontifex, adverſus pravos illius Decreti interpretes, in litteris ad Electum & Capitulum Caſſanenſe, in *Cap.* 12. ꝟ *De Teſtamentis*, reſpondetque quod " *generaliter* bona » *qualibet* per Eccleſiam acquiſita, *eis* (vel ut verior lectio » habet, *ei*) debent juxta *Lateranenſe Concilium* rema» nere.

XI. Et ad Epiſcopum Vigilienſem in *Cap.* 9. ꝟ *eod.* ſcribit, quod Clerici " de his quæ *conſideratione* Eccle» ſiæ perceperunt, nullum de *jure* poſſunt facere *teſta*» *mentum*: licet de his quæ paternæ ſucceſſionis, vel » cognationis intuitu, aut artificio ſunt adepti, ſeu dono » conſanguineorum aut amicorum, *non habito reſpectu* ad » Eccleſiam, pervenerunt ad ipſos, liberè diſponere va» leant.

XII. Hæc generalia Alexandri verba ſatis indicant, quod de *jure* ſive juxta *antiquos Canones*, nequidem ad *pias* cauſas de Eccleſiaſtica ſubſtantia Epiſcopis aut Clericis licitum fuerit teſtari: quaſi nefas eſſet, de rebus eorum adminiſtrationi dumtaxat conceſſis, diſponere in tempus *finitæ* adminiſtrationis.

mentis, ipſa verba Decreti Alexandrini exſcribit: ipſamque conſuetudinem cum ſuis modificationibus ſimiliter *non improbandam* appellat: unà declarans, qualiter ipſa bona Clericorum, maximè quæ ab Eccleſia provenerunt, diſtribui debeant; ſi nullum teſtamentum fecerint, addito hoc notando monito: " Adhæc, *quidquid* » habent Clerici de bonis Eccleſiaſticis, deductis expen» ſis honeſtis & neceſſariis, *pauperum* debet eſſe.

XV. Rurſus anno 1300. celebrata Synodus Baiocenſis *cap.* 58. " præcipit Sacerdotibus, ut *immobilia* de bo» nis Eccleſiæ acquiſita, tantummodo *ſuis* legent Eccle» ſiis: *De jure*, enim aliud facere non poſſunt. De *mo*» *bilibus* autem Sacerdotes *rationabile* poſſunt facere te» ſtamentum.

Teſtamentum *rationabile* indubiè hîc aliud non eſt, quàm teſtamentum factum ſecundùm *jura* ſive legitimum; uti etiam notat Ludovicus Thomaſſinus *De Diſciplina Eccleſiæ parte* 4. *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 10.

Hîc reflecti poteſt, facultatem de *mobilibus* teſtandi, non amplius *conſuetudini* adſcribi, ſed *juri*: eo quod *conſuetudo* à jure eſſet probata.

XVI. Ex Synodis noſtratibus eodem anno 1300. Colonienſis *cap.* 5. præcipit: " Clerici bona, maximè im» mobilia, & quæ per Eccleſiam ſunt adepti, ſive per » modum *teſtamenti*, ſive aliàs non transferant ad con» ſanguineos; ſed relinquant ea *Eccleſiæ*, à qua ſunt » profecta. Sed intuitu *eleemoſynæ*, pauperibus & reli» gioſis & piis locis, & illis qui ipſis ſervierunt, ſive » conſanguinei ſint, ſive alii, *aliqua* juxta ſervitii me» rita de *mobilibus* dare poſſunt.

XVII. Verùm licet hæc conſuetudo teſtandi ita modificata ut in Decretalibus Pontificum, & Synodis proponitur, eſſet *non improbanda*: illud nihilominus fatendum, & quotidiana experientia compertum eſt, quod ubi ſemel Canonum rigor laxatur, tametſi multis modificationibus relaxatio reſtringatur, ſenſim modificationes illæ negligantur, & relaxatio ſine illis retineatur; quin & paulatim extendatur & omnis tandem Canonum vigor enervetur, prout hîc contigiſſe notat Boetius Epo in Commentario ad *Cap.* 12. ꝟ *De Teſtament. num.* 54. ubi ad verbum *Aliqua* monet: " vides ex hoc loco *pau*» *latim* conſuetudinem diſponendi per teſtamenta de bo» nis per Eccleſiam quæſitis, irrepſiſſe. Primò, *parum* quid » relinquendo (prout hîc fit) poſtea *largiore* manu, do» nec tandem *plena* poteſtas, omnium quibuſlibet, etiam » non pauperibus relinquendorum fuit arrepta, quem» admodum nunc plurimis fit in locis: minimè rectè, » ſed periculoſiſſimè, ſive ſpectemus eos qui dant, ſive » qui ab iiſdem dantibus accipiunt.

XVIII. Huic conſuetudini forſan non parum contulit, quod lapſu temporis, Pontifices & Epiſcopi facilius teſtandi licentiam, etiam liberam, Clericis indulgerent; uti notat Zypæus in Jure novo *titulo* De Teſtamentis *num.* 4. ubi unà ſcribit: " Livinus Torrentius » Epiſ-

Digitized by Google

fuit, teſtamenta illa tolerare, & Clericorum conſcientiæ relinquere, quomodo de acquiſitis ab Eccleſia diſponant, quam litibus omnia involvere: præſertim cum frequenter non conſtet, num conſanguinei ſive hæredes quibus bona per teſtamentum deferuntur, revera ſint divites, an pauperes; quibus tamquam *pauperibus* ſuperflua ex proventibus Eccleſiaſticis communicari poſſent.

XX. Quidquid ſit, hoc expeditum, circa ſæculum XV. libertatem teſtandi de proventibus Eccleſiaſticis, vel acquiſitis intuitu Eccleſiæ invaluiſſe; alibi tamen tardius, alibi citius.

Legitur in probationibus libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 22. *num.* 9. Ordinatio Caroli VI. Regis Galliæ edita anno 1406. ubi inter alia dicit, quod " bona (Ec- » cleſiarum) per Prælatos poſt eorum obitum dimiſſa, » futuris debent ſucceſſoribus reſervari in Eccleſiæ utili- » tatem convertenda; niſi fortè (ait) in illis locis Regni, » ubi de uſu & *conſuetudine* notoriè obſervatis, licitum » ſit, Prælatis ipſis & aliis viris Eccleſiaſticis ſæcularibus » de iiſdem bonis *facere teſtamentum*, quibus etiam ab » inteſtato, in dictis bonis ſecundùm conſuetudinem & » obſervantiam ſupradictas ſui ſuccedunt hæredes.

Hæc oſtendunt, quod eo tempore, hæc libertas teſtandi dumtaxat in quibuſdam locis Regni Galliæ invaluiſſet. Secundò, quod hæc libertas unicè inniteretur *uſui & conſuetudini.* Tertiò, quod hoc jus conſuetudinarium nondum tam firmiter eſſet ſtabilitum, quin de eo cum aliqua dubitatione adhuc dicatur, *niſi* FORTE *in illis locis*, &c.

XXI. De conſuetudine permittente *Clericis* teſtandi libertatem in quoſvis uſus de proventibus Eccleſiaſticis, teſtatur Covarruvias *De Teſtamentis cap.* 7. *num.* 23. dicitque " moribus receptum eſſe, ut Clerici *citra omnem* » *licentiam* liberè teſtentur, & in ultima voluntate diſtri- » buant bona, quæ ex reditibus Eccleſiarum adepti ſunt. Additque *num.* 24. " Carolus Hiſpaniarum Rex anno 1523. » Comitiis totius Regni Pinciæ habitis juſſit, hanc con- » ſuetudinem ut legitimè inductam, ſervari.

XXII. Eam quoque generaliter in Regno Galliæ receptam eſſe teſtantur paſſim Pragmatici; ac ſignanter Guillelmus Benedicti, qui jam à ducentis circiter annis de hac conſuetudine ita ſcripſit ad *Cap.* RAYNUTIUS *\## De Teſtament.* Verbo, *Et uxorem*, *num.* 264. " Pari » modo fuit in eorum Regno (Galliæ) conſuetum, & » publicè ac notoriè obſervatum, & per Eccleſiam tole- » ratum, Epiſcopos, ac cæteros Beneficiatos poſſe de » fructibus ſuarum Dignitatum & Beneficiorum; ac de » bonis per eos nomine proprio, vel nomine Eccleſiæ » acquiſitos; etiam de pretio ex fructibus Beneficiorum » redacto *teſtari*, & alias inter vivos, vel cauſa mortis, » ſicut laici de ſuis bonis liberè diſponere, prout dietim » faciunt.

fuerit Diœceſis Leodienſis, " omnibus ſuis ſuppoſitis, » & profeſſoribus, ſtudioſis & familiaribus tanta libe- » ralitate eam (licentiam) annuit, ut non ſit neceſſe pe- » tere, quod omnibus ultrò & gratis offert.

Hoc tamen injungunt Statuta Academica titulo *De piis Legatis:* " Executores ultimarum voluntatum ſuppoſi- » torum decedentium, ſtatim poſt mortem defuncti ſup- » poſiti, cujuſcumque etiam conditionis fuerit, teſta- » menta hujuſmodi Domino Rectori præſente Notario » Univerſitatis exhibeant, quam exhibitionem Rector & » Notarius gratis admittant.

XXV. Excipit tamen ibidem Covarruvias *Epiſcopos*; quibus *ſolis* teſtandi licentiam neceſſariam aſſerit. Faceturque Guillelmus Benedicti loco citato *num.* 265. " quod » de Epiſcopis major erat dubitandi ratio, propter ma- » jorem quam habent communionem & conjunctionem » cum ſuis Eccleſiis, quàm cæteri Beneficiati, ob cau- » ſam matrimonii ſpiritualis inter eos exiſtentis.

Addit tamen *Benedicti:* " Et quaſi omnes Epiſcopi ha- » bere conſueverunt à Papa diſpenſationem teſtandi, & » nedum teſtari potuerunt de bonis ex conſuetudine, » ſed etiam de fructibus Beneficiorum, nec non de ſpo- » liis.

Hîc nota, hunc auctorem non obſcurè innuere, conſuetudinem teſtandi libertatem Epiſcopis annuentem, ex conſueta diſpenſatione profluxiſſe, uti ſupra notavimus.

Mores Belgii Epiſcopis eamdem libertatem indulgent: adeo ut licet Paulus III. Prælatos adeo fecerit inhabiles ad teſtandum, ut ne locis quidem piis ultra decimam partem relinqui quocumque titulo velit, omneſque contrarias teſtandi conceſſiones eò reducat in Conſtitutione quam refert P. Matthæi in ſeptimo Decretalium *lib.* 2. *titul.* 14. tamen nullius Epiſcopi teſtamentum eo nomine quod non habuerit facultatem teſtandi à ſummo Pontifice, in Belgio irritatum ſe ſcire, dicit Zypæus in Jure novo *De Teſtamentis num.* 7.

XXVI. Non eamdem fuiſſe libertatem teſtandi in Italia ſatis colligitur ex ſpecialibus privilegiis ſeu indultis teſtandi à variis Pontificibus conceſſis. Et quidem refert Fagnanus ad *cap.* SI QUIS *\## De Peculio Clericorum*, Paulum V. anno 1606. indulſiſſe omnimodam facultatem incolis & civibus Urbis, qui in ea, vel ejus diſtrictu infra decem milliaria, non tamen extra debitam reſidentiam deceſſerint, liberè diſponendi de omnibus ſuis bonis etiam provenientibus ex quibuſcumque fructibus, reditibus, proventibus, juribus, obventionibus & emolumentis Eccleſiaſticis, & Beneficiorum quomodolibet qualificatorum, tam inter vivos, quàm in *ultima voluntate.*

Hæc ſpecialia indulta ſat oſtendunt, non fuiſſe in Italia conſuetudine inductam eam generalem libertatem teſtandi de proventibus Eccleſiaſticis; quod & ipſe Fagnanus ſatis innuit; unà dicens, ambigendum non eſſe, quin Pon-

Digitized by Google

conſanguineos habent hæredes, ex generali conſuetudine illius Regni; de qua latius capite ſequenti.

XXIX. Verùm, uti rectè ibidem ex propoſito monet Fagnanus, neque conſuetudo, neque diſpenſatio Papæ poteſtatem dare poſſunt Clericis, ut fructibus Beneficiorum abutantur; ſive in profanos uſus expendant vel diſpenſent.

Similiter Martinus Navarrus in ſua Apologia pro ſuo De Reditibus Eccleſiaſticis libro, agnoſcit, " eſſe in Hiſ» pania conſuetudinem teſtandi de proventibus Eccleſia» ſticis, creditque eam validam etiam *in foro conſcientiæ* » quoad teſtandum intuitu pietatis, paupertatis, remu» nerationis & debiti ſolutionis; & nullam eſſe conſuetu» dinem præſcriptam & validam, teſtandi pro libito in » *profana* ſine aliquo prædictorum intuitu: quamvis in » multis Regnis, & Provinciis extra Italiam, & in aliqua » ejus parte, juſtè in foro exteriori toleretur conſuetudo, » ne teſtamenta Clericorum ob hoc in judicium deducan» tur, & ſervari jubeantur ad obviandum frequentiſſimis » litibus, quæ aliàs orirentur.

Additque Navarrus, quod de hac opinione admonitus Pius V. antequam licentia imprimendi fieret, reſponderit, eſſe *juſtam & ſanctam opinionem.*

Videri poteſt Joannes Molanus citato *cap.* 40. ubi latè oſtendit, licentiam teſtandi etiam à Pontifice obtentam, non dare facultatem diſponendi in uſus profanos.

XXX. Neque enim conſuetudo aut diſpenſatio teſtandi mutat vel alterat naturam & conditionem proventuum Eccleſiaſticorum, manetque onus dandorum ſuperfluorum pauperibus annexum proventibus Eccleſiaſticis; unde, nec ulla conſuetudine quantumvis *inveterata* poterit induci, ut profanos in uſus Eccleſiaſticis de proventibus vel teſtari liceat, vel ab inteſtato ſucceſſores habere non indigentes, uti loquitur citatus Boëtius Epo in Commentario ad *cap.* 1. ÿ *De Teſtamentis num.* 84.

XXXI. Quapropter Patres Tridentini, licet haud ignorarent, in multis regnis teſtamenta Clericorum de proventibus Eccleſiaſticis, etiam in favorem parentum non egentium, tolerari, & valida reputari, nihilominus Epiſcopis aliiſque quibuſcumque Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, " omninò interdicit, ne ex reditibus Eccleſiæ » conſanguineos familiareſve ſuos augere ſtudeant; ſed ſi » pauperes ſint, iis ut pauperibus diſtribuant.

XXXII. Sicuti ergo electio ad Beneficium Eccleſiaſticum minùs digni omiſſo digniore non reprobatur quantum ad forum contentioſum, quamvis eligens in foro conſcientiæ incurrat peccatum acceptionis perſonarum, & violationis juſtitiæ diſtributivæ ſit reus, (quemadmodum titulo præcedenti dictum eſt,) ita teſtamenta Clericorum de proventibus Eccleſiaſticis in uſus profanos, aut favorem conſanguineorum non indigentium, non reprobantur, ſive non declarantur invalida in foro contentioſo propter *odia litium*: ſed non eximunt ipſos diſponentes ab injuſtitia, dum proventus Eccleſiaſticos ſimili modo

» Clerici etiam de acquiſitis per Eccleſiam teſtentur, at» tamen magno ſalutis periculo conjunctum eſt, ut mox ad » Tribunal Chriſti rapiendi, deque omnibus uſque ad ex» tremum quadrantem rationem reddituri, carnem & » ſanguinem Chriſto & ejus Eccleſiæ, ac pauperibus præ» ponant, magis verò ſecurum voluntati & gloriæ divi» næ, rationi & animarum ſaluti conſentaneum, ut quæ » ipſis ex patrimonio Chriſti, & bonis Eccleſiaſticis (quo» rum Procuratores, Adminiſtratores ac diſpenſatores di» cuntur & ſunt) poſt honeſtam ipſorum ſuſtentationem » ſuperſunt, ea in pios uſus convertant, ac in cælum præ» mittant in theſauris cœleſtibus invenienda, & præſer» tim Eccleſiarum (quibus adſcripti ſunt) pauperum alia» rumque piarum cauſarum rationem habeant, ne dum » fortè conſanguineos ſuos ex bonis Eccleſiaſticis tempo» raliter locupletare contendunt, rectum charitatis & » obligationis ordinem invertant, & ſibi aliiſque dam» nationem acquirant.

XXXIV. Simile motivum legitur in Statutis Synodalibus editis in Synodo Diœceſana Antverpienſi ſub Franciſco Sonno anno 1576. titulo *De Teſtamentis cap.* 3. " Item monemus omnes Clericos ne in teſtamentis ſuis fa» ciendis nimium tribuant carni & ſanguini: ſed memine» rint ea quæ neceſſitatibus ſuis ſuperſunt ex fructibus ſuo» rum Beneficiorum, eſſe verè pauperum & Eccleſiæ, ac de » jure ex omnibus Beneficiis eos tantùm poſſe capere ſti» pendia vitæ ſuæ, cùm non habeantur ut proprietarii, » ſed tantùm ut uſuarii: neque intuitu perſonæ cujuſquo » ſunt in fundationibus relicta bona Beneficiorum; ſed » intuitu Eccleſiæ cujus ſervitio ſunt deputati; ita ut ab » Eccleſia honeſtæ vitæ ſtipendia tantùm promereantur » & capere poſſint.

CAPUT VIII.

Ad quos bona Clericorum *inteſtatorum* deferantur?

1. *Canones volunt bona Eccleſiaſtica poſt mortem Clericorum deferri Eccleſiæ.*
2. *Ante rerum Eccleſiaſticarum diviſionem ſatis conſtabat, quid nomine* Eccleſiæ *hîc ſignificaretur.*
3. *Facta diviſione dubitari cœpit.*
4. *Dubium decidit Alexander III.*
5. *Bona Clerici defuncti devolvuntur vel ad congregationem, vel ad ſucceſſorem in Beneficium.*
6. *Fundamentum hujus diſtinctionis.*
7. *Bona Epiſcopi, Archidiaconi, vel alterius in dignitate conſtituti, ad quem devolvantur?*
8. *Devolvuntur bona Clericorum ad Capitulum non jure hereditario, ſed jure* peculii.
9. *Conſuetudo ſubinde bona Clericorum decedentium ſine teſtamento defert ad Epiſcopum.*
10. *Decretalis Bonifacii VIII. probata à Concilio Conſtantienſi*

Digitized by Google

23. *Neque procedit, cum ex conjecturis ſat conſtat, defunctum voluiſſe Eccleſiæ relinquere.*

24. *Quomodo fructus nondum percepti dividendi inter hæredem defuncti & ſucceſſorem in Beneficium.*

25. *In aliquibus Eccleſiis computatur annus à die S. Joannis aut alterius Sancti.*

26. *Quid circa hoc habeant Synodi Belgicæ?*

27. *In aliquibus Eccleſiis fructus non percepti cedunt Epiſcopo vel Archidiacono.*

28. *Hi quibus cedunt tenentur curare ut oneribus Beneficii ſatisfiat.*

29. *Canonicis ſolet dari* annus gratiæ.

30. *Cuykius Epiſcopus Ruremundenſis eum improbat.*

31. *Nulla legitima auctoritate, & ex cauſa parum honeſta introductus apparet.*

32. *Laudantur Canonici Lovanienſes quia annum gratiæ aboleverunt.*

33. *Quo fundamento nitatur conſuetudo deferens bona Clericorum ad proximos hæredes?*

34. *Hæc conſuetudo non immutat naturam bonorum Eccleſiaſticorum.*

35. *Hæredes ea ut bona Eccleſiaſtica diſpenſare debent.*

36. *Similiter & Epiſcopi in bona illa ex conſuetudine ſuccedentes.*

37. *An Canonici bona mobilia defuncti* inter ſe *dividere poſſint?*

I. MAniſeſtum eſt ex Canonibus hactenus hoc titulo ſparſim relatis, proventus Eccleſiaſticos; uti & bona ex proventibus illis acquiſita, quæ poſt mortem Beneficiatorum ſupererant, multis ſæculis manſiſſe penes Eccleſiam; utpote ad quam & proventus illi ſpectare credebantur; & ipſis Beneficiatis non niſi tamquam *uſuariis* conceſſa, ut vita ſua durante ex illis *neceſſaria* accipere poſſent: aut etiam in pauperes, & pios uſus diſpenſarent; poſt mortem verò, quidquid ſupereſſet, apud Eccleſiam, tamquam proprietariam remaneret.

II. Quamdiu ſubſtitit integra bonorum Eccleſiæ communio, & plena eorum diſpenſatio penes Epiſcopos manſit, nequaquam ambiguum erat, quid *Eccleſiæ* nomine intelligeretur: neque per quem decedentium Clericorum proventus Eccleſiaſtici eſſent diſpenſandi.

III. At facta bonorum Eccleſiæ partitione, præſertim illa, qua cœpit ipſorum Capitulorum menſa à menſa Epiſcopali dividi; & ſingulis titulis ſui particulares proventus annecti, diſpenſandi, non per Epiſcopum, ſed ipſos *ſingulares* Titulares, dubitatum fuit, quid nomine *Eccleſiæ*, cui proventus morientium Beneficiatorum cederent, ſignificaretur.

IV. Hoc dubium dirimere volens Alexander III. in *Cap.* 12. *hi De Teſtamentis*, declarat, quod " nomine *Ec*-gulari maſſa cum reliquis bonis titulo annexis; ipſique Titulari diſpenſatio relinquatur.

VI. " Totius igitur diſtinctionis hîc traditæ fundamen-
» tum conſiſtit in ipſorum bonorum Eccleſiaſticorum,
» unde defunctus Clericus portionem ſuam accepit, con-
» ditione. Nam ſemper ea quæ defuncto ſuperſunt ad pro-
» priam conditionem redeunt. Quare ſi percepta fuerint
» ex aliqua maſſa communi, ad eamdem communionem
» redeunt; ſin autem aliunde percepta fuerint, eodem
» redire debent. " Ita Boëtius Epo loco citato *num.* 14.

VII. Hinc & ibidem reſolvit cum Gloſſographo, quòd quatenus Epiſcopi, Archidiaconi, aliique in dignitate conſtituti, " habent bona ſua prorſus aliena & ſeparata à bonis
» Capitulo communibus (quod Epiſcopo ferè perpetuum
» eſt) non Capitulum, ſed eorum ſucceſſores in officium
» vel dignitatem, præferentur: quatenus verò Præbendas
» habent ex communi bonorum Capitularium corpore ſeu
» maſſa, inſtar cæterorum Canonicorum, Capitulum præ-
» feretur.

VIII. Rectè autem notat Zypæus in Jure novo *tit.* De Teſtamentis *num.* 2. quod bona Clerici defuncti " ad Ca-
» pitulum vel Congregationem revertantur, non tam jure
» hæreditatis, quam peculii.

IX. Hæc quidem inſpecta hac Decretali & jure communi; at ſpeciali conſuetudine aliove titulo jam pridem, etiam poſt hanc editam Decretalem, Epiſcopi nonnulli res Clericorum ſeu Beneficiatorum decedentium ſibi attribuerunt, uti evidenter ſupponit Synodus Pictavienſis anno 1280. *Can.* 8. monens omnes qui Sede vacante aliquid ex bonis Clericorum *inteſtatorum* acceperint, *Epiſcopo* reſtituant. Verba Canonis ſunt: " Monemus omnes
» illos, qui de bonis Sacerdotum vel Clericorum Benefi-
» ciatorum *inteſtatorum*, aliquid habuerint Sede vacante,
» *nobis* vel mandato noſtro reſtituant infra menſem.

X. Eamdem conſuetudinem ſupponit, & non obſcurè probat Bonifacius VIII. in *Cap.* 9. *De Officio Ordin. in* 6. Prohibet enim ne Epiſcopi, aut Abbates, ſeu quivis alii Regulares vel ſeculares Prælati vacantibus Dignitatibus, Perſonatibus, Prioratibus vel Eccleſiis quibuſcumque ſibi ſubjectis, eorumdem bona (morientibus eorum Rectoribus vel Miniſtris) *in ipſis inventa*, occupare aut in uſus ſuos convertere quoquo modo præſumant: " Niſi (ait)
» de ſpeciali *privilegio* aut *conſuetudine* jam præſcripta le-
» gitimè, ſeu alia cauſa rationabili hoc eiſdem competere
» dignoſcatur.

Concilium Conſtantienſe *Seſſ.* 39. *tit. De Spoliis*, vetat per Epiſcopos & inferiores Prælatos bona decedentium Clericorum occupari præter & contra juris communis formam, " Conſtitutione (ait) felicis Bonifacii VIII.
» quæ incipit, *Præſenti*, ſuper hoc edita, ſpecialiter in ſuo
» robore duratura.

XI. Juxta hanc ergo declarationem Bonifacii VIII. tole-

Digitized by Google

copum, quocum Parentes aut hæredes defuncti ordinariè conveniunt, ut mediante aliquali recognitione in jus ejuſdem Epiſcopi ſurrogentur. Hanc eſſe modernam Eccleſiæ illius conſuetudinem, mihi de ea inquirenti reſcriptum eſt. Eamdem nonnullæ Eccleſiæ Belgicæ, quæ olim Diœceſis Leodienſis fuerunt, prætendunt.

XIII. Synodus Tornacenſis anno 1481. *c.* 7. præcepit Decanis, mobilia Preſbyterorum " ſtatim poſt eorum obitum » ſub ſecuro & ſtricto arreſto inventariari, ac inventariata » teneri quoad uſque ei conſtiterit, an Preſbyteri defuncti » teſtamentum condiderint vel non, ſi autem inteſtati de- » ceſſerint, bona prædicta per Dominos Decanos ad ma- » jorem utilitatem vendantur, & aliter ſuper hoc Decani » diſponant, quod ipſi inde gentibus & officiariis noſtris » computum & rationem loco & tempore debitis reddere » poſſint, ſi verò teſtati fuerint teſtamento approbato, » bona executoribus tradi imperat.

Hæc ad verbum renovata fuēre in Synodis anno 1509. & 1520. & in altera anno 1568. *cap.* 5. art. ultimo dicitur: " Sacerdotum inteſtatorum mobilia ſecundùm an- » tiquam noſtræ Diœceſis conſuetudinem nobis compe- » tere declaramus." Hoc ipſum & poſteriores Synodi confirmant.

XIV. Sicuti autem Epiſcopi in *mobilia* dumtaxat ſuccedere prætendunt, ita & Capitula paſſim, etiam hîc in Belgio, Canonicis inteſtatis ſuccedunt tantum in bona *mobilia*; tametſi de jure communi ſuccedere deberent in omnia bona, tam immobilia, quàm mobilia ab Eccleſia profecta, ſive ex proventibus Eccleſiaſticis comparata: uti notat Zypæus loco citato *num.* 1.

XV. Scribit Innocentius III. Epiſcopo Altiſſiodorenſi: " Cùm tibi de benignitate Sedis Apoſtolicæ ſit in- » dultum, quod ordinatio rerum Clericorum ab inteſta- » to decedentium liberè in tua poteſtate, ac diſpoſitione » permaneat, volens omnem materiam ſcandali remo- » vere, quod aliquando inter te, & tuos eſt ſubortum, » ſuper duobus nos conſulere voluiſti. Primò, an appel- » latio vocabilis Clericorum, tam ad Canonicos quàm ad » non Canonicos, extendatur. Secundo, an illi qui in » voluntate, & diſpoſitione alterius ſuam committunt ul- » timam voluntatem, nihil per ſe penitus ordinantes, vel » determinantes quid cui loco, vel perſonæ conferri de- » beat, dicantur decedere inteſtati. Primæ igitur conſul- » tationi tuæ duximus reſpondendum, quod appellatio » Clericorum non ſolùm alios, ſed & Canonicos com- » prehendat. In ſecunda verò dicimus, quod qui extre- » mam voluntatem in alterius diſpoſitione committit, » non videtur decedere inteſtatus.

Refertur hoc Innocentii Reſcriptum partim in *Cap.* 13. ✠ *De Teſtamentis*, & partim in *Cap.* 28. ✠ *De V. S.*

Duo verò ex integro Reſcripto habentur. Primum quod vi indulti ſeu privilegii Sedis Apoſtolicæ interdum Epiſcopo competat ordinatio & diſpoſitio rerum Clericorum ab inteſtato decedentium. Hoc jure uſus etiam eſt Thomas Archiepiſcopus Eboracenſis ex privilegio Ale-

[...]s *inteſtatus* decedunt; uti rectè advertit Andreas Fachinæus *lib.* 5. *Controverſ. cap.* 57. notans quod ex integro reſponſo ſeu Decretali Innocentii verus hic intellectus *Cap.* 13. ✠ *De Teſtamentis*, ſumi debeat.

XVII. Hinc communiter ſtatuunt Canoniſtæ, quod ſi ſufficienter & legitimè quocumque modo conſtet de voluntate defuncti, ſufficiat ad excludendum Epiſcopum vel Capitulum à rebus Clerici defuncti, tametſi ſolemne teſtamentum non ſit.

Unde & inter Statuta Capituli ſecundæ fundationis erecti per Eugenium IV. in Eccleſia S. Petri Lovanii, reperitur hic articulus: " Item ſtatuimus ac ordinamus, » quod ille non cenſeatur ab *inteſtato* defunctus, neque » poterit Decanus vel Capitulum de bonis ejus quomo- » documque diſponere, de cujus voluntate *quomodolibet* » apparet per ſcripturam publicam, aut etiam *quantum-* » *cumque privatam*, ſeu ſimplicem ſive non ſolemnem » manu decedentis ſcriptam, aut ſaltem ſubſignatam, » aut de ejus ſcientia aut ſcitu ſigillatam.

XVIII. Ex Joanne Fabro refert Choppinus *lib.* 1. *De Juriſdict.* Andegavenſium *cap.* 41. *num.* 1. in nota marginali, Aurelianenſes Epiſcopos, & Capitula vindicare ſibi bona Clericorum *inteſtatorum* veteri ac recepta conſuetudine: addit autem Choppinus, *Sed omnia iſta progreſſu temporis exoleverunt.*

XIX. Veriſimile eſt, Choppinum reflexiſſe ad generalem Galliæ conſuetudinem, qua receptum eſt, quod excluſis Epiſcopo & Eccleſia, vel Capitulo, bona Clericorum *inteſtatorum* indiſtinctè ſive mobilia ſive immobilia, undecumque provenientia, etiam ex proventibus Eccleſiaſticis, devolvantur ad proximiores conſanguineos; non ſecùs ac bona laicorum; quemadmodum uno conſenſu tradunt Pragmatici Galliæ, uti videri poteſt apud Broudæum in notis ad Lolletium *litt. E. num.* 4. idque & quoad fructus Beneficii tam perceptos, quàm percipiendos: citatque plurimas particulares Provinciarum & locorum conſuetudines huic generali juri Gallicano conformes: monetque ex Molinæo, non tantùm Decretales & Canones huic conſuetudini generali contrarias non eſſe in uſu, ſed & Capitulorum ac Eccleſiarum particularia Statuta ei contraria, judicari nulla & abuſiva.

XX. Idque etiam quoad Epiſcopos qui ante Epiſcopatum vitam regularem vel monaſticam erant profeſſi: his enim *inteſtatis* morientibus ex generali Galliæ conſuetudine in univerſa bona ſuccedunt proximi de ſanguine; ut paſſim teſtantur Pragmatici; & non ſemel judicatum fuiſſe refert Mornacius ad *L.* 33. *ff. De Peculio.*

XXI. Refert Wameſius *Conſilio Can.* 371. arbitraria ſententia per ampliſſimos Dominos Conſiliarios Concilii Artheſienſis, hæredibus Reverendiſſimi Domini Richardoti Epiſcopi Atrebatenſis, ejuſdem Epiſcopatus perceptos, & ante illius mortem collectos, & inhorreatos fructus fuiſſe adjudicatos, non ſucceſſori in Epiſcopatum.

Richardotum autem ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini ad Epiſcopatum Atrebatenſem aſſumptum fuiſſe conſtat.

XXII.

Digitized by Google

[illegible] recepit, ait Zypæus *Conſult.* 4. *De Succeſſ. ab inteſtato*, additque: “Niſi quod in pluribus Eccleſiis annum computari conſuetum ſit à feſto S. Joannis, ſeu alterius Sancti pro cujuſque Eccleſiæ obſervantia; eo quòd ad eum diem præcisè Beneficiarii reſidentiam inchoare poſſint, & debeant; & revoluto anno ad eumdem diem finiant: unde eumdem computum fructuum ratio ſequitur. Atque ejus quidem rationis ſemper ea cauſa manet, ut ad ratam præſtiti eo anno ſervitii debeatur rata fructuum, reſpondeatque ratum operæ pretium, quatenus operarius dignus eſt mercede ſua.

XXVI. Huic conſonat quod in Synodo Antverpienſi ſub Miræo *tit.* 8. *cap.* 22. decernitur: “Fructus Paſtoratus aut Beneficii vacantis per deceſſum vel ceſſum debentur domui mortuariæ pro rata temporis, quo poſſeſſor reſedit poſt feſtum S. Joannis Baptiſtæ.

Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 17. *cap.* 5. deſiderat, ut Eccleſiis Parochialibus vacantibus, quam fieri poteſt citiſſimè provideatur de idoneis Paſtoribus; “illique (ait) mox inſtituantur, & ſic à capta poſſeſſione, & inchoata reſidentia pro rata temporis fructibus gaudeant.

XXVII. In aliquibus Eccleſiis fructus Beneficii ſolent ipſi domui mortuariæ, aut etiam Epiſcopo, vel Archidiacono uſque ad feſtum S. Joannis, vel aliud feſtum pro varia Eccleſiarum conſuetudine cedere.

XXVIII. Porrò ad quoſcumque Beneficii fructus pertineant, oneribus Beneficii quoque ſatisfacere debent: res enim tranſit cum ſuo onere: neque ferendus eſſet, volens lucrum amplecti, onera autem ferre recuſaret; quemadmodum in re non abſimili deciditur in *Cap.* Præsenti *De Officio Ordinarii in 6.* ubi declaratur, quòd ſi ex privilegio aut conſuetudine alicui cedant bona Beneficiati defuncti, “hoc de illis bonis debeat intelligi, quæ *ſolutis debitis*, ſi qua ſint, & iis, quæ fuerint *neceſſaria* pro ſervitoribus & miniſtris ac incumbentibus oneribus, uſque ad novos reditus ſupportandis, congruè reſervatis, ex ipſis reperta fuerint ſupereſſe.

Hinc in citata Synodo Antverpienſi poſt allegata verba ſubjungitur: “Ulteriores (fructus vacantis Beneficii) verò adminiſtrabit Sigillifer, & debitis *oneribus* curabit ſatisfieri.

Et ita quoque videmus uſu obſervari, in Collectoribus Epiſcoporum, qui vacantium litigioſorumque Beneficiorum fructus occupant, ait Wameſius *Conſil. Can.* 372. quod nimirum oneribus Beneficiorum ſatisfaciant pro rata temporis, quo fructus accipiunt. Videri poſſunt quæ de portione congrua danda Vicario ſeu Deſervitori vacantibus Eccleſiis Parochialibus, dicta ſunt *tit.* 22. *cap.* 5.

XXIX. In pluribus Canonicorum Collegiis conſuetudo habet, ut fructus unius aut ſubinde plurium anno-

tia adinvenerunt. Quo verò Conſilio? aut qua neceſſitate? Nempè quod uſu veniret interdum, ut rerum ſuarum decoctores, quales ſunt intemperati, ebrioſi, veneri ac ventri dediti, aleatores, ignavi ac torpidi Canonici, cum multo ære alieno ex hac vita diſcederent; nec ſupereſſet, unde conflata debita poſſent diſſolvi: Inde cœpit ille annus gratiæ; ut è proventu Præbendæ ejus qui mortuus eſſet, æs alienum diſſolveretur. Irritamentum hoc fuit multis ad contrahendum debita plura & graviora: & quidem tanta interdum, ut extinguendis illis, nec *annus gratiæ* quidem poſſit ſufficere. Quis non reputet injuſtum: ut qui ad Canonicatus accedunt, & chori ac templi onera ſubeunt, propter ejuſmodi decoctores, debito fruſtrentur proventu? Et qui mortem obierūnt, pro eo tempore quo nullum Eccleſiæ præſtant obſequium, fructu illius fruantur.

XXXII. Deinde oſtenſa hujus *anni gratiæ* injuſtitiâ laudat Canonicos Eccleſiæ S. Petri Lovanii, quod hunc annum gratiæ aboleverint, optatque ut eorum exemplum alii ſequantur. “Quamobrem laudandi Lovanienſes D. Petri Canonici, qui ante ſex, ſeptemve annos, etſi primi anni ſui fructu propter annum gratiæ qui anteceſſoribus ceſſerat ſpoliati omnes fuiſſent; his perſuaſi rationibus, & propter Pontificiam prohibitionem illam quæ annum gratiæ ubique aboleri voluit, libera voluntate & prorſus heroica virtute, toto ſuffragante Capitulo, annum gratiæ ità penitus abrogaverunt, ut nulla jam apud illos ejus extet memoria. Imitati etiam ſunt noſtri Rurimundenſes Canonici; & re penitiùs introſpecta, hunc non gratiæ ſed meræ injuſtitiæ annum, pro ſe ſuiſque poſteris contemnendum quoque putaverunt. Optandum ſanè ut cæteri omnes aliarum quarūmlibet Eccleſiarum Canonici, ad eandem juſtitiæ normam redigantur; nec mortuos inpoſterum ſinant in labores viventium introire, nec rationem ullam habendam putent decoctorum illorum qui ſuam profundunt ſubſtantiam, nullum finem facturi conflandi debita, niſi ex auctoritate ad diſciplinam & parſimoniam revocentur, niſi tutoribus ſubjiciantur, niſi ſubdantur correctioni: quæ una & ſola ratio eſt, qua illi qui Chriſti decoquunt patrimonium, in ordinem redigantur.

XXXIII. Conſuetudo tranſmittens proventus Eccleſiaſticos aliaque ex reditibus Eccleſiaſticis aut ab Eccleſia profecta, ad proximos de ſanguine ipſius Beneficiati, videtur eodem fundamento niti, & eodem titulo tolerari, quo nititur & toleratur conſuetudo teſtandi *validè* de iiſdem proventibus & bonis, etiam in favorem conſanguineorum divitum: nimirum propter *odia litium*; ſive ne lites nimium multiplicarentur, dum bona patrimonialia aut aliundè quàm ab Eccleſia profecta, à bonis Eccleſiaſticis eſſent ſecernenda.

» ret eidem, comploſis manibus reſpondit: Abſit hoc à » me: ſed heu miſero pecunia ſua ſecum ſit in perditio- » nem: & hæc dicens, præcepit pecuniam in uſus pau- » perum erogari. " Addit dein Cantipratanus: *Benè & dignè dixit & fecit.*

Neque alia fuit mens Patrum Concilii Toletani anno 1566. qui *Act.* 2. *cap.* 18. decreverunt: " Bona quæcum- » que eorum Clericorum qui *inteſtati* moriuntur, ad » Epiſcopum vel conſuetudine vel alio quocumque jure » pertinentia ac devoluta, per eundem Epiſcopum in » *pios* tantùm uſus, ejus arbitrio expendantur.

Synodus Colonienſis anno 1536. *parte* 13. *cap.* 11. ait: " Ubi Sacerdos noſtræ Diœceſis Colonienſis mortuus eſt » *inteſtatus*, bona ipſius præter patrimonialia, quæ hæ- » reditatem [...] intelligant diſtributionem ſecundum Canones, [...] » intelligunt.

Unde laudandum jam nominatum Capitulum Canonicorum ſecundæ fundationis, quod nihil in utilitatem Canonicorum vult applicari, ſed juxta veriſimilem mentem defuncti omnia diſpenſari. " Item ſtatuimus & ordi- » namus, quod ſi contingat quem ex noſtris Canonicis » decedere inteſtatum, de cujus voluntate non appareat, » per quamcumque ſcripturam, etiam minùs ſolemnem, » quod in illum eventum Capitulum dabit duos executo- » res, qui de ejus bonis derelictis pro funeralibus, ac de- » bitis legitimis, pro hæredibus, ac aliàs ad *pios* uſus » applicandis habebunt legaliter diſpenſare ſecundùm » *veriſimilem* mentem ac voluntatem taliter decedentis.

TITULUS XXXIII.

De Decimis & Oblationibus.

CAPUT I.

De Origine Decimarum, & quo jure debeantur?

1. *Præceptum veteris legis de ſolvendis* Decimis *per Chriſtum renovatum non eſt.*
2. *Præceptum hoc ab Eccleſia, etiam in quantum judiciale, renovari potuit; & quæ ratio renovandi?*
3. *In veteri lege hoc præceptum etiam erat partim* morale.
4. *Hodie partim ex jure naturali, partim ex jure humano decimæ debentur.*
5. *Incertum quando præceptum de ſolvendis decimis populo Chriſtiano datum fuerit; tribus primis ſeculis datum non eſt.*
6. *Ceſſante perſecutione Imperatorum Ethnicorum fidelis populus de decimis ſolvendis moneri cœpit.*
7. *Adhortatio Sancti Hieronymi ad ſolutionem decimarum.*
8. *Sanctus Chryſoſtomus earum ſolutionem multum urſit.*
9. *Eas commendavit Sanctus Auguſtinus.*
10. *His Patrum exhortationibus multi ad decimas ſolvendas adducebantur.*
11. *Nullum tamen adhuc erat præceptum de decimis ſolvendis.*
12. *Sermo de* decimis reddendis *falsò Sancto Auguſtino adſcriptus.*
13. *Conſuetudo decimas ſolvendi ſenſim invaluit; & unde?*
14. *Sæculo VI. Epiſcopos coegiſſe laicos ad ſolvendas decimas, conſtat ex Conſtitutione Juſtiniani Imperatoris.*
15. *Occaſione hujus legis invaluit conſuetudo apud Græcos non ſolvendi decimas.*
16. *Alia apud Græcos tributa in ſubſidium Sacerdotum ſunt.*
17. *Obligatio decimas ſolvendi in aliquibus Eccleſiis Latinis ſæculo V. videtur fuiſſe.*
18. *Sæculo VI. præceptum de ſolvendis decimis expreſſit Synodus Matiſconenſis.*
19. *Nullum antiquius de decimis ſolvendis præceptum creditur.*
20. *Capitularia Regum Francorum eam obligationem apertè edicunt.*
21. *Principes ad earum ſolutionem populum conſtringebant ſæculo VIII.*
22. *Quàm ſolicitè decimarum ſolutionem urſerint Principes, patet ex lege Longobardorum.*
23. *Noluerunt tamen conſtringi populum mediante juramento.*
24. *Non facilè permittenda in ſolutione vectigalium exactio juramenti.*
25. *Non ubique ſolutio decimarum æqualiter recepta & ſtabilita.*
26. *Decreta de ſolvendis decimis generaliter concipiebantur ſæculo X.*
27. *Pontifices aliquando generaliter Reſponſa exprimebant attenta loci conſuetudine.*
28. *Omiſſa mentione conſuetudinis eorum fragmenta in Decretales Gregorii IX. relata.*
29. *Reſponſum Alexandri III. de decimis etiam* apum *ſolvendis, mutilatè in Decretales relatum.*
30. *Ad reſponſa Pontificum ut in Decretales relata, reſpexerunt poſteriores Synodi & Auctores.*
31. *Celeſtinus III. voluit etiam de militia decimas ſolvendas eſſe.*

32. *Indi-*

Digitized by Google

Legem.

Secundò docet, " quod determinatio decimæ partis ſolvendæ, ſit auctoritate Eccleſiæ, tempore novæ Legis inſtituta, ſecundùm quamdam humanitatem: ut ſcilicet non minùs populus novæ Legis Miniſtris Novi Teſtamenti exhiberet, quàm populus veteris Legis Miniſtris Veteris Teſtamenti exhibeat.

III. Tertiò, monet ibidem, præceptum de ſolvendis decimis etiam tempore veteris Legis, partim fuiſſe " *morale* inditum naturali ratione. Quod enim eis qui divino cultui miniſtrabant ad ſalutem populi totius, populus neceſſaria victus miniſtraret, ratio naturalis dictat.

IV. Ex his concludit: " Sic ergo patet, quòd ad ſolutionem decimarum homines tenentur, partim quidem ex jure naturali, partim etiam ex inſtitutione Eccleſiæ. Quæ tamen penſatis opportunitatibus temporum & perſonarum, poſſet aliam partem determinare ſolvendam.

Hæc Doctoris Angelici concluſio unanimi Theologorum & recentiorum Canoniſtarum calculo probatur, & ubique gentium uſu recepta eſt, exploſâ quorumdam antiquorum Canoniſtarum opinione, qui volebant, populum Chriſtianum ad ſpecificam ac determinatam decimarum ſolutionem, non minùs quàm populum Judaïcum, præcepto *divino*, nulla conſuetudine abolendo, obligari.

V. At illud non æquè compertum, quandonam præceptum de ſolvendis decimis populo Chriſtiano impoſitum ſit.

Id ſat expeditum videtur; tribus primis Eccleſiæ ſæculis, adhuc ſæviente Imperatorum Ethnicorum perſecutione in Chriſtianos, decimas nondum ſolvi ſolitas; nec inter Eccleſiaſticos proventus numeratas fuiſſe.

Sanctus Cyprianus libro De Unitate Eccleſiæ, ait: *At nunc de patrimonio nec* DECIMAS *damus.* Et Epiſtola 66. ad Clerum & populum Furninatorum, oſtendere volens, Sacerdotes per ſæcularia negotia ab officio altaris non eſſe abſtrahendos; atque propterea in vetere Lege aſſignatas fuiſſe decimas de fructibus terrarum, quæ aliis Tribubus erant aſſignatæ, ſubjungit: " Quæ nunc ratio & forma in Clero tenetur, ut qui in Eccleſia Domini Ordinatione clerica promoventur, in nullo ab adminiſtratione divina avocentur, nec moleſtiis & negotiis ſæcularibus aligentur, ſed in honore *ſportulantium* fratrum, tamquam decimas ex fructibus accipientes, ab altari & ſacrificiis non recedant, ſed die ac nocte cœleſtibus rebus, & ſpiritu aliis ſerviant." Hæc palàm ſupponunt, tempore Cypriani, *ſportulas* vicem decimarum ſubiiſſe. Unde & ad illa verba Cypriani reflectens vir eruditus Nicolaus Rigaltius hanc ſtatuit concluſionem: " Itaque ab Apoſtolis ad uſque Cypriani tempora nulla

duis, proſelytis. Sed mihi quidam de quopiam dicebat: Hic aut ille dat decimas. Quanto eſt hoc plenum probro & dedecore, ſi quod apud Judæos non habebatur in admiratione, hoc apud Chriſtianos factum eſt admirabile? Si tunc erat periculum decimas non relinquere, cogita quantùm nunc ſit.

IX. Et ſub idem tempus ſanctus Auguſtinus idem urget in Enarratione in *Pſalmum* 146. dicens: " Decimas vis? Decimas exime, quamquam parum ſit. Dictum eſt enim, quia Phariſæi decimas dabant, jejuno bis in ſabbatho, decimas do omnium quæ poſſideo. Et quid ait Dominus? Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quàm Scribarum & Phariſæorum non intrabitis in Regnum Cœlorum.

X. Quin his juſtis & fortiſſimis Patrum exhortationibus plures moverentur ad fructuum ſuorum decimas Eccleſiæ offerendas, ambigi nequit: atque unus illorum indubiè erat ruſticus ille, qui apud Caſſianum *Collatione* 14. ad Abbatem Joannem dixiſſe fertur, *ſe numquam de fructibus ſuis aliquid uſurpaſſe, niſi prius Deo primitias eorum ac* DECIMAS *obtuliſſet.*

XI. Illud tamen ex ipſo modo exhortandi ſat conſtat, Patres quidem exhortari voluiſſe fideles, ut ad exemplum Phariſæi & populi Judaïci de omnibus bonis ſibi à Domino conceſſis, *decimas* Deo offerrent; ſed meras fuiſſe exhortationes, nullum Eccleſiaſticum præceptum ſupponentes; ipſamque ſolutionem decimarum eo tempore *voluntariam* fuiſſe, ut aliarum eleemoſynarum oblationem, non obſcurum eſt.

Unde Chriſtianus Lupus tomo 4. Scholiorum in Canones *pag.* 195. relatis ſupra citatis verbis Sancti Chryſoſtomi, ait: " Ex quo vides decimas tunc fuiſſe dumtaxat *voluntarias*. Eas quippe non unuſquiſque, ſed hic dumtaxat, aut ille dabat, eratque opus admiratione dignum.

XII. Extat quidem ſermo Sancti Auguſtini *De reddendis Decimis*, qui non tantum exhortationem ad offerendas decimas continet; ſed & rigidum præceptum non obſcurè ſupponit *num.* 3. " Decimæ enim ex *debito* requiruntur; & qui eas dare noluerit, res *alienas* invaſit: Et quanti pauperes in locis, ubi ipſe habitat, illo decimas non dante fame mortui fuerint, tantorum homicidiorum reus ante tribunal æterni judicis apparebit: quia rem à Domino pauperibus delegatam ſuis uſibus reſervavit.

Verum hunc ſermonem tamquam Auguſtino ſuppoſitum in appendicem rejecerunt eruditi Pariſienſes operum Auguſtini Reviſores; eique hanc notam præpoſuerunt: " In appendice nunc primum collocatur. Lovanienſes *dubium* reliquerant: rejecit poſt Verlinum Vindingus, ob

Digitized by Google

» xare, aut excommunicare, aut anathematizare, aut denegare communionem, aut idcirco non baptizare: quamvis uſus ita obtinuerit.

XV. Quamvis non conſtet, hac lege vetitam fuiſſe decimarum petitionem, nihilominus hoc ſcitur, à multis ſæculis, forſan occaſione hujus legis, decimarum penſationem apud Orientales eſſe ignotam; nec obſcurum eſt, ad eum Orientalium morem reſpicere Decretum Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. in *cap.* 32. ӥ *De Decimis*; & rectè notavit Emmanuel Gonzales in Commentario ad hanc Decretalem: ejuſque moris meminit Decretalis Honorii III. cujus fragmentum extat in *cap.* 11. ӥ *De Tranſact.* in qua dicitur: *Licet Epiſcopi Græcorum nec percipere* DECIMAS *conſueverint.*

XVI. Verùm illud notandum, apud Græcos certa fuiſſe conſtituta tributa pro Sacerdotum alimentis, ut conſtat ex Novella 5. & 43. Juſtiniani Imperatoris, taxaturque hujus tributi ſumma in Bulla aurea Iſaaci Commeni; è qua taxatione apparet, hoc tributum vices decimarum facilè ſupplere poſſe.

XVII. In quibuſdam Eccleſiis Latinis, decimarum ſolutionem tamquam neceſſariam & præceptam, fuiſſe propoſitam etiam ſæculo V. vel citatus ſermo ſub nomine Auguſtini evincit. Nam Eruditi, qui eum Auguſtino abjudicant, Cæſario Arelatenſi, qui ſub finem ſæculi V. floruit, tribuendum putant.

XVIII. Hanc obligationem clariùs & certiùs ſæculo VI. expreſſit Synodus Matiſconenſis II. *Can.* 5. ſupponitque, jam multo tempore, populum decimas obtuliſſe: " Nunc autem (ait) paulatim prævaricatores legum penè Chriſtiani omnes oſtenduntur, dum ea quæ divinitus ſancita ſunt, id implere negligunt.

Deinde ſubjicit: " Unde ſtatuimus ac decernimus, ut mos antiquus à fidelibus reparetur; & decimas Eccleſiaſticis famulantibus cæremoniis populus omnis inferat: quas Sacerdotes in uſum pauperum, aut in captivorum redemptionem prærogantes, ſuis orationibus pacem populo ac ſalutem impetrent. Si quis autem contumax noſtris ſtatutis ſaluberrimis fuerit, à membris Eccleſiæ omni tempore ſeparetur.

XIX. Hîc evidens eſt præceptum de decimis ſolvendis; creduntque non pauci, hanc eſſe antiquiſſimam, quæ extet poſitiva lex Eccleſiaſtica de decimis ſolvendis: ante hoc Decretum ſolutionem decimarum vel voluntariam fuiſſe, vel ſola conſuetudine, vel fidelium uſu ſtabilitam.

Quidquid ſit, hoc indubitatum eſt, poſt hoc Decretum plurimos, præſertim in Eccleſia Latina, editos fuiſſe Canones eamdem decimarum ſolutionem urgentes & præcipientes.

XX. In Capitulari Caroli Magni anno 801. *cap.* 6. decernitur: " Ut unuſquiſque Sacerdos cunctos ſibi pertinentes erudiat, ut ſciant qualiter decimas totius Facultatis Eccleſiis divinis debitè offerant.

Admodum notandum eſt, quod *cap.* 7. ibidem adjun-

» communicentur. Juramento vero eos conſtringi nolumus propter perjurii periculum. " Idem repetitur in Concilio Cabilonenſi II. *Can.* 19.

Sed & per auctoritatem Regiam refractarios cogi volebant. " De Decimis quas populus dare non vult, niſi quolibet modo ab eo redimantur, ab Epiſcopis prohibendum eſt ne fiat. Et ſi quis contemptor inventus fuerit, & nec Epiſcopum nec Comitem audire voluerit, ſi noſter homo fuerit, ad præſentiam noſtram venire compellatur. Cæteri verò diſtringantur, ut inviti Eccleſiæ reſtituant quod voluntariè dare neglexerunt.

XXII. Ita anno 819. Ludovicus Pius in Capitulari Wormatienſis *tit.* 1. *cap.* 6. & repetitur *lib.* 5. *Capitulariorum Regum Francorum cap.* 101. & illius fragmentum retulit Gratianus *Cauſ.* 16. *q.* 7. *Can.* 7. ac integrum inſertum eſt legibus Longobardorum *lib.* 3. *tit.* 3. *cap.* 8. ubi *cap.* 6. refertur hæc notabilis lex Imperatoris Lotharii, è qua patebit, quam ſolicitè & ſeriò voluerint à ſubditis decimas exſolvi: " De Decimis, ut dentur, & dare nolentibus, ſecundùm quod anno præterito denuntiatum eſt, à Miniſtris Reipublicæ exigantur & eligantur quatuor vel octo homines optimi, prout, ſi opus fuerit, de ſingulis plebibus juxta qualitatem uniuſcujuſque plebis, ut ipſi inter Sacerdotes & plebem teſtes exiſtant, ubi datæ vel non datæ fuerint. Hoc autem ideo tantos teſtes eſſe diximus, ne ibi juramentum aliquod faciendum neceſſitas contingat. Non tamen omninò tantos teſtes mittendos eſſe dicimus, ut ipſos ſemper omnes in dandis decimis præſentes eſſe pariter neceſſe ſit; ſed dum pluribus committitur, minus graventur, duos autem teſtes, ſi adfuerint, ſufficere credimus, negligentes autem à Preſbyteris Eccleſiarum ammoneantur, uſque ad tertiam vicem, ut ipſi decimam dent. Quod ſi contempſerint, ab introitu Eccleſiæ prohibeantur, & ſi hoc minimè emendaverunt, à Miniſtris Reipublicæ diſtricti, ſinguli per caput ſex ſolidis Eccleſiæ componant, & inſuper dare decimam cogantur. Nam ſi iterum contemptores exiſtant, & per publicam auctoritatem domus vel caſæ eorum giſſentur, quouſque pro ipſa decima, ſicut ſupra dictum eſt, ſatisfaciant. Quia ſi denuò rebelles vel contradictores eſſe voluerint, & ſuper ipſam guiſſam, ſua auctoritate præſumpſerint introire; tunc à Miniſtris Regis in cuſtodiam mittantur, uſque ad judicium dum poſtmodum perducantur, & ibi ſecundum legem ad Comitem, vel ad partem publicam componant. Reliqua verò decima, ut ſupra dictum eſt, & ſex ſolidos ad Eccleſiam ſatisfaciant.

XXIII. Hîc meritò notatur, quod & Carolus Magnus in citato Capitulari, & ipſe Lotharius tam ſolicitè caverint, ne ad ſolutionem decimarum populus juramento conſtringeretur; idque, ut expreſſit Carolus, *propter periculum perjurii*: quæ revera cautio notanda à Principibus & Magiſtratibus, ne facilè ſubditos ſuos juramentis involvant, ob evidens periculum, in perjurii crimina prolabendi.

XXIV.

Digitized by Google

XXVI. Decreta nihilominus Conciliorum & Epiſcoporum paſſim generaliter exprimebantur; atque de omnibus ſolvendas eſſe decimas urgebant; idque etiam comminatis in refractarios cenſuris Eccleſiaſticis; uti & Pontifices in ſuis Decretalibus præſertim Alexander III. ejuſque ſucceſſores.

XXVII. Et quidem cum ſignificatum eſſet Alexandro III. quod cum in Provincia Cantuarienſi Parochiani decimas bonorum ſuorum conſueviſſent Eccleſiis, quibus debentur cum integritate ſolvere, nunc tam laudabili *conſuetudine* prætermiſſa, quidam ex iis de *lana* & de *fœno*, & proventibus *molendinorum* & *piſcariarum* ipſis Eccleſiis ſubtrahere non verentur, reſpondet: " Quoniam igitur inſtitutioni divinæ manifeſtius obviant, qui decimas ipſas Eccleſiis non perſolvunt, Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus parœcianos veſtros monere curetis, & ſi opus fuerit, ſub excommunicationis diſtrictione compellere, ut de proventibus *molendinorum*, *piſcariarum*, *fœno*, & *lana*, decimas Eccleſiis, quibus debentur, cum integritate perſolvant.

Integra Decretalis refertur in prima Collectione Decretalium apud Antonium Auguſtinum titulo *De Decimis cap.* 2. & in appendice ad Concilium Lateranenſe ſub eodem Alexandro III. *parte* 4. *cap.* 2. ex qua integra Decretali, intelligitur, quod Pontifex in ſuo reſponſo multùm attenderit *conſuetudinem*, quæ ibidem circa decimarum ſolutionem inoleverat: & quam nonnulli invertere volebant.

XXVIII. Raymundus Decretalium Gregorii IX. Compilator ſolum fragmentum continens *mandatum* Pontificis, nulla conſuetudinis facta mentione, retulit in *cap.* 5. ẍ *De Decimis*. Canoniſtæ verò qui integras Decretales non conſulebant, ſed tantùm fragmenta à Raymundo relata, non dubitarunt concludere, decimas de *omnibus* ibidem expreſſis eſſe de jure communi *ubique* ſolvendas.

XXIX. In eadem Appendice *cap.* 3. refertur ejuſdem Pontificis Reſcriptum Wintonienſi Epiſcopo, in quo inter alia ſcribit: " Præterea Parochianos veſtros de fœno equitio, pomis & pyris, & apibus, & omni fructu ſolvere Eccleſiaſtica diſtrictione, appellatione: " Addendum ex veteri Antonii Auguſtini Decretalium collectione, (*ceſſante*) " compellas.

Hoc Reſcriptum relatum eſt in *cap.* 6. ẍ *De Decimis*, ſed mutilatè, ut ex ejus lectione apparebit.

XXX. Interim ex his intelligimus, Pontifices tum temporis reſpondiſſe, generaliter decimas ſolvendas eſſe, multumque veriſimile eſt, ad reſponſum Alexandri reflexiſſe Patres Synodi Londonienſis anno 1175. *Can.* 13. " Omnes decimæ terræ, ſive de frugibus, ſive de fructibus, Domini ſunt, & illi ſanctificantur. Sed quia multi modò inveniuntur decimas dare nolentes, ſtatuimus, ut juxta

non obſcurum eſt, [illegible] *De reddendis Decimis*, quem ſub nomine S. Auguſtini citavit Gratianus; uti ſupra monuimus: cumque revera eſſe Auguſtini crediddiſſe.

XXXIV. Quidquid ſit, poſtquam hoc reſponſum in Decretales Gregorii IX. in *Cap.* 22. ẍ *De Decimis*, relatum eſt, & partem Juris communis conſtituit, unanimi Canoniſtarum conſenſu concluſum eſt, de omnibus etiam *perſonalibus* lucris, decimas eſſe ſolvendas: atque ita decimas perſonales jure communi deberi receptum fuit.

XXXV. An huic Decretali prima decimarum *perſonalium* origo debeatur, eatenus ſaltem, ut nullum antiquius de iis ſolvendis extet præceptum, neſcio. Reperi equidem ſub finem ſæculi octavi S. Theodulphum Epiſcopum Aurelianenſem in ſuo Capitulari *cap.* 35. admonuiſſe *Mercatores, ut non plus terrena lucra quam vitam cupiant ſempiternam*; ac dein ſubjungit: " Sicut enim ab his qui labori agrorum & cæteris laboribus, victum atque veſtitum, & neceſſaria uſibus humanis acquirere hiantes ſtant, *decima* & eleemoſynæ dandæ ſunt: ita his quoque qui pro neceſſitatibus ſuis negotiis inſiſtunt, faciendum eſt. Unicuique enim homini Deus dedit *artem* qua paſcatur, & unuſquiſque de *arte* ſua de qua corporis neceſſaria *ſubſidia* habet, animæ quoque, quod magis neceſſarium eſt, ſubſidium adminiſtrare debet.

Habetur tomo 7. Concil. General. col. 1145. Sed hîc potius quædam exhortatio, quam præceptum apparet. Veriſimile tamen eſt, ex his & ſimilibus exhortationibus, conſuetudinem ſolvendi decimas etiam *perſonales* fuiſſe introductam & pro lege invaluiſſe: qua introducta, Pontifices ſuper ſolutione decimarum interrogati, etiam conformiter reſponderunt: quæ reſponſa in Decretales relata, tandem pro jure communi recepta fuerunt.

XXXVI. Stabilito autem jure decimarum; cum varia ſuper earum exemptione, privilegia eſſent conceſſa; nec non diverſis titulis, decimæ ad alios & quàm Parochos eſſent tranſlatæ, plures quæſtiones ſuper his oriri cœperunt, quæ occaſionem dederunt, decimas *novales & minutas*; item *infeudatas* ab aliis ordinariis & antiquis decimis diſtinguendi; uti infra, ubi de his decimis agetur, oſtendemus.

CAPUT II.

De quibus Decimæ hodie ſint ſolvendæ.

1. *Reſponſa Alexandri III. de ſolvendis Decimis etiam ex proventibus Molendinorum; item lana, & apibus.*
2. *Quin & de negotiatione & militia.*

3. De

15. *Similis Ordinatio Caroli V. Imp. pro Regnis Hiſpaniæ.*
16. *Idem ordinatum ab eodem pro Ditionibus Belgicis.*
17. *In præfatione ſui Edicti aſſeris, Clerum ſufficienter dotatum.*
18. *Conqueritur, quod plures exigant Decimas* inſolitas.
19. *Enumerat ſpecies illas* inſolitas.
20. *Non conqueritur de exactione decimarum* perſonalium, *quia hæ exoleverant.*
21. *Decimas prædiales & mixtas vetat exigi ex iis rebus è quibus à 40. retro annis exactæ non fuerunt.*
22. *Quæ ſint ſpecies quæ paſſim & ubique ſunt Decimis ſubjectæ?*
23. *Variæ difficultates occaſione hujus Edicti exortæ; ad quas ſopiendas plura Edicta poſteriora emanarunt.*
24. *Primum Edictum interpretativum.*
25. *In hoc Edicto declaratur, Decimas ex terris de* novo *ad culturam redactis eſſe ſolvendas, modò* fructus *ſoliti fuerint decimari.*
26. *Decimæ mixtæ ſolitæ ſolvi debentur ex domibus* noviter *ædificatis.*
27. *Non tamen de iis ſpeciebus è quibus ante 40. annos ſolitum non fuit Decimas ſolvi.*
28. *Utrum Decimæ ſint* inſolitæ *vel* ſolitæ, *non fundi; ſed fructus inſpiciendi.*
29. *Mens Principis fuit, ut Decimæ ſolverentur juxta jus commune, ubi* contraria *conſuetudo non eſt.*
30. *Primò, attendenda conſuetudo Parochiæ in q a Decima prætenditur.*
31. *Si in Parochia de hac conſuetudine nihil haberi queat, recurrendum ad loca vicina.*
32. *Quæſtio recenter occaſione hujus articuli; & an ligna novarum ſilvarum ſint ſpecies diſtincta à lignis antiquarum ſilvarum?*
33. *Veriùs videtur eſſe aliam ſpeciem.*
34. *Si circa ſpeciem frugum noviter ſeminatarum nulla ſit conſuetudo, ſervandum jus commune.*
35. *De omnibus frugibus ſolvenda Decima, niſi probetur conſuetudo contraria.*
36. *Conſuetudo hac probanda à prætendente exemptionem à Decimis.*
37. *Quamdiu conſuetudo* contraria *non plenè probatur, Decima ſolvenda.*
38. *Requiritur conſuetudo* poſitiva.
39. *Quid requiratur, ut per conſuetudinem cenſeatur aliqua ſpecies facta non decimabilis?*

I. SCribit Alexander III. in *Cap. 5.* ☩ *De Decimis* Archiepiſcopo Cantuarienſi: " Mandamus quatenus Parochianos veſtros monere curetis, & ſi opus » fuerit, ſub excommunicationis diſtrictione compellere, » ut de proventibus molendinorum, piſcariarum, fœno, » & lanâ, decimas Eccleſiis, quibus debentur, cum inte» gritate perſolvant.

Et rurſus Vintonienſi Epiſcopo: " Mandamus quatenus

differenter, ſive prædia ſint *ruſtica*, ſive *urbana*, ut loquuntur Juriſconſulti.

V. Prædia *urbana* vocant ædificia habitandi cauſa facta, ſive in urbe, ſive extra urbem *L. 198. ff. De V. S.* è quorum mercede locationis decimæ de jure præſtantur *Cap. penult.* ☩ *De Pactis*; quemadmodum & ex molendinorum proventibus *Cap. 23.* ☩ *De Decimis.*

Prædia *ruſtica* ſunt ædificia habitandi cauſa non præparata; ſed in alium uſum; uti ſunt ſtabula, ovilia & ſimilia *L. 4. §. 1. In quibus cauſis pignus, &c.*

VI. Item, ruſticorum prædiorum nomine veniunt & agri, vineæ, ſilvæ, & ſimilia. Et quidem attento hodierno harum aliarumque multarum Provinciarum uſu, hæc ferè in materia decimarum pro *prædiis*, ex quibus decimæ ſolvuntur, & à quibus decimæ *prædiales* dicuntur, nomine *prædiorum* veniunt? eò quod paſſim conſuetudine & uſu invaluerit, ut ex ſolis fructibus è terra naſcentibus, ſive naturalibus, non autem de fructibus civilibus, uti eſt merces elocationis, aut alia annua penſitatio, decimæ ſolvantur.

VII. Decimæ perſonales à Canoniſtis dicuntur, quæ ex rebus, quas quiſque ſibi induſtria & opera ſua acquirit, perſolvuntur; veluti ex lucro honeſtæ cujuſcumque negotiationis, ex ſtipendio militiæ, ex venatione, piſcatione aliave profeſſione vel opificio.

VIII. Ubi tamen fructus prædii ex venatione, piſcatione aut aucupio conſtarent, juxta *L. 8. §.* AUCUPIUM *ff. De Uſufructu*, & *L. 26. ff. De Uſuris*, tunc ex illis perceptæ decimæ magis *prædiales*, quàm *perſonales* dicendæ eſſent: utpotè ex fructibus terræ tum provenientes, uti paſſim notant Canoniſtæ.

IX. Decimæ mixtæ dicuntur, quæ partim perſonales, partim prædiales ſunt: quales ſunt, quæ ex fructibus pecorum, ex fœtu, lana, lacte ovis aliiſque ſimilibus ſolvuntur.

In quantum enim animalia in prædiis naſcuntur & aluntur, eatenus ex iis provenientia, etiam ex ipſis *prædiis* quodammodo provenire intelliguntur; atque eatenus de decimis prædialibus aliquid communicant. Sed quia animalia illa non proferunt fructus ſine cura ac induſtria hominum, propterea etiam de decimis perſonalibus aliquid participant; ideoque *mixtæ* dicuntur.

Hanc tripartitam decimarum diviſionem anno 1404. expreſſit Synodus Lingonienſis apud Bouchellum in Decretis Eccleſiæ Gallicanæ: ſupponitque omnes illas decimas jure deberi.

X. Sanctus Thomas 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 2. quærens, utrum de *omnibus* teneantur homines decimas dare, reſolvit juxta jus commune tum receptum, de *omnibus* poſſeſſis decimas eſſe ſolvendas. Et licet in vetere lege non ſolverentur decimæ *perſonales*, in nova tamen lege rectè populum cogi ad ſolvendas decimas perſonales aſſerit, *ſecundum* (ait) CONSUETUDINEM *patriæ & indigentiam Miniſtrorum.* Et in Reſponſo *ad* 3. ait, de rebus minutis decimas non deberi, *niſi fortè propter conſuetudinem Patriæ.*

Hæc

Digitized by Google

... plures difficultates evitabuntur, & minus odioſa reddetur decimarum exactio; dum facilè quod ſolitum eſt, à populo obtinetur: ad inſolita verò ægrè ſæpe, & non niſi contentionibus magnis & nocivis induci ſe patitur.

Refert Hemboldus Preſbyter in Chronico Sclavorum *lib*. 1. *cap*. 31. Geroldo Lubecenſi Epiſcopo, decimas tamquam à Deo & Apoſtolis donatas exigenti in terra Wagirenſi, reſponderunt Holſati; "Numquam ſe daturos decimas, quas Patres ſui non dediſſent, malle ſe potiùs ſuccenſis ædibus propriis egredi terram, quàm tantæ ſervitutis jugum ſubire.

XIV. Ut igitur in exactione decimarum, omnia pacificè agerentur, voluerunt & ipſi Principes, ut & populus integrè & ſine fraude decimas ſolitas ſolveret: & ipſe Clerus ab inſolitis abſtineret.

Famoſa eſt hanc in rem Ordinatio Philippi IV. Regis Galliæ edita anno 1303. vocaturque vulgò *Philippina*, quæ dicit: "Seneſcallus defendat ſingulos à *nova* exactione decimarum & primitiarum, & præſentationis; ſed prout de jure fuerit, & hactenus eſt *conſuetum* fieri.

XV. Non abſimilis eſt Ordinatio Caroli V. Imperatoris & Regis Hiſpaniarum, ac Belgarum Principis: quia vetuit decimas à laicis exigi, quæ per conſuetudinem contrariam non conſueverunt ſolvi, uti refert Covarruvias *lib*. 1. *Variar. reſolut. cap*. 17. *num*. 8. dicitque ita ab eodem Cæſare cautum eſſe Toleti anno 1525. rurſus anno 1528. Madricii; ac dein Segobiæ anno 1532.

XVI. Idipſum jam ante pro Belgicis Provinciis ipſe Carolus ſanxerat, evulgato Edicto primum Mechliniæ prima Octobris 1520. quod idiomate Gallico extat parte I. Edictorum Flandriæ *Rubrica* 12. *cap*. 1. ac dein idem Edictum probatum & publicatum fuit in Brabantia 6. Novembris ejuſdem anni; extatque idiomate Flandrico parte 1. Edictorum Brabantiæ *lib*. 1. *tit*. 5. *cap*. 2. atque hodie in Belgio pro lege fundamentali in materia decimarum paſſim aſſumitur.

XVII. Primum, in hoc Edicto præfatur Princeps, ab antiquo hìc ſemper obſervatum, ut decimæ exigerentur & ſolverentur juxta locorum & regionum conditionem ſeu *conſuetudinem*; ac præterea Clerum à ſuis Prædeceſſoribus ita abundè fuiſſe dotatum, ut meritò ab imponendis & exigendis *novis* talliis & exactionibus cum ipſius Principis ejuſque ſubditorum præjudicio, abſtinere debeat.

XVIII. Dein aſſerit, quod his non obſtantibus, Capitula, Curati aliæque Eccleſiaſticæ perſonæ non contentæ *ſolitis* decimis & bonis in fundatione donatis, aliiſque quæ eorum Prædeceſſores accipere & exigere *conſueverunt*, incipiant, & quotidie progrediantur petere & exigere varias *novas* decimas multiformis generis fructuum.

XIX. Poſt hæc enumerat decimarum ſpecies, quas novitatis inſimulare videtur, ſcilicet, lignorum, fœni, ... ſim ubique decimæ ſolvuntur; ut ſunt frumentum, ſiligo, hordeum & avena; & quæ his proximè accedunt: eò quod in cibum potumque cereviſiarum neceſſariæ ſint, uti notat Zypæus *Conſult*. 3. *De Decimis num*. 7. ex iis autem ſpeciebus, quas Edictum exprimit, non ita communiter decimæ ſolvuntur; ſed varia eſt circa has locorum conſuetudo; cujus limites tranſgredi, cum laicorum præjudicio, vetat Edictum.

XXIII. Variæ dein quæſtiones & contentiones laicos inter & Eccleſiaſticos, occaſione hujus novi Edicti oriri & moveri cœperunt: quibus ſopiendis plura Edicta interpretativa prioris Edicti ſequuta ſunt: quæ non minus quam ipſum primum Edictum, hodie in deciſione quæſtionum in hac materia occurrentium pro lege habentur.

XXIV. Prima eaque præcipua Edicti interpretatio data fuit 10. Januarii 1528. ad ſupplicationem Cleri Diœceſis Leodienſis ſub Ducatu Brabantiæ & Comitatu Namurcenſi; & inſerta parti primæ Edictorum Brabantiæ *lib*. 1. *tit*. 5. *cap*. 4. ac rurſum renovata fuit 15. Septembris 1530. ad ſupplicationem Cleri Comitatus Flandriæ; referturque parte 1. Edictorum Flandriæ *lib*. 2. *Rubrica* 12.

XXV. Primò, hoc Edicto interpretativo ſive declaratorio dictum fuit, per primum Edictum non eſſe prohibitum "ſolvi, colligi & levari jura decimarum de grano, fœno, fructibus excretis & defructuatis in terris, pratis, aut hæreditatibus *noviter ad culturam* redactis, unde in Parochiis, ubi ſunt excreti, collecti & defructuati conſuetum fuit 40. annis antea ſolvi, colligi & levari jura decimarum de talibus & ſimilibus granis, fœnis, fructibus.

XXVI. Ulterius declarat, quod non intenderit, "prohibitum fuiſſe, nec prohibere ſolvi jura decimarum ex agnellis, lanâ, pullis, volatilibus, & aliis beſtiis nutritis, & educatis in domibus & hæreditatibus, quæ noviter fuiſſent reædificatæ & poſitæ in uſum habitationis & receptionis. Quinimò quòd inde fiat ſolutio decimæ, proviſo quòd de ſimilibus ſpeciebus ab antea 40. annis ſolvi ſoleret decima in Parochiis, in quibus dictæ domus & ædificia ac hæreditates eſſent ſituatæ & jacentes.

XXVII. Ne autem Clerus prætextu hujus interpretationis inſolitas decimas exigeret, addit: "Sed non intendimus quòd poſſint exigi, capi, aut levari jura decimarum de grano, ligno, fœno, fructibus, pullis, agnellis, lanâ, beſtiis, & aliis rebus, de quibus non fuiſſet à tempore dictorum 40. annorum conſuetum ſolvi aliqua jura decimarum in Parochiis, aut locis in quibus excreviſſent, aut nutritæ fuiſſent, non habito reſpectu à quo tempore citra, dictæ domus fuiſſent ædificatæ, inhabitatæ aut dictæ hæreditates ad culturam redactæ.

XXVIII. Poſt & generaliter declarat, "quod in ſolutione dictarum decimarum non habebitur reſpectus, in

» pore eſſet ſeminata, plantata, collecta aut enutrita ali-
» qua nova ſpecies, quæ in dicto villagio, numquam
» fuiſſet ſeminata, plantata, collecta, educata aut enu-
» trita, quod eo caſu, quantum ad ſolutionem decimæ
» hujuſmodi novæ ſpeciei, obſervabitur prout in aliis
» villagiis dictorum Ducatus & Comitatus, ubi fuiſſent
» ſeminatæ, plantatæ, aut nutritæ ſimiles ſpecies.

XXX. Itaque ad judicandum de frugibus, num ſolitæ ſint decimas ſolvere, primo loco attendi debet conſuetudo villagii ſeu Parochiæ intra cujus limites hæ fruges ſeminantur: utrum ſcilicet conſuetum ſit eo in loco ex hujuſmodi frugibus vel fructibus decimas ſolvi.

XXXI. Cùm verò de conſuetudine hac nihil ſtatui queat, ſi ſimilis frugum ſpecies antehac ibidem ſeminata non ſit, vult eo caſu Princeps recurri ad loca vicina, ut ſi iis in locis hæc frugum ſpecies ſolita ſit ſeminari, quoad decimarum ſolutionem conſuetudo illorum locorum ſervetur in illo villagio, in quo jam primùm ſeminari cœpit.

XXXII. Nuper incidit quæſtio cujus deciſio ex intellectu hujus articuli dependebat.

In quodam pago vicino Lovanio, quidam terram aliquam arabilem, & è qua dudum fructus decimabiles percepti fuerant, redegerat in ſilvam. Prætendebat Parochus Decimas ligni excreſcentis in hac noviter plantata ſilva: eo quod in locis vicinis ex novis ſilvis decimæ ſolverentur.

E contrario negabat Dominus ſilvæ, decimas deberi: quia licet eſſent in eodem villagio multæ ſilvæ, nullæ tamen lignorum decimæ umquam eſſent ſolutæ: adeòque prætendebat, non eſſe recurrendum ad conſuetudinem *vicinorum* locorum: ſed ſervandam conſuetudinem *hujus* loci.

Replicabat Parochus, eſſe quidem multas ſilvas in ſuo villagio; ſed tantùm *antiquas* vulgò *Auds ſtock boſſchen*, nullam verò eſſe, aut ab hominum memoria fuiſſe *novam* ſilvam: ideòque recurrendum ad conſuetudinem vicinorum locorum in quibus ſimiles ſilvæ reperiuntur.

Reponebat Dominus ſilvæ, ſive ſint antiquæ, ſive novæ ſilvæ, fructus earum, ſcilicet *ligna* cenſeri eamdem ſpeciem fructuum: ita ſatis eſſe, quod in ipſo villagio excreſcerent ligna ſilvarum, atque ex illis decimæ numquam fuiſſent ſolutæ.

XXXIII. Cum ſuper hac quæſtione judicium meum poſtularetur, judicavi, veriſimilius eſſe jus Parochi; atque ligna novarum ſilvarum eſſe ſpeciem diverſam, quoad præſentem materiam & mentem Edicti, à lignis antiquarum ſilvarum.

Certum enim eſt, multis in locis Belgii ſolvi decimas ligni excreti in novis ſilvis; nullibi verò, aut pauciſſimis ſaltem in locis, eas ſolvi ex ſilvis antiquis. Judicium haud obſcurum, in hac materia decimarum, eas lignorum & ſilvarum ſpecies omninò diſtingui: uti & diſtinguuntur quoad onera Regia; quibus novæ, non autem antiquæ ſilvæ ſolent eſſe ſubjectæ.

etiam de blado & univerſo ſegumine *cap.* 3. *n. De Decimis*; conſequens eſt, ex mente Principis, de omnibus frugibus ſolvendas eſſe decimas, niſi contrariâ conſuetudine, ut minus 40. *annorum*, inductum eſſe probetur, ex ſimilibus frugibus decimas non ſolvi.

XXXVI. Hinc concludendum eſt, Parochum aliumve Decimatorem fundatum eſſe in petendis decimis quarumcumque frugum, quouſque probetur conſuetudo 40. annorum quoad hanc frugum ſpeciem juri communi derogaſſe: quam probationem facere tenetur, qui vi hujuſmodi conſuetudinis decimas negat; uti rectè reflectit Zypæus *Conſult.* 4. *De Decimis*; ubi unà latè deducit, quæ ad probationem hujus conſuetudinis requirantur; & quâ formâ hæc probatio ſit facienda.

XXXVII. Concluditur præterea, quod juri communi ſtandum ſit, quamdiu plene contraria conſuetudo probata non eſt. Unde ſi caſus occurrat, ut juxta Edictum deberet recurri ad conſuetudinem *vicinorum* locorum, inveniaturque iis in locis conſuetudo non uniformis, ſed dubia & varia, tunc juxta ante dicta, ſtandum erit juri communi; ſive præferenda conſuetudo ſolvendi decimas, tamquam juri magis conſona, quemadmodum notat Zypæus *Conſult.* 3. *De Decimis num.* 1. & 2.

XXXVIII. Hoc Edictum interpretativum ſufficienter declarat, nullatenus ſufficere merè negativam non ſolutionem decimarum ex certis frugibus, tametſi etiam 40. annorum ſpatio & amplius continuatam; qualis non ſolutio eſſe poteſt in loco ubi nullæ unquam hujuſmodi fruges ſeminatæ fuerunt: ſed requiri conſuetudinem poſitivam non ſolvendi decimas ex frugibus ibidem ſeminatis; eamque ſtabilitam actibus poſitivis, quales ſunt evectiones & collectiones publicæ hujuſmodi frugum nullis umquam ſolutis, aut juridicè prætenſis decimis; è quibus publicis actibus præſumitur tacitus conſenſus Parochianorum & Clericorum, quod ex hujuſmodi frugibus decimæ nec ſolvi debeant, nec prætendi poſſint.

XXXIX. Hinc ulteriùs ſtatuendum, quod ſi quidem certa ſpecies frugum in aliquo loco ſeminata fuerit; ſed in tam exigua quantitate, aut in eum uſum conſumenda, ut operæ pretium non videretur ex iis decimas prætendere; quin & decimarum exactio notam aliquam avaritiæ & inhumanitatis præferret: eo caſu non ſolutio decimarum ex ſimilibus frugibus, nequaquam conſuetudinem, de qua in Edicto, inducere poſſet. Licet enim fruges illæ in eo loco ſeminatæ fuerint; tamen ſeminatæ non ſunt eo modo, quo ſeminantur fructus aliàs decimabiles. Quapropter ſi ſucceſſu temporis fruges illæ in magna quantitate, & ad eum uſum in quem paſſim fruges decimabiles inſumuntur, incipiant ſeminari, prætendi nequaquam poterit obſtare conſuetudinem 40. annorum non ſolvendi decimas ex hujuſmodi frugibus: ſed de illis judicandum erit, quaſi numquam fruges illæ in loco illo ſeminatæ fuiſſent: quia ſeminatæ non fuerunt in ea quantitate ut honeſtè decimari poſſent: ideò-
que

Digitized by Google

7. *Decimas de jure ad Parochos ſpectare ſuppoſuerunt Pontifices.*
8. *Reſponſa Innocentii III. in Decretales relata, hoc jus Parochorum exprimentia.*
9. *Uniformis Canoniſtarum ſententia, decimas de jure ad Parochum ſpectare.*
10. *Hodie etiam excluſo Epiſcopo.*
11. *Dubitatum an in Parochia ubi recipit Sacramenta, an in Parochia ubi terræ ſunt ſitæ, ſint decimæ ſolvendæ?*
12. *Ex ſententia Gloſſæ perſonales ſolvendæ ubi Sacramenta recipiuntur; prædiales ubi prædia ſita ſunt.*
13. *Hæc diſtinctio communiter recepta.*
14. *Cui Parochiæ debeantur decimæ mixtæ ex Decreto Synodi Wigornienſis.*
15. *Decimæ animalium debentur Parochiæ in qua paſcuntur; & quare?*
16. *Si paſcantur in duabus Parochiis, cui debeantur?*
17. *Multum in hoc conſuetudini tribuitur.*
18. *Decimæ adjudicandæ Parocho, quamdiu non probantur ad alium ſpectare.*
19. *Spoliati jure decimarum per Parochum non ſunt reſtituendi, niſi probent ad ſe jus illud ſpectare.*
20. *Quomodo hæc juris deciſio hodie recepta.*
21. *Decimæ Parochis oblatæ pro adminiſtratione Sacramentorum.*
22. *Quæ hodie in adminiſtratione Sacramentorum, & ſepulturis dantur, demum invaluerunt poſt devolutionem Decimarum ad Capitula & Monaſteria.*
23. *Quid requiratur, ut quis decimas contra Parochum præſcribat?*
24. *Privilegia decimas recipiendi in præjudicium Parochi, ſunt odioſa.*

I. DEcimas tamquam oblationes & eleemoſynas à Patribus jam pridem populo fuiſſe commendatas, ſupra notavimus: idque exemplo populi Judaïci, qui ex præcepto legis, decimas Sacerdotibus & Levitis ut Miniſtris Altaris perſolvebat; ut hoc pacto ſe non minus religioſos oſtenderent erga Miniſtros novi Teſtamenti, quam populus ille erat erga Miniſtros veteris Teſtamenti; implerentque per hanc decimarum oblationem præceptum Chriſti, quo vult, Operarios & Miniſtros Evangelii à populo eſſe alendos; & pauperibus ſuccurrendum.

II. Cùm ergo ſæculo VII. & VIII. quando præcipuè decimarum ſolutio invaleſcere cœpit, ſingulæ Eccleſiæ per ſuos particulares Presbyteros (quos hodie *Parochos* dicimus) regerentur; hique populo ſpiritualia adminiſtrarent, atque totius Parochiæ curam agerent, etiam hiſce decimas tamquam quaſdam oblationes cedere populus voluit.

III. In vita Sancti Joannis Papæ VIII. legitur:

» in Parochiis & Eccleſiis, quibus attributa eſt, quieta » conſiſtat, ubi ſacrum Baptiſma accipit, ubi Corpus & » Sanguinem Domini percipit, ubi Miſſarum ſolemnia » audire conſuevit, ubi à Sacerdote ſuo pœnitentiam de » reatu, viſitationem in infirmitate, ſepulturam in morte conſequitur, ubi etiam *decimas* & primitias ſuas » offerre *præcipitur*, ubi filios ſuos baptiſmatis gratiâ » initiari gratulatur, ubi verbum Dei aſſiduè audit, & » agenda ac non agenda cognoſcit.

V. Imò quod amplius eſt, cum anno 813. ad Synodum Cabilonenſem II. delatæ eſſent querelæ, quod quidam Epiſcopi & Abbates *decimas* non ſinerent dari Eccleſiis, ubi illorum Coloni Miſſas audiunt, decrevit Sacer Conventus *Can.* 19. " Ut Epiſcopi & Abbates de agris & vi» neis, quæ ad ſuum & fratrum ſtipendium habent, » *decimas* ad Eccleſias deferri faciant: familiæ verò ibi » dent *decimas*, ubi infantes eorum *baptizantur*, & ubi » per *totum* anni circulum Miſſas audiunt.

VI. Et in Concilio Metenſi anno 888. *Can.* 2. ſtatutum eſt, " ut deinceps nemo *Seniorum* de Eccleſia ſua » accipiat de decimis aliquam portionem, ſed ſolum» modo Sacerdos qui eo loco ſervit, ubi antiquitus deci» mæ fuerant conſecratæ, ipſe eas cum integritate acci» piat in ſui ſuſtentationem, & ad luminaria concinnan» da, & Baſilicæ ædificia, veſtimenta quoque ſacerdota» lia, & cætera utenſilia ſuo miniſterio congrua obti» nenda.

VII. Similia ſunt recentiorum Canonum plurima Decreta, quæ evincunt, decimas adinſtar quarumdam oblationum Parochis & Eccleſiis Parochialibus primitus fuiſſe oblatas; quod & Pontificum Decretales, quæ hodiernum jus Canonicum & Eccleſiaſticum conſtituunt, ſupponunt; ubi indubitatum & receptum aſſerunt umquam decimas *de jure* ad Parochiales Eccleſias ſpectare.

VIII. Conſultus enim Innocentius III. ſi in aliqua Parochia decimarum perceptio ad perſonas aliquas Eccleſiaſticas ab antiquo pertineat, utrum novalia etiam ad eaſdem perſonas pertinere incipiant, reſpondit negativè: *Quia*, ait, *cum perceptio Decimarum ad Parochiales Eccleſias de jure communi pertineat, Decimæ novalium, quæ ſiunt in Parochiis earumdem, ad ipſas procul dubio pertinere noſcuntur.* Cap. 29. *De Decimis.*

Ruſus propoſito dubio utrum minutæ quædam Decimæ Monaſteriis & Eccleſiis Conventualibus deberentur, reſpondit idem Innocentius: quod ſi hi fructus proveniant ex iis fundis, è quibus Monaſteria & Eccleſiæ Conventuales ab antiquo Decimas majores percipiebant, etiam horum fructuum Decimas iiſdem deberi, cum ipſis terra illa ab antiquo fuerit decimalis, & non debeat una eademque Eccleſia diverſo jure cenſeri: *Alioquin*, inquit, *Parochialibus Eccleſiis exſolvantur, ad quas de jure communi ſpectat perceptio Decimarum.* Cap. 30. *De Decimis.*

IX. Ex his aliiſque juris apertiſſimis deciſionibus, uno cal-

Digitized by Google

jure communi, nec de conſuetudine habere aliquam portionem: niſi forſan ex particulari conventione vel titulo portio aliqua ipſi eſſet reſervata; de quo caſu accipiendum eſt *cap.* 13. ꝟ *De Decimis*, ubi alicujus portionis Epiſcopo competentis mentio occurrit: uti notat Gloſſa ad dictum Capitulum.

XI. Propoſuit olim Epiſcopus Maſſilienſis Alexandro III. quod eſſent homines in Parochia unius Eccleſiæ, qui terras in alia Parochia excolunt; conſuluitque Alexandrum, " cui Eccleſiæ de terris illis Decimas ſolvere » debeant, an ei in cujus Parochia ſunt conſtituti; (forſè legendum *conſtitutæ*) an illi, in qua divina audiunt, » & Eccleſiaſtica alia percipiunt Sacramenta? " Reſpondet Pontifex: " Sanè cum hujuſmodi quæſtio temporibus » prædeceſſorum noſtrorum ſæpius mota fuerit, nec ab » aliquo terminata, aliis intuitu territorii, aliis perſona» rum obtentu aſſerentibus debere perſolvi; non eſt nobis » facilè certum ſuper hoc dare reſponſum; cum auctori» tates Sanctorum Patrum etiam ſint diverſæ; & ideò, » in hujuſmodi dubitatione ad conſuetudinem duximus » recurrendum, & attendendum, etiam ſi illæ Eccleſiæ » in uno ſint, vel in diverſis Epiſcopatibus conſtitutæ. » Quia difficile nimis videtur, ut una Eccleſia in Epiſco» patu alterius recipiat decimas, cum ex hoc Epiſcopa» tuum fines confundi non immeritò viderentur.

Refertur caſus & reſolutio in *cap.* 18. ꝟ *De Decimis*; ſed fuſius in *cap.* 3. *De Decimis*, in ſecunda Decretalium collectione apud Antonium Auguſtinum; è qua textum deſcripſi.

XII. Ad hanc dubiam & ſuſpenſivam reſolutionem reflectens Gloſſographus in citato *cap.* 18. verbo *diverſæ*, ait: " Facilè eſt ſolvere hanc diverſitatem. Ibi debent dari » perſonales decimæ ubi quis recipit Eccleſiaſtica Sacra» menta: & ſi habet prædia in alia Parochia, ibi debet » dare decimas illorum prædiorum.

XIII. Hæc diſtinctio Gloſſæ communiter recepta eſt, & jure ac conſuetudine probata: præſertim quoad decimas *prædiales*; ut hæ debeantur Parocho ſive Eccleſiæ Parochiali intra cujus limites prædia ſita ſunt; uti apertè declaravit Bonifacius VIII. in *cap.* 2. *De reſtitut. Spoliat. in* 6.

XIV. Legitur in Synodo Wigornienſi anno 1240. *Can.* 44. " Cum Decimarum confuſio provenientium de » lana, agnis & caſeis, Eccleſiarum Rectoribus amodo » contentionis occaſionem generet: ſtatuimus quod in » quacumque Parochia per totum annum fuerit ovile » ovium, licet oves Parochiæ vicinæ limites tranſeant, » ad paſcua quærenda, illi Eccleſiæ in cujus Parochia cu» baverint, Decimæ tribuantur. Quod ſi continuè cu» bant in una Parochia, & continuè paſcant in alia, inter » Eccleſias Decima dividatur. Idem & quod de vaccis » duximus eſſe ſtatuendum.

XV. Hæc Synodalis determinatio quoad Decimas animalium & juri & conſuetudini ſat conformis eſt. Et licet Decima agnorum & ſimiles dicantur mixtæ; tamen

XVII. Idipſum quoad diviſionem Decimæ animalium inter Parochos, tradit Rebuffus *De Decimis quæſt.* 6. ubi unà notans *num* 27. conſuetudinem in his nonnumquam aliam eſſe: aſſeritque valere conſuetudinem, ut Eccleſia Parochialis ubi *frequentius* paſcuntur, accipiat Decimam; *& communius* (ait) *obſervatur.*

XVIII. Itaque hoc apud omnes compertum eſt, Decimas *de jure* ſpectare ad Parochos: ideòque juxta receptiſſima & notiſſima juris principia, Parocho competunt Decimæ infra limites ſuæ Parochiæ excreſcentes, quamdiu non oſtenditur aliquo ſpeciali & legitimo titulo ad alium ſpectare; idque plenè ad ſufficientiam juris probatum fuerit. Si enim vel circa probationem, vel titulum maneat aliquod dubium, Parocho, cui jus commune favet, adjudicandæ erunt Decimæ; ſive potiùs non auferendæ; uti aliquando in caſu admodùm dubio judicatum eſſe teſtatur Ludovicus Charondas *lib.* 1. *Reſp.* 29.

XIX. Hoc fundamento declaravit Bonifacius VIII. in *cap.* 2. ꝟ *De Reſtitut. ſpoliat.* " Ad Decimas quas » Canonici Sancti Nicolai ſe aſſerunt intra Parochiam Ec» cleſiæ B. Cleri poſſediſſe *aliquandiu*, & eis per eum» dem Clericum *ſpoliatos* fuiſſe, nequaquam reſtitui de» beri, niſi *evidenter* docuerint, quod earum poſſeſſio» nem legitimè aſſecuti fuiſſent.

XX. Quamvis hæc Pontificis deciſio, quoad Parochum ſpoliantem Canonicos jure decimandi hodie non admitteretur; neque Parocho fas ſit, quemquam vià facti in poſſeſſione quantumvis exigui temporis turbare, uti notat Grimaudet *De Decimis lib.* 3. *cap.* 8. nihilominus ex hac Pontificia deciſione, nec non fundamento deciſionis pateſcit, Pontificem non dubitaſſe, Decimas pleno & indubitato jure ſpectare ad Parochum; eaſque Parochum ſibi vindicare poſſe, quamdiu non oſtenditur ſpeciali titulo eas ad alium ſpectare.

XXI. Et ſanè inſpectà primigeniâ Decimarum origine, atque ipſa Fidelium offerentium primâ intentione, videntur decimæ non minore jure ad Parochum ſpectare, quàm oblationes, quæ hodie in Sacramentorum adminiſtratione, & mortuorum ſepulturis dari ſolent. Nam Decimas à populo primitùs oblatas eſſe Parochis ad eum modum quo hodie jura funeralia, aliave in Sacramentorum adminiſtratione offeruntur & ſolvuntur; & hæc à populo demum offerri, & quodammodò exigi cœpiſſe, poſtquam variis modis decimæ à Parochis ablatæ, & ad Monaſteria & Capitula devolutæ fuere, à pluribus obſervatum eſt.

XXII. Obſervatque Chriſtianus Lupus Diſſertatione 2. proœmiali ad tomum 3. Scholiorum in Canones *cap.* 7. quod cum ſæculo XI. & XII. Decreta plura edita eſſent adverſus exactiones in Sacramentorum adminiſtratione, nihil tamen *perfectum* fuiſſet: quia Epiſcopi Decreta recipere noluerunt: nimirum illi, " qui vel ipſi, » vel ipſorum Cathedralia aut Collegiata Capitula poſſi» debant Parochialium Eccleſiarum Decimas: ideòque » volebant de ipſis ſplendidè vivere, & miſeros Parochos » eſuri-

Digitized by Google

» Diœceſi) ſe legitimè præſcripſiſſe, allegare oportere » (cum jus commune contra ipſum faciat) hujuſmodi » præſcriptionis *titulum*, & probare. Nam licet ei qui » rem præſcribit Eccleſiaſticam, ſi ſibi non eſt contra» rium jus commune, vel contra eum præſumptio non » habeatur, ſufficiat bona fides; ubi tamen eſt ei jus » commune contrarium, vel habetur præſumptio contra » ipſum, bona fides non ſufficit: ſed eſt neceſſarius titu» lus, qui poſſeſſori cauſam tribuat præſcribendi. Niſi tan» ti temporis allegetur præſcriptio, cujus contrarii me» moria non exiſtat.

XXIV. Eadem ratione privilegia conceſſa Capitulis, Monaſteriis, vel ſingularibus quibuſvis perſonis, percipiendi Decimas intra limites Parochiæ ad excluſionem Eccleſiæ Parochialis, ſunt ſtrictiſſimè interpretanda, & intra verborum rigorem concludenda: quod infra latiùs probabitur, ubi de Decimis novalibus & minutis agemus.

CAPUT IV.

De Decimis Laicalibus ſive infeudatis.

1. *Cenſus debitus ab Emphyteutis, dictus* Decima; *à* Decimis *Eccleſiaſticis diverſa.*
2. *Prætextu ſimilis cenſus multa terra exempta à Decimis.*
3. *Decimarum Eccleſiaſticarum laicos eſſe incapaces, Canones declarant.*
4. *Decretum Concilii Romani ſub Gregorio VII.*
5. *Laicos Decimas nulla poſſe ratione præſcribere, ſcribit Alexander III.*
6. *Idem Pontifex deplorat, Sacerdotes occaſionem dare laicis Decimas occupandi.*
7. *Dicit eas eſſe* Sacerdotum; *& ideò à laicis teneri non poſſe.*
8. *Decimæ principaliter inſtituta in uſum Sacerdotum.*
9. *Hac conſideratione jus decimandi eſt* ſpirituale.
10. *Eatenus laici illius incapaces.*
11. *Decimæ per ſe non ſunt ſpirituales; nec earum laici incapaces.*
12. *Privilegium Regum Hiſpaniæ accipiendi* tertias *Decimarum.*
13. *Privilegium hoc fuit perſonale uſque ad Alexandrum VI. qui illud fecit perpetuum.*
14. *Comiti Flandriæ jam pridem Decimæ data in feudum.*
15. *Laicis Decimas in feudum* perpetuum *conceſſas ſæculo XII. fatetur Fredericus Imperator.*
16. *Epiſcopi & Prælati nimia facilitate Decimas laicis concedebant.*
17. *Canones multi editi contra laicos Decimarum detentores.*
18. *Violenter reſiſtebant Laici & Monachi Epiſcopis Decimas vindicantibus.*

videtur probata Innocentio III.

32. *Ratio ob quam Decimæ* infeudatæ *laicis faciliùs permitterentur.*
33. *Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. videtur tacitè Decimas infeudatas permiſiſſe.*
34. *Judicat Innocentius III. laicos ſuper Decimis* infeudatis *non inquietandos, modò eas non extendant.*
35. *Alexander IV. diſtinxit Decimas poſſeſſas* ante *&* poſt *Concilium Lateranenſe.*
36. *Canoniſtæ ſuppoſuerunt Alexandrum loqui de Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. quæ opinio hodiè recepta eſt.*
37. *Laicus hodie prætendens Decimas debet probare eas* infeudatas *ante dictum Concilium; & quomodo hoc probetur?*
38. *Decimæ* infeudatæ *à laicis hodie poſſidentur ut cætera bona* feudalia *& patrimonialia.*
39. *Poſſunt quovis titulo etiam in alios laicos transferri.*
40. *De his tam in* petitorio, *quàm poſſeſſorio cognoſcit Judex laicus.*
41. *Decimæ hæ retinent equidem aliquid de primigenia ſua conditione.*
42. *Reverſa ad Eccleſiam reſumunt primigeniam naturam.*
43. *Decimæ ſic reverſa eximuntur à juriſdictione laicali.*
44. *In acquiſitione harum decimarum Eccleſia non indiget amortizatione.*
45. *Nec vendita ſubjacent retractui gentilitio.*
46. *Hæc locum habent, quando decimæ* infeudatæ *liberè & ſimpliciter redeunt ad Eccleſiam.*
47. *Quid, ſi decimæ revertantur acceſſoriè cum caſtro?*
48. *Novas decimas vetantur laici accipere.*

I. Decimæ, prout accipiuntur, & dum eas à laicis poſſideri non poſſe Canones dicunt, multum differunt à decimis *dominicis* aut *indominicatis*, quæ paſſim occurrunt in Eccleſiæ Gallicanæ Conciliis: uti monet Franciſcus De Roye anteceſſor Andegavenſis Inſtitutionum Juris Canonici *lib.* 1. *cap.* 12. "Hæ ſiquidem (ait) » profanæ ſunt, & agrorum cenſus aut tributa, veluti » campartium, agrarium, cottagium, & alia id genus.

Solebant enim frequenter ipſi Principes aut Nobiles terras ſuas dare in emphyteuſim ea conditione, ut certa pars fructuum ab Emphyteutis ſolveretur dominis directis; quæ pars fructuum ſubinde *Decima* vocata fuit.

II. Quin & notat Zypæus in notitia Juris Belgici titulo *De Epiſcopis & Clericis* §. *De Decimis num.* 6. quod quamvis ſimilia jura non ſint *decimæ*; tamen hoc prætextu multæ terræ à decimarum ſolutione exemptæ remaneant; quaſi revera decimas exſolverent ipſis Dominis. "Cum » enim (ait) terræ incultæ ſpectent per mores ad prin» cipem ſeu vaſallos, qui territoria ab eis poſſident & in

Digitized by Google

» bus, vel quibuslibet perſonis eas acceperint, niſi Ec-
» cleſiæ reddiderint, ſciant ſe ſacrilegii crimen commit-
» tere, & æternæ damnationis periculum incurrere.

V. Et Alexander III. cauſam vertentem inter Archi-
diaconum, & nobilem virum ſuper *decimis*, committit
Parmenſi Epiſcopo, ut eam auditis utrimque partibus
debito fine decidat, " non obſtante præſcriptione tem-
» poris, vel conceſſione Eccleſiaſticæ ſæcularisſve perſo-
» næ, ſi idem eam opponere voluerit: *quia* (ait) *cum laici*
» *decimas detinere non poſſint, eas* NULLA *valent præ-*
» *ſcribere ratione.* " Refertur hæc Decretalis in *Cap.* 7.
De Præſcriptionibus; & latiùs in *Cap.* 10. *eod. tit.* in
prima Collectione apud Antonium Auguſtinum.

VI. Deplorat idem Pontifex in *Cap.* 17. *De Decimis*
quod laici in aſſerendis ſibi decimis, " fomitem ſui erro-
» ris dicantur in ipſo Clero aliquoties invenire, dum qui-
» dam Prælatorum Eccleſiæ decimas, & Eccleſias eis diſ-
» ponere indulgent, & eos in devia mortis impellunt,
» qui prædicatione eorum ad viam vitæ fuerant revocan-
» di. Statuimus, ut ſi quis alicui laico in ſæculo rema-
» nenti Eccleſiam, decimam, oblationemque conceſſe-
» rit, à ſtatu ſuo, ſicut arbor quæ inutiliter terram oc-
» cupat, ſuccidatur, & donec emendet, dolore ſuæ ja-
» ceat ruinæ proſtratus.

VII. Ratio ob quam laicis nefas ſit, decimas poſſide-
re; Prælatique adeò arguendi ſint, qui eas laicis con-
cedunt, initialibus verbis ipſius Decretalis indicatur:
" Quamvis (ait) ſit grave nimis, & divini dignum animad-
» verſione judicii habeatur, quòd laici quinam, quod
» *Sacerdotum* eſt, in Eccleſiaſticis rebus uſurpent.

His itaque verbis indicatur, ideò nefas eſſe, decimas
à laicis uſurpari, aut laicis concedi; quia decimæ ſunt
Sacerdotum: nefas autem eſt, à laicis uſurpari aut deti-
neri, *quod Sacerdotum eſt.*

VIII. Si decimas conſideremus juxta primariam ea-
rum inſtitutionem & originem, certum eſt, eas Sacerdo-
tibus tamquam Eccleſiæ Miniſtris, ſive ut operariis, &
ſpiritualia populo miniſtrantibus fuiſſe aſſignatas: Nam,
ut rectè notat S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 86. *art.* 2. *in C. Radix
ſolutionis decimarum eſt debitum quo ſeminantibus ſpiritua-
lia, debentur temporalia.*

IX. Hinc idem Doctor *art.* 3. in C. docet jus accipien-
di decimas eatenus ſpirituale eſſe; in " quantum conſe-
» quitur illud debitum, quo Miniſtris Altaris debentur
» ſumptus de miniſterio, & quo ſeminantibus ſpiritualia,
» debentur temporalia: quod ad ſolos Clericos pertinet
» habentes curam animarum; & ideò eis competit hoc
» jus habere. " Sive ut dicit Joannes Gerſonius in Tra-
ctatu De Vita ſpirituali animæ, decimæ ſunt quid ſpiri-
tuale *per deputationem.*

X. In quantum ergo jus decimarum fundatur in mini-
ſterio Clericali vel Paſtorali; eatenus laici, etiam Re-
ligioſi juris decimandi incapaces ſunt; eoque titulo jus
decimandi rectè dicitur ſpirituale, & ſolis Clericis com-
petere poſſe.

Hiſpaniæ ex acervo decimarum in novem partes diviſo
duas partes percipere.

XIII. Circa tempus verò hujus conceſſionis (ait) non
ſatis conſtat: illud tamen certum eſt, uſque ad tempora
Alexandri VI. hæc privilegia Regibus noſtris conceſſa
non fuiſſe perpetua, ſed temporalia in ſubſidium belli
cum Sarracenis initi. Alexander autem in ſua Bulla quæ
incipit *Dum indefenſa* anni 1494. die 16. Februarii con-
ceſſit Regibus Catholicis Ferdinando, & Elizabethæ,
ut in perpetuum tertias decimarum Regni Caſtellæ, Le-
gionis, & Granatæ licitè perciperent: & quoad ter-
tias Regni Granatenſis aliud privilegium conceſſit Inno-
centius VIII.

Deinde citat auctores qui referunt privilegia Romano-
rum Pontificum percipiendi partem decimarum, conceſſa
tam Regibus Caſtellæ, quàm Arragoniæ.

XIV. In charta dotationis Eccleſiæ S. Donatiani Bru-
gis, quæ nunc Cathedralis eſt, legitur apud Miræum in
Codice *piarum donationum cap.* 34. quod Arnulphus Ma-
gnus Flandriæ Comes donet dictæ Eccleſiæ, de Epiſcopo-
rum Tornacenſis & Morinenſis ordinatione ac conſilio
quaſdam Decimas; " de iis, inquit, quas mihi & præ-
» deceſſoribus meis, in Comitatu ſeu Marchionatu Flan-
» driæ, de terris cultis & incultis Sanctiſſimi Patres Pa-
» pæ Romani, pro adjutorio expenſarum noſtrarum, &
» noſtrorum militum, pro expugnatione ac reſiſtentia
» contra Wandalos, qui Flandriam & alias terras vici-
» nas, cum Eccleſiis in ipſis constructis crudeliter & dam-
» nabiliter devaſtabant, & incendio tradebant, in feu-
» dum perpetuum conceſſerunt.

XV. Hoc titulo decimas ad Principes perveniſſe jam
pridem in publica oratione habita in Concilio Principum
dixit Fredericus I. Imperator, uti ſcribit Arnoldus Lube-
cenſis *lib.* 3. *cap.* 18. " Scimus autem (ait) *decimas* &
» oblationes à Deo Sacerdotibus & Levitis primitus de-
» putatas; ſed cum tempore Chriſtianitatis ab adverſariis
» infeſtarentur Eccleſiæ, eaſdem decimas Præpotentes
» & Nobiles viri ab Eccleſiis in Beneficio ſtabili accepe-
» runt, ut ipſi defenſores Eccleſiarum fierent, quæ per ſe
» obtinere non valerent.

Hìc notandum ſæculo XII. decimas à laicis in *feudum
perpetuum*, ſive Beneficium ſtabile fuiſſe poſſeſſas.

XVI. Scitur quoque nonnullos Epiſcopos & Prælatos
ſine neceſſitate, ac juſta cauſa, ſub idem tempus, id eſt,
ſæculo XI. & XII. decimas conceſſiſſe; quin & laicos de-
cimas, præſertim Eccleſiarum Parochialium propria au-
ctoritate, aut Parochorum conniventia uſurpaſſe & ſibi
aſſeruiſſe.

XVII. Scitur quoque circa idem tempus, multa Con-
cilia & Prælatorum conventus habitos fuiſſe; multaque
Decreta edita contra laicos decimarum detentores.

XVIII. Narrat Aymoinus in vita Abbonis Floriacen-
ſis Abbatis *cap.* 9. quod anno 997. in Monaſterio S. Dio-
nyſii haud procul à Pariſiis Concilium aggregatum quam-
plurium Epiſcoporum fuit. Cumque de *Decimis* quæ à
laicis

Digitized by Google

» ſuper Presbyteros. Ut nullus laicus Presbyteros in ſuis
» Eccleſiis mittat, niſi in manu Epiſcopi: quia Epiſcopus
» curam animarum debet unicuique Presbyterorum com-
» mendare de Parochiis Eccleſiarum ſingularum.

XXI. Synodus Toloſana ann. 1056. *Can.* 11. monet: " De Eccleſiis in alodiis *laicorum* conſtitutis, ut tertia
» pars decimarum cum primitiis, & Presbyterio & cæte-
» ris in poteſtate Presbyteri, ad ſervitium ipſius Eccleſiæ,
» ſub Epiſcopi, vel Clericorum ditione permaneant.

XXII. Sub idem tempus Gregorius VII. cum intellexiſſet Hugonem Epiſcopum Dienſem ſuum in Anglia Legatum aliquos milites *excommunicaſſe*, propterea quod decimas dimittere noluiſſent, ſcribit eidem *lib.* 9. *Epiſt.* 5. " Super his igitur conſulimus atque hortamur, ut nunc
» pro tempore Canonicum rigorem veſtra ſapientia tem-
» peret, atque hac turbationis tempeſtate, quædam par-
» cendo, nonnulla diſſimulando, ita ſtudeat moderari,
» ut non ex ſeveritate juſtitiæ deteriorandi occaſionem
» ſumant, ſed ſuſpenſo nunc judicio, ſpatium recognoſ-
» cendi æquitatem habentes, poſtmodum faciliùs ac-
» quieſcant.

XXIII. Notandum autem id quod præmiſerat Pontifex, nimirum, milites illos priùs ad Presbyteros fornicarios & ſimoniacos coercendos favorem & auxilium ipſi Legato impendiſſe. Veriſimile eſt, vitia hæc, quæ eo tempore plurimùm invaluerant, occaſionem & prætextum dediſſe laicis, Eccleſias Parochiales ſive earum decimas & proventus, quas & ſimoniacè accipiebant, & peſſimè impendebant Presbyteri, occupandi.

XXIV. Apud Gratianum *Cauſ.* 16. *quæſt.* 7. *Can.* 1. legitur Decretum ſub nomine ejuſdem Pontificis, continens querelam Pontificis contra quoſdam Epiſcopos qui " decimas atque Chriſtianorum oblationes non Sacerdo-
» tibus *propriæ* Diœceſis; ſed potiùs *laicalibus* perſonis,
» *militum* videlicet; ſive *ſervitorum*, vel quod graviùs
» eſt, etiam *conſanguineis* conferebant.

Decretum hoc apud Gregorium non reperitur, quamvis quid ſimile reprehendat idem Pontifex in Gerimanno Epiſcopo Metenſi *lib.* 6. *Epiſt.* 5. uti notant Correctores Romani ad *Can.* 13. *Cauſ.* 1. *quæſt.* 3. ubi idem Decretum rurſus refertur.

XXV. Quidquid ſit de veritate hujus Decreti, illud ſat conſtat, circa tempora hujus Pontificis, datas eſſe laicis decimas in *feudum*; uti teſtatur P. Damiani *lib.* 1. *Epiſt.* 10. his verbis: " Inter omnia porrò hæc mala illud
» excedit, & diabolicam propemodum videtur æquare
» nequitiam, quia prædiis in militiam profligatis, om-
» nique poſſeſſione terrarum, inſuper & *decimæ* ac ple-
» bes adduntur in *Beneficium* ſecularibus.

XXVI. Inſuper illud non obſcurum, quod licet hujuſmodi *decimarum infeudationes*, quæ frequenter ſine neceſſitate aut magna Eccleſiæ utilitate ſæcularibus annuebantur, ab Eccleſia non probarentur, nihilominus ali-

XXX. Verùm cum Concilium expreſsè dicat, laicos cum *periculo animarum decimas detinere*; nec verbo indicet, eas *licitè* ab eis retineri, meritò nonnulli dubitant, num rectè huic Decreto adſcribatur licita decimarum infeudatarum poſſeſſio: quemadmodùm latiùs deducit Ludovicus Thomaſſinus De Diſciplina Eccleſiæ *parte* 4. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 7.

Unde in Conſtitutionibus Synodalibus Odonis Epiſcopi Pariſienſis 20. circiter annis poſt dictum Concilium legitur: " Frequenter moneantur laici, ut non detineant
» decimas, quas in periculum animarum ſuarum deti-
» nent.

XXXI. Equidem hæc opinio, & Decreti interpretatio videtur ſenſim invaluiſſe; præſertim quoad decimas *infeudatas*, atque eodem penè ſæculo probatam fuiſſe Innocentio III. Cum enim Capitulum Sueſſionenſe poſtulaſſet ab Innocentio III. licentiam redimendi decimas, quæ infra metas Parochiarum ipſius Capituli *in feudum à laicis* detinebantur, eam facultatem annuit hac additâ clauſulâ: " Proviſo nihilominus ut conſueta ſervitia ad
» quæ laici pro decimis illis Eccleſiis tenebantur, etiam
» poſt contractum talis venditionis impendant, cum ad
» eos pretium perveniat earumdem. Niſi fortè tam mo-
» dico pretio velint eſſe contenti, quod ob hoc Eccleſiæ
» ab exactione ſervitiorum illorum, tamquam pro re-
» demptione majoris incommodi, commodè valeant abſti-
» nere. " *Lib.* 4. *Epiſt.* 9.

Hic notandum imprimis Pontificem non dicere, laicos has decimas *infeudatas* retinere non poſſe, aut earum *pretium* injuſtè recipere, prout antea dici ſolebat.

XXXII. Secundò, ſignificat Pontifex, laicos ratione harum decimarum *infeudatarum*, obligari ad aliqua ſervitia præſtanda Eccleſiis, quarum decimas in feudum detinebant: atque ita Eccleſia videbatur probare ipſorum jus & poſſeſſionem, recipiendo ſervitia illa in compenſationem decimarum.

Tertiò, habetur ex hac Innocentii Epiſtola, quod laici illi poſt redemptionem decimarum tenerentur continuare ſolita *ſervitia*, ſi pretium aliquod notabile decimarum accepiſſent. Indicium non obſcurum, *ſervitia* illa aliquatenus pretio decimarum correſpondiſſe.

Hoc igitur fundamento, decimas *infeudatas* toleraſſe, nec earum poſſeſſores inquietandos judicaſſe videtur Innocentius: motus forſan prædicti Concilii Lateranenſis ſub Alexandro III. interpretatione.

XXXIII. Quidquid ſit, licet in Concilio Lateranenſi ſub hoc Innocentio plura contra uſurpationes decimarum Decreta edita ſint, nullum tamen occurrit quod vel in ſpeciem urgeat reſtitutionem decimarum, quas laici in feudum jam obtinebant.

XXXIV. Imò idem Pontifex ſcribit Vercellenſi Epiſcopo in *Cap.* 25. ✠ *De Decimis*: " Nec occaſione deci-
» mationis antiquæ (licet *in feudum* decimæ ſint con-
» ceſſæ)

Digitized by Google

lium Lateranenſe ſub *Alexandro III.* Unde in Corpore Canonico ad verbum *Concilium*, apponitur hæc nota marginalis : *Hoc eſt Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. cap. 9.*

Canoniſtarum hæc Gloſſa ubique recepta fuit ; & ſecundùm illam hodie invaluit, laicos non eſſe turbandos ſuper decimis quas ante Concilium illud Lateranenſe poſſederunt : ejuſque diſtinctionis in ipſis quoque Principum noſtrorum, uti & Regum Galliæ edictis frequens mentio occurrit.

Hinc pro communi & vulgari regula hodie receptum eſt, decimas *infeudatas* à laicis licitè retineri poſſe, modò eas poſſederint ante Concilium Lateranenſe ſub *Alexandro III.*

XXXVII. Inde ulteriùs ſtatuunt, quod laicus hodie prætendens decimas in aliqua Parochia tamquam *infeudatas*, debeat oſtendere, titulum infeudationis ſuæ præceſſiſſe dictum Concilium Lateranenſe ; aut ſaltem probare poſſeſſionem *immemorialem* ; quodque ab antiquo ſemper collegerit decimas, *nec vi, nec clam, nec precario*, nullo contradicente ; nec de contrario extet memoria. Hæc quippe poſſeſſio vicem tituli ſupplet, aut ſaltem præſumptionem facit, eum legitimè & cum titulo poſſidere ; uti poſt Panormitanum ad *Cap. 7.* ꝟ *De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli*, notant communiter Doctores ; & ita ſæpius judicatum refert Claudius Le Preſtre *Cent. 1. cap. 13.* & latiùs Carolus Fevretius De Abuſu *lib. 6. cap. 2.* Monet nihilominus Broudæus ad Loiletium *litt. D. num. 9.* poſſeſſionem illam eſſe ſufficientem, ſi modò doceatur de antiquis aliquibus inveſtituris, licet prima ; imò nec illæ quæ præceſſerunt Concilium Lateranenſe non oſtendantur : aliàs ſimplex poſſeſſio non ſufficeret.

XXXVIII. Illud quoque jam pridem hìc & in Gallia aliiſque partibus invaluit, quod decimæ *infeudatæ* à laicis poſſideantur ut alia bona patrimonialia ; quodque illas liberè vendere ac alienare queant, etiam aliis *laicis* ; & ad ſuos hæredes ſive teſtamentarios, non ſecus ac alia bona patrimonialia & allodialia tranſmittantur.

XXXIX. Idque contra ſupra citatum textum Concilii Lateranenſis, & Decretum Gregorii IX. *cap. fin.* ꝟ *De Decimis* ; uti jam pridem obſervavit Guillelmus Benedicti ad *cap.* RAYNUTIUS ꝟ *De Teſtamentis* ; & poſt ipſum omnes paſſim Pragmatici ; & de Belgio teſtatur Zypæus Reſp. 2. *De Decimis num. 3.* & notoria praxis ubique confirmat.

XL. Quare & de hujuſmodi decimis tamquam bonis laicalibus & feudalibus, tam in Belgio quam Gallia, non tantùm in poſſeſſorio, ſed & petitorio cognoſcit judex laicus : quod & in Concordatis inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem expreſſum eſt.

XLI. Interim decimæ ex ſua primigenia inſtitutione & natura ſunt Eccleſiaſticæ ; & tamquam *feudales*, cum certo quodam adhuc reſpectu ad Eccleſiam à qua ad laicos deveniſſe præſumuntur.

omnibus qui in ſuis terris poſſident *decimas*, aut ab ſe tamquam *relevantes* jure feudi, eas Eccleſiis reſtituere in *perpetuum* ſine ulla alia Regis licentia : neque debere ſolvi ulla jura amortizationis notat Loiletius *litt. D, num. 60.*

XLV. Eodem ex capite, decimas infeudatas, ſi Eccleſiæ venditæ ſint, retractui *gentilitio* non ſubjici non ſemel judicatum eſſe refert Renatus Choppinus *Lib. 3. De Domanio Gallico tit. 23 num. 8.* " Decimarum enim » ſacrum jus (ait) quæ redierint ad Eccleſiam poſthli» minio, priſtinam recipit ſacræ rei conditionem.

XLVI. Hæc quidem ſi decimæ laicales & infeudatæ ſimpliciter & purè Eccleſiæ reſtituantur ; ſecus ſi quis laicus decimam ſuam infeudaret Eccleſiæ, vel ei concedat in feudum, & ad onera feudalia erga ſe : quia tunc ſemper remanet feudalis, & res profana, ait Molinæus loco citato *num. 23.*

XLVII. " Item, ſecus ſi feudum decimale tranſiret » vel reverteretur ad Eccleſiam non per ſe, ſed cum uni» verſitate caſtri, vel alterius rei temporalis cui anne» xum eſt, & à quo dependet, quia ſemper retinet na» turam feudi & rei profanæ, ſicut & ipſum principale » cui accedit, *cap. acceſſorium De regul. jur. in 6. cap.* » *dilectus* 3. *De Præb.* hoc enim caſu Eccleſia ſive Prælatus » non fruitur hac decimâ tamquam Eccleſia, vel tanquam » Prælatus Eccleſiaſticus ſimpliciter, ſed tanquam domi» na vel dominus loci temporalis à quo feudum decimale » dependet. Et prædicta procedunt quantumcumque feu» dum decimale, tanquam feudum Eccleſiæ datum, vel » ad eam cum univerſitate alterius rei tranſlatum, amor» tizetur ſive per ſe ſive cum univerſitate rei, quia amor» tizatio non immutat qualitatem rei, nec eximit à juriſ» dictione ſæculari.

Idipſum citato Molinæo notat Zypæus in Jure novo *tit.* De reparandis Eccleſiis *num. 13.* " Quia (ait) per talem » ſtatum impediuntur ad Eccleſiam reverſæ naturam re» cuperare primigeniam, quod alioquin fieret *cap. 34.* ꝟ » *De Præbendis*, ubi donatarius Eccleſiaſticus juris confe» rendi, non gaudet jure Regis donantis, ſed quale or» dinarium Eccleſia recipit, quia id jus ad Eccleſiam re» verſum erat. Unde idem cenſendum foret de decimis, » quæ cum onere fidelitatis aut clientelæ, alteriuſve ſer» vitii remanent, etſi in manu Eccleſiaſtica ſint. Sed in » his ſecus proceſſum in edicto, magis ex æquitate, quàm » mero jure.

XLVIII. Quoad prohibitionem acquirendi de novo decimas ſupra citatum Decretum Concilii Lateranenſis receptum apparet ; neque alienatio vel infeudatio decimarum in favorem laicorum licita, etiam auctoritate Epiſcopi ; imò licentia Pontificis de bonis Eccleſiæ alienandis ſe ad alienationem decimarum non extendit ; ut infra titulo de rebus Eccleſiæ alienandis vel non alienandis notabitur. Videri poteſt Zypæus Reſponſo 2. *De Decimis.*

CA-

Digitized by Google

11. *Parochialium Eccleſiarum decima ſæculo XI. ad laicos tranſierunt.*
13. *Ad earum reſtitutionem Epiſcopi laicos monebant & urgebant.*
14. *Plures laici hiſce exhortationibus ad reſtitutionem movebantur.*
15. *Sæculo IX. paſſim Monaſteriis & Canonicorum Collegiis laici decimas dabant.*
16. *Idipſum rurſus contigit ſæculis XI. & XII.*
17. *Plures rationes quibus alliciebantur laici ad dandas decimas Monaſteriis.*
18. *Hæc reſtitutio non omnibus probabatur; quia non fiebat iis quibus decima* jure *debebantur.*
19. *Sæculo XI. ordinatum fuit, ne Monachi aut Canonici ſine* conſenſu Epiſcopi *decimas à laicis acciperent.*
20. *Idipſum in Concilio Lateranenſi renovatum.*
21. *His Decretis volebant Epiſcopi reducere decimas ad Eccleſias Parochiales.*
22. *Decreta hæc optatum non habuere eſſectum.*
23. *Sub prætextu* redemptionis Eccleſiarum *Epiſcopi lucrum ex conſenſu captabant; & ideò faciliùs conſentiebant.*
24. *Hanc redemptionem Urbanus II. Simoniacam definivit.*
25. *Quomodo huic definitioni fraus fieret?*
26. *Si Epiſcopi non conſentirent, dabatur licentia recurrendi ad Romanum Pontificem ad ſupplendum conſenſum.*
27. *Hinc multa à Pontificibus obtenta privilegia de accipiendis decimis.*
28. *Hæ decimarum impetrationes & receptiones non omnibus Monachis placebant; & quare?*
29. *Querela S. Bernardi de Monachis decimas ſibi contra Clericos vindicantibus.*
30. *Ordo Ciſtercienſis in ſuis exordiis decimas abjecit.*
31. *Nonnulli volebant ſua Monaſteria propter decimarum poſſeſſionem deſerere; quos reprehendit Ivo Carnotenſis.*
32. *Monachis decimas ut* pauperibus *poſſe communicari aſſerit Ivo.*
33. *Idipſum probavit S. Bernardus.*
34. *Quid in decimarum receptione per Abbates obſervari voluit Ivo.*
35. *Monaſteria decimas poſſidentia tenentur Eccleſiis Parochialibus providere.*
36. *Tenentur decimas ut eleemoſynas conſiderare.*
37. *Pauperibus ex iis ſubvenire.*
38. *Præcipuè in illis Parochiis è quibus decimas accipiunt.*

I. APud Gratianum *Cauſ.* 16. *q.* 1. *Can.* 68. ſub nomine S. Hieronymi ad Damaſum Papam, legitur: " Maximè curandum eſt illis, ut de decimis & oblationibus;

II. Verùm cùm tempore S. Hieronymi decimæ nondum fuerint ſtabilitæ, ut ſupra *cap.* 1. notavimus; neque ſciatur, eo tempore laicos decimas prætendiſſe, multò minus occupaſſe, nullatenus, quæ hîc dicuntur, cum diſciplina & moribus ætatis S. Hieronymi convenire plures Eruditi adverterunt; ideòque hanc tamquam ſuppoſititiam rejiciunt; ipſeque Chriſtianus Lupus tomo 5. Schol. in Canones *pag.* 188. de hac Epiſtola, ait: " *Peſſimè* à » Gratiano adſcribitur S. Hieronymo. Omninò enim » ſcripta eſt *longè* poſterius in gratiam Monachorum.

III. Admodum veriſimile eſt, circa ſæculum XI. aut XII. confictam fuiſſe; quando decimas à laicis de conſenſu Epiſcopi in Monaſteria transferri paſſim invaluit; uti infra patebit.

IV. Eam ſub nomine S. Hieronymi citarunt coram Innocentio III. quidam Monachi; ejuſque auctoritate ſe adverſus quoſdam Canonicos in poſſeſſione decimarum, quas à laicis de conſenſu Epiſcopi acceperant, muniebant, uti refert ipſe Innocentius in litteris ad Archipresbyterum & Scholaſticum Bituricenſem; & refertur in *cap.* 7. *ii De his quæ fiunt à Prælato*, &c. ubi & non obſcurè auctoritas iſtius Epiſtolæ admittitur, ut dubium non ſit, quin hæc Epiſtola à Gratiano ſub nomine S. Hieronymi relata, Monaſteria in aſſerendis & retinendis decimis multum ſtabilierit.

V. Porrò decimis ubique per Galliam aliaſque partes ſtabilitis, Monaſteriis & Capitulis circa ſæcula IX. & ſequentia communicatas fuiſſe; imò magna ex parte ſenſim tranſiiſſe ſcitur: idque variis titulis.

VI. Decimas per ſe non eſſe ſpirituales, ideòque & laicis & Monachis curam animarum non habentibus communicari poſſe docet S. Thomas 2. 2. *q.* 87. *art.* 3. unde in reſponſo ad 3. concludit, quod ſicut alias res temporales ad Eccleſiam ſpectantes poteſt Eccleſia in laicos transferre; ita & decimas concedere queat; " ſive pro » neceſſitate Eccleſiæ (ait) ſicut quibuſdam militibus » decimæ debentur *in feudum* per Eccleſiam conceſſæ, » ſive etiam ad ſubventionem pauperum: ſicut quibuſ» dam *Religioſis laicis*, vel non habentibus curam anima» rum aliquæ decimæ ſunt conceſſæ, per modum elee» moſynæ. Quibuſdam tamen Religioſis competit acci» pere decimas ex eo quod habent curam animarum.

VII. Per Epiſcopos nonnunquam decimas Monaſteriis & Capitulis conceſſas fuiſſe dubitari nequit; ipſaque fundationum & dotationum diplomata paſſim fidem faciunt; pluraque referuntur in Bibliotheca Cluniacenſi *pag.* 1285. & 1387. ac ſequentibus.

VIII. Similiter auctoritate Romanorum Pontificum plurimarum Eccleſiarum decimas, quin & Eccleſias ipſas Monaſteriis & Capitulis incorporatas eſſe, præſertim ſæculo XII. & ſequentibus, notius eſt quam ut probari debeat.

IX. Nihilominus illud conſtat, decimas pro majore parte

Digitized by Google

refert Vir eruditus Joannes Fileſacus in ſuo de ſacrilegio laico commentario; ſive veteris Eccleſiæ Gallicanæ querela: "Carolus, ait Chronicon, propter aſſiduitatem » bellorum, decimas & quaſdam alias res Eccleſiaſticas » *laicis conceſſit*.

XI. Morbus hic nec mortuo Carolo Martello ceſſavit, ſed ſub pluribus Regibus perduravit; uti doctè oſtendit Joannes Fileſacus in dicto tractatu; notatque ſub Carolo laicos virtute quidem militari & bellica fortitudine illuſtres, ob fidelem Regi in bello navatam operam, Beneficii loco, prædia & villas Eccleſiæ, dono accepiſſe. Et hæc Regiæ munificentiæ ſymbola, ait Fileſacus, *Beneficia* nominantur apud Scriptores noſtros. Et de his Beneficiis intelligi oportet quod legitur *lib.* 5. *Capitular. cap.* 157. "Ut qui Eccleſiarum *Beneficia* habent, nonam » & decimam ex iis Eccleſiæ, cujus res ſunt, donent, & » qui tale Beneficium habent, quod ad medietatem laborent, » & de earum portione proprio Presbytero, id » eſt Parocho, decimas donent.

XII. Ex dictis quoque capite præcedenti, & relatis ibidem Canonibus, facilè eſt intelligere, ſæculis X. & XI. Decimas Eccleſiarum Parochialium à laicis paſſim vel occupatas, vel jure quodam infeudationis acceptas.

XIII. Cum verò decimæ principaliter ac primariò Sacerdotibus ſpiritualia miniſtrantibus ex intentione Fidelium eas offerentium, & Eccleſiæ eas exigentis ſint ordinatæ; atque ipſis quodammodo violentè ablatæ cenſerentur, Epiſcopi tum adhortationibus, tum editis Decretis laicos ad earum reſtitutionem ac dimiſſionem urgere haud deſtiterunt.

XIV. His exhortationibus & Decretis, quæ nonnunquam & cenſuras minabantur in refractarios, plures Principes laici commoti ab iis ſe liberare, & locis aut operibus piis impendere voluerunt.

XV. Et quidem de reſtitutione *decimarum* quæ facta fuit à ſucceſſoribus Caroli Martelli, id eſt, Ludovico Pio & filiis ejus, loquens Chriſtianus Lupus tomo 5. Schol. in Canones *pag.* 186. ait: "Et Monachorum & Regularium » in Cathedrali aut Collegiato Clauſtro Clericorum » diſciplina tunc florentiſſimè vigebat. Hinc plures laici, » dum ſæculares ſeu ſingulares Clericos averſantur, » detentas Altarium Decimas illis donarunt, ex ipſis fundarunt » nova Monaſteria ac Regularia Collegia, atque » ita utramque iſtam profeſſionem opulentiſſimè ditarunt.

XVI. "Poſt extinctam Caroli Magni ſobolem (pergit » Lupus) & patrata in Formoſum Pontificem ſcandala » malum adeò reſurrexit, ut laici in ipſis etiam Romanis » Baſilicis devotas adventantium fidelium oblationes » invaderent, & ipſos adventantes in via prædarentur. » Medicinam adhibere iterùm cœpit Gregorius ſextus, » Victor ſecundus, ac præſertim ſanctus Leo nonus, » laudatus ab Hermanno contracto. Et tunc iterum » varia, in quibus vigebat Regularis Ordo, Monaſteria » non parùm profecerunt. Plurima tunc fuiſſe de novo » fundata ſcribit Glaber Rudolphus.

lum reperias Monaſterium quod non aliqua, ut minus, ex parte per hujuſmodi laicorum largitionem fundatum atque dotatum ſit.

XVIII. Verùm licet hac ratione decimæ è manibus laicorum extrahi viderentur, tamen non iis, quibus jure debitæ erant, ſcilicet Eccleſiis Parochialibus, & Sacerdotibus ſpiritualia miniſtrantibus, reſtituebantur: unde nec hujuſmodi decimarum tranſlationes Epiſcopi probabant.

Hinc ad Urbanum II. ſcribit S. Ivo Carnotenſis *Epiſt.* 12. "Multa inordinata fieri video in domo Dei, » quæ me torqueant, *maximè* quod apud nos qui Altari » non ſerviunt, de Altari vivant.

XIX. Ut hanc devolutionem Epiſcopi impedirent, eaſque ad naturales earum poſſeſſores, id eſt, Parochos & Sacerdotes ſpiritualia populo ſeminantes, reducerent, pluribus in Synodis decreverunt, Monaſteria ſine *conſenſu* Epiſcopi decimas accipere non poſſe.

"Ut nullus Abbas, nullus Eccleſiarum Præpoſitus, » quæ juris ſunt Eccleſiaſtici accipere ſine Epiſcopi conceſſione » præſumat;" ait Synodus Melfitana an. 1078. *Can.* 2.

Et in Concilio Romano ſub idem tempus eundem in finem decretum fuit: "ut nullus Abbas Decimas & primitias, » & reliqua quæ ſecundum ſtatuta Canonum ad » Epiſcopos pertinent, ſine auctoritate Romani Pontificis, » ſeu Epiſcopi in cujus Diœceſi habitat, detineat, » auctoritate Apoſtolica ſancimus.

Et Joannes Cardinalis De Crema, Honorii II. in Anglia Legatus in ſua Londinenſi Synodo an. 1125. *Can.* 4. "Nullus » Abbas, nullus Prior, nullus omnino Monachus vel » Clericus Eccleſiam ſive decimam, ſeu quælibet Beneficia » Eccleſiaſtica de dono laici ſine proprii Epiſcopi auctoritate » & aſſenſu ſuſcipiat: quod ſi præſumptum fuerit, » irrita erit donatio hujuſmodi; & ipſe Canonicæ ultioni » ſubjacebit.

XX. Et rurſus in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. conqueſti Epiſcopi de Templariorum, aliorumque Religioſorum exceſſu in recipiendis Decimis è manibus Laicorum, eorum querelam probans Synodus, ait: "Eccleſias » & Decimas de manu Laicorum ſine conſenſu » Epiſcoporum, tam illos (Templarios) quam alios Religioſos » recipere prohibemus, dimiſſis quaſcumque contra » tenorem iſtum aliquo tempore receperunt." *Cap.* 3. *ij De Privil.*

Hoc Decretum anno 1200. rurſus iiſdem verbis renovavit Synodus Londinenſis; & anno 1215. magnum illud Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. *Can.* 16.

XXI. Has omnes Conciliorum ordinationes in id collimare, ut decimæ ad Eccleſias Parochiales, quibus *de jure* debentur, reducantur, ſat manifeſtum eſt.

Hinc ad litteras Innocentii III. quibus Capitulo Sueſſionenſi impertiit licentiam decimas à laicis redimendi, ſub ea expreſſa conditione, ſi ad Eccleſias Parochiales reduci non poſſent (verba capite præcedenti relata ſunt)

reſte-

Digitized by Google

redemptionem juris quod ad decimas habebant; vocabantque redemptionem Eccleſiarum ſive altarium.

XXIV. Refert Goffridus Abbas Vindocinenſis *lib. 3. Epiſt.* 12. Urbanum II. in Arvernenſi Concilio hanc Altarium redemptionem judicaſſe, & declaraſſe Simoniacam: " Redemptionem Eccleſiarum, quæ vulgari hoc vocabulo Altaria nuncupantur, beatus Vir (Urbanus II.) » Simoniacam pravitatem vocavit, & Apoſtolicâ auctoritate damnavit.

XXV. " Diſplicuerat hoc vitium Gregorio VII. qui » Dienſi Epiſcopo Legato ſuo interdicendum præceperat » *illud commune malum pene totius terra, videlicet quod altaria venduntur*, libr. 4. *Epiſt.* 7. Sed definitioni Concilii fraus deinde facta eſt ab Epiſcopis, qui annuo cenſu, licet levi, Eccleſias onerabant. Sicque eveniebat, » ut per ſingulos annos particulari ſolutione exigerent, » quod per intervalla ex Vicariorum ſeu perſonarum ſubſtitutione percipiebant.

Vehementer hanc fraudem exagitat citatus Goffridus in laudata Epiſtola; cujus verba refert Petrus De Marca Archiepiſcopus Pariſienſis, in notis ad Canonem VII. Concilii Claromontani ſub Urbano II. ubi latè de hac Eccleſiarum & altarium redemptione agit; refertque quoddam Reſcriptum Paſchalis II. Papæ, " ubi & mentio fit alterius fraudis ab Epiſcopis excogitatæ, qui » mutato nomine, non pro *Altarium*, ſed pro perſonarum redemptione à ſe pecuniam exigi dicebant: id » eſt, non ratione Altarium *per Vicarios*, ſed *pro Vicariis*. " Habentur hæ notæ tomo 10. Concil. general. *col.* 578.

Interim quia Epiſcopis ex conſenſu illo præſtito lucrum aliquod cedebat, mirum! quanta decimarum copia ad Monaſteria, & Canonicorum Collegia, etiam Epiſcopis conſentientibus, tranſiverit: præſertim quia ſæpius Laici induci non poterant, ut eas Eccleſiis Parochialibus reſtituerent.

XXVI. Accedebat, quod quidem laicis vetitum eſſet, decimas ſine conſenſu Epiſcopi Monaſteriis dare, addita tamen erat hæc clauſula: " Qui (Epiſcopus) ſi » forſan improbitatis aut avaritiæ cauſâ conſentire noluerit, Romano Pontifici nuntietur, & cum ejus licentia, quod offerendum eſt, offeratur. " Ita Concilium Melfitanum ſub Urbano II. *Can.* 5.

XXVII. Itaque ubi Epiſcopus conſenſum negabat, recurſus ad Pontificem patebat; à quo opportunè importunè conſenſum ſolicitabant, & non rarò extorquebant, & privilegia recipiendi decimas renuente etiam Epiſcopo obtinebant: cujus generis privilegiorum plurima extant reſcripta in tabulariis Eccleſiaſticis, ait De Marca loco citato.

XXVIII. Porrò hæ & ſimiles decimarum ad Monaſteria devolutiones non omnibus, etiam Monachis placebant: eò quod per illas qui Altari ſerviebant, proven-

» per contrarium convenimus. Quâ audaciâ, O Monachi, præſumitis ſeu vinum de vinea quàm non plantaſtis, ſeu lac de grege quem non paſcitis? Quo pacto » ibi exigitis ubi nihil exhibetis? Certè ſi ita vultis, baptizate naſcentes, ſepelite morientes, viſitate jacentes, » copulate nubentes, inſtruite rudes, corripite delinquentes, excommunicate contemnentes, abſolvite reſipiſcentes, reconciliate pœnitentes: & in medio denique Eccleſiæ aperiat os ſuum Monachus, cujus officium eſt ſedere & tacere. Sic fortaſſe dignum ſe probabit mercenarius mercede ſuâ. Alioquin invidioſum » admodum eſt, velle metere ubi non ſeminaveris. Sed » & colligere quod alius ſparſerit, etiam injurioſum.

XXX. Scimus Monachos illos, quibus Ordo Ciſterſienſis ſua primordia debet, decimarum poſſeſſionem non probaſſe; imò earum poſſeſſionem dediſſe occaſionem è Monaſterio ſe ſubtrahendi, & ad Ciſtercii eremum confugiendi. Rem ipſam, atque eorum ſenſum exponit Sigebertus Gemblacenſis ad *annum* 1107. " Abbas Ciſtercii & fratres ejus, non immemores penſionis ſuæ, Regulam beati Benedicti in loco illo ordinatam unanimiter ſtatuerunt tenere, rejicientes à ſe quidquid Regulæ » refragabatur. Exuti veterem hominem, novum ſe induiſſe gaudebant. Et quia nec in Regula, nec in vita » Sancti Benedicti legebant eundem Doctorem poſſediſſe » Eccleſias vel Altaria, vel decimas aliorum hominum, » ideò hæc omnia abdicaverunt. Decimas, aiebant, à ſanctis Patribus, qui organa erant Spiritus Sancti, quorumque Statuta tranſgredi eſt ſacrilegium committi, in » quatuor portiones diſtributas, unam ſcilicet Epiſcopo, » alteram Preſbytero, tertiam hoſpitibus ad illam Eccleſiam venientibus, ſeu viduis & orphanis, ſive pauperibus aliundè victum non habentibus, quartam reſtaurationi Eccleſiæ. Et quia in hoc computu perſonam » Monachi, qui terras ſuas poſſidet, unde & per ſe & » per pecora ſua laborando vivat, non reperiebant, idcircò hæc veluti aliorum jus injuſtè ſibi uſurpare detrectabant.

XXXI. Cum verò hæc decimarum occupatio Abbatibus & Monaſteriorum œconomis præcipuè imputaretur, nonnulli Monachorum & Regularium eò deveniebant, ut crederent, Abbates decimas ſibi afferentes & poſſidentes eſſe in ſtatu damnationis; atque propterea probos Monachos ſe ab iis ſeparare debere, & Monaſteria deſerere; uti colligitur ex Epiſtola 192. Ivonis Carnotenſis, ubi Sancti Auguſtini varia, quæ bonis à malorum intra Eccleſiam communione nullum eſſe contagium timendum docent, teſtimonia adducit, dein pergit: " Hæc & his » ſimilia Præcones hujuſmodi (non intelligentes aut non » legentes) ſuadent Monachis, ut Monaſteria ſua deſerant propter Abbates ſuos & Procuratores Monaſteriorum ſuorum, qui aliquas *decimas*, quæ jure pertinent » ad diſpenſationem Epiſcoporum, Monaſteriis ſuis ad-

 » qui-

Digitized by Google

poſſe communicari. Eamdem mentem Concilii Trecenſis, & S. Bernardi fuiſſe (qui huic Concilio interfuit, & cujus operâ potiſſimum exarata eſt in eo Concilio regula Templariorum) patet ex *cap. 66.* ejuſdem regulæ : " Credimus namque relictis affluentibus divitiis ſponta- » neæ paupertati eſſe ſubjectos, unde *decimas* vobis com- » muni vita viventibus, juſtè habere hoc modo demon- » ſtrabimus. Si Epiſcopus Eccleſiæ, cui decima juſte de- » betur, vobis caritativè eam dare voluerit : aſſenſu » communis Capituli de illis decimis quas tunc Eccle- » ſia poſſidere videtur, vobis attribuere debet. Si autem » Laicus quilibet adhuc illam vel ex patrimonio ſuo » damnabiliter amplectitur, & ſeipſum in hoc valde re- » darguens, vobis eandem reliquerit : ad nutum ejus » qui præeſt tantum ſine conſenſu Capituli id agere po- » teſt.

Hîc notandum diſtingui inter decimas ab Eccleſiis poſſeſſas ; & decimas à Laicis hactenus detentas : ut priores, tamquam jam realiter ſpectantes ad Eccleſiam per Epiſcopum ſine conſenſu Capituli Militibus Templi dari nequeant ; poſteriores verò de *ſolo* conſenſu Epiſcopi concedi queant juxta Canones ſuprà relatos : quæ diſtinctio probatur quoque ab Innocentio III. in *Cap. 7. De his quæ fiunt à Prælato, &c.* " Cùm aliud ſit alie- » nare quod ab Eccleſia poſſidetur : & aliud quod de- » tinetur à Laico ad uſum Eccleſiaſticum revocare : " ait Innocentius.

Addit & ibidem Innocentius : " Monendus eſt Laicus, » qui decimam detinet, ut eam reſtituat Eccleſiæ ad quam » ſpectat, qui ſi fortè induci nequiverit, & eam Diœce- » ſani conſenſu alteri Eccleſiæ aſſignaverit, præſertim » Religioſo Conventui : conſtabit ipſa donatio perpetuâ » firmitate ſubnixa.

XXXIV. Ivo Carnotenſis verbis ſupra relatis, quibus oſtendit Monaſteriis decimas communicari poſſe, adjungit quæ circa decimarum receptionem in Abbatibus reprehendenda videantur : " Eſt tamen in quo Abbatibus » & Præpoſitis Monaſteriorum parcendum eſſe non æſti- » mo, ſi ab illis ad quos non pertinent, id eſt à laicis, de- » cimas & oblationes accipiant, ſi inordinatè eas à qui- » buſcumque perſonis adquirant, ſi terminos tranſgre- » diantur antiquos, id eſt, ſi ſtipendia Preſbyterorum an- » tiquitùs inſtituta minorent ac ſibi uſurpent.

XXXV. Itaque hoc imprimis attendere oportet Abbates alioſque Monaſteriorum & Collegiorum Præpoſitos decimas poſſidentium, ut *ſtipendia* Preſbyterorum antiquitùs conſtituta non minorent, ac ſibi uſurpent ; id eſt, non ita decimas ſibi approprient, ut Parochi aliique Preſbyteri curam animarum habentes, quibus decimæ principaliter & de jure debentur, egeant, aut honeſtâ ſuſtentatione deſtituantur : ſed de hoc latiùs titulo ſequenti.

XXXVI. Præterea attendant Prælati aliique curam animarum non habentes, & decimas poſſidentes, eas tamquam *pauperibus* ex ſententia S. Bernardi & Ivonis » permittat Eccleſia, ut Abbates & Præpoſiti, tanquam » fideles diſpenſatores, ipſas dividant in pauperes. Et » hocce omninò fine laici ipſas in varia hinc inde Mona- » ſteria tranſtulerunt. De Monachorum enim potiùs, » quàm de Clericorum futura in pauperes pietate confi- » debant. Alii à Petro Damiani laudari exiſtimant quæ- » dam Monaſteria, quòd omnium ſuorum proventuum » decimas darent pauperibus. Quidquid ſit, *certum & cla- » rum* eſt, quòd decimas poſſidentia Monaſteria, ac etiam » Clericorum Collegia ſeu Capitula ad *largas* eleemoſy- » nas, non tantùm ex charitate, ſed omninò ex rigida » juſtitia obligentur.

Deinde paucis interpoſitis, addit : " Et Monachorum » fidem à piis olim laicis fuiſſe electam ad hoc opus, jam » dixi, & rurſum dico. Quod ab ejuſmodi Monaſteriis » eſt perpetuâ memoriâ retinendum. Electa ſunt ad ipſas » diſpenſandas potiùs, quàm poſſidendas.

De hac Monaſteriorum ad eleemoſynas in pauperes & hoſpites elargiendas obligatione ; & quanta liberalitate Monaſteria & Canonicorum Collegia jam pridem opera miſericordiæ exercuerint ; ut propterea & *Hoſpitalia* & *Domus Dei* vocari meruerint, oſtendetur infra *titulo* De Hoſpitalibus & piis locis.

XXXVIII. Cùm verò de jure & ex intentione offerentium decimæ *principaliter* debeantur Parocho intra cujus limites excreſcunt, ut ex iis & ſua neceſſaria habeat, & reliqua in pauperes ſuæ Parochiæ & alios pios uſus diſpenſet, non dubium eſt, quin pauperibus Parochiæ ex decimis intra limites illius collectis, ſpeciali titulo ſuccurri conveniat ; eorumque ſpecialem rationem à Decimatoribus haberi.

Synodus Londinenſis anno 1342. invehitur in Religioſos obtinentes incorporatas ſibi Eccleſias & decimas, & indigentibus Parochianis non ſuccurrentes, ſtatuitque *Can. 4.* " Quod Religioſi prædicti Beneficia appropriata » obtinentes Eccleſiaſtica, ſecundum Beneficiorum hu- » juſmodi facultates, annis ſingulis, pauperibus *Paro- » chianis*, circa eleemoſynæ quantitatem ipſorum loco- » rum ordinariorum moderandam arbitrio, per Epiſco- » pos ipſos diſtribuere compellantur, ſub pœna ſeque- » ſtrationis & ſubſtractionis fructuum proventuum Be- » neficiorum hujuſmodi, donec in præmiſſis paruerint » competenter. " Vide Boniface tom. 3. *lib. 5. tit. 14. cap. 1. & 4.*

CAPUT VI.

De Decimis novalibus & minutis.

1. *Quid Novale de jure Civili.*
2. *Innocentius III. definit* Novale.
3. *Strictius accipit* Novale, *quàm jure Civili accipitur.*
4. *Hæc definitio præcipuè concernit* indulgentiam *à novalibus.*

5. Hæc

Digitized by Google

20. *Juri communi conſonat praxis.*
21. *Etiam Vicario* perpetuo *competunt* novalia.
22. *Etiamſi Vicario tantùm competat exigua portio decimarum* veterum, *etiam minutarum.*
23. *Quid, ſi nulla decima, ſed tantùm portio congrua in pecunia?*
24. *Quomodo intelligendum privilegium datum Monaſteriis percipiendi* novalia.
25. *Olim Principes Belgii pretenderunt novalia; ſed iis poſtmodum renuntiarunt.*
26. *Quid decimæ* minutæ?
27. *Competunt & hæ ſpeciali titulo Parocho.*
28. *Decimæ uno tempore & loco* minutæ, *alio ſunt* majores.

I. DEcimas *novales* dictas eſſe ab agro *novali* nemo dubitat. Ut ergo ſciamus quid ſint decimæ *novales*, inquirendum quid ſit ager *novalis.*

In *Lege* 30. *ff. De V. S.* dicitur, *Novalis eſt terra præciſa quæ anno ceſſavit.* Et in *L.* 3. §. 2. *De Termino moto:* " Hi quoque qui finalium quæſtionum obſcurandarum " causâ faciem locorum convertunt, ut ex arbore arbu- " ſtum, aut ex ſylva *novale*, aut aliquid hujuſmodi fa- " ciunt, pœna plectendi ſunt pro perſona, & conditio- " ne, & factorum violentia.

Ex his Juriſconſulti ſtatuerunt, terram præciſam quæ *anno* ceſſavit; vel ſylvam, quæ arboribus extirpatis, ad culturam redacta eſt, terram *novalem* eſſe.

II. Utriuſque hujus interpretationis ſive definitionis ex Jure Civili deſumptæ, meminit Innocentius III. in *Cap.* 21. *ii De V. S.*

Interrogatus enim ab Epiſcopo Cæſaraugustano, quid per *novale* intelligatur, ubi à Pontifice conceſſum fuit Privilegium de non ſolvendis decimis ex agris *novalibus*, reſpondit Innocentius: " Licet autem quidam dixerint, " quod *novale* ſit terra præciſa, quæ anno ceſſat, aliis " adſerentibus, quod ex ſylva, quæ arboribus extirpatis " ad cultum redigitur, fieri novale dicatur: quarum " utraque interpretatio ex *civilibus* legibus colligitur. " Nos igitur inquiſit. t. r. quod eam credimus prædeceſſorum noſtrorum intentionem fuiſſe, cùm piis lo- " cis indulgentiam de novalibus conceſſerunt, ut nova- " le intellexerint agrum de novo ad cultum redactum, " de quo non extat memoria, quod aliquando cultus " fuiſſet.

III. Pontificem in ſtrictiore ſignificatione accipere *Novale*, quàm in Jure Civili videbatur accipi, ſat manifeſtum eſt; concluduntque hinc Canoniſtæ, in hac materia decimarum, agrum *Novalem* non dici terram præciſam

VII. Licet ergo Pontifex in hoc caſu per *novale* dixerit, ex veriſimili mente Pontificum intelligi, agrum *de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuiſſet;* non ſequitur, quod tam ſtrictè intelligi debeat, ubi non de privilegio juri communi contrario agitur; ſed de caſu quo per latiorem interpretationem ad jus commune propius accederetur.

VIII. Ut igitur ſupponeretur in caſu hujus Decretalis agrum non habendum pro *novali*, qui quidem cultus fuiſſet; ſed hactenus numquam fructus decimabiles protuliſſet; uti in multis partibus ſunt *prata:* quæ quidem fœnum proferunt ſed *non decimabile* ex ſpeciali locorum conſuetudine; nullatenus inde conſequens eſſet, hujuſmodi agrum non eſſe *novalem*, dum agitur de vindicandis aut conſervandis decimis novalibus ipſi Parocho, contra alium Decimatorem.

Hoc quippè caſu, quo latior fit interpretatio agri *novalis*, eò magis ad jus commune, quod omnes decimas Parocho aſſignat, acceditur: atque ita hìc locum habet regula, *Favorabilia ſunt amplianda.*

IX. Illa interpretatio multis in locis etiam conſuetudini conſonat: quæ paſſim pro agro novali in favorem Parochi habet, prata, item ſilvas de quibus non extat memoria, quod aliquando ad culturam ita fuerint redacta, ut fructum *decimabilem* protuliſſent; ſed nunc primum ad culturam talem redacta ſunt, ut fructum decimabilem proferant.

X. Quin ſi ſcopus factæ interpretationis ab Innocentio III. in citato *Cap.* 21. attendatur; & non ſolus exterior verborum cortex, apparebit, interpretationem *novalis* quam conſuetudo multis in locis probavit, à mente Pontificis non eſſe difformem; ipſumque potiùs attendiſſe, num ager numquam fructus decimabiles protulerit, quam an numquam abſolutè & ſimpliciter ad culturam redactus fuerit.

XI. Voluiſſe enim videtur Innocentius declarare, mentem ſuorum Prædeceſſorum haud fuiſſe, per ſuas *indulgentias de novalibus* piis locis conceſſas, præjudicare Eccleſiis Parochialibus in jure jam quæſito; ſive in decimis in quarum poſſeſſione jam eſſent, aut fuiſſent: quod non fieri credidit, ſi per *novale* intelligeretur ager ille de quo non extat memoria quod aliquando cultus fuerit. Cùm enim ex tali agro Eccleſia numquam decimas perceperit; etiam non ita propriè videtur lædi in jure jam quæſito; ſive potiùs decimas ei non auferri, in quarum poſſeſſione aliquando eam fuiſſe conſtaret.

Verbo, id unum attendiſſe videtur Pontifex, num ex agro de quo agitur, aliquando emolumentum aliquod habuerit Eccleſia Parochialis, quo per ſimilem indulgentiam

Digitized by Google

non obſcurè innuant, unde communiter pro ratione ob quam ſub præſcriptione juris decimandi non comprehendantur *novalia*, allegant : *Quia non plus præſcriptum, quam poſſeſſum :* id eſt, cum in agro novali nunquam decimæ excreverint, non poteſt quoque præſcribens fuiſſe in quaſi poſſeſſione percipiendi decimas ex hoc agro. Quæ ratio æquè militat in agro, qui quidem aliquando cultus fuiſſet ; ſed de quo non extat memoria, quod aliquando fructus decimabiles protulerit ; quam de agro qui abſolutè & ſimpliciter nunquam cultus fuit ; ut ſunt myricæ.

XIV. Interim hoc indubitatum eſt, hoc in articulo, uti in hac tota Decimarum materia multum conſuetudini eſſe tribuendum ; & ſi conſuetudo dubia ſit, eam in favorem Parochi eſſe interpretandam ; utpotè cui decimæ intra limites Parochiæ excreſcentes de jure competunt.

XV. Illud ulterius certum eſt, decimas *novales* ſpeciali titulo & jure Parocho competere.

In Concilio Burdigalenſi anno 1255. *Can.* 31. dicitur : " Licet per Canonica ſtatuta decimæ ad Parochiales Eccleſias pertinere noſcantur ; quædam tamen Eccleſiæ ex » præſcriptione, aliæ ex conſuetudine veteres decimas » poſſideant in *alienis* Parochiis : nonnulli Eccleſiaſtici » nullo jure ſuffulti, ſed avaritiâ & pertinaciâ ſolâ ducti, » decimas in animarum periculo detinere præſumunt. Ac dein ſubjungitur : " Sed his tam Clerici, quàm laici » non contenti, ad *novalia* quæ ſpecialiter Parochialibus » Eccleſiis jura reſervant, extendunt illicitè manus ſuas » & eædem Eccleſiæ omninò jure ſuo, quoad novalium » decimas, defraudantur. Volentes igitur præſumptioni » Clericorum & laicorum, prout poſſumus, obviare, & » Eccleſiarum indemnitatibus providere : omnibus omninò prohibemus, ne quiſquam de cætero, clericus aut » laicus, occaſione veteris decimæ novalia recipiat : ſed » ea Parochialibus Eccleſiis in quibus novalia excreverunt liberè poſſidenda permittat, uſibus Miniſtrorum » Eccleſiæ profutura. Si verò quiſquam temerarius hujus » noſtræ Conſtitutionis contemptor, novalia de cætero » receperit in Parochiarum præjudicium & gravamen : » ipſum excommunicationis vinculo innodamus.

XVI. Poſt hæc *Can.* 22. " Monemus etiam omnes » illos qui à triginta annis vel citra, hujus novalia cœperunt, ut infra duos menſes ſine difficultate reſtituant » Eccleſiis, ad quas pertinere dignoſcuntur, de cætero » liberè poſſidenda. Ne verò quiſquam per negligentiam » ab hujus ſententiis ſe valeat excuſare, præcipimus » hanc conſtitutionem per Presbyteros frequenter in ſuis » Eccleſiis prædicari.

XVII. Speciali igitur titulo Decimas Parochialibus Eccleſiis deberi ſuppoſuit Concilium, conformiter ad Reſponſum Innocentii III. in *cap.* 29. *ẍ De Decimis*.

Propoſitum fuerat Innocentio : " Cum in quibuſdam » Parochiis ad quaſdam Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas *ab antiquo* pertineat perceptio decimarum, & de » novo fiant *novalia* in eiſdem, ad quam hujuſmodi *novalium* decima incipiat pertinere. " Reſpondit Innocen-

ſeu illa de jure maneant ſive pertineant ad Eccleſiam Parochialem ; niſi oſtendatur cauſa *rationabilis* ; puta privilegium aliuſve ſpecialis & Canonicus ac rationabilis titulus, quo nominatim perceptio *novalium* Capitulo aut Monaſterio ſit indulta.

XX. Juri communi conſonat praxis, quæ Parochis adjudicat decimas *novales* excluſis Capitulis & Monaſteriis aliiſque *Groſſis*, ut vocant, Decimatoribus ; idque indubitatum eſſe per ſupremorum Tribunalium Arreſta, notat Joannes Tournetius in ſua Collectione Arreſtorum *Litt. D. num.* 97. referens ibidem plura Arreſta quibus decimæ novales adjudicatæ fuerunt Parocho. Item *num.* 68.

XXI. Cum autem hodie inter Vicarium perpetuum & *Curatum* ſive *Parochum*, quoad exercitium curæ animarum & Juriſdictionem ſpiritualem nulla ſit diſtinctio ; ſed ferè penes ſolum nomen, aut ſubinde penes aliqua jura honorifica diſtinguantur, receptum quoque eſt, novalia non minus ad Vicarium *perpetuum*, quam ad Curatum pertinere ; atque id in Curiis ſive Parlamentis teneri notatur ad *Centuriam* 1. *cap.* 15. Claudii Le Preſtre : Verba ſunt : " La difficulté eſt de ſçavoir, ſi celui qui n'eſt » que Vicaire perpetuel, eſt auſſi fondé en la perception » des Novales, au préjudice du Curé primitif, auquel » apartient les groſſes dixmes. Et ſemble que non, parce » qu'il n'a qu'une portion congruë, laquelle il peut demander être acruë par le Curé primitif, au cas qu'elle » ne ſoit ſuffiſante. Toutefois on tient au Palais, que le » Vicaire perpetuel eſt fondé au droit de Novales, *quia » ſunt Juriſdictionis.* " Id eſt : Nodus ille difficultatis eſt, ut ſciatur an ei qui ſolummodò Vicarius perpetuus eſt, in præjudicium Paſtoris primitivi jus competat percipiendi Novalia, cum ad primitivum ſpectent magnæ decimæ. Et videtur non competere, cum non habeat niſi congruam portionem cujus augmentum à primitivo Paſtore exigere poteſt : ſi non fuerit ſufficiens : Nihilominus in Curia Palatii aſſeritur, Vicario perpetuo competere jus novalium quia ſunt juriſdictionis.

XXII. Plura Parlamentorum Arreſta recitat Julianus Brondæus ad Louetium *litt. D. num.* 53. judicatumque, omnia *novalia* pertinere ad Vicarium perpetuum, quæ à 40. retro annis de novo ad culturam redacta fuerunt.

Idque obtinere ait, tametſi ipſe Paſtor primitivus aut alius reciperet omnes decimas *majores* ſive *groſſas* ; & inſuper majorem partem *minutarum*.

Unde & Wameſius noſter Conſilio *Can.* 446. reſolvit, Paſtorem eſſe fundatum in aſſerendis ſibi decimis *novalibus*, ſi vel aliquas etiam *minutas* decimas in Parochia percipiat ; poſſeque prætendere per totum Parochiæ ſuæ diſtrictum *Novalia*, tametſi ipſe tantum eſſet in poſſeſſione percipiendi veteres decimas in certo diſtrictu Parochiæ.

XXIII. Imò, ſi Carolo Fevretio in tractatu De Abuſu *lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 10. credimus, plura ſunt Arreſta Parlamentorum quæ Vicario *perpetuo* adjudicarunt *novalia*, tametſi Vicario aſſignata eſſet certa portio congrua *in pr-*

Digitized by Google

XXIV. Nonnullis indulta fuiſſe jam pridem privilegia, etiam decimas novales percipiendi, certum eſt; atque nonnullos annotavit Renatus Choppinus *De S. P. lib. 3. tit. 4.* eaque ſupponit Alexander IV. in *Cap. 2. De Decimis in 6.* quod totum penè eſt ad interpretationem & explanationem illorum privilegiorum.

Ac imprimis declaratur, quod ſi indultum ſit illud Apoſtolicum, ut novalium decimas pro ea portione percipere valeant, qua veteres percipiebant, id non intelligatur imprimis de novalibus, quas tempore indulti privilegii alii poſſidebant: nec extendantur ad alias, niſi in his tantum locis, ubi Veteres tunc, quando dictum indultum impetratum fuit, ipſi impetratores habebant; & pro ea ſolummodo portione, qua ipſi tempore impetrationis, hujuſmodi percipiebant antiquas.

Secundò, declaratur indultum de recipiendis decimis novalibus obtentum ab iis, qui tempore impetrationis *totaliter* Veteres percipiebant Decimas, ultra medietatem Decimarum novalium non extendi: quia, ait Pontifex in *cap. 2. §. 1. De Decimis in 6.* " non eſt veroſimi» le, ſi tunc de plena & integra perceptione Veterum » fuiſſet expreſſum quod Apoſtolica Sedes pariter & ſimi» liter novalium decimas in tam grave Parochialium Ec» cleſiarum diſpendium indulſiſſet, quod ratione talis » indulti ſive impetrati jam, ſive impetrandi deinceps, » non poſſit in novalibus (quæ amodo fient) vindicari » & acquiri vel percipi, plus quàm medietas decimarum » ipſorum novalium: etiamſi amplius in Veteribus ha» bebatur: cum non ſit dicendum aſperum, ſed pium » potius ac benignum, ſi ſuper decimis futurorum no» valium contra Parochialium Eccleſiarum gravamen » (quod ex diſtinctione indulti hujuſmodi poſſet acce» dere) taliter obviatur. Religioſos tamen Ciſtercienſis » & Cartuſienſis Ordinum ſtatuto & declaratione hujuſ» modi (quantum ad hos duos articulos) videlicet de me» dietate decimarum novalium, comprehendi nolumus, » vel conſtringi.

Ex his perquam manifeſtum eſt, ſolicitè caviſſe Pontifices, ne per privilegia ſive indulta de percipiendis decimis nimium gravarentur Eccleſiæ Parochiales; quibus *de jure*, & ex prima inſtitutione decimæ debentur, ſed ipſis ante omnia ſufficienter eſſet proviſum, uti amplius patebit ex dicendis titulo ſequenti.

XXV. Monet Zypæus in Notitia juris Belgici *lib. 1. tit. 3. §. De Decimis num. 6* quod Duces Brabantiæ quidam ſui juris facere voluerint decimas *novales*. Extat Teſtamentum Henrici III. Ducis Brabantiæ factum Lovanii in Februario, in quo inter cætera ordinat: " Item per » totam terram Brabantiæ generaliter decimas *novalium* » reſtituimus Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, ad quas » pertinent pleno jure. " Integrum Teſtamentum inſertum eſt parti 1. Edictorum Brabantiæ *lib. 3. tit. 5. cap. 1.*

XXVI. Quantum ad jus Parochialis Eccleſiæ, non » tur, ex leguminibus & ex nutrimine animalium. Obſervatque ibidem, " *minutas* decimas etiam hodie dici » *virides*, gallicè *Verdes*, quod ut plurimum ſunt ex » iis quæ virides habent frondes: Nam apud ſequioris » ævi Scriptores illud *viride* dicitur, quod ex iis naſci» tur, quæ habent *viridia* folia, ut notat Gloſſarium ad » Matth. Pariſ.

XXVII. Decimas *minutas* non ſecus ac decimas novales ſpeciali titulo deberi Parocho; neque ſub generali titulo percipiendi decimas comprehendi, certum eſt, tam de jure, quàm conſuetudine. Quare pro regula practica in materia ponit decimarum Michael Du Perray Advocatus Parlamenti Pariſienſis in ſuo tractatu De Portione congrua *parte 2. cap. 30. num. 47.* decimas *minutas* adjudicari Parocho excluſis Decimatoribus *majoribus*. Et ita judicatum fuiſſe 3. Martii 1648. perorante celebri Advocato *Bignonio*. Et rurſus 24. Aprilis 1663. contra Priorem generalem Ordinis militaris De Malta; non obſtantibus ejuſdem Ordinis privilegiis. Refertur Arreſtum parte 2. *Journal des Audiences lib. 5. cap. 20.*

Tertium denique prolatum fuit 25. Februarii 1671. teſte Du Perray loco citato.

Teſtatur quoque Germanus Forget loco ſupra indicato *num. 3.* certam herbam ex qua oleum confici ſolet; quod ipſe gallicè vocat, *Rabette*, declaratam fuiſſe decimam *minutam*; atque hoc titulo per tria diverſa Arreſta adjudicatam eſſe Parocho privativè ad *majores* ſive *groſſos* Decimatores.

XXVIII. Id tamen non procedere monet Forgetius, ſi præcipuus proventus ſive fructus Parochiæ conſiſtat in illa ſpecie frugis. Tunc enim non pro decima *minuta*; ſed *groſſa* ſive *majore* reputaretur; nec ad Parochum, ſed majores Decimatores ſpectaret.

Probat quoque Franciſcus De Roye loco citato ſententiam Cardinalis Hoſtienſis dicentis: " Decimas *minutas* » definiri juxta varias locorum conſuetudines, prout in iis » copia vel penuria ſit earum rerum.

CAPUT VII.

Qui Decimas ſolvere teneantur; & qui ab iis exempti?

1. *Jure communi omnes ad decimas tenentur.*
2. *Præcipuè tamen laici.*
3. *Laicus ſolo titulo præſcriptionis à decimarum ſolutione ſe eximere nequit.*
4. *Poſſeſſio immemorialis interdum facit præſumptionem infeudationis; ſed ſola non ſufficit ad exemptionem à decimis.*
5. *Toparchæ Parochiarum tenentur ad decimas è ſuis terris ſolvendas.*
6. *Terra etiam* cenſibus *ſubjecta decimas ſolvere debent.*

7. Ju-

17. *Nimia poſſeſſionum acquiſitio precipua offenſionum origo.*

18. *Conqueritur Archiepiſcopus Cantuarienſis quod decimæ* aliis debitæ *per hoc privilegium auferantur.*

19. *Dicit privilegium datum, quando Ordo* paupertate *gaudebat.*

20. *Scribit, illud privilegium hodie Ordini non convenire.*

21. *Ciſtercienſibus indultum fuiſſe privilegium, quando* raræ *erant Abbatia, dicit Alexander III.*

22. *Volebant privilegium extendere ad terras quas aliis excolendas dabant.*

23. *Id eſſe contra tenorem privilegii declarat Alexander III.*

24. *Privilegium non extenditur ad terras quas Ciſtercienſes ab aliis conducunt.*

25. *Nova continuò querela contra Ciſtercienſes fiunt.*

26. *Ciſtercienſes reſolvunt his querelis obviare excitati litteris Innocentii III.*

27. *Referuntur littera Innocentii III.*

28. *Statutum in Capitulo Ciſtercienſium conditum, & à Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. probatum.*

29. *Addit Concilium ulteriorem reſtrictionem privilegii.*

30. *Quæ à Concilio probata & ſtatuta ſunt, ad omnes alios Regulares privilegiis Ciſtercienſium gaudentes extenduntur.*

31. *Quæ communiter exemptio Regularibus à decimis competat vigore privilegiorum quæ Corpori juris ſunt incluſa?*

32. *Præ reliquis privilegiati Ciſtercienſes.*

33. *Ciſtercienſes reſolverunt non uti immunitate quoad terras de novo acquiſitas.*

34. *Ex ordinatione Concilii Lateranenſis Ciſtercienſes non gaudent immunitate quoad terras poſt Concilium acquiſitas; etiamſi* propriis *manibus excolant.*

35. *Ampliora privilegia per Pontifices indulta.*

36. *Non conſtat, hæc privilegia ubique eſſe recepta.*

37. *Expendendum, quid habeat poſſeſſio.*

38. *In dubio pro ſolutione decimarum judicandum, præſertim in favorem Parochi.*

39. *Non adjudicanda immunitas quoad terras* aliis *elocatas: & ita jam pridem in Gallia judicatum.*

40. *Quid hac in parte declaratum in favorem Ciſtercienſium & aliorum Ordinum, à Ludovico XIII. Galliarum Rege?*

41. *Uſus in his privilegiis attendendus; cavendumque ne Eccleſiis præcipuè Parochialibus nimium præjudicetur.*

42. *Privilegia hæc perſonalia ſunt; & ad alios extendi nequeunt.*

43. *Non extenduntur ad decimas, quæ cum ſpeciali onere alicui ſunt indulta.*

I. JUre communi ab omnibus Chriſtianis *decimas* deberi, neminemque quacumque etiam dignitate præeminentem ab iis exemptum eſſe; niſi ſpeciali ſe pri-

... honeum Parochi, aut alterius perſonæ Eccleſiaſticæ jus decimandi alienare non valentis.

IV. Verbo, poſſeſſio immemorialis (inquit) præſumi facit infeudationem, quando antiqui tituli, & inveſtitiones proferuntur, non autem ſufficit, ut faciat locum præſcriptioni ſeu exemptioni à decimis; quas Parochus ſolo titulo ſuæ Eccleſiæ ſive Beneficii Parochialis petere poteſt in futurum; licet non quoad præteritas, quas non petivit.

V. Refert dein judicatum fuiſſe anno 1633. contra cujuſdam loci *Toparcham*, ipſum obligari ad ſolutionem decimarum ex quibuſdam fundis; tametſi probata eſſet poſſeſſio immemorialis exemptionis ſive non ſolutionis decimarum, per elocationes continuè factas à centum & quinquaginta annis, aliaque acta in lite exhibita.

Quin imò Toparchæ prætendentes titulo ſuæ Toparchiæ exemptionem à decimis ſolvendis è ſuis fundis dominicalibus, non ſemel repulſi ſunt, non obſtante poſſeſſione non ſolvendi; judicatumque eos non eximi, niſi ſpeciali privilegio ſuam exemptionem probaverint. Carolus Fevretius De Abuſu *lib. 6. cap. 2. num. 2.* & Journal des Audiences *part. 4. lib. 1. cap. 2.*

VI. Refert quoque Michael Du Perray judicatum per Arreſtum 11. Februarii 1641. quod poſſidentes terras oneratas cenſibus dumtaxat, ſolvere teneantur *decimas*, tametſi pluſquam à 80. annis decimas non ſolviſſent. Inſertum parti primæ *Journal des Audiences lib. 3. cap. 3.*

VII. Imò jure communi attento, etiam Principes & Reges è ſuis terris *decimas* debere unanimi conſenſu tradunt Canoniſtæ, pluteſque citat Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap. 1. §. 5.* addens tamen: " Sed » Fiſcales Brabantiæ id non admittunt, ſed allegant im» memorialem præſcriptionem, & Domania Ducis ſem» per fuiſſe libera, & immunia à Decimarum ſolutione, » & in tali qualitate ſemper fuiſſe elocata & etiamnum » elocari.

VIII. Monet loco citato Broudæus ad Loüetium, quod ſi exemptio à decimis conceſſa eſſet alicui laico per Parochum ad aliquot annos, puta decem, mediante aliqua compenſatione & indemnitate facta Eccleſiæ, conventio hujuſmodi eſſet valida; quia tantùm tangit fructus annuos, non autem jus decimandi in ſe. Ita videmus Capitula & Monaſteria paſſim remittere decimas aliquot annorum; aut certè in multo minore quantitate earum ſolutionem admittere, ut facilitent laicos, ad terras inundatas, aut ſteriles & infructuoſas reducendum ad culturam & terras arabiles.

IX. Non tantùm laicos; ſed & Religioſos ſive Monachos ad decimas de terris ſuis ſolvendas de jure teneri, indubitatum eſt.

Dixit jam pridem S. Hieronymus *Epiſt. 1.* apud Gratianum *Cauſ. 16. quæſt. 1. Can. 6.* " Alia cauſa eſt Mo» nachorum, alia Clericorum. Clerici paſcunt oves, ego » paſcor: illi de altario vivunt, mihi quaſi infructuoſæ » arbori ſecuris ponitur ad radicem, ſi *munus* ad altare » non defero.

Cla-

Digitized by Google

» Cæterum à Monachis, ſive Clericis communiter vi- » ventibus nulla ratio ſinit, ut milites, aut Epiſcopi, aut » perſonæ quælibet decimas de laboribus, ſeu nutrimen- » tis ſuis propriis extorquere debeant.

XIII. Huic congruit quod de leproſis in *communi* viventibus ex Concilio Lateranenſi dicitur in *Cap.* 2. ῞ *De Eccleſiis ædificandis :* " Statuimus etiam, ut de hortis & » nutrimentis animalium ſuorum decimas tribuere non » cogantur.

XIV. Teſtatur Alexander III. in *Cap.* 10. ῞ *De Decimis*, quod prædeceſſores ſui fere omnibus Religioſis decimas laborum ſuorum conceſſerant. " Sed (ait) Præ- » deceſſor noſter Hadrianus (nimirum IV.) ſolis Fratri- » bus Ciſtercienſis Ordinis, & Templariis, & Hoſpita- » lariis decimas laborum ſuorum, quos *propriis manibus* » vel *ſumptibus colunt*, indulſit: Cæteris vero, ut de » novalibus ſuis, quæ propriis manibus vel ſumptibus » excolunt, & de nutrimentis animalium ſuorum, & de » hortis ſuis decimas non perſolvant: quem ſumus ſuper » his imitati. Quare ii, quibus hoc indultum eſt, hac » occaſione decimas de aliis rebus Eccleſiæ ſuæ non poſ- » ſunt ſubtrahere, vel ſibi aliquid ulterius vindicare.

XV. Ciſtercienſes ſpecialiter in his à Pontificibus privilegiatos fuiſſe, etiam ſub initiis pene ſui inſtituti; ipſoque S. Bernardo præcipuo Ordinis iſtius propagatore vivente, conſtat.

Vir eruditus Joannes Mabilonius *in* præfatione quam recentiori operum S. Bernardi editioni præmiſit, §. 4. agens de ſchiſmate inter Innocentium II. & Anacletum; poſtquam oſtendit multos labores ſanctum Bernardum pro extinctione iſtius ſchiſmatis & in favorem Innocentii ſubiiſſe; ac tandem fæliciter ejus operâ, ſchiſma fuiſſe extinctum, ſubjungit *num.* 48. " Tanti beneficii, maxi- » mè per Bernardum accepti, memor Innocentius, Ci- » ſtercienſibus decimas ex omnibus quas habebant poſſeſ- » ſionibus propriâ auctoritate relaxavit, inconſultis iis » ad quos ejuſmodi decimæ pertinebant.

XVI. Quantæ hinc querelæ, & inter Ordinem Ciſtercienſem & Epiſcopos atque alios Ordines exorta ſint diſſidia notavit idem Mabilonius in notis ad Epiſtolas 228. & 281. Sancti Bernardi.

XVII. Hoc autem vel præcipuè torquebat Epiſcopos & alios Religioſos, quod paſſim ſibi Ciſtercienſes attraherent poſſeſſiones & prædia è quibus *jam antea* vel Clericis vel aliis Religioſis *decimæ* ſolvebantur: è quibus dum Ciſtercienſes decimas ſolvere renuebant, reipſâ decimas aliis ſubtrahebant.

XVIII. Id patet ex Epiſtola 82. quam ſub finem ſæculi XII. nomine Richardi Archiepiſcopi Cantuarienſis ſcripſit nominatiſſimus ille Archidiaconus Bathonienſis Petrus Bleſenſis *Abbati & Conventui Ciſtercienſi.* In hac Epiſtola, præmiſſis Ciſtercienſium laudibus, ſubdit, in uno eorum famam decolorari, quod " Clericis & Monachis de-

» Eccleſia Romana, vobis expedire non credo, contra » conſcientiam veſtram, quod alienum eſt uſurpare. Quid » ſi à Sede illa publicum emanaſſet edictum, quod ubi- » cumque inveneritis Clericos, aut alterius habitus Mo- » nachos equitantes, vobis licere eos de ſuis evectioni- » bus dejicere, & equos in uſus proprios detinere? Quid » intereſt, equos rapiatis, an decimas? Niſi quia decima » res ſpiritualis eſt, & ideò enormius ſacrilegium in de- » cimis committitur quàm in equis.

XXI. Et ſanè Ordini Ciſtercienſi privilegia illa data fuiſſe, quando ex illorum conceſſione nulli ſcandalum aboriri poſſet fatetur Alexander tertius in *cap.* 9. ῞ *De Decimis*, ſuadens quibuſdam Monachis Ordinis Ciſtercienſis, ut cum prætendentibus ab ipſis decimas componant: " Nam quando (ait) Romana Eccleſia Ordini ve- » ſtro privilegia de decimis dederat, ita erant *raræ* Ab- » batiæ veſtri Ordinis, quod exinde nulli poterat de ju- » re ſcandalum ſuboriri: ſed nunc in tantum *augmenta-* » *ta* ſunt, ac poſſeſſionibus *ditata*, quod multi viri Ec- » cleſiaſtici de vobis apud nos querelam ſæpe proponunt.

XXII. Volebant quoque Ciſtercienſes privilegium illud etiam ad poſſeſſiones quas *aliis excolendas* tradebant extendere, uti intelligitur ex litteris Alexandri tertii, quæ integrè referuntur in *cap.* 11. *De Decimis*, in prima collectione Decretalium apud Antonium Auguſtinum; & in appendice ad Concilium Lateranenſe ſub Alexandro tertio *parte* 13. *cap.* 6. fragmentum autem extat in *cap.* 11. ῞ *De Decimis*.

XXIII. In his ergo ſcribit Alexander tertius: " Li- » cet de benignitate Sedis Apoſtolicæ ſit vobis indultum, » ut de laboribus veſtris, quos propriis manibus vel » ſumptibus colitis, nemini decimas ſolvere teneamini: » Propter hoc tamen non eſt licitum vobis decimas de » terris veſtris ſubtrahere, quas aliis traditis excolendas.

Poſt hæc dicit: " Relatum eſt ſiquidem auribus noſtris, » quod cum terras quaſdam, quas in decimatione di- » lecti filii noſtri Theſaurarii Senonen. habetis, detis ruſti- » cis veſtris *excolendas*, exinde decimas ſicut debetis, » non ſolvitis, nec facitis à ruſticis ipſis exſolvi. Quo- » niam igitur quantò arctius vos, & Ordinem veſtrum » diligimus, tantùm minus vos, & Ordinem veſtrum » volumus efficere quæ ſunt honeſtati contraria, vel ob- » via rationi, aut ex quibus privilegiorum noſtrorum te- » norem tranſgredi videamini, cùm privilegium videa- » tur amittere, qui permiſſâ ſibi abutitur poteſtate: fr. » v. m. quat. de terris illis, quas in decimatione prædicti » Theſaurarii propriis manibus non excolitis, ſed ruſti- » cis traditis excolendas, decimas vobis uſurpare nulla- » tenus præſumatis, ſed eas in propriis eidem Theſau- » rario faciatis cum omni integritate perſolvi.

XXIV. Rurſus apud Alexandrum tertium Abbas & fratres ſanctæ Crucis, qui erant Canonici Regulares conqueſti fuere de Monachis de *Neubothel* Ordinis Ciſtercienſis in Scotia, quod decimas ſolvere renuerent ex prædiis,

Digitized by Google

nibus, nec non novis poſſeſſionum acceſſionibus privilegium hoc in magnum Eccleſiarum Parochialium, & aliorum quibus decimæ competebant gravamen redundabat; multaſque contentiones & rixas excitabat.

XXVI. Itaque Abbates Ordinis Ciſterciensis in Capitulo generali congregati anno 1213. reſolverunt, hiſce querelis & contentionibus occurrere præſertim excitati litteris Innocentii III. inſcriptis ſub idem tempus Monachis Ciſterciensis Ordinis & Hoſpitalariis Diœceſis Quinque-Eccleſienſis; eſtque 85. *lib.* 16. in editione Epiſtolarum Innocentii per Boſquetum.

XXVII. In hac itaque Epiſtola primò ſcribit Innocentius: " Venerabilis Frater noſter Quinque-Eccleſienſis Epiſcopus nobis intimare curavit, quod vos extendentes ad lucra turpia manus veſtras multitudinem emitis vinearum, de quibus ſibi, vel Eccleſiis ſuæ Diœceſis decimæ ſolvi ſolent; quarum vinum licet nequaquam in uſus proprios expendatis, ſed vendendum ad alias faciatis provincias deportari; decimas tamen ſibi, vel ipſis Eccleſiis ſubtrahitis ex eiſdem.

Poſt hæc ſubjungit: " Cum igitur ex hoc Ordini veſtro plurimum detrahatur, Univerſitati veſtræ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus ab iis de cætero taliter deſiſtatis, quod materia ſcandali auferatur, & ſuper hoc de vobis clamor ad nos ulterius non aſcendat. Scientes nobis eſſe merito formidandum, ne propter clamores hujuſmodi ſacrum Concilium, auctore Domino, in proximo celebrandum, privilegia veſtra coarctanda provideat, vel etiam revocanda; cum privilegium meteatur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur libertate.

XXVIII. Litteris hiſce in Capitulo generali lectis Statutum ediderunt, quo querelis Epiſcoporum aliorumque decimas poſſidentium ſatisfieri; ſalvâ privilegii ſui integritate, poſſe credebant.

Hoc ſtatutum in Concilio generali Lateranenſi cui Innocentius III. præſidebat, lectum & probatum fuit; refferturque Decretum Concilii in *cap.* 34. ii *De Decimis*. " Nuper Abbates Ciſterciensis Ordinis in generali Concilio (vel potiùs *Capitulo*, ut in prima Decretalium collectione) congregati, ad commonitionem noſtram (Innocentii III.) providè ſtatuerunt, ne de cætero fratres ipſius Ordinis emant poſſeſſiones, de quibus decimæ debeantur Eccleſiis, niſi fortè pro Monaſteriis noviter fundandis. Et ſi tales poſſeſſiones eis fuerint piâ fidelium devotione collatæ aut emptæ, pro Monaſteriis de novo fundandis committantur aliis excolendæ, à quibus Eccleſiis decimæ perſolvantur.

XXIX. Hactenus Ordinis ipſius ſtatutum, cui deinde addit Concilium Lateranenſe: " Ne occaſione privilegiorum ſuorum Eccleſiæ alterius prægraventur, decernimus, ut de alienis terris & amodo acquirendis, etiamſi eas propriis manibus, aut ſumptibus excolunt, decimas perſolvant Eccleſiis, quibus ratione prædictorum antea ſolvebantur, niſi cum ipſis Eccleſiis aliter duxerint componendum.

XXX. Denique hæc omnia Concilium ſua auctorita- omnibus ſuis terris quas propriis manibus excolunt, uti in citato *cap.* 10. declaratur.

XXXIII. Tertiò habetur, quod Ciſtercienſes vi ſtatuti ſui Ordinis à Concilio Lateranenſi probati, non poſſint de novo poſſeſſiones, de quibus antea decimæ ſolvebantur, acquirere, niſi pro fundandis noviter Monaſteriis; & ſi etiam in hanc cauſam dentur, eas aliis excolendas tradent, ut ex iis decimæ ſolvantur.

XXXIV. Quartò, quod ſi quas poſſeſſiones poſt Concilium Lateranenſe celebratum ſub Innocentio III. anno 1215. quocumque modo acquiſierint, eaſque etiam *propriis manibus* excolant, decimas ſolvere teneantur Ciſtercienſes, & omnes ſimilia privilegia habentes; uti conſtat ex ordinatione ipſius Concilii Lateranenſis.

XXXV. Verùm Ciſtercienſes aliique Regulares plurima proferunt poſteriorum Pontificum privilegia, quibus amplior ipſis indulgetur à decimis exemptio ſeu immunitas, quàm in privilegiis Corpori Juris inſertis eſt expreſſa: quæ privilegia paſſim apud auctores de hac immunitate ſcribentes referuntur; ac ſignanter apud Wameſium Conſil. *Can.* 445. & Zypæum *Conſult.* 8. *De Decimis.*

XXXVI. Porrò Zypæus relato privilegio Martini V. quo larga ſatis à Decimis immunitas, etiam de terris poſt Concilium Lateranenſe acquirendis, indulgetur Ciſtercienſibus, ait: " Sed vereor in viridi non eſſe paſſim obſervantia, quatenus excedit privilegia Corpori Juris inſerta (quamvis Wameſius *De Decimis conſ.* 445. illa ex facto propugnet) præſertim quando erunt *noviter* emptæ poſſeſſiones, ex quibus *aliis* decimæ *ſolvebantur*, aut non ipſis propriis manibus, aut ſumptibus colant; aut ſaltem partiarios fortè habuerint colonos, qui de portione ſua decimas ſolvant, portione Religioſorum immuni relictâ.

XXXVII. Hæc Zypæus, qui rectè ibidem monet *num.* 7. " In privilegiis diverſimodè reſtrictis non facilè eſt hodie invertenda poſſeſſio, ſive Religioſi ſint in poſſeſſione immunitatis; ſive alii in poſſeſſione decimas percipiendi. Ea enim poſſeſſio argumento eſt, caſum ſeu fundum, de quo agitur, ſubjectum eſſe privilegio vel non eſſe, vel privilegium receptum eſſe ibi, vel non eſſe.

XXXVIII. Quin in dubio pro ſolutione decimarum judicandum ſit, dubitari nequit; cum certum ſit jure communi, omnes etiam Religioſos ſaltem curam animarum non habentes in Parochia, decimas ſolvere debere: quod & multò magis obtinere debet, ſi prætendatur exemptio à decimis ultra privilegia Corpori Juris inſerta; & contra Eccleſiam Parochialem, cui de jure decimæ debentur.

XXXIX. Cum autem adeò clarè in Jure ſit expreſſum; imò & ipſum Ciſtercienſium Statutum exprimat & ſupponat immunitatem à decimis ſe non extendere ad terras ſive poſſeſſiones, quas *aliis excolendas* tradunt, non facilè privilegium poſterius ad earum immunitatem admittendum.

Unde

Digitized by Google

das elocarent, elocatione non excedente terminum novem annorum.

XLI. Itaque in his privilegiis, uti in tota materia decimarum, multum attendenda poſſeſſio & uſus, præcipuè antiquus; multumque inſuper attendendum privilegiatis, ut ita ſuis privilegiis utantur, ne Eccleſiæ præſertim Parochiales, quibus de jure decimæ debentur, nimium graventur. Quare rectè monet Zypæus loco citato *num.* 12. " quòd ſi præter commune dubium accedat ſpecialis tenuitas Parochi, eo magis res ad compoſitionem urgenda » eſt; quia nimis eo loci incipit privilegium eſſe nocivum; » & ſic arbitrio boni viri reſtringendum, & quidem ſic, » ut congrua portio Parocho maneat, & congrua liberaliter.

XLII. Qualiſcumque immunitas Ciſtercienſibus aliiſve Religioſis vi privilegiorum competat, hoc ſatis conſtat, eam dumtaxat *perſonalem* eſſe; neque poſſeſſionibus aut rebus inhærere. Quapropter ſi partiarios colonos habeant, pro portione colonorum decimæ eſſent ſolvendæ, tametſi immunitas Ciſtercienſium ad eum caſum ſe extenderet, quia non niſi portionem Ciſtercienſibus competentem eximere poſſet.

His conforme eſt privilegium Alexandri IV. quod extare inter munimenta Monaſterii Sancti Bernardi ad Scaldium teſtatur Zypæus loco citato *num.* 6. quo privilegio conceſſum eſt, " Ut ſi animalia dederint in *ſocietatem*, » de fœtibus decimas non ſolvant, quoad *eam partem* quæ » *eos* contingit.

Hoc fundamento anno 1602. adjudicatæ fuerunt decimæ Parocho è terris quas quidam laicus emerat à quodam Monaſterio Ordinis Ciſtercienſis; tametſi ex terris quamdiu pertinuerant ad Monaſterium, numquam decimæ ſolutæ eſſent: imò & cum Parocho concordatum initum eſſet, quod pro omni decima quæ prætendi poſſet ex terris illis defungeretur Monaſterium ſolutione 30. ſtuferorum. Dictum enim fuit, privilegia, uti & tranſactionem occaſione illorum initam, eſſe intelligenda pro tempore quo Monaſterium terras illas haberet, & ut propriis uteretur; ac per conſequens privilegium immunitatis Ordini conceſſum eas à decimis eximere poterat. Vide Choppinum *De S. P. lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 8.

XLIII. Flavius Cherubinus in Compendio Bullarii in Gregorio XIII. *cap.* 51. agens de Bulla hujus Pontificis, qua privilegium immunitatis à decimis conceſſum Societati Jeſu renovat & ampliat cum derogatione Decreti Concilii Lateranenſis de quo in *cap.* 34. *ii De Decimis*, quærit ibidem *Scholio ſecundo*, " de quibus decimis » Societatis exemptiones intelligantur? " Dein reſpondet: » De illis, quæ Parochis, vel aliis perſonis, aut Collegiis, ex juris communis diſpoſitione debentur, & non » de his, quæ jure ſpeciali, ex aliqua particulari conceſſione & privilegio debentur, maxime ſi ex cauſa onéroſa, & ex quaſi contractu Principis." Additque ita

4. *Solutio Decimarum debitè facta ut ſacrificium Deo gratum habetur.*
5. *Ægrè populus hodie ad Decimarum ſolutionem adducitur.*
6. *Ratio illius videtur iniqua Decimarum diſpenſatio.*
7. *Attento hodierno Decimarum uſu, non mirum, ſi populus Decimarum ſolutioni ægrè acquieſcat.*
8. *Ob iniquam & injuſtam Decimarum diſpenſationem populus Decimas negare non poteſt.*
9. *De jure communi decima pars fructuum ſolvenda.*
10. *Conſuetudine introduci poteſt, ut* minor *quota quam Decima ſolvatur.*
11. *Quare hæc minor nihilominus* Decima *vocetur.*
12. *Solutione quota etiam minoris per conſuetudinem introducta, ſatisfit* integræ *Decimarum ſolutioni.*
13. *Decima ſolvenda ſine deductione expenſarum in colligendis fructibus.*
14. *Id procedit in Decimis prædialibus, non autem perſonalibus.*
15. *Non deducuntur etiam expenſæ factæ in conſervationem aut meliorationem fundorum factæ.*
16. *Interdum ex conventione Decimatores aliquid pro expenſis contribuere ſolent.*
17. *Imò & auctoritate publica ſubinde adiguntur.*
18. *Volunt Principes noſtri ut ſolita Decimæ exactè ſolvantur; nec dicantur eſſe* arbitrariæ.
19. *Fructus decimales è fundis avehi non poſſunt prinſquam in manipulos & acervos collecti ſunt.*
20. *Debent quoque præviè monere Decimatores, ut determinato tempore adſint decimationi.*
21. *Eadem & in Gallia ordinata ſunt.*
22. *In Gallia frequenter judicatum, Decimas* in ſpecie *ſolvendas eſſe non obſtante contraria conſuetudine aut conventione.*
23. *Idipſum ibidem reputatur pro firmo principio in materia Decimarum.*
24. *Non ubique, nec etiam in Belgio id tam rigorosè obſervari videtur.*
25. *Quomodo & quando ſolvenda Decima fœtuum animalium?*

I. Decimas in ſua origine, & primigenia inſtitutione eſſe quamdam ſpeciem oblationis, qua populus partem bonorum ſuorum temporalium Deo offerebat, in Miniſtrorum ejus ac pauperum uſus impendendam, ex dictis *cap.* 1. compertum eſt.

II. Et quamvis hodie decimæ non ſint amplius eo ſenſu *voluntaria*, ut dependeat ab arbitrio populi eas offerre vel non offerre; ſemper tamen monendus & inſtruendus populus, ut liberali ac benevolo in Deum affectu eas offerat: earumque oblatione Deum de ſua ſubſtantia honorare, & quaſi ſacrificium voluntarium offerre ſatagat; juxta illud Eccleſiaſtici *cap.* 35. *v.* 11. LIIII 12.

Digitized by Google

cimæ à laicis frequenter ſolvantur; imò ab invitis & reluctantibus extorqueri debeant; quantaque laicorum murmura hîc audiantur, notius eſt, quàm probari debeat.

VI. Porrò occaſio horum murmurum nec obſcura nec abſtruſa apparet: eamque rectè notavit Chriſtianus Lupus tomo 4. *Schol. in Canones pag.* 197. Poſtquam enim oſtendit, plures populos ſe primitùs decimarum impoſitioni oppoſuiſſe; & " quod interim ipſum (onus decimarum) omnis ferè ſub cœlo Eccleſia poſt magnas luctas » admiſerit, ait: Ita tamen ut infidam adminiſtrationem » numquam ferè ceſſaverit culpare populus, & adverſus » illam murmurare & recalcitrare.

Ut enim in litteris ad Alexandrum II. deplorat B. Petrus Damiani *lib.* 1. *Epiſt.* 10. " Quotidie Regales epulæ, » quotidie apparatus, quotidie nuptiale convivium; & » unde refrigerare debuerant indigentes, rubentium tabularum recreant geſtatores. Et cum Epiſcopus diſpen» ſator, & promus debeat eſſe pauperum, ad eorum » menſam affluentibus deliciis, alieni ructant; cum & » illi, quorum eſt tota ſubſtantia, procul excluſi, fa» mis inopia contabeſcant.

VII. Et ſanè quis miretur, populum ægrè ad ſolutionem decimarum adduci; imò omni quâ poſſit arte & modo ab earum ſolutione ſe ſubducere, dum videt eas non laborantibus in vinea Domini; nec ſeminantibus ſibi ſpiritualia impendi; nec pauperibus communicari; ſed pro majore parte in luxum otioſorum, & ſuaviter viventium Clericorum abſumi: imò ex iis & illos, qui paupertatem & omnem in rebus terrenis ſingularem moderationem profitentur, paſſim ut opulentiores hujus ſæculi Principes apparatum ducere, & ſplendide vitam in omnibus agere.

Non dubium, quin populus facilè induceretur, ut hilari ac pio cordis affectu decimas ſuas offerret, ſi modò non verbis, ſed reipſa oſtenderetur, decimas Deo offerri in uſum non otioſorum Sacerdotum, ſed *operariorum & laborantium*; nec ut Sacerdotes aliique Decimatores inde ſuperbiant, lautèque & delicioſè vivant; ſed Operarii Evangelici *cibum* ſuum acciperent; & reliqua in pauperes & pios uſus diſtribuerentur.

VIII. Superiorum eſt proſpicere, qua ratione tam iniqua decimarum diſpenſatio corrigatur, earumque rectus ac legitimus uſus reducatur. At ſubditorum & privatorum eſt legibus & ordinationibus ſolutionem decimarum indicentibus ſe humiliter ſubjicere, & omni exactitudine ſatisfacere; permittendo Decimatorum conſcientiis de illis prout oportet diſponere.

Neque enim ſubditorum aut privatorum eſt onera auctoritate publicâ impoſita recuſare, eo prætextu, quod aliqui iis abutantur.

Unde meritò damnata eſt à Concilio Conſtantienſi hæc aſſertio: " Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & Parochia» ni poſſunt propter *peccata* ſuorum Prælatorum ad libi» tum ſuum auferre eas.

XI. Et quamvis juxta has locorum conſuetudines minor quota, quàm *decima* ſolvatur; ſemper tamen *decima* dicitur, ait Franciſcus De Roye *lib.* 2. *Inſtit. Juris Canonici cap.* 12. " vel quòd illæ partes in locum decimæ ſucceſſerint; vel quòd ad eam primò taxatum ſit ſacrum » illud tributum, eaque frequentius obſervetur.

XII. Qui quotam conſuetudine præſcriptam ſolvit, licet *decima* parte minorem, ad ſenſum Canonum & Concilii Tridentini *Seſſ.* 25. *cap.* 12. *De Reformat.* decimas *integrè* perſolvit: quia Decreta illa intelligenda ſunt, de ſolutione facienda juxta ſtabilitam loci conſuetudinem, quæ vim legis habet.

XIII. Illud ad *integritatem* decimarum requiritur, ut nihil de quota decimarum detrahatur prætextu expenſarum aut onerum, quæ à proprietariis, aut colonis ſolvi & ſubiri debent; idque conformiter ad jus commune in *Cap.* 22. 26. & 28. *De Decimis*; ubi id clariſſimis terminis deciditur: reſpondetque in citato *Cap.* 28. Innocentius III. " quod licet circa res acquiſitas vel factas » de pecunia decimata, cum ipſæ venduntur, credamus » deducendas expenſas, & de reſiduo, quaſi de lucro » decimas perſolvendas, ut ſi vendatur domus, ager, vi» nea, clibanus, molendinum, grex, aut quælibet mer» ces. Expenſas tamen, quæ fiunt pro fructibus percipien» dis, ex illis, de quibus fructus proveniunt, non cre» dimus deducendas, etiamſi fuerint decimatæ: quoniam » ſalva decima, fructus efficiuntur eorum, qui faciunt » ipſas expenſas.

XIV. Hîc ſat apertè Pontifex diſtinguit inter *lucrum* & fructus *civiles* è quibus decimæ *perſonales* de jure debentur; & fructus *naturales* è quibus decimæ prædiales ſolvuntur: ut illi non niſi deductis expenſis debeantur; hi non deductis. Ratio diſtinctionis eſt, quod lucrum non intelligatur niſi quod ſupereſt deductis expenſis; uti nec fructus, ſi *civiliter* conſiderentur; at *fructus* terræ non *civiliter*, ſed *naturaliter* prout è terra naſcuntur conſiderari debeant; ut obſervat Barboſa De Officio Parochi *Cap.* 28. *num.* 34.

XV. Addit Pontifex in citato *cap.* 28. " Nec pro reſtau» rando detrimento quarumlibet rerum, ex quibus deci» mæ perſolvuntur, credimus deducendas expenſas, de » proventibus decimandis: quia penes dominum res per» manent reſtauratæ, ut ſi pars aliqua moriatur armenti, » deterioretur vinea, portio mercis depereat, vel totus » clibanus deſtruatur.

XVI. Quamvis hæc ita de jure obtineant; neque conſuetudo aut lex aliqua ſpecialis Decimatores ad contributionem expenſarum in fundos decimabiles obligare videatur: neque Carolus V. in Edicto 23. Maii 1531. ubi regulas præſcribit, qui, quantumve ad aggerum reparationem teneantur, decimarum meminerit, uti obſervat Zypæus *Conſult.* 1. " Nihilominus (ait Zypæus) ex æquo & bo» no ad animandos agricolas ad ſteriles myricas aratro ſub» jiciendas, glebas à vepribus & ſentibus occupatas pur» gandas,

Digitized by Google

quis dicat, decimas eſſe *meras* eleemoſynas ad arbitrium & beneplacitum populi ſolvendas.

XIX. Ut autem omnis fraus in decimarum ſolutione evitetur; atque ipſæ decimæ cum omni ſinceritate & integritate ſolvantur; in iiſdem Edictis cavetur, ne fructus decimabiles, nec ante nec poſt ſolis occaſum furtim avehantur; neque priuſquam in manipulos & acervos, juxta locorum conſuetudinem, collecti ſint.

XX. Ulterius, ut non auferantur aut avehantur, priuſquam idoneè denuntiatum ſit Decimatoribus eorumve commiſſariis in loco exiſtentibus, fructus eſſe avectioni paratos, ipſiſque tempus & locum deſignaverint, quibus compareant ut videant manipulos & acervos numerari: qui ſi ſtatuto tempore non adſint, permittitur colonis ſeu villicis fructus ſuos è fundo avehere, relicto ibidem manipulo vel acervo pro decimis debito.

XXI. Eadem in Gallia pluribus & iteratis Regiis Edictis cauta eſſe, referunt paſſim Pragmatici; notanturque in Actis Cleri Gallicani *tomo* 3. *parte* 3. *tit.* 1.

XXII. Referuntur & ibidem plura Parlamentorum Arreſta, quibus judicatum fuit, decimas eſſe ſolvendas *in ſpecie*; ac ſignanter anno 1612. condemnati coloni ſolvere decimas in *ſpecie*, non obſtante poſſeſſione *immemoriali* ſolvendi vice decimarum certam quantitatem granorum. Idipſum in contradictorio judicio conformiter ad concluſiones Advocati Regii judicatum 23. Aprilis 1641. non obſtante conſuetudine *immemoriali* ſolvendi pro decimis certam quantitatem pecuniæ. Et 9. Julii 1642. condemnati quidam ſolvere ſuo Parocho decimam vini in ſpecie. Rurſus 31. Martii 1664. condemnati quidam incolæ ſolvere decimam vini in ſpecie, non obſtante poſſeſſione pluſquam centenaria & immemoriali ſolvendi dumtaxat quatuor aſſes in ſingula jugera vineæ. Imo anno 1665. judicatum, etiam decimas agnorum, lanæ aliaſque minutas eſſe ſolvendas in ſpecie non obſtante quacumque conventione aut poſſeſſione contraria.

XXIII. Hæc omnia conformia Parlamentorum Arreſta, dubitare non ſinunt, quin uſus Regni Galliæ habeat, decimas eſſe *in ſpecie* ſolvendas. Unde Michael Du Perray in tractatu De Portione congrua *parte* 1. *cap.* 30. inter principia in materia decimarum juxta conſuetudinem Galliæ recepta, ponit hoc *num.* 41. Decima ſolvenda eſt *in ſpecie*, non obſtantibus quibuſcumque conventionibus & tranſactionibus inter Incolas Parochiæ & prædeceſſores ipſius Curati.

XXIV. Ex Panormitano ad *Cap.* 32. ✠ *De Decimis* refert Choppinus De S. P. *lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 4. " Quod à » Germanis penſitari aſſolent quotannis certi ac definiti » frugum acervi, quos nec augere fertilitas anni, nec » minuere ſterilitas poſſit. " Addit præterea Choppinus: " Slavorum item in regione, Aldenburgenſi præſuli de» ſignatum eſt decimæ vice annuum vectigal ex omnibus » Wagirorum, ſeu Obotritorum latifundiis: nempe quo-

gesimus fœtus ſolvatur, fideliter ſolvendum eſſe quidquid venerit decimum, vel vigeſimum aut aliàs ſecundùm conſuetum numerum. Notatque, quod quamvis per longum tempus ruſtici animalia minutiora & deteriora Parocho, pro decima per dolum & aſtutiam præſtiterint, talis conſuetudo non ſit legitima, nec recipienda.

Quod ſi diſcerni nequeat, quod ſit decimum animal, vel ſecundùm datam conſuetudinem vigeſimum, tunc nec de melioribus, nec de pejoribus ſolvenda erit decima, ſed de mediocribus arbitrio boni viri; uti poſt Oldradum *conſil.* 236. obſervat ibidem Tondutus.

Adhæc, ut rectè poſt alios monet Tondutus *num.* 6. non debetur hæc decima ſtatim ubi nata ſunt animalia, ſed ubi non amplius indigent lacte materno: alioquin inutilia apud Eccleſiam remanerent, & morerentur.

Quanto autem tempore proprietarius fœtum decimabilem ſervare & nutrire debeat, pro regionum & locorum conditione determinandum eſſe, verius credit Germanus Forgetius in tractatu De rebus *decimalibus*, *cap.* 5. *num.* 5. monetque quoad *agnos* interveniſſe Arreſtum Parlamenti Pariſienſis per modum Regulamenti 27. Maii 1559. quo cautum fuit, quod Decimatores teneantur hebdomada ante Paſcha ipſos agnos ſignare; iique ſignati, ſint eorum periculo & oneri; verba Regulamenti, prout ea refert Forgetius, ſunt: *Que les Dîmeurs ſont tenus compter, marquer & lever le Jeudi, ou autre jour de la Semaine Sainte par chacun an, la Dîme d'iceux Agneaux; & ledit tems paſſé, le Propriétaire ou ſes Fermiers & Commis, pourront compter, nombrer & marquer, pour en cas de mort ſans fraude, en repreſenter & rendre les Peaux à ladite marque, dont le Propriétaire & les Commis qui auront marqué, ſeront crûs par leur ſerment; Que ſi la Dîme des Agneaux étoit levée après ladite Semaine Sainte, ſeront les Dîmeurs tenus païer le ſalaire raiſonnable, pour raiſon de la garde d'iceux Agneaux:* Id eſt, Decimatores teneri ut numerent, ſignent & colligant feriâ quintâ aut aliâ die majoris hebdomadæ annuatim decimas agnorum, quo tempore elapſo liberum erit proprietario, aut ejus villico, aut ei quem commiſerit, numerare & ſignare: ut perire eos contingat, ſine fraude vellera ſignata exhibeat & reddat, ſtabiturque juramento proprietarii, & eorum quos commiſerit, qui ſignaverint vellera. Si verò agnorum decimæ colligerentur poſt dictam majorem hebdomadam tenebuntur Decimatores ſtipendium prout ratio exiget, perſolvere, ratione cuſtodiæ dictorum agnorum.

CAPUT IX.

Quomodo, & coram quo decimæ exigendæ?

1. *Decimæ accipiendæ animi gratitudine, ut ſpirituales Deo oblata hoſtia.*

Digitized by Google

debeat juxta Concordata inter Carolum V, & Epiſcopum Leodienſem.

13. *Quid circa petitorium & poſſeſſorium eadem Concordata ſtatuant.*

14. *Hodie & in Belgio & Gallia poſſeſſorium agitatur coram Conciliis Regiis.*

15. *Quæſtio ſuper decimis* inſolitis *agitanda coram Concilio Regio ex Edicto Caroli V.*

16. *Idem & in Hiſpania & Gallia obtinet.*

17. *Cur hodie rarò admodum materia decimarum agitetur coram Judice Eccleſiaſtico.*

18. *Quomodo Judex ſæcularis procedere debeat, dum poſſeſſio eſt dubia.*

19. *Decimæ ſunt onera fructuum; & iis non excreſcentibus decima non debentur*

20. *Poteſt proprietarius fundum ſuum* incultum *permittere.*

21. *Poteſt in fundo ſuo ſeminare fructus non decimabiles; licet ſoliti fuiſſent ſeminari decimabiles.*

22. *Decimator ſimili caſu nullas decimas prætendere poteſt.*

23. *Nonnunquam ex æquitate hæc libertas reſtringi poteſt officio judicis.*

24. *Onus decimarum non ſolutarum non ſequitur* novum *fundi poſſeſſorem.*

25. *Decimæ uno anno non petitæ altero anno peti non poſſunt.*

I. SI populus inducendus ſit, ut decimas liberali ac grato animo, & ſincerâ in Deum pietate offerat, uti capite præcedenti notavimus; indubiè & ipſi Eccleſiaſtici ſuo exigendi modo oſtendere debent, quod non avaritiæ aut cupiditatis ſpiritu; ſed tamquam ſpirituales Deo oblatas hoſtias, cum quadam animi gratitudine decimas recipiant.

II. Imprimis itaque in hac decimarum exactione obſervandum à Decimatoribus, præſertim Eccleſiaſticis, ne cum fidelium ſcandalo, nimio rigore decimas à populo, interdum ſat inope, & gravato, exigant. Temporalia enim potius perdenda ſunt, quàm nomen Dei propter noſtras exactiones blaſphemetur, & proximi ſcandalizentur, inquiebat Joannes Molanus Canonicus ad ſuos Concanonicos in Oratione De *defendendis Decimis cap.* 12. additque: " Fœda nimirum eſt macula avaritiæ in hominibus Eccleſiaſticis, maximeque eos liberales eſſe decet. Unde Paulus Apoſtolus non poterat tuta conſcientia neceſſaria vitæ à Corinthiis exigere, non quod ea contra juſtitiam, ſed contra charitatis debitum exegiſſet.

III. Notat quoque ibidem Molanus, " quod Canonici quidam nimio rigore urgeant ſemper, ſe *juraſſe* defenſionem jurium Eccleſiæ ſuæ: ac proinde nihil unquam de jure decimarum ex quacumque cauſa remittere volunt. Quibus à doctioribus & prudentioribus confratribus dicendum eſt, eos ex vi juramenti non obligari ut extremo jure in decimis defendendis utantorqueant?

V. Cæterùm, cum decimæ hodie non ut merè voluntariæ oblationes & eleëmoſynæ ſolvantur; ſed ad illas ſolvendas populus ex *juſtitia* teneatur, non dubium, quin malevoli refractarii ad ſolutionem earum cogi poſſint: ipſique decimatores tam Eccleſiaſtici, quàm laici decimarum ſolutionem juridicè urgere queant; & ſubinde teneantur.

VI. Imo refractarios ad earum ſolutionem & per cenſuras Eccleſiaſticas conſtringi poſſe in jure cautum eſt.

Legitur *lib.* 2. *Capitular. Regum Francorum cap.* 38. " Qui decimas pro crebris admonitionibus & prædicationibus Sacerdotum dare neglexerint, *excommunicentur.* Et in *cap.* 5. *h. t. De Decimis*, mandat Cantuarienſi Archiepiſcopo Alexander III. ut Parochianos, ſi opus fuerit, ſub *excommunicationis* diſtrictione compellat, ut de proventibus molendinorum, piſcariarum, fœno, & lana, decimas Eccleſiis, quibus debentur, cum integritate perſolvant. Idipſum mandatur in *cap.* 15. & 21. *h. t. eod.* aliiſque Juris textibus.

VII. His inſiſtens Synodus Trident. *Seſſ.* 25. *cap.* 12. *De Reform.* " præcipit omnibus cujuſcumque gradus & conditionis ſint, ad quos *decimarum* ſolutio ſpectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, inpoſterum Cathedrali, aut quibuſcumque aliis Eccleſiis, vel perſonis, quibus legitimè debentur, integrè perſolvant. Qui verò eas aut ſubtrahunt, aut impediunt *excommunicentur*; nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſolvantur.

VIII. Verùm, cùm Synodus Tridentina eadem Seſſione *cap.* 3. ſatis inſinuet, in cauſis præſertim civilibus, ad excommunicationis, cenſurarumque inflictionem non eſſe procedendum, quando executio realis vel perſonalis aliter haberi poteſt, mores Belgii vix admittunt, ut laici decimas ſolvere renuentes per cenſuras Eccleſiaſticas compellantur; aut ob earum non ſolutionem excommunicari poſſint; eo quod alia paſſim media ſint, quibus ad ſolutionem cogantur.

IX. Refert Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 32 §. 54. quod cùm hîc ageretur de publicatione Synodi Tridentinæ, eumque in finem Decreta reformationis ad Concilia Regia per Belgii Gubernatricem nomine Regis Philippi II. revidenda fuiſſent miſſa; quod ad citatum *Caput* 12. quo præcipitur, ut unuſquiſque decimas quas debet, integrè perſolvat, & qui eas ſubtrahunt aut impediunt, excommunicentur, " notarint Brabanti, tractus complures in hac regione à decimarum præſtatione eſſe exemptos privilegio aut præſcriptione, & nominatim Regiam Majeſtatem ab hoc onere immunem agere. Deinde non eſſe hîc uſitatum, cenſuris vel excommunicationibus cogere reluctantes ad decimarum præſtationem, quæ nec per Canones, niſi pro rebus gravioribus irrogari poſſunt. Solere hic jure agi contra fruſtratores decimarum in Conciliis Provincialibus.

Simi-

Digitized by Google

» ſonam conveniatur, ratione bonorum merè Eccleſia-
» ſticorum, ut puta decimarum vel oblationum, vel ra-
» tione bonorum (ut prædicitur) amortizatorum, po-
» terit laicus in jus trahi coram Officiali, vel judice ſæ-
» culari. Ita quod talis quæſtio erit mixti fori. Si
» verò eadem perſonali actione laicus per Clericum
» conveniatur, ex contractu, ratione aliorum bono-
» rum, ad Eccleſiam ſpectantium, non amortizatorum,
» ut ſuprà, actor ſequetur forum rei, nec de talibus
» cauſis ſe poterunt Eccleſiaſtici judices intromittere.
» Si autem laicus invitis dominis, videatur deſtructuaſſe
» bona merè Eccleſiaſtica, vel amortizata, ut ſuprà, ſine
» aliquo contractu præambulo, poterit coram judice Ec-
» cleſiaſtico, vel ſæculari conveniri.

XIII. Deinde §. 13. decernitur, quod in cauſis merè Eccleſiaſticis, ut puta *decimarum*, judex Eccleſiaſticus, etiam contra *Laicos* poterit cognoſcere in *petitorio*.

Quoad poſſeſſorium ſtatuitur in dictis Concordatis *titulo* 4. quod per modum proviſionis " poſſeſſorium recu-
» perandæ & retinendæ quæſtio & cognitio ſpectabit ad
» judices ſæculares privativè, ſive agatur de poſſeſſorio
» Beneficiorum, decimarum, Juriſpatronatus, vel alio-
» rum jurium, & quæſtio in poſſeſſorio ſuſpendet peti-
» torium, niſi quæſtio petitoria eſſet conteſtata coram ju-
» dice ſpirituali contra intentantem poſſeſſorium.

Subditur autem §. 2. " Interdictum verò adipiſcendæ
» poſſeſſionis judici Eccleſiaſtico relinquitur.

XIV. Hodie in Belgio, in Gallia, Hiſpania, aliiſque multis Provinciis poſſeſſorium decimarum tractari apud judices Regios notiſſimum eſt, & quotidiana praxis probat; notantque paſſim Pragmatici, quos citat Covarruvias *Pract. quæſt. cap.* 35. Vide etiam Carolum Fevretium De Abuſu *libi* 6. *cap.* 1. & Broudæum ad Loüetium *litt. B. num.* 11. & *litt. D. num.* 19.

XV. Edictum Caroli V. anni 1520. quo vetat *inſolitas* decimas exigi (de quo actum ſupra *cap.* 2.) cognitionem novarum decimarum, puta an ſit nova ſpecies, an ſolvi ſolita quæ exigitur, attribuit Conciliis Provincialibus Regiis; inhibendo omnibus judicibus Eccleſiaſticis cujuſcumque auctoritatis ſint, eam ob cauſam quemcumque Laicum citandi, aliumque actum juridicum exercendi, prout latius in citato Edicto videri poteſt. Notatque Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 1. §. 11. " hîc agi *de facto* non de jure; an ſcilicet ſint no-
» væ ſpecies, an ab annis 40. retro ſint ſolutæ; an de-
» nique Eccleſia ſit, fueritque in poſſeſſione eas recipien-
» di & colligendi. " Deinde monet, " quod juriſdictio
» hæc & cognitio quoad novas decimarum ſpecies per
» Concordata Brabantiæ ſit confirmata, *Tit. de Juriſ-*
» *dict.* 3. §. *in cauſis* 13. *verb. Ordinatione tamen Prin-*
» *cipis ſuper modo decimarum ſolvendarum edita, in ſuo*
» *robore durante.*

Inita ſunt hæc Concordata anno 1541. adeoque vigin- rum ſolutionem non *jus* ipſum decimandi negare; ſed tantum poſſeſſionem vel conſuetudinem eas ex tali ſpecie, aut in tali quota & modo ſolvendi, etiam vix quæſtio ſuper earum ſolutione coram judice Eccleſiaſtico agitatur: ſolentque Laici non coram judice Eccleſiaſtico; ſed Regio evocari, & ad earum ſolutionem compelli.

XVIII. Cæterum, dum judex Laicus de ſolo poſſeſſorio decimarum cognoſcit; & quæſtio de *quota* decimarum incidat, dicit Antonius Faber in Codice *lib.* 1. *tit.* 2. *Definit.* 63. " quod judex ſicuti de ſola poſſeſſione po-
» teſt cognoſcere, ita quotam illam demum præſcribere
» poteſt, quam præſtari ſolitam videt ex concludentibus &
» indubitatis probationibus. Sin minus ei liqueat de quo-
» ta certa, nihil aliud ſupereſt quod facere poſſit, niſi &
» formam juris ſequatur.

Deinde addit: " Nec movere illum debet, quod per-
» peram judicaturus videatur, ſi Parochum tueatur in
» quaſi poſſeſſione decimæ exigendæ, qui numquam in
» ea poſſeſſione fuerit, quique longè minorem, licet dif-
» formem quotam à Parochianis accipere ſolitus probe-
» tur. Nam quod pertinet ad jus exigendarum decima-
» rum ad formam juris, ſemper Eccleſia poſſidet quam-
» diu contraria poſſeſſio nulla eſt, cujus ratio, defectu
» probationum in judicando haberi poſſit. *Ita tractatum*
» *eſt* in cauſa R. Antonii de la Rouaire Parochi & Paro-
» chianorum de Greiſy 13. kal. Januarii 1593.

Quod in quæſtione circa determinationem *quotæ* reſolvit hîc Antonius Faber, idipſum & in aliis quæſtionibus, ubi de excludendo Decimatore jure communi fundato agitur, obſervandum eſſe, non difficile eſt intelligere.

XIX. In exactione & petitione decimarum illud quoque obſervandum, eas non poſſe peti niſi de fructibus excretis; ſive jus decimarum non eſſe onus fundorum, ſed fructuum. Hinc nullis fructibus excreſcentibus, etiam decimæ prætendi nequeunt: tametſi etiam per negligentiam proprietariorum aut colonorum factum eſſet, quod fructus nulli, aut minus valentes excreti & collecti eſſent.

XX. Imò ipſe proprietarius fundum ſuum *incultum* relinquere poteſt; neque à Parocho aliove Decimatore ad excolendum aut ſeminandum adigi poteſt; uti rectè monet Grimaudet *De Decimis lib.* 3. *cap.* 3.

XXI. Additque Grimaudetius: Curatus enim non eſt dominus, nec jus habet in fundos, ratione cujus poſſit impedire poſſeſſorem, ne re ſua pro libitu utatur; mutetque fundum ſuum ſolitum ſeminari granis decimabilibus, in aliam ſpeciem culturæ, è qua decima non ſolet ſolvi, puta in pratum, ſylvam, aut ſtagnum.

XXII. Hoc enim caſu decimator nihil prætendere poteſt, nihilque juris habet. Jus enim ad decimas tantùm prætendere poteſt, quando fructus decimabiles excreverunt: quia decimæ ex fructibus, non autem ex fundis deben-

Digitized by Google

non fuerunt, ſequenti anno duplices peti nequeunt; imo pro anno illo quo petitæ non fuerunt, remiſſæ habentur. " Decimæ quamvis in annos ſingulos debeantur, etiam » citra interpellationem (ait Antonius Faber loco citato » *Definit.* 63.) ſi tamen ſuo tempore petitæ non fuerint, » poſtea pro annis præteritis peti non poſſunt quaſi ta- » cito judicio remiſſæ." Et ita à Senatu Sabaudiæ judicatum dicit anno 1593.

Unde inter regulas in hac decimarum materia in Gallia receptas, & hanc Michael Du Perray in ſuo tractatu De Portione congrua *parte 2. cap. 30. num. 38.* ponit, quod decimæ præteritorum annorum non petantur. Verba ejus ſunt: *C'eſt auſſi une maxime très-conſtante que les Dîmes ne tombent pas en arrerages, & l'on n'en peut point demander pluſieurs années: les Dîmes ſe païent ſur le champ, étant deſtinées à la nourriture des Miniſtres du Seigneur qui ſervent à l'Autel, ils ſont préſumez de les avoir priſes. Jugé par Arreſt du 13. Décembre* 1671. Id eſt: Axioma certiſſimum eſt decimas non obſtringi æris alieni reliquiis, nec plurium annorum decimas exigi fas eſſe. In ipſo temporis articulo ſolvuntur decimæ, cum alimentationi ſervorum Dei qui altari miniſtrant, deputentur, quibus ipſos gaviſos eſſe præſumitur. Ita judicatum Senatuſconſulto die 13. Decemb. 1671.

CAPUT X.

De Oblationibus.

1. *Quid oblatio generaliter ſumpta?*
2. *Quid apud Canoniſtas nomine oblationis veniat?*
3. *In quo præcipuè oblationes à decimis diſtinguantur?*
4. *Vulgus tantum pro oblationibus habet inter Miſſarum ſolemnia offerri ſolita.*
5. *Hæc acceptio vulgaris nimis conſtricta.*
6. *Oblationes debent eſſe voluntariæ.*
7. *Omnes proventus Eccleſiæ juri communi cedunt Eccleſiæ parochiali.*
8. *Eccleſiæ parochiali de jure communi competunt oblationes.*
9. *Etiam factæ ad imaginem extra templum parochiale.*
10. *Item quæ fiunt Sacerdoti celebranti in Sacello intra limites Parochiæ.*
11. *Similiter quæ fiunt tempore Jubilæi, vel anno ſancto &c. in Eccleſia Cathedrali ſpectant ad Archipreſbyterum, non autem ad Epiſcopum.*
12. *Competunt Vicario perpetuo excluſo Paſtore primitivo.*
13. *Hactenus dicta procedunt jure communi.*
14. *Ex conſuetudine & voluntate offerentium poſſunt oblationes aliis competere.*
15. *Si conſtet de voluntate offerentium ceſſat jus commune.*
16. *Oblationes collectæ per Magiſtros fabricæ, menſæ Sancti Spiritus, aliosve ſimiles non ſolent cedere Parocho.*

18. *Quo titulo laicis poſſit competere adminiſtratio oblationum.*

I. OBlatio generaliter ſumpta, idem ſonat, quod alicujus rei non petitæ ſpontanea largitio. Quæ ſi homini fiat, *Donatio* dicitur; ſi Deo, magis propriè *Oblatio*: quia cùm Deo, utpotè omnium Domino nihil dari queat; maluerunt Canones eam largitionem *Oblationem* vocare.

Oblatio ita generaliter ſumpta comprehendit & oblationes ſtrictè dictas, & decimas, primitias & quidquid à fidelibus in uſum Miniſtrorum Eccleſiæ Deo conſecratur.

II. Verùm, modo loquendi Canoniſtis uſitato, oblationes à Decimis diſtinguuntur, vocanturque *oblationes* quæ à fidelibus vel ad Altare, vel etiam extra Altare *ultrò & voluntariè* citra ullam in quantitate aut ſpecie determinationem, Deo vel Eccleſiæ dantur.

III. Itaque in hoc præcipuè Decimæ ab oblationibus diſcernuntur, quod decimæ partim ex jure, partim ex conſuetudine ſoleant eſſe determinatæ ad certam quotam, & ſpeciem; nec earum determinatio, & ſolutio Fidelium laicorum voluntati & libertati ſit relicta: ècontra verò, *oblationum* tam quoad quotam, quàm quoad ſpeciem determinatio à nutu & beneplacito offerentium dependere conſueverit.

IV. Vulgari hodierno loquendi uſu, oblationum nomine ferè dumtaxat veniunt illa, quæ ad manum Sacerdotis inter Miſſarum ſolemnia offerri conſueverunt, de quarum uſu & origine actum eſt ſupra *tit.* 5. *cap.* 4.

V. Equidem dubitari nequit, quin plura alia quæ hodie à populo offeruntur ſint revera *oblationes*, & nomine *oblationum* veniant, prout etiam à decimis & primitiis diſtinguuntur; ut puta quæ poſt adminiſtrata Sacramenta; aut in purificatione mulierum ſimilibuſque functionibus Paſtoralibus populus offerre ſolet; & quæ etiam in truncis ad colligendas eleemoſynas populi expoſitis ponuntur; aut Matriculariis ſive Magiſtris Fabricæ, vel menſæ S. Spiritus juxta morem in pleriſque Belgicis Eccleſiis receptum, circumeuntibus per Eccleſiam, dantur; vel etiam alio modo in uſum Eccleſiæ aut pauperum: v. gr. in Eccleſiis Ruralibus, in carnis, ovorum, butyri, aut alterius edulii ſpecie ipſis exhibentur: item illa quæ à viſitantibus certa Oratoria vel Sacella, in quibus Imagines vulgò Miraculoſæ, vel Sanctorum Reliquiæ quieſcunt, ibidem vel in, vel extra Altare offeruntur: quæ omnia nomine *oblationum*, ex modo loquendi SS. Canonum & Canoniſtarum veniunt.

VI. Oblationes, præſertim in adminiſtratione Sacramentorum aliave functione Paſtorali dari conſuetas, planè voluntarias & liberas eſſe debere oſtenſum eſt ſuprà *tit.* 1. *cap.* 3. ibique probatum, omninò vetitum eſſe, quidquam directè vel indirectè pro hujuſmodi functionibus ſtipulari; ſed dumtaxat permitti, ut accipiantur quæ *ultrò & liberaliter*

annæret, nec ad Epiſcopum ſpectare, ſed ad parochialem Eccleſiam, ſeu illius Rectorem, poſt alios Canoniſtas tradit Fagnanus ad citatum capitulum 9. hancque eſſe communem Doctorum concluſionem aſſerit ex Socino; " quam, » ait, etiam ſæpius ſecuti ſunt Domini de Rota: ubi hæc » ſententia, licet fuerit olim controverſa, tamen hodie » dicitur eſſe receptiſſima.

Procedit quoque hæc concluſio in oblationibus factis Imagini exiſtenti in aliqua Capella ſeu Oratorio intra limites Parochiæ; ut ſcilicet oblationes illæ non cedant Capellæ, ſed Eccleſiæ Parochiali; quemadmodum poſt Abbatem aliosque veteres Canonum Interpretes docet Fagnanus loco citato *num.* 24. & Barboſa de Officio Parochi *cap.* 24. *num.* 22. qui & addunt, id etiam procedere, licet oblationes eſſent factæ in Capellis, ubi eſſent erecta diſtincta Beneficia: " quia nihilominus Parochiali Eccle» ſiæ, & Parocho, non Capellis aut earum Capellanis » oblationes cedunt.

X. Quinimò licet oblationes offerantur celebranti Capellano, aut alteri Sacerdoti in Sacello intra vel extra Eccleſiam Parochialem; ſed tamen intra limites Parochiæ, nihilominus cedunt Parocho, non Preſbytero celebranti: " Nam oblationes faciunt Parochiani, ait Fa» gnanus, propter adminiſtrationem Sacramentorum.

XI. Eodem fundamento, " oblationes quæ fiunt tem» pore Jubilæi vel anno ſancto in Eccleſia Cathedrali (ait » Barboſa loco citato *n.* 27.) ſpectant ad Archipreſbyterum » ejuſdem Eccleſiæ, non autem ad Epiſcopum: nam cum » Archipreſbyter habeat curam animarum & Sacramen» torum adminiſtrationem, habet per conſequens de jure » communi fundatam intentionem ad omnes oblationes, » idque privativè ad Epiſcopum. " Hæc Barboſa poſt plures ibidem allegatos Doctores.

XII. Cùm ergo oblationes, uti & decimæ, principaliter dari præſumantur in uſum & ſuſtentationem Sacerdotum curam ſpiritualem populi offerentis ſuſtinentium, conſequens eſt oblationes de jure communi potius Vicario *perpetuo*, quàm Paſtori *primitivo* adjudicandas eſſe. Cura enim ſpiritualis populi integra & ſolida eſt penes Vicarium *perpetuum*; adeò ut quoad eam curam Vicarius *perpetuus* nomine, non re à vero Parocho diſtinguatur. Penes verò Paſtorem *primitivum* nihil de cura animarum eſt; ſed ſolo penè nomine *Paſtor* dicitur; uti latius oſtendetur titulo ſequenti.

Refert quidem Renatus Choppinus *lib.* 2. *De ſacra polit. tit.* 7. *num.* 15. Parlamentum Pariſienſe cenſuiſſe in receptione oblationum, Paſtorem primitivum, Vicario ejuſdem Eccleſiæ eſſe præferendum; ſed monet Franciſcus Pinſonius tract. *De Beneficiis parte* 3. §. 2. " illud Decre» tum Curiæ non definitiva ſanctione pronuntiatum, ſed » interim & pendente deciſione appellationis tamquam » ab abuſu ab ipſo Vicario interpoſitæ à ſententia Offi-

XIV. Sicuti enim communi conſenſu Canoniſtarum receptum eſt, oblationes, attento jure communi ad Parochum ſpectare; ita quoque receptum eſt, oblationes vi conſuetudinis, privilegii alteriuſve tituli, & præcipuè ex voluntate offerentium, poſſe ad alios, quàm Parochum pertinere.

XV. Hinc infert Cardinalis De Luca *Diſcurſu* 19. *De Decimis*: " Ubi expreſsè vel etiam adminicularìter & » conjecturaliter conſtat de voluntate facientium oblatio» nes & eleemoſynas, ut ipſi Eccleſiæ ſeu certis uſibus » applicari debeant, non autem ut ipſe Rector impingue» tur, atque in privatos uſus privatamque utilitatem » convertat, tunc abſque dubio illa voluntas ſervari de» bet; eaque cuicumque juris diſpoſitioni prævalet.

XVI. Ex hac veriſimili offerentium voluntate, oblationes quæ colliguntur, etiam in ipſis Eccleſiis Parochialibus per magiſtros Fabricæ ſive Æditutos, vel Magiſtros menſæ S. Spiritus, alioſve Magiſtros ſeu Intendentes alicujus domus pauperum, aut orphanotrophii, vel Sacelli, aut Altaris, non cedunt Parocho, ſed Fabricæ, pauperibus, Sacello, aut Altari, in quorum reſpectivè uſum ſciuntur à Magiſtris illis, aut Intendentibus peti & colligi.

XVII. Similiter, quæ offeruntur in menſis aut truncis ad recipiendas oblationes in certum uſum expoſitis, indubie in eum uſum cedunt. Cum enim populus ſciat, eum in finem menſas, aut truncos eſſe expoſitos, oblationes ſuas in menſas illas aut truncos conjiciendo, aut reponendo, ſat ſignificat, eas velle uſui deſignato applicari.

XVIII. Eodem ex capite, uſu ubique penè receptum, ut oblationes notabiles & frequentes quæ fiunt ad imagines vel reliquias alicujus Sancti, ob miracula vera, vel putativa, cedant Sacello ſive Oratorio in quo imago vel reliquiæ requieſcunt: Omninò enim probabile eſt (in» quit Cardinalis De Luca loco citato *num.* 11.) quod po» pulus pro gratiis acceptis, vel ſperatis, ad illam imagi» nem recurrendo cum eleemoſynis & oblationibus, id » agat animo donandi ipſi imagini, & frequentiùs ut ſum» ptuoſa Eccleſia conſtruatur, ac dotetur, & exornetur, » non autem ad donandum Parocho, vel Epiſcopo ſeu » alteri Prælato ad privatam utilitatem.

XIX. Si oblationes fiant in Sacello quod habet ſpeciales Mamburnos ſeu Magiſtros, qui curam Fabricæ, & ornamentorum habeant; itemque curam ut Divina ibidem Officia agantur, oblationes illæ de conſuetudine non Parocho, aut Eccleſiæ Parochiali, ſed ipſi Sacello, ex conjecturali offerentium voluntate, cedere ſolent; præſertim quæ extra altare offeruntur.

Cum enim noverit Populus, Magiſtros ſive Mamburnos aut Intendentes iſtorum Sacellorum colligere eleemoſynas ſive oblationes in uſum Sacellorum, populus offerendo, præſumitur offerre ad intentionem colligentium.

XX. Quin & conſuetudo ferè univerſalis habet, ut obl-

Digitized by Google

qua cedit Fabricæ; aut interdum Canonicis, aut aliis, qui Paſtores primitivos ſe vocant.

XXII. Hæc omnia conformia ſunt iis, quæ de oblationibus leguntur in Synodo Namurcenſi ſub Engelberto Deſbois anno 1639. *tit.* 17. "Oblationes quæ fiunt in Eccleſiis parochialibus & Capellis in iiſdem conſtructis, ad eos pertineant, qui hactenus illas ex antiqua conſuetudine perceperunt. Et ubi conſuetudine nihil introductum eſt; Paſtor ſolus habeat oblationes quæ fiunt ad majus Altare, & ad Altaria dictarum Capellarum non habentium mamburnum particularem. Si quæ verò dictarum Capellarum mamburnum habent, oblationes ſoli Capellæ cedant, quemadmodum etiam Confraternitatibus Confraternitatum oblationes, illis exceptis, quæ offeruntur in altari ad manus celebrantis tempore Miſſarum, quæ erunt Paſtoris.

XXIII. Itaque quæ de jure Parochorum ad oblationes hactenus dicta ſunt, obtinent dumtaxat, quando non conſtat quem in uſum offerentes velint ſuas oblationes impendi; aut ſaltem non conſtat, eos velle illas impendi in alium uſum, quàm Parochi, aut Eccleſiæ Parochialis.

Si verò nec circumſtantiæ determinent uſum, cui veriſimiliter offerentes ſuas oblationes velint applicari; ſed ſimpliciter ad honorem Dei, idque ex quadam recepta offerendi conſuetudine offerant; uti plerumque contingit in oblationibus, quæ fiunt in Officiis defunctorum; item in oblationibus quæ fieri ſolent ad manum celebrantis in feſtis ſolemnioribus, his & ſimilibus caſibus, Parochus de jure communi habet fundatam intentionem ad oblationes; & niſi oſtendatur conſuetudo aut privilegium, aliuſve legitimus titulus contrarius, oblationes integræ Parocho competunt.

XXIV. Tametſi oblationes ex voluntate veriſimili

Neque inconveniens eſt, ut harum adminiſtratio ſit penes Laicos, quoniam iſta, uti notat De Luca loco citato, "non dicitur adminiſtratio iſtius juris ſpiritualis, cujus laici ſunt incapaces, & de qua adminiſtratione loquuntur S. Canones; dum illa conſiſtit in ipſo formali regimine, vel rectoria Eccleſiæ, vel Capellæ, cum adminiſtratione Divinorum, illorumque actuum ſpiritualium explicatione, qui non niſi Eccleſiaſticis perſonis conceduntur, Laicis autem interdicuntur; ſed agitur de adminiſtratione temporali, prout *facti* eſt, qualis eſt, cuſtodia tam ſupellectilis, quàm bonorum temporalium, eorumque cura eſt, & œconomica adminiſtratio, ne diſſipentur, ſeu in alios uſus convertantur.

XXVII. Hactenus De Luca; qui ibidem variis exemplis oſtendit, ubique uſu eſſe receptum, ut etiam cuſtodia Sacrarum Reliquiarum, aliarumque Imaginum & oblationum quæ ad eas conferri conſueverunt, Laicis in quibuſdam Capellis aut Confraternitatibus committatur: quia hîc agitur ſolummodo de adminiſtratione œconomica & merè temporali; quæ verſatur v. g. circa veſtimenta & vaſa ſacra, ut bene cuſtodiantur; oblationes & proventus in uſus Capellæ, Altaris, aut alium, in quem ex voluntate offerentium deſtinatæ ſunt, fideliter impendantur; nequaquam verò ut in uſum laicorum cedant, quod Sacris Canonibus vetatur, eoſque oblationum eatenus percipiendarum incapaces declarant.

XXVIII. Unde Joannes Tournetius in ſuis Arreſtis *litt. O. cap.* 4. monet pro certo & indubitato eſſe tenendum, Laicos nihil poſſe prætendere ad oblationes, quæ fiunt in Eccleſiis vel Capellis, niſi ſint Matricularii, Magiſtri fabricæ, aut Intendentes: eo quod hæc eorum qualitas ſufficienter tunc oſtendat, eos non recipere oblationes in uſus proprios, ſed in uſum Eccleſiarum, fabricæ, Confraternitatum, &c. quarum procurationem agunt.

TITULUS XXXIV.

De Portione Congrua Parochorum.

CAPUT I.

De Origine Paſtorum primitivorum, Vicariorum perpetuorum, & Portionis congruæ.

1. *Olim laici non tantùm res temporales Eccleſiæ, ſed & ipſas Eccleſias ſibi vindicarunt.*
2. *Diſtinguebant inter Eccleſiam & Altare.*
3. *Hanc diſtinctionem deplorat & improbat S. Abbo Abbas Floriacenſis.*
4. *Eccleſiis per laicos ad Monaſteria & Capitula devolutis cœperunt & ipſa hac diſtinctione uti.*
5. *Ut poſſent ſibi temporalia retinere, & aliis curam ſpiritualem demandare, Epiſcoporum conſenſum adhibebant, mediante aliquo cenſu.*
6. *Cenſus hic vocatus* redemptio Altarium, *ab uſu fundorum deducta.*
7. *Decretum Synodi Claromontanæ contra hanc* Altarium redemptionem.
8. *Decretum hoc permittit Monaſteriis Eccleſias Parochiales retinere, quas* longo *tempore poſſederunt.*

9. *Eodem*

Digitized by Google

18. [illegible] generale Lateranenſe.

19. *Abuſus præficiendi Vicarios* amovibiles *tempore Concilii Tridentini adhuc vigebat.*

20. *Decretum Synodi Tridentinæ de præficiendis Vicariis* perpetuis.

21. *Synodus Tridentina vult præfici Vicarios* perpetuos, *niſi pro bono Eccleſiarum aliud Ordinariis videatur.*

22. *Etiamſi Eccleſiæ ſint unitæ quoad ſpiritualia, & temporalia; & licet eſſet contraria conſuetudo* immemorialis.

23. *Edictum Regis Galliæ de Vicariis* perpetuis.

24. *Qui ab hoc Edicto excepti?*

25. *Vicarii perpetui non poſſunt amoveri, licet etiam moriatur Principalis.*

26. *Vicarii perpetui non ſunt à Principalibus in ſuis titulis dependentes.*

27. *Vicaria perpetua eſt verum Beneficium Parochiale.*

28. *In Vicarium perpetuum tranſit integra cura animarum; & non niſi nomine tenus eſt Vicarius.*

29. *Abbates, Canonici, aliique poſſidentes Eccleſias unitas & datas Vicariis* perpetuis, *tantùm ſunt nomine tenus Paſtores.*

30. *Cur dicantur Paſtores* primitivi.

31. *Jus primitivorum Paſtorum non attingit curam animarum.*

32. *Tantùm concernit temporalia, aut jura honorifica.*

33. *Aliqua jura honorifica quæ ipſis competere poſſunt.*

34. *In Belgio ſimilia jura quibuſdam Eccleſiis competunt.*

35. *Jus nominandi Vice-Paſtorem, Cuſtodem, Concionatorem, &c. interdum iiſdem competit.*

36. *In his turbandi non ſunt, dum ſine præjudicio curæ animarum Vicario incumbentis iis utuntur.*

37. *Canones volentes Eccleſiis provideri de Vicariis perpetuis, ſtatuerunt eis dandam ſuſtentationem ex bonis Eccleſiæ.*

38. *Hinc origo Portionis congruæ.*

I. TITULO præcedenti *capite* 3. oſtendimus, quod ſæculo VIII. & ſequentibus decimæ paſſim à laicis fuerint occupatæ, vel etiam *in feudum* conceſſæ; quin & illud conſtat, quod non tantùm decimas aliaſque res temporales ſibi attribuerent; ſed etiam ipſas Eccleſias & *Altaria* ſibi vindicarent; eaque & jure hereditario ad hæredes tranſmitterent: ipſique hæredes Altaria ſive Eccleſias in tot partes dividerent, quot erant hæredes; ita ut pro numero hæredum, etiam plures Preſbyteri qui Eccleſiis deſervirent, inſtituerentur: Imò non ſecus ac res temporales venum exponerentur.

Hinc illud S. Agobardi Archiepiſcopi Lugdunenſis libro *De Diſpenſatione rerum Eccleſ. cap.* 15. " Nunc non

» quædam jumenta, comparati jumentis inſipientibus;
» utraſque aliquando venales proponimus, propoſitas ab
» aliis emere non formidamus. Eſt etiam alius error gra-
» viſſimus, quo fertur *Altare* eſſe Epiſcopi, & *Eccleſiam*
» alterius cujuſlibet domini: cum ex domo conſecrata &
» altari unum quoddam fiat, quod dicitur Eccleſia; ſicut
» unus homo conſtat ex corpore & anima. Videte æquiſſi-
» mi Principes, quo nos ducit cupiditas, dum refrigeſcit
» charitas.

IV. Dum autem ſucceſſu temporis è laicorum manibus, Eccleſiæ ad Monaſteria & Canonicorum Collegia pervenerunt; atque illis tam quoad temporalia & ſpiritualia incorporatæ; cœperunt quoque nonnulla Monaſteria & Canonicorum Collegia, exemplo laicorum à quibus eas acceperant, *Eccleſiam* ab *Altari* dividere: & Eccleſiam ſeu decimas aliaque jura temporalia ſibi reſervantes, *Altare* ſive ſpiritualium curam Preſbyteris quibuſdam demandare.

V. Ut autem hac auctoritate liberius ac ſecurius uterentur, licentiam committendi curam ſpiritualium alicui Preſbytero, retentis ſibi temporalibus, ab Epiſcopis impetrabant mediante aliquo cenſu pecuniario Epiſcopis præſtando, in *Vicariorum* mutatione, ſeu in mutatione Preſbyterorum illi curæ præficiendorum, in ſignum nimirum recognitionis, quod *Altaria* illa de conſenſu & liberalitate Epiſcoporum tenerent.

VI. Cenſuum illorum penſitatio dicebatur *redemptio Altarium* (uti titulo præcedenti *cap.* 4. notatum eſt) idque, ut apparet, ex uſu feudorum, qui habet, ut Domino directo certa pecunia ſive jus *relivii* ſolvatur, quoties novus vaſallus inveſtitur.

VII. De hac Altarium redemptione extat ſub nomine Urbani II. Decretum apud Gratianum *Cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *Can.* 4. " Quæſitum eſt de Epiſcopis qui Altaria Mona-
» ſteriis data frequenter redimi compellebant pecuniâ:
» quia quidem Simoniacæ pravitatis uſus in Galliarum
» partibus jam diutius inolevit, ut Eccleſiæ, vel decimæ
» (quæ vulgari vocabulo apud eos *Altaria* nuncupantur)
» Monaſteriis datæ, ſæpius ab Epiſcopis ſub palliata ava-
» ritia vendantur: mortuis nimirum, ſeu mutatis cleri-
» cis, quos perſonas vocant. Nos auctore Deo venali-
» tatem omnem tam ex rebus, quam ex Miniſteriis Ec-
» cleſiaſticis propellentes, hoc ulterius fieri auctoritate
» Apoſtolica prohibemus, ſicut etiam Præbendas omnes
» venumdandas interdicimus. Porrò quæcumque altaria,
» vel decimas ab annis triginta & ſupra, ſub hujuſmodi
» redemptione poſſediſſe Monaſteria noſcuntur, quietè
» deinceps, & ſine moleſtia qualibet eis poſſidenda fir-
» mamus. Salvo utique Epiſcoporum cenſu annuo, quem
» ex iiſdem altaribus habere ſoliti ſunt.

Ad hunc Canonem notant Correctores Romani: " In
» ſummis Capitulorum Concilii Claremontenſis habiti Al-
» verniæ *cap.* 6. hæc leguntur, quæ ad caput hoc ſpectare

» viden-

byteros, qui curam animarum ſuſtinerent; temporalibus ſibi retentis.

X. Hæc tamen privilegia ita concedebantur, ut hos Preſbyteros ſine Epiſcoporum conſenſu inſtituere non poſſent; illique Preſbyteri de cura animarum Epiſcopis, de temporalibus autem ipſis Abbatibus rationem exhiberent: quemadmodum apud Gratianum *Cauſ.* 16. *q.* 2. *Can.* 6. declarat dicta Synodus Claremontana: " Sanè » quia Monachorum quidam Epiſcopis jus ſuum auferre » contendunt, ſtatuimus, ne in Parochialibus Eccleſiis, » quas tenent, abſque Epiſcoporum conſilio Preſbyteros » collocent; ſed Epiſcopi Parochiæ curam cum Abba» tum conſenſu Sacerdoti committant: ut ejuſmodi Sa» cerdotes de populi quidem cura Epiſcopis rationem » reddant: Abbati vero pro rebus temporalibus ad Mo» naſterium pertinentibus debitam ſubjectionem exhi» beant: & ſic ſua cuique jura ſerventur.

Apud Gratianum dein additur ex eadem Synodo: " In » Parochialibus Eccleſiis Preſbyteri per Epiſcopos inſti» tuantur, qui eis reſpondeant de animarum cura, & his » quæ ad Epiſcopum pertinent.

XI. Senſum hujus Decreti eſſe, quod Monaſteria & Capitula haberent præſentationem Preſbyterorum, qui Eccleſias Parochiales in ſpiritualibus regerent; Epiſcopis autem competeret eorumdem Presbyterorum approbatio & inſtitutio, ex ipſo Decreto haud obſcurum eſt; ipſeque Urbanus II. qui huic Synodo præfuit, clariùs expreſſit in Epiſtola ad Hugonem Abbatem Cluniacenſem edita in Bibliotheca Cluniacenſi *pag.* 520. in qua inter cætera hæc leguntur: " Liceat quoque vobis ſeu fratri» bus in Eccleſiis veſtris Presbyteros eligere, ita tamen » ut ab Epiſcopis, vel ab Epiſcoporum Vicariis anima» rum curam abſque venalitate ſuſcipiant.

XII. Hic Canon non determinabat, num Presbyteri ad curam ſpiritualem deſtinandi, deberent eſſe *perpetui*; an ſufficeret Presbyterum aliquem conductitium, & ad *nutum amovibilem* præficere.

XIII. Et quidem cum Presbyteri illi conductitii & ad nutum amovibiles, magis à Monaſteriis & Capitulis dependerent; atque propterea iis magis complacere ſtuderent, & paucioribus ſubſidiis temporalibus eſſent contenti; maluerunt Monaſteria & Capitula hujuſmodi conductitiis & ad nutum amovibilibus Presbyteris curam animarum demandare.

XIV. Verùm Epiſcopi conſiderabant, quod hi conductitii Presbyteri magis ſtuderent, ut illis, à quibus dependebant, complacerent, quàm ut Parochiam in ſpiritualibus debitè regerent; ac inſuper plurima alia incommoda ex amovibilitate & mutatione Presbyterorum in regimine Eccleſiarum profluerent; quin & hinc contingeret, quod paſſim Eccleſiæ proprio & vero Paſtore & Parocho deſtituerentur.

Quapropter decreverunt, ut juxta veterem diſciplinam unicuique Eccleſiæ Parochiali ſuus proprius & *per-*

» copis Rectores, ſeu *perpetuos* Vicarios, & idoneos vi» ta & ſcientia, ad eaſdem Eccleſias repræſentent; ut ab » eis curam recipiant animarum.

XVII. Et *Can.* 12. generaliter ſtatuit, ut in omnibus Eccleſiis ſit unus *perpetuus* Sacerdos: " Volumus igitur » & diſtrictè præcipimus, ut quælibet Parochialis Eccle» ſia proprium habeat & *perpetuum* Sacerdotem, qui » perſonaliter deſerviat in eadem.

XVIII. Infiniti ſunt Conciliorum Canones, qui idipſum decreverunt, conformiter ad Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. quod voluit, ut ſi Eccleſia Parochialis aliqua annexa ſit majori Dignitati, ut qui eam obtinet nequeat Parochiali Eccleſiæ *perſonaliter* deſervire " in ipſa Eccleſia Parochiali idoneum & *perpetuum* ha» beat Vicarium Canonicè inſtitutum. " *Cap.* 30. *De Prabendis.*

XIX. His omnibus Decretis nequaquam abuſus ille extirpari valuit; adeo ut de *conductitiis* hiſce Sacerdotibus, qui Eccleſiis incorporatis Monaſteriis & Capitulis præficiebantur, ſummopere conqueſti ſint Principes Germaniæ ſub initium elapſi ſæculi; uti patet ex *articulo* 86. inter *gravamina* eorum nomine Adriano VI. exhibita.

XX. Unde Synodus Tridentina huic tandem abuſui efficaciter occurrere volens, ſtatuit *Seſſ.* 7. *cap.* 7. *De Reformat.* " Beneficia Eccleſiaſtica Curata, quæ Cathedrali» bus, Collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, vel Monaſteriis, » Beneficiis, ſeu Collegiis, aut piis locis quibuſcumque » perpetuò unita & annexa reperiuntur, ab Ordinariis » locorum annis ſingulis viſitentur, qui ſolicitè provi» dere procurent, ut per idoneos Vicarios, etiam *per» petuos*, niſi ipſis Ordinariis pro bono Eccleſiarum re» gimine aliter expedire videbitur, animarum cura lau» dabiliter exerceatur.

XXI. Evidens eſt ex verbis Decreti, votum & mentem Concilii fuiſſe, ut Eccleſiis Parochialibus unitis Monaſteriis vel Capitulis, præficeretur Vicarius *perpetuus*; nec non ut Epiſcopi ſolicitè providere procurent, ut per Vicarios *perpetuos* cura animarum exerceatur; nequaquam verò per Vicarios *amovibiles*; niſi in particulari caſu ipſis Ordinariis pro bono Eccleſiarum ita expedire videbitur.

XXII. Decretum hoc habere locum in Beneficiis unitis menſæ quoad ſpiritualia & temporalia, ex mente & verbis Concilii, quod generaliter loquitur, rectè notavit Garcias de Beneficiis *parte* 11. *cap.* 2. *num.* 6. aſſeritque ita S. Congregationem declaraſſe.

Similiter derogaſſe Concilium conſuetudini immemoriali deſerviendi per Vicarios *amovibiles*, notat ibidem *num.* 7. teſtaturque id à S. Congregatione declaratum.

XXIII. Ut Decretum Synodi Tridentinæ plenum ſortiretur effectum anno 1686. Regio Edicto in Gallia cautum fuit, ut omnibus Eccleſiis Parochialibus præficeretur Vicarius *perpetuus*. Verba Edicti ſunt: *Que les Cures qui ſont unies à des Chapitres ou autres Communautez*

Digitized by Google

ou Communauté, quand elles ſont unies à la Manſe Capitulaire, & dont l'union a été confirmée par Lettres Patentes.

Ils ſont auſſi conſervez dans la profeſſion en laquelle ils ſont de faire deſſervir les Cures par des Prêtres AMOVIBLES, *aprouvez par des Evêques & Archevêques, ſi les Cures ſont poſſedées de cette maniere de tems immemorial, auſquelles les Abez & Chapitres preſentent ou conferent, ſelon qu'ils auront le droit de le faire.* Id eſt: Hæ communitates ſunt Canonici Regulares S. Auguſtini, Præmonſtratenſes, Preſbyteri Oratorii & Miſſionum. Senatûs Decreta obtinuerunt quibus jus ſuum priſci uſus aſſeritur, committendi ad Paſtoratus fundatos in Eccleſiis Abbatialibus Communitatis aut Congregationis ſuæ, modò uniti ſint menſæ Capitulari, unioque fuerit confirmata per Litteras patentes.

Servatum eſt inſuper jus poſſeſſionis ipſorum quâ Paſtoratus curant adminiſtrari per Sacerdotes quos amovere poſſint, ab Epiſcopis & Archiepiſcopis approbatos, ſi talis Paſtoratuum poſſeſſio fuerit omni memoria antiquior, ad quos Abbates aut Capitula præſentant, aut conferunt, prout faciendi jus ipſis erit.

XXV. Hi Vicarii *perpetui* ab Epiſcopo inſtituti, non ſecus atque alii Parochi & Beneficiati, eatenus ſunt *perpetui*, ut non poſſint, niſi Canonicè & ſervato juris ordine amoveri. Et uti rectè monet Rebuffus in Praxi Beneficiorum, titulo De *Vicariis perpetuis num.* 15. Vicarius perpetuus removeri non poteſt, etiamſi Rector principalis moriatur.

XXVI. Licet enim hujuſmodi Preſbyteri Parochiis præfecti dicantur *Vicarii*, nullatenus tamen dependent à ſuis Principalibus, quemadmodum mandatarii à mandantibus, aut delegati à delegantibus; ſed titulum habent per ſe ſubſiſtentem; imò, uti ſupra *tit.* 18. *cap.* 1. *num.* 25. dictum eſt, non poteſt inſtitui Vicarius perpetuus, niſi prius per Epiſcopum erecta Vicaria *perpetua*.

XXVII. Vicaria autem *perpetua* eſt verum Beneficium æquè ac verus Paſtoratus; daturque Vicario in *titulum*, uti poſt Rebuffum communi conſenſu tradunt Canoniſtæ: " & jura loquentia in Beneficiis habent locum in Vica» riis perpetuis; etiam illa quæ loquuntur in Parochia» libus, habent etiam locum in his Vicariis," ait Rebuffus *num.* 14. & ſat apertè deciſum eſt in *Clementina unica De Officio Vicarii.* Adde Concilium Toletanum anni 1565. *actione* 2. *Decreto* 24.

XXVIII. Itaque in Vicarios perpetuos transfertur omnis planè cura animarum; eamque æquè ac alii Parochi tenent & exercent jure ſui *tituli*, nec jure delegato, ſed jure ordinario. Itaque non niſi nomine tenus appellantur Vicarii: quod nomen eis adhæſit ex hoc quod Eccleſiæ etiam quoad ſpiritualia unitæ fuerint Monaſteriis, Capitulis aliſve, quæ ſpiritualium illorum curam Preſ-

mulierum, & virorum laicorum competat: uti benè annotat Le Maiſtre *Plaidoyé* 9.

XXXII. Temporalium autem quæ penes primitivos Paſtores remanere ſolent, præcipuè ſolet eſſe decimarum perceptio; ac interdum jura aliqua honorifica, quæ tamen ipſam curam animarum nullatenus attingunt.

Unde Ludovicus XIII. in ſua Ordinatione anno 1629. art. 12. declaravit, quod poſthac Monaſteria, Capitula ſeu Cathedralia, ſeu Collegiata, quibus Eccleſiæ Parochiales fuerunt unitæ, non poſſint prætendere ulla jura in ſupra dictis Eccleſiis niſi *honoraria.* Habetur vol. 2. Actorum Cleri Gallicani.

XXXIII. Conformiter ad hanc Ordinationem anno 1630. judicatum fuit, quod Prior cujuſdam Monaſterii Ordinis S. Benedicti, in qualitate Paſtoris *Primitivi* poſſet in Eccleſia Parochiali, cui Preſbyter ſæcularis in qualitate *Vicarii perpetui* deſerviebat, quatuor anni ſolemnioribus Feſtis Divinum Officium facere, & cum Stola incedere: omneſque oblationes, quæ diebus illis fierent, recipere; ac deinde totius anni decurſu, obtinere primum locum in Choro, & ſupplicationibus, & inhumationibus mortuorum: quibus quandocumque vellet, aſſiſtere poſſet; atque tunc gaudere diſtributionibus, quemadmodum reliqui ejuſdem Eccleſiæ Preſbyteri; hac tamen cautione, quod nec in dictis ſolemnitatibus, nec alio quoquam tempore functionibus ullis Paſtoralibus ſe immiſcere poſſet. Refertur in libro cui titulus: *Conferences des Ordonnances* tom. 1. *lib.* 1.

Similiter anno 1654. per Sententiam Senatus Pariſienſis, Paſtori Primitivo adjudicata fuit facultas cantandi in Eccleſia Parochiali integrum Officium Divinum; unàque percipiendi integras oblationes in feſto Aſſumptionis & Purificationis B. Mariæ, & quatuor aliis præcipuis anni ſolemnitatibus.

XXXIV. Uſu quoque paſſim in Belgio obtinuit, ut Capitula Canonicorum, quædam hujuſmodi jura honorifica, quæ curam animarum non attingunt, in Eccleſiis Parochialibus, præſertim quæ in ipſa civitate ſunt, reſervaverint. Ut exempli gratia, quod certis diebus Vicarii perpetui earum Eccleſiarum debeant accedere ad Eccleſiam Canonicorum, Officio Divino, aut ſupplicationi unà cum ſuo Clero & Cruce aſſiſtere; quibuſdam diebus ad Capitulum accedere, ut monitiones Decani, qui & ipſorum Paſtor ſolet eſſe, excipiant.

XXXV. Nonnullis quoque Capitulis titulo *primitivi* Paſtoris remanſit jus nominandi Vice-Paſtorem, Cuſtodem vel Matricularium; item ſubinde jus nominandi Concionatorem pro Adventu & Quadrageſima, aliaque ſimilia jura; in quorum poſſeſſione facilè turbandi non ſunt, præſertim ſi à tempore *immemoriali* in pacifica poſſeſſione fuerint.

XXXVI. Ita tamen Capitula hiſce juribus uti de-

tionem, ut ex ea non poſſent congruè ſuſtentari : unde fiebat, ut in illis regionibus penè nullus inveniretur Sacerdos Parochialis, qui ullam vel modicam haberet peritiam litterarum ; quemadmodum deplorat Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. unà ſtatuens, " ut (conſuetu» dine qualibet Epiſcopi vel Patroni, ſeu cujuſlibet alte» rius non obſtante) portio Preſbyteris ipſis ſufficiens » aſſignetur." *Cap.* 30. ẍ *De Præbendis.*

Quin & in omnibus Decretis tum Synodorum, tum Epiſcoporum, quibus urgetur deputatio Preſbyterorum qui curam animarum in Parochiis unitis ſubeant, etiam præcipitur, ut ex temporalibus Eccleſiarum ſufficiens portio Preſbyteris aſſignetur. Quin & Alexander III. ſcribens Epiſcopo Wigorienſi, eidem mandat, ut " ad præ» ſentationem Monachorum nullum recipiat, niſi (ait) » tantum ei de proventibus Eccleſiæ coram te fuerit aſſi» gnatum, unde jura Epiſcopalia poſſit perſolvere, & » congruam ſuſtentationem habere, " *Cap.* 12. ẍ *De Præbendis.* Canones & Decreta hanc portionis aſſignationem urgentia, in decurſu hujus tituli plura exhibenda erunt.

XXXVIII. Sicuti ergo ex incorporatione Eccleſiarum quoad *ſpiritualia* originem habent Vicarii *perpetui*, & Paſtores *primitivi*; ita ex incorporatione Eccleſiarum quoad *temporalia*, ac præſertim quoad *decimas*, originem habuit portio *congrua*; quo modo eam vocat Pontifex in *Cap.* 4. *De Regularibus in* 6. quaſi *congruens* illi cui aſſignatur; id eſt, proportionata ejus neceſſitatibus. Quare & ſubinde *ſufficiens* dicitur ; & in *Cap.* 2. *De Decimis in* 6. vocatur *Portio* COMPETENS ; atque hinc forſan fluxit ejus nomenclatura apud Belgas notiſſima, ſcilicet, *Competentia Paſtoralis*, quæ omnia diverſa nomina idem ſignificant, nimirum portionem debere eſſe *ſufficientem*, ut cura animarum ſuſtineatur ; uti in ſequentibus dicetur.

CAPUT II.

Quæ in taxatione Portionis congruæ attendenda ?

1. *Portio congrua debet eſſe ſufficiens ſuſtentationi Vicarii, & ſuſtinendis oneribus Parochiæ.*
2. *Hæc ſufficientia multum dependet ab arbitrio judicis.*
3. *Synodus Tridentina taxationem committit judicio Ordinarii.*
4. *Nonnumquam determinata fuit hæc portio ; ſed non fuit ſtabilis.*
5. *Synodi Belgicæ mutationem illius indicant.*
6. *In Gallia frequenter circa hanc taxationem variatum.*
7. *Tempus & locus in hac taxatione attendi debent.*
8. *Pauperum numerus attendendus.*
9. *Item multitudo Parochianorum.*

petentis.

22. *Sedulò inquirendo frequenter reperiretur in Parochiis defectus Sacerdotum.*
23. *Attendere debent Decimatores, ne ſanguis animarum ab ipſis requiratur.*

I. QUantumvis Canones de hac congrua portione loquentes, non eiſdem verbis eam exprimant, in hoc tamen omnes conveniunt, quod tanta eſſe debeat, ut ſufficere queat, ut " exinde Vicarii ſive Rectores Ec» cleſiarum Parochialium competentem ſuſtentationem » habere, & Epiſcopalia jura ſolvere valeant, aliaque » debita onera ſupportare, " uti loquitur Alexander IV. *in Cap.* 2. §. 1. *De Decimis in* 6. vel ut Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *Cap.* 13. *De Reformat.* exprimit : " Tantum » redigatur, quod Rectoris ac Parochiæ neceſſitati de» center ſufficiat.

II. Porrò cùm hæc ſufficientia à temporum perſonarum & locorum diverſitate plurimùm dependeat ; neque generaliter, quid ſufficiat, decerni queat, ſed ex plurimis factis frequenti mutationi obnoxiis judicandum ſit, neceſſe eſt, ut determinatio portionis congruæ ſive competentiæ paſtoralis, arbitrio judicis fiat : qui omnibus ritè expenſis, ſtatuat quid hìc & nunc ſuſtentationi Preſbyterorum & Parochiæ neceſſitati ſuccurrendæ decenter ſufficiat.

III. Unde Synodus Tridentina noluit determinare portionem Vicariorum etiam perpetuorum, ſed " cum » tertiæ partis fructuum, aut *majori* vel *minori arbitrio* » ipſorum Ordinariorum, portione, etiam ſuper re certa » aſſignanda, ibidem deputandos voluit, quo anima» rum cura laudabiliter exerceatur. " *Seſſ.* 7. *cap.* 7. *De Reformat.*

IV. Verum quidem eſt, per Synodos, Pontifices, atque etiam auctoritate Regiâ, ſubinde determinatum fuiſſe, quantum Vicariis Eccleſiarum Parochialium in congruam portionem aſſignari oporteret ; nequaquam tamen hæc determinatio ita generalis & *ſtabilis* fuit, quin ob certas temporum, locorum aut perſonarum circumſtantias Judici fas fuerit, interdum ab ea aliquantulum recedere : ſi viderit per determinatam portionem Parochi & Parochiæ neceſſitati decenter non ſatisfieri, nec ſufficienter provideri, ut cura animarum *laudabiliter* exerceatur.

V. Hinc Synodus Mechlinienſis anno 1570. taxata portione congrua ſeu canonica, addit : *moderatione tamen Epiſcopi ſemper ſalva.* Et altera Synodus ſub Hovio, determinata portione congrua ad 50. libras groſſorum Flandriæ, addit : *Niſi Epiſcoporum judicio Parochia amplitudo aliquid amplius ultra* 50. *libras requireret.*

VI. Obſervat quoque Franciſcus Pinſonius poſt Broudeum ad Loüetium *lit. D. num.* 8. & 60. quod " hæc » portio, jure gallico, diverſam habuit taxationem. Pri» mum enim (ait) Conſtitutione Caroli IX. Regis Gal» liæ ad 120. libras omni onere liberas reduceretur, inde » variis

Digitized by Google

... qui Vicarios Parochianum Eccleſiarum in tantum gravant, ut *hoſpitalitatem* tenere non poſſint: nimirum reſpectu pauperum, uti ad citatum Capitulum advertit Gloſſographus dicens, ad eam teneri Clericos, *quia quidquid habent Clerici, pauperum eſt.*

Unde Rebuffus in citato tractatu quærens quæ in conſtituenda portione congrua conſiderari debeant, ait *n.* 71. " Sextò, præcipuè ratio *hoſpitalitatis* haberi debet: & » Beneficii locus conſiderari, an ſit frequens *pauperum* » acceſſus.

IX. Legitur quod in cauſa *competentiæ* Paſtoralis inter Rectorem Eccleſiæ Parochialis de Reves, & Abbatiſſam d'Annyvers, Senatus Brabantiæ per ſententiam interlocutoriam 16. Jan. 1676. injunxit Paſtori, ut exhiberet numerum familiarum, & Communicantium ſuæ Parochiæ, priuſquam ſuper portione congrua pronuntiaretur.

X. In portionis hujus taxatione meritò quoque attenduntur proventus ipſius Eccleſiæ Parochialis, quemadmodum rectè notat Rebuffus *num.* 69. Si enim Parochiani magnam *decimarum* copiam pendant, idque primariò ut ſuccurratur eis, qui curam ipſorum in ſpiritualibus agunt; æquum planè eſt, ut hi etiam liberaliùs de illis participent: maximè cum decimæ, quarum hæc portio pars quædam eſt, jure communi ad Parochos pertineant: adeoque per liberaliorem portionis aſſignationem, ipſæ decimæ non niſi pro majori aliqua parte ad naturales ſuos Dominos quodammodo reducantur.

XI. Non tantùm ipſius Vicarii perpetui ratio habenda; ſed etiam ipſius Parochiæ: id eſt, ut portio congrua tanta ſit, ut non tantùm ipſius Vicarii neceſſitatibus, ſed & *Parochiæ neceſſitati* ſufficiat, uti loquitur Synodus Tridentina; vel ut dicit eadem Synodus, *Cura animarum laudabiliter exerceatur.*

XII. Si ergo latitudo Parochiæ, aut Parochianorum numerus exigat plures Sacerdotes, ut *cura animarum laudabiliter* exerceatur, portio congrua non tantùm congruere debet neceſſitatibus & ſuſtentationi ipſius Vicarii perpetui; ſed & horum Presbyterorum, qui requiruntur, ut Cura animarum *laudabiliter* exerceatur.

XIII. Vult Synodus Tridentina *Seſſ.* 21. *cap.* 2. *De Reformat.* ut " Epiſcopi etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ » delegati, in omnibus Eccleſiis Parochialibus & Baptiſ» malibus, in quibus populus ita numeroſus ſit, ut unus » Rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis ad» miniſtrandis, & cultui divino peragendo, cogant Re» ctores, vel alios ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes » ad hoc munus adjungere, quod ſufficiant ad Sacramen» ta exhibenda, & cultum divinum celebrandum.

Si Rectori ſeu Parocho incumbat, ſibi tot Sacerdotes adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum, ea debet eſſe congrua portio, ſive competentia, quæ oneri illi ſuſtinendo ſufficiat; id eſt, ſufficiat tot Sacerdotibus intertinendis.

chianis ſpiritualia adminiſtranda ſunt neceſſarii.

XV. Itaque in taxatione congruæ portionis indubiè attendi debet, num ipſe Vicarius *perpetuus* ſive Parochus indigeat uno aut pluribus Sacerdotibus, qui ſecum laborent, ut *cura animarum* in illa Parochia laudabiliter exerceri queat.

XVI. Unde Rebuffus inquirens, quæ in hac taxatione attendi debeant, ait *num.* 61. " Si Vicarius uno indigeret » Sacerdote vel pluribus propter Eccleſias acceſſorias, » quas *ſuccurſus* vocant, tunc rationem illorum judex » habere debet; & omninò numerus perſonarum neceſ» ſariarum conſiderari in portione congrua ſolet. " Et ſupra citatum Edictum Regium de anno 1686. expreſsè vult haberi rationem in conſtituenda portione congrua, Vice-Paſtoris, aut Vice-Paſtorum, qui Vicario *perpetuo* judicabuntur neceſſarii, ut cura animarum *laudabiliter* exerceatur.

XVII. Poteſt ergo Parochus ſive Vicarius perpetuus petere augmentum portionis congruæ, tametſi hæc quam habet, ſibi quidem ſufficiat, ſed nequaquam ſufficiens ſit Presbyteris, quos ſibi in adminiſtrandis Sacramentis & Cultu Divino celebrando, ob multitudinem Parochianorum, aut latitudinem Parochiæ, adjungere debet.

Cum enim ipſi principaliter & immediatè cura animarum totius Parochiæ incumbat, ac propterea ipſius ſit, Presbyteros ſibi adjungere, qui ad curam animarum debitè & laudabiliter exercendam requiruntur, etiam ad ipſum præcipuè ſpectat portionem congruam petere, quâ Parochiæ neceſſitati ſatisfieri queat.

XVIII. Hinc judicatum refert Joannes Tournetius *litt. P. cap.* 319. Parochum teneri Eccleſiæ ſuccurſali aſſignare Presbyterum, qui illi deſerviat; ſed Decimatores illi Presbytero nequaquam ad portionem congruam teneri; neque Presbytero jus eſſe eam petendi, at eam ſoli Vicario perpetuo ſive Parocho aſſignandam, qui eam Presbytero ſeu Capellano communicet, ſive diſtribuat: Si tamen ipſe Vicarius vel in adjungendis Presbyteris, vel in aſſignanda aut petenda ipſis congrua portione eſſet negligens, poſſent Epiſcopi, vel Parochiani aut etiam Presbyteri ipſi, eo caſu ejus negligentiam ſupplere, uti infra latius exponetur.

XIX. Parochus poſtulans portionis congruæ augmentum, ut plures ſibi Presbyteros adjungere queat, hoc unum oſtendere debet, quod in Eccleſia ſibi concredita, populus ita numeroſus ſit, ut nec ipſe nec hi, qui modò ipſi adjuncti ſunt, ſufficere poſſint Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & Cultui Divino peragendo; tametſi forſan ejus prædeceſſores vel ſoli vel cum uno alterove adjuncto Presbytero curam animarum ſuſtinuerint.

XX. Certum quippe eſt, nec à lapſu temporis, nec horum illorumve praxi dependere, neque ex hac judicandum, quot Presbyteri ad debitè Sacramenta Eccleſiaſtica admi-

Digitized by Google

tis exigua diſpoſitione deprehenderetur; adeò ut ad oculum pateret, quam leve & parum fundatum ſit argumentum, à praxi Paſtorum, quos vulgus etiam pro bonis habuit, petitum.

XXIII. Optandum ſanè ut Abbates, Canonici, aliique ſimiles Decimatores ſæpius ſecum attentè ruminarent, quàm multa requirantur, ut rudis populus ritè circa myſteria Religionis, & vitam verè chriſtianam inſtruatur, & ad Sacramenta ritè ſuſcipienda rectè diſponatur; atque à vitiis retrahi, & in virtutum exercitiis confirmari valeat; indubiè facilè agnoſcerent, quàm frequenter in Parochiis ſit operariorum defectus; neque per unum alterumve Sacerdotem in numeroſis Parochiis cura animarum *laudabiliter* exerceri queat: meritoque timerent, ne ſanguis animarum ab iis ſit requirendus, ſi defectu portionis *congruæ*, copia Sacerdotum animabus illis regendis neceſſariorum defuerit.

CAPUT III.

Unde Portio Congrua deſumenda?

1. *Ex proventibus Eccleſiarum Parochialium eam Canones ſumi volunt.*
2. *Probat id clauſula unionibus adjici ſolita.*
3. *Unde eam ſumi voluerit Synodus Tridentina?*
4. *Primo loco vult Eccleſiis Parochialibus provideri per Beneficiorum unionem.*
5. *Synodus Mechlinienſis etiam per unionem Parochialium, & conceſſionem Deſervitutarum.*
6. *Id tantùm* per proviſionem *permiſit.*
7. *Non ſunt unienda paſſim Eccleſiæ Parochiales, ut Decimatores à danda portione congrua abſolvantur.*
8. *Quid in unione Beneficiorum cavendum?*
9. *Poſt Beneficiorum unionem recurrendum ad* primitias; *& quare priùs ad has, quàm ad Decimas.*
10. *Oblationes potiùs quàm Decimæ in portionem congruam cedere debent.*
11. *Primitiis & oblationibus deficientibus ad decimas recurrendum.*
12. *Non omnes decimæ eodem Ordine huic oneri ſubjectæ.*
13. *Decimis deficientibus ad Parochianorum collectas recurri vult Synodus Tridentina.*
14. *Non niſi iis deficientibus ad eas recurri vult Edictum ad Synodum Cameracenſem.*
15. *Idem declarat Edictum ad Synodum Mechlinienſem.*
16. *Oſtenditur juſtitia iſtius Ordinis.*
17. *Injuſtum eſt, portionem congruam deſumi ex proventibus fabricæ aut pauperum, decimis ſufficientibus.*
18. *Neque hanc injuſtitiam lapſus temporis purgare poteſt.*
19. *Collectæ populo hic in Belgio ſine auctoritate Regia imponi non poſſunt.*

I. CAnones de portione congrua loquentes, eam ex proventibus Eccleſiarum Parochialium deſumi præcipiunt; ſive volunt, ut tantùm de his proventibus » unionem, non tamen Regularium, id fieri non poſſit, » ut primitiarum vel decimarum aſſignatione, aut per » Parochianorum ſymbola ac collectas, aut quâ com- » modiori ei videbitur ratione, tantùm redigatur, quod » pro Rectoris ac Parochiæ neceſſitate decenter ſuffi- » ciat.

IV. Juxta tenorem hujus Decreti, apparet, Eccleſiis Parochialibus tenuibus, & non ſufficientibus, ut oneribus debitis ſatisfiat, primo loco providendum eſſe per unionem Beneficiorum; & non niſi in defectum horum recurrendum eſſe ad alia media in Decreto expreſſa.

Idipſum & Zypæus notavit *Conſult.* 4. *De Parochiis*; dicitque: " Primus modus Rectoribus Parochiarum pro- » videndi eſt, per Beneficiorum unionem; cui ſi locus » non ſit, ſuccedunt alii à Concilio relati, aut quæ com- » modior ratio Ordinario videtur. Non autem aliis lo- » cus eſt, quam ſi per Beneficiorum unionem id fieri non » poſſit, etiam in alia Eccleſia fundatorum, ut ſatis tex- » tus; præſertim excipiendo Curata & Regularia.

V. Synodus II. P. Mechlinienſis *tit.* 17. *cap.* 3. permittit Epiſcopis Eccleſiis Parochialibus de portione congrua providere, non tantùm per unionem Beneficiorum *ſimplicium*, ſed etiam per unionem vicinarum & minorum Eccleſiarum, vel per conceſſionem deſervitutarum.

VI. Verùm ſat inſinuat Synodus, dumtaxat eam Eccleſiarum vicinarum & minorum Eccleſiarum unionem, nec non conceſſionem deſervitutarum admitti ob temporum illorum duritiem; & quouſque commodior ratio providendi haberi nequit.

Poſtquam enim eam providendi rationem propoſuit, immediatè adjungit: " Et aliàs propter idoneorum Sa- » cerdotum raritatem *per modum proviſionis* providere.

VII. Unde nullatenus ex mente Synodi videtur, ut Epiſcopi per ſimiles uniones & conceſſiones Eccleſiarum & deſervitutarum Eccleſiis Parochialibus provideant, ut ſe vel alios Decimarum poſſeſſores à danda competentia eximant, & interim Parochos ita per unitas Eccleſias vel conceſſas deſervituras gravent, ut curam Parochiæ negligere debeant; aut ſaltem functionibus Paſtoralibus plenè ſatisfacere & ſeduló incumbere in ſua Parochia nequeant.

VIII. Imò in quorumcumque Beneficiorum unione cavendum eſt, ne tot taliaque Beneficia in competentiam Parochorum uniantur, ut Parochus illorum oneribus ſatisfacere nequeat, ſaltem ſine notabili in cura ſuæ Parochiæ, & functionibus Paſtoralibus impedimento: quod faciliùs contingit, ſi extra Eccleſiam Parochialem Beneficia fundata ſint; & in locis à Parochiali Eccleſia remotis onera Beneficiis illis annexa exſolvere debeat.

IX. Si per Beneficiorum unionem ſufficienter & commodè Eccleſiis Parochialibus provideri nequeat, vult tum Synodus, ut primitiarum aut decimarum aſſignatione provideatur.

Primitias ante decimas excutiendas eſſe, videtur ordo verborum inſinuare; qui in eo fundatur, ait Zypæus citata

Digitized by Google

antur.

Speciem decimarum hîc non expreſſit Synodus; ſed indefinitè decimarum mentionem tantùm fecit. Et ſanè cum decimæ principaliter & primitùs ſint inſtitutæ in ſuſtentationem Sacerdotum qui populo ſpiritualia ſeminant; ideoque *de jure* ad Parochos pertineant (uti ſæpiùs titulo præcedenti notatum eſt) nihil juſtiùs, quàm ex illis ſaltem *congruam* portionem Parochorum deſumi; ſive eatenus ſaltem Parochis reſervari, ut ex iis habeant competentem & congruam portionem, quo ſuis neceſſitatibus providere & debita onera ſupportare queant.

XII. Licet omnes decimæ intra limites Parochiæ excreſcentes huic portioni congruæ meritò ſubjiciantur, tamen quia inter decimas aliæ præ aliis ſpecialiori titulo Parochis competunt, ſeu potiùs reſervatæ ſunt, (uti titulo præcedenti oſtenſum eſt) & aliæ cum ſpeciali onere aſſignandæ portionis congruæ donatæ aut conceſſæ fuerunt, ideo etiam aliæ præ aliis huic oneri ſunt ſubjectæ; & earum poſſeſſores ante alios ad hanc congruam portionem ſolvendam tenentur, uti latiùs dicetur capite ſequenti.

XIII. Decimis intra fines Parochiæ haud ſufficientibus, ad *Parochianorum Symbola* ac *collectas* recurri poſſe, indicat Synodus Tridentina.

His locum non eſſe, niſi primitiis & decimis deficientibus, evincit ipſe verborum contextus & ordo.

XIV. Hunc ordinem ſignificant quoque Principum Edicta, tum ad Synodum Cameracenſem, tum Synodum Mechlinienſem. Philippus II. in Edicto ad Cameracenſem Synodum *art.* 11. vult, ut excuſſis duobus prioribus mediis conficiendi congruam portionem à Synodo ſuggeſtis, Magiſtratus aſſiſtant Epiſcopis, ut reperiatur quod portioni congruæ deeſſe apparebit. Verba Edicti ſunt: *Et pource qu'en pluſieurs lieux les Curez ſont petitement pourveus, & n'eſt poſſible, ſignamment ès Villes, les pourveoir de portion Canonicque par aſſignation des Diſmes, ou union des ſimples Benefices, ains eſt neceſſaire venir à la troiſiéme voye ordonnée par le ſainct Concil de Trente; ſçavoir, des collectes ſur les Parochiens, laquelle collecte ne ſe pouvant practiquer ſans noſtre authorité & conſentement: Ordonnons à tous Magiſtrats & gens de loy, qu'ils ayent à aſſiſter les Eveſques à trouver ce que defauldra pour l'entretenement deſdicts Paſteurs, là où ne leur pourra eſtre ſuffiſamment pourveu par les deux premieres voyes ordonnées par ledict Concil de Trente, juſques aux ſommes adviſées par ceſte Synode Metropolitaine, leſquels Magiſtrats feront l'aſſiette de ce qu'iceux Eveſques auront déclaré defaillir aux deux premieres voyes, pour trouver la ſuſtentation deſdits Curez.* Id eſt: Et quia pluribus locis Parochis parcè pro-

XVI. Nihil evidentius, quàm Principes, ad collectas & impoſitiones Parochianorum tum demum concedere recurſum, quando *primitiis* & *decimis* excuſſis, portio congrua haberi nequit: idque revera juſtiſſima ratione.

Cum enim primitiæ, ſive oblationes & decimæ à populo ſolvantur, ut Miniſtri Altaris ſuſtineantur; atque laborantibus in vinea Domini, & ſibi ſpiritualia ſeminantibus, temporalia ſubminiſtrentur, quid æquiùs & juſtiùs, ut illæ priùs impendantur in ſuſtentationem Miniſtrorum, priuſquam rurſus nova onera populo imponantur.

XVII. Si juſtum non ſit, ut ad portionem congruam urgeantur per novam onerum impoſitionem Parochiani, quamdiu decimæ ſufficiant, intelligi poteſt, quanta ſit injuſtitia quod in nonnullis Parochiis portio congrua vel Paſtorum vel Vice-Paſtorum deſumatur ex proventibus ſpecialiter in uſum fabricæ aut pauperum deſtinatis & debitis. Quaſi fabricæ & pauperibus ſui proventus ſubtrahi poſſint & debeant, ut major copia decimarum, quæ in Paſtorum ſuſtentationem dantur, ad Monaſteria & Capitula devolvantur; & ex iis Monachi & Canonici commodiùs vivere valeant.

XVIII. Imò tam manifeſtè apparet hujuſmodi applicatio proventuum fabricæ vel pauperum injuſta & infidelis, ut nec lapſu temporis, quantumvis immemorialis juſtificari poſſe videatur; ideoque ſi probetur, revera proventus illos eſſe relictos in uſum fabricæ aut pauperum, meritò ad ſuos legitimos uſus reducentur; & Decimatores ad portionem congruam convenientur & condemnabuntur.

XIX. Denique citata Principum Edicta oſtendunt, fas non eſſe in Belgio Epiſcopis, ſua auctoritate populum compellere ad danda temporalia per modum collectarum; ſed Regia auctoritate, & conſenſu opus eſſe: quod & in receptione Concilii Tridentini monuêre Concilia Regia.

Cum enim Margarita Parmenſis Belgii Gubernatrix Decreta Concilii Tridentini de reformatione, nomine Philippi II. miſiſſet ad Senatus Regios, *ad cap.* 4. *Seſſ.* 21. *De Reform.* qua datur Epiſcopis facultas novas Parochias erigendi; & ſi neceſſe fuerit *compellendi* populum ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiunt ad vitam Sacerdotum ſuſtinendam; " Communis omnium Senatuum nota fuit, » compulſionem illam populi & exactionem illam fieri » non poſſe, ſine auctoritate Regia, neque hanc juriſ» dictionem Eccleſiaſticis Judicibus umquam competiſ» ſe." Anſelmo in Triboniano Belgico *cap.* 33. §. 21.

CA-

Digitized by Google

7. *Hæc tertia pars uniri non ſolet, niſi cum onere congrua portionis.*
8. *An decimæ ultimò incorporata ante alias teneantur?*
9. *Primitivi Paſtores præ reliquis Decimatoribus videntur obligari.*
10. *Patroni Eccleſiaſtici ſolent eſſe Paſtores* primitivi, *& catenus ad portionem congruam obligari.*
11. *Non ſemper ſunt Paſtores* primitivi.
12. *Paſtor* primitivus *quomodo à Vicario pro conſequenda portione congrua conveniri poſſit?*
13. *Quando Decimatores teneantur pro decimarum portione quam poſſident, contribuere.*
14. *Ratio quæ videtur ab hoc onere eximere decimas* infeudatas.
15. *Poſſeſſas ante Concilium Lateranenſe eximere videtur Edictum Philippi II.*
16. *Ob onera decimis* infeudatis *inhærentia ratione* feudi, *videntur ab hoc onere eximenda.*
17. *Ratio ſuadens eas ad portionem congruam debere concurrere.*
18. *Decimæ hæ tamquam partim laicales, partim Eccleſiaſtica* ſubſidiariè *in defectum aliarum decimarum contribuunt.*
19. *Decimæ* infeudatæ *ad Eccleſiam reverſa, huic oneri ſubjecta tamquam Eccleſiaſtica.*
20. *Etiamſi titulo* oneroſo *ſint acquiſita.*
21. *Secus videtur dicendum, ſi cum onere* feudali *ſint reverſa.*
22. *Edictum Philippi II. indiſtinctè eas obligare videtur.*
23. *Decimæ ex ſua inſtitutione ſunt ordinata ad ſuſtentationem Parochorum.*
24. *Non ſunt ad alios tranſlata, niſi deducta portione congrua.*
25. *Onus dandi hanc portionem eſt* reale *perpetuò decimis inhærens.*
26. *Non abſolvuntur ab hoc onere, licet ſemel portio congrua fuerit aſſignata.*
27. *Nihil cedit Decimatoribus, niſi quod ſuperabundat detracta portione congruâ.*
28. *Idipſum declaravit Synodus Juliobonenſis.*
29. *Decimatores tamdiu manent huic oneri ſubjecti quamdiu decimas retinent.*
30. *Portio Parocho debetur, licet nihil Decimatoribus ſupereſſet.*

I. DEcimas aliquas magis propriè & ſpecialiori titulo præ aliis Parocho competere, titulo præcedenti notatum eſt. Cum ergo hæ decimæ *ſpecialiter* Parocho competant, & cum majori quaſi violentia ipſi adimantur, æquum quoque apparet, ut ſi Parocho è decimis portio congrua aſſignari debeat, potiùs è decimis *ſpecialiter* Parocho competentibus, quàm ex aliis decimis deſumatur. Decimæ hæ enim præ aliis oneri portionis congruæ ſubjectæ ſunt, ſicuti primitias & oblationes ante decimas pro conficienda portione congrua excu-

chialium; atque per hanc tertiæ partis aſſignationem obligationi ſuſtentandi Parochum ſatisfacere volebant: uti poſt alios citatos auctores notat Zypæus *Conſult.* 4.

V. Succeſſu verò temporis, cum nonnumquam decimæ adeò excreſcerent, ut vel tertia pars decimarum notabilem annuatim ſummam conficeret; videreturque, quod detractâ portione congrua Parochorum, adhuc multum ſupereſſe poſſet, cœperunt nonnulla Capitula aut Monaſteria impetrare Eccleſiarum Parochialium incorporationem una cum hac dote; ſcilicet, tertia parte decimarum; aut ſi Eccleſiæ aliis eſſent jam unitæ, tertiam hanc partem decimarum, quæ primitus in ſuſtentationem ſive portionem congruam Parochorum erat relicta, ſibi incorporare.

VI. Cum ergo hæc pars decimarum ſpecialiter ab ipſis Decimatoribus primitus in portionem *congruam* data ſit; etiam ſpeciali ratione huic oneri ſubjecta manet, ad quemcumque poſſeſſorem tranſiverit.

Neque Decimatores qui alias duas partes decimarum poſſident ad portionem congruam tenentur, quamdiu tertia hæc pars decimarum exhauſta non eſt: quandoquidem ipſi hanc tertiam partem in Parochorum ſuſtentationem dederint; atque per eam aſſignationem catenus ſaltem ſatisfecerint obligationi dandi congruam *portionem*, ut eam dare ulterius non debeant, quamdiu hæc *tertia*, ab ipſis in congruam portionem aſſignata, ſufficit.

VII. Accedit, quòd in unione ſeu incorporatione iſtius tertiæ partis inſeratur ſolita clauſula reſervans ſuper hac parte decimarum, quæ incorporatur, portionem congruam ipſius Vicarii.

VIII. Quando igitur decimæ aliquæ in ſuſtentationem Parochorum ſeu Vicariorum remanſerunt, & hæ poſtmodum alicui Capitulo aut Monaſterio fuerunt aſſignatæ, indubiè tunc verum erit, quod dicit Zypæus *citata Conſult.* 4. nimirum ante alias decimas ad portionem congruam teneri illas decimas, quæ *ultimò* ab Eccleſia Parochiali ſunt deciſæ, ad eam rationem quæ in donationibus inofficioſis eſt; ut ſi à quopiam factæ ſint diverſo tempore, & per eas legitima liberorum læſa, ultima tantum donatio eatenus reſcindatur, quia ea ſola eſt inofficioſa; *leg.* 7. *Cod. De inoff. Donat.*

IX. Adhæc inter decimarum poſſeſſores ante reliquos ad congruam portionem ordinariè tenentur hi, qui dicuntur *primitivi* Paſtores; qui ſolent poſſidere ipſas Eccleſias Parochiales incorporatas cum decimis & proventibus ſub expreſſa conditione aſſignandi Vicario congruam portionem; ſi ipſi per ſe curam earum Eccleſiarum non habeant.

Præterea de jure communi *in Clem.* 1. *De Jure Patronatus*, " Diœceſanis ſub obteſtatione Divini judicii diſtrictè
» inhibetur, ne præſentatum aliquem per quamcumque
» perſonam Eccleſiaſticam jus præſentandi ad Eccleſiam
» aliquam habentem, admittat, niſi intra certum termi-
» num competentem per Diœceſanos ipſos præſentanti-
» bus

non. fieri mentionem *Paſtoris primitivi*; quia nomen illud primitivi Paſtoris recentius eſt collectione Corporis Canonici, quo hodie utimur: ſed quos nunc Paſtores primitivos dicimus, tunc plerumque Patroni Eccleſiaſtici nuncupabantur.

XI. Dubitandum tamen non eſt, quin interdum jus præſentandi à jure primitivi Paſtoris, qui vi unionis & incorporationis ad congruam portionem ſpeciatim obligatur, ſit ſejunctum: quo caſu ſi dubitetur, num quis ſit primitivus Paſtor, nec de unionis & incorporationis forma & conditionibus ſat conſtet, ad alia indicia & argumenta, quæ Paſtoris primitivi jus innuunt, recurrendum erit; v. g. Si Canonici vel Religioſi eorumve Prælati jus habeant functiones aliquas Eccleſiaſticas certis diebus in Eccleſia parochiali obeundi; Parochus ipſos ut Superiores ſuos in aliquibus agnoſcere teneatur: Si decimas minutiores aut novales, quæ Parochis præ aliis decimis ſpeciali titulo reſervari ſolent, percipiant, aliave jura exerceant, quæ primitivis Paſtoribus reſervari ſolent.

XII. Dum igitur ex his aliiſve argumentis conſtat, quis ſit Eccleſiæ Parochialis Paſtor primitivus inter decimarum poſſeſſores, poterit Vicarius ſive Parochus contra illum directè agere ad congruam portionem eamque integram, relictis aliis decimatoribus: ſalvo regreſſu Paſtori primitivo adverſus alios decimarum poſſeſſores: & ita 17. Martii 1634. in Parlamento Divionenſi judicatum teſtatur Carolus Fevret. *lib. 6. tract. De Abuſu cap.* 6. §. 10. Et tamquam indubitatum tradit Grimaudet. *lib.* 2. *De Decimis cap.* 8. *num.* 7. additque. " Quod ſi congrua » portio fuiſſet aſſignata, ſed ſufficiens non eſſe deprehenderetur, Vicarii contra Paſtores primitivos agere » deberent coram Epiſcopo, ad hoc ut condemnentur » & cogantur ſupplere, exemplo filii, cui pater reliquit » portionem ſuorum bonorum pro legitima, quæ ſi ſit » inſufficiens, poteſt filius agere ad ſupplementum: eò » quod pater nequeat filio relinquere minorem portionem » quàm legitimam. Inſuper cauſa Parochorum eſt favorabilior, quia omnes reditus Eccleſiæ parochialis non dan» tur, niſi ob curam animarum, quam ipſi Vicarii ſeu Pa» rochi ſuſtinent: & valde ſcandaloſum eſt in Eccleſia (in » qua omnia juxta meliorem diſciplinam deberent eſſe or» dinata) quod uni laborent, & alii otioſi manducent eo» rum ſalaria & ſubſtantiam.

XIII. Si non conſtet, quis inter plures decimatores ſpeciali titulo ad portionem congruam ſit obſtrictus, neque ullus ipſorum ſciatur ullas decimas ſpeciali titulo huic oneri obnoxias poſſidere, tenebuntur omnes pro quota decimarum, quam quiſque poſſidet, ad portionem congruam concurrere.

XIV. Bona laicorum per collectas, ſive impoſitiones non gravanda, niſi in defectum primitiarum & decimarum, capite præcedenti dictum eſt.

transierint ad laicos; atque laici ratione illarum ad certa ſervitia ſive onera obſtringantur Eccleſiis à quibus decimas infeudatas tenent, æquum quoque videtur, ut ab oneribus eximantur, quæ alias decimis inhærent.

XVII. Verum cum decimæ illæ inſtitutæ ſint, & à populo dentur ut Parochis & Miniſtris de ſuſtentatione provideatur; atque eatenus quaſi violentè ab Eccleſiis Parochialibus fuerint abſtractæ, apparet, aliam non fuiſſe Pontificum aut Epiſcoporum intentionem, quam ut Laici eas decimas retinerent, quamdiu ipſis Parochis aliundè eſſet proviſum; neque populus, qui illas decimas in Parochorum ſuſtentationem offert, rurſus eſſet novo onere gravandus.

XVIII. Itaque quia decimæ *infeudatæ* partim ſunt bona Laicalia & quaſi patrimonialia, partim Eccleſiaſtica & ab Eccleſia profecta, paſſim receptum eſt, decimas has non quidem omninò ab hoc onere eſſe exemptas; ſed in defectum decimarum ab Eccleſiaſticis poſſeſſarum & naturam proventuum Eccleſiaſticorum magis retinentium, huic oneri tantum *ſubſidiariè* ſubjici: idque æquum eſſe notavit Renatus Choppinus *De S. P. lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 20. *&* 21. & ita judicatum refert Ludovicus Charondas *lib.* 1. *Reſp.* 34. item Claudius Henrys in ſua Collectione Arreſtorum *tom.* 1. *lib.* 1. *quæſt.* 27. atque noviſſimè anno 1662. ſolemni Arreſto deciſum fuit, decimas infeudatas *ſubſidiariè* ad portionem congruam obligari. Habetur Arreſtum hoc integrum *tom.* 2. Journal des Audiences *lib.* 4. *cap.* 52. unà cum diſcurſu ſuper origine decimarum *infeudatarum*; oſtenditurque decimas, quæ paſſim ſæculo XI. & XII. ad Laicos devolutæ fuerunt, revera pertinuiſſe ad Eccleſias Parochiales; & conſequenter origine ſua eſſe revera decimas Eccleſiaſticas: quo caſu eas portioni congruæ, ſaltem *ſubſidiariè* ſubjectas fatetur Zypæus titulo *De Feudis num.* 1. in Jure Novo; & ita à Senatu Brabantiæ judicatum teſtatur.

XIX. Notatum fuit titulo præcedenti *cap.* 4. decimas *infeudatas* ſi ad Eccleſiam vel Corpus aliquod Eccleſiaſticum revertantur, recipere primigeniam ſuam naturam, habendaſque rurſus eſſe ut decimas Eccleſiaſticas.

Hinc ulterius deducitur, eas & quoad portionem *congruam*, non ut *infeudatas & laicales*, ſed ut Eccleſiaſticas eſſe reputandas: & ita ſæpius judicatum fuiſſe refert Broudæus ad Louetium *Litt. P num.* 60. item Claudius Henrys loco citato *quæſt.* 7. notatque ibidem, " rever» ſionem decimarum ad Eccleſiam eſſe favorabilem; quia » reducit ad primævam earum naturam, & Eccleſiaſtici » potius ſua propria recuperant; quàm de novo acqui» runt..... Itaque hodie indubitatum eſt, Decimas in» feudatas reverſas ad Eccleſiam fieri Eccleſiaſticas, & » ſequi communes regulas aliarum Decimarum.

XX. Quin & portioni congruæ obnoxias eſſe, tametſi titulo oneroſo ad Eccleſiam reverſæ ſint, aſſerit Wameſius *conſ.* 452. *num.* 7. & conforme eſſe Sententiæ Senatus Pa-

gruam vocet tamquam ad ſuam primam naturam reverſas. Verba Edicti ſunt: *Nous déclarons noſtre intention eſtre que la portion Canonique & reparation desdictes Egliſes, debveront contribuer les diſmes aiant autrefois eſté laicales, leſquelles preſentement ſeroient retournées es mains des Gens d'Egliſe, de quelle nature qu'elles ſoient, fiefz ou autres, pour eſtre retournées à leur primitive nature.* Id eſt: Hanc noſtram mentem eſſe declaramus, ut ad Canonicam portionem & Eccleſiarum reparationem ſuppeditent decimæ, quondam Laicales, quæ ad Eccleſiaſticorum denuo manus devenerunt, cujuſcumque naturæ fuerint, ſive feudales, ſive aliæ, quia ad priſtinam conditionem redierunt.

XXIII. Porrò cum decimæ quaſi ex ſua natura & primæva inſtitutione ſint ad hoc ordinatæ, ut Parochis ex illis ſuſtentatio aliaque neceſſaria ſubminiſtrentur; ſub hoc onere congruæ portionis ad Capitula, Monaſteria aliave Corpora aut perſonas tranſiverunt; cui oneri perpetuò manent ſubjectæ, ſemperque earum poſſeſſores obligantur Parochis de portione congrua providere.

XXIV. Imò nec decimæ Capitulis, Monaſteriis aliiſque conceſſæ ſunt, niſi *prius* deducta *portione congrua*; adeo ut tantum cenſeatur conceſſum quod ultra Parochi ſuſtentationem ſupereſſe poteſt.

XXV. Itaque rectè poſt Rebuffum alioſque notavit Zypæus *Conſult.* 4. *De Parochiis num.* 8. onus hoc dandæ portionis congruæ eſſe onus *reale* & permanens; ita ut ratione illius poſſeſſores decimarum ſemper maneant ad hanc portionem ſubminiſtrandam obligati; quemadmodum fundis ſitis ad viam, flumen & mare incumbit onus reficiendi aggeres, toties quoties aggeres reficiendi ſunt; quo ſimili utitur ibidem Zypæus.

XXVI. Hinc ulterius concluditur, quod ſi jam pridem aſſignata portio congrua perierit, vaſtata ſit, aut mutatis temporum locorumque circumſtantiis incompetens ſive inſufficiens inveniatur, ut Parochi aut Parochiæ neceſſitatibus per eam ſit proviſum, vi dictæ clauſulæ expreſſæ, vel ſubintellectæ de novo competentiam, aut augmentum ex Decimis ſeu proventibus Eccleſiæ incorporatæ dare tenebuntur: quandoquidem proventus dictarum Eccleſiarum ſub eo onere ſint ipſis incorporati, ut primò Vicariis de congrua portione ſit proviſum.

XXVII. Ulteriùs ex eodem principio deducitur, quod Capitula, Monaſteria, aliive quibus decimæ ſunt conceſſæ, nihil ex illis prætendere queant, niſi quod ipſi congruæ Parochorum portioni ſupereſt. Nam ut rectè notavit Rebuffus De Portione congrua *num.* 103. "Prius » Papa vult reſervari congruam portionem, *poſtea* reliquos fructus donat, & unit: ob id præferri debet prima Eccleſia Vicarii, ut Panormitanus in *cap. de Monachis* ii *De Præbend.* probat, dicens: habentes Eccleſiam » quoad temporalia non poſſe omnes reditus Eccleſiæ » conſumere, & ſibi uſurpare, ſed reditus tantum ſuperfluos detracta prius congrua portione Vicario ſeu Rectori inſtituendo, & pro juribus Epiſcopalibus.

XXVIII. Idipſum jam pridem expreſſit Concilium

» reditus Beneficii non ſufficerent illi Vicario; tunc præfertur Vicarius, tum quod illud temporale priùs erat » patrimonium ſuæ Eccleſiæ, & poſtea fuit Religioſis » datum, vel ab ipſis occupatum, & ſic agit de damno vitando, & Monaſterium de lucro captando: ideo præfertur Vicarii Eccleſia Monaſterio: tum etiam quod » hoc ſit favorabilius, videlicet alere plebem cibis ſpiritualibus, ut Vicarius facit, & quod bona facilè revertantur ad ſuam naturam." Hæc Rebuffus, qui & *num.* 103. probat dictum Henrici Bohicq: "Tolerabilius » eſſe quod Canonicus vel Prior egeat, qui habet annexam curam, quam Vicarius, qui illam exercet.

Quibus conſonat Antonius Faber in Codice *lib.* 1. *tit.* 2. *Definit.* 52. aſſerens, "certum eſſe, Parocho aut eis qui » Parochi vices gerunt magis favendum eſſe, quam poſſeſſori Decimarum quiſquis ille ſit: cum Parochus » ejuſve Vicarius Altari & Parochianis deſerviat. Nec » ad rem pertinebit, quod ſi decimarum poſſeſſori quantulacumque portio detrahatur, futurum ſit, ut non » habeat ille quo ſe alat. Etſi enim dici ſolet, non eſſe » diſcooperiendum unum Altare, ut alterum cooperiatur, priùs tamen Parocho ſubveniendum eſt adverſus decimarum poſſeſſorem, tum poſſeſſori ab ipſo Ordinario, cujus officium eſt providere, ne alimentorum » penuria cogantur ii qui altari ſerviunt, Religionis cultum deſerere." Hæc ille, quem ſequitur Zypæus *tit. De Parochis num.* 11.

CAPUT V.

Portio congrua tamquam cauſa alimentorum judicanda & aſſignanda.

1. *Cauſa portionis congruæ eſt cauſa alimentorum.*
2. *Hinc in ea* ſummariè *procedendum.*
3. *Portio debet* proviſionaliter *adjudicari, ſi cauſa moram trahat.*
4. *Ita vult Synodus Mechlinienſis.*
5. *Hæc adjudicatio proviſionalis fieri poteſt in omni parte litis.*
6. *Solutio congruæ portionis non patitur moram.*
7. *Conforme Edictum Principum noſtrorum.*
8. *Quæſtio inter Decimatores ſuper ſolutione portionis congruæ ejus aſſignationem retardare non debet.*
9. *Exemplo alimentorum portio congrua tranſactione tolli nequit.*
10. *Non facilè tranſactioni per tranſigentem contraveniendum.*
11. *Mutatis circumſtantiis interdum poteſt.*
12. *Tranſactio ſine auctoritate Superioris inita non obligat ſucceſſores.*
13. *Inita cum conſenſu & approbatione Epiſcopi obligat ſucceſſores.*
14. *Poterit nihilominus ſucceſſu temporis augmentum portionis peti.*

15.

Digitized by Google

alimentorum.

I. **C**Auſam portionis congruæ eſſe cauſam *alimentorum* negari nequit: quandoquidem certum ſit: portionem congruam primariò & directè aſſignari in ſuſtentationem & alimentationem Preſbyterorum curam animarum ſuſtinentium: unde & hanc cauſam portionis tractandam tamquam cauſam alimentorum omnes agnoſcunt.

II. Hinc imprimis infertur, quod ſicuti in cauſa alimentorum *ſummariè* procedi, & *proviſionalis* adjudicatio fieri ſolet; ita & in hac cauſa procedi debeat: præſertim cum hic non tantùm periculum ſit, ne defectu alimentationis, Parochus vitæ neceſſariis deſtituatur, ſi aſſignatio portionis differatur, quouſque cauſa plenariè ſit inſtructa; ſed & periculum eſt, ne populus interea neceſſariis Miniſtris deſtituatur.

III. Quare tamquam indubitatum tradit Rebuffus, " quod ſi Parochus aut Vicarius congruam portionem » petat, & proceſſus tractum & dilationem recipiat, de» beat ei per modum *proviſionis* adjudicari proviſio con» gruæ portionis, donec videantur jura utriuſque, & » alia ſententia proferatur, ut interim Deo ſervire poſſit, » & Sacramenta Parochianis adminiſtrare." In tract. de congrua portione *num.* 54. Et in tract. de ſententia proviſionali in præfatione *num.* 30. aſſerit, Curato petenti integras Decimas adjudicatam fuiſſe à Senatu quartam partem Decimarum per modum proviſionis, ut interim vivere poſſit.

IV. His conforme eſt Decretum Synodi P. II. Mechlinienſis *tit.* 17. *cap.* 4. " Si contingat oriri aliquam difficultatem Paſtoribus in aſſignanda judicio Epiſcopi Ca» nonica portione, iidem Epiſcopi ſeu eorumdem Vica» rii aut Officiales, *ſummariè & de plano*, ſine ſtrepitu » & figura judicii audita nuda petitione Parochorum, & » eorum quorum intereſt reſponſione, & facta deſuper » ſummaria informatione, quod ipſis Parochis deeſſe » competerint, ad ſummam ſuperiùs taxatam per modum » *proviſionis* adjudicabunt; & appellatio executionem » non ſuſpendat." Adde Syn. P. II. Camer. *tit.* 14. *cap.* 7.

V. Poteſt autem hæc proviſionalis adjudicatio peti in qualibet parte litis, etiam poſt litem conteſtatam; imo etiam poſt ſententiam, quæ tranſivit in rem judicatam, quando executio ſententiæ poſſet habere dilationem; uti tradit Rebuffus in tractatu de ſentent. proviſ. *art.* 1. *gloſſ.* 2. eò quod numquam non inhumanum ſit, vel ad modicum tempus os bovi trituranti occludere.

VI. Notabile occurrit Arreſtum apud Tournetium in ſua collectione Arreſtorum *litt. P. num.* 126. quo conductor decimarum condemnatus fuit ad ſolvendam portionem congruam 360. librarum ſalvo recurſu ipſius conductoris adverſus principalem Decimatorem; idque hac ſola ratione, quia principalis Decimator erat extra Provinciam, quis ſit Paſtor primitivus, aut quis ante alios ad portionem congruam teneatur, omnes ad portionem congruam dandam interpellari poterunt; omneſque per proviſionem reſpectivè pro ea parte qua decimis gaudent, ad congruam portionem condemnari; ſalva ipſis ulteriori inquiſitione, quis eorum aſſignationi congruæ portionis ſpecialiori titulo ſit obſtrictus: ne aliàs ob diuturniorem illam Decimatorum inter ſe diſceptationem, Parocho ſua interim deſit ſuſtentatio, atque ejus defectu cura animarum minus laudabiliter exerceatur. Ita judicatum refert Charondas *L.* 1. *Reſp. cap.* 50. & noviſſimè in Senatu Brabantiæ pro incolis Parochiæ Gelenſis contra Epiſcopum Antverpienſem, Abbatiſſam & Conventum de Rooſendael, Capitulum S. Dymphæ in dicta Parochia Gelenſi, & Paſtorem Gelenſem Decimatores.

Cum enim inter hos haud conveniret, quis ad congruam portionem dandam, Preſbyteris ad curam animarum in dicta Parochia neceſſariis teneretur; concluſerunt dicti incolæ, ut hac controverſia & diſquiſitione ipſis Decimatoribus ſalvâ, ſaltem per proviſionem ad congruam portionem condemnarentur; quam concluſioneni probans Senatus Brabantiæ, declaravit, ad minus duos Preſbyteros eſſe Parocho adjungendos, qui cum ipſo functionibus Paſtoralibus intenderent; quorum uni Parochus ipſe ex ſuis Paſtoralibus congruam ſuſtentationem dare teneretur, alteri verò congrua portio centum pataconum annuè daretur à tribus aliis Decimatoribus; ſalva ipſis inter ſe diſquiſitione vel conventione, quo ordine, aut pro qua parte ipſi ad hanc portionem concurrere debeant.

Idipſum aſſeritur in citato Edicto Regio de an. 1686.

IX. Exemplo quoque alimentorum in annos ſingulos teſtamento relictorum, dicitur ſuper portione congrua tranſigi non poſſe; ſive eam per tranſactionem tolli non poſſe; uti poſt alios notat Rebuffus De Portione congrua *num.* 91. dicens: " Etiam per tranſactionem hæc » congrua non tolletur portio, quæ cùm ſit alimento» rum loco, & modico contentus Vicarius tranſigere poſ» ſet, ideo non tollitur per tranſactionem, ſicut nec ali» menta. *L. cum hi ff. De tranſact.*

X. Verum ſi tranſactio bona fide, ſine dolo aut fraude inita ſit, haud facilè ſanè, à ſimili tranſactione, prætextu non ſufficientis alimentationis, ipſe Vicarius qui ipſe tranſegit, recedere poteſt; neque facilè petens augmentum portionis recipiendus eſſet.

XI. Si tamen mutatis circumſtantiis, portio congrua pro qua conventum erat, facta eſſet planè inſufficiens, vel etiam notoriè appareret, illum Vicarium nunc ex illa vivere non poſſe, non obſtante illa tranſactione portio *congrua* ſive ſufficiens danda eſſet; uti monet Rebuffus *num.* 93.

XII. Si tranſactio inita ſit inter Decimatores & Vicarium

non humana, ſed divina & naturali lege ſancitum ſit, ut os bovi trituranti non alligetur.

Quare Rebuffus loco citato *num.* 90. quærens, " an » portio congrua tolli queat? " reſpondet: " Non: quia » non debet ligari os bovis triturantis; & qui ſpiritualia » ſeminant, dignum eſt, ut metant temporalia.

XVI. Sicuti per tranſactionem tolli nequit portio *congrua*, eò quod cedat in locum alimentationis neceſſariæ; ita quoque nec compenſatione retardari poteſt, uti notat Rebuffus ibidem *num.* 94. additque: " Ideo » non fuere auditi Decanus & Canonici S. Marcelli vo- » lentes compenſare expenſas in Parlamento factas in » congrua portione, nec potuerunt uti aliqua retentione » pro illis contra Vicarium de *Genevilliers*: & ita pro- » nuntiavit Senatus anno 1524. die 27. Februarii.

XVII. Ad exemplum inſuper alimentorum, & ut Parocho & Miniſtris Altaris certiùs & ſecuriùs de honeſta ſuſtentatione provideretur, viſum fuit, ut ſi fieri poſſet, in *re certa* portio congrua aſſignaretur; quemadmodum ſignificat Synodus Tridentina *Seſſ.* 7. *cap.* 7. *De Reform.* in verbis: *Portione etiam in* RE CERTA *aſſignanda.*

XVIII. Hinc videmus, quod Synodi aut etiam Principum Edicta, cum de portione congrua Parochorum aut Vicariorum aſſignanda vel determinanda agunt, nullibi aliquam decimarum partem aſſignent, ſed certam & determinatam pecuniæ ſummam annuè pendendam.

XIX. Neque Parochi aut Vicarii aliquam Decimarum partem poſſidentes, dicuntur habere portionem congruam. Ut vel hinc appareat, portionem congruam propriè conſiſtere in *re certa*: atque eum qui obligatur ad dandam portionem congruam, eam debere in *re certa* aſſignare; ſi Vicarius aut Parochus congruam portionem petat.

XX. Quare Vicarius ſeu Parochus poſſidens aliquam decimarum partem; adeo ut etiam ex illa poſſeſſione præſumatur aliqua decimarum partitio antiquitus fuiſſe facta inter Vicarium & Paſtorem primitivum, tamen Decimas Paſtori primitivo integras remittens, ad petendam congruam portionem admittitur, inquit Carolus Fevret. *lib.* 6. *De abuſu cap.* 1. §. 12.

Similiter ultimum Edictum Regis Galliæ de anno 1686. quo per totum Regnum portio congrua taxata eſt ad 300. libras Gallicas ultra caſuale & decimas novales, dat optionem Vicariis perpetuis, renuntiandi decimis aliiſque proventibus Eccleſiaſticis, & acceptandi hanc portionem congruam.

XXI. Neque dubium apparet, quin Parochis ordinariè magis expediat portionem *congruam in re certa*, puta certa quantitate granorum, aut certa pecuniæ ſumma annuè ſolvenda, habere, quam aliquam portionem decimarum.

Quis enim neſcit, quas curas ſecum trahat decimarum collectio, ſi eas Parochus ſeu Vicarius per ſe ſive familiam ſuam faciat? Quæ ſanè non modicum in functionibus Paſtoralibus impedimentum generant.

XXIII. Et quidem portio congrua in re certa aſſignata adeo firma & ſtabilis cenſetur, ut nec ob ſterilitatem fructuum decimabilium, aut devaſtationem aliamve tempeſtatem minuenda veniat; uti tamquam indubitatum tradit Tournetius in ſua Collectione Arreſtorum *litt.* P. *num.* 116. inſuper addens, quod nec audiendus ſit conductor decimarum, qui ſub onere ſolvendi portionem congruam conduxerit, ſi ſolutionem prætextu ſterilitatis aut devaſtationis fructuum negare velit. Verba ejus ſunt: *Puis qu'en France, comme pluſieurs autres Royaumes & Seigneuries, on a permis & accordé qu'autres que des Curez s'attribuent les dixmes des Parroiſſes, en leur baillant quelque portion d'icelles pour leur nourriture & entretenement; il eſt raiſonnable que ladite portion leur ſoit payée ſans aucune diminution ny modération, pour quelque calamité de troubles, ny d'autres deſaſtres & adverſitez que doivent porter ceux qui jouyſſent des dixmes. Et ne ſera receu le fermier ayant pris les dixmes à ferme, à la charge de payer certaine quantité de grains au Curé pour ſon gros, de luy en faire diminution pour telles occaſions: ains ſe doit pourvoir à l'encontre de ceux, leſquels s'attribuans le droict des dixmes, luy en ont fait bail: Car la portion du Curé eſt comme une debte à luy deuë, ou dot eſtimée pour la charge qu'il aide l'Egliſe & ſervice qu'il fait à l'Autel. Ainſi a eſté jugé par Arreſt de la Cour pour un Curé, contre le fermier des dixmes, auquel ſon recours a eſté reſervé contre les Religieux Gros dixmeurs, du* 15. *Décembre* 1570. Id eſt: Quandoquidem in Gallia prout & pluribus aliis Regnis & ditionibus, permittatur & annuatur, ut alii præter Parochos decimas Parochorum poſſideant, aliquam earum partem deputando alimentationi & ſuſtentationi Paſtorum, æquum eſt ut dicta portio ipſis perſolvatur abſque ulla imminutione aut moderatione ratione calamitatum, turbationum, aliorumque infortuniorum & adverſitatum, quas iis, qui decimis gaudent, damno eſſe oportet. Nec admittendum ut conductor qui decimas redemit ſub onere perſolvendi Parocho quantitatem pro portione conſtitutam, occaſione talium fortuitorum aliquid ipſi detrahat: verum ſibi caveat periculo eorum, qui ſibi jus decimarum attribuentes illas elocarunt. Portio enim Parochi non ſecus quam debitum ipſi competit, aut dos ſupputata pro munere, quod Eccleſiæ praſit, & miniſterio quod præſtat altari. Ita judicatum ex Senatuſconſulto in favorem Parochi adverſus decimarum conductorem cui jus proſequendæ petitionis reſervatum eſt contra Regulares decimarum poſſeſſores, 15. Decemb. 1570.

Et ſanè hæc portio in certa granorum aut pecuniæ quantitate aſſignata, non ſolvitur cum reſpectu fructuum hoc illove anno emergentium; ſed datur in exſolutionem oneris impoſiti Capitulis aut Monaſteriis in ipſa unione vel incorporatione aut tranſlatione Decimarum: adeò ut onus dandi congruam portionem, in cujus redemptionem hæc granorum aut pecuniæ quantitas annuatim ſolvenda promittitur, non ipſis Decimis, quæ

Digitized by Google

agrum ſuum colat, ſive non; nec poteſt poſſeſſor fundi ſe à ſolutione eximere hac vulgari ratione, quod ceſſante cauſa Decimarum non teneatur ſolvere id quod vice decimarum promiſſum eſt: quia mediante tali tranſactione, omnis caſus fortuitus & evictionis, ejus periculo ſunt, ni fundus chaſmate aliove caſu eſſet abſorptus, & planè periiſſet.

Refert quoque Renatus Choppinus ex Panormitano, Teutonicos ſive Germanos pro Decimis ſolvere annuatim certas menſuras granorum, quæ nec minuuntur nec augentur ob quamcumque fertilitatem aut ſterilitatem ſupervenientem, *lib. 3. de Pol. Eccleſ. tit.* 4. §. 4.

XXVI. Quidni igitur Monaſteria & Capitula aliique Decimarum Poſſeſſores, quæ mediante certa granorum vel pecuniæ quantitate jus decimandi quodammodo ſibi reſervant, & quaſi redimunt, caſum fortuitum ſuſtineant? præſertim cum & commodum fertilitatis accipiant; nihilque ob eam Parocho accedat.

XXVII. Quamvis portio congrua conſiſtens in certa granorum aut pecuniæ quantitate annuè ſolvenda, non debeat in rigore juris ob ſterilitatem aut devaſtationem decimarum diminui aut remitti; tamen nonnumquam æquitas exigit, ut Parochus hìc aliquam remiſſionem faciat; præſertim ſi ei commodè & honeſtè ſit de congrua portione proviſum; nec ipſæ decimæ notabilem ſummam ultra portionem congruam ſoleant Decimatoribus pendere: ipſique honeſtam ſuſtentationem Parocho pro temporum miſeria offerant.

CAPUT VI.

Quæ in Portionem congruam imputanda?

1. *Quandonam aliqua dicantur imputari in portionem congruam?*
2. *Quando Decimator imputare aliqua poſſit.*
3. *De imputatione in portionem congruam loquuntur Synodi Belgicæ.*
4. *Parochus petens portionem congruam debet exhibere declarationem omnium bonorum & proventuum quæ ratione ſua Eccleſia habet.*
5. *Certa emolumenta ratione Beneficii Parocho competentia in portionem congruam imputanda.*
6. *Decimæ etiam novales & minutæ imputandæ.*
7. *An hæ juxta Edictum Regis Galliæ in portionem congruam imputentur?*
8. *Proventus Beneficii Eccleſiæ Parochiali uniti imputandi.*
9. *Onera illius Beneficii à Parocho ferenda; unde & moderatè unienda ſunt Beneficia.*
10. *Proventus Parocho competentes alio titulo quàm Beneficii Curati, non ſunt imputandi.*

23. *Injuſtum eſt hiſce oblationibus populum gravari.*
24. *Portio congrua ita taxanda ut Sacerdotes gratis & liberali animo Sacramenta adminiſtrare queant.*
25. *Decretum de hac re Synodi Colonienſis anni 1636.*
26. *Idem inſinuat Synodus Colonienſis anni 1549.*
27. *Idipſum poſtulatum ex parte Regis Galliæ in Concilio Tridentino.*
28. *Sperandum non eſt, Sacramenta gratis ut oportet adminiſtranda, ubi oblationes imputantur.*
29. *Perniciosum eſt honoraria Miſſarum in portionem congruam imputari.*
30. *Curandum ut ſine reſpectu ad has oblationes & honoraria portio congrua aſſignetur.*
31. *Decimis ſufficientibus de his portio congrua deſumenda.*
32. *Decimis non ſufficientibus per Beneficiorum unionem potiùs quàm per has oblationes providendum.*
33. *Accidentia non omninò incerta, quæ ſint?*
34. *Hæc accidentia ad certam ſummam redigi poſſunt.*
35. *De his loquuntur Synodi, dum accidentia in portionem computari volunt.*
36. *Major ratio ut in civitatibus, quàm pagis hæc in portionem computentur.*
37. *Videtur dumtaxat à Synodis ob temporum duritiem horum accidentium imputatio tolerari.*
38. *Non debent cum nimio rigore hæc accidentia in portionem congruam imputari.*

I. ILla imputari dicuntur in portionem congruam, quorum in taxatione portionis congruæ ita ratio habetur, ut eorum intuitu portio congrua ad ratam illorum diminuatur; puta, ut portio congrua eſſet ſufficiens requirerentur annuè octingenti floreni; ſed quia Vicarius ſeu Parochus habet ſuo Beneficio Parochiali ſeu Vicariæ annexos proventus pendentes annuè 400. florenos, portio congrua taxabitur ultra hos proventus ad 400. florenos ſolvendos ab iis qui oneri ſolvendæ portionis congruæ ſunt ſubjecti: quæ ſumma una cum valore annuo illorum proventuum ſimul conficiunt integram portionem congruam ſive competentiam 800. florenorum, quæ judicatur ſufficiens Rectoris & Parochiæ neceſſitati.

II. Si contingat ab Epiſcopo taxari portionem congruam abſtractim ab omni eo, quod ipſe Vicarius habet in annuis proventibus, qui in portionem congruam ex juris vel conſuetudinis diſpoſitione imputari conſueverunt, tunc ipſe Decimator ad cujus onus ſpectat ſolutio portionis congruæ, de taxata portione tantùm diminuet, quantum annuè valere æſtimantur proventus Paſtorales, quos Vicarius retinet; & quod his computatis ſive imputatis portioni taxatæ deerit, ſupplere debebit.

III. De hac computatione ſeu imputatione loquitur Synodus Mechlinienſis, titulo *De Decanis & Paſtoribus*, ubi mandat, ab Epiſcopis aſſignari portionem congruam computatis certis fructibus & emolumentis. De eadem impu-

Digitized by Google

bendam indicant hæ Synodi.

V. Primò, omnium *certorum* fructuum & emolumentorum, quæ *ratione Eccleſia ſua Parochialis ipſi* (Paſtori) *competunt.*

Hæc imputanda eſſe nemo dubitat. Cum enim portio congrua detur, ut Paſtori & Parochiæ neceſſitati ſit proviſum, conſequens eſt, quod ſi *certa* emolumenta quæ ratione Eccleſiæ Parochialis percipit, pro parte congruæ ſuſtentationi Vicarii ſatisfaciant, tantum ſuppleatur id quod ad integram ſuſtentationem Parochi, & Parochiæ neceſſitatem deeſſe deprehenditur.

Unde Rebuffus in ſuo tractatu De portione congrua *num* 85. quærens quæ debeant Vicario computari in congrua portione, reſpondet: " *Omnia certa* quæ habet ra- » tione ſui Beneficii ſeu Vicariæ: & ſic omnia quæ jure » ſuo habet Eccleſia, ei computantur pro portione con- » grua.

VI. Itaque ſi Vicario competant aliquæ decimæ, etiam novales vel minutæ, hæ indubiè in portionem congruam imputandæ ſunt: hoc eſt, earum ratio haberi debebit ut attento annuo valore illarum decimarum portio hæc major aut minor debeatur; ſive plus minuſve ſupplendum ſit ab iis, quibus onus portionis congruæ incumbit.

VII. In Edicto Regis Galliæ de anno 1686. quo portio congrua Vicariorum & Paſtorum taxatur ad 300. libras Gallicas conficientes centum patacones monetæ Brabanticæ, excipiuntur decimæ novales ex terris, quæ poſt acceptatam à Vicariis & Paſtoribus hanc portionem, ad culturam redigentur; quas ultra portionem Vicarii & Paſtores recipere poterunt.

Verum licet ob has decimas *novales* taxata hæc portio diminui nequeat; ſed integra à Decimatoribus majoribus ſeu *groſſis*, ut vocant, ſolvi debeat, nihilominus admodum veriſimile eſt, in determinanda hac portione habitam fuiſſe rationem decimarum *novalium*, quæ veriſimiliter in Parochis futuræ creduntur: atque ita reipſa in congruam portionem eſſe imputatas.

VIII. Similiter ſi Beneficium ſimplex, aut aliqua fundatio auctoritate Epiſcopi unita ſive incorporata ſit Beneficio curato, indubiè proventus illius ſunt computandi in portionem congruam; quandoquidem per unionem ſive incorporationem, proventus hujus uniti Beneficii vel fundationis ſint facti proventus Beneficii Curati; idque eo maximè intuitu, ut per illius proventus Parocho de congrua portione eſſet proviſum.

IX. Cumque per ſimilem incorporationem Beneficium incorporatum quodammodo ſupprimatur, & in Beneficium Curatum, cui incorporatum eſt, quaſi transfundatur, hinc eſt, quod onera Beneficii ſimplicis, etiam in Beneficium Curatum tranſeant; & onera Beneficii Curati poſt incorporationem reputentur; ac propterea Curatus ea onera tamquam ſua propria ſubire teneatur.

Quare, ut ſuperius monui, in unione ſive incorporatione Beneficiorum aut fundationum attendendum, ne occaſione hujuſmodi incorporationum, tot onera Paro-tamquam ſibi *ſpecialiter* ſervienti dare ſine reſpectu ad portionem congruam, quam ab aliis accipere debet.

XI. Si enim aliquod Beneficium citra unionem aut incorporationem Vicario conferatur ab Epiſcopo, ut proventus illius ipſi in portionem congruam ſerviant; idque auctoritate clauſulæ in Concilio Tridentino adjectæ: *aut qua commodiori ei videbitur ratione*, indubiè hi proventus computandi erunt: quia quamvis non competant Vicario propriè *ratione Eccleſia ſua Parochialis*, ſed alterius Beneficii: tamen quia ab Epiſcopo Beneficium collatum fuit, ut per proventus illius Vicario eſſet *ſufficienter* proviſum, videtur conſequenter Beneficium ipſi competere tamquam Vicario & ratione Vicariæ, ob cujus inſufficientiam Beneficium cum proventibus ipſi datum eſt.

XII. Præter certos fructus & certa emolumenta, vult inſuper citata Synodus Mechlinienſis exhiberi cum libello ſupplice; quo petitur ſummariè portio Canonica aſſignari, *incerta quoque accidentia trium aut quatuor communium annorum ultimo præteritorum*: idque conformiter ad Synodos Provinciales Mechl. quæ volunt portionem congruam confici computatis non tantùm *certis* fructibus & emolumentis, ſed etiam, " *incertis* ſeu *accidentalibus*, » quæ ad certam ſummam communibus tribus aut qua- » tuor annis ultimò præteritis redigi poſſunt.

XIII. Supponit ergo Synodus *accidentia* in portionem congruam imputanda, eſſe talia, ut ad *certam* ſummam, inſpectis communibus tribus aut quatuor annis ultimò præteritis redigi poſſint: ut hac reductione facta, non *incerta*, ſed quodammodo *certa* emolumenta dici poſſint, & portio congrua ſuper iis aſſignata cenſeri aliquo modo queat conſtituta in re *certa*.

XIV. Hinc facilè eſt concludere, nullatenus ex mente harum Synodorum imputandas oblationes ſive accidentia illa quæ omninò ſunt *incerta*, nec facilè ad aliquam certitudinem redigi poſſunt.

XV. Hujus generis ſunt oblationes ex mera plebis liberalitate pendulæ ac profluæ, quæ nec exigi poſſunt; ſed ob ancipitem populi favorem, Miniſtrorum gratioſitati, temporumque, ac mercaturæ proſperitati ſe attemperantem, aliaſve circumſtantias ſemper ſunt admodum incertæ; neque à Parochis annotari ſolent, ſed gratiosè prout offeruntur, accipi: ideoque nec facilè ad certam ſummam, computatis retro aliquot annis, reduci poſſunt: cujus generis ſunt, quæ paſſim in adminiſtratione Baptiſmi, Viatici, Extremæ-Unctionis atque mulierum purificatione dari conſueverunt; quæ nullo modo in competentiam imputari poſſunt.

XVI. Has oblationes tamquam planè incertas non eſſe computandas in portionem congruam communiter tradunt Canoniſtæ.

Quapropter Grimaudetius in tractatu *De Decimis lib.* 2. *cap.* 8. poſtquam *num.* 29. dixit, portionem congruam Vicario aſſignandam ex rebus *certis*, tamquam conſequens ſubjungit *num.* 30. oblationes *incertas*, quæ ad

Digitized by Google

tem turpi quæſtu & avaritia multum ſuſpectas conventiones & pactiones delabentur.

Quantopere autem omnes omnino pactiones, & exactiones in adminiſtratione Sacramentorum Canones exhorreant, & uno conſenſu Synodi noſtræ Belgicæ vetuerint, ſupra *tit.* 1. *cap.* 3. annotavimus : ut vel ex illis Decretis appareat, à mente Synodorum planè alienum eſſe, ut ſimiles oblationes in congruam portionem Paſtorum imputarentur.

XX. Adhæc quis non videt, quantopere erga ſacras functiones & Sacramenta diminuatur populi reverentia & de eorum dignitate idea, dum videt, quod illa Sacerdotum victui ſubſervire debeant, videnturque ea reſpectu Sacerdotum eſſe adinſtar artis de pane lucrando.

XXI. Præterea dum Sacerdotes ex illis victitare debent, idque populus non ignorat, perſuaſum facilè populo eſt, quod in adminiſtratione Sacramentorum, aliiſve ſacris functionibus ſemper aliquid offerre debeat; & quidem pro ea conditione, qua vulgo quiſque reputatur, & nî offerat, avaritiæ, aut etiam injuſtitiæ quamdam notam ſe incurſurum; quaſi ſubtrahantur ea, è quibus Sacerdotes vivere debent.

XXII. Quis verò ſat eloquatur, quæ inde pauperum, præſertim quorum paupertas publicè nota non eſt, murmura atque obloquia; quod nihil in Eccleſia *gratis* dari videatur; omniaque ad Sacerdotum quæſtum ac pauperum oppreſſionem in Eccleſia appareant inventa.

XXIII. Denique juſtum non eſt, plebi populoque gravamina, indies excreſcentia continuè & ſine intermiſſione per Eccleſiaſticos injici : quod contingit, dum Monaſteria & Capitula Decimas à plebe ac populo recipiunt; nec ſufficientem ex illis, Parochis cæteriſque curam animarum ſuſtinentibus portionem aſſignant; ſed eos cogunt, ut emendicatis, & quaſi extortis plebis oblationibus ſuſtentationem quærant; atque ita ultra Decimas Parochorum ſuſtentationi ſufficientes, miſera plebs ad ſimiles oblationes ſenſim cogitur; cum tamen Decimis ſufficientibus ab omni ulteriori contributione pro Parochi alimentatione plebs abſolvi deberet.

XXIV. Ut itaque hæc aliaque incommoda præveniantur, congrua portio ita determinanda, & taxanda, ut Sacerdotes liberali animo, & ab omni ſpe temporalis retributionis libero poſſint Sacramenta populo adminiſtrare; quemadmodum ſæculo præterito deſiderabant, & monebant Patres Concilii Colonienſis anno 1536.

XXV. Hi quidem volentes de victu Parochorum diſpicere, præmittendum duxerunt, quod Chriſtus docuit, & ſacri Canones maximè ſerio percipiunt, nempè ut Sacramenta Eccleſiaſtica *gratis* miniſtrentur.

Sed quia prævidebant id haud facilè obtinendum, niſi portio congrua Parochis detur, quæ eos ad quærenda vitæ ſubſidia ex adminiſtratione Sacramentorum non cogat, immediatè ſubjungunt : " At cum lex divina præcipiat,

» commodè, Principes provideant, ut per Parochianorum ſymbola & collectas, Plebanus, & cum eo duo aut plures Clerici habeant, unde vitam congruè traducant & hoſpitalitatem præbeant.

XXVIII. Hæc ſat evincunt, creditum fuiſſe, nequaquam ſperandum eſſe, ut Sacramenta omninò *gratis* adminiſtrentur; nec *pro rebus divinis quidquam exigatur*, vel à Sacerdotali Ordine *ſordes omnes* & omnis *avaritiæ labes procul expellantur*, niſi Sacerdotibus portio talis aſſignetur, quæ independenter ab oblationibus in Sacramentorum adminiſtratione recipiendis, ſit verè *congrua* & *competens*. Quare in nullis Synodis legitur, portionem congruam ex ſimilibus oblationibus conſtandam.

XXIX. Quàm indignum, quamque perniciosum ſit, Sacerdotes debere ex quotidianis Miſſarum ſtipendiis victitare, latè oſtendimus ſupra *tit.* 5. *cap.* 6. Ex quo facilè intelligi poterit, non minus, imò magis indignum eſſe, & pernicioſum, hæc honoraria Miſſarum imputari in portionem congruam, quàm oblationes in adminiſtratione Sacramentorum dari conſuetas.

XXX. Meritò ergo ſoliciti ſunt Epiſcopi, aliique etiam Civiles Magiſtratus, quibus aſſignatio portionis congruæ incumbit, ut de illa Sacerdotibus curam animarum ſuſtinentibus eo modo provideatur, ut omnes illæ ſcabioſæ & ſordidæ exactiones à Sacerdotali Ordine procul repellantur; neque Sacerdotibus neceſſitas quodammodò injiciatur, ob defectum ſubſidiorum temporalium ad illas deflectendi.

XXXI. Sanè ſi decimæ ſint ſufficientes ad portionem congruam, nequaquam æquum eſt, ut Decimatores curam animarum non ſuſtinentes decimas percipiant, & Sacerdotes in cura animarum laborantes ad has ſcabioſas exactiones à neceſſitate cogantur; ipſaque plebs ad eas dandas quodammodò cogatur.

Unde de his ſuſpectis exactionibus in adminiſtratione Sacramentorum loquens Chriſtianus Lupus Diſſertatione 2. prooemiali ad tomum 3. Schol. in Canones *cap.* 7. ait : " Epiſcopi & alii jam dictas decimas poſſidentes Prælati, eorumque Capitula & Monaſteria, RIGIDUM coram Deo onus portant dandæ Parochis ſuſtentationis integræ, & MISERAS plebes liberandi ab exactionibus variis, SUSPECTIS & OFFENSIVIS, ad quas iſti à paupertate coguntur.

XXXII. Si verò decimæ non ſint, ut in civitatibus nonnumquam contingit, poterit Parochis, aliiſque Sacerdotibus de portione congrua provideri per Beneficiorum potius unionem vel ſuppreſſionem; quæ in civitatibus ſolent eſſe frequentiora.

Et ſanè dolendum, quod videamus plurimos paſſim in civitatibus, ſeu Capellanos ſeu Canonicos otioſam planè, quin non rarò ſcandaloſam & mollem vitam ducentes ex proventibus Eccleſiaſticis; & Parochis ac Sacerdotibus curam animarum ſuſtinentibus & ſtrenuè laborantibus,

vix

tertio annis ad certam ſummam redigi.

XXXV. De his *accidentibus* intelligendæ ſunt Synodi, dum in taxanda portione congrua rationem habere volunt accidentium, quæ *ad certam ſummam communibus tribus vel quatuor annis ultimò præteritis redigi poſſunt.*

XXXVI. Synodus P. II. Cameracenſis *tit. De Decimis cap.* 9. vult, " ut Ordinarius habebit rationem in » æſtimatione (portionis) valoris bonorum cujuſve Pa» rochiæ, quoad *urbes tantum* eorum accidentium, quæ » tribus aut quatuor annis ſimul computatis *aliqualiter* » ad ſuum valorem in ſingulos annos reduci poſſunt.

Non ſat liquet, num tò *tantum* referatur ad vocem *accidentium*, an verò ad vocem *urbes* : ut ſenſus eſſet; *tantum* quoad urbes rationem accidentium illorum habendam eſſe.

Et revera non obſcura ratio eſt, cur potiùs horum accidentium haberetur ratio in portione Parochorum in urbibus, quam in pagis. Cum enim hæc accidentia, ſive jura funeralia auctoritate ſuperiorum taxata & populo impoſita habeant ſpeciem quamdam collectarum, æquum non apparet, ut hæc populo imponantur, ubi decimæ ſunt ſufficientes, ut in pagis eſſe ſolent; ſecus in civitatibus, ob abolitas jam pridem decimas perſonales.

XXXVII. Addit eadem Synodus *cap.* 10. " Si tamen » in aliquibus locis, accidentia in æſtimationem non ve» nire jam uſu receptum fuerit, declarat ſacra Synodus, » ſuæ intentionis non eſſe, ut ab illo uſu in præjudicium » Paſtorum recedatur.

Hìc non obſcurè inſinuat Synodus, non eſſe omninò ex voto, quod hæc accidentia in competentiam Paſtorum imputentur; ſed id potiùs ex neceſſitate tolerari & admitti; cum ſcilicet aliter Parochorum & Parochiæ neceſſitatibus ſuccurri nequit.

Nec mirum : cum nemo neſciat, quam malè ſæpè apud populum hæc jurium ſive accidentium exactio oleat, & populum offendat; quamque ſacri Canones exhorreant, quod Sacerdotibus ex mortuorum cadaveribus ſua compendia quærere videantur; uti latius infra titulo *De Sepulturis* oſtendetur.

XXXVIII. Rebuffus in Tractatu De portione congrua *num.* 87. fatetur, incerta poſſe in portionem computari, ſi poſſint ad certam ſummam reduci; addit tamen : *Sed non ita exactè computabuntur ſicut certa.*

Neque revera cùm ea exactitudine, hæc accidentia ob eorum incertitudinem computari poſſunt, ſicut *certi* proventus : neque etiam convenit, ut cum omni rigore eorum valor imputetur : ne aliàs Parochus à neceſſitate quodammodò coactus, jubeatur illa etiam cum nimio rigore à ſuis Parochianis, non ſine offenſione, & nota avaritiæ exigere.

8. *Portio congrua ſubinde aſſignata pro pluribus Preſbyteris non habito judicio Ordinarii.*
9. *De Jure cognitio de portione congrua ſpectat ad Ordinarium.*
10. *Quæſtio de portione congrua in poſſeſſorio hodie agitur coram Judice regio.*
11. *Judex laicus* proviſionaliter *pronuntiat ſuper portione congrua.*
12. *Edictum Regis Galliæ reſervat cognitionem Judicibus Regiis.*
13. *Edictum Principum noſtrorum vult per Regios Magiſtratus executioni mandari, quod per Ordinarios fuerit determinatum.*
14. *Eodem Edicto mandatur Magiſtratibus Regiis, ut Ordinariis defectuoſis in aſſignanda portione, ipſi provideant.*
15. *Quomodo conformiter ad hoc Edictum ſoleat portio congrua peti.*
16. *Sententia* proviſionalis *Senatus Regii qualem effectum habeat.*
17. *Petitorium ſuper portione congrua hodie inſtitui non ſolet.*
18. *Dum portio congrua petitur ſuper decimis* infeudatis, *etiam petitorium ſpectat hodie ad Judices Regios.*

I. PORtionem congruam peti poſſe per Vicarium perpetuum, in cujus ſuſtentationem principaliter cedit, dubium non eſt. Imò non tantùm ſuis propriis neceſſitatibus, ſed & Preſbyterorum, qui ad curam animarum laudabiliter exercendam neceſſarii ſunt, ſufficientem petere poſſe, ſupra *cap.* 2. notavimus.

II. Si Parochus ſeu Vicarius perpetuus eſſet negligens in adjungendis ſibi Preſbyteris neceſſariis ad curam animarum laudabiliter exercendam; & Epiſcopus judicaverit propter amplitudinem & extenſionem Parochiæ plures Presbyteros neceſſarios; aut in Eccleſia aliqua ſuccurſali requiri Presbyterum, qui ibidem reſideat, & populi circa illam Eccleſiam commorantis curam habeat, ob diſtantiam ab Eccleſia Parochiali, poterit Epiſcopus Parocho negligente ad portionem congruam cogere ipſos Decimatores, alioſve ad quos ejus ſolutio ſpectat. Quin & Vicarium hujuſmodi Eccleſiæ ſuccurſali auctoritate Epiſcopi præpoſitum ad portionem congruam, Parocho negligente, agere poſſe, judicatum refert Joannes Tournetius *litt. P. num.* 119.

III. Et ſanè cùm interſit Epiſcopi, ut ipſis Eccleſiis Parochialibus ſit bene proviſum de idoneis Miniſtris; & his nihil deſit, quominus cura animarum per ipſos laudabiliter exerceatur, dubitari nequit, quin Epiſcopus meritò omni modo allaboret & agat, ut portio congrua Vicario perpetuo, aliiſque Presbyteris ad curam animarum ſuſtinendam requiſitis, aſſignetur.

IV. Id non obſcurè innuit *caput* 1. *De Præbendis in* 6. dicens, per Sedem Apoſtolicam olim conſtitutum, ut Diœceſani nullum ad præſentationem Religioſorum ad aliquam

monente Decano Chriſtianitatis, Epiſcopo, aut Officiali ipſius offerat libellum.

VII. Si Synodus velit per ipſam Communitatem offerri libellum pro habenda portione congrua ubi Eccleſiæ proviſum non eſt de Paſtore; quidnî eadem ratione Communitas ipſa libellum offerre poterit pro portione congrua Presbyterorum, qui ultra ipſum Parochum pro ſuſtinenda cura animarum ſunt neceſſarii; ſi ipſe Parochus, ob aliquod forſan proprium intereſſe, hanc portionem petere, & Presbyteros aſſumere negligat? Atque ita ad petendam congruam portionem pro Presbyteris illis ſubſidiariis admiſit Senatus Brabantiæ Incolas Gelenſes in Diœceſi Buſcoducenſi; condemnavitque Decimatores, inter quos erat ipſe Parochus, ad intertinendos duos Presbyteros, quorum unus eſſet ad onus ſolius Parochi, alter verò ad onus aliorum Decimatorum aſſignatâ ſingulis portione congruâ centum pataconum ultra accidentia. Ita judicatum 14. Martii 1684.

VIII. In hac cauſa & illud notandum occurrit. Licet Decimatores opponerent, propriè ad Vicarium Apoſtolicum Buſcoducenſem ſpectare Presbyteros ſive Vicarios ad curam Parochiæ neceſſarios deſignare; ipſum verò hactenus non judicaſſe, eos eſſe neceſſarios, nihilominus Senatus conſiderans Parochiæ illius amplitudinem atque extenſionem, nec non populum adeò eſſe numeroſum, ut evidens eſſet unum Rectorem non poſſe ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis ritè adminiſtrandis; cæteriſque functionibus Paſtoralibus obeundis, judicavit Parocho alios duos Presbyteros adjungendos.

IX. Sive jus commune, ſive Concilium Tridentinum atque Synodos Belgicas ſpectemus, cognitio & determinatio portionis ad Ordinarium loci ſpectat; idque etiam contra exemptos *cap.* 1. *De Præbend. in* 6. *Clem. unica de jure Patronatus, Concil. Trid. ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *& ſeſſ.* 24. *cap.* 13. *De Reformat.* Ideòque etiam à Senatu Regio litigantes ſuper hac materia ad Epiſcopum remiſſi fuêre, ut videre eſt apud Broudæum in notis ad Loüetium *litt. C. num.* 48. & Choppinum *lib.* 3. *De S. P. titul.* 4. §. 8.

X. Verùm cùm moribus Belgii & vicinarum Provinciarum obtineat, quod Epiſcopi de poſſeſſorio rerum etiam ſpiritualium, ac ſingulariter de poſſeſſorio Decimarum non cognoſcant: ideòque nec per proviſionem poſſeſſionem adjudicare queant; hinc fit, ut quæſtio ſuper congrua portione ſeu competentia hodie paſſim ad Judices Regios devolvatur; ut hi ſaltem per *proviſionem* congruam portionem aſſignent.

XI. Unde Antonius Faber in Codice *tit. De juriſd. omnium judicum definit.* 18. poſtquam dixit de congruæ portionis debito cognoſcere judicem laicum non poſſe, quoniam ea res ad Ordinarii cognitionem pertinet, ſubjungit: " Obtinuit tamen præſertim apud Gallos, & apud » nos, ut de eo Judex laicus incidenter ſaltem & *provi-* » *ſionaliter* pronuntiet. Neque id per uſurpationem dum- » taxât & ſine ratione, ut quidam calumniantur, ſed vel

XIII. Edictum Principum noſtrorum ad Synodum Mechlinienſem *art.* 15. injungit Judicibus Regiis, ut promptè & indilatè exequi mandent per ſuos apparitores, quidquid in hac materia congruæ portionis ſive competentiæ Paſtoralis fuerit vel proviſionalitèr vèl definitivè per Epiſcopos ordinatum.

XIV. Ulterius eodem Edicto *art.* 16. declarant Principes, eſſe ſuam mentem, ut ſi contingat ipſos Ordinarios fore defectuoſos in aſſignanda hac portione ſive competentia ipſis Parochis, tunc licebit Paſtoribus recurrerè ad Concilia Regia ſuarum reſpectivè Diœceſium, ut ad ipſorum querelas hac in parte provideatur, præſertim intervenientibus, ſi opus ſit, Fiſcalibus Regiis.

XV. Conformiter ad hoc Edictum, ſolent Parochi pro taxatione portionis congruæ offerre libellum ſupplicem Ordinario; quâ taxatâ, ſi Decimatores eam darè recuſent, pro executione ejus quod Ordinarius decrevit, ad Senatum Regium recurſum habent: quem ſimilitèr inſtituunt, ſi ipſe Ordinarius récuſet, vel ſit in mora providendi de portione congrua, ſeu competentia; vel nullam aſſignando, vel aſſignando talem, quæ omnibus attentis *congrua* ſeu *competens* non creditur: quo caſu petitur, ut ſaltem per proviſionem portio congrua per judices Regios aſſignetur, & adjudicetur.

XVI. Et quidem hæc ſententia *proviſionalis* (ait Broudæus loco citato) manet, & executioni mandatur, donéc per tres ſententias conformes coram judice Eccleſiaſtico petitorium plenè fuerit evacuatum: & hæc eſt, ait, praxis Curiæ, pluribus Arreſtis confirmata: notatque, Officiali Curiæ Eccleſiaſticæ fas non eſſe, pendente petitorio, Vicario minorem portionem aſſignare per proviſionem, quàm Judex Regius aſſignaverat: & ita judicatum 11. Feb. 1657.

XVII. Non ſolet hodie ſupèr portione congrua coram judice Eccleſiaſtico petitorium inſtitui; ſed re in poſſeſſorio deciſâ, conſuevit plenum effectum ſortiri: tum quod cauſa in petitorio ob varias appellationes & tricas in annos plurimos protrahi poſſet; tum quod in ipſo *poſſeſſorio* omnia merita cauſæ ita ſoleant diſcuti & examinari, ut vix aliquid ſuperſit in petitorio producendum vel allegandum, quod non fuerit in *poſſeſſorio* productum & allegatum; tam circa ea quæ *juris* ſunt, quam *facti*.

XVIII. Cùm cognitio de decimis *infeudatis* hodie privativè etiam quoad *petitorium* ſpectet ad Tribunalia Regia, ut ſupra *cap.* 5. notatum eſt, & portio congrua ex decimis infeudatis deſumenda, ſit quaſi pars illarum decimarum; conſequenter & cognitio de portione congrua quæ prætenditur ex decimis infeudatis omnimodè devoluta eſt moribus noſtris ad Tribunal Regium: nec poteſt Judex Eccleſiaſticus ullatenus cognoſcere de congrua portione, ſi Decimæ è quibus portio petitur, à Laïcis poſſideantur, & *infeudata* eſſe prætendantur. Vide latè Broudæum ad Loüetium loco citato: Et Rebuffum tract. De Portione congrua *q.* 7. ubi aſſerit, quod anno 1557. " re- » miſſa

an domus Paſtoralis comprehendatur.

5. *Ratio dubitandi.*
6. *In taxatione congrua portionis non ſolet comprehendi domus Paſtoralis: neque obligatio illam ſolvendi, infert obligationem ſolvendi hanc.*
7. *Conſuetudo locorum varia eſt quoad perſonas huic oneri ſubjectas.*
8. *In locis olim Epiſcopo Leodienſi ſubjectis onus exſtruendi domum Paſtoralem incumbit Incolis.*
9. *Decretum Archidiaconatus Hasbania de hoc onere.*
10. *In Gallia ſapius judicatum ad Parochianos ſpectare primam domus Paſtoralis exſtructionem.*
11. *Hodie in Gallia videtur onus illud portionis partim Parochianis, partim Decimatoribus incumbere.*
12. *Domus Paſtoralis conſideratur ut appendix Eccleſia Parochialis.*
13. *Hinc condemnatus ad reparandam Eccleſiam pratenditur condemnatus ad reparandam domum.*
14. *Conſequenter reparatio domus iiſdem Legibus regitur quibus reparatio Eccleſia.*
15. *Edictum Regium de onere exſtruendi & reparandi domum Paſtoralem in Flandria.*
16. *In Edicto videntur ab hoc onere eximi Incola.*
17. *Reparatio domus & reparatio Eccleſia conjunguntur.*
18. *Edictum ſupponit utramque reparationem iiſdem legibus regi.*
19. *Si Edicta ſuper reparatione Eccleſiarum ſervari debeant in reparatione domus, rectè dicitur onus hujus reparationis ad Decimatores pertinere.*
20. *Circa onus hoc quid attendendum?*
21. *Quid in exſtructione domus circa formam conſiderandum?*
22. *In hac materia ſummariè & per proviſionem procedendum.*
23. *Idipſum recenter in Gallia declaratum.*
24. *Paſtores ad reparationes ſua domus quomodo teneantur.*
25. *Decani Rurales Domus Paſtorales viſitare; & Parochos ad reparationes neceſſarias cogere debent.*
26. *Parochiani etiam domum viſitare poſſunt, ſi eis onus reparandi incumbat.*
27. *Si Parochus reparationes neglexerit, haredes ad eas tenentur.*
28. *Parochi in domo ejuſque ſupellectile moderationem Clericalem ſervare debent.*

I. DE domo Paſtorali in jure nihil ſpeciale cautum reperio; hoc ſcitur, habitationem inter vitæ corporalis neceſſaria computari; unde & jam pridem à Juriſconſulto Javoleno in *L. 6. ff. De Alimentis legatis* dictum eſt: legatis *alimentis* non tantùm cibaria & veſtitum, ſed & *habitationem* deberi. Rationem addit: *Quia ſine his ali corpus non poteſt.*

II. Hinc conſequens eſt, quod ubi præcipitur, Parocho de alimentis aliiſque ad ſuſtentationem corporalem neceſſariis eſſe providendum, etiam unà præcipiatur,

grua extructio domus paſtoralis, vel aſſignatio habitationis comprehendatur; eatenus nimirum, ut hi quibus ſolutio portionis congruæ injungitur, unà teneantur ad extructionem illius domus.

V. Sive enim Canones & Synodorum Decreta, Regiaque Edicta, ſive formulam reſervationis portionis congruæ inſpiciamus, patebit, portionem congruam ita reſervari ut è proventibus Eccleſiaſticis ſolvatur Parocho *annuè* tantùm, quod Rectori ac Parochiæ neceſſitati *decenter* ſufficiat. Unde & plerumque videmus in Synodis & Edictis Regiis, certam ſummam *annuè* perſolvendam pro competentia Paſtorali ſive portione congrua aſſignatam.

Porrò hæc ſumma ſive portio *annuè* pendenda commenſurari ſolet neceſſitatibus quotidianis ipſius Rectoris & Parochiæ: ut nimirum ex illa habeat honeſtam ſuſtentationem, & oneribus ſibi incumbentibus ſatisfacere queat.

Inter has autem *quotidianas* neceſſitates, aut onera Parocho incumbentia, numerari nequit extructio domus Paſtoralis: quia hæc non quotannis recurrit; neque aliquâ ſummâ annuè perſolvendâ facienda eſt: ſed una conſtructione oneri illi in multos annos ſatisfieri ſolet; idque nonnumquam tam notabilibus impenſis, ut plurium annorum proventus decimarum integri vix ſufficerent: quo contingeret, ut Capitula & Monaſteria, aliaque corpora Eccleſiaſtica decimas poſſidentia, ſubitò quaſi opprimerentur, aut certè ære alieno ſe nimium gravare deberent.

VI. Hinc indubiè contingit, quod portio congrua ita determinari ſoleat, ut ſub ea domus Paſtoralis non comprehendatur. Unde ex obligatione ſolvendi portionem concludi non poſſe videtur obligatio exſtruendi domum Paſtoralem: ſicuti neque ex eadem obligatione concluditur obligatio reparandi Eccleſiam; tametſi portio congrua debeat eſſe talis, ut Rectoris ac *Parochia* neceſſitati decenter ſufficiat, ut loquitur Synodus Trident. *ſeſſ. 24. cap. 13. De Reform.*

VII. Sicuti ergo reparatio Eccleſiarum pro varia locorum conſuetudine, nunc ad Parochianos, nunc ad Decimatores, & frequenter ad utroſque quadam proportione ſervata, tranſlata eſt; uti ſupra *tit. 16. cap. 5.* notavimus; ita & onus exſtruendi domum Paſtoralem pro varia locorum conſuetudine alibi Parochianis, alibi Decimatoribus, alibi utriſque incumbit.

VIII. Et quidem in locis quæ ante erectionem novorum in Belgio Epiſcopatuum fuerunt ſub Diœceſi Leodienſi, onus hoc incumbere ſolet Incolis ſive communitati: eo quod conſuetudo iſtius Diœceſis onus illud in communitatem rejecerit: atque propterea etiam poſtquam ab ea Diœceſi ſeparata fuère, manſerunt huic oneri ſubjecta.

IX. De hoc enim onere inter Statuta Archidiaconatûs Haſbaniæ, qui ad has partes præcipuè extendebatur, legitur: " Tenetur etiam Communitas ſuo Paſtori ad pro-
" cura-

rum *tom.* 3. *lib.* 5. *tit.* 14. *cap.* 7. primum citatis variis Arreſtis, & Auctoribus, quibus ſuaderi videtur, onus exſtruendi domum Paſtoralem Incolis ſive Communitati incumbere; dein profert varia Arreſta quibus declaratum fuit, Decimatores teneri contribuere unam *tertiam*, Incolas verò *duas tertias* pro conſtructione domûs Paſtoralis, ac ſignanter ita judicatum anno 1672. contra Capitulum Cathedrale Aquenſe, condemnato Capitulo ad contribuendam *tertiam* partem pro conſtructione domûs Paſtoralis.

Arreſtum integrum extat apud citatum auctorem: additque, hoc Arreſtum oſtendere, quantum ad hanc contributionem, non eſſe amplius faciendam diſtinctionem inter *primam* extructionem domûs paſtoralis, & dirutæ reædificationem; licet olim aliqua fuiſſet. Verba Auctoris ſunt: *Cela montre que quand la Juriſprudence ancienne auroit varié en la contribution pour la conſtruction du premier logement du Curé, la Juriſprudence nouvelle auroit fixé cette contribution pour la conſtruction premiere, également avec les réédifications & réparations, comme y ayant même raiſon en l'un & en l'autre.* Id eſt: Hoc probat, licet antiquum jus, quoad contributionem in paſtoralem ædium extructionem faciendam variè decreviſſet, jus novum contributionem hanc fixiſſe ſtabiliter pro prima extructione: æqualiter cum reædificationibus & reparationibus, utpote cum par utriuſque ſit cauſa.

XII. Fundamentum hujus Juriſprudentiæ & Arreſtorum videtur eſſe, quod domus Paſtoralis ſit quædam appendix Eccleſiarum; utpote quæ contigua Eccleſiæ eſſe conveniat. Ut proinde ſicuti ex notoria Juriſprudentia Regni Galliæ, Decimatores tenentur *tertiam* partem contribuere pro reparatione Eccleſiarum; ita & eam contribuere jubeantur pro conſtructione domûs Paſtoralis, tamquam illius appendicis.

XIII. Unde citatus Hyacinthus Boniface loco citato allegans fundamenta ex parte Communitatis contra Capitulum in cauſa per allegatum Arreſtum deciſâ reproducta, aſſerit inter alia, dictum fuiſſe, quòd cum œconomus Capituli jam tum condemnatus fuiſſet ad contribuendam *tertiam* partem pro reparatione Eccleſiæ, etiam unà condemnatus eſſet ad eamdem contributionem pro extructione domûs Paſtoralis, tamquam appendicis ipſius Eccleſiæ. Verba ſunt: *A tout évenement, ſuivant le même Arreſt, l'œconome ayant eſté condamné à contribuer pour* UN TIERS *à la fabrique de l'Egliſe, il l'a eſté* CONSEQUEMMENT *au* LOGEMENT *du Curé, qui eſt la* DÉPENDANCE *de la fabrique de l'Egliſe.* Id eſt: In omnem caſum, juxta idem Arreſtum, Oeconomo juſſo contribuere tertiam partem impenſarum fabricæ Eccleſiæ, conſequenter juſſus eſt idem pro Parochi domo præſtare, quæ fabricæ Eccleſiæ annexa eſt & ab ea dependet.

XIV. Hoc poſito principio, quod domus Paſtoralis ſit quædam appendix ipſius Eccleſiæ, ac propterea ceſſante ſpeciali locorum conſuetudine, aut concordato vel lege, debeat iis legibus regi hæc conſtructio vel potius reſtauratio domûs Paſtoralis, quibus ipſa Eccleſiarum reparatio, iis & reparationem Eccleſiæ in hoc articulo conjungi; imo ſub uno verborum contextu ipſam Communitatem ab utriuſque onere exemptam declarari.

XVIII. Hinc non obſcurè colligitur, Regios Miniſtros hujus Edicti auctores, reparationem domus cenſuiſſe iiſdem legibus regendam, quibus reparatio Eccleſiæ. Quod & inde colligitur, quod remittat ad modificationem expreſſam in *anterioribus* Edictis: quæ alia eſſe non videntur, quam illa quæ determinant, quomodò decimæ in Eccleſiarum reparationem impendendæ ſint: nam ſpecialia Edicta moderationem aliquam continentia, quâ decimæ in reparationem aut ædificationem *domus* Paſtoralis veniant impendendæ, hactenus edita neſciuntur.

XIX. Et ſanè cum juxta Edicta noſtratia de quibus *tit.* 16. *cap.* 5. in reparationem Eccleſiarum venire debeat per ſex annos *triens* decimarum; ſive ſpatio ſex annorum integræ decimæ duorum annorum, non dubium, quin ſi eo modo ad reparationem & exſtructionem domûs Paſtoralis concurrere debeant, meritò dictum eſſe in præfato articulo, onus reparandi & exſtruendi domum Paſtoralem ad Decimatores ſpectare: quia non facilè expenſæ reparationis aut etiam conſtructionis excedent valorem *integrarum decimarum duorum annorum.*

XX. Quidquid ſit, illud imprimis indubitatum eſt, in hac materia eſſe ſervandam conſuetudinem ſingulorum locorum, item concordata; & poſt hæc generales leges Provinciæ. His autem deficientibus, ſat æquum apparet, ut ea ratio ſervetur circa reparationem domus, quæ præſcribitur circa reparationem Eccleſiæ; cujus ipſa domus Paſtoralis quædam appendix videtur.

XXI. Præterea & illud expeditum eſt, ad quemcumque onus reſtaurandi aut extruendi domum pertineat: hujuſmodi domum eſſe exſtruendam, quæ ipſi Parocho & Presbyteris ad curam animarum neceſſariis honeſtè & decenter ſufficiat, quæ ſufficientia & decentia ex variis locorum, temporum, Paſtoratuum aliiſque circumſtantiis arbitrio judicis determinanda eſt, quemadmodum de ipſa congrua portione ſupra *cap.* 2. dictum eſt: citatumque Statutum Archidiaconatûs Haſbaniæ nominatim expreſſit.

XXII. Similiter & hoc indubitatum, quod licet exſtructio domûs Paſtoralis non ſoleat ſub taxata portione congrua contineri, nihilominus eam eatenus partem portionis congruæ dici debere, quatenus non minus, quàm alimenta aliave corporis ſubſidia, eſt neceſſaria ad Parochi ſuſtentationem; quin & ſub alimentis neceſſariis comprehenditur, ut ſupra dictum eſt.

Hinc in hac cauſa exſtructionis domûs Paſtoralis, non ſecus hac in cauſa portionis congruæ & alimentorum, *ſummariè* per *proviſionem* eſt procedendum: ne aliàs ob longiores litium & diſceptationum moras Parochus neceſſaria habitatione careat.

Unde in allegato Statuto Archidiaconatûs Haſbaniæ decernitur: "Quoties nullâ Paſtoris culpâ, caſuve for-
» tuito, aut militari hoſtilive inſolentiâ domum ſic de-
» ſtrui, aut labefactari contigerit, declaramus, Paro-
» chia-

Digitized by Google

levare poterunt pro rata, quam ſinguli ſolent contribuere in oneribus publicis ſeu *talliis*, ſummam 40. librarum Gallicarum, ſi opus ſit, *annuè*, pro conductione domûs in quâ *interim* ipſe Parochus habitare poſſit. Verba Arreſti de 14. Martii 1673. ſunt: *Et à l'égard de celles concernant les logemens des Curez, enjoint aux Officiers des lieux de faire aſſembler inceſſamment les Habitans pour y pourvoir, & régler quelle part chacun d'eux ſera tenu d'y contribuer. Et en attendant que leſdits logemens ſoient en état d'eſtre habitez, faire lever ſans frais ſur toute la Communauté, & à proportion de ce que chaque Habitant paye de taille, juſques à la ſomme de quarante livres, ſi beſoin eſt, par an, pour le loüage d'une maiſon où le Curé puiſſe demeurer.* Id eſt: Quoad ea quæ Parochorum domos concernunt, Officialibus locorum injungitur, ut indilatè incolas convocent, quo rei huic provideatur & determinetur, quota pars à ſingulis eorum ſit contribuenda, interim donec diſpoſitæ erunt prædictæ ædes ut incolantur, per totam Communitatem ſine ſumptu collecta fiat, ſervatâ proportione illius quod quilibet incola pro vectigalibus pendit, uſque ad ſummam 40. librarum annuè, ſi opus eſt, in conductionem domus in qua Parochus habitet, donec & uſque prædictæ ædes poterunt inhabitari. Integrum Arreſtum pronuntiatum 14. Martii 1673. habetur apud Michaelem Du Perray in ſuo tractatu *De Portione congrua* ad calcem *cap.* 28.

XXIV. Domo Paſtorali exſtructa in uſum Parochi, cum Parochus eam inhabitet; eâque quaſi uſufructuarius utatur ad ſuam commoditatem; etiam ipſam domum ſartam & tectam conſervare, & reparationes neceſſarias facere tenetur adinſtar uſufructuarii.

De hac reparatione ita loquitur Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 19. *cap.* 4. " In omnibus locis ubi domus Parochiales non ſunt, vel temporum injuria collapſæ ſunt, » provideat Paſtor cum ſuis Parochianis, ut quanto citius » fieri poterit, aliqua domus, ipſique Eccleſiæ propinqua, & in fundo Paſtoratus, ſi quis ſit, ædificetur, » quam, ubi ædificata erit, *ipſe Paſtor* juxta ſuum juramentum *ſartam tectam* conſervare debeat.

Hîc per tranſennam notandum, quod & Synodus indicare videatur, onus ædificandi aut reſtaurandi domum ad Parochianos ſpectare.

De reparatione domuum Paſtoralium à Parochis facienda, hæc habet Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 22. *cap.* 7. " Paſtores & quicumque alii Beneficiati, domos Beneficiorum ſuorum *integras* conſervent: ac *debitè reparent*, » niſi reparationes earumdem ab aliis fieri debere certò » conſtet.

Reparationes quæ Parochis penè ubique incumbunt, intelliguntur de reparationibus minoribus; quæque circa domos etiam ſat firmas quotidie faciendæ occurrunt, ut » præterita negligentia etiam puniantur. " *Tit.* 22. *cap.* 7.

XXVI. Quia Incolæ ſive Parochiani multis in locis, ac nominatim in Diœceſi Leodienſi ad ædificandam & reſtaurandam domum Paſtoralem obligantur, etiam & ipſi meritò ſoliciti ſunt, ut reparationes neceſſariæ tempeſtivè & ſuo tempore fiant.

Hinc Statutum Archidiaconatûs Hasbaniæ poſtquam declaravit, Parochianos ad procurandam domum paſtoralem teneri, tamquam conſequens ſubjicit: " Qui quidem Parochiani poterunt toties quoties ex evidente » aliqua juſta cauſa neceſſarium erit, domum paſtoralem » (ſuis tamen impenſis) viſitare, procurareve, ut domus » per Juſtitiarios, adhibitis etiam expertis, viſitetur, ut » exinde comperti defectus, authoritate noſtrâ reparentur.

Quod hîc Parochianis permittitur, id eodem fundamento permittendum Decimatoribus, ubi onus procurandi domum paſtoralem ipſis incumbit.

XXVII. Addit præterea hoc ſtatutum Archidiaconale: " Statuimus autem & ordinamus, quod ſi ædes hujuſmodi paſtorales defuncti Paſtoris negligentia deſtructæ, ſeu labefactatæ comperiantur, hoc totum expenſis hæredum, & hæreditatis reſtitui debere: Ita tamen, quòd infra annum ab obitu Paſtoris per Juſtitiarios loci (quos ad hoc tenore præſentium deputamus) » fiat domus viſitatio, quando videlicet prævia Reverendiſſimi Epiſcopi licentia Paſtor fuerit teſtatus: Quod ſi » inteſtatus deceſſerit, fiet viſitatio mox à ſepultura defuncti, vel ſaltem antequam ipſius bona per Officiatos » ejuſdem Reverendiſſimi præhendantur: Alioquin Parochiani in querela non audiantur.

Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 22. *cap.* 7. " Si verò » ad hujuſmodi reparationes obligatos, iis necdum perfectis, ex hac vita migrare, vel Beneficia ſua reſignare » contigerit; bona domorum mortuariarum, eorumque » qui Beneficia ſua dimiſerunt, arreſtentur, & arreſtata » maneant, donec eæ perfectæ fuerint.

XXVIII. Decet quidem domum paſtoralem honeſtæ & decenti habitationi Paſtoris eſſe convenientem; at id ſummopere cavendum Paſtoribus, ne in ſuarum domorum exſtructione aut ornatu, vel ſupellectile ipſam pompam faſtumque ſæculi quærant; populoque vel hinc ſuo exemplo ſæculi pompas & faſtum ſectandum doceant: perſuadeantque populo, quod in militia Chriſti plus quærant lucra & gloriam ſæculi, quam paupertatem Chriſti; præſertim ſi populo innoteſcat, quod hæc non è patrimonio, ſed ſolis proventibus Eccleſiaſticis habeantur: quodque parentes humili domo, & tenui ſupellectile tamquam homines tenuis aut mediocris conditionis, contenti fuerint. Videri poſſunt quæ ſupra *tit.* 32. *cap.* 4. dicta fuerunt.

TITU-

Digitized by Google

[illegible] *tur.*

6. *Ex ratione evincitur, eam eſſe immunitatem perſonalem.*

7. *Hæc prima Clericis indulta immunitas; & magis conveniens.*

8. *Immunitas à ſuſceptione militum, & à vectigalibus penſitandis ratione negotiationis; & quæ hujus ratio?*

9. *Quare aliquando Clericis indultum negotiari: & poſtea vetitum.*

10. *Immunitas à* ſordidis *muneribus & Parangariis.*

11. *Quid ſint Parangaria?*

12. *Quid intelligatur per* ſordida munera?

13. *Privata Clericorum Patrimonia ordinariis tributis erant obnoxia.*

14. *Hanc limitationem probarunt Epiſcopi.*

15. *Terras Clericorum tributis fuiſſe obnoxias fatetur S. Ambroſius.*

16. *Soli Clerici nullum poſſidentes patrimonium erant immunes.*

17. *Omnes Eccleſiæ exceptis 4. majoribus erant tributis obnoxiæ regnante Theodoſio juniore.*

18. *Neque ſub Juſtiniano Imperatore erant ab his immunes.*

19. *Officinas Clericorum à tributis non exemit.*

20. *Clodovæus Rex Galliæ agris Eccleſiæ immunitatem indulſit.*

21. *Ludovicus Pius immunitate donavit* Manſum *Eccleſiæ.*

22. *Manſus Eccleſiæ dicebatur ipſa dos Eccleſiæ.*

23. *Continebat ordinariè* 12. Bunnaria *terræ arabilis.*

24. *Capitulare Caroli Calvi de immunitate hujus* Manſi.

25. *Non tantùm Eccleſiis Parochialibus; ſed & Monaſteriis & Eccleſiis Cathedralibus hæc immunitas competebat.*

26. *Aliqui eam immunitatem contra mentem Imperatorum nimis reſtringebant.*

27. *Eorum reſtrictio rejicitur.*

28. *Immunitas ad omnes fundos Eccleſiæ extenditur.*

29. *Cur exciperetur conſtructio viarum & pontium?*

30. *Terræ de novo ab Eccleſia acquiſitæ non gaudebant immunitate, ſi antè fuiſſent obnoxiæ.*

31. *Gaudebant ſi antea fuiſſent liberæ.*

I. SUb nomine Conſtantini Magni, qui primus inter Imperatores publicè Chriſtianam Religionem profeſſus eſt, extat de immunitate Eccleſiarum egregia lex in Codice Theodoſiano *Libro* 11. *tit.* 1. *Lege* 1." Præter privatas res noſtras, & Eccleſias Catho-
» licas, nemo ex noſtra juſſione præcipuis emolumentis
» familiaris juvetur ſubſtantiæ, &c. omnes penſitare de-
» bebunt.

Hîc Eccleſias Catholicas generaliter à rei tributariæ contributione eximi, ſat clarum; faseturque ipſe Jaco-

» aut caſu ſacrilego à cultu ſummæ Divinitati debito ab-
» ſtrahantur; ſed ut potius abſque ulla inquietudine pro-
» priæ legi deſerviant. Quippe his ſummam veneratio-
» nem divino Numini exhibentibus, maximum inde emo-
» lumentum Reipublicæ videtur accedere.

Refert S. Auguſtinus *Epiſt.* 86. ult. edit. reſponſum Anulini ad Imperatorem Conſtantinum, in quo hoc privilegium immunitatis expreſſum eſt his verbis: " Cùm
» ab omni omninò munere, indulgentia Majeſtatis veſtræ
» liberati videantur eſſe Catholici, cuſtoditâ ſanctitate
» legis, debitâ reverentiâ divinæ legi inſerviant.

III. Verum hæc immunitas, quæ hîc à Conſtantino indulta aſſeritur, eſt immunitas merè *perſonalis*, ſive à muneribus & functionibus perſonalibus; de qua extat & alia ejuſdem Imperatoris Sanctio in *L.* 2. *Cod. Theod. De Epiſcopis & Clericis:* " Qui divino cultui miniſteria
» religionis impendunt (id eſt, hi qui *Clerici* appellan-
» tur) ab omnibus omninò muneribus excuſentur: Ne
» ſacrilego livore quorumdam à *divinis obſequiis avo-*
» *centur.*

Notat Jacobus Gothofredus, hanc legem eſſe omninò diverſam ab ea de qua ipſe Conſtantinus in citata Epiſtola ad Anulinum; uti & ab ea quæ refertur in *l.* 1. *&* 7. eodem titulo in Codice Theodoſiano.

IV. Ex his autem toties iteratis legibus, liquet, quàm enixo Conſtantini ſtudio opus fuerit, (ait Gothofredus) ad firmandam ſemel hanc *Clericorum* Catholicæ Eccleſiæ immunitatem à muneribus civilibus: quæ tamen hac æquiſſima ratione, quæ hîc expreſsè redditur, nixa erat: *Ne*, ſcilicet, *Clerici à divinis obſequiis avocentur.* Quæ eadem ratio à Juſtiniano in *L.* 51. *Cod. De Epiſcopis & Clericis*, ubi immunitatem à tutelis Clericis indulget; uti notavimus *parte* 1. *tit.* 2. *cap.* 6. *num.* 5.

V. Hîc notent Clerici, non alia de cauſa à muneribus publicis ſibi immunitatem conceſſam, niſi ut Divinis Officiis ſine impedimento vacare queant: quo monentur, juxta vocationem ſuam ſedulò iis incumbere.

VI. Interim ex allegata ratione hujus immunitatis rectè colligit citatus Gothofredus, immunitatem *munerum perſonalium* hîc intelligi, non verò immunitatem *patrimonialium.*

VII. Hæc quidem immunitas *perſonalis*, tamquam ipſis Clericis magis conveniens & neceſſaria, ne à ſuis officiis avocarentur, prima eſt, quæ Clericis tributa fuit; uti ad *L.* 8. *Cod. Theod. De Epiſcopis & Clericis*, notavit Gothofredus; cui poſtmodum aliæ ſucceſſerunt quæ in legibus ſubſequentium Imperatorum continentur; & magis onera realia, quàm perſonalia concernunt: ideòque immunitates non tam perſonales, quàm *reales* ſunt; atque de his hoc titulo potiſſimum agitur.

VIII. Et quidem ſub nomine Conſtantii Conſtantini Filii extat Conſtitutio in citata lege 8. quo Clericis concedit immunitatem à militum tranſeuntium hoſpitio; item à vectigalibus pendendis ratione tenuis mercaturæ.

Verba

Digitized by Google

pellaturque ab his (Clericis) *exactio munerum ſordidorum.* Quæ ſint hæc ſordida munera, mox dicetur.

Inſuper concedit Clericis immunitatem generalem de qualibet negotiatione, notanda ratione adjunctâ; verba ſunt: *Negotiatorum diſpendiis minimè obligentur, cum certum ſit, quaſius quos ex tabernaculis* (forſan legendum *tabernulis*) *atque ergeſtariis* (id eſt locis mercimoniis deputatis) *colligunt, pauperibus profuturos.*

Tertia immunitas conceditur à *Parangariis*, his verbis expreſſa: *Parangariarum quoque parili modo ceſſet exactio.*

De Parangariis extat titulus in Codice Theodoſiano libro 8. *De Curſu publico, angariis & parangariis*, in Cod. Juſt. *lib.* 12. *tit.* 51.

XI. Angariæ & Parangariæ erant, jumentorum & plauſtrorum præſtationes ad tranſvectionem annonæ militaris, aliarumque ſpecierum Fiſcalium. Dicebantur autem *Angariæ*, ſi per viam rectam, ordinariam & Regiam faciendæ erant tranſvectiones. Parangariæ autem, quando viâ tranſverſâ extra viam Regiam, ubi curſus publicus diſpoſitus non erat. Vide notas Jacobi Gothofredi ad *L.* 4. & 15. *Cod. Theod. De Curſu publico.*

XII. Sordida munera de quibus in citata lege, etiam vocabantur munera *extraordinaria*; unde eſt titulus in Codice Theodoſiano, *De extraordinariis & ſordidis muneribus.*

Inter hæc ſordida & extraordinaria munera erant etiam refectio viarum, inſtauratio pontium, & ſubjectio annonæ militaris; quemadmodum videre eſt in *L.* 40. *Cod. Theod. De Epiſcopis & Clericis*; quæ eſt Honorii Imp. ubi ſpecies nonnullæ munerum ſordidorum exprimuntur, à quibus Clericos immunes declarat, addita hac generali clauſula: " Nihil præter Canonicam inclinationem, quod adventitiæ neceſſitatis ſarcina repentina depopoſcerit, ejus functionibus adſcribatur. " Refertur hæc eadem Conſtitutio, licet nonnihil mutilata in *L.* 5. *Cod. Juſtin. De SS. Eccleſiis.*

XIII. Hæc quidem quoad immunitatem à ſordidis & extraordinariis muneribus ſive impoſitionibus; at ab ordinariis tributis patrimonia Clericorum exempta fuiſſe non conſtat: imò iiſdem fuiſſe ſubjecta non obſcurè declaravit Conſtantius Imperator in *L.* 15. *Cod. Theod. De Epiſcopis & Clericis.* Verba legis ſunt: " De his ſanè Clericis, qui prædia poſſident, ſublimis auctoritas tua non ſolum eos aliena juga nequaquam ſtatuet excuſare, ſed etiam his (in Codice Juſtinianæo legitur *pro his*) quæ ipſi poſſident, eoſdem ad penſitanda Fiſcalia perurgeri. " Extant hæc verba in *L.* 3. *Cod. Juſtin. De Epiſcopis & Clericis.*

XIV. Notatu dignum eſt, quod in ipſa Conſtitutione, prout extat in Codice Theodoſiano, dicatur, æquum viſum fuiſſe Epiſcopis hoc Imperatoris Decretum. " Maximè (ait) cum in Comitatu Tranquillitatis noſtræ alii Epiſcopi, qui ex Italiæ partibus venerunt, & alii quoque, qui ex Hiſpania, atque Africa convenerunt, probaverunt, id maximè juſtè (ſive potiùs *juſtitia*)

in ore piſcis, piſcante Petro inventum eſt: quia de exterioribus ſuis, quæ palam cunctis apparent, Eccleſia *tributum reddit.*

XVI. Et in Evang. Lucæ ſcribens Ambroſius, ait: " Et ſi tu vis non eſſe obnoxius Cæſari, noli habere quæ mundi ſunt. Sed ſi habes divitias, obnoxius es Cæſari. Si vis Regi nihil debere terreno, relinque omnia & ſequere Chriſtum.

XVII. Extat Conſtitutio Theodoſii Junioris de ann. 424. in *L.* 33. *Cod. Theod. De Annonis & Tributis*; & extat licet nonnihil mutilata in *L.* 12. *Cod. Juſtin. eod. tit.*

In hac lege Theodoſius omnes Eccleſias tributis ſubjectas dicit, exceptâ Eccleſiâ Theſſalonicenſi, addita inſuper cautione, ne per fraudem ſub obtentu hujus Eccleſiæ alii hac immunitate gaudeant. Verba, prout referuntur in Codice Theodoſiano, ſunt: " Sacroſancta Theſſalonicenſis Eccleſiâ civitatis exceptâ: ita tamen, ut apertè ſciat, propriæ tantummodò capitationis modum Beneficio mei numinis ſublevandum; nec externorum gravamine tributorum Rempublicam Eccleſiaſtici nominis abuſione lædendam.

Capitatio, cujus hîc mentio fit, non eſt ea quæ hominibus imponitur, ſed tributum poſſeſſionis ſive agrorum; uti notavit Gothofredus in notis ad hanc *legem* 33. & etiam monet Antonius Perezius ad titulum Codicis *De Annonis & Tributis num.* 35. qui & unà obſervat, Eccleſias prædia poſſidentes à tributis non excuſari, quibus ipſa prædia jam pridem fuerant ſubjecta: " Sola (ait) excipitur Eccleſia Theſſalonicenſis; & ideò quod huic datur, ut immunis ſit à capitatione, & *tributo ſuarum poſſeſſionum*, non eſt porrigendum ad alias Eccleſias: non enim licet abuti nomine Eccleſiæ, evitandorum Canonum causâ, ut inde Reſpublica lædatur.

Eumdem hujus legis ſenſum latiùs adſtruit & probat Jacobus Gothofredus in notis ad eamdem legem.

XVIII. Juſtinianus Imperator in *Novella* 37. volens Africanis Eccleſiis reſtitui bona ab Arianis ablata, addit hanc clauſulam: *Ut tamen publicas pro iis penſiones conferant.* Per *penſiones* hîc intelligi *tributa* Principi ſolvenda, dubium non apparet; & notat Cujacius in notis ad hanc Novellam, dicens: " Eodem quo ſuperior tempore hæc etiam edita fuit Conſtitutio, ut Eccleſiæ Africæ bona ſua à Vandalis ſeu Arianis occupata recipiant, ſub onere *tributorum* publicorum.

Addit deinde: " Eccleſias non fuiſſe olim immunes à *publicis* collationibus, certiſſimum eſt.

XIX. Idem Juſtinianus *Novella* 43. confirmat & renovat immunitatem jam pridem indultam mille & centum Officinis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, ut ex earum proventibus *funerum* ſumptus ferre poſſet. Verba ejus ſunt: " Hæ igitur, ut immunes, & ab omni vectigali maneant exemptæ, ſancimus: Neque his ipſis Officinis, neque vectigalia imperantibus collegiis, quæ iſtas præbent, quidquam damni ſuſtinentibus, aut ullos titulos agnoſcentibus.

Poſt

tamque ſerio affectemus, quam ne novo quiſquam vectigali oneretur.

X X. Sub idem pene tempus quo hæc à Juſtiniano decreta fuêre, de Clodovæo Galliarum Rege teſtatur Synodus Aurelianenſis I. *Can.* 5. etiam *agris* quos ipſe Eccleſiis dederat, immunitatem conceſſiſſe. " De oblationibus vel agris (ait) quos Dominus noſter Rex Eccleſiis ſuo munere conferre dignatus eſt, vel adhuc non habentibus Deo inſpirante contulerit, ipſorum *agrorum* vel Clericorum *immunitate* conceſsâ, id eſſe juſtiſſimum definimus, &c.

Tomo 5. Concil. generalium editionis Labeanæ *col.* 827. refertur Conſtitutio ſub nomine Chlotarii Regis Galliarum quâ immunitatem ſat amplam Eccleſiis tribuit, ſive confirmat his verbis : " Agraria, paſcuaria vel decimas porcorum, Eccleſiæ pro fidei noſtræ devotione concedimus. Ita ut actor aut decimator in *rebus* Eccleſiæ nullus accedat. Eccleſiæ vel Clericis nullam requirant agentes publici functionem, qui avi aut genitoris, aut germani noſtri *immunitatem* meruerunt.

Credit Ludovicus Thomaſſinus *De Diſciplina Eccleſiæ part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. ad hanc potiſſimum Chlotarii Conſtitutionem reflexiſſe ſanctum Gregorium, ubi Theodorico & Theoberto Regibus Francorum ſcribit *lib.* 7. *Epiſt.* 115. " Audivimus autem, quia Eccleſiarum prædia *tributa* nunc præbeant, & magna ſuper hoc admiratione ſuſpendimur, ſi ab eis illicita quærantur accipi, quibus etiam licita relaxantur." Quaſi ſanctus Gregorius miraretur, immúnitatem à Regibus Galliæ Eccleſiis indultam adeo in Regno illo conculcari.

Si hæc ſit revera Conſtitutio Chlotarii I. meritò obſervat Thomaſſinus, eam ſub finem vitæ ab eo editam eſſe. Sub initium enim Regni eum voluiſſe Eccleſiis immunitatem adimere, conſtat ex Gregorio Turonenſi *lib.* 4. *Hiſt. Francorum cap.* 2. atque Epiſcopos Regi conſenſiſſe excepto Epiſcopo Turonenſi *Injurioſo.* Verba Gregorii ſunt : " Denique Chlotarius Rex indixerat, *ut omnes Eccleſiæ Regni fui tertiam partem fructuum fiſco diſſolverent.* Quod licet inviti, cum omnes Epiſcopi conſenſiſſent atque ſubſcripſiſſent, viriliter hoc beatus Injurioſus reſpuens ſubſcribere dedignatus eſt, dicens : *Si volueris res Dei tollere, Dominus Regnum tuum velociter auferet : quia iniquum eſt ut pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum ſtipe tua horrea repleantur.* Et iratus contra Regem, nec vale dicens abceſſit. Tunc commotus Rex, timens etiam virtutem beati Martini, miſit poſt eum cum muneribus veniam precans, & hoc quod fecerat damnans, ſimulque rogans, ut pro ſe virtutem beati Martini Antiſtitis exotaret.

At de Theoberto narrat idem Hiſtoricus *lib.* 3. *cap.* 25. " Omne *tributum* quod in Fiſco ſuo ab Eccleſiis in Arverno ſitis reddebatur, clementer indulſit.

X X I. Subſequentes Galliarum Reges Eccleſiarum

mancipiis.

Quidquid ſit, hoc conſtat, *Manſum* Eccleſiæ Regum Edictis immunitate donatum fuiſſe; ſive ſancitum fuiſſe, unicuique Eccleſiæ unum *manſum integrum* abſque ullo ſervitio attribui, ut loquitur Sirmondus; qui & addit : " Quare de hoc manſo cenſum aut aliud quodvis ſervitium exigi nefas fuit. Ea *immunitas manſi* dicebatur, ut titulo 40. cap. 9. *Seniores immunitatem de manſo ad Eccleſiam dato conſervent.*

X X I I I. Manſus hic ordinariè conſtabat 12. *bunnariis* terræ arabilis cum aliquot mancipiis. Unde in legibus Longobardorum *lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 46. legitur : " Quod ſi fortè in aliquo loco Eccleſia ſit conſtructa, quæ tamen neceſſaria ſit, & nihil dotis habuerit, volumus, ut ſecundùm juſſionem Domini ac Genitoris noſtri, unus manſus cum 12. *bunnariis* de terra arabili ibi detur, & mancipia duo à liberis hominibus, qui in eadem Eccleſia Officium audire debent, ut Sacerdotes ibi poſſint eſſe, & divinos cultus fieri, quod ſi hoc populus noluerit, deſtruatur.

Et inter ea ſuper quibus à Decanis per ſingulas Parochias inquiri jubebat Hincmarus Remenſis, erat hic articulus : " Si habeat manſum habentem *bunnaria duodecim*, præter cœmiterium & cortem; ubi Eccleſia & domus ipſius continetur, aut ſi habeat mancipia quatuor. " Habetur tomo 8. Concil. general. *col.* 573.

Idipſum habetur in formula Inquiſitionis faciendæ ab Epiſcopo viſitante Parochias, relatâ à Reginone *lib.* 1. *art.* 13.

X X I V. Immunitas hujus *manſi* occurrit quoque in Capitulari Caroli Calvi de anno 865. *tit.* 37. *cap.* 11. " Ut de uno manſo ad Eccleſiam dato nullus cenſus, nec caballi paſtus à *Senioribus* requiratur, ſicut in præfato Capitulari continetur. Sed neque de terrulis ac vineolis pro loco Sepulturæ ad eaſdem Eccleſias datis, neque de decimis, ſicut in Canonibus & in præfatis Capitularibus continetur.

X X V. Hæc Capitularia unicè videntur concernere Eccleſias Parochiales & rurales, earumque Presbyteros & terras; quandoquidem non loquantur niſi de ſervitio *Senioribus*, hoc eſt, Toparchis & Dominis Pagorum exhibendo; uti rectè notavit & oſtendit Ludovicus Thomaſſinus De Diſciplina Eccleſiæ *parte* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. Hi enim *Seniores* ſive Toparchæ paſſim ex omnibus terris & à familiis ſervitutem aliquam prætendebant.

Verùm licet in citatis Capitularibus de Monaſteriis & Eccleſiis in civitatibus poſitis, mentio non fiat; eo quod hæc non ita eſſent Toparchorum illorum ſervitutibus & vexationibus expoſita, certum nihilominus eſt, non minore immunitate fuiſſe donata.

Jura illa ſeu ſervitia quæ Domini à Presbyteris requirebant, exprimuntur in Concilio Troſleano *cap.* 6. Conqueritur enim quod " aliqui exactiones cenſûs ab ipſis Sacer-

[...] Poſſeſſiones ad
» Religioſa loca pertinentes nullam deſcriptionem agnoſ-
» cant, niſi ad conſtitutionem viarum vel pontium; ſi
» tamen intra eadem loca habuerint poſſeſſiones. In aliis
» verò omnibus habeant integram immunitatem.

XXVIII. Quod hîc adjicitur de conſtitutione viarum & pontium, idipſum jam pridem edixerat Juſtinianus Imperator *Novella* 131. *cap.* 5. ubi Eccleſiarum prædia & latifundia à ſordidis functionibus & extraordinariis oneribus immunia fecit, exceptis *publicarum viarum*, *pontium*, aliorumque publicorum operum reſtaurationibus & ædificationibus; idque adinſtar aliorum poſſeſſorum. Ante Juſtinianum Valentianus III. in *Novella* 21. inter Theodoſianas ab his Clericos immunes non eſſe decrevit; neque *ſordidis* muneribus annumeranda. Vide Zypæum *Conſult.* 1. *De Immunit. Eccleſ. num.* 3. ubi latè oſtendit, Eccleſiaſticos teneri ad reparationes *viarum* quæ fundis Eccleſiæ adjacent, hæc eſſe onera innata rebus, atque intrinſeca; quamquam executricem Magiſtratûs manum requirant.

Idem Valentianus vetuit Clericos *negotiari*; atque ita reſpectu ipſorum omnem immunitatem à tributis à mercatoribus pendendis ceſſare.

Nec immeritò, ſcitur enim quam difficulter in mercatura modus teneatur; & quàm avaritia, lucri ardor, aliaque vitia his ſe immiſceant.

Et quidem de Clericis iſtius temporis ſcribit Sulpitius Severus *lib.* 2. *Hiſt.* " Tanta hoc tempore animos eorum
» habendi cupido veluti tabes inceſſit: inhiant poſſeſſio-
» nibus, prædia excolunt, auro incubant, *emunt*, *ven-*
» *duntque*, quæſtui per omnia ſtudent." Scitur S. Hieronymum monuiſſe Nepotianum: " *Negotiatorem* Cleri-
» cum, & ex inope divitem, ex ignobili glorioſum, quaſi
» quamdam *peſtem* fuge.

XXIX. Licet terris Eccleſiæ immunitas eſſet, tamen ſi novæ terræ ad Eccleſiam pervenirent, cenſui ſubjectæ, hæ immunitate non gaudebant; uti ſat clarè expreſſum eſt *lib.* 3. *Capitular. cap.* 86. " Ut de rebus unde *cenſus* ad
» partem Regis exire ſolebat, ſi ad aliquam Eccleſiam tra-
» ditæ ſunt, aut reddantur propriis hæredibus, aut qui
» eas retinuerit, illum cenſum perſolvat.

Rurſus *lib.* 4. *cap.* 37. " Quicumque terram tributa-
» riam unde *tributum* ad partem noſtram exire ſolebat,
» vel ad Eccleſiam vel cuilibet alteri tradiderit, is qui
» eam ſuſceperit, tributum quod inde ſolvebatur, omni
» modo ad partem noſtram perſolvat; niſi fortè talem
» firmitatem de parte dominica habeat, per quam ipſum
» tributum ſibi perdonatum poſſit oſtendere.

Finalis clauſula oſtendit, opus fuiſſe ſpeciali privilegio ſeu indulto, quo terræ tributariæ ad Eccleſiam devolutæ, à tributo cui antea erant ſubjectæ, eximerentur.

XXX. Oſtendunt tamen citati textus, nonnullas fuiſſe terras, tributo vel cenſui non ſubjectas; baſque ſi ad Eccleſias perveniſſent, immunes etiam manſiſſe; ac potuiſſe Eccleſiam eas liberè acquirere & retinere; uti bene advertit Thomaſſinus citato *cap.* 5. *num.* 7.

1. *Immunitas manſi ipſius Eccleſiæ aſſerta in Cap.* 1. *de Cenſ.*
2. *Quis auctor hujus Capituli?*
3. *Quomodo hîc aſſeratur immunitas* Dotis *ipſius Eccleſiæ.*
4. *Secundùm aliquos vi hujus Decretalis ſola dos Eccleſiæ immunitate gaudet.*
5. *Hæc opinio conſona videtur Synodo Valentinæ.*
6. *Alii credunt vi hujus Decretalis omnia bona Eccleſiæ fuiſſe immunia, & ſola patrimonialia excepta.*
7. *Immunitas Eccleſiaſtica ſæculo IX. & X. ultra terminos hujus Decretalis extenſa non fuit.*
8. *Sæculo XI. ad bona etiam* patrimonialia *Clericorum extendi cœpit.*
9. *Decreta Conciliorum Lateranenſium loquuntur generaliter de bonis Clericorum.*
10. *Synodi habitæ ſæculo XIII. evincunt immunitatem etiam bonis* patrimonialibus *Clericorum competiiſſe.*
11. *Id & ſæculo XIV. obtinuit.*
12. *Condemnantur Clericorum fraudes bona laicalia fictè ſibi aſſerentium.*
13. *Hodie hîc in Belgio bona* patrimonialia *Clericorum non ſunt immunia.*
14. *Edicto Principum noſtrorum ſpecialiter eximuntur bona Eccleſiarum primæ fundationis, & amortizata; vel aliquo tempore ut talia poſſeſſa.*
15. *Princeps ſpecialiter eximendo bona* primæ fundationis *reſpexiſſe videtur ad* Cap. 1. *&* De Cenſib.
16. *Quare bona Eccleſiæ non amortizata non gaudeant immunitate?*
17. *An coloni bonorum Eccleſiaſticorum gaudeant immunitate?*
18. *Præter immunitatem ab oneribus quæ rebus imponuntur, eſt & alia eximens ab oneribus perſonis impoſitis.*
19. *Quæ ſint onera realia in hac materia?*
20. *Tripliciter imponuntur onera realia.*
21. *Quæ ſint onera perſonalia?*
22. *Quæ dicantur mixta?*
23. *Quare hîc in Belgio nequeat in ſpecie dici quæ ſint onera realia, quæ perſonalia?*
24. *Clerici ab oneribus perſonalibus jure Decretalium ſunt immunes.*
25. *Hanc immunitatem aſſerit Concilium Lateranenſe.*
26. *Immunitatem hanc Bonifacius VIII. adſcribere videtur juri* divino.
27. *Synodus Tridentina eam* divinâ ordinatione *conſtitutam aſſerit.*
28. *Immunitas hæc non poteſt dici inſtituta* jure divino.
29. *Oſtenditur quod dici queat conſona iis quæ in Scriptura Sacra dicuntur.*
30. *Hæc immunitas poteſt dici divina ordinatione introducta, ſicuti decimarum ſolutio.*
31. *Varia eſt locorum & temporum circa hanc immunitatem diſciplina.*

32. *Hanc*

41. *Quid Fodrum, & Albergatiæ?*
42. *Per* REGIUM *quidam intelligunt expenſas militares.*
43. *Ab expenſis militaribus Clericos eximit jus commune, cui conſonant Edicta Regia in Gallia.*
44. *Eadem immunitas competit Clericis in Belgio.*
45. *An Clerici jure communi ſint immunes à vigiliis & cuſtodia murorum?*
46. *An teneantur contribuere pro reparatione murorum aut mœnium civitatis?*
47. *De conſuetudine Regni Galliæ tenentur contribuere duobus concurrentibus.*
48. *In hac materia immunitatis uſus etiam eſt attendendus.*
49. *De onere* Capitationis; *& quomodo ab eo Clerici ſint immunes?*
50. *Aſſignatur vera ratio indultæ immunitatis bonorum Eccleſiaſticorum ex Concilio Lateranenſi.*
51. *Eandem indicat S. Agobardus.*
52. *Rectus uſus bonorum Eccleſiaſticorum medium eſt efficaciſſimum conſervandi immunitatem Eccleſiaſticam.*

I. IN *Cap.* 1. *ü De cenſibus* legitur: " Sancitum eſt, » ut unicuique Eccleſiæ unus *Manſus* integer abſ» que ullo ſervitio tribuatur. Et Presbyteri in eis conſti» tuti, non de decimis neque de oblationibus fidelium, » non de domibus, neque de areis, vel hortis juxta Ec» cleſiam poſitis, neque de prædicto Manſo aliquod ſer» vitium faciant præter Eccleſiaſticum. Et ſi aliquid am» plius habuerint, inde Senioribus debitum ſervitium im» pendant.

II. Hic textus refertur in hac Decretalium collectione ſub nomine Concilii apud *Guarmatiam*, uti & in prima Decretalium Collectione Antonii Auguſtini. Apud Gratianum *cauſ.* 23. *quæſt.* 8. *can.* 25. refertur ex Concilio Wormatienſi, uti & apud Burchardum & Ivonem: quæ licet ſint diverſa, non tamen ſunt contraria, inquit Emanuel Gonzales in Commentario ad citatum *cap.* 1. cum plerumque Concilia *Wormatienſia*, dicantur *Guarmatienſia*, à civitate *Wormatia* ſeu *Guarmatia*. Notatque Stephanus Baluzius ad citatum Canonem Gratiani, in antiquis editionibus Decreti Gratiani eum referri ex Concilio *Guarmatienſi*, cum hodie legatur, *Wormatienſi*. Obſervat quoque ibidem Baluzius, primum ejus auctorem eſſe Carolum magnum. Ex cujus Capitularibus citatur à Reginone *lib.* 1. *cap.* 24. & è Capitularibus eum capite præcedenti retulimus.

III. Per *manſum* hîc intelligi *dotem Eccleſiæ*, capite præcedenti notavimus; & ita communiter intelligi à Canoniſtis monet Panormitanus in expoſitione hujus textus.

Ex quo ulterius concluditur, inſpecto jure Decretalium agros & poſſeſſiones quæ revera ad Eccleſiam pertinent, tamquam *dos* ipſius Eccleſiæ, immunes eſſe ab omni ſervitio temporali, & conſequenter ab omni penſitatione tributorum & vectigalium.

IV. Si verò ultra *manſum* aliaque ibidem expreſſa, " *quid amplius* habuerint, inde Senioribus ſuis debitum » ſervitium impendant, " ait textus.

Canonis ſunt: " *Dotes* verò à Fidelibus deſignatæ baſili» cis ad hoc, quod ſtatutum ab eis (Presbyteris Paro» chialibus) vindicentur, nullaque redhibitio *cenſus* ii» de à quolibet ſæculari exigatur.

Hinc non obſcurum eſt, ipſius *dotis* ſpecialem rationem habitam fuiſſe; atque ſingulariter fuiſſe proviſum, ne per cenſuum aut tributorum exactiones minueretur.

VI. Nonnulli tamen credunt, finalia citatæ Decretalis ſive Canonis verba: *Et ſi quid amplius*, &c. non eſſe referenda ad Eccleſias, ſed ad *Preſbyteros*, ut ſenſus ſit: Si Preſbyteri quid *amplius* habuerint, puta aliquos *proprios* agros aut *patrimonialia* prædia, hæc eſſe ſervitiis & oneribus obnoxia: quo ſenſu omnia bona Eccleſiæ eſſent immunia; quæ autem Presbyteri *amplius* ſive præter illa haberent *propria*, tributa vel ſervitia Dominis ſive Senioribus deberent.

VII. Quidquid ſit, hoc ſat conſtat, hunc Canonem ſæculis IX. & X. paſſim in Synodis, & Epiſcoporum Decretis fuiſſe renovatum; neque immunitatem hanc vix ultra terminos hujus Decretalis ſeu Canonis illis ſæculis fuiſſe extenſam; atque id ſolicitè curaſſe Epiſcopos, ut unicuique Eccleſiæ *manſus integer*, & ab omni ſervitio liber aſſignaretur & conſervaretur. At ſæculo XI. & ſequentibus non tantùm ad omnia bona Eccleſiæ, ſed etiam ad *patrimonialia & privata* Clericorum bona hæc immunitas extendi cœpit.

VIII. Et quidem ſæculo XI. celebratum Concilium Melphitanum ſub Urbano II. *Can.* 11. decernit: " Ne » gravamen aliquod ſancta patiatur Eccleſia, nullum jus » laicis in Clericos eſſe volumus.... Neque liceat laicis » exactionem aliquam pro Eccleſiæ Beneficiis, aut *pater» nis maternisve* facultatibus quærere.

Hîc non obſcurè ſignificatur, laicis fas non fuiſſe, etiam in bonis *paternis* aut *maternis* Clericorum aliquam exactionem quærere.

IX. Concilia Lateranenſia ſub Alexandro III. & Innocentio III. quorum Decreta referuntur in *cap.* 4. & 7. *ü De Immunitate Eccleſ.* licet non loquantur nominatim de bonis *propriis & privatis* Clericorum; tamen quia loquuntur indefinitè *de bonis Eccleſiarum &* CLERICORUM, *& pauperum uſibus deputatis*, ita accepta fuiſſe videntur, quaſi ſub hac immunitate bona *patrimonialia* eſſent comprehenſa, ut ex Synodis ſub idem penè tempus habitis non obſcurè eſt.

X. Et quidem hoc ſenſu immunitatem accepiſſe apparet Patres Concilii Narbonenſis an. 1227. (id eſt 12. circiter annis poſt Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III.) *Can.* 12. " Item ſtatuimus, ut Clerici occaſione *patrimo» nii* ſui, vel perſonæ, *nullatenus tallientur*, & tam Con» ſules, quàm alii Laici, ab his talliis & exactionibus » per cenſuram Eccleſiaſticam, ſi neceſſe fuerit, compel» lantur.

Rurſus in Concilio Toloſano an. 1229. *Can.* 20. " Cle» rici quoque non talliabuntur occaſione etiam *heredita» tis*: etiamſi per *ſucceſſionem* eis obvenerit; niſi ſint » mercatores, vel uxorati.

Concilium Colonienſe anno 1266. *Can.* 8. ſtatuit, ut

XII. Imò & ſub finem ejuſdem ſæculi, teſtimonium perſeverantis illius diſciplinæ ſat luculentum ſuppeditat Concilium Narbonenſe ann. 1374. *Can.* 15. condemnans Clericorum & Religioſorum aliquorum fraudes, qui ſub fictis bonorum in ſe tranſlationibus etiam bona Laicorum ſub immunitate conſervabant; " Ad noſtrum (ait) per-
» venit auditum, quod nonnulli Clerici ſoluti, & tam in
» minoribus quàm in Sacris Ordinibus conſtituti, & etiam
» Religioſi aliqui, ſibi procurant donationes rerum im-
» mobilium fieri in *fraudem*, ut bona ſic eis donata ad
» contributionem talliarum Laicorum pro rata non te-
» neantur. Nos igitur talibus fraudibus obviare volentes
» hoc ſacro approbante Concilio prohibemus, ne hujuſ-
» modi donationes in *fraudem*, ut præmittitur, reci-
» piant.

XIII. Verùm cùm Clerici hæc bona poſſideant, non ut Clerici, aut tamquam Miniſtri Eccleſiæ; neque ullatenus ad Eccleſiam pertineant, aut legibus Eccleſiæ ſubjaceant; jam pridem hiſce in partibus omnis immunitas quoad bona *patrimonialia* Clericorum deſiit; ſed per omnia conditionem bonorum *laicalium* quoad onera rebus impoſita ſequuntur; ac notanter declaratum eſt in Edicto Philippi Boni Ducis Brabantiæ 20. Septembris anno 1451. *art.* 7. quod in onere reali, quod vulgò idiomate Brabantino dicitur *Beden*, contribuere & ſolvere teneantur Eccleſiaſticæ perſonæ & Beguinæ in Brabantia de ſuo *patrimonio*, & bonis in ſuos *privatos* & *proprios* uſus acquiſitis, ſicuti alii incolæ.

XIV. Quin & *art.* 8. in eandem contributionem etiam vocantur omnia bona in Brabantia ſita, quæ Eccleſiaſticæ perſonæ ad *uſum Eccleſiaſticum* ſive in Monaſteriis aut alibi in vel extra Brabantiam commorantes emerunt & acquiſierunt; exceptis iis bonis quæ ad *primam fundationem* data fuere; & ad eum finem à Principe *amortizatis*; item iis exceptis, quæ ab Eccleſiaſticis pluſquam à 70. annis acquiſita erant, & ab onere illo ſemper manſerant exempta. Idipſum exprimitur in Edicto de anno 1487. *art.* 11. ibi tamen *art.* 12. excipiuntur bona ad uſum Eccleſiaſticum acquiſita ante annum 1481. & ab eo tempore exempta manſerunt; hoc eſt, *ſex annis* ante hoc Edictum.

XV. Princeps hic eximendo ſpecialiter bona *primæ fundationis*, ſive *dotationis*, videtur reſpexiſſe ad Decretalem ſeu Canonem ſupra relatum, eximentem *Manſum* ſeu *dotem* Eccleſiæ; eumque juxta primum ſenſum ibidem aſſignatum intellexiſſe videtur.

XVI. Vult inſuper Princeps ea *ſola* bona Eccleſiæ immunitate ab iſto onere gaudere: quia cum jam pridem receptum eſſet, ut ſine ſpeciali facultate Principis, quæ *amortizatio* dicitur, bona immobilia in Eccleſiam tamquam *manum mortuam* transferri non poſſent, (uti *parte* 1. *tit.* 29. *cap.* 3. dictum eſt) hac acquirendi facultate non factâ à Principibus, æſtimarunt Nobiles & alii laici, cogi poſſe Eccleſiam, ut bona è manu mittat, vel ſi benignius agatur, ut *realia onera*, non ſecus ac ſæculares ferat, ideòque ſecundùm leges civiles ad indicta communiter rebus onera; etiam Eccleſiarum poſſeſſio-

Deinde ſubjungit Zypæus: " An idem ſit cenſendum
» de conductoribus aliorum bonorum amortizatorum, ut
» nec ipſi contribuant, ſicut nec locatores? Pro affirma-
» tiva facit ſimilitudinis ratio, & *art.* 14. *d. inſtruct.* ubi
» precariarum onus dirigitur in colonum, & nihilominus
» amortizatis bonis datur ſupra dicta immunitas. Et ita
» aliquibus locis uſus habet; pluribus ſecus: ſed error
» ſæpe irrepit ideò, quod non inquiratur, an antiquitus
» amortizata, an recentius acquiſita bona ſint.

Hæc ille, qui & *Conſult.* 1. *De Immunitate Eccleſ. num.* 14. aſſerit, judicatum fuiſſe 9. Junii 1636. pro Abbate Averbodienſi & Poſtulanenſi contra municipium de Balem, ab oneribus realibus excepta eſſe, non tantùm bona amortizata; ſed & ipſos colonos talium bonorum.

XVIII. Et hæc quidem quoad immunitatem quæ ex natura & conditione ipſorum bonorum petitur ſine conſideratione perſonæ poſſidentis; præter quam eſt & immunitas perſonis Clericorum competens; ipſaſque perſonas ab oneribus laicalibus eximens; pro qua immunitate dignoſcenda, neceſſariò onerum realium, perſonalium & mixtorum diſtinctio obſervanda eſt.

XIX. Onera realia ſunt; quæ imponuntur ipſis rebus nullâ prorſus habitâ perſonæ poſſidentis contemplatione: uti jam pridem notavit Boetius Epo ad *cap.* 4. *De Immunitate Eccleſ. num* 57.

XX. Hoc autem genus onerum merè realium in alia tria ſubdividitur genera (ait dictus auctor) " quando-
» quidem nunc res ipſa per ſeſe præſtat miniſterium,
» ſicut equus, mulus, plauſtrum, navis, res alia quæ-
» libet, nunc aliquid ex ipſa re proveniens exigitur, ut
» certa portio fructuum: nunc denique neque res ipſa
» ſervit, neque ex rei proventu quidquam delibatur,
» ſed pecuniaria fit contributio pro re certa ſeu reſpectu
» ſolius rei certæ citra ullam perſonæ conſiderationem,
» ſicuti fit in omnibus illis tributis ac Vectigalibus pecu-
» niariis quæ rebus ipſis incumbunt.

XXI. Onera perſonalia ſunt, quæ *perſonis* imponuntur; ita nimirum, ut perſonis ſingulis aliqua pecuniaria aliave contributio imponatur: quæ cum ſumptus requirat, & hoc ex capite patrimonii diminutionem inducat, etiam onus *patrimoniale* rectè appellatur; quantumlibet ipſis *perſonis* vel *capitibus* imponatur, & non rebus: quale onus eſt, quod hodie vulgò *capitatio* dicitur, de quo infra.

XXII. Denique onera aliqua dicuntur *mixta*; id eſt, partim realia, partim perſonalia; quæ nimirum perſonis quidem incumbunt, ſed habita rerum poſſeſſarum contemplatione. Exemplum hujus generis occurrit in imperatis per Principem (ſed pecuniariter exigendis & ſolvendis) centeſimis, vel quinquageſimis, vel vigeſimis, vel decimis omnium cujuſlibet ſibi ſubditi facultatum, tale namque munus vel onus patrimoniale ſingulis incumbit, contemplatione tamen totius patrimonii, proque rata patrimonii, uti notat Boetius Epo loco ſupra citato.

XXIII. Notandum hîc in Belgio non poſſe in ſpecie definiri,

Digitized by Google

» di ſub anathematis diſtrictione prohibuit: tranſgreſſo-
» res & fautores eorum excommunicationi ſubjacere præ-
» cepit, donec ſatisfactionem impenderint competen-
» tem.

XXVI. Et Bonifacius VIII. in *cap. 4. De Immunit. Eccleſ. in 6.* dicere non dubitat, quod " Eccleſiæ *Eccle-*
» *ſiaſticæque perſonæ* ac res ipſarum, non ſolùm jure hu-
» mano, quin imò & *Divino*, à ſæcularium perſonarum
» exactionibus ſint immunes.

XXVII. Similiter & Synodus Tridentina *Seſſ. 25. c. 20. De Reformat.* immunitatem Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum Perſonarum juri divino referendam indicat, dum dicit; ſe confidere, Principes ſæculares, " non permiſſu-
» ros, ut Officiales, aut inferiores Magiſtratus, Eccleſiæ
» & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem, *Dei or-*
» *dinatione*, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam, ali-
» quo cupiditatis ſtudio, ſeu inconſideratione aliqua vio-
» lent.

XXVIII. Verum hæc, tum Pontificis, tum Synodi Tridentinæ dicta non ita accipienda ſunt, quaſi ipſa Eccleſiarum & Clericorum immunitas, præſertim ab oneribus temporalibus, eſſet jure divino præcepta & ſtabilita; ſed quod ſit conſona iis quæ in ſacra Scriptura & Verbo Dei conſignata ſunt.

XXIX. Legitur enim *Geneſis cap. 47.* quod ſuggerente Patriarcha Joſeph ſub Pharaone Rege Ægypti, omnis terra Ægyptiorum Pharaoni ſubjecta fuerit, *præter terram Sacerdotum, quæ à Rege tradita fuerat eis*; additque Sacer textus: *Ex eo tempore uſque in præſentem diem, in univerſa terra Ægypti, Regibus quinta pars ſolvitur, & factum eſt, quaſi in legem, abſque terra Sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.*

Licet ex hoc facto Joſephi nullum poſſit elici præceptum Divinum, tamen elicitur argumentum, quo oſtendatur, meritò à Principibus Chriſtianis dari Sacerdotibus Novæ Legis, quod ſub Imperatore Ethnico indultum fuit Sacerdotibus Idolorum.

Ad idem conducit exemplum Regis Artaxerxis, de quo I. *Eſdræ cap. 7.* legitur, ſcripſiſſe ipſum ad Cuſtodes Arcæ publicæ in hæc verba: *Vobis quoque notum facimus de univerſis Sacerdotibus & Levitis, & Cantoribus, & Janitoribus, Nathinæis & Miniſtris domus Dei hujus, ut* VECTIGAL *&* TRIBUTUM, *& annonas, non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos.*

XXX. Itaque rectè dicitur hæc immunitas *Dei ordinatione* conſtituta, in quantum ad exemplum eorum quæ Scriptura Sacra proponit, inducta eſt: quemadmodum in ſimili ſupra *titulo* 33. de decimarum origine notavimus.

XXXI. Et ſicuti circa decimarum ſolutionem varia eſt locorum varietas, non obſtante quod ea quæ in Scriptura occurrunt, decimis introducendis occaſionem dederint; ita & circa hanc immunitatem pro temporum & locorum diverſitate variam fuiſſe & adhuc eſſe diſcipli-

cit, uti etiam notat Zypæus *Conſult. 1. De Immunit. Eccleſ. num. 2. & 5.* & evidenter exprimitur in *cap. 7.* *De Immunit. Eccleſ.* nec non *cap. 1. eod. in 6.*

XXXIV. Hinc imprimis deducitur, Clericos ab hoſpitio militum eſſe immunes; quod & jam pridem à Conſtantino Magno in *L. 1. Cod. De Epiſcopis & Clericis* cautum reperitur; & ex *cap. 1.* *De Immunit. Eccleſ.* communiter deducunt Canoniſtæ; quamvis ibidem non de militibus hoſpitio recipiendis; ſed de Placitis ſive Judiciis in Eccleſiis vel domibus Eccleſiarum exercendis; & ipſis Judicibus hoſpitio recipiendis agi videatur, & textus ipſe ſat innuit. Interim hic unanimi conſenſu tradunt Canoniſtæ, Clericos à recipiendis militibus eſſe immunes.

XXXV. Eam in Senatu Sabaudiæ Clericis aſſertam refert Antonius Faber in Codice *lib. 9. tit. 30. Definit. 26.* creditque " fortaſſe hoc privilegium Clericis da-
» tum, quod onus hoc perſonalem quoque inferat vexa-
» tionem, quæ recipientis verecundiam ipſam pulſare
» ac lædere videatur." Et in Gallia ſervari tradit Choppinus *lib. 3. De S. Polit. tit. 2. num. 3.* atque ſæpius nominatim Edictis Regiis vetitum fuiſſe, Eccleſiaſticorum domos militum hoſpitio gravare, refertur in Actis Cleri Gallicani *tomo 3. parte 4. cap. 7.* Et in Declaratione Maximiliani & Mariæ Ducum Brabantiæ de 13. Junii 1479. Clerus Brabantiæ, qui tum temporis ſuberat Epiſcopis Leodienſi & Cameracenſi, declaratur exemptus ab hoſpitio militum.

XXXVI. Cum autem hoc privilegium perſonale, ſive perſonis Clericorum potiùs, quàm eorum domibus conceſſum ſit, rectè notat Boetius Epo ad *cap. 1.* *De Immunit. Eccleſ.* " domos Eccleſiarum hic intel-
» ligi, quas ipſimet inhabitant Eccleſiaſtici, non quas
» laicis inhabitandas conceſſerint; quemadmodum (ait)
» vice versâ, laicorum domus, quas occupant & inha-
» bitant Clerici, pro domibus Eccleſiarum hac in re vi-
» dentur habendæ.

XXXVII. Dicunt quidem communiter Canoniſtæ, ceſſare hanc immunitatem, ſi domus Eccleſiaſticorum ſingulari quodam jure fuerint illi oneri ſubjectæ; ſed uti ibidem rectè reflectit Boetius Epo, id intelligi debet de *ſingulari & ſpeciali* jure, non autem de generali, quo laicorum domus à laicis inhabitatæ paſſim huic oneri ſubjacent.

XXXVIII. Ulterius Choppinus loco citato, poſtquam dixit domos Clericorum à militum hoſpitio eſſe immunes, addit hanc limitationem: " Dempto eo caſu,
» ſi obſidione cincta mœnia proponentur, vel ſummum
» aliud periculum impenderet.

Similiter Antonius Faber allegata *Definit. 26.* notat, Eccleſiaſticos in recipiendis militibus meritò laicis ſubſidio eſſe, ubi laici recipiendorum militum oneri ſunt impares.

XXXIX. Ne tamen hoc prætextu neceſſitatis, aut impo-

» venerit, recipiendo ageretur. Quomodo ſæpiùs à Se-
» natu noſtro pronuntiatum antehac fuit pridem pro Ca-
» nonicis civitatis Aquenſis, nuper autem pro R. D. Cano-
» nicis Eccleſiæ Cathedralis Gebennenſis, confirmatâ
» Concilii Gebennenſis ſententia, me Præſide, pro ipſis
» latâ.

XL. In *Cap.* 23. ✠ *De Jure Patronatus*, inhibetur Patronis, Advocatis & Vicedominis exigere ab Eccleſiis Patronatis *fodrum*, *albergarias*, & *regium*.

XLI. Fodrum interpretatur Boetius Epo *De Regalia num.* 24. jumentorum *pabula* a voce germanica, *foeder.* Per *albergarias* autem ſignificari credit, hoſpitiorum præbendorum onus; corruptâ ſcilicet per imperitos voce germanicâ ſeu *herberghe*, quod eſt hoſpitium, ſeu *herbergen*, quod eſt hoſpitio excipere, ſeu *herbergiers*, qui ſunt hoſpites, vel potiùs Pandochæi ſeu caupones, in *albergarias.*

XLII. *Regium* autem interpretatur Gloſſa ad citatum Capitulum, *tributum* Regi pendendum; credit tamen Zypæus citatâ *Conſultat.* 1. *num.* 20. " fortè propitiùs de
» aliis militaribus expenſis, v. g. angariis & parangariis,
» quaſi *regio* jure aut more exactis rectè hîc intelligi, ob
» duo militaria vocabula, quibus conjungitur.

XLIII. Quidquid ſit, hoc ſat certum, jure communi inſpecto, Eccleſiaſticos non tantùm à militum hoſpitio; ſed & militaribus expenſis eſſe immunes; ipſaque Regia Edicta in Gallia non ſemel eam immunitatem Eccleſiaſticis aſſeruerunt: ac ſignanter Henricus III. Edicto Bleſenſi anno 1577. Eccleſiaſticos exemptos declaravit ab omnibus bellicis contributionibus, & militum hoſpitiis: & Ludovicus XIII. anno 1619. edixit, Clericos eximi ab annonæ militaris contributione, à Gubernatorum & militum impenſis: uti latiùs hæc referuntur in Actis Cleri Gallicani loco ſupra citato.

XLIV. Declaratio Maximiliani & Mariæ Ducum Brabantiæ ſupra allegata, exemptum declarans Clerum Brabantiæ ab omni onere & impoſitione, à quibus ſecundùm jus ſcriptum, *geſchreven rechten*, Clerus eſt exemptus, ſat patenter hanc immunitatem circa impenſas militares tuetur & aſſerit: quemadmodum omnia illa Principum Edicta, quibus promittunt tueri & conſervare Eccleſiaſticos ſuarum ditionum in ſuis juribus & immunitatibus.

XLV. Ad Epiſcopum Terracinenſem ſcribit S. Gregorius *lib.* 7. *indict.* 1. *Epiſt.* 20. " Quia verò comperi-
» mus multos ſe à *murorum vigiliis* excuſare, ſit Frater-
» nitas veſtra ſollicita, ut nullum neque per noſtrum vel
» *Eccleſiæ* nomen aut quolibet alio modo, defendi à *vigi-*
» *liis* patiatur, ſed omnes generaliter compellantur, qua-
» tenus cunctis vigilantibus, meliùs auxiliante Domino
» civitatis valeat cuſtodia procurari.

Fragmentum hoc Epiſtolæ extat in *Cap.* 1. ✠ *De Immunit. Eccleſ.* ubi notant communiter Interpretes, hæc intelligi debere de caſu magnæ neceſſitatis, juxta ejuſdem Capituli rubricam his verbis expreſſam: *Tempore*

tione civitatis, tamen aſſerere non dubitat, contrariam opinionem de facto ſervari in Francia.

Poſt hæc ſtatuit hanc concluſionem: " De conſuetudi-
» ne itaque cogitur Eccleſia & Clerici duobus interve-
» nientibus ad pontium, itinerùmque refectiones & mu-
» rorum: primò, ſi refectio fiat propter neceſſitatem, &
» non ad decus urbium ſolùm: quia neceſſitas legem non
» habet, *L. unica ff. de Officio Conſul.* & omnia tempore ne-
» ceſſitatis communicanda ſunt, *L.* 2. §. *cum in eadem ff. ad*
» *legem Rhod. de jactu.* Ratio eſt, quia Clerici juvabuntur
» pontibus, & illis muris, & itineribus ſicut laici: ideò
» ſecundùm naturam eſt eum pati incommoda, quem ſe-
» quuntur commoda, *L. ſecundùm ff. de reg. jur.*

" Secundùm quod Eccleſia res ibi poſſideat temporales;
» unde chordigeri, vel alii Clerici, qui nullum temporale
» poſſident, non tenentur: ut aſſerit Guiliel. Benedic. in
» *repet. cap. Raynuntius* in verb. *Et uxorem num.* 1030. *De*
» *teſtam.* quia temporalia tunc capiuntur pro executio-
» ne, quæ non poſſunt capi: quando illæ Eccleſiæ non
» habent, nec ſolent condemnari eo caſu Clerici, vel
» Eccleſiæ.

Subjicit dein plura Parlamentorum Arreſta, quibus Eccleſiaſtici ad hanc contributionem condemnati fuerunt,
» per quæ patet (inquit) hodie non eſſe dubium in hoc
» Regno Franciæ.

XLVIII. Certum eſt, quod in hac materia, etiam conſuetudo & receptus uſus non parùm ſint attendenda; nec facilè Eccleſiaſtici contra receptum uſum privilegia urgere debeant; præſertim inferiores inconſultis ſuis Superioribus.

XLIX. Inter onera merè perſonalia, ſed tamen patrimonialia, eſt illud quod *capitatio* dici conſuevit; eſtque vectigal ſive tributum, quod *pro capite* ſolvitur: puta, quod Patresfamiliarum pro ſingulis capitibus ærario publico dependere coguntur.

Ab hoc tributo ſive onere Clericos eſſe immunes ex Jure ſcripto evidens eſt: cum nimis evidens ſit hujuſmodi oneris impoſitione Eccleſiaſticas perſonas à laicis gravari contra *Cap.* 7. ✠ *De Immunit. Eccleſ.* & *cap.* 1. *De Cenſibus in* 6. notatque Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 14. addens §. 4. " Causâ urgente Sacerdotes
» hoc tributum perſolvunt, impoſitio tamen non fit niſi
» de *eorum conſenſu*; uti factum in Edicto de 5. Martii 1631. quod habetur parte 2. Edictorum Brabantiæ *lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 21. ubi exprimitur ſingulatim quid ſinguli *capitatim* contribuere debebant.

L. Ratio indultæ hujus immunitatis realis ſive patrimonialis non obſcurè indicatur à Concilio Lateranenſi in *cap.* 4. ✠ *De Immunit. Eccleſ.* ubi deplorat, quod laici ſive foſſata ſive expeditiones, ſeu alia quælibet ſibi arbitrentur agenda de bonis Eccleſiarum, & Clericorum & pauperum *uſibus* deputatis velint ferè cuncta compleri.

Quid his aliud indicatum voluit Concilium, niſi indignum eſſe, bona Clericorum & pauperum *uſibus* deputata (qualia ſunt bona Eccleſiarum) in profanos & ſæculares uſus

Digitized by Google

Quaſi diceret, Chriſtum noluiſſe ex denariis diſcipulorum & pauperum *uſibus* deputatis vectigal petitum ſolvere, ut ſuo facto oſtenderet, bona illa non eſſe impendenda in vectigalia & tributa aliaſque publicas exactiones; ſed Clericorum & pauperum uſibus ſervanda eſſe.

Et uti rectè advertit Vir eruditus, Claudius Fleury in ſuis *Inſtitut. Can. lib.* 1. *cap.* 19. loquens de hac Clericorum immunitate: " cum Reſpublica Eccleſiaſticos intertineat, & eorum labores compenſet, æquum eſt, ut ſaltem bona ipſis conſervet; ne aliàs quod dat unâ manu, retrahat alterâ.

LII. Optimum itaque & efficaciſſimum medium conſervandæ *immunitatis* bonorum Eccleſiaſticorum erit, ſi bona Eccleſiaſtica in uſus Eccleſiaſticorum operantium in vinea Domini, & ex iis moderatè viventium, & alimenta pauperum alioſve pios uſus impenderentur. Si enim hunc in uſum bona Eccleſiæ impendi viderent Principes, haud dubiè non ſecus ac Majores ipſorum ad bona illa Eccleſiis integra ſervanda incitarentur: ubi econtra, dum ea in uſus profanos contra Fundatorum & Offerentium intentionem inſumi conſpiciunt, parùm exiſtimant piaculi, dum ea in Reipublicæ commoda convertunt: tuncque ſæpe locum habet illud vulgatum: *Quod non capit Chriſtus, rapit Fiſcus.*

CAPUT III.

De Subſidiis voluntariis à Clero Principi ſolvendis.

1. *Olim moris fuit, ut etiam Eccleſiaſtici aliqua* dona *Principi offerrent: videnturque primitùs fuiſſe* voluntaria.
2. *Notitia Monaſteriorum quæ* dona *Principi debebant.*
3. Dona *hæc in neceſſitatem tranſiiſſe videntur ſeculo IX. & per ea Monaſteria quædam ad egeſtatem redacta.*
4. *Quis finis Eccleſiæ in dandis his* donis?
5. *Monentur Principes ut Eccleſiæ bona tueantur; & unà Eccleſiaſtici, ut Principibus etiam in temporalibus* ſubſidio *ſint.*
6. *In neceſſitate Principi ex reditibus Eccleſiæ ſubſidium ferre, probavit Concilium Lateranenſe.*
7. *Ut collecta à Clericis conferatur, requiritur de jure communi conſenſus Epiſcopi & Cleri.*
8. *Requiritur notabilis neceſſitas, eaque arbitrio Epiſcopi cum Clero.*
9. *Neceſſitas vel utilitas debet eſſe communis laicorum &* Clericorum; *& cui nec facultates laicorum ſufficiant.*
10. *Debet dari liberè, ſine coactione.*
11. *Sæculo XII. cœptum eſt peti à Clero* ſubſidium *pro expeditione Hieroſolymitana.*
12. *Eo ſæculo Concilium Pariſienſe eum in finem addixit* ... *mam annuit; ſub conditione ut Rex* perſonaliter *laboraret.*

22. *Clerus impoſitioni decimæ ſubinde reſtitit, ne quod gratuitò datur in* neceſſitatem *verteretur.*
23. *Pontifices interdum Clericos reluctantes ad ſolutionem adigebant.*
24. *Hæc decimarum impoſitio penè in contributionem ordinariam & perpetuam tranſibat; ipſaque expeditio Hieroſolymitana ſæpè tantùm erat falſus prætextus.*
25. *Reges monebantur ad reſtituendam* decimam *omiſſa expeditione; ſed fruſtra.*
26. *Rex Angliæ à Pontifice petit decimas omnium Regnorum quorum Principes* perſonaliter *expeditionem in* Terram Sanctam *non ſuſceperant.*
27. *Reſpondet Pontifex annui poſtulatis non poſſe: reſponſum indicat, Bellum* factum *fuiſſe tantùm prætextum exigendi* decimam.
28. *Clerus maluit decimam in defenſionem proprii Regni Principibus addicere.*
29. *Clerus Gallicanus ſuo Regi tantam* decimam *ſponte addicit, quantum Pontifices dare ſolebant.*
30. *Idque in tuitionem ſui Regni.*
31. *Circa hoc tempus Clerum à laicis multùm gravari conqueritur Bonifacius VIII.*
32. *Conſtitutio Bonifacii VIII. quâ ſub excommunicatione vetat etiam ſponte aliquid à Clericis contribui ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*
33. *Cum derogatione omnium privilegiorum etiam Regibus indultorum.*
34. *Multùm contra hanc Conſtitutionem exulceratus fuit animus Philippi Pulchri Regis Galliæ.*
35. *Bonifacius mentem ſuam expoſuit, atque à nonnullis ſuam Decretalem malignè interpretatam aſſerit.*
36. *Declarat ſuam Decretalem ad caſum neceſſitatis, quæ Regis conſcientiæ committitur, non extendi.*
37. *Huic declarationi inniti dicitur privilegium Regis Galliæ recipiendi* ſubſidium *à Clero ſine licentia Pontificis.*
38. *Benedictus XI. mitigavit Decretalem Bonifacii VIII.*
39. *Clemens V. eam revocavit & irritam declaravit; & quare?*
40. *Decima impoſitio tempore ſchiſmatis Avenionenſis admodum frequens fuit.*
41. *Decretum Concilii Conſtantienſis ſuper hac impoſitione.*
42. *Neque poſt hoc Decretum ceſſavit; ſemper tamen ſolvebatur tamquam ſubſidium* extraordinarium *&* gratuitum.
43. *In Gallia præcedenti ſæculo cœpit ſolvi ut ſubſidium* ordinarium.
44. *Cœpit præter* decimam *ſolvi aliud ſubſidium nomine* doni gratuiti; *& quomodo illud imponatur?*
45. *Precaria vulgò* Bede *in Belgio ſolvi ſolita, primitùs fuit gratuita &* extraordinaria.

46.

currit.

56. *Principes Belgii etiam hoc ſæculo habuerunt Clerum Brabantiæ ut Corpus à Statibus Brabantiæ diſtinctum.*

57. *Clerus etiamnum hodie contendit ſe non comprehendi.*

58. *Clerus numquam per Ordines Brabantiæ* nominatim *taxatur, nec certa* quota *ei imponitur.*

59. *Non convenit ut Clerus in ſubſidiis taxetur à laicis.*

60. *Clerus Brabantiæ in annuendis ſubſidiis adhibuit conſenſum Epiſcoporum.*

61. *Non ſolet conſuli Romanus Pontifex.*

62. *Convenit ut à ſubſidiis exempta ſit* competentia *Paſtoralis.*

63. *Subſidia diverſimodè colliguntur.*

64. *Quæ inter modos colligendi differentia?*

I. CErtum eſt quod jam pridem in more fuerit, ut non tantùm Sæculares, ſed & Eccleſiaſtici Proceres annua dona ſive munera Principi offerrent.

In Concilio Vernenſi anno 755. *Can.* 6. Rex Pipinus mandat Abbatiſſis & Monialibus è ſuis non egredi Monaſteriis ſub prætextu deferendi ſua munera ad Principem, permittens ea per ſuos Deputatos deferri: *Et qualia* MUNERA *ad* PALATIUM *dare voluerint, per Miſſos ſuos ea dirigant.*

Termini illi, *qualia munera dare voluerint*, inſinuare videntur, tunc temporis munera illa fuiſſe voluntaria & arbitraria ſaltem quoad quantitatem.

II. Anno 817. " Ludovicus Pius Conventum fecit apud » Aquis Sedem regiam, Epiſcoporum, Abbatum ſeu to- » tius Senatus Francorum, ubi inter cæteras diſpoſitiones » Imperii ſtatuit, atque conſtitutum ſcribere fecit, quæ » Monaſteria in Regno vel Imperio ſuo *dona & militiam* » facere poſſunt, quæ *ſola dona* ſine militia, quæ verò » nec dona nec militiam, ſed ſolas orationes pro ſalute » Imperatoris, vel filiorum ejus, & ſtabilitate Imperii. Dein notantur nominatim Monaſteria quæ *militiam & dona*, item quæ *ſola dona*, & tum quæ *ſolas orationes* debent; atque poſtremorum numerus priora excedit; videturque reſpectus ad paupertatem vel opulentiam Monaſteriorum habitus fuiſſe; cum dicatur, *quæ Monaſteria militiam & dona facere* POSSUNT.

III. Ex his equidem non obſcurum apparet, *dona* hæc in quamdam neceſſitatem tranſiiſſe. Et quidem onere illo nonnulla Monaſteria fuiſſe ad paupertatem redacta indicat Arno Monachus in vita S. Benedicti Ananienſis, narrans quod hic Benedictus à Ludovico Pio obtinuerit aliquod ſublevamen pro Monaſteriis, quæ per *militiam & dona* ad ſummam egeſtatem redacta fuerant. " Erant (ait) » quædam ex iis *munera militiamque* exercentia; quapro- » pter ad tantam devenerant paupertatem, ut alimenta, » veſtimentaque deeſſent Monachis.

IV. Scribit Hincmarus Remenſis in opuſculo *De Ordine Palatii*, quod per hæc dona Eccleſia ſatisfacere intendat debito ſuo erga Principes per Apoſtolum denuntia-

» parare, & impigrè, ſicut tempore anteceſſorum veſtro- » rum conſueverat, ſtudebit offerre.

VI. Et ſanè numquam Eccleſia non probavit, ut etiam ex Eccleſiæ facultatibus Reipublicæ & Principibus ad defenſionem Regni aliaſque neceſſitates liberali & grato animo ſubſidium feratur.

Quapropter Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. in *cap.* 4. ✠ *De Immunit. Eccleſ.* poſtquam ſub anathemate prohibuit talliis & exactionibus res aut perſonas Eccleſiaſticas gravari, ſubjungit hanc clauſulam: " Niſi » Epiſcopus & Clerus tantam neceſſitatem vel utilitatem » aſpexerint, ut abſque ulla exactione (vel ut legitur » *cap.* 19. Concilii, *coactione*) ad relevandas communes » utilitates vel neceſſitates, ubi laicorum non ſuppetunt » facultates, ſubſidia per Eccleſias exiſtiment conferenda.

VII. Juxta litteram hujus Decretalis, ut ſubſidium temporale ſive collecta Clero imponatur, requiritur primò non tantùm conſenſus Epiſcopi, aut Cleri, ſed & Epiſcopi & Cleri, ut poſt alios Canoniſtas notat Proſper Fagnanus ad hoc Capitulum *n.* 23. " Cum copula & in textu poſita requi- » rat concurſum utriuſque copulati: & probatur apertiùs » in *cap.* 7. ✠ *eod.* ubi refertur diſpoſitio hujus Canonis, » & textus dicit: *Epiſcopus* SIMUL *cum Clericis.* Quo » fit, ut nec cum Capitulo Epiſcopus id poſſit: quia in » tangentibus totum Clerum non ſufficit Epiſcopum ha- » bere conſenſum ſui Capituli, ſed oportet ut conveniat » conſenſus Cleri. " Hæc ille.

VIII. Secundò, requiritur neceſſitas, vel utilitas, " immò cum textus dicat non *tantam*, ſufficit qualibet » ſed requiritur *maxima*; & pendet ex arbitrio Epiſcopi » cum Clericis hoc judicare: cum textus dicat, *aſpexe-* » *rint.* " Ita poſt Panormitanum & alios citatos Fagnanus *num.* 25.

IX. Tertiò, requiri, ut hujuſmodi neceſſitas vel utilitas ſit *communis*, videlicet tam laicorum, quàm Clericorum, poſt Panormitanum multis contendit Fagnanus *num.* 26. Notatque dein requiri, facultates laicorum relevandis neceſſitatibus non ſufficere; ita ut Clerici non concurrant, niſi in *ſubſidium.*

X. Denique requiritur ut contributio fiat ab Eccleſiaſticis ſine *coactione* vel compulſione; ac propterea in *cap.* 7. ✠ *De Immunit. Eccleſ.* expreſsè cautum eſt, ut laici *humiliter & cum gratiarum actione* recipiant ſubſidia, quæ Clerici duxerint conferenda.

XI. Cùm circa hæc tempora Principes animarentur ad ſuſcipiendam expeditionem Hieroſolymitanam pro recuperatione *Terræ Sanctæ*, cœpta fuit à Clero poſtulari contributio pro expenſis illius expeditionis ſuſtinendis.

XII. Refert Rigordus in vita Philippi Auguſti Regis Francorum, quod " anno 1188. menſe Martio mediâ qua- » drageſimâ Pariſiis celebratum eſt generale Concilium à » Philippo Rege convocatis omnibus Archiepiſcopis, Epiſ- » copis, Abbatibus, & totius Regni Baronibus; in quo » innumerabilis militum multitudo ſeu peditum, ſacra- » tiſſima cruce inſigniti ſunt. Et propter hanc inſtantem ne-

Digitized by Google

» Carthuſienſis, & Ordinis Fontis Ebrardi, & exceptis » leproſis quantum ad ſuum pertinet proprium.

Quas mutationes ſenſim acceperit hujus *decimæ* impoſitio & ſolutio in ſequentibus videbitur.

XVI. Interim ſoliciti erant Pontifices, ut non niſi de *conſenſu Cleri* onus aliquod imponeretur. Unde cùm anno 1203. Mediolanenſes cogerent Eccleſiaſticos ad contribuendum, Innocentius III. acriter ipſos reprehendit, permittens ut " recipiant humiliter cum gratiarum actio- » nibus, ſi quis forſan Epiſcopus & Clerus ſimul tantam » neceſſitatem vel utilitatem inſpexerint, ut abſque *ulla* » *coactione*, ubi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſi- » dia per Eccleſiaſticos duxerint conferenda." Apud Odoricum Raynaldum ad hunc annum *num.* 65.

Hæc conſona ſunt Decreto Concilii Lateranenſis ſub Alexandro III. uti ſupra notavimus.

XVII. Verùm attendens hic Pontifex Innocentius III. quod Epiſcopi & Clerici faciliùs forſan quàm oporteret, neceſſitatem aut utilitatem ſubeſſe judicarent; præſertim Regibus aut Principibus contributionem ſive ſubſidium à Clero pendendum urgentibus, anno 1215. in Concilio Lateranenſi IV. renovans Decretum præcedentis Concilii Lateranenſis, addidit hanc clauſulam: *Propter imprudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius conſulatur: cujus intereſt, communibus utilitatibus providere.* Refertur in *cap.* 7. *De Immunit. Eccleſ.*

XVIII. Illud ipſum Concilium ſuâ auctoritate, Clericis omnibus *vigeſimam*, Dominis Cardinalibus *decimam* pro expeditione ſacra indixit; uti refert citatus Raynaldus *num.* 14.

XIX. Honorius III. immediatus Innocentii ſucceſſor Guillelmo Marchioni Montisferrati ad ſuccurrendum Imperio Conſtantinopolitano, mediam partem redituum Eccleſiaſticorum, & omnium mobilium, exceptis Eccleſiarum theſauris anno 1224. attribuit. Notanda ſunt verba Epiſtolæ, quam ad Clerum Imperii Conſtantinopolitani ſuper hac impoſitione ſcribit apud Raynaldum *num.* 25. " Attendentes ſatiùs eſſe, ut bona veſtra & Eccleſiarum » veſtrarum pro manutenendo Imperii ſtatu communicen- » tis ad tempus, quam ea omnia perpetuò amittatis, de » fratrum noſtrorum conſilio propter urgentem neceſſi- » tatem duximus ſtatuendum, ut omnium veſtrorum pro- » ventuum hujus anni, omniumque aliorum mobilium » quæ nunc habetis in ipſo Imperio, exceptis dumtaxat » Eccleſiarum theſauris, & veſtibus, & equis, & utenſili- » bus in quibus non eſt aurum vel argentum, aut lapi- » des pretioſi, medietatem integrè conferatis.

XX. Evidens eſt, Pontificem Clero hanc contributionem ſine prævio ipſius Cleri conſenſu, tamquam primarium rerum Eccleſiaſticarum Diſpenſatorem, impoſuiſſe; uti & ſequentes Pontifices ſæpiùs decimam aliamve partem proventuum Eccleſiaſticorum Regibus & Principibus, inconſulto Clero, attribuerunt.

XXI. Et quidem cum *decima* hæc primùm in ſubſidium expeditionis in *Terram ſanctam* data eſſet, dein etiam

» defantes quod non erat, in cujus manu negotium poſ- » ſet perficere ſicut priùs (vivente Ludovico VIII.) nul- » lam viſum eſt eis ſubeſſe cauſam, quare quinque an- » norum *decima* ſolveretur: maximè cum jam Legatus » vellet eos, ſicut dicebatur, ad ſolutionem, ut Regina » promiſerat, compellere, eo dicente, quod etiam cappas » noſtras daret ei: nec Regina ſe vellet ad certum tem- » pus, vel certum numerum militum aliquatenus obliga- » re: attendentes, quod hoc ipſum, quod de liberalitate » proceſſerat, convertebatur in obligationem, & ſervitu- » tem ſibi timentes in poſterum. Quatuor Provinciarum » inſignia Capitula, Remenſe, Senonenſe, Turonenſe, & » Rothomagenſe, habita deliberatione & tractatu pro li- » bertate ſua potiùs quàm pro ſubventione vitanda, ne ad » onus ejuſmodi compellerentur, ad Sedem Apoſtolicam » appellarunt.

Hæc ex Epiſtola Capituli Pariſienſis ad Gregorium IX. quæ extat apud Odoricum Raynaldum ad annum 1227. *num.* 57. qui ibidem *num.* 58. refert litteras Gregorii ad Capitula, quibus Legatum ſuum acrioribus verbis perſtringit, jubetque ut ordinationem & malè tentata in Clerum revocet.

Ex his quidem apparet, Capitula timuiſſe, ne illa quæ primitùs ut dona *gratuita* ex mera liberalitate erant oblata, tandem in jura & ſervitutes converterentur: quod in ſimilibus nimis frequenter evenire experientiâ plus quàm notorium eſt.

XXIII. Verùm poſtmodum idem Gregorius attentâ auctoritate qua ipſius Legatus fuerat inſtructus, *decimam* impoſitam ſolvendam declaravit, litteris ea de re datis ad S. Ludovicum adhuc puerum; apud Odoricum Raynaldum *num.* 61.

Apparet quoque ex his, Pontifices eorumque Legatos ſecundùm datam ſibi à Sede Apoſtolica auctoritatem Clerum ad *decimam* aliaſve hujuſmodi ſubventiones cœpiſſe compellere, etiam invitum & reluctantem.

Auctoritatem hanc luculentius adſtruxit Clemens IV. Cum enim anno 1267. S. Ludovico in ſubventionem belli ſacri *decimam* trium annorum omnium redituum & proventuum Eccleſiaſticorum in toto Regno Franciæ juſſiſſet exhiberi, ea res ingrata accidit Clero Gallicano; utque ſe ab hoc onere liberaret, Oratores ſuos ad Pontificem miſit; qui eorum dicta rejecit & refutavit litteris ſuis ad Decanos & Capitula datis, in quibus inter cætera dicit: " Nec appellari debuit ſub nominis abu- » ſione tributum, quod de bonis Eccleſiaſticis in illius pe- » culiare negotium, qui ſuo ſanguine fundavit Eccleſiam » (Hieroſolymitanam) ſeu aliàs interdum exigente ne- » ceſſitate; vel ſuadente utilitate, deliberatione, *provi-* » *da poteſtatis Apoſtolicæ plenitudo* diſpenſat:" Extant hæ litteræ apud Odoricum Raynaldum ad annum 1267. *num.* 58. additque quod ſi contemptis cenſuris refractarii & rebelles perſiſtant, " non ſit abbreviata manus Vi- » carii Chriſti, ut & contemptores hujuſmodi privare » poſſit Beneficiis, & inhabiles reddere ad habenda, de- » ponere, degradare & exequi quod ſtatuit invocato bra-

» chio

Digitized by Google

toribus petierit rurſus *decimas ſexennales* in ſumptus ſacri belli; ut vel inde appareat, quàm parum diſpoſitus eſſet Philippus ad reddendas *decimas* à patre ſuo perceptas.

XXVI. Refert idem Annaliſta ad annum 1292. *num.* 7. & 8. litteras Nicolai IV. Papæ ad Eduardum Regem Angliæ, è quibus diſcimus, Regem illum per ſuos Oratores expoſuiſſe ſe firmiter ſtatuiſſe ſuſcipere *perſonaliter* expeditionem in Syriam, eumque in finem poſtulaſſe à Papa, " ut de decimis & obventionibus regnorum & terrarum, quorum, quarumque Reges vel Domini *perſonaliter* in Terræ Sanctæ ſubſidium non tranſibunt, » ſibi provideret Eccleſia.

XXVII. Poſtulatis Regis ſe ſatisfacere per omnia non poſſe reſpondit Pontifex, rationem addens: " Quod » de decima Regni Franciæ ad manus Eccleſiæ nihil pervenit. De terris verò Regi Caſtellæ ſubjectis, nihil umquam percepit Eccleſia, cum felicis recordationis Gregorius Papa prædeceſſor noſter claræ memoriæ Alfonſo Regi Caſtellæ ipſam decimam ex certis cauſis duxerit concedendam. De decima verò partium Alemanniæ » & terrarum, quas continet regio aquilonis; ſicut ipſius » aquilonaris gentis non ignota conditio poteſt omnibus » veriſimiliter indicare, ac nobis hoc realiter patefecit, » modicum reſpectivè ad ipſam Eccleſiam, noſcitur perveniſſe.

Ex his aliiſque quæ hiſtoriæ illorum temporum referunt, haud obſcurum, expeditionem in Terram Sanctam, aut bellum contra hæreticos occaſionem quidem dediſſe exigendi & indicendi has *decimas* ſuper bonis Eccleſiaſticis; ſed frequenter fuiſſe fucatum aut fictitium titulum, & prætextum derivandi proventus Eccleſiaſticos in ærarium Principum.

XXVIII. Interim Clerus jam quodammodò aſſuetus huic decimarum penſitationi in ſumptus prætenſæ expeditionis vel contra Saracenos, aut hæreticos, vel etiam alios extraneos Principes, quæ frequenter vel fictitia, vel ſine fructu & ſucceſſu deprehendebatur, maluit eam penſitationem in defenſionem & conſervationem proprii Regni & Eccleſiæ in caſu neceſſitatis annuere.

XXIX. Tomo 10. Specilegii Dacheriani *pag.* 313. extant litteræ Concilii Salmurienſis, è quibus intelligimus, Clerum Provinciæ Turonenſis conceſſiſſe Philippo Pulchro Regi Galliæ, " *decimam* de omnibus mobilibus ſuis, & » perſonatum Eccleſiaſticarum ſuarum Diœceſium non » exemptarum, uſque ad biennium dumtaxat; tantam » pecuniæ ſummam, quantam à nobis (aiunt) & aliis » perſonis Eccleſiaſticis prædictis, nomine decimæ pro » tempore quo decimam habebat ex conceſſione Sanctæ » Romanæ Eccleſiæ deductis ſumptibus, percipere conſuevit: ita tamen quod per iſtam conceſſionem nullum » præjudicium Eccleſiis, nobis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis generetur, nec aliqua ſervitus Domino Regi in » prædictis Eccleſiis acquiratur.

XXX. Dicunt autem quod concedant hanc decimam " Domino Regi hac vice communi conſenſu Cleri ob ne-

» perſonis Eccleſiaſticis in virtute obedientiæ & ſub depoſitionis pœna diſtrictè mandantes, ut talibus abſque » expreſſa licentia dictæ Sedis nullatenus acquieſcant: » quodque prætextu cujuſcumque obligationis, promiſſionis, & confeſſionis factarum hactenus vel faciendadarum in antea, priuſquam hujuſmodi Conſtitutio, prohibitio, ſeu præceptum ad notitiam ipſorum pervenerit, nihil ſolvant, nec ſupradicti ſæculares quoquomodo recipiant. Et ſi ſolverint, vel prædicti receperint, » in excommunicationis ſententiam incidant ipſo facto. » A ſupradictis autem excommunicationum & interdicti » ſententiis nullus abſolvi valeat (præterquam in mortis » articulo) abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate & licentia ſpeciali. Cum noſtræ intentionis exiſtat tam horrendum ſæcularium poteſtatum abuſum nullatenus ſub diſſimulatione tranſire.

XXXIII. Subjungit dein derogationem omnium privilegiorum, etiam ipſis Regibus conceſſorum. Verba Decretalis ſunt: " Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis ſub quibuſcumque tenoribus, formis, ſeu modis, » aut verborum conceptione conceſſis Imperatoribus, » Regibus & aliis ſupradictis, quæ contra præmiſſa in nullo volumus alicui vel aliquibus ſuffragari.

XXXIV. Porrò intellexit Bonifacius Papa ob editam hanc Conſtitutionem vehementer exulceratum animum Philippi Pulchri Galliarum Regis, quaſi hac Conſtitutione vetitum eſſet ſub anathemate Clericis ſuccurrere Regi, quando neceſſitas tuendi regnum ſuum contra hoſtes externos depoſcit, uti ex reſponſis nomine ipſius Regis contra Bullam ipſius Bonifacii datis pateſcit. " Quis ſapiens » & intelligens hæc non incidit in vehementem ſtuporem, audiens Vicarium Jeſu Chriſti prohibentem tributum dari Cæſari; & ſub anathemate fulminantem, » ne Clerici, contra iniquæ & injuſtæ perſecutionis incurſus, Domino Regi & Regno, imò ſibimetipſis, pro » rata ſua, manum porrigant adjutricem? Dare verò » hiſtrionibus, & amicis carnalibus, & neglectis pauperibus, expenſas facere ſuperfluas in robis, equitativis, » comitativis, commeſſationibus & aliis pompis ſæcularibus, permittitur eiſdem, imò conceditur, ad perniciosæ imitationis exemplum. Hoc enim natura & ratio, » jus divinum & humanum, pariter deteſtantur, ad illicita fræna laxare, & licita, imo neceſſaria, cohibere. » Quis enim ſanæ mentis judicaret licitum & honeſtum, » ſub anathemate cohibere, ne Clerici, ex devotione Principum incraſſati, impinguati, & dilatati, pro modulo » ſuo eiſdem Principibus aſſiſtant, contra ingruentes injuſtarum perſecutionum adverſitates, quocumque colore excogitato, doni, vel mutui, vel ſubventionis, pro » ſeipſis, pro Rege, & Regno pugnantibus, & reſiſtentibus inimicis vi armorum, alimenta præbendo, vel ſtipendia perſolvendo?

XXXV. Verùm hanc ſuæ Conſtitutionis interpretationem eſſe à ſua mente omnino alienam, oſtenderat ipſe Pontifex jam tum in hac Bulla cui reponebantur hæ reſponſiones nomine Regis: " Non enim (ait) præcisè ſta- » tuimus

Digitized by Google

» nium columnem, ſeu Ducum, Baronum, nobilium, » vel aliorum Dominorum temporalium de regno præ» dicto, requiſitio curialis, & amica præcedat.

XXXVI. Ulteriùs ſubjungit: " Adjicimus inſuper » hujuſmodi declarationi noſtræ, quod ſi præfatis Regi, » & ſucceſſoribus ſuis pro univerſali, vel particulari ejuſ» dem regni defenſione periculoſa neceſſitas immineret, » ad hujuſmodi neceſſitatis caſum ſe nequaquam exten» dat Conſtitutio memorata; quin potiùs idem Rex, ac » ſucceſſores ipſius poſſint à Prælatis, & perſonis Eccle» ſiaſticis dicti regni petere, ac recipere pro hujuſmodi » defenſione ſubſidium, vel contributionem, illudque ad » illam Prælati & perſonæ prædicti, præfato Regi, ſuiſ» que ſucceſſoribus, inconſulto etiam Romano Pontifice, » teneantur & valeant, ſub quotæ nomine, aut aliàs » etiam imperari, non obſtantibus Conſtitutione prædicta » ſeu quovis exemptionis, vel alio quolibet privilegio ſub » quacumque verborum forma confecto, à Sede Apoſto» lica impetrato.

Tertiò, ſignificat: " Quod *neceſſitatis* declaratio ſupra » dictæ ipſius Regis, & ſucceſſorum ſuorum conſcien» tiis, dummodo ſucceſſores ipſi viceſimum ætatis an» num exegerint, relinquatur, ſuper quo dictorum Re» gis, & ſucceſſorum conſcientias onerari, eiſque inno» teſcere volumus, quod quicquid recipi ultrà ipſius de» fenſionis caſum contigit, in ſuarum recipient pericu» lum animarum, ſub quo niſi ſalubriter providere aut » attendere potuerunt in quo periculo remanerent.

Hæc omnia latiùs referuntur in hiſtoria diſſidii inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum *pagin.* 18. 22. 39. *&* 40.

XXXVII. Huic Bullæ Bonifacianæ inſtruxit Joannes Ferrautius in ſuo tractatu De Juribus & Privilegiis Regni Franciæ, privilegium Regum Galliæ levandi ſuper Clero ſummam pecuniæ ſub nomine *doni gratuiti* in defenſionem Regni, ſine *ſpeciali* Sedis Apoſtolicæ licentia. Quidquid ſit de hoc fundamento, id conſtat, non tantùm in Regno Galliæ, ſed & hîc in Belgio, collectas ſeu precarias à Rege & Principe ſuper Clero colligi nomine *doni* aut *ſubſidii gratuiti*, ſine ſpeciali licentia Pontificis; cui forſan uſui hæc Bulla, aliæque ſequentium Pontificum Bullæ Conſtitutionis Bonifacianæ declaratoriæ & etiam revocatoriæ occaſionem dediſſe potuerunt.

XXXVIII. Benedictus XI. immediatus Bonifacii ſucceſſor, Conſtitutionem Bonifacii mitigavit, revocando pœnas ipſis Clericis *dantibus* inflictas; admonens unà Eccleſiaſticos, " attentè caveant ne Conciliorum Late» ranenſium tranſgreſſores exiſtant, aliquid in caſu ne» ceſſitatis vel utilitatis communis, quoquo modo, vel » titulo *inconſulto Romano Pontifice*, occaſione ſubventio» num dictarum concedendo laicis, vel etiàm promit» tendo. " Extat hæc Conſtitutio in *Extrav. unica De Immunit. Eccleſ.* inter communes.

XXXIX. Poſtmodum Clemens V. Benedicti ſucceſſor ... cum & ipſis annuentibus Principibus, & ipſi Pontifices in ſuum commodum interdum *decimam* levarent.

XLI. Eas paſſim ipſi Pontifices inconſulto Clero imponebant. Qua de re querelis delatis ad Concilium Conſtantienſe, tandem Martinus V. ſacro approbante Concilio *Seſſ.* 43. præcepit, " Jura quæ prohibent inferiori» bus à Papa Decimas & alia onera Eccleſiis & Eccle» ſiaſticis perſonis imponi, diſtrictiùs obſervari. Per ſum» mos autem Pontifices nullatenus imponi generaliter » ſuper totum Clerum, niſi ex magna & ardua cauſa & » utilitate univerſalem Eccleſiam concernente, & de » conſilio & conſenſu & ſubſcriptione S. R. E. Cardina» lium & Prælatorum, quorum conſilium commodè ha» beri poterit. Nec ſpecialiter in aliquo regno vel pro» vincia, inconſultis Prælatis ipſius regni vel provinciæ, » & ipſis non conſentientibus, vel eorum majori parte, » & eo caſu per Perſonas Eccleſiaſticas, & auctoritate » Apoſtolica dumtaxat levari.

XLII. Neque tamen poſt hoc Concilium *decimarum* impoſitio ceſſavit; interdum impetrata licentia Pontificum; interdum ipſo Clero in ſubſidium ad poſtulationem Regum conſentiente; quemadmodum ordine temporis ſervato multis oſtendit Ludovicus Thomaſſinus *De Diſcipl. Eccleſ. parte* 4. *lib.* 3. *cap.* 14. at hactenus *decima* nulla ab Eccleſiaſticis ut tributum ſive debitum *ordinarium* prætendebatur vel ſolvebatur.

XLIII. Verùm circa medium ſæculi XVI. induci cœpit *decima ordinaria* in Regno Galliæ. Regnante enim Carolo IX. anno 1561. Clerus Gallicanus Poſſiaci congregatus pepigit de ſumma ſexdecies centenorum millium librarum ex Sacerdotiis colligenda annuè, ſpatio ſex annorum incipiendo à 1. Januarii 1561. & finiendo ultima Decembris 1567. quibus Regia Domania Civitati Pariſienſi, ob levatas pecunias in bellum contra Calviniſtas, oppignorata redimerentur, cenſuſque ſuper iis conſtituti ſolverentur. Idem Clerus anno 1567. in Comitiis generalibus per Deputatos congregatus, novum cum Præfecto & Ædilibus contractum iniit, quo ſe obſtrinxit ad ſolvendum Urbi *quotannis* ſummam ſexties centum & trigeſies mille librarum, ad Domanium Regis, pari cenſu gravatum, redimendum. Contractum hunc alioſque, cum dicto Præfecto & Ædilibus initos improbavit Cœtus generalis Cleri Gallicani Medoluni anno 1579. & 1580. tamquam factos ſine legitimo dicti Cleri conſenſu. Regi tamen conceſſit ſummam tredecies centum mille librarum annuæ contributionis ad *ſexennium*.

Sexennio evoluto, Clerus eamdem contributionem continuavit ad *decennium*. Hoc *decennio* evoluto rurſus facta eſt continuatio ad aliud *decennium*; & huculque continuatur de decennio in decennium: quæ tandem longa continuatio effecit, ut contributio, quæ in ſua origine erat donum *gratuitum* & ſubſidium extraordinarium, facta ſit contributio *ordinaria*; atque hodie ut talis repu-

Digitized by Google

millium librarum, *art.* 21. quod anno 1675. aſcenderit ad quatuor milliones & quinquies centum millia librarum.

Quomodo, & quibus conditionibus hæc *dona gratuita* per Clerum offerantur, aliaque ad hanc materiam pertinentia latè referuntur in citatis Actis Cleri Gallicani.

XLV. In Belgio ſolvitur annuatim Principi quædam precaria ſub nomine vulgari *Bede*; quo vocabulo ſufficienter exprimitur, eſſe revera contributionem precariam, & ad *preces* conceſſa; & revera hanc contributionem primitùs fuiſſe omninò *precariam & gratuitam* dubitari nequit.

Dicit enim expreſsè Maximilianus Dux Brabantiæ in acta inſtructionis ſuper ſolutione hujus *Precariæ* de 20. Septembris 1451. quod tres Ordines Brabantiæ ob multiplices expenſas, quas pro conſervatione Patriæ ac ſignanter Ducatus Brabantiæ ſubire debuit, ad ſuas ſpeciales ſupplicationes, nunc voluntarie & liberaliter conſenſerint in unam precariam. Verba flandricè expreſſa ſunt: *Nuter teyt vvillighlycken ende liberaelyck geconſenteert hebben eene bede.*

Eamdem conditionem hujus precariæ vulgò *Bede*, agnovit Philippus Dux Brabantiæ in Inſtructione ſuper modo ſolutionis & collectionis ejuſdem de anno 1497. extatque *parte* 2. Edict. Brabantiæ *lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 4.

XLVI. Verùm ſicuti circa *decimam Cleri* contigit in Gallia; ut nimirum de contributione extraordinaria tranſiverit ſenſim in *ordinariam*; ita & in Belgio circa hanc precariam contigit; ut nimirum de extraordinaria tranſierit in *ordinariam*, & ut talis hodie ſolvi conſuevit, ſub vocabulo *Ordinariſſe Bede.*

XLVII. Verùm notandum quod hæc precaria non afficiat, nec comprehendat *bona* Eccleſiæ *amortizata*, vel ab Eccleſia uti talia tempore in dicta Inſtructione determinato, poſſeſſa; quemadmodum capite præcedenti *num.* 14. obſervatum fuit: ſed bona laicalia, ſive pro laicalibus reputata, ſive à laicis, ſive Eccleſiaſticis poſſeſſa.

XLVIII. Ulterius obſervandum, quod Prælati ſive Abbates Brabantiæ conſtituentes primum *membrum Statuum Brabantiæ*, in hac precaria ſuam *ſpecialem quotam* ſolvant.

XLIX. Tertiò notandum, quod Clerus *ſæcularis* in hac *precaria* non fuerit comprehenſus. Ratio hujus haud obſcura eſt.

Cum enim Status ſive Ordines Brabantiæ, de quorum *conſenſu* hæc *precaria* fuit conceſſa, conſtet ex tribus *membris*; quorum primum conſtatur ex ſolis Prælatis ſive Abbatibus; ſecundum ex ſolis Nobilibus; & tertium ex Civitatibus ſeu earum Deputatis: Clerus ſæcularis Brabantiæ, qui tunc totaliter ſuberat reſpectivè Epiſcopis Leodienſi & Cameracenſi, ſub nullo trium membrorum comprehendebatur; nec ulli de Clero Statibus ſeu Ordinibus Brabantiæ intererant, qui nomine Cleri in *precariam* illam dici poſſent conſentiſſe. Abbates enim Monaſteriorum ſuorum & ab ipſis dependentium conſenſum non det aut promittat Clerus ſub forma contributionis alicujus precariæ vulgò *Bede*, ſubventionis aut impoſitionis, in quas laici aut etiam *tres Ordines Brabantiæ* conſenſerunt; aut poſthac conſentient, ad quas ipſe Clerus ſecundùm Eccleſiaſtica & Cæſarea Jura non tenetur. Verba Edicti ſunt: *Ende niet van reghts vvegen, noch in maniere ofte forme van contributie, van eenige beden, ſubventie ofte ſettingen, die de leecken, ofte oock de* DRY STAETEN *ons voorſchreven landts van Brabant ons ofte tot deſenvvercke geconſenteert, inneſetten, ofte naermaels over den ghenen die van ons gevvoonelyck zyn met hun te contribueren, conſenteren, inneſetten ofte vvillecoren moeghten, dar inne de voorſchreve Clergie naer uytvvyſens de geeſtelyche ende Keyſerlycke reghten ende vryheden niet gebonden en is.* Id eſt: Non via juris, nec per modum contributionis, aut precarii, ſubventionis aut impoſitionis, quæ laici, vel ipſi tres ſtatus dicti noſtri Brabantiæ Ducatus nobis in eum finem annuerunt, vel perſolvunt, aut ratione illius quod ii, qui cum ipſis contribuere ſolent, inpoſterum quandoque poſſent annuere, perſolvere, aut contribuere, quibus præfatus Clerus juxta Eccleſiaſtica & Cæſarea jura & libertates obnoxius non eſt.

Hæc evidenter probant, Clerum ſæcularem nequaquam comprehenſum fuiſſe eo tempore ſub conſenſu, ſive precariâ ex conſenſu trium Ordinum Brabantiæ indulta.

LII. Ulteriùs probant hæ litteræ ſive Edictum Principis, Clerum Sæcularem Brabantiæ habitum fuiſſe ut Corpus omninò diſtinctum à primo Membro Statuum Brabantiæ. Unde in eodem Edicto dicitur, quod in ſubſidio per Clerum addicto contribuere debeant omnia Eccleſiaſtica bona, exceptis Prælatis Brabantiæ, & aliis Eccleſiaſticis locis ſive Hoſpitalibus, quæ cum eiſdem Prælatis, *primum membrum* trium Statuum Brabantiæ repræſentantibus, antehac & in futurum conſueverunt communes ſubventiones precarias & impoſitiones ſolvere. Quomodo clariùs diſtinctio Cleri à primo Membro, quoad hanc materiam, exprimi potuiſſet; Verba Edicti ſunt: *Dat alle geeſtelycke ofte Kerckelicke goeden in Brabant liggende, inder ſelver ſomme contribueren ende mede ghelden ſullen, uytghenomen die* PRELATEN VAN BRABANT *ende andere geeſtelycke plaetſen ofte Goidts huyſen die metten ſelven Prelaten den eerſten ſtaet vande dry ſtaten van Brabant voorgenomde, repreſenterende van anderen tyde, ende hercommen ghevvoonelyck zyn ghemeyn ſubventien, beden ende ſettingen te betaelen.* Id eſt: Eccleſiaſtica omnia bona in Brabantia ſita in eamdem ſummam contribuent & conferent, exceptis PRÆLATIS BRABANTIÆ, aliiſque tum Eccleſiarum, tum piarum fundationum locis, quæ cum iiſdem Prælatis primum Ordinum trium Statuum Brabantiæ repræſentantibus, ſive olim ſive inpoſterum conſueverunt communes ſubventiones, precaria & impoſitiones perſolvere.

LIII. Eadem Cleri à Statibus Brabantiæ ſeparatio in facien-

Digitized by Google

[illegible] eo tempore non fuiſſe comprehenſum ſub primo membro Ordinum Brabantiæ ; neque in ſubſidiis per Ordines Brabantiæ conceſſis contribuiſſe ; ſed ſeparatum ſubſidium ſubinde Principi dediſſe ; & ſeparatam pro eo contributionem inſtituiſſe.

LIV. Nec tantùm ante novorum in Belgio Epiſcopatuum erectionem Clerus à primo membro ſeparatus fuit ; ſed & poſt eorum erectionem remanſit ſejunctus : eò quod nullus in primo iſto membro eſſet, qui Clerum repræſentaret.

Admiſſi quidem fuere ad Ordines Brabantiæ Archiepiſcopus Mechlinienſis & Epiſcopus Antverpienſis ; at neuter eorum in qualitate Epiſcopi : ſed ille tamquam Abbas Afflīgemienſis ; hic verò ut Abbas S. Bernardi ad Schaldim ; quâ qualitate etiamnum manent.

Porrò in hac qualitate ipſos haud poſſe repræſentare Clerum ſæcularem ; neque Clerum ipſis in ea qualitate ſubjici, notorium eſt.

Unde poſt erectos in Belgio Epiſcopatus, & admiſſionem Archiepiſcopi Mechlinienſis, & Epiſcopi Antverpienſis ad Ordines Brabantiæ, ſcriptæ ſunt Litteræ ad Archiepiſcopum Mechlinienſem ſignatæ per Duciſſam Iſabellam 26. Julii 1629. quibus Archiepiſcopus rogatur, ut ſine mora convocet univerſum ſuum Clerum, comprehenſis etiam Monaſteriis, tam virorum, quam mulierum, exceptis Abbatiis Ordinis Præmonſtratenſis & aliis, quæ ex antiquo more vocantur ad *Ordines Brabantiæ*, ad deliberandum ſuper voluntaria contributione occaſione obſidionis Sylvæducenſis. Verba Litterarum ſunt : *Partant avons trouvé neceſſaire, de vous requerir au nom de Sa Majeſté, comme faiſons trés-inſtamment par cette, de vouloir ſans aucune remiſe convoquer le Clergé de voſtre Dioceſe, y comprendant meſme les Monaſteres, ſoit d'hommes ou femmes, & autres Maiſons de Dieu*, HORMIS LES ABBAYES DE L'ORDRE DU PRESMONTRE' ET AUTRES, QUI D'ANCIENNE COUTUME, SONT APPELLEZ AUX ESTATS DE BRABANT, *au regard deſquelles avons auſſi donné l'ordre convenable à les requerir.* Id eſt : Quocirca neceſſarium duximus, ut ſuæ Majeſtatis nomine à vobis requireremus, prout hiſce facimus inſtantiſſimè, ut ſine ulla dilatione Diœceſis veſtræ Clerum convocetis, comprehenſis etiam Monaſteriis hujus & alterius ſexus, aliiſque piarum fundationum Domibus ; EXCEPTIS ORDINIS PRÆMONSTRATENSIS ABBATIIS, ALIISQUE EX ANTIQUA CONSUETUDINE AD ORDINES BRABANTIÆ CONVOCATIS, quos ad eumdem finem convenienter requiri curavimus.

Addunt dein hanc finalem clauſulam : *Les aſſeurant que cette quotation ſe fera ſans préjudice du Privilege d'exemption, & autres qu'ils peuvent avoir, & auſſi que ce qu'ils contribueront à cet effect, ne ſera tiré en aucune conſequence, préjudice ou leſion des immunitez & franchiſes, dont ils pourroient jouïr.* Id eſt : Spon-

tus Brabantiæ conceſſum ; at Clerum expoſtulaſſe, id repugnare ſuæ immunitati, & uſui hactenus obſervato ; declaratumque fuiſſe per Principem, hanc contributionem non poſſe trahi in conſequentiam, conſtat ex Supplica ejuſdem Cleri exhibita Carolo V. ejuſque apoſtillà ad hanc ſupplicam ; quæ extant in Acta nomine ejuſdem Caroli expedita 21. Julii 1541. Verba ipſius Actæ ſunt : *Charles par la divine Clemence Empereur des Romains, toûjours Auguſte, Roy, &c. A tous ceux qui cettes Preſentes verront, ſalut.* Id eſt : Carolus divina favente Clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Rex &c. Omnibus has viſuris ſalutem.

Comme les tres RR. Peres en Dieu nos tres-chers & aymez Couſins les Eveſques de Liege & de Cambray, enſemble les gens de Clergie de deſdits Eveſchés reſidants & ayants leurs biens en noſtre Pays & Duché de Brabant, nous ayent fait remonſtrer. Id eſt : Cum Reverendi admodum in Chriſto PP. & dilecti noſtri Cognati Epiſcopi Leodienſis & Cameracenſis, adjunctis ſimul dictorum Epiſcopatuum Clericis commorantibus & bona ſua poſſidentibus, in ditione noſtra & Ducatu Brabantiæ, exponi nobis curaverunt.

Que combien DE DROIT TANT DIVIN QUE HUMAIN, *ceux de l'Etat Eccleſiaſtique, tant leurs perſonnes, que biens, ayent de toute ancienneté eſté & ſont ; & doivent demeurer quittes ; francs & exempts de tous tailles, contributions & impoſts*, SANS AUCQUES AVOIR ESTE' COMPRINS, NY CONTRIBUE' E'S CHARGES, CONSENTEMENS ET ACCORDS FAITS PAR LES E'TATS DE BRABANT. *Id eſt* : Quod licet TAM DIVINO QUAM HUMANO JURE Eccleſiaſticus Ordo, tum quoad perſonas, tum poſſeſſiones, ab omni retrò tempore fuerit, ſit, & debeat eſſe exemptus omnibus vectigalibus, contributionibus & impoſitionibus, NEC UMQUAM COMPREHENSUS FUERIT, NEC CONTRIBUERIT IN ONERA, CONSENSUS, PACTA PER ORDINES BRABANTIÆ INITA.

Mais quand le cas s'eſt offert, qu'il a eſté requis d'avoir quelque aide, aſſiſtance ou ſubſide d'eux, l'on s'eſt addreſſé aux Evêques de Liege & de Cambray, & à chacun dans ſon Dioceſe, pour par leur moyen & authorité FAIRE CONVOQUER CEUX DU CLERGIE, *auxquels l'on a accouſtumé propoſer & demander tel don gratuit ou ſubſide qu'il convenoit pour ſubvenir à nos affaires, en quoy ils ne ſont jamais rendus difficils, ains y ont volontairement conſenty, comme encore ils ſeront preſts quand la neceſſité le requierera.* Id eſt : Verùm cum ſe obtulit occaſio, ut ab iis precarium aliquod aut ſubſidium poſceretur, adiri ſolitos Epiſcopos Leodienſem & Cameracenſem, & quemlibet in ſua Diœceſi ut mediante eorum authoritate, II QUI DE CLERO SUNT CONVOCARENTUR, quibus proponi & à quibus peti moris fuit, donum gratuitum, aut ſubſidium quale conveniebat

Digitized by Google

NEC ROGATI ASSENSUM PROUT OLIM OBTINUIT CONSUETUDO, idque contra & in detrimentum libertatum dictarum, & exemptionum ipſorum; Nobis ſupplicantes ut pro conſervatione illarum placeat Nobis declarationem facere, ne talis novitas ducatur in exemplum.

Sçavoir faiſons, que toutes les choſes ſuſdites conſiderées, inclinant favorablement à la ſupplication & requeſte deſdits Remontrants, avons déclaré & déclarons par ces Preſentes, que ce qu'ils ont payé & contribué ès dixièmes deſſus mentionnez, veu qu'ils ont eſté accordez par l'extrême & neceſſaire défenſe du Pays, où tous exempts & non exempts, privilegiez & non privilegiez, & tous autres nuls exceptés ont contribué, ne ſera ci-aprés tiré en conſequence, & ne tournera au préjudice des droits, libertés & exemptions des Remonſtrants. Id eſt: Quibus omnibus attentis Notum facimus, propenſi favorabiliter ſupplicationi dictorum exponentium, declaravimus & declaramus per haſce, quod id quod perſolverunt & contribuerunt in exactionibus dictis nummi decimi, quandoquidem pro extrema & neceſſaria Patriæ defenſione fuerint permiſſæ & ad quas omnes tam exempti quam non exempti, Privilegio præditi & non præditi cæterique omnes, nemine excepto contribuerunt, nullum invehet detrimentum jurium, libertatum & exemptionum Exponentium.

Ex hac ſupplica intelligimus, Clerum Brabantiæ prætendiſſe ſe non poſſe comprehendi ſub conſenſu Statuum Brabantiæ, eo quod ſub nullo membro continetur.

Secundò, ex apoſtilla data ad hanc ſupplicam patet, conſenſum Ordinum, occaſione cujus prætendebatur, quod Clerus contribuere deberet, datum fuiſſe cum clauſula, quod etiam *exempti* in contributionem venire deberent; id eſt, cum clauſula hodie uſitata, *niemant vrye.*

Tertiò, probat hæc ſupplica, quod tunc nonnulli prætenderint ſub conſenſu Ordinum Brabantiæ comprehendi ipſum Clerum, præſertim quando is datus eſt cum prædicta clauſula, *niemant vrye.*

Quartò, habemus ex ipſa Principis apoſtilla, à Clero tunc aliquam contributionem fuiſſe ſolutam; ipſumque Principem judicaſſe ob præſentem neceſſitatem, hanc contributionem a Clero eſſe diſſimulandam, ſive jam factam non eſſe revocandam.

Quintò, ex eadem apoſtilla habetur, Principem judicaſſe, & declaraſſe hanc contributionem eſſe quidem à Clero diſſimulandam, nequaquam tamen declaraſſe, Clerum ſub conſenſu Ordinum, tametſi ſub conditione *niemant vrye*, præſtito comprehendi; imò potiùs contrarium indicaſſe per clauſulam apoſtillæ inſertam.

LVI. Quandonam poſthac Clerus in contributionem ſubſidii per Status Brabantiæ impoſiti, vocari cœperit, neſcio. Interim non obſcurum eſt, Principes Belgii etiam hoc ſæculo, Clerum Brabantiæ habuiſſe pro corpore omninò ſeparato à tribus membris Ordinum; atque à Clero tamquam diſtincto Corpore *Subſidium voluntarium* petenon exprimi: neque *ſpecialem quotam* determinari, quam Clerus conferre debeat: quæ tamen quota determinata eſt pro Prælatis primum membrum Ordinum conſtituentibus.

Indicium ſanè probabile, Clerum ex prima intentione Ordinum Brabantiæ non fuiſſe comprehenſum; neque de Clero fuiſſe cogitatum; præſertim cùm reperiatur exactè determinatum quid in ſingulis ſubſidiis ſingulæ civitates, & pagi proportionatim conferre debeant: nihil autem determinatum umquam ſit, quam portionem Clerus ferre debeat.

LIX. Unde & contingit, ut Paſtores aliique de Clero taxentur & tallientur ab ipſis Pagorum Magiſtratibus & Prætoribus, idque ſæpe cum notabili inæqualitate ad alios Incolas, & infractione immunitatis Eccleſiaſticæ, aliiſque ſummis incommodis.

Sanè frequens in his & aliis Provinciis jam pridem fuit Cleri voluntaria contributio; at illius contributionis diſtributio per ipſa membra & ſuppoſita Cleri, non ipſis Pagorum Conſulibus vel Prætoribus aliiſque laicis; ſed Deputatis aut Capitibus Cleri concredita fuit: atque ab his Eccleſiaſtici ſinguli habita proportione proventuum taxati, & contribuere compulſi ſunt.

Legitur in citata Acta Maximiliani & Mariæ Ducum Brabantiæ de 13. Junii 1479. quod Clerus Brabantiæ conſenſiſſet in ſubſidium quoddam, ſed imponendum & colligendum per Deputatos Cleri, abſque interventu laicorum. Verba ſunt: *Om by de voorz. Clergie ofte ſekeren heuren ghedeputeerde, die de Ordinaris oft conſervateurs ſelver daer toe committeren ende ſtellen ſullen, ſonder toedoen, middel oft ondervvinden van ons, noch eenigh leekerhand, die voorz. ſomme van vier duyſent Rinſguldens diervveerde boven vercleert, te ſetten te innen ende te ontfanghen ſoo dat behoort, ende t'onſen behoeff te betaelen in termiine voorſchreven, by den ſelven heuren ghecommitteerden, die voor de ſelve Clergie oft heuren ghedeputeerden ende nerghens anders rekeninghe ende bevviis daer af doen ſullen, maer alſoo verre die voorz. Clergie oft heure ghedeputeerde in ende tot behulp der innighen van de penninghen vorſchreven, boven ende tot behulp van de gheeſtlycke cenſuren oft bedvvanghe onſer vvereelycker hand, teghen de vvederſpanninghen oft rebelle behoeffl, ſullen vvy oft onſe Officieren daer op verſocht hun daer inne byſtant ende behulp doen.* Id eſt: Ut per dictum Clerum aut ejus Deputatos, quos ad eum finem Ordinarii aut ipſi Conſervatores ſtatuent & deſignabunt, nullatenus interveniente noſtrâ operâ, authoritate, aut inſtantia, vel alia laicali poteſtate, prædicta quatuor mille florenorum ſumma, valoris ut ſupra, imponatur, colligatur & recipiatur, prout opus, & ad uſum noſtrum perſolvatur in dies præſtitutos, ab eodem Clero aut iis quibus negotium demandarint, qui coram eodem Clero aut ejus Deputatis, nec aliis omninò, rationes reddent & conferent: verùm ſi aut dictus Clerus, aut ejus Deputati ultra Eccleſiaſticas Cenſuras vel ad earum robur,

in

Digitized by Google

meracenſis, quibus Clerus Brabantiæ tunc ſuberat : *Met heuren vrye vville, by oirlove ende conſente van de Eervveerdighe Vaderen in Gode de Biſcoppen van Luydick ende Cameryck heuren Ordinariſſe.* Id eſt : Liberâ eorum voluntate annuentibus pariter & permittentibus ipſorum Ordinariis Reverendis in Chriſto Patribus Epiſcopis Leodienſi & Cameracenſi. Idque conformiter ad Decretum Concilii Lateranenſis in *Cap.* 4. ꝟ *De Immunit. Eccleſ.*

LXI. Sed cùm nulla fiat mentio Romani Pontificis, admodum veriſimile eſt, jam tum Decretum Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. in *Cap.* 7. ꝟ *Eod.* non fuiſſe in uſu, in quantum vult, ut in hujuſmodi ſubſidiis aut contributionibus *conſulatur Romanus Pontifex.* Facilè enim privilegium quod vi declarationis Bonifacii VIII. prætendit Rex Galliæ, vicino Belgio communicari potuit. Quidquid ſit, certum & notorium eſt, in hujuſmodi ſubſidiis conſentiendis hodie Romanum Pontificem conſuli non conſueviſſe. Vide Zypæum *Conſult.* 1. *De Immunit. Eccleſ. num.* 1. ubi notat, eum ferè intra cæteras cauſam eſſe, cur *Bullam Cœnæ* non publicari aut recipi tam multis locis videamus.

LXIII. Circa *ſubſidia* quæ hic in Belgio Regi addicuntur, & illud obſervandum, alia ex conſenſu Statuum ſive Ordinum vel Membrorum imponi vel colligi tamquam *realia*, ſive uti loquuntur *pede reali*, *reele voet*; alia ut perſonalia, *perſonele voet*; alia denique partim reali, partim perſonali : prout Ordinibus vel Statibus viſum fuerit; vel ſi non exprimatur, tunc colligi ſolet eo pede, quo aliàs ſubſidium pro tali neceſſitate, aut talibus expenſis ſolutum, colligi conſuevit : ſoletque hîc & conſuetudo operari, ut obſervat Zypæus *Conſult.* 1. *De Immunit. Eccleſ.*

LXIV. Quando ut realia, ſive *pede reali* colliguntur, tunc fundis imponuntur, non habita perſonarum conſideratione, ita ut exteri tallientur, ſive in contributionem vocentur in locis ubi fundi eorum ſiti ſunt, pro ratione fundorum. Econtra ubi ut *perſonalia* colliguntur, non habetur ratio fundorum ſed perſonarum; & collectio ſeu impoſitio fit perſonis habito reſpectu lucri & proventuum ſuorum : tuncque ſoli incolæ gravantur in loco domicilii. Ex his facilè videre eſt, quæ ratio ineatur, dum partim realia partim perſonalia ſunt.

TITULUS XXXVI.

De Adminiſtratione & Alienatione Bonorum Eccleſiaſticorum.

CAPUT I.

De Epiſcoporum in diſpenſandis & adminiſtrandis rebus Eccleſiæ auctoritate.

1. *Plena diſpenſatio rerum Eccleſiæ olim fuit penes Epiſcopos.*
2. *Etiam poſt diviſionem in* 4. *portiones manſit penes Epiſcopos diſpenſandi auctoritas.*
3. *Nonnulli Epiſcopi hac auctoritate abutebantur.*
4. *Voluerunt Synodi Eccleſiis Parochialibus provideri.*
5. *Sæculo VI. cœperunt aliqua obventiones Eccleſiis Parochialibus aſſignari.*
6. *Senſim ſingulis Titulis particulares proventus fuere annexi.*
7. *Libertate Epiſcoporum diſpenſandi res Eccleſiæ per erectionem Beneficiorum diminuta, manſerunt ſupremi earum rerum Superintendentes.*
8. *Primum hujus Superintendentiæ argumentum & veſtigium.*
9. *Secundum illius argumentum*
10. *Tertium argumentum.*
11. *Quartum illius argumentum.*
12. *Quintum argumentum.*
13. *Sextum argumentum.*
14. *Septimum argumentum.*
15. *Epiſcopi exemplo Apoſtolorum ſoliciti eſſe debent, ne per curam temporalem avocentur à miniſterio ſpirituali.*
16. *Quales eſſe debeant diſpenſatores rerum Eccleſiæ?*
17. *Quàm ſolicitus fuerit Apoſtolus, ne ſuſpicio infidæ diſpenſationis daretur.*
18. *Voluit jam pridem Eccleſia, ut Epiſcopi in diſpenſatione rerum Eccleſiæ adhiberent Clerum ſuæ Eccleſiæ.*
19. *Cura temporalium in multis Eccleſiis commiſſa fuit Diaconis; ac præcipuè Archidiaconis.*
20. *Ex hac Archidiaconorum auctoritate remanſit hodiernum jus* deportus.
21. *In quibuſdam Eccleſiis Epiſcopi habebant œconomum, cui cura temporalium incumbebat.*
22. *Idque etiam ante Concilium Calchedonenſe.*
23. *Canon Concilii Calchedonenſis præcipiens in omnibus inſtitui œconomum.*
24. *OEconomus non ſumendus ex cognatis aut domeſticis Epiſcopi.*
25. *Conſtitutio Juſtiniani Imp. de œconomis.*

16.

Digitized by Google

E rum primarios ac præcipuos diſpenſatores, omnium paſſim Canonum una eſt ſententia.

Canon 41. vulgò Apoſtolorum ait, : "Jubemus Epiſcopum rerum Eccleſiæ poteſtatem habere." Rationem addit : "Si enim pretioſæ hominum animæ ſunt ei credendæ, multò magis ſunt committendæ pecuniæ, ut in ejus ſit facultate omnia adminiſtrare.

Eadem reperit *Canon* 25. Concilii Antiocheni anno 341. vulgò *in Encæniis*, dicens : "Epiſcopus habeat rerum Eccleſiæ poteſtatem, ut eas in omnes egentes diſpenſet, cum multa cautione & Dei timore.

II. Et quamvis ſæculo IV. aut V. in aliquibus ſaltem Eccleſiis vulgaris illa rerum Eccleſiaſticarum in quatuor portiones diviſio invaluerit, & Canonum authoritate decreta ſit, nihilominus ſuprema diſpenſandi auctoritas remanſit penes Epiſcopos, uti ſuprà *tit.* 32. *cap.* 6. monuimus ; & multis Canonibus etiam ſæculo ſexto & ſeptimo claris terminis expreſſum eſt.

III. Hac auctoritate nonnulli Epiſcopi abutentes, facultates Eccleſiarum ita ſibi vindicabant, ut parum aut nihil ipſis Clericis relinquerent, quemadmodum ſæculo ſexto Epiſcopi Gallicani apud Carpentoractem congregati teſtantur, dicentes : "Hujuſmodi ad nos querela pervenit, quod ea, quæ à quibuſcumque Fidelibus Parochiis conferuntur, ita ab aliquibus Epiſcopis præſumantur, ut aut parum, aut propè nihil Eccleſiis, quibus relicta fuerant, relinquatur.

IV. Poſt hæc ſubjungunt : "Hoc nobis juſtum & rationabile viſum eſt, ut ſi Eccleſia civitatis ejus, cui Epiſcopus præeſt, ita eſt idonea, ut Chriſto propitio nihil indigeat, quidquid Parochiis fuerit derelictum, Clericis qui ipſis Parochiis deſerviunt, vel reparationibus Eccleſiarum rationabiliter diſpenſetur. Si verò Epiſcopum multas expenſas, & minorem ſubſtantiam habere conſtiterit, Parochiis quibus largior fuerit collata ſubſtantia, hoc tantùm quod Clericis vel ſartis tectis rationabiliter ſufficiat, reſervetur : quod autem amplius fuerit propter majores expenſas Epiſcopus ad ſe debeat revocare.

Hìc ergo apparet, eo adhuc tempore diſpenſationem facultatum Eccleſiaſticarum fuiſſe penes Epiſcopos, atque potuiſſe etiam inferiorum Eccleſiarum Parochialium facultates ad ſe avocare ; modò tamen ipſis Parochialibus eſſet ſufficienter proviſum.

V. Verùm quia in hac ſufficientia aſſignanda vel relinquenda Epiſcopi nonnulli eſſent æquo tardiores aut tenaciores & minùs liberales, cœperunt ſæculo ſexto nonnulla bona ipſis Eccleſiis Parochialibus præſertim ruralibus, aut Presbyteris illis deſervientibus reſervari, quorum proventus ipſis ſolis cederent. In Concilio Aurelianenſi III. anno 538. decernitur, *Can.* 5. "Si quæ oblationes in quibuſlibet rebus atque corporibus collatæ fuerint Baſilicis in civitatibus conſtitutis, ad poteſtatem Epiſcopi redigantur ; & in ejus ſit arbitrio, qui ad reparationem Baſilicæ, aut obſervantum ibi ſubſtantiam deputetur. De facultatibus verò Parochiarum vel Ba-

VIII. Indubie hujus auctoritatis reliquiæ putandæ ſunt, quod paſſim in Synodis Belgicis injungitur, ut adeptus Paſtoratum, antequam cura animarum vel poſſeſſio Paſtoratus ei detur, jurare & promittere debeat : "Specificationem omnium fructuum Paſtoratus mei, cum debita deſignatione hypothecarum, limitum & terminorum, intra annum a feſto Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ proximè venturo, Archipreſbytero tradam.

Hæc ex Synodo P. II. Mechlinienſi, uti latiùs retulimus ſupra *tit.* 26. *cap.* 2. ubi unà notavimus, idem penè juramentum exigi à proviſis de quocumque ſimplici Beneficio.

Ut quid hæc bonorum ſpecificatio Archipreſbyteris, qui Epiſcoporum quaſi Vicarii ſunt, exhibenda ? Niſi ut ipſi vice Epiſcoporum conſervationi illorum bonorum intendant : invigilentque ne quid per Beneficiatorum incuriam deperdatur.

IX. Jubent quoque Synodi, "pro conſervatione bonorum ad Eccleſias Parochiales & Capellanias pertinentium, ut ſinguli Parochi & Capellani inventarium bonorum eorumdem faciant, illudque ſubſignent, nec non à Majore & Scabinis etiam ſuæ Parochiæ ſubſignari curent, & *Ordinariis* tranſmittant, qui Ordinarii regiſtrum in quo ſingula inventaria hujuſmodi deſcribantur, confici mandent, ipſa originalia & authentica in archivum aliquod reponant, & ad poſteritatis memoriam diligenter aſſervent." Ita Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 15. *cap.* 7.

X. Et Synodus P. II. Mechlinienſis *tit.* 22. *cap.* 3. vult ut "Poſſeſſores quorumcumque Beneficiorum, litteras fundationum eorumdem, & omnium bonorum ad Beneficia ſpectantium, Decanis Capitulorum vel Archipresbyteris, quorum viſitationi ipſa Beneficia ſubſunt intra trimeſtre poſt publicationem præſentis Synodi exhibeant, in archivis Epiſcoporum, vel Capitulorum aſſervandas.

Similia in omnibus paſſim Synodis Belgicis leguntur, quæ Epiſcopalem in bona Eccleſiarum & Beneficiorum Epiſcopis ſubjectorum ſuperintendentiam evincunt.

XI. Illa quoque tum Synodorum Decreta, tum Principum Edicta, quæ volunt computibus bonorum ſpectantium ad Eccleſiarum fabricas, & Menſas pauperum Epiſcopum ejuſve Deputatum intereſſe (de quibus *part.* 1. *tit.* 5. *cap.* 4.) rurſus oſtendunt, Epiſcopo horum etiam bonorum curam incumbere.

XII. Synodus Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *&* 9. *De Reform.* Epiſcopis attribuens amplam poteſtatem viſitandi Hoſpitalia, aliaque pia loca ; ipſoſque Hoſpitalium & ſimilium adminiſtratores urgens ad reddendam ſingulis annis rationem adminiſtrationis Ordinario, non obſcurè ipſam Epiſcoporum auctoritatem in bona illorum locorum inſinuat : ſed de hac auctoritate Epiſcoporum latiùs agetur infra titulo ſequenti.

XIII. Conſenſus Epiſcopi in alienatione bonorum Eccleſiarum neceſſarius (de quo infra) ſat manifeſtè evincit, eminentem aliquam, & primariam auctoritatem in admi-

Digitized by Google

» [illegible] Rectorum abſentiam , ab iiſdem , videlicet
» quando illi nobis litteras privilegii & diſpenſationis ,
» quibus à reſidentia excuſari volunt , tempeſtive ante
» feſtum S. Ægidii non exhibent , nec juxta ordinationem
» Concilii Provincialis Mechlinienſis primi , docent ,
» quod extra locum reſidentiæ clericaliter , & convenien-
» ter Ordini ſuo incedant & vivant , tunc diſpoſitio ſervitii
» ſeu deſervituræ , ac omnium fructuum ejuſmodi Eccle-
» ſiarum & Beneficiorum ad nos , juxta antiquam & lau-
» dabilem conſuetudinem habentem in Jure Canonico
» fundamentum , ſpectet & pertineat.

XV. Verùm dum Eccleſia curam & diſpenſationem temporalium Epiſcopis commiſit , noluit eos his ita occupari, ut horum cura aut diſpenſatio ipſos in cura ſpirituali longè maximâ impediret ; ſed voluit , ut imitarentur Apoſtolos, quorum ſunt ſucceſſores , qui dixerunt ad multitudinem diſcipulorum : *Non eſt æquum nos derelinquere Verbum Dei ; & miniſtrare menſis. Conſiderate ergo Fratres , viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem , plenos Spiritu Sancto & ſapientia , quos conſtituamus ſuper hoc opus. Nos verò orationi & miniſterio Verbi inſtantes erimus.* Additque ſacer textus : *Et placuit ſermo coram omni multitudine.* Act. 6.

XVI. Exigunt Apoſtoli , ut eligantur ad hoc opus menſarum , ſive diſpenſationem temporalium *viri boni teſtimonii* , hoc eſt , integræ & inculpatæ famæ ; nec non *pleni Spiritu Sancto & ſapientia :* quia , niſi quis plenus ſit *Spiritu Sancto* , ſive charitate Dei & proximi , & *ſapientia*, hoc eſt , Chriſtiana prudentia in rebus agendis , in rerum temporalium diſpenſatione facilè peccatur ; vel niſi ſit *boni teſtimonii* , peccare exiſtimabitur.

XVII. Quapropter & Apoſtolus collectæ perficiendæ apud Corinthios , non tantum Titum , *quem in multis ſæpè ſolicitum eſſe* probaverat , ſed miſit *etiam cum illo Fratrem cujus laus eſt in Evangelio per omnes Eccleſias ; ne quis* (ait) *nos vituperet in hac plenitudine quæ miniſtratur à nobis.* Senſus eſt , ait Eſtius : " Ideò miſimus viros tam
» integros , & extra omnem ſuſpicionem poſitos Titum
» & alterum fratrem cujus laus in Evangelio : ne quis
» malè de nobis loquatur aut ſuſpicetur , quaſi non ſatis
» fideliter & caſtè pecunia tam larga , noſtro miniſterio
» collecta , à nobis tractetur. Nam ut pecuniæ cupido
» latiſſimè graſſatur : ita ejuſdem tractatio ſummam fi-
» dem exigit , ac perfacilè in eo genere vel peccatur vel
» peccari exiſtimatur.

XVIII. Exemplo itaque Apoſtolorum , jam pridem Eccleſia voluit , ut Epiſcopi in diſpenſatione & cura rerum temporalium adjutores & ſocios fideles haberent ; ne ipſa temporalium cura in ſpirituali ſuo miniſterio impedirentur ; omnemque infidæ adminiſtrationis ſuſpicionem evitarent.

Imprimis cautum fuit ut in hac diſpenſatione Presbyterorum & Diaconorum ſuorum (quos hodie repræſentat Capitulum Cathedrale) operâ uterentur ; adeo quidem ut in Concilio Antiocheno ſæculo IV. cautum fuerit :

XX. Poſtquam ſingulis Eccleſiis ſui proventus fuere annexi ; plena diſpenſatio ipſis beneficiatis concredita fuit , minor quoque eſſe cœpit Archidiaconorum circa diſpenſationem rerum Eccleſiaſticarum auctoritas. Ex priſtina interim hac diſpenſandi auctoritate & cura Eccleſiarum Parochialium Archidiaconis incumbente remanſit etiamnum hodie apud quoſdam Archidiaconos jus diſpenſandi proventus Eccleſiarum Parochialium durante earum vacatione , quod vocari ſolet *jus deportus.* Sed cum priſtina diſciplina non niſi diſpenſationem rerum Eccleſiæ Archidiaconis annueret , non apparet , hoc *jus deportus* ipſis Archidiaconis fructus Eccleſiarum vacantium attribuere , ut illos in privatos ſuos uſus convertant ; ſed eorum dumtaxat fidelem & providam diſpenſationem , ſive curam : ut ita Archidiaconi tamquam oculi Epiſcoporum invigilent , ne Eccleſiæ vacantes vel in temporalibus , vel ſpiritualibus aliquid detrimenti patiantur , ipſique proventus ritè diſpenſentur , & Eccleſiæ operariis ad mentem Canonum impendantur.

XXI. In nonnullis Eccleſiis , præſertim Orientalibus , moris fuit , ut Epiſcopus ſuum haberet œconomum , qui rerum temporalium curam & diſpenſationem haberet ; ut hoc pacto Epiſcopus nec rerum temporalium ſolicitudine nimium diſtraheretur , nec infidæ adminiſtrationis ſuſpicione inſimularetur.

XXII. Canone 9. Theophili Alexandrini decernitur :
" ut totius Sacerdotalis Ordinis ſententiâ alius renuntietur
» œconomus in quo Apollo quoque Epiſcopus conſenſit ,
» ut bona Eccleſiæ in ea quæ oportet , impendantur.

Hic per tranſennam notandum , quod œconomus conſtituatur , ut bona Eccleſiæ , *in ea quæ oportet* , *impendantur* , quod eſt impendere (ait Theodorus Balſamon) in viduas , hoſpites & pauperes , uti docet ſequens Canon , cujus hæc ſunt verba : " Viduæ & pauperes & peregri-
» nantes hoſpites omni quiete fruantur , & nemo , quæ
» ſunt Eccleſiæ , ut ſua uſurpet.

XXIII. Scripti ſunt hi Canones currente ſæculo IV. adeoque fuiſſe in aliquibus Eccleſiis œconomos inſtitutos ante Concilium Calchedonenſe , nequaquam obſcurum ; probatque & ipſe *Canon* 26. hujus Concilii , quo jubentur œconomi inſtitui. " Quoniam in nonnullis Eccleſiis ,
» ut ſæpe à nobis auditum eſt , Epiſcopi abſque œconomis
» tractant res Eccleſiaſticas , placuit omnem Eccleſiam
» Epiſcopum habentem , ex proprio Clero œconomum
» habere , qui ex Epiſcopi ſui ſententia res Eccleſiaſticas
» diſpenſet , ut nec ſine teſtibus ſit Eccleſiæ miniſtratio ,
» nec ideò res ejus diſſipentur , & probrum ac dedecus
» Sacerdotio inuratur. Si autem hoc non fecerit , eum
» divinis etiam Canonibus ſubjici. " *Diſt.* 89. *Can.* 4.

XXIV. Primùm hîc advertendum monet Zonaras ;
" neque ex domeſticis ipſius Epiſcopi cuiquam , propin-
» quo fortè , aut uni è familia , ſed homini ex Epiſcopatus
» Clero delecto , œconomi munus à Concilio mandari
» placet.

Deinde ſubjungit Zonaras : " Quo quidem ex Epiſcopi
» tamen ſententia , bona procurante , & quos in uſus Ec-
» cleſia-

Digitized by Google

novavit Synodus Nicæna II. *Can.* 11. eumque [illegible] ſervandum eſſe declarat: "Et ſi quidem (ait) unuſ- » quiſque Metropolitanus in ſua Eccleſia œconomum » conſtituit, bene habet: Sin minùs, Conſtantinopoli- » tano Epiſcopo ſpeciali auctoritate licebit œconomum » in ejus Eccleſia præficere: Similiter & Metropolitanis, » ſi qui eis ſubſunt Epiſcopi nolint in Eccleſiis œconomos » conſtituere.

Hìc advertere licet, quam ſolicita fuerit hæc œcumenica Synodus, ut Epiſcopi ſuos haberent œconomos.

XXVII. Sæculo ſeptimo celebrata Synodus Hiſpalenſis II. *Can.* 9. mandat, "ut unuſquiſque noſtrum » (id eſt Epiſcoporum) ſecundùm Calchedonenſium Pa- » trum Decreta ex proprio Clero œconomum ſibi conſti- » tuat.... Si quis autem Epiſcopus poſthac Eccleſiaſticam » rem aut laicali procuratione adminiſtrandam elegerit, » aut *ſine teſtimonio œconomi* gubernandam crediderit, » verè ut contemptor Canonum & fraudator Eccleſiaſti- » carum rerum non ſolùm à Chriſto de rebus pauperum » judicabitur reus, ſed etiam & Concilio manebit obno- » xius." Apud Gratianum *Cauſ.* 16. *quæſt.* 7. *Can.* 21.

XXVIII. Circa idem tempus Concilium Toletanum IV. *Can* 48. ait: "Eos quos œconomos Græci ap- » pellant, hoc eſt, qui vice Epiſcoporum res Eccleſiaſticas » tractant, ſicut ſancta Synodus Calchedonenſis inſtituit, » omnes Epiſcopos de proprio Clero ad regendas Eccle- » ſias habere oportet: qui autem deinceps contempſerit, » obnoxius ejuſdem magni Concilii erit.

Porrò ſciendum apud Latinos frequenter hos œconomos fuiſſe vocatos *Vice-Dominos*; uti notat, multiſque oſtendit Du Cange in ſuo Gloſſario, verbo *Vice-Domini Eccleſiarum.*

XXIX. Quo tempore uſus œconomorum deſierit, incertum eſt. Admodum veriſimile eſt, ſenſim deſiiſſe, poſtquam adminiſtratio rerum Eccleſiaſticarum ad ſingulos Beneficiatos devoluta eſt, manente ſola adminiſtratione & diſpenſatione *immediata* bonorum ipſius Epiſcopatus penes Epiſcopum.

XXX. Verùm quia ſemper cavendum eſt, ne Epiſcopi rerum temporalium cura & ſolicitudine in ſpirituali animarum cura & regimine impediantur; neque infidæ adminiſtrationis inſimulentur; qui fuit inſtitutionis œconomorum finis: hinc S. Carolus ſacrorum Canonum zeloſus inſtaurator, & ſpiritum magis, quàm litteram ſacrorum Canonum conſiderans, ea quæ Concilium Calchedonenſe, & Toletanum decreverunt circa œconomos totius ſubſtantiæ Eccleſiaſticæ, quando omnium rerum Eccleſiaſticarum *immediata* diſpenſatio erat penes Epiſcopos, applicuit œconomis qui ſolas res Eccleſiæ Cathedralis ſive Epiſcopatus adminiſtrent, in Concilio V. Mediolanenſi *parte* 3. *cap.* 11. ubi ait: "Sacroſancti Concilii » Calchedonenſis Canon jubet, ab Epiſcopo *œconomum* » deligi & conſtitui, qui Eccleſiæ Cathedralis prædia, » bona, reſque de illius ſententia & arbitrio adminiſtret, » ut non modò illa non diſſipentur, ſed teſtis ſit rectæ » adminiſtrationis ac diſpenſationis.

His ſat oſtendit [illegible] Epiſcopos rerum temporalium curam meritò exemplo Apoſtolorum aliis demandare, ut ipſi orationi & miniſterio liberius vaçare queant; ita tamen, ut providos & fideles diſpenſatores & œconomos deligendo, providus & fidelis bonorum Eccleſiæ diſpenſator habeatur.

XXXIII. Concilium Calchedonenſe non tantùm œconomos conſtitui voluit, qui viventibus Epiſcopis rerum adminiſtrationem ſuſciperent, ſed & *Canone* 25. voluit, *Viduæ Eccleſiæ reditum apud Eccleſiæ œconomum ſalvum cuſtodiri.*

XXXIV. Hoc Decretum renovans Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 16. *De Reformat.* ſtatuit, ut "Capitu- » lum Sede vacante, ubi fructuum percipiendorum ei » munus incumbit, œconomum unum, vel plures fideles » ac diligentes decernat, qui rerum Eccleſiaſticarum & » proventuum curam gerant, quorum rationem ei, ad » quem pertinebit, ſint reddituri.... Epiſcopus verò ad » eamdem Eccleſiam vacantem promotus ex iis quæ ad » eum ſpectant, ab eiſdem œconomo, Vicario, & aliis » quibuſcumque officialibus & adminiſtratoribus, qui Se- » de vacante, fuerunt à Capitulo vel ab aliis in ejus lo- » cum conſtituti, etiamſi fuerint ex eodem Capitulo, » rationem exigat officiorum, juriſdictionis, adminiſtra- » tionis, aut cujuſcumque eorum muneris; poſſitque eos » punire qui in eorum officio ſeu adminiſtratione deli- » querint: etiamſi prædicti officiales, redditis rationi- » bus, à Capitulo, vel à deputatis ab eodem, abſolutio- » nem aut liberationem obtinuerint.

XXXV. Hoc Decretum in Synodis Belgicis paſſim obſervari nominatim præcipitur; additque Synodus D. Mechlinienſis: "iique (OEconomi) ſemel electi, à Capitulo » non mutentur ſine juſta & rationabili cauſa.

CAPUT II.

De Elocatione Bonorum Eccleſiaſticorum.

1. *Nomine nudæ adminiſtrationis venit elocatio, modò fiat ad* modicum *tempus.*
2. *Ad* longum *tempus facta cenſetur ſpecies alienationis.*
3. *Tempus* novem *annorum de Jure Civili habetur modicum; de Jure Canonico* trium *annorum.*
4. *In Belgio pro parte à Jure Civili, & Canonico receſſum eſt.*
5. *Varios terminos pro diverſitate bonorum præſcripſit Synodus Cameracenſis, & Edictum Regum probavit.*
6. *Similes terminos expreſſit Synodus Mechlinienſis, & Edictum Principum ad illam Synodum.*
7. *Plures elocationes ſimul factæ pro tempore legitimo ſæpius repetito non valent.*
8. *Certum tempus determinatum intra quod contractus locationis renovari poſſit.*
9. *Beneficiati tantùm pro tempore ſuæ deſervituræ mercedem*

Digitized by Google

ɪɪɪ ɾ

22. *Si Prælatus tamquam Adminiſtrator bonorum Eccleſiæ elocaverit, ſucceſſor tenetur.*

I. **E**Locationem bonorum Eccleſiæ eſſe ſpeciem adminiſtrationis, atque ſub adminiſtratione comprehendi, modò intra terminos nudæ & ſimplicis elocationis concludatur, una eſt Canoniſtarum ſententia; & apertè probatur in *Clementina* 1. *De Rebus Eccleſiæ non alienandis*; ipſaque notoria praxis conſonat.

II. Ut autem intra terminos elocationis ſubſiſtat, requiritur, ut ſit ad *modicum* tempus. Longioris enim temporis terminus efficeret, ut nomine quidem diceretur elocatio, ſed reipſa ſpecies alienationis cenſeretur; quemadmodum ſupra *tit.* 25. *cap.* 4. notavimus; atque eatenus non adminiſtrationis, ſed alienationis ſpecies haberetur.

III. Hoc tempus *modicum* ſecundùm interpretes Juris Civilis ſequutos Gloſſam ad *Novellam* 120. *cap.* 3. ad novem annos, & *longum* ad decem producitur: ſicut Principum Conſtitutiones *longum* tempus in præſcriptione definiverunt. Vide Covarruviam *lib.* 2. *Var. reſol. cap.* 16. & ibi citatos. At Paulus II. in *Extravag.* AMBITIOSÆ *De rebus Eccleſiæ non alienandis*, videtur tempus *modicum* contraxiſſe ad *triennium*, inter ſpecies alienationis vetitas referens locationem & conductionem *ultra triennium*.

IV. Verùm hanc extravagantem multis in locis quoad hanc reſtrictionem ad *triennium* receptam non eſſe, paſſim teſtantur Pragmatici; ipſæque Synodi Belgicæ, & Principum Edicta contrarium uſum manifeſtè oſtendunt; quæ quaſi mediam viam inter jus civile & Canonicum tenuerunt, nimirum pro diverſitate bonorum varios temporis terminos elocationis determinantia.

V. Synodus P. II. Cameracenſis *titul.* 15. *cap.* 6. ait: " Terminus ordinarius locationis domorum & terrarum » arabilium ſit *novem* annorum; pro pratis *ſex*; pro de» cimis *trium*, ſi tamen ſeorſim à terris arabilibus elo» centur.

Hunc terminum probavit quoque Philippus II. in Edicto ad hanc Synodum *art.* 24. vetans hunc terminum quovis modo excedi, niſi obſervatis ſolemnitatibus in alienatione rerum Eccleſiæ requiſitis; idque ſub pœna nullitatis contractuum.

VI. Similiter Edictum Principum ad Synodum P. II. Mechlinienſem *art.* 20. aſſerit, Synodum præſcripſiſſe certos terminos obſervandos in elocatione bonorum Eccleſiaſticorum; præcipitque Edictum eos ab omnibus obſervari; interdicens ultra terminos præſcriptos conducere ulla bona Eccleſiaſtica ſub pœna nullitatis ipſius contractus. Verba Edicti ſunt: *Ende alſoo het voorſ. Synode heeft gheſtelt eenen Zekeren termyn diemen ſal moeten onderhouden inde verpachtinge van de goederen van de Capitulen, Clooſteren oft andere Beneficien, met ſekere diſtinctie aldaer gheroert, ſoo bevelen wy alle onſe onder-*

» tempus tantùm à jure præſcriptum: Edictum autem » conceptum eſt antequam Synodus probata Româ redi» ret: termini autem ejuſdem Synodi, quos Edictum pro» bat, regeſti ſunt in Synodum Antverpienſem 1609. » *tit.* 21. *cap.* 16. " Hæc ille, qui & addere potuiſſet Synodum D. Mechlinienſem anno 1609. quæ *tit.* 21. *cap.* 1. eoſdem terminos expreſſit, quos Synodus Cameracenſis expreſſerat; refertque ſe ad citatum articulum Edicti.

VII. Rectè poſt alios notat Covarruvias loco citato *num.* 4. quod ſi fiant plures elocationes unius ejuſdemque rei in certum & legitimum tempus ſæpiùs repetitum, puta in plura triennia, aut novennia, adjecta clauſula, ut tot ſint locationes quot *triennia* aut *novennia*, & finito primo triennio aut novennio cenſeatur facta *nova* elocatio, ſint nullæ ſaltem quoad exceſſum legitimi temporis, tamquam manifeſtè factæ in fraudem legis.

VIII. Ad occurrendum hujuſmodi fraudibus decretum eſt in Synodis noſtris Belgicis, quod " nec renovari » poſſit contractus locationis terrarum arabilium, niſi » *finito ſexennio* prioris contractus, quoad prata verò *qua*» *driennio*, & quoad decimas *biennio*, alioquin contra» ctus ſint irriti, & qui eos fecerint Clerici per Epiſco» pos puniantur. " Ita Synodus P. II. Cameracenſis citato *cap.* 6. cui omnes paſſim aliæ Synodi conſonant; uti & Edictum Regium ad hanc Synodum Cameracenſem *art.* 24.

IX. Cum Beneficiati tantum habeant uſum bonorum ſuis titulis annexorum, pro tempore quo Beneficiis illis deſerviunt; neque ultra illud tempus proventus illorum percipere queant, conſequens eſt, quod nec jus ipſis ſit, mercedem conductionis & elocationis ultra tempus illud recipiendi: ſed proventus, ipſamque conductionis mercedem integram ſucceſſori relinquere teneantur: ne aliàs ipſa Beneficia defectu proventuum Miniſtris deſtitui contingeret; dum unus ſuorum etiam ſucceſſorum annuos proventus præripuiſſet: quod jam pridem per elocationes *anticipatis* ſolutionibus frequenter fiebat; non ſine notabili Eccleſiæ pernicie, uti deplorat Synodus Tridentina, ſimiles elocationes damnans.

X. Verba Decreti *Seſſ.* 25. *cap.* 11. *De Reformat.* ſunt: " Magnam Eccleſiis perniciem afferre ſolet, cum earum » bona, repræſentata pecunia, in ſucceſſorum præjudi» cium aliis locantur, omnes igitur hæ locationes, ſi *anti*» *cipatis* ſolutionibus fient, nullatenus in præjudicium ſuc» ceſſorum validæ intelligantur: quocumque indulto aut » privilegio non obſtante: nec hujuſmodi locationes in » Romana Curia, vel extra eam confirmentur.

XI. Hoc Decretum in pluribus Synodis Belgicis renovatum hodie ubique obſervatur, vetatque eas Synodus Antverpienſis anno 1610. *tit.* 21. *cap.* 17. ſub pœna *duplum* reſtituendi ejus quod acceptum erit.

Addit Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 15. *cap.* 5. " Venditiones verò granorum & aliarum rerum quæ vi» liſſimo pretio fiunt ob *anticipatas* ſolutiones, ſive pro

XII. Synodus P. I. Mechlinienſis poſtquam titulo *De Elocatione bonorum Eccleſ. cap.* 1. renovavit Decretum Concilii Tridentini contra elocationes *anticipatis ſolutionibus* factas, deinde *cap.* 3. decernit, " quod pro renova» tione arendæ poſſeſſores Beneficiorum non recipiant » arrhæ nomine, ultra ſex florenos : Collegia verò & » Monaſteria nihil exigant ſupra *conſuetas pitantias*, ſal» vo in omnibus Epiſcopi moderamine.

Quæ hic *conſueta pitantia* vocantur, hodie in multis locis dici ſolent *Bibalia* : circa quæ meritò monet Synodus moderationem eſſe ſervandam; ne aliàs exigendo & recipiendo notabilia *Bibalia*, per ipſa merces elocationis ſemper minuatur, & fraus fiat Decreto vetanti elocationes *anticipatis* ſolutionibus. Unde & quædam Synodi nihil exigi volunt, ac ſignanter Synodus Audomarenſis *tit.* 22. *cap.* 3. ait : " Pro hujuſmodi autem arendæ reno» vatione, poſſeſſores Beneficiorum *nihil vini* nomine ac» cipiant, quod in damnum poſſit venire ſucceſſorum. Huic non difforme eſt Edictum Regium ad Synodum Cameracenſem infrà citandum, vetans exigi *poculum vini* in diminutionem mercedis, niſi de conſenſu Superioris.

XIII. Ut verò bona Eccleſiarum ſine fraude ſecuriùs elocentur, volunt Synodi noſtræ, ut non niſi publicè, & præviis proclamationibus elocentur.

Synodus P. II. Cameracenſis *titulo* 15. *cap.* 8. ait : " Dicti verò Parochi & Capellani bona Beneficiorum » ſuorum, non niſi tribus proclamationibus factis, re» licta cuilibet facultate plus offerendi, elocare poſſint.

Huic Decreto conſonat Edictum Regium ad hanc Synodum *art.* 25. latius eamdem formam elocationis exprimens. Verba Edicti ſunt : *Au ſurplus, déclarons que les biens d'Egliſes Parochiales, Chapelles, & des lieux pieux, ne ſe pourront bailler en ferme ou louaige, ſi ce n'eſt après trois proclamations, ou attaches de billetz faites ès lieux accouſtumez, ou qu'ils ſoient louez auſſi chérement que ſe baillent en ferme les terres circonvoiſines de ſemblable bonté; le tout, ſans prendre pot de vin à la diminution du rendaige, ne ſoit du conſentement du Superieur, à peine que tels Contracts ſeront tenus & réputez pour nuls, & de nulle valeur.* Id eſt : Inſuper declaramus, Parochialium Eccleſiarum, Capellarum, aliorumque locorum pietati dicatorum bona non elocanda, niſi tribus præviis denuntiationibus, aut tabellæ locis conſuetis proſcriptæ fuerint, vel tanti forent elocata quanti ejuſdem ubertatis circumvicini agri, idque ſine bibalium aut vini receptione in imminutionem pactæ mercedis, niſi Superiorum conſenſus acceſſerit, hac aliàs indicta pœna, ut tales contractus nullius roboris & valoris habeantur.

XIV. Poſteriores Synodi conformiter ad hoc Edictum idem ſtatuerunt; addit tamen Synodus Gandenſis renovata inter Decreta edita per Antonium Trieſt Epiſcopum Gandenſem, in Congregatione Vicariatus & Archipreſbyterorum ſuæ Diœceſis ann. 1650. *tit.* 20. *cap.* 14. " Caſu » quo tamen publicam elocationem, propter colluſio» nem incolarum loci, vel ob aliam cauſam rationabi-

ſociis in conductione decimarum ſuæ Parochiæ; ſed poſteriori Edicto Henrici IV. de anno 1604. hæc prærogativa ſublata eſt; omnibus etiam laicis ad eam conductionem admiſſis; uti videre eſt in libro cui titulus : *La grande Conference des Ordonnances*, &c. *lib.* 1. *tit.* 2. *parte* 1. §. 4.

XVII. Et meritò hæc prærogativa ſublata eſt : quia non convenit, ut Paſtores ſint decimarum ad Monaſteria & Capitula ſpectantium conductores, uti *parte* 1. *tit.* 1. *cap.* 6. notavimus. Neque dubitandum videtur, decimas ad Monaſteria & Capitula devolutas, etſi de Jure communi ad Parochum dicantur ſpectare, revera eſſe *alienas* reſpectu Parochorum, ad mentem Synodorum decernentium : " Clerici beneficiati, vel in Sacris conſti» tuti, decimas, cenſus, prædia aut terras *alienas* non » conducant, quæſtus faciendi gratia. " Ita Synodus P. II. Mechlinienſis *titul.* 18. *cap.* 5.

XVIII. Cum Beneficiatus tantùm habeat jus percipiendi proventus bonorum titulo ſuo annexorum durante tempore quo Beneficium poſſidet, conſequens eſt, quod nec bona illa ultra illud tempus elocare queat; adinſtar uſufructuarii, qui elocationem ultra tempus durantis uſusfructus extendere nequit; expiratque elocatio ipſo expirante uſufructu, *L.* 9. §. 1. *ff. Locati.*

Hinc communiter concludunt Canoniſtæ, ſi Beneficiatus ad certum tempus terras aut domum aliave bona ſui Beneficii elocaverit, & intra tempus elocationis moriatur, ipſam elocationem exſpirare, neque ſucceſſorem debere ſtare elocationi. Mortuo enim Rectore qui locavit, fructus & reditus ad ſucceſſorem pertinent; nec amplius ad defuncti jus attinent; & ideò locatio ejus morte extinguitur, ait poſt alios citatos Covarruvias *lib.* 2. *Variar. reſolut. cap.* 15. *num.* 6. Vide etiam Wameſium *Conſ. Can.* 324.

XIX. In Gallia Edicto Regio de 7. Septemb. 1568. declaratum fuit, elocationes exſpirare per mortem, dimiſſionem, aut reſignationem Beneficiati, ſalvo regreſſu ipſi conductori contra Reſignantem, ejuſve hæredem pro expenſis, damnis & intereſſe. Verba Edicti ſunt : *Ordonnons que toutes fermes des Benefices expireront par la démiſſion, réſignation, ou trépas du Beneficier, ſauf le recours au fermier pour ſes deſpens, dommages & intereſts contre le réſignant, ou heritier du défunt en cas d'advance, ſi ce n'eſt des terres de labour, dont les baux ne pourront exceder neuf années, & que les fermes ſoient deuement faitles au plus offrant & dernier encheriſſeur, à eſteint de chandelle, & avec les ſolemnitez qui ſe gardent aux Baux de noſtre Domaine.* Id eſt : Statuimus ut Beneficiorum omnium elocationes expirent, dimittente aut reſignante aut moriente Beneficiato, ſalvo recurſu conductoris, ratione impenſarum damni & incommodi adverſus reſignantem aut hæredem defuncti in caſu anticipationis, exceptis conductionibus agrorum ſementivorum, quorum conductiones novennii tempus non excedent, poſito elocationes debitè factas fuiſſe plurimo & ultimo licenti ad extinctionem candelæ, aliiſque ſolem-

Digitized by Google

... Imo indubitati „ juris eſſe, ſucceſſorem Reſignatarium ſervare & tueri „ oportere locationes factas à Reſignante, ſi licitæ ſint „ & ſine fraude, maximè ſi conductor ſit, qui impenſas „ quaſdam in ſarta tecta protogaverit," aſſerit Paponius *lib.* 1. *Arreſt. tit.* 13. in additionibus ad *art.* 5.

XXII. Supradicta intelligunt communiter Canoniſtæ, quando ipſe Beneficiatus ſuo proprio nomine, & in ſuum uſum elocat bona ſui Beneficii, quorum proventus ipſi tamquam Beneficiato competunt; ſecus verò ſi bona elocaverit ad Eccleſiam aut Conventum ſpectantia, quæ non in ipſius particularis commodum; ſed ipſius Eccleſiæ aut Conventus elocantur.

Hoc enim caſu, non ut particularis poſſeſſor Beneficii & ſuo proprio nomine elocat; ſed tamquam legitimus bonorum Eccleſiæ adminiſtrator: quo caſu Prælatus qui ipſi in adminiſtratione Eccleſiæ ſuccedit, eidem elocationi factæ ſtare tenetur; ſicut tutor, qui alteri tutori in adminiſtratione ſucceſſit, ait Covarruvias loco citato; qui & tamquam conſequens ſubjungit: " Sic ſanè ſi Rector „ alicujus Hoſpitalis ad annum tantùm electus ipſius res „ locaverit ad triennium, vel ad aliud tempus jure per- „ miſſum, tenebitur ſucceſſor locationis factæ nomine „ Xenodochii & ad ejus uſum, ſtare omnino: alioqui „ fallax eſſet hæc adminiſtrandi poteſtas. Idem dicas in „ Rectoribus civitatum, ubi ad eorum officium ſpectat „ res civitatis locare, nam locatio ab eis nomine civita- „ tis facta, etiam ad ſucceſſorem tranſivit, ſicut & alii „ contractus.

Deinde ſubjicit hanc generalem concluſionem & regulam à Canoniſtis communiter probatam: " Igitur ubi lo- „ catio rerum Eccleſiæ à Prælato fieri poteſt ad uſum ip- „ ſius Eccleſiæ, & ea facta fuerit nomine Eccleſiæ, ut „ & facta cenſebitur, in rebus ad ipſam Eccleſiam non „ ad Prælatum pertinentibus, ſucceſſor in dignitate licet „ poſſit in integrum reſtitutionem petere ad læſionem Ec- „ cleſiæ, non poterit Jure ordinario à locatione diſcede- „ re. Non idem erit ſi Prælatus Eccleſiæ locaverit rem „ cujus reditus non ad Eccleſiam, ſed ad ipſum Præla- „ tum pertinent. Nam licet nomine Eccleſiæ locaverit, „ intelligitur ea locatio ſub ea conditione ſi ipſe Præla- „ tus vixerit, & ut effectum habeat, dum ipſe Præla- „ tus jus habuerit percipiendi reditus illos, hoc etenim „ dictat materia ſubjecta.

CAPUT III.

De vetita rerum Eccleſiæ alienatione; & quid nomine alienationis veniat; & quæ res contineatur?

1. *Primis Eccleſiæ ſæculis non videtur Epiſcopis interdicta rerum Eccleſiæ alienatio.*

... ribus admodum fuit familiare, non tantum Doctoribus, ſed & Pontificibus.

14. *Plura tum à Pontificibus, tum à Synodis edita Decreta alienationem rerum Eccleſiæ vetantia.*
15. *Principes Seculares illa ſuis legibus fulcierunt.*
16. *Conſtitutio Leonis Imp. & ratio vetitæ alienationis.*
17. *Hæc Conſtitutio per Anaſtaſium extenſa.*
18. *Juſtinianus hac abrogata extendit legem Leonis ad omnes Eccleſias.*
19. *Principes noſtri etiam Decreta Canonum probarunt.*
20. *Epiſcopi & Paſtores hodie jurant bona ſuarum Eccleſiarum & Beneficiorum non alienare.*
21. *Nomine alienationis continetur omnis actus tranſlativus Dominii.*
22. *Item, per quem aliquo modo res Eccleſiæ adimitur.*
23. *Alienatio fit per infeudationem, & dationem in emphyteuſim.*
24. *Item, per conceſſionem uſusfructus.*
25. *Vetatur quoque res pignori dari; & quare?*
26. *Oſtenditur corruptus textus* Cap. 5. ꝟ h. t. *delendamque vocem* conditionem.
27. *Debet Beneficiatus res ſui Beneficii* integras *ſervare.*
28. *Quæ res ſub prohibita alienatione continentur?*
29. *An arbores in fundo excreſcentes contineantur?*
30. *Decretum Synodi Silvaducenſis de cedendis arboribus.*

I. PRimis Eccleſiæ ſæculis, præſertim quamdiu Eccleſia præter Fidelium oblationes nulla bona habebat, non legitur, Epiſcopis interdictam fuiſſe rerum Eccleſiaſticarum alienationem; ſed libera & plena earum diſpoſitio ipſis concredita videbatur. Abſonum enim videbatur, iis non credi rerum temporalium diſpenſationem, quibus prætioſæ hominum animæ ſunt credendæ.

II. Verùm cum Eccleſia, ceſſante Ethnicorum Imperatorum perſecutione, cœpit etiam bona immobilia poſſidere, è quorum proventibus in perpetuum quodammodo Miniſtris Eccleſiæ, aliiſque neceſſariis ad divinum cultum provideretur; atque experientia doceret, nonnullos Epiſcopos non ſatis ſolicitos pro ſucceſſoribus, bona illa in propriam utilitatem diſtrahere, cœpit ipſorum auctoritas in rerum illarum adminiſtratione limitari; & rerum Eccleſiaſticarum alienatio inhiberi; aut ſaltem certis quibuſdam terminis & legibus circumſcribi.

III. Quando hæc alienationis inhibitio initium ſumpſerit, incertum eſt. Hoc non obſcurum eſt, ſæculo IV. in aliquibus ſaltem Eccleſiis Canones hac de re editos fuiſſe. Legitur in Concilio Carthaginenſi V. anno 395. *Can.* 39. " Nullus res Eccleſiæ diſtrahat. Quod ſi reditus non ha- „ bet, & aliqua nimia neceſſitas cogit, hanc inſinuan- „ dam eſſe Primati ipſius Provinciæ cenſemus, ut cum „ ſtatuto numero Epiſcoporum, utrum faciendum ſit, ar- „ bitretur. Quod ſi tanta urget neceſſitas Eccleſiæ, ut non „ poſſit

Digitized by Google

primitur autem his verbis : " Sine exceptione decerni- » mus, ne quis Epiſcopus de rebus Eccleſiæ ſuæ quid- » quam donare, vel commutare, vel vendere audeat; » niſi fortè aliquid horum faciat, ut meliora proſpiciat, » & cum totius Cleri tractatu atque conſenſu id eligat; » quod non ſit dubium profuturum Eccleſiæ. Epiſcopus » rebus Eccleſiæ tanquam commendatis, non tamquam » propriis utatur. Irrita enim Epiſcoporum venditio, & » commutatio rei Eccleſiaſticæ erit abſque conniventia, » & ſubſcriptione Clericorum.

VII. Refert autem illud Gratianus ex Epiſtola Leonis Papæ, *univerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis*; crediturque paſſim à Canoniſtis, hîc deſignari Leonem Magnum.

VIII. Verum nulla inter Epiſtolas Leonis Magni extabat quæ hoc Decretum contineret, antequam Gerardus Voſſius Epiſtolam hactenus ineditam, ſub nomine Leonis Magni ad univerſos Epiſcopos per Siciliam conſtitutos evulgavit; quam ex antiquo Cardinalis Sirleti M S. codice acceptam, ex conſulari nota, & ipſius Leonis phraſi ac dictione, quam ſpirare ei viſum eſt, Leonis Magni eſſe non ſuſpicatur modò; ſed planè & indubitanter aſſeverat.

IX. Si hoc Voſſii judicium ſatis eſſet fundatum, non dubium, quin ſaltem pro prima parte, id eſt, à primis verbis, uſque ad illa, *profuturum Eccleſiæ*, hoc Decretum Leoni Magno adſcribendum eſſet: quia eatenus in hac Epiſtola continetur; reliqua à Gratiano addita ſunt; uti & nonnulla omiſſa: quæ tamen meritò fuiſſent addita, utpotè rationem prohibitæ alienationis exprimentia. " Quia (ait) plenum juſtitiæ eſt, fratres chariſſimi, ut » non ſolùm Epiſcopi, ſed etiam totius Cleri ſtudio, Ec- » cleſiaſticæ utilitatis incrementa ſerventur, & eorum » munera illibata permaneant, quæ pro animarum ſua- » rum ſalute, fideles de propria ſubſtantia Eccleſiis con- » tulerunt.

X. Verùm Vir ſummæ eruditionis Paſchaſius Quenellius in ſua operum Leonis reviſione, relata opinione Voſſii dicere non dubitavit: " Mihi verò Leonis non » eſſe, penè certum eſt, vel unius ſtyli inſpectione, quem » à Leonino abhorrere quivis facilè deprehenderit.

XI. Tum relatis nonnullis quæ a ſtylo Leonis videntur planè aliena, plura alia argumenta adducit, quibus oſtendat, Epiſtolam hanc Leoni Magno adſcribi non poſſe; atque inter alia advertit in eadem Epiſtola mentionem fieri duplicis Decreti, quo à Leone *ordinatum erat quemadmodum utriuſque Eccleſiæ utilitatibus conſuleretur*, adverſus fraudulentos Eccleſiaſticorum Bonorum prædones. " Quæ » Decreta (ait Quenellius) ſi verè a Leone emiſſa eſſent, » numquam eorum memoria excidiſſet. Etſi enim pluri- » mæ Leonis aliorumque Pontificum *familiares* Epiſtolæ, » vel omninò perierint, vel ad tempus ab hominum no- » titia ſubtractæ ſint, vix tamen contingere id potuit » circa Decretales & Conſtituta, quæ plurium Eccleſia- » rum negotia & ordinationem attinent; & multò mi- » tia ſubſtituerentur aſſerendis Eccleſiarum juribus vel » privilegiis quoque modo accommodata; vel ſaltem cre- » dam alterius eſſe Leonis; quam noſtri, ſecundi puta vel » tertii, vel etiam poſterioris.

XIII. Quidquid ſit de hac Epiſtolæ, aut hujus Decreti ſinceritate; & an Leoni Magno, an alteri adſcribendum, hoc conſtat, quod licet in antiquorum Pontificum, qui ſæculo V. & VI. aut etiam VII. Leoni ſucceſſerunt, Decretis contra indebitam bonorum Eccleſiaſticorum alienationem editis, nulla hujus Decreti mentio fiat, nihilominus poſterioribus ſæculis, hoc Decretum in hac materia paſſim non tantùm à Doctoribus, ſed & Pontificibus in ſuis reſponſis & Decretalibus fuiſſe aſſumptum, tamquam præcipuum monumentum diſciplinam alienationis bonorum Eccleſiaſticorum formans.

Unde Rebuffus hanc alienationis materiam Auditoribus ſuis explanare volens, hoc Decretum tamquam *utiliſſimum & frequentiſſimum* ſingillatim per ſingulas partes explicandum duxit, ut ipſe aſſerit in ſuo *Compendio alienationis rerum Eccleſ. num.* 43.

Similiter Innocentius III. in fundamentum ſuæ reſolutionis non ſemel hoc Decreto, & quidem ſub nomine *Leonis* Papæ uſus eſt, ut videri poteſt in *Cap.* 7. *&* 8. *ꝫ De his quæ fiunt à Prælato*, &c.

XIV. Præter hoc Decretum extant plura tum antiquiorum, tum recentiorum Pontificum & Synodorum Decreta, alienationem hanc vetantia, aut ſaltem certis regulis & terminis circumſcribentia, quæ referuntur, vel apud Gratianum, vel in Decretalibus Gregorii IX. aliiſque partibus Juris Canonici, ſub titulo *De Rebus Eccleſiæ alienandis, vel non alienandis*; & quorum in progreſſu hujus tituli mentio facienda erit.

XV. Principes quoque conſervationi rerum temporalium, quas ipſi vel eorum Majores, aut Vaſalli & ſubditi Eccleſiis donarant, conſervationi intendentes, Canones alienationem vetantes aut circumſcribentes ſuis legibus fulcierunt.

XVI. Primus Imperatorum qui hac de re legem edidit, creditur Leo Imperator anno 470. cujus Conſtitutio extat in *L.* 14. *Cod. de S S. Eccleſiis*, declarans, nulli Epiſcopo aut œconomo eſſe alienandi facultatem; " nec » ſi omnes cum religioſo Epiſcopo & œconomo Clerici » in earum poſſeſſionum alienationem conſentiant." Rationem ſuæ Conſtitutionis notandam ſubjungit: " Ea » enim quæ ad beatiſſimæ Eccleſiæ jura pertinent, vel » poſthac fortè pervenerint, tamquam ipſam ſacro- » ſanctam & religioſam Eccleſiam, intacta convenit ve- » nerabiliter cuſtodiri: ut ſicut ipſa religionis & fidei » mater perpetua eſt, ita ejus patrimonium jugiter ſer- » vetur illæſum.

XVII. Hæc Leonis Conſtitutio ſolam Eccleſiam Conſtantinopolitanam ſpectans, ab Anaſtaſio Imperatore in *L.* 17. *Cod. eod.* ad omnes Patriarchatus Conſtantinopolitani Eccleſias extenſa eſt; vultque ut quæ ab ipſo de-

creta

pour la reſciſſion, ou annullation de quelque alienation des biens d'Egliſe, ou de quelque loüage fait à longues années, ou autre Contract dommageable à l'Egliſe, noſdits Juges ſe regleront ſelon les Canons, & Conſtitutions du Droict Civil non repugnantes auſdicts Canons, & ſelon les Placartz, Couſtumes, ou Uſances obſervées pour le plus grand bien des Egliſes. Id eſt : Inſuper volumus, ut quandocumque Eccleſiaſtici coram Judicibus noſtris Provincialibus aliiſque Secularibus litem intentabunt pro reſciſſione alienationis factæ de bonis Eccleſiæ, aut conductionis in longum tempus pactæ, aut alterius contractus Eccleſiæ nocivi, Judices noſtri, Canonibus & Juris Civilis Conſtitutionibus, dictis Canonibus non adverſantibus ſe conforment, prout & juxta Edicta, mores, receptaſque conſuetudines ad majus Eccleſiarum bonum.

XX. Epiſcopi hodie juxta formulam juramenti in Pontificali præſcriptam, jurant ante ſuam ordinationem, non alienare bona menſæ ſuæ ; de quo juramento actum eſt ſupra *parte* 1. *tit.* 15. *cap.* 2. Similiter & Parochi jurant, ſe non alienaturos bona ſui Paſtoratus, de quo ſupra *tit.* 21. *cap.* 2.

XXI. Alienationis nomine imprimis venit actus omnis quo rei alicujus dominium transfertur ; idque ſive is ſit actus ultimæ voluntatis, ſive inter vivos ; uti ſpeciatim declaratur in citata *L.* 14. *Cod. De SS. Eccleſ.* Specialiter autem vetatur in hac lege donatio *ad viciſſitudinem Beneficii collati, aut gratiæ referendæ :* quia color hic plerumque donationi quæritur, ut ait Juſtinianus in *Novella* 120. & notavit Cujacius ad *Novellam* 7.

XXII. Imò quia finis vetitæ alienationis eſt, ut res Eccleſiæ perpetuò integræ conſerventur : ut ex earum proventibus Miniſtri vivere, aliaque ad cultum Divinum neceſſaria ſemper haberi queant, conſequens eſt, alienationis nomine hic comprehendi omnem illum actum, per quem res ipſa quocumque modo Eccleſiæ adimitur, aut impeditur quominus Eccleſia hac re ulteriùs plenè & liberè uti, aut ejus emolumentum aut proventum percipere queat.

XXIII. Unde non tantùm res Eccleſiæ alienari dicitur, ad mentem Canonum, dum in alium transfertur, quoad plenum & abſolutum dominium ; ſed etiam per tranſlationem dominii utilis ; uti fit per infeudationem, vel dationem in emphyteuſim ; & declaratur in *Novella* 7. Juſtiniani : quia licet non adimatur directum dominium ipſi Eccleſiæ, rei tamen emolumentum eripitur.

XXIV. Similiter quia per uſumfructum rei, tota ipſius utilitas ad uſumfructuarium devolvitur, & proprietario adimitur, vetita alienatione, etiam vetita habetur uſusfructus conceſſio.

XXV. Quin & prohibentur eadem ratione res Eccleſiæ pignori ſive hypothecæ dari in citata Novella Juſtiniani; quod tamen vocabulum... pote in autographis & codicibus, unde hic textus primitùs deſumptus eſt, non occurrens. Textum enim hunc primitùs deſumptum ex *Novella* 7. Juſtiniani non obſcurum eſt ; & ex illa refertur apud Ivonem *parte* 4. *cap.* 185. ubi nulla mentio fit *conditionis.* Burchardus textum hunc retulit *lib.* 3. *cap.* 164. ſub nomine Concilii apud Silvanecten. ſub Ludovico Rege *Can.* 5. idque cum hac voce *conditionem*, ſed omiſſa voce *venditionem ;* putatque Antonius Auguſtinus, quod Librarii Burchardi mendosè pro *venditionem* ſcripſerint *conditionem :* quod mendum retinuit Bernardus Papienſis in prima Decretalium Collectione. Raymundus autem Decretalium Gregorii IX. compilator retenta voce *conditionem*, addidit & vocem *venditionem*, *crucem*, ut aiunt, *Interpretibus relinquens.* Hinc interim patet, quam utile ; imò & neceſſarium ſit, nonnumquam ad ipſos primos Decretalium fontes habere recurſum, uti monui & pluribus oſtendi in tractatu Hiſtorico-Canonico in Canones *parte* 8. *cap.* 1. §. 6.

XXVII. Ut autem verbo abſolvam ; poteſt quidem Beneficiatus rebus ſui Beneficii uti, atque ex proventibus vivere ; ſed res ipſas integras conſervare debet, & ad ſucceſſores tranſmittere ; ut & ipſi earum proventus liberè & plenè percipere queant : ut ſicut ipſa religio perpetua eſt, ita & ejus patrimonium jugiter ſervetur illæſum ; uti loquitur Leo Imperator.

XXVIII. Ex hactenus dictis facilè intelligi poteſt, quæ res ſub prohibita alienatione, ad mentem Canonum & Legum comprehendi debeant ; nimirum illæ, è quibus loca pia reguntur atque illuſtrantur, & eorum Miniſtri alimoniam accipiunt, quemadmodum loquitur Pontifex in *Extravagante* AMBITIOSÆ *De Rebus Eccleſiæ non alienandis :* Id eſt, quæ ex natura ſua, vel voluntate offerentium deſtinatæ ſunt, ut uſibus Eccleſiæ, vel Miniſtrorum alimoniæ in perpetuum ſubſerviant ; & quibus Beneficiati tamquam uſufructuarii utantur ſalva earum ſubſtantia.

XXIX. Quapropter ſi in fundo pertinente ad Eccleſiam aut Beneficium naſcantur grandes arbores, quæ cædi non ſolent, non poterit eas Beneficiatus in ſuum proprium commodum, tamquam annuos proventus, cædere & convertere : quia ex natura ſua videntur deſtinatæ ut ſerventur ipſi Eccleſiæ ; non autem ut adinſtar annuorum proventuum à Beneficiatis conſumantur, uti in uſufructuario reſpondit Juriſconſultus in *Leg.* 11. *ff. De Uſufructu*, & judicatum refert Renatus Choppinus *De S. Polit. lib.* 3. *titul.* 8. *num.* 12.

Notat quoque Zypæus in *jure novo*, *titulo De Rebus Eccleſiæ non alienandis num.* 8. arbores grandes & cædi inaſſuetas rerum immobilium loco haberi, neque per Beneficiatum cædi poſſe, " niſi (ait) demortuæ ſint : quan„ do in earum locum alias ſubſtituere uſufructuarius ſeu „ Beneficiarius tenetur, *L.* 18. *ff. De Uſufructu.*

XXX. De arboribus cædendis, atque in earum locum aliis

Digitized by Google

De Cauſa & ſolemnitate in alienatione rerum Eccleſiæ requiſitis.

1. *Ex cauſa utilitatis vel neceſſitatis res Eccleſiæ alienari poſſunt.*
2. *Redemptionem captivorum eſſe juſtam cauſam alienandi vaſa Eccleſiæ, declaravit Juſtinianus Imp.*
3. *Idem ſenſit S. Gregorius.*
4. *Ad redimendos captivos & alendos pauperes vaſa Eccleſiæ poſſe diſtrahi, docuit S. Ambroſius.*
5. *Melius eſſe aurum impendi alendis pauperibus, quàm ornandis templis, docuit S. Hieronymus.*
6. *Idipſum multis adſtruxit S. Chryſoſtomus.*
7. *Redarguit Monachos S. Bernardus, qui neglectis pauperibus templa ſumptuosè ornabant.*
8. *Hic ornatus ſplendidus templorum non rarò provenit ex avaritia.*
9. *Quare homines ſoleant eſſe proniores ad ornanda templa, quàm alendos pauperes?*
10. *Laudatus Epiſcopus, qui pro alendis & redimendis captivis vaſa Eccleſiæ etiam initiata vendiderat.*
11. *Triplex cauſa alienandi probatur à Canoniſtis.*
12. *Hæc cauſa olim probari debebat in Concilio Epiſcoporum.*
13. *Hinc aſtruitur Decretum de non alienandis rebus Eccleſiæ à Gratiano relatum, non eſſe Leonis Magni.*
14. *Juxta hoc Decretum, & modernam diſciplinam huic conformem non debet cauſa diſcuti in Concilio Epiſcoporum.*
15. *Requiritur tamen* tractatus *prævius ſuper cauſa alienandi.*
16. *Sufficit* unicus; *niſi plures requirat ſpecialis Conſtitutio aut conſuetudo.*
17. *Quomodo* tractatus *Cleri ſive Capituli inſtituendus?*
18. *Debet diſcuti an non poſſit alia viâ neceſſitati Eccleſiæ ſuccurri.*
19. *Tractatus Cleri vel Capituli requiritur, quando ipſius conſenſus exigitur; & non aliter.*
20. *Quorum exigitur conſenſus, etiam* tractatus *neceſſarius eſt.*
21. *Exigitur conſenſus Capituli dum agitur de bonis menſæ Capitularis.*
22. *An requiratur conſenſus* totius *Capituli?*
23. *Conſenſus Capituli requiritur quoad bona menſæ Epiſcopalis, licet ſit ſeparata à menſa Capitulari.*
24. *Requiritur quoque conſenſus Epiſcopi.*
25. *Si Eccleſia non habeat Capitulum aut Conventus, ſolus conſenſus Epiſcopi ſufficit.*
26. *Quomodo Epiſcopi ſoleant inſtituere* tractatum *ſive examen ſuper cauſa alienationis?*
27. *Quoad Eccleſias exemptas requiritur licentia Pontificis.*
28. *Imò attenta Conſtitutione Pauli II. exigitur illa in omni alienatione rerum Eccleſiæ; ſed hic non recepta.*
41. *Neque hic in Belgio.*
42. *Potiſſimum attenditur, num juſta fuerit cauſa alienandi.*
43. *Alienatio non ſemper reſcinditur propter omiſſum conſenſum aliquorum de Conventu, vel Superioris.*
44. *Cauſa alienationis in inſtrumento exprimenda; præſumitur tamen ſi legitima forma ſit ſervata.*
45. *An præſumatur debita ſolemnitas interveniſſe?*
46. *Poſt tempus notabile non facilè reſcindenda alienatio; niſi fraus aut dolus interveniſſe probetur.*
47. *Alienatio in conſanguineos Prælati habetur ſuſpecta.*
48. *Ob læſionem notabilem reſtitui poteſt Eccleſia exemplo minoris.*

I. Tametſi multis Canonibus & Principum Legibus vetita jam pridem fuerit rerum Eccleſiaſticarum alienatio; nequaquam tamen mens illorum fuit, earum alienationem impedire, quando vel cauſa pietatis, aut Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas eam alienationem poſtularet.

Unde in famoſo illo Decreto relato apud Gratianum ſub nomine Leonis Papæ (cujus verba relata ſunt capite præcedenti) poſt inhibitam alienationem additur clauſula: *Niſi fortè aliquid horum faciat, ut* MELIORA *proſpiciat.* Et in *Clementina* 1. *De Rebus Eccleſiæ non alienandis*, poſt factam ſimiliter prohibitionem alienationis ſubditur: *Niſi neceſſitas aut utilitas Monaſterii, Prioratus, Eccleſiæ aut adminiſtrationis hujuſmodi hoc expoſcat.* E quibus uno conſenſu concludunt Doctores, res Eccleſiæ ex cauſa *neceſſitatis* aut *utilitatis* alienari poſſe.

II. In Novella Juſtiniani 120. *cap.* 10. prohibentur vendi aut pignori ſupponi vaſa ſacra Eccleſiarum, *niſi pro redemptione captivorum.*

Similiter idem Imperator in *L.* 21. *Cod. de SS. Eccleſiis*, prohibens ſacrorum vaſorum qualemcumque alienationem aut oppignorationem, addit: " Excepta videlicet cauſa *captivitatis* in locis his, in quibus hoc (quod abominamur) contigerit." Rationem exceptionis notandam ſubjungit: " Nam ſi neceſſitas fuerit in redemptione captivorum, tunc & venditionem præfatarum rerum divinarum, & hypothecam, & pignorationes fieri concedimus: quoniam non abſurdum eſt, animas hominum quibuſcumque vaſis, vel veſtimentis præferri.

III. Ad has Juſtiniani Conſtitutiones veroſimiliter reflexit S. Gregorius, dum *lib.* 6. *Epiſt.* 35. ſcribit: " Et Sacrorum Canonum & *Legalia* ſtatuta permittunt miniſteria Eccleſiæ pro captivorum eſſe redemptione vendenda." Et rurſus *lib.* 7. *indict.* 2. *Epiſt.* 14. " Sacrorum Canonum ſtatuta, & *Legalis* permittit auctoritas, licitè res Eccleſiaſticas in *redemptionem captivorum* impendi.

IV. Extat apud Gratianum *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *Can.* 14. & 15. qui ibidem *Can.* 70. refert dictum S. Ambroſii ex *lib.*

Digitized by Google

» niem, ſed quia dignum putem, ante omnia miſericor-
» diæ ac benignitati eſſe incumbendum : Nam & vaſa
» Deus ſuſcipit, ſed illa multò magis ſibi gratioſa ſunt.
» Et vaſa quidem danti ſolùm profuerint, benignitatis
» verò etiam accipienti. Et hîc quidem oſtentatio non-
» nunquam poteſt accuſari, ibi verò totum miſericordi
» animo attribuitur.

Deinde nonnullis interpoſitis, ait : " Nec prohibeo
» magnifica templa condere, ſed hæc cum illis, imò ve-
» rò hæc ante illa facere moneo. Nemo enim, quia tem-
» pla magnifica non condiderit umquam accuſatus eſt ;
» at verò gehenna, ignis inextinguibilis, ſupplicia dæ-
» monum imminent, niſi quis diligenter iſta peragere
» velit.

VII. Hæc latiùs retulit Vir eruditus & pius Joannes Merlo Horſtius in notis ad *cap.* 11. Apologiæ S. Bernardi ad Guillelmum Abbatem, ubi hic ſanctus inter alia exclamat : " O vanitas vanitatum, ſed non vanior quàm
» inſanior ! fulget Eccleſia in parietibus, & in pauperi-
» bus eget. Suos lapides induit auro, & ſuos filios nudos
» deſerit. De ſumptibus egenorum ſervitur oculis divi-
» tum. Inveniunt curioſi quo delectentur, & non inve-
» niunt miſeri quo ſuſtententur.

VIII. Advertit ibidem S. Bernardus hunc templorum vanum & ſuperbum ornatum non rarò ex ipſa procedere avaritia. " Si quæris quo modo, miro, inquam, modo ;
» Tali quadam arte ſpargitur æs, ut multiplicetur ; Ex-
» penditur ut augeatur, & effuſio copiam parit. Ipſo
» quippe viſu ſumptuoſarum, ſed mirandarum vanita-
» tum accenduntur homines magis ad offerendum quàm
» ad orandum. Sic opes opibus hauriuntur, ſic pecunia
» pecuniam trahit, quia neſcio quo pacto ubi amplius
» divitiarum cernitur, ibi offertur libentius. Auro tectis
» reliquiis ſaginantur oculi, & loculi aperiuntur. Oſten-
» ditur pulcherrima forma Sancti vel Sanctæ alicujus,
» & eo creditur ſanctior, quo coloratior. Currunt ho-
» mines ad oſculandum, invitantur ad donandum, &
» magis mirantur pulchra, quàm venerantur ſacra. Po-
» nuntur de hinc in Eccleſia gemmatæ non coronæ, ſed
» rotæ, circumſeptæ lampadibus, ſed non minùs fulgen-
» tes inſertis lapidibus. Cernimus & pro candelabris ar-
» bores quaſdam erectas, multò æris pondere, miro ar-
» tificis opere fabricatas, nec magis corruſcantes ſuper-
» poſitis lucernis, quàm ſuis gemmis. Quid, putas, in
» his omnibus quæritur ? Pœnitentium compunctio, an
» intuentium admiratio ? " Utinam hæc tantùm ætate Bernardi vera fuiſſent !

IX. Rectè quoque notat Horſtius, cur multorum liberalitas pronius in templorum donaria, quàm in egenorum ſubſidia feratur. " Nempe quod pauperibus im-
» penditur, in vacuos & obſcuros abit ventres : quod
» templis offertur, omnium oculis conſpicuum exponi-
» tur.

X. Acacium Epiſcopum Amidæ ſummoperè laudatum

» apud Concilium alienationis ipſius cauſa doceatur, ut
» quid fieri debeat, *communi* omnium deliberatione tra-
» ctetur.

XIII. Quapropter non immeritò Paſchaſius Quenellius probans Epiſtolam ad univerſos per Siciliam conſtitutos Epiſcopos, à Gerardo Voſſio evulgatam, Leoni Magno adſcribi non poſſe, notat, Decretum quod huic Epiſtolæ inſeritur permittens alienationem rerum Eccleſiæ *cum totius Cleri tractatu atque conſenſu*, eſſe recentioris & remiſſioris diſciplinæ : cùm priſtina tractatum atque conſenſum Concilii Epiſcoporum exigeret.

XIV. Interim illud certum eſt, recentiorem & remiſſiorem hac in re diſciplinam, vetere antiquata, invaluiſſe, cui introducendæ occaſionem dediſſe rariorem Synodorum Epiſcopalium celebrationem vix dubitari poteſt ; ipſumque tandem Decretum ſub nomine Leonis Papæ à Gratiano relatum, eandem ſtabiliviſſe admodum veriſimile eſt.

XV. Quamquam juxta hanc recentiorem diſciplinam non requiratur diſcuſſio cauſæ ipſius alienationis in Concilio Epiſcoporum, requiritur tamen tractatus ſive diſcuſſio & examen cauſæ per illos facienda, qui alienationem probare debent ; uti communi conſenſu docent Canoniſtæ, indicatque Decretum ſub nomine Leonis Papæ relatum à Gratiano in verbis, *cum totius Cleri tractatu*.

XVI. Unum dumtaxat tractatum requirit citatum Decretum ; eumque ſufficere monet Rebuffus *in Compendio alienat. rerum Eccleſ. num.* 81. *dum tamen ſit ſolemnis & diligens :* niſi tamen ſpecialis alicujus Ordinis conſtitutio (qualis eſt Benedictinorum juxta Rebuffum) vel Eccleſiæ conſuetudo plures tractatus exigeret.

XVII. Poſt hæc ſubjungit ibidem Rebuffus *num.* 84. qualis hic debeat eſſe tractatus : " Omnes Canonici vel
» Monachi (ait) debent vocari expreſsè ad ſonum cam-
» panæ, vel aliàs, juxta morem ipſorum, ad tractandum
» & deliberandum ſuper venditione, vel locatione, per-
» petua, ſeu alienatione. Quibus congregatis, Prælatus,
» Abbas, ſeu Prior proponet cauſam, videlicet debitum
» urgere, vel aliam intereſſe neceſſitatem, ſeu utilita-
» tem : ſuper qua licet Canonicis, ſeu Monachis ſic con-
» gregatis, tractabitis, ſeu deliberabitis an & quid alie-
» nare expediat. Et quilibet dicet ſuum ſuffragium. Et
» poſtea, ſi convenerint in unam ſententiam, fiet inſtru-
» mentum hujus deliberationis, & tractatus, videlicet,
» quod tales Canonici S. Petri Montiſpeſſul. poſt longum
» & diligentem tractatum communi conſenſu confirmave-
» runt, quod talis poſſeſſio propter tale debitum venda-
» tur, vel alienetur, & pecunia ad dictam cauſam con-
» vertatur, credentes hoc utilius expedire Eccleſiæ.

XVIII. Addit deinde : " Etiam tractari debet qua
» via extra alienationem provideri poſſit Eccleſiæ, an
» ex fructibus locationum rerum Eccleſiæ habitis, &
» non de fructibus, an poſſit provideri de rebus mo-
» bilibus : & ſi non de mobilibus, an magis de qui-
» buſ-

Digitized by Google

ſuper *num.* 76. quod licet dicatur *totius*, ſufficiat tamen conſenſus *majoris partis*; " ſed hìc dicit *totius* (ait) » quantùm ad *tractatum*; ſed requiritur *major* pars quan» tùm ad conſenſum : niſi minor pars velit cauſam ratio» nabilem in contrarium allegare, quia tunc negotium » differri debet.

XXIII. Præterea requiritur conſenſus & tractatus *Capituli*, ſi agatur de alienatione bonorum ſpectantium ad menſam Epiſcopi; etiamſi menſa Capituli, & menſa Epiſcopi ſint ſeparatæ.

XXIV. Præter conſenſum Capituli requiritur conſenſus Epiſcopi, ſive agatur de Eccleſia Cathedrali, ſive Collegiata, etiam Regulari non tamen exempta. *Cap.* 1. *De rebus Eccleſiæ non alienandis.*

XXV. Si agatur de bonis Eccleſiæ non habentis Capitulum aut Conventum, puta Parochialis, ſufficit licentia & conſenſus ipſius Epiſcopi, etiam ſine conſenſu Capituli, uti notat Rebuffus *num.* 88. quod & praxi conforme eſt. Et conſequenter etiam Epiſcopi dumtaxat, & non Capituli *tractatus* ſive *examen* ſuper cauſa alienationis præcedere debet.

XXVI. Non teneri Epiſcopum hunc *tractatum*, ſive examen *juridicè* abſolvere, notat Rebuffus *num.* 14. ſolentque hodie Epiſcopi libellos ſupplices, quibus petitur facultas alienandi bona Eccleſiarum Parochialium, aut per levationem pecuniæ ea gravandi, remittere ad Decanos Rurales, ut informatione capta ſuper cauſâ alienationis aut levationis in libellis expreſſâ, judicium ſuum ad Epiſcopos reſcribant; quo accepto Epiſcopi annuunt vel renuunt; niſi ulterius examen judicent neceſſarium.

Qualis autem informatio fieri debeat ſat bene proponitur in *L.* 5. *ff. De Rebus eorum qui ſub tutela*; & latè deducit Zypæus Conſult. 2. *De Rebus Eccleſiæ non alienandis.*

XXVII. Si Eccleſia ſit exempta, atque Pontifici immediatè ſubjecta, requiritur conſenſus Pontificis; atque ille conſenſus debet eſſe ſpecialis & expreſſus; uti monet Rebuffus *num.* 86.

XXVIII. Quin attento rigore *Clementinæ* AMBITIOSÆ *De Rebus Eccleſiæ non alienandis*, nulla Eccleſiarum aut Monaſteriorum bona *inconſulto Pontifice* alienari poſſunt; ſed notat Zypæus in Jure novo tit. *De Rebus Eccleſiæ non alienandis num.* 2. Extravagantem quoad hoc punctum non ubique receptam, " ſed quod, ſaltem » in his Ditionibus, Epiſcopi alienationem rerum ad Ec» cleſias ſibi ſubjectas ſpectantium facultatem cauſâ co» gnitâ concedant.

XXIX. Similiter teſtatur Rebuffus *num.* 86. quod ſi Abbates exempti vel alii Prælati haberent Eccleſias ſibi *pleno* jure ſubjectas; tunc ſi Rector velit alienare, poterit cum conſenſu illius Abbatis habentis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

XXX. Deinde *num.* 87. tanquam conſequens infert: " Ideò infertur, quòd ſi Moniales ſubjectæ pleno jure

» ſus *num.* 15.) committere alicui exiſtenti in partibus, » ut videat an expediat illam rem alienari, & ad rela» tionem illius auctoritatem interponere; aliàs etiam » alienatio ex auctoritate Papæ irritaretur, quia jure non » facta.

XXXIII. De hac Sedis Apoſtolicæ conſuetudine loquens Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 15. *cap.* 1. monet Judices, ut diligenter advertant, num omnia in litteris Apoſtolicis expreſſa veritate nitantur. Verba Decreti ſunt: " Cum alienationes bonorum Eccleſiaſticorum jure com» muni ſint prohibitæ, contingatque nihilominus non ra» rò commiſſiones ſeu delegationes à Sede Apoſtolica » impetrari ad Decretum alienationi interponendum, ſi » in *evidentem* Eccleſiæ utilitatem cedere deprehendantur. » Animadvertant diligenter Judices omnes, ut Eccleſia» rum, de quibus agitur, nuda utilitate perſpectâ, ma» turè examinent & inveſtigent omnia quæ litteris Apo» ſtolicis præſcribuntur, nullâ perſonarum, aut partium » ratione habitâ, quæ cùm in hujuſmodi negotiis ſint con» cordes, eò attentiùs judici eſt invigilandum, ne Eccle» ſiæ bona non tam utiliter vendita, quàm leviter dela» pidata eſſe aliquando inveniantur.

Reſcriptum ſuper alienatione rei Eccleſiaſticæ ſolet vocari Reſcriptum, *Si in evidentem*: quia continet hanc clauſulam: *Si per informationem, alienationem in* EVIDENTEM *& urgentem neceſſitatem factam eſſe repereris.*

In Gallia non admitti licentiam alienandi Sedis Apoſtolicæ *motu proprio*; cum clauſula, *invitis Clericis*, tradunt Pragmatici, & videri poteſt Carolus Fevretius *De Abuſu lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 19.

XXXIV. Præter conſenſum Superioris, etiam requiri conſenſum Patroni, communiter notant Canoniſtæ; quod tantùm intelligi vult Zypæus loco citato *num.* 9. de iis bonis quæ à Patrono profecta ſunt.

XXXV. In Gallia in hac alienatione intervenire debere auctoritatem Regiam, poſt alios monet Claudius Fleury in ſuis Inſtitut. Juris Canonici *parte* 2. *cap.* 12. eò quòd Rex habeatur protector Eccleſiarum, & bonorum ad eas ſpectantium.

In Belgio quoque non facilè alienatio bonorum Eccleſiæ, præſertim ſi notabilia ſunt, ſine conſenſu Regis abſolvenda eſt; cum & Principes Belgii ſe protectores Eccleſiarum & bonorum Eccleſiaſticorum profiteantur.

Etiam in commutationibus rerum Eccleſiaſticarum auctoritatem Regiam olim interveniſſe, probant Capitularia Regum Francorum, & oſtendit Stephanus Baluzius, in notis ad Capitularia *pag.* 1205. verbo, *Ubicumque commutationes.*

XXXVI. Si ad Regem pro obtinenda licentia alienandi recurſus habeatur, tunc *tractatus* ſive informatio per Judices loci, aut alios à Regio Senatu deputatos ſuper utilitate vel neceſſitate alienationis inſtituitur: qua facta, ſi neceſſitas aut utilitas appareat, litteræ nomine Regis expediuntur, quibus licentia alienandi annuitur.

XXXVII. Tria proinde potiſſimùm hodie ad alienationem

nationem

Digitized by Google

XXXVIII. Indubiè de conſenſu Superioris, uti & Capituli, vel Conventûs, ubi is requiritur, conſtare debet per publicum inſtrumentum; requiritque Decretum relatum à Gratiano ſub nomine Leonis Papæ, omnium Clericorum *ſubſcriptionem*. Unde communiter docent Canoniſtæ, in alienatione bonorum Eccleſiæ requiri *ſubſcriptionem omnium Canonicorum*, aut Monachorum vel Monialium Capitulum conſtituentium: Sed Rebuffus teſtatur *num.* 17. quod " de conſuetudine non ſubſcribant » Canonici vel Monachi; ſed omnibus præſentibus ſcribat Secretarius vel Notarius in inſtrumentis alienationum." Idem teſtatur Zypæus loco citato *num.* 5. monet tamen, id non ubique uniformiter obſervari: " Nam in cautiùs factis & deliberatis maturè alienationibus etiam his temporibus ſecus obſervatum vidimus.

XXXIX. Plures inſuper præſcriptæ ſunt ſolemnitates à Juſtiniano Imperatore in *Novella* 7. & referuntur in *Authentica* HOC JUS PORRECTUM *Cod. De SS. Eccleſiis*; & à Gratiano inſerta *Can.* 2. *Cauſ.* 10. *quæſt.* 2. Verum uti monet Rebuffus *num.* 20. hæ ſolemnitates in alienatione rerum Eccleſiæ hodie non ſervantur. Et Zypæus in Notitia Juris Belgici titulo *De SS. Eccleſiis* §. *De Rebus Eccleſiæ non alienandis*, teſtatur, neque nos ſervare hodie in alienatione Eccleſiaſtica ſolemnitates dictæ *Authenticæ*, ſed præſcripta tantùm Canonum. Vide quoque Tornetium in collectione Arreſtorum *Litt. A. cap.* 34. ejuſque Notatores.

XL. Quin nec hodie ob prætermiſſam aliquam ſolemnitatem Jure Canonico requiſitam, alienatio rei Eccleſiaſticæ ſemper reſcinditur, aut invalida declaratur; notatque Rebuffus *num.* 103. Curiam Parlamenti Pariſienſis non reſcindere alienationes ſine ſolemnitate, niſi læſio & quidem notabilis intervenerit.

XLI. Scribit quoque Petrus Stockmannius quondam in Concilio Brabantiæ Conſiliarius Regius, in ſuis ejuſdem Curiæ deciſionibus: " Quemadmodum in Gallia, » ita & *apud nos* non obſervantur ad amuſſim omnia, » quæ tam ſcrupuloſè conſtituta ſunt circa bonorum » Eccleſiaſticorum alienationes, nec omiſſio cujuſvis » ſolemnitatis locum facit reſciſſioni earundem, maximè verò in his cauſis ſpectari ſolet, an læſio notabilis Eccleſiæ intervenerit an non, atque ubi hæc non » oſtenditur, plerumque ratæ manent alienationes, licet » aliquid fortè in ritu & ſolemnibus deficiat, atque adeò » quamvis non interceſſerit conſenſus eorum omnium » quos regulæ & inſtituta Religionum & Decreta Pontificia intervenire volunt.

XLII. Hæc ille *Deciſ.* 146. *num.* 1. & 2. additque *num.* 3. " Nos aliquoties ita cenſuimus, uti vide quoque » tractatum in Curia Tholoſana apud Maynardum *lib.* 2. » *Deciſionum Tholoſanarum cap.* 7. attendi potiſſimum » debere juſtam & urgentem cauſam alienationis, vel evi-

» jubeant.

XLIV. Primùm ergo in alienatione rei Eccleſiaſticæ ſedulo attendendum, ut cauſa alienationis ſeriò examinetur; eaque in inſtrumento ſpecificè exprimatur iis circumſtantiis vallata, ut facilè probari queat, aut ſaltem præſumi debeat. Unde rectè monet Rebuffus *num.* 9. quod de cauſa conſtare debeat per publicum inſtrumentum.

Ubi tamen eſt forma ſervata, & Decretum Superioris interpoſitum, ſemper præſumitur factum pro utilitate Eccleſiæ, uti notatur ad Tornetium loco citato *cap.* 36.

XLV. Solemnitas extrinſeca, ut auctoritas tutorum in alienatione rei minoris, vel tractatus Capituli & conſenſus ſolemnis, & aliæ ſolemnitates Eccleſiaſticæ non præſumuntur, niſi probentur, ait Rebuffus *num.* 37.

" Fallit (ait idem) ex longinquitate temporis, quia » tunc omnia præſumuntur ſolemniter acta. Item, ſi in inſtrumento diceretur, ſolemnitatem ſervatam, is qui » dicit non ſervatam, vel cauſam non fuiſſe veram; probare debet.

XLVI. Et revera ſi notabile tempus à rerum alienatione facta effluxerit, non facilè prætextu omiſſæ ſolemnitatis, vel defectu juſtæ cauſæ alienationes reſcindendæ; niſi dolus, vel colluſio aliqua interveniſſe appareat. Ne & hujuſmodi alienationum reſciſſione familiæ turbentur; & nemo facilè inveniatur, qui cum Eccleſia aut Corporibus Eccleſiaſticis contrahere velit.

XLVII. Meritò ſuſpecta habetur alienatio, & meritò, etiam poſt lapſum notabilis temporis inquiritur, num in utilitatem Eccleſiæ facta ſit, ſi in familiares aut cognatos ipſius Prælati bona Eccleſiæ tranſlata, vel cum illis contractus initus fuerit. Nam, uti rectè docet Alciatus *lib.* 1. *Præſumpt.* 29. alienatio facta per Prælatum in conſanguineos, non præſumitur in Eccleſiæ, ſed ipſorum conſanguineorum utilitatem facta: prout & ipſe Juſtinianus Imperator in *Novella* 120. unde deſumpta eſt *Authentica* QUIBUSCUMQUE *Cod. De SS. Eccleſiis* inſinuat, interdicens certis perſonis res Eccleſiæ accipere, " ut œconomo, ejuſque cognatis: alioquin bona » eorum & œconomorum, & ordinatorum, quibus conjuncti ſunt, poſt mortem eorum pervenient ad Eccleſiam, de qua rem accipiunt.

XLVIII. Tametſi alienatio omni cum ſolemnitate fuerit facta, ſi tamen poſtmodum appareat læſio notabilis ex parte ipſius Eccleſiæ, poterit petere reſtitutionem exemplo Minoris, cujus jure & privilegio utitur Eccleſia, uti communiter docent Canoniſtæ in *cap.* 1. *tit. De in integrum reſtitutione*; ubi Pontifex reſcribit, " quod » ſi Eccleſia læſa eſt, & manifeſtè apparet detrimentum ipſius (cùm Epiſcopo ejus conditionem facere deteriorem non liceat, & Eccleſia *jure minoris* utatur) » quæ in damnum ejus data (poſſeſſio) conſtiterit, ad » ipſius convenit jus & proprietatem redire.

Ne tamen alteri per hanc reſtitutionem nocumentum in-

cipiendis pauperibus deſtinatus.

2. *Quibus uſibus ſpecialiter deſtinentur* Xenodochia ?
3. *Quid ſint* Orphanotrophia ?
4. *Ptochotrophia & Brephotrophia cui uſui serviant ?*
5. *Noſocomia, Leproſaria & Gerontocomia deſcribuntur.*
6. *Alia ſunt privata ; alia publica.*
7. *Illa merè laica, hæc verò religioſa loca reputantur.*
8. *Hoſpitale non eſt publicum etſi oratorium annexum habeat.*
9. *Indicium quod Hoſpitale ſit publicum & religioſum.*
10. *Aliqua ſunt Hoſpitalia in Beneficium Eccleſiaſticum erecta.*
11. *Quid requiratur, ut Hoſpitale cenſeatur in Beneficium erectum ?*
12. *Primæva natura Hoſpitalium eſt, ut ſint* ſimplicis *adminiſtrationis.*
13. *Canonicorum Collegia ex præſcripto Regulæ habebant ſingula ſuum Hoſpitale.*
14. *Huic Hoſpitali dabant* decimam *ſuorum proventuum.*
15. *Præficiebatur unus è Canonicis qui curam pauperum haberet, & qualis ad hoc eligendus ?*
16. *Invigilare debebant Prælati, ne bona pauperum uſibus deputata, in alios uſus diverterentur.*
17. *Incipiebant Hoſpitalia ut* Beneficia *concedi, & ita proventus diverti.*
18. *Quàm graviter delinquat bona Hoſpitalis divertens.*
19. *Belgica Canonicorum collegia habuerunt ſuum Hoſpitale ; & adhuc ſuperſunt veſtigia.*
20. *Monaſteria jam pridem pro Hoſpitalibus reputata.*
21. *Monaſteria deſignarunt loca pauperibus & Hoſpitibus recipiendis.*
22. *Nonnulla Hoſpitalia Monaſteriis & Capitulis unita per modum ſuppreſſionis.*
23. *Aliqua unita ſine ſuppreſſione.*
24. *Debent onera fundationis explere.*
25. *Hoſpitalia commiſſa Religioſis ſine incorporatione aut unione.*
26. *Quare Hoſpitalium varietas noſci debeat ?*

I. LOCA recipiendis & alendis pauperibus aliiſve miſerabilibus perſonis deſtinata ſubinde generali nomine *Hoſpitalia* dicuntur ; quemadmodum nomine hoſpitalitatis nonnumquam venit quodcumque charitatis opus proximo impenſum.

Verùm tum pro diverſitate regionum, tum ob diverſam & multiplicem naturæ humanæ miſeriam, cui in hujuſmodi locis ſuccurritur, varia quoque iis nomina indita ſunt.

II. Quædam enim ſpecialiter deſtinata ſunt ſuſceptioni peregrinorum, dicunturque ſubinde *Xenodochia*, à Græco verbo *xeno*, quod Latinè ſignificat *hoſpitem recipere.* Interdum ſpeciali nomine vocantur *Hoſpitia* peregrinis deſtinata.

III. Aliqua vocantur *Orphanotrophia*, ubi orphani ſive pueri parentibus orbati aluntur ; & qui horum cu-

debiles, qui labore proprio ſibi neceſſaria ob corporis infirmitatem quærere nequeunt.

Nonnulla ſunt loca ubi infantes pauperes recenter nati & expoſiti educantur, quæ vocantur *Brephotrophia.*

V. *Noſocomia* vocantur ubi ægri & infirmi curantur. His jungendæ *Leproſaria*, in quibus ſpecialiter & ſeparatim leprâ infecti curantur. Similiter *Gerontocomia* ubi pauperes ſenes aluntur, meritò noſocomiis junguntur, cum ſenectus ipſa ſit morbus.

VI. Inter hæc loca pauperibus & miſeris hominibus alendis & curandis deſtinata, alia ſunt quæ nonnulli ex charitate ac pietate in pauperes privatâ ſuâ auctoritate exſtruxerunt & dotarunt, legeſque præſcripſerunt, nullâ Epiſcopi aut alteriùs Prælati Eccleſiaſtici auctoritate interveniente.

Alia ſunt Epiſcopi auctoritate erecta, & ad uſum religioſum publico & Eccleſiaſtico ritu deputata ; qualia plerumque ſunt hodierna Noſocomia & Leproſariæ quibus mulieres religioſæ præfectæ ſunt.

VII. Priora quidem dicuntur & reputantur loca *pia* ; at omninò *profana* ſive laica ; hæc verò habentur pro locis *Religioſis* : atque de his agi ſub titulo Decretalium *De Domibus Religioſis* communiter notant Interpretes.

VIII. Ut autem Noſocomium vel aliud quodvis hoſpitale habeatur pro loco vel domo *Religioſa*, non ſufficit auctoritate Epiſcopi in ipſo hoſpitali, aut prope, eſſe erectum oratorium aut ſacellum, in quo pro commoditate pauperum eo divertentium, Eccleſiaſtica peragantur Officia : quia cum ipſum hoſpitale ab ipſo oratorio aut ſacello ſit planè diſtinctum, non magis poteſt ab ipſo ſuam mutuare religioſitatem, quam caſtrum aut palatium Principis à ſimili ſacello mutuarent.

IX. At cùm dubitatur, an hoſpitale ſit publicum aut privatum, cùm non appareat, an Epiſcopi auctoritate ſit conſtitutum, inquirendum eſt, utrum publicè ibi campana pulſetur, & populus ad Divina publicè admittatur ; tunc enim verum eſt dicere, publicum eſſe, & Epiſcopi auctoritati & juriſdictioni ſubmiſſum, ut docet *Panormit. ad Caput* PATENTIBUS *De privileg. num.* 1.

X. Inſuper ſunt quædam hoſpitalia in titulum Eccleſiaſticum erecta, quæ conſequenter ſolis Clericis tamquam vera Beneficia Eccleſiaſtica conferuntur, ſub obligatione impendendi proventus honeſtæ ſuæ ſuſtentationi ſuperfluos, in uſum pauperum aut miſerabilium perſonarum ſecundum leges fundationi hoſpitalis adſcriptas : qualia nonnulla hoſpitalia eſſe ſupponit *Clementina* 1. *De Religioſis Domibus*, vetans " ut nullus ex locis (piis) » ipſis ſæcularibus Clericis in *Beneficium* conferatur ; » etiamſi de conſuetudine (quam reprobat penitus) hoc » fuerit obſervatum ; " *Niſi in illorum fundatione ſecus conſtitutum fuerit, ſeu per electionem ſit de Rectore locis hujuſmodi providendum.* Idipſum ſupponit quoque Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 8. *De Reformat.* præcipiens omnibus, qui hujuſmodi loca in *titulum* obtinent, ut impoſitum illis onus officiumve adminiſtrent ; atque hoſpi-

Digitized by Google

cap. 34.

XII. Eâdem hac ratione ſi quæ loca pia in titulum Beneficii fuerint conceſſa, facilè ad ſuam primævam naturam, id eſt ſimplicis adminiſtrationis reducta cenſebuntur. Unde & judicatum teſtatur Tornetius loco allegato, quod hoſpitale dari ſolitum in titulum Beneficii, & poſtea translatum ad Griſeas Sorores, per hanc translationem reverſum ſit ad primævam & naturalem naturam hoſpitalium, id eſt, ſimplicis adminiſtrationis.

XIII. Adhæc ſunt quædam hoſpitalia ſpectantia ad Canonicorum Collegia; & quaſi partem ipſorum Collegiorum conſtituentia.

Pro quo notandum, Canonicorum Collegia jam pridem ſingula ſuum habuiſſe *hoſpitale*, quemadmodum indicat ipſa Canonicorum regula in Concilio Aquiſgranenſi ann. 816. exarata *cap.* 141.

" Evangelicis atque Apoſtolicis inſtruimur documentis, » in colligendis hoſpitibus ante omnia operam dare de» bere, ut meritò de nobis dicatur à Domino, *Hoſpes* » *fui, & collegiſtis me*, &c. Proinde oportet, ut Prælati » Eccleſiæ, præcedentium Patrum exempla ſectantes, ali» quod præparent receptaculum, ubi pauperes colligan» tur, & de rebus Eccleſiæ tantùm ibidem deputent, unde » ſumptus neceſſarios juxta poſſibilitatem rerum habere » valeant, exceptis decimis, quæ de Eccleſiæ villis ibi» dem conferuntur.

XIV. Ex hac regula patet, quod præter prædictos proventus ſpecialiter uſui Hoſpitalis deputatos, ipſi quoque Canonici monerentur, ut " tam de frugibus, quàm etiam » de omnibus eleemoſynarum oblationibus, in uſus pau» perum *decimas libentiſſimè* ad ipſum conferrent Hoſpi» tale.

XV. Præcipit præterea, ut " boni teſtimonii de ipſa » Congregatione frater conſtituatur, qui hoſpites & pe» regrinos adventantes, utpote Chriſtum in membris ſuis, » ſuſcipiat, eiſque neceſſaria libenter pro viribus admi» niſtret: qui etiam ea quæ in uſus pauperum cedere de» bent, nequaquam in ſuos uſus reflectat: ne cum Juda » loculos Domini furante, ſententiam damnationis exci» piat.

XVI. Utque fidelius res hoſpitalis adminiſtrentur addit regula: " Sed & Prælatorum debet vigilare induſtria, » ne eum, cui hoſpitale pauperum committitur, res pau» peribus deputatas in aliquo minuere, aut his quaſi be» neficiario munere conceſſis ſinant uti: quod à Prælatis » quibuſdam, curam pauperum parvipendentibus, fieri » comperimus.

XVII. Hic per anteceſſum notare poſſumus, quod nonnullis Hoſpitalia *Beneficiario jure* concederentur; atque hoc pacto proventus hoſpitalium in uſus Clericorum diverterentur; qui abuſus paulatim magis excrevit, ut tandem neceſſe fuerit prohibere, ne hoſpitalia in titulum Beneficii concederentur; imò eorum adminiſtratio potiùs

XX. In Monaſteriis hoſpitalitatem jam pridem viguiſſe, ipſoſque Fundatores, & Benefactores bona ſua Monaſteriis obtuliſſe, ut & Monachi & *pauperes* ex iis alerentur, notorium eſt; & ſæpiùs in hoc opere oſtendimus; notatque Chriſtianus Lupus in Scholiis ad Canonem 11. Calchedonenſem, in magno Belgii Chronico Monaſterium *Stabulenſe* meritò ſic vocari, utpote quod ſit *ſtabulum omnium peregrinorum*. Additque Chronicon, eumdem in finem Belgica Monaſteria paſſim conſtructa in locis aviis & periculoſis. Quidnî eadem ratione dicamus, etiamnum hodie in litteris Regiis Monaſteria & Abbatias vocari *Godts-huyſen*, quo vocabulo *domus pauperum* deſignari ſolent.

XXI. Ne verò per pauperum receptionem diſciplina clauſtralis nimium perturbaretur, cœperunt Monaſteria extra clauſtrum ad portas Monaſterii, loca aliqua recipiendis pauperibus & peregrinis deputare; quæ *hoſpitalia* dici poterant; & quorum apud pleraque Monaſteria Benedictinorum, Ciſtercienſium, Præmonſtratenſium, & Canonicorum Regularium patentes reliquiæ etiam hodie ſuperſunt: quæ hoſpitalia, ſive loca hoſpitibus aut pauperibus recipiendis deſtinata, partem Monaſterii conſtituunt; ideòque directioni & adminiſtrationi Prælatorum & Religioſorum quemadmodum reliquapars Monaſterii ſubjiciuntur.

XXII. Similiter ſunt quædam hoſpitalia Monaſteriis aut Capitulis incorporata per viam *ſuppreſſionis*: ita ſcilicet ut ipſum hoſpitale unà cum dote ac proventibus erectum ſit in Monaſterium vel Capitulum; quo caſu ipſa hoſpitalia ſunt quodammodò extincta, & in Monaſteria aut Capitula commutata. Suppreſſio tamen ſive commutatio hæc ſæpius fit cum onere ſpeciali hoſpitalitatem in pauperes exercendi ſecundùm primævam ipſorum hoſpitalium fundationem; prout ex litteris & legibus ipſius ſuppreſſionis ſive incorporationis facilè conſtare poterit.

XXIII. Subinde autem uniuntur Monaſteriis ſimplici unione abſque tituli ſive hoſpitalis ſuppreſſione; ſed ipſum hoſpitale ſalvum manet; cura tamen & adminiſtratio integra eſt apud ipſum Monaſterium, cum obligatione exercendi ipſam hoſpitalitatem, & proventus illi impendendi juxta leges ipſius fundationis.

XXIV. De his & ſimilibus loquitur Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 8. *De Reformat.* ubi præcipit illis qui hoſpitalia vulgò nuncupata, ſeu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, ſenum, pauperumque uſum præcipuè inſtituta, Eccleſiis ſuis *unita* obtinent, ut impoſitum illis onus officiumque adminiſtrent, atque hoſpitalitatem, quam debent, ex fructibus ad id deputatis actu exerceant.

XXV. Frequenter ipſa Hoſpitalia, præſertim ſæculo XII. & ſequentibus, credita fuêre viris aut mulieribus religioſis in communi viventibus, ut ipſi infirmorum & pauperum curam haberent; ita tamen ut ſuperinten-

Digitized by Google

copis aſſerit ex Patrum traditione.

4. *Juſtinianus eam auctoritatem Epiſcopis vindicat.*
5. *Adminiſtratores piorum locorum vult eligi judicio Epiſcoporum.*
6. *Epiſcopi corrigere, imò & deponere poſſunt piorum locorum adminiſtratores; etſi hi ſint à Fundatoribus electi.*
7. *Quales eligi velit adminiſtratores?*
8. *Si teſtator non deſignaverit per quem Legatum* pium *ſit diſtribuendum, executio committitur Epiſcopo.*
9. *Si incertum ſit cui Xenodochio impendi voluerit teſtator, Epiſcopi eſt dirimere.*
10. *Sed quid, ſi nullum in civitate ſit Xenodochium?*
11. *In adminiſtratione hujuſmodi piorum locorum non quærendum proprium lucrum.*
12. *Epiſcopi negligentiam circa executionem piorum legatorum ſupplet Archiepiſcopus vel Primas.*
13. *Etiam quilibet de populo executionem* pii *legati urgere poteſt.*
14. *Pœna in non ſolventes* pia *legata.*
15. *Ex lege Juſtiniani Epiſcopi piorum locorum manent ſuperintendentes, etſi à Fundatore ſint electi adminiſtratores.*
16. *Tempore S. Gregorii cura piorum locorum incumbebat Epiſcopis.*
17. *Auctoritas Epiſcoporum in* pia *loca ſæculo IX. vigebat.*
18. *Eadem expreſſa in Decretalibus Gregorii IX.*
19. *De Jure communi Hoſpitalia Epiſcopis ſubjiciuntur.*
20. *Hoſpitalia cœperunt eximi à juriſdictione Epiſcoporum; atque hinc multorum ruina.*
21. *Auctoritatem Epiſcoporum in pia loca, quomodò reſtituerit Concilium Viennenſe?*
22. *Conſtitutionem Concilii Viennenſis renovans Synodus Tridentina, & Epiſcopis curam hoſpitalium imponit.*
23. *Synodus Tridentina dat Epiſcopis jus viſitandi hoſpitalia etiam* exempta.
24. *Licet etiam laici ſint adminiſtratores.*
25. *Ex Decreto ejuſdem Synodi adminiſtratores tenentur reddere rationem Ordinariis.*
26. *Licet ex fundatione etiam aliis reddenda ſit.*
27. *Synodus Tridentina ipſos adminiſtratores hoſpitalium ſubjicit Ordinariis.*
28. *Eadem Synodus voluit reſtauratam Epiſcoporum auctoritatem circa adminiſtrationem piorum locorum.*
29. *Hæc auctoritas non excludit curam & protectionem Principum.*
30. *Jam pridem Xenodochia ſub protectione Principum poſita; & quare?*
31. *Synodus Tridentina meminit hoſpitalium exiſtentium ſub* immediata *Regum protectione; nec ſine licentia Regis viſitari vult.*
32. Immediata *protectio quæ hic intelligatur?*
43. *Ex Concordatis inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem, aliquando Epiſcopus computuis eu intervenit.*
44. *Deſtitutio & inſtitutio adminiſtratorum aliquando ad ſolos laicos pertinet.*
45. *Aliquando ad ipſum Epiſcopum.*
46. *Qualiter ante Synodum Tridentinam aliqua hoſpitalia ad curam laicorum pertinuerint?*
47. *Hæc laicorum jura ſalva eſſe poſſunt, licet auctoritas Epiſcoporum concurrat.*
48. *Philippus II. Epiſcopum ejuſve deputatum computui intereſſe voluit.*
49. *Edictum ad Synodum Mechlinienſem diem computui reddendo de Epiſcopi conſenſu ſtatui vult.*
50. *Vult præterea deputatum Epiſcopi computibus intereſſe; atque per ipſum cum aliis intereſſe ſolitis quæſtiones ſopiri.*
51. *Epiſcopis eorumve Vicariis viſitantibus exhibendi computus.*
52. *Auctoritas Epiſcoporum quoad hoſpitalia & pia loca per hoc Edictum ſtabilita.*
53. *Edictum non extendendum ad caſum quo contrarium in fundatione expreſſè eſt cautum.*
54. *Neque ad loca pia non religioſa.*
55. *Principum auctoritate ſemper ſalva.*
56. *Quæ Regula in hac materia ſint ſervanda?*

I. APoſtolos curam pauperum egiſſe; atque primos Chriſtianos bona ſua in alimoniam pauperum diſtribuenda ad pedes Apoſtolorum, ut per ipſos in pauperes diſpenſarentur, poſuiſſe teſtatur S. Textus. *Quotquot enim poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Dividebatur autem ſingulis prout cuique opus erat:* nimirum auctoritate Apoſtolorum.

II. Epiſcopi tamquam Apoſtolorum ſucceſſores, etiam in curam & ſolicitudinem pauperum ſucceſſerunt; atque eo titulo ſpecialiter Patres pauperum dicti fuere. Imò Synodus Trident. *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *De Reformat.* ſat clarè ſignificat, Epiſcopis jure *divino* mandatum eſſe pauperum aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere.

Itaque eleemoſynæ in pauperum alimoniam erogandæ; nec non loca pauperibus recipiendis ac curandis deſtinata, Epiſcopis tamquam ſpiritualibus pauperum Patribus concredita, eorumque curæ & regimini præcipuè commiſſa fuere.

III. Concilium Calchedonenſe *Can.* 8. " Clerici in » *Ptochiis* conſtituti, ſub poteſtate ſint ejus qui in ea eſt » civitate Epiſcopus, ſecundùm traditionem ſanctorum » Patrum: nec per præſumptionem recedant à ſuo Epiſ» copo. " Apud Gratianum *cauſ.* 18. *quæſt.* 2. *Can.* 10.

" Sunt verò (ait Zonaras) Procheia domus quæ pau» peribus ſuſtentandis, curandiſve deſtinatæ ſunt, quales » ex

Digitized by Google

… Epiſcoporum.

VI. Ulterius in *L. 46. §. 3. Cod. eod.* vult, ut ipſi quidem Epiſcopi *per ſe hujuſmodi* locorum curam non agant, ſed ea per Præfectos, puta Xenodochos, Prochotrophos & ſimiles adminiſtrentur; at illorum adminiſtrationem inſpiciant, & non rectè adminiſtrantes corrigant, imò & ſi mereantur expellant; idque etiamſi hujuſmodi Præfecti ab ipſis Fundatoribus fuerint deſignati. Verba legis ſunt: " Deo amabiles Epiſcopi, ſiquidem aliquos » diſertè hi, qui defecerunt, præpoſuerint rebus (veluti » Xenodochos, Prochotrophos, aut Noſocomos, aut » Brephotrophos, aut Orphanotrophos, aut Gerontoco» mos, aut Paramonarios, aut OEconomos, aut, ſimpli» citer dicendo, piarum actionum Adminiſtratores) illos » quidem permittant habere adminiſtrationem; ipſi verò » non adminiſtrent quidem; ſed adminiſtrationem illorum » inſpiciant aut obſervent: & rectè quidem habentem » laudent: in quibuſdam autem aliquid prætergredien» tem corrigant: peſſimâ autem adminiſtratione factâ » etiam eos expellant, & alios inſtituant.

VII. Quales autem inſtituendi ſunt, adjungit: " Qui » cogitent & animo concipiant magni Dei timorem, & » terribilem magni & numquam finiendi judicii diem, ad » quam illos reſpicientes, convenit omnia facere cum ad » Deum coordinata mente.

VIII. Ruſus in *L. 28. Cod. eod.* decernit, ut ſi teſtator aliquid in redemptionem captivorum reliquerit, & teſtator nullum ſpecialiter deſignaverit per quem deſiderat redemptionem fieri captivorum; " ſed ſi teſtator ab» ſolutè tantummodò ſummam legati, vel fideicommiſſi » taxaverit, quæ debeat memoratæ cauſæ proficere, Vir » Reverendiſſimus Epiſcopus illius civitatis, ex qua teſta» tor oritur, habeat facultatem exigendi, quod hujus rei » gratia fuerit derelictum, pium defuncti propoſitum ſine » ulla cunctatione, ut convenit, impleturus.

Hinc concludunt Juriſconſulti, executorem legitimum teſtamenti ad *pias* cauſas eſſe Epiſcopum. Vide *notam* 22. ad hanc legem in editione Corporis Civilis operâ & ſtudio *Simonis van Leeuvve* 1663.

IX. Eadem cura ex Conſtitutione Juſtiniani in *L. 49. Cod. eod.* Epiſcopo incumbit, ſi quis ſolos captivos inſtituerit hæredes: qui ſimiliter, pauperibus inſtitutis, erogabit bona in eos, quos teſtator deſignaverit; vel nullis ab eo deſignatis Xenodochio civitatis; quòd ſi plura ſint, *pauperiori*: " Hoc videlicet diſcutiendo à viro Reveren» diſſimo locorum Antiſtite, & ſub eo conſtitutis *Clericis*.

Hîc per tranſennam nota, in adminiſtratione & erogatione piorum locorum Epiſcopum tractare debere cum ſuis Clericis.

X. Pergit deinde Juſtinianus: " Sin autem nullus Xe» non in civitate inveniatur: tunc, ſecundùm de capti» vis ſanctionem, pro tempore OEconomus ſacroſanctæ

» pulares decet etiam affectiones conſtitui harum rerum » executionis: habituro unoquoque licentiam ex noſtra » hac lege movere: ex *lege condictitiam*, & poſtulare re» licta adimpleri.

XIV. Utque efficaciùs hæredes aliique opere pio à teſtatore gravati ad executionem urgeantur, & hoc ſancivit §. 7. " Ut ſi impediti à Deo amabilibus Epiſcopis, qui » his rebus honorati ſunt, poſteà ceſſaverint, ſeu diſtu» lerint, ita ut Præſidum exactione opus fuerit, con» feſtim non ſolùm ipſi ſimplum (quod dicitur) exigan» tur, ſed omninò duplum.

XV. Hactenus dicta manifeſtè ſignificant, Epiſcopos piorum locorum, quin & omnium piorum legatorum eſſe ſaltem ſuperintendentes; eorumque curam ipſis incumbere, tametſi laicos fundatores habeant; imò licet adminiſtratores & executores à fundatoribus ſint ſpeciatim deſignati, tamen ipſi Epiſcopi ſemper maneant Superintendentes, qui curent & invigilent, an omnia ſecundùm teſtatorum & fundatorum voluntatem & mentem ritè adimpleantur; idque licet etiam teſtator *in contrarium prohibuerit*; uti declarat Juſtinianus in citata *Lege 46.* in principio.

XVI. Tempore S. Gregorii Xenodochia fuiſſe ſub directione ac cura Epiſcoporum, è multis Gregorii Epiſtolis eſt manifeſtiſſimum; ac notanter *Epiſt.* 24. *lib.* 3. in qua monet Januarium Epiſcopum Caralitanum: " Ut tibi » ſingulis quibuſque temporibus rationes ſuas Xenodo» chi, qui in eis ſunt conſtituti vel fuerunt, ſubtiliter » reddant.

Hortatur inſuper de rebus Xenodochiorum ſummam curam gerere; " Ut nulli (ait) ſine tua licentia dentur » notitiave, ne uſque ad direptionem earum ex Frater» nitatis tuæ perveniatur incuria.

XVII. Ad Ludovicum Regem in Attiniaco Palatio conſiſtentem ſcribunt anno 858. Epiſcopi Provinciarum Remenſis & Rothomagenſis à Cariſiaco Palatio quo convenerant: " Sed & Rectoribus Monaſteriorum & *Xeno» dochiorum*, id eſt, *Hoſpitalium*, præcipite ut ſicut Ca» nonica docet auctoritas, & Capitula ævi & patris veſtri » præcipiunt, Epiſcopis propriis ſint ſubjecti, & Mo» naſteria atque Hoſpitalia ſibi commiſſa ipſorum regant » conſilio: quoniam Epiſcopi paternam ſollicitudinem » eis ſecundùm miniſterium illorum ſtudebunt impen» dere.

Integra Epiſtola habetur *tomo* 1. Capitularium editionis Baluzianæ *col.* 102. & apud Labbæum *tomo* 8. Concil. *col.* 654. ſub hoc titulo: *Epiſtola Epiſcoporum è Synodo apud Cariſiacum miſſa ad Ludovicum Regem Germaniæ.*

XVIII. Hæc Epiſcoporum auctoritas in Decretalibus Gregorii IX. quoque expreſſa habetur in *cap.* 3. *ii De Religioſis Domibus*: " De Xenodochiis & aliis ſimilibus » locis

» cilium Viennenſe; quod Xenodochiorum, Leproſariarum, Eleemoſynariarum, ſeu Hoſpitalium Rectores, locorum ipſorum curâ poſtpoſitâ, bona, res & jura ipſorum interdum ab occupatorum & uſurpatorum manibus excutere negligunt: quinimò ea collabi & deperdi, domus & ædificia ruinis deformari permittunt, & non attento, quod loca ipſa ad hoc fundata, & fidelium erogationibus dotata fuerunt, ut pauperes infectique leprâ reciperentur inibi, & ex proventibus ſuſtentarentur illorum, id renuunt inhumaniter facere: proventus eoſdem in uſus ſuos damnabiliter convertentes.

XXI. Huic ergo abuſui occurrere volens Concilium injungit locorum Ordinariis, ut ſi Rectores hujuſmodi locorum, negligentes fuerint, aut leges fundationis non ſervaverint, " etiamſi pia loca prædicta exemptionis privilegio munita conſiſtant, per ſeipſos vel per alios implere omnia præmiſſa & ſingula, & Rectores eoſque utique non exemptos propriâ, exemptos verò & alios privilegiatos Apoſtolicâ ad id auctoritate compellant." Hactenus Concilium Viennenſe in *Clem.* 2. *De Religioſis domibus*.

XXII. Hanc Clementinam iteratò renovavit Synodus Tridentina; ac imprimis *Seſſ.* 7. *cap.* 15. *De Reform.* ait: " Curent Ordinarii, ut Hoſpitalia quæcumque à ſuis adminiſtratoribus, quocumque illi nomine cenſeantur, etiam quomodolibet *exemptis*, fideliter & diligenter gubernentur, Conſtitutionis Concilii Viennenſis, quæ incipit, *Quia contingit*, formâ ſervatâ, quam quidem Conſtitutionem eadem ſancta Synodus innovandam duxit, & innovat, cum derogationibus in ea contentis.

XXIII. Poſt hæc Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 8. *De Reformat.* dat Epiſcopis, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis jus viſitandi hujuſmodi loca, tametſi *exemptionis privilegio ſint munita.* Unde & monet Fagnanus loco citato *num.* 4. hodie exemptionum privilegia hiſce piis locis non ſuffragari; utpote ſublata (ait) à Concilio Tridentino.

XXIV. Addit inſuper Synodus Tridentina: Epiſcopi habeant jus viſitandi hoſpitalia aliaque pia loca, etiamſi prædictorum locorum cura ad *laicos* pertineat; ac omnia, quæ ad Dei cultum aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ipſi ex officio ſuo juxta ſacrorum Canonum ſtatuta cognoſcant, & exequantur; non obſtantibus quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, privilegio aut ſtatuto.

XXV. Præterea eadem Seſſione *cap.* 9. decernitur: " quod adminiſtratores tam Eccleſiaſtici, quàm laici Hoſpitalis & quorumcumque piorum locorum, ſingulis annis teneantur reddere rationem adminiſtrationis Ordinario: conſuetudinibus & privilegiis quibuſcumque in contrarium ſublatis.

XXVI. Quin & addit: " Quod ſi ex conſuetudine aut privilegio, aut ex conſtitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda eſſet, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius.

& jam recepta diſciplina patiebantur, auctoritatem Epiſcoporum circa hoſpitalia aliaque pia loca reſtituere; atque ad primævum ſuum vigorem revocare.

XXIX. Verùm hæc Epiſcoporum auctoritas, ſive cura & vigilantia, numquam excluſit Regum & Principum in conſervandis piis hiſce fundationibus ſollicitudinem & patrocinium; quin & ſemper Eccleſia ipſos Principes tamquam ſpeciales pauperum & miſerabilium patronos & protectores ſuſpexit.

XXX. Imò jam pridem Xenodochia aliaque pia loca à Fundatoribus ſub protectione Regia conſtituta fuiſſe teſtantur Patres Synodi Regiaticinæ anno 850. *Can.* 16. unà rationem illius aſſignantes, & Principum obligationem: " Suggerendum eſt (inquiunt) beatiſſimis Imperatoribus, quia hi, qui Monaſteria & Synodochia ſub defenſione ſacri Palatii poſuerunt, ideò feciſſe probantur, quod à nullo melius quàm à ſummis poteſtatibus protegenda crediderint: & ſi ea contra Decreta inſtitutorum perſonis quibus non licet dederint, ipſi impugnatores efficiuntur, qui propugnare debuerunt. Et cavendum ſummopere Principibus, ut quia minimè nunc judicantur, ne in futuro judicio ab omnipotenti Deo gravius judicentur, ſecundùm Apoſtolum. Etenim horrendum eſt, incidere in manus Dei viventis. Nos verò qui debitores ſumus ut fideliter annuntiemus, idcirco humiliter ſuggerimus quod ſilere non audemus.

XXXI. Similium hoſpitalium & piorum locorum ſub ſpeciali & immediatâ protectione Regum & Principum conſtitutorum meminit quoque Synodus Trident. *Seſſ.* 22. *cap.* 8. *De Reformat.* ubi declarans quod Epiſcopi habeant jus viſitandi hoſpitalia, addit hanc limitationem: *Non tamen quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia.*

XXXII. Dum hîc Synodus loquitur de *immediata* Regum protectione, intelligi vult non generalem illam protectionem & tutelam, quam Principes promittunt & debent omnibus piis locis; ſed de *ſpeciali* & expreſſa protectione in quam quædam Hoſpitalia, de ſingulari gratia Principis, & Fundatorum voluntate, recepta ſunt.

Inſuper intelligitur *immediata* protectio Regum ſive Principum ſupremorum, *regalia* in ſuis ditionibus poſſidentium, non autem Vaſallorum tametſi illuſtrium.

XXXIII. Si controverſia incidat, an ſub tali protectione Hoſpitale exiſtat, cenſuit S. Congregatio ejus rei cognitionem & definitionem, non ad ſæcularem Judicem, ſed ad Epiſcopum pertinere. Ad hanc reſolutionem reflectens Zypæus in jure novo *tit.* De Religioſis domibus *num.* 8. ait: " Quod credo verum, dum talis exceptio quaſi incidenter Epiſcopo ad viſitationem talis hoſpitalis ſe accingenti, opponitur; alioquin ut plenis velis ea cognitio ad Eccleſiaſticos Judices devehatur, cum de ipſo Principum privilegio agatur, apud ſupremos Principes haud facilè obtinebitur.

XXXIV.

Digitized by Google

tatem Epiſcoporum iiſdem locis ſuperintendendi : quod & ipſa Trident. Synodus *Seſſ.* 22. *cap.* 8. *De Reformat.* etiam ſuppoſuit, declarans quod Epiſcopi habeant jus viſitandi hoſpitalia, etiamſi eorum *cura ad laicos* pertineat. Et *cap.* 9. vult, ut ſi ratio reddenda ſit coram aliis ad id deputatis, tunc cum iis etiam adhibeatur Ordinarius.

XXXVI. Supponit nihilominus & ipſa Synodus Tridentina citato *cap.* 9. hoſpitale ita poſſe fundari, ut Epiſcopus à computu excludatur. Volens enim ut adminiſtratores rationem adminiſtrationis ſingulis annis teneantur reddere, adjungit hanc limitationem : " Niſi ſecus fortè » in inſtitutione & ordinatione talis Eccleſiæ ſeu fabricæ » expreſſè cautum eſſet.

XXXVII. Poſſe quoque Epiſcopum excludi per legem fundationi appoſitam à jure viſitandi ; neque huic legi per Synodum Tridentinam eſſe derogatum, tamquam indubitatum tradit Fagnanus ad *cap.* 4. *De Domibus Religioſis num.* 44. & ita quoque reſpondiſſe S. Congregationem teſtatur.

XXXVIII. Inſuper hoſpitale privatâ laicorum auctoritate erectum, cum non ſit locus *religioſus*, ſed merè *laicalis*, etiam ab auctoritate Epiſcopi, ſaltem quoad jus viſitandi exemptum eſſe notat Fagnanus *num.* 5. idque non tantùm jure communi ; ſed etiam Concilii Tridentini. Nam etſi Concilium *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *De Reformat.* ſtatuat, " ut Epiſcopi habeant jus viſitandi omnia pia loca, etiamſi » eorum cura ad laicos pertineat ; tamen ibi adjiciuntur » hæc verba, *in caſibus à* JURE *expreſſis* ; nec non illa, » *juxta ſacrorum Canonum ſtatuta*, quæ reſtringunt diſ» poſitionem ad limites juris communis. Unde ſicut loca » pia non religioſa ſeu non Eccleſiaſtica non ſubſunt Epiſ» copo de jure communi ; ita nec poſt Concilium Tri» dentinum.

XXXIX. Si jus commune ſpectemus, etiam quoad rationes adminiſtrationis exigendas, Epiſcopi auctoritas circa hæc loca non religioſa & merè laicalia excluſa eſt ; uti ibidem *num.* 57. notat Fagnanus ; ſed ex Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *De Reformat.* auctoritatem Epiſcopi in exigendis rationibus adminiſtrationis ad hæc loca etiam extendi credit. " Nam (ait) Decretum » illud non reſtringitur ad caſus in jure expreſſos, ſicut » reſtringitur *cap.* 8. immediatè præcedens quoad *Jus vi-* » *ſitandi* ; ſed loquitur generaliter & indiſtinctè, & exci» pit tantummodo caſum, cum in fundatione expreſſè » cautum eſt, ut Epiſcopus non poſſit exigere rationes ad» miniſtrationis.

Hæc Fagnanus, qui conformiter ſæpiùs à S. Congregatione, & notanter S. Carolo Borromæo reſponſum fuiſſe aſſerit.

XL. Dum hîc Concilium Tridentinum eſſet promulgandum, nonnulla circa ejus Decreta adminiſtrationem hoſpitalium aliorumque piorum locorum concernentia, à Regiis Magiſtratibus notata fuere.

» ribus ſuis ſæcularibus ſubjiciuntur, cum quodam tamen » temperamento in caſum negligentiæ.

XLII. Nequaquam obſcurum, uti etiam notat Anſelmo, quod ad has notas reflexerit Margareta Parmenſis Regii tunc temporis Belgii Gubernatrix, per clauſulam generalem in litteris ad Archiepiſcopum Cameracenſem inſertam, qua aſſerit, publicationem Concilii Tridentini faciendam ſalvis juribus & prærogativis ſuæ Majeſtatis ſuorumque vaſallorum : ac nominatim circa ſuperintendentiam & adminiſtrationem hoſpitalium & aliorum piorum locorum : " Non (ait) ad contraveniendum dicto » Concilio, ſed ut executio accommodetur naturæ cujuſ» que Provinciæ." Zypæus in Jure novo titul. *De Conſtitat. num.* 6.

XLIII. In Concordatis inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem (quorum meminêre Brabanti in allegata nota) *tit.* 3. §. 11. cautum fuit : " Si Rectores *hoſpita-* » *lium*, Xenodochiorum aut aliorum piorum locorum ad» miniſtratores laici fuerint & à laicis inſtituti, rationes » adminiſtrationum ſuarum reddere cogentur coram ſu» perioribus ſuis, vocato ad hoc Curato, ſi reſideat, & » in abſentia ejus Vice-Curato, vel Vicario perpetuo re» ſidente, ut ſi voluerit, interſit, abſque quòd Deca» nus foraneus, vel Chriſtianitatis, aut alius Commiſſa» rius per Epiſcopum deputandus, neceſſariò vocari aut » intereſſe debeat.

XLIV. Deinde §. 12. ulteriùs ſtatuitur : " Inſtitutio » verò, vel deſtitutio, vel correctio talium adminiſtra» torum, ad eoſdem ſuperiores laicos pertinebit, qui ſi » negligentes fuerint in exactione rationum, aut corre» ctione delinquentium poſt monitionem per Epiſcopum » eis legitimè factam, eorum negligentiam poterit Epiſ» copus ſupplere, rationes, reliqua, & computum admi» niſtrationum exigendo, puniendo, vel deſtituendo de» linquentes, pro illa vice.

XLV. Poſt hæc ſubjungit : " Si verò adminiſtratores » prædicti omnes, vel pro eorum majori parte, Eccle» ſiaſtici fuerint, rationum exactio, inſtitutio, vel deſti» tutio Rectorum, ad Epiſcopum ſpectabit.

XLVI. Hæc oſtendunt, jam pridem in Belgio fuiſſe hoſpitalia aliaque pia loca, quorum adminiſtratio & regimen eſſent penes laicos ; quibus jus eſſet adminiſtratores inſtituendi & deſtituendi ; & rationes adminiſtrationis excipiendi ; ita tamen ut Curatus loci ad audiendas rationes vocaretur ; non autem Decanus ruralis aliuſve Epiſcopi Commiſſarius ; ſalvâ dumtaxat auctoritate Epiſcoporum in caſum negligentiæ ipſorum laicorum.

XLVII. His laicorum prærogativis non præjudicare credidere Principes noſtri, ſi & Epiſcopi curam & ſuperintendentiam quamdam circa regimen & adminiſtrationem haberent ; atque unà cum his laicis ſuperintendentibus ad rectam hoſpitalium adminiſtrationem concur-

Voulons que par tout à l'audition des comptes du bien deſ-dictes Fabriques des Egliſes ſoit preſent & appellé le Curé du lieu, ou bien que l'Eveſque y envoye quelque autre ſien Deputé; quand pour quelque cauſe il eſtimera cela expedient, moyennant que ce ſoit ſans aulcuns fraix de ladicte Fabrique, & ſans prejudice de nos droits & aucto-ritez, ou des Seigneurs particuliers des lieux.

Comme auſſy ledict Curé pourra de la part de l'Eveſque eſtre preſent à l'audition des comptes des Hoſpitaux, Maladries, Maiſons d'Orphelins, Eſcolles, & aultres lieux pieux des Villaiges; pourveu que ce ſoit ſans fraix & charge deſdictes maiſons, & ſans préjudice comme deſſus. Id eſt: Ut bona ſpectantia ad Eccleſiarum Fabricam, aliaque piarum Fundationum loca bene collocentur, ipſæque Fundationes, prout oportet ſartæ tectæque ſerventur; Volumus, ut ubique Parochus loci ad computus exhibitionem vocetur, eique interſit, aut ut ipſe Epiſcopus, ſi ob rationes id expedire judicaverit, alium quemdam ſuum Deputatum eo deſtinet, ſic tamen ut ſine gravamine dictæ Fabricæ id fiat, & ſine detrimento Juris & authoritatis noſtræ aut particularis cujuſvis loci Toparchæ.

Prout & dictus Parochus nomine Epiſcopi intereſſe poterit exhibitioni computuum Xenodochiorum, Noſocomiorum, Orphanotrophiorum, Scholarum, aliarumque in Pagis piarum Fundationum, modò dictæ Fundationes per hoc nullo ſumptu graventur & ſine detrimento, ut ſupra.

XLIX. Poſt hæc Principes noſtri Albertus & Iſabella in Edicto anni 1608. ad Synodum Mechlinienſem *art.* 23. agnoſcunt ipſis Epiſcopis ex Sacrorum Canonum præſcripto jus invigilandi piis fundationibus incumbere; dicuntque ſe confidere, quod Epiſcopi ut obligationi huic ſatisfaciant, ſedulò cum ipſis Principibus ad conſervationem illarum fundationum concurrent. Hinc ſtatuunt imprimis, ut in omnibus civitatibus & pagis aliiſque locis ſuarum reſpectivè Diœceſium, Epiſcopi per ſe vel ſuos ad id Deputatos, cum interventione Patroni fundationis, ſi ſit, vel aliorum qui intervenire hactenus conſueverunt, vel aliàs primarii Officiarii loci, præfigant ſingulis annis certum diem quo receptores piarum fundationum rationes reddant.

L. Deinde *art.* 24. declarant mentem ſuam eſſe, quod in excipiendis hiſce computibus, præter illos qui hucuſque ſoliti fuerunt intereſſe, ſive nomine ipſorum Principum, ſive Vaſallorum, conformiter ad citatum Edictum Philippi II. ad Synodum Cameracenſem, interveniant Epiſcopi eorumve Commiſſarii, ſine tamen onere ipſarum fundationum; idque pro meliori directione fundationum, & ut ſuborituræ difficultates ſopiri poſſint de communi conſilio eorum, qui computibus intererunt.

LI. Denique *art.* 25. ſtatuunt, quod quotieſcumque prædicta hoſpitalia aut *Eccleſiaſtica* loca viſitabuntur per ipſorum Vicarios, aut alios ad id deputatos, tunc & alii Superintendentes ſive proviſores & adminiſtratores ibi-*hen om ons hierinne behulpig te zyn, in voldoeninge van het devoir, d' welck door de Gheeſtelycke rechten hunnen laſt ende digniteyt toeſtaet, hebben wy proviſionelicken, ten opſiene als vooren, geordonneert, ende ordonneren, by deſen in conformiteyt van t' gene dat wy al reede gheordonneert hebben aende voorſ. Eertſ-Biſſchop by acte van Commiſſie vanden zeventhienſten dach van Mey duyſent ſeſ-hondert ende ſes, dat in alle ſteden, dorpen ende plaetſen van hun Dioceſe reſpectivelick de voorſeye Biſſcoppen by hun ofte by de ghene die ſy daertoe committeren ſullen, met interventie van de patroonen vande fondatien, indien daer eenige zyn, of ſulcke andere die daer van hier te vooren de ſorge ghedragen hebben, ofte anderſſints vanden principaelen Officier der plaetſen, inſtellen ende prefigeren eenen zekeren ordinariſſen ende ſtaenden dagh t' elcken jaere, om by de ontfangers ende andere handelynghe hebbende vande goederen; innecomen ende peninghen, de voorſ. Godtſ-huyſen, Gaſthuyſen, Fabrijcken vande Kercken, tafelen vanden Heylighen Geeſt ofte vande gheymene armen, huyſen vande arme kinderen, ende generaelick alle andere devote plaetſen toebehoorende, elcken jaere rekeninghe by gheſchrifte te doen van hunnen ontfanck ende handelynghe, verkieſende ende beſluytende onderlynghe den zelven dagh, den wvelcken ſi vercondighen ſullen aende ontfangers, om ten ſelven dagh bereet te ſyn t' elcken jaere, op alſulchen boete van ghelde die daer toe gheſtelt ſal vvorden, ten profyte vande ſelve fondatie der goederen daer van ſy den ontfanck ende handelynghe ſyn hebbende.* Id eſt: Cùm nobis dictarum Eccleſiarum conſervatio peculiariter cordi ſit, tum & domuum Hoſpitalium, Menſarum & Portionum S. Spiritûs, omniumque aliarum piarum Fundationum, prout & bonorum earumdem ſitorum in ditionibus & Provinciis noſtris ſub ſuprema noſtra Juriſdictione, quorum bonam partem aut Principes Prædeceſſores noſtri, aut ſubditi noſtri contribuerunt, confidentes, exploratumque habentes affectum quem prædicti Archiepiſcopus & Epiſcopi gerunt, ut ea in parte ſint nobis adjumento ad muneris ſui executionem, quod ſecundùm Eccleſiaſtica Jura dignitati & curæ eorum incumbit; Nos pro ſtatu & conditione rei præſentis dumtaxat, mandavimus in finem ut ſupra, prout & mandamus, conformiter ad id quod jam nunc injunximus dicto Archiepiſcopo per litteras Commiſſionis datas 17. Maii 1606. ut in omnibus Civitatibus, Pagis, & locis Diœceſium ſuarum reſpectivè, dicti Epiſcopi, aut per ſe, aut per eos quibus id demandabunt, intervenientibus Fundationum Patronis, ſi qui ſint, aut aliis qui illarum antehac curam geſſerunt, aut aliàs præcipui locorum Præfecti, ſtatuant & deſignent certum ordinarium & ſtabilem quemdam in ſingulos annos diem, quo Receptores, aliique bonorum adminiſtratores, redituum nummorum dictarum domuum Hoſpitalium, Xenodochiorum, Fabricæ Templorum, Menſarum S. Spiritûs, aut Pauperibus communium, Brephotrophiorum, & generaliter quorumcumque ad piarum Fundationum loca ſpectan-

Digitized by Google

eſt noſtra voluntas & per haſce ſtatuimus, conformiter ad illud quod à prædicta ſua quondam Majeſtate decretum eſt per ſui diplomatis litteras in approbatione Synodi Cameracenſis datas 1. Junii anni 1587. ut prædicti Epiſcopi aut eorum deputati interveniant ſine ullo ſumptu aut gravamine dictarum domuum Hoſpitalium, ad meliorem negotiorum adminiſtrationem & uniuſcujuſque ſatisfactionem, & ut enaſcentes difficultates ex communi omnium conſilio qui excipiendo computui præerunt, tollantur.

Ende inghevalle dat door alſulcke deciſie oft ordonnantie yemandt ſoude willen pretenderen beſwaert te weſen, ſal hem dies mogen beclaghen voor den weerlicken Overſten, Richter der plaetſen vande fundatie, daervan d' adminiſtratie gheexerceert is, tot coſte vande welcke fundatie ſal alſdan gheſuſtineert worden t' ghene by de Auditeurs gheordonneert ſal zyn gheweeſt. Id eſt: Si verò per talem deciſionem aut mandatum ſe aliquis gravatum prætendat, liberum ſit ipſi querelas ſuas deponere coram ſæculari præfecto, Judice loci fundationis cujus adminiſtratio fuerit exercita, cujus fundationis periculo ſuſtinebitur id quod Auditores decreverint.

Denique articulis 27. ſic habet: *Ende ſoo wanneer de voorſ. Godts-huyſen oft Geeſtelicke plaetſen ſullen ghevisiteert worde by hunne Vicariſen, oft andere daer van laſt hebbende, ſullen alſdan hun oock daer laeten vinden de voorſ. Proviſeurs oft Adminiſtrateurs, als ſy daer van de weete ſullen ghehadt hebben, doende hun communicatie van de rekeninghen alreede ghedaen ende gheſloten, indien ſy dies verſocht worden.* Id eſt: Et cum prædictæ domus Hoſpitales aut Eccleſiaſtica loca per Vicarios ſuos, alioſve quibus id injunctum fuerit, viſitabuntur, intererunt etiam prædicti Proviſores aut adminiſtratores, ubi præmoniti fuerint tradituri computus exhibitos concluſos & admiſſos, ſi id rogentur.

LII. Ad hos articulos Edicti reflectens Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 36. ait §. 1. A piis fundationibus Epiſcopos excludere eſt contra hoc Edictum. Deinde adjicit, id & eſſe contra Concordata Brabantiæ, (de quibus ſupra) contra Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. & 9. *De Reformat.* & denique contra principia utriuſque Juris.

Poſt hæc notat, quod cum Concilium Friſiæ difficultatem faceret in recipiendo & admittendo dicto *cap.* 9. Concilii Tridentini, & Regi reſcripſiſſet, Concilium non eſſe publicandum, niſi & omiſſo hoc capite 9. *voluit & reſpondit Rex anno* 1569. *ut illud caput admitteretur.* Idipſum teſtatur Zypæus tit. *De Religioſis domibus num.* 2. addens Concilium Secretum reſcripſiſſe, " etſi rationes pio-
" rum locorum antea ſolùm conſueviſſent reddi coram

LV. Inſuper quantumvis Principes ad piorum locorum curam Epiſcopos eorumque Commiſſarios vocaverint, eoſque etiam cum aliis laicis Superintendentibus computibus & deliberationibus intereſſe voluerint, nihil tamen de auctoritate & protectione regia, quam ſuper hiſce piis fundationibus habent, remiſère.

Unde expreſsè in citato Edicto ad Synodum Mechlinienſem *art.* 26. declarant Principes, quod ſi per deciſionem vel ordinationem factam de communi conſenſu Epiſcopi ejuſve Deputati, & aliorum Superintendentium quiſquam ſe gravatum prætendat, poterit querelas ſuas deponere apud ſuperiores *ſeculares*, judices loci fundationis, de cujus adminiſtratione agitur. Verba articuli ſunt: *Ende inghevalle dat door alſulcke deciſie oft ordonnantie yemandt ſoude willen pretenderen beſwaert te weſen, ſal hem des mogen beclaghen voor den weerlycken Overſten, Rechter der plaetſen vande fondatie, daer van d' adminiſtratie gheexerceert is, tot coſte vande welcke fondatie ſal alſdan gheſuſtineert worden t'gene by de Auditeurs gheordonneert ſal zyn geweeſt.* Id eſt: Sunt eadem verba quæ Pag. ſuperiori. *Si verò per talem deciſionem aut mandatum, &c.*

Quoad ſuperintendentes hoſpitalium & piorum locorum, per omnia ferè cum praxi Belgica conſonat praxis Galliæ; uti videri poteſt in Actis Cleri Gallicani *tom.* 3. *part.* 3. *tit.* 4. item in libro qui inſcribitur, *La grande Conference des Ordonnances lib.* 1. *tit.* 2. *part.* 3. ubi plurima Regum Galliæ Edicta, & Parlamentorum Arreſta in hac materia recitantur, quorum aliqua & in ſequentibus notabimus.

LVI. Cæterum in hac materia hoſpitalium & piorum locorum ſi quæſtio incidat, qui rationibus audiendis intervenire, vel adminiſtrationi intendere debeant: ſequendæ erunt regulæ, quæ ſupra *parte* 1. *tit.* 5. *cap.* 6. aſſignatæ ſunt pro deciſione ſimilium quæſtionum circa adminiſtrationem & ſuperintendentiam Fabricæ Eccleſiarum, & Menſarum S. Spiritus, quæ in Principum Edictis penè ſemper cum hoſpitalibus aliiſque piis locis junguntur.

CAPUT III.

Qui ſint præficiendi curandis infirmis & pauperibus, ſive corporaliter ſive ſpiritualiter.

1. *Exemplo Apoſtolorum Epiſcopi curam immediatam hoſpitalium demandarunt Diaconis.*
2. *Domus illa dicta Diaconia propter Diaconos eis miniſtrantes.*

14. *Permittitur huic Ordini eleemoſynas pro pauperibus quærere.*
15. *Modus in his colligendis ſervandus; & quæ ſpecialiter cavenda?*
16. *Hoſpitalia hujus Ordinis etiam à Regio Magiſtratu leges accipiunt.*
17. *Famoſum hoſpitale Romæ erectum ab Innocentio III. datum Ordini S. Spiritus ad regenda hoſpitalia inſtituto.*
18. *Idem confirmans hoſpitale Cadomenſe voluit Regulam S. Auguſtini in eo ſervari.*
19. *Ordo* Joannis de Deo *ad ſerviendum infirmis inſtitutus.*
20. *Jam pridem fuere Sanctimoniales Hoſpitalibus præfectæ.*
21. *In Belgio Hoſpitalibus & Leproſariis præfecti fuere primitùs Fratres & Sorores.*
22. *Fratribus remotis remanſerunt ſola Sorores.*
23. *Sorores hoſpitalariæ hodiernæ profiteri ſolent Regulam S. Auguſtini.*
24. *Cura infirmorum his Sanctimonialibus commiſſa cum directione œconomica hoſpitalium.*
25. *Temporalia ad Sanctimoniales non ſpectant.*
26. *Temporalium adminiſtratio Eccleſiaſticis aut Religioſis non competit, niſi illa in titulum habeant.*
27. *Quid potiſſimum in receptione hujuſmodi Sanctimonialium attendendum?*
28. *Quales præfici hoſpitalibus velit Concilium Viennenſe.*
29. *Qui ex Edicto Regio in Gallia præficiendi?*
30. *Nec hoc Edictum, uti nec Decretum Concilii Viennenſis extenditur ad hoſpitalia Ordinum Religioſorum.*
31. *Neque ad illa quæ ex primæva fundatione unita ſunt Monaſterio, aut in titulum Beneficii erecta.*
32. *Secus de hoſpitalibus cui ſimpliciter eſt annexum Sacellum; vel cui ſimpliciter Religioſi miniſtrant.*
33. *In quibus hoſpitalibus hodie ſoleant laici curam agere.*
34. *Qualis debeat eſſe Hoſpitalarius?*
35. *In hoſpitalibus non tantum cura corporalis, ſed & ſpiritualis infirmorum habenda.*
36. *De Jure communi cura ſpiritualis hoſpitalium ſpectat ad Parochum.*
37. *Hoſpitalia ſub cura laicorum exiſtentia plerumque ſunt ſub directione Parochi.*
38. *Quæ ſunt ſub cura Monialium, ſolent habere ſuos ſpeciales Preſbyteros.*
39. *Innocentius III. hoſpitali conceſſit particulares Preſbyteros.*
40. *Conſuetudinem hîc ſpectandam eſſe declaravit Concilium Viennenſe.*
41. *Hoſpitale poteſt jus hoc præſcribere.*
42. *Super his inita Concordata ſervanda ſunt; & exemplum hujuſmodi Concordati.*

III. Itaque Diaconiæ erant loca in quibus per Diaconos, pauperes viduæ, pupilli, ſenes aliæque miſerabiles perſonæ alebantur, de quibus latiùs Du Cange in ſuo Gloſſario, verbo *Diaconia*; & ſupra *parte* 1. *tit.* 22. *cap.* 1. Diaconos hiſce *Diaconiis* præfectos olim dictos fuiſſe Diaconos *Cardinales*: atque hinc & Oratoriis illarum domorum etiamnum adhærere titulum Cardinalium, obſervatum eſt.

IV. De quodam Florentino *Diacono* qui præeſſe dignoſcitur *Xenodochio* Anichiorum ſcribit S. Gregorius *lib.* 10. *Epiſt.* 43. & rurſus *lib.* 11. *Epiſt.* 14. ſcribens Venantio Patricio Panormitano, meminit cujuſdam Creſcentis *Diaconi* qui *Xenodochium* gubernaverat.

V. Hæc ſat oſtendunt, *Diaconis* frequenter hoſpitalium & ſimilium locorum curam fuiſſe demandatam; non tamen illis ſolis, nec ſemper, nec ubique.

Et quidem apud ipſum S. Gregorium *lib.* 7. *indict.* 2. *Epiſt.* 27. occurrit quidam Antonius *Subdiaconus Xenodochii Præpoſitus.* Similiter Xenones aliique piorum locorum adminiſtratores & curatores quorum apud Juſtinianum frequens mentio occurrit, Diaconos fuiſſe, non probatur.

Rurſus S. Gregorius *lib.* 3. *Epiſt.* 24. deſcribens quales Xenodochiis Præfectos deſiderat, ait: " Tales in eis » (Xenodochiis) qui præſint ordinentur, qui vita, mo» ribus, atque induſtria inveniantur eſſe digniſſimi: Reli» gioſi dumtaxat, quos vexandi judices non habent po» teſtatem; ne ſi tales perſonæ fuerint, quas in ſuum » poſſint evocare judicium, vaſtandarum rerum debi» lium, quæ illic rejacent, præbeatur occaſio.

Hîc Gregorius non requirit *Diaconos*, ſed tales qui vita, moribus, atque induſtria inveniuntur digniſſimi: quod & in eligendis Xenodochiorum Præfectis attendi voluit Juſtinianus. Et revera parum intereſt, num Diaconus vel Religioſus fuerint, modò vita & moribus atque induſtria domibus illis fideliter & Chriſtianè adminiſtrandis & curandis idonei fuerint.

VI. Nihilominus fatendum eſt, S. Gregorium deſideraſſe, ut hoſpitalibus *Religioſi* potiùs, quàm ſæculares homines præficerentur; eò quòd minus periculi diſſipationis bonorum ab illis, quàm his timeretur, ſupponitque Synodus Regiaticina ann. 850. celebrata, *Canone* 15. quædam fuiſſe hoſpitalia quæ juxta Inſtitutorum Decreta regi deberent per eos qui *Religioſam vitam duxerint.* Textus Canonis capite præcedenti relatus eſt.

VII. Porrò ſequentibus ſæculis excreſcente continuò magis *hoſpitalium* numero, magna Epiſcoporum & Fundatorum cura fuit, ut ipſa hoſpitalia viris Religioſis committerentur; qui & ſumma fidelitate bona pauperum uſibus deputata conſervarent & adminiſtrarent, atque ipſis pauperibus ac infirmis eximia in proximum charitate & manſuetudine inſervirent; nec non vitam Religioſam in hoſpitalibus agentes; à quibus non tantùm corporale ſed & ſpirituale ſubſidium pauperes & infirmi in hoſpitalibus viventes, aut ad ea divertentes acciperent: eſſentque

... , divinis Officiis Latinorum ritu ce-lebrandis conſecrandam. Mox ut perfecta eſt, tradita fuit Abbati & Monachis Latinis, ipſique nomen *Sanctæ Mariæ* de Latina eſt impoſitum. Poſtea peregrinis mulieribus excipiendis aliud Monaſterium in honorem *Beatæ Mariæ Magdalenæ* conditum eſt, in quo *Sanctimoniales hoſpitalariæ* conſtitutæ. Demum peregrinorum ad loca Sancta confluentium creſcente numero, Abbas & Monachi *Sanctæ Mariæ de Latina*, infirmis & egenis ſuſcipiendis, hoſpitale in honorem *S. Joannis Eleemoſynarii* condidere.

Poſtquam autem Hieroſolyma à Saracenorum Tyrannide liberata fuit, quidam *Gerardus* nobilitate & vitæ ſanctimoniâ inſignis, qui in hoſpitali Joannis Eleemoſynarii pauperibus & infirmis ſub Abbate *de Latina* miniſtraverat, adjunctis ſibi nonnullis honeſtis, religioſiſque viris, habitum regularem ſuſcepit, ac veſtibus ſuis *alba cruce* exterius inſignitis ſolemni profeſſione ſe obſtrinxit. Ipſum imitata eſt quædam nobilis & religioſa matrona *Agnes*. Hi devotè Domino ſervientes, infirmis pauperibus de ſuis diligenter miniſtrabant, & initium Ordini S. Joannis Hieroſolymitani dedere.

X. De his ſcribitur, quod Abbati *Sanctæ Mariæ de Latina* parebant; ac multò magis Patriarchæ Hieroſolymitano, " cui de bonis ſuis decimas, ſecundùm ſacros » Canones, & utriuſque Teſtamenti præcepta abſque ul» la contradictione reddebant.

XI. De his quoque narratur, quod utinam omnium virorum & mulierum Hoſpitalariorum animis eſſet inſculptum! " Orationi autem vacantes, vigiliis & jejuniis » ſeipſos affligentes, operibus miſericordiæ affluentes, » parci ſibi & auſteri; pauperibus autem & infirmis, quos » dominos ſuos appellabant, largi & miſericordes exiſte» bant. Panes de pura ſimila largiebantur infirmis, reſi» duum verò cum furfure ad uſos proprios reſervabant.

XII. Porrò progreſſu temporis cum miniſtrantibus Hoſpitali admitti cœperunt, & *milites* ad Terræ Sanctæ defenſionem contra Saracenos: quo factum ut tandem Ordo *hoſpitalis* totius in equeſtrem & militarem mutatus ſit; ſicuti & aliis ſimilibus Ordinibus accidit.

XIII. Nonnullæ quoque ſunt Religiones infirmis & pauperibus inſerviendis ſpecialiter inſtitutæ; uti eſt Ordo S. Antonii Viennenſis, cui circa ſæculum XII. initium dedit vir Nobilis è Provincia *Viennenſi Gaſto* nomine, qui à morbo graviſſimo, *S. Antonii* ope liberatus, votum perpetuò ſerviendi S. Antonio unà cum filio ſuo nuncupavit, atque cum aliis nonnullis viris nobilibus & piis *Antonianam* Congregationem inſtituit an. 1095. qui ægris ſacro igne correptis & mutilatis inſervirent. Hæc pia Congregatio in Ordinem Religioſum demum evaſit an. 1218. quando Falco Domûs eleemoſynariæ *S. Antonii Viennenſis* ſeptimus Præceptor ab Honorio III. obtinuit, trium votorum emittendorum pro ſe ſuiſque facultatem,

» illius civitatis vel Diœceſis in qua eleemoſynæ perqui» rantur, aut ejuſmodi eſt in quo curari ſoleant paupe» res omnes eo morbo laborantes, qui ex tota illa Diœ» ceſi adducuntur, perquirere & colligere, illaque reci» pere & levare liberè & licitè valeant, dummodò hu» juſmodi eleemoſynæ convertantur dumtaxat in uſus » pauperum infirmorum & miniſtrorum deſervientium » hoſpitalibus quæ in illa Diœceſi ſunt, aut in quibus cu» rari ſolent pauperes illius Diœceſis in qua eleemoſynæ » colliguntur.

XV. Poſt hæc modum colligendi eleemoſynas præſcribit; notatque à quibus harum eleemoſynarum collectores cavere debeant, inter quæ nonnulla ſunt, quæ hodierni eleemoſynarum collectores meritò attendent. " Vo» lumus quod perſonæ ut præfertur deputatæ, Quæſto» rum nomen nullo modo ſumant, ſed eleemoſynarum » collectores nuncupentur, & propter hanc operam, elee» moſynarum hujuſmodi participes non ſint, atque hoc » munere citra ullum dolum & cum omni modeſtiâ fun» gantur, quodque ad ſtabula pro Benedictionibus ſuper » animalia faciendis accedere, eaſque ſigillare, & aliqua » ſigilla & præter præſentes ſeu earum tranſſumpta alia » privilegia, nec non inſtrumenta quædam quæſtorum inſi» gnia, reliquias, chartas, imagines, acus & alia his ſimi» lia ad excitandas perſonas circumferre, indulgentiam » publicare, aut per ſe vel alium prædicare, fideles ad » eleemoſynas ſibi erogandas minis aut imprecationibus » inducere, aut tamquam debitas, vel ſolitas, ſeu ali» qua arte etiam prætextu dicendi orationem S. Antonii » extorquere, vel ſuper locis ullam quovis nomine con» ventionem etiam in utilitatem Monaſterii, Præcepto» riarum, Hoſpitalium, & domorum hujuſmodi facere » nullo modo præſumant; ſed ſimpliciter, piè & mo» deſtè unica dumtaxat campanella pulſata (cujus uſus » ſoli Religioni prædictæ à Sede Apoſtolica conceſſus fuiſ» ſe perhibetur) eleemoſynas pro ſubventione Hoſpita» lium & domorum hujuſmodi petendo, accipiant tan» tùm quod ſibi offeretur.

XVI. Hujus Antonianæ Congregationis meminit Renatus Choppinus *lib. 3. De S. Polit. tit. 5. num. 9.* aitque: " Antoniani Ordinis *valetudinaria*, in quibus ſa» cro igne correpti ſtudioſè curabantur, ſubſunt quidem » œconomicæ cœnobitarum poteſtati, non profanorum » Urbis Decurionum: at familiari huic Præfecturæ leges » dantur interim à Civili Magiſtratu, ad publicum uſum » externæque decus politiæ conſervandum.

Deinde dicit quod Arreſto Curiæ 7. Idus Septembris 1575. " talibus egenis ad Antonianas Præceptorias com» meantibus dictus eſt à Senatu alimentorum modus, ac » medicaminum ea conditione, ut morbo levati abſce» dere Hoſpitali domo teneantur. Alii videlicet, ut priſti» num vivendi inſtitutum repetant; artificiumque, ex » quo priùs ſibi victum comparabant: Alii, ut novam

Digitized by Google

vitate Cadomenſi, in quo erat Conventus vitam religioſam eligentium, " ſtatuens, ut Ordo Canonicus qui » ſecundùm Deum & B. Auguſtini Regulam in eodem » loco conſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem tem» poribus obſervetur." *Epiſt. 15. regiſt. 13.*

XIX. Præterito ſæculo initium habuit Ordo *charitatis*, à Joanne *de Deo* natione Luſitano, ad officia charitatis erga pauperes, præſertim infirmos inſtitutus, & à Pio V. primum confirmatus Conſtitutione quæ incipit, *Licet ex debito* 143. in Bull. Rom. in qua permittitur Fratribus dicti Ordinis ferre ſpecialem habitum, *dummodò ſub Regula S. Auguſtini vivant.*

Permittit Pontifex, ut unum Sacerdotem habeant in ſingulis hoſpitalibus, qui & Fratribus & infirmis Sacramenta adminiſtret: & tam ipſum Sacerdotem, quam Majorem nuncupatum & alios Confratres " ſub loci Or» dinarii juriſdictione, correctione, viſitatione, & obe» dientia, etiam perpetuò ſubjicit & ſupponit, ipſum» que Majorem, & alios Confratres de eleemoſynarum » hujuſmodi adminiſtratione ſingulis annis, in tempore » eidem Ordinario bene viſo, legalem computum eidem » Ordinario loci tantùm, & nulli alteri reddere debere.

XX. Scribit quoque Cardinalis Jacobus de Vitriaco in Hiſtoria Occidentis *cap. 29.* " Sunt inſuper aliæ tam » virorum, quam mulierum ſæculo renuntiantium, & re» gulariter in domibus leproſorum, vel hoſpitalibus pau» perum viventium æſtimatione & numero certo, in om» nibus occidentis regionibus congregationes, pauperi» bus & infirmis humiliter & devotè miniſtrantes. Vi» vunt autem ſecundùm S. Auguſtini Regulam, abſque » proprio & in communi, ſed unius Majoris obedientia, » & habitu regulari ſuſcepto perpetuam Domino pro» mittunt continentiam. Horas Canonicas quantum hoſ» pitalitatis ſtudium & pauperum Chriſti miniſterium per» mittunt, diebus & noctibus audire non omittunt.

XXI. Quod de partibus Occidentis generaliter aſſerit hic auctor, veriſſimum eſt de Belgio aliiſque vicinis Provinciis, in quibus ſæculo XII. & ſequentibus ſæculis, plurimæ tum domus leproſariæ, tum hoſpitales, præſertim pro infirmis erectæ fuere; idque cum certo numero Fratrum & Sororum qui infirmis & leproſis ſervirent & miniſtrarent; & vitam communem & religioſam agerent.

Sæculo præterito adhuc in Gallia fuiſſe Fratres & Sorores; ſed valde corruptos, teſtatur Concil. Rothom. *tit. De Epiſ. num.* 31.

XXII. Sed cùm experientia doceret, periculoſum eſſe Fratrum & Sororum ſub eodem tecto contubernium, paſſim in omnibus domibus illis leproſariis & hoſpitalibus retentæ fuere ſolæ Sorores; quæ præ Fratribus miniſtrandis infirmis, & rei domeſticæ agendæ convenientiores credebantur.

XXIII. Hæ verò Sorores hodie ubique penè ſub trium votorum religionis profeſſione ſecundùm Regulam

& pretio, aliquando etiam per litteras Papales & mandata Principum hoſpitalia conſuevîſſent occupare; nec ibi pauperibus aliquid miniſtraretur, ſed omnia bona & eleemoſynæ talium hoſpitalium per Rectores in uſus proprios devorarentur, " ordinavit & ſtatuit, ut in jure ca» vetur, ut de cætero per Prælatos locorum, & alios ad » quos id pertinere noſcitur, propriè, congruè & ad id » competenter perquirantur, qui habitu & ſigno aliquo » religionis aſſumpto, ibidem Domino famulantes, vi» tam agant communem, & annis ſingulis, ipſis Inſtitu» toribus ſuis, vel deputatis ab eis, rationem de omni» bus reddant, nihil ſibi aut ſuis, præter victum & ve» ſtitum, de omnibus eleemoſynis hujuſmodi hoſpita» lium retinentes.

XXVI. Scribit Joannes Tornetius in ſua collectione Arreſtorum *litt. H. cap. 35.* quod licet hoſpitalia ex primæva fundatione poſſeſſa non in *titulum*, ſed ſub forma ſimplicis adminiſtrationis, longo tempore Religioſi rexerint quoad *temporalia*, nihilominus Curia ipſis ademerit regimen *temporalium*; dumtaxat relictâ curâ ſpiritualium, & intendentiâ pauperum. Verba ejus ſunt: *Les Hoſpitaux tenus de leur premiere Fondation non en tiltre de Benefice, mais en forme de ſimple & nuë adminiſtration, ſont d'une qualité toute diverſe & differente. Car combien que par la ſucceſſion & continuation de temps, les Religieux ayent dés le commencement gouverné & adminiſtré le revenu temporel & annuel d'un Hoſpital, toutesfois la Cour de Parlement oſta ladite adminiſtration du temporel au Prieur & Religieux, leur ayant ſeulement laiſſé la charge ſpirituelle & l'intendance des Pauvres.* Id eſt: Domus Hoſpitales ex primæva Fundatione poſſeſſæ non in titulum Beneficii, ſed ſub forma ſimplicis & nudæ adminiſtrationis, alterius omninò & diverſæ ſunt qualitatis, licet enim ſucceſſu temporis ab initio Religioſi rexerint & adminiſtrarint temporales annuoſque reditus domus cujuſdam Hoſpitalis, nihilominus ſuprema Curia dictam temporalium adminiſtrationem Priori & Religioſis ademit, ſolâ illis relictâ ſpiritualium & curâ Pauperum.

Rationem ſubjicit: *Car ſe feroit une choſe hors de raiſon, de commettre l'adminiſtration & gouvernement des biens prophanes, & le maniement des affaires ſeculieres à des Religieux, ſoit en public, ſoit en particulier.* Id eſt: Foret enim à ratione alienum, profanorum bonorum præfecturam & adminiſtrationem privatim aut publicè Religioſis committere. Vide eumdem *cap. 34.* ibi plura profert Arreſta, quibus Eccleſiaſticis adminiſtratio hoſpitalium quoad *temporalia* adempta fuit, & ad laicos tranſlata.

XXVII. Cum ergo præcipuum & primarium harum Sanctimonialium inſtitutum ſit infirmis & pauperibus inſervire, ſatis intelligitur, in earum receptione & hoc præ cæteris eſſe attendendum, an eas dotes tum naturales tum ſupernaturales habeant, quæ huic ſervitio conveniunt: ut nimirum magnâ charitate & pio affectu ac diligen-

Digitized by Google

tunt : *Et ne pourront deſormais eſtre eſtablis Commiſſaires au regime & gouvernement des fruits & revenus deſdites Maladeries & Hoſpitaux autres que ſimples Bourgeois, Marchands ou Laboureurs, & non perſonnes Eccleſiaſtiques, Gentilshommes, Archers, Officiers publics, leurs ſerviteurs ou perſonnes par eux interpoſées.* " Id eſt : Nec deinceps ad curam & præfecturam fructuum, redituum dictorum Noſocomiorum & Xenodochiorum committi poterunt alii quam meri Cives, Mercatores, aut Agricolæ ; Eccleſiaſticis, Nobilibus, Satellitibus, Reipublicæ Præfectis, ſervis eorum aut perſonis per eos conſtitutis, excluſis.

XXX. Notatur autem in opere quod intitulatur *La grande Conference des Ordonnances lib. 1. tit. 2. part. 3. §. 2. not. 4.* quod Edictum volens eligi *duos cives* pro adminiſtratione hoſpitalium, non comprehendat hoſpitalia Ordinum Religioſorum, puta SS. Trinitatis, Redemptionis captivorum & S. Antonii, quæ obtinuerunt juridicam declarationem, quod non per perſonas Laicas, ſed Religioſas regerentur juxta citatam Clementinam §. *Præmiſſis*, quo expreſsè declarat Concilium Viennenſe, quod diſpoſitionem ſuam, qua vult adminiſtrationem hoſpitalium committi *viris providis*, &c. minimè velit extendi *ad hoſpitalia militarium Ordinum aut Religioſorum aliorum.*

XXXI. Similiter refert judicatum eſſe 29. Julii 1570. neque ſub hoc Edicto comprehendi hoſpitalia, quæ ex primæva ſua fundatione *unita* ſunt Monaſterio & domui Religioſæ. Uti nec illa quæ vi fundationis conferri conſueverunt in *titulum* Beneficii per Epiſcopum, tametſi etiam ad præſentationem Patroni *laici* : atque ita non ſemel judicatum eſſe notat. Vide latiùs eadem referentem Renatum Choppinum de *S. Polit. lib. 3. tit. 5. num. 5.*

XXXII. Obſervat ibidem Choppinus, quod " alia » cauſa ſit ejus Valetudinarii, cui Sacellum aliquod, ve» lut appendix, progreſſu temporis adſtructum additum» que ſit, puta ad Sacrum litatorium inopibus, ægris, » hoſpitibus miniſtrandum. Nam hoc caſu Politica ci» vium manu tractantur utriuſque patrimonii tum Vale» tudinarii, tum Sacelli. Ita, me dicente, judicavit Se» natus de Hoſpitali Leproſorum in Æde Vindocinenſi, » cujus tamen ſacra Capella hucuſque Epiſcopi Benefi» ciaria extiterat : Arreſto 13. Kalend. Februar. ann. 1571. » in pomeridiana Curiæ ſeſſione cauſarumque agitatione » forenſi.

Sed ſi hoſpitale non ſit erectum in titulum, neque Monaſterio aut Conventui Religioſorum incorporatum, ſed tantummodo aliqui Religioſi ibidem ſint ex voluntate Fundatorum aſſumpti, ut ægris vel leproſis & pauperibus ſerviant, & œconomiæ præſint ; hoſpitale ejuſmodi quoad temporalium adminiſtrationem non eſſe penes Religioſos ; nec de his intelligendam eſſe exceptionem de qua in- fecti ſunt.

Parum refert, uti ſuprà monuimus, qualis ſit cui cura Hoſpitalis committatur, laicus, an Clericus, Religioſus, an ſæcularis, modò dotes & qualitates habeat rectè adminiſtrandi Hoſpitalis, & pauperibus providendi, iiſque intendi ſecundùm leges fundationis.

XXXIV. De Hoſpitalario agens S. Carolus in Concilio Mediolanenſi V. *parte 3.* tit. *Quæ ad loca pia pertinent*, ait : " Primò Hoſpitalarius, iſve cui Hoſpitalium cura com» mittitur, vir ſit, cujus fides, pietas, vitæ innocentia, » ſedulitas, charitas gravium virorum teſtimonio com» mendata ſit.

Quomodò verò Rectores & Adminiſtratores Hoſpitalium & piorum locorum erga ipſos pauperes ſe habere debeant ; & quæ ab iis præcipuè obſervanda ſint, *cap. 4.* latiùs exponetur.

XXXV. Porrò proſpiciendum eſt ut in iſtis domibus, quæ ad animarum ſalutem pertinent, minimè negligantur. Quantò enim animus pretioſior eſt corpore, tantò diligentior de illo cura habenda, ait Concilium Burdigalenſe anno 1583. *tit.* 28.

Igitur non tantùm præficiendi ſunt hoſpitalibus qui corporum neceſſitatibus, & miſeriis curandis & ſublevandis inſerviunt ; ſed & Sacerdotes qui pauperibus & infirmis ſpiritualia adminiſtrando eorum miſerias & vulnera ſpiritualia curent.

XXXVI. Et quidem ſi jus commune ſpectemus, pauperes hoſpitalium debent recipere Sacramenta à Rectore Eccleſiæ Parochialis in cujus Parochia ſunt ſita hoſpitalia ; uti communiter docent Canoniſtæ ; ac jam pridem notarunt Petrus De Ubaldis in tractatu De Canonica Epiſcoporum & Parochorum portione ; item Lupus De Caſtelliona in tractatu hoſpitalitatis *num.* 34. notatque, quod " fundet *Matrix* Eccleſia intentionem ſuam in hoſ» pitalibus ſuis in ſua Parochia, quoad prædicta ſpi» ritualia." Habentur dicti tractatus volumine 11. *Tractatus tractatuum.*

XXXVII. Etenim paſſim hoſpitalia ſub regimine laicorum conſtituta manent ſub ſpirituali cura Parochorum & Eccleſiis Parochialibus ſubjecta ; tametſi interdum etiam Oratoria aut Sacella habeant annexa, in quibus pro commoditate pauperum ibidem degentium Miſſarum ſolemnia aliaque pia exercitia habeantur.

XXXVIII. At Hoſpitalia Ordinum Religioſorum, quin & Leproſariæ & Noſocomia in quibus Sanctimoniales infirmis curandis vitam religioſam agunt, partim ex privilegio, partim ex Concordatis, partim longâ conſuetudine certos habent Presbyteros, qui Sanctimonialibus & infirmis Sacramenta adminiſtrent, aliaque munia Paſtoralia exerceant.

XXXIX. Innocentius III. in Bulla quâ erexit Hoſpitale in Urbe *B. Mariæ in Saxia*, voluit, ut in eadem Eccle-

Digitized by Google

» verint in illis exercere præmiſſa, *antiqua conſuetudo* » ſervetur, quoad exercenda & miniſtranda ſpiritualia » ſupradicta.

XLI. Hinc concludunt Canoniſtæ poſt Gloſſam, verbo *Parochiales:* " Licet hoſpitale & ipſius familia & pauperes » ibi degentes ſint de Parochia matricis Eccleſiæ, potuit » tamen præſcribere hoſpitale, quod per proprium Sacer» dotem illis ſpiritualia miniſtrentur.

XLII. Concordata nonnumquam ſuper his inter Eccleſias Parochiales & hoſpitalia ſive Noſocomia, præſertim in quibus Sanctimoniales degunt & miniſtrant, & ad formam Monaſterii quaſi redacta ſunt, inita ſunt; quibus ſtandum erit.

Simile Concordatum initum fuit anno 1260. ſuper jure ſepulturæ inter Plebanum, Cuſtodem & Canonicos Eccleſiæ S. Petri in Lovanio, & Magiſtram, Fratres & Sorores hoſpitalis pauperum ibidem, " quod dictum hoſpi» tale *cœmeterium* habebit, in quo Fratres, Sorores, in» firmi ipſius hoſpitalis, ac eorum familiares qui ſe & » ſua ad dictum hoſpitale tranſtulerint ſepeliri debebunt. » Si verò aliquis alius ibidem ſepulturam elegerit, qui » fuerit de Parochia Sancti Petri, ille non admittetur, niſi » ſalvo jure Plebani, Cuſtodis & Eccleſiæ S. Petri præ» dictæ. Et pro hoc Magiſtra, Fratres & Sorores prædicti, » Plebano prædicto in quatuor præcipuis ſolemnitatibus » viginti ſolidos, ita quod in qualibet ſolemnitatum præ» dictarum quinque ſolidos, & dicto Cuſtodi ſex ſolidos, » ita quod in qualibet earumdem ſolemnitatum decem & » octo denarios Lovanienſes ſolvere tenebuntur.

XLIII. Sanè in magnis Noſocomiis in quibus frequens ſolet eſſe infirmorum numerus, convenit, ut ſpeciales ſint Presbyteri qui infirmis aſſiſtant, eoſque ritè inſtruant, & ad Chriſtianè moriendum vel vivendum diſponant.

Qui autem attenderit, quàm craſſa ſæpè ignorantiâ laborent, & quàm multis criminibus frequenter ſint onuſti & implicati pauperes ad Noſocomia divertentes, facilè intelliget, quod plures, quàm hodie conſueverint, Sacerdotes Noſocomiis pro cura ſpirituali infirmorum meritò præficerentur; ne aliàs appareat, revera plus curari corporum, quàm animarum curationem.

Stephanus Epiſcopus Noviomenſis anno 1215. fundans hoſpitale, voluit in eo eſſe quinque Fratres laicos converſos & 13. Sorores ad inſerviendum infirmis, *quinque* autem *Presbyteros & duos Clericos*. Gerardus ejus ſucceſſor auxit numerum Sororum ad viginti. Et hujus ſucceſſor numerum Presbyterorum ad ſex, ut ita numerus Presbyterorum ſervata proportione augeretur pro numero miniſtrantium corporaliter. Vide Ludovicum Thomaſſinum De Diſcipl. Eccleſiæ *parte 4. lib. 1. cap. 75. num. 3.*

8. *Adminiſtratores debent bonorum ad Hoſpitalia ſpectantium* inventarium *conficere.*
9. *In alienatione & elocatione, ſervanda ſolemnitates præſcripta in alienatione & elocatione bonorum Eccleſiæ.*
10. *Bona piorum locorum impendi debent in uſus à Fundatoribus præſcriptos.*
11. *Relicta in uſum infirmorum, an* ſanis *impendi queant?*
12. *Abuſivum declaratum, quod numerus* ſanorum *in hoſpitalibus excedat numerum infirmorum.*
13. *Numerus Fratrum & Sororum infirmis miniſtrantium plerumque à Fundatoribus præſcriptus; & quare?*
14. *In unione Hoſpitalis Monaſterio cautum ne nimis multa Moniales aſſumerentur in detrimentum pauperum.*
15. *Certa portio pro victu Adminiſtrantium Regiis Edictis in Gallia taxata.*
16. *Parlamentorum Arreſta hiſce conformia.*
17. *Licet hæc in Belgio non ſint decreta, tamen Adminiſtrantes ultra uſus neceſſarios accipere nequeunt.*
18. *Relicta in uſus pauperum an ad Eccleſiæ reſtaurationem vel ornatum impendi poſſint?*
19. *Si relicta in* certum *pium uſum in illum impendi nequeant*, proximiori *impendenda ſunt.*
20. *Qualiter hic accipiendus uſus* proximior?
21. *Commutatio fundationum piarum qua auctoritate facienda?*
22. *De commutatione notabili facta per Decretum Regis Galliæ.*

I. ADminiſtratores & Directores hoſpitalium aliorumque piorum locorum illud imprimis ſæpè meminiſſe debent, quemadmodum monet S. Carolus in ſuo Concilio Mediolanenſi IV. *parte 3. tit. Quæ ad pia loca pertinent*, " ſe pauperum, pupillorum, viduarum, ſe» num egeſtate aut ægritudine laborantium, peregrino» rum & aliorum id generis hominum, alia ope egen» tium, prout propria uniuſcujuſque loci inſtituta ratio » eſt, curam ſuſtinere, & illam quidem tanti eſſe, ut, » cum potiſſimum Epiſcopo, tamquam communi om» nium, & eorum præcipuè miſerabilium hominum pa» renti, ea Sacroſanctis Canonum legibus commiſſa ſit; » tum quidquid in illos, vel miſericordiæ, vel benefi» cii, vel operæ, vel opis, vel officii confertur; quid» quidve rurſus damni, detrimenti, injuriæ infertur, id » omne Chriſtus Dominus ſæpe in Evangelio demonſtret » in ſe collatum, aut illatum eſſe, ac propterea ſe in die » judicii, prout benè illis factum, aut neglectum, omiſ» ſumve in eorum neceſſitatibus ſublevandis erit, retri» buturum.

Hinc concludit: " Non ſuis, ſed eorum quorum cu» ram ſuſceperunt commodis atque utilitatibus ſerviant.

II. Itaque omni exactitudine & fidelitate bona ad loca pia ſpectantia, in utilitatem ipſorum locorum & pauperum

Digitized by Google

inutilia exiſtimaverint. Vide *Legem* 7. §. 5. *Cod. De Curatore furioſi*, cum authentica eidem adjuncta.

IV. Cum hac formula coincidit illa quæ paſſim à Synodis noſtris præſcribitur, & hodie exigi ſolet, quod ſcilicet bona pauperum conſervabunt, & pro eorum neceſſitatibus fideliter diſpenſabunt: quodque pro bonorum hujuſmodi conſervatione & fideli diſpenſatione, non minorem, ſed (ſi fieri poſſit) majorem curam & operam impendent, quàm pro rebus propriis. Repeti poſſunt, quæ de hoc juramento dicta ſunt *parte* 1. *tit.* 5. *cap.* 1.

V. Injungit præterea Concilium Viennenſe, ut hi adminiſtratores " Ordinariis ſeu aliis quibus ſubſunt loca » hujuſmodi vel deputandis ab eis, *annis ſingulis* de ad» miniſtratione ſua teneantur reddere rationem.

Idipſum jam pridem decretum erat à Juſtiniano in *Novella* 123. *cap.* 23. ubi hujuſmodi locorum gubernatores jubentur pro creditis ſibi gubernationibus apud proprium Epiſcopum cui ſubjacent, conveniri, & rationem ſuæ gubernationis facere.

Hinc conficitur, quod adminiſtratores hoſpitalium & aliorum piorum locorum *de jure* cogi poſſint, ut *ſingulis annis* rationes ſuæ adminiſtrationis reddant.

VI. Similiter hîc in Belgio per Decreta Synodalia & Principum Edicta ſæpius cautum fuit, ac recenter in Edicto de 30. Septemb. 1651. in Flandria declaratum fuit, quod adminiſtratores bonorum pauperum debeant *ſingulis annis* rationem ſuæ adminiſtrationis reddere. Extat Edictum *parte* 3. *Edictorum Flandriæ pag.* 32.

Idem in Gallia præcipiunt Edicta Regia, quæ referuntur in opere cui titulus, *La grande Conference des Ordonnances lib.* 1. *tit.* 2. *parte* 3. §. 12. ſcilicet deſignati per perſonas Eccleſiaſticas, & patronos laicos coram ſuis judicibus, vocatis ut minus quatuor è notabilioribus incolis loci aut Parochiæ. Qui autem adminiſtratores conſtituti fuerint per communitatem civitatis aut pagi coram judicibus Regiis in præſentia Epiſcopi vel Archiepiſcopi aut ejus Vicarii, vocatis iis qui tunc regimini civitatis aut pagi præſunt. Tenor Edicti eſt: *Ordonnons que leſdits Adminiſtrateurs rendront compte d'an en an, & à la fin de chacune année, à ſçavoir ceux qui ont été commis par les gens d'Egliſe & Patrons lais, pardevant leurs Juges, appellez les plus apparens habitans du lieu ou Paroiſſe, juſqu'au nombre de quatre au moins: & les autres qui auront été commis par les Communautez des Villes & Bourgades, pardevant nos Juges, en la preſence de l'Evêque ou Archevêque, ou ſon Vicaire, appellez les Eſchevins, Conſeillers, Capitouls, Conſuls, ou autres, qui lors auront adminiſtration des Villes ou Bourgades.* Id eſt: Mandamus ut dicti Adminiſtratores, annuatim & in fine cujuſque anni reddant rationem, videlicet qui ab Eccleſiaſticis & Patronis laicis fuerint conſtituti, coram Judicibus ſuis, convocatis primariis loci aut Parochiæ in-

... quod & jam pridem conſtitutum erat à Juſtiniano in *L.* 32. *Cod. De Epiſcopis & Clericis*; item in *Novella* 131. *cap.* 15. Quod inventarium non tantum mobilia, ſed & omnia monumenta ſpectantia reditus & bona piorum locorum continere debet; uti citata *nota* 17. monet Nicolaus Frerot.

IX. Adhæc, ut ſecurius bona hoſpitalium & piorum locorum conſerventur, volunt Canones & Leges, quibus & Principum noſtrorum Edicta conſonant, ut non ſine neceſſitate aut utilitate ſervatis ſolemnitatibus in alienatione rerum Eccleſiæ requiſitis, bona illa alienentur; ipſæque elocationes fiant ea forma, qua elocationes rerum Eccleſiaſticarum; de quibus titulo præcedenti actum eſt.

X. Ut fidelis ſit proventuum locorum piorum diſpenſatio, non ſufficit, quod hi in quoſcumque pios uſus videantur impendi; ſed impendendi ſunt ad determinatum uſum pium ad quem ipſe Fundator deſtinavit. Unde Concilium Viennenſe expreſsè declarat, *ea quæ ad* CERTUM *uſum largitione ſunt deſtinata fidelium, ad* ILLUM *debent, & non alium, converti*; idipſum vult Synodus Tridentina *ſeſſ.* 25. *cap.* 8. *De Reform.* eandem Conſtitutionem Concilii Viennenſis innovans.

XI. Si itaque in uſum pauperum infirmorum fundatum ſit Noſocomium, in eum uſum impendendi ſunt proventus, contingetque eos infideliter impendi, ſi non pauperum *infirmorum*; ſed *ſanorum* uſui impendantur: niſi in quantum ipſi *ſani* in Noſocomio infirmis ſunt neceſſarii.

Unde Synodus Arelatenſis anno 1260. *Can.* 13. deplorans quod bona hoſpitalium per Rectores eorum in *proprios* uſus converterentur, ita ut nihil pauperibus miniſtraretur, voluit ut de cætero regimen committatur aliquibus, ibidem Domino famulantibus & vitam communem agentibus, nihil ſibi aut ſuis præter *victum & veſtitum*, de omnibus eleemoſynis hujuſmodi hoſpitalium retinentibus.

XII. Conqueritur inſuper Synodus Pariſienſis anno 1212. *parte* 3. *Can.* 9. quod " cùm pauci ſani poſſint multis infirmis competentius miniſtrare, illud indignum » eſſe, ut numerus ſanorum ibidem manentium excedat » numerum infirmorum aut peregrinorum.

Rationem ſubjicit: " Bona etenim ibidem ex devotio» ne Fidelium collata, non ſunt ſanorum uſibus deputata, » ſed potius infirmorum.

XIII. Huic abuſui ut obviarent Fundatores, frequentius certum numerum Fratrum & Sororum, quem infirmis aut peregrinis inſerviendis credebant ſufficientem, præfixerunt.

Anno 1215. Stephanus Epiſcopus Novionenſis fundans hoſpitale, præfixit numerum quinque Fratrum converſorum Laicorum, & tredecim Sororum, eumque numquam excedi volens; uti habetur *tom.* 13. Specilegii Dacheriani *pag.* 334. Meminit Renatus Choppinus *lib.* 3. *De*

Digitized by Google

pauca quæ ſufficere poſſint ad ipſius hoſpitalis ac Monaſterii miniſteria obeunda.

X V. Sed ne hi qui ſive in ſpiritualibus, ſive corporalibus inſerviunt, liberalius quam oportet, in ſuos uſus convertant hoſpitalium proventus, certa quantitas proventuum nonnumquam pro victu & veſtitu aliiſque neceſſariis ipſis aſſignari & taxari conſuevit.

Et quidem in Gallia Edicto Regio de anno 1561. decretum fuit, ut per Judices locorum taxaretur certa ſumma pro illo, qui hoſpitale aut Leproſariam poſſidet in titulum; quodque ſimiliter taxaretur ſumma pro victu & veſtitu Religioſorum qui in hoſpitalibus adminiſtrandum infirmis morantur, danda ipſis ab Adminiſtratoribus. Verba Edicti ſunt : *Ordonnons & enjoignons aux Juges des lieux arbitrer & taxer dedans un mois pour tous delais, à tous ceux qui ſe prétendront Titulaires, de quelque qualité qu'ils ſoient, & quelque proviſion qu'ils ayent obtenu, ſoit de nous, à la nomination de noſtre grand Aumoſnier, ou autrement, certaine ſomme pour leur vivre & veſtiaire ſeulement, eu égard au revenu de l'Hoſpital ou Maladerie, laquelle ſomme à quelque revenu que ſe puiſſe monter ledit Hoſpital ou Maladerie, n'excedera la ſomme de ſept vingt livres tournois par chacun an, à prendre & recevoir par les mains des Adminiſtrateurs, la ſomme qui ſera taxée, à la charge de faire le Service Divin, & adminiſtrer les Sacremens aux pauvres en perſonne, comme leur office & devoir le requiert. Entendons toutesfois qu'ès lieux où il y a Religieux ou Religieuſes, les Fondations ſoient gardées & entretenuës, & pour leur vivre & commun veſtiaire ſeulement, ſomme certaine ſoit taxée, laquelle leur ſera deſtribuée & payée par les mains des Adminiſtrateurs.* Id eſt : Mandamus & injungimus Judicibus locorum, ut intra menſem, nec diutius differant, omnibus qui ſe titulares aſſerent cujuſcumque qualitatis fuerint, & qualemcumque obtinuerint collationem, ſive à nobis per nominationem ſupremi noſtri Eleemoſynarii, ſive alio modo, decernant & taxent certam ſummam pro victu & veſtitu tantùm, habita ratione redituum domus hoſpitalis aut Noſocomii, quæ ſumma, quanticumque ſint reditus dictæ domus hoſpitalis aut Noſocomii, non excedet centum quadraginta libras *Turonenſes* annuatim percipienda recipiendaque per manus Adminiſtratorum, prout taxata fuerit : ſub onere perſolvendi Officium divinum, adminiſtrandique per ſe Sacramenta pauperibus ut munus ipſorum & Officium requirit. Volumus nihilominus ut in locis in quibus ſunt Religioſi aut Moniales, Fundationes obſerventur & conſerventur; pro ipſorum victu & communi veſtitu tantùm, determinataque ſumma taxetur quæ per Adminiſtratores ipſis diſtribuetur & perſolvetur.

Deinde *art.* 3. addit : *Le ſurplus du Revenu deſdits Hoſpitaux, Maladeries, & autres lieux pitoyables, ſera entierement employé à la nourriture & neceſſitez deſdits pauvres, réparations & entretenemens des Baſtimens, Edifices, & autres choſes neceſſaires.* Id eſt : Quod ſupererit li 1561. & per ſupradictos Præfectos cæteris Religioſis & Monialibus dabitur in forma obſonii aut pitanciæ, frumentum, vinum aliaque neceſſaria.

Similia Arreſta quibus portio inſumenda in victum & veſtitum Miniſtrorum taxata fuit, profert Joannes Tornetius in ſua collectione Arreſtorum *litt. H. cap.* 34.

X V I I. Meminit hujus Gallicanæ diſciplinæ Zypæus *Conſult.* 2. *num.* 1. *De Religioſis domibus*; additque : *Quod apud nos non obtinet, ſed ubique fundationum termini attendantur.*

Verum licet in Belgio non habeamus Edicta Regia quibus ſimilis taxa præſcribitur, nihilominus illud obſervandum, ut juxta fundationum terminos, proventus hoſpitalium impendantur in uſus pauperum, neque ultra neceſſaria Miniſtris impendantur.

X V I I I. Hinc S. Carolus in Concilio Mediolanenſi IV. *parte* 3. *tit. Quæ ad pia loca pertinent*, ſtatuit : " Quæ » porrò eleemoſynæ pauperibus, aut ſingulis etiam ſive » hominibus ſive familiis quavis ratione debentur, ne » in alium cujuſque rei uſum, ac ne in Eccleſiæ quidem » inſtaurationem ornatumve eas erogari liceat, niſi & eo» rum quorum intereſt conſenſu, & Epiſcopi præterea » conceſſu eoque litteris exarato.

X I X. Porrò contingere poteſt, ut loca quædam pro perſonis certo morbi genere infectis fundata ſint, iſque morbus certis temporibus ceſſet; ideoque non reperiantur quibus juxta litteram fundationis proventus locorum impendendi eſſent : quo caſu ne pia fundatorum intentio ſuo fruſtretur effectu, voluit Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 8. *De Reformat.* ut tunc arbitrio Epiſcopi cum duobus de Capitulo in uſum, qui eorum inſtitutioni proximus eſt, convertantur. Verba Decreti ſunt : " Quod » ſi hoſpitalia hæc ad certum peregrinorum, aut infirmo» rum, aut aliarum perſonarum genus ſuſcipiendum fue» rint inſtituta; nec in loco, ubi ſunt dicta hoſpitalia, » ſimiles perſonæ, aut perpaucæ reperiantur; mandat » adhuc, ut fructus illorum in alium pium uſum, qui » eorum inſtitutioni proximior ſit, ac pro loco & tempo» re utilior, convertantur, prout Ordinario cum duobus » de Capitulo, qui rerum uſu peritiores ſint, per ipſum » deligendis, magis expedire viſum fuerit : niſi aliter for» tè, etiam in hunc eventum, in eorum fundatione aut » inſtitutione fuerit expreſſum : quo caſu, quod ordina» tum fuit, obſervari curet Epiſcopus, aut, ſi id non poſ» ſit, ipſe prout ſupra, utiliter provideat.

X X. Quod hìc Concilium dicit de uſu inſtitutioni hoſpitalium *proximiori*, non ſcrupuloſè intelligendum eſſe, ſat innuit ipſum Concilium, dum addit, *pro loco & tempore utilior.* Mens Concilii in formatione hujus Decreti unicè fuit prohibere, ne qui poſſident hoſpitalia, omnes fructus in uſus proprios convertant, ſub prætexto quod non inveniantur infirmi juxta inſtitutionem hoſpitalis; uti declaraſſe S. Congregationem refertur ad calcem *capitis* 8.

X X I. Sed quod hæc Fundationum mutatio committatur

Digitized by Google

tas ceſſavit, ſive illa in titulum, ſive in adminiſtrationem poſſiderentur; idque ſine obligatione reddendi computum de iiſdem proventibus. Ex omnibus his proventibus Rex inſtituit plures Commendatarias, quas ipſe Rex tamquam Caput Ordinis, pleno jure confert Officiariis & militibus huic Ordini adſcriptis: eaſque etiam penſione aliqua in favorem aliorum Officiariorum gravare poteſt. Ordo ipſe expenſas ſuppeditare debet pro hoſpitalibus militaribus & locorum limitaneorum; & in ſuſtentationem Leproſorum, ſi qui reperiantur. Ita refert Fleury *lib. 2. Inſtit. Juris Can. cap. 30.*

CAPUT V.

Qui ad hoſpitalia recipiendi; & quid circa Mendicos habeant Principum Edicta; & quomodo regenda?

1. *In receptione pauperum non ſola egeſtas attendenda.*
2. *In hac receptione privatus affectus ſeponendus.*
3. *Nebulonibus & hiſtrionibus, & morbum ſimulantibus hoſpitalia patere non debent.*
4. *Validi Mendici ad hoſpitalia non recipiendi.*
5. *Etiam à communibus eleemoſynis hujuſmodi Mendici excludendi.*
6 *Opificiis ſimiles potius applicandi.*
7. *Hujuſmodi Mendici ſemper admodum odioſi fuere.*
8. *Conſtitutio Imp. Valentiniani contra* validos *Mendicantes.*
9. *Novella Juſtiniani eoſdem coercens.*
10. *Veteres Gallorum leges contra* validos *Mendicantes.*
11. *Edicto Principum noſtrorum* Validi *& ſufficientes ut labore manuum victum acquirant, mendicare vetantur.*
12. *Officiarii locorum frequenter accedere debent ad loca in quibus ſimiles Mendici convenire ſolent.*
13. *Officiarii Mendicos qui corporum infirmitatem praeferunt, viſitare poſſunt; & fingentes morbum puniendi.*
14. *Peregrini qua cautione, & pro quo tempore ad Hoſpitalia recipiendi.*
15. *Quanta mala inferat inertia Magiſtratuum in exequendis his Principum Edictis.*
16. *Edicto Caroli V. omnibus generaliter vetitum fuit* mendicare.
17. *Vetitum parentibus permittere proles mendicare, & in ſingulis locis conſtituendi qui invigilent.*
18. *Optandum ut hujus Edicti haberi poſſet executio.*
19. *Quomodo Civitates ſe à* validis *Mendicantibus liberare poſſent?*
20. *Ut pauperibus aliunde quàm per mendicitatem provideretur, deſideravit Carolus V.*
21. *Ob difficultatem providendi pauperibus de neceſſariis ſubſidiis, executionem non habuit Edictum.*

33. *Horum ſtatutorum æquitas vindicatur à Juriſconſulto Brugenſi.*
34. *Ut honeſtas in hoſpitalibus ſervetur, perſonæ utriuſque ſexus ſeparandæ.*
35. *Hæc ſeparatio etiam ſervanda in locis piis ad educationem puerorum deſtinatis.*
36. *Quid de hac re ſenſerit Gerſonius & Saleſius?*
37. *Singulariter attendendum qui pueris præficiantur.*
38. *Pueri opificiis applicandi, ne mendicare cogantur.*
39. *Rectores hoſpitalium curare debent, ut & quoad corporalia & ſpiritualia ipſis pauperibus bene ſit.*

I. RECtores & Adminiſtratores hoſpitalium imprimis attendere debent, ſe non eſſe dominos proventuum illorum locorum, ſed nudos & ſimplices diſpenſatores: neque proventus illos in ipſorum commodum aut uſum eſſe à Fundatoribus primariò deſtinatos; ſed in pauperum ſublevamen; eamque diſpenſationem eſſe faciendam juxta leges juſtitiæ diſtributivæ in illud pauperum genus, in quod ipſe Fundator proventus impenſos voluit. " In » hoc autem pauperum delectu, non egeſtatis inopiæque » ſolùm, ſed morum etiam ac vitæ, probitatis ratio ha» beatur; " ait S. Carolus in Concil. Mediol. V. *part. 3. tit. Quæ ad pia loca pertinent.* Idipſum Synodi noſtræ Belgicæ in diſpenſatione eleemoſynarum Menſæ S. Spiritus obſervari volunt, uti ſupra *part. 1. tit. 5. cap. 3.* oſtenſum eſt.

Si quas forſan ſpeciales inſuper qualitates aut conditiones requiſierit in admittendis ipſe Fundator, & has ipſi Rectores & Adminiſtratores, tamquam fideles diſpenſatores, & executores attendere tenebuntur.

II. At infidelis eſt diſpenſatio, magnuſque abuſus, quem meritò damnat Synodus Colonienſis anno 1536. *part. 11. cap. 6.* " quo in quibuſdam locis fit, ut neglectis » miſeris ac inopibus quibus hoſpitalia dedicata ſunt, *ex* » *privato affectu* Magiſtrorum, aut Magiſtratuum, qui » hoſpitalibus hiſce præſunt, non modò validi, ſed & » quibus victus & veſtitus ſuppetit, recipiantur, tantùm » quod illic commodius & in otio vivatur: qui certè ali» ter cenſeri non poſſunt, quam pauperum deprædatores, » raptoreſque, de alieno viventes, ac velut ex ſanguine » pauperum ſaginati.

III. Adhæc attendendum eſt Rectoribus hoſpitalium aliorumque piorum locorum, " ne ea loca quæ pauperum » & peregrinorum ſubſidio ſunt addicta, aleatoribus, hi» ſtrionibus atque id genus nebulonibus pateant, " ait Synodus P. II. Cameracenſis *tit. 15. cap. 14.* Idipſum monuit S. Carolus in ſuo Concilio Mediol. I. *part. 3. tit. De piorum locorum adminiſtratione.*

Addit præterea S. Carolus; ne Mendicis morbum ſimulantibus domorum hoſpitalium aditus pateat.

IV. Cum enim hujuſmodi loca eorumque bona alendis pauperibus & infirmis ſint unicè deſtinata, meritò ab

» nolum quærere , quam immeritis eleemoſynis ignaviam
» ſuam alere.

Voluit ſimiliter S. Carolus loco citato , ut hujuſmodi
mendici moneantur , " ut ſe in arte aliqua potius exercen-
» tes inde ſibi honeſtum vitæ ſubſidium comparent , quam
» ignaviæ ac deſidiæ dediti , oſtiatim in triviis , & in tem-
» plis miſerrimè mendicent. Si id recuſaverint , curent
» Epiſcopi ut ejiciantur.

VII. Hujuſmodi *validi* Mendici admodum ſemper odioſi , & tamquam Reipublicæ pernicioſi habiti fuere ; eoſque etiam ipſi Romani Imperatores , non tantùm eleemoſynis indignos , ſed etiam tamquam Reipublicæ peſtes ſunt execrati , & publicis legibus coercuerunt.

VIII. Extat de his Conſtitutio Imperatoris Valentiniani Junioris de anno 381. in *L. unica Cod. De Mendicantibus validis lib.* 11. & in Codice Theodoſiano *lib.* 14. *tit.* 18. ubi oſtendit Jacobus Gothofredus , quod " mens ſeu ſen-
» tentia Valentiniani iſthæc unica ſit , ut inertes hujuſ-
» modi & abſque ulla debilitate miſeratios Urbe Roma
» ſubmoveat , vicoſque publicos , urbemque adeo hiſce
» mendicabulis liberet , atque incondita turbâ , inutilique
» pondere terræ.

Turbam magnam hujuſmodi validorum mendicorum tunc temporis Romam affluxiſſe , & qua occaſione id contigerit , ibidem oſtendit Gothofredus.

IX. Memoranda , & meritò notanda eſt de his Conſtitutio Juſtiniani Imp. in *Novella* 80. Cùm enim plurimi Conſtantinopolim confluerent , Quæſtorem inſtituit Juſtinianus , qui inquireret in peregrinos , & cauſas adventus eorum : ſi lites , velociter eos , præſertim agricolas , eripi difficultatibus curaret , & contentionibus ſopitis remitti in ſuas Civitates & Provincias : Illis porrò qui negotium ibi non haberent excedere compulſis. Mendicantes verò , ait *cap.* 5. " ſi hujus terræ (id eſt *indigenæ*) fuerint , &
» corporibus quidem *validis* utantur , vitæ autem eis de-
» cens non eſt occaſio : hos non fruſtra eſſe *terræ onus*
» permittere , ſed tradere citius eos operum publicorum
» attinet artificibus , ad miniſterium , & præpoſitis pani-
» ficantium ſtationum , & hortos operantibus , aliiſque di-
» verſis artibus , aut operibus , in quibus valent ſimul qui-
» dem laborare , ſimul autem ali : & ſegnem ita ad me-
» liorem mutare vitam.

» Si verò aliqui noluerint obſervire operibus quibus
» traditi ſunt , hos ſectari ac Regia civitate : parcentes
» enim eis , hoc ſancimus : ut non ſegnitie eos ad illicitos
» actus impellente , leges eos abripiant ad pœnas , noſtris
» tradentes judicibus. Læſos autem aut læſas corpore , aut
» canitie graves , hos ſine moleſtia eſſe jubemus in hac
» noſtra civitate , aut piè agere volentibus adſcribendos :
» & aliorum ſingulos interrogare qua venerint gratia : &
» inquiſitis , quæ digna ſunt ſuper eis agere , ut non pigri
» hîc ſedeant , ſed competentia agentes , ad proprias re-
» vertantur provincias.

X. Beatus Rhenanus *lib.* 2. Rerum German. *pag.* 95. inter alias leges Francorum hanc refert : " Mendici per

deckſele van vverck te zoecken oft anderſins achter Lande gaen , in Steden oft in Dorpen , biddende heurlieder Broodt , oft op de goede lieden , Gheeſtelycke , oft Weerlycke , gaen teeren zonder hunnen coſt te betaelen , op peyne voor d'eerſte reyſe van ghegheeſſelt ende met een bernende Yſer op hunnen Rugghe gheteeckent te zyne , oft voor eenen tydt op de Galeyen ghejonden , oft in gheymene vvercken gheſtelt , oft anders arbitrairlyck gheſtraft te vvorden. Ende indien ſulcke Perſoonen ten platten Lande bevonden vvorden met Waepenen , oft gheyſerde Stocken gaende , oft in ſulcke gheſelſcap , oft maniere , dat ſy de goede Lieden ſouffiſſante oorzaecke gheven , van hen bevreeſt te zyne , oft eenigh ghevvelt , overvvillighe vvorden , ende dreygementen te ghebruycken , oft hunne peerden oft Hoornebeeſten ſteelden , oft vvech leyden , zunderlynghe uuyt de Weyde by nachte , oft anderſins in hunne beeſten , Huiſraet , ende ander Goedt , ſchaede oft onvville deden , van alſdan aen hun Lyf , oock met de Galghe : Oft indien ſy yemande dreechden te verbranden , oft in openbaere vveghen beroofden , met den Viere ghepunieert , ende gheſtraft te vvorden. Id eſt : Nemini quiſcumque fuerit , ſive incolæ ſive extraneo , & corpore valenti ; atque ita diſpoſito ut labori ſit aptus quo cibum lucretur , licebit ſcurrili more , aut titulo quærendæ operæ , aut aliàs per agros diſcurrere , aut in Civitatibus & Pagis mendicare , aut honeſtis hominibus ſeu Eccleſiaſticis ſeu Secularibus ſumptus creare nec perſolvere. Pro primo delicto flagellationis & inurendi ſtigmatis ; aut ad triremes ad tempus aut operas publicas damnationis , aut alia arbitraria pœna interdictum eſto. Si autem tales in agris deprehendantur armati , aut incedentes baculis ferro præfixis , aut tali in conſortio & habitu , ut probis ſufficientem timoris anſam præbeant , ſeu vi quidquam moliantur , contumeliis proſcindant , minas intentent , equos aut armenta furentur & abigant , præcipuè noctu ex paſcuis , aut alio demum modo pecoribus , ſuppellectili aliiſque cujuſquam bonis detrimentum aut incommodum inferant , tum pœna in corpore etiam laqueo plectantur : ſi autem & incendium minarentur , aut in viis publicis graſſarentur , ignis ſupplicio in eos animadvertatur.

Idipſum repetitur in Edicto Alberti & Iſabellæ de 28. Septemb. 1617. *art.* 1. extatque in eodem libro & eadem Rubrica. His addi poteſt Ordinatio Philippi Boni de 14. Auguſti 1459. *art.* 1. quæ habetur *parte* 4. Edict. Brabant. *lib.* 4. *tit.* 1. *cap.* 3.

XII. Utque Officiarii locorum facilius hujuſmodi validos & vagantes mendicos deprehendant , mandatur Officiariis , ut frequenter accedant ad annua aut hebdomadalia fora , templa , hoſpitalia , dedicationes & loca in quibus hujuſmodi hominum genus congregari ſolet. Verba Edictorum de ann. 1559. & 1617. ſunt : *Ende ten eynde dat de Schouteren , Baillivven ende andere Officieren vande Steden ende vanden platten Lande dies te beter gheinformeert ende gheadverteert moghen vveſen , vvaer dat ſulcke Landtloopers ende Quaetdoenders zyn. Wy ordonneren*

adhibitis Medicis & Chirurgis ipſos viſitent, & ſi deprehendant fictionem, etiam criminaliter adverſus ipſos procedant. Verba ſunt : *Voorts om te voorſien teghens het bedrog dat de Bedelaers ende Bedelerſen ghevvoonelyck ſyn voorts te ſtellen, hun ghelatende oft ſy met eenighe ſieckten gequelt vvaeren oft anderſſints gedebiliteert, hoe vvel dat zydt niet en ſyn, hebben vvy gheordonneert ende gheſtatueert, Ordonneren ende ſtatueren dat ten verſoecke van de reſpective Officiers van de plaetſen de voorſ. Bedelaers ende Bedelerſſen zullen ghevisiteert vvorden door gheſvvoorenen Medecyns ende Chirurgiens, ten eynde dat de ghene die bevonden zullen vveſen hun ghelaten te hebben ſieck te ſyn van ſulcke ſieckte, creupelheydt oft andere kranke-heyt, rigoreuſelick gheexamineert ende criminelicken geſtraft vvorden naer de circonſtantien ende gheleghentheyt van de zake.* Id eſt : Cæterum ad occurrendum fraudibus quibus Mendici & Mendicæ ſolent imponere, fingentes ſe morbis quibuſdam vexatos aut alio modo debiles, quantumvis falsò ; Mandavimus & decrevimus, mandamus & decernimus, ut ad poſtulationem Præfectorum locorum reſpectivè, dicti Mendici & Mendicæ per Medicos & Chirurgos Juratos examinentur, ad eum finem ut qui deprehenſi fuerint morbum aliquem, claudicationem, aut infirmitatem quampiam ſimulaſſe, rigorosè interrogentur, & attentis circumſtantiis & qualitatibus cauſæ, ut criminis rei puniantur.

XIV. Sub his Edictis nequaquam comprehenduntur honeſti homines non ſoliti mendicare ; ſed peregrinationis aut alia honeſta cauſa de uno ad alium locum itinerantes ; poteruntque hi in hoſpitalibus & piis locis *una nocte* morari juxta Edictum Caroli V. de 7. Octob. 1531. quod habetur *part.* 1. Edict. Flandriæ *lib.* 3. *Rubrica* 1. hac tamen cautione, quod priuſquam à Magiſtris hoſpitalium recipiantur, debeant accipere ſignum conſuetum à Deputato Eleemoſynario. Verba Edicti ſunt : *Item dat gheen vreemde oft uytlandige perſoonen om aelmoeſſen en ſullen moghen bidden, op gelicke peine ende correctie. Behoudelick dat eerbaer lieden (niet ghevvoonlick te biddene, paſſerende haeren voegh in pelgrimage oft andere verdienſtighe vvercken) ſullen moghen logieren in Gaſt-huyſen ende Godts-huyſen eenen nacht alleenlick, op de peyne als voren. Ende om by den Meeſters oft Meeſtreſſen van den voorſeyden Gaſt-huyſen ontfanghen te vvordene, ſullen gebonden vveſen te vercryghen ende heml, te preſenteren lieteecken van den Officieren ofte gecommitteerde tot der charitate, vander plecken inden vvelcken zy ſullen vvillen logieren.* Id eſt : Item, quod nulli peregrino eleemoſynas emendicare licitum erit : ſimili pœna & correctione decreta. Salvo tamen ut perſonis honeſtis (nec mendicare conſuetis per vias tranſeuntibus in peregrinationem, aut alia meritoria opera obeuntibus) indulgeatur hoſpitium in Xenodochiis & domibus hoſpitalibus unâ dumtaxat nocte, aliàs eadem ut ſupra pœnâ conſtituta. Ut verò à Magiſtro ſeu Magiſtra recipiantur, tenebuntur eis exhibere ſunt, modo habeant in ſingulas vices teſtimonium & indicium Præfecti locorum unde profecti ſunt, ut peregrinationem ſuſciperent, quo vitæ & morum teſtificationem, & cauſæ itineris ſuſcepti exhibebunt, nec poterit aliquis eorum in diverſorio ullo, hoſpitio excipi.

Supra citata Ordinatio Philippi Boni *art.* 29. ſimilibus perſonis itinerantibus & peregrinis in pagis quidem non niſi *una* nocte ; ſed in civitatibus *duabus* noctibus & *una* die morari permittit ; hac tamen conditione, quod ſemper recto itinere ad locum deſtinatum ſuæ peregrinationis procedant.

XV. Jodochus Damhouderus famoſiſſimus Juriſconſultus in ſua praxi criminali *cap.* 112. reflectens ad Principum noſtrorum de coercendis *validis* Mendicantibus Edicta, deplorat " multorum Judicum inertiam, quæ » quoſvis & ubilibet locorum mendicare permittit, qui » eleemoſynis non egent, ſed otium dumtaxat ſectantur & voluptates, & ubicumque pulchram interim occaſionem nanciſcuntur, ibi ne à maleficiis quidem temperant, quorum maleficiorum cauſam præbent Officiariorum ſupina inertia, & corripiendorum pauperum » pertinax tædium.

Dein ſubjicit : " Optarem hic noſtram Chriſtianorum » pietatem æquiparari poſſe Turcis & Ethnicis, apud quos » nulli fas eſt ita mendicare oſtiatim, ſed unaquæque civitas ſuos alit pauperes, & verè pauperes, otioſos autem cogunt ad labores.

XVI. In præcitato Edicto de 7. Octob. 1531. *art.* 10. cautum fuit, ut nemo quomodocumque, ſive publicè ſive occultè ſub quocumque prætextu mendicet, ſub pœna jejunii in pane & aqua, ac deinde correctionis arbitrariæ, exceptis Religioſis Mendicantibus, & Leproſis ; ita tamen ut ſignis ſuis conſuetis diſcriminentur. Verba Edicti ſunt : *Dat niemandt, het zy mans oft vrouvven, hemlieden en voorderen van nu voortaen te bidden, oft aelmoeſſen te begheren, by daghe ofte by nachte, heymelick noch te openbaer, op de ſtraten, in de Kercken, noch in oft voor die huſen van den goeden lieden, in vvat manieren dat het zy : op de peyne indien iemandt die contrarie dede voor deerſte reyſe ghevanghen te vvorden, ende geſtelt tot vvater ende broode, ter diſcretie van onſen Officieren rechteren ende vvethanders, oft andere perſoonen die laſt hebben zullen van deſer onſer ordonnancie, in der plecken daer t'ſelve gheburen zande : voor de tvveede reyſe, van geſtraft ende gecorrigiert te vvorden ter diſcretie als vooren. Uytgenomen ende hier af gereſerveert den religieuſen mendicanten, de ghevangenen ende lazaruſſen ende melaetſchen, de vvelke om aelmoeſſen zullen moghen bidden zo zy ghevvoonlick zyn, hebbende de voorſeide lazaruſſen haere hoen, handtſchoenen, mantels ende andere teeckenen zo dat behoort.* Id eſt : Ut nemo ſeu vir ſeu fœmina mendicare audeat aut ſtipem corradere, diu aut noctu, clam aut palam, in plateis, templis, in domibus aut præforibus honeſtorum hominum,

ſervaretur, laudatque non immerito Zypæus in ſuo Judice *lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 4. confœderatatum Provinciarum civitates, & præſertim Amſterodamenſem," quæ » non patiuntur aliquem publicè mendicare, ſed debili» bus & infirmis neceſſarias eleemoſynas procurant, va» lidos in loca publica cogunt, quorum Præfecti ſingulis » penſa præſcribunt pro artis ſuæ peritia, quam ſi nullam » norint, alia imperant, quæ nullo vel levi artificio ex» pediuntur; victum interim & amictum præbent: & ſi » frugis bonæ apparuerint, etiam lucellum.

XIX. Subjungit dein Zypæus memorabile factum Aloſtenſium, quod utinam plures civitates ſæpius imitarentur, non dubium quin à ſe validos & vagabundos mendicantes, non ſecus ac Aloſtenſes penitus abigerent: " Nuper (ait Zypæus) Aloſtenſes omnes undique adve» nas validos mendicantes foſſis, quæ urbem cingunt, » purgandis devoverunt, atque ita opus publicum mini» mo ſumptu perfecerunt: vitia otioſorum minuerunt: » quinimò id obtinuerunt, ut brevi eum locum mendi» cantes ut charibdim vitarent, & aliò declinarent, ubi » eos labor improbus non vexaret.

XX. Carolus V. ut Edictum ſuum executioni mandare poſſet; nec tamen veris pauperibus invalidis & infirmis ſua deeſſent neceſſaria, multa de procurandis pauperum ſubſidiis eodem Edicto diſpoſuit; atque inter alia, ut omnium eleemoſynarum, Menſarum S. Spiritus, & ſimilium charitativarum largitionum eſſet communio, fieretque una burſa, & judicio Curatorum & Præfectorum eorum, qui à Magiſtratibus deputarentur, fieret diſtributio. Verba *articuli* 15. ſunt: *Ende om te ſubvenieren den armen ziecken ende andere niet machtigh weſende haer broodt te winnen, noch anders hebbende om op te levene die bevonden ſullen worden woonende in elcke ſtadt ofte dorp in onſen landen: ordineren wy dat van allen charitaten, taffel van huyſ armen, Gaſt-huyſen, Broederſchappen, ende andere hebbende obyten ende diſtributien van provenen ende aelmoeſſen, ghemaeckt zal worden een ghemeene borſſe, om den armen daer af diſtributie te doene, by advys vanden Meeſters ende Gouverneurs van den voorſchreven tafelen vanden armen, vanden Gaſt-huyſen ende Broederſchappen, meiſgaders vanden ghenen die de Officieren ende Wethouders in elck ſtadt, parochie ofte dorp zullen willen deputeren ende committeren tot voorderinghe vander charitate, inder manieren hier na verclaert. Behoudelicken dat de aelmoeſſen ghefondeert voor Geeſtelicke perſoonen, als mendicanten ende anderen, ghediſtribueert zullen worden, na die ordinantie vanden Fondateuren.* Id eſt: Et ut ſuccurratur inopibus ægrotis, nec victum lucrari valentibus, nec aliunde de mediis ad vitæ ſuſtentationem proviſis, quos vel Civitatum vel Pagorum ditionum noſtrarum incolas eſſe conſtabit; Mandamus ut omnes eleemoſynæ, Menſarum S. Spiritus, Domorum Hoſpitalium, Confraternitatum, aliarumque in die obitus anniverſaria quapiam diſtributiones, largitiones & eleemoſynæ in commune conferantur, ut quam Succeſſorum Principum aliquam fuiſſe factam moderationem quoad pauperes invalidos & infirmos, relicta iis mendicandi licentia, his tamen conditionibus, ut iis obſervatis, quæ ex mendicitate ſequuntur incommoda, evitarentur.

Imprimis itaque Edicto de 17. Nov. 1585. extante *parte* 2. Edict. Flandriæ *lib.* 1. *Rubrica* 3. permittitur veris pauperibus, qui labore manuum victum ſibi & familiæ ſuæ lucrari nequeunt; tametſi omni modo ſe impendant, eleemoſynas mendicatò petere; quod idem in pluribus aliis exprimitur.

XXIII. Sed Edictum illud requirit, ut de hac paupertate & impotentia ſufficientem probationem fecerint, priuſquam mendicare permittantur; quod ipſum requirit Edictum Alberti & Iſabellæ de 28. Sept. 1617. *art.* 4. Quin allegata Ordinatio Philippi Boni *art.* 26. vult, ut nullus qui exceſſerit 12. annum, vel non exceſſerit 60. annum mendicare poſſit abſque *ſigno* appenſo in collo, quod in loco ubi mendicare intendit ſtatutum fuerit; quodque à Magiſtris Menſæ S. Spiritus acceperint.

XXIV. Secundò hujuſmodi pauperes mendicare nequeunt, niſi in locis originis, aut ubi ultimò ſuam habuerunt reſidentiam, ita ut extra illa loca & loca vicina (in quibus eleemoſynæ erogari ſolent) mendicare nequeant. Verba ſunt: *Zullen de aelmoeſſen mogen gaen bidden ter plaetſe daer ſy geboren ſyn, ofte daer ſy het t' laetſte jaer te voeren hemr lieder continuele reſidentie gehouden hebben, zonder huyte de ſelve ofte de plaetſe daer ontrent (daermen gewoonlick is aelmoeſſen te halen) te mogen bedelen.* Id eſt: Poterunt eleemoſynam corrogare in loco ſuo natali, aut in quo anno proximè tum elapſo continuè fuerint commorati, ita ut extra illa aut vicina loca (in quibus eleemoſynæ erogari ſolent) mendicare ipſis non liceat. Ita Edictum de 15. Junii 1556. & penè iiſdem verbis repetitur in Edictis de 8. Julii 1599. & 28. Sept. 1617.

XXV. Hic articulus conſonat iis quæ jam pridem Canonibus ſanctiſſimè decreta leguntur: " Unaquæque civi» tas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus » paſcat ſecundum vires, & tam vicani Preſbyteri, quàm » cives unuſquiſque ſuum pauperem paſcant; quo fiet, » ut ipſi pauperes per alias civitates non vagentur." Hæc Concilium Turonenſe II. anno 567. *Can.* 5.

XXVI. Et *lib.* 1. Capitularium Regum Francorum *cap.* 118. decernitur: " De Mendicis qui per patrias diſ» currunt, volumus ut unuſquiſque fidelium noſtrorum » ſuum pauperem de Beneficio aut de propria familia nu» triat, & non permittat alicubi ire mendicando.

XXVII. Profectò ſi hæc Decreta obſervarentur; neque vagantes de uno in alium locum mendici admitterentur, ſed omnes intra limites ſuarum reſpectivè Parochiarum terminos ſe continere juberentur, tunc illorum exactior haberetur notitia; poſſetque eſſe Parochorum major circa ſimiles pauperes cura; qui hodie paſſim Parochis planè ignoti, nullaſque inſtructiones frequentantes,

ſed

Digitized by Google

Synodi, ut in hoſpitalibus, piiſque diverſoriis, ubi
„ hoſpitalitas exercetur, mares cum fœminis, etiam præ-
„ textu Matrimonii verſari ne permittantur." Ita Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 15. *cap.* 14. Idipſum cavit S. Carolus in ſuo Concilio Mediolanenſi I. tit. *De piorum locorum adminiſtratione.*

XXIX. Ut ad Edicta Principum noſtrorum revertamur, præcipitur in Edicto de 15. Junii *art.* 11. ne pauperes ad dedicationes Eccleſiarum, nuptias, aliaſque ſimiles ſolemnitates, ut lautius tractentur, accedere audeant. *Oft hemlieden in Bruyloſten, Eerſte-Meſſen, Kermeſſen, Scutteryen oft andere Feeſten te vinden, om ghedient te vvorden nae heuren appetyte, als ſy tot noch toe vvel gedaen hebben.* Id eſt: Ne vel ad nuptias, Primitias, Encœnia, jaculationes aut alias ſolemnitates conveniant; ut ſecundum guſtus ſui appetentiam excipiantur, prout hucuſque hactenus fecerunt. Idem decernitur in Edictis de 8. Julii 1599. & de 28. Sept. 1617.

Eiſdem illis Edictis cavetur, ut pauperes illi mendici erunt contenti eleemoſynis quæ ipſis voluntariè dabuntur, abſque murmuratione aut aſperitate ſub correctione arbitraria. *Zullen oock in heuren plaetſen om aelmoeſſen biddende hemlieden laeten ghenoughen, met t'gheunt dat die goedelieden hemlieden geven zullen: ſonder die zelve, met vvoordem ofte met vvercken eenighe ſpeyticheyt, ſtuericheyt oft verdriet aen te doene, op peyne van arbitrairlicken daer van gecorrigiert te vvoorden.* Id eſt: Deinde in ſtatione ſua ſtipem mendicantes acquieſcent, iis contenti quæ ipſis boni homines erogabunt, ſic ut nec verbo aut facto, arrogantia aut moroſitate iiſdem incommodo ſint: arbitrariæ correctionis pœnâ conſtituta.

XXX. Scitur quantum ſæpe celebrationem divinorum Officiorum, quantumque Fidelium devotionem turbet mendicorum per templa diſcurſus; ut meritò gravibus pœnis inhibeatur in allegata Ordinatione Philippi Boni *art.* 13. ne ullus in Eccleſiis mendicare audeat; quodque Eccleſiarum Æditui aliive ad hoc Deputati hujuſmodi Mendicantes in Eccleſiis Magiſtratui denuntiare debeant.

XXXI. Deinde in præcitatis Edictis declaratur, quod ſi in loco originis aut ultimæ reſidentiæ hujuſmodi pauperum, eſſet aliquod particulare ſtatutum, quo ipſis inhibitum eſſet mendicare, aut determinatus locus, vel determinatum tempus mendicitati præfixum, tenebuntur ſe huic omnimodò conformare. *Indien nochtans ter plaetſen van heurlieder ghebóorte ofte laetſte reſidentie als vooren, eenighe ſtatuten ofte reghel ghefedt vvaere op t'bidden van den aelmoeſſen daer by hemlieden verboden vvaere te bidden, ofte zeker plaetſe ofte tydt daertoe gheſtelt vvaere, ſullen ghebanden ſyn, hemlieden daer naer in alles te reguleren.* Id eſt: Si tamen in loco originis aut ultimæ commorationis ut ſupra, ſtatuta quædam aut regula foret præfixa circa eleemoſynarum corrogationem, quibus ipſis inhiberetur mendicare, aut locus determinatus & tempus limitaretur, tenebuntur his omnibus ſeſe conformare.

XXXII. Refert Ægidius Wyrſius Juriſconſultus Brugenſis in ſuo Conſilio *De continendis & alendis domi pauperibus, & in ordinem redigendis validis mendican-*

XXXV. Hæc perſonarum utriuſque ſexus ſeparatio non tantùm in hoſpitalibus & piis diverſoriis ad quæ grandiores & ætate provectiores divertunt, obſervanda eſt; ſed & in Orphanotrophiis & Brephotrophiis in quibus pueri orphani, & infantes expoſiti aluntur & educantur. Nimis notum eſt, quam periculoſa ſit etiam puerorum utriuſque ſexus familiaris inter ſe converſatio: ut proinde & hîc ſumma Magiſtrorum cura eſſe debeat, ne aliàs in ipſis locis piis, & ex Fidelium pietate ad puerorum piam educationem inſtitutis, ipſa juvenilis & tenera ætas corrumpatur, & vitiorum ſemina eorum animis inſerantur.

XXXVI. Etenim quàm periculoſa res ſit, etiam puerorum utriuſque ſexus aut cum ancillis in eodem lecto dormitio, notum eſt; & jam pridem monuit Joannes Gerſonius Cancellarius Pariſienſis vir pietate juxta ac ſolicito ſalutis proximi deſiderio illuſtris, in tractatu *De arte ſive ſcientia audiendi Confeſſiones*; in quo proponit per varias conſiderationes, quâ methodo Confeſſarius interrogare debeat pœnitentem ſuper peccato carnis; & conſideratione 9. quomodo interrogandi pueri; " & primò quidem ſi umquam in ætate quinque, ſex, ſeptem
„ annorum vel eos circa jacuerint cum ancillis, ſicut mos
„ eſt puerorum. *Et certè (ait) reperientur horrenda.*

Similiter S. Franciſcus Saleſius *lib.* 1. *Epiſt.* 5. ſcribit: " Interea cave, non ſolùm illi, verum & ſororibus ejus,
„ ne dormiant, *niſi ſoli*, aut cum illis, quibus poſſis
„ tantum meritò confidere, quantum tibi ipſi. Incredi-
„ bile eſt, quàm utile ſit hoc conſilium, experientia mi-
„ hi commendandum in dies ſingulos reddit.

XXXVII. Quapropter & illud ſolicitè providendum, ut his puerorum receptaculis præficiantur pii & morigeri Rectores & Rectrices; quemadmodum ſupra *tit.* 11. *cap.* 5. dictum eſt de Scholarum magiſtris: nimis enim notum eſt, quàm perniciosum ſit, Magiſtros aut magiſtras corruptos, præſertim in materia carnis, pueris eſſe præfectos.

XXXVIII. Cum circa educationem puerorum orphanorum & expoſitorum ea cura habenda ſit, ut exacta pueritiâ agere valeant vitam homine Chriſtiano & honeſto cive dignam; neque ad ſordidam & malorum multorum lernam mendicitatem declinare cogantur, omninò ſoliciti eſſe debent hujuſmodi locorum adminiſtratores & rectores, ut " infantes, ubi primum per ætatem
„ licuerit, locis iis, quibus commodè & per facultates
„ fieri poterit, moribus optimis *artibuſque*, quæ ſexum
„ deceant, tam mares, quam fœminæ inſtruantur, do-
„ nec

Digitized by Google

ad exercitium militare.

6. *Adhuc hodie retinent exercitia, & ſigna militaria.*
7. *Multis gaudent privilegiis; & quare?*
8. *De his Confraternitatibus loqui videtur S. Anſelmus.*
9. *Similiter & Concilium apud Montem peſſulanum ſeculo XIII.*
10. *Similes Confraternitates ſine auctoritate Regia hodie inſtitui nequeunt.*
11. *Hæ Confraternitates non veniunt nomine* piorum *locorum.*
12. *Confraternitates quædam ſunt laicorum.*
13. *Nonnullæ in Eccleſiis Parochialibus & Regularibus habent Altare vel Sacellum; aliæ habent Sacella ſeparata.*
14. *Confraternitates merè Eccleſiaſticæ.*
15. *Confraternitates inſtitutæ ad exercitium operum pietatis.*
16. *Etiam ut mutuis precibus juventur Confratres.*
17. *Varia ſunt opera pietatis pro varietate Confraternitatum.*
18. *Pro inſtructione puerorum Confraternitates inſtitui voluit Pius V.*
19. *Eas in ſua Provincia promovit S. Carolus.*
20. *Inſtituit & S. Carolus Confraternitatem ad* ſedandas diſcordias.
21. *Plurimæ Confraternitates inſtitutæ ſub titulo Divæ Virginis alteriuſve è Divis.*
22. *Confraternitates erigi non poſſunt ſine licentia Epiſcopi.*
23. *Clemens VIII. declaravit Confraternitatem erigi non poſſe prætextu cujuſcumque privilegii, ſine licentia Epiſcopi.*
24. *Confraternitatum ſtatuta approbationi & correctioni Ordinariorum ſubjecta.*
25. *Epiſcopus quæ in admiſſione & approbatione Confraternitatis attendere debeat?*
26. *Non convenit ut obſervatio Regularum juretur.*
27. *Exercitia Confraternitatum ita diſponi debent, ut publicis Eccleſiarum Parochialium Officiis non obſint.*
28. *Vult S. Carolus ut Divina Officia Confraternitatum fiant ante vel poſt Officia Eccleſiarum Parochialium.*
29. *Referuntur plurium Conciliorum Decreta conformia.*
30. *Epiſcopi Confraternitatibus invigilare debent.*
31. *Jus eas viſitandi Epiſcopis attribuit Synodus Tridentina; etiamſi ſint* laicorum.
32. *Etiam dum ſunt in Eccleſiis Regularium ex Declaratione Cardinalium.*
33. *Idipſum ſuppoſuit S. Carolus.*
34. *Attendere debent Epiſcopi viſitando abuſum commeſſationum, qui in Confraternitates jam pridem irrepſit.*
35. *Meritò deſignatur aliquis qui Confraternitatibus invigilet.*
36. *Jam pridem irrepſerunt ſub ſpecie pietatis quæſtus illiciti, & audacia peccandi.*

45. *Hæc nata eſt populo ingerere præſumptuoſam fiduciam.*
46. *Apparet hæc formula ab aliquo privata auctoritate confecta, & qua occaſione.*

I. LOcis piis annumerari ſolent Confraternitates; quæ dicuntur ſodalitia quædam hominum religionis cauſa, in unam Societatem ſive quamdam Fraternitatem coeuntium; & quodam ſpirituali Confraternitatis fœdere colligatorum.

II. Horum ſodalitiorum etiam apud Gentiles uſum fuiſſe, non obſcurè innuit Juriſconſultus in *L.* 1. *ff. De Collegiis illicitis*, ubi ſcribit: " Sed *Religionis* cauſa *coire* » non prohibentur, dum tamen per hoc non fiat contra » Senatuſconſultum.

Religionis enim cauſa coire, aliud non eſt, niſi *Religionis* cauſa *Collegium* habere, ut notat Dionyſius Gothofredus ad hanc legem *nota* 8. monetque hujuſmodi Collegia fuiſſe Gentilium & exterorum.

III. Sed quidquid ſit de hujuſmodi ſodalitiis aut Collegiis Gentilium, certum eſt, à multis ſæculis in Eccleſia Catholica ſimilia ſodalitia fuiſſe notiſſima.

Et quidem ſæculo nono de his ſodalitiis tamquam notiſſimis; imò jam nonnullis abuſibus conſpurcatis, loquitur Concilium Nannatenſe *Can.* 15. Et ſub idem tempus Hincmarus Remenſis in Capitulis ſuis ad Preſbyteros *cap.* 16. agit *de collectis, quas* (ait) *Geldonias vel confratrias vulgò vocant.*

IV. Geldonias, quæ & Gildæ dictæ fuerunt, ſignificare *Fraternitates*, vel Sodalitia, obſervavit Du Cange in ſuo Gloſſario, verbo *Gilda*; creditque quod *Gulda* à verbo theutonico *Gulde*, idem ſonet quod *Gilda*.

V. Hoc notorium eſt, *Guldas*, quæ hîc in Belgio in omnibus penè civitatibus & pagis ab antiquo inſtitutæ fuerunt; & uſque in hodiernum diem ſuperſunt, eſſe quædam ſodalitia ſive Fraternitates hominum laicorum in unum quaſi Collegium coeuntium, ut ſe in arte militari exerceant; & quaſi Collegium militare ad defenſionem patriæ, aut civitatis, vel pagi ſemper paratum conſtituant.

VI. Unde etiamnum hodie horum Collegiorum vel ſodalitiorum primarium exercitium eſt, occupari circa illa quæ olim militibus ad defenſionem patriæ propria erant.

Habent & propterea ſuos Capitaneos alioſque Officiales, quos cohortes militares habere conſueverunt. Similiter & tympana, vexilla aliaque ſimilia militaria inſignia & inſtrumenta retinent.

VII. Et quia in defenſionem & cuſtodiam, ac præſertim ad cohibendos populares tumultus, inſtitutæ ſunt, etiam pluribus ſpecialibus privilegiis hujuſmodi *Guldarum* ſodales ex Principum, vel etiam ipſarum Civitatum munificentia gaudere conſueverunt.

VIII. De his Confratriis veriſimiliter loquitur S. Anſelmus *lib.* 2. *Epiſt.* 7. " De Domino Henrico qui Camerarius fuit, audio quia in multis inordinatè ſe agit, & » maximè in bibendo: ita ut in Gildis cum ebriolis bi» bat,

Digitized by Google

X. Quod hîc decernitur, ne hujuſmodi Confratriæ fiant, *niſi de voluntate Dominorum locorum*; hîc & in Gallia eatenus obtinet, quod Confratriæ præſertim hæ, utpotè omninò laicales, quas *Guldas* vocamus, erigi nequeant ſine conſenſu Magiſtratus Regii, uti paſſim tradunt Pragmatici; ac notanter Automnus ad *L.* 15. *Cod. De Epiſcopis & Clericis*; & Renatus Choppinus *lib.* 3. *De Domanio Gallico lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 24. aitque, quod " licet forſan in exteris Provinciis liceat Collegiis ſtatuta » ſibi condere, in Gallia tamen ſingula hæc Principis unius » auſpiciis decernuntur & conceduntur; alioquin irrita, » illegitima, reſcindenda. " Pluribus hæc Regia auctoritas circa inſtitutionem Confraternitatum aſtruitur in probationibus Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 27.

XI. Cum hæ *Confratriæ*, quæ *Gildoniæ* ſeu *Gildæ* olim dictæ, & hodie *Guldæ* vocantur, ſint omninò laicales & profanæ, ſive perſonas eas conſtituentes & adminiſtrantes, ſive finem inſtitutionis ſpectemus, etiam propriè piis aut Religioſis locis annumerari nequeunt; unde nec de his agere propoſitum eſt, ſed dumtaxat de Confraternitatibus pietatis & Religionis cauſa inſtitutis; quæque & communiter Confraternitates dici conſueverunt.

XII. Hæ Confraternitates quædam ſunt *laicorum*, id eſt, quæ laicorum directioni ſubſunt, & quibus laici præſunt; atque per laicos collectæ fiunt; & bona ad eas ſpectantia à laicis adminiſtrantur.

Similes Confraternitates interdum habent ſpecialia Sacella in quibus Divina Officia Confraternitatum peraguntur per Preſbyteros à Magiſtris Confraternitatum deſignandos.

XIII. Plures etiam ſunt in Eccleſiis Parochialibus, in quibus ſubinde particulare Sacellum aut altare Officiis divinis Confraternitatum peragendis deſtinatum habent; quod & ſumptibus Confraternitatum exornatur & intertinetur.

Quin & in Eccleſiis Regularium, etiam Ordinum Mendicantium hujuſmodi laicorum Confraternitates cum certo Sacello aut altari occurrunt; quarum totalis quoque directio & adminiſtratio reſidet penes laicos.

XIV. Sunt & Confraternitates, ad quas quidem laici tamquam Sodales admittuntur, & adſcribuntur; ſed tamen omnimoda directio eſt penes Eccleſiaſticos ſive Seculares, ſive Regulares: quales hodie frequentiſſimæ ſunt in Eccleſiis Regularium præſertim Ordinum Mendicantium.

XV. Verus ſcopus harum Confraternitatum eſt, ut plures in unum confœderati & arctiori vinculo colligati, mutuo exemplo ad pietatis opera excitentur, & mutuis precibus & bonis operibus juventur.

" Confraternitates & Societates in quibus per particu» lares quaſdam actiones aliaque exercitia ſpiritualia, fa» ciliorem ſibi ſalutis viam parare conantur Fideles, " inquit Concilium Narbonenſe *anno* 1609. *cap.* 34.

... legitimo impedimento non occurrente devotè comitari.

XVIII. Pius V. conſiderans, quod puerorum Chriſtiana inſtructio, & pia educatio plurimum valeat, ut poſtmodum, " vitam pudicam, honeſtam & exemplarem, ac » aliquando ſanctam agant: è converſo autem parentum » carentia ſeu paupertate aut incuria, vel ignavia; non » ſic educati, perſæpè ducantur in exitium, & quod pejus eſt, ſecum ducant plures in interitum, " hortatur omnes Ordinarios, ut in ſuis reſpectivè Diœceſibus, " tot » Societates ſeu Confraternitates, quot ad hoc tam ſan» ctiſſimum opus exercendum opportunæ videbuntur, » auctoritate Apoſtolica erigant & inſtituant. " In Conſtitutione quæ incipit, *Ex debito* 137. in Bull. Rom.

Ut autem hoc opus magis promoveret, " omnibus & » ſingulis utriuſque ſexus Chriſti fidelibus verè pœniten» tibus & confeſſis, ſeu ſtatutis à jure temporibus firmum » confitendi propoſitum habentibus, qui in aliqua dicta» rum Societatum, ſeu Confraternitatum ubilibet conſti» tutarum intraverint, & adſcripti fuerint, illis videli» cet tam qui alios docuerint, quam qui ab aliis in ar» ticulis fidei & præceptis Eccleſiæ hujuſmodi inſtructi » fuerint, quotieſcumque in præfato ſanctiſſimo exerci» tio ſe occupaverint, quadraginta dies de injunctis eis » pœnitentiis auctoritate Apoſtolica tenore præſentium » miſericorditer in Domino relaxat, Præſentibus perpe» tuis futuris temporibus valituris.

XIX. Harum inſtitutum ſummopere laudavit S. Carolus, ut ex ejus Conciliis & Actis Eccleſiæ Mediolanenſis conſtat; ac notanter Concilio II. Mediolanenſi *tit.* 1. *Decreto* 2. decernitur: Quo ſtudioſius Parochus fidei initiis tradendis incumbat, " id etiam curet Epiſcopus, ut » in ſingulis ſuæ Diœceſis oppidis & vicis doctrinæ Chri» ſtianæ Sodalitas inſtituatur, quæ in eo munere Paro» chos adjuvet.

Utque oſtenderet, quàm hæc Sodalitatum inſtitutio ſibi cordi eſſet, rurſus Concilio III. Mediolanenſi decrevit: " Quibus in oppidis, vicis ac locis, quæ ad ſuam » Diœceſim pertinent, Epiſcopus has neceſſariæ doctri» næ Chriſtianæ ſcholas & Sodalitates, ut altera Provin» ciali Synodo juſſum eſt, non adhuc inſtituit, illas quam» primum, & quam diligentiſſimè inſtitui curet.

XX. Plures alias Confraternitates ad diverſa pietatis opera inſtituit idem ſanctiſſimus Præſul; atque ſignanter unam inſtitui deſideravit, quæ odiis & diſſidiis componendis invigilaret: de qua in ſuo Concilio IV. Mediolanen. *parte* 2. *tit. Quæ ad pia loca pertinent*, hæc habet: " Ut odiis, diſſidiis, atque inimicitiis occurratur, » rurſuſque paci, cujus Fideles inprimis amantiſſimi eſſe » debent, tot ſanctiſſimis vinculis inter ſe juncti, conſu» latur: id præter cætera Epiſcopi paterna ſollicitudine » curent in ſua quique urbe ac Diœceſi, aliquam homi» num, qui morum gravitate, ſpectata integritate, & » auctoritate præſtantiores ſint, Confratriam, ut in hujus » Pro-

Digitized by Google

Concilium apud Campinacum celebratum anno 1238. *Can.* 31. ſtatuit, " quòd nulla fiat Confraternitas laico- » rum ſine auctoritate & conſenſu Diœceſani Epiſcopi. Idipſum anno 1234. decreverat Concilium Arelatenſe *Can.* 9.

XXIII. Recentiora Concilia omnia hanc auctoritatem Epiſcopis vindicant, ac noviſſimè Clemens VIII. in Conſtitutione quæ incipit : *Quicumque* 115. in Bull. Rom. ibidem exhibita ſub hoc titulo : *Præſcriptio formæ, quâ Ordines Regulares, & Confraternitates Sæculares, de cætero uti debent in erigendis & aggregandis Congregationibus & Confraternitatibus. Et communicatione ſuarum Indulgentiarum, & Indultorum, eleemoſynarumque collectione, & Confeſſorum electione.*

Imprimis declarat Pontifex, quòd Officiales Ordinum Regularium quorumcumque etiam Mendicantium, aut Confraternitatum jam erectarum, " quibus alias Con- » fraternitates & Congregationes inſtituendi, erigendi, » ac ſibi aggregandi, illiſque privilegia, indulgentias, fa- » cultates, aliaſque ſpirituales gratias & indulta prædicta » elargiendi poteſtas à Romanis Pontificibus & Sede Apo- » ſtolica attributa fuit, unam tantùm Confraternitatem » & Congregationem, de conſenſu tamen Ordinarii lo- » ci, & cum litteris ejus teſtimonialibus, quibus Con- » fraternitatis & Congregationis erigendæ & inſtituendæ » pietas & Chriſtianæ caritatis officia quæ exercere cu- » pit, apud eos commendentur, in eorum & quibuſ- » cumque aliis Eccleſiis & Collegiis eligere & inſtituere.

XXIV. Dein declarat, quòd Statuta aut Privilegia Confraternitatibus erigendis communicari nequeant, " niſi » ea priùs ab Epiſcopo Diœceſano examinata, & pro » ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejuſ- » dem Epiſcopi Decretis ac moderationi, & correctioni, » in omnibus ſemper ſubjecta remaneant.

XXV. Antequam autem Epiſcopus licentiam præſtet, debet examinare, num ipſa Confraternitatis inſtitutio tempori & loco conveniat : num opera veræ ac ſolidæ pietatis præſcribantur ; ipſæque regulæ ita ſint conceptæ, ut nihil contineant, quod publicis & neceſſariis Religionis Officiis officiat, vel ipſis forſan confratribus periculum aliquod peccati ingerere poſſet.

XXVI. Et quidem quia juramenta ſervandi Statuta vel Regulas Confraternitatum nata ſunt ipſos jurantes exponere periculo perjurii, minuſque conveniens apparet, ad externa & ſpecialia illa pietatis opera hujuſmodi vinculis juramentorum Fideles aſtringere, meritò Epiſcopus hujuſmodi juramenta rejiciet, exemplo Concilii Senonenſis anni 1524. quod *Can.* 30. ait : " Juramenta quæ » ſolent præſtari in ingreſſu omninò reprobamus & caſſa- » mus : prohibentes ne deinceps juramenta ſuper obſer- » vatione Statutorum prædictarum Confraternitatum, » aut præſtentur, aut exigantur.

XXVII. Sollicìti meritò quoque erunt Epiſcopi, ut ſi quæ in Regulis Confraternitatum præſcribantur Officia Divina celebranda, ſtatuatur iis celebrandis locus & [...] » lennia cantu celebrantur, concioneſque aut in Cathe- » drali aut Parochiali Eccleſia publicè habentur, eo tem- » pore nullæ in Confraternitatibus ceremoniæ, nulla ſa- » cra peragantur.

Similiter Patres Concilii Avenionenſis anno 1594. *cap.* 52. volunt, ut Miſſæ cæteraque Officia Divina in » Confraternitatibus celebrentur, ut Eccleſiarum ſacrifi- » cia, preces honorariæ, concioneſque non impedian- » tur.

Denique Concilium Narbonenſe anno 1609. *cap.* 34. ait : " In Capellis earum Confraternitatum, ubi aliquod » recitatur Officium, illud fiat horâ competenti : ita ut » dum *Parochiale* recitatur, in illis omninò ceſſetur.

XXX. Verùm quantumvis Confraternitates ſanctiſſimè fuerint inſtitutæ ; optimiſque legibus & regulis munitæ, nihilominus uti & ſacratiſſima quæque inſtituta, abuſibus obnoxiæ ſunt, niſi Epiſcoporum & Superiorum vigilantia & cura continuò attendat.

XXXI. Ut ergo Epiſcopi Confraternitatibus invigilare queant, declarat Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 8. *De Reform.* quod Epiſcopi etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, habeant jus viſitandi *Confraternitates* laicorum, etiam quas Scholas ſive quocumque alio nomine vocant : " ac omnia quæ ad Dei cultum, aut animarum » ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ipſi » ex Officio ſuo juxta ſacrorum Canonum ſtatuta cog- » noſcant, & exequantur : non obſtantibus, quacum- » que conſuetudine ; etiam immemorabili, privilegio, » aut ſtatuto.

XXXII. Juxta hoc Decretum, Epiſcopos poſſe viſitare Confraternitates laicorum in Eccleſiis Regularium etiam *exemptorum*, refert poſt alios Barboſa in Collectaneis ad citatum *cap.* 8. Concilii Tridentini : citatque *num.* 14. reſolutionem Cardinalium qua declaratum aſſerit, nedum ipſas Confraternitates, ſed etiam Capellas earum in Eccleſiis Regularium exiſtentes Epiſcopum viſitare poſſe ; in his ſaltem quæ Confraternitatum adminiſtrationem ſpectant.

XXXIII. Idipſum ſuppoſuit S. Carolus. Cum enim in Concilio V. Mediolanenſi *parte* 3. *tit.* 18. plura circa Confratrias obſervanda præſcripſiſſet, tandem decernit ut " quæcumque tum in hoc, tum aliis ſuperioribus Con- » ciliis de Confratriis etiam laicalibus conſtituta aut præ- » ſcripta ſunt, ea Epiſcopus ab illis inviolatè integrèque » ſervari mandet, etiamſi in Eccleſiis *Regularium* illæ » Scholæ, Confraternitateſve erectæ ſint, exerceanturve, » ita ut ſi quid contra ab eiſdem unquam factum erit, id » pro culpæ modo ab Epiſcopo graviter puniatur arbi- » tratu ſuo.

XXXIV. Jam pridem nonnullas Confratrias laicorum ſubjectas commeſſationibus, & exceſſivis conviviis fuiſſe, manifeſtum eſt ex *Canone* 15. Concilii Nannatenſis ; nec non Capitulis Hincmari Remenſis ſuprà citatis ; quia abuſus & hodie in laicorum Confraternitatibus non rarò occurrit ; adeò ut in hoc unum inſtitutæ videantur, ut

Digitized by Google

» parentur, puta queſtus illiciti, deordinati favores, » audacia peccandi, & multa ſimilia.

XXXVII. Si ſerio attendantur, quæ in variis Confraternitatibus agantur, & populo proponantur ac promittantur, facilè apparebit, de Confraternitatibus hodie ea omnia & forſan verius dici poſſe, quæ coram Concilio Baſil. intrepidè & tanquam indubitata dixit Carlerius.

Proponitur enim non rarò populo tum in concionibus, tum in libellis Confraternitatum, quòd qui huic illive Confraternitati adſcripti ſint, ſignum ſeu habitum Confraternitatis geſtaverint, ac leviſſima pietatis opera in honorem hujus illiuſve Sancti fecerint, certam ſibi de ſalute æterna ſecuritatem promittere poſſint; vel ſecuri eſſe queant, quòd ſine Pœnitentiæ Sacramento, & vera converſione ex hac vita non eripientur.

XXXVIII. Similia ad commendationem Confraternitatum dicta, ut hoc pacto plures ad eas, & conſequenter ad ſuas Eccleſias cum oblationibus attrahant, quid aliud parere in populo poſſunt, quàm *audaciam peccandi*; & occaſionem incidendi in " abominandam vanitatem ac » ſuperſtitionem eorum, qui certò pollicentur, non ex » hac vita migraturos ſine Pœnitentia & Sacramentis eos, » qui hunc vel illum ex Divis coluerint; " quemadmodum loquitur Synodus P. I. Cameracenſis *tit. De Sanctis cap. 6.*

XXXIX. Synodum hîc reſpicere ad vanam ac ſuperſtitioſam vulgi fiduciam in cultu S. Barbaræ admodum veriſimile eſt; innuitque Molanus in hiſtoria SS. Imaginum *lib. 3. cap. 51.*

De hac ſancta, jam pridem proditum fuit, uti teſtatur Georgius Colvenerius Doctor Theologus Duacenſis in notis ad *librum 2. Cantipratani De Apibus cap. 29. num. 25.* " Quod quicumque eam coluerit Sacramentorum Confeſſionis & Euchariſtiæ particeps efficietur, antequam » ex hac vita demigret.... Hinc eſt (ait Colvenerius) » quod in Francia & in locis adjacentibus S. Barbaram » *Matrem confeſſionis* appellent, adjiciantque laici penè » omnes in generali confeſſione quæ præmittitur Sacra» mentali, hæc verba: *Et Domina S. Barbara matri con» feſſionis.*

Cùm ipſa Cameracenſis Diœceſis adjaceat Regno Franciæ, veriſimile eſt & in hanc Diœceſim eam populi perſuaſionem fuiſſe inductam; ut propterea Synodus hæc meritò reprobaverit abominandam illam & ſuperſtitioſam vanitatem, quâ perſuadebatur, *certò* quem non emigraturum ex hac vita, qui S. Barbaram aliumve è Divis coluerit.

Quin & in hiſce partibus hæc perſuaſio nota fuerit, vix dubitari ſinit Synodus D. Mechlinienſis *tit. 14. cap. 1.* iiſdem penè verbis, abominandam hanc vanitatem & ſuperſtitionem reprobans.

XL. Huic abominandæ vanitati & ſuperſtitioni fo-

honorem celebrari ſolet; aut quotidie aliquas precatiunculas recitando.

XLI. Quod in his libellis de S. Barbara ejuſque Cultoribus dicitur, non minus perniciosè, nec minori cum populi ſcandalo in plurium aliarum Confraternitatum libellis proponitur & aſſeritur: puta quod qui huic illive Confraternitati adſcriptus fuerit, ſignumque ſeu habitum Confraternitatis portaverit, preceſque in regulis præſcriptas recitaverit, aliave quædam levia pietatis opera exercuerit, non morietur ſine Sacramentis; nec antequam confeſſus fuerit, perdet loquelam aut uſum rationis: quod inſcriptum & Sodalem eſſe Confraternitatis ſit ſignum permagnum præordinationis & prædeſtinationis ad gloriam, aliaque ſimilia: quæ indubiè plurimos nata ſunt inducere ad abominandam illam vanitatem & ſuperſtitionem, de qua ſupra.

Ex qua perſuaſione ulteriùs contingit, quod per illa externa, & ſibi ſuiſque cupiditatibus parum adverſa pietatis qualiacumque exercitia, credant ſibi viam ad ſalutem eſſe apertam; nulla ſit ampliùs de vitæ morumque emendatione, nulla de vera cordis converſione ſollicitudo, nulluſque labor; imò omnis ſolida veraque tandem pietas quaſi exulet; ſolaque umbra quædam pietatis ſupereſſe videatur.

XLII. Huic vanitati & ſuperſtitioni aliam addunt Synodi præcitatæ, illorum nimirum, " qui certo nume» ro & præſcripta forma Miſſarum vel precum affirmant » certas deſignataſque animas è purgatorio ſemper libe» rari; " uti loquitur citata Synodus D. Mechlinienſis. Quod & iiſdem verbis expreſſit, & planè reprobandum declaravit citata Synodus Cameracenſis.

XLIII. Adhæc, ſi Epiſcopi viſitando Confraternitates unà examinarent Confraternitatum libellos, qui paſſim laicorum & vulgarium manibus teruntur, invenirent quamplurimos de quibus jam pridem citata Synodus Cameracenſis locuta eſt in ſuo *De Indulgentiis* Decreto; præcipiens, ut Parochi populum ſuum " diligenter admoneant, » ne circumforaneis quibuſdam, aut etiam impreſſis li» bellis temerè fidem adhibeant; qui ex levibus, vanis » & ſuperſtitioſis cauſis exorbitantes indulgentias polli» centur: cum indulgentiæ non niſi ex piis & rationabi» libus cauſis concedi debeant.

Idipſum monet Synodus P. I. Mechlinienſis *tit. De Indulgentiis*, etiamſi hujuſmodi libelli, *etiam cum privilegio* impreſſi fuerint, additque: " Potiſſimum ſi promiſ» ſiones contineant certorum effectuum, periculorum » ſcilicet evitationem, à gladiis, à tormentis, ab aquis, » à peſte, aut liberationem certam à Purgatorio; quem» admodum & Miſſis quibuſdam, & precibus certo nu» mero recitandis, affixas, alicubi videre licet.

XLIV. Non tantùm ingens farrago indulgentiarum, etiam pleniſſimatum, idque frequenter cum liberatione animarum ex purgatorio, ex leviſſimis cauſis in dictis libellis reperitur; ſed inſuper in quibuſdam occurrit quæ-

Digitized by Google

plena perſolverit.

XLVI. Veriſimile eſt hanc abſolutionis formulam ab aliquo Confraternitatis zelatore (ut plures ad Confraternitatem alliceret; quo motivo indubiè & aliæ exorbitantes gratiæ Confraternitatibus ſenſim aſſertæ ſunt) fuiſſe propoſitam; ea forſan occaſione, quod alicubi invenerit, vel audiverit, Confratribus conceſſam eſſe indulgentiam *plenariam* in articulo mortis; qualis penè in omnium Confraternitatum hodiernis libellis aſſeritur. Hujus igitur effectum & efficaciam ut fortius exprimeret, & explicaret; majoremque de hac gratia Confratribus indulta ideam imprimeret, ipſamque Confraternitatem hoc titulo amplius commendabilem redderet, ipſum pleniſſimum indulgentiæ plenariæ effectum hac formula expri-

lam ſuperſtitionem & vanitatem incidendi; & hæreticis prætextus Eccleſiæ inſultandi, quaſi externis quibuſdam Confraternitatum Symbolis aut pietatis exercitiis certam ſalutem annexam aut promiſſam crederet, convenit, ut Epiſcopi ſæpiùs Confraternitates viſitando libellos earum ſolicitè examinarent, & quidquid hanc abominandam ſuperſtitionem fovere poſſet, tollerent; ipſiſque Fidelibus pias regulas præſcriberent, ipſumque finem Confraternitatum exponerent; atque de hoc per Parochos populum ſæpiùs moneri & inſtrui curarent. Quo pacto contingeret, ut & populus veram de Confraternitatibus ideam haberet, & hæreticis calumniandi Eccleſiam, & irridendi Confraternitates prætextus eriperetur.

TITULUS XXXVIII.

De Sepulturis.

CAPUT I.

De Ritibus Sepulturæ, & Exequiis.

1. *Apud primos Chriſtianos in uſu fuit honorifica mortuorum ſepultura.*
2. *Non abjicienda eſſe Chriſtianorum corpora, docet S. Auguſtinus.*
3. *Laudata divino teſtimonio juſtorum ſepultura.*
4. *Quare commendata juſtorum ſepultura?*
5. *Romanis etiam Gentilibus de ſepeliendis mortuis magna fuit cura.*
6. *Prodita actio Funeraria pro repetendis ſumptibus ſepulturæ.*
7. *Hi ſumptus ante omne aliud æs alienum ſolvendi.*
8. *Creditores prætextu debiti ſepulturam impedire non poſſunt; neque intra 9. dies à morte debitoris debitum exigere; & quare?*
9. *An Parochus cadaver quod per limites Parochiæ vehitur, arreſtare queat prætextu jurium ſibi competentium?*
10. *Quæ in favorem ſepulturæ ſub Gentilitate decreta erant, confirmarunt Imperatores Chriſtiani.*
11. *Plures ritus quibus hodie utimur olim Judæis & Gentilibus fuere communes.*
12. *A Chriſtianis reſpuendi non ſunt ritus, quia iis Gentiles ad ſuperſtitionem abutebantur.*
13. *Jam pridem ritus fuit Chriſtianis uſitatus* occludendi oculos *mortui.*
14. *Idque ut horror ex aſpectu defuncti oriri ſolitus, diminueretur.*
15. *Defunctorumque corpora olim publicè exponebantur, & efferebantur, quemadmodum in Religioſis hodie obſervatur.*
16. *Eadem ratione invaluit ritus* lavandi *corpora defunctorum.*
17. *Mortui veſtibus induti exponi & ſepeliri ſolebant.*
18. *Hujus ritus reliquiæ ſunt veſtitio & expoſitio Sacerdotum.*
19. *Quid de hoc ritu ſcribat Durandus?*
20. *Præſcriptum Ritualis Romani.*
21. *Quomodo hoc præſcriptum in Belgio ſit in uſu?*
22. *Ætate Durandi etiam circa veſtitionem ſæcularium laicorum, aliquid ſuperfuiſſe videtur.*
23. *Eo tempore videntur adhuc patenter expoſita & delata fuiſſe mortuorum cadavera.*
24. *Cadavera laicorum hodie involvuntur* linteo; *quod & olim factum fuit.*
25. *Antiquitus corpora defunctorum ſub veſperam efferebantur.*
26. *Veſpertina corporum elatio dedit originem adhibendi faces.*
27. *Gentilibus moris fuit, ut etiam ad mortuorum monumenta lucernas accenderent.*
28. *Etiam diurnis funeribus in ſignum lætitiæ adhibiti cerei à Gentilibus & Judæis.*
29. *Idipſum factum à Chriſtianis.*
30. *Cerei & hymni adhibiti in funere Chriſtianorum ob victoriam peracti agonis.*
31. *Immodica & ſuperſtitioſa luctus indicia à Gentilibus in funeribus adhibita.*
32. *Quare hos luctuoſos ritus improbarint Patres in funeribus Chriſtianorum?*
33. *Ritus Gentilium converterunt Chriſtiani in ſigna lætitiæ.*

34.

Digitized by Google

ſectio X. nota.

46. *Trina thurificatio & trina aqua luſtralis aſperſio, non occurrit in citato Sacramentario.*
47. *Rituum ſolet eſſe magna pro Eccleſiarum diverſitate varietas.*
48. *Quid circa hos varios ritus obſervare debeant Parochi; & quid Epiſcopi?*
49. *Exequia ab heredibus defuncto impendenda; & ad eas conſtringendi.*
50. *Juxta Synodorum Decreta non differenda ultra ſex ſeptimanas.*
51. *S. Carolus vult ut heredes conſtringantur dare luminaria.*
52. *Parochi in urgendis exequiis cavere debent notam avaritia.*
53. *Non probat Eccleſia immodicos exequiarum ſumptus.*
54. *Quâ ratione ab immoderatis ſumptibus laicos abſtrahet Parochus?*
55. *Etiam Gentiles immoderatos funerum ſumptus improbarunt; uti & Principes noſtri.*
56. *Monita circa ſumptus funerum populo utilia.*
57. *Item circa ſuffragia pro mortuis.*
58. *Ut populus ad exequias moderatas excitetur, procurandum, ut religioſa modeſtia & reverentiâ celebrentur.*
59. *Magnus ſolet in his celebrandis eſſe pietatis defectus.*
60. *Clerici in frequentandis Defunctorum Officiis cavere debent mercenarium agendi modum.*
61. *In ſepulturis meritò haberetur exhortatio ad populum de morte & noviſſimis.*
62. *Frequentes ſolebant eſſe Orationes funebres; & quid in his vitandum?*

I. AB ipſo Eccleſiæ exordio Majores noſtri certis & ſtatis ritibus corpora Chriſtianorum, ut animarum domicilia & templa Spiritus Sancti ſepeliri docuerunt; eorumque ſepulturam congruis honoribus ornarunt.

Origenes *lib. 8. contra Celſum*, ait: " Rationabilem ani» mam honorare didicimus, & hujus organa ſepulchro » honorificè demandare.

Et S. Hieronymus advertit non tantùm ſub veteri; ſed & ſub novo Teſtamento honorem ſepulturæ laudari. Scribens ad Paulam de obitu Bleſillæ *lib. 1. Epiſt. 25.* ait: " De Moyſe verò, inquit, & Aaron, quòd eis ex veteri » more ſit planctus exhibitus, non mirandum eſt, cùm » & in Actis Apoſtolorum, jam Evangelio coruſcante, » Stephano fecerint Jeroſolymæ fratres planctum ma» gnum; & utique planctus magnus, non in plangentium » exanimatione, ut tu putas, ſed in pompa funeris, & » exequiarum frequentia intelligendus ſit.

II. His conſonat S. Auguſt. *lib. 1. De Civitate Dei*

IV. " Verum (ut ibidem monet) iſtæ auctoritates » non hoc admonent, quod inſit ullus cadaveribus ſen» ſus; ſed ad Dei providentiam, cui placent etiam talia » pietatis officia, corpora quoque mortuorum pertinere » ſignificant, propter fidem reſurrectionis adſtruendam. » Ubi & illud ſalubriter diſcitur, quanta poſſit eſſe re» muneratio pro eleemoſynis, quas viventibus & ſen» tientibus exhibemus, ſi neque hoc apud Deum perit, » quod exanimis hominum membris officii diligentiæque » perſolvitur.

Plura de hoc pietatis officio mortuis impendendo habet idem S. Doctor libro *De Cura pro mortuis*; item Sermone 32. De Verbis Apoſtoli, qui in noviſſima editione eſt 172.

V. Quantam & ipſi Romani adhuc ſub ipſa gentilitate curam pro mortuis habuerint, evincunt, quæ ſub titulis Digeſtorum *De Religioſis & ſumptibus funerum*, *& ut funus ducere liceat*; item *De Mortuo inferendo*, nec non *De Sepulchro violato*, ex reſponſis Juriſconſultorum referuntur.

VI. Ex quibus imprimis habetur, apud Romanos proditam fuiſſe actionem, quæ *funeraria* dicitur: qua is qui in funus alicujus ſumptus fecit, eos petere & exigere poteſt ab eo ad quem res illa pertinet, *L. 2. ff. De Religioſis & ſumpt. funer.* puta heredem, patrem in cujus poteſtate defunctus erat, dominum. *L. 14. §. fin. L. 21. & 31. ff. eod.*

VII. Imò his ſumptibus eam Romani prærogativam dedere, ut qui hos fecerit, omnibus creditoribus præferatur; poſſitque illos tamquam æs alienum, non tantùm ante legata, ſed etiam ante omne aliud creditum deducere, *L. penult. ff. eod.*

VIII. Sepulturæ favor fecit, ut nec creditores ullo modo impedire, aut debitoris cadaver inquietare poſſent. *L. 3. §. 4. ff. De Sepulch. viol.*

IX. Hinc Peckius in tractatu ſuo *De Jure ſiſtendo cap. 5. num. 23.* graviter invehitur in Parochos, qui contra jus humanitatis detinent cadavera quæ per eorum Parochias tranſvehuntur, prætextu jurium quæ ſibi ratione iſtius tranſitus per limites Parochiæ competere prætendunt: cum tamen jam pridem apud Romanos decretum eſſet, ut funus ducere liceat per viam publicam, *L. 38. ff. De Relig. & ſumpt. fun.* quia funeris faciendi aditus ſemper eſſe debet, *L. 10. ff. eod.*

X. Hæc aliaque quæ luculenter probant, Romanis funeris & ſepulturæ cauſam favorabilem & piam fuiſſe, etiam ipſi Imperatores Chriſtiani confirmarunt; uti ex relatione illorum in Corpus Juris, nec non eorum ſubſequentibus legibus pateſcit.

XI. Quin & ritus plurimos, quibus hodie circa mortuos eorumque ſepulturam utuntur, & jam pridem uſi fuere Chriſtiani, non tantùm Judæis, ſed & gentilibus

Digitized by Google

Subterraneæ *lib.* 1. *cap.* 21. qui & genuinam hujus ritus rationem ibidem *num.* 13. indicaſſe videtur; nimirum quod quaſi natura dictante hunc ritum adhibuerint, ad propulſandum horrorem illum, qui ex apertis, patentibuſque mortuorum oculis, quibus omnis cum vita ac lumine decor extinctus eſt, extemplo animis aſtantium refunditur.

XV. Indubitatum enim eſt, mortuorum corpora, non ut hodie loculis fuiſſe incluſa, ſed patenter fuiſſe omnium oculis expoſita, & ad ſepulchra delata; quemadmodum & hodie Religioſorum cadavera feretro impoſita, ad Eccleſiam deferuntur, & ſepeliuntur: moremque illum hodiernum cadavera loculis includendi, & quaſi oculis hominum ſubſtrahendi, recentiorem eſſe certum eſt.

XVI. Veriſimile eſt, ex eodem more ſcilicet cadavera patenter exponendi & deferendi invaluiſſe ritum apud Antiquos vulgatum, corpora defunctorum *lavandi*; uti non obſcurè indicant ipſa Acta Apoſtolorum *cap.* 9. ubi de Tabitha Joppenſi mortua, & à S. Petro reſuſcitata dicitur: *Quam cum laviſſent poſuerunt eam in cœnaculo.* Meminit quoque ejuſdem ritus Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium loco citato. Et apud Gregorium Turonenſem De Vitis Patrum *cap.* 3. de S. Gallo Epiſcopo Arvernæ refertur: *Exinde* ABLUTUS *& veſtitus in Eccleſiam defertur.* In Sacramentario S. Gregorii poſt preces pſalmoſque in cujuſque obitu recitari ſolitos, ſubditur: *poſtea lavetur & ponatur in feretrum.* Et in Sacramentario MS. Ratoldi Abbatis è quo Officium ſepulturæ edidit Hugo Menardus in notis ad Sacramentarium Gregorii *pag.* 262. legitur: *Oratio poſt* LEVATIONEM *corporis antequam de domo* EFFERATUR.

XVII. Forſan eodem ex capite mos olim fuit corpus defuncti pretioſis veſtibus induendi; idque pro qualitate & conditione perſonarum; atque cum iiſdem veſtibus expoſitum poſtmodum ſepeliendi. S. Hieronymus in fine vitæ S. Pauli ſcribit: *Cur & mortuos veſtros auratis obvolvitis veſtibus: cur ambitio inter luctus lacrymaſque non ceſſat? An cadavera divitum niſi in ſerico putreſcere neſciunt?* Plura de hoc ritu teſtimonia recitat Hugo Menardus in notis ad Sacramentarium S. Gregorii *pag.* 266.

XVIII. Hinc indubiè mos inolevit, ut Epiſcopi & Clerici veſtibus Ordini congruentibus induerentur; & iis induti exponerentur, & ſepelirentur. De S. Gebhardo Epiſcopo Conſtantienſi *lib.* 1. vitæ ipſius *cap.* 22. ſcribitur: *Cum ergo lotus &* SACERDOTALIBUS, *ut* MORIS *eſt, veſtibus indutus, & feretro impoſitus ad Eccleſiam fuiſſet deportatus.* Et S. Gregorius Turonenſis in vitis Patrum *cap.* 3. de S. Gallo Epiſcopo Arvernæ ſcribit: *Exinde ablutus &* VESTITUS *in Eccleſiam defertur.* Plura habet de hac ceremonia Menardus loco citato *pag.* 267.

XIX. Guilielmus Durandus in Rationali Divinorum Officiorum *lib.* 7. *cap.* 159. deſcribens ritum ſepeliendi ſuo tempore uſitatum, ait: " Clerici ſi fuerint ordinati, illis in-

riores Clericos paſſim deſiit eſſe in uſu; neque hi publicè & patenter exponi ſolent; ſed tantùm Epiſcopi & Sacerdotes Regulares tàmen, tametſi etiam laici ſeu Converſi, habitu ſuo regulari, ſtola tamen ſuperpoſita ſi Sacerdotes fuerint, induti, exponi & ſepeliri conſueverunt, quæ ſunt antiqui moris, olim *omnibus* Chriſtianis communis, reliquiæ.

XXII. Olim moris fuiſſe, ſaltem in aliquibus Eccleſiis tum Orientalibus, tum Latinis, ut Euchariſtia ſive Corpus Domini imponeretur pectori ipſius defuncti, atque cum ipſo ſepeliretur, conſtat ex Amalario Fortunato *lib.* 4. *cap.* 41. ubi ex Beda referens ritum obſervatum in ſepultura S. Cuthberti, inter alia dicit; *oblata ſuper pectus ſanctum poſita* fuiſſe. Et in vita S. Baſilii ſcribit S. Amphilochius: " Dividens panem in tres portiones, unam qui" dem ſuſcepit cum timore multo, aliam verò ſervavit " ad *conſepeliendum ſibi*, tertiam verò ſuper columbam " argenteam ſuſpendit ſuper altare.

Ritum hunc etiam quodam miraculo probatum fuiſſe, apparet ex iis quæ refert S. Gregorius *lib.* 2. *Dialog. cap.* 24. Refert enim de S. Benedicto, quod puerum Monachum, qui ſine petita ejus benedictione exierat, & repentina morte raptum, & quem ſepultum terra bis evomuerat, parentibus reſtituere volens, iis *Communionem Corporis Domini* dederit, dicens; ite, & hoc Dominicum Corpus ſuper *pectus* ejus cum magna reverentia *ponite*, & ſic *ſepulturæ* eum tradite: Quod cum factum eſſet, terra puerum non amplius evomuit.

Ad hunc ritum relatis hiſce SS. Baſilii & Benedicti auctoritatibus, reflectens Cardinalis Bona *lib.* 2. *Rer. liturg. cap.* 17. §. 6. ait: " Sive id fecerint ſancti Patres peculia" ri inſtinctu, ne unquam à Domino ſepararentur, ſive " ex conſuetudine tunc recepta, hæc tamen poſtea abro" gata fuit.

Quidni tamen dicamus, hujus antiqui ritus veſtigium ſeu reliquias eſſe, quod hodie cadaveribus Sacerdotum apponatur calix cereus cum hoſtia non conſecrata, & conſepeliatur?

XXIII. Seculares autem communes laici veſtiri non ſolent, neque publicè exponi. Aliquod nihilominus etiam circa laicos ætate Durandi hujus veſtitionis veſtigium ſuperfuiſſe, inſinuant quæ loco citato de ritu communi ſepeliendi refert: " Debent (ait) mortui ad hunc modum ſe" peliri; ſudariis videlicet induti, & ut caligas circa tibias " habeant, & ſoleas in pedibus; quo ſignificent, ſe ita " paratos eſſe ad judicium.

XXIV. Hodie cadavera laicorum non amplius patenter; ſed loculis incluſa ad Eccleſiam deferuntur. Quo autem tempore ritus ille cadavera loculis includendi invaluerit, hactenus non inveni; admodum veriſimile invaluiſſe, quando non amplius ſub veſperam, ſed pleno die corpora defunctorum ad templum portari cœperunt: ne ſcilicet per publicam & conſpicuam cadaverum frequentem delationem, per eorum conſpectum nimius terror homi-

Digitized by Google

cultu; pluribuſque oſtendit Gothofredus ad *L.* 5. *Cod. Theod. De Sepulchris violatis.*

Quin Chriſtiani durante Ethnicorum perſecutione corpora noctu ad cryptas & loca ſubterranea ſepelienda detulerint, dubium non eſt; at pace reddita Eccleſiæ per Conſtantinum, claro die cœperunt corpora deferre, uti non obſcurum eſt ex citata *lege* 5. quæ Julianum Apoſtatam quidem auctorem habet. In hac enim lege clarè ſupponitur, quod conſuetudo deferendi publicè & per conſertam populi frequentiam cadavera mortuorum invaluiſſet; quæ conſuetudo hîc abrogatur, hac inter alias ratione, quod *cum die n functis nihil intereſt, utrum per noctes, an per dies efferantur, liberari convenit populi totius aſpectus.*

Credit Gothofredus hanc legem in odium Chriſtianorum à Juliano Apoſtata editam fuiſſe. Quidquid ſit, eam nihilominus Theodoſius Junior per relationem in ſuum Codicem probaſſe videtur: ac propterea mos noctu ſive veſperi corpora ad Eccleſiam deferendi rurſus, etiam inter Chriſtianos, reſtitutus fuiſſe apparet; ejuſque meminiſſe videtur S. Ambroſius *lib. De Viduis*: hodieque in Monaſteriis paſſim ſervatur.

XXVI. Ab hac conſuetudine *noctu* corpora efferendi, primitùs originem habuiſſe morem faces ſeu funalia incendendi & corporibus mortuorum præferendi, notat auctor Romæ ſubterraneæ *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 29. *& cap.* 18. *num.* 1. indeque *funus* dictum à *funibus*, videlicet incenſis feretro præferri conſuetis, ex Grammaticis plerique autumant, ait idem Auctor *num.* 19.

XXVII. Quin & Gentilibus moris fuiſſe, non tantùm faces in efferendis corporibus præferre; ſed ad ſepulchra mortuorum certis temporibus lucernas accendere, conſtat ex *L.* MÆVIA *ff. De manumiſſis teſtamen.* in qua refertur, quod Mævia famulis ſuis libertatem teſtamento dederit cum hoc onere, *ut monumento alternis menſibus* LUCERNAM ACCENDANT, *& ſolemnia mortis peragant.* Ad hunc locum reflectens auctor Romæ ſubterraneæ *lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 2. ait: " En luminaria accendendi mos, & mortuos hujuſmodi ritus colendi ex ipſis ſuperſtitionis gentilitiæ monumentis adnotatus.

XXVIII. Quin & diurnis funeribus lumina adhibuiſſe Gentiles, monet citatus Auctor; atque lampadum, lucernarum ac cereorum uſum tam apud Gentiles, quàm Judæos & etiam primos Chriſtianos fuiſſe, non tantùm ad effugandas noctis tenebras, ſed & ad lætitiam inſinuandam, & pium religionis cultum amplificandum, probavit jam pridem S. Hieronymus adverſus Vigilantium, & multis adſtruit Baronius ad *annum* 58. " Cumque (ait Baronius) hæc ipſa æquè Judæi factitarent, atque Gentiles: cur non potiùs Judæis ea, ſicut & pleraque alia, quàm à gentilibus, Eccleſiam eſſe mutuatam dixerimus? Et ſi velimus accepta ab illis eſſe, quid abſurdum ſi eadem in veri Dei cultum converſa fuerint, ut alia multa?

Eundem in finem decantatos hymnos fuiſſe in delatione funerum, ſubjungit Chryſoſtomus: " Quid etiam *hymni?* An non Deum glorificamus, & gratias agimus, quod eum qui exceſſit, jam coronaverit? Quod à laboribus liberaverit? Quod abjecto metu eum apud ſe habeat? Nonne ideo ſunt *hymni?* Nonne ideo *pſalmodia?* Hæc omnia ſunt *lætantium.*

Latiùs de hoc ritu in gratiarum actionem adhibito in mortuorum delatione, agit Dionyſius Areopagita, ſeu auctor De Hierarchia Eccleſiaſt. *cap.* 7. & multis ex antiquitate adductis teſtimoniis adſtruit Onuphrius citato *cap.* 5. & latiùs Auctor Romæ ſubterraneæ *lib.* 1. *cap.* 19.

XXXI. Cantum etiam à gentilibus in funeribus adhibitum fuiſſe conſtat; ſed lugubrem, quo ſuum de mortuis mœrorem & luctum declararent: cui & plurima inſana & fanatica externi luctus indicia addebant; in tantùm ut viros mulieresque ad hoc conducerent, qui ſuo continuo ejulatu luctum teſtarentur: quin & oſtentationis ſtudio, interdum gladiis brachia impetebant, vulneribus cruentabant, genas vellebant, & capillos evellebant; uti teſtatur S. Chryſoſtomus Homil. 61. in *cap.* 11. Joannis.

Quod autem fanaticus ille plangentium mos in uſu olim apud Judæos eſſet, ex ipſomet Evangelico textu luce clarius comprobatur. Nam cum Chriſtus Dominus in cujuſdam Principis Phariſæorum domum, cujus filia è vivis paulo ante abceſſerat, eandem à mortuis excitaturus, veniſſet, invenit ibi (ut Evangeliſta ait) tibicines & turbam flentem atque ejulantem: *in more enim*, ut Ambroſius ait, *receptum erat, ut in omnis ductione funeris tibicines ad incendendos, excitandoſque confluentium luctus adhiberentur, & præfica*, hoc eſt mulieres quæ mercede conducebantur ad deflendum laudandumque defunctum.

XXXII. Hos immodicos luctus in Chriſtianorum funeribus improbaverunt Patres, ne aliàs Ethnicis occaſio daretur, religionem Chriſtianam irridendi, quaſi aliud factis, aliud verbis probarent Chriſtiani: dum ſcilicet ritibus ſuis luctum oſtenderent; & ubique verbis prædicarent, mortem à Chriſtianis eſſe expetendam, eſſeque tranſitum è mortali ac miſera vita ad æternam & felicem ac omnis miſeriæ expertem; conformiter ad illud Apoſtoli: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contriſtemini, ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.*

XXXIII. Itaque Eccleſia immodicos & fanaticos Gentilium & Judæorum luctus, & lugendi modos rejiciens, & tamen nonnullos eorum retinens, in patentiſſima lætitiæ ſigna convertit; uti jam pridem notavit S. Cyprianus in tractatu *De Mortalitate*, dicens: ſibi præceptum, publicè conteſtari, " Fratres noſtros non eſſe lugendos aſſertione Dominica de ſæculo liberatos, cùm ſciamus non eos amitti, ſed præmitti, recedentes præcedere, ut proficiſcentes, ut navigantes ſolent: deſiderari eos debere non plangi; nec accipiendas hîc eſſe atras veſtes, quando

nitus abortum vult; cum & ſecundum ſententiam ore » benedicto prolatam, qui credit in Chriſtum etiamſi » mortuus fuerit vivet.

Deinde decernit ſub pœna ſuſpenſionis à perceptione fructuum ſuorum Beneficiorum per tres menſes pro qualibet vice, " ut ulterius *luctuoſas* veſtes induere Clerici » in ſacris Ordinibus conſtituti, vel Beneficiati noſtræ Pro» vinciæ non audeant.

Hinc indubie mos non lugendi propinquos manſit apud Regulares, qui nullum ſolent in veſtibus luctus indicium aſſumere.

XXXV. Ex his tamen nequaquam concludere licet, omnem in morte Chriſtianorum luctum reprehendi, aut à Patribus vetitum fuiſſe: ſed immodicum more Gentilium, uti monet S. Auguſtinus *Serm.* 32. De Verbis Apoſtoli, ſive 172. " Ideò non admonuit Apoſtolus ut non » contriſtemur; ſed *non ſicut cæteri, qui ſpem non habent.* » Contriſtamur ergo nos in noſtrorum mortibus neceſſi» tate amittendi, ſed cum ſpe recipiendi: inde angimur, » hinc conſolamur: inde infirmitas afficit, hinc fides » reficit: inde dolet humana conditio, hinc ſanat divina » promiſſio.

XXXVI. Quod ſupra dictum de nocturna vel veſpertina cadaverum delatione ad Eccleſiam non ita intelligendum, quaſi ipſa nocte aut veſpera ſepelirentur; ſed ibidem manebant tota nocte expoſita, die ſequenti ſepelienda; imò & nonnumquam pluribus noctibus ibidem inſepulta remanebant.

Eo autem tempore hymni & pſalmi præſente corpore recitabantur, aut etiam canebantur. Teſtatur S. Gregorius Turonenſis in vitis Patrum *cap.* 30. de S. Gallo: " Delatus in Eccleſiam, donec Comprovinciales (Epiſ» copi) ad eum ſepeliendum convenirent, jacuit ibi per » *triduum*, aſſiduò inſtante *pſallentis* magna frequentia » populi. " Plura habet auctor Romæ ſubterraneæ *lib.* 1. *cap.* 20.

XXXVII. Hinc indubiè originem habent vigiliæ defunctorum; dum enim apud defunctorum corpora in Eccleſiis expoſita Fideles orando excubarent, quid aliud, quam *vigilias* apud defunctos agebant?

In Martyrologio Romano ad diem 14. Februarii legitur: " Sanctorum Proculi, Ephebi & Apollonii Marty» rum, qui cum *ad corpus* Sancti Valentini *vigilias* age» rent, juſſu Leontii Conſularis comprehenſi, gladio cæſi » ſunt.

Et in obitu Macrinæ ſororis ſuæ contigiſſe narrat S. Gregorius Nyſſenus, antequam corpus ejus ſepulchro inferretur, per totam noctem fuiſſe productam pſalmodiam: " Factum eſt (ait) ut virginum cantu lamentationibus » commixto reſonaret locus. " Ac dein ſubdit, " perfe» ctam eſſe nocturnam *pervigilationem* canendis pſalmis, » ut in Martyrum celebritate.

XXXVIII. His vigiliis hodiernum Officium defunctorum, quod & *vigiliarum* nomen retinuit, reſpondere, vix dubitari poteſt.

ingi Remenſis, quod circa an. 1000. ſcriptum credit Hugo Menardus, refertur *Officium pro defunctis*; illudque exſcripſit Menardus in notis ad Sacramentarium S. Gregorii; ſed ab hodierno Romano planè diverſum, non niſi ferè aliquibus commendationibus animæ & collectis conſtans.

XL. Hoc autem ſpeciale obſervat in hoc Officio Menardus, quod in principio Officii occurrit: *Imprimis cantatur Pſalmus* IN EXITU ISRAEL *cum antiphona, vel* ALLELUIA: " ex quibus conſtat (ait Menardus) olim » hanc lætitiæ vocem in defunctorum Officio non fuiſſe » prætermiſſam ob lætitiam quæ toti Eccleſiæ ex morte » juſtorum obvenit: ut videre eſt apud S. Hieronymum » in Epitaphio Fabiolæ, *& jam fama volans tanti præ» nuncia luctus totius urbis populum ad exequias congre» gabat, ſonabant Pſalmi, & aurata tecta templorum in » ſublime quatiebat* ALLELUIA. Hæc lætitiæ vox à » Græcis canitur in Liturgia *in κοιμηθέντας*, id eſt, de his » qui dormierunt, finita Epiſtolæ lectione.

XLI. Poſt hæc *pag.* 261. exhibet Officium ex Codice MS. Ratoldi Abbatis, quem circa finem ſæculi X. exaratum eſſe credit. Hoc Officium nec Veſperas, nec Officium nocturnum defunctorum continet; ſed tantummodo preces & pſalmos recitandos coram ægro agonizante; & ſtatim poſtquam exſpiravit.

XLII. Additur inſuper oratio dicenda *poſt lavationem corporis antequam de domo efferatur.* Tum ſequuntur orationes recitandæ in delatione corporis ad Eccleſiam. Poſt hæc ſubjungitur: *In Eccleſia autem requieſcat corpus defuncti, quouſque pro ejus anima Miſſa canatur, & offeratur ab omnibus, quibus viſum fuerit.*

Hîc morem celebrandi *Miſſam* pro Defunctis; & quidem præſente corpore; nec non morem *offerendi*, uſitatum fuiſſe videmus: quem & primis ſæculis notum fuiſſe ex multis teſtimoniis oſtendit Onuphrius loco citato *cap.* 10. *& cap.* 9. etiam *eleemoſynas* pro mortuis, condito & curato funere, datas eſſe, probat ex Origene & Hieronymo.

XLIII. Ritum celebrandi Miſſam *præſente* corpore etiam & hodie obſervari deſiderat Rituale Romanum, eumque antiquiſſimum eſſe aſſerit. " Quod *antiquiſſimi* eſt » inſtituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut » Miſſa *præſente corpore defuncti* pro eo celebretur, ante» quam ſepulturæ tradatur.

Veſpertinæ ergo ſepulturæ, quæ non rarò ſingularitatem aliamve vanitatem ſapiunt non facilè admittendæ: neque eas extra caſum neceſſitatis admittit Rituale noſtrum Mechlinienſe, dicens: " Pro laudabili & antiqua conſue» tudine Eccleſiæ, corpus adulti defuncti ante meridiem » cum Miſſa orationibuſque, & ceremoniis debitis (caſu » neceſſitatis excepto) ſepeliri convenit.

XLIV. Notandum, *Miſſam* pro Defunctis in citato Codice Ratoldi expreſſam in multis hodiernæ Romanæ conſonare; exceptâ *præfatione* quæ hîc ſpecialis eſt; item oratione dicendâ infra *Actionem*, in qua ſpecialius exprimitur, oblationem hanc fieri pro hoc defuncto. Verba ſunt:

Digitized by Google

[illegible]

Guillelmus Durandus, qui vixit ſub finem ſæculi XIII. deſcribens Officium defunctorum ſui temporis, teſtatur, quod " in quibuſdam Eccleſiis legantur novem lectiones » ex Job, in aliis vero totidem, ſed ex Libro Sapientiæ. » Incipiunt autem hæ hoc pacto : *Melius eſt ire ad domum » luctus, quàm ad domum convivii.* Sunt rurſum aliæ Ec- » cleſiæ in quibus itidem novem recitant Lectiones, ve- » rùm ex ſermone quodam B. Aug. quem ille compoſuit » de mortuis, & quem finivit in hunc modum : *Beati mor- » tui qui in Domino moriuntur*, quod à quibuſdam dicitur » ſub finem Lectionum loco.

Hæc ille in Rationali Divin. Off. *lib. 7. cap.* 161.

XLVIII. Portò in hac rituum & ceremoniarum varietate à Parochis aliiſque inferioribus tenendus eſt uſus ſuarum Eccleſiarum, præſertim in ipſis Ritualibus, ſeu Manualibus vel Paſtoralibus præſcriptus. Epiſcopi verò eſt, ea omnia prohibere, atque è medio tollere, quæ vel avaritia, vel irreverentia, vel ſuperſtitio, veræ pietatis falſa imitatrix, inducere potuiſſet : ſolicitèque attendere, ne quæ ſimilia irrepant : puta determinato numero Miſſarum aut precum, certam animarum è purgatorio liberationem addicere ; quam ſuperſtitionem Synodos damnaſſe titulo præcedenti *cap.* 6. monui.

XLIX. Quæ hodie pro defunctis in die ipſius Sepulturæ aguntur, vocari ſolent *Exequiæ*; quas ab heredibus pro defuncto perſolvendas eſſe volunt Synodi noſtræ. Synodus Cameracenſis ann. 1567. ſub hoc titulo : *Ut heredes defunctis* JUSTA *rependant*, habet ſequens Decretum : " Mandamus præterea Paſtoribus, ut modeſtè moneant » filios heredeſque eorum, qui ex hoc ſeculo in Eccleſiæ » communione migrarunt, ut pietatem & gratitudinem » erga mortuos conſervent, utque juxta hujus Diœceſis » laudabilem conſuetudinem moremque majorum, Chriſ- » tianæ charitatis officia omnia rependant pro ſuo quiſque » modulo ac facultate, utpote preces, eleemoſynas, Ec- » cleſiæ ſuffragia, ac Miſſæ ſacrificium : ſed in his gerant » ſe prudenter Paſtores, evitentque omninò ſordidum » queſtum, & omnem avaritiæ labem. Hæredibus autem » ipſis, in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, ut pa- » rentum defunctorum exequias non differant ultra ſex » hebdomadas à die obdormitionis, niſi juſtis cauſis per » nos aut Paſtores probandis.

L. Et Paſtorale Mechlinienſe tit. *De Cura pro mortuis*, ait : " Nec celebratio exequiarum ultra ſex ſeptimanas à » die obitus, niſi juſtis de cauſis per Ordinarium aut De- » canum Ruralem approbandis, differri debet. Quod ſi » dictis ſex ſeptimanis elapſis hæredes aut conſanguinei » defuncti, etiam poſtquam ad hoc à Paſtore præmoniti » & requiſiti fuerint, illas celebrari non curent, Paſtoris » erit negligentiam hanc Domino ordinario, ejuſve Pro- » motori denuntiare.

cens : " Quantum autem attinet ad Chriſtianorum ſepul- » turam quam nec ſuperbam, nec neglectam eſſe decet, » aut deſpectam, Parœci in hanc officii ſui partem dili- » genter incumbant, ut piorum funera Chriſtianæ ſim- » plicitatis ac modeſtiæ limites non excedant.

LIV. Deinde *num.* 2. medium quo id impetretur ſuggerit : " Id autem fiet, ſi ipſi primùm mercede conſueta » & honeſta contenti, dein ſuperfluas impenſas, quæ » propter ambitionem ac faſtum fiunt, vel hæredibus re- » linqui, vel pauperibus erogari ſuadeant.

LV. Etiam ipſi Romani Gentiles moderationem ſumptuum & expenſarum in defunctorum exequiis deſiderarunt ; iique arbitrio judicum determinandi erant, *L.* 12. §. 5. & *L.* 14. §. 6. *ff. De Religioſis & ſumptibus funerum* ; additque poſterior, nec teſtatoris voluntatem ſequendam, *ſi res egrediatur* JUSTAM *ſumptus rationem.*

Hinc in Belgio tum Eccleſiaſticorum tum Civilium Magiſtratuum auctoritate, ſumptus & faſtum exequiarum non ſemel moderatos, & limitatos fuiſſe, juxta qualitatem perſonarum, ſcitur. Optandum, ut ubique in his juſta & Chriſtiana moderatio ſervaretur !

LVI. Ubi deprehenditur populus ad hujuſmodi nimias, pompoſas & ſuperbas ſepulturas inclinari, meritò ei dicetur, verbis Auguſtini *Sermone* 32. De verbis Apoſtoli (qui eſt hodie *Sermo* 172.) " Pompæ funeris, agmi- » na exequiarum, ſumptuoſa diligentia ſepulturæ, mo- » numentorum opulenta conſtructio, vivorum ſunt qua- » liacumque ſolatia, non adjutoria mortuorum. " Idem habet *lib.* 1. *De Civitat. Dei cap.* 13.

LVII. Adhæc monendus nonnumquam, quod tametſi indubitatum ſit : " Orationibus ſanctæ Eccleſiæ, & » ſacrificio ſalutari, ut eleemoſynis, quæ pro eorum » ſpiritibus erogantur, mortuos adjuvari ; ut cum eis » miſericordius agatur à Domino, quàm meruerunt ; uti loquitur Auguſtinus in citato Sermone ; tamen advertendum eſſe quod adjicit idem Doctor : " Prodeſſe illa » defunctis ; ſed talibus, qui ita vixerunt ante mortem, » ut poſſint eis hæc utilia eſſe poſt mortem. " Idipſum monet libro De Cura pro mortuis *cap.* 18.

LVIII. Ut verò ad moderatas juxta laudabilem Eccleſiæ conſuetudinem exequias defunctis perſolvendas fidelis populus excitetur, validum & ſecuriſſimum medium eſt ; " ut in his præſtandis, qua par eſt modeſtia ac » devotione ita ſe habeant Parochi aliique Miniſtri, ut ad » defunctorum ſalutem, ſimulque vivorum pietatem, » quemadmodum verè ſunt, non ad queſtum, ejuſmo- » di ritus inſtituti eſſe videantur ; " ut loquitur Rituale Romanum tit. *De Exequiis.*

LIX. Qui animadvertit ad modum quo hæc defunctorum Officia in multis Eccleſiis perſolvantur, intelliget, quàm meritò monerentur Parochi aliique quibus cura Officiorum incumbit, ut ſedulò advigilent, & ſtrenuè ad-

Digitized by Google

» populum à loco ſepulturæ dimittant, in eaque ad oran-
» dum pro defunctis omnes hortentur.

Non dubium, quin pia eſſet hæc praxis, & ſæpè non inutilis, eo quod ipſa recens defuncti memoria, & præſentia nata ſit conciliare attentionem majorem & vivaciorem de morte & judicio extremo aliiſque noviſſimis imprimere ideam. Unde Paſtores meritò cogitare & conſulere poterunt, quomodò hanc à Synodo propoſitam praxim ad uſum deducere poterunt.

LXII. Olim frequentes eſſe ſolebant orationes funebres; hodie verò rariores ſunt: atque de his monet hæc Synodus Cameracenſis *cap.* 3. ut " in his orationibus ita diſertè ſe gerant Concionatores, ut aſſentationem om-
» nem fugiant, & non niſi ob veras & compertas virtu-
» tes defunctos laudent. " Et Synodus Namurcenſis anni 1639. *tit.* 16. *cap.* 5. monuit: " Eas ſobriè habeant
» potiùs auditores conſideratione mortis & judicii, ad
» peccatorum fugam excitando, quàm immodicè laudes
» defuncti propalando.

CAPUT II.

De loco Sepulturæ.

1. *Apud Romanos vetitum fuit intra* urbes *corpora inhumare.*
2. *Hanc legem renovavit Theodoſius Junior.*
3. *Prima ratio hujus prohibitionis à Theodoſio adducta.*
4. *Secunda ratio hujus prohibitionis; quæ & à Gentilibus probata, ſed motivo ethnico.*
5. *Quo ſenſu eam probarint Chriſtiani.*
6. *Altera pars legis Theodoſianæ.*
7. *Quid Martyrum* ſedes *in hac lege?*
8. *Ceſſante Gentilium perſecutione Martyrum ſepulchra in urbe permiſſa fuere.*
9. *Verus ſenſus legis Theodoſianæ.*
10. *Chriſtiani multum deſiderarunt ſepeliri ad ſepulchra Martyrum.*
11. *Senſim invaluit ſepultura Urbana; quæ & Conſtitutione Leonis probata fuit.*
12. *Votum Chriſtianorum fuit ad Eccleſias ſepeliri, tamquam ad Martyrum ſepulchra.*
13. *Qua ratione Eccleſiæ dici poſſint Martyrum ſepulchra?*
14. *Primitus ſatis erant in veſtibulis Martyrum ſepeliri.*
15. *Hoc exemplo Chriſtianis tantum datum fuit ſepeliri in locis* propè *Eccleſias.*
16. *Hæc loca, cur dicta ſint cœmeteria?*
17. *Apud Romanos inhumatio corporis reddebat locum religioſum.*
18. *Eccleſia hodie requirit, ut locus ſepulturæ ſit prævid religioſus.*
19. *Cœmeteria hodie debent benedici.*
20. *Quando benedici cœperint?*
21. *Non apparet, quod olim fuerit benedictio cœmeterii ſeparata à benedictione Eccleſiæ.*

concedi.

32. *Exceptio hæc laicis occaſionem ambiendi, & Sacerdotibus annuendi ſepulturam in Eccleſia ſubminiſtravit.*
33. *Ex ſepulturis in Eccleſia Sacerdotes emolumentum capere cœperunt.*
34. *Ambitione laicorum & cupiditate Sacerdotum impellentibus, priſtina diſciplina penè interiit.*
35. *Licet Eccleſia de priſtina diſciplina multum remiſerit, non tamen eam omninò dimiſit.*
36. *Id oſtendit hodierna cœmeterii ſpecialis benedictio.*
37. *Idem evincunt recentiores Synodi; & quid circa hoc punctum ſtatuerit Synodus Rothomagenſis?*
38. *Concilium Remenſe vetat concedi ſepulturam in Eccleſia ſine conſenſu Superiorum.*
39. *Synodus Burdigalenſis inter* graviſſimos *abuſus circa ſepulturam reponit morem ſepeliendi promiſcuè in Eccleſiis.*
40. *Priſtinum morem ſepeliendi in cœmeteriis conſervari optat Rituale Romanum.*
41. *Præcipit, ut dum in Eccleſia locus datur, tantum humi, & non propè Altare detur.*
42. *Quæ à Sancto Carolo circa hoc punctum ſtatuta ſint?*
43. *Quid hîc ab Epiſcopis attendendum?*
44. *Quomodò Parochi ſe gerere debeant?*
45. *Decretum Epiſcopi de non danda ſepultura in Eccleſia ſine ſuo conſenſu, probatum à Parlamento Pariſienſi.*
46. *Locum ſepulturæ aſſignare quibus competat?*
47. *Non facilè excludendus Parochus.*
48. *Uſus ſepulchrorum familiarium & hæreditariorum apud Romanos.*
49. *Jus ſepulchri familiaris occaſione Juris Patronatus; & quamdiu duret?*
50. *Quibus modis hodie plerumque hujuſmodi ſepulchra acquirantur?*
51. *Non probanda ſolicitudo de exſtructione ſepulchrorum.*

I. APud Romanos jam pridem vetitum fuiſſe in civitatibus hominem ſepeliri, notum eſt ex Lege 12. Tabularum quæ dicebat: *hominem mortuum* IN URBE *ne ſepelito, neve urito.* Et teſte Ulpiano in *L.* 3. §. 5. *ff. De Sepulchro violato*, Adrianus Imperator, edicto pœnam 40. aureorum ſtatuit in eos qui *in civitate ſepeliunt.* Renovatum eſt rurſus hoc jus per Conſtitutionem Diocletiani & Maximiani in *L.* 12. *Cod. De Religioſ. & ſumpt. funer.*

II. Verùm cum harum legum obſervatio ſenſim variis prætextibus exoleſceret, ſequuta eſt ann. 381. Conſtitutio Theodoſii junioris, quæ refertur in *L.* 6. *Cod. Theod. De Sepulchro violato.*

Hîc primò decernit Theodoſius: " Omnia quæ ſupra
» terram urnis clauſa, vel ſarcofagis corpora detinentur,
» *extra urbem* delata ponantur, ut & humanitatis inſtar
» exhi-

licet, ne funeſtentur ſacra civitatis. Gentilibus enim perſuaſum erat, Diis ſuperis ſacrata ſolo aſpectu vel contactu rei funeſtæ contaminari; & Sacerdotes ſi vel *funus* viderent, vel domum funeris ingrederentur; uti notat Gothofredus ad *L. 5. & 6. Cod. Theod. De Sepulchro violato.*

V. Cæterùm Imperatores Chriſtiani, ſanctitatem civitatum violari credebant per corpora mortuorum, quod nimio ſuo fœtore civitates inficerent. Unde & Iſidorus *lib. 14. Orig. cap. 12.* vetitæ ſepulturæ in civitate hanc rationem reddit, ne fœtore ipſo corpora viventium contacta inficerentur.

VI. Hæc quoad primam partem legis Theodoſianæ. Secunda pars continetur finalibus his verbis: " Ac ne ali-» cujus fallax & arguta ſolertia ab hujus ſe præcepti inten-» tione ſubducat, atque Apoſtolorum vel Martyrum ſe-» dem humanis corporibus æſtimet eſſe conceſſam, ab his » quoque, ita ut à reliquo civitatis, noverint ſe atque in-» telligant eſſe ſubmotos.

VII. Pro intellectu horum verborum notandum, *per Apoſtolorum & Martyrum ſedem* intelligi ſepulchrum ſeu conditorium, in quo reliquiæ vel corpora Apoſtolorum vel Martyrum condita erant.

VIII. Ulterius notandum, Chriſtianâ Religione jam invaleſcente, ſedes ſive ſepulchra Apoſtolorum & Martyrum *intra urbes* permiſſa fuiſſe: quantumvis privatorum ſepulchra in urbe eſſe non poſſent: Imò paſſim corpora Martyrum, licet tempore perſecutionis extra urbem ſepulta, ad urbem tranſlata atque honorificè condita fuiſſe. Ad has ſedes ſive ſepulchra ædiculæ, imò & Eccleſiæ ædificabantur, quæ vulgò *Martyria* dicta fuerunt.

IX. Cum Martyrum ſepulchra in ipſis civitatibus permitterentur, nonnullorum *fallax & arguta ſolertia* contendebat, hæc ſepulchra à lege generali, vetante loca civitatis ſepulturæ deputari, eſſe excepta, quaſi in hiſce ſaltem ſepulchris Martyrum privatorum quorumcumque cadavera ſepelire liceret. Hanc igitur perſuaſionem hîc vocat Theodoſius *fallacem & argutam ſolertiam*: & ut talem rejicit.

X. Interim privatos quoſque admodum deſideraſſe, apud Martyrum loca ſepeliri, conſtat ex hac lege Theodoſii, partim urbanæ ſepulturæ præjudicio à Martyribus ipſis petito, partim pietatis motu deſiderantes & corpora ſua poſt mortem corporibus Martyrum ſociari; nonnunquam forſan & ambitione. De hoc deſiderio videri poteſt Auguſtinus De octo Dulcitii quæſtionibus *quæſt. 2.* Et ipſum Auguſtinum ſcripſiſſe librum *De Cura pro Mortuis*, cum interrogatus litteris fuiſſet, utrum proſit cuique poſt mortem, quod corpus ejus apud Sancti alicujus memoriam ſepeliatur, teſtatur ipſemet *lib. 2. Retract. cap. 64.* Quæ interrogatio ſat ipſum populi deſiderium rurſus inſinuat. Oſtendit & eodem libro Auguſtinus, quid prodeſſe queat, corpora apud Sanctorum memoriam ſepeliri,

ceſſione juvarentur; cœperunt eodem ſpiritu expetere & deſiderare apud ipſas Baſilicas ſive Eccleſias ſepeliri.

XIII. Sicuti enim primitùs ipſi Chriſtiani loca ſuorum Eccleſiaſticorum Conventuum habebant ad ſepulchra Martyrum; ut propterea *Martyria* fuerint appellata; ita poſtmodum ceſſante perſecutione, religioſè ſervatum fuit, nullam conſecrari Eccleſiam ſine reliquiis Sanctorum: ut hoc pacto, ipſæ Eccleſiæ ad ſepulchra Martyrum quodammodò exſtrui ritu veteri cenſerentur; ſeu potiùs ſedes & dormitoria Martyrum haberentur: ut proinde ad Eccleſias ſepeliri, eſſet ſepeliri ad memorias ſive ſepulchra Martyrum.

XIV. Verùm primis Chriſtianis ſatis erat, ſi ad limina Martyrum inhumarentur; adeò ut vel ipſi Imperatores id ſibi honori ducerent, uti teſtatur Sanctus Chryſoſtomus *Homil. 26. in 2. ad Corinth.* ſcribens: " Impera-» tores pro magno habuere, ſi juxta Apoſtolorum ſaltem » veſtibula corpora ipſorum ſepelirentur, fierentque Re-» ges Piſcatorum janitores.

XV. Hoc primorum Chriſtianorum exemplo factum, ut Chriſtianorum ſepulturis non ipſæ Eccleſiæ, ſed loca prope ipſas Eccleſias deſignata & conceſſa fuerint: idque tam intra, quàm extra urbes; ubicumque Eccleſiæ Parochiales ſive publicæ eſſent exſtructæ.

XVI. Hæc loca humandis corporibus deſtinata, varia quidem olim nomina ſortita ſunt, quæ latè exponuntur ab Auctore Romæ Subterraneæ; qui & antiquorum ſepulchrorum, & cryptarum arenariarum formas explicat & exhibet.

Uſitatius autem & olim & hodie dicuntur *cœmeteria* à græco verbo *κοιμᾶν*, quod *dormire* ſignificat.

Illa autem vox appoſitè data eſt loco in quo humantur corpora *Chriſtianorum*; utpote qui ob ſpem glorioſæ reſurrectionis non tam mortui jacere, quàm *dormire* dicuntur, *Joannis cap. 11.* ubi Chriſtus Lazarum qui erat mortuus *dormire* dixit. Et Apoſtolus 2. Theſſalonic. 4. *Nolo vos ignorare de* DORMIENTIBUS; ubi Hieronymus ait: *Eos* DORMIENTES *appellari; quia certum eſt, eos reſurrecturos.* Eamdem rationem urgent & alii Patres, quos citat Joannes Durantus De Ritibus Eccleſiæ *lib. 1. cap. 23.*

XVII. Apud Romanos quilibet locum ſuum proprium reddebat *religioſum*, ſi in eum *mortuum* ſepeliebat; aut ſaltem partem ejus principalem, puta *caput*, uti ait Juriſconſultus in *L. 44. ff. De Religioſis & ſumpt. funerum*: qui dein addit: " Cum autem impetratur, ut » reliquiæ transferantur, deſinit locus religioſus eſſe. Hinc manifeſtum, totam loci religioſitatem ex ipſa corporis inhumatione deſumi. Unde & in *L. 2. ff. eod.* Celſus ait: " Non totus, qui ſepulturæ deſtinatus eſt, lo-» cus religioſus fit, ſed quatenus corpus humatum eſt.

XVIII. Hodie apud Catholicos locus non efficitur *religioſus* per ipſam corporis humani inhumationem, ſed

Digitized by Google

quidem Benedictione Sacerdotali ſeu Epiſcopali.

XXI. Quidni dicamus, cœmeterii conſecrationem cum ipſa quodammodò Eccleſiæ conſecratione cœpiſſe; ſeu potiùs cœmeterium tamquam partem & appendicem, aut verius aream vel porticum ipſius, unâ quaſi conſecratione cum ipſa Eccleſia conſecratum fuiſſe: quod innuere videtur Innocentius III. in *cap.* 7. ✠ *De Conſecrat. Eccleſiæ*, ſcribens: " Cœmeteria verò in quibus excom» municatorum corpora ſepeliuntur per ſuorum violen» tiam propinquorum, reconcilianda erunt aſperſione » aquæ ſolemniter benedictæ, SICUT *in Eccleſiarum* » *dedicationibus* conſuevit.

XXII. Similiter declarat Bonifacius VIII. quod pollutâ Eccleſia etiam pollutum cenſeatur cœmeterium contiguum; tamquam nimirum Eccleſiæ *acceſſorium*, ut ibidem ſignificat.

Extat quidem in hodierno Pontificali Romano ſpecialis ritus ſeu forma benedictionis cœmeterii per Epiſcopum faciendæ; ſed quo tempore hæc formula præſcripta ſit, neſcio. Hoc interim conſtat, cœmeterium per ſolemnem benedictionem è loco profano effici locum religioſum; imò tamquam Eccleſiæ appendici etiam de jure immunitatem localem eſſe indultam.

XXIII. Eccleſias & cœmeteria tamquam loca religioſa junxit Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. decernens, ut " ceſſent in Eccleſiis earumque cœmete» riis negotiationes, & præcipuè nundinarum ac fori » cujuſcumque tumultus, omnis in eis ſæcularium judi» ciorum ſtrepitus conquieſcat, nulla inibi cauſa per » laicos criminalis agitetur, ſint loca eadem à laicorum » cognitionibus aliena.

XXIV. Synodi noſtræ Belgicæ ſpecialem venerationem cœmeteriis, tamquam locis religioſis deberi, etiam ſignificant, plura quæ ad decorem & venerationem eorum conducunt, ſtatuentes. Synodus P. II. Cameracenſis *tit.* 13. *cap.* 6. ait: " Cœmeteria diligenter ſepiantur, » & claudantur, nec animalia in eiſdem ad paſcendum » admittantur; multò minùs in eis ſordes fiant, aut » aliundè inferantur. Qui in iſtis culpabiles fuerint, ar» bitrio Epiſcoporum puniantur.

Synodus D. Mechlinienſis *tit.* 11. *cap.* 16. ait: " Cœme» teria muris, foſſis aut ſepibus ita concludantur, ut equis, » vaccis, porcis, aliiſque ſimilibus animalibus nullus pa» teat acceſſus.

Dein *cap.* 17. " Nec ſine gravi injuria loci ſacri tolera» ri poteſt, ut in Cœmeteriis tripudietur; ideòque id » diſtrictè prohibemus.

Denique *cap.* 18. " Liba quoque & placenta, & ſimi» lia in cœmeteriis non vendantur: neque ſtrues ligno» rum in eis fiant, lignave congerantur; & generaliter » nihil in eis permittatur, quod loci religioni ac ſancti» tati repugnet.

Similia in aliis Synodis paſſim inculcantur; quæ quomodò cum hodierna cœmeteriorum promiſcua profanatione conſiſtant, Prælatorum, Parochorum aliorumque

» digneris.

Hæc & ſimilia in ritu benedictionis cœmeterii occurrentia evincunt, cœmeteria propriè ad uſum ſepulturæ ex intentione Eccleſiæ deſtinari & benedici; non ita verò ipſa templa, in quorum etiam conſecratione corporum in eis ſepeliendorum mentio non ſit; nec orationes aut benedictiones ad ſepulturam corporum diriguntur.

XXVI. Et ſanè ſicuti antiquitùs Chriſtiani non in ipſis Martyrum ſepulchris; ſed ad limina ſepulchrorum Martyrum ſepeliebantur; imo ut ibidem ſepeliri poſſent privilegii loco habebant, uti ſupra dictum eſt; ita quoque non in Eccleſiis in quibus Martyrum corpora requieſcunt, ſed in cœmeteriis ſepeliri corpora mortuorum viſum fuit.

Concilium Bracarenſe I. *Can.* 18. " Item placuit, ut » corpora defunctorum nullo modo intra Baſilicam San» ctorum ſepeliantur: ſed ſi neceſſe eſt deforis circa mu» rum Baſilicæ uſque adeò non abhorret.

XXVII. Apud Gratianum *Cauſ.* 13. *q.* 2. *Can.* 15. » Prohibendum eſt etiam ſecundùm Majorum inſtituta, » ut in Eccleſia nullatenus ſepeliantur, ſed in atrio, aut » in porticu aut in exedris Eccleſiæ. Intra Eccleſiam vero » & prope altare, ubi corpus & ſanguis Domini confici» tur, nullatenus ſepeliantur.

Refertur hoc Decretum à Gratiano ſub nomine *Synodi Varenſis*; ſed uti monent Correctores Romani, non reperitur in hujuſmodi Synodo; ſed extat in Concilio Nannatenſi anni 850. è quo etiam refert Regino *lib.* 1. *cap.* 125. & Burchardus *lib.* 3. *cap.* 159.

XXVIII. Interim ex hoc Canone colligimus, tria fuiſſe loca ſepulturis deſtinata; ſed tamen extra ipſam Eccleſiam, nimirum *atrium*, *porticum*, & *exedram*.

Atrium propriè quidem eſt, ſpatium vacuum quod remanſit ex area ſive ſolo ubi ædificata eſt Eccleſia; atque ita atrium omnem circumambit Eccleſiam: hic tamen accipitur, pro ea parte quæ proxima januis eſt, in qua veſtibulum eſt: & ita apud Eccleſiaſticos auctores paſſim ſumi, probat nonnullis adductis teſtimoniis Stephanus Baluzius in notis ad Reginonem *pag.* 557.

XXIX. Porticus, ait ibidem Baluzius, eſt locus deambulationi aptus, ut ſunt clauſtra Eccleſiarum & Monaſteriorum.

Exedræ ſignificatio obſcurior eſt. Veriſimile apparet, exedras conſtituiſſe partem murorum Eccleſiæ; atque fuiſſe loca circa Eccleſiam conſtructa in muris Eccleſiarum, in quibus ſedere liceret; uti etiamnum in aliquibus Eccleſiis videmus.

In muro ergo illo prominenti cum nonnulli dein ſepeliri cœpiſſent, cameras quaſdam ac fornices conſtituebant in *exedra*, in quibus eorum corpora conderentur; teſtaturque Baluzius quod iſtiuſmodi cameræ plures etiamnum videantur in circuitu Eccleſiæ Tutelenſis.

XXX. In his igitur tribus locis prope Eccleſiam; ſed non intra Eccleſiam ſepeliri mortuorum corpora permittit hæc Synodus ſeculo IX. quod & aliis pluribus Synodis ſub

Digitized by Google

ptio latum campum aperuit laicis ſepulturam in Eccleſia ambiendi; & Sacerdotibus plenam eam annuendi libertatem.

XXXIII. Accedebat, quod ex ſepulturis intra Eccleſiam frequenter emolumentum notabile in Sacerdotes redundaret: dum vel laici, ut honoratiorem ſepulturæ locum acciperent, in faciendis oblationibus erant liberaliores; vel etiam ipſi Sacerdotes pro locis honorabilioribus pretium exigere non erubeſcerent; uti ex Decretis contra hanc Sacerdotum exactionem infra referendis abundè pateſcit.

XXXIV. Mirum! quanta velocitate, duobus hiſce, ſcilicet laicorum ambitione & Clericorum cupiditate impellentibus, diſciplina hæc antiquitùs religioſè obſervata de non ſepeliendis mortuis in Eccleſiis, quaſi ad interitum deſcenderit; ipſæque Eccleſiæ factæ ſint divitum quorumcumque cœmeteria, in ſepulturam pauperum dumtaxat relictis cœmeteriis.

XXXV. Verùm Eccleſia eodem ſemper ſpiritu animata, licet pro temporum & circumſtantiarum conditione nonnumquam de externa diſciplina aliquid remittat, prout indubiè in hoc puncto multùm remiſit; ſatis tamen oſtendit, quod & in hoc articulo diſciplinæ eodem ſpiritu agatur; neque à priſtina diſciplina recedat, nec de ea remittat, niſi neceſſitate & conditione temporis quodammodò cogente.

XXXVI. Ut quid enim etiamnum hodie ſpecialem illum ritum benedicendi cœmeteria retinet; niſi ut oſtendat, locum proprium ſepeliendis mortuorum corporibus eſſe cœmeterium?

XXXVII. Ipſa noſtri pene temporis Concilia, eumdem Eccleſiæ ſpiritum exprimunt, dum promiſcuam illam ſepeliendi in Eccleſiis, modò pecunia ſufficiens detur, conſuetudinem improbant; & quantùm temporis conditio ferebat, inhumationem corporum ad cœmeteria relegant.

Concilium Rothomagenſe anno 1581. *tit.* de Curatorum officiis *num* 31. ait. " Non adeò promiſcuè (ut nunc » fit) mortui ſepeliantur in Eccleſiis, ac ne quidem di» tiores, ne is honor detur pecuniis potiùs, quam gra» tiis Spiritus ſancti: ſed hoc ſervetur Deo ſacratis » ſpecialiter hominibus, eo quod præ aliis eorum corpo» ra templa ſint Chriſti & Spiritûs ſancti, & aliis in ſu» blimitate & dignitate, tam Eccleſiaſtica quàm ſeculari » conſtitutis; quandoquidem & iſti Dei miniſtri ſunt, at» que organa Spiritûs ſancti: Aliis inſuper qui nobilita» te vel virtutibus, vel meritis erga Deum & Rempu» blicam fulgent. Cæteri piè & religioſè in cœmiteriis » ad hoc dedicatis ſepulturæ tradantur.

XXXVIII. Anno 1583. Concilium Remenſe tit. *De Sepulturis*, voluit ut " omnes Chriſtiani, quibus ſe» pultura non eſt interdicta, in cœmeteriis, non autem » in Eccleſiis ſepeliantur: niſi (ait) fortè de conſenſu

tare, ut & hodie ſervaretur. Quod ipſum Rituale Romanum ſub Paulo V. expreſſit, dicens: " Ubi viget antiqua » conſuetudo ſepeliendi mortuos in cœmeterio, retinea» tur, & ubi fieri poteſt, reſtituatur.

XLI. Addit idem Rituale: " At verò cui locus ſepul» turæ dabitur in Eccleſia, humi tantùm detur. Cadave» ra autem prope altaria non ſepeliantur.

XLII. Conſonant hiſce quæ S. Carolus habet in Concilio I. Mediolanenſi *parte* 1. *cap.* 61. ubi imprimis " mo» net Epiſcopos, ut morem multis locis intermiſſum, » mortuos in cœmeteriis ſepeliendi, reſtituendum curent. Deinde addit: " Et ſi cui locus ſepulturæ deinceps dabi» tur in Eccleſia, humi tantùm detur: & ſepulchrum, » in quo condetur, opere fornicato cum reliquo Eccleſiæ » pavimento æquatum ſit.

Et in Concilio Mediolanenſi IV. *parte* 1. *cap.* 13. ſtatuit: " Ne ſepulturæ locus quovis nomine cuiquam de» tur, ut ſepulchra fiant, conſtituanturve in ulla quavis » Eccleſia, ſine Epiſcopi conceſſu *ſcriptis* exarato.

Poſt hæc addit: " In choro autem, vel capella ma» jori, nullo modo, nec verò in aliis Eccleſiæ locis pro» pe altaria, niſi tam longè ſepulchra diſtent, ut ſepul» chrale os ſcabello, ſeu bradella altaris procul abſit ſpa» tio ſaltem cubitorum trium, quæ autem propiùs ex» ſtructa jam ſunt, omninò amoveri, obſtruique decer» nimus.

XLIII. Epiſcoporum erit attendere, quouſque conveniat conformiter ad tot Conciliorum Decreta, antiquam diſciplinam, & conſuetudinem ſepeliendi mortuorum cadavera in cœmeteriis reſtituere: & qua moderatione in Eccleſiis ſepultura ſit annuenda: ut ſi ab Eccleſia removeri nequeant; ſaltem ab altaribus removeantur; ne ipſa putrida cadavera, etiam nonnumquam impiorum hominum, tamquam Sanctorum reliquiæ vel ſub altaribus condi videantur.

XLIV. Parochi in his locis concedendis vel negandis frequenter parum poſſunt, præſertim contra inveteratam conſuetudinem, ipſique præcipuè attendere debent, ne turpis queſtûs gratiâ appetere videantur ſumptuoſas ſepulturas vel exequias. Si quid verò pro decore Eccleſiarum, aut diſciplinæ, contra inolitum morem ſtatuendum aut faciendum credant, conſultius erit id Epiſcopis aliiſve Superioribus indicare & committere, ut ipſi auctoritate ſua ſtatuant, quod pro temporum & locorum conditione convenire judicaverint.

XLV. Refert Franciſcus Pinſonius in tractatu de Beneficiis, ad verba, *Cum ſuo reditu cap.* 4. *parte* 1. §. 4. *num.* 9. Epiſcopum Silvanectenſem Synodali Epiſtola Compreſbyteris ſuis mandaſſe, ne intra Eccleſiarum ſepta, ſine ſuo juſſu vel litteris commendatitiis defunctorum corpora inferrent: cumque ab hoc Decreto per appellationem tamquam *ab abuſu* ad Senatum Regium eſſet cauſa devoluta, tandem perorante Advocato Regio die

Digitized by Google

» *creto decurionum datur* : ſervantque hactenus hunc mo» rem Eccleſiæ Pariſienſes. Nemini enim licet Epitaphios » in eis titulos parietibus, columniſve præfigere, corpo» raque ulla condere, niſi conceſſerint æditui, ſeu matri» cularii, ut loquimur : & quamvis publica videatur » vaſta illa Innocentium Lutetianorum oſſuaria, jus ta» men ab S. Germani Antiſiodorenſis Eccleſia petendum » eſt, ſoletque propterea in Epitaphiis ferè omnibus » hoc ſubjici, *par la permiſſion de Meſſieurs de S. Ger-* » *main de l'Auxerrois.*

XLVII. Hæc Mornacius : circa quæ ſingularum Eccleſiarum conſuetudo maximè attendenda. Non facilè tamen Parochus in hoc puncto negligendus aut excludendus : cum etiam ipſi Gentiles Romani curam funeralium Pontificibus tamquam rerum ſacrarum Miniſtris detulerint : nam ut Cicero ait, *Oratione De Aruſp.* Numa. 11. *Pontificibus ipſis juſtorum funebrium curam demandavit* : & latiùs probat auctor Romæ Subterraneæ *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 6. *&* 7.

XLVIII. Apud Romanos moris fuiſſe, ut quis non tantùm ſibi, ſed & familiaribus & heredibus ſepulchrum conſtrueret, indubitatum eſt ; dicitque Juriſconſultus Caius in *L.* 5. *De Religioſis & ſumptibus funerum* : " Fa» miliaria ſepulchra dicuntur, quæ quis ſibi familiæque » ſuæ conſtituit. Hereditaria autem quæ quis ſibi & he» redibus ſuis conſtituit.

XLIX. Hodie quoque frequentia ſunt familiaria ſepulchra ; acquiruntur que per hoc quod Eccleſias in ſuis fundis ædificent, Patronique ex eo effecti ſint.

Hoc jus ſepulchrale quia competit ratione juris Patronatus, vendito fundo cui inhæret jus patronatus, etiam jus ipſum Sepulchri tranſit cum ipſo jure patronatus ad aliam familiam ; nec familiaribus veteris Patroni jus ſepulturæ ulteriùs competit ; & ita judicatum refert Mornacius ad citatam *legem* 5.

L. Aliter ſepulchra familiaria acquiruntur hodie ab Ædituis aliiſque, quibus loca ſepulturæ deſignandi & concedendi auctoritas competit ; ſoletque pro oblatione majoris vel minoris ſummæ pecuniæ honoratior locus, ampliorisque monumenti exſtruendi licentia concedi ; ita ut etiam ſpecus imas, arcuato opere, ad condenda corpora, concamerent ; ſolentque loca illa ſubterranea *cavea* appellari. Frequentiùs autem parte Eccleſiæ ſibi conceſsâ, citra cellas ſubterraneas, tellure ſolidâ, in uſum ſepulchri familiaris utuntur ; aperienda ſcilicet, atque effodienda quoties aliquis de familia eſt ſepeliendus.

LI. Hereditariorum ſepulchrorum meminit Hincmarus Remenſis in ſuo tertio Capitulari *cap.* 2. dicens : " Et » nemo Chriſtianorum præſumat, quaſi *hereditario* jure, » de ſepultura contendere : ſed in Sacerdotis providen» tia ſit, ut Parochiani ſui, ſecundùm Chriſtianam de» votionem, in locis quibus viderit ſepeliantur. Ipſe ta» men Sacerdos memor Ordinis ſui, provideat & con» gruam cuique ſepulturam, & ne ſcandalum quantùm » vitari poteſt, fiat ſuis Parochianis.

rochianorum locus ſepulturæ.

3. *Jus funerandi juribus Parochialibus annumeratum.*
4. *Parochialis Eccleſia de jure fundata eſt ſuper ſepulturis Parochianorum.*
5. *Hinc ad ſolas pene Parochiales Eccleſias habentur cœmeteria.*
6. *Ritualia & Synodi Parochos habent pro ordinariis Miniſtris exequiarum & ſepulturarum.*
7. *Quis Parochianus in ordine ad ſepulturam dicendus?*
8. *Scholares Academici in Parochia ſepeliendi.*
9. *Etiam peregrini & tranſeuntes.*
10. *Niſi tamen in Parochia domicilii commodè ſepeliri queant.*
11. *Religioſi à propriis Superioribus, & in Eccleſia aut ambitu Monaſterii ſepeliendi.*
12. *Similiter & eorum* oblati.
13. *Modò tamen ſint* plenè *oblati ; & qui tales dicendi?*
14. *Plenè oblati ſignum aliquod diſtinctum accipiebant.*
15. *Multum diſtant à pueris aliiſque in Monaſteriis ſimpliciter habitantibus.*
16. *Hi Parochiæ manent ſubjecti.*
17. *Niſi conſuetudo aut Concordata aliud habeant.*
18. *Beneficiati in Eccleſia Beneficiorum ſuorum ſepeliendi.*
19. *De jure ſepulchrum Majorum præfertur quoad ſepulturam Eccleſiæ Parochiali.*
20. *De conſuetudine videtur requiri electio ſepulchri Majorum.*
21. *Facilitas tamen ad præſumendam electionem.*
22. *Per electionem ſepulturæ excludi poteſt Eccleſia Parochialis, & ſepulchrum Majorum.*
23. *Electio ſepulturæ poteſt fieri in loco minùs religioſo ; ſed non in loco profano.*
24. *Quid de hac re habeat Rituale Romanum?*
25. *Sepeliri in loco profano an noceat defuncto?*
26. *Unicuique libera eſt electio ſepulturæ ; etiam uxori ſine conſenſu mariti.*
27. *Ubi ſepelienda uxor non electa ſepultura.*
28. *Filiifamilias ſine conſenſu parentum eligunt ſepulturam, ſi ſint majorennes.*
29. *Pater eligit pro filio minorenni, ſi conſuetudo id habeat.*
30. *Electio non eſt propriè actus ultimæ voluntatis.*
31. *Videtur eſſe ſpecies mandati ad nutum revocabilis ; quod etiam ſine ſcriptura dari poteſt.*
32. *Per teſtes etiam ſingulares electio ſepulturæ probari poteſt.*
33. *Quæ attendenda in depoſitione teſtium?*
34. *Ex facto ipſius defuncti ſubinde probatur electa ſepultura.*
35. *Exactior probatio electionis requiritur ad excludendam Eccleſiam Parochialem, quàm aliam.*
36. *Introduci poſſet ut electio fieret tantùm per ſcripturam.*
37. *Quo motivo jam pridem plures ad ſuas Eccleſias attrahere conati ſint fidelium ſepulturas.*
38. *Exceſſus Monachorum per Pontificem repreſſus.*
39. *Fratres Mendicantes ſepulturas ſolicitare cœperunt.*

40.

Digitized by Google

II. Unde jam pridem tamquam indubitatum traditum fuit, Eccleſiam Parochialem ejuſque cœmeterium eſſe proprium locum ſepulturæ Parochianorum; & Parochianos in Parochiali Eccleſia ejuſve cœmeterio eſſe ſepeliendos, niſi oſtendatur ex aliquo ſpeciali titulo in alia Eccleſia eſſe ſepeliendos; quod multis juris textibus expreſſum eſt; ac ſignanter in *Cap.* 3. *ii De Sepulturis:* item *Cap.* 1. *eod. tit. in 6.* & in *Clementina* 1. §. Huiusmodi *eod.* notantque omnes interpretes.

III. Inſuper uno conſenſu hoc jus funerandi omnes Interpretes juribus Parochialibus annumerant poſt Abbatem ad *Cap.* 9. *De Sepult. num.* 8. ubi monet: " Primò » ſcias, quod de jure communi ſolùm Eccleſiæ habentes » populum habent jus ſepeliendi: jus enim funerandi eſt » de jure Parochiali, quemadmodum & Sacramentorum » exhibitio.

IV. Itaque Parochialis Eccleſia de jure communi fundata eſt quoad ſepulturas omnium Parochianorum; & ipſi Parocho jus funerandi competit, quamdiu contrarium non probatur; quemadmodum fundatus eſt in jure Sacramenta aliave Paſtoralia, intra limites ſuæ Parochiæ ſuis Parochianis exhibendi.

V. Hinc paſſim videmus circa ſolas penè Eccleſias Parochiales cœmeteria (quæ ſunt propriè loca ſepulturis deſtinata) ædificata & auctoritate Epiſcoporum dedicata.

VI. Similiter Ritualia, nec non Epiſcoporum Concilia, dum de ſepulturis ac funeralibus agunt, ferè ad ſolos Parochos, tamquam ordinarios Miniſtros, ſua Decreta dirigunt; eoſque monent & inſtruunt quid agere, & quid cavere in his debeant. Quæ non obſcurè indicant, Epiſcopos reputare ipſos Parochos ſepulturarum ac funeralium ſuorum Parochianorum ordinarios Miniſtros.

VII. Parochiani autem quantùm ad ſepulturam, hi dicuntur, qui intra limites Parochiæ ita morantur, ut ipſa Sacramenta vivi in ipſa percipere, & Parochi ipſis adminiſtrare teneantur.

VIII. Unde Scholares in Academiis, licet non habeant animum figendi ibi fixum domicilium; ſed tantùm pro tempore ſtudiorum ibidem morandi, cenſentur tamen reſpectu ſepulturæ, non ſecus atque reſpectu exhibitionis Sacramentorum, Parochiani illius Parochiæ quam tempore ſtudiorum incolunt; uti notat Abbas Panormitanus ad *cap.* 1. *ii De Sepult. num.* 4. & communis praxis conſonat.

IX. Similiter rectè ibidem notat Panormitanus, quod peregrini & tranſeuntes debeant ſepeliri in Parochia in qua moriuntur, eò quod Parochialis Eccleſia ſit fundata in omnibus quæ obveniunt in ſua Parochia, quamdiu ad alium ſpectare non probantur: quo ex capite etiam nullus præter Parochum poteſt his peregrinis intra limites ſuæ Parochiæ Sacramenta adminiſtrare.

X. Hoc tamen intelligendum, ſi modò apud ſuam *propriam* Parochiam peregrinus ille ſepeliri nequeat. Nam, uti deciditur in *Cap.* 5. *De Sepulturis in* 6. " ſi quis habet » domicilium in civitate vel caſtro, quandoque ad villam » ruralem ſe transfert recreationis causâ, vel ut ruralia » ejus filios fondos recepiſſe: niſi (ait) ſufficienter ſit » oſtenſum, quod eorum *Oblati* vel *Converſi* fuiſſent.

Ad hæc verba reflectens Panormitanus, ait: " Nota ibi: » *eorum Oblati* & tene menti: quia neſcio alibi ita ex» preſſum, quod *Oblati & Converſi* ſepeliantur apud Ec» cleſiam ubi ſunt *Oblati:* nec debet ſolvi portio Eccleſiæ » Parochiali.

XIII. Addit dein Panormitanus: " Quod ego intel» ligo in *plenè* Oblatis & Converſis; ut qui tradiderunt » ſe & ſua, aliàs ſecus.

Hæc Panormitani reſtrictio non obſcurè expreſſa eſt in *Clem.* 1. *De Decimis*, ubi declaratur, quod Conſtitutio de ſolvendis Eccleſiæ Parochiali decimis animalium, quæ Religioſi in fraudem Eccleſiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt venditoribus vel aliis ab ipſis tenenda, extendenda non ſit ad animalia, quæ per Religioſorum ipſorum Donatos ſeu *Oblatos* tenentur: *dum tamen* (ait textus) *illi Religioſis cum effectu donaverint aut obtulerint ſe & ſua.*

Hæc clauſula oſtendit, pro veris Oblatis non eſſe reputandos, niſi *cum effectu ſe & ſua* Religioſis obtulerint: atque hac oblatione de familia Monaſterii cenſeantur, ſive ipſi familiæ incorporati.

De hiſce Oblatis latè agit Du Cange in Gloſſario, verbo *Oblati*, monens, quod licet non omnes Oblati eſſent *veri Monachi*, nihilominus *Oblatorum* & *Donatorum* ea eſſet conditio, ut de familia Monachorum cenſerentur; Abbati obedientiam promitterent, & victum & veſtitum ab iis conſequerentur.

XIV. In ſignum oblationis etiam ſignum aliquod diſtinctum accepiſſe, innuit *Cap.* 1. *De Succeſſ. ab inteſtato*, in tertia Decretalium Collectione apud Antonium Auguſtinum, ubi refertur, " quod cum Archipreſbyter de Ale» rio ſe & ſua ad participationem orationum, Monaſte» rio de Bruxeria pietatis intuitu obtuliſſet, quibuſdam » rebus uſui ſuo ſimplici reſervatis, de manu cujuſ» dam fratris ejuſdem Cœnobii *augmentationem coronæ in* » *ſignum oblationis* illius accepit.

XV. Multùm proinde differunt *veri & pleni* Oblati, de quibus fit mentio in Decretalibus, quique de familia Monaſteriorum reputantur, ut eorum juribus & privilegiis participent, à pueris aut etiam adultis qui ſimpliciter in Monaſteriis habitare & expenſas ſolvere ſolent; nec obedientiam aliquam promittunt, aut veſtem aliudve ſignum diſtinctivum Oblatorum accipiunt.

XVI. Unde nec hi Monaſteriis incorporati, etiam Monaſteriorum juribus aut privilegiis gaudere queunt: manentque Parochis & Parochialibus ſubjecti, debentque tamquam Parochiani ad Eccleſiam Parochialem ſepeliri, quemadmodum Panormitanus ſupra non obſcurè innuit, *ſolos plenè Oblatos* apud Eccleſiam ubi oblati ſunt, ſepeliendos monens.

Hoc & indubiè fundamento declararunt S. Carolus & Synodi Belgicæ, quod laici famuli quicumque Regularium Monaſteriis operam navantes, tametſi *in illis habitent*, ſtato Paſchatis tempore in ſua quique Eccleſia Parochiali

Digitized by Google

» defunctos, non potuiſſe nec poſſe Sacramenta Eccleſiaſti-
» ca, ſepulturamque Eccleſiaſticam in dicto Beghinaſio
» recipere, niſi primitus & ante omnia licentiâ a dicto
» Actore petitâ & obtentâ.

XVII. Addunt tamen Synodi: *Niſi ex ſpeciali concordia aliud ipſis ſit permiſſum.* Quæ clauſula & in hac de ſepulturis materia ſubintelligi debet. Quin enim & hîc concordata ſint ſervanda dubium non eſt; quemadmodum & privilegia & indulta particularia, præſertim diuturnâ poſſeſſione ſuffulta hic attendenda ſunt; de quibus latiùs capite quinto.

XVIII. Sicuti Religioſi & Oblati, qui ſunt de familia Monaſterii, ſepeliendi ſunt ad Eccleſiam Monaſterii; ita & Canonici ſepeliendi ſunt in Eccleſia Capituli, tametſi forſan in alia Parochia habitent: eò quod ipſi Eccleſiæ Capitulari ſint incorporati, atque ejus ſint membra: manentque Parochiani hujus Eccleſiæ ubicumque degant; uti notat Card. Tuſcus *Pract. concluſ. Litt. P. concluſ. 99. num. 5.* & quotidiana praxis conſonat; quæ reſpectu Beneficiatorum *propriam* Eccleſiam ſeu Parochiam reputat Eccleſiam cui ſunt per Beneficium incorporati: atque in hac eos ſepeliri vult, ſi commodè fieri poſſit; nec alio titulo, puta electionis, alibi ſepeliendi ſunt.

Unde in antiquis Decretis Cameracenſibus *tit.* 21. ſtatuitur; ut " Capellani perpetui Sacramenta ſua à Cura-
» tis locorum ſuorum in infirmitatibus ſuis accipiant, &
» ſi decedant, in *Capellaniis ſuis ſepeliantur*, niſi ex de-
» votione (ſalvo jure Parochiali) alibi elegerint ſepul-
» turam.

XIX. Quæ hactenus de jure Eccleſiæ Parochialis ad ſepulturam Parochianorum dicta ſunt, intelligi debent inſpecto jure Decretalium, niſi defunctus habeat ſepulchrum *Majorum*, in quo potiùs quàm in Parochia ſepeliendum eſſe declaratur *Cap.* 1. *&* 3. *De Sepulturis*; idque exemplo petito à Parochianis in veteri Teſtamento, qui amabant ſepeliri in ſepulchro Majorum. Hinc frequenter in Scriptura ſacra occurrit hæc phraſis: *ſepultus ſeu appoſitus eſt ad* PATRES *ſuos.*

XX. Verùm de Patriarcha Jacob legitur, quod *adjuraverit* filium ſuum Joſeph, ut corpus ſuum ſepeliret in ſepulchro Majorum, uti & in Tobia conſideravit *Can.* EBRON *cauſ.* 13. *q.* 2. adeoque ſepulchrum Majorum per *electionem* obtinuiſſe, & ſibi procuraſſe videntur, ait Zypæus in Jure novo *tit. De Sepulturis num.* 4. aſſeritque quod horum exemplo, " multis locis uſurpetur, ut
» niſi defunctus teſtatus fuerit ſe ſepeliri velle apud Ma-
» jores ſuos, ſepeliatur in Parochia.

XXI. Addit tamen Zypæus: " Si autem alia argu-
» menta concurrunt, facilè ſepulchrum Majorum aſſumi-
» tur in argumentum electæ in eo ſepulturæ.

Indubiè conſuetudo locorum plurimùm hîc valere poteſt, præſertim ut primævum jus Eccleſiæ Parochiali conſervetur.

XXII. Sepulturæ Majorum uti & Parochiali de jure & conſuetudine præfertur ſepultura à defuncto electa,
» illæ voluntati, qui apud antiquiores Eccleſias ſepeliri
» deſiderant, minimè eſt contradicendum.

Deinde addit: " Qui verò relictis antiquis Eccleſiis
» & Patrum aliorumque Parentum ſuorum ſepulchris,
» contra conſuetudinem Patrum veteris Teſtamenti, qui
» cum Patribus ſuis ſepulti eſſe leguntur, ad nova & *mi-*
» *nus religioſa* loca ſe transferunt, irrationabiliter & con-
» tra antiquam inſtitutionem facere videntur.

Hinc unanimi conſenſu concludunt Canoniſtæ, ſepulturam eligendam eſſe in loco *religioſo*; electionem autem factam de loco profano, tamquam irrationabilem eſſe reſpuendam: notantque Pontificem in citato *cap.* 2. *De Sepulturis in* 6. non dicere non eſſe impugnandam electionem in loco *profano*; ſed *minus religioſo*. Apparet autem quod Bonifacius VIII. ibi per locum *minus religioſum* intelligat Oratorium, vel Sacellum ad Miſſarum ſolemnia & ſepulturas dedicatum; ſed tamen, in quo non eſt *Religioſorum Fratrum Conventus*, nec *frequenter Miſſarum ſolemnia* tam pro vivis quàm defunctis celebrantur; qualem locum deſideraſſe videbatur Innocentius III. in dicto *cap.* 3. atque quoad hoc, Decretalem Innocentii III. correxiſſe, aut potiùs declaraſſe videtur Bonifacius VIII. qui expreſsè monet, *licet jura ſuper hoc videantur eſſe diverſa.*

XXIV. Rituale Romanum ait: " Cæterùm nemo
» Chriſtianus in communione fidelium defunctus, extra
» Eccleſiam aut cœmeterium ritè benedictum ſepeliri
» debet: ſed ſi neceſſitas cogat ex aliquo eventu aliquando
» ad tempus aliter fieri, curetur, ut quatenus fieri poterit,
» corpus in locum ſacrum quamprimùm transferatur.

XXV. Quid proſit ſepultura ad memorias Martyrum ſive Eccleſias, latè exponit Auguſtinus *libro De Cura pro mortuis*; unà oſtendens, nihil obeſſe Chriſtianis, ſi per crudelitatem tyrannorum, aut inhumanitatem hominum, vel alia de cauſa ipſorum corpora maneant inſepulta; aut etiam à beſtiis devorentur.

XXVI. Itaque unicuique libera eſt electio ſepulturæ in loco quocumque religioſo jus ſepulturæ habente. Et quidem adeò libera eſt hæc electio, ut nec ſubjectio uxoris reſpectu mariti impediat, quominus uxor etiam vivente marito ſibi poſſit eligere ſepulturam; diciturque in *cap.* 7. *De Sepulturis*, nullam quoad hanc eligendi libertatem, eſſe faciendam diſtinctionem inter virum & mulierem. Ratio ſubjungitur: *Cum electio iſta ad eum potiùs ſtatum pertineat, in quo mulier ſolvitur à lege viri.* Quaſi diceret, electio hæc non niſi poſt mortem mulieris effectum habet; atque in illud tempus tantùm diſponitur, quando mulier tunc ſoluta eſt à lege viri.

XXVII. Si autem mulier non elegerit ſepulturam, in ſepulchro mariti ſepelienda erit; & quidem ſi plures habuerit maritos, eſt cum ultimo, cujus domicilium & honorem retinet, ſepelienda, *Cap.* 3. §. MULIER *De Sepult. in* 6. Atque de hoc caſu non electæ ſepulturæ accipiendum eſſe credit Gloſſographus quod ex S. Hieronimo dicitur in *Can.* 2. *Cauſ.* 13. *q.* 2. " Quos conjunxit
» unum

Digitized by Google

» ſepeliant in altera *quam voluit* (hoc eſt in ſepultura » Majorum, vel in Eccleſia Parochiali.) Et grave vide» tur (ait) puerum 8. dierum ſemper in antiquis tumulis » ſolemniter ſepeliri.

Unde & in ſuis Ordinationibus Synodalibus declarat Eminentiſſimus Cardinalis Camuſius Epiſcopus Gratianopolitanus, quod pueri minorennes debeant ſepeliri in Eccleſia Parochiali, niſi habeatur ſepulchrum Majorum, in quo pater poterit eligere ſepulturam pro filio minorenni. *Tit.* 4. *art.* 1. *cap.* 6.

XXX. Quamvis electio ſepulturæ plerumque fiat per teſtamentum aut codicillos; atque non niſi morte confirmetur & effectum ſortiatur, nequaquam tamen propriè eſt actus ultimæ voluntatis; neque regulis & ſolemnitatibus ultimarum voluntatum ſubjecta aut alligata: unde, ut jam dictum eſt, licet filiusfamilias de jure teſtamentum facere nequeat, ſepulturam tamen eligere poteſt.

XXXI. Videtur itaque electio hæc eſſe quædam ſpecies mandati exequendi poſt mortem; ac propterea etiam re integrâ revocabilis uſque ad mortem. Atque conſequenter non tantùm per teſtamentum aut codicillos, ſed & aliam quamcumque defuncti ſcripturam, aut etiam ſine ſcriptura, ſolo verbo electio hæc fieri poteſt.

XXXII. Ita autem fieri debet, ut plenè probari queat, ſive per ſcripturam, ſive per tot teſtes, & tales qui plenam fidem faciant; uti rectè reſolvit Wameſius *Conſ. Can.* 433. qui & ibidem ex Guidone Papa *Deciſ.* 544. tradit, ad probandam electam ſepulturam ſufficere teſtes ſingulares ex loco & tempore; uno dicente hoc loco & tempore, aliis alio audiviſſe, defunctum ſibi eligentem ſepulturam, aut confitentem quòd elegerit.

XXXIII. Hoc tamen addit Wameſius: " In hac pro» batione, quæ fit per teſtes, ſive conteſtes, ſive ſingu» lares, hoc requiritur, ut deponant defunctum non jo» cosè, non levitate quadam, aut obiter feciſſe hanc ele» ctionem; ſed deſtinato propoſito, & verbis non om» ninò enuntiativis, ſed diſpoſitivis, in re & actione ſe» ria ſeu ardua.

XXXIV. Notat inſuper, interdum probari poſſe electam ſepulturam " ex facti evidentia, ex deſtinatione » Patrisfamilias, ſi videlicet ſibi vel uxori, ſeu familiæ » aliquo loco monumentum fieri fecerit, ſi ſarcopha» gum poſuerit, ſi epitaphium, præveniendo tempus » mortis, poſuerit.

XXXV. Illud quoque non dubium exactiorem probationem requiri de electione ſepulturæ, ſi agatur de excludenda Eccleſia Parochiali in qua defunctus vitâ ſuâ durante Sacramenta recepit, & audivit verbum Dei, quàm ſi agatur inter duas Eccleſias, quarum neutra de jure fundata eſt ſuper ſepultura defuncti.

XXXVI. In Actis Cleri Gallicani *tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 6. *art.* 7. refertur judicatum 19. Julii 1628. per Arreſtum Parlamenti Redonenſis corpora defunctorum eſſe ſepelienda in ſuis Parochiis, niſi aliter per teſtamentum & ultimam voluntatem diſpoſuerint.

quæ ipſos defunctos, vitâ durante, tamquam piæ matres lactaverant, & nutriverant.

XXXVIII. In *Cap.* 4. *De Sepulturis*, in prima collectione Decretalium apud Antonium Auguſtinum (fragmentum extat in *Cap.* 2. *ii eod.*) refertur Epiſtola Leonis (veriſimiliter IX.) omnibus Fidelibus per Dardaniam conſtitutis inſcripta, in qua ſcribit, ſibi eſſe relatum, quoſdam eſſe perversè agentes, qui pervertere nituntur Eccleſiæ unitatem, " videlicet Abbates, Mona» chos, qui non ſtudio caritatis, ſed zelo rapacitatis in» vigilant, atque ſeducere conantur ſæculares quos illa» queare poſſunt, ut res ſuas, atque poſſeſſiones, ſive in » morte, ſive in vita, Monaſteriis ſuis tradant; & Ec» cleſiis, quibus ſubjecti eſſe videntur, & à quibus Ba» ptiſmum, Pœnitentiam, Euchariſtiam, nec non pabu» lum vitæ, cum lacte carnis acceperint, vel accipiunt, » nihil de bonis relinquunt.

Hanc Monachorum rapacitatem planè improbandam dicit: " Conſiderantes (ait) non eſſe bonum, ſi illi qui » olim ſocii fuerunt paſſionum, ſecundùm Apoſtolum, » ſint immunes à ſocietate conſolationum. Et quia di» gnus eſt operarius mercede ſuâ.

XXXIX. Sanctus Bonaventura in Epiſtola 1. ad Provinciales ſui Ordinis, ſcribit, quòd ſepulturarum & teſtamentorum litigioſa & avida quædam invaſio Ordinem ipſum Clero toti non modicùm exoſum feciſſet; uti ſupra *parte* 1. *tit.* 32. *cap.* 1. *num.* 21. notavimus. Ex quo colligitur, quòd vel eo tempore inciperent ad ſuas Eccleſias attrahere Fidelium ſepulturas; idque cum Cleri offenſione.

XL. Cum autem hæc ſepulturarum invaſio, quæ etiam aliorum Ordinum Religioſos, imò Clericos ſæculares ſenſim invaſit, magna ſcandala & diſſenſionum ſemina pareret, ipſiſque Fidelibus libertatem in eligendis ſepulturis adimeret, Bonifacius VIII. animarum periculis & ſcandalis, quæ frequenter ex his proveniunt, obviare volens, ait: " Univerſis Religioſis & ſæcularibus Cleri» cis cujuſcumque ſtatus, vel conditionis exiſtant, in » virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interminatione ma» ledictionis æternæ, diſtrictiſſimè prohibemus: nè ali» quos ad vovendum, jurandum, ut fide interpoſitâ, ſeu » aliàs promittendum inducant; ut apud eorum Eccle» ſias ſepulturam eligant, vel jam electam ulteriùs non » immutent.

XLI. Extat hoc Bonifacii Decretum in *Cap.* 1. *De Sepult. in* 6. additque: " Nos enim (ſi ſecùs factum fue» rit) electionem talem decernimus nullius penitus exi» ſtere firmitatis. Statuentes, ut ii, qui ſic elegerint, » nec apud ſic electas Eccleſias ullatenus ſepeliri, nec » alibi (ne contra votum, juramentum aut promiſſum » hujuſmodi à ſe factum materiam habeant veniendi) » poſſint eligere ſepulturam: ſed contradictione quacum» que ceſſante ſepeliantur omninò apud illas Eccleſias, » apud quas ſepeliendi de jure fuiſſent, ſi aliàs ſepulturâ » non electa forſitan deceſſiſſent.

XLII.

Digitized by Google

XLIV. *Synodus* Namurcenſis anno 1659. poſtquam *tit.* 19. *cap.* 4. declaraverat, quod in ſepeliendis mortuis ſeu deducendis ad Eccleſiam non poſſint Religioſi portare ſtolam extra ſepta Monaſterii ſui juxta Clementinam DUDUM *De Sepulturis*, ſubjungit *cap.* 5. " Neque inducere, aut perſuadere morientibus, ut apud ſe eligant ſepulturam, ſub pœna comminata in Clementina CUPIENTES *De Pœnis.*

Sanè ſi Fidelibus permitteretur libera ſepulturarum electio, omniſque illa inductio & odioſa ac ſcandaloſa ſepulturarum invaſio ceſſaret, non dubium, quin multa diſſenſionum Clerum inter & Regulares ſemina ſuffocarentur, murmuraque & ſcandala evitarentur.

CAPUT IV.

De vetita exactione pro Sepulturis; & de juribus funeralibus.

1. *Athanaſius certum reditum attribuit Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, ut* exequiæ *ſine ſumptu fierent.*
2. *Id primùm conſtituit Conſtantinus Magnus.*
3. *Hæ leges quomodo tempore Juſtiniani Imp. neglectæ.*
4. *Leges illas Juſtinianus renovavit.*
5. *Sumptus & expenſas funerum præſcripſit; & Miniſtrorum honoraria taxavit.*
6. *Inter hos Miniſtros erant qui* Decani *dicebantur.*
7. *Quod hodie in Eccleſia Conſtantinopolitana* Decani *Officium.*
8. *Qui* Decani *dicuntur, non abſimiles hodiernis Alexianis.*
9. *Inter funeris miniſtros erant Acolythi: & quod horum munus?*
10. *Erant quoque Aſcetria ſive Canonicæ; quales hæ fuerint? & quot funeribus adhibendæ cum Acolythis?*
11. *Conſtitutio Juſtiniani per Leonem Imp. renovata.*
12. *Quare conveniret, ut exequiæ* gratis *fierent?*
13. *Tempore S. Gregorii querebantur Laici pro ſepultura pretium exigi.*
14. *Id graviter reprehendit S. Gregorius.*
15. *Ipſe vitium illud evellere ſtuduit; monetque Epiſcopos ut idipſum faciant.*
16. *Reprobat conſuetudinem exigendi pretium pro ſepultura tamquam abuſivam.*
17. *Leo IV. pro ſepulturis quidquam exigi vetat.*
18. *Similiter & Hincmarus Remenſis.*
19. *Idipſum ſæculo IX. & X. plura Concilia vetuerunt; & exactionem pro exequiis defunctorum, ut Simoniacam damnat Concilium Turonenſe.*
20. *Idipſum declarat Concilium Lateranenſe; neque conſuetudinem contrariam valere dicit.*
21. *Conſuetudinem non effodiendi ſepulchrum, priuſquam pro terra pretium ſolvatur, reprobat Honorius III.*
22. *Conſuetudo oblationes in exequiis faciendi non reprobatur.*

dum.

35. *Redemptiones has reprobaſſe videtur S. Carolus.*
36. *Oblationes funerariæ cui competant?*
37. *Sicuti Clericis vetitæ exactiones, ita & laicis vetatur laudabiles offerendi conſuetudines infringere.*
38. *Concilium Lateranenſe vult laudabiles conſuetudines offerendi retineri.*
39. *Laudabiles conſuetudines obſervari voluit S. Carolus.*
40. *Ut Parochis & Eccleſiis Parochialibus provideretur, oportuit conſuetas oblationes ſtabilire, & quaſi neceſſarias facere.*
41. *Ut abuſus vitaretur, conveniens fuit, ut auctoritate Superiorum laudabiles conſuetudines taxarentur.*
42. *Decreta Synodorum Cameracenſium de hac taxatione.*
43. *In Belgio taxatio harum oblationum ſive jurium funeralium, ſine conſenſu Magiſtratus ægrè admittitur.*
44. *Taxa jurium funeralium auctoritate Regia facta pro Comitatu Namurcenſi.*
45. *Ordinatio Caroli V. ſuper materia funeralium pro civitate Mechlinienſi.*
46. *Pro mortuis extra civitatem ad exequias celebrandas in civitate hac Ordinatio cogi non vult hæredes.*
47. *Vult unicuique liberum eſſe eligere genus ſepulturæ & exequiarum quod ſibi placet.*
48. *Recentior taxa Regia eorumdem jurium pro civitate Mechlinienſi.*
49. *Similes pro civitate Antverpienſi.*
50. *Natura jurium ſic taxatorum ſimilis eſt decimarum conditioni.*
51. *Jura taxata & conſueta à Clero non excedenda.*
52. *Prætextus excedendi à S. Carolo rejecti.*
53. *Cavere debet Clerus, ne quid ex* pacto *prætextu jurium exigat; ſed ſolvi ſolitis ſint contenti.*
54. *Evitare ſolicitè avaritiæ notam; nec ob non ſolutionem jurium ſepulturam differre.*
55. *Hæc dilatio Sepulturæ ab Imperatoribus etiam Ethnicis reprobata.*
56. *Eadem ratione improbatur mos arreſtandi corpora quæ vehuntur per pagos; & quæ hujus moris origo?*
57. *Hunc morem improbat Parlamentum Mechlinienſe.*
58. *Improbat quoque S. Carolus.*
59. *Pignus accipere in ſecuritatem ſolutionis jurium funeralium, vetat S. Carolus.*
60. *Sepultura conveniens hodie ob defectum ſolutionis jurium non rarò negatur; quod non eſt probandum.*
61. *Parochi Parochianis ſuis licet pauperibus, honeſtam ſepulturam meritò procurare ſtudent.*
62. *Monitum Epiſcopi Gratianopolitani circa ſepulturas pauperum.*
63. *Ob defectum competentiæ ſubinde Parochi ad duriorem jurium exactionem impelluntur.*

I. EXtat in Codice Juſtinianæo titulo *De SS. Eccleſiis*, lex Anaſtaſii Imperatoris in hæc verba: " Magna, &c. Conſtitutio magnæ Eccleſiæ Conſtantinopoleos, ſeptuaginta librarum auri reditum, eam ob cauſam,

Digitized by Google

teſtatur ipſe Juſtinianus. " Plurimi plerumque adierunt » nos (inquit) dicentes non ſimiliter cauſam procedere, » neque ſine mercede fieri defunctorum exequias, ſed » exigi amarè, & inveniri plurima foris nomina & cor» pora quæ etiam invitos exigunt lugentes, & cogunt da» re non habentes, hæc omnia juſtum judicavimus com» petenti correctione digna facere.

IV. Itaque hac Novellâ rurſus conſtituit Juſtinianus, ut Eccleſia Conſtantinopolitana ex officinis mille & centum ab omni onere liberis, & reditu ab Anaſtaſio adjecto, impenſas funerum ſuppeditet; nihilque causâ funeris ab heredibus exigatur.

V. Utque firmior eſſet ejus obſervantia, etiam hac Novellâ modus ſumptibus funerum præſcribitur; quantumque per ſemeſtria ſingula oporteat OEconomos Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ dare his qui funeri operam impendunt, taxatur.

VI. Inter hos funeri aſſiſtentes, erant qui *Decani* dicebantur, qui & *lecticarii* ſive *Copiatæ*, vel enim *Veſpillones* & foſſarii dicti ſunt; quorum officium erat lectum ſeu feretrum cui cadaver erat impoſitum, efferre, & corpus inhumare; de quibus fit etiam mentio in *L.* 4. *Cod. De SS. Eccleſiis*, ubi numerus eorum reſtringitur ad nongentos & quinquaginta.

VII. In notitia Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ apud Goartium legitur: " Decanus Sacerdotes ad jura ſua & obla» tionum partem accipiendam advocat." Hanc exponens Goartius ait: " Decanus idem eſt quod Veſpillo ſeu Le» cticarius, & ut Epiphanius loquitur, qui mortuorum » effert corpora. Unus hìc tantùm eſſe perhibetur, ſupra » alios videlicet de grege plebis, ad efferendos mortuos » abſque Eccleſiaſtico titulo aſſumptos eminentior, cujus » eſt etiam ea Provincia, ut Sacerdotes componat in ju» ribus & contributionibus, ad eos ex funeribus & alio » quovis obſequio provenientibus accipiendis.

VIII. Hi igitur Decani ſeu Veſpillones vel Lecticarii ſimiles fuêre hodiernis noſtris fratribus Cellitis ſeu Alexianis, qui ſepeliendis inhumandiſque ac curandis mortuorum corporibus ſe impendunt.

IX. Inter funerum miniſtros, quibus & è publico honorarium conſtituit, erant Acolythi & Aſceteriæ ſive Canonicæ. Acolythi erant quaſi aſſeclæ, quorum officium erat funeri funalia ſive faces præferre; ſtatuitque ut ſingulis funeribus ſaltem *tres* Acolythi aſſiſtant, qui nihil penitùs accipient; ſcilicet ab heredibus defuncti.

X. Aſceteriæ ſiveCanonicæ erant mulieres quæ præcinendo & pſallendo funus præcedebant, quas octo ut minus ſingulis funeribus adeſſe voluit.

Verba Juſtiniani ſunt in hac Novella *cap.* 4. §. 1. " Sancimus ſingulo lecto (id eſt *feretro*) gratis dato unum Aſ» ceterium dari, Aſceteriarum aut Canonicarum non mi» nus octo mulierum præcedentium lectum & pſallen» tium, & tribus Acolythis, qui nihil penitùs accipient.

» & de alieno velle facere luctu compendium: ab hac ſe pe» titione fraternitas veſtra contineat, & moleſtia ei de cæte» ro non exiſtat; maximè quia & Hortolanum quondam de » quo ſeipſam aſſerit filiam ſuſcepiſſe, Eccleſiæ veſtræ non » in parva quantitate munificum memorat extitiſſe.

XV. Deinde narrat, quomodo ipſe vitium hoc extirpare ſtuduerit; & quod exemplo etiam Gentilium Epiſcopi excitari debeant, ut ſepulturam gratis annuant. " Hoc autem vitium (ait) & nos poſtquam Deo aucto» re, ad Epiſcopatûs honorem acceſſimus, de Eccleſia » noſtra omninò vetuimus, & pravam denuò conſuetu» dinem nequaquam uſurpari permiſimus: memores quia » dum Abraham à filiis Emor, hoc eſt, Ephron, filio » Seor ſepulchrum pretio ad humandum corpus conju» gis poſtularet, pretium accipere renuit, ne commo» dum videretur de cadavere conſecutus. Si ergo tantæ » conſiderationis paganus vir fuit, quantò magis nos qui » Sacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Unde » ne hoc avaritiæ vitium, ne vel in alienis denuò tentari » præſumatur admoneo.

Hanc ſententiam Gregorii refert Gratianus *cauſ.* 13. *quæſt.* 2. *Can.* 12.

XVI. Et Dono Epiſcopo Meſſano ſcribens idem ſanctus Pontifex *lib.* 7. *Indict.* 1. *Epiſt.* 4. morem aliquid pro ſepultura exigendi vocat *illicitam antiquam conſuetudinem*. Verba ejus ſunt: " Cum ſecundùm noſtrum inſtitutum » noveris nos *illicitam antiquam conſuetudinem* omninò » vetuiſſe, nec cuiquam aſſenſum præbere, ut loca hu» mandi corporis pretio poſſint adipiſci.

XVII. *Sæculo* IX. Leo IV. in homilia ſeu Epiſtola De Cura Paſtorali ad omnes Sacerdotes curam animarum gerentes, ait: " Nullus veſtrûm pro mortuis ſepe» liendis præmium aut munus exigat.

XVIII. Hincmarus Rhemenſis in litteris ad Hedenulphum Laudunenſem Epiſcopum, ait: " Epiſcopus aut » Presbyter pro ſepultura obaudiens Decreta B. Gregorii, » pretium de terra conceſſa putredini quemquam non per» mittat in ſua Parochia quærere, & de alieno velle lu» ctu compendium.

Eandem prohibitionem reiteravit in primo ſuo Capitulari *cap.* 12. & in tertio *cap.* 2. additque hìc: *Sicut Sacra & Canonica ſanxit auctoritas.*

XIX. Sub idem tempus Concilium Meldenſe *Can.* 72. verbis utens S. Gregorii, ait: " Nemo pro loco ſepulturæ » pretium de terra putredini conceſſa, & de alieno velle » facere luctu compendium, aliquo modo tentet.

Plura ſunt tum Synodorum, tum Epiſcoporum Decreta hanc ſepulturarum mercimoniam execrantia; & apud Gratianum *cauſ.* 13. *quæſt.* 2. *Can.* 14. refertur Decretum Concilii Triburienſis; & *Can.* 15. aliud ſub nomine Synodi Varenſis, ſed quod revera eſt Decretum Synodi Nannatenſis: & *Can.* 12. extat ſententia S. Hieronymi hiſce conformis.

» ſunt alligatam.

XXI. Denique Honorius III. ſcribit Magalonenſi Epiſcopo in *Cap.* 13. ✠ *De Sepult.* " Abolendæ conſuetu- » dinis perverſitas apud Montem peſſulanum, (ut dicitur) » inolevit, ut decedentibus non priùs permittatur effodi ſe- » pultura, quam pro terra, in qua ſepeliendi ſunt, certum » pretium Eccleſiæ perſolvatur : " & infra : " Mandamus, » quatenus cum loci Diœceſanus exiſtas, inhibeas Clericis » ne quicquam omninò præſumant exigere hac de cauſa.

XXII. Verùm cùm hiſce Decretis nequaquam reprobetur laudabilis, & à primis ſæculis in Eccleſia recepta conſuetudo in funeribus oblationes pro mortuis faciendi; proinde neque Clericis eas recipiendi libertas adempta eſt.

XXIII. Et quidem S. Gregorius in citata *Epiſt.* 56. poſtquam exactionem pro ſepultura reprobavit, addit : " Sed ſiquando aliquem in Eccleſia ſepeliri conceditis, ſi- » quidem parentes ipſius, proximi, vel hæredes pro lumina- » ribus *ſponte efferre* quid voluerint, accipere non vetamus.

XXIV. Similiter Hincmarus Rhemenſis in allegato primo Capitulari prohibens quidquam exigi aut extorqueri, addit : " Si quid autem Altari vel Eccleſiæ, aut » ſibi (Preſbytero) *gratis oblatum* fuerit à devotis qui- » buſlibet, cum benignitate recipere non interdicimus. Et rurſus in altero Capitulari : " Si autem aliquid quiſ- » quam *gratis* offerre voluerit poſt ſepultum corpus, hoc » ſuſcipi non vetamus.

XXV. In Concilio Meldenſi etiam hæc clauſula his verbis exprimitur : " Siquando autem proximi vel hæ- » redes *ſponte* aliquid conferre in Eccleſia voluerint in » *eleemoſynam* defuncti, accipere non vetamus. *Peti* ve- » rò vel *exigi* aliquid omninò prohibemus.

Decreta Conciliorum Triburienſis & Nannatenſis ſupra citata apud Gratianum, eamdem clauſulam continent.

XXVI. Eodem tenore & Synodorum noſtræ penè ætatis Decreta concipiuntur; ut nimirum, exactiones & pactiones interdicant; oblationes verò probent; haſque à Parochis aliiſque quibus de jure vel conſuetudine aliove legitimo titulo competunt, recipere permittant.

XXVII. Nomine oblationum non veniunt hîc tantùm illa quæ in Miſſis exequiarum aut anniverſariorum ad altare offeruntur; ſed & luminaria aliaque quæ circa funus ſive occaſione funeris à conſanguineis heredibuſque defuncti in funeris pompam impenduntur.

XXVIII. Unde S. Carolus in ſuo Concilio Mediolanenſi I. *tit. De Funeribus & Exequiis*, ait : " Candelæ » omnes, cerei & quæ intortitia vocantur, quæ circum » crucem & cadaver ad Eccleſiam adferuntur, & alia » quæ circa pheretrum, & in altaribus, ac reliquis in lo- » cis, dum divina Officia in funere celebrantur, hære- » dum impenſa accenduntur, ita Deo oblata eſſe intelli- » gantur, ut ejus Eccleſiæ Sacriſtiæ, in qua mortui cor- » pus humandum erit, continuò addicta ſint.

XXIX. Sancti Caroli veſtigia premens Cardinalis Gratianopolitanus in ſuis Ordinationibus Synodalibus *tit.* 4. *art.* 2. *cap.* 15. idipſum declaravit. Verba ipſius vel Executorum. Verba articuli ſunt : *Daermen ten opſi-ghte vande flambeeuwen geſtaen hebbende rontom de baere in geene kercke vande ſelve ſtadt* (Antwerpen) *het ſal mogen behouden maer dat met de ſelve ſal laeten wederkeeren naer het Sterfhuys om te blyven ter diſpoſitie vande Erfgenaemen ofte Executeurs van 't ſelve.* Id eſt : Quoad faces circum circa feretrum collocatas, nulla ejuſdem civitatis Eccleſia has ſibi poterit vendicare, verùm ad domum mortuariam referri eas liberum erit, ut de iis aut hæredes aut executores diſponant.

XXXI. Præter illa hîc enumerata, inter oblationes etiam comprehendenda ſunt, quæ Clericis funus comitantibus, & exequias aliave Officia funeralia agentibus, dari ſolent; de quibus loquitur S. Carolus, dicens : " Excipi- » mus (à ſuperiori Decreto) ea quæ Clericis cujuſvis » eleemoſynæ causâ dari ſolent, & quæ funeralium no- » mine Cathedralibus & Parochialibus Eccleſiis ex ſacris » Canonibus debentur.

XXXII. Vult inſuper S. Carolus, ut " dent operam » Epiſcopi diligenti cohortatione, ut in ſingulis Paro- » chiis, communibus eorum ſumptibus qui ſunt in Paro- » chia, comparetur pallium, quod mortuo imponi ſolet; » idque omnibus in funere *gratis* commodetur : quòd ſi » Parochiani id recuſarint, ſinguli Parochi, & alii Ec- » cleſiarum curatarum Rectores pallium ad hujuſmodi » uſum emant; pro quo mortuorum heredes illis mini- » mum aliquid Epiſcopi arbitratu largiantur.

Hîc in pleriſque Eccleſiis *pallium* hujuſmodi habetur; ſed ſumptibus Eccleſiæ vel Fabricæ plerumque comparatum; pro quo aliquid ſolvi ſolet; Superiorum eſt attendere, ne ejus occaſione nimis petatur.

XXXIII. Addit Carolus : " Si verò nobiles homi- » nes aureo vel ſerico vel omninò pretioſo pallio uti vo- » luerint; pecuniâ ſuâ faciendum curent; quod ad ejuſ- » modi cadaverum uſum nullo modo inpoſterum adhi- » beatur, ſed illi Eccleſiæ, in qua mortuus ſepultus fue- » rit; illico poſt funus acquiſitum ſit, & in ejus orna- » menta convertatur.

XXXIV. Conſueverunt hæc & ſimilia, ad pompam funeris vel feretro, vel altaribus, vel etiam templi aut chori parietibus appendenda vela ſive panni lugubres, certâ redimi eleemoſyna, Fabricæ, vel Canonicis, aut Parocho, juxta variam locorum conſuetudinem, cedente : quemadmodum & ipſa in ſpecie oblata, in quorum locum hæc redemptionis pecunia ſuccedit, pro varia locorum conſuetudine his illiſve cedunt; quod & innuit S. Carolus in ſuo Concilio Mediol. II. *Decreto* 16. explanans hac in parte Decretum primi Concilii ſupra relatum, quo ſignificabatur, oblata cedere Sacriſtiæ.

Sed hac in redemptione illud cavendum, ne eo titulo pompæ funeris nimium excreſcant; atque etiam hi, quorum conditio & dignitas hujuſmodi externum apparatum non permittunt, ad ſimilem faſtum, mediante alicujus modicæ pecuniæ redemptione proſiliant; Parochi autem & Clerici, qui interim per ſimiles redemptiones

lucrum

Digitized by Google

pro ratione crucis quæ præfertur, lavari, velis ſepulchra-
lis, veſtitionis chori aut ſimilium; ſed unicuique ſatis erit quod per jura infra ſpecialiter exprimenda concedetur.

XXXVI. Ceſſante particulari conſuetudine, aut privilegio aliove titulo, oblationes hæ funerariæ tamquam jura Paſtoralia ſpectant ad illos, quibus alia jura Paſtoralia competunt; atque de his, ſicuti de aliis oblationibus, judicandum conformiter ad illa quæ ſupra *tit.* 33. *cap. fin.* dicta ſunt. Et ita in ſpecie de pecunia quæ in redemptionem panni lugubris parietibus Eccleſiæ appenſi ſolvebatur, reſpondit Zypæus *Conſult. 6. De Sepult.*

XXXVII. Sicuti Clericis ſeverè prohibitum fuit, ne ſuper ſepulturis aut exequiis aliiſve ſimilibus Religionis operibus paciſcantur, vel hac occaſione extorſiones faciant; ita quoque laicis inculcatum fuit, ne pias & laudabiles ac receptas offerendi conſuetudines facilè infringant.

XXXVIII. Teſtatur Concilium Lateranenſe in *Cap.* 42. *ii De Simonia*, " Ad Apoſtolicam audientiam frequenti relatione perveniſſe, quod quidam Clerici pro » *exequiis mortuorum*, & benedictionibus nubentium & » ſimilibus, pecuniam exigunt & extorquent: & ſi fortè » eorum cupiditati non fuerit ſatisfactum, impedimenta » fictitia fraudulenter opponunt. Econtra verò quidam » laici laudabilem conſuetudinem erga ſanctam Eccle» ſiam, piâ devotione Fidelium introductam, ex fer» mento hæreticæ pravitatis nituntur infringere, ſub pre» textu canonicæ pietatis.

His querelis occurrens Concilium, ait: " Quapropter » ſuper his pravas exactiones fieri prohibemus, & pias » conſuetudines præcipimus obſervari: ſtatuentes, ut li» berè conferantur Eccleſiaſtica Sacramenta, ſed per Epiſ» copum loci veritate cognitâ compeſcantur, qui malitio» sè nituntur laudabilem conſuetudinem immutare.

Ex hoc Decreto concluſum fuit, exactiones quidem in exequiis mortuorum vetitas eſſe; ſed & laudabiles conſuetudines offerendi à laicis eſſe obſervandas: imò etiam per Epiſcopum ad earum obſervantiam urgeri poſſe: quod non ſolùm praxis, ſed & Synodi poſteriores probarunt.

XXXIX. Et quidem S. Carolus in ſuo Concilio Mediol. I. *De Funeribus & Exequiis*, ſtatuit imprimis: " Exequiarum, ſepulturæ & anniverſariorum causâ ne» mini quidquam paciſci, aut exigere liceat, neque etiam » petere, vel quid aliud committere, quod ſimoniacæ » labis, aut ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem habeat.

Huic deim Decreto immediatè ſubjungit: " Pias tamen » in his conſuetudines ſervari jubemus, cujus rei Epiſco» pus curam ſuſcipiat.

Ulterius, cum prius illud Decretum contra exactiones & pactiones Rectorum Eccleſiarum in exequiis in eam partem à pleriſque accipi animadvertiſſet, quod occaſione inde ſumpta, Eccleſiæ, non ſervato piarum conſuetudinum uſu, debitis eleemoſynis defraudentur, in ſuo Concilio Mediol. II. *parte* 3. *Decreto* 17. hæc in modum declarationis ſeu explanationis prioris Decreti addidit:

auctoritate Superiorum ponatur; determineturque quid juxta laudabilem piamque conſuetudinem à laicis ſolvi, & à Clericis prætendi queat: quod auctoritate Epiſcoporum fieri in ſupra allegato Decreto mandavit S. Carolus.

XLII. Similiter Synodus P. II. Cameracenſis in citato Decreto, quo æquum declaravit, ut proprio Paſtori tam pro officio exequiarum, quàm reliquis charitatis officiis defuncto, vita ejus durante, impenſis, debitum honorarium poſt mortem præſtaretur, advertens, difficillimum eſſe, hoc (debitum honorarium) *uniformiter* pro ſingulis locis ſtatuere & definire, voluit, ut " curent Epiſ» copi in ſuis ſingulis Diœceſibus circa id providere, pro» ut (ait) ſtatuitur *cap.* 7. tituli *De Decimis*, primi Con» cilii Provincialis.

Illo autem *cap.* 7. Synodus illa Provincialis decrevit: " In Eccleſiis, in quibus jura Paſtoralia, vel conventione » vel auctoritate Magiſtratus ſunt ordinata ac terminata, » ea jura maneant, ſi æqua fuerint: ſi minus vel augean» tur, vel minuantur Epiſcopi ac Magiſtratûs judicio. In » quibus autem non ſunt determinata, ineatur ratio cum » eodem Magiſtratu, ut fiat.

XLIII. Supponit Synodus in hoc Decreto, taxationem horum jurium, & Epiſcoporum & Magiſtratuum auctoritate fieri.

Veriſimile eſt, Synodum hîc attendiſſe harum & vicinarum Provinciarum morem & conſuetudinem; quæ jura illa temporalia citra auctoritatem Magiſtratûs civilis ægrè laicis imponi ſinerent, uti ſupra *tit.* 1. *cap.* 3. notavimus: ubi unà dictum eſt eſſe conveniens, ut utraque poteſtate, hæc jura taxentur: ne alias laicis, de exceſſu Eccleſiaſticorum in taxandis his juribus, querendi detur prætextus.

XLIV. Notoria eſt Belgii praxis, taxationem hanc perficiendi auctoritate Magiſtratûs Regii; extatque in pluribus Eccleſiis ſimilis taxa. Pro civitate & Comitatu Namurcenſi, prout illa inita & conventa eſt de mandato Regio cum Concilio illius Provinciæ, deſcribitur ad calcem Synodi Namurcenſis an. 1659. *Cui quiſque ſe conformabit*, ait ipſa Synodus *tit.* 19. *cap.* 7.

XLV. Extat quoque parte 3. Edictorum Brabantiæ *lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 1. ordinatio Caroli V. de 23. Martii 1528. pro civitate & diſtrictu Mechlinienſi, quâ ſumptus funerum, & honoraria ſive jura Parochorum aliorumque miniſtrorum, nec non Eccleſiæ ſive fabricæ ſpecificantur & taxantur.

XLVI. Imprimis in hac ordinatione decernitur, quod nullus civis aut incola Mechlinienſis tenebitur ad exequias aut alia jura, pro civibus ſeu incolis civitatis Mechlinienſis, qui extra civitatem mortui fuerint; etiamſi intra civitatem vitâ durante domicilium & larem haberent; niſi ipſe defunctus per teſtamentum aut ultimam ſuam voluntatem ordinaſſet; aut ejus heredes communi conſenſu liberâ voluntate & ex devotione idipſum vellent, & à Parocho requirerent.

XLVII. Secundò declaratur, quod unicuique cujuſcumque ſtatûs ſit, ſive dives ſive pauper fuerit, liberum

Digitized by Google

corpora alio asportentur, nihil ab eorum heredibus prætendere poſſit Eccleſia Parochialis ſub qua mortui ſunt, ſi ibi non ſepeliantur; neque ſub prætextu dictorum jurium ſepulturæ, aut ſervitii arreſtare corpora exterorum, aut habitantium, vel aliter impedire aut differre eorum ſepulturam.

Non obſcurum eſt, Parlamentum improbaſſe jam dictam conſuetudinem exigendi jura ſepulturæ corporum, quæ tantum tranſvehuntur per Parochiam; eoque titulo arreſtandi: cum nec jura exigi permittat, licet etiam in Parochia mortui ſint.

LVIII. Hanc conſuetudinem haud probatam fuiſſe S. Carolo colligitur ex Decreto Concilii Mediolanenſis IV. quo decernitur, ut " Parochus intra cujus Parochiæ » fines, aliquis alienæ Parochiæ occiſus eſt, ejus cadaver » liberè alio transferri nullo prætextu prohibeat: nihil» que ea de cauſa accipiat. Si verò translatio ea cum fu» nere fit, liberum ei ſit uti jure ſuo," *Parte 2. cap. 12.*

LIX. Inſuper ad evitandam avaritiæ aviditatiſque ſuſpicionem, ſtatuit ibidem S. Carolus: " Ne Parochi, alii» que Clerici, neque item exequiarum curatores, aliive » quicumque in funere operam ponunt, pignora capiant, » quibus ſibi caveant de funerali eleemoſyna, aut de eo» rum operæ in funere præſtitæ mercede.

LX. Non ſolent quidem hodie ob defectum ſolutionis jurium corpora manere, aut detineri inhumata: ſed tamen rarum non eſt, ut ob ejus defectum negentur ſepultura & exequiæ, quas pietas & inſtitutio Chriſtiana defunctorum Chriſtianorum corporibus impendi poſtulant.

Sanè nec honeſtum, nec religioni noſtræ decorum apparet, ut defunctus, qui vitæ ſuæ meritis, & conditione ſive ſtatu meruit honeſtam ac honorificam ſepulturam, locumque ſepulturæ, his carere debeat, quia heredes ejus ſine notabili rei familiaris detrimento jura funeralia ſolvere nequeunt; aut certè hereditas ejus ejuſmodi jurium ſolutionem ferre non poteſt.

LXI. Indubiè Parochi in ſimilibus circumſtantiis oſtendere debent, ſe juribus illis non tam avidè inhiare, ut propterea velint ſuos Parochianos, aliàs benè meritos, honeſta ſepultura privari; neque nimium duri eſſe debent in eorum exactione, præſertim dum ſciunt familiam defuncti honeſtam quidem eſſe; ſed tamen revera in re familiari minùs abundantem.

Scio quidem ſæpe non dependere à ſolo Parocho remiſſionem horum jurium; imò frequenter minorem eorum partem ad ipſum ſpectare: nihilominus, ſi ipſe ſuo agendi modo oſtendat, ſe velle etiam ſine juribus, aut cum notabili eorum remiſſione exequias & ſepulturam facere, ſatis erit ut notam aviditatis evadat; & Parochianorum ſuorum benevolentiam conciliet; oſtendatque quod Parochianis etiam pauperibus, juxta conditionem ipſorum, *juſta* perſolvere ſit paratus.

LXII. Eminentiſſimi Cardinalis Camuſii Epiſcopi Gratianopolitani in citatis Ordinationibus Synodalibus *tit. 4. art. 2. cap. 12.* hoc notandum occurrit monitum: *Nous*

De Juribus Eccleſiæ Parochialis ad exequias & oblationes, dum alibi ſepultura eſt electa.

1. *Eccleſiæ Parochiali competunt de jure ſepultura & exequiæ.*
2. *Nonnullis aliis locis Religioſis* libera *ſepultura, ſive jus ſepeliendi conceſſum eſt.*
3. *Sed ultra privilegii tenorem non extendendum.*
4. *Jus ſepulturæ, & jus celebrandi exequias ſunt diſtincta; nec illo conceſſo, ſequitur & hoc conceſſum eſſe.*
5. *Conſequenter alicui loco religioſo conceſſa libera ſepultura, non cenſetur propterea conceſſum jus exequiarum.*
6. *Pontifices indulgentes alicui loco religioſo liberam ſepulturam, reſervant Eccleſiæ Parochiali reliqua ſua jura.*
7. *Clauſula reſervatoria jurium Eccleſiæ Parochialis occurrit in Bulla confirmatoria Ordinis S. Dominici.*
8. *Eadem clauſula exprimi ſolita in omnibus Bullis quibus* libera *ſepultura annuitur.*
9. *Per* liberam *ſepulturam intelligitur jus ſepeliendi liberè cadavera eorum qui in loco illo ſepeliri elegerunt.*
10. *Corpora dum in locis hujuſmodi inhumantur, dicuntur ab Eccleſia Parochiali* aſſumi.
11. Salva juſtitiâ *Eccleſiarum Parochialium idem eſt, quod ſalvo jure illarum Eccleſiarum.*
12. *Vigore clauſulæ, ſalva juſtitia Eccleſiarum Parochialium, manet iis ſalvum jus celebrandi exequias.*
13. *Manet quoque Eccleſiæ Parochiali jus ut cadaver priùs ad eam deferatur, & eo præſente Miſſa celebretur.*
14. *Nulla conſuetudo requiritur, ut hoc jus ſalvum ſit Eccleſiæ Parochiali.*
15. *Hoc jure utuntur Eccleſiæ Parochiales in Gallia.*
16. *Hoc jus Eccleſiis Parochialibus per Arreſta Regia ſæpius aſſertum.*
17. *Illud jus Eccleſiis Parochialibus vindicat Cardinalis Camuſius Epiſcopus Gratianopolitanus.*
18. *In pluribus Eccleſiis Belgicis idem jus ſalvum manet; & Parochis civitatis Iprenſis adjudicatum.*
19. *Per Senatum Regium aſſertum Parocho civitatis Hallenſis.*
20. *Similiter Parocho civitatis Athenſis.*
21. *Jus exequiarum ſine repræſentatione corporis nonnullis Eccleſiis conſervatum.*
22. *Jus exequiarum Parochiis civitatis Mechlinienſis aſſeruit Parlamentum.*
23. *Exequiæ perſolvendæ in Parochiâ, quales eſſe debeant?*
24. *Æquum eſt, ut Eccleſia Matrix ſeu Parochialis participet in oblationibus factis Eccleſiæ electæ ſepulturæ.*
25. *Leo III. tertiam partem dari voluit.*
26. *Alius Pontifex medietatem.*
27. *Tandem* quarta *exemplo quartæ legitimæ, aut Falcidiæ aſſignata.*
28. *In ſtatuenda hac portione inſpiciendam eſſe legitimam conſuetudinem reſpondit Urbanus III.*
29. *Portio hæc ſemper dicitur* quarta, *licet aliquando ſit major vel minor.*

Digitized by

dum in Eccleſia Parochiali, niſi oſtendatur ex ſpeciali titulo derogatum eſſe huic juri.

Ulterius oſtenſum eſt, Eccleſiæ Parochiali de jure competere, ut in ea exequiæ aliaque juſta defuncto perſolvantur, & Parochum eſſe ordinarium exequiarum aliorumque officiorum defunctis impendendorum Miniſtrum; eique jus eſſe, ea defunctis ſuis Parochianis adminiſtrandi, non ſecus ac Sacramenta aliaque ſalutis media vitâ durante.

II. Porrò licet de jure ſoli Eccleſiæ Parochiali id competat, nulluſque alius locus, inſpecto jure communi, inhumationi Fidelium defunctorum datus ſit; nihilominus ſucceſſu temporis, jus ſepulturæ, ſive inhumationis aliis paſſim locis religioſis ex privilegio communicatum eſſe conſtat; ipſiſque inſuper Fidelibus factam libertatem, ſepulturam eligendi in quocumque loco religioſo jus ſepulturæ habente.

III. Sed cum hæc inhumandi facultas aliis Eccleſiis ſive locis religioſis competat jure *ſpeciali* ſeu *privilegiato*, conſequens eſt, eam ultra tenorem privilegii contra Eccleſiam Parochialem ejuſque jura extendi non poſſe.

IV. Ulterius notandum eſt, quod inter ſe diſparata omninò ſint, defunctorum ſepultura ſive inhumatio, & exequiæ ſive Officium Eccleſiaſticum pro defuncto exſolvendum.

Hinc ſequitur, uno indulto nequaquam alterum cenſeri conceſſum: indubitatumque eſt, poſſe aliquem in aliquo loco religioſo ſepeliri, tametſi in eodem nullæ exequiæ, nullumque Officium defuncto perſolvantur: quod quotidiana praxi notorius eſt, quam ut probari debeat.

V. Dum ergo alicui Eccleſiæ ſive loco religioſo indulta eſt ſepultura, vel licentia dandi ſepulturam iis, qui in illis inhumari elegerint, nequaquam propterea ipſi datum cenſetur jus, ut ibidem, in præjudicium Eccleſiæ Parochialis, celebrentur exequiæ, aliave Officia Eccleſiaſtica pro defunctis perſolvantur.

Cum enim jus cadavera inhumandi in aliquo loco, ſit planè diſtinctum à jure celebrandi exequias pro defuncto; & utrumque illud jus ſpectet de jure communi ad Eccleſiam Parochialem, indubitatum eſt, quod uno eorum alteri loco vigore privilegii communicato, nequaquam alterum cenſeri debeat indultum in præjudicium Eccleſiæ Parochialis: quia à jure communi non cenſetur receſſum, niſi in quantum ipſe tenor privilegii exprimit, & exigit: imo dum ipſa verba privilegii ſunt dubia, juxta indubitatas juris regulas interpretanda ſunt, ut quam minimum à jure communi recedatur.

VI. Jure ergo inhumationis communicato alicui Eccleſiæ ſeu religioſo loco, ſalva nihilominus remanent Eccleſiæ Parochiali reliqua jura. Quod & ipſi Romani Pontifices ſignificare intendunt, privilegiis illis, quibus jus ſepulturæ concedunt, inſerendo clauſulam *ſalva juſtitiâ Eccleſiarum à quibus corpora aſſumuntur.* Cujus clauſulæ mentio fit in *Cap.* 9. *ꝟ De Sepult.*

VII. Et in Bulla Honorii III. quæ incipit: *Religioſam*, Ordinis Patrum Prædicatorum confirmatoria, conceditur ipſorum Eccleſiæ jus ſepulturæ ſeu inhumationis, ſed cum dicta clauſula reſervativa. Verba Bullæ §. 10. ſunt: "Se-

clauſi ſuper conceſſione liberæ ſepulturæ proferri poſſe, quæ hac clauſula careat.

IX. Ex relatis quoque Bullis habetur, quod libera ſepultura non aliud ſonet, niſi libertatem ſepeliendi ſive inhumandi corpora illorum qui ibidem ſepeliri deſideraverint, vel elegerint; nulluſque ſepulturæ obſiſtere queat.

X. Per *Eccleſias à quibus corpora aſſumuntur*, intelligi in hac clauſula Eccleſias *Parochiales*, evidens eſt, exprimitque ipſa Bulla Sixtina jam citata, traduntque omnes paſſim Canoniſtæ. Cum enim Eccleſia de jure habeat fundatam intentionem ad ſepulturam ſuorum Parochianorum, cenſentur corpora alibi ſepelienda ab ipſa aſſumi, eo quod jure communi jam eſſent ipſi Eccleſiæ Parochiali addicta.

XI. Per *juſtitiam Eccleſiarum* hìc ſignificari jura Eccleſiarum, non minùs notorium eſt; eo quod ex *juſtitia* eis competant: in qua ſignificatione in antiquis etiam monumentis vox *juſtitia* ſive *juſtitiæ* ſæpius occurrit, uti oſtendit Du Cange in ſuo Gloſſario, verbo *juſtitia*. Dicimus quoque *juſta* perſolvere defuncto, dum ipſi perſolvimus quæ *jure* ei debentur. Unde clauſula, *ſalva juſtitia* ſynonyma eſt huic, *ſalvo jure.* Quare in Bulla Sixti III. qua ad ſupplicationem Duciſſæ Brabantiæ probatur erectio Conventus Dominicanorum in civitate Bruxellenſi, conceditur ut in eo commorantes Fratres fruantur omnibus & ſingulis juribus & privilegiis, quibus alii ejuſdem Ordinis Conventus gaudent: prædicta clauſula his verbis exprimitur: Jure *tamen Parochialis Eccleſiæ, & cujuſlibet alterius ſemper ſalvo.*

XII. Cùm ergo inter jura Eccleſiæ Parochialis ſint *exequiæ* aliaque officia funeralia pro defuncto perſolvenda, eaque à ſepultura ſive inhumatione planè diſtincta; conſequens eſt per conceſſam *liberam ſepulturam*, ſive facultatem ſepeliendi mortuorum cadavera, hæc non cenſeri adempta; quin & per adjectam prædictam clauſulam, cum aliis juribus ipſi Eccleſiæ Parochiali conſervata.

XIII. Quia verò, uti ſupra *cap.* 1. dictum eſt, convenit, ut Miſſa funeralis celebretur præſente corpore, etiam de jure competit Eccleſiæ Parochiali, ut corpus ibi præſentetur, atque eo præſente Miſſa celebretur; quod non obſtare liberæ electioni ſepulturæ, jam pridem notavit Gloſſographus ad *Clementinam* Dudum *De Sepulturis*, verbo *integrè*, ex Joanne De Imola: imprimis ubi eſt conſuetudo primùm portandi corpus defuncti ad Eccleſiam Parochialem, priuſquam ſepeliatur in loco electæ ſepulturæ, hæc conſuetudo ſervanda eſt. Deinde ex eodem addit, "quod » ubi non eſt conſuetudo, etiam eſſe cadaver deferen» dum, ut ſic haberet *Miſſam in propria Eccleſia*, & ſic » recipiat ibi *ultimum vale* à ſuo Curato. Nec illud (ait) » electioni ſepulturæ repugnat, ſed concordat.

XIV. Supponit igitur Gloſſographus poſt Joannem De Imola, jura illa manere ſalva Eccleſiæ Parochiali; neque conſuetudine opus eſſe, ut jura hæc Eccleſiæ vindicentur; ſed citra conſuetudinem, aut ſpecialem titulum ipſo jure competere.

XV. Jure hoc etiamnum uti paſſim Eccleſias Gallicanas innuit Matthæus Beuvelet, in quodam libello Gallico

Digitized by Google

cadaver, eoque ad eamdem Parochiam delato, & Miſſa pro defuncto peracta, Parochus Clero comitante exhibet corpus Superiori ejus loci in quo ſepeliri poſtulavit.

De generali uſu Eccleſiarum Galliæ teſtatur quoque Claudius Henrys *lib.* 1. *cap.* 3. *q.* 10. ſuorum Arreſtorum; ubi relatis opinione, & verbis Gloſſæ ſupra expreſſis, adjungit: C'EST CE QUI SE PRATIQUE AUSSI PAR TOUT: *& il eſt bien juſte qu'un enfant rende ce dernier devoir à ſa Mere, & qu'il reconnoiſſe en quittant le monde, celle qui l'a nourri de ſon laict pendant ſa vie.* Id eſt: Idque ubique obſervatur, & ſanè æquum eſt ut filius hoc Matri ſupremum officium referat, agnoſcatque mundo demigrans illam, quæ eum vivum lacte ſuo pavit.

XVI. Plura Arreſta huic conformia refert Carolus Fevretius in tractatu *De Abuſu lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 5. *&* 6. & recentius refertur in opere cui titulus, *Journal des Audiences, parte* 3. *lib.* 3. *cap.* 1. prolatum in Parlamento Pariſienſi 25. Januarii 1669. in cauſa Patrum Auguſtinianorum contra quoſdam Parochos, quo declaratum fuit, Auguſtinianis jus eſſe ſepeliendi corpora eorum qui apud ipſos elegerint ſepulturam; quæ tamen corpora levabuntur à Curatis aut Vicariis Eccleſiarum, in quibus deceſſerunt, & portata in Eccleſiam Parochialem, poſtmodum reducentur ad Eccleſiam Auguſtinianorum, ut ibidem inhumentur. Verba Arreſti ſunt: *La Cour faiſant droit ſur le tout.... émendant a maintenu & gardé leſdits Auguſtins au droit & poſſeſſion d'enterrer en leur Egliſe le corps defunt, quand il y aura election de ſepulture.... leſquels corps des Défunts ſeront levez par les Curez, ou Vicaires deſdites Paroiſſes, où ils ſeront decedez, & portez en l'Egliſe Parochiale, & conduits enſuite en l'Egliſe deſdits Auguſtins, pour y être par eux receus & enterrez.* Id eſt: Curia ſuper omnibus jus dicens..... dictis Auguſtinianis poſſeſſionem aſſeruit ac tutam præſtitit: ut in Eccleſiis ſuis cadaver ſepeliant, cum electus fuerit locus ſepulturæ.... quæ cadavera tollentur à Parochis aut Vicariis dictarum Parochiarum in quibus deceſſerint, transferenturque ad Eccleſiam Parochialem, & exinde ad dictorum Auguſtinianorum Eccleſiam deducentur, ut ab iis excipiantur & inhumentur.

Notat quoque Barboſa De officio Parochi *parte* 3. *cap.* 26. *n.* 70. " Ubi defunctorum cadavera in alterius Paro» chia exiſterent, & in Eccleſiis Fratrum ſepeliri debent, » priùs, in Eccleſiam Parochialem ad *benedictionem* ac *ul*» *timum vale* à Parocho recipiendum, deferenda eſſe.

XVII. Conformiter ad hunc uſum Regni Galliæ Eminentiſſimus Cardinalis Camuſius Epiſcopus Gratianopolitanus in ſuis Ordinationibus Synodalibus *tit.* 4. *art.* 2. *cap.* 5. interdicit omnibus Sacerdotibus ſub pœna ſuſpenſionis, & laicis ſub pœna excommunicationis transferre quacumque de cauſa corpora defunctorum è domo mortuaria ad locum ſepulturæ electæ extra Parochiam, niſi prius fuerint delata ad Eccleſiam Parochialem. Verba ſunt: *Nous défendons à tous Prêtres* à peine de ſuſpenſe; *& à tous Laiques*, ſous peine d'Excommunication, *de*

Et quidem anno 1613. Vicariatus Iprenſis Sede vacante declaravit in cauſa inter Auguſtinianos & Parochos civitatis Iprenſis, " corpora defunctorum laicorum, etiam » convictualium ſtudioſorum in Monaſterio dictorum Pa» trum, repræſentanda eſſe in Eccleſia Parochiali, ibi» demque celebranda conſueta funeralia, priuſquam illa » apud prædictos Patres ſepeliri queant.

XIX. Similis eſt declaratio ſeu ſententia Senatus Regii Montenſis pro Paſtore civitatis Hallenſis contra Minoritas ibidem an. 1656. Tenor ſententiæ eſt: *Les Gens, &c. faiſans droit declarent que les Peres Recollects devront ſouffrir que le corps du defunt, qui aura choiſi ſa ſepulture en leur Egliſe, ſoit porté par le Paſteur & Clergé en l'Egliſe Paroiſſiale, pour recevoir avec décence la derniere Benediction Paſtorale, & de là être conduit par ledit Paſteur & Clergé, ſi celui requis en eſt, juſques près de l'Egliſe deſdits Peres, pour à leur ſortie d'icelle, le même corps leur être delivré; leur ordonnant de n'y faire aucun Service, avant que celui de la Paroiſſe ſoit celebré avec les publications accoûtumées.* Id eſt: Judices &c. Jus dicentes declarant teneri PP. Recollectos, ut permittant defuncti cadaver qui in templo ipſorum Sepulturam elegerit, à Parocho & Clero ad Eccleſiam Parochialem deferri, ut ei ſuprema Paſtoralis benedictio decenter impendatur, indeque per dictum Parochum & Clerum, ſi is rogatus fuerit, deducatur uſque in viciniam Templi dictorum PP. quo ipſis Templo egreſſis dictum cadaver tradatur; mandantes ut nullas exequias peragant, antequam in Parochia conſuetis publicationibus præmiſſis celebratæ fuerint.

XX. Et altera ejuſdem Senatus pro Parocho S. Juliani contra PP. Recollectos in civitate Athenſi, qua declaratum fuit anno 1651. *que les Peres Recollects ne pourront enſepulturer en leur Egliſe aucun corps qui n'ait été repreſenté en l'Egliſe Paroiſſiale du defunt, ne ſoit après que le Paſteur duëment averti en faſſe refus.* Id eſt: Quod PP. Recollectis nullum in Templo ſuo liceat corpus terræ mandare, quod prius delatum non fuerit ad Eccleſiam Parochialem defuncti, niſi ejus rei Paſtor debitè præmonitus id recuſaſſet.

XXI. Poſtquam autem ſenſim permitti cœpit, ut contra priſtinam & in Ritualibus præſcriptam diſciplinam Miſſa funeralis ſive exequiæ in Eccleſia peragerentur *abſente* corpore, unà haud difficulter permiſſum aut diſſimulatum fuit, ut corpus defuncti rectè deferretur ad locum electæ ſepulturæ; modò tamen Miſſa ſive exequiæ pro defuncto in Parochia celebrarentur: quemadmodum in nonnullis Eccleſiis hodie obſervari videmus.

XXII. Et quidem in Ordinatione Parlamenti Mechlinienſis emanata anno 1668. quæ extat *parte* 4. *Edict. Brabant. lib.* 2. *tit.* 14. expreſſè declaratur, quod heredes aut executores defuncti in civitate Mechlinienſi teneantur exhibere funeralia ipſi defuncto in Eccleſia Parochiali intra cujus limites è vivis diſceſſit, licet in alia Eccleſia elegerit ſepulturam. Verba ſunt: *La Cour faiſant droit, & reglant*

Digitized by Google

pro defuncto perſolvendi, quæſtio incidit, quod genus exequiarum in Eccleſia Parochiali ſit perſolvendum, quando in alia Eccleſia fuit electa ſepultura; & an hæres ſive executor qualſcumque officio in Eccleſia Parochiali defungatur; & judicatum per Parlamentum Mechlinienſe 18. Martii 1669. hæredem ſive executorem non defungi: ſed teneri ad exequias ſive officium iſtius generis, quod reſpondet officio ſive funeralibus factis in ipſa corporis inhumatione in loco ſepulturæ electæ. Quia per factam eo modo inhumationem cenſetur determinaſſe genus funeris. Deinde parùm honeſtum videtur, defuncto apud extraneam Eccleſiam ſplendidiùs parentare, quàm apud propriam & Matricem Eccleſiam.

XXIV. Ulteriùs quia de jure ipſa Corporis inhumatio ſive ſepultura cum omnibus oblationibus competit Eccleſiæ Parochiali tamquam matri, quæ defunctum Chriſto parturivit, & vita durante enutrivit, juſtum quoque viſum fuit, ut dum inhumatio cum oblationibus ad aliquam Eccleſiam transferri permittitur, hæc Eccleſia mater non in totum ab illis oblationibus excludatur; exemplo matris carnalis, quæ ſaltem in partem hereditatis liberorum ſuorum vocatur, ſi hæc ad extraneos ex diſpoſitione liberorum transſeat.

XXV. Et quidem in *Cap.* 1. *ii De Sepult.* poſtquam Pontifex declaravit, exemplo Patriarcharum unumquemque in ſepulchro Majorum eſſe ſepeliendum; & ad exemplum Chriſti, nulli negandam eſſe electionem ſepulturæ, addit: " Sed quia dignus eſt operarius mercede ſua, tertiam » partem ſui judicii illi Eccleſiæ dari cenſemus, in qua » cæleſti pabulo refici conſuevit, ut juxta Apoſtolum » ſint conſolationum ſocii, ut fuerint paſſionum; & ſic » demum ubicumque libitum fuerit, eligat ſepulturam.

XXVI. In *Cap.* 2. *ii eod.* mandatur, " ut quicum» que amodò in Monaſterio converti voluerit, ſive in » morte, ſive in vita, omnium rerum & poſſeſſionum, » quas pro ſalute animæ decrevit diſponere, medieta» tem Eccleſiæ, ad quam dignoſcitur pertinere, relinquat.

XXVII. At in *Cap.* 8. *ii eod.* ſtatuitur, ut ſi aliquem Parochianorum alibi contigerit eligere ſepulturam, de teſtamento ipſius *quarta* portio relinquatur, ſcilicet Eccleſiæ Parochiali.

Portio *quarta* hîc determinata apparet exemplo *quartæ* partis hereditatis, quæ Matri debetur pro legitima ex hereditate filii.

XXVIII. Interim ex citatis Decretalibus intelligimus, non eamdem fuiſſe hujus portionis taxationem.

Unde interrogatus Clemens III. quomodo poſita hac varietate intelligenda eſſet clauſula in privilegiis apponi ſolita, *ſalva juſtitiâ illarum Eccleſiarum, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur*, reſpondit: " Ut ſicut beatus Hie» ronymus inquit, unaquæque provincia in ſuo ſenſu abun» det, ſecundùm rationabilem conſuetudinem regionis il» la *juſtitia* circa medietatem vel tertiam, vel quartam » partem pro locorum diverſitatibus attendatur. " *Cap.* 9. *ii De Sepult.*

» certos, vel determinatos uſus, de quibus etiam quar» ta, ſive canonica portio dari ſive exigi non conſuevit, » vel non debet de jure: nec non de datis vel qualiter» cumque donatis in morte, ſeu mortis articulo in infir» mitate donantis, vel dantis, de qua deceſſerit, quomodo» cumque directè vel indirectè fratribus ipſis, vel aliis pro » eiſdem quartam partem (quam auctoritate Apoſtolica » taxamus, & etiam limitamus) parœcialibus ſacerdoti» bus, & Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Curatis largiri in» tegrè teneantur.

XXXI. Juxta hanc deciſionem non tantùm ex funeralibus propriè dictis, id eſt, quæ cum funere deferuntur, *quarta* debetur; ſed *generaliter ex omnibus quibuſcumque & quorumcumque, in quoſcumque uſus* obventionibus Fratribus illis à defuncto, qui apud ipſos ſepulturam elegit, relictis; tametſi etiam de jure portio Canonica de illis dari non deberet. Quia licet funeri non applicentur, videntur tamen intuitu electæ ſepulturæ à defuncto eſſe relicta; ideoque æquum videtur, Eccleſiæ Parochiali ex his *quartam* deberi: quia ſimul cum ipſa ſepultura ab Eccleſia Parochiali videntur quodammodò abſtracta.

XXXII. Hinc Gloſſographus ad hanc Clementinam, verbo *Funeralibus*, notat, quod juxta hunc textum etiam *quarta* debeatur ex candelis quæ *dantur ad manus*, id eſt, quas Fratres comitantes, manibus ferunt: " Et licet hoc » ſit rigoroſum (ait Gloſſa) hoc tamen vult iſta littera, » & verbum *omnibus*, quod præcedit, & *quibuſcumque* » quod ſequitur: " Additque; " Per hæc verba etiam pu» to, eos teneri de iis quæ legantur pro Miſſis dicendis.

XXXIII. Adhæc obſervandum, obventiones è quibus *quarta* detrahenda dicitur, intelligi de ſolis obventionibus quæ obveniunt Eccleſiæ in qua electa eſt ſepultura: factas autem in Eccleſia Parochiali hîc nullatenus conſiderandas, neque has in *quartam* eſſe imputandas: ſed integras Eccleſiæ Parochiali cedere; ac præter has deberi *quartam* ex obventionibus relictis Eccleſiæ dictorum Fratrum in qua electa fuit ſepultura.

Id jam pridem poſt Joannem Monachum notavit Joannes De Imola ad citatam Clementinam aſſerens, quod ſi cadaver primò portetur ad Eccleſiam Parochialem, ibique *Miſſa* celebretur, " recepta in tali Miſſa non computentur » in *quartam*: Nam licet *quartâ* debeat contentari, & ni» hil aliud amplius petere, tamen id eſt verum reſpectu » *quartæ* ejus quod eſt relictum Fratribus, nam de his hîc » loquitur; de relictis autem Eccleſiæ Matrici nihil hic di» cit Papa.

XXXIV. De hac quarta *funeraria* extat Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *De Reform.* in hæc verba: " Decernit Sancta Synodus, ut quibuſcumque in lo» cis jam ante annos quadraginta, quarta, quæ funera» lium dicitur, Cathedrali aut Parochiali Eccleſiæ ſolita » eſſet perſolvi, ac poſtea fuerit; ex quocumque privile» gio, aliis Monaſteriis, hoſpitalibus, aut quibuſcumque » locis piis conceſſa, eadem poſt-hac integro jure, & ea» dem portione, quæ antea ſolebat, Cathedrali ſeu Paro» chiali

Digitized by Google

quemadmodum in Gallia eam non eſſe in uſu teſtatur vir eruditus Claudius Fleury *lib. 2. Inſt. Juris Canonici c. 9.* uti & in Belgio multis in locis uſus ipſius deſiit, præſertim iis in Eccleſiis, quæ jus celebrandi primas exequias retinent: in aliis verò ea ferè conſuetudo eſt, ut electa ſepulturâ apud Fratres Mendicantes, Parochus ad deducendum funus cum ſuo Clero invitetur; utque Officio funebri in Eccleſia Fratrum illorum per ipſos Fratres celebrando interſint, ac propterea *quartam* partem conſequantur *funeralium*, id eſt, eorum quæ circa funus adhibentur. Ut enim *quarta* omnium omninò obventionum juxta expreſſionem Clementinæ *Dudum* ſolvatur, neſcio, an ullibi ſaltem in Belgio obtineat.

XXXVIII. Itaque quoad hanc *quartam funerariam*, uti & alia jura funeralia multùm valet conſuetudo locorum & Eccleſiarum, præſertim longi temporis. *Si autem* ipſe uſus dubius ſit, interpretatio ex jure communi, vel

» ſenſum.

XL. Circa hæc Concordata obſervandum, ut claris terminis omnia exprimantur; ne aliàs ob æquivocationem terminorum contingat, ut concordata, quæ pacis & concordiæ cauſa ineuntur, poſtmodum ſint litium & diſſidiorum ſemina. Et quia experientiâ compertum eſt, concordata in hujuſmodi materiis penè ſemper lites parere, non facilè ad hujuſmodi concordata Parochi condeſcendere debent; ſed potiùs juri communi inhærere: præſertim quia concordata hæc vix ineuntur, quin Eccleſia Parochialis aliquid de ſuo jure remittat: imo nonnunquam contingit lites planè infundatas ſuſcitari, ut poſtmodum mediante hujuſmodi concordato ſopiantur, quo ſemper aliquid Eccleſiæ Parochiali alioquin de jure communi competens decidit, & Fratribus mendicantibus accreſcit. Itaque dum de ineundis concordatis agitur, meritò omnia accuratè expenduntur, & Superioribus communicantur.

MONUMENTUM

AD CAP. V. NUM. XXIII.

Sententia Parlamenti Mechlinienſis de forma Exequiarum celebrandarum in Eccleſia Parochiali, pro Parochianis ſepultis in Eccleſiis Mendicantium.

Sentence Extendue touchant le pied qu'on doit tenir aux Enterremens & Exeques de ceux qui choiſiſſent leur ſepulture hors leur propre Paroiche, donnée au grand Conſeil le 18. Mars 1669.

COmme different auroit eſté meu au Grand Conſeil de Sa Majeſté, entre le Pere Superieur de l'Oratoire en cette Ville, Deſſervant de la Cure de S. Jean, Suppliant, d'une part; & Eliſabeth Vanden Berghe Reſcribente, d'autre: Sur ce que le Suppliant auroit, par Requête du treiziéme de ce mois, remonſtré que feue Jenne Vanden Berghe reſidente en ladite Paroiſſe, & ayant eſté adminiſtrée par le Curé d'icelle, étoit decedée au mois d'Octobre dernier; & ſur les promeſſes que la Reſcribente ſa ſœur & heritiere avoit fait de faire ſon Service, ou d'en payer les Droits à ladite Egliſe Parοiſſiale, elle avoit été inhumée le vingtiéme dudit mois dans la Chapelle de Nôtre Dame en l'Egliſe de la Societé de Jeſus, où l'Autel avoit été couvert de drap blanc, & la bierre entourrée de quatre chandeliers: ce que dénotoit pluſtoſt un enterrement de Chœur que d'Egliſe; & comme ladite Reſcribente aiant voulu attendre le dernier reglement de cette Cour, emané le 24. de Decembre dernier, refuſoit maintenant de ſe conformer à icelui, & que nonobſtant pluſieurs interpellations amiables, elle ne vouloit accomplir ſes promeſſes, ny payer les droits deus à ſa Paroiſſe, ſous ombre qu'elle pouvoit choiſir tel ſervice que bon luy ſembloit, ſuivant l'article deuxiéme de la Caroline, du vingt-troiſiéme de Mars 1528. & ſans conſiderer que ledit article ne parloit que d'un ſervice effectif, & preſuppoſe un choix du defunct, ou de ſon heritier, qui n'avoit pas été fait au cas en queſtion, & qu'autrement ce ſeroit éluder les droits de toutes les Paroiſſes, ſi aprés avoir fait un ſervice pompeux dans une Egliſe étrangere, comme avoit été fait au ſujet de ladite defuncte, on pouvoit ſe prévaloir de ladite Caroline, qui ne parloit que du ſervice effectif, & nullement des droits ſurrogez au lieu du ſervice, qui ſe faiſoit ailleurs, & proportionnez à la qualité d'iceluy de Choor-lick *ou* Kerck-lick*; ce pourquoy le Supliant concluoit à ce que ſeroit ordonné à ladite Reſcribente, & en tant que de beſoin condamnée de lui payer promptement les droits du ſervice nommé* Kerck-lick*, & les droits* de ſchinckinghe*, du moins par proviſion, ou bien deputer Commiſſaire, pour Parties ouyes, ſommierement être diſpoſé ſur ce que ſe requiert. Surquoy auroit été ordonné qu'elle ſeroit incontinent montrée à Partie, pour y dire pardevant le Conſeiller de Baillencourt le lendemain à deux heures aprés midi peremptoirement, & à peine que ſera diſpoſé ſur la proviſion requiſe. Que lors Parties comparantes pardevant ledit Commiſſaire, ledit Suppliant y auroit fait ramener à fait ſadite Requeſte & conclure ſelon icelle, demandant dépens: la Reſcribente y répondante, auroit declaré que la defuncte n'avoit ordonné aucunes exeques ou funerailles, non plus par Teſtament qu'autrement; par ainſi competoit à la Reſcribente ſa ſœur le choix & l'election d'icelles, enſuite de ladite Caroline article deuxiéme, laquelle Reſcribente avoit choiſi ſi qu'elle faiſoit, de faire faire des exeques mediocres, en thiois* middelbaere Uyt-vaert van 't vierde Ordre*, offrant ſuivant ce de promptement faire celebrer leſdites exeques, d'en payer les droits y afferans, ſoutenant moyennant ce devoir paſſer, & qu'au ſurplus le Suppliant ſeroit declaré non recevable, ny fondé au diſpoſitif de ſa Requête, du moins en la forme & maniere, demandant dépens. Pour à quoy repliquer le Suppliant auroit requis, & lui auroit été accordé terme juſqu'au lendemain: ſans prejudice de ce ledit Commiſſaire, ſe conformant à ce dont la Cour l'avoit encharge, auroit demandé au Procureur de la Reſcribente, s'il vouloit mettre en denegation, que la defuncte auroit été enſevelie en l'Egliſe des Peres Jeſuites, & qu'il en auroit fait mêmes appareils de funerailles, comme on étoit accoutumé d'y faire pour les autres perſonnes, leſquelles de memoire on y avoit enterré, & pour leſquelles on y avoit fait ſervices, tant au regard des ornemens de l'Autel, que de la repreſentation que l'on mettoit au milieu de l'Egliſe du temps de l'Office, & quelques jours en aprés: à quoy la Reſcribente ſatisfaiſant auroit au verbal du 15. dudit mois, fait dire que la defuncte avoit été enterrée dans ladite Egliſe des Peres Jeſuites, en la forme & maniere qu'iceux étoient accoutumez d'enterrer toutes autres perſonnes, tant riches que pauvres également, & ſans aucune difference ou diſtinction, moins d'aucun appareil de funerailles, ayant ſimplement la Bierre & l'Autel été couverts de drap blanc ſelon qu'on of-*

1. *Carere ſepultura pœna graviſſima etiam apud Ethnicos.*
2. *Eam Chriſtianis Gentiles ut ignominioſiſſimam infligebant.*
3. *Apud Romanos corpora morte punitorum inſepulta manebant.*
4. *Hodie ſine licentia Magiſtratus inhumari nequeunt.*
5. *Medicis dantur corpora morte punitorum ad exercitium anatomiæ.*
6. *Eccleſia nulli negat inhumationem, niſi Eccleſiaſticam.*
7. *Quos removet vivos à communione, eiſdem negat ſepulturam ſacram.*
8. *Sepultura negatur excommunicato, ne aliàs cum illo communicetur in ſacris.*
9. *Negatur ob vetitum ingreſſum in Eccleſiam.*
10. *Per inhumationem in loco ſacro videtur excommunicatus admitti ad publicas preces.*
11. *Cadaver repræſentat hominem vivum.*
12. *Ex negata communione in vivis probatur neganda ſepultura.*
13. *Ab Eccleſiaſtica ſepultura excluſi, ab unitate Eccleſiæ ſegregati.*
14. *Quales ſunt excommunicati quibus in vita communio negata.*
15. *An requiratur ut ſint denuntiati?*
16. *Interdicti quoque excluſi.*
17. *Item Hæretici, ſchiſmatici, & ſimiles.*
18. *Qui non communicarunt in Paſchate ad præſcriptum Canonis* Omnis utriuſque ſexus.
19. *Occiſi in ludo Torneamentorum.*
20. *His ſimiles ſunt pugnantes in duello.*
21. *A ſepultura excluduntur, tametſi dederint ſigna pœnitentiæ.*
22. *Raptoribus ſubinde negatur ſepultura, licet concedatur* viaticum; *& quid per* viaticum *intelligatur?*
23. *Putant Canoniſtæ non ſemper concedendam ſepulturam iis, qui in extremis acceperunt abſolutionem.*
24. *Idipſum ſuppoſuit Concilium Ravennatenſe.*
25. *Manifeſti* Uſurarii *à ſepultura excludendi.*
26. *Hac pœna evincit inſufficientiam titulorum quibus hodie uſura palliatur.*
27. *Infantes mortui ſine Baptiſmo non ſepeliendi in loco ſacro.*
28. *Neganda publicis & obſtinatis peccatoribus.*
29. *Prudenter in hac negatione procedere debent Parochi.*
30. *Per inhumationem excommunicati polluitur locus ſacer, ut nullus ibi ſepeliri queat.*
31. *Id expreſſum in Synodo Aurelianenſi; & quæ hujus ratio?*
32. *Cadavera hujuſmodi exhumanda, ſi diſcerni queant.*
33. *Exhumatio auctoritate Superioris ordinariè fieri debet.*
34. *Circa negationem ſepulturæ & exhumationem Eccleſiarum conſuetudo attendenda.*

I. GRaviſſimam etiam apud Gentiles pœnam fuiſſe carere ſepultura, notiſſimum eſt. Eam non niſi ſceleſtiſſimis impoſitam fuiſſe probant *L.* 11. §. 3. *De his*

II. Hinc Gentilium in Chriſtianos furorem exprimere volens Tertullianus in Apologetico *cap.* 37. ait: " Nec » mortuis parcunt Chriſtianis, quin illos de requie ſepul» turæ, de aſylo quodam mortis, jam nec totos avel» lant, diſſecent, diſtrahant.

III. Refertur in *L.* 1. *ff. De Cadaveribus punitorum*: " Corpora eorum, qui capite damnantur, cognatis ipſo» rum neganda non ſunt: & id de ſe obſervaſſe etiam D. » Auguſtinus *lib.* 10. de vita ſua ſcribit. Hodie autem eo» rum in quos animadvertitur, corpora non aliter ſepe» liuntur, nam ſi fuerit petitum & permiſſum: & nonnun» quam non permittitur, maximè majeſtatis cauſa dam» natorum.

IV. Etiam & hodie ad terrorem & exemplum aliorum, corpora ſuſpenſorum manent inſepulta; nec ſine licentia Magiſtratus abduci aut ſepulturæ tradi poſſunt. Vide Paponium *lib.* 20. *tit.* 8. *art.* 4. ubi notat, quod licet jure Romanorum videretur neceſſarius conſenſus Principis juxta *L.* 2. *ff. de Cadaveribus punitorum*, nihilominus invaluiſſet, ut à Judice peti corpus poſſit; quemadmodum corpus Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti petitum ad ſepulturam à Pilato judice datum fuit. Refertque ibidem, cadaver cujuſdam Advocati à Senatu Pariſienſi parentibus ad ſepulturam conceſſum fuiſſe, etſi de crimine læſæ majeſtatis convictus, ultimo ſupplicio fuiſſet affectus. Dedit & conſuetudo Judici arbitrium permittendi Medicis cadavera iſta ad Anatomen.

V. Quin & Medicis hujus Univerſitatis anno 1661. permiſit Concilium Brabantiæ, ut pro exercitio Anatomiæ quærere poſſint corpora morte punitorum in civitate Lovanienſi & pagis vicinis; mandaturque Officiariis, ut dum contingit perſonam *Virilis* ſexus affici ultimo ſupplicio in menſibus hiemalibus, Octobri, Novembri, Decembri, Januario, Februario & Martio, indilatè indicare debeant Profeſſori Anatomiæ; & ſi mulier eo ſupplicio afficiatur, in omni menſe id ſignificare debeant: eo quod rariùs mulieres, quam viri ſupplicio moriantur.

VI. Et hæc quidem de vetita omni planè ſepultura & inhumatione, quâ fit, ut ipſa corpora maneant planè inhumata, & omnium oculis expoſita, à beſtiis & aëre conſumenda: quam pœnam per Canones aut Eccleſiam impoſitam non legimus: neque legitur Eccleſiam umquam prohibuiſſe, cadavera mortuorum humari ſive terra cooperiri; ſed ut ſummum vetuit, quorumdam corpora in loco *religioſo*, aut *ritu Eccleſiaſtico* ſepeliri.

VII. Sicuti enim nonnullos vivos à ſua communione, præſertim in ſacris, jam pridem excludendos cenſuit; ita quoque eoſdem ſua communione poſt mortem indignos credidit.

VIII. Imprimis enim, ſi Divina Officia & preces attendamus, quæ in exequiis atque ſepulturis ex Eccleſiæ præſcripto adhibentur, notorium erit, ſepulturam Eccleſiaſticam eſſe actionem verè *ſpiritualem* & ſacram; ut conſequenter qui in hiſce cum excommunicato communicaret, revera cum illo in *ſacris* communicare eſſet dicendus.

IX.

Digitized by Google

vel hominem quaſi viventem repræſentat, pœna quæ cor-
pori infligitur, ipſi homini infligi videtur. Ut ergo oſtendatur, defunctum extra Eccleſiæ communionem fuiſſe; nec ad eam vita durante reverſum Eccleſia noluit; poſt mortem etiam cadaver ipſius ad communionem admitti.

XII. Eccleſiaſtica igitur ſepultura negatur ab Eccleſia iis, qui à ſua communione manſerunt ſeparati, ne cum ipſis in Divinis communicare videretur. Unde Innocentius III. in *Cap.* 12. ẍ *De Sepulturis*, probans, excommunicatorum corpora non eſſe in Eccleſiaſtico cœmeterio inhumanda, præmittit: " Sacris eſt Canonibus inſtitutum, ut » *quibus non communicamus vivis, non communicemus de-* » *functis*: & ut careant Eccleſiaſtica ſepultura, qui prius » erant ab Eccleſiæ unitate præciſi, nec in articulo mortis » Eccleſiæ reconciliati fuerunt. " Hinc ulterius concludit, excommunicatum in Eccleſiaſtico cœmeterio ſepeliendum non eſſe; imò & ſepultum eſſe exhumandum, ſi cadaver ipſius ab aliis diſcerni queat.

XIII. Itaque generaliter ab Eccleſiaſtica ſepultura ſecluſi habiti jam pridem fuere, qui ab unitate Eccleſiæ ſegregati uſque ad mortem manſerunt, & in hac ſegregatione defuncti ſunt.

XIV. Hinc imprimis excommunicati quibus communicare non poſſumus in vivis, a ſepultura Eccleſiaſtica ſunt excludendi, quemadmodum reſpondit Pontifex in citato *cap.* 12. Et in *Cap* 6 *De Privilegiis*, in prima Decretalium collectione apud Antonium Auguſtinum (cujus fragmentum extat in *Cap.* 5. ẍ *eod.*) ſcribit Cantuarienſi Archiepiſcopo Alexander III. ſe intellexiſſe, " quod Hoſpitala» rii nominatim excommunicatos contra prohibitionem » Epiſcoporum Eccleſiaſticæ præſumant tradere ſepultu» ræ: non cogitantes (ait) quoniam grave ſit eis in mor» te communicare, quos dum viverent, Eccleſia a ſuo ſi» nu pro ſuis exceſſibus ſegregavit. " Deinde dicit, hujuſmodi præſumptionem & temeritatem nullatenus eſſe tolerandam.

Rituale Romanum inter excludendos ab Eccleſiaſtica ſepultura, numerat *publicos excommunicatos majori excommunicatione*. Eoſdem paſſim omnia Ritualia a ſepultura excludendos eſſe notant.

XV. Paſtorale Mechlinienſe inter repellendos à ſepultura Eccleſiaſtica etiam reponit excommunicatum, ſed addit *publicè denuntiatum*. "Nullus (ait) excommunicatus » & *publicè denuntiatus*, ſacra ſepultura eſt cohoneſtandus.

Et ſanè cum juxta Extrav. Martini V. nullus *publicè* excommunicatus, niſi ſit *denuntiatus*, (ſi publicos Clericorum percuſſores excipias) ſit in vivis vitandus, (uti infra *parte* 3. *tit.* De Cenſuris, oſtendetur) non apparet, quare poſt mortem communicari cum hiſce nequeat; atque hanc opinionem Paſtorale amplecti videtur.

XVI. Eadem ratione qua excommunicati etiam excluduntur à ſepultura Eccleſiaſtica, nominatim interdicti, qui & ab Eccleſiæ ingreſſu prohibiti, excluſi ſunt, *Cap.* 10. ẍ *De Sepult.* & *Cap.* 17. ẍ *De V. S.* & Ritualia cum cone Concilii Lateranenſis relato in *Cap.* 12. ẍ *De Pœnit.* & *remiſſ.* in non ſatisfacientem præcepto communionis annuæ ibidem præſcripto, decernitur: *& vivens ab ingreſſu Eccleſia arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura.*

Hîc rurſus obiter notandum, vivum arceri ab ingreſſu Eccleſiæ, & morientem carere Chriſtiana ſepultura, tanquam unum ex altero conſequens conjungi; quaſi diceretur, vivens arcetur ab ingreſſu Eccleſiæ, ergo moriens careat Chriſtiana ſepultura.

Pœnam hanc negatæ Chriſtianæ ſepulturæ non eſſe hoc caſu *latæ ſententiæ*; neque eam poſſe Parochum propria auctoritate infligere, oſtendimus ſupra *tit.* 4. *cap.* 5.

XIX. Ex Concilio Lateranenſi refertur in *Cap.* 1. ẍ *De Torneamentis*: " Felicis memoriæ Innocentii & Euge» nii prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, de» teſtabiles illas nundinas vel ferias, quas vulgo *Tornea-* » *menta* vocant, in quibus milites ex condicto convenire » ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ » temerè congredi; unde mortes hominum & animarum » pericula ſæpè proveniunt, fieri prohibemus. Quod ſi » quis eorum ibi mortuus fuerit, quamvis ei poſcenti » pœnitentia non negetur, Eccleſiaſtica tamen careat ſe» pultura.

XX. Torneamentis paria ſunt ſingularia illa certamina quæ hodie *duella* vocantur; de quibus agit Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *Cap.* 19. *De Reform.* Statuitque ut " pu» gnantes ſive ipſi duellantes & qui eorum *patrini* vocan» tur, excommunicationis ac omnium bonorum ſuorum » proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant, » & ut homicidæ juxta ſacros Canones puniri debeant: » & ſi in ipſo conflictu deceſſerint, perpetuò careant Ec» cleſiaſtica ſepultura.

XXI. Hanc pœnam paſſim Ritualia & Synodorum Decreta renovant; dicitque Rituale Romanum, negatur Eccleſiaſtica ſepultura " morientibus in duello, etiamſi ante » obitum dederint *pœnitentiæ* ſigna.

Hanc clauſulam adjiciens auctor hujus Ritualis reſpexiſſe videtur ad finalia verba ſupra relata ex *cap.* 1. *De Torneamentis*, quibus dicitur, quod licet occumbenti in torneamentis poſcenti pœnitentia non negetur, Eccleſiaſtica tamen careat ſepultura.

XXII. Præterea in *Cap.* 2. ẍ *De Raptoribus*, ſtatuitur, " ut quicumque ex his qui violenter ſurrexerint in ra» pinam, ſive in Eccleſiarum violationes manifeſtè fuerit » deprehenſus, & in ſanitate obſtinata mente non pœni» tuerit, vel emendaverit, & in morte ſecuritatem præ» ſtare nequiverit, ſolemnitas pœnitentiæ parum prodeſſe » videtur, ſicut credimus, ſed de peccato contrito *viati-* » *cum non negetur*, ita tamen, ut nullus Clericorum ſe» pulturæ illius interſit, nec ejus eleemoſynam præſumat » accipere.

Extat hoc idem Decretum in appendice Concilii Lateranenſis, ſub Alexandro III. *parte* 5. cujus hoc eſt ſummarium: " De Raptoribus, & Eccleſiarum violatoribus, & » quando

Digitized by Google

» num indurato, etſi in morte beneficium *abſolutionis* ſa-
» tisfactione præſtitâ meruerit, nihilominus tamen in pœ-
» nam contumaciæ, Eccleſiaſtica careat ſepulturâ.

Et *Rubrica* 29. De pœna adulterorum: " Etſi in morte
» de prædictis ſatisfecerint cum effectu, nihilominus ta-
» men in ipſorum contemptum & pœnam Eccleſiaſtica
» careant ſepulturâ.

XXV. Inter non admittendos ad Eccleſiaſticam ſepulturam reponunt paſſim Ritualia, ac nominatim Paſtorale Mechlinienſe, " manifeſtum fœneratorem, niſi aut de per-
» ceptis uſuris ſatisfecerit, aut de iis reſtituendis ſufficien-
» tem cautionem, juxta juris diſpoſitionem, poſuerit.

Juris diſpoſitio ad quam Paſtorale remittit, occurrit in *Cap.* 2. *De Uſuris in* 6. ex Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. quam Conſtitutionem innovat Synodus D. Mechlinienſis *tit.* 11. *cap.* 19. his verbis: " Uſurarium mani-
» feſtum etſi per teſtamentum uſuras reſtitui mandaverit,
» nemo tamen ad Eccleſiaſticam ſepulturam admittat, niſi
» actualiter etiam, prout facultates tulerint, uſuras reſti-
» tuerit, vel de iis reſtituendis idoneè caverit, juxta Con-
» ſtitutionem Gregorii X. ſub pœna Canonum.

XXVI. Verùm hæc ſeu Pontificum, ſeu Synodorum in uſurarios Decreta, neſcio quem effectum habere queant, aut quo fine edi potuerint, ſi omnes qui paſſim hodie à Caſuiſtis proferuntur tituli, puta, lucri ceſſantis, damni emergentis, aliique ſimiles ad excuſandas uſuras, ſufficientes ſint. Quis enim adeò ſtupidus fœnerator, ut ad evadendam hanc pœnam non poſſit ſaltem lucrum ceſſans ex pecuniæ mutuatione prætendi, quod uſuris acceptis æquivaleat? Quis convinci poterit, nullum ipſi lucrum ob mutuatam pecuniam ereptum; aut damnum obveniſſe, quod aliquo honeſto intereſſe compenſari poſſit? Videant, qui hujuſmodi titulos juſtificant, quomodo hæc Pontificum & Synodorum Decreta non reddant planè inutilia: & an hinc non potius concludendum ſit, hoſce titulos ut ſufficientes à Decretorum illorum auctoribus agnitos haud fuiſſe.

XXVII. Hæc per tranſennam. Præter jam nominatos, à ſepultura quoque Eccleſiaſtica excludendi ſunt infantes mortui abſque Baptiſmo, quemadmodum in omnibus Ritualibus præſcribitur; voluntque ut locus aliquis juxta cœmeterium iis ſepeliendis deputetur: quod & praxis obſervat.

XXVIII. Denique Rituale Romanum negandam dicit Eccleſiaſticam ſepulturam *manifeſtis & publicis peccatoribus, qui ſine pœnitentia perierunt.*

Et Paſtorale Mechlinienſe: " Sacra ſepultura nulli con-
» ceditur, qui more Chriſti fidelium ſe per Sacramento-
» rum ſuſceptionem ad ſalutarem exitum non præparave-
» rit: illis tamen qui inopinata & ſubita morte hinc auferimus; hinc eſt, quod excommunicatis aliiſque quibus in vivis non communicamus, non tantùm ſepultura ſit neganda; ſed inſuper per eorum in loco religioſo ſepulturam, locus ipſe pollui ſeu profanari cenſeatur, eatenus ſaltem, ut divina Officia ibidem agi nequeant, ne Eccleſia illum ibidem ſepultum in ſuam communionem recipere videatur, neque ullus Fidelis eo loco ſepeliri poſſit; ne per eam inhumationem cum excommunicato ibidem ſepulto, cum quo in vivis communicare non poterat, poſt mortem communicare videatur.

XXXI. Unde ex Synodo Aurelianenſi *cap.* 5. refertur apud Gratianum *Diſt.* 1. *De Conſecrat. Can.* 27." Eccle-
» ſiam in qua paganus ſepultus eſt, non liceat conſecrare,
» neque Miſſas in ea celebrare, ſed jactari foras, & mun-
» dari oportet.

Ratio hujus Conſtitutionis eſt (ait Gloſſa ad verbum *Celebrare*) " Quia infideles vivi ab Eccleſia repelluntur,
» ergo mortui: quia quibus viventibus Eccleſia non com-
» municat, & mortuis communicare non poteſt.

Et rurſus apud Gratianum ibidem *Can.* 28. ſub nomine Concilii Agrippinenſis, dicitur: " Eccleſiam in qua mor-
» tuorum cadavera infidelium ſepeliuntur, ſanctificare
» non licet; ſed ſi apta videtur ad conſecrandum, inde
» evulſis corporibus, & raſis parietibus, vel tignis ejus
» loci, reædificetur: ſed ſi hæc conſecrata antè fuerit, Miſ-
» ſas in ea celebrare licet; ſi tamen fideles fuerint, qui
» in ea ſepulti ſunt.

XXXII. Conformiter ad hos Canones reſpondit Innocentius III. in citato *Cap.* 12. ※ *De Sepulturis*: " Si con-
» tingat interdum, quod vel excommunicatorum corpo-
» ra per violentiam aliquorum, vel alio caſu in cœmete-
» rio Eccleſiaſtico tumulentur, ſi ab aliorum corporibus
» diſcerni potuerint, exhumari debent, & procul ab Ec-
» cleſiaſtica ſepultura jactari.

XXXIII. Monet ad dictum *Canonem* 28. verbo *Evulſis*, Gloſſographus, *auctoritate Epiſcopi vel Principis tantùm*, hanc evulſionem eſſe faciendam.

Exhumatio enim corporis inhumati ordinariè fieri nequit; variæque eæque graviſſimæ pœnæ in exhumatores cadaverum, & violatores ſepulchrorum jam pridem decretæ fuere, uti videre eſt ad titulos Digeſtorum & Codicis *De ſepulchro violato*. Ex cauſa tamen exhumatio conceditur; ſed ne hìc aberretur, in quibuſdam locis requiritur Superioris licentia. Et quidem in Synodo Buſcoducenſi ſub Maſio *tit.* 24. *cap.* 6. legitur: " Nec non inhumata
» corpora ſine expreſſa licentia exhumari interdicimus.

XXXIV. Cæterum circa negationem ſepulturæ, uti & cadaverum exhumationem & tranſlationem, præter Ritualia & Synodorum Decreta, multùm quoque attendenda locorum & Eccleſiarum conſuetudo & praxis.

INDEX

Digitized by Google

A

ABBAS.

ABBAS nomen eſt generale, quo capita Congregationum Monachorum & Canonicorum appellabantur, 260. *b.* Quid propriè ſignificet? *ibid. b.* Olim aliquando vocabatur Major. *ibid. b.* Item Prælatus, item Præſul, ſed alia ratione quam hodie. *ibid. b.* Item Prior. 261. *a.* Cur recentiora Inſtituta nomen Abbatis rejecerint. *ibid. a*

Abbates olim uni tantum Monaſterio præfecti, & ſoli Epiſcopo erant ſubjecti. *ibid. b.* Seculo 10. cœperunt Abbates Generales. *ibid. b.* Quid Pater Abbas, & quæ ejus authoritas? *ibid. b.*

Abbates alii perpetui, alii Triennales; & quæ differentia inter ipſos? *ibid. b.*

Abbates habent curam animarum. 264. *a.* Qualitates in iis requiſitæ. *ibid. a* & *b.* Abbatum authoritas & Regimen eſt Monarchicum ex inſtitutione. 267. *b* Sed ex pleriſque Conſtitutionibus Ariſtocratico temperatum. 269. *a.* Poteſtas eorum quantam prudentiam & ſollicitudinem requirat. 265. *a.* In rebus arduis tenentur Congregationem audire. 267. *b*
Vide *Capitulum Clauſtrale.*

Abbati cura temporalium primariò incumbit. 265. *b*, 269. *b*, & *ſeq.* Solus res Monaſterii alienare non poteſt, etiamſi menſæ ſuæ ſint annexæ. 270. *b.* Utens rebus Monaſterii uti propriis cenſetur fur & proprietarius. *ibid. a.* In eorum Adminiſtratione quæ cavenda. *ibid. b*

Abbates à quo tempore & quo jure Pontificalibus utantur. 272. *a.* Quid ſignificet ſudarium baculo ejus appenſum. *ibid. b.* Uſus Pontificalium metiendus ex privilegii tenore. *ibid. a*, 274. *b.* Ad Synodum comparentes quibus Mitris utantur. 274. *a.* A quo tempore Tonſuram & minores Ordines conferre cœperint. 272. *b.* Non ſubdito eas conferre non poſſunt quocumque caſu. 273. *a*, 437. *b*

Abbatum Benedictio à quo tempore invaluit. 273. *a*, 285. *b.* A quo impertienda. Ejus ritus & effectus. 285. *b*

Abbates olim non erant Presbyteri, ſed modò ad Sacerdotium promoveri tenentur. 286. *a.* Requiritur ætas 25. annorum, à quo in Gallia receſſum per Concordata? 287. *a*

Abbatiæ Belgii cum ſuis taxis annotatæ in libro Cameræ Apoſtolicæ. 285. *a.* Forent Conſiſtoriales ſi Romæ peteretur earum proviſio. *ibid.*

Abbatialis menſa diſtinctio à Conventuali locum dedit commendis. 281. *a*, item nominationi Regiæ: Convenit illam abolere. 283. *a*
Vide *Capitulum Clauſtrale*, *Confirmatio*, *Electio*, *Nominatio Regia*, *Superior Regularis.*

ABBAS COMMENDATARIUS.

Abbates Commendatarii olim vocati Abbicomites. 276. *a.* Antitheſis inter priſtinos & hodiernos Commendatarios. 278. *b.* Eorum poteſtas & prærogativæ. 279. *a.* Commendatarius factus Religioſus non poteſt ſine nova Collatione Beneficium retinere. *ibid. a.* An juriſdictionem habeat in diſciplinam Monaſticam, in Priores & Officiales Clauſtrales? 263. *b*, 279. *a.* Quem locum habeant inter Abbates Titulares, & alios in dignitate conſtitutos. 280. *a.* Tenentur vitam aliquatenus Regulari conformare. *ibid. a*
Vide *Commenda.*

ABBATISSA.

Abbatiſſa nomen Præfectæ Monialium. 261. *a.* Recentiora inſtituta quare nomen illud rejecerint. *ibid. a.* Solemniter benedicitur. 285. *b* Habent Regimen in ſpiritualibus & temporalibus. *ibid. b* Quæ ætas in iis requiratur? 287. *a*

Abbatiſſas etiam habent Collegia Canoniſſarum, eorum obligatio. 308. *b* Et præeminentia. 310. *a*

ABBREVIATORES & ABBREVIATURA.

Abbreviaturæ quâ formâ expediantur. 185. *b.* Quid ſint & unde dicantur? 186. *a.* Quomodo ex ea fiant Bullæ? *ibid. a*

ABSENTIA.

Abſentes ſtudiorum causâ gaudent fructibus in abſentia. 51. *b.* An hodie requiratur conſenſus Epiſcopi? *ibid. b.* Tenentur incumbere ſtudio Theologiæ vel Canonum. 52. *a.* Item tenentur tranſmittere teſtimoniales ſtudii, & quid hæ continere debeant? *ibid. a.* Non temerè hæ concedendæ. *ibid. a.* Clericus ſi ad vota ſecularia tranſeat, condemnari poteſt ad reſtitutionem fructuum, quas abſens cauſa ſtudiorum percepit. *ibid. a.* Ad quæ Beneficia hæc privilegia reſtringantur? 51. *b.* Clerici in Academiis verſantes tenentur obſervare ſtatuta de vita & honeſtate Clericorum. 52. *a*

Familiares & domeſtici Regis gaudent fructibus in abſentia. 52. *b.* Sub iis comprehenduntur Conſiliarii Eccleſiaſtici in Parlamentis aliiſque Senatibus Regiis. *ibid. b.* Tantum hæc ſe extendunt ad groſſos fructus. *ibid. b.* Theologus gaudet fructibus in abſentia, & iis horis quibus docet, diſtributiones in abſentia lucratur. 71. *b*
Vide *Reſidentia.*

ABSOLUTIO.

Abſolutio pluribus ſeculis facta à Sacerdote alieno ſine licentia proprii, habita fuit ut nulla & invalida. 401. *a.* A variis criminibus nec in fine vitæ conceſſa. 470. *b*

Abſolutio à Cenſuris, quæ in Bullis Pontificiis continetur, quid operetur? 650. *a*

Abſolutione non obſtante variis denegatur ſepultura Eccleſiaſtica. 924. *a*
Vide *Ind. Part. III.*

ACADEMIA.

Academiarum inſtitutio. 479. *b.* Spectat ad ſupremam Poteſtatem. *ibid. b.* Unde vocatæ Univerſitates. *ibid. b.* Quodnam cenſendum Jus Patronatus ipſis competens, an Eccleſiaſticum an Laicum? 659. *b.* Privilegium conceſſum ſtudentibus in Academiis de perceptione fructuum in abſentia, & ejus ſcopus. 51. *b.* Quænam ſtudioſi obſervare debeant ut hoc privilegio frui poſſint? 52. *a*
Vide *Collegia*, & *Exemptio.*

ACADEMIA LOVANIENSIS.

Academia Lovan. privilegium ut Clericis liceat ſtudere Legibus & Medicinæ. 13. *b.* Collegia & fundationes quibus abundat. 480. *a.* Diſciplina eorum. 480. *b.* Privilegium de non promovendo ad Ordines ſacros, ejus uſus & reſtrictio. 591. *a* & *b.* Privilegium conceſſum Facultati Medicinæ levandi corpora morte punitorum ad exercitium Anatomiæ. 921. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

ACCEPTIO PERSONARUM.

Acceptio perſonarum quid, & quandonam committatur? 763. *b*, & *ſeq.* Committitur in diſtributione Beneficiorum præcipuè attendendo paupertatem providendi vel ejus Parentum. 764. *b.* Meritò taxantur mandata in forma pauperum. *ibid. b.* Committitur præferendo conſanguineos, & an ſemper, & quæ in ſimili collatione attendenda & cavenda? *ibid. b*, 765. *a* & *b*

Acceptionis perſonarum vitium ut evadatur, conferenda ſunt Beneficia dignioribus. 87. *b*, 765. *b*, & *ſeq.* Idem procedit in Patronis, Reſignantibus & Permutantibus. 766. *a.* Jura electionem & præſentationem minus digni habent validam, licet peccetur contra juſtitiam diſtributivam, & quare? *ibid. b.* Unde pro tempore & circumſtantiis major vel minor dignitas perſonæ deſumenda? 767. *a* & *b*

Acceptio perſonarum non committitur prætereundo digniſſimum ut minus dignus excludatur. *ibid. b.* Aliquando digniſſimus, etiam irrito conatu eligendus. *ibid. b.* Vitium acceptionis perſonarum non evaditur, quia præfertur dignior inter ſollicitantes. 768. *a*

Acceptio perſonarum quam grave ſit peccatum in Beneficiis, præ-

bantiæ ex conceſſione Imperatoris. 657. *a*. Concordatum inter Prælatos & Ducem Brabantiæ ſuper Juribus Advocatiæ. *ibid. a*. Advocatiam exercet Dux per ſuum Præfectum Saltuum, & unde id ortum? *ibid. a*
Vide *Ind. Part. III.*

ÆDITUI.

Æditui Jure communi & moribus hodiernis ex quibus eligendi. 31. *a*. Eorum electio pendet a conſuetudine, juſtum tamen eſt ut Parochus interveniat. *ibid. b*. Poteſt tamen ſubinde excludi, & quid tum illi incumbat? *ibid. b*, 32. *a*
Æditourum Juramentum, & à quo recipi debeat. 32. *a* Res ſibi commiſſas ut proprias adminiſtrare debent. *ibid. b* Nihil alienare poſſunt ſine Superiorum conſenſu. *ibid. b* Uti nec ſuſcipere lites. 33. *a*. Regulæ generales in tota hac materia obſervandæ. 37. *a* & *b*. Æditui audiendi in reductionibus Miſſarum & fundationum. 381. *b*. Quale cenſendum Jus Patronatus competens Ædituis, an Eccleſiaſticum an Laicum. 659. *a*. Quam juriſdictionem moribus Belgii Epiſcopi habeant in Ædituos Laicos ratione ſui officii. 879. *b*

AFFINITAS.

Affinitas quid & quotuplex ſit, & quomodo contrahatur? 573. *a* & *b*. Affinitas computatur & dirimit Matrimonium eodem modo quo conſanguinitas. *ibid. b*. Affinitas ex conjunctione illicita non dirimit ultra ſecundum gradum. *ibid. b*. Si affinitas pro conſanguinitate ſit expreſſa, litteræ diſpenſationis erunt invalidæ. 526. *a*

ALEA.

Vide *Ludus Fortunæ*.

ALIENATIO.

Alienatio rerum Eccleſiæ olim non videtur Epiſcopis & Prælatis fuiſſe vetita. 867. *b*. Canones poſteriores eam vetantes, & eorum ratio. *ibid. b*, 868. *a*. Juramentum Epiſcoporum de non alienandis bonis ſuæ menſæ. 105. *b*, 869. *a*, 872. *b*. Juramentum Parochorum. 869. *a*. Quænam hic veniant nomine alienationis? *ibid. a*. Quænam res alienari prohibeantur? 870. *b*, 849. *b*. An ſub iis comprehendantur arbores grandiores natæ in fundis Eccleſiæ? *ibid. b*.
Alienationis cauſa triplex probata à Canoniſtis. 871. *b*. Solemnitas olim requiſita ad alienationem. *ibid. b*. Quænam hodie requiritur; quinam conſentire, quinam intervenire debeant; item qua forma omnia expediantur? 32. *b*, 671. *b*, 865. *a* & *b*, & *ſeq.*
Alienatio quibus de cauſis poſſit reſcindi. 673. *a*. Lapſus temporis notabilis inducit præſumptionem omnia ſolemniter eſſe facta. *ibid. b*. Si Eccleſia in alienatione notabiliter ſit læſa, datur reſtitutio; etiamſi omnes ſolemnitates intervenerint. *ibid. b*

ALIMENTA.

Alimentorum cauſæ in Gallia nequidem incidenter ſpectant ad Tribunal Eccleſiaſticum in cauſis coram eo pendentibus. 487. *a*. Quid obtineat in Belgio? *ibid. a*
Alimenta Fundatori redacto ad inopiam debentur ex bonis Eccleſiæ, & qua moderatione? 670. *b*, 671. *a*
Alimentorum cauſa ſummariè tractanda. 835. *a* Non habet in ea locum compenſatio. 836. *a*. An & quouſque tranſactione tolli poſſit? 835. *b*. Procedendum eſt per adjudicationem proviſionis. *ibid. a*
Vide *Ind. Part. III.*

ALTARE.

Altare portatile ante ſeculum 12. ignotum. 381. *a*. Privilegium de iis utendis conceſſum Fratribus Prædicatoribus & Minoribus per Honorium III. *ibid. a*. Revocatum per Concilium Trid. *ibid. b*
Altarium redemptio quid olim fuerit? 809. *a*. Pluribus improbatur. *ibid. a*

ALTERNATIVA.

Alternativa in Collationibus & Electionibus inter Epiſcopum & Capitulum, unde orta? 606. *b*. Si Capitulum vice ſua collationem negligat, devolutio fit, non ad Epiſcopum, ſed ad

vatorum avertitur. *ibid. b*
Amortizatio an requiratur, dum quis Pauperes certæ urbis vel Parochiæ inſtituit hæredes. *ibid. a*. An requiratur quis poſſit fundare Burſas in Collegio aliquo Academico aut Seminario? *ibid. a*
Amortizatio non requiritur ad hoc ut Decimæ infeudatæ revertantur ad Eccleſiam. 806. *b*
Amortizata bona in Brabantia eaque ſola gaudent immunitate Eccleſiaſtica, & hujus ratio. 850. *a*. Eadem gaudent eorum Coloni. *ibid. b*. Quænam bona ibidem cenſeantur amortizata? 237. *a*, 850. *a*
Vide *Ind. Part. III.*

ANCILLA.

Ancilla. Diſciplina hodierna Belgii circa Ancillas Clericorum. 8. *a*. Ad ſolam monitionem Epiſcopi Paſtores eas dimittere debent. *ibid. a*

ANGARIA.

Angaria quid ſit, item parangaria? 846. *a*. Clerici ab iis immunes. *ibid. b*, 848. *a*. Barbaro vocabulo dicuntur Corwee. 657. *a*. Abbates Brabantiæ debent Duci pro juribus Advocatiæ certam quantitatem Angariarum. *ibid. a*

ANNATÆ.

Annatarum origo, & unde ſic vocatæ? 648. *b*. Nomen Annatæ varias ſpecies continet. *ibid. a*. Vocantur commune ſervitium, item minuta ſervitia. *ibid. b*. Ob taxationem Annatarum inducta eſt Regula Cancellariæ de exprimendo vero valore. *ibid. a*. Quomodo taxentur Beneficia in ordine ad Annatas. 649. *a*. Ad quorum utilitatem Annatæ cedant? 186. *a*, 648. *b*. Formula, quod proventus annui non excedant 24. Ducatos, nihil aliud importat quam Beneficium ſolutioni Annatarum non eſſe ſubjectum, & unde hoc introductum? 649. *a*. Id locum non habet in facienda unione Beneficiorum, & quare? 745. *b*

ANNIVERSARIUM.

Anniverſaria à quo tempore nota? 379. *a*. Quo ritu olim celebrata? *ibid. a*. In anniverſariis Monachis & Canonicis præſentibus dabatur refectio. 379. *a* & *b*. Ex ea in pecunias converſa diſtributiones ortæ. *ibid. b*. Anniverſariorum diſtributiones debentur Theologo abſenti iis horis quibus prælegit. 71. *b*. Non convenit ut Paſtores eorum fundationes ſuadeant. 381. *b*, & *ſeq.*

ANNIVERSARIUM DEDICATIONIS.

Vide *Dedicatio*.

ANNULUS.

Annuli tamquam ornamenti Epiſcopalis meminit ordo Romanus, item Synodus Toletana IV. 106. *a*. Serius in Gallia & Germania notum fuiſſe ſatis plauſibile eſt. *ibid. a*. Epiſcopi Græci Annuli uſum ignorant. *ibid. a*
Annuli nuptialis benedictio & traditio. 501. *a*. Ejus origo & antiquitas. *ibid. a*. Quid myſticè ſignificet? *ibid. a*
Annulus Piſcatoris quid ſit, à quo tempore Pontifices eo utantur? 192. *a*. Cautio quæ adhibetur contra falſitatem. *ibid. b*

ANNUS GRATIÆ.

Annus Gratiæ quis dicatur. 793. *b*. Cur in variis Capitulis uſitatus. *ibid. b*. Pluribus rationibus improbatur. *ibid. b*. Laudantur Canonici S. Petri Lovanii, qui illum generosè abrogarunt. *ibid. b*. Similiter Ruræmundenſes. *ibid. b*

APOSTATA.

Apoſtata habetur & punitur, uti talis Regularis recedens à ſuo Conventu ſine licentia Superioris in ſcripto. 220 *b*. Decretum Caroli V. circa Apoſtatas & eorum receptatores. 224. *b*

APPELLATIO.

Appellationi denegatur effectus ſuſpenſivus in cauſa correctionis Regularis. 231. *a*. Hic effectus denegatur appellationi à Statutis Reformationis. 292. *b*. Item, Clericis in cauſa viſitationis & correctionis legitimæ. 135. *a*. Si Prælatus juridicè proceſſerit, etiam habebit effectum ſuſpenſivum. *ibid. b*
Appellationes Regularium præſertim à correctione Regulari omnium maximè odioſæ. 231. *a* Coercentur Decreto Concilii Lateranenſis. *ibid. a*. Privilegium conceſſum Ciſtercienſibus
quod

Digitized by Google

ſine alia approbatione quam licentia Parochi? *ibid. b.* An in alia Diœceſi? *ibid. b.* Ante Concilium Trid. ſola Parochi licentia ſufficiebat. *ibid. b.* Nunc abſolutè requiritur approbatio Epiſcopi, nec ſufficit quod etiam injuſtiſſimè denegetur. *ibid. b*, 406. *a.* Seculares & Regulares in hoc æquiparantur. *ibid. a.* Sine ea nec in locis exemptis poteſt quis audire confeſſiones. *ibid. a*

Approbatio unius Epiſcopi nihil operatur in alia Diœceſi. *ibid. a*

Approbationem limitare Epiſcopi poſſunt ad tempus, vel tantum ſub quacumque reſtrictione concedere. *ibid. b.* In Italia & Romæ nulli Regulari conceditur approbatio niſi ad tempus, idque imitatum cupit Conventus Cleri Gallicani. *ibid. b.* Epiſcopi poſſunt eam reſtringere ad certas perſonas. *ibid. b.* Item ad certa loca. 407. *a*

Approbatus generaliter non cenſetur approbatus pro Monialibus. 406. *b.* Regulares non poſſunt ſine approbatione Epiſcopi excipere confeſſiones Monialium, etiam Regularibus ſubjectarum. *ibid. b*, 407. *a* & *b.* An Regularis approbatus ad audiendas confeſſiones Monialium unius Monaſterii, poſſit vigore ejuſdem approbationis excipere confeſſiones alterius? *ibid. a*

Approbationem, etiam Regularibus conceſſam, Epiſcopus poteſt revocare. *ibid. b.* Utrum poſſit pro nutu revocare approbationem Vice-Paſtorum, ut aliorum Preſbyterorum. *ibid. b.* In Galliæ authoritas Epiſcoporum quoad approbationes Confeſſariorum ejuſque reſtrictiones & limitationes ſpeciali decreto Regio roborata? *ibid. b*

AQUA BENEDICTA.

Aqua Benedicta uſitata in Dedicatione Eccleſiæ: à quo tempore; & ejus ratio. 547. *b*, 548. *a.* Item in reconciliatione Eccleſiæ pollutæ. 552. *a.* Unde factum, quod ejus aſperſio inter Jura honorifica computetur? 673. *b.* Qua ratione Toparchis danda? *ibid. b* Prohibetur porrectio aſpergilli cujuſcumque conditionis perſonis, niſi ſoli Epiſcopo. *ibid. b.* Aquæ benedictæ aſperſio eſt ſpecies Benedictionis. 674. *a.* Unde aſpergilli porrectio competat Epiſcopo? *ibid. a*

ARCHIDIACONUS.

Archidiaconus primus Epiſcopi eſt Miniſter. 71. *b.* Qualis & quanta olim Archidiaconorum auctoritas. 72. *a.* Præcipui ſolebant eſſe adminiſtratores bonorum Eccleſiaſticorum. 574. *a*, 863. *b.* Inde ortum Jus deportus quod in multis Eccleſiis ipſis competit. *ibid. b.* Ejus authoritas olim vicaria, quomodo ſenſim facta ſit ordinaria? 72. *a.* Interdum habuerunt Juriſdictionem fori contentioſi. *ibid. b.* Eorum poteſtas multum reſtricta. *ibid. b.* Qualis ſit in pleriſque Eccleſiis? *ibid. b.* In nonnullis Eccleſiis adhuc hodie ampliſſima eſt eorum Juriſdictio. 74. *a* & *b*

Archidiaconorum eſt ordinandos præſentare Epiſcopo. 73. *a*, 74. *b.* Examini ad Ordines & Beneficia jure ſuo interveniunt. 73. *a.* An poſſint præſentare ordinandos, quos neſciunt dignos, imo putant indignos; modò Epiſcopus eos judicet dignos? 74. *b.*

Archidiaconus jus habet viſitandi totam Diœceſim. 75. *a.* De quibus in viſitatione ſua teneatur inquirere. *ibid. b.* An poſt Conc. Trid. ſine conſenſu Epiſcopi poſſit viſitare? *ibid. b.*

Archidiacono de Jure communi competit inſtitutio corporalis Beneficiatorum, & de conſuetudine inſtitutio tituli collativa. 74. *a.* Quandonam jure proprio & quandonam delegato? 614. *b.* Quomodo hoc jus ad eos devenerit? 688. *a.* Debent ad minus eſſe licentiati in Theologia vel Jure Canonico, & in Belgio debent aſſumi ex Canonicis Graduatis. 74. *b.*
Vide *Ind. Part. III*

ARCHIEPISCOPUS.

Vide *Metropolitanus.*

ARCHIPRESBYTER.

Archipresbyterorum inſtitutio in Eccleſia eſt antiqua. 58. *a.* Illorum electio & deſtitutio olim ad Epiſcopum & Archidiaconum ſpectabat, nunc ad ſolum Epiſcopum. *ibid. a*, 73. *b.* Ab ejus arbitrio unicè nunc illorum functiones dependent. 58. *b.*

Archipresbyteri Paſtores ſunt Paſtorum. *ibid. b*, 41. *a.* Ipſis Sa-

ſervanda in Archivis Epiſcopi vel Capitulorum quibus ſubſunt. 862. *b.* De cuſtodia Regiſtrorum Parochialium in Archivis. 502. *b.*
Vide *Ind. Part. III.*

ARRESTUM.

Arreſtatio cadaverum, quæ per limites Parochiæ tranſvehuntur, improbatur. 899. *b*, 917. *a.* Unde veriſimiliter mos iſte originem habuerit? *ibid. a*
Vide *Ind. Part. III.*

ASSESSOR S. OFFICII.

Aſſeſſoris S. Officii munus. 174. *b.* Facit relationem Sanctiſſimo reſolutionum ſacræ Congregationis. *ibid. b*

AUDITIO.

Vide *Gradus Pœnitentiæ.*

B

BACULUS PASTORALIS.

B*aculus Paſtoralis* cujus formæ, & ex qua materia ſit apud Græcos. 105. *b.* Olim illum ab Imperatoribus accipiebant Patriarchæ, & præcipui animarum Præfecti. *ibid. b*

Baculo Paſtorali non utuntur hodie Romani Pontifices, & quare? 106. *a.* Olim eo uſi fuerunt. *ibid. a.* Eo non poteſt uti Prælatus extra terminos ſuæ juriſdictionis. 113. *b.* Ejus uſus ante alia Pontificalia Abbatibus competiit, & quare? 292. *b.* Quid ſignificet ſudarium Baculo Abbatiali appenſum, & qui appenſum illud habere debeant? *ibid. b.* Olim vocabatur cambutta. 548. *a*

BANNUM.

Vide *Proclamatio.*

BAPTISMUS.

Baptiſmus qua ratione dicatur Janua Sacramentorum. 321. *b.* An Ordo validè conferatur non baptizato? *ibid. b*

Baptiſmus flaminis, & ejus efficacia. 322. *a*

Baptiſmus ſanguinis, & ejus efficacia. *ibid. a*

Baptiſmus fluminis ſolus habet rationem Sacramenti. *ibid. b.* Ejus forma apud Latinos, & apud Græcos quid requirat? *ibid. b.* Materia eſt aqua, & quænam? *ibid. b*, 323. *a.* De ejus applicatione per immerſionem vel infuſionem, juxta varios temporum & locorum ritus copioſa diſſertatio. *ibid. a*, & *ſeq.*

Baptiſmus olim ferè in ſola Cathedrali adminiſtrabatur. 326. *a.* Differentia erat inter Eccleſias Parochiales & Baptiſmales, & illius diſtinctionis adhuc hodie exſtant veſtigia. *ibid. a*

Baptiſmum extra tempus Paſchatis & Pentecoſtes conferre olim non licebat, & quare? *ibid. b.* Exceptus fuit caſus neceſſitatis. 327. *a.* Quomodo ſenſim ea diſciplina abolita. *ibid. a.* Adhuc quædam exſtant illius veſtigia. *ibid. b*

Baptiſmus infantium nullo prætextu differendus. 327. *a* & *b*

Baptiſmi Ritûs antiqui & moderni comparatio, & analytica explicatio. 328. *b*, & *ſeq.* In multis convenit cum ritu dedicationis Eccleſiarum. 546. *b*, 548. *a.* Sæpius pro concione ſingula ad Baptiſmum requiſita explicanda. 336. *a*

Baptiſmalis innocentia olim requiſita, ut quis poſſet ordinari. 467. *b*

Baptizatorum nomina in Regiſtro Baptiſmali annotanda. 502. *b.* Regiſtrum hoc plenam fidem facit. *ibid. b.* Edicta Principum Belgii circa hæc Regiſtra. *ibid. b*

Baptiſmi Miniſter ordinarius olim erat Epiſcopus. 324. *b.* Hodie Parochus jus baptizandi habet, ſed ab Epiſcopo derivatum. 325. *a.* Sine licentia Parochi nemo baptizare poteſt. *ibid. a.* Preſbytero & Diacono ſolemnis adminiſtratio Baptiſmi delegari poteſt, ſed non inferioribus. *ibid. a.* Quinam in neceſſitate baptizare poſſint? *ibid. a*, *cum ſeq.* Explicatur Canon Eliberitanus qui bigamis & pœnitentibus in neceſſitate prohibet. 325. *a* & *b*
Vide *Cathecumenus* & *Neophytus.*

BEC.

ficio Regionis ſunt liberi. *ibid.* a
Vide *Edictio*, & *Ind. Part. III.*

BENEDICTIO.

Benedictio ſolemnis cenſetur inter Pontificalia. 113. a. Epiſcopus non poteſt ſolemniter dare Benedictionem præſente Legato de latere. 162. b. A quo tempore Abbates impetrarint authoritatem ſolemniter benedicendi populum. 171. b. Id non poſſunt niſi in Eccleſiis ſibi pleno jure ſubjectis. 174. a. Nec præſente Epiſcopo. *ibid.* b

Benedictio ab Epiſcopo data Regulari in ſua Eccleſia concionaturo eſt virtualis approbatio. 123. b, 124. a

Benedictio ſolemnis Monachi quam vim olim habuerit? 217. a

Benedictionis nuptialis antiquitas. 501. b. Convenit ut fiat inter Miſſarum ſolemnia. *ibid.* b

BENEFICIUM.

Beneficiorum origo, natura, & definitio. 573. b, & *ſeq.* Quænam requirantur ut fundatio aliqua cenſeri poſſit Beneficium? 575. b

Beneficium regulare quodnam dicatur? 578. b. Poteſt eſſe tale ex fundatione & præſcriptione. *ibid.* b. Quid ad præſcriptionem hanc requiratur? *ibid.* b. Beneficia regularia ex natura ſua non conferenda niſi Profeſſis. 579. b

Beneficium ſeculare quodnam dicatur? 578. b. Omnia Beneficia præſumuntur ſecularia. *ibid.* b. Exceptiones. 579. a. Beneficia ſecularia non curata Regularibus conferri nequeunt. *ibid.* b. Quid de Eccleſiis Parochialibus? *ibid.* b. An Monachi ad illas olim aſſumpti remanerent Monachi? 580. a. An aſſumi poſſint Canonici Regulares? *ibid.* a. Canonici Præmonſtratenſes habent privilegium, cujus vigore ad Eccleſias Parochiales ſeculares preſentari & aſſumi poſſunt. *ibid.* b. *cum ſeq.* An ſemel aſſumpti ad nutum ſuorum Prælatorum revocari poſſint? *ibid.* b. An Eccleſiæ Parochiales Mendicantibus poſſint conferri? *ibid.* b, 581. a

Beneficia curata unde ſic vocantur? *ibid.* b. Quid requiratur ut Beneficium aliquod cenſeatur Curatum? *ibid.* b. Quam grave onus illis incumbat? *ibid.* b. Sicuti Clericus amoveri non poteſt à Beneficio ſine cauſa & ſervato juris ordine, ita nec privari poteſt cura animarum annexâ. 582. a. Vicaria perpetua eſt verum Beneficium curatum. 817. a. Quinam cenſeantur habere Beneficium Parochiale? 405. a, *cum ſeq.*
Vide *Cura animarum.*

Beneficia ſimplicia quænam dicantur? 582. a. An nomine hoc veniant Canonicatus Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum? *ibid.* a. Decretum Concilii Trid. ad inſtantiam Gallorum quoad Beneficia ſimplicia. 583. b
Vide *Capellania.*

Beneficiis Ætas non legitur præſcripta quamdiu Beneficium ab ordine non diſtinguebatur. 584. b. A quo tempore Ætas Beneficiis præfixa? 585. a. Quænam ætas requiratur ad Beneficia Curata? *ibid.* a, 589. b. Ad Dignitates? 585. a. Ad Canonicatus Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum? *ibid.* a & b, 592. b. Ætas 14. annorum requiritur à Concilio Tridentino pro omnibus Beneficiis etiam Patronatus Laici; idque in Belgio receptum. 585. b. An annus debeat eſſe completus? *ibid.* b. Ætas functionibus Beneficiorum commenſuranda. 586. a. Periculoſa diſpenſatio quoad ætatem. *ibid.* b. Solus Pontifex diſpenſare poteſt. *ibid.* b. Diſpenſatio hæc non ſolet concedi, niſi ſimul à Papa petatur proviſio. *ibid* b. In Gallia aperta Regaliâ Rex diſpenſat quoad ætatem. 682. b

Beneficium ab Ordine olim non erat ſeparatum, & ideo nihil de annexo ordine Beneficiis ſtatutum. 587. a. Ordo aliquando actu aliquando aptitudine Beneficio eſt annexus. *ibid* b. Unde dignoſcendum utro modo ſit annexus. *ibid.* a. Quomodo ordo annexus Capellaniæ cum onere celebrandi Miſſas? *ibid.* b. Quomodo Dignitatibus & Beneficiis curatis? 588. b. Quomodo Canonicatibus Eccleſiarum Cathedralium? 589. a Quomodo Beneficiis Parochialibus? 590. a Ordo *actu* Beneficio annexus requiritur tempore Proviſionis. 589. b. Ordo aptitudine annexus debet ſuſcipi intra annum. *ibid.* b. A quo tempore annus ille incipiat currere. 590. a. Quid de interitu? *ibid.* a

Beneficiorum pluralitas olim idem quod adſcriptio in duabus Eccleſiis. 594. b, 595. a. Canones quid de eo ſtatuant? *ibid.* b. Ejus injuſtitia, abuſus, & quæ mala inde proveniant? 595. b. Poteſt in certis circumſtantiis eſſe licita, & quæ ad hoc attendenda? *ibid.* b. Quomodo & quibus prætextibus ſenſim invaluerit? 596. b. Quantum invaluerat tempore Concilii Trid. etiam in Epiſcopatibus, & abuſus inde nati? 599. b. Statuta ejuſdem Concilii adverſus hanc pluralitatem. *ibid.* b. Explicantur. *ibid.* b, & *ſeq.*

Beneficia incompatibilia quænam dicantur? & variæ eorum ſpecies. 600. a. In quonam incompatibilitas fundetur? *ibid.* a & b. Omnium maxima eſt in Beneficiis Curatis. 601. b

Beneficia uniformia & difformia quænam dicantur? 602. a. An duo difformia in eadem Eccleſia ſint incompatibilia? 601. a, 602. a. Quid requiratur ut Beneficium vacet per aſſumptionem ſecundi incompatibilis? *ibid.* a & b. In Gallia conceditur optio, & cautela quæ ibidem ſervatur adverſus fraudes. *ibid* b

Quænam requirantur ut diſpenſatio ſuper pluralitate Beneficiorum ſit licita? In Gallia & Belgio nulla diſpenſatio admittitur ſuper pluralitate Beneficiorum Curatorum. 603. a & b. Huic conformis eſt praxis Belgii. *ibid.* b

Diſpenſatio reſervatur Pontifici, & unde id ortum? 604. a. Requiritur in omni diſpenſatione cauſa, & qualis? *ibid.* a. Diſpenſatio hæc eſt odioſa & reſtringenda. *ibid.* b. Quænam exprimenda pro obtinenda diſpenſatione ſuper pluralitate Beneficiorum. *ibid.* b. Jus Ordinariorum circa examen diſpenſationum obtentarum ad quæ ſe extendat? 597. b, 604. b. Obtinens plura Beneficia non juvatur per Regulam de poſſeſſore triennali. 605. a

Conſuetudo hodie invaluit, ut ſine diſpenſatione retineatur Beneficium ſimplex cum alio ſufficiente, & unde id ortum? 601. a. In ſupplica, qua petitur Proviſio Apoſtolica de Beneficio, exponendum eſt Beneficium antè obtentum ſub pœna nullitatis. 649. b

Beneficia quænam dicantur Electiva Collativa, & quænam Electiva confirmativa? 610. a
Vide *Collatio*, *Permutatio*, *Proviſio*, *Reſignatio*, *Reſervatio*, *Simonia*, *Surrogatio*, *Unio.*

BIGAMIA, BIGAMUS.

Bigami prohibentur aſſumi ad officium Cuſtodis. 30. a. Olim ipſis inhibitum baptizare in neceſſitate. 325. a. Jam a tempore Apoſtoli Bigamia induxit irregularitatem, & in quo ea fundetur?
Vide *Irregularitas.*

Bigamia ſimilitudinaria habetur tranſgreſſio voti continentiæ. 458. b

Bigamis ſeu nuptias iterantibus pœnitentia olim impoſita, & quare? 455. b, 538. b. Non tamen ideo ſecundæ nuptiæ habita fuerunt ut illicitæ. *ibid.* b. Presbytero inhibitum ſecundis nuptiis intereſſe. *ibid.* b. Prohibentur à Sacerdote benedici. *ibid.* b

BONA ECCLESIASTICA.

Bona Eccleſiæ olim per Epiſcopum, Oeconomum, vel Archidiaconum adminiſtrabantur, & Clericis ſingulis menſibus pro neceſſitate diſtribuebantur. 574. a, 862. a, & *ſeq.* Unde factum ut quilibet poſtea partem ſuam ad ſe retraxerit, & inde origo Beneficiorum? 574. a & b, 862. b

Bona Eccleſiæ manſerunt ſemper ejuſdem naturæ, & ſpiritus Eccleſiæ circa ea immutatus. 575. b, 783. b

Bona & reditus Eccleſiæ, quæ Clericis conceduntur, cur vocentur Peculium; natura Peculii, & quæ ſub hoc nomine comprehendantur?
Vide *Peculium.*

Bona Eccleſiæ debentur Miniſtris jure naturæ, titulo alimentorum. 773. b. Ita dantur ratione ſtipendii, ut juſtè illa non accipiant niſi veri operarii. 774. a. Id verificatur etiam quoad Canonicos. *ibid.* b. Dictum illud, Beneficium datur propter officium, ineptè applicatur recitationi Horarum Canonicarum. *ibid.* b. Clerici non poſſunt Evangelizare ut manducent. 775. a. Signa ex quibus deprehenditur an quis Evangelizet ut manducet. *ibid.* b.

Bona

poſt diviſionem fuit penes Epiſcopum, Archidiaconum vel Oeconomum. 862. *a*, 765. *b*. Poſt erectionem Beneficiorum primaria ſuperintendentia competiit Epiſcopo. 862. *b*. Decreta Synodorum Belgii pro conſervatione bonorum Eccleſiaſticorum. *ibid. b*
Vide *Alienatio*, *Succeſſio*, *Electio*, *Teſtamentum*, & *Ind. Part. III.*

BRABANTIA.

Brabantia Imperatorem pro Superiore non agnoſcit. 83. *a*. Non comprehenditur Concordatis Germaniæ. *ibid. a*. Excepto Trajecto ad Moſam & Nivellis, & hujus exceptionis ratio. *ibid. a*. Prælati qui ſunt de Statibus Brabantiæ. *ibid. a*. Activè & paſſivè ſtant Juri coram Senatu Brabantiæ. 145. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

BREVE.

Breve quid ſit Apoſtolicum? 192. *a*. Quid annulus Piſcatoris quo Breve ſignatur? *ibid. a*. Quænam ſint differentiæ inter Bullas & Brevia? *ibid. a*. Quænam negotia per Breve expediri ſoleant? *ibid. b*. Cautio quæ adhibetur ne Brevia falſificentur. *ibid. b*. Quanta cura Minutæ eorum ſerventur? *ibid. b*. Quid Secretarius Brevium? *ibid. a*

BREVIARIUM.

Breviariorum cura etiam ſpectat ad Epiſcopos. 127. *b*, & *ſeq.* 184. *b*. Breviarium Aurelianenſe correctum & editum authoritate Epiſcopi Aurelianenſis, quæ in ejus correctione ſervata? 128. *a*. Eccleſiæ quæ Breviarium Romanum non receperunt authoritatem retinuerunt revidendi & mutandi Breviaria, aliæ ſecus. *ibid. b*, 184. *b*. Breviarium Cluniacenſe, & quæ in ultima ejus recognitione ſervata? 193. *b*

BULLA.

Bullæ expediuntur per Cancellariam. 186. *a*, 188. *b*. Quid Bulla juxta ſtylum Curiæ Romanæ? 192. *a*. Quandonam Pontifices cœperint litteras plumbo obſignare? *ibid. a*. Bullæ gratioſæ obſignantur plumbo pendente ex cordis ſericeis, Bullæ juſtitiæ cordis ex filo cannabis. *ibid. a*. Differentiæ inter Bullam & Breve. *ibid. a*. Quænam negotia per Bullam expediri debeant? *ibid. b*

Bulla non requiritur ad eſſentiam Proviſionis, ſed tantum ad ejus executionem. 646. *a*. Quid agendum ubi expeditio Bullæ haberi nequit? *ibid. b*. Variæ clauſulæ Bullarum explicantur. *ibid. b*, & *ſeq.*
Vide *Signatura*.

BURSÆ, SEU ALIMENTARIÆ PORTIONES.

Burſæ pro cognatione ſua, an cenſendæ ſint manus mortuæ? 217. *a*. Diverſa eorum genera in Univerſitate Lovanienſi. 480. *a*. Solis Pauperibus eas concedi voluerunt Fundatores. *ibid. a*. Abuſus quem committunt Fundatores dando prærogativam ſuis conſanguineis, conterraneis aliiſque. 481. *a*

C

CAMERA APOSTOLICA.

Camera Apoſtolica prætendit fructus Beneficiorum malè perceptos, & quo titulo? 762. *b*. Eorum collectioni præpoſitus eſt Officialis dictus Componendæ. 188. *b*, 762. *b*. Hoc in Gallia non admittitur. *ibid. b*. Verificationi litterarum Legati Apoſtolici clauſula id excludens inſeritur. *ibid. b*

CAMPANA.

Campanas plures & grandiores ſola Eccleſia Parochialis poteſt habere. 366. *b*. Decimatores tantum tenentur ad inſtaurationem & interventionem neceſſariam unius Campanæ Bannalis. 556. *a*. Qualis illa debeat eſſe? *ibid. a*

CANCELLARIA ROMANA.

Cancellarii unde olim dicti, & eorum dignitas? 185. *a*. Erant in Cathedralibus. *ibid. a*. A quo tempore creverit authoritas Cancellarii Romani? *ibid. a* & *b*. Quare vocetur Vice-cancella-

Canonici Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum unde hodie dicantur ſeculares. 41. *b*. Olim vixerunt in communi, & quando à vita communi receſſerint? 42. *a*. Ipſa inſtitutio ſemper manſit invariata. 43. *b*. Alia habenda de Canonicis idea quam vulgo habetur. 44. *b*

Canonici ſoli Capitulum conſtituunt. 45. *a*. Sacris non initiati Capitulo non interveniunt. *ibid. b*. Utrum Turnum ſuum habeant in collationibus Beneficiorum? *ibid. b*

Canonicorum præcipua obligatio eſt perſolutio divini Officii, & unde illa obligatio? 47. *b*. Omnibus Horis etiam minoribus intereſſe debent. *ibid. b*, 51. *a*. Tenentur per ſe divinum Officium perſolvere. 48. *a*. Statutum contrarium improbatur. *ibid. a*

Canonicatûs ſupernumerarii erectio ad futuram præbendam, eſt prohibita. 630. *b*

Canonici Eccleſiarum Collegiatarum an teneantur ad profeſſionem fidei? 692. *a*. Non admittitur in Gallia reſignatio Canonicatûs, niſi reſignans ad minus reſederit 15. annis. 737. *b*

Canonici proventus Eccleſiæ percipere non poſſunt, niſi titulo operarii. 774. *b*. Non ſufficit recitatio Horarum Canonicarum. *ibid. b*

Canonici defuncti ſucceſſio defertur Capitulo.
Vide *Capitulum*, *Succeſſio*.

CANONICI CATHEDRALES.

Canonici Cathedrales ſunt Conſiliarii nati ipſius Epiſcopi. 62. *b*, 592. *b*. Singuli præcedunt omnium inferiorum Eccleſiarum Canonicos, non tamen Decanos & Præpoſitos aliosque in dignitate conſtitutos. 55. *a*. Dum capitulariter procedunt, præcedunt omnes alias Dignitates. 180. *a*. Poſſunt delegari Judices. 55. *a*

Canonicos Cathedrales Epiſcopus convenienter aſſumit in Examinatores, ſed tamen non adſtringitur. 443. *b*. Quænam ſcientia & qualitates in iis requirantur? 592. *a* & *b*. Tenentur ad profeſſionem fidei. 692. *a*

CANONICI GRADUATI.

Canonici Graduati in quem finem inſtituti in erectione novorum Epiſcopatuum in Belgio. 62. *a* & *b*. Ex iiſdem eligendi Archidiaconus, Archipresbyter & Pœnitentiarius. *ibid. b*. Aſſumuntur per Epiſcopum, & Graduatos, & quare? *ibid. b*. Epiſcopo mortuo per Graduatos ſuperſtites. 62. *b*. Epiſcopus habet votum deciſivum. 57. *a*, 62. *b*. Sub nullis cadunt reſervationibus. 62. *b*, 636. *a*. Tres ex iis examinant admittendos ad Sacros Ordines & curam animarum. 63. *a*

Canonici Graduati Theologi & Canoniſtæ ſolent æquiparari, & rationes pro eo multum notandæ. *ibid. a* & *b*

Canonici Graduati Nobiles in quem finem inſtituti? 64. *b*. Quid illis præ reliquis incumbat? 65. *a*. Gradu Academico debent eſſe inſigniti. *ibid. a* & *b*

CANONICUS THEOLOGUS.

Canonici Theologi inſtitutio juxta Decreta Concil. Lateran. Baſileenſ. & Trid. 70. *a*. Quoties & quo tempore prælegere debeant? *ibid. b*. Canonici & omnes de Clero Eccleſiæ Lectioni ejus intereſſe debent. *ibid. b*, 71. *a*. In horis quibus docet etiam diſtributiones in abſentia lucratur. *ibid. b*. Etiam anniverſariorum. *ibid. b*. Non tenetur obſervare tabellam Chori quoad decantationem lectionum. *ibid. b*. Præbenda non intelligitur ei affecta, niſi per actualem Epiſcopi deputationem & annexionem. 70. *a*. Præbenda Theologalis non poteſt gravari Penſione. 732. *a*

CANONISSÆ.

Canoniſſarum origo. 307. *a*. Quomodo ad hanc formam redactæ, & quando? 308. *a*. Earum diſſolutio ferè proceſſit ad exemplum Canonicorum. *ibid. a*. Excepta Abbatiſſa & quibuſdam aliis ad Matrimonium tranſire poſſunt, & quæ exceptionis ratio? *ibid. b*. Habent juriſdictionem; & qualem habeant Nivellenſes, Montenſes, Malbodienſes? 309. *a* & *b*. Ex mente Fundatorum tenentur canonicè vivere. *ibid. b*. Cen-

Digitized by Google

851. *b.* Cauſa urgente in Belgio aliquando fuit impoſita, ſed non niſi de eorum conſenſu. *ibid. b*

CAPITULUM.

Capitula ſeu Collegia Canonicorum olim vocabantur Monaſteria. 45. *a.* A quo tempore hodiernum Capituli nomen invaluerit? *ibid. a.* Soli Canonici conſtituunt Capitulum. *ibid. a.* Canonici ſacris non initiati Capitulo non interveniunt. *ibid. b.* A quo tempore & quam ob cauſam? 267. *b.* In dignitate conſtituti, ſi non ſint Canonici, non ſunt de Capitulo. 45. *a.* Fallit in Decano. *ibid. b*

Capitula Diſciplinæ ſucceſſerunt in locum collationum, quas Canonici quotidie inſtituebant. 46. *a.* Quæ in eis proponenda? *ibid. a.* In omnibus Capitulis primum de diſciplina tractandum. *ibid. a*

Capitula indici non poſſunt tempore Divini Officii. 47. *a.* Nec conſuetudo in hoc excuſare poteſt. *ibid. a.* Reſponſum S. Congregationis ſuper hac materia. *ibid. a*

Capitula habent juriſdictionem in ſuos ſubditos tantum correctionalem. 66. *b.* Etiam in Decanum. 67. *a.* Non contentioſam, niſi ex conſuetudine vel privilegio. 66. *b.* Ad Synodos Diœceſanas vocantur. 137. *a*

Capitula varia quæ nullos admittunt niſi Nobiles. 64. *b.* An hæc conſuetudo probanda? *ibid. b*

Capitula decimas qua ratione acquiſierunt? 807. *b*

Capitulum quomodo congregari & deliberare debeat in cauſa alienationis? 58. *a*, 871. *b*

Capitula olim habebant ſua Hoſpitalia. 875. *a.* Varia eorum veſtigia. *ibid. a*

Capitulum ſuccedit ſuis Canonicis & ſuppoſitis ab inteſtato.
Vide *Suffragium*, *Succeſſio*, & *Ind. Part. III.*

CAPITULUM CATHEDRALE.

Capitulum Cathedrale ſucceſſit in locum Presbyterorum & Diaconorum. 54. *a*, 57. *b.* Senatum Eccleſiæ repræſentat, & unum cum Epiſcopo corpus conſtituit. 54. *a & b.* In ea qualitate præcedit omnia corpora Eccleſiaſtica. *ibid. b*, 280. *a.* Et ipſos Senatus Regios Præſidiales. 54. *b*

Capitulum Cathedrale quantumvis exemptum viſitationi Epiſcopi ſubjectum. 134. *a.* Debet Epiſcopo tamquam Capiti reverentiam & honorem, & in quibus hæc conſiſtant? 55. *a.* Quem locum Epiſcopus in Capitulo habeat. *ibid. b.* Convenit ut illi præſideat. 56. *a*
Vide *Exemptio.*

Capituli conſilium tenetur Epiſcopus petere, non tamen ordinariè ſequi. 57. *b.* In quibus requiratur conſenſus. *ibid. b.* Moribus Belgii aliquando ſuccedit Vicariatus. 58. *b*

Capitulis Cathedralibus olim competere ſolebant electiones Epiſcoporum. 81. *b.* Quomodo hæ ad ipſa devolutæ? *ibid. b.* Qua ratione jus iſtud iis ademptum? 82. *a*, & *ſeq.* Reſtituitur eis per Concilium Baſileenſe. *ibid. a.* Capitula Germaniæ illud huc uſque retinent. 83. *a*

CAPITULUM CLAUSTRALE.

Capitulo Clauſtrali quinam interveniant & ſuffragium habeant? 267. *b.* Olim omnes omnino etiam Laici interveniebant, quod adhuc in Ordine S. Franciſci obtinet. *ibid. b.* Quandonam & qua occaſione excluſi? *ibid. b.* Ubi requiritur conſenſus vel conſilium Capituli, dandus eſt capitulariter ſub pœna nullitatis. 268. *a & b*

Capituli conſilium Abbas audire, non ſequi tenetur. *ibid. b.* Quæ ſint negotia graviora in quibus tenetur habere conſenſum Capituli? 269. *a.* In iis non requiritur omnium. *ibid. a & b.* Actus eſt nullus ſi non petierit conſilium; ſi illud petere, & non ſequi teneatur? *ibid. b*

Capitula Generalia, eorum utilitas, inſtitutio, forma, & qui intervenire debeant, & quo tempore celebranda? 294. *b*, & *ſeq.*

Capitula Diſciplinæ olim frequentiſſima, quæ in iis tractanda? 295. *b*

Capitula quotidiana, & eorum forma. *ibid. b.* Veſtigium eorum in Officio Primæ. *ibid. b*

Eccleſia Parochiali abſtrahatur. 544. *b.* Quæſtus causâ non ædificandæ. *ibid. b*, 545. *a.* Capellarum reparatio cui incumbat? 554. *b*

CAPELLANIA.

Capellaniarum & Capellanorum origo. 582. *a.* Eorum obligatio quoad Officium Eccleſiaſticum. *ibid. b.* Unde factum quod nomen Capellani quaſi vilueris? 583. *a.* Eorum numerus merito reducendus. *ibid. a*

Capellaniæ in Parochialibus videntur inſtitutæ in ſubſidium Parochorum. *ibid. a.* Decretum Concilii Tridentini ad inſtantiam Gallorum circa Capellanias non requirentes reſidentiam. *ibid. b*

Capellania quibus conferendæ? 584. *a.* An requirant aliquem ordinem? *ibid. b*, 588. *a & b.* Quænam requirant reſidentiam? *ibid. b*

Capellaniam habens cum onere Miſſæ quotidianæ, an teneatur quotidie celebrare? 580. *a.* Si fundatio requirat ut fiat de aliquo Sancto, an quotidie teneatur de illo celebrare? *ibid. a.* An dum alium ſubſtituit teneatur ſubſtituto ad ſtipendium ad rationem redituum Beneficii? *ibid. a.* Capellaniæ cum ſolo onere celebrandi merito abrogandæ. *ibid. b*, 583. *a* & *b*

CARCER.

Carcerandi ſubditos poteſtas non competit Capitulis, niſi id ex privilegio vel conſuetudine habeant. 66. *b*, 67. *a.* Incarcerantur Regulares qui exeunt ſine licentia. 220. *b.* Carceris pœna olim inter Monachos nota. 266. *a.* Cur hodie uſitatior in Monaſteriis. 267. *a.* Succeſſit loco ejectionis ab ordine. *ibid. a*
Vide *Ind. Part. III.*

CARDINALES.

Cardinales quinam, & unde olim vocati? 167. *a.* Cardinalium Romanorum origo, numerus, incrementum. 168. *a & b.* Multis ſeculis Epiſcopi eis fuerunt prælati. 169. *a.* Quomodo ad eam dignitatem ſenſim aſcenderint? *ibid. a & b.* Circa ſeculum XII. cœperunt Cardinales Epiſcopi. *ibid. b*

Cardinales nullo alio titulo uti inſigniis poſſunt quàm Cardinalitio. *ibid. b.* Eorum officia. 170. *a.* Si Abbatiam in commendam obtineant, habent etiam juriſdictionem in diſciplinam Clauſtralem. 279. *b*, & *ſeq.* Per illos Epiſcopi malè tractati, & de eo querelæ. 180. *b*

Cardinalium Congregationes. 167. *a*, & *ſeq.*

Cardinales utrum comprehendantur ſub generali clauſula derogationis? 619. *b.* Portionem ſuam habent in Annatis. 648. *b.* Quam frugaliter uti debeant rebus Eccleſiæ tam in veſtitu, menſâ quam ſupellectile. 778. *b.* Prætextus in contrarium diſcutiuntur & refutantur. 779. *b*

CASTITAS.

Caſtitas maximè decet Clericos. 8. *a.* Synodorum Belgicarum Decreta pro ſervanda Caſtitate & bona fama Clericorum. *ibid. a.* Converſatio mulierum eis interdicitur. *ibid. a.* Etiam cum Mulieribus devotione conſpicuis. *ibid. b.* Synodus Leodienſis vetat admitti ad Ordines, eos qui in adoleſcentia fuerint mœchati, & lapſos poſt Ordinem ſuſceptum ad altiorem gradum vetat promoveri. 4. *b*, 445. *a.* In Diœceſi Mechlinienſi nemo cenſetur approbatus ad abſolvendum à peccato mortali contra caſtitatem complicem ſecum in eodem. 410. *b*

Caſtitatis mentio expreſſa in antiquis formulis Profeſſionis, & in aliquibus recentioribus non invenitur. 251. *b.* Tacitè tamen includitur. 252. *a.* Quænam votum Caſtitatis involvat? *ibid. a.* Hujus voti tranſgreſſio cenſetur Bigamia ſimilitudinaria. 458. *b*

Caſtitati præcipuè inimica ſunt ſpectacula ſeu Comœdiæ. 567. *a.* Item, Choreæ & tripudia in Belgio, præſertim ruri frequentata. 568. *a.* Remedia à Synodis Belgii & Epiſcopis propoſita pro earum extirpatione. 569. *a & b.* Edicta Regia pro eorumdem executione. 570. & *ſeq.*
Vide *Ind. Part. III.*

CA.

Digitized by Google

Vide eorum competens.

CAUTIO.

Cautionem præſtare tenentur Cuſtodes ſeu Matricularii, & qualem. 29. *b.* Item, conductores bonorum Fabricæ & menſæ S. Spiritus. 33. *a.* Item, uſurarius ſuper reſtitutione uſurarum, antequam admittatur ad ſepulturam Eccleſiaſticam. 914. *a*
Vide *Ind. Part. III.*

CELLÆ CAPITULARES.

Cellæ Capitulares lucri causâ ſecularibus patere non poſſunt. 10. *b.* Quidquid emolumenti ſupereſt in pios uſus erogandum. *ibid. b*

CELLARIUS.

Cellarius aliter vocatur Procurator & Proviſor, ejus officium, qualis eligendus? 270. *b.* Quid ſpecialiter debeat attendere? 271. *a.* Convenit ut negotia multum diſtrahentia committantur ſecularibus. *ibid. a.* Poteſt Superior ejus poteſtatem reſtringere vel ampliare. *ibid. b*
Vide *Ind. Part. III.*

CENSURA.

Cenſuræ non ſunt ferendæ, ni requiratur Juriſdictio qualis aliquibus Decanis ſeu Capitulis competere poteſt ex conſuetudine. 66. *b*
Vide *Abſolutio*, & *Ind. Part. III.*

CEREMONIÆ.

Ceremoniarum inſtitutio & immutatio à Chriſto Eccleſiæ eſt relicta. 362. *b.* Earum varietas non officit unitati fidei. 364. *a.* Quænam lex in illa varietate ſervanda? *ibid. a & b.* In iis multa habentur pro lege quæ ab abuſu irrepſerunt. *ibid. b.* Ceremoniarum Magiſter, de quibus debeat eſſe inſtructus. *ibid. b.* Quam ſit neceſſarius. *ibid. b*

CEREUS.

Cerei dati Neophytis poſt Baptiſmum antiquitas, & ſignificatio. 332. *b.* Septem diebus eo utebantur in Eccleſia. *ibid. b*
Cereorum in elatione funerum antiquitas, & ratio. 901. *b.* Cui competant Cerei feretro in exequiis appoſiti? 914. *a*
Vide *Ind. Part. III.*

CHARACTER.

Vide *Sacramentum.*

CHORUS.

Chorus eſt locus Clericorum. 541. *b*, 674. *b.* Cancellis & velo olim ſeparabatur à reliqua parte Templi, & ejus rei adhuc extant veſtigia. 542. *b*, 543. *a.* Quomodo Laicis patere poſſit juxta Canones? *ibid. a.* Patronis competit jus Sedis in Choro, & qualis. *ibid. a*, 674. *b*
Chorum ingredi prohibitum mulieribus. 254. *a*, 543. *b*

CHOREÆ.

Choreæ cum ſanctificatione Feſtorum nullatenus conſiſtunt. 568. *b.* Choreæ quæ in popinis in Belgio frequentantur admodum ſunt abominandæ. *ibid. b.* Decreta Synodorum & Epiſcoporum Belgii pro earum extirpatione. *ibid. b*, 569. *a.* Decreto Regio roborantur. *ibid. a*, 570. & 571. Prohibentur ſpecialiter in cœmeteriis. 906. *a*

CHRISMA.

Chriſma à ſolo Epiſcopo benedici poteſt. 342. *a.* Olim benedicebatur omni tempore, & quandoque id ad feriam V. in Cœna Domini reſtrictum? *ibid. a.* A quo accipiendum, & quæ in ejuſdem diſtributione cavenda? *ibid. a & b.* Ex quo conficiatur? 343. *a.* An ſpectet ad eſſentiam Confirmationis, ita ut non ſufficiat unctio olei? *ibid. a & b.* Quid unctio Chriſmatis in vertice Baptizati? 333. *a*

CLAUSURA MONIALIUM.

Clauſura Monialium antiquitas. 255. *a.* Ad omnes omnino Moniales ſe extendit. *ibid. b*, 256. *a*
Clauſura Monialium vigore Concilii Trid. Epiſcopi curæ ſubjicitur quoad omnia Monaſteria Monialium. *ibid. a.* Poteſt ea etiam Regularibus ſubjecta, quoad clauſuram viſitare. *ibid. a.* Rationes ob quas licentia exeundi concedi poteſt. *ibid. b.* Cauſa exeundi ab Epiſcopo, etiam in exemptis approbanda. *ibid. a*

Familiarior cum mulieribus converſatio cavenda. *ibid. a.* Etiam cum mulieribus devotionem præferentibus. *ibid. b.* Decreta Synodorum Belgii pro conſervatione caſtitatis & bonæ famæ Clericorum. *ibid. b*
Clericis ebrietatem Canones & Synodi ſpecialiter interdicunt. 9. *a.* Comeſſationes ſimiliter & compotationes. *ibid. b.* Item ingreſſum tabernarum extra caſum neceſſitatis. *ibid. b.* Si neceſſitas id cogat, quomodo in eis ſe gerere debeant? 10. *a*
Clericis ludum aleatum non ſolum prohibent Canones, ſed etiam Leges. 10. *b.* Quomodo in ludis licitis ſe habere debeant? 11. *b*
Vide *Ludus Fortunæ.*
Clericali Profeſſioni contrariantur negotia ſecularia. 12. *a.* Conductio prædiorum, terrarum, vel etiam Decimarum alienatum eis interdicitur. 866. *b.* Famulatus ſecularium vel familiarium adminiſtratio eis non convenit. 12. *b.* Quomodo Principum Capellani ſe gerere debeant? *ibid. b.* Mercatura Clericis ſpecialiter interdicitur. *ibid. a*
Vide *Mercatura.*
Commendatur eis ſtudium Canonum, & quale. 64. *a*
Vide *Canones.*
Clericorum Confeſſarios ſpeciales deputabat S. Carolus, & Clericos in approbationibus aliorum excipiebat, & quanta inde utilitas? 407. *a*
Clerici officium, cui judicium ſanguinis annexum eſt, exercere non poſſunt. 462. *b*, 463. *a.* Verùm eos adeſſe ubi vindicta ſanguinis exercetur. *ibid. b*
Clericis Matrimonium Canonibus interdictum, & rationes morales hujus prohibitionis. 510. *b.* Qui negotiis ſecularibus & deſideriis ſenſualibus immiſcentur, verè contra Canones & eorum ſpiritum impingunt. *ibid. b*
Clericorum bona Patrimonialia deficiente legitimo hærede deferuntur Eccleſiæ, excluſo Fiſco, & quare? 775. *a.* Quomodo de bonis ſuis Patrimonialibus debeant diſponere? *ibid. a*, 787. *b*
Clericis prohibetur induere veſtes lugubres in morte parentum. 902. *a*
Clerici in Academiis verſantes tenentur obſervare ſtatuta de vita & honeſtate Clericorum. 52. *b*
Vide *Habitus Clericalis*, *Bona Eccleſiæ*, & *Ind. Part. III.*

COEMETERIUM.

Cœmeteria vocantur loca ſepulturæ Chriſtianorum, & hujus nominis origo. 905. *b.* Unde ortum, quod deligerentur apud Eccleſias? *ibid. b.* Requiritur ut ſpecialiter conſecrentur, & à quo tempore? 906. *a.* Quid pro reverentia Cœmeteriorum ſtatuerint Synodi? *ibid. a & b*
Cœmeteria ſunt ex inſtituto ſuo deſtinata ſepeliendis Fidelium corporibus. *ibid. b.* Summus abuſus eſt mos hodiernus promiſcuè ſepeliendi in Eccleſiis. *ibid. b.* Quâ occaſione, quibus motivis, quibus gradibus eò deventum? 907. *a.* Decreta Synodorum pro reſtitutione moris ſepeliendi in Cœmeteriis? *ibid. a & b*
Cœmeterium qua ratione profanetur? 551. *b*, 913. *a*, 914. *b.* Quomodo reconcilietur? *ibid. b*
Vide *Ind. Part. III.*

COGNATIO.

Cognatio legalis idem eſt quod adoptio, cur ita dicta, & ratio cur dirimat Matrimonium? 514. *b.* Ad quos ſe extendat. *ibid. b.* An & quouſque dirimat ſolutâ adoptione? *ibid. b*
Cognatio ſpiritualis inducta ad exemplum Cognationis legalis. *ibid. b.* Hujus impedimenti antiquitas. 515. *a.* Quouſque olim fuerit extenſum, & ratio cur per Concilium Tridentinum fuerit reſtrictum? *ibid. a & b.* Ad quos tantum hodie ſe extendat? *ibid. b*
Cognatio hæc oritur inter conjuges, ſi alter eorum prolem communem ſuſcipiat vel baptizet extra caſum neceſſitatis. *ibid. b* Hoc caſu oritur inter fornicarios non obſtante neceſſitate. *ibid. b*, 516. *a.* Quid ad contrahendam Cognationem ſpiritualem requiratur

Digitized by Google

Collatio Beneficiorum competens Regi in Gallia aperta Regalia, & varia ejus privilegia. 681. *b.*

Collationes Beneficiorum an per Reges & Principes fieri poſſint pleno jure. 683. *b.* Id faciunt Reges Galliæ & Principes Belgii, & quo titulo. 684. *a* & *b.* Cura animarum annexa eo non obſtante ab Ordinariis accipienda. *ibid. b.* Reprobatur ſententia Molinæi cenſentis hæc Beneficia eſſe merè profana. 683. *a*, 684. *a*

Vide *Acceptio Perſonarum*, *Patronus*, *Præſentatio.*

COLLECTA.

Vide *Impoſitio.*

COLLEGIA ACADEMICA.

Collegia Academica an cenſeantur manus mortuæ. 257. *a.* Eorum inſtitutio, ſcopus & adminiſtratio. 479. *b*, 480. *a.* Habent ſuos Præſides & Proviſores, & quodnam eorum officium? *ibid. a* & *b.* Quinam ad ea admittantur? *ibid. a.* Norma eorum vivendi non abſimilis diſciplinæ Seminariorum. *ibid. b* Quod oſtenditur exemplo Collegii Adriani VI. *ibid. b.* Ex Collegiis Academicis doctiores & meliores operarii prodire ſolent, quam ex privatis Seminariis, & quare? 481. *b.* Laudanda cura Epiſcoporum qui capaciores ex ſuis Clericis potius mittunt ad Academias. *ibid. b.* Quæ cautela in ea miſſione adhibenda? 482. *a*

Collegium Adriani VI. à viginti tribus annis domicilium fuit Authoris. 480. *b.* Ejus diſciplina. *ibid. b*

Vide *Burſa*, *Seminarium.*

COMMENDÆ.

Commendarum origo, uſus, abuſus, incommoda, incrementum, & modificatio latiſſimè deſcribuntur. 275. *a* & *b*, 598. *a* & *b.* In Gallia per Concordatum erant abolitæ, & quomodo equidem permanſerint? 278. *a* & *b.* Ab iis immunes manent Abbatiæ Ordinum Capita. *ibid. b.* Antitheſis inter Commendas priſtinas & hodiernas. *ibid. b*, 279. *a.* Solus Papa poteſt Beneficium Regulare Clerico ſeculari in Commendam concedere. *ibid. a* Commenda poteſt cum alio Beneficio permutari. *ibid. a.* Cautiones adhibitæ ut Monachis & Monaſterio de neceſſariis provideatur. *ibid. b*

Commendæ aliquando introductæ in Belgium. 275. *b*, 280. *a* & *b.* Abbates Brabantiæ illis ſtrenuè ſe opponunt, & prævalent. *ibid. b.* Duces Brabantiæ jurant ſe Commendas numquam permiſſuros. 281. *a*

Commendis occaſionem dedit diſtinctio Menſæ Abbatialis à Conventuali. *ibid a*

Vide *Abbas Commendatarius.*

COMMUNIO.

Communio apud antiquos ſæpe vocatur Sacramentum Pœnitentiæ, & quare? 388. *b.* Unde ortum quod electus Epiſcopus in conſecratione ſimul cum Conſecratore de eadem hoſtia participet? 106. *b.*

Communio olim dabatur infantibus, uti & hodie apud Græcos, quod Synodus Tridentina non improbavit. 347. *b.* Hodierna diſciplina id non admittit. 348. *a.* Quomodo pueri ad primam Communionem diſponendi. *ibid. a*

Communione publicè privantur notoriè indigni. *ibid. b.* Etiam Communione per modum viatici. 356. *b*, 357. *a.* Quinam tales cenſendi? 348. *b.* Non requiritur notorietas Juris? 349. *a.* Quid de occultis peccatoribus? *ibid. b*

Communio danda eſt damnatis ad mortem. *ibid. b.* Priſtina diſciplina adverſatur, & quare? *ibid. b*

Communio infirmorum duplex eſt, una ex devotione altera viaticum, & earum differentia. 356. *a.* Utriuſque hujus Communionis ſolus Parochus eſt miniſter. *ibid. a.* Pœnæ decretæ in Regulares occultè deferentes Euchariſtiam ad infirmos. *ibid. b*, 351, & *ſeq.*

Communio ante ſeculum 12. vix umquam extra Miſſarum ſolemnia populo diſtributa. 368. *b* Contraria conſuetudo à Mendicantibus introducta. 369. *a.* Optandum ea diſciplina reduceretur, & qua ratione id fieri poſſit. *ibid a* & *b.* Miſſa ejuſque orationes primitus ſic inſtituta ac ſi aſſiſtentes commu-

exſurgentibus? *ibid a*, 880. *a* & *b.* Regulæ generales in hac materia obſervandæ. 57. *a* & *b.* Computus Fabricæ exhibendi ſunt Decimatoribus, & quare? 555. *a*

Computui Hoſpitalium & aliorum piorum locorum Epiſcopi per ſe vel Commiſſarium interveniunt. 880. *a.* Epiſcopo vel ejus Commiſſario viſitanti & requirenti, Computus concluſi ſunt exhibendi. *ibid. a* & *b*

Computus reddere tenentur Abbates & Superiores Regulares, & coram quibus. 270. *b.* An Epiſcopus Computibus exemptorum poſſit intervenire? *ibid. b*

CONCORDATA.

Concordata cum Regularibus Parochi rarò inire debent ſuper juribus ſuis Parochialibus, & quare? 921. *b.* In eorum concinnatione omnis obſcuritas vel ambiguitas cavenda. *ibid. b*

Vide *Tranſactio.*

CONCORDATA BRABANTIÆ.

Concordata Brabantiæ quam authoritatem tribuunt Epiſcopo in omnes Fundationes pias, Hoſpitalia, &c. 879. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

CONCORDATA GALLIÆ.

Concordata Gallicana inita fuerunt inter Leonem X. & Franciſcum I. & qua occaſione? 82. *b*, 85. *a.* Sanctio Pragmatica per illa abrogatur. *ibid. a.* Non niſi ſumma difficultate recepta. *ibid. a.* Regi reſervant Nominationes ad Eccleſias Cathedrales & Metropolitanas, Pontifici confirmationem. *ibid. a*, 90. *a.* Excipiebantur Eccleſiæ, quæ jus Electionis habebant ex privilegio Apoſtolico, ſed illi mox derogatum. 85. *a*

CONCORDATA GERMANIÆ.

Concordata Germaniæ qua occaſione & inter quos inita? 82. *b.* Electionem Epiſcoporum reſervant Capitulis, confirmationem S. Sedi exceptis vacantibus in Curia. *ibid. b.* Vigore eorum Epiſcopus Romæ confirmatus tenetur præſtare juramentum aliaque debita Metropolitano. *ibid. b.* Ad quæ & quos ſe extendant? 85. *a.* Non comprehendunt Brabantiam exceptis Trajecto ad Moſam & Nivellis, & hujus exceptionis ratio. *ibid. a.* Tantum obligant illos, qui ea acceptarunt. *ibid. a.* Varii qui illa non acceptarunt, & quare? *ibid. a.* Litteræ Maximiliani & Caroli V. ad Leodienſes & Cameracenſes pro eorum obſervatione. *ibid. a*

CONCUBINATUS.

Concubinatûs crimen Matrimonium celebratum in articulo mortis reddit in Gallia invalidum quoad effectus civiles. 497. *b.* Decreta Synodi Mechlinienſis adverſus Clericos Concubinarios. 8. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

CONCURSUS.

Concurſus juxta Decretum Concilii Tridentini de providendis Eccleſiis Parochialibus in Belgio receptus eſt & uſitatus. 616. *b.* Defenditur adverſus accuſationem, quaſi faveret ambitioni. *ibid. b*

Concurſus indicendus per edictum, & qua forma, quo loco, & quo tempore id publicandum? 617. *a.* Quænam Eccleſiæ concurſui ſint ſubjectæ? 618. *a.* Eccleſiæ quibus præeſt Vicarius perpetuus ſubjacent Concurſui. *ibid. b.* An ei ſubjaceant Parochiales annexæ Dignitati? *ibid. b*, 619. *a.* Modus quo Concurſui ſe ſiſtant præſentati ad Eccleſias Patrimoniales & Nominati Academici. *ibid. a.* Quibus modis vacare debeat Eccleſia, ut ſit locus Concurſui? *ibid. a.* Reſervationes quantumcumque generales non impediunt Concurſum. *ibid. b*, 811. *b.* Etiam Eccleſiæ Juriſpatronatus ſed non Laici, eidem ſubjectæ. 619. *b.* Quid de Eccleſiis Juriſpatronatus mixti? *ibid. b*

Concurſus ut rectè inſtituatur, cum Epiſcopo requiruntur Examinatores ad minus tres. 620. *b.* Qualitates neceſſario in eis requiſitæ. 621. *a.* Eorum juramentum. *ibid. a.* Pœna adverſus eos qui munera recipiunt. *ibid. b.* Epiſcopus non poteſt eis aſſignare ſtipendium. *ibid. b.* Varia ſuper quibus Concurrentes examinandi. *ibid. b*, 622. *a.* Peracto examine idonei reperti per Examinatores renuntiandi. *ibid. b.* Qua forma hæc

renun-

Digitized by Google

in Conciliario Seminarii. 473.
Vide *Confeſſio*.

CONFESSIO.

Confeſſio quare neceſſaria pro obtinenda remiſſione per Sacramentum Pœnitentiæ? 389. a & b. Olim confeſſio erat ſecreta, etiamſi imponeretur pœnitentia publica. 390. b, 391. a. Antiqua conſuetudo confitendi in initio Quadrageſimæ. 399. a. Eam reduci optant Synodi Belgicæ. *ibid.* a. Olim ſolis Parochis licebat confeſſiones excipere, ita ut confeſſio facta alteri ſine ejus licentia haberetur nulla. 402. a. Seculo 13. ea poteſtas conceſſa Mendicantibus aliiſque Presbyteris. *ibid.* b

Confeſſio Paſchalis manſit tamen in obligatione. *ibid.* b. Facienda eſt proprio Parocho ſemel in anno. *ibid.* b. Varia de illa obligatione Pontificum & Conciliorum Generalium, item Synodorum, etiam Belgicarum Decreta. 403. a & b. Hæc obligatio etiam ſe extendit ad Clericos, & quiſnam illorum proprius reſpectivè Sacerdos? *ibid.* a. In Belgio ubi à Prælatis obligatio illa non urgetur, nec convenit ut Paſtores nimis illam urgeant, & quare? 404. a. Licentia alteri confitendi à Parocho non facilè deneganda. *ibid.* a. Licentia illa in defectu Parochi ab Epiſcopo vel ejus Vicario concedi poteſt; quæ cautela in hoc neceſſaria. *ibid.* a. Satisfacit huic præcepto confeſſionis annuæ qui confitetur Pœnitentiario Epiſcopi. 76. b

Vide *Confeſſarius*, *Pœnitentia*, & *Ind. Part. III.*

CONFIRMATIO.

Confirmatio olim variis aliis nominibus vocata. 339. a. Unde nominis hujus origo? *ibid.* a. Olim recenter baptizatis conferebatur, & unde hoc mutatum? 332. b, *ibid.* a & b. Decreta Synodorum & Epiſcoporum Belgii pro inſtructione, & præparatione confirmandorum. 340. a. Epiſcopus ægrum non confirmatum inviſere & confirmare tenetur. *ibid.* b

Confirmationis miniſter eſt ſolus Epiſcopus in Eccleſia Latina: in Eccleſia Græca etiam Presbyter. 341. a. In Eccleſia Latina ſepoſita reſervatione adminiſtrare hoc Sacramentum poſſet Presbyter. *ibid.* a & b

Confirmatio an eſſentialiter requirat Unctionem Chriſmatis, ſic ut non ſufficiat Unctio olei? 343. a & b. Unctio fit in fronte apud Latinos, apud Græcos in variis partibus corporis. *ibid.* b. Differentia inter formam Latinorum & Græcorum. *ibid.* b. Ritus hujus Sacramenti. *ibid.* b, 344. a

CONFIRMATIO ELECTIONIS.

Confirmationes Epiſcoporum olim ſpectabant ad Metropolitanum & Comprovinciales. 89. a. Quomodo ſenſim ad ſolum Metropolitanum devolutæ ſunt, dein ad Rom. Pont. *ibid.* b, 90. a. Prævià informatione, & cauſæ cognitione danda. *ibid.* b, *cum ſeq.* Quomodo & per quos informatio facienda? Quo ritu olim, & quo ritu hodie expediatur? 94. b, & *ſeq.* In Cancellaria regiſtratur. 186. a

Confirmatione non expedita, adminiſtrationem ſuſcipere non poteſt Electus, nequidem titulo Oeconomi aut alias, idque ſub pœna privationis. 96. a. Exceptio in Remotis a Curia concorditer electis. *ibid.* a & b. Epiſcopus confirmatus omnia poteſt quæ non ſunt Ordinis. *ibid.* b. Non poteſt accipere poſſeſſionem niſi litteris confirmationis expeditis, levatis & Capitulo exhibitis. 97. a. Litteræ confirmationis debent placetari. *ibid.* a, 285. a

Confirmatio Electi vel nominati in Abbatem à quo fieri debeat? 284. a. Qui à Capitulo Generali cum Definitorio vel à Pontifice conſiſtorialiter eliguntur, non indigent alia confirmatione. *ibid.* b. A quo confirmandi in Germania & Gallia? *ibid.* b. Abbates in Belgio quomodo, & à quibus confirmentur? *ibid.* b, 285. a. Si Roma petenda foret horum confirmatio, ea expediri deberet conſiſtorialiter, ſicut confirmatio Epiſcoporum. *ibid.* a. Ex taxa Cameræ Apoſtolicæ apparet fere omnes Abbatias Belgii fore Conſiſtoriales. *ibid.* a

Vide *Ind. Part. III.*

De quibus cognoſcat. *ibid.* b. Licentia legendi libros prohibitos ab hac Congregatione petenda. *ibid.* b. Ejus Decreta ſuper cenſuris propoſitionum & prohibitione librorum, in Belgio admittuntur. *ibid.* b

Vide *Inquiſitio*.

Congregationis Concilii Trid. prima inſtitutio fuit pro executione non interpretatione. 180. b. Sixtus V. ei dedit poteſtatem interpretandi. *ibid.* b. Circa quid verſetur, & quænam ad eam deferantur? *ibid.* b. Informatio, quam tenentur Epiſcopi quotannis facere S. Sedi de ſtatu ſuarum Diœceſium, ſit apud hanc Congregationem. 103. a. Synodi quorum confirmationes à Pontifice petuntur ab hac Congregatione revidentur. 155. a & b. Quæ ad executionem Concilii Trid. ſpectant, ſæpe ad alias Congregationes mittuntur. 180. b. Quinam hanc Congregationem conſtituant? 181. a. In Cauſa nullitatis profeſſionis reſtitutio adverſus lapſum quinquennii ordinariè non conceditur, niſi prævia conſultatione hujus Congregationis. 224. a

Vide *Declarationes Cardinalium.*

Congregationis Epiſcoporum & Regularium inſtitutio. 181. a. Quæſtiones hodiernæ inter Regulares olim ignotæ unde originem ſumpſerint? 181. b. Erectio hujus Congregationis. 182. a. Ob multitudinem negotiorum dicitur occupatiſſima. *ibid.* a. Quas cauſas Regularium audiat. *ibid.* b. Stylus ejus dum quæſtio eſt cum Epiſcopis. *ibid.* b. Quis dum quæſtio inter ipſos Regulares? *ibid.* b. Moribus Belgii quæſtiones inter Regulares, & Epiſcopos & Parochos terminari debent in partibus. *ibid.* b. Sine hujus Congregationis licentia nemo poteſt in Italia tranſire de uno Ordine ad alium etiam ſtrictiorem; & quid in ea concedenda obſervetur? 222. b

Congregatio Indicis qua de cauſa inſtituta? 178. b. Qui eam conſtituant? *ibid.* b. Habet ſuos Conſultores. *ibid.* b, 179. a. Pontifex ei non aſſiſtit. *ibid.* a. Per ejus erectionem non eſt derogatum Congregationi S. Officii, cujus eſt quaſi appendix. *ibid.* a. Nec Epiſcoporum aut Inquiſitorum authoritati. *ibid.* a & b. Decreta ejus in locis ubi viget Inquiſitio Hiſpanica, non recipiuntur. *ibid.* a & b. Et in Belgio non in omnibus. *ibid.* b

Vide *Index Librorum Prohibitorum.*

Congregatio Rituum in quem finem inſtituta? 183. a. Qui interveniant? *ibid.* a. Circa quæ præcipuè occupetur? *ibid.* a. Stylus ejus procedendi. *ibid.* b. Ad eam ſpectat Canonizatio Sanctorum. *ibid.* b. Quomodo in iis procedatur? *ibid.* b

Vide *Canonizatio.*

CONGREGATIO ORATORII.

Congregationis Oratorii inſtitutio & propagatio, etiam in Belgio Hiſtoricè deſcribitur. 302. a, & *ſeq.* Ejus ſcopus & Regimen. 304. b, 305. a & b, & *ſeq.*

CONGREGATIO PASTORUM.

Congregationes Paſtorum ſui Diſtrictûs Archipresbyteri quotannis celebrare debent. 40. a. Quid in illis tractandum, & quis ſcopus earum? *ibid.* a & b. Paſtores etiam abſque Archipresbytero utiliter habent ſuas Congregationes. *ibid.* b

CONGREGATIONES REGULARES.

Congregationum Regularium ſeculo nono quædam ſpecies fuit, ſed mox evanuit. 293. a. Decretum Concilii Lateranenſis de Congregationibus & Capitulis Generalibus. 294. b, 295. a. Decretum Concilii Tridentini de iiſdem. *ibid.* a. Per illud abſolutè Regulares non obligantur ſe redigere in Congregationes. 298. a. Eſſe redactum in Congregationem non eſt ſignum exemptionis. *ibid.* a. Pleræque ortæ ſunt ex Reformationibus. 301. b

Congregationis Cluniacenſis origo. 293. a. Ejus Breviarii nova editio commendatur. *ibid.* b

Congregationis Burſfeldenſis origo & incrementum. *ibid.* b, 294. a

Congregationis Windeſemenſis origo, incrementum & extenſio. *ibid.* a

Digitized by Google

tres menſes, & à quo tempore computandi? 99. *b.* Quo loco fieri debeat? *ibid. b.* Juramentum quod Conſecrandus præſtat analyticè exponitur. 101. *a* & *b.* Ejus origo. 100. *b.* Totius ritus Conſecrationis analytica expoſitio. 104. *a*, & *ſeq.* Quis ejus effectus? 107. *b*, *cum ſeq.*

CONSECRATIO ECCLESIÆ.

Vide *Eccleſia.*

CONSISTENTIA.

Vide *Gradus Pœnitentiæ.*

CONSILIARIUS.

Vide *Senatus.*

CONSISTORIUM.

Conſiſtorium idem eſt quod Cardinalium congreſſus, & hujus nominis origo. 171. *a.* Quo ritu ad Conſiſtorium conveniant? *ibid. a* & *b.* Quomodo & quâ forma in Conſiſtorio procedatur? *ibid. b.* Quænam dicantur negotia Conſiſtorialia? *ibid. b*, & *ſeq.* Expediuntur per Vice-Cancellarium. 185. *b.* Abbatiæ Belgii omnes forent Conſiſtoriales, ſi earum proviſio Romæ peteretur. 185. *a.* Unio Beneficiorum Conſiſtorialium reſervatur Pontifici. 741. *a* & *b*

CONSUETUDO.

Conſuetudo antiqua Provinciarum in Belgio primo loco in controverſiis decidendis attenditur. 37. *b.* A Conſuetudine ſuæ Eccleſiæ quoad Ritus non facilè recedendum. 318. *a*, 324. *b*

Conſuetudo recepta in exhibendis juribus honorificis ſervanda. 675. *a* & *b.* Conſuetudo Canones in totum abrogare non poteſt. 11. *a.* Quam pernicioſum ſit argumentum quod ab inſolita conſuetudine petitur? 371. *a*, 387. *b*, 388. *a* & *b*, 751. *b*, 752. *a.* In materia decimali primariò conſuetudo attenditur. 818. *b.* Conſuetudo per Turbas probari debet. Vide *Turba* in *Ind. Part. III.*

CONSULTORES.

Conſultores S. Officii quinam dicantur? 174. *b.* Eorum Congregationes, & quænam in iis tractentur? *ibid. b.* Eorum differentia à Qualificatoribus. *ibid. b.* Suos etiam Conſultores habet Congregatio Indicis, & eorum Officium. 179. *b.* Item Pœnitentiaria. 190. *a*

CONVIVIA NUPTIALIA.

Convivia Nuptialia cum modeſtia & ſobrietate facienda. 502. *b.* A Parochis & Sacerdotibus evitanda. 503. *a.* Edicta Regia circa eorum moderationem. *ibid. a* & *b.* Prohibentur tempore clauſo, & quare? 506. *b*

CRIMEN.

Vide *Delictum* in *Ind. Part. III. Forum Competens*, *Immunitas.*

CRUX ARCHIEPISCOPALIS.

Crux primitus fuit inſigne Legatorum Apoſtolicorum. 150. *b.* Præferri poteſt per quævis loca exempta. *ibid. b.* Non tamen extra terminos juriſdictionis. 113. *b*, *ibid. b.* Nequidem Patriarchæ poteſt præferri præſente Legato de latere. 161. *b*

CURA ANIMARUM.

Cura Animarum moribus Belgii diſtinguitur ab inſtitutione authorizabili. 74. *a*, 114. *b*, 624. *a* & *b*, 688. *a* & *b.* Cura animarum totius Diœceſis primariò Epiſcopo incumbit, & quantum illud onus? 113. *b*, 114. *a.* In Cura animarum nemo aliquid agere poteſt, niſi cum ſubjectione ad Epiſcopum. *ibid. a.* Nullus illam dare poteſt niſi Epiſcopus, etiam moribus Belgii. 74. *a*, *ibid. b*, 805. *a.* Nulla exemptio, quantumvis generalis, eximere poteſt ab obedientia, & viſitatione Epiſcopi, in iis quæ concernunt Curam animarum. 114. *b*, 297. *a* & *b.* Cura animarum requirit Presbyteratum, ſaltem hodie. 286. *a*

Cura animarum ſine vocatione cum ſummo diſcrimine ſuſcipitur. 617. *a.* Decretum Concilii Tridentini de concurſu, Regulas legitimæ vocationis non infringit. 616. *a* & *b.* Per quæ vocatio ad Curam animarum dignoſci poſſit? 617. *a*

Cura animarum ab Ordinario petenda eſt in Gallia apertâ Re-

D*ata* in omnibus Collationibus Beneficiorum exprimenda; & quare? 609. *a.* Quid parva *Data*, & ad quid ſerviat? 188. *a* & *b.* Privilegium Gallorum circa parvam Datam. 189. *a.* Quid magna Data? 188. *b.* Clauſula quoad Datam, cum Gratificatione opportuna, quandonam in Proviſionibus Apoſtolicis apponatur, & ejus finis? 650. *b.* In Gallia non admittitur. *ibid. b.* Similiter clauſula *anteferri* præcedenti ſimilis. *ibid. b*

DATARIA, DATARIUS.

Dataria origo. 187. *a* & *b.* Et unde ſic dicta? *ibid. b.* Si ad Officium Datarii aſſumatur Cardinalis, is vocatur Prodatarius, & quare? *ibid. b.* Varii ejuſdem Officiales eorumque officia. *ibid. b.* Modus quo negotia in Dataria per manus Officialium obambulant & expediuntur. 188. *a* & *b*.

DECANUS.

Decanorum origo. 66. *a.* Hodie unicus eſt in ſingulis Capitulis, cui totius Cleri cura incumbit, & ſolet eſſe Caput & Præſes Capituli. *ibid. a* & *b.* Ejus Juriſdictio maximè a conſuetudine pendet. *ibid. b.* Jure communi non habet Juriſdictionem contentioſam niſi fortè conſuetudine vel Privilegio. *ibid. b*, 67. *a.* Subjectus eſt Capitulo, & ab eodem poteſt puniri. *ibid. a.* Habet votum in Capitulo, etiamſi non ſit Canonicus. 45. *b*

Decanorum quam grave ſit Officium. 67. *a* & *b*, 581. *b.* Canonici & Capellani aliique ſuppoſita Capituli tenentur ſemel in anno confiteri Decano tamquam proprio Sacerdoti. 403. *a*

Decanatus Leodienſes à Reſervationibus exempti. 636. *a*

Decani in Eccleſia Conſtantinopolitana erant Miniſtri funerum, eorum officium. 913. *a*

DECIMÆ.

Decimæ quo jure debitæ? 774. *a*, 795. *a* & *b.* A quo tempore & qua ratione præceptum dandi Decimas invaluerit? 796. *a.* Apud Græcos non obtinet, ſed alia tributa dantur in ſuſtentationem Cleri. *ibid. a.* Quomodo ad omnia bona ſit extenſum? 797. *a* & *b.* Populus non poteſt ad earum ſolutionem conſtringi mediante Juramento. 796. *b.* Quomodo etiam ad lucra perſonalia extenſum? 797. *b.* Quid Decimæ perſonales, prædiales; item quid mixtæ, & quæ bona quælibet harum ſpecies comprehendat? 798. *b.* Decimarum perſonalium loco hodie ſolvuntur Jura Paſtoralia. 320. *b*, 801. *b*, 915. *a*

Decimarum exactio conſuetudine regulanda, & quare? 799. *a*, 812. *a.* Edicta Regum Hiſpaniæ & Galliæ ſuper hac materia. *ibid. b.* Edictum Caroli V. pro Ditionibus Belgicis ſuper exactione Decimarum inſolitarum analyticè explicatur. 799. *a* & *b.* Duo Edicta interpretativa hujus quoad terras noviter redactas ad culturam, & domos noviter ædificatas. *ibid. b.* Quænam dicantur Decimæ inſolitæ? 800. *a.* Attenditur conſuetudo loci, & ea deficiente conſuetudo vicinorum locorum. *ibid. b.* Quid ſi conſuetudines non ſint uniformes? *ibid. b.* Quid ſi nova ſpecies frugum primò incipiat ſeminari? *ibid. b.* Cui probatio conſuetudinis incumbat? *ibid. b.* Quomodo illa probetur? *ibid. b.* Requiritur conſuetudo poſitiva. *ibid. b.* Quamdiu conſuetudo non plenè probatur, Decimæ ſunt ſolvendæ. *ibid. b.* Quid ſi Decimæ exactæ non fuerint, eo quod fructus tantum in exigua quantitate fuerint ſeminati? *ibid. b*

Decimæ ex intentione populi, & jure communi debentur Eccleſiæ Parochiali ſeu Parochis. 801. *a.* Etiam excluſo Epiſcopo. 802. *a.* Cuinam Parochiæ ſolvendæ Decimæ perſonales? *ibid. a.* Cuinam Decimæ prædiales? *ibid. a.* Cuinam Decimæ mixtæ? *ibid. a.* Decimæ adjudicandæ Parocho, quamdiu non probantur ad alium ſpectare. *ibid. b.* Privilegia Decimas recipiendi in præjudicium Parochi ſunt odioſa. 803. *a*

Decima Eccleſiaſtica differt à cenſu debito Domino directo, qui vocatur decima. *ibid. b.* Quomodo Jus decimandi ſit ſpirituale, & Laici ejuſdem incapaces? 804. *a.* Privilegium Regum Hiſpaniæ, item Comitis Flandriæ circa perceptionem Decimarum. *ibid. b*

Decimarum infeudatarum origo, & cur toleratæ? *ibid. b*, & *ſeq.* Decretum Concilii Lateranenſis vetans novas Decimas à Lai-

cis

Digitized by Google

eo titulo ſpecialiter obligantur ad Eleemoſynas in locis ubi Decimæ colliguntur. *ibid.* b

Decimæ minutæ, & quænam hoc nomine veniant? 815. b. Speciali titulo Parochis debentur. *ibid.* b. Sub generali donatione non comprehenduntur. *ibid.* b. Ante omnes alias obligatæ ſunt ad præſtandam Portionem congruam. 832. a

Decimarum præſtatione ſolo titulo præſcriptionis aut immemorialis poſſeſſionis Laici ſe eximere non poſſunt. 814. b. Ad ſolutionem Decimarum tenentur Toparchæ etiam ex fundis ſuis Dominicalibus. *ibid.* b. Ad eas tenentur jure communi ipſi Principes. *ibid.* b. Fiſcales Brabantiæ ſuſtinent ex conſuetudine Domania Ducis ab earum præſtatione eſſe exempta. *ibid.* b. Ad illas tenentur Monachi. 801. b, 814. b, 815. a. Tenentur & Epiſcopi. 801. b. Privilegia aliquibus Ordinibus conceſſa non ſolvendi Decimas de terris propriis manibus cultis, eorum ratio, & ad quæ ſe extendant? *ibid.* b, 816. a & b. Privilegia hæc ſe non extendunt ad Decimas, ab aliis poſſeſſas titulo oneroſo vel ex contractu, vel quaſi Principis, vel ſpeciali fundatione. 817. a & b. Privilegium Ciſtercienſium in materia immunitatis à Decimis. Vide *Ordo Ciſtercienſis.*

Decimæ quo animo ſolvendæ? *ibid.* b, 818. a. Ex mala diſpenſatione bonorum Eccleſiæ ortum quod Populus ægrè ad ſolutionem Decimarum adducatur. *ibid.* a. Ob has rationes Populo liberum non eſt Decimas denegare. *ibid.* a & b. Edicta vetantia dici jus Decimarum tantum eſſe ad beneplacitum vel Eleemoſynas. 819. a

Decimæ ut integrè ſolvantur quota pars fructuum debeat ſolvi? 818. b. An Proprietarius poſſit deducere expenſas factas in colligendis fructibus aliiſque, item alia onera? *ibid.* b. An expenſas factas in melioratione terrarum, item in conſtruendis aggeribus. *ibid.* b

Decimæ in Gallia ſolvendæ in ſpecie non obſtante conſuetudine immemoriali vel contractu cum Parocho. 819. a. Quid obtineat in Belgio? *ibid.* a & b. Quomodo perſolvendæ Decimæ animalium, & quando? *ibid.* b. Edicta Principum Belgii ad obviandum fraudibus in ſolutione Decimarum. *ibid.* a

Decimæ quo animo accipiendæ, item exigendæ? 820. a. De jure refractarii per cenſuras cogi poſſunt, ſed id in Belgio non admittitur. *ibid.* b. Quis Judex competens in materia Decimarum? 821. a & b

Decimæ ſunt onus fructuum, iiſque quocumque modo non natis non debentur. *ibid.* b. Onus Decimarum non ſolutarum non ſequitur novum poſſeſſorem fundi. 822. a. Decimæ uno anno non petitæ altero peti non poſſunt. *ibid.* a

Decimæ quo termino elocari poſſint? 865. a. Decimarum alienarum conductio Clericis & præſertim Paſtoribus vetita, & quare? 12. b, 866. b. Decimarum conductores gaudent immunitate bonorum Eccleſiaſticorum. 850. b

Vide *Novalia.*

DECLARATIONES CARDINALIUM.

Declarationibus Cardinalium niſi debitè ſint munitæ non creditur. 181. a. Frequenter dantur ſuper particularibus caſibus, quæ rarò alteri poſſunt applicari. *ibid.* a. Rarò publicantur. *ibid.* a. Non habent vim Legis. *ibid.* a. Interdum Congregatio à priori recedit & alteram dat. *ibid.* a & b

DEDICATIO.

Dedicationis Eccleſiæ antiquitas & ſolemnitas. 546. b. Et Ritus. 547. b. Convivia in iis celebrata quæ modo in anniverſariis remanſerunt. 548. b. Abuſus qui inde remanſerunt. *ibid.* b. Ut iis occurrerent Synodi, voluerunt anniverſaria Dedicationum omnium Eccleſiarum celebrari uno & eodem die. *ibid.* b. Idem ſtatuunt Edicta Principum Belgii. *ibid.* b. Et recentiſſimè Epiſcopus Leodienſis pro aliquibus Diſtrictibus ſuæ Diœceſis. 549. a. An conveniat quod Paſtores ad mutuarum Eccleſiarum Dedicationes accedant omiſſo Officio in ſuis Eccleſiis? *ibid.* b

nera. 468. a. Deponuntur ab Ordine & Beneficio Simoniaci, & hujus pœnæ æquitas. 756. b

Vide *Degradatio*, & *Ind. Part. III.*

DEROGATIO.

Derogationum clauſulâ generali utrum Cardinales comprehendantur? 619. b. An comprehendatur Imperator? 685. b. Sub generali derogatione reſervationum non comprehenduntur Beneficia vacantia in Curia. 631. a & b. Variæ Regulæ Cancellariæ quarum derogatio non admittitur. Vide *Regulæ Cancellariæ.* Derogatio juris Patronatus Laici in Hiſpania, Gallia & Belgio non admittitur. 642. a, 651. a, 659. a, 662. a. Generalis derogatio ſtatutorum in reſcriptis Apoſtolicis apponi ſolita, quid operetur? 651. a

DESERVITOR.

Deſervitorem Epiſcopus ſolus conſtituit in omnibus Eccleſiis Parochialibus vacantibus, etiamſi eſſent Patronatus Regii. 625. a & b. Etiam annexis Dignitati in Eccleſia Cathedrali vel Collegiata. *ibid.* b. Epiſcopus ei aſſignat portionem congruam ex proventibus Eccleſiæ. *ibid.* b

Deſervitoris onera. *ibid.* b. In quibus Parocho ſuccedat, & in quibus non. *ibid.* b. Poteſt alteri Sacerdoti licentiam dare aſſiſtendi Matrimonio. 497. a. An validè aſſiſtat Matrimonio contra interdictum Ordinarii? 507. b

DEVOLUTIO.

Devolvuntur ad Superiorem Collationes omnium Beneficiorum quæ intra ſex menſes non conferuntur. 614. b. Epiſcopatibus & Prælaturis providendum intra trimeſtre. 615. a. A quo tempore computandum? *ibid.* a. Tempus currit de momento in momentum. *ibid.* a. Lapſum temporis excuſat juſtum impedimentum. *ibid.* a. Lapſo tempore Collatores excidunt jure conferendi, & an mora purgari poſſit? *ibid.* a. Negligentia Turnarii nocet Capitulo. *ibid.* b. Si Epiſcopus unà cum Capitulo jus conferendi habens negligat convocare Capitulum, poteſt Senior id facere, & ad collationem procedere, ne detur locus devolutioni. *ibid.* b

Devolutio, tempore lapſo, ad quem fiat? *ibid.* a. Ubi viget Alternativa inter Epiſcopum & Capitulum, ſi Capitulum vice ſuâ negligat, devolutio fit non ad Epiſcopum, ſed ad Metropolitanum. *ibid.* b. Devolutio fit cum qualitatibus primæ Collationis. *ibid.* b

Devolutâ Collatione ad Pontificem nullum tempus ei præſcriptum eſt quo teneatur conferre. 611. a, 632. b. Devolutio hæc non impedit quominus Epiſcopus Beneficium, cujus collatio devoluta eſt, alteri poſſit unire. 741. b, *cum ſeq.* In Gallia apertâ Regaliâ Rex tempore à Canonibus præſcripto non arctatur. 681. b. Patrono intra tempus præſcriptum non præſentante, Ordinarius confert non jure devoluto ſed ordinario. 668. b. An inſtitutio præſentati danda ſit intra ſemeſtre ſub pœna Devolutionis? 689. a

Devolvitur ad Metropolitanum conſtitutio Vicarii generalis Sede vacante, ſi Capitulum intra octiduum non conſtituat. 60. a

DIACONUS.

Diaconus vocatur antonomaſticè Miniſter, & quare? 4. b, 5. a. Olim habitus Miniſter neceſſarius Epiſcopi & Sacerdotis. *ibid.* a. Varia & eminentiſſima erant olim ejus officia quæ recenſentur. *ibid.* a. Diſciplina circa illa Officia multum collapſa. *ibid.* a & b

Diaconorum & Presbyterorum conſilio olim Epiſcopi utebantur. 54. a, 57. a. Epiſcopis in deciſionibus cauſarum aſſiſtebant. *ibid.* a

Diaconis committi poteſt ſolemnis adminiſtratio Baptiſmi. 315. a. Olim etiam diſtribuebant Euchariſtiam. 5. a, 346. a & b. Sed propriè tantum calicem, & unde id abrogatum? *ibid.* b. Inde ortum quod unà cum Sacerdote offerant calicem, non autem panem. *ibid.* b

Dia-

Digitized by Google

Gallia Pontifici reſervatur poteſtas creandi Canonicos ad effectum obtinendi ſimiles Dignitates. *ibid. b.* Scientia requiſita ad Dignitates. 592. *a.* Cui deferatur ſucceſſio perſonarum in Dignitate conſtitutarum? 791. *b*

D I M I S S O R I Æ.

Dimiſſoria aliter olim acceptæ quam hodie. 439. *b.* Illas concedere ad ſolum Epiſcopum ſpectat. *ibid. b.* Conſuetudines & privilegia quæ illud Capitulis aliiſque inferioribus Prælatis conceſſerant per Concilium Trid. revocatæ ſunt. 440. *a.* Competit Capitulo Sede vacante, ſed juxta Trid. cum reſtrictione. *ibid. b.* Quinam cenſeantur arctari ratione Beneficii, ut à Capitulo intra annum accipere poſſint dimiſſoriales? 59. *b*, 60. *a.* Epiſcopus confirmatus ante conſecrationem poteſt eas concedere, uti & Archiepiſcopus ante receptionem Pallii. 440. *a.* Poteſt poteſtas concedendi Dimiſſorias delegari alteri. *ibid. a & b*

Dimiſſoriales non niſi ex neceſſitate concedendæ. *ibid. b*, 441. *b.* Concedendæ tantum examinatis & jam probatis. 440. *b.* An requiratur etiam examen Epiſcopi ordinantis? 441. *a.* Præcautiones requiſitæ à S. Carolo in concedendis Dimiſſoriis. *ibid. a & b*

Dimiſſoria conceſſæ ab Epiſcopo, ejus Vicario, vel Capitulo Sede vacante non exſpirant per mortem Epiſcopi vel extinctam poteſtatem Vicarii aut Capituli. *ibid. b.* Epiſcopus poteſt per Edictum omnes Dimiſſorias conceſſas à ſe, & à ſuis Prædeceſſoribus vel Capitulo Sede vacante revocare. *ibid. b*

Dimiſſoria ad Abbates pro recipienda Tonſura vel Minoribus Ordinibus vetitæ. 273. *b.* Abbates vigore Dimiſſorialium illas conferre non poſſunt. *ibid. b*

D I OE C E S I S.

Diœceſium prima inſtitutio. 112. *b.* Apoſtoli vi ſuæ vocationis nulli parti Orbis erant adſtricti, uti nec alii viri Apoſtolici. *ibid. b.* Epiſcopis interdictum in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarii Pontificalia exercere, & qua pœna? 113. *a.* Quænam Pontificalia cenſeantur? *ibid. a.* Inter ea non computatur prima Tonſura & actus voluntariæ juriſdictionis. *ibid. b.* Quinam dicantur nullius Diœceſis? 273. *b*

Vide *Ind. Part. III.*

DISCIPLINA MONASTICA.

Vide *Monaſterium.*

D I S P E N S A T I O.

Diſpenſatio merito dicta omnis bonæ diſciplinæ noverca. 3. *b.* Diſpenſatio ſine juſta cauſa etiam conceſſa à ſummo Pontifice, neminem reddit tutum in conſcientia. 603. *b*, 727. *b*

Diſpenſatio quoad Beneficia. Vide *Beneficium.*

Diſpenſatio ſuper impedimentis Matrimonii à ſe inductis olim competiit Imperatoribus. 522. *a.* Hodie ſuper impedimentis dirimentibus ferè competit ſoli Pontifici. 523. *a.* Authoritas diſpenſandi competens Epiſcopo Leodienſi in tertio & quarto gradu conſanguinitatis & affinitatis. *ibid. a.* An eadem competat Epiſcopis Belgii in partibus quæ olim ſubfuerunt Epiſcopo Leodienſi? *ibid. a.* In quibus impedimentis, & quibus caſibus Epiſcopus poſſit diſpenſare. *ibid. b.* Quam reſtricta olim fuerit Eccleſia in concedendis Diſpenſationibus? 422. *a & b*

Diſpenſationes Matrimoniales ſub qua forma expediantur in Curia Romana, & quibus committi ſoleant? 523. *b.* Ad quem dirigantur Sede vacante, item ſi Oratores ſint diverſarum Diœceſium. 524. *a & b.* Tres partes litterarum diſpenſationis, & quid pro verificatione cujuſque Commiſſarius attendere debeat? *ibid. b.* Proponitur omnis acceptio cujuſcumque rei etiam gratis oblatæ. 525. *a.* Sub hac prohibitione continentur Jura ſigilli & merces laboris. *ibid. a.* Variæ expreſſiones vel omiſſiones quæ reddunt litteras Diſpenſationis invalidas. *ibid. b.* Variæ diſpenſationum cauſæ cum ſuis formulis in Curia Romana admiſſæ, & quo tempore ſubeſſe debeant? 526. *b*, & *ſeq.* Quænam pro verificatione cauſarum attendenda? 527. *b*

Vide *Informatio.*

D I S T R I B U T I O N E S.

Diſtributiones quid ſint, & quæ inſtitutionis ratio? 48. *b.* Omnibus Horis etiam minoribus aſſignandæ. *ibid. b*, 49. *a.* Integris Horis intereſſe debent qui eas lucrentur. *ibid. b*

Diſtributionum intuitu Officium frequentare multis rationibus improbatur. 49. *b.* De Simonia redduntur ſuſpecti qui principaliter ob illas frequentant. *ibid. b*, 50. *a.* Indicia ex quibus colligitur num principaliter ob diſtributiones quis frequentet. *ibid. a & b*

Diſtributiones jure communi abſentibus vix umquam conceduntur. 53. *a.* Conſuetudo Belgii nonnihil laxior. *ibid. b.* An iis gaudeant audientes confeſſiones, & celebrantes tempore divini Officii? *ibid. b.* An tempore divini Officii publicè docentes? *ibid. b*, 54. *a*, 71. *b.* Quibus cedant Diſtributiones abſentium? 54. *a & b*

Diſtributiones non computantur in tertiam partem fructuum Penſioni obnoxiam. 734. *a.* An penſio aliquando imponi poſſit ſuper Diſtributionibus? *ibid. a*

Diſtributiones in Anniverſariis unde exortæ? 379. *a & b*

D I V E R S O R I U M.

Diverſoria Clericis intrare prohibitum, niſi cauſa neceſſarii itineris aut alia neceſſitate compulſis. 9. *b*, 10. *a.* Si neceſſitas compellat, quomodo in iis ſe gerere debeant? *ibid. a.* S. Carolus volebat in qualibet Civitate unum aut alterum diverſorium pro ſolis Clericis itinerantibus inſtitui, quod merito Epiſcopi imitarentur? *ibid. a.* Edicta Principum Belgii circa locum & numerum diverſoriorum, item circa perſonas quibus ea tenere permittitur. *ibid. a.* Statutum S. Ludovici iiſdem conſonum. *ibid. a & b*

Vide *Popina.*

D I V O R T I U M.

Divortium quotupliciter ſumatur? 532. *b.* Ob Adulterium Matrimonium non diſſolvitur quoad vinculum. 534. *a & b.* Adulterium eſt juſta cauſa ſeparationis, & ejus ratio. 535. *a.* Eccleſia non agnoſcit differentiam inter virum & uxorem. *ibid. a.* Olim vir uxorem adulteram ante octam pœnitentiam recipere non poterat. *ibid. a.* An Maritus propria authoritate uxorem adulteram recipere poſſit, ſi Divortium authoritate Judicis factum ſit? *ibid. b.* Maritus adulterii conſcius injuriam remiſiſſe videtur, ſi uxorem cognoverit. *ibid. b.* Maritus adulter non poteſt dimittere uxorem adulteram. *ibid. b*

Divortium ſeu Matrimonii diſſolutio non fit ob Hæreſim, etiamſi olim ſecus dubitatum fuerit. *ibid. b.* Poteſt tamen fieri ſeparatio quoad thorum. *ibid. b.* Variæ cauſæ ob quas fieri poteſt ſeparatio quoad thorum. *ibid. b*, 536. *a*

Divortium fieri non poteſt ſine authoritate Judicis. *ibid. a.* Magna prudentia, & moderatione in hac materia Judex debet procedere. *ibid. b.* Sententia divortii numquam tranſit in rem judicatam. *ibid. b.* Quis ſit Judex competens in materia divortii? *ibid. b.* Quid de dote, donatione propter nuptias, diviſione bonorum? *ibid. b*

Vide *Ind. Part. III.*

D O M U S   P A S T O R A L I S.

Domus Paſtoralis in Portionem congruam non imputatur. 842. *b.* Obligatio eam conſtruendi diſtinguitur ab obligatione dandi Portionem congruam. *ibid. b.* Hæc obligatio conſuetudine regulatur. *ibid. b.* Quæ conſuetudo obtineat in Gallia, item in Diœceſi Leodienſi, & Diœceſibus ab ea dimembratis? *ibid. b*, 843. *a.* Deficiente conſuetudine hæc obligatio videtur iiſdem Legibus regenda quibus reparatio Eccleſiæ, & quare? *ibid. a & b.* Decretum Concilii Privati circa hanc extructionem pro Provincia Flandriæ. *ibid. b*

Domus Paſtoralis quibus commoditatibus debeat eſſe inſtructa? *ibid. b.* In hac materia procedendum ſummariè & per proviſionem. *ibid. b.* Quis ad reparationes ejuſdem teneatur? 844. *a & b.* Si Parochus reparationes ad quas tenebatur neglexerit, ejus hæredes ad eaſdem via Juris cogi poſſunt. *ibid. b*

Mo-

Digitized by Google

E.

EBRIETAS.

Ebrietas Clericos maximè dedecet. 9. *a.* Mala et eadem provenientia. *ibid. a.* Quibus pœnis cohibenda. *ibid. a & b.* Præcipiunt Synodi arcendum à celebratione Miſſæ Sacerdotem, qui pridie fuiſſet ebrius, & pro ſua irreverentia caſtigandum. 386. *a*

ECCLESIA.

Eccleſiæ dictæ fuerunt loca cultui divino deſtinata. 382. *b*, 539. *a.* Chriſtiani primitus ſtudioſè evitabant nomen Templi, & quare? *ibid. b.* Quare conveniat certa loca ad orationem & cultum divinum deſtinare? 382. *b*, 539. *b* Qui extra hæc loca privatim conveniebant, cenſebantur unitatem Eccleſiæ ſcindere. 382. *b.* Actiones profanæ ab iis arcendæ, & quænam illæ, 540. *a.* Item mendici. *ibid. b*, 893. *a.* Qualis earum ornatus eſſe debeat? 540. *b.* Superfluus ornatus non probatur, ſed præfertur eleemoſyna. 871. *a.* Inſignia & lyſtra ſi Eccleſiam nimis deforment, poſſunt non admitti non obſtante conſuetudine in contrarium. 675. *b.* Convenit ut mulieres à viris in Eccleſiis ſeparentur. 541. *b*

Eccleſiarum ædificationibus modum ponere debuerunt Imperatores. 544. *a.* Vetitum eas ædificare ſine conſenſu Epiſcopi. *ibid. a.* Quid antequam hic conſenſus præſtetur attendendum? *ibid. b*

Eccleſiarum conſecrationis antiquitas, ſolemnitas & veneratio. 546. *b.* 547. *a.* Epiſcoporum, Sacerdotum, Cleri & Populi ad eaſdem Conventus, 547. *a.* Rituum conſecrationis Eccleſiarum origo, 548. *a.* In multis conveniunt cum ritibus Baptiſmi, *ibid. a*, 550. *a.* Analyticè explicantur, *ibid. a.* An olim anniverſaria Dedicationum fuerint inſtituta? *ibid. b.* Quandonam Eccleſia debeat de novo conſecrari? 550. *b.* Seculo XI. perſuaſum fuit majori Altari everſo totam Eccleſiam debere reconſecrari: Alia hodie diſciplina. *ibid. b*, 551. *a*
Vide *Dedicatio.*

Eccleſia polluitur per effuſionem ſanguinis, & qualis effuſio ad hoc requiratur? *ibid. b.* Ejus effectus. *ibid. b.* Crimen pollutionis Eccleſiæ cujus fori ſit? Vide *Ind. Part. III.* Reconciliatio facienda per Epiſcopum, & an Presbytero poſſit delegari? 552. *a.* Ubi reconciliatio delegatur Presbytero, ea facienda eſt aquâ ab Epiſcopo benedicta, & quare? *ibid. a.* Reconciliatio hæc figura eſt reconciliationis peccatoris. *ibid. a.* Eccleſia etiam polluitur per ſepulturam excommunicati, & ejus ratio. 924. *b.* Cadaver illud ante omnia exhumandum. *ibid. b*

Eccleſiarum reparationi olim quarta pars proventuum Eccleſiaſticorum cedebat. 553. *a.* In Hiſpania cedebat una tertia. *ibid. a.* Ceſſantibus omnibus conventionibus primo loco impendendi reditus Fabricæ. *ibid. a.* Ad reparationem eorum tenentur concurrere ejuſdem Eccleſiæ Beneficiati, & quo titulo? *ibid. b.* Paſtor non habens niſi portionem congruam ad nihil tenetur. 554. *a.* Tenentur Decimatores, & pro qua portione ſuarum Decimarum, & qua moderatione? *ibid. a.* Aliis mediis deficientibus recurrendum ad impoſitiones ſeu Collectas ſuper Parochianos. 555. *a & b.* Ea fieri non poteſt ſine authoritate Judicis Secularis. *ibid. a & b.* Quomodo & quibus hoc onus imponendum? *ibid. b.* Reparationes hæ tantum concernunt Eccleſiam Parochialem, non Capellas. 554. *b.* Aliquando Decimator obligari poteſt ad reparationem Capellæ. 555. *a.* Tantum verſatur circa reparationes neceſſarias, & quænam illæ? *ibid. a.* Fieri non poſſunt niſi vocatis quorum intereſt. *ibid. a.* Quis teneatur ad reparationem Chori? *ibid. b.* Quis ad reparationem navis, quis ad reparationem turris? *ibid. b*, 556. *a.* Quis ad inſtaurationem campanarum? *ibid. a.* Concordata & conſuetudines in hiſce materiis præcipuè at-

Vide *Scrutinium.*

Electioni Epiſcopi Populus interveniebat; & quam partem in illa haberet? 79. *a & b*, & *ſeq.* Antiqua diſciplina circa Electiones Epiſcoporum. *ibid. b.* Electio populi nullum Jus tribuebat Electo. 80. *a.* Metropolitanus cum Epiſcopis ſuæ Provinciæ electionem & perſonam electam examinabat. 81. *a*

Electiones ſeculo XII. cœperunt tranſire ad Capitula Cathedralia. *ibid. b.* Quomodo per reſervationes Pontificias jus illud Capitulis ſenſim fuerit ademptum? *ibid. b*, 82. *a.* Reſtitutum fuit per Concilium Baſil. & Sanctionem Pragmaticam in Gallia pro tempore. *ibid. a.* Per Concordata in Germania, in qua ſola adhuc modò remanſit. *ibid. b*, 83. *a*

Electio Abbatis & Prioris Conventualis ab omni tempore competiit Monachis. 281. *b.* In Italia pleræque Abbatiæ per Regulas Cancellariæ reſervatæ. 282. *b.* Olim in Belgio electiones eorum fuerunt liberæ. 283. *b.* Quid hodie obtineat, & quomodo eo ſit deventum? *ibid. b*, 284. *a*

ELEEMOSYNÆ.

Eleemoſynarum collecta in Belgio non admittitur ſine conſenſu Magiſtratus civilis. 241. *a.* Quænam dicantur conſuetæ Eleemoſynæ? 225. *a.* Fœda Simonia eſt in collatione Beneficiorum exigere pecunias in Eleemoſynas diſtribuendas. 714. *b.* Eleemoſyna præfertur ornatui Eccleſiæ. 871. *a.* Decimæ Monachis conceſſæ titulo Eleemoſynæ, & uti tales diſpenſandæ, præſertim in locis ubi colliguntur. 807. *b*, 810. *a & b.* Modus colligendi Eleemoſynas à Gregorio XIII. præſcriptus. 883. *b.* Item præſcriptus à Principibus Belgii. 892. *b*
Vide *Mendicitas*, *Menſa S. Spiritus*, & *Ind. Part. III.*

ELOCATIO.

Elocationes Bonorum Fabricæ & Menſæ S. Spiritûs publicè inſtituendæ, nec niſi præſtita cautione. 32. *b*, 33. *a.* In elocationibus prandia non facienda. *ibid. b*

Elocatio bonorum Eccleſiaſticorum ad quantum tempus licita ſit. 865. *a.* Elocationes factæ anticipatis ſolutionibus ſunt nullæ in præjudicium ſucceſſoris in Beneficio. *ibid. b.* An in elocationibus liceat ſtipulari potentias ſeu bibalia? 866. *a.* Quibus ſolemnitatibus fieri debeant? *ibid. a.* Meritò à conductione excluduntur Clerici, & præſertim Paſtores, item Toparchæ, eorum Miniſtri aliique. 12. *b*, *ibid. b.* Elocatio facta à Prædeceſſore an & quouſque obliget ſucceſſorem? *ibid. b.* Conductores gaudent immunitate bonorum Eccleſiaſticorum. 850. *b*

EPISCOPUS.

Epiſcopi ſucceſſerunt in locum Apoſtolorum. 111. *a.* In quibus Apoſtolis ſuccedant, & in quibus non. *ibid. a.* Munus illorum eſt laborioſum ſicut munus Apoſtolorum. *ibid. a & b.* Habent plenitudinem Sacerdotii, & in quo hæc conſiſtat? 56. *a*; *ibid. b.* In quo conſiſtat eminentia Epiſcopatus ſupra Presbyteratum. 434. *b.* Alligantur Eccleſiæ eamque deſponſant. 108. *a*

Epiſcopi multis ſeculis Cardinalibus fuerunt prælati. 169. *a.* Magnus Pœnitentiarius ſcribens ad Epiſcopum nomen Epiſcopi ſuo præponit. 191. *a & b.* Fuerunt aliquando per Cardinales malè tractati, & de eo querelæ. 170. *a*

Epiſcopi qualitates requiſitæ juxta Concordata Galliæ & Tridentinum. 86. *a & b.* An magis expediat eum eſſe Graduatum in Theologia quam in Jure? *ibid. a.* Non ſufficit quod ſit Graduatus. 94. *a.* Quam remotus eſſe debeat ab ambitu? 88. *b*

Epiſcopus eſt Primarius Paſtor ſuæ Diœceſis. 113. *b.* Omnes Presbyteri ſunt in ejus adjutorium. 114. *a.* Solus poteſt dare Curam animarum. *ibid. b*
Vide *Cura animarum.*

Epiſcopus in ſua juriſdictione non poteſt turbari, ne quidem per Legatum à latere. 163. *b*
Vide *Exemptio*, *Juriſdictio*, *Officialis.*

Epiſcoporum præcipuum munus eſt prædicatio Verbi Dei. 119. *b.* Quoties illud annuntiare teneantur? *ibid. b.* Cur hæc munus

Epiſcopi Synodis Diœceſanis ſuam auctoritatem impertiunt. 141. *a*. Soli in Synodis Provincialibus habent ſuffragium deciſivum. 151. *b*, 152. *a*

Epiſcopi naturales ſunt Inquiſitores fidei. 172. *b*. Epiſcoporum auctoritas circa Officium Divinum, Sacrificium Miſſæ. Vide *Miſſa*, *Officium Divinum*.

Epiſcoporum authoritas circa Beneficia, item Bona Eccleſiæ, tam ex antiqua quam moderna diſciplina. Vide *Beneficium*, *Bona Eccleſiæ*.

Epiſcoporum authoritas in Monaſteria. Vide *Clauſura*, *Exemptio*, *Regularis*.

Vide *Ordinarius*, *Reſidentia*, *Tranſlatio*, *Viſitatio*.

EPISTOLÆ PASTORALES.

Epiſtolæ Paſtorales inſtructioni Cleri & Populi multum inſerviunt. 120. *a*. Id egregiè præſtitit S. Carolus. *ibid. a*. Variæ ejus epiſtolæ expenduntur. *ibid. a* & *b*

ERROR.

Vide *Impedimentum*.

EUCHARISTIA.

Euchariſtiæ materia apud Latinos panis Azymus apud Græcos fermentatus. 345. *a* & *b*. Olim Eccleſia Latina etiam uſa eſt fermentato. *ibid. b*. Ejus forma in omnibus Liturgiis non eodem modo exprimitur. *ibid. b*. Ejus diverſitas quoad formam conſecrationis Calicis. *ibid. b*, 346. *a*. Solus Sacerdos poteſt Euchariſtiam conficere. *ibid. a*

Euchariſtiam ſolus Sacerdos poteſt hodie diſtribuere. *ibid. b*. Olim etiam Diaconi diſtribuebant. 5. *a*. Sed propriè Calicem. 346. *a* & *b*. Ejus rei adhuc exſtat veſtigium in oblatione Calicis. *ibid. b*. Solus Parochus eam diſtribuit jure ordinario. *ibid. b*. Regularibus aliquando inhibita ejuſdem diſtributio ſine conſenſu Parochi. *ibid. b*. Unde contraria licentia invaluerit, & quæ inde incommoda? 347. *a*

Euchariſtia non deferenda ad ægrotos adorationis cauſa. 356. *b*, 357. *a*. A quo tempore invaluerint Proceſſiones in quibus defertur Euchariſtia. 358. *b*, 359. *a*

Vide *Communio*, *Miſſa*, *Proceſſio*, *Viaticum*.

Euchariſtiæ expoſitio ex ejuſdem delatione in Proceſſionibus proceſſit. *ibid. b*. Ad Epiſcopum ſpectat ejuſmodi expoſitiones dirigere. 125. *b*, 126. *a*, 360. *a*. Regulares etiam exempti non poſſunt illam exponere in ſuis Eccleſiis ſine ejus licentia. *ibid. a*. Nec poſſunt acceptare fundationem cum onere exponendi Euchariſtiam ſine ejus conſenſu. *ibid. a* & *b*

Euchariſtia non exponenda niſi rarò, & ob cauſam publicam. 360. *a* & *b*. Hujus expoſitionis ſcopus. 126. *a*. Quæ in illa expoſitione attendenda, & qua ſolemnitate facienda? *ibid. a*, 361. *a* & *b*. Quomodo & qua ſolemnitate exponenda in oratione quadraginta Horarum? 360. *b*. Non convenit quod in hac oratione ſemper exponatur. *ibid. b*. Non exponenda in Eccleſiis in quibus prævidetur non ſervanda debita reverentia. *ibid. b*

EULOGIÆ.

Eulogia nomine quidnam olim appellabatur? 372. *a*. Earum benedictio. *ibid. a*. Deſumebantur ex panibus per populum oblatis. *ibid. a*. Hodie vocantur panis benedictus. *ibid. a*. Quid ſignificet? *ibid. a*. Ejus oblatio & receptio inter jura honorifica computatur, & qua ratione? *ibid. a*

EXAMEN.

Examen ordinandorum Epiſcopis primariò incumbit ex verbis Apoſtoli: Manus nemini citò impoſueris. 442. *b*, 443. *a*. Examen Epiſcopi Regulares nullo prætextu evadere poſſunt. 442. *b*. Si jus examinandi alicui competat, non cenſetur excluſus Epiſcopus. 443. *a*. Convenit ut Epiſcopus examini interſit. *ibid. b*. Circa quæ examen inſtituendum. *ibid. b*, 444. *a*, 445. *b*. Quale & quantum examen ſit neceſſarium, ut Epiſcopus poſſit eſſe ſecurus. *ibid. b*. Quam parum ſæpè fidendum teſtimonialibus etiam Superiorum Regularium? 446. *a*

Examen Epiſcopi ſubire debent juxta Concilium Tridentinum omnes inſtituendi in Beneficiis per inferiores Prælatos. 618. *b*,

Executores Teſtamenti. Vide *Teſtamentum*.

EXEMPTIO.

Exemptionum apud antiquos Monachos nullum exſtat veſtigium; & quæſtiones hodiernæ ex iis exortæ olim fuerant ignotæ. 181. *b*. Monachi primitus fuerunt meri Laici. *ibid. b*

Exemptiones pepererunt fere omnes quæſtiones ortas inter Regulares & Epiſcopos & Parochos, item quæſtiones Regularium inter ſe. *ibid. b*

Exemptiones Capitulorum maximè Cathedralium ſunt odioſæ, & quare? 55. *b*. Quænam Epiſcopo competant in Cathedrali exempta? *ibid. b*. Quænam in Capitulo? 56. *a*. Capitula exempta in quibus, & quouſque ſubdantur Synodis Diœceſanis. 141. *a*

Exemptionis ſignum ſufficiens non deducitur ex jure habendi Viſitatores Regulares. 198. *a*

Exemptio localis ſimplex non reddit locum nullius Diœceſis. 274. *a*. In locis ſimpliciter exemptis ſuæ Diœceſis Epiſcopus exercere poteſt Pontificalia, nec quiſquam alius id poteſt ſine ejus licentia. 113. *a*

Vide *Ind. Part. III*.

EXEQUIÆ.

Exequiæ ultra ſex ſeptimanas non differendæ. 903. *a*. Heredes defectuoſi ad eas conſtringendi. *ibid. a*. In his Parochi notam avaritiæ evitare debent. *ibid. b*. Faſtus in exequiis improbatur. *ibid. b*. Perſtringitur defectus pietatis in earum celebratione. 904. *a*. Canonici & Capellani, qui uſque ad finem non interſunt, injuſtè integram diſtributionem accipiunt. *ibid. a*. Exequias meritò ſequitur exhortatio Paſtoris. *ibid. a*

Exequiæ & ſepultura omnino inter ſe diſparata, & conceſſio juris ſepulturæ non infert jus Exequiarum. 918. *a*. Bullæ Pontificiæ jus Exequiarum reſervantes Eccleſiis Parochialibus, etiam dum ſepultura ſit apud Ordines Mendicantes. *ibid. a* & *b*. Conſuetudo generalis Galliæ illi eſt conformis. 919. *b*. Plurimis Eccleſiis Belgicis idem Jus aſſertum per ſententias ſupremorum Senatuum. *ibid. b*. Quales & cujus generis Exequiæ perſolvendæ in Parochia, dum in alia Eccleſia electa eſt ſepultura? 920. *a*

Vide *Quarta funeraria*, *Sepultura*.

EXERCITIA SPIRITUALIA.

Exercitia ſpiritualia præcipiuntur ordinandis. 446. *b*. Convenit ut fiant ſub Directore ab Epiſcopo ad hoc probato. *ibid. b*

EXORCISMUS.

Exorciſmorum in Baptiſmo antiquitas, & quid indicent? 331. *a*. Quid indicet exſufflatio? *ibid. a*

Vide *Ind. Part. III*.

EXPOSITIO EUCHARISTIÆ.

Vide *Euchariſtia*.

EXSPECTATIVÆ.

Exſpectativarum definitio & diviſio. 616. *b*. Earum ortus, progreſſus, & Ordinariorum adverſus eas oppoſitiones. *ibid. b*, 617. *a*. Acta Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis pro earum abrogatione. 629. *a*. Decreta hæc non ubique recepta. *ibid. a*. Decreta hæc aliquo tempore recepta in Gallia, ſed poſtea antiquata, & Exſpectativæ reſtitutæ per Concordatum. *ibid. a*. Acta & Decretum Concilii Tridentini pro earum abrogatione. 630. *a*. Decretum hoc magno applauſu receptum in Gallia. *ibid. b*. Solæ remanſerunt in Nominatis Academicis & Indultariis. *ibid. b*

Exſpectativarum ſpecies ſunt preces imperiales. 685. *b*. Declaratio Congregationis Concilii Tridentini quod iis non ſit per Concilium Tridentinum derogatum. *ibid. b*

Exſpectativæ non impediunt unionem. 746. *a*

EXTREMA UNCTIO.

Extrema Unctio eſt verum Sacramentum. 413. *a*. Ejus materia. *ibid. a*. Forma. *ibid. b*. Forma hodierna apud Græcos ignota, & Eccleſia Latina uſa fuit olim formâ indicativa. *ibid. b*. Circa partes corporis inungendas, & ritum unctionis pridem fuit

Digitized by Google

Extrema Unctio olim in eodem morbo apud Latinos reiterabatur, uti & modò apud Græcos. *ibid. a & b.* Variæ de hac Iteratione Scholaſticorum ſententiæ. *ibid. b*, 431. *a.* Concilium Tridentinum ſuper eo nihil definivit. *ibid. a.* Quid de hac reiteratione ſtatuant Synodi & Ritualia? *ibid. a & b.* Spectat merè ad diſciplinam. *ibid. b.* Abominanda eſt ſuperſtitio certò ſibi perſuadere, eo quod per levia opera pietatis coluerit S. Barbaram, ſe non moriturum ſine hoc Sacramento. 897. *b*
Vide *Oleum Infirmorum.*

F

FABRICA.

Fabrica applicabatur olim quarta pars proventuum Eccleſiæ. 553. *a*, 785. *b.* In Hiſpania applicabatur tertia. *ibid. a.* Inde ortum quod ad reparationem Eccleſiæ teneantur Beneficiati. *ibid. b.* Specialiter Decimatores. 554. *a.* Ante omnia bona propria Fabricæ impendenda. 553. *b*
Vide *Eccleſia.*

Fabricæ proventus in Portionem congruam Paſtorum vel Vice-Paſtorum impendere, dum Decimæ ſufficientes ſunt, omnino injuſtum eſt. 831. *b*

Fabricæ proventus quouſque ſubſint directioni, & authoritati Epiſcopi, quando adminiſtrantur per Laicos. 879. *b*, *& ſeq.* Concilium Tridentinum quatenus reſervat Epiſcopis diſpoſitionem Bonorum Fabricæ excluſis Patronis, in Belgio non eſt receptum quantum ad Patronos Laicos. Vide *Æditui*, *Computus*, *Electio.*

FAVORABILIA.

Favorabilia ſunt amplianda. 635. *a.* Talia cenſentur jura Ordinariorum. *ibid. a*
Vide *Ind. Part. III.*

FESTUM.

Feſtorum variorum celebratio deſcendit ex traditione Apoſtolica. 557. *a.* Inter hæc Feſta non computabatur Feſtum Natalis Domini. *ibid. a & b.* Feſtum illud in variis Eccleſiis Orientis non diſtinguebatur à Feſto Epiphaniæ. *ibid. b.* Feſtum S. Joannis Baptiſtæ admodum eſt vetuſtum & ſolemne, & ejus ratio. *ibid. b.* Feſta ſingulorum Apoſtolorum ſerius inſtituta, ſed primitus uno communi Feſto omnium memoria celebrata. *ibid. b.* Feſta Martyrum ſunt antiquiſſima. *ibid. b*

Feſta particularia D. Virginis quandonam celebrari cœpta. *ibid. b.* Olim tardius celebrata, quia credebatur ea eſſe correlativa cum Feſtis Chriſti. 558. *a.* Feſtum Annuntiationis à quo tempore receptum? 557. *b.* Olim eadem ſolemnitate quâ Natalis Domini celebratum, & quare? 558. *a.* Decretum Concilii Toletani X. ſuper mobilitate hujus Feſti. 557. *b* Feſtum Aſſumptionis ſeculo IX. inſtitutum. 558. *a.* Feſtum Nativitatis & Conceptionis quandonam inſtitutum? *ibid. b*

Feſtum Fatuorum quid olim fuerit? 587. *b.* Ejus ſpurcitiæ & turpitudines deſcribuntur. *ibid. b.* Luculenta Facultatis Theologicæ Pariſienſis Epiſtola ad Prælatos Galliæ pro ejuſdem abrogatione. 588. *a & b*

Feſtorum inſtitutio & abrogatio ad quos præcipuè ſpectet? 558. *b.* Audiendus populus ſeu Magiſtratus. *ibid. b.* Intervenire debet authoritas Regia. *ibid. b.* Nimia eorum multiplicatio habet ſua incommoda, & quænam? 559. *a.* Ob eam cauſam non ita pridem varia Feſta fuerant abrogata. *ibid. a.* Convenit ut inſtituantur Feſta dimidiata, quænam & quomodo celebranda? *ibid. a & b*

Feſtum continuum eſſe debet vita Chriſtiani. 560. *a.* Item continuum ſacrificium. *ibid. a.* Qua ratione id poſſit obtineri? *ibid. a.* Feſta inſtituta ſunt propter imperfectiores, & eorum ſcopus. *ibid. b.* Ut ſcopus hic obtineatur Officia divina frequentanda ſunt, & quænam? *ibid. b.* Edicta Regum & Principum ſuper hac materia. 561. *a & b.* Error eſt ſatisfieri præcepto ſanctificationis diei Feſti per auditionem Miſſæ

Fidei Profeſſio a Catechumenis olim exacta. 510. *a.* Vocabatur redditio Symboli, & quâ forma fieret? *ibid. a.* Fidei profeſſionem facere debent obſtetrices coram Archipresbytero. 336. *a.* Item Ludimagiſtri, & coram quo? 483. *a.* Item Canonici Eccleſiarum Cathedralium. 691. *a.* An etiam Canonici Eccleſiarum Collegiatarum? *ibid. a*
Vide *Ind. Part. III.*

FILIUS.

Vide *Parentes.*

FIRMA.

Firma quid dicatur? 263. *a.* Prohibitum cellas obedientiarias Monachis ad firmam concedi. *ibid. a.* Monaſteria ſæpè Secularibus prædia ſua concedebant ad firmam, & quare? 663. *a & b.* Natura & conditiones hujus contractus. *ibid. b.* Jus Patronatus Prædio annexum tranſit in conductorem ad firmam. *ibid. a*

FLAGELLATIO.

Flagellationis ſeu virgarum pœna apud Monachos uſitata. 265. *b*, 266. *a*
Vide *Ind. Part. III.*

FLETIO.

Vide *Gradus Pœnitentiæ.*

FORUM COMPETENS.

Forum Eccleſiaſticum an poſſit prorogari in Belgio? 536. *b.* Multum hodie reſtricta eſt in Gallia Juriſdictio Eccleſiaſtica, quoad acceſſoria cauſarum matrimonialium. *ibid. b*

Foro Eccleſiaſtico an & quatenus ſubſint Hoſpitalia, & loca pia à Laicis adminiſtrata? Vide *Hoſpitale*, *Æditui*, *Computus.*

Foro Præfecti ſaltuum in Brabantia ſubſunt injuriæ illatæ bonis Monaſteriorum, & unde id ortum? 659. *a*
Vide *Juriſdictio*, *Senatus*, & *Ind. Part. III.*

FUNDATIO.

Fundationum omnium munimenta in Archivis aſſervanda. 35. *b.* Fundationes Miſſarum à quo tempore notæ? 579. *a*, *cum ſeq.*

Fundationes merè ad celebrandum nullius utilitatis eſſe ſolent, & merito abrogandæ. 580. *b*, 583. *a & b*

Fundatorum intentio adimplenda. 380. *b*

Fundationes Miſſarum ad certum altare etiam in eo exſolvendæ. 381. *a.* Poteſt tamen ex cauſa diſpenſare Epiſcopus. *ibid. a*

Fundatio perpetua Miſſarum niſi ab Epiſcopo erecta ſit in Beneficium, manet laicalis. 575. *b*, 584. *b*

Fundationum conſervatio quo jure ad Reges ſpectet? 671. *b.* Non facilè admittitur notabilis alienatio bonorum Eccleſiæ ſine Regis conſenſu, & quare? *ibid. b*, 872. *b.* Superintendentia quam habet Fundator ſuper bonis fundationum, item ſuper exſolutione onerum, ad quæ ſe extendat? 671. *a & b.* Concilium Tridentinum huic minimè contrarium. 672. *a.* Quid Paſtoribus incumbat circa Fundationes? 380. *b*

Fundationes redactæ in certum uſum pium, ſi in illum amplius impendi nequeant, impendendæ ſunt uſui proximiori, & quis iſte? 888. *b.* Commutatio Fundationum piarum quâ authoritate fieri poſſit? 889. *a*
Vide *Burſa*, *Capellania*, *Hoſpitale*, *Memoraria*, *Miſſarum reductio.*

G

GENERALIS.

Vide *Superior*, *Regularis.*

GRADUS ACADEMICI.

Gradus Academici ſunt publica eruditionis teſtimonia. 65. *b*, 592. *b.* Non tamen ſunt ſufficientia. 94. *a.* Quantum Eccleſiæ & Reipublicæ noceant qui indignos ad eos admittunt? 65. *b*, 291. *a*, 593. *a*

Graduati in Theologia & Jure Canonico æquiparantur, & ratio multum notanda. 65. *a.* Optandum ut Gradus in Jure Canonico

nico

tentialis. *ibid.* b

Gradus quartus dictus Conſiſtentia præſcribitur. *ibid.* b. In quem finem inſtitutus. 397. a

Gradus quilibet quanto tempore obiretur? *ibid.* a. Epiſcopus habebat poteſtatem tempus abbreviandi. *ibid.* a. Item ad altiorem ſtationem omiſſo medio promovendi. *ibid.* a. Hujus œconomiæ Pœnitentialis ratio & ſcopus erat cognoſcere veram converſionem. *ibid.* a & b

Vide *Ind. Part.* *III.*

G R Æ C I.

Græcorum forma Baptiſmi differt à forma Latinorum. 322. b. Apud Græcos Presbyteri confirmant. 341. a. Differentia inter Græcos & Latinos quoad formam Confirmationis. 343. b. Euchariſtiam conſecrant in fermentato quod Eccleſia Latina non reprobat. 345. b. Infantibus apud eos recenter Baptizatis datur Euchariſtia, quod Synodus Trid. non improbat. 347. b. Apud eos Proceſſiones cum Venerabili ignotæ, unicâ exceptâ. 358 b

Græcorum Presbyteri oleum ungendis infirmis conficiunt. 413. a. Ritus apud ipſos ungendi ſe oleo ab Epiſcopo benedicto feria 5. in Cœna Domini. *ibid.* a. In Extrema Unctione plures Presbyteros requirunt qui infirmum ungant. 418. b. Non requirunt extremam infirmitatem. 425. b. Extremam Unctionem in eadem infirmitate ſæpius iterant. 430. b

Græci traditionem inſtrumentorum in Ordinationibus ignorant. 433. a. Apud eos videntur jam pridem Matrimonia Catholici cum Hæretica fuiſſe invalida. 518. b. Apud Græcos decimarum ſolutio numquam fuit in uſu. 796. a. Quidnam apud eos præſtetur in ſuſtentationem Sacerdotum? *ibid.* a

G R A P H I A R I U S.

Graphiarii an fiant irregulares ſcribentes in cauſa Sanguinis? 464. b

Vide *Ind. Part.* *III.*

G U L D Æ.

Guldæ ſunt ſpecies confraternitatum inſtitutæ ad exercitium rei militaris, & contra ſeditiones populares. 894. b. Hujus nominis antiquitas. *ibid.* b, 895. a. Inſtitui non poſſunt ſine licentia Principis. *ibid.* a. Sunt merè Laicales. *ibid.* a. Eorum exercitia prohibentur tempore Divini Officii. 896. b

H

H A B I T U S   C L E R I C A L I S.

H*Abitum Clericalem* abjiciens cenſetur Profeſſioni ſuæ renuntiare. 7. a. Quænam dicenda ſit veſtis Clericalis? *ibid.* b. Eam non deferens omni Privilegio Clericali privatur, etiam Beneficio. *ibid.* b. Quid requiratur, ut has pœnas incurrat? *ibid.* b. Ad quem ſpectet judicare quænam veſtis dicenda ſit Clericalis? *ibid.* b. Eam ferre tenentur Clerici in Academiis verſantes. 52. b

Vide *Ind. Part.* *III.*

H Æ R E S I S.

Hæreticorum converſioni incumbentes meritò attendunt quo motivo ad fidem veniant. 328. b

Hæreticorum Matrimonia. Vide *Matrimonium.*

Hæreſis Matrimonium non diſſolvit quoad vinculum, etiamſi olim fuerit dubitatum. 535. b

Hæreticis Sepultura Eccleſiaſtica negatur, etiamſi fuerint Eccleſiæ Patroni & Fundatores. 923. b.

Vide *Ind. Part.* *III.*

H O M I C I D I U M.

Homicidium quodcumque olim inducebat irregularitatem. 470. b. Clemens V. excepit homicidium in defenſionem neceſſariam vitæ propriæ. 471. a. Ex eo non ſequitur, homicidium tale eſſe licitum. *ibid.* a. Principia ex quibus dijudicatur an homicidium ſit voluntarium an tantum caſuale. 472. a.

Homicidis olim nec in fine vitæ dabatur abſolutio. 470. b. Ho-

nicorum, & unde illa orta? 47. b. Omnibus Horis etiam minoribus intereſſe tenentur. *ibid.* b. Tenentur per ſe pſallere. 48. a. Sola recitatio Horarum non tribuit eis jus vivendi de proventibus Eccleſiæ. 774. b, 775. a

Horæ Canonicæ inſtitutæ ſunt ad ædificationem populi. 560. b. Quis earum ſcopus? 561. a. Solemnis decantatio earum quæ fit in pluribus Parochiis diebus feſtivis hujus rei exhibet veſtigium. *ibid.* a & b. Votum Eccleſiæ ut à populo ſaltem diebus Feſtis frequententur. *ibid.* a. Capitularia Regum Francorum ſuper hac materia. *ibid.* a. Item Decreta Synodorum Belgii & Edicta Principum. *ibid.* b. Multum eorum intentioni conduceret decens & devota perſolutio earum. 562. a

Vide *Diſtributiones*, *Officium Divinum.*

H O S P I T A L E.

Hoſpitalium nomine quænam veniant? 874. a. Quænam ſint Hoſpitalia privata, quænam publica, quænam profana, & quænam Eccleſiaſtica? *ibid.* b. Canonicorum Collegia habebant olim ſua Hoſpitalia, de quibus variis locis adhuc extant veſtigia. 875. b. Qualis fuerit eorum adminiſtratio & diſciplina. *ibid.* a. Idem factum eſt in variis Monaſteriis. *ibid.* b

Hoſpitalium hodiernorum quænam ſit origo? *ibid.* b. Apoſtoli ab initio Eccleſiæ habuerunt curam Pauperum, & inde orta ſuperintendentia Epiſcopi in bona Pauperum. 876. b. Hæc ſuperintendentia Epiſcopi per Leges, Canones, & Jus commune aſſeritur. *ibid.* b, & *ſeq.* Authoritas eadem aſſeritur, & renovatur per Concilium Tridentinum. 878. a. Limitatur Decretum Concilii in ſua admiſſione in Belgio, quoad loca pia ſub directione Laicorum exiſtentia. 879. a & b, 881. b. Quænam hodie Epiſcoporum authoritas in Belgio in loca pia, quorum adminiſtratores ſunt Laici, quoad viſitationem, auditionem, computus aliaque, & varia ſuper eo Edicta Regia. 879. b, & *ſeq.* Eorum authoritas iis non obſtantibus non extendit ſe ad loca non Religioſa. *ibid.* a, 881. b. Nec ad loca Religioſa in quorum fundatione contrarium cavetur. *ibid.* b

Hoſpitalibus olim præfecti erant Diaconi, & inde vocatæ Diaconiæ. 168. a, 882. b. Patres maluerunt Hoſpitalibus præfici Religioſos quam Seculares. *ibid.* b. Ordo S. Joannis Hieroſolymitani ex inſtitutione ſua fuit Hoſpitalaris. 883. a. Ejus origo & inſtitutum refertur. *ibid.* a. Item Ordo S. Antonii Viennenſis. *ibid.* a & b. Item Ordo Charitatis Joannis de Deo. 884. a. In Occidente & Belgio Hoſpitalibus, & Leproſariis præfecti Fratres & Sorores ad miniſtrandum utriuſque ſexûs infirmis. 259. b, *ibid.* a. Quomodo ſolæ Sorores remanſerint? *ibid.* a. Quod jus competat Religioſis Hoſpitalariis quoad adminiſtrationem bonorum ipſius Hoſpitalis? *ibid.* b

Hoſpitalia & infirmi de jure ſubſunt Eccleſiæ Parochiali & Parocho loci, quoad Sacramentalia. 885. b. Hoſpitalia quæ à Monialibus tenentur habent ſpeciales Presbyteros. *ibid.* b. Attendenda ſunt quoad omnia conſuetudines, item Concordata. 886. a

Hoſpitalium Adminiſtratores quales eligendi? 885. a, 887. a. Eorum Juramentum, adminiſtratio, obligatio, item computus. *ibid.* a. Magnus abuſus eſt quod numerus miniſtrantium excedat numerum infirmorum, & varia adverſus hunc abuſum Decreta & præcautiones. *ibid.* b, 888. a

Hoſpitale vel pius locus ſi ſit erectus pro laborantibus certo genere morbi, iſque certo tempore ceſſet, cuinam proventus eorum applicandi, item qua auctoritate? *ibid.* b

Hoſpitalia cujuſvis hominum generi patere non debent, ſed varia diſcretio circa recipiendos adhibenda. 889. b. Quales merito ab Hoſpitalibus excludendi? *ibid.* b. Perſonæ utriuſque ſexus ſunt ſeparandæ. 893. b. Idem ſervandum in Orphanotrophiis & Brephotrophiis. *ibid.* b

Digitized by Google

Imagines falſi dogmatis cavendæ. *ibid. a & b.* An conveniat proponi Imagines Sanctiſſimæ Trinitatis? *ibid. b.* Superſtitio in cultu Imaginum vitanda. *ibid b*, 541. *a.* Laſcivia & levis ornatus in Imaginibus & picturis vitandus. *ibid. a.* Hiſtoriæ repræſentantes fabulas Ethnicorum in Eccleſiis nullatenus tolerandæ. *ibid. a.* Qui in ſupplicationibus ſimiles exponunt caſtigandi? 127. *a*, *ibid. a.* Imagines inſolitæ nullo loco vel Eccleſia poſſunt exponi ſine Ordinarii approbatione. *ibid. b*
Imagines inhoneſtæ Clericis prohibentur. 8. *b*, 9. *a.* Nec in hortis eorum tolerandæ, & qua pœna? 542. *a.* Obligatio Paſtorum adverſus eas quocumque loco poſitas conciones conſtituendi, & laborandi pro eorum amotione. *ibid. b*

IMMUNITAS.

Immunitas Clericorum à muneribus & tributis publicis à Conſtantino aliiſque Imperatoribus conceſſa, & ejus ratio. 845. *a & b.* Erat tantum perſonalis. *ibid. b.* Ad quæ ſe extenderet. *ibid. b*, 846. *a.* Quandonam conceſſa quoad terras, & prædia immunitas à Tributis? 847. *a.* Ad quæ bona ſeſe extendat? *ibid. b*, 848. *a.* Non extendit ſe ad refectionem viarum & pontium, & quare? *ibid. a*
Immunitas Clericorum Jure Decretalium ad quæ bona ſe extendat? 849. *a.* Seculo XI. etiam comprehendere cœpit bona patrimonialia Clericorum. *ibid. b.* Hæc immunitas hodie deſiit in Belgio, quoad onera realia. 850. *a.* Immunitate Bonorum Eccleſiaſticorum tantum gaudent Bona primæ Fundationis, item amortizata, & quare? *ibid. a.* Etiam eâ gaudent Coloni & Conductores, & diverſæ ſuper eo ſententiæ Concilii Brabantiæ. *ibid. b.* Quænam dicantur onera realia, quæ perſonalia & quæ mixta? *ibid. b.* Fodrum, Albergaria & Regium ſpecies Tributorum. 852. *a.* Clerici ab iis immunes. *ibid. a.* Eorum immunitas ab hoſpitio militum, & ejus ratio. 851. *b.* Ad quas domos ſe extendat? *ibid. b.* Aliquando ceſſare poteſt tempore obſidionis aut alterius extremæ neceſſitatis. *ibid. b*
Immunes ſunt ab expenſis militaribus. 852. *a.* An aliquando poſſint obligari ad vigilias & cuſtodias murorum? *ibid. a & b.* An teneantur contribuere ad reparationes mœniorum? *ibid. b.* An immunes ſint à Capitatione? *ibid. b.* Ratio conceſſæ immunitatis Clericorum quoad bona Eccleſiaſtica. *ibid. b.* Optima ratio hanc immunitatem conſervandi eſt rectus uſus illorum bonorum. 853. *a*
Vide *Ind. Part. III.*

IMPEDIMENTUM MATRIMONII.

Impedimenta alia tantum ſunt impedientia, alia etiam dirimentia. 583. *b.* Impedimenta dirimentia etiam inter Catholicos, quantum eſt ex natura & fine matrimonii, induci poſſunt tam per Poteſtatem civilem quam Eccleſiaſticam. 504. *a.* Unde factum ut modò ea poteſtas vel ejus uſus ſit penes ſolam Eccleſiam. *ibid. b.* Impedimenta dirimentia etiam conſuetudine induci poſſunt. 505. *a.* Matrimonii interdictio olim erat frequens Pœnitentia ob varia crimina. *ibid. b*
Impedimenta hodierna impedientia. *ibid. b.* Quis ſuper iis poſſit diſpenſare? 523. *b.* Interdictum Ordinarii etiam Synodi Provincialis non ponit Impedimentum dirimens. 507. *a.* Parochus contra interdictum ſpeciale aſſiſtit validè. *ibid. a & b.* Quid de Vicario, item Deſervitore? *ibid. b*
Vide *Tempus clauſum.*
Impedimentum erroris, dum error eſt circa perſonam, Matrimonium dirimit. 508. *a.* An poſſit etiam dirimere error circà qualitatem, dum redundat in perſonam? *ibid. a.* Cur faciliùs error qualitatis cenſeatur redundare in perſonam in ſponſalibus quam in Matrimonio? *ibid. a*
Impedimentum ſervitutis uſque ad Seculum XII. dirimit Matrimonium. *ibid. b.* Hodie non dirimit niſi ſimul adſit error. *ibid. b.* Gallia & Belgium ſervos non agnoſcit, unde id Impedimentum ceſſat. 509. *a*
Impedimentum voti. Vide *Votum.*
Impoſitiones ſuper Parochianis ad reparandam Eccleſiam, fieri debent ubi alia deficiunt. 555. *a.* Impoſitiones hæ fieri non poſſunt ſine authoritate Judicis ſecularis. *ibid. a & b.* Quinam in hac impoſitione debeant taxari? *ibid. b.* Idem obtinet pro invenienda Portione congrua Paſtoris, Decimis aliiſque mediis deficientibus. 811. *a*

IMPOSITIO MANUUM.

Impoſitio Manuum in conſecratione Epiſcopi unde originem habeat? 105. *a.* Ritus eſt antiquiſſimus, ſemper in Eccleſia tam Græca quam Latina uſurpatus. *ibid. a.* Sed ſine verbis, Accipe Spiritum Sanctum. *ibid. a & b*
Impoſitio Manuum in Bapiiſmo antiquiſſima. 331. *a.* Confirmatio olim vocabatur Impoſitio Manus. 339. *a*, 343. *a.* Hujus ritus antiquitas. 339. *a & b.* Eo Eccleſia adhuc utitur. 343. *a.* Olim vocabatur Sacramentum Pœnitentiæ, Impoſitio Manuum. 388. *a & b.* Frequens erat Impoſitio Manus in decurſu Pœnitentiæ. *ibid. a & b*, 396. *a.* Inde Impoſitio Manus in Extrema Unctione. 430. *a.* Etiam Ordo vocatus Impoſitio Manuum; & quid, Manus cito nemini impoſueris? 442. *b*

INCESTUS.

Inceſtuoſi olim perpetuò erant matrimonio interdicti. 505. *b.* Litteræ diſpenſationum ſuper impedimento matrimonii mandant prius inceſtuoſis injungi pœnitentiam publicam, & qualem? 529. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

INDEX LIBRORUM PROHIBITORUM.

Index ut hodie, non erat Librorum Catalogus, quem confecit Gelaſius. 176. *a.* Indicem confecit Facultas Theologica Lovanienſis rogatu Caroli V. *ibid. a.* Index Pauli IV. *ibid. b.* Quid in eo comprehenſum? *ibid. b.* Index Concilii Trid. quid in eo actum? *ibid. b*, 177. *a.* Quâ ratione dicatur Tridentinus? 178. *a.* Regulæ Indicis quænam, & quid præcipuè contineant? 177. *a & b.* Non perinde dici poſſunt Tridentinæ. 178. *a.* In Belgio hic Index non in omnibus receptus. 175. *b*

INDULGENTIÆ.

Indulgentiarum nomen unde derivatum? 411. *a & b.* Tres earum ſpecies ſeu formulæ antiquiores. *ibid. b.* Prima ſpecies ex Apoſtolo 2. Cor. 2. cujus naturæ fuerit, & in quem finem data? *ibid. b.* Secunda ex Concilio Niceno & Ancyrano, quæ erat moderatio Pœnitentiæ, & cur conceſſa? *ibid. b.* Tertia ex libellis & ad preces Martyrum. Vide *Libelli Martyrum.*
Indulgentiarum duæ ſpecies ſeu formulæ recentiores, ob expeditionem Terræ Sanctæ, & erogationes eleemoſynæ, & alia. 412. *a.* Hæ Indulgentiæ cauſa abrogationis Canonum Pœnitentialium. *ibid. b.* Ante ſeculum XI. omnino ignotæ. 413. *a*
Indulgentias parciſſimè conceſſerunt veteres, etiam Romani Pontifices uſque ad ſeculum XIII. 415. *b*
Indulgentiæ aliquot centenorum vel millium annorum fictitiæ. 416. *a.* De quibus Synodi populum circa Indulgentias monitum voluerint. 417. *a*, 897. *b.* Regulæ Cancellariæ circa Indulgentias, earumque moderationem. 417. *b.* Horribiles exceſſus Quæſtorum eleemoſynarum & mercimonia Indulgentiarum ante Concilium Tridentinum. 418. *b.* Decretum ejuſdem Concilii ſuper abolitione Quæſtorum. 419. *a.* Omnes Indulgentiæ pro quibus manus adjutrices porrigendæ aut quæſtuandi dant facultatem, revocatæ & abſolutæ. *ibid. a.* Quomodo hodie publicandæ Indulgentiæ? *ibid. b*

INDULTUM.

Indultum Principibus Belgii conceſſum nominandi ad primarias dignitates, refertur. 684. *b.* Occaſionem dedit mutationi circa electionem Abbatum & Priorum. 283. *b*, 685. *a.* An poſſit dici, quod Principes noſtri eo non utantur in ſuis nominationibus ad Abbatias? 285. *a.* Ejuſdem vigore nominant ad primarias dignitates in Collegiatis, & primam poſt Epiſcopalem in Cathedralibus. 685. *a*
Indulta varia Regibus Galliæ conceſſa tantum fuerunt perſonalia. *ibid. a.* Indultum in favorem Parlamenti Pariſienſis, quo-

INFORMATIO SUPER ELECTIONE.

Informatio ſuper Electione per quos fieri debeat moribus Belgii? 91. *b* Per quos moribus Galliæ? 92. *a*. Excluduntur conſanguinei Electi. 93. *a* Qua forma ſumatur? 91. *b*, & *ſeq.* Qualitates requiſitæ in Teſtibus. 93. *b*. Ad quem informatio tranſmittenda, & qua forma? 95. *a*

INQUISITIO.

Inquiſitionis origo, progreſſus, & propagatio Inquiſitionis hiſtoricè deſcribitur. 172. *b*, & *ſeq.*
Vide *Ind. Part. III.*

INSIGNIA GENTILITIA.

Inſignia propria, Patronus Eccleſiaſticus in Eccleſia non poteſt ponere, ſed tantum ſuæ Eccleſiæ vel Monaſterii. 674. *b*. Quibus uſus lyſtræ in Eccleſia competat? 675. *a* & *b*. Si Eccleſiam nimis deforment, non admittenda. *ibid. b*. Cardinales alia ornamenta ſuorum inſignium geſtare non poſſunt, niſi ſolum Cardinalitium Galerum. 169. *b*. Antiqua inſignia publicis locis poſita, quid & quatenus probent? 675. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

INSTITUTIO.

Inſtitutio corporalis Beneficiatorum de Jure communi competit Archidiacono. 74. *a*. Inſtitutio authorizabilis, ſeu tituli collativa, moribus Belgicis competit Archidiacono, etiam in Beneficiis curatis. *ibid. a*. Inſtitutio authorizabilis moribus Belgii diſtinguitur à cura Animarum. *ibid. a*, 114. *b*, 624. *a* & *b*, 688. *b*. Quandonam Inſtitutio authorizabilis cenſetur competere Archidiacono Jure proprio, & quandonam Jure delegato? 624. *b*. Jure communi competit Epiſcopo, & quomodo ad Archidiaconos & inferiores Prælatos devenerit? 687. *b*, 688. *a*

Inſtitutio an danda ſit intra ſemeſtre ſub pœna devolutionis? *ibid. a* & *b*. An à dilatione vel recuſatione Inſtitutionis, detur recurſus vel appellatio, & ad quem, & quomodo in hac cauſa procedendum? 689. *a* & *b*. Quomodo hæc Inſtitutio rectè dicatur Collatio neceſſaria, & præcipuas partes in proviſione Beneficii Patronati, partes eſſe Patroni? *ibid. b*. Concilium Trid. in quantum vult inſtituendos ab inferioribus prius eſſe examinandos per Epiſcopum, non ſervatur niſi quoad Beneficia curata. 688. *b*

INSTRUCTIO CHRISTIANA.

Inſtructio Chriſtiana vulgo vocatur Catechiſatio, multum commendatur à Synodis. 16. *b*, 18. *a* & *b*. Adjuvatur per Edicta Regia. *ibid. b*. Etiam adultis eſt neceſſaria, & nullo anni tempore omittenda. *ibid. b*. Cæteris paribus utiliùs fit per Parochos quam per alios. 17. *b*. Epiſcopi cogere debent Parochos ut per ſe id faciant. 19. *a*. Uſus contrarius quantumvis diuturnus, Parochos ab hac obligatione eximere non poteſt, nec ipſis præjudicare. *ibid. a*. Id recenter declaravit Congregatio Concilii Trid. & Innocentius XI. *ibid. a*

INSTRUMENTA ORDINUM.

Vide *Ordo.*

INTERNUNTIUS.

Vide *Nuntius.*

INTERSTITIA.

Interſtitia olim nota, & eorum ſcopus. 447. *a*. Votum Eccleſiæ ut etiam ſerventur inter Ordines minores. *ibid. b*. Inter ſacros Ordines requiruntur Interſtitia unius anni, & quomodo annus computandus? *ibid. b*, 448. *a*. Quinam in iis poſſint diſpenſare, & quid in hac diſpenſatione attendendum? *ibid. a*. Duo Ordines ſacri nequidem ex diſpenſatione Epiſcopi poſſunt uni eodem die conferri. *ibid. a*

IRREGULARITAS.

Irregularitas quomodo apud antiquos nota? 453. *a*. Præcipuè fundata erat in crimine ejuſve ſuſpicione. *ibid. a*. Irregularitatis deſcriptio. *ibid. b*. Hodie non contrahitur niſi caſibus in jure expreſſis. *ibid. b*. Irregularitas crimini annexa, hodie non contrahitur niſi crimine conſummato. 454. *a*. Irregularitas non privat Beneficio. *ibid. a*. Proprium ejus eſt ut per Pœnitentiam non tollatur, quod priſtinæ diſciplinæ eſt con-

[illegible] 461. *a*. Nec ad obtinendum Beneficium [illegible] in Eccleſia, in qua pater quoquo modo miniſtravit. *ibid. a*. Tollitur hæc Irregularitas per Profeſſionem Religioſam, & hujus ratio. *ibid. a* & *b*. Non tamen illegitimus per eam fit capax Prælaturæ. *ibid. b*

Irregularitas ex defectu lenitatis in quo fundata? 462. *b*. Quinam illam incurrant? *ibid. b*. An Prælati temporalem Juriſdictionem habentes, & exercentes per Miniſtros Seculares, Irregularitatem incurrant? 463. *a*. An Epiſcopus illam incurrat degradatum tradens Brachio ſeculari, & quid operetur ejus interceſſio pro Clerico degradato? *ibid. a*. An Irregularitatem incurrat Paſtor monens Magiſtratum ut in facinoroſos animadvertat? 464. *a*. Quid requiratur ut eam evadat Clericus perſequens injuriam propriam in cauſa criminali, & an proteſtatio ſit neceſſaria? *ibid. b*. Ad incurrendam Irregularitatem requiritur ut mors aut mutilatio reipſa ſequatur. *ibid. b*. In Gallia Teſtes à Judice compulſi, & Graphiarii hanc Irregularitatem non incurrunt. *ibid. b*. Solus Pontifex in hac Irregularitate diſpenſat. *ibid. b*

Irregularitas ex defectu corporis olim parum attendebatur, niſi talis eſſet quæ functiones Ordinis impediret. 465. *b*. Decretales Pontificum videntur hanc Irregularitatem fundare in debilitate & deformitate, quæ executionem Ordinum impediret. *ibid. b*, & *ſeq.* Defectus ſupervenientes poſt Ordines ſuſceptos non inducunt abſolutam Irregularitatem. 466. *b*. Judicare de hac infirmitate & deformitate privativè ſpectat ad Epiſcopum, etiam in Regularibus, & quæ in eo attendenda. *ibid. b*. Reſcripta diſpenſationum ſuper hac Irregularitate, ſemper ad Epiſcopum & non ad Officialem diriguntur. *ibid. b*. Clauſulæ ordinariæ pro hac diſpenſatione, & clauſula ſpecialis ſuper defectu oculi Canonis. 467. *a*

Irregularitas ex crimine inducebatur ex quocumque peccato mortali poſt Baptiſmum admiſſo. *ibid. b*. Indifferens erat ſive crimen eſſet publicum ſive occultum. 468. *a*. Quamdiu hæc diſciplina duraverit? *ibid. a*. Ejus adhuc hodie quædam manent veſtigia. 169. *a*. Hodie propriè tantum inducitur ex criminibus in jure expreſſis, & quænam illa? 168. *b*. Crimina publica quæ infamiam inducunt, ſpeciem quandam habent Irregularitatis. *ibid. b*. Sufficit infamia facti. *ibid. b*. Epiſcopus poteſt occultum criminoſum ab Ordinibus repellere, item à ſuſceptis ſuſpendere. 469. *b*. In Irregularitate ex crimine occulto poteſt Epiſcopus diſpenſare. *ibid. a*. Quodnam crimen hic dicatur occultum? *ibid. a*

Irregularitatem ſemper induxit homicidium etiam pro conſervatione propriæ vitæ. 470. *b*. Primus Clemens V. excepit homicidium pro conſervatione vitæ propriæ. 471. *a*. Sub hac deciſione Clementis V. non comprehenditur homicidium commiſſum in defenſionem bonorum, vitæ, parentum, liberorum, aut in defenſionem Patriæ, &c. *ibid. a* & *b*. Sufficit quod ſit voluntarium indirectè, & ex quibus principiis hoc dijudicari debeat? *ibid. b*, & *ſeq.* In dubio an quis incurrerit Irregularitatem, debet ſe pro tali gerere. 472. *b*, 473. *b*. Homicidium voluntarium ex mente Tridentini, eſt homicidium directè voluntarium. 471. *b*, *ibid. a*. Difficillimè in eo diſpenſatur pro Ordinibus vel Beneficiis obtinendis. *ibid. a*. Formula diſpenſationis pro Ordinibus vel Beneficiis antè ſuſceptis. *ibid. b*. *In homicidio occulto non voluntario juxta mentem Concilii Tridentini diſpenſat Epiſcopus. *ibid. b*

JUBILÆUM.

Jubilæi prima inſtitutio & forma per Bonifacium VIII. 420. *a*. Non conceſſum niſi perſonaliter viſitantibus Limina Apoſtolorum. *ibid. b*. Contractum ad annum quinquageſimum per Clementem VI. ejuſque contractionis ratio. *ibid. b*. Quanta multitudo ad eas Indulgentias lucrandas Romam perrexerit? 421. *a*. Poſtea diverſis vicibus tempus Jubilæi contractum, & remanſit ad annum vigeſimum quintum. *ibid. a*, & *ſeq.* A quo tempore ad alias Eccleſias extenſum? *ibid. a* & *b*. A quo tempore data poteſtas, pro eo tempore, Confeſſariis ad abſolvendum à caſibus reſervatis, & commutandi vota? 421. *b*.

Con,

Digitized by Google

probatur. 709. a

JURA PASTORALIA.

Jura Paſtoralia orta ex oblationibus. 319. a. Paſtores in adminiſtratione Sacramentorum, ab omni exactione cavere debent, quocumque prætextu. *ibid.* b. Quâ occaſione ſimilia Jura certis locis taxata. 320. a, 915. b. Hæc taxa non concernit niſi Officia Funeralia & Matrimonium, & quare? 320. a. Jura hæc ſucceſſerunt in locum Decimarum Perſonalium. *ibid.* b. Hæc taxatio non permitteretur in Belgio ſine authoritate Regis. *ibid.* b, 915. b. Taxa Jurium Funeralium pro variis civitatibus. *ibid.* b. Quænam in eorum taxatione & exactione ſervandum? 319. a, 321. b, 916. b. Tantum fuerunt inducta poſtquam Decimæ fuerunt devolutæ ad Capitula & Monaſteria. 802. b, 805. a, 915. b. In omni admiſſione Monaſterii ſtipulatur, Jura Parochialia manere debere ſalva. 198. a. Non convenit quod Paſtores cum Regularibus ſuper iis ineant concordata. 921. b. Si ad concordata deſcendendum ſit, omnis ambiguitas eſt cavenda. *ibid.* b

JURA HONORIFICA.

Jura Honorifica Dignitatum in quo conſiſtant? 577. a. Contentiones ob ea vitandæ. *ibid.* b. Ad quid precipuè inſtituta? *ibid.* b

Jura Honorifica à quo Honore ſic dicta? 672. b. Enumerantur. *ibid.* b. Quid Honor Proceſſionis, unde ortus, & quomodo defertur? 673. a. Quis Proceſſionaliter excipi poſſit? *ibid.* a. Honor Thuris in quo conſiſtat, & unde ortus? *ibid.* a. Quâ ratione inter Jura Honorifica cenſetur aquæ Benedictæ aſperſio? *ibid.* b. Porrectio aſpergilli ſoli Epiſcopo competit, & prohibetur porrigi Laicis cujuſcumque conditionis, & quare? *ibid.* b. Honor precum in quo conſiſtat, & quibus debeatur? 674. a. Hujus prætextu Toparchæ aliique non poſſunt præcipere accelerari vel differri Divinum Officium, & varia ſuper eo Edicta & Synodorum Decreta. 366. b, *ibid.* a. In quo conſiſtat Honor Sedis? *ibid.* b. Tantum deferri poteſt Patronis ratione Fundationis. *ibid.* b. Non Nobilibus aut inferioribus Officiariis. *ibid.* b. In quo conſiſtat Honor Sepulturæ? *ibid.* b. Transfertur unà cum Jure Patronatus. 908. a

Jura hæc honorifica debentur Patronis tam Eccleſiaſticis quam Laicis. 674. b. Non poteſt Eccleſiaſticus Patronus in Eccleſia ponere propria inſignia, ſed tantum ſuæ Eccleſiæ vel Monaſterii. *ibid.* b. Patronus quoad Jura Honorifica præfertur Toparchæ. 675. a. Quid de uxore & liberis Patroni? *ibid.* a. In Honoribus exhibendis recepta conſuetudo ſervanda. *ibid.* a & b. Controverſiæ ratione horum Jurium, ad quem deferantur? 675. b, 673. b. Quâ ratione probetur Jus ad hos Honores? *ibid.* b. Quid Parochis & Rectoribus Eccleſiarum in hac materia incumbat? *ibid.* b, 676. a & b

Vide *Eulogia*, *Paſtor Primitivus*.

JURA FUNERALIA.

Vide *Jura Paſtoralia*, *Quarta Funeraria*, *Sepultura*.

JURISDICTIO.

Juriſdictionis Eccleſiaſticæ erga prorogationem vel conſenſum Laici, quid obtineat in Belgio? 536. b. Quænam Juriſdictio competat Decanis & Capitulis quoad exceſſus ſuorum ſubditorum? 66. b, 67. a

Vide *Ind. Part. III*.

JUS DEVOLUTIONIS.

Vide *Devolutio*.

JUS PATRONATUS.

Vide *Patronus*.

L

LEGATUM.

Vide *Fundatio*, *Hoſpitale*, & *Ind. Part. III*.

LEGATUS A LATERE.

L*Egati à Latere* quinam dicantur? 158. a. Eorum origo. *ibid.* b. Reputati fuerunt tamquam Proconſules Romani. 161. b. Uti poſſunt inſigniis legationis extra Provinciam. *ibid.* b. Ampliſſima olim eorum authoritas. 160. a, & *ſeq.* Quomodo ſequentibus ſeculis multum imminuta? 161. b

LEGES CIVILES.

Legum Civilium ſtudium Monachis, Presbyteris & conſtitutis in Dignitate, prohibitum ſub pœna excommunicationis, & quare? 13. a. Legum Civilium notitia quomodo Clericis poſſit eſſe utilis? *ibid.* a. Quæ cautela in earum ſtudio adhibenda. *ibid.* b. Diſpenſationis loco ſunt Privilegia Academiæ Lovanienſis & aliarum, & quomodo accipienda? *ibid.* b. Specialis diſpenſatio hodie in Belgio non requiritur. *ibid.* b

Vide *Ind. Part. III*.

LIBELLI MARTYRUM.

Libelli Martyrum olim erant ſpecies Indulgentiæ. 412. a. Quid illorum Librorum intuitu concedebatur? *ibid.* a. Abuſus ex eo provenientes. 415. a. Quomodo iis occurrerint Epiſcopi? *ibid.* a & b

LIBELLI PRECUM.

Libelli Precum meritò ab Epiſcopis examinandi, corrigendi & expurgandi. 125. b. Item Libelli certarum confraternitatum, qui ſæpè multa perículoſa continent. 897. a

LIBRI POENITENTIALES.

Libri Pœnitentiales mediis ſeculis compoſiti, & qua ratione? 395. a. Eorum deſcriptio. *ibid.* a. Epiſcoporum authoritate probabantur & Presbyteris tradebantur, & juxta eos Pœnitentias imponere tenebantur. *ibid.* a

LIBRI PROHIBITI.

Librorum Prohibitio ad quos ſpectet? 176. a & b, 178. b. Varia meritò in prohibitione Librorum attendenda. *ibid.* a & b. Libri in una Provincia prohibiti poſſunt in alia eſſe utiles. *ibid.* a

Vide *Index Librorum prohibitorum*.

LIMINA APOSTOLORUM.

Limina Apoſtolorum viſitandi obligatio quæ incumbit Epiſcopis, originem habet ab Epiſcopis ad Romanam Metropolim pertinentibus. 102. a & b. Olim idem erat ac Synodum juxta eadem limina celebranda convenire. *ibid.* b. Quomodo ad Metropolitanos deinde ad omnes Epiſcopos extenſa? *ibid.* b. Præcipuus ſcopus hodie eſt ad informandum Sedem Apoſtolicam de ſtatu ſuæ Eccleſiæ. 103. a. Ea informatio fit apud Congregationem Concilii Trid. de quibus rebus, & qua forma? *ibid.* a. Epiſcopi Belgæ & Galli non poſſunt accedere per ſe ad Limina Apoſtolorum ſine conſenſu Regis. 102. a. Praxis Belgii habet ut illa per commiſſarium fiat. 103. b

LITURGIA.

Liturgiâ Chriſtus ſimpliciter modo in Scripturis expreſſo Sacrificium incruentum inſtituit. 362. b. Apoſtolis tamen eorumque ſucceſſoribus poteſtatem reliquit ritum & ordinem ejuſdem inſtituendi. *ibid.* b. Unde Eccleſiarum in Ceremoniis & Liturgiis varietas. 363. a. Illa nullatenus obeſt unitati fidei. 364. a. Propriæ Eccleſiæ ritus ſervandus. *ibid.* a & b. Multa hodie in Ceremoniis habentur pro lege quæ ex abuſu irrepſerunt. *ibid.* b. Unde plura in eis obſcura. *ibid.* b

Liturgia qua uſi ſunt Apoſtoli à S. Juſtino deſcripta. 362. b. Liturgiæ, quæ nomine Apoſtolorum circumferuntur, ſunt ſuppoſitæ. 363. a

Liturgia Ambroſiana à Romana diſtincta. *ibid.* a. Ea utitur Eccleſia Mediolanenſis, & eam retineri voluit S. Carolus. *ibid.* a

Liturgia Mozarabica in Hiſpania viguit, & unde ſic dicta, & à quo compoſita? *ibid.* a. Abrogata tempore Gregorii VII. eique ſubſtituta Romana. *ibid.* a & b. Adhuc ſervatur Toleti. *ibid.* b

Liturgiam particularem habuit Gallia uſque ad tempora Caroli Magni, & quænam illa? *ibid.* b

LOCUS PIUS.

Vide *Burſa*, *Fundatio*, *Hoſpitale*.

LUDIMAGISTER.

Ludimagiſtri quales aſſumendi. 483. a. Debent emittere profeſſionem fidei, & coram quo? *ibid.* a. Jus eos admittendi eſt penes Scholaſticum. *ibid.* a & b. Penes quos ſit Jus eos ad-

Digitized by Google

MAGISTER S. PALATII.

Magiſter S. Palatii jure ſuo eſt conſultor Sancti Officii. 174. *b.* Item Congregationis Indicis. 178. *b.* Ejus inſtitutio & authoritas. *ibid. b*

MANDATUM.

Vide *Procurator.*

MANDATA DE PROVIDENDO.

Vide *Exſpectativa.*

MANSUS.

Manſus Eccleſiæ quid dicatur, & quid contineat? 849. *a.* Ejus immunitas conceſſa per Ludovicum Pium & Carolum Calvum. *ibid. a.* Item per Decretales. *ibid. a & b*

MANUS MORTUA.

Vide *Amortizatio.*

MATER.

Vide *Parentes.*

MATRICULARIUS.

Vide *Cuſtos.*

MATRIMONIUM.

Matrimonii definitio. 491. *a.* Perficitur per mutuum conſenſum, etiam per ſola ſigna expreſſum. *ibid. a & b.* Poteſt contrahi per Procuratorem, & quodnam mandatum requiratur? *ibid. b.* Quid operentur conditiones ſi contractui Matrimonii adjiciantur? *ibid. b.* Matrimonium difficillimè admittit conditiones ſuſpenſivas, & quare? 493. *a.* Requiritur conſenſus Parentum, ſed tamen ejus defectus Matrimonium non reddit invalidum juxta Concilium Tridentinum. *ibid. a.* In Gallia videntur haberi ut invalida, & in quo invaliditas illa ibidem refundatur? *ibid. b.* Pœnæ eorum qui ſine conſenſu Parentum Matrimonium contrahunt, tam in Gallia quam in Belgio, & quinam illas incurrant? *ibid. b.* Pœnæ adverſus Parochos qui talibus Matrimoniis aſſiſtunt. *ibid. b.* Conſenſum Parentum Judex ſupplere poteſt, & quis iſte Judex? 494. *a.* Quid Paſtores conveniat agere, dum Matrimonium hoc caſu coram ipſis contrahendum, aut jam contractum eſt? *ibid. a & b*

Matrimonia à primis ſeculis apud Eccleſiam ſolemniſata. 495. *a.* Decretum Concilii Tridentini circa Matrimonia clandeſtina. *ibid. a.* Quis dicatur proprius Parochus? *ibid. b.* Vide *Miles, Vagus.* Sufficit Parochus alterutrius contrahentium. *ibid. b.* Non requiritur quod ſit Sacerdos. 590. *a.* Aſſiſtentia Parochi nón eſt actus Juriſdictionis, & varia inde conſectanea. 496. *b.* Poteſt vices ſuas alteri delegare, ſed non niſi Sacerdoti. *ibid. b.* An idem poſſit Vice-Paſtor, Deſervitor, vel Vicarius? 497. *a.* Poteſt Ordinarius invito Parocho licentiam aſſiſtendi alteri delegare, & quinam veniant nomine Ordinarii? *ibid. a.* Quinam teſtes ſufficiant? *ibid. a.* Quænam præſentia requiratur tam in Parocho quam in teſtibus? *ibid. a & b*

Matrimonia clandeſtina non ſunt irrita in locis ubi Decretum Concilii Tridentini non eſt publicatum, & quænam illa loca? *ibid. b.* An neceſſitas aliqua defectum Parochi ſupplere poſſit? 498. *a*

Matrimonia Hæreticorum coram Magiſtratu vel Miniſtro Hæretico reputantur valida, & quare? *ibid. a.* Etiam ubi altera pars eſt Catholica. *ibid. b.* Fortiter talibus Matrimoniis obſiſtendum. 499. *a & b*, 519. *b.* Apud Græcos Matrimonium Catholici cum Hæretica jam pridem fuit irritum, & quare? *ibid. b.* Secus apud Latinos. *ibid. b*

Matrimonia celebrata à concubinariis in articulo mortis, habentur in Gallia invalida quoad effectus civiles. 497. *b*

Matrimonium quibus ritibus hodie contrahatur? 500. *a.* Analytice explicatur. *ibid. b*, 501. *a.* In templo inter Miſſarum ſolemnia, non in domibus privatis aut poſt meridiem matrimonium contrahi volunt Synodi Belgicæ. 500. *b.* Benedictionis nuptialis antiquitas & ritus. 501. *b.* De quibus novi conjuges ſpecialiter admonendi. 502. *a*

licitum eſt conjugibus Religionem ingredi aut continentiam vovere. *ibid. b.* Qui ſine conſenſu conjugis Religionem intravit, redire compellitur. *ibid. b.* Dum unus conjugum Religionem ingreditur, etiam alter ingredi debet, & quare? *ibid. b*, 534. *a.* Datur ſubinde exceptio, & quid tunc cavendum? *ibid. a.* Convenit ut interveniat judicium & authoritas Epiſcopi. *ibid. a*

Matrimonii ſeparatio. Vide *Divortium.*

Matrimonium iterari ſive ſecundas nuptias inire tunc tantum permittitur, quando conſtat de morte prioris conjugis. 557. *a.* Non ſufficit aut captivitas aut abſentia quantumcumque diuturna. *ibid. a* Quænam probatio ad hoc neceſſaria? *ibid. b.* Legibus Romanis intra annum a morte mariti, vidua prohibetur nubere ſub pœna infamiæ, aliiſque, & harum Legum ratio. *ibid. b.* Hodie ſunt abrogatæ in quantum reſpiciunt iterationem Matrimonii, ſed non in quantum reſpiciunt bonum liberorum primi thori. *ibid. b*

Vide *Bigamia, Vidua,* & *Ind. Part. III.*

MENDICANTES.

Vide *Ordines Mendicantes.*

MENDICITAS.

Mendicitas in Ordinibus Regularibus magna ſecum fert incommoda. 240. *a.* His occurrere volens Concilium Tridentinum, permiſit ut reditus & bona in communi poſſiderent. *ibid. b.* S. Franciſcus primus hujus Mendicitatis auctor. 238. *b*, *ibid. b.* Tantum illam ſubſidiariè inſtituit, & ubi opus manuum aliaque vitæ ſubſidia deficerent. 241. *a*, *cum ſeq.* Petere vel accipere eleemoſynam extra vel ultra neceſſitatem, ſpeciem furti reputavit. *ibid. a.* Non convenit ut circumeant pro eleemoſynis, tempore quo aliquis ex ſuo Ordine concionatur. 242. *a.* Varia in quæſtuationibus obſervanda. *ibid. b.* Sine conſenſu Magiſtratus Civilis, ægrè permittitur collectio eleemoſynarum. *ibid. a & b.* Nec alio titulo quam laboris ſpiritualis. *ibid. a.* Qui mendicato vivunt, paucis debent eſſe contenti. *ibid. a.* S. Gregorius vult præferri Mendicis honeſtos egenos in diſtributione quotæ Pauperum, in bonis Eccleſiæ. 785. *b.* Modus Mendicitatis a Gregorio XIII. præſcriptus Ordini S. Antonii Viennenſis. 883. *a & b.* Edicta Belgica vetant omnem murmurationem aut aſperitatem in caſum denegationis eleëmoſynarum. 893. *a*

MENDICUS.

Mendici validi Reipublicæ admodum odioſi ſemper fuerunt. 890. *a.* Leges Imperatorum adverſus eos. *ibid. a.* Edicta Principum Belgii adverſus eoſdem recenſentur. *ibid. b* Varia media quibus civitates ſe ab iiſdem valeant liberare. *ibid. b*, 891. *a*, 892 *a.* Edicta Principum Belgii quæ mendicitatem verorum Pauperum tolerant, ſed reſtringunt ad certum locum & tempus, aliaſque cautelas adhibent. *ibid. b*, 893. *a*

MENSA S. SPIRITUS.

Menſa S. Spiritûs an computetur inter manus mortuas? 237. *a.* Proventus Menſæ S. Spiritus. 31. *a*, & *ſeq.* Adminiſtranda ſunt ut propria. 32. *b.* In eorum diſpenſatione varia attendenda. 34. *a & b.* Quomodo Parochus in eorum diſtributione intervenire debeat? 35. *a.* Qui eleëmoſynis gaudent, ſæpius à Parocho examinandi. *ibid. a.* Decimis ſufficientibus, injuſtum eſt, proventus Menſæ Sancti Spiritûs in portionem congruam Paſtorum aut Vice-Paſtorum impendere. 831. *b*

Menſa S. Spiritûs quouſque authoritati Epiſcopi ſubſit, quando adminiſtratur à Laicis? 35. *a*, 879. *b*, & *ſeq.* Regulæ generales pro tota hac materia obſervandæ. 37. *a & b*

MERCATURA.

Mercatura Clericis ſpecialiter interdicta. 12. *a.* Mercaturam olim exercere permittebantur & immunitate gaudebant, & ratio ejus. 845. *b.* Poſtea hæc licentia & immunitas merito revocata. 846. *a*

Mercatura prohibetur in Eccleſiis & Cœmeteriis. 540. *b*, 906. *a.* Item diebus Feſtis. 565. *b.* Acta ſive contractus iis diebus celebrati, non ſunt invalida, ſecus actus Forenſes, & ratio diſparitatis. *ibid. b*

Vide *Feſtum.*

Mer.

ſibus eis competat ? 147. *a*

Metropolitani eſt indicere Synodum Provincialem. 150. *a* & *b*. Si diſſideat à Suffraganeis, illorum vota prævalent. 151. *a*. Non poteſt Synodum diſſolvere, alicui ſilentium imponere, aliqua jubere legi ſine conſenſu Coepiſcoporum. *ibid*. *a*

Metropolitanus Monaſteria Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecta, in ſua Provincia conſtituta, poteſt redigere in congregationes, iiſque præſidere, ſi ipſi id negligant. 295. *a*, 297. *a*

M E T U S.

Metus quid ſit, & an cauſet involuntarium ? 519. *a*. Metus cadens in conſtantem virum. *ibid*. *a*. Quid Metus levis ? *ibid* *b*. Quis Metus ſit hîc & nunc gravis, quis levis, à Judice determinandum, & quomodo in eo procedere debeat ? *ibid*. *b*. Metus gravis dirimit Matrimonium jure naturæ, potius quam poſitivo. *ibid*. *b*, 520. *a*. An Metus de ſe levis quandoque dirimere poſſet Matrimonium ? *ibid*. *a*. Quid Parocho agendum, dum Metum ſubeſſe ſuſpicatur ? *ibid*. *a*. Quid requiratur ut Metus dirimat Matrimonium ? *ibid*. *a*

M I L E S.

Milites ubi domicilium habere cenſeantur ? 496. *b*. Quiſnam eorum proprius Parochus in ordine ad contrahendum Matrimonium ? *ibid*. *b*. Concordatum inter Ordinarios & Delegatum Apoſtolicum ad Exercitus Regios in Belgio. 499. Fraudes ficte militantium reddunt Matrimonium invalidum. 496. *b*

Milites Jure Decretalium tenentur ad Decimas de ſuis ſtipendiis. 797. *b*

M I N O R E N N I S.

Minorenni an detur reſtitutio adverſus triennalem Poſſeſſorem ? 677. *b*

Minorennis poſt annum ætatis 14. in ſpiritualibus habetur pro majore. 709. *a*. Poſſunt reſignare ſua Beneficia. *ibid*. *a*. Non tamen iis ſub quorum ſunt poteſtate vel cura. *ibid*. *b*. Reſcinduntur eorum reſignationes, dum conſtat illas malis artibus eſſe extortas. *ibid*. *b*. Validè reſignant parentibus reluctantibus. *ibid*. *b*

M I N O R I T Æ.

Vide *Ordo FF. Minorum*.

M I S S A.

Miſſa unde dicta, & varia hujus vocis acceptio. 361. *b*, 362. *b*. Quo ritu Apoſtoli & primi eorum Succeſſores eam celebrarint ? *ibid*. *b*. Eſt excellentior & efficacior ſpecies orationis. 125. *a*. Ejus celebratio primis ſeculis non concedebatur Sacerdotibus, niſi abſente vel impedito Epiſcopo. *ibid*. *a*. Quibus diebus Epiſcopum conveniat celebrare ? *ibid*. *b*

Miſſa Parochialis olim dicta Miſſa publica, ejus prærogativæ. 365. *b*, 367. *a* & *b*. De obligatione illam frequentandi ante ſeculum XIV. numquam fuit dubitatum. 365. *b*. Obligatio illa multis adſtruitur. *ibid*. *b*, *cum ſeq*. Concordata Hannoniæ permittunt procedi juridicè adverſus abſentes à Miſſa Parochiali. 366. *b*, 367. *a*

Miſſa Parochialis ſemper eadem horâ celebranda eſt, nec differenda vel acceleranda ad nutum Nobilium aut Toparcharum. 366. *b*. Miſſæ Privatæ, Miſſæ Fundationum & Confraternitatum, item Officia in Cathedralibus & Collegiatis & in Monaſteriis ita ſunt ordinanda, ut populus non abſtrahatur à Miſſa Parochiali. *ibid*. *a*. Inſtructiones in ea fieri debent poſt Evangelium. 367. *a*

Miſſa ut publica dici poſſet, olim præter Communicantes requirebatur aſſiſtentia Populi. 369. *a*. Quid Miſſæ ſolitariæ ? *ibid*. *a*. A variis Synodis reprobantur. *ibid*. *a*. Defenduntur à Petro Damiani. *ibid*. *b*. Hodie ſunt prohibitæ. *ibid*. *b*. Olim dubitatum an non requirerentur ad minus duo præſentes & miniſtrantes. 370. *a*. Item Diaconi. 5. *a*. Fideles in Miſſa olim oſculum pacis ſibi mutuo dabant, & quare id mutatum ? 502. *a*. Ea, quæ in Miſſa aguntur, populo expli-

tionibus Regularium. 291. *a*. Eorum vices hodie gerunt in Gallia Parlamenta, qua ratione ? 135. *b*, 291. *a*. Idque conforme eſt menti Concilii Tridentini. *ibid*. *b*

M I T R A.

Mitra recens eſt ornamentum. 107. *a*. Græci ab eo abſtinent; & quare ? *ibid*. *a*. Abbates ad Synodos comparentes cum Epiſcopis, quibus mitris uti poſſint ? 174. *a* & *b*

M O N A C H U S.

Monachi olim erant merè Laici, imo prohibebantur fieri Clerici. 181. *b*. Epiſcopis & Parochis ſuberant, ab iis Sacramenta accipiebant, & Decimas ut reliqui offerebant. *ibid*. *b*

Monachorum vita eſt privata ſeceſſio. 193. *b*. Non tanta in Monacho requiritur ſanctitas quam in Presbytero. 442. *b*. Officium & character veri Monachi. 580. *a*. Seculares ad Eccleſias ſuas allicere quocumque prætextu, à profeſſione Monachi eſt alienum. 801. *b*

Monachis Regulæ antiquæ & Canones ſolitudinem commendant. 219. *b*. Votum ſtabilitatis eos ad clauſuram non obligat. 220. *a*. Quænam ab egredientibus obſervanda ? *ibid*. *a*. Socius eis adjungendus. *ibid*. *a*. Olim ſolus loqui non poterat cum extraneo. *ibid*. *a*. Dum egrediuntur, menſas Laicorum declinare debent, & Conſtitutiones variæ de hac materia. *ibid*. *b*. Pœnæ eorum qui exeunt ſine licentia. *ibid*. *b*

Monachis mulierum familiarior converſatio interdicta. 254. *b*. Mulierum ingreſſus in Monaſteria, graviſſimis pœnis interdicitur. 253. *a* & *b*

Vide *Monaſterium*.

Monachus non poteſt eſſe Patrinus, & quinam nomine Monachi veniant ? 335. *a* & *b*. Monachus an aſſumi poſſit ad Eccleſiam Parochialem ? 579. *b*. An olim ad Parochialem Eccleſiam aſſumptus maneret Monachus ? 580. *a*

Monachis Decimæ concedi potuerunt ſolo titulo eleëmoſynæ, & tamquam Diſpenſatoribus, & inde reſultans obligatio eas uti tales diſpenſandi, præſertim in locis ubi colliguntur. 810. *a* & *b*. Decimarum acquiſitio eis in tantum diſplicuit, ut inter eos turbæ inde naſcerentur. 809. *b*, *ibid*. *a*. Tenentur ad Decimas ex ſuis prædiis. 801. *b*, 814. *b*. Immunitas à Decimis aliquibus Ordinibus conceſſa, ad quæ ſeſe extendat ? 815. *a*

Vide *Exemptio*, *Monaſterium*, *Regularis*.

M O N A S T E R I U M.

Monaſterium extrui non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi. 197. *a*. Non dandus conſenſus niſi causâ cognitâ. *ibid*. *a*. Quinam antè audiendi, & quorum conſenſus adeſſe debeat ? *ibid*. *a*, & *ſeq*. Conſenſus Regius omnino neceſſarius. *ibid*. *b*, & *ſeq*. Quænam ſpecialiter, in admiſſione novi Monaſterii, attendenda integritas diſciplinæ ? 199. *b*. Frequenter adjiciuntur conditiones circa Jura Parochialia, numerum Fratrum, limites & modum quæſtuandi, quantitatem bonorum acquiſitorum aliaque. 198. *a* & *b*. Conditiones adjectæ in admiſſione Societatis Jeſu in Gallia & in Belgio. *ibid*. *a*. In admiſſione PP. Oratorii Rothomagi. *ibid*. *a*. In admiſſione Recollectarum ad oppidum de Eecloo Diœceſis Brugenſis. *ibid*. *a* & *b*. Et lis ſuper earum obſervatione. *ibid*. *b*. In admiſſione FF. Minorum Turnhauti, &c. 199. *a*. In quolibet Monaſterio non plures admittendi quam, vel ex redditibus Monaſterii aut conſuetis eleëmoſynis, ali poſſunt. 215. *a*. Quænam dicantur conſuetæ eleëmoſynæ ? *ibid*. *a*. Seculo XI. magna erat liberalitas in iis fundandis. 235. *b*

Monaſterii proventuum adminiſtratio rectè deſumitur è normâ primorum Chriſtianorum. 242. *b*, 248. *b*. Quidquid à parentibus datur Religioſo, id in commune diſtribuendum, quin imo potius alteri, & quare ? 243. *a* & *b*, 249. *a*. Omnibus neceſſaria ex communi ſubſtantia Monaſterii ſubminiſtranda ſine perſonarum acceptione. 248. *b*, 270. *a*. Media quibus

Monaſtica vita à vita primorum Chriſtianorum originem habet. 193. *a.* Eſt tantum privata ſeceſſio? *ibid. b.* Quanta mala adferat indiſcreta ad illam admiſſio? 200. *a.* In admiſſione ad illam omnis pactio de temporalibus eſt Simoniaca vel prohibita, idque latiſſimè probatur. 206. *a*, & *ſeq.* Non eſt ſemper utilis multiplicatio Religioſorum. 216. *a.* Vitæ Monaſticæ ita eſſentialis eſt abdicatio omnis proprii, ut nequidem ſummus Pontifex in eo poſſit diſpenſare. 222. *a*
Vide *Peculium.*

Monaſtica diſciplina quantumvis bene inſtituta, mutabilitati eſt obnoxia. 188. *a.* Illius relaxationis variæ cauſæ. *ibid. a* & *b.* Præcipuè ejus integritas attendenda in omni admiſſione Monaſteriorum. 199. *b*

Monaſtica pœnæ variæ in Regulis præſcriptæ. 265. *b.* Etiam Corporales. *ibid. b*, 266. *a.* Species excommunicationis inter Monachos uſitata ex Regula S. Benedicti, & ejus effectus; item reconciliatio. *ibid. a* & *b*
Vide *Monachus*, *Ordo*, *Regula*, & *Ind. Part. III.*

M O N I A L I S.

Monialium diſtinctio inter Choriſtas & Converſas olim ignota. 268. *a.* Hodie ferè ſolæ Choriſtæ Capitulum conſtituunt. *ibid. a.* A quo viſitanda Monialium Monaſteria? 297. *b*

Monialium Confeſſarius. Vide *Approbatio*, & *Ind. Part. III.*

M U L I E R.

Mulierum nimia familiaritas Clericis interdicitur etiam devotionem præferentium. 8. *b.* Ingreſſus in Monaſteria virorum ab omni tempore eis interdictus. 253. *a.* Hodie eſt pœna Excommunicationis reſervatæ. *ibid. b.* Licentiæ conceſſæ quibuſdam mulieribus illuſtribus, per Pium V. ſunt revocatæ. *ibid. b.* Mulieribus inhibetur Miſſæ miniſtrare, cancellos Altaris accedere. 370. *b.* Intrare Chorum. 254. *a*, 541. *b.* Convenit ut in Eccleſiis ſeparentur à viris. *ibid. b.* Item in Hoſpitalibus. 893. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

M U N U S.

Munus triplex eſt, quorum ſingulorum interventu Simonia committitur. 749. *b.* Quid munus à manu, & quantum ad Simoniam requiratur? *ibid. b.* Quid intervenire debeat, ut Simonia per illud contrahatur? *ibid. b.* De eo merito taxantur Patroni & Decimatores, qui ea lege aliquem præſentant ad Eccleſiam Parochialem, ut non petat augmentum competentiæ. 750. *a*

Munus à lingua quid ſit, & quandonam per illud Simonia committatur? *ibid. a.* Quandonam Collatio facta ad preces alterius cenſeri poſſit Simoniaca? *ibid. a*

Munus ab obſequio quid ſit, & quinam eo titulo de Simonia notari poſſunt? *ibid. b.* Monitum in hac materia S. Caroli ad Epiſcopos & Collatores. *ibid. b.* An labes Simoniæ abſtergatur, ſi exigatur tantum obſequium ſpirituale? *ibid. b*, 751. *a.* Ex quibus colligi poſſit, an animus Collatoris fuerit motus per munus gratuitum ad conferendum Beneficium? 756. *a*
Vide *Ind. Part. III.*

M U S I C A.

Muſica qualis in Officio Divino admitti poſſit? 387. *a.* Decreta Concilii Tridentini, & Synodorum circa Muſicam & organa, & tintinnabula. *ibid. a.* Querela Cardinalis Bonæ, & Lindani de hodierna Muſica. *ibid. a.* Eccleſiæ quæ hactenus Muſicam non receperunt, laudantur. *ibid. a* & *b.* Cura Epiſcoporum circa eadem. *ibid. b*

N.

N A T A L E S.

Vide *Illegitimus.*

N E G L I G E N T I A.

N*Egligentiam* Superiorum Laicorum in exigendo computus piarum fundationum, Epiſcopi ſupplere poſſunt ex Concordatis Brabantiæ. 879. *b*

ſtea reſtitutis Electionibus præcipuas partes in iis habuerunt, & quomodo? *ibid. b*

Nominationes Epiſcoporum quantum habeant onus? 87. *b*, 769. *b.* Imperatores & Reges varii eas aliquando recuſarunt. 88. *a*, *ibid. b.* Qua ratione, occaſione reſervationum eas reſumere voluerint & obtinuerint? 84. *b.* Nominationes olim dirigebantur ad Metropolitanum & Concilium. *ibid. a.* Hodie dirigi debent ad Pontificem. 90. *a*

Nominatio Epiſcopatuum Regibus Hiſpaniæ competit vigore Indulti Apoſtolici & Juris Patronatus. 85. *b.* Nullo tempori adſtringuntur. *ibid. b.* Qualem perſonam nominare teneantur? 86. *b*

Nominationes Regibus Galliæ competunt ex Concordato. 85. *a.* Intra quod tempus, & qualem perſonam nominare teneantur? 86. *b.* Quid ſi perſona nominata non inveniatur idonea? *ibid. b.* Extenditur Jus Regium nominandi ad omnes Abbatias & Prioratus virorum Electivos. 282. *b.* Debent eſſe tales in quorum Electione ſervatur Cap. *Quia propter* ii De Electionibus. 610. *a.* Quomodo Nominatio etiam extenſa ad Monaſteria Monialium? 283. *a* & *b.* Abbatiæ Triennales ſunt exemptæ. *ibid. b.* Et illæ quarum proventus non ſunt diſtincti à Menſa Conventuali, & quinam Ordines eo titulo exempti? *ibid. b*

Nominant ad Epiſcopatus Principes Belgii vigore Indulti & Regaliæ. 85. *b.* Titulus Regaliæ Romæ non attenditur. *ibid. b.* Quid circa Abbatias hodie obtineat in Belgio, & qua occaſione eo deventum? 283. *b*, 284. *a.* Formula qua Rex Catholicus utitur in Belgio, nominando ad Abbatias. 34.

N O S O C O M I U M.

Vide *Hoſpitale.*

N O T A R I U S.

Notarius Apoſtolicus ſolus expedire poteſt litteras Collationis; in aliquibus partibus requiruntur duo. 609. *a.* Item litteras Præſentationis. 669. *a*

Notarius Apoſtolicus inducere poteſt in poſſeſſionem Beneficii. 691. *a*, & *ſeq.* Forma quâ uti poteſt. *ibid. a.* An hoc aliquando poſſit Notarius Regius? *ibid. a*

Notarius an fiat irregularis ſcribens in cauſa ſanguinis? 463. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

N O V A L I A.

Novalia vel ager Novalis qui dicantur? 811. *a.* Quid Decimæ Novales? *ibid. a.* An tales cenſentur Decimæ collectæ ex fundo qui antè quidem protulit fructus, ſed non Decimabiles? *ibid. b.* Conſuetudo in omni materia Decimali præcipuè attendenda. *ibid. b*, 799. *a*, 800. *a*, 812. *a*

Novalia ſpeciali titulo competunt Paſtoribus, ita ut conceſſio Decimarum facta alteri non poſſit interpretari de novalibus. *ibid. a.* Requiritur ut habeat aliquod jus decimandi, etiamſi tantum quoad minutas Decimas. 812. *b.* Quid ſi tantum habeat portionem congruam? *ibid. b.* Quo titulo Decimæ Novales alteri poſſint competere? 813. *a.* Privilegia aliquibus conceſſa de percipiendis Novalibus, pro ea portione qua veteres percipiunt, variis modis limitantur & reſtringuntur. *ibid. a.* Privilegia variis Ordinibus conceſſa ſuper immunitate Novalium, quas propriis manibus colunt. 815. *a* & *b*

Novalia ante alias Decimas oneri portionis congruæ ſubjectæ, ſi ab alio quam à Parocho poſſideantur: in Gallia ultra Portionem congruam 300. librarum novalia poſtea exſurgentia competunt Paſtoribus. 832. *a*, 838. *a*

N O V I T I U S, N O V I T I A T U S.

Novitiatum præcedere debet diligens probatio juxta Regulam & praxim S. Benedicti, & aliorum. 200. *a.* Cellæ Novitiorum eorumque loca ſeparata debent eſſe à reliquis fratribus, & quare? 201. *b.* Quænam Novitiis maximè exponenda? 202. *a* & *b*, 227. *a.* Qualis eis præponendus Magiſter, & ejus Officium
&

Digitized by Google

explicatur. *ibid. b.* Item Decretum vetans donari aliquid de bonis Novitii Monaſterio. *ibid. b.* Nullatenus concedit aliquid poſſe exigi pro expenſis Novitiatus. *ibid. b*, 206. *a.* Similia pacta improbantur. *ibid. a*

Novitius liberè poteſt diſponere de bonis ſuis per Teſtamentum, & quæ debeat in eo attendere? *ibid. b.* An & quando in favorem Monaſterii poſſit diſponere? 207. *a.* Donationes Novitiorum ſuis Monaſteriis ſuſpectæ ſunt & odioſæ, & ſæpius reſciſſioni obnoxiæ. *ibid. b.* Praxis Galliæ & Belgii circa illas. *ibid. b*, 208. *a*

Novitiorum examen duplex inſtitui vult Concilium Tridentinum, unum ante aſſumptionem habitus, alterum ante Profeſſionem. *ibid. b.* Epiſcopus ejuſque Vicarius ad illud vocandus, etiam in Monaſteriis exemptis. *ibid. b.* Super quibus inquirendum? 209. *a* & *b.* De quibus puella monenda? *ibid. a* & *b.* Quam prudentes & experti Commiſſarii ad id eligendi? *ibid. b*

NUNDINÆ.

Vide *Feſtum.*

NUNTIUS APOSTOLICUS.

Nuntii olim vocabantur Legati, Miſſi, Reſponſales, Apocriſarii. 158. *a* & *b*, 159. *a.* Variæ Legatorum vel Nuntiorum ſpecies, ab iis quæ olim geſta ſunt, originem habuerunt. 158. *b.* Quinam dicantur Nuntii cum Facultatibus Legati à Latere? *ibid. b.* Diſtinctio inter Nuntios & Internuntios. 159. *a* & *b.* Eorum poteſtas cenſetur ordinaria. 162. *a*

Nuntiorum Bullæ per Concilia verificandæ. 164. *a.* Modificationes quæ ordinariè apponuntur. *ibid. b.* In quo verſetur eorum officium in Gallia & Belgio? 166. *a*

Nuntii faciunt informationes ſuper vita & moribus electi in Epiſcopum. 91. *b.* Hoc ipſis non competit in Gallia. 93. *a*

Vide *Legatus à Latere*, *Legatus Natus.*

O

OBEDIENTIA.

OBedientia prima virtus Monachorum. 226. *b.* Quatenus dicatur primus gradus humilitatis. 227. *a.* Qualis eſſe debeat, & ad quæ ſe extendere? *ibid. a* & *b.* Quænam dicatur cæca, & qua ratione? *ibid. b*, *cum ſeq.* Etiam requirit diſcretionem & diſcuſſionem. 228. *a* & *b.* Promittitur ſecundum Regulam. 229. *b.* Quid ſi aliquid præcipiatur quod eſt ſupra Regulam? *ibid. b*

Obedientia dicitur licentia Superiorum in ſcriptis exeundi extra Monaſterium. 220. *b.* Pœnæ eorum qui ſine illa extra Monaſterium reperiuntur. *ibid. b*

OBEDIENTIA, CELLÆ OBEDIENTIARIÆ.

Obedientiæ quænam dicantur, & earum origo? 262. *b.* Ad minus requiritur ut à tribus Monachis inhabitentur. *ibid. b.* Quid ſi tot haberi non poſſint? *ibid. b.* Ad firmam dari non poſſunt, & quid ſub nomine firmæ comprehendatur? 263. *a*

OBLATIO.

Oblationum uſus antiquus. 371. *b.* Ejus Ritus. *ibid. b.* Quænam in Miſſis offerebantur? 106. *b*, 372. *a.* Ex Oblationibus conſecrabatur Euchariſtia. *ibid. b.* Oblatio panis & vini ſenſim mutata in denarios. *ibid. b.* In cujus uſum primitus hi cederent. *ibid. b.* Oblationum uſus penè defecit, & quæ ejus ratio. *ibid. b.* Uſus ille reſtaurandus, & quibus mediis? *ibid. b*, 373. *a.* Notoriè criminoſi ad eas non admittendi. *ibid. a.* Rejiciendi publicè ab Euchariſtia, non ſemper repellendi ab Offertorio. *ibid. a.* Ex Oblationibus originem habent honoraria Miſſarum. *ibid. b*

Oblationes non computandæ in fructibus Beneficii, dum ei penſio imponitur. 734. *b*

Oblatio quid ſit, & quæ hoc nomine veniant? 812. *b.* In quo Decimæ differant ab Oblationibus? *ibid. b* Cui jure communi Oblationes cedant? 813. *a.* Cui cedant oblationes factæ in ſa-

debet ſolvi portio Eccleſiæ Parochialis. 909. *b.* Requiritur tamen ut ſint verè & plenè oblati, & quinam tales dicendi? *ibid. b*

OBSTETRICES.

Obſtetrices circa quæ debeant eſſe inſtructæ? 336. *a.* Earum Juramentum. *ibid. a.* Non admittendæ niſi a Paſtore loci examinatæ, & quoad inſtructionem approbatæ. *ibid. a.* Quid cavere debeant circa proles illegitimas? *ibid. a*

OECONOMUS.

Oeconomus à Capitulo Sede vacante conſtituendus. 61. *b*, 864. *b.* Quod ejus Officium, item quæ ejus poteſtas? 863. *b.* Tenetur novo Epiſcopo ad computum. 864. *a.* Semel electus ſine juſta cauſa removeri non poteſt. *ibid. b*

Oeconomum Canones volunt in omnibus Eccleſiis conſtitui, & quare? 863. *b.* Quandonam defierit iſtud officium? 864. *a.* S. Carolus eorum Officium reſtitui voluit. *ibid. a*

Vide *Ind. Part. III.*

OFFICIALIS.

Officialis & Vicarius Epiſcopi jure communi ſæpè confunduntur, ſecus moribus Belgii. 60. *b*, 97. *a*

Officialis hodie dicitur, qui ut Vicarius Epiſcopi foro contentioſo præeſt. *ibid. a.* Olim vocabatur Miſſus. *ibid. a.* Videtur habere aliquam Dignitatem. 78. *a.* Epiſcopus jure communi poteſt creare plures Officiales. 77. *a* & *b.* Imo tenetur ſi Diœceſis ſe in plures Provincias extendat. *ibid. b.* Quis Principalis, quis Foraneus? *ibid. b*

Officialis Juriſdictio an ſit revocabilis? *ibid. b.* An Epiſcopi poſſint pro libitu ſuo alios Judices conſtituere? *ibid. b.* An poſſint per ſe Jus dicere? *ibid. b.* An Officialis principalis Juriſdictionis morte Epiſcopi extinguatur? 78. *a.* Aſſumi non poteſt Regularis, nequidem de conſenſu Superioris. 78. *a.* Litteræ directæ ad Officialem non poſſunt expediri per Epiſcopum. 524. *a*

OFFICIUM.

Vide *Ambitus* in *Ind. Part. III.*

OFFICIUM DEFUNCTORUM.

Officium Defunctorum ortum ex Pſalmis qui in funeribus decantabantur. 902. *a.* Quandonam compoſitum? *ibid. b.* In eo decantabatur Alleluia. *ibid. b*

OFFICIUM DIVINUM.

Officii Divini perſolutio præcipua obligatio Canonicorum, & undenam illa orta? 47. *b.* Omnibus Horis etiam minoribus diſtributiones ſunt annectendæ. 48. *b*, 49. *a.* Eadem eſt obligatio Capellanorum. 582. *b.* Capitula indici non poſſunt tempore Divini Officii, & contraria conſuetudo improbatur. 47. *a.* Sententia S. Congregationis. *ibid. a*

Officia Divina frequentanda ſunt, ut dies feſtus rectè ſanctificetur. 560. *b.* Non ſufficit ſola auditio unius Sacri. 561. *b.* Decreta Synodorum pro frequentatione Divini Officii. *ibid. a.* Edictis Principum Belgii adjuvantur. *ibid. b.* Officia Divina ſemper eadem horâ celebranda, nec accelerenda vel differenda ad nutum Nobilium vel Toparcharum. 674. *a*

Officiorum Divinorum celebratio, an & quouſque ad Curam Patronorum pertineat? 671. *b*

Vide *Hora Canonica*, *Miſſa*, & *Ind. Part. III.*

OLEUM INFIRMORUM.

Oleum Infirmorum apud Latinos per ſolum Epiſcopum benedicitur, idque feria 5. in Cœna Domini. 423. *a.* Quomodo cuſtodiendum, & annis ſingulis renovandum? *ibid. a.* Apud Græcos à Presbyteris benedicitur, quod Eccleſia Latina non improbat. *ibid. a* & *b.* Ritus eorum, ungendi ſe oleo ab Epiſcopo benedicto feria 5. in Cœna Domini. *ibid. a*

OPTIO.

In Gallia Beneficium non vacat per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, ſed datur Optio eligendi alterutrum. 602. *b.* Quantum temporis concedatur ad optandum? *ibid. b.* Præcautiones adverſus fraudes. *ibid. b*

OPUS MANUUM.

Opus Manuum ubique omni tempore per Fundatores Monachis com-

presbyteri vel Pastoris. 572. b. Synodorum & Edictorum conciliatio. ibid. b. Quis Judex competens in materia hujus præcepti? 573. b
Vide *Ind. Part.* III.

ORATIO.

Orationem præcipuum munus ſuum eſſe cenſuerunt Apoſtoli. 125. a. Primarium etiam Officium eſt Epiſcopi. ibid. a. Certas horas illi convenit deſtinari. ibid. a. Qualis eſſe debeat oratio Epiſcopi? ibid. a. Tenetur Populum ad ſtudium orationis incitare, & modum orationis docere. ibid. b. Libellos precum examinare & expurgare. ibid. b. Patroni Eccleſiæ & Toparchæ, ſi velint publicè, orationi fidelium ſunt commendandi. 674. a

Orationis quadraginta Horarum inſtitutio & directio ad Epiſcopum ſpectat. 125. b. Quomodo eam inſtituerit S. Carolus? ibid. b. Non ſufficit in hac Oratione exponere Euchariſtiam. 126. a. Imò ſæpè non convenit. 125. b, 360. b. Præcipuè Populus incitandus ad ſolidam devotionem. 126. a

Orationes publicas pro cauſa publica indicere, ad ſolum Epiſcopum ſpectat. ibid. a. Magiſtratus Laici his immiſcere ſe non poſſunt, eaſque præcipere. ibid. a

ORATORIA PRIVATA.

Oratoria Domeſtica à quo tempore incœperint? 382. b. Incommoda ex iis provenientia. 383. a. An Epiſcopi poſſint concedere poteſtatem in iis Miſſas celebrandi? ibid. b. Parcè & non niſi gravibus de cauſis, ea concedenda, & quænam ante inquirenda? ibid. b, 384. a. Concedenda ſine præjudicio Eccleſiæ Parochialis, & ad certos tantum dies. ibid. a. Quinam in iis Miſſam audire poſſint? ibid. b. Regularium Eccleſiæ naturam habent Oratoriorum. 544. b

Oratoriorum Caſtraiium origo. ibid. b, 658. b. Ex iis in Eccleſias Parochiales verſis ortum ſuum habet Jus Patronatus, quod Nobiles varii in Eccleſiis Parochialibus obtinent. ibid. b. Item eſt de minoribus Eccleſiis Collegiatis ruri. ibid. b

ORATORIUM.

Vide *Congregatio Oratorii.*

ORDINARIUS.

Ordinarius quis dicatur quoad Pontificalia exercenda? 113. a. Ordinarius quis dicatur in materia collationis Ordinum? 434. b. Olim titulus originis & Domicilii non attendebatur, in adſcriptione alicujus Laici in Clerum. 435. a. Solus titulus Ordinationis erat alicujus in Clerum adſcriptio. ibid. a. Hodie tres ſunt tituli, quibus quis cenſetur proprius Epiſcopus: Beneficii, Originis & Domicilii. ibid. a

Ordinarius Originis quis dicatur, & quænam origo attendenda? ibid. b, 438. b. Quis dicatur Ordinarius Domicilii, & quænam pro domicilio judicando attendenda? ibid. b. Ordinariè potior habenda ratio Originis quam Domicilii. 436. a. Vel Beneficii. ibid. a. Quis dicatur Epiſcopus Beneficii, & quid ad hoc requiratur & ſufficiat? ibid. a, 438. b

Ordinarius quocumque titulo poteſt ordinare. 437. a. Item concedere dimiſſoriales. ibid. a. Pœnæ adverſus Epiſcopum, alienum Clericum ordinantem, & adverſus Clericum taliter Ordinatum. ibid. a, & ſeq. Illæ etiam procedunt quoad primam Tonſuram. ibid. a. Nemo poteſt vigore Reſcripti Apoſtolici, ordinari ab alio quam ſuo Ordinario, niſi ejuſdem Ordinarii teſtimonio commendatus. ibid. b

Ordinarius Regularium quis dicatur? ibid. b. Quænam fraus hîc aliquando committatur? ibid. b. Poſſunt eorum Superiores, mittere ad alium, ſi proprius non ordinet, & cautio in eo adhibita. 438. a. Decretum Innocentii XII. in tota hac materia, proprii Epiſcopi quoad Ordinationes jam dictis conforme. ibid. b

Ordinarius poteſt per totam Diœceſim matrimoniis aſſiſtere, & aſſiſtendi licentiam aliis delegare, etiam Parocho invito. 497. a. Concordatum inter Ordinarios & Delegatum Apoſtolicum ad Exercitus Regios, quoad matrimonia militum. 498. a, 499. Authoritas Ordinariorum in examinandis & rejiciendis Diſſ-
nis. ibid. b. Quid de iis habeat moderna diſciplina? 468. a. Epiſcopus poteſt occultum criminoſum ab Ordinibus repellere, & à jam ſuſceptis ſuſpendere. 469. b. Adverſus hanc recuſationem aut ſuſpenſionem datur recurſus ad S. Sedem, ſed non facilè eſt admittendus. 470. a

Ordinationes fieri prohibentur extra Quatuor tempora. 445. b. In quem finem fuerint inſtituta? ibid. a

Ordinationes Simoniacæ qua ratione dictæ irritæ in ſubſtantia? 757. a. Vide *Examen*, *Interſtitia*, *Dimiſſoria*, *Ordinarius.*

Ordines Minores non ſemper nec ubique noti fuerunt. 432. b. Nec ſunt immediatè à Chriſto aut Apoſtolis inſtituti. ibid. b. Non habent rationem Sacramenti, nec Trid. id definivit. ibid. b. Olim Sacris Ordinibus non ſemper præmiſſi, ſed modò plures vel pauciores. 2. b. Nec ob id talis per ſaltum promotus cenſebatur. 447. b. Votum Eccleſiæ ut functiones illorum Ordinum reſtituantur. ibid. b. Diſciplina circa eoſdem multum collapſa, & quæ prolapſionis origo? 3. b. Zelus S. Caroli in hac diſciplina reſtituenda. ibid. b

Ordines Minores à quo tempore Abbates ſoleant conferre ſuis ſubditis? 272. b. Non ſubdito eos conferre non poſſunt quocumque caſu. 273. b, 437. b

ORDO REGULARIS.

Ordinum Regularium primis ſeculis nulla erat varietas. 193. b. Illa incœpit ſeculo X. & XI. multum invaluit. ibid. b. Concilium Lateran. ſub Innocentio III. vetuit novum Ordinem inſtitui, & quare? 194. a. Non obſervatum. ibid. a. Idem renovavit Concilium Lugdunenſe. ibid. a. Primi approbationem ſuorum Ordinum à Sede Apoſtolica petierunt Dominicus & Franciſcus. ibid. a. Quare neceſſaria, quid operetur? ibid. b. Sedi Apoſtolicæ reſervata. ibid. b

Ordinem ſuum Monachus liberè mutare olim poterat & ad alium tranſire, idque erat ſatis frequens. 221. a. Poſtea rarius id contingebat, & cur id expediat? ibid. b. Non licet tranſire ad laxiorem, niſi de conſenſu Pontificis, qui non conceditur, niſi ob infirmitatem quæ expeditur in Pœnitentiaria. 222. a. Quid de tranſitu Mendicantium? ibid. a. Ex quibus judicandum de laxitate vel rigore in hac materia? ibid. b. Quænam ſit juſta cauſa tranſeundi ad Ordinem ſtrictiorem? ibid. a & b. Cujus licentia ad hoc requiratur. ibid. b. An debeat novum Novitiatum abſolvere? 223. a

Ordine abſcindi vel eo ejici Monachus olim poterat, & qua forma id fieret? 225. a. Jus Decretalium id prohibet, in quo à veteri Diſciplina recedit. ibid. b. Conſtitutio Urbani VIII. circa eoſdem, veterem diſciplinam aliquatenus renovans. 226. a. Dubium eſt an moribus noſtris reciperetur. ibid. a. Ubi in antiquis regulis invenitur, projiciatur de Monaſterio; hodie ſupplendum, retrudatur in carcerem. 267. a
Vide *Monaſterium*, *Regula*, *Ordo.*

ORDO CISTERCIENSIS.

Ordinis Ciſtercienſis origo. 299. b. In ſuo exordio Decimas poſſidere noluerunt, imo id fuit partim reformationis eorum occaſio. 809. b. Specialiter privilegiati ſunt in materia Immunitatis à Decimis. 815. a. Hujus privilegii origo. ibid. a. Querelæ Epiſcoporum & aliorum adverſus Ciſtercienſe, & in quo fundatæ? ibid. a & b. Privilegium hoc non extenditur ad terras quas aliis elocant. ibid. b. Item ad terras quas ab aliis conducunt. 816. a. Nec ad terras poſt Concilium Lateranenſe acquiſitas, etiamſi eas propriis manibus excolerent. ibid. b. Eadem locum habent quoad omnes Regulares, privilegio eodem quo Ciſtercienſes gaudentes. ibid. b. Privilegia recentiorum Pontificum Ciſtercienſibus conceſſa, an & quouſque recepta? ibid. b. Hæc exemptio tantum eſt perſonalis, neque fundis inhæret: ita ut cum iis transferri non poſſit. 817. a

Ordini Ciſtercienſi Alexander III. & Bonifacius VIII. concedunt, quod à Decretis Prælatorum non liceat appellare. 231. b. Confirmatur hoc Indultum Arreſto Parlamenti Divionenſis. ibid. b

OR

tum in Belgio, 200. a. Per hanc conceſſionem tamen non deſierunt dici Mendicantes à mendicitare. *ibid.* b
Ordines Mendicantes non debent otioſis & non laborantibus gravari, 142. a. Non poteſt tranſiri ab iis ad Ordinem non Mendicantem, niſi ad ſolum Carthuſianum, ſine licentia Papæ, & quare? 222. a. Reprehenditur pruritus eorum ad SS. Ordines, 268. a
Ordinum Mendicantium multiplicatio ortum dedit penuriæ, & ex illa varia exorta, quæ fuerunt cauſa prolapſionis eorum, & quænam? 289. a & b. Alia quæ eorum prolapſioni cauſam dederunt. *ibid.* b
Ordinibus Mendicantibus quondam inhibitum Euchariſtiam Populo diſtribuere ſine conſenſu Parochi, & quomodo licentia contraria invaluerit? 346. b. Incommoda ex illa licentia exorta, 347. a. Licentia illa ſe non extendit extra eorum Eccleſias. 356. a & b. Pœna contra eos qui ſine licentia Parochi Communionem ad Infirmos deferunt. *ibid.* b, 352. Item in adminiſtrantes Extremam Unctionem, 429. a. Non poſſunt mulieres poſt partum ad purificationem in ſuis Eccleſiis admittere, & Sententia S. Congregationis Concilii Trid. ſuper eo. 337. a & b. An aſſumi poſſint ad Eccleſias Parochiales? 580. b
Vide *Exemptio*, *Mendicitas*, *Approbatio*, *Statio*.

ORDO FF. MINORUM.

Ordo FF. Minorum primus fuit, cujus Regula per S. Sedem fuit approbata, 196. a. A Fundatore commendatur ei opus manuum, 141. a. Mendicitas non niſi ſubſidiariè permittitur. *ibid.* a. Soli vocantur Mendicantes ex Regula, & quare? 140. b. Ob eam cauſam excipiuntur à licentia per Concilium Tridentinum cæteris Mendicantibus conceſſa, poſſidendi bona immobilia in communi. *ibid.* b. Fratres Converſi apud eos habent ſuffragium in electionibus, 267. b. Fundator omnium primus in formula profeſſionis expreſſam mentionem fecit trium votorum, 251. b
Fratres Minores adjunguntur Prædicatoribus in negotio Inquiſitionis, & quare? 173. b. Conditiones adjectæ eorum admiſſioni Turnhauti, 199. a. Item in oppido Eeckeloo Diœceſis Brugenſis, & lis ſuper earum obſervatione. 198. b
Vide *Mendicitas*, *Ordines Mendicantes*, & *Ind. Part. III.*

ORDO FF. PRÆDICATORUM.

Ordo FF. Prædicatorum primus fuit ex approbatis à S. Sede: initio ſuæ Fundationis poſſedit bona in communi, etiam Decimas, ſed mox abdicavit, 238. b. Summo zelo promovent officium Inquiſitionis, 173. b. Adjunguntur eis FF. Minores, qui eorum zelum temperent. *ibid.* b

ORDO PRÆMONSTRATENSIS.

Ordinis Præmonſtratenſis in Brabantia zelus in reſiſtendo introductioni Commendarum, 280. b. Canonici Præmonſtratenſes vigore ſui privilegii, poſſunt aſſumi ad Eccleſias Parochiales ſeculares. 580. b. An ex Paſtoratibus revocari poſſint ad ſolum nutum ſuorum Prælatorum? *ibid.* b

ORNAMENTUM.

Ornamenta Eccleſiæ Parochiali ſubminiſtrare tenentur Decimatores. 556. a. Quot & qualia? *ibid.* a. Ornamenta pretioſa potius conveniunt Eccleſiis Parochialibus quam Clauſtralibus, & quare? *ibid.* a & b
Vide *Ind. Part. III.*

OSCULUM.

Oſculum pacis inter Miſſarum ſolemnia ſibi mutuò dabant Fideles. 502. a. Quomodo & quare id mutatum? *ibid.* a

OSTENSORIUM.

Oſtenſoria ſive Remonſtrantiæ in quibus Euchariſtia exponitur & defertur in Proceſſionibus, ſunt recentiſſima. 359. b Quomodo antea Euchariſtia in Proceſſionibus delata? *ibid.* b

viarii Romani. 184. a. Interpretatio Concilii Tridentini. 180. b. Approbationes Ordinum & Regularum. 196. b
Vide *Cauſæ majores*, *Devolutio*, *Diſpenſatio*, *Exemptio*, *Præventio*, *Proviſio*, *Regula Cancellariæ*, *Reſervatio*, *Reſignatio*, *Simonia*, & *Ind. Part III.*

PARENTES.

Parentes conſuli debent à filiis ante ingreſſum in Religionem. 105. a. Proviſiones quas aliquando concedunt Senatus Regii, eo caſu, in favorem Parentum. *ibid.* a. Cogi poſſunt ad aſſignandum filio titulum ſuper quo poſſit ordinari. 451. a
Parentibus invitis contracta matrimonia Eccleſia deteſtatur, ſed tamen ea non habet tanquam invalida. 493. a & b. In Gallia habentur invalida, *ibid.* a, 521. b. Pœnæ in Gallia & Belgio adverſus filios-familias invitis Parentibus contrahentes, & quinam illas incurrant? 493. b. Pœnæ adverſus Paſtores qui illis aſſiſtunt, *ibid.* b. Conſenſum eorum ſupplere poteſt Judex, & quis iſte Judex? 494. a. Culpa quam incurrunt Parentes, dum irrationabiliter conſenſum ſuum negant. *ibid.* a. Quid Parocho agendum, dum authoritate Judicis matrimonium invitis Parentibus coram ipſo eſt celebrandum aut etiam celebratum? *ibid.* a & b
Parentibus invitis Reſignatio Beneficii facta à filio an ſit valida? 709. b
Vide *Ind. Part. III.*

PARLAMENTUM.

Vide *Senatus Regius.*

PAROCHIA, PAROCHIALIS ECCLESIA.

Parochiarum inſtitutionis & diviſionis antiquitas. 13. a & b. Fines Parochiarum debent eſſe certi & diſtincti, 14. a. An duæ Parochiæ uni ad tempus poſſint concedi? 604. a & b. An ad eas aſſumi poſſint Regulares? Vide *Beneficium Seculare.*
Parochiæ totius cura Parocho incumbit. 14. a. Sine ejus ſcitu & conſenſu intra terminos Parochiæ nemo poteſt baptizare. 325. a. Nec in Eccleſia Parochiali celebrare Sacrum, quod variis Judicatis probatur. 386. a
Parochialis Eccleſia dicitur Mater Fidelium, & quare? 197. b. Quantam obligationem ei præ reliquis Eccleſiis, habeant Fideles. 801. b. Obligatio eam frequentandi multis adſtruitur. 26. b, 27. a. Tempore inſtructionis Parochialis, Miſſa in Capellis celebrari non poteſt. 28. a. Tempore Concionis Parochialis, nemo intra limites Parochiæ concionari poteſt. *ibid.* a
Parochialis Eccleſia ſola habet plures & grandiores Campanas, & quare? 366. b Potius ipſi conveniunt pretioſa Ornamenta, quam Eccleſiis clauſtralibus, & quare? 556. a & b. Mulieres poſt partum in propria Parochiali Eccleſia purificandæ, ad excluſionem Eccleſiarum Ordinum Mendicantium. 337. a, 338. Communio Paſchalis in ea neceſſariò facienda, 354. a. Quid de famulis & domeſticis Monaſteriorum? *ibid.* a. Licentia celebrandi in Oratoriis domeſticis ſtylo Curiæ & Epiſcoporum non conceditur, niſi ſine præjudicio Eccleſiæ Parochialis. 384. a. Eccleſiis Parochialibus multum detraxit Inſtitutio Mendicantium. 197 b
Parochiæ novæ erectio quâ de cauſa fieri poſſit? 545. a. Veteris Eccleſiæ Rector eſt neceſſariò audiendus. *ibid.* b Conſenſum ejus Epiſcopus ſupplere poteſt. *ibid.* b. Unde deſumenda ſuſtentatio Rectoris novæ Parochiæ? *ibid.* b. In Belgio non facilè perficietur hæc erectio ſine authoritate Regia. *ibid.* b. Si erectio novæ Parochiæ haberi non poſſit, quomodo incommodis ex amplitudine Parochiarum ſubveniendum? 546. a
Vide *Decima*, *Exequiæ*, *Inſtructio*, *Miſſa*, *Oblatio*, *Quarta Funeraria*, *Sepultura.*

PAROCHIANUS.

Parochianorum & Parochorum obligationes ſunt reciprocæ, & ſicut Parochus tenetur eos inſtruere, illi viciſſim tenentur eum audire. 26. b Obligantur frequentare Parochiam. *ibid.* b. Hæc obligatio multis adſtruitur. *ibid.* b. Decreta Synodorum

Digitized by Google

chis per ſe concionari volentibus, Fratres Mendicantes cedere debent. 18. *a* & *b*, *ibid.* Variis id ſententiis confirmatum. 20. *a* & *b*. Idque etiamſi Jus nominandi Stationarium eſſet penes Paſtorem Primitivum vel Æedituos. 21. *b*. Epiſcopus Parocho per ſe concionari volenti, Regulares ſubſtituere non poteſt, & explicatur Clem. *Dudum* De Sepulturis. 18. *a* & *b*. Quænam à Parocho obſervanda circa Stationarios? 26. *a*

Parochi eſt eligere Cuſtodem, niſi conſuetudine aliove titulo ad alios pervenerit ejus electio. 30. *a*

Parochus audiendus in erectione novi Monaſterii intra limites ſuæ Parochiæ, 197. *b*. Ordinariè receptioni Regularium adjicitur, quod ſe non poterunt ingerere officio Paſtorali ſine ejus conſenſu. 198. *a*

Parochus eſt Miniſter ordinarius Sacramentorum. 14. *a*, 318. *a*. Quomodo in adminiſtratione Sacramentorum ſe gerere debeat? 317. *a*. Semper debet eſſe paratus illa adminiſtrare etiam tempore peſtis. *ibid.* *a*. Si id neglexerit Paſtoratu privari poteſt. *ibid.* *a*

Parochus eſt ordinarius & privativè Miniſter Baptiſmi in ſua Parochia. 325. *a*. Non facilè aſſumere debet munus Patrini. 325. *a* & *b*. Convenit ut ſit inſtructus de modo exſcindendi infantem, ſi caſu puerpera in partu moriatur. 336. *a*. Ejus officium circa Sacramentum Confirmationis. 340. *a*

Parochus ſolus jure ordinario diſtribuit Euchariſtiam. 346. *b*. Vide *Communio.*

Parochus ſolus dare poteſt Communionem Paſchalem. 354. *b*. Tempus Paſchale prorogare poteſt. *ibid.* *b*, 355. *a*. Non poteſt ſua authoritate infligere pœnam non communicanti in Paſchate, & cur minus quam à Communione repellere? *ibid.* *a*

Parochus ſolus poteſt deferre Euchariſtiam ad Infirmos. 356. *a*. Omni tempore, etiam noctu debet eſſe paratus ad Viaticum Infirmis adminiſtrandum. *ibid.* *b*

Parochi cura circa Anniverſaria aliaſque Fundationes. 380. *b*. Audiendus in earum reductione. 381. *b*. Non convenit ut Fundationes Anniverſariorum Subditis ſuadeat. *ibid.* *b*, 382. *a*. In Eccleſia Parochiali ſine ejus licentia nemo poteſt celebrare. 386. *a*

Parochus olim privativè erat Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, ita ut abſolutio ſine ejus licentia data, haberetur nulla. 402. *a*, & *ſeq.* Adhuc hodie Parochiani tenentur ſemel in anno ei vel alteri de ejus licentia confiteri. *ibid.* *b*. Quod multis probatur. *ibid.* *b*. Prudentia in hoc præcepto urgendo neceſſaria. 404. *a*. In concedenda licentia alteri confitendi debet eſſe facilis. *ibid.* *a*

Parochi poteſtas excipiendi confeſſiones, titulo ſui Beneficii, non ſe extendit extra fines ſuæ Parochiæ. 405. *a*. Vi tamen conſuetudinis illam excipere poteſt in aliis Parochiis ejuſdem Diœceſis, & in quo ea conſuetudo fundata ſit? *ibid.* *b*. Etiam quandoque in Parochiis extra Diœceſim. *ibid.* *b*. Ante Concilium Tridentinum poterat cuilibet Presbytero concedere licentiam excipiendi confeſſiones in ſua Parochia. *ibid.* *b*. Eadem obtinent in habentibus Beneficium Curatum, ſive Seculare ſive Regulare, & quodnam tale cenſeatur? *ibid.* *a*

Parochus eſt Miniſter ordinarius Extremæ Unctionis. 429. *a*. Quomodo Infirmos ad ejus ſuſceptionem tempeſtivam teneatur inducere? *ibid.* *b*. Illam adminiſtrare tenetur cum periculo vitæ. 424. *b*, *ibid.* *b*

Parochi cura & viſitatio Scholarum. 483. *b*. Nec per Archipresbyterum aut Scholaſticum excluditur. 484. *b*

Parochi eſt aſſignare locum honorabiliorem in ſua Eccleſia. 674. *b*. Quomodo ſe gerere debeat, ſi occurrant controverſiæ cum Toparcha quoad Jura honorifica? 675. *b*

Parochi aſſiſtentia neceſſaria ad validitatem Matrimonii. Vide *Matrimonium*, *Metus*, *Parentes.*

Parochus ex Concordatis Brabantiæ & Edictis Regiis, Jus habet interveniendi Computibus Hoſpitalium & piorum locorum. 879. *b*. Authoritas ejus circa bona Fabricæ, & Menſæ Sancti

facilè hoc officium aſſumere debent. *ibid.* *a*. Monachis interdicitur, & quinam ſub eo nomine comprehendantur? *ibid.* *b*. Olim Parentes prolium ſuarum erant ſuſceptores, & quare hoc mutatum? *ibid.* *b*

Patrini etiam aſſumuntur in Confirmatione. 344. *a*. Quodnam eorum officium, & quis delectus eorum habendus? *ibid.* *a*. & *b*. Cavendum ut per eorum aſſumptionem impedimenta matrimonii non nimis multiplicentur. *ibid.* *b*
Vide *Cognatio.*

PATRONUS, PATRONATUS.

Patronatus antiquiſſimis temporibus notus. 654. *b*. A quo tempore nota diſtinctio inter Laicum & Eccleſiaſticum? 657. *b*. Quid ſit propriè Jus Patronatus Eccleſiaſticum? 658. *a* Quid Jus Patronatus Laicum? *ibid.* *a*. An Jus Patronatus reſervatum Clerico ratione Fundationis factæ ex bonis Eccleſiæ, cenſendum ſit Laicale? *ibid.* *a*. In dubio Jus Patronatus potius judicandum Laicale. *ibid.* *a*. Quodnam Jus Patronatus Laicum reale, & unde ſic dictum? *ibid.* *b*. Ejus origo. *ibid.* *b*. Quodnam Jus Patronatus Laicum perſonale, & unde ſic dictum? *ibid.* *b*. Ejus origo. *ibid.* *b*. Quodnam Jus Patronatus mixtum? 659. *a*. Si Eccleſiaſticus concurrat cum Laico alternativè, illius turnus cenſetur totus Eccleſiaſticus. 618. *a*, 659. *a*, 664. *b*. Quid ſi uterque ſimultaneè concurrat, quænam qualitas prævaleat? 659. *a*, 664. *b*. Jus Patronatus Begginarum, Æedituorum, Confraternitatum, &c. quale cenſendum? 659. *a* & *b*

Patronatus acquiritur per fundationem, & an debeat reſervari ſpecialiter? 660. *a*. Qualis Fundatio requiratur & ſufficiat? *ibid.* *b*. An acquiratur per donationem fundi? *ibid.* *b*. An & quomodo requiratur per dotationem? *ibid.* *b*. An tribus hiſce modis poſſint tres ejuſdem Eccleſiæ Patroni conſtitui? 661. *a*. Alter titulus acquirendi eſt præſcriptio, & quandonam cœperit? *ibid.* *a*. Quid ad hanc præſcriptionem requiratur? *ibid.* *a*. Concilium Trid. abrogans Patronatum qui non eſt ex Fundatione, admiſſum non eſt in Belgio quantum ad Patronatus Laicos. *ibid.* *b*. Jus Patronatus ſæpe ortum ex occupatione Laicorum, & inde provenit ad Monaſteria ſeu Capitula. 662. *a* & *b*. An acquiri poſſit per privilegium Apoſtolicum? *ibid.* *b*

Patronatus Jus quâ ratione probetur? *ibid.* *a*. Concilium Tridentinum reſtringens ejus probationem, in Belgio non admittitur quantum ad Patronos Laicos. *ibid.* *a*

Patronatus Eccleſiaſticus an poſſit tranſire ſeparatim à Dignitate. *ibid.* *b*. Jus Patronatus Laicum reale transfertur unà cum re, cui adhæret. 663. *a*. Etiamſi nominatim expreſſum non ſit. *ibid.* *a*. An transferatur ſimul cum Dominio utili? *ibid.* *a*. An tranſeat in Maritum ratione Dotis, in Viduam ratione Doarii, item in uſufructuarium? *ibid.* *b*. Non tranſit in Creditorem ratione Pignoris. 664. *a*

Patronatus Laicus hodie cenſetur quid temporale, & de eo ſolus Judex Secularis cognoſcit. *ibid.* *a*. Judex Eccleſiaſticus in Brabantia de eo cognoſcere poteſt incidenter. Vide *Ind. Part. III.* Succedit ad Hæredes, quo jure & quo ordine? *ibid.* *a* & *b* Venditio Juris Patronatus cenſetur irrita & Simoniaca. 665. *b*. Quandonam cenſeatur vendi? *ibid.* *b*

Patronatus diſtinguitur à jure Præſentationis. 666. *a* & *b*. An rectè dicatur Jus Patronatus eſſe ſervitutem? *ibid.* *b*. Eccleſiæ Parochiales Juris Laici vel mixti exempti à concurſu. 619. *b*, 620. *a*. Beneficia Juris Patronatus Laici non cadunt ſub reſervationibus, etiam ratione vacationis in Curia. 627. *b*, 632. *a*, 656. *a*. Beneficia etiam Juris Patronatus Eccleſiaſtici videntur à reſervationibus exempta in Belgio. *ibid.* *a* Beneficia Patronatus Laici exempta ſunt à Jure præventionis. 641. *a*. Derogatio Juris Patronatus Laici numquam admittitur. *ibid.* *a*, 661. *b*. Ex quocumque titulo Jus illud competat. *ibid.* *b*

Patrono redacto ad inopiam debentur alimenta ex bonis Eccleſiæ, quo Jure & quâ moderatione? 670. *b*. Non debentur titulo Præſentationis ſed tantum fundationis. *ibid.* *b*. Poteſt Fundator ſibi vel Succeſſoribus aut etiam extraneo, Penſio-

nem

Digitized by Google

admittit Reſignationes in favorem, retenta Penſione. 684. *b*

PAUPERTAS.

Paupertatis titulus an poſſit exactionem Dotis à Profeſſuro excuſare? 211. *b*, & *ſeq.* Canones illum excludunt. 213. *a.* Et Tridentinum directè. 215. *a*, & *ſeq.* Paupertas ad quam Religioſi ex voto tenentur, quænam ſit? 231. *a*, & *ſeq.* 148. *a.* Illi directè contrariatur proprietas. 145. *a.* Receſſus à Paupertate in victu, veſtitu, &c. cauſa ruinæ diſciplinæ Regularis, & quomodo? 188. *a* & *b.* Etiamſi non ſit impoſſibile, tamen difficile eſt in divitiis paupertatem & diſciplinam ſervare, & quare? 189. *a.* Penuria etiam multis relaxationibus occaſionem dat, præſertim in Mendicantibus. *ibid. b*, 190. *a*

Paupertas quænam ſufficiat, & requiratur obtinendæ diſpenſationi in forma Pauperum? Vide *Diſpenſatio.*

Paupertas attendi non poteſt in Collatione Beneficiorum, & non probantur mandata in forma Pauperum. 764. *a* & *b.* Epiſcoporum cura & authoritas circa Pauperes ab Apoſtolorum officio originem habet. 876. *b.* Parochis commendatur honeſta Pauperum ſepultura. 917. *a*

Vide *Advocatus*, *Eleëmoſyna*, *Hoſpitalitas*, *Mendicitas*, *Menſa S. Spiritûs.*

PECCATOR PUBLICUS.

Peccatores Publici quinam dicantur? 348. *b.* Repellendi à Communione donec ſcandalum reparaverint. *ibid. b* Etiam à Communione per modum viatici. 356. *b.* Nec ſufficit quod fuerint confeſſi. 348. *b.* Quid ſi emendatos Paſtor ſciat, ſed eorum converſio nondum publicè ſit nota? 349. *a.* An debeant eſſe declarari tales per ſententiam Judicis? *ibid. a.* Repellendi ab Offertorio. 373. *a.* Olim per Cenſuras & invocationem Brachii ſecularis ad Pœnitentiam publicam compellebantur. 391. *b.* Non abſolvendi ſine Pœnitentia publica. 392. *b*, 529. *b.* Etiam iis denegatur ſepultura Eccleſiaſtica. 924. *a*

PECULIUM CLERICORUM.

Peculium Clericorum Titulus eſt Decretalium, unde ſic dictus? 770. *b*, 771. *a* & *b.* Cur & quando proventibus Eccleſiaſticis nomen hoc inditum? 770. *b.* Peculium Clerici admodum ſimile Peculio ſervi vel Peculio filii-familias. *ibid. b.* Uti horum dominium manet apud Dominum vel Patrem, ita Peculium Clericorum manet apud Eccleſiam. 771. *b.* An Clerici poſſint dici Domini Proventuum Eccleſiæ? *ibid. b.* Bona Eccleſiaſtica poſt mortem Clericorum redeunt ad Capitulum vel Congregationem Jure Peculii, non Jure hæreditatis. 791. *a*

Peculii nomine quænam comprehendantur? *ibid. a.* Comprehenduntur & illa quæ Clericus parcius vivendo ſibi ſubſtraxit. 772. *b.* Bona Patrimonialia ſub illo non comprehenduntur. 773. *a*

PECULIUM MONACHI.

Peculii abdicatio ita eſſentialis vitæ Monaſticæ, ut nequidem Summus Pontifex in eo poſſit diſpenſare. 231. *a*, 145. *b.* Peculium Monachi & Peculium ſervi in multis conveniunt. 144. *a* & *b.* Peculium & proprium ſunt ſynonima, & Monachi Peculia habentes reputantur proprietarii. *ibid. b*, 445. *a.* Reſervatio reditus vitalitii, & cujuslibet alterius rei in uſus particulares Voto Paupertatis diametraliter oppoſita. *ibid. a.* Etiamſi fiat de licentia Superiorum, & dependenter ab eorum voluntate & nutu. 146. *b*

Peculiaritatis origo, & media quibus illi obvietur. *ibid. b*, 149. *a.* Media quibus exſtirpari poſſint. 147. *a* & *b.* Decretum Capituli Generalis Ciſtercienſis adverſus Peculia. 246. Decretum Epiſcopi Tornacenſis. Vide *in fine Addendorum.* Cavendum Religioſis ne rebus ſibi ad uſum conceſſis utantur ut propriis. 148. *a.* Alias coram Deo erunt proprietarii. 147. *b.* Præcipuè id cavendum iis, qui extra Monaſterium degunt. 148. *a.* Abbas & Officialis Monaſterii quomodo in ſua adminiſtratione poſſit eſſe fur & proprietarius? 151. *a*, 270. *a.* Titulus adminiſtrationis in ſimplici Monacho, pallium eſt proprietatis. 151. *a*

Peculiaritas eſt radix & fomes omnium fere malorum. 245. *a* & *b.* Ruina diſciplinæ Monaſticæ. 188. *a*

Penſio impoſita à Papa cenſetur realis & afficere Beneficium: Penſio ab Epiſcopo impoſita tantum perſonalis & afficere tantum perſonas; & utriuſque differentia. 729. *b.* Capitulum tenetur ad Penſionem à Papa impoſitam pro rata temporis quo fructus percepit. 730. *a.* Penſio impoſita ſuper Beneficiis curatis in Gallia non cenſetur realis. *ibid. a*

Penſio nulla imponi poteſt Beneficio, niſi, eâ detractâ, reſtet ſufficienter pro ſuſtentatione illius qui deſervit. 731. *b*, 733. *b.* Decretum Concilii Tridentini vetantis imponi Penſionem ſuper Beneficiis Curatis, niſi remaneant liberi Titulari centum Ducati. 731. *a.* De quibus Ducatis id intelligitur? *ibid. a.* Quænam in illis debeant computari? *ibid. a.* In Gallia ſufficit quod remaneant centum libræ exceptis incertis, & domo Paſtorali. *ibid. a*, *cum ſeq.* Quid obtineat quoad has Penſiones in Belgio? *ibid. b*

Penſione gravari non poſſunt Præbendæ Theologales. 731. *a* Nec Canonicatus non excedentes valorem annuum centum Ducatorum. *ibid. a.* Nec Beneficium quod dimittitur ob aſſumptionem alterius incompatibilis. 603. *a*, 737. *b.* Privilegia certis Eccleſiis conceſſa, quod eorum Beneficia Penſionibus gravari non poſſint, ſunt favorabilia. 732. *a* & *b*

Penſione gravari ſine conſenſu Regis non poſſunt Beneficia Collationis Regiæ. *ibid. b.* Nec Beneficia Juris Patronatus Laici vel mixti ſine conſenſu Patroni. *ibid. b.* Beneficia Juris Patronatus mixti, ſi alternativè conferantur, & in Turno Eccleſiaſtici impoſita ſit Penſio, ea extinguitur dum vacat in Turno Laici. *ibid. b.* Beneficia Juris Patronatus Eccleſiaſtici poſſunt gravari Penſione ſine conſenſu Patroni. *ibid. b*

Penſionum quantitas reſtricta ut tertiam fructuum partem excedere non poſſit, & quare? 733. *a.* Hodie ex ſtylo Curiæ admittitur ad medietatem fructuum in Beneficiis ſimplicibus. *ibid. a* & *b.* Penſio excedens tertiam partem non eſt in totum nulla, ſed reducitur. *ibid. b.* Quid ſi adſit clauſula de non reducenda Penſione? 736. *b.* Quis ad hanc reductionem petendam admittatur? 733. *b.* Praxis Belgii eſt conformis in omnibus. 734. *a*

Penſio hodie conſtituitur in quantitate non in portione fructuum, & quare? *ibid. a.* Quænam in tertiam Partem fructuum Penſioni obnoxiam imputanda? *ibid. a.* Variæ Clauſulæ in litteris creationis apponi conſuetæ, earumque effectus explicantur. 735. *a*, *cum ſeq.* An Penſionarius vocari poſſit in onera Beneficio impoſita? *ibid. b.* Penſionem non ſolventes Cenſuras in litteris Penſionis appoſitas non incurrunt, niſi ad declarationem Judicis. 736. *a.* In Gallia & in Belgio nullius ſunt effectus. *ibid. a.* Quomodo ibidem ſubveniatur Penſionario adverſus non ſolventem Penſionem? *ibid. a*

Vide *Regreſſus.*

Penſio extinguitur morte, matrimonio, item Profeſſione Religioſa ipſius Penſionarii. 738. *a.* Item libera ejuſdem remiſſione. *ibid. b.* Quid tranſlatio Penſionis? Et quibus modis concedatur? *ibid. a.* Eſt odioſiſſima, difficillimè conceditur, neque in Gallia vel in Belgio admittitur. *ibid. a* & *b.* In Gallia & Belgio non admittitur Penſio ſuper alio Beneficio quam permutato. *ibid. b.* In Gallia & Belgio ignota Penſio de conſenſu. *ibid. b*

Penſionis redemptio ſæpè ſit authoritate Papæ, & qua forma? 739. *a.* Magis de Simonia ſuſpecta eſt quam Penſio. *ibid. b.* Conventio de redimenda Penſione, eſt Simoniaca. *ibid. b.* Pro extinctione Penſionis ſola ſignatura ſufficit. *ibid. b*

Vide *Ind. Part. III.*

PERMUTATIO BENEFICIORUM.

Permutationes unde primitus ortæ ſunt, & invaluerint? 700. *a.* Sæpè ſunt periculoſæ & ſuſpectæ. 701. *a*, 703. *a.* Cur potius Permutatio quam reſignatio coram Ordinario fieri poſſit? 702. *b.* Requiritur cauſa. 703. *a*

Permutationum Approbatio de Jure communi ſpectat ad Epiſcopum

Digitized by Google

PLACETUM.

Placetari debent Confirmationes Epiſcoporum. 97. *a*, 285. *a.* Item Bullæ Legationis. 164. *a.* Item gratiæ a Legato conceſſæ. 166. *a*, 651. *b*

Placeti hujus neceſſitas ſuper quo fundetur? *ibid. a.* Non obeſt ſupremæ authoritati Pontificis. *ibid. b.* Antiquiſſima hæc Belgarum conſuetudo. *ibid. b* Etiam obtinet in Hiſpania & Gallia. *ibid. b.* Quænam reſcripta debeant placetari, & quænam non? *ibid. b*, 165. *a.* Novæ Regulæ Cancellariæ ſine Placeto recipi non poſſunt. 712. *a.* Scopus Placeti. 653. *a*

Placetum quomodo expediatur, & quinam audiendi? *ibid. a.* Conceſſio Placeti non nocet Juri Privatorum. *ibid. a.* Clauſulæ litteris Placeti inſeri ſolitæ. *ibid. b.* Subinde annuitur cum limitatione & modificatione, & varia ejuſdem exempla. *ibid. b*, 726. *b*

Vide *Ind. Part. III.*

PLURALITAS BENEFICIORUM.

Vide *Beneficium.*

POENA.

Pœnas ordinarias Epiſcopus in viſitatione non poteſt imponere, ſed tantum correctiones. 135. *a*

Pœnæ Monaſticæ variæ, & earum infligendarum modus & ratio. 265. *b*, & *ſeq.*

Vide *Ind. Part. III.*

POENITENTIA, POENITENTES.

Pœnitentia Sacramentum quibus nominibus olim appellatum? 388. *a* & *b* Ejus definitio. 389. *a.* Partes. *ibid. a* & *b.* Quare quælibet iſtarum neceſſaria? *ibid. a* & *b.* Forma. 390. *a.* Effectus. *ibid. a*

Pœnitentia publica quænam dicatur? *ibid. b.* Multis ſeculis pro peccatis occultis impoſita. *ibid. b.* Differentia tamen erat multiplex circa Pœnitentiam impoſitam propter crimen occultum, & impoſitam propter publicum. 391. *a.* Plures nullius criminis gravioris rei, eam amplectebantur. *ibid. a.* Ex impoſitione Pœnitentiæ publicæ non ſequebatur fractio ſigilli, & cautio quam Patres adhibebant ne peccata occulta per hoc innoteſcerent. *ibid. b.* Quomodo & quo tempore hæc diſciplina deſierit? *ibid. b.* Per Cenſuras aliaque media Peccatores publici ad Pœnitentiam publicam compellebantur. *ibid. b*

Pœnitentia publica & ſolemnis ante ſeculum XII. non diſtinguebantur. 392. *a.* Ejus diſtinctionis origo, & variæ inde natæ hallucinationes. *ibid. a.* Adhuc hodie imponenda Pœnitentia publica pro peccatis publicis, & qualis? *ibid. a.* De hoc meritò conſuluntur Superiores. 393. *a.* Reſcripta Pontificia Diſpenſationis Matrimonialis in caſu inceſtûs, mandant ut prius injungatur inceſtuoſis Pœnitentia publica, eaque ante Diſpenſationem peragatur. 529. *b.* Qualem hoc caſu conveniat imponere? *ibid. b*

Pœnitentiæ Gradus olim erant quatuor, qui deſcribuntur. 395. *a*, & *ſeq.*

Pœnitentialis hodierna diſciplina quoad interiorem ſpiritum cum antiqua convenit, & tantum diſcrepat quoad exteriora. 399. *a.* Probatur ex Tridentino aliiſque. *ibid. a.* Quales Pœnitentiæ imponendæ? *ibid. b*

Vide *Abſolutio*, *Canones Pœnitentiales*, *Confeſſio*, *Confeſſarius*. *Libri Pœnitentiales*, & *Ind. Part. III.*

POENITENTIARIA ROMANA.

Pœnitentiariæ Romanæ origo. 189. *b.* Ejus reformatio facta per Pium V. *ibid. b.* Pœnitentiariæ varii Officiarii, eorumque officia. *ibid. b*, 190. *a.* Eorum juramentum. *ibid. b.* Negotia quæ in Pœnitentiaria expediuntur. *ibid. b*, *cum ſeq.* Sub cujus nomine litteræ expediantur, & ad quos dirigantur? *ibid. b.* Formula litterarum. 191. *a.* Omnia gratis expediuntur. *ibid. b*

Pœnitentiaria concedit licentiam tranſeundi ad Ordinem laxiorem, & qua forma? 222. *a*

Pœnitentiaria diſpenſat cum Regulari illegitimo ad Prælaturas. 461. *b.* Expeditio, executio, & effectus Diſpenſationum, quæ ſuper impedimento occulto matrimonii conceduntur a Pœni-

Vide *Papa.*

PONTIFICALIA.

Pontificalia exerceri non poſſunt in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarii. 113. *a.* Epiſcopus in loco ſimpliciter exempto ſuæ Diœceſis poteſt Pontificalia exercere, & alter ſine ejus licentia non poteſt. *ibid. b.* Quænam Pontificalia cenſeantur? *ibid. b.* Quo tempore Abbates iis uti cœperint, & quo Jure? 272. *a.* Iis uti non poſſunt niſi, in Eccleſiis pleno jure ſibi ſubjectis. 274. *a*

POPINÆ.

Popinarum ingreſſus interdictus Clericis, niſi peregrinationis aut alia neceſſitate compulſis. 9. *b.* Variæ pœnæ adverſus ingredientes, etiam Carceris. 10. *a.* Edicta Principum Belgii circa Popinas. *ibid. a* & *b.* Per frequentationem Popinarum indignè violantur Dies Dominici & Feſtivi. 569. *b.* Edicta Principum quibus prohibetur quempiam admittere in Popinam tempore Divini Officii. *ibid. b.* Synodi mandant juridicè procedi adverſus eos, qui diebus Feſtivis tempore Divini Officii aperiunt vel intrant Popinas. *ibid. b*

Vide *Choreæ*, *Diverſorium.*

PORTIO CONGRUA.

Portionem congruam honeſtam ſalvam vult Decretum Concilii Tridentini, vetans gravari penſione Eccleſiam Parochialem, niſi deducta penſione, reſtent Parocho centum Ducati. 731. *a.* Onus Portionis congruæ omnibus unionibus adjicitur. 741. *a*, 818. *a.* Præſentatio facta cum conditione non petendi augmentum Portionis congruæ, eſt manifeſtè Simoniaca. 750. *a*

Portio congrua ut dicatur ſufficiens, quid requiratur? 320. *a*, 828. *a.* Ejus taxa committitur Ordinario? *ibid. b.* Quænam pro illius convenienti taxatione attendi debeant? 829. *a.* Si amplitudo Parochiæ requirat plures Sacerdotes, pro eorum numero requiſito etiam Portio congrua augeri debet. *ibid. a* & *b.* Deſumenda eſt ex proventibus Eccleſiæ Parochialis. 830. *a*

Portioni congruæ inveniendæ, primum medium à Concilio Tridentino propoſitum, eſt unio Beneficiorum. 743. *a*, 830. *b.* Onera Beneficiis incumbentia, à Parocho ferenda, unde uniones moderatæ faciendæ. 743. *b*, 830. *b*, 838. *a* & *b.* An poſſint in eum finem uniri duæ Parochiales, vel concedi Deſervituræ? 743. *b*, 830. *b.* Secundò excutiendæ Primitiæ & oblationes, ſi alteri quam Parocho cedant, & quare? 831. *a*

Portio congrua ut inveniatur, tertio loco excutiendæ Decimæ, & quo ordine? 832. *b*, & *ſeq.* Decimatores tenentur pro quota ſua contribuere, dum non conſtat, quis eorum ante alios ſit obligatus. 833. *a.* Decimæ infeudatæ à Laicis poſſeſſæ, an oneri Portionis congruæ ſint ſubjectæ? *ibid. b.* Videntur ſubjectæ tantum ſubſidiariè. *ibid. b.* Hoc caſu actio inſtituenda etiam in petitorio coram Judice Laico. 841. *b.* Reverſæ ad Eccleſiam, etiamſi titulo oneroſo, huic oneri ſubjiciuntur. 833. *b.* Quid ſi revertantur cum onere feudali? 834. *a.* Onus hoc eſt reale, eique Decimatores manent ſubjecti, quamdiu Decimas retinent. *ibid. b.* Non eſt huic oneri ſatisfactum, ſi ſemel ſufficiens competentia fuerit aſſignata. *ibid. a.* Decimis ſufficientibus injuſtum eſt, proventus Fabricæ vel Menſæ S. Spiritus, in Portionem congruam Paſtoris vel Vice-Paſtorum impendere. 831. *b*

Portioni congruæ inveniendæ ultimum medium eſt collecta ſeu impoſitio ſuper Parochianis. Vide *Impoſitio.*

Portionis congruæ cauſa, eſt cauſa alimentorum, & in ea ſummariè procedi debet, item per Proviſionem Parocho adjudicanda. 835. *a.* Utrum onus Portionis congruæ aſſignandæ tranſactione, lapſu temporis vel lege poſitiva tolli poſſit? *ibid. b*, 836. *a.* Compenſationis prætextu ſolutio negari non poteſt. *ibid. a.* Parochus poteſt dimittere omnes proventus ſuos, & ad onus Decimatorum petere competentiam in re certa, & convenit ut hoc fiat. *ibid. a.* Portio congrua aſſignata in re certa, non obſtante ſterilitate & vaſtitate quacumque, ſolvenda. *ibid. b.* Exceptio fundata in æquitate. 837. *a*

Clericum, *ibid. a.* Quid ſi Eccleſiam ingredi nequeat? *ibid. a & b.* Inſtrumenta quibus conceditur poſſeſſio, *ibid. a.* Clericus aut Notarius inducens in poſſeſſionem, non cognoſcit de juſtitia tituli, *ibid. b*

Poſſeſſio accipi poteſt per Procuratorem, & quale mandatum requiratur? *ibid. b.* Hæc Poſſeſſio tamen non impediret vacationem in Regalia, 681. *a.* Juramentum præſtandum in acceptione Poſſeſſionis, & varia in eo meritò attendenda, 691. *b, & ſeq.* Vetitum Homagium exigere in admiſſione ad Poſſeſſionem Beneficii, non tamen vetitum exigi obedientiam Canonicam. 692. *b.* Exactio jurium unde orta in admiſſione Beneficiatorum. *ibid. b.* Taxantur tamquam ſuſpecta de Simonia. *ibid. b*, 693. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

POSSESSOR.

Poſſeſſor bonæ fidei fructus conſumptos facit ſuos irrevocabiliter, 664. *a.* In concurſu plurium collationum pro Poſſeſſore judicandum. 609. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

PRAGMATICA SANCTIO.

Vide *Sanctio Pragmatica.*

PRÆCEDENTIA.

Præcedentiæ quæſtiones componere, ad Epiſcopum ſpectat de plano ſine ſtrepitu & remota appellatione. 117. *a.* Authoritas tamen Regia præſertim, ſi de poſſeſſorio agatur, ſæpè intervenire ſolet. *ibid. a.* Epiſcopi Cardinalibus, multis ſeculis fuerunt prælati. 169. *a.* Determinatio S. Sedis quoad præcedentiam inter Canonicos Cathedrales, Abbates Titulares, Commendatarios, Dignitates, Procuratores Capitulorum, 280. *a.* Patronus quoad Jura Honorifica præfertur omnibus Laicis, etiam Toparchæ. 675. *a*

PRÆCONIZATIO.

Præconizatio eſt nuda propoſitio Nominati vel Electi ad vacantem Eccleſiam, facta per Cardinalem Relatorem. 95. *b.* Ejus ſcopus. *ibid. b*

PRÆDICATIO VERBI DEI.

Prædicationem Verbi Dei præcipuum Epiſcoporum munus vocat Synodus Tridentina. 119. *b.* Synodi Belgicæ & S. Carolus obligationem Epiſcoporum per ſe annuntiandi Verbum Dei multis inculcant. *ibid. b.* Cur minus Apoſtoli potuerunt alteri committere Prædicationem Verbi Dei quàm adminiſtrationem Baptiſmi. *ibid. b.* Huic obligationi non ſatisfit aliquoties per annum publicè prædicando. 120. *a*

Prædicatio Verbi Dei eſt præcipua functio Parochorum, illamque per ſe obire tenentur non obſtante uſu quantumvis diuturno in contrarium. 16. *a.* Parochis per ſe concionari volentibus cæteri quantumvis privilegiati cedere debent, quod variis Synodis & ſententiis confirmatur. 19. *b, cum ſeq.* Sententia Congregationis Concilii Trid. 21.

Prædicandi authoritas in inferiorem Clerum ab Epiſcopo diffunditur. 121. *b.* Non poteſt tamen hodie Epiſcopus pro libitu Parochos à concionibus ſuſpendere aut impedire. 122. *a.* Nec poteſt iis per ſe concionari volentibus Regulares aut alios ſubſtituere, aut eos in ſuis ſtationibus continuare. 18. *a & b.* Explicatur Clem. *Dudum* De ſepult. *ibid. b*

Prædicatores mittere Parochis legitimè impeditis aut non ſufficientibus, ad Epiſcopum ſpectat, iiſque tenentur incolæ victum & hoſpitium exhibere. 122. *a & b.* Solemne ſuper eo Arreſtum Conſilii privati in Gallia. *ibid. b.* Fallit ſi conſuetudo immemorialis hanc deputationem ad Parochos, Capitula alioſve detulerit, prout in Belgio paſſim fecit. *ibid. b*

Prædicatorum exceſſus, malam doctrinam, aut ſcandala, ſolus Epiſcopus punire poteſt. 124. *a.* Senatus Regii nullo titulo ſe huic negotio immiſcere poſſunt. *ibid. a*

Prædicationis tempore nullatenus convenit ut eleemoſynæ colligantur pro Prædicatore vel ejus Conventu. 141. *a.* FF. Præ-

PRÆSENTATIO.

Præſentatio facta à bonæ fidei poſſeſſore eſt valida, nec irritatur re evicta. 665. *b*, 664. *a*

Præſentationis Jus diſtinguitur à Jure Patronatus, & unum poteſt eſſe ſine altero. 666. *a & b.* Hoc Jus Præſentationis unde profluat? *ibid. b.* An reſpectu Eccleſiæ rectè dicatur ſervitus? *ibid. b*

Præſentatum à Patrono ſi capax fuerit, Epiſcopus tenetur inſtituere. 667. *a*

Præſentandi tempus Patronus Eccleſiaſticus habet ſex menſes, Laicus tantum quatuor, & hujus diſtinctionis origo & occaſio. *ibid. a & b.* A quo tempore menſes incipiant currere? *ibid. b*, 670. *a.* Patronus Laicus variare poteſt, non autem Eccleſiaſticus; hujus diſtinctionis ratio & origo. 667. *b.* Cur variatio Patroni Laici cenſeatur accumulativa? 668. *a.* Quoties & quamdiu poſſit variare? *ibid. a.* Eccleſiaſticus præſentando ſcienter indignum, excidit ea vice jure Præſentationis. *ibid. a*

Præſentationem negligens Patronus intra tempus ſtatutum, Ordinarius confert jure ordinario, non devolutivo. *ibid. b.* Collatio facta ſpreto Patrono eſt valida, ſi Patronus intra tempus nullum præſentet, vel invalidet. *ibid. b.* Quare magis quam præventio Papæ vel Legati? *ibid. b*

Præſentatio qua forma facienda? 669. *a.* Hodie fieri debet per litteras per Notarium expeditas. *ibid. a*

Præſentatio tantum cenſetur perfecta, dum Ordinario eſt exhibita. *ibid. a.* Ante Præſentationem perfectam Eccleſiaſticus poteſt variare. *ibid. a.* Item poteſt à Papa præveniri. *ibid. a.* Si Præſentatio non ſit perfecta tempore à jure ſtatuto, Ordinarius pleno jure confert. *ibid. a*

Præſentatio competens corpori vel Collegio, qua forma fieri debeat? *ibid. a.* Quid ſi Patroni diſſentiant & diverſi diverſos præſentent; cui danda inſtitutio? *ibid. b.* Quid ſi ſuper Jure Patronatus inter diverſos Patronos lis moveatur? An interim tempus præſentandi currat? *ibid. b.* Quid hodie in praxi obtineat Patronis diſſentientibus vel litigantibus, dum diverſos præſentant? 670. *a*

Præſentatio facta cum conditione, quod præſentatus non petet augmentum competentiæ, eſt Simoniaca. 650. *a*

Vide *Acceptio perſonarum*, *Patronus.*

PRÆVENTIO.

Præventio Pontificia in quo ab exſpectativis & reſervationibus differat? 639. *b.* Cui fundamento Jus illud innitatur? *ibid. b.* A quo tempore ſtabilitum? *ibid. b*, 640. *a.* Ad præveniendas fraudes hic occurrentes, condita eſt Regula Cancellariæ De veriſimili notitia, quæ etiam explicatur. *ibid. a.* Quantum temporis requiratur pro veriſimili notitia? *ibid. b*

Præventio minus eſt odioſa quam exſpectativa. 641. *a.* Varii conatus Gallorum pro ejuſdem abrogatione ſine effectu. *ibid. a.* Stabilitur in Gallia per Concordatum, quod multis diſplicet. *ibid. b.* In locis ubi eſt reſervatio menſium, Præventio non obtinet. *ibid. a.* In dubio quis prior contulerit, pro quo judicandum? 640. *a*, 642. *a*

Præventioni non ſubjacent Beneficia Patronatus Laici. *ibid. a.* An ſubjaceant Dignitates Electivæ confirmativæ? 610. *a*, *ibid. a*

Præventio tantum obtinet rebus integris. 642. *a & b.* Quandonam res cenſeatur integra vel non integra? *ibid. b*, 668. *a*

Præventionem impedit Collatio Ordinarii ſpreto Patrono facta, etſi per Patronum ideo invalidata. 642. *b*, 668. *b*

PRECES.

Vide *Oratio.*

PRECES IMPERIALES.

Precum Imperialium formula. 685. *a & b.* Quo jure nitantur, & unde originem ducant? *ibid. b.* Earum effectus. *ibid. b.* Sunt ſpecies exſpectativarum. *ibid. b.* Declaratio Congregationis Concilii Tridentini Interpretum, quod per Decretum Concilii ejuſdem de exſpectativis non ſint abrogatæ. *ibid. b.*

ſupra Preſbyteratum ? *ibid. b*

Presbyter majorem ſanctitatem habere debet quam Monachus. 442. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

P R I N C E P S.

Principum Familiares & Domeſtici gaudent fructibus Beneficiorum in abſentia ſub certa moderatione. 52. *b.* Quænam hoc nomine intelligantur ? *ibid. b*

Principes quomodo interveniant viſitationi Epiſcopali ? 135. *b.* Item Reformationi Regularium. 291. *b*, & *ſeq.* Antiquitus eorum ad hæc Commiſſarii vocabantur Miſſi Dominici. 135. *b*, *ibid. b.* Quomodo interveniant Synodis ? 156. *a.* Sine eorum conſenſu nulla Synodus poteſt celebrari, aut etiam publicari. 141. *b*, *ibid. b.* In Belgio erectio Seminarii novæ Parochiæ, non facilè perficietur ſine interventione Principis. 479. *a.* Pro extructione novi Monaſterii vel Eccleſiæ, conſenſus ejus omnino eſt neceſſarius. 197. *b*, 198. *a.* In Belgio & in Gallia ſine Principis conſenſu, Epiſcopus non poteſt perſonaliter accedere ad Limina Apoſtolorum. 102. *a*

Principes Supremi quantum eſt ex natura ſuæ Poteſtatis, conſtituere poſſunt impedimenta dirimentia Matrimonii, etiam inter Chriſtianos. 504. *a.* Item ſuper impedimentis à ſe inductis diſpenſare. 512. *a.* Unde factum quod ea poteſtas privativè hodie ſit penes Eccleſiam ? 504. *b*

Principum curæ, quo jure conſervatio Fundationum ſubſit ? 671. *b.* Conſultum eſt ut Principis authoritas interveniat in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum. *ibid. b*, 872. *b.* In Belgio ſine Principis conſenſu non facilè admittitur commutatio piarum Fundationum. 889. *a*

Princeps an Beneficia pleno jure conferre poſſit ? [illegible]4. *a*

Principum terræ de jure tenentur ad Decimas. 814. *b.* Fiſcales Brabantiæ, ſuſtinent Domania Ducis ab iis per conſuetudinem eſſe immunia. *ibid. b*

Principibus de Bonis Eccleſiaſticis liberaliter ſubveniri probat Eccleſia, ſub certa tamen cautela. 854. *b*

Principum immediata protectio. Vide *Viſitatio*, & *Ind. Part. III.*

P R I O R.

Prior inter Monachos hodie dicitur, qui olim vocabatur Præpoſitus. 261. *a*

Prior Conventualis dicitur qui eſt caput Conventus. *ibid. a* & *b*, 263. *b.* Etiamſi tantum ſit Triennalis, non poteſt ante finem ſuæ adminiſtrationis removeri, niſi ex cauſa & ſervato Juris ordine. *ibid b.* Non tamen requiritur cauſa tam gravis, quam requiritur ut Clericus privetur Beneficio. *ibid. b.* Cenſentur conſtituti in Dignitate ; ſecus Clauſtrales. *ibid. b.* Poſſunt delegari Judices. *ibid. b*

Priores Conventuales habent curam animarum & Beneficium Curatum. 264. *a*, 266. *a.* In eorum electionibus maturè deliberandum. 264. *a.* Eorum officium, authoritas, & qualitates in iis requiſitæ. *ibid. a*, & *ſeq.* 286. *a*, & *ſeq.* Quænam ætas in iis requiratur ? 287. *a* & *b.* An debeant promoveri ad Sacerdotium ? *ibid. a*, 591. *a*

Prior Clauſtralis quis, & unde ita dicatur, & ejus officium ? 261. *a* & *b.* Ad nutum Abbatis eſt amovibilis. 263. *a.* Non tamen ſi Abbas ſit Commendatarius. *ibid. b*

Prior Obedientiarius quis, & unde dicatur ? 261. *b.* Debet eſſe ad nutum amovibilis. 263. *a*
Vide *Obedientia.*

P R I V I L E G I U M.

Privilegia regulanda ſunt juxta uſum antiquum. 817. *a.* Privilegia adverſus ſpeciales contractus ſe non extendunt. *ibid. a.* Privilegium nimium præjudicans ex æquitate vel ex arbitrio boni viri reſtringendum. *ibid. a*, 822. *a*

Privilegium Canonis an inducat excommunicationem latæ ſententiæ adverſus violentum percuſſorem Clerici ? Vide *Ind. Part. III.* Forma quâ Romæ in Pœnitentiaria abſolutio conceditur. 191. *a*

Quinam [illegible] recipi poſſint ? *ibid. a*

P R O C L A M A T I O N E S.

Proclamationes ſeu propoſitiones nominum Ordinandorum profluunt ex antiqua diſciplina. 444. *a.* Earum ſcopus. *ibid. b.* Qua forma faciendæ ? *ibid. b.* Circa quæ inquirendum, & quænam præcipuè denuntianda ? 445. *a*

Proclamationes Matrimoniales jam pridem vocatæ Bannum, & quid illa vox ſignificet ? 488. *b.* Ejus origo, utilitas & ſcopus ? 489. *a.* Quo tempore, quibus diebus, quibus locis, & qua forma faciendæ ? *ibid. a* & *b.* Deferenda ſunt impedimenta etiam occulta, & quæ judicialiter probari nequeunt, & ſuper eo populus admonendus ? *ibid. b.* Ob illarum omiſſionem matrimonium non redditur invalidum, nequidem in Gallia, nec obſtant Edicta Regia. 490. *a*

Proclamationes ob quas cauſas remitti poſſint, & qua cautela ? *ibid. a.* Praxis & Edicta Regia in Gallia circa has diſpenſationes. *ibid. b.* Quâ cautione Parochi concedere debeant teſtimonia pro impetranda diſpenſatione. 491. *a.* Quam perniciosum facilè diſpenſare. *ibid. a.* Huic abuſui Parochi in multis poſſunt occurrere. *ibid. a* & *b*

P R O C U R A T I O.

Procurationes dicuntur victualia ſubminiſtranda Prælato viſitanti. 131. *a.* Quænam hoc nomine comprehendantur ? *ibid. a.* Ea ſola accipere permittit Trident. & qua moderatione ? *ibid. a* & *b.* Epiſcopus eadem die duas Eccleſias viſitans contentus eſſe debet unica Procuratione. *ibid. b.* Non debetur ei viſitanti Eccleſias ſuæ civitatis. *ibid. b.* Procurationes debentur Metropolitano viſitanti Provinciam. 146. *b.* Debentur & Legato Apoſtolico, & qua moderatione ? 162. *b*

Procurationes moribus Belgii & vicinorum exigi non poſſunt à Laicis. 132. *a.* Moribus hodiernis per cenſuras ſubditi cogi non poſſunt ad earum ſolutionem. *ibid. a.* Quæſtio de earum ſolutione in Gallia coram tribunali Regio agitanda. *ibid. a.* Pœna Viſitatorum qui majores Procurationes exigunt. *ibid. a.*

P R O C U R A T O R.

Procuratore mediante matrimonium poteſt contrahi, & quale mandatum requiratur ? 492. *b.* Mandatum cenſetur revocatum, etiamſi revocatio non ſit intimata. *ibid. b.* Procurator ad contrahendum matrimonium alium ſubſtituere non poteſt. *ibid. b*

Procurator quandonam admitti poſſit ad dandum ſuffragium in electionibus ? 611. *b.* Varia jura circa Electionem per Procuratores, & eorum mandata. *ibid. a* & *b*

Procurator poſſeſſionem accipere poteſt. 691. *b.* Poſſeſſio accepta tantum per Procuratorem non impedit in Gallia vacationem in Regalia. 681. *a.* Conſenſus in Reſignationem in Curia præſtari poteſt per Procuratorem ; varia obſervanda in ejus conſtitutione circa qualitatem & expeditionem mandati, ejus exſpirationem & revocationem. 707. *a* & *b*

P R O C U R A T O R.

Vide *Cellarius.*

P R O F E S S I O.

Profeſſionis Religioſæ Ritus ex Regula S. Benedicti & aliorum. 217. *a.* Solemnis Monachi benedictio olim uſitata, quam vim habuerit. *ibid. a.* Tacita Profeſſio hodie non admittitur. 204. *b*, *ibid. b.* Veſtis Novitiorum hodie diſcrepat a veſtibus Profeſſorum, & quare ? 204. *b.* A parentibus olim oblati ante annos pubertatis vitæ Religioſæ poſtmodum adſtringebantur. 205. *a.* Hodie nemo adſtringitur niſi per liberam Profeſſionem. *ibid. a.* Admiſſioni ad Profeſſionem annexum eſt jus ad ſuſtentationem. 210. *b.* Profeſſio nulla eſt facta ante expletum annum Novitiatus. Vide *Novitius.*

Profeſſiones antiquæ formulæ nullum votum aut Regulam exprimebant. 219. *a.* Primus obſervantiam Regulæ incluſit S. Benedictus. *ibid. a.* Paupertatis & Caſtitatis vota cenſentur tacitè incluſa. *ibid. a.* Voti Caſtitatis primus expreſſam mentionem fecit S. Franciſcus. 251. *b.* Quid ſtabilitas de qua in Re-

Digitized by Google

PROPHANATIO ECCLESIÆ.
Vide *Eccleſia*, *Cœmeterium*.

PROPRIETAS.
Vide *Peculium*.

PROVINCIA.
Provincia Eccleſiaſtica olim eædem erant cum civilibus. 142. *b.* Si Diœceſis in plures Provincias ſe extendat, ſæpè tenebitur Epiſcopus plures Officiales conſtituere. 77. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

PROVINCIALIS.
Vide *Superior*.

PROVISIO APOSTOLICA.
Proviſio in forma *dignum* unde dicta? 642. *b.* Proviſus remittitur ad Ordinarium, ut ei de Beneficio provideat. *ibid. b.* Ante hanc Proviſionem nullum adhuc habet Titulum Beneficii, nec illud poteſt reſignare vel poſſeſſionem ejus accipere. *ibid. b.* 641. *a.* Ordinario recuſante litteras Proviſionis, ad quem recurrendum? *ibid. a*
Forma *dignum* dividitur in Antiquam & Noviſſimam, & utriuſque differentia. *ibid. a.* Formula litterarum Proviſionis ſeu Viſa per Ordinarium. *ibid. a.* Quis hic cenſeatur Ordinarius? *ibid. a.* Ordinarius tenetur dare litteras ſeu viſa, ſi Proviſus prævio examine repertus ſit dignus. 641. *b*
Proviſio in forma gratioſa. 643. *b.* Forma ſignaturæ in hac Proviſione. *ibid. b.* Forma litterarum in hac Proviſione. *ibid. b.* Deputantur Executores, & quales? *ibid. b.* In Gallia & Belgio non admittitur hæc Proviſio quoad Beneficia curata, niſi Proviſi ante aditam poſſeſſionem, ſubierint examen Ordinarii. 644. *a.* Ad quid inducta forma novæ Proviſionis, & quid operetur? *ibid. b.* Formula Reſcripti *perinde valere*, in quem finem detur? quid operetur? & quid in ſupplica pro eo obtinendo exprimendum? *ibid. b.* Quid Reſcriptum *perinde etiam valere*? *ibid. b.* Quid Reſcriptum *rationi congruit*; cur ita dicatur, & quis ejus finis? *ibid. b*, 645. *a*
Proviſiones Pontificiæ non cenſentur factæ motu proprio, niſi diſertè id exprimatur. *ibid. b.* In Gallia non admitterentur. *ibid. b.* Proviſio ſæpe invalida eſt ob non rectam expreſſionem in ſupplica. *ibid. b.* Quænam in ſupplica neceſſario exprimenda? *ibid. b*, & *ſeq.* Exprimendum Beneficium, quantumvis exiguum, antè obtentum, & quare? 649. *b*

PROVISOR.
Vide *Cellarius*, *Collegium*.

PURGATIO CANONICA.
Purgatio Canonica indicitur publicè de Simonia infamatis. 758. *b*
Vide *Ind. Part. III.*

PURIFICATIO.
Purificationis Mulieris poſt partum origo. 316. *b.* Fieri debet in propria Parochia, & per proprium Parochum. 317. *a.* Declaratio Congregationis Concilii Trid. in hac materia in favorem Parochorum Antverpienſium. *ibid. a* & *b*, 338. Purificationis Ritus. 337. *b*, & *ſeq.*

Q

QUALIFICATORES.
QUaliſicatores quinam ſint, & eorum Officium? 274. *b.* Eorum differentia à Conſultoribus. *ibid. b*

QUÆSTORES ELEEMOSYNARUM.
Quæſtores eleemoſynarum unde dicti, & quo potiſſimum tempore cœperint? 418. *a.* Eorum fraudes & exceſſus. 416. *a*, *ibid. b.* Fruſtra à Concilio Viennenſi compeſcuntur. *ibid. b.* Horribile eorum mercimonium circa Indulgentias ante Concilium Trid. 419. *a* Decreto ejuſdem Concilii abolentur. *ibid. b*

QUARTA FUNERARIA.
Quarta funeraria unde originem habeat, & quo jure Eccleſiæ

R... 510. *b.* Item Belgicis. *ibid. b.* Videtur quod olim inter Raptorem & Raptam nunquam potuerit conſiſtere Matrimonium. 511. *a.* Quandonam receptum ab ea recedi? *ibid. a.* Decretum Concilii Tridentini circa impedimentum Raptus, & in quo à priſtina diſciplina recedat? *ibid. a.* Pœnæ à Concilio Tridentino decretæ adverſus Raptores, & quinam illas incurrant? *ibid. b.* In Gallia attenditur Raptus ſeductionis quoad filios-familias, & in eo fundatur ibidem nullitas matrimonii eorum, invitis parentibus. 493. *a* & *b*, *ibid. b*
Vide *Ind. Part. III.*

RECONCILIATIO ECCLESIÆ.
Vide *Eccleſia*.

RECREDENTIA.
Recredentiâ obtentâ ab illo qui tribus annis manſit ſine moleſtatione, cenſetur Poſſeſſor triennalis pacificus. 696. *b.*
Vide *Ind. Part. III.*

RECUSATIO.
Recuſato Vicario Generali, Sede vacante de cauſis recuſationis judicat Capitulum. 61. *a.* In Congregationibus Cardinalium non admittitur recuſatio ex cauſa ſuſpicionis. 181. *b*

REDUCTIO.
Reductio quâ ex cauſa facienda. 381. *a.* Ejus poteſtas competit Epiſcopis in Synodo, & Abbatibus & Generalibus Ordinum in Capitulo Generali. *ibid. a.* De conſuetudine Epiſcopi Belgii id poſſunt extra Synodum, ſed Abbates & Generales non extra Capitulum. *ibid. a* & *b.* Decretum S. Congregationis reductiones omnes reſervans S. Sedi, in Belgio non eſt receptum. *ibid. b.* Quinam audiendi? *ibid. b.* Quænam cauſæ attendendæ? *ibid. b*
Reductio Penſionis quâ de cauſa facienda. 735. *a* Si penſio excedat triennem fructuum, in Gallia & Belgio non admittitur, niſi reducatur. *ibid. b*, 734. *a.* Quiſnam ad reductionem petendam admittitur? 735. *b.* Quid ſi adſit clauſula quod reduci non poſſit? *ibid. b*
Reductio ad arbitrium boni viri. Vide *Arbiter* in *Ind. Part. III.*

REFORMATIO.
Reformatio Ordinum & diſciplinæ Monaſticæ ad quem ſpectet? 291. *a.* Epiſcopus & Superior non poteſt ſolus procedere ad Reformationem, ſed debet aſſumere Religioſos eamdem Regulam profeſſos. *ibid. a.* Ad reformationem in Belgio & Gallia procedere non poſſunt Superiores extranei ſine conſenſu Regis. 292. *b.* Abbates commendatarii nullam quoad hoc habent authoritatem. 291. *a*
Reformationibus authoritas Principum ſæpe neceſſaria, & olim frequenter interveniebant per ſuos Legatos. *ibid. a.* Senatus Regii interveniunt, mandant Superioribus ut procedant, iiſque alios adjungunt, item Conſiliarios deputant qui aſſiſtant, & Statuta Reformationis exequantur. *ibid. b*, 292. *a.* Eſtque id conforme menti Concilii Trid. *ibid. b*
Reformationis Decreta per appellationem non ſuſpenduntur. *ibid. b.* Quænam præcipuè attendenda ut optatum finem & durationem habeant? 295. *a*, 299. *b*, & *ſeq.* Ex Reformationibus ortæ ſunt Congregationes. 300. *b*

REFORMATIO JURIDICA.
Reformatio ſententiæ in quo differat ab appellatione. 175. *b.* A ſententiis Magiſtratus quatuor Primariarum Civitatum Brabantiæ non admittitur appellatio, ſed tantum reformatio. *ibid. a.* Id Jus quibuſdam Civitatibus Flandriæ competit. *ibid. b*

REGALIA.
Regalia quid ſit? 97. *a* & *b.* Quandonam dicatur aperta? *ibid. b.* Quid requiratur ut Clauſula Regaliæ plenum effectum habeat? *ibid. a.* Magna ejus extenſio in Gallia. *ibid. b*, 679. *b* Quid obtineat in Germania & Imperio, & cur ibi moderatius agatur? *ibid. b.* Inter Epiſcopatus Belgii ſolus Tornacenſis eidem ſubjectus. *ibid. b*
Regalia nota tempore Innocentii III. etiam in Germania & Anglia. 96. *b*

Re-

Digitized by Google

REGALIA S. PETRI.

Regalia S. Petri quænam in formula Juramenti Epiſcoporum intelligatur ? 101. *b*

REGISTRUM.

Regiſtro Baptiſmali & Matrimoniali quænam inſcribenda ? 501. *b*. Edicta in Belgio circa eadem, *ibid. b*. Plenam fidem faciunt, *ibid. b*

REGRESSUS.

Regreſſus ob non impletam permutationem nec hodie ſublatus, 718. *b*. An requiratur nova Collatio ? *ibid. a*. An requiratur authoritas Judicis, & cujus ? *ibid. b*

Regreſſus ob non ſolutam Penſionem non poteſt fieri ſine authoritate & declaratione Judicis, 736. *a*. Quamdiu eidem ſit locus ? *ibid. a*. In Gallia & Belgio non admittitur, ſed defectuoſus in ſolutione condemnatur ad ſolvendum vel cedendum, *ibid. a* & *b*

REGULA.

Regulæ veteres erant privatæ inſtitutiones Monachis datæ ex tempore, 194. *a*. Primis ſeculis vix litteris conſignatæ, *ibid. b*. Antiquitus uſque ad S. Benedictum frequens earum mutatio & varietas in eodem Monaſterio, *ibid. b*. Olim nulla requirebatur approbatio Regulæ, & quando cœpta requiri ? *ibid. b*. Non dicitur vera Religio quæ non profitetur Regulam ex approbatis, etiamſi tria vota emittant, *ibid. b*. Talia vota non dicuntur ſolemnia, *ibid. b*

Regulam inter & Conſtitutiones olim ignota fuit differentia, *ibid. b*. Quænam ſit inter ipſas hodie differentia ? 195. *a*

Regula vel Capitulum ex ea quotidie in fine Primæ olim recitabatur, & inde adhuc vocatur ad abſolutionem Capituli, 295. *b*

REGULÆ CANCELLARIÆ.

Regulæ Cancellariæ à quo tempore & in quem finem inſtitutæ ? 186. *b*, 633. *a*. Sunt tantum temporales, & morte cujuſque Pontificis extinguuntur, 186. *b*, 635. *b*. Vacante Sede Apoſtolica ceſſant, *ibid. b*. Varia in quibus recentiores Regulæ à veteribus diſcrepant, 633. *a* & *b*

Regulas varias Belgium non agnoſcit, & quales ? *ibid. b*. An novæ Regulæ ibidem recipi poſſint ſine Placeto ? 712. *a*

Regulis Cancellariæ in Gallia Rex non ligatur aperta Regalia, 681. *a*

Regula De veriſimili notitia in quem finem introducta ? 640. *a*. In Gallia recepta eſt ut Lex Regni, *ibid. a*. Quid requiratur ut notitia dicatur veriſimilis ? *ibid. b*. In quibus Beneficiis hæc Regula locum habeat ? *ibid. b*. Etiam ligat Collatores ordinarios, *ibid. b*. An ei poſſit derogari ? *ibid. b*. In Belgio parum nota, & quare ? 641. *b*

Regula Cancellariæ De Idiomate, 647. *b*. De quibus Beneficiis Curatis intelligenda, *ibid. b*. Ejus derogatio in Gallia & Belgio non admittitur, *ibid. b*

Regula De exprimendo vero valore. Vide *Annata*.

Regula De non tollendo Jus quaſitum ad quæ ſe extendat ? 644. *b*, 651. *b*

Regula De non judicando juxta ſignaturam ſed tantum juxta Bullam, in Belgio obtinet, 647. *a*. Non obtinet in Gallia quoad minora Beneficia, 646. *b*
Vide *Signatura*.

Regula De Poſſeſſore annali refertur; ejus utilitas & ſcopus, 693. *b*. Etiam in Gallia ſervatur, *ibid. b*. Quinam eâ ſe tueri poſſint ? 694. *a*. Non habet locum in Proviſionibus Ordinariorum, & quare ? *ibid. b*. Qualis poſſeſſio requiratur ut huic Regulæ ſit locus ? *ibid. b*. Quid exprimere debeat qui validè vult impetrare Beneficium ab alio pacificè per annum poſſeſſum ? *ibid. b*. Quoad tempus inſtituendæ Litis, item mulctam injunctam, nec in Gallia nec in Belgio obſervatur hæc Regula, 695. *a*

Regula De triennali Poſſeſſore ſervatur in Gallia ut Decretum Concilii Baſilienſis, 695. *b*. Refertur, *ibid. b*. Quænam requiratur Poſſeſſio, ut quis ſe tueri poſſit per hanc Regulam ? 696. *a*. A quo tempore triennium incipiat currere ? *ibid. a*. Quænam Poſ-

Derogatio hujus Regulæ ſit ſatis frequens, & etiam in Gallia admittitur, *ibid. b*. Non tamen in Belgio, & ratio diverſitatis, *ibid. b*

Regula De publicandis Reſignationibus, & ejus ratio, 714. *a* & *b*. Quo loco publicatio facienda ? *ibid. b*. Quandonam publicatio cenſeatur facta ? *ibid. b*. Intra quod tempus facienda, & quomodo computandum ? *ibid. b*, 715. *a*. Solemnis & realis acceptio poſſeſſionis æquivalet publicationi, *ibid. a*. Non ſufficit poſſeſſio Juris, *ibid. a*. Quænam ſufficiant ut reſignatio vigore hujus Regulæ non infirmetur ? *ibid. a* & *b*. Edictum Regis Galliæ in favorem Patronorum & Indultariorum, *ibid. b*. An huic Regulæ poſſit derogari aut tempus præfixum prorogari ? 716. *a*

Regula De Beneficiis vacaturis per promotionem ad Eccleſias vel Monaſteria, & ejus ratio, 708. *b*. Sapit reſervationem propter quam in Gallia non admittitur, *ibid. b*

Regula Cancellariæ De annalibus, ut fiant in forma commiſſoria ad partes & vocatis quorum intereſt, ferè ubique ſervatur, 744. *b*. In Gallia & Belgio ejus derogatio non admittitur, *ibid. b*

Regula De octo menſibus. Vide *Reſervatio*.

REGULA DE ALTERNATIVA.

Vide *Alternativa*.

REGULÆ JURIS.

Regulæ Juris quid ſit ? 17. *a*. Quid pro intellectu earum inquirendum ? *ibid. b*

REGULARES.

Regulares ab omni ſucceſſionis jure ſunt privati in Gallia & Belgio, 233. *a*. Idque immemoriali conſuetudine confirmata per Edicta, *ibid. b*. An Diſpenſatio Papæ, cum abſolutione à voto, reddat eos capaces ſucceſſionis ? *ibid. b*

Regulares obligat Decretum Epiſcopi de non admittendo extraneos ad celebrandum ſine ſua licentia, 385. *b*. Nullas poſſunt publicare Indulgentias, niſi ab Epiſcopo examinatas & probatas, 419. *b*. Debent ordinari à proprio Epiſcopo, & quis dicatur eorum proprius Epiſcopus ? 437. *b*. Exceptio eſt, ſi proprius abſit vel non ordinet, & quæ cautio tum adverſus fraudes adhibenda ? 438. *a*. Nullius privilegii obtentu, poſſunt evadere examen Epiſcopi pro Ordinibus, 442. *b*. Sæpe parum fidendum teſtimoniis Superiorum, & quare ? 446. *a*

Regularia Beneficia ſolis Regularibus profeſſis conferenda, 579. *b*. Beneficia non curata ſecularia, iis conferri non poſſunt, *ibid. b*
Vide *Beneficium*, *Monachus*.

RELIGIO.

Vide *Ordo*.

RELIGIOSUS.

Vide *Regularis*, *Monachus*.

RELIQUIÆ.

Reliquiæ in Proceſſionibus non deferendæ, niſi à Clericis Sacris Ordinibus initiatis, 126. *b*. An conveniat eas deferre in Proceſſionibus ſimul cum Venerabili ? *ibid. b*. A quo tempore Reliquiæ SS. neceſſariæ in Dedicatione Eccleſiæ, & unde mos iſte exortus ? 547. *b*. Ceremoniæ tam veteres quam hodiernæ in recondendo Reliquias in novis Baſilicis & Altaribus uſitatæ, *ibid. b*. Reprehenduntur qui occaſione Reliquiarum populum deſerta Eccleſia ſua Parochiali, ad ſua Oratoria alliciebant, 544. *b*, 545. *a*
Vide *Ind. Part. III*.

RESCRIPTUM.

Reſcriptum perinde valere quodnam dicatur ? 644. *b*. Ejus uſus, effectus, & quid neceſſariò pro eo obtinendo exprimendum ? *ibid. b*

Reſcriptum perinde etiam valere quid ſit ? *ibid. b*. Nullus ejus uſus eſt in Gallia, & quare ? *ibid. b*

Reſcriptum rationi congruit cur ita dictum ? *ibid. b*. Ejus finis & effectus, *ibid. b*. Rarus eſt ejus uſus in Gallia, 645. *a*

Reſcripta Romana quænam in Belgio debeant habere Placetum Regium, & quænam non ? Vide *Placetum*, & *Ind. Part. III*.

RESERVATIO BENEFICIORUM.

Reſervationis Beneficiorum origo & progreſſus, item oppoſitiones Ordinariorum adverſus eaſdem, 626. *b*, & *ſeq*. Acta Conciliorum

Digitized by Google

lariæ, nec additiones poſteriorum Pontificum in Belgio receptæ. 633. a & b
Reſervationes aliæ in Belgio non uſitatæ niſi octo menſium vel Alternativæ. 634. a. Idem in Gallia obſervatur quoad Patriam obedientiæ. *ibid.* a. Refertur Regula Cancellariæ De octo menſibus. *ibid.* b, 635. a. Reſervationes hæ ſunt odioſæ & reſtringendæ. *ibid.* a. Quomodo menſes computandi? *ibid.* a. In dubio quis præferendus, an proviſus ab Ordinario an Apoſtolicus? *ibid.* a & b. Mortuo Papa Reſervationes ceſſant, & Ordinarii liberè conferunt. *ibid.* b
Reſervatione in Belgio uſu exceptæ ſunt Eccleſiæ Parochiales. *ibid.* b. Item Dignitates Electivæ. 636. a. A Reſervationibus exempti Canonicatus Graduati. *ibid.* a. An Beneficia Juris Patronatus Laici omnino exempta? 619. b, *ibid.* a. An Beneficia Patronatus mixti? *ibid.* a. In Belgio Beneficia cujuſcumque Patronatus, per uſum videntur a Reſervationibus exempta. *ibid.* a. Idem eſt in Regnis Caſtellæ. *ibid.* a. An Beneficia Patrimonialia, & illa quæ certo generi perſonarum ſunt conferenda, ſubjaceant Reſervationibus? *ibid.* b. In Belgio & alibi in multis Eccleſiis à Reſervatione libera ſunt Beneficia ſimplicia, & quare? *ibid.* b. Quomodo vacare debeat Beneficium ut locus ſit reſervationi? *ibid.* b. In locis ubi reſervatio menſium eſt, præventio locum non habet. 641. a & b

RESERVATIO CASUUM.

Reſervationis certorum peccatorum antiquitas, ſcopus, & utilitas. 408. a & b
Reſervatio Papalis primis ſeculis ignota. *ibid.* b. Circa ſeculum XI. incœpit, & ob quam rationem? *ibid.* b, 409. a. Primitus nemo à caſibus ei reſervatis abſolvebatur, niſi perſonaliter ad eum accederet, & ejus rei utilitas. *ibid.* a. Quinam à perſonali acceſſu excuſarentur? *ibid.* a. Illi poterant ab Epiſcopis abſolvi. *ibid.* a. Quomodo hodie Romæ detur abſolutio à caſibus Papæ reſervatis? 191. a
Reſervationes Epiſcopales olim multo frequentiores erant quam hodie. 408. b. Quænam in his Reſervationibus attendenda? 409. b. Facultas abſolvendi à Reſervatis quam parciſſimè concedenda, exemplo Antiquorum. *ibid.* b. Regulares nullo obtentu poſſunt abſolvere à caſibus Epiſcopo reſervatis ſine ejus approbatione. 410. a. Facultas abſolvendi à caſibus reſervatis Papæ non infert facultatem abſolvendi à caſibus reſervatis Epiſcopo. *ibid.* b. Epiſcopi poſſunt facultatem ſuam reſtringere & modificari. *ibid.* b. Item certa peccata in certis perſonis & circumſtantiis excipere. *ibid.* b

RESIDENTIA.

Reſidentiam omnia Beneficia Jure Communi requirunt. 30. b
Reſidentiam eorum, qui curam habent animarum, eſſe Juris Divini, probatur ex Concilio Trid. 15. a, 115. a. Edicta Regia in Belgio non permittunt concedi Placetum ſuper proviſionibus Beneficiorum Parochialium, ſine expreſſione obligationis Reſidentiæ. 15. b. Synodi Belgicæ vix temporariam a Parochia abſentiam, quantumvis brevem concedunt. *ibid.* b. Earum rigor moribus nonnihil mitigatus. *ibid.* b. Archipresbyteri tenentur ad reſidentiam in ſuis Diſtrictibus. 38. b
Reſidere obligantur Canonici ex Decreto Concilii Trid. 50. b. Quid ſit reſidere? *ibid.* b. Sine cauſa nequidem ad tres menſes abeſſe poſſunt. 51. a. Faciliùs à Reſidentia excuſantur quam Paſtores. *ibid.* b. In ſervitio Epiſcopi occupati excuſantur à reſidentia. *ibid.* b. Non requiritur licentia Capituli. *ibid.* b. Tantum duo, iique ſimplices Canonici, cum hoc privilegio aſſumi poſſunt. *ibid.* b. Sub quibus conditionibus. *ibid.* b. In Gallia non admittitur reſignatio Canonicatus ſub penſione, niſi reſignans ad minus reſederit 15. annis. 737. a & b
Reſidentiam Epiſcoporum eſſe Juris Divini, multis argumentis probatur. 15. a, 115. a. Nec ſufficit corporalis reſidentia, ſed requiritur laborioſa. 117. a. Ab hac reſidentia excuſare non poteſt ulla ſubſtitutio Vicarii, inveterata conſuetudo, vel emVaria ſervanda in conſtitutione Procuratoris, qualitate & expeditione mandati, ejus exſpiratione & revocatione. *ibid.* b, & *ſeq.*
Reſignatio perficitur per conſenſum; quis conſenſus requiratur, ubi & quomodo præſtandus? 707. a. Dato Procuratorio ad reſignandum coram Papa, non valet reſignatio facta coram Ordinario, & quare? *ibid.* b
Reſignare ſua Beneficia quinam hodie poſſint? 708. a. An obtinens Beneficium Parochiale illud poſſit reſignare ultima die anni dati ad ſuſcipiendum Sacerdotium? *ibid.* a. An promovendi ad Dignitates ſeu Prælaturas, quamdiu promoti non ſunt, Regula Cancellariæ ſuper eo? *ibid.* b. An conventus criminaliter id poſſit ante ſententiam privationis? *ibid.* b. Collatio Beneficii in caſum privationis, in Gallia & Belgio non admittitur. 709. a. An in Gallia & Belgio valeat reſignatio, etiamſi reſignans aliunde nihil habeat? *ibid.* a. An minorennes poſſint Beneficia ſua reſignare? *ibid.* a. Prohibentur reſignare iis ſub quorum ſunt poteſtate. *ibid.* b. Quamdiu reſignanti maneat libertas ea reſignatione reſiliendi? 716. b, & *ſeq.*
Reſignationes vi quarum non eſt accepta & ſolemnis & realis poſſeſſio, in Gallia attendi vetantur. 715. a. In Gallia non admittitur reſignatio Canonicatus ſub penſione, niſi Reſignans ad minus reſederit 15. annis. 737. a & b

RESTITUTIO.

Reſtitutio lucri ex ludo vetito, an & quouſque obtineat in Belgio? 11. a & b
Reſtitutionem fructuum quas abſenti ſtudiorum cauſa conceſſerat, petere poteſt Capitulum, ſi is qui illas percepit, tranſeat ad vota ſecularia. 52. a. Ad reſtitutionem fructuum Beneficii obligatur qui ut promotionem ad Ordinem annexum evaderet, lites ſibi fingit. 590. a. Item qui Beneficium accipit ſine intentione Ordinem ei annexum ſuſcipiendi. 592. b. Tenetur ad reſtitutionem Eccleſiæ qui Beneficium contulit vel ad illud præſentavit minus dignum, omiſſo digniori, & quomodo? 769. b
Vide *Ind. Part. III.*

RESTITUTIO IN INTEGRUM.

Reſtitutio in integrum an detur adverſus lapſum quinquennii dati ad reclamandum adverſus nullitatem Profeſſionis? 224. a. An detur Minorenni adverſus Triennalem Poſſeſſorem? 697. b. An detur Eccleſiæ adverſus alienationem factam debitis ſolemnitatibus? 873. b
Vide *Ind. Part. III.*

REX.

Vide *Indultum*, *Preces Imperiales*, *Princeps*, *Regalia*.

RITUS.

Ritus Eccleſiaſtici nullo titulo ad cognitionem Laicorum ſpectare poſſunt, nequidem titulo Juris Honorifici. 673. b
Vide *Sacramentum*.

S

SACRAMENTUM.

S*Acramenti* variæ acceptiones. 313. b. Minuta Sacramenta Catechumenorum, quænam olim dicta & eorum effectus? 331. a
Sacramentorum inſtitutio & numerus. 314. a. Eorum explicatio per formam & materiam, quandonam & qua ratione incœperit? *ibid.* b
Sacramenta quænam dicantur neceſſaria, & quænam voluntaria juxta Canoniſtas, & quænam juxta Theologos? 315. a
Sacramentalis character quid ſit, & variæ de eo ſententiæ? *ibid.* a. Sacramenta non iterabilia olim tutius fuerunt collata, dum de eorum validitate rationabiliter dubitatum fuit. *ibid.* b.

Ex Decretis Conſilii Baſilienſis fuit concinnata. *ibid. a.* Electiones Epiſcoporum reſtituit Capitulis, & Confirmationes Metropolitanis, & abolet & limitat Reſervationes. *ibid. b.* Multum concertatum fuit ſuper ejus abrogatione. *ibid. b.* Tantum per Concordatum inter Leonem X. & Franciſcum I. abrogatur. *ibid. b*

S C H O L A.

Scholas ſuas olim, durante vita communi, Capitula habebant, quibus qui præerat vocabatur Scholaſticus. 68. *a & b.* Item Epiſcopi habebant Scholas pro ſuo Clero, quibus ſucceſſerunt Seminaria. 474. *a & b.* Utilitas & antiquitas Scholarum puerorum. 482. *a.* Media quibus Synodi Belgicæ voluerunt promoveri earum reſtaurationem. *ibid. a & b*

Scholarum illarum cura & viſitatio eſt penes Scholaſticos. 483. *b.* Circa quæ debeant in ſua viſitatione inquirere. *ibid. b.* Ubi Scholaſtici non ſunt penes Archipresbyteros. *ibid. b.* Per hoc tamen non excluditur Parochus. *ibid. b*, 484. *a.* Ad eandem Scholam maſculi ſimul cum puellis non admittendæ. *ibid. a*

SCHOLÆ DOMINICALES.

Scholæ Dominicales ad quid præcipuè inſtitutæ? 482. *b.* Vota Synodorum Belgii pro earum inſtauratione. *ibid. b.* Edicta Principum pro earum reſtauratione. 483. *a*

S C H O L A S T I C U S.

Scholaſticorum origo. 68. *a.* Olim ſimplex Beneficium. *ibid. b.* Eorum officia. *ibid. b.* Per ſe formandæ juventuti incumbere debent. *ibid. b.* Eorum Jus & cura in conſtituendis Scholarum Magiſtris. *ibid. b*, 483. *b.* Sæpius Scholas frequentare debent. *ibid. b*, 68. *b.* Circa quæ in viſitatione ſua inquirere debeant. 483. *b*, *ibid. b*

S C R U T I N I U M.

Scrutinii forma *Cap. Quia propter De Electionibus*. 613. *b.* Quænam electiones hac forma celebrandæ? 282. *a*, *ibid. b.* Non requiritur in electione Superiorum Regularium qui non ſunt perpetui 282. *a.* Quænam forma in illa requiratur & ſufficiat? *ibid. a*

Scrutatores tres aſſumendi ex ipſis Electoribus: unde ſic dicti & eorum officium. 613. *b.* Modus quo in hac electione exquiruntur, dantur & publicantur ſuffragia. *ibid. b*, 614. *a.* Suffragia non abſolutè data ſunt rejicienda, uti charta alba. *ibid. a.* Publicato Scrutinio facienda eſt communis electio. *ibid. b*

S E C R E T A R I U S.

Secretarii in Curia Romana olim nulli erant, & quare? 191. *b.* Secretarii ſtatus, authoritas & officium. *ibid. b.* Quid Secretarius Brevium, & ejus officium? 192. *a*

Secretarius Epiſcopi debet eſſe Notarius, ut litteras Collationis Beneficiorum poſſit expedire. 609. *a & b.* An excuſari poſſit eorum exactio pro litteris Ordinationum? 748. *b.* Convenit ut ſua ſalaria recipiant ab Epiſcopo. 749. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

S E D E S   V A C A N S.

Vide *Capitulum Sede Vacante.*

S E M I N A R I U M.

Seminariorum origo & antiquitas. 474. *a.* Eorum inſtauratio per Concilium Tridentinum. *ibid. b.* Eorum ſcopus. *ibid. b.* Magnus delectus habendus quoad admittendos. 476. *a.* Simplices Sacerdotes in iis nolebat educari S. Carolus. 475. *a.* Major morum quam ingenii ratio habenda. 476. *a.* Divites ſumptibus Seminarii admitti non poſſunt. *ibid. a.* Obligantur ad refuſionem expenſarum, ſi in ſtatu Eccleſiaſtico non perſeverent. 475. *a & b.* In variis Diœceſibus ſuper eo requiritur cautio. *ibid. a.* Item tenentur ad refuſionem expenſarum, ſi aſſumere nolint officium quod Epiſcopus eis injungendum exiſtimaverit. 476. *a & b.* Tenentur promittere, quod ſi ad pinguiorem fortunam devenerint, Seminarium de bonis ſuis temporalibus adjuturos. *ibid. b*

Seminarii cura ſpiritualis Epiſcopis committitur. *ibid. b.* In directione diſciplinæ tenetur audire conſilium duorum de Capitulo, non tamen ſequi. *ibid. b*

Senatus Præſidiales debent cedere Capitulis Cathedralibus. 54. *b*

Senatorum Pariſienſium indultum circa Beneficia. Vide *Indultum.*

Senatus Regii quomodo viſitationi Epiſcopali interveniant? 135. *b.* Non poſſunt cognoſcere de doctrinis & moribus Concionatorum, Confeſſariorum aliiſque materiis purè Spiritualibus, vel Epiſcopos in earum cognitione impedire. 124. *a*

Senatus Regii uti non poſſunt coactione adverſus Epiſcopum denegantem approbationem vel *viſa*, ſed partes remittere debent ad Superiorem. 689. *b.* Quæſtiones ſuper juribus honorificis in quantum Ritus Eccleſiæ concernunt, ad eorum cognitionem non ſpectant. 673. *b.* An & quomodo de ſimonia inter Clericos poſſint cognoſcere? 759. *b*

Senatus Regii quomodo Reformationi Regularium interveniant? 292. *a.* Quibus caſibus ad eos Regulares poſſint habere recurſum. *ibid. a*

Senatus Regis in Belgio & in Gallia ſoli cognoſcere poſſunt de materia Decimarum inſolitarum. 821. *a & b.* Item de poſſeſſorio retinendæ & recuperandæ poſſeſſionis, quo titulo, & à quo tempore? Vide *Ind. Part. III.* Materia Portionis congruæ quo titulo ad eorum cognitionem ſpectet? 841. *b.* Quam vim in hac materia habeant eorum ſententiæ proviſionales? *ibid. b*

S E N T E N T I A.

Sententiæ proviſionum Conſiliorum Regiorum quam vim habeant in materia Portionis congruæ? 841. *b*

Sententia prolata die feſto eſt nulla, etiamſi antè fuerit concepta. 565. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

S E P U L T U R A.

Sepultura Honorifica juſtorum probata per Scripturam & Patres, & quare? 899. *a & b.* Apud Romanos ſummus ſepulturæ favor. *ibid. b.* Expenſæ funerariæ ante omne æs alienum ſolvendæ. *ibid. b.* Creditores prætextu debiti Sepulturam impedire non poſſunt. *ibid. b.* Perſtringitur inhumanitas quorumdam Paſtorum, qui cadavera, quæ per ſuam Parochiam transferuntur, arreſtant prætextu juris ſibi competentis. *ibid. b*, 917. *a*

Sepulturæ ſive apparendi & efferendi cadavera ritus plerique à Romanis exorti. 900. *a*, & *ſeq.* Immodica luctus indicia à Gentilibus adhibita, fuère à Patribus in funeribus improbata, & quare? 901. *b.* Pſalmi, Officium & uſus cereorum unde exorti? 902. *a & b*

Vide *Officium Defunctorum.*

Sepultura Veſpertina non facilè permittenda. *ibid. b.* Miſſa celebranda eſt præſente corpore, & antiquo more. *ibid. b*, 903. *a*

Sepultura urbana olim vetita, & quare? 904. *b.* Quomodo eo non obſtante invaluerit? 905. *a & b*

Sepultura in Eccleſiis multis ſeculis prohibita. 906. *b.* Qua occaſione & quibus motivis hodiernus mos ſepeliendi promiſcuè in Eccleſiis invaluerit? 907. *a.* Decreta Synodorum pro reſtringendis Sepulturis in Eccleſiis, & reducendis Sepulturis in Cœmeteriis. *ibid. a & b.* Ad quem ſpectet concedere locum Sepulturæ in Eccleſia. *ibid. b.* Inter Jura honorifica Patrono competit Jus Sepulturæ in Eccleſia etiam in choro. 674. *b*, 908. *a.* Jus illud transfertur & amittitur unà cum Jure Patronatus. *ibid. a*

Sepulturæ locus Jure communi eſt Eccleſia Parochialis aut ejus Cœmeterium reſpectu omnium Parochianorum. 909. *a.* Quinam in ordine ad Sepulturam cenſentur Parochiani? *ibid. a.* An famuli, ancillæ & commenſales Monaſteriorum cenſendi ſint Parochiani? *ibid. b*, 910. *a.* Quid de Oblatis Monaſteriorum? *ibid. b.* Ubi ſepeliendi Canonici aliique Beneficiati? 910. *a.* An Sepulchrum Majorum præferendum Eccleſiæ Parochiali independenter ab electione? *ibid. a.* Quid proſit Sepultura in loco Religioſo? *ibid. b.* Ubi ſepeliendi uxor, item

de iis, qui in extremis deſperunt abſolutionem. 924. a. Quomodo Parochus in denegatione Sepulturæ ſe gerere debeat? *ibid.* b

Sepultura excommunicati polluit Eccleſiam, & quare? *ibid.* b. Corpus hujuſmodi exhumandum, & qua authoritate? *ibid.* b
Vide *Exequiæ*, *Quarta Funeraria.*

SERVITUS.

Vide *Impedimentum Matrimonii.*

SIGILLUM.

Sigilli jura per exactiones improbantur. 748. b
Vide *Ind. Part. III.*

SIGNATURA.

Signatura quid ſit, unde ſic dicta, & quid contineat? 188. a, 645. b, & *ſeq.* Qua forma Papa ſignet? 188. a. Modus quo Signatura per manus Officiariorum Curiæ obambulat & expeditur. *ibid.* a & b

Signatura duplex eſt, una per *fiat*, altera per *concessum*; utriuſque differentia, & quæ præferenda? *ibid.* a & b, 645. b, 646. a, 649. b

Signaturâ expedita gratia cenſetur perfecta, & ad quid neceſſaria Bullarum expeditio? 188. b, 646. a. Regula Cancellariæ de non judicando juxta Signaturam. *ibid.* a. An Signatura ſine Bulla aliquando fidem plenam faciat? *ibid.* b. In Gallia ſola Signatura ſine Bullis ſufficit in pleriſque Beneficiis, & quare? *ibid.* b. Cautio quæ adhibetur adverſus fraudes. *ibid.* b. Formula qua Signatura ibidem verificatur per Banquarios. *ibid.* b. In Belgio neceſſariæ ſunt Bullæ in forma expeditæ. 647. a. Sufficit Signatura in extinctione Penſionis. 739. b

Signaturæ tres partes deſcribuntur. 188. a, 645. b, 646. b. Quænam in prima & ſecunda parte neceſſariò exprimenda. 647. a & b. Explicantur clauſulæ tertiæ partis Signaturæ. 650. a, & *ſeq.*

SIMONIA.

Simoniacum eſt admittere aliquem ad Religionem amore pecuniæ. 110. a, 212. b. Similiter accipere pecuniam pro admiſſione. 210. a. Item exigere pro ſuſtentatione Profeſſuri, quando Monaſterium eſt ſufficiens. *ibid.* b. Item exigere pecuniam ut Monaſterio provideatur de mediis unde ſuſtentare profeſſurum poterit. 211. a. An titulus Paupertatis excuſet? 212. a. Fœda Simonia eſt exigere pecuniam pro conviviis in die veſtitionis & Profeſſionis. 212. b.

Simoniam redolet exactio Jurium in admiſſione ad Beneficia. 692. b, 693. a, 751. a, & *ſeq* Item in Ordinationibus etiam ratione ſalarii Notarii & Miniſtrorum. 748. a & b, *ibid.* a. Variæ Conſtitutiones Penſionum de Simonia ſuſpectæ. 724. a, & *ſeq.* Adhuc magis ſuſpectæ ſunt earum redemptiones. 739. b. Conventio de redimenda Penſione manifeſtè Simoniaca. *ibid.* b

Simonia omnium criminum graviſſimum ſemper reputatum. 747. a. In quo ejus inordinatio conſiſtat? *ibid.* a & b. Primis ſeculis magis actum contra Simoniacas Ordinationes, & poſterioribus magis contra Simoniacas proviſiones Beneficiorum, & quare? 748. a. Species aliquot Simoniæ etiam hodie in Ordinationibus alicubi inveniuntur. *ibid.* a. Eas non minus deteſtatur Eccleſia quam olim. *ibid.* b. Probatur venditionem Beneficiorum eſſe Simoniam de Jure Divino. 760. b

Simonia quibus modis committatur. Vide *Munus.*

Simonia vitium quàm commune olim fuerit? 751. a. Conſuetudine inolita factum ut ſine remorſu conſcientiæ fieret. *ibid.* b. Variis palliis hoc vitium tegitur quibus detegendis aptiſſima eſt ſententia, *Gratis accepiſtis, gratis date.* 751. a

Simoniæ pallium eſt ſeparatio temporalis à ſpirituali, item dare per modum motivi. 752. b, & *ſeq.* Multis exagitatur & reprobatur. *ibid.* b

Simoniæ aliud pallium eſt ſub ſpecie Pietatis & Eleëmoſynæ. 754. b. Abominabile eſt pecunias ſimoniacè accipere, ut ex iis conſtruantur vel juventur Monaſteria. *ibid.* b. Quinam ſub hoc pallio Simoniam committant? *ibid.* b

Simoniæ aliud pallium eſt redemptio vexæ, & an quandoque poſſit à Simonia excuſare? 693. a, 755. a. Improbatur tranſactio

Simoniam tollere Pontifex non poteſt, ſed tantum in pœnis adverſus Simoniacos diſpenſare. 761. a. Quanta moderatione hæ diſpenſationes olim concederentur, & mala, eo non obſtante, inde ſecuta? *ibid.* b, 762. a. Rationes ob quas poſſet eſſe licita diſpenſatio in Simonia. *ibid.* a & b. Stylus Datariæ quoad expeditionem hujus diſpenſationis. *ibid.* b. Exprimendi fructus malè percepti in finem compoſitionis cum Camera Apoſtolica. *ibid.* b. Quo fundamento fructus Simoniacè percepti debeantur eidem Cameræ Apoſtolicæ? *ibid.* b. Hæc compoſitio in Gallia non admittitur. *ibid.* b. Quomodo expediatur diſpenſatio in Pœnitentiaria? *ibid.* b, 763. a. Raro diſpenſatur cum Simoniacis. *ibid.* b

SOCIETAS JESU.

Societas Jeſu admiſſa fuit per Regem in Belgio ſub hac expreſſa conditione, quod ſe non poterunt ingerere exercitio ullius rei ſpectantis ad munus Paſtorale, ſine ſcitu, conſenſu & beneplacito Curatorum. 19. a, 198. a. An poſſit ſuccedere Parentibus, & conditio quoad hoc adjecta admiſſioni ejus in Gallia? 233. b. Annumeratur Mendicantibus, & quo titulo? 239. b. Votum illorum poſt biennium Novitiatus poteſt quodam ſenſu dici ſolemne. 252. a. Non ſolvit Matrimonium ratum non conſummatum, uti profeſſio Religioſa. 533. b. Immunitas eis conceſſa à Decimis per Gregorium XIII. ad quæ ſe extendat? 817. a & b

SPECTACULA.

Spectaculorum fœditas & abominatio à SS. Patribus graphicè depingitur. 567. b. Quantum adferant periculi. 568. b. Spectacula hodierna, vulgo dicta Comœdiæ, item Opera, ab iis non multum diſſimilia. *ibid.* a. Lex Theodoſii qua ſpectacula prohibentur diebus Dominicis & feſtivis, etiamſi incideret in eas dies Natalis Imperatoris. 567. a. Prohibentur hodie tempore Divini Officii. 568. a

SPOLIA CLERICORUM.

Vide *Succeſſio.*

SPONSALIA.

Sponſaliorum definitio. 484. a & b. Olim etiam apud Gentiles matrimonio præmitti ſolita, & hodie ob varias rationes meritò præmittuntur. *ibid.* b. Publicè coram Parocho contrahenda, & cur potius coram Parocho Sponſæ quam Parocho Sponſi. *ibid.* b. Quo ritu fieri debeant? 485. a. Circa quæ Sponſi præcipuè admonendi. *ibid.* a

Sponſalia clandeſtina ſunt valida. *ibid.* a & b

Sponſalia impuberum de Jure ſunt valida, & quæ ætas requiratur? *ibid.* b. A Parochis non admittenda. *ibid.* b

Sponſalia ſi alterutra pars nolit adimplere, an cogi poſſit, & quibus mediis? 486. b. An conveniat illam cogi? *ibid.* b. Quid circa hæc obtineat in Gallia? 487. a. Quid in Belgio? *ibid.* a

Sponſalia mutuo conſenſu inita, mutuo conſenſu diſſolvuntur. *ibid.* b. Fallit in ſponſalibus impuberum, & quare? *ibid.* b. Item in ſponſalibus publicè coram Parocho contractis, & quare? 488. a

Sponſalia variis ex cauſis diſſolvuntur, ex quibus, & quid circa quamlibet attendendum? 487. b, & *ſeq.* Cur faciliùs admittant conditionem ſuſpenſivam quam matrimonium. 508. a

STABILITAS.

Stabilitas quæ vovetur juxta Regulam S. Benedicti, quid importet? 219. a & b. Etiam tacitè continetur in formulis recentioribus. *ibid.* a. Ad perpetuam clauſuram non adſtringit. 220. a

STATIONES REGULARIUM.

Stationum quæ ſit origo & natura. 19. b. Nullum jus tribuunt quantumvis diuturnæ, concionandi invito Parocho, maximè ſi per ſe id facere velit. *ibid.* b. Id variis ſententiis confirmatum. 20. a, & *ſeq.* Idque etiamſi Jus nominandi Stationarium ſit penes Paſtorem primitivum vel Æditues. 21. b. Quæ à Paſtore obſervanda circa Stationarios? 25. a, & *ſeq.* Convenit ut apud Paſtores hoſpitentur potius quam apud Laicos. 26. b. Epiſcopus non poteſt Regulares in Stationibus ſuis continuare adverſus Parochum volentem, & ſufficientem per ſe prædicare. 18. a & b. Explicatur Clem. *Dudum* De ſepult. *ibid.* b

STA-

Digitized by Google

labatur, nec hodie in Eccleſia Græca. ibid. b. Cogantur ad recitandas Horas Canonicas. ibid. b

SUBSIDIUM.

Subſidia liberalia de bonis Eccleſiæ Regibus pro defenſione Regni contribui, ab Eccleſia probatur ſub certa moderatione. 854. b

Subſidia primum Clero impoſita fuerunt occaſione Belli Sacri & vocata ſunt Decima. *ibid.* b. Ex quibus bonis, quâ quota, pro quo tempore ea colligerentur? 855. a. Clerus ſollicitus fuit, ne invitus cogeretur. *ibid.* b. Aliquando reſtitit ne quod dabatur ut gratuitum in neceſſitatem verteretur. *ibid.* b

Subſidiorum horum occaſione quantâ ſervitute Clerus oppreſſus in Gallia fuerit tempore Philippi Pulchri. 856. b. Conſtitutio Bonifacii VIII. hac occaſione edita. 857. a. Ejuſdem modificatio facta per eundem Bonifacium, Benedictum XI. & revocatio per Clementem V. *ibid.* a & b. Multis exactionibus Clerus vexatus fuit tempore magni Schiſmatis, cui occurrit Concilium Conſtantienſe. *ibid.* b. In Gallia Decima impoſita bonis Eccleſiaſticis, occaſione Belli adverſus Calviniſtas. *ibid.* b. Quomodo jam facta ordinaria & perpetua? *ibid.* b. Præter hanc Decimam, nova impoſitio Clero facta titulo doni gratuiti, & ad quam ſummam aſcendat? 858. a

Subſidia quæ Regi annuuntur, Clerum Brabantiæ non concernunt, quia non conſenſit. *ibid.* a. Aliquando ſpeciale ſubſidium Principi conceſſit. *ibid.* b. Clerus Brabantiæ eſt corpus ſeparatum à Statibus, & nominatim à primo Statu qui conſtat ex Abbatibus, etiam poſtquam Archiepiſcopus Mechlinienſis & Epiſcopus Antverpienſis ad Status fuerunt admiſſi. 859. a & b. A Principibus ut corpus ſeparatum agnitus fuit etiam hoc ſeculo. 860. a. Clerus juridicè, etiamnum hodie, contendit ſe conſenſu Statuum non comprehendi. *ibid.* b. Numquam nominatim per Status taxatur, nec certa quota ei imponitur. *ibid.* b

Subſidia, quando Clerus contribuit, colligi non debent per Laicos, ſed per Deputatos ex Clero. *ibid.* b. Convenit ut immunis ſit competentia Paſtoralis. 861. b. Contributiones Cleri in Brabantia, factæ ſunt ſola authoritate Ordinariorum, etiam inconſulto Pontifice. *ibid.* a. Quomodo colligantur in Belgio ſubſidia quæ Regi addicuntur? *ibid.* b

SUCCESSIO.

Succeſſione Parentum Monachi Jure Juſtinianæo non excluduntur. 232. b. In Gallia & Belgio penitus excluduntur. *ibid.* b, 233. a. Quinam ſub incapacitate hac comprehendantur? *ibid.* b. An comprehendantur tertii Ordinis S. Franciſci? *ibid.* b. An Eremitæ & Hoſpitalarii? *ibid.* b. Quid circa PP. Societatis obtineat? *ibid.* b. Nec diſpenſatio Papæ, nec promotio in Epiſcopum poteſt Regularem reddere capacem Succeſſionis. *ibid.* b, 234. a. Reſcripta Apoſtolica abſolventia à voto cum facultate ſuccedendi, in Gallia non admittuntur. 233. b

Succeſſio Clerici, etiam in bona patrimonialia, deficientibus Heredibus, defertur Eccleſiæ, excluſo Fiſco. 773. a

Succeſſio Clericorum quoad bona Eccleſiaſtica, poſt mortem eorum defertur Eccleſiæ, & quid nomine Eccleſiæ hic intelligatur? 791. a. Juxta Decretales devolvuntur vel ad Congregationem vel ad Succeſſorem, titulo peculii, non vero hereditatis. *ibid.* b. Ad quem devolvantur bona Epiſcopi, Archidiaconi, vel alterius in Dignitate conſtituti? *ibid.* b. Jure communi à Succeſſione Clericorum videtur excluſus Epiſcopus. 792. a & b. Sed conſuetudo ei videtur deferre eam, quoad bona mobilia tantum. *ibid.* a. Canonicis hodie ab inteſtato ſuccedunt Capitula quoad bona mobilia tantum. *ibid.* a. Quinam ad hunc effectum dicantur decedere inteſtati? *ibid.* b

Succeſſio Clerici decedentis inteſtati, generali conſuetudine totius Regni Galliæ, defertur indiſtinctè proximis conſanguineis. *ibid.* b. Etiam ſucceſſio Epiſcopi qui vitam monaſticam profeſſus fuerat, quod & in Belgio ſervatur. *ibid.* b. Id tamen non procedit quoad omnia bona. 793. a. Quid de fructibus

rium, qui non ſunt perpetui? 262. b

SUPERIOR REGULARIS.

Superiores Monaſteriorum olim omnes erant perpetui, & cur in aliquibus inſtitutis hoc mutatum. 261. a. Inter Triennales & perpetuos quoad dignitatem & authoritatem nulla diſtinctio. *ibid.* b. Superiores Generales vel Provinciales durante termino ſuæ adminiſtrationis ſine cauſa & Ordine judicii removeri non poſſunt. 263. b

Superiorum tam perpetuorum quam temporalium eligendi forma. 281. b, & *ſeq.* Illegitimus in Prælatum eligi non poteſt, non obſtante quod per profeſſionem ſublata ſit irregularitas? 461. b. Solus Pontifex eum poteſt habilitare. *ibid.* b. In litteris diſpenſationis per Pœnitentiarium expeditis excipi ſolet Generalatus. *ibid.* b

Superiores Regulares habent primam correctionem in ſuos ſubditos, iiſque deficientibus Epiſcopus. 291. a. Eorum authoritas circa reductiones fundationum, Miſſarum & Anniverſariorum. 381. b. Superiorum, qui habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, interventio & conſenſus ſufficit in alienatione bonorum. 872. a

Superiores extranei in Gallia & Belgio non poſſunt ad reformationem procedere ſine conſenſu Regis. 292. b. Nec viſitare. *ibid.* b. Tenentur conſtituere Vicarium Regnicolam, qui Regularibus ſui Ordinis in Regno ſuperintendat. *ibid.* a

Vide *Abbas*, *Abbatiſſa*, *Prior*.

SUPERSTITIO.

Superſtitiones in cultum Imaginum, Sanctorum, & Reliquiarum ſæpè irrepunt. 897. a & b

Vide, *Ind. Part.* III.

SUPPLICATIO.

Vide *Proceſſio*.

SURROGATIO.

Surrogatio in Beneficia litigioſa, altero Collitigantium decedente, prohibita per Cap. *Si is ut lite pendente.* 650. a. Clauſula proviſionibus Apoſtolicis inſeri ſolita, quæ diſpoſitioni hujus Cap. derogat. *ibid.* a. Diſpoſitio hujus Capituli nec in Gallia nec in Belgio obtinet. *ibid.* a. In Gallia & Belgio ſurrogatio fit apud Judicem coram quo litigatur, & qua forma? *ibid.* b

SUSCEPTORES.

Vide *Patrini*.

SUSPENSIO.

Suſpendi poteſt ab Epiſcopo occultus criminoſus. 469. b. Ab hac ſuſpenſione datur recurſus ad S. Sedem, ſed cautè admittendus. *ibid.* b, 470. a

Vide *Ind. Part.* III.

SYNODUS DIOECESANA.

Synodi Diœceſanæ olim erant frequentiſſimæ. 136. a. Quænam in illis agitarentur? 138. a. Modò ad minus annuatim ex mente Concilii Trident. celebrandæ. 136. b. Quod tamen non ſervatur. *ibid.* b. Quinam intervenire debeant? *ibid.* b. An Regulares? *ibid.* b. An Exempti? 137. a

Synodorum Diœceſanarum ſcopus, & quæ in iis olim pertractata. 137. b, 138. a. Quænam hodie pertractanda? *ibid.* a & b. Earum forma. *ibid.* a. Unde robur & authoritatem ſuam obtineant? 141. a

Synodis Diœceſanis Capitula exempta, an & quatenus ſubjecta? *ibid.* a. Item Regulares exempti. *ibid.* b. An Laici. *ibid.* b. In Belgio non permittitur earum promulgatio ſine conſenſu Regio, & quare? *ibid.* b, 142. a

SYNODUS PROVINCIALIS.

Synodum celebrandi apud Limina Apoſtolorum à conſuetudine nata eſt obligatio Epiſcoporum viſitandi Limina Apoſtolorum. 102. a & b

Synodi Provincialis indictio ad Metropolitanum, & eo impedito ad Seniorem Comprovincialem ſpectat. 150. b. Quoties celebranda? *ibid.* b. Quinam debeant intereſſe? 151. b. Quid de Epiſcopo qui nulli Archiepiſcopo ſubjicitur? *ibid.* b. Abbates ad

Sy-

Digitized by Google

… ergo a facto quoad impedimentum Matrimonii. 506. *a.* Decretum Concilii Tridentini circa hanc materiam nihil novi introduxit. *ibid. a.* Quænam illo tempore vetita? *ibid. b.* Quis in eo poſſit diſpenſare? 507. *a.* Eſt impedimentum tantùm impediens. *ibid. a*

TESTAMENTUM.

Teſtamentum Novitii liberè condere poſſunt, & quid in eo debeant præcipuè attendere? 106. *b.* An diſponere poſſint in favorem Monaſterii? 107. *a.* Diſpoſitiones Novitiorum in favorem Monaſterii præſertim exceſſivæ, ſunt admodum odioſæ & reſciſſioni obnoxiæ. 107. *b*

Teſtamentum tempeſtivè condendum: Stulta inde aliquorum perſuaſio, ac ſi poſt acceptam Extremam Unctionem teſtamentum non valeret, eſt eradicanda. 416. *a*

Teſtamento de bonis ſuis Patrimonialibus quomodo Clericos diſponere conveniat? 775. *a*, 787. *b*

Teſtari de bonis Eccleſiaſticis, Epiſcopis & Clericis prohibent Canones, & eorum ratio. *ibid. b.* De quibus bonis id intelligatur. *ibid. b.* Nequidem olim poterant teſtari ad pias cauſas. 788. *a* & *b.* Quomodo hodierna conſuetudo ſenſim invaluerit, ut liceat eis teſtari liberè, etiam ad uſus profanos. *ibid. b.* In Hiſpania & Gallia conſuetudo hæc univerſaliter recepta. 789. *a.* In Belgio nonnulli Epiſcopi prætendunt ad hoc neceſſariam eſſe ſuam licentiam, & eo nomine jura quædam exigunt. *ibid. b.* Jura quæ eo nomine exiguntur in Diœceſi Leodienſi. *ibid. b.* Exactiones hæ improbantur. *ibid. b.* Quid circa hanc conſuetudinem obſervatum in Italia? *ibid. b*

Teſtandi licentia an poſſit concedi Regularibus? 790. *a.* An teſtari poſſint Regulares aſſumpti ad Epiſcopatum? *ibid. a.* An per hanc conſuetudinem natura bonorum Eccleſiæ ſit mutata? *ibid. a*

Teſtamenta Clericorum in uſus profanos quo titulo in foro exteriori ſuſtineantur? *ibid. a* & *b*

Teſtamentum quodnam ſufficiat ad hoc, ut non ſit locus ſucceſſioni Epiſcopi vel Capituli? 792. *b*

Vide *Ind. Part. III.*

TESTIMONIALES.

Teſtimoniales proprii Ordinarii requiruntur, ut quis poſſit ordinari vigore Reſcripti Apoſtolici ab alieno Epiſcopo. 437. *a*, & *ſeq.* Innocentius XII. requirit Teſtimoniales Epiſcopi, qui prius Clericum ad Tonſuram promovit, ad hoc ut idem Clericus ad altiores Ordines ab alio Epiſcopo, titulo Beneficii promoveatur. 438. *b.* Eaſdem requirit ab Epiſcopo originis, ut Clericus ab Epiſcopo domicilii ordinetur. *ibid. b*

Teſtimoniis Præſidum, Parochorum, item Superiorum Regularium pro ſuis ſubditis, ſæpe parum fidendum. 446. *a*

Teſtimoniales ſtudii requiruntur, ad recipiendos fructus in abſentia, cauſâ ſtudiorum. 52. *a.* Quid continere debeant? *ibid. a.* Non temere concedendæ. *ibid. a*

TESTIS.

Teſtes quales admittantur & quales non, in informatione ſuper electione aut nominatione ad Epiſcopatum. 93. *a* & *b.* Teſtes in cauſa ſanguinis, ſi à Judice fuerunt coacti, ſiunt irregulares. 463. *b.* Id non obtinet in Gallia. 464. *b.* Teſtes quales ſufficiant ad contrahendum Matrimonium. 497. *a.* Qualitates requiſitæ in Teſtibus pro verificatione cauſarum in ordine ad diſpenſationem matrimonialem. 535. *a.* Examen Teſtium à Judice alteri committi poteſt. *ibid. b.* In Collatione Beneficiorum requiruntur Teſtes, & quales? 609. *a.* Quales Teſtes ſufficiant ad probandam electionem Sepulturæ? 911. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

TESTES SYNODALES.

Teſtium Synodalium neceſſitas, officium, & qualiter exercendum? 139. *b.* Formula juramenti eorum. *ibid. b*, 140. *a.* Circa quæ inquirere debent? *ibid. a.* Cui & quandonam teneantur facere relationem? *ibid. a* & *b.* Quomodo eorum defectus poſſit ſuppleri? *ibid. b*

Titulus quam quantitatem bonorum requirat? 451. *b.* Honoraria Miſſarum in Titulum non imputanda. *ibid. b.* Juramentum quod Titulum verè poſſideat eumque non alienabit, quomodo intelligendum? 451. *a*, 452. *a.* Pœna ſine Titulo Ordinatorum. 451. *a*, *ibid. b.* An hæredes, an vero Succeſſores Epiſcopi ordinantis ſine Titulo ſufficienti, teneantur ad alimentationem Ordinati? *ibid. b*

TONSURA.

Tonſura olim non fuit ſeparata ab Ordinibus. 1. *a.* Hodiernæ ſeparationis occaſio. *ibid. a* & *b.* Per eam quis fit de foro Eccleſiæ. *ibid. b.* Sollicitudo Epiſcoporum circa Tonſurandos, & commoda ex illa ſollicitudine ſperanda. 2. *a* & *b*

Tonſuræ ſuſceptio quomodo hodie probetur? *ibid. b*

Tonſura poteſt conferri ſubdito in aliena Diœceſi ſine conſenſu Ordinarii. 113. *b.* A quo tempore Abbates ſoleant eam conferre ſuis ſubditis. 272. *b.* Non ſubdito eam conferre non poſſunt, nequidem de conſenſu proprii Abbatis aut cum Dimiſſorialibus Epiſcopi. 273. *b*, 437. *b.* Pœnæ decretæ in Epiſcopum ordinantem alienum Clericum & in Clericum taliter ordinatum, procedunt etiam circa Tonſuram. *ibid. a.* Epiſcopus diſpenſat ſuper defectu natalium quoad primam Tonſuram & Beneficium ſimplex. 460. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

TOPARCHA.

Toparchis qua formâ danda aqua Benedicta? 673. *b.* Prohibitum illis porrigere aſpergillum. *ibid. b*

Toparchæ nominatim, ſi velint, precibus fidelium commendandi. 674. *a.* In quo conſiſtat honor precum ipſis debitus? *ibid. a.* Non poſſunt eo prætextu jubere divinum Officium differri vel accelerari. *ibid. a*

Toparchæ quoad jura honorifica cedere debent Patrono ſeu fundatori. 675. *a.* Quomodo Parochi cum ipſis agere debeant quoad jura honorifica? *ibid. b.* Non convenit ut ſuper eiſdem cum Toparchis privativâ authoritate ſe committant. 676. *a* & *b*

Toparchæ tenentur ad ſolutionem Decimarum de ſuis terris, etiam non obſtante poſſeſſione immemoriali non ſolvendi. 814. *b*

Toparchæ in jure vocantur Seniores. 847. *b.* Jura & ſervitia quæ olim exigebant à Clericis eodem modo ac Laicis. *ibid. b.* Immunitas ab iiſdem ſervitiis, Clericis conceſſa, ad quæ ſe extendat? 848. *a*

TRANSACTIO.

Tranſactio ſuper Portione congrua obligat Tranſigentem, ad minus manentibus iiſdem circumſtantiis. 815. *b.* Si intervenerit authoritas Epiſcopi, obligat etiam Succeſſorem. 816. *a.* Nulla tranſactione onus illud in totum tolli poteſt. *ibid. a*

Tranſactio in lite ſuper Beneficio mediante temporali aut refuſione expenſarum, improbatur ut de Simonia ſuſpecta. 755. *a*

Vide *Ind. Part. III.*

TRANSLATIO EPISCOPORUM.

Tranſmigratio de una Eccleſia ad aliam olim ſeveriſſimè vetita; etiam ſub pœna privationis Communionis in articulo mortis. 108. *a* & *b.* Tranſlationes olim fiebant authoritate Synodi Provincialis. 109. *a* & *b.* Seculo XII. Sedi Apoſtolicæ videntur fuiſſe reſervatæ. *ibid. b.* Eædem hodie reſervantur. *ibid. b.* Quomodo intelligendum dictum Innocentii III. inſtitutione divina tranſlationes Epiſcoporum eſſe reſervatas? *ibid. b.* Hodie fieri nequit ſine conſenſu Regis ejuſque nominatione, & in Bulla debet fieri ejus mentio. 110. *a* & *b.* Nec poſſunt fieri ſine neceſſitate & utilitate Eccleſiæ. *ibid. b*

TRIBUTUM.

Vide *Immunitas*, *Subſidium.*

TURNUS.

Turnus quoad Collationes Beneficiorum, in quem finem in quibuſdam Eccleſiis inſtitutus? 612. *b.* An eum etiam habeant Canonici Sacris non initiati? 45. *b.* An Capitulum propria authoritate poſſit electionem mutare in Collationem Turna-

 tiam

Digitized by Google

355. *b*, 914. *a*. Solus Parochus illud poteſt adminiſtrare. 356. *a*. Pœna in Regulares, qui illud ægris adminiſtrare attentarent. *ibid. b*, 357. *a*, 351. Parochus debet eſſe paratus illud adminiſtrare. *ibid. b*. Non deferendum ad publicos peccatores, niſi ſcandalum reparaverint. 356. *b*. Non deferendum occultè extra neceſſitatem inevitabilem. 357. *b*. Indulgentiæ comitantibus conceſſæ. 358. *a*. Optant Synodi erigi confraternitates, quorum ſodales Sacramentum aſſocient. *ibid. a*

Viaticum adhuc in fine ſeculi XVI. dabatur poſt Extremam Unctionem. 427. *a*. An conveniat illam diſciplinam reducere. *ibid. b*. Abominanda eſt vanitas & ſuperſtitio, ob levia opera pietatis facta in honorem S. Barbaræ vel alterius Sancti, certò ſibi perſuadere, quod non morietur ſine hoc Sacramento. 897. *a* & *b*

VICARIA, VICARIUS PERPETUUS.

Vicariarum & Vicariorum Perpetuorum origo. 826. *a*. Olim ſolebant tantum præfici Vicarii amovibiles, & mala quæ inde provenerunt. *ibid. a*. Decretum Concilii Tridentini de conſtituendis Vicariis perpetuis. *ibid. b*. Decretum Regis Galliæ de eadem materia. *ibid. b*. In quibus Vicarios amovibiles conſtituere permiſſum ſit? 827. *a*

Vicarius Perpetuus eſt independens à ſuis Principalibus. *ibid. a*. Vicarius perpetuus à Paſtore primitivo turbari non poteſt in iis quæ ad curam animarum ſpectant. *ibid. b*. Si aliquid vel minimum jus decimandi habeat, fundatus eſt ad petendum Decimas Novales per totam Parochiam. 811. *b*. Oblationes ei competunt excluſo Paſtore primitivo. 823. *a* & *b*

Vicaria Perpetua eſt verum Beneficium, & confertur in titulum. 827. *a*. Vicaria perpetua prius erigi debet quam conſtituatur Vicarius. *ibid. a*. Vicariæ perpetuæ ſubjectæ ſunt concurſui. 618. *b*

V I C A R I A T U S.

Vicariatus quidnam dicatur? 78. *b*. Multis locis in Belgio loco Capituli conſulitur Vicariatus, & negotia in eo expediuntur. 58. *b*, 78. *b*. Vicariatus multis locis etiam conſtituitur Sede vacante, de cujus conſilio vel aſſenſu Vicarius Generalis procedere debeat. 61. *a*

V I C A R I I   C H O R I.

Vicariorum in choro officium eſt, Canonicorum legitimè abſentium vices ſupplere. 48. *a*. Iiſque in officio perſolvendo adjutores accedere. *ibid. a*. Quænam in illorum aſſumptione præcipuè attendenda? *ibid. a* & *b*

V I C A R I U S   E P I S C O P I.

Vicarius Epiſcopi jure communi ſæpe confunditur cum Officiali, ſecus moribus Belgicis. 78. *b*. Nullam Juriſdictionem contentioſam habet, nec poteſt negotia judicialiter examinare. *ibid. b*. Debet habere commiſſionem ſuam in ſcriptis, & qua forma? *ibid. b*. Ejus poteſtas tantum eſt delegata & ad nutum revocabilis. *ibid. b*. Quâ formâ revocari debeat? 79. *b*. Epiſcopo mortuo vel aliàs ſua juriſdictione deſtituto, extinguitur ejus juriſdictio. *ibid. a*. Poteſt dare licentiam aſſiſtendi matrimonio, etiam Parocho invito. 497. *a*. Non cenſetur conſtitutus in Dignitate. 577. *a*

VICARIUS SEDE VACANTE.

Vicarium & Officialem pro uno eodemque accipit Synodus Tridentina, ſecus in Belgio obtinet. 60. *b*. Intra octo dies à Capitulo conſtitui debet, vel ab Epiſcopo conſtitutus continuari. *ibid. b*. Alias devolvitur conſtitutio ad Metropolitanum. *ibid. b*. Non debet eſſe graduatus in Jure. *ibid. b*. Poſſunt plures conſtitui. *ibid. b*, 61. *a*. Item conſtitui Vicariatus, de cujus conſilio vel aſſenſu Vicarius teneatur procedere. *ibid. a*. Accipit juriſdictionem à Capitulo, quod & poteſt limitatam conferre. *ibid. a*. Si ſuſpectetur, de cauſa ſuſpectationis cognoſcit Capitulum. *ibid. a*. An pro libitu & arbitrio Capituli poſſit revocari? *ibid. b*. Quamdiu Sedes cenſeatur vacare moribus Belgii? 60. *a*

V I C E - P A S T O R.

Vice-Paſtoris aſſumptio ſpectat ad Parochum, niſi ſpeciali titulo

Viſitatio totius Diœceſis competit Archidiacono. 93. *a*. An Archidiaconi & alii Inferiores viſitare poſſint ſine conſenſu Epiſcopi? *ibid. b*. Quæ in eorum viſitatione attendenda? *ibid. b*

Viſitationis Epiſcopalis neceſſitas. 129. *a*. Tenetur per ſe ceſſante impedimento. *ibid. b*. Quoties & quo tempore inſtituenda? *ibid. a*. Scopus ejus & circa quæ verſare debeat, & de quibus in eadem præcipuè inquirendum. *ibid. b*, 164. *b*, 135. *a*. Quomodo Populus ad eam præparandus, & quæ præmittenda? 130. *b*

Viſitari ab Epiſcopis quænam loca poſſint, & debeant? 131. *b*, & *ſeq.* 135. *b*, 297. *a*, 878. *a*. Loca ſub immediata protectione Principum, ſine eorum conſenſu viſitare non poteſt. *ibid. b*. Quænam talia cenſeantur? 310. *a*, *ibid. b*. Si controverſia incidat, an locus talis viſitandus ſit, cui competat deciſio? *ibid. b*. Epiſcopo loca hæc viſitanti ſolebat adjungi Conſiliarius Regius, & quodnam ejus officium? 879. *a*

Viſitando Capitulum Epiſcopus ſolus poteſt procedere. 134. *a*. Procedendum non judiciali, ſed paterno modo. *ibid. b*. Procedere non poſſunt niſi circa notoria, non formare proceſſus, non ferre ſententias, neque imponere pœnas ordinarias, ſed tantum correctiones. 135. *a*

Viſitationes olim interdum inſtituebant Epiſcopi junctis Miniſtris Regiis qui olim Miſſi Dominici vocabantur. *ibid. b*. Eorum officium magno Eccleſiaſticæ diſciplinæ compendio. *ibid. b*. Suppletur aliquando per Conſiliarium Regium Epiſcopo junctum, & in quem finem aliquando talis aſſumatur? *ibid. b*

Viſitationis Decreta nulla exemptione vel appellatione ſuſpenduntur. *ibid. b*, 199. *b*. Nequidem per appellationem tamquam ab abuſu. Vide *Ind. Part. III.* Exceptio. 135. *b*, *ibid. b*

Viſitatio Metropolitanorum in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum hodie non fit, & quare? 146. *b*

Viſitationis Regularium utilitas. 296. *b*. Olim generaliter ad Epiſcopos ſpectabat. *ibid. b*. Quandonam Monaſteria Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecta viſitare poſſit? 297. *a*. Quandonam Commendata, quæ ſunt exempta? *ibid. a*. Forma & ſcopus Viſitationis Regularium, & modus in eiſdem procedendi. 298. *b*, & *ſeq.*

Viſitationis Seminarii ſcopus, & forma. 476. *b*, 477. *a*

Viſitatio Hoſpitalium jure Leges, Canones, Jus Commune, competit Epiſcopo. 877. *b*, 879. *a* & *b*. Idem ipſi aſſerit Concilium Tridentinum. *ibid. a*. Modificatio quædam adjecta in ejus admiſſione in Belgio, quoad Hoſpitalia & loca pia ſub directione Laicorum exiſtentia. 879. *a* & *b* Concordata Brabantiæ, item Edicta Regia authoritatem viſitandi ei aſſerunt, etiam quoad loca pia. 880. *a*, & *ſeq.*

V I S I T A T O R E S.

Viſitatores in Capitulis Generalibus eligendi. 277. *b*. Et quales. 299. *a*. Cum Epiſcopo cumulativè concurrunt, nec ſe mutuo excludunt. 297. *b*. Habere Viſitatores Regulares, non eſt ſufficiens argumentum exemptionis. 298. *a*. Eorum authoritas ex Conſtitutionibus petenda vel ex diplomatibus Pontificis aut Superiorum. 299. *a* & *b*. An acta Viſitatorum aliquando per appellationem ſuſpendantur? *ibid. b*

Viſitatores Monialium quomodo hodie ab Epiſcopis deputantur? 297. *b*

V I T A   C O M M U N I S.

Vita Communis olim viguit in pleriſque Capitulis, quæ hodie vocantur ſecularia. 42. *a*. Quando deſierit, & qua de cauſa? *ibid. b*. Ex ejus deſertione naturaliter ſecuta eſt vitæ Canonicalis diſſolutio. 43. *a*. Non minor hodie in Canonicos requiritur vitæ puritas, quam durante vita communi. 44. *a* & *b*

Vitam communem involvit votum Paupertatis. 245. *a*. Quidnam ad illam requiratur? *ibid. a* & *b*. Ei directè adverſatur proprietas. Vide *Peculium*, *Paupertas*.

V I T A   M O N A S T I C A.

Vide *Monaſterium*.

U N C T I O.

Unctionem in conſecratione Epiſcopi apud Latinos, Morinus con-

Digitized by Google

nam Ordinarii pro cauſa legitima Unionis attendere debeant? *ibid.* a

Uniones Beneficiorum ſimplicium probantur variis in caſibus, *ibid.* a. Qualitas & ſitus Beneficiorum attendenda, *ibid.* b. Beneficia diverſarum Diœceſium, item diverſorum Regnorum non unienda, *ibid.* b, 744. a

Unionis litteræ expediri debent in formâ commiſſoria, & fieri cum cognitione cauſæ, *ibid.* b. Quinam neceſſario audiri & conſentire debeant? *ibid.* b, & *ſeq.* Debet exprimi vetus valor, & quare? 745. b

Unionis diſſolutio qua de cauſa facienda? 746. a. Quis Unionem diſſolvere poſſit? *ibid.* b. An Epiſcopus poſſit diſſolvere Unionem factam à Pontifice? *ibid.* b. Etiam requirit cauſæ cognitionem, & qualem; item qui audiri & conſentire debeant? *ibid.* b. Diſſolutio ad vitam hodie non admittitur, *ibid.* b. Effectus diſſolutionis, *ibid.* b

VOLUNTARIUM.

Voluntaria qua ratione opponatur metus? 519. a. Voluntarium

...

Votum annexum Ordini Sacro non diſſolvit matrimonium ratum non conſummatum, 533. a. Nec illum effectum habet votum, quod emittunt Scholares Societatis Jeſu poſt biennalem probationem. *ibid.* b

Vide *Matrimonium.*

USURA, USURARII.

Uſurariis denegatur Sepultura Eccleſiaſtica, niſi uſuras cum effectu reſtituerint, aut ſufficientem de eo cautionem præſtiterint. 924. a. Hæc pœna erit ſine effectu ſi hodierna uſuræ pallia admittantur. *ibid.* a

Vide *Ind. Part. III.*

X

XENODOCHIUM.

Vide *Hoſpitale.*

FINIS.

Digitized by

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Google